BIBLIOTEKA UNIW. W POZNANIU
Inc. 307
INKUNABUŁY

elligat homo medicū esse deū ⁊ tribu
em medicamentum esse ad salutem.
ā ad damnatōem Sub medicamen
⁹. vreris. secaris: clamas nō audit
ad volūtatem sed audit ad sani
ōcdus cursus est spūalis impieta
dyabolicus. q̄ postq̄ supbia ce
es impietates sectari nō defluit
illum q̄ sunt ex pte eius vt dicit
fine. Hi sunt inuidiosi detracto
udi odia fouentes ⁊ discordias et
malicijs infecti q̄ bona iusta ⁊ religiosa sūt
detestātes. Et in his duob⁹ cursibus tota
vita pctōꝝ ꝯcludit. qui pte rōnali calcata
ptem sequūtur ꝯcupiscibilem vl irascibilē
Terci⁹ āt cursus est visceralis caritatis
et hic ꝓprie dicitur cursus hūanus qꝛ per
amorē currere debꝫ pedib⁹ affectuū admis
sam pfectionem p̄sertiꝫ cū sanguine ꝓprio
maiestas tanta facultatē nobis redeundi
adinuenit. Vñ ad ip̄m cursus terminād⁹
est. Venite inquit ad me oēs qui labo. ⁊c.
Et merito dicitur cursus caritatis. qꝛ dic
glosa sup thema ꝓpositū. q̄ in stadio hūa
no currentes vn⁹ tm̄ accipit brauiuꝫ ceteri
ꝯfusi discedūt licꝫ siliter laborauerint. hic
q̄tq̄t currūt accipiūt si pseuerāter currūt.
et qui p̄or venerit exspectat vt coronetur
cū posteriori. Agonē enī istū nō cupiditas
sed caritas facit. Nā oēs currētes amant
se ⁊ ip̄e amor cursus est. hec ibi. O felix cur
sus quo relictis ceteris ad d̄inos currit ā
plexus aīa fidelis vbi requies sola repitur
Sic helizeus relictis bobus currit p⁹ heli
am. Sic dauid inclitus ⁊ diues affctūs te
dio transeuntiū. Quis inq̄t dabit mihi pē
nas. ⁊c. Notandū tñ q̄ duplex est cur
sus salutis in dauid p̄figurat⁹. Quis eī ut
dauid fidelis inuent⁹ est egrediēs ⁊ ingre
diēs ⁊ pgens ad imperiū regis. Egrediēs
inq̄ ad debellādos inimicos p̄ fidelē resi
stentiā temptatōm armat⁹ patiētia. et in
grediēs ad amplex⁹ internos d̄ine ꝯtēpla
tōis. Nullus enī eo strēnior in armis belli
cis. Nullus deuotior in affectib⁹ celicis ut
testātur ei⁹ dulcissona carmīa Vides ergo
qui p̄us egrediendum est ad pugnaꝫ. Sed
quō inquit Apl̄m audi. Omnis qui in ago
ne contendit ab omnibus se abstinet ꝯsci
licet lucrā impediūt scꝫ carnis delitia di
uicias ⁊c. Castigo ait corpus meu ⁊c. Et
hic quidem cursus laboriosus Secund⁹
vero cursus q̄to velocior tanto leuior dul
cior ⁊ iocūdior quia sicut via prioris testā
te domino arta est ⁊ angustꝫ Cōtēdite in
q̄t intrare pangu. ⁊c. Sic ista dilatata p̄s.
Viam mādatoꝝ tuoruꝫ cucur. cuꝫ dila ⁊c.
O felix cursus quia deliciosus ⁊ fructuos⁹
puenitur enim Altius. suscipitur iocūdius.
honoratur alcius. remuneratur copiosius
Inde felix illud ꝓpheticum ysaie xl. Qui
sperāt in domino mutabūt fortitudinē car
nalem scꝫ in spiritualē assument pēnas id
est deuotos affect⁹ ut aquile q̄ scꝫ delecta
tur in aspectu solis currēt scꝫ ad deū ⁊ non
laborabunt ambulabunt et non deficient
Sicut figuratū in filijs isrl̄ iustis: qui ī de
serto repererunt omnē suauitatē in māna
ita in itinere laborē non sentiebant Nee
mie. ix. Vestimēta eius nō inueterauerūt
et pedes eoꝝ non sunt attriti Lyra. id est
lesi vel lassati in itinere q̄d tm̄ intelligitur
de bonis. Ad duplicem autem cursum
perficiendū quinq̄ nos prouocāt. Pri
mū est ipsa currendi necessitas. Necesse ē
enim aut feruore spiritus propare in celū:
aut desidia detestabili cadere in infernuꝫ
eo q̄ alius locus de cetero non restabit ad
manendum. Cuius etiam velimus nolim⁹
via difficilis: sed nobis plus miserabilis.
Ambulauimus inquit vias difficiles. Ne
cessitatem illam preueniat voluntas quā
prouocet vtilitas. Nam si primū conside
ram⁹ labor modicus ē requies multa opu
lentia infinita. Et ideo Criso. in li. de cō
punctione cordis pigris insultat dicens.
Et quidē qui principibus seculi ministrat
tantū requirit si quid lucri tpalis recipiat
vel habeat. Vsus enim milicie quod si so
lum lucrum cognouerit: iam nullus refugi
tur labor. nullum periculum vitatur: offi
cia seruilia non negabit: peregrinationes
contumelias. mutationes temporū et om
nem laborē sustinebit spe lucri: coniugis et
liberorū absentiam tollerabiliter patitur
ie: non carorum mollitur effectu.

BIBLIOTEKA GŁÓWNA w Poznaniu Uniw. im. A. Mickiewicza

BIBLIOTEKA GŁÓWNA
UNIWERSYTETU im. A. MICKIEWICZA
W POZNANIU

HC 8527

1446416

elligat homo medicū esse deū ⁊ tribu
em medicamentum esse ad salutem.
iā ad damnatōem Sub medicamen
⁹. vreris. secaris: clamas nō audit
ad volūtatem sed audit ad sani-
ōcdus cursus est spūalis impieta
dyabolicus. q̄ postq̄ supbia ce
es impietates sectari nō defluit
illum q̄ sunt ex pte eius vt dicit
fine. Hi sunt inuidiosi detracto
udi odia fouentes ⁊ discordias et
malicijs infecti q̄ bona iusta ⁊ religiosa sūt
detestātes. Et in his duob⁹ cursibus tota
vita pctōꝝ ꝯcludit. qui pte rōnali calcata
ptem sequūtur ꝯcupiscibilem vl irascibilē
Terci⁹ āt cursus est visceralis caritatis
et hic ꝓprie dicitur cursus hūanus. qꝛ per
amorē currere debꝫ pedib⁹ affectuū admis
sam pfectionem p̄sertiꝫ cū sanguine ꝓprio
maiestas tanta facultatē nobis redeundi
adinuenit. Vñ ad ip̄m cursus terminād⁹
est. Venite inquit ad me oēs qui labo. ⁊c.
Et merito dicitur cursus caritatis. qꝛ dic
glosa sup thema ꝓpositū. ꝙ in stadio hūa-
no currentes vn⁹ tm̄ accipit brauiuꝫ ceteri
ꝯfusi discedūt licꝫ sil̄iter laborauerint. hic
q̄tq̄t currūt accipiūt si pseuerāter currūt.
et qui p̄or venerit exspectat vt coronetur
cū posteriori. Agonē enī istū nō cupiditas
sed caritas facit. Nā oēs currētes amant
se ⁊ ip̄e amor cursus est. hec ibi. O felix cur
sus quo relictis ceteris ad d̄inos currit ā-
plexus aīa fidelis vbi requies sola repitur
Sic helizeus relictis bobus currit p⁹ heli-
am. Sic dauid inclitus ⁊ diues affctūs te-
dio transeuntiū. Quis inq̄t dabit mihi pē
nas. ⁊c. Notandū tm̄ ꝙ duplex est cur-
sus salutis in dauid p̄figurat⁹. Quis eī ut
dauid fidelis inuent⁹ est egrediēs ⁊ ingre-
diēs ⁊ pgens ad imperiū regis. Egrediēs
inq̄ ad debellādos inimicos p̄ fidelē resi-
stentiā temptatōm armat⁹ patiētia. et in-
grediēs ad amplex⁹ internos d̄ine ꝯtēpla
tōis. Nullus enī eo strēnior in armis belli
cis. Nullus deuotior in affectib⁹ celicis ut
testātur ei⁹ dulcissona carmīa Vides ergo
qui p̄us egrediendum est ad pugnaꝫ. Sed
quō inquit Apl̄m audi. Omnis qui in ago
ne contendit ab omnibus se abstinet ōsci-
licet luctā impediūt scꝫ carnis delitia di-
uicias ⁊c. Castigo ait corpus meu ⁊c. Et
hic quidem cursus laboriosus Secund⁹
vero cursus q̄to velocior tanto leuior dul
cior ⁊ iocūdior quia sicut via prioris testā
te domino arta est ⁊ angustꝫ Cōtēdite in-
q̄t intrare pangu. ⁊c. Sic ista dilatata p̄s.
Viam mādatoꝝ tuoruꝫ cucur. cuꝫ dila ⁊c.
O felix cursus quia deliciosus ⁊ fructuos⁹
puenitur enim Altius. suscipitur iocūdius.
honoratur alcius. remuneratur copiosius
Inde felix illud ꝓpheticum ysaie xl. Qui
sperāt in domino mutabūt fortitudinē car
nalem scꝫ in spiritualē assument pēnas id
est deuotos affect⁹ ut aquile q̄ scꝫ delecta-
tur in aspectu solis currēt scꝫ ad deū ⁊ non
laborabunt ambulabunt et non deficient
Sicut figuratū in filijs isrl̄ iustis: qui ī de-
serto repererunt omnē suauitatē in māna
ita in itinere laborē non sentiebant Nee-
mie. ix. Vestimēta eius nō inueterauerūt
et pedes eoꝝ non sunt attriti Lyra. id est
lesi vel lassati in itinere q̄d tm̄ intelligitur
de bonis. Ad duplicem autem cursum
perficiendū quinq̄ nos prouocāt. Pri
mū est ipsa currendi necessitas. Necesse ē
enim aut feruore spiritus propare in celū:
aut desidia detestabili cadere in infernuꝫ
eo ꝙ alius locus de cetero non restabit ad
manendum. Cuius etiam velimus nolim⁹
via difficilis: sed nobis plus miserabilis.
Ambulauimus inquit vias difficiles. Ne
cessitatem illam preueniat voluntas quā
prouocet vtilitas. Nam si primū conside-
ram⁹ labor modicus ē requies multa opu-
lentia infinita. Et ideo Criso. in li. de cō-
punctione cordis pigris insultat dicens.
Et quidē qui principibus seculi ministrat
tantū requirit si quid lucri tpalis recipiat
vel habeat. Vsus enim milicie quod si so-
lum lucrum cognouerit: iam nullus refugi
tur labor. nullum periculum vitatur: offi-
cia seruilia non negabit: peregrinationes
contumelias. mutationes temporū et om
nem laborē sustinebit spe lucri: coniugis et
liberorū absentiam tollerabiliter patitur
ie: non carorum mollitur effectu.

BIBLIOTEKA GŁÓWNA w Poznaniu UNIW. A. MICKIEWICZA

sed cupiditate pecunie velut amēs effect⁹ nil laboris sentit. Quid dicis o hō q̄ regnū celi paras inuadere ⁊ interrogas ne q̄ tibi difficultas occurrat ne q̄d tibi asperū acci dat? Si tibi enī oīa mala occurerēt pericula. pericia. gladi⁹ ignis. ferrū. bestie. ⁊ oīa q̄ ex cogitari possunt malā sup te irruēt. Nōne tibi p trā tis cauſ ridenda poti⁹ q̄ spernē da videret Et hē fm puocās nos scz pmū cursus. Mercēnari⁹ ei p laboze cogitat de mercede. Sic dō q̄reri. i. re. xvij. Quid da bit vir⁹ q̄ percusserit philisteum. Dictū ē q̄ filia regi ei daret. Et aggressus est duellū trā periculosū. Quō magis igit q̄ scz fidel cui q̄q̄d desiderabile repit ꝓpōit. ps. Inclinaui coz meū ad fa. iusti. t. nē. Terciū ē sit currētiū iocūda societas oēs ei q̄t q̄t illac currūt inuicē se diligūt. Nec q̄ scz curre re pt nisi cūctos diligat. Nec mirū cū vni⁹ cursus alteri⁹ fit gaudiū. ⁊ q̄cūq̄ secū currit illi pficit qz de eoz salute sicut de ꝓpria gaudebit. Hic p frib⁹ suis apls optabat fieri anathema ibu. vt ⁊ ipi salutē ꝓsequerent Roma. ix. Nec solū currētē comitāt hoīes scz ⁊ āgelici spūs q̄b⁹ de⁹ mādauit vt custodiāt nos i oīb⁹ vijs nr̄is. sciēte scz qz p nos ⁊ ō nobis eoz restaurabit ruina. In cui⁹ figurā missus angl⁹ dñi thobie se sociauit ducēs ⁊ reducēs eū pspere sanū ⁊ incolumē. Ecce q̄ta dignitas hoīm q̄ fm ibero. vn⁹ q̄scz beat ab ortu natiuitatis in custodia sui angli deputatū. Et iō dic Bern. sup illō angl⁹ suis nē. O q̄ta tibi dz B xp̄ū inferre reuerētiā afferre deuotōem. ꝓferre fiduciā. p pnītia reuerētiā. p beniuolētia deuotōem. p custodia fiduciā Denicq̄ ipe dñs nobiscū currit. puocat trahit ꝓsolat. ⁊ pseuerare ꝓcedit nec frustrat oīno spōse vox dicētes. Trahe me p te. curre nē. Quartū est currēdi facilitas nā cursus hic amoris affectus est in deū ⁊ q̄ diligit ardēti⁹. currit veloci⁹ ⁊ puenit citi⁹. Quid ei facilius q̄d dulci⁹ q̄ amare cū amāti nihil sit difficile Et iō iacob q̄ pascēdis gregib⁹ in solitudīe occupat⁹ die noctuq̄ vrebat gelu ⁊ estu videbā dies pauci p amoris magnitudīe Sic ⁊ p[au]l⁹ finito cursus brauio i angustijs et tribulatōib⁹ posit⁹ ait. ij. Co[r]. i. Repletus sum ꝓsolatōe. supabūdo gaudio tribulatōe nr̄a. Glo. i. gaudiū meū oēm tribulatōem meā. quā scz ex dēs Nā cū venissem macedonia quiē hūit caro nr̄a. Quia vt bēt Paul⁹ ⁊ sylas xp̄o berati erāt ⁊ ac pedes eoz in cippo ꝓstricti spm phitonicū eiecerat Oc̄ dilectō is iuenire meruerit dulcedo spūs absorbet q̄ q̄d vel triste cui mund⁹ in despectu in affectu moz⁹ in desiderio Quintu viarū amenitas qz vie eius vie pulcre. na ꝓplanata est sanguinolētis xp̄i vestigijs. i. laborib⁹. Patefecit enī viā regni quā nec oēs patres ꝓpetes īgredi potuerūt nisi xp̄o duce subseq̄rent eius vestigia. Complāta ta flor⁹ scz p̄dicationū ⁊ odor⁹ resplā virtutū vt nō solū ad seq̄lam nos bñficia sed ⁊ xp̄a ⁊ exempla virtutū allicerēt. Sicut igit canis venaticus via p quā fera cucurrit cōplacet. velut grata ⁊ amena. eo q̄ se sperat ad eam q̄q̄ futurū. Et ideo pre nimia auiditate nullas declinās viarū asperitates nec quidē ad dextrā nec ad sinistrā sed rectissimo tramite ꝓsequēs transiliit lo ueas ⁊ contempta pelle ꝓpria medias spinas vepres ⁊ tribulos ingredit lustrat et perquirit ac odore tenui precurrentis fere gaudet ⁊ vociferat vt vel sic tandē ferā optatam apprehendat. Sic ⁊ sancti presertim ecclesie primitiue cū erāt vestigijs xp̄i recenti sanguine respersa. per infinitas tribulationes persecutiones temptationes. christū secuti sunt. pro nihilo ducentes q̄c quid triste. vel penale poterat euenire. dū modo christum apprehendere merebantur Vnde respersus odore saluifico quidā cānum tuozum domine sonuit dicens. Quis nos separabit a caritate christi. nē.

Dominica infra octauam sermo vicesimusprimus

Exit qui seminat semina re semē suū. Luc. viij. Dñs em⁹ in natura hab⁹ q cū agens aliq̄ influit in aliq̄ subiāt̄a diuersa tunc diuersitas effectuū nō solū puenit ex agētis influētia ꝫ etiā ex diuersa dispōe subiectoꝝ recipiētiū. Sic sol influēs in ferioza q̄dā deiccat q̄dā liq̄facit alia indurat alia infructuosa reddit. Similiter in artificialib⁹ sic pictor requirit subiectū dispositū in q̄ pñt colores recipi ꝛ liniamēta debite ptrahi. ꝛ super materiā fluētē vt būi dicit ineḡlem ꝛc. ymago nō pt̄ q̄uenienter depingi. Ido dic̄ phūs q̄ act⁹ actiuoꝝ sūt in patiēte p̄disposito. Dās per ß intelligere q̄ in receptōe alicui⁹ forme ꝑ act⁹ nō sufficit q̄cūq̄ passiuꝫ indifferēs sed req̄ritur passū dispositū illi forme. Sic ꝛ in spūalib⁹ cernim⁹. In doctrina nāq̄ veritaꝫ verbū seminādū fructificat iuxta dispōem recipientiū. Videēs ihūs turbā magnā pfluentē nō tñ oēs deuotōne pia. intētōe pura fide recta. Veniebāt enī q̄dā vt inuenirēt inq̄ eū accusarēt. q̄dā vt sanarētur a languoribus. q̄dā nouitate miraculoꝝ. pauciq̄ dē respectīe tracti dulcedīe q̄dā ꝛ deuotōne ihesu. Ad ihūs aduertēs p̄ppoītā similitudinē sinuat dicēs Exit q̄ seminat q̄si diceret. Qui seminat vobis semē x̄bi vite exit a corde pris in vterū matris. De vtero virginis in mūdū. de diuitijs ad paupertatē. De gra angeloꝝ ad obprobria hoīm. ne tibi vilescat miser homūcio q̄ tibi tal ꝛ tant⁹ viā regni mōstrare dignat⁹ est x̄bo pariter ꝛ exēplo. Illa p̄cepit hec suscepit ut particeps nre miserie participes nos faceret sue gle. Inde tñ zelosus amatoꝝ aīaꝝ effect⁹ nec vite pepercit nec morti ꝫ exit ab oī⁹ modo in oē penosum ut vt sic seminās frcm perciperet ꝛc. Exit q̄ seminat. Aug⁹ in ſmōe q̄dā ß semē x̄bi eq̄parat corpe xpi. vt hētur in decretis. p. q. p. c. Interrogo dicēs. Quid vobis pl⁹ esse videtur x̄bum dei an corp⁹ xpi. Si vultis rndere verū. ß vtiq̄ dicere debetis q̄ nō sit min⁹ x̄bū dī q̄ corp⁹ xpi ꝛ ido nō min⁹ re⁹ est q̄ x̄bū dei negligētee audiētiq̄ q̄ corp⁹ xpi sua negligentia in terrā cadere permittit. Dō sane intelligendū est nō referēdo ꝓparatōez ad ipa collata. ſz ad nos q̄ ad frcm quē vtiq̄ efficit in nobis ꝛ maxīe verū de x̄bo necessitatis. Quo ad mozalē tñ instructōem semē tripler inuenio. Primū est x̄bū dei qō semiuatur in intellectū. Scōm ē ꝓpoītū boni qō semīatur in affectu. Terciū ē implecio ꝓcepti qō semīatur in actu. Primū ḡ semē semīatū ī impedimēto triplici ne fructificet ꝓpeditur: Prio cū sec⁹ viā seritur .i. super corda trita rōnib⁹ sectarib⁹. Qui b⁹ ait Crisō. super math. ome. xi. Dele lras magꝫ scripturas q̄s dyabol⁹ imposuit in aīa ꝛ fer mihi coz a vite h⁹ tumultibz libez. vñ p̄dicatōem parati fabul occupantur ociosi. donec ſmo sumat exordiū plane demōstrātes q̄ curiositate poti⁹ vt ꝓsuetudīe q̄ deuotōe ducti pueneīt ad audiēdū x̄bū dei. Sic dicit Sen. epla. cx. Quidaz veniūt vt audiāt nō ut discāt sic in teatro voluptatꝫ cā ꝛ delectādas aures voce vel fabul duciti magnā hāc partē videbis cū phī stola diuersoꝝ ocq̄ sit. Nō illō agūt vt aliq̄ illo vicia deponāt ut aliq̄z legē vite accipiāt q̄ mozes suos erigāt ſz ut oble cramēto auriū perfruātur. Sic figuratū ē iij. Regū. ix. vbi dr q̄ ad p̄ceptū helizei. Dn⁹ de filijs ꝓphetaꝝ vnxit hyen in regē isrl. Quo recedēte ceteri dixerūt ad hyen Quid venit insan⁹ iste ad te. ꝑputabātur ei insani eo q̄ cōtēpserūt tpalia in hūilitate degētes. Et hyen noscis hoīem ꝛ q̄d locutus sit. ñm est inq̄unt. ſz magꝫ narra nobis Narrauit eis ꝛ q̄z ꝑm affectū eoz locutus ē vt ꝓphetā acciperēt. Similiter ꝛ athenienses ad p̄dicatōez pauli ꝓfluxerūt eo q̄ ad nihil aliud vacabāt q̄ audire noua ꝛ sic multos hūit auditoꝛes paucos quersos. ij. ꝓpedit cū ī spīas cadit cupiditaꝫ sic ei q̄ x̄bū dī coꝛdis affectū p̄cipit frenā cupiditatē nō reqrit. Sic coꝛda cupiditate plē x̄bū dī coꝛdis affectū p̄cipe nō valēt. sic dr a bro. in ſmōe de. rl. Quisq̄s x̄bo dei [illegible] frenū pabulū nō req̄rit. De his [illegible] furoz il lis ꝑm similitudinē ꝑpē [illegible] ū in oze poz[illegible]. ſz dolositā [illegible]. mendā cq̄ [illegible] bene surde et obturanti[illegible] bro. xij.

Inc. 307

Ferē inq̄t q̄ aspis cū cepit incātatorē pa-
ti q̄ eā quibus dā carmīb⁹ ppr̄is euocat. il
la ne dulcedīe cant⁹ alliciat aurē vnā i ter
rā p̄mit alterā cauda obturat. Vt sic vo-
cem nō audiēs ad incātatorē nō exit. Īn
cātator est p̄dicator. Aspis est auar⁹ obtu
ratus affectu terrenoz̄ & cauda vite poste
rioris. cū semp̄ timet deficere vel cauda fi
lio⁹ & heredū sequēnū quoz̄ affectū obtu-
rat⁹ doctrinā pietatis & iusticie p̄cipe nō
b p̄t. Tercio p̄pedit dū cadit sup̄ petrā. i.
mentē ppt voluptates corpales indurat ā
et obstinatā in malo. ne recipe valeat im-
pressiones spūaliū. Nā sicut ala fidelis spūa
lib⁹ delicijs inducescit p̄ria vicia sicut legi
tur de btā agatha q̄ meretrices: p delicias
corpales inuitata. sz nō inclinata. De quo
admirās effrodisia meretrix facili⁹ inquit
possunt sara molliri & ferrū in plūbi molli-
cie q̄erri q̄ vt ab intētione xp̄iana mens
isti⁹ puelle reuocet. Sic dū mēs carnalib⁹
occupat indurat & obcecat ne spūalia reci
pere valeat. Nō liq̄do p̄z in salomōe. q̄ do
dilect⁹ & sapīa plen⁹ tandē delicijs corpa-
lib⁹ vict⁹ ad ls deuenit q̄ simulacra deoz̄
q̄s nō esse deos agnouerat adorare ne iu
as dilectas contristaret. Sic hodie multi
licet crebro p̄puncti vsq̄ ad effusionē lacri
marū. victi tñ p̄cupīa ppria vel dilectōe al
teri⁹ viciosa. q̄si p̄ra voluntatē q̄ voluptā-
tē tñ ad ea q̄ deplāxerūt p̄cito reducūt. et
ideo q̄ voluptatē duxit vxorē ad celeste cō
uiuiū inuitat⁹ rñdit nō possum venire. Dñ
dicit aug⁹. li. p̄fes. Ex voluntate puersa fcta
est libido & dū fuit libidini facta est p̄sue-
tudo & dū p̄suetudini nō resistit fcta est ne-
cessitas. Et q̄ deus est ad ls plerūq̄ deduci
tur q̄ semē verbi veritatis nec cogitare nec
audire p̄t. Nā iohānes baptista corripuit
herodē dicēs Non licz tibi hr̄e vxorē fr̄is
tui & misit eū herodes in carcerē ad instin
ctum herodiadis. Nihilomi⁹ tñ metuebat
iohem sciēs eū virū iustū & sanctū & custo-
diebat eum et audita ab herodiade clā interfice
re q̄rebat timēs ne herodē quere-
teret & populū rebellē. Nā herodes au-
dito eo libēter eū audiebat sed q̄ vicio non cessauit.

ad p̄fectū p̄duct⁹ dvt quē iustū sciret & sanc
tū mistinctu meretricis interficeret. Dīc
apparet q̄ difficile p̄sueta voluptas relinq̄
tur. eo q̄ semen verbi veritatis non mittit
radices in corde. nec affectu emēdationis
sed siccis arescit ad ardorē voluptatis. bis
igit impedimentis se mouens. semē verbi ca-
dēs i terrā bonā fructū bonū facit mittēs
radices amoris & timoris in affectū. Sz q̄
lē fructū bonū nisi vez & p̄fectū emēdatio
nis. ppositū. Bern. ait in epīa quadā. Bo-
nitatē terre hui⁹ describit dicēs. Aūris bo
na est q̄ libēter audit vtilia. p̄udēter dis-
cernit audita. obedienter opat intellecta. Vis
audire terrā bonā Saule saule q̄d me p̄seq̄
ris ait dñs Ego sum ih̄s nazarenus quez tu
p̄seq̄ris. Ecce terrā bonam. Dñe q̄d me
vis facere. Nā multi non ignorāter sed
sciēter peccāt. non semel sz milies admoni
tionē recipiunt. nec tñ ad illud rñsuz perue
niūt. Secūm q̄ semē q̄ ex radice p̄mi suc
crescit seminat in affectū cordis vbi verbum
in auribus semināt⁹ misit radices. Et ls est
emēdationis. ppositū q̄ tñ multiphārie p̄
pedit ne fructū debitū forciat. Multi nan
q̄ timore p̄pulsi vel p̄dicatione vel diuina in
spiratione p̄mouēt horaria p̄uctione ad
emendā qui tñ ab incepto. ppositō statim
resilūt ad petrā p̄stina redeūt. & ppt in-gri- b
tudinē posteriora peiora fiūt p̄oribus. Sed
vñ ls nūl q̄ tria sunt q̄ bonū. ppositū enar
cuāt & sterile reddūt. Primū est hūan⁹
pudor q̄ mīti retrahūt a fuitio diuino p̄fris
in exteriozis apparētia humiliatōis. Multi
enī ad emēdatōez aspirāt nihil tñ de exte
riori pompa ēligere volūt. ne de vtute hui⁹
litatis & emēdationis obloq̄a vel irrisiones
patiāt. Sic beat⁹ gre. in p̄mordio quersio-
nis do inhabitu p̄oni fuire disposuit q̄ pau
lo post sub habitu seculari & aīm secularē in
uenit vt habet in legenda eius. De quib⁹
etiā dicit Sen. Auctoritatē hēmus senuz
sed vicium puerorum nec puerorum tantum: sed
etiam infantium. Illi leuia formidant. hi
falsa. nos vtraq̄. formidat enim leuia qui
formidat irrisiones ac si formidaret latra
tum catuli qui nondum mordere potest
O strennui milites qui etiam propter hoc

dñm suũ derelĩquũt. ⁊ quid factuti eẽnt si
milites seq̃rentur armati. Nõne ridicl̃m
putaretur si regi cuiq̃ ꝓuitiũ exigẽti miles
rñderet se nõ audere. q̃ hoĩes inde loq̃rẽ
tur. heu ad quẽ statũ deuenit xp̃iana reli
gio ꝙ nitet xp̃ianos xp̃iane viuere dedic⁹
reputatur. Nõ sic dauid rex inclit⁹ q̃ co
rã dño ludens vestib⁹ regijs humiliter se
spoliauit ꝓ q̃ ab vxore sua nichil irrisus et
increpatus celerit̃ respõdit. ludã corã do
mĩo q̃ me poti⁹ elegit q̃ꝫ domũ prĩs tui. lu
dã inq̃ꝫ ⁊ vilior fiaꝫ plusq̃ꝫ fact⁹ sum ⁊ ero
humil̃ in oculis meis vt pleni⁹ hẽtur. ij. Re
gũ. vi. O virũ vere ꝑm cor dei q̃ potissime
sctã humilitate dñm placandũ eẽ censuit.
Non sic inq̃ꝫ dulcis redẽptor tu⁹ o impie
tas hũana q̃ ꝓ salute tua nullũ refugit ob
ꝓbriũ nullũ deniq̃ꝫ laborẽ vl̃ penã. Prete
rea ve derisori cristiformiũ ꝟtutũ. q̃ plus
nocet irrisor q̃ꝫ heretic⁹ cũ illũ ꝯdemnat ec
clesia hũc ãt exẽplo cristo sustinet ꝑ quẽ sa
than reuocare nititur in ꝯuersione pusilla
nimes ⁊ ꝯceptũ emendationis ꝓpositũ ex
tinguere Vñ dicit doctor sctũs. ij. scd̃e. q.
lxxij. ꝙ Derisio tanto g̃uius est pctm̃ q̃ꝫto
maior reuerẽtia debetur ꝑsone q̃ illuditur
Et ideo g̃uissimuꝫ est pctm̃ irridere deum
et ea q̃ dei sunt ac penitẽtes ac iustos Hĩc
enĩ vindictã meruerũt pueri illudẽtes he
lizeo Vide infra ꝑmone. xxxix. b. ⁊. ⁊o. C.
Scd̃m est carnalis timor q̃ timet ꝓseq̃
pm̃e laborẽ. Vñ Gre. in mor. Nos gesta
mus laq̃um nr̃m. nobiscũ ferim⁹ inimicum
carnẽ nr̃am loquor. de pctõ nataꝫ. in pctõ
nutritã. corruptã nimis ipsa origĩe. mlto
ampli⁹ p̃ua ꝯsuetudĩe viciatã. Hinc est ꝙ
tã acriter aduersus spm̃ ꝯcupiscit. q̃ assi
due murmurat ꝙ impatiẽs ẽ disciplĩe Sic
filij i[illegible] in deꝑto ꝯcupiscẽtijs stimulati cre
bro [illegible] ipirãtes ad ollas carni
[illegible] ꝯsiderata furura felici
[illegible] na t̃reat. Caro tñ
[illegible] ie r̃calcitrat ⁊ aspe
[illegible] humiliatõem ela
[illegible] iracũda liberali
t[illegible] upida [illegible] sus amor
siue sit natur[illegible] q̃ nlti re
tinẽtur ne ꝓfi[illegible] ꝯ cõ

cipitur nature ꝓpinq̃tate ꝯuersatõis se[illegible]
litate ꝯmodi tẽporal̃ vtilitate q̃ eo forti⁹
mentẽ stringit q̃ se dinis p̃ceptis mĩme re
pug̃re ꝯgnoscit. Sed vt dicit Greg̃. xxij.
mora. dũ tenet qd̃ nõ nocet. ex reb⁹ iuxta
positꝫ ꝯmittitur plerũ. q̃ qd̃ nocet. Terciũ
deniq̃ꝫ semẽ ꝯsurgẽ ex radice scd̃i semina
tur in actu boni operis. De q̃ semĩe dic̃ a
pl̃us. Qui parce semĩat parce ⁊ metet ⁊c̃
Vide nũc formã seminãtis. Nam p̃mo de
bet exire de vicijs per dolorosaꝫ ꝯtri[illegible]ẽꝫ
et plenã cõfessionẽ. alioq̃n semẽ infru[illegible]
sum manebit. Dũ g̃ exit seminãs a trip[illegible]
se cauebit impedimẽto q̃ semẽ seminatum
suffocatur. Primo ne cadat iuxta viaꝫ et
ab auib⁹ celi tollatur. i. ne faciat opera co
rã hoĩb⁹ ⁊ elatõis vel vane gl̃e cogitatõi
bus glutiatur semẽ. ne fructificet ad meri
tũ sꝫ poti⁹ ad demeritũ. Et iõ q̃ꝫto fructuo
sius est op⁹ tãto diligẽti⁹ abscondi dꝫ in in
tentõe q̃ maiori conatu parãtur illi insi
die. In hui⁹ figura iussu regis egipti oẽs
infantes masculini sex⁹ q̃ venerãt ad noti
ciã egiptioꝝ int̃ficiebãtur. vt hẽtur. exod̃
ij. Mr̃ ꝟo moysi q̃ vidit infantẽ elegãtẽ
abscõdit eũ. Scd̃o cauebit ne cadat sup̃
petrã. i. mentẽ ꝯpassione q̃ ad ꝓximũ ⁊ de
uotõe q̃ ad deũ aridũ. Exẽpli cã. Qui scꝫ
tã aridi ⁊ sine ꝯpassiõe mẽtis opera pieta
tis adimplẽt ꝙ fere nullũ sentiãt pietatis
affectũ vel cõpassiõis. ducti dũtaxat q̃dã
ꝯsuetudine. hũano pudore vel pauperũ ex
torsione. cũ tñ affectio vel ꝯpassio pie mẽ
tis deo magis sit accepta q̃ꝫ op⁹ sic̃ innui
tur ꝑ. Jo. iij. Qui habuerit substãtiã hui⁹
mũdi ⁊ viderit frẽm suũ necessitatẽ. ⁊c̃. q̃
mõ inq̃t manet caritas dei in illo nõ dicit
clauserit manũ sꝫ viscera. Tercio ne[illegible]
dat inter spinas impacĩe ⁊ m̃murationis ⁊c̃
Qd̃ preꝑtim ꝯtĩgit ĩ operib⁹ penosis vt est
ieiuniũ ⁊ in aduersitatib⁹ singl̃is q̃ nobis
occurrũt deo permittẽte. diabolo ꝓcuran
te. vl̃ hoĩe inferẽte. Hylarẽ enĩ datorẽ di
ligit deus. Et hec terra optima est ferens
fructũ centuplũ in patientia.

Dominica in quinquagesima
sermo vicesimussecundus

Filius hominis tradetur gentib⁹ ⁊ illudet̄ ⁊ flagellabit̄ ⁊ conspuet̄ Luce. xviij. Cōueniēter satis mater ecclesia reuocat ad memoriā obprobria passionis xp̄i quē deplangit a filijs suis illudi ⁊ conspui flagellari ⁊ crucifigi. Quid enī aliud est maledicta chorea ⁊ diuersa spectacula q̄ illusio singulorū que ꝓ nobis passus est ihesus ⁊ hoc in fauorē ⁊ honorē sathane. Nam brachijs extensis incedunt sic̄ xp̄us pe[illegible]edit. Illi fractis gressibus xp̄us ꝯfos[illegible] clauis. Illi ornatis capitib⁹ xp̄s coronatus spinis. Illi p̄ciosis vestib⁹ xp̄us nudatus membris Illi lasciuie cantibus ad pctā festināt. xp̄s lacrimosis vocib⁹ ꝓ peccatoribus intercedit. Et ideo dicit Bern. in ꝑsona xp̄i Vide o homo q̄ pro te patior nō est dolor sicut q̄ crucior ad te clamo qui ꝓ te morior. Vide quib⁹ penis afficior. vide clauos quib⁹ confodior. Et cum sit dolor tant⁹ exterior: interior tñ est planctus grauior cū te tam ingratū experior. hec ille. Alij sputis eū conspuūt vt vibuli quidā vero flagellant eū linguis suis. scz ꝑ detractiones mendacia maledictiones. Quotiens enī talia ꝓferūt totiens lingue flagell̄ infligunt ei vulnera. ⁊ sic de alijs. De singulis vicus quibus patientissimus ihesus crucifigit̄. Ad hebreos. vi. Rursum crucifigentes sibimet filiū dei ⁊ ostentui hn̄tes id est irrisioni. Glosa In se enī crucifigūt filiū dei et contumelie habent qui gratiaz eius vilipendentes in peccatis iacent. Et sic q̄tum ad seip̄os xp̄m crucifigūt Hi etiam qui gratiā sacramentalē annue recipiunt ⁊ cōcito redeūt ad vomitū similes sūt irrisoribus ⁊ crucifixorib⁹ quoꝝ infinitus est numerus xp̄o q̄ veri⁹ est sacramenta q̄ tunc ꝓ tp̄e reuereri videbant̄ tūc blasphemijs ꝑiurijs choreis ebrietatib⁹ ⁊c̄. cōculcant ⁊ vilipendūt quoꝝ manet iudiciū et grauissimū. Et ideo ꝯuenienter ꝓponit memoriā tam acerbissime passionis tā p̄ciosissime redemptionis tā p̄ciosissime liberalitatis vt resipiscant qui sunt ex parte ei⁹ et leticia eoꝝ dolore mixta sobria reddat̄.

Et dicit. Filius hominis tradet̄ ⁊c̄. In primis oīm scire vellez o bone ihesu ⁊ tanti misterij causam agnoscere. tanti supplicij fructuz suscipere. tanti spectaculi culmen aspicere. Quo tu dulcissime ih̄u dei ꝟtus ⁊ sapiētia a stultis illudi. tu innocentia summa ab impijs flagellari. tu speciosus forma p̄ filijs hoīm a vilib⁹ cōspui vita quoq̄ nostra ꝑhennis sic mori voluisti. Causam huius inquiris o aīa deuota fuisse caritatez agnosce. Ad hebre. ij. Propter nimiā caritatē qua dilexit nos deus cū essem⁹ mor. pec. cōui. nos xp̄o. cui⁹ gratia salua. estis. Dehinc fructū ei⁹ accipe tuā redemptōez et glorificationē. Deniq̄ culmē tanti spectaculi posuit vt imiteris eius vestigia ⁊c̄ Petri. ij. Xp̄us passus est ꝓ nobis ⁊c̄. Verū his omissis videam⁹ nūc misteriū reuelationis dn̄ice passionis. Nā paucos admisit dn̄s dū on̄deret gl̄am trāsfigurationis pl̄es ꝟo dū p̄dixerit ignominiā passionis In hoc significans q̄ oēs inuitantur ad passionis exemplū sed pauci ꝑueniunt ad fructū. Multi sustinēt crucez sed pauci ꝑtingūt ad gl̄am qz martirē nō facit pena sed volūtas ⁊ causa. Volūtas enī latronē martirē fecit. causa innocentes. Pateris igit̄ inquis. Assentio sed cui vl̄ pro quo pateris aduerte. Si ꝓ iusticia btūs. beati q̄ ꝑse. pa. ꝓp. iusti. Si ꝟo ꝓpter culpā vide si inde corrigeris ⁊ iterū btūs es qz baptisaris in spū ⁊ igne. Alioquin vt dicit Greg̃ xviij. mora. Flagellū tūc diluit culpā cū mutauerit vitā. Nā cui⁹ mores nō mutat nō expiat actiones. Ad instructionem nostrā igit̄ videamus qualit̄ hec quatuor p̄dicta xp̄us in nobis reformatus ꝑ gratiā ꝑ suggestionez inimicoꝝ a nobis quotidie patit̄ ⁊ exinde p̄pedimur ne gl̄am ꝯsequamur. Contra q̄ sapīe. viij. [illegible] ꝟtutes cōtrarie quasi re[illegible] ma dicens. Sobrietatē [illegible] am docet ⁊ iustici[illegible] vtilius est in vita [illegible] bit in ꝓcessu [illegible] nob[illegible] m[illegible]tū in nobis ⁊ [illegible] inimic[illegible] nes dū ꝓ [illegible] ntia bona cō cupiscere [illegible] ⁊ vtilia que

et si licite possideri pñt verũtamẽ bonum plerũq; suis desiderijs ꝓfocãt cũ affectu funditus rapiũt ⁊ suis sollicitudinib⁹ lacerant. Nam cupido nõ relinquit auaros donec spũs est ĩ narib⁹ et dormierint somnum suũ. tũc enĩ nihil inuenĩũt viri diuitiarum in manib⁹ suis sed vtrũ bonũ cũ falso ꝑdiderũt. Sicut ĩ naturalib⁹ exemplariter videm⁹ in tigride. de quo Ambrosi⁹ Ysidor⁹ ⁊ Plini⁹ referũt ꝙ ẽ bestia varijs distincta maculis virtute ⁊ velocitate mirabilis q̃ dũ vacuũ rapte sobolis a venatoribus cubile repit. illico vestigia ferentis catulos odore ꝑsequit. Cui⁹ rugitum horribilẽ audiens raptor equo velocissime vectus ⁊ videns se non posse euadere in ꝯtinuo viaꝝ speram de speculo proicit At illa ymagine sui illusa sobolẽ putat et reuocat impetũ fetũ colligere desiderans Rursus inani spe retenta totis se virib⁹ ad ꝯprehendendũ equitẽ fundit. At iteꝝ illã obiecto spere retardat nec sedulitatẽ mr̃is. memoria fraudis repellit cassã versat ymaginis. ⁊ quasi lactatura fetũ residet. Sic pietatis studio decepta. vindictam amittit ⁊ prolem. Tigris est synderesis vel poti⁹ cor humanũ. filij sui opa bona p̃sertim desideria celestia in quibus homo requiescit in spe. Venator est dyabolus qui filios auffert per peccatuz quo turbat̃ cor humanũ. Rugit synderes̃ raptorem insequit̃ ꝓposito pñie proponit ille speculũ primũ adhuc iuueni scz floridum munduz. gratã iuuentutẽ diuersa genera ꝯsolationũ in choreis spectaculis ⁊c̃. De hinc scd̃m scz mundanã excellentiã. pompam. voluptatẽ carnalẽ ⁊c̃. Tandẽ vero decrepito diuitiaꝝ cupiditatem que ceteris vicijs cessantib⁹ nec senẽ deserit sed efficacius stringit. His igit̃ vmbris deludimur sugentes mel in sentibus ⁊ vrticis donec vtriusq; fraudati nudi relinq̃mur rugientib⁹ ꝑatis ad escam. Cõtra quam illusionẽ ponit sapiens ip̃am prudentiaz que ẽ scd̃m Aug⁹. li. lxxxiij. q̃stionũ. Cognitio reꝝ appetendaꝝ ⁊ fugiendaꝝ Dicit enĩ doctor sctũs scd̃a scd̃e. q. xlvij. ꝙ laus prudencie nõ cõsistit in sola cõsideratione sed in applicatione ad opus. Est enĩ electio p̃consiliati et ideo duo ꝯplectitur. scz consiliũ bonũ in ratõne ⁊ electionem in appetitu quã ꝑ consiliũ dirigit de hijs q̃ sunt ꝑ nos agenda in ordine ad debitum finẽ. Et hanc ph̃i gentiles suo mõ visceroso ꝯplectebantur affectu vt refert Seneca epl̃a. ix. ꝙ stilbon ph̃us capta patria amissis liberis ⁊ vxore cũ ex incẽdio solus exiret interrogãti demetrio nũquid omĩa ꝑdidisti. ⁊ respõdit nihil ꝑdidi oĩa mea mecũ sunt iusticia virtus prudentia nihil eñ bonũ putari potuit ꝙ eripi possz Si ergo homo gentilis virtutib⁹ delectatus. quid faciet xp̃ianus ad celestia vocatus. Vnd̃ Seneca de remedijs fortuitoꝝ oculos ꝑdidi quã multis cupiditatibus via mersa est oculos ꝑdidi non intelligis ꝑtem esse innocentie cecitatẽ. Huic oculi adulteriũ monstrãt huic incestũ huic domum quã cõcupiscat. Sequit̃ pecuniã ꝑdidi o te felicẽ si cũ illa auariciã ꝑdidisti. Hec ille. Scd̃o vero flagellãt dũ diuersis mensionib⁹ etiã ad illicita sollicitãt q̃bus inter se discordes sensualitas ⁊ ratio varijs ꝯcupiscentiaꝝ flagellis mentẽ dire lacerant. Huic affectus alliciens huic timor retrahens vnde voluntas ad vtrãq; ꝑtem plerũq; tracta discendit̃. nec tamẽ potest duob⁹ dñis seruire Dicit itaq; glosa sup̃ illud ad roma. vij. Nõ enĩ quod volo bonũ hoc ago ⁊c̃. Quia est triplex velle. scz nature. grẽ. ⁊ vicij. Velle nature ꝑ se impotens est nec palmã meret̃ sed vincitur ⁊ trahitur a velle vicij nisi velle grẽ subueniat qd̃ velle vicij fugat. ⁊ velle nature liberat. Et ideo subdit. Si aũt quod nolo id facio. scz omittere bonuz ⁊ facere malũ non ego opor illud scz maluz sed qd̃ habitat in me peccatũ. scz carnalis cõcupiscentia vel fomes peccati. nec tamẽ immunus est a crimine. qr enĩ mãcipauit se per assensũ peccato. iure dñatur illi⁹. Sic igit̃ miser vtrobiq; flagellat̃ hic ꝯcupiscẽcia carnis illic timore spũs. Et ideo garriens apl̃us. Infelix inquit ego homo q̃s me ⁊c̃. Cõtra quã flagellacõem ponit sapiens ip̃am fortitudinẽ. iudicãte nimirũ

prudencia q̃lis sit mũdus ⁊ ꝓcupiscentia ei⁹ quã pniciosus fallax ⁊ labilis. aĩa se ꝑ fortitudinẽ accingit vt resistat ⁊ ĩcipit odire deceptorẽ quõ ꝓus q̃si blandũ amauit. ⁊ gratũ. Sicut figuratũ est. ij. Reguz xiij. In Amon filio dauid q̃ fez adamauit thamar sororẽ suã affectãs ei⁹ amplexibus frui. intm̃ q̃ tabescens infirmabaꝫ ꝓpter eam. eo q̃ passiones excessiue timoris odij vl amoris ⁊ gaudij mirabilit ĩmutant corp⁹ vt patuit in tyto filio Vespasiano ⁊c. Quã tñ cũ agnouisset carnaliter. ⁊ vi oppressisset exosaz habuit magis q̃ ante dilexerat tales hodie multi reperiuntur. Amon ẽ q̃libet fidelis cui⁹ soror est ꝓcupiscẽtia nobiscũ nata interptatur enĩ thamar amaritudo. Thamar igit cognoscit dũ quãta lateat amaritudo in seq̃la ꝓcupiscẽtie ꝓcipit. Sencit ergo expti sed quãta tñ sequit in futuruz ignorant q̃ fideliter recogitato magis odio ꝓtemnit quã ꝓus amabaꝫ ¶ Tercõ aũt ꝓspuũt dũ post cogitatões admissas ꝓsensum peccati alicui⁹ reꝓmunt. facies enĩ aĩe volũtas ei⁹ est. Mã aĩa q̃si speculũ lucidissimũ ad quodcũ q̃ ꝓ voluntatẽ se conuertit hui⁹ effigiẽ in se recipit. Sputuz ergo dyaboli est qõcũq̃ viciũ q̃ volũtati ꝓ ꝓsensum imꝓmitur vñ deturpaꝫ. Sed ve miserie nr̃e vitro faciẽ suã ingerẽti diabolicã similitudinem suscepture. de q̃libus dicit Jeremias trenoz. iiij. Denigrata ẽ sup carbones facies eoz. Quoz nisi eoz q̃ nutriebant in croceis. Glosa idẽ donis spũs sancti amplexati sunt stercora. ⁊ sic nõ sunt cognoti in plateis sez celestis ihrlm. sed inter demones ꝓputati. Nota ꝺ eo cui⁹ facies post adulteriũ formam horribilẽ ꝓtendebat ⁊c. Sed q̃ tã turpitudo ei⁹ exterius nõ ostendit miser obcecat⁹ hoĩbus quidã manifest⁹ tñ deo sanctis ⁊ angelis tã abhoiabilis apparere nõ vereꝫ eo q̃ oculos et ꝓplacentiã solũ ad exteriora cõuertit. et sufficere putat ocłis hũanis satisfeciſſe Aug⁹. in simone. Quid vis mali dic mihi puto q̃ nihil in oĩbus. Sequit terrã malam nõ vis aut segetẽ malã. bonã vis arborẽ. equũ bonũ. seruũ bonũ. amicũ vxorem. filiũ vestẽ ⁊c. sed solã aĩam vis habere malã. quid te offẽdisti. q̃d te tu ipe meruisti. nõ vis esse malũ nisi te solũ. Nõ sic esdras scriba sed ad ĩteriora conuertẽs oculos pctã ppli flebat dicens eiusꝺ. ix. Deꝰ meꝰ cõfundar ⁊ erubesco leuare faciẽ meã ad te q̃m iniq̃tatis nr̃e multiplicate sunt sup caput nr̃m. Hui⁹ aũt ꝓspitõnis figura nobis elegant exꝑmit. Deutro. xxv. vbi dicit. q̃ moriente fr̃e absq̃ liberis ne deleaꝫ nomẽ ei⁹ vel hereditatis successione ꝓueꝫ qz hoc ẽ ꝓtra naturalẽ inclinationem fuit in lege ꝓceptũ q̃ fr̃ ei⁹ suscipiẽs vxorẽ ꝓmogenitũ ex ea fr̃e defuncto ascriberet ⁊ ei succederet in hereditate. Qz si renumeret pena ꝓfusibili puniebaꝫ. sez q̃ tollebaꝫ calciamentũ de pede ei⁹ dextro. et in faciẽ ei⁹ spuebaꝫ. Vir ꝓ xp̃s vxor aĩa ꝑ cui⁹ copulatõe mortu⁹ ẽ. fr̃ quilibet xp̃ianus q̃ tenet suscitare semẽ boni operis ne nomen vacuũ xp̃ianitatis noĩs patet. Alioquin dyabol⁹ vxorẽ rapiẽs in faciem eius spuet filios ꝓcreans nõ xp̃o sed sibi. Cõtra ꝓspuicionẽ aũt hanc ponit sapiẽs tempanciã cui⁹ officiũ est ꝓtemnere oẽs corpeas illecebras laudeq̃ populari ĩ omnibus tempate vti. ¶ Quarto spũaliter crucifigũt ⁊ occidunt dũ ad opus pficiendum ꝓtrahant licet effi ꝓsensus mortalis ꝙ a deo sepat ⁊ aĩam fedã reddit. dyabolo ꝓstitutã crudelius tñ occidit ⁊ velut ĩ aperto ꝓgressus in actũ sicut etiam ꝓsuetudo pctõꝝ vel cũ peccaꝫ cũ ꝓtemptu. qõ gen⁹ mortis spũalis sup ĩducit sup pctã q̃ fiũt ꝑ quandã fragilitatẽ vel concupiscentiaz timoris vel amoris. Vide infra. ¶ Tunc enĩ mortui vix resuscitari pñt qz incorrigibiles facti sunt. Sic incorrigibilis pharao post cũctas illusiones. ⁊ flagellacões tandẽ horribili morte multat⁹ ẽ. Deniq̃ bñ tã incorrigibiles fiũt. oñdit Aug⁹. in enchiriꝺ. dicẽs q̃ pctã quãuis magna ⁊ horrẽda cũ in ꝓsuetudĩe venerint aut pua aut nulla credunt vsq̃ a deo vt nõ solum occultãda verũ etiã ꝓdicanda diffamandaq̃ videanꝫ de q̃b⁹ dicit Ysaie. iij. Peccatum suũ q̃si sodoma ꝓdicauerũt ne absconderũt ĩ verecũde. ⁊ publice peccãdo

[illegible] xvij. q clamor sodomo. [illegible] multiplicat⁹ ē. ⁊ petūm eor ag/ gnauatū ē nimis. Vbi dicit Greg⁹. pecca tum cū voce culpa in actione. petūm vero cū clamore culpe cū libertate ⁊ tunc gra uā cur nimis cū sit ꝓplacētia peccati cuz ꝓtemptu dei. Contra quā mozte ponit in/ stitiā q resuscitat aīam ⁊ interficit culpam reddit enī vnicuiq; qđ suū ē deo ꝓritōez et laudē sibi pīaz ⁊ confessionē primis ele mosinā ⁊ restitutōez ⁊c. Seqr̄ in capite ie.

In capite tercium sermo. xxiij. de cōsideratōe vilissimi stat⁹ pctoz

Leua oculos tuos in directū ⁊ vide vbi nūc ꝓstra ta sis se. iij. Cū [illegible] vt dicit do/ ctor sctūs ꝑma. ij. q. ix. Nō secū dum qđ ē in passione aliq; videt ei aliqđ cō b uenies. qđ nō videt extra passionē existē/ ti sicut irato videt bonū qđ n videt quie/ to. ⁊ luxurioso qđ nō videt casto. Sic in/ quā stultis videt tēpus ꝓteritū ozdi[illegible] cū ad insanias falsas qđ nō videt recte[illegible] entibus. Dum mōt ergo mutacio bo[illegible] passionē oculū rōis qđq; fundit⁹ erui[illegible] icz rō totaliter ligat in q ei⁹ vsum nō ha beat sicut cū ꝓpter vehemētiā passionis scz ire ꝓcupiscētie amoris timoris ⁊c. fu/ riosus vel amens efficit. ⁊ hij sunt bruta animalia q ex necessitate secunt impetū pas/ sionis. Aliq; vero rō nō totaliter absoz/ betur a passione. sed remanet quantuz ad aliqđ iudiciū rōis libez ⁊ scdm hoc remanet aliqđ de motu voluntatis q habet ra/ tionē peccati. Oz similiter sequūtur non [illegible] necessitate sed voluntate velut animalia [illegible] passionis impetuz hec mitz. Cū enī [illegible] ꝓnouet ab intellectu hois hmōi. [illegible] ⁊ videntes mala q faciūt auertunt oculos suos ne [illegible] sicut legit in Daniele [illegible] xiij. Et sic audientes nō [illegible] nes internas. ⁊ videntes [illegible] igit̄ B tpe qđ singulariter lugu[illegible] dicatuz ē amonitio diuina ꝓ[illegible] oculos t. in di. Nō sicut q statuert[illegible] declinare oculos suos in terrā. ⁊ vide vbi nūc ꝓstata sis in volutabzo vicioz captiua. ⁊ subiecta dyabolo. Noz enī ꝓsideratio inicīū est sancte puersionis ⁊ pīe. Vera nāq; cognitio petōz dolorē ingerit. dolor ꝓfessionē. ꝓfessio satisfactionē. nec q̄escit donec reduxerit miserū in viā gr̄e i spem venie ut ꝓpositū pseuerātie. Quare pue/ niēter ꝓponit verba ꝓdicta. Leua oculos tu⁹ ⁊c. Cū rōnalis creatura non sit facta ad apprebēsionē cuiuscūq; boni creati tā quā finis vltimi. ⁊ ꝓportionati sed vt so li deo p ꝓtemplatōz ⁊ amorē inhereat iō merito respect⁹ creaturaz obliquus repu tatur. solus añ respect⁹ diuinoz ⁊ eoz q ducūt ad spūalia intuēda rect⁹ ⁊ accep⁹ iudicat. Ad quē nos ꝓuocat verbis ꝓpo/ sitis sepatū ostendēs adinuicē grām tan quā lumen oculoz nēoz subministrare

Dicen ꝓmo pscientiā lustrat vt purga/ tam reddat deducit ad inferos ⁊ reducit donec sozdes viciozuz absterserit. De hinc sublenat oculū. clarificat intellectū. inge rit spūalia. vilificat transitoria dulcessit anim⁹ limitat affect⁹. Felix hec v[illegible] q̄ ce/ cum reddit seculo. cognitū celo ꝓpar angelis ⁊ exēplar boīb⁹. Leua igit̄ oculos t. i di. o aīa peccatrix. ⁊ vide vbi nūc ꝓstrata sis in fecib⁹ petōz. Nō vt meli⁹ videas figurate miseriā ꝓpriā tibi mōstrabo. le/ gitur in Judicū. xvj. de sampsone cui foz b titudo collata fuit diuinit⁹ nō ex virtute naturali sed quodā dono gr̄e gratis date q remānsit in eo q̄z diu ritū seruauit naza/ reoz saltē quantū ad illa opa ad q̄ ꝓsecra tus fuit scz ad liberatōz filioz israhel de manu philistinoz. Vnde plures mirabi/ les optinuit victorias. Tandē vero fati/ [illegible] ⁊ vict⁹ pcib⁹ dalide meretricis q̄ bīa [illegible] diabat mozti ei⁹ reuelauit i q̄ ser [illegible] fortitudo ei⁹ si inūt rasi fuerint [illegible] capitis mei recedet a me fozti/ [illegible] In Hebreo habet. vij. flocelli [illegible] cesaries ei⁹ distincta fuerat Ego igit̄ dormiente su[illegible] genua dalide ton/ sor vocatus abrasit crines. ipa vero liga uit eū vinculis q̄ eā rūpere nō posset inua serūt eū philistei securi. ⁊ eruerūt oculos ei⁹ ⁊ in carcerē claussū molere fecerūt id ē grauiter laborare vel cohabitare cū mu/

eñ

lieribꝰ magnis vt ex illis robusti nascerẽt
q̃ cũcta in p̃fusionẽ suã & penã acta sunt.
& pcõz extremã miseriã iudicãt ¶ Jo-
raliter añ sampsõ nazareꝰ xp̃ianꝰ ẽ p̃ bap
tismũ deo p̃secratꝰ i q̃ p̃ grãm spũs sancti
inimicꝰ ille fortissimꝰ rancz leo rugiẽs nõ
p̃ualebit aduersꝰ eũ dicẽte p̃s. Nihil p̃fici
et inimicus in eo. Sz dalida maledicta cz
vbicz cũ cõferimꝰ domesticꝰ hostis blãda
meretrix sed plena veneno mortifero est
ipa sensualitas q̃ mille modis satagit ho-
minẽ ad voluptates miseras ĩclinare Dñ
multi vt dicit Prouer. vij. sequit eam q̃si
bos ductꝰ ad victimã. & q̃si agnus lasciui
ens & ignorãs q̃ ad vincula stultꝰ trahat
Sic p̃ceps vniꝰ tribꝰ israbel intrãs co-
ram oĩbꝰ ad madianitẽ q̃siuit delectatõz
& inuenit mortẽ. Pretereꝫ pctõ p̃petra-
to rõe. scz sensualitati p̃sentiẽte. p̃mo grã
diuina p̃uat p̃crines signata vt dicit ibi-
dem glosa Nã. vij. floscelli sunt. vij. dona
spũs scti q̃ dũtaxat mũdis cordibꝰ ad or-
natũ. & diuinã gratificationẽ p̃ferunt.
¶ Scdo liganti manꝰ eiꝰ ne resistere va-
leat inimicis qz de cetero debilis reddit ad re
sistendũ tẽptatoĩbus. & q̃uis affectibus.
Dñ nisi statim resipiscat diu sine accumu
latione stare nõ poterit. Dñ Greg. sup
Ezechielẽ. Pctũm qõ maxp̃ pniam non
delet suo pondere ad aliud trahit ne inch
p̃ficere valeat aliqõ opꝰ meritoriũ ex ec p̃
pua tus est grã diuina q̃ reddit opa bona
deo grata. Nõ tñ sunt opa bona p̃mittẽ
da. Quia vt dicit scs Tho. sup. iiij. sen
tẽtiaz dis. xv. licz opa extra caritatẽ facta
nõ sunt meritoria ex pte recipiẽtis [illegible]
cit Aug. q̃ pctõr nõ ẽ dignꝰ pene
tur ℞ ẽ ex p̃digno. & sic nõ sunt
nec p̃alis nec eterni bo[illegible]ni. Ex q̃
decet bonitatẽ q̃ vbicũcz dis
nit p̃fectionẽ p̃diciat. ideo ex
c gruni meret aliqz aliqõ bonũ. Dñ va[illegible]
ad triplex bon[illegible]cz ad tp̃aliũ executionemz
ad grãz dispositionẽ & ad assuetudinem
bonoz opez. Sz q̃ diminuãt penã infer-
nalẽ vt q̃dã volũt ĩtelligi duplicit. Pri-
mo vt q̃s liberet a pena q̃z iã meruit. & sic
nullꝰ liberat a pena nisi sit absolutꝰ a cul-
pa. & sic penã inferni mitigat [illegible]nõ p̃
¶ Scdo q̃ merituz pene impedi[illegible]
diminuũt penã inferni. qz reatũ omissio-
nis euadit q̃ hmõi opa facit. ¶ Tertõ qz
hmõi opa aliq̃ mõ dispenũt ad bonum vt
hõ pctã faciat ex minori p̃temptu. retra-
hunt etiã a multis pctis & diminutõz vel
dilatõem merent pene tp̃alis vt patet de
Achab rege. iij. re. xxj. Vide ifra nẽ Ne
deniq̃ p̃ se resipiscere vel resurgere vale
at. ¶ Tercio spoliat bonis suis. scz virtu
osis opib⁹ iã factis. morientẽ nãcz aĩa cõ
mouẽtẽ. Vniuersa simul opa meritoria
etiã si oĩm sctõz virtutibus floruisset. Et
ideo dicit apls. habemꝰ thesaurũ istũ in
vasis fictilibꝰ vt d. ligẽtiꝰ sup̃ custodia p̃
seuerem⁹. Ezechiel. xviij. Si auerterit se
iustꝰ a iustitia sua. & fecerit iniq̃tatez oẽs
iustitie eiꝰ q̃s fecit non recordabunt. De
hinc ne damnũ suũ agnoscat & defleat mi
serũ excecat. Nã delectat̃ de pctõ cecat q̃
scz fit vt eiꝰ enormitatẽ nõ sentiat nec re
cordet iudicioz futuroz. Sicut legit de
quis iudicibꝰ q̃ Susannã iuste damna
uerũt. Excecauit eos malicia eoz vt
dicit Sapie. ij. Et hec cecitas p̃gnit ex
volũtate. volũtarie se auertẽte a p̃sidera
tione p̃cipũ p̃mi p̃ qõ hõ ĩtelligit alia se
cundũ illud p̃s. Nolut ĩtelligere vt bene
ageret. Vel ex occupatione mentis circa
alia q̃ magis diligit q̃bus ab inspectione
bui⁹ p̃cipũ mens auertit. Et quãto ma-
gis occupat & delectat circa transitoria
tãto magis auertit ab illo. p̃s. Oculos su
os sta. de. in terrã. Dñ dicit Greg⁹ super
hũc locuz p̃us ĩtellectꝰ obtundit & postea
ãnuꝰ ad exteriora vagat vt ceca mens q̃
ducit nesciat. & carnis illecebris
ter subdat. Q̃n exinde miss[illegible] dya-
bolo comite se p̃bẽte duc[illegible]i omnẽ pctõz
[illegible]ctã vt imp[illegible]illud. Prouer. xj.
[illegible]re⁹ ĩ naribꝰ suis q̃ nõ p̃cit nobi
[illegible]ilcitudini nec p̃ciositati Ju
[illegible]ia pulcra p̃ditõe nature & fatua
[illegible]õne culpe supple ĩ p̃tãz sathane
p̃[illegible] qz sic̃ sus nullã p̃terit ĩmunditiã ĩ
tactã naribꝰ suis ita nec dyabolꝰ ĩ tali ho
mine aliq̃d relinq̃t pctũm ñ p̃petratũ co-

gitatione delectatõe ꝓsensu op̃e vel ꝓpla centia. Cũ enĩ se auertit a diuinis agnoscendis ⁊ nihil amat̃ nisi cognituz. Ideo habũdat iniq̃tas multoz qz refrigescit caritas ⁊ videnẽ effecti venatores maloz affectuũ q̃bus fere nullũ sub refugit viciũ licet nõ seq̃tur effect⁹ possibilitate ꝓhibẽte. bũana verecũdia vel diuina vindicta retrahẽte Et sic excecatũ ducũt ĩ carcerẽ tene brosum ꝓsuetudinẽ scz pctõz q̃ vinciunt̃ efficacit̃ ne redire valeãt vel abscindere ꝓsuetudinẽ inueteratã. qz ꝓsuetudo ẽ altera natura. Vnde enĩ dicit Aug⁹. de seip̃o ligat⁹ erã non ferro alieno sed mea ferrea voluntate. ⁊ hec ꝓsuetudo plerũq̃ ducit ad necessitatẽ. Vnde Seneca epĩa xxviij. Quis inde hostis ĩ quẽq̃ tam ꝓtumelioſus fuit q̃ in quosdã voluptates sue q̃ se voluptatib⁹ mergũt q̃bus ĩ ꝓsuetudinem adductis carere nõ pñt. ob ß miserrimum ẽ q̃ eo ꝓueniunt vt illis q̃ supuacua fuerunt fctã iunt illis necessaria. hec ille. Et tales quidẽ licet videãt q̃d faciendum sit facto tñ ꝓsequi nõ valẽt. q̃bus vere cõuenit illud euangelicũ. Vxorẽ duxi. s. voluptatẽ ⁊ ideo nã possũ venire. ¶ Landẽ vero claudit̃ carcer obstinatõis ianua et obice desperatõis. Nã ꝓsuetudine vinctus ꝓobstinatõz firmat ꝓpositũ ĩ ß q̃ peccatis futuris inhereat. eligẽs potiꝰ diuinam indignatõz ĩcurrere q̃ ꝓsuetis fraudari ꝓcupiscentijs. Et ex ß opponit obicẽ desperatõis dicẽs. Jere. xviij. Desperauim⁹ post cogitatões nr̃as ibim⁹ ⁊ vnusquisq̃ post ꝓuitatẽ cordis sui mali faciemus. ¶ Notandũ tñ q̃ doctor sctũs. secũ ꝑ scõe. q. xx. duplicẽ distinguit desperatiõem. Prima dicit̃ desperatõ vniuersalis q̃ existimat misericordiã dei nõ esse infinitã. diuine misericordie culpã suã ꝑpõderans. Sicut Cbayn. Maioꝛ ẽ iniq̃tas mea q̃ vt veniã merear. Et iudas ꝛc̃ et illa desperatõ ẽ actꝰ infidelitatis. ¶ Secũda dicit̃ desperatõ ꝓticularis cũ scz q̃s in vniuersali tenet verã existimatõz fidei q̃ fit remissio pctõz in ecclesia. desꝑat tñ de diuina misericordia ꝓpter ꝓticularẽ eiꝰ indispositionẽ q̃ scz ĩ tali statu exĩti non sit ꝑandũ de venia cũ despet a pctõ nõ posse resipiscere vel ꝓpemnit desistere Et talis desꝑatio ꝓiculosissima ẽ qz ꝓ spẽ maxime reuocatiua a malis ⁊ ad bona ducitiua q̃ sublata pctõres irrefrenata ꝓcupiscentia deflũt ad vicia. Et ß ẽ qd̃ seq̃tur. Et in carcere clausum molere fecerũt id ẽ multiplicare vicia diuersa ꝓuis operib⁹. ⁊ plurima viscosis desideriis donec de carcere p mortẽ educat̃ ad infernale suspendium Ecce pctõz statꝰ q̃ miser ⁊ infelix q̃ piculosus ⁊ pnicios⁹. ⁊ ideo vigili cura prudẽter inspiciẽdus. ⁊ ꝓcul abiciẽdus. Leua inquit oculos tuos ĩ directũ. Id quid aũt nisi ad imꝓmendã verecũdiã ad incutiendũ timorẽ ad affectandũ ꝙuersionem ad amplectendũ pñiam. Vñ dicit dñs in epĩa hodierna. Cõuertimĩ ad me in toto corde vr̃o. Cor enĩ ꝓncipale membrũ corporis ẽ in q̃ ꝓseruat̃ aĩa essentialiter ⁊ signat ipam aĩam q̃ totaliter ad deũ ꝙuertere debem⁹ id ẽ scõm tres potẽtias anĩe vires scz vim rõnalẽ q̃ habet discernere ĩter bonũ ⁊ malũ ĩter bonũ inq̃ ⁊ melius et optimũ. ¶ Sedo scõm vim ꝓcupiscibilem eligere bonũ sed potiꝰ illud qd̃ ẽ melius ⁊ potissime qd̃ ẽ optimã. id ẽ sũmum bonũ ꝓpter qd̃ oĩa alia sunt diligẽda pariter ⁊ fruẽda. ¶ Tercio scõm vim irascibilẽ scz ĩ efficaci ꝙuersione ⁊ ꝓtemptu eoꝛ q̃ vis rõnalis esse mala iudicauerit. Sic̃ Dauid elegit abiectꝰ esse in domo dei magis q̃ habitare ĩ tabernaculis pctõz. Sic Abrahã reliq̃t domũ paternã ⁊ dulce solum ne retraheret ad ydolatriã. Sic deniq̃ ꝓphete ꝓres ac sctĩ pres in solitudinibus errantes bũanã ꝙuersationẽ vitabant ne forte alioꝛ exẽplo ⁊ societate ad illicita ducerẽtur.

Ser. xxiiij. de electõe vni⁹ [illegible] plici vidctã. s. peitẽcialẽ [illegible] et purgatoriũ.

Cũ tibi opti[illegible] dꝫ vnũ qd̃ volueris elige. [illegible]fectiſ rala. xxj. Sic dic̃ Aug⁹ [illegible] cũ Dcutro. Quiq̃ modis [illegible] gel la ꝓtingũt in b[illegible]. ¶ Primo v[illegible] tis ꝓ tpalia flagella augeant mer[illegible] Job

q̄ voce dñica ꝓmẽdat⁹ tã multipharus: plagis circũdat⁹ fuit vt ãmissz oĩbus etiã sedes in sterq̄linio testa samẽ radebat sic flagellat omnẽ filiũ quẽ recipit. Sic mẽz dulcissimã gladio doloris trãsfigi ꝓmisit

Scdo vt per ea virtutes custodiat ⁊ vt pater ĩ Paulo rapto cui dat⁹ ẽ ang. ⁊ thane id ẽ stimulus carnis ne magn... o reuelationũ extolleret eũ. ij. Corin. xij.

Tercio ad corrigẽda pctã vt lepra marie sororis moysi ⁊ pctũm Dauid ĩ themate pñti conceptũ. Videbat em eũ dñs corrigibilẽ ⁊ ideo ꝓ vnico pctõ statiz apposuit flagellũ. Quarto ad iniciũ pene infernalis vt patz de Herode q̄ iacobũ interfecit apponens apprehẽdere. ⁊ petrũ. ℔ em vt dicit mgr̃ ĩ hystoriis. Dũ adulatoriis fauorib⁹ demulcerer̃ ꝓpli clamãtis voces dei. ⁊ nõ hoĩs ⁊ oblatos diuinos honores nõ respueret vidit ĩ funiculo sup̄ se sedentem bubonẽ mortis ei⁹ nuncũ ꝓ hmõi em aũt sup̄ se sedentẽ acceꝑat signũ mortis. Et vt dicit Joseph⁹ ĩclinauit se ad eos. q̄ sibi applaudebant dicẽs. En ego de⁹ vẽ morior statimq̄ ꝓcuss⁹ ab angelo vẽtris dolore cruciat⁹ ẽ vt corroderent vermes viscera ei⁹. ⁊ p⁹ dies quinq̄ pene ꝓsumpt⁹ expirauit. Quinto ad gloriã dei manifestãdã sic̃ Job. ix. de ceco nato. Cũ igit̃ dñs etiã ĩ suis nihil in vltũ relinq̄re velit sic̃ in verbis thematis pñtis ꝑmonis ad scelez ꝓsiderationẽ nos ꝓuocat sic ĩ pñti figurare nos ĩducit ad electiõez pene vindicãtis. Et vere felix q̄ cũ maria elegerit optimã ptem ℔ ẽ mite iudiciũ nõ alienuz sed ꝓpriũ iudiciũ inq̄ pñie qz grauẽ ẽ iudiciũ purgatorij grauissimũ iudiciũ infernj. Trium ergo tibi optionez do. Dicit Ezech⁹ sup hũc locũ q ꝓ q̄litatib⁹ subdito ... q̄ ad gremiũ acta regentiũ vt etiã sepe ...onẽ Cui⁹ ac... bitri boni delinq̄t vita pallit estimatoz Mã. deo teste laudat⁹. tũ oriue dãni siue ser⁹ ex inflat⁹ ꝓpĩm numeran ...bui⁹ mũdi. ...pl⁹ penã suscepit. hec ille Egistho... ...t ꝓpli fuit rebellio ei⁹ ꝓtra da... ...icit ibidẽ Lyra. sequẽdo siba filiũ boch... ...uit pessim⁹ ⁊ sedicios⁹ de q̄ rebellio... ...⁹ siba fuit punit⁹. vt habeẽ ibi dem. xx. ⁊ iõ ꝓpl⁹ erat punẽdus. Numerauit em̃ dauid ꝓpĩm ex elatione scire volens numerũ bellatoz ⁊ inuenti sunt viri bellatores ĩ isrl̃ mille milia. ⁊ centũ milia vt habeẽ. j. Paralapo. xxj. Et de Juda quinge̅ta milia. Sic em̃ habeẽ ĩ Hebreo ĩ correctis libris vt dicẽ Lyra q̄ numeratõ fiebat ꝓtra mandatũ dñi q̄ ꝑcipiẽ Exod. iij. Cũ tuleris sũmam filioz isrl̃ id est q̄n volueris scire numerũ eoz nõ numerabis ꝑ capita sz ꝑ ℔ q dabũt singuli siccluz dimidiũ ꝑ animabus suis. ⁊ nõ erit plaga ĩ eis cũ fuerint recẽsiti id ẽ numerati tali mõ. Alioq̄n erit facta igit̃ numeratõe ꝓcussit cor dauid id ẽ ꝓscientia eũ reꝑhendit. Et missus a dño ꝓpha Gad ait. Trib⁹ tibi optionez do. Cui ille cogitor minis vndiq̄ sed meli⁹ ẽ mihi vt ĩcidã in man⁹ deo quã in manus hoĩm. multe sunt em̃ miscordie ei⁹ ⁊ elegit pestilentiã trib⁹ diez q̄ fuit eq̄lis pena diuitibus ⁊ pauperib⁹. Et misit dñs pestilentiã de mane vsq̄ ad tẽpus cõstitutũ. Lyra. id ẽ hora ⁊ mortui sũt. lxx milia viroz. Et vesptina ꝑme diei q̄ erat tẽpus ꝓstitutũ ĩ lege. Dicit em̃ ifra q̄ venit Gad ꝓpha ad Dauid ĩ die ꝑma. ⁊ videtur loq̄ de ꝑma die pestilẽtie hora sacrificij vesptini misit dñs angelũ vt ꝓcuteret ibrl̃m q̄z adhuc nullũ attigerat. Tũc ꝑcepit angel⁹ Gad vt diceret Dauid. q̄ ascẽderet ⁊ ꝓstrueret altare dño in area ornã iebuzei vt vel sic placaret dñm q̄ cũ veniss ⁊ vidiss angelũ stantẽ ĩter celũ ⁊ terrã gladiũ cruentẽ tenentẽ euaginatũ versus ibrl̃m velut ad ꝓcutiendũ. ceciderunt. Dauid. ⁊ maiores natu vestiti cilicijs ꝓni ĩ terrã. Et ait Dauid. Ego sum q̄ peccaui ⁊c. Vidit q̄ dñs ⁊ miser⁹ ẽ ⁊ ĩpauit angelo dicẽs. sufficit cess ia man⁹ tua Edificauit aũ altare ĩ eodẽ loco offerens sacrificiũ placabile dño. Jn eodẽ em̃ loco dicũt hebrei abrahã ĩmolasse filiũ suũ Dñ ⁊ iacob ibidẽ scalã vidit erecta scõm q̄ ... ⁊ xp̃s crucifix⁹ ẽ q̄re nõ ĩmerito multiplicibus figuris honorare voluit locũ illũ ⁊c. Hec ꝓscripta sunt fr̃es ĩ figura nr̃i. Dauid em̃ ĩ vno pctõ deꝑhens⁹ est nos ĩ plurib⁹. Tibi ergo o pctõr triũ dar̃

optio. elige vnũ ex hijs qđ volueris. Aut iudiciũ graue pñie. aut iudiciuz grauius purgatorij. aut grauissimũ iudiciũ eterni supplicij. O vere felix q̃ cũ maria optimã ptem elegerit. Triũ ait dñs optionem do vnũ qđ volueris elige aut septẽ annis veniet tibi fames aut trib⁹ mensib⁹ fugies ab aduersarijs tuis aut trib⁹ diebus erit
b pestilẽcia ĩ terra. Fames ergo. vij. annoꝝ est ĩfernalis pena eternaliter cruciãs in q̃ fame septẽplici crucient̃ p. vij. annos signata. Prim⁹ em̃ ãnus ẽ fames ĩ visu q̃ esuriẽt faciẽ sctĩssime trinitatis qꝛ vt dicitur ĩ Hester. Vere mirabilis es dñe et facies tua plena ẽ grãꝝ ymo plena eterne beatitudinis. Cui⁹ si minim⁹ radi⁹ ad dãnatos descẽderet totũ ĩfernũ dulcoraret Dicit em̃ Fulgenci⁹ ꝙ dei faciẽ si damnati viderẽt nullã penã nullũq̃ dolorẽ sentirent. Mallẽ inq̃t Aug⁹ esse ĩ ĩferno ⁊ ihesum videre q̃ in celo ⁊ ei⁹ visione carere. Sed ve miseris pctõrib⁹ de q̃bus scriptũ ẽ tollat̃ impi⁹ ne videat gloriã dei. Quid igit̃ visur⁹ ẽ ꝓfecto laruaꝝ demonũ facies q̃bus nihil horribili⁹ excogitari potest Scđus annus erit famis ĩ auditu Esurient em̃ audire melodias suauissimas celestiũ spirituũ. O q̃ ĩeffabilis dulcedo et ꝯcordia vocuz. ibi em̃ semp̃ resonat grãꝝ actio. ⁊ vox laudis. Sed qꝛ verba dei ⁊ officia diuina non cũ affectu sed cũ tedio nõ ad emendatõz sed ad quandã ꝯsuetudinẽ audierũt. ymo pluries audire ꝯtẽpserunt. verba vero detractoria secularia lasciua. ⁊ cãtus seculares tympanat ⁊ diuersa genera musicoꝝ audierũt cũ affectu De cetero nihil audiẽt nisi lamẽtatões ⁊ ve. De qꝛ nati. ve qꝛ a deo creati. Male dictus de⁹ ⁊ maledicta trinitas que nos creauit ad hanc penalitatẽ. Audiẽt inq̃ impperatões ⁊ subsanatõnes demonum Et vt dicit Aug⁹. Demones vlulabũt. ⁊ clamabũt. Festina pcute dilacera ĩfige verubus fer prunas picẽ para. Terci⁹ annus famis erit ĩ odoratu illo suauissimo q̃ etiã mortui reuiuiscũt. Si em̃ multi suauitatis illi⁹ odore tracti relictis oĩbus in terra dulcẽ ihm secuti sunt q̃d putas erit in celo vbi odor ille ministrat̃ ĩ copia ꝓ q̃ dãnatis ascribit̃ fetor pessim⁹ q̃ sol⁹ sufficeret ad damnatõz. Quart⁹ annus famis erit in gustu diuine caritatꝫ q̃ potissime reficient̃ electi. Caritas em̃ maxime dulcedinẽ causat ⁊ oblectatõz mẽtis. Sicut ĩ pñti p̃gustãt. ⁊ expiunt̃ feliciter ꝯtẽplatiui. Sz hijs delicijs ꝑuabunt̃ q̃ nõ diligunt seip̃os nõ deũ. q̃rẽtes dulcia fercula ⁊ iuxta ꝓphetã studẽt calicib⁹ epotandis q̃bus in futurũ amarissima fercula reseruant̃ Qui diligit iniq̃tatẽ odit animã suã. Pluit sup̃ pctõres ignis ĩextinguibilis sulphur fetor ĩtollerabilis spũs ꝓcellarum. id ẽ ĩpetus plurimoꝝ tormẽtoꝝ ꝑs calicis. id ẽ passionis eoꝝ. qꝛ iust⁹ dñs et iusticias dilexit Sz q̃re sulphur admiscet̃ igni nisi qꝛ magis feruet ⁊ fetet ignis cũ sulphure. O dictu horribile si hec ꝑs calicis. totũ calicẽ q̃s poterit optare Quĩtus annus famis erit ĩ tactu cũ querẽt illum tãgere a q̃ exijt virt⁹ viuificatiua Tactus em̃ amãtis mouet omĩa ĩteriora ad quandã ĩpressibilẽ amoris. ⁊ delectatõis dulcedinez vt expiunt̃ hmõi ĩ sumptione sctĩssimi sacramẽti q̃lez suauitatẽ sentiũt in illo cũ tactu spũs ⁊ aĩe. Spũs em̃ me⁹ sup̃ mel dulcis. Sz miseri qꝛ man⁹ ad illicita tetenderũt nihil ĩueniẽt ad amplexãdum vel tangendũ q̃ bufones ⁊ serpẽtes infernales nec vermes eoꝝ morient̃ nec a corosione dãnati ꝯsũment̃. Sext⁹ annus famis erit ꝙ esuriẽt ad fruitõnem tñ amicabilis societatis ⁊ ꝯcordie vbi vnusquisq̃ diliget alterũ sicut semetip̃m ⁊ tm̃ gaudebit đ gloria alioꝝ sicut de ꝓpria vt oñdit Anshelm⁹ ĩ libro ꝓsologiẽ. li. xxiiij. vide infra. Ecõtra vero societatẽ habebũt plenã inuidia vt se [illegible] dẽtibus discerpẽt si facultas [illegible] dicent em̃ seip̃os ⁊ adinui[illegible] Vñ dicit docto. s. [illegible] dis. l. de dãnatis q̃ [illegible] ma caritas sic ĩ dã[illegible] simũ odiũ Et iõ sicut sct[illegible] b⁹ bonis sic mali dolebũ[illegible] onis et sic sctõꝝ felicitas ꝯsi[illegible] natis maximaz ĩfert afflictõz. [illegible] is ex dãnatoꝝ

multitudine pena singuloꝝ augeat. in tm̃ tñ viget ī eis odiū q̃ magis eligẽt torq̃ri acerbi⁹ cū multis q̃ min⁹ cū paucꝭ nec ī ℟ ꝓcerẽt ꝓpinq̃s vel ꝑentib⁹ sꝫ oẽs vellent dãnari. ¶ Vin⁹ tñ iuidẽt ꝓpinq̃s ⁊ maioꝝ essꝫ eoꝝ pena si oẽs eoꝝ ꝓpinq̃ dãnarent.

¶ Hinc ẽ q̃ dives eripi pecijt a dãnatõe frẽs suos sciebat esse q̃ aliq̃ eripent ab ea

¶ Dic q̃ri pẽ Vtrũ dãnati videre pñt in gl̃ia sctõs ¶ Ad qđ rñdet doctor ibiđ q̃ dãnati añ iudicij diẽ videbũt sctõs ī gl̃ia ñ tñ ℟ mõ q̃ gl̃iam eoꝝ q̃lis sit agnoscãt sꝫ solũ ꝙgnoscẽt eos esse ī gl̃ia q̃dã iestimabili ⁊ ex ℟ turbabunt Tũ ꝓpter iuidiã de felicitate btõꝝ tũ ꝓpter ℟ q̃ talẽ gl̃iaꝫ de lectatõib⁹ tã momẽtaneis amiserũt Sed p⁹ diẽ iudicij penis⁹ eoꝝ visione ꝑuabunt ⁊ ex ℟ eoꝝ augebat pena q̃ memoriã habebũt gl̃ie btõꝝ q̃ ī iudicio viderũt vl̃ añ iudiciũ. ¶ Septim⁹ ãnus fau⁹ erit desiderũ mortis Esuriẽt esse mortẽ ne penã illã ꝑpetuo sentiãt. sic dicit Apocal. xj. In die illa q̃rent homines mortẽ ⁊ fugiet mors ab eis Sꝫ q̃re ℟ nisi q̃ vt dic̃ Greg. Quibus ℟ offert vita ⁊ nolũt accipe. Veniet tẽp⁹ ī q̃ q̃rẽt mortẽ ⁊ nõ poterũt ĩuenire. Hinc dicit ps. Sic oues in inferno positi sunt mors depascet eos. O vere infelices q̃. vij. hos ãnos elegerũt ducẽtes ī bonos dies suos ⁊ ī pũcto p⁹ mortẽ ad ĩferna descendũt. ¶ Scõm aũt qđ ꝓpanit eligẽdo ẽ ab hostib⁹ ꝓsecutõ triũ mensiũ q̃ penaꝫ designat purgatorij. In q̃ cui⁹q̃ op⁹ q̃le sit ignis ꝓbabit Ardebit ei ibi lignũ fenũ stipula ⁊c. Vide sup. Purgabit inq̃ peccatũ cordis oris ⁊ op̃is q̃ sunt tres mẽses signati. Quicqđ ei deliqt ⁊ pñia ꝺdigna nõ purgauit totũ ibidẽ [illegible] vsq̃ ad ictũ oculi v[illegible] pedũ ⁊ minimã cogitac[illegible]as omnẽ humanaꝫ ex [illegible]nima pena purgato[illegible]xcedit maximã penam. [illegible]na ꝑ verbo ocioso vel co[illegible]ñ dicit ysaie. j. Cõuertã i[illegible] gl̃osa. Ad punienduꝫ ⁊ excoq[illegible]storiã tuã id ẽ sordes viciorũ [illegible]ẽ stanũ tuũ vt sꝫ purũ argentũ v[illegible] maneat. Per sco/riaꝫ em̃ q̃ extern[illegible]traxat adherer signãt

opa pctõꝝ Per stanũ vero qđ etiã intus miscẽt auro vel argẽto deordinatões signant affectuꝫ q̃ cessante ope nihilomin⁹ ꝑseuerãt Et hñ purgatõe iudigẽt efficatiori ⁊ lõgiori. ¶ Sup ℟ q̃rit doctor. s. iiij. Sentẽ. dis. xxj. An vn⁹ alio a purgatorio citi⁹ libereẽ. Et videẽ q̃ nõ q⁹ q̃to grauior culpa ⁊ maior reat⁹ tãto pena ĝuior ĩponit ita q̃ oĩa venialia simł puniant. et ꝑ vno quoq̃ pena singł̃ iligit. Sic vn⁹ mille cãdelas ardẽs accẽdat ⁊ alter vnã eq̃lẽ tñ finẽ sortient. ¶ Ad qđ rñdet q̃ q̃dam venialia sunt maioris inherencie q̃ alia scõm q̃ affect⁹ ad ea magis inclinat ⁊ eis fortiꝰ iligit. Et q⁹ ea q̃ sunt maioris inherẽtie tardi⁹ purgant tõ qđã ī purgatorio diuti⁹ q̃ alij torquent. Acerbitas eĩ pene ꝓprie rñdet q̃titati culpe sꝫ diuturnitas rñdet radicatõi culpe ī subiecto vñ pẽ ꝙtingere q̃ aliq̃s in purgatorio diuci⁹ moreẽ q̃ min⁹ afflig̃. vt patet de pascasio ī. iij. libro dyalo. btĩ Grego. Nec ergo duo nõ eligam⁹ frẽs sed deseram⁹. ¶ Ad terciũ tanq̃ leui⁹ aliq̃d ꝑperãtes scꝫ mite iudiciuꝫ pñie q̃ trib⁹ ꝑtib⁹ ꝑficit signatis ꝙ tres dies pestilẽcie. In q̃bus pñie ꝑtibus aĩalis hõ spũaliter moriẽ. Nã prima dies ẽ amara cordis ꝙtricio q̃ petrus elegit cũ p⁹ trinã negacõeꝫ egress⁹ foras fleuit amare. nec flere destitit toto tpe vite sue vt facies ei⁹ velut exusta redderet.

¶ Scda dies ẽ oris lacrimosa ꝓfessio q̃ elegit dauid elect⁹ dñi cũ a ꝓpha reprehensus hũili⁹ a vera ꝙtritõe ⁊ ꝓfessiõe rñdit Pec caui nec ℟ solũ .sꝫ vt dicit Joseph⁹ in li. antiq̃tatũ corã oĩb⁹ pctm̃ publice ꝓfessus est. Et iõ statim audire meruit. Dñs quoq̃ abstulit pctm̃ tuũ. ¶ Tercia dies ẽ ꝺdigna satisfactio q̃ elegit sibi felix magdalena de q̃ dicit Greg⁹. Quot ī se habuit delectamẽta tot deo se ĩuenit holocausta Elige ergo mite iudiciũ O pctõꝝ q⁹ leui⁹ euadere nõ potes.

Sermo. xxv. q⁹ propter sex cõmẽ datur exercicium penitencie

Ipse me reprehẽdo ⁊ ago pñiam in fauilla ⁊ cinere. Job. vl. Dic̃ Crisost. sup Mat. Omel. xiij. Nõ dolere q⁹ peccauerj ma-

gis ĩdignari ⁊ irasci facit. deum ꝯ illud petis qđ añ peccauerĩ. Et iõ ꝓcedentib⁹ ad electõz triũ ꝑdictoꝝ ĩ sermone ꝓceden ti sũme requrẽdũ ẽ potissimũ petĩ remediũ q̃ ꝓma recuperẽ ĩnocẽcia. restituaẽ grã adi pisceẽ amissa gr̃ia. Hoc añt remediuz sola pñia ꝓferre pt̃ q̃ vocaẽ a⁹ Jeronimo. scđa tabula p⁹ naufragium Nam ꝓma ta bula dicit̃ baptism⁹ ꝓ quẽ hõ naufragiuz euadere potest originalis petĩ. Sic figu ratũ ẽ ĩ archa noe q̃ ceteris oĩb⁹ submer sis solũ saluauit q̃s recepit Sic baptism⁹ ianua salutis q̃s caput saluat. ⁊ oẽs nisi votũ ĩnocẽtie fecerĩt irritũ. Si eĩ postmo dum ꝓpetrauerit actuale mortale. naufra giũ patit̃. id ẽ eterne dãnatõis penã. nec restat liberatõis aditꝰ nisi tabula scđa. id ẽ pñia. ꝓ ꝯ cũ multis piculis hostiũ ĩsidi antiũ. ⁊ varijs ꝓcellis tribulationũ ĩpel lenciũ ad portũ salutz ꝓuenire potest. licz prochdolor tã ĩfiniti ĩ ꝟ naufragio ꝓeun tes ad hũc portũ mĩme ꝓueniũt eo ꝙ dig nos pñie fructꝰ nõ agũt. Quare iob sctũs licet verebaẽ oĩa opa sua sciẽs ꝙ nõ ꝓce ret delinquẽri q̃uis iust⁹ voce dñica cõ mendat⁹ ẽ. nihilomin⁹ tñ ptẽ optimã eli gens etiã ꝑ minimis petis pñiaz ãplecti studuit dicẽs. Ipe me reꝓbendo ꝑ humi lem. ⁊ lacrimosa ꝓfessionẽ. ⁊ ago pñiam ĩ faulla ꝓtritõis. ⁊ cinere hũiliatis. Dñ optĩe. qz cor ꝓtritũ ⁊ humiliatũ de⁹ nõ de spicies. Vide tñ o pctor vñ timeas. Nã faulla ẽ extincta scintilla q̃ statim post ꝯ extincta fuerit in materia qua ꝓseruabaẽ quãtucũ ꝯ minima remanet adhuc tepor ignis saltẽ momẽtane⁹ q̃ signat pñtis ac bitatẽ pñie mĩmã esse respectu futuri pur gatorĩ vel eterni supplicij q̃ sũt verba ꝑ posita Ipe me reꝓbẽdo ⁊c. Quantũ ad sensũ lr̃ale Job q̃ ĩ actib⁹ suis iust⁹ inuen tus a dño laudari meruit tã singulari ꝑ conio. posit⁹ tãdẽ ĩ doloze nimio iusticiaz suã extulit. vt dicit Lyra. ꝓpter qđ veni ens dñs ĩcrepauit eũ. Cui rñdit Job cul pam ꝓpriã hũilit̃ ꝓfitẽdo Scio qz oĩa po tes ⁊ nulla te latet cogitatõ. Erat eĩ sibi ꝓsci⁹ ꝙ memorãdo suã iusticiaz pass⁹ fu rat motũ leuẽ vane gr̃ie q̃ ĩ talib⁹ solz ori ri de facili. etiã ĩ virĩ ꝓfectĩ Et iõ subdit

Insipiẽter locut⁹ sũ Et affectãs dĩnã cõ solatiõz subĩfert. Idcirco ipe me reꝓbẽ. Amplectar̃ ⁊ nos frẽs hãc ꝓtem qz hec via ꝑdiosior hec satisfactõ leuior ⁊ ecõ siliatio vberior esse dinoscit̃ Nã vt de ce terĩ sileã ãplectãda ẽ ipa pñia ꝓpter sex duplicẽ esse vtilitatẽ Nã ꝓma ei⁹ vtili tas ẽ ꝙ vindictã suspẽdit tpalẽ. etiã ple rũq̃ ĩ bis q̃ pñiaz pagũt ĩplectũ id ẽ sine debita ꝓtritõe ꝓfessione vel emẽdatõis ꝓ posito Dñ dicit̃ Sapiẽ. xj. Miserĩ oĩm qz oĩpotens es ⁊ dissimilas petã boĩm ꝓ pter pñiaz diligis eĩ oĩa q̃ sũt ⁊ nihil odi sti eoꝝ q̃ fecisti Nõ liquõ patz ĩ rege ach ab neq̃ssimo q̃. s. a dño susceptra ꝓmiatõe crudeli. s. ꝙ ĩterficeret ꝯ achab nũgentẽ ad pientẽ clausũ ⁊ vltimũ ĩstrt̃. vt habeaẽ iij. re. xxj. ꝙ ĩq̃t canes comederẽt iesabel reginã q̃. s. ĩcitauerat eũ vt faceret maluz Et hec oĩa ꝓtingerẽt ꝓpt̃ naboth quẽ iniu ste lapidare feceraẽt. scidit achab vestẽ suã ĩduit ciliciũ. ieiunauit ĩ sacco dormiuit ⁊ ãbulauit de misso capite q̃ tñ pñia vt dic̃ Lyra. fuit timore pene nõ amore iusticie. nã ⁊ ydolatriã suaz mĩme reliq̃t sz ꝓphã baal postea ꝓsiluit ꝯ exitu belli ĩ ramoth galaad. O mira dei clemẽtia. Vidẽs essĩ dñs achab nõ emẽdatũ ait ad helyã. Vi disti achab hũiliatuz coram me. Quia igit̃ hũiliat⁹ ẽ mei cã nõ iducã ꝟ malũ ĩ dieb⁹ ei⁹ sz supple p⁹ mortẽ Quia vt dic̃ ibiꝯ. ly ra. licz talꝑ pñia ñ sit meritoria grẽ. vl eua sionis etne pene ẽ tñ aliq̃n bñ meritoria dilatõis pene tpalis ñ ex ꝓdigno sz ex cõ gruo. Hoc etiã ipm patz ĩ rege Nabuch. q̃ ꝓminatione vidicte susceptra ad ꝓfiliuz Daniel elemosinis suis vidictaz ꝓtraxit. xij. mẽsib⁹ vide ifra Quãtomagz misere bit vere peitẽtib⁹ venia donãs gr̃am ꝓfe rẽs familiaritatẽ ĩgerẽs Scđo vitã p⁹ lõgat corpalẽ Nã ꝓ arte medicinã corp⁹ plerũq̃ medeaẽ ⁊ cui⁹ ifirmitas b⁹ egritu dinẽ causat Sz q̃d miz si penitẽciũ boĩm de⁹ vitã ꝓlongat cũ ⁊ ipoz pñia ⁊ aciẽs retributoꝝ expectat vt dicit̃ Job. xxiij. dedit ei locũ penitẽcie ⁊ ille ãbutit̃ eo in supbia. inde ꝓcessit illud dulce ꝓpheticuz Ezech. xviij. Cõuertimini ⁊ agite pñiam ab omnib⁹ iniq̃tatib⁹ vr̃is ⁊ nõ erit vobis

in ruinā iniq̄tas Et subdit qz nolo mortē
pctōris dicit dñs reuertimī. ⁊ viuite Q.d
exēplariter oñdit ī niniuitis licet gentili
bus tñ penitēt̄ib⁹ ad p̄dicatōez Jone p
phete. Precepit eī dñs Jone vt surgēs
pgeret ī niniuē ciuitatem magnaz itinere
diez triū. ⁊ p̄dicaret dicēs. Adhuc xl. di
es ⁊c. ideo scz qz ascendit malicia eoz co
ram dño. Renuit ionas ne pphēta falsus
inuenireť. Sciebat em̄ dñm clemētissimū
⁊ ad pñiaz eoz suscipiēdū promptissimū
dño vero disponēte ad ciuitatē a q̄ figu
rat ire pulsus ē. ⁊ p̄dicare pñiam. Quo
p̄dicante surrexit rex de solio regali abie
cit vestimēta. ⁊ īduto sacco sedit ī cinere
edictū pponēs vt īduti saccis hoīes ieiu
nent ⁊ iumēta infantes ⁊ lactātes verba
p venia clamātes ad deū vt vel sic miseri
cordia mot⁹ ignoscat ⁊ suspēdat sentēci
am euersionis qō ⁊ factū ē. Vide tñ iudi
cia dei metuenda. Nā accepta dei miseri
cordia postea grauioꝛib⁹ criminib⁹ se sub
diderūt. ⁊ qz maledict⁹ hō q̄ peccat ī spe
postea crudeli. Vindicta pierunt in īpie
tate sua ō q̄ subuersione pphetauit Tho
bias. xiij. ca. p̄uidens ei⁹ finē ppter mali
ciam. Similit ⁊ Naū pphēta. ca. i. dicēs.
Vlciscēs dñs ⁊ hōs furoꝛē vlciscēs dñs
in hostes suos ⁊c. Tercio venia mereť
spūalem. scz pctōꝛ. Ezechiel. xxxiij. Si
dixero impio. scz inspiratōe interna moꝛ
te morieris ⁊ egerit pñiaz a pctō suo Se
quitur vita viuet. ⁊ nō morieť. Oīa pctā
ei⁹ q̄ fecit nō imputabunť ei. Q.d sic sane
intelligendū ē qz liberať hmōi a statu dā
nationis ita q̄ ad damnatōz ei nō impu
tabunť. Reat⁹ tñ culpe nō oīno relaxatur
nisi iuxta q̄litatē ptritōis amoꝛis ⁊ pñie
Quidē em̄ dolent reatū suū p ptritionez
dolorosem. Alij p dilectionē dulcerosam.
Tercij ve[illegible] pñiam laborosam. Hīs em̄
exercicij [illegible]ret vt ⁊ reatū diluat. Sicut
offens[illegible] [illegible]uid q̄ culpat⁹ a nathā hu
militer audit. ij. Re. xij. Peccaui dño. ac
statim audire meruit. dñs quoq̄ transtu
lit pctm̄ tuū. scz quantū ad culpā remit
tendo. ⁊ quantuz ad penā eā tpando. qz
licet sis [illegible]icida. ⁊ morte dignus tñ nō
morieris. Quadruplicē tñ vindictā re
cepit. Primā ī morte filij in adulterio na
ti quē humili pñia in cinere ⁊ cilitio ieiu
nans ⁊ in terra iacēs ad vitā p̄cibus con
seruare nō potuit. Secūdaz ī morte filio
rum alioꝛ. Dñ subdit. Quāobrē. Nō re
cedet gladi⁹ de domo tua. Dñ absalō oc
cidit Amō Joab Absalō Salomō Ado
niam vt sic sanguis sanguine vindicareť
Terciā aūt in ppria psecutōne q̄ suscı
tauit fili⁹ ei⁹ Absalō iudicio dñi dicētis.
Suscitabo sup te malū de domo tua. Dñ
dicit Greg⁹. q̄ p pctō bersabee insurgen
tem ctra se filiū fugiēs reduxit ad animū
maluz qō fecit ⁊ ꝛtumelioſa verba semei
nō tā quicūt q̄ adiutoꝛia esse credidit. q̄
bus se purgari sibiq̄ misereri posse iudica
uit. hec ille. Et iō semei maledicentē īteꝛ
ficere volenti rñdit. Dimitte eū vt mihi
maledicat iuxta p̄ceptū dñi ⁊c. Quar
tā. Deniq̄ ī violatōe vxoꝛ suaꝛ a ppꝛio
filio. Dnō subdit ⁊ dormiet cū vxoꝛibus
tuis ī oculis solis hui⁹ id ē maīfeste coraz
oīb⁹ Audi igit̄ pctōꝛ licet pñiaz agis p q̄
q̄s peccauit p hec ⁊ puniet vel ī alijs tri
bulatōibus vindictā refūdet dñs. Tribu
latus igit̄ hūlit̄ sustine ⁊ grās agēs diui
nam vindictā poti⁹ esse recōgnoscēs quā
hūanam vl diabolicā malicia Quarto
In grām reformat pstinā si tñ pfecte cō
pleať Nā plerūq̄ ppt ei⁹ pfectōz vbi ha
būdauit delictū sup habūdat grā. Cuius
causā affligat btūs Greg⁹ ī pastorali di
cēs Fit plerūq̄ gratioꝛ deo amoꝛe ardēs
vita p⁹ culpā. q̄ securitate tozpēs īnocē
cia. Sic fili⁹ pdig⁹ ī grām pstinā recept⁹
stolā pmā accepit īnocētie ⁊ ānuluz fidei
formate caritat̄ opibz Q.d etiā pulcre fi
guratū ē ī rege manasse q̄ vt dicit. iij. re.
xxj. fecit malū coram deo sup reges iuda in
diuersis diuinatōib⁹. Adorabat enī oēm
milicia celi extruēs ei aras in domo deo.
Sāguinē īsup pphetaꝛ q̄s dñs ad eū mi
sit effudit multū nimis donec īpleret ibe
rusalē vsq̄ ad os. id ē q̄tū effūdere potu
it. Dnō malicia eius exigente diuino iu
dicio. vinct⁹ duct⁹ est babilonē q̄ poīt⁹ in
carcerē nec videns euasionis diuerticulū
pñia duct⁹ oꝛauit ad dñm dicēs īt alia. ij
Reg. vlt. Peccaui sup numerū arene maꝛ

multe sunt iniq̃tates mee incurvatus sum multo vinculo ferri q̃ non ẽ respiratõ ꝛc̃. Et vt dicit Crisostom⁹. In ope impfctõ audiuit dñs vocẽ ei⁹ ꝛ facta ẽ circa eum flãma ignis ꝛ liq̃facta sunt oĩa ei⁹ vincula ꝛ liberauit eũ dñs ex omni tribulatõne ei⁹ reduxitq̃ in ihrlm. Qui fideliter seruiẽs dño p̃cepit inde vt seruiret dño deo israbel. Ecce diuine pietatis exẽplar qõ opposuit velut obiectũ solacioſũ vere penitẽtib⁹. Caue tñ o pctõr ne p̃tẽnas hãc pietatẽ ĩ spe peccãs q̃si grãm eandẽ post peccatũ sibe acceptur⁹. Nã amos eiusdez manasse fili⁹ ĩ tm̃ iniqu⁹ erat vt extra opa sua maligna q̃bus imitat⁹ fuerat patrem suũ etiam deũ se posse fallere estimaret dicens. Pater me⁹ ex iuuẽtute multa mala fecit ꝛ in senectute penituit. Et ego nunc ambulo scõz desideria cordis ꝛ postea cõuertar ad dñm. Hec Crisostom⁹ vbi supꝛ. Sz fefellit eũ psuasio hec diabolica. Duobus em̃ tm̃ ãnis regnãs celeri vindicta diuina morte sublat⁹ ẽ. ¶ Quinto diuinam p̃fert familiaritatẽ, p̃terea nimiꝛ potissime scti p̃es tã scissime pñie viã amplexati sunt. vt vel tandẽ pueníre mererent ad diuinã familiaritatẽ ꝛ spãalem dulcedinem q̃ nõ habitat ĩ terris suauiter viuẽcium. Cui⁹ grã daniel adhuc iuuenis delicatus ĩ captiuitate posit⁹ cũ trib⁹ socijs felicit̃ p̃posuit nõ p̃traminatu cibis regijs sed poti⁹ vti leguminib⁹ ad victũ ꝛ ad potum aq̃ pura. Et ideo dedit ei dñs nõ solum gr̃am ĩ p̃spectu regis ꝛ boĩm sed ꝛ sapiẽtiã ꝛ ĩtellectũ oĩm lloꝛ ꝛ visionũ in q̃bus p̃cellebat vniuersis sapiẽtib⁹ regni nabuch. Preterea puenit ad tantã dilectionẽ ꝛ familiaritatẽ diuine bonitaꝯ q̃ p̃ ceteris appellat⁹ ẽ vir desideriozꝛ eiusdõ. x.ca. Qd̃ scz nomẽ accipe meruit postq̃ captiuitatẽ suã luxit dieb⁹ triũ ebdomadarũ panẽ desiderabilẽ nõ manducãs id ẽ cibos delicatos, ꝛ vinuz nõ bibẽs sz aq̃ nec vtens vnguẽto ꝛ ꝑ in senio post ãnos captiuitatis sue fere. lxx. Nã in iuuẽtute sicut dictũ ẽ ab hijs oĩno se p̃tinuit ¶ Sexto glorioſũ meruẽ eternã hãc em̃ p̃mã vocem tuꝛ cureꝛ baptista Johes emisit dicens p̃niam agite appinq̃bit em̃ regnum celoꝛ. p̃mouẽs tñ in districtionẽ humanã Agite inq̃t dignos fructꝰ p̃nie. Mimirum vulnera purgari necesse est p̃us q̃ medela sequẽs ad sanitatẽ p̃ficiat vt sic totũ hominem sanã reddat ꝛ gratũ. Appropinq̃bit em̃ regnum celoꝛ qđ scz vim patit̃ carnis. ꝛ violenti ĩ mortificatõe ei⁹ rapiunt illud. Sicut figuratũ est in moyse q̃ p⁹ allocutionẽ diuinã se subtraxit a thoro matrimoniali vt sp̃ pat⁹ ꝛ mũdus inueniret̃ ĩ aduẽtu dñi sic̃ pleni⁹ habeꝛ ifra. ¶ Nec solũ sz etiã a p̃sortõ filioꝛ isrl̃ se subtraxit ascẽdẽs ĩ montẽ corã dño vbi bis ieiunauit. xl. dieb⁹ ꝛ noctib⁹ p̃sortio diuino delectat⁹ ꝛ p̃sortat⁹. Tandẽ ad ꝑ vsq̃ puenit vt deũ scõm essentiã cerneret vt testatur Aug⁹. xij. sup Geñ. ꝛ ĩ lib. de videndo deũ Eya ergo o pctõr celerẽ age pñiaz vt has vtilitates felicit̃ p̃seq̃ mereaꝛ. Dic ĩ q̃ cũ btõ Job ipe me repbẽdo ꝛ ago penitentiã ĩ fauilla ꝛ cinere qz oĩs q̃ se buĩliat exaltabit̃. Quod nobis p̃cedat ꝛc̃.

Sermo. xxvi. q? septẽ requirunt̃ ad perfec ã contritionẽ.

Recogitabo tibi o oẽs annos meos ĩ amaritudie aĩe mee. Ysaie. iij. Dicit sctus Tho. super. iij. Sñiaꝛ. dis. xiij. sup descriptionez pñie q̃ mgr̃ ponit ĩ lra dicẽs. Pñia ẽ virt⁹ vl̃ grã id ẽ volũtas ĩformata grã. q̃ p̃missa mala cũ emẽdatõis pposito plãgim⁹ ꝛ odim⁹ ꝛ plãgẽda vlterius p̃mittere nolim⁹. Quatuoꝛ inq̃t act⁹ tanguñt̃ ĩ diffinitõe q̃ se p̃secunt̃ ĩ pñia. Cui⁹ p̃m⁹ ẽ plãgere p[illegible]tã ppter q̃ tã infinita q̃s ĩcurrit ĩ p̃moda ¶ Scõs ẽ ea odire nõ em̃ sufficit ea plãg[illegible]re ppter a[illegible]moduz vel penale p ea poĩb⁹ adi[illegible] ad ea verũ sentiat odiũ Nã sic̃ a[illegible] delectatõz pctĩ ĩ p̃sideratõe [illegible] odiuz pctĩ verã de ipo tristicia [illegible] ine liq̃do patz q̃ remissa sit q̃z [illegible]nia q̃ cum delectatõe feda revolu[illegible]erũt pctã p̃terita. deiñ ẽstricia p[illegible] destructõz Et iõ terci⁹ act⁹ ẽ ea d[illegible]e p humilez p̃fessionẽ ꝛ p̃dignã sati[illegible] de pctis p̃teritis cũ emendationis p[illegible]posito. Dic̃

enī Aug⁹ libro de pñia q̄ ad agendā penitentiā nō sufficit mores ī melī' ꝓmutare ⁊ a malis factis recedere nisi de hȳs q̄ facta sunt satisfacias dño p̄ pñie dolorez p̄ humilitatis genituz. p̄ ꝯtriti cordis sacrificiū. cooꝑantib⁹ elemosinis. Quartus act⁹ ē q̄ nō velit iterū plagēda ꝓmittere. Primū igit̄ actū pñie scz lacrimosam ꝯtritionez plenissime nobis īuit rex Ezechias in verbis ꝓpositis Cui⁹ ꝯtritōnem ⁊ lacrimas dñs respiciēs clementer exaudiuit. plongās ei vitā ānis quindecī qz cor ꝯtritū ⁊ humiliatū de⁹ nō despicit quē imitārtes ⁊ nos clamem⁹ effectū opis Recogitabo ⁊c. Reco. ti. oēs an. me. Dicit Greg⁹. viij. moza. Sepe qđ torpētes latuit flētib⁹ īnotescit ⁊ afflicta mēsci⁹ īuenit malū qđ fecerat ⁊ reatū suum cui⁹ secura nō memīt hūc in se ꝓmota reꝑ hendit. hec ille. Et inde multoz tā impfectam ē ꝓfessio qz nō ꝑcessit vera ꝯtritio. Dyabol⁹ enī modis omībus agit ne vera agat pñia. Nā q̄tuor sunt p̄ q̄ pñiam impedire nititē. Primo suggerit delectatōez peccādi q̄ mentē excecat ⁊ stolidā reddit ita q̄ ñ sinit debite pōderare pctōz enormitatē. vite īcertitudinē. iudicij seueritatem. penaz acerbitatē. Sic legit̄ Dauid xij. De semib⁹ iudicib⁹ ꝓcupiscētia victj. ita q̄ auerterūt oculos suos ne recordarē tur iudicioz iustoz. Scō. ꝓponit spē diu vīuēdi aī fine vite pñiaz ⁊ ꝯtricōez falsa suggerit deceptōe. Sz iusto dei iudicio agit̄ vt q̄ pñiam ī vita q̄z agere poterant ꝯtēpserūt ī mortis articulo nec pñie locū īuenerūt. licet q̄sierint. Dñs de Esau trāslata bñdictione ī Iacob scriptū ē Debze. xij. q̄ nō inuenit pñie locū licet cū lacrimis re[illegible]ā Cui⁹ causaz oñdit Ly[illegible] dicēs [illegible]me nō pcedebāt ex dolo [illegible] culpe [illegible] ꝓpter damnū ꝓpale. ⁊ sic [illegible] erat [illegible]a. Tercio pudorē incutit ꝓfitēdi[illegible] em licet ꝯriti videātur reluctāte ti[illegible]re. ꝓfessione plena fraudantur. ⁊ sic [illegible] pñiaz sed ifructuosā Quib⁹ ait dn[illegible]ū. ij. Reuelabo pudē da tua ī facie[illegible] Nō p̄sciēs inimic⁹ constringit os p[illegible]oris ne inusitare valeat Nec em timet pñiaz quā ꝓfessio vera nō ꝑcessit. Quarto timore īprimit satisfaciendi vt malos ꝓnos ad culpā reddat penis timidā ad pñiaz. Sz hȳs omnibus opposuit dñs in hūano corde syderiūm. ⁊ ꝓsciēcie remorsum q̄ ē velut nūci⁹ iob solus euadēs ⁊ dāna nūcians. ad cui⁹ relationē scidit vestimēta corruit ī terrā tetēdit caput ⁊ dñm adorauit. Recogita. Nos ergo nūciante ꝓsciencia damnū de peccatis. pueniēs beatū Job imitātes humilē ⁊ lacrimosaz ꝯtritionē amplectamur. Cui⁹ pfectionez in septem articulis oñdit Ezech. ī verbis ꝓpositj. Nā ꝓmo debz esse intēta nō pfunctoria. Ezechias em audito mortis nūcio quertit se ad parietē. ⁊ fleuit fletu magno. Paries ē pctōrum ꝓgeries ad q̄z quersi flere debem⁹ nō oblectari. Sic felix magdalēa q̄ pfluis lacrimis veniā ꝓmeruit Nō sic multoz corda q̄ tā tepida remanēt ⁊ ꝓsciēciam relinquūt īdiscussā q̄ q̄si nullā de rōe reddēda tātoz debitoz tāto iudici sollicitudinem hūc Cū tñ exigēt rō ō singul. ⁊ oīb⁹ vicꝫ ad q̄drantē nouissimū ī iudicō seueritatj. qō offensū ē ī iudicō pietatj de q̄ veritus dauid recogitabo inqt. ꝓpctō meo non ꝓ nūmo sic auar⁹. ñ ꝓ cibo sic gulos⁹. Quo nō ꝓ eo cogitat ipm audi. Am īiqtatem meā ego ꝓgnosco. s. q̄z detestabilē q̄z pnitiosa. ⁊ ió pctm̄ meū ctra me ē sp. Notate verba: Poīt em ꝓnuationē sp ⁊ auersiōnē ctra me. ⁊ hec ē forma pfecta ꝯtritionis. Et ß notat̄ in verbo Recogitabo.

Scō debz esse solitaria qz dic. tibi. Nō duob⁹ mod⁹ pt̄ itelligi. ꝓmo q̄ fugā req̄rit societatj ⁊ ostētationis Nā ardua negocia ñ ī publico sz ī occulto tractari solent Et q̄ laudē ex hȳs req̄rit stultissim⁹ ē Dic merito dicit Jeremias. x. Dñe de⁹ exercituū ñ sedi ī cōsilio ludenciū. ⁊ gloriatus sum scz non brē ꝓsorciū maloz a facie manus tue sol⁹ sedebā. Origen. Facies manus dñi ē ipa ꝑcussio diuini iudicij. Seq̄tur q̄m amaritudine replesti me. Hec aūt contritio solitaria figurata ē Thobie. iij. in sara filia Raguel q̄ scz ab ancilla p̄ris ī̄perata q̄z ītrfectrix essz virozz. Nūc̄z

inquit. Vidim⁹ ex te filiū vel filiā. Ad q̄ vocē p̄rexit in supius cubiculū. glosa mentis. Et trib⁹ dieb⁹ nocrib⁹ q̄ nō māducauit neq̄ bibit sed in oꝛōe p̄sistens cū lacrimis oꝛabat dñm vt ab ꝟ imꝑperio liberaret eā. Sara sterilis ē anīa infecūda eo q̄ septē viri ei⁹ īterfecti sunt. sid ē spūs septifoꝛmis q̄ fecūdat aīam. Dñ irata ancilla ē sydereꝫ sp̄ redarguit eā p̄ remoꝛsum p̄sciētie. Felix ergo si ascēdit ad cubiculū supius flens. ꝛ oꝛās absolui ab imꝑperio maledictionis hui⁹. ¶ Scō intelligiē q̄ debet esse solitaria p̄ ītentionē vt ei⁹ causa sola vel saltē p̄ncipalis ad deū offensuꝫ referat nō ad īpmodū tpale vel scandalū nō ad diuinū iudiciū solū. aut pcū supplicium vel amissū regnū. qꝛ necesse ē q̄ intē cio p̄ncipaliꝰ p̄cedat ex amoꝛe. Alioq̄n nō mutaē volūtas peccādi sed ī actū p̄ce deret si timoꝛ puniēdi nō esset. ¶ Tercio debet esse integra nō dimidiata. Et ideo subdit oīs Vodic⁹ nāq̄ liquoꝛ coꝛruptus ī vase relict⁹ vas ipm inficeret. ꝛ abhoīabile redderet. Quare dicit Trenoꝛ ij. Effunde sic aquaꝫ coꝛ tuū añ p̄spectum dñi q̄ scꝫ oīno potest effundi. Sꝫ bodie reperiūtur q̄dā q̄ coꝛ suū effundūt quasi lac vbi remanet coloꝛ p̄stine p̄uersatōis. licꝫ enī p̄fitēt̄ur. oꝛāt ieiunāt ꝛc. vite tñ p̄uersationē nō mutāt eo q̄ plenā p̄tricionē ñ habēt. Sꝫ sicut dicit p̄s. Coagulatū ē sicut lac coꝛ eoꝝ. Quib⁹ ait ap̄lus ad Hebꝛe. v. Oīs q̄ lactis est ꝑticeps expers est sermonis iusticie. Nimiꝝ qꝛ minime ipaꝫ iusticiā p̄ficim⁹ q̄ diu sensualitates nr̄as ipi lactam⁹. Quoꝝ multitudiuē sequens oīdit p̄uersatio. Dix enī post pascha quēquā p̄uersationē p̄stinā mutasse videmus Quidam vero coꝛ suū effundūt sicut mel vbi remanet sapoꝛ mūdane delectatōnis sicut frequēter ī senib⁹ īueteratis actitate vidim⁹ q̄ licet ad peccandū īpotentes effecti manū a vicijs retraxerūt nos affectum. ac de p̄teritis se iactātes inaniter. occupātes inutiliter. delectātes turpiter. pcūm in oꝛe ꝛ corde poꝛtāt qđ ope p̄fice re nō valēt. Qꝛ detestalle sit ꝟ viciū ostē dit Aug⁹ in ep̄la ad comitē quendaꝫ scribens. Nullū inquit scelus coꝛaꝫ dño tam ab hoīabile fit q̄ pcā vniuersq̄ vēm dimissa remīscendo gaudere. ꝛ inde exultare. Sꝫ amaresc̄et adhuc in vētre memorie qđ nūc delectabile versatur in coꝛde vel oꝛe Sicut apte figuratū ē. Ezech. ij. Qui scꝫ mittēd⁹ ad coꝛripiēdos pcōꝛes p̄us ī se figurā gessit. Nā oblat⁹ ē ei liber scriptus int⁹ ꝛ foꝛis ꝛ ī eo scripte erāt lamētaciones. ꝛ ve pcā scꝫ iudeoꝝ ꝛ lamentatōnes future quē cū deuoꝛaret fact⁹ ē ī oꝛe ei⁹ tanq̄ mel dulce q̄ sumpto iussus ē poꝛtare inīqratē iudeoꝝ. Dñ ligat⁹ ē vinculū ita q̄ se reuertere nō poterat a latere ī latus. vide infra. ¶ Que cūcta pcōꝝ vindictā signabāt tpalem in iudeis ꝛ multo magis eternā ī malis xp̄ianis vt in amaritudine luāt qđ in dulcedine ꝑpetrāt ¶ Quidā demiq̄ q̄si vinū effundūt coꝛ suum vbi licet p̄uersatio mutata ꝛ delectatio fit repꝛessa ne p̄sentiat. remanet tñ odoꝛ p̄raue reuolutionis ꝛ cogitatōnis. Et hij p̄uantur diuino feruoꝛe. ꝛ dulcedine. Sic̄ patꝫ ī filijs israbel ī deserto positis Nauseat inqt anīa nr̄a sup cibo isto leuissimo. Non enī sapiebāt illā mane dulcedinē q̄ iusti gustauerūt. Cui⁹ causaꝫ ipi subdunt dicētes. Recoꝛdaī pisciuꝫ q̄s gꝛmedebamus in egipto gratis ꝛc. Sic reuera licet q̄s solis cogitationib⁹ fedatur tñ velut ī mūd⁹ a diuine dulcedīs p̄templatōe repellitur. ¶ Quarto debꝫ esse oꝛdinata ꝛ distincta Et iō dic̄ Annos. q̄. s. distinguūt p iij. tpa. deīn p mēses ebdomadas ꝛ dies Sic etiā distinguet vite curriculuꝫ p tpa vt facili⁹ īueniat pcā vel tpa sacra a non sacris. In q̄bus videbit p̄missa mala et omissa bōa. ī facto. verbo. cogitatōe. affectōe. ītētōe. nec solū īuenier tpa velut ī vacuū trāsisse sꝫ ꝛ bōa q̄ fec̄ sordida repiet Et iō dic̄ p̄s. Anni nr̄i sic̄ aranee meditabāt q̄. s. totū studiū ponūt vt vilē telā oꝛdināt sese peīt⁹ cuiscerātes vt dolo capiāt muscas. Sic miseri mūdaīs dediti totā vitā occupāt dolosis deceptionibus vanis vl auaris occupatōib⁹ spūm euiscerātes ꝛ sens⁹. vt muscas capiāt falsaꝫ delitiaꝫ. diuitiaꝫ mūdanaꝫ p̄solatōes. Qđ

infelici discēt exp̄ientia cum dormierint amatores mūdi huiꝰ reuertētes ad dn̄m nihilq; secū nisi pctā portātes. Tūc enim credēt Ysaie dicēti. lix. telas araneaꝝ texuerūt. qd̄ exponit dicēs opa eoꝝ īutilia Relinquat igitur insanias falsas redeat ad ꝓpria. scrutet̄ occulta ꝯputet debita. vt iustū iudicē p̄ueniat ⁊ misericordē inueniat. ¶ Quinto debet esse ꝓpria non aliena. Et ideo subdit meos. nō q̄ alienis nō ꝯpatiat̄ ⁊ ꝯdoleat sed q̄ p̄us ꝓpria defleat iuxta illud. Eccl. iij. Miserere anīe tue placens deo ⁊ ꝯtine ⁊ ꝯgrega cor tuū in sanctitate eiꝰ. Nā q̄ relictis ꝓprijs occupat̄ alienis nō ꝓsperabit̄. Ad q̄s etiā īstruēdos ait dn̄s Luce. xxiiij. Filie ihrl̄m nolite flere sup̄ me sed sup̄ vos ip̄as flete. et sup̄ filios vr̄os. Vbi dicit Theophilꝰ. Mādat deplorātibꝰ eū. in futura mala ꝓspectū intēdere, ⁊ sup̄ illis flere. Nō ergo culpat affectū sed flēdi instant ordinem. Nā inuanū dn̄m passū deflet q̄ p̄us se peccatis mortuū n̄ deplāxit. Noli igit̄ o peccator domū īspicere ꝓximi. ꝯuertere ī domū tuā plora mortuū sepeli viciū ¶ Sexto debet esse gemebūda ⁊ amara q̄re subdit ī amaritudine nō ī oblectatōe cordis Nā mortis signū ē cū infirmꝰ in īfirmitatis feruore ridere cepit velut nihil sentiens. sicut ē ecōtra cū viuaciter sentit egritudinē. Sil̄r ē ī sp̄ualibꝰ. q̄ vulnꝰ mortale nō sentit p̄ debitā ꝯtricionē signū ē mortis eiꝰ. Et iō subdit Ezechias. Ecce ī pace amaritudo mea amarissima. Amara q̄dam ꝓ deturpatōe tā nobilis creature. s. aīe nr̄e q̄ creata p̄ naturaz. nobilitata per gr̄am. ⁊ ornata p̄ virtutes ad ymaginē ⁊ similitudinē diuinā. sese detestabili vicio deiecit ad ꝯsorciū demonū. eoꝝ horribilem difformitatē ꝯmunicās. O ꝯfusio intollerabilis q̄ꝫ exp̄ient̄ pꝰ hāc vitā cū reuelabunt̄ pudēda eoꝝ ī facies ip̄oꝝ. ¶ Secūdo amarior ꝓ reatu eterne pene ꝓpter quē horribilibꝰ penis adiciet̄ sine fine cruciāda ita q̄ delectatō peccati momentanea penā recipiet īterminabilē. Amarissima deniq; ꝓ amissione diuine amicicie et eterne gl̄ie. Oportet enī q̄ h̄ vltimuz sic p̄ncipale ꝯtricionis signū. Alioq̄n nō essz p̄fecta nec deo grata. qꝛ nō ex dilectione sed ex timore ꝓcederet. ¶ Septimo erit ī tima nō simulata. Et iō dicit aīe mee. cōtra illos quoꝝ ꝯtricio ē in fletu ⁊ nō ī sp̄ū nō in corde sed in veste. Sicut ī veteri lege in signū doloris scinderūt vestimenta sua: Quos arguēs dn̄s Jobelis. ij. Scindite inquit corda vr̄a ⁊ non vestimēta vestra. Nimiꝝ qꝛ scissio vestimentoꝝ plerūq; fictū signum erat doloris sicut ⁊ obturatio auriū. Continuerūt enī aures suas lapidatores stephani velut honorem diuinum zelantes. Sed mentita est iniquitas sibi. Nam iniuste testes iniquos submiserunt ⁊ iniuste damnauerūt. Sic Annas scindens vestimenta ait d̄ cristo. blasphemauit.

Sermo. xxvij. q̄ꝛ decē requiruntur ad perfectā confessionē.

Deus canticū nouū cātabo tibi ī psalterio decacordo psallā tibi. p̄s. Sicut ait Augustinꝰ sup̄ Jobem. Seruꝰ peccati q̄ fugiet. secū se trahit q̄cūq; fugerit. Nō fugit seip̄am mala ꝯsciētia nō ē q̄ eat seq̄tur se. ymo nō recedit a se. Pctūm em̄ qd̄ facit iutꝰ ē. Vis audire ꝯsiliuz. Si vis a deo fugere. ad ip̄m fuge ꝯfitēdo nō ipsi aliq̄d latēdo. Confiteri enī potes latere non potes. hec ille. Quid aūt ꝯfert pura ꝯfessio oñdit Cassiodorꝰ sup̄ illud. Vias meas ānunciaui dicēs. Mira ꝯpensatio stupenda vicissitudo dn̄o suo maladicere et ab eodem premia salutis accipere quis non incitetur illi confiteri ad premiuz cui non possis negare quod feceris. Vnde ex gratia superogationis ad emendationez sacramētalis ꝯfessionis dicit doctor santus sup̄ quartū Sn̄iaꝝ dis. xvij. Q̄ꝛ ꝯfessio potest esse etiā ī eo q̄ non ē ꝯtritꝰ quia potest pctā sua sacerdoti innotescere. ⁊ clauibꝰ eccl̄ie se subde et q̄uis tūc n̄ p̄cipiat absolutōis fractū tn̄ recedēte fictōe p̄cipe īcipiet p̄terea ī eo q̄ vere ꝯtritꝰ ē licz pctm̄ dimittit̄ an̄ ꝯfessōz actualē nūq̄ꝫ tn̄ dimittit̄ an̄ ꝯfessōz ī vero ꝓpoīto existentem. Cōcludit igit̄ Augusti. sup̄ p̄s p̄miū

ꝯfitentis ⁊ ꝑiculũ ꝯtemnentis dicẽs. Eli-
ge qđ vis. Si nõ ꝯfessus lates, incõfessus
damnaberis. Ad hoc deꝰ exigit ꝯfessionẽ
vt liberet hoĩem humilez. ad hoc damnat
nõ ꝯfitentẽ vt puniat superbuz. Et vt di-
cit idẽ sup̄ Johem. Tãto põdere appen-
sum ẽ tãtoq̄ valuit apud deũ q̄ hoc nouit
appendere ꝙ latro in cruce ꝯfessus ẽ dñm
crucifixũ quantũ se fuisset ꝑ dño crucifixꝰ
Cantemꝰ igit̃ cũ Dauid dño cãticũ nouũ
Deus canticũ nouũ. Quantũ ad sensum
lr̃alem psalteriũ erat instrumentũ musicũ
a dauid ordinatũ ad dñium cultũ in q̄ so-
lebant cantores tẽpli p̄s canere. vt dicit
Lyra A q̄ ⁊ collectõ psalmoꝝ psalterij no
men accepit. In cuiꝰ loco nũc organis in
ecclesijs vtim̃. ꝑficiebat̃ etiã. x. cordõ ĩ lau
dem ⁊ honorez decẽ p̄ceptoꝝ dei. hinc est
qđ dicit̃ psalteriũ decacordũ nobis figu-
rans dulci sonã melodiã vere ꝯfessionis.
Que nimiꝝ decẽ ꝯdicionibꝰ causa ꝑficiẽ-
tibus adornata demulcet aures diuinas
a deo ꝙ quicq̄d ludẽs salutis petierit ꝑ
tinus impetrabit. Vide nũc ꝓcessum salu
tis. Postulat enĩ in cãticis spõsus osten-
de mihi faciẽ tuã. scz ꝑ ꝯtriciosam ꝯuer-
sionem a bono ꝯmutabili ad incõmutabi-
le bonuz. Sonet vox tua in auribꝰ meis ꝑ
humilẽ ꝯfessionẽ qꝛ tũc vox tua dulcis et
facies tua decora. Alioquin oĩs grãrum
actio. ⁊ vox laudis muta corã deo indica-
bitur. Qđ ip̄e dauid deplorãs ait. Quo-
niam tacui inueterauerũt ossa mea dũ cla
marẽ tota die. Tacuit ꝯfessionẽ clamauit
de meritis p̄sumptionẽ. sauci mẽbra me-
dico oñdebat vulnerata tegebat Et ideo
nõ fuit sanatꝰ sed inueteratꝰ in pctõ. Vñ
dicit Ra. sa. ꝙ dauid fecit hunc psalmum
postq̄ sibi reuelatũ fuerat a deo peccatũ
adulterij ⁊ homicidij dimissũ qđ p̄us ab-
scõdit ⁊ postea corã oĩbus palã ꝯfessus ẽ
vt dicit Josephꝰ ĩ libro antiq̄tatũ. Cla-
mor ergo dauid vt dicit Lyra. nõ erat cõ
fessionis pctõꝝ sed anxietas causa timo-
ris. ne scz sup̄ eũ a ꝑpareret dĩnum iudiciũ
in aliq̄ maĩfesta punicõe. Nã ex verecun-
dia nõ ap̄iebat pctã faciẽdo ꝓ eis debita
sacrificia ĩ lege precepta. Et ideo dñs ea
nota facere voluit vniuerso mũdo. Sic ⁊
pctõꝝ vicia vniuerse creature nota fient
in futuro iudicio ad intollerabilẽ eoꝝ ꝯfu
sionẽ. Ad cuiꝰ salubrẽ euasionẽ erit. Pri-
mo ꝯfessio non coacta sed voluntaria nisi
enĩ ex volũtate ꝓcedat cũ emendationis
ꝓposito q̄si nihil ꝓficit ꝯfitẽti. Quare di
cit p̄s. Ex volũtate mea ꝯfitebor ei. Sed
ve desidie tempis huiꝰ. Nã plerique nunq̄
ꝯfitent̃ nisi ecclesiastica cẽsura coacti vel
verecundia ꝯpulsi ne despiciant̃ ab hoĩbꝰ
aut a ꝑentibꝰ. dñis benefactoribꝰ aut si-
milibus ꝯstricti. huiusmodi añ ꝯfitentes
nõ absoluũtur ad grãm sed a iusto iudice
ꝯdemnant̃ ad penam. eo ꝙ ficte ⁊ timore
potiꝰ hũano q̄ diuino moueant̃ ad ꝯfessi-
onem. Sicut figuratũ ẽ in Achor Josue
vij. q̄ ꝯtra dñi p̄ceptũ accepit inter ĩpolia
de anathemate id ẽ de ꝯsecratis dño. scz
aurũ ⁊ argentũ ⁊c. ꝓpter qđ plaga ꝑcussi
sunt filij israhel nec dũ tñ ꝯfessus ẽ pctm̃.
sed furtũ abscõdit donec ꝑ certũ signũ in
pctõ dep̄hensus ⁊ req̄situs veritatẽ con-
fessꝰ ẽ sed ĩuite. Et ideo veniã nõ meruit
sed vindictã qꝛ vt dicit Lyra. lapidatꝰ ẽ
cũ oĩ posteritate sua ⁊ ꝯbustꝰ cũ oĩ substã
cia ⁊c. Scđo debet esse festina nõ ꝓcra
stinans ne valor p̄ñie reddat̃ inutilis quẽ
in p̄ncipio quadragesime sunt accepturi.
Plus enĩ valz ieiuniũ diei vniꝰ pꝰ veram
ꝯfessionẽ q̄ ieiuniũ totiꝰ q̄dragesime cele
bratũ ĩ mortali pctõ. Preterea licet sola
ꝯtricõe cũ vero ꝯfitẽdi ꝓposito pctã di-
mittant̃ dicẽte Dauid. Dixi ꝯfitebor ad
uer. ⁊c. Plerique tñ pctis renunciare non
possũt donec absolutõz sacramẽtalẽ ĩ cõ-
fessione ꝑcipiãt ymo veriꝰ signũ ẽ ĩpsecte
ꝯtritionis ⁊ detestabilis ingratitudinis
oportunitate nacta differre cõfessionem
p̄sertim cũ se ꝑiculis exponũt obliuionis
Dicit enĩ Bern̄. ꝙ ꝯputatio dilata mul-
ta facit obliuisci nõ tamẽ obliuiscet̃ deus
ratõem exactur̃ vsq̄ ad quadrantem no
uissimũ. Et hanc dilationez suadet stulta
verecundia. Vnđ quidã stulta. Nã vnđ
telare putat vicium. inde geminat et iu-
dici magis manifestat. Sic adam stulta
pietate tractus ad peccandũ pꝰ peccatuz

latibulas pecijt ⁊ ambulāte dño in paradisum pre verecūdia se abscondit. Et ait dñs. Adam vbi es. Vocē tuā inquit audiui dñe ⁊ timui eo ꝙ nud⁹ essē. ⁊ abscondi me. Sed q̄ te abscōdes o pctōr a facie iudicis cūcta cernētis. Reuelabo inquit pudēda tua in facie tua. Naū. iij. Et ideo maledictionē ꝑcipere meruit mortis duplicis. ⁊ miserie multiplicis. ¶ Tercō debet esse ꝓpria nō aliena sicut quidā inducentes alioꝝ facta ad alleuiandā ꝓpriam maliciā. ⁊ longas historias texere studēt vt minus graue videat̄ quod confitentur Sic Eua a dño ad ꝯgnoscendā culpa admonita statim ad velamen excusacionis recurrens. ⁊ in serpentē culpā iactās serpens inquit decepit me ⁊ comedi Sed nūquid excusatio penā euasit. Nequaq̄ sed auxit quia culpaꝫ cumulauit. Vnde dicit
b Greg⁹. li. iiij. moraliuꝫ. Quatuor modis peccatū ꝑpetrat̄ ī corde. s. suggestione. et hoc ꝑ aduersariū. delectatōe. ꝑ carnē. cōsensu ꝑ spūm. defensionis audacia ꝑ elacionē. Nō sic Rex iuda manasses q̄ ī vinculis se reuertēs ad dñm ⁊ culpam agnoscens. Peccaui inq̄t sup numeruꝫ a vene maris ⁊ ideo tā mirabilē liberacionē meruit vide ī sermone sup̄. xxv. ipe me rep̄. ⁊c̄ Quia vt dicit Cassiodor⁹. sup illud p̄s. Confiteant̄ tibi ꝑple de⁹. Q⁊ illis non iudex sed aduocat⁹ ē xp̄s q̄ se ꝓpria ꝯfessione damnant. ¶ Quarto debet esse vera nihil addēdo vel minuēdo. Sicut enī qui minuere studet peccatū venia iudicat̄ indign⁹ sic q̄ false sup̄addit efficit̄ re⁹ Vnd̄ Aug⁹. sup Johem. Cū humilitatis causa mētiris si nō eras pctōr: efficeris. Sequitur. Veritas non ē in te nisi ita te dixeris esse peccatorē vt te esse cognoscas. Eccle. xxxvij. Ante oīa verbū verax p̄cedat te. Dei q̄ve mūdo senescēti. Cū iā vix repitur vn⁹ de mille q̄ metā veritatis excedit in accusacōne sui. nisi forte ex instinctu vane glorie. sed in excusacōne sui plurimi laborāt ter ꝯmersantes excusantes palliātes. Sicut Cayn inq̄sit⁹ a dño vbi ē abel frater tu⁹. Qui rn̄dit. Nescio. Nūquid custos sum fratris mei. Et dñs

Quid fecisti scꝫ. credēs occultare maleficium tuū. Ecce vox sanguinis fr̄is tui clamat ad me de terra q̄si diceret licet tu taces. pctūm fratercidij alcius votiferat. sic reuera pctōre tacēte pctūm clamat q̄ clamante pctōr silet. ¶ Quinto debet esse ī-
7 tegra non dimidiata vel diuisa. ita ꝙ vni cōfessori oīa dicat. Cū enī sit impossibile ꝙ de⁹ cui⁹ ꝑfecta sunt opa veniā de peccatis mortalibus diuidat ymo nec minimum veniale mortali manēte relaxat q̄ totuꝫ hoīeꝫ saluū fecit. ideo necesse ē ꝙ oīa simul ꝯfiteam̄ q̄ ꝑ tp̄e occurrūt memorie. Alioquin nō veniā sed vindictā d̄ fictōe merebit̄. Sicut figuratum est in anania ⁊ saphira. Actuū. v. Qui scꝫ a btō petro requisiti ꝯfessi sunt tm̄ dimidiā ꝑtem precij qd̄ sumpserūt de agro vendito. Vnde in vindictā terribilē ⁊ alioꝝ terrorē ad correptionē petri subito ceciderūt mortui. q̄si verboꝝ ei⁹ feruore intempti. Sic ꝑdet dñs oēs q̄ locunt̄ mendaciū in cōfessione
6 ¶ Sexto debet esse humilis ⁊ verecūda intendēs illud apl̄i ad Ro. vj. Quē fractum habuistis in his in q̄bus nūc erubescitis. Dicit enī Gilbert⁹ sup cātica. Et optimū in spōsa xp̄i decoramentū ē verecūdia. Sicut enī naturalit̄ vt dicit Boe. in cōmēto sup cathegorias aristotil̄. Cū hō penitet ex aliq̄ delicto sanguis amic⁹ nature q̄si delictū coopturus tēdit ad exteriora Et hec causa ē cur homo fit rubēs cū verecundat̄ ⁊ sic maiorē recipit venustatem. Sic reuera colorē pulcritudinis sup̄inducit faciei interioris ꝯsciētie. Cum enī veraciter verecūdatur intus omnem erubescentiā forinsecaꝫ abicit sicut magdalena simul omnē calcans pompā seculi Sed multi hodie similes zodomis q̄si fabulam pctā sua recitāt. Alij vero ꝯfusionem non diuinā sed humanaꝫ ꝯsiderātes vt hoīm calūpniā sub refugiant ꝯfitent̄ d̄ q̄bus ait p̄s. Qui hoībus placēt id ē placere desiderant ꝯfusi sunt qm̄ de⁹ spreuit eos. Sicut exēplariter patet in Saule. j. Regū. xv. q̄ scꝫ a samuele duri⁹ increpat⁹ et admonit⁹ ad ꝯfessionē sceleꝝ tandē respondit peccaui post varias excusacōes

sed quia cõfessio hec nõ fuit ad emendatõ
nem sceleris sed ad ꝯseruationẽ ꝓprij ho
noris. ideo meruit a dño reprobari imo ⁊
sathane tradi. Vide infra. ¶ Septĩo de
bet esse lachrymosa ꝑ cõtritionẽ vt vera
citer experiat̃ in se illud ꝓpheticũ In fle
tu veniẽt ad me ⁊ in misericordia reducã
illos. Est enĩ lachryma velut lixiuiũ effi
c cax ad abluendas maculas scelerũ quib⁹
vtebatur dauid cũ diceret. Lauabo ꝑ sin
gulas noc. lec. me. ⁊c̃. Sic felix magdale
na sentina vicioꝝ aliquando ꝓcidens ad
pedes Jesu affectu cordiali maculas ei
dem ostensura q̃ nouit omniũ corda. tãta
cõtritione lacrimosa ꝑfusa est vt pedes ri
garet dñicos ⁊ excessus mundaret ꝓpri
os. Naz vt dicit ibidẽ lyra. Tantũ fleuit
vt potuerũt lauari pedes hoĩs vnius nu
dis pedibus incedẽtis. Vnde et nõ solũ
veniam meruit totius culpe sed ⁊ relaxa
tionẽ totius reatus vt dicit ibidem lyra.
Ecce q̃ꝫ ꝑfecte mundata fuerat lachrimis
ꝓprijs vt vere dicere posset sponsus chri
stus. Tota pulchra es amica mea ⁊c̃.
¶ Octauo debet esse nõ ficta sed cũ ꝓposi
to emendandi. Quia dicit Criso. in ome
lia quadã. Cogita o homo grauiorẽ esse
culpã post veniam. renouatũ vulnus pei⁹
dolore post curam. molestius hoĩem sordi
dari post gratiã. Et ideo dñs ait infirmo
Jo. iiij. Vade ampli⁹ noli peccare ne de
terius tibi aliquid cõtingat. Nã. xxxviij.
annis detẽtus ꝓpter peccata sua fuerat ĩ
infirmitate. vt tangit Criso. suꝑ hunc lo
cum. Qui si recidiuũ pateret̃ peiora reci
peret scz eterna supplicia. Sic enĩ ⁊ pha
rao cõfessus est. Exod. ix. dicẽs. Pecca
ui etiã nunc. deus iustus est et ego ⁊ popu
lus meus impij. Qui semꝑ ad vomitũ re
uersus tandẽ mortẽ crudelem excepit et
penam. Talis est cõfessio vsurarioruz ra
ptorũ focaristarũ vota vel penitentiã nõ
ꝑficientium et similiũ ⁊c̃. ¶ Nono debet
esse ꝯfidẽs d̃ venia. p̃s Spera o aĩa mea
in dño qm̃ adhuc cõfitebor illi salu. vul.
me. ⁊c̃. Alioq̃n infructuosa ẽ oĩs cõfessio
Nam iudas sceleratus vera cõfessus est.
Peccaui inquit tradens sanguinẽ iustuz
et hoc cum cõtritione. quia penitẽtia du
ctus ac etiam iniusta restituit. qꝛ retulit
xxx. argẽteos. sed vnũ defuit. Spes ve
nie ꝓpter qd̃ cõfessio minime ꝓfuit. Vñ
desperatio grauior culpa corã deo repu
tabatur q̃ꝫ traditio. Nam traditio veniã
adipisci potuit desperatio vero nunq̃ꝫ.
Et ideo cõsulit Aug⁹. li. de vtilitate agẽ
de penitentie Nemo desperet iudã tradi
torem nõ taz scelus quod ꝯmisit q̃ꝫ indul
gentie desperato fecit penitus intuere.
¶ Decimo erit animo ꝓmpta ad penitẽ
tie susceptionẽ obseruãs mandata sacer
dotum uelut spiritualiũ medicoꝝ. Sciẽs
quoniã infirmus non sequẽs medici ꝯsili
um de morte nõ potest recipere remediũ.
Hinc dauid vere penitẽtis ꝓmptã descri
bens obedientiã ait. Vt iumentũ factus
sum apud te ⁊ ego semꝑ tecum. Ad iumẽ
tum enim nõ ꝑtinent onera taxare vel im
ponere sibijꝑi sed imponẽda patiẽter su
scipere et fideliter portare. Ferunt enĩ de
camelo q̃ꝫ flexis genub⁹ onera recipit ad
instructionẽ ꝑfecte penitere volentium.
Psalteriũ istud igit̃ d̃ca cordũ dulcisonã
reddit melodiam qua delectatus dñs lu
dentibus veniã et gratiam pariter ⁊ glo
riam eternã tribuit qd̃ nobis cõce.

Sermo de detestatione septem plicis superbie. xxviij.

Dicit dominus de
us exercituũ. Detestor ego suꝑ
biam. Amos. vj. Licet aũt vt di
ximus in psalterio decẽ cõditiones intel
liguntur plene cõfessionis dño deo suaue
sonãtis. Nihilominus tñ ꝑ decez cordas
intelligi debẽt nõ incõgrue decẽ pctã ad
q̃ reduci potest omne genus peccatoꝝ que
scz tacta ꝑ humilem et lachrimosam con
fessionẽ placabilẽ dño redd̃t et gratam
symphoniam. Quorũ corda primaria est
ip̃m viciũ superbie. De quo dicit Greg⁹.
Q⁹ euidentissimũ signũ reproboꝝ est suꝑ
bia sicut humilitas electorũ. Cuius causa
triplex p̃t assignari. Prima qꝛ velut pri
mogenita sathane specialiter ꝓfert ei ima
ginem et hoĩbus imprimit. Juxta illud

12

Grego. Apostate angelo homo similis efficitur dū hoībus esse similis dedignatur Secūda. qz specialiter se cōtra deū erigit Sicut ostendens Bernā. super illud .ij. ad Thess. ij. Qui extollit̄ et aduersat̄ sup oē qđ dicit̄ deus. Sic ait. Horret humanus intellectus verbum: vtinā similiter horreat cogitatū malignū pariter et affectū Dico enī vobis qz nō ille tm̄ sed ꝛ oīs superbus extollit̄ supra deū. Vult enī deus fieri voluntatē suā. vult ꝛ supbus fieri suam. iam videt̄ equalitas. Sed vide male cōgruā ꝓportionē. Deus enī in his q̄ rō approbat suā vult fieri voluntatē. Supbꝰ vero sine ratione et cōtra rationem. Dñ deus se rōni et equitati subdit quas supbus supgredi nō veret̄. Et ideo dicit gregoriꝰ. Cū oīa vicia fugiūt a deo sola supbia se deo opponit. qz sicut prima ꝑs prūpit in cōtumeliā sic et vltima ꝓseuerat

Tercia causa qz sicut humilitas nō solus est gratia sed etiā vas quoddā quo diuine gratie ꝓtinetur vniuersitas. Sic superbia nō solū est viciū sed vas quoddā ꝛ sentina oīm viciorū. Nā velut regina pomposa sola dedignat̄ ad hospiciū humanū ingredi. Ideo dicit̄ Eccle. x. Initiū omīs peccati supbia q̄ tenuerit eā implebibitur maledictis. Hinc merito dicit dñs. Detestor ego superbiā ꝛc. Cum hoc ꝓsertim viciū diuine celsitudini ꝓtariat̄. ideo dicitur deus resistere supbis qui gratiā dare solet humilibus quā vt cōsequi mereamur et nos ꝓoccupemus faciē dñi in ꝓfessione supbie velut dolo dulcifluo. Nā hāc cordā primā septemplici macula mentem fedantē humanā septiformē sonū ꝓfessionis reddere necesse est. Cōgerit̄ enim hec corda primo ex generis nobilitate. Vulti pchdolor hodie nobilitate sanguinis intūescunt in quo miseri stulte desipiunt. qz nō caro et sanguis sed mores et virtutes hominē nobilitāt. Nā in veteri lege regū et baronū nobilitas ex virtutibus ortum habuit. j. Reg. xv. Cum esses paruulus in oculis tuis ꝓstitui te regē sup populū meum. In lege quoq; gratie papa gregoriꝰ postq̄ pauperi scutellā dedit argenteā a domino futurus ordinatus est romanus pontifex. Nunc aūt qz in prelatis et dñis maxīe viget impietas signū est euidēs q; minīe sint a deo vocati. Ipi inq̄t regnāt et nō ex me ꝑn. ex et ego ꝛc. Necessario igit̄ relinquitur q; falso nobilitatōnis feudū a sathana recipiāt supbiā loquor cuz ipe sit. Rex super oēs filios supbie. hac eī nobilitate nature lucifer inflatus sup omnē creaturam exaltari voluit et in oīa inferiora dñari ꝑ cuius solo cogitatu in ictu oculi ꝓiectus irrepabiliter gehēnalibus tormētis eternaliter addictus est. Q. ō si cuiq; mirū videatur q; deus tā nobilissimā creaturā sine spe reparatōnis sic ꝓire permisit. Respō det bonauētura sup. ij. sententiarū dis. vj q; in hoc deus oñdit terrificā ꝛ inflexibilē eius iusticiā que tm̄ seipam ꝓseruat q; ordinē institutū nullo mō infringat tm̄ odit peccatuz vt quos charissimos reputauit abiciat. Dñ tam spectandū monstrū diuine seueritatis in angelo nobilissimo ꝛ in hoīe primo quorū vtrunq; ꝓpriis manib⁹ plasmauit ꝛ ornauit nobis infirmis apposuit vt discamus quantū odit peccatū ꝑ sertim supbie q; ꝑ vnico motu cordis nobilissima creatura eternaliter sine spe venie sit damnata. Et ꝑ vnico esu pomi adā cum omni posteritate sua duplici mortalitate et tam multiplici penalitati sit subiectus. Quid igit̄ somniat o miser homūcio terra ꝛ cinis de tua nobilitate. Detestor inquit supbiā. Secūdo ex sui formositate corpis scz vel habitus. Et prima q̄dēvana secūda falsa. Prouer. vlti. Fallax gratia et vana pulcritudo corpalis. qz multos decipit et ad deuia deducit. Mulier id ē humana natura timēs deū ipa laudabit. Alioquin ascribit̄ ei illud Prouer. xj. Circulus aureus in naribus suis est mulier. i. humana natura pulcra ꝓditōne nature sz fatua ꝓpetratione culpe in potestate sathane. nullā ei subterfugit immundiciam sed diuinā accelerat vindictā. Sicut figuratū est. ij. Re. xiij. Horro sicut absalon vir nō erat pulcrior in omni israel a vestigio pedis vsq; ad verticem non erat in eo vlla macula. precipue tū eius pulcritudo

relucebat in capillis quos tõdebat semel
in anno quibus etiã precio magno ꝯpara
tis se mulieres ornabãt. Sed diuinã at-
tende vindictã. Nã vt habet̃. ij. Re. xviij
Cũ elatus corde sup̃ mulã sederet seruos
dauid expugnãs ad inuadendũ regnũ pa
ternũ ingressus est cum mulo subter quer
cum cõdensam ⁊ magnã cui caput ei⁹ ad-
herẽs eo suspenso mulus cui sederat per-
trãsijt et pendẽs trib⁹ lanceis in corde fi
xis interemptus est. Quercus sterilis sed
cõdensa fauor est humanus ⁊ caduca glo-
ria mul⁹ corpus cui sedet aĩa. qd̃ dũ mor-
te trãsit. aĩa p̃ affectus quasi crines suspẽ
sa quercui tribus mulctat̃ lãceis. scz. amis
sione mundane glorie a animaduersione
diuine iusticie adictõe eterne miserie. Si
militer secũda pulcritudo falsa est. qꝛ pal
liata. loca difformia cõtegẽs. De cui⁹ or
natu dic̃ doctor sanct⁹ scd̃a scd̃e. q. clxix.
Q⁹ ornatus exterior nõ causat vicium in
his q̃ moderate vtunt̃ s̃m cõsuetudinem
patrie ꝯmunẽ et hoĩm cũ quibus viuit et
s̃m statũ vtentis p̃sone. Nã si mulier or-
nate se ornat vt viro suo placeat ⁊ a dero
gatõne status sui se caueat hoc facere p̃t
absq̃ peccato Preterea si p̃sona se ornat
vt alios p̃uocat ad sui cõplacenciã ⁊ ꝯcu
piscentiã mortaliter peccat. Jeronimus
ad eustochiũ. Si vir vel mulier se ornaue
rit et vultus hoĩm ad se p̃uocauerit et si
nullũ exinde seq̃t̃ dãnũ. iudiciũ tñ patiet̃
eternũ. qꝛ venenũ obtulit si fuisset q̃ bibe
ret. Et hec pestis tm̃ sordet ĩ vilib⁹ vestim̃
tis q̃ntũ in p̃ciosis qꝛ volũtas nõ vestis in
culpa est. Si vero se ornat ex q̃dã leuita-
te vl̃ vanitate nõ tñ excedẽs notabiliter
ꝯditionẽ status sui p̃t dici veniale. Q⁹ si
p̃pter lasciuiã nimiã apponit sollicitudi-
nem ad exteriorẽ cultũ vestiũ aut faciei fu
cationẽ a mortale nõ excusat̃ cũ scz in cõ-
tẽptũ opificj ad ꝯplacendũ hoĩb⁹. crinib⁹
extractis faciẽ suã fuco purpurissa cerusa
vel stibio velut pictor artificiosus depin-
gere maculisq̃ p̃egrinũ colorẽ subinduce-
re conat̃. Quarũ p̃miceria fuit Jezabel.
c vide infra. Tercio ex dominãdi cupidi
tate que merito miserrima seruitus est. qꝛ

vt dicit ph̃s hoc maximũ malũ habet am
bitio qꝛ nõ respicit deũ vel se aut aliquos
sed p̃ fas aut nephas aut mille p̃icula ad
dignitatẽ tendit quã appetit. Et ideo vix
aliq̃s ad eam cõcupitam p̃uenire queat
nisi prius diabolice seruituti se subdat.
Math. iiij. Hec oĩa dabo tibi si p̃cidens
adoraueris me. q̃ de nulla alia temptatõ
ne dixisse legitur. Vnde vix vnq̃ nisi ab
ĩpijs occupat̃ Et ideo ambitio cõuenien-
ter assimilatur rãpno in parabola relata
ab abymelech qui p̃pter cupiditatez do-
minãdi. lxx. fratres suos interfecit sup̃ la
pidem vnũ. vt habet̃ Judicũ. ix. Est aũt
hec parabola Jerũt ligna vt vngerẽt su
per se regẽ. Et venerũt ad oliuã p̃ quam
secularj quisq̃ misericordie dedit⁹ opib⁹
intelligit̃. Veni aũt impera sup̃ nos Qui
bus respõdit. Nunquid possum deserere
pinguedinẽ meam qua dij vtunt̃ et hoĩes
id est op̃a misericordie p̃ oleũ signata q̃b⁹
aliorũ cundit paupertatẽ et lucẽ in se di-
uine gratie nutrit et cõseruat. Talis enim
terrenam dominationẽ fugit ne scz ei⁹ oc
casionẽ bonũ amittat quod frequentabat
quia p̃latura recip̃e docet nõ tribuere
Secũdo venerũt ad ficum. Ficus est bo-
nus. religiosus cõtemplationis dulcedini
deditus. Qui respõdit absolute nõ possũ
deserere dulcedinẽ meã fructusq̃ suauissi
mos et ire vt inter cetera ligna p̃mouear
diuinã enim cõtemplationẽ p̃cipiẽs oẽm
prelaturã refugit p̃pter quã iam gustatã
timeret amittere. Vnde et aĩa hmõi in cã
ticis a sponso christo pulsata ad hũc gra-
duz cõcito respõdit. Exui me tunica mea
et quomodo reinduar illa. Laui pedes me
os et quomodo inquinabo illos. Deniq̃
vitis per quam ecclesiastica persona cõ-
uenienter intelligitur cum pura deuotõe
misteria sacra frequentans ad acceptan-
dum dominiuz inuitata respõdit. Nunq̃d
possum deserere vinum meũ quod deũ le-
tificat et homines. id est puritatẽ cõuersa
tionis qui fructus est vitis huius letificãs
deum in tanta frequentatõne misterij ⁊ ho
mines in exibitõne tam preclari exempli
Nã sacerdos exemplaris est populo gra-

13

tissimus recusat enim promoueri ne saltē honores mutent mores. Relinquitur ergo solus Rampnus maledictus qui ī his tribus hominum generibus nullum recusat principatum. Et bene quidē rampno arbusto vili cōparatur, qui spinis durissimis cōdensatus scōm Josephū ignē ad impetum venti naturaliter producit quē folia eius vnctuosa et in autumno sicca egredientē suscipiūt et magnas siluas quāq; parunt. Sic omnis ad prelaturā aspirans et laborans ecclesiasticā monasticā vel secularem, hic cōdensatur spinos vicijs ignem discutiens scandalose cōuersationis peruersi tyrannidis ⁊c. Quarto ex iam adepta potestate. Sicut ait Bernā. de lucifero potēte sed inflato ⁊ vindictaz recipiente. Ve mihi inquit si tam dure in illo potente animaduersum est, p eo q̄ elatum est cor illius nec ei pfuit q̄ cognata ē potentib⁹ supbia. Quid, de me fiet exiguo misero ⁊ supbo. Sicut ille magnus Nabuchodonosor elatus magnitudine potentie qua sibi videbaī inuincibilis a dño de regno tam turpiter ejci meruit et vitā ducere bestialem. vide superius sermone, xix. p. c. Quinto ex diuiciarū vbertate. q̄ iuxta ps. Prodijt quasi ex adipe iniq̄tas eor. Unde Job. xv. Cucurrit aduersus deum erecto collo et pingui ceruice armatus. Quid mirū cum honor qui quondam virtutibus exibebaī iam exhibeī diuitijs Et qō magis ē lam ētabile. Sicut dic Seneca. Pecunia ex quo in honore esse cepit uerus honor cecidit, hinc est q̄ diuites hunc sibi, nō virtutib⁹ sed mutatorijs sibi vendicare conanē. Quib⁹ ait Bernā. Insipiens qui merces cōgregas in saccū pertusum, qui thesaurum tuū alieno in ore cōstituis. Ignoras q̄ arcba ista non claudit nec seras habet. Unde p̄cludit idē bernā. Nunc eāt nūc redeāt qui corpora sua pellibus murium et stercorib⁹ vermiū informant, quia cuz dñs ad iudiciū venerit nō reformabit nisi qō humilitatis ⁊ abiectōnis inuenīet. Hinc dines byſſo purpura pomposisq; delitijs circūdatus moriens in inferno sepultus est. Quare merito de diuitijs auaris ps. redarguēs ait. Filij hominū vsq; quo graui corde vt q̄d dili. va. ⁊c. Respuētes vero laudās ait. Beatus vir cuius est nomē dñi spes eius ⁊ nō respexit in va. et in fa. fal. Nam vanitas est congeruatio temporaliū. Et insanie sunt vicia exinde, pdeuncia quibus decept⁹ antiochus rex impius ⁊ in supbiā elatus tā miserabili et cōfusibili morte pcussus. vt plenius habeī in legenda beati Petri ad vincula.. Sexto ex alicuius doni naturalis singularitate. scz subtilitate intelligentie vel corporali fortitudine ⁊c. Unde de primo dicit Bernā. sup cantica. Sunt q̄ scire volunt eo fine tm̄ vt sciant et turpis curiositas est. Et sunt qui scire volunt vt sciant ipi ⁊ turpis vanitas est. Qui pfecto nō euadent subsannantem satyricū et ei qui eiusmodi est decantantez. Scire tuum nihil est nisi te scire hoc sciat alter, hec ille. Et hi quidā iuxta veridicā domini sententiam amant primos accubitus in cenis et primas cathedras in synagogis et salutationes in foro ⁊ vocari ab hominibus rabby. Septimo deniq̄ ex diuine gratie vbertate qua scz honestius vel religiosius ceteris viuēs alios despicit seseq̄ in archano cordis exaltat et humanā laudem affectat. Quib⁹ dñs Matth. vj. Attendite ne iusticiam vestrā faciatis coram hoīb⁹ vt videamini ab eis. Alioq̄n mercedē ñ habebitis apud patrē vestrū qui in celis est. Hinc est q̄ phariseus ille q̄ iustus videbatur orando. grās ago tibi q̄ nō sū sicut ceteri hominū. Jeiuno bis in sabbato ⁊c. Justiciam perdidit nō impetrauit. adeo vt ei publicanus oras pferretur. Nimirū q̄ vt dicit Greg⁹. Qui ceteras virtures sine humilitate cōgregat. quasi in ventum puluerē portat a quo excecatur ne sese agnoscat. Quod a nobis auertat.

Sermo de auaricia que exercetur per sabbati fractionē mendaciū periurium ludum vel symoniam. xxix.

Ve qui congregat auariciã malã domui sue. Abacuc. ij. Cũ ꝓsequẽdo de secũda corda locuturi sumus huiꝰ psalterij q̃ dicit̃ auaricia. Merito queri põt. Vtrũ auaricia sit peccatũ p̃sertim cũ hõ naturalit̃ ea q̃ sunt mdi appetit. Tũ qꝛ naturaliter sunt hoĩ subiecta in possessionẽ. tum qꝛ ꝑ ea natura cõseruat̃ humana. et ideo substãtia hoĩs dicit̃. ps. Celum celi dño terrã aũt dedit filijs hoĩm Cũ igitur cupiditas rerum naturaliter aduenit. homini ac inest senectuti alio cuilibet defectui. vt dicit phs. iiij. ethicoꝝ. ergo nõ videtur esse peccatũ cũ ea q̃ naturaliter aduenĩũt nõ sunt peccata. Ad qd̃ rñdet doctor sanctus scd̃a scd̃e. q. cxviij. ꝙ ea que sunt ordinata ad finẽ aliquẽ necesse est ea cõmensurari fini sicut medicina sanitati. Cũ igit̃ exteriora bona habẽt rõnem vtiliũ ad finez necesse est ꝙ bonũ hoĩs circa ea ꝯsistat in quadã mensura ꝑm ꝙ querit habere diuitias exteriores, ꝓut sunt ad vitam eiꝰ necessarie ꝑm suã ꝯditionẽ. Et iõ in excessu huius mẽsure ꝯsistit peccatũ cũ supra debitũ modũ vult eas acquirere vl̃ retinere qd̃ ꝑtinet ad rõez auaricie. Que diffinit̃ esse immoderatus amor habendi Et qꝛ rerũ appetitus inest hoĩ naturaliter vt eoꝝ q̃ sunt ad finẽ. iõ intm̃ vicio caret inquantũ ꝯtinet̃ sub regl̃a sumpta ex rõe finis quã regulã excedit auaricia Et hoc dupliciter. Primo quantũ ad ordinatuz modũ in cõgregãdo vel tenaciter in retinendo. et ꝑm hoc est peccatũ ꝯtra ꝓximũ directe. qꝛ in exterioribꝰ rebus nõ potest vnus abundare nisi deficiat alter cũ a multis simul possideri nõ pñt. ¶ Secũdo q̃ntum ad affectũ interiorẽ quã q̃s ad diuitias habet eas immoderate desiderando diligẽdo vel in eis delectando. et sic peccat in seip̃m. qꝛ degenerat affectũ ⁊ amorem suuz q̃ creatus est vt apprehendat et fruatur summo bono scz deo. et sic ex ꝯsequenti peccat in deum q̃ ꝓpter bonũ tp̃ale ꝯtemnitur ⁊ postponit̃. Qꝛ subtiliter aũt inimicus ad hoc hoĩez inducit oñdit gregoriꝰ dicẽs. Qꝛ primo sollicitat hominez vt querat necessaria. Cum vero est in ope vt querat sup̃flua. q̃ sup̃fluitas prudentia nuncupat̃ vt sic habeat vñ tribuat necessitatẽ patiẽti. aut future subueniat necessitati vel infirmitati. Et qꝛ difficile est cõsueta relinquere tandẽ exercitatũ affectũ demergit in auaricie questũ. Sed huic ꝓphetico sermone dicit̃. Ve qui cõgregat auariciã ⁊c̃. Ve q̃ cõgregat aua. ⁊c̃. glosa. id est qui auare intendit possidere diuitias q̃ sunt causa ruine domui sue. ¶ Ad cuius euidentiã sciendũ ꝙ ẽ auaricia mala et est auaricia iniusta velut funiculꝰ duplex huius corde. Auaricia mala cõtra dilectionẽ agit diuinã male acquirẽdo ⁊ nimis amãdo. et cõtra humanã nimis auare coaceruando et tenaciter seruãdo. De quibus sup̃est vt ꝓsequamur. Nã ꝯtra dilectõnẽ diuinã primo ꝯgregant̃ cũ ꝓpter ea p̃cepta diuina cõtemnunt̃ in violatõe sabbati vel alteriꝰ p̃cepti scz. iurãdo mẽtiendo turpi lucro acquirẽdo. Nã cõtra violẽtiaz sabbati precipit̃. extra de ferijs c. omnes dies dñicos a vespera in vesperã cũ omni veneratõne decernimꝰ obseruari. et ab omĩ illicito ope abstinere. nec mercatũ in eis minime fiat neqꝫ placitum neqꝫ aliq̃s ad mortẽ vel ad penã iudicet̃. nec sacramẽta id est iuramẽta nisi ꝓ pace vel alia necessitate prestent̃. glosa ibidez. Aliqua causa tunc tractari nõ debet nisi pietas suadeat. Ex his ergo ptz ꝙ nullus eoꝝ qui vadũt ad mercata diebꝰ festiuis ex cõsuetudĩe vel lucrãdi cupiditate maxime se subtrahẽdo a diuinis excusatur a mortali. Et hoc idẽ Guil̃. dicit. Nec excusant̃ venditrices fructuũ ⁊ similiũ que velut aucupes in foro tota die resident si quẽ forsan ad emptionẽ alliciãt cũ earum cupiditas manifeste relucet in ope. Similiter nõ excusant̃ q̃ quelibet venalia p̃ foribus ponũt ad vendendũ ex cõsuetudĩe vel cupiditate. multo minus excusant̃ in diebus festiuis vendẽtes vel faciẽtes serta vel olfactoria ⁊ sil̃ia. in q̃bꝰ nõ solũ relucet auaricia vendentiũ sed ementiũ lasciuia. De his tñ q̃ aliq̃d venale ponũt p̃ foribus ac cũ metu nõ auaricia ducti vel

cõsuetudĩe vel tracti pietatis intuitu scz rogatu requirẽtiũ nihil temerariũ audeo diffinire nisi caute circũspectis in ꝑticulari circũstantijs facti huiꝰ. In generali tñ loquẽdo spero ꝙ excusant̃ hmõi a mortali Preterea nullꝰ excusat̃ a mortali faciẽs opa seruilia id ẽ mechanica diebꝰ festiuis vel ꝑ foribus exponẽs ad vendendũ cum in hoc aꝑte relucet maledicta cupiditas nisi forte qñqꝫ cõtingeret in his q̃ timorẽ dei habẽt ex euidẽti necessitate nõ cupiditate. Si enĩ talia venditõni nõ exponunt requisiti tñ alijs satisfaciũt cũ metu et timore dei ⁊ ex sola pietate sobrie tñ credo ꝙ excusant̃ a mortali, dũmõ se nõ subtrahũt a diuinis. In his enĩ ⁊ similibꝰ intuẽda est rei necessitas ⁊ intentõis pietas. Similiter dicendũ est de barbarijs minutoribus ferratoribꝰ, equoꝝ ⁊ similibꝰ. Si eĩ ꝑncipaliter ꝓpter necessitatẽ honestã et bonã requirentiũ ꝑsertim quibꝰ seruiũt Credo ꝙ pñt excusari ꝟm Guil. Sed ꝓch dolor ꝓpter maliciã humanã fere iã omñs hec ꝑdicta ꝯflant in fornacẽ auaricie quã ꝓponũt causam ꝑncipalem. et sic semꝑ est peccatũ mortale ꝓdiẽs ex cõsuetudĩe ⁊ lucri cupiditate. Deniqꝫ si viro in hac peste ꝑseuerãte se voluerit saluare sanũ req̃rat cõsiliũ. qꝛ de his cõis regula difficillime dari ꝑt. ¶ Preterea secũdo ꝯgregant̃ in iniusticia cõtra deũ in venditõe vel emptõne iurãdo vel mentiẽdo. Pro q̃ sciendum ꝙ quotiẽs vẽditores causa deceptõnis inuani vel mentiunt̃ scienter. peccant mortaliter. licet actu nõ decipiũt qꝛ volũtas hmõi ꝯtra charitatem ꝓximi firmata pctm̃ mortale est. Verũ si nõ causa decipiendi sed se indẽpnes seruãdi iurãt vel mentiunt̃ ꝑt dici veniale. Dicit tñ Hosti. ꝙ q̃ assidue vel ex ꝯsuetudĩe mentiuntur peccãt mortaliter. Si vero ꝑiurãt ẽ mortale qꝛ ꝑiuriũ semꝑ est mortale vt videbitur infra Et ideo bona taliter aggregata vocant̃ a dño mãmona iniq̃tatis. Quia vt dicit Lyra. Mãmon est nomen demonis q̃ tẽptat de diuitijs male ꝯgregandis Similiter ea q̃ turpi lucro sunt acq̃sita s. de meretricio lenocinio. de q̃bus etiã ꝑt fieri elemosina sed non oblatio in ecclesia ꝓpter turpitudinẽ questus. Illa vero q̃ data sunt ꝑ symoniã ꝓpter turpitudinem sceleris nõ sunt restituẽda danti nec retinẽda. sed in pios vsus erogãda. Deniqꝫ de ludo alee ꝑ quẽ intelligit̃ oĩs ludus q̃ innitit̃ fortune q̃ ꝟm legẽ ꝓhibitꝰ est. Sciẽdum generaliter ꝟm oẽs doctores ⁊ ꝑsertim ꝟm bonãuenturã sup. iiij. sen. dis. xv. dicẽte. Qꝰ cũ his luserũt qui rem suã licite alienare nõ pñt. sic̃ furiosi. ꝓdigi ebrij. Juniores. xxv. annis ⁊ maxime pupilli. Itẽ mẽte capti. surdi. muti. ceci. et q̃ morbo ꝑpetuo laborãt. qꝛ tales rebus supesse nõ possunt. Similiter ⁊ serui religiosi. filij familias q̃ nõ habẽt peculiũ castrense. id est illud qđ filijs rõne milicie dat̃ a parẽtibus. vel qđ in milicia acquirit vel aduocatõne vel aliquo publico officio. Idem est de vxore nõ habẽte res ꝑafernales. i. res ꝑter dotẽ. Idẽ est aũt de administratore reꝝ ecclesiasticarũ q̃ sũt pauꝑm Qui ab istis lucrat̃ restituere tenetur nõ illi a quo lucratus est sed eiusdẽ ꝓcuratori tutori patrifamilias marito ecclesie. et sic đ alijs. ¶ Scđo restituere tenet̃ ei quẽ induxit ad ludendũ alias non lusurũ vel ad ampliꝰ ludendũ cũ iam vellet desistere vel q̃ fraudẽ ꝯmisit ante ludũ iusti de ludo se fingẽs et velud hoĩez q̃ possꝫ decipi cum intendebat decipe vel q̃ in ludo fraudẽ cõmisit quocũqꝫ mõ. Si vero q̃ tractus est ad ludũ lucret̃ nõ, tenet̃ ad ludũ se trahenti restituere. qꝛ q̃ amisit nõ est ea dignus recipe sed debet in pios vsus erogare. Sicut et ille q̃ lucratus est ab alio nõ tracto q̃ potestatẽ habuit alienãdi. et sic ptꝫ de mãmona iniq̃tatis ꝯtra diuinã iusticiam ꝯq̃sita q̃ꝫ ad bona nõ spũalia. Deinde cũ bonis spũalibus ꝯtra iusticiã diuinã acq̃sitis ꝑ symoniã scꝫ. dic̃ doctor sanctꝰ scđa scđe. q. c. ꝙ accipe pecuniã ꝓ spũali sacramẽtoꝝ grã est crimẽ symonie q̃ nulla põt ꝯsuetudĩe excusari. qꝛ ꝯsuetudo nõ ꝑiudicat iuris naturali vel diuino. Per pecuniã ergo intelligit̃ oẽ illud cuius ꝑciuꝫ ꝑt pecuniã mẽsurari. Accipe aũt ꝟm ordinationẽ ecclesie et ꝯsuetudinẽ approbatam

ad sustentationē eoꝝ qui sacramēta mini
strant nō est symonia neq; peccatū. Non
enī accipit̄ vt preciū mercedis sed tanq̄
stipendiū necessitatis. si tñ desit intentio
venditōnis et emptōis nec ab inuitis vel
pauperibus exigat̄ ꝑ substractionē spiritua
lium q̄ sunt exhibēda ⁊ oī pacto cessante
Idē iudiciū de dātib⁹ siue a manu vel lin
gua vel ab obsequio. Nā munus a lingua
dicit̄ laus ꝑtinēs ad fauorē humanū vel
p̄ces ex q̄bus acquirit̄ fauor humanus ad
q̄s si p̄ncipaliter tendit symoniā ꝯmittit.
b Notandū aūt ꝙ ꝓut sufficit instructōi
nostre tripliciter symoniā ꝯmittūt hoīes
scz in adeptōne beneficioꝝ. in receptōne
sacramētoꝝ. et in assumptōne status reli
gioso⁊. Quantū ad primū dicit doctor
sanctus ibidē. ꝙ q̄ principaliter intendit
fauorē humanū captare vel p̄ces porrige
re ex quib⁹ acquirit̄ fauor humanus vt ex
audire mereat̄ symoniā ꝯmittere videtur
q̄tomagis si ꝓ indigno preces porrexerit
q̄s etiā ꝯferēs si exaudierit ip̄m factū est
symoniacū. ve igit̄ his q̄ filios suos ꝓmo
uent vel ꝓmoueri ꝓcurēt nondū annosos
nōduz literatos nondū idoneos. Q⁊ si ꝓ
digno petit̄ nō tñ qꝛ dignus est sed qꝛ ꝓxi
mus. et ꝯferens exaudit fauorē respiciēs
humanū nō ꝑsone dignitatē vterq; symo
niā ꝯmittit ex intentione. Deniq; q̄ ꝑ se
regat vt obtineat curā animarū ex ip̄a p̄
sumptōne reddit̄ indignus licet dign⁹ fue
rat. Potest tñ qui indiget ⁊ dignū se sen
tit ꝓ se petere beneficiū sine cura. Quid
aūt agendū sit cū beneficio symoniace su
scepto. Rñdet ibidē doctor sanct⁹ dicens
Q⁊ nullus licite retinere p̄t qd̄ ꝯtra volū
tatē dei acq̄siuit. puta si aliq̄s dispensat̄
de rebus dñi sui daret alicui ꝯtra volūta
tem eius ille q̄ accipet licite retinere non
posset. Dñs aūt cuius ecclesiarū prelati
sunt dispensatores ordinauit ꝙ spiritua
lia gratis darent̄. Math. x. Gratis acce
pistis gratis date. Qui ergo muneris in
teruentu spūalia quecūq; ꝯsequit̄ ea licite
retinere nō pōt. Preterea si sciēter ⁊ spō
te q̄s symoniace recipit ordinē vel benefi
ciū non solū priuat̄ eo qd̄ accepit scz vt ca
reat ordinis executione et beneficiū resi
gnet cū fructib⁹ inde ꝑceptis. sed etiā ad
restitutiōz fructuū q̄ ꝑcipi potuerūt a pos
sessore diligēti deductis ⁊ tñ prius expen
sis. Si vero eo mō volēte nec sciēte ꝑ ali
os etiā ꝓmotio symonice ꝓcurat̄ caret q̄
dem ordīs executōe ⁊ tenet̄ resignare be
neficiū cū fructib⁹ nō tñ tenet̄ restituere
fructus ꝯsumptos quā diu bona fide pos
sedit. Quantū vero ad receptionē sacra
mentoꝝ. Sciendū generaliter ꝙ q̄ñcunq;
recipit̄ sacramentū aliqd̄ scz baptismi vel
absolutōis vel cū ꝓcurāt fieri missas q̄scū
q; cū aliquo pacto interueniēte symonia
semꝑ cōmittit̄. ita ꝙ vt dicit sanct⁹ Tho
mas sup. iiij. dis. ij. Adultus baptisandus
in articulo necessitatis potius manere de
bet sine baptismo quā ꝯmittere symoniā
qd̄ tñ sacramentū est maxime necessitatis
Et puer potius a laicis debet baptisari q̄
symoniā ꝯmittere. Tercio vero q̄tum ad
symoniā religioso⁊. Notandū ꝙ qd̄cūq;
in ingressu religionis interuenit pactum
vel taxatū est q̄tū ingrediēs dare debet
symonia est nec solū sed in eodē monaste
rio licite remanere nō potest. sed similit̄ si
recipiētes ꝯditionē expresserint de dan
do. et recipiēdus tacuerit ⁊ sic ingressus
fuerit vt plenius habet̄ in ꝯstitutōe vrba
ni pape quinti. q̄ incipit. Ne in vinea dñi
vbi insuꝑ oēs dantes ⁊ recipiētes excōi
cat ita ꝙ absolui nō p̄nt sine sedis apl̄ice
licētia speciali. Secūdo agit ꝯtra diui
nā iusticiā inferiora nimis amādo posses
sa quo ꝑducit̄ ad ꝯtemptū diuine seruitu
tis. Negat enī exhibere deo summū amo
rem in affectu eo ꝙ cor eius quasi ꝑ affe
ctum sepultū est in thesauris suis Math.
vj. Vbi est thesaurus tuus ibi ⁊ cor tuū.
Et ideo dicit apostolus auariciā eē serui
tutē idoloꝝ. Ephe. v. Nā inclīatio hmōi
ad terrena est idolatrie exhibitio. Incli
natio enī est amor vt dicit Dyonis⁹. Cū
igit̄ cernit pulcrā domū vineā ⁊ sic d̄ aliis
ꝑ affectū amoris inclinat caput cordis et
talē reuerentiā interi⁹ ocibz terrenis reb⁹
mūdi qualē verus fidelis deo p̄bet in ima
gine crucifixi. Et ideo dicit Jeronim⁹ ad

15

rusticũ monachũ. Ridiculũ videt q̃ aliq̃s iudicet idolatra q̃ duo grana offert creature q̃ deo debuit offerre. et ille ñ iudicet idolatra qui totũ seruitiũ vite sue q̃ deo debuit offerre offert creature. Nec ille. Nã in ecclesia q̃stitutis ꝛ oꝛõne talib⁹ respõdet dñs. Nic ꝑplus labꝫs me honoꝛat coꝛ ꝛc̃ Et siquidẽ bona hoꝛ istiꝰ iuste sint acquisita ꝓpter inoꝛdinatũ tñ amoꝛẽ sũt damnabilia. vt ꝓz de adolescẽte diuite q̃ obseruatis mãdatꝫ dñici audiuit a dño Si vis ꝑfectꝰ esse vade vende ꝛc̃. ꝛ abiit tristis. Sermo. xxx.

¶ Sermo de auaricia que exercetur per vsuram occultam vel manifestam.

Virum iniustũ mala capient in interitu. ps. cxxxix. Tulliꝰ ꝓmo de officꝫs ait ꝺ laude iustitie. Q.ꝛ iustitia virtutis splendoꝛ est maximꝰ ex q̃ boni viri iusti noiant. Quã sectari docꝫ Seneca in li. de q̃tuoꝛ virtutibus dicẽs. Quisq̃s iustitiã sectari desideras. Primo deũ time ꝛ ama vt amaris a deo. Amabis enĩ deũ si in hoc illũ imitaberis ꝛ velis ꝓꝺesse nulli nocere ꝛ cũcte virũ iustuꝫ appellabũt oẽs. frequenter venerabunt̃ ꝛ diligẽt. Ecõtra vero ꝑtim iniustitie sentina vicioꝝ est ꝛ dedecus humane rectitudĩs. Vnc enĩ vbi ꝓhibꝫ dñs Deut. xxv. Diuersis vt ponderib⁹ ꝛ mẽsuris statĩ adiungit. Abhoꝛabit̃ ei dñs eũ q̃ fecerit hec ꝛ aduersat̃ oẽꝫ iniustitiã. Nimirũ q.ꝛ iust⁹ dñs ꝛ iusti. di. Et siquidẽ iniustus in hac vita floꝛere videat̃ ꝛ ꝓspera ri. Virũ tñ iniustũ mala capiẽt ĩ interitu Nõ solũ iniusti puniẽt̃ ſz ꝛ reliquie eoꝝ interibũt. q.ꝛ nullũ ꝑtim ira serpit ĩ posteros sicut iniustitia q̃ velut hereditario iure transfundit̃. Et loquit̃ hic ꝺ iniustitia q̃ cõtra hoĩes ꝓmittit̃ iniuste in coacerua tõne tpa liũ. Ve qua ſz oꝛdie debito sup̃ est vt ꝓsequam̃. Nã ipa ꝑficit̃ ꝑ quandaꝫ inequalitatẽ ad alterũ. put q̃s habere nitit̃ plus de bonis ꝛ minꝰ de malis. Q.ꝛ si fiat cũ cõsensu rõis semꝑ est ꝓtra charitatẽ. et iõ semꝑ est moꝛtale ꝑtim. vt dicit doctoꝛ sanctꝰ ſcõa ſcõe. q. lix. Nisi forte ꝑ ignoꝛantiã acciderit facti non iuris: q.ꝛ nõ excusat. Nisi etiã excuset iniustitia a moꝛtali q̃ in aliq̃ puo excedit de q̃ ꝓbabiliter credit q̃ alter inde nõ ledat̃ nec ei displiceat. Et q.ꝛ ſp exigit restitutionem si vult mereri veniã. ideo summe laboꝛandũ est ad plenã eiꝰ noticiã ꝛ salubrẽ cautelam. Altoq̃n virũ iniustũ ꝛc̃ ¶ Iniustitia aũt q̃ fit ꝓtra ꝓxim ad restitutionẽ exigit ꝓsequẽtes quã duplicẽ inuenimus. Nam prima ꝑ vsurã exercet. Secũda ꝑ fraudẽ. Prima vero detestabilioꝛ iudicat̃ velut ꝑtim q̃ꝺã immẽsurabile. et hoc ex tribꝰ. Primo ex ꝑte tpis cuiꝰ nec momentũ tã sanctũ tã celebꝛe repit̃ q̃ꝺ absq̃ vsuris expendere velit vñ et doꝛmiẽs eã exercere cõuincit̃. Secũdo ex locoꝝ ꝓsona. Cũ enĩ tm̃ locũ vnũ occupare ꝑt. in pluribꝰ tñ locis cũ diuersis ꝓsonis vsurã exercet. Tercio ex affectu q̃ insatiabilis est. et ideo cũ infinitis milib⁹ eã exercere desiderat cuꝫ foꝛnicatoꝛi sufficit vna ꝓsona. Ecce q̃ ꝑceps festinat ad inferos oẽs ꝑtes in peccatis expendit ꝛ filios imolat demoniꝫ dũ bonis hereditãt iniustis. Vñ ꝓpter enoꝛmitatẽ hui⁹ vicij antiquit⁹ vix aliq̃s fenetatoꝝ ĩueniebat̃ nec fenerabat̃ ille nisi data fide q̃ nõ publicaret̃. Q.ꝛ si forte de eo talis oꝛiebat̃ suspitio dicebat̃. Domꝰ eius domus diaboli. et vinea eiꝰ vinea diaboli ꝛc̃. Siculũ pacis nõ dabat̃ ei. in missa nec ignis sumebat̃ in domo eiꝰ a vicinis. pueri ad occursũ eiꝰ expauescebãt ꝛ alterutro digito demonstrabãt. Sz ve mũdo vergẽti in senĩ. Nũc enĩ ꝓpter diuitias imq̃s fere ab oĩb⁹ honoꝛant̃ nec amplꝰ dedecus reputat̃ ꝓpter inualescentẽ ꝙsuetudinem.

¶ Sed nunq̃d ꝙsuetudo vicij grauitatem aufferre ꝑt ꝛ nequaq̃. Et enĩ scriptũ est in decretis. dis. viij. c. mala ꝙsuetudo nõ minus q̃ ꝓnciosa coꝛruptela vitande est q̃ nisi citiꝰ radicitus euelat̃ in ꝓuilegioꝝ ius ab impijs assumit̃. Vnc eĩ ab ecclesia tã q̃ mẽbra putrida ꝛ abhominabilia manifeste sunt abscisi. Precipit̃ eĩ extra de vsuris. c. q.ꝛ in oĩbus Cõstituim⁹ vt vsurarij manifesti nec ad ꝯmunionẽ admittant̃

altaris. nec christianā si in hoc pctō de-
cesserint accipiūt sepulturā. donec scz red
dāt qd tā praue receperint. Et ex e. c. Cū
tu. Illi aūt q in facultatibus nō habent
vnde valeāt vsuras soluere nō debēt vlla
pena mulctari cum eos nota paupta e-
uidenter excuset. Preterea peruenientes
c ad pticularia. Primo qri pt. vtrū pe-
cuniā accipe liceat sub vsura psertim cuz
hmōi dare videat alteri occasionē peccā-
di Ad qd rndet doctor sanct⁹ scda scde. q
lxxvj. q inducere hoīem ad peccandū nul
lo mō licet. vti tñ alteri⁹ pctō ad bonū li-
citū est. qz deus vtitur oīb⁹ peccatis ad
aliqd bonū. Ex quolibet enī malo bonum
aliqd elicit. vt dicit Aug⁹ in encherid. Et
ideo licet ab eo q ad hoc patus est facere
et vsuras exercere ppter aliqd bonū qd ē
subueniēdo sue necessitati vel alteri⁹ non
aūt ppter aliqd illicitū scz ad ludendū ⁊c
Notandū ergo q vsura quantū ad ma
teriam nō est circa res quarū vsus nō est
earū cōsumptio nec dominij earū trāslatio
sicut vsus domoꝝ agroꝝ et similiū. Et iō
datū est aliqd accipe p vsu taliū. Sed est
circa res quarū vsus est earū ꝯsumptio et
dominij trāslatio. sicut vinū triticū ⁊ simi
lia. Pecunia vero sm phm in. v. ethic. et
in pmo politic. pncipaliter est inuenta ad
faciēdas cōmutatōes ⁊ ita pncipalis ei⁹
vsus est ei⁹ cōsumptio vel distractio ⁊ sic
transfert ei⁹ dñiū ⁊ p ꝯsequēs circa eam
vsura ꝯmittit. Cōcludit ergo doctor ibi-
dem q q p pecunia mutuata vel alia qcū-
qz re q ex ipo vsu ꝯsumit pecuniā accipit
vel aliqd aliud vltra sortē cui⁹ pciū men-
surari pecunia pt ex pacto tacito vel exps
so peccat ꝯ iusticiā ⁊ vsurā ꝯmittit. Qd
expressius oñdit in decre. xiiij. q. iij. c. ple-
riqz. vbi dicit. Esca vsura est. vestis vsu-
ra est. ⁊ qdcūqz sorti accedit vsura ē et qd
velis ei nomē imponas vsura est. Prete
rea qd grauius est. sola spes lucri fac vsu
ram. Sicut habet ex e. c. ꝯsuluit. Vbi dr.
q p intentōe lucri quaz hñt etiā cessante
oī ꝯuentōe cū oīs vsura ⁊ supabundātia
phibet in lege iudicādi sunt male agere et

ad ea q taliter sunt accepta restituēda in
animarū iudicio efficaciter inducēdi. vñ
si sub spe recipiēdi pncipaliter mutuat a-
lias nō mutuatur⁹ quicqd etiā gratis ac-
cipit vsura ē. Thomas vbi supra. Nihil
est ibi exigendū vel expectandū nisi beni
uolētie affect⁹ q sub estimatōe pecunie nō
cadit nec pt eū obligare ad mutuū in po-
sterū faciendū. nec debet gratis ab eo mu
tuū exigere alicuius rei cui⁹ vsus pcio esti
mari pt. qz esset vsurariuz nisi forte talis
res esset cuius vsus sine pcio ꝯcedi pt in-
ter amicos. Si tñ munus ab obseqo vel a
lingua nō quasi p obligatōe rei sed ex be-
niuolētia exibeat q sub estimatōe pecūie
nō cadit licz hoc accipe exigere vel expe-
ctare. Deinde ad maiorē euidentiam.
Sciendū q duplex est vsura scz mutui et
cōtractus. Vsura mutui est quicqd ī mu-
tuo sorti accedit intentōe pcedēte vel pa
cto. Vñ si dñi molendinarū mutuant pi-
storibus ita q molēt dūtaxat in eoꝝ mo-
lendinis sm Guil. vsurā ꝯmittunt. Acci-
piunt enī vltra sortē aliqd ⁊ auferūt debi
torib⁹ libertatē molēdi. Si tñ debitores
ppter hoc nō sunt damnificati nō tenent
ad restitutionē nisi quantū estimari debz
illa libertas pēsatis circumstātijs laboꝝ
et expensarū. Et simile est de alijs artifi-
cijs ⁊ mercātijs que si ppter necessitatem
solutōis pacto tacito vel expresso debito
ribus auferūt emendi libertatē ab eis a q
bus etiā minori pcio ꝯparare potuissent
vsurā ꝯmittūt ⁊ tenent ad restitutionez.
Sikr si ptereunte termīo solutōis ei⁹ plō
gationē creditores indulgere recusant.
nisi data pecunia vel aliq equiualēti licet
expresse non exigant vsura est vt habetur
extra eo. c. consuluit. De cōmunitati-
bus quarundam ciuitatum que ponūt ad
vsuraz pro cōmuni vtilitate. Dicit Ray.
q oēs quoꝝ autoritate ⁊ cōsilio fit vsura
rij sunt sikr et cōsentiētes. Illi tñ nō te-
nentur ad restitutionē nisi qtū ad eos p-
ueīt vel qtū releuati sūt ab expēs qs fe-
cissent de suo. Qui vero pstiterūt autori-
tatē vel pceptū ⁊ hmōi ad vsuram ita q

alias ciues eã minime fecissent tenenť in solidũ. Ñ ſm ra. Sicut aliq̃s accipe ꝓ hibetur vſuras nomĩe ſuo ita ꝙ alieno. vt ꝓz etiã euidenti⁹ in decretis dis. xlvi. Sicut nõ ſuo nec alieno noĩe aliq̃s cleric⁹ exercere fenus attemptet. Indecẽs est enĩ crimẽ ſuũ alienis ꝙmodis impẽdere. Glo ſa ibidẽ. Si aliq̃s tutoꝛ fecerit vſuras nomine pupilli finito officio petere possum vſuras, a tutoꝛe. qꝛ ꝓ alio peccare nõ debuit. Ñ tenet ad reſtitutionẽ ſi ille cuius noĩe fecit nõ eſt ſoluẽdo vel reſtituere nõ velit. Attendãt hec qui bona pupillorum vel ꝙmunitatũ ponũt ad vſurã. decimam ꝓtẽ annue recipiẽtes donec capitale recipiant qõ eſt vſura manifeſta cũ recipit aliquis extra ſoꝛtẽ. ¶ De hinc videndũ eſt de vſura q̃ fit ꝓ ꝓtractũ in emptõne ſcz et venditõne. Circa quã primo queri poteſt vtrũ liceat aliq̃d carius vẽdere q̃ emptũ ſit. Ad qõ rñdet Piſanus ꝙ hoc eſt licitum in aliquib⁹ caſibus. Primo ꝓpter bonũ ꝙmune. Sicut Joſeph tpe fertilitatis emit frumẽta vt haberet vnde ꝓuideret egiptijs tpe famis. et hoc ꝓpter intentõz bonã meritoꝛiũ eſt. Secũdo ꝓpter ꝓuiſionẽ ſuã ꝛ ſuoꝝ cũ ſcz ſibi ꝓuidet timens ne poſt oporteat emere carius. ſed qꝛ nõ indiguit poſtea vendidit ſicut in foꝛo ꝙmuniter vendetur. Tercio ꝓpter pietatẽ vt de lucro ꝓuideat pauꝑib⁹ dũmõ tñ moderate facit vt nõ ledať inde cõitas ꝓ charitatem. Quarto ꝓpter exercendã iuſtã cõmutationẽ ꝓ modũ mercatõis nõ ꝙ intẽdit inducere charitatẽ ſed ſuã negociationẽ exercere qõ potiſſime loco cũ habz cũ hec ſit ꝓpria negociatio eius ita ꝙ ꝓ ſua opa lucrum recipit. Et ſm Tho. ſcẽa ſcẽ. q. lxxvij. Nihil ꝓhibet lucrũ oꝛdinari ad aliquẽ finẽ neceſſariũ vel honeſtũ vt ſic negociatio licita reddať nec lucruz expetit quaſi finẽ ſed q̃ſi ſtipendiũ laboꝛ. Si vero ꝓpter auariciã fit vt chari⁹ vẽdat nulla alia neceſſitate penſata vel vt charitatem inducat ꝛ ꝙgreget ita ꝙ hoĩes cogantur ab eo emere ꝛ ipe poſſit ad libitũ vendere ꝛ talis enoꝛmiter peccat. Similiter et mercatoꝛes q̃ conueniũt inter ſe vt certo

b

precio vendãt vel ꝙ vn⁹ ſolus tales mercesvẽdat ad extoꝛquendũ pluſq̃ iuſtũ eſt id ẽ moderatũ lucrũ Si vero q̃s impetrat in ciuitate ꝙ aliq̃s merces ſibi ſolivẽdere liceat ſm leges bonis ſuis expoliari debz et exilio ꝑpetuo dãnari. ¶ Secũdo q̃ri vtrũ liceat carius vẽdere q̃ valeat. Rñdet doctoꝛ ſanct⁹ ſcẽa ſcẽ. q. lxxvij. ꝙ carius vẽdere vel vili⁹ emere rẽ q̃ valeat in iuſtũ eſt ꝛ illicitũ niſi res q̃ vendiť cedat ī detrimentũ vẽditoꝛis q̃ illa re multũ indigeť ꝛ tũc reſpiciendũ ẽ damnũ qõ hz ex vẽditõe. ꝙ ſi emptoꝛ multũ inueť ex re empta ꝛ vẽditoꝛ nõ dãnificať tũc nõ dz ſup vẽdere. qꝛ vtilitas q̃ alteri accreſcit ñ ex vendẽte ſz ex ꝙditõe emẽtis pẽſanda eſt. Seq̃ť ibidẽ. q. lxxviij. Si q̃s car⁹ vẽdit q̃ ſit iuſtũ vt de pecũia ſoluẽda emptoꝛẽ expectet. vſurã ꝙmittit. Sicꝛ ſi vili⁹ emit eo ꝙ pecuniã añ ſoluit. Multo plus peccãtq̃ paupeꝛ neceſſitate cogẽte ſua vendẽtes euiſcerãt. emẽtes ea mĩoꝛi ꝓcio q̃ iuſti ẽ. alias nõ empturi ſz ſolo vicio cupidi tarꝺucti ¶ Preterea ſciendũ ꝙ diť glo. xiij. q. iij. c. q̃cunq̃. Si q̃s vẽdit merces q̃ mõ valẽt q̃ruoꝛ facit pactũ ꝙ ei dent quinq̃ ad aliquẽ terminũ ꝓfixũ. nõ eſt vſura ſi dubiũ ẽ q̃ ꝓtũ valere ꝑñt ad illũ terminũ ꝛ ꝑ intelligiť ſi tpe ꝙtract⁹ nõ erat venditur⁹. Alioq̃n eſt vſura maĩfeſta. exꝺ de vſuris. c. in ciuitate. vbi diciť. ꝙ licz hmõi ꝙtractus ex forma nõ poſſit cẽſeri nomen vſurarũ nihilomin⁹ tñ venditoꝛes peccatũ incurrũt niſi dubiũ ſit merces illas pl⁹ minus ve ſolutõnis tpe valituras. et ido ciues tui ſaluti ſue bene cõſulerẽt ſi a tali cõtractu ceſſarent cũ cogitatõnes hoĩm oĩpotenti deo nequeãt occultari. Denicq̃ cõcludendo qui ſolum ad hoc emit vt carius vendit negociatoꝛ eſt de q̃ diciť Xri ſoſto. ſuper Matth. xxj. Quicũq̃ rẽ cõparat vt integrã ꝛ immutatã vendẽdo lucretur ille mercatoꝛ eſt qui ꝺ tẽplo eiciť. Ex quibus liquet ꝙ talis negociatio ſit illicita niſi forte merces in aliquo melioꝛauit. vel qꝛ preciũ rei immutatũ eſt ſcõm diuerſitatem loci vel temꝑoꝛis vel ꝓpter piculũ quo ſe ſuaq̃ expoſuit trãſferendo et

scdm hoc nō est iniusta nisi finē eius pone
ret auariciā. Hi vero q̄ tanq̄ aucupes in
plateis residēt ⁊ bona venalia p̄occupan
tes ex oīb⁹ sibi cōparāt vt in eodē loco et
tp̄e maiori vendāt p̄cio hi inq̄ sunt iuxta
verbū sapiētis q̄ animā suā finalē habent
et enormiter peccāt. De his igit̄ scriptuz
est Apoc. xiij. vbi dicit̄ q̄ diabol⁹ p̄ sugge
stiones suas aget ne q̄s possit emere aut
vēdere nisi qui hz caracterē aut nomē be
stie in manu id est op̄e. et in frontib⁹ id est
verbo. Ad tantā enī falsitatē deuenit ma
licia xp̄iana q̄ iā negociari nō valet quis
nisi p̄ fraudes. vsuras. mēdacia. p̄iuria.
fide. fractōnes ⁊c. Sed audiāt q̄d eis re
seruat̄ in futurū. Apoc. xix. Qui accep̄it
caracterē bestie ⁊ q̄ adorauerūt imaginē
ei⁹ viui missi sunt in stagnū ignis ardētis
Hinc q̄ri p̄t. vñ viuet vxor viro in iniu
sticia bona ꝯgregāte rñdeo q̄ si sunt aliq̄
iusta bona illa ꝯsumet. Si nō vl̄ita mixta
sunt iniustis vt discerni nō p̄nt aliūde vi
ctū querat. scz vel ab aīcis vel op̄ando l̄
mēdicādo vel de spōsalib⁹ et dote sue vel
nūciet ep̄o vt cogat virū vt eā nutriat d̄
iustis. in articulo tñ necessitatis p̄t d̄ in
iustis viuere. p̄tius tñ ad solā necessitatē
vt tūc quicq̄d expēdit aīo doleat et p̄po
nat q̄cito poterit restituere. Potest etiā
viuere de p̄cio rerū raptarū si marit⁹ essz
alias soluēdo. qz p̄ciū rei furte nō est fura
tū. sec⁹ essz si p̄ h̄ fieret nō soluēdo

Sermo de auaricia que exerce tur per fraudē dilatā solutionez vel auarā custodiā. xxxi.

Verum iniustū ma
la capient in interitu. p̄s. cxxxix.
Sicut dic̄ doctor sanct⁹ scde scde
q. cxviij. Auaricia prout opponit̄ iusticie
tūc ex suo genere sp̄ est pctm̄ mortale. sic
enī ad auariciā p̄tinet q̄ iniuste accipiat
vel retineat res alienas. Sed vt opponit̄
liberalitati q̄ ꝯstituit mensurā rōis p̄nci
paliter quidē in interiorib⁹ affectōnibus
et p̄ ꝯsequēs in exteriori ꝯgregatione. cō
seruatōne et dispensatōe rerū sic impor
tat auaricia inordinatū amorē diuitiarū
qui scz si prefert̄ amori diuino. solus suffi
cit ad damnationē. Sicut ostēdit domin⁹
Marc. x. et Math. xix. Accessit eniz ad
eū adolescēs q̄ ait. magister bone q̄d boni
faciā vt habeā vitaz eternā. Et dñs. Si
vis vitā ingredi serua mādata. hec inq̄t
oīa seruaui a iuuētute mea. q̄d adhuc mi
hi deest. Jesus aūt intuit⁹ eū dilexit. Ex
quo sumit Beda ⁊ alij quidē expositores
eū dixisse verū ⁊ seruasse mādata. Et Je
sus viā p̄ponēs p̄fectōis. Si vis inq̄t p̄
fectus esse vade ⁊ vēde ⁊c. Quo audito
tristis abijt. qz multas possessiones habu
it q̄s nimis dilexit. et sic eū sol⁹ amor di
uitiaꝝ a xp̄o sep̄auit. Ita vt diceret dñs
Facili⁹ est trā. ca. p̄ fora. ac⁹ q̄ diuitē ī di
uitijs suis ꝯfidentē in regnū dei. Vbi dic̄
Aug⁹ ī q̄stio. euan. Cū aūt pauci sint diui
tes ī ꝯpatōe multitudīs pauꝑm. intelligē
dū est q̄ oēs q̄ diuitias cupiūt ī diuitū nu
mero haberi discipuli aduerterūt. Audit̄
aūt his mirātes rñderūt Quis g̊ poterit
saluus fieri? Viderūt nāq̄ totū genus hu
manū ad affectū terrenoꝝ p̄cliuū. Sed au
diāt miseri p̄pheticū illd̄ Apoc. viij. De
ve ve habitātib⁹ in terra. qz descēdit ad
vos diabol⁹ ⁊c. De primū mortis corp̄a
lis. Juxta illud Eccl. xlj. O mors q̄ ama
ra est memoria tua hoī iniusto ⁊ pa. h. in
substātia sicut is q̄ destruxit horrea vete
ra ⁊c. De scdm iudicij generalis. Jaco.
iij. Thesaurisatis vobis scz in aggregatō
ne iniusta tp̄aliū irā in nouissimis diebus
De terciū supplicij eternalis p̄pter pctā
multiformia q̄ cōiter comitant̄ ⁊ sequunt̄
diuitias quare merito dicit p̄s. Virū in
iustum. Cum in precedentibus decla
tum sit de iniusticia que contra deum per
ficitur in aggregatōne temporaliū et cō
tra homines per vsuram. Jam restat vi
dere de iniusticia que fit per fraudem et
auaram retentionem. Nam per fraudem
exercetur in rerum cōmutatōne. De quo
dicit doctor sanctus scda scde. q. lxxvij.
Q⁹ circa rē que vendit̄ p̄t ꝯsiderari tri
plex defect⁹. Prim⁹ defect⁹ est s̄m speciē
rerum vt si vendat auricalcum pro auro
monetā falsaz p̄ vera. aut liquorē quēcū

q̄ mixtū viliori. sicut vinū miscet̄ aqua ⁊ ceruisia miscet̄ tisana. sic in diuersis mercimonijs viliora semp̄ admiscēt vt simplices decipiāt. Secūd⁹ defectus est ꝑm q̄ntitatē vtpote ponderis vel mensure. cum scz q̄s scienter vtat̄ deficiēte pondere vel mēsura vel regula. Nā pond⁹ et pondus abhoīnabile est corā deo. In q̄ etiā peccant q̄ suis adinuentōib⁹ agūt q̄ merces plus iuste ponderāt. sicut vetule q̄ fila ad nudā terrā ponūt vt vaporē attrahāt et grauiora appareāt. Tercius defectus est ꝑm qualitatē vt si animal infirmū vendāt ꝓ sano. cibū corruptū ꝓ recēti vel merces quascūq̄ corruptas ꝓ bñ valētib⁹. Qui g̊ in his tribus sciēter offendit fraudē ꝯmittit ⁊ tenet̄ ad restitutionē. Si vero ignoranter tūc venditor nō peccauit. Postq̄ tñ sciuerit tenet̄ recōpensare damnū emptori. Et similimō intelligendū est de emptore qñ venditor vēderet ignorāter aurū ꝓ auricalco et sic daret ꝓ minori p̄cio
b sic enī emptor tenet̄ ad restitutionē. Hic queri p̄t. vtrū venditor dicere tenet̄ defectū rei vendite cū p̄sertim ꝑ totū munduz agi videmus in ꝯtrariū. Ad qd̄ rñdet doctor sanctus vbi supra. q̄ venditor q̄ rem viciosam vendendam exponit ex hoc ip̄o dat emptori damnū vel ꝑiculi occasionez Damnū quidē si ꝓpter hmōi viciū res sit minoris p̄cij ⁊ ip̄e nihil de precio minuit. Periculū aūt si ꝓpter hmōi viciū vsus rei reddat̄ impeditus vel noxius vt si vēdat equū claudicantē ꝓ veloci. aut cibū corruptū vel venenosum ꝓ bono. Et si hmōi vicia sint occulta ⁊ nō manifestat erit dolosa vēditio ⁊ illicita. et tenet̄ ad damni recōpensationē. Multo magis g̊ hi q̄ in vēditōe loca quer̄t tenebrosa ne scz emptor plene ꝯsiderare valeat qualitatē rei. Vñ et solus affectus decipiēdi mortale pctm̄ est. licet nō ꝑficiat ope. Si tñ viciū sit manifestū vt cū equ⁹ est monoculus vel vsus rei ⁊ si vni nō ꝯpetat p̄t tñ alteri ꝯpetere et emptor ꝓpter hmōi viciū subtrahat d̄ p̄cio nō tenet̄ ad manifestandū viciū rei. qz forte ꝓpter hmōi viciū emptor vellet plus subtrahere q̄ esset subtrahendū. et sic p̄t licite viciū subticere. Secūdo videndū est d̄ iniusticia q̄ fit ex auara custodia rerum acquisitarum. Et hoc primo immisericorditer debita repetendo. et solutionem protrahendo. Secundo sine cōpassione mutuū indigētib⁹ negando. Tercio pauperes sine subuentione refutādo. Quantuz ad primū dicit̄ Deutro. xv Anno septimo remissionis cui debet̄ aliquid ab amico vel proximo vel fratre suo repetere non poterit. Precepit enim dominus in veteri lege ne q̄sq̄ repeteret anno septimo remissionis. debita sua nisi p̄us anno finito. Sed in noua lege in q̄ charitas fraterna ꝓfusior esse debet hoc ip̄m mutatū est in melius vt dicit ibidē glosa quia nō solum in septimo anno sed in nullo anno debita licet repetere cum scandalo fratris Vnde precepit dominus Exo. xxij. Si pecuniam mutuo dederis pupillo meo pauperi. nō vrgebis eum quasi exactor Lyra. Repetēs debitū cum austeritate nimia q̄diu impotēs est ad soluendū Sequitur. nec vsuris vi o ꝓprimes. Ex q̄bus liquido ptz q̄ creditor qui creditorē suū ꝓ solutione debiti iudicio cōuenit tēporali vel spirituali molestias inferendo quem scit impotentē status sui ꝯditionez ad soluendū promptū tamē ad satisfaciēdum iudicio discretoꝝ grauissime peccat Nisi forte debitor ad hoc negligenter agit sed sua. ludis et ebrietatibus cōsumit Horum enim peccatū vsq̄ ad celū clamitat. Sicut responsum est dicentib⁹ Isa. lviij. Quare ieiunauimus ⁊ nō aspexisti. humiliauimus animas vestras ⁊ nescisti Quibus dominus. Ecce in diebus ieiunij vestri inuenitur voluntas vestra nō mea illa scz q̄ omnes debitores vestros repetitis ad hoc enim tunc vocabant. Sequitur. Ecce ad lites et cōtentiones ieiunatis scz cum lite repetentes. Glosa ibidem Qui repetit non habente deo facit vio- a
lentiam. Et ideo subdit. vt audiatur in excelso clamor vester. Nam oppressio proximi clamat ad deum vindictam. vt dicit dominus Exodi. xxij. Si clamauerit ad me exaudiam eum quia misericors sum.

Similiter et cōtra eos qui detinēt mer-
ces operarioꝝ ⁊ solutionē ꝓtrahūt. Dici
tur Leui. xix. Nō morabit̄ opus mercēna
riorū apud te vsq; mane. glosa. Merces
scz q̄ forsitan viuit cū vxore ⁊ filijs et pa-
rētibus. si differt̄ deficit victus. et si ī cra
stinū recipit vim ⁊ calumniā ꝑtulit q: ite
rū vnde viueret nō habuit Hoc ꝯtra mul
tos qui solutionē ꝓtrahūt nō solū de die ī
diē sed etiā de anno in annū. imo plerūq;
false crimen imponūt sibi seruiētibus vt
hac occasione solutionē subterfugiāt. Sz
audiāt hmōi. Eccle. xxxiiij. Qui effundit
sanguinē ⁊ q̄ fraudē facit mercēnario fra
tres sunt. nā ambo sunt peccata vindictā
a deo clamātia. Jaco. v. Ecce merces o-
perarioꝝ vestroꝝ q̄ messuerūt regiōes ve
stras q̄ fraudati sunt a vobis clamāt ⁊ cla
mor eoꝝ ī aures dñi sabaoth introiuit. Et
dicit̄ notāter ꝙ merces clamat ⁊ nō mer
cēnarius. q: plerūq; pauꝑ lesus nec muti
re audet ꝑ timore diuitis. et ex eo clamor
mercedis efficit̄ violētior. vt ptz de filijs
israel oppressis ab egiptijs. Quantū ve
ro ad secundū ꝑcepit dñs Deutro. xv. Si
vnus de fratrib⁹ tuis ad pauꝑtatē vene-
rit nō obdurabis cor tuū nec ꝯtrahes ma
nū tuā sz dabis mutuū q̄ eū indigere ꝑspe
xeris. Caue ne forte tibi subrepat impia
cogitatio ⁊ dicas ī corde tuo appropinq̄t
septim⁹ ann⁹ remissionis ⁊ auertas oc̄los
tuos a pauꝑe fratre tuo nolēs ei qd̄ postu
lat mutuū cōmodare ne clamet ꝯtra te ad
dñm ⁊ fiat tibi in peccatū. Dñ dicūt he-
brei suꝑ Ruth. j. ꝙ ꝓpter famē q̄ accide-
rat in terra illa multi pauꝑes recurrebāt
ad elymelech virū noemy q̄ diues erat et
potēs. sed ꝓpter auariciā suā durū ei fue-
rat pauꝑb⁹ ꝯmodare vel dare. Et ido ad
euitādas eoꝝ importunitates exijt d̄ ter-
ra israel cū bonis mobilib⁹ q̄ habebat. Et
q: ꝓpter malā causam exijt diuino iudicō
ꝑegrin⁹ mortuus est cū filijs suis ī egesta
te. Dñ reuersa noemi vxor eius in terram
suā ait. Egressa sum plena scz filijs ⁊ diui
tijs ⁊ vacua me reduxit dñs ¶ Tercio cō
mittit̄ iniusticia ꝯtra ꝓximū auari affectu
tꝑalia retinēdo nec pauꝑib⁹ cōdiuidēdo.
Et huius auaricie tres gradus inuenio.
Primus est sic ea tenaciter ꝯseruare nec
pauꝑibus cōtribuere vt habundāti⁹ inde
viuat ⁊ suis delitijs satisfaciat. Sicut di-
ues epulo q̄ induebāt̄ pur. et bis. et epu.
cotti. splē. Nec quidē dare voluit lazaro
micas d̄ mensa cadētes. Nec eī aliud pec
catū inuenies ꝑ q̄ damnaret̄. Ido ꝯueni
enter hmōi auaris ꝯminat̄ dñs Amos. vj
De vobis q̄ opulēti estis in syon q̄ dormi
tis in lectis eburneis ⁊ lasciuitis in stra-
tis vestris q̄ comeditis agnū de grege et
vitulos de medio armenti q̄ canitis ad vo
cem psalterij. glosa. q̄bus nō sufficit gulo-
sitas ⁊ luxuria nisi tybiarū psalterij ⁊ ly-
re canticis aures mulceatis vt q̄ dauid ad
inuenit multiformia ad cultū dei vos ad
voluptates ⁊ luxurias cōferatis. Sequit̄
in phialis vinū bibētes ⁊ optīo vnguēto
delibuti et nihil ꝯpatiebant̄ suꝑ ꝯtritōne
Joseph. De his enī ꝯquerit̄ dñs Ezech.
xvj. Diuo ego dicit dñs q: nō fecit sodo-
ma soror tua ⁊ filij eius sicut fecisti tu ⁊ fi
lie tue. Ecce fuit iniq̄tas hec sodome soro
ris tue suꝑbia saturitas panis ⁊ abundā
tia scz diuitiarū ⁊ luxuria ⁊ ociū ip̄ius et
manum egeno et pauperi non porrigebāt
Unde dicunt doctores hebrei super illd̄
Genes. xviij. Et aggrauatum est peccatū
eorum nimis. quia hec fuit aggrauatio:
quia quandam puellam occiderunt insoli
ta morte eo ꝙ dederat alimentum paupe
ri cui satis hec litera consonat. Tu tamē
peiora cotidie perpetras o ingrate chri-
stiane qui post accepta tam manifesta ve
ritatis documenta tam infinita charita-
tis insignia. post effusum christi sanguinē
inflaris superbia illaquearis auaricia cō-
messationibus vicas ⁊ ocio. nec est qui mi
seratur pupillis christi marcessientib⁹ me
dia. hinc ait dñs Math. x. Amē dico vo
bis. tollerabilius erit terre sodomoruz et
gomor. in die iudicij q̄ illi ciuitati que nō
receperit vos scz pauperes meos. ¶ Se-
cundus gradus est ea sic tenaciter serua-
re pauperibus non cōmunicando vt nec

ppriis qmodis vti valeat sed reseruat an
xius filiis suis ꝛ heredib⁹. De qbus dicit
Sapie. iij. Vacua est spes illoꝝ et labo
res eoꝝ sine fructu scz eterne mercedis.
Nã qui ad hũc finẽ nitit vt filios suos di
tet bonis tpalibus potius qꝫ moribus et
virtutibus. sibimet ꝛ eis coaceruat dãna
tõnis laqueũ. Quia vt sequit. Nequissi
mi filij eoꝝ. Nimirũ cũ filios suos ad mũ
danã instruũt vanitatẽ. lasciuia nature
stimulãte ad vniuersa vicia ꝓtinus defluu
unt. Et tunc implebit illud Osee. ix. Ef
frayn adducet ad interfectionẽ filios su
os. Nã parẽtes impij sunt causa damna
tõnis filioꝝ multoꝝ. O mira multoꝝ parẽ
tum demencia q̃ stulto studio ꝓ filijs dirã
dis animã ꝓpriã venalẽ habent. quã nec
ipi filij post mortẽ eoꝝ obulo redimerent.
Di vero luxuriant in bonis. illi vero tor
quent in penis. Naz filius auarus etiam
mortẽ patris exoptat. quẽ vellet potius
eternaliter damnari qꝫ hereditatẽ suã di
minui. ¶ Terci⁹ gradus ẽ tãto vinciri cu
piditatis affectũ vt nec vllũ alienũ amorẽ
admittat. nõ vxoris nõ filioꝝ nõ fratrũ.
Dñs Crisо. in tractatu q⁹ nemo ledit nisi
a seipo dicit. Q⁹ in tm amor pecunie oẽm
aiaz fatigat vt neqꝫ amicis neqꝫ ꝓpinqs
interdũ etiã neqꝫ ꝓiugi nec filijs ꝑbet lo
cum amoris. qbus affectibus inter hoies
nihil preferẽ Amor tñ pecunie hec oĩa bu
mi deiit. pedibus cõculcat. Et cuz lupis
vrsis ꝛ leonibus feroc⁹ seuiat. suauis tñ
hoĩbus videẽ et amabilis sup mel ꝛ fauũ.
Q⁹ ꝓsideras sapiẽs Eccs. iij. quosdam
scz tãto affectu tpalibus inniti. Reperi
inqt et aliã vanitatẽ sub sole. Vnus est ꝛ
secundũ nõ habet. nõ filiũ nõ fratrẽ. ꝛ tñ
laborare nõ cessat nec satianẽ oculi eius
diuitijs nec recogitat dicẽs. Cui laboro ꝛ
fraudo aiam meã bonis. Nunc ergo vi
de extremã eoꝝ miseriã quã ꝓsequit ibi
dem. vj. dicẽs. Est aliud malum qd̃ vidi
sub sole. Vir cui dedit diuitias ꝛ substan
tiaz nec tribuit ei potestatẽ deus vt cõme
dat ex eo sed hõ extraneus vorabit illud.
Pro his oĩbus dicit Aug⁹. ĩ li. de doctri
na christiana. Auarus enĩ cecus est credẽ
do enĩ diues est nõ videdo. Amas pecu
niã o cece quã nunqꝫ videbis cecus possi
des cecus mortu⁹ es qd̃ possides hic reli
cturus es. Sed qñ videbit hic cecus nisi
cum virũ iniustũ mala capient in interitu
Et nihil inuenerũt omnes viri diuitiarũ
in manibus suis.

Sermo de humano iudicio de te stibus et causidicis. xxxij.

Maledictus qui per
uertit iudiciũ aduene pupilli ꝛ vi
due. Deut. xxvij. Sicut ait Petr⁹
Rauen. in epla quadã. Nihil adeo glori
ose lucet in iudice sicut amare ꝛ exibere in
sticiã. sine oẽ acceptõne psone. teste ei ci
cerone puerbialiter dicit. Exuit psonã iu
dicis quisqs amicũ induit. Eqtas cui iu
dex obsequit sinistrã odij vel amoris de
xtrã nescit. Nã talis dz eẽ iuris miister vt
in ei⁹ maũ nulli⁹ autoritate psone titubet
aut vacillat libra iusticie. Hec ille. Vnde
rex Ezechias p⁹ mirabiles victorias ĩ fa
uorẽ ꝛ gratiarũ actõz diuine bñficẽtie cõ
stituit iudices in cũctis ciuitatib⁹ suis ne
oporteret discurrere ppm ꝺ loco ad locũ
ad habẽdũ iudiciũ in causis cõib⁹. quib⁹
ꝑcepit dicẽs. Videte qd̃ faciatz ne scz ꝑci
piranter sed cũ magna deliberatõe sentẽ
tiã feratis. Cui⁹ causam subdit. nõ enĩ in
qt hoĩs exercetz iudiciũ sz dñi. Vñ qz vi
ces dñi tenẽt ĩ hac pte ꝓticipative dr̃ ap
pellanẽ. Exo. xxij. Dr̃s nõ detrahes ꝛ pn
cipi ppli tui nõ maledices. Q⁹ cũqꝫ iudi
caueritis in vos redundabit siue ĩ bonuz
siue in malũ. Et subdit in ꝓcula. Nõ enĩ
ẽ apud dñm deũ vr̃m cui scz ꝑfirmari de
betis ĩ iudicãdo iniqtas neqꝫ psonaꝝ ac
ceptõ neqꝫ cupido. Ista eĩ sũt ka q̃ faciũt
puertere iudiciũ ꝛc. Circa iudiciũ hũanũ a
primo queri ꝓtDtrũ sit licitũ presertim
cum dicat dñs Math. vij. Nolite iudica
re et nõ iudicemini. Ad qd̃ rñdet doctor
sanct⁹ scda. scde. q. lx. q⁹ iudiciũ est licitũ
inquantũ est iusticie act⁹. hinc enĩ ꝑcepit
dñs Deutro. xvj. Judices ꝛ magistros
ꝓstitues ĩ oĩb⁹ portis tuis Judicẽt ppm
iusto iudicio. ¶ Ad hoc igit q⁹ iudiciũ sit

actus iusticie tria requirunt. Primo q̄ p̄cedat ex inclinatione iusticie ne fiat iudicium puersum. Vñ dicit Ysidorus li. iij. de summo bono. Et ponit̄ etiã in decre. xj. q. iij. q̄ quatuor modis iudiciũ humanum p̄uertitur. Primo ex humano timore p̄sertim supiorũ. Crisos. facile deuiat a iusticia qui in causis nõ deũ sed hoiem timet sicut iudices iniuste iudicãtes naboth. iij. Re. xxj. Sicut pylatus audiẽs hũc sermonem scz q̄ nõ esset amicus cesaris magis timuit et iniuste iudicauit. Secũdo ex cupiditate. Ysidor⁹ ibidẽ. sepe iudices praui cupiditates causa aut differunt aut peruertunt iudicium nec finiunt cepta p̄ciũ negocia quousq̄ marsupia eor̄ qui causant exhauriãt. aut q̄d peius est puertunt. Sicut filij samuelis declinauerũt post auariciã acceperũt munera et puerterũt iudicium. vt dicit̄. j. Re. viij. Qua p̄pter nõ solum ip̄i sed et pater eor̄ samuel iustus et horũ ignarus amotus ẽ ab officio petentib⁹ sibi regẽ filij israel. Tercio p̄pt amorẽ vel affectũ carnalẽ qui suis fauẽt. Sicut dñs Joseph p̄pter amorẽ vxoris verbis eius nimis credulus iniusto iudicio misit Joseph in̄ocẽtẽ in carcerẽ. Gen. xxxix. Quarto p̄pter odiũ. sicut duo senes inueterati repulsi in sua petitione in odiũ susanne dederũt falsum testimoniũ et iudiciũ. Danie. xiij. Vñ et si quis iuste quenq̄ iudicaret nõ tñ a amore iusticie sed liuore quodam vindicte mortaliter peccaret. His igitur affectibus puersis iudiciũ puersum rectũ videbitur. q̄ talis affectus nõ sinit discernere q̄d rectũ est. Sicut in naturalib⁹ videmus q̄ in speculo si fuerit bene dispositũ imprimunt̄ et forme corpm scdm q̄ sũt Si vero fuerit male dispositũ apparẽt ibi ymagines distorte et prauе se habẽtes. et bi fructũ iudicij sibi vertũt in damnatõis amaritudinẽ. vt dicit̄ in decre. xj. q. iij. c. quicũq̄ quarto. Secũdo requirit̄ q̄ p̄cedat ex auctoritate ne sit iudiciũ vsurpatũ. Sicut enim lex cõdi non p̄t nisi publica auctoritate ita nec iudiciũ dari p̄t nisi publica auctoritate vt dicit doctor sanct⁹ vbi supra. Que quidem se extẽdit ad eos qui cõmunitati subduntur. Et ideo sicut iniustum esset q̄ q̄s aliũ p̄stringeret ad legem seruandã que nõ esset auctoritate publica sanxita teste dño Ysa. x. Ve qui condũt leges iniquas et scribẽtes iniusticias scripserũt vt opprimerẽt in iudicio pauperes et vim facerent cause humiliũ p̄pli mei. Sic etiã iniustũ est si quem piã cõpellat ferre iudiciũ q̄d auctoritate apostolica nõ ferẽt. Nec licet iudici quemq̄ interficere nisi iudice p̄demnatũ. Secũdo p̄t attẽdi auctoritas ex dignitate iudicãtis. Nã vt dicit doctor sanctus ibidẽ. Qui sunt in grauibus peccatis nõ debẽt iudicare eos q̄ sũt in eisdẽ peccatis vel minoribus. Nõ ei debet adulter iudicare de furto q̄d est minoris crimis p̄sertim cũ peccata iudicantis sunt publica. q̄ ex hoc generat̄ scandalum in cordibus alior̄. Si vero nõ sunt publica et iudicãdi necessitas imineat p̄pter officiũ p̄t cũ hũilitate et timore vel arguere vt iudicare. Dicit̄ enim in decre. iij. q. vij. q̄ sine peccato est vestrũ p̄us in illã lapidẽ mittat. Ad aliena ei pctã puniẽda ibãt et sua reliquerat. Revocant igit̄ int⁹ ad p̄scientiã vt p̄us p̄pria corrigãt et tũc aliena reprehendãt. Tercio requirit̄ q̄ p̄ferat iudiciũ scm rectã rationẽ p̄udentie ne desit certitudo. iudicans de his q̄ sunt incerta vel occulta alias enim esset iudiciũ temerariũ vel suspicios̃um. Et ideo duo sunt obseruãda. Primũ ne sit ignorãtia facti. ad cuius discussionem requirit̄ accusator. q̄ dicit Ambro. j. Corinth. v. in glosa. q̄ iudicis nõ est sine accusatõne dãnare. quia dñs iudã licet fur esset cũ nõ esset accusatus ñ abiecit. Secũdo q̄ accusat⁹ sit p̄ns ad excusandũ se. Vñ Nichodem⁹ rñdit phariseis. Jo. vij. Nũq̄d lex v̄ra iudicat hoiem nisi p̄⁹ audierit ab ip̄o et ḡnouerit q̄d faciat. Scdm ẽ ne sit ignorãtia iuris q̄ nũq̄ excusat. q̄ scire tenet̄. Et ido si tali ignorãtia iudicat mortaliter peccat. Scdo videndũ est ō testib⁹ vtr̄ s. q̄s teneat̄ ad ferendũ testimoniũ q̄ dic̄ aug⁹. Qui veritatẽ occultat et q̄ p̄dit mẽdaciũ. v̄r q̄ re⁹ẽ Ille q̄ p̄deẽ ñ vult iste q̄ nocere ōsiderat Ad q̄ rñdet sctus tho. ij. ij. q. lxx. q̄ si req̄rit̄ b

testimonium subditi a superiore cui in his q̄ ad iusticiā ptinere obedire teneatur. si fm ordinē iuris ab eo testimoniū requirit in his saltem in quibus diffamia p̄cessit tūc reddere tenetur. Si vero non p̄cessit infamia non teneē ad testificandū. Q. si testimonium eius non requiritur teneē facere qđ in se est vt veritatē denunciet alicui q̄ posset ad hoc pcedere. dicitur aūt in p̄s. Eripite pauperē et egē. de manu peccatoris liberate. puer. xxiij. Erue eos qui ducuntur ad mortē. Alioquin dicit eis illud ad ro. j. Digni sunt morte nō soluz qui faciunt sed et q̄ cōsen. fa. glosa. Cōsentire ē tacere cum possis arguere. ¶ De his vero que ptinent ad cōdemnationē alicui⁹ nō tenetur ferre testimoniū nisi requisit⁹ fm ordinez iuris ab eo cui tenetur in hoc obedire. qz si cōtra hoc veritas occulteē nullū p hoc speciale dānuz nascit nisi certum pstiterit de cōtrario ¶ Denicp circa ea q̄ sub secreto pmittunt hominū. distinguendū est scdm sanctū thomā ibidez. qz si ptinēt ad corruptionē multitudinis spiritualē vel corporalē aut graue damnum alicuius psone et similia tunc statim manifestare tenetur testificādo vel denūciando. Quia cōtra debitū fidelitatis qđ alteri teneē exhere secreti pmissum obligare non p̄t. Si vero que sub secreto cōmittuntur sunt talia que pdere nō teneē tunc nullo modo teneē ea pdere ex p̄cepto superioris cum seruare fidem est de iure naturali. et nihil p̄cipi potest hoī p̄tra id qđ est de iure naturali. ¶ Hic queri potest. Vtrū falsum testimoniū sit semp peccatū mortale p̄sertim cū sit aliqñ officiosuz nulli nocens et aliquē a morte, scandalo vel damno liberās ex quo mendacium officiosum nō est peccatū mortale vt postea videbit Ad qđ rñdet doctor sanct⁹ scda. ij. q. lxx. q falsuz testimoniū hz triplicē fortitudinez ex q̄ fieri p̄t pctm̄ mortale. Pria est qz testes non admittunt nisi iurati. et ex hoc habet q est semp peccatū mortale nec mirū cum qui facit alterū iurare sciēter falsum. peccat mortaliter vt postea videbitur. Secundo ex violatione iusticie et ex hoc nō est semp peccatū mortale qz nō est cōtra primum De quo tñ p̄cepit dominus exoð. xx. dicēs. Nō loquaris p̄tra primū tuum falsum testimoniū. Tercio ex ipa falsitate scdm q oē mendaciū est peccatum et ex hoc etiā non habet q sit peccatum mortale. Ex quo sequit q ad iustitiam impediendā nō habet rationē peccati mortalis nisi solū ex iuramēto violato. De falso tñ testimonio pernicioso dicitur in decre. xj. q. iij. c. vnicuiq. Qui veritatem p pecunia negat vel falsum testimonium p̄tra alique dicit deū negare vel vēdere pbatur. primū peccatū fuit in militibus custodiētes sepultū dñm. Tercio videndū est de aduocatis. De quibus queri p̄t an liceat eis p suo patrocinio pecuniā accipere supposito q exerceāt modū debitum aduocādi. Ad qđ respondet sanctus thomas scda scde. q. lxxj. q ea ad que q̄s non teneē alteri exhibere. iuste p̄t ex eorū exhibitione recōpensationē accipe. Et iō si vendat suū patrocinium vel p̄silium non agit p̄tra iusticiā. et eadē ratio subest de medico. et sic de alijs similibus p̄sonis. dū tñ accipiant moderate. p̄sideratā pditōe p̄sonarū negocioz laborū et consuetudine patrie. Si aūt immoderate recipiūt tunc peccant p̄tra iusticiā. Judices vero et testes non p̄nt licite recipe. quia dicit aug⁹ ad macedoniū. Non debet iudex iustū iudicium vendere nec testis verū testimonium. Et hoc ideo. qz iudex et testes pmunes sunt vtriq parti. Qā iudex teneē dare iustam sententiā et testes teneē dicere verū testimoniū. Justicia aūt et veritas non declināt ad vnā partē magis q̄z ad aliā. Et ideo iudicibus sunt ō publico stipendia statuta laborīs et testib⁹. Accipiunt enī p̄cium testimonij quasi stipendiuz laboris et expensas vel ab vtraq̄ p̄te vel ab ea a quo inducunt qz nemo militat suis stipendijs vnq̄. vt dicit p̄ma ad corin. ix. Sed aduocat⁹ alterā p̄tē tm̄ defendit et ideo p̄ciū p̄t licite recipe ab ea p̄te quā adiuuat. Denicp queri p̄t quid requiratē ad debitū modū aduocādi quo scz licitum reddat. Ad qđ rñdet Kay. q ista requi-

runtur q̄. s. non ꝓducat instrumenta falsa neq; testes falsos neq; corruptos neq; mētiatur: nec iudicat falsas leges. Et q̄ fideliter in q̄ntum iusticia q̄mittit causaz foueat nihil de ꝓtingētib⁹ omittendo. De causis tñ iniustis defendēdū dicit doctor sanctus vbi sup̄. Q. qz illicitū est alicui cooperari in malum faciendo: cōsulendo: vel adiuuādo: siue qualitercūq; cōsentiendo. quia oēs isti sicut cooperatores sunt iniq̄tatis: impietatis. ita q̄ participes. Et esī vt dicit. q̄. Paral. xix. Josaphat correptus erat: eo q̄ impio iustuz p̄buit auxiliū dicēte ꝓpheta. Impio p̄bes auxiliuz q̄ his qui oderunt dñm amicicia iūgeris. et idcirco irā dñi merebaris: sed bōa opera sunt in te inuenta. Q quid igit̄ de his q̄ impijs iniustū p̄bent consiliū: patrociniū: q̄ auxiliuz. Nam omnes tales tenētur ad restitutiōem. Si tñ aduocatus ignorāter causam iniustā defenderit putās eam esse iustā: tūc excusat̄ fm modū quo ignorātia potest excusari vt sup̄. Preterea si credit eam esse iustaz in p̄ncipio. q̄ postea deprehenderit eaz iniustā esse: non debet eā adnersarijs ꝓdere vt sic aliaz partē iuuet: vel secreta sue cause alteri parti reuelet. debet tñ eam iniustā ostendere pti illius cui⁹ causam gerit. q̄ ad cedendū inducere siue cōponendū: sine aduersarioz dāno. Sic igitur diligite iusticiā qui iudicatis terrā. qz iustus dñs q̄ iusticias dilexit. Justus in ip̄z dñs q̄ iusticias iudicabit eo dicēte. Cū accepero temp⁹: ego iusticias iudicabo.

Sermo. xxxiij. De quatuor in quibus gula cōmittitur.

OBseruate cū temulentus fuerit Amon vino. et dixero vobis ꝓcurite eum q̄ interficite. q̄. Reg. xiij. Quātuz ad sensum lr̄alē sunt verba Absalōis ad seruos suos i interfectōe fratris sui ꝓp̄ violatiōez Thamar sororis sue. Cōuocauit enim eum ad conuiuiū vt sic effectū temulentū meli⁹ interficeret sine resistētia. Que duplicē nobis spūalē intelligentiā conferūt fm duplicē nomis interptatiōem. Nam primo Absalon interp̄tat̄ amaritudo patris. q̄ signat lucifez: qui p̄em suū deū amaricauit detestanda superbia: ita q̄ irrecupabiliter eū abiiceret. Dic loquit̄ suus. i. subiectis demonijs de interfectōe Amon: qui interp̄tatur popul⁹ dolens. Et illos significat q̄ instinctu diuino ꝓpūcti cum Ezechia rege recogitāt ānos suos in amaritudine anime sue. q̄ cum Job verent̄ opera sua. scientes qz non parcit dñs delinquēti. Nos enim ad peccatū mortale inuadere non potest de facili. sed iubet obseruare temp⁹ quo inuitant̄ ab inimicis ad cōuiuia quo delicatius q̄ abundātius reficiant̄. qz tunc ratio quodāmō sepelit̄. sensualitas roboratur. caro libidīe feruescit. q̄ mens desidia torpescit. Q q̄multi tēporibus illis vincunt̄ qui ceteris tēporib⁹ efficaciter dimicant q̄ feliciter triumphant. Secūdo Absalon interp̄tatur pater pacis. q̄ christum signat: qui dicit̄ in Ysaia princeps pacis. Dic iubet ministris vt interficiāt Amon: qō interp̄tat̄ secūdo popul⁹ inutilis. Et illos signāt q̄ vocant comessatōib⁹ q̄ ebrietatibus ventri seruiētes velut aīalia bruta. Nos igitur iubet obseruari non solum q̄ntum ad opa viciosa: sed q̄ cogitatōes et desideria infinita. qz sentina vitioz facti sunt. Secūdo iubet obseruare mandatuz interfectōis vt sine mora perficiāt. Nam plerūq; cum infelix vacat delicijs iratus. tandez patiēs retributor in occulto iudicio ditat sententiā mortis q̄ damnatōis: vt postea patebit. Et hoc innuit̄ figurate verba ꝓposita. Et hec est corda tercia sua ue sonātis psalterij obseruate cuz temulentus fuerit q̄c. Quaz detestandū sit gule vitiuz ostēdit dñs qui demonib⁹ solum sui⁹ habitaculū ad inhabitandū figurate ꝓcessit. Duz enī legio demonū esset abiicienda elegit aīal gulosuz ad inhabitandū: q̄ ait. Si eijcis nos hinc mitte nos in gregez porcoz. q̄ p̄misit dñs. Unde dicit ibidem glo. Nisi quis more porci vixerit diabolus in eo potestatē non accipit. Hinc diabolus p̄mo ꝓthoplaustū hoc vitio temptauit et christū: sciens illud esse requiem eius. nec de facili posse expelli. quia nullus

peccatuz vincere põt qui fuerit vitio hoc captus. Dñ dicit Grego. q ebrietas est blandꝰ demon. dulce venenũ. suaue pctm̃. quã q̃ hz nõ se hz. quã q̃ facit nõ facit peccatũ: sed totũ peccatũ est. ¶ Ad maiorez euidentiã sciẽdũ q gula q̃tuor modis cõmittit. s. tempꝰ p̃ueniendo. auide sumẽdo. laute ꝛ p̃ciosa ꝛ accurate nimis p̃parando. ꝛ freq̃nter vel multũ comedẽdo. Que doctor sanctꝰ in fa fe. q. cxlviij. distinguit hoc modo: dicẽs q gula importat inordinatã ꝓcupiscentiã edẽdi. In esu enĩ duo ꝓsiderant. Primũ est inordinatio q̃tum ad cibũ q̃ sumit. s. q̃tuz ad substãtiaz vel speciez que sumit. si. s. q̃rit nimis p̃ciosos ꝛ lautos. vel q̃tum ad q̃litatẽ. si. s. nimis accurate p̃paratos. Secundũ est inordinatio q̃tũ ad comestionẽ. vel qz p inordinatam ꝓcupiscẽtiã p̃uenit tẽpus edendi. vel q excedit nimis edẽdo aut q nõ fuat modum in edẽdo qõ est nimis ardenter. Dñ tũc gula peccatũ mortale iudicat cũ q̃s inheret delectatõi gule tã p̃ vini ꝓpter quã deũ ꝓtenit. paratꝰ. s. ꝓtra p̃cepta dei agere vt hmõi delectatiões assequat. vtpote cum magis eligit ebrietatẽ incurrere q̃ a poru abstinere ꝛc. Primo igit ꝓmittit tẽpus p̃ueniendo. Isti enĩ ventrẽ p deo colunt. Quia sup illud ad Philipẽ. iij. Quorum deus venter est. dicit Augꝰ. Hoc ab hoĩe colitur qõ pre ceteris diligit. Cũ igitur mandauit dñs. primũ q̃rite regnũ dei tanq̃ magis dilectũ: Isti adimplẽres in deũ suũ primũ q̃runt regnũ eius escã ꝛ potum. Et in hoc peccauit Jonathas filius Saul: nõ obstãs maledictiõez pris factã in psecutiõe inimicoz. ne. s. quis comederet anteqũ vlciscerek se de inimicis suis. Sz intinxit virgã suam in fauũ mellis ꝛ comedit. j. Reg. xiij. Saul xps. Jonathas x̃pianus. psecutio inimicoz resistẽtia tẽptationuz. fauũ mellis delectatio carnalis ꝛc. Sed his dicit Eccls. x. Ve tibi terra cuius rex puer est ꝛ pncipes mane comedũt Terra est hõ. rex liberũ arbitriũ: qõ aĩam ꝛ oẽs eius vires pter ꝛ affectꝰ regere hz. q si rex iste puer est: pncipes eius mane comedũt. i. affectꝰ sensuales ad comedendum inducũt ꝛ p̃ualent: vel sese delectationib⁹ sensitiuis fouẽt ꝛ oblectant. Sz cur his ve dicit qõ est nomẽ eterne dãnatõis nisi qz p̃uãt auxilio ꝛ gr̃a spũssancti per quẽ solũ vitijs resistere p̃nt. Iz nõ habitat in terra suauiter vuentiũ. Quõ nãq̃ spiritus diuinꝰ in eo requiesceret q̃ gulã pro deo colit. Sicut etiã exẽplariter oñsuz est in sacerdotib⁹ canopi: quoz factũ alludit huic dicto aplico. Quos sepe dicebã vobis ꝛ nũc flens dico: inimici crucis x̃pi q̃z deus venter est ꝛ gloria in ꝓfusione q̃ terrena sapiũt. Refert enĩ magister in hystorijs q caldei ignẽ adorabant. de quo dñs eduxit Abrahaz: cui ait. Ego eduxi te de vr. i. de igne caldeoz. Et alios cogebant idez facere ꝓburẽtes oĩa idola. Hec autẽ audiẽtes sacerdotes canopi q̃ magnũ idoluz in honorẽ beli formauerãt: remouẽtes aureã coronã fictilẽ plenã aqua apposuerũt pforatã foramib⁹ cera obturatis. Venientes aũt caldei ignẽ admouerũt. sed liq̃facta cera defluxit a q̃ ꝛ extinxit ignem. p̃ualuerũtq̃ canopi idola. Dic autẽ ignis est gr̃a spũssancti. ignis vtiq̃ charitatis quẽ Jesus mittere venit in terrã vt accẽderet vehemẽter. Sacerdotes xo canopi sunt voluptuosi: quoz idolũ est venter vel gula. q̃ fictili vase coronatur. s. auaricia. Cum enĩ venter vel gula p deo colit: plurima ad eiꝰ fruitiũ desiderant vel requirunt. deinde aq̃ supinfundit luxuria. s. que gulã freq̃ntissime sequit. Sic igitur quoz deus vẽter est terrena sapiũt ꝛ eoz gl̃ia z in ꝓfusione iꝑoz. ꝛ in illos ignis diuinꝰ p̃ualere nõ potest. Ñdent enim facto. vxorem duxi ꝛ ideo nõ possuz venire ꝛc. Nã ꝛ si q̃nq̃ ignẽ diuĩe inspiratõis p̃cipiunt: liq̃facta cera. i. postposita verecũdia per quã multi ꝓtinẽt ab aptis vitijs cogẽte libidinis estu turpiter in luxuriã defluũt et spiritũ inspirantẽ extinguũt. ¶ Secũdo cõmittitur gula auide sumendo. Contra quos dicit Eccli. xxxvij. Noli auidus esse in oĩi epulatõe. neq̃ te effundas sup omnez escã. Augꝰ. Sumẽda sunt alimẽta tã q̃ medicamẽta: ne dum ad quietẽ satietatis ab indigẽtia transitur: in ipo transitu

laqueus ꝯcupiscentie insidiet̃. Hoc autez vitio deliquit Esau filiꝰ Jacob. qui vt dicit glo. exarsit ex desiderio gule sup̄ vilez cibum potiꝰ brutoꝝ q̃ꝫ hoĩm. Sed vt dicit Grego. ibidẽ. neqꝫ cibꝰ: sed appetitꝰ in vitio est. Vñ lauciores cibos plerunqꝫ sine culpa sumimꝰ: ⁊ abiectiores cũ reatu ꝯcupiscentie degustamus. Esau enĩ primatũ ꝑ lenticula ꝑdidit. Helias ĩ heremo virtutem carnes edẽdo ſuauit. Hinc diabolus qꝛ non cibũ: sed ꝯcupiscẽtiã causaz esse dãnatõis intelligit primũ sibi hoĩez non carne: sed pomo subdidit. ⁊ secũduz pane tẽptauit. Hec ille. Videns igitur Esau coctam lenticulã adeo fatigatꝰ est edẽdi desiderio ꝙ ius ꝑmogeniture vẽderet ⁊ paternalẽ bñdictiõem amitteret. Jus autẽ
b ꝑmogeniture quinqꝫ ꝑuilegijs ꝑminebat. Primũ ꝙ duplicẽ recipiebat ciboꝝ portionẽ: ⁊ finaliter duplicẽ hereditatis ꝑtez. Secũdo vestẽ habuit specialẽ ꝑciosam et odoriferã. qua. s. induebat̃ tm̃ oblaturꝰ sacrificia. ⁊ a pr̃e recepturus benedictõem. Erãt enĩ a deo ordinati loco sacerdotum ad offerendũ sacrificia. Tertio ꝙ in solennibus ꝯuiuijs bñdicebãt minoribus. ⁊ sic ceterꝫ honoratior apparebat. Quarto ꝙ ei dabat̃ paternalis benedictio q̃ tũc erat magne reputatõis: vtpote magni vigorꝫ Hinc illã lachrymis req̃siuit sed obtinere nõ potuit. Secũdo ꝙ loco summi sacerdotis erat deo ꝯsecratꝰ in sacrificijs offerendis. Hanc etiã ꝑmogeniturã spũalem ꝯsequũtur qui dño in abstinentia placita seruire nitũtur q̃ priuant̃ gulosi et bibuli. Omnis enĩ primogenitꝰ xp̃i. s. eius gr̃e regnaturus ꝑmo recipit duplicẽ portiõem corꝑalem ⁊ spũalez. Naz tempate viuẽs pleniorẽ exꝑitur ciboꝝ saporẽ. ⁊ inde gr̃a ꝓficiẽs delicatiorẽ degustat spũalez dulcedinẽ. Ad quaz inuitat p̃s. Gustate inq̃t ⁊ videte qm̃ suauis est dñs. Quid est dulcius q̃ꝫ pura ꝯscientia in q̃ spũssanctꝰ reddit testimoniũ spũi nr̃o: qm̃ filij dei sumꝰ. Secũdo vestẽ reddit spũalez odoriferã ⁊ ꝑciosaz: ip̃am. s. diuinã charitatẽ q̃ nõ solum aĩa spũali lumĩe gr̃e illustrat̃ ⁊ gratificatur: sed ⁊ cõuersatio exterior exẽplari vita velut veste deaurata decorat̃. Et qꝛ hanc non ꝯmunicãt alieni. ideo specialis dicit̃ possidẽti. ꝑciosa diuĩo aspectui: odorifera ꝓximoꝝ edificatõi. Tercio ꝯpetit ei sacrificiũ offerre deo gratissimũ. sic̃ Abel iustus ad quẽ respexit ⁊ ad munera eiꝰ: sꝫ nõ in Cayn. Repellit enĩ oĩa munera impioꝝ: dicẽte p̃s. Peccatori aũt dixit deꝰ quare tu ⁊c̃. Nimiꝝ. qꝛ nullũ deo gratũ sacrificiuz: nisi ꝓcedat de manu recõciliata deo et ꝯfederata. Quarto cõpetit ei dare bñdictõem in ꝯuiuio spũali cum ꝑ vinculuz amoris oẽs deũ timentes participes efficit suis meritis. Quinto finalẽ recipit paternã bñdictõem cum mortale h̃ induerit ĩmortalitatẽ. ⁊ audierit xp̃m bñdicentem. Venite bñdicti pr̃is mei ⁊c̃. quã scilicet nemo tollere potest. Benedixiqꝫ ei ⁊ erit bñdictus ait Ysaac. Tercio ꝯmittitur gula nimis ꝑciosa vel nimis laute preparãdo. De quo dicit Ysid̃. Tota die epulas rumĩat qui ad explendã gulã vespere delicias parat. Quoꝝ stulticiã oñdit beatus Gern̄. dicens. Voluptas gutturis q̃ tanti hodie estimat̃ vix duoꝝ hꝫ latitudinem digitoꝝ. nõ durat delectatio nisi q̃ntum durat trãsitus ille ꝑ gulã. ⁊ ꝑ illo solo trãsitu vult dña gula tot ⁊ tãta sibi parari. Quo vitio subiecti erãt filij Hely sacerdotis: sed non impune. j. Reg. ij. Nam ſm legẽ cesa victima oĩs adeps dñi erat. qꝛ dilectõem signabat quẽ sacerdos ĩmolabat dño sup̄ altare ꝯburens. corpꝰ aũt ĩ frustra ꝯscindẽs coq̃bat̃ in lebete: vt dic̃ magister in historijs. Deinde facta bñdictõe epulabant̃ q̃ sil̃ victimã obtulerant. Sacerdotes ꝟo coctis carnibꝰ sibi accipiebãt armũ dextꝝ: pectꝰ: linguã: ⁊ fauces. Contra quẽ ritũ filij Hely carnibꝰ adhuc crudis dicebãt. Date nobis ꝑtes que nobis ꝯtingunt. Quibꝰ rñderũt offerentes. Sinite vt priꝰ coquant̃: vel ĩmolent̃ prius dño qd̃ suũ est. Et illi. Nisi crudas dederitis nos vi rapiemꝰ. ⁊ cũ quibꝰ nobis visum est salsamẽtis ꝯdiemꝰ. Deinde veniebat puer cũ tridẽte coctis iam carnibꝰ. et quicq̃d leuabat d̃ caldario tollebat dicẽs. Hec pars mea. Vñ ꝑ hoc peccatum gule

21

defluebāt vlterius in peccatū luxurie. sed secuta est vindicta dñi de qua vide infra. Similiter ⁊ filij israhel murmurātes de cibo manne: petierūt escas delicatas Nume. xj. Flagrauit eniz ꝓplus desiderio carnium delicataꝝ flens ⁊ dicens. Quis dabit nobis carnes ad vescendū. cum tñ haberent pecora multa: sed desiderabāt delicatiores carnes Quos dñs exaudiēs in ira sua per ventum arreptas ꝑ mare cōtornices q̄ sunt aues regie d̄ arabia. s. vbi multū abundāt detulit ī castra: itinere q̄ntum vno die ꝯfici potest ex oī ꝑte castroꝝ volabātq; in aere duob⁹ cubitis. Postq̄ ꝟo cocte erāt ⁊ ad māducādū sederet populus adhuc esce erāt in ore ip̄oꝝ: ⁊ furor dñi ꝯcitat⁹ ī ꝓplm ꝑcussit eū plaga magna nimis. Et licz mod⁹ plage nō sit determinatus: videt̄ tñ fuisse ignis. vocat⁹ est locus ille sepulchra ꝯcupiscētie. ¶ Quarto ꝯmittit̄ nimis freq̄nter vel nimis multuz comedēdo. cui vitio plerūq; ꝯcomitat̄ superfluitas. q̄ scz homo fundit⁹ ad bestialitatē incuruat̄. Nimis enī imaginē diuinā in nobis deturpat. s. aīe potētias. memoriam. intellectū. ⁊ volūtatē. solis fere sensibus vtens exterioribꝰ quos cū bestijs cōmunes hz. Vñ dicit Hiero. Qui luxuriat̄ viuēs mortu⁹ est. ⁊ q̄ inebriat̄ mortu⁹ ⁊ sepult⁹ est. Vile enī rōnis sepulchꝝ est ebrietas. Et ideo ꝯueniēter satꝫ tales deludit Tulli⁹: dicens. Si videres istos epulones velut optimos boues stertere ⁊ sudare intelligeres eos qui maxime sequūtur voluptates minime assequi. Vñ ꝯcludit Seneca. Quosdā ventri ſuiētes loco aīaliū numerem⁹ nō hoīm. ⁊ hi potissime vitā suaz abbreuiāt. qꝛ dicit Sene. Potest nr̄a prouidētia huic corpusculo longiorē ꝓrogare morā si voluptates quib⁹ maior ꝑs perit poterimus regere et cohercere. ¶ De ebrietate ꝟo dicit sanct⁹ Tho. ſa ſe. q. cl. q̄ potest cōtingi dupl̄r. Vno modo ex nimia vini fortitudine p̄ter opinionē bibentis. et sic accidere pt̄ sine peccato. p̄cipue si non ꝯtingat bibētis negligētia. ⁊ sic creditur Noe inebriat⁹ fuisse. Et qꝛ act⁹ ille ebrietatis est sine peccato. ideo peccatuz sequēs illā totaliter excusat̄ a peccato sequēti qꝛ causat īuoluntariū ex ignorātia. qꝛ in eo ligat̄ vsus rōnis. sicut accidit de Loth: qui excusat̄ ab incestu. vt dicit Augus. ꝯ Faustū. Secūdo ex inordinata potione. ⁊ sic ꝯtingit tripliciter. Primo ꝟ nesciat esse potū inordinatū ⁊ inebria potentē. ⁊ sic sine peccato vt dictū est. Secūdo cū ꝑcipit potū esse inordinatū ⁊ tñ estimat nō posse inebriare. ⁊ sic pōt esse peccatū veniale. ⁊ sic nō total̄r excusat̄ a peccato seq̄nti. qꝛ. s. reddit̄ voluntariū ex voluntate p̄cedētis actus inq̄tuz dans operaz rei illicite incidit in seq̄ns peccatū. diminuit̄ aūt sequēs peccatū ſm q̄ diminuitur ratio volūtatis. Tercio cū vult magꝫ ebrietatē incurrere q̄ a potu abstinere. ⁊ talis ꝓprie dicit̄ ebri⁹. et sic peccat mortaliter: ꝑiculo peccādi se ꝯmittēs. nec excusatur a peccato seq̄nti. Deniq; hoc vitiuz cū sit ianua vitioꝝ deū blasphemās ⁊ homines scādalizās: seip̄m vitijs multimodis ꝯmaculās. ideo p̄cipue diuinā vindictam ꝓuocat. sicut figuratū est Danie. v. in Balthasar rege babilōis. q̄ ꝯuiuiū magnū parauit optimatib⁹ suis mille: q̄ ꝯuenerant ad obsidionē ciuitatis babilōie debellandā. Rex igit̄ iam temulētus p̄cepit in ꝯtemptū diuinū: vasa tēpli de iherusalem auferri: bibēs ex eis cuz vxorib⁹ suis. ⁊ ꝯtemnēs ꝓphetiā Hieremie de captiuitatis iudeoꝝ liberatōe: quā falsam putabat reputās iam tēpus trāsisse: vt dicunt doctores hebrei. Et apparuer̄t digiti scribentes in pariete. Mane thetel phares. Et erat scriptū hebraice: ita q̄ solus Daniel legere poterat. Mane. i. numeratio. qꝛ numerauit dñs regnū tuuz. et impleuit illud. i. finiuit. Ecce mortē horribilē. Thetel. i. appensio statere. qꝛ appensus es ī statera. s. diuini iudicij. ⁊ īuent⁹ es minus habens. Ecce terribilē iudiciū adhuc eo viuente celebratū. Phares. i. diuisio. qꝛ diuisuz est regnū tuū a te ⁊ datū est persis ⁊ medis. Vñ nocte eadē diuīo iudicio īterfectus est. Hui⁹ mortalitatez accipe Balthasar quēlibet mūdanū. ꝯuiuiū gulā. vxores luxuriā. vasa aurea ⁊ argētea suꝑbiā

ꝛ auariciaꝫ q̄ puocāt diuinā vindictā.

Sermo. xxxiiij. Qualiter cōfouetur luxuria oblectatione quinq̄ sensuum.

Vn dabūt cogitationes suas vt reuertant̄ ad dominū. qz spūs fornicatōis in medio eoꝝ. Osee. v. Sicut ait Hiero. Nihil vili⁹ q̄ carne vinci, nihil glorioſi⁹ q̄ carnē vincere. Nimiꝝ. qz p peccatuꝫ carnis hō maxime naturā suā degenerat. p illud etiam aīa q̄ſi tota in carnē vertit̄: vt dic̄ glosa sup illud. j. Corinc. vj. Qui fornicat̄ in corp⁹ suū peccat. Nimis est mentē hūanā
a elōgat a deo. Quia vt dic̄ Greg. in moꝛali. Exq̄ luxuria semel mentez occupauerit vix eam bona desideria cogitare pmittit. Sunt enī viscosa desideria. qz ex suggestione oriūt cogitatio. ex cogitatiōe affectio. ex affectōe delectatio. ex delectatōe ꝓsensus. ex ꝓsensu oꝑatio. ex oꝑatōe ꝓsuetudo. ex ꝓsuetudine desꝑatio. ex desꝑatione peccati defensio. ex defensione gloꝛiatio. ex gloꝛiatiōe dānatio. Nō glutinū efficacissimū est ad capiēdas aīas: vt dicit Aug. Hinc est q̄ diabol⁹ hoc solū vitiū elegit ē cū Balach regē p ꝓphetā suū Baal instruere vellet. cum quo potissime filios isr̄ deuincere posset. Naz ad ꝓplementū hui⁹ vitij plerunq̄ ꝓlaboꝛat assumpta foꝛma hūana trāsfigurās se in succubum vel incubū vt carnales deludat et rapiat nec solū. sed instat vt etiā deludat doꝛmiētes Hinc liquido ptz q̄tū diabolo placz ꝟ vitiū nec min⁹ deo displiceat. Et ideo licz ī veteri lege singulis vitijs hoīes pleni erant ꝓpter solū tn̄ carnis vitiū submersi legunt uz: vbi nihilomin⁹ specialē dedit anathematizatōem: dicēs. Nō ꝓmanebit spirit⁹ me⁹ in hoīe. qz caro sunt. Et sic nimis elōgant̄ a deo cū filio ꝓdigo Luc. xv. q̄ abīit ī regionē lōgīquā. ꝛ dissipauit oēz substātiā suam viuēdo luxurioſe. qō etiā ſonat ꝟbuz ꝓpositū. Nō dabūt ꝛc. Quia ī exꝛ cratōez hui⁹ vitij beat⁹ Hiero. hoꝛribiliter exclamat dicēs. O ignis infernalis luxuria. cui⁹ materia gula. cui⁹ flāma superbia. cuius scintille ꝑua colloquia. cui⁹ fumus infamia. cui⁹ cinis ĩopia. cui⁹ finis gehenna. Hinc merito ad maioꝛē euidentiā eius ꝛ cautelā necessariā reoꝝ duplicē ꝓsequi luxuriā. coꝛdis. s. ꝛ opis. Nam ꝑ primuz vidit in Apocal. Johānes angeluz ꝑcinctū zona aurea ad māmillas. Cōtra secundaz ꝛo vidit Daniel viꝝ vestitū lineo. ꝛ renes ei⁹ amicti auro obꝛiſo. Ex q̄bus claret q̄ sola charitate diuīa p auruz signata suffocari pōt hec bestia. Preterea coꝛdis luxuria quīcq̄ sensuū ministerio cōfuet̄ per q̄s recipiunt̄ impſſiones carnalium cogitationū: quas sequūtur delectationes ꝛ ꝓsensus. Et ido licz peccata sensuū exterioꝝ. s. visus: audit⁹: tact⁹ ꝛc. venialia videnť fm se. respiciēdus est tn̄ affectus interioꝛ. Quia teste dño. Qui viderit mulierē ad ꝓcupiſ. ꝛc. O verbū hoꝛribile ꝑtim carnalib⁹. Ex q̄ nimiꝝ cōcluditur q̄ quīcq̄ sensib⁹ abutit̄. s. visu. tactu. oſculis. amplexib⁹. non solū in ꝓsensu effect⁹ peccati carnal̄: sed etiā ī ꝓsensu affect⁹ vt ad ꝟ carnales dūtaxat delectatōes ex pīat̄. nec intendēs ad actū pficiēduz peccat moꝛtaliter. Quia dic̄ sanct⁹ Tho. Fa ſe. q. clxv. q̄ non solū ꝓsensus in actū: verum etiā ꝓsensus in delectatōem peccati hui⁹ est peccatū moꝛtale. qz si talia solum amicicia sociali faciat vel sustineat ꝛ exinde scādalū pusillox generet̄. vel si timeat altez ꝑus affectōib⁹ q̄ ꝟ p̄liciari: moꝛtaliter peccat. nō subtrahens ab altero peccati moꝛtalis occasionē: sed scienter ingereꝛ ns. Profert enī gladiū q̄ iugulat̄ alter multomagis ab alijs appeti velle crimino
b sum est ꝛ moꝛtale. Coꝛdis ḡ luxuria ꝓmo fouet̄ oculoꝝ oblectatōib⁹. quoꝝ obiectū ꝑiculosissimū est oꝛnata mulier. Nā a plāta pedis vsq̄ ad verticē est plena laqueis ad illaq̄ndos oculos Eccl̄s. vij. Inueni amarioꝛē moꝛte mulierē que laq̄s venatoꝝ est. i. demonū. ꝛ sagena coꝛ ei⁹. Vincula sunt man⁹ eius. vt. s. sciat ex hoc se eē in vinculis diaboli cū manib⁹ eaꝝ retineꝛ tur. Hinc est q̄ religioſi man⁹ eaꝝ vetant attingere. Dicit enī Hiero. q̄ gladi⁹ igneus est species mulieris velut ex oſſi parte

sagittas emittens. sicut exemplariter ptz Judith. xvj. vbi dicit̃ q̃ colligauit cycinnos suos mitra. i. in serie vna cõgregauit ad decipiendũ eũ. Ecce laq̃us in vertice. Sandalia eius rapuerũt oculos eius. Ecce laq̃us in pedib⁹. Pulchritudo eius captiuã fecit aĩam eius ⁊c̃. Mirũ videtur q̃ talẽ ornatũ admittit xp̃iana religio ad christi despectũ ⁊ xp̃ianoꝝ ꝑiculũ. Cũ enĩ vt dicit̃ Eccl̃i. xxxj. nihil nequi⁹ oculo creatum sit: quali putam⁹ aĩaꝝ ꝑiculo sibi cõueniũt ornat⁹ lasciu⁹ ⁊ nequaz ocul⁹. Sed audiat turpiter ꝯcupiscens. Qui viderit muli. ad ꝯcu. eã iam mecha. est in cor. suo. O q̃t igitur adulteria perpetrant̃ in ecclesia dei. q̃t fornicatões. q̃t deinde libidinosi aspect⁹ cum circueũt officinas tẽpli quorum oculi luxuria pleni velut ad venationem edocti: quib⁹ remanet illa lamẽtatio Treñ. iij. Oculus me⁹ depdatus est aĩam meã. Audiat inq̃ ⁊ lasciue se ornãs Eccl̃i. xxvij. Qui foueã fodit in illã decidet. ⁊ q̃ statuit lapidẽ ꝓximo offendet in eo. ⁊ qui laqueũ alio ponit ꝑibit ĩ illo. Vbi tria tãgunt̃. quoꝝ vnũq̃dq̃ mortale peccatũ cõstituit. Nam per foueã intelligit̃ incitatõ ad peccandũ mortal̃r: q̃d est mortale peccatũ. licet incitãs peccatũ illud perpetrare nõ intẽdit. Prouer. xxij. Fouea ꝓfunda os aliene cui irat⁹ est dñs incidet in eam. Secũdo lapis offensiõis et petra scãdali mortaliter peccat nõ soluz: sed dũ publice facit peccatũ mortale. sed etiã q̃d hz sil̃itudinẽ peccati mortalis. vt patz per sanctuz Tho. ꝑa ꝑe. q. xliij. vide infra. Tercio per laqueũ ornat⁹ lasciu⁹ ĩtelligit̃. q̃d est similiter mortale. etiam plerũq̃ multiplex. p̃ꝑtim cuz sic petit choreas et alia spectacula vt stultis placeat. Tũc eniz quot habet ꝯcupitores: tot mortaliũ peccatorum causa particeps efficit̃. Quaz felix igitur qui cũ beato Job pepigit fedus cuz oculis suis ⁊c̃. Quia ꝑm Grego. nõ licet ĩtueri q̃d nõ licet ꝯcupisci. Hinc legim⁹ q̃sdã ꝓhos ꝓprios oculos eruisse vt sic eoꝝ cogitatio studeret efficati⁹ cordis mundicie ꝑiter ⁊ hũane sciẽtie. ¶ Secũdo fouetur oblectatiõe auditus. s. verboꝝ turpitudine vel sonoꝝ dulcedine. Primo nãq̃ verboꝝ turpitudinẽ vel oblectatõem q̃ndaz luxurie quidã affectuosi⁹ amplectunt̃ velut sues stercoꝝ reuolutõe delicati: quoꝝ tñ illud gen⁹ ꝑiculosi⁹ est. q̃d etiã ad actualem ꝓgressuz ꝓuocat per blãdicias ⁊ verba meretricia. sicut dicit̃ de muliere vaga ⁊ fatua Prouer. vij. Que occurrẽs iuueni ornatu meretricio: irretiuit euz multis sermõibus. Nimiꝝ. qꝛ Prouer. v. Fauus distillans labia meretricis. Et ideo vt dicitur Eccl̃i. ix. Colloquiuz illius q̃si ignis exardescet. Sz obꝑua cauti⁹ q̃d sequit̃ ibidem in Prouer. Nouissima ei⁹ amara q̃si absinthiũ. ⁊ acuta q̃si gladi⁹ biceps. Preterea quoddã est gen⁹ maledictũ vetulaꝝ ꝑ oĩa pessimũ: q̃ velut internũcie turpitudinis ꝯsilia ꝑiter ⁊ ꝑsuasiones varias ingerũt federe ꝯuentiõis ꝓ vili stipẽdio. sicut dicit̃ Johel. iij. Puellã vendiderunt ꝓ vino vt biberẽt. Et hec lingua tercia de qua dicit̃ Eccl̃i. xxviij. Lingua tercia mulieres viritas eiecit ⁊c̃. O peccatũ execrãdum in hũano corpe linguã gerere diabolicam. ⁊ sub dulci fabula venenũ letale ꝓpinare. Miꝝ certe q̃ ciuilia iura non puniunt tales q̃ ꝓ re modica furẽ iudicant ⁊ suspendũt. Lex moysi ĩ Leuit̃. p̃cipit q̃ si quis hoĩem furat⁹ fuerit ⁊ vendiderit sine om̃i misericordia moriat̃. Fit furtũ manu furtũ ꝯsilio: nec vllo modo differũt in peccato. Qua g̃ pena plectẽda est lamia q̃ puelle aĩam quã seduxit tradidit diabolo. et corp⁹ lenocinijs defedandis. Nam turpi⁹ dãnificare nõ põt hoĩem quam in filia vl̃ vxore. Ad horrorẽ autẽ hui⁹ vitij legit̃ in libro apũ q̃ quedã vetula seductã iuuẽculam ꝑ septẽniũ circũduxit. ⁊ diuersis vendidit viris ꝓ virgine ĩcorrupta q̃d egerat suo maleficio: vt cognoscẽtib⁹ eam ĩuiolata penit⁹ videret̃. Contigit igit̃ vt eã vetula ꝑ sata p̃cederet: q̃ vidente iuuẽcula a demõibus rapit̃ ⁊ per aerẽ longi⁹ abducitur. in infernuz vt redit̃ corpe ꝑiter ⁊ aĩa detrudẽda. Quo viso puella ꝯtrita ꝯfessionem ⁊ emendatõez amplexata est. Plerique vo cãticis lasciuie ac instrumẽtis musicis aures oblectari querũt: que tñ corda

hominū emolliūt ⁊ dissoluūt ad lasciuiam corpis: vt patebit postea de choreis. hinc suadet Eccli. ix. Cuz saltatrice ne sis assiduus nec audias illā: ne forte peas in efficacia illius. Tercio ꝓuocat oblectatōibus odoris. Vnd Sap. j. Dixerūt impij apud semetipos. venite fruamur bonis ⁊ vtamur creatura tanq̄ in iuuētute celeriter. vino p̄cioso ⁊ vnguēto nos impleam⁹ ⁊ nō p̄tereat nos flos tempis. Coronem⁹ nos rosis anteqū marcescāt. nullū pratuz sit qd non ꝑtranseat luxuria nostra. Et sicut dicit Amos. vj. Optimo vnguēto delibuti nihil ꝯpatiebant super ꝯtritōe Joseph. Quoꝝ ꝯscia vaga mulier ⁊ meretrix vt dicit Prouer. vij. Ornatu meretricio p̄parata ad capiēdas aīas inducit aspersisse cubile suuz mirra aloe ⁊ cynamomo: Sicut hodie multi se parāt specieb⁹ odoriferis ad ꝯplacendū ⁊ alliciendu alios. Quib⁹ impperat dn̄s Ysa. lvij. Suscepisti adulteꝝ. dilatasti cubile tuum: ⁊ pepigisti cū eis fedus. dilexisti stratū eoꝝ manu apta ⁊ ornasti te regio vnguēto. ⁊ multiplicasti pigmēta tua. sed erit in futuro ꝑ suaui odore fetor pessim⁹. vt dicit ibidez. ca. iij. Quarto v̄o crapulositate nutrimētoꝝ. Nam cibaria delicata multū ꝓuocāt libidinē. p̄ꝑtim de eoꝝ genere que nutriūt calorem naturalē: que corrupta ꝯcupiscētia vel discretōe ceca sibi necessaria iudicant. Nam qꝛ comedere et bibere sunt de necessitate nature: diabol⁹ ibi laqueū temptatōis abscōdit vbi esse necessitatē ostēdit. Et ideo p̄ma temptatio filioꝝ israhel in deserto fuit de potu. secūda de cibo. vt patet Exo. xv. et. xvj. Et qꝛ ꝑm Hiero. vēter ⁊ genitalia sunt ꝓpinqua. ideo venter mero estuās de facili spumat libidinē. Cuius gr̄a vt idez scribit q̄ndā romāis feminis sapor vini erat incognit⁹. magnū eniz dedecus reputabat sique fuerat īuenta vinuz potasse. Quinto fouet lubricitate vel mollicie tact⁹. qd primo referri potest ad suauitatē vel molliciē vestiū ⁊ lectisterniorꝝ. quoꝝ mollicies multū ꝓuocat libidinez. ⁊ sepius causat peccatū ꝯtra naturā. Amos. vj. De qui dormitis ī lectis eburneis ⁊ lasciuitis in stratis vestris. Secundo referri potest ad suauitatē vnctionum ⁊ balneoꝝ ac similiū. Tercio v̄o ad ꝯtact⁹ īmundos in se vel in alijs illoꝝ mēbroꝝ q̄ generatōi deseruiūt. qd non est solum mortale: sed tāto graui⁹ q̄nto delectationi carnali pleniorē causaz administrat q̄ solus visus vel audit⁹: veꝝ etiā ꝑiculosissimū ē. qꝛ sepissime lapsuz patiunt abomīatissimi vitij ꝯ naturā. De q̄b⁹ tactib⁹ ⁊c. merito q̄ri pt vtꝝ sint peccata venialia: mortalia: vel nulla. Ad qd respondet doctor sanct⁹ ꝑa ꝑe. q. cliij. q̄ aliqd dicit peccatū mortale dupl̄r. Primo ꝑm suam speciez. ⁊ sic oscula tact⁹ amplexus visus ꝑm suā ratōem nō noīant peccatū mortale. qꝛ p̄nt fieri sine libidine: vel ꝓpter consuetudinē patrie: vel ad aliā rōnabilē causam. Secūdo dicit mortale ex causa. sicut qui dat elemosynā vt aliquē inducat ī heresim vel homicidiū ⁊c. ⁊ sic mortal̄r peccat ꝓpter intentōem corruptā. Et ideo si oscula ⁊ sil̄ia fiūt ꝓpter delectatōem libidinis nutriendā vl̄ ꝓuocandā sunt peccata mortalia. ⁊ sic dicunt libidinosa. qꝛ nō solū ꝯsensus in actū peccati mortalis: sed etiā ꝯsensus in delectatōem peccati mortalis: est peccatū mortale. Ex quib⁹ liquet q̄ freq̄nter talia fiūt cū peccato mortali. Et ideo dicit Eccli. ix. Cum muliere aliena ne sedeas om̄ino. nec accūbas cū ea super cubitū. Cui⁹ causaz subinfert: dicens. Qui tenēt eā quasi qui apprehendūt scorpionē. Qd a nobis auertat ⁊c.

Sermo. xxxv. De luxurie detestatione. nocturna pollutione. et fornicatione.

Vxorez duxi ⁊ ideo non possuz venire Luc. xiiij. Causam rn̄siōis hui⁹ thematis a dn̄o parabolice adducti satis on̄dit doctor sanctus ꝑa ꝑe. q. cliij. ar. v. loquēs de filiab⁹ luxurie. Et dicit q̄ exq̄ inferiores potētie vehemēter afficiūtur ad sua obiecta. cōsequēs est q̄ vires superiores impediant ⁊ deordinent in actibus suis. Per vitiū autem luxurie maxime appetitus inferior scz

sensibilis vehemēter intēdit suo obiecto: scz delectabili ꝓpter vehementiā delectatiōis. ⁊ sic ꝓcedit cū maiori libidine. Qđ dicit glo. j. Corint. vij. ꝙ ardor libidinis in luxuria est maximus. Et ideo per cōsequēs vires suꝑiores per eam maxime deordinant. s. ratio ⁊ voluntas. quoꝝ actus per eam efficacius deordinant. Nā rationis q̄tuor sunt actus in agendis. Primus est simplex intelligētia que apprehendit aliquē finem vt bonuz. ⁊ hic actus impeditur per luxuriā: ſm illud Daniel. xiij. Species decepit te. ⁊ ꝯcupiscētia subuertit cor tuū. Et sic causat cecitatez mentis que finem non cōsiderat vel spūalia et intelligibilia: eo ꝙ hū ana intētio ad corporalia applicat. Secūdus est ꝯsiliū de agendis ꝓpter finem. qđ etiam impedit ꝑ precipitatōem que importat subtractōez cōsilij. Vñ Therenci⁹ loquēs de amore libidinoso. Que res in se neqꝫ ꝯsiliū neqꝫ modum hz vllum: eam cōsilio regere non potes. Tercius actus est iudiciū de agēdis. qđ etiam impedit vt dicit Daniel. xiij. đ senib⁹ luxuriosis. Auerterūt sensuz suū vt non recordarent iudicioꝝ iustoꝝ. qđ. s. impeditur ꝑ incōsideratōem. Quart⁹ actus est p̄ceptū ratōis de agendis. qđ etiaz impeditur per incōstantiā ex impetu q̄dā cōcupiscētie ne exequat illud qđ decreuit esse faciendū. Similiter et volūtas ꝯsequit ex ea duplicē actū inordinatū. s. appetitū finis inordinatū scz delectatiōem ⁊ hoc ꝑ amorē sui. ⁊ appetitū inordinatū eoꝝ que sunt ad finem ⁊ hoc ꝑ affectū mūdi. Detētus eniz carnalib⁹ delectatōibus ad spūales ꝑuenire nō curat: sed eas fastidit. Ex quibus merito ꝯcludit Ysido. li. de summo bono. ꝙ magis ꝑ carnis luxuriā humanū genus subdit diabolo q̄ꝫ ꝑ aliqđ aliud vitium: eo ꝙ difficilius sit vincere vehemētiā hui⁹ passionis. Et ideo dicit dñs in parabola. Vxorē duxi. s. luxuriā. ⁊ ideo non possum venire. Inter cetera vitia ꝑ luxuriaz homo magis degenerat a nobilitate nature sue cum aīa q̄si tota in carnē vertitur. Dicit eniz glo. sup illud j. Corin. vij. qui fornicat in corpus suuz peccat. Q⁹ in fornicatōis opere sic totus absorbet homo a carne: vt iam dici non possit ipe animus suus esse: sz simul tot⁹ homo dici possit caro. dicēte dño Gen. vj. Non ꝑmanebit spūs meus in homīe in eternū. qꝛ caro est. Ad euidentiaz autem specieꝝ luxurie corꝑalis sciēdū ꝙ septē possunt distingui species luxurie corꝑalis pollutionis. Prima est simplex fornicatio soluti cū soluta iaz pri⁹ amissa virginitate. ⁊ hec legitur interdicta ab apl̄o dicente. j. Corint. vj. Nolite errare neqꝫ fornicatores: neqꝫ idolis seruiētes: neqꝫ adulteri ⁊c. regnuz dei possidebūt. Nec est incōgrua ꝓhibitō qꝛ de lege naturali ꝑtinet educare prolez. ad qđ requirit ꝙ eam cognoscat q̄ꝫ cognoscere minime valet nisi vt matrez ꝓpriam habeat. Videns etiā dñs ꝙ mulieres habiture essent laborē in portando. dolorez in pariēdo. sollicitudinē in nutriendo. misericorditer voluit viros ante op⁹ carnale obligari eis in adiutoriū. Q⁹ si fornicationē non ꝓhibuisset: perirēt homīes propter amorē nimiū quem haberent ad mulieres. Vehemēs autez amator ꝓprie vxoris adulter est: vt dicit Ambrosi⁹. Quem igit vna non alliceret: alliceret alia. ⁊ seq̄rent rapacitates ⁊ infinita bella. Hīc domin⁹ in vindictā hui⁹ vitij fornicātib⁹ filiis israhel cū filiabus Moab: vt dicit Nume. xxv. iussit dñs cūctos p̄ncipes ꝓpl̄i suspendi in patibulis. de populo quoqꝫ sunt occisi. xxiiij. milia. Phinees v̄o fornicantem Zambri interficiēs eternū meruit sacerdotium. Queri potest vtrū simplex fornicatio sit peccatū mortale. Volūt eni quidā delectatiōe cecati ꝙ non. alij autez ꝙ sic: sed minimū esse inter mortalia. Ad qđ rñdet doctor sanctus ſa ſe. q. cliiij. ꝙ absqꝫ dubio simplex fornicatio sit peccatum mortale. qꝛ dicit Thobie. iiij. Attende tibi ab omni fornicatōe. ⁊ p̄ter vxorē tuam non patiaris crimen scire. Crimē autē importat peccatū mortale. Et ideo dicit in decretis. xxij. q. j. p̄dicandū. Talem de ꝑiurio penitentiā imponi debere: qualem de adulterio ⁊ fornicatione et homicidio sponte cōmisso: ⁊ de ceteris crimīalib⁹ vi-

cijs. Et sic patz q̄ numerat̄ inter crimina
lia. Et ideo p̄missa fornicatōe ad Galat.
j. cum quibusdā alijs vitijs Ap̄lus subdit
Qui talia agunt regnū dei nō possidebūt
Sed q̄ graue mortale sit in q̄stiōe est. Ad
qd̄ respondet idem sanctus Tho. q̄ forni
catio qz fit ꝯtra bonū homīs nascituri q̄n
tum ad eius educatōem ⁊ ꝓmotōem. ideo
graui⁹ peccatū est s̄m suam speciē peccat̄
que sunt ꝯtra bona exteriora: sicut furtuz
rapina ⁊c̄. Minus tamē peccatuz est his
peccatis que sunt directa cōtra deū ⁊ cō
tra vitam homīs iam nati: sicut homicidi
um vel peccatū cōtra naturā. Cum enī or
do nature sit ab ip̄o deo. ideo in peccatis
ꝯtra naturaz in quib⁹ ordo nature violat̄
fit iniuria ip̄i deo ordinatori nature. Di
cit enī Aug⁹. iij. ꝯfessionuz. Violat̄ quip
pe societas que cum deo nobis esse deber.
cum eadē materia cuius ille auctor est libi
dinis ꝑuersitate polluit̄. Quidam autem
concubitū illicitū cum meretricib⁹ pecca
tum mortale non esse sentiūt. Sed mētita
est iniquitas sibi. qz cū his cōmisceri pec
catum sepi⁹ aggrauat. Credit eniz se sim
plici fornicatiōe peccare: cum tn̄ cōmittit
adulteriū vel incestū: vel saltez graui⁹ pec
cat: eo q̄ ipse cōmittit magno discrimini.
Et eque peccare videt̄ ac si ꝯmitteret ea.
qz videt̄ equalis idez esse cōtempt⁹. Hinc
super illud Deut. xxiij. Nō erit meretrix
de filiabus israhel: neq̄ stortator de filijs
israhel. Dicit glo. Ad ea ꝓhibet accedere
quaruz est venalis turpitudo: qd̄ est ꝓprie
meretricū. ¶ Ad maiorem tn̄ euidentiā ⁊
distinctōez vitioꝝ carnaliū sciendū q̄ sal
uo semꝑ meliori iudicio minimuz mortale
vitiuz inter peccata venerea videtur esse
pollutio nocturna. q̄ cum consensu primo
cōmittitur sicut postea declarabit̄. Secū
dum locuz tenet cōsensus in delectatiōem
⁊ nō in actuz peccati mortalis: qd̄ doctor
sanctus vt patet sup̄ sermōe ꝓximo iudi
cat esse mortale. Terciuz grauius est mor
tale in suo genere consensus in actum pec
cati mortalis. De quo domin⁹ in euange
lio. Qui viderit mulierez ad cōcupiscen
tiam ⁊c̄. In qua tamen specie peccati illa
peccata grauiora iudicātur: que vehemē
tiorem libidinez incitant. sicut tact⁹ oscu
la amplexus potius q̄ solus visus. Cōclu
dendo de his om̄ibus dicit sanctus Tho.
q̄ peccata iam dicta licet s̄m se non impe
diunt bonuz prolis humane. tamen habēt
rationem peccati mortalis: eo q̄ ꝓcedunt
ex libidine que est radix huius impedimē
ti. Quartū gradum tenet cōcubitus cum
vxore qui fit ex libidine. cū scilicz quis at
tendit non qz vxor: sed qz mulier est. idez
facere paratus si non esset vxor. ille nimi
rum peccat mortaliter: vt patz sup̄. Quī
tum autē graduz tenet fornicatio simplex
que ex suo genere grauior est omnib⁹ pre
cedentibus. Ex quibus patet aliquātulū
grauitas criminis. Nam tanto graui⁹ est
furto: quātum bona nature p̄cellunt bona
exteriora. Sed vt ad intentuz redeamus
dicit doctor sanctus s̄a s̄e. q. cliiij. q̄ pollu
tio nocturna licet s̄m se non sit peccatum
quia quod agit homo dormiēs cum nō ha
beat liberuz arbitrium ratōis: non impu
tatur ei ad culpam: sicut nec illud qd̄ agit
amens. potest tamen ex sua causa ratiōez
habere peccati ⁊ esse peccatuz. Que cau c
sa potest esse triplex. Vna corporalis cuz
humor semīalis superabūdat in corpore:
vel cum fit humoris resolutio per nimiaz
calefactiōem corporis: aut per quācunq̄
aliam cōmotionez: que superfluitas si fit
ex causa non culpabili pollutio nō est cul
pabilis: nec in se nec in sua causa. licet edu
cere potest hebetudinem mentis: p̄sertim
quādo cum imaginatōne fit. Si v̄o fit ex
causa culpabili: puta ex superfluitate cibi
vel potus: tunc habet ratiōez culpe ex sua
causa. ⁊ sic s̄m mensuram culpe causantis
cōmensuratur culpa pollutōnis sequētis.
Secunda causa potest esse animalis inte
rior: puta cogitatio p̄cedens. que si est pu
re specularia ex causa rōnali. ⁊ tunc non
habet ratiōem culpe. vel affectiua horro
ris quo ratio viriliter sensualitati resistit
⁊ sic sequēs in somno pollutio nō habz ra
tionē culpe. Aut affectiua ꝯcupiscētie cui
scz nō debite resistit. ⁊ sic pollutio sequēs
in somno iudicat̄ s̄m qualitatē ꝯcupiscen

tie p̄cedētis. Cōtingit eniz magis pollu-
tio noctura ex cogitatōe carnaliuz q̄ sunt
cū ꝯcupiscētia ⁊ delectatōe quadaz. qꝛ ex
hoc remanet quoddā vestigiū ⁊ inclinatō
in aīa. ita ꝙ dormiēs facili⁹ īducit̄ in sua
imaginatōe ad assentiendū actib⁹ ex qui-
bus sequit̄ pollutio. et ideo dicit ph̄us. j.
Ethi. ꝙ q̄ntuz ꝑtranseūt quidā motus a
vigilātib⁹ ad dormiētes: meliora fiūt fan
tasmata studiosoruz q̄ꝫ q̄rūlibet. Et Au-
gusti. xij. sup̄ Gen̄. dicit ꝙ ꝓpter bonā aīe
affectionē quedā eius merita etiā in som-
nis clarent. Si v̄o cogitatio sit affectiua
cū delectatōe deliberata ⁊ cōsensu pleno
ratōis: ac p̄ſtim si pollutōem nocturnalē
affectat deliberate ꝓpter delectatōez cō-
comitantē: non īuenio rōnem excusantē a
mortali. sicut nec in eo qui studet ebrieta
ti excusat̄ peccatū sequēs qd̄ reddit̄ volū-
tariuz ex volūtate p̄cedentis actus. Sec⁹
est tn̄ de eo qui petit tm̄ ꝓ alleuiatiōe na-
ture. ¶ Tercia causa est spūalis extrinse-
ca. puta cū ex opatōibus demonū ꝯmouē
tur fantasmata dormiētis in ordine ad ta
lem effectū: cui⁹ causa si a nobis ꝓcessit vl̄
per negligentiā nō p̄parandi ꝯ demonis
illusiones. ſm hoc ꝯmensurat̄ pollutio se-
quēs. vel ꝑincuriā obſuandi cogitatōes
⁊ affectōes. Si v̄o fit ex sola nequitia de
monis ⁊ potius causa contraria a nobis
p̄cessit. sic nullū est peccatuz. Unde gene
raliter q̄ꝫtuz affectio hoīs vigilātis ē ma-
gis depurata: ⁊ a ꝯcupiscētia viciosa ma
gis elōgata tanto illusio dormiētis cete-
ris parib⁹ est minus nociua. Statim nāq̄
expergescens affectu mouet̄ ꝯtrario ⁊ fa-
ctum detestat̄. Hinc eniz tanq̄ carnalib⁹
in veteri lege districte p̄ceptū fuit Deut̄.
xxiij. Si fuerit inter vos hō q̄ in nocturno
pollut⁹ sit somno egrediat̄ extra castra. et
non reuertet̄ priusq̄ ad vesperā lauet̄ aq̄.
⁊ post solis occasuz regredietur in castra.
Cui⁹ subiūgit causam: dicens. Dn̄s em̄ de
us tuus ambulat in medio castroꝝ vt eru
at te et tradat tibi inimicos tuos vt sint
castra tua sancta. Deniq̄ vitiū istud for-
nicatōis licet quibusdā cecis leue morta
le videatur. tamē summe placz demonib⁹
⁊ amplectunt̄ miro modo. Dicit eniz glo.
in Leuit̄. ꝙ cum demōes om̄i peccato cō-
gaudeant: maxime tamē fornicatōi ⁊ ido
latrie. qꝛ ibi corpus ⁊ anima simul macu-
lantur. ꝓpter qd̄ etiaz ī somno laborat ad
hoc vitiuz perpetrandū. Legitur eniz se-
pius se transfigurasse in fornicatricem vl̄
fornicatorē qui dicūtur incubi ⁊ succubi:
vt sic nos deludat p̄sertim carnales. Ni-
mirū in hoc vitio non min⁹ q̄ꝫ duos lucra-
tur ⁊ emit vili p̄cio Prouer. vj. Precium
storti vix est vnius panis. Quia panis di
utius sedat ardorez appetitus q̄ꝫ delecta-
tio peccati illius. ⁊ misera p̄cio tam mo-
dico dat animā diabolo. nomen diffamie.
corpus leccatori: qui nō daret alicui sotu
lares suos. Et tamen tam multi capiūtur
hoc laqueo ⁊ deijciūtur in ꝓfundum malo
rum. quo cuz quis ꝑuenerit cōtemnit scili
cet reuerti. quia capt⁹ semel amore visco-
so nō de facili euadit. Ideo iuxta verbuz
domini ceteris excusatōez p̄tendentibus
p̄cipitāt iste rn̄dit. Uxorē duxi ⁊ ideo nō
possum venire. Quāto min⁹ g̊ venire pōt
fornicariā ducēs vl̄ adulterā. Hinc Pro
uer. vij. d̄ fornicatrice ꝙ multos vulnera
tos deiecit. et fortissimi quinq̄ interfecti
sunt ab ea. Uie inferni domus eius pene-
trantis interiora mortis. Proiecit enim
p̄mo virtuosissime potētes: sic̄ Sampson
quē deijcere nō poterāt om̄es philistijm:
deiecit vinctuz tradens Dalida meretrix
vt spoliaret̄: excecaret̄: ⁊ in carcerē trade
retur. ⁊ molere cogeret̄ fact⁹ opprobriū vi
cinis suis: vt ptz Judic̄. xvj. ¶ Secūdo
deiecit sagacitate prudentes. sicut Salo-
mon qui mirabili sapīa pollebat: et eloq̄o
mirabili mulieꝝ fallaciā on̄debat: ac earū
ꝯsortiū efficaciter dissuadebat. Eisdez tn̄
tam turpiter cohesit vt eaꝝ deuict⁹ impor
tunitatibus ydola sciens adoraret: ne su-
as delicias dilectas cōtristaret. iij. Reg̃.
xj. ¶ Tercio strēnuitate pollētes. sic̄ Olo
fernē deiecit Judith quā illect⁹ eius pul-
pulchritudine concupiuit et deuictus est:
dissolutusq̄ crapula et lasciuia que stren-
nuitatem enutriant humanā Judith. xij.
¶ Quarto etate senescentes. sic̄ deiecit

senes duos iudices ꝓpter Susannā in cu
ius pulchritudine exarserūt Daniel. xiij.
¶ Quinto etiā in sanctitate viuētes. sic
tam turpiter eiecit Dauid Bersabee quā
lauātē aspexit ⁊ ꝯcupiuit vt nō solū adul-
teriū: sed ⁊ homicidiuz incurreret. Null⁹
igitur hāc bestiā deuitare potest: nisi per
fugam.

Sermo. xxxvj. De septem spe-ciebus luxurie actualis.

Vxorez duxi ⁊ ideo
non possuz venire Luc. xiiij. Dic
beat⁹ Hiero. ꝙ nihil vili⁹ q̄ a car
ne vinci: ⁊ hoc ꝓpter turpitudinē vitij. et
nihil gloriosius q̄ carnē vincere ꝓpter ef-
ficaciā prelij. eo ꝙ in h̄ vitio sit maxima li
bido. Quare dicit August. in li. de agone
xp̄iano. ꝙ inter oīa xp̄ianoꝝ certamīa du
riora sunt castitatis p̄lia. vbi est q̄tidiana
pugna: sz rara victoria. Quaz vile v̄o sit
a carne vīci declarat ꝯtūelia q̄ d̄o fit ī exe
cutōe. Quia quāto magis est deo ꝯtume-
liosuz plerūq̄ dulci⁹ reputat. eligēs poti⁹
extra matrimoniū cū sui diffamia turpē ⁊
lasciuā q̄ in mr̄imōio pulchrā ⁊ honestā.
aut cognatā poti⁹ eligens q̄ alienā. Vn-
de Hiero. Libidinosa mens inhonesta ar
denti⁹ ꝓsequit̄. ⁊ qd̄ nō licet dulci⁹ suspica
tur. Hinc ergo plus videt̄ dei q̄rere cōtu-
melia q̄ suā voluptatē. Et qd̄ est taz abo-
minabile deo q̄ videt ꝓstitutā esse diaboli
quā sibi elegit in sponsaz. Scim⁹ enī q̄ntū
dedec⁹ a sponsis nobilib⁹ reputat̄ cū spon
se eoꝝ fide mētita se ꝓstituūt. Et ideo ni-
hil hoc facto zelosi⁹ vindicat̄ Prouer. vj.
in fine. Zelus ⁊ furor viri nō parcet ī die
vindicte. nec acquiescit cuiusq̄ p̄cib⁹. nec
recipiet ꝓ redemptōe dona plurima. Qd̄
exponit glo. de sponso celesti. ¶ Secūdo
v̄o vile reputat̄ a carne vinci. qz vitiū h̄
opprobriosuz est ꝓprio subiecto. Nā ad̄o
corpus vilificat ꝙ in scriptura stercori cō
parat̄. dicēte p̄s. Dispierūt ī endor: facti
sunt vt sterc⁹ terre. Endor interp̄tat̄ fons
generatiōis. Vn̄ per endor intelligit̄ illa
pars corpis q̄ opi carnali ⁊ generatōi de-
fuit. ꝓpter cui⁹ libidinē explendaz efficit̄
homo quasi stercus terre: magis obediēs
vilissimo mēbro q̄ summo deo. Ex quo co
gitur dicere Vxorē duxi. ¶ Hui⁹ aūt vxo a
ris. i. carnalitatis vt dictū est septez sunt
filie toti mūdo ꝓstitute. De prima aūt q̄
fornicatio dicit̄ dicta sufficiāt. ¶ Secun-
da igit̄ filia stupꝝ nūcupat̄. Maior q̄dez
vitio: sz turpior exercitio. qz occurrit ibi
specialis quedā deformitas cū virgo que
sub parentū custodia deget corrūpit̄. Tuz
ex ꝑte parentū quib⁹ iniuriat̄. tuz ex par-
te puelle q̄ ex hoc ꝙ violat̄ nulla pactōne
ꝯiugali p̄cedente impedit̄ a legitimo mr̄i-
monio ꝯtrahendo. ⁊ ponit̄ in via meretri
candi a quo retrahebat̄: ne signaculū vir-
ginitatis amitteret. Et sic p̄mo aufert ei
famā bonā q̄ p̄ciosior est quibusuis bonis
tp̄alib⁹. Meli⁹ est eniz nomē bonū q̄ vn-
guēta p̄ciosa. Nimiꝝ cum ⁊ eaꝝ ꝓximi ho
norem mūdi captātes etiā sibi dedec⁹ re-
putāt si cognate eoꝝ q̄nq̄ fornicatōi sub
iacent. ¶ Secūdo aufert ei bonū irrecom
pensabile. qz virginitas nō recipit recom
pensatōem vel recup̄atōem. cū non sit di-
gna ponderatio ꝯtinētis aīe. Aufert eniz
virginitatem cui debetur fructus centesi
mus. Tercio dat ei occasionem defluendi
in omnem īmundiciaz. Sicut enim rupta
clausura vinee multi post intrāt: spoliāt:
⁊ conculcāt. sic fracto sigillo castitatis iā
a multis impedit̄: inuaditur: cōculcatur.
Eccl̄s. ix. Omnis mulier que est fornica-
ria quasi stercus in via ab omnibus p̄ter-
euntibus cōculcatur. ¶ Tercia filia dici-
tur raptus. ⁊ hec culpa g̃uior priore. Ra
ptus enim est quādo quis infert violenti-
am ad virginitatem eius deflorādaz. quā
violentiam quādoq̄ infert patri et virgi-
ni: quādoq̄ solum patri virgine consenti-
ente. cum scilicet per violentiam de domo
patris abducitur. De quibus ait Syma-
chus papa. Raptores viduarum vel vir
ginū ob īmanitatē tāti facinoris detestā-
tur. ⁊ agg̃uant̄ raptus s̄m ꝙ ꝑsona rapta
magis obligat̄ alteri. Cuz enī maior sit ī-
iuria si q̄s abutat̄ muliere alteri⁹ potesta-
ti subiecta ad vsuz generatōis q̄ ad solaz
custodiā: ideo adulteriū magꝭ est q̄ stupꝝ

ꝫ vtrũq; ꝑ violentiã aggꝝuaꝫ. Minor est tamen violentia q̃ rapit ad honorẽ. quam q̃ rapit soluz ad venereã delectatõez. quã violentiã plerũq; sequit homicidiũ. Naz ꝓpter violentiaz Dyne virginis Sichen ꝫ Emor omnesq; habitatores ciuitatis illius occisi sunt Geñ. xxxiiij. Sic ꝓpter violentiaz vxoris leuite incredibili luxuria vexate: vltra. lx. milia virorum interẽpti
b sunt. ¶ Quarta filia dicit adulterium qõ fornicat accessuz ad aliũ thoz. in quo dupliciter ꝓtra charitatẽ delinquit. Primo iniquituz accedit ad alienã nõ sibi mrimonio copulatã. ꝫ hoc est õ bonũ plis ꝓprie. Secundo cũ accedit ad mulierẽ alteri matrimonio copulatã. ꝫ sic impedit bonuz plis aliene. Et vide q̃tuz malũ est hoc: sic ostẽditur Eccls. xxiij. ꝓmo de adultero: dicẽs Omnis hõ qui trãsgredit lectum suũ ꝫc. Deinde de adultera subiũgit. Omis inqt mulier relinquẽs virz suuz peccabit. Primo enim in lege altissimi incredibilis fuit iniq̃. s. ꝓcipit. nõ mechaberis. Secũdo virum suũ reliquit. in q̃ facit ꝓtra cerritudinem plis eius. Tercio i adulterio fornicata est ꝫ ex alio viro filios statuit sibi: qõ ẽ ꝓtra bonũ plis ꝓprie. Quarto statuit hereditatẽ ex alieno mrimõio qõ est õ iustitiam. quã iniustã exheredatiõez si mulier scienter admiserit dãnabit: nisi fecerit qõ in se est: vt infra patebit. ¶ Sciendũ aũt q̃ dupler est adulteriũ. simplex ꝫ dupler. ꝫ secundũ est graui⁹. vtrũq; tñ fit in iniuria sacramẽti qõ dñs instituit i paradiso. ꝫ ꝓtra legẽ naturalẽ q̃ dicit. Qõ tibi non vis fieri alteri ne feceris. Multi autez se potius abstinerẽt exhereditari q̃ vxorez pollui adulterio. Et iõo detestabile furtũ iudicat: omne furtũ sua malicia superans. Hinc in lege Moysi ponit imediate post phibitiõem homicidij ꝫ ante phibitiõem furti. Vñ ꝫ addit pena Leuit. xx. Si mechatus fuerit quis cũ vxore alteri⁹ ꝫ adulteriũ perpetrauerit: morte moriat mech⁹ ꝫ adultera. Qõ si fuerat occultũ licz suspicios̃um: lege zelotipie iudicabat. Ad cui⁹ peccati terrorẽ inferẽt maledictio terribilis Nume. v. Si declinasti a viro tuo atq; polluta es. ꝫ pcubuisti cũ altero viro: his maledictõibus subiacebis. Det te dñs in maledictõez exemplũq; cũctoz putrescere faciat femur tuũ. ꝫ tumẽs vter⁹ tuus disrũpatur. ¶ Ad maiorẽ autẽ euidentiã sciẽdum q̃ zelotipia hic dicit suspitio adulterij. cui⁹ lex erat q̃ mulierẽ suspectã vir ei⁹ ducebat ad sacerdotez ad offerendum ꝓ ea decimã partem sati farine ordeacee sine oleo ramẽ ꝫ thure. eo q̃ zelotipie sacrificium erat inuestigans adulteriuz. ponebatq; sacerdos mulierez coram dño: ꝫ in manibus eius aquas vivas de fonte i vase fictili ꝫ oblatiõem farine. pugillum quoq; farine sumens incendebat sup altare ꝫ mittens pauxillum pulueris in aquã nudauit caput eius. Et scribens sm Josephũ nomen dei tetragramathon: fecit eam iurare sup illud qõ nihil viro suo nocuit. Qõ si viro suo nõ sufficit scripsit in eadẽ membrana maledictões sequẽtes: quas etiaz imꝑcabatur viua voce: dicens. Si declinasti a viro tuo ꝫ cũ altero cõcubuisti: ingrediãtur be aque maledicte in ventrẽ tuum. ꝫ ipsuz tumescere faciãt ydropici. putrescatq; femur tuuz. Et respõdit mulier. Amen: amen. abzasamq; omnez membrane scripturam: in aquas dabat ei bibere. q̃ si rea fuerat adulterij femore putrescẽte tumebat vterus eius ydropisi. non tamen subito: sed vsq; ad decez menses. sin autem tunc minime nocebãt ei: sed plerũq; cõtingit q̃ cõciperet ꝫ pareret masculum mense decimo. Et be aque dicebãtur sancte ꝓpter nomen domi dilutũ in eis. maledicte vo ꝓpter maledicta cõiecta in eis. et amarissime ꝓpter effectum qui quãdoq; sequebatur. Execranduz denicq; malum huius vitij putet in Dauid humiliter penitẽte: sed vindictaz quadruplicẽ recipiente. ij. Reg. xij. ꝫ patet infra. Et sup sermõe. xxv. post b. ¶ Quinta filia dicitur incestus. qui contingit in vsu venereo cõsanguineorũ. Cum enim naturaliter homo debet quãdam honorificẽtiam parẽtibus ꝫ per ꝓsequens ꝓsanguineis qui de eisdez parẽtibus originem in propinquo trahũt intantũ q̃ apud antiq̃s vt refert Valeri⁹

maximus non erat fas filiũ cum patre bal
neari ne se inuicem nudos ꝓspicerent. Et
hec causa videt exprimi Leuit. xviij. vbi
dicit. Mater tua est: non reuelabis turpi
tudinẽ eius. Et idem postea dicit de alijs
Ideo hoc peccatũ ponit supra adulteriũ
peccans cõtra naturalẽ reuerentiã ꝑ ꝓ
nis ꝙiunctis debemus. qđ dicit vitiuz ca
ninũ. Potest autem hui⁹ magnitudo per
pendi in pena taxata huic peccato in lege
cui⁹ pena taxat cuz vitio ꝓtra naturã Le
uit. xviij. Et Aplus hmõi hominẽ qui cuz
nouerca peccauit tradidit satbane corpo
raliter vexandũ. Prima igitur causa ꝓhi
bitõis hui⁹ peccati est naturalis reveren
tia. vt dic doctor sanct⁹ ꝑa ſe. q. cliij. Et
ideo incõgruũ videret ꝙ ꝑmixtio venerea
fieret taliũ personaꝝ ad inuicẽ. Secunda
est necessaria ꝙuersatio: ꝛ cohabitatio cõ
sanguineoꝝ ad inuicẽ. ꝙ si non arcerent a
ꝑmixtiõe venerea nimia oportunitas da
retur illis: ꝛ sic emolescerẽt per luxuriam.
Et ideo in veteri lege ꝓhibite videnꝫ esse
ꝓsone ꝙs necesse est simul cõmorari. Ter
cia est multiplicatio amicoꝝ. Aug⁹. xv. de
ciui. dei. Habita est ratio rectissima cha
ritatis: vt homies quibus esset vtilis cõ
cordia diuersaꝝ vicissitudinũ vinculis ne
cterenꝫ. nec vnus in vno multos haberet
sed singule spergerenꝫ insingulos. Quar
ta ſm Aristo. in. ij. Polit. est ꝙ qz natura
liter quis ꝙsanguineaz diligat. si adderet
amor ꝙ est ex ꝑmixtõe venerea esset nimi
us amor amoris. et maximũ libidinis in
cẽtiuũ qđ castitati repugnat. ¶ Sexta fi
lia dicit sacrilegiũ ſm ꝙ luxuria violat ad
diuinũ cultũ ꝓtinẽs ꝛ consecratuz. Et sic
sacrilegiũ põi potest spẽs luxurie: licz põt
etiã ꝙcurrere cuz diuersis specieb⁹ luxurie
vt dicit doctor sanct⁹ vbi supꝛ. Si enĩ abu
titur ꝓsona ꝙiuncta sibi ſm spũalẽ cogna
tionẽ est sacrilegiũ per modum incest⁹. Si
autem abutit virgine deo ꝙsecrata inꝑtũ
est sponsa xpi: est sacrilegiũ ꝙ modũ adul
terij. ꝛ sic de alijs. Unde Justinian⁹ im
perator dicit. Si quis non dicã rapere: sz
attẽptare tantũmodo matrimoniũ ingre
di sacratissimas virgines ausus fuerit: ca
pitali pena feriatur. Vide nunc ꝙgrauia
sunt adulteria sacerdotũ ꝛ religiosoꝝ sac
rũ ꝙ virginũ. Cũ enĩz ipi sint facies spõ
se christi. i. ecclesie. quã faciez sibi ꝑsentа
ri iubet: dicens. Ostende mihi faciẽ tuaz.
In qua facie si macula posita fuerit: ꝑser
tim luxurie quãtuz putas eius pulchritu
dinẽ deturpat? Maxim⁹ enĩz cõtemptus
est maculare faciẽ cuiusꝙ. sicut iudei spu
tum eiecerũt in faciẽ christi in signũ maxi
mi cõtemptus. In isto tñ vitio graui⁹ of
fenditur quo totũ corpus ecclie cõfundit
ꝛ scãdalizat. Si demꝙ quãto nobilior est
ꝑsonsus: tanto maior reputat cõtumelia.
O quãtus ꝓtemptus est accedere ad spõ
sam xpi. in cui⁹ argumentũ põdus sanctu
arij maius erat ceteris ponderib⁹. s. mer
catoꝝ et ciuiũ: ad designãdũ ꝙ aliter sunt
põderãda peccata laicoꝝ: ꝛ aliter deo cõ
secratoꝝ. ¶ Septima filia est peccatũ cõ
tra naturã qđ repugnat ipsi ordini actus
venerei que ꝓuenit hũane speciei. Qđ eti
am plurib⁹ modis ꝓtigere potest. Primo
absꝙ cõcubitu cum causa delectatiõis ve
neree pollutio ꝓcurat. qđ dicit peccatum
immundicie vel mollicies. Secũdo per ꝓcu
bitum ad rem nõ eiusdẽ speciei. ꝛ dicit be
stialitat. Tercio per cõcubitum ad nõ de
bitum sexũ: vt masculi masculũ: femĩe i fe
minã turpitudinẽ opantes. qđ dicit viti
um sodomiticũ. Quarto ꝙ ꝓcubitũ q̃ non
fuat vas debitũ licz sit sex⁹ debit⁹. Quĩ
to per ꝓcubitũ qui nõ fit mõ naturali licz
vas debitũ obseruet. Ex quib⁹ liquet ꝙ vi
tiuz ꝓtra naturã ꝙsistit circa act⁹ ex quib⁹
non põt generatio sequi. ꝛ ex hoc bz ꝙ sit
grauissimũ peccatum in genere suo. Trã
greditur enĩz id qđ est ſm naturã determi
natũ circa vsum venereum. Et quia ordo
nature per eum violat: fit iniuria ipi deo
ordinatori nature. Inter hec autez vitia
grauissimũ est peccatũ bestialitatis. ꝛ vo
cat crimen pessimuz quo Joseph frẽs su
os accusauit Gen. xxxvij. Per ꝫ vitiũ so
domiticũ vbi nõ fuat debit⁹ sex⁹. post hoc
cũ nõ fuat debitũ vas. deinde cũ nõ fuat
debit⁹ mod⁹ Infimũ aũt locũ tenet pctm
imũ dicie. Que tñ vitia ꝓpo nequaꝝ ꝓpt

turpitudinez sunt explanãda. Operis huius tam inauditi magnitudo satis ostẽditur Gen̄. xviij. dicẽte dño. Clamor sodo. ⁊ gomor. multiplicat̄. ⁊ peccatũ eoꝝ aggr̄uatum est nimis. descendaz ⁊ videbo ⁊c̄. Vbi dicit Gregorius. Nouitas tante ⁊ tam inaudite turptudinis quasi admirationẽ ⁊ dubitationẽ parit ĩ audiẽte. Vnde dñs quasi admirans ⁊ dubitãs sup̄ tãto scelere inducit̄ loquẽs. Descendã ⁊ videbo. quasi diceret. Incredulũ mihi videtur homĩes tantũ flagitiũ perpetrasse. In tantũ autem exarserũt cõcupiscẽtijs: q̄ ⁊ angelis abuti volebãt in tanto scelere. Quo ꝯpto pluit dñs super eos ignez ⁊ sulphurem. subuertitq̄ omnez circa regionem in hac vindicta. non soluz reos: sed ⁊ paruulos eoꝝ. iumenta necnõ terre nascẽtia. ⁊ ip̄am terraz cõsumpsit ⁊ cõuertit in mare mortuuz. Vnde quasi de igne infernali sumpta est illa vindicta que non poterat expectare ꝓpter inauditũ scelus: donec cetera peccata punient̄. Vnde ⁊ vxor Loth retro aspiciens in statuã salis versa est. vt sic ostenderet̄ q̄ntum deo displiceat hui⁹ peccati sola memoria. Qđ nimiꝝ vitium taz detestabile iudicat̄ q̄ sine nomĩe relinquit̄. Paulus v̄o ad Ro. j. vocat illud peccatũ turpitudinẽ anthonomatice. Quid mirũ cum deus hoc vitium tantum execrat̄ q̄ per illud vix desijt ĩcarnari: vt dicit Augus. Quia sicut alie species luxurie reddũt hominẽ iumentis similez: sic et istud reddit hominẽ multo iumentis inferiorem. Hinc od cauendũ hoc vitiuz antiqui patres reperiũtur adulteriũ vl̄ stuprũ quasi nihil reputasse respectu huius vitij. Obtulit enim Loth duas filias virgines ad publicũ stuprũ. Et Judic̄. xix. dicit alius. Habeo filiaz virginem ⁊ hic homo habet cõcubinam ⁊c̄. Et sequit̄. Tantũ obsecro vt scelus hoc cõtra naturam nõ opemini in viruz. Demq̄ fuit etiam vna causa generalis diluuij: vt refert Methodi⁹.

Sermo. xxxvij. De vitio ire corde ore ⁊ opere.

Aufer iram a corde tuo. Eccl̄s. xij. Causa thematis hui⁹ oñdit̄ Eccl̄i. xxvij. dicens. Ira ⁊ furor vtraq̄ execrabilia sunt ⁊ vir peccator ꝯtinẽs erit illoꝝ. Nimiꝝ cũ nullũ vitiũ deũ magꝫ ꝯtẽnit quã ira. Nã ap̄te ꝯ deũ se erigit ꝓrũpens in ꝯtumelijs et blasphemijs ⁊ nitit̄ expuere in faciẽ eius. Job. iij. In faciẽ meã ꝯspuere nõ verentur. Et iõ p̄cipue placet diabolo: eo q̄ potissimũ vitiũ sit ad impugnatõez ⁊ destructionẽ boni. Est enĩ ignis spũalis. qꝛ sicut ignis ĩter elemẽta potior est ad destructionez. Et ido tyrãni q̄ multũ destruere volunt terrã inimicoꝝ igne pugnãt. simil̄r ⁊ demões in inferno. sic ignis ire potẽs est ad destructiõem regni xp̄i. i. virtutũ. Sic ꝯquerit̄ Johel. j. dicẽs. Ad te dñe clamabo qꝛ ignis. s. ire comedit speciosa deserti. i. pulchriorẽ p̄tez mũdi. s. nobiles ⁊ diuites. ⁊ sic in exercitu diaboli ira est incẽdiaria potissime vastãs ⁊ ꝯsumens terrã rixis ⁊ homicidijs. Sicut ecõtra ignis quẽ dñs mittit in terrã ⁊ voluit vehemẽter accendi est incendiaria exercit⁹ angelici qua deuastant potissimuz regnũ diaboli. Sed vnde hoc? nisi quia diuinus ignis mentez illuminat: et ad veram cognitõnem homines informat ponderãs ⁊ amplectẽs vnũ quodq̄ prout congruit. Ignis autem diabolicus excecat mentem humanam. Diabolus autẽ ministros cecos exquirit qui non cõsiderant peccatorum feditatez diabolice seruitutis calamitatẽ: stipendij laboris qualitatem. sicut scriptum est. Seruietis dijs alienis qui nõ dabũt vobis requiẽ ⁊c̄. Nec etiã ꝯsiderat dispendiũ cõmune q̄ ira sua nõ solũ seip̄m: sz ⁊ ĩfinitos plerũq̄ lucrat̄ diabolo. Ignis enĩ iste frequẽter incẽdit vel totã domũ aut totã cognatõez vel totã villã aut p̄riaz: vt admirãdo diceret Ap̄lus Jacob⁹. Ecce q̄ntus ignis. i. q̄ modic⁹. q̄ntã siluã incẽdit. ⁊ lĩgua nr̄a ignis ẽ vniuersitas iniq̄tatꝫ q̄ cõstituta in mẽbris nr̄is totũ corp⁹ maculat ⁊ inflãmat rotaz natiuitatis nostre. i. cursum vite nostre inflãmat a gehenna: idest

diabolo qui suggerit impetum ire. Aufer ergo iram. Scdm Cassianū Ira est motꝰ animi ꝯcitatus ad penā ꝓuocanti inferendaz. Que. s. ira vt dicit Damascenus est accēsio eius qui circa cor sanguinis est ex vaporatōe fellis. ¶ Ad cuiꝰ euidētiā queri potest vtꝝ licitū sit irasci: ꝑstim cum sit actus naturalis potētie q̄ est irascibilis. ⁊ ergo non videtur esse peccatū: cū puris naturalibꝰ non meremur vel demeremur. Ad qd̄ rn̄det doctor sanctꝰ ꝑa ꝑe: q. clviij. ꝙ ira ꝓprie loq̄ndo est passio quedā appetitus sensitiui a qua quis irascibilis denomīatur. Est igitur appetitꝰ vindicte q̄ bene vel male potest appeti. Si ergo q̄s irascitur ꝑm iustā ratōem. s. cum ira se hz cōsequēter ad ratōem ꝓut appetitꝰ sensitiuꝰ mouet̄ ꝯtra vitia ꝑm ordinē rōnis: sic ira laudabilis est. Quia dic̄ Chriꝰ. sup̄ Matheū. Qui sine culpa irascitur reus erit. q̄ ꝟo cum causa nō erit reus. Nam si ira nō fuerit nec doctrina ꝓficit: nec iudicia stāt nec crimīa ꝯpescūtur. Ex hoc autez ne suspiciosi scrutatores alioꝝ defectuū occasionez sumāt: declarat ibidem doctor sanctus. q. clxiij. quō facta alioꝝ inspicere liceat: dicens ꝙ ꝓspicere facta aliorū bono aīo vel ad vtilitatez ꝓpriam: vt ex bonis operibꝰ ꝓximi ꝓuocetur ad melius. vel ad vtilitatem illius vt corrigat̄ si quis ab eo agitur in ratōe ꝑm regulā ⁊ debitum officij laudabile est: ꝑm illud ad Hebre. v. Cōsiderate vos inuicē in ꝓuocatiōem charitatis ⁊ bonoꝝ opeꝝ. Si ꝟo intēdit ad cōsideranda vitia ꝓximoꝝ vt eum decipiat: detrahat: vel inutiliter īquietet: viciosuz est. Hinc dicit̄ Prouer. xxiiij. Ne insidieris ⁊ queras iniquitatē in domo iusti. neq̄ vastes requiē eius. Septies eniz cadet iustus ⁊ resurget. impij aūt corruēt in malum. Et ideo dicit Gregor̄. v. moral̄. Curandū sūmopere est ne ira q̄ vt instrumentuz virtutis assumit̄ menti dn̄etur. ne q̄si dn̄a ꝑeat: sed velut ācilla ad obsequiū parata a rōnis tergo nunq̄ recedat. Et hec dicit̄ ira ꝑ zelū. q̄ licet in executōe actꝰ aliqn̄ iudiciū rōnis aliq̄liter impediat. nō tamen rectitudinē ratōis tollit. Quia dicit Grego. vbi sup̄. ꝙ ira ꝑ zelū turbat rōnis oculū. sz ira ꝑ vitiū excecat. Hinc Platophus vt refert Valeriꝰ. cuz irasceret̄ seruo suo iussit tunicam deponere: scapulas verberibꝰ manu sua ipe cesurus. cum igit̄ intelligeret se irasci manū suā tenebat suspensam. qui interrogatꝰ ab amico supueniente quid ageret: rn̄dit. Exigere penas ab homīe nolo: iracundū me estimas. tu g̃ seruū istū verberibꝰ obiurga. irascor enim ꝓpter qd̄ cedere nolo ne plꝰ faciā q̄ oporteat. ⁊ sic oblitus scdm quē primo castigaret inuenit. s. seip̄m auferens sibijpsi potestatem a seruo. Si ꝟo quis irascitur plus vel minus ꝑter rectā ratiōem: ita ꝙ ira se habet antecedēter ad ratōem: trahēs eā a sua rectitudine. sic ī ira potest esse vitiū. Qd̄ declarat sanctꝰ Tho. ꝑa ꝑe. q. clviij. dicēs ꝙ motus ire potest esse inordinatꝰ dupliciter. Vno modo ex parte appetibilis in qd̄ tendit. puta cum aliquis appetit vindictaz non ꝑm ordinem ratiōis vel ꝓpter vitioꝝ correctiōem ⁊ bonuz iusticie cōseruandū. Si petit vindictaz qualitercunq̄ fiat cōtra ordinez ratōis appetens eum puniri qui non meruit vel vltra q̄ meruit aut non ꝑm legitimū ordinez vel non propter debitum finem qui est cōseruatio iusticie ⁊ correctōis culpe. tunc erit appetitus ire vitiosus et mortale peccatum: Et dicitur ira per vitium. quia charitati contrariatur ⁊ iusticie. Potest tamē cōtingere ꝙ talis appetitus sit veniale propter imperfectōem actus. que quidez imperfectio attendit̄ vel ex parte appetitus puta cum motus ire ꝑuenit iudiciū rōnis. vel ex parte appetibilis vt cum appetit in aliquo modico se vindicare ita etiam si actus inferretur non esset mortale. puta si quēpiam paruz trahat cū capillis: vel huiusmodi. Secūdo modo ire motus potest esse inordinatus quātum ad modum irascendi: vt si nimis inordinate motꝰ ire feruescit īteriꝰ vel nimis exteriꝰ ire signa manifestat. ⁊ sic ꝑm se n̄ hz ex suo genere rōez peccati mortal̄. venial̄ tn̄ est si iustā appetit vindictā. qꝛ vis irascibilis in hoīe natural̄r subijcit̄ rōi. ⁊ iō ꝑtergredi iudiciū

b

rationis vitiuz reputaꝫ. Potest etiaz aliquãdo fieri mortale peccatum: si ex vehementia passiõis aliquis recedat a dilectione dei ⁊ primi per cõtumeliã: detractionem ⁊c. aut alia signa que nimiã ire vehementiã ꝓtendũt. sicut dicit Greg. iij. moral. Ire sue stimul accẽsum cor palpitat. corp⁹ tremit. lĩgua se ꝓpedit. facies ignescit. exasperanꝫ oculi. ⁊ nequaqꝫ recognoscũtur noti. ore quidez clamorẽ format: sz sensus quid loquiꝫ ignorat. Sicut Dauid ira feruidus ꝓpter rñsionẽ cõtumelioſam nabal dicebat. Accĩgaꝫ vnusq̃sqꝫ gladio suo. Accincti secuti sũt dauid viri q̃dringẽti dicentez. Hec faciat dñs inimicis Dauid. ⁊ hec addat si reliq̃o de oſſibus que ad eũ ꝓtinent vsqꝫ mane mingentẽ ad parietem. Demulsus tamẽ verbis Abygail vroris Nabal reuersus est in locum suum. j. Reg. xxv. Ira tamẽ est minus peccatum q̃ inuidia. qz ira appetit malum pene alicui⁹ sub ratõe boni qđ est vindicta. inuidia vo malũ alterius appetit ꝓpter appetitum ꝓprie glorie: qđ peius est q̃ appetere malũ alicuius sub ratõe vindicte iuste. Odium vo grauissimum est. qz appetit malum alteri⁹ sub ratõe mali: sicut postea videbiꝫ. ¶ Preterea ſm pcessum actus humani tres effect⁹ ire distingui possunt: qs dñs tangit Matth. v. dicens. Qui irascitur fratri suo aut dixerit racha vel fatue. Nam ꝓmo quis aliqđ in corde cõcipit. et q̃tum ad hoc dicit: qui irascitꝫ. non tm̃ vitio: sed fratri. Et iste motus ire sistit ĩ animo: cui⁹ pena est iudiciũ. ad qđ irascẽs citabitur. Et quõ habuerit ꝓceptum Ih̃u. diliges ꝓximũ tuũ: requiretꝫ. Qui enĩ fratrez suũ odit homicida est. Et sic ex ira nascuntur duo vitia ſm sanctum Tho. Vnum ex parte eius cõtra quẽ irascitꝫ. quez. s. reputat indignũ vt sibi tale quid faceret. ⁊ vocatur indignatio. Sic Goliad iratus est: reputãs Dauid indignũ suo duello. Et Ih̃ vitiũ causat incõsideratio sue vilitatis et demeriti. Nõ sic hũilis Dauid qui pr⁹ dixerat. Quoniã iniq̃tatẽ ego cognosco ⁊c. Cum enim contumelioſus afficeretꝫ a Semey verbo ꝓiter et facto: posit⁹ in angustia vt dicit Grego. ad memoriã reduxit adulteriũ qđ fecerat ⁊ homicidiũ. Et ideo ꝓtumelioſa verba: non tam cõuitia q̃ adiutoria esse credidit quib⁹ se purgari sibiq̃ misereri posse iudicauit. Et ideo volenti Semey maledicentẽ interficere: rñdit. ij. Reg. xvj. Dimitte eũ vt maledicat mihi iuxta ꝓceptũ dñi ⁊c. Vnde ꝓsequitꝫ Greg. Tunc enĩ illata ꝓuitia vnde toleram⁹ cum in secreto mentis ad mala ꝓpetrata recurrimus. Leue quippe videbiꝫ q̃ iniuria ꝓcutimur: dũ ꝓspicim⁹ que pr⁹ meruimus. Sicq̃ fit vt ꝓtumeliꝫs gratia magꝭ q̃ ira debeaꝫ. quarũ interuẽtu deo iudice pena grauior declinaꝫ. Hec ille. Aliud vitiũ ex parte sui ipius. incẽtuz. s. excogitat diuersas vias vindicte. ⁊ talibus cogitatiõib⁹ animũ suũ replet. ⁊ dicitꝫ tumor mẽtis qui non accipitꝫ hic ꝓ ſuphia: sed ꝓ quadã audacia homiſ temptãtis vindictã. Audacia nãq̃ vitiũ est fortitudini ꝓriuz. ¶ Secundo vo quis etiã ꝓ exteriora signa aliquid manifestat anteq̃ ꝓfũpit in effectuz ⁊ q̃tũ ad hoc dicit. Qui dixerit fratri suo racha. qđ est interiectio ĩdignãtis. Ira igitꝫ ſm q̃ in ore est: tunc ex ea duplex inordinatio nasciꝫ. Vna ſm Ih̃ q̃ homo in modo loquẽdi iram suã demõſtrat. que inordinatio dicitꝫ clamor ꝓ quã intelligitꝫ inordinata ⁊ ꝓfusa locutio. Alia est inordinatio ſm quã quis ꝓrumpit in verba ꝓtumelioſa ⁊ iurioſa. q̃ si sunt cõtra deum erit blaſphemia. Si ꝓtra primũ erit ꝓtumelia que vt frequenter est mortale peccatũ. qz nitiꝫ diminuere famã alterius. Est enĩ cõtumelia ſm sanctũ Tho. cuz quis id qđ est cõtra hoiem alicui⁹ deducit in noticiã ei⁹ ⁊ alioz. ad qđ si pferentis intẽtio ferẽ est mortale crimen. non min⁹ q̃ furtũ vel rapina. Si vo pfert ad correctiõem vel aliquid hmõi potest dici veniale. nisi sit adeo grauis q̃ auferat honorẽ eius q̃ quẽ ꝓfertur. ⁊ est grauis peccatũ q̃ detractio ceteris par⁹. incẽtuz. s. habet amorez ꝓximi ꝓtemptũ. ¶ Quãtuz. s. ad secundã inordinationẽ ptinet ad gradũ tercium qui peccatũ interi⁹ conceptũ etiã ad effectũ ꝓducit. Est igitꝫ effect⁹ ire nocumẽtuz alterius

ratione vindicte vel in tpalibus aut in fama in corpore vel in vita ꝛc. Minimum autem nocumentum est quod solo verbo fit. Et ideo quantum ad hoc dicit. Qui dixerit fratri suo fatue. si nō ꝓcedit vsq; ad factū. sic ex ira oriunt̄ rixe p quas intelligunt̄ omnia nocumenta que facto primis inferūt̄ ex ira Sicut igit̄ ꝑmo gradui quo scz ira sistit in cordi tribuit̄ iudicium quo scz animo mouet̄. Si nāq; ex impetu ire affectat ab altero vindictā recipere nō ꝓpter ꝓseruationē iusticie vel correctionē culpe vel ꝓpter debitū finē moraliter peccat. etiā si via iusticie ꝓpriū patrem interemptū vindicaret. Sic etiam secundo gradui quo scz ꝓcedit ira tm̄ in signo aliquo exteriori nō ordinato sed cōfuso. tribuit̄ cōsilio maioris scz damnatōnis. ꝑm q; signa fuerūt despectiua ꝛ indignabunda ex quibus dedit alicui causaz ruine scz rancoris. auersionis suspitōnis

Tercio vero gradui q̄ ꝓcedit ad effectus verboz debet̄ gehēna ignis id est profunditas inferni. Dicit̄ ei ageos q est terra et ennos q ē ꝓfundū. Mirū cū sicut dictū est nocumentū quod verbo fit ceteris paribꝰ foze minimū illud tm̄ si notabile fuerit mortale crimē ꝑse cōstituit. imo plerūq; totā cognationē. Villā ciuitatez vel patriā letali vulnere liuoris ꝛ odij ꝑcutit et occidit. Quid igitur mirū si talibus ꝓs infima debetur inferni qui tā multipliciū peccatoz causam ꝓcipēq; cōstituunt. Q; si refertur ad diuinā blasphemiam in quā si aliquis ꝓrumpit deliberata mente cōtra deū ꝛ cum quadā affectus detestatōne et hoc tm̄ in corde dicit̄ cordis blasphemia. Si ꝓdeat ꝑlocutionē dicitur oris blasphemia. Et q; blasphemus intendit inferre nocumentū bonoꝛ dñio simpliciter loquēdo. grauius peccat q; homicida. Vnde sup illud Isa. xlij. ad populū terribilē dicit glosa. Q; omne peccatū blasphemie ꝓparatū leuius est ꝛ tūc ꝓcedit ex superbia hoīs se cōtra deū erigentis. Est aūt alia blasphemia in quā aliq̄s venit ex cōmotione animi ꝓcedēs ex impetu quodā ire que si indeliberate ꝓcedit ad aliquod peccatum alleniat. licet valde graue sit quia signū reprobate mētis. Si deniq; ꝓcedit ad factū iniuriosum hoc liquet esse grauissimū ceteris ꝑibus ꝛ tāto grauius q̄tum nocumentū ꝓnicioſius. et sic ponit̄ rixa que ꝑm thomā secūda secūde. q. xlj. Sicut cōtentio importat quandā cōtradictionez in verbis. ita hec importat quandā inuasionē in factis. ꝛ sic semp importat peccatū et in eum qui alterū iniuste inuadit est peccatū mortale. In eo vero qui se defendit potest esse sine peccato si solo animo repellendi iniuriā et cū debita moderatōne se defendit. et tunc ꝓprie nō potest dici rixa. Si vero cū animo vindicte vel odij vel cum excessu debite moderationis se defendit semp est veniale. Si deniq; se defendit insurgēs obstinato animo cōtra impugnantē ad eum occidendū vel grauiter ledendū est mortale.

Sermo xxxviij. de peccato inuidie et eius differentia.

Inuidia diaboli mors intrauit mortē terrarū Imitant̄ aut̄ eū qui sunt ex parte eius. Sap̄. v. Sicut dicit Aug⁹. in libro de doctrina christiana. Inuidia viciū diabolicū est quo solo reus est et inexpiabiliter reus. Nō enī dicitur diabolo vt damnet̄ adulteriū ꝑmisisti furtum fecisti villam alienaz rapuisti. sed homini statim inuidisti. Hinc etiā hoc vicium cum eo ꝛ cum omnibus aliis damnatis eternū ꝑseuerabit Sicut ecōtra caritas sancta nō excidet a sanctis imꝑpetuum. Caret etiā fine in viatoꝛe q; de facili nō curatur in pñti. vnde Cyprianus sup illud ad Gal. v. Non efficiamur inanis glorie cupidi loquens de zelo inuidie. dicit zelus iste modū nō habet. ꝑmanens iugiter sine fine cum alia scelera finiantur. Quantocunq; ille cui inuidet̄ successu meliori ꝓfecerit tāto inuidus in maius incendiū liuoris ignibus exardescit. Quem imitant̄ omnes inuidiosi qui dicūtur esse ex parte eius qm̄ nulla ꝓuocante

carnali delectatione sed spiritu diaboli-
co suggerente fouent inuidias. rancores
detractōnes et similia semina mētis ama
ricate. Cum enī alia pctā dulcedinis ali-
quid ꝯferunt. solum istud viciū amaritu-
dine repletū tabescere facit ꝓpriū subie-
ctuz qđ cruciat velut infernali tormento
diabolū. hinc etiā dicunt̄ isti speciali⁹ ami
ci diaboli. qꝛ ſm Tulliū. Amici sunt q̄ ha-
bent idez velle et idē nolle sicut inuidi ha
bens idē velle cū diabolo. cū ambo bona
nolunt et mala velint. Et ideo sapiēs si-
bimet cōsulens dicit Sap̄. vj. Neqꝫ cū in
uidia tabescēte iter habebo. Cui⁹ causaz
subdit dicēs. quoniā talis nō est ꝑticeps
sapiētie. habz enī oculos mentis ⁊ corpo
ris nimis intētos ad ꝓximoꝝ facta liui-
de scrutanda. Est enī inuidia ꝯtraria pas
sioni q̄ dicit̄ accrisia que nō facit hominez
cecū omnino sed facit eum nō videre. Si
cut ptz in exercitu misso ad heliseū capiē-
dum et in sodomitis qui animā loth inue-
nire nō poterāt. Gen̄. xxx. Ecōtra facit
inuidia scz vt nō videat̄ quod expedit vi-
deri cum taliter hominē excecat ꝙ nō vi-
det in bono nisi malum Ad cuius piā cau
telam introducit̄ humanū genus inuidia
deiectum. Inuidia diaboli ⁊c̄. Inuidia
ſm Aug⁹ est dolor aliene felicitatis. hui⁹
peccati malicia ex hoc cōsiderari p̄t quia
peccatū hortū habet a ꝓp̄a malicia absqꝫ
culpa ꝓximi qđ est viciū omnino diaboli-
cum. Quia dicit Greg⁹. in moral̄. q̄uis
ꝑ omne vicium qđ ꝑpetratur humano cor
di antiqui hostis virus infundit̄. In hac
tñ nequicia tota viscera sua serpens ꝯcu-
tit et imprimende malicie pestem vomit
Non solū inficit hominē sed etiā bona o-
pera eius prius acta. velut infecta vene-
no. deo reddunt̄ ingrata. Qđ bene signa
tur in natura serpētis qui salmandra dici
tur solus in igne viuēs. Cuius etiam est
maxima vis inter omnia venenata. Nam
cetera singulos feriunt hic plurima simul
inficit. Unde et si arborē arrepserit vel ī
aquā ceciderit tota poma vel totā aquaz
pariter inficit et omnes sumētes interfi-
cit. Sic inuidie serpens cuncta necat opa

virtuosa quasi virus letale diuini amoris
et gratie. Similat̄ etiā basilisco q̄ solo vi-
su ꝑimit etiā longe distātes. Legit̄ enī in
historia alexandri ꝙ ambulās cū exercitu
ꝑ montē altū inuenit in vertice basiliscuz
qui primus exercitus suo solo visu ꝓstra-
uit ammirantib⁹ ceteris nec ꝓcedentibus
Ascendit alexander partē mōtis a longe
est pilētie causam inq̄rens. viditqꝫ basili-
scum in media via dormientē qui cuz sen
tit sibi quicqꝫ ꝓpinquare oculos aperit ⁊
ilico solo visu ꝑimit. Facto igit̄ clipeo. vij
cubitoꝝ longitudinis et quatuor latitu-
dinis in exteriori ꝑte speculū ingēs impo
ni iussit quo ꝓtectus ꝓpinquauit basilisco
qui speculū irato ꝯtuens animo seseqꝫ cō-
spiciēs statim extinxit. Sic miser inuidus
multos visus ferit aut interficit ꝓnus ad
suspicia detractōnes. temeraria iudicia.
cuncta toruo lustrās oculo. Minus dixi
cum peior sit basilisco cū ille ferit corpora
hic mētes. ille visos dumtaxat. hic plerū-
qꝫ non visos interimit ferit ⁊ dilacerat.
Unde inuidiā ex suo genere est mortale
peccatū. qꝛ inuidia ſm rōnem sui obiecti
cōtrariat̄ caritati ꝑ quā est vita spiritua-
lis anime. ſm illud. j. Joh̄. iij. Nos scim⁹
quoniā translati sumus de morte ad vitā
quoniā diligimus fratres. nā tā charita-
tis q̄ inuidie obiectum est bonum ꝓximi
ex quo patet esse mortale peccatum. Mo
tus tamē inuidie ſm ꝙ est passio sensuali-
tatis est quoddā imperfectū in genere hu
manorū actuum quorū principiū est ratō
et talis inuidia non est peccatū mortale.
Et similis est ratio rōnis. Inuidia deni
qꝫ simpliciter loquendo maior est ira sed
minor est odio. vt patet in sermone p̄ce-
denti. Ad maiorem tamē euidentiam b
sciendum ſm sanctū Thomā scđa scđe. q.
xxxviij. ꝙ inuidia est tristicia de alienis
bonis. que tristicia cōtingere p̄t quatuor
modis. Primo modo cum quis dolet de
bono alicuius inquantū ex eo timetur no
cumentum sibi vel alijs bonis. et talis do
lor nō est inuidia. et hoc esse p̄t sine pecca
to. Dicit enī Greg⁹. xxij. moral̄. Euenire
plerumqꝫ solet vt non amissa charitate et

inimici nos ruina letificet et rursum eius
gloria sine inuidie culpa cōtristet cum et
ruente eo quosdā bene erigi credimus et
ꝓficiēte illo plerosq; iniuste oppmi formi
damus. Qualē tristiciā ostendit abacuck
ꝓpheta ꝯtra nabuchodonosor regem ba-
bilonis eius admirās ꝓsperitatē tꝑalē cū
esset ydolatra pessimus cum omni popu-
lo suo. Unde cōqueritur dño ca. j. Usq;
quo dñe clamabo scz in oratione ꝯtra ma
liciā nabuchodonosor templi destructorē
et ciuitatis vt dicit Lyra. Et sequit̄ voci
ferabor ad te vim patiens scz in oppressio
ne populi et nō saluabis. Quare respicis
ad cōtemptores tuos ꝯferendo potesta-
tem ⁊ gloriā tꝑalem et taces calcante im
pio iustiorē se scz iudeos. Dicit aūt ibidē
Jeronim⁹ in ꝓlogo. ꝙ nullus tam auda-
ci voce deū ausus est ad deceptationē iu-
sticie ꝓuocare cur in rebus humanis ⁊ hu
ius mundi pompa tanta versat̄ iniquitas
Quare dicit ibidē glosa ꝙ nō debem⁹ su-
per hoc turbari videtes a principio mūdi
ab impio chayn occisū abel iustū. Exulan
te Jacob regnare in domo pr̄is sui esau.
Ipe quoq; circa quē hec querela dirigit̄
a iudeis crucifigit̄ ⁊ barrabas latro dimit
titur. Hec ibi. ¶ Secundo vero cū q̄s tri-
statur de bono alterius non ex eo ꝙ habz
alter bonū sed ex eo ꝙ illud bonum nobis
nō est et hoc ꝓprie zelus est. vt dicit ph̄s
in. ij. rethorice. Hic autē zelus si sit circa
bona honesta laudabilis est. Scd̄m illud
Corint. xiiij. Emulamini spiritualia. Sic
Isaias ꝓpheta vt habet̄ eiusdē. vj. Vi-
dens dominū sedentē sup̄ soliū excelsum
et angelos cōcinnentes. Sanctus sanct⁹
sanctus dñs deus exercituū In trino do
lore tactus ait. ve mihi qr tacui. scz a lau
de. quia vir pollutus labijs ego sum ⁊ ꝑ cō
sequens indignus laudare deum. De hoc
etiā zelo scribit beatus Jeronim⁹ ad ale
tam de instructōne filie. habeat inquit so-
cias cum quibus addiscat quibus inuide
at quaruz laudibus mordeatur. Et sic q̄s
alioꝝ bono exemplo debet excitari ad ꝓfi
ciendum in bono quod laudabile est. Si
vero sit ille zelus de bonis tꝑalib⁹ tūc p̄t
esse sine peccato ꝓpter debitū finē inten-
tum ⁊ cum peccato si finis est minus ordi
natus vel affectus immoderatus. ¶ Ter
cio preterea cuz quis tristatur de bono al
terius inquantū ille cui accidit bonuz est
eo indignus que quidē tristicia nō potest
oriri ex bonis honestis ex quibus aliquis
iustus efficit̄. Sed vt dicit ph̄s. ij. retho-
rice. est de diuitijs et similibus q̄ possunt
equaliter ꝓuenire dignis ⁊ indignis. Nā
que indignis ꝓueniunt ex iusta dei ordīa-
tione disponunt̄ vel ad eoꝝ correctionem
Sicut ille de quo scribit magister. Guil.
parisiens. in libro de vniuerso corporali.
Qui quāto floruit ꝓsperitate tāto creuit
malicia. Tandē vero ad episcopatū elect⁹
stupens de bonitate dei qui maliciā suaz
gratam ꝓsperitate ꝓsequi videbat̄: seq;
ad hoc indignissimū recognoscens episco
patū resignauit. et in gratiarū actionez in
ꝑpetuū seruitutē se dño tradidit feliciter
Vel dantur ad eoꝝ maiorē damnationez
sicut dictū est diuiti epulone. recordare fi
li quia recepisti bona in vita tua. Hinc ꝓ-
pheta Job prius admirās in hoc diuinū
iudiciū ait eiusdē. xxj. Quare viuū impij
sublīati ꝯfortatiq; diuitij. semen eoꝝ ꝑma
net coram eis. domus eoꝝ secute sunt ⁊ pa
cate et nō est virga dei sup̄ illos. Bos eo-
rum cōcepit et nō abortiuit. Vacca pepe
rit et nō est priuata fetu suo. egrediuntur
quasi greges paruuli eoꝝ. et infantes eo-
rum exultant lusibus. Ex quibus in ꝑso-
na pusillanimi. p̄s. ait. Ecce ip̄i peccato-
res et habundantes in seculo obti. diuiti-
as. Et dixi ergo sine causa iustificaui cor
meum et laui inter innocētes manus me-
as et fui flagel. to. die. ⁊c̄. Tandē vero cō
silio sapien. Cōsiderabo inq̄t et intelligā
in nouissimis eoꝝ vbi scz p̄uidit diffiniti-
uam ꝯclusionē sancti Job q̄ post p̄dictā
subinfert dicēs. Ducūt in bonis dies suos
et in puncto ad inferna descēdūt. Qui di
xerūt deo. recede a nobis scientiā viaruz
illarū nolumus. q̄s est oīpotens vt seruia
mus ei ⁊ quid nobis ꝓdest si orauerimus
eum. Cū igit̄ hmōi bona quasi nihil sunt
ad futura bona que tm̄ bonis cōseruant̄.

29

ideo talis tristicia ꝓhibetur in sacra scri-
ptura. ſm illud p̄s. Noli emulari in mali-
gnantibus zelaueris faciẽtes iniq̃tatez.
Emulari id est imitari neq̃ zelaueris id ẽ
inuidas. Hunc enĩ psalmũ vt dicit Lyra
fecit dauid ostendens q̃ ꝓsperitas malo
rum sit cõtemnenda ⁊ afflictio iustoꝝ ap-
petenda. Tunc enim multi videntes saul
impium et doeth eius armigerũ ꝯtra da-
uid et eius inique agẽtes et tñ in omnib⁹
ꝓsperari. Dauid aũt cũ suis iniuste affli-
gi declinabant ad malum a deo receden
tes quasi deus curã de humanis actibus
nõ haberet. Quibus dauid. Noli emula-
ri. suis autẽ subiungit. neq̃ zelaueris ⁊c̃.
Q⁹ nimirũ quicq̃d delectatõnis cõsequi
valent in p̄ñti min⁹ est a pena futura q̃si
punctum circuli ab vniuerso creato. Vñ
causam potissimã subiungens ait. q̃ tãq̃
fenum velociter arescent ⁊c̃. Et iterũ ibi-
dem. Vidi impiũ superexaltatũ et eleuatũ
sicut cedr⁹ libani tpali scz ꝓsperitate. Et
transiui glosa ad nouissima eoruz. et ecce
nõ erat scz potẽs diues gloriosus delicio
sus et hoc quantũ ad corpus. Quesiui eũ
quantũ ad animã et nõ est inuentus locus
eius scz in sorte iustoꝝ. Custodi igit̃ inno
centiã ad deũ et vide equitatẽ ad ꝓximũ
quoniã sunt reliq̃e hoĩ pacifico. ¶ Quar
to deniq̃ quis tristatur de bonis alterius
inquantuz alter excedit ip̄m in bonis qd̃
ꝓprie dicitur inuidia et est semꝑ peccatũ
imo in genere suo mortale est qd̃ nõ soluz
gratiã dei que est anime vita tollit sz etiã
q̃ mortẽ eternam inducit. Talis eniz ſm
Aug⁹. inuidet inferioribus ne sibi equant̃
superioribus: quia eis noenquat̃. et parib⁹
quia ei equant̃. Et iõ dicit philosoph⁹. ij
rethorice. Inuidebũt tales quib⁹ sunt a-
liqui similes aut ſm genus aut ſm cogna
tionem aut secundum staturam ſm habi
tum aut ſm opinionem. Cum enim inui-
dia sit de aliqua excellentia alteri⁹ inquã
tum diminuit gloriã quã q̃s appetit. cõse
quens est vt ad illos tm̃ inuidia habeatur
quos nõ vult sibi vel p̄ferri in gloria vel
equari quod esse solet respectu ꝑsonarum
nõ multum a se distantiũ. Quã inuidiam

saul cõcepit ꝯtra dauid quẽ sibi in gloria
equari timuit Cum enĩ reuertet̃ cũ dauid
de prelio ꝑcusso philisteo et exercitu phili
stijm et egredientes mulieres in occursuz
canerent. Percussit saul mille ⁊ dauid de
cem milia. Iratus est saul nimis et displi
cuit in oculis eius iste sermo. dixitq̃. de-
derunt dauid decẽmilia et mihi mille. q̃d
ei superest nisi solũ regnũ? j. Re. xviij. Ex h
igitur licet eum dauid cum omni exercitu
suo liberassz ꝑiculo mortis statim inuidie
liuore ꝑcussus. Deinceps nõ rectis ocu-
lis aspiciebat dauid. Post diẽ igit̃ alte-
ram inuasit spiritus dei malus saul ⁊ da-
uid psallebat manu sua. sic enĩ saul antea
refocillabatur et leuius habebat. q̃ rece-
debat ab eo spiritus malus. Nũc aũt qm̃
liuore inuidie cor eius tenebat̃ psallẽte da
uid adhuc magis in insaniã versus visus
est cõfigere dauid cum pariete et ex hoc
agitatus a demone vsq̃ ad mortẽ ranco-
rem illũ nõ relaxauit quantũcunq̃ dauid
postea mitissime cõtra regẽ strenuissime
cõtra hostes. prudentissime in omni nego
cio se gerebat. Sic Esau odebat ꝓ subre-
pta benedictõe. Et huius inuidie quinq̃
filie q̃ sic ostendi p̄t. quia in omni conatu
inuidie est aliqd̃ tanq̃ principiũ scz affe-
ctus diminuendi gloriã alterius ⁊ hoc du
pliciter. Vel enĩ p̄t. et sic est exultatio in
aduersis. aut nõ potest. et sic est afflictio
in ꝓsperis cum scz ꝓspera ꝓximi eueniũt
cõtra conatũ inuidẽtis qui nititur impe-
dire. Que q̃nq̃ cum inuidia tabescẽte tm̃
cõualuit q̃ sibij p̄i manus crudelis inijce-
ret. Sic achitophel videns q̃ ꝯsiliũ chusi
preualuisset eius ꝯsilio. motus inuidia ta
bescente laqueo se suspendit. ij. Reg̃. xvij
Est etiã aliquid tanq̃ mediũ cuz scz quis
actu diminuat gloriã alterius. et hoc du-
pliciter. Vel in occulto et sic est susurra-
tio. que scz intendit amiciciã aliquoꝝ se-
parandã. et ideo talia ꝓfert de ꝓximo que
possunt cõtra ip̄m mouere animã audien
tis quicquid sit illud. etiam si sit simplici-
ter bonum et tamẽ apparẽs malũ inquan-
tũ displicet ei cui dicit̃ qd̃ alio noĩe dicit̃
bilinguis vt videbitur infra. Vel in ma-

nifesto et sic est detractio. Est etiã tercio aliquid tanq̃ terminus qui est in ip̃o odio quia sicut bonum delectãs causat amorẽ ita tristicia causat odiũ de quo videbitur Deinde quedaz inuidia cõputatur inter peccata grauissima. scz inuidia fraterne gratie scd̃m q̃ aliquis dolet de augmẽto gratie dei et ponit̃ peccatũ in spiritũ sanctuz. sicut postea patebit in sermone. Nemo in spiritu dei loquens ⁊c̃.

Sermo .xxxix. de odio et eius grauitate ac gradibus.

Omnis qui odit fratrem suũ homicida est. j. Joh. iij. Ad veritatẽ huius thematis cõprobandam. Sciendũ q̃ peccatum cõmissum in ꝓximũ habet rõnem mali ex duobus. ut dicit doctor sanctus scd̃a scd̃e. q xxxiiij. Vnum est nocumentũ qd̃ infert ei cõtra quẽ peccatur. et sic homicidiũ actuale grauissimũ est peccatoꝝ qd̃ in ꝓximuz cõmittitur qd̃ materialiter se habz ad actum homicidij. Secundũ vero qd̃ formaliter se habet ad actum homicidij est deordinatio eius qui peccat. Et quia formale potissimũ est in omni actu. ideo simpliciter est maius peccatuz q̃ exteriores actꝰ qui in nocumentũ ꝓximi fiunt. Cũ ꝑ odiũ deordinatur voluntas hominũ que est potissimum in homine ⁊ ex qua est radix peccati. Vnde etiã si exteriores actus inordinati essent absq̃ inordinatõne volũtatis nõ essent peccata. puta cum q̃s ignoranter vel zelo iusticie hominẽ occidit. et si quid culpe est in exterioribus actibus q̃ cõtra ꝓximum actitantur totũ est ex interiori odio. Et ideo dñs in veteri lege vindictam homicidij moderauit s̃m affectuz homicide et nõ effectum. Mandauit enĩ Deutro. xix. dicens. hec erit lex homicide fugientis qui ꝑcusserit ꝓximum suũ nesciens et qui heri ⁊ nudiustercius nullũ cõtra eũ odiuz habuisse cõprobat̃ sed abijsse cum eo simpliciter in siluã ad lignacedenda ferrumq̃ lapsum casu ꝑcusserit amicũ. cõfugiet ad vnam de vrbibus refugij ⁊ viuet. Non enĩ est reus mortis qui nullum cõtra eum qui occisus est odium habuisse monstrat̃. Si quis aũt odio habens insidiatus fuerit vite eius surgensq̃ ꝑcusserit illũ et mortuus fuerit fugeritq̃ ad vnã de vrbibus refugij arripient euz seniores vrbis illius. tradentq̃ in manu ꝓximi cuius sanguis est ⁊ morietur nec miserabers eius sanguinẽ auferẽs noxiũ de israel vt bene sit tibi. Ex quibus ptz q̃ dñs potissime respicit deordinationẽ affectus eiꝰ q̃ peccat. Nimirũ cuz pessimũ opponit̃ optimo sed optimũ eoꝝ que ꝓximo exhibemꝰ est amor. omnia enim alia ad dilectionem referunt̃. ergo et pessimũ est odiũ vt merito dicatur. Oĩs qui odit fratrẽ suum homicida est. Omnis qui odit ⁊c̃. Dicit doctor sanctus vbi supra. q̃ odiũ oriri p̃t ex ira. et hoc s̃m quoddã augmentũ quod ꝑ irã appetimus. Primo malum ꝓximi s̃m quandã mensurã ꝓut scz habet rõnez vindicte ꝑ cuius ꝯtinuationẽ postea ꝑuenit̃ ad hoc q̃ maluz ꝓximi absolute desideret qd̃ ꝑtinet ad rõnem odij. Dicit enĩ Augꝰ in diffinitõnibus q̃ odiũ est vetus ira ex pluribus causis collecta diuturno tp̃e perseuerans. Directius tñ ex inuidia nascit̃ per quã ip̃m bonũ ꝓximi reddit̃ cõtristabile ⁊ per consequẽs odibile. Et est vltimum in ꝓcessu peccati eo q̃ opponit̃ dilectioni qua naturaliter ꝓximus diligitur q̃ est vltima in ꝓgressu virtutuz eo q̃ oĩa alia ad dilectionez referunt̃. Odium igit̃ quod directe charitati opponit̃ duplex est scz dei ⁊ ꝓximi. Sicut eq̃ charitas distinguitur que sicut est maxima virtutum. sic odiuz ecõtra est maximũ vicioꝝ qꝛ tantũ habet odium de rõne mali quantũ habet amor de rõne boni. Odium igitur ꝓximi dupilciter ꝯsiderari potest. scz quo ad naturam et gratiam. Amor enim debet̃ ꝓximo scd̃m id qd̃ habet a deo id est scd̃m naturã quã cõdidit vel gratiã quã misericorditer prestitit. nõ aũt debetur ei amor s̃m hoc q̃ habet a seip̃o ⁊ a diabolo: scz peccatũ et iusticie defectũ. Et iõ licet in fratre odio habere oẽ illud qd̃ ꝑtinet

ad iusticie defectum. qꝛ hoc ꝑtinet ad fratris amorem. Sed ip̄am naturaꝫ fratris odire vel in eo gratiā diuinā grauissimuꝫ est. ¶ Prīo quantū ꝓeccatū sit odire naturam quā pre ceteris creatis diligere tenemur vtpote rōnalem et capacē diuinitatis ostēdit dn̄s in seruo qui debebat decemmilia talēta necdū tamē neq̄ ip̄m vocabat sed rogatus oīa remittebat. postq̄ vero a cōseruo suo dimittere noluit debitum audiuit. serue nequā ⁊c̄. traditus in carcerē donec redderet vniuersum debitum. Sic inquit pater meus faciet vobis si nō remiseritis. Hinc dicit magister sententiarū. li. iiij. dis. xxij. ꝙ qui diuini beneficij oblitus suas vult vindicare iniurias nō solum de futuris peccatis veniam nō meret̄ sed etiā preterita q̄ sibi dimissa credebat ei ad penā replicabunt̄. Et hoc generaliter intelligi p̄t in recidiuatōne vniuscuiusq̄ peccati. qꝛ ex hoc ꝙ deū ꝑ ꝓeccatum offendit post remissionē precedentium peccatoꝝ quandam difformitatē ingratitudinis acquirit actꝰ peccati sequētis. Et ideo dicit̄ ꝯmunit̄ ꝙ redeunt q̄tū ad ingratitudinis maculā. Quia ut dicit ibidem magister sententiaꝝ. Propter ingratitudinē ita reꝰ ⁊ peccator ꝯstituit̄ vt ante fuerat. Q.d tm̄ specialiter ī quatuor peccatis cōtingere dicūt. Unde versus. Fratres odit apostata fit spernitq̄ fateri Penituisse piget id est penitet p̄stina culpa redit. Cuius causa est. qꝛ hec quatuor nō solū sunt cōtra remittentē peccata sicut et omnia alia vicia sed etiā cōtra remedium quo peccata dimittunt̄ quoꝝ remissio attribuit̄ Primo fidei sine qua impossibile est placere deo que scꝫ peccatum agnoscit. Secūdo charitati que peccatuꝫ execratur ⁊ affectū humanū auertit. Tercio penitētie que de p̄teritis satiffacit. et ideo odiū fraternū quod opponit̄ charitati et apostasia que opponitur fidei et alia duo que opponunt̄ penitētie specialeꝫ habent rōnem ꝙ faciant redire peccata. qꝛ sunt cōtra remediū quo peccata remittebantur. Unde cōmuniter odij seminariū ꝯseruantes a deo corporali maledictōne

b

mulctantur. Hinc dicit̄ Eccle. xxvij. Laqueo peribūt qui oblectant̄ casu iustoruꝫ Dolor aūt ꝯsumet eos anteq̄ moriantur laqueo perit qui improuise perit. Sic absalon odio paterno cōmotus in eius ꝑsecutione mansit in arbore suspēsus ⁊ mortuus est. Sic pharao odio habens filios israel cū omni exercitu suo submersus est in momēto. Ac impij iudei ꝑ odiū christū occidentes a tyto et vespasiano incredibili morte mulctati sunt vt qui gladio acceperint gladio pereāt. Ex quibus omnibus liquet q̄ detestabile viciū sit odium q̄tum ad naturā. quia homicidiū iudicatur. Secundo vero quis odit nō solū hominē q̄tū ad naturā sed odit in eo diuinā gratia cum inuidet diuine gratie crescenti in mundo quod est vicium speciale obstinatoꝝ qui gaudēt habere socios impietatis. Dolēt enī de omni religiositate qd̄ est viciū omnino diabolicū et humane generositati ꝯtrarium quo diabolus inexpiabiliter reus dinoscitur. Et huic vicio reor attribuendū specialiter illud Greg⁹. v moral. vbi dicit. Q.ꝰ q̄uis ꝑ omne viciuꝫ quod ꝑpetratur hūano cordi antiqui hostis virus infundit̄. in hac tamē nequicia tota viscera sua serpens cōcutit ⁊ imprimende malicie pestem vomit. Hac autem stimulatus achaꝫ rex iuda cum iuberetur petere signū liberatōnis a duobus regibꝰ scꝫ israel ⁊ syrie qui venerūt ad deuastandam terrā iuda. ille bonitatē diuinā ꝑuipendens cum esset ydolatra pessimus signum petere noluit. Timuit enī ꝙ in optato signo deus glorificaretur ⁊ sic apl̄is ydola despicerētur eligens cum ꝑiculo regni sui refutare signū ne diuina religio resumeret augmentū. Sic hodie multoꝝ ꝑuersitas augmento ⁊ religiositatis inuidet. eam plerūq̄ cum vicijs irrisionibus et ꝑsecutionibus molestādo ꝙ peccatum est deo tāto excecrabilius quā scꝫ obiectū in quod peccatur est excellentius. et omni gratiarum actione dignius quod est ipsa gratia diuina. Cuiꝰ magnitudo satis ostēditur in vindicta puerorum. iiij. Reg̃. ij. Cum eniꝫ ascenderet heliseus vt iret per

viam in bethel pueri parui egrediebant qui vt dicit Lyra ad hoc edocti fuerant et incitati a suis parentib⁹ ydolatris vt subsannarent pphetas dñi quia cultores dei et diuinā religionē odio habuerūt et dixerunt ad heliseum. Ascende calue ascende calue. Erat enī caluus capite Considerās igit radicē huius illusionis maledixit puerīs vt et parentes eoz in ipis punirentur et vt parentū malicia de cetero nō imitarentur. venerūt qz duo vrsi et laceraverūt ex eis .xlij. pueros ppter pphete illusionē vindicandū. Q⁹ si talis pena paruulis irridentibus qui necdū rōis erant capaces facta est qualis putas senibus illudentibus inuidentibus et psequentibus reseruatur. Nimirū cum socij demonū cōuincuntur. Dolent enī velut de ppio damno cū diabolus quempiā attulit et de recuperatōne gaudent. Secundū aūt odiū est in ipm deum. de quo dñs. Nūc autē viderunt et oderunt me et patrē meū. Cui dauid respondit. Nōne qui oderunt te dñe oderā et sup inimi. tuos tabesc. Et iterū, Superbia eoz qui oderūt te ascendit semp. Super quo queri pt Vtrū deus odio haberi potest. Videt enī hoc esse cōtra naturaz summi boni. quia dicit dionisius ca. iiij. d diuinis noīb⁹. q omnibus amabile et diligibile est primū bonum et pulcrū. sed deus est ipa bonitas et pulcritudo. Ad qd respōdz doctor sanct⁹ scda scde. q. xxxiij q odium est quida motus appetitiue potentie que nō mouet nisi ab aliquo apprehenso. Deus igitur ab homine dupliciter pt apprehēdi. Uno mō fm seipm pura cū per essentiā videt p quā est ipa bonitas. quā visam nullus odio habere pt quia de rōne boni est vt ametur. et impossibile est q quis deum p essentiā vidēs odio habeat. Et ideo in beatis firma erit et taz affectuosa charitas q quilibet diliget singulos et alios sicut semetipm et pl⁹ diliget d um q̄z se et alios omnes. plus tñ diligetur a deo q̄z diliget. Alio mō videri pt deus p effectus suos cū sez inuisibilia dei p ea q facta sunt intellecta cspiciunt. Sunt igit effectus aliqui diuini qui nullo mō possūt esse cōtrarij humane voluntati. quia esse viuere intelligere est omnibus appetibile et amabile q sunt quida effectus dei. Secundū ergo qd apprehendit vt horuz datoz effectuū odio haberi nō potest cū oīa inquantū sunt tendūt in dei similitudinē que est ipm esse. Sicut etiā quida effect⁹ dei qui repugnāt inordinate voluntati sicut inflictio penarū et inhibitio peccatorum p lege diuina que repugnat volūtati p peccatū depravate. et p cōsiderationez talium effectuū ab aliquibus deus odio haberi potest inquantū apprehendit vt peccatorum. phibitor et penaz inflictor. Nō tamē quicunqz odit penas odit deum auctorē penarum. nā multi penas oduunt q tamē patienter eas ferunt ex reuerentia diuine iustitie Dicit enī Aug⁹. x. cōfessio. Q⁹ mala penalia deus tollerare iubet nō amare. Sed prumpere in odium dei punientis hoc est odiū habere ipam dei iusticiam. Ex quo vt frequenter sequit blasphemia quā horribiliter vindicatā in puero quinqz annoz scribit Greg⁹. in dialogo.

¶ Deniqz queri potest. Utrum odiuz sit maximū et grauissimum peccatorū sicut ipa charitas est maxima virtutum. Cum enim grauitas delicti cōsistit in elongatōne a deo. videtur q infidelitas sit maxim peccatum Ad quod respondet doctor ibidem Q⁹ ratio culpe consistit in auersione voluntaria a deo. Cum igitur volūtas sicut per se inheret ei quod amat. ita scdm se refugit illud quod odit. Ideo quando quis odit deum. voluntas eius fm se ab eo auertitur. In alijs autē peccatis puta cuz quis fornicatur nō auertitur a deo scdm se sed fm aliud inquantū scz appetit inordinatā delectationē que habet annexam auersionem a deo. Cum igitur id qd p se ē potius est eo qd est scdm aliud. ido odium dei est grauissimū. Quod etiā cōfirmatur ex eo. quia optimum exponitur pessimo. vt dicitur. viij. ethic. sed odium dei opponitur dilectōni dei. in qua consistit optimū hominis. ergo odium dei est

pessimuz peccatum hominis. Hinc dicit Greg⁹. xxiij. moral. Sicut nonnũq̃ grauius est peccatũ diligere q̃ ꝑpetrare ita nequius est odisse, nequiciã q̃ non fecisse. vnde et infidelitas rõnem culpe nõ habz nisi inquantũ est voluntaria. et ideo tãto grauior est quanto magis voluntaria est. Q⁹ enĩ sit voluntaria, ꝓuenit ex hoc ꝙ aliquis odio habet veritatẽ q̃ ꝓponit̃. Ex quo patz ꝙ rõ peccati infidelitatis sit ex odio dei. circa cui⁹ veritatẽ est fides. Sicut igit̃ causa potior est effectu sic odium dei magis peccatũ est q̃ infidelitas. Q⁹ si obijcit̃ peccatũ in spiritũ sanctũ est grauissimũ vtpote qꝛ est irremissibile. vt dicitur Math. xij. sicut postea videbit̃. sed odiũ dei nõ cõputat̃ inter peccata in spiritũ sanctũ. Breuiter rñdet ibidẽ doctor sanctus ꝙ sicut dicit Greg⁹. xxv. moral. Aliud est nõ bona facere. aliud vero odisse bonoꝝ datorẽ. Sicut aliud est ex p̃cipitatõne. aliud ex deliberatõne peccare Ex quo datur intelligi ꝙ odire deum oĩm bonorũ datorẽ sit ex deliberatõne peccare. qd̃ est peccatũ in spiritũ sanctũ. qd̃ peccatum in spiritũ sanctũ noĩat aliqd̃ speciale gen⁹ peccati. ideo tñ nõ ꝯputat̃ inter species peccati in spiritũ sanctũ. qꝛ generaliter inuenit̃ in omni specie peccati in spiritum sanctũ. Est enĩ velut letale virus vicioꝝ illorũ ꝙ etiã plerunq̃ diffunditur ꝑ verba blasphemie. sicut legit̃. Leuit. xiiij ꝙ filius mulieris israelitidis quẽ pepat de viro egiptio a moyse ꝓpter iniuriã ꝓximi interfecto. egressus inter filios israel iurgatus est in castris cum viro israelita et effundẽs diuinũ ꝯtemptũ in corde latẽtem. scd̃m hebre. explanauit nomẽ dñi tetragramaton ĩ publico qd̃ illicitũ erat nominare nisi in benedictõnibus sacerdotũ ⁊ maledixit nomẽ illud. Sicut adhuc multi diabolico spiritu inuidie vel ire aut odij incitati. Quo facto miserũt eum in carcerem donec scirent qua pena puniend⁹ essz que necdũ fuerat a dño determinata. Et ait dñs. Educ blasphemũ et lapidet eum oĩs ꝑpl̃s. Et ad filios israel loq̃ris. Qui blasphemauerit nomẽ dñi morte moriat̃. lapidibus obruet eũz oĩs populus siue seruus sit siue ꝑegrinus.

Sermo xl. de multiplici detractione ac eius detestatione.

Non maledices surdo nec corã ceco pones offendiculum sed timebis dñm deũ tuũ. Leuiti. xix. Hec ad literaz posita sunt inter mãdata diuine legis vtpote ꝯtraria fraterne caritati. p̃cepta negatiua q̃ obligãt ad semp. Nimirũ cum hoc ꝑpetrare viciũ execrabile iudicat̃ ex eo ꝙ surd⁹ ad obiecta rñdet ñ queat Cec⁹ offendiculũ vitare nõ valeat. Sicut crudelius iudicat̃ seuiciaz ostẽdere in corꝑe mortuo vel languẽti q̃ sano ac se defendere valenti. Scd̃m glosam aũt iuxta nostrũ ꝓpositũ. Surdo maledicit qui absenti et nõ audiẽti detrahit cũ absens minus surdo p̃t audire. An nõ execranda maledictio fame alteri⁹ derogatio. Et offendiculũ ponit coraz ceco qui detrahentẽ auscultat. Detrahens enĩ cecus est nesciẽs cernere q̃ sunt ad ꝓfectũ eius vel enĩ ignorat facti certitudinẽ aut faciẽtis intentionẽ vel faciẽdi causam. nihilominus tñ temerarie iudicãs ad ꝑtem sinistram interpretari p̃sumit cũ tñ iubemur incerta semp ĩ melius interp̃tari. Cecus est inq̃ nõ preuidens ex hoc maximã animarũ iacturã cum vnica detractione tres simul perimit. scz detrahentẽ audientem et cui detrahit. imo plerũq̃ mille milia simul ꝑimit. Et causam ostẽdit Eccle. xix. dicẽs. Sicut sagitta infixa femori canis. sic verbũ in corde stulti. Non enĩ canis quiescit donec sagittã amouerit. nec stultus tacebit donec verbũ maluz qd̃ de ꝓximo audiuit alijs retulerit. Et hec ẽ altera filia pessime matris inuidie quã cauere iubet dñs in verbis ꝓpositis. Non maledices ⁊c̃. Iuxta ꝯsilium beati bern̄. O homo noli esse aliene vite aut temerarius iudex aut coriosus explorator. Dicit eĩ doctor sanct⁹ scd̃a scd̃e. q. lxxiij. Q⁹ d̃tractor ẽ denigrator fame alie ne ꝑ occulta verba q̃ q̃tũ in ip̃o est facit habere malã opinionẽ de eo ꝯ quẽ loquit̃. Dicuntur

aũt occulta nõ simpliciter sed ꝓpationẽ ad eũ de quo locunt̃ qz eo absente z ignorãte dicunt̃. Et trahit originẽ ex inuidia q̃ ꝓpriã gloriã zelãs nititr̃ qualitercũq; minuere gloriã vel gratiã primi. De q̃ vicõ dicit glo. sup illud ℟o. j. Detractores dõ odibiles. qõ ideo addit̃ ne leue putet̃ ꝓpt̃ hoc qõ ꝓsistit in verbis. Cũ igit̃ pctã verborũ maxie fm intentionẽ iudicãde sunt. Notandũ est q; detractio qñq; fieri ꝑt sine peccato. qñq; cũ veniali. qñq; vero cũ mortali. Sine peccato aũt fieri ꝑt; sex modis obseruatis debitis circumstãtijs. Primo ꝓpter eius correctiõez de q̃ loquit̃ vtpote cũ aliq̃s mala de ꝓrio his q̃ tenent̃ eaz corrigere z emẽdare dicit. Sicut ꝑri magistro dño et ad hoc tenet̃. alias ei incurreret pctm alienũ. Quicũq; enĩ ductus humano fauore aut ꝑcio z̃. tacz peccatũ ab alio ꝓpetrandũ vel nõ manifestat ꝓpetratũ. cũ tñ ꝑ reuelationẽ verisimr̃ spẽrat emendationẽ. pctm alienũ incurrit vt videbit̃ infra. Secũdo ꝓpter bonũ publice iusticie. ꝓpt̃ qõ ꝑt q̃s aliũ accusare corã iudice. imo plerũq; tenet̃. Dic ei Aug⁹ q; q̃ veritatẽ occultat z q̃ ꝓdit mendaciũ vterq; reꝰ est. ille qz ꝓdesse nõ vult. ille qz nocere desiderat. Ad cuius euidentiã dicit sanct⁹ tho. ꝟa ſe. q. lxx. q; ea q̃ etiã ꝓmittunt̃ sub secreto si ꝓtinet ad corruptionẽ multitudis spũalẽ vel corpalẽ aut ℊue damnũ alicui⁹ in reb⁹ fama vel morte scãdalo z̃. hec statim ꝓpallare tenet̃ testificando vel denunciãdo. Quia ꝫ hoc debitũ fidelitatis aut fidei qõ alteri exhibere tenetur. secreti ꝓmissũ obligare nõ ꝑt. In cuius argumentũ ꝓcepit dñs Deut. xxj. Si genuerit hõ filiũ ꝓtumacẽ z ꝓterũ q̃ nõ audierit ꝑentũ impiũ. z coercit⁹ obedire noluerit ducẽt eũ ad seniores z accusabunt morteq; morient̃. vt ptz ibidẽ. Tercio ꝓpt̃ instructionẽ audiẽtiũ ut caueãt sibi a facere. Dõ sane intelligendũ ẽ õ malis iã manifestis z correctis õina seueritate ꝓhũana; eq̃tate ꝑ q̃ correctõe audiẽs tñore ꝓcuciat̃. Quarto ꝓpter audientiũ cautelã ne ꝓtagiõez ꝓuersatõe mutua õcipiant̃ eoꝝ maliciã ignorãtes. Quinto ad correctiõz absentiũ cũ scz alicui amico fideli q̃ absentis zelat honorẽ z ꝓfectũ reuelant̃ defect⁹ vt ei vlteri⁹ ꝓferat ad correctõz. Sexto ꝓpter ꝓpassionẽ absentiũ alteri impmendã vt ꝓuocet̃ ad orandũ ꝑ taliũ ꝓuersione et emẽdatõe. Vt aũt i ℣ nõ decipiat̃ ille q̃ sic mala loq̃t̃ õ absentib⁹ videat si i se habeat cũ caritate quã ꝑ t̃ mẽ hz ad filiũ t̃ filiã. Et ad hec ꝓgnoscẽdũ pẽsat si ex corãdiali ꝓpassiõe corãsuũ ad ℣ moueat̃ ita q; cũ dolore cordis loq̃t̃. Nã cũ mẽ filiũ t̃ filie õfect⁹ medico dz ꝓponere ꝑ dolore cordis nescit ℣ba pfctẽ exꝑmere z si possz vno℣bo medico satisfacere nollet vtiq; plura supaddere. Scõo vero detractio fieri ꝑt cũ pctõ mortali. Nã cũ peccata ℣boꝝ sint̃ potissime ex intẽtõe dicẽtis iudicãda et detractõ fm suã rõez ordinat̃ ad denigrandã famã alicui⁹. ille ꝓpe detrahit q̃ ad hoc de aliq̃ obloq̃t̃ eo absente. vt ei⁹ famã denigret cui⁹ peccatũ valde graue est Quia inter res tales videt̃ fama ꝑcioſi oꝝ ꝑ cui⁹ defectũ q̃s impedit̃ a mltis bene agẽdis. Et iõ ꝑ se loquẽdo ẽ mortale peccatũ. Võ fieri ꝑt sex modis. Prio cũ q̃s peccatũ fratris occultũ indebito mõ vel indebita intentõe reuelat. Sicut q̃daz reuelãt illis q̃bus nulla rõnabili cã cogitur reuelare. vel si reuelat eo mõ q̃ debz non tñ ea intentõne qua debet. Sicut nõnulli simulata cõscientia vel amoze ꝑtensis gemitibus velut cõpassione vel dolore cõstricti dicunt se mala fratris reuelare vt corrigat̃ et instruatur cũ tamẽ nullo istorum sed sua malicia moueant̃. Scõo cũ q̃s peccatũ iã reuelatũ verbis malignis aggranatur. sicut habet̃. iij. ℟e. xiij. q; cum absalon interemisset in ꝓuinio fratrẽ suũ amon statĩ ꝓuenit fama ad dauid q; occidisset absalõ oẽs filios regꝫ nec vn⁹ q̃dez remãsit Tercio vero cũ q̃s alteri pctm falso impoit ex malicia ꝓpa t̃ suspitõe temeraria qõ execrabile ẽ corã deo Sic ã cilla pessima õtraxit z ĩpperauit sare q; essz interfectrix viroꝝ suoꝝ. ut õr Thob. iij. Et ℣ impositõ falsa fieri solz ad augẽdã ꝓpãgriam t̃ velãdã ꝓpã maliciã. sic dña ipudica cui fuiebat ioseph ipm falso ẽmĩata

est apud virum suũ. Gen̄. xxxviij. Et iniq̄ iudices Susannã innocentẽ. Daniel. xij. Quarto vero cum id quod bonũ est dicit intentione mala factum qđ omni neq̄cia nequius est. Isa. v. De q̄ dicitis bonum malũ et malũ bonũ. Sic principes filiorũ amon nũcijs ad dauid missis ad ꝯsolandũ regem. De morte patris detraxerũt peruertẽtes eiꝰ ĩtentionẽ. fuerũtq̄ causa multorũ maloꝝ et belloꝝ. vt habet̄ pleniꝰ. ij. Re. x. sic scrutãtes maliciose opera alioꝝ oĩa prauo ꝑuertunt iudicio. Si ieiunas te dicunt ypocritã. si comedis voratorẽ. si quiescis pigrũ. si ambulas inquietũ. si taces stultũ. si loq̄ris p̄sumptuosum vel garrulũ. si tua erogas. vane glorie cupidũ. si nõ erogas auarũ. Sic ieiunãte Johãne baptista dicebãt. demoniũ habet. Jesu vero comedente dicebãt. ecce homo vorator ⁊ potator vini. Quinto aũt bonuz alterius iaz ꝯgnitũ diminuẽdo. Sicut dicente dño ad sathan. Nunq̄d cõsiderasti seruũ meum Job ꝙ nõ sit ei similis ĩ terra? Diabolꝰ rñdit primo. Nunq̄d frustra Job timet deũ ⁊c̄. Secundo vero. Pellẽ ꝓ pelle et omnia que habet homo dabit ꝓ anima sua. Et sic neutrũ ascripsit diuine charitati que gratũ reddit operatũ. Similiter et mala soror moysi audita eiꝰ separatõne a thoro cõiugali indignabũda respondit detractorie dicẽs. Nũ ꝑ soluz moysen locutus est dñs! Nõne et nobis similiter locutus est? vt patet infra. Sexto deniq̄ bonũ alterius sibi cognitũ reticẽdo qñ dicit debet et hoc ꝓpter affectũ aliquẽ viciosum. Hec aũt omnia si fiũt cum intentione deliberata denigrãdi famã alterius. vt ip̄e gloriosior appareat et alter vilior. nõ sunt solũ mortalia sed etiã deo execrabilia. quia detractores deo odibiles sicut claret in vindicta horribilissima detractoribus a deo inflicta ꝙ nusq̄ similis vindicta repitur. vt patz infra de chore dathan et abyron. ¶ Tercio fit detractio cum veniali peccato nõ ex malignitate sed ex quadã leuitate et ꝓpter aliquod nõ necessariũ nisi forte verbũ sit taz graue qđ notabiliter famã alicuius ledat p̄sertim in his que ꝑtinẽt ad honestatẽ vite. qꝛ ex hoc ip̄o genere verboꝝ habet rõnem peccati mortalis. male vero loqui ex quadã deprauata cõsuetudine ad satisfaciendũ ꝓprie loquacitati ⁊ libidini loquẽdi vt tempus ꝑ talia trãseat vix aut nũq̄ a peccato excusatur ⁊ sepe trãsit in mortale. Deniq̄ peccatũ detractõnis tãto grauius est furto vel rapina q̄to fama p̄ciosior rebus exterioribus. Dura est ista sententia sed verissima et cum ita sit tñ vt dicit Jeronimus. Tantũ huiꝰ mali libido mẽtes hominũ inuasit ꝙ q̄ ꝓcul ab alijs peccatis recesserunt in istud quasi in vltimũ laqueũ diaboli incidũt. qꝛ pene ab oĩbus libenter audit̄. Hec ille. ¶ Hic merito querendũ est de audientibꝰ detractorẽ Vtrũ scz tm̄ peccant q̄tũ detractor p̄sertim cũ dicit Gerñ. Detrahere aut detrahentẽ audire. quid hoꝝ damnabiliꝰ nõ facile dixerim. Ad qđ respõdet sanctꝰ tho. scđa scđe. q. lxxiij. Q. si q̄s audiat detractõnes, ⁊ ꝓferentẽ inducit ad detrahendũ vel saltẽ ei placet detractio ꝓpter odium eius cui detrahit̄. nõ minus peccat q̄ detrahens et qñq̄ magis. Si vero audit absolute absq̄ resistentia. videtur detractori cõsentire et sic peccati ꝑticeps efficit̄. Si vero ei peccatũ nõ placet sed ex timore negligẽtia vel verecũdia quadã omittit detrahentẽ repellere et ostendere ꝙ ei detractio displiceat et tunc quidẽ peccat sed multo minus q̄ detrahẽs et plerunq̄ venialiter. p̄t tñ eẽ mortale. cũ aũt alicui ex officio vel cura incũbit detrahentẽ corrigere. vel ꝓpter aliqđ ꝑiculũ inde sequẽs vel ꝓpter radicẽ qua timor humanus aliunde esse potest mortale peccatũ. vt patz infra. Non tamẽ debet semꝑ quis resistere detractori arguendo eum de falsitate maxime si sciat verum esse quod dicit̄ sed debet eum verbis redarguere de h̄ ꝙ peccat detrahendo fratri vel saltem ostẽdere signo aliquo ꝙ ei detractio displiceat scz per tristiciam faciei. Quia dicit̄ Prouerbio. xxv. Ventus aquilo dissipat pluuias et facies tristis linguã detrahentẽ. ¶ Deniq̄ detractor quõ restituere tenet̄

alteri famā suaz ostendit ibidē. q. lxxij. dicens. Q. quis p̄t alteri famā auferre tripliciter. Uno modo verū dicēdo ⁊ iuste accusando. puta cum prodit crimē alterius ordine debito seruato. et tunc nō tenetur ad fame restitutionē. Alio mō falsum dicendo et iniuste et tūc tenetur omnino famam restituere cōfitendo se falsuz dixisse et iniuste. Tercio modo verū dicēdo sed iniuste ⁊ ordine indebito. et tunc tenetur ad restitutionē quantū pōt sine mēdacio puta vt dicat se male dixisse vel q̄ iniuste eum diffamauit. vel si nō potest restituere famā: debet illi alio modo recōpensare sicut ⁊ in alijs iniurijs. ꝓbant̄ hec in decretis. v. q. j. c. quidem. et. xiiij. q. vj. Si res. Hoc aūt viciū comitat̄ plerūq; velut comes indiuiduus susurriū Nimirū cum cōueniant in materia ⁊ etiā in forma. id est modo loquendi. quia vterq; malū occulte loquitur de ꝓximo. et ideo sepius vnuz ꝓ alio ponit̄. Differūt tñ in fine quia detractor intendēs denigrare famaz ꝓximi ea ꝓfert ex quibus maxime p̄t diffamari. sed susurro intendēs amiciciā separe profert ea que possunt cōtra ꝓximum audientē cōmouere. Eccle. xxviij. Vir peccator turbabit amicos ⁊ in medio pacē habentium immittit inimiciciā. Q. d viciū alio nomine dicit̄ bilinguis. qz cū sit amicicia inter duos susurro nitit̄ hanc amiciciā ex vtraq; ꝑte rumpe. et sic velut duab⁹ linguis vtitur ad duos. dicens vnicuiq; malum de altero. Ideo subdit ibidē. Eccle. Susurro et bilinguis maledictus. multos enī turbauit pacē habētes ⁊ dispersit illos de gente ad gentē. Ciuitates muratas destruxit et domos magnatorū effodit ⁊c. Sequitur. qui respicit illū non habebit requiē nec habebat amictum in quo requiescat. Beat⁹ qui tectus est a lingua neq̄. Nimirū cū dicit sanctus Tho. scda scde. q. lxxiiij. q̄ susurratio peior est q̄ detractio. qz prima nitit̄ auferre amiciciam que melior est fama que tollit̄ ꝑ detractōnem. Et etiā melior est q̄ honor q̄ tollit̄ ꝑ cōtumeliā sicut amari melius est q̄ honorari. scdm phm. viij. ethicoꝝ. Hinc dicit̄ Eccle. vj. Amico fideli nulla est cōparatō et nō est digna ponderatio auri et argēti cōtra bonitatē fidei illius. Amicus enim fidelis medicamentū vite ⁊ mortalitatis et qui metuūt dñm inueniūt illū. Et ideo ꝑ cōsequēs pessimū est inter amicos seminare discordiā. Prouer. vj. Tu igit̄ prudens auditor si bilinguē effugere desideras audi ꝯsiliū sapiētis. Eccle. xxviij. Lingua testificās adducet mortē si sufflauerz quasi ignis exardebit. et si expueris sup illam extinguetur vtraq; ex ore proficiscuntur.

Sermo. xli. de accidia et eius effectu

Vade ad formicā o piger et cōsidera vias eius et disce sapientiā. Prouer. vj. Ad cōfusionē hoīs pigri qui lapidand⁹ est lapide luteo et stercoribus boū remittit eū sapiens ad animal exiguū vt ab eo discat sapientiā ⁊ pudore ꝑfundat̄. Nā primo debet ꝯsiderare vias eius. nō dicit viā in q̄ notat̄ ei⁹ vari⁹ discursus ꝓ cibo querēdo donec inueniat ī estate vt ī hyeme habeat vñ viuat. Ad eoꝝ ꝯfusionē inexplicabili d̄siderio fatigati ꝓ cibo corꝑali sel̄ī septimana grauant̄ ad sermonē veīre vt ibi cibū colligāt. qz nō ī solo pane viuit hō. nā moyses vltra ꝯditionē cibi corꝑalis ex cōsortio ⁊ frequētia diuinoꝝ eloq̄oꝝ. Ieiunauit vice scda. xl. dieb⁹ ⁊. xl. noctib⁹. Secūdo ꝯsideret q̄ formice ī oꝑe ducē nō habeāt hoīez. cui⁹ exēplo mouent̄ ad laborādū qz exēpla magꝫ ꝓuocāt q̄ verba. nec etiā p̄ceptorē vel instructorē hñt cuius instructōne doceant̄ ad illā sollicitudinē sibi exhibendā Nā quidē p̄ncipē l̄ supiorē hñt a q̄ eoꝝ negligētia pūiat̄. cū tñ hō habeat xp̄m exēplo suo ꝯmonētē ⁊ dicentez. Exempluz dedi vobis vt quēadmodum ego feci ita et vos faciatis. habet secūdo christum docentem et instruentez in suis euangelijs. quia cepit Iesus primo facere. secundo docere non solū legis mandatū sed ec̄ euāgelij ꝑfectionē vt diceret. nisi habūdauerit iusticia vr̄a pl⁹ q̄ scribaꝝ

et phariseoꝝ nō intrabitis in regnū celo-
rum. Habet tercio christū principē ⁊ iudi
cem inflexibilē a quo eius negligētia rigi
de punietur. qz pater nō iudicat quemq̄
sed oē iudiciū dedit illo dicente Data est
mihi potestas in celo et in terra. ¶ Ter-
cio cōsideret q̄ formice eligūt grana pu-
ra ⁊ optima tritici ordeū refutātes in ci-
bum suū qō in ꝓte decorticāt ne crescant
ad eoꝝ ꝓfusionē. Q̄m iuxta verbū apli.
Al veritate quidē auertūt auditū. ad fabu
las aūt conuertunt. venanē fabulas. frequē
tant scurrilia ⁊ detractoria vt tps dedu-
cant. Vade igit ad formicā ⁊c. ¶ Docvi
ciū tm̄ deo displicet cuꝰ ꝑ opa voluntati
cōcordant angelici spūs q̄ diceret Luc.
xv. Gaudiū est angelis sup̄ vno peccato-
re penitentiā agente q̄ supra nonaginta
nouē iustis q̄ nō indigēt penitentia. Q̄d
exponit Greg⁹. de iustis q̄ se gerunt desi
diose ⁊ de peccatore ad penitentiā feruē
te. Nimirū cū possibile sit peccatorē pri-
ma die sue conuersionis tāto feruore ⁊ amo
re flagrescere q̄ in pmordio conuersiōis me-
rito saltē essentiali ꝓferat. xcix. iustis. vt
ptz in maria magdalena q̄ tāto estuabat
ardore charitatis vt ad pedes Jesu ꝓ-
strata mereretē nō solū culpe sed ⁊ reatus
eius plenariā remissionē. Jn cuius etiaz
argumētū dixit dns pharuleis. q̄ se iustos
iactabāt sed desides nō aduertebāt. Pu
blicani ⁊ meretrices p̄cedēt vos in regnū
dei. Q̄n viciū hoc detestabil diuinā bo-
nitatē ad vomitū ꝓuocare solet. Sicut ait
Apoc. iij. Vtinā frigidus esses aut cali-
dus. sed qz tepid⁹ es ⁊ nec calid⁹ nec fri
gid⁹ incipiā te euomere de ore meo. Q̄d
exponēs Greg⁹ in pastorali dicit. Calid⁹
est qui bona studia et ꝓsummat. Frigidus
vero qui ꝓsummēda nō inchoat. Et sicut
a frigore p tepore trāsit ad calorē ita a
calore p tepore redit ad frigus. et sequit.
Sed sicut ante tepore frigus est in spe sic
post frigus tepor est in desperatōne. Qui
enī adhuc in peccatis est conuersionis fidu
ciā nō amittit. Qui vero post conuersionē
tepuit etiā spem que eē potuit de peccato
re subtraxit. Notate verba. Vaz hi sunt
qui vitam ꝓpriā negligētes alienā teme-
rarie iudicant. Nō enī quisq̄ potest iuffi-
cere mala nō agere nisi studeat etiā bonis
opibus habundare. Cū de ficulnea q̄ fru
ctū malū nō attulit nec bonū ꝓtulit dns
sententiā intulerit dicēs. Succide illā vt
quid etiā terrā occupat. Cum in detesta-
tionē maledixit eo q̄ nō inuenerat fructꝰ
in ea. qz omnis arbor q̄ nō facit fructū bo
num excidet ⁊ in ignē mittetur. et seruuz
inutilē ligatis manib⁹ ⁊ pedibus ꝓici iu-
bet in tenebras exteriores. Accidia ḡ fm b
Damas. est quedā tristicia aggrauās ani
mū hoīs vt nihil ei agere libeat ⁊ sic im-
portat accidia qōdā tediū opandi. Dmōi
ergo tristicia q̄nq̄ mala est fm se q̄nq̄ fm
suū effectū. fm se quidē est mala q̄n est de
eo q̄ est vere bonū licet sit apparēs malū
sicut dicit sanct⁹ Tho. 2a 2e. q. xxxj. Sicut
tristicia q̄ fit de spūali bono sicut q̄dā po-
tentes sunt vt faciāt mala. bñ aūt facere
nesciērūt. hinc in figura. Dēm escā abbo-
minata est aīa eoꝝ celestē scz. et ideo ap-
propinquauerūt ad portas mortꝭ nihilo-
min⁹ tñ ocupierūt carnes ⁊ pisces. Quia
nimiz sic carnalibus spūalia desipiūt. ita
spūalia deserētes ad carnalia declīare ne
cesse est. nā vt dic̄ phs. viij. ethi. Nullus
diu manere ꝑt absq̄ delectatōe cū tristi-
cia. Et iō corpalia delectamēta repetunt
lingentes vel in sentib⁹ ⁊ vrticis donec la
queo capiunt eterne dānatōis Et fm hoc
accidia est torpor mētis bona negligētis
inchoare. Q̄d fieri solet in tepidis qui ex
eo q̄ maiora manifesta vicia vitare vi-
deantur. formicatōnes cōmessatōnes spe
ctacula iniusta negocia pompositates et
quasi penitētia nō indigētes et p detesta
bilez tepiditatē intus a diabolo grauiter
feriunt ⁊ a ꝓpriis cōcupiscentiis vt vndi
q̄ fluant impugnatōnes diuersarū cōcupi
scentiarum et inde detratōnes temeraria
iudicia veterum delictorum reuolutōnes
Ex quibus sequitur mala securа conscie
tia cuius remorsuz veteri ꝓfessioni q̄si mi
nus ꝓfecte imputam⁹ qō reuera presenti
tepiditati cōferendum est quo fit q̄ fasti-
diens spiritualia sensualibus pascit quez

diabolus sub mensa criminaliū viciorū desideriis pascit. cum ad ipam mensam nec dum attrahere prevalet. Qui bene figuratus est in adonibeseth rege. Judicū. j. Qui devictis. lxx. regibus ex crudelitate quadā et superbia ad ostensionē victoriarū quas habuerat amputatis in eis summitatibus manuū ac pedū reliquit in domo sua vt colligerēt cibū sub mensa ei⁹. Qui tandē captus a iuda ⁊ ꝓuatis omnib⁹ articulis manuū ac pedū ait. merito hec mihi fecit dñs. Ego enim. lxx. reges in bello cepera qui summitatibus manuū et pedum amputatis colligebāt sub mēsa mea ciborum reliquias. Rex iste diabolus est vsq; in finem mundi regnaturus qui nunc tepidorū manus ꝑcidit. vsus mēbroꝝ ad oīa salubria reddens ineptos vt colligāt cibos sub mensa ei⁹ que plena est cibis mortiferis nec satiare queunt miserū famelicum. Esuriūt enī aures seculi rumores vanitates symphonias cantilenas. Gustus sapores voluptates visus curiositates. Hinc dicit Prouer. xxj. Desideria occidunt pigrum. noluerunt enī quicq; manus eius operari tota die cōcupiscit et desiderat. Ex quo sequitur ibidē. xxiiij. Per agrum hominis pigri trāsiui et ꝑ vineam stulti et ecce totū repleuerāt vrtice operuerant superficiem eius spine. Eccl⁹a. quia in corde negligentiū ꝓrurientia terrena desideria pullulant et punctōnes viciorum In desideriis est enī oīs ociosus. in fine vero dierū abscidentur diabolo summitates manuū et pedū. qz de cetero impotēs erit ad temptandū bonos ⁊ puniendū malos. quia tunc punientur sola diuina iusticia. Secundo tristicia mala est scōz suum effectū. Nā tristicia q̄ est de vero malo est mala fm suū effectū si sic aggrauat hominē vt eum totaliter a bono retrahat Hinc enī apls. ij. Corinth. vij. Nō vult vt penitēs maiori tristicia de peccato absorbeat. Ex quibus liquet q̄ tristicia de peccatis q̄ ꝑfectū impedit bonoꝝ operum et affectum a deo elongat. efficiēs penitentes quasi vulneratos dormiētes in sepulcris pusillanimitatis et desperatōnis. salubri cautela dēclinanda est ne ex assumpta medela debitor fiat cuz chayn dicēte Maior est iniquitas mea q̄ vt veniā merear. nō tamē semꝑ talis accidia est mortale peccatū. Non sunt enī mortalia petā nisi qñ suam perfectionem cōsumunt cum cōsumatio est in cōsensu rōnis. Et ideo si sit inchoatio peccati in sola sensualitate ⁊ non queniant ad cōsensum rōnis tunc ꝓpter imperfectionē actus est veniale peccatum. Si vero pertingit ad rationē que cōsentit in horrorem et detestationē diuini boni carne ꝓtra spiritum reluctante et prevalente est peccatum mortale. Cū igitur fm philosophum. viij. ethicoꝝ. nullus diu absq; electa rōne manere potest cum tristicia necesse est q̄ ex tristicia que ducit in accidiam aliquod duplex oriatur.

Primum est q̄ homo recedat a cōtristantibus. Secundū est q̄ ad alia se trāsferat in quibus delectetur. Et l. dm hec duo ponit Greg⁹. sex filias accidie. iij. morales. quarum quinq; auertunt hominē a bono incōmutabili. sexta vo conuertit eū ad bonū cōmutabile. Nā in fuga tristicie que detestabile opaī accidiā. talis ꝓcessus attendit. Qz ꝓmo fugit ꝓtristātia Spūalia aūt bona de quib⁹ tristaī accidia. sunt et finis et ea que sunt ad finem. Fuga igit finis fit ꝑ desperationē q̄ fugit deū. peccatorib⁹ enī se obīcit tanq; speculum tenere iusticie et discrete tetributōis Cū ergo desperat a peccato posse resistere vel ex pusillanimitate cōtemnit attemptare. licet habet vniuersalez existimatōnem verā de remissione peccatoꝝ. desperat tn̄ de misericordia diuina ꝓpter ꝓticularem eius indispositionē in qua nō sit ei sperandū ꝺ venia. ⁊ sic refugit diuinā memoriā ⁊ recōsiliationē cū his q̄ dixerunt. desperauimus. post ꝓcupiscentias nr̄as ibim⁹. Mirū cū ei⁹ mēoria semꝑ ingerit ꝓscientie remorsuz ⁊ seueritatis iudicium. Fuga vero eoꝝ q̄ sunt ad finē tanq; ad arduа q̄ subsunt ꝓfitis fit per pusillanimitatem. De qua dicit doctor sanct⁹ scōa scōe q. cxxxiij. q̄ sicut per presumptionē quis nititī ad maiora q̄ possit. et sic excedit ꝑ c

portionem sue potentie. Sic pusilanimis deficit a ꝓportōne sue potētie dū recusat ad id tendere qđ est sue potētie ꝯmensuratum. Et ideo peccatū est sicut p̄sumptō qꝛ est ꝯtra naturalē ordinē quo vnaqueq; res naturaliter inclinat̄ ad exequendam actionē sue potētie ꝯmensurari. Hinc est ꝙ seruus qui acceptaꝫ pecuniā dñi sui fodens in terra nec ponēs ad vsurā ꝓpter quendā pusillanimitatis timorē punitur a dño. Math. xxj. Quantū vero ad ea q̄ ꝑtinent ad ꝯmunem iusticiā fit fuga ꝑ torporē circa p̄cepta quā vix aduertit de p̄ceptoꝝ obseruantia. Secūdo vero impugnat ea que tristiciā ingerunt. que scꝫ impugnatio quādoq; est cōtra hoīes qui ad bona spiritualia ꝓuocāt et inducūt. arguunt obsecrāt increpant. Sicut q̄ dicunt. predicate nobis placentia videte nobis errores. odio habent corripientē in porta et ꝑfecte loquentez abhominati sunt. Sic achab delectat⁹ in ꝓphetis baal falsa. sed placentia ꝓphetantibus ꝓuocatus vt cōsuleret ⁊ ꝓphetā dñi rñdit Ego odi eum qꝛ nō ꝓphetat mihi bonum sed semꝑ id qđ est malū. Similiter et manasses rex filius ezechie. Et sic ponitur rancor accidie filia qui importat quandā indignatōnem cōtra ꝓximū instruentē. Quandoq; vero talis impugnatio se extendit ad bona spūalia in quorū detestationē aliquis adducitur. eius veritatē et virtutē impugnans verbis et derogās affirmās humilitatē esse ypocrisim grauitatē tristiciam ⁊c̄. Et hoc ꝓprie est malicia qua sub velamine excusatōnis virtutes obnubilat et impugnat. Quantū deniq; ad scđm p̄ncipale scꝫ ad cōuersionem ad bonū mutabile inquantū ꝓpter tristiciā quis a spiritualibus se transfert ad exteriora delectabilia. ponitur accidie filia mentis euagatio circa illicita. Que fert̄ ad diuersa cōcupiscibilia cupiditatis et voluptatis in quibus suꝑuacue ꝯpeditus fere oīa bona amittit. nature gratie glorie. Dicēte dño Luce. xix. de seruo pigro. Auferte ab eo mnam. quia omni habenti (scꝫ voluntatē feruidā bene operandi) dabit̄ ab eo aūt q̄ nō hꝫ scꝫ illā ⁊ qđ hꝫ đ gr̄a auferat̄ ab eo ⁊ sic priuat̄ toto fructu presentis vite. De q̄ Bern̄. q̄ꝫ mitius me p̄uares amara mors vite vsu q̄ꝫ fructu Nā vita sine fructu grauior mors. quia duplex malū parat̄ ligno infructuoso securis scꝫ et ignis. Deniq; si nos damnificaret accidia detestabilis in amissione tp̄is inexpressibilis esset illa iactura. licet multi damnū illud nō ponderant. Ponderabit tñ qui tp̄s expensum ad ictū oculi requiret in iudicio. Hinc ait Bern̄. Nō parum estimes tēpus quod in factis vel dictis expendit̄ ociosis. volat verbum irreuocabile. volat tp̄s irremediabile. nec aduertit insipiēs quid amittat Sed q̄ꝫ vile modo reputat̄. taꝫ preciosuꝫ esset postmodū impijs si reuocatio ei⁹ essꝫ possibilis. Q⁹ ꝓ vna horula ad agendaꝫ penitentiā daret tantā massaꝫ au[illegible] q̄ totius terre magnitudini coequet̄.

Sermo xlij. de peccatis alienis

Videte quomodo caute ambuletꝫ. ad Ephe. v. Querit doctor sanctus sup. ij. sen. dis. xxiiij. Vtruꝫ peccatū veniale possit fieri mortale presertim cum dicit Aug⁹ de venialibus loquens. Ista leuia noli negligere si cōtemnis. quādo ponderas expauesce. quādo numeras multa leuia faciūt vnum grande. multe gutte flumen implēt multa grana faciunt massaꝫ. Ad quod respondet ibidem ꝙ peccatum veniale fieri mortale potest intelligi tripliciter. Prīo ꝙ idem actus numero qui primo fuit veniale postmodū fiat mortale qđ esse nō p̄t qꝛ idē act⁹ resumi nō p̄t. si tñ in illo veniali moriat̄ cū mortali. etiaꝫ ꝓ veniali ꝑpetuo cruciabit̄. vt patꝫ infra. Scđo mō ꝙ mlta veīalia ꝑtingāt ad q̄ꝫtitatē mortal̄ qđ ꝑ se loquēdo ē īpossibile. qꝛ ī infinitum mortale distat a veīali cuꝫ mortale tollat īfinitū bonū scꝫ increatū. ꝑ veīale ꝟo tollitur q̄d creatū s. feruor caritatꝫ sꝫ ꝑ accidēs est possibile. Cū eī veīale sit dispositio ad mortale ex veniali frequētato fit q̄dā ꝓnitas ad peccandū etiā mortaliter. Nam

q̃to magis cõsuescit in op̃e tãto magis si
bi placet in illo. Quia, signũ habitus est
delectatio s̃m ph̃m in. ij. ethic̃. Et ex hoc
in venialibus qñq; ꝑtingũt ad cõtemptũ
mortalẽ ⁊ libidinẽ. Et ex hoc sumit̃ terci
us modus quo scz actus aliq̃s ex suo gene
re venialis aliquo modo fiat mortalis. ⁊
hoc ẽ possibile si tm̃ placeat vt in eo finis
cõstituatur. Nam qꝛ finis maxĩe sit ad di
lectum. oportet ꝙ illud in quo finis cõsti
tuitur supra deum diligat̃ quod est morta
le peccatũ. Cuius expressissimũ est signuz
cum q̃s tm̃ alicui rei nõ ꝓhibite adheret
vt etiam sentiat si esset ꝓhibitũ illud tñ se
minime relicturi vt patz in quibusdã hi
strionibus qui vera sectantur ocia ⁊ in si
milibus. Videte ergo quõ caute ⁊c̃. Me
rito quidẽ cum cuncti gressus et op̃a cogi
tatõnes delectatõnes affectõnes cõsen
sus et minutissima tempoꝝ momẽta. Di
stricto iudicio reseruant̃ vbi quicq̃d bonũ
nõ est ꝓ malo reputabitur. Unde tremẽs
p̃s. dicit. Delicta q̃s intelligit. quasi dice
ret nullus. hinc petit a duob⁹ absolui. Ab
occultis inquit meis id est in me latenti
bus munda me dñe ⁊ ab alienis scz pecca
tis que sunt aliunde parce seruo tuo. Et
quia paucoꝝ est ad moduz discernere pec
cata aliena. de eoꝝ districtõne nobis ser
mo presens incumbit. Que tangit sanct⁹
Thomas sup. iiij. dis. xv. et cõtinentur in
his versibus. Iussio consilium cõsensus
palpo recursus. Participãs mut⁹ nõ ob
stans nõ manifestans. Primũ ergo pctm̃
est iussio qd̃ est supioꝝ ad subditos cuius
cunq; cõditionis fuerint siue ad priuataz
familiã vel ad ꝯmunẽ iurisdictionẽ spũa
lem vel tꝑalem. In quibus quia p̃cipiẽs
est principalis operans particeps est ve
lut actu ꝓprio ꝑficiens. ⁊ si iniusticiã pre
cipit tenetur ad restitutionẽ. Audiãt hec
qui subditos cogũt ad sabbati violationẽ
furtũ rapinã homicidiũ et alia quecunq;
vicia quoꝝ se reputẽt actores p̃ncipales.
Sicut claret. ij. Re. xj. In dauid qui lite
ris dumtaxat vriam poni mãdauit ex ad
uerso belli vbi fortissimũ erat preliũ ⁊ de
relinq̃ vt ꝑcussus interiret. qd̃ ⁊ factũ est
Mira res misit dominus ad dauid Na
than ꝓphetam dicẽs. O dauid. Ecce ego
vnxi te regẽ sup̃ israel ⁊ erui de manu saul
dans tibi vxores dñi tui in synu tuo. de
diq; tibi domum israel ⁊ iuda. quia si ꝑua
sunt hec. adijciã tibi multa maiora. Qua
re ergo cõtempsisti verbum id est p̃ceptũ
dñi vt interficeres vriã gladio filioꝝ amõ
et acciperes vxorem eius. Quãobrez nõ
recedet gladius de domo tua vsq; in sem
piternum. Unde in veteri lege iubet̃ ad
sanctificationẽ iumentũ quiescere ne p̃ci
pientis maculetur affectio. Secunduz
peccatũ est cõsilium in peccatum. qd̃ esse
potest omniũ maliuoloꝝ qui cõsilium qd̃
cunq; cõferunt in mortale viciũ scienter:
mortaliter peccant. magis tamẽ hi obli
gantur qui ad iniusticiã cõsiliãt in causis
iudiciarijs. in falsis testimonijs. in dolo
sis cõsilijs operãdi mercandi. Dicit enim
doctor ibidem ꝙ si ꝓbabiliter credit effi
cax fuisse cõsilium suum et ꝙ alias iniusti
cia cõtra ꝓximum ꝯmissa non fuisset. te
netur ad restitutionẽ quasi principalis a
ctor si ille restitutionẽ nõ fecerit. Quib⁹
ait dñs Isaie. xxx. De filij desertores.
glosa. dei cõsilio et Isaie spreto vt face
retis ꝯsilium et nõ ex me sed cõtra ⁊ ordi
remini telas. glosa. prauũ demonstrando
cõsilium et non ꝑ spiritum meũ vt adde
retis peccatum super peccatũ. qꝛ ex malo
cõsilio malum alienũ iungit malo ꝓprio.
Tale cõsilium dedit architophel absalo
ni vt ꝯtra legem ingrederet̃ et fedaret cõ
cubinas patris sui vt ꝑ tale vituperium
patri illatum crederet̃ apostolo nõ posse
recõciliationẽ fieri. et sic staret firmit̃ cuz
absalone. Hinc s̃m eius ꝯsiliũ nutu dei re
probatũ est ⁊ traditus in reprobũ sensuz
seip̃m interficere ꝑmissus est. Silr ⁊ iudas
vt ex eis pateat impietas mali cõsilij.
Terciũ peccatũ est ꝯsensus quocunq; re
spectu fiat vel ob amorẽ agentis aut odi
um patientis. aut quocunq; affectu mor
nato quis in mortale plene consentiat.
mortale perpetrat. teste ap̃lo ad Ro. j.

Qui enumeratis diuersis criminalibus subiungit. ꝙ q̄ talia agunt digni sunt morte nō solum qui faciūt sed et qui cōsentiunt facientibus. Vbi dicit glosa vt nullus excusetur. qꝛ cōsentire est tacere cum posset redarguere. Aggrauat̄ tñ peccatū in eis sine quorū cōsensu peccata ꝑpetrari nō possunt. Sicut qui cōsentiunt sue familie frequētare potius spectacula ⁊ choreas q̄ ecclesias. vel cōsentiunt ad iniusticias ⁊ rapinas. et sic tenent̄ ad restitutionē. Aut etiā rectores cōmunitatū qui cōsentiunt legibus impijs legi diuine cōtrarijs ꝓut infra videbit̄. Huius argumētum habet̄ in achab rege. qui cōsensit impie regine in mortē naboth. ita ꝙ literas cōtinentes seriē false criminatōis et iniuste mortis in naboth ab ea confectas rex anulo suo cōfirmaret. Et audiuit dñm ꝑ Isaiā dicentē. Occidisti scz ꝑ ꝯsensum insuꝑ et possedisti ⁊c. vt clarius patebit alibi. Quartū peccatū est palpo. id est adulator. De quo dicit sanctus Thomas scđa scđe. q. cxv. ꝙ adulatio quādoq̄ cōtrariatur charitati. Et hoc tripliciter.

c Primo rōne materie puta cum laudat aliquod peccatū qđ cōtrariat̄ dilectioni. dei cōtra cuius iusticiā loquit̄ et ꝯtra dilectionē ꝓximi quem in peccato fouet. et sic est peccatū mortale. Q. si quē adulando traxit ad iniusticiaꝫ ꝓximi tenetur ad restitutionē. Secūdo cōtrariat̄ charitati rōne intentionis. cum scz adulatur alicui vt ei noceat. fraudulēter corporaliter vel spiritualiter vel vt capiat in sermone. et sic est iterū mortale. De q̄ Prouer. xxvij Meliora sunt vulnera diligentis q̄ fraudulenta odientis oscula. Tercio ꝑ occasionem cuꝫ scz laus adulatoris fit alteri occasio peccandi. tñ preter adulatoris intētionē. Et in hoc oportet cōsiderare. vtrū sit occasio data vel accepta. qualis iniuria sequatur. et ꝑm hoc ponderare vicium adulationis. Quādoq̄ vero adulatio nō cōtrariat̄ charitati dei vel ꝓximi. cū scz quis sine ꝑiudicio alterius ꝓcedit ex sola auiditate delectandi alios vel ad deuitādum malum aliquod aut aliquid cōsequēdum in necessitate alicui fuerit adulatus. nō est cōtra charitatē ⁊ est veniale. De ꝑma autē adulatione dicit glosa suꝑ illud ps. Cōuertant̄ statiꝫ erubescētes q̄ dicūt mihi euge euge. Q. plus nocet lingua adulatoris q̄ gladius ꝑsecutoris quia illa animā iste corpus interemit. vt patꝫ. iiij. Reg. xij. et. iij. Paral. iiij. in Ioas rege iuda quē nutriuit ioiada sacerdos in tīore domini post cuius mortē venerūt ꝑncipes adulatione maligna diuinos ei honores exhibentes. dixerūt enī vt dicit ra. sa. eum esse dignum honore diuino. quia sex annis in tēplo nutritus erat quod nec intrare licitū erat nisi his qui habebāt loci custodiam. honorem igit̄ oblatū acceptauit et acquieuit petentibus vt templo deserto seruirent lucis et stuptilibus ꝯtēnerentq̄ ꝓphetas domī vt etiā filiū ioiade sacerdotis ad imperiū regis lapidarent. nō recordatus misericordia patris. Qua ꝓpter ira dei misit ꝯ eum exercitum syrie vt cunctos principes eius interficerēt in vindictā adulatōnis. In ioas autē rege ignomīosa egerūt iudicia. plagas scz turpes ⁊ ignominosas inferendo. et dimiserunt eum in laboribus maximis ⁊ insurgētes in eum serui sui in vltionē ioiade. filij occiderunt eum in lectulo. Quintū peccatum est recursus cum scz quis maloꝝ receptor existit aut patrociniū prestat vt sic liberius exercere valeāt furta latrocinia exactōnes oppressiones aut etiā receptores adulteroꝝ fornicarioꝝ taxillatorū et similiū quos recipiūt et accultant ⁊ ꝯseruāt in domos suas in quo grauiter ⁊ mortaliter peccant. Et tales fautores iniusticie cōtra ꝓximū tenent̄ ad restitutionem Hinc dñs mittens Ieremiam ad regem sedechiam ꝑcepit vt nō per nuncios vt disposuit sed ꝑ seiꝑm ꝑm glosam. regi loquatur. vt dicat Ieremie. xxj. et. xxij. Iudicate mane iudiciū et exuite vi oppressum de manu calumniantis ne forte ingrediatur vt ignis indignatio mea ⁊ succendat̄ et nō sit qui extinguat̄ ꝓpter maliciā studiorum vestroꝝ. Sed nō audiuit eum rex qua ꝓpter dedit eum dñs in captiuitatez

egi babilonis qui interfecit filios eius ⁊ nobiles in oculis sedechie. Deinde exoculatū duxit eum captiuū in babilonē. Cui⁹ etiā vicij detestatio ostēdit̄ Judicū. xrx. In facinore ꝑpetrato cum vxore leuite quā incredibili libidine vexantes interemerunt. Cōgregatis ꝓpterea q̄dringentis milibus viroꝝ de filijs israel ad vindictā huius sceleris miserūt ꝑncipes eoꝝ ad beniamin dicētes. Cur tm̄ nephas in vobis repertū est. tradite nobis illos qui hoc nephas parati sunt vt moriant̄ et auferatur malū de israel qui noluerūt audire sed cōglobati sunt omnes in gabaa vt illis auxiliū ferrēt. Qua ꝓpter diuino iudicio interfecti sunt. xxv. milia cū mulieribus et paruulis. et euaserūt tm̄. sexingenti viri in solitudine fugientes. Sextū peccatum est participatio furti rapine vel alicuius iniuste acquisitōnis et sic ꝑticipes fiūt etiā peccati Quibus ait dn̄s ps. xlix Peccatori aūt dixit deus ip̄m scz repellendo. quare tu enarras iusticias meas cū tm̄ iniuste viuere queris. Si enī videbas furem currebas cū eo etiā eius furto ꝑticipando et cum adulteris portionē tuam ponebas. hec fecisti et tacui. nō statī puniendo. et ideo existimasti inique ꝙ ero tui similis. id est ꝙ nō displiceāt mihi peccata eo ꝙ nō statim punio. Arguā te saltē in iudicio. Unde vituperatio hec tā detestabilis iudicatur ꝙ qui scienter emit de iniustis que ꝓbabiliter credit esse de rapina ꝙ emit cupiditate ductus. indistincte tenetur ad restitutiōz siue res perijt siue cōsumpta sit. etiam cuz omni vtilitate et interesse. Si autē emit bona fide credens esse iusta et post cōpit esse iniusta scz ꝑ furtum vel rapinā acquisita potest tenere expensas quas existēs in bona fide fecit circa rem cōseruandā vel meliorandā nō tenetur de fructibus bona fide consumptis sed tenetur restituere nō ꝯsumpta ex quo cepit habere malam fidem. nec tenet̄ restituere si durāte bona fide res perijt vel alienata fuerit. quia precium de re furto nō est furtum et potest repetere preciū rei a venditore ex quo reddidit spoliato quod emptor male fidei facere nō potest saltem in iudicio. In hoc etiam vicio simul includuntur qui se participes faciunt praue societatis quorumcūqꝫ vicioꝝ cum non sit possibile cum impijs frequentē habere familiaritatē et malis operibus eorum non inquinari. Cum talibus ostendere teneamur vicioꝝ displicentias aut etiā corruptiones quibus statim amicicia et per cōsequens familiaritas solueret̄. Alias aūt incidimus in cōsensum tacitū aut adulationez manifestā ⁊c̄. Que satis aꝑte figurata sunt in rege Josaphat. iij. Re. vl. et ij. Paral. xix. Ad quē visitantē achab ait Ignoratis ꝙ nostra sit ramothgalaad? erat enim ciuitas sacerdotalis et refugij. vt habetur Josue. xx. In quo notat̄ bellum iustum. requirenti de hinc cōsilium a Josaphat illico cōsensit dicens. Populus meus populus tuus Inito deniqꝫ certamine achab interemptus est. iosaphat vero cum esset in ꝑiculo mortis clamauit ad dominū et deo ꝓtegente sine vulnere reuersus est. Cui occurrēs iesu filius anani videns ait in sermone dn̄i. Impio p̄bes auxilium et his qui oderūt dominum amicicia cōiungeris. Idcirco irā dn̄i merebaris ex rigore iusticie nō qꝛ iniusta bella egisti cōtra infideles. non quia iniuste spoliasti sed quia impio auxilium p̄buisti hec bona omnia inuēta sunt in te qꝛ lucos abstulisti ⁊ dominuz requisisti. idcirco indulsit tibi ex dulcore misericordie sue. O quid igitur de his qui ex frequēti familiaritate peccatoꝝ videntur palpare ire dicam nisi approbare vicia. Septimū peccatum dicitur mutus quod refert̄ ad peccatum perpetrandū illis quidā occultum quibus incumbit ex cura correctio nobis autē manifestum. Cum igitur ex quodam fauore amore vel crassa negligentia vel ignauia qua approbare minime zelare diuinum honorē vel alio quodā affectu vicioso dissimulamus talia peccata p̄cauere ⁊ manifestare his quoꝝ curis incumbit correctio. verisimiliter illā correctionem

36

presumentes grauiter et plerumq; mortaliter peccamus. Unde dñs p̄cepit Deut. xiij. Si tibi voluerit p̄suadere frater tuus aut filius aut filia vel vxor aut amicus quē diligas vt animā tuam. clam dicēs. Eamus et seruiamus dijs alienis ⁊c. nō acquiescas ei nec audias neq; parcat oculus tuus vt miseriaris et occultes eū sed statim interficies eum ⁊c. In his vero q̄ bus incumbit ex officio reclamare vel cōmissa cura grauior culpa iudicat ita q; in iustitia tenentur cōtra primum etiā ad restitutionē. Octauū vicium dicit nō obstans quod ascribitur omni superiori ad sibi subiectos sicut patrifamilias domus prelato cure spiritualis aut p̄sidi cure cuiuslibet temporalis. Quantū enī ad primum paterfamilias p̄ domesticā curā obligatus est obstare vicijs p̄sertim in eis qui sibi particulari modo cōiuncti et subtecti videntur. sicut in vxore et filijs. in q̄ bus si negligens repertus fuerit. viciorū particeps erit. Hinc p̄cepit dñs Deutro xxj. Si genuerit homo filium cōtumacez et p̄teruū qui nō audiat patris et matris imperium et cohercitus obedire noluerit ducent eum ad seniores ciuitatis dicentes. Filius noster p̄teruus est monita ve stra audire cōtemnit cōmessationibus vacat ⁊ luxurie. lapidibus eum obruet populus ciuitatis Nimirum cum vt habet Eccle. xvj. Non cōcupiscet deus multitudinem filiorū infidelium ⁊ inutiliū. melius est vnus timens deum q̄ mille impij ⁊ vtile est mori sine filijs q̄ relinquere filios impios. Unde dicitur sap. iiij. Ex iniquis enim omnes filij qui nascentur testes sunt nequicie aduersus parentes. Glosa. id est argumentū q; merito damnādi sunt sicut exēplariter claruit in hely sacerdote De quo dicit Jero. Hely p iniquitate filioz suorum damnatus est. quia corripuit eos sed lenitate patris nō autoritate pontificis. vide plenius infra. Ceterum de alijs vide in sermone. Cū venerit ille arguet mūdum. Nonum peccatū est. non manifestans quod p̄prie refertur ad peccatum iā perpetratum. et de post cognitum cuius manifestatio videt necessaria vel ad cautelam futurorū vel ad restitutionē oblatorum aut correctionē delictorum ⁊ alia similia que matura distinctōne sunt cōsideranda. Unde si ratio dictat esse manifestandum sed dimittit ex fauore vel amore aut cōducto precio aut affectu cōmunis vicioso grauiter peccat p̄sertim si ex reuelatione nō immineret ei piculum. Si vero ex officio reclamare tenetur nec reclamat tenetur ad restitutionē cum ex hoc officio fungitur vt sit custos iusticie ⁊c.

Sermo. xliij. de peccatis in spiritum sanctum.

Homo in spiritu loquēs dicit anathema Jesum. j. corinth. xij. Nemo gratia vtens spiritus sancti dicit verbo vel facto quod cunq; sepatiuū a christo. vel scōm Lyraz id est blasphemiam cōtra christum. Et licet anathema vel blasphemia large sumit̄ p̄ omni peccato mortali in quo est quedam blasphemia in deum inquantū sepat a deo. specialiter tamen referri potest ad blasphemiam in spiritū sanctum que multo efficatius a deo sepat. hec enī blasphemia de qua loqui intendimus nō tantum verbo sed et facto perficitur quā ponere censui p corda noua. Ad cuius euidentiā querit doctor sanctus sup̄ scōm. dis. xliij. Utrum aliquod sit peccatū in spiritū sanctū. et videt q; nō. q; illi dicunt in spm̄ sanctum sez peccare quibus placet malicia p̄ter se sicut ecōtra pijs mentibus placet ipa bonitas vel virtus sm se sed malicia nulli p̄ter se placet quia malum est. scōm pm. et nullus ad malum intendens operator. vt dicit Dyonisi. iij. ca. de diuinis nomibus. Ad quod breuiter respondet q; sicut peccare ex infirmitate id est ex passione innata vel acquisita cum p̄ter impetum passionis iudicium rōnis obruitur ē peccare in patrem cui ascribitur potentia Et peccare ex ignorantia eoz quorū sciētia a peccato preseruasset vt sic ignorantia sit causa peccati. est peccare in filū cui attribuitur sapientia. Sic etiam peccare

ex certa malicia ⁊ electione quādo scz q̄s deliberans adherens peccato non quasi temptatōne victus sed ꝓpter hoc ꝙ habet appetitum corruptum placet sibi peccatum illud secundū se est peccare in spiritum sanctum. Quadrupliciter fieri p̄t Primo per potentiam similem alicui⁹ rei in eligente per quā inclinat̄ ad talez actū sicut et in sibi similem et sic omnis habēs habitum peccati vel virtutis inclinatur in actus similes suis habitibus. quia naturalis appetitus est in id quod est sibi simile. vt qui habet habitum temperātie eligit actum intemperantie ⁊ sic de alijs. Et hoc nō dicitur ꝓprie peccatum in spiritum sanctū. quia maliciam sub rōne malicie nullus vnq̄ voluit sed ꝙ ip̄m peccatum estimat̄ bonū ip̄i peccanti quasi quietans corruptum eius appetitum. Alio vero modo ex certa malicia peccatuz eligit̄ quando voluntas reijcit id per quod homo a peccato possit retrahi. verbi gratia Jam aliquis a peccato se abstinet ꝓpter expectationē retributōnis eterne. si ergo spem futuri premij volūtarie abijciat vel aliud aliquid quod a peccato retrahebat scz timorē per presumptionē ⁊ sic de alijs tunc eliget hoc quod sibi erit delectabile scd̄m carnem quasi per se bonum. et sic ex certa malicia peccabit. Et hoc ꝓprie dicitur blasphemia vel peccatum in spiritum sanctum. Nemo ergo in spiritu dei ⁊c̄.

b Grauitas huius delicti in spiritū sanctuz ex eo potissime claret. quia in tali peccato reperiuntur actus duo quoruz vterq̄ peccatum est detestabile. Nam in vno actu scz fornicatōnis prima cōtemnit eterna a se spem eoꝝ abijciēs. et in hoc peccat peccato desperatōnis. Et quia desperat de premio incidit in actum fornicatōnis cum maiori cōtemptu qui act⁹ ꝓuenit ex certa electōne ꝓpter precedentem actum et sic peccatum fornicatōnis trahit secū aliud peccatum speciale quod est in spiritum sanctum. Hinc enī s̄m sanctum Tho. ibidem. Peccata in spiritum sanctū dicuntur irremissibilia. nō quia nunq̄ remittuntur cum deus sit infinite misericordie cuius viscera homini dum vixerit nunq̄ subtrahuntur. sed quia habēt aptitudinē ad hoc ꝙ remissibilia sint ex parte delinquentis eo ꝙ in his peccatis voluntas a se repellit id per quod remissionē peccatorum fieri oporteat. Sicut enī egritudo diceretur incurabilis que faceret fastidium medicine. Sic peccatū dicitur irremissibile per cuius actuz spiritualis medicina directe repellitur. Unde manente peccato in spiritum sanctuz. ex parte peccātis nō manet aditus ad gratiā. quia dicit Aug⁹ in libro de sermone domini. tanta est labes huius peccati ꝙ humilitatē deprecādi subire nō potest. Et licet hoc vicium in multis duz adhuc sani sunt occultū remaneat. in fine tamē hominis se plerūq̄ manifestat euidentibus signis. Remoto tn̄ aliquādo pessulo peccati huius quod difficulter et raro cōtingere solet per immensitatem. Diuine misericordie veniā consequens habundantiori plerūq̄ gratia preueniri solet vbi multiplicatius culpa precesserat si saltē comitetur humilitas. gratitudo ꝓfusior et caritas intensior. Ad instructōnem igitur nostrā s̄m sanctū thomaz vbi supra. scd̄a scd̄e. q. xiij. Sex sunt genera peccatorum in spiritū sanctuz. qꝛ ad peccati remissionem duo requiruntur ex parte remittentis. et duo ex parte illi⁹ cui remittitur. duo quoq̄ ex parte eius ꝑ quod fit remissio et in cōtrarium horum peccata in spiritū sanctuz ordinant̄. Primum igitur ex parte remittētis est diuina misericordia d̄ qua p̄s. Misericordia dei plena est terra. Nimirū cuz ꝓpriū sit ei misereri et parcere cōtra quā tamē peccator desperationē assumit que scd̄m ꝙ est species peccati in spiritū sanctum nō ꝓuenit ex hoc ꝙ aliquis neget remissionē peccatorum. sed quia remissionem peccatorum quam fieri credit vt liberius peccatis vacet a se sponte abijcit. dum nō vult tendere in hoc ꝙ remissionē peccatorū cōsequatur. Sicut hi qui dixerūt Jere. xviij. Desperauimus post cogitatōnes nostras ibimus et vnusquisq̄ post prauitatē cordis sui mali faciemus. Ad pleniorem autem

37

intellectum doctor sanctus scđa scđe. q. xx. duplicem distinguit desperationem dicens q̄ prima desperatio dicitur vniuersalis, quia existimat misericordiam dei non esse infinitā. diuine misericordie culpam suam p̄ponderans. Sicut cayn q̄ ait. Maior est iniquitas mea q̄ vt veniam merear. Et iudas desperans. Peccaui inquit tradens sanguinē iustum. quod peccatum grauius erat q̄ fratricidij. imo deicidij. quia desperatio talis est actus infidelitatis. ¶ Secunda vero dicit̄ desperatio particularis. cum igitur quis in vniuersali tenet verum existimationem fidei q̄ scz est in ecclesia remissio peccatorꝝ Desperat tamē de misericordia diuina p̄pter p̄ticularem eius indispotionē. q̄ scz in tali statu existenti non sit sperandū de venia. cū videlicet desperat a peccato posse resurgere. vel cōtemnit resipiscere. ⁊ talis p̄iculosissima est quia per spem maxie reuocamur a malis ⁊ ad bona reducimur qua sublata hominis irrefrenata cōcupiscentia defluit ad vicia. Hinc dicit Isidorꝰ de summo bono. Perpetrare flagitium aliquod est mors anime. sed desperare est descēdere ad infernū. Vnde chayn in desperatōne positus licet erat vagus et p̄fugus timore cōpulsus quo dicebat. Omnis qui inuenerit me interficiet me. nihilominus tamē scđm Josephum rapinis et violentia cōgregans opes ad latrocinia suos inuitabat. ¶ Secundum vero ex parte remittentꝫ est iusticia diuina q̄ nec falli nec fallere potest. inuiolabilis est enī Cōtra qđ peccator p̄sumptionē amplectitur que non peccat ex hoc q̄ misericordiam dei nimis magnam estimet quā nec humana mens sua magnitudine valet ap prehendere. sed ex hoc q̄ cōtempta iusticia p̄sumit adipisci veniaꝫ sine penitentia et gloriam sine meritis. In quo diuine misericordie multum derogat ea scilicz abutens quasi non esset iusta. de qua p̄sumptōne dicitur Eccle. xxxvij. O p̄sumptio nequissima vnde creata es cooperire falsa scz spe diuine misericordie sine p̄nia penitentia aridam nequiciā et dolositatē illius. Glosa quia decipit etiā seipm Et bene quidē nequissima. quia vt dicit sanctus Tho. scđa scđe. q. xxj. Presumptio de diuina misericordia cōuersionē habet ad bonum cōmutabile inquantū p̄cedit ex inordinato desiderio proprij boni. et sic bēne dicitur nequā. ꝓpter ingratitudinem ad creatorem. ¶ Secūdo ex hoc sequitur auersio a bono incōmutabili quia p̄ponit ei bonum cōmutabile. auro lutū. balsamo sterquiliniū. et ex hoc merito nequior dicitur. Tercio vero diuine excellentie quod ei non cōuenit. ꝓpter quod auertitur a veritate diuina. p̄sumens veniam sine penitentia et gloriam sine meritis. et hec dicitur nequissima. qz ꝓpr̄ie peccatum est in spiritū sanctū. cum per eam cōtemnitur adiutorium spiritus sancti per quod homo reuocatur a peccato. Et est duplex. Prima est qua quis inmittitur inordinate diuine misericordie sicut dictum est. et hec grauior. Secūda vero qua quis. inmittit inordinate ꝓpr̄ie virtuti que p̄sumptio ꝓcedit potissime ex inani gloria. sine p̄sumat de virtute corpali sine spirituali. Et vtraq̄ p̄sumptōe videtur infectꝰ fuisse rex ozias. qui vt dicitur. ij. Paral. xxvj. de suis virtutibus ⁊ excellentijs p̄sumens cōtra diuinū mādatum officiū sacerdotale sibi voluit vsurpare. parans offerre coram dño incensum Quappter detestabili pariter ⁊ incurabili lepra percussus est. ꝓuatus tā regno q̄ hominū cōsortio. vt plenius videbit infra.

¶ Preterea ex parte quorum peccata dimittūtur duo requirunt̄. Primū est ꝓpositum nō peccandi qđ necessario sequi cōtritionē oportet alioquin vim purgatiuā minime sortietur. Sz cōtra illud assumit peccator obstinationē. qñ scz firmat ꝓpositum in hoc q̄ futuris peccatis cōmittendis inhereat ac si nō esset incompetens. In qua obstinatōne saul inuidia ductus cōtra dauid p̄seuerauit. nā agitatus spiritu maligno nunq̄ destitit p̄sequi dauid licet innocentem et obsecrantem. imo se

humiliantem et regi tam mitissime parcē tem. licet eum prestiret post se regnaturū Similiter et pharao rex egipti. de quo dicit dñs Exodi. iiij. Indurabo cor pharaonis et nō dimittet populum. Unde sup illud Ro. ix. Cuius vult miserē et quem vult indurat id est indurare ꝑmittit. Dicit Lyra. Q. hoc nō fit ꝓpter defectum dei. cum nō deficiant in eis instinctus diuini ad bonum. in quibus diuina bonitas se ꝓtemptam totiens liberatissime offert sed est ꝓpter defectum liberi arbitrij non recipientis illos instinctus. et sic iuste eis gratia subtrahit et denegat. qua subtracta quis in peccatis indurat. quia gratia nata est mollificare cor humanū. Et ideo dicit Eccle. vij. Cōsidera opera dei q nemo potest corrigere scz a quacunq aduersitate exteriore vel euentu quē ille despexerit. Et sic eorū tribulatio vel aduersitas non est exercitiū purgatōnis sed initium damnatōnis. Dicit enī Greg⁹. xvi. ij. moral. Q. flagellum tunc diluit culpam cum mutauerit vitam. nā cuius mores nō mutat nō expiat actōes. Omnis ergo diuina ꝑcussio aut est initiū pene sequentis aut initiū bene viuētis. Hec ille. Per oīa tū benedictus deus qui talium obstinatōne ꝓuersa fungitur ad correptionē vel instructōnem fideliū. Nā postq̄ dixerat. indurabo cor eius subiunxit. Et multiplicabo signa id ē minora. et portēta id est maiora. Quare vt sciant inq̄t egiptij. q2 ego sum dñs. Glosa. Quasi misericordia est qđ putat ira. Dicit enī ibidē Aug⁹. Utrū deus bene cordibus malis. ad id qđ vult ostendere bonis. Vide nunc cecam eius obstinationē. Cū enim ꝓposita cōminatōne de morte filij sui primogeniti tot signis ꝓcurrentibus necdū ad eius cordis duritatem induci poterat cum cito cōpletā vidit ad huc minime cessauit persequi populū dei donec miraculo grandi cum omni populo submersus est. Excecauit enī eos malicia eor. Sicut et hodie multor corda nullis plagis vel euentibus ad humilē penitentiam emolliri queunt. donec diuino iudicio puniant et mulctant. ¶ Secundū est dolor de cōmissis qui peccata deflet cū rege Ezechia dicēte. Recogitabo tibi oē. Cōtra quem dolorē assumunt impenitentiam que scz importat ꝓpositū nō penitē di de ꝓteritis et sic impenitētia peccata iam facta respicit sicut obstinatio faciendā. de qua dicit apostol⁹ ad Ro. ij. Scōm duriciam autē tuā o peccator et cor impenitens thesaurizas tibi irā in die ire. vbi dicit Glosa. q̄ tanta est labes huius peccati vt deprecandi humilitatē subire nō possit etiam si peccatū suū ꝓscientia mala teste cognoscere et enunciare cogatur. hic autē thesaurizare sibi dicit ira ꝓpter huius vicij enormitatē. Grauius est enī post peccatum cōmissum nolle penitere q̄ ipm peccatū cōmittere. Nā in talibus etiam venialia peccata ꝓpter actualem cōtemptum sepissime mortaliū enormitatē sortiuntur. vt sic exaugeant thesaurū execrabilem eterne damnatōnis. ¶ Tercio ꝓncipaliter duo requirunt ex parte illius q quod fit remissio quod est fides ecclesie. quorum primū est agnitio veritatis quā fides explanat. Docet enim esse peccatū esse iudicem. esse penā impior et gloriam bonorū oē. Sed cōtra banc assumit impugnationē agnite veritatis quā scz impugnat nō ignorātia sed ex certa malicia vt liberius peccet. De quo dicit Isa. v. Ve qui dicitis bonū malum et malū bonū ponētes tenebras erroris lucem veritatis. et fidei lucem esse tenebras ignorantie. ponentes amarū id est amaritudinez gehenne in dulce corporalis delectatōis. et dulce interne cōtemplatōnis in amarū penitentie exterioris q̄ scz ibi sit labor inutilis. Ve qui sapientes estis in oculis vestris retorquentes scz diuinam veritatez scōm opinionem vestrā iudicio falso. et coram vobismetipis prudētes circa humana agibilia. Vi enī absq̄ timore se peccatorum immundicijs tradunt. letant inq̄ cum male fecerint et exultant in reb⁹ pessimis. Sicut legitur de quodam in libro apum. qui sedens cum honestis viris fm seculum in taberna iniecto sermone ꝺ bis que futura sunt post hanc vitam ait. Da-

38

nissime ab istis clericis decipimur qui dicunt animas sine corporibus viuere In risum omnibus cōcitatis aduenit in hūana specie diabolus vinū postulat et bibit et querit quis sit inter eos sermo. de animabus inquit ille. Si quis meā emere vellet optimo foro darem ⁊ eius preciū in cōmuni oīb⁹ darē ad bibēdū. Tūc cachinnātibus alijs q̄ supuenerat talē inq̄t mercatorē quero. Dic quāti dabis Et ille elato vultu. tanti inq̄t. Mox eis ꝯueniētibus p̄ciū soluit emptor ⁊ letantib⁹ cūctis biberūt pleno callice illo ad primū nō curāte ꝙ animā vendidisset. facto vespe tempus est inquit emptor vt vnusq̄sq̄ reuertatur ad ꝓpria date igit̄ iudiciū. Si quis equū emerit alligatū capistro nunq̄d capistrum in ius emētis cederet? Affirmantibus hoc oībus statim venditorē q̄stionis et rñsionis horrore trementē emptor cuz aīa et corpe leuatū ad inferna deduxit Secundū vero ē auxiliū interioris gratie sine quo nullo humano conamine veniaz adipisci queat aliq̄s dicēte dño Sine me nihil potestis facere. Sed cōtra hoc assumit inuidentiā fraterne gratie q̄ cōsurgit nō de ꝓsperitate terrena vel exaltatione mundana sed de exaltatōe ⁊ ꝓfectu diuine gratie nō inuidēs ꝑsone sed gratia dei crescenti in mūdo. magis eligēs duci ab alijs vitā carnalē et secularē q̄ virtuosaz et religosam. Gaudet eī inuenire quosdā sibi similes et disparib⁹ inuidet. hinc etiā talib⁹ sepi⁹ ingerit ꝑsecutōes oppressiōes derisiones ⁊c̄. De quib⁹ dicit Greg⁹ verbum horribile. v. moral. Q. q̄uis ꝑ omne viciū qd̄ ꝓpetrat̄ humano cordi antiq̄ hostis virus infundit̄ in hectū nequicia tota sua viscera serpēs cōcutit ⁊ imprimende malicie pestē vomit. de q̄ materia vide sup̄ in sermone. xxxix. de odio post b. Dñ generaliter scd̄m sanctū Tho. sup. ij. dist. xliij. Quodlibet p̄dictoꝝ dupliciter accidere p̄t. Primo ex aliq̄ defectu exteriori. vtpote ꝓpter defectū aliquē rōnis regentis vel ꝓpter aliquē impetū alicui⁹ impellentis sicut qñ ꝑ infirmitatē vel ignorātiam agunt̄. et non sic sunt species in spiritum sanctū. qꝛ sic nō est dicendus aliquis desperatus vel impenitēs ꝑ se sed ꝑ accidens. Alio mō ex hoc ꝙ volūtas tēdit ex ꝓpria malicia in vnūqd̄q̄. vt qꝛ non vult habere spem de futuris p̄mijs vel note veritati assentire ⁊ sic de alijs. Et hoc modo sunt species in spiritū sanctū. quia voluntas ꝑ se labit̄ in actū eoꝝ.

Sermo. xliiij. de multiplici mēdacio.

Mors et vita in manibus lingue qui diligūt eā comedent fructus eius. Prouerb. xviij Quoniā peccata lingue sunt extremū refugiū demonū ad īpugnādos fideles xp̄i. Qui enī s̄m Jaco. nō offendit in verbo hic perfectus est vir. ideo nō immerito ꝓ decima et vltima corda reor esse ponēda Cum eī leui motu regit̄ peccatū eius min⁹ ponderat̄. Sed vt dicit Jacob⁹ in cano. iij. ca. Lingua quidē modicū mēbrum est et magna exaltat. Glosa id est p̄ma si impetus dirigētis eā bene gubernat. Nimirum cū p̄ciosos ⁊ multiplices fructus exinde colligit cōfitendo. deū laudādo. instreundo corripiēdo. cōsolando. Si vero eaz male gubernat audi q̄d sequit̄. Ecce quātus ignis. id est q̄ modicus q̄ magnā siluā incendit. Et lingua nostra ignis est. vniuersitas iniq̄tat̄ Est inq̄t ignis. quia scd̄m glosam ignis incōtinēs magnā materiā bonoꝝ operū ꝑire facit. Est enī vniuersitas iniq̄tatis. qꝛ s̄m glosaz ꝑ eā fere cūcta facinora aut cōtinuant̄ aut ꝓpetrātur. vt latrocinia stupra ꝑiuria falsa testimonia mēdacia. Aut defendunt̄ excusando scelus qd̄ cōmisit vel simulādo bonum qd̄ nō fecit. et ideo cōcludit ibidē. Q. lingua maculat totū corpus et inflammat rotam natiuitatis. nostre. id est cursum vite nostre tp̄alis inflāmata a gehenna. id est a suggestione diaboli. Cuius causam subinfert dicens. Est enī inquietū malū plena veneno mortifero. Et ideo dicit idez. licet omnis natura bestiaꝝ ⁊ volucrū vel serpentū domat̄ ab humana natura. sicut exemplificat glosa. ⁊ etiā Aug⁹. recitat in

libro de ciuitate dei de quodã tigride et immam aspide mansuefactis q̃ videntur duo impossibilia nullus aũt hoĩm linguã domare p̃t nisi silentio. qꝛ in lubrico posita est plena veneno mortifero. Mors ergo et vita. Jeremias ꝓpheta mũdialem fallaciã ꝓspiciẽs eiusdẽ. ix. Quis inquit dabit capite meo aquã ⁊ oculis meis fontem lachrymarũ ⁊ plorabo die ac nocte. Quare ꝓpheta sancte? Quia extenderũt linguã suã quasi arcũ mendacij ⁊ nõ veritatis. docuerũt linguã suam loqui mendaciũ. Hinc dicit̃ Osee. iiij. Nõ est veritas et nõ est misericordia. ⁊ nõ est sciẽtia dñi in terra. maledictũ et mendaciũ ⁊ homicidium et furtũ ⁊ adulteriũ inundauerunt. In q̃bus triplex veritas ostendit̃ ab oĩbus fere cõculcata. Quã etiaꝫ distinguit doctor sanctus scd̃a scd̃e. q. cix. dicẽs. ꝙ est veritas vite ſm quã aliq̃s recte viuit ĩ semetip̃o quã scꝫ ꝓmisimus in baptismo abrenunciare diabolo ⁊ pompis eius. Et huius veritatis christus via fuit ſm hũanitatẽ que iã a multis velut detestabilis cõtẽnitur et ad eũ ꝑuenire desiderãt quẽ sequi refutãt. et sic nõ est veritas vite ad seip̃m. Secunda est veritas iusticie scd̃m quã aliq̃s rectitudinẽ legis ⁊ iudicij que sunt ad alterũ seruãt sicut canunt p̃cepta secunde tabule legis antique. sed non est misericordia q̃tum ad ꝓximũ quib⁹ veritatẽ iusticie nõ exhibemus. Tercia est veritas doctrine q̃ ꝯsistit in quadã manifestatione verboꝝ de quib⁹ est scientia. sed nõ est sciẽtia dñi in terra qꝛ hodie doctrina eius cõtemnitur. ij. Thimo. iiij. Erit eĩ tempus cũ sanã doctrinã nõ sustinebunt sed ad sua desideria coaceruabũt sibi magistros prurientes auribus et a veritate quidã auditũ auertẽt ad fabulas aũt cõuertunt̃. Unde ad hanc ꝑniciẽ deueĩt mũdus. qꝛ sicut dicit seneca in epl̃a q̃dam diuites. Cũ oĩa habeãt vnũ illis deest. scꝫ qui verũ dicat. Si enĩ in clientulũ felicis hoĩs potẽtisq̃ ꝑueneris aut veritas aut amicicia ꝑdenda est. Hec ille. Ad instructionẽ autẽ nostrã sciendũ ꝙ mendaciuꝫ est falsa significatio vocis cũ intentõe fallendi. noĩe vero vocis tanq̃ ꝑncipali intelligi debet omne signũ scripture vel nutus aut facti. Hinc dicit doctor sanctus in quotlibetꝫ. ꝙ cũ eadẽ sit intentio fallẽdi nõ refert q̃tum ad peccatũ vtrũ aliq̃s verbo scripto nutu vel quocũq̃ facto mẽtiatur. Sicut nec refert q̃tũ ad homicidium vtrũ aliq̃s gladio vel securi interficiat. Et omne mendaciũ peccatũ est. Nam mẽtiri est ꝯtra mentẽ ire. qd̃ quocũq̃ mõ fiat peccatũ est. etiã ignoranter dicendo veritatẽ dum tñ credit dicere falsitatem vt decipiat audientẽ mendaciũ reputat̃ ⁊ peccatũ Unde in decreiꝫ. xxij. q. ij. c. Is aũt mentit̃ qui ꝯtra id qd̃ animo sentitur loquit̃ volũtate fallendi. Et vtiq̃ verba ꝓpterea sunt instituta nõ vt ꝑ ea se hoĩes inuicẽ fallãt sed vt eis quisq̃ in alteri⁹ noticiã cogitatõnes suas ꝓferat. verbis ergo vti ad fallaciam nõ ad q̃ sunt instituta peccatũ est. nec ideo vllũ mendaciũ putãdum est nõ esse peccatũ. qꝛ possum⁹ aliqñ alicui ꝓdesse mentiendo. possumus enĩ et furando si pauꝑ cui palã datur sentit cõmodum et diues cui clam tollit̃ nõ sentit incõmodum. nec ideo tale furtũ quisq̃ dixerit peccatũ nõ esse. Nemo tñ mentiens iudicandus est q̃ dicit falsum qd̃ putat verum. qꝛ q̃tum in ip̃o est nõ fallit ip̃e sꝫ fallitur. Nõ itaq̃ mendacij sed aliquãte temeritatis arguendus est qui falsa incaute credit ac ꝓ veris habet. Potiusq̃ ecõtrario q̃tuꝫ in ip̃o est ille mentit̃ qui dicit verum qd̃ putat esse falsum q̃tũ enĩ ad aĩaꝫ eius attinet. qꝛ ñ qd̃ sentit ꝯ dicit. nõ verum dicit q̃uis verũ inueniat̃ esse quod dicit nec vllo mõ liber est a mendacio. qꝛ ne sciens verũ loquit̃ sciẽs aũt voluntate mẽtitur. hoc ibidẽ. Inter alia etiã sunt verba Aug⁹. in Encherid̃. Hinc etiã ibidem p̃cipit̃ c. omne genus mendacij summo ꝑe fuge nec casu nec studio loquaris falsum nec vt p̃stes. glosa. Aliqd̃ ꝯmodũ mentiri studeas nec qualibet fallacia vitã alicui⁹ defendas. Caue mendaciũ in omnibus.

Secũdo queri p̃t Vtrũ omne mendacium sit mortale peccatũ dicẽte p̃s. Perdes omnes q̃ locunt̃ mendaciũ. Ad cuius

39

euidētiā triplex mēdaciū distingui p̄t. scz ficiosum iocosum et ꝑniciosum. Mendacium vero officiosum quo scz intendit̄ iuramentū alterius vel nocumēti remotio sine alterius ꝑsone p̄iudicio scd̄m sanctū Tho. scd̄a scd̄e. q. cx. tripliciter fieri p̄t et iuxta bonitatē finis intenti diminuit̄ culpa mendacij. nunq̄ tñ est sine culpa. nam si per illud mendaciū intēdit̄ illi quod est alteri vtile q̄tum ad res exteriores dum alteri nō nocet. habet aliquā culpe diminutionē. licet fieri ꝓpterea nequaq̄ debeat. Si vero ꝑ illud mendaciū habet intētionē cōseruandi vitam alterius. et sic finis intentus magis habet rōnem bonitatis. ꝓpter quā peccatū mendacij minoris est culpe quale fuit mendaciū obstetricuz quas rex p̄fecit ope obstetricādi sup̄ filios israel vt occulte masculos hebreoꝝ interficerent. sed ille timētes deū eis parcēdo reseruauerūt eos viuos. vt dicit̄ Exo. j. Et ideo dñs edificauit illis domus scz tꝑales. vt dicit beatus Greg⁹. multiplicādo eis bona tꝑalia per actū illū exteriorē mendacij quo nō potuerūt eternā remunerationē mereri. sed forte aliquā remunerationē tꝑalem cuius merito nō repugnat difformitas illius mendacij sicut repugnat merito remuneratōis eterne. Sz q̄tū ad affectū beniuolētie ī iudeos ⁊ reuerentiaz diuini timoris merebant̄ remunerationē eternā Et sic fm ieronimū edificauit illis deus domos spirituales id est virtutes ꝓ quib⁹ in celestib⁹ requiescerēt Dedit enī eis dñs gratiaz ꝑ quā cōuerse fuerāt ad fidē vnius dei et ritum iudeoꝝ et sic eis edificauit domos spūales. Sic ⁊ raab meretrix que suscepit exploratores cōuersa est ad fidē et cōiuncta matrimonio salmon p̄ncipi iude. De quo habetur Josue. ij. ¶ Terciū deniq̄ mendaciū officiosū est q̄ impedit̄ illicita pollutio corporalis alicuius vel quodcūq̄ nocumentum ꝓfect⁹ spiritualis. Et qꝛ primo illud vtile est ad honestatē virtutis q̄ scz honestas p̄fertur vite corporali. ideo mendacium illud magis ꝑticipat de intentionis bonitate que minuit culpā mēdacij. Qd̄ incurrisse legitur beata Anastasia q̄ de se scribit ad sanctū Grisogonuz. Sacrilegi iugū mariti suscepi cuius deo miserante thorū mentita infirmitate declinās. die noctuq̄ dñi Jesu ꝯplector vestigia. Nō tamē hoc inter fideles agendum est presertiz si thori recusati subtractō alteri cō iugum in maius verteret̄ ꝑiculū. vt patet alibi. ¶ Secundū aūt eo q̄ ammouet nocumentū ꝓfectus spūalis directe. maxime participat de intentōnis bonitate. et iō potissime diminuit rōnem culpe. Qd̄ incurrisse legitur rahel vxor Jacob q̄ furata est idola patris sui vt sic eum ab idolatria reuocaret. Que cum pater requireret positis sub stramentis supersedit ⁊ infirmitate mentita occultauit. Que idola hebreus tereaphin nominat Et dicūt hebrei q̄ est caput alicuius pueri primogeniti in sacrificiuz demonis interfecti. qd̄ prescisum salsa cōdiebatur et aromatib⁹. vt sic posset diu seruari. super linguā aūt eius in lamina aurea ponebatur nomē demonis et sic dabat eis respōsa. In omnibus igitur predictis est veniale peccatū. nisi forte sic tenderet in iuramentum vnius q̄ cederet in detrimentum alteri⁹. qꝛ sic esset mendacium perniciosum. de quo iam videbit̄. Si ergo querit aliquis. vtꝝ licet mentiri ꝓpter liberationē hominis a quocunq̄ periculo. Respondet doctor sanctus vbi supra q̄ non. sed licet veritatem occultare prouidenter sub aliqua simulatōne. vt dicit Aug⁹. sicut abrahā fecit. dicens saram esse sororem suā et dissimulauit eam esse vxorem suam. hoc etiaz habetur. xxij. q. ij. c. ne quis. Si quis forte non velit ad istam visibilem mortē hominem ꝓducere paratus esse debet veruz occultare falsum non dicere. vt neq̄ ꝓducat neq̄ mentiatur. neq̄ occidat animam suam pro corpore alterius. ¶ Secunduz mendacium est iocosum quod fit placendi cupiditate non animo fallendi in q̄ scz in

tenditur aliqua delectatio hominis et tale mendacium est veniale peccatum nisi forte charitati contrarietur per accidēs ratione scandali vel cuiuscunq; damni cōsequentis. Quia dum quis non veretur propter scandalū publice mentiri est mortale peccatum. Secundo potest esse mortale si mendacium procedat ex sola libidine mentiendi. quod ex habitu quibdam procedit. et sic potest esse mortale ex cōplacentia. cuius cōplacentie signum expressissimum est quando quis tantum alicui rei non prohibere adheret. vt etiā sentiat si esset prohibitum illud tamen se nō relicturum. vt patet in histrionibus qui verba sectant̄ ociosa. vt dicit sanct⁹ Thomas super scōm distinctōne. xxiij. in fine. Hinc dicit philosophus. iiij. ethicorū. q; mendax est. eo q; talis est scōm habitum ipso mendacio grauius. Sed quid de his sentiendū qui de se iactantes mendacia dicunt. ostendit doctor sanctus scōa scōe q. cxij. dicens. Q? iactantia proprie est aliquid q̄ homo se verbis extollit. scz aliquid de se dicendo quod est supra se. Et hoc cōtingit dupliciter. Uno modo cum loquitur de se. nō quidā supra id quod est in se. sed supra id quod de eo homines opinantur que iactanter profert cum dicētibus Deutro. xxxij. Manus nostra excelsa et non dominus fecit hec omnia quod est cōtra gloriam dei. Et Ezechiel. xxviij Elevatum est cor tuum et dixisti deus ego sum. Vel profert cōtra charitatem proximi cum se iactando prorumpit in tōtumelias aliorum. Luce. xviij. Non sum sicut ceteri homines raptores iniusti nec. et sic iudicatur mortale. Si vero non sit cōtra gloriam dei vel charitatem proximi. erit peccatum veniale. Secundo contingit esse peccatum scōm suam causam. vt sicut exterius verba sonant iactantiam. ita cor etiam affectu eam cōplectitur. Et si quidā procedat ex tali superbia vel inanis gloria que sit mortale peccatum tūc ipsa erit mortale alias erit veniale. Q? si fit propter appetitū lucri tunc pertinere videtur ad deceptionem proximi et damnum quod est mortale. nisi faciat propter tale lucrum ex quo alius non dampnificatur sicut mercatores se verbis extollunt vt eis credatur. Deniq; si de se loquitur iactanter supra id quod in se est scōm rei veritatem in hoc proprie cōsistit iactantia et est mortale. ¶ Tercium deniq; mēdacium dicitur pernicioſum quod fit in nocumentum alterius quocunq; modo. vel enim primo est cōtra homines et intēdit in nocumentum vnius non propter se si in vtilitatez alterius. sicut fieri solet in testimoniis falsis cuiuscunq; rei. et sic est mortale et tenetur ad restitutionem. Sic etiam quicunq; dicit verbo quod opere perficere non intendit. si cedit in deceptōnem alterius pernicioſam. mendaciū pernicioſum iudicatur. et est mortale. etiam si post aliter ꝓfiliatus perficiat de illa tamen fictione penitear. Vel est secundo cōtra homines et intendit in nocumentum vnius quod alteri nulli prosit. et hoc est grauius peccatum quia minus habet de intentione bonitatis. ¶ Et notandū q; vt dicitur. xxij. q. ij. c. Nec artificioso mēdacio nec simplici verbo oportet quemq; decipere. quia quomodolibet mentiri quis scilicet ad hoc vt decipiat aliam occidit animam propriam. Item ibidem. Cum humilitatis causa mentiris si nō eras peccator antecq; mentireris mentiendo efficieris quod dentcaueras. nam quomodo est humilitas vbi regnat falsitas. ¶ Est autez tercio mendaciū pernicioſuz qđ est in doctrina religionis qđ est pctm̄ grauissimuz. quia peccata cōtra deum sunt grauiora. Hoc enim mendacium non solum opponitur virtuti veritatis sed etiam virtuti fidei et religionis quod est grauissimum. etiam si sit circa aliquid cuius cognitio partim ad hominis scilicet ad perfectionem scientie et informationem morum. Tale nanq; mendacium inq̄tum refert damnū male opinionis. cōtrariatur

dilectōni ꝓximi q̄tum ad diuitias. mores
personā vel famā. et est mortale. qꝛ noce-
re ꝓximo mortale est. licet sit minus q̄ il
lud quod cōtrariat̄ dilectōi dei. Q. si da
mnum nō sequat̄ ex sola tñ intentōne fal-
lendi ꝑniciose peccatū mortale iudicatur
Que tria tangit sanct⁹ Tho. scda scde. q.
cx. Ad maiorē euidentiā dicit ibidem ꝙ
mendaciū ꝑt cōtrariari charitati triplici
ter. Primo ſm se scz in ip̄a falsa significa
tōne que si sit certa res diuinas ꝯtrariat̄
charitati dei. cuius veritatē tali mēdacio
corrumpit vel occultat. et sic est mortale
grauissimū. Si vero sit cōtra illud cuius
cognitio ꝑtinet ad hoīs bonū. scz ad ꝑfe-
ctionē scientie informationē vite ⁊ morū
sic cōtrariat̄ charitati ꝓximi. et est morta
le. Si deniq̄ sit circa illud de quo non re-
fert vtꝝ sic vel aliter agnoscat̄. sicut si fal
litur in aliquibus ꝑticularib⁹ ad se nō ꝑti
nētibus. et quia ꝓxim⁹ exinde nō damni-
ficatur est veniale peccatū. nisi ex nimia li
bidine ꝓcederet. Secūdo mendacium
cōtrariat̄ charitati rōe finis intenti. pu-
ta si dicit ad iniuriā ⁊ cōtumeliā qd̄ semꝑ
est mortale. vel dicit in nocumentū ꝓximi
q̄tum ad diuitias ꝑsonam vel famā et sic
iterū est mortale peccatū. Q. si finis ip̄e
nō est cōtrarius charitati nō est peccatū
mortale. Tercio mendaciū ꝯtrariatur
charitati ꝑ accidēs rōne scandali vel cu-
iuscūq̄ damni cōsequentis. licet hoc non
intēdebat. et hoc iterū est peccatū morta
le Ex his apparet q̄ seua bestia sit lingua
mēdax plurimos in corpore necās ⁊ infi-
nitos in aīa trucidās. nō acta fingit ꝑa-
cta verbis ꝑauget. eoq̄ mō facta vel ver
ba alioꝝ ꝓfert quo magis audientē offen-
dere possunt. Sic doech narrauit sauli sa
cerdotē abymelech ꝓ dauid cōsuluisse do
minū ⁊ interfecit eos. vt habetur. ij. Re-
gum. xxij.

Sermo. xlv. de multiplici periurio.

Et sermo vester. ē
est nō non. qd̄ autē his abundan-
tius est a malo est. Math. x. Cir-
ca iuramentū multipliciter errabāt iudei
credētes primo ꝙ solū iuramentū mēdax
esset ꝓhibitū. vt dicit̄ Leuit. xix. Nō ꝑiu
rabis noīe meo. Secūdo qꝛ ꝑcepit eis vt
redderent dño iuramenta sua ꝑ hoc putā
tes esse licitū iurare ꝑ dñm qd̄ ꝑmissnz est
ne ꝑ iuramentū creaturis exhiberet̄ reue
rētia. qꝛ cedit in reuerentiā eius ꝑ qd̄ iu-
ratur. Hoīes enī vt dicit̄ Hebre. vj. per
maiorē suā iurāt vt oīs cōtrouersie eorū
finis ad ꝯfirmationē est iuramentū. De⁹
autē qꝛ maiorē nō habuit iurauit ꝑ semet
ip̄m dicēs ⁊c. Cum igit̄ iudei ꝑ angelos
hierusalē templū et elemēta iurantes cre
aturas venerabant̄ honore diuino. ideo
dedit eis ꝑceptū nō ꝙ iurarēt sed si iu-
rarēt ꝙ solū nomē diuinū assumerēt. Vñ
xxx. q. j. c. Cōsidera ꝙ saluator nō ꝑ deū
iurare ꝓhibuerit sed celū et ꝑ terrā ꝑ iero
solimam et per caput. et hoc quasi paruu-
lis fuerat concessum in lege. vt quomodo
victimas deo immolabāt ne eas immola
rent idolis sic et iurare ꝑmitterent̄ in de-
um. non quia recte hoc facerent sed ꝙ me
lius esset deo illud exhibere q̄ demonijs.
Tercio qꝛ iurātes quas viles existima
bant ꝑ illa iuramēta credebāt non ꝯstrin-
gi. et euz ꝑ eas iurabant quasi nihil iuras
se putabant. quod falsum est. vt patebit.
Quarto credebāt ꝙ iuramentū illicitum
esset seruandū. vt dicit̄ Judicū. xj. ꝙ ie-
pte ex ꝓmissione dño facta immolauit fi-
liam suam. Et hi qui Actꝫ. xxiij. iurauerāt
se paululū interfecturos anteq̄ comede-
rent vel biberent ad quod se putabāt ob
ligatos quod falsum est. Quinto iuramē-
tū incautū qd̄ fit sine necessitate vl̄ euidē
ti vtilitate credebāt eē licitū. imo etiaz ꝑ
se bonū eo ꝙ d̄r Deut. x. dñm deū tuū tīe
bis. Sequit̄. Et ꝑ nomē illi⁹ iurabis sz hoc
patet esse falsum. qꝛ nomē tāte sanctitatꝫ
accipe sine causa importat irreuerentiaz
diuini noīs. Ad quoꝝ errorē eliminandū
ꝑcepit dñs Math. v. dicēs. Ego aūt di-
co vobis nō iurare omnino. id est ex qua-
cūq̄ causa sed ex rōnabili ⁊ necessaria tm̄
Negatio enī ꝑponit̄ ibi signo vniuersali
affirmatiuo quod equipollet suo cōtra-

dictorio. Unde nō oīs valet quidam nō
Ut igit̄ ostēdat quid faciendū sit subdit
verba ꝓposita dicens. Sit sermo ꝛc̄. vnū
quodq; dn̄s p̄dictoꝝ duplicās ostēdit. ꝙ
quisq̄s hoc opibus ꝓbat qđ ore affirmat.
et qđ verbis negat opib⁹ nō affirmat. ꝑfe
cte mandatū pn̄s adimplet et qđ abundā
tius his est a malo ē. De q̄ malo dicit̄. xxij
q. j. c. nō est cōtra. Quāuis iuramētū am
plius sit q̄ est est. vel nō nō. et ideo a ma-
lo. nō tn̄ a malo tuo sed infirmitatis ꝛ in-
credulitatis eoꝝ q̄ nō aliter mouent̄ ad fi
dem. Et infra c. Ita ergo. tu enī nō facis
malū q̄ bene vteris iuratōne. Et infra ca.
nō nobis. ꝙ ꝛ si iurare peccatū nō sit iura
mentū recipe malū sit sed nomīe mali. nō
malicia sed peccati pena intelligit̄. Et iō
b nō dicit̄ esse malū sed a malo Iuramentū
ergo licitū est et meritoriū qn̄ cū debitis
circūstantijs ꝑ ip̄m ꝓximo subuenit̄. Un̄
p̄s. Dn̄e q̄s habitabit in tabernaculo tuo
Sequit̄. q̄ iurat ꝓximo suo et nō decipit.
nō tn̄ est assuefaciendū ad iuramentū ꝓ-
pter ꝑiculū ꝑiurij. Est igit̄ iuramentū s̄m
se licitū et honestū debite vtētibus. vt di
cit doctor sanctus scđa scđe. q. lxxxix. nā
deū in testē assumere dicit̄ iurare. q̄ iure
introductū est vt qđ subinuocatōne diui
ni testimonij dicit̄ ꝓ vero habeat̄. Et sic
licitū est p̄mo ex origine. q̄ ē ex fide intro
ductū qua hoīes credūt habere deū infal
libilē veritatē velut oīm cōditorē vel ꝓui
sorem. Secūdo ex fine quia inducit̄ ad te
stificandū et certificandū ꝯ oīes ꝛ finien-
dum eoꝝ cōtrouersias. ut dicit̄ ad Heb.
vj. Sed in malū cedit alicui q̄ male vtitur
eo sine necessitate ꝛ cautela debita. Et fit
duobus modis. Primus est ꝑ simplicem
dei ꝯtestationē sicut cū quis dic̄ testis est
mihi deus vel corā deo loquit̄ vel ꝑ deuz
est. qđ idē est scđm Aug⁹. Secūdarie etiā
sumunt̄ aliq̄ creature inq̄tum in eis relu-
cet diuina veritas. sicut ꝑ euangeliū per
sanctos ꝛc̄. Q⁹ aūt Math. v. ꝓhibet do
minus iurare per creaturas intelligit̄ ita
ꝓhibitum ꝙ eis ꝓhibeatur reuerētia diui
na. sicut iudei ꝑ angelos et creaturas iu-
rabant. Et hoc supposito magis peccatū
est fallere iuramēto facto per increata vel
per superiores creaturas q̄ ꝑ inferiores
Tamē si quis per festucā iuraret falsum
periurus esset vt postea videbitur. Graui
us tn̄ est iurare per mēbra dei quādo su-
muntur illi in testē cū irreuerēcia quadā ꝛ
blasphemia Hinc enī precipit̄. xxij. q. j. c.
Si q̄s per capillū dei vel ꝑ caput iuraue-
rit. vel alio modo blasphemia cōtra deuz
vsus fuerit. si de ecclesiastico ordine ē de
ponatur. si laycus anathematizet̄. secus
tn̄ videtur si cum reuerentia ꝑ sanctū dei
verticē vl̄ silia iuraret Secund⁹ modus
ꝑ executionē fit. dn̄ scz quis se vel aliq̄d
ad se pertinēs ad penā obligat. nisi sit ve
ruz qđ dicit̄ sicut petrus cepit anathema
tizare et iurare quia nō nouisset hominē
et sic q̄tum in se est deum obligat ad hāc
penā inferendā. licz diuina bonitas suspē
dit vindictā vt expectet ad veniam. Ad
maiorē aūt euidentiā duo ponunt̄ species
iuramenti. Nā aliud est iuramentū asser-
toriū aliud ꝓmissoriū. Et in quolibet ho-
rum tres comites requirunt̄ qui ponunt̄
Iere. iiij. vbi dicit̄. iurabūt viuit dn̄s in
veritate et iusticia et iudicio. Quantum
igitur ad iuramentum assertorium requi
ritur primo veritas quantū ad iurantem
vt scz sciat firmiter verum esse quod iurat
alias si tantū credit non debet iurare de
scientia sed de credulitate. alioquin se ꝑi-
culo cōmittit falsitatis. quod est graue
peccatum eo ꝙ non adhibuit debitā cau
telam vt putet cum iudeis iuramentum
non esse quando per viles creaturas iu-
rant. Dicitur enim. xxij. q. v. capitulo. Ec
ce dico charitati vestre et qui per lapidē
iurat falsum periurus est. Unde hoc di-
co quia multi ꝛ ī hoc falluntur et putant.
quia nihil est per quod iurant non se crimi
ne teneri periurij. prorsus periurus es. se
quitur. non enim quando iuras tibi aut
lapidi sed proximo iuras. homini autē la
pidem sed nunquid non ante deum: nō te
audit lapis loquentem. sed punit deus te
fallentem. Principaliter ergo periuriū ē

quando deest veritas qꝛ finis iuramenti cõfirmatio dicti cui falsitas opponitur. et ideo falsitas directe euacuat finem iuramenti. Et vt dicit sanctus Tho. q. lxxxix ꝙ qui iocose ꝑiurat nõ euitat diuinã irreuerentiam sed quantũ ad aliquid magis auget et ideo nõ excusatur a mortali. Sꝫ qui ex lapsu lingue falsum iurat si ꝑcipit se iurare peccat mortaliter. siue sit solẽne iuramentũ siue simplex et ꝑcipue quando ꝑcipit esse falsum qđ iurat. Si vero nõ ꝑcipit se iurare sed ex lapsu lingue iuramentum labit̃. quia tũc quasi nesciẽs iurat. et nesciens nõ reputat̃ voluntari⁹. Ideo si sit falsum qđ iurat siue ꝑcipit esse siue nõ. dummõ nõ sit mendaciũ ꝑniciosum nõ dico ꝙ sit peccatũ mortale sed veniale. valde tñ cauendum est ꝓpter vicinitatez ad mortale. Hec doctor sanctus sup. iij. dist. xxxix. Deniq̃ adhuc tripliciter iuramentum cõtingi potest ſm eundẽ scđa scđe. q. lxxxix. Primũ cum falsuz apprehenditur vt verũ et tunc erit quid relatũ ad voluntatem materialiter quidẽ falsum. formaliter aũt verum si tñ prius debitã adhibuit diligentiã a culpa ꝑiurij excusatur Unde xxij. q. ij. homines falsum iurant vel cum fallunt vel cũ fallunt̃ putat homo esse verum qđ falsum est. temere iurat nõ tamen ex animo. iste periurat fallit̃ enim. et infra et quia interest quẽadmodũ verũ ꝓcedat ex animo. cum ream linguã non facit nisi
c rea mens. Quia ergo mens hui⁹ nõ erat rea nesciebat enim esse falsum quod iurauit. verum nec temere vel negligenter cuz magna diligẽtia videbatur sibi deprehẽdisse verũ qđ iurat falsum. ꝑiurij reus nequaq̃ est iudicandus. Secundo vero cuz verum apprehendit̃ vt falsum et iurat esse verum. tunc erit verum materialiter ⁊ falsum formaliter et iste plus efficitur ꝑiur⁹ qꝛ putat iurare falsum Unde ibidẽ in decretis. Da aliuz qui putat esse falsum qđ iurat esse verũ et forte verum est et hic cũ scelere iurat et periurus est. Tercio deniq̃ cum verum apprehendit̃ esse verũ et iurat esse falsum qđ scit esse verũ. tunc iuramentũ erit falsum materialiter ⁊ formaliter. ⁊ est ꝑfectũ ꝑiuriũ qđ peccatũ ꝑcipue si fit solenniter. grauius est q̃ homicidiũ vt ꝓbat doctor sanctus in quotlibet̃. dicens. ꝙ sicut apl̃s ait ad Hebre. vj. homines ꝑ maiorẽ sui iurant ⁊ oĩs cõtrouersie eoꝝ finis est iuramentũ. frustra aũt ĩ causa homicidij cõtrouersie finis esset iuramentũ si homicidiũ grauius esset q̃ ꝑiurium. presumeret̃ enĩ ꝙ qui maiorẽ culpam scꝫ homicidium cõmisit nõ vereretur minorem scꝫ ꝑiurij cõmittere. Unde ex hoc ipo ꝙ in causa cuiuslibet peccati defertur iuramentum manifeste ostendit̃ ꝙ ꝑiuriũ ꝓ maximo peccato haberi debet. Hinc ꝑcipitur. xxij. q. v. Si quis cõuictus fuerit alios ad falsa testimonia vel ꝑiuria attraxisse. vel quacunq̃ corruptõne sollicitasse ipe quidẽ vsq̃ ad exitum vite no cõmunicet. Hi vero qui eum ꝑiurio cõsensisse ꝓbantur postea ab omni testimonio sunt remouendi. et scđm legẽ infamia notabunt̃ Ec. ibidẽ ante c. ille qui ꝓuocat hoĩem ad iurationẽ et scit eũ falsum esse iuraturum vincit homicidiã. Glosa. id est mai⁹ damnum facit. qꝛ maius damnum est in amissione vnius anime q̃ mille corporũ nõ tñ plus peccat. ¶ Sciendum tamen ꝙ exigens iuramentum tanq̃ persona priuata si nescit alterum iuraturũ falsum Et ideo dicit. iura mihi vt ei fides sit non est peccatum. Si vero scit eum fecisse contrariũ eius quod iurat et cogit eum iurare homicida est. ille eniz se suo periurio interemit sed iste manum interficientis impressit. vt habetur expresse. xxij. q. v. ca. qui exigit. ¶ Secundo vero requiritur iusticia quo ad rem iuratam. vt scꝫ id qđ iuratur sit licitum et honestum. quod quantuz ad iuramentum assertoriũ intelligendum est reor ꝙ impium sit in assertionem proprij. perpetrati sceleris ip̃m dominum vel sanctos eius in testem certificatõnis cum execrabile sit deo et sanctis eius detestanda viciorum iactantia. quia potissime sapit diuinum cõtemptum et impiam iniusticiam. Si vero fieret tale iuramentum ad honorem diuinuz edificationẽ vel vtilitatẽ ꝓximi aut simili causa rõnabili. tũc

non saperet diuinum contemptũ. Tercio deniq; requiritur iudicium discretionis quo ad causam que inducit ad iurandum. Non enĩ sufficit ꝙ illud sit verũ qđ iuratur nec ꝙ sit licitum et honestum. sed etiam requiritur euidens necessitas vel vtilitas. Alioquin facit cõtra preceptum illud. Non assumes nomen dei tui inuanuz quod nimirum nomen eius potissimũ in lege veteri nulli licebat exprimere ꝓpter diuinaz reuerentiã nisi solo summo sacerdoti. et hoc in sanctuario. ĩ die ieiunij. in benedictõne sacerdotali in cuius ꝓlatione grandis fuit cura et timida reuerẽtia. vt patet supra. Secundo q̃tum ad iuramentum ꝓmissorium requiruntur hi tres comites. veritas iusticia et iudicium. Requiritur enĩ primo veritas vt scz illud exprimat verbis ꝓmissorijs qđ affectu plenario deliberauit in archano cordis. alioquin vt dicit̃ Eccle. xxiij. Vir multum iurans replebitur iniquitate et nõ discedet a domo illius plaga. et si frustrauerit id ẽ deceperit fratrem delictũ illi⁹ scz fratris super ip̃m erit. quia alter in patiẽtia purgabitur hic vero versutia vicijs inundabit. Et si dissimulauerit quasi per simulationem iurando falsum delinquit dupliciter. quia simulata equitas est duplex iniq̃tas Vnde et si post aliter cõsiliatus iuramentum ꝑficit per cõtrarium tamẽ iuramento voluntatẽ quã prius nequiter siluit detestabile crimen periurij cõmisit. Similiter etiam cum ex dolo iurantis nõ est eadem intentio iurantis et recipientis. tunc oportet seruari iuramentũ scđm intellectum eius cui iuramentum prestatur Si vero iurans dolum nõ adhibuit tunc solum obligatur ſm suam intentionẽ. vnde. xxij. q. v. c. quacunq; arte verboꝝ quis iuret dominus tamẽ qui cõscientie testis eũ. ita hoc accipit sicut ille cui iuratur intelligit. Dupliciter autẽ reus fit qui ⁊ nomen dei inuanũ sumit ⁊ ꝓximũ dolo capit Secundo requiritur iudiciũ discretõnis. vt scz illud qđ iurat sit in eius potestate ad perficiendum. alias enĩ ꝑiculo se amitteret incurrẽdi falsitatẽ. qđ si iurat illud facere quod nõ est in eius potestate deest iuramento iudiciũ discretõnis et periur⁹ efficitur etiam si talia coactus iurat. vnde obligatio iuramenti vel voti ꝑ coactõnem quantamcũq; (licet tollitur ꝓpter coactionem quantũ ad cogentẽ. qꝛ nõ meretur qui vim intulit ꝙ ei ꝓmissum seruet̃) Tamẽ obligatio qua quis deo ꝑ iuramẽtum obligatur vt impleat ꝙ ꝓpter nomẽ eius ꝓmisit nõ tollitur in foro cõscientie quia magis debet damnum temporale sustinere quodcunq; q̃ violare iuramentũ. potest tamẽ repetere in iudicio vel prelato denunciare nõ obstante si cõtrariũ iurauit. quia tale iuramentum vergit in deteriorem exitum esset enim cõtra iusticiã publicã. Romani enim pontifices ab huiusmodi iuramentis homines absoluerũt vt habetur extra de iureiurã. c. verũ. Nõ tamẽ quasi discernentes huiusmodi iuramenta nõ esse obligatoria. sed quasi hmõi obligatões ex iusta causa relaxantes. Si vero tempore quo iurauit fuit in eius potestate iuramentũ ꝓmissorium adimplere tempore cõgruo et de post ꝓpter euentuz aliquẽ factus est impotẽs. tũc videt̃ excusatus in foro cõsciẽtie licet facere teneat̃ qđ in se est. Sed vtrũ cui ꝓmittit̃ iuramẽtum illud relaxare p̃t. ostẽdit doctor sanctus scđa scđe. q. lxxxix. dicẽs ꝙ ꝓmissio sub iuramẽto p̃t fieri dupliciter Vno mõ quasi ꝑtinẽs ad vtilitatẽ ip̃ius cui ꝓmittitur puta si iurat se alteri seruiturũ vel pecuniã daturũ. et sic relaxare p̃t alter iuramentũ. Tũc enĩ intelligit̃ ei soluisse ꝓmissum cum facit de eo ſm ei⁹ voluntatẽ. Secundo ꝓmittit̃ illud qđ ꝑtinet ad honorẽ dei vel vtilitatẽ alioꝝ. puta si iuramento ꝓmittit alteri se religionẽ intraturuz vel opus aliqđ pietatis acturũ. ⁊ tũc ꝓmittẽtem absoluere nõ potest. qꝛ ꝓmissio nõ est facta ei tanq̃ principaliori sz deo. nisi fuerit interposita cõditio qua se in promissione subdidit arbitrio eius cui promittitur. Tercio requiritur iusticia scđm quaz licitũ sit illud obseruari ⁊ honestum ac vtile quod promittit. Alioquin iuramentum obseruari prohibetur. xxij. q. iiij. ca.

In malis promissis rescinde fidem et in turpi voto muta decretum quod incaute vouisti nō facias. impia est enim ꝓmissio que scelere adimpletur. Ad cuius euidentiam sciendum ꝙ aliquādo qui se iuramēto obligat ad faciendum id quod est per se illicitum et charitati cōtrarium vt cum iurat se ꝑpetraturum adulteriuz homicidium furtū ⁊c. Et tunc ipo facto periurus ē ⁊ falsitatē incurrit. qꝛ obligatus ē ad hoc quod cōtrarium faciat et est graue peccatum mortale. Q. si iuramentū ꝑficit adhuc mortaliter peccat. Si vero nō ꝑficit in hoc periuriū nō incurrit. quia tale erat quod sub iuramento cadere nō posset eo ꝙ ꝯtrariū erat vel dilectioni dei vel ꝓximi. Sicut si artifices iurant ꝙ certo tꝑe nō laborabunt vt ꝓpter raritatem carius vendant. vel ꝙ minori precio non operabuntur. vel carnifices ꝙ nō parabunt vltra certum numerū ⁊ similia iuramenta q̄ sunt manifeste peccatū vel maioris boni impeditiuū. nō obligant iuramento se cōstringentem. imo debet facere cōtrarium Sicut tamē habetur. xxij. q. iiij. c. innocēs Q. illicitū iuramentū seruari ꝓhibet nō est generaliter intelligendū. Aliquādo eī iuramento deest iusticia. veluti cum quispiam post votū castitatis. duxit vxorem iuramento firmans nunq̄ ab ea se discessurū qđ q̄uis illicituz sit quia iusticia sibi ꝓbat deesse cū autoritate augustī seruari precipit. hoc aūt si quis cōtendat p̄rogatiua cōingij nō ꝓpter religionem iusiurādi seruari. animaduertat gabaonitas ob solam religionē cōtra imperiū domini reseruatos. Cum igitur omne dñi p̄ceptum iustum sit ptz ei iusticiam deesse quod eiꝰ precepto ꝯtrarium inuenit. Ex quibus liquet ꝙ iuramentū q̄uis illicitum sic iurāti seruare. tamen ꝓpter bonum ꝓximi cui sub iuramento ꝓmissum est bonū suum adimpleri velit deus cum iniuria sui. dūmō alteri ꝓximo nō noceat. Aliquando vero quis se obligat iuramento nō facturū aliquid melius. Si ergo ad illud melius faciendum tenetur ex precepto. et tunc idē est iudicium cum casu precedenti. vnde prosequitur ibidem in decretis. Ex eo ꝙ iuratur tunc illicitum est iuramentū quādo id quod iuratur in sui natura viciosum est vitam adimens tꝑalem vel ꝑpetuam. vt adulterium ⁊c. vel reparari non permittens. vt cum inimico ad pacem nō redire indigenti tempore necessitatis misericorditer non subuenire. Ista quia ꝑspicuam in se habet iniusticiaz si iuramento firmētur tamē seruari non debent. Si vero nō tenetur ad illud melius faciendum qđ se non facturum iuramento firmauit vel se iurat aliquid facturum quod ex precepto fieri nō ꝓhibetur. peccat quidaz iurando et scđm quosdaz mortaliter. tum quia ponit obijcere spiritui sancto qui est boni ꝓpositi inspirator. tum propter irreuerentiam diuini nominis quod in testem sumitur perpetrande vel culpe venialis vel omittendi profectus. spiritualis non tamē peccat iuramentum seruando quantū ad tale bonum nō perficiendum ad quod nō obligatur. multo melius tamē facit iuramentum nō seruando hec patet ibidez in decretis vbi subdit dicens. Tunc etiam illicitum est iuramentum cum incircumspecte aliq̄d iuratur quo nec corporalis nec spiritualis vita adimitur sine quo vtraq̄ salus reparari et vita conseruari valet vt cum quis a parentibus coactus vt clericatus tonsuram vel religionis vestem recipiat se neutrum facturum iuramento firmauerit hoc quāuis a quibusdam videatur reprehensibile. quia opus charitatis se non facturum iuramento promisit nulla tamen autoritate seruari prohibetur. quia si nunq̄ illud perficiat nō tamē ideo minus salutem promereri valet. cuz nōnulli ex laicali habitu sanctissimi inueniantur. et deo dilecti ⁊c. Fit etiam aliquando iuramentum quod vergit in exitum deteriorem propter aliquid quod de nouo emersit quod fuit prius premeditatū. Sicut iurauit herodes puelle saltāti ⁊ h quidē p̄t eē licitū ī p̄ncipio intellectꝫ debitꝫ ꝯditōibꝰ sꝫ eiꝰ ꝯpletō fuit illicita vñcū

quis simpliciter iurat aliqd vel promittit tunc semper subintelliguntur debite cōditiones. sez si sit licitum honestum portabile siue moderatum, et multe alie ꝓditiones scōm Hostien. subintelliguntur. licet verbotenus nō exprimantur. nisi forte tēpore iuramenti vel ꝓmissionis quarū mente cōcepit. ¶ De iuramento deniqꝫ qō vergit in exitum deteriorē quis dispensatōe nō indiget. Si vero dubium est vtrū sit licitum vel illicitum ꝓficuū vel nociuum, aut simpliciter aut in aliquo casu, et tunc potest episcopus dispensare, vt dicit sanctus Thomas scōa scōe, q. lxxxix. Si autem manifeste cognoscitur esse licitum et vtile, tunc ibidem nō videtur habere locū dispensatio vel ꝓmutatio vbi aliquod melius occurrat faciendum ad cōmunē vtilitatez quod maxime pertinere videtur ad curam pape qui habet curam vniuersalis ecclesie. ¶ Sed vtrum homines alicuius vniuersitatis vel societatis iuramēta mutuo facta sibiꝫ inuicem relaxare possunt in questione est. Pro quo sciendū qꝫ si simul iurant de his que pertinent ad dei cultuz vel religionem aut pietatē aliquā perficiendam vt si mutuo iurant de lucro suo certam portionē dare fabrice ecclesie vel pauperibus, aut qꝫ simul ibunt vltra mare ꝓpter deum, vel qꝫ legēt duo psalteria ꝓ inuicem, tunc non possunt sibiꝫ inuicez remittere iramentum vel votum. Possunt q̄dam remittere mutuo qꝫ nō vadant simul vltra mare sed non possunt simul remittere quādo vadant. Nam ibidem duo iramenta sunt sez qꝫ vadant et qꝫ simul et de similibus idez est iudicium. Si vero est super re temporali quod absqꝫ iuramēto tenebantur facere quod iurāt, tunc nō possunt sibi remittere, vt si carnifices iurant qꝫ non vendant infectas carnes ꝓ sanis. Aut alij qꝫ nō sophisticabunt merces suas nē. Si vero nō tenebantur prius facere quod iurant et tunc obseruantia spectat tm̄ ad eorum cōmodum vel incōmodum, tunc iramentū remittere possunt. Si vero magis spectat ad aliorum cōmodum non possunt sibi remittere, vt si iurant simul qꝫ in mercibus. xx. solidorum nō accipiant vltra de lucro qꝫ vnum soliduz. vel qꝫ nō vendāt opera nisi de materia sic parata vel qꝫ non trahant pecias panni vltra tantum et sic de aliꝭ

¶ Dominica prima. xl. de triplici. xl. contritionis cōfessionis et satisfactionis. Sermo. xlvi.

Dm ieunasset. xl. diebus et. xl. noctibus postea esuriit. Math. iij. Sicut dicit beatus Aug⁹ ꝓ pectatis satisfacere est peccatorum causas id est occasiones excidere et eoꝝ suggestionibus aditum non prebere. Naz ad satisfactionem cōpletam duo requiruntē. sez emenda presens ꝓ culpa preterita. et quantū ad hoc dicit peccatorum causas excidere. qz nō potest ꝓ ꝓpetrata culpa melius emenda fieri qꝫ ea a se cum dolore et pena precidendo remouere. que cuz amore sequendo peccauit. Secundo requiritur firmum ꝓpositum viuendi futura et qꝫtum ad hoc dicit. et eoꝝ suggestionibus aditum non indulgere. Dicit tamē bonauentura super quartū. dis. xv. qꝫ duplices sunt cause vel occasiones peccatoꝝ. nam quedam sunt proxime sicut cena splendida ē occasio edacitatis. familiaritas carnalis est occasio luxurie perpetrande. Et tales necesse habet quis excidere si vult ō peccatis digne satisfacere. Quedaz sunt vere occasiones remote vt inuitatio ad bonam cenam. suspectam societatē. et tales nō possumus excidere. quia non est in nostra potestate sz efficaciter refutare nec aditum indulgere. ¶ Tria sunt igitur opera satisfactionis impletiua. sez elemosina ieiunium et oratio. Quod patet ex eo. qz radix peccati triplex inuenitur. vt dicitur ꝑ. Johannis. ij. sez cōcupiscentia carnis cui ieiunium opponitur. Per quod intelligitur omnis afflictio carnis. que cōsistit in vigilijs ieiunijs laboribus.

Secunda cōcupiscentia oculorū ad auariciam cui ꝑ remedio adhibetur, elemosina que cōtinet in se omne opus pietatis ꝓximis exhibendū siue spirituale siue corporale. Tercia vero superbia vite que curatur efficaci oratione. que illuminat ad se cognoscendū. dulcescit ad ꝓximum diligendum. ardescit ad deo inherendū et ꝑfruendum. Includit autē omnē actū ad deum relatum. et sic in his tribus omnis actus meritorius includitur quo digna satisfactio perficitur. id est legitime quadragesima celebratur. exemplo christi ꝺ quo verba ꝓposita scripta sunt. Cum ieiunasset. xl. diebus ⁊c. Sacramentū quadragesimalis obseruantie licet multis misterijs et figuris insignitū legitur. Tribus tamē ꝑcipue misterijs decoratum inuenit. et signis cōgruis prefiguratū. Nam in eo primum misterium in remissionis peccatorū relucet. quantū ad penitentes et incipiētes quod etiā triplici figura perficit. Reperitur enim quantū ad hoc triplex quadragesima penitentiū scz ad cōterendum cōfitendum et satisfaciendum. et ideo triformiter figurata. Naz quadragesima cōtritōnis figuratur in quadragesima inundationis diluuij. Genes. vij. De quo dicit magister in historijs. ꝙ postq̄ nutu diuino et angelorū mīsterio in archam vniuersa animantia ducta fuerant mense secundo. id est may. die id est luna. xvij. mēsis. rupti sunt fontes abyssi. id est maris. vel aque que sunt in visceribus terre ⁊ catharacte celi. Catharacte ꝓprie sunt meatus nili qui per septem ostia separatur. generaliter vero catharacte sunt quilibz meatus aquarum initiales. Hic aurē signant vias per quas emanantur pluuie. Et pluit sup terram. xl. diebus et. xl. noctibus. Eleuataq̄ est archa super omnes montes. quoniā aqua montib⁹ altior erat cubitus quindecim. A die quoq̄ prima q̄ noe archam ingressus est vsq̄ ad centum quinquaginta dies exaltate fuerāt aque que post hec ceperūt diminui ita ꝙ. xxvij die mensis septimi requieuit archa supra mōtes armenie. ac tandem prima die mēsis decimi apparuerunt cacumina montiū Ex quibus verbis liquet esse duo loca generatōnis aquarum et emanatōnis. Est enim locus supior in nubibus et inferior in terre visceribus. Sic in anima duplex distinguit̄ portio rōnis scz supior qua cōcipiuntur ⁊ cogitantur eterna. cuius operatio rigoratur in receptōne simplicis intelligentie a supiori luce deo. Secūda dicitur portio rōnis inferior qua scz cōcipiuntur inferiora vtpote pene inferni. miserie pñtis, seculi ⁊c. vtraq̄ ergo pars est locus generatōnis aquarū. quia supna peccata amisimus ⁊ penā meruimus. Fiat igitur inundatio cōpunctionis lachrimnauz ex cursu aquarū istarum ⁊ mundet̄ minor mundus. id est homo. Et bene dicitur inundatio diluuij totā terram operuisse. qz oportet cōpunctionē inundare ex omnibus peccatis per totā animā. Si enim in parte fit cōpunctio vt dicit Greg⁹. nō sufficit. quia multi lachrimas indesinenter fundunt qui tamen peccare nō desinunt. In quibus impletur illud ps. In diluuio aquarum multarū ad deum non approximabunt. Et sicut in inundatione figurali deleta est omnis caro super terram volucrum quadrupedū et reptiliū. Sic in hac inundatiōe spirituali deleri debet omnis affectio mundana siue ambitōnis per volucres aut cupiditatis ꝑ quadrupedia. vel carnalitatis ꝑ reptilia signata. Hoc ꝓfecto diluuium inundauit audientē ezechiam regez sibi mortem adesse et hoc ex parte inferiore cum dicebat. Vadam ad portas inferi. A parte vero supiori cum subiunxit. Non videbo dominū deum in terra viuentium. Deniq̄ hoc diluuiuz ꝑseuerare debet donec anima id est spiritualis archa requiescat super montes armenie. ¶ Quadragesima vero cōfessionis figuratur in quadragesima expectatōis an cessasset diluuium. Ad cuius euidentiam sciendum ꝙ vt dicit magister in historijs. ꝙ postq̄ apparuerunt cacumina montium expectauit Noe. xl. diebus et emisit

corvus qui non reuertebat. Emisitq; post eum columbā que vespere rediit ferēs ramum olive virentem. Post septez autem dies itez emissa columba non est vltra reuersa. Reuoluto igit anno prima die mensis pmi anni sequētis apparuit Noe tectū & vidit q exsiccata essz superficies terre: sz egrediēdi expectauit dñi pceptū. Eadem igit die qua Noe archā ingressus est dixit ad eū dñs. Egredere de archa tu et vxor tua. Cōiunctim eos nomiat in egressu: sic diuisim in ingressu: vt in pozi copulā carnalez sibi interdictā intelligerēt & penitētiam agerēt in posteriozicz pcessaz: vt genus humanū multiplicarēt. Noe peccatorem signat sed penitentē & abstinentē bis q̄draginta dieb⁹. Hic autē emittere debz corui & columbā. Duo sunt eniz affectus in penitēte. s. pudoz cōfitendi in corvo signatus: qui semp canit cras cras. qz crastinare facit pfessionē Sophonie. ij. Vox cantātis in fenestra corvus in suplimiari. Emittēdus est igit corvus nō vltra reuersurus. i. affectus pudoris plena cōfessione ppellendus. Colūba vo. i. affectus timoris. qz gemitū repdit p cantu: euidenti signo emittit in pfessione apta archa cōscientie. nihilomin⁹ tū reuersura. Et vide cōgruū pcessuz. Nā pmo reuertēs nihil pozrtat. secūdo fert ramū olive. tercio emittit non reuersura in misterium trifarie pfessionis. Primo mortaliū in qua pfessione nihil reportat. qz anima nōdū plena p frequentem pfessionē vigorosam depurata a priorib⁹ vitijs. nec duz puenit ad illud aplicum. Gloria nostra hec est: testimoniū cōscientie nre. Secūdo vo in pfessiōe venialium iaz lōge se motis mortalib⁹. cū iam etiam venialia discutere & cauere satagit ram⁹ olive reportat in signū pfecte recōciliatōis ad deū: cum ps. dicente. Ad ipsum ore meo clamaui & exultaui nē. Ad extremuz vo in finali cōfessiōe cum steterit ante iudicē ratōem redditura si in bono pseuerauerit euolabat. hec colūba denuo nō reuersura. pcul eniz fugiet qō prius augebat. Denicz q̄dragesima satisfactōnis figurat in q̄dragesima expectatiōis nineue Jone. iij. Adhuc q̄draginta dies & ninive subuertet. supple nisi peniteat. Predicauerūt igit ieiuniū. descēdit rex de solio suo. indutusq; sacco sedit i cinere. Nūc vide pgruentiā eius pnie. Nam in descēsu de sede regali hūilitas ostendit contra superbiā vite. in sacco asperitas cōtra cupiscentiā carnis. in cinere ptempt⁹ mūdi qui pcedit ex memoria mortis in cinere signare ptra pcupiscentiā oculoz. Unde Piero. Facile cōtemnit oīa qui se semp cogitat morituz. Sic ieiunauit Moyses in monte synai vt legem dei mereret accipere. Et hec est q̄dragesima incipientiuz. Non eniz possunt mādata dñi impmi: nisi in tabulis cordis rasis ab omni mortali vt sic parent due tubule. i. duo affect⁹. dilect oīs. s. ad deum & ad primū. In pmo scribant mādata ad amorē dei ptinentia In secūdo ad amorem primi. qz signū vt pbatio dilectiōis exhibitio est opis. Secunda q̄dragesima est pficientiū que in cōsiliis implēdis agitur pfectu virtutū. & figuratur in q̄dragesima Helie: vt dicit. j. Reg. xix. fugiens a facie Jezabel: vt ptz alibi. Fuga autez & pgressus Helie pgressum denotat spūalis pfectus. Naz fuga a facie Jezabel qō interptat fluxus sterq̄linij: ptemptū signat tēporaliū ad Philipen. iij. Omnia arbitrat⁹ sum vt stercora. Dormitio subtus iuniperū: cuius cineres ignē per annū conseruare dicunt: opera signat misericordie pietatē fouentia. Panis subcinerici⁹ ab angelo delatus psolationem signat: que etiā ex memoria mortis in talib⁹ exuberat. Naz magna cōsolatio morientis cuz videt se in operib⁹ misericordie desudasse. vel per iunipez crucē. p panem subcinericiū panē doloris passionis & penitētie intellige. Cui additur aqua lachrymaz p potu: quoz vigore ambulat recto tramite per q̄draginta dies aspiratis & q̄draginta noctes aduersitatis vsq; ad mortē dei: vt participat deū suū occurrētem in sibulo aure tenuis. O vere q̄dragesima deo placita & ieiuniū salutiferuz. Sicut eniz in prima q̄dragesima est abstinentia ab illicitis: sic i hac secūda a superfluis.

Tercia deniq; q̃dragesima est perfectorum: que celebrat̃ in om̃imoda mortificatione carnis feruida: frequẽtia oratiõis ⁊ viscerosa dulcedine contemplatiõis. In his eniz tribus perficit̃ feliciter: Naz primuz signatũ est in ꝯsuetudine ꝯdiendi cadauera mortuoruz ſm egyptios aromatibus p̃ciosis per q̃draginta dies: qd̃ cõpetit ꝑfectis. Quia vt dicit Apl̃us ad Colo. iij. Mortui estis ⁊ vita vestra abscõdita est cum christo in deo. Aromota autem sunt perfectõis exempla. Nã christi odor bonus sumus deo in his qui salui fiunt: et in his qui pariũt. Nimiruz cum extrema bona in moduz aromatũ hominẽ ab omni putredine vitioꝝ ꝯseruauit. ⁊ astantibus seu cernẽtibus suaue redolent. Secunduz autem scilicz oratõis frequẽtia signatum est Deutro. ix. dicente Moyse. Procidi coram domĩo q̃draginta diebus et q̃draginta noctib⁹ quibus eum suppliciter dep̃cabar ne deleret vos vt fuerat ꝯminatus Terciuz deniq; scilicz cõtemplatiõis dulcedo signatũ est in apparitiõe glorie resurrectionis christi q̃draginta diebus quib⁹ discipulos in om̃i sua dulcedine crebrius visitauit. nunc apparens ⁊ instruens intellectũ. nunc cõuescens ⁊ ꝓuocans affectũ. Et sic feliciter experiebãtur illud dauiticum. Gustate ⁊ videte quoniaz suauis est domin⁹. Et hec est quadragesima christi: qui ieiunauit nõ pro expiãdis delictis suis: sed in mortificatiõe carnis. nõ quia indiguit: sed quia exempluz dare voluit exercende virtutis: p̃sertim in mortificatione sui. in frequẽtia oratõis ⁊ cõtemplationis: fugiens in desertum locuz vt sic nos instrueret ⁊ ad sequelã induceret. Quod nobis ꝯcedat ⁊c̃.

Dominica secunda quadragesime de perseuerantia orationis ⁊ qualitate orantis.

Miserere mei domine fili Dauid. Math. xv. Sicut qui letali vulnere sauciat⁹ aut infirmitate graui detentus curatiõem affectãs: necesse est vt infirmitatẽ suam agnoscat. ⁊ agnita ea medicuz requirat. inuento medico morbũ latentẽ d̃tegat. de hinc medicuz pro eius curatiõe deprecet̃ ⁊ omnibus cõsilijs medici sollicitus acquiescat Alioquin ad curationẽ eum non recipiet. Sic vulneribus peccatorum sauciatus sanitatem si cupit adipisci latentez peccati morbum debet agnoscere et eius periculũ perpẽdens medicũ salutis requirere morbum per humilẽ confessiõem aperire. ac ꝑ satisfactiõem voluntariã medici consilijs acquiescere. Hinc mater ecclesia videns aptum medicine tempus: assumens illud apostolicũ. Ecce inquit nũc tempus acceptabile scilicet ad requirenduz medicum. quia ecce nunc dies salutis. i. tempus cõgruũ ad medelam. sollicita pro filijs exemplum inducit ad requirenduz medicum in p̃senti euangelio. Nam egressus medicus secessit in partes tyri et sydonis quos sanaret requirẽs. Cui occurrit mulier tã humiliter q̃ efficaciter medelã expostulans infirmitatẽ denũcians. ⁊ sic misericordia ⁊ veritas obuiauerũt sibi et pariter sanitatem operati sunt. Nulla nãq; medicina spiritualis reperit̃ efficax ad medelam: nisi prius vulnus fuerit detectũ. ⁊ ferrũ infixum fuerit extractũ. hoc est nisi fines exierit vitiorum ⁊ qualitatẽ ostenderit peccatoruz. Tunc enim fiducialiter orare poterit. Miserere mei domĩe. Q̃ntum ad veritatem historie. Quodã tempore Jesus auidus salutis animaꝝ declinans scribas et phariseos qui cõuenerant ad eum. non vt eum cõsulerent. sed vt caperent in sermone vel actõne. secessit in partes tyri ⁊ sydonis. que ciuitates erant gentilium. Et ecce mulier chananea gentilis a finib⁹ illis egreditur. que scilicz intrãte Jesu in domuz. vt habet̃ Marc̃. vij. accessit. solã petens misericordiã. Miserere mei inq̃t fili dauid. filia mea ⁊c̃. Jesus ꝟo domuz exiens non respõdit ei verbum. Tunc illa nobis precũ instantiaz cõmendans dominum sequebat̃ clamans. Miserere mei fili dauid. Discipuli ꝟo compassiõe pariter ⁊ tedio clamoris eius affecti rogabãt dominuz dicentes. Dimitte illam q̃ clamat

post nos. Quib⁹ ille. Non sum missus ad
⁊c̄. vbi dicit Hieronim⁹. Non autem hoc
dicit quia non missus sit ad gentes. sed ꝙ
primuz ad israhel missus sit: vt illis nō re-
cipientibus euangeliū iusta fieret ad gen
tes trāsmigratio. Vnde dicit Marc⁹ euz
respōdisse. Sine pri⁹ saturari filios. qua-
si diceret. Futuruz est vt ⁊ vos salutez cō
sequimini: sed sine ⁊c̄. Videns autez mu-
lier ꝙ neqꝫ apostoli proficerēt: accurrens
(felici in verecūdia) venit ⁊ adorauit eū:
dicens. Adiuua me. Jesus v̄o pia contē-
tione quāto illa preces multiplicat: tanto
⁊ ip̄e negando vituperatiōem ingemīat.
Nunc eniz illam canē vocat: dicens. Nō
est bonuz sumere panem filioꝝ. Miruz ꝙ
mulier cōfusa non recesserit. Vocauit em̄
eam canem ꝓpter idolatriā quam hucusqꝫ
exercuerat. Hic clamat Chrisosto. Vide
mulieris prudentiā qualiter nec cōtradi-
cere ausa est. neqꝫ contristata est in aliorū
laudibus: neqꝫ molestata in proprio cōui-
cio. sed ait. Vtiqꝫ domīe. Nam ⁊ catelli.
Ecce iaz exemplar humilitatis et formaz
exauditōis. Vocat Jesus iudeos filios:
ip̄a vocat eos domīos. vocat eam canez:
ipsa v̄o sese catellum. quasi diceret. Si ca
nis sum non sum aliena. canez me dicis: ca
nem me nutri. ne sis alijs dn̄is crudelior.
Nam ⁊ catelli edunt de micis. Vice sunt
eniz quas peto: ⁊ reliquijs catelloꝝ cōten
ta sum. Chrisost. Propter hoc autem tar
dabat christus. p̄sciebat eniz eam hec di-
cturam. nec occultari volebat tantaz mu-
lieris fidē. Et ait illi. O mulier magna est
fides tua. fiat tibi sicut vis. Et sanata est
⁊c̄. Thomas in cōtinuo. Intende quali-
ter apostolis nō impetrātibus impetrat
ip̄a. tam magnū quid est instantia oratio-
nis. Eteniz pro nostris noxijs vult magis
a nobis rogari q̄ ab alijs pro nobis. Mi
serere mei ⁊c̄. Mulier hec vt eius ora-
tio efficatior redderet̄: ac per hoc citi⁹ ex-
audiretur s̄m Albertū magnū quidez pro
ponit ex parte sui: scilicz compassiōem et
affectum naturalis pietatis: dicens. Mi
serere mei. quasi diceret. Naturali pieta-
te ad hanc compassiōem obligasti me: faci
endo me matrem. Quedā autem ex parte
dei: scilicz īmensitatem diuine maiestatis
ex qua potuit. et misericordiā humanita-
tis ꝓpter assumptā naturam ex qua debu
it merito misereri: dicens. Domīe fili da-
uid. Quedā etiam ex parte filie. scilicz ne
cessitatem vinculi naturalis obligatōis:
dicens. Filia mea: tam carnaliter q̄ spiri-
tualiter male torquet̄. i. ītolerabiliter ve- b
xatur a demonio. Ecce perfectū exemplar
nos instruens qualiter fructuose dep̄cati-
onibus intercedere debeam⁹. Orauit enī
sapienter: humiliter: feruenter: ⁊ perseue-
rāter. vt ex euāgelio colligi potest. Sa-
pienter orauit qd̄ patet in tribus. Primo
sapiēter orauit. quia fines suos exijt ora-
tura. Quid enim per fines: nisi peccatorū
occasiones ⁊ delectatōes signātur. quas
per exire oportet per veram cōtritiōem ⁊
cautā cōuersationē. Alioquin quomō ve-
niam merebit̄ de occasione filij patrem ro
gitās manibus sanguinolētis Ysa. j. Cuz
multiplicaueritis oratōes vestras nō ex-
audiam. manus eniz vestre plene sunt san
guine. Per peccatū enim denuo filiū eius
crucifigim⁹. Et ergo subdit ibidez. Mun
di estote: auferte malum cogitationū ve-
straꝝ ab oculis meis. quiescite agere per-
uerse. discite benefacere. Alioquin vobis
dicetur. Nescitis quid petatis. Quia re
uera nescit quid petit qui petit veniam si-
ne debita contritiōe ⁊ emendatōis volun
tate. qui petit gloriaz sine merito: et quie
tem sine labore. Sed ne eorum oratio vi-
deatur vacua om̄ino plerūqꝫ in tempora-
libus ꝓsperitatibus exaudiūtur. vel etiā
ad recuperādam gratiam gratūfacientez
magis disponūtur. Nam vltro se prebet
largitor ne tepescat orator: dicens. Peti
te ⁊ accipietis Luc̄. xj. Sed multi vereor
veras virtutes per orationez adipisci re-
fugiunt cōtrarijs illecti vitijs. sic̄ in Ach-
ab rege figuratum est Ysa. vij. qui cum nō
crederet Ysaie verbis missi a domīo de de
liberatione duorum regum. scilicz syrie ⁊
israhel: qui venerant ad deuastādam ter-
ram iuda. Addidit ꝓpheta ex parte domi
ni: dicēs. Pete tibi signū ⁊c̄. vt qui ꝓphe

45

te non credis: saltim signis diuinis crede re cogaris. Pete inq̃ signuz in ꝓfundum inferni. i. suscitatõem alicuius mortui vel in excelsuz sup̃. sicut tempore Josue stete runt sol ⁊ luna ⁊c̃. Naz iudei in causis ar duis signuz petebant a domĩo in argumẽ tum certitudinis. Qui respõdit. Non pe tam. erat enim idolatra. et ideo timuit ne in signo postulato domin⁹ glorificaret̃: et sic a populo vilificarẽtur idola. Sic multi cõtrarijs affectibus ĩueterati: licet orati onem videãtur fundere. minime tamẽ vi ctoriam vitioruz expetunt. sed veniam si ne contritõe: sine auersione: sine peniten tia: quo nihil impossibili⁹ requirũt. Se cundo orauit inq̃ sapienter. quia rogãdo detexit necessitatez infirmantis: qualita tem infirmitatis. Filia inquit mea male a demonio vexatur. Nimirũ. cum om̃is vox muta iudicat̃ ⁊ rauca quam non p̃cessit so nus dulcissone cõfessiõis adornãtis ip̃az anime faciem. Cõfessio enim ⁊ pulchritu do in cõspectu eius. Hec enim prima vox quam audire dignat̃ dominus. Hinc dicit p̃s. Quoniam tacui. s. confessionẽ inuete rauerũt omnia ossa mea: dum clamarez. s. in oratione tota die. In cui⁹ figura dicũt doctores hebrei: et p̃sertim rabi Samuel super Erod̃. xxxviij. ꝙ cum Pharao vel let impedire multiplicatiõem filioruz isra hel opprimendo viros laboribus ne vaca rent amplexibus. vxores eorum se compo nebant ad specula vt ꝓuocarent viros ad cultũ matrimõij ducte prolis amore. De nientes autez post hoc in deserto vt dicũt doctores nostri. deuote mulieres que fre quẽtabant ostiũ tabernaculi ratõe cultus diuini: in signuz ꝙ exteriori ornatu de ce tero nolebant intendere obtulerũt specu la sua: quoꝝ capse erãt enee. de quibus fa ctum est labium eneuz. Specula v̄o circa labium eneum affixa sunt: vt se lauãtes in eis maculas abluendas aspicerent. Nam ante ingressum tabernaculi fiebat hec lo tio: innuens macule spiritualis ablutõez: peccatoruz consideratõe. ⁊ contritiosa la chrymaꝝ effusione. Orauit deniq̃ sapiẽ ter. quia licet erat a filijs israhel expulsa ⁊ depauꝑata ⁊ seruituti subiecta. non tamẽ petijt vindictam. non diuitias. nõ liberta tem: sicut multi faciunt hodiernis tempo ribus. quorũ minima cura est de salute ꝓ pria. de charitate fraterna. de mandato rum obseruatõne. sed petijt illa demonis expulsionem a filia. quia male torquebat̃. Nimirũ. quia onus peccati grauissimuz.

Secundo rogauit hũiliter procidẽs ad pedes eius ac cõtemptuz illatum: vt pro baretur hũiliter suscipiens velut eodez di gnam se reputãs. O vera mulieris huius prudentia. nimirũ cum humilitas sola me retur exaudiri. Superbiẽs eniz resistit nõ exaudiens: cuz humiliũ ⁊ mansuetoꝝ sem per placuit oratio. Unde Hester regina dominuz petitura signa superbie verebat̃ exteriora. q̃ tm̃ necessitate expulsa: scilicz cum ad regem erat ingressura sibi impone bat. Nam in oratione p̃misit dicens. Tu scis necessitatẽ meam ꝙ abomĩar signum superbie ⁊ glorie qd̃ est super caput meũ: in die ostensiõis mee ⁊c̃. Nimirũ. omnes obsecrationes ardue in veteri lege cuz hu miliatione cineruz ⁊ cilicij facte leguntur. eo ꝙ hec sola misericordiã diuinaz mere tur ⁊ gratiam. Eccli. iij. Quãto magnus es humilia te in om̃ibus. ⁊ coram deo in uenies gratiã. Sic inuenit gratiam beata virgo: que dixit. Quare respexit domin⁹ humilitatẽ ancille sue. Cuius hec est ratõ. quia sola humilitas charitati locũ parat: dum a vanitate mentem euacuat. Dicit enim Augustin⁹. Q̃ quãto sumus tumo re superbie inaniores: tãto sumus dilecti one pleniores. Et ex cõsequẽte quãtũ hu miliamur mente ꝓpria. tantuz exaltamur estimatione diuina. Sed heu ꝓcul hec vir tus a nostris oratoribus qui compti ꝓce dere nolũt ad oratiõem. in superbia ⁊ ab usione solliciti qualiter adornent carnem non conscientiã. nunq̃ hi se parant orati oni vt deo placeant. ⁊ non potius vt vide antur ab hominib⁹. Sed audiant qui eius modi sunt dicente psal̃. Qui hominib⁹ pla cent cõfusi sunt. quoniã deus spreuit eos. Cuius argumentum euidens habemus in Ozia rege. qui elatiõe ductus ꝑ se voluit

oblatiões offerre deo: ⁊ lepra p̃cussus est. vt infra patebit. ¶ Tercio rogauit frequẽter. quod notaꝫ in clamore quo clamauit post Jesum: maternalem ostendens affectum. Hic est enim clamor cordis de quo dicit dom̃s Joysi Exo. xiij. Quid clamas ad me. cum non legitur aliquid locutus fuisse. p̃s. Clamaui in toto corde meo Jn toto corde clamat qui per intellectuz offert attentionẽ. per affectum ℞o deuotionem. sicut apostolus ad Corinthꝫ. xiiij. Orabo spiritu: orabo et mente. Medio ℞o corde clamat qui adhibet attentiõez: sed non deuotionem. de qualibus dicitur Ozee. x. Diuisum est cor eorum. nũc interibũt. quia nemo potest duobus dominis seruire. Nullo denicz corde clamat q̃ nec adhibet attentiõem nec deuotionẽ. Quibus improperat dom̃s. Hic populus labijs me honorat. cor autem eoꝝ longe est a me. Nõ sic rex Ezechias. qui vt dicitur iiij. Reg̃. xx. ⁊ Ysa. xxxviij. dum egrotaret vsqz ad mortem. i. taliter q̃ per naturam non poterat curari. Erat enim morbus regius: ꝑm quosdam missus est ad eum Ysaias a domino qui ait. Dispone domui tue: quia morieris tu ⁊ non viues. Quo audito cõuertit Ezechias faciez suam ad parietem. et fleuit fletu magno: orans et dicens. Obsecro dom̃e memento quomodo ambulauerim coraz te in veritate ⁊ corde perfecto. ⁊ quod bonum est in oculis tuis fecerim. Cui⁹ oratiõem ⁊ lachrymas aspiciens dñs ait ad Ysaiaz qui nondum atrium regis egressus fuerat. Vade ad Ezechiam ⁊ dic ei. audiui oratiõem tuam. vidi lachrymas tuas. ecce sup̃ dies tuos annos quindecim addaz ⁊c. vide infra. Si ergo tam efficaciter orauit pro vita corporali: quid faciet christian⁹ pro vita spirituali cum viderit animaz suam non solum appropinq̃ri morti: sed et absorberi ac sepeliri velut vetentẽ quadriduanũ. nec incaluit miser homũtio ad cõtritiõem. nec resoluitur ad lachrymaz effusiõem: sed tepida quadaz ⁊ euomenda se putat oratione satisfecisse. ¶ Quarto petijt ꝑseueranter. ⁊ in hoc mirabilior apparuit ⁊ cõmendabilior. eo q̃ tam sedule: tam indigne repulsa: petitiões gemĩare non destitit. sciens quia perseuerãtia sola premiuz meretur exauditõnis. bꝛauiuz eterne felicitatis. felix clausura omniũ virtutuz. Vnde Chrisosto. admirans ait. Quanta est instantia oratiõis. quia q̃ apostoli non potuerũt ipsa perfecit.

¶ Dominica tercia quadragesime de septẽplici demonio. Sermo. xlviij.

ERat Jesus eijciens demoniuz ⁊ illud erat mutũ Lucẽ. xj. Cum rationalez cõsidero creaturam in ea tria ꝑsertim inuenio. ¶ Primo summã generositatẽ in creatione: quã potissime testatur opificis celsitudo pariter ⁊ sollicitudo. Nã tanta nobilitate dotauit eam vt naturali quodam affectu moueatur ad eam possidẽdam ⁊ perfruendã in habitatiõem sibi. Delicie inquit mee esse cũ filijs hominũ. Cuius inq̃ amore tractus eodem vilissimo dignatus est vestiri cinctorio. vt vel sic humanã naturam moueret ad amorem recipꝛocũ. Nam ex hoc effectus est in expectãdo ⁊ sustinendo peccatores tam patiens. in suscipiendo tam ꝓmptus. in ꝓmouendo tam dulcis. in glorificando tam amabilis. Et hec me merito ducent ad amorẽ diuinũ. Secundo ℞o abiectissimaz vilitatem in vitioruz degeneratione. Jn qua p̃cipue patet cecitas admirãda: cum ad mandatoꝛ obseruantiam nos alliciãt tot exhibita beneficia. tot charitatis insignia. tot promissa ꝓposita tot supplicia parata. Cecatus tamen infelix delectatiõe despectis his omnibus propter exiguũ tempus momẽtanee delectationis solum sequit̃ inimicum subditur: captiuatur: abducit̃: et dãnatur. Et hec me ducunt in proprie cecitatis ãmiratiõem. Tercio denicz crudelissimaz vindictam a deo paratam: q̃ me ducit in eterne pene formidatiõem. Verũ de hoc alꝫs. Cui⁹ ergo cecitatis exemplar nobis apponitur in euangelio p̃senti. Demoniacus enim iste

non soluz mutus: sed ⁊ cecus pariter ⁊ sur
dus erat: vt ex dictis sanctoꝝ colligi pōt.
Dicitur enim Math. xij. ꝙ oblatus est ei
demoniuz habens cecus ⁊ mutus. Dicūt
eniz Theophilus ⁊ Epyphanius ibidem:
ꝙ qui domīo oblat⁹ fuit ⁊ mutus erat lin
gua ⁊ surdus auditu. Erat ergo mut⁹ ad
confessionē. cecus ad spiritualiū conside
rationem. surdus ad verbi diuini debitaz
auditionem. Obstruxit enim hec tria dia
bolus velut organa ꝑncipaliora salutis:
sicut ⁊ hodie in plerisqꝫ spūaliter operat̄:
quousqꝫ veniens sua gratia domin⁹ demo
nium eijciat. ¶ Erat Jesus eijciens ⁊c̄.
Cum hūana natura diabolicum naturali
ter abhorret consortiū veluti maxime no
ciuū: experiētia discimus quid doloris in
ferat parētibus. cum vnicam filiaz cui to
ta seruat̄ hereditas. a qua sola sperat̄ po
steritas a diabolo contingat possideri et
vexari crudeliter. Pro cuius nimirū libe
ratione nec rebus parcerent neqꝫ corpori
bus. Quid igitur faciendū de propria pu
tas anima: que scillcz a septem spiritibus
nequiorib⁹ male torquet̄. vitijs dico mor
talibus que plus nocent q̄ꝫ centūmilia de
monū. Sed hoc miser homo non aduertit
quia dulciter in p̄senti vexant ne possessuz
amittāt quousqꝫ duxerit in bonis dies su
os ⁊ in postea in infernū descendāt. Que
profecto septē demonia a magdalena nar
rantur electa Luc̄. viij. Inueniunt̄ septē
nomīa demonuz his septem vitijs princi:
pantium: de quibus nobis sermo presens
ad cautelam ⁊ instructionē. ¶ Prim⁹ enī
demonuz dicitur lucifer: qui contra deum
suum primo superbiuit in corde necdū im
pleuit opere. et tam irrecuꝑaliter ꝓiectus
pariter ⁊ damnatus est: vt velut āmiran
do diceret Ysa. xiiij. Quomō cecidisti luci
fer qui mane oriebaris. Quid ergo somni
as miser homūcio ꝙ tibi suꝑbienti parcet
diuina vindicta qui iurauit in anima sua.
quia detestatur omnē superbiam: vt dicit̄
Amos. vj. Hic igitur in casu suo didicit
quid homini casuro suggerat: cui⁹ princi
patus est super vitium superbie. et elatos
corde securius possidet. qui signātur ꝑ de
moniū habentez qui erat in synagoga: vt
dicitur Marc̄. j. ⁊ Luc̄. iiij. Cum ergo ve
niret Jesus humilitatis doctor ⁊ verita
tis in synagogā ⁊ doceret: exclamauit de
moniac⁹ doctrinaz christi non ferens que
salus erat animaꝝ ⁊ medicina. Quid no
bis ⁊ tibi Jesu nazarene? quid inq̄ꝫ super
bo ⁊ hūili corde? vere nihil. Venisti aiunt
ante tempus perdere nos. i. diminuere po
testatem nostram. Et cōminatus est eum
Jesus vt taceret et exiret. Qui multū di
scerpens eum. i. affligens exiuit. quia viti
um superbie possessuz non facile relinquit
videns quia demoniū hoc nec templū ve
retur: nec altare. astat celebrātibus. astat
⁊ diuina audiētibus. ⁊ altare domini ap
propinquasse gloriatur. ductorem se pre
bet ⁊ comitem. adeūtibus ecclesiam exor
nat vestibus: deturpat affectib⁹. Nec enī
Jesum in templuz ducere verebat̄ vt ela
tione temptaret ⁊ deijceret: quē vtiqꝫ qui
dam dicunt esse luciferuz. ¶ Secundū au
tem demoniū sathanas nomen accepit qd̄
interp̄tatur aduersarius deo. Huius eniz
officium est inuidiam suggerere: qua nihil
tam cōntrariū diuine charitati. Vitium
est enim om̄ino diabolicū. Vnde Zacha.
iij. Et sathan stabat a dextris eius. s. Je
su sordidis indutus vestibus vt aduersa
retur ei. Nimiꝝ est autem ꝙ humana mā
suetudo suggestiones eius admittit et fo
uet: cum nihil in se delectabile habere di
noscitur: sed totum triste pariter ⁊ labori
osum marcescere faciens. ⁊ tabescere na
turam humanā: sicut p̄ostensum est in Ca
yn. qui prim⁹ impugnabat̄ hoc vitio. qui
scz a deo tremuli capitis vindicta punie
batur ⁊ corporis. quia nimirū huiusmodi
secum ferunt semper cor inquietuz ⁊ tabe
scens. Cuius etiam propriuz est patiētem
ad diuine misericordie finalē inducere de
sperationē. sicut ait Cayn. Maior est ini
quitas mea q̄ꝫ ⁊c̄. Et cum sit belua ferocis
sima: heu q̄ꝫ multos īuenit receptores qui
fouent ⁊ nutriūt rancores. auersiones. su
spitiones ⁊c̄. lingua nihilomin⁹ maledicta
manifestans per maledictōes. cōuitia. de
tractiones. derisiones ⁊c̄. Sed vnde tam

tarius amplectit̃ hoc vitiũ. nisi quia de fomite superbie processum habet. Nam angelo propter superbiã eiecto ⁊ genero humano ad eandem gloriã adipiscendã condito statim (vt dicit̃ Sapien̄. ij.) inuidia diaboli mors intrauit in orbem terrarum. Imitantur autem illum qui sunt ex parte eius. quia om̄is inuidia ex superbie vitio fomitem sumit. patet hoc in Saul: qui eodez demonio fuerat agitat⁹. j. Reg̃. xvij. qui semper propter inobediẽtiam ⁊ elationem qua voluit honorari a Samuele coram populo: spiritu dei p̃iter ⁊ regno priuatus: inuidie spiritui tradit⁹ est. Tercium v̄o demoniuz dicit̃ leuiathan. qd̄ intelligitur persequẽs eos. ⁊ sinat iram per quam homo cõcipit in corde vt aliuz prosequat̃. Prouocat etiaz homicidia ⁊ bella. Sed hoc demonio possessis audi quid in futurum reseruat dominus: vt testatur Ysa. xxvij. dicẽs. In die illa visitabit dominus in gladio suo duro: grandi: et forti super leuiathan serpentẽ vectem. ⁊ super leuiathan serpentez tortuosuz. Hoc autẽ demonio obsessus erat de quo dicit̃ Act. xix. ꝙ scilicz videntes exorciste Paulum in nomĩe Jesu demonia eijcientem relinquẽtes cõiurationes Salomonis ad hoc factas. quibus licet cuz magno labore demones expellebant appositis quibusdam gemmis scd̄m Josephum in nomine Jesu quez Paulus p̃dicabat eijcere volebãt Vnde cõiuratus vnus respõdit. Jesum scio ⁊ Paulum noui. vos autez qui estis? Et insiliẽs in eos homo in quo erat demonium pessimuz domĩatus eorũ ĩualuit ita vt nudi ⁊ vulnerati effugerent. Quartum v̄o demoniuz asmodeus imponit̃: qd̄ interpretat̃ blasphematio iudicantis. de quo dicit̃ Thobie. iij. ꝙ Sara tradita fuerat septez viris quos occidit. demon iste mor vt ingressi fuerant ad eam impediẽs cõiunctiõem matrimonialẽ inter Saram et viros ne proles nascerẽtur. Et prefert peccatũ accidie per qd̄ homo pigrescit ne fructum boni operis peragat. negligẽtes enim eos reddit quos possidz: p̃sertim ad spũalia que non sapiũt huiusmodi. Ideo cõuenienter dicit̃ asmodeus. i. blasphematio iudicantis in terrorẽ tepide cõuersantium. quia a deo plasmatus est qui non solum maleficos: sed ⁊ pigros negligẽtes iudicare debet: iuxta parabolã Math. xxij. in eo qui acceptum denarium posuit in sudario. Hoc autem demonio vexabat̃ homo de quo habetur in euãgelio. quem scilicet diabol⁹ surdũ fecit ad verbi dei predicatiõem ⁊ salutis ãmonitõnem. fecit et mutum ad plenam cõfessionem ⁊ sani consilij inquisitõem. fecit ⁊ cecum ad vie salutis inuentiõem ⁊ proprij damni consideratõem. O q̃ multos huiusmodi cecos adhuc patitur ecclesia dei. quibus dicere necesse est etiã in imponẽda penitẽtia: quid vis vt faciam tibi. Sed vnde hoc? nisi hic maledict⁹ hic asmodeus septẽ viros. i. septem dona spiritussancti Sare. i. deuote anime: quibus cooperãtibus bonis operibus imp̃gnatur ⁊ fecundatur prius extinguens: hominẽ ad omnez bonum impotẽtem reddit. Quintuz autem demoniuz mãmona domin⁹ appellauit: ⁊ p̃est diuitiis. Interp̃tatur enim diuitie vel cupiditas. ⁊ auariciã cõsulit. quo demones quis agitatus cirta temp̃alia cupiditate mersus velut amens efficit̃. Nimirum cum sit demoniuz pessimũ. alios lapidãs vt Achor. alios lepra percutiẽs vt Gyezi alios laqueo suffocans vt Judam. Et licet taz crudelem possidenti se exhibet: infinitos tamen volũtarie possidet. regit. ⁊ dirigit. Ysa. lvj. Omnes in vtam suam declinauerunt: vnusquisq̃ ad auariciã suam a summo vsq̃ ad nouissimuz. Cum tamen de eo p̃dixit domin⁹: non potestis deo seruire ⁊ mãmone. Quia nimiꝝ rethe auaricie taz latum est ⁊ multipharium vt vix in eo semel inuolutus euadere queat de cetero. ⁊ ideo laqueus appellatur venãtium. Vide tamen q̃ seua bestia. Dicit enim Chrisos. in quodam tractatu ꝙ intantuz amor pecunie omnez animaz fatigat: vt neq̃ amicis neq̃ inimicis: interdum etiam neq̃ cõiugibus nec filijs locum p̃rebeat. quib⁹ affectibus inter homines nihil prefertur. et cum lupis ⁊ vrsis ac leonibus ferocius se-

47

uiat gladios accuit precipitia. naufragia tamen queritur ⁊ suauis videt̃ super mel. ac per inumeras mortes delectãtur se ad eius ianuas pueniſſe. Ideoq; non rei natura: ſz voluptatis vitio patiũtur. Sextum demoniuz dicitur beelcebub idolum accaron: qđ interp̃tatur deus muſcarum: ad derisionem gentium a iudeis sic vocatum propter multitudinẽ muſcaruz ibidẽ confluentiũ ad sanguinem sacrificioz. Et hic deus est gulosoz̃. quia gula velut muscarum multitudinẽ fouet cogitationuz ⁊ affectuũ lubricitatẽ. Et tales muſce morientes pdunt suauitatẽ vngenti. Hic enim gulosus: sicut Ochozias rex infirmat⁹ nũcios misit vt consuleret̃ beelcebub vtrum resurgere poterat de infirmitate illa. Etiam consiliũ suum ⁊ studiuz ponit quomodo possit in multitudine deliciaruz velut in multitudine sacrificioz̃ delectabilius satiari: quasi ex hoc vitam quereret prolongare. Et tamen testatur Gregori⁹ plures interiſſe gula q̃z gladio. Hoc autez demoniuz rumpit omnia vincula cõtinentie: sicut figuratum dicitur Luc̃. viij. de demoniaco in terra gerasenoz̃. qui rupit omnia vincula sua: de quo legio demonuz exiens petebat porcos gulosos ingredi. qui sceno letãtur inuolui sicut gulosi carnalibus desideriis. Quid enim sunt opera gulosoz̃: niſi vita porcoruz. cuius exercicium est quecq; deuorare. Septimũ demoniuz dicitur behemoth Job. xl. Ecce behemoth quem feci tecũ fenũ q̃si bos comedet fortitudo eius in lũbis eius. et virtus eius in vmbilico ventris eius. Behemoth interp̃tatur bestialis: signans luxurie vitium in qua tota ratio absorbetur a carne ⁊ hominem bestialez reddit. Et cuz hoc vitium ſm Innocen̄. sit extrema turpitudo libidinis non solum animã maculans: sed ⁊ naturam fedans. tamen tanq̃ bos herbam sic behemoth homines per luxuriã comedit propter inumerabilez multitudinem hoc vitio laborãtem. nec veretur accedere thoruz matrimonialẽ in quo deiſcit infinitos. Sara de octo viris vnũ virum retinuit. nũc vo vix vnus de viginti reperit̃ innoxi⁹. Nulli denicq; parcit: neq; seni. nec adoleſcentulo. nec vetulo. nec virgini. nec quidẽ deo sacratis parcit. sed in singulis stragez exercet ineſtimabilez. nec vllum relinquit non infestum. ⁊ quem opere non potest: affectu saltẽ deiſcere conatur. Hic apte figurat̃ in demonio quo vexabatur filius a domĩe curatus ad mõtem thabor Math. xvij. qui sepius p̃ſcipebatur ab eo vel in ignem cõcupiſcentie: vel in aquam luxurie. Hoc autem demonium nõ eiſcitur niſi in oratiõe ⁊ ieiunio. vt oratio cõcupiſcentiam frenet: ⁊ ieiunium carnem. Et cum tantam iacturam ab his patitur humana miseria. miserãda tamen conditio q̃ tam pauci admodũ ad eorum expulsionem digne laborare videtur. Mirum cum homines muros in confeſſione reddunt: aut surdos in verbo dei auditione: ⁊ in instor restitutõne. ad hoc sibi confeſſores idoneos coacernãtes. Aut certe cecos. quia putant se satiſfeciſſe cum fuerint confeſſi: nihil amplius super emendatione sua cogitantes: sicut multiplex experientia docet. Clamat deus per preconẽ: dicens. Agite dignos fructus penitentie quia appropinquat regnũ celorum. ⁊ omnes diſſimulãt. Si pro merito eis p̃mitteret q̃ eis in pasca fieret in corpore et formatio cõueniens ad decorem: dico q̃ nec vna fetula remaneret que non ieiunaret: etiam in pane ⁊ aqua.

Dominica quarta quadrageſime de quinq; panibus Sermo. xlix.

Est puer vnus hic qui habet quinq; panes ordeaceos Johã. vj. Quia ſm philoſophũ. j. Ethi. ſm datam materiam sermones exquirendi sunt. Et nunc medium quadrageſime celebramus: in qua fideles precipue deuotiõnis actibus inſiſtere debeant in quibus locum priorez vendicant actus penitẽtiales ĩ vigiliis multis. in ieuniis frequẽter. in cinere ⁊ cilicio. in contritione et lachrymis. nec saltim animus

longiore ⁊ lugubriori aspitate tanq̄ vul-
nerati dormientes in sepulchris absorbe
atur. hodie triplici solatio mater eccles̄ia
digne penitētes recreat. Cuius salubri cō
silio merito sermo noster cōformādus est.
Nam primo solatiū eius ingerit verbo le
tificante: cū in toto officio festiuitatis ho
dierne mater eccles̄ia vberiori consolatio
ne fluere dinoscitur: p̄sertim ī introitu mis
se: dicens. Letare iherusalem et cōuentus
facite omnes qui diligitis eam. Secundo
solatium ingerit obiecto recreante in rose
deportatione: quam portat hac die sum-
mus pontifex per totā romā musco ⁊ bal
samo plenam. Hoc enim solatium rose in-
terponit vt anxietas penitentie tempera-
ta melius auferatur. vt dicit Innocēt.
in sermone quodā. Que rosa christum si-
gnat vel exemplar virtutis ⁊ premiū labo
ris. Nam in rosa tria sunt: scilicet aurū qđ
corrumpi non potest. quod significat cor-
pus christi incorruptū conservatū. Secū
dum est muscū odoriferum auro inclusum.
quod animā eius rep̄sentat odore omniū
virtutū ⁊ gratiarū refertam. In quo cur
rere petebat sponsa in Cant̄. dicens. Tra
he me post te ⁊ curremus ⁊c. Tercium est
balsamum vigore et valore p̄stantissimum:
signans ipsam diuinitatem humane terra
ni inseparabiliter vnitam. In primo latet
nostrum solatiū. in secundo meritū. in ter
cio premium. Denicq̄ vt nihil desit solaci
tercio nobis ingerit solatium cibo cōfor-
tante in euangelio. vbi largius distribuū-
tur q̄nq̄ panes ex quibus satiati sunt quī
q̄ milia hominū. īmo vniuersa turba iusto
rum. Est puer vnus hic. Ad mensam do
minicam spirituali cibo nos meritos refe
cturi videam⁹ q̄ lynceos oculos ille pater
familias subtilissimus circūgirat. q̄ cau-
te discumbētes discernat. indignos repel
lat. sicut figuraliter ostenditur in epistola
hodierna: vbi finaliter concluditur. Eīce
ancillam et filium eius. Licet enim multi
sacram penitentiā acceptasse videantur:
pauci tamen ad eius fructus perueniūt ac
huius refectionis panes assequūtur. Ad
maiorem autem euidentiā sciendū q̄ vt fe
runt doctores hebrei: post q̄ Sara subla-
ta fuerat de domo Pharaōis vna de vxo
ribus eius Sare sanctitatem perspiciens
quo mō rex propter ip̄am cum domo eius
flagellatus fuerat: tradidit Sare filiā su-
am nom̄ie Agar tanq̄ ancillā. iudicās fi-
lie sue melius esse si seruiret Sare tanq̄ an-
cilla q̄ q̄ maneret in domo paterna cū ho
nore regio. Hinc Sara non valens procu
rare liberos p̄ ceteris ancillis Agar ex de
uotione sibi traditaz honorare volens de
dit eam marito suo vxorem. quam accepe
rat Abraham nō libidine: sed prolis amo
re ductus: genuit ex ea ysmahelem. Po-
stea vo Sara genuit Ysaac: cum quo vi-
dens ysmahelem egyptiace ludentem: ait
ad Abraham. Eīce ancillam ⁊ filiū eius.
Cogebat enim eum adorare luteas imagi-
nes quas fecerat: ac domīationē inuade-
re cupiens p̄sequebat Ysaac querens eum
interficere. Tercio denicq̄ pronus erat ad
luxuriam. Ne igitur Ysaac ad filiā seduce
retur: voluit q̄ agar cum filio eīceretur.
Imponēs autem Abraham humeris ei⁹
panem ⁊ vtrem aque ⁊c. que accepit vxo
rem filio de terra egypti vnde nata fuerat
sequēs parentum traditiōem pessimam. et
hoc iuxta historiam que sunt per allegori-
am dicta Glo. per alium intellectum. vnde
per interpretatiōes nominū clarescet qui
sunt designati per ancillam ⁊ filium eius.
quia excludūtur a regno ⁊ mensa fruūtur
peregrina. qui vo per liberam ⁊ filiū eius
mensa potiti domīca. Nam panno repel- b
luntur agarenite. Interpta autē Agar
aduena. significans eos qui in seruitio dei
nunq̄ firmi sunt: sed semper dubij ⁊ insta-
biles in bonum: velut a deo alieni. Nam
sicut aduena ob modicam occasionem ter
ram in qua deget relinquens in propriam
terrā reuertitur: mores primos sequitur.
sic Agar ad gentilitatem reuertebatur: eo
q̄ in terra aliena non habuit hereditatem.
⁊ ideo minus curauit ibidem quersum ali
qđ perpetrare q̄ indigene. Sic impij qui
sunt tantum vt aduene in terra laboris ⁊
penitentie: ob modicam temptatōem vel
tribulationem fugiunt: et ad pristinam

vitam redeunt. Et quia spem firman non habent in hereditatem regni celestis: minus timent aliqd mali perpetrare. qd vtiq; signũ est ꝓpositi laxioris. ĩmo diuine reprobatiõis. qui omnes audituri sunt eijce ancillam. ¶ Secundo repellũtur hysmahelite: quod interp̃tatur obediens sibi. signans eos qui proprie volũtati proprijsq; ꝯcupiscẽtijs obediunt: non diuinis preceptis. licet exterius ecclesie p̃cepta ieiunijs obseruare videntur. De quibus dicitur Baruch. iij. Filij quoq; agar qui exquirunt prudentiaz que de terra est negociatores terre. ⁊ theman ⁊ conflatores ⁊ exquisitores prudẽtie et intelligentie. viam autem sapientie nõ inuenerũt. Et ideo vt ibidem premittit̃ extermĩati sunt ⁊ ad inferos descenderũt. Econtra Sara qd interp̃tatur carbo. signans eos qui ad moduz carbonis ignita charitate cadent. Et Ysaac quod interp̃tatur gaudium vel vir vigilans. illos signans qui hilari corde et deuota similitudine deo seruire conãtur: nõ ex tristicia aut necessitate. Ad mensaz dominicã admittũtur: que est ecclesie militantis donec rapiãtur ad mensam opulentissimaz ecclesie triumphãtis. Quinq; deniq; panes superponẽdi sunt huic mense. scilicz penitẽtie luctualis. doctrine spiritualis. leticie cordial̃. eucharistie sacramentalis. glorie eternalis. ¶ Primus autem panis est penitentie luctualis de quo reficitur spiritus cõtribulatus. Unde dominus de his qui ingressi desertum penitentie christum sequebantur ait in euangelio. Misereor super turbam: quia ecce iaz triduo sustinent me. Hoc est assumpta contritõe vera. confessione plena. satisfactione ꝓmpta. Et si dimisero eos ieiunos scilicet a consolatiõe spirituali: deficient in via scilicz penitẽtie. De qua proflua pietate miratus Dauid: ait. Venite et audite et narrabo omnes qui timetis deum quãta fecit anime mee. Ad ipsum ore meo clamaui ⁊ exultaui sub lingua mea. Et cõcludit. Benedictus deus qui non amouit orationez meã ⁊ misericordiã suam a me. Sic reuera deus cui⁹ natura bonitas vbi plena fuerit contritio. de contritiõe parit leticiam. lenit conscientiã. vt verificetur illud Hiere. xxxj. In fletu venient ad me ⁊ in misericordia reducam eos. Hinc dominus beatos dicit qui lugent: quoniam ipsi consolabũtur. Unde Bernard⁹ de cõtemptu mũdi. Felices lachryme quas benigna manus cõditoris absterget. Et beati oculi qui in talibus liquefieri preelegerunt q̃ eleuari in superbiam. Dicit autem glosa super illud euangelicũ. ꝙ duo genera cõpunctõnis per luctuz intelligunt̃. scilicet pro miserijs huius mundi. ⁊ pro desiderio celestiuz. quem luctum non habet nisi pauper ⁊ mitis. qui cum mundũ non diligit. tamen quia miser est recognoscit. et ideo celum cõcupiscit. Et bene figuratum Josue. xv. de axa que petijt irriguum superius ⁊ inferius. Nam ex vsu penitentie iam incipiũt opa penalia ⁊ lachryme dulcescunt ac saporem quẽdam melleũ respirare. quod est signum spiritualis suauitatis accelerantis. ¶ Secundus vero panis est doctrine spiritualis. quia nõ in solo pane viuit homo. Et hic est cibus ipsius rationis. De quo dicitur Eccl̃iasti. xv. Cibauit illum pane vite ⁊ intellect⁹ ⁊c̃. Quaz necessarius autez sit iste cibus ostẽdit Augustin⁹. vt habetur in decretis. j. q. j. c. interrogo. dicens. Quid vobis plus esse videtur. verbum dei an corpus christi. Si vultis respõdere verum hoc vtiq; dicere debeatis ꝙ nõ minus sit verbũ dei q̃ corpus christi. Et ideo non min⁹ reus est qui verbũ dei negligẽter audierit q̃ qui corpus christi sua negligẽtia in terrã cadere ꝑmittit. Qd sane ĩtelligendũ est ꝑm Thomaz non referẽdo ꝯpatõem ad ipsa collata. sed ad nos quo ad fructũ quez vtrunq; efficit in nobis. ⁊ maxime verꝫ est de verbo necessitatis. Sed heu pauci iaz panem hunc veraciter sumunt pauciores debite ruminãt. paucissimi debite digerunt. cuz tamen super illud Deutro. viij. nõ in solo pane viuit homo. sed in om̃i verbo ⁊c̃. dicit glosa ꝙ homo ex anima ⁊ corpore constat. Quod de terra est terreno alitur cibo. anima vero viuit de verbo dei. Felix

Igitur qui dicebat. Quaz dulcia faucibus meis ⁊c̃. Miniruz cum alibi fatetur apertius huiꝰ rei causam potissimã. Lex inquit domini ĩmaculata cõuertens animas: testimoniũ domini fidele ⁊c̃. per totũ. ¶ Tercius autez panis leticie cordialis quo spiritus reficitur ⁊ pficit in dulcedine contẽplationis. Jam eniz ex vsu penitentie in eius operibus incipit delectari: qõ est signuz accelerãtis sanitatis redeunte sapore. Sicqz ꝓgustat vtrũqz suauitatem ac iocunditatẽ interne puritatis: vt dicere valeat. Mihi adherere deo bonũ est ⁊c̃. Hec autem iocunditas originez sumit a libertate spiritus. a trãquillitate cordis. a serenitate mentis. Nã gloria nostra hec est testimoniuz conscientie nostre. Hinc dominus tanqz fons plenissimꝰ huius riuuli a q̃ omnis vera iocunditas effluere dinoscit: ait Eccli. xxiiij. Qui edunt me adhuc esurient. ⁊ qui bibũt me adhuc sitient. Quare pie dñe? Quia inquit spiritus meus super mel dulcis. Quam dulcedinẽ o homo si vis ezpiri para mentẽ: non aurem. quia sentiri potest: narrari nõ potest. ¶ Quartus panis est eucharistie sacramẽtalis: cõfirmans vtiqz cor hominis. Panis inqz quo vescunt ⁊ spiritus angelici. illi in felici visione: nos in sacramẽtali sumptione. ad cuius dignã receptõem ꝑmittit hoc tẽpus q̃dragesimale vt ipe purissimus depuratis mentibus recipiatur. de quo postea videbit plenissime. ¶ Denicqz panis quintus est panis glorie eternalis in beatifica visione scilcz beatissime trinitatis. Satiabor inquit ꝓpheta cuz apparuerit gloria tua. Hic panis est illa eminẽtissima charitas qua a nobis diliget ipa trinitas: q̃ dilectio erit nostra in deũ fruitio. Hinc Richar. super. iiij. dis. xlix. Dilectionẽ patrie fruitionẽ vacat. Vnde ex visiõe beata tãta dilectio cuiuslibet beati respirat in deũ trinuz ⁊ vnũ. qz si ex vna parte poneretur amor Jesu inq̃ntuz homo: ⁊ omniũ beatoꝝ quẽ inter se spirẽt. ⁊ ex alia ꝑte amor quẽ spirat minimꝰ beatꝰ ĩ deũ: eiꝰ amor maior esset fm sctm Bernardinũ: licet amor oĩm sanctoꝝ et christi adinuicẽ impassibilis est. vt patebit postea. Et hec est ratõ. qz talis amor dei est vnus de tribꝰ principaliorib⁹ actibꝰ substãtialis glorie. Et super hoc intelliget quilibet beatꝰ a summo deo magis se diligi q̃ sit omnis alius amor ab omnib⁹ beatis mutuo ꝓspiratis. Hñ tãtus est amor dei ad minimũ glorioſum: qz omnis amor quem spirat natura angelica ⁊ hũana in illũ beatum est sicut centrũ in circũferentiam celi cristallini minor indicandus: cuz ipe sit fontale principium vnde talis amor originẽ habz. Eya age nũc fidelis anima. ⁊ dilige viscerosiꝰ dñm deum tuũ ex toto corde tuo ⁊c̃.

¶ Dominica in passione de spũali christi crucifixiõe. ¶ Sermo. l.

Quis ex vobis arguet me de peccato Jo. viij. Richar. super. iij. dis. xix. tractãs de efficacia passiõis christi: ponit q̃tuor effectus eius. Primus est qz nos per eã liberauit ab omni culpa. non q̃tum ad efficaciam: sed ꝑtiz ad sufficientiã. quia meruit omnibus sufficienter merito ꝓdigni omnium peccatoꝝ remissionem: licet nõ omnes recipiunt istius meriti efficaciam propter eoꝝ indispositiõem: sed hi tantũ quorum animabꝰ passio virtualiter est cõiuncta per fidem ⁊ dilectõem. tales eniz christo sunt incorpati. Secundus qz per eam sumus a potestate diabolica liberati. non qz per eaz a diabolo totaliter sit absoluta potestas nocẽdi ⁊ temptãdi: sed hec est sibi restricta. eo qz virtꝰ nostra ꝑ passionem christi multipl̃r sit adiuta. qz nobis abundantius infundit̃ gratia: ⁊ veritas patet manifestiꝰ: ⁊ angeli custodiũt nos diligẽtius. ⁊ sic non potest diabolꝰ ita corda nostra violẽtare sicut ante. nec per temptationes ad peccatũ inclinare. nec tam faciliter intellectũ hominũ decipe. Sed ꝑtas detinẽdi iustoꝝ aĩas nihil habentes purgabile totaliter ei ablata est. Terciꝰ qz per eaz liberati sumus ab eterna pena q̃tum ad sufficientiam. quia omnes qui se disponunt ad recipiendum efficaciam eius a reatu pene eterne absoluuntur. Quartus

q̄ per eam liberati sumus a pena tempo-
b rali. Sciendum igitur q̄ distingui potest
triplex pena. Prima est nature originali.
peccato debita. et ab hac nō liberamur in
hac vita: sed in futura q̄tum ad sufficien-
tiam: licet non q̄tum ad efficientiā si pur
gatione indigemus. Secunda est persone
scilicz actuali peccato debita. et ab illa li-
berationem adipiscuntur etiam in p̄senti
qui participes fiunt merito passiōis chri-
sti in baptismate. Unde a baptizato nul-
la pena satisfactoria exigitur. vt patz po-
stea. Post baptismaꝝ delinquētes si po
stea participes fiunt meriti passiōis chri
sti ad emendatiōem reuertentes per peni
tentie sacramentū liberatiōem pene adi-
piscūtur virtute clauium. Tercia pena est
volūtarie assumpta a qua passio xp̄i nos
in p̄senti non liberat: sed magis ad eaz cō
sequendā nos ꝓuocat q̄diu sumus in sta-
tu merendi vt sue passioni cōformiores ef
ficiamur. His effectibus nobis tam neces
sarijs debetur gratiarūactio. p̄sertiz ī hoc
tempore quo mater ecclesia passiōis eius
lamentuz assumit. Sed ve filij desertores
filij scelerati: qui cuz iudeis accelerant ad
christum denuo crucifigendū. qui vt testa
tur euangeliuz hodie christum crucifigūt.
crucifigunt verbis quem postea crucifixe-
runt factis. Ex quo euangelio sumpsi ver
ba ꝓposita. Quis ex vobis ꝛc̄. sicut patz
in euangelio. Jaz cōspirauerunt iudei in
mortem christi. Et quia necdum opere cō
plere poterant: saltem ore persequi ꝛ cru-
cifigere non desistebant. Que crucifixio
p̄sertim septemplici persecutiōe perficie-
batur. ꝛ hoc in somno persecutōis gradu.
¶ Primo in blasphemia. vt patet in hoc
euangelio: vbi dicebāt christuz habere de
monium. nec poterant ei detestabiliorem
imponere blasphemiā. Hinc phariseis di
centibus Math. xij. Hic non eijcit demo-
nes nisi in beelzebub principe demonioꝝ.
Respondit Jesus. Dico vobis. om̄e pec
catum ꝛ blasphemia remittet̄ hominibus
.i. omne peccatuz ꝓcedens ex ignorantia
ꝛ infirmitate ꝛ blasphemia ex talib⁹ ꝓce-
dens remissibile peccatuz est de se. qꝛ non
obuiat directe principio per qd̄ fit remis-
sio: sicut obuiat peccatum in spiritum san
ctum. vt patet supra de peccatis in spiri-
tum sanctum. Spiritus autem blasphe-
mie non remittet̄ neq̄ in hoc seculo neq̄ ī
futuro. Dicitur autē spiritus blasphemie c
quādo quis ex certa scientia blasphemat
contra deum. Et quid miruz cum in mem-
bro illo in quo deus eum pre ceteris crea-
turis honorauit econtra ipse deum inho-
norat. Et ideo frequēter tales male mo-
riuntur. vel etiā subito puniuntur. vt pa-
tet in dialogo Grego. de puero quinquē-
ni: ꝛ de quodam milite. quia dum de occa
sione ꝑ oculos dei iuraret oculus propri⁹
de capite exilijt ꝛ sup̄ aleariū cecidit. In
Leuit̄. aūt. xxiiij. iubet̄ talis occidi vel in-
terfici. Qui inquit blasphemauerit nomē
dñi morte moriat̄. Quaz graue deniq̄ sit
hoc peccatū astēdit doctor sanct⁹ sa se. q.
xiij. dicēs q̄ nomē blasphemie importare
videt̄ q̄ndā derogatiōez alicui⁹ excellētis
bonitatis: ꝛ p̄cipue diuīe. De⁹ aūt est ipsa
essentia bōitatis. Qui ḡ impōit ei ꝯsortiū
demonū ī q̄b⁹ ē sūma malicia: maxime de-
rogat diuīe bōitati. Vñ opponit̄ ꝯfessiōe
fidei ꝛ hz in se ḡuitatez infidelitatis si fit
s̄m solā opinionē intellect⁹. Aggr̄uat autē
peccatū si fit cuz q̄dā affectus detestatōe.
Vñ simpl̄r loq̄ndo ḡui⁹ peccat q̄ homici
da. Hec ille. Vñ sup̄ illud ysa. xliij. ad po-
pulū terribilē dic̄ glo. q̄ om̄e peccatū bla-
sphemie ꝯparatū leui⁹ est. ¶ Secūdo cruci-
fixerūt eū multiplicib⁹ detractōibus. Vñ
ꝑ p̄s. ꝯquerit̄ dicēs. Multiplicati sunt q̄
oderūt me iniq̄. Qui retribuebāt mala ꝓ
bonis detrahebāt mihi. Et hoc ideo. quo
niaz seq̄bar bonitatē. Hinc suscitato La-
zaro ibāt quidā ad p̄ncipes sacerdotuz ꝛ
phariseos ꝛ scribas. Deinde in aggraua-
tiōem hui⁹ vitij triplicē modū detrahendi d
pessimū ꝯtra Jesuz ꝓsecuti sunt q̄ figurā
tur in bestia quā vidit Daniel. c. vij. q̄ si-
milis erat vrso habēs tres ordines dētiū
in ore eius. cui dictum est. Surge comede
carnes plurimas. Hi ergo sunt tres mo-
di detrahendi pessimi. Primus modus
est et perficitur aperta bona minuendo.

sic qui dicebāt dño eijciēte demōes in be
elcebub ꝑncipe demōioꝝ eiecit demonia.
Secūd⁹ est occulta bona negādo. sic potē
tissime claret in eius resurrectōe: qua licz
veraciter cognita custodes ꝑcio corrupe-
runt vt dicerent euz a discipulis sublatū.
Tercius est falsa crimina imponēdo. Un
de dicebant eum voratorem ⁊ potatorem
vini. amicū publicanoꝝ. demoniuz haben
tem ⁊c. Hinc merito dicit ad Ro. j. detra
ctores deo odibiles. Nimiruz. quia fama
inter res temporales est quā auferre niti-
tur detractor. ⁊ ideo plus peccat q̄ si san
ctum altare spoliaret. ¶ Tercio crucifixe
runt eum suis adulatiōibus: quibus nite-
bantur ip̄m dulciter irretire ⁊ in sermoni-
bus capere. Pro quo sciendum ꝙ ſm san-
ctum Tho. ſa ſe. q. cxv. adulatio charita
ti cōtrariat tripliciter. Primo ratōe ma
terie. puta cum quis laudat alicui⁹ pecca-
tum quod cōtrariatur dilectiōi dei. cōtra
cuius iusticiaz loquitur. ⁊ contra dilectio
nem ꝓximi quez fouet in peccato. ⁊ sic est
enorme peccatuz. Secundo ratiōe inten-
tiōis. scilicz cum adulatur alicui vt ei no
ceat fraudulēter: corꝑaliter: vel spiritua-
liter. et hoc grauius est. Quali adulatiōe
dominū circūuenire nitebātur legisꝑeriti
scribe ⁊ pharisei. vt patz Math. xxij. vbi
serpentina simplicitate ꝓponūt dubia q̄si
mentiētes velle discere: cū in sermōe chri
stum capere ꝓponebant. scilicet de fratre
vxorato et sine filijs defuncto. de magno
mādato ⁊c. Quoꝝ insidias domin⁹ agno
scens horribili ⁊ multiplici cōminatōe sce
lera eoruz detegens: ipsos confutat ⁊ re-
probat. Nimiꝝ. quia ꝑniciosus adulator
nutrix est diaboli. lactat eniz alium melli-
cis sermōibus. Sed sicut lamea natos q̄s
lactat postea dilacerat: vt patet infra. sic
adulator ꝑniciosus per dulces sermones
venenuz spirat persecutiōis. Tercio ꝑoc-
casionem. sicut cum laus adulatoris fit al
teri occasio peccandi ꝑter adulatoris in-
tentionem. Et in hoc cōsiderare oportet
vtruz sit occasio data vel accepta: ⁊ qua-
lis ruina subsequat. Q⁹ si quis ex sola aui
ditate alios delectādi. vel etiam ad euitā
dum aliqd maluz: aut ad cōsequendū ali-
quid in necessitate fuerit adulatus alicui:
illo modo non est cōtra charitatez: sed ve
niale. ¶ Quarto crucifixerunt eum falsis
testimonijs. ꝑsertim in sua passione cuius
erant potissima causa. Unde eoruz testi- e
monia erant in summo gradu malicie. Di
cit enim doctor sanctus ſa ſe. q. lxx. ꝙ fal
sum testimoniū in iudicio habet triplicem
fortitudinez. qua licet deberet verificari:
impie falsificat. Prima ē ꝙ testes nō ad-
mittūtur nisi fuerint iurati. ⁊ ex hoc habz
qd est peccatum mortale. Secunda ꝙ iu-
sticiam que est in om̄ibus seruanda ꝑerni-
ciose violat. ⁊ ex hoc est etiā peccatū mor
tale. quia est contra proximū. de quo pre-
cepit domin⁹ Exod. xx. Non loquaris cō-
tra proximū falsum testimoniū. Tercia ꝙ
ex ip̄a falsitate ipsam veritatem violat. ⁊
sic est peccatum mortale. ſm ꝙ omne men
daciuz perniciosum est mortale. ⁊ quanto
ꝑniciosi⁹: tanto graui⁹. Quid igitur gra-
uius q̄ falso testimōio ex odio. non solum
innocentem hominē: sed ip̄m deum huma
natum morti tradere. O scelus execrabile
vt merito de falsese accusantib⁹ corā Pi-
lato deicida diceret. Propterea qui tra-
didit me tibi. i. summus pontifex cuz suis
maius peccatū habet: licet sententiā mor
tis iniuste scienter ꝯtra me laturus es. q̄a
Pilatus ex inordinato timore. illi ꝟo ex
malicioso liuore. Hūc inquiūt inuenimus
subuertētem gentem nostraz ⁊ prohiben-
tez tributa dari cesari: et dicentem se chri
stum regem esse. Similes autem illis iudi
candi sunt quoruz os iuxta ps. maledicti-
one ⁊ amaritudine plenuz est veloces pe.
e. ad effu. sanguinez. Quinto crucifixerūt
eum suis susurronib⁹. Dicit autem sanct⁹
Tho. vbi sup̄. Q⁹ susurro intendit amici-
ciam separe. ⁊ ideo talia profert de proxi
mo que possunt cōtra ip̄m mouere animū
audiētis quicq̄d sit illud: etiā si sit simplr
bonū. ⁊ tñ apparēs malū inq̄tuz displicet
ei cui dr. Et dr alio noīe bilinguis. qr niti
tur amiciciā inter duos ex vtraq̄ ꝑte rū-
pere. Et ideo duabus linguis vtit ad du-
os: vni dicens malū de alio. Unde susur-

riuz magis peccatum est q̃ detractio vel cõtumelia. quia melius est amari q̃ honorari. Unde dicitur Prouerbi. xxvj. Verba bilinguis quasi simplicia. et ip̃a perueniunt vsq; ad interiora ventris. i. mẽtis. p̃s. Molliti sunt sermones eius super oleum ⁊ ipsi sunt iacula. Sic̃ habet̃ Math. xxij. Venientes ad Jesum vt caperẽt eũ in sermone. mollitis sermonibus aiebant. Magister scimus quia verax es. et viam dei in veritate doces. ⁊ nõ est tibi cura de aliquo. Non eniz respicis personas hominum. Dic ergo nobis licet censum dari cesari: sicut iudei faciunt ⁊ male s̃m nostrum iudiciuz. ⁊ ergo corripiendi sunt a te q̃ veritatem ⁊ iusticiã diligis ⁊ doces execrãs omnez iniusticiã. O venenata lingua qui inquit loquũtur pacez cum ꝓximo suo. mala autem in cordibus eoruz. Hec enim fecerunt vt inuenirent vnde eum accusarẽt Hinc bene dicitur Eccl̃i. xxxviij. Susurro ⁊ bilinguis maledictus. multos enim turbauit pacem habẽtes. Sexto crucifixerunt eum suis derisionibus ⁊ illusionibus p̃sertim in passione sua. Derisio autez importat quãdam dehonoratiõem alterius que ludo vel ioco agitur. que si fit in alium ratione persone: sicut ratiõe defectus puerorum vel stultoruz: sic est leue vel veniale s̃m sanctum Tho. s̃a s̃e. Si v̄o talis derisio importat vilipensiõez. vt scilicz eum tam vilem estimet ꝙ de eius malo non sit curandum: sed quasi pro ludo habendum sicut illudebant christum indutũ veste alba: sic est peccatum mortale ⁊ grauius q̃ cõtumelia. quia contumelia videtur accipere malum seriose. illusor autem in ludũ. Et sic videtur maior esse cõtemptus ⁊ dehonoratio. Unde tanto grauius est peccatum: quãto maior reuerentia debet̃ persone que illudit̃. Ideo grauissimũ est peccatum illudere deum ⁊ ea que dei sunt. deinde parẽtes carnales vel sp̃uales. Unde filius Noe senior propter illusionem meruit maledictõnem. Tercio iustos. Unde Job. xij. deridetur iusti simplicitas. Que quidem derisio est valde nociua. quia per hoc homĩes retrahũtur a bene agendum.

Septimo crucifixerũt eum suis cõtumeliis. Est enim cõtumelia s̃m Thomã cum quis id quod est contra honorem alicuius deducit in noticiam eius et alioruz. quod si facit ad ipsum dehonorãdum est peccatum mortale: non minus q̃ furtum vel rapina Math. v. Qui dicit fratri suo fatuereus erit gehẽne ignis. Si v̄o profert propter correctõem vel aliqd̃ huiusmodi: tũc potest esse veniale. nisi adeo grauis sit ꝙ auferat honorem eius cõtra quem profertur. et est grauius quam detractio ceteris paribus inq̃tum maiorẽ habet cõtemptũ proximi. Hanc autem cõtumeliaz passus est in presenti euãgelio cum dicebãt. Samaritan⁹ es ⁊ demoniuz habes. Hinc ait domin⁹. Ego autem sum vermis ⁊ non homo. opprobriuz hoĩm et abiectio plebis.

Dominica palmaꝝ de processione ⁊ regis inthronisatione.

Ecce rex tuus veniet tibi mãsuetus Math. xxj. Beatus Berñ. in sermone quodã tẽporis huius ait. Hi sunt dies quos obseruare debetis. dies pleni pietatis ⁊ gratia quibus etiam sceleratoꝝ hominũ mentes ad penitentiã ꝓuocantur. Tanta siquidẽ est vis sacramentoꝝ eoꝝ q̃ dieb⁹ istis recolunt̃ vt posset q̃z ip̃a lapidea corda scindere ⁊ pect⁹ om̃e licz ferreũ emollire sufficiat Felix q̃ iaz exemplo dñico tract⁹ passiões corp̃is sui ⁊ aduersa q̃z prudẽter ordinare nouit. vt quicq̃d patit̃ ꝓpt̃ dei filiũ patiat̃ quaten⁹ ⁊ a corde tollat̃ murmuratio ⁊ ĩ ore verset̃ gr̃aꝝactio ⁊ vox laudis passiõib⁹ eius vt cũq; vicẽ tribuere q̃rẽs. Nã in tp̃e isto p̃s̃tim q̃tuor dies notabiles ad modũ venerant̃ ⁊ recolunt̃. Prima ẽ dies ꝓcessiõis in q̃ rex glorie gl̃iaz hũanã suscip̃e dignat⁹ est. ac cũ ingẽti tripudio iherosolimã iumẽto vect⁹ ĩtrare. Quã modeste tamen hãc ip̃am videtur gloriã suscepisse ad triumphalẽ occursum in asino veniẽs. nõ in curribus aut in eq̃s. Secunda est dies refectionis qua ante passionis suis curauit domesticis exhibere et in h̃ apparuit benignitas ⁊ humanitas saluato-

ris. qui cuz dilexisset suos in finem dilexit eos ⁊ ait. Desiderio desideraui hoc pasca manducare vobiscũ anteq̃ patiar. Nimirum cuz ip̃a refectio sit integra viriũ recuperatio spiritualiuz. Illa nanq̃ hostia sicut sola ꝓdesse potuit sic sola suffecit. Tercia sequit̃ dies passiõis: in qua sicut totuz hominez saluũ fecit: sic de se totũ fecit hostiaz salutarẽ: corpus exponẽs tantis supplicijs. Animũ autem affectui gemine cu-
b iusdam hũanissime cõpassionis super merore lamentantiũ mulierꝝ. sup desperatione ⁊ dispersione discipulorꝝ. super crudelitatem crucifigentiũ. sup magnitudine dietim peccantiũ. Quãta autem est dies requietõis ab omni labore quã sequit̃ desiderata resurrectio redeũte filio ad patrẽ vt accipiat regnũ ⁊ potestatẽ omnẽ in celo ⁊ ĩ terra. quoniã dñs excelsus ⁊ rex magnus sup omnẽ terrã: qui dissimulata potestate p̃fert mansuetudinez. Ecce inquit rex tuus ⁊c̃. Verba ꝓposita nos incitant ad christi venientis timorẽ: amorẽ: obedientiam: ⁊ reuerentiã. Timorẽ inq̃ qꝛ rex Malach. ij. Rex magnꝰ ego sum dicit dominus exercituũ. et nomen meuz honorabile in gentibus. Et iteruz ibidem. j. Filius honorat patrez ⁊ seruus dominũ. si ergo pater ego sum vbi est honor meus? ⁊ si dominꝰ ego sum vbi est timor meꝰ dicit dominus. Sed ve impijs. Nam iuxta verbũ sapientis Eccl̃s. viij. q̃a non cito profert̃ sentẽtia cõtra malos absq̃ timore filij hominũ perpetrãt mala. Amorez autẽ quia tuus: sicut dicit Berñ. Totus mihi datꝰ: totus in vsus meos expensus. Nam datus est nobis a patre ⁊ a seip̃o in exemplũ cõuersatõis. in preciũ redemptiõis. in viaticum ꝑegrinatõis. in premiũ remunerationis. que prudẽs lector dulci rumĩatione frequẽtabis. Obedientiaz ꝟo quia venit a patre missus artã obedientiã impleturus. Venit inq̃ accepturus regnuz: cui data est om̃is potestas in celo ⁊ in terra: cui merito obedire debemꝰ: quia venit in mãsuetudine. non vt iudicet munduz: sed vt mundus saluet̃ per ip̃m. ꝙ si nullus regi suo terreno ꝯtrarie p̃sumit vel eius mã-

data trãsgredi. Quis cõtraire p̃sumet ei qui dicit̃ terribilis rex magnus super omnem terraz. Licet eniz mansuetus in presenti venit: scriptuz est tamen in p̃s. de futuris. Quia reges eos in virga ferrea: et tanq̃ vas figuli ⁊c̃. Reuerentiam deniq̃ quia venit etiam pauper: iuxta illud Zacha. ix. Ipse pauper ⁊ ascendẽs super asinam. Nõ eniz incedebat equis faleratis: loricatoꝝ militu agminibus stipatus: sz humili vectus asello. ⁊ abiecta stipatꝰ familia: ne quis occursuz eius veritus declinaret. sed eius hũilitate dignissima cõspecta quam pro nobis assumpsit efficacius honoraret. Quid eniz magis honorandũ quã tanta ꝯdescensio vilitatis a rege glorie pro nobis suscepta vt nos exaltaret in sublimitate sua. Vnde diuina humilitas in maiestate glorie sue singulis angelis et sanctis intantũ se subiacet ꝙ videbit̃ seruus emptitiꝰ singuloruz. Nã iuxta ꝓmissum transiens ministrabit illis. O diuina dignatio super vilissimos sarcinulos. Ad- c
uentus igitur huiꝰ regis desideratus erit et gratus propter plura que perficit laude digna iuxta morem regum regnum suscipientium. ¶ Solent autem primo reges facere prandiuz generale cũctis amicis: sicut habet̃ Hester. ij. ꝙ rex Assuerus etiaz pro inthronisatiõe Hester regine fecit magnuz conuiuiũ optimatibus suis et vniuerso cetui ciuitatis regie. sicut habetur infra. Sic et christus perueniẽs ad ciuitatem regiam scilicet iherusalẽ: regnum acceptur⁹: corona coronãdus. non aurea sed spinea: cenam magnam preparauit. a qua nullus nisi ꝯtemnẽs excludit̃. tradẽs in cibũ ⁊ potũ corpus ⁊ sanguinez in memoriam sue passionis. An non magna cena vbi ꝓponitur panis vite. cibus angelorum. In qua inq̃ se tradit qui mundũ replet: ⁊ omnes quãtum ad sufficiẽtiam satiat. vbertatem p̃stans donoruz spiritus sancti ⁊ virtutũ omniũ: ac charitatis pinguedinẽ. Qui em̃ seip̃m donauit quõ non oĩa nobis cũ eo dõauit vt eo suffulta hũana infirmitas ad altiorez ꝑfectõem roboretur. vnde affectũ suũ plenius exp̃mens.

Desiderio inq̃t desideraui hoc pasca mã-
ducare vobiscuz. Introductio autẽ ꝓces
sionis hui⁹ ⁊ ĩmolatio passionis figurant̃
Exod. xij. in agno paschali qui iubet̃ deci-
ma die mensis ꝑmitolli. ⁊ reseruari ad im
molandũ vsq̃ in diem q̃rtũdecimũ. hic est
mensis aprilis. i. lunatio aprilis. q̃ in mar
cio sepe inchoat. de cui⁹ imolatõe videbi-
tur inferius. Secũdo solent cõdere nouas
leges. sicut fecit Darius nouus rex: vt di
citur Daniel. vj. Cõfirma sentẽtiã ⁊ scri-
be decretũ vt non ĩmutet̃ qd̃ statutuz est a
medis et persis: ne cuiq̃ liceat ꝑuaricari.
Sic christ⁹ ꝯdidit nouam legẽ de charita-
te habẽda: dicens. Mãdatũ nouũ do vo-
bis vt diligatis inuicẽ. Qd̃ mandatũ pre
uaricari non licz. qꝛ sicut Johãnes dicit
in Canon̄. Qui non diligit manet in mor
te. Hinc ait Grego. ꝙ christus nouus ho
mo venit in mundum: noua ꝑcepta edidit
mundo. Hoc autez ꝑceptũ bene nouũ dici
tur: ꝑsertim quo ad dilectõem inimicorũ.
Cum eniz in veteri lege ꝑceptuz erat: dili
ges amicũ ⁊ odio habebis inimicũ. Illud
nouũ superaddidit christus. Diligite ini-
micos vestros. benefacite his qui oderũt
vos. orate ꝓ ⁊c̃. Tercio solẽt facere no
uos milites de seruis patruz suoꝝ quos fi
deliores esse cognoscunt. Sic xp̃us cetuz
apostolicũ ꝯstituit esse milites duces ⁊ cẽ
turiones super exercitũ in bello spirituali
Vnde ⁊ in solatiũ sceleratorum latronez
ip̃m in dextra pendẽtem in militẽ cõsecra
uit sua familiaritate insignẽ: cuz dicebat.
Hodie mecũ eris in ꝑadiso. Quarto so
lent absoluere ĩcarceratos. sic̃ habet̃. iiij.
Reg̃. xxv. Subleuauit Euilmerodach rex
babilonis anno quo regnare ceꝑat caput
Joachim regis iuda de carcere. et locut⁹
est ei benigne. et posuit thronũ eius super
thronũ reguz qui erant cuz eo. Euilmero-
dach christũ signat. qui anno ꝑmo regni le
uauit caput Joachim qd̃ dñi ꝑparat⁹ in-
terp̃tatur: signãs ĩ lymbo patꝝ inclusos.
qꝛ parati erant q̃tuz ad meritũ cõgrui ad
recipiendũ efficatiã passionis xp̃i quibus
locutus est benigne: ponẽs thronũ huma-
ne nature suꝑ thronũ angeloꝝ. Vnd̃ Za-
cha. ix. Tu in sanguĩe testamẽti tui emisi-
sti vinctos de lacu in quo non erat aqua.
Quĩto largiri solẽt dona iuxta magni-
ficentiã principalẽ. vt enim refert Senec̃.
de bñficijs. Cum Alexãder magn⁹ cuidaz
daret ciuitatẽ elemosynã petenti: sed re-
spondẽti nõ ꝯuenire ciuitatez humili for-
tune sue: rñdit rex. Non q̃ro quid oporte
at te accipe: sed q̃d deceat me dare. Quã
tomagis summũ regẽ dare decet dona iu-
xta magnificẽtiã principalẽ. s. seip̃m. quo
danti nihil ꝑciosius: accipienti nihil vtili-
us. Naz donũ illud releuat animã ab om-
ni miseria criminalis delicti: recuꝑat om-
nem venustatem decoris amissi. viuificat
opera meritoria. instruit spõsalia copulat
summo regi. restituit amissa regna. Se
xto dare solent exulib⁹ licentiã repatrian-
di. Vnde habet̃. ij. Paral. xxix. et. xxx. ꝙ
Ezechias rex anno ꝑmo ⁊ mense primo re
gni sui aꝑuit valuas dom⁹ dñi que iaz diu
steterãt clause ne ĩmolarent dño sacrificia
⁊ adduxit sacerdotes ⁊ leuitas quib⁹ ait.
Sanctificamĩ ⁊ mũdate domũ dñi. vt pa
tet in textu. Misitq̃ dehinc ad omnez iu-
dam ⁊ israhel epistolas vt venirẽt in do-
muz dñi: ⁊ facerent phase dño. Nam ꝑhi-
biti erãt vsq̃ ad temp⁹ illud ne ascenderẽt
in templũ domĩ. Vnde sicut olim in mor-
te summi põtificis licuit om̃ibus repatri-
are Nume. xxxv. Postq̃ obierit summus
põtifex homicida reuertet̃ in terram suã.
Sic etiaz in morte christi factũ est vt dice
ret latroni pendẽti in dextra. Hodie me-
cum eris ⁊c̃. Quia nimiꝝ aꝑto latere xp̃i
amota est ignea rũphea ad introeũdũ pa-
radisuz celestem. Hinc etiam velũ templi
scissum est vt libere pateat introit⁹ in san-
cta sanctoꝝ qui nulli hominũ licebat ante
christi mortez ingredi: nisi summo pontifi
ci. Cũ igit̃ rex noster aduenĩẽs ꝑuulos lar-
gifluis his bñficijs ꝑuenire nõ desinit: me
rito verbis ꝓpositis ad nr̃az vtilitatẽ: cõ
solatõez: exultatõem: gl̃ificatõez adueni-
re ꝑhibet̃ cuz d̃r. Ecce rex tuus venit tibi
mãsuet⁹ Qd̃ nobis ꝯcedat idẽ Jesus ⁊c̃.

Expliciũt ꝑmones hyemales de tꝑe.

Incipit sermo. liij. De passiõe christi.

INspice ⁊ fac scdm exemplar qđ tibi monstratũ est in monte Exođ. xxv. Dicit Augusti. de vera religiõe q̄ non soluz quicq̄d christ⁹ in terris boni gessit: sed etiaz quicquid mali sustinuit: totũ disciplina moruz fuit. Unde dñica passio ꝑplectit in se pfectionem vniuersaz homini possibilẽ in hac vita. quia oĩa perfectõis opera que prius in euãgelio docuit in sua passione: pfectissime postmoduz adimpleuit. Si nanq̄ de virtutũ perfectiõe agitur quis vnq̄ christo in cruce nudo suspẽso pauperior? quis tantũ se exinaniuit ⁊ humiliauit obediẽs factus vsq̄ ad mortem crucis? quis vnq̄ exhibuit tantã charitatẽ ⁊ patientiã: cuz etiam p̄ inimicis animaz suam posuit. ⁊ p suis crucifixoribus tam efficaciter lachrymas ꝑcib⁹ erorauit. ⁊ sic de singulis dicendo sunt inducẽda per singula supererogationis opera. Non est qui faciat tantũ bonũ. non est vsq̄ ad vnũ. Cui⁹ nimiz exemplar iam inspiciendũ ⁊ imitandũ ꝓponitur. Nam postq̄ cõsumasset p̄mones suos ⁊ parabolas feria tercia ante passionẽ de decem virginib⁹ ⁊ homĩe peregre pficiscente: aliisq̄ multis. vt habetur Matth. xxv ꝑdixit eadem die discipulis passionez suam affuturã. ¶ Scitis inquit qz post biduum pasca fiet. i. dies solẽnis in quo pascalis agnus ad vesperaz occidẽdus erat xiiij. luna mẽsis p̄mi. xv. ꝺo lũa cũ egrediebant ꝺ egypto succedebat festiuitas azimoz que septem diebus colebat: licz vnũ ꝓ reliquo frequẽter ponitur ab euãgelistis. Nõ aũt dixit erit vel veniet ꝑ̄m Origenez: sed fiet. vt ostẽderet aliud pasca futurum q̄le nunq̄ factũ fuerat. Et filius hominis tradet eadẽ die vt crucifigat. Nõ dicit a quo: sed ímpsonaliter. qz deus pater eum tradidit ex misericordia: Judas ex auaricia: sacerdotes ex inuidia: Pilatus ex timore ⁊ fauore: diabol⁹ ex timore ⁊ rancore. qz vidit q̄ per doctrinaz suam genus humanũ trahebat ad penitentiaz:

¶ Tunc sequẽti die scz feria quarta ꝯgregati sunt p̄ncipes sacerdotũ qui iam cõceperãt erga christũ rancorem et odiũ: eo q̄ totus mũdus templũ ⁊ sacrificia relinquẽs ꝑ illum abijt. Et seniores populi qui dicebant iudices ordinarij. Nã a tpe Joysi. lxx. senes instituebant etate puecti. moꝛib⁹ maturi. scientia ꝑditi ad regimen totius populi. qui residebãt in iheruſalem. ⁊ ad eos fiebat recursus in ambiguis causis et difficilib⁹: quoz denũciatio ꝓ lege firma habebatur. Et ibi simul in atria Caypbe ꝯglobati: consiliũ fecerũt vt Jesum dolo tenerẽt ⁊ occiderẽt. ¶ Dicebãt autem nõ in die festo pascali iam instanti. ne forte tumult⁹ fieret ī populo qui ꝓpter solennitatẽ conuenerãt. quoz multi Jesuz veruz christum esse reputabãt: licet alij a sacerdotibus seducti magũ esse dicebant Et ideo timebãt eoz periculosaz seditionem ꝓpter qđ consulebãt mortem eius vsq̄ post festuz esse differendã. Qđ tamẽ cõsiliũ postea mutauerũt ꝛueniẽtes opoꝛtunitatez ipsum capiendi per Judã. Nã die sexta p̄cedente passionem christi licet hic recolitur: eo q̄ fuit occasio venditõis eius. ¶ Cũ esset Jesus in bethania in domo Symonis leprosi: sed iam a christo curati vbi fecerãt ei cenam. ⁊ ipse recũberet cum discipulis. Martha ꝺo ministrabat Et Lazarus erat vnus ex discũbentibus Accessit ad eũ Maria soꝛoꝛ Lazari: vas quoddã habẽs marmoꝛis candidi varijs coloꝛibus intercincti: qđ dicitur alabastꝛ vngenta potissime conseruãs incoꝛrupta. in quo fuit vngentũ nardi pistici pꝛecioſi. Nardus autem fruteꝛ est aromatica modicuz spinosa: calida ⁊ vehemẽtis odoꝛis cuius liquoꝛ fluens lachꝛyma dicit multũ ꝑciosa: vtpote plurimũ efficax ad medicinam. Fracto igitur alabastro liquoꝛẽ hũc effudit super caput ipsius recumbẽtis. q̄a multũ refrigeratiu⁹ ⁊ cõfoꝛtatiu⁹ erat. mẽbꝛa quassata vel fatigata ꝓ solidãs. Erat etiam odoꝛiferus vt tota domus implereꝛ tur ex odoꝛe vngenti. Soleut enim ibidez homĩes contra solis ⁊ aeris intemperiez: ac ad laboꝛis alleuiatõem vngenta coꝛpo

53

ribus adhibere. Et effudit sup caput ei⁹ sicut effunditur aqua rosacea propter refrigerium ⁊ odorez. Unde ⁊ pedes eius unxit eodem vngento. Quia dicit Augustinus de consensu euangelistarū. q̄ Matheus et Marcus domī caput vnguento illo perfusuz dicunt Johānes vo pedes. ostēditur non esse cōtrarium. sed accipiamus non solum caput: sed ⁊ pedes domini perfudisse. Nec quisq̄ credat domī pedes sic vngento p̄cioso perfusos a muliere vt luxuriosorum ⁊ altorū hominū perfundi solent. In oīnibus enī talibus non vsus rerum: sed libido vtentis est culpa. itaq̄ q̄ in alijs personis plerūq̄ flagitiuz est in diuina vel pphetica psona magne eiusdez rei signuz est. Hec Augustin⁹. Et quia huius mulieris erat religiosa deuotio ⁊ ineffabile studium. ideo sm Chrisosto. eidem christus cōdescendēs cōcessit super caput suum vngentuz illud effundi. Videntes autez discipuli indignati sunt. i. Judas. ponitur plurale p singulari. Et ideo Johānes dicit exp̄ssius. Dicit ergo vnus ex duodecim discipulis Judas scarioth qui erat eum traditur⁹: reputans vngentū perditum: eo q̄ non habebat apud se preciuz eius ad furandū sibi partez vel fere totū. Quare vngentū hoc non venit tricentis denarijs ⁊ datum est egenis. Dixit autez hoc non quia ad eum p̄tinebat de egenis: sed quia fur erat et loculos habebat: et ea que mittebantur portabat. Sciens ergo Jesus malignā Jude cogitationē ait illi. Quid molesti estis huic mulieri. q̄si diceret: sine causa. Opus enim bonū operata est in me: scilicz pietatis ⁊ deuotionis. et ideo non est vngenti perditio sicut vos putatis. Unde sicut deus pater odorem victime ⁊ fumuz in lege veteri patiebatur propter deuotiōem offerentiū: sic ⁊ Jesus mulierez deuote se vngentem sustinebat: vt dicit Chriso. Nam pauperes semper habetis vobiscū. ⁊ cum volueritis potestis illis benefacere. me autem non semper habebitis: eo modo quo potestis mihi exhibere corpalia exequia. licet sum vobiscum ad cōsumatiōem seculi per gratiā et sacramentalē p̄sentiā. Sinite ergo illaz vt in diem sepulture mee seruet illud. vbi signat se moriturū. ⁊ ad sepeliēdū aromatibus esse vngenduz. Et ideo Marie cui ad vnctionē mortui corporis multuz desideranti p̄uenire nō liceret: donatū est adhuc viuenti obsequiū illud impendere: qō post mortem celeri resurrectiōe p̄uenta adimplere nequiret. Et sic p̄uenit vngere corpus domī in sepulturā. Unde credendū ē q̄ edocta fuerat a spiritu sancto: cuius laudez psequit christus: dicēs. Amen dico vobis: vbicunq̄ p̄dicatuz fuerit euāgelium hoc in toto mundo: dicetur in memoriā laudis eius q̄ hec fecit tanq̄ factū virtuosuz. ¶ Tūc ergo feria quarta quādo p̄ncipes psiliū fecerūt de morte christi: videns Judas de vngēti p̄cio se fraudatum auaricia stimulante: dolere cepit. Quod sentiens diabolus ⁊ tempus aptū existimans intrauit in Judam. non impellens: sed ostiuz patulum īueniens cum omnium oblitus que viderat ad solam auariciam intuitū dirigebat: ⁊ felix damnū qō in effusione vngenti p̄tulisse dolebat: magistri traditiōe recup̄are disponebat. Tales enim auaricia passiōes generat. ac impios reddit. ac deum ignorare compellit.

¶ Abijt ergo sponte sua non vocatus nec requisitus ad cōsiliuz impietatis. nec certam postulat summā vt saltem lucrosa videretur p̄ditio: sed quasi vile tradēs mācipium in potestate posuit ementiuz quantum dare vellent: ⁊ ait. Quid vultis mihi dare ⁊ ego vobis eum tradā? occulte sine strepitu. Qui gauisi sunt valde. Et ex pacto p̄miserunt illi dare triginta argenteos. Et spospōdit Judas. extunc oportunitatem querens vt traderent illū sine turbis. quod impleuit nocte sequentis diei.

¶ Venit ergo prima dies azimorum que dicitur pasca. scilicz feria quinta que fuit vigilia pasce. ī qua īmolabatur agnus ad vesperam. ⁊ tunc deinceps tenabatur azimis panibus vesci septem diebus. vt p̄scribitur Exod. xij. ¶ Et misit Petrum et Johannem: dicēs. Euntes parate nobis pasca vt manducemus. Et quia christus

bospicium non habuit: sed necꝫ discipuli. aliꝰ enim Jesum ad illud duxissent: quia tugurium pauperuꝫ subintrare delectabatur. ¶ Dixerunt illi. Ubi vis paremus tibi agnū paschalem. Et ait ad eos. Introeuntibus vobis in ciuitatem occurret vobis homo amphorā aque baiolans: sequimini eum in domuꝫ in quam intrat. ⁊ dicetis pīfamilias: qui creditur occultus fuisse christi discipulus. quia ꝓpudit non solum de loco: sed etiam de agno. Sequitur Dicit tibi magister vbi est diuersoriū. vbi pasca cum discipulis meis manducem. et ipse vobis cenaculū ostendet grande stratum. et ibi parate. In eodem autem loco aut cenaculo post resurrectōnem propter metum iudeoruꝫ apostoli latuerunt et spiritū sanctuꝫ acceperunt. Audiant hec quibus edificandarū domoꝝ cura est. ⁊ agnoscant christum dominū vniuersoruꝫ non habuisse locum vbi caput suum reclinet. Cum igitur ignorabāt ad quem mitteretur: signuꝫ dedit eis sue diuinitatis ostensiuū. Non enim nomen patrisfamilias exprimere voluit: ne proditor nomīe cognito domuꝫ phariseis panderet: qui venientes illū cepissent priusꝫ expleta veteri pasca ⁊ cena: dominus discipulis spiritualia misteria tradidisset. ¶ Cum ergo facta esset hora qua iam stando scōm ritum legis agnuꝫ paschalē comederēt discubuit scōm modum cōmunem quosdam alios cibos: cuꝫ duodecim discipulis suis manducās. Nec quidem proditorē suum licet sibi cognitum ab hac cene familiaritate ꝓpellebat. vt quātuꝫ in se foret a malo concepto tam benigna cōmunicatōe reuocaret. Et ait discipulis suis. Desiderio desideraui hoc pascha legale manducare vobiscuꝫ. q̄a tunc finiuit vetus testamentuꝫ ⁊ inchoauit nouum quod sibi erat in desiderio. antecꝫ patiar. Cirillꝰ. Hoc ideo dicit. quia discipulus auarus ꝑditōis tempus explorabat. sed ne traderet eum ante festum pasce. non explicauerat dominus domuꝫ vel virum penes quez pascha perageret. cuius causam per hec verba ostendit. ¶ Sequitur. Amen dico vobis ꝙ ex hoc non manducabo illud donec impleat in regno dei. ¶ Jesus ergo cum dilexisset suos ab initio qui erant in mūdo: migraturus tamen ex hoc mundo ad patrem ꝙ vsꝫ ad finez diligeret eos mirabili ⁊ ineffabili modo signis euidentioribus declarauit. cum totꝰ eiferbuit in effusione sui ad amorem ⁊ salutem nostram in hac cena que tota redūdabat ineffabilibꝰ amoris iudicijs. Nam scōm Augustinuꝫ locuturꝰ euangelista de tanta domini humilitate: qui se ꝓclinauit ad abluendos etiam pedes sui traditoris prius etiam celsitudinem cōmendare voluit: dicens. Sciens Jesus quia oīa dedit ei pater in manꝰ. scilicet non solū proditorem: sed etiam impios persecutores: quos vnico nutu extinguere potuit. Sed in tantuꝫ dissimulās ac patientiaꝫ preferens quicquid eorum contra se malicia seuiret ad vsuꝫ pietatis ac vtilitatis nostre totum intorquere voluit. Sciens inquit ꝙ a deo exiuit et ad eum vadit: nec deum deserēs cum inde exiret. nec nos relinq̄ns cum rediret. Ipse tamen formaꝫ humilitatis amplectens. surgit a cena postꝫ omnes resederant vestimēta sua deponit. linteuꝫ pcingit. peluim implet. ostendēs ꝙ cum omni studio oportet humilitatis studia prosequi. Non enim manus: sed pedes discipulorum lauit. vt sic omnem tumorez superbie cōculcaret. O humilitas virtus christi quātum confundis superbiam nostre vanitatis. Accedat ⁊ hoc ad eius humilitatis augmentuꝫ que mansuetudinez semper comitem exigit. O. Jesus duriciam proditoris emollire volens obsequiis ab eo lotiōem hanc incipere dignatus est vt sibi primitus hanc humilitatem exhibendo eum a proditōe reuocaret: prout sentire videtur Crisogo. Theophilꝰ Cyprianus doctor et martyr: et Anselmꝰ. licet Augusti. et Beda dicunt eum ab apostolorum principe Petro scilicz lotionem incepisse. verunꝫ dulce pium et omni deuotione cōplectendū. O cor durum ⁊ omni duricia durius quod ad tantaꝫ humilitatem non emollitur. non cōfunditur. non humiliat. Conspice nūc o miser homūcio

conditionē vniuerse fabrice. regem eterne glorie. ac terribilem iudicem vniuersoꝝ ante pedes. etiaꝫ sui traditoris genua curuantem. pedes lauantes: tergentē: ⁊ oscu lantem: si dici liceat. quia nūlluꝫ humilitatis aut benignitatis officiuꝫ pretermisit. Obstupesce denicꝫ speculum totius humilitatis ⁊ mansuetudinis ⁊ disce. quia mitis est et humilis corde. ¶ Venit igitur ad Symonez qui stupenda ām̄iratione refugit obsequium: dicens. Domine tu: scilicet qui es filius dei viui. quez laudant angeli. adorant dominatiōes. tremunt potestates. lauas mihi misello peccatori vilissimo piscatori pedes. Vbi dicit Augustin⁹ Quid est tu: quid est mihi? cogitāda sunt potius q̄ dicenda. ne forte qō ex his verbis aliquatenus quidē digne cōcepit anima non explicet lingua. ¶ Respondit Jesus ⁊ dixit ei. Qō ego facio tu nescis modo ad quid facio. scies autem postea. Fecit enim hoc christus ad eruditionem humilitatis: sicut post exposuit. ⁊ ad innuendum q̄ mundicia pedum spiritualium qui sunt affectus mentis requiritur ad eucharistie perceptiōem. Petrus autem nec dominici facti territus altitudine: permittebat fieri: qō cur fieret ignorabat. quia vsqꝫ ad pedes suos lauandos humilem Jesum procumbentem sustinere non potuit. ¶ Et dicit ei Petrus. Non lauabis mihi pedes in eternuꝫ. Jesus ergo non respondit cur hoc faceret. sz minas imposuit: dicens. Si non lauero te non habebis partē mecum. quia ille nequaqꝫ persuasus fuisset. Nam audiens dominuꝫ respondentē. scies autem: postea non dixit doce me ergo vt permittam. sed quando cōminatus est illud Jesus qō maxime timebat Petrus: scilicꝫ ab eo separari tunc permisit. quia timore pariter ⁊ amore cōcussus proruit christum sibi negare consortium: q̄ vsqꝫ ad pedes suos hūiliari. Toto enim vite sue tempore deflebat hoc abissale humilitatis obsequiū. Nam refert de eo Clemens in itenerario q̄ cum deuotissime cōtinue quasi Petrus fleret ex memoria dilecti Jesu. interrogatus ab eo quare fleret: respondit. Quando recordor humilitatis ⁊ pietatis domini Jesu q̄ ad pedes meos abluendos fuerat inclinat⁹: lachrymas clemens cōtinere non valeo. Huius igitur exemplo tu fidelis christi discipule stude persequentiū vel odientium rabiem obsequijs delinire. humiliatōibus obuiare. ⁊ pietatis indicijs mitigare. ¶ Dicit ergo ei symon Petrus. Domine non tantum pedes: sed ⁊ manus ⁊ caput. Dicit ei Jesus. Qui lotus est ī baptismate in quo omnia crimina lauantur est totus mund⁹: Verūtamen cuꝫ rebus postea vtitur humanis vticꝫ terra calcatur. et ideo nō indiget nisi vt pedes lauet. quia affect⁹ humani sine quibus in hac mortalitate non vtitur: ⁊ ex eis quis humanis rebus afficitur: dominicis obsequijs abluendi sunt etiam in viris pfectis. Quia si dixerimus quia peccatum nō habemus: nosmetipos seducimus. Qui tamen legitimi mei discipuli estis: sola lotione pedū indigetis. Et sic vos mundi estis: sed non omnes. Sciebat enim quisnam esset qui traderet eum. qui vticꝫ ex lotione propter ingratitudinem īmūdior fuit. ¶ Postcꝫ ergo lauit pedes eorum ⁊ accepit vestimenta sua: ⁊ recubuisset iterum dixit eis. Scitis quid fecerim vobis? Vos vocatis me magister ⁊ domine ⁊ bene dicitis. Sum etenim. Si ergo ego laui pedes vestros domin⁹ ⁊ magister. ⁊ vos debetis alter alterius lauare pedes. Exemplū enim dedi vobis. vt quēadmodum ego feci vobis: ita ⁊ vos faciatis. Porro iterum cenantibus illis instituit christus corporis et sanguinis sui sacramentum quasi quoddā memoriale dulcifluum passionis eius. Quia nimiruꝫ vbi terminabatur figura: debuit ⁊ incipere veritas. ¶ Accepit ergo panem ⁊ gratias agens benedixit. In quo reliquit exemplum q̄ ante sumptionem huius sacramēti debet mens in deum eleuari. ¶ Et fregit. In quo scilicet ostendit liberalissimā sui expositionem. ¶ Deditcꝫ discipulis suis. Inter quos erat Judas: cui corpus ⁊ sanguinem cuꝫ alijs discipulis tradidit. vt dicit Dyonisi⁹ in libro de ecclesiastica

lerarchia. ⁊ Augustinus super Johannem: ⁊ Chrisostomus super Matheum. Nec ab huius participatione traditor est semotus. vt ostenderet dominꝰ nulla iniuria exasperatus in eo qui impietate
b voluntaria fuerat prescitus. Et ex hoc facto christus ecclesie reliquit exemplum ꝙ neminem a societate fideliuꝫ: vel a cõmunione corporis et sanguinis domini segregaret: nisi pro crimine manifesto. Verũtamen ve illi homini qui cum Juda christum tradunt membris peccatoribus: vt omnes peccatis notoriis intenti, bonis iniustis implicati, iniuriam illatam retinentes, ficte confitentes, aut verum emendatõnis ꝓpositum non habentes, nec occasiões vitiorum declinãtes, penitentiaꝫ iniũctam perficere obmittentes ⁊c. Et ait. Accipite ⁊ comedite. hoc est corpus meum quod pro vobis tradetur in redemptiõem ⁊ refectionem. Sicut in figura parauit Abraham tribus angelis vitulum tenerrimũ Genes. xviij. in quo vt dicit Bonauentura consideratur dulcedo paterni amoris: qui per Abraham intelligitur. Hic enim vitulum tenerrimuꝫ. i. filium suuꝫ vnigenitum: scilicet sẽm carnem occidendo preparauit summe trinitati. que per tres viros intelligitur, licet pater ⁊ filius ab ipsa trinitate non distinguantur. In hoc igit̃ apparet ineffabilis dulcedo diuine bonitatis ꝙ ad iusticiã deo famescente propter nimiam benignitatem in suã humanitatem assumptã proprium reflexit indicium. Alioquin iusticie fames totam naturaꝫ humanã deuorasset, quia non erat qui illi appetitui satisfaceret, nec homo nec angelus: nisi tenerrimus iste vitulus quem tradidit inexpressibili afflictioni ⁊ cõtemptui: passioni ⁊ morti ad satisfaciendũ sibi pro filio prodigo: qui simul accedit ad cõuiuium cũ ipsa trinitate qui erat reus i morte. Et ex hinc effusa est diuine misericordie tam mellifua largitas que latronez vsqꝫ in finem in malicia perdurãtem vni co confessiõis oraculo suscepit in gratiam. ostendens plane ꝙ ira dei in mileri cordiam cõuersa est. Et accipiens calicem gratias egit et benedixit. deditqꝫ discipulis suis: dicẽs. Bibite ex hoc omnes. Hic est enim sanguis meus noui testamẽti qui pro multis effundetur in remissionem peccatoruꝫ. Calix autem domini non est aqua sola. nec vinum solũ. sed vtrunqꝫ miscetur. Si ergo Melchisedech vinum ⁊ panez obtulit quid vult aque mixtio? Rationem audi. Percutit Moyses petram ⁊ fundebat vndã. Petra autem erat christus. et vnus militũ aperuit lancea latus eius. ⁊ exiuit continuo sanguis et aqua. Sanguis vt redimeret. aqua vt mũdaret. Ceteruꝫ vt ex tacite loquar aque multe multi populi. Dicit Johãnes in Apoc̃. Et quia nos oportꝫ semper in christo manere ⁊ christum in nobis: vt fiat vnũ corpus et vnꝰ spiritus. Vinuꝫ aqua mixtum offertur vt ostendatur ꝙ caput et membra christus ⁊ ecclesia. deus ⁊ anima vnum efficiunt. nõ quodlibet quidez vnum: sed id ipsum quod est deus. eo modo quez deifica beatitudo requirit. Preterea satis liquet ex p̃dictis discipulos corpꝰ christi non accepisse ieiunos. Nũquid tamẽ calumniandum est vniuerse ecclesie que tantum a ieiunis accipere precipit: nisi in articulo necessitatis. Sz spiritui sancto placuit vt in honorez tanti sacramẽti corpus dominicũ prius intraret in os christianuꝫ ꝙz cetera cibaria. Dominus autem vt efficacius alcitudinem huius misterij cõmendaret hoc vltimuꝫ amoris indicium cordibus discipuloruꝫ infigere voluit: a quibus ad passionẽ digressurus erat. quia nunqꝫ erat tãtus amor de corde nostro delendus. Nam que mutuo dicuntur vel aguntur ab inimicis in absceſſu magis memorie cõmendantur quia tunc affectus amicorum potissimũ inflammãtur ad inuicem. Unde prosequitur. Hoc facite in meam cõmemorationem. Ubi dicit Chriſ. ꝙ hoc fecit

55

christus nos ducēs ad maiꝰ amicicie fe dus. suamq; charitatem erga nos decla rans ⁊ prestans se non solum videre de siderantibus: sed ⁊ palpare ⁊ comedere ⁊ amplecti vt totuz affectum eoꝝ ex pleret. Igitur vt leones flammam spi rantes sic ab illa mensa discedimus ter ribiles effecti diabolo. Amplectere nūc o anima mea viscerosam illam dilectio nem qua maiozem ostendere non pote rat. Nam exquo corporaliter in passio ne precium pro nobis exsoluens recessu rus erat ad patrez: relinquere voluit su is corpus et sanguinem suum, vt vniret nos sibi vnione sacramēti qua strictioꝝ nō inuenit ī via. Hinc Bonauētura ve lut amirās ait. O q̄ admirabilis est tua dilectio dulcissime Jesu cum non possit ab omnibus separari. Nonne quia iam accessurus eras ad dexteram patris tui potestatez homini dimisisti vt te cuz ve lit habeat in altari. Et hanc potestatez anteq̄ mori inceps ei tribuisti: ne amit tere te timeret. Nec tibi suffecit ad ostē sionem ardentissimi amoris tui q̄ semel corpus ⁊ sanguinez tuum exponeres in precium nostre redemptōnis: nisi quoti die mūdaremur ī eo. Denicq; fidelis ani ma vide quod plus amiranduz ⁊ ample ctenduz est. quia sese pro nobis exponit manibus cuiuscunq; sacerdotis dumta xat catholici. ita q̄ nec pro cuiuscunq; malicia vel iniuria sibi illata possit eius presentia violari: quin semper ibi sit ri te factis que circa consecrationem fie ri debeant. Q. est ratio. quia licet cele brans tanto sacramento se fecerit indi gnum. noluit tamen christus q̄ eius im pediretur effectus in alīs fidelibus. eli gens se potius iniuriari ⁊ intantum spi ritualiter crucifigi: q̄ suos fideles tanti sacramenti fructu defraudari. O quan tum est hoc ineffabile diuinuz amoris in dicium. Hinc ergo videndum quomodo sit ad eius sumptionem accedendum ne tantis beneficijs inueniamur ingrati.

c Pro quo sciendus q̄ ad illud accede re debemus cum tota recollectione viri um vniuersarum. quia nimirum ibidem homo intimatur deo: ⁊ vnum cum eo ef ficitur. Sicut orauit ad patrez christus dicens. Pro pater vt sint vnum in no bis sicut ⁊ nos vnuz sumus. Et ideo tot meritis conamine dilectū sibi totaliter intimet sine euagatione. Quia scōm de cretum ideo sacerdos intrans ad secre ta misse digitorum extremitates lauat: vt per hoc ostendat q̄ nec extrema cogi tatio debet exterius vagare. Secun do recipi debet sine omni vitiozū inqui natione tam operum q̄ affectuum. Ni mirum in lege veteri mundos esse opoꝛ tebat qui panes propositōnis continge re debebant. In cuius etiaz signum in institutione sacramenti huius facta est lotio pedum inter discipulos a domino eo q̄ etiam pedes affectuum nostrorum purificati esse debent. quia profecto mū dissima caro christi nobis ad manducā dum traditur. Unde ait apostol⁹. j. Co rinth. xj. Probet autez seipsum homo: ⁊ sic de pane illo edat ⁊ de calice bibat. Cuius causam subdit dicens. Qui enim manducat ⁊ bibit indigne: iudicium si bi manducat et bibit. In cuius figura percussus est Oza cum tetigisset archaz domini: q̄ nocte illa accesserat ad vxo rem: vt dicunt aliqui. Tercio recipi debet non cum pompa seculari: sed cum omni humilitate animi accedatur ad su mendum vel etiam ad consecrandū quā tum ad sacerdotes sacratissimi xp̄i coꝛ pus vnitum diuine persone per verba q̄ non licet angelo loqui vel alicui creatu re: scōm Dyonisium nisi tantuz homini diuino. Et quo pensandum est cum quā ta humilitate ac humiliatiōe. ⁊ quasi cū desperatione de proprijs meritis acce dere debeant semper gerentes in coꝛde Domine non sum dignus vt intres sub tectum meum: sed tantum dic verbo sa nabitur anima mea. In cuius signuz in institutione huius sacramenti facta est illoꝝ nobilium sacerdotum institutio

vt intelligas nullū accedere debere ad sumendum vel celebrandum: nisi perfectionis apostolice amicum et imitatorem. Alioquin enim dicit christus. Ecce manus tradentis me mecum est in mensa. ¶ Quarto debet recipi cum plenissima charitate pariter ad deum et ad omnem proximum, quia sacramentum hoc est memoriale puri amoris et dilectionis: in quo deus seipsum cōfert ad omnem familiaritatem. Et ideo diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, et orate pro persequentibus et calumniantibus vos, vt nullus motus rancoris proximi vos excludat a familiaritate et amicicia dei. In cuius signum Jesus in cena pectus illud diuinum Johanni prebuit ad reclinandum caput suum, vt aduertatis q̄ familiarem seipsum exhibet his qui cum omnimoda pace cordis et tranquillitate mentis illum in sacramento recipiunt. ¶ Sequitur. Verū tamen manus tradentis me mecū est in mensa. Ecce fratres lugubre spectaculum christus Jude corpus et sanguinem suum conferebat: quod Judas iam venditum tradere disponebat vt haberet per illud remissionem peccatorum. Si tamen impius existere desiniſſet. Sed videns eum Jesus in malo firmatum: nimio dolore et compassiōe motus turbatus est spiritu: et ait. ¶ Amen dico vobis quia vnus ex vobis tradet me. In quo verbo conscientiaz proditoris sibi demonstrabat notam. Nec tamen aspera et aperta Judaz increpatōe confundens: sed leui tacitaq̄ commotione conueniens: vt facilius corrigeret plenitudo quē nulla deformasset abiectio. ¶ Aspiciebant ergo discipuli ad inuicem: hesitantes de quo talia diceret. Nam licet huius mali sibi cōsciī non erant. tamen timebāt nec sibīpsis confidebāt. quia ex his omnibus que christus Jesus dominus noster docuerat humanam naturam: semper ad malū esse conuertibilem agnoscebant: ac susceptibilez appetitus contrariorum his que prius affecrabat. ¶ Hinc cōtristari valde quasi sibi timentes ceperunt singuli dicere Nunquid ego sum domine. Quibus dominus respondens ac apcius redargutione reum queniens: licet nomen eius non exprimens: ait. Qui intingit mecum manū in parapside hic me tradet. Vnde ceteris pre tristicia manū retrahentib⁹: solus Judas temeritate qua traditurus erat Jesum manum mittit in parapsidem, vt sic audacia presumptuosa bonam conscientiam mentiretur. ¶ Hinc dominus adiecit illi comminatoriam admonitōnem dicens. Filius quidem vadit: scilicet ad passionē sicut scriptum est de illo. Ve autem homini illi per quem filius hominis tradetur. Vnde super illud Hieronim⁹. Sz et hodie et in sempiternum ve illi qui ad mensam domini malignus accedit. etenim ille in exemplum Jude filium hominis tradit. non quidē peccatoribus iudeis: sed peccatorib⁹ membris. Bonum ei erat si natus non fuisz. quia melius esset simpliciter non esse q̄ semper malum esse. Hinc damnati querēt mortem et fugiet mors ab eis. ¶ Tunc Judas propter aliorum interrogatōnem versuto consilio tandem interrogauit ne notā singularitatis incurreret et cōcilium pditōis celaret: dicens. ¶ Nunquid ego sum rabbi. Cui licet dominus respondere poterat. argentum pactus es accipere et adhuc audes interrogare. Sua tamen mansuetudine dissimulabat: et ait. ¶ Tu dixisti: non ego. vt adhuc locus penitentie concederet dū non aptius manifestaretur Lucas. Ceperunt querere inter se quis essz ex eis qui hoc facturus esset. ¶ Facta autem et cōtentio inter eos quis q̄s eoz esset maior. Vnde Augustinus in sexta sermone ad fratres de heremo dicit. Sed

quare hoc? nisi quia arbitrati sunt omnes ille qui maior est vt domĩari possit magistrum prodere ꝓcurat. Al qui tamen de Petro suspicabãtur. quia plus ⁊ plura se facturuz promiserat pro magistro: suspicantes ꝙ ficto totiens loqueret̃ Tu es filius dei. Sed quia Petrus innocentem se sciebat: innuit Johanni ⁊c̃. Hec Augustinus. ¶ Omnibus ergo trementib⁹ ⁊ ipso vertice Petro formidante: solus Johannes velut delicatus tanq̃ ceteris plus dilectus ĩ sinu Jesu recubuit a crimine se volens alienum ostendere. Petrus ꝟo licet ob amorem domini ceteris semper impetuosius egisse legitur. nunc tamen non est locutus eo ꝙ prius a domino fuerat increpatus: sed mediante Johãne discere volens innuit ei signo. deinde nutu minime contentus: ait illi. Quere quis est de quo dicit. Tunc Johãnes superascendit de sinu Jesu ⁊ incumbens super pect⁹ eius: ait. ¶ Domĩe quis est? Respondit Jesus. Ille est cui panem intinctum porrexero. Et cum intinxisset panem dedit Jude symonis scariothis. Et post buccellã sathanas qui solum prius ĩmisit in cor eius vt Jesum traderet: nunc eum ingressus est ad possidendum corporaliter propter eius obstinationem ⁊ ingratitudinẽ. nobis innuens quia maiorem damnationem recipit qui amicum se fingens inimic⁹ accedit ad mensam domini. Et continuo exiuit. quia sathanas ingressus Judaz cum Jesu permanere non sinebat. Nõ enim est cõuentio christi ad belial. Augustinus. Intrauit prius sathanas affectu et voluntate. nunc autem affectu ⁊ opere. Tamen bona fuit buccella. sed aliquãdo bona obsunt ⁊ mala prosunt vt sacramentuz ⁊ buccella Jude: temptatio carnis Paulo. Ecce fratres q̃nta fuerat auaricie cecitas. quanta cordis duricia: cum nec familiaritate conuiuij: nec humilitate obsequij: nec suauitate colloquij: nec ꝯminatiõe futuri supplicij a concepta malicia poterat reuocari. O q̃ multos Judas scd̃m Ambrosium adhuc implet sathanas. qui videntur amici domini accedunt ⁊ accipiunt illud amoris dotalicium. Sed ve miseris ingratis qui post acceptam buccellam: inimici christi cõuincuntur. Nam amicis suis omnia nota fecit christus. mundum contemnere. carnem domare. diabolũ cum suis temptationibus vincere. Sed hi cum proditore ante sermonem dominicum exeuntes ad concupiscentias suas plerunq̃ turpi⁹ recidiuãt in omne flagitium. quia propter eorum ingratitudinem post buccellam ingreditur sathanas: assumens septem spiritus nequiores se. ¶ Cum igitur exisset Judas: ait Jesus vndecim. Filioli mei adhuc modicum tempus vobiscuz sum. Queritz me ⁊ sicut dixi iudeis quo ego vado vos non potestis venire. Vobis autem dico: non potestis me modo sequi. sequimini autez postea. ¶ Dicit ei Petrus. Quare te non possuz modo sequi. animã meam ponam pro te. Respõdit Jesus. Animã tuaz pro me pones. quasi diceret scd̃m Augustinuz. Ita ne facies pro me qd̃ nondũ ego feci pro te. preire petes qui sequi nõ potes. Quid tantum presumis? Audi quid facturus sis. ¶ Amen dico tibi. non cantabit gallus donec ter me neges. Et qui mihi promittis mortem tuaz ter negabis vitam tuam. Et ymno dicto scilicet grati arũactionis. audiant hoc quicunq̃ veluti porci manducãtes discunt cuz ebrietate surgere. vel non curant gr̃as agere. Audiant inq̃ qui vltimam orationẽ in sacris misterijs nõ expectãt. quia vltima oratio misse illius ymni signũ est. ¶ Exierunt in montem oliuaruz. i. versus montem oliueti. quia locus captionis eius in pede illius situs erat. et hoc scd̃m consuetudinez. quia cum discipulis suis ad orandũ illic sepe ierat vel cõ

uenerat. ¶ Tunc ait illis Jesus. Omnes vos scandalū patiemini ī me in ista nocte. i. ruinam in peccatuz recedentes a me propter humanuz timorem. Scriptum est enim Zacha. xiij. percutiā pastorem. i. christum. ⁊ dispergentur oues .i. discipuli timore fugiētes. Sed ad eorum cōsolatōem statim adiunxit. Post ꝫ autem resurrexero precedam vos in galileam. ¶ Respondens autem Petrus ait illi. q̄a ceteris erat feruentior. Et si oēs scādalizati fuerint in te ego nunq̄ scandalizabor. Non mētiebatur Petrus: sed loquebatur presumptuose propter quod ceteris grauiꝰ permittebaꝫ cadere. Quid dicis o Petre? Propheta dixit dispergentur oues. ⁊ quod dictum est christus confirmauit. ⁊ tu dicis nequaq̄. Quando enim dixit vnus vestrum me traditurus est: timebas ne tu traditor esses: licet nihil tibi cōsciꝰ eras. Nunc autem eo dicente. vos omnes scandalizabimini ꝙ tradicis. ¶ Ait illi Jesus. Amen dico tibi quia tu hodie in hac nocte p̄usq̄ bis gallus dederit vocem: ter me es negaturus. Petrꝰ autem cum intellexerit dominuz pre timore mortis eum se predixisse negaturꝫ ait illi. Et si oportuerit me mori tecuz nō te negabo. Similiter ⁊ omnes discipuli dixerunt. quia per ardorem mentis ꝑ tunc non timuerunt damnum mortis. Sed vana fuit presumptio humana sine protectiōe diuina. Hinc discimꝰ magnum documentū ꝙ non sufficit desiderium hominis: nisi quis potiatur auxilio creatoris. Tunc venit Jesus in villam que dicitur gethzemani sitam trāstorrentem cedron in pedemontis oliueti: vbi erat ortus aptus contemplationi in quez introiuit ipse ⁊ discipuli eius Et ait discipulis eius orto Sedete hic: ¶ Et assumpto Petro et duobus filijs zebedei qui tres erant christo magis familiares Petrus propter feruorem fidei Johannes propter p̄rogatiuam castitatis. Jacobus propter primū martyrium. Cepit contristari ⁊ mestus esse vt sic ostenderet veritatez humane nature. que tristicia fuit maxima. quia subdit. ¶ Tristis est anima mea vsq̄ ad mortem. Nam eius tristicia tantum intensa erat quātum esse poterat ex parte sensitiua per animam signata in qua sunt passiōes. Pro quo sciendū ꝙ anxietas animi ē passio causata ex apprehensiōe mali magni de proximo imminentis impossibilis ad euadendum. Christus ergo p̄uidebat mortem acerbissimaz sibi de proximo īminentez. q̄a sciebat hoc a deo patre fuisse determiatum. de cuius determiatione non poterat declinare. quia nō poterat peccare. Et ex illa morte christus in sensualitate pressuram patiebaꝫ maxime anxietatis. quia naturale est homī timere mortem: nolente anima diuidi a corpe propter eam que ex principio est a cōditore imposita naturalē familiaritatez. Porro licet hec tristicia fuit naturalis. nihilominus tamē erat volūtaria ⁊ rōnalis Nec tñ ꝓpter volūtariā sustinentiā eiꝰ fm ratōez sensitiua ps eius alleuiabaꝫ a tali anxietate sic̄ fieri assolet in nobis q̄ ex p̄teplatōe seu ꝓmptitudine voluntatis q̄ est in superiore p̄te aīe alleuiaꝫ dolor sensitiue. sz in xp̄o volēte p̄fectu ꝓmptitudo volūtatis q̄ fuit in superiore pte aīe nō fuit influētia in inferiorē ptem vt sic esset ibi dolor maximꝰ sensitiue ptis ad nāz redemptōez. ¶ Sequit. Sustinete hic ⁊ vigilate mecū. Et ꝓgressus pusillū q̄tū est iactꝰ lapidis: p̄cidit ī faciē suā sup terrā ⁊ orauit. Abba p̄. oīa tibi possibilia sūt: trāsfer calicē hūc a me. q̄si diceret. O p̄ tibi placuit mittere filiū vt p̄ iniuria nobis facta satisfactōem ī naīa assumpta. ⁊ statī cū voluisti dixi. Ecce veō. ī capite libri scp̄tū ē ō me vt facerē volūtatē tuā deꝰ meꝰ volui. ⁊ legē tuā in medio cordis mei. pauꝫ fui ⁊ ī laboribꝰ a iuuētute: ī fame ⁊ siti: ī frigore

et nuditate in ieiunijs multis. in vigili
is supra moduz. feci pater qđ mādasti.
paratus sum et que restant adimplere.
Verūtamen penalitatem hanc taz ma
gnam: tam amaram: tam duram: si fie
ri poterit a me tolle que mihi parata ē
ab aduersarijs meis. qui ꝓ eo vt me di
ligerent persequūtur me. Postulat in
q̄ dominus noster Jesus christus a se
transferri calicem. non quidem timore
patiendi: sed misericordia prioris po
puli. ne scilicet ab illo bibat calicem ꝓ
pinatum: qui excusationem ignorantie
habere non poterat: cuz illum in libris
suis quotidie legebat̄: instruebatur: et
vaticinabatur. Rursum videns vtili
tatem quanta totius mundi per passio
nem eius esset futura: subiecit. Ve
rūtamen non sic̄ ego volo: sed sicut tu.
quasi diceret. Si sine quorūdam perdi
tione salus multoruz introduci non po
test: quantum ad iusticiam tamen non
transeat. Et venit ad discipulos su
os ⁊ inuenit eos dormientes. ⁊ ait Pe
tro. qui ceteris se cōstantiorem promit
tebat. Symō dormis. nō potuisti vna
hora vigilare mecuz qui hortabamini
mori pro me. vigilate et orate ne intre
tis in temptationem. Impossibile est
autem humanam naturam non tempta
ri. Et ideo non dicit ne tēptemini: sed
ne intretis in temptationem. id est ne
temptatio vos superet. Spirit⁹ qui
dez promptus est. caro autez infirma.
Nam in eo mirabilis cōflictus erat sen
sualitatis ⁊ rationis. quia sensualitas
naturaliter mortem abhorrens refugi
ebat. ratio vero diuine uoluntati ꝑ om
nia se subdere volens: mortem pro hu
mana salute zelabat. quia diuina virtu
te quelibet pars agere permittebatur
⁊ pati quod sibi proprium erat. Unde
sicut infirmus in vite suscipit amaram
potionem: vtpote gustui suo penalem.
libenter tamen illam suscipit propter
infirmitatis liberationem. Sic christ⁹
quantum ad sensualitatem mortem in
stantez indicibili pauore formidans li
benter declinassz. qꝛ verus homo erat.
Sed quia sciebat per eam humanuz ge
nus esse liberandum libenter sustinuit.
nec tamē appetitus sensitiuus in eo di
uine voluntati fuit cōtrarius: cum ait.
Pater si possibile est transfer a me ca
licem hunc. Pro quo sciendum pro
ut Richardus sup̄ terciuz: distin. xvij.
ꝙ in christo fuit voluntas diuina q̄ do
minium habuit ⁊ per illaz regebatur in
illos voluntas humana. nec voluntas
eius hūana in aliquo discordauit a vo
luntate diuina. tam in volito (quia vo
lebat quicquid sciebat velle diuinā vo
luntatē) q̄ in forma volēdi. quia quic
quid volebat: ex charitate volebat si
cut deus volebat eam velle. Natura
lis autem voluntas rationis in christo
etiam non discordauit a voluntate de
liberatiua. quia formalis ratō sub qua
voluntas naturalis refugiebat mortez
fuit ꝙ inquātum scđm se erat quoddaz
malum nature. Voluntas autem deli
beratiua volebat mortez inquātuz ap
prehendebatur vt vtilis ad redempti
onem humani generis scđm ordinatio
nem diuinam. Non ergo discordabant
quia quod volebat volūtas naturalis
in christo: voluntas deliberatiua vole
bat eam velle. quia volebat ꝙ scđm su
um naturalem motū moueretur: vt sic
christus in tristicia plus augeretur. Si
militer et appetitus sensitiuus in chri
sto non discordabat a voluntate ratio
nis deliberatiua. quia id quod appete
bat ⁊ refugiebat ad imperiuz volunta
tis appetebat vel refugiebat. nec per
motum suum appetituz voluntatis de
liberatiue in aliquo retardabat. Hinc
christus orabat pro se ad excludenduz
a se defectus penales: que scilicet ora
tio fuit exp̄ssiua appetit⁹ sensitiui. in q̄
nimiꝝ orōne rō fuit aduocata sensuali
tis q̄ ꝑ modū aduocati desideriū ⁊ cau

sam sensualitatis expressit. Oratio tamen non erat exaudita. quia ipa voluntas deliberatiua nolebat q̄ fieret quicquid sensualitas appetebat. Nihilominus tamē orabat vt humane nature veritatem ostenderet. et vt homo si scōm naturalem passionē horret pericula: nō tamen diffidat nec desperet. ¶ Iteruz secundo abijt & orauit eundem sermonē dicens vt nobis perseuerantiam orationis cōmendaret. Et venit iterum & inuenit eos dormientes. Erant enim oculi eorum grauati. & ignorabant quid responderent ei. Jesus autez abijt tercio & orauit. ¶ Hanc autem orationem sicut orauit tribus vicibus: sic etiā in tribus locis per iactum lapidis ab inuicez distantibus. sicut ante temptatus fuerat in tribus locis. Nam ecclesiaruz vestigia longo post tempore fidelibus apparuerunt que in locis illis facte fuerāt Et sicut in duabus primis orationibus vberrime fleuit: sic i oratione tercia cū posit⁹ esset in agonia carnis & spūs prolixius orabat ¶ Factus est sudor eius sicut gutte sanguinis decurrentis in terram. Unde firmiter est tenendum istas guttas sudorem verum & naturalez sanguinem fuisse: & de purissima carne christi. licet non naturali modo profusum. quia contra naturam est sudare sanguinem: vt dicit Beda. Et sic oportet dicere de aqua & sanguīe de latere christi iaz mortui pfluentibus q̄ erat verus sanguis & aqua vera: licet de mortuo corpore fluxerunt miraculose. Hic autem sudor sicut est signum omnez superans ratiōem sic agōia doloris eius que figurabatur illo sudore comphensionem superat omnis creature. licet aliquo modo dispositiue timor & amor bellātes in corde Jesu sudoris huius causa fuerunt. ¶ Nam primo christus suam sensualitatez sinebat inexpssibili timore horrore et dolore concuti. ex quo nimiruz humor sanguineus fuit ad interiora reduct⁹. sup quez timorem reſciendum fortissimus & inestimabilis amor mire immēsitatis malleus repercutiens: & ipsum timorez excludens omnes poros corporis Jesu & venas resoluisse videtur: vt sic de toto corpore suo benedicto fluerēt gutte sanguinis decurrentis in terram. Sicut enim scōm phicos ītrinseca causa sudoris est calor naturalis humidum vaporem dissoluens: sic etiaz sudoris huius superna turalis causa esse potuit ardor excessiui amoris de corpore christi redundans in totum corp⁹ suum qui soluebat illud humidum vaporosum. Nimiruz cum ex amoris vehementia quidem naturaliter sudare. & intensissimo calore excoqui et deorrere inquātum ad ipsam naturaz videantur. q̄ tamen illud humidum sanguis erat & in tanta copia defluebat miraculosum fuerat. Unde Bernardus. Jesus non soluz oculis: sed quasi membris omnibus fleuisse videtur per totuz corpus eius: quod etiam ecclesia lachrymis illius purgaretur. Tanta, pinde fuerat cordis illius angustia. quia angel⁹ illi apparuisse dicitur visione corporali in hūana specie confortans eam per modum ferentis: quod factū fuit non taz propter christum q̄ ad confirmandaz fidem discipulorū. Denicq̄ ad nostram instructōem christus in oratione sua quinq̄ nobis reliquit imitanda. Primuz est vt in oratione separemur ab omni creato & mente inhereamus deo. quia ab octo apostolis auulsus est quātum est iactus lapidis. Deinde etiā a trib⁹ specialiter cuz orare vellet. Unde legit solus ascē disse in montē orare patrem suuz in abscondito. Secunduz est humilitatis exhibitio. Quia procidit in faciem suam. Quis? Deus & homo christus Jesus filius dei viui. O humilitas virtus christi. qua non solum flexis genibus: sed in terram vultu demisso patrez exorauit p nobis: vt nos sīlia facere doceret. Obiam sunt q̄ deambulatorie pingui cerui ce et extēto collo taz pompatice preces multiplicant quos vix ad genuflexionez

inducit sacramentalis presentia christi Terciū est orationis perseuerātia. quia trib⁹ orauit vicib⁹. Vñ fm Hubertinuz in ista hebdomada librū ieiun⁹ pdicās redibat ad bethaniaz modicum sumpturus cibum in domo benedicte Magdalene. ⁊ nocte stabat in mōte oliueti pernoctans in oratiōe dei: vt dicit Lucas. Hinc ex frequentia visitandi locū orandi gratia sciebat ⁊ Judas locum. quia Jesus illic frequenter conuenerat cum discipulis. Celarius in sermone. Quid indigebat christ⁹ vt taliter supplicaret? Non ille inēē indigebat. sz exemplo suo nobis oratōis remedia ꝓparabat Orat misericordiā ⁊ nō orat miseria. orat charitas ⁊ non humiliatur iniquitas. pstratus in terra. orat medicus ⁊ non inclinatur egrotus. orat iudex ⁊ desiderat parcere ⁊ non orat reus vt indulgentiā mereatur accipere. Quod aperte designatur per apostolos quos veniens semp inuenit dormientes. Vnde Celarius ibidem ait ad dominuz. Quotiens pie Jesu ⁊ quotiēs redis ad nos ⁊ inuenis dormientes. suscitas ⁊ iteruz abis. secundo ⁊ tercio eundem sermonez dicens. ⁊ iterum ac tercio nos somn⁹ occupat. nec vigilare valemus nisi nobiscum manseris in perpetuū. Quartum est orationis intentio. Nam intentione tanta christus orauit q̄ pro eius impetratōne sudorez sanguineuz emitteret. Et pie credendū est q̄ raro ꝓ peccatorib⁹ orauit: nisi cuz lachrymaruz abundātia miserias eorū amplissimo quodam miseratus affectu. Nos autem nec verbis oratōis intendimus. nec deo cui oramus a deo volentes exaudiri qui prepedientib⁹ distractionibus. nec a nobis audiri potest dicente domīo. Populus hic labijs me honorat. cor autem eorum longe est a me. Tu autez sponsa christi si fructuose vis orationibus insistere. stude cor tuum in oratione tanto deuotōnis spiritu ⁊ ardore. luccēdere q̄ pro eius amore sanguinem tuuz effundere nō verearis: sed affectes vt calescente spiritu tot⁹ sanguis in corpore quasi spiritui dulciter alludens se promptum exhibeat ad sudandum. Sic enim amor diuinus in corde christi dum dominaretur super timorem humanuz: totus eius sanguis exhilaratus est. cōmouebatur q̄si pnus affluere ex vi amoris impellētis: ac si non expectaret tempus quo effunderetur. Quintū est libera subiectio volūtatis. Licet enim christus pre passionis angustia sanguinē sudauerit. libere tamen voluntatez suam voluntati paterne subm.sit. Et quod inceperat deuote perfecit. vt ⁊ nos in omni pressura doloris. paupertatis. aduersitatis. infirmitatis. temptatōnis. persecutōnis. ⁊ desolationis ad tutissimuz orationis refugiuz eius exemplo currentes: nostram voluntatē diuino beneplacito submittamus. dicentes. Fiat voluntas tua sicut ī celo ⁊ in terra. Sequitur.

¶ Et venit ad discipulos suos et inuenit eos dormientes. ⁊ ait illis. Dormite iam ⁊ quiescite. Postea sciens Judam appropinquare dixit eis. Sufficit. surgite eamus obuiam eis. In quo ostendit eius captionem fuisse voluntariam. Nihil enim in eo coactum consideratur sed omnia voluntaria fuerunt. Doleus enim. esuriuit ⁊ sitiuit. ⁊ cōtristatus est ⁊ timuit. captus ⁊ sustinuit. Et subdit.

¶ Ecce qui me tradet prope est. Adhuc eo loquēte venit Judas scarioth vnus ex duodecim. Multū enim angebat christo dolorē q̄ a suo discipulo ⁊ vno ex duodecim electis de toto mundo tradebatur vt vile mancipium. Si inquit inimicus meus maledixisset mihi sustinuissez vtiq; tē. Et cum eo turba multa cuz gladijs ⁊ fustibus: lanternis ⁊ faucibus ⁊ armis missi a principibus sacerdotuz ⁊ senioribus populi: ne forte alīq̄ credentes in christum eripere eum vellent. Traditor autem ne loco christi Jacobum minorem caperent qui similis illi in facie. ꝓpter qō frater domini nūcupat: dederat eis signū: dicēs. Quēcunq; osculat⁹

fuero ipse est tenete eū. ⁊ ducite euz caute
Origenes autem super hunc locum dicit.
¶ Dignum est querere cum scdm faciem no-
tus erat omnibus in iudea cur quasi non
cognoscentibus eius effigiem dedit eis si-
gnuz. venit autem talis traditio de eo ad
nos ꝙ non soluz due forme in eo fuerunt.
vna scdm quam omnes eum videbant. al-
tera scdm quam trāsfiguratus est in mon-
te thabor. scdm quā etiam vnicuiqꝫ: scdm
quod fuerat dignus se ostendebat. Sicut
de manna scriptuz est quod habebat sapo-
rem ad omnez, vsum cōuenientem. Unde
scdm Hieronimū eiectis de templo appa-
ruit quidam fulgor terrificus de vultu illi-
us egrediens. Et ab scondens se ab inimi-
cis exiuit de templo. ita tamen ꝙ a disci-
pulis videbatur. Nam inimici acrisia per-
cussi vident sicut tēpore Helizei ⁊ Loth.
cuius ianuā inuenire non poterant. Hinc
dominus discipulos antecedens ⁊ inimi-
cis occurrens non agnoscebatur. nec ipse
Judas agnoscebat eum visu vel auditu.
quod indiciuz fuit diuine potentie. Dicit
autem Chrisosto. ꝙ hoc fecit Jesus: ostē-
dens quoniaz non solū comp̄hendere eum
non potuissent: sed nec videre nisi ip̄e con-
cederet. ¶ Dixit ergo Jesus. Quez que-
ritis. Responderūt ei. Jesum nazarenū.
Dicit eis. Ego sum. Stabat autem Ju-
das qui tradebat eum cum ip̄is. Cum er-
go dixit eis ego sum: abierunt retrorsum.
⁊ terrore nimio percussi ceciderunt in ter-
ram. Et Judas cum eis. Erat enim vox
ista leuissima tante virtutis vt omnes ve-
lut mortui caderent resupini. Quod ideo
fecit Jesus: vt per hoc in eo diuinam po-
tentiam agnoscētes materiam cōuersio-
nis assumerent et a concepta malicia de-
sisterent. Hic clamat Augustin⁹. Quid iu-
dicaturus faciet qui iudicādus hoc fecit?
quid regnaturus poterit qui moritur⁹ hoc
potuit? ¶ Jesus autez se loco non moue-
bat donec omnes surgerent. Iterum er-
go eos interrogauit. Quez queritis. Il-
li autem tantam virtutem non veriti: sed
in malicia excecati et obdurati dixerunt.
Jesum nazarenuz. Quos videns ad taz
terrificum tonitruū vocis sue: necdum cō-
uersos ad capiendum sponte se tradidit:
dicens. Dixi vobis quia ego suz. Si ergo
me q̄ritis sinite hos abire. Et tunc se per-
misit agnosci. Accessit ergo Judas tan-
q̄ꝫ domesticus: sed fur erat. salutauit tan-
q̄ꝫ discipulus: sed insidiator erat. oscula-
tus est euz tanq̄ꝫ amic⁹: sed inimicus erat
Dicitur autem moris fuisse domini Jesu
quādo discipulos suos emittebat in oscu-
lum pacis et amoris recipere redeuntes.
Hinc Judas illis osculuz pacis in signū
dedit detestande proditōnis. O quot exe-
cratores Jude sequaces: cum adhuc in-
uenit Jesus in ecclesia dei qui cum psal.
loquūtur pacem cum ꝓximo suo. mala au-
tem in cordibus eorum. qui inq̄ꝫ sacramen-
tum eucharistie tradituri sunt peccatori-
bus membris. ¶ Accessit ergo Judas ⁊
osculatus est Jesum: dicens. Aue rabbi.
Quem Jesus dignāter suscepit ad oscu-
lum. vt scdm Bedaz plus afficeret prodi-
torem cum amoris officium non negaret.
Cui iunxit amoris verbum: dicens. Ami-
ce ad quid venisti? quasi diceret. Quāuis
o Juda traditione tua me tantuz offende-
ris paratus sum: tamen adhuc te recipere
in amiciciaz pristinā. Amice inq̄ꝫ ad quid
venisti: simulatōem improperās. Hoc enī
nomine neminez bonorū in scripturis ap-
pellatum agnoscimus. sed ad malum dici-
tur. amice quomō huc intrasti. amice non
facio tibi iniuriam. quasi diceret. Amici-
ciam ostēdis ⁊ insidiarū. Noui quare ve-
neris. amicuz fingis cum ꝓditor sis. Quē
adhuc obstinatum intelligens cōminatio-
nis adiunxit verbum: dicens. Juda oscu-
lo. i. amoris signo tradis filium hominis.
Nam salutare amplexari ⁊ osculari amici-
cie signa sunt. Quib⁹ verbis ſm Ambro.
q̄si amātis affectu corripuit ꝓditorem. ⁊
ido ꝓpriū nomē apposuit ſm Chriſ. ꝙ ma-
gis dolētis erat ⁊ reuocātis q̄ꝫ ad iraz ꝓ-
uocātis. Que aūt traditio figurata fuit ī
Joab ⁊ Amasa: quē Joab salutās mēte
dolosa fratrem vocabat: dicēs. Salue mi
frater. dextera manu mentum illius acci-
piens ⁊ ipsuz deosculans. Verūtamen si-

nistra manu gladiuz educens in vltionem fratris insidiose ꝑimebat. Quid enim dextera manus? nisi amoris ⁊ pacis ostēsio: quasi blanda salutatio. Quid vero sinistra nisi occulta insidiatio. ¶ Tunc accesserunt ministri vt caperent Jesum. Videntes autem hi qui circa ipm erant quid facturum erat: dixerunt. Domīe si percutimus in gladio. Symon ergo Petrus moram respōsionis non ferens habēs gladium eduxit eum. ⁊ percussit seruum principis qui magis ad capienduz se ingerebat. ⁊ abscidit ei auriculā eius. Respondit autez Jesus. Sinite vsqꝫ huc. Et ait Petro Mitte gladium tuuz in vaginam. Voluit enim dominus ꝙ Petrus exhiberet inimicis patientiā non vindictaz. ne seruus dei armis: sed oratōnibus pugnare presumeret. Hinc dicit Ambrosi⁹. Arma mea sunt lachryme ⁊ oratōnes. aliter non possum nec debeo resistere. Omnes enim qui acceperint gladium: gladio peribunt. An putas quia non possum rogare patrez meum ⁊ exhibebit mihi modo pro duodecim apostolis plusqꝫ duodecim legiones angelorum. quorum vnus in vna nocte de exercitu senacherib interfecit centum septuagintaduo milia hominū. Calicem quez dedit mihi pater non bibam illuz: quomodo ergo implebuntur scripture? quia scdm illas sic oportet fieri. Preterea domin⁹ vt dicit Beda nunqꝫ sue pietatis obliuiscit cum etiaz hostes suos vulnerari non patitur. Et cum tetigisset auriculaz eius sanauit illuz. Illi iusto mortē parant. iste persequētium vulnera sanat: vt amorem inimicoruz effectu ostendat. Sed maledict⁹ eorū furor ⁊ cecitas. quia pertinaciter in malo perseuerabāt. Quibus ait domin⁹. Tanqꝫ ad latronem existis cum gladijs et fustibus comꝑhendere me: cū quotidie vobiscum fuerim in templo ⁊ non extēdistis manus in me. sed hec est hora vestra ⁊ potestas tenebrarū. Tunc cohors et tribun⁹ ⁊ ministri iudeorum accesserunt ⁊ manus iniecerunt in Jesuz tanqꝫ leones ferocissimi in agnum dei mansuetissimuz. vt dicit Bonauētura. Tanta crudelitate caput illius ⁊ corpus sine misericordia seuere nimis percutiētes. ⁊ truculenti lictores innocentes manus mitissimi Jesu strictissime ligātes vinculis. pro eo ꝙ traditor suus dixerat ꝙ eū caute ducerēt. ⁊ ad instar latronuz traxerunt illum ad victimaz. O quis dolor discipulorū corda penetrauit: cum viderunt dulcissimū magistruz quasi malefactorem duci ad mortem. cum impiissimus Judas penitentia ductus tanta postmoduz ex hoc fuerat amaritudine replet⁹: vt dicit Bonauētura ꝙ maluit mori qꝫ viuere. Vidētes ḡ tantā ī magr̄o exerceri crudelitatem: nimio terrore territi fugerunt omnes ⁊ absconderūt se. Naz a parte mōtis syon in valle iosaphat descēdendo sunt cauerne eoꝝ. vbi tempe passionis latuerūt. Adolescens autem quidā sequebat̄ eum amictus syndone super nudo quem quidē fuisse dicunt de domo in q̄ pasca māducauerāt qui fuit amict⁹ linea veste sup nuduz corpus. qꝛ vestez aliam non habebat. ⁊ tenuerunt eum. Ac ille relicto syndone nud⁹ ꝓfugit ab eis. ¶ Petr⁹ vero ex deuotōe seq̄bat̄ eū qꝫuis a longe ꝓpter timorē. Et ali⁹ discipul⁹ q̄ se occultat hūilitatis gr̄a ſm Chris. Et teniz hec magnaz rectitudinē enarrat. qm̄ om̄ib⁹ fugiētibus ipe sequit̄: sed ꝑponit sibi Petꝝ suijpsius coact⁹ meminisse. vt discas qꝛ terci⁹ alijs narrat ea q̄ facta sunt ī atrio q̄si p̄sens existens. Discipul⁹ aūt ille erat not⁹ pontifici ⁊ ītroiuit cū Jesu in atriū pōtificis. Petrus vero stabat ad ostiū foris. Exiuit ḡ discipul⁹ ille q̄ erat not⁹ pōtifici. ⁊ dixit ostiarie rogādo eaz vt Petꝝ intrare ꝑmitteret. Et introduxit Petrū in atriū. Et ingressus ītro accēso igne ī medio atrij dōrsuz. i. infra locuz in q̄ xp̄us illudebat̄. Circūsedentibusqꝫ ministris sedebat ī medio eoꝝ vt videret finē. Et accedēs ācilla ostiaria cū vidisset Petꝝ sedentē ad lumē et calefacientē se dixit ad eū. Nunq̄d ⁊ tu ex discipulis es homīs isti⁹. At ille timēs et tremēs negauit corā oīb⁹ dicēs. Mulier non sum. neqꝫ scio neqꝫ noui quid dicis. Vbi dicit Chrisost. Quid dicis o Petre Nonne prius dixisti. et si oportuerit me

mori tecum animaz meam ponam pro te.
Quid igit̃ factũ est. quia nec ostiarie fers
interrogatõem. nõ erat miles qui interro
gabat: iz ostiaria vilis. neqꝫ dixit seducto
ris discipul⁹ es: sed hominis hui⁹: qd̃ mi
serentis erat. Sed idcirco diuina proui
dentia permisit vt primus ipse laberetur
quo erga peccantes duriorem sententiã
proprij casus intuitu temparet. Idcirco
nanqꝫ non angelis arbitror cõmissam sa
cerdotij potestatẽ: ne cum ipsi minime pec
carent in peccatoribus sine misericordia
vindicarent. Vide nunc quãtum pericu
lum et malaz est societati male cõmisceri.
Petrus qui in apostoloruz collegio cõstã
tiam fidei ꝓmiserat in consilio malignan
tium positus ad leuem ancille vocem dul
cem magistꝝ negat. Sic ꝓfecto multi in ec
clesia cõstituti: ꝑdicatiõibus intenti: pec
tora percutiẽtes. crebro gementes pecca
ta cõmissa confiteri: ⁊ execrari videntur.
qui paulo post in cõuiuijs ac prauis socie
tatibus cõstituti: celerius in omne flagiti
um defluũt. Sic Dyna corrumpit̃ videre
desiderans mulieres regionis illius. Sic
cor Salomonis sapiẽtissimi multigenarũ
adhesione mulierum ita deprauatũ est ꝙ
post tantã susceptam a deo gratiã ꝙ eum
filium nomĩaret: dicens. Ego ero illi in pa
trem. ⁊ ip̃e erit mihi in filiuz. ceca amoris
amentia idola muta ⁊ surda adoraret. de.
um veruz licet agnitum despiciens. ne su
as delicias cõtristaret. Hic quoqꝫ cõside
randum est quãtum fuerit ministrorũ cru
delitas: cuz solo auditu Petrus adeo tre
meret ꝙ illum in ancillule voce negaret.

Exeunte autem illo ianuam. i. se ad exi
tuz disponẽte. quia adhuc erat apud ignẽ
sed timens ne perciperetur exire volebat.
Rursum videbat eum alia ancilla timidũ
statimqꝫ accusauit eum: ⁊ ait circũstanti
bus. Et hic cum Jesu nazareno erat. Di
xerunt ergo ei. Nũquid ⁊ tu ex discipulis
eius es? Tunc Petrus plus timens quaz
prius negauit cum iuramẽto. quia non no
ui hominez quem dicitis. Et sic negationi
periuriuz addidit. Deinde facto interual
lo quasi hore vnius cum tam subito exire
non audebat: ne velut suspectus notare
tur. multis tamen cõcurrentibus accusa
tur propter noticiã lingue. Dicebãt enim
Petro. Vere ⁊ tu ex illis es. Nam ⁊ gal
lileus es? quia loquela tua manifestum te
facit. Et alius quidez ex seruis pontificis
cognatus eius. cui⁹ abscidit Petrus au
riculam: dixit. Nonne ego vidi te in orto
cum illo. Petrus igitur adhuc magis ti
mens iterum cepit anathematizare et iu
rare quia non nouisset hominẽ. Hic veri
ficatur illud Gregorij. Peccatum quod
penitẽtia non diluit: mox suo pondere ad
aliud trahit. Vnde Raban⁹ dicit. ꝙ mo
ra in peccato dat incremẽtum scelerũ. Ni
mirũ cum ⁊ iterata culpa suo demerito di
uersis circumstãtijs grauat̃. Nam in Pe
tro grauatur culpa scd̃m processum nega
tiõis. quia ꝑmo simpliciter negauit. Se
cundo negationi periuriuz addidit. Ter
cio v̄o periurio propriam anathematiza
tionem vel maledictõem adiecit. Hec au
tem anathematizatio iuratõnem signat:
que fit per execratõnis ⁊ maledictõis sui
ipsius imprecatiõem. scilicz cum quis im
precat̃ sibi maluz pene. vel obligat se ma
ledicto si ita sit sicut imponitur ei. vel non
sit verum quod dixit. Sic Petrus obliga
uit se maledictõni: si cognouisset hominẽ.
Ecce quomodo dolor internus dulcissimi
Jesu semꝑ augebat̃ qui plus dolebat de
negatione Petri q̃ꝫ de proprijs iniurijs.
Et statim gallus cantauit secundo. Et cõ
uersus domin⁹ respexit Petrũ. Vide cle
mentiam saluatoris quasi ceteris oblitus
Petri negantis saluti dumtaxat intende
re videtur. Sed quomodo respexit domi
nus Petrum: cum dicit euãgelista. cum se
debat Petrus intra atrium deorsum per
hoc innuens ꝙ illa cum domĩo intus age
bantur. nec soluz in interioribus: sed in su
perioribus. et ideo videtur illa respectio
diuinitus facta. sic̃ ait p̃s. Respice ĩ me ⁊
miserere mei. Et illo respectu recordat⁹ ẽ
Petr⁹ v̄bi qd̃ dixerat ei Jesus. Priusq̃ꝫ
cantet gall⁹ bis: ter me negabis. Et egres
sus foras fleuit amare. Leo papa. Felices
inq̃t o apl̃e sunt lacrime tue q̃ ad diluẽdaz

culpam negatõis habuere virtutẽ baptismatis. Cetez fm Bern. fozas egreditur ne denuo christuz negare cõpellat. Quia dicit Beda q nociua sunt sane eloqa perfidozuz. quia Petrus inter iudeos hominem se nosse negauit. quẽ inter discipulos dei filium cõfessus fuerat. nec ibidem donec egrederet penitentiaz agere poterat. Egressus autem fugit in foueã que postea gallicãt9 dicebat̃ 7 fleuit amare. i. examaritudine cozdis. Vnde legitur in itinerario Clemẽtis q extũc beatus Petr9 traxit in cõsuetudinẽ vt singulis noctib9 surgens a primo gallozcantu vsq ad hozaz matutinam staret in oratiõe flens iugiter pro ista negatione. ita q facies eius exfletu 7 fluxu lachrymaz exusta videbat̃. semper in sinu sudariũ pozrãs quo crebzo fluentes lachrymas detergebat. quia quotiens gallum cantantẽ audiebat: totiẽs negatõez christi recolebat amarissime flens tam pro peccato negatõnis: q̃ pro dulcedine diuini amozis. Quia fm Chrisosto. flebat non propter penã: sed quia delictũ negauerat: quod ei quolibet supplicio molestius erat. O felix respectus diuin9: quo scilicet auersos reuocat. cecos illuminat. tepidos inflãmat. aridos irrigat. Eisdez enim oculis Zacheuz in arboze sicomozũ aspicere dignatus est. qui festinãs descendit 7 excepit illũ gaudẽs. Similiter 7 magdalenã: vt quidam volunt intuitu cozporali quãdoq̃ pteriens aspicere dignatus est. quo respectu de cetero tam efficaciter intus mouebat̃. tum scelerũ suozum cõtritione. tum etiam impsso respicientis amore q iam effecta fidelis xpi discipula quiescere non valebat donec ad pedes illi9 pcidens et osculis demulcens. lachrymis rigans. 7 crinibus tergens audiret verbuz dignatiue recõciliatiõis: dicente domio.
r Dimittũtur ei peccata multa: quoniã dilexit multũ. Deniq̃ pie credendũ est 7 iudam pietatis oculis respexisse. cum penitentia ductus retulit. xxx. argenteos. licz illi non pfuit ad salutez ppter propriã indurationẽ 7 excecationẽ. sicut hodie multis non prodest respectus ille diuin9 cũ ad penitentiã quãdoq̃ stimulãtur. nihilominus tamen ad peccata pristina recidiuantes. Ceteruz vt historiã reteram9. ministri tenẽtes Jesum duxerũt euz ad Annam. Primũ eo q habitabat in via. quia socer erat Cayphe qui fuit pontifex anni illius. Annas autẽ fuit pontifex anni pzecedentis. quia per vices pontificio fungebantur. Et ideo Annas ab euãgelista põtifex nomiatur. Et interrogauit eum Annas de discipulis 7 de doctrina eius. Dominus autem de discipulis. ptunc nihil boni dicere potuit. quia pncipaliozem ex eis statim euz in p̃sentia negantẽ audiuit. Et ideo ad secundũ quesitum tantũmodo respõdit dicens. Ego palã locutus sum mũdo. ego semper docui in synagoga 7 templo quo oẽs iudei cõueniunt. 7 in occulto locutus sum nihil. Quod eniz seozsum loquebat̃ non in occulto loquebat̃. Quis enim in occulti loqui dicat̃ qui cozã tot hominibus loquitur. p̃sertim cum hoc loquitur paucis q̃ q̃ eos velit innotescere multis. Quid me interrogas? quasi diceret. Tu me de meis interrogas. interroga inimicos meos qui insidiãtur mihi. quozũ testimoniũ subire/paratus sum. quod erit tibi magis credibile q̃ testimoniuz proprium. Sunt enim hec verba cõfidentis in coruz veritate que dicta fuerant. que nec ab inimicis veraciter ac iuste criminari poterant. Vnde sequitur. Interroga eos qui me audierũt quid locutus suz ipsis. Ecce hi sciunt que dixerim ego. Hec cuz dixisset assistens vnus ministrozũ quem aliqui dicunt fuisse Malchuz. cuius auriculã sanauerat. qui beneficijs acceptis ingrat9 maliuolos repsentat pro beneficijs exhibitis mala rependẽtes. dabat alapham Jesu. dicens. Sic respõdes põtifici. Quasi notasset eum de stulta interrogatõe. Respõdit Jesus. Si male locutus sum perhibe testimoniũ de malo. quasi diceret. Si peruersam docui in synagogis certifica sacerdotum principez. Si recte docui ita vt 7 vos ministri miraremini dicẽtes. nunq̃ sic locutus est homo. Quid me nũc cedis. Vbi dic̃ Augustin9. Quid ista respõsiõe

verius? quid mãsuetius? quid iustius? Si quis eniz nostrum acceperit alapam non ne vellet percutientẽ igne celesti cõsumi: aut debiscẽte terra sorberi: aut corruptuz demonio volutari? Quid hoz per potentiam iuberi non potuisset per quez factus est mundus: nisi patientiã nos docere maluisset qua vincit mundus? ¶ Dic tamen notandum est q̃ christus cõtra perfectionem illaz euãgelicam fecisse videt. si quis te percusserit in vna maxilla p̃be ei z aliã quia statim ꝓcutientem se correxit. Dicẽdum est q̃ illud christi mandatũ et alia q̃plura que ponũtur ibidem nõ dantur absolute: sicut dicit Aug⁹. sed magis fm preparatõnem animi. scilicet vt habeat animuz ad hoc paratum dum expedire viderit ad diuinũ honorem z ecclesie vtilitatẽ Nam aliquãdo expedit iniuriãtes corripere ad ipsoruz z alioz instructõem: sicut hic fecit christus. Nam aliquãdo cõuenit z facto resistere ne malis det occasio mali faciendi. ¶ Et misit eum Annas ligatum quasi morte dignũ ad Cayphã pontificez ad quem examinatio christi principalr pertinebat. vbi ofies sacerdotes z scribe z seniores cõuenerant. Nam ipsi examinabãt causas ad ritum iudeoz spectantes. z postea miserunt ad p̃sidez cesaris causas inscriptas: cui iudiciũ sanguinis z sentẽtia diffinitiua reseruabat. ¶ Cum ergo principes sacerdotũ et omne conciliuz contra Jesum verum testimoniũ non inuenerũt querebãt falsum testimoniũ aduersus illũ vt eum morti traderent. z coram Pilato tanq̃ morte dignũ accusare possent nec inueniebant. Multi eniz falsum testimoniũ dicebant aduersus eum: z cõuenientia testimonia non erant. verũ tamen maliuolũ affectum eoruz tantuz ponderauit deus q̃ christus Pilato diceret. Propterea qui tradidit me tibi maius peccatũ habet: scilicet q̃ tu qui me iniuste ꝺdemnabis. quia tu ex timore falsum dabis iudiciũ: illi ex liuore falsuz testimoniũ. Tales sunt omnes qui in iudicio falsum ferunt testimonium: Nõ nimiruz ex tribus habet esse mortale peccatum. Primo. q̃ testes non admittũtur nisi iurati. Secundo q̃ violat iusticiã qõ semper est mortale peccatum. Tercio q̃ dicit mendaciũ ꝓnicioſum: qõ est etiaz mortale peccatum. Hinc dicit in decretis xj. q. iij. c. vnicuiq̃. Qui veritatez pro pecunia negat: vel falsum testimoniũ cõtra aliquẽ dicit: deum negare vel vendere putatur. Quãtomagis qui ꝓ inuidiam id facit. Quare merito ꝓcipit. xxij. q. v. ca. Si quis cõuict⁹ fuerit alios ad testimonia. vt piuria attraxisse vel quacunq̃ corruptione sollicitasse: ipe quidem vsq̃ ad exitum vite non cõuincet. hic vo qui eum piurio consensisse probant: postea ab omni testimonio sunt remouendi. z fm legẽ infamia notabuntur. ¶ Nouissime vo venerunt duo falsi testes qui falsum testimoniũ ferebant aduersus eum dicẽtes. Quonia nos audiuim⁹ eum dicentẽ. ego dissoluam templuz dei hoc manufactũ: z post triduũ aliud non manufactum reedificabo. Et non erat cõueniẽs testimoniũ illud. ¶ Surgẽs autem princeps sacerdotũ ex impatiẽtia de tribunali. quia non inueniebãt vñ possent christũ iuste cõdemnare. z stans i medium interrogauit Jesum: dicens. Non respõdes quicq̃ ad ea que tibi obijciũtur ab his. Jesus nihil respõdit. q̃ non erat responsiõe dignã. et vt impleret illd̃ Ysa. liij. Quasi agnus coram tondẽte se sic obmutescet. z non aperuit os suũ. ¶ Kursuz autem princeps sacerdotũ quasi furibundus: eo q̃ accusatõis causam inuenire nõ poterat: ait illi. Adiuro te per deum viuũ vt dicas nobis si es christus filius dei viui. Jesus autem ꝓpter reuerentiã diuini nominis iuocati: z vt suis daret exemplũ q̃ omnis christian⁹ nomen dei z fidem veram imꝑterrite cõfiteri debet. respondit illi. Tu dixisti: scilicz veritatem. quia ego sum filius dei. Verũtamẽ dico vobis ammodo videbitis filiũ hominis sedentem a dextris virtutis dei z venientem in nubibus celi. Quia sic ab illis in extremo iudicio videbitur qui eum iniuste cõdemnauerunt vt illos z iuste iudicet. ¶ Tunc princeps sacerdotuz scidit vestimenta sua dicens. Blasphemauit. Vos enim erat iu-

deis scindere vestimenta in signū doloris ⁊ detestatōis criminis cum audiebāt vel videbāt aliq̄d blasphemie fieri diuini nominis: qō hic imponit christo. Cum ergo scidisset vestimenta sua non fert sentētiam a seipō: sed eam ab alijs exquirēs auditores ꝓponit. ⁊ cogens eos per violentiam ad eam perferēdam in christi mortez: ait. Quid adhuc egemus testibus. Ecce nunc audistis blasphemiaz. quid vobis videtur. At illi respondērūt: dicētes. Reus est mortis. Ecce quomō ipsi sunt accusantes. ipi discutientes. ipsi sententiā ꝓferentes. Tūc exspuerūt in faciez eius tanq̄ in hominē pestiferū ⁊ morte dignū. Nos enim iudeorum erat super huiusmodi spura ꝓcere in signum maxime cōtemptus. Hinc ferunt Hur fratrez Aaron ad radicem montis synai sputis suffocatuz a filijs israbel: vt dicit magister ī historijs. eo q̄ in vitulis aureis cōflandis illis resistere voluit. Vnde in lege veteri. si pater alicuius puelle sputa missz in faciem ei⁹: intantū reddebatur abominabilis vniuersis q̄ ad minus septē diebus illam esse segregatam oportebat a cōmunione hominum. Hinc dom⁹ ad Moysen cum oraret pro sorore sua iam facta leprosa respōdit. Si pater eius spuisset in faciem illius nōne septem saltez diebus debuisset rubore perfundi. separet̄ ita septem dieb⁹ ⁊c. vt patz Nume. xij. Quid ergo vituperosius? quid abominabilius q̄ in illam conspui gratiosissimaz. in quam desiderant angeli ꝓspicere faciem. vtpote plenam gratiarū ⁊ desirataz cunctis gentibus? Et dicit Hathe⁹ notanter expuerūt: quasi nō simpliciter saliuam spuētes: sed etiam excreationes fetidissimas in eius faciem ꝓficientes. ita q̄ facies illa benedicta taz abominabilis videbat̄ ex sputo mixto sanguine ex violentia verberuz effuso quasi leprosa fuissz. ꝑsertim postea cū flagellorz ictibus erat dilacerata. vt implerēt illud Ysa. Vidimus eum ⁊ non erat aspectus. ⁊ nos putauim⁹ eū quasi leprosum percussuz a deo ⁊ humiliatum. Siccine fm Hiero. in faciem christi conspuūt qui cōscientiā suaz fedis cogitatiōibus affectiōibus ⁊ actionibus polluūt. Nam cōscientiā christus inhabitat in qua dei facies. i. imago relucet

Et palmas ei in faciez dederūt. in qua sunt omnes sensus ⁊ spiritus ⁊ mēbra tenera et facile lesibilia. Et ideo verisimile est q̄ ex tali percussiōe per os ⁊ nares copiose sanguis effluebat: licet ab euangelistis nō exprimit. O scelus horrendū quo faciem tam amabilez ⁊ formosam tā crudeliter plagis affecerūt. Jesus aūt quid? Faciem meā non auerti ab increpātibus ⁊ cōspuentibus in me. Et velauerunt faciem eius ⁊ colaphis euz ceciderūt: vt fm quosdam faciem eius gloriosam ⁊ gratiosam non viderēt: ne forte moverent̄ ad pietatem. multos enim aspectus illius amabilis ad dilectiōem suā ꝓuocaut. vel certe visum eius sustinere non valebāt. quia nec oculi eorum excecati faciē Moysi poterant intueri: nisi velamen super faciem eius poneret̄. Et ecce plusq̄ Moyses hic cuius facies sine ꝓgatione glorioſior erat licet gloria eius esset ab intus ⁊ nube carnis adhuc mortalis obtecta. Aliq̄ tamen virtus occultate glorie in facie illi⁹ resplēduit: iudeorum oculis ita reverberās q̄ faciem illam equo animo tolerare nō possent. Tunc quidā percutiebant faciem illaz benedictam. quidā collum eius sanctissimū. quidā etiā caput eius tremendum ⁊ dicebāt. Prophetiza nobis christe quis est qui te percussit? Quod eidem dicit in cōtumeliaz. quasi dicerent. Tu es falsus ꝓpheta. aks enim ꝓtumelias illas ꝓuidisses Attende q̄ euāgelista cum summa diligētia ea que videtur exprobratissima exponit. nihil occultans aut verecundans: sed maximā gloriam existimās. dom⁹ atorem orbis terre pro nobis talia sustinere. Hoc ergo legam⁹ quotidie. hoc nostre menti vi sceroſius ingeram⁹. ⁊ in his iugiter gloriemur. Figura christi sic velati preceſſit in Sampsone. qui fez amore meretricis Dalide fuit sua fortitudine spoliatus. ab inimicis captiuat⁹. oculoz lumine priuatus ⁊ illusione multiplici fatigat⁹. Sic christ⁹ amore peccatricis aīe cui dicit ꝓ ꝓpheta.

Tu aũt fornicata es cũ amatoribus multis. tamen reuertere ad me ⁊ ego suscipiãte. Pro hac inq̃ fortitudine spoliat⁹ est cum persequẽtes solo nutu perdere potuisset: sed ꝓpter eã mundãdam ⁊ in spõsaz suã ꝯsecrandã patiẽter se sustinuit captiuari. lumĩe priuari. ⁊ multipliciter illudi. vt in se vindictam suscipet quam indigna ꝓmeruit. Vbi est vicissitudo dilectiõis et fructus tantoꝝ beneficioꝝ o ingrata anima mea? Deniq̃ vt dicit Marc⁹ ⁊ alia multa blasphemãtes in euz dicebãt. haut dubiuz quin ⁊ faciebant. Nam ſm Bern̄: alij manu euersa percutiebãt mellifluũ os eius. alij euellebant sanctissimã eius barbam. alij per venerabiles crines ip̄m tam acriter trahebãt ꝙ cutis cũ crinib⁹ adhereret. ⁊ sicut estimo dominũ celi ⁊ terre ĩter pedes suos cõculcabant. O Jesu ad quoꝝ manus deuenisti? quãta est patiẽtia tua? quãta eoꝝ inclementia. Sed velit nolit vincit patiẽtia maliciam. amor inuidiam. pietas crudelitatẽ. Tandem ergo sacerdotes ⁊ scribe cum senioribus fatigati cum cetera multitudine recesserũt ad quietem Jesum in carcerẽ ibidem subtus solarium retrudẽtes. cuius diu postmoduz apparuerũt vestigia: ligantes illũ ad quãdam columnã lapideam. cui⁹ pars adhuc apparet rome ĩ ecclesia sancte Praxedis grisei coloris: varij tamẽ. Nam lapis ip̄e ad albedinẽ tendẽs maculis sub nigris respersus videt̃. Et sic dereliquerũt eũ mercennarijs ⁊ garcõibus ad illudenduz: vbi rectus ad columnã tota nocte ꝑstitit vsq̃ mane. ligatus amore poti⁹ q̃ fune. nec solum afflictus fatigatiõe ⁊ frigore. sed quasi canes rabidi et irritati ad ouiculam innocentem discerpendaz. sic impij a demonibus ⁊ inuidie stimulis incitati circũsteterũt mille modis iniuriãtes ⁊ illudentes vt vel sic illum ad impatiẽtiaz ꝓuocarẽt. Christus autem quasi fidelissim⁹ sponsus patienter ⁊ verecunde tanq̃ in culpa deꝑhensus vultu in terram dimisso cum indicibili mansuetudine ⁊ amore sponsam suã recuperatur⁹ ĩmobiliter ꝑseuerat. Mane autem facto cõuenerunt omnes sacerdotes ⁊ seniores populi cum scribis ⁊ vniuerso cõcilio aduersus Jesum vt euz morti traderent. Consiliũ autez inierũt. quia ex testimonijs p̄habitis non habuerũt aliquid vnde posset accusari coram Pilato sicut reus mortis. Et duxerunt illũ ad cõcilium: dicẽtes. Si tu es christus dic nobis. Et ait illis. Si dixero vobis nõ creditis mihi. si autez interrogauero nõ respõdebitis mihi. neq̃ dimittetis. Ex hoc autem erit filius homĩs sedens ad dexteram virtutis dei. Dixerũt autẽ omnes. Tu es g̃ filius dei. Qui ait. Vos dicitis qꝛ ego sum. At illi dixerunt. Quid adhuc desideramus testimoniũ. ipsi eniz audiuimus de ore eius. Et surgens omnis multitudo eorum vinctuz Jesum adduxerũt. Et scd̃m Bern̄. manibus post tergũ strictissime ligatis ⁊ cathena: vt dicit̃ in collo eius que postea ꝑegrinis ostendebat̃ in iherusalem qui ex magna deuotõe in ea colla sua mittebant. Et hoc intelligendũ est in nouẽ ductionibus domĩ Jesu que facte legunt̃ in eius passione. Paulus autem apostol⁹ memor tam opprobriosarũ ductionũ domini Jesu melius se reputabat ornatũ: vt dic̃ Chriso. Cathenis ferreis ligat⁹ q̃ si regiis cultibus fuisset redimit⁹. In augmẽtũ etiam doloris christi dulcissima mater ei⁹ filiuz captum audiens ⁊ ad eum indicibili cordis angustia ꝓperans in tanta pressura meroris ⁊ cõfusionis illum sequebatur q̃cũq̃ ducebat̃ ꝙ vehementiaz doloris eã velut impotentẽ reddebat ad ambulandũ sed vis amoris impellebat ad imitanduz. Nimirũ cum hee ductiones tam crudeles erant ⁊ plene opprobrijs ꝙ licet volũtarie preibat ad suppliciuz cum cathena tñ eum trahebant. pedib⁹ trucidabãt. fustibus et manibus impellebãt. lutum et lapides in eum ꝓijciebant. maledicebãt ⁊ irridebãt.

Tunc videns Judas qui tradidit euz ꝙ damnatus esset. Nam cõsuetudo iudeorum erat vt quẽ reum mortis adiudicassent vinctũ presidi traderẽt vt sit per hoc eum preses ad dictum morti intelligeret.

Videns ergo Judas eum sic ligatum ⁊ ꝑ hoc intelligens ꝙ dãnatus esset peni-

tentia ductus est licet infructuosa. qꝛ sine spe venie. tum ꝓpter magnitudinē scelerꝫ quo christum in mortez tradidit: cui⁹ tantam sanctitatē expertus fuerat. tum etiā quia damnatōem suaz a christo audierat quem ꝓphetā verissimū sciebat. tum etiā quia tempus merēdi in eo transijt. Unde dicit Bonauētura super. ij. dist. vij. ꝙ homo postq̄ tempus merendi ab ordinatōe diuina sibi p̄fixum in vitijs obstinat⁹ transijt: quātumcūq̄ doluerit nō potest bonaz reacquirere voluntatez. Unde peccatum Jude in principio nō abstulit impossibilitatem ad iusticiā: ⁊ tamē sine peccati additōe ⁊ inuocatiōe solo tempore merendi transeūte: factū est irremissibile. Cui⁹ ratio est quia deus cuz non faciat cōtra suā dispositōem: non offert gratiā que p̄ueniat voluntatē ⁊ formaz ad penitentiā. ⁊ sic remanet voluntas in impenitētia sempiterna ⁊ per cōsequēs in culpa. Nec tamē ꝓpter hoc a bono cessandū est. quia resipiscere ad penitentiā signū est penitentie tēpus nondū trāsisse. ¶ Judas igit̄ in hac penitētia licet infructuosa retulit triginta argenteos: dicens. Peccaui: tradens sanguinē iustū. Si ergo Judas restituit pecuniā male cōquesitā: quomō nunc vsurarius retinet vsurā. symoniac⁹ p̄bendā. vel alter quisq̄ rem alienā male acquisitā vel iniuste. cuz nihilomin⁹ hic sperat veniam ⁊ post mortē vitam eternā? Hec inq̄t fecisti ⁊ tacui. existimasti inique ꝙ ero tui similis ⁊c̄. Nimiꝝ cum Judas retulit penitentiā confessus est culpā. ostendit penitentiā: nec tamē meruit veniam. quia magnitudo sceleris impulit eum in desperationem. Sicut eniz Cayn fratricida crudelis: verū tamen mentita est iniquitas sibi. cum om̄is iniquitas hūana respectū infinite misericordie diuine est velut minima aque guttula ad īmēsitatē amplissimi maris: a qua Judas miser desipiens ⁊ desperans abijt ⁊ laqueo se suspendit. Officiuz eniz desperatōis est sibijp̄i manus plerūq̄ crudeles inijcere. Et in hoc scd̄m Hiero. Judas plus peccauit. quia ī traditōe directe peccauit cōtra christi humanitatē: ⁊ in desperatōe contra eius diuinitatē: scilicet cōtra infinietatē diuīe misericordie. Vide nunc q̄ detestanda sit auaricia: que laqueus est diaboli: quo miseros suspēdit auaros. Felix qui dicere potest cum psal. Quoniā ip̄e liberauit me de laqueo venātium. Quia quos hic a laq̄o liberat: postmodū etiam a verbo aspero ꝓtegit. Ab illo inq̄ verbo. Ite maledicti. ¶ At illi dixerunt. Quid ad nos: tu videris? quasi ⁊ ipsi a traditōe iusti sanguinis essent īmunes. Proinde Judas argenteos in templum ꝓiecit. Et principes sacerdotū acceptis argenteis dixerūt. Non licz eos mittere in carbonā. i. locuz in quo ponebātur oblationes pro reꝑatiōe templi ⁊ alijs necessarijs. O detestabilis sacerdotuz excecatio qui christi occasionē velut sacrificium reputabāt cum tamē venditōis illius preciū nephariū ⁊ ad vsuz templi indignū iudicabāt. liquātes culicē ⁊ camelū glutientes. ¶ Consilio aūt inito emerūt ex illis agrū figuli in sepulturā peregrinoꝝ ꝓpter hoc ager ille vocatus est lingua eorū acheldemach. hoc est ager sanguinis vsq̄ in hodiernū diem. Tunc impletū est illud qd̄ dictū est per ꝓphetam: scilicz Zacha. xj. licz sentētia est aliq̄liter mutata. Et acceperūt triginta argenteos preciū appreciati. i. christi. q̄ue appreciauerunt a filijs israhel. et dederūt eos in agrū figuli sicut cōstituit mihi dn̄s: ¶ Et duxerunt illum ad Pilatū in pretoriū. cui scilicz sentētia diffinitiua reseruabat̄. Et ip̄i nō intrauerunt in pretoriū ne obseruatōes suas violarent: ⁊ cōtaminarent̄ ex ingressu ad hominem gentilē. quia reputabāt īmundos se fieri si domū intrassent alienigene iudicis. Pretorio cōtaminari timebāt liquātes culicem ⁊c̄. Sed manducarēt pascha non agnū paschalē. quia iam comederāt: sed azimos panes quos per septē dies paschales manducabāt. Dies eniz agere ceperant azimoꝝ in quib⁹ illis erat cōtaminatio in alienigene habitaculū intrare. Licet enim dies in qua comedebat̄ agn⁹ proprie pasca dicebat̄. inueniūtur tamen dies azimoꝝ sequētes pascha noīari in q̄b⁹

nihil fermentatū in domibus eoꝝ inueniri debuit. ¶ Exiuit ergo Pilatus ad eos foras ⁊ dixit. Quā accusatōem affertis erga hominē hunc. Habetur enīz in legibus romanoꝝ ꝙ nemo ꝑdemnaret: nisi priꝰ accusaretur ⁊ accusatus haberet locum defendendi. Cum ergo videbat eum ligatuz in signū damnatōis: ideo de causa querebat vt sic audita causa ſm modū romanū ꝓcederet. Principes autem sacerdotū et scribe suas accusatiōes sciētes esse falsas ad primū quesitum Pilati nullam accusationem specificarūt: sed rñderūt ei: dicentes. ¶ Si non esset hic malefactor: quē sciebat in lege ꝓcepit dñs interfici nos q̄ tāte sumus religiositatis. auctoritatis. veritatis. ⁊ iusticie. non tradidissem⁹ eum tibi vinctū quasi morte dignuz. quasi dicerent. Simplici verbo sine aliqua inquisitione nobis merito credi deberet: qui illuz examinauim⁹ et morte dignū inuenimus. Pilatus ergo putās eos accusatōem subticere: quoniā in eoꝝ legibus aliquid commisisset: ꝓ quo ſm legem eoꝝ verberib⁹ puniēdus esset recusauit causam ⁊ iudicium ad ipos remisit: dicēs. ¶ Accipite euz vos ⁊ ſm legem vrām iudicate. Dixerunt ꝯ iudei. Nobis non licet interficere quēq̄. quia iudiciuz sanguinis iudici romano reseruabat. vt sermo Jesu impleret quez dixit. Filius hominis tradetur gentib⁹ ad illudendū ⁊ flagellandū ⁊ crucifigendū: signās qua morte esset moriturꝰ. Tunc Pilatus intelligēs ꝙ non legalē penam: sed interfectōez christi peterent: causam condignā mortis audire voluit. ¶ Ceperūt eum igitur accusare in tribus specificādo dicentes. Hunc inuenim⁹ subuertentē gentem nostrā ⁊ ꝓhibentē tributa dari cesari. ⁊ dicentē se esse christū regem. Q̄ aūt subuertebat gentē a cultura legis falsum erat: eo ꝙ ecōtrario Jesus docuerat: dicens. Non veni soluere legē: sed implere. Contra secundū etiā dixerat. Reddite cesari q̄ sunt cesaris ⁊ dei q̄ sunt deo. Denicz terciū erat falsuz. qz cū volebāt euz turbe regez ꝓstituere: declinabat ab eis ⁊ abscōdit se. ¶ Introiuit ergo Pilatus itez in pretoriū qō erat in domo sua: vt tibi magꝭ pacifice christū examīaret extra tumultū iudeoꝝ qui non audebāt intrare pretoriū ne cōtaminarent. ¶ Et interrogauit Jesum: dicens. Tu es rex iudeoꝝ. quasi diceret. Est hoc vez ꝙ velis tibi vsurpare regnuz. Scōm Theophilū autē hec interrogauit in ꝓemptū obiecti criminis ⁊ accusatiōem iudeoꝝ: q̄si subsanādo dicat. Tu pauper vilis ⁊ nudus hominū cui nullus adiutor accusaris ꝙ ad regni ambitiōem aspiras ad qō opus est multoꝝ adiutoriū ⁊ sumptuū. ¶ Rñdit Jesus. A temetipo hoc dicis: an alij tibi dixerūt de me. q̄si diceret. Cōcepisti hanc opinionē de me per temetipm. Rñdit Pilat⁹. Nunq̄d ego iudeus sum. q̄si diceret. Ex me non concepi qz nō sum iude⁹. ⁊ sic ex libris iudaicis inuestigare non possuz. Sed gens tua ⁊ pōtifices ad quos ꝓtinet iuestigare talia tradiderūt te mihi super hoc te accusantes. quid feciſti? Rñdit Jesus. Regnū meuz non est de hoc mūdo: sicut suspicaris. Si ex hoc mūdo esset regnū meū: ministri mei vtiq̄ decertarēt vt non traderer iudeis. nunc autem regnū meū non est hinc. Et sic satisfecit ad questionē bene dicēdo ꝙ non q̄rebat regnū tempale inter iudeos. Sed qz ꝓcessit se fore regē cōcludit. Nunc aūt regnū meum non est hinc. q̄ntū scz ad ista tempalia querēda. Intelligēs igit Pilatus esse se regez alicui⁹ regni de quo romani se nō intromitterēt hoc magis determinate scire cupiens: ait. ¶ Ergo rex es tu. Rñdit Jesus. Tu dicis: scilicz veritatez qz rex sum ego. Et hui⁹ regni ꝓditionē declarans: subdit. Ego in hoc nat⁹ sum tēporaliter. ⁊ ad hoc veni in mundū carnē assumens vt testimoniū ꝓhibeā veritati: scilicet docēdo ⁊ radicādo veritatē in cordibus fideliū. Omīs qui est ex veritate prima que deus est non solū ꝓcreatiōem: sed etiā ꝓimitatōem ⁊ subiectōem. audit vocem meā corde credēdo ⁊ opere obediendo. ⁊ in talib⁹ est regnū meum qō alioꝝ regnū nō impedit seu dominiū. ¶ Dicit iterum Pilat⁹. Quid est veritas. Intellexit enim ꝙ hoc in generali dominiuz aliqō

existens extra cōmunem moduz hominū. ⁊ ideo querit de illa veritate: cui⁹ virtute ⁊ participatōne efficiunt̄ hoīes de regno christi. Et hoc est verum si intelligat̄ de increata veritate que filio appropriat̄. Nō veritas per quā homīes efficiunt̄ in psenti de regno christi est q̄dā impssio ⁊ participatio diuine veritatis. Omis ergo qui est ex veritate audit vocez meā. i. obedit. Cōmendat enim in hoc grām suam. q3 fm ppositum quosdā vocat. Nam si naturā cogitem⁹ in qua creati sumus: quis nō est ex veritate cum omnis veritas ipsa creauit? Sed non omnes sunt quib⁹ vt obediant veritati ex ipa veritate prestat̄. Naz hoc donū non omnibus ex veritate collatū est. q3 dilexerūt homīes magis tenebras q̄z lucem. Cui⁹ questiōis rnsionez Pilat⁹ non expectauit. q3 de regno spūali nō fuit. ⁊ iam percepit christi innocentiā ⁊ iudeoz maliciā. ⁊ ideo pcedere voluit ad ei⁹ liberatōem. ¶ Et cum hoc dixisset iteruz exiuit ad iudeos: dicēs. Nihil inuenio causse in hoc homīe. Tunc accusabāt euz summi sacerdotes in multis. Et cuz accusaretur non rndit. ¶ Tunc dicit ei Pilatus. Non rndes quicq̄. vides in q̄ntum te aculant. Jesus aut̄ non rndit ei ad vllum verbū. ita vt miraret̄ preses vehementer. Dignuz enim ei magno miraculo videbat̄ q̄ exhibitus christ⁹ ad crimīale iudiciū imperturbabilis staret ante mort̄ qui aput omnes homīes terribilis estimat̄. ¶ Tandem aut̄ inualescebāt illi: dicētes. Commouit vniuersum populū docens per vniuersaz iudeā ⁊ incipiēs a galilea vsq̄huc. Pilatus aut̄ audiēs galileaz: interrogauit si homo galile⁹ esset. Et vt cognouit q̄ de herodis pot estate esset remisit eum ad herodē qui iherosolimis erat illis diebus ppter solēnitatē. q3 credebat q̄ herodes libenter homīez liberaret. q3 erat de terra sua maxime innocentē. ¶ Qui viso Jesu gauisus est. q3 ex multo tpe cupiebat videre Jesum. scz a decollatōe Johānis: cuz incepit Jesus publice p̄dicare. non tamē ppter deuotōem: sed ppter curiositatem. quoniā audierat multa de eo, et sperabat aliq̄ signū videri ab eo. ¶ Interrogauit autem illuz multis sermonib⁹: ⁊ ipe nihil illi rndebat. quia dignus nō erat: eo q̄ potius quereret curiositatē q̄z veritatez. ¶ Stabāt aūt principes sacerdotū ⁊ scribe cōstanter accusantes euz. Jesus autē stans cora eis tanq̄ agnus mansuet⁹ vultu in terra dimisso velut indeprehensus. nec signū aliq̄ voluit ostēdere. nec verbū excusatōis depromere: ne forsan ex p honoraretur ab Herode: vel liberaret̄. Quem Herodes fatuū reputans sprexit cū exercitu suo. ⁊ indutū alba veste remisit ad Pilatuz vt eū honoraret sicut ei prius detulerat. Et ex reuerētia sibi mutuo facta: facti sunt amici. Nā antea inimici erant ad inuicē, ppter galileos quos occiderat Pilatus miscēs sanguinē eoz cum sacrificijs Dicit enim magister in historiis q⁹ magus quidā de galilea dixit se filiū dei. qui cum multos seduxisset. ⁊ in montē garisim secum duxisset: inde se ꝓmittens ascensurū in celū sacrificabāt tanq̄ filio dei. Pilatus ergo superueniēs cum armis interfecit eum ⁊ omnes sacrificātes: ne maior seditio fieret. ¶ Porro cum ab Herode ducebat̄ indutus alba veste: tunc cū incredibili despectiōe, cōfusione, crudelitate impellebatur vndiq̄. Naz insurgētes in eū vniuersi cum dies esset. ⁊ subsannātes irrogabant ei cōuitia multa q̄ cuncta placito vultu fixis ī terrā luminib⁹ incedēs patientissime sustinebat. Unde pedes illius sanctissimi pacē euāgelizātis in vijs illis petrosis ⁊ aspis vulnerabant̄. eo q̄ cū impetu ⁊ impulsu nudis incedentē pedibus duxerūt ⁊ reduxerunt de vna parte vie in aliam partē retrudentes. Ex hoc enim ⁊ sacra illius vestigia sanguinolēta reddebantur. sicq̄ currēs p spinas ⁊ tribulos ouez perditam requirebat. Voluit aut̄ ad diuersos iudices ⁊ in diuersa loca Jesus duci. vt posteris suis exemplū relinq̄ret patientie sue cōstantie humilitatis: quos a fratrib⁹ ⁊ cognatis regib⁹ ⁊ principibus tradendos p̄sciebat. Nā simile quid legit̄ in Jacob. de duabus mulierib⁹ que circūscidebāt infantes suos quib⁹ ad vbera suspē q

sis in eaz cõtumeliã per ciuitatẽ circũducte tandem cum infantibus per muz sunt ꝓcipitate. Denicz hic attẽde diabolũ disiuncta vbicz ꝙiungentẽ: scz Pilatũ ⁊ Herodem vt christi pagat necem. Nam disiunctos impietatis federe ꝙiũgere solet.

Pilat⁹ ergo ꝙuocatis ꝓncipib⁹ sacerdotum ⁊ magistratib⁹ ⁊ plebe: dixit ad illos. Obtulistis mihi hũc hominẽ ꝙsi auertentẽ populũ ⁊ ecce ego coꝝ vobis interrogans nullaz in eo inuenio causaz ex his in quib⁹ eũ accusatis. sed necz Herodes. Nam remisi vos ad illũ ⁊ nihil dignũ morte actũ est ei. Letez qz angel⁹ dñi in nocte paschali saluauit hebreos ⁊ ꝓcussit ꝓmogenita egyptioz. ideo in memoria hui⁹ bñficij mos erat iudeis ꝙ in solẽnitate paschali saluabãt vnum morte obnoxiũ: ⁊ aliqs ad mortẽ damnatos interficiebãt ad repsentandũ saluatorem iudeoz ⁊ interfectionem egyptioz. quã cõsuetudinẽ etiam ab imperatoz romanorũ officio impetrauerant ꝓseruari. Nõ Pilatus recolẽs ad bficiendũz ꝓius allegat innocentiã christi: dicẽs. Ego in eo nullã inuenio causaz. Deinde subinfert eoz ꝙsuetudinẽ: dicens

Est aũt ꝙsuetudo vobis vt vnũ dimittam vobis in pascha. vultis ergo dimittã vobis regem iudeoz? Non dixit qz peccauit ⁊ dignus est morte: donate eũ festo. sz primo excusans eũ ex supabundãti rogat vt si nollent eum vt innocẽtem dimittere: saltẽ vt obnoxiũ festo donarẽt. Scõm aliam autẽ euangelistã ꝓposuit illis optõem ꝙ eligerẽt Jesuz vel Barrabã ⁊ nullum aliũ. quia non credebat ꝙ eligerent Barrabã sedicioſuz ⁊ pessimũ q̃ dicit insignis ex famositate sui criminis. Sz intantũ iudei christũ oderãt ꝙ ne christus supueniret hominez pessimũ liberare ꝑeligerent.

Principes aũt sacerdotũ ⁊ seniores cõcitauerũt turbam vt peterent Barrabã: Jesum vo perderent. Exclamauit g̃ vniuersa turba: dicens. Tolle hunc ⁊ dimitte nobis Barrabã. Iterez ergo Pilatus locutus est ad illos volẽs dimittere Jesuz. qz sciebat ꝙ per inuidiaz solam tradidissent eũ. qz desertis sacrificijs tot⁹ mund⁹ post eum abijt. Quid ergo vultis faciã regi iudeoz. At illi rñderũt: dicẽtes. Crucifige crucifige euz. In quo multiplicauerunt impietatis sue mensurã. non solũ homicidã postulãtes ad vitã: sed iustũ etiaz ad mortẽ. ⁊ mortẽ crucẽ turpissimã ⁊ acerbissimã. eo ꝙ in ligno pendẽtes ꝓfixis clauis manibus ⁊ pedibus morte ꝓlata necabanť. nõ ꝙ longã eius vitã eligebãt: sz ne doloz citius finiret ipam mortẽ ꝓtẽ debãt. Pilat⁹ autẽ tercio dicebat eis. Quid enĩ mali fecit iste. nullã causaz mortis inuenio in eo. Corripiã ergo illũ ⁊ dimittã. At illi magis clamabãt ⁊ instabãt vocib⁹ magnis postulãtes vt crucifigeretur. Tunc Pilatus ex eoz clamore ꝓsiderãs ꝙ nullo modo poterat dimittere Jesum omino libez. Appꝛehẽdit euz ⁊ flagellauit tanq̃ regnare volentẽ: sed nõ potentem. vt sic inuidie iudeoruz satisfaceret. ⁊ iudei sanguine Jesu satiati videntes punitũ vltra ꝓdignũ a petitõe sua desisterẽt

Ligatus est igiť innocẽs Jesus ad columnã rubei coloris rendẽtis ad nigredinem. cui⁹ maioꝛ pars est in ecclesia mõtis syon ⁊ dñici cruoris cernẽtib⁹ vsq̃ hodie vestigia certa mõstrat. vt dicit Beda super Lucã. Quẽ a quatuoꝛ militib⁹ sub invicem succedẽtib⁹ acerrime flagellari ꝓcepit. tam in anteriore parte coꝛpis q̃m in posteriore. ⁊ illud sanctissimũ coꝛp⁹ ac pectus dei capax flagellis secuerũt. ita ꝙ cutis illa tenerrima nodis flagelloꝛ cũ carne ⁊ sanguine adhereret. sic ꝙ a plãta pedis vsq̃ ad verticẽ capitis nõ est in eo sanitas. Et vt dicit Bonauẽtura. Supaddit⁹ vuln⁹ sup̃ vulnus: luoꝛ super luoꝛẽ: fractura super fracturã. reiterať ⁊ spissatur quousq̃ tam toꝛtoꝛib⁹ q̃m spectatoꝛib⁹ fatigatis solui iubeť. Et ideo licz cuidã reuelatum erat deuote ꝓsone ꝙ christus. v. milia. cccc. ⁊. lxxv. vulnera susceꝑit. credẽdum est tamẽ ea multifoꝛmiter fuisse multiplicata. ⁊ nouis semꝑ ictib⁹ ingemiata. Quia si vt ꝓcipit Deutro. xxiij. Pro mẽsura peccati modus erat plagaz. Christ⁹ qui pro innumerabilib⁹ peccatis flagella suscepit innumerabilia vulnera pariformiter

acceptasse creditur. Dō innuens Ysaias .j. ait. A planta pedis vsq; ad verticem nō est in eo sanitas. Aug⁹. tamen in sermone quodam sentire videtur. q; in flagellatiōe christus iacuit ante Pilatuz. Et vtrunq; potuit esse, vt prius iacens virgis cederetur: deinde ligatus ad columnaz flagellis licet ab euāgelistis non distinguāt. vel q; post datam sententiaz mortis flagellaretur ꝑm decreta romanorū: vt post videbitur. aut virgis cederetur. quia sepe pro eodez ponūtur. Vnde dicit Augus. Ecce iaz dominus aptatur ad verbera. ecce iaz cedit. rumpit sanctam cutem violentia flagellorum. ⁊ repetitis ictibus crudelia verbera scapulaz terga cōscindunt. Prochdolor iacet extensus ante hominē deus. ⁊ supplicium patitur rei in quo nullus peccati vestigium potuit inueniri. O q̄lamentabile spectaculum erat istud oculis dolorosissime matris. Legitur enim in libro celestiū reuelationū. q; beata virgo ad ꝓmū ictuz flagelli cecidit quasi mortua. Cunq; paululum resumpsisset spiritum vidit virgineam carnez filij tam crudeliter plagis vulnerari q; locus vbi pedes filij sui stabant totus sanguine defluēte repleretur. Incessus etiaz suus post flagellationez ex vestigijs sanguinolētus cognosceretur. Hic exclamat Bonauētura: dicens. O tu homo perdite totius cōfusionis contritiōisq; huius existens causa: quomō non in fletum prumpis? Ecce innocētissim⁹ agnus vt a te sententia iusta damnatiōis eriperet iniusto pro te elegit iudicio cōdemnari: que non rapuit pro te soluens. ⁊ tu anima mea nequā ⁊ impia nec deuotōnis exsoluis gratitudinem. nec compassiōis rependis affectū. Quid ad hec dicturi sunt qui mollibus assueti tegumīnibus indumētis lectis alijsq; corporis necessarijs. nec quidem hoc cogitare volunt quinīmo vermium escam vngentis deliniunt ⁊ depingunt: ac speciebus bene olentibus se preparant ad capiendas animas. vt vbicunq; veniant flagrātiaz odoris respergant. In delicijs alacres. i penitētia desides. paradisum alteruz in terra sibi fabricare conant: vt de delicijs ad delicias transferantur. Falleris semper falleris: ait Hieronim⁹. Denicq; figura huius flagellatōis precessit in flagellatōne Hieremie. quem Fassur flagellauit: vt habetur ibidem. xx. Figura vo ligati Jesu Achior representat in Judith. vj. Hic enim ligatus fuerat ad arborem propter veritatem quam Oloferni dixerat. Christ⁹ ad colūnaz propter veritatem quam iudeis ꝓdicauerat. Achior quia noluit Oloferni loqui placētia. Christus quia reꝓhendit iudeorum vitia. Post flagellationez autem illius quidam impijssimi suggerebāt Pilato: dicentes. Domine hic se regem fecit: vestiamus ⁊ coronem⁹ eū more regio. Annuit Pilatus vt sic iudei magis satiati sanguinem iusti videntes eum punitum vltra condignum a petitione mortis eius desisterent.

¶ Milites ergo suscipientes Jesum duxerunt eum in atrium pretorij: vt illi magis illuderent in loco patenti. ⁊ congregauerunt ad euz vniuersam cohortē. Et exuentes eum iterum coram multitudine vestimentis suis clamidem rubeaz turpem ⁊ veterem ei circumdederūt in similitudine purpure qua reges vtebātur: vt sic omnibus derisui appareat. sic ⁊ antea fecit Herodes alba veste deludens eum. Deinde plectentes coronam de spinis ad similitudinē corone regie: que fertur fuisse de iuncis marinis. quorum aculei sunt adeo duri ⁊ sic penetratiui q; manibus lictoz minime poterant tractari. sed lignis ⁊ lapidibus eam tam valide capiti suo tremendo imprimebant. Dō scōm Bernardū caput illud diuinum densitate spinarum illarum vsq; ad cerebrum fuerat transfixum. ita vt sanguis de capite copiose fluēs. frōtem genas ⁊ collum perfunderet ita abunde q; riuuli per girum defluentes pene sibi visum et auditum obruerent. quam illi pro diademate regio tam penaliter in cōtemptū imposuerunt. Et sic in corona spinea scōm Bedam nostrorum susceptio peccatorum ostenditur. Tandem vo pro regali sceptro dederunt arundinem in manu eius. per hoc signantes reguum quod

sibi vsurpasse videbatur esse vacuuz ⁊ in-
firmũ. His igitur adhibitis genuflexo an
te eum illudebant ei: dicentes. ¶ Aue rex
iudeorum. quasi dicerent. Regnare volu-
isti nec potuisti. Et sic eorum illusio iudeo
rum accusatõni correspõdebat. Et quidã
expuentes in eum sicut in personam con-
temptibilẽ: acceperunt arundinem de ma
nu eius ⁊ percutiebant caput eius ratio-
ne cõtemptus ⁊ etiam infligendi doloris
cuz ex tali percussiõe aculei corone spinee
capiti illius fortius infigebantur. Et post
q̃ illuserũt ei in omnibus que supra dicta
sunt: exijt iterum Pilatus foras et dixit
eis. ¶ Ecce adduco eum foras postq̃ di-
ligenter euz examinaui ⁊ flagellaui ad sa
tisfaciendum vobis. vt cognoscatis quia
in eo nullam inuenio causam. ¶ Exijt er-
go Jesus portans coronã spineam ⁊ pur
pureum vestimentum cum arundineo sce-
ptro. scdm Augustinuz. non clarus impe-
rio: sed plenus opprobrio. spinis pũctus.
sputis illusus. flagellis cesus. Et dixit eis
¶ Ecce homo. miserabilior omnibus ho-
minibus. multis repletus miserijs. Qua-
si diceret scdm Augustinuz. Si regi inui-
detis iam parcite. quia deiectuz videtis.
Sferuet ignominia: frigescat inuidia. Quã
nimirum ostensionem christi sacerdos re-
presentat in eleuatione sanctissimi sacra-
menti: quod est illud dulcissimuz memori-
ale dominice passiõis: dicẽte domĩo. Hec
quotienscũq̃ feceritis: in mei memoriam
facietz. Quasi diceret sacerdos. Ecce ho-
mo. Et reduc ad memoriam illius diligen
tiam ⁊ fidelitatem ad salutẽ tuam: ac pro
priam negligentiaz ad emendatõnem tu-
am. ĩmo propriam industriam ad perditi
onem tuam. Ecce inquit homo o superbe:
ingrate: terra ⁊ cinis: vilis homũcio. quia
deus est pro te tantis illusus opprobrijs.
omniuz virorum factus nouissimus. vt di
ceret. Ego sum vermis ⁊ non homo. Et si
homo per naturam: tamen opprobriuz ho
minum ⁊ abiectio plebis. O altissimum ⁊
nouissimuz. o humilem ⁊ sublimẽ. o oppro
brium hominuz ⁊ gaudium angelorũ. Il
le spinis coronatus est. ve cũctis qui post

tã clarꝝ humilitatis exemplum superbe fe
runtur in altum. qui compti crine crispan
ti in contumeliam coronati Jesu non ve
rẽtur incedere. Coronemus inquiũt nos
rosis anteq̃ marcescant. Quibus pro cri
spante crine caluicium. pro roseolo ferto
cassis enea reseruatur. Cur enĩ non recor
dantur illius diuini et sanctissimi capitis
quod angelicis tremendum spiritib⁹ pro
nostra vanitate purganda tanta confusi-
one deijcitur: et tam crudeliter spinarum
infixione quassatur. Sed quid iuxta pro-
pheticum contemptum de vaccis samarie
proferam. Dicit enim Amos. iiij. ca. Au-
dite verbum domini vacce pingues qui e-
stis in monte samarie. qui calumniaz faci-
tis egenis. et confringitis pauperes. qui
dicitis dominis vestris: afferte ⁊ bibem⁹
ĩmo spoliate: diripite: exactionate. iniuste
congregate vt eis vtamur in superfluita-
te: in superbia ⁊ abusione. Hee nãq̃ in cõ
temptum opificis. ad complacendum ho-
minibus cornua quedam monstruosa mo
re pecudum pretendunt. nescio cuius in-
stinctu videntur edocte. Vnum tamen sci
re velim. an figmenti hui⁹ detestabilis or-
natus exemplar a figuris demonũ vel be-
stiarum assumpserit exordium. Scio equi
dem q̃ sicut natura suffragante pecudes
ornantur his insignijs: sic ⁊ demones de-
pinguntur eisdez monstruositatibus. Vi
ri vero earum in vesaniam versi motu re-
trogrado rostratorum calciamentorũ ab
usionem assumere. Alij vero q̃plures taz
vestimentorum q̃ colorum curiositate cir
cumdati: in propriam damnatõnem mise
rie vanitati iugiter aggaudent ⁊ letant̃.
Inter quos tamen genus quoddam im-
pietatis detestande surrexit ad instar pa
uonis: caudis incedens longissimis. ⁊ pul
uerez excitans quocunq̃ transierit. velut
deniq̃ redam diabolo parans qua veha-
tur ad ecclesiam vel ad alia loca. Sicut re
fert Cesarius de quodaz plebano deuoto
⁊ honesto. qui dum aqua benedicta popu
lum aspergente videns matronaz ad osti-
um ecclesie venientem: ⁊ varijs monilib⁹
⁊ ornamentis ⁊ depictã. sup̃ cui⁹ caudam

longissimam multitudinez demonem resi
dere conspexit. qui parui erant vt glires
nigri vt ethiopes. ore cachinantes. mani
bus plaudentes. et sicut pisces in sagena cō
clusi saltantes. qui ipam q̄drigā foras ex
pectare fecit. plebē aduocauit. demones
ne fugerēt cōiurauit. et vt omnes viderēt
oratiōib⁹ obtinuit. Intelligēs mulier ob
vestimētoz superbiā a demonib⁹ sic derisui
se habitā domū redijt. vestimēta mutauit
et multis hec visio hūilitatis occasio fuit.
Viri aūt ecōtra decurtati vsq; ad nates
turpiter incedūt: qō tempe Dauid maxi
ma confusio fuit. Vm⁹ igitur abūdantia al
terius inopiā suppleat. et in vtroq; raz de
testandā cōfusionē rescindat. Quedā de
niq; vniuersis abominatōibus detestabili
oze et demonū martyres extractis crini
bus venustatē obnubilātibus faciem suā
succo purpurisso vel cerusa et scibio depin
gere et linire: maculisq; peregrinū colorē
subīducere conant. piceo tandē colore de
monū misterio ōturpāde. Cur ñ respiciūt
in faciē christi sui sputis illitā et sanguine
cōsperssam. quoz cōmixtiōe sordidata qua
si leprosa videbatur. O dignatio diuīa. o
p̄sumptio hūana. o diuīna largitudo et hu
mana ingratitudo. Ecce inq; homo o deli
cati milites negligentia torpentes. ad ar
dua pusillanimes. et ad sensualia fortes.
Qui vt dicit Amos. vj. Dormitis ī lectis
eburneis. et lasciuitis in stratis vēris. q̄ co
meditis agnū de grege. et vitulos de me
dio armēti. qui canitis ad vocē psalterij:
bibentes in fialis vinū. et optimo vngēto
delibuti. et nihil patiebam̄ super cōtritōe
Joseph. His eniz cōminat eternū ve. cū
īmediate p̄mittit: dicens. Ve qui opulēti
estis in syon etc. Ecce rex tuus quanto stu
dio labore et erūna tam viuēs q̄ moriens
saluti tue medicinā parēs infatigabiliter
pseuerat. nec decz sub spinato capite cor
pus gerere delicio sum. Sequūtur enim il
lud qui sunt ex p̄te ei⁹ ppter qō hec est ap
plausio cōmunis omniū saluandoruz. Isti
sunt qui venerūt ex magna tribulatiōe: et
lauerūt stolas suas in sanguine agni. Ce
teris ño reseruatur illa sententia. Quan
tum glorificauit se et in delicijs fuit: tantū
date illi tormentū et luctū. quia multa fla
gella peccatoris. Ecce homo. Et tu aua
re qui cōgregas contra te denssum et lutuz
in contumeliaz dei: et pernicie tui iniuriaz
primi. Tu causa primaria traditōis chri
sti. tu alter Judas in iniusticijs lucraris
nummuz. et vendis christuz in mendacijs.
periurijs. deceptiōibus. infidelitatib⁹. in
minore mensura: pondere: et regula. Ecce
homo qui pro salute tua exul a patria nō
habuit vbi caput suū reclinaret. suis spo
liatus vestibus. alienis indutus. et tandē
totus nudus crucifixus. O paupertas q̄n
ta es in homine deo. qui nec tota vita sua
habuit: nisi vestimenta vilia. et qualia taz
pauperis matris filiuz habere decuit qui
bus ad strictissimā necessitatē dumtaxat
vtebatur. Vere dicere poterat. Ego au
tem mendicus sum et pauper. Deniq; et tu
inuide celestior vniuersis quid ad instar
scabronis aliorum infortunijs quasi ster
coribus pasceris. Ecce homo et erubesce:
quinimo valide cōtremisce. quia tua cru
delitas sola causa mortis extitit. Tu cau
sa crucifixionis Jesu. qua tam crudelissi
ma q̄ turpissima morte in eum desseuisti.
Auaricia penitente in persecutōnis furia
perseuerasti. nullam execrans iniuriam.
nullam iniusticiam. nullam violentiā. Tu
fomentum inferni. nutrimentum diaboli.
tu damnatoruz exercicium: et eternuz sup
plicium. O peccatum horribile quod pre
omnibus domin⁹ omnipotens detestatur
dum adsq; diuinum odium derivatur.
quasi contra propriaz naturam diuine pi
etatis et charitatis a diabolo singulari
ter adinuentum. Quid ni detestetur illud
quo plasma suum perdidit quo primū fra
tricidium in mundo cōmissum. et illud de
testabile crimen venditionis Joseph ad
inuentū. quo deniq; Saul primus rex isra
hel agitatur et possidē a sathana vt Da
uid innoxiuz interficeret. Et quid dicam.
nonne hec est singularis illa bestia come
dens carnes plurimas: que etiam mundū
cōturbat et decipit vniuersum. et tam infi
nitos perimens emittit ad inferos? Dis

audire rugitum illius? Cum vidissent Jesum iudices et ministri clamauerũt horribiliter: dicentes. Crucifige euz. Agnoscẽtes enim q̃ per talẽ illusionẽ vellet eũ Pilatus dimittere: tanq̃ innudissimi nec opprobrio q̃renti. nec Pilati excusatõe quierati clamabãt: ꝛ alios ad clamandũ incitabãt. oñdentes q̃ nulla pena sufficeret illis: nisi vt morte turpissima moreret. Dixit eis Pilatus indignando ꝛ irridendo. ¶ Accipite eũ vos ꝛ crucifigite. Non esset habebãt potestatem aliquẽ iudicandi ad mortem. quasi diceret. Si potestatẽ habetis iudicandi quenq̃ ad mortẽ sine causa hoc ageretis: sed non ego. Nã in eo causam damnatõis nõ inuenio. Videntes ergo iudei q̃ non acquiesceret eoz clamoribus: alias ratões adducere ceperũt. dicẽtes eum egisse cõtra legem dei ꝛ imperatoris ¶ Nos legez habem⁹ inquiũt a deo datam: ꝛ sm legem debet mori. Precipit enim Leuit. xxiiij. q̃ blasphemi occidant. quale crimẽ sibi imponebãt. qz se filiũ dei fecit. ¶ Cum igitur Pilatus audiuit hunc sermonem magis timuit ne forte verus esset filius dei: et factum enorme fecisset illum flagellando. Et ingressus est p̃torĩũ iterũ vt hui⁹ rei veritatẽ inquireret. et dixit ad Jesum. ¶ Unde es tu? querẽs scz de origine diuĩa sm veritatẽ. Jesus aũt qz Pilat⁹ adhuc gentil erat ꝛ idolatra filij generationẽ in diuinis nõ capiẽs: rñsuz nõ dedit ei. Admirãs ergo Pilat⁹ de eius taciturnitate cũ esset in puncto liberatõis vt damnatõis: ait. ¶ Mihi non loq̃ris. neſcis qz potestatem habeo crucifigere te. ꝛ potestatẽ habeo dimittere te. Rñdit Jesus. Nõ haberes potestatẽ aduersus me vllã nisi tibi datũ eẽt desup: a p̃cipib⁹ romanoz. Et ex hoc arguit eius peccatũ. qz non accepat potestatẽ ꝺ demnãdi innocentes: sed magis liberãdi. Sed qz Pilat⁹ nõ fecit hoc ex ĩuidia: sed ex timore mot⁹ ostẽdit christ⁹ peccatũ eius esse minus q̃ Jude. qui motus fuit ex cupiditate. ꝛ iudeoz qui mori fuerunt ex inuidia ꝛ rancore: dicens. ¶ Propterea qui tradidit me tibi: magis peccatũ habet. Nihil enim refert q̃tum ad intentõem culpe hoĩem occidere lingua vel gladio. Dicit enim p̃s. Lingua eoz gladius accutus. Et loquit ad literam de iudeis clamãtib⁹ Crucifige. Super quo dicit Aug⁹. Noli attendere inermes manus. sed os armatũ. Inde gladi⁹ p̃cessit quo christ⁹ occideret. Acuerũt cõtra euz vt gladiũ linguas suas. Et exinde querebat Pilatus dimittere eũ. qđ videtes iudei crimen in eũ rebellionis cõtra cesarem retorq̃re parabãt: dicentes. ¶ Si hunc dimittis non es amicus cesaris. omnis enim qui se regẽ facit cõtradicit cesari. Et sic secundã accusatõem opponebãt. eum scz egisse cõtra legẽ cesaris. ꝛ sic non esset amicus cesaris amorẽ eius non zelãdo. ¶ Pilatus aũt cum audisset hos sm̃ones adduxit foras Jesuz. ꝛ sedit p tribunali iudicatur⁹. quia prius oĩa p̃cesserant sine forma iudicij. ¶ Tũc misit ad euz vroz sua: dicens. Nihil tibi ꝛ iusto illi. i. nõ intromittas te de morte eius. Multa enim passa sum p̃ visuz p̃pter illũ. Diabol⁹ enim intelligẽs se spolia sua p̃pter christũ amissurum. sicut primo per mulierem mortem intulerat: sic modo per mulierez vult christum de manibus iudeorũ liberare. ne per eius mortẽ mortis amittat impiuz. ¶ Dicit ergo iudeis Pilatus. Ecce rex vester Quasi diceret. mirũ certe q̃ hũc hominẽ abiectuz ac ad omnia ludibria ꝛ tormẽta sic patientẽ dicitis vsurpare sibi velle nomen regium. Illi autem videtes eum vt canes rabidi clamabãt. ¶ Tolle tolle crucifige eum. quasi dicerent. Non differas ferre mortis sententiã. quia grauis est nobis ad videndum. Multi autem de populo moti fleuerũt vberrime tam iniustã innocentis oppressionez. Nam vt dicitur in euangelio Nicodemi intuit⁹ preses populuz vt plures eoz vidit lacrimãtes: dixit. Non omnis multitudo vult eũ mori ¶ Dicit eis Pilatus. Regem vestrum crucifigam. q̃si diceret. Ex quo eum regnare formidatis et de hoc iam fama fuit: erit vobis magna verecũdia si morte moriatur tã abiecta. Unde etiaz ꝛ ipse postea scripsit titulum crucis ad eorũ verecundiam.

Responderũt põtifices. Non habem⁹ regem: nisi cesarẽ. obligãtes se ꝓpter mortem christi ꝓcurandã perpetue romanoꝝ seruituti. Et ideo timuit Pilat⁹: ne si hoc refutaret accusaret̃ apud cesarem. Videns ergo Pilat⁹ ꝙ nihil ꝓficeret: ostendendo christi innocẽtiã. sed magis tumultus populi in cõtrariuz fieret. accepta aq̃ lauit manus suas coram omnib⁹: dicens. Innocẽs ego suz a sanguine iusti huius. vos videritis. quasi diceret. Ego quidez innocentẽ liberare volui: sz qꝛ seditio oritur ⁊ ꝯtra cesarẽ rebellionis mihi crimen impingit̃. ideo ꝓtestor coram deo ⁊ man⁹ meas coram vobis lauo, quasi innocẽs. et de morte christi nolo vllam habere culpã. qđ autem facio ꝯtra iusticiã ⁊ ratõem coactus facio. vos videritis. Ego suz legis minister. ⁊ vox vestra iusti sanguinez fundit. Hec autẽ ideo fecit vt iudei totũ peccatum acciperẽt supra se ⁊ ipse ĩmunis esset a peccato. sed hoc nõ sufficit ad omnimodã eius excusatõem. quia cum esset iudex ex officio tenebat̃ seruare iusticiam. ⁊ ideo grauiter peccauit ꝯtrariuz faciendo ꝓpter timorẽ inordinatũ qui suam ꝑualẽtiam habuit ex trib⁹: sicut in iudicibus iniquis assolet. Primuz erat amor officij qđ ab imꝑatore cõcessum amittere timebat. Secundũ erat fauor iudaici populi quem seruare volebat. Terciũ erat cupiditas ꝓmissi ꝑcij quo ꝓuari nolebat. Unde ⁊ nostri iudices ⁊ rectores frequẽter precibus ⁊ fauorib⁹ vel intercessorib⁹ iudiciariã sibi vendicãt potestatẽ. Cui⁹ gratia? quo fine? ꝓfecto vt cum potestatẽ habuerint super alios benefici vocent̃. ⁊ sic laudet̃ peccator in desiderijs anime sue. Sicqꝫ se ceteris ꝑferentes sub manu terreni principis nescio quã genuitatẽ se false gloriantur adeptos. cuz solũ deo seruire regnare est. Hinc velut alter Pilatus ꝑdictis tribus innitẽtes venũdati sunt vt faciũt maluz. Primo fauorib⁹ principũ ꝓpter quos aliquãdo iudicia ferunt iniusta vi pauperem oꝓprimẽtes. Quia dicit Beda super Prouer. li. ij. Qui aliter causam pauperꝫ aliter potẽtis: aliter sodalis aliter ignoti audit: statera liberat vtiqꝫ ĩiusta. Sic ad fauorez Jezabel adductis falsis testibus lapidat⁹ est Naboth. sed a dño crudeliter vindicatus. q̃tum ad primuz. Sic ⁊ Joseph ꝓpter fauorem impudice dñe iniuste carceri mãcipatus est. q̃tum ad secundũ. Deniqꝫ cũ sine ꝑcio vt in plurib⁹ officia nequiũt adipisci student poti⁹ marsupijs implendis q̃ innocentũ causis defendẽdis. Et facto clamare vident̃. quid vultis mihi dare ⁊ ego eum vobis tradã? christuz q̃ veritas est ⁊ iusticia. Veritatẽ eniz vendunt aut illã propter munera defendẽdo qđ gratis facere debuerãt. aut qđ pei⁹ est illã ꝑuertendo. Sic Abimelech ad regnuz aspirãs. lxxij. fratres super lapidẽ vnuz ⁊ Athalia regnare volens reguz filios occidit. Unde vix vn⁹ de viginti eoꝝ qui tam impudẽter ad officia iudiciaria aspirãdo se ingerũt prece vel ꝑcio fauorib⁹ vl̃ intercessoribus ea ꝓsequit̃ ſm iusticiã meraz ⁊ ꝓpriam salutẽ. Excecant̃ enĩ vel bono delectabili vt Dauid Uriaz interficiens. ⁊ iudices Susannã ꝯdemnãtes. Aut bono honesto. vt Abimelech. Aut bono vtili. vt Saul gabaonitas interficiẽs vt eoꝝ ĩuaderet possessiones. et Jezabel Naboth. Plerimqꝫ in trib⁹ ꝑdictis simul excedũt. Et his specialiter attribuit̃ illud Apoca. Ve ve ve habitãtib⁹ in terra. quia descẽdit ad vos diabol⁹. Nam triplicẽ gehennam ꝯsequũtur hmõi. Primaz acquirent ꝓprijs meritis. quia tales frequẽter innumeris peccatis ĩuoluti sunt. Secundã de meritis amicoꝝ quos suo falso iudicio cõsilio vel auxilio bonis iniustis ditauerũt: ⁊ in suis violẽtijs ꝯfouerũt. Terciã autẽ iniurijs ⁊ violẽtijs pauperũ quos vel ipsi oꝓpresserũt: vel oꝓprimẽtibus refugiũ fuerunt. Nam qui iniuriat̃ alteri per quantũcunqꝫ violentiã vel iniusticiaz in corpe fama vel reb⁹ tꝑalib⁹ ⁊ similib⁹ sibi ꝑi dãnatõem illoꝝ acquiret. Et sup hec oĩa tenet̃ oĩb⁹ oĩm iniustoꝝ facere restitutionez. Multo nãqꝫ min⁹ peccat fur vl̃ raptor q̃ iniust⁹ iudex alios iniusto suo iudicio spolians. Et rñdens vniuersus ꝓpl̃us dixit. Sanguis ei⁹ sup nos ⁊ sup filios nostros.

Ecce in quãtam vesaniaz excreuit execrã
da inuidea ꝙ nec sibijp̃i ꝑceret bestia cru-
delis expetens in se vindictam innocẽtis
sanguinis vt mortez acceleret saluatoris
Hec enim adhuc in quibusdã tanto liuo-
re viget vt cum damno ꝓprio alioꝝ infor-
tunia non vereat̃ expetere. Et hec imp̃ca
tio perseuerat vsqꝫ hodie super filios eoꝝ
Nam in singulis lunatõibus vt dicit̃ flu-
xum sanguinis patiũtur. quia ꝑcussit eos
domin⁹ in posteriora: ⁊ opprobriũ sempi-
ternum dedit illis. Suntqꝫ vagi ⁊ profu-
gi ⁊ in omnib⁹ etiam gentibus despecti.
¶ Tunc Pilatus populo satisfacere vo-
lens adiudicauit fieri petitionẽ eorũ: que
tamen fuerat forma sentẽtie. non exprimi
tur ab euãgelistis. Scribitur autẽ in euã-
gelio Nicodemi ꝙ ꝓtulit sentẽtiã sub his
verbis. Gens tua cõprobauit te regem.
ꝓpterea precipio te christum primuz fla-
gellari scd̃m principuz decreta. deinde in
cruce leuari. ⁊ tũc potuit esse ꝙ virgis ce
debatur. Nã dicit apostol⁹ de seip̃o. Qui
quies q̃dragenas vnus minus accepi. qui
nãqꝫ interficiẽdus erat. xl. ictus recipie-
bat. Alij ꝟo plus vel minus ſm culpe exi-
gentiam ⁊ illos iudicantiũ ⁊ inferentiũ fa
uorem. Ad cuius sentẽtie prolatõem gla
dius Symeonis pertrãsijt cor ⁊ animam
dulcissime matris. ¶ Et dimisit illis Bar
rabam qui ꝓpter homicidiũ ⁊ seditionem
missus erat in carcerẽ quem petebãt. Je
sum ꝟo flagellis cesum tradidit volunta-
ti eoꝝ. Quem suscipiẽtes denuo ceperunt
illudere. quia ex nimia inuidia quidam ex
pura nequicia: quidã ex principũ ⁊ magi-
stratuũ complacẽtia. cunctis que prius il
latis iniurijs iterũ affecerũt. Vide nũc o
anima mea Jesuz sacerdotem magnũ sor
didis indutuz vestibus. omnia nãqꝫ pon-
tificalia suscepit in propriã contumeliaz:
cuz sacrificiũ illud sacratissimũ perficeret
que pontifices nostri suscipiũt ad honorẽ
Nam amictũ suscepit cum a ministris co-
ram pontifice velatus facie fuit. Albã ꝟo
cum a ministris Herodis alba veste delu-
sus fuit. Casulã autem cuz milites circũ-
dederũt purpureũ vestimẽtũ. Et ne quid
deesset stolã ⁊ cingulũ accepit cum ad co-
lumnã flagellãdus ligatus fuit. Manipu
lum ꝟo quãdo fune manus eius ligauerũt
Sed hunc soluerũt cuz arundinẽ in dexte
ra eius posuerũt. ⁊ sic funis ille depẽdẽs
in sinistra remãsit. Coronam deniqꝫ susce
pit pro mitra. arundinẽ pro baculo pasto-
rali. Cirothecas ⁊ sandalia cum manus ⁊
pedes fuerunt sanguine rubricati. In ar-
gumentũ etiã vulneꝝ christi sandalia de-
super habent aperturas cũ rubeo panno:
⁊ cirothece monile rotundũ habens aliq̃d
rubro ad designandũ christi stigmata que
cuncta pontifex gestat in memoriã passi-
onis christi. Que igitur vt dicit Chriso.
erit nobis cura de reliquo: si contumelias
ab aliquo patimur postq̃ christ⁹ hec pas-
sus est? Etenim que fiebãt in christo vlti-
mus cõtumelie termin⁹ erant. nec vna par
ticula tantũ: sed vniuersuz corpus iniuri-
as patiebat̃. Sed vt nullũ genus mortis
homini recte viuẽti metuendũ esset: illius
hominis cruce ostẽdendũ fuit. Nihil eniz
erat inter omnia genera mortis illo gene-
re execrabili⁹. ¶ Exuerũt ergo illũ purpu
ra. Nec modica contumelia fuit tam sepe
christũ exui ⁊ tandez nudũ crucifigi. Licz
enĩ non fuit natus ex illa radice Ade infe-
cta q̃ nuditas necessaria facta est erubesci
bilis. Quia tñ infirmitates nr̃as ipse su-
scepit absqꝫ pctõ ⁊ ig̃rãtia denudari eru-
buit. ⁊ tãto pl⁹ alijs: q̃nto pudicꝫ ꝟginib⁹
pudicicia sua ceterꝫ erat ĩcõꝑabil̃. Et ĩdu
erunt euz vestimẽtis suis. vt cum duceret̃
ad mortẽ in veste propria magis agnosce
retur. Et baiulãs sibi crucem: quã illi im-
posuerunt. Cum eniz lignũ crucis vt pro-
phanũ vitabant. nec ipsuz tangere quidẽ
sustinebãt. ideo Jesu quasi damnato por
tanduz imposuerũt. qd̃ tamen de latroni
bus non legitur. Vnde dicit glosa. Por-
tat crucem suã Jesus grande ludibrium.
impijs grãde misteriũ. pijs q̃si in sceptro
regni gloriãtib⁹. Vñ ſm magr̃m ĩ histori
is opinio fuit crucẽ. xv. pedes habuisse in
lõgitudĩe. Dic̃ aũt Aug̃. ꝙ hic ĩplet̃ illud
Ysa. Cui⁹ p̃ncipatũ sup̃ hũeꝝ ei⁹: Prĩcipa
tus em̃ xp̃i crux ei⁹ est: ꝓpter qd̃ ſm apl̃m

domin⁹ illum exaltauit. Et sicut in signuz dignitatis alij baculū: alij mitrā portant. sic ⁊ deus crucē. Et si iniq̄tas ī uenies nō aliter in nobis regnare Jesum nisi per asperitates: qua fit vt deliciosi crucis inimici iudicātur. Hic adimplet̄ figura Ysaac obedientis ad patris iussum ligna pro sui īmolatione portātis. Liga inquit pater manus nequādo insurgāt in impugnatione. Extendit christus man⁹ ⁊ pedes ad clauoꝝ diram infixionez. Ysaac dimisso īmolatur aries cornibus herens inter vepres. natura diuīa manet impassibilis. et mactatur hūanitas manens inter peccatoris spinas. Cum ergo nimis grauis essz crux ad portandū vni soli: p̄sertim Jesu: iaz debilitato varijs fatigatōibus: ita vt exhaustis pene viribus: subtus crucē curuus ⁊ vehemēter anxius: nutansq̄ procederet. impletū est illud ꝓpheticuz. Laborare me fecistis in iniq̄tatib⁹ vestris. Mater autez illius mestissima volens sequi filium: sed non valens pre cōfusione populi qui eam p̄currendo retrudebāt ⁊ tardabant. Tandez cōcepto consilio cuz sororibus ⁊ alijs ꝑ viam cōpendij abiacetis platee diuertebat. Cum ergo venisset obuiaz filio suo ⁊ eum spinato corpore cruentata facie ⁊ depresso corpe sub crucis mole vltra vires tam īmisericorditer fatigari cōspiceret ad tam crudele ⁊ turpissimū crucis suppliciū pre incōtinentia doloris velut eranimis in terrā decidit. Naz vt scribit Hubertin⁹ se legisse in quadā historia non spernēda cum Maria in cursu vie filium obuiū cōspexisset. ⁊ ex conditōibus faciei ip̄ius anxietates cordis sui ⁊ oppressionem duri oneris intellexisset: sincopasse dicit̄ in p̄sentia filij pre dolore. ¶ Quod Jesus cōspiciens plenus pietate: crucez quā de laboribus matris in corde portabat. licet posset sicut semꝑ fecerat suū occultare dolorem quibusdā signis dolorosis ⁊ palloribus in facie p̄tensis velut angustiatus ⁊ totus gladiatus super lapidē ibi positū quasi ex defectu debilis resedit In cui⁹ signuz ibi fabricata fuerat ecclesia que vocata fuit sancta Maria de spasmo. Hec ille. ¶ Quod vidētes impijssimi tam crudeliter pugnis ⁊ fustibus vt procederet ipsuz impetebāt donec oēs hiscerentur: perturbati ꝙ plus penalitatis irrogare non poterāt ⁊ vilitatis nesciebāt. Timentes autem ne sentētia lata forte reuocaretur: aut al's eius mors impediret̄: angariauerūt Symonez quēdam cirenensem vt tolleret ⁊ portaret crucem cuz Jesu scd̄m euangeliuz Nicodemi. Preterea figuraz huius penose ductōis Eleazarus tenuisse videtur. qui volūtarie preibat ad suppliciuz: vt habetur. ij. Machabeoruz. Et cum duceret̄ ad mortem ait ad dominum. Tu domīe qui omniū habes scientiam. tu scis quia cū a morte liberari possez duros corporis sustineo labores. s̄m animaz v̄o propter amorē tuuz libenter hec patior. Que verba christo perfecte cōueniunt. In quibus ⁊ tria cōfitet̄ qui mortem illius amabilem reddūt. Primo potentiam eius diuinam cum dicit. Tu scis qꝛ cū a morte liberari possez. Unde dixit Potestatem habeo ponēdi animam meā ⁊ iteruz sumendi eam. Secundo dure penalitatis tolerantiā cum addit. duros sustineo corpales labores. Unde Bernardus in ꝑsona christi. O homo vide penas quibus afficior. ⁊ vide clauos quibus cōfodior. ⁊ cuz sit dolor tantus exterior: interius tamen est planctus grauior cum te tam ingratuz experior. Tercio volūtatis obedientiaz cum subdit. s̄m animaz v̄o ꝓpter amorem tuuz libenter hec patior. oblatus est eniz quia voluit. et sola charitas qua maior esse non potuit in mortem illū vinciebat. Et ex his trib⁹ mors eius gratissima deo reddebat̄ ac sufficiens pro omnibus redimēdis. ¶ Sequebātur autem illum populi et mulieres: licet non eadem mente. Quidam eniz gaudebant: p̄sertim p̄ncipes sacerdotū seniores ⁊ scribe. Quidam etiam viri de passione sua mestissimi erant: sed propter metum iudeoruz fletuz cohibebant. Femine⁹ v̄o sex⁹ fragilior. ad fletū v̄o ꝓnior ac statu ꝯtemptibilior: liberius mesticiā animi lachrymis oñdere poterat. Jesus aūt p̄termissa populi turba

adamantes ⁊ plangẽtes feminãs oculos ⁊ ora cõuertit. suos enim libẽter respicit.

¶ Et cõuersus ad illas dixit. Filie iherusalem nolite flere super me: morituꝛ. cuꝰ resurrectio mortem soluere potest. cuius mors omnẽ mortẽ supat. mortuos viuificat. ⁊ mortis auctorẽ destruit. Sed super vosipas flete ⁊ super filios vestros. Non culpat affectũ: sed instruit ordinez: vt primo se ⁊ suos defleãt. Inuanũ enim quis deflet christi passionẽ q̃diu ꝓpꝛijs demeritis eidem ingerit cõtumeliaz. Vandat enim deplorantibꝰ eum in futura mala ꝓspectũ intendere ⁊ super illis flere. Quia ecce veniẽt dies obsidiõis romane in quibus dicant. beate steriles et ventres que non genuerunt: et vbera que non lactauerunt. cum scilicet femine pꝛe fame crudeliter pꝛopꝛios affabũt filios. et vẽter qui produxerat flebiliter iterato genitum recipiet. Tunc eniz incipiẽt dicere montibꝰ cadite super nos. ⁊ collibꝰ opꝛite nos. Refert enim Joseph⁹. q̃ insistẽtibus sibi romanis certatim iudei cauernas montiũ ⁊ colliũ spelũcas petierũt. Vnde tanta strages iudeoꝝ gladio: peste: fame: facta est q̃ vndecies centena milia perierũt: eo q̃ fere omnes ad ciuitatez iherusalem cõfugerunt. Ac ꝑm eundem nonagintaseptẽ milia iudeoꝝ venditi: triginta scilicet denario vno. Quam calamitatẽ dominus ꝓuidens instruxit eas ad fletum. Nimiꝝ quia dñs tante iacture ꝑpatiens vindictã hãc annis. xlij. ꝓtraxit. Qui ⁊ videns ciuitatem fleuit sup illam: dicens. Si cognouisses ⁊ tu. Vnde multis ꝓdigijs annis illis eos ad penitẽtiã reuocare studuit: pꝛesertim circa finẽ. Refert enim Josephus q̃ stella ꝓfulgida gladio per oĩa similis visa est ciuitati desuper iminere: ac ꝙ totum annuz exitiabilibus flãmis ardere. Item post aliquot dies pꝛope solis occasum vise sunt currus ⁊ q̃drige in omni regione per aerem ferri ⁊ armatoꝝ cohoꝛtes misceri nubibus et vꝛbes circumdare agminibus. Item alto tempoꝛe sacerdotes ingressi templum ad ministeria complenda: motus senserũt ac strepitus, ⁊ voces subitas audierunt: dicentes. Transeamus ab his sedibus. Ante quartum annum etiam belli vir quidaz nomĩe Jesus Ananie filius in festo tabernaculoꝝ repẽte clamare cepit. Vox ab oriente, vox ab occidẽte. vox a quatuoꝛ ventis super iherusalez, vox supꝛa templũ. vox supꝛa spõsos ⁊ sponsas. vox super vniuersum populum. Predictus autez vir capitur. cedit. ⁊ verberatur. ⁊ tanto foꝛtius eadem clamabat. Tandem ad iudicem ducitur. toꝛmentis diris afficit. ⁊ vsq̃ ad patefactionem ossium laniatur. Ille vo nec pꝛeces nec lacbꝛymas effundebat: sed quodaz vl lulatu per singula pene verbera ꝓferebat: addens etiã hoc. Ve ve iherosolimis. Hec ille. ¶ Sequit. Quia si ĩ viridi ligno hec faciunt. qui diceret. Si ego qui peccatum non feci lignũ vite appellatꝰ sine igne passionis a mundo non exeo: quid putas eis manere toꝛmenti qui sunt fructibꝰ vacui? Vel scõm literam. Si ergo me lignuz fructiferuz iugiter virens taliter se gerũt romani: quid non attemptabũt erga vos populum? dico quasi lignuz aridum qualibet viuificante virtute pꝛiuatuz: nec vllũ fructum ferentem. ¶ Ducebantur ⁊ alij duo nequaz cum eo vt interficerentur. Et hoc ex intentiõe iudeoꝝ vt christus videretur particeps et pꝛinceps in malicijs eoꝝ. Vnde etiam christum crucifixerũt medium inter illos. Et venerunt in locum qui dicitur hebꝛaice golgatha: qõ est caluarie locus. i. decollatoꝝ. Ad cumulum autem pudoꝛis Jesus suis spoliatur vestibus. statq̃ nudus coꝛam omni multitudine exutus maꝛimo cum doloꝛe. quia vestis interioꝛ ĩ vulneribus que ex flagellatione susceperat vna cum sanguine coagulato cõglutinata fuerat quam cum violentia quadam extrahentes amaꝛissimaz ei intulerũt coꝛporis passionem. ita q̃ denuo vulnera sua facta patula: sanguĩe defluebant per totũ venerabile coꝛpus: quasi iam recẽter flagellatꝰ de colũna duceret. Acceleras aũt mater eius mestissima filio appꝛopinq̃bat accingẽs velo capitz sui lũbos eius. qua femoꝛalia sibi dimiserunt.

Licet autem Ambrosi⁹ dicit ꝙ nudus cru
cem ascendit. ⁊ talis ascendit quales nos
auctore deo natura formauit. talis ascen-
dit qualis primus Adam in paradiso ha-
bitauit. In hoc tamē magis standum est
testimōio Nicodemi qui tunc p̄sens ade-
rat. qui dicit exp̄sse in euāgelio ꝙ p̄cinxe-
rant eum lintheo. Dicit etiā Bern̄. ꝙ ma
ter eius mestissima velum suū qd̄ habebat
in capite posuit circa eum plena anxieta-
te: ⁊ inuoluit locū verecūdie. O in quāta
amaritudine tunc erat aīa dulcissime ma
tris. Quid Johānes eius dilectus disci-
pul⁹? q̄d fidelis illa Magdalena ⁊ alie mu
lieres deuote tūc sentiebant doloris et a-
maritudinis. Ponit̄ itaq̄ crux super ter-
ram: sicut sentire videtur Hieroni. ⁊ In-
noceñ. papa. iij. Quod etiam ecclesia rep̄
sentare dinoscitur in eo ꝙ in die parasce-
ues crux ad osculandū in terra ponit̄. licz
quidam aliter sentire videntur: ⁊ vtrunq̄
sit plenuz pietate. pro nunc tamē modum
istuz teneam⁹. Posita igitur in terra cru
ce ꝯsidera q̄ꝫ despicabiliter ip̄m accipiunt
quasi vilissimū mancipiū super lignuz cru
cis a dorso reflectētes. ¶ Jesus aūt pre-
cepto patris obedire paratus: aperit illa
brachia regalia. ⁊ manus suas expandēs
crucifixorib⁹ porrigit. Aspiciens autez in
celum p̄rem suū his verbis interpellat: di
cens. Pater sancte ecce assum. tu voluisti
pro humani generis amore me filiū tuum
vsq̄ ad crucez hūiliari. placet accepto qd̄
mandasti. et ego me pro eis offero tibi sa-
crificium quos mihi fratres esse voluisti.
Accepta igitur ⁊ tu pater oblatōem meā
pro eis: ⁊ amore mei deinceps esto placa
bilis. ¶ Ligatis igitur funib⁹ ad manus
⁊ pedes totuz corpu~ eius super dimensi-
onem crucis taz īmisericorditer traxerūt
vt om̄ia ossa eius sub cute dinumerabilia
redderent̄: vt impletur illud p̄s. Dinume
rauerūt om̄ia ossa mea. Nam ex industria
a seinuicez crucis foramīa longius posue-
rūt. ⁊ affixa cruci manu dextera clauo fer-
reo grosso ⁊ obtuso: brachiū sinistꝝ intan
tum ꝓtraxerunt ꝙ iuncture in humeris et
cubitis in vtroq̄ brachio extra locum de
bitum extendebant̄. et sic manū sinistram
cruci clauo cōsimili cōfixerūt. Pedes ꝟo
deinde simul ꝓtēsos nimia crudelitate cla
uo tercio ꝑforauerūt. Erant autem claui
grossissimi cutē. carnem. venas. neruos. ⁊
ossium cōpages dissipātes. O feralis cru
delitas q̄ꝫtum de seuis in homīe deo: vbi-
q̄ diuinā impugnās pietatem si velis no-
lis vincit patiētia penalitatē. pietas cru-
delitatem. ⁊ misericordia superexaltat ma-
liciam. Hec enim taz crudelissima corpo-
ris extensio maximā christo penam intu-
lit. cui⁹ dolori mater ecclesia cōpatiens ī-
geminat: dicens. Flecte ramos arbor alta
tensa laxa viscera. et rigor lentescat ille
que dedit natiuitas: vt supni membra re-
gis miti tendas stipite. Vnde cum deuo-
ta quedam ꝑsona deum in reuelatōe qua-
dam interrogaret quid in omnib⁹ qd̄ pro
nobis ꝑtulit maxime doluissz. respōdit ꝙ
in ara crucis extensus fui: ita ꝙ om̄ia mē-
bra mea dinumerari poterāt. Et qui pro
illo dolore mihi gratias egerit tam gratū
exhibz obsequiū ac si vulnera mea vniuer
sa vngento suauissimo deliniret. ¶ Post
hec impij leuauerunt crucem cum clamore
⁊ insultatione: dicētes. Sic decet talez re
gem exaltari vbi crucifixerūt euz: in eodē
scilicz loco mōtis. vbi pro Ysaac olim ari-
es īmolabat̄. Dicit enim Augusti. ꝙ Hie-
ronim⁹ p̄sbiter scripsit ab antiquis ⁊ seni-
orib⁹ iudeis se certissime cognouisse ꝙ ibi
īmolatus est Ysaac vbi postea christ⁹ cru-
cifix⁹ est. ¶ Et duos latrones hinc ⁊ inde
vt sic eos mors detestabilior redderetur.
⁊ impleret̄ scriptura: dicēs. Et cum iniq̄s
deputat⁹ est. Milites ergo cum crucifixis
sent eum: acceperūt vestimēta eius. Chri
sosto. in omelia. Non parua hec abiectio
christi erat quasi nāq̄ circa dehonoratuz
⁊ omniū vilissimū in christo hec agebant.
In latronibus enim nihil tale egisse legi
mus. quia diuidere vestimenta cōdemna-
tis valde vilibus: et abiectis fieri solet et
nihil habētib⁹. Et diuidētes fecerūt q̄tu-
or partes: vnicuiq̄ militi partē ⁊ tunicā.
Erat autem tunica incōsutilis: quam bea
ta virgo proprijs manibus fecisse dicitur

opere textili ad modum cirotheca. quo genere vestium in palestina pauperes vti consueuerũt. Volunt etiam quidã q cũ Jesu crescẽte pariter crescebat. vt refert rabi salomon de filijs israhel ĩ deserto. quorum vestimenta q̃draginta annis nõ sunt attrita. sic pueroz vestimenta pariter cũ illis crescebãt. ¶ Erat enim desuper contexta per totum. quia per totũ de alto pãno fuit appositus ad eam magis fortificãdam. et conseruãdam. Ex quibus patet q christus mutatoriis non vtebat. ¶ Dixerunt ergo ad inuicez. Non scindam9 eam. sed sortiamur de ea cui9 sit. Ex quo videt q christi crucifixores fuerũt taxillatores vt impleretur scriptura: dicens. Partiti sunt sibi vestimẽta mea. et super vestẽ meam miserunt sortez. Hoz autem vicem gerunt taxillatores: qõ ppzie diaboli est officium a diabolo primo adinuẽtum. Quã execrabilis autem sit ille ludus satis apparuit in eo q rome cõtigit de quodã q̃ post ludum taxillã versus imaginẽ beate Marie iecit. tetigitq faciem domĩ Jesu: que vulnerata sanguine fluere cepit. cui9 vulnus nunq̃ postea deleri potuit: sz vsq̃ hodie ab aduenientibus cernitur in detestationez tanti criminis. Ac simile quondã Iouanni otigit in nocte parasceues: vt habetur in libro apum. ¶ Scripsit autez et Pilatus titulũ cause eius. et posuit super caput eius. quia mos erat iudeoz q sup capita damnatoz ponebãtur cause damnationis. ¶ Erat autem scriptũ. hic est Jesus nazarenus rex iudeoz. Vnde sic princeps sacerdotũ sm legem portabat in capite suo sanctificatõem domĩ scriptã. scilicet nomen domĩ thetragramathon: ĩ lamina aurea. sic verus princeps sacerdotũ Jesus in cruce scriptuz habuit hunc titulum. Erat eniz sacerdos. qz sue carnis hostiam et pciosum sanguinẽ in ara crucis obtulit. et regis dignitatem titulus prendit qui supra crucẽ ponit. quia liez in cruce p nobis homĩs infirmitate dolebat: sup crucem tamẽ regis maiestas fulgebat quaz p crucem non pdidit: sed cõfirmauit. ¶ Et stabat popul9 expectãs. Principes vo sacerdotum et scribe cum senioribus et ministris deridebãt illuz: mouẽtes capita sua. Jesus autem licet indicibilib9 pressus angustijs: et taz arte cõclusioni mancipatus omnib9 membris pena grauissima fatigatis. cum videbat impios adhuc in sua malicia perseuerãtes: et eum verboz cõtumelijs afficientes. ac necdũ sanguinis sui siti satiatos. Videbat inq̃ dulcissimã matrẽ inexpssibilib9 ãgustijs gladiatã ac pẽnam pietatẽ cõsiderans. quasi totam motam crudelitatib9 dilecto filio tam letaliter exhibitis: actoresq tam imensi piaculi celeri vindicta penitus absozbere parãtem: pp̃ijs oblitus iniurijs et pene letalibus: dilecto patri pcib9 occurrit et lachrymis. ac ne vindicta ꝓcederet efficacit impetrauit. Qõ Paul9 ad Hebre. ostendit: dicens. Cuz clamore valido et lachrymis pces offerens exauditus est p sua reuerentia. Hic clamat Auguſ. dicens. Vide charitatis affluentiã et mirabilem patientiã. pro inimicis facit oratiõez et non experit vltionez. Cur ergo faucilla. formica. festuca. cinis. pulus vindictã expetis: remissionem protrahis? Quid autez orauit audiam9. ¶ Pater ignosce illis ait. vt sic ĩpleret qõ precepit. Orate pro persequẽtibus et calumniãtib9 vos. Et subinfert causam: dicens. Quia nesciunt quid faciunt. intentõem excusans cum opus erat inexcusabile: vt et nos ita faciam9. Bern. Reuera ita est. quia qui maluz facit alteri nescit quãtam culpaz incurrit sibi: et quãtã coronam acquirit alteri. Ad quam vocez ineffabilis pietas multi de turba iudeozũ astantiuz compũcti sunt corde tanq̃ vim diuini amoris non ferẽtes: et penituerũt. vt dicit in euãgelio nazareoz. et ponit in glosa Ysa. liij. super illo verbo. Et p transgressoribus orauit. Qõ etiam Lucas innuere videt: dicens. Et omnis turba eorum qui simul aderant ad spectaculũ et videbant que fiebant: pcutiẽtes pectora sua reuertebant dolentes de christi persecutione. Remãserunt autẽ et in obstinata malicia perseuerabãt quos execrabilis inuidia et odiuz mortiferũ agitabat. s. summi

sacerdotes cum scribis ⁊ senioribus eor ũ
q̃ ꝯplicibus. qui deridẽtes euꝫ: dicebãt.
Vach (qd̃ est interiectio exultantis ⁊
deridentis) qui destruit templuꝫ dei ⁊ in
triduo illud reedificat. salua temetip̃m. si
filius dei es descende nũc de cruce vt vi-
deam⁹: et credam⁹. O venenata lingua. o
persuasio diabolica: que doctrina vel pro
phetia ꝑsuasit ꝙ illũ regem israhel. illum
dei filiũ credere deberetis. qui se aut cru-
cifigi non sineret. aut ꝯfixione clauoꝝ cor
pus excuteret. non hoc vobis ora ꝓpheta
rum cecinerũt. Sed quid? Faciem meã nõ
auerti ab increpãtibus ⁊ inspuẽtib⁹ ĩ me.
Et iteꝝ. Foderũt man⁹ meas ⁊ pedes me-
os. Nunq̃ legistis. dñs descendit de cru-
ce. sꝫ legistis. dñs regnauit a ligno. Id
ip̃m autẽ ⁊ latrones qui crufixi erãt cum
eo improperabãt ei: vt dicit Mathe⁹. Et
ꝑm Hiero. vterq̃ latro primo blasphema
uit. qd̃ etiam sentire videt̃ Chriso. ⁊ Hi-
larius. Sed tandẽ sole fugiẽte. terra tre-
mente. ceterisq̃ signis ingruentib⁹: vnus
eoꝝ in Jesuꝫ credidit. ⁊ sequẽti ꝯfessione
priorẽ negatõem emendauit. Primo qui
dem ꝯplicem suũ corripiẽs: ⁊ dicẽs. Ne
q̃ tu times deũ viso ꝙ in eadẽ damnatõe
es: ⁊ nos quidẽ iuste. Naꝫ digna factis re
cepimus. hic ꝟo nihil mali gessit. Deinde
ꝯuersus ad Jesum ait. O dñe memen-
to mei. Mira res. crucifixũ aspicis ⁊ dñm
ꝓfiteris. ꝯdemnati vides figuraꝫ ⁊ regis
p̃dicas dignitatem. Domĩe memẽto mei
dum veneris in regnũ tuũ. velut alter pu-
blicanus ꝑ gloria petere non p̃sumẽs qui
se nimiꝝ indignũ reputabat ac iudicabat
sed tm̃ sui memoriã exorabat. vt scꝫ post
hanc vitã misericorditer secũ ageret. Je
sus autẽ vt ostenderet ꝙ vere exauditus
esset a patre ꝑ peccatorib⁹ orans nacta sa
lutis eius occasiõe affectu dulcifluo respõ
dit. Amen dico tibi. hodie mecũ eris in
paradiso. O mira pietas ingenite bonita
tis dei. que si in thesauris vniuersis visce
ruꝫ misericordie dei: dulciora verba repe
risset latroni ꝑ rñso dedisset. vt vel sic me-
dullis hominũ impioꝝ velut inexhauribi-
lis diuini amoris sagitte viscerosi⁹ infige
rentur vt adijcerent respirare ad veniam
ac reuerti. Nam p̃mo ꝓmittit iuramentũ
certitudinis argumẽtũ: dicens. Amen di
co tibi. Secũdo ostendit cũ quãta festinã
tia curat adimplere ꝓmissum. quia hodie.
Tercio seip̃m assignat in illius societate:
dicens mecũ. O vere solatiosum ꝯsortiuꝫ
dñe Jesu cum quo tu ⁊ qui tecũ. Quarto
locũ exprimit summe deliciositatis. dicẽs
non in inferno quẽ meruisti: nec purgato-
rio. sed paradiso. non terrestri: se celesti. q̃
ẽ visio ac fruitio beatissime trinitatꝭ. Ro
go fratres quib⁹ meritis audire meruit h̃
funestus latro sceleratissimis actib⁹ vsq̃
ad extremã vite pariter ⁊ ꝯfessiõis horaꝫ
ĩuolut⁹. Quis inq̃ hoꝝ salutẽ sperare pre
sumpsissꝫ nisi dulcis Jesus verbis suis il
lud p̃s. ꝯfirmasset. Qm̃ melior est misericor
dia tua super vitas. Stabãt iuxta cru-
cem Jesu mater eius: oculos ad filiũ iugi
ter intorquẽs inexp̃ssibili gladiata dolo-
re clamorẽ emittens. non quidẽ voce vali
dum: sed suspirijs cordialib⁹ dolorosuꝫ q̃si
ꝓloquẽteꝫ ad filiũ. O fili dulcor vnice sin
gulare refugiũ ⁊ omne solaciũ anime mee
noli me derelinq̃re: sed trahe me post te.
tecũ moriar. tibi ꝯiũgar. vt qui vno amo-
re se diligũt: vna morte pereãt. Nam spi-
ritussanct⁹ eam tanta charitate repleuit:
ꝙ libenter ꝑ filio mori voluisset si possibi-
le fuisset. nihilomin⁹ tñ tanto zelo salutis
humani generis efferbuit q̃ si claui ex filij
sui manib⁹ exilissent: illos ꝑ venia pecca-
toꝝ nostroꝝ adipiscẽda diligenti⁹ iteꝝ in-
fixisset. Respexit ⁊ Jesus intuitu reciꝓ-
co matrẽ suã plenus ꝯpassione. qꝛ plenus
amore. Super hoc querit Bonauẽtura
super. iij. dist. xvj. vtꝝ in christo passionis
dolor intensior fuit vel cõpassiõis. p̃ſtim
cum sensualitas in christo videt̃ fuisse ma
gis passibilis q̃ ratio. Ad qd̃ rñdet ꝙ do
lor cõpassionis intensior fuit. Cui⁹ ratio
est. qꝛ licet magna causa essꝫ dolẽdi in sen
sualitate ꝓpter separatiõeꝫ ip̃ius a carne
⁊ optimã ꝯplexiõeꝫ. erat tñ amplior ratõ
dolendi non solũ ꝓpter matrẽ: sed magis
ꝓpter diuinã inhonoratõem ⁊ nostram a
deo separatõeꝫ. Erat etiã maior dispositio

ad condolendū ꝓpter dilectiōis immēsitatem. Sicut enim fuit in eo maior excellentia dilectōis q̄ꝫ passionis respectu aliorū: licet vtrūq̄ꝫ multum excederet. ita multo plus cōpassio christi excessit alioꝝ ꝯpassiones quā passio passiones. De matre v̄o sua loquēs Bern. ad christū: dicit. O bone Jesu per magna pateris exteri⁹. maiora interius ꝯpassione matris tecū per oīa participātis vndiq̄ꝫ. vndiq̄ꝫ āgustie sunt ⁊ tormēta sentiri possunt: narrari nō possunt. Nec miꝝ si doles ⁊ ꝯdoles. si pater ⁊ ꝯpateris bone fili in desolatōe matris. nunq̄ꝫ enim tibi defuit eius solatiū. lactat infantē. audit et sequitur p̄dicantē. videt ⁊ comitat̄ patientē. ꝯtemplat̄ opprobria. intuet̄ vulnera. audit tua verba. Hinc ergo respexit dn̄s ⁊ vidit matrē ⁊ discipulū stantē quez diligebat. O gemebundū certamen oculoꝝ qd̄ vidisses inter matrez et filiū. Quid ꝓutam⁹ fratres inter hec certamina. cogitauerit mater sancta cuz sursum aspiceret ⁊ de horrēdo crucis patibulo filiū morientem: seq̄ꝫ simul inspicientez videret. O q̄ꝫ ꝓfunde cordi tuo radius huius visionis infix⁹ est mater sancta. Ecce reddidit tibi amoris sagittā quā a te missam accepat. De te nāq̄ꝫ dixit. Vulnerasti cor meū soror mea in cōtuitu oculoꝝ tuorum. R̄nde nūc si potes. Vulnerasti cor meū fili. mi in visione ⁊ allocutōe tua mihi p̄stita. Qui tandē ait mr̄i sue. ¶ Mulier ecce fili⁹ tuus: Johannez notans. qui p̄sens erat. vultu tristis ⁊ lachrymis semper plorās. Mulier ait non mater. qꝛ s̄m Chriso. si dulcis fili⁹ sic locut⁹ fuisset: forte cor virginis crepuisset. Deinde dic̄ discipulo. Ecce mater tua. Nam cōueniens erat mr̄e in dolore posita ꝓcuratorē querere: eo ꝙ fili⁹ eius iret ad patrē. Jd̄o discipulo quē diligebat tradidit diligentiā habituro. ¶ Et ex illa hora accepit eā discipul⁹ in sua. non vtiq̄ꝫ in p̄dia. quia nulla possidebat. sed officia q̄ ꝓpria dispensatione curabat exequenda. ¶ Et facta hora sexta tenebre facte sunt super vniuersam terrā vsq̄ꝫ ad horā nonā. Cum em̄ vehemēs p̄ssura penaꝝ mortez acceleraret: ac illius anime sanctissime diuisionē a virgineo corpe insensibiles creature ꝯpassione mote dolore ipsius taz excessiuo signis euidētib⁹ cōpati se demōstrabant. Et obscuratus est sol: lumē suū retrahens horis tribus quib⁹ in cruce christus pepēdit q̄si verens in creatorē tantā exerceri crudelitatem. Nō eniz fuit eclipsis naturalis. qꝛ natural̄r fieri non potest: nisi in ꝯiūctiōe solis ⁊ lune. qꝛ tunc erat plena ⁊ e regione ad solē. Dicit autē Hiero. super hunc locum non tn̄ asserendo sed opinādo. ꝙ iste tenebre fuerūt diuina virtute per retractionem radioꝝ solariuz. Origenes v̄o dicit ꝙ facte sunt per interpositōem densarum nubiū. Sed in hoc magis assentiendū est beato Dyonisio q̄ hec vidit ⁊ modū ostēdit ī epl̄a ad Policarpū. vbi refert ꝙ existens in egypto hec ip̄a vidit vbi est maxima aeris puritas. qꝛ rarissime ibi fiūt nubes vel pluuie. Et ꝓsequit̄: dicens. Inopinabiliter soli lunā incidentē vidim⁹: cū non erat temp⁹ ꝯuentus. ⁊ rursus ip̄az ab hora nona vsq̄ꝫ ad vesperā ad diametꝝ solis sup̄naturaliter restitutū. Eclipsim etiam ip̄am ex oriente vidim⁹ inchoatā ⁊ vsq̄ꝫ ad solarē terminū venientē ⁊ postea regredientē ⁊ non ex eodē. defectui ⁊ repurgatōi: sed ecōtrario s̄m diametꝝ factam. Quibus verbis innuit se vidisse lunaz ab oriēte ascendentē versus meridiē ⁊ soli se supponentē. eclipsiq̄ꝫ ꝑacta lunā redeuntē ad orientē: soli cursu ꝯsueto ad occidentē ꝓperante. ⁊ sic orbes eoꝝ e regiōe ꝯstituti ad pristinū graduz sunt restituti. Trib⁹ autem horis ꝑmanserūt: cuz tn̄ naturalis eclipsis solis cōtinue trāseat. Unde sicut sub Moyse ꝓpter peccata egyptiorū tribus diebus facte sunt tenebre sup̄ vniuersam terrā egypti: filijs israhel ip̄o lumine fruentib⁹. ita sub christo tenebre exteriores per tres horas ⁊ interiores heu grauiores extiterūt: sola matre dn̄i cum latrone in fide persistēte. Sed hoc magis āmirandū erat s̄m Chris. super hunc locuz ꝙ super omnē terram tenebre facte sunt: qd̄ nusq̄ꝫ prius actum legim⁹. ⁊ hoc in media die: cum vbiq̄ꝫ terraꝝ dies erat. vt omnes

70

qui terrā inhabitabāt miraculū hoc agnoscerent: qō solum sua magnitudine sufficiens erat omnes homīes ad christum conuertere. Sed cur euz non estimauerūt esse deum. nisi quia tunc genus humanuz multa desidia ⁊ malicia torpebat. ⁊ hoc miraculum cito transijt. nec sciebant que esset causa eius qō gerebaī. Et ideo postea loquebaī Jesus clamans voce magna: dicens. Hely hely lamazabathani. qō est interpretatū. Deus meus: deus meus: vt quid me dereliquisti. vt ostendat se innuere. Quia ipe miraculū hoc fecerat: quo. s. omnē creaturā patienti suo creatori efficaciter cōpati demōstraret. vt quid tu solus pater velut non compatiēs dereliquisti me potestati psequētium me taliter exponendo: ⁊ omnem ptectiōem aut spirit⁹ subleuatiōem subtrahēdo. Vtquid inquit pater dereliquisti me ⁊ talibus exaīatum calamitatibus tradidisti p salute eoz qui nihil boni fecerūt. īmo tam crudeliter innocentem me crucifixerunt: vt pcioso sanguine super terram effuso redimerem eos a maligno. Quid enim facturi sunt homines ingrati p quibus hec patior: cum tam crudeliter deseuiūt in me p quib⁹ ⁊ a quibus hec patior. Vtquid ergo dereliquisti me vt fierem quasi qui colligit stipulaz in messe post terga metentiū. et racemos in vindemia post vindemiatores. Precium enim meū cogitauerūt repellere: cucurri i siti oze suo benedicebāt: ⁊ corde suo maledicebant. nec est qui faciat bonum: nec est vsq ad vnum. Nam de toto genere hūano pro quo patiebaī vnuz dumtaxat secū trarit: scilicet a dextris pendentem tanq̄ glorioſum mortis sue fructuz. Vtquid ergo dereliquisti me tot pressuris exponēdo q̄ omnes etiam amici mei fere scandalizati sunt ⁊ dereliquerūt me: sola matre perseuerante in fide. Vnde in illa hora tā inexplicabilibus pressuris angustiabaī: ac si paterna iusticia ineffacissimā peccatorum expiatōem totus retro seculi penalitates corpor: angustias cordiū: ⁊ confusiones animoz. quasi fasciculuz mirre amarissime collectas filio tam dilecto portandas imposuisset. Vnde dicit Bonauētura super. iij. dis. xvj: q̄ passio christi nō solum stetit in sensualitate. nec tantuz puenit ad ratiōem inferiorem: sed extendit se vsq ad superiorez portiōem. Cuius causam assignat: dicēs. Quia sicut anima nostra ex cōiunctiōe sui ad corpus infectum tota corrumpit ⁊ tota inficitur fm omnē sui virtutem ⁊ omnē partem tam superiorem q̄ inferiorez. sic anima christi ex coniunctiōe sui ad corpus patiens ⁊ afflictū tota patiebatur. vt per illum dolorem tota peccatrix anima curareī. Et sic dolor fuit in christo fm superiorē portiōem rationis. cuius in ea etiam fuit gaudiū fruitionis. Et hoc teneaī tanq̄ verum: licet difficile sit ad intelligendum quomō in anima christi scōm eandez potentiam ⁊ scōm eūdem statum potentie fuerit dolor ⁊ gaudium. nec dolor superueniēs discontinuauerit gaudiū: sed simul fuerunt. ita q̄ nec dolor intensior fecerat gaudium esse minus perfectum. Vnde a simili in vno penitente videm⁹ q̄ simul dolet ⁊ de dolore gaudet. Christus enim cuz officiū habuit mediatoris: experiri debuit diuina ⁊ humana. ⁊ ideo simul ⁊ semel pfecte cōuerti poterat ad deum ⁊ ad nos. ita q̄ vna illaruz cōuersionum alteraz non impediebat nec retardebat. sicut in natura speculum bifaciatum suscipit pariter superiora ⁊ inferiora. et sic etiam potuit scōm eandem animę partem simul et semel gaudere in deo et compati corpori suo. ita q̄ nec dolor a gaudio: nec a dolore gaudiuz patereī aliquam diminutiōem nec remissionē. Hinc clamabat. deus deus vtquid dereliquisti me. quia sensualitas in homine christo veraciter erat derelicta totaliter passioni. ⁊ redundantia gaudij interioris suspendebatur. ita q̄ in nullo remisit dolorem. sed mirabiliter augmentabat eius subtractio cum enim viris cōtemplatiuis nihil penalius sit q̄ in fluxu priuari diuīe dulcedinis que potissime cōcomitatur amori diuino presertim feruido et puro. consilio tamen diuino tunc actum est in hoīe deo. vt eminentissime charitatis supabundantia pse

uerante penitus hac influentia diuina pri-
uaretur: ac si non dei filius sed inimic⁹ fu-
isset. Et scōm Hubertinuz, in ceteris ele-
ctis dei pro diuino amore certātibus: in-
fluxus diuini dulcoris fere totum suppor-
tauit ⁊ tempauit vehementiam illati do-
loris, solus ipe Jesus cp̄tum ad hoc pre-
ter ceteros in passionibus est derelictus:
vt tam īmense pateret sine refrigerio ali-
quo quātuz illa natura passibilis pati po-
terat. Et hunc sensum tangit glosa Leui-
tici. xvj. loquēs de hirco emissario. Tem-
pore inquit passionis christi diuinitas in
celum abisse dicit, non quidem locum mu-
tans: sed virtutē cohibens. vt possent im
pī confirmare passionem. vt sic verifica-
retur illud Ysa. Vere ipe dolores nostros
portauit. Et hec pena derelictiōis fuit il-
li grauior oībus alijs penis. quīmo si-
ne hac nulla fuisset ei pena. sicut postea vi
debitur. Hinc merito clamauit ad patrē.
Deus deus meus vtquid dereliquisti me:
Non tamen sic intelligenduz est quasi fi-
lius impatientia motus aduersus patrez
alicuius murmuratōis aut querele verba
deponeret: aut humanitas derelicta con-
tra diuinitatem. Sed hoc verbum fm Hu-
bertinū excessiuū pretendit amorem. quia
cum eadem sit derelictio et expositio pa-
tris ⁊ filij: non videtur aliud dicere patri
vtquid dereliquisti me quam respectu re-
ciproco super proprium amorem conuer-
ti ⁊ admirari stupendam et alijs mirabilē
proclamare sui expositionem in tam hor-
ribile gen⁹ mortis pro sic impijs ⁊ ingra-
tis. cui⁹ nulla ratio potest assignari cp̄ sue
inestimabilis charitatis īcomphensa mē-
sura. ¶ Quidam autem illic stantes scili-
cet milites qui gentiles erant: et linguam
hebraicam ignorabant: dicebant. Helyā
vocat iste. Ceteri vo dicebāt. Sine vide-
amus si veniat Helyas ad deponendum
eum. ¶ Postea sciens Jesus quia cōsum
mata sunt omnia que de illo scripta erāt
perficienda in corpore mortali: vt consu-
maretur scriptura Psal. dicentis. Dede
runt in escam meam fel. ⁊ in siti mea pota
uerunt me aceto. Clamauit iteruz: dicēs.

¶ Sitio. Et hoc quidem ad intellectuz li-
teralem verum fuit. Cum eniz omnes mo
rientes naturaliter sitiant. quantaz sitim
putamus habuisse fontem illum diuīe dul
cedinis Jesum tantis arefactōnibus ex-
siccatum. In illa nanq; crudelissima extē
sione ⁊ clauorum perforatiōe tantaz vim
passus est: vt omnium prius illataruz pe-
narum acerbitatem excederet. quia nō so
lum propter obtusitatem ⁊ grossitiem cla
uorum rupte sunt compagines ⁊ vene ma
nuum ac pedum: sed etiam ex vi retractio
nis membroruz. que tam acriter erant ex-
tenta super dimensionem crucis. illa vul-
nera benedicta mirabiliter aperiebantur
et presertim quando cuz cruce leuabatur
in altum ex ponderositate corporis confi
xi dūtaxat clauis sustentati vulnez aper-
ture tam horribiliter patebāt vt sanguis
sacratissimus in tanta abundantia de eis
dem efflueret cp̄ corpus illius sanctissimū
arefactū est quasi testa noua sitiēs aquas
vt impleretur illud Psal. Aruit tanq; te-
sta virtus mea. et lingua mea adhesit fau
cibus meis. et in puluerem mortis deduxi
sti nos. Vnō ex numio labore ⁊ sanguinis
effusiōe totus exsiccat⁹ sitiebat vltra mo-
dum. ita cp̄ puto veraciter nullum corpus
vnq; in hac vita tanta sitis penalitate fa-
tigatum: quod fuit illi magnum tormen-
tum. ¶ Ministri vo ad omnem iniuriam
inferendam parati: audientes eum siti la
borare. eum denuo verandi materiam ac-
ceperūt vt lingua illa saluifica puniretur
que dulciflua illud amoris verbum depro
miserat. pater dimitte illis. Et obtulerūt
ei acetum cuz felle mixtū. Ysaias autez cū
serra lignea secaretur angustiatus siti cla
mauit ad dominum. vt habetur in histo.
et illi venit aqua desuper ad bibendum in
tanta abūdantia cp̄ exinde stagnū quod-
dam impleretur vocatum natatoria siloe
postmodū multe virtutis et efficacie. Nā
siloe interpretatur missus. Jesus autem
siti laborans aceto potatur: ⁊ felle pasci-
tur. Unde legitur in libro quodam hebra
ico qui dicitur Judicū ordinariox. cp̄ sic
Salomon dicit Prouerbio. vlti. Noli re-

gibus dare vinum, quia nullum secretum est vbi regnat ebrietas. ne forte bibant et obliuiscantur iudiciorum. et mutent causam filiorū pauperis. Date siceram. i. potum ebrietatū merentibus: ⁊ vinum his qui amaro sunt animo bibant ⁊ obliuiscātur egestatis sue: ⁊ doloris non recordantur amplius. Et seniores iudeorum occasione verbi huius statuerūt q̄ damnatis daretur vinum aromaticum ad bibendum vt facilius tolerarent passionem. In iherusalem autez erant matrone deuoce que dabant huiusmodi vinum ex deuotione. Judei ergo ex crudelitate nimia permoti tale vinum pro christo datum ⁊ alijs duobus. acceperunt sibi sicut predictum erat per Amos prophetam. ij. capi. Et vinum damnatorum bibebant. Vnde loco vini posuerunt acetum cum felle mixtum. Audiāt hec bibuli: gulosi: ⁊ ebrioſi. quos apostolus flens dicit inimicos crucis christi: quorum deus venter est ⁊ gloriātur in cōfusione. Et hoc tangit Bernard⁹: dicēs: Ecce quale prandium dabatur domīo nostro. hora quidez iam erat prandendi: sed pre labore ⁊ dolore sumere non potuit: nisi potum. O quid facturi sumus qui in cibo ⁊ potu vltra necessitatem etiam delicias querimus. Nam si mille annis vixerit homo semper in pane ieiunans ⁊ aqua: sufficienter compensare non posset vnicaz illam cenam quam dominus in cruce gustauit. Veruntamen quia prescibat ministros impietatis p refrigeratione sitis fel cum aceto collaturos. Liquido patet hoc verbum dixisse nō pro refrigerio sitis: sed vt impleretur scriptura demonstrās eius necessitatez ⁊ eorum crudelitatem. Et vt affectū amoris nobis exprimeret et ostenderet omnem humectatiōez vitalis humoris refrigerantis ⁊ sustentantis se pro nostra salute funditus effudisse. quasi diceret primo matri. O dulcissima et perturbatissima mater vide filiū tuum ad quantaz deuenit inopiam. Ecce qui angelis porrigo potum felicitatis: aquam vnum salientem in vitam eternā. ⁊ hominibus redemptionis et venie salutis et gratie fontem aperio iam in tanto laboris ⁊ doloris discrimīe positus indicibili sitis ardore crucior. O quātum his verbis matris dulcissime viscera torquebanē. Ac secundo specialiter innueret christiano cuilibet. Ecce in passionib⁹ corporis mei nihil potest doloroſius in corde penalius ⁊ vilius in despectōe de cordis mei amore vobis ostendi: cum turpissima: dolorosissima: et acerbissima morte vitam vinio provobis redimendis. Adhuc tamen sitio si possibile foret mille millibus modis mortis vobis īgratis diuinuz vestre salutis amorem declarare. vt vel sic saxea corda vestra conuertantur: ⁊ ad reamandum fideliter ⁊ fortiter attrahantur qui sic gratuite vos dignos offi morte preuenio. Tercio quoq̄ sustolli potest ad dilectum patrem. Quasi diceret. Pater opus consummaui quod dedisti mihi vt facerem. ⁊ assumptam naturam passibilez: sic in honorem tuum cōsumpsi q̄ omnibus effusis ⁊ exsiccatis humoribus vite mortem instare video. Sitio etiam tamen si tue placuerit paternitati mille millies hanc ipsaz morte p amore ⁊ honore tui nominis iteruz ac itez degustare. Et hec subita voluntas tanti meriti fuit apud patrem q̄ omnium peccatorum etiam multium seculorum indulgentiam et emundationem ademit quātum ad sufficientiam. In huius denicq̄ sitis figura dixit Sampson Judic. xv. Tu domine dedisti in manu serui tui salutem hanc maximam: scilicz generis humani. atcq̄ victoriam: scilicet ab antiquo serpente ⁊ satellitib⁹ eius. Et en siti morioz. i. desiderio hui⁹ sane salutis ⁊ victorie mortem excipio.

¶ Videns ergo Jesus q̄ consummata sunt omnia que pphetata fuerunt a domino subiunxit: dicens. Consummatum est: scilicet opus quod illi pater ad perficiendum cōmiserat. In eo cōmendans perseuerantie virtutem. a qua nec penarum acerbitas: nec discipulorum infidelitas: nec Jude peruersitas: nec impiorum crudelitas: nec matris doloroſitas euz vel in minimo poterat reuocare. Verūtamen licet omnia consummata fuerant: vt etiam

confirmaret in nobis indicium illius emi
nentissime ⁊ excellētissime charitatis tri
bus horis perseuerare in illo inexpressibi
li agone ⁊ dolore crucis. Nam postq̄ cru
cifixus est Jesus christus filius dei viui:
⁊ eleuatus ex tanti sanguinis effussiōe to
tus exhaustus fuerat. ⁊ iam supra naturā
erat humanam q̄ de cetero vincere pote
rat: cum humanā vitam constat in sangui
ne cōseruari. de quo nihil sibi retinuit lar
gifluus ille mercator: cuncta pro redem
ptione nostra liberaliter exponens: nisi p̄
modicum circa cordis vitalia post mortē
eius in apertione lateris effundendum. ni
si fuisset in eo specialis quedaz viuacitas
nature ⁊ equalitas maxima naturalis cō
plexionis. quia eius carne fuit equalitas
maxima complexionis. et perfecta seu in
tegra viuacitas sensuum: ac pariformiter
erat in anima christi summa charitas ad
deum: ⁊ viscerosissima pietas ad ꝓximuz.
bb Et ido dicit Richardus super. iij. distin.
xv. q̄ dolor qui fuit in christo maior erat
omnibus doloribus. Tum propter equali
tatem magnam ⁊ nobilitatem complexio
nis ex qua fuit in eo sensus tactus viuacis
simus. Tum quia patiebatur seu pati volu
it in locis maxime sensibilibus: scilicet ma
nibus ⁊ pedibus: vbi est magna neruoruz
seu venarum abundantia. in quibus maxi
me viget sensus tactus. Tum propter do
loris vniuersalitatez. quia passus fuit per
totum corp⁹. Vnde christi corpus (vt ibi
dem dicit Richardus distin. xvj. de lege
quidem nature erat resolubile et mortale:
⁊ nisi fuisset miraculose conseruatuz) de
fecisset ad vltimum: q̄uis valde diu duras
set propter excellentiaz ⁊ nobilitatē com
plexiōis. Et ideo mors christi ex vna par
te fuit grauissima: ⁊ ex alia parte miracu
losa. Grauissima quidem fuit. quia mor
tuus fuit per violentiā illatarum afflicti
onum: concurrente vehementia compassi
onis doloris que mortem accelerauit. qd̄
videtur posse ꝓbabaliter persuaderi per
illud quod dicitur Mathei. xvij. Jesus
clamās voce magna emisit spirituz. Erat
etiam mors christi quodāmodo miraculo
sa. quia nisi dispensatiue diuina potentia
prohibuisset beatitudinem anime christi
in suum corpus redundare: corpus christi
nulla interueniente vel impediente mor
te glorificatum fuisset. quod si factum fu
isset: nulla virtute creata potuisset anima
illa a suo corpore separari. Hec ille. Ido
non ab re credendum esse reor Q. dulcis
simus Jesus latus illud sanctissimum in
signum eminentissime dilectionis aperiē
dum amori nostro viam ad ingrediendum
pararet. ⁊ in vniuersos amorem suum lon
ge lateq̄ diffunderet. Pro tunc quidem
aperiri distulit ne per eius aperturam ci
tius moreretur. ⁊ a penarum angustijs li
beraretur. Ex quibus merito concludēdū
est q̄ his tribus horis vltra virtutem hu
mane fragilitatis viuus in cruce perseue
rabat. vt vel sic in penarum abundantia
nobis in illam ineffabilem ad nos charita
tem ⁊ amorem commendaret. et se propo
neret amoris obiectuz deuotis mentibus
iugiter inspiciendum. ¶ Videns autez cc
diabolus q̄ christus totus angustiatus ⁊
exsiccatus morti propinquaret: protinus
aduenit. Et (vt dicitur etiā in glosa Tho
bie super exenteratione piscis) stetit su
pra brachium crucis: considerans si in eo
aliquam peccati maculam inueniret. tan
q̄ leo rugiens paratus ad escam. vt diui
nissimam illam ⁊ sanctissimam animaz ra
piat: et sic deglutiat tanquaz inferus vi
uam. Et hoc dominus in cena discipulis
suis predixerat: dicens. Quia venit prin
ceps mūdi huius. ⁊ in me non habet quic
quaz. Dicit etiam magister in historijs q̄
diabolus supra crucem stetit et noluit re
cedere donec christus expirauit. et vidēs
postea se confusum recessit. Veniens au
tem ad tartara reperit animā christi por
tas confringentem inferni ⁊ animas edu
centem que diu eius aduentuz expectaue
runt. Tuncq̄ remotum est vt in eodez in
stanti diuine visionis impedimētum. Q.d̄
etiam figuratum est in gladio flammeo et
versatili ante paradisum posito. Deniq̄
super hunc etiam locuz dicit Gregorius.

Curandũ nobis est ⁊ magnis quotidie fle
tibus cogitanduz q̃ seuus et terribilis in
nobis opera sua requirẽs in die exitus no
stri princeps huius mundi veniet si etiam
ad deum carne morientem venit. et in illo
aliquid quesiuit ĩ quo nihil inuenire potu
it. ¶ Jesus igitur morti ꝓpinquãs ocu
los cepit deprimere. facie pallescere. ⁊ ad
introitum sanctisanctorum se preparare:
vt offerat deo preces ⁊ oblationes gratis
simas in separatiõe illius sanctissime ani
me a virgineo suo corpore. Omnia nanq̃
que precesserũt paramenta fuerũt ad hoc
sacrificium dignissime celebrandũ. Sicut
figuratum est in Hester regina que primo
regio cultu adornata stetit coram Assue
ro rege pro populo suo petitura: qui terri
bilis erat aspectu. sedens super solium re
gni sui vestibus regijs indutus. auroq̃ ful
gens ⁊ lapidibus preciosis. Cunq̃ faciez
suam eleuasset. ⁊ oculis ardentibus furo
rez pectoris indicasset: pre timore regina
corruit. ⁊ in pallorã colore mutato lapsuz
caput super ancillaz reclinauit. spiritusq̃
regis versus est in mansuetudinẽ. Sic hu
manitas christi stetit in ara crucis inter
cessura pro populo suo. Cui cuz diuinitas
furorez pectoris indicasset in eo vindictã
scelerum nostroruz exercens. Quia dicit
Ysaias ꝙ dominus voluit cõterere eum. ⁊
posuit super eum iniquitates omnium no
strũ. Electa regina scilicz caro christi san
ctissima in pallorem versa colore mutato
corruit per mortem se reclinans super cru
cem. ⁊ extunc spiritus paternus est in mã
suetudinez versus. ¶ Sentiens igit̃ Je
sus mortem adesse: recollecto spiritu cla
mauit voce magna: dicens. Pater in ma
nus tuas cõmendo spiritum meum. Cla
mor iste non fuit naturalis: sed miraculo
sus. quia sicut cruciatus. afflictus. exhau
stus. ⁊ morti ꝓximus virtute naturali cla
mare non potuisset. ¶ Videns autẽ Cen
turio qui ex aduerso stabat qꝛ sic clamans
exspirasset. ⁊ considerans ꝙ illa vox natu
raliter formari nõ poterat ab homĩe mor
ti tam ꝓximo. statim conclusit ꝙ esset for
mata virtute dei. ⁊ glorificauit deum: di
cens. Vere hic homo filius dei erat. In
ter omnes autem penas passionis christi
mortis pena fuit acerbissima. qꝛ inter om
nia terribilia mors ẽ terribilissima. vt di
citur. iij. Ethic̃. Et hoc scd̃m Damascenũ
propter naturalez inclinatõem anime ad
corpus: que fuit specialis ratio in christo
de tali anima ad tale corpus cui vtriq̃ di
uinitas vnita fuit in vnitate suppositi. cõ
iunctione quidẽ inseꝑabili. quia dicit Da
masceñ. libro. iij. Et si mortuus est vt ho
mo ⁊ sancta eius anima ab incõtaminato
diuisa est corꝑe. diuinitas tamen ab vtris
q̃ inseparabilis permãsit: ab anima dico
⁊ corpore. ⁊ neq̃ vna ita ypostasis in du
as diuisa est. Etenim corpꝰ ⁊ anima sicut
a principio in ypostasi verbi habuerũt exi
stentiam sicut etiam in morte. ¶ Deniq̃
ad ostendenduz compassiõem taz acerbis
sime mortis terra mota est. quasi creato
rem in cruce pendentem sustinere non va
lens. aut actoribus tanti sceleris deserui
re recusans. sic̃ in lege veteri patuit ĩ Da
than ⁊ Abyron ⁊ Chore. ¶ Et petre scis
se sunt. Naz in euangelio nazareoꝝ suꝑ li
minare templi infinite magnitudinis cre
puisse legit̃. auditasq̃ voces in aere. trã
seamus ex his sedibus. ¶ Et monumen
ta aperta sunt ⁊ multa corpora sanctorũ
qui dormierant surrexerunt. non quidem
tunc quãdo monumenta aperta sunt: sed
postea quãdo christus resurrexit. quia cuz
eo surrexerunt tanq̃ generales testes re
surrectionis eius. ¶ Et venerunt in san
ctam ciuitatẽ: scilicet iherusalẽ. Et appa
ruerunt multis. vbi non ostendit̃ fuisse ge
neralis que omnibus apparebit: sed speci
alis ad plurimos vt hi viderent qui cerne
re merebãtur. Et nos incunctãter crede
re debemus ꝙ qui resurgente domino re
surrexerunt: ascendente eo ad celos ⁊ ipsi
pariter ascenderũt. Prius etiam dominꝰ
resurrexit q̃ ipsi resurgerent vt esset ipse
primogenitus resurrectionis ex mortuis.
Et ne putaretur etiaz esse fantasma quod
factuz est exierunt de monumento post re
surrectionem eius et venerunt in ciuita
tem et apparuerunt multis. ¶ Milites

ergo qui custodiebant Jesum viso terre-
motu ⁊ his que fiebant timuerunt valde:
dicentes. Vere filius dei erat iste. Et om
nis turba eoꝝ qui simul aderāt ad specta
culum istud. ⁊ videbāt que fiebant percu-
tientes pectora sua reuertebant̄. Recedē
te v̄o multitudine remāsit mater mestissi
ma cum suis se ponēs ꝯtra crucē dilectū fi
lium incessanter inspiciēs ⁊ a deo auxiliū
expectās qualiter illū deponere valeat et
sepelire. Reuoluebat interim illata cōui-
tia: nec quicq̄ inuenire poterat ī eo qd̄ sin
gulari afflictiōe non relucebat. ¶ Judei
v̄o qꝛ parasceue erat vt nō remanerēt in
cruce sabbato corpa. erat enim magnꝰ di-
es ille sabbati: rogauerūt Pilatū vt fran
gerent̄ eoꝝ crura ⁊ tollerent̄. Et permisit
Pilatus. Tunc reuertunt̄ milites: ⁊ ecce
renouat̄ dolor pie matris cum ignoraret
quid crudelitatis in filiū amplius actita-
re vellent. Qui venientes: primi quidem
fregerūt crura: ⁊ alteriꝰ qui crucifixus est
cum eo: ¶ Ad Jesum aūt cum venissent
vt viderūt eū iam mortuū non frangerūt
eius crura. vt impleret̄ scriptura: dicens.
Os non ꝯminuetis ex eo. ¶ Sed vnꝰ mili
tum lancea latus eius dextꝝ apuit: ⁊ cōti
nuo exiuit sanguis ⁊ aqua. vt impleret̄ al
tera scriptura: dicens. Videbūt in quem
transfixerūt. Hec aūt effusio sanguinis et
aque miraculosa fuit. qꝛ de corpe mortui
in quo statim propter mortis frigiditatez
sanguis cōgelatur ⁊ in tabē cōuertit̄. nec
aq̄ nec sanguis emanare potest. Dicit au-
tem Augꝰ. in li. de origine aīe ad Vincen
tium victorē. Credibile est q̄ latro ille cui
ꝓmisit dn̄s paradisuz aspsus erat sangui
ne ⁊ aqua de latere christi exiliētibꝰ ⁊ tali
sanctissimo baptismate saluatꝰ sit. Fecit B
Lōginꝰ ad ꝯplacentiā iudeoꝝ eos de mor
te christi certificare volens. O tu feralis
bestia crudelior vniuersis. cui nec satiari
poterāt opprobria tanta ī filio dei: nisi et
in mortuo corpore cūctis crudelius dese-
uiens beluina rabie cor illud diuinū pari-
ter ⁊ maternū lancea dira perfodiēs ⁊ su-
per crudelitatē omniū persequētium eum
abijceres. Quid ad hec maiestas infinita

et inflexibilis iusticia faciendū deliberas:
vbi tāta matris ⁊ filij viget iniuria? Mi
ra res fratres ⁊ omni dulcedine dulcior.
om̄i amore p̄stantior: medullas aīe deuo-
te pertrāsiens. Naz mortuo corpe viget
⁊ viuit adhuc inextinguibilis ardor amo
ris in sanguine simul ⁊ aqua ꝓsiliens ⁊ in-
uasorē crudelez prius inuadēs amoris vi
cem inexp̄ssibilem tanto piaculo reddit vt
eodem sanguine mitigaret crudelem. illu-
minaret cecutientē. ⁊ secū trahēs in abys
sum lumīe fidei purgaret ⁊ deliniret eodē
balsamo peccatoꝝ illius horrendā offici-
nam. ac regni sui efficeret ꝑticipē. Plane
nobis oñdens īcrudeliori q̄nto desiderio
ꝑsecutores vniuersos ī gratiā ꝑcipere pa
ratus existat. Vnde dicit Ysido. q̄ lancea
Longinꝰ saluatoris latus aperuit. tamen
non solum veniaz inuenit: sed etiaz episco
patus honorē ⁊ martyrij palmaz prome-
ruit. Cum eniz licet nescius sanguine chri
sti per lanceam defluēte caligatos oculos
tangeret cōtinue clare vidit: ⁊ protinꝰ il-
luminatus in christū credidit. Vnde mili
cie cedens instructus ab apostolis in cesa
ream capadocie. xxxviij. annis vitam mo
nasticam duxit. ⁊ in omni sanctitate per-
manēs: verbo ⁊ exēplo plurimos ad chri-
stum cōuertit. Hoc autem vulnus lateris
in veteri lege figurabat̄ in ostio arche Ge
nes. vj. Ostium arche pones in latere de-
orsum. quia sicut tunc nullus euadere po-
tuit diluuiuz: nisi veniens in archā ꝑ osti-
um vulneris huius intret ⁊ in christo ꝑ fi-
dem ⁊ amorem ꝑmaneat. Vnde Bernar
dus super Canti. Quid angustius illo fo-
ramine quod vnus militum lancea in late
re domini apuit. ⁊ tamen per illas rimas
⁊ angustas portas totus mundus ad vi-
tam intrauit. Nimirum cum ex latere flu
xerunt nobis septem ecclesie sacramenta.
Hinc dicit Augustinꝰ in libro de contem-
platione domini Jesu. Vulneratꝰ est in-
quit ꝓpter delicta nostra tuta ⁊ firma re-
quies in firmis peccatoribus in vulneribꝰ
saluatoris pateret per vulnera mihi visce
ra. Quicq̄d enim ex me mihi deest hoc to-
tum vsurpo mihi ex visceribus domī mei

quia misericordia affluūt: nec desunt foramina per que affluāt. Per foramē corpis mihi patet archanū cordis. Vulnera Jesu christi plena sunt misericordia. plēa pietate. plena dulcedine ⁊ charitate. p quas rimas licet mihi gustare q̄ suauis est dñs meus. Rogo te dñe per illa salutifera vulnera tua q̄ passus es in cruce p salute nr̄a ex quib⁹ emanauit ille p̄ciosus sanguis q̄ redempti sum⁹. Vulnera hāc aīam meam peccatricē q̄ qua mori dignat⁹ es igneo ⁊ potentissimo telo tue porētissime charitatis: vt etiam dicat ipa. vulnerata charitate ego suz. Recedētibus ergo denuo ministris impietatis Maria se cruci iunxit. Et vt dicit Aug⁹. leuabat manus i altum amplectēs ⁊ ruens i oscula xp̄i: sz frustra tense manus in se redibāt incōplexe. Cumq̄ solaciū aliud non haberet: sanguinem pfluentez ex vulneri⁹ f.lī nimia animi auiditate deosculabaī. intātū vt facies matris de cruore occisi filī sanguinolēta redderet. Post hec aūt cuz iam sero factū esz. qz parasceue erat qō est añ sabbatū. venit quidā hō dines noīe Joseph q̄ erat nobilis decurio. i. de curia alit⁹ magni principis: vel acceptā habens curam plebis. Hic enz fm seculi statū magne dignitatis fuit: sed multū maioris meriti aput deū fuisse laudaī. qz iust⁹ fuisse describitur. Decebat enz eum talez existere qui corpus dñi sepeliret. Unde dicīt vir bonus ⁊ iustus qui nō p̄senserat p̄silio ⁊ actibus eor. quar en⁹ sic per iusticiā meriti dignus fieret officio tali. Unde in alio euāgelio pulyces appellaī. i. p̄siliarius. Et de ip̄o quidā autumāt primuz psalmū fuisse cōpositū fm Hiero. scz. Beatus vir q̄ nō abīt. Huic enim in mortis p̄iculū sed tradidit ppter christi benuolentiā ad offes assumens inimiciciā. Qui expectabat ⁊ ipse regnū dei: eo q̄ esset discipul⁹ Jesu occultus aūt ppter metū iudeor. Hic audacter ītroiuit ad Pilatū ⁊ petīt vt tolleret corpus Jesu. Pilatus aūt mirabatur si iaz obisset. Et accersito Centurione interrogauit eū si iam mortuus esset. Et cū cognouisset a Centurione donauit corpus Jesu. Joseph aūt mercatus est syndonē. i. pannū lineum candidū ⁊ mundū. Cui se sociauit Nicodem⁹ qui venerat ad Jesum nocte primū: secū ferens mixturā mirre ⁊ aloes: quasi libras centū. ac piter pperabāt vt Jesuz deponerēt. vngerēt. ⁊ sepelirent. Propinquātes aūtē cruci et matri cū magna reuerētia accedentes corpus dñicuz deposuerūt. Quot aūt illic lachrime gemit⁹ ⁊ suspiria in hac sacratissimi corpis depositōe fundebāt: non est nostre facultatis euoluere. Tam irremediabiliter resoluebaī in lachrymis vt v̄ eorum quisq̄ verba formare posset. Cūq̄z corpus filī depositū fuerat etiaz terra ruens sup illud electa mater pre doloris incōtinentia: q̄ maxime tūc augebaī in amplexu ⁊ osculis filī. faciē ei⁹ et vulnera vt dicit Aug⁹. tam copiose lachrymis pfundebat vt carnē eius cuz spū in lachrymis solui putares. Sepe deosculās illa sacratissima mēbra reiterabat: dicens. O dulcissime fili quid feci sti? cur te iudei crudelissimi crucifixerūt. ⁊ tam copiose corpus eius lachrymis irrigabat vt sup lapidem in quo fuerat corp⁹ defluerēt vbi postmodum eius lachryme diu cernētibus apparuisse dicunt. Sed ⁊ Magdalena pcidēs ad pedes eius ad quos prius misericordiam cōsecuta fuerat pre dolore deficere videbatur. multomagis nunc lachrymis rigans q̄z ante. multū fleuit: qz multū amauit. p̄sertim in hoc vltimo obsequio dñi et magistri sui ceteris oīb⁹ circūstātib⁹ ⁊ lachrymis irremediabilib⁹ flentibus. vt sic dolorosis singultibus dñi sui p̄sequerent exequias. Nimiz qz lamētabile spectaculum erat q̄ corp⁹ tante nobilitatis tractabatur tanq̄z vile cadauer. eo q̄ ad p̄seruationez vngebaī: licet in veritate cadauer non fuerit ppter diuinū suppositū: in quo corpus illud imputribiliter subsistebat.

Acceperūt enz corp⁹ Jesu ⁊ l'gauerūt eū lintheis cū aromatib⁹: sicut mos est iudeis sepelire. Erat in loco vbi crucifixus fuerat ort⁹. ⁊ in orto monumentū q̄ō ex ciderat sibi Joseph in petra in quo nondū quisq̄ posit⁹ fuerat. Unō refert Beda q̄

monumentū fuit domus rotūda de subia
cente rupe excisa. tante altitudinis ꝙ ho-
mo rectus existens vix manu extenta cul.
men illi⁹ attingere posset. Et habet intro
ituz ab oriente. cui magn⁹ lapis superpo-
situs erat pro ostio. in cui⁹ aquilonari par
te sepulchꝝ factū fuerat: septez habēs pe
des longitudinis. ⁊ alti⁹ eminēs pauimē-
to mensura triū palmaꝝ. Qđ sepulchruz
non desup: sed a latere meridiano ꝑ totuz
patet vbi corpus inferebat̄. ⁊ lapis illius
monumenti albo rubeoq̄ colore dicit̄ esse
ꝑmixtus. Ibi ergo ꝓpter parasceuen
iudeoꝝ qꝛ iuxta erat monumētū posuerūt
Jesuz. Et aduoluit Joseph saxū magnū
ad ostium monumēti. ⁊ abijt cum ceteris.
Mulieres autē que dominū arti⁹ ama
uerunt apud sepulchꝝ sedētes locum dili-
genter notauerūt. ⁊ cū Maria matre Je
su illic ꝑmanserūt donec nocte suꝑuenien
te ad ciuitatē redire cogunt̄ parātes aro-
mata q̄diu licuit oꝑari. Ingrediens igi
tur Maria ciuitatē: vt dicit Aug⁹. fiebat
luct⁹ vbicūq̄ ibat Maria. plorabat ipsa:
plorabāt ambulātes cum ea. currebāt vn
diq̄ virgines ⁊ deuote matrone que pie-
tate mote suꝑ illius dolorē ad luctū ama
rum ꝯuertebant̄. Vix eniz lachrymas cō
tinere poterat quicūq̄ plorantē illā vide
bat. Tam pie plorabat et amare flebat ꝙ
multos etiam viros ad luctuz ꝓuocabat.
qꝛ licet euz resurrectuꝝ certissime sciebat
propter recentē tamen mortem eius a la-
chrymis se cōtinere non poterat. Nam h̄
maxime doloris āgustias augmētabat ꝙ
illū videbat morientē totū afflictū. lacera
tum. anxiū. sitibundū. oppressuz. ⁊ violen
tum. p̄sertim sub crucis onere: ⁊ in crucis
extensione. et suꝑ hoc cogitur intrare sub
alieno tecto dies ducere lugubres. et ele-
mosynis sustentari mater dei: regina celi:
domīa mūdi. Hic querit̄ cur pijssimus
Jesus tam dulcissimā matrē tantis sine-
bat angustijs agitari: cum tñ p̄ceꝑat omi-
bus. honora patrē tuū ⁊ matrē. qui scz ho
nor maxime relucet in actuali necessitatis
subuentōe ⁊ misteriaꝝ sublenatōe quātuz
fieri potest. Suꝑ quo semper saluo melio-
ri iudicio non ab re rñdenduz esse reor. ꝙ
dulcissim⁹ filius matrē adō dilectā ꝓut de
cuit pre ceteris creaturis vniuersis tā an
gelicis q̄ hūanis ineffabiliter exaltari vo
luit. vt sicut ip̄e resurrectur⁹ ⁊ ascēsur⁹ in
celū sederet ad dexterā patris. i. in potio
ribus bonis paterne glorie: sic ⁊ matrē su
am assumeret ad dexterā suam. i. in potio
rib⁹ bonis glorie filialis sublimaret. Qđ
tamē donū tam ineffabile q̄ singulare pre
stare noluit meritis alienis: sz diris labo
ribus ⁊ doloribus ꝓprijs. in summa pau-
pertate. extrema vilitate. infima hūilita-
te. purissima castitate. plenissima charita
te. ceterisq̄ similib⁹. p̄cipue tamē in sum-
ma penalitate doloꝝ ⁊ angustie: vt eandē
viam quā precessit ip̄e sequeret̄. Vnde et
christus licet nō meruit gloriā anime sue:
vt dicit Richard̄. suꝑ. iij. dist. xviij. eo ꝙ
actus glorie p̄supponit actualē existentiā
illius substātie cui⁹ est actus. sed aīa chri-
sti non habuit actualē existentiā: nisi ꝑ sui
vnionē cuz verbo. ⁊ ergo prius ordine na
ture fuit vnita q̄ haberet actum glorie. sz
eo ipso quo verbo fuit vnita q̄ est vnio ma
xima: debebat̄ sibi vnio que est per actum
glorie. Cū ergo prima vnio nō cecidit sub
aliq̄ merito: sic nec alia cadere potuit sub
merito. meruit tñ sibi gloriam corꝑis. Et
ideo dicit ibidē Bonauētura. ꝙ christus
nō meruit sibi substātiale p̄miuz. qꝛ meri-
tum dicit ordinatōez ad p̄miū sicut dispo
sitio ad ꝯplemētū. ⁊ ideo necesse est p̄miū
p̄cedere qđ ī aīa xp̄i firei nō potuit. qꝛ nō
fuissz ad vnionē idonea: nisi fuissz beatissi
ma ⁊ deiformissima. qđ quidē fit ꝑ influē-
tiā glorie. ⁊ iō gloria ī xp̄o p̄cessit oīa me-
rita ꝓpter sūmā dignitatē q̄ fuit ī aīa xp̄i
a sua creatōe ꝓpter ei⁹ vnionē ad v̄bū. sz
meruit sibi gl̄ificatōz corꝑis nō solū ī agē
do sz etiā patiēdo. Cui⁹ rō ē. qꝛ mediator
erat dei ⁊ hoīm. ⁊ iō simul eē debuit ꝯp̄hē
sor ꝓpt̄ suā dignitatē: ⁊ viator ꝓpt̄ nr̄am
necessitatē. ⁊ sic ꝑtiz eē debuit ī statu gl̄ie
s̄m ꝑtē hoīs suꝑiorē. ⁊ ꝑtiz ī statu miserie
s̄m ꝑtē hoīs inferiorē: vtpote s̄m carnez.
Et ideo s̄m diuinā dispositōem necesse fu
it mereri corpus christi glorificatōem: vt

christus esset in statu in quo ꝓ nobis mereri posset ⁊ satisfacere. Q⁹ si christũ oportebat pati tam ĩmensa tormenta vt ꝑ propria merita ſm carnez gloriosus paternã intraret gloriã tam ineffabiliter exaltandus. Quid mirũ si mater cõregnatura: similiter ad similia patienda ꝑeligebatur. Quaz stolidi sunt igit̃ qui damnabili torpentes inercia. carni cõtraria tantoꝑe fugiunt. cum retributio future glorie cõpensabitur ſm propria merita: non aliena. vt si legitime cõpatimur ⁊ conregnemus ad laudem.

Sermo. liij.

Inspice ⁊ fac scdm̃ exemplar qđ tibi monstratũ est in monte. Exod. xxv. Q̃ntũ ad historiaz sunt verba domĩ ad Moysen in monte synai. Figurate v̄o sunt opera xp̃i in cruce suꝑ montez caluarie clamãtia ad verum Moysen de aquis deliciaꝝ ⁊ terrenaꝝ cupiditatũ iam extractũ per man⁹ filie celestis regis. i. gratie diuine. vt fugiat in desertũ penitẽtie. Nec enim excidat ab illis qđ dicit apl̃us Petrus. Christ⁹ passus est ꝓ nobis: vobis relĩquẽs exẽplũ vt sequamini vestigia ei⁹. Ecce q̃le nobis exemplar apposuit illa diuĩa maiestas. nõ hominẽ. non angelũ. non aliam creaturã. sed seip̃m in assumpta natura vt vilissimũ seruuluz. non pudeat vel pigeat talem ac tantum subsequi dominuz. Unde Jesus eodez fere sensu. Si quis inquit vult post me venire abneget seip̃m. ⁊ tol. cru. suã ⁊ se. me. quasi dicat ſm exemplar a me ꝓpositum cuncta ꝑficiat. Q.đ vtiqꝫ potissimũ vtpote iam perfectũ ⁊ cõsummatũ in passione sua duxit erigenduz. In quo quisqꝫ propriã perfectõez lucidissime valeat speculari. In cuius figura iussit dñs Moysi vt serpentẽ eneum erigeret. cui⁹ aspectus ignitoruz serpentũ morsus in filijs israhel elanguẽtib⁹ ꝑfecte sanaret. O serpẽs callidior vniuersis. nõ venenũ: sed balsamũ in ore portãs. non sibulãs deceptõez: sed instruens ad salutẽ. cunctos sanans veraciter inspiciẽtes: ⁊ exemplis instruẽs te sequẽtes. Sz qui sunt scire velim quos ipsa crucifixi inspectio sanare dignat̃ a diris vulneribus peccatoꝝ suoꝝ. Multos eniz cerno frequẽtãtes ecclesias. ⁊ erectis luminibus crucifixũ suppliciter adorãdo respicere. reuersosqꝫ denuo ad propria vias ꝑstinas repetere velut alternatis vicib⁹. nũc deuotꝫ orõnib⁹. nũc v̄o ꝓprijs ꝯcupiscentijs seruiẽtes. quos si sanare venerit: affirmare non audeo. presertim cum scriptum sit. Multi sunt vocati: scilicz ad sanandum. pauci vero electi: ad beneficium sanitatis cõsequendũ. non ex impotentia medici: sed ex indispositiõe egroti: qui cibus noxios vitare non curat. Quia nimirum tales dicit apl̃us inimicos esse crucꝫ christi. Quos inquit sepe dicebã: vobis ⁊ nũc flens dico inimicos crucꝫ xp̃i. Quos inquis? Audi quid sequit̃. Quoꝝ de⁹ venter est. non crucifixus: sed ꝯcupiscẽtia carnis ⁊ gloria. i. suꝑbia in confusiõe. qꝛ qui se exaltat humiliabit̃. et hoꝝ deus est elatio. Sequit̃. Qui terrena sapiũt. Ecce q̃rum deus est auaricia qui dicit̃ idoloꝝ seruitus. Nam cui vitio quis subiacet: hoc ꝓ deo sibi cõstituit. Et qui facit peccatũ: seruus est peccati. Hinc etiam a vero serpente sanari nõ meretur: licz crucifixũ suppliciter adorare videat̃ rñsum accepturus. Populus hic labijs me honorat. cor autẽ eoꝝ longe est a me. Unde refert Plinius ad Maximũ. ꝙ inter romanos erat ꝯtrouersia quedã de quibusdã dijs famosis q̃s deberet esse principalis: ⁊ quis esset eius titulus. Ad cuius determinatõem vocati sunt sapientes ph̃i. milites ⁊ armigeri. diuites ⁊ pecuniosi cõmuni populo circũstãte. Cõmuniqꝫ lege sanxitũ est vt quisqꝫ suam sententiã super hoc ꝓmulgaret. Primo igitur sapiẽtes ⁊ ph̃i suaz dederũt sententiã ꝙ titulus dei principalis esset deus sapientie. qꝛ ad deum ꝑtinet om̃ia bene regere. sed per sapientiã omnia reguntur que bene regũtur. Quibus a plebe responsum est ꝙ nullus deus deberet h̃re titulum alicui⁹ virtutis qua male quis vti posset. sed sapiẽtia ꝯtingit male vti. vt patet in Salomone. Tunc secũdo milites et

armigeri ꝓcedentes sententiauerũt ꝙ di
ceretur deus potentie et milicie. quia deo
cuncta debent esse subiecta. sed per potẽ-
tiam hominib⁹ omnia subdũtur: vt patet
in Alexandro magno. Quibus responsuz
est vt prius. Tercio deniq; diuites ⁊ aua-
ri ꝓcedentes sententiauerũt ꝙ diceret̃ de
us pecunie. quia deo debetur honor ⁊ re-
uerentia. sed omnia pecunie obediunt: et
possidentez omnes venerant̃. Sed his est
rñsum vt prius. ⁊ cõtrouersia perseuera-
bat. Tandẽ vnus de plebe surrexit qui co
ram omnib⁹ in terrã hominis imaginẽ cũ
duabus alis ꝓtraxit. In dextera ala scri
psit hoc verbuz promitto. In sinistra vo
scripsit expecto. Circa cor eius ad latus
scripsit remitto. Et super caput eius ꝓ ti-
tulo scripsit. hic est deus clementie. Tunc
surrexit vnus ph̃us peritissim⁹: ad cuius
sententiã tota ciuitas pẽdebat. ⁊ testimo
nium perhibuit euz vlteriorẽ imaginẽ ꝓ-
traxisse ⁊ veraciter tituluz imposuisse. q̃a
clementia vti male nõ potest. Sic ꝓfecto
necdũ sopita videt̃ hec cõtrouersia inter
christianos quis deus eorũ coli debet: et
quis titulus eius. Quibusdã cõtendenti
bus sapientiã esse titulũ eius. sapientiam
dico terrenã: aĩalem: diabolicã. et non il-
lam que desursuz est descẽdens. Primaz
sapientiã ponũt iniusti. qui per phas ⁊ ne
phas terrena student aggregare periurã-
do. mentiẽdo. decipiendo. rapiẽdo. furan
do: ceterisq; deceptionib⁹ infinitis proxi-
muz circumueniẽdo. Quia vt dicit domi
nus Luc̃. xvj. Filij hui⁹ seculi prudẽtiores
filijs lucis sunt in generatiõe sua. Secun-
dam vo ponũt deliciosi spiritũ animalez
habentes. sed audiãt rñsum apostoli dicẽ
tis. Prudentia carnis mors est. Glosa. i.
digna morte eterna. Et iteruz. Esca ven-
tri ⁊ venter escis. deus autez hunc et has
destruet. Terciã deniq; ponũt maliciosi.
de quibus dicit Hiere. iiij. Sapiẽtes sunt
vt faciant mala. bene autem facere nescie
runt. Nam ista sapiẽtia ꝓprie tractat de
vniuersis amaricationũ generib⁹. Sz om
nibus rñdetur. j. Corinth̃. j. ꝙ stultam fe
cit deus sapientiã hui⁹ mũdi: vtpote quã
in propria cõuersatõe damnauit. qꝛ mun-
dus transit ⁊ cõcupiscentia eius. Quidã
vo tyrãnidem pro deo cõstituẽtes illi for
titudinez ꝓ titulo supponũt: vt cõmuniter
nobiles ⁊ potentes. Sic Pharao rex egy
pti loquẽs ad Moysen. Non inquit noui
dominũ ⁊ israhel nõ dimittã. Sic ⁊ Olo
fernes ⁊ multi alij in veteri lege. Et nunc
quoq; temporib⁹ istis in omnib⁹ fere prin-
cipãtibus: tam secularib⁹ q̃ spiritualibus
hec maledicta pestis excreuit. Sed quoni
am his abutunt̃ eis: merito respondet̃. qꝛ
potentes potẽter tormẽta patient̃. Pre
ceteris eniz erit potentib⁹ ⁊ prelatis terri
bilis expectatio futuroꝝ. sicut innuere vi-
detur Johãnes in Apocal. vj. dicẽs Re
ges terre ⁊ ꝑncipes ⁊ tribuni ⁊ fortes ⁊c̃.
absconderũt se in speluncis ⁊ petris mon
tium. ⁊ dicunt montibus ⁊ petris: cadite
super nos. ⁊ abscõdite nos a facie sedẽtis
super thronũ. Tunc eniz fortitudo ⁊ potẽ
tia eoꝝ vertet̃ in fortitudinem. Ergo nũc
reges intelligite: erudimĩ qui iudicatꝫ ter
ram. Seruite dño ⁊c̃. Nimiꝝ cum iudiciũ
sine misericordia fiet his qui nõ fecerunt
misericordiã. Quidã etiam mãmonã pro
deo colentes: illi titulũ imponũt quez alle
gat p̃s. dicens. Beatum dixerunt cui hec
sunt. Que filie composite ꝓmptuaria ple
na. oues fetose. boues crasse. Hi sunt dij
tui filij hominũ. Sz vsq; quo graui corde.
Quousq; deos adorabitis alienos. Ecce
iam ꝓtractus est in terra deus verus: nec
cõuersa sunt ad illum corda vestra. Pri-
mo ꝓtraxit illum vna de plebe in lineamẽ
tis corporis carnis. O vna charissima q̃
nec primã similez visa es: nec habere seq̃n
tez. Quãta virtutũ fragrantia redoluisti
cuius odor dei filiũ traxit ad carnis cõnu
bium. cui⁹ pulchritudine suauiter illectus
exultauit vt gigas. quia iam delicie eius
cum filijs hominũ. Secundo traxerũt euz
crucifixores super dimensionẽ crucis tan
ta crudelitate ꝙ dinumerabilia redderen
tur om̃ia membra eius. extensis brachijs
tanq̃ alis. In cui⁹ dextro latere pendẽs
ad dexterã latro scripsit ꝓmitto. cum au-
dire meruit. hodie mecũ eris in paradiso.

Crucifigētes ⁊ illudentes in sinistra scri-
pserūt expecto. s. ad penitentiā. cum chri
stus orauit ad patrē. Ne statuas illis hoc
peccatū. qꝛ nesciūt quid faciūt. De quib⁹
alis dicit Bern. sup Cantic. sermōe. ix. ꝙ
gemīa dulcedo suauitatis exuberat de ge
minis christi manib⁹. s. in donando facili-
tas: ⁊ in expectando benignitas. Et sub-
dit. Iste due ale in quē posite sunt ⁊ offe-
runtur omnibus. nemo illoꝝ exps erit: nisi
qui rēnuerit. Cōfugiat ergo q̄sq; ad has
alas ⁊ dicat. Sub vmbra alaꝝ tuaꝝ pro-
tege me. Deniq; Longin⁹ omnib⁹ crudeli
us seuiēs scripsit in corde remitto. Post
illi⁹ apertōem propriā curatōem ⁊ cōuer-
sionem feliciter ꝑcipiens. ꝙ in crudeliore
dn̄s ostenderet quāta celeritate peccato-
res omnes ad veniaꝫ suscipe parat⁹ esset.
De cui⁹ apertōe loquit̄ Alexāder sup Cā
tica lib. ij. dicēs. De corde dulcissimo chri
sti duos fontes emanare ꝯspicio. s. sangui
nis ⁊ aq̄. Fons sanguinis delicias feruen-
tis amoris ministrat ecclesie. Fons aq̄ mū
dat ⁊ refrigeriū prestat cōtra incētiuū vi
cioꝝ. Aperiat terra os suū sancte mr̄is ec
clesie. ⁊ suscipiat sanguinez Abel iusti. q̄a
sanguis iste clamat ꝑ nobis efficaciter ad
patrē interpellādo. Titulū autē eius scri
psit Pilatus. Jesus nazaren⁹ rex iudeo-
rum. qui es ver⁹ titulus clemētie. Jesus
eniꝫ interp̄tat̄ saluator. nazareth vnctio.
rex iudeoꝝ. i. ꝯfitentiū propriaꝫ. s. culpam
vel laudem diuinā. quia saluat nos ex vn
ctione misericordie sue. Hunc ergo sic tra
ctum in terra carnali: mortali ꝓtestat⁹ est
esse veꝝ deū peccata mūdi tollentē. Phi
losoph⁹ peritissim⁹ ad cui⁹ sententiā tota
fidelis ecclesia pendebat. s. Johānes ba
ptista: qui ait. Ecce agn⁹ dei. ecce qui tol-
lit peccata mūdi. Hic ē q̄ sapīaꝫ mūdi stul
tam faciens multitudinē deoꝝ ⁊ deaꝝ ei⁹
sua virtute ꝯdemnat. ⁊ tu fidelis discipu
le christi ceteris spretis vniuersis. huius
vestigia sequi satage si perfectaꝫ curatio
nem cupis inuenire. Inspice inquit et fac
scd̄m exemplar. Condemnem⁹ igitur deos
⁊ deas vniuersas vt libere erigere nos va
leamus ad p̄clarū illud exemplar. non solū
intuendū vt crucifixores: sed etiam colen
dum. adorandū. laudandū. diligenduꝫ. ⁊
imitandū vt fideles. Dn̄s igit̄ Jesus licꝫ
totā vitam suaꝫ imitandā ꝓposuit migra
tur⁹. tamē de hoc mūdo ad patrē sese dul-
cius ingessit ad imprimendū nobis eminē
tissime charitatis indicia quib⁹ euidenti⁹
instrueret. dulci⁹ alliceret. ⁊ efficaci⁹ obli-
garet. nostrā tarditatē ad dilectiōis vicis
situdinē ⁊ imitatōis gratitudinē. Hinc ī
illa cena regali signis amoris ineffabilib⁹
totus redundat. Et cū ab initio dilexisset
suos qui erāt in mūdo. in finē tamē osten-
dit eis amoris signa maiora: q̄ tanq̄ami
cus recessur⁹ artius imp̄mere voluit fideli
um cordib⁹. Que ꝯueniēter figurata sunt
in Abraham Gen̄. xviij. vbi dicit̄ ꝙ fixit
tentoria sua ad radicē mōtis mābre. vbi
scilicꝫ fuerat via cōmunis: vt sic facili⁹ pe
regrinos ad hospitanduꝫ ⁊ reficiendū ac
quireret. qꝛ totus hospitalitatis ac alijs
operib⁹ dedit⁹ fuerat. Stetitq; in ostio ta
bernaculi sui in ip̄o feruore diei: videns si
transirēt aliqui ꝑegrini quos ad mensam
inuitare posset: eo ꝙ hospitalitatē dilige
bat. Et apparuerūt tres angeli ī forma vi
rili. quib⁹ occurrens: ait. Dn̄e si īueni gra
tiam in oculis tuis ne transeas seruū tuū.
sed auferaꝫ pauxillū aque et lauent̄ pedes
vestri: ⁊ requiescite sub arbore. ponamq;
buccellā panis ⁊ cōfortet̄ cor vestꝝ ⁊ po-
stea trāsibit̄. Abrahā pater excelsus mul-
tarum gentiū est christus. qui nos sangui
nis sui ⁊ aque lateralis beneficio regene-
rauit in nouam creaturā. hic fixit tentori
um suū ad radicē montis mābre: ad lr̄am
qui est mons caluarie. Naꝫ iherusalē sita
est ad radicē montis mābre. Et bene dici
tur mons mambre. i. diuisionis. quia chri
stus indiuisus est ꝑ separatiōem corporis
⁊ anime: licet neutrū erat separatū a dei-
tate. Et ibi stetit in ostio tabernaculi. i. in
exitu sue mortis in ipso feruore diei. qꝛ in
meridie vel potius in ipso feruore excessi-
ui amoris sui. Cum eniꝫ omnia fecit ī men
sura. hoc tamen solum scilicꝫ diligere nun
q̄ in mensura fecit: sed semꝑ excessit. licet
in ostio tabernaculi posit⁹ hāc ꝑ excessiua

charitatis indicia copiosius ostẽdit. Vnde veniẽtib⁹ ad se viris angelicis. s. apostolis. auferã inquit paurillũ ⁊c. In quibus verbis ad nostraz eruditõem quinq; per ordinez eminẽtissima charitatis indicia sunt notãda: que per christũ in hac cena legunt exhibita. Primũ est illi⁹ aque spiritualis lotiõis acquisitio laboriosa p hanc corpalem lotõem designata. cum dicit. Auferã paurillũ aque. Nõ per se dominus ad lr̃am fecisse legitur: quasi verus amicus qui libẽti⁹ amatũ proprio delinit obsequio. Sed vt ad mistica recurramus. Cum omnis aqua egypti hui⁹ turbida fuerat ⁊ sanguinolẽta: hanc aquã taz efficaciter mũdatiuã aliũde pferre noluit q̃ de pfundissima cisterna cordis sui: qua cereros mũ daret ⁊ sanctificaret aquaz gurgites. Vide nũc quãtum pro hac in nostraz salutem hauriẽda toto tempe vite sue laborauerit ĩ fame ⁊ siti. in labore ⁊ mẽdicitate. in frigore ⁊ nuditate. Dicit enĩ Hubertin⁹ q; ĩ terra nuda sepius dormiebat. vel etiã pro nobis in oratõibus pernoctabat. sedebat fatigatus ex itinere petebat aquã in siti. nudus pendebat in cruce. O vere paurillũ: sed pciosissimã: sed ⁊ efficacissimũ ⁊ maximũ in ablutõem peccatorũ orbis vniuersi. Et licet paurillũ sit ad amoris tui compatũ excessum. indicibilib⁹ tamen laborib⁹ ⁊ doloribus acquisitũ. vt potetiam cõsummatis oĩbus post aĩe se paratõem apto latere largiflue ppinatuz

Secundũ est abyssalis eius humiliationis exhibitio studiosa. cuz addit. Et lauẽtur pedes vestri. non man⁹: vt sic vniuersitatis dñs vniuersuz tumorẽ humanũ cõculcaret. Vnde venit ad symonẽ Petruz qui vehemẽter gumiliatõis inauditũ obsequiũ admiraãs. ac propriã vilitatẽ detestans ait. Dñe tu qui es fabricator mũdi qui terraz palmo cõcludis: mihi vilissimo piscatori lauas pedes. Respõdit Jesus. Nõ ego facio tu nescis modo ad quid facio. s. ad hũilitatis exemplũ relinquẽdum vt nõ apponat vltra magnificare se hõ super terrã. Sed discas per viaz hũilitatis vestigia sequi saluatoris ⁊ puenire ad celsitudinẽ eternitatis. Huius igit̃ exemplo disce o fidelis christi discipule psequẽtiuz ⁊ odientiũ rabiem: obsequijs delinire. humiliatiõibus obuiare. ac pietatis exhibitõibus reuocare. Terciuz est a pristina mentis inquietudine requietudo gratiosa cũ subditur. Et requiescite sub arboze. Nã post lapsuz ptho parentũ nulli prius recõciliatio plena: vel mentis securitas: aut pfecta requies esse poterat. non pr̃iar chis vel pphetis. non martyrib⁹ nec Johãni baptiste: quo maior inter natos mulieruz non surrexit. donec veniret plenitudo tempis in quo damnatõem nostrã cruci christus affigeret. ⁊ inflexibilẽ suam iusticiaz in seipm reflecteret. ac paternã indignatõem per passionẽ crucis p nobis satisfaciens ad supfluã misericordiã inclinaret. Et hinc tanta misericordie diuĩe melliflua largitas egressa est q; latronẽ vsq; ĩ finẽ in malicia pseuerantẽ mox vnico confessiõis verbo suscipet. ostendẽs plane q; ira dei ex tunc in misericordiã uersa est. Tu ergo quicũq; es quẽ inquietãt ⁊ pturbãt delicta pterita: stude quiescere sub arboze crucis huius. cui⁹ fructus saluific⁹ ad se veraciter confugientib⁹. ⁊ inspiciẽtib⁹ est medicina p peccatis. Quõ aũt inspici debeat ostẽdit Berñ. dicens. Aspice natuz sine hospicio. inuolutũ breui pãniculo. inter bouẽ ⁊ asinũ reclinatũ in psepio. fugientem nocte in egypto. nudũ pendentẽ in patibulo. capitis inclinatõem ad osculuz. brachioz extensionẽ ad amplexũ. lateris apertõem ad affectũ. toti⁹ corpis crucifixionẽ in nostre redemptiõis effectũ. Vnde fructũ istius aspectus ostẽdit alibi: dicens. In oĩbus aduersitatib⁹ non inueni tam efficax remediũ sicut vulnera Jesu christi. in illis dormio secur⁹. requiesco intrepidus. Mirũ q; per intimaz dilectionem hunc fructũ affectu saporoso destantibus est ab omni affectu vitioso perfecta sepatio. Mirabili nãq; modo amaritudo amarissima dilecti Jesu amoroso menti in dulcedinẽ quãdam inexpssibilez versã: totũ rapit in se spiritũ eius. vt gustato spiritu desipiat oĩs caro. Quartũ

est inexplicabilis diuine dilectiōis exhibi
tio copiosa. cum addit. Ponāq; buccellā
panis et confortent̄ corda vestra. Admi-
rare nūc ⁊ amplectere totis virib⁹ illā im
mensam charitatē qua maiorez ostendere
non poterat. Ex quo nāq; ꝓ nobis in passi
one soluens preciū a nobis corꝑaliter re-
cessurus erat: corpus ⁊ sanguinē in arraz
amoris nobis relinq̄re voluit vt nos vni-
ret sibi vniōe hui⁹ sacramēti qua strictior
in via reꝑiri non potest. vt sic fidelis quis
q; effectū salutarē illius quotidie cōsequi
mereret̄. O quātum est hoc in effusione di
e uini amoris indiciū. ¶ Q.d si queris quis
sit effect⁹ istius sacramēti. Rn̄deo ꝙ mul-
ti sunt effect⁹ eius. principalis tamē est cō
uersio fideliū in ip̄m. sicut innuit dn̄s cum
ait. Qui manducat meā carnē ⁊ bibit me
um sanguinē in me manet et ego ī illo. Et
ad beatū Augus. quo nihil aꝑtius. Cibus
sum inquit grandiū. cresce ⁊ manducabis
me. nec me mutabis in te sicut cibū carnis
tue: sed tu mutaberis in me. Ex quo mani-
feste patz ꝙ si digne christū sumpseris nō
solū eius fili⁹ aut frater: sed etiā ipse chri-
stus per gratiā transformatōis efficieris.
¶ Ad cui⁹ euidentiā sciendū ꝙ tribus mo
dis aliquos nobis attingere cognoscim⁹.
scz generatōe. nutritōe. familiari locutio
ne. Scis enim te hominē eo ꝙ ab homini-
bus generaris. nō idemtitate īdiuidui: sz
speciei. Et semen de quo generat̄ homo su
perfluū est in īdiuiduo. necessariū v̄o spe-
ciei. sed nō est tale semen quo tu felix chri-
sticola generaris a christo. qꝛ nō de suo su
perfluo: sz ex sue vite necessario regenera-
ris. vtpote de p̄cioso sanguīe d̄ latere ei⁹
sanctissimo ꝓfluente: in quo vita humana
dinoscit̄ cōseruari: sicut fenix ex incinera
tione sui nouus resurgit. In cui⁹ augmen
tum de alio nos nutrire noluit q̄ de seip̄o
vt sic veraciter on̄deret nos in ip̄m trans
portatos. qꝛ ex eisdez sum⁹ ex quib⁹ nutri-
mur. Et ex hoc patet secūdus mod⁹ attinē
tie: scz nutritōis. Vnde ait. Caro mea ve
re est cibus ⁊ sanguis meus vere est pot⁹.
Non tn̄ ꝯuertēdus in naturā cibati: sz cō
uersurus cibatū in naturā sui. ita vt fidu-
cialiter diceret apl̄us. Viuo ego iaz non
ego. viuit v̄o in me christus. Terci⁹ autez
modus attinētie cognoscit̄ per familiari-
tatem verboꝝ cum mater te vocat filium
frater fratrez. Stupēdo modo si cōsidera
mus. verba christi nos ducūt in ip̄m: cū se
dicit fermentū in similitudine: ⁊ nos fari-
nam. Nam pasta post fermētatōem est de
natura fermēti. Rursuz se dicit vitē ⁊ nos
palmites. non faciēs gradū: sed vnionez.
Quid eniz sunt palmites respectu vitis?
nisi parue vites respectu magne. et ꝑs re-
spectu toti⁹. Et quid his om̄ibus mai⁹ est
vt extacite ⁊ īexplicabiliter vnionē sui ad
nos exp̄meret ait ad p̄rem Joh. xvij. Tu
in me ⁊ ego in eis. modū assimilās quo in
nobis est. Et iteꝝ. Vt sint inquit vnuz in
nobis sicut ⁊ nos vnū sumus. Vn̄ ⁊ dile-
ctionē suā ad nos assimilat dilectōi pater
ne: dicēs. Sicut dilexit me pater ⁊ ego di
lexi vos. O ineffabilis dulcedo diuine di
gnatōis ⁊ dilectōis ad vilissimos ⁊ ingr̄-
tissimos surculos. cui⁹ arram ⁊ memoriaz
in hoc sacramēto relinquere voluit. Qui-
to notat̄ finalis nostre saluatōis coopera
tio desideriosa. cum infert. ⁊ postea transi
bitis. Anime nāq; trāsire est gratia ⁊ vir
tutibus ꝓficere. Ad quem transitū per sa-
cramenta eccl̄iastica aptificamur ⁊ q̄ma
xime per eucharistie sacramentū confor-
tamur. cui⁹ est adaugere charitatē. multi
plicare gratiā. debilitare temptatiōem. ⁊
effugare sathanā. Quia dicit Chriso. sup
Johannē. ꝙ vt leones flāmas spirantes
sic ab illa mensa discedim⁹: terribiles effe-
cti diabolo. Hinc etiam apl̄us ꝯfidenter
ait. Omnia possum in eo qui me cōfortat
Q.d etiam bene figuratū est in pane subci
nericio. quem acceptū ab angelo comedit
Helyas. ⁊ ambulauit ī fortitudine cibi il
lius q̄draginta diebus ⁊ q̄draginta nocti
bus vsq; ad montē dei oreb. Nam ꝑ qua-
draginta dies designat̄ penitētie temp⁹:
quo cōfortamur hoc pane donec in montē
celestis glorie trāfferamur. Et sicut habz
virtutem huiusmodi cōfortatōis: sic etiā
purgationis. Dicit enim Hubertin⁹. ꝙ li
cet sine veniali venire non possumus. sepe

tamen cōtingit ꝙ in ipsa sumptōe anima clarificat̄ ⁊ depurat̄ ab omni macula ⁊ reatu peccati: perfecte cōfigurata claritati christi ꝓpter excedentē feruorem in quez per sacramenti sumptōem ⁊ spūs liquefactionē spūaliter absorbet̄ ⁊ transformat̄. Verūtamen qui capere potest capiat. q̄a talem sacramētoꝝ effecto in multis impedit tepida affectio. mētis distractio. ⁊ p̄sertim in affectū alicuius venialis peccati volūtatis infictio. Hec est igit̄ intentio finalis in omnib⁹ que ꝑ nobis fecit ⁊ ꝑtulit pius amator animaꝝ: vt per hec vitaz acquiramus eternā. Ego inquit veni vt vitam habeāt ⁊ abundātius habeant. Cuius non īmemor beatus Gern̄. ait. O bone Jesu sup oīa te mihi reddit amabilez calix quē bibisti nr̄e redemptōis. hic enim om̄ino amorē nostrū vendicat sibi. hic inq̄ amorē nr̄m blandius allicit. iustius exigit. artius stringit. et vehemētius afficit. O duri ⁊ indurati ⁊ obdurati filij Adam: quos non emollit tanta benignitas. tāta flāma. tam ingens ardor amoris. tam vehemens amator qui ꝑ vilib⁹ sarcinulis tā p̄ciosas merces expendit. his enim secundario dicere potest. Verūtamē ecce manus tradentis me mecū est in mensa. Et q̄ māducat panē meū ampliauit sup me supplātationē. Jesus aūt agnoscēs ī Juda ꝯceptā ꝓditōis maliciā pri⁹ illā obsequijs emollire ⁊ reuocare studuit. Tum per humilitatis subiectōem se toto corpe ꝓsternens ad pedū illius ablutōez: detersionē: ⁊ vt puto amātissimā deosculatōez. quia nullū humiliatōis indiciū adimplere rēnuit. Tum ꝑ sacri corpis ⁊ sanguinis cōmunicationē: qd̄ Jude licet indignissimo liberaliter tradidit. Tum etiā per familiaritatis exhibitionē. qꝛ buccellā intinctaz illi tradidit qd̄ erat ex ꝑte christi signū dilectiōis ⁊ familiaritatis. Sed qꝛ ꝑ ingratitudinis vitiū donū omne a deo susceptū vertit in damnatōis cumuluz. statim post buccellā introiuit in eū sathanas ad possidendū: in quē iaz antea introierat ad tēptandū ⁊ decipiendū. Videns igit̄ Jesus obstinatā in malo Jude voluntatem ꝑcussus interno dolore. turbatus est spiritu ⁊ ait. Amen dico vobis ꝙ vnus vr̄m me traditur⁹ est. Sicq̄ pius dn̄s actorem celans crimen in numero mittit. ⁊ vt agat reus penitentiā non aspera nec aꝑta illuz increpatōe ꝯfundit. sed leui ⁊ tacita cōuenit admonitōe: vt sic facilius corrigat penitentia quem nulla deformat abiectio.

Quo audito ceteri discipuli cōsternati manū a parabside detrahebāt. ⁊ solus impudentia qua dn̄m traditur⁹ erat manum cū eo mittit in parabside. vt sic effrenata audacia bonā ꝯscientiā mentiret̄. Qd̄ videns dn̄s aperti⁹ arguit illū licet eius nomen nō exprimat: dicēs. Qui intingit manū mecū in parapside hic me tradet. filius quidē homīs vadit. s. ad passionez ⁊ mortē sicut scriptū est ꝑ ꝓphetas. Verūtamen ve homī illi per quē tradet̄. bonum erat ei si natus non fuisset ille. Sed qꝛ nec duz illū reuocare potuit subintulit nō precipiēdo: sed p̄dicendo. Qd̄ facis fac citius. Ecce q̄nta fuit auaricie cecitas. q̄nta cordis duricia ꝙ nec familiaritate cōuiuij. nec hūilitate obsequij. nec suauitate eloquij. nec cōminatōe supplicij a cōcepta malicia potuit reuocari. Sic nimiꝝ pleriq̄ post adeptā cōuersionē ⁊ penitentiaz. post degustatā diuinā misericordiā ⁊ gratiam. deniq̄ post frequētatuz internū diuine suauitatis amplexū quo solet humanam mentē ablactare. ⁊ ī solitudinē. i. abstractionē mūdani tumult⁹ educere: miserabilius in pristinā tepiditatez recidiuāt ad omnia spūalia languidi ⁊ ad sensibilia male desideriosi. qui tandē ad tantā cordis duriciē perueniūt ꝙ nullis informationib⁹ reuocari possunt. qꝛ ꝓpter eoꝝ ingratitudinē post repulsam diuinā grām iuxta verbū dn̄i sathanas ingrediēs assumit septem spūs nequiores se. quibus ait dn̄s. Vtinam calidus esses aut frigid⁹. vt ptz alibi cum expositōe Gregorij. Exijt ergo statim Judas. quia diabolus illū cum domīo ꝑmanere nō sinebat. Quo. s. egresso dixit Jesus vndecim discipulis. Filioli mei adhuc modicū tempus vobiscū sum q̄retis me et sic̄ dixi iudeis quo ego vado

vos non potestis venire modo. sequimini autem postea. Et alia multa que Johannes dulcifluo stilo ꝓsequitur. ¶ Et egressus ꝑm consuetudinē in montē oliueti: ait octo discipulis. Sedete hic. Et assumpto Petro ⁊ duobus filijs zebedei: scz Jacobo ⁊ Johāne. quibus in transfiguratione gloriam sue maiestatis ꝓstenderat vt eis etiam tristiciā sue dolorosissime passionis reuelaret. Cepit cōtristari et mestus esse. ⁊ ait illis. ¶ Tristis est aīa mea vsq; ad mortē. i. tristicia de recordatiōe future penalitatis penā mihi mortis ingerit. Sustinete hic ⁊ vigilate mecum. Et progressus pusillū auulsus est ab eis quātum iactus est lapidis. Et ꝓcidit deus ⁊ homo etiam in faciē suam orans et dicens. Pater mi si possibile est trāseat a me calix iste Statimq; voluntatē suam diuine volūtati subijciens: adiunxit. Non sicut ego volo: sed sicut tu. quasi diceret. O pater sancte tibi placuit me mittere in mundū vt ꝑ iniuria nobis facta satisfacerem. et statim cum volebas dixi. Ecce venio. in capite libri scriptū est de me vt facerez voluntatē tuam deus me⁹: volui. ⁊ legem tuā in meo cordis mei. paup fui. ⁊ in laboribꝰ a iuuentute. fame ⁊ siti. in frigore ⁊ nuditate. fecī pater qđ mandasti. paratꝰ sum ⁊ ea que restant adimplere. Verūtamen amaritudinem hanc tam magnā: tam amarā q̄ mihi parata ē ab aduersarijs meis si fieri potest a me tolle. Et hanc oratōez in tribꝰ locis abinuicez per iactū lapidis distantibꝰ christus effudit: sicut prius ī tribus locis temptatus fuerat. Et vt fertur adhuc in ipsis locis ecclesiaꝝ vestigia reperiuntur que ibidez facte fuerant. In duabus etiā primis oratiōibus vt pie credendū vberrime flebat: licet ab euāgelistis non exprimitur. Dñ raro ꝑ peccatoribꝰ orasse creditur: nisi cum abūdantia lachrymaꝝ eoꝝ miserias amplissimo quodā miseratꝰ affectu. Abijrcq; secūdo ac tercio sermonē eundem repetēs: vt nobis oratōis frequētiā cōmendaret. ¶ Et factus in agonia: scilicet carnis ⁊ spiritus. Naz in eo fuit mirabilis ꝯflictus sensualitatis ⁊ rationis. qz sensualitas naturaliter mortez abhorrēs recusabat. ratio vo deliberatiua diuīe voluntati se per omnia cōformare volebat. et sic mortē pro hūana salute zelabat. Et qz virtute diuina quelibet pars permitteba tur agere ⁊ pati qđ sibi proprium erat. Et hoc innuit Jesus ad discipulos: dicens. ¶ Spiritus quidē ꝓmptus est. caro autē infirma. Vnde cum plixi⁹ orasset suū sensitiuū tanto timore ⁊ horrore ꝯcussuz est: q; angelus sibi dicat̄ apparuisse cōfortās eum. Dum enim attenderet tam inestimabile tormentū innuere sibi: timor adeo cōcussit suū sensitiuū q; humor sanguine⁹ fuerat totaliter ad īteriora reduct⁹ sup; quē timorē reiciendū amor inestimabilis quasi malle⁹ mire īmensitatis repcussit. ⁊ ip̄m expellendo poros omnes corporis Jesu. ⁊ venas resoluisse videt̄. vt sic de toto corpore fluerēt gutte sanguinis decurrētis ī terram. Sicut enim ꝑm phisicos intrinseca causa sudoris est calor naturalis vaporem humidū dissoluēs. sic etiā causa sudoris hui⁹ supnaturalis esse potuit ardor excessiui amoris de cordis christi redūdās in totū corpus suum qui dissoluebat illud humidū vaporosuz ⁊ sanguinē. Hic ergo ꝓsiderandum est quāta fuerit amaritudo passionis eius: cū illius sola memoria tantum naturam delicataz īmutauit q; ꝑ angustia sanguinem sudare coegit. ⁊ sic sanguinolētis lachrymis non solū oculi: sz et omnia sacratissima membra sua defluerēt piaculū tam dire expiatōis. Hāc aūt agoniam tam horribilem ꝑsertim ex q̄ncq; causis cōcurrentibus passus est: in quibus fidelis christi sese iugiter excitare studeat. ¶ Primo ex imaginatōe crudelissime mortis. Dix enim credibile foret alicui viuenti q̄les angustias tūc natura delicata mortem horrendo ꝓsensit cū taz crudelia supplicia sibi breuiter īminere ꝓsciuit. in cui⁹ argumentū dixit. Tristis est aīa mea vsq; ad mortem. ¶ Secūdo pro damnatōe sui ꝓditoris ⁊ alioꝝ innumerabiliū quos prescinit sese facturos ingratos et indignos tam ꝑciose ⁊ laboriose redemptiōis. quia sese ꝓuidebat cōptū ad maximam redimen-

doꝝ partē inuanū laboraturū: ⁊ tam ama
ram mortē susceptuꝝ. Presertim tñ ꝓ dā
nabili iudeoꝝ obstinatōe ⁊ nimia multoꝝ
ingratitudine. Unde ſm Hubertinū. Re
collegit in se cuncta crimīa. taꝫ perpetra
ta q̄ꝫ perpetrāda: velut expiatur⁹ ea q̄tū
ad sufficientiā. licet non q̄tum ad efficien
tiam. Et hec fuerūt doloris illi⁹ ⁊ agonie
maxima causa. Quia cū viator ⁊ cōꝓhen
sor esset: oīa illa clarius ⁊ magis distincte
cernebat q̄ꝫ aliqua mens hūana peccatuꝫ
aliqd̄ singulare videre posset. Ceteꝝ vnū
quodq̄ꝫ singulare peccatuꝫ mortale respe
ctuꝫ anime dulcissimi Jesu fuit quasi fur
ca ferrea quinq̄ꝫ dentib⁹ armata: quīq̄ꝫ fe
rales apturas vno ictu ꝑfodiens. In cu
ius etiaꝫ indiciū in corpe quinq̄ꝫ vulnera
retinere voluit. ostendēs ꝙ mortalr pec
cans euꝫ spūaliter denuo crucifigit. iuxta
illud apli. Iteꝝ crucifigētes sibimetipis
.i. quātum in eis est filiū dei ostētatui ha
bentes. ¶ Primū ergo vuln⁹ est eo ꝙ pec
catū est diuine vindicte ꝓuocatiuū. Et qꝛ
christ⁹ pacꝭ mediator erat. ipse em̄ est pax
nostra que fecit vtraq̄ꝫ vnū. ideo quātum
dilexit pacē inter creatorē ⁊ creaturā: tā
tum doluit inimiciciā ⁊ irā diuinā ex pec
cato causatā. Hinc etiā tam efficaciter la
chrymosis p̄cibus p̄rem exorauit ꝓ cruci
figentib⁹. Et ideo nascēte christo cecine
runt angeli: Et in terra pax hominib⁹ bo
ne volūtatis. ¶ Secunduꝫ vuln⁹ est ex eo
ꝙ peccatū est ip̄i⁹ dei maxime iniuriatiuū
qꝛ cōtemnit diuinū mandatū. vilipendit
diuinā maiestatē. ⁊ lacescit p̄ostensaꝫ cha
ritatē. Et qꝛ Jesus filius dei est. ideo q̄n
tum amat diuinitatis gloriā: tantū dolet
peccati dedecus ⁊ iniuriā. Unde Bern̄.
in ꝑsona christi dicit in quodaꝫ sermone.
Nonne satis ꝓpter te vulnerat⁹ sum? nun
quid satis ꝓ iniquitate tua sum afflictus?
Cur addis afflictōeꝫ afflicto? magis aggr̄
uāt me vulnera tui peccati q̄ꝫ vulnera cor
poris mei. ¶ Terciū vuln⁹ est ex eo ꝙ pec
catū est intra aīe imaginē inflictiuū dete
stande macule. Et qꝛ sponsus erat aīaꝝ fi
delissim⁹: vt de illo diceret Chriso. sup̄ il
lud. Sic deus dilexit mūdū. ꝙ nemo ama
toꝝ carnaliū etiā si sit supra modū insani
ens: ita exardescere potest in amorē dile
cte sue quēadmodū deus effundit̄ in amo
rem animaꝝ. Ideo q̄ntum diligebat ani
me decorē: tantū dolebat macule turpitu
dinem. ¶ Quartū vulnus est ex eo ꝙ pec
catū est toti⁹ regni gratie ⁊ glorie destru
ctiuū in agente. Et qꝛ christ⁹ restaurator
erat eoꝝ q̄tum diligebat totū regnū gra
tie ⁊ glorie: tantū dolebat de eius destru
ctione ⁊ grauitate perpetrate offense. Et
ideo dicit Bern̄. in ꝑsona christi. O hō vi
de quid ꝓ te patior. non est dolor sic̄ quo
crucior. ad te clamo qui ꝓ te morior. vide
penas quib⁹ afficior. vide clauos quib⁹ cō
fodior. ⁊ cū sit dolor tant⁹ exterior: tñ in
terius planct⁹ grauior cuꝫ te tam ingratū
expior. Quid em̄ tam ingratū sicut illud ī
se destruere qd̄ christus in se tam laborio
se studuit reformare. ¶ Quintū vuln⁹ est
ex eo ꝙ peccatuꝫ est eterne pene obligati
uum. Et qꝛ christ⁹ omniū hominū redem
ptor erat q̄tum ad sufficientiā. ideo q̄ntū
creature rationalis quietē in auctore suo
diligebat: tantū de eius a deo separatiōe et
eterna dānatōe dolebat. ita ꝙ ꝓpter hec
p̄dicta si christ⁹ tot mēbra habuisset quot
sunt stelle in celo: ⁊ quodlibet mēbꝝ corp⁹
habuisset: oīa illa corpa ad crucis lignum
dedisset anteq̄ꝫ vnā aīam damnādā reli
quisset: vt dicit Bern̄. Ex quibus om̄ib⁹
o fidelis anima recolligēdo reuolue quali
ter pius Jesus oīa peccata tua facta ⁊ fa
cienda velut ī fasciculū amarissime mirre
recollecta suo tūc dolore p̄ueniente angu
stia supportauit. ita ꝙ p̄ inexplicabili pres
sura illoꝝ sanguinē desudaret: vt facilio
ra nūc inueniant̄ ad indulgendū: ⁊ melio
ra ad medendū. ¶ Tercio fuit angustiat⁹
in agonia recolligēdo in se cuncta tormē
ta martyꝝ vniuersoꝝ. ⁊ iniurias omnium
electoꝝ: quos vtiq̄ꝫ dilexit sicut animā su
am. vtpote pro quibus eandem largiflua
pietate ponere dignatus est. Et in omni
bus qui patiētur vsq̄ꝫ in finem mūdi tunc
pariter patiebat̄. ⁊ quod post resurrectio
nem non potuit ꝓ tunc adimplere voluit.
In cuius argumentuꝫ ait ad discipulos:

81

Qui vos spernit me spernit. Et ad Saulum ꝑsequentē quo nihil aptiꝰ. Saule saule quid me ꝑsequeris? ego sum Jesus nazarenꝰ quem tu ꝑsequeris. ¶ Quarto fuit angustiatꝰ a maternoꝝ visceꝝ cōcussione: ⁊ dolore pre nimia ꝯpassione. quā familiariter alloquēs Ansel. ait. Vere tuā aīam ꝑtransiuit gladiꝰ doloris qui tibi amarior extitit oīmibus doloribus. cuiꝰ vis corporee passionis. Quicq̄d enim crudelitatis inflictū fuerit corporibꝰ martyruz leuiꝰ ac potius nihil in comꝑatōe ipsiꝰ ⁊ tue passionis que sua īmensitate trāsfixit penetralia tui benignissimi cordis. Cuiꝰ nunc memor dulcissimꝰ eius filius: tanta ꝯpassiōe fuit erga matrē ꝯgladiatꝰ ꝙ dicit ad eum Augꝰ. Cruciat te dolor tuus: sed non minus dolor matris. non est mirū si doles et cōdoles: si pateris ⁊ ꝯpateris bone fili in desolatōe matris. Et Bern̄. O bone Jesu magna patiris exterius: sed multo maiora interius in corde. cōpassione matris tecum per oīa participātis. vndiq̄ angustie sunt. vndiq̄ tormenta sentiri possunt narrari nō possunt. ¶ Quinto fuit angustiatꝰ ex sensualitatis derelictōe. Nam in eo sensualitas derelicta fuit ⁊ exposita totaliter passioni ⁊ redundātia gaudij interioris suspēdebat̄. ita ꝙ in nullo refrigerauit dolorē eiꝰ. que scilicz derelictio hic initiū sumpsit vt rōnaliter credi potest in egressu eius suꝑbn̄dicte termīanda. Vnde in fine clamauit ad p̄rem. Deus meꝰ deus meꝰ vt quid me dereliquisti? Et hec derelictio sue āgustie maxima causa fuit. Ex quibus oīmibus rationabil̄r ꝯcludi potest ꝙ Jesus christꝰ in illa agonia positus maiores pressiōes ⁊ cruciatꝰ suscepit q̄ꝫ btūs Laurētius in craticula stridētibꝰ flāmis superpositꝰ. licet ignis tormentū ceteras quasq̄ penalitates acerbitate p̄cellere videat̄. Ad cuiꝰ euidētiā q̄druplex distinguitur martyriū. ¶ Primū est quotidianuz: scz eoꝝ qui carnē suā crucifigūt cuz vitijs ⁊ ꝯcupiscētijs. in fame ⁊ siti. in frigore et nuditate. qui dicere possunt cuz p̄s. Quoniam ꝓpter te mortificamur tota die: estimati sumꝰ sicut oues occisiōis. Secundum est corꝑale martyriū. sicut sanctorū martyꝝ in quibꝰ dulcis pater abūdāti spiritus dulcedine penaꝝ acerbitatē adō tēperauit vt eoꝝ plurimi penaz pro refrigerio. maceratiōez ꝑ epulis. carbones ꝑ rosis ⁊ floribus indicibili suauitate debriati dulciꝰ amplexabant̄. Quā tn̄ dulcorantē influentiā sibijpsi pius aīaꝝ medicꝰ omnino denegauit. vt sic ī extrema positꝰ amaritudine nostroꝝ oīm amaritudīes efficaciter expiādo subleuaret. ¶ Terciū est cordiale martyriuz. quale scz exꝑta est beata Maria virgo mater dulcissimi Jesu. cuius aīam ꝑtrāsiuit gladiꝰ doloris bis acutus. ⁊ amarior vtiq̄ vniuersis doloribus corporee passiōis: vt dictū est. Naz ab eo tꝑe quo captū audiebat dulcissimū filiuz: vsq̄ ad eiusdē gaudiosaz resurrectōez q̄si continuā mortis penalitatē sustinebat vt pie credendū de tali matre ad talē filium. ¶ Quartū est martyriū cordiale ⁊ corꝑale simul mixtū. quale martyriū solus christus passus est. vt merito diceret in Tren̄. O vos oīmes qui trāsitis ꝑ viam attendite ⁊ videte si est dolor sic̄ dolor meꝰ. Considera nūc o aīa deuota Jesuz ab oratiōe surgentē. ⁊ vultū sanguinolētuz detergentem. vel in torrēte forte lauantē. ⁊ ex intimo cordis ꝯpatere. qꝛ nunq̄ꝫ visus est aliquis mortaliū ob horrorē mortis sudorez sudasse sanguineū. Porro christꝰ ꝑ discipulis tanq̄ꝫ mater pro filijs semꝑ sollicitꝰ post quālibet oratōez venit ad eos. ⁊ īuenit illos dormiētes pre tristicia: que scilicet torporē īducere solet: ⁊ ꝑ ꝯseq̄ns somnolentiā. Vnde tercio veniēs ꝯpassus est eis: dicens. ¶ Dormite iaz ⁊ requiescite Sz appropinq̄nte iaz traditore denuo suscitauit eos: dicēs. Surgite eamꝰ. Ecce q̄ me tradet ꝓpe est. Nam exiēs Judas vt ꝯceptā maliciā ꝑficeret: armatoꝝ turbaz accepit cū quibꝰ dato traditōis signo accelerabat ad Jesuz capiendū. Vide nūc o fidelis aīa xp̄i desideriū ad salutē nr̄az. qui totꝰ amore debriatꝰ ꝓditoris aduētū nō expectauit: sed discipulos ipse p̄cedēs inimicis occurrit: ⁊ vltro capiendū se ingerit. Nec quidē Jude p̄cedēti ⁊ ad Je

sum ꝓperanti amoris indiciũ osculi bene-
ficio denegauit: sed agnina quadã mãsue-
tudine dulcit̃ admonuit: dicẽs. ¶ Amice
ad quid venisti. vt a me taliter elect⁹ tra-
deres dilectũ. discipul⁹ magistꝝ. seru⁹ do-
minũ. O inq̃ amice. q̃si diceret. Quãuis
o Juda me tantũ offenderis in hac tradi
tione. parat⁹ tñ sum adhuc te ꝑ penitentiã
recipe in discipulũ ⁊ pristinam amiciciaꝫ.
Aug⁹. in vltimo ſmone ad fratres de here
Jmo. O Juda cupis tradere qui tibi mul-
ta peccata pepcit. Nũquid a morte te se-
pe liberauit? nũquid tui amore p̃rem tuuꝫ
a lepra sanauit. ⁊ matrẽ cũ q̃ cõcubueras
a ꝑalisi etiã liberauit? nũquid discipulum
suũ te ꝯstituit? nunquid te bursariũ fecit?
nũquid te furari sepe inuenit et semꝑ tibi
pepcit. nũquid te post Petꝝ vt plurimuꝫ
honorauit? nũquid te christus q̃si iuxta se
semꝑ habere voluit? nũquid ad pacẽ post
q̃ te ꝓditorẽ cognouit sepe reuocauit? nũ
quid tibi sacꝝ corp⁹ suũ donauit? nunquid
ante te se genuflexit? nũquid pedes lauit?
nũquid te osculat⁹ ẽ? Cur ergo ꝓdere vis
magistꝝ a quo tot bona suscepisti. Hec il-
le. Moraliter aũt Judas est iste mũdus.
qui qñ diuitias offert ⁊ ꝓsperitates falla
citer arridẽdo salutat. Quãdo ꝟo nos ꝓ
uehit ad honores et dignitates nequiter
amplexat̃. Quãdo deniq̃ delicias ⁊ sola
cia carnis nobis ãministrat turpiter oscu
latur. O q̃ multi. qꝛ stulti: quoꝝ infinitus
est numerus ab illo requirũt arrideri: am
plexari: ⁊ osculari. Sed ve ve ve habitãti
bus in terra. De inq̃ cupidis elatis ⁊ de
liciosis. qꝛ licet amicũ se sil̃at: ⁊ deceptor
⁊ traditor accedit. allicit blande: sꝫ latet
anguis in herba. mors in olla: fraus in fi-
ne. Circũuenit vt d̃cipiat. attrahit vt tra
dat animas eorum rugientibus prepara-
tis ad escam. ¶ Ceteꝝ accedũt impietatꝫ
ministri quos dñs ad terrendũ ⁊ cõuertẽ
dum leui verbo ꝓstrauit. ⁊ ad reuocanduꝫ
a malicia facto pietatis curauit: ſuo põti
ficis mutilatã sanans auriculã. vt sic be-
nefaceret ꝑsequẽtibus. ⁊ exemplũ relinq̃-
ret posteris. De quo dicit Beda. Nunq̃
pietatis sue obliuiscit̃ dñs. quia etiaꝫ ho-
stes suos vulnerari nõ patitur. Illi iusto
mortem inferũt. iste ꝑsequẽtiũ vulnera sa
nat. Unde ⁊ Petro se vindicare volenti
gladiũ in vaginã recõdere iussit. vt sic pa
tiẽtiã ⁊ nõ vindictã exhiberet. ne dei ser-
uus vnq̃ armis: sed tm̃ lachrymis pugna
re p̃sumeret. sicut dñs alibi docuit: dicẽs
Ego aũt dico non resistere malo. Hinc di
cit Ambrosi. Arma mea sunt lachryme et
oratões. aliter non possum nec debeo resi
stere. Hec igitur christus Jude p̃ostẽdit
⁊ ministris. vt sic flecterentur vel terrore
ꝓsternationis: aut allocutõe dilectionis.
vel exhibitiõe pietatis: aut ostensione ma
iestatis. Sed maledictus eoꝝ furor. quia
pertinax quo tanq̃ leones ferocissimi ru-
gientes in agnũ mansuetissimũ irruerunt
⁊ illũ crudeliter ꝑcutientes ligatis in dor
so manibus ad instar latronis cõtumelio-
sissime ꝯtraxerũt. ac sine misericordia tra
ctantes per portas aureas duxerunt: per
quas scilicꝫ in die palmaꝝ super asinaꝫ se
dens gloriosus ĩtrauerat. Que postea ꝓ-
pter eius reuerentiã clause sunt. Et sic in-
trauerunt ad Annaꝫ primum. Considera
nunc qualiter filij tenebrarum ad eius ad
uentum: occurrũt capita mouentes et in-
sultantes. Sequitur. ¶ Petr⁹ a longe tan
dem introducit̃. ad lumen quoq̃ agnosci-
tur. ⁊ ab ancilla protin⁹ interrogatur. Ne
gat ille primo simpliciter. Secundo cum
iuramento. Tercio cum execratõne et sui-
ipsius anathematizatõne. Hic considera
ſm Ambro. vbi Petr⁹ xp̃m negat. non in
mõte. nõ in tẽplo. nõ in sua domo: sꝫ ĩ pre-
torio iudeoꝝ ĩ domo p̃ncipis sacerdotuꝫ.
ibi negat vbi xp̃us ligat⁹ ẽ vbi veritas nõ
est. Tantũ malũ ⁊ ꝑiculosuꝫ ẽ ꝯsortio p̃uo
ꝯmisceri ⁊ seculariũ societatib⁹ implicari.
Vbi notãdũ ſm Hiero. q̃ p̃toriũ ẽ circui
tus secularꝫ vl̃ etiã societas mũdana cui⁹
freq̃ntia ſuis xp̃i dinoscit̃ eẽ mortifera ⁊ ꝑ
niciosa. Ancilla p̃ma. s. ostiaria p̃ñs ẽ mũ
dus q̃ nascẽtes ꝑuulos ĩtroducit recipit ⁊
nutrit. educitq̃ moriẽtes velut ostiũ api-
ens vite mortisq̃ claudẽs. Quos si vide-
rit a cõuersiõe mũdana q̃nq̃ declinare pe
nitẽtie semitas arripe ꝓtinus subsannãs.

clamare non cessat. Nũquid ⁊ tu es ex discipulis hominis istius. qui scz tã vita q̃ cõuersatiõe nobis cõuinceris esse dissimilis. Sicq̃ multis modis abomĩatõnes egyptioꝝ ĩmolare cupientes irrisionibus suis reuocare laborat. quia ꝓchdolor inter christianos christiane viuere iaz dedecus esse reputat̃. Heu vsq̃hodie tales feruentes insultatões a ceptis operib⁹ penitentie ⁊ emendatõis miserabiliter recidiuant. ⁊ cõfusione ducti humilẽ Jesuz per viam hũilitatis sequi refutant. Quib⁹ merito respõdebat in futuro. Qui me erubuerit humilẽ coram hominibus: hunc ⁊ ego similiter erubescã sublimis coram patre. Hinc etiam quidã licet christũ in religione vel in mundana abstractõe sequi videantur: detestabili tamen curiositate pleni sunt: ne mundanã insultatiõem patiãtur. ĩmo plerũq̃ mundanã per hec cõplacentiam venant̃ nõnulli in hac christũ minime deserentes: nec mundo placere desiderãt nec displicere curant. cuz humili Jesu eligẽtes abiecti esse ĩ domo dei sui. Sz hos videns alia ancilla focaria .i. caro misera nutriens ⁊ componẽs ignem cõcupiscẽtie que talibus incõsueta ꝯfestim recalcitrat ⁊ reclamat: dicens. Vere ⁊ hic cuz Jesu nazareno erat. qui scilicet carnez docuit domare ieiunijs macerare. vigilijs insistere. flagellis subijcere. ⁊ laboribus onerare. Ve ve q̃multi stupentes ad hãc vocem a Jesu retrorsuz abeũt: dicẽtes. Durus est hic sermo: quis poterit euz sustinere. Sicq̃ quem verbis ꝯfitent̃: sed in apostolũ factis negant. vt verificet̃ illud verbum dominicũ. Multi sunt vocati: pauci ꝟo electi. Sed ideo tam multi sub specie religionis vel mundane elongatõis christum imitari vident̃: qui tamẽ detestabili desidia ⁊ carnali prudentia longius oberrare ꝑmittũtur. Sed nũquid ⁊ tu vis abire christi discipule fidelis. Domĩe inquit quo ibim⁹ verba vite eterne habes. Felix ꝓinde qui perseuerãtie brauiuz expectare deliberas. Et si quãdo ad vocem impetẽtis ancille. i. carnis tue christũ pro te passum negasti procaciter actu vel voluntate rememorans eius passionem: egredere cuz Petro foras vt teip̃m amarissime defleas. si forte te respiciat qui Petꝝ lachrymantem respexit. Alioquin si ad ignem cõcupiscentie mundialis iaz incalescens. nõ fugiendo: sed resistendo te victoriam obtinere confidas. Aderũt ⁊ impietatis ministri tanq̃ rugientes ad escam p̃parati: qui statim improperabũt ⁊ dicẽt. Vere ⁊ tu ex illis es. Nam ⁊ loquela tua ⁊ opera manifestum te faciunt. Qui sunt hi ministri? Hieronimũ audi dicentem. ꝙ atrium sacerdotis circuitus secularis est. ministri demonia. ignis desideriuz carnale. cuz quibus qui manet peccata deflere nõ potest. Qui profecto ministri multipharie: multisq̃ modis laqueum deceptionis inijcient. Vnde Psal. dicit. ꝙ absconderunt laqueos: ⁊ dixerũt quis videbit eos Sed ad cepta redeamus. Ecce nunc quomodo dolor intern⁹ dulcissimi Jesu semper augebatur. quia plus dolebat de Petri negatione q̃ de propria iniuriatõe. Et ideo quasi ceteris oblitis pro tunc Petri negantis saluti dumtaxat intendere videbatur. Sequitur enim. Et cõuersus dominus respexit Petrum. non oculis corporis. quia Petrus erat foras in atrio ⁊ deorsuz. sed oculis diuine miseratiõis quibus cordi illius efficaciter imprimebat negationis detestabilem ingratitudinez: ac si oculo cõminanti sibi diceret. O Petre qui me ceteris plus amasti: ⁊ cõmori spospondisti: vbi sunt amoris ⁊ fidelitatis indicia? quomodo cõtritus ad primariũ intuitum passionis mee requesit⁹ leuiter ancillule voce iuras nunq̃ me nouisse. Vbi sunt iam insignia plurima tam amoris q̃ honoris tã familiariter ostensa: tamq̃ singularit̃ exhibita ꝙ ad gloriã te mee transfigurationis admiserim. sup̃ vndas maris ambulare fecerim. claues regni celorũ tradiderim. principatum ecclesie promiserim. super demonia potestatem tribuerim. curandiq̃ labores vniuersos virtutem dederim. ꝙ meip̃m pro tua salute iaz ĩmolandũ p̃dixerim ꝙ pedes tuos tã hũiliter lauerim ac corpe meo sanguĩe q̃z taz

liberaliter pauerim q̄ te sacerdotem ad h̄ sacrificiū ꝯsecrandū ⁊ alijs tribuendū instituerim. O Petre quid vltra facere debui ⁊ non feci ad excitandū amorē: roborandūq̄ fidē: ⁊ vēdicandū reciprocā fidelitatē? An hec oīa merent̄ vt tam cito me nouisse iuramētis abnegares? Hec igit̄ ⁊ his similia ꝑ respectū xp̄i pariter occurrebāt in mēoria Petri. Qui recordat⁹ verbi qd̄ dixerat dn̄s. priusq̄ gall⁹ cātet bis ter me negabis. Et egressus foras: vt nō denuo negare cōpellat̄ fleuit amare. i. ex cordis amaritudine. Et ꝑ hoc īnuit q̄ fletus erat ex magna ꝯtritōe qui semꝑ amarus est. Fletus v̄o deuotōis suauissim⁹ est adeo q̄ ꝑ talē fletū aīe cibū reportat. p̄s. Fuerūt mihi lachryme mee panes die ac nocte. Fugit enim in locuz qui modo galli cant⁹ dicit̄. in quo postmodū in memoriaz eius amari flet⁹ et penitētie fuit edificata ecclesia sancti Petri. qui loc⁹ est inter mōtem syon ⁊ ciuitatē iherl̄m: Vide nūc ordinem ei⁹ penitētie salutaris. Primo gallus cātauit. secūdo dn̄s respexit. tercio foras exiēs Petr⁹ fugit. q̄rto amare fleuit. Tunc s̄m Grego. nobis gall⁹ cātat qn̄ predicator quisq̄ corda nostra ad ꝯpūctōez excitat. Sed cant⁹ galli nō sufficit: nisi domin⁹ peccatorez oculo pietatis respiciat. qd̄ tūc fit qn̄ verbū dei ī cordis oculo videre facit. Tunc em̄ exim⁹ cum omnē prauam societatē fugim⁹. Tūc autē flere incipimus qn̄ iam int⁹ scintilla ꝯsciētie redarguente de peccatis dolorē recipim⁹. Hoc nimirz ⁊ in nobisipsis in dies exꝑimur agitari q̄ ꝑpetrata culpa nos respicit saluatoris clemētia amaritudine replēs corda nostra reuocans ad memoriā mala perpetrata. Nec si diligēter aduertim⁹ vnq̄ desiet ille respect⁹: nisi ī his forte qui corda sua spōte ꝯ dn̄m indurauerūt. q̄ gl̄iant̄ cū male fecerint ⁊ exultat in rebus pessimis. de qualib⁹ dicit p̄s. Et non audiuit populus me⁹ vocē meā. ⁊ israhel nō intēdit mihi. Et diuisi eos s̄m desideria cordis eorū ⁊c̄. De ve miseris induratis. qz nihil terribilius q̄ sic a deo derelinqui. Quō nāq̄ sanari poterit de quo medicus iam desperat. Et ideo prohibet hec omnino p̄s. dicens. Hodie si vocē dn̄i audieritis nolite obdurare corda vestra. Quia causa finalis hui⁹ respectus est nostra cōuersio: salutisq̄ adeptio. quā in tantū desiderat iniuriatus Jesus q̄ obliuiscēs omnes iniurias pristinas. plus festinat s̄m Augusti. veniaz exhibere q̄ nos recipe. vt per hoc insinuet quātum nostrā salutez desideret ꝑ quib⁹ non insipiens mercator sanguinē ꝓprium tradere festinat. Ceterz ad augmētum doloris dulcissimi Jesu discipuli fugientes: vt dicit Bern̄. currebant ad matrem eius dulcissimā in iherusalez captionem filij denūciantes. Quo nimirū audito gladius doloris pertransijt aīaz mr̄is adeo q̄ destituta viribus vniuersis inter brachia sanctaz mulierz deducta vix subsisteret pedibus suis. Veniens igit̄ ad domuz pontificis introire voluit: sed ꝑmissa non fuit. Pre foribus ergo ꝑseuerans cōtumelias ⁊ illusiones impietatis ministri per tumultum auribus eius instillabant: quas dilecto filio tā crudeliter inferebāt. nec latebat Jesum pre foribus astare matrem indicibili dolore gladiataz. sicq̄ dolor illius fuerat triplicatus. in opprobrio sui. in negatiōe Petri. ⁊ in anxietate doloris materni. Vnde vere dicere poterat Augustie mihi sunt vndiq̄. ¶ Mane autem facto ducit̄ ad pretoriū Pilati: scd̄m Bern̄. manibus strictissime post terguz ligatis. et cathena in collo eius posita que postea peregrinis in iherusalem ostendebatur. Qui nimiruz ex magna deuotione in ea colla sua submittebant. Vnde nouies dulcis Jesus cum maxima crudelitate ductus inuenitur in sua passione. quas hodie fideles representant qui propter eius honorem nouez ecclesias visitant. Ministri autem dicentes illi multa conuicia irrigabant subsannādo: trahendo: impellēdo: trudendo: luto ⁊ lapidibus impetēdo. Vnde cum magna festinatiōe circumducentes illū nudis incedentez pedib⁹. adeo pedes illos sanctissimos pacē euāgelizātes ī vijs diuersimis ⁊ petrosis ꝯfregerūt q̄ eius vestigia benedicta sanguinolenta

redderent̃. qꝛ crudelit̃ impellebãt illũ de vna parte vie in aliam. quoꝝ pedes veloces erant ad effundendũ sanguinẽ. Sꝫ ad q̃d hec christꝰ sustinuit? nisi vt vulnera pedum nostroꝝ male errantiũ suarũ ductionũ dolorosis curaret vestigijs. Currebat inq̃ꝫ per spinas ⁊ tribulos ouem requirẽs perditaꝫ per vicos ⁊ plateas. Sed quid? Inuenerũt eum vigiles ciuitatis: ꝑcusserunt eũ ⁊ vulnerauerũt eum valide. tuleruntq̃ palliũ eius. Quos cũ moriens pertrãsisset ouez ꝑditam letus inuenit. quaꝫ reinuentã p̃ri cuꝫ gaudio p̃sentauit. Mater eiꝰ dolorosissima vt omniũ particeps inueniret̃ in tanta pressura meroris ⁊ cõfusionis filiũ sequebat̃ quocũq̃ ierat a sororibus ⁊ alijs sanctis mulieribꝰ cum inestimabili fletu q̃si pre mortua ducta. Naꝫ vehemẽtia doloris reddebat impotentez ad ambulandũ. sꝫ vis amoris impellebat ad sequendũ. Nec retraxit eam pudor humanꝰ. non scandalũ crucis. non viaꝝ aspitas. nec corꝑis debilitas. Et quoniã intẽsissimꝰ amor semꝑ filij requirebat p̃ntiam. p̃sentia v̄o semꝑ augmẽtabat dolorẽ. ido factũ est vt cõtinue gladius doloris aĩaꝫ pertrãsiret fidelissime matris. qui plꝰ cruciabat cor eius in passiõe filij q̃ꝫ si in proprio corpore sustinuisset penam mortalis supplicij. Ingrediente igitur Jesu sic ligato ⁊ afflicto p̃toriuꝫ Pilati. Considera qualiter in eum inspiciebãt insultãtes ⁊ dicẽtes. O Jesu si tu es hic: quõ si propheta eras hec nõ ꝓuideras. Scribe v̄o cũ sacerdotibus ⁊ senioribꝰ accedẽtes accusabant eũ: dicentes. Hunc inuenimꝰ subuertentẽ gentez nostram. qd̃ falsum erat. quia docuerat de ꝯtrario: dicens. Nõ veni soluere legem: sed adimplere. ⁊ ꝓhibentem censuꝫ dare cesari. qd̃ similiter falsuꝫ erat. quia rñdit inquirentibꝰ. Reddite q̃ sunt cesaris cesari. et que sunt dei deo. Et dicentẽ se christũ regem esse: cũ tamẽ ecõtrario fugerat cum volebãt eum turbe regem cõstituere. Vide nunc q̃ꝫ detestabile vitiuꝫ est cõtra proximũ falsum dicere testimoniũ. Furti nãq̃ꝫ reus est in omnibus qui sibi per falsum testimoniuꝫ auferre conatur. siue temꝑalia sint. aut famam. aut amiciciaꝫ. aut etiam corꝑalem vitã. Unde plus in christũ peccauerũt qui falsis testimonijs eum morti conabant̃ adijcere q̃ꝫ Pilatus qui finalẽ in eum mortis sententiam humano timore compulsus est ferre. Hinc ait dñs ad euꝫ. ꝓpt̃ea q̃ tradidit me tibi maius peccatũ habet. Christus autẽ eorum malã voluntatẽ cernens obduratã in omnibus fere tacuit. nisi vbi rationabilis causa ad respõdendũ esse dictabat. ne scilicꝫ propter om̃imodaꝫ eius taciturnitatem ipsi postmodũ excusatiõis vel ignorantie velamen p̃tenderent: vtpote cum adiuratur a pontifice manifestare si est filius dei viui benedictꝰ. Et a Pilato si est rex iudeoꝝ. cui respondit. Regnuꝫ meum non est de hoc mundo. In ceteris autem tacuit coram Caypha: coram Herode: ⁊ corã Pilato. ita vt miraret̃ preses vehementer de eius patiẽtia sic tacendo. cum omnia que contra euꝫ dicebãtur vno verbo exsufflare potuisset. Et quod his om̃ibus maius est tacuit in om̃ibus penis taꝫ crudeliter illatis. vt nec voce: nec vnicam balantis ouicule cõtra ꝑsecutores in toto serie passionis amarissime reꝑies. nisi forsan vocem illã dixeris quã erectus in cruce dulciter intonuit: dicens. Pater dimitte illis quia nesciũt quid faciunt. Et huiꝰ quidẽ taciturnitatis quatuor cãe p̃nt assignari. Prima est quia propter falsitatem accusantiũ ⁊ iudicantis corruptuꝫ iudicium ex timore: fauore: ⁊ cupiditate ꝓlatum non erant digni veritatẽ agnoscere. In cuius signuꝫ Pilatus de veritate questionẽ fecit: sed solutõem non accepit qꝛ illã expectare noluit. Secũda qꝛ misericorditer suas rñsiones eis subtraxit q̃s exinde nõ emẽdandos: sed potiꝰ indurandos fore p̃sciuit. eo ꝙ obstinatã eoꝝ volũtatem in eius mortem firmatam agnouit. Tercia causa est ne forsitan ex eius respõsione dimitteretur ab Herode vel preside ⁊ sic crucis vtilitas differetur. Naꝫ sicut ad remouendam omnem occasionem iuste dãnatõis falsa illata testimõia aliq̃n rationabilr locutꝰ ẽ sic etiã oẽꝫ subticuit excu

satōem quē p̄bere poterat finalē eu aſiōis occaſionez. Juſte tamen cū omnia cōtra eum lata teſtimōia iudex falſa foze nō dubitauit. ⁊ inſtā in eo mortis cauſaz ſe non inuenire p̄clamabat. Quarta cauſa vt nobis relinq̄ret exēplū patiētie formāq̄ p̄fectōis: quos ſemp̄ eſſe p̄atos inuenire deſiderat ad omnē p̄fuſionē p eius amoze tolerandā. Signū eniz magni meriti p̄fecte q̄ formitatis chriſti foze dinoſcit. cuz p noīe ei⁹ mala p̄ſtim opp̄obriosa ⁊ ſcandaloſa falſe cuiq̄ irrogata nō ſoluz patiēter: ſed ⁊ gaudēter amplectunt cū aſſunt: votiuiſq̄ deſideriſs cū deſunt. ſic̄ innuit dñs in euāgelio: dicēs. Beati eſtis cū maledixerint vobis hoīes. ⁊ p̄ſecuti vos fuerint ⁊ dixerint omne malū aduerſus vos: mentiētes p̄pter me. gaudete ⁊ exultate: quoniaz merces veſtra multa eſt in celo. Hinc Dauid cū a Semey malediceret ⁊ iniuriis multis afficeret volētib⁹ illū interficere p̄hibuit ꝯcito: dicēs. Sinite eū maledicere ſi forte reſpiciat dñs ⁊ q̄uertat maledictōez ei⁹ in bñdictōez. Pilat⁹ ḡ crudelitati ⁊ furori ſeuientiuz iudeoz ſatiſfacere q̄rens: cogitabat ſecū dicēs. Iſti maledicti ꝓtra īnocentē hunc inuidia ſic inflāmati ſunt: q̄ eū ſi libeꝛ penit⁹ dimiſero: ſeuitiam illoz nullo modo placare potero. facīā igit illi penoſaz ⁊ opp̄obrioſaz aliquā iniuriā: vt ſic ſatiati penis de morte facilius deſiſtāt innocētis. ¶ Et apprehēdēs Jeſuz vt ꝓmunis tenet opinio: iuſſit eum ad colūnam ligatū flagellis cedi tādiu donec loc⁹ vbi pedes ei⁹ ſteterūt defluēte ſanguine repleret. Sz ad quid dulcis Jeſus tam crudeliter flagellari voluit: niſi vt ſic oēs peccatoꝛes q̄uerti volētes a perpetuis flagellis liberaret. De quib⁹ ſcriptuz eſt. Multa flagella peccatoꝛis. ſperantez autē in dño miſericordia circūdabit. Sic̄ eniz pia mater p̄ēm cernēs flagellantē filiuz tenere dilectū p̄ēſis occurrit brachiis: ⁊ ſe flagellis exponit vt filiū p̄tegat et eripiat: ſic ⁊ xp̄us. vt de illo verificet illō p̄pheticū. Diſciplina pacis nr̄e ſup̄ eum. De ve miſeris obcecatis. ſi xp̄us tā grauiter p̄ delictis alienis ſe flagellari p̄miſit. q̄dure putam⁹ impios. niſi ſe correxerint p̄o p̄p̄riis flagellādos. ¶ Deinde exuētes eum veſtimētis ſuis: induūt purpura vel veſtē rubeā coccineā clamidē turpē ⁊ veterē illi p̄ regib⁹ veſtibus circūdantes: vt ſic oīm⁹ deriſui pateat. plectētes coꝛonā ſpineā q̄ fuiſſe fert de iuncis marinis. q̄rū aculei ſunt adō duri ⁊ penetratiui q̄ lictoꝛum manib⁹ nō poterāt tractari: ſz lignis ⁊ lapidib⁹ eā taz validiſſime ſuo reuerendiſſimo capiti imp̄mebāt. q̄ fm̄ Hiero. caput illud diuinū denſitate ſpinarū aduſq̄ cereb⁹ p̄fixū fuit. Pro ſceptro xo regali dederūt arūdinē in manu ei⁹. p̄hoc ſignātes regnū eſſe vacuū qō ſibi dicebāt vſurpaſſe. Flectēteſq̄ genua dicebāt. Aue rex iudeoz. Omniaq̄ genera illuſiōis p̄ri⁹ exhibita renouabāt. Leua nūc oculos o ſpō ſa deuota ⁊ vide Jeſuz ſacerdotē magnū iuxta p̄pheticū varicinū ſoꝛdidis inductū veſtib⁹. Cōſpice caput illō diuinū ſpinis plenū. arundine p̄uſſum. ⁊ diuerſis affli ctiōib⁹ agitatū. Vide q̄ patiēter dep̄ſſo collo p̄e doloꝛe nimio ſuſcipit ictus ⁊ verbera. dicq̄ cuz beato Bernardo. Suauiſſimū mihi domīe Jeſu cernical: illa ſpinea coꝛona capitis tui. dulcis lect⁹ crucis tue lignū. Cuius enim vel ſaxeum pectus non emollit coꝛonari Jeſu doloꝛoſum ſpectaculuz. Vnde legitur de ſancta Elizabeth q̄ intrans ſemel eccleſiam coꝛonata decēter. vtpote filia reg⁹ aurea coꝛona. cū Jeſum aſpiceret ſpinis coꝛonatuz aīoq̄ volnerat auream coꝛonā capitis ſui: ⁊ ſpineā coꝛonam Jeſu chriſti: tanto doloꝛe pariter ⁊ cōpaſſiōe ſtatim eſtuare cepit q̄ exanimis effecta in terram cecidit. Et ex tūc cum illa coꝛona ſanctaz eccleſiam ingredi non p̄ſumpſit. Cum bis igitur regalib⁹ inſignīs dulcis Jeſus educitur: et ſeuienti turbe miſerabilis effectus oſtendit: vt ſic ad miſericordiam magis inclinaret. quia iam non erat clarus imperio: ſed plen⁹ opprobrio. Vnde dixit ad eos Pilat⁹. Ecce homo. miſerabilioꝛ omnibus hominibus ⁊ multis repletus miſeriſs. Vnde etiam Auguſ. Si regi inuideris iaz parcite. quia deiectum videris. feruet ignominia

frigescat inuidia. Quã christi pũctõez in eleuatõe sacramenti sacerdos rep̃sentat. qd̃ est illud dulcissimũ mẽoriale dñice passionis. q̃si diceret. Ecce hõ. reduc ad memoriaz q̃ ⁊ quãta passus sit ꝓ salute nr̃a. Et tu o sponsa xp̃i fidelis. ecce hõ qui summe diuinitatis est vmbraculũ ne tibi vilescat ei⁹ hũilitas: sed hũili deo deuote subijciaris. Ecce hõ qui ꝑfecti amoris vigorosuz est obiectũ. ne tibi displiceat ei⁹ difformitas: sed ad dilectõez reciprocã accẽdaris. Ecce hõ qui diuĩe sapĩe vez est repositoriũ. ne doctrinã illi⁹ despicias: sz illius sapĩa replearis. Ecce hõ qui virtutũ exemplar est ꝑfectissimũ. ne eius sequi vestigia p̃termittas. vt passiõis illius participiũ ꝯsequaris. Ecce hõ qui redemptõis p̃ciũ soluit copiosuz. ne gr̃as vnq̃ referre desistas: sz diuinis laudib⁹ sedule ꝓseq̃rz. Ecce hõ qui p̃sentis est vie fidele viaticũ ne vitijs p̃ssa qñq̃ deficias: sed eius suaui gustu reficiaris. Ecce hõ qui future glorie plenũ est solaciũ. ne finẽ aliũ opez ꝯstituas: sed dulcib⁹ eius amplexib⁹ innitarz. Hee sunt enim septẽ dies illumĩatõis mẽtalis in vita pñti. in quib⁹ o aĩa mea nunc ꝯuenit fideliter oꝑari ĩ aspectu dulcissimi Jesu sub velamine sanctissimi sacramẽti vt in diem octauũ requietõis eterne feliciter ꝑuenire mereamur eundẽ facie ad faciem sine fine visuri. ¶ Porro iudei videntes eũ tam crudeliter punitũ. turpiter vilificatũ. ac per hoc agnoscẽtes ꝙ Pilatus occasiõe tali volebat euz dimittere: tanq̃ inuidissimi nec opprobrio ꝯtenti: nec Pilati excusatõe placati. clamauerũt horribiliter ⁊ alios ad clamãdũ ĩcitabãt. Crucifige crucifige euz. q̃si dicerẽt. Hec pena ñ sufficit nobis: nisi morte turpissima moriatur. ita ꝙ tandẽ ĩualescebãt vaces eoruz. Eduxit Pilat⁹ foras Jesuz extra p̃toriuz. ⁊ sedit ꝓ tribunali ad iudicandũ. Et ait ad illos. Ecce rex vester. quasi diceret. Virũ certe ꝙ hoĩez tã abiectũ ac ad omnia ludibria ⁊ tormẽta paratuz dicitis sibi vsurpare velle nomen regni. Quez denuo videntes quasi furibundi clamabãt. Tolle tolle crucifige euz. q̃si dicerẽt. Non differas in eũ ferre sententiã mortis. quia grauis est nobis ad videndũ. nec cõmuni morte moriat̃: sed turpissimo mortis supplicio ꝯsumat̃. Nũc ergo o aĩa deuota clamores illos horribiles excipe q̃si sagittas cordi dulcissime Jesu matrisq̃ sue crudeliter infixas. et dilectum Jesum ex multitudine sagittaꝝ tanq̃ hericiuz spinis plenum cordi tuo rep̃senta. vt dicere valeas cũ ꝓpheta Hiere. Memoria memor ero: ⁊ tabescet in me anima mea. Ex his etiaz disce ꝯtumelias. illusiões. opprobria. mẽdacia. ac q̃cũq̃ similia tibi nequiter irrogata silẽtio trãsire. mansuetudine supportare. ac misericorditer ĩdulgere. ¶ Pilatus ergo dictauit sententiã sub his ꝟbis vt patz in euẽgelio Nicodemi. Gens tua ꝯprobauit te regẽ: ꝓpterea p̃cipio te xp̃m flagellari ſm principuz decreta. deinde in cruce alleuari. Ad cuius sentẽtie ꝓlatõem gladi⁹ Symeõis ꝑtrãsijt aĩam fidelissime mr̃is: adeo ꝙ fere nõ essz ei neq̃ vox: neq̃ sensus. Tu igit̃ o fidelis spõsa xp̃i eris: et tu insensibil̃ ob auditũ taz horribilis snĩe q̃ Jesus dei fili⁹ ꝓ te diro supplicio mortz adiudicat̃. sup te ꝟo recipias q̃si gladiuz ancipitẽ a sũmo capitis te per oẽs corꝑis venas penetrantẽ. et ab oĩ amore vitioso tue carnis te diuidẽtẽ. dolorib⁹q̃ sue mortis total̃r te ꝯiũgentem. p̃ſtim qꝛ snĩa tui eterni supplicij mutat̃ in crucifixiõem filij dei. ¶ Ceterꝝ hui⁹ tã iniuste dãnatõis triplex erat causa. Prima fuit auaricia q̃ dicit̃ ab apl̃o ſuit⁹ idoloꝝ. Hec eniz Jesum vẽdidit ꝑ Judã. ⁊ expetẽs eundẽ ad mortem emit ꝑ templi põtifices. Postq̃ enim emẽtes ⁊ vendẽtes de tẽplo eiecerat. mẽsas subuertit. nũmularioꝝ. postq̃ tot⁹ mũdus post illũ abiẽs ĩ tẽplo ferre munera ⁊ legalia sacrificia negligebat. postq̃ deniq̃ Lazari suscitatõez cũ iaz tot⁹ mũd⁹ illũ req̃rebat. ꝯsiliũ inierũt iniq̃ mortis: dicẽtes. Videtis qꝛ nihil ꝓficim⁹. ecce iam totus mund⁹ post euz abijt. Secũda ꝟo causa fuit letalis inuidia q̃ detestabilior erat prima: seuiens efficaci⁹ in mortem christi. Nec miꝝ. qꝛ ꝓprie auaricia pecuniã ⁊ ĩuidia sanguinẽ sitire dicit̃. Cũ em̃ eoꝝ vitia

publice arguebat. ⁊ eoꝝ errores cõfunde-
bat intantũ oderant cum ꝙ Barrabã ho
minem pestiferꝫ ⁊ latronem insignez elige
rent: ne christus a morte liberaretur. Ter
cia causa fuit in Pilato timor humanꝰ ex
funiculo triplici. Quia nisi illum cõdem-
naret: officium ab imperatore concessum
amittere timebat. Si hunc inquiũt dimit-
tis non es amicus cesaris. Indignatio-
nem quoqꝫ iudaici populi incurrere formi
O dabat. Ac tercio ꝓmissi precij defrauda-
ri nolebat. ¶ Tunc imponũt humeris eiꝰ
crucem grossam ⁊ ponderosam. nec pute-
mus hoc casu factum esse ꝙ Jesus preter
cõsuetudinem alioꝝ damnatorũ tanto la-
bore: dolore: ⁊ anxietate propriũ supplici
um ⁊ opprobrium baiulare cogitur. Crux
enim nunc quidez consecratõe sui preciosi
sanguinis benedicta. tũc ꝟo detestabilis
vniuersis ⁊ maledicta. (quia maledictus
qui pendet in ligno) nostroꝝ omniuz pec-
cata figurabat: q̃ om̃ia portantẽ onerãt:
⁊ infatigabilẽ laborare faciunt. Dñ Hie
re. vj. dicit ad peccatores. Vos mihi onꝰ
estis. ꝓijciã quoqꝫ vos dicit dñs. Et Ysa.
j. Facta sunt mihi molesta: laboraui susti-
nens. Et iterꝫ alibi. Laborare me fecistis
in iniquitatibꝰ vestris. Pro cuiꝰ repsenta
tione crux illi nimis grauis erat ad portã
dum: p̃sertim iam ex penis ⁊ fatigatiõibꝰ
debilitato: ita vt exhaustis viribus curuꝰ
incederet. ¶ Mestissima ꝟo mater eiꝰ dũ
pre ꝯfusione populi filiũ sequi nõ poterat
per viam ꝯpendij: cũ alijs mulieribꝰ diuer
tebat. Cũqꝫ venissz obuiã filio. ⁊ eũ vidis
set spinato capite. cruẽtata facie. depsso-
qꝫ corpe sub mole crucis tam ĩmisericordi
ter vltra vires agitari ad tã crudele ⁊ tur
pissimũ crucis suppliciũ. pre doloris incon
tinẽtia velut exanimis inter brachia muli
erũ sustentabat. Cui Jesus appropinq̃ns
benigne se inclinauit: dicens. Ach mater.
qꝛ pre fatigatõe corpis ⁊ inestimabili do-
lore ꝯpassiõis multũ loqui nõ poterat. q̃si
dicere vellet. Electa mater tibi gr̃as refe
ro ꝑ multimodis bñficijs mihi impẽsis. et
ꝓ labore multo quo me in summa paupta-
tis ⁊ vilitatis abiectõe nutriuisti. ⁊ nunc
inter has ꝯtumelias ⁊ opprobria me sequi
non vereris. Cernẽsqꝫ Jesus dulcissimã
matrem tam anxio dolore gladiari. pre ni
mia p̃ssura cordis ⁊ fatigatõe corpis pe-
ne deficiẽs pedibꝰ ⁊ cruribꝰ nutare ⁊ palpi
tare cepit. ita ꝙ nec vnuz passum ꝓcedere
poterat. O d̃ vidẽtes impij taz crudeliter
pugnis ⁊ fustibꝰ ip̃m vt ꝓcederet impete-
bãt donec om̃es lasserent̃ ꝑturbati ꝙ plꝰ
inferre nesciebãt. Vide nũc o aĩa mea du
os illos tanta dilectõe federatos inexp̃ssi
bili dolore gladiatos ibidez subsistere. O
flebile spectaculuz matris ⁊ filij. p̃ris ⁊ fi-
lie. sponsi ⁊ sponse. dñi ⁊ ancille. O dolor
et penalis acerbitas: si in innocẽtes seui-
stis impetu tãto. o quid impijs erit in futu
ro? Ministri ꝟo ad accelerandũ eiꝰ mor
tem angariauerũt quendã noĩe Symonẽ
vt tolleret crucez vsqꝫ ad caluarie locum.
Hic mihi occurrit natura fenicis: q̃ dicit̃
esse auis vnica in mũdo cõparem non ha-
bens. Hec enĩ renouare se volẽs ligna de
fert aromatica q̃ solis ardentioribꝰ radijs
exponẽs seip̃az supimponit. alisqꝫ suis ex
curiens fortissime ligna tandez accendit.
sicqꝫ se ꝯburens post triduũ renouata cõ-
surgit. Sic christꝰ hũanũ genus in se reno
uare desiderãs ligna crucꝫ aromatica de-
fert. in qua scz erãt palma cedrꝰ: cyp̃ssus:
⁊ oliua. solisqꝫ radijs ad lr̃az se exponens
in mõte caluarie tpe meridiano. ac seipsuz
amoris ardore calefaciẽs deo sacrificiuz
obtulit ĩmaculatuz et in cinerẽ se redegit.
Post triduuz ꝟo renouatꝰ in corpore glo
rioso resurrexit. ¶ Postq̃ ergo venerunt
in caluarie locum spoliauerũt euz vestimẽ
tis suis cuz maximo dolore. qꝛ vestis inte
rior in vulneribꝰ ex flagellatiõe susceptis
vna cuz sanguine cõgelata fuerat quã illi
cũ violentia crudeliter auferẽtes amaris-
simã corpis passionez ĩtulerũt. Nã q̃si de
nouo sac̃ vulnera rupta ⁊ apta sanguĩe de
fluebãt taz copiose q̃si denuo flagellatꝰ de
statua ducerẽt. Vide nunc quõ nunc filia
Saul Michol impia synagoga. s. sathãe: R
deridẽs deludit nuditatẽ Dauid nr̃i: q̃ se
d̃nudari ꝑmisit amore nr̃i: q̃si sit vnꝰ de vi
lissimis scurrꝫ vt nũqꝫ fidel̃ spõsa ꝟecũdiã

timeat in his que ad deum ptinent: sed vilitatis vicem humili deo rependat. Hinc Agnes virgo tenerrima ⁊ verecunda pro amore dilecti nō refugit ad lupanar duci tota nuda: vt sic nuda nuduꝫ sequeretur. ⁊ ad illius castissimū amplexū quenire mereretur. Porro deridētibus quid rñderit Dauid noster audiam⁹. Ludā inquit ⁊ vilior fiam plusq; factus sum. ⁊ ero humilis ī oculis meis. O Jesu dulcis amator animarū adhuc vilior fies. an nō sufficit omniū ludibriorꝫ numerositas que p̄cessit ad expiāda p̄uaricatorꝫ peccata. ad humiliāda superborꝫ colla. ad excitāda in deuotorum corda. O penitētie luctum ad amatoris affectū ⁊ ad gratitudinis effectū. Sufficeret inq; merito. sed interim ludā ⁊ vilior fiaꝫ: quousq; factus sum vermis ⁊ nō homo: opprobriū hominuꝫ ⁊ abiectio plebis. nouissimusq; totius hūane creature. vt sic fiat redemptio copiosa ⁊ amoris exhibitio admirāda. nec sit qui se abscōdat a calore eius. ¶ Videte fratres si fortementior cuꝫ impetit ab impijs ad mortez actu crudelissimo. distendētibus totū corpus ⁊ clauis affigentibus. ⁊ derisu despectissimo eisdez subsannātibus sub cruce. ⁊ capita sua mouētibus. In loco deinceps ignominioso. quia vbi malefactores puniebantur ⁊ publicū fuit patibulū cum cōsortio despectissimo. quia cū latronib⁹. ⁊ inter eos medius quasi principalis. ac īgenere mortis turpissimo: scilicet in crucis patibulo. In modo denicq; abiectissimo. qz totū nuduꝫ affixerūt. Ludaꝫ ergo ⁊ vilior fiam. O qualis est in cruce lud⁹ ⁊ q̄q; sobria voluptas. Dñe cū deuota p̄sona in q̄dam reuelatōe dño quesisset quid in oñibus que p̄ nobis ptulit maxime doluissꝫ. Respōdit q̄ quādo in cruce fuit extēsus Nimirū cum corpus illud sanctissimū taꝫ īmisericorditer extenderūt q̄ omnia membra eius benedicta dinumerabilia reddererentur. O feralis crudelitas quanta es in homīe deo: vbiq; diuinā impugnās pietatē. o stupor ⁊ pietatis abyssus. o charitatis incēdiū. o mira pietatis dignatio ⁊ inestimabilis dilectio charitatis. que nec tā eo moueꝝ discrimine. non penalitate. non opprobrioꝫ irrogatiōe: sed in inexp̄ssibili quodā desiderio nostre salutis īmobiliter perseuerat. Jnsurge nūc o aīa deuota et in amplexus iponi tui iam amore languētis. ⁊ in lectulo crucis decubātis: affectuis desideriꝫs irruere non desinas. Quoniam se reddit amabilē p̄ cunctis diebꝫ vite sue. ⁊ quātuꝫ pro me vilior: tanto mihi amabilior. Vide pinde quid potuit charitas in boīe deo: īmo in seipa. O amor omnia vincens quousq; seuies in teipm: quousq; p̄sequeris insontem. quousq; cunctis gratus suauis ⁊ amplectēdus in eum qui te genuit solus crudelis inueneris. Post hec igitur leuauerūt impij crucez cum clamore ⁊ insultatōe: dicentes. Sic decet talem regē super terrā exaltari. Et hoc in eodem loco vbi prius Abrahaꝫ filium suum Ysaac iussus est īmolare. put refert beat⁹ Hieronim⁹. Eleuatus igit̄ cum cruce christus ⁊ indicibilibus angustijs p̄ressus. taꝫ arte quoq; cōclusioni mancipat⁹ q̄ omnibus mēbris pena grauissima fatigatis solam linguā mouere posset. videt adhuc impioꝫ turbā in malis obstinataꝫ: cum cōuictijs verborūq; contumelijs se afficientez. necdū sanguinis sui siti satiatā. Respicit nihilomin⁹ deorsum matrē dilectā inexp̄ssibilibus angustijs gladiatā. Debinc paternā considerat pietatē quasi motā tantis crudelitatibus in dilecto filio taꝫ letaliter exhibitis. ⁊ actores tam īmensi piaculi celeri vindicta cōsumari parantē. Sinaq; Dathan et Abyron cōtra Moysen dūtarat murmurātibus dñs iratus: terram aperuit ⁊ eos viuos cum cōplicibus suis absorbuit. cur non potius moueꝝ super innumerabilib⁹ iniurijs illatis taꝫ dilecto filio cui celum ⁊ terra flebilibus indicijs compatiebant. Vide nūc quid interhec iniuriatus dñs facere deliberat. q̄ factus iniuriaꝫ omniū īmemor: dilecto patri p̄cibus ac lachrymis occurrens ne vindicta p̄cederet impetrauit. Quarū p̄cū ⁊ lachrymaꝫ efficaciā nec inimici subterfugere valentes compuncti sunt corde. ex vim tantam amoris diuini non ferentes

penituerũt ꝓcutiẽtesq; pectora sua reuer-
tebant: dolẽtes de xpi ꝓsecutiõe. O q̃ dul
cis in ozõne xpi ad crucifixoꝝ malleatõez
melodia resonabat. cui⁹ dulcissona resoñ
tia ꝙersi sunt ĩ eadẽ ciuitate tot milia. s.
in vna die tria millia. altera xo die quiq;
millia. Sz quid miꝝ cũ ꝓ crucifixoꝝ ib⁹ oza
uit tã affectuosissime: cũ ozõi lachrymas
iũxit ⁊ clamoze valido p̃ces obtulit. Nec
eĩ erat potissima xpi vidicta vt effuso san
guine crudeles lictoꝛes vterent̃ in salutẽ.
Respira nũc in spez venie o hõ q̃ntũcũq;
peccatoꝛ. si tñ ꝓ te patiẽtis dei tui seq̃ ve
stigia nõ abhoꝛres: q̃ in oĩbus p̃suris su
is nec semel os suũ aquit: vt aut q̃rele aut
excusatõis: aut maledictõis vel ꝑminati
onis ẽmonẽ aduersus canes illos maledi
ctos vel leuiter inferret: q̃n pot⁹ noue be
nedictõis verbũ q̃ a seculo nõ est auditus
sup eos effunderet: dicẽs. P̃r ig̃sce illis.
Et ĩ signũ q̃ vere eraudit⁹ erat latronẽ vs
q; ĩ finẽ blasphemantẽ: sz ĩ exalatõe spũs
venã ꝺep̃cantẽ in gr̃az suã recepit: dicẽs
Hodie mecũ eris ĩ ꝑadiso. Deĩde se cõ
uertit ad mr̃ez stantẽ sub cruce cũ discipu
lo quẽ diligebat. Stabat esñ mater ei⁹ nec
oculos auertebat a filio. Respexit ⁊ ipe fi
lius mr̃ez suã plen⁹ ꝓpassiõe. q; plen⁹ amo
re. O gemebundũ certamẽ oculoꝝ qõ tũc
vidisses ĩ oculis Jesu. in vno nãq; momẽ
to ei⁹ oculi bñdicti festinabãt ad mortẽ. ⁊
se retoꝛq̃bãt ad mr̃ez virt⁹ mortis eos iaz
claudebat ⁊ ad defectũ impellebat. ⁊ vis
amoꝛ ad aspectũ mr̃is eos apiebat. O q̃
ꝓfunde infix⁹ ⁊ radi⁹ hui⁹ visionis in coꝛde
tuo mater sancta: q̃ mũdi dñs xginis fili⁹
te moꝛiẽs intueri dignat⁹ est. Qui tandẽ
intulit: dicẽs. Mulier ecce fili⁹ tuus. q̃si
diceret. O mater dulcissima mollis ad flẽ
dus. pia ad ꝑdolendũ. tu scis q; ad ß veni
⁊ a te carnẽ assumpsi: vt ꝓ crucis supplicio
saluarẽ gen⁹ hũanũ. ⁊ tercia die resurge-
rem. tu scis q; reuertoꝛ ad p̃em. q̃ ego va
do nõ pores me mõ seq̃. seq̃ris aũt postea
Jhesus interim reputabit tibi fili⁹: q̃ cu
ram tui habebit. eritq; tibi solaciũ fidelis
simũ. Sciebat esñ Jesus dolorẽ ei⁹ hũanã
excedere virtutẽ. ⁊ clamoꝛez ei⁹ audiebat
non ꝓ vocẽ validã: sz suspiriis cordialib⁹
doloꝛosaz. ⁊ ideo tantũ ꝑdolebat illi q; di-
ceret ad eũ Aug⁹. Cruciat te doloꝛ tuus:
sz nõ min⁹ doloꝛ mr̃is. nõ est miꝝ si doles
⁊ ꝑdoles: si pateris ⁊ ꝓpateris bone fili in
desolatõe mr̃is. Nunq; enĩ tibi defuit ei⁹
solatiũ. lactat infantẽ. audit ⁊ sequit̃ ꝑdi
cantẽ. videt ⁊ comitat̃ patientẽ. ꝓtẽplat̃
opꝛobria. ĩtuet̃ vulnera. audit tua xba. L
Eleuare nũc o spõsa fidelis ⁊ respice dile
ctũ ĩ cruce nudũ pẽdentẽ. ꝓsidera ei⁹ amo-
reꝫ ĩ cruce ꝫ cũcta toꝛmẽta decertãtẽ. nã
sic nud⁹ pepẽdit ĩ cruce: sic nudo triũpha-
uit honoꝛe ꝑuat⁹ ab oĩ influxu dulcedinis
diuĩe. Et ãmiratõe illi⁹ stupens cũ discipu
lo ĩ hoꝛalogio sapie dilectũ alloq̃re: dicẽs
O eterna sapia p̃ris: q̃d obsecro sibi vult
tant⁹ amoꝛ q̃ tãta pati voluisti ⁊ tã amaꝛa: q̃re tibi ꝓpti⁹ non fuisti: leui⁹ nãq; sine
dubio facere licuisset. Cui rñdet xps Je-
sus sapia p̃ris. q; ꝓmo amoꝛ magnitudo
hec me facere nõ ꝓmisit. flãma nãq; cha-
ritatis in tãtũ ĩ me deferbuit q; ĩ nullo na-
ture possibili parcere voluit. nilq; ꝑdesce-
dere ꝓmisit. Null⁹ enĩ vnq; sitiẽs potũ vt
moꝛiat⁹ vitã cunctis moꝛtalib⁹ optatam
affectauit sic ego ex amoꝛe sitiui peccato-
res saluos facere ⁊ me eis amabilẽ exhibe
re. Secũdo vt ꝓ ß amoꝛe tuũ ad me tãto
efficaci⁹ excitarẽ cũ ictũ feruẽtis p̃is q; te
tam crudelẽ excepi ⁊ te illesuz abire ꝓmi-
si. Quõ tibi maioꝛẽ amoꝛez exhibere po-
tui. Hñ coꝛp⁹ meũ formosuz ĩnumerꝫ do-
loꝛibus ⁊ plagis q̃si quibusdã amoꝛis si-
guaculis tã mirabiliter ꝓsignatũ est q; nõ
ĩuenit̃ in eo spaciũ vni⁹ pũcti qõ nõ dolo-
re ⁊ amoꝛe singulari relucet. Tercio deni
q; vt ex ß in spẽ venie q̃ntũcũq; peccatoꝝ
respirares. memoꝛãs q; non coꝛruptibili
bus auro vel argẽto: sed sanguĩe meo p̃cio
so tãto laboꝛe te redemi q; nõ ĩmerito õ
tua salute gaudere debeã ⁊ esse facilis ad
veniã. Nam ex ß ad redẽptõez peccatoꝝ
querri volẽtiũ tãto desiderio rapioꝛ q; si
tot⁹ mũdus eẽt glob⁹ igne⁹. ⁊ in medio ei⁹
de stilla lini pugill⁹ vn⁹. hec ex sua natura-
li inclinatõe nõ tã cito flãmaꝝ incẽdia re
ciꝑet sic abyssus miserationũ meaꝝ peni-

tentē ⁊ ꝓuerti volentē. Et ℔ innuit in illo verbo qđ dixit. Sitio. q̄si diceret. licet tā ineꝑssibilia ꝓvobis redimēdis passus suꝫ sitio tñ si possibile foꝛet adhuc millib⁹ modis moꝛtis vobis inḡtis diuinū vēe salutis amoꝛē declarare. vt sic vel sarea coꝛda vēa ꝓuerterent. ⁊ ad reamandū foꝛtiē attraherent. q̄a sic ḡtuite vos dignos oī moꝛte ꝑ amoꝛē p̄uenio. Eya nunc insurge o fidelis xp̄i amica. ⁊ leua te suꝑ te ad ꝓtu itū dulciflui obiecti toti⁹ amoꝛis ⁊ gratie. Dic pinde cū spōsa in Cant. Sub vmbra illi⁹ quē desiderabā sedi. ⁊ fruct⁹ ei⁹ dulcꝫ gutturi meo. Sede inc̄ꝫ ab oī vicioso amore refrigerata tumultuoso laboꝛe expedita. distractiua curiositate et vacuata. nihil te scire p̄sumēs nisi xp̄m Jesuꝫ ⁊ hunc crucifixū. Sede denic̄ꝫ vt fructuose valeas ascēdere cū eadē: dicēs. Ascēdā in palmā ⁊ apꝓhēdā fruct⁹ ei⁹. Alioq̄n vanū ē vobis aī lucē surgere: surgite postc̄ꝫ sederitis q̄ māducatis panē doloꝛis. Hec enī est illa arboꝛ magna quā vidit rex Nabuchodonoſoꝛ Danielꝫ. iiij. cuius ꝓceritas celos attingit aditū regni aperiens. aspectus ei⁹ vsq̄ꝫ ad termīos terre ī miſericoꝛdia ⁊ miſatoīb⁹. folia ꝙ boꝛ illi⁹ pulcheꝛrima. fructusq̄ꝫ redēptoīs ei⁹ ⁊ bonoꝛ operuꝫ nimi⁹. qꝛ copiosa apud eū redemptio. ⁊ exēplar toti⁹ ꝑfectōis. ⁊ esca vniuersoꝝ in ea q̄ reficiunt. peccatoꝛes ad veniā. iusti ad gr̄aꝫ. purgādi ad penaꝝ refrigerationē. purgati ad eterne gl̄e introductōez. Hec est inc̄ꝫ esca quā in memoꝛia suoꝝ mirabiliū ⁊ amabiliū ꝑparauit. ⁊ dedit eā timētib⁹ se. ¶ Denic̄ꝫ videꝫ Jesus ꝙ oīa q̄ de eo ꝓphetizata fuerāt fideliter adimpleſ set: ait. Cōsummatuꝫ est. s. op⁹ qđ ei pr̄ ad ꝑficiendū ꝓmiſat. in eo ꝓmēdās ꝓseuerātie virtutē. a q̄ nec penarū acerbitas. nec discipuloꝝ infidelitas. nec Jude ꝓuersitas. nec iudicis falsitas. nec iudeoꝝ impietas. nec mīstroꝝ crudelitas. nec mr̄is doloꝛositas eū vel ī minimo reuocare poterat. ¶ Cū igit̄ vehemēs penaꝝ acerbitas acceleraret moꝛtē ⁊ diuisionē illi⁹ aī e sanctiſſime a suo virgineo coꝛpe. insensibiles creature mote pia ꝓpassiōe doloꝛi ei⁹ excelſ suo signis euidētib⁹ ꝓpati videbant. Sol enī retraxit lumē suū: q̄si moꝛtē illi⁹ verēs inſpicere. terra mota ē q̄si nō ferre volēs xp̄m pendētez. nec sustinere moꝛtē illi⁹ innocentē. ⁊ petre sciſſe sunt ī signū doloꝛiſ. oīdētes ꝙ coꝛda q̄ntūcunc̄ꝫ dura xp̄o moriēti merito ꝓpati deberēt. Dñ dic̄ Bōa uētura. O coꝛ lapideū ⁊ oī duricia duri⁹: si ad tāti ꝓmemoꝛatōez piaculi nec terroꝛe ꝓcuteris. nec ꝓpassiōe afficeris. nec cōpūctōe sciderīs. nec pietate molliris. O q̄d coꝛdis erat beatiſſime mr̄i cū sic inſensibilia ꝓpatiebant illi. Dñ pr̄e āgustia spirit⁹ clamebat ad pr̄ez: dicēs. ¶ Deus me⁹ deus me⁹ vt q̄d dereliq̄sti me. s. tot calamitatib⁹ exponēdo. Et post ℔ ꝙba cepit oculos deꝑmere: facie palleſcere. Qđ sentiēs recollecto spū clamauit iteꝝ: dicēs. Pat̄ in man⁹ tuas ꝓmēdo spīm meuꝫ. Et hec dicens expirauit īclinato capite. Expirans enī īclinauit caput suū q̄si versus pr̄ez insinuās ei inīū ctā sibi tā laboꝛioſaꝫ obediētiam iā esse ꝓpletā. Et eidē gr̄as agēs ꝙ ip̄m reuocaret ad paternū regnū: nos docens sīr gr̄as agere etiā in aduersis ī oīb⁹ tēptatoīb⁹ tribulatoīb⁹ ⁊ āgustiīs periculis. ⁊ ī agone moꝛtis aīam nr̄aꝫ ꝓmendare ī man⁹ dei pr̄is. Jnclinauit etiā inc̄ꝫ caput q̄si ꝙsus mr̄ez: velut illi vltimū aue tribuēs. Aue inc̄ꝫ doloꝛis ⁊ oīs desolationis. qđ nec ꝙbo poterat exꝑmere p̄ nimia ꝓpassiōe ⁊ ī estimabili doloꝛe. sed tātū illi capitis īclinatōem ꝓmēdās coꝛp⁹ suū taꝫ crudeliter laceratū. q̄si dicere vellet. ℟ecipe nūc dulciſſima depositū mihi ꝓcessuꝫ in viſcera iā coꝛdi tuo medullit⁹: qđ spiritu sancto ꝓceptū coꝛpalib⁹ educaſti ⁊ poꝛtaſti viſceribus. ℟espice inc̄ꝫ inexplicabili doloꝛe qđ gaudio dulcedinis ī effabil⁹ edidisti. Jnclinauit denic̄ꝫ caput ꝙsus bū anum genus. ⁊ q̄si iā pr̄e recōciliato nobis pacē ānūciādo salutat: ac oſculū poꝛrigēdo p̄cib⁹ nr̄is aures ad excludēdū inclinat Jllā nāc̄ꝫ moꝛiens in coꝛpe figurā reliq̄t quā recedēs voluit nobis arti⁹ astringere dulci⁹ imꝑmere: ⁊ affectuoſius ꝓmēdare. Nec enī sapīa pr̄is in oī sapīa sua gratioſioꝛem coꝛpis sui diſpositiōem q̄si totius

amoris obiectus fidelib⁹ relinq̃re potuit. vbi ⁊ extẽsa brachia cũctis q̃tũlibet pec catoribꝫ parant̃ ad ãplexũ. manꝰ eiꝰ extẽse ad dandũ. Ju cuiꝰ sinistra ꝓtuat̃ facultas donãdi venã. ⁊ ĩ dextera ꝓmptas tribuẽ di gr̃am. Et bee q̃dẽ cruci stricti⁹ affigunt̃ ne facultas renocãdi effusꝫ ĩ nos mĩaz et gr̃am abesse videat̃. Faciẽ autẽ inclinat ĩ osculũ pacꝫ. aures ĩ signũ exaudit̃ois. pe des affigunt̃ ne nos effugiat. Lat⁹ apitur vt affectũ amoris oñdat. Totũ denicꝫ cor pus sanguĩe ꝓfusuz plagis liuidũ vulneri bus ꝑscissuz ꝓponit ĩ ãplexũ. nõ vestitũ: sz nudũ. vt sine medio sibi nos astrĩgat hic ĩ gr̃a: ⁊ ĩ futuro ĩ gl̃ia. ¶ Mꝛro mater me stissima flebilẽ filꝫ sui vocẽ audiẽs: muta toꝫ colore ꝟsus eã vidẽs caput ĩclinare: ⁊ spm̃ exalare. licet oĩ tpe passiõis xp̃i do loris gladiꝰ eiꝰ aĩam ꝓtrãsire nõ desĩt. in illa tñ flebili sepatõe mr̃is ⁊ filꝫ: corpis ⁊ aĩe vehemẽtꝰ iestimabilr torq̃bat̃. Nã si sola passiõis huiꝰ mẽbra q̃sdã adꝺ mouẽt vt nõ solũ lachrymas ab oculis: sz ⁊ de oĩ bus mẽbris eoꝝ sudor emanaret sanguĩe us. sicꝺ beata Jachtelde legit̃. Et mul tos etiã exanimes ĩ p̃ssiõe sua vehemẽtissi ma reddidit. Quid putamꝰ passionis illiꝰ p̃tia tũc actitabat ĩ Maria q̃ pre oĩbꝰ do lebat. qꝛ ꝑ cũctis amabat. Prefꝛtuz qꝛ vi debat eũ in cruce pẽdentẽ in medio latro nũ sic nudũ. sic deturpatũ. sic afflictuz. sic mꝛtuũ. ⁊ ab oĩbꝰ derelictũ. Perseuerat qꝫ sub cruce donec reuertẽr impietatꝫ mi nistri ad deponẽdũ corꝑa dãnatoꝝ. Qui vidẽtes latrones adhuc supuiuere frege rũt eoꝝ crura vt citiꝰ mꝛerent̃. Jesuz vo mꝛtuũ ĩueniẽtes nõ fregerũt eiꝰ crura. sz vnꝰ militũ lãcea latꝰ eiꝰ aperuit. ⁊ ꝓtinuo ex iuit sanguis ⁊ aq̃. Sãguis in p̃ciũ redẽpti onis. aq̃ in lauacꝝ regeneratõis. Ecce iã apta est cisterna tua dñe Jesu. auser pau rillũ aq̃ vt laues pedes seruoꝝ tuoꝝz. A paurillũ q̃ꝑrecioſuz ⁊ efficax: q̃ fontes et maria vniuersaq̃ flumĩa sanctificant̃: vt ĩ tpe necessitatꝫ abluãt sordes vniuersas. Sz tu o spõsa fidel̃ discе nũc q̃ Jesus ar debat amore tui cordis amplissima regio nõ sufficit q̃n amoris flãma diffusꝰ eu apo raret. ꝑ q̃ncꝫ corꝑis apturas fecit sibi fe nestras iguis ille diuinus vt medullas ho minũ effluẽdo penetraret. Voluit nihilo min⁹ apiri illud latꝰ sanctissimũ: vt amica xp̃i q̃si colũba fidelissima nidificet ĩ ore fo ramĩs. ⁊ q̃si turtur amoris castissimi bo noꝝ opm̃ suoꝝ ⁊ exercitioꝝ pullos illic ab scõdat: ne. ſ. accipitris p̃de pateãt. Et tu pẽ eterni lumĩs respice nũc arcũ tuũ eleua tuz ĩ nubib⁹. ⁊ recordare federꝫ qõ pepegi sti cũ suis tuis. Ecce iã emisit xp̃us sagit tas electas figuratas ĩ trib⁹ sagittis Jo nathe: q̃s iecit ĩ agro velut ad excitandũ se. j. Reg̃. xx. Dnã. ſ. recõciliatõis ad te dirigẽs: cũ orauit. Pẽ ig̃sce illis. qꝛ nesci unt q̃d faciũt. Secundã amoris pcõrib⁹ oñdens cũ dicit latroni venã petẽti. Jo die mecũ eris ĩ paradiso. Tercia ꝟo dolorꝫ materno cordi infingẽs cũ ait. Julier ec ce filiꝰ tuus. O mater sancta q̃tiẽs te dicã ĩ hac filꝫ tui passiõe crudelissimã exicialẽ mortis penã excepisse: vt merito dicaris martyr mente passa. cũ mirari nõ sufficio q̃liter cor tuũ virgineuz ⁊ tenex ab initio ꝓcepꝰ talis filꝫ de cetero subsistere pote rat: tãtũ⁹ põdꝰ excipiẽs amorꝫ diuini q̃ to ta flagrabas vltra q̃ dici vl̃ excogitari pẽ Videte fratres si forte mẽtioꝝ quõ natu ra ⁊ gr̃a piter ĩ illiꝰ amoris submĩstratiõe mutuo se fouebãt. Gr̃a nãcꝫ diuĩa q̃d ali ud est nisi vehemẽs q̃dã ardor amoris di uini. Quã qꝛ ceteris vniuersis abũdãtꝰ accepat: plãe ꝓseq̃ns est q̃ ꝑ cũctis illiꝰ ar dore mirabilr estuabat. Accedat de hinc naturalis amor talis mẽis ad talẽ filium: nulli dubiũ q̃n ⁊ naturali dilectõe nec ꝓ mã sikem visa est: nec hr̃e seq̃ntẽ. Cũ igit̃ q̃sdã ex inspirata filioꝝ p̃tia mr̃es defe cisse viribꝰ vel exspirasse legimꝰ ꝓp̃ amo ris ⁊ leticie ꝓcepte fugabũdantiã quã fer re neq̃bar fragilitas muliebris ꝓplexiõis Nõ nullas etiã amoris diuini gr̃a p̃uẽtas ex dulcedine p̃dicatõis audite. vel exani mes cecidisse. vl̃ etiã mortẽ sustinuisse co gnoscim⁹. Quasdã etiam ex p̃tia dilecti Jesu sub velamĩe dũtarat sanctissimi sa cramẽti ĩ visu corꝑali sic affici vidim⁹: q̃ ĩ illiꝰ elevatõe cũctis viribꝰ destitute velut

e mortue colliderent in terra. nec remane
ret vox neq; sensus: sz tm̃ mẽbroz tremoz
mirabilis. Ac ecõtra q̃sdã certissime cog̃
nim9 q̃ tm̃ ex mẽoria ꝛ exercitatõe passio
nis dñice tãta ꝓpassiõe ferebañ in ipsuz:
q; ex ꝓsideratõe singulaz passionũ diuina
virtute mirabiliter coopante easdẽ passi
ones ĩ seipis realiter ꝛ effective ꝓcipẽt ꝛ
sustinerent. ita q; eis nihil aliud videbañ
q̃ q; in eadẽ penalitate cũ xpo realiter in
cruce pẽderẽt: tantã penalitatez vsq; ad
mortẽ veraciter sustinẽtes q; nec calamo
scribere: nec verbo explicare: nec q̃dẽ corde
ꝓcipe valeret hũana mortalitas: nisi xpi
meraliter didicisset. O q̃d igit̃ puram9 fa
ctũ esse de hac officina singulari spũssan
cti. et fornace acceptissima diuini amoris
nisi torã ei9 vitã deiceps sup̃ fragilitatis
hũane fuisse virtutẽ. Et iõ necessario fulci
tam efficaciter vigore spũssancti ꝛ virtu
te altissimi. qz nimiz eã obũbrãdã phibu
it ãgel9. Ex q̃b9 subinferri pt̃ nõ incõgrue
Mariã virginẽ ex eodez amoris obiecto
sez eius dulcissimo filio fm vicissitudinem
tẽpoz nunc sũmã ꝓcepisse cordis leticiã.
nũc aũt inexpssibilẽ tristiciã. Hinc pfecto
doloris illi9 inestimabile põd9 vtrũq; con
ĵcere possum9. Nã sic in filĩ passiõe diuĩe
suauitatis influẽtia penit9 suspẽdebañ vt
efficaci9 in eo ꝓfirmarẽt passiõis acerbita
tẽ: sic pari mõ sentiẽdũ est q; eodẽ tpe dul
cissime mri subtracta fuerat oĩs ꝓsolatio
refrigerãs pri9 infusa diuinit9. vt sic ĩ ib9
doloris filialis ꝓticipiũ sumeret. Ex q̃ col
ligi põt q; toto tpe passiõis xpi vsq; ad re
surrectõez ei9 q̃si ꝓtinuã mortis acerbita
tez pfixa doloris gladio sapiebat. cui nec
cuiusuis mẽis exq̃sitissima tormẽta vale
ant adeq̃ri. Hõ etiã Anselm. sentire videt
dicẽs ad eã. Vere tuã aĩam ptrãsiuit gla
dius doloris q̃ tibi amarior extitit oĩbus
dolorib9 cuiuslibet corporee passiõis. quic
q̃d esse crudelitatis fuerit inflictũ corpib9
martyrum: leue erat ac poti9 nihil ꝓpatõe
ipius ꝛ tue passiõis. q̃ nimiz sua ĩmẽsita
te trãsfixit penetralia tui benignissimi cor
dis. Hec ille. Cõpatere g̃ o aĩa devota nõ
solũ filio patiẽti: sed ꝛ mri ꝓpatiẽti q̃ post
mortẽ filĩ dolere nõ cessabat. qz licz eũ re
surrectuz sciebat. tm̃ ppter ei9 recẽtẽ mor
tem a ꝓpassiõe se ꝓtinere nõ poterat. pser
tim ex eo q; videbat illũ morientẽ. totũ af
flictũ. laceratũ. ꝛ anxiũ totũ. etiã sitibun
dum. oppressuz. ꝛ violẽtatũ. tã sub crucis
onere q̃ ĩ crucis ertẽsiõe. cui nec ĩaliq̃ sub
uenire poterat. Dereliq̃rũt euz oẽs disci
puli ꝛ amici. reliq̃t ꝛ ipa diuĩtas suã hũa
nitatẽ penit9 desolatã. nec seipm ꝓpt̃ abũ
dantiã charitatis iunare voluit: vt sic fie
ret copiosa redẽptio. ꝛ mirifica dilectõis
oñsio. Insup̃ in tãtis ꝓssuris posita. nec
habuit vbi caput suũ reclinaret: sed intra
re cogit̃. sub aliẽo tecto dies deducere lu
gubres: ꝛ elemosynis sustẽtari mater dei.
regina celi. dña mundi. Denicq; sepulto
dño reuertassẽ ꝛ nos ei9 sanguinẽ cũ ange
licis spiritib9 recolligam9. Vtilis est eniz
ꝛ pstãs medicina. nec vllo morbo repit̃ i
efficax. Est incq; balsamũ nobile desudans
ꝛ penetrãs sua virtute medullas devotarũ
mẽtiũ. Dñ dicit Hubertin9. q; xpi sanguis
in illo triduo diuĩa virtute fuit a resoluti
one ꝓtuat9: sicut ꝛ caro a putrefactõe. Fu
it etiã ꝓ misteriũ angeloz recollect9. quia
vbi fuit virt9 angelica: nõ est necessaria vir
tus diuĩa imediate. Cui9 nimirũ efficacia
medic9 nõ ignar9 taz copiose voluit illũ ef:
fundere: vt abũdãti9 egrotis valeat mini
strare. Dñ noue repiunt̃ in eo virtutes p̃
cipue hũane infirmitati summe necessarie
Prima virt9 est q; soluit hũanũ pciũ q̃ sez
obligat9 erat hõ diuĩe iusticie. ¶ Pet. Nõ
auro vt argẽto redẽpti estis de vana ve
stra pversatõe. sed pcioso sanguĩe agni ĩ
cõtamĩati ꝛ ĩmaculati Jesu xpi. Jn cu
ius etiã figura p̃cepit dñs in Leuit̃. vt of
ferret ꝓ iugi sacrificio agnũ ĩmaculatũ ma
ne ꝛ vespe. De q̃ sanguĩe dicit Leo papa
i ſmõe. q; effusio sanguinis iusti ꝓ iniustis
tã potẽs fuit ad ꝓuilegiũ: tã diues ad pci
um q; si vniuersitas captiuoz in redẽpto
rez suũ crederet nullũ tyrãnica vĩcula de
tinerẽt. Et g̃ vt dicit. ¶ Coz. xvj. Empti
estis pcio magno. Glo. ꝛ poz. deuz in cor
de vẽo. Secũda virt9 est q; fregit pm̃ lim
bũ vt vinculati exirẽt sua passiõe liberati

Vnde ꝓpheta Zacha.ca.ix.sanctos ꝑres alloq̃ns ⁊ ad ſpez libertatis ꝓmiſſiõis: ait. Exulta ſatis filia ſyõ. iubila filia iheruſm. ecce rex tuꝰ venit tibi iuſtꝰ ⁊ ſaluator. ⁊ loquet pacẽ gẽtib⁹. Tu q̃z o ſaluator ĩ teſtamẽti ſanguĩe tui miſiſti vinctos de lacu in q̃ nõ erat aq̃. Tercia ꝛõ virtꝰ qz aquit celeſte regnũ. ita vt diceret Apl⁹ ad Hebr. x. Habẽtes itaq̃ fiduciã in introitu ſctõꝝ in ſanguĩe xꝑi q̃ iniciauit nobis vitã nouã ⁊ viuẽtẽ ꝑ velamẽ. i. carnẽ ſuã. ⁊ ſacerdotẽ magnũ ſup domũ dei. Accedam⁹ cũ pleno corde ĩ plenitudine fidei. Fides eſt xꝑi nos mẽbra ei⁹ ꝓſtituit ꝑ gr̃am ſuã. In cuius etiã figura null⁹ ĩ ſanctaſctõꝝ introire poterat in lege veteri niſi ſũm⁹ põtifex. et nõ ſine ſanguinis effuſiõe. vt dicit Apl⁹ ad Hebr. ix. Sic clauſaz ianuã regni celeſtis in q̃ ſanctuſſanctoꝝ inhabitat null⁹ ĩtrare poterat: niſi ſacerdos ſumm⁹ xꝑus aſſiſtẽs põtifex futuroꝝ bonoꝝ ꝑ ꝓpriũ ſanguinẽ ſemel ĩtroiuit ĩ ſancta eterna redẽptõe inuẽta. Et nos inq̃utuz mẽbra ſui corꝑis ꝓſtituiſti cũ ipo: ꝑ ipm introduciſti. Quarta ꝓinde virtꝰ eſt q placat paternũ vultũ. Sicẽ ĩ agni ſanguĩe viſo ꝑm naturales ferocitatẽ deponẽs mãſuefcit leo feralis: ſic pẽ in ſanguĩe filij tot⁹ in mãſuetudinẽ q̃uertit. Vnde dicit Berñ. Secuꝛ acceſſuz habes ad deũ o hõ: vbi filiũ habes añ ꝓrem: mẽz añ filiũ. fili⁹ oñdit ꝓi latꝰ ⁊ vulnera. mater oñdit filio pect⁹ ⁊ vbera. nulla g̃ ibi poterit eſſe repulſa: vbi tot cõcurrũt charitatis inſignia. Quĩta virtus eſt q ſignat xꝑianos ĩ frõtib⁹ eoꝝ: ne peccãtes ſubito perimanꝫ gladio diuĩe iuſtitie. ſz ad pnãz ꝑſuanꝫ longanimitate paterne miſicordie. Exinde nãq̃ ꝑdicat dom⁹ Jeſus lõganimis ⁊ multũ miſicors. vt multipharie ꝛõbis ⁊ factis adhuc ĩ carne mortali ꝓteſtẽdit. ꝑrim ĩ agone finali ſue paſſiõis. Oñ ẽpo carpo rogitãti pro morte duoꝝ a fide xꝑianos auertẽtiũ: apparuit xꝑus q̃ſi crucifix⁹. ⁊ tot⁹ q̃ſi plagis liuid⁹ ⁊ ſanguĩe ꝑfuſus. dicẽs q a talibus ꝑcib⁹ deſiſteret. qz ſi poſſibile foret ſicẽ ſemel ꝓ oĩb⁹ ſanguinẽ fuderat: ſic adhuc pro ſalute vniuſcuiuſq̃ aĩe denuo fundere paratus eſſz. Et ideo magis eſſet pat⁹ ſaluare q̃z dãnare. Letez ĩ figura hui⁹ ſignationis ꝑcipit Exod. ix. q ſumẽt de ſanguine agni ⁊ ponẽt ſup vtrũq̃ poſtẽ. ⁊ ĩ ſuplimi narib⁹ domoꝝ in q̃b⁹ comedẽt illũ. Sup q̃ ꝛõbo dicit Yſid. q in vtroq̃ poſte agni ſanguis eſt poſit⁹: qñ ſacramẽtũ paſſiõis xꝑi cũ ore ad redẽptõez ſumit. ad imitatõem q̃z mẽte meditat. Sequit. Et in ſuplimia re⁹ dom⁹ agni ſanguinẽ ponim⁹: qui crucez paſſiõis illi⁹ in frõte portam⁹. Sexta ꝛõ virtꝰ ẽ q emũdat peccati maculã. Eſt enĩ lixiuiũ efficaciſſimũ ad emũdanda peccata. Apoc. j. Qui dilexit nos ⁊ lauit nos in ſanguĩe agni. Oñ q̃neceſſariũ ſit ꝟ lauacrũ oñdit Greg. ſup illud Job. ij. Tu cõmouiſti me aduerſus eũ frustra ſic dicẽs. Rubigo q̃ppe virũ purgari nõ potuit: niſi igne tormẽti. Venit itaq̃ ſine vitio qui ſe ſubĵceret ſpõte tormẽto: vt debita nr̃e iniq̃tatiſ ſupplicia ⁊ reos ſuos iuſte amitterent q̃ hũc a ſemetipſis libez iniuſte tenuiſſent. Frustra g̃ ⁊ nõ frustra afflict⁹ eſt q̃ in ſe ꝓmiſſa nõ habuit. ſed cruoꝛe ꝓꝓio reatus nr̃i maculã terſit Nec ille. Et licz multi remanerẽt ĩ peccatis ꝟ nõ ẽ ex hui⁹ ſanguinis ĩefficacia: ſz ex ipoꝝ obſtinata malicia q̃ malũ malo ſemp adq̃ciũt. Nec tali lauacro ſe mũdari ꝓmittũt. ⁊ ſic q̃ ĩ ſordibus ſunt ãpli⁹ ſordeſcũt. Septima virtus eſt q ſanctificat ⁊ rigat eccl̃ias. qz ꝑm Aug⁹. oĩa ſacramẽta eccl̃ie de latere xꝑi cũ ſanguĩe fluxerũt. In cui⁹ figura Leuit. xvj ſacerdos ꝑcipit offerre vitulũ ꝑ ſe ⁊ domo ſua. de cui⁹ ſanguĩe aſpgeret digito ſepties ꝛ̃ ꝓpiciatoriũ ad oriẽtẽ. Vitul⁹ ſaginatus eſt xꝑus. quẽ pẽ adduci ꝑcipit ⁊ occidi ꝑ filio ꝓdigo ĕuertẽti. Qui etiã ꝑm Aug⁹. ſacerdos eſt ⁊ altare hic ĩ cruce poſitus erat ꝑ ſe: dicens. Pater in manꝰ tuas ꝓmendo ſpm̃ meũ. Et ꝑ domo ſua dicens. Pater ignoſce illis. qz neſciũt q̃d faciũt. Hic deniq̃ digito ſuo. i. ſpũſancto ſepties aſpgit ſanguinẽ ꝛ̃ ꝓpiciatoriũ. qz ſeptẽ eccleſie ſacramẽtis virtutẽ tribuit ꝑ ſanguinẽ in virgineis viſcerib⁹ ſpũſancto cõceptũ. Tũc enĩ aptꝫ catharacte celi vt inundaret diluuiũ gr̃e cũ ſanctiſſimo capite

88

spinis cōfosso. toto corpe flagellis diuulso. pedib⁹ ac manibus clauis dilaceratis. cunctisq; pozis sui sanctissimi corpis sanguineo ludore fluētib⁹ tot⁹ ipe Jesus videbat in sanguine reliq̄tus. Sz vt vndiq; diluuiū inundaret rupti sunt fontes abyssi magne penetralia. s. vitalium et cordis dulcissimi Jesu. quib⁹ vsq; ad ītima ꝓgrediens dira lancea nō pepcit. O amoz q̄ liq̄s oīa q̄liter ꝓ redēptōe sarcinuloz tā vili in tātis p̄ssuris reliq̄sti dulcē Jesum? Octaua virt⁹ē q̄ certātes ꝓfortat ad pugnā. Naz ℞ sanguīe inebriati fortes facti sunt in bello. in q̄ stās beata Agnes p dilecto bellatura gloriāter aiebat. Jā corpus ei⁹ corpi meo sociatū ē. et sanguis ei⁹ ornauit genas meas. In cui⁹ figura dicitur. s. Jacha. vj. q̄ ꝓparerūt se ad p̄liuz ꝛ tubis cecinerūt. ꝛ elephātib⁹ oñderunt sanguinē vue. ꝛ mori ad accuendū eos ad p̄liū. Sic ꝓparēt se in p̄liū spūs: ꝛ ido aduersus carnē ꝛ sanguinē mūdū ꝛ diabolū. ꝛ canūt tubis. i. devotis oronib⁹. Ostendunt etiā elephātib⁹ sanguinē vue ꝛ mori. i. alīs aīe viribus: dū. s. ad memoriā reducunt oīa xp̄i passiōis insignia. Dua nāq; xp̄us est i torculari crucis exp̄ssus. Ipse enī ꝛ mor⁹. q; denigrat⁹ liuoz ib⁹ ꝛ vulneribus. Mona, deniq; virt⁹ est q̄ eneruat inimici ⁊ tutē. vinciuit em lucifez in abyssuz inferni. q; dicit Apoc. xj. Nūc facta ē salus ꝛ virt⁹ ꝛ regnū dei nr̄i. ꝛ ptās xp̄i ei⁹. q; piect⁹ est accusator fratz nr̄oz q̄ accusabat eos añ ꝓspectū dei nr̄i die ac nocte ꝛ ipi vicerūt eū ꝓpter sanguinē agni. Dñ xp̄us sanguinē suū effusur⁹ ait. Nūc iudiciū est mūdi: nūc p̄nceps hui⁹ mūdi ejciet foras. Et ido p̄m Christ. vbicūq; viderint sanguinē dñicū fugiūt demōes: ꝓcurrunt angeli ad laudē oīpotētis dei.

Sermo. liiij. in die pasce.

Si surrexistis cū xp̄o: q̄ sursuz sunt q̄rite. Colos. iij. Cū naturaliter q̄ hūt nate conformitatē: motū etiā ꝓsikem hūt ꝛ locum sic ḡuia q̄ naturaliter tendūt deorsuz ad centz terre: ꝛ levia sursuz vt ignis. Dicit enīz p̄bus. viij. Physicoz. q; levis extra ꝓpriū locū nō q̄escūt. Hic aīa nobilis cōditōis vrpote facta ad apprehēsionē summi boni ad idip̄m semp naturaliter movetur velut ad centz q̄etis. Dicit em Dyonisi⁹ ij. capi. angelice iherarchie. q; p̄m⁹ motus ad oīa est dilectio dei. ad quā q̄si ad sūmū bonū bō naturaliter movet. Sz q̄d mirz. cuz enī diuīa dilectio naturaliter movet ad hūanam naturā sic p̄t naturaliter ad filiū. ita vt q̄ ver⁹ erat de⁹: ꝓpter nos bō fieret ꝛ nos sibi ꝓ gr̄am ꝓformaret filios dei faciēdo. imo mortu⁹ est vt mortui peccatis xp̄o vivam⁹. et resurrexit vt nos i novitate vite ambulem⁹. Quid igit excusatōis ꝓtendit miser homūcio si nō despectis ceteris per affectū viscerose dilectiōis q̄ sursum sunt q̄rens soli xp̄o vicē recipzocā impendere studuerit ꝛ ex toto corde q̄sierit. q̄ vt dic Origen. de cetero in terra nō habitat: sz in corde si locū req̄ras: coz mundū est loc⁹ ei⁹. Hinc enī pasca nr̄m īmolat⁹ est xp̄s: vt epulemur in azimis sinceritatis. ꝛ tūc sumēs eleuat ad ꝓformitatez divīe nature. imo ꝓ gr̄am trāsformat in xp̄m. Dicit enī Tho. sup. iij. dist. xij. q; ꝓpri⁹ effect⁹ hui⁹ sacramēti est ꝓversio hoīs i xp̄m. vt dicat cū Apl̄o Galat. ij. Vivo ego iam nō ego ꝛc. Et ad ℞ sequūtur duo effect⁹. Prim⁹ est augmētū spūalis q̄titatis i augmētū virtutū. p̄cipue tñ charitatis cui ꝓprium est trāsformare amantē in amatū. Secūdus est restauratio ꝑditoz in remissionez venialiū: vel recupatōem cuiuscūq; defectus p̄cedētis. Si g̃ ꝓsurrexistis cuz christo ꝛc. vt verbis vtar apli: dicētis. Nolo vos ignorare de dormiētib⁹ vt nō ꝓtristemini sic ꝛ ceteri q̄ spez nō hūt. Si em xp̄s mortu⁹ est ꝛ resurrexit. Ad cui⁹ evidentiā in verbis ꝓpositis p̄cipue tria sunt ꝓsideranda. Primo termin⁹ resurrectōis xp̄i a quo scz resurrexit. quē dupliceī ꝛenim⁹. scz sepulchz q̄tuz ad corp⁹. ꝛ lymbū q̄tū ad aīam. Remānsit em aīa illa sancta cum patrib⁹ in lymbo quousq; resurgēs corpori fuit vnita. Ad cui⁹ evidentiā queri pōt vtz decuit xp̄m ad inferna descēdere: p̄sertim cū termīata ei⁹ passiōe fuit āmotū

impedimentū diuine visiōis: ita ꝙ exspirante xp̄o p̄res i limbo viderūt gl̄iaz dei. Ad qō rñdet doc. sanct⁹ sup. iij. dis. xij. ꝙ decuit xp̄m ad inferna descēdere. Cū enī xp̄us vt nos ab oīb⁹ defectib⁹ liberaret in se nr̄os defect⁹ q̄ vniuersal'r oīm erāt. ⁊ in defectū gr̄e nō vergebāt accipe voluit. et qz ꝑmune erat oīb⁹ añ xp̄i passionē ꝑ debito originalis delicti ad infernū descēdere. ido xp̄us ad hūc descēdit: fm ꝙ importat locū: nō fm ꝙ importat penā. Et licet ꝑ passiōez ei⁹ solutū erat peccatū ⁊ āmotū impedimētū q̄ sancti ꝓhibebant a visiōe dei: ita ꝙ statum ꝑ essentiā deū videret. decuit tñ ꝙ ad infernū descēderet q̄tum ad eoz liberatiōez de loco penali: vt sic infinitā suā dignitatiuā charitatē oñderet. ⁊ vt dictū ē oēs i se defect⁹ reciperet ⁊ fratribus se assimilaret. Et vt dicit ibidē. sic pēa q̄ est inferni in q̄tuz agit vt est instrumētum diuīe iusticie: nō affligit nisi illos qui bñt reatū pene. etiā si aliq̄s ali⁹ ibidē mitteret. Ita lux illa q̄ xp̄us locū illū illumīauit ꝓout est instrumentum diuine miseri cordie agēs: illos tm̄ illumīat exteri⁹ q̄ interi⁹ lumīe gr̄e fuerāt illumīati. Et sic illic termīauit statū miserie: statū inchoās gloꝛie. Notandū tñ fm Tho. sup. iij. dis. xxj ꝙ q̄druplex est infern⁹. Vn⁹ est dānatoꝛ. q̄ dicit infern⁹ inferioꝛ. i q̄ sunt tenebre exteriores q̄tū ad carentiā diuīe visiōis: ⁊ interiores q̄tū ad carētiā gr̄e. ⁊ est ibi pena sensibilis a q̄ xp̄us nullū liberauit. qz in inferno nulla est redēptio. licet legatur de Trayano ad p̄ces beati Gregoꝛij liberato. Vñ dicit Damasce. ꝙ beat⁹ Gregoꝛius audiuit vocez sibi diuinit⁹ allocutam. Vocez tuā audiui et veniā do Trayono. De cui⁹ rei testis est oīs oriēs ⁊ occidens. nec legit vt ibidē dicit Gregoꝛiū oꝛasse: sed fleuisse. qz freq̄nter de⁹ misert⁹ ꝓcedit ꝙ hō licz desideraꝛs petere non p̄sumit et ꝙ aīa ei⁹ ab inferni cruciatib⁹ simp̄l'r sit liberata. vt i inferno ꝓsistēs pēas nō sentiat: q̄ tñ medio nō declarat. Quibusdā etiam sentiētib⁹ eū ad vitā reuocatū: ⁊ sic miseri cordiā ꝓsecutū. diuersis etiā alia dicētib⁹. quicq̄d tñ sit ꝓuidentiū ē paucoꝛ. vn⁹ est: nec sic em audiuim⁹. Secūd⁹ est sup̄ locum istū in quo sunt tenebre duplices. exteriores: ⁊ interiores. nō tñ est ibi pēa sensibilis. Et dicit limb⁹ pueroꝛ nō baptisatoꝛ q̄ in solo originali moꝛiunt. a q̄ limit'r nullū extraxit Quapꝓter sūmope talibus ꝓuidendū est ne moꝛiant in originali peccato. ⁊ tā desiderabili fruitōe diuīe visionis careāt in eternū. de q̄ꝝ statu vide plene inferi⁹. Terci⁹ vo sup̄ locū istū est i quo sunt tenebre exteriores q̄tū ad carentiā diuīe visiōis: sed nō interiores. ⁊ ibi ē pena sensus. q̄ loc⁹ dicit purgatoꝛium. In q̄ loco fm ꝑmunē opinionē xp̄us oēs extraxit. Rationabil'r em̄ dici pōt fm Huberti nū ꝙ passio xp̄i nō hz mīoꝛē efficaciā cū alicui de nouo applicat̄ q̄ sacramētū passionis. s. baptism⁹. in q̄ qui regenerat̄ ab oī pena ⁊ culpa ꝑfecte mūdat̄. Inuenit̄ etiam ꝙ ob merita sanctoꝝ decedentiū multi de purgatoꝛio liberati sunt: vt sint i eorum comitiua ad introitū regni. qō potētissime fieri potuit ex meritis xp̄i ex q̄bus oīe bonū op⁹ meritū sumit. Quart⁹ deni ꝙ sup̄ istū locū dicit limb⁹ patꝝ vel sinus abꝛahe. i q̄ sunt tenebre exteriores: sz nō interiores nec pena sensus. i quē xp̄us solus descēdit vt sanctos p̄res visitaret: illumīaret: ⁊ eriꝑet. Secūdo ꝑncipaliter notat̄ mod⁹ resurrectōis. i q̄. s. resurrexit q̄ fuit ver⁹ ⁊ ꝑfect⁹. In cui⁹ argumētū vt dicit Math. xxvij. Multa coꝛpa sanctoꝝ cū eo. ⁊ venerūt in sanctā ciuitatē. ⁊ apparuerūt multis vt testimoniū resurrectōis darent. Sup̄ q̄ dicit Remigi⁹. Quidam dixerūt eos iterū moꝛtuos: quoꝝ dictis fides nullo modo adhibēda est. qz toꝛmentū esset eis itez moꝛi. nec vez essz eorum testimoniū. Sicut ḡ cuz resurgēte domino surrexerūt: ita cum ascēdente ad celos ipos ꝑiter ascēdisse credim⁹. Hec ille. Scripta sunt hec fratres ad instructiōem nr̄am. vt quēadmodum xp̄us resurrexit a moꝛtuis plene ⁊ ꝑfecte: ita et nos in nouitate vite ambulem⁹. vt sicut in resurrectione futura nihil erit ꝺ veritate nature q̄ non resurgat ad gloriā. Sic ⁊ in hac spirituali resurrectōe nihil sit in coꝛde q̄ non

resurgat ad penitentiã. Notandũ igit̃ q̃ in eius resurrectõe taz ex pte corpis q̃z ex
L pte sanguinis fiebãt q̃tuor mirabilia fm Hubertinũ mirabile primũ ex pte sanguinis fuit q̃ triduo illo fuit a resolutõe virtute diuĩa ꝓtect⁹ q̃ntũcũq̃ pedib⁹ conculcatus. Secũdũ q̃ angelor̃ ministerio fuit recollect⁹. qz vbi sufficit virt⁹ angelica nõ ẽ necessaria virt⁹ diuĩa ĩmediate. Quid ergo putam⁹ fratres q̃nta diligẽtia ⁊ reuerẽtia balsamum illud pretiosissimum collegerũt in quo vigebat et nostra redemptio ⁊ eorũz reparatio. cuius stilla minima sufficisset ad ablutionem criminũ orbis vniuersi. cui⁹ inq̃z roseo colore sunt adornande fidelitũ aĩe: vt ĩ angelicã venustatẽ trãsferanť. De q̃ gliať Agnes: dicẽs. Et sanguis ei⁹ ornauit genas meas. Terciũ q̃ fuit ꝑ diuinã potentiã infra sepulchrũ clausum ĩtroduct⁹. qz tũc oportuit duo corpa nõ glorificata esse ĩ eodẽ loco: qõ est soli⁹ diuĩe virtutis. vt dr in. iij. sniaz. Quartuz q̃ fuit diuĩa ⁊ virtute corpi reinfusus. qz virt⁹ angelica non videť ad ħ sufficere vt illũ tã repente dispgeret ad singula loca. Ex pte ⁊o corpis p̃mũ mirabile fuit ꝓservatio quidẽ a corruptiõe. ꝑs. Nec dabis sanctũ tuũ videre corruptiõez. Sz q̃d ad fidẽ mirũ cũ in natura reperiunť etiã q̃dã ligna imputribilia ⁊ incõbustibilia. Secundo q̃ corp⁹ inorganizatũ fuit reorganizatum. Cũ enĩ alĩq̃ organizatio fuerat ĩ passiõe destructa ꝙ quã mors fuerat subsecuta. Cũ igit̃ aĩa corp⁹ viuificare nõ põt: nisi sit organizatũ necẽsse fuit vt ipa ꝓcederet. Terciũ q̃ corp⁹ fuit aĩatũ. qõ est soli⁹ dei fm Aug⁹ de trinitate. ⁊ ipe sol⁹ est dator spũs. Et sic fuit renouatũ. i. omino cõpositũ vt esset vere xp̃us homo per resurrectõem qui fuerat ꝙ generatiõez. Quartum q̃ corp⁹ fuit diuinit⁹ transmutatũ de corruptibili in incorruptibile: de mortale ad ĩmortale. vt de eo diceret Apl's. Christus resurgẽs ex mortuis. iã nõ moritur.

Tercio ꝓncipaľr notať in sũma nr̃a spiritualis resurrectio. in q̃. s. resurgere debemus q̃rẽdo ⁊ sapiẽdo ea q̃ surs̃uz sunt. Sicut enĩ x̃p̃us ꝓfectissime surrexit q̃ veritate nature nihil relinq̃us. sic ĩ nr̃a spũali resurrectõe nihil relinquiť in corde qõ nõ resurgat ĩ summi bõi vigorosa apphensiõe.

¶ Pro q̃ sciẽdũ q̃ ĩ boĩe ꝓsideranť ppriet̃q̃tuor potentie. s. intellectiua. mẽorativa. affectiua. ⁊ operativa. q̃. s. ad apprehẽsiõez celestiũ sunt sp ordinãde. vt. s. intellectiua vis dirigaťr in deũ veraciter credẽdo. Aug⁹. sup ad ℞o. iij. Credere in deum q̃d est: nisi credẽdo amare eũ. ⁊ credẽdo ĩ eũ ⁊ in ei⁹ mẽbris incorpari. Fides enĩ oñdit homĩ deũ esse summũ bonũ: ad q̃ obtinẽdũ naturaľr monetur. ¶ Memorativa vo passionẽ x̃p̃i ⁊ vniuersa bñficia ⁊ mãdata recolẽdo. sic̃ scriptũ est in Cant. Sub vmbra illi⁹ quez desideraui sedi. ⁊ fruct⁹ eius dulces gutturi meo. Affectiua aũt deũ super oĩa diligendo. sic̃ ait dñs Matb. xxij. Diliges dñm deũ tnũ ex toto corde et tota aĩa tua. Deniq̃ dirigaťr in deũ vis operativa oĩa pficiẽdo ad honorẽ dei ⁊ edificatõez ꝓximi. Sz ve mihis obcecatis. q̃ licet vnũ credũt esse deũ. potẽtiã tñ intellectiuam non conuertũt ad sciendum ⁊ perficiendũ ei⁹ volũtatẽ: sz ad seq̃ndã ꝓpriã cõcupiscentiã. Quib⁹ dicit Jaco. j. Tu credis qz vn⁹ est de⁹: bñ facis. ⁊ demões credunt ⁊ ptremiscũt. Aug⁹. Vtinã quõ demones iudicẽ sic boĩes cogĩscerẽt saluatorem. Est enĩ demõib⁹ remunerator malor̃ tñ vt timeãt. sed boĩb⁹ tã malor̃ q̃z etiaz bonor̃ vt timorẽ reddãt ⁊ amorẽ. Secundo memorativa suã dãt peccato ĩ bis morãdo ⁊ delectãdo vel etiaz ꝓsentiẽdo. Sz illud est horrendũ qõ dicit sanct⁹ Tho. 2a 2e. q. clxij. q̃ nõ solũ ꝓsensus ĩ actũ ẽ mortalis: sed etiã ꝓsensus ĩ declinatõez peccati mortalis mortale est. Hinc in figura filij israbel ĩgressi deserturz pnĩe flagrabant mẽoria ⁊ desiderio carniũ ⁊ piscium: vt dicitur Nume. xj. Et flẽtes dicebant q̃s dabit nobis carnes ad vescẽduz. s. delicias? Abũdabãt enĩ pecorib⁹. recordabãť piscium q̃s comedebam⁹ in egypto gr̃tis ĩ mẽtẽ nobis veniũt ⁊c. Licz enĩ mãna dulcedinez suauitatis oĩs habuit. qz ad qõ quisq̃ volebat cõuertebať. vt dicit Sap. xvj. Hoc tñ tm̃ de bõis intelligendũ est. malis aũt

ꝓpter maliciā suā cib⁹ erat insipid⁹. et se-
quit̄ plaga magna nimis. Cuz adhuc esce
erāt in ore ip̄oꝝ ꝯsumpti sunt ꝑ ignē. ⁊ se-
pulti in eodē loco. Sic multi licz ad susce-
ptōem sacramēti se p̄parauerūt opib⁹ pe-
nitētie: pietatis iusticie. qꝛ tñ carnalib⁹ as-
sueti nec spūalia degustare valeāt: ꝑ me-
moriā ad p̄stinas delectatiōes reuoluen-
das reuertunt̄. Et sic plerūqꝫ tercio dant
affectiuā suam mūdo affectātes diuitias
delicias ⁊ honores. His enī cupiūt siliq̄s
satiari ventrē suū. Hui⁹ rei gr̄a dixit Sa-
lomon ī corde suo. Vadā ⁊ affluā delicijs
Vñ quicq̄d oblectare potuit q̄nqꝫ sensus
p̄parabat sibi. ⁊ oīa q̄ desiderabant oculi
ei⁹ nō negauit eis. nec ꝓhibuit cor suuz q̄n
oī voluptate frueret̄. Sz nūquid in his sa-
tiari potuit? Cū inq̄t me vertissez ad vni-
uersa vidi in oīb⁹ vanitatē ⁊ afflictōez spi-
rit⁹. Rursusqꝫ detestat⁹ suz oēz industriaz
meā q̄ sub sole stodiose laboraui. Quid ḡ
tibi o miser homūcio: pauꝑ ⁊ modice deli-
ciaꝝ coaceruabis ꝑ q̄b⁹ spernādas ducis
regni celestis delicias? Quarto dāt opa-
tiuaz diabolo in eo ꝙ faciūt opa diabolo
grata: qui ꝯplet omne peccatū perpetra-
tione vel suggestione.

Sermo secūdus in die pasche. De qualitate modo tēpore loco ⁊ etate resurrectōis corporalis.

Sermo. lv.

Deus dñm suscita-
uit. ⁊ nos suscitabit ꝑ virtutez
suam. j. Coꝝ. vj. In scripturis
sanctis quadruplicem inuenimus resurre
ctiōez. Vna d̄r resurrectio p̄ma: sz dimi-
nuta. cū aīa resurgit a peccato mortali ꝑ
ꝯdignā pn̄iam. ad Ephe. v. Surge q̄ dor-
mis ⁊ exsurge a mortuis. ⁊ illuminabit te
xp̄us. Quia vt d̄r ad Ro. iiij. Mortu⁹ est
ꝓpter peccata nr̄a. et resurrexit ꝓpter iu-
stificatōez nr̄am. Que resurrectio figura
ta est ī Helya dormiēte sub iunipo. iij. Re
gū. xix. quē suscitauit angel⁹: dicēs. Sur-
ge et comede. s. de pane subcinericio. Sic
dormit q̄ in pctō q̄escit. inspirat dñs. sur-
git a vitijs. vtit̄ sacramētis q̄b⁹ ꝯfortat̄ ī
pn̄ia vt deuīcat tēptamēta. Alia dicit̄ re-
surrectio p̄ma ⁊ ꝑfecta: cū anima existēs
in gr̄a sepat̄ a corpe. qꝛ tūc in gr̄a ꝯfirma-
tur ⁊ īmortalis est: sic̄ angeli ī celo. De q̄
dicit̄ Apoc. xx. Beat⁹ q̄ hz partē in resur
rectōe p̄ma. qꝛ in his secūda mors ꝑtātez
nō hz. Et ergo beati mortui q̄ in dño mo-
riunt̄. Tercia dicit̄ resurrectio secūda sed
diminuta. s. corporū illoꝝ q̄ resurgēt ī fine
mūdi ad īmortalitatē: sed nō ad passibili
tatē. Et iō dicit̄ imꝑfecta. de q̄ ps. Ideo
nō resurgūt īpij ī iudicio ⁊c̄. scz ꝑfecte cū
desiderabunt mori ⁊ mors fugiet ab eis.
Nā sicut oues in inferno positi mors de-
pascet eos. Quarta dicit̄ resurrectio secū
da ⁊ ꝑfecta eoꝝ. s. qui resurgēt ad impassi
bilitatē. Ad illā inq̄ꝫ ineffabilē gr̄am ꝯse-
quēdā quā nec ocul⁹ vidit nec auris audi-
uit ⁊c̄. Daniel. xij. Qui dormierūt ī terre
puluere euigilabūt. alij in vitā eternā. alij
in opprobriū vt videant semper. Quā re-
surrectionē qui ꝑfecte consequi desiderat
oportet vt eius p̄ma resurrectio ꝑfecta fi
at. Deus dominū suscitauit ⁊c̄. Cuz di
cat Aplus. Omnes quidez resurgem⁹: sed
non omnes īmutabimur. Ad huius resur
rectōis euidentiā quinqꝫ per ordinez con
siderāda sunt. scilicz resurrectiōis quali-
tas. modus. tempus. locus. et etas. Pri- b
mo de qualificatiōe corporuz. Sciendum
ꝙ resurrectio dote corpis q̄druplici qua-
lificat̄. Primo dote impassibilitatis. Ni
mirū cum dicit ꝓpheta. Inebriamur ab
vbertate domus tue ⁊c̄. Et hoc in dupli-
ci stola. scilicet in corpore ⁊ in anima: qua
si suggentes duo vbera sponsi. Ysa. lxvj.
Hec dicit dñs. ad vbera portabimī: ⁊ sup
genua blandient̄ vobis. Vnde sicut ferꝝ
candidū ignitū in quacūqꝫ sua parte cōti-
net ignez om̄i fragilitate ꝓpulsa. parifor-
miter eterna iocūditas eos vsqꝫquaqꝫ q̄-
dam dulcedine ineffabili medullitus ine-
briabit vt nulla parte passibilitate pate-
at accessus. etiaz si in medio inferni positi
persisterent. vt tangit beatus Augusti. in
libro de triplici habitaculo. Talis autem
impassibilitas resultabit ex virtute anime
glorificate suū corpus potēter ꝯtinentis.

ita ꝙ a nullo exteriore agẽte ĩmutari valebit. Vñ Aug⁹. ad Dyascor̃. Taz potentez fecit de⁹ aĩaz vt ex ei⁹ plẽa felicitate redũdat in corp⁹ sanitas ꝑpetua. Tres deniq; impassibilitates distingui pñt. Prima fuit ꝑmoꝝ parẽtuz ĩ ꝑadiso q̃ poterãt nõ pati. ꝑsuari nãq; poterãt ne lesionẽ ab aliq̃ paterent̃. partim ꝑ ꝓpriã rõnez q̃ poterãt nociua vitare. ꝑtim ꝑ diuinã ꝓuidẽtiã q̃ sic eos ꝑsuabat vt nihil eis occurreret ex impuiso q̃ lederent̃. Secũda est pueroꝝ ĩ lymbo q̃ sunt impassibiles q̃tum ad penã sensus: nõ ex potẽtia resistẽdi extrĩsice lesiõi quã nõ habebũt. sed ex ordinatiõe diuĩe misicordie q̃ nõ ꝑmittit eis exhiberi q̃ ledant̃. Naz lederent̃ in igne: nisi diuinit⁹ tuerent̃. Tercia ẽ beatoꝝ. ⁊ hec est nullo mõ posse pati. etiã si ponerent̃ in igne gehẽnali. Secũdo dote subtilitatis. qꝛ ſm Apl̃m. j. Coꝝ. xv. resurget corpus spũale. Spũalia ꝟo sunt corpoꝝ cuiuscũq; spissitudinis vel soliditatis penetratiua q̃ impalpabilia sunt: ſm ꝙ sunt instrumẽta aĩe gloriose. ita ꝙ nullũ corpus nõ gloriosuz eis resistere possit. vt dicit sanctus Tho. sup. iij. dist. xxj. Nihilomin⁹ tñ corp⁹ gloriosuz resistere possit cuilibet corpori nõ glorioso. ⁊ ſm hoc palpari põt qñ vult ꝑ naturã corꝑis. Vñ dicit Ansel̃. de sil̃itudinib⁹. ꝙ iust⁹ fortis erit vt etiam si velit terrã mouere possit. Nã subtilitas dicit̃ a penetrãdi virtute: ſm ꝙ accipi potest a ph̃i verbis in. ij. de generatõe. Res enĩ ſm Richard̃. sup. iiij. dist. xlix. triplici de causa penetratiua est. Prima ꝓpt̃ ꝑuitatẽ maxime ſm latũ ⁊ ꝓfundũ. Vñ acus q̃uis est longa tñ est penetratiua. ⁊ h̃ mõ nõ attendit̃ subtilitas corpoꝝ beatoꝝ. qꝛ in debita q̃ntitate resurgũt. Secũdo ꝓpt̃ raritatẽ. ⁊ sic aer valde penetratiu⁹ est. sz nec h̃ mõ attendit̃ subtilitas corpoꝝ beatoꝝ. qꝛ tota materia q̃ necessaria ẽ ad eorum essentiã ĩ eis resurget. Vñ errauerũt quidã: dicẽtes ꝙ corꝑa beatoꝝ erũt tenuiora ⁊ rariora aere siue vẽto. Greg̃. xiiij. moral̃. Nõ sic̃ Eustici⁹ cõstãtinopolitane vrbis ep̃us scripsit corp⁹ nr̃m in illa resurrectõis gloria erit impassibile vẽtis: aere q̃ subtilius. Sed hoc stare nõ põt. qꝛ dñs post passionẽ cuz corꝑe palpabili resurrexit. Luc̃. xxiiij. Palpate ⁊ videte qꝛ sp̃us carnẽ ⁊ ossa non hñt. Caro em̃ ⁊ ossa ꝑdictã nõ patiunt̃ raritatẽ. Tercio ꝓpter virtuositatẽ. i. ꝓpter actiue virtutis magnitudinẽ. ⁊ sic vinuz est penetratiuũ multo magis q̃ aq̃ q̃ntumcũq; simplex sit. Vnd̃ aq̃ bibita cũ modico vino mag̃ refrigerat sanũ q̃ si ꝑ se biberet̃ aq̃ sola. qꝛ vinuz facit eã ad loca corꝑis efficacius penetrare ad q̃ ꝑ se penetrare nõ potest. Et ſm hunc modũ attendit̃ subtilitas corpoꝝ beatoꝝ Per virtutẽ eniz beatitudinis aĩe tanta magnitudo actiue virtutis erit ĩ corꝑib⁹ eorũdẽ ꝙ ꝑ eã multo efficaci⁹ poter̃t penetrare q̃ ignis vel aer. Dic̃ enĩ Ansel̃. lib. de sil̃itudinib⁹ de q̃libet beato ꝙ intantũ erit fortis ꝙ etiã si velit terram ꝯmouere possit. Hinc ꝯcludit Grego. vbi sup̃. ꝙ in illa resurrectõis gloria erit corpus nostrũ subtile per effectũ spũalis potentie: sz palpabile ꝑ virtutẽ nature. Tercio dote agilitatis. quia q̃potẽs erit anima ad imperandũ: tam potens erit corpus ad perficiendum. Quia dicit Augusti. ꝙ vbicunq; erit volũtas ibi statim erit ⁊ corpus. Vnde ſm Tho. super. iiij. dist. xliiij. licz corp⁹ gloriosum mouetur in tẽpore imꝑceptibili tamẽ propter breuitatẽ. ⁊ ido q̃uis corpora gloriosa aut anime gloriose dicũtur ferri baiulis: angelis: vl̃ nubibus. hoc nõ est quasi eis indigeãt: sed ad reuerentiam designandã: que etiam corporibus gloriosis ab angelis ⁊ ab omnib⁹ creaturis defertur. Quarto dote claritatis. in futuro nãq; sol splẽdidior erit et clarior sicut lux septem dierum. vt habetur Ysa. iij. Et iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum. Et hoc q̃tum ad corpus. Immo dicit doctor sanctus super. iiij. distin. xlviij. ꝙ sicut dicit̃ Ysa. iij. erit lux lune sicut lux solis: ⁊ lux solis septẽpliciter. sic corpora sanctoruz lucebunt septies magis sole: q̃uis hoc non sit aliqua auctoritate vel ratione probatuz. Dicit etiã doctor sanct⁹ super. iiij. dis. xliiij. ꝙ claritas corꝑis causabit̃ ex redundãtia glorie aĩe in corpus.

Cum ergo qd̄ recipit̄ in aliquo non recipi
tur ꝑ modū influētis: sed ꝑ modū recipiē-
tis. Ideo claritas q̄ est ī aīa spūalis reci
pit̄ in corpe vt corpalis. Et ſm q̄ aīa erit
maioris claritatis ſm maiꝰ meritū. ita eti
am erit differētia claritatꝫ ī corpe. vt ptz
ꝑ apl̄m. j. Cor. xv. Et ita ī corpe glorioso
cogſcet̄ gloria aīe. sic̄ ī vitro cogſcit̄ color
liq̄ris infusi. Scd̄m Richard̄. tn̄ sup. iiij.
dis. xlix. nō sunt eiusdē speciei lux elemēta
ris: ⁊ lux corpis gloriosi. sz lux elemētaris
illiꝰ q̄dā mutatio est. sil̄r et lux solaris. Et
vt dicit Scotꝰ ibidē. Corpꝰ gloriosuz non
solū erit lucidū: sz etiā coloratū. Nec mi-
ruz. magis em̄ sensus visus delectat̄ in co
lore pulchro hūani corpis q̄ ī corpe gl̄io
so. Nā natural̄r magꝫ delectat̄ inuidēdo
hūanā faciē optime colorata q̄ solē. Erit
etiā in eis color ſm vltimā ꝯplexionē ꝯue
nienti ꝯplexiōibꝰ suis. ⁊ sic̄ claritas offen
dit q̄ agit actōe nature calefaciēdo ⁊ dis-
soluēdo organū visus: sic claritas demul-
cet ⁊ delectat q̄ agit actōe aīe gl̄iose. De
niq̄ ſm opinionē ꝓpositā ad quā declinat
doctor sanctꝰ. qr claritas illa ꝓueīt ex nu
tu volūtatꝫ. iō volūtati subdit̄. ⁊ ſm eiꝰ im
periū videat̄ vel nō videat̄. vt patebit in-
E fra. ¶ Secūdo de mō resurrectōis sciēdū
p̄mo q̄ pulueres recollecti adinuicē situē
tur ſm formā corpis hūani. Et vt dic̄ Au
gus. in li. de ciui. dei. Nō erit necessariū q̄
q̄libet ꝑs illiꝰ materie reuertat̄ ad mēbruz
in q̄ fuit. sz sic̄ figulꝰ d̄ eadē terra reficiēs
vas alterꝫ: in vna ꝑte ponit qd̄ fuit in alte
ra: ita tūc etiam fieri poterit. Secūdo re
surgēt oīa corpa inteḡ sine defectu aliq̄.
p̄ſtim q̄tū ad bonos. Et sic resurgēt oēs
v̄gines q̄tū ad integritatē carnis. Quia
vt dicit Hubertinꝰ. Deꝰ nō dimittet ali-
quē defectū in corpe. reſuabit em̄ oēs de-
formitates electoꝝ quā ī mūdo passi sunt
Et ꝑ ꝯseq̄ns nō dimittet defectū virgini
tatis: sic̄ si daret d̄ nouo: cū ipe nō sit cau
sa defectꝰ. Dicit̄ em̄ Apoc̄. xiij. q̄ sancti q̄
sequūtur agnū sunt virgines. Qd̄ dictuz
Hiero. ꝯtra vigilantiū applicat ad om̄es
sanctos q̄ꝝ reliq̄e sunt ī terra. nō tn̄ resur-
gent oēs virgines q̄tū ad dignitatē pre-
mij vel aureole. que scz aureole potissimis
victorijs ascribunt̄. Vnd̄ ſm Tho. super
iiij. dis. xxxiij. tres aureole ponunt̄ que re-
spōdent potissimis actibꝰ triū viriuz aīe.
In pugna enī ꝯtra carnē ille potissime vi
ctoriā obtinet qui a venereis delectatiōi
bus vtpote p̄cipuis abstinet. qr potissimꝰ
actꝰ est ꝯcupiscibilis. ⁊ ido virginitati au
reola debet̄. In pugna v̄o cōtra mundū
illa p̄cipua est victoria cū ꝑsecutionē vsq̄
ad mortē sustinemꝰ. qui hic est potissimus
irascibilis. ⁊ ideo martyribꝰ debet̄ aureo-
la. In pugna deniq̄ contra diabolum vi
ctoria p̄cipua est cuz quis hostē non soluz
a se: sed etiā a cordibus alioꝝ remouet qd̄
fit per doctrinā ⁊ p̄dicatiōem. Hic enim
est potissimꝰ actus rationalis: scilicz veri-
tatem fidei etiā in alios diffundere. ⁊ ido
debetur illis aureola tercia. Tercio resur
gent cum cicatricibꝰ quo ad illos qui fue-
rūt in martyribꝰ signa victoriosi triūphi.
vt dicit Augus. xx. de ciui. dei. Et hoc ad
decorem eoruz ⁊ laudem victorie. Vnde
dicit doctor sanctus sup. iij. dist. xxj. q̄ ꝓ-
babiliter videtur q̄ in corpore christi sem
per illa vulnera remanebūt ad decorez si-
cut in sanctis. Et si amputata sunt mem-
bra non oportet q̄ sine illis resurgāt: sed
in loco incisiōis vestigium aliqd̄ ad deco- f
rem glorie remaneat. Ex quo sumit̄ etiam
argumentū scd̄m Hubertinū q̄ ꝓpter ean
dem causaz beatus Frāciscus cum stigma
tibus sacris resurget: quibꝰ propter reue-
rentiā diuine charitatis ⁊ imp̄ssionē pro-
fundissimā domīce passionis tam singula
riter meruit insigniri. Quem Bonauētu
ra p̄dicauit parisius verissime illum ange
lum de quo dicit̄. Vidi alteruz inq̄ ange-
lum habentez signum dei viui: et clarita-
tem voce magna. Apocal̄. vij. Nolite no-
cere terre: neq̄ mari: neq̄ arboribꝰ. i. aua
ris: luxuriosis: ⁊ superbis. donec signemꝰ
seruos dei in frontibꝰ eoruz ⁊c̄. ¶ Tercio
de tempore resurrectiōis notandū q̄ fiet
scd̄m Apostolum p̄ma Corinth̄. xv. In
momento in ictu oculi in nouissima tuba
veruz id quidem. precedent tamen instās
illud quatuor medie operationes. Pri-

mo puluez collectio ñtũ cunc̃z diſperſoz ꝙ ꝫ ministeriũ angeloz c̃ꝝ ad electos Matħ. xxiij. Mittet filius homis angelos ſuos ꝙ colligẽt electos ex ñtuor vẽtis celi. Sic verisimiliꝝ corpa reprobor recolligentẽ ministerio demonũ. Secũdo pulueꝝ rum illorum debita conũctio ad formam corporis hũani. ſicut viſio declarat Ezechielis. ꝙ pꝝtiz ſup Ezechielẽ. q. hiſt. Tercio formaz illaz ſub quib⁹ inuẽte fuerunt iſte partes expoliatio. Alioq̃n corpus nõ poterit organizari. Pro q̃ ſciendũ q⁹ caro q̃ fuit in diuerſis. vtpote de regiõe illorum hoim q̃ ſeinuicẽ comedũt reſurget in ꝑmo. qz fuit ī ꝓncipio ꝑs illi⁹: vt determinat Aug⁹. xx. de ciui. dei. Quarto organizatõis debite ĩductio. qz nõ põt aĩa viuificare corp⁹: niſi fuerit organizatũ. Quibus pactis in momẽto virtute diuĩa ĩgreſſis aĩab⁹ reſurgẽt hoies. Quarto de loco reſurrectiõis ſciẽdũ q⁹ fiet ī ſepulchris in quib⁹ corpa requieſcũt Job. v. Venit hora in q̃ oẽs q̃ in monumẽtis ſunt audient vocẽ filij dei. ꝙ q̃ audierint viuẽt ꝙ procedent. Sz quõz aptius oñdit Ezechielis xxxvij. Ecce ego apiam tumulos vẽos. et educã vos de ſepulchris vẽis populo meus. De hinc ꝯgregabũtur in valle Joſaphat. qz dicit. Ibi ſedebo vt iudicẽ oẽs gẽtes in circuitu. Diuerſimode tñ ibidem veniẽt. Nã iuſti q̃ nullo põdere peccatoz erũt ꝓgranati eleuabunt obuiã xp̃o in aera vt mirarẽt de eis in ſpũ Yſa. lx. dicẽs. Qui ſunt hi q̃ vt nubes volãt. Malorũz vo opa qz peccatoz funib⁹ colligata erũt neceſſe eſt vt trahant tanc̃z cadauera putrida ministerio demonũ. cui⁹ tãta ꝯcomitabit imbecillitas vt dic̃ Anſel. lib. de ſimilitudinib⁹. q⁹ nec vermes queãt amouere ab oculis ſuis. In hac etiã reſurrectione vt dicit Aug⁹. li. de trinitate. Chriſt⁹ ī forma hũana tm̃ peccatoz ib⁹ apparebit. ꝙ ꝫ ꝑs ꝓpe poterũt añ finalẽ ſn̄iam ſe eẽ cõdẽnatos: eo q⁹ nõ videbũt diuinitatẽ. iuxta illud ꝓphetic̃ũ. Tollat impi⁹ ne videat gloriã dei. Juſtis autẽ ſm Aug⁹. ibidẽ apparebit nõ ſolũ in forma hoĩs: ſz etiã in forma dei. vt ꝙ hoc ſcient ſe eſſe ſaluatos. qõ erit indicibil⁹ exultatiõis materia eis.

Quinto de etate reſurgentiũ dicit Augusti. xx. de ciui. dei. q⁹ oẽs electi reſurgẽt in illa etate pfecta in q̃ xp̃us mortu⁹ eſt et reſurrexit. ꝙ in tãta q̃ntitate q̃ntaz in hac etate habebãt vel habituri erãt. Rationabiliter tñ credit ſm Hubertinũ. q⁹ minimis adiũgẽt: ꝙ gigãtib⁹ detrabẽt ſine additõe vel abſtractõe materie. ne ſcz ſit ibi mõſtruoſitas. Quia cui poſſibile erit infantib⁹ adñcere ad ſtaturã q̃ſi pfecte fuiſſent etatis: ſiliꝝ ꝙ ei poſſibile erit a gigãtibus detrabere mõſtruoſam q̃ntitatẽ: ſine tñ ſubtractiõe materie. vt fiat ibi eq̃litas corpoz q̃ forte ꝫmẽſurabit quãtitati corporis xp̃i: q̃ ꝑfectiſſime diſpoſitõis ꝙ q̃ntitatis extitit. vtpote ſpecioſus forma p̃ filijs hoĩm. Nõ etiã illud apli ſonare videt ad Epheſ. iiij. cũ dicit. In mẽſura etatis plenitudine xp̃i. Et Yſa. xxvj. Gigãtes nõ reſurgẽt. ſ. in ſtatura illa mõſtruoſa. Sic̃ eriam a ſili legit̃ de mãna qõ collegerũt filij iſrahel in deſto. q̃ſi licz quidã pl⁹ collegerũt ꝙ q̃dã min⁹. tñ ad ꝓpria venientes nec q̃ pl⁹ collegerat habuit pl⁹: nec q̃ min⁹ parauerat repit min⁹. ſed oẽs ad mẽſurã gomoz. vt dicit Exo. xvj. ꝙ magr̃ ī hiſtoriis. Nñ diuĩa virtute factũ eſt: vt edacib⁹ ſufficeret gomoz mẽſura q̃ ꝙ ab alijs comedebat. Denicz vtz aboztiui fet⁹ reſurgẽt ī iudicio: beat⁹ Aug⁹. vbi ſup̃ det mĩare noluit. Cõmuniter tñ ꝙ rõnabiliter dicit q⁹ aboztiua corpa q̃ fuerit aĩata reſurgẽt. qz verus hõ ex aĩa rõnali ꝙ hũana carne ea fuiſſe noſcunt. vt impleat illud apli. Sicut in Adã oẽs moriunt: ita ꝙ in xp̃o oẽs viuificabunt. Qui ſicut diuĩa viſiõe ꝑuant pro pter originale peccatũ. ſic licet paſſibiles ſunt diuĩa miſericordia ꝓuant a pẽa ſenſus ꝓpt̃ actuale peccatũ nõdũ ꝫctũ. Denicz mali reſurgent in omni deformitate membroz ꝙ c̃.

Sermo de ſeptem ſignaculorum apertione.

Agnus es dñe aperire libz ꝙ ſoluere ſeptẽ ſig̃cla eius quonam redemiſti nos deo ī ſanguine tuo.

Apoc. v. Verba sunt electoꝝ oīm ꝓciden
ciū ī facies suas. q̄ audiuit Johēs postq̄
agnus qui occisus est accepit libꝝ: ⁊ apu-
it septē signacula eiꝰ. Per libꝝ autē vni-
uersalis notīcia oīm rerū designat̄ in q̄ ꝑ
efficaciā passiōis xp̄i septē priꝰ abscōdita
reſata sunt nobis sūme necessaria vt tene
bris ignorātie cecati de cetero lumē veri-
tatꝫ fideles accipiāt. ⁊ ī hac die ſm Apl'm
hōeste studeāt ābulare. Fuistis inq̄t aliq̄n
tenebre. nūc autē lux ī dño vt filij lucꝫ am-
bulate. Hoc autē lumē est sancta fides ca
tholica a vero lumīe xp̄i deriuata. Lumē
inq̄ supnaturale ⁊ donū ḡtuituꝫ. in q̄ qui
ābulat nō offendit. eodē attestante q̄ ait.
Qui sequit̄ me nō ambulat ī tenebris: sed
habebit lumē vite. Hoc deniq̄ lumē ph̄i
⁊ sapiētes mūdi fide nudi ꝑ studiū sciarū
attingere nitebant̄. Quibꝰ sic dicit Hugo
in ꝓlogo sup libꝝ angelice iherachie. Da-
tuꝫ est veritates aliq̄s īuenire ꝓpter nos
quibꝰ ꝯsummatō ꝯſuabat̄. Dñ acceperūt
vitatē illā quā oportuit suscipe filios vi-
te ad obsequiū summe veritatꝫ. illis labor
appositꝰ est: nobis fructꝰ ſuabat̄. archana
sapīe non nouerāt. qꝛ ꝯditorē thesaurorū
verbuꝫ incarnatū Jesum non nouerāt. sꝫ
naturali documēto solo vtentes lippienti
acie lumē nubilū ⁊ ambiguū adduxerunt.
Propterea errauerūt cum mēte transire
vellent ea q̄ eis ꝯcessa sola fuerant nosse.
Hec ille. Nimiꝝ cum signaculoꝝ aptio. s.
secretoꝝ fidei noticia seruabat̄ agno pro
nobis occiso. qui fuit lux vera nobis mis-
sa ad illuminādu omnē hoīem venientez
in hūc mūdū. cui merito dicit̄ in verbis ꝓ-
positis. Dignꝰ es dñe apire libꝝ ⁊c. Ju-
xta ꝯsiliuꝫ apl'i ad Hebre. iij. Habētes fi-
duciā in introitū sanctorū in sanguīe xp̄i.
qui inijciauit nobis viā nouā ⁊ viuentē ꝑ
velamē. i. carnē suam. ⁊ sacerdotē magnū
sup domū dei. Accedamꝰ cū vero corde in
plenitudinē fidei. Nam fides est ianua sa
lutis qua mediāte fit nobis reſatio horuꝫ
septez signaculoꝝ. ¶ Dñ aptio signaculi
primi est admirabil' dei manifestatio q̄ est
inꝑscrutabilis ⁊ summe sapiētie. qua dia-
bolum decepit: cuꝫ sub thoro ꝯiugali cō-
ceptum virgineū occultabat sub vilitate
sordentis stabuli cōcentuꝫ tutauit angeli
cum. sub herodiana ꝑsecutione regalez re
uerentiam. sub baptismi lauacro vocē pa
ternam. ⁊ speciē spiritus celauit columbi-
nam singulis quibusq̄ diuinitatis insigni
is humana ꝯmiscens. vt sic subtilissimus
ille insidiator dubius semꝑ remaneret: ne
suis callidis suasionibꝰ differret necessari
am christi mortē: ⁊ humanā p̄pediret salu
tem. Si eniꝫ cognouissent nunq̄ dñm glo
rie crucifixissent. Deniq̄ ꝓ gloria sumpsit
miseriā. ꝓ honore cōtumeliam. ꝓ diuitijs
paupertatē. pro delicijs penitentiā. O sa
pientia q̄ de occultis traheris. Quis eniꝫ
in his abomīatōibus egyptioꝝ dei filium
agnouisset? Quis inq̄ dominū glorie re-
tributionē in talibus posuisse credidisset:
nisi veniēs in carne facto clamasset qꝛ do
minꝰ excelsus ⁊ hūilia respicit? Per hanc
viam te sequor domīe Jesu securus: quā
prius exemplo docuisti q̄ verbo. Est etiā
secundo irrep̄hensibilis iusticie. quē scili-
cet adinuenit modus nostre reparatiōis.
Cum eniꝫ nulla creatura de offensa satis-
facere potuit. nec angelica quidez: nisi ea
soluꝫ que diuīe persone cōiungeret̄ in vni
tate suppositi equitate seruata iusticie sa-
pientia patris ꝓpter nimiā suam benigni
tatem naturā humanā assumens: iudiciū
vltōis ⁊ satisfactiōis flexit in seipsum: vt
iusticia debita seruaretur. ⁊ nihilominꝰ mi
sericordia miseris exhiberet̄. Et sic mani-
festatur tercio qd̄ est inexhauribilis mise-
ricordie qua pro nobis pater filiuꝫ et fili-
us seipsuꝫ tradidit. quod est euidētissime
misericordie signuꝫ. Qui enim scd̄m Apo
stolum ꝓprio filio suo non pepercit. sed ꝓ
nobis tradidit illū. Quō non oīa nobis
cum illo donauit? ¶ Apertio sigilli secun
di est manifestatio spiritus intellectualis
siue rationalis.. ⁊ hoc scd̄m triplicez eius
differentiaꝫ. Primo quāte sit benignita-
tis q̄tum ad angelos bonos qui permise-
rūt dominū crucifigi. Unde dominꝰ. An
putas qꝛ ñ possuꝫ rogare p̄rez meū ⁊ mit-
tet ⁊c. Nec dubiū q̄n ī charitate solidati
libēter ꝓ dño mortē accepissēt si possibile

ertitisset. Unde in Apocal. Non dilexerũt aĩas suas vsq; ad mortem. i. sic dilexerunt deum q; licet mortales non essent necessariuz tñ sibi estimarent, ꝓrievite non parcere ꝑ diuĩe dilectõis feruore. Sz patiẽtiã dicerũt ab eo q̃ se volũtariũ ĩ passiõe ꝺo pr̃i sacrificiũ obtulit. Secũdo q̃nte sit dignitaꝫ claret ex q̃litate creatõis. qz ad imaginẽ z siĩitudinẽ ei⁹. vt ptz ĩfra. ex p̃cio redẽptõis q̃ nihil p̃cios⁹. Nõ enĩ coꝛruptibilib⁹ auro vel argẽto redẽpti sumus: sz sanguĩe Jesu xp̃i. Jn q̃ ptz nihil p̃cios⁹ eẽ aĩa hũana ĩ ꝓspectu dei. Sz heu nihil vili⁹ hodie ĩ ꝓspectu nẽo reputaẽ. Nõ enĩ dubitauit xp̃us ĩ redẽptõez ei⁹ se morti tradere cum tanto dispẽdio vt diceret Hiere. xxj. Relinq̃ domũ meã. diuisi hereditatẽ meã. dedi dilectã aĩam meã ĩ manus inimicoꝝ ei⁹. Ex dignitate doꝛatiõis: vt sz sit capax dei adoꝛnata virtutib⁹ velut ydumẽtis q̃b⁹ trinitati decoꝛaẽ pñtanda. Tercio q̃nte crudelitaꝫ sit q̃tũ ad demones q̃ suggestiõib⁹ eũ ꝓcurauerũt tã crudeliter crucifigi. O q̃nte crudelitaꝫ erit ĩ reꝓbis. ¶ Aptio tercij sigilli est manifestatio mũdi hui⁹ sensibil: in q̃ regnat cecitas: qz lucẽ verã z sũmã nõ coguit. Venit eĩ lux ĩ mundũ. z dilexerũt hoĩes magꝫ tenebras q̃ lucẽ: q̃ maxime viget ĩ luxuriosis. Est etiã loc⁹ in q̃ regnat sterilitas. qz terram lingũt q̃tuz ad auaros. iuxta illõ ꝑs. Jnimici ei⁹ terrã lingent. Nec satiaẽ aliq̃n ocul⁹ visu. nec auris auditu: z coꝛ hoĩs insatiabile. Jdeo xp̃m hec oĩa calcantẽ z reꝓbatẽ tanq̃ inutilẽ z infructuosuz despexerũt. Sz audiãt infructuosi opatoꝛes ꝑs. dicẽtẽ. hõ cũ interierit nõ sumet oĩa. ꝛc. ¶ Est tercio locꝰ i q̃ regẽt iniq̃tas siue malicia foꝛtitudo. rixe. rãcoꝛis. p̃ue dispositionis. iuidie. odiũ ꝛc. qõ ꝓprie peccatũ est diabolicũ sumẽs oꝛtũ a radice supbie. Et his trib⁹ mũd⁹ cognoscit: vt verificẽ illõ Job. in Canõica. Omne qõ est ĩ mũdo est ꝓcupiscẽtia carnis ꝛc. ¶ Aptio q̃rti sigilli est manifestatio celestis padisi. Est enĩz padisus fastigiũ toti⁹ glorie: p q̃ diuĩa celsitudo tãtuz elegit vilitatis oꝓbriũ vt in ea sublimaret. de qua canit ecclesia. O q̃ gloꝛiosuz est regnũ in q̃ cuz xp̃o exultãt oẽs sancti. ꝑs. Altissimũ posuisti refugiũ tuũ. non accedat ad te maluz. Est inq̃z spectaculũ omnis leticie ꝑ qua suscepit extremam penalitatẽ vt in ea letaremur. Non enĩz vt dicit Apls sunt ꝓdigne passiones hui⁹ tpis. q̃s sz patimur ad ꝓmerendã futurã gloriã q̃ revelabiẽ in nobis. nisi acerbissima passio xp̃i ꝑcessisset: opera nr̃a ꝺo q̃tificãs. Est denicq̃z ꝓmptuariũ toti⁹ opuletie. ꝑ qua nobis restituẽda summã quesiuit egestatez in tota vita sua: non habens vbi caput suũ reclinaret. Quis inq̃z tam paup ex oꝛdio natiuitatis et exitu moꝛtis inuẽtus est sicut xp̃us. nascẽs in stabulo: moꝛiẽs in patibulo? Et in his tribus resultat tota beatitudo. qz primuz notat securam possessionẽ. secundũ letam visionez. terciũ opulentã fruitionẽ que fit per amorem. Et hi sunt tres actus glorie substãtialis. ¶ Apertio quinti sigilli est cognitio hoꝛribilis inferni. quã cognitionẽ exp̃sit in euãgelio dñs: dicẽs. Jte maledicti in ignem eternũ qui parat⁹ est diabolo z angelis eius. Jn quib⁹ verbis quinq̃z notantur circa infernũ hoꝛribilẽ. Primo notatur diuine visionis ꝓuatio: cuz dicit Jte. velut si pater filiuz ꝓuaricatoꝛem ejceret z hereditate paterna ꝓuaret. Quaz graue, pinde erit impijs illud ite: ostendit Hugo de sancto victoꝛe. dicens q̃ omnia gehenne supplicia supat deum non videre et bonis carere que in potestate habuisti obtinere. Secundũ tamen grauius est. nam ne miseri spem habeant de reconciliatione ꝓtinus additur maledicti. quo verbo satis indicat eternam eoꝝ anathematizationem a deo. Erit enĩz de cetero eoꝝ penitentia infructuosa. doloꝛ inanis. vociferatio muta. Hiere. xxx. Quid clamas super contritõe tua. insatiabilis est doloꝛ tuus ꝓpter multitudinez iniquitatis tue. ꝓpter dura peccata tua feci hec. Tercio notaẽ pene acerbitas: cuz addidit in ignẽ Qui scilicet acerbissimus redditur ex tribus. Primo ex intẽsioꝛi caloꝛe. Unde dixit Sebastian⁹ cui loq̃nti ad aurem stabat angelus dñi q̃ ignis iste ad ignẽ gehẽne

lez est sic̄ ignis depict⁹ ad ignē sensibilem. Secūdo ex infinibili duratōe. Nō em̄ extinguetur vt ignis materialis Ysaie. vlti. Ignis eoꝝ non extinguet̄. Et Marc̄. ix. Tercio ex ĩcōsumptibili punitōe. Nō enī ꝯsumit corpa vel ſpūs q̄s ꝯburit. Chriso. de repatōe lapsi. Propt̄ea dicit̄ inextinguibilis. nō solū qꝛ non extinguet̄: sꝫ quia nec eos q̄s suscipit perimit vel extinguit. Et vt dicit Ysido. li. de sūmo bono. Lucebit miseris ad augmentuꝫ pene vt videāt vñ doleāt. ⁊ non lucebit ad ꝯsolationē: ne videāt vñ gaudeāt. Quarto notat̄ penaruꝫ eternitas: cum dicit̄ eternū. O quāta erit miseris desp̄atio p̄uidere penaꝝ infinibilē eternitatē. o penaꝝ eternitas q̄ꝫ inexp̄ssibilē dolorē reprobis ĩgeret tua memoria. Quinto notat̄ execrēda societas: cū dicit̄ qui parat⁹ est diabolo ⁊ angel̄ ei⁹. Quoꝝ si aspect⁹ ĩtuentē occidere pōt: vt dicit̄ Zacha. xj. O quid erit execrāda cohabitatio tā ĩnumerabiliū horribil̄r vllulantiū ⁊ clamātiuꝫ ad inuicē. ſm Aug⁹. in ſmone q̄dam. Festina. p̄cute. dilacera. infige verubus. fer prunas. picem para ⁊c̄.

¶ Aptio sexti sigilli est manifestatio virtutꝫ laudabil̄. q̄ꝫ. s. p̄ciosa sit ĩ ꝯspectu dñi q̄ poti⁹ vitā corpalē offerret q̄ꝫ veritati cōtrairet. vt ip̄as v̄tutes hoīb⁹ suas estimatōe faceret p̄ciosas. Licet enī nihil nobilius hūana natura q̄ꝫtuꝫ ad aīam. tñ in hac virt⁹ ipsa p̄cellere videt̄ q̄ necesse est hr̄e ab ea quicq̄d in aīa nobilitatis ⁊ excellentie relucebit. Et ex h̄ sequit̄ secūdum q̄ꝫ. s. p̄ciosa sit virt⁹ aīe decorē ineffabiliter augmētās. Hec eniꝫ btām virginē sup̄ vniuersaꝫ extulit naturā angelicaꝫ. Int̄ oēs tñ virtutes ip̄a charitas hꝫ excellētiā. efficaciter opat̄: deducēs ad cubiculū regis ⁊ mutuos amplex⁹ spōsi ⁊ spōse deliciose p̄curās. De⁹ enī charitas est. ⁊ q̄ manet ĩ charitate in deo manet ⁊ de⁹ ĩ eo. Hec em̄ virt⁹ est tam speciosa q̄ opit multitudinē peccatorū. hec vestis nuptialis. sine q̄ qui ad nuptias ingredit̄: velut indign⁹ diuīo ꝯsortio expellitur. Tercio q̄ꝫ fructuosa sit ondit dñs: dicēs. Qui māet ĩ me. s. p̄ charitatē: ⁊ ego in eo hic fert fructū multum. Nimiꝝ cū hm̄ōi cūcta coop̄ant̄ in bonuꝫ. Hec inq̄ꝫ gen⁹ hūanū recōciliauit. infernū spoliauit celū ap̄uit. angelicā ruinā rep̄auit. Deniq̄ꝫ de⁹ hāc tanti estimat q̄ p̄ solo gemitu ꝯtritōis om̄ia crimīa laxat cuiuslibet peccatoris. ¶ Aptio septimi sigilli est cognitio peccati q̄ꝫ sit abomīandū ⁊ detestandū. cuꝫ licet q̄spiā oīm sanctoꝝ sanctitate floreret. vnicū tñ mortale peccatū totum illud regnū virtutis ⁊ ĩnocētie p̄iter gl̄ie penit⁹ ānullaret. ⁊ diuinā sil̄itudineꝫ in diabolicā deformitatē ꝯmutaret. Ecce q̄ntā iacturā p̄pter vnicū mortale patit̄ aīa xp̄iana. Quaꝫ inq̄ꝫ sit summe timēdū cuꝫ nō solū diabolicā sup̄inducit deformitatē: verū etiā ad penaꝝ obligat inexp̄ssibilē acerbitatē. Si em̄ vnic⁹ esus fruct⁹ vetiti vindicta q̄nq̄ milliū ānoꝝ expiari nō potuit. nisi charitate cogēte dei fili⁹ adueniēs ĩ assumpta natura culpā dilueret sanguine tā p̄cioso. tam grādi supposito. tam difficili medicamēto. O peccatū quid es? Si enim tāta dei filiū oportuit pati ad tuam deletionē in cōscientijs alienis. o quid passuros putam⁹ miseros in ꝯscientijs p̄prijs. Quaꝫ deniq̄ꝫ sit p̄cauendū. quia tātum debilitat virtutē perpetrātis q̄d impossibile sit ip̄m per se posse resurgere. subiectū tam dure ⁊ detestabili seruituti. Ad horaꝫ igitur noticiā imprimendaꝫ fidelibus venit dei filius. carnem suscepit. verbo ⁊ exemplo p̄dicauit. mortē sustinuit et ait. Qui sequitur me nō ambulat in tenebris: sꝫ habebit lumē vite. Ad q̄d nos ducat Jesus christ⁹ ⁊c̄.

¶ Sermo. lvij. De tribus Mariis ⁊ vngentis sꝫm intellectuꝫ misticum.

Maria Magdalene ⁊ Maria iacobi et salome emerūt aromata vt venientes vngerent Jesuꝫ. Marc̄. xvj. Bonauē. sup̄. iiij. dis. xvj. q̄stiōeꝫ mouet Vtꝝ p̄ peccatꝫ necesse sit dolorē ꝯtritōis eē maximū. i. vtꝝ ad h̄ q̄ ꝯtritio sit sufficiēs necesse sit pl⁹ dolere p̄ peccato q̄ꝫ de aliquo tp̄ali. p̄ſtim cum dicit̄. Hiere. vj. Peccatori penitēti luctuꝫ

vnigeniti fac tibi. qui. ſ. luctus inter oēs videt ꝓcipu⁹: eo ꝙ dolor ꝙ oīs affectio fūdat in amore: vt dicit Aug⁹. Amor autez vnigeniti ſolet eē ꝓcipu⁹. Ad qō rñdet ibi dez ꝙ dolor ꝑmo pōt dici diſplicētia rationis q̄ mēſurat ꝑm q̄ntitatē charitatis: ꝑm quā neceſſe eſt vt diligat deuz ſup oīa. nec pōt charitas eſſe nimia. Dñ peccatū tantum diſplicere debet rōni ꝙ nullo pacto: nullo ꝙmodo vel incōmodo velit ī ipm cōſentire vel ꝙſenſiſſe. qz volūtas q̄ in aliq̄ cauſa ꝙſentit in peccatū iuſta nō eſt. Naz in caſu neceſſitatis q̄ oportz eligere vt cōſentire in petm̄ vel ꝙplacentiā peccati aut tolerātiā pene: quilibet tenet̄ ꝑeligere q̄ntūcūq; penā q̄ velle peccare vel peccaſſe. Preter caſuz tm̄ neceſſitatis oēz ꝑeligere penaz eſt ꝙfecte virtutis. dubitare vo eſt infirmitatis. qz timor naturalis valde facit dubitare. q̄ tm̄ dubitatio ſtare pōt cum charitate ſimul. Sz ꝑeligere culpaz alicui pene ℔ eſt iniq̄tatis ſi fit cū deliberatōe ꝙ plena volūtate. qz oīs volūtas iniq̄ eſt q̄ peccatū vult abſolute vel ꝙditionalr. Secūdo dolor dici pōt paſſio q̄dā ex ℔ redūdās inſenſualitate. ꝙ ſic nō eſt neceſſe magis dolere ō peccato q̄ de re tpali. ſz ℔ eſſet ꝙfectōis ꝙ ꝙgruū ꝙ neceſſariū. Naz et ꝓtritio illa pōt eſſe nimis exceſſiua. ꝓtim ſi ducit ad deſolatōez: deſpatōez: vel accidiā ꝙ nō tpaī ꝙ affectōez gaudij vel ꝙſolationē ſpei. Et hi dolores ꝓtritōis notant̄ in ℔ noīe Maria ī ꝓpoſito noīe repetita. Interptat̄ enī amaz mare. Maria magdalene ꝛc. Hec fratres ī figura ꝓtīgebat illis. Scripta ſunt aūt ad eruditōez nr̄am q̄s ſpūalis paſcit interp̄tatio. Nā maria interp̄tat̄ amaz mare. Nimiz cū accedēres ad Jeſuz debēt eſſe pleni amaritudīe peccatoz. Et ſicut mare mēſurari nō pōt ſicz neſciret q̄s ꝙphēdere q̄ntū aīa ꝑ mortali ꝑ ꝙdigno deberet amaricari. qz iactu raz facit ineſtimabilē. Nō enī amiſit hmōi centū libras auri. nō amicū. nō filiuz. non pedē. non oculos: ſed corp⁹ ꝙ aīaz ꝓuans regno: adiūcit eterno ſupplicio. Dic ī ꝓſona peccatorū Hiere. ix. Quis inq̄r dabit
b capiti meo aquā ꝛc. Notandū igit̄ ꝙ q̄tuor genera mariū inueniunt̄ in ſcriptura q̄ ſpūaliter īdicare pñt q̄tuor genera hoīm ꝙ ꝓtritōez ad xp̄m ꝙperantiū. Primo mare mortuū: ſic vocatū qz vt dicit magiſter ī hiſtorijs. nec piſces nec aues in eo viuūt. nec aliquā materiā ſuſtinet niſi bituminatā. nā oſſe carēs vita ſubmergit̄. Si q̄d aūt viuū aliq̄ arte ſubmerſeris ſuperenatat. Lucerna ardēs ſupnatat: extīcta mergit̄. qz nihil viuēs ſubmergi pōt. Vnō refert Joſeph⁹. ꝙ Veſpaſian⁹ q̄ſdā iūctis manib⁹ poſt terga iuſſit in altū ꝓici ꝙ oēs tanq̄ vi ſpūs ſurſuz depulſi ſupfluitabāt. Deniq; poma ī arborib⁹ circū poſitis licet ad maturitatē deducta vident̄ pulcherrima. ſi tm̄ incidas faullas int⁹ inuenies. Et hec oīa ad deteſtatōez peccati a deo ſunt inflicta. Nā inter alia fetet horribiliſſime ℔ mare mortuū Et merito ſignificat amaritudinē peccatoz ꝙ ꝓtritōez eoz. q̄ tm̄ ꝓſeuerāt ī his de q̄b⁹ ꝓteri videant̄. q̄z cōtritio fetet coraī dño. Nimiz qz ñ ex amore dei: ſed extimore fuit ꝓcedit. ſic ſus lota ī volutabro luti. vt dicit̄. ij. Pe. ij. Glo. Sus duz in luto lauat̄ ſordioz reddit̄. ſic q̄ peccatū plāgit nō tm̄ deſerit: pene ḡuiori ſe ſubiicit. Cauſa ē. qz ꝓtritio a deo donata ꝙ īmiſſa ꝓtēnit̄. Dec igit̄ ꝓtritōis amaritudo Jeſum nō q̄rit. nec inter marias ꝓnumerat̄ q̄s dūtaxat tres fuiſſe ſcriptura ꝓmemorat parātes aromata vt vngerēt Jeſuz. qz tria genera mariū ſequētia. i. ꝓtritionū Jeſuz q̄rūt. ꝙ vngēta parāt ꝑ tres marias ſignata. Secūduz ḡ mare dicit̄ ſaliſſimū. ī q̄ viuūt diuerſa genera piſciū q̄ dulcē aquā ſuſtinere nō pñt Et ſignificat ꝓtritōis amaritudinē quam de peccatis hr̄e debēt nouiter penitentes vel incipiētes. qz necdū in ſpūalib⁹ didicerunt. Hinc eſt q̄ cito declināt ab amaritudine ꝓtritōis ſtatiz defluūt ī ꝓcupiſcētias carnis. ꝙ ideo ſine ꝓtritōis amaritudine ſpūaliter viuere non pñt. Dñ dicit in eoz ꝑſona ꝑs. Tota die ꝓtriſtat⁹ ingrediebar Quīa lūbi mei impleti ſunt illuſiōib⁹ ꝙ non eſt ſanitas ꝛc. Et hec ꝓtritio ſignificatur cū dicit. Maria magdalene. Interptat̄ enī magdalena defenſibilis ꝙ defenſiōez

pariter et defendēdi difficultatē indicat: q2 dolor iste p̄seruat eos a peccatis. Quo dolore vulnerat⁹ Job sanctus ait. Verebar oīa opa mea: sciens q2 non parcis delinquēti. Et iterū. Tedet animā meam vite mee. Parant igitur iterū incipientes aromata sua iuxta consilium Gerñ. super Cant. Aromata. s. contritōis. ⁊ vias suas recogitantes colligāt peccata. conterant cōgesta in martariolo cōscientie: varias eorū species pistillo timoris inicialis decoquētes igne penitētie in olla doloris interni. Psal. Cōcaluit cor meum intra me. ⁊ in meditatōe mea exardescit ignis. Quaz eleganter hec aromata composuit Ezechias rex dicens ad dominū. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine anime mee. Et flens amare. Ego inquit dixi in dimidio dierū meorū ⁊c. Cum quibus vngentū vngēdi sunt pedes domini qui sunt misericordia ⁊ veritas vel iudicium. Unde p̄s. Misericordia et veritas p̄cedent faciem tuā. Et iterū. Misericordiam et iudiciū cantabo tibi domine. Hi pedes ambo sunt osculādi ⁊ vngendi. Alioquin iudiciū sine misericordia crudelitas est. ⁊ desperatōem ingerit. Misericordia sine iudicio stulticia est ⁊ p̄sumptionem inducit vtrūq3 irremissibili vitio cōdemnās. primū in Cayn ⁊ Juda. secūdū in Amos filio Manasse regū iuda. qui vt dicit Chrisost. in opere imp̄fecto deum se posse fallere estimabat: dicēs. Pater meus ex iuuētute multa mala fecit. ⁊ in senectute penituit. ⁊ ego nūc ambulabo scdm desideria cordis. ⁊ postmodū ꝯuertar ad dominū. sed infelix diuino iudicio p̄uent⁹ ⁊ sublatus anteq̄ acceptauerit satisfactionem sustinuit damnatōem. Refert etiaz Beda venerabilis. q̄ quidā rex anglie religiosus habebat militez in militarib⁹ strēnuū propter qd multū regi placuit. quem rex de salute q̄tidie monuit. sed alter semper distulit. Qui tandez grauiter infirmatus ⁊ de cōualescētia desperat⁹ a rege visitatur ⁊ hortat̄ ad salutez. p̄mittit ille se facturū. Postq̄ de infirmitate cōualuissz dicens se deridenduz a socijs si tempe infirmitatis aliquid noui quasi metu mortū ageret. Recessit rex. et post dies aliq̄t rediens iterū de salute suadebat. respondit miles. Nequaq̄ mihi domīe de cetero talia p̄suadeatis. vidi eniz paulo ante duos iuuenes pulcherrimos intrātes ⁊ assedētes. vnū ad caput ⁊ aliū ad pedes. offerentes mihi librū in quo facta mea bona licet valde pauca legebā. Et ecce venit multitudo de qua alijs foris remanētibus ⁊ totum tectū operiētibus duo nimis terribiles īmanē ⁊ ponderosuz mihi librū legendum porrigebant. in quo cuncta peccata mea scripta vidi. Ecce verba superflua et cogitatōes minutissimas. Que cū tristis legissem dixerunt iuuenibus assidentibus Quid hic facitis cū scitis q̄ noster est? At illi. Ex quo vester est accipite eum in damnatiōem vestram. At illis recedentib⁹: hi duo vomeres ignitos capiti meo ⁊ pedibus īmiserunt ⁊ crucior vehemēter. Cunq3 se mutuo ꝯtingent intrinsec⁹: separabitur anima mea ⁊ tradet̄ demonib⁹ eternaliter cruciāda. Ac paulopost infelix infeliciter exspirauit. ¶ Terciuz vo mare galilee dicit̄: qd interp̄tatur trāsmigratio. et significat contritōem eorū qui non solum effectuz peccati: sed etiam affectū mutauerunt in affectu virtutis p̄ficiendo. s. ī via dei. quorū contritōis amaritudo mixta videtur quadaz dulcedine spei p̄deuntis ex cōscientia bona. fluctuās. tamē adhuc in spem ⁊ timorez hi p̄fecto suppeditātes vicia luctant̄ cum Jacob cōtra dominū vl̄ angelum. Verūtamen felix lucta in q̄ dominus vinci desiderat vt benedictōez cōferat. Felix inq̄ Jacob qui sic perseuerat dicens. Non dimittaz te nisi benedixeris mihi. i. nunq̄ dimittam te q2 non benedicis nisi timentē te. Hec nimirū benedictio carnalia facit desipe. sensualia marcescere. ⁊ omne qd non redolet p̄fectū virtutū deuitare. In cui⁹ figura tetigit angel⁹ domini neruū femoris Jacob. in quo membro potissime viget ip̄a carnalitas seu sensualitas. Deniq3 benedictōem postulanti ait. Qd nomen est tibi? Qui ait Jacob. Et angelus. Nequaq̄ inquit Jacob ap-

94

pellabitur nomen tuuz: sed israhel. Quia
pfecto iam sedatis ostiuz impugnatiōib⁹
taliū principalior occupatio intendit: vt
deo per exercicia vigorosa virtutū appro
pinquet ⁊ opez suoz efficaci sequela chri
stum induat. licet qñqz in resistētia vitioz
oppugnātiuz īmgilare cogat. Hi ergo ⁊ si
deflent maculā culpe. magis tñ impfecti
onez vite. quib⁹ lachryme non pene: sz pa
nes sunt die ac nocte. Et signant p Ma
riam Jacobi. Nam Jacob supplantator
interptatur. Queram⁹ igitur eoz aroma
ta: quib⁹ scz iam nō pedes: sed ipm caput
vngere cōuenit Gerñ. ipm imitemur vn
guētariū q dicit sup Cant. caput saluato
ris vnguenduz vngento deuotiōis. qd fit
despeciebus charis. cuiusqz pciuz de vlti
mis finib⁹. fit enī de diuersis collatis hūa
no generi beneficijs. O qz felix ea studiose
recolligēs ⁊ āte oculos mentis studiose re
ducens. Nā cuz fuerint in vasculo cordis
pistillo crebre meditatōis cōtusa atqz cō
trita ⁊ igne sancti desiderij simul decocta
⁊ impīguata oleo leticie: erit vnctio prio
re longe pciosior. qd vtiqz capiti adhibe
tur. O felix magdalena que musitātibus
discipulis de pditiōe vngenti. efficaciter
a christo excusata ⁊ laudata rñsum audi
re meruit. Quid molesti estis huic mulie
ri. opus bonū opata est in me. Vere bonū
opus intendere sibi ⁊ vacare deo. Quar
tum vo dicit mare tyberiadis: qd inter
pretat visio vel bonitas. in quo piscātur
apostoli ⁊ omes pfecti. pisces interne cō
templatōis. quoniaz hec duo miro modo
se mutuo fouent in eo qui iam perfectōem
adeptus est. ⁊ vt visio viscerosa diuine cō
templatōis adaugeat affectū bonitatis ad
eius se nitens similitudinē reformare: qui
est obiectū visionis interne. Scim⁹ eñ cū
apparuerit ille similes ei erim⁹. quoniā vi
debim⁹ eum sicuti est. Et econtra bonitas
ipa visum spiritualē clarificans abilitat:
vt obiectū illud diuinū pspicacius videat
Cui⁹ nimirū lachryme iam nō ex amaritu
dine cōscientie: sed ex spiritualiū carisma
tum abūdanti dulcedine pfluūt. Et h ma
re dulces admoduz aqs administrat. Hi

sunt qui iaz pfectōem adepti resecatis vi
tijs ⁊ vitiosis affectib⁹ minime cuz deo lu
ctant. per laboriosas cogitatōes ⁊ medi
tationes. sed ipm quasi spōsuz dulcissimū
ineffabili amoris affectu cū omni trāquil
litate volatu feruide contemplatōis am
plectūtur: dicentes illud Cant. Tenui eū
nec dimittā. Mira hoz cum sponso fami
liaritas timorē obliuiscunt: maiestatē nō
cogitant. nec vetent ei⁹ magnitudinez: sz
solum amoris negociū exequūtur. ⁊ ī am
plexu primario fidenter petunt osculū ab
eo qui respicit terrā ⁊ facit eam tremere.
Et hi significant per Mariaz salome. qd
interptatur pacificās eum vel retributio
eius qd vtriqz cōuenit. primo spōse. secū
do sponso: que prudēs lector viscerosi⁹ ru
minabit. Hoz deniqz vngentū fm Gerñ.
super Cant. multū pciosius est. ⁊ dicit vn
gentū pietatis. quo totū dñicum corpus
inungit fluens a capite in barbā ⁊ orā ve
stimenti eius. Conficit eniz de necessitati
bus pauperz. de anxietatib⁹ oppressoz. de
culpis delinquētiuz. et quorūlibet erūnis
miseroz: etiam si fuerint inimici. Hoc enī
ipa pietas propriū habet q in tuitu diuīe
charitatis etiā inimicos diligi: vt pcz ali
bi. Sunt viri diuitiaz in domo dñi qui h
vngento vsi sunt Moyses Samuel Da
uid Job Joseph Paulus: quoz nūc vi
scera se vsqz ad inimicoz dilectionem ex
tenderūt.

Sermo feria secunda post pascha. de his que paranda sunt vt christ⁹ nobiscū māeat. Ser. lviij.

Mane nobiscuz dñe
quoniā aduespascit. Luc. xxiiij.
Querit doctor sanctus sup. iij. a
dis. xxj. vtrū argumentū sumptū ex visibi
li apparitōe fuit cōueniens. psertim cuz di
scipuli euntes in emaus viderūt euz in spe
cie pegrini. Aut ergo illa effigies īerat ei
fm veritatem: ⁊ tunc cū ea fuisset effigies
propria qd est impossibile. aut tm in ocu
lis videntiū: ⁊ tunc erat pstigiosa appari
tio que non demōstrat veritatē. ⁊ sic non

potuit demonstrare veritatē resurrectio-
nis. Ad qd̄ rn̄dens inducit opinionē pre-
positiui quā ꝓbabiliorē iudicat. ꝙ. s. cor-
pus glorificatū est om̄ino ī potestate ani-
me q̄tuz ad oēs actōes. s. ꝙ videat̄ vl̄ nō
videatur: vel ꝙ videat̄ sub forma gl̄ie vel
non. Cū eniz sit in eo forma naturalis cor
poris. ⁊ forma glorie potest ꝑm vnā tātū
īmutare visum vel ꝑm vtrāq̄. vel etiā im
mutare visum ꝑm formā glorie ꝑm ꝓporti
onem visus vt nō corrumpat̄: sed delecte
tur sicut ex visibili ꝓportionato. Discipu
lis autē illis naturalē sui corꝑis naturam
ostendit qua est quoddā corp⁹ coloratū et
non formā claritatis glorie. Q. aūt non
cognouerūt erat ex interiori eoꝝ disposi-
tiōe. Nā virtute diuina impediebant̄ vi-
res interiores ne seq̄rent̄ iudiciuz de illa
ꝑsona que esset: q̄cito on̄dit eis signū spe
ciale. s. in fractōe panis cognouerūt eum
propter specialē modū frangēdi. qꝛ vt di
citur similis erat incisiōi cultelli. Simili-
ter ⁊ palpatōez visui adiūxit cum ait. pal
pate ⁊ videte qꝛ spūs carnē ⁊ ossa nō hz.
vt excluderet visionē vmbraꝝ ⁊ spirituuz
apparentiū. per corꝑa aerea inspissata: si
ue angeli boni fuerint: siue mali. q̄ corpo-
ra statim cū voluerint resoluūtur. Et cum
om̄e corpus tangibile est per naturā cor-
porale: vt dicit Grego. in omel. Vnd̄ ꝑm
ph̄os celū est visibile et nō tangibile: cum
corꝑale per naturā. potest esse ꝑ gloriā ī-
corruptibile. Vnde ī potestate hz qd̄ pal
pari ⁊ nō palpari. ⁊ vtrūq̄ sine miraculo.
Palpat̄ enim per naturā corporis. est au
tem nō palpabile inq̄tuz est instrumentū
anime gloriose. ⁊ sic erat ꝯueniens appari
tio ad on̄dendū veritatē resurrectōis quā
ipsi credētes dicebāt. Mane nobiscū do
mine ⁊c̄. vt vulgo dicit̄ ꝯseruare q̄ acqui
rere bona maioris est virtutis: laudis est
p̄cipue. Et ver⁹ amic⁹ diu desiderat⁹ Je-
sus christ⁹ magna diligētia magnisq̄ p̄ci-
bus retinēdus est. An non amic⁹ qui nō re
quirit nostra: sed nos. ita vt ⁊ sua seq̄ pro
nr̄a salute tradere dignat⁹ est in ꝯsortiuz
⁊ in exemplū: in p̄ciū: in solaciū: ⁊ nunc in
cibū. ex quo qui mā ducauerit nō morietur
in eternū. Videns igit̄ q̄ fidelis amic⁹: q̄
utilis cibus: dic cū discipulis. mane nobi-
scuz. Ad qd̄ vt melius ip̄m inclinem⁹ dica
mus nobisip̄is cum muliere de qua habet̄
iiij. Reg̃. iiij. ꝙ cuz Helyze⁹ ꝑtransiret su
nam ciuitatez erat ibi mulier magna: non
corꝑe: sed sapiētia ⁊ diuitijs ⁊c̄. que cōsi-
derans eū esse virū dei tenuit eū vt come-
deret panē in domo eius. q̄ dixit ad viruz
suū. Animaduerto ꝙ vir dei sanct⁹ est iste
qui trāsit ꝑ nos frequēter: faciam⁹ ei cena
culū paruū. vt scz seorsum possit comede-
re ⁊ orare. ⁊ ponam⁹ in eo lectulū ⁊ mēsaz
⁊ sellā ⁊ candelabꝝ. vt cū venerit ad nos
maneat ibi. Per Helyzeū xp̄us intelligit̄
qui trāsit p̄ꝑtim isto tempe ciuitatē sunaz
. i. corda lapidea per internā inspiratōez
Naz suna interp̄tat̄ popul⁹ lapide⁹. Mu
lier inuitās est anima ꝯpuncta ad peniten
tiam ⁊ sacramēti susceptōez. Que si chri b
stuz retinere desiderat hec quinq̄ parare
disponat. Primo cenaculū. i. solariuz.
Nam talia cenacula fieri solebāt supra so
laria: ꝑ qd̄ intelligit̄ supior ꝑs mentis vel
ratōis. que soli christo exhibēda est ꝑ vo-
luntatis ꝯformitatē: licet inferior portio
rōnis ⁊ sensus occupari habēt necessario
circa hūanas necessitates ex quib⁹ sepissi-
me maculas aīe ꝯtrahūt. In hac tn̄ par-
te rōnis potissime nobis emanāt mors et
vita aīe. dum scz per ꝯsensuz tendit in cō-
uersionē vel auersionē dei. Licet enim ꝑ
incautā custodiā ledant̄ affect⁹ sensuales
non tn̄ morit̄ vita spūali: nisi sequat̄ ratio
nis ꝯsensus. Cū enim synderisis q̄ est vir-
tus affectiua correspōdens apici ratōis:
cū sit vis aīe appetitiua suscipiēs īmedia-
te a deo naturalē quādaz inclinatōem ad
bonū per quā trahitur insequi motōez bo
ni sibi p̄sentati ad apprehēsionē simplicis
intelligētie que dicit̄ alio nomīe supremū
celū in affectiuis potentijs. Cum inq̄ hec
synderisis ab apice ratiōis mota ꝯsequit̄
effectū edificat̄ hoc cenaculuz domīo ⁊c̄.
Secūdo p̄paret sellā ponendā in cena-
culo per quam intelligit̄ potestas iudicia
ria que sedendo solet exerceri. Cum ergo
mens ip̄a conuersa fuerit ad deum primo

95

requirit veniā peccatorū. quam si debeat adipisci necesse est vt sedule iudicet ⁊ puniat in seip̄a per diligentē discussionē. lachrymosam ꝯtritōem. laboriosaz penitētiam. mortificās mēbra sua q̄ sunt sup̄ terram. sicut figuratū est Exod. xxxij. vbi dicitur ꝙ peccāte populo in vitulis aureis ait dn̄s ad Moysen. Dimitte me vt irascatur furor meꝰ. Cui Moyses. Dn̄e cur irascit̄ furor tuus? quiescat ira tua ⁊c. Et placatꝰ ē dn̄s. Nihilominꝰ tn̄ Moyses accinctꝰ zelo iusticie in ꝓplm̄ ꝓ quo taz efficaciter orauerat: taz dirā exercuit vindictā vt ad se ꝯgregatis filijs leui illa die interfecit circiter. xxiij. millia. Et qui iusticiam hmōi exercet ⁊ esurit in seip̄m adimpleri: beatꝰ euāgelista voce p̄dicat̄. vbi dic̄ Hiero. Non sufficit nobis velle iusticiaz: nisi etiā iusticie patiamur famez. ⁊ sub h̄ exemplo nunq̄z nos satis iustos: sed semp̄ esurire iusticie op̄a intelligamꝰ. Esurit g̃ iusticiam dei s̄m Chriso. qui s̄m iusticiā desiderat ꝯuersari. Sitit autē iusticiā qui scientiam eius acquirere cupit. Sic sancti oēs districtā iusticiā in ꝓprio iudicio seruauerunt: sese ꝯdemnātes ad horrendas corporz afflictōes. in ieiunijs multis. in vigilijs frequēter. in temptatōibꝰ sup̄ modum abiecti velut p̄ibsoma mūdi huiꝰ. Si beatus Hiero. vt diuinū iudiciū euaderet: iudicio ꝓprio se dānauerat in exiliū horrende solitudinis. vt ptz ī legēda sua. ¶ Tercio p̄parabit lectulū in quo requiescat. cuius locus in pace factꝰ est. Sup̄ quē inquit requiescet sp̄ūs meꝰ? nisi sup̄ hūilez ac quietuz ⁊ trementē verba mea. In cuiꝰ argumentū nec xp̄us nasci voluit donec ip̄e pace gauderet vniuersus orbis: que durauit annis duodecim. Dn̄ ad ꝯmendatōez duplicis pacis necessarie nobis: dixit dominus ad discipulos. Pacē relinquo vobis scz ꝓximi. pacē meā do vobis. s. inquietatione animi p̄ verā dilectōem summi bōi. De prima pace dicit Cassiodo. ꝙ īueniri nō potest forma exp̄ssior ꝯuersatōis angelice q̄z vnitas socialis. Sz hāc pacem turbat lingua inflāmata igne gehēnali Ecc̄i. xxviij. Lingua tercia multos cōmouit. et dispergit illos de gente in gentem. ciuitates muratas destruxit. Et iterz. Susurro ⁊ biliguis maledictꝰ. multos enī turbauit pacē habētes. Quasi diceret. occulte silatorie vel manifeste p̄ linguā offendit charitatē fraternā. maledictꝰ erit. qz multos turbauit pacē habētes. Secūdaz v̄o pacem ꝯsequit̄ cū quicq̄d agit vel cupit omnia ordinat ad gloriā dei. nihil acceptās qd̄ ꝓhibet. nihil omittēs qd̄ p̄cipit: sz affectu quodā viscerali ꝯplectēs q̄cūq̄z placere deo cognoscat. nec impatiēs ī aduersis: nec elatꝰ in ꝓsperis. Nō enim ꝓsperis gaudet sine elatōe qui aduersa nō sustinet sine murmure. virtꝰ enim potētissime ī aduersis cognoscit̄. ¶ Quarto p̄parabit mēsam in qua discūbat vt a nobis susceptus nutriat̄. Cibus enī eius est dulcor deuotionis. qd̄ patet ex eo. quia ex eisdem et nutrimur ⁊ sumꝰ. Vnd̄ cibꝰ quāto nature similior tanto ad nutriendū efficacior. Et ideo carnes melius nutriūt vtpote nature similiores. Cū enī christus tota dulcedo est charitatis diuīe: eodē dicēte Ecc̄i. xxiiij. Spūs meus sup̄ mel dulcis. Ideo optime nutrit eū vnctio deuotiōis. Vere ergo ꝙ de multis hz ꝯq̄ri dicēs. Ego aūt hic fame p̄io. qz nec inuenit apud eos opera misericordie q̄ eum nutriūt in mēbris. nec deuotōis intime q̄ p̄stantiꝰ eū nutriūt in seip̄o. Martha martha sollicita es: sed Maria optimā p̄tez elegit. Quidam v̄o nutriūt eū: sz cibo noxio bufonibꝰ scz ⁊ viperis. Reperiunt̄ enī aliqui natura leti et amorosi. qz facile dilectōis affectū applicant ad quodlibet diligibile. ex cuiꝰ memoria repente sentiūt amoris dulcedinē. Et hi sentiūt plerūq̄z ī oratōe vel auditu verbi diuini ꝯpunctōes resoluūtur in lachrymas. Quia tn̄ celeriꝰ resoluūtur ad vanitates. īmo mentita sibi sepiꝰ securitate cōscientie quā talis ꝯcipit de deuotiōe sordida ad alioꝝ ꝓsilit ꝯscientias dijudicandas: ⁊ op̄a sua negligit q̄ merito iudicaretur. Cecitas periculosissima cū in iudicio temerario latet mortalis culpa: q̄ cum leui motu cordis vel lingue p̄ficit̄ in ꝯscientia minime ponderat̄. Vnde Chriso. Nec

facile reperies quenq̃ exptem huius erro
ris. sunt enĩ hee diabolice temptatõis in-
sidie. Nam q̃ seuere discutit aliena nunq̃
ꝓprioꝝ reatuũ merebit̃ veniaꝫ. Hec ille.
Ad repmendã etiã eoꝝ p̃sumptõeꝫ ex de-
uotione ꝯceptã: dicit Bonauẽtura sup. j.
sentẽ. dis. xvij. ꝙ charitas q̃ facit hominẽ
gratũ deo ⁊ nõ soluꝫ deũ gratũ homĩ ⁊ ca
rum: nõ est certitudinaliter cognoscibilis
ꝓpter q̃tuor causas. Quaꝝ vna est simili-
tudo illius charitatis ad dilectõem acqui
sitaꝫ. Potest enĩ aliquẽ ꝯtingere inflãma
ri ad amandũ deũ ꝑ assuefactõem qui cor
ruet ꝑ aliqd̃ spũale: et tñ semꝑ afficiet̃. vt
ptꝫ per Gerñ. in li. de amore dei. vbi rep̃-
hendit de deuotõe suꝑbientes. Ex qua. s.
affectõe inflãmante p̃sumit se esse in g̃tia.
⁊ hic stat⁹ ꝑiculosissim⁹ est. ¶ Quĩto pre-
parabit cãdelabꝝ. per qd̃ intelligit̃ lumẽ
exemplaris ꝯuersatõis. de quo dñs ĩ euã
gelio. Sic luceat lux vestra coraꝫ hoĩb⁹ vt
videãt opa vr̃a bona. Et apl̃us ad Phi-
lippeñ. ij. Vt sitis inquit sine q̃rela ⁊ sim-
plices filij dei in medio natõis praue ⁊ ꝑ-
uerse inter quos lucetis sicut lumĩaria in
mũdo verbũ vite ꝯtinentes. Vñ dic̃ glo-
sa sup illud. j. Coꝝ. vj. Omnia mihi licẽt
sed nõ oĩa expediũt. Fateor ꝙ ea mihi li-
cere vident̃ ⁊ non expedire q̃ per iusticiaꝫ
q̃ corã deo est ꝑmittunt̃. sed ꝓpter offensi
onem hoĩm ne ob h̃ impediant̃ ad salutez
vitanda sunt. Om̃ia igit̃ mihi licẽt q̃ ꝓhi-
bita non sunt: sed nõ oĩa expediũt. qꝛ ꝓxi
muꝫ nõ edificãt. ⁊ ideo cauẽda sunt. Dici
tur enĩ in decretis. xj. q. iij. Non sunt au-
diendi siue viri sancti: siue femĩe qui qñ re
prehẽdunt̃ in aliq̃ negligẽtia ꝑ quã fit vt
in malã veniãt suspitõem. Vñ suã vitam
longe abesse sciãt: dicũt corã deo sibi suf-
ficere ꝯscientiã. existimatõem hoĩm nõ so
luꝫ impudẽter: verũ etiã crudeliter ꝯtem-
nentes. cũ occidãt animas alioꝝ siue bla-
sphemantiũ viam dei. quib⁹ s̃m suã suspi-
tionẽ quasi turpis q̃ casta est displicet vi-
ta sanctoꝝ vel excusatõe imitantiũ nõ qd̃
vident: sed qd̃ putãt. Et infra. Nobis enĩ
necessaria ẽ vita nostra alijs fama nostra.
Hec ille. Deniq̃ ꝯcludit doctor sanct⁹ fa
ſe. q. xliij. ꝙ scandalũ actiuũ semꝑ est pec
catũ mortale. qñ scꝫ quis suo malo exẽplo
vel verbo intẽdit aliũ inducere ad peccã-
dum mortal̃r. vel si hoc nõ intẽdit: ip̃m fa
ctũ tñ de sui rõne hꝫ ꝙ sit ĩductiuũ ad pec
candũ mortal̃r. puta cum quis publice fa
cit peccatuꝫ mortale: vel qd̃ hꝫ similitudi
nem peccati mortalis: ꝯtemnẽs salutẽ ꝓ-
ximi. ita ꝙ ꝑ ea ꝯſuãda nõ p̃termittit fa
cere qd̃ sibi libet. ⁊ sic dat occasionez rui-
ne. ⁊ loquit̃ de scãdalo pusilloꝝ.

¶ Feria tercia pasche. De quin-
q̃ vulneribus christi ostẽsis ꝫm
intellectũ misticum. Sermo. lix.

Videte manus me-
as ⁊ pedes meos qꝛ ego ip̃e sum
Luc̃. vlti. Inter oĩa indicia di
lectõis q̃ xp̃us discipulis post resurrectio
nem varijs apparitõib⁹ exhibuit hoc vide
tur esse p̃cipuũ ⁊ oĩ deuotõe iugiter ãple-
ctendũ. ꝙ scꝫ quinq̃ cicatricib⁹ adornatũ
cũ quib⁹ in cruce pepẽdit sese discipul̃ ma
nifestauit. Nec putem⁹ hoc casu factũ vel
ex impotẽtia sanãdi. Nam duab⁹ p̃cipue
causis eas seruasse credendũ est. ¶ Pri- a
ma vt cũ eis taꝫ ineffabili q̃ insep̃abili cõ
nexu dilectõis nos sibi iũctos ac se nobis
innotescere oñderet cum dire passionis et
mortis sue signa tanta dignatõe secũ fer-
re dignatus est. ⁊ vt ip̃as dilecto p̃ri ve-
lut p̃ciũ nostre salutis oñderet. ⁊ sic p̃rem
misericordiaꝝ de cetero citi⁹ ⁊ efficacius
ad misericordiã inclinaret. ac nunq̃ a di-
lectõis sue memoria nos esse delẽdos de-
mõstraret. sicut p̃dixerat Ysa. xlix. Nun-
quid mulier põt obliuisci infantem suũ vt
nõ misereat̃ filio vteri sui. Et si illa oblita
fuerit ego tui nõ obliuiscar. in manib⁹ me-
is descripsi te. ¶ Secũda causa fuit scd̃m
Ambro. vt imp̃meret eis memoriã passio
nis sue nõ esse intermittẽdam: cui⁹ signa
circũferret in sua gloria maiestatis: sꝫ vt
in eis legerẽt ⁊ reuoluerẽt opa redemptio
nis hũane: exemplar virtutis: viã ꝑfecti-
onis. Legerẽt inq̃ ad imitatõem. qꝛ que-
cũq̃ scripta sunt: ad nostrã doctrinã scri-
pta sunt. Hic est eniꝫ liber vite in quo qui

96

scriptus inuētus fuerit beatus. Continet
b aūt liber iste Moysi noue legis ad instar
prioris volumīa quinq; q̄ sanguine p̄cio-
so opiosius exarata ab om̄ibus doctis et
indoctis videri ⁊ legi possunt: vt impleat̄
scriptura: dicens. Erūt omnes docibiles
dei. Hinc aperte satis in doctoꝝ ignoran
tiam p̄s. ꝯsolatur: dicens. Quoniā nō co
gnoui literaturā: introibo ī potētias do-
mini. O vere sanū consiliū. o vere tutū re-
fugiū potentias intrare dn̄i. non maiesta-
tis diuīe: sed salutis humane. Ad qd̄ nos
hortatur dn̄s: dicens. Videte manus ⁊c̄.

Post ostensam forme q̄litatez ꝟm quā
archa federis cōstruenda fuerat ait domi
nus ad Moysen Exod̄. xxv. Inspice et
fac ꝟm exemplar qd̄ tibi monstratuz est in
mōte. In figura profecto spūalis arche
sez hūanitatis christi cui⁹ opera clamāt ī
cruce super montē caluarie ad veꝝ Moy
sen. i. penitentē: de aquis diuitiaꝝ ⁊ deli-
ciaꝝ extractū: vt fugiat in desertū penitē-
tie. nisi excidat ꝙ ait Petr⁹. Christ⁹ pas-
sus est ꝓ nobis vobis relinquēs exempluz
⁊c̄. Hic autē quid? Videte inquit manus
meas. vtiq; visum prouocat ad sequelam.

Quinq; sunt igit̄ potentie dn̄i ad seq̄-
lam ꝓposite per numeꝝ vulnerū eius q̄na-
rium nō incōgrue designate. Per pedes
enim duo affect⁹ designātur. qꝛ sicut cor-
pus pedibus sic anima affectib⁹ graditur
Unde tres potētias vitiosas in canōica
Johānis distinctas christ⁹ duabus potē
tijs affectiuis velut duob⁹ pedibus alacri
ter cōculcauit. s. humilitate qua nulla ab-
iectior. ⁊ pauꝑtate qua nulla ꝑfectior. Si
militer ⁊ due potētie per man⁹ significa-
te sunt in actōe. obedientia qua nulla ꝓni
or. ⁊ in passione patiētia qua nulla man-
suetior. Deniq; quīta potētia in corde la-
tuit. s. viscerosa charitas: qua nulla ꝓfusi
or. que q̄si dulce ꝯdimentū hūanoꝝ actuū
in omnib⁹ operibus suis mirabili quadaz
dulcedine resplenduit. Prima igit̄ poten
tia fuit humilitas qua nulla abiectior. per
quā omnē suppeditauit elatōem humanaz
vt sub humili deo non apponat se homo vl
tra se magnificare suꝑ terrā. Vide nūc ī-
gressuz eius in mundū. ⁊ inuenies euz ele-
gisse matrē humilē. ⁊ abiectā. vile tuguri-
um nō regale pallaciū. nec pōposam mini
stroꝝ frequētiaz. nec cunabula sericis ad-
ornata. sed vilibus pānis inuoluit̄. in p̄se
pio reclinat̄. Deinde circūcidit̄: vt pecca-
tor hostijs redimit̄. ⁊ abiectꝫ subdit̄ parē-
tibus. Disce o homo diuinis subdi prece-
ptis: qui ꝓ te redimendo nec hūanis dedi
gnatus est subijci mādatis. Deniq; ꝯuer
tamur ad opus illud singulare tam nr̄e re
demptōis q̄ꝫ sue ꝓfundissime hūiliatiōis.
cum in lotione pedum sese tanta maiestas
incuruauit ad lauādos etiam pedes impi
issimi traditoris. O maiestas tremēda et
humilitas stupēda. Deniq; vide in passio
ne q̄ꝫpatienter elegit accusationes falsissi
mas tacite ꝑtransire. derisiōes opprobri-
osissimas humiliter dissimulare. locū pas-
sionis elegit ignominiosissimū. cōsortiuz
despectissimū. genus mortis turpissimuz.
modū abiectissimū. Nihil igitur abiectio
nis suꝑfuit qd̄ in hūilez Jesum impijssimi
non irrogarēt. nihil quod eius humilitas
non affectaret. O humilitas virtus chri-
sti quātum cōfundis superbiā nostre vani
tatis. Legite volumen hoc quicūq; spiri-
tu intumescitis. grādia cōcupiscitis. ⁊ di
scite quia mitis est ⁊ humilis corde. Non
sericis incedit induuijs. non cōptis crini-
bus. non artatis calceis aut rostratis. sed
vili tunica cōtētus. inculto crine. nudo ca
pite. nudis incedit pedib⁹. De quid dictu
ri sunt cum venerint ad iudicez terrificum
quem humilē dominū sequi ꝯtempserunt:
cum simul cōferentur ⁊ eius exinanitio di
gnātissima: ⁊ eorum inflatio detestanda:

Secunda potentia fuit paupertas qua
nulla perfectior. Diximus de humilitate:
quia stabuluz elegit in hospiciuz. p̄sepe in
cunabulum. viles pāniculos in volumen-
tum. quorum causam iam percunctari li-
bet. Mater enim ei⁹ Maria licet diuiti-
bus edita parētibus: tanta se paupertate
suggerente spūsancto cōstrinxit cum spon
so suo Joseph. ꝙ in tali ꝑegrinatōe par-
tu diuino grauida in bethleez hospiciolū
pauperculū adipisci non valuit quo tene-

rum mater filiũ pareret. Sed inedia cogẽte vile stabulũ ingredit̃ regina celi. domina mundi. Miruz si non mirabãtur angeli de tali pauperrima abiectiõe matris et filij. Parit de hinc filiũ in medio hyemis frigore: media nocte. pãnis ĩuoluit. in p̃sepio reclinat. fenũ substernit. nec de plumario audio mentionẽ. Cur hec fecit? nisi q̃a non erat ei cõuenientior locus in diuersorio. Qualez ergo nunc fratres matrem in puerp̃io cõstitutã sibi retinuisse putamus cum nulli dubiuz sit talem matrem tam dilecto filio quicquid melius habere potuit tradidisse.. O pauperpas quanta relucet in filio: pariter ⁊ in matre. o vere sapiẽtia que de occultis trahitur: abscondita margarita in agro pro qua cõparanda mercator ille non insipiens ad terraz descendit: vt eam a terrenis abiectã sua faceret estimatione preciosam. Deinde cogitur paruulus persequẽtiuz manus effugere: ⁊ deserta horrenda penetrare. Vbi queso hospicia? vbi vite necessaria tanto regi: tante genitrici: cum etiam in ꝓpria terra deget? Dictuz manu et arte querebat: vt secum filio vilissimo sustentaret edulio. Deniq̃ cum Jesus non haberet vbi caput reclinaret bestijs pauperior: eo dicẽte. Vulpes foueas habent ⁊ volucres celi nidos ⁊c̃. Dictum elemosynis mendicabat ⁊ sepius inedia laborabat. exhastus siti frigidam aquã potabat. Et scd̃m Hubertinũ sepius in terram nudã cogente somno mẽbra virginea reclinabat. matrez quoq̃ suam ipse moriens adeo pauperez reliquit: vt necessitate cogente sub alieno tecto elemosynis fouenda dies lugubres agere cõpelleretur: vt ⁊ in ipsa paupertas eadem ꝯpelleret̃: nec h̃ret vbi caput reclinaret.

¶ Tercia potentia fuit obedientia q̃ nulla ꝓnitior. De qua christ⁹ ait. Descẽdi de celo non vt faciam voluntatez meam: sed voluntatem eius qui misit me. Lege nunc o homo ingrate patris preceptũ q̃duruz ⁊ graue taz dilecto filio sup̃imposuit: mittens eum ad satisfaciendũ diuine iusticie. ⁊ posuit in eo peccata omniuz nostrum: ne in eternũ seuiret in nobis. O mirãda christi dignatio ⁊ pauescẽda dilectio: cum limus vilissimus suo cõtempsit obedire factori. ad tam ardua abiecta se fecit subditum vnigenitus dei. taz humili q̃ꝫ ꝓmpta obedientia non soluz deo patri: sed etiam humili ⁊ pauꝑrime matri. Dicit eniz euangelista q̃ erat subditus illis. i. parentib⁹. Huius igitur obedientie nouim⁹ effectuz sed inspiciamus affectũ. Sedens enim aliquãdo super puteuz ⁊ esuriens: ac fatigatus ex itinere apposuerũt ei discipuli cibũ dicentes. Rabi manduca. Qui respõdit cibum habeo manducare quem vos nescitis. Dixerũt ergo discipuli adinuicẽ. Nũquid aliquis attulit ei manducare. Dicit eis Jesus. Meus cibus est vt faciam voluntatẽ patris mei qui misit me: vt perficiam opus eius. Quasi diceret. licet corporaliter esurio: plus tamẽ patris mãdatum adimplere desidero. qd̃ scz dederat ei de salute animaꝝ zelanda. ꝓperabant em̃ de ciuitate ad christuz quib⁹ impartiri viam salutis esuriebat. Deniq̃ posit⁹ ĩ agonia carnis ⁊ spiritus: cum pre inexp̃ssibili horrore passionis ⁊ doloris guttas sanguineas desudaret: libere se subdens paterno precepto: dixit. Fiat voluntas tua. Qua nimirum ad completiõem deducta subintulit. Consummatũ est. Lege igitur o homo humilem christi obedientiaz. ⁊ disce subdi deo. obedire prelato. parere preceptis: ne tibi dicatur. Qui obdurat aurem suam ne audiat legem domini: oratio eius erit execrabilis Et iterum. Non omnis qui dicit mihi domine domĩe: intrabit in regnuz celorum. Sed qui facit voluntatem patris mei qui in celis est. ¶ Quarta potentia fuit in aduersis patiẽtia qua nulla mansuetior. Reuolue nunc euangeliorum historias. ⁊ inuenies Jesum velut agnum mansuetissimuz inter homĩes conuersatũ in illatis iniurijs. derisiõib⁹. oblocutõib⁹. ꝑsecutõib⁹. q̃ vorax ⁊ potator vini. q̃ amic⁹ publicãoꝝ. q̃ d̃moniũ habeat ⁊ in principe demõioꝝ demões eijciat. audit nec ĩuenies eũ vel tenuis ĩdignatiõis aut impatiẽtie reliq̃sse vestigiũ. aut aliq̃n respõdisse: nisi vbi ratio respõdenduz essa

dictabat. Sup ingratos psecutores pie-
tate et charitate pfusior: semp misericor-
die visceribus affluebat. cuius indiciū euiden
tissimū in passiōe reliquit cuz indicibilibus
irretitus et pssus āgustijs. impijs adhuc sub
cruce pseuerātibus insultatōibus et malicio
sis ꝯtemptibus cogēte pietate pfusis ꝯpas-
sionis lachrymis p taz indignis et exceca
tis efficaciter obtulit pces pri et exauditus
est p reuerētia sua. Naz denuo resurgens
glorificatus a pre suo oī potestate suscepta
in celo et in terra. Vide qlez vindictā ex-
ercere deliberat. Data est inqt mihi om-
nis ptas ī celo et ī terra. Ite g et agite vī
dictā hanc in mundū vniuersum: pdicate
oī creature. qui crediderit et baptisatus fue-
rit salus erit. Aqua se lauēt laterz mei: san-
guine meo pcioso sua medeant vulnera: q
credētes salui fiāt. Hec enī potissima xpi
vindicta vt ferales bestie fuso vtant san-
guine in sanatōem vulnerz. in ablutōez cri
minū. in recōciliationē indignatōis pat-
nalis. in adeptionē glorie filialis. hec īui-
de lege q pximo reseruas irā: et petis a deo
medelā. Quīta potētia fuit ī corde cha
ritas q nulla pfusior. Per hāc enim adeo
ferbuit in nram salutē q in nullo parcere
potuit pprio corpori. nullis reuocari bla-
sphemijs. oblocutōibus. psecutōibus. iniuri-
is opprobrijs. vt vel in minimo laxaret cō
ceptū animi sui et rigorē. vt sit nobis redē
ptio copiosa: ac amorz nostri attractio vi
gorosa. Cū inqt exaltatus fuero a terra oīa
trahā ad meipm. De miseris rebus īmer
sis trāsitorijs: quos tantoz exhibitio be-
neficioz ad amorem reciprocū attrahere
non pualet. Cuius etiā amoris indiciū ostē
dere voluit effectu in cruce et in morte: la-
tronē ad regnū suū colligēs. ac Longinū
ad agnitōem ac emendatiōem inducens.
Hinc denicz tā sepius pietate motus fleuisse
legit. Nunc quidē sup Lazarū mortuuz.
nūc sup iherlm rebellē. nūc etiā sup ipsos
impios crucifixores. vt merito dicere po-
terāt angelici spūs. Ecce quō amabat eū
scz genus hūanū. Inde nō solū corpus: sz
et eius vestimēta viscera pietatis īduisse
vident. cum ad tactū eoz sanabant egro-
ti. Hanc igit reuoluite et sectemini: vicem
amoris xpo reddētes sm quaz liberantur
opa virtutū. adaugent dona grāz. ꝯpen-
sabunt pmia gaudioz. Ad que nos ducat
christus Jesus etc.

Feria quarta pasche. Quali-
ter resurgentes videbūt christuz
honoratum glorificatum et coro
natum. Sermo. lx.

Deus patrz nostroz
glificauit filiū suū Jesum. Act.
iij. Christi glorificata resurrectō
necessaria fuit tā ppter dānandos qz pro
pter beatificādos. Propter dānatos au
tem vel demōes aut hoīes. vt illis ex iusti
cia dei maior afflictio crescat. Et h pmo
demōibus q in creatōis exordia xpm incar-
nandū puiderūt: et illi statim īuiderūt sm
Bern. Vn sup illud Jone. iij. Propt me
orta est tēpestas. Hocipm exponēs Ale-
xander de halis in iij. de filio dei: ait. Q
lucifer puidit rōnalē creaturā assumēdaz
in vnitate psone filij dei vidit et īuidit: cre
didit et temptauit. eius quoqz īuidia mors
intrauit in orbē terraz. Vnde īuidia q fu
it causa diabolici casus āmonuit ipsuz ad
temptandū hoīem: cuius felicitati īuidebat
vt p peccatū demereret hūana natura as-
sumptōem illā per inhabilitatē ad deum.
Quō ergo putamus eos liuore et indicibili-
bus penis cruciari: videntēs illū exaltari
ad dexterā patris: eiqz potestatē traditā
in celo et in terra. Cōstitutus est em redem-
ptor et liberator suoz fideliū. iudex autez
terrificus oīm dānatoz etiā demonū. Secū
do p dānatis qui videbūt xpm p eoz libe
ratōe veraciter mortē excepisse et resurre
xisse quē ipi tazviliter ꝯtempserūt. viden
tes se priuatos participatōe glorie xpi et
ꝯsortij angeloz. Propter beatificādos
etiā erat necessaria ad maiorē gloriā ꝯse-
quēdā. qz glorificata xpi hūanitate in eo
duplex delectatio repit. Vna ī ꝯtēplatōe
diuinitatz. alia ī ꝯtēplatōe hūanitatz. in
quam desiderāt etiam angeli prospicere:
vt dicit. j. Pet. j. Et super hoc crescit ma
ior glia sanctis ex parte corpoz. quia sua

corpalis resurrectio causa fuit resurrectionis nostre q̃tuz ad animã. Joh. x. Ego sum ostiũ. si quis ꝑ me introierit saluabit̃. scz in gloria. ⁊ ingredieť. s. in fruitõez glorie: q̃ erit in aĩa mea cũ diuinitate ꝯiũcta. ⁊ egredieť ad ꝯtemplandã hũilitatẽ meã ⁊ pascua delectationũ eternaꝝ ĩueniet in vtrisq̃. Et hec ẽ vna causa potissima cur deus patꝝ nr̃oꝝ ⁊c̃. Ecce fratres gaudiũ omniũ diligentiũ. in quorũ ꝑsona ecclesia iaz gemĩat canticũ alleluia. Dicit em̃ sanctus Tho. in quodaz tractatu. q̃ dilectio qua deũ aĩa ꝯp̃hendit attendit eã ad desiderandũ multo vehemẽti⁹ diuĩe glorie manifestationẽ q̃ꝫ ꝓpriã beatitudinẽ. Valđ autẽ manifestať diuĩa gloria cum se fideli anime deus exhibet ad fruenduz. ⁊ tanta puritate afficiť circa deũ: si vnuz deberet eligere multolibẽtius vellet eterna felicitate priuari q̃ꝫ dei voluntatẽ retardari. ac magnã sibi reputat beatitudinẽ cũ ꝓprio detrimẽto diuinã in oĩb⁹ implere volũtatem. Hec ille. ¶ Ad maiorẽ igiť euidentiam thematꝫ assumẽda reor esse verba p̃s. dicẽtis. Gloria ⁊ honore coronasti eum.
b In quib⁹ verbis satis innuit q̃ dñm Jesuz in celo tripliciter ꝯtemplabimur. s. honoratũ. glorificatũ. ⁊ coronatũ. Differt autẽ gloria ab honore. qꝛ gloria ꝓprie est in deo ad creaturas ĩtellectuales vel rationales. honor autẽ est in deo a creaturis Ex gloria nãq̃ꝫ xp̃i quã coĩcat beatis ꝓuenit ei honor q̃ sibi ab alijs exhibetur. Hec igiť tria ꝯplectunť. ¶ Primũ est gl̃ia xp̃i quã coĩcat oĩbus beatis sic̃ pri⁹ sua passione alijs vitã eternã meruit. Vtꝝ autẽ si bijpsi meruit: oñdit Richarđ. sup. iij. dis. xviij. dicẽs q̃ xp̃us nõ meruit gloriã anime sue. qꝛ act⁹ glorie p̃suppõit actualẽ existẽtiã illi⁹ substãtie cui⁹ est act⁹. sz aĩa xp̃i nõ habuit actualẽ existẽtiã nisi ꝑ suã vnionez cũ verbo. g̃ pri⁹ ordine nature vnita fuit q̃ꝫ hr̃et actũ glorie. sed eoĩpo non fuit vnita verbo q̃ est vnio maxima: debebať sibi vnio q̃ est ꝑ actũ gl̃ie. Cũ g̃ p̃ma vnio non cecidit sup̃ aliq̃ merito: sic nec alia cadere potuit sub merito. nec etiã s̃m ꝯmunem opinionẽ vt dicit ibidẽ Bonauẽtura meruit sibi substãtiale p̃miũ. qꝛ meritũ dicit ordinatõem ad p̃miũ sic̃ dispositio ad ꝯplementũ. Et ideo necesse est meritũ precedere: qđ ĩ aĩa xp̃i fieri nõ potuit. qꝛ anima xp̃i nõ fuisset ad vnionẽ idonea: nisi fuisset beatissima ⁊ deiformissima: qđ q̃dez fit ꝑ influentiã glorie. Et ido gloria ĩ xp̃o p̃cessit oĩa merita ꝓpter summaz dignitatem q̃ fuit in aĩa xp̃i in sua creatiõe ꝓpter eius vnionẽ ad verbũ. meruit tñ sibi glorificatõez corpis nõ solũ in agẽdo: verũ etiam ĩ patiẽdo. Cui⁹ ratio est. qꝛ erat mediator dei ⁊ hoĩm q̃ simul debuit esse ꝯp̃hensor ꝓpter suã dignitatẽ. ⁊ viator ꝓpť nostrã necessitatẽ. ⁊ sic ꝑtim debuit esse ĩ statu glorie. s. s̃m ꝑtẽ supiorẽ. ⁊ ĩ statu miserie. i. s̃m ꝑtẽ inferiorẽ scz carnẽ. Et iõ s̃m diuinã dispositõez necesse fuit corpus xp̃i mereri glorificatõem: vt xp̃us esset in statu in quo ꝓ nobis possit mereri ⁊ satisfacere: in q̃ satisfactõe egit opus deo placẽtissimũ ⁊ ideo remunerabile s̃m aliquã ꝑtez gratie. Cũ igiť remunerari nõ posset q̃tũ ad stolã primã: sed bene q̃tum ad stolã secundã. Ideo merebať tũc vtiq̃ꝫ ꝓprij corporis gloriã. Hec ille. Sed quãtum christus sibi gloriã meruit quis inuestigabit? Legitur autẽ Ysa. xxx. Erit lux lune sicut lux solis. et lux solis septẽpliciter sicut lux c
septem dierũ: scilicz post iudicium. Et iuxta sententiã dominicã fulgebunt iusti sicut sol ⁊c̃. qđ intelligendũ est q̃tuz ad corpus. Fulgebunt enim singula corpora sanctoꝝ sicut sol. ⁊ anime iustoꝝ multo amplius fulgebũt. Simlliter erunt ⁊ angeli sole clariores. Omnez istam tamen claritatem vnitam simul excellit claritas corporis christi. sicut dies clarissima noctez excellit tenebrosaz. Et ideo ciuitas celestis non eget sole neq̃ꝫ luna. vt diciť Apocal. xxj. O si tanta claritas fulgebit in corpore christi: quid putas in anima erit? Et sic de alijs gloriam christi perficiẽtibus: quã nimiruz iustis cõmunicat. ¶ Secundum autem est honor. Est igitur honor scđm Alexandrum de halis protestatio p̃eminentie in aliqua exhibitione illi qui honoratur. Hec autem exhibitio est amor qui

christo homini exhibet̃ in regno celorũ ab
d omib⁹ gloriosis. Et hic amor taz magnus
est ꝙ si ad vnã ꝑtez statueret̃ oĩs amor q̃
seinuicẽ diligũt oẽs creature beate etiam
inter eos ꝯputãdo virginis gloriose dile-
ctõez actiuã ⁊ passiuã. i. quã ip̃a spirat in
oẽs ⁊ om̃es in eaz. et ex alia ꝑte statueret̃
amor quo minim⁹ beat⁹ xp̃m diligit inquã
tuz homo. hic amor ꝑorez amorẽ plus ex-
cederet q̃ circũferẽtia celi cristallini mini
muz centrũ suũ. Qd̃ oñdi potest per q̃tu-
or rõnes. Primo rõne donatõis. qꝛ mini
mus sanct⁹ a ꝑte cognoscit ꝙ oẽs beati si
mul iũcti nõ tm̃ ꝓ sua salute posuerũt nec
ponere possunt q̃ntũ solus xp̃us: q̃ corp⁹ ⁊
aĩam tradidit ꝓ eius redẽptõe ⁊ educati-
one. Secũdo rõne passiõis. Naz ĩtelliget
ꝙ oẽs creature nõ portauerũt nec porta-
re pñt tantũ dolorẽ ⁊ penã ꝓ sua redẽpti-
one q̃ntũ solus xp̃us cui⁹ dolor ⁊ pena tã-
te magnitudinis extiterũt ꝙ apud huma
nam ⁊ angelicã intelligẽtiã infinito meri-
to ꝯparant̃. cui⁹ declaratio ꝑtz alibi. Ter-
cio rõne beatitudinis. qꝛ xp̃us inq̃ntũ ho
mo plus excedit ĩ beatitudine omẽs bea-
tos simul iunctos q̃ circũferentia celi cri-
stallini minimũ centrũ suũ. ⁊ quanto ãpli⁹
videt eũ beatũ tãto pl⁹ diligit eũ. Quar-
to rõne dilectõis Tota nãq̃ dilectio qua
oẽs beati mutuo se diligũt respectu illius
amoris quo xp̃us inq̃ntũ homo diligit mi
nimũ gloriosuz est minor q̃ centꝝ ad p̃di-
ctã circũferentiã ip̃o fonte ꝯsiderato de q̃
talis amor originẽ hz q̃ est xp̃us Jesus.
Et ex hac dilectõe ꝓ quolibet sancto chri
stus inexplicabilr multiplicat gloriosum
gaudiũ suũ. Inde taz auid⁹ et celator ani
maꝝ effect⁹ est ꝙ etiã ꝓ vna aĩa saluanda
poti⁹ iterato subiret horrendũ crucis sup
pliciũ q̃ quãtũ in ip̃o est ꝑmitteret eã tru
di in infernũ. Videns igit̃ minim⁹ glorio
sus se diligi a xp̃o ĩtantũ in amorẽ recip-
cum inardescit ꝙ q̃tuz illũ intelligit plus
q̃ se gloriosuz: tãto plus de eius gloria q̃
de ꝓpria iocũdat̃. Ex quib⁹ om̃ibus patet
ꝙ hec q̃tuor donatio. passio. beatitudo.
dilectio xp̃i erga sanctos exhibite xp̃i glo
ria sunt quã sanctis om̃ib⁹ coĩcat. Amor

ꝟo omniũ beatoꝝ ad xp̃m ex p̃dictoꝝ ꝯsi-
deratõe ꝯceptus est honor omniũ illorum
ad xp̃m quẽ honorẽ viscerose dilectõis eti
am angelici sp̃us deo ⁊ mediatori xp̃o iu-
giter exhibẽt. ⁊ ex h̃ ꝓ p̃mio recipiẽt sua-
uitatẽ volũtatis in dulcedine sp̃ũssancti.
deo inseꝑabiliter ꝯglutinati. Licet enĩ me
reri nõ possent ex natura cũ creati sunt ĩ-
mortales. qd̃ tñ nõ habebãt in natura ad
impleuit in eis fortitudo dilectõis. Nam
tanta vis dilectiõis mẽtib⁹ eoꝝ inerat ꝙ
ꝓ eius gloria ⁊ honore libẽter mori volu-
issent si eis possibile extitisset. Et sic dile-
ctio q̃ facit in homĩb⁹ de necessitate virtu
tem: in angelis facit de virtute quãdã ne-
cessitatẽ. Apoc. xij. Et non dilexerũt ani-
mas suas vsq̃ ad mortẽ. i. sic dilexerũt de
um ꝙ licet mortales nõ essent: necessariũ
tamẽ sibi existimarẽt ꝓprie vite non par-
cere ꝓ diuine dilectõis feruore. Terciũ au
tem est corona qua videbim⁹ eum corona-
tum nãq̃ tum ꝓpter signũ glorie. tum q̃a
debet̃ filio regis. tuz ꝓpter circulũ in quo
ꝑficit̃ ꝯgrue deitatis dei infinitatẽ signifi
cat qua per ꝑsonalẽ vnionem christ⁹ dei fi
lius coronat̃. quia qualis pater talis fili-
us. ĩmensus. increatus. etern⁹ ⁊c̃. Et hic
deus trinus ⁊ vnus in p̃miũ datur anime
gloriose. qd̃ dicit̃ premiũ essentiale qd̃ est
omniũ saluãdoꝝ. Ad cui⁹ euidentiã sci
endũ ꝙ quelibet aĩa ad imaginẽ dei facta
tribus potentijs adornat̃ quibus tria ob-
ijciunt̃ obiecta. Prima potẽtia est memo
ria que creata est ad imaginem patris cui
obijcit̃ increata maiestas. Secũda est in-
telligẽtia que creata est ad imaginem filij
cui obijcit̃ increata veritas. Tercia est vo
lũtas que facta est ad imaginẽ spiritussan
cti cui obijcitur increata bonitas. Et hee
tres potẽtie tanq̃ fundamẽta bonis om-
nibus sp̃ualibus tam gratie q̃ glorie sub-
sternũtur. Tria ꝟo obiecta in vita gratie
erunt tria premia in vita glorie que dicũ-
tur dotes anime beate: quasi diuitie ani-
me desponsate quibus vnitur deo tanq̃
sponsa sponso. Ab his ergo potentijs ani
me tres actus eliciũtur in vita gratie: qui
bus etiam in premium dantur tres actus

glorie. Primus actus gr̃e est credere assentiẽdo summe veritati ꝓpter se et sup oĩa. ꝑ quẽ gratificat̃ intelligẽtia siue vis rõnalis Math. ix. Confide filia: fides tua saluam te fecit. Cui dat̃ in p̃miũ in vita gl̃ie p̃mus actus siue p̃ma dos q̃ est clara visio ĩeffabilis veritatis in ꝑfecta intelligẽtia admirabilis excellẽtie dei cogniti in sui natura in q̃ illumĩosus ĩ intellectu: q̃ eleuat̃ ad clare deũ videndũ sicuti est. ⁊ tũc sil̃es et deiformes erimus. Secũdus ꝓinde actus ẽ sperare ĩnitẽdo sũme maiestati: bonitati: largitati ꝓpter se ⁊ sup oĩa ꝑ quez gratificat̃ memoria seu vis irascibilis. vt patz Job xiij. Etiã si occiderit me ĩ ip̃m sperabo. Ecce spes cũcta ꝯplectẽs aduersa. cui dat̃ in p̃miũ. Secũda dos q̃ dicit̃ tentio vel possessio ⁊ securitas sempiterna. ꝑ quã ꝓpter meritũ spei memoria ꝑficit̃ et beatificat̃ in possessiõe ⁊ securitate mãsibilis dignitatis: ita ꝙ intelligẽtia ⁊ mẽoria sunt ꝑfecte secure detentõis p̃dicte ꝑpetuatõe. O felix securitas q̃ illa felicitas homĩ ineternum gloriose coĩcat̃. Si enĩ s̃m Aug. ĩ li. de moribus eccl̃ie. Tãta est pulchritudo insticie: tãta iocũditas lucis eterne vt etiã si nõ liceret amplius manere q̃ vnius diei mora. ꝓpter h̃ solũ innumerabiles ãni huius vite delicijs ⁊ circũfluẽtia bonoꝝ tꝑaliũ pleni: recte meritoq̃ cõdẽnarent̃. O q̃d ergo erit de visione eius ĩamissibilitate assecurari. Tercius denique actus est diligere: ꝯplectẽdo summã bonitatez ꝓpter se ⁊ sup oĩa. ꝑ quẽ gratificat̃ volũtas seu vis ꝯcupiscibilis. Prouer. x. Vniuersa delicta opit charitas. Hec aũt dilectio ĩ statu gr̃e est dilectio infastidibilis bõitatis. Est enĩ gloriosus amoris actus ꝯtinue inspiratus. Vnde tale p̃miũ dat̃ diligẽtibus deuz ꝑ q̃d ꝓpter meritũ charitatis volũtas ꝑficit̃ ⁊ glorificat̃ in dilectõe infastidibilis bonitatis. Quã dilectõez Richar. sup. iiij. dist. xlix. noĩat fruitõem. Quia beatitudo aĩe p̃ncipalis est in actu volũtatis q̃ ĩ actu intellectus. eo ꝙ volũtas nobilior est ĩtellectu. ⁊ suũ obiectuz recipit sub forma nobiliori q̃ est charitas. Actus enĩ charitatis p̃rie nobilissimus aĩe actus est. Scd̃m tñ Bonauẽturam in. iiij. Hi tñ actus sunt oẽs ꝯiũcti ⁊ cõnexi ita ꝙ qui ꝓfecto videt ꝑfecte amat ⁊ hz. Ex visiõe naq̃ bt̃a dilectio cuiuslibet sancti respirat in deũ trinũ ⁊ vnũ. ꝙ si ex vna ꝑte poneret̃ amor Jesu inq̃tum hõ ⁊ oĩm beatoꝝ quẽ inter se spirẽt. ⁊ ex alia ꝑte quẽ spirat minimus beatus ĩ deũ: eius amor maior essz. qz talis dei amor est vnus de tribus p̃ncipalioribus actibus substãtialis gl̃ie Et licet ad h̃ multe rationes adduci p̃nt. tres tñ dũtaxat apponã q̃ vident̃ potissime. Prima est ꝙ q̃libet beatus ĩtelligit a sũmo deo solũmõ se bt̃ificari ⁊ ãplius diligi q̃ sit oĩs alius amor ab oĩbus gl̃iosis mutuo inspiratus. Secũda est s̃m Tho. in q̃dã tractatu. diuĩa hũilitas de q̃ nimis admirat̃ aĩa. Nã deus omp̃s singulis ãgelis sanctisq̃ aĩabus intãtũ se subijcit q̃si sit s̃uus empticius singuloꝝ: q̃libet v̄o eoꝝ sit suus dñs Ad qd̃ oñdendũ ait ĩ euãgelio. ꝙ trãsiẽs mĩstrabat illis. Tercia est s̃m eũdẽ cognitio diuĩe felicitatis ĩ creatõe ad imaginez suã ⁊ sil̃itudinẽ. ĩ creatõe ꝑ assumptã naturã ĩ corꝑis ⁊ sanguinis sui ãmĩstratõe: quã etiã pessimis fieri sustinet eligãs talez sustinere ꝯtumeliã: ne fidelis aĩa illoꝝ fructu defraudaret̃. d̃niq̃ ĩ gl̃ie p̃paratõe ĩ sustinẽdo peccãtẽ. exspectãdo ꝯtẽnẽtẽ. reuocãdo resipiscẽtẽ. suscipiẽdo penitẽtẽ ꝓmouẽdo ꝓficientẽ. ꝯplectẽdo ꝯtẽplãtẽ. beatificãdo ꝑseuerãtẽ. Q. d̃ nobis ꝯcedat idem dñs Jesus xp̃us.

Dominica prima post pascha De multiplici pace. Sermo. lvj.

Pax vobis. Johã. xx. Sic dic̃ Aug. xix. d̃ ciui. dei Tale bonũ ẽ bonũ pacꝫ vt ĩ rebus creatꝫ nihil gl̃iosius solet audiri: nihil delectabilius ꝯcupisci: nihil vtilius possideri. Spiritus em̃ hũanus nũq̃ viuificat mẽbra nisi fuerit vnita. sic spũssanctus ñ viuificat mẽbra xp̃i: nisi fuerint vnita charitate xp̃i. Hic g̃ q̃ri pt̃ vtꝝ tale bonũ pacꝫ oẽs hoĩes appetãt: iux̃ v̄bũ Aug. vbi sup̃ dicẽtꝫ ꝙ oĩa pacẽ appetũt. videmus eĩ ꝯriũ ĩ mltꝫ actitari. de quibus p̃s. dic̃. Cũ his q̃ ode. pa. ⁊c̃. Ad qd̃ respõdens doc. san. s̃a s̃e. q. xxix. Primo

distinguit pacem a ꝯcordia inter alia: dicens q̄ pax includit in se ꝯcordiaz ⁊ aliq̄d supaddit. Nā ꝯcordia est q̄daz vnio volū tatū diuersoꝝ cordiū. qō si malū ē in quo ꝯcordāt: tunc est ibi tm̄ ꝓsensus cordiū diuersoꝝ. nō aūt ꝓsensus appetituū singulorum cordiū, ⁊ si nō est vera pax impḡs dicit dn̄s. Verbi gēa. cū ꝓsentiūt in actu adulterij: vis appetitiua intēdit ad diuersa appetibilia. q̄ simul assequi nō pōt cū ꝓsensus appetitiu⁹ tendit in ꝯtrariū rationalis appetit⁹. Vñ affectat miser fedis delectatiōibus frui: nec fama polluī: nec vindicta diuina mulctari: nec ꝓscientia remordēte cruciari ⁊c̄. Si vo cōcordāt in bono: tūc non est tm̄ ꝓsensus diuersoꝝ cordiū: sz est ibi ꝓsensus appetituū singuloꝝ cordiū. Et tūc vera pax dicit̄ quā opaī charitas dei. fm̄ quā deus diligit̄ ex toto corde, vt scilicet oīa refetam⁹ in ip̄m. ⁊ omnes appetit⁹ in eū dirigam⁹. Et hāc duplicē pacem scz dei in vnione cordiū multoꝝ ꝑmēdat dn̄s discipulis: dicens. Pacē relinq̄ vobis. s. pacē meā ⁊c̄. ⁊ vtrāq̄ pacē natura liter oīes appetūt. Etiā qui bella q̄rūt et dissensiones: nō ꝓsiderāt nisi pacē quā sibī nō aliter estimāt. eo q̄ nō est pax si cū alio quis cōcordat actu tm̄ ꝓtra illud qō ipse magis vellet. ⁊ ideo querit hanc ꝯcordiam rumpe bellādo tanq̄ defectū pacis habentē: vt ad pacē quemat in q̄ nihil ei⁹ volūtati repugnet. quā pacē sol⁹ deus dare pōt q̄ ait pax vobis. Pax vobis ⁊c̄. Cassiodoꝝ sup̄ ps. ad verā pacē nos inuitans. Habeatis inq̄t vnitatez in vinculo pacis. Nec īueniri pōt forma exp̄ssioꝝ cōuersatōis angelice q̄ vnitas socialis. Ad maiorem aūt euidentiā sciendū q̄ duplex pax inuenit̄. scz temp̄alis: ⁊ spūalis. Tem poralis igit̄ triplex distinguit̄. Nā prima sceleratoꝝ ⁊ ꝓfederatoꝝ in vitijs. de q̄b⁹ ait p̄s. Zelaui. i. inuidi sup̄ iniquos pacez peccatoꝝ vidēs. s. tp̄alē. q̄si diceret. Vellem q̄ affligeret de⁹ pacē hūtes in vitijs. Nimiꝝ cū ī vitijs coīcant ⁊ seinuicē ad vitia īgemīanda puocāt. Vñ si q̄nq̄ q̄s eorum vitia deserere optaret: stulta tm̄ societate illect⁹ becipa subterfugere nō valet. Q⁹ si ꝙuersatōe famliari tm̄ non oḡe vitioꝝ coīcat sceleratis: p̄ftim publicj. nec sic quidem effugiet irā dn̄i dicēte ꝓpheta ad Josaphat regē. ij. Paral. xix. his qui oderūt dn̄m amicicia iūgerj: ⁊ idcirco irā dn̄i mereberis. s. ex rigoze iusticie ⁊c̄. vide ifra. Vñ p̄cipit Alpḡs. s. Coī. v. Cū hmōi nec cibū sumere q̄ fornicatoz est publicus scz aut auar⁹. publice bona iniuste cōgregans q̄ vsurā ⁊c̄. aut ydolis fuiēs. aut maledic⁹. i. freq̄ns detractoz. aut blasphematoz. aut ebriosus. aut rapax. Nec mirum. vix enī possibile est cū talib⁹ ꝙuersari familiariter ⁊ nō eisdē vitijs inquinari. vt scz nō corripiēdo aut ꝓsentiēdo. ꝓplacēdo vl adulādo ⁊c̄. Dicit enī Chrisost. sup̄ Matth. q̄ quotiēs bonus malo ꝓiūgit̄ nō ex bono mal⁹ melioraī: sed ex bono mal⁹ cōtamīaī multos enī sollicitat mala siue nephanda societas et puocat ad seq̄lam opez vel ad applausuz vitioꝝ. Secūda pax est bonoꝝ hoīm que duplici gradu colit̄. Prim⁹ est quiete cum diligētibus pacem cōuersari. quos ꝑmendas p̄s. dicens. Ecce q̄ bonuz ⁊ q̄ iocundū ⁊c̄. vbi dicit glosa. Iste versus velut dulcis son⁹ ⁊ suauis melodia toto orbe notissimus est: vt tuba spirit⁹ sancti diuersos corpore cōgregauit in vnum. Quoꝝ felicitatem explicat Senec̄. in epistola quadā: dicens. Nulla res magis induit honestos animos ⁊ in prauū inclinabiles reuocat ad rectuz q̄ bonoꝝ virorum cōuersatio. paulatim enim descēdit in pectore: ⁊ vim p̄cepti obtinet frequēter aspici: frequēter audiri. Secūdus grad⁹ ē etiam cum odiētibus pacē paciēter ⁊ pacifice cōuersari cum p̄s. dicente. Cum his qui oderūt pacē ⁊c̄. Sicut patet de Saule p̄sequente. cui tamen viceuersa pepcit David. Tercia vo pax. est ꝓsensus sensualitatis ī affectu deliciaz: diuitiaz: ⁊ honoꝝ. ī q̄b⁹ multi finē vltimū ꝓstituūt ⁊ reqescūt. Nā filij Aldā beatū dixerūt cui hec sunt: filij ꝓposite: pmptuaria plēa: oues fetose ⁊c̄. sz mētita ē iniq̄tas sibi. Sic euāgelic⁹ ille gestiēs in horrea referta dixit aīe sue. Alia habes multa bōa posita in ānos plurimos: q̄esce. s. p̄ affectū cōedere bibe epulare.

Cirillus ibidem. Sed o diues fructus q̄ dam habes in horreis ſz annos plurimos vnde poteris obtinere Balilius p̄miſſus eſt aūt deliberare in omnib⁹ q manifeſta re ꝓpoſitum ꝓpriū vt cōdignam mereretur effectus ſententiā ſed dum in abdito loquitur eloquia eius examinanē in celo. vnde ſibi reſponſa ꝓueniunt Dixit enī illi de⁹. Stulte hac nocte reperēt animā tuā a te ſcz demones velut poſſeſſionē ꝓpriam. Que aūt paraſti cuius erūt. Bloſa nō reprehendit̄ q terrā genuerit q fructus ꝓgregauerit ſed q in eis fiduciā poſuerit. vt inde delitias cōſequereē ſed occulto diuino iudicio in cōſiſtorio trinitatis ſup eum facto. in eodez momēto penā cōcepte recepit malicie qō effectiue ꝓpletum eſt in Baltaſar rege babilonie. Danielis. v. Qui fecit cōuiuiū magnū optimatibus mille qui venerāt ad defenſionē ciuitatis iam obſeſſe. Rex autē temulentus p̄cepit auferri vaſa dñi bibens ex eis cū vxoribus laudans idola ſua incōtemptum dñi. qz cōtempſerat ꝓpheriā Jeremie de captiuitate iudeoz quā falſam putabat. reputās iam tempus tranſiſſe vt dicunt hebrei. Et apparuerūt digiti manus ſcribentes mane thetel phares. Erat aūt ſcriptū hebraice. et ideo nō poterāt illud legere babilonij. Primū verbū ptinet ad corporalē morte. mane enī id eſt numeratio Subdit̄ eī ibidē. numeravit enī de⁹ regnū tuū q cōpleuit illud id eſt finuit. Secundū ptinet ad terribile iudiciū cuz dicitur thetel id eſt appenſio ſtatere. vñ ſubditur. appenſus es in ſtatera diuini iudicij et inuentus es minus habēs. Terciū pertinet ad tranſlationē tpaliū cū dicit̄ phares id eſt diuiſio. diuiſum eſt regnū tuū a te et datū eſt perſis et medis. Qui nocte eadē interfectus eſt. Hinc ptz. qz non eſt pax impijs nec ſecuritas. Vis inuenire veram pacē cōſerua bonā ſciētiā ꝓplectere iuſticiā. Dicit eī Aug⁹. ſup illud ps. Juſticia q pax auſcultate ſunt. Due autē amice ſunt iuſticia q pax tu forte vnā vis alterā nō facis. Nemo enī eſt qui te non vult pacem ſed nō omnes volunt operari iuſticiam. Sequit̄. ſi tu amicā pacis nō amaueris nō te amabit ipa pax. nec ad te veniet. Nunq̄d vermis ceſſat intima cordis rodere vermis ſcz ſcientie. Quā tum aūt ad ſecundū principale pax ſpūalis que eſt electoz tm̄ in tribus anime viribus feliciter pficit̄ ſcz rōnali cōcupiſcibili et irascibili. In rōnali aūt cū recte dicit verbo devnoquoq; indicare. Sunt enī quoz cōſcientia nec frequēs cōfeſſio nec doloroſa cōtritio. nec rigoroſa ſatiſfactō pacificare ꝑt ſed remanēt tanq̄ vulnerati dormientes in ſepulcris trepidantes ri more vbi nō eſt timor. Ad quoz cū piculuz oſtendendū querit doctor ſanctus ſup. q. ſententiarū. diſ. xxxix. Utrum ſciētia erronia quempiā obligat ad peccatū. Ad quod reſpondet breuiter q ſicut intentione mala ſtante ſiue fiat actus qui eſt in p̄cepto ſiue nō peccatū incurrit̄. qz ad cōpletionem mali ſufficit intentio praua. Dicit enī Jeronim⁹ ſup epłam ad Galat. vt habet̄ in decret̄. j. q. j. ca. marcion. §. vide. inquit q̄tum bonum eſt charitas. Si ira martiriū fecerimus vt noſtras velim⁹ ab hoīibus honorari reliquias et ſi opinionem vulgi ſectantes intrepidi ſanguinē fuderimus et ſubſtantiā vſq; ad mendicitatem ꝓpriā dederimus huic operi nō tā premiū q̄ pena debetur. et ꝓfidie magis tormenta ſunt q̄ corona victorie. Hec ille. Pariformiter dico q ſtante cōſciētia erronia quicq̄d fiat. peccatū nō vitat̄. qz ſi agit ſcōm eaz facit id quod eſt ſm ſe malum. Si vero nō agit facit id quod eſt malum per accidens. Tunc enim cōſciētia dictat aliquod neceſſario faciendū quod tm̄ in ſe cōſideratum nō eſt bonum neceſſarium ad ſalutem. tunc nihilominus obligatur ſciētia rōne apprehenſionis qua iudicatur illud bonū neceſſario faciendum et hoc virtute diuini p̄cepti. Et ideo plus obligat dictamen cōſcientie q̄ preceptū prelati. qz indicat illud faciendū hac rōe q a deo preceptū eſt. Si autē talis ſciētia iudicat aliquid eſſe bonū neceſſario faciendum quod ſcōm ſe eſt peccatū. tunc ſi agit illud peccatū non euitatur. Si autē

non agit peccatū incurrit̄ur. Propterea dicit̄ ad Ro. viij. Prudētia aūt spūs id est rōnis est vita id est causa vite in futuro et hec est pax scz mentis. Unde petr⁹ rauen. in sermone quodā. Discretio virtutib⁹ modū imponit sine qua virtutes sūt vicia. nā si assit timor et nō discretio. trā sit in desperationē. Si dolor in amaritudinē. si amor in adulationē. si spes in presumptionē. si leticia in dissimulationez. si ira in furorē. Et hanc quidē nō habētes vendicare sibi debēt inquirēdi studio. ob temperandi desiderio. Alioquin vt dicit Jo. Cassian⁹ in collatōnibus moysi. nullo vicio tam p̄cipitē diabol⁹ monachū p̄trahit ac p̄ducit ad mortē q̄ cū neglectis seniorū p̄ceptis suo iudicio p̄suaserit diffinitionicq̄ cōfidere. Hec ille. ¶ Secundo p̄ficitur in p̄cupiscibili. Ad Phil. iij. Et pax dei q̄ exsuperat omnē sensum id ē sensualem delectationē custodiat corda vestra scz ab affectu vicioso et intelligētias vestras ne scz errore seducamini. et scōm gloſam deū intelligatis vel appetatis vñ naturaliter movet̄ homo et inclinatur ad volendum et cōsequendū verū bonū in q̄ requiescat affectus vt dicit doctor sanct⁹ sup. ij. sentētiarū. dis. xxxix. Et hec est cā cur nunq̄ pacē inuenit nisi in summo bono. Joh. xj. In mundo p̄ssurā habetis in me aūt pacem. vnde cōcludit doc. sanctus scōa scōe. q. xxix. q̄ pax hec cōsistit in quietatōne a vnione appetitus. et sic appetitus p̄t esse boni simpliciter vel boni apparentis. Sic pax p̄t esse vera si sit circa appetitū veri boni tm̄ vel apparēs si sit circa appetitū boni apparētis. Quia oīne malū et si fm aliquid apparet bonū vnde ex aliquo appetitū quietet. habet tn̄ multos defectus ex quibus appetitus remanet inquietus a p̄turbatus. ¶ Tercio efficitur in irascibili p̄ veram patientiā que ducit ad culmen vere p̄fectōis et pacis. Sciendum ergo q̄ fm Greg⁹. omel. vij. super euangelio virtus patientie tribus modis exerceri solet. Alia nanq̄ sunt que a deo. alia que ab antiquo aduersario. alia que a p̄ximo sustinemus. A p̄ximo nanq̄ p̄secutōes damna et cōtumelias sustinemus Ab antiquo aduersario temptamenta. A deo flagella tolleramus. ¶ Sed in his omnibus modis vigilanti animo semetipam debet mens circumspicere ne cōtra mala p̄ximi p̄trahatur ad retributionem mali. ne cōtra temptamenta diaboli seducatur ad delectationē vel cōsensum delicti ne cōtra flagella opificis p̄rvat ad excessum murmuratōnis. Hec ille. In cui⁹ figura dicit̄. iij. Re xix. q̄ nō erat dñs in vento grandi. id est in temptatione diabolica. deceptōnes sugerenti. nec a cōmotōne a p̄xis excitata. nec in igne. s. ire cūdie vel impatientie sed in sibilo aure tenui. i. pace et dulcedine spiritus.

¶ Dominica secunda de pastore christo et ouibus suis.

Ego agnosco oues meas. Johis. x. in euangelio domince p̄sentis ostendit dñs mira. indubitatā ramē sollicitudinē salutis humane p̄pter quā pastorem se dicivoluit nō solum pascens sed et animā suam ponens p̄ē. Cuius ratio est. quia naturale est homini scōm statum p̄sentis vite vt a visibilibus cognitionē capiat ad ea efficiatur. Ideo cōuenienter visibilis factus est deus vt ex visibilibus in invisibilem amorem et agnitionē raperemur. nō enim misit angelū incarnandū a p̄ nostra salute crucifigentū sed in p̄p̄ia venit vt ouem errantē ad suum ouile reduceret. q̄ vt dicit doctor sanctus sup. iij. dis. p̄ma. Ex p̄funditate sapiētie sue cōuenientissimum modū reparatōnis humane voluit ad inuenire vt integras nature plene reparereetur et reducerē ad pristinā dignitatem vt faciliter ad id quod amiserat p̄venire posset. Q⁹ si hominē per angelum reparasset. non esset integra reparatio eo q̄ homo angelo semper salutis sue debitor esset et ita ei in beatitudine equari nō posset q̄tum equalitatem cōsecutus fuisset si non peccasset sicut nunc cōsequit̄ p gratiā reparatōnis dicente dño Math. xxij. Erunt sicut angeli dei scilicz in celo.

Propterea reparationē hanc adinuenit vt esset modus facilior in deum ascendēdi vt sic homo ex his que sibi cognita sūt tam scōm intellectū q̄m scōm affectū in amorem diuinū cōsurgeret et amori eius vicē reciprocā impenderet qui sua pietate dicere dignatur. Ego cognosco oues meas Ego cognosco oues meas ⁊c. In his verbis ad nostrā instructionē primo notatur pastoris huius admiranda pietas cū ait ego. Secundo cognitōnis eius expauescēda subtilitas cum dicit cognosco. Tercio pascendi gregis determinata qualitas cū subiūgit oues. Quarto q̄tum ad electos amplectenda sublimitas cum ꝯcludit meas. Quantū ad primū notat̄ pastoris huius pietas admiranda qua scz infirmitati nostre nō solum redemptionē ⁊ cōsiliuz sed et ꝯtinuum cōfert auxiliū. Isa. xl. Sicut pastor gregem suum pascit in brachio suo cōgregabit agnos et in synu suo leuabit fetas ipe portabit. vbi quatuor notāt̄ ꝯordinē. Loquit̄ enī ad modū p̄fi pastoris qui primo oues suas pascit. vñ pascit dñs incipiētes doctrinis. qz nō in solo pane viuit homo. Nam hi nisi cōtinuis admonitionibus foueant̄. ꝯtinuo in vita spūali deficiūt. p̄s. Percussus sum vt fenū et aruit cor meum qz oblitus sum comedere panē meum. Proficientes vero pascit corpore christi et hoc vel memoria passionis aut sedule sumptōnis in qua scz plus solito liquescit anima eoz. Perfectos demiq̄ pascit dulcedine spiritus. Isa. lxvj. vt sugatis et repleamini ab vberibus cōsolationis ei⁹ vt mulgeatis ⁊ delitijs affluatis ab omnimoda gloria eius. qz hec dicit dñs. Ad vbera portabimini ⁊ super genua blandient̄ vobis. Secūdo ī brachio suo cōgregat agnos scz in cruce. Job. xl dicit̄. q̄ erat moriturus ut dei filios ꝯgregaret in vnū scz p̄ affectū amoris quē potissime puocat imago illa dulciflua crucifixi. Math. xxiij. Quotiēs volui ꝯgregare filios tuos quēadmodū gallina ⁊c. que scz p̄ ceteris auibus in defensionē pullorū suoz̄ piculo mortis se exponit sicut xp̄us ad expugnandū tyrannidē diabolicā mori voluit et in synu suo oues cōtutare et ℞ est terciū. Dicit enī doctor sanct⁹ sup. iij. dis. xix. Q? christus potestatez diaboli q̄ totum genus humanū p̄ originale peccatum sue potestati subiecerat. p̄ suā passionem deuincēs. ex toto annullauit q̄tū ad sufficientiā. licet nō q̄tum ad efficientiaz nisi in illis qui vim passionis recipiunt p̄ fidem charitate formatā et sacramēta. Iz potestatem qua p̄sonam impugnat dūtaxat debilitauit dum hostem vicit ⁊ hoīb⁹ auxilia multa tribuit scz sacramēta gratiaz habundantiorē ⁊ similia. j. Corinth. x. Fidelis de⁹ is nō patietur vos temptare. ¶ Quarto etiam fetas portabit id est animas grauidas cōceptu et fetu boni p̄positi quod nondum per operis executionem ediderunt. periculū partis cōtinuo recidiuo p̄pediente patientes. has enim christus per patientiam sustinet ⁊ portat quousq̄ ad plenum resipiscant. Paul⁹ ad Gal. iiij. Filioli mei q̄s iterū parturio donec formet̄ christ⁹ in vobis. Deformatus reformetur in vobis id est formosus in vobis appareat per cōuersatōnis imitationem quā induti estis. Juxta illud Induimini dominū Jesum christum. ¶ Secūdo notatur cognitionis eius expauescenda subtilitas. Dicit̄ enim Prouer. xv. In omni loco oculi domini cōtemplantur bonos et malos. Sz quo pacto respicit ostēdit Eccle. xvij. dicens. q̄ oīa opera eorū velut sol in cōspectu dei et oculi eius sine intermissione inspicientes in vijs eorum. Sed quo fine p̄sequitur dicens. ⁊ retribuet illis retributionē vnicuiq̄ in caput eorum et cōteret in inferiores partes terre penitentibus autē dedit viam iusticie Sz nunq̄d sicut corda sic et pastor intuet̄ opera. Ad quod respondet ibidē sapiēs. xxiij q̄ oculi domini multo pl⁹ lucidiores sunt super solem circumspicientes omnes vias hominū et p̄fundum abyssi et hominū corda intuentes in abscondita p̄tes scz secretissimas cogitationes. ¶ Dic autem b
potest queri vtrum christus omnia sciat ſm humanitatem scōm quam dedit pater omne iudiciū facere. qz filius hominis est

presertim cuz dicit filius Math. xxiiij. de die illa scz iudicij nemo scit nec filius nisi solus pater. Ad qd respondet sanct⁹ tho. sup. iij. dis. xiiij. q licet nullus intellectus creatus scire pt omnia que de⁹ facere pt. eo q nō apprehēdit plene diuinā essentiā cuius potentia sapientia ⁊ c. infinita est. quia tñ ea que sunt fuerūt vel erūt deficiunt ab infinitate diuine potētie cū plura facere pt. Ideo aliqs intellectus creat⁹ nō ꝓhibetur ea omnia ꝯgnoscere sed tāto plura in verbo cognoscit quāto ꝑfectius verbum intuet. Et ideo qz anima christi ꝑfectissime inter creaturas verbū intuet ad terminū huius cognitōnis ꝑuenit. qz scit omnia que sunt fuerūt et erunt nō solum facta sed cognita vel dicta. Q⁹ ergo dicit nescit ꝑm Aug⁹. x. de trinitate. intelligendum est nesciētes facit sicut dictum est ad abrahā. nunc cognoui. quia times deum id est in me feci. vt cognosceres qz ipe sibi in illa temptatōe innotuit sic ipe cognoscit ad plenuz oues quas ⁊ nos per duo signa cognoscere possumus. Primo per balatum quo mater ꝯgnoscit fetū cuz scz quicqd quis loquit sonat laudem dei edificationē ꝓximi. Ephi. iiij. Omnis sermo malus d ore vestro nō ꝓcedat. Sed si quis bon⁹ est ad edificationē fidei vt det gratiā audientibus. Sed ve miseris obcecatis de quibus ꝯquirit dñs Jere. viij Attendi ⁊ auscultaui nemo qd bonum est loquitur nullus est qui agat penitentiam super peccato suo dicēs. quid feci omnes cōuersi sunt ad cursuz suū quasi equus in impetu vadens ad preliū. Nimirū ex habundantia enī cordis os loquit. Luce. vj Quō ergo potestis loqui bona cum sitis mali ait dñs Secundo ꝑ auditū. libenter eniz audiūt vocē pastoris. Unde iudeis dicentibus se deū habere patrē respondit dñs Joh. viij. Si deus pater vester esset diligeretis me quia ex deo ꝓcessi et veni. Cur ergo loquelam meā nō cognoscitis. quia nō potestis audire sermonē meum. ⁊ ideo ex patre diaboli estis cuius verba libenter auditis. Qui enī ex deo est nō solum ꝑ affectuz sed ꝑ imitationē verba dei audit que duo sunt signa manifesta homībus. deus autē intuet cor. Tercio notat pascēdi gregis determinata qualitas. qz veras oues esse oportet nō lupos qs pascere venit. Nam ꝓpter quatuor electi dicuntur oues. Primo ꝓpter omnimodam innocentiā. oues enī cornua suꝑbie nō ferunt vt tauri nec rapacitatis vngulis lacerant vt volucres. nec detractionis dentibus mordēt vt canes. nec quidē pedib⁹ id est affectibus vindicte recalcitrant vt equi. sed ꝑsequentes patienter sustinent vt dauid saulem qui ait. ꝑambulabam in innocētia cordis mei in medio dom⁹ mee Tales aūt oues erant qui sicut dicitur. ij Machab. vj. ne cōtaminarent illicitis. relictis omnibus fugientes in speluncas latenter diem sabbati celebrabant vacātes meditationib⁹ sacris et orationibus. qui tandē ꝑsequentibus iudicati in speluncis flammis succensi sunt id est sumi feris ꝑm Josephum interfecti eo q verebant ꝓpter religionē ⁊ obseruantiā sabbati manu sibimet auxiliū ferre dicentes. moriamur omnes in simplicitate nostra et testes erunt sup nos celum et terra q iniuste ꝑditis nos. j. Machab. ij. In his enī impletum est qd ait dominus. oues mee vocem meā audiūt scz de obseruatione sabbati. Secundo ꝓpter patientiā. nam cum mulgentur nō recalcitrāt. cuz tondentur nō murmurāt. cuz ad occisionē ducuntur nō reclamāt. sic quicqd acciderit ouibus christi. non affectant vindictā nec verbis blasphemie vicem reddūt. Sciendū tamē ꝑm sanctū Tho. scda scde. q. cxxxvj. q solum patiētia que ꝓcedis ex amore supnaturali id est charitate deo gratiosa ē ⁊ accepta. Ad cuius euidentiā dicit Aug⁹. libro de patiētia q via desideriorum facit tollerantiā laboꝝ ⁊ dolorū et nemo nisi ꝓ eo quod delectat sponte suscipit ferre qd cruciat. Cuius rō est. quia tristicie dolorē ꝑm se abhorret anim⁹ vñ nūqꝫ eligeret pati ꝓpter se sz ꝓpter finē sicut eger ꝓpt sanitatē amarā potionē. luxuriosus vigilias ꝓpter delectationē. Sed qz in natura corrupta ꝯcupiscētie inclinatō ꝑualet

rationi. ideo pronior est homo ad sustinē
dum mala in quib⁹ cōcupiscentia delecta
tur p̄ncipalit̄ q̄ tollerare mala ꝓpter bo-
na futura que s̄m rōnez appetunt̄ nisi p̄ua
leat excessus amoris sup̄naturalis q̄ vltra
q̄ credi p̄t etiā patientē in penis delecta
biliter reficit. ij. Corinth. vij. Repletus
sum cōsolatione. sup̄habundo gaudio in
omni tribulatōne vestra. Hec enī scripsit
macedonie crudeliter verberatus ⁊ incar
ceratus. eo q̄ spiritū phitonicū eiecit. vt
habet̄ Actuū. xvj. Tercio ꝓpter humilita
tem. nā ouis inter oīa animalia est magis
tractabilis cum multa milia ouiū a p̄uu-
lo minari possunt. Dirt⁹ aūt obedientie
ab humilitate sumpsit exordiū. Notan-
dum tamē s̄m Tho. scd̄a scd̄e. q. ciiij. q̄ q̄
oēs hoīes natura sunt pares nō tenetur
homo homini obedire in his q̄ ad naturā
corp̄is pertinēt sed solū deo. puta in his
que p̄tinent ad corp̄is sustentationē ⁊ p̄-
lis generationē. Unde nō tenent̄ nec ser-
ui dominis nec filij parentib⁹ obedire de
matrimonio cōtrahendo vel virginitate
seruanda aut aliquo alio hmōi. sed tenet̄
seruus dño suo obedire in his q̄ pertinēt
ad seruilia nisi p̄ciperet ꝯtra precepta di-
uina. et filius patri in his que p̄tinēt ad
disciplinā vite et domesticā curā. Quar-
to ꝓpter viscerosam pietatē. sic enī ouis
nō solū pastores sed etiā occisores pascit
et vescit sic illi amicis pariter et inimicis
benefaciūt diligūt exorāt. sicut et christ⁹
in cruce. stephan⁹ in lapidatōne Quar
to notat̄ q̄tum ad electos amplectenda
sublimitas cum dicit̄ meas. Per hoc enī
q̄ dicit. cognosco oues meas exp̄mit amo
ris excellentiā quo scz eas dignatōne di
uina beatificat. dicit enī glosa. Cognosco
oues meas id est diligo et cognoscūt me
mee id est diligunt. Sed quō diligis oues
tuas dñe Jesu? Sicut inquit nouit me id
est dilexit me pater et ego agnosco id est
diligo patrē. Nam huius amoris verū iu
dicium subdens ait. Et animā meā pono
ꝓ ouibus meis. nec solū hec sed vt sequit̄.
Et vitā eternā do eis scz ad cōregnandū
mihi eternaliter. O vera cognitio q̄ ple-
na dilectio. O incentiuū humanorū cor-
dium quo vectus p̄s. Quid inq̄t retribu-
am dño ꝓ omnib⁹ que retribuit mihi. Mi-
mirum cum dicat Bern̄. in li. de diligēdo
deum. Si totū inq̄t me debeo ꝓ me facto
quid iam addā ꝓ me refecto ⁊ refacto hoc
modo? nec enī tam facile refectus q̄ fact⁹
In op̄e primo me mihi dedit. in secundo
se. et vbi se dedit me mihi reddidit. Dat⁹
ergo et redditus me ꝓ me debeo ⁊ bis de-
beo. Sed q̄d dño ꝓ se retribuā? nā et si mi
lies me dare possem quid sum ad deū me-
um? Agnoscamus igit̄ fratres p̄ dilectōz
pastorē nostrū fideliter vt ab eodē diliga
mur salubriter. amplectemur dulciter vt
sic ad diuinitatis agnitionez p̄ueniamus
eternaliter. et regnemus feliciter Amen.

Dominica tercia de septemplici defectu quē patitur hō propter originale peccatū Ser. xliij.

Quid est hoc quod
dicit nobis modicū. Johis. xvj.
Conditor vniuerse fabrice in fine
creatōnis tanq̄ causam finalē ꝓpt̄ quaz
omnia fecerat hoīem ip̄m creauit ad ima
ginem ⁊ similitudinē suā quē et trib⁹ p̄fe-
ctionibus nobilitauit. Primo in p̄fectōe
naturali. q̄ ad imagine suā fecit illū. que
scz imago refert̄ ad potentias naturales
scz ad memoriā intelligentiā ⁊ voluntatē
Nā memoria attribuit̄ patri. intelligen-
tia filio. volūtas spiritui sancto. hec igit̄
imago cōsistit q̄tū ad esse in solis natura
libus nec vnq̄ deleri p̄t. Secūdo in p̄fe-
ctōe gratuita in qua recipit̄ ei⁹ similitudo
q̄ p̄ficit imaginē sicut gratia p̄ficit natu-
rā. Similitudo nāq̄ p̄tinet ad habit⁹ se-
quētes imaginē scz innocentiā iusticiam
Et s̄m hoc dicit bonauentura sup̄. ij. sen-
tentiaꝝ dis. xxix. q̄ homo prius tp̄e natu
ralia habuit q̄ haberet gratuita. Voluit
enī dñs post naturā dare gratiā et nō so-
lum vt ex ip̄o ordine dandi cognosceret̄
donū illud esse gratuitū et nō nature iudi
ciū sed nature iā p̄fecte ⁊ ꝯstitute sup̄ infu
sum vt ex hoc maiores deo gratiarū actō
nes referret humana natura. Tercio in

perfectione corporali q̃tum ad immortalitatem ⁊ impassibilitatẽ. Sicut enĩ potuit nõ peccare eo q̃ ꝓditus erat in iustitia originali. ita q̃ nulla fuisset rebellio in viribus sensitiuis ad rõnem. nec in corpore ad animaz ita q̃ omni peccato sine difficultate resistere potuit. ita potuit nõ mori qz oportuit q̃ mortẽ p̃cederet peccatũ sicut causa effectũ mors ⁊ passibilitas pena sunt peccati. Nũc aũt ꝓpter iustitia originali in his tribus pfectõmbus multiplicẽ defectuz incurrim⁹ et p̃sertim septemplicẽ q̃ in euangelio exprimit̃. In quo septies modicũ ponit̃ qõ defectũ signat. imminuti enĩ sumus tã in naturalib⁹ q̃ in gratuitis ⁊ corporalib⁹ vt merito admirando dicere possumus. Quid est hoc q̃ dicit nobis modicũ. Hec admirãda docebãt q̃d loquerẽt christus. nõ enĩ audire poterãt de xp̃i sepatione ⁊ iõ turbati mẽte ad spũalia capiẽda nõ sufficiebãt qz p̃sentiã xp̃i corpalẽ nimis affectabãt. Sed reuera ĩã multi vel illecti vanitate vel tracti cupiditate vel turbati aduersitate nesciũt q̃d loquit̃ christus inspirãs cũ dicit modicũ ⁊ nõ videbitis me cũ sez vado ad patrẽ interpellando vt hoc tpe misericordiam p̃roget et iterũ et videbitis me sez veniẽtẽ ad iudiciũ vt sola iusticia regnet deinceps. Quis enĩ hoc digne pensat vt salutẽ operet̃ dũ tempus est miserẽdi. Ad instructionẽ aũt nostrã septies modicum ponit̃ in euangelio qz p̃ peccato primorũ parentũ p̃cipue septez insufficientias vel defectus incurrimus. Primo defecc⁹ celeritatis ad cognoscendũ. nã homo si non peccasset scientias absq̃ difficultate acq̃siuisset ⁊ ita clarũ intellectũ habuisset eo q̃ nulla rebellio fuisset corpis ad animaz et viriũ inferioz ad ptes aĩe supiores ex quibus causat̃ difficultas acquirẽdi scientias. vt dicit Lyra sup illud Eccle. xvij. solum hoc inueni qõ fecit deus hoĩem rectũ ⁊c. Sed hoc lumẽ intellectus in nobis obfuscatũ est et hoc ꝓpter delectationẽ inferiorũ qua natura corrupta allicit̃. q̃ delectatio applicat intentionẽ de ea in quibus quis delectat̃. ⁊ sic debilitat̃ operatio hoĩs circa intelligibilia. Nam intelligere vt dicit doctor sanct⁹ scõa scõe. q. vij. est q̃si intus legere. Sicut enĩ cognitio sensitiua occupat̃ circa qualitates sensuales exteriores. ita cognitio intellectiua penetrat vsq̃ ad essentiã rei. In primo miserabiliter occupamur. sed in secũdo obfuscamur et sic incurrimus cecitatẽ mẽtis q̃ plerũq̃ inducit etiã ĩ nobis voluntatẽ spontanee se auertentẽ a cõsideratione diuinorum. Juxta illud p̃s. noluit intelligere vt bene ageret. Secũdo incurrimus defectũ timiditatis ad ꝓfidendũ. Adam enĩ postq̃ peccauit vocatus a dño abscõdit se⁊ ait. Vocẽ tuã audiui in paradiso ⁊ timui eo q̃ nudus essem id ẽ innocẽtia spoliatus. Nã si nõ peccasset timorẽ nõ habuisset. cum timor penaz habet q̃ nõ debeb̃at alicui nisi ꝓpter culpã. nũc vero vt dicit Sapiẽ. ix. Cogitatiões mortaliũ timide ⁊ incerte ꝓuidentie nostre. Sicut ostensum est in cayn primogenito adã q̃ post peccatũ fratricidiũ ait dño. Ecce eĳcis me a facie tua et ero vagus et ꝓfugus in terra. oĩs enim qui me inuenerit occidet me. In signũ cuius dedit ei dñs tremorẽ capitis ⁊ mẽbrorum imprimẽs in fronte signũ hui⁹ delicti quo agnoscerẽt ne occiderẽt sz diuti⁹ cruciaret̃ in hac vita. Tercio defectũ fertilitatis ad ꝓficiendũ. de quo q̃rit doc. sanctus sup. ij. sententiarũ dis. xxix. Vtrum actus humani fuissent efficatiores ad meritũ ante peccatũ q̃ post peccatũ. Et videtur q̃ post peccatũ facti sunt efficatiores. qz dicit phs. ij. ethicoz q̃ virtus est circa difficilia sed difficilius est hoĩ post peccatũ bene operari q̃ ante. cũ ergo ex virtute ꝓcedat efficacia meriti. ideo videtur q̃ fuissent minus efficaces ante pcatũ. sicut etiã ptz in opatõmbus angeloz qui sine difficultate bonũ operant̃ quoz opatões nõ sunt tam efficaces ad merendũ sicut opatões hoĩm. eo q̃ inferior angel⁹ nõ ꝓt mereri gradũ supioris cũ tñ homo peccator mereri ꝓt vt ascendat ad supremũ ordinẽ angeloz. Ad ꝑ breuiter respõdet ibidẽ. q̃ ex tribus mensurari ꝓt efficacia merẽdi. oportet enĩ q̃ meritũ habeat

aliquid a gratia ⁊ aliquid a voluntate et aliud ab obiecto vnde species actus trahitur. Nam q̃to maiori gratia vel charitate informat actus tãto maius est meritorius. Similiter quãto magis est voluntarius et q̃to obiectũ est magis arduũ sz arduũ aliqd augmentãs rõem meriti no habet ex difficultate laboris sed ex bonitate obiecti. qz quãto aliqd melius est tãto supra vires hoĩs operantis est magis eleuatũ. Quia igit̃ in primo statu maiorẽ gratiã ꝯmuniter habuissz homo q̃ post peccatũ et ꝓnior fuit voluntas ad bene operandũ que resistentiã nõ habebat sequitur q̃ opa fuissent ad merendũ magis efficacia dum circa idẽ obiectum cõsideretur ꝯpatio vtrobiq̃ q̃uis maiori difficultate circa illud operet homo post peccatũ. Nõ enĩ arduũ opus auget rõem meriti nisi rõne bonitatis et nõ rõne difficultatis nisi ꝑ accidens inq̃tum scz in illud qd difficile est maiori intentõne quis cõsurgit ⁊ cum maiori conatu voluntatis. et sic intelligit̃ phus. Nam cũ aliqd redditur difficile ex imperfectõne operantis tũc virtus nõ est circa difficilia sed talem difficultatẽ virtus tollit. qz quãto q̃s virtuosior est tãto facilius opa virtutis exercet nec tñ minus meret̃ sed magis ⁊ ꝑ hũc modum est difficultas maior in operibus post peccatũ ex imꝑfectõne opantis Q. aũt opa alicuius angeli sunt min⁹ meritoria q̃ alicuius hoĩs nõ cõtingit ex imperfectõne angeloꝝ sed ex ꝯditione gratie q̃ q̃uis in angelis sit maior ſm statum qz ꝓpinquior frui tñ gratia homĩs ꝑt esse maior in virtute merẽdi. Nã angelis data est gratia ad determinatũ gradũ scdm determinatũ ordinẽ ꝓmerendũ. et ideo vlteri⁹ premiũ ꝑ gratiã illã ꝓmereri nõ possunt. Homo aũt cũ ex cõditõne nature ad nullũ ordinẽ determinet̃ accipit gratiam indifferenter ordinatã ad ꝓmerendũ gradum cuislibet ordinis ſm genus suũ. Dñ ꝓ cõclusione finali licet homo nũc ad eundem terminũ ꝑueniat ad quẽ ꝑuenissz añ peccatũ. tũc tñ ex paucis actibus mereri potuit qd nunc ex multis actibus meret̃.

Ita q̃ per exemplum actuũ in quandam ꝑfectionẽ crescat ſm quã sibi cõpetat meritum tanti premij q̃tum prius habuissz

¶ Quarto defectum infirmitatis ad resistendũ. nam ante peccatuz omnes ꝑtes potentie sensitiue ratõni obedissent sine rebellione sed ꝓpter peccatum ordo naturalis ꝑuertitur et rõ que debuerat dñari serua efficitur et ipa sensualitas dominat̃ Inde etiã factũ est q̃ omnis creatura hominez ꝑ inobedientiã peccãte facta est inobediens homini. Vnde et terra fecũda erat ante peccatũ. Quia vt dicit Lyra. ante peccatũ ꝓducebat fructus ꝯuenientes in abundantia et semper ꝓduxisset si homo in statu innocentie ꝑmansisset. nũc autẽ spinas et tribulos a dño maledicta germinat nobis. maxime nobis intelligendum est de terra corꝑis nostri. Naz scdm quosdã si adam in innocentia ꝑseuerante sola mulier peccasset tunc proles ab eis ꝓ create culpam originalẽ nõ cõtraxissent. nec aliquos defectus qui sunt ex ꝑte anime sed tñ passibilitatẽ ⁊ defectus corporales. nec adaz mortuus fuisset. et sic anima fructuosa etiã corpus fructuosum reddidisset quia anime in omnibus obedissz. Sic licet affectu sensualitatis peccatũ cõmittitur qui nomen sortitur vxoris scdm Aug⁹. dum tñ ratio non cõsentit spiritualem mortem nõ incurrit. quia tamẽ sensualitas rebellis rõni contrariatur terra corporis nostri minus fructuosa redditur quia bona que operatur diuersis affectõnibus viciosis maculantur. ⁊ sic rationis voluntas adeo debilitat̃ q̃ diceret Apls ad Ro. viij. Nõ enim quod volo bonum hoc ago sed quod odi malũ hoc facio. vbi glosa q̃ triplex est velle. scz velle nature gratie et vicij. Velle nature per se impotens est nec palmam meretur sed vincitur et trahitur ad velle vicij nisi velle gratie subueniat quod velle vicij fugat et velle nature liberat ¶ Quinto defectum stabilitatis ad perseuerandũ quod potissime referri potest ad temp⁹ aduersitatis. Nã vt dicit ps. Confitebor tibi cum benefeceris ei. Cum enĩ vt dicit̃ Prouer. xvij.

omni tempore diligit qui amicus est ⁊ frater in angustijs cōprobabitur. Quē diligit dū castigat. ⁊ flagellat omnē filiū quē recipit. nunc in illatis iniurijs exterioribꝰ nunc in desolationibus interioribꝰ et temptationibus. nūc in penuria rerum nūc in infirmitatibus corpm. O q̄ multi in his misere desipiūt a pseuerātia fidelitatis. ī patientia fracti. temptatōnibꝰ illecti vel cupiditatibus abstracti. cum tñ solus qui pseuerauerit vsq̄ in finē hic saluus erit.

Sexto defectū suauitatis ad satiandum. nam si nō peccasset homo nullam sensissz penuriā corporalē et q̄tum ad affectū fuisset in animo quietatus omnino cuz vim cōcupiscibilem fixisset in ip̄m summū bonum ⁊ delectationē supnoꝝ. Nūc vero cōtinue laborat ⁊ anxiat̄ nunq̄ tñ saciari p̄t eo q̄ affectum implere querit in infimis. Exageret enī q̄tum voluerit miser homo delicias corporales nec tñ ad sacietatem puenire poterit sed vacuus semp remanebit. Vnde Salomon q̄ fuit ditissimus ad cōsequendū delitias. et sapientissimꝰ ad requirendū peccatoꝝ ⁊ delitiarū adinuētiones ait. Eccs. ij. Dixi in corde meo vadam affluā diuitijs. vnde nec cor suū ꝓhibuit quin oī voluptate frueret̄ ex quibus merito p̄ cunctis mortalibus in maximis delitijs corpalibus vixisse credendus est. Sed nunq̄d curiosus delitiarū exquisitor finē optatū in his sortitus est? Cum inq̄t me vertissem scz ad uerius cognoscenduz de istis ad vniuersa vidi in oībꝰ vanitatē et afflictionem animi. Et sequit̄. rursusq̄ detestatꝰ sum oēm industriā meā qua sub sole studiosissime laboraui. Cū igit̄ infecto palato diuinā dulcedinē ꝑcipe nō possunt q̄ sola sacietatē cōfert ⁊ quietē. relinquitur q̄ miser peccator suauitate q̄sita satiari non p̄t. Ideo dicit Iero. in epl̄a ad demetriadē. Felix cōscientia illa in cuius corde p̄ter amorē christi nullus alius amor versat̄ nec ad recordationem hoīs aliquādo suspirat. nec videre desiderat p̄ter christū quē cū viderit nolit dimittere. vnde dauid. Renuit consolari aīa mea. memor fui dei ⁊ delectatus sum. Septimo defectuz penalitatis ad moriendum ante peccatū enī homo diuina ꝓtectione simul et ꝓuisione munitus nullā penā sustinuisset nō famis. nō frigoris nō infirmitatis nō mortis. Dicit enī doc. sanctꝰ super. ij. sententiarū dis. xix. q̄ corpus eius fuisset impassibile sm q̄d id est si nō peccaret. Nā diuina ꝓuidentia ab oī violentia cōseruabat̄ illesus. ita q̄ nec diabolus ei nocere potuit nisi callida persuasione. cui tñ sine difficultate resistere potuit nec per cōsequens aliquā mortē penalē sustinuisset. aut post mortē penā aliquā damni vl̄ sensus. Nūc aūt vnico peccato reprobati ad omnē fere miseriā et penalitatē dānati sumꝰ. vt dicit Iob ꝓpheta. Homo natus d̄ muliere breui viuēs tp̄e. replet̄ multis miserijs. ac earū finis mors amarissima quā nullus mortaliū euadere p̄t. Quā sequit̄ iudiciū horribile. qz iudex terribilis est in cōsilijs sup filios hoīm. rōez exigens vsq̄ ad quadrantē nouissimū. Nec enī cogitationē vanā licet minimā relinquit impunitam. In purgatorio duplex erit pena scz sensus ⁊ damni. q̄tū ad vtrāq̄ minor pēa purgatorij excedit maximā penā mundi huiꝰ. Ex quo relinquit̄ q̄ q̄diu ꝓ tali cogitatōne purgat̄ magis sentit tormentū quacūq̄ pena corpali. imo in his qui damnant̄ tā leue peccatū tam horribili pena punie̅t eternaliter. Quia dicit doc. ibidē. Q.ꝰ venialia peccata cōiuncta mortali puniunt̄ eternaliter in damnatis. qz deus nunq̄ sine culpa penā dimittit. In illis aūt qui damnant̄ nō pōt aliqua culpa dimitti nec aliq̄s reatꝰ tolli cū charitate careāt. ꝑ quā et culpa purgatur ⁊ reatus tollit̄. Vñ si ante pctm̄ mortale veniale dimissum fuisset q̄tū ad culpam manēte reatu tñ ꝓpter reatū illū eternaliter puniretur.

Dominica. iiij. quomodo arguit spiritussanctus de peccato de iusticia et iudicio. Ser. lxiiij.

Cum venerit ille arguet mundū. Iohis. xvj. Querit doctor sanctus scda scde. q. xxxiij. Vtrū

correctio fraterna sit ĩ p̃cepto dicẽte dño Math. xviij. Si peccauerit in te frater tuus id est te sciẽte corripe eũ. Ad qđ respõdet breuiter ꝙ correctio fraterna magis ꝑtinet ad charitatẽ q̃ remotio exterioris damni vel corporalis nocumẽti inq̃tum bonũ virtutis est magis affine charitatis q̃ bonũ corporis vel rerum exteriorum scz curatio infermitatũ vel subuẽtio necessitatuz. et ideo cadit sub p̃cepto nõ negatum quod obligat ad semꝑ. eo ꝙ actus qui ſm se mali sunt nullo modo bene fieri possunt. Sed sub p̃cepto affirmatiuo quod semper fieri debz obseruatz debitis circumstantijs q̃ requiruntur ad hoc ꝙ actus sit virtuosus. Q. si esset amissio alicuius circumstantie circa virtuosuz actum que totaliter tolleret bonum virtutis tunc actus cõtrariaret̃ precepto ⁊ nõ impleret. Et ideo correctio fraterna tendens ad emendationẽ fratris ꝑ simplicez ammonicionem. nõ ex aliqua cura spũali vel tꝑali sibi cõmissa tripliciter omitti p̃t Prĩo meritorie cũ ex charitate correctõnẽ omittit querẽs tꝑs magis oportunuz vel timẽs ne deterior inde fiat. Prouer. ix. Noli arguere d̃risorẽ ne oderit te. glosa. nõ est timẽdũ ne tibi derisor cũ arguit̃ ꝯtumelias inferat sz hoc poti⁹ ꝓuidendũ ne tract⁹ ad odiuz inde fiat ille deterior. Secũdo p̃termittit̃ ĩ peccato mortali cũ q̃s p̃sumit d̃ aliquo ꝓbabiliter ꝙ possit eũ a peccato retrahere vl̃ pctm̃ impedire qđ tñ ꝓpter timorẽ aliquẽ vel cupiditatẽ p̃termittit ita ꝙ fraterne charitati p̃ponatur affect⁹ aliq̃s viciosus. Ido dic̃ Aug⁹ de verbis dñi. Si neglexeris corrigere peior eo factus es q̃ peccauit. Tercio p̃mittitur cũ peccato veniali cũ scz timor ⁊ cupiditas tardiorẽ sciũt hoĩez ad corripiendum delicta fratris nõ tñ dimitteret correptionẽ si sciret se fratrẽ a pctõ posse retrahere ita ꝙ timori vel cupiditati ĩ aĩo p̃ponit fraternã correctõez. Hec tñ beneficia ⁊ sil̃ia siue corꝑalia siue spũalia q̃ nõ debent̃ certe ꝑsone sed ꝯmuniter oĩb⁹ nõ oportz nos q̃rere quib⁹ impendam⁹ q̃ nobis occurrũt. Hoc enĩ quasi ꝓ quadã sorte habendũ est vt dicit Aug⁹ de doctrina christiana. Et hãc correctõz agit ĩ nobis spũs sanct⁹ in nos veniẽs. Cũ venerit ille spũs ĩ vos arguet mundũ scz ꝑ vos. qz diffundet in cordib⁹ vr̃is charitatẽ vt tĩore depulso habeatis arguẽdi libertatẽ. Spiritus enĩ sanct⁹ quemcũq̃ visitat arguit in corde ꝑ remorsum ꝯscĩe suscipientẽ arguit ꝑiter oẽs sue cure ꝯmissos quoꝝ nimirũ zelat salutẽ. Alioq̃n nõ est spũs dei ĩ eo cũ diuinũ amorẽ in sibi subiectos nõ req̃rit vt pater filiũ pastor ouẽ. et q̃sq̃ p̃sidẽs suã ꝯmunitatẽ in q̃bus si negligẽtes reꝑti fuerĩt spiritui diuino priuant̃ Ex eo nãq̃ peccatoꝝ efficiunt̃ ꝑticipes. Dicit̃ ĩ decretz. xxiij. q. iij. q̃ p̃t obuiare ⁊ ꝑturbare ꝑuersos ⁊ nõ facit nihil est aliud q̃ fauere ĩpietati. Et iterũ ibidẽ ca. oñdit. Qui desinit obuiare cũ p̃t ꝯsentit Cõsentiẽtes ſm Apl̃z ꝑticipes sunt delictoꝝ. ⁊ iõ sil̃ez vindictã accepturi. Primũ ptz ĩ hely sacerdote. j. Re. iij. vide infra. De scđo d̃r in decretz. lxxxvj. dis. Inferioꝝ ordinuz culpe ad nullos magz referẽde sunt q̃ ad desides negligẽtesq̃ rectores q̃ multã nutriũt sepe pestilẽtiã dũ austeriorẽ dissimulãt adhibere medicinã. De tercio deniq̃ p̃t accipi qđ ibidẽ sequit̃ faciẽtis ꝓculdubio culpã hz qui qđ p̃t corrigere negligit Vñ peccãte ꝑplo misit dñs cũctos ꝑncipes suspẽdi. Nũe. xxv. vide sup̃. Arguit inq̃ spũs quẽcũq̃ visitat ĩ corde ꝑ remorsum ꝯscĩe Vñ Hug̃. li. j. de aĩa ca. xij. Cõsciẽtia est cordis scĩa. cor eĩ etiã se nouit sua scĩa ⁊ multa alia. qñ nouit se appellat̃ ꝯscĩa qñ p̃ter se alia noĩat̃ scĩa. Quantũ aũt ad instructõz nostrã in euãgelio tria ponunt̃. d̃ q̃bus arguit spũs aduenĩẽs scz d̃ pctõ d̃ iusticia ⁊ iudicio Prĩo arguit spirit⁹ d̃ pctõ scz infidelitatz qz inq̃t nõ crediderũt ĩ me Aliud eĩ ẽ credere deũ. aliud deo. ⁊ aliud credere in deum. Nã credere deũ est credere esse deuz verũ trinũ et vnũ omnipotentẽ creatorẽ vniuersoruz ⁊c̃. et hoc est primũ inducens ad fidem catholicam. insufficiens tamẽ ad salutem nisi ꝑficiatur timore pariter ⁊ amore. Fides aũt eorum qui deũ nõ timent. dicit̃. ij. Jaco.

ij. Tu credis quia vnꝰ est deus benefacis et demones credūt ⁊ cōtremiscunt. Augꝰ vtinā quō demōes iudicē sic homines cognoscerent saluatorē. Est enī demonibus remunerator malorum tm̄. et ideo merito timent. hominibus vero tam bonorum q̄ malorū vt ei timorē reddamus ⁊ amorē. Credere vero deo est dictis eius fidē adhibere in quo peccauit eua. que licet deū esse credidit verbis tamē eius fidem firmam nō adhibuit alioquin ꝯtrarium non egisset. Dixit enī dominus. in quacunq̄ comederitis morte moriemini. Et illa ad serpentem. ne forte moriamur. Cui diabolus. nequaq̄ moriemini. Reuera sic est in quolibꝫ genere peccati mortalis. De quo cōtestatur dominus dicēs. In quacunq̄ hora perfeceritis illud opere vel cōsensu morte moriemini. Ecōtra querit temptatio. Cur p̄cepit dn̄s? Rn̄det delectatio. ne forte moriamur. semper enim delectatio facit minus ponderare peccatū. Tandem vero cōcludit cōsensus accedēs. nequaq̄ moriemini. nō enim tam graue est sicut dicitur. et si sic adhuc agitis penitētiam. Hinc est ꝙ tam multi velut dubij d̄ voce dn̄ica. certi vero de longiori vita ⁊ futura penitentia securius peccant. Sed audiant verbū horribile quo dicit bonauentura sup. iij. dis. vij. qd̄ aliq̄ reprobāt videlicet ꝙ postq̄ merendi a dn̄o ordinatuꝫ p̄terijt. homo postea nunq̄ poterit acquirere voluntatē bonā sed indurat̄ ⁊c̄. Denicq̄ credere in deū vt dicit Augꝰ. sup illud ad Ro. iiij. Credenti in eum qui iustificat impiū. Quid est credere in deuꝫ nisi credendo amare. credendo diligere diligendo in eum et in eius mēbra incōparari. Fides enim ostendit homini deum esse summum bonum. Ideo gressu amoris et boni operis habens fidem tendit in deū. et in hoc sola fides viua dicitur. In duobus autē predictis mortua dicitur qꝛ impotens est elicere debitas operationes quas fides per charitatē operans elicit. Nam hec fides tria facit. Primo illuminat intellectum ad cognitionē veritatis. scꝫ ad credulitatem eorum que credenda sunt sine hesitatione seclusis erroribus. Sicut enim oculus humanus non sufficit per se subtilia videre q̄tumcunq̄ sit clarus nisi solis lumine fuerit illustratus. sic intellectus humanus q̄tumcunq̄ perspicax sit non sufficit ad diuina cognoscenda nisi luce fidei sit illustratus. Sed quia summum bonum videri nō potest nec veraciter apprehendi sine dilectōne. Ideo fides requirit dilectionez summi boni qd̄ est secundū. Hinc apparet q̄ multi statue erunt oculos suos declinare in terrā. ita ꝙ diuina non respiciant per memoriā licet cognoscant per fidem. Dicitur enī de fidelibus Sapie. iij. Qui cōfidunt in illū intelligent veritatē. i. intus legēt nec solum agnoscent. sed fideles in dilectione acq̄escēt illi captiuātes scꝫ intellectū suū in obsequiū xp̄i. qm̄ donū scꝫ grē ⁊ pax cōsciētie est electis dei. ibi enī q̄erat̄ totalit̄ eoꝝ appetitꝰ. Et hec duo scꝫ ꝯgnitio ⁊ dilectio tertiū eliciūt scꝫ effectū opatōnis meritorie Sic̄ a sil̄i lux splendorē emittit et splēdor calorē q̄ duo causant ī terre nascētia fructificatōꝫ. Arguit eī sp̄us oēs d̄ pctō q̄ fide mortua deo famulāt̄ indigne Quibꝰ ait Bern̄. sup cātica. Quid est fides q̄ nō opat̄ ex dilectōe nisi cadauer ex aīe. vn̄ honoras deum. munere fetido. vn̄ placas deū tue fidei interfectōe. Secūdo arguet de iusticia quā facere negligūt ⁊ h̄ iō qꝛ vado parare vobis locū scꝫ ad prēꝫ vn̄ regnū celoꝝ pctīs ꝓthoplastoꝝ clausū hō xp̄s reserauit pandēs iter vt sequant̄ oēs electi qd̄ on̄dēs hic debere fieri p iusticiā quā antiq̄ prēs vt regnū mererent̄ pleno voto ꝯplexi sūt p ardua q̄q̄ ꝟtutū opa. imo p acerbissima tormēta. nō eī ieremias refugit excerebratōꝫ. nec ysaias serrā ligneā ⁊c̄. nec tn̄ ad illud p̄ueīre poterā qꝛ nōdū a xp̄o reseratū fuit. Sꝫ ecōtra ꝯfitebant̄ se descēsuros ad īferos. nūc aūt locꝰ p̄p̄atꝰ ē et p̄n̄tatꝰ introitꝰ ita vt cū oraret latro. dn̄e memēto mei ⁊c̄. rn̄suꝫ acciper. hodie mecū eris ⁊c̄. vt verificaret̄ illd̄ p̄s. p nihilo saluos facies illos. s. ī tpe grē ꝯstitutos. i. p mīmo. sꝫ ve desidie nr̄e q̄s sua p̄uersitas per iusticiaꝫ ad regnum

parare negligit ne dicam despicis Ideo merito nos arguit spiritus de iustitia scz dei et sanctoz quã sequi refugimus. Clamat enĩ christus verbis euangelicis clamat operibus pariter ꝙ pfluentib⁹ in cruce vulneribus vt sequamur iustitie rectitudinem. cum pro peccatis eliminandis certamen inĩt tam laborioſum. Hinc enĩ merito iustitiã esurire et sitire debemus. Esurit autem iustitiam qui scõm iustitiã desiderat cõuersari. Sitit vero iustitiam qui scientiam eius habere cupit. Hec est enim scientia sanctoz̃ sine qua homines stulti reputantur. Sciendũ igitur ꝙ triplex est iustitia quaz sequi debemus. Prima dicitur operis que reddit vnicuiq; qõ suum est ꝓprio scz corpori castigationem vt subiiciatur spiritui. cum apl̃o dicente. Castigo corpus meũ et in seruitutem redigo ꝛc̃. Alioquin si fm carnem vixeritis moriemĩ. Reddit autẽ ꝓximo iustitiã eq̃tatis iniusta restituendo et pietatis eoz̃ necessitatem subleuando. Hec enĩ est iustitia nature indita vtscz faciamus alĩs solum ea que nobis fieri volumus. Reddit deniq; deo iustitiã humiliatõnis. Sicut ait apl̃us. Humiliamini sub potẽti manu dei vt nos exaltet ꝛc̃. Cum enim christus hanc iustitiam ꝓmulgauit. Qui se humiliat exaltabitur. ac nos exaltare iuste desiderat merito ipam humilitatẽ iustitiam vocat. Dicens Matẽ. iij. Sic enĩ decet nos omnẽ adimplere iustitiã id est humilitatem fm glosam. Secunda iustitia dicitur oris, cuius excellentiam ostẽdit Aug⁹ sup. Joh̃. dicens quõ deus pater genuit filium quasi veritatẽ. Sic diabol⁹ lapsus genuit quasi filium mendaciũ. Hinc appa ret ꝙ veritatem loquens quasi ore diuino loquitur. obseruatis tamẽ debitis circumstantiis et mendaciũ ꝓferens suggestione diabolica regitur ꝙ ꝓuocatur. sicut falsi testes. falsi cõsiliarij. iniqui iudices. iniusti mercatores. Tercia dicitur cordis Cũ etiã qs affectu a diuitijs delitijs honoribus ac oĩ ꝓcupiscentia viciosa se separat. Hõ enĩ solũ ꝓsensus ĩ aliũ sz etiã ꝓsensus in delectatiõz peccati mortalis ẽ peccatũ mortale. vt dicit sanctus Tho. scda scde q. cliij. Tercio arguet ō iudicio quod scz formidare cõtempserunt. Cum tamẽ ꝓnceps mundi huius iam iudicatus est cui⁹ nihilominus sequunt̃ instinctus. ample ctuntur vestigia sine timore. velut immunes redderentur tam seueri iudicij. Cum tamẽ dicit̃. ij. Pe. iij. Si enim deus peccantibus angelis nõ pepercit sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos. Sequit̃. Exemplum eoz̃ qui impie acturi sunt ponens. Ō si miseri obstinati reuoluerẽt quã horribiliter eorum princeps ab alto celoz̃ precipitatus est et tam irreparabiliter ꝓpter peccatum vnius cogitatõnis quod nondũ opere cõpleuerat ad tantam deformitatem miseriam et penalitatẽ cõdempnatus. ita ꝙ impossibile sit aliquãdo redire ad veniam. Non vtiq; tã secure libere et incaute peccata peccatis accumularent sed diuinum iudicium tremulis mẽbris expauescerent eo ꝙ dicit̃ terribilis in consilijs sup filios hominũ. Nimirum quia iudicia dei in pti nobis occulta. sunt seuera. sunt irrecuocabilia. Diuino nanq; iudicio multis instinctus spiritussancti repellentibus iuste gratia subtrahitur ꝙ denegatur qua subtracta. ꝓpter maliciam suam in peccatis indurantur. qz gratia nata est mollificare coz humanũ. Et sicut dicit̃ Eccs. vij. Nemo potest corrigere quez ille despexerit. ita ꝙ ꝓpter obstinationez iam recepit occultum quoddãmodo iudiciũ reprobatõnis et eterne damnationis. licet adhuc tẽpore modico delitijs affluere videat̃ maiorem damnationem recepturus cũ etiaz sub diabolo cõdemnabitur velut mancipiũ vilissimũ eius potestati traditũ.

Dominica v. de quatuor que requirũtur ad oroz vt exaudiatur.

Petite et accipietis Joh̃. xvj. Christ⁹ Jesus sicut factus homini negociatori ad nundinas venit mundi huius ꝛmere scz hominẽ ꝙ vendere regnũ. Dũ igit̃ in passiõe cõplesset emptionem suam precio magno

in ebdomoda quidē pasce siluit propter
gloriam resurrectōnis post octauas eius-
dem quasi de nundinis recessurus. vides
tñ adhuc tps multū supesse merces ven-
dendas ad magnū preciū posuit, clamās
p preconē suū petrū. christus passus est p
nobis vobis relinquēs exemplū ⁊c. quasi
diceret. Si regnū habere velitis p tāto su
scipite quāti cōstat christo passo. Licz eī
filio debebat regnuz iure hereditario. tñ
inq̄tū homo fuit eū oportebat emere san
guine pprio nō q̄tum ad animā que iam
beata fuit sed q̄tum ad corpus vt sic esiz
viator et cōprehensor. vide alibi. Opor-
tebat enī christū pati. qz naturā suam hu-
manam exaltari voluit. non meritis alie-
nis sed pprijs. Ad quod forū accesserunt
martires innumerabiles moriētes p chri
sti noīe vt heredes fierent ⁊c. et foro per
optimo se recepisse gaudebāt. qz nō sunt
cōdigne passiones ⁊c. pcedente tn tpe ⁊
frigescente charitate hoīes hoc precium
soluere refugerūt. Qua ppter sequēte do
minica preciū alleuians. Obsecro inquit
vos tanq̄ aduenas ⁊ pegrinos ⁊c. quasi
diceret. si martiriū refugitis saltē mundū
fugite ⁊ penitentiā agite. Qd et factū est
tempore pauli prime heremite qui horro
re vise pene cōpulsus deserta petijt. incre
dibiles patiēs penurias quē innumerabi
les secuti sunt. De quibus ait Crisosto.
Si qs nunc ad egipti venit sollitudines
padiso prorsus omnē illū videbit heremū
digniorē. et innumerabiles angeloꝝ cetꝰ
in corporibus fulgere mortalibus. Sed ⁊
hic feruor nunc intepuit vt et pauci inue-
nirent. Ideo dñica tercia adhuc minori
precio pponit dicens p Jacobum p̄conē
suū. Abijcientes omnē immundiciā q̄tū
ad peccata carnis. et habundantia mali-
cie q̄tuz ad spiritualia. in mansuetudine
suscipiētes insitū verbū. Quale precium
exsoluerūt multi se a peccatis mortalibꝰ
abstinētes p̄sertim in religione viuētes.
sed in hoc tpe de quo dicit Apls. In die
bus nouissimis erūt tpa piculosa. qz erūt
hoīes seip̄os amantes. Dum quasi omni-
no recessurus erat christus a cordibꝰ fide
lium et ascensurus ad patrē clamat p se-
ip̄m. Petite et accipietis. Cōsiderat enī
etiam hoīes bone voluntatis cottidie re-
cidiuantes quoruz fragilitate cōpatiens
continuo suadet repetere cum cōtritione
misericordiam vt occasionem habeat do
nandi indulgentiā. Petite et accipietis
⁊c. Sanctus Tho. scda scde. q. lxxxiij. ar.
iij. Ad cōmendationē virtutis sancte ora
tionis ponit triplicē effectum eius. Pri-
mus est cōmunis omnibus actibus chari
tate formatis qui est mereri. ⁊ ad hunc ef
fectum nō ex necessitate requiritur q̄ at-
tentio assit orationi p totū. sed vis prima
oratōis quā aliqs ordinat dū ad orandū
accedit reddit totā orationē meritoriam
sicut in alijs meritorijs actibus accidit.
vnde et si meret illud adipisci p quo orat
cōsequetur tñ meritū si pie orat. Secun-
dus effectus orationis est ei pprius quod
est ei impetrare ⁊ ad hunc effectū etiā suf
ficit prima intentio quā deus principali-
ter intendit. Si enī prima intentio desit.
oratio neq̄ meritoria est neq̄ impetrati-
ua. Illam enim orationem deus non au-
dit cui ille qui orat non intendit vt dicit
Gregꝰ. Tercius effectus eius est quē prin
cipaliter efficit scz quedaz spiritualis de
lectatio mentis. Ad hoc de necessitate re
quiritur in oratione attentio. j. Corinth.
xiiij. Si orez lingua scz tm̄ mens mea sine
fructu est. Pro quo tamē sciendum q̄ vt
dicit doctor ibidem triplex est attentio q̄
potest adhiberi orationi vocali. Prima
qua attenditur ad verba ne in eis erret.
Secunda qua attenditur ad sensum ver-
borum propter hoc enim vox oratōni ad
iungitur vt intentionem quis custodiat
ne euagetur. magis enim retinetur ad v-
num si etiam verba orantis affectui con-
iungantur. Tercia qua attenditur ad fi-
nem orationis scz ad deum et ad rem pro
qua oratur. que quidam attentio est ma-
xime necessaria. Et hanc etiā habere pos
sunt ideote. de illa nanq̄ scriptum est Lu
ce. xviij. Oportet semper orare et nunq̄
deficere. Quod exponens sanctus Tho.
sup. iiij. distinctōe. xv. dicit q̄ per hoc nō

intelligitur ꝙ orationis actus nõ interrũ
patur sed ꝙ oratio semꝑ durare debꝫ ſm
virtutem siue effectũ suum. Nam eiꝰ vir-
tus precipue q̃tuꝫ ad sui initiũ manet in
omnibus opibus que facimꝰ ordinate. qꝛ
omnia ad vitam eternã ordinare debemꝰ
Et ideo dicit̃ in glosa. j. ad Thessal. Nõ
cessat orare qui nõ cessat bene agere. Si-
cut a simili virtus motionis manet dũ la
pis ex vi impulsionis prime mouet̃ sꝫ mo
tio eius qui lapidem ꝓijcit durat ꝑ essen-
tiam actus dũ lapidi mouẽdo manũ appo
nit. Et sicut virtus motionis prime cõti-
nue debilitat̃ vt qñq̃ lapis. impulsus q̃e-
scat vel cõtrario motu moueat̃ nisi iteruꝫ
impellatur. ita vt dicit Augꝰ. a curis vite
desideriũ quod ammodo tepescit. Et ido
certis horis orandi studio mentem reuo-
camus. ne desideriũ qđ in tepescere cepe-
rat omnino frigescat. Ad maiorẽ aũt evi
dentiam sciendũ ꝙ quatuor requiruntur
ad cõdignã oratõnis exauditionẽ que tã
git doctor sanctꝰ scđa scđe. q. lxxxiij. ar.
xv. Primũ est ꝙ oret ꝑ se. Naꝫ qꝛ homo
nõ potest alteri mereri vitã eternã. ideo ꝑ
cõsequens ea que ad vitã eternã ꝑtinent
Et ꝓpter hoc nõ semper audit̃ qui ꝑ alijs
orat. exigente malicia eius ꝑ quo fundit
oratõnes. nec tñ frustrat̃ ipe labore suo si
ꝑ amicis vel inimicis nõ exauditus ora-
B uerit. Quod agnoscens p̃s. ait. Oratio
mea in synu meo cõuertetur eo scꝫ ꝙ orãs
ꝑ saule nõ exaudiebatur. Prosequit̃ eniꝫ
ibidem. Quasi ꝓximum quasi fratrẽ no-
strum. Lyra. supple reputãs saulẽ et eius
populũ sic cõplacebã. scꝫ in ꝓsperitate eo
rum cõtra philisteos. ⁊ quasi lugens ⁊ cõ
tristatus sic humiliabar scꝫ de eoꝝ mor-
te quã deplanxit. Sic et samuel luxit saul
cunctis diebus vite sue nec dubiũ quin ef
ficaciter orauit ꝑ eo sed audire meruit.
Vsq̃ quo tu lugebis sup̃ saul cũ ego ꝓie-
cerim eum ne regnet sup̃ israel. Sic ⁊ orã-
tes ꝑ defunctis damnatis nõ exaudiunt̃.
omnes tamen in se meritum oratiõnis re
cipiunt siue ꝓfuerũt oratõnes alteri siue
nõ. Dicit eĩ Damasce. in quodã sermone

Quemadmodũ vngento vel oleo sancto
circumlinire volens infirmum. Primo li
niens ꝑticipat vnctionem. deinde sic ꝑun
git laborantẽ. Sic et quicũq̃ ꝓximi salu-
te agonizat. Primum sibi ꝑpi prodest de-
inde ꝓximo. Vnde q̃uis nõ exaudimur ꝓ
pter impedimentum eius ꝑ quo oratur.
Juxta illđ Jere. xv. Si steterit moyses
et samuel coram me nõ est anima mea ad
populum istuꝫ. Nunq̃ tamẽ cessare debe
mus quia hoc pertinet ad rationem dile-
ctionis quam ꝓximis impẽdere debemꝰ
Quia debemus orando petere quod te-
nemur desiderare scꝫ salutem nõ solũ no-
bis sed et alijs. Secundo debet orare pie
si vult exaudiri. nam meritum operatõis
orantis principaliter ordinatur ad beati
tudinem licet petitio orationis plerunq̃
se extendat ad alia impetranda. Si ergo
illud aliud quod petit ꝑ se non sit ei vtile
ad beatitudinẽ cõsequendam. imo potius
impedimentum nõ meretur id accipe. sed
hoc petẽdo quãdoq̃ meritũ oratõis amit
tit. scꝫ cum finem eius ponit extra chari-
tatem. tunc enim nõ solum non meretur
sed et demeret̃. Cũ enĩ ad bonũ opus duo
requirũtur scꝫ opatio iusta et intentio re
cta. si vnum eoꝝ desit id qđ bonũ videba
tur viciũ iudicat̃ qui ad cõpletionẽ mali
sufficit intẽtio corrupta. vt dicit doctor
sanctus sup̃. iiij. dis. xxxix. licet opus in se
bonum fuerit. nec etiam intentio recta iu
stificare potest opus quod ſm se malũ fue
rit. Petens igitur illud quod est ꝯtrariũ
saluti manifeste meritũ orõis ꝑdit et de-
meritũ accumulat. nec qđ desiderat impe
trat. et h ex misericordia đina. Crisosto:
sup̃ Math. xxij. Colonus dei diaboli cõ-
siliũ nõ querit. Vnde fur orat vt ꝓsperet̃
et fornicator sibi signũ crucis facit vt nõ
ꝯprehendat̃ ⁊ tanto citiꝰ capit̃. qꝛ nescit
deꝰ iustũ patrociniũ dare criminibꝰ. qñq̃
tñ exauditur ad vindictã maioris dam-
nationis vel retributionem pro bonis o-
peribus in presenti remunerandis. Si-
cut filij israel. vt dicitur Numeri. xj. fla-
grabant desiderio carnium sedentes et

116

flentes. Quis inquiunt dabit nobis carnes ad vescendum recordamur piscium quos comedebamus in egipto gratis ⁊c. nihil aliud respiciũt oculi nostri nisi manna. Cum tñ haberẽt pecora multa sed desiderabant delicatas carnes. et audiens moyses populũ murmurantẽ ait ad dñm Nõ possum solus sustinere hũc populum omnẽ. vnde mihi carnes vt dem tãte multitudini obsecro vt interficiatis me ne tã tis efficiar malis. Iratus aũt dñs valde exaudiuit eos ad vindictã. Et ait dñs ad moysen. hec dices populo huic. Sanctificamini id est ꝓparate vos ad recipiendũ quod petitis. cras enĩ comedetis carnes etiã vsq; ad mensem dierũ donec vertat̃ ad nauseam. Et moyses. sexcenta milia pedituum sunt populi hui⁹ et dices. dabo eis carnes mense vno. nunq̃d ouiũ ⁊ boũ multitudo occidet̃ vt possit sufficere ad cibũ vel oẽs pisces maris cõgregabunt̃ vt sa tiet eos? Et dñs. Nunq̃d manus dñi valida est. ventus ergo diuina virtute egressus arreptas trãsmare coturnices in arabia scz vbi multũ habundãt detulit in castra. itinere ꝯtum vna die cõfici potest ⁊ ex omni parte castrorũ ꝓ circuitũ volabãt q; in aere duobus cubitis a terra. Unde fm magistrũ in historia sũt aues maiores q; apud nos sunt. et dicunt aues regie eo q; delicate erant. Colligerũtq; eas duobus diebus multitudinẽ scz magnã siccãtes per giruz castroꝝ. Adhuc carnes erãt in ore ipoꝝ et furor dñi cõcitatus in populũ percussit eũ plaga magna nimis quevidetur fuisse ignis. vocatusq; est loc⁹ ille sepulcra cõcupiscentie. Sic multi revera velut febricitantes a dño desperati postulata licet nociua recipiũt ꝓpter bona quidam in pñti remuneranda vt damnatoẽz maiorem recipiãt sicut longurnitatẽ vite. corpis sanitatẽ. rerũ affluentiã. in vicẽs ꝓsperitatẽ. et ꝑs. Et dimisi eos scõm desideria cordis eorum ⁊c. vt audiãt in futuro. Fili recordare quia recepisti bona in vita tua ⁊c. ¶ Tercio debet orare ea que necessaria sunt ad salutẽ. Quãdoq; enĩ quis petit quod nõ est necessarium ad salutẽ nec manifeste saluti cõtrariũ et tunc licet oratio posset ꝓmereri orãdo vitam eternaz nõ tamẽ meretur illud quod petit. quia vt dicit Aug⁹. Quid in futurolit vtile magis medicus q; egrotus nouit Et sic Paulus nõ exaudiebatur petens amoueri stimulũ carnis. quia nõ expediebat ei quod ipe postmodũ agnoscens ait. ij. Corinth. xij. ne magnitudo reuelationũ extollat me datus est mihi stimul⁹ carnis mee. i. temptatio carnalis. angel⁹ sathane. vt sic p stimulationẽ ⁊ suggestionẽ impugnaretur pariter ⁊ humiliaret̃ vt dicit ibidez glosa. q; angelus malignus missus a deo et a sathana sed misit eum dñs ad cõseruationem humilitatis. Diabol⁹ autem vt ad defectum eum traheret. Paul⁹ autem ter dominũ rogauit vt discederet sathanas. Qui respondit. Glosa. per inspirationẽ vel per angelum. O paule sufficit tibi gratia mea Sic ira res exauditur diabolus petens Job ad temptandum quem damnare debuit. Nec exaudit̃ paulus obsecrans deum ad stimulum remouẽdum dispositum quem saluare disposuit. Hinc liquido ptz q; iudicia domini abyssus multa nobis tamen in his fructuosa instructio relinquitur q; scz si non exaudimur ad votum. dum pro temptatõibus persecutionibus vel infirmitatibus remouendis aut diuitijs ampliandis. filijs multiplicandis et similibus adipiscendis oratioui insistimus. Sciamus a domino illud misericorditer denegari ad salutem ⁊ vtilitatem. Quod si sit pure necessarium ad salutem. accipiet illud. Si scõm exigẽtiam rei petite se sollicite ꝓparauerit. Nam frustra deprecatur veniam qui non offert cõtritionem. Unde saul ait. Peccaui domino qui tamen veniam non meruit. ¶ Quarto denicq; debet orare perseueranter. Nam si quod petitur sit vtile ad beatitudinem hominis quasi per accidens meretur ad salutem id non solum orando. sed etiam alia bona faciendo. et ideo indubitanter accipit quod petit.

Licet quedam petita ad tempus negant̃ ꝓpter vtilitatẽ petentis et vt tpe ꝯgruo dentur differunt̃. vt dicit Aug⁹. sup Johannẽ. Qđ tamẽ impediri potest si nõ ꝑseuerauerit inpetendo. vnde solũ qui ꝑseuerauerit vsq; in finez saluus erit. Dicit enĩ Berñ. in epl̃a quadã q ꝑseuerantia ẽ vnica filia summi regis. finis virtutũ earumq; cõsumatio. totiusq; boni repositorium et virtus sine qua nemo videbit deum. His igitur quatuor cõcurrentib⁹ petat nihil hesitans. Veritas enim ꝓmisit. Petite et accipietis. Vnde impetratio cuiuscunq; doni potissime cõsistit in orõne. Nimirũ cum sit vnicũ et singulare tributum qđ dño reddimus de nobiliori portione hominis. Offertur elemosina scz de terrena substantia offertur penitẽtia scz de corporali substantia in ieiunijs multis in cinere et cilicio que tamẽ duo valorem quẽ habẽt ab eadẽ portione hoĩs trahũt Alioquin et deo ingrata et hoĩbus reddũtur infructuosa.

In diebus rogationum quid scz quis debet petere querere et pulsare.

Petite ⁊ dabitur vobis querite et inuenietis pulsate et aperietur vobis. Luce. xj. Dies isti dicunt̃ rogationũ eo q iam principaliter nobis cõmendat̃ orationis pura frequentia licet ieiunium ⁊ elemosina cõcomitare debent ad debitã preparatõez Cum enĩ sunt tria principalia festa totius anni. De quibus accipi potest illud Exo. xiij. Ter in anno apparebit omne masculinũ ⁊c. Que apparitio fieri dz ꝑ tres ꝑtes satisfactõnes scz orationẽ q̃tum ad spiritum. ieiuniũ q̃tum ad corpus. et elemosinam q̃tum ad res exteriores. In natiuitate tñ dñi in qua christo cõiungimur charitate ⁊ vnitate fraternali ꝑncipaliter relucere debet dilectio ꝓximi ꝑ elemosinarum frequentiã. fratrũ enĩ est diuidere possessionem vt scz ꝑ hec opera misericordie reuocemus eius misericordiaz ad peccatorũ veniã ne in secundo aduentu q̃ tunc eque recolitur districtam sentiamus iusticiã. Dicit enim Ambrosi⁹ sup illud. j. ad Thi. iiij. Pietas aũt ad omnia valet. Q⁊ pietatẽ sequẽs si lubricũ carnis patitur vapulabit quidã nõ peribit Sup quo dicit sanct⁹ Tho. sup. iiij. dis. xv. q hoc intelligitur de lubrico mortali. Q⁊ aũt dicitur nõ peribit nõ est scđm necessitatẽ intelligendũ sed scđm quandã dispositionẽ quia ꝑ hoc q operibus pietatis vacat in mortali existens disponit se ad gratiã qđ nõ facile permittat̃ in perditionẽ ire. In resurrectione vero christo iungimur ꝯiunctõne corporali in sumptiõne sanctissimi sacramenti. Et ideo tunc principaliter relucere debet ieiuniũ vt ip̃m corpus digna penitentia purificet̃ ꝑ abstinentiã in quo suscipiend⁹ est agnus dei. panis vite In spiritus aũt missione deo cõiungimur vnione spiritus ꝑ susceptionẽ spũs sancti q̃ est amor duo ꝯnectens. et ideo tũc ꝑncipaliter vigere debet oratõnis frequentia qꝛ tunc intendendũ est diuine dilectioni ꝑ affectũ ascendentẽ qui ꝑcipue per orationẽ excitat̃. Hinc mater ecclesia premisit hos dies rogationũ quos in oratione cõtinuare docet vsq; ad aduentũ spirit⁹. exemplo discipulorꝫ qui ꝑseuerabãt in oratione. petite inquit et dabitur vobis ⁊c. Petite ⁊ dabit̃. Cũ scriptũ sit Joh. ix. Scim⁹ qꝛ peccatores de⁹ nõ audit. sed si q̃s dei cultor est ⁊ voluntatẽ ei⁹ facit. hũc exaudit. Merito q̃ri ꝑt vtrũ peccatores orãtes aliq̃d impetrẽt a deo ꝑsertiz ĩ mortali existẽtes. Ad qđ respõdet doc. sanct⁹ sa se. q. lxxxiij. q ĩ peccatore duo sunt cõsiderãda scz natura quã diligit de⁹ ⁊ culpa quã odit. Si ergo peccator orãdo petit aliq̃d inq̃tũ peccator. i. sm desideriũ peccati. hoc a deo nõ audit̃. Ex mĩa tñ qñq; audit̃ ad vindictã dũ ꝑmittit peccatorẽ adhuc ruere ꝓfundi⁹ in peccato. Orõz vero peccatorꝫ ex bono nature desiderio ꝓcedentẽ de⁹ audit nõ q̃si ex iusticia. quia pccor hoc nõ meret̃ sz ex pura mĩa. et ideo orõ peccatorꝫ in mortali existẽtis licz nõ sit meritoria ꝑt tamen esse impetratiua.

quia meritum innitit̃ iusticie sed impetratio gratie. Sed quid mirũ si peccator exauditur aliquãdo cum et achas sceleratissimus petere iubet̃ a dña. Isa. vij. Cum enim achas rex iuda non cederet verbis Isaie deliberatõne duoꝝ regum scz syrie et israel qui venerãt hierusalẽ ad deuastandam terram iuda. addidit ꝓpheta ex parte dñi dicẽs. Pete tibi signũ a dño ⁊c̃ vt qui ꝓphete nõ credis saltem signis credere cogaris de auxilio diuino. Et hoc in ꝓfundum inferni scz ꝑ suscitationẽ alicuiꝰ mortui. aut in excelsum supra sicut tẽpore Josue sol stetit immobilis. Naz iudei in arduis causis signa petere solebant a dño in argumentũ certitudĩs. Et ait non petam. erat enĩ ydolatra ⁊ timuit ꝙ deus in signo glorificaret̃. et sic a populis ydola vilificarent̃. Deus aũt nõ tam eius q̃ populi misertus etiã rennuenti signũ dedi dicens. Ecce virgo ꝯcipient ⁊c̃. ꝓpter tñ magnitudinẽ malicie eiꝰ subintulit diuersas plagas sup̃ regẽ venturas. Ad euidentiam assumpti thematis dicit Augꝰ. ꝙ illa tria distinguunt̃ ſm ea que sunt necessaria viatori. Primo vt assit virtꝰ ambulandi ꝑ sanitatẽ corꝑalem ꝑ subuentõnem temporalẽ ⁊c̃. et q̃tum ad hec dicit̃. Petite et dabit̃ vobis. Secundo vt assit sciẽtia ad dirigendũ ne in via deuiet quã scientiaz gratia diuina comitat̃. nam hec scientia dicit̃ alio noĩe prudentia q̃ scdm Augꝰ. li. lxxxiij. questionũ. cognitio reruz appetendarũ et fugiendarũ. Dicit enĩ doctor sanctꝰ scda scde. q. xlvij. ꝙ laus prudentie nõ cõsistit in sola cõsideratõne sed etiã in applicatõne ad opus est enĩ electõ ꝑconsiliati. vnde duo cõplectit̃ scz ꝯsiliũ bonuz in rõne et electõe in appetitu quã ꝑ cõsilium dirigit de his q̃ sunt ꝑ nos agẽda in ordine ad finem debitũ. et q̃tum ad hoc dicit̃. querite ⁊ inuenietis. Tercio vt assit facultas ad ꝑueniendũ. et q̃tum ad hoc dicit̃. pulsate. Petite ergo sapienter dona fortune. querite diligẽter dona gratie. pulsate ꝑseueranter ad palaciũ glorie

Primo debemus petere sapiẽter dona fortune. Ad cuius euidentiã questionẽ mouet doctor scda scde. q. lxxxiij. vtꝝ orando debet homo tꝑalia petere ꝑsertiz cum mens nostra ꝑ orationẽ in deũ debz eleuari sed orando ꝓ temporalibus potius descendere videtur ad ea que sunt infra se. Ad quod respondet. licet orare id quod licz desiderare. temporalia vero desiderare licet nõ quidam principaliter vt in eis finẽ cõstituat sed quasi quedã aminicula per que iuuamur ad tendendum in beatitudinẽ inq̃tum scz per ea vita corporalis sustentata nobis organice deseruiant ad actus virtutũ. Et sic intelligitur illud euangelicũ. Primũ querite regnuz dei. quia temporale bonũ posterius querendum est nõ tempore sed dignitate. illud tanq̃ bonũ nostrũ hoc tanq̃ necessariũ nostrũ. et sic mens nostra nõ remanet in eis depressa vt in eis requiescat sed magis eleuatur sursum ad beatitudinẽ cõsequendam. Notandũ ergo ꝙ petitio ꝓ tẽporalibus fieri potest multipliciter. Naz quidã petunt in mortali existẽtes ꝓ temporalibus cõsequendis vt eis vtantur ad delicias honores ⁊ curiositates. et hi nullum meritum cõsequunt̃ sed demeritũ incurrũt eo ꝙ finem orationis ponũt extra charitatem. Si enim etiã opus bonũ q̃s facit in oratione ad id quod est extra charitatẽ talis actus semꝑ est malus. vt tangit tho. scda scde. q. xxiij. Nec exauditur nisi ad ꝓpriam damnationẽ. Quidã aũt orant in mortali vt eis vtantur ad necessitatem et hi meritum nõ cõsequunt̃. nec exauditionem ex diuina iusticia licet audiuntur aliquãdo vt de particulari recipiant hic retributionẽ. Fili inquit recordare quia recepisti bona ĩ vita tua scz bona temporalia. corporis sanitatem. ꝓlis multiplicationẽ. longitudinẽ vite ⁊c̃. Si vero referunt vsum ad seruitium ⁊ honorem diuinum aliquãdo merentur exaudiri ad salutẽ ex diuina misericordia. quia in tali oratione per gratiam gratis datã abilitantur ad gratiam gratũ facientem. Quidã vero extra mortale viuẽtes ꝓ tẽporalibus petunt ⁊ meritũ perdunt ex diuina iusticia et exauditione ex diuina mĩe

dum scz finem orationis ponunt in aliqd̄ veniale. si vero ponerent in aliquod mortale tunc etiā gratiā orando pderēt. Si vero ponerēt in necessitatē tm̄ nō referentes vlterius in deum tunc statur in creatura q̄ sine peccato esse non potest. vt dicit sanctus Tho. sup. iiij. dis. xxxj. Si denicq̄ tales petunt omnia ad honorē diuinū referentes tunc meritū sp̄ cōsequunt̄ ex diuina misericordia et exauditionē ex iusticia nisi occulto iudicio deus sciuerit illud esse nociuū eoꝝ saluti. tūc enī exaudit nō ad votū sed ad salutē. Et ideo omnis qui sic petit accipit. j. Reg. j. Orauī ꝓ puero isto ⁊ exaudiuit deus petitionē meā. Id circo cōmendaui eum cunctis diebus domino nō mundo nō peccatis. ¶ Secūdo debet diligenter q̄rere dona gratie. Querite inquit ⁊ inuenietis. In quo notat̄ circumspecta petentis diligentia vt scz fiat sollicita petentis p̄paratio s̄m exigentiā rei petite. Alioquin respōdere p̄t dn̄s. nescitis quid petatis. Cum enī oleum stare necesse est vbi vasa vacua nō fuerint petitam veniam de peccatis nō meret̄ nisi laborauerit ad emendā ꝑ verā cōtritionez et plenam auersionē. Isa. j. Cum multiplicaueritis orationē nō exaudiā vos manus enim vestre plene sanguine sunt id est peccatis ꝓ quibus occisus est dei filius ⁊ sanguis effusus Adhuc ergo occisi filij sanguinem stillant manus cum opera viciosa ꝑseuerāt in voluntate actōnis. Vnde cōcludit Aug⁹ de opere monachoꝝ. Citius inquit exauditur obedientis oratio q̄ decem milia cōtemptoꝝ. Nō inq̄ meret̄ humilitatem orando qui nō fuerit amplexatus humiliatōnes in exercendo. nec viciorum cōtinentiam nisi ꝑ occasionem fugā. nec denicq̄ gratiarū ac deuotionū copiaz nisi terrenis affectibus ⁊ occupatōnibus mentem exhibuerit vacuā. Alioquin quicquid supinfunditur statim offendit̄ quia nulla ad hoc actuali deuotione se p̄stinis peccatis euacuant p̄parauit. Et licet ad horam quādoq̄ priora delicta deponere videntur. presertim cōfitentes vel sacramenta recipientes. cōcito tn̄ in idip̄m redeunt. Sicut serpens ad aquā ꝓgrediens venena deponit que reuertēs resumit. statim enim ad pristina redeunt et inueniuntur elati vt ante inuidiosi vt ante iniusti vt ante desidiosi vt ante ⁊c̄. Et hoc est signum potissimū q̄ etiā tp̄e simulate ꝯtritionis et emendatōnis peccatoꝝ veniam non meruerunt. in quibus peccandi voluntas non fuit auersa sed rep̄ssa pulsu timoris alicuius vel scandali. aut impossibilitatis vel horarie cōpunctionis ⁊c̄. Sicut ostensum est. ij. Macha. ix. in Antiocho rege qui scz ira exestuās et impetu p̄ceps dum festinaret vt spoliaret templum dn̄i in hierusalē in curru sedens a deo percussus est. vt eum ꝯprehenderet dirus dolor viscerum vt etiā vermes scaturirent. nec tamē resipiscens a cōcepta malicia. tandem de curru cecidit totus fractus ac fetore illius exercit⁹ grauabat̄. ita q̄ nemo poterat eum portare ꝓpter intollerantiā fetoris. Tunc orabat scelestus dominū a quo nō essz misericordiā ꝯsecutus ⁊c̄. Dicit enim ibidem Josephus q̄ sero penituit quia iaz iudicatus fuit. Quod satis cōsonat dicto Boneuēture vide supra. lxiiij Dicunt enī doctores ꝯmuniter q̄ eius penitentia nō fuit vera. qꝛ non fuit ꝓpter offensam dei sed ꝓpter euasionem corporalis flagelli tm̄ sic multi non penitēt q̄diu sibi vitam supesse sperant. Tercio debet pulsare ꝑseueranter ad palacium glorie. Pulsus enim quandā violentiam significat. De quo dicitur. regnum celorū vim patitur ⁊ violenti diripiunt illud. Quam vtiq̄ violentiā exercere debemus in triplici vi anime scz rōnali ꝯcupiscibili ⁊ irascibili. Sicut enim ciuitas hierusalē clausa fuerat triplici muro sic et celestis hierusalem triplex est ierarchia. vnde porta inferioris ierarchie pulsanda est vi rōali dū intellectus humanus violentiam passus a terrenis abstrahitur ⁊ ad celestia credenda ⁊ cogitanda subleuatur. Porta vero medie ierarchie pulsanda est vi cōcupiscibili dum scz affectus ab omni amore creaturarum inordinato abstrahitur ⁊ in amorē celestiuz ⁊ presertim ip̄ius summi boni

viscerosius infigitur suspirijs exercitat̃. Porta deniq; superioris ierarchie ē pulsanda vi irascibili dum ex habundātia caritatis affectus humanus ad oīa aduersa pferenda desideratissimus nihil odire nouit ad nihil irasci deliberat nisi ad vicia imperfectōnesq; virtutū. et sic violenti rapiunt illud. Hanc portā pulsauit Aplus cum diceret. Repletus sum ꝯsolatōe. habundo gaudio in omni tribulatōe vestra Et ideo ingressum meruit rapt⁹ in tercia ierarchia ſm doctores.

In diebus rogationū qui sunt qui exaudiuntur. Ser. lxvij.

Eamus viam trium dierum in solitudinē vt sacrificemus. Exod. v. Cum antiquitus ꝓ causis arduis indicebat̃ ex more triduanum ieiuniū. vt habet̃ Hester. iiij. Nō comedetis tribus diebus ⁊ tribus noctibus et ego cum ancillis meis similiter ieiunabo. Hinc merito tres dies isti sunt instituti ad placandū diuinā vindictam a beato mamerto episcopo Vienneñ. vt cessaret pestis ferarū que deuorabant hoīes vsq; quaq;. Sicut et in festo Marci euangeliste a beato Gregorio Rome ꝓcessio fuerat ordinata ꝓpter pestem ignimariā sub qua corporali viso cernebant̃ sagitte celitus venire ⁊ ꝑcutere singulos quosq; morituros. Vnde in ꝓcessione illa intm̃ pestis ip̄a deseuit ꝙ in vna hora. lxxx. homines spiritū exalarēt que sopita est meritis beate virginis ante cuius imaginē cantauerunt angeli. Regina celi ⁊c. subiunxitq; Gregori⁹. Ora ꝓ nobis deū alleluia. Viditq; angelū dñ stantē in castro crescentij quod nunc vocat̃ ob id castrū sancti angeli. qui cruentū gladium detersum misit in vaginam. Hodie vero spiritualiter vtraq; causa concurrit. Nam et si magna fuit mortalitas in egipto filijs israel egrediētibus cum nō esset domus in qua nō iaceret mortuus. maior tñ hodie spiritualis mortalitas deseuit cum nō sit domus in qua nō iacent mortui tot quot sunt ī peccato mortali. Nimirum cum dicitur. ij. Macha. ix. Anthiochus rex qui typū tenet diaboli qui iactauit se venturū hierusolimis ⁊ cōgeriem sepulcri iudeoꝝ esse facturum. Si quis haberet oculos ſpūales videret hec funera. Cuius gratia merito cōpulsi cum omni diligentia dies istos agere debemus dicentes. Eamus ⁊c. Eamus viam triuz dierū. Iter istud a vicijs recessum designat qꝛ primū iter virtutis est a malo recedere. nec vacat a misterio ꝙ viam triū dieꝝ monemur ꝓficisci ꝑusq; orōis ꝑfecte velut sacrificij salutaris temptemus initium. qꝛ necesse est vt in actu precedant vera cōtritio. cōfessio vera. et satisfactio in vero ꝓposito. Horū enī oratio debite regulata deo reddit̃ accepta ⁊ exaudibilis. Notandū tamen ꝙ quatuor genera hoīm p̄cipue recipiūt a deo fideliter postulata. Primo innocenter viuētes Citius enim innocentibus ⁊ ꝑuulis cōpati solemus. quia ad eoruz miserationē natura mouetur humana. Inde hoc edictū laudabile ꝓcessit a romanis ꝙ in bello sententia capitali puniret̃ quicūq; aliquē occidisset insantem. eratq; statutū ꝙ facies quē pubertas nō nouerat. gladiū bellatorum euaderet. vt ptz in legēda sancti Siluestri. Sic dñs innocentibus tanq̄ filijs peculiaribus ⁊ suis imitatorib⁹ specialit̃ miseret̃ eorum p̄ces acceptando. p̄s. Innocēs manibus ⁊ mundo corde ⁊c. hic accipiet benedictionē a domino. Sed quis est hic innocens et laudabimus eum quia rara auis in terra. Cū infecta natura prius nos doceat peccare q̄ peccata discernere. Sed quisquis est restat vt orationē suam alis debite ordinatis ad locū eleuet destinatū. qꝛ oratio est pius mentis affectus in deum directus. Ala prima erit affectus humilitatis cordialis. quia solus qui se humiliat corde exaltabitur in diuina estimatōne. Cuius causa est. quia sola humilitas charitati locū parat. dum auanitate mentez euacuat. Hinc suadet Eccle. iij. quāto maior es humilia te in omnibus. nihil scz de ꝓpria presumens innocētia. Alioquin audiat de quo presumpsit

maria purissima. Respexit inquit humili-
tatem ancille sue. nō innocentiam. O ve-
ra sapientia que de occultis traheris ⁊ di
uinis inspiratōibus imitteris quis te do
cuit mater sancta deo placere humilita-
te. Imo vt dicit Bern̄. Sine humilitate
audeo dicere. nec marie virginitas deo
placuisset. Unde vt idem dicit. beata ma
ria placuit quia virgo sed cōcepit. q̄ hu-
milis. ne quantumlibet innocens sine hu-
militate orare presumat quisq̄ humilem
Jesum. Ala secunda est cōpassio infirmi-
tatis fraternal' siue spiritualis sit siue cor
poralis. Hoc enī signū vere iusticie. Gre
gori⁹. vera iusticia cōpassionem habz fal
la dedignationē que nimirum dedignatō
signum est velate superbie. Ex eo nauq̄ ꝙ
ceteris districtius se a vicijs cōtinere vi-
dentur. tumescunt ad infirmorū dedigna
tionem. derogationē. despectationez. ad
temeraria iudicia proni. quasi iudices ef
fecti humanorum actuū ⁊ quos inimicus
vincere non potuit ꝓprijs cōcupiscētijs
vicijs deiecit alienis. Sic murmurabat sy
mon cum Jesus magdalenam penitentē
reciperet. murmurabāt et turbe ꝙ ad ho-
minē peccatorē diuertisset. Apponat igit̄
alam secundam orationi sue fraternā scz
cōpassionem. orationē enim hmōi libēter
audit et exaudit dominus. Sicut pulcre
figuratum est in moyse. qui floruit inno-
centia coram domino. ad se vero mira hu
militate pollebat. pia deniq̄ cōpassione
circa populum estuabat. non solum de-
linquentem sed etiam se lapidare volen-
tem vt etiam deo minas paranti cōcito
responderet. Exodi. xxxij. Dimitte popu
lo hanc noxam aut dele me de libro quem
scripsisti. Cuius reigratia tantā oratio-
nis gratiam cōsecutus est ꝙ israel pugnā
te cōtra amelech. vt habetur Exodi. xvij.
moyse tendente manus in celum in oratō
ne vinceret israel remittente vero vince-
ret Abymelech. Et quia graues erāt ma
nus eius posuerunt euz sup̄ lapidē aaron
autem et hur sustentabant manus eius ex
vtraq̄ parte Per aaron vnctum in sacer

dotium cōpassio fraterna intelligit̄. Per
hur vero quem quidē voluit sputis iudeo
rum suffocatum eo ꝙ restitit adorationi
vituli aurei. humilitas intelligit̄ que vsq̄
hodie in despectionē quasi sputis obruit̄
Secundo humiliter penitentes que pe
nitentia in tribus eius partibus ꝯplecti-
tur videlicet cōtritione cōfessione ⁊ satis-
factione per viam trium dieruz signatis.
Unde Marci. viij. Miserior sup̄ turbā
quia iam triduo sustinent me scz in deser-
to penitentie nec habent quod manducēt
et dimittere eos ieiunos nolo. horū tamē
orationibus ale due sunt apponende scz ie
iunium et elemosina. Dicit enī Isidorus
ꝙ qui vult orationē volare ad deum faci-
at illi duas alas scz ieiuniū et elemosinaz
Nimirum cum in his tribus cōstat perfe-
cta esse satisfactio. Nam oratio subijcit ⁊
rectificat spiritum. ieiunium vero corp⁹
castigat ⁊ mundat. elemosina vero tp̄alia
iustificat et ad possidendum licita reddit
Ala igitur prima orationis penitentium
est ieiunium. per quod intelligo abstinen-
tiam ab omni delectabili vicioso. q̄ taliū
est vera deprecatio. Eccle. xxxv. Depre-
catio ꝓ peccatis est recedere ab iniusticia
Alioquin respondit dominus Isa. j. Cuz
multiplicaueritis orationem nō exaudiā
vos. manus enim vestre plene sunt sangui
ne id est peccato. Manus enim adhuc stil
lant occisi filij sanguine cuz vicia maneāt
in actionis voluntate. Aug⁹ de opere mo
nachoꝝ. Citius exaudit̄ vna obedientis
oratio q̄ decem milia cōtemptoꝝ In hu
ius argumentum Daniel vt ibidē dicit̄. x
Dñm rogare volens afflixit se tribus eb-
domadibus panem desiderabilē id est ci-
bum delicatum nō manducans nec carni-
bus nec vino nec vngentis vtens senio co
fectus. missus aūt angelus a deo dixit ei.
a die quo posuisti cor tuū ut te affligeres
in ꝯspectu dei tui. exaudita est oratio tua
Eccle. xxix. Conclude elemosinam in sinu
pauperum et hec ꝓ te orabit ab omni ma-
lo. Hinc enim regi Nabuchodonosor qui
ꝓijciendus erat de regno ad vitā bestialē

109

ꝓpter elationem cordis suasit Daniel di
cēs ibidē. iiij. Consiliū meum placeat tibi
rex et peccata tua elemosinis redime. vñ
ꝓpter datas elemosinas p mēses duodecī
vindicta dilata fuerat. Cum igit̄ post hec
deambularet in aula fretus multitudine
milituꝫ revoluens somniū pristinum repu
tabat eius interpretationē falsam esse. qꝫ
iam annus transierat. Cōsideransq; ma
gnitudinem sue potentie dicebat. nonne
b hec est babilon: q̄si diceret quis. me deīce
re potest. Erat enim scōm Jeronimū su
per Jsayam. in quadro posita ⁊ quolibꝫ
quadrati latus habebat. xvj. miliaria id
est octo leucas. habuitq; centum portas
eneas. Venitq; vox audientibus cunctis
tibi dicit Nabuchodonosor ⁊c. hac eadē
die amens effectus. ꝓfugit de civitate vi
de supra sermone. xx. Et sic vindictā quā
elemosina distulit superbia revocauit. Ter
tio patienter sustinētes sive sint aduersi
tates ꝓsecutiones aut temptatōnes tāq;
socij passionis christi ⁊ cōmilitones. Cū
ipo inquit sum in tribulatione eripiā eum
et glorificabo eum longitudine dierum re
plebo eum et ostendaꝫ illi salutare meum.
Ibi ponuntur multa que solent orantes
petere quorum exauditionez repromittit
si tamē eorum oratio duabus alis fulta fu
erit. Prima est in omni aduersitate pa
tientia que duplici respectu colitur scz dei
De quo dicit Ambrosi⁹ super beati imma
culati. Illud est magnificum si subiectis
cōtumelijs iudicium dei laudes. si vexa
ta egritudīe iudicia dei deprecēs. si te in
opia non revocet quo minus laudes iusti
ciam dei. Job. Dominus dedit dñs ab
stulit. Secundo colitur respectu proximi.
De quo Greg⁹. in Omel. Patientia ve
stra est aliena mala equanimiter pati. cō
tra eum quoq; qui mala irrogat nullo do
lore morderi. Ad quod nos invitans Au
gustin⁹ ait. ad inimicorum dilectionē vos
cōmoneo. quia ad sanandum peccatoruꝫ
vulnera medicamentū vtilius esse cogno
sco. Sicut enim in mandatis dei nihil mi
rabilius q̄ ꝙ ꝓcipimur inimicos dilige
re. sic revera nihil boni fructuosius nihil
deo acceptius nihil diabolo molesti⁹. Et
ergo requiritur ala secunda scz in actōne
pietas. De qua dicit Richardus in tra
ctatu de gemino pasca Pietas est ꝓdimē
tum humanorum actuū. Est enim dulcis
radius a sole infinite pietatis menti infu
sus quo in seipa afficitur. ⁊ reficitur quia
a fonte dulcedinis ad deum vt ad deū vt
ad patrem colendum abilitatur. et inferi⁹
secundario ad ꝓximum subveniendū pie
inclinatur. miro modo divino amore de
briata eodem affectu charitatis amicum
pariter et inimicum ꝓplectens. Dñ apls
j. Thimo. iiij. Corporalis exercitatio ad
modicum vtilis est. pietas autē ad omnia
⁊c. Cuius causam reddit hugo dicēs. vi
sibilis actio est quoddam corpus. devotō
vero quasi spiritus eius. quia actionē vi
vificat. Sicut igitur sine anima corp⁹ sic
et actio sine devotōne mortua est. q̄ effi
cax igitur sit oratio tribulatorū bis alis
sublevata claret in ꝓpheta dauid qui scz
expulsus a regno per filium ordinatione
divina ad deum iudicantē peccatū adul
terij et homicidij aiebat. ij. Re. xv. Si in
venero gratiam in oculis domini reducet
me. si autem dixerit nō placeo presto sum
Ad ꝓximum autem scz se mei in iurantē
affectu ꝓfluens. ipm interficere ꝓhibuit.
vide infra. Pietate nihilominus mirabi
li fulgebat dum saulem ꝓsequentem divi
no iudicio potestati suetraditum nō pcu
teret nec ab alijs interfectū viscerose de
fleret. Ideo vnico cōfessionis verbo me
ruit peccatorum adulterij et homicidij ve
niam invenire. Quarto cōtemplatōni
vacantes tanq; amici familiarissimi ⁊ spō
se delicate quibus ait in canticis. Una ē
sponsa mea columba mea id est vnū que
rens vnum amplectēs spretis ceteris oī
bus. Huiusmodi nanq; quicquid postulāt
larga manu cōferre desiderat. ps. Dele
ctare in domino et dabit tibi petitiones
cordis tui. Dicitur enim Hester. ij. ꝙ in
gredientes ad regem puelle quicquid po
stulabant ad ornatum ꝓtinens capiebant

et vt eis placuerat ad regis cubiculū cō/posite transibant. ornat ergo eas tanq̄ fi/lias. ad secreta autē introducit quasi ipō/sus p̄sertim cum eorū oratio duabus aliis fuerit ornata pariter ⁊ subleuata. que sūt intentio amoris puritas ⁊ voluntatis cō/formitas. Illa prima ē intensi amoris pu/ritas cum sc̄z ad nihil aliud afficit̄ anima q̄ ad deum solum. Osee. ij. Ducā eam in solitudinem ⁊ loquar ad cor eius. vbi di/cit Albertus magn⁹ q̄ locutio domini in corde est de arduis gratis securitatē mē/ti prestare. Alia secunda est volūtatis cō/formitas que p̄cedit ex abundantia chari/tatis per quā eodem spiritu debriata ve/lut inclinatōne supernaturali summe cō/plectitur quod indicio occulto diuina sa/pientia fieri disposuit vel permittit sciēs quia omnia cooperant̄ in bonum bis ⁊c̄. Et hec est maxime leticie materia cum se agnoscit in omnibus cōcordare diuine vo/luntati quod est euidens signū p̄fectōnis In cuius figura Hester regina vt dicit̄ ibidem vltimo petitura ad regem ingre/diebat̄ cum duabus puellis. stansq̄ coraz rege placuit oculis eius. quia delicata ni/mis ab vna ancillarū sustentabat̄. p quaz cōformitatē intelligo voluntatis que sc̄z alteri inheret. Alia vestiū fimbrias defluentes recolligens id est adulterinos amo/res in creaturis dispersos portabat post eam. Et hec est dilectio depurata ⁊ inten/sa. Vnde rex eius pulcritudine delectat⁹ p̄silit de regali solio deosculās eam et di/cens ⁊c̄. quia ad tantā deuenīt diuinam familiaritatē q̄ ab eo qui respicit terrā ⁊ facit eaz tremere petāt deosculari. oscu/letur inquiunt me osculo oris sui. vt dicit Hern̄. sup̄ eodem.

Sermo primus de ascensione do/mini quō cōparatur ad patrē ad seipsum ad cetum triumphantē et cetum militantē.

Ascenditdeus in iu/bilatōne. ps. xlvj. Ad euidentiaz festi hui⁹ vt tangit magister in hi/storijs venit Jesus ad discipulos vnde/cim in cenaculo vescentibus illis ⁊ exp̄ò/brauit incredulitatē illoz ⁊ duriciam cor/dis ⁊c̄. Conuescēs aūt cum eis p̄cepit ne discederēt ab hierosolimis quousq̄ indu/erentur virtute ex alto. his dictis p̄cipiēs eis vt egrederent̄ in montem oliueti statī euanuit ab oculis eorū. Egressis igit̄ illis cum alijs discipulis ⁊ mulieribus qui ha/bitabant circumquaq̄ p diuersa hospicia et venientibus in montē iterum apparuit illis Jesus. Tunc qui cōuenerāt domine inquiunt si tp̄e hoc ⁊c̄. Quibus ait. nō est vestrum nosse tpa ⁊c̄. De his aūt que spe/ctant ad vos estote solliciti. quia accipie/tis ⁊c̄. Et his dictis eleuatis manib⁹ be/nedixit eis et videntibus illis eleuatus ē Et licet sm Aug⁹. in questionib⁹ de resur/rectōne. tales sunt motus corpoz̄ glorifi/catoz̄ sicut motus radij solaris qui mot⁹ est in instanti et hoc q̄tum ad similitudi/nem nō q̄tum ad equalitatē. quia motus radij subitus est sed motus corpoz̄ glo/rificatoz̄ est localis et ideo successiu⁹. nobis tamē q̄tum ad tempus imp̄ceptibi/lis. Ad cōsolationē tamē discipulorū in/tuentium placido p̄cessu ascendere voluit vt oculos eoz̄ p̄uocaret ad superos. O q̄ dulcifluo aspectu matrē suam valefecit Quo ad aera eleuato ad modu globi nu/bes accessit in eius obsequium et suscepit eos ab oculis eorū vt ostenderetur q̄ oīs creatura parata sit obsequi suo creatori. De loco vero ascensionis eius dicit Sul/pitius hierosolomitanus ep̄us. q̄ cū post ibi edificaret eccleſiā locus ille in quo ste/terunt vestigia christi nunq̄ potuit sterni pauimento sed resiliebant marmora īpza collocantium. Calcati etiā pulueris a do/mino hoc dicit̄ esse documentum q̄ vesti/gia p̄essa cernunt̄ et eandē adhuc speciē velut p̄essis vestigijs terra custodit. De nicq̄ ne discipuli in celuz intuentes diuti⁹ morarentur. Ecce duo angeli in forma vi/rili stantes iuxta illos dicebāt. Viri gali/lei ⁊c̄. Et reuersi sunt hierusalē cum gau/dio. Ascenderunt q̄ angeli et sancti cum dño cum iubilo. Ascendit deus in iubila/tōne ⁊c̄. Jubilus sm doctoz̄es est gaudiū

inexplicabile in quo scz iubilo angelorum et sanctorum patrū ascendit dominꝰ Dñs ps. Currus dei id est ministerium nubis in qua susceptus est decem milibꝰ supple circumseptus est. quia multiplex milia le tantium cum eo ascendit. Sed cur tā imperiose ascendens tam obsequiose deductus tam glorioſe receptus nisi quia tāta se dignatōne tanta maiestas inclinauit. Qui descendit ipe et ascendit. ne tu vilis homuncio prius ascensum pares q̄ humilitatis descensum. Sicut lucifer tumens de nobilitate nature. ꝑeminentia potentie. subtilitate intelligentie. et arbitrij libertate. Vnde Isa. xiiij. Dixit in corde suo in celum cōscendā super astra ceti exaltabo solium meum ⁊c. Sequit. quomodo cecidisti lucifer. Respōdet dominus Luce. x. Videbam sathanam ⁊c. Ad nostrā instructionem in verbis ꝓpositis duo notantur scz ascensionis qualitas et iubilationis multiformitas. Quantum ad hec duo ascensio christi quadruplicē cōparationem habet et scōm hoc quadruplicem ꝓprietatem. Nam in ꝗparatōne ad deum patrem fuit amorosa ex parte patris assumentis. Huic enim erat dilectio reciproca sine mensura. De cuius plenitudine recipiunt vniuersi. hic est inquit filius meꝰ dilectus. Et quia amor vim habet attractiuam. penetratiuā. ⁊ vnitiuam. vt dicit Dyonisiꝰ ca. iiij. de dei nominibus Ideo sicut christus a deo quicquid creature dari potuit suscepit in gratia. sic quicqd celsitudinis ſm humanitatem attingere potuit obtinuit in gloria. Et ideo sedere ad dextram patris id est in bonis potioribꝰ paterne glorie ſm q̄ homo. Dicit enī sanctus Tho. super. iij. dis. xxij. q dextera est nobilior ps corporis. vnde qui alteri ad dexteram sedet. ei modo nobilissimo cōiungitur. Sic christus. etiam q̄tum ad humanam naturam q̄tum possibile est creature ei nobilissime cōiungit scz in vnione persone filij eius. Beatus igitur quē elegisti scz ad vnionem ꝓsonalem vt referat ad naturam. nō personā. et assumpsisti id est ex amore traxisti. habitabit in atriis tuis. in quibus est melior dies vna sup mi lia Secundo in cōpatione ad christū ascēsio fuit virtuosa quia virtute ꝓpria resurgens ascendit. Hic queri potest vtrum motus ascensionis christi fuit violentꝰ eo q̄ dicitur in litera q ferebat in celum scz ministerio baiole nubis nec dubium quin ministerio angelor. Ad quod respondet doctor sanctus sup. iij. dis. xxij. q eius ascēsio fuit naturalis. cum enī corpus glorificatum sit omnino subiectum anime nō potest aliqua inclinatio ad cōtrarium eius quod anima vult. Nam in eis remota est inclinatio grauitatis ⁊ leuitatis voluntati repugnans. sicut inclinatio calidi et frigidi que est ad mutuam corruptionem Et licet motꝰ ille nō erat naturalis corporis incōptum corpus erat. tamen incōptum est instrumentum anime glorificate ꝑ quā tollebatur inclinatio qualitatū cōtrariatū ad actōes ⁊ motus suos Et ideo licz ferebatur ab angelis ⁊ obsequio baiule nubis. hoc tamē erat in obsequium dignitatis non in adiutorium necessitatis. sicut reges ferunt et episcopi. Vnde dicit idē super iij. dis. xliij. q corpora gloriosa beatorum dicuntur ferre baiulis angelis et nubibus. nō quasi eis indigeāt. sed ad reuerentiam designandā que corporibꝰ gloriosis ab angelis et omnibꝰ creaturis deferetur. Ascendit igitur virtute ꝓpria vt mirarentur angeli inferiores dicētes ſm Jeronimus illud Isa. lxiij. Quis est iste qui venit de edom. id est de mūdo sanguineo tinctus vestibus de bosra. id est tinctus corporeis mēbris. sanguine. ꝓprio ō ciuitate munita scz hierusalez vbi passus est. Responderunt angeli superiores. Iste formosus i stola sua scz humanitatis. gradiēs in multitudine virtutis sue nullo scz egens auxilio. Deinc christus ait. Ego qui loquor iusticiam. glosa. cui datum est omne iudicium. Et ꝓpugnator sum. glo. cōtra demones. ad saluandum scz humanum genus. Et rursus angeli ſm glosam Didicimus q loqueris iusticiam et salus hominum est in arbitrio tuo Quare ergo rubrū est indumentum tuū sicut calcantiū

in torculari quasi diceret cibi nō cōueniunt ista sz adulteris homicidis ꝛc. Et dominus. torcular id est crucē et omnia tormenta solus calcaui id est sustinui in qb⁹ quasi in prelio p̄cussus effuso sanguine vestimenta id est carnē inquinaui. Duo⁹ aūt ascensionis signa p̄cessit in ascensu helie. iiij. Re. ij. qui p̄sentiēs p̄ spiritū se rapiendum venit ad iordanē helizeo cōcomitante. plicansqz pallium. helyas percussit aquas que diuise sunt vt ostenderet dñs meritum helye vt transiret sicco vestigio Tunc ait helyas. Pete quid vis anteqū tollar et faciam tibi quasi premiū seruitutis. Et ille. obsecro vt fiat ꝛc. vide infra hystoriā. Helyas est christus quē vtiqz sequebantur discipuli in Helizeo figurati. Palliū helye incarnatio dñi est vt dicit glosa. qua diuisit aquas tribulationū. ita vt sequerentur discipuli gaudentes quoniam digni sunt habiti p̄ noīe Jesu ꝓtumeliam pati. Currus igneus est eminētissima charitas. equi ignei effectus intensissimi feruoris Vnde in p̄solationē nostrā p̄iecit et reliquit pallium suū id est cōuersationem in euangelio vel corpus in sacramento. Aplus. Jnduimini dñm Jesum christū. Sed quid est si videris qñ tollar erit quod peristi? hoc est si mentalem oculuz ad cōtemplandū spiritualia p̄ affectū leuaueris. Sicut enim affectus terrenus hominē terrenū efficit sic spiritualis spiritualez reddit. Et ideo quia discipuli erāt cōtenti christi p̄sentia corporali nō poterāt se p̄ affectū ad spiritualiū ꝓtemplationem erigere. quare dicebat illis. Expedit vobis vt ego vadā. Nam ſm Tho. super. iiij. dis. xxij. Corporalis christi p̄sentia in duobus poterat esse nociua Primo q̄tum ad fidem quia videntes eū in forma qua minor erat patre. non ita defacili crederēt eum equalem patri vt dicit glo. sup Jobez. ij. q̄tum ad dilectionē. quia nō solum eum spiritualiter sed etiā carnaliter diligerent. que dilectio christo ascendente tota spiritualis redditur. Cuz igitē affectus ad amorē celestium inflammatur oculus mentalis ad eadem cōtemplanda subleuatur. Tunc igitur duplicem recipit spiritum sz spiritū sapientie salutaris ad cognitionem veri. et spiritum adoptōnis id est filialis dilectōnis in quo clamamus abba pater ad apprehensionē boni. Tercio in cōparatione ad cetum cōcomitantem erat gaudiosa. Si enim cantauerunt christo nascente. Gloria in excelsis deo. quid putamus eos fecisse eodem ascendēte? Et hoc est secundū p̄cipale sz iubilationis multiformitas tam angelorum q̄ sanctoz. Primo in iubilatōne angelorum ex funiculo triplici Primo ꝓpter nouū hominis visionē. ipe enī est vt dicit. j. Pe. j in quez desiderēt angeli p̄spicere. Vbi dicit glosa. tantus est eius hominis qui pro nobis passus est posterior gloria vt et angelice virtutes in celo cum sint eterna societate p̄fecte nō solum mortalis deitatz magnificentiā sed etiam assumpte humanitatis eius claritatē semp̄ aspicere gaudebant. Cuius etiam iocunditatis guttā minimā sentiens petrus in monte thabor Domine inquit bonū est nos hic esse. Secundo ꝓpter ruine eius restaurationē de qua p̄cipitatus est lucifer cū angelis suis apostaticis quā angeli reparari cupiētes orabant cum p̄s. Bene fac domine in bona voluntate tua syon vt edificentur muri hierusalez. Et hec reparatio quia cepit exordium in ascensione christi. merito cōscendit in iubilo angelorū. Tercio ꝓpter humani generis societatē q̄ accidentalis meriti cumulationez. Si enim est angelis gaudium in celo super vno peccatore penitentiā agente. O quid erat de tāta turba sanctoz in celo ascendēte. Similiter q̄ in iubilo sanctorum patrum eo q̄ nō solum ab infernali carcere sunt liberati vel ad regna celestia tam glorioſe deducti sed potius eo q̄ illa visione gloriosa beatissime trinitatis sunt eternaliter beatificati Dicit enim Aug⁹. in libro de libero arbitrio Tanta est pulchritudo iusticie tāta est iocunditas lucis eterne. q̄ si nō liceret in ea amplius manere q̄ vnius diei mora propter hoc solum innumerabiles anni huius vite pleni delitijs q̄ circumfluētia bonoz

temporaliũ recte meritoq; despicerentur
Quid igitur mirũ si ineffabiliter gaude-
ant qui hac felicitate beatificati sunt.
Quarto in cõparatione ad cetum adhuc
militantem fuit gaudiosa pariter et fru-
ctuosa. gaudiosa quidẽ ꝑ exaltatione hu
mane nature. Si enĩ tytus vespasiani fi
lius ꝑ exltatõne paterna ad imperium ro
manum tãto vectus est gaudio ꝙ eius ve
hementiam natura non sustinẽs viribus
corporalibus destitutus est. O quid erit
anime deuote in exaltatõne christi sponsi
sui ⁊ in quo exaltatur natura humana. Si
inquit diligeretis me scz amore amicicie
et nõ cõcupiscentie gauderetis vtiq;. qꝛ
vado ad patrẽ. Unde et in solatiũ disci-
pulorum dñs nõ subito sed placito gradu
in aspectu eorũ ascendere voluit quousq;
in aera eleuatus ab oculis eorum substra
ctus fuerat. Et tũc ineffabili claritate cũ
suis celos ꝑtransiens licet tractu longissi
mo ĩ ictu oculi ꝯsedit ad dextrã p̃ris Re
fert eĩ Rabi moyses maxim⁹ ph̃s ꝙ celũ
cuiuslibz planete hz in spissitudĩe iter q̃n
gentorum annoꝝ ac tm̃ esse spaciuz inter
celum ⁊ terrã. Unde ꝯcludit euangelista
ꝙ reuersi sunt in hierusalem cum gaudio.
Secundo fuit fructuosa et hoc primo ꝓ-
pter missionez spiritussancti qui est pign⁹
salutĩ. Expedit inq̃ vt ego vadã nisi ego
abiero paraclitus nõ veniet. quia scz inni
tebantur solum cõsolationi corꝑalis p̃n-
tie christi. Et duz assumptus fuero mittã
vobis eum. Secundo ꝓpter interpellatõ
nem christi apud patrẽ. j. Joh. ij. Si q̃s
peccauerit aduocatũ habemus apud pa-
trem Jesum christum ne scz quis penitẽs
desperet. ne tamẽ quis cõtemnens presu-
ment. addit ibidem iustum. glosa. iustus
aduocatus iniustas causas non suscipit.
Et ideo nõ erit aduocatus tuus nisi ip̃m
inuocãti tibi peccata displiceant. Bern̄.
Securũ accessum habes ad deum o homo
Habes filium ante patrẽ. matrem ante fi
lium. filius ostẽdit patri latus ⁊ vulnera.
mater ostendit filio pectus et vbera. Nul
la ergo poterit esse repulsa vbi tot chari-
tatis cõcurrunt insignia. Tercio ad parã
dum nobis locũ. Vado inquit parare vo
bis locum. iterum autẽ veniam ⁊ accipiã
vos ad meip̃m vt vbi ego sum ⁊ vos sitis
Nam quis est locus iste quem paraturus
ascendit nisi cor nostrũ? Et ido visibiliter
ascendit vt affectũ nostrũ ꝑ amorem se-
cum traheret ad sup̃na spiritualia ⁊ inui
sibilia vt sic efficerent̃ digna spiritussan-
cti habitacula qui nos dignos efficit eter
na gloria. O mira sollicitudo saluatoris
quã vera sentẽtia nõ relinquã vos orpha
nos. Quãuis enĩ nos suo patri filios ad-
optauerit. in hoc tamẽ s̃m Aug⁹ erga nos
etiam ip̃e paternũ ostendit affectum. De
qua adoptõne dicit sanctus Tho. sup. iij.
dis. x. Q⁹ adoptio transfertur ad diuina
per similitudinẽ humanoꝝ. homo enĩ dici
tur aliquẽ in filiũ adoptare s̃m ꝙ ex gra-
tia dat alicui ius particulare hereditatis
sue cui per naturã non ꝯpetit. Hereditas
autẽ hominis dicit̃ illa qua diues est. Il
lud aũt de quo deus diues est fruitio sui
ip̃ius est qua ex hoc beatus est et in hoc ẽ
hereditas eius. Inq̃tum igitur homini-
bus qui ex naturalibus ad illam fruitõez
ꝑuenire nõ possunt. dat gratiaz ꝑ quã ho
mo illã beatitudinẽ meret̃ vt sic ei cõpe-
tat ius in hereditate illa s̃m hoc dicit̃ ali-
quẽ in filium adoptare.

Sermo de ascensione domini de quinqz signis vere fidei charita-te formate. lxix.

Qui crediderit ⁊ ba
ptisatus fuerit saluus erit. Mar
ci. xvj. Cum in euangelio p̃senti
christus summã salutis posuisse videt̃ in
fide et baptismo. Queri p̃t vtrũ in baptis
mo sufficit habere fidẽ in corde sicut euã-
gelium sonare videt̃. Dicendũ ꝙ nõ. Sz
quilibet christianus tenet̃ ꝑ loco et tẽpo-
re fidẽ publice ꝓfiteri si necessitas immi-
neat. imo q̃tum ad animi p̃paratione sꝑ
tenet̃ esse paratus. Si nanq; quisq̃ ꝓpo-
neret ꝑsecutõnis tꝑe se velle fidẽ sirmiter
in corde tenere sed ore negare ꝓpter illaz
p̃parationẽ animi peccaret mortaliter. qꝛ

dicitur in decretis. xj. q. iij. Non solū ab-
negat christū qui dicit eum nō esse christū
sed etiā ille qui cū sit negat se esse christi
anum. Dñs enī nō ait petro discipulū me
um te esse negabis sed ter me negabis et
tamē īterrogatus si esset ex discipulis ei⁹
negauit et tamē dictuz christi fuit. ter me
negabis Negauit ergo christū cū se nega
uit eius esse discipulū. quid aūt aliud isto
modo q̄ se negauit esse christianū? Deni-
q̄ cōstantia fidei debet esse tāta q̄ prius
auferatur vita q̄ fides. Nimirū quia ꝓse
quitur ibidem in decretꝫ q̄ timendo mor-
tem carnis tue mortem dabis anime tue.
q̄ta enim vita est cōfiteri christum. tanta
mors est negare ip̄m. et sunt verba Aug⁹.
In cuius etiaz argumentū recipit homo
cōfirmationis signū in fronte. Unde de
cōse. dis. ij. c. nouissime. Cōfirmatio ī frō
te ponitur vt a recipiēte fides sine erube
scentia publice predicet̄. De qua cōfirma
tione dicit sanct⁹ Tho. super. iiij. dis. vij.
q̄ q̄uis discipuli prius spiritū sanctū ha
buissent in mun⁹ gratie quo ꝑficiebant̄ ad
ea q̄ ad singulares eoꝝ ꝑsonas ꝑtinebant
tñ in die penthecostes acceperāt spirituz
sanctū in munere. gratie quo ꝑficiebātur
ad ꝓmulgationē fidei in salutē eoꝝ. et iō
apparuit illis in linguis igneis vt verbis
essent ꝓfui ad diu ulgandā fidē. et chari-
b tate feruidi. et alioꝝ salutē nō timētes ꝓ-
priā mortē. Tūc igit̄ illa visibilis appari-
tio supplebat locū visibils elementi ad cō
firmatōz req̄siti. in q̄ diuina virtus inuisi
biliter opat̄. Nūc aūt nihil ꝯueniēti⁹ acci
pi p̄t loco ignis in materiā ꝯfirmatōis q̄
oleū q̄d lucet et est maxīe nutritiuū ignis
Figure similiter lingue nihil ꝯuenienti⁹ q̄
balsam⁹ ꝓpter odorē. nā ꝓpter ꝯfessionē
lingue odor bon⁹ noticie dei diffundit̄ in
oī loco. Qui enī crediderit corde ⁊ ore pa
riter ⁊ ope ⁊c. Qui crediderit ⁊c. Mag̃
videt̄ in his verbis accumulata largitas
saluatoris magna data peccatorib⁹ causa
sperāde salutis. Qui credi. et bapti. fue.
salu⁹ erit. Sed audiāt Aug⁹ dicentē. ser-
mone xxij. Fides appellata est in eo q̄d fit
due sillabe sonāt cū dicit̄ fides. Prīa sil-
laba est a facto. scd̄a a dicto. interrogo er
go te si credis facto. dicis credo. fac q̄d di
cis et fides est. Hinc dñs indicia dilectō-
nis oñdere volēs ꝓsequit̄. Signa aūt eos
qui crediderint hec sequēt̄. Primo ī noīe
meo demonia eijciēt. i. pctā. Nomē enī sal
uatoris ad memoriā reuocat peccati. a q̄
saluator q̄d habet detestabilitatē. saluā-
di difficultatē. et saluatoris charitatez q̄
tria merito cogēt ad vicioꝝ eiectōz. Tam
detestandū est eī pctm̄ q̄ licz quispiā oīm
sanctoꝝ puritate pariter ⁊ sanctitate flo-
reret. vnicum tñ mortale illd̄ totū regnū
virtutis ⁊ innocētie grē ꝑiter ⁊ glorie pe-
nitus annullaret ⁊ ī diabolicā difformita
tē ꝯmutaret ⁊ induceret penalitatē. Ecce
q̄tā iacturā opat̄ in hoīe detestabile vi-
ciū Nā spoliat grā diuina ⁊ gloria eterna
seruū facit vicijs. subdit immūdis spiriti
bus obligat penis gehēnalib⁹ Silr tanta
difficultas saluādi subsequit̄ q̄ vnic⁹ esus
fructus vetiti ꝯ p̄ceptuz dñicū vindicta
quīq̄ miliū annoꝝ expiari nō potuit. q̄b⁹
ira diuina terribiliter vsq̄quaq̄ deseuit.
ita vt nullū actualis innocētia vl̄ dira pe
nitētia vel certe mortꝫ horrēda supplicia
a diuina vindicta liberarēt. Donec tādē
charitate cogente misericors dei fili⁹ ad
nos descēderet ī assūpta natura culpā di-
luēs tā p̄cioso sanguīs sui lauacro tā grā
di supplicio tā difficili medicam̄to. O pec
catū q̄d es si tm̄ dei filiū oportebat pati
ad deletōz tuā in alienis ꝯsciētijs. q̄d pas
suros putam⁹ miseri ī ꝓprijs? Et ex eo no
tat̄ terciū scz charitas saluatorꝫ q̄ vt nos
redimeret tā inexp̄ssibilē penā subire nō
refugit vt hominem ad detestationem vi
ciorum induceret et ad gratitudinē debi-
tam reuocaret. Flexit enim in seip̄m iudi-
cium vltionis et satisfactōnis vt iusticia
debita seruaretur et misericordia miseris
ostenderetur. Ex hoc enim tanta miseri-
cordia nobis emanauit q̄ plus festinat di
uina pietas peccata dimittere q̄ humana
peruersitas veniam petere. Qui ergo cre
dit dñm tā misericordē in redēptōe tā iu
stū ī retributōe merito a se demōia eijcit.

Secūdo linguis loquūtur nouis. Lingua nouа est lingua edificatoria. nam postq̄ viciū a cordibus fideliū per veram detestationem est abiectum necessarium est vt ipa lingua informet̄ que cordis nostri dinoscitur esse prenuncia. Ex habundantia enī cordis os loquitur. et omnis arbor in fructu suo cognoscit̄. Vnde dñs ad quosdam. quomodo potestis bona loqui cū sitis mali. Nimirū loquitur homo quicqd spiritus inhabitans dictauerit siue bon⁹ siue malus nihil denicq̄ fructuosius lingua salutifera nihil pnicioſius lingua venenata. hec est enim vniuersitas iniquitatis vt dicit Jacobus in canonica sua. Glosa q̄ per eam fere cuncta facinora aut p̄cinnātur vt latrocinia stupra. aut ꝓpetrantur vt periuria falsa testimonia detractōnes ꝛc̄. aut defenduntur excusando scelus qđ cōmisit aut simulando bonū quod non fecit. et sic lingua loquitur vetera. sed recedant vetera de ore vestro ait mulier sancta. nā lingua nouа loquit̄ simpliciter. cōfitetur humiliter. instruit salubriter. deū laudat ingiter. Primo loquit̄ simpliciter id est simplici corde nō ad deceptionē vel duplicitatem vt cor verbis respondeat. Secundo simplicibus verbis dicente domino. Sit sermo vester est est non nō. vbi vnumquodq̄ predictoꝝ duplicans ostendit q̄ quisquis hoc operibus probet quod ore affirmat. et quod verbis negat operibus nō affirmet. Sequitur. Quod autem abundanti⁹ est a malo est. vbi dicit Aug⁹ Si iurare cogeris scias de necessitate venire infirmitatis eorū quib⁹ aliquid suades. que vtiq̄ infirmitas malum est. Sequitur. tu enim malum nō facis qui bene vteris iuratōne. vt alteri psuadeas quod vtiliter persuades. sed a malo est illi⁹ cuius infirmitate iurare cogeris. Secundo cōfitetur humiliter sese cōdemnans ꝛ accusans nō alium. Saul vero quia ꝓfessionem suam humana cōplacentia velare voluit increpanti samueli respondens peccaui. sed nunc honora me corā senioribus populi mei. ideo nō meruit veniaz sed reprobationem. Tercio instruit salubriter ꝓximum errantem et p̄sertim filiū vel subditum delinquentē cum enim honorem diuinum super omnia desiderat. ex abundātia cordis os loquitur. Quarto deuz laudat ingiter per orationes gratiarūactiones. Delectat enim cōfabulari de amato et cum amato. Tercio serpentes tollēt expulsus enim a corde et ore serpens antiquus insidias parat diuersis immissionibus ꝛ temptationibus sensus ꝓuocans ꝛ carnem inflammans. hi ergo motus et cōcupiscentie sensualitat̄ figurati sunt ignitis serpentibus quibus mordebantur filij israel in deserto. Jngerit enim primo cogitatōes vitiosas quas nisi sanauerit cōcito visu serpētis enei. id est crucifixi Jesu. statim sequunt̄ delectatōnes quasi vulnera. Debinc ignis venenose cōcupiscentie totum corpus inficiens ꝛ inflammans q̄ sequitur cōsensus mortez inducēs siue sit cōsensus in actum siue in delectatōem Dicit enim doctor sanctus. scđa scē. q. cliij. q̄ nō solum consensus in actum sed etiam cōsensus in delectationem peccati mortalis est peccatū mortale. Et q̄ vt dicit Aplꝰ ad Ro. vij. Carnales sumus venundati sub peccato sez ꝑme trāsgressionis in qua carnis cōcupiscentijs circūdati sumus. Si fideliter resistim⁹ fidē vtiq̄ verā operibus demonstram⁹. Fidelis eī deus qui nō patiet̄ vos temptari ait Aplꝰ j. Corinth̄. x. supra id qđ potestis sez ferre sed faciet cū tēptatōne etiā ꝓuentū id est virtutis augmentū. dū velle gratie ad iuuat velle nature ad deuincendū vellevicij. Quarto si mortiferū quid biberit nō eis nocebit. Mortiferū aūt est quodlibet scandalum quo ꝓuocat̄ homo ad sequelā vel quelibz iniuria que mouet ad impatiētiam. Quantū ad primū cōminationem ostendit dñs cōtra scandalum aliquid ingerentem dicens. Ve per quem scandalum venit sez actiuū. de quo dicit sanctus Tho. scđa scē. q. xliij. Q. scandalū actiuū est quādo quis suo malo exemplo verbo vel facto intendit alium ducere ad peccandum. Vel si hoc non intendit ipsum factum est tale quod etiam de sui ratione

habet vt sit inductiuum ad peccandũ puta cum publice facit peccatum. vel ꝙ habet similitudinem peccati et sic dat occasionem. et sic est peccatum mortale cũ cõmittit actum peccati mortalis vel cũ cõtemnit salutem ꝓximi pro qua cõseruãda non pretermittit facere quod sibi libuit. Veruntamẽ q̃tum ad scandaluz passiuũ ait p̃s. domino. Pax multa diligentibus legem tuam et nõ est illis scandaluz. quia scandalum ab humana peruersitate nõ recipiunt ad sequelam. sequentes vestigia christi ad cõformitatem Et hi sunt q̃ mortiferum bibentes nocumentum nõ sentiunt sed potius cum p̃s dicere possunt Vidi p̃uaricantes et tabescebam. quia eloq̃a tua non custodierunt. Quantũ ad scd̃m multi reperiuntur proni ad irrogãdas iniurias inferendas cõtumelias detractõnes derisiones ꝑsecutiones. Ad sufferendas aũt huiusmodi paucissimi. cum tamẽ patientia virtus sit hominibus vtilissima et deo gratissima. In qua nos hortatur possidere animas nostras. O vere felix q̃ dicere nouit. Ego autem tanq̃ surdus non audiebam ⁊ sicut mutus nõ aperiẽs os suum scz ad reddendam talionẽ. Et factus sum sicut homo nõ audiens. hic eniz a virulento poculo pleno veneno mortifero preseruatus dominice mansuetudinis imitationi cõgaudens inheret. Vnde dauid nec saule persequente nec absalone expellente nec semei maledicente motus ad impatientiam aperiat aliquãdo os suum aut extẽdit manus suas nec quidẽ cordis affectũ. aliq̃n direxit ad vindictã vt libera fronte dñm exoraret Memento domine dauid ⁊ omnis mansuetudinis eius Quinto super egros man⁹ imponũt. manus iste sunt adiutoria charitatis. subuẽtõnes necessitatis. exhibitões pietatis. vt sic impleat virtutẽ ⁊ donũ pietatis q̃d est vnicũ donũ diuine recõciliatõis. Nã sicut pietas ꝓut est virtus ſm Tulium in rethorica sua est per quã sanguine iũctis patriq̃ beniuolis officiũ ⁊ diligens tribuitur cultus. Primo officiũ q̃d referendum est ad obsequium quod eis debetur in oĩbus necessitatib⁹ ad quod nature nos inducit instinctus. Secundo cultus q̃ ꝓprie refertur ad reuerentiã ⁊ honorẽ parentibus exhibendus et hoc ex instinctu naturalis amoris quo scz nõ solum patri talez exhibuit cultum ⁊ officium sed etiã omnibus sanguine iunctis ſm ꝙ ꝑtinet ad patrem. Sic pietas ꝓut est donum spiritus hoc ip̃m exhibet deo vt patri. quod excellentius est q̃ exhibere cultum deo vt creatori ⁊ domino. Similiter et omnibus hominibus inq̃tum ꝑtinent ad deum scz qꝛ preferunt imaginẽ eius. Et in hoc differt a misericordia. quia misericordia subuenit alijs et hoc qꝛ sunt cõiuncti cõsanguinitate familiaritate vel saltem nature similitudine in omnibus aliquod humanuz pro materia accipiens sicut alie virtutes Sed pietas ꝓut est donuz sicut alia dona mouet̃ ex aliquo diuino inq̃tum scz sunt filij dei. heredes regni. diuina imagine et similitudine insigniti. et hac sola via peruenitur ad dilectionem inimicorum. dum diligitur seruus propter dominum. filius propter patrem. creatura ꝓpter creatorem. Dicit enim sup̃ illud Math. v. Glosa. si diligitis eos qui vos diligunt quam mercedem habetis ⁊c̃. Q⁹ amare amantem nature est. sed amare inimicum charitatis. Hoc deniq̃ tenendum in omnibus virtutibus ꝙ cum ex solis naturalib⁹ agũtur minime sufficiunt ad gloriam. quã sola quadam supernaturali virtute diuine gratie promeremur. Cuius liquet signum euidens cum sic vnus pietate colitur ꝙ alter a charitate secluditur. Cum enim homo propter deũ diligẽdus sit in hoc ip̃m omnis homo diligendus est. Alioquin nõ dei imago sed naturalis similitudo cõsanguinitas familiaritas vel aliquid hmõi ꝓ dilectõnis obiecto sumitur.

Dominica infra octauã ascensionis de septez gradibus ascensionis spiritualis. Sermo. lxx.

Ascensiones in cor de suo disposuit in valle lachrimarum. ps. lxxxiij. Psalmus iste de quo iste presens versiculus sumptus est. vt dicit Lyra desiderium exprimit sanctorum degentium in valle lachrimarum. suspirantium ad gaudia ciuium supernorum. Qui psalmus prescribit filiorum chore quorum psalmi nihil triste preferunt sed semp leta. Et hoc ideo q sicut chore dathan & abyron contradicentes moysi puniti sunt. sic filij chore paterne malicie non consentientes eterno gaudio benedicti sunt. Qui etiam psalmus p torcularibus prescribit. Sed quia vt dicit glosa nihil in eo de visibilibus torcularib⁹ dicit. constat esse alia torcularia spiritualia que nos hic intelligere voluit spiritus dei. vt quid agatur in his torcularibus recordemur et videam⁹ que admodum agat in ecclesia. Nam vua in vite et oliua in arbore pendes libero fruuntur aere. nec illa fit vinum nec ista oleum ante pressuram torcularium. Sic illi quos prescivit deus ante secula fieri conformes imagini filij sui antequ accedant ad seruitutem dei fruuntur in hoc seculo delitiosa libertate. sed cum accedat ad seruitutem dei. Dicit eis. Filij accedentes ad seruitutem dei state &c. Ecce torcular in quo eximentur vinacijs veteris hominis & ita in apothecam dei defluunt. alioquin illic peruenire no possunt. Ideo hic premit homo vt quietam querat no hic sed in futuro requiem. Et ideo pmittit in hoc psalmo ineffabile desiderium domus illius dicens. O domine virtutum q dilecta tabernacula tua in quib⁹ nulla est pressura. Concupiscit & defecit aia mea tendes in atria domini sicut vua pressa defecit in vinum. Deficit inq in se & ardet desiderio & amore. Sed nunq sine gaudio (spe certa) conceptio sequitur. Cor meum & caro mea exultauerunt in deum viuum. quia beati qui habitant in domo tua domine. cuius ingressum fiducialiter expecto. Tandem subiungit. quo veniatur ibidem auxilio. tangens presentem versiculum et dicens. Beatus vir cuius est auxilium abste ascensiones in cor de suo disposuit. no recidiuationes in corde. non in dignitatib⁹ aut diuitijs aut vestibus in valle lachrimarum. vt intelligas no hic esse ridendum vel delitiandum. Ascensiones in corde. Sicut dicit Gregorius in Omel. oportet fratres charissimi vt illic sequamur corde vbi christum credim⁹ corpore ascendisse. et si tenemur hic adhuc infirmitatem corporis sequamur tamen eius passibus amoris. quia is qui placid⁹ ascendit terribilis redibit. Ascensiones in corde suo disposuit. Que ascensiones figurate sunt. iij. Parali. ix. vbi dicitur q rex salomon fecit solium eburneum grande & vestiuit illud auro mundissimo. Fecitq sex gradus quibus ascendebatur ad solium & scabellum aureum. Juxta glosam. Hoc solium in canticis ferculum dicitur. cui⁹ ascensum id est gradus dicit esse purpureum. Glosa. ipe virtutes sunt ascensus q sunt vera purpura qua decorantur fideles anime. Per sex ergo gradus et scabellum aureum septem notantur gradus spiritualis ascensus per septem ascensiones christi figurate. Primus gradus est ab originali culpa ad statum innocentie agete sacro baptismate cuius virtus claruit in baptismo christi. De quo dicitur Mathei iij. Cum baptisatus Jesus confestim ascendit de aqua vbi protin⁹ triplicem effectum prosequit baptismi quem operat in quolibet baptisato. Primo celi operationem cum dicitur. Et ecce aperti sunt celi Crisosto. id est omnibus per eum. Glosa ibidem. Tantus splendor christum circumfulsit in baptismo vt empirreum videretur celum apertum esse. Lyra ibidem. sicut in chorusca tione videtur fieri et per hoc significabatur gloria celestem in christum credentibus aperiri. Secundo spiritussancti dationem. quia vidit spiritum dei descendentem sicut columbam et venientem super se Remigi⁹. sicut etiam oibus p baptismum renatis aperit ianua celi ita oes in baptismate accipiunt dona spusancti. Et bene descendisse dicit in specie colube

que pre ceteris cultrix est caritatis. quia solam charitatem spiritussancti nō potest immundus spiritus imitari. vnde per nullius testimoniū sic cognoscitur vbi est spiritussanctus sicut per gratiam charitatis Tercio placitam dei filiationē cum sequitur. et ecce vox de celis dicens. Hic est filius meus dilectus in quo mihi cōplacui. filius inq̄ naturalis. nos autez adoptiui quā adoptionem per baptismū consequimur. ¶ Secundus gradus est ab actuali culpa ad penitentiā licet eniz per lauacrū mundati regni celestis participiū p̄meremur. multi tamē per actuale peccatum recidiuum passi descendunt vsq̄ ad portas mortis. Quibus dominus Jere. ij. q̄ vilis facta es nimis iterās vias tuas. vere vilis. quia de sponsa dei se facit p̄stitutā diaboli. Quid igitur agendum est angeli cōsilium audite. Genē. xix. Qui cū pontapolis ꝓpter peccata delenda fuerat. Dixit ad loth iam eductum extra ciuitatem salua animā tuam. noli respicere post tergum ne stes in omni loco stes circa regionem sed in monte saluum te fac. ne tu similiter pereas. Uxor autem loth inordinato affectu cōtra preceptum angeli versa est in statuam salis. Et cōgrue satis vt dicunt doctores ibidem factum est hoc in figura. Sal enim est cōdimentum ciborū. Et ideo vxor loth respiciens retro versa est in statuam salis. quia punitio eius det condimentum sapientie penitentibus ne ad peccata pristina reuertantur Ascēdat igitur peccator ad montem id est arduuz penitentie. que scōm Jeronimū ē secūda tabula post naufragiū. Sed quomodo inquis. Iudi dominum ad Jacob dicentē. Genē. xxxv. Surge et ascende bethel. et habita ibi. Glosa. deleta domo diaboli per sichimis designata. redeundū ē ad domū dei p̄ bethel signatā. Jacob interpretat supplantator cuius filia dyna. id est sensualitas in sichimis oppressit Sed symeon id est cōtritio. interpretat enī audiēs merorem et leui de quo genus sacerdotale p̄cessit cōfessionē signās que cōtritōni addenda est qz aditus interpretat. Hi inq̄ duo fratres vrbē flagicij et habitatores eius vastauerunt. Tunc ait dns. Surge. et ascende bethel. nō ei sufficit execrare peccata nisi declinatis occasionib⁹ ad domū dei sedule cōfugiat frequentādo diuina. Et hic ascensus signat Matth. ix. de christo vbi dicit. Ascendit Jesus in nauiculā et transfretauit et venit in ciuitatē suam ¶ Tercius gradus dirigit ad viā iusticie que iustificat opa bona faciēs dignos fructus penitētie. qz q̄to q̄s fuerit a viciosis opibus affectōnibus cogitatōnibus intētionibus depuratus de tāto gratiosa reddunt opa ei⁹ deo qui p̄mo respexit ad abel. et debinc ad munera eius. vbi dicit glosa. sine charitate maculēta est aīa. et languida. et i nullo deo placitura. j. Corinth. iij. Si quis superedificat sup̄ fundamentuz hoc est fidē christi aurū argentuz lapides p̄ciosos lignū fenū stipulā vniuscuiusq̄ opus manifestū erit. vbi dicit glosa. Qz aurum edificāt in p̄templatōe dei. et amore. Nec mirū qz amor seraphicus oīa reddit purissima q̄ sunt boīs illi⁹. Argentū edificāt i dilectōe p̄simi quasi min⁹ p̄ciosa qz plerūq̄ talis dilectio naturali vel sociali fouet affectu sp̄ humanū aliq̄d p̄ obiecto recipiēs nisi p̄cedat solū a fonte diuini amoris q̄ docet amicos sicut inimicos diligere. Lapides edificāt p̄ciosos in op⁹ virtuosū q̄ nō p̄summunt ab igne qz pura facta sunt intentōe. Quixo adhuc amāt secularia negocijs terrenis implicati. et affectōibus carnis id ē domib⁹ cōiugibus possessionib⁹ q̄si quibusdā vinculis debitti. et tñ xp̄iani sunt ita ut cor eoz nō recedat a deo cui nihil in mūdo p̄ponūt edificant lignū fenū stipulā Cū enī bis q̄ mūdi sunt sine dolore carere non p̄nt in impfectōne sua merent̄ q̄ licet multa in opibus semināt respectiue tñ pauca in p̄mio metent Quia dic̄ apls ibidē Si cui⁹ opus arserit detrimentū patiet̄. ipe aūt salu⁹ erit sic tñ q̄si p̄ igne. glosa. qz hec opa faciūt cū aliq̄ amore tpalū. ō dicunt arsura. nō q̄ ideo pumant̄. qz hec faciūt sz qz terreni aliq̄d

affectant cum hoc faciunt qui tamen affectus terreni venialis ē. Unde sicut fundamentum corporalis fabrice est in ymo ad quod pondus parietum tendit. Sic spirituale est in summo ad qd̄ spiritualis edificationi tēdit. Sicut duo sunt ponderum genera quorū vnum petit yma vt lapis sup̄ aquam. aqua super oleum. Aliud summa vt ignis et oleum. Sic anima fidelis semper summa petit ad fundamentum suuz. et hic ascensus signat̄ in ascensu christi in montem thabor vbi transfiguratus est. ¶ Quartus gradus est ad tranquillitatem patientie. vere gradus altus ⁊ ad mentis ineffabilem ducens securitatem. Ro. viij. Ip̄e spiritus testimoniū reddit spiritui nostro q̄ filij dei sumus si autē filij et heredes. Sed cuius merito. sequit̄. si tamen cōpatimur ⁊ cōglorificemur. hic vere ascendit ad veram tranquillitatem cōscientie. Dicit autem Greg⁹ Omel. vij super euangelia q̄ tribus modis virt⁹ patientie solet exerceri. Alia nanq̄ sunt que a deo. alia q̄ ab antiquo aduersario. alia que a ꝓximo sustinemus. A ꝓximo nanq̄ ꝑsecutiones damna ⁊ cōtumelias sustinemus. Ab antiquo aduersario temptamēta a deo autem flagella tolleramus. Sed in his omnibus modis vigilanti oculo semetip̄am debz mens circumspicere ne cōtra mala ꝓximi referiat̄ ne cōtra temptamenta aduersarij seducatur ad delectatōnem vel cōsensum delicti ne cōtra flagella opificis ꝓruat ad excessum remurmuratōnis. et hic ascensus figuratus est in ascensu christi dicentis. Ecce ascendimus hierosolimam et filius hominis tradetur ⁊c̄. Jerusalem interpretatur visio pacis. ad quam visionez nos duo ducunt scz passionis et cōpassionis ꝓmptitudo. Hinc ascēdens Jesus. hierosolimam fleuit super illam se ꝓmptum ostendens ad passionez et compassionem. ¶ Quintus gradus est ad arcem contemplationis sed rara auis in terra. De qua dicit Aug⁹. in libro de trinitate. Cōtemplatio est illa species que rapit omnē animā desiderio sui tāto ardentiorem q̄to mundiorem: et tanto mundiorem quāto ad spirualia surgentē q̄to carnalibus effectibus et terrenis desiderijs marcentē. Quia vt dicit Greg⁹. v. moral. Nunq̄ motioni cōtemplatio iūgitur. nec p̄ualet mens turbata cōspicere ad quod vix tranquilla valet inhiare: qz nec solis radius cernitur cum cōmote nubes celi faciē obducunt. nec turbat⁹ fons respicientis imaginem reddit quā tranquillus ꝓprie ostendit. Sed quomodo ad id peruenitur ostēdit idē super Ezechiel. per similitudinem dicens. omnis qui vno pede claudicat soli illi pedi innititur quez sanum habet. Et cui desiderium terrenū. iam arefactum fuerit in solo pede amoris dei tota v̄tute se sustinet. Et Jacob post luctam cum angelo vno pede claudicauit et ait. Vidi dominum facie ad faciez Signatur aūt hic gradus per ascensum christi in templum vbi eiecebat ementes ⁊ vēdentes dicens. Domus mea domus orationis est. Sic oportet eijcere turbam cogitationum et affectuū ¶ Sextus grad⁹ est ad plenitudinem charitatis ⁊ hic ascēsus vie supremus eo q̄ naturalissimus est Nam sicut ignea naturaliter ascendunt sic et corda inflammata dilectōne vigorosa. et q̄to vehementius tanto delectabilius ascendit anima. quia fertur a dominio cui tota innititur. Deniq̄ q̄to ꝯscendit hic affectibus charitatis tanto ꝓpinquat illic glorie maiestatis. dulcius salutāda. honorificentius suscipienda. viscerosius amplectenda. et copiosius remuneranda. Qui scz ascensus apte figuratus est. j. Reg. xxv. in abigail que virum habuit stultum Nabal nomine quo mortuo misit Dauid pro ea vt acciperet eam in vxorem. que surgens festinauit pre gaudio et ascendit super asinum sumēs in obsequium quinq̄ pedissequas et facta est ei vxor abigail pulchritudine gratiosa est anima nobilitate nature predita. Nabal vet⁹ homo vel homo peccati. Dauid christus. asin⁹ caro nr̄a. pedisseque q̄nq̄ sunt tp̄aliū abdicatio. vera mētis humiliatio

Plena voluntatis vnio. frequens cordis deuotio. et inflammata amoris respiratō Quē ascensum christus in cruce ꝑfecit in qua potissima nobis indicia caritatis reliquit. quia dicit Johis. xv. maiorē hāc dilectionē nemo habet vt animā ⁊c. Vere dñe tu maiorem habuisti ꝓ inimicis eā exponens. Septimꝰ aūt gradus in patria ꝑficitur. quia scabellum aureū diuine maiestatis cōstituitur. de cuiꝰ celsitudine videbitur alibi. Et hic gradus per ascensuz christi in celum figurat̄ vel potius edocetur O q̄ꝫ felix ascensus anime decedentis ducit enī post ꝓgressum de virtute in virtutem ad videndum deum deorū in syon quod nobis cōcedat.

In festo penthecostes de septez riuulis de fonte sancti spiritus emanantibus. Ser. lxxi.

Repleti sunt omnes spiritu sancto. Actuuz. ij. Scdm magistrū in historijs dum ꝯplerētur dies penthecostes scz dies quinquagīta a pasca. Nam dies solēnitatis penthecostes qui tunc inchoabant discipulis in cenaculo cōgregatis factꝰ ē de celo aereo sonus veniēte spiritu in similitudinē venti vehementis ⁊ repleuit totaz domū ⁊ apparuerunt illis dispartite lingue. radioli scz ignei in modum linguarū insidētes capitibus singuloꝝ et loquebant̄ varijs linguis. lingua quidē hebrea loquebantur ⁊ tñ ab omnibus linguis ꝑegrinis intelligebantur. vt dicit Lyra. Nihilominꝰ tamē linguis omniū loqui valebant quibꝰ inspirauit spiritussanctus oīm linguarū noticiam vt eoꝝ lingua loquerent̄ ad quorum partes ꝑdicationis gratia diuerterēt. vñ patet ex istis ꝙ sicut in datione legis veteris buccine sonꝰ auditus est ⁊ tonitrua vt habetur Exodi. xix. Apparuitq̄ dñs in igne ac legē suā in verbo ꝓmulgauit. Sic in cōfirmatione noue legis factus est de celo sonꝰ ⁊ apparuit spiritussanctus in linguis igneis. ⁊ sic ptz spiritū sanctū datū ī sono. igne. et lingua. vt sic afflatu dulcifluo spiritus excitarentur amore feruido inflammarentur. et linguarum gratia dotarentur. Primū incipientibus cōgruit. secundū ꝓficientibus. tercium perfectis. Verumtamē de primo dumtaxat in pñti reor esse ꝓcedendum scz de flatu inspirationis diuine. quo scz mouet nubē carnis nostre vt ad pluuiarū abundantiā cōcitetur. Juxta illud ps. Flabit spiritus tuus et fluent aque scz lacrimaruz. Et impleat̄ illud Johis. vij. Qui credit in me sicut scriptura. flumina d̄ ventre eius fluent aque viue. hoc aūt dicebat de spiritu quez accepturi erant. Per afflatum enim spiritus septem in eos emanant riuuli saluifici. de quibus dicitur. Repleti sunt omnes spiritu sancto. Cum ipse spiritussanctus omnium artifex dicitur omnē habens virtutem omnia ꝓspiciens. Et ſm phm actꝰ actiuoꝝ sūt in patiente ꝑdisposito Ideo spiritus dicitur multiplex q̄ꝫtuz ad diuersos effectus quos agit ꝓ diuersitate substantis cōsciencie. Aliter enī operatur in incipientes. aliter in ꝓficientes. aliter in perfectos. Vnum terret supplicio. et alterum allicit premio. tercium trahit amore perfecto. Deniq̄ nature plerūq̄ cooperatur. tristes exercens horore penarum metu iudiciorum. letos gaudio celorū. recordatōne beneficiorum. amorosos obiectis delectationem. De quibus ait Angꝰ li. x. cōfessionum. Celuz et terra et omnia que in eis sunt. Ecce vndiq̄ mihi dicunt vt te amem nec cessant dicere omnibus vt sicut inexcusabiles. Nimirū cum in omnibus vere cōtemplantibꝰ reluceat dilectio creatoris ad humanū genus per quē oīa facta noscunt̄. Et sic spiritus vnus diuersos influxus administrans ꝓ diuersitate recipientiū salutē operatur in medio terre. Vnde septem riuulos ab eo manātes inuenio. Primus est riuulꝰ lachrimarum aque quē administrat dū in ꝯtritōe peccatorū facit lugere peccata que priꝰ cū delectatione ꝑpetrauit et hoc primū opus salutis qd̄ opat̄ in nobis felix hic riuulꝰ q̄ secundꝰ baptismus fit in ablutōz criminū si tamē de fonte vere cōtritionis procedit

ac indeficiens fons ille perseverat. alio / quin nihil prodesset huiusmodi lauatio. Eccle. xxxiij. Qui baptisatur a mortuo / iterum tangit mortuū quid pdest lauatio eius. Multorum enim cōpunctio repitur horaria non ptinua. quia ad tempus cre / dunt et in tempore temptationis recedūt O felix magdalena que singulari priuile / gio hoc riuulo ditata veniā meruit domi nicis pstrata vestigijs. Secund⁹ riuulus est aceti scz cum doloris stimulis agita / tus iugo se subdit amare penitētie et que prius nolebat tangere anima eius nunc p̄ angustia cibi eius sunt. Sed vnde pcedit hec amaritudo cum iugum dñi predicat. suaue et onus eius leue nisi ad hoc q̄ na / tura ad malum semp est pclivus et hec ad huc minus sapiunt corrupto appetitu. tū ppter nature corruptionē. tuz ppter pra uam cōsuetudinem que dicit altera natu ra. Hinc enim ait dñs Isa. xlij. Si potest ethiops mutare pellem suam aut pardus varietates suas et vos poteritis benefa / cere cum didiceritis malum. Et ideo oīa opera virtuosa velut acerosa redduntur ad pficiendum presertim his qui delitijs assueti nondū corpus suū castigare didice runt. Qui riuulus apte figurat in aquis marath. Exō. xv. ad quas filij israel trā sito mari rubro statim puenientes ppter amaritudinem nimiā impotabiles repere runt. Quibus murmurantibus ostendit dñs moysi lignum naturaliter vt dicunt amarā crucis figurā exprimēs vt iniecto illo maius miraculo reluceret cū facte sūt aque dulces et potabiles Cui nāq̄ nō dul ceſceret penitētia dum cōsiderat christi tormenta Jude dicit Ruth laboranti in agro sub onere diei et estus Jntinge huc cellam in accero. ibidem. ij. Quod si fide / liter agimus licz reclamantib⁹ sensualita tibus vniuersis. nequaq̄ de cetero peni / tentie viam ingressam deseremus. eligen tes potius frequentes lachrymas vt pa / nes die ac nocte sed tū hec est mutatio de xtre excelsi. Quod pulcre satis figuratuz est. j. Re. vj. vbi ad reductionē arche id ē anime que templū dei verum est. iubent accipere vaccas duas iam fetas habētes et iungere plaustro nouo. id est corpori no stro iam per ptritionē et cōfessionem inno uato. Si inquiunt transierint indirectum nō declinātes ad dexterā neq̄ sinistram sciemus quia a domino factum est. Due vacce sunt cupiditas et voluptas que tā / q̄ matres lactant vicioz̄ vniuersitatē. hee deniq̄ reclusis domi vitalis id est re / pressis vicijs iungent plaustro nouo super quod requiescit archa dei in terra inimi / corū captiua id ē aīa ad deducendaz eam in rectam viam scz penitētie. Que si mu / giunt et nō declināt ad dextrā vel ad sini stram vsq̄ dū veniēt in bethlames quod domus solis interpretatur. id est in cele / stem hierusalem vere signū est quod a dño factum est illud. Tercius est riuulus vini dum scz ex vsu penitentie iam incipit in operibus hmōi delectari quod est signum accelerantis spiritualis sanitatis sapore spiritualiū redeunte. De his vero dicitur Matb. ix. Vinum nouū in vteres nouos mittunt et ambo cōseruantur. huius aūt mutatio saporis in penitentie liquide fi / guratur Exodi. xxj. vbi dicit q̄ post aq̄s marath statim venerunt filij israel in he / lym quod interpretat robusti. vbi erant duodecim fontes vt q̄libet trib⁹ haberet fontem suū ne ex hausto cōmuni inter eos discensio oriretur. et. lxx. palme vt recre / rentur potu dulci et palmarum fructibus Dis enī aquis vt dicit glosa nihil amari / tudinis inerat sed amenitas plurima.

Quartus riuulus est olei cum scz intuitu pissimi samaritani cuius amore preuen / tus est operibus misericordie. pfusius in / cipit effluere quibus dilatatur in incōpre hensam latitudinē charitatis dei et primi Sicut christus tantis sudoribus nobis omnibus pcurauit medicinam sanitatis et escam salutis. vnde omnia christi opa plena sunt misericordie et pietatis vt de eo predicerz Job. xxix. Petra fundebat mihi riuos olei cuius exemplo fere cūctis habundantius operibus misericordie de ditus fuerat. Cum enim christus illud in effabile pietatis et misericordie misteriū

ageret scz incarnatōnis eius et natiuitatis. eadem die rome fons aque copiosus oleum emanauit ita vt in tyberim flueret vt testatur Orosius et Innocentius papa terci⁹ et hoc in loco qui nunc dicit ad sanctam mariam transtyberim. Quis igitur erga primuz pietate nō mouebitur p quo christus nō solum incarnatus et mortuus est sed etiā nobis efficaciter ingerit dicens. Qd vni ex his minimis meis fecistis mihi fecistis. In cuius etiā argumētum habundantiorē gratiā ⁊ dulcedinem eisdē retribuit sicut pmisit. Ezech. xxxvj. Tunc enī id est postq̄z ceperint opera frequētare pietatis purissimas reddā aquas eorum et flumina eoz quasi oleū adducā

Quintus riuulus est lactis cum iaz depuratis affectibus et sedatis cōcupiscentiarū motibus iam incipit ad statum innocentie reuerti vt sic innocētie puritas arrideat. ꝙ debinc reuerti dedignatur ad vicia pristina. Ad quod hortamur. j. Pe. iij vbi dicitur. Sicut modo geniti infantes rōnabiles sine dolo lac concupiscite scz puritatis vt in eo crescatis in salutē. si tñ gustatis quoniā dulcis est dñs. Tunc enī abhorret omne criminale dicēs illud Cāticoz. Exui me tunica et quomodo induar illa? Laui pedes meos ⁊c. Si enim venīale quid erepserit sedula cōfessione dealbare festinat vt participiuz cōsequatur cum Apl̄o dicente. Gloria nostra hec est testimoniū ⁊c. In hmōi nāq̄z spirit⁹ sancti reddit testimonium spiritui nostro ⁊c. Hec enim spes firma est terra pmissionis spiritualis. fluens lacⁿ mel. quam pmisit egredientibus de mundo dicens. Qui reliquit patrē ⁊ matrē ⁊c. O centuplū quid es? q̄z ita redundas dulcedine? quā miseri cōtemnunt aut mundanis cōsolatōib⁹ pasci non requirūt lingentes mel insentibus et vrticis qui mundus lameis cōparatur. Trenoz. iij. Sed et lamee nudauerūt māmas lactauerūt catulos suos. Nā lamea faciem habet humanam et corpus bestiale que dicit crudelioz suis fetib⁹ q̄z cetere bestie cum eos laniare fertur. Sed revera mundus licet māmas cōsolatōis

presentare videtur. lacerat tamē amarores suos. dñs autē quid. Audi eum pmittentem. Osee. iij. Lactabo eam et ducaz eam in solitudinē ⁊ ibi loquar ad cor ei⁹. Nam locutio ei⁹ ad cor de arduis gracijs mentis securitatem solet p̄stare Sext⁹ est riuulus mellis quē cōsequuntur nō admittentes alienā cōsolationē. Eccle. xxiij Venite ad me omnes qui cōcupiscitz me scz solam et a generatōnibus meis implemini. Spiritus enim meus sup̄ mel dulcis. Scd quid mirū cuz etiā ppheta degustans eloquia diuina q̄z inquit dulcia faucibus meis ⁊c. Fauces ibi accipiunt̄ metaphorice p viribus superioribus aīe quib⁹ dulcedo degustatur celestium vt desipiat omnis caro. Et ex eo peccatum quod habet dulcedinis impeditiuū oditur ⁊ desideratur solitudo que bene melli cōparat̄ Quia vt dicit Auicenna mel est occultus ros cadens sup̄ flores plantas et lapides quod colligūt apes. Et hoc verū fuit maxime in terra pmissiōis vbi mellificabāt in arboribus in tanta copia vt dicit Lyra ꝙ mel inde manabat ad terrā. et ideo lacteꝰ melle manare dicitur Sic diuina dulcedo cōsperſa videtur hmōi cōtemplatiuis. in omnē creaturam vt inde colligant dulcedine diuina potentiā sapientiā pulcritudinem suauitatē. omnē etiā oblectationem creaturarum ad incitamentuz diuine laudis ⁊ amoris referentes. Septimus est riuulus nectaris quem p̄sequēt̄ur ad apicem euecti cōtemplationis. vt absorbeantur ab omnimoda gloria eius. In degustatione nanq̄z mellis illuminātur interiores oculi. Sic̄ figurate de Jonatha legitur. j. Re. iij. vt incipiant inuestigare que non licet homini loqui. rapti felici ebrietate nectaris huius. quez porrō sponsus sue sponse vnice ppinare pmiserat. Cantic. viij. dicens. Dabo tibi poculum ex vino cōdito. Nectar enim celestis dulcedinis cōponitur ex diuersis et p̄ciosissimis speciebus aromaticis quas nō potest quisq̄z nisi gustando cognoscere q̄bus inebriatur aīa amorosa. De quo dicit Aug⁹ sup̄ Joh. Nescio q̄d incorpora-

116

liter et spiritualiter in nobis operaꝫ deus q nec sonus sit qui aure ꝓcipiatur nec color qui oculis discernaꝫ nec odor qui naribus capiatur, nec sapor qui faucibus iudicetur, nec durum vel molle quod tangẽdo discernaꝫ et tñ aliquid est, vnde ps. Paraſti in dulcedine tua pauperi deus. Qd illud dulce sit dicit, quid vero sit, nõ dicit Quare nõ cõparat illam dulcedinẽ melli vel mãne vel alicui rei alij cuicũq? Quia si melli cõpararet esset rustica cõparatio cum mel nõ sit purum dulce sed multũ habet accuminis ex cõtagione apuz et florũ ex quib⁹ colligiꝫ sed hec dulcedo pure dulcis est. Si vero cõpararet mãne similiter esset cõueniens similitudo, quia licet mãna sit purũ dulce et nulla res visibilis tã dulcis est tamẽ tantũ de ipo quis comedere posset q verteretur in nauſiaz. Sed hec dulcedo ꝯro magis comeditur tanto magis desideraꝫ. Qd nobis cõcedat Jesus ℞.

Sermo secundus de festo pentes. de effectu spiritussancti ⁊ im ꝓpꝛietatem ignis ⁊

IGnem veni mittere in terrã et quid volo nisi vt ardeat. Luce. xij. Inter alia ꝓcepta legalis obseruantie legiꝫ dñm duo ꝓcipisse pritu cottidiano. Primo ꝓcepit Leuiꝫ. vj. Ignis in altari meo semp ardebit quẽ nutriet sacerdos. Ad cuius euidentiaz dicit magiſter in hiſtoꝛijs q moyses cõsecraturus aaron cum suis in sacerdotium fungens sacerdotis officio diebꝰ septẽ obtulit oblatões ꝓsecrationis eoꝝ vngẽs eos oleo sancto. Octauo vero die cessante moyse exorsi sunt imolare sacerdotes. Tunc ꝓcepit moyses ab altari terrenũ ignẽ ammoueri q ꝛez vsus fuerat diebus septem. Cũ igiꝫ essent oblata vniuersa super altare posita, vna cum iugi sacrificio matutino, egressus ignis a dño deuorauit que erant, etiã sup altare ⁊ seruatus est ignis ille ꝑpetuus vsq? ad trãsmigratõnem, in qua abscondit illuz Jeremias in puteũ in valle Josaphat. Eruderauerunteq? id est effoderũt post annos. lxx. ⁊ inuenerunt aquam limpidã ⁊ spissam quã fundentes sup sacrificia statĩ egressus est ignis, qui tandẽ extinctus est rege vendẽte Jasoni summum sacerdotium vt dicit Jug⁹. Secundo ꝓcepit offerre iuge sacrificium. vt habeꝫ Exodi. xxix. Nam mane ante solis ortũ offerebatur cottidie agn⁹ anniculus in holocaustũ vt tota die cremareꝫ super hũc in odorẽ suauez domino Quo facto lotus sacerdos cum prunis ⁊ thimiamate tabernaculũ intrabat ponẽs ea sup altare incensi, et hoc vocabaꝫ consummatio sacrificij. Similiter in nocte faciebant, illud tñ sacrificiũ vespertinũ gratius dño reddebaꝫ, qui sepius in die ꝓter illud plura imponebaꝫ. Et hec duo cõueniũt aptissime ꝓsenti solẽnitati in qua celestis ignis emittiꝫ vt p mortificationem corpora nostra crementꝫ et p spiritus dulcedinẽ ⁊ gratiarũ actionẽ in recordatõez oĩm beneficioꝝ thimiamata ex eisdẽ cõposita in odorẽ suauissimũ dño immoletur. Ignẽ veni mittere in terram ⁊c. Precepit dñs Leuiꝫ. vj. q omne sacrificiũ sacerdotum igni cõsumereꝫ, quia reuera nullũ sacrificium deo placere ꝓt nisi igne diuini amoris accendaꝫ. Quia sicut in cõfectõnibus medicine cum oĩm specierũ diuersitatibus mel ꝓcordat sic ex charitatis dulcedine omnia genera bonoꝝ opm velvirtutum condiuntur. Que charitas p spiritum sanctũ nobis infusa quenienter igni cõparatur. q ignis est substãtia cuiꝰ motus est celerioꝛ, virtus nobilioꝛ, actꝰ efficacioꝛ, ⁊ situs supioꝛ in ter elementa. que quatuoꝛ spiritui sancto caritate infundẽte apte quenunt. Primo nãq? motus eiꝰ est celerioꝛ quia celestes ignes semp mouẽtur circulariter et ydemptiter. Aer vero tñ ĩ pte supioꝛe nec tñ ydemptiter, aqua tñ in fluxu et refluxu. Sed terra sp nihilistat immobilis. Sic spiritussanctus q̃ dicitur diuina bonitas semp moueꝫ ad humanam creaturã attingens a fine vsq? ad finem foꝛtiter ⁊ disponẽs omnia suauiter Mouꝫ in q̃ motione quieta et vniforme in seipo stabilis pseuerãs, proꝛ ogruentis

aut̄ creaturarū diuersimode operans p diuersitate subiecte cōscientie incipienti um, proficientiū vel perfectoꝝ. Ac qualitate nature cooperantis et inclinātis ad tristiciam metum gaudiū, amoꝛē ⁊c. Ignis inquit in altari meo ⁊c. Et sequit̄ q ignis semp erit ex eod̄ altari non aliunde sumptus. Alioquin si intentio finalis p affectum pegrinū fuerit inflammata p̄sertim diuine voluntati ꝓtrariū ignis ille interficiendus est cum nadab et abiu. Pro quo sciendum q est ignis amoris nature naturaliter institutus cui vt dicit Greg⁹ in Omel. hoc est preceptū meū a sacra scriptura nō cōtradicit. Sed aliud est quod sponte impendit̄ nature, aliud q̄ dīnicis p̄ceptis debet̄ virtute obedientie. Si enī et primū diligūt et tñ illa sublimia dilectōnis p̄mia nō assequunt̄ quia amoꝛem suum nō spiritualiter sed carnaliter impēdunt. Illum enī amplectunt̄ amoꝛe carnis nō pditoꝛis coꝛpus nō animā. Alioquin nō facile esset inimicū inspicere vt amicum, ignotū vt cognitū, alienū vt fratrem, pauperē vt diuitē. Est etiam ignis tercius appositus sed alienus scz peccati qui dicit̄ alien⁹ alcoꝛruptōne p ministeriū sathane suppositus ad nature cōsumptionē. De quo Beꝛn. in sermone. Habz et diabolus vtpote diuinoꝝ operū puerſus emulatoꝛ inq̄ ignē suū quē deus nō accendere sed extinguere venit. Ignis igitur erit in eod̄ altari. ¶ Secundo virt⁹ eius est nobilioꝛ et ideo inter elemēta superioꝛ, qꝛ licet in spera sua nobis est inuisibilis ꝓpter subtilitatē nimiā, tñ in subiecta materia totus est lucidus, splendoꝛez ex se generās, cum tñ coꝛpoꝛa celestia nō ex se sed a sole lumen recipiunt. vnde ⁊ in venis lapidis existens manet occult⁹. Q⁹ si lapis foꝛtiter fricatur erumpit ad actōnes in subiecta materia. Illioq̄n incōpꝛehensibiliter auolat si recipe in fomite materiale vel receptū nutrire negligis, multiplicata vero materia sese multiplicabit ⁊ vniuersam in igneā cōuertet qualitatem. Sic virtus spiritussancti est nobilissima q̄ licet in se dinoscit̄ inuisibilis, agnoscitur tamē in subiecta materia cuꝝ lapidea coꝛda timoꝛe cōcussa fuerint. Apparet enim primo scintilla quedā ꝓtritionis hominē incensura si firmū emendatōnis ꝓposituꝝ adhibuerit p subiecta materia alias⁹ enīz statim auolet. Si vero recipit̄ in hoc fomite et cōfessio cum satisfactione supaddicitur cōseruat quidē igniculū qui tñ denuo parat recessum nisi bonis opibus in dies augmentetur quoꝝ si copiosioꝛ fuerit administratio erumpet flamma vehemens amoꝛis spiritualis omnibus lucēs qui sunt in domo dñi. Que flamma primo coꝛ illuminat hominis ad ꝓpriā ꝓscientiam plene discutiendā. Secundo mentē abilitat ad sequelam boni et fugam mali. Tercio securitatē menti p̄stat testimoniū reddēs spiritui nostro q filij dei sumus. Quarto cōtemplationis oculum aperit quo futura ꝓspiciens cōtemnit p̄sentia. Sed cur ī nobis hec flamma deest cōcepto tñ igne spiritussancti ꝓfecto, quia licet ignē susceꝑimus in materia tñ adhuc humida terrenis affectibus que magis nouit emittere fumū q̄ flammam, ꝓuocare tristiciam cōtritionis in remoꝛū ꝓscientie q̄ spirituale gaudium in puritate cōscientie. vix experiri flammā ex sicca materia p castigationē coꝛpoꝛū, p moꝛtificationē affectuū p̄s. Renuit cōsolari anima mea. ¶ Tercio actus eius est efficacioꝛ eo q minimū habet de materia et maximū de forma, et ideo penetrat sine sui admixtione ⁊ se multiplicat sine alterius adiunctōne. Sic spiritussanctus medullas penetrat deuotaꝝ mentium, et ideo maxime actiuus in eas vt euellat ⁊ destruat omne q̄ a deo sapit extraneū. Quod sentiēs Jeremias. xx. factus est inquit sermo dñi in coꝛde meo quasi ignis estuans claususq̄ est in ossib⁹ meis et defeci scz coꝛpe vel ab omni amoꝛe vicioso ferre nō sustinēs, scz impetū spiritus nō resistendo. Sicut enī aurū ab oī metallo purgat̄ p ignē ita coꝛ humanū ab omni amoꝛe vicioso p ardoꝛē spiritussancti, ne licz occupet̄ circa terrena p necessitatis dispensationē vel ad modicū inuiscet̄ p intimam affectionez, siue alliciant

prospera aut premāt aduersa. Unde discipulus in horologio qui dicit̄ frater henricus snyl ordinis p̄dicatoꝝ de cōstantia In diebus iuuētutis spirās amorē ⁊ obiecta singula ꝑcurrēs inuenit defectuosa. nunc pulcrā inuenit mulierē sed stolidam aut ore fetidā. maliloquā. degenerē ⁊c̄. dixitq; in corde suo nūq̄ ab amoris abiecti desiderati inquisitōe se velle desistere donec amatū oē carēs vicio ꝯtingeret inuenire. Qui tandē se ꝯuertēs ad amorez diuinū ī quē tm̄ flagrabat ꝙ scribit inter alia. Cor mihi o amor abstulisti ⁊ dilectō dedisti ⁊ ei tā inseꝑabiliter ꝯglutinasti vt me certis tꝑib⁹ qd̄dāmō reliquisse putet̄. Mirares nā tm̄ efferbuit in amorē diuinū ꝙ nomē Jesus magnis literis capitalibus ꝯtinuis puncturis circa cordis vitalia quasi arrā amoris offerēs ꝓfundi⁹ exarauit p̄ amoris impatiētissima flagrātia se ꝑiculis vite corꝑalis exponēs. qd̄ nomen post vulnerū sanatōez claris literis remāsit exaratū. Itē de beato ignatio in cuius corde scriptū erat aureis literis nomen Jesus. vide in legēda ei⁹. Quarto situs eius est suꝑior inter elemēta. et ido terrestris ignis q̄ fomite tenet̄ carnali sꝑ sursum mouet̄ velut ad locū sibi generalē resilit tn̄ ad infima cogēte fomite quā nimirū ꝯsumēs in cinerē redegit. Sic ignis spūssancti naturali motu sursuz trahit affectū. oēm ꝯsumēs terrestrietatē. Deorsū tn̄ resilit ꝓpter nature necessitatē vnde ⁊ corp⁹ qd̄ corrumpit̄ aggrauat aīam ⁊c̄. Si enī q̄s tm̄ rapit̄ in amatū carnale ꝙ nihil iudicat dulci⁹ nihil delectabili⁹. cuius tn̄ amor nō pure cōnaturalis nature sz potius ex corruptōne ꝓcedēs ⁊ infinitis amaritudinib⁹ ac feditatibus est respersus O q̄d dulcedinis habz amor diuin⁹ totus cōnaturalis purus ⁊ ab oīb⁹ amaritudinibus alien⁹ in quo oīa q̄ in amato desiderari possunt millesies millies suꝑeminēt oīm verboꝝ eloquio. ⁊ amātis tm̄ affectu claudi nolūt vt ip̄m reficiāt nec morte finiunt̄ sed multiplicant̄. Quantū ad secundū p̄ncipale videndū est de iugi sacrificio quod semꝑ ponendū est. Sed quale? Agnus ꝓfecto ⁊ si nō immaculatus mundatus tn̄ vt cremet̄ ꝓpria mortificatōne corꝑis. Dehinc sumenduz est thymiama spiritus deuota scz orō vt redoleat̄ super altare incēsi aureū. p̄s. Dirigat̄ inq̄t oratio mea ⁊c̄. Q⁊ si causar̄ te dūtaxat agniculum vnū possidere scz teip̄m oblationē multiplicabo ⁊ mille millia agnoꝝ tibi sacrificia coadunabo. Habes enī totū gen⁹ humanū. aut amicū cōgratulantē aut inimicū ꝑsequentē. Si vides igit̄ amicū offer eum sacrificiū matutinū ut in die ꝓsperitatis eū semꝑ dño repn̄tes in odorē suauissimū dño. Quō inq̄s vt diligas euz in deo. dicēte dño. Hec mādo vobis vt diligatis inuicē sicut dilexi vos. id est ad hoc amate ad quod vos amaui scz ad amati salutem. nō ad ꝓpriā vtilitatē aut delectionem. Christus enī amauit sed peccare nō docuit a tribulatōib⁹ nō eripuit sed patiētia armauit. Felix mater septē filioꝝ hui⁹ secuta vestigia. De qua dicit̄. ij. Macha. vij. Q⁊ oblata cuz septē filijs mira tormēta patiētib⁹ mater astabat adhortās singulos. ⁊ vt dicit magister in historijs. Denudabat mammas dicēs. has māmas vobis dedi filij sed nō animā nolite ab eo recedere qui dedit vobis vitam. Sed quid mirū cum vt dicit Ciprianus tūc se septē filioꝝ cōputat matrē si sibi cōtingeret filios peperisse potius q̄ seculo. O ver⁹ amor matern⁹ qui filioꝝ vitaz nō corruptibilem sed eternā amauit. O q̄ oblatio domino gratissima in qua quicq̄d diligit̄ totum ad amorē diuinū amplectit̄. Sed rara iā auis in terra q⁊ caro sunt. et ido carnē diligūt. ostendūt se filios peꝑisse seculo nō deo. Oblatio vero vespertina qua dño et inimicū imolamus in odorē suauissimū ꝓpter deū illū amātes pinguior dicitur. q⁊ fortior ostendit̄ esse dilectio dei q̄ feramur ad inimicū q̄ ad amicū. q⁊ aīm hoīs ad remotiora extēdit ⁊ nature magꝫ cōtraria. Q.d si dissuadet affectus ꝯsulit tn̄ exhibitio diuine clemētie qua nos cum adhuc inimici essem⁹ adeo dilexit vt etiā

se morti traderet. Suadet et excellentia cōformitatis paterne Diligite inq̄t inimicos vestros vt sitis filij patris vestri qui solem suū facit oriri sup̄ bonos et malos. Deniq̄ suadet efficacia vtilitatis ꝓprie. Aug⁹. Ad inimicoꝝ dilectionē vos cōmoneo. qꝛ ad sanandū peccatoꝝ vulnera nullum medicamentū vtilius esse cognosco. Sicut enī in mandatis dei nihil mirabili⁹ ſm euangeliū. q̄ꝫ q̄ p̄cipimur inimicos diligere Sic reuera nihil homini fructuosi⁹ nihil deo accepti⁹. nihil diabolo molesti⁹ esse p̄t. Omnes has oblatōes igni sancti spirit⁹ supponat in odorē suauissimū dn̄o sicut docet diuina clemētia tā efficaciter ꝓ inimicis exorās in cruce.

Sermo tercius de festo penthe. de quintuplici fructu lingue per spiritum sanctū inflāmate.

Ceperunt loqui varijs linguis. Actuū. ij. Sicut dicit ph̄s li. questionū sup̄ gen̄. Ex tribus filijs noe adhuc ip̄o viuēte nati sunt post diluuiū. xxiiij. millia viroꝝ et centuꝫ qui fuerūt. q̄. ccx. millia habētes super se tres duces extra mulieres ⁊ ꝑuulos p⁹ cuius mortē cū sese disponerēt disseminare ꝑ orbē dixerūt ad inuicē. Gen̄. xj. Deīte faciamus lateres ⁊ coquam⁹ eos igni habuerūtq̄ lateres ꝓ saxis ⁊ bitumen ꝓ cemēto qd̄ scꝫ bitumen vt dicit ibidē glosa nec aliq̄s dissoluere p̄t nec aliq̄ re nisi sanguine dumtaxat menstruoso et est cementi gen⁹ fortissimū qd̄ terra illa repit̄. Genes. xiiij. vallis āt siluestris habebat multos puteos bituminis qd̄ scꝫ bitumē euomebant. Sequit̄. et faciam⁹ nobis ciuitatem vt dicit Jero. sup̄ Jsa. Erat in quadro posita ⁊ qd̄libet quadrati lat⁹ habebat miliaria. xvj. i. leucas octo. Sequit̄. et turrī cui⁹ culmē celū tāgat. Timebāt eī denuo diluuiū ⁊ iō turrim ꝯstruere voluerūt in qua diluuiū nō timerēt ⁊ vt in celū ꝑ eā ascenderēt. ac ꝑ hoc nomē suū inter hoīes celebrarēt. ignorātes regionē ethe ream esse inter mediā. et sic traxit eos ꝓuidentia ꝑiter ⁊ sup̄bia. Dn̄ subiūgūt ibidem. an teq̄ diuidamur. Lyra. id est ne diluuiū sup̄ueniēs disperdat cadauera nr̄a sup̄ faciē terre Cū igit̄ turrim extulissent vsq̄ ad altitudinē duoꝝ miliarioꝝ ſm orosium et ſm solinū sup̄ Jsa. xiij. Vidēs dominus q̄ nō desisterēt a cogitatōib⁹ suis donec eas op̄a ꝯplerent. cōfudit linguas eoꝝ ⁊ multiplicauit ideo mata ita vt nō intelligerent vnusq̄sq̄ vocē ꝓximi sui. sicq̄ desistētes ab edificaōe diuisi sunt in vniuersuꝫ regionē. Idcirco vocatū est nomē eius babel. qꝛ ibi cōfusum est labiū vniuerse terre. Et ciuitas vocata est babilon qd̄ sonat ꝯfusionē q̄ cōfusio facta est ꝓp̄t eoꝝ sup̄biā. Ecōtra vero in salutē credentiuꝫ christus pauperē ⁊ humilē stolā suā ditauit gratia linguarū vt in hebraica lingua ab oībus natōnib⁹ intelligerent̄ ac nihilominus oīm generū linguarū loquerent̄ ad quorū ꝑtes gratia p̄dicatiōis diuerterēt Ceperūt loqui varijs linguis. Sicut dic̄ Greg⁹ in moral. habitare animā in corp̄e ꝓbant sensus vitales corp̄is. habitare vero spiritū in aīa ꝓbat vita spiritualis. illud ex visu et auditu. istud ex charitate et humilitate ceterisq̄ virtutibus. Sed miruꝫ certe cū repleti spiritu sancto discipuli ꝑhibent̄ cur in sola linguarū igneaꝝ forma visibilis apparuit in sola lingua ꝑmo signis euidentib⁹ refulsit. Non putemus hoc casu factū fratres. festinauit enī dn̄s sanare membrū qd̄ p̄ ceteris igni gehēnali nouerat inflammatū. Linguā enī scd̄m Jacobū. iij. nullus hoīm donare p̄t scꝫ sine gratia q̄ frenū imponit vt ex ore nō ꝓcedāt verba nociua. Est enī inquietū malum plenū veneno mortifero. et qꝛ mēbrū est difficile ad regendū ⁊ vtile bene rectū Ideo spiritussanctus ad ei⁹ curationē accelerauit et inflāmauit in salutē aliorū vt verbis essent ꝓflui et charitate feruidi. Est enī lingua quedā arbor fructifera et fructus eius ad modū acceptus patri spirituum. Quorū preciositas ex quinq̄ cōmendat̄. Primo ex ꝑseuerantia sanitatis ⁊ incorruptibilitatis quā causat tempus plantationis eius. Dicit enī Constanti⁹ q̄ arbores que plantantur vel inseruntur

118

in recto plenilunio non cõualescunt et si cõualuerint fructũ ꝓferunt vermiculosuꝫ Cuius rõ est. quia in augmento lune crescunt humores. ⁊ ideo humor nimius qui habundat in planta fructus facit vermiculosos eo ꝙ a natura bene regi non potest. Spiritualiter luna significat humanam mutabilitatẽ que sicut luna q̃to recedit a sole iusticie tãto se terre pleniorẽ ostẽdit et exhibet vigorosiorẽ ad inferiora se cõuertens et tunc arborẽ hanc humidam id est lubricã reddit et fructos viciosos. Dum enĩ in omnibus fauorez querit humanũ. cõtaminata sunt omnia que loquitur et agit. Sed in lune decremẽto cũ omnia tempora et affectus viciosos subiecit sub pedibus eius. iam soli iusticie ꝑferuorẽ spiritus cõiunctus. fructus ꝓfert suauissimos ⁊ incorruptibiles sicut fructꝰ humilis cõfessionis. qui nõ corrumpunt̃ sequentibus criminalibus vicijs. nec succrescat vermis intus recidiuatõis vel tepide cõuersatõnis. Nam plerique sepiꝰ cõfitentur sed tepide cõteruntur paruꝫ emẽdantur et sic minime sanant̃. O fructꝰ cõfessionis q̃ deo gratissimus si fuerit sole iusticie rite decoctus quo scꝫ dño ꝑsentato dimittit̃ quicq̃d in eũ deliquisse memoratur. Secundo ex oblectatõne pulcritudinis. nam fructus q̃to fuerit radijs solaribus oppositus tanto venustiorẽ sibi vẽdicat rubedinẽ humanos obtutꝰ oblectãtem. Sic et nimirum fructus oris in venustate honeste locutõis cum sermo sit ĩ gratia discretõnis sale cõditus ꝑsertim si cõuersatio locutiõi correspõdeat. Adornat enĩ magis honesta cõuersatõ et gratiosa locutio q̃ vestiũ curiosa dispositio Sicut igitur diuites quicq̃d visu pulcrescit oblectat aspectu tricliniũ suũ inferre conant̃ vt crebrius inspiciãt. Sic dominus in cãticis. Ostende mihi faciem tuam scꝫ ꝯuersatõnis. sonet vox tua in auribꝰ meis scꝫ gratiose locutõnis. Nec mirum. ex habũdantia enĩ cordis os loquit̃. ꝓut dictauerit spiritus inhabitãs siue bonus siue malus. Nam spiritussanctus cor hoĩs et linguam regere nouit. Sicut figuratũ est in Baalã. Numeri. xxij. qui licet esset ꝓpheta demonũ ac requisitus a rege balach vt male diceret israel supuenit tamẽ spiritꝰ domini arcens virtutẽ demonis dansq̃ respõsum Baalam cõsilium requirenti a sathana regensq̃ ꝓinde linguam balaam qui voluntate ferebatur ad maledicendũ israel ꝓ maledictõne benedictionẽ intulit inuitus vt diceret. Nunq̃d aliud loq̃ possum nisi quod iusserit dominus. Cogitãs autẽ in recessu similiter ab eo spiritus domini recederet et sic ꝑmitteretur agere ⁊ loqui ſm eius malam voluntatẽ ꝓmisit regi dicens. Verumtamẽ pergẽs ad populum meum dabo tibi cõsilium quid populus tuus huic populo faciet extremo tempore. Cõsuluitq̃ vt mitteret in exercituꝫ israel virgines speciosas ad inducendum eos ad fornicationẽ ⁊ idolatriam. Si igitur male loqui nõ poterat eo ꝙ spiritu domini dumtaxat regebatur in lingua. q̃to magis nec ille qui corde pariter ⁊ lingua regitur. Hinc liquido patet a spiritu maligno iam multos agitari venenum in gutture ⁊ sathanã in lingua portãtes qui scꝫ ira rancore vel saltẽ inflammati mala ꝯsuetudine ingeminant verba cõtumeliosa cõtentiones maledictõnes periuria mendacia detractiones ⁊c̃. Et sic in ipa vt dicit Jacobus in canonica. benedicimus deũ in orationibus scꝫ et maledicimus hoĩes qui ad imaginem dei facti sunt que maledictio redundat in deum sicut vituperiũ factuꝫ imagini redundat in ipm cuius est imago. Quia vt dicit glosa. amaritudine maledictõnis cõsumitur dulcedo maledictõnis. Sicut aqua dulcis cõmixtione aq̃ amare vertitur in amaritudinem. Vnde cõcluditur Eccle. xxviij. Multi ceciderũt in ore gladij sꝫ nõ sicut q̃ interierũt ꝑ linguam suam. Tercio ex suauitate odoris qui potissime presentes recreat. odor enĩ fructus huius mortuos viuificat. Quare dicitur nõ incõgrue Cãticoꝝ. Odor vngentorũ tuoꝝ sup omnia aromata. quod quidẽ refertur ad verbũ eruditõnis ⁊ correptionis. Quantũ enim eruditõnis verbũ odorẽ respergit mortuos viuificantẽ

dum ignaros instruit. ostendit apl̄us dicens. Christi bonus odor sumus deo in oī loco scz ꝑ sanctā cōuersationē ⁊ feruidaz p̄dicationē. Hinc dicit Greg⁹. in Omel. quadā. Qui parua capiunt et tamē hec eadē parua anunciare pie fratribus non desistunt isti in numero angeloꝝ currunt. Qui aūt secretoꝝ celestiū summa capere preualent ⁊ nunciare. isti in archangeloꝝ numero deputantur. Qui vero ardent et loquēdo alios accendūt isti s. raphin dicūtur. Non igitur requiritur in predicāte tā clara eloquētia q̄ꝫ zelosa diligētia Unde dominus ad Petrū. iij. dixit. Symon diligis me quo ꝓfitente subiunxit. pasce oues meas. quasi diceret. Nisi me diligas plus q̄ꝫ tua tuos et teip̄m de pascēdis ouibus meis pastu p̄dicationis te nō intromittas. Nimirū cum officiū predicationis exerceri nō debet nisi cōscientia pura intentione recta charitate plena. Alioqn tibi dicit. Quid tu enarras iusticias meas ⁊c. Dicit enī sanctus Tho. super. iiij. dis. xix. Q⁹ docere sacrā scripturā cōtingit dupliciter. Uno modo ex officio p̄latōis sicut qui predicat docet. Alio modo ex officio magisterij sicut magister theologie. Ille igitur qui est in peccato notorio peccat mortaliter siue sic siue sic doceat. Qui est ī peccato mortali sed occulto peccat. si primo modo doceat nō autē si secūdo modo doceat. Quantū deniq̄ ad correptionis verbum similiter spergat odorem suuz qd̄ quidā cōgruit omnib⁹. obseruatis tñ debitis circumstantijs sicut tangit doctor sanctus loquēs de correctōne fraterna. scd̄a scd̄e. q. xxxiij. vide supra.

¶ Quarto ex dulcedine saporis qui potissime requiritur in fructibus ꝙ refertur ad deuotōnem que spiritualē inducit dulcedinem saporis. p̄s. Quā dulcia faucibus meis eloquia tua. Patri vero spiritū q̄ꝫtum cōplacet in his fructibus facto nobis ostendit cuz spirit⁹ celestes ad hoc instituit vt tales fructus colligāt. qd̄ tamē maxime verum est de oratōne que spiritualem ꝯtemplationē adducit. Hec enī p̄rogatiuā singularem meret̄ a domino. per hanc enim nō solum meretur homo premium sicut in actibus charitate formatis sz etiam meretur magis celerem exauditionem dicente p̄s. Delectare in dño et dabit tibi petitōnes cordis tui. Ac sup̄ hoc pre ceteris actibus oratio frequētata puritate cōscientie spiritualē delectationez operatur in anima per ꝯtemplationem saporosaz qua semel gustata de cetero fastidit omne quod prius delectabat. Sciendum tamen ꝙ tres sunt gradus in oratōnis exercitio. Quidam enī orando cogitant. quidam meditant̄. quidā vero ꝯtemplantur. Cogitatio autē ꝓprie dicit̄ cum sine resistentia libere p̄mittitur cor euagari ad queq̄ inutilia de qualibet dicitur Populus hic labijs me honorat cor autē ⁊c. meditatio verore stringit ip̄m cor ad bona dumtaxat meditāda et fit cuz labore magno et fructu minori eo ꝙ ipsuz cor ab affectibus et occupatōnibus viciosis nōdum penitus est purgatum. cōtemplatio deniq̄ subleuat cor humanum ad perspicienda spiritualia ⁊ fit sine labore. imo cum maxima delectatione et fructu maiori eo ꝙ cor efficaciter inflammatum igne diuino sine labore resistentium cogitationum vel affectuum in dulcedine diuina cōmoratur ita vt miraretur ꝓpheta Isaie lx. dicens. Qui sunt hi qui vt nubes volant quasi columbe ad fenestras suas id ē ad sensus exterores scz ītuitu simplici ac purissimo cuncta ꝯsiderantes. tales eniz per sensus exteriores non faciliter inuiscantur vicioso. quorum nimirum oratio purior et suauior. ¶ Quinto ex vigore operatōnis. Nam fructus eius sumentib⁹ cōferunt suauitatem quod refertur ad debitam temperantiam qua sese lingua nititur abstrahere ab inordinato appetitu gustus vel etiam inutilis locutionis. Talis virtutis dicuntur fuisse fructus arboris solis et lune. De quibus legitur in historia alexandri. Q⁹ sacerdotes solis et lune fructib⁹ illis vescentes referunt̄ vixisse quadringentis annis absq̄ lesione. vnde legitur ibidem ꝙ in india erant arbores solis et lune scz due altissime arbores in

119

desertis in die vltra omnē habitationem humanā quaꝫ vna erat dedicata soli que sc3 in mane oriente sole et radijs eius arborem tangentibus vsqꝫ ad radices pcussa opere diabolico dabat responsa petentibus. Similiter arbor secunda lune dedicata in sero vbi radijs lunaribus tangebatur vsqꝫ ad radices concussa respondit ad interrogata. Et exemplaꝫ ibidē de alexandro qui ab istis arboribus audiuit tēpus moduꝫ ⁊ certitudinē mortis sue quas arbores seruabant ⁊ colebāt quidā sacerdotes qui erant corpe grandes habentes dentes ut canes et aures ad maxillas pēdentes et supꝫ harenas nudas iacentes ⁊ de pomis arborꝫ viuētes et nihil aliud comedentes et viram quadringentis annis sine infirmitate ꝓtendentes. Moraliter due arbores sunt amor male accendēs et timor male humilians qui regnāt in seculari sacerdote. in magnitudine superbia. in dentibus inuidia. in auribus surditas informatōnis. in harena auaricia. in pomis secularis et sensualis vita. Qui vero gustauerit ex hoc fructu abstinētie nō solum a cibo sed etiā a verbo ocioso viuet in eternum. Dicit enī Ysa. xxx. In silētio ⁊ spe erit fortitudo vestra. necesse est eīvt a superfluis se restringat q̄ lingue sue gratia se ditari desiderat. Dicit enim Eccle. xx. Homo arebaris id est sine gratia dei ⁊ hominis quasi fabula vana in ore indisciplinatorū assidua Ex his igit liquet qꝫ fructuosa sit arbor lingue dum bene colitur et q̄ꝫ pciosus et vtilis fructus eius. Q⁊ si male cogitur tunc lingua vt dicit Jacobꝰ incanonica sua ignis est et vniuersitas iniq̄tatis. Est enim ignis. quia iuxta glosam lingua incōtinēs magnā materiā bonorū operū pire facit. Est etiā vniuersitas iniquitatis qꝫ pē fere cūcta facinora ppetrant vt furia. aut defendunt aut cōcuminant vt latrocinia stupra ⁊c.

Ser. quartus de festo penthe. quod est summe libertatis liberalitatis et charitatis.

Robate spiritus si ex deo sint. j. Joh. iiij. Solennitas hec pñs inter alias triplicez obtinet prerogatiuam spiritualem. Est enim festum summe libertatis liberalitatis et charitatis Est enim festum summe libertatis. Et secundum hoc tripliciter figuratum est hoc festum in lege veteri. Primo in die quinquagesima post liberationē filiorꝫ israel de egipto in qua die vt dicit glo. data ē lex in igne in mōte synai in signum qꝫ liberati ab egipto serui facti essent deo cui seruire regnare est. Sic ī lege gratie die quinquagesima post pascha datus est spiritussanctus in igne in mōte syon vt filios adoptōnis ad mandata dilectōis inflāmaret. In signū pfecte libertatis. quia vbi spiritus ibi libertas. Secūdo figuratū est in anno septimo requietōnis in quo tāta vigebat libertas qꝫ vt dicit glosa Deutro. xv. in anno illo nullum debitum repetere licebat. Et agri quidez seminabantur nō tamē a dñis colligebantur fructus eorum ad reponendū in vsuꝫ ꝓprium sed pauperibus dimittebāt ⁊ qō pauperibus remanebat feris relinquebatur. licebat tamē dominis ꝓprijs cū tota familia vesci de fructibus. Quod etiā testatur Augustinꝰ dicens. Q⁊ terra illo anno colebatur ⁊ seminabāt sed non a dominis colligebatur sed totum pauperibꝰ dimittebatur. et sm hoc intelligitur quies terre. quia nō exercebatur ꝓ vtilitate tēporali colentiū. Quādiu hoc obseruatū est dedit dominus anno sexto fructus trium annorum vt sererent sibi anno. vij. et fruges veteres comederēt. Tercio in anno quinquagesimo qui vocabatur iubileꝰ quē tradūt initiū habuisse a victoria abraham cum Loth captiuū liberauit. quia tunc erat loth quinquaginta annorum vt quidam volūt. in quo anno fiebat leticia magna et insignia maxime charitatis. Nam captiui soluebantur. debita dimittebant

exules in patriã reuocabantur. hereditates vendite restituebanꝫ. serui iudei liberi dimittebantur. ⁊ terra penitus quiescebat. Que tria triplicem gradum perfectõnis nobis prefigurant in quo sciri potest si spiritus nobis datus sit ex deo. Probate spiritus ⁊c. Sunt multi qui sibi de peccatorum remissione blandiuntur. tum qꝛ ea desleuisse videantur crebrius. tũ quia confiteantur ea sepius. Sed ꝓbate spiritus si cõtritio nõ sit bozaria sed cõtinua si cõfessio nõ sit subdola sed perfecta. si satisfactio sit in voluntate nõ recidiua sed viciozum fugitiua. Quidam enim se satisfeciſſe putant cum cõfessione prenia penitentiam iniunctam peregerunt. Sed ꝓbate spiritus ait Apls. Et hoc in tribus seꝛ si sit libertas ad seipm. liberalitas ad ꝓximum. charitas ad deum. Primo si sit libertas ad seipm. peccatoꝛ enim ante susceptionem spiritus quasi ligatus tenetur suis affectibus ne perficere valeat opera bona sicut Samson in figura ꝓponitur. vide supza. Ligatus enim ait Augustinus nõ alieno ferro sed mea ferrea voluntate. Quis ergo liberabit miserum peccatoꝛẽ. fateoꝛ vobis quia non est hoc facultatis humane nec quidem angelice sed diuine dumtaxat bonitatis est et maiestatis. vide tamen ꝯ laborioſum opus. dixit dñs et facta sunt omia. sed vt dicit glosa Johãnis. xj. Ad suscitationẽ lazari dominꝰ fremuit lacrimatus est ⁊ voce magna clamauit. quia difficile surgit quem molestia mala cõsuetudinis premit. Restat igitur sola diuina miseratio vt sua bonitate que spiritui sancto tribuitur eum soluat a vinculis viciozum. vniuersa cõsumens. Deutro. iiij. Dominus deus tuus ignis cõsumens est. non naturam sed culpam. Noli tamẽ diffidere o homo stat enim ante ostium et pulsat. tantũ aperi et liberis ac restituet te in gradum pristinũ. Sicut apte figuratum est. iiij. Reg. xxj. in rege Manasse qui super omnes reges iuda fecit malum coꝛam deo. adoꝛauit enim omnẽ militiam celi exstruxit aras in domo domini. Insuper effudit sanguinem innoxium ꝓphetarum quos misit dominus ad coꝛripiendum eum donec impleretur hierusalem vsq; ad os. id est quantũ effundere potuit. Inter quos etiam occidit Isayam auunculum eius maternum. Cum autem Isayas iam interficiendus quereꝛ refugium clamaret ad dominum. sicut legit in quodam libro hebꝛaico qui dicitur iebamoth aperuit dominus quandã cedrũ et inclusit ꝓphetam. Manasses autẽ videns miraculum nõ est retractus ab incepta crudelitate sed serra ferrea cuꝫ cedro fecit eum secari. Dicunt tamen expositoꝛes nostri secatum Isaiam serra lignea ꝓpter maioꝛem afflictionẽ. Cum igit aqua petita sibi negaretur de excelso misit dominus aquam in os eius. Et inde dictus est locus ille syloe quod significat missionem. Est etiam alia ratio. quia tempoꝛe Ezechie regis dum Senacherib obsedit hieruſalem oꝛauit Isaias ꝙ aque siloe q̃ cõuenientes erat ciuibus et bostibus vt pote extra muros opidi nõ inuenirentur nisi quando ciues accederent ad hauriendum quod et factum est vt plenius patet iiij. Re. ij. in hiſtoꝛia scolastica. In cuius argumentũ relictus est ibi fons certis tẽpoꝛibus fluens et implens stagnum quod dicebatur nataꝛoria siloe. Tandem veꝛo regis exigente malicia. vinctus ductus est in babilonem qui positus in carcerem et humanum desperans auxilium cepit oꝛare dominum dicens Paralip. vltimo. Peccaui super numerum harene maris. multe sunt iniquitates mee incuruatus sum multo funiculo ferri et nõ ẽ respiratõ mihi. Exaudiuit autem dominus oꝛationem eius. et vt dicit Crisostomꝰ. in opere imperfecto oꝛta est circa eum flamma ignis ⁊ liquefacta sunt omnia vincula eiꝰ liberauitq; eum ex omni tribulatõne ⁊ reduxit eum in hierusalem in regnum suum Qui seruiens domino precepit Jude vt seruiret domino deo israel. Ecce ꝯ inexpressibilis est diuina clementia super peccatoꝛes reuertentes in toto coꝛde. quam prochdoloꝛ hodie multi cõtemnunt in superbia et abusione quoꝛum manet maioꝛ

interitus. Nam Amos filios manasses vt dicit Crisosto. ibidem iniquus fuit maligna quibus patrem imitatus est et deū se posse fallere estimaret dicens. pater meus ex iuuentute multa mala fecit et in senectute penituit et ego nūc ambulabo ſm desideria cordis mei et postmodum conuertar ad dñm. Unde accelerāte diuina vindicta tm̄ duob⁹ annis regnauit ⁊ mortuus est. O iusticia inflexibilis qui cōtemnentem cōcito mulctauit. et pietas ineffabilis quā nulla peccatoruz enormitas vel multiplicitas veniā petēti inexorabilem reddidit. Si igitur peccantē compareris declinare a malo ⁊ facere bonum gratias age spiritui cooperanti ⁊ dicas. dirupisti dñe vincula mea ⁊c̄. Secundo ꝓbate si sit liberalitas ad ꝓximum. nō enī decet seruum esse tenacē vbi dominū cernit tam liberalē in sua regali solennitate ascendentis humanitatis ad cōsortiū sanctissime trinitatis. que liberalitas eliganter figurata est Hester. ij. Ubi dicitur ꝙ ꝓ cōiunctōne et nuptijs Hester. rex Assuerus fecit cōuiuium magnum principib⁹ ⁊c̄. In qua scz mirabili domo habitante colūnas argenteas et testudinē ad similitudinē celi. interlucentibus gēmis ad ornatam. vt dicit magister in historijs. bibebāt inuitati ex vasis aureis. deditq; rex requiē vniuersis ꝓuincijs a solutione scz tributi anno primo vt quidā volunt. ac dona largitus est iuxta magnificentiam principalē Rex Assuer⁹ est ip̄a trinitas. Hester christi humanitas. cōuiuium fecit angelis et sanctis per magnificum. dedit requiē tributo originalis peccati. largitus est dona iuxta magnificentiā principalē scz dona spiritussancti. Si enim vt dicit Seneca de beneficijs. Rex alexander cū daret ciuitatem integrā cuidaz pauperi dicēti nō ꝯuenire humili fortune sue respondit. Non quero quid te oporteat accipe si q̄d me deceat dare. Quāto magis regem celestem dare decuit dona quibus nihil p̄ciosius danti. nihil vtilius recipienti. Sequamur igitur hanc patris liberalitatem que p̄sertim in tribus relucere debz. Primo in cōmunicatione infelicitatis aliene per viscerosam cōpassionem siue sit infirmitatis naturalis aut infortunij casualis vel delicti criminalis nō dissimulās non despiciens nō diiudicās sed pietatis affectu cōplectens. Quis inquit apl̄us infirmatur ⁊ ego nō infirmor ⁊c̄. Secundo in cōmunicatōne facultatis ꝓprie. Nā in ecclesia primitiua amor spirit⁹ omnia fecit cōmunia ne ꝑ terrena desideria macularētur corda que spiritussanctus excitāuerat ad celestia. Unde apl̄i quia donis potioribus erant prediti nec ip̄a quedā agrorum precia contractare dignabantur sed ponebantur ad pedes eoꝝ. Sed quid mirum cū tali odore percepto dulcedine spiritus huius Zacheus publicanus euect⁹ ē gaudio spirituali pariter ⁊ affectu vt diceret. Ecce dimedium bonorum meoꝝ ⁊c̄. q̄ tā ꝯsuetudine q̄ꝫ inclinatōe naturali si dici liceat auarus erat qꝛ potissime his vicijs solēt hoīes implicari ad que naturalis ip̄a inclinatio trahit. Tercio in remissione illate iniurie quod est opus largitatis supremū Unde cōsulit dñs Luce. vj. Diligite inimicos vestros benefacite his qui oderūt vos ⁊ orate ꝓ ꝑsequentib⁹ ⁊c̄. Ubi tria ponit dilectōis insignia scz cordis oris ⁊ operis. Diligite corde. orate ore. benefacite ope. vt sitis inquit filij patris vestri qui solē suū oriri facit sup̄ malos et bonos. Tercio ꝓbate spiritus si sit charitas ad deum. Nā sola charitate recōpensari potest ꝙ omnipotens a regalibus sedibus venit vt nos beneficijs ineffabilibus in amorem reciprocum excitaret et nature similitudine mentis affectū ad dilectionem attraheret. beneficijs prestitit alliceret. penis perpessis cogeret. hec inq̄ꝫ nec penis acerbissimis recōpensari possunt sed sola charitate qua scz cūcta sunt p̄stita. dicit enī Criso. Nō est aliq̄s oīno nō pater nō mater nō amic⁹ non ali⁹ q̄ ita nos dilexit quēadmodū ip̄e qui fecit. Q⁹ si regis vel principis amorem carnis amplecteremur quam conciuis

vnius quo putas affectu recipiendus est amor creatoris et tantus amor. O deum et hominē. o dignissimū et vilissimū. que mirabili artificio vinculo colligunt amoris vt miser homuncio stercus et vermis ad diuinū cōsortium subleuet. Rogat insuper et p̄cipit ille. hic vero rennuit et dissimulat amplexnas stercora. pro auro obriso lutum vilissimū eligens. hodie vero fontem amoris spiritū sanctū emittit velut amplexū ⁊ osculum dulcissimū patris et filij transmissum a nuptijs illis regalibus nō in cōiunctione labiorum sed felici cōnexu animorum vt vel sic excitet corda torpentia. Sed vt dicit Greg⁹. si vnusq̄sq̄ requiratur an diligat deum tota fiducia et secura mente respondet diligo. Verum quidē id amore naturali quo de⁹ amatur. sicut filius mouet naturaliter ad amorem parentuz a quibus corp̄is dumtaxat partē accepit. Gerñ. in li. de diligēdo deum. Inexcusabilis est oīs infidelis si nō diligit deum ex toto corde suo et ex tota anima sua et ex tota virtute sua. clamat nempe intus ei innata ⁊ ignota rōni iusticia q̄ ex toto se illū diligere debeat cui se totum debere nō ignorat. sed experimentum ait amoris quero. Si diligis me inq̄t mandata mea serua. Nā signū dilectōis exhibitio est op̄is. Vnde dicit Jacobi. ij Abraham pater vester nōne ex op̄ib⁹ iustificatus est offerēs Isaac filium suum. Sequit. et amicus dei appellatus est. Sz anteq̄ hoc nomen sortiretur p̄bauit dñs Abraham argumēto triplici vere dilectōnis. Egredere inquit de terra tua ⁊ de cognatōne tua. Genes. xij. Qui statim surgens egressus est necdū tñ ostendebatur ei terra ad quā ingressurus erat ad possidendā. sed quaz inquit monstrauero tibi vt ostenderet obedientia abrahe exeūtis In quo fidelis inuentus adiecit domin⁹ Gen. xvij. circumcidetur ex vobis oē masculinum et circūcidetis carnē p̄pucij vestri vt sit signuz federis inter me et vos. Q.d vtiq̄ mandatū grauius erat quia penosum et p̄iculosum quod tamē nihilominus statiz adimplere curauit. Dehinc aūt adiecit tercium preceptū. Gen. xxij. Tolle inquit filium tuum vnigenitū quē diligis Isaac. vnde vide preceptū tam graue q̄ p̄mpta sequitur obedientia Nō enī recalcitrauit nō excusauit nō distulit. nec quidē diē expectauit sed eadē nocte ꝯsurgens p̄rexit tribus diebus ambulauit nec tamē animū ab obedientie rigore laxauit Tandem loco demonstrato p̄perauit cum filio q̄ ait. Pater mi. Ecce ignis ⁊ ligna vbi est victima holocausti. tandē vero cōperto q̄ ip̄e esset imolandum ait ad patrē suum s̄m Criso. Pater liga manus meas nequādo cōsurgam in impugnationez. O p̄fecta vtriusq̄ obedientie ⁊c. Tibi vero q̄d o ingrate homuncio. Si diligitis inq̄t me mandata mea seruate. seruate illa que scz sunt necessaria ad dilectionē dei ⁊ p̄ximi. nō adulterabis non occides ⁊c. Ecce q̄ ieuia sunt ne sit excusatio transgrediēti. Precipit princeps et obseruat. rogat amicus et adimpletur. rogat deus et homo negligit. p̄cipit ille ꝯtemnit iste. Probate igitur spiritus ⁊c.

Feria secunda post penthe. de quintuplici baptismo. Ser. lxxv

Iussit eos baptisariin noīe domini. Actuu. x. Sanctus Thomas sup. ij. sententiarū dis. xxxiij. questionē mouet. Vtrū in originali decentibus debeat etiam pena sensibilis vel damni tantū sicut verba Aug⁹ sonare videntur scribentis ad Petrū de fide. firmissime tene et nullatenus dubita p̄uulos qui sine sacramēto baptismatz de hoc seculo transierūt eterno supplicio punientur. Ad qd rñdet q̄ pena culpe debz esse p̄portionata. Dolor g̊ sensibilis rñdz delectatōi sensibili q̄ est ī ꝯuersione actualis peccati. ꝯcupiscētia vero habitualis q̄ est in originali delectationē nō habet ⁊ ideo. ei nō respōdet dolor sensibilis pene nā sic culpa nō fuit p̄ opatōz ei⁹ ita nec pena p̄ passionē ip̄i⁹ eē dz sed solū p̄ defectū illius ad quod natura per se insufficiens erat nisi per aliquod donum a deo sup̄additū qd donū p̄pter originale subtractū

est per quod ordinabatur ad diuinā visio
nem cuius carentia est ꝓpria et sola pena
peccati originalis post mortez. de qua tñ
carentia nullā penā sustinebunt licet se p̄
uatos sentiāt eterne vite quia ad hoc nō
erant ꝓportōnati. Sicut puer nō dolet ꝙ
nō est rex quia non habuit ad hoc aptitu
dinem. omnis enī homo vsum habēs libe
ri arbitrij ad eam cōsequendā ꝓportiona
tus est. et ideo erit eis maximus dolor si
amittunt. Sed quia pueris non debet ex
principijs naturalibus cum excedit oēm
nature facultatē nec actus ꝓprios habu
ere potuerunt quibus tantū bonū ꝯseque
rentur. Ideo nihil de eius priuatōe do
lebūt sed magis de hoc gaudebūt ꝙ imp̄
fectiōibus naturalib⁹ multū de diuina bo
nitate ꝑticipabunt ⁊ ita etiam de ip̄o gau
dere poterunt naturali cognitōne. Deus
enī eos sua bonitate ab omni pena sensibi
li p̄seruabit quia passibiles sunt ex sua cō
ditōne. electorū tamē gloriā minime ꝯse
quentur nisi baptisati fuerint. Iussit er
go eos baptisari ⁊c. Ad euidentiā thema
tis ſm Greg⁹. nazanzenū ꝙ multiplex est
baptismus. Primus est figuratiuus quo
scz moyses in transitu iordanis filios is
rael baptisauit in nube ⁊ in mari. vt tan
git Apl̄s. j. Corinth̄. x. Secundus p̄pa
ratiuus sicut baptismus Johānis qui p̄
parabat dño plebē ꝑfectam baptisando.
monēs ad penitentiā eo ꝙ appropinqua
ret introitus regni celoꝝ Et ideo tm̄ iude
os baptisauit. qꝛ ad hos tm̄ a christo fa
cta fuit ꝓmissio. mulieres tamē nō bapti
sabentur ab eo qꝛ a viris instruende erāt
nec infantes quia misteriū illud nō intelli
gebant cuius cognitio necessaria erat Et
licet scriptū est Marci. j. ꝙ p̄dicauit ba
ptismum penitētie in remissionē peccato
rum hoc tamē nō est referendū ad ei⁹ ba
ptismū sed ad penitētiā que baptismo an
nectabat̄. Tercius aūt est ꝑfectōis scz ba
ptismus christi qui baptisauit nō in aqua
tantū sz etiā in spiritu qui datur omni gē
ti omni sexui omni etati ī remissionē oīm
peccatorum. In quo baptismo tria cōsi
dero. Primū est instituentis pietas libe
ralissima. quia sanguīs sui balsamo nos
lauans. meritum passionis sue a deo ba
ptisatis infudit ꝙ nihil ab eis aliud req̄
rit nisi fidem ⁊ cōtritionem cordis ⁊ ecce
munda sunt omnia. Dicit enim Ambrosi⁹
super illud Ro. xj. sine penitētia sunt do
na et vocatio dei. ꝙ gratia dei in baptis
mo nō requirit gemitum vel planctū vel
opus aliquod nisi solum fidem et ꝯtritio
nem et omnia gratis cōdonat O verbum
pietate plenum sanguinez medicus suda
uit vt egrotum sanaret siue amaritudine
medicine siue labore penitentie. Secun
duz est facultas ꝓmptissima hāc scz medi
cinam cōsequendi. Quia super illud. iiij.
sententiarū. dis. v. romanus pontifex nō
hominem iudicat qui baptisat sed spiritū
dei q̄uis paganus sit qui baptisaret. Di
cit sanctus Thomas ꝙ ex quo baptism⁹
sacramentū est maxīe necessitatis. Ideo
que ad eius necessitatem requiruntur de
buerunt esse cōmunissima tam ex ꝑte ma
terie scz aqua q̄ ex parte ministri vt scz q̄
libz in necessitatis articulo baptisare pos
set. Et sicut aque sanctifiatio precedens
baptismum nō est de necessitate sacramē
ti sed de solennitate quā non licet preter
mitti ꝓpter ecclesie institutionem nisi in
necessitatis articulo. sic etiam ordinatio
ministri nō est de necessitate sacramenti
sed de solennitate licet peccaret qui p̄ter
imminentē necessitatē nō ordinatus ba
ptisaret q̄uis sacramentū vere cōferret.
Nemo tamē seip̄m baptisare potest. quia
vt habetur extra de baptismo. c. debitum
Quidam iudeus in articulo mortis ꝯsti
tutus cum inter iudeos tm̄ existeret in a
quā seip̄m immersit dicēs. ego baptiso me
in noīe patris et filij ⁊ spiritussancti amē
Sup quo respondet ibi Innocenti⁹ ter
cius dicēs. Cū inter baptisantē ⁊ bapti
satū dz esse discretio. sicut ex verbis dñi
colligit̄ apl̄is dicētz. baptisate oēs gētes
in noīe patris ⁊ filij et spiritussancti amē.
memoratus iudeus est denuo baptisan
dus. Et infra. q̄uis continuo decessisset

ad patriã ꝓtinus euolasset ꝓpter sacramenti fidẽ ⁊ si nõ ꝓpter fidei sacramentũ Quod dictum innocentij intelligendum est ꝓpter vim ꝓtritõnis ⁊ deuotionis ex cuius magnitudĩe hoc ꝓcedere videbat vt dicit sanctus Tho. sup. iiij. dis. v. Tercium est opatio efficacissima quia purgat ab omni culpa et pena si debite sumat aliqui impedit eius effectus Dñ sanctus Tho. sup. iiij. dis. iiij. dicit ꝙ quicũq; accedit ad baptismũ ostendit se abrenũciare veteri vite et nouã inchoare si ergo volũtas in vetustate vite remanet aliud ostẽdit exteri⁹ q̃ sit in rei veritate. Et hoc dicitur fictio ꝙ quã impeditur effectus eius ex pte recipientis. Sed o mira pietas diuina recedẽte fictõne baptism⁹ habz effectum quẽ p⁹ius habuisset remittẽs peccata baptismũ precedẽtia quo ad culpam ⁊ penã. peccata vero sequẽtia remittuntur virtute ptritõnis que fictionẽ ammouet q̃tum ad culpã sed nõ q̃tum ad penã totaliter. Et hoc ideo. qz in baptismo caracter imprimitur qui est immediata causa disponẽs ad gratiã. et ideo cũ fictio caracterẽ nõ auferat recedẽte fictõne que caracterẽ impediebat caracter qui est pñs in anima incipit habere effectũ suũ. Peccatum vero veniale qõ dicit peccatu fm quid. vt dispositio ad peccatũ mortale si est in actu vel ꝓpposito facit fictũ fm quid sicut peccatũ simpliciter scz mortale facit fictum simpliciter. Et ideo impedit officium baptismi nõ quidẽ simpliciter sz q̃tuz ad remissionẽ illius venialis ꝓpter indispositionẽ baptismũ recipiẽtis. Ex quib⁹ patet ꝙ nõ soluz ordinat cõtra culpã originale sicut circũcisio sed etiã ad destruẽdum omnẽ culpã quã inuenit ⁊ ad regenerandũ in nouã creaturaz omni vetustate destructa. vt sic fiat regeneratio in vitam spiritualẽ. Sz si causa querat de tãta baptismi efficacia. Rñdet ibi doc. s. ꝙ christus satisfecit ꝓ peccato totius humani generis etiã si essent multo plura. Et qz homo ꝓ baptismũ in morte christi baptizat⁹ ei cõmoritur et sepelitur. vt dicit Ro. vj.

Ideo baptismus q̃tum in se est totã efficaciã passionis christi influit in baptizatum et ꝓpter hoc absoluit eũ nõ solũ a culpa sed etiã a pena satisfactoria. Nam qz membrũ christi efficit. pena quã christus sustinuit in satisfactionẽ ei reputat. Hinc dicit Isa. liij. posuit in eo iniquitatẽ oĩm nostrũ. Denicq; vt dicit in decretis de cõse. dis. iiij. c. queris. Tãta est baptismi salutaris virtus in sancta ꝓpage corpis christi vt semel regeneratus per alioz voluntatem deinde nõ possit vinculo alicne iniquitatis obstringi cui nulla sua voluntate cõsentit. Preterea baptismũ precedere debet exorcismus qui si pretermissus fuerit post baptismum suppleatur vt vniformitas baptismi obseruetur. Cuius nimirum effectus est debilitatio demonis ne tantũ posset in homine sicut ante. ne scz baptismum et alia bona in ipo impediat. Nam ea que fiunt ibidem vel dicuntur aliquid efficiunt non solum in corpore sed etiaz in anima. quia in vtroq; est infectio fomitis Et etiam aliquid signant. Nam exsufflatio significat demonis expulsionem. benedictio cum impositõne manus. precludit expulsoviam ne redire possit. Salis in os missio et narium auriumq; cum spuro linicio significat remotionez impedimẽti demonis respectu fidei docende vel addiscende. Inunctio autez olei significat expeditionem anime hominis impugnaduersus diabolum. In baptismo vero potestas eius totaliter auferetur et deo penitus cosecratur homo tanq; filius hereditarius regni celestis. quod in ipso baptismo puer virtute sanguinis Jesu tantum aliorum fide cõsequitur. De tempore autem baptismi sciendum scõm Thomaz super. iiij. distinctõe. iiij. Q. puerum baptizare q̃ citius fieri potest laudabile est licet expectãda est totalis eius egressio extero nisi periculum mortis emineat tũc eniz egressa parte principali scz capite in quo magis operationes anime manifestanturvt quid ã volunt baptizari debet. secus tamen est de alijs membris quãuis

nō noceat etiaz si tunc aspergerentur ille partes aqua baptismali. qz diuina miseri cordia nō est artāda. Postea tñ ad cautelam rebaptisandus est sub hac forma. Si nō es baptisat⁹ ego baptiso te in noīe patris⁊ filij et spiritussancti amen. Baptismi igitur acceleratio ꝙsolenda est fm sanctū Tho. ꝓpter tres rōnes. Primo ꝓpter imbecillitatē nature qz de facili mori pñt infantes⁊ damnari q̄tum ad priuationē visionis diuine. ⁊ sic nos a deo sceleris argueremur si qđ absit eos a fine debito ad quē creati sunt ꝙtingeret defraudari. Secundo ꝓpter infestatōnes demonū q̄ non habent tantā potestatē in eos post baptismuz nec q̄tū ad nocumēta spiritualia nec q̄tum ad corporalia. Nā in baptismo datur eis gratia et virtutes. licet habit⁹ illi ligati sint ꝓpter puericiā sicut in dormiēte ꝓpter somnū sed recedēte puericia inclinant ad bonū operandū nisi q̄s spiritui suo resistit. vnde in baptismo caracter imprimit̄ Et caracter est signū qđ baptisatis imprimit̄ spiritualiter sicut p ferrū note pecoribus inurunt̄ Et inq̄ signū distincti nū quo q̄s ab alijs distinguit̄ ad aliqđ spirituale deputatus. Ad qđ tripliciter deputari potest. Primo q̄ in se spiritualia ꝙcipiet et ad hoc deputat̄ in baptismo ꝙ quē fit aptus ad receptionē oīm donoruz spiritualiū. Alio modo vt spiritualia ī noticiam ducat p christi manifestā ꝓfessionē ad quod q̄s deputat̄ in cōfirmatōe. vnde tpe ꝓsecutōnis eligibant̄ aliqui qui debebant in loco ꝓsecutōis ꝓmonere ad publice nomē christi ꝓfitendū alijs occulte ꝓcedentibus. vt ptz in legē da sancti sebastiani. Tercio vt etiā spiritualia credentibus tradat ad qđ deputat̄ p sacramentū ordinis. Et ideo cōfertur caracter in baptismo in cōfirmatōne⁊ ordine qui nunq̄ deleri ꝓt. et ideo nō pñt illa sacramēta iterari. In distinctōne filioz israel ab egyptijs in mari rubro figurabat̄ caracter baptismalis. In distinctōe timidoz a fortibus in bellis caracter ꝓfirmatōis In distinctōne deniq̄ leuitarū a fratrib⁹ suis caracter ordinis. Tercio quia in puericia facili⁹ homo ad aliqua inducitur⁊ firmius inheret vt dicit pb̄us in. q̄. ethicoz. Quartus baptismus est superogatiuus qui ꝓficitur in sanguine ꝙ martiriū. de quo dicit sanctus Thomas sup. iiij. dis. iiij. q̄ efficaciā habet delendi omnem maculā culpe⁊ reatum. et hoc ex imitatōne passionis christi Nam de martiribus dicit̄ Apocal. v. q̄ lauerunt stolas suas in sanguine agni. hīc etiam pueri licet vsum liberi arbitrij nondum habeant si tñ occidant̄ ꝓ christo nec dum baptisati in suo sanguine baptisant̄ et saluantur. quā tamē vim regenerandi saltim in adultis habere oportet in aque baptismo nisi articulus necessitatis nō cōtemptus. religionis sacramentū excludat Vnde et latro pendens ad dexterā Jesu ꝓ sola cōuersione voluntatis penaz suscepit deputatā sibi ꝓ martirio. et sanguine ꝓprio baptisatus plene purificari meruit vt audiret a dño. hodie mecum eris in paradiso. Dicit enim Jeronim⁹ q̄ xp̄us homicidij penā in illo latrone fecit esse martiriū. Nimirū cū habuit aliq̄d de martirio scz penam et iustam voluntatē⁊ aliq̄d defuit pertinens ad martiriū scz causa sicut in innocentibus defuit iusta volūtas sed affuit pena⁊ causa. Preterea baptismus sanguinis excedit in hoc baptismuz flaminis. quoniā in baptismo sanguinis gratia magis augetur habenti⁊ ampliozdatur nō habenti si nō affit aliquod impedimentū ac remissio peccatoz licz non sit plenioz cum vterq̄ penam omnem⁊ culpaz tollit. est tñ efficacioz⁊ fructuosior. quia secundis maculis nō inquinatur vt dicit Damascē. Vnde sanguis eoruz efficaciā sumit abluendi peccata per sanguinē Jesu cuius membra facti sunt ꝓ fidē et amorez. Hinc dicit̄ Apoc. vltō. Beati q. lauerunt stolas suas in sanguine agni vt sit pietas eoruz in ligno vite id est in christo Jesu cuius pietate reficiuntur interi⁹. et exteri⁹ hūanitate. Quinto ē flamis actualiū culpaz absterſiuus. i. pnīe q̄ spiritu perficitur cōtritōnis que licz habeat

vim suam a baptismo nō tamē oportet ꝙ subito omnez culpā et penā deleat. qꝛ ibi non est tanta cōformitas ad passionē christi sicut in baptismo sanguinis vel aque. Illa tamē penitētia que ꝑfectiōe vite assumitur sucut ingressus approbate religionis omnē culpam et penā delere creditur Sicut legitur in vitaspatrū quendam patrem vidisse eandē gratiam descendentē super eum qui habituz religionis assumit et suꝑ eū qui baptizatur. Sed vt dicit sanctus Thomas suꝑ. iiij. dis. iiij. hoc nō est. quia talis a sanctificatōe absoluat̄ sed qꝛ eo ipso ꝙ suā voluntatē in seruitutē ꝓpter deum redegit plenarie. iam ꝑ oī peccato satisfecit quā cariorē habet oībus rebus mundi. de quibus tm̄ dare quis posset ꝙ elemosinis omnia peccata redimeret. hoc tn̄ sane intelligendū est de actuali ꝓfessione in qua se deo totum in ꝑpetuum obligat. Et istud dominus innuere videt̄ explanans octo beatitudines. in quibus prime tm̄ et vltime beatitudine celoꝝ regnū repromisit verbo d̄ ꝑsenti scz spiritu pauperibus et ꝑsecutionem patientibus. velut ostendens horū ꝯscientias dumtaxat iaz actu ab omni storia depuratas. illo regno dignas esse. solo medio mortis illud ꝓtelante. Nimirum cū dicit Lyra suꝑ illud. sedebitis in regeneratōne. ꝙ paupertas spiritꝰ assumpta volūtarie ad christū liberius imitandū est virtus excellens et perfecta sine q̄ nullꝰ ad ꝑfectionē ꝑuenire ꝑt. Perfecta nanqꝫ charitas nihil sustinet in corde perfecte amantis preter amorem amati. qd̄ nobis cōcedat ꝛc̄.

Feria tercia penthecostes de. vij donis sancti spiritꝰ. Ser. lxxvi.

Imponebāt manus super illos ꝛ accipiebant spirituz sanctum. Actuū. viij. Merito dicit Jacobus in canonica sua. Omne datū optimū et omne donū ꝑfectū. descendens desursuz a patre luminū. Nā in his verbis oñdit patrē eternū esse. fontanā ꝛ ꝑfectā emanatōnē diuinarū ꝑsonarū ī habitudīe ad creaturas q̄bus cōmunicauit datū optimū in donatiōe filij qui bene dicitur. omne datū. qꝛ cū ipo ꝑiter oīa bona venerūt. et oē donū ꝑfectuz nobis dedit in missiōe spūssancti scz in quo oīa dona ꝑfecta largiunt̄ vt sic ꝑ verbi incarnati ꝛ dati illuminatiōz et spiritussancti spirati et donati inflammationē reducamur ad illuminosi ꝛ amorosi patris cognitōez et feruidā dilectionē ex quibus ad eius ꝑfectam ꝑtingamus vnionē. Nā christus in carne veniēs viā monstrauit ꝛ nos reduxit ad cognitionē veritatis. sed spiritꝰ sanctus nos ad sequelā inflammauit. Et ideo christus ait discipulis suis Jo. xvj. Expedit vobis vt ego vadā. nisi enī ego abiero paclitus nō veniet. Nimirū quia sine spiritu inflammante ꝛ ad viā veritatis impellēte in sola agnitōe veritatis nō erat salus apl̄is. Hic ergo spūs impellēs et inflammans septiformis in donis suis ostēdit̄ Isa. xj. vbi de christo scriptū est. requiescet suꝑ eū spūs dñi spiritus intellectus ꝛ sapiētie. spiritus cōsilij ꝛ fortitudinis. spūs sciētie ꝛ pietatis. et replebit eū spiritus timoris dñi. Cuius argumentum visibile patuit in baptizato dño Unde dicit glosa suꝑ illum locū ꝙ in euangelio nam areoꝝ hebraice scripto sic habet̄. factum est cū descendisset dñs de aqua descendit fons omnis spiritus ꝛ req̄euit suꝑ eum et dixit ei. Expectabā te fili in omnibus ꝓphetis vt venires vt requiescerem in te. Tu enī requies mea tu es filius meꝰ primogenitus qui regnas ineternum. Licet autem Isaias hec dona per ordinem enarrans inceperit a summo descendendo vsqꝫ ad vltimum. nos tamē qui de terra ad celestia tendimus eosdem gradꝰ ascendendo numeramus. Primo ponēdo timorē domini quasi fundamentū qd̄daz oīm donorū ꝑ que paulatim quasi gradatim ascendit̄ ad cōtemplationē sapientialem celestiū delitiarū que est cōsumatio ꝛ ꝑfectio oīm donorum. Hinc dicit ꝑs. Initiū sapīe timor dñi. et hoc q̄tū ad effectꝰ quos ipsa sapientia incipit operari sicut initiū artis edificatorie est fundamentuz

vbi prius edificator insistit opi. Que do
na per manus apostolorum dominus larga
manu cōtulit fidelibus vt innuunt verba
ꝓposita. Imponebant manus sup illos.
Sicut dicit doctor sanctus scda scde. q.
xix. Dona spiritussancti sunt quedā habi
tuales pfectiones potentiarum anime q̄
bus reddunt̄ bñ mobiles a spiritu sancto
Ad quod primo requiritur ꝙ bene mobi
le sit mouenti subiectum nō repugnās qr
ex repugnantia mobilis ad mouens impe
ditur motus quā repugnantiam in nobis
remouet timor initialis licet minus perfe
cte donec accedat timor filialis per quez
ip̄m deum veneremur ⁊ nō refugimus nos
ip̄i subijcere. Cuius timoris signū est vere
cundia et cōtritio peccatorum. Sic filijs isra
el peccantibus cum amaritudine cordis ⁊
verecundia orauit Esdras dicens ca. ix.
Domine deus meus cōfundor ⁊ erubesco
leuare faciem meam ad te. quoniā iniqui
tates nostre multiplicate sunt sup caput
nostrum et creuerunt vsq; ad celum. Est
ergo primꝰ gradus ascensus timoris amo
rosi in omnibus agibilibus cōtinuatio. q̄
sub esse imperfecto dicitur timor initialis
quia per illum se homo se cohibet a pecca
to principaliter ꝓpter deum. secundario
vero ꝓpter penam eternam. De quo dicit
Bern̄. In veritate didici nil eque efficax
esse ad gratiam ꝓmerendā retinendam ⁊
recuperandam quam si omni tempore co
ram deo inueniaris non altum sapere sed
deum timere. Sub esse vero perfecto dici
tur timor filialis. quia ab eo deus colitur
vt pater. per quē omnino se subijcit spiri
tui. et in nullo repugnat ꝓut possibile est
in via nō timens penaz sed diuinam offen
sam aut separationez aut familiaritatis
eius elongationem. Nam seruilitate re
mota mouetur dumtaxat amore iusticie
ad bene agendum. Secundus autem gra
dus est pietatis viscerose ad deum. et ad
ꝓximum sancta liquefactio. De quo dicit
Anselmus libro de similitudinibus. Huic
dono timoris spiritussanctus sup impo
nit pietatem cum menti sic timēti suijp̄iꝰ
aspirat cōpassionem pieq; recolere facit

q̄ misera erit si a deo separata fuerit ⁊ in in
ferno cum diabolo torta. Ex qua inspira
tione mens illuminata omnes opatōnes
pio desiderio in fontem pietatis extendit
et omnem impietatē excludit. Cuius exer
cicium cōsistit in actu triplici. Primo in
reuerētia diuine veneratōis. sicut de Jo
sia dicit̄ Eccle. xlix. In diebus peccatorum
corroborauit pietatem id est cultum diui
num qui ante christum nō vigebat nisi in
israel. Augꝰ de ciuitate dei. Pietas pro
prie dei cultus dicitur qui dicit̄ latrie cul
tus ꝙ hic cultus debetur soli deo tāq̄ ex
cellentiori et pfectiori. Secundo in custo
dia sanctitatis intrinsice quia homo non
potest pie affici nisi amet sanctitatē. De
quo affectu dicit Bern̄. sup illo Exerce te
ad pietatez. Pietas hec est iugis dei me
moria. cōtinua intentionis actio ad intel
ligentiam eius ⁊ in defessa in amore eius
affectio vt nulla vnq̄ seruū dei non dicā
dies sz hora nisi vel in exercitij labore vel
pficiendi studio vel in experientie dulce
dine et fruendi gaudia ꝑtranseat. Tercio
deniq; in affluentia miseratōnis fraterne
Sicut fecit Noe ꝓpter pietatem affluen
tem centum annis fabricans archam. Et
abraham ꝓpter pietatem ꝓ pessimis ex
orans et extorquēs a deo ꝙ si fuissent de
cem viri reperti iusti nō perirent ceteri ꝓ
pter eos. Ac moyses ꝓ populo ꝯtēpto dei
et serui deprecans et dicens. aut dimitte
eis hanc noxam aut dele me de libro vite
Et samuel dominum orans ꝓ populo qui
reprobauit eum cum filijs suis ne regerēt
israel sed cōstituit sibi regem. Sic dauid
pepercit saul in summo piculo qr christus
domini cum nec cōtra deum nec cōtra le
gem fuisset si eum occidisset. De quo pie
tatis actu dicit Bern̄. in epl̄a quadam.
O pietas clementissima que non desinit
sua largiri nō solum his vbi nullum meri
tum inuenit sed etiam vbi totum videtur
esse cōtrarium. Tercius gradus est scien
tie cunctorum beneficiorum dei gratiosa p̄
cogitatio. De quo dicit Ans. vbi supra.
Q. spiritussanctus donum sciētie sup im
ponit pietati cum mens sic timet sibi et

cōpatitur quomodo valeat saluari scrute
tur. eiq; spiritussanctus huius rei cogni-
tionem largitur. Nam donum scientie est
habitus infusus quo habetur iudiciū cer
tum circa credēda et agenda ita ꝙ in nul
lo deuiat a rectitudine iusticie. Et hec est
scientia sanctoꝝ. De qua dicit Sapīe. iiij
Iustū deduxit dn̄s per vias rectas. Se-
quitur. et dedit illi scientiā sanctoꝝ. Que
scientia precipue depēdet a noticia sacre
scripture vbi tot anime delicias inuenim⁹
quot ad ꝓfectum nostrum intelligētie di-
uersitates accepim⁹ Sz sicut dicit Bern̄.
sup̄ Cātica sermone. xxvj. Sunt qui scire
volunt eo fine tm̄ vt sciant ⁊ turpis curio
sitas est. Et sunt qui scire volunt vt scian
tur ip̄i et turpis vanitas est qui profecto
nō euadent subsannantem satiricū ei qui
hmōi est decantantē. Scire tuuz nihil est
vbi te scire hoc sciat alter. Et sunt q̄ scire
volunt vt scientiam vendāt. verbi causa
ꝓ pecunia ꝓ honoribus ⁊c̄. et turpis que
stus est. Sed sunt qui scire volunt vt edi-
ficentur ⁊ prudentia est. horū omniū soli
duo vltimi nō inuenimur in abusione sciē
tie reliqui omnes audiant. Scienti bonū
et nō facienti peccatū est illi. hec ille. De-
niq; scd̄m Tho. scd̄a scd̄e. q. ix. Ad sciētiā
ꝓut est donum ꝓprie pertinet rectū iudici
um creaturarū. Naz creature sunt ex q̄b⁹
homo occasionaliter a deo auertitur. vt
dicitur Sapīe. xiiij. Creature facte sūt in
odium scz q̄ꝫtum ad ydola fabricata et in
temptationē anime hoīm scz q̄ꝫtuz ad pec
cata carnis et in muscipulā pedibus insi-
pientium q̄ꝫtum ad auariciam. Quartus
gradus est fortis oīm bonarū operationū
executio. De quo dono fortitudinis dicit
Ans̄. ꝙ spiritus sanctus donum fortitu-
dinis sup̄imponit dono scientie. Cui⁹ rō
est. quia dum mens pauida et timens est.
sibiq; dono pietatis cōpatiens et q̄d age
re debeat scientie dono ꝯgnoscens. opor
tet ꝙ donū fortitudinis sit fortis ad ope
randum que didicit ⁊ quibus se saluari cō
fidit. Nam vt dicit Hugo. perfectum nō
facit cognitio veritatis in mente nisi sub
sequatur habitus virtutis in operatōne.

Ad quod donum ꝑcipiendum quis ꝑ tria
disponit̄ Primo ꝑ scutū fidei quo minuū
tur omnes bellatores christi. Ad Hebre.
ix. Sancti per fidem vicerūt regna opati
sunt iusticiam adepti sunt repromissiones
cōualuerūt de infirmitate fortes facti sūt
in bello. Nimirum cum fides ostendit ob-
iectū ꝓ quo militant. ij. Paral̄. xvj. Ocu
li domini cōtemplantur vniuersam terrā
et prebent fortitudinem his qui perfecte
credunt in illum. Secundo ꝑ solatiū spei.
Isa. xl. Qui sperāt in dn̄o mutabūt for-
titudinē. assument pennas vt aquile cur-
rent ⁊ nō laborabunt ambulabūt et non
deficient. Tercio ꝑ intextinguibile chari
tatis incendiū Dicit enī Aug⁹. ꝙ fortitu
do est amor qz fortis est vt mors dilectō.
omnia ꝓpter deum facile ꝑferēs cū Apl̄o
dicente. Quis nos separabit a charitate
⁊c̄. Et hoc donum fidelibus dat̄ ad tria.
scz ad ꝑficienduz operatōnes viriles qui-
bus vicia decertet. et ornamenta virtutū
cōseruet. ad fortiter pugnandū cōtra ae-
reas potestates. et ad tollerandas mun-
danas tribulatōnes et hoc ꝑ veraz pati-
entiam. De qua dicit Cassiodor⁹ sup̄ p̄s.
Patiētia vincit aduersa nō colluctando
sed sufferēdo nō murmurādo sed gratias
agēdo. Ip̄a est que feces totius volupta
tis absterget. Ip̄a est que limpidas ani-
mas deo reddit. Sextus gradus est ꝯsul-
ta a deo omnium elegendoꝝ ⁊ tuta electō
et vocatur cōsilium quo erudimur ad di-
scernendum recte ad dictamen rationis
quicq̄d vtile decens et licitum quo suble-
uemur ad eligendum qd̄ licet decet et ex-
pedit ad anime salutem quo deniq; expe-
dimur ad ꝓsequendum illud ad operatio
nem virtuosam. vnde donum hoc ei datur
etiā ad alijs cōsulendū Quia dic̄ Ans̄. li.
de sil̄itudīb⁹. Q⁹ donū fortitudīs spirit⁹
sanctus donum cosilij sup̄edificat. qz cum
mens iam fortis est ad operandū que pie
timendo scit esse facienda suo experimen
to distant ex spiritu sancto quid de his oī
bus cōsulere debeat. Deniq; sicut donuz
sciētie est bene iudicare s̄m regulas legis
eterne nobis scriptas. sic donum consilij

124

est scom regulas legis eterne bene inuenire que ardua sunt per nos agenda aut fugienda quorum nō est determinata regula pscripta. qz nō vniformiter semp fieda sunt vel cauenda. Nec mirum si miser homuncio cōsilium requirat diuinū p aīa saluanda. p qua creanda diuina sapīa cōsilium celebrasse videt dicens. Faciamus hominem ad imaginē nr̄ē. Sextus gradus est intellectus id est oīm veritatū necessariarum limpida cōtemplatio. De quo dicit Aug⁹. Post quintū gradū scz cōsilij p qđ anima leuat ab appetitu sordiū inferiorum ascendit ad sextū gradum scz donū intellectus vbi iam ipm oculū purgat. Nimirū quia sicut quīq; pcedentia dona pertinēt ad vitam actiuā sic duo sequētia ptinent ad vitam ptemplatiuā. Vnde post donū cōsilij spiritussanctus accendit mentē ad intelligendum cur hec et illa fieri debeāt et vltimo q a solo deo remunerationem querat istorū Cum enī sit ordinat⁹ ad beatitudinē sicut ad finē supnaturalē. Ido oportet ponere lumen aliquod vt est habitus supnaturalis principior supnaturalium que sunt articuli fidei et cōsequenti quarundā operationū que ordinantur ad fidem p dilectionē operantē. quod scz supnaturale lumen intellectui nostro superadditur dicit donū intellectus. et notat quandā excellentiā cognitōis penetrans vsq; ad intimas rerū intelligendarum essentias r veritatis q nō fit ita cōplete ex virtute naturalis intellect⁹ Primo tñ facit nos ad interiora nostra ingredi. qz menti inspirat vt primo seipam cognoscere discat et in hoc diligenter se exerceat donec se vere videre quid sit incipiat. Septimus gradus est sapiētialis celestiū delitiarū pregustatio quod est summum bonum. Quia vt dicit Aug⁹. hac sapientia habita pacatus animus trāquill⁹ q; pfruitur r delectatur in deo. De qua dicit etiā Aug⁹. Spiritussanctus menti inspirat ad postremū sapientiaz quā alijs supaccumulat vt qđ recte intelligit in dono intellectus. sit sibi sapidum atq; dulcissimum in dono sapiētie soloq; rectitudinis amore sequat quod intelligitesse sequendum Et in isto donor edificio spiritussanctus residet totāq; familiā interiorīs id ē omnes anime sensus regit. et ad suū obsequium disponit siue ascendēdo ad deum siue descendēdo ad pximū. Est igitur duplex sapiētia. Prima est increata. de qua dicit Aug⁹. Sapiētia increata que est dei filius. nō cessat occulta dei inspiratione r revelatōne ad intellectualē creaturam se transferre vt ad se cōuertat et hec largissima omniū donor datrix est. Secunda est creata et est duplex. quedā per studiū humanū est acquisita et est virtus intellectualis que aliqualiter dici pt sapientia cū in ea quidā sapor inueniat. habet enīz pria mirabiles delectatōes. vt dicit. iiij. ethicor. licet sapor iste nō sit oleo gratie conditus. Sed alia est sapiētia que de sursuz est quia a patre luminū est creata r est donum sancti spiritus. qz est veri splendoris et boni saporis cuius splendor dirigit intellectum ad veri cognitionē et sapor erigit affectum ad boni saporosam dilectionem obiectuz. ergo doni sapiētie deus est put est excitatiuū volūtatis ad saporosaz dilectionē. Actus vero sapiētie est ptemplari deum: nō quocūq; mō sed ex dilectōne cum quadā experimētali suauitate in affectu. Quod nobis expuri pcedat.

Feria. iiij. penthe. de tractu patris r filij r ipī sancti Ser. lxxvij

Nemo potest venire ad me nisi pater qui misit me traxerit illū. Johis. vj. Dicit Lyra sup hunc locuz q nihil ascendere pt ad id quod est supra naturā nisi p aliud trahat sicut lapis nō potest sursum ascēdere nisi p motuz alterius sic anima que grauatur a corpore sursum agere nō pōt nisi a summo motore per quandā violentiā supnaturalē. qz motu naturali ex cōditōne nature corrupte descendimus potius ad inferos. Quia sm Aplm oēs nascimur filij ire. Et ideo vt dicit Genes. viij. Sensus et cogitatio humani cordis in malū pna sunt ab adolescētia sua. hinc ē q natural

voluntas hominis impotens inuenit̃ ad
subleuandum affectũ humanuz in diuina
nisi supiore motore fuerit adiuta. vnde su
per illud ad Ro. vij. Nõ quod volo bonũ
hoc ago sed qd̃ odi malum hoc facio. Di-
cit glosa q̃ triplex est velle scz nature gra
tie et vicij. Velle nature ꝑ se impotẽs est
nec palmã meretur sed vincitur ⁊ trahit̃
a velle vicij nisi velle gratie subueniat qd̃
velle vicij fugat ⁊ velle nature liberat. Et
ideo subdit Apl's. Si autẽ quod nolo il-
lud facio scz dimittere bonũ et facere ma
lum iam nõ ego operor id scz malũ sed qd̃
habitat in me peccatũ id est fomes pecca
ti vel naturalis cõcupiscentia nec quis cũ
immunis erat a crimine. Naz quia ꝑ ascẽ
sum peccato se mancipauit iure dominat̃
illius. Adiutorẽ igitur querere necessariũ
est ⁊ illum vtiq̃ qui dicit. sine me nihil po
testis facere. sed ne causeris tu tm̃ adhi-
be fidem. dirige voluntatem et iuuabit te
Testetur hoc minus credulus qui christo
filium lunaticuz obtulit et sanatũ recepit
Math. xvij. et melius Marci. ix. Dñe in
quit miserere filio meo quia lunaticus est
et male patitur. nam spiritus immundus
illum apprehendẽs sepius elidit ⁊ dissipat
eum et frequenter eum et in aquam et in
ignem misit vt perderet eum. Et domin⁹
q̃to tpe hoc ei accidit. Cui ille ab infan-
tia. Sed si quid potes adiuua nos. miser
tus nostri. Jesus autem ait illi. Si potes
credere oĩa possibilia sunt credenti. Cre-
do domine. adiuua incredulitatẽ meam ⁊
sanatus est puer ꝓpter fidem patris et in
stans desiderium. vt sciat homo quia qui
fecit nos sine nobis. nõ iustificat nos si-
ne nobis. Nemo igit̃ potest venire ad me
A ⁊c̃. Tractus iste dici p̃t violentus volun-
tarius et mixtus. Violentus quidẽ in ag
gressu. mixtus in ꝓgressu. voluntarius in
excessu. Primus est timoris. secund⁹ desi
derij. tercius amoris. Vnde Canticoꝝ. j.
Trahe me post te curremus in odore vn-
gentorum tuorum. Primo mõ trahit pa-
ter sua potẽtia. secundo mõ trahit filius
sua sapientia. tercio mõ spiritussanct⁹ sua
bonitate. Nam in verbis ꝓpositis osten-
dit sponsa desiderij sui immensitatẽ et se-
quẽdi difficultatẽ. quia corpus quod cor
rumpitur aggrauat animã. vt dicit̃ Sap̃.
ix. Trahit ergo primo pater ꝑ suam potẽ
tiaz funiculo triplici. Primo fidelitate ꝓ
missionis ad credendum vt verificaret il-
lud p̃s. Et que ꝓcedunt de labijs meis nõ
faciam irrita. misit nãq̃ ꝓmissum filiũ in
saluationẽ vt miser homuncio fiduciali-
ter expectaret omnẽ ꝓmissionem. qui enĩ
filio suo nõ pepercit sed ꝓ nobis omnibus
tradidit illum quõ nõ omnia nobis dona
uit cuz illo. Secũdo trahit seriositate cor
rectõnis ad precauendũ. pater enim vsq̃
ad aduentum filij mundum sua potentia
gubernans in lege vetere ingemit dicẽs.
Ego dominus ego dñs vt sic adhuc car-
nalibus timorẽ incuteret ⁊ ad subiectõez
ꝓuocaret. hinc etiam legẽ suaz diuulgare
deliberans. Exo. xix. Descẽdit sup̃ mon-
tem synai indigne. ceperũtq̃ audiri toni-
trua. micare fulgura. eratq̃ mons omnis
terribilis. Ascendit enim fumus de mon-
te quasi de fornace totusq̃ mons contre-
muit dño legẽ suã voce terribili ꝓmulgã-
te timuit populus valde stans ꝓcul et di-
cens ad moysen. loquere tu nobis ⁊ audie
mus. nõ loquat̃ nobis dñs ne forte moria
mur. Quib⁹ moyses. nolite timere vt enĩ
ꝓbaret vos. venit deus et ut terror illius
esset in vobis ⁊ non peccaretis. Vñ post
legis dationem p̃uaricatores sedula cor-
rectõne puniuit vt alios cautos redderet
Felix enĩ quẽ sciunt aliena ꝑicula cautum.
Tercio trahit seueritate damnatõnis ad
horrescendum. vnde in argumentũ huius
seueritatis iubẽte dño Dathan ⁊ abyron
cum suis aperta terra horribili ꝓdigio vi
uos inferus corpore ꝑiter ⁊ aĩa degluti-
uit. Quis ergo te nõ timebit o rex gentiũ
quis nõ mouebit̃ ad humiliandũ se sub po
tenti manu tua. Sed quo fugiet peccator
indignatiõez tuã vt effugiat. Quo inquit
ibo a spiritu tuo et quo a facie tua fugiam
Si ascendero in celũ tu illic es ⁊c̃ vsq̃ ibi
Cõfitebor tibi qz terribiliter ⁊c̃. Vis er
go scire fugã ⁊ effugias. fuge a iudice iusto
ad misericordem patrez. ab iniusticia ad

125

penitentiã a tenebris ad lucem. vt filium lucis pater lucis excipiat. Hec igit̃ attractio quoddãmõ violẽta necessario precedit. quia primo mens ad sequendũ est involũtaria. tũ ꝓpter ꝯtrariã cõsuetudinẽ Berñ. Quã pauci dñe post te ire volunt. cum tñ oẽs ad te ꝑuenire velint. scientes quia delectatõnes in dextera tua vsq; in finem. et ꝓpterea omnes te volũt frui sz nõ te imitari. cõregnare cupiũt sed nõ cõpati. Sic Balaam ꝓpheta diaboli. mori morte iustoꝝ optabat quos in vita sequi nolebat. tũ etiã ꝓpter onus peccatoꝝ quo scz ad sequendũ efficimur inepti. Vñ dicit p̃s. Sicut onus graue grauate sunt super me. Graue nimirũ est penitentibus licet leue videatur in malicia ꝑseuerantib⁹

G Cuius rõ ꝑ similitudinẽ assignari p̃t. naz lapis in aqua leuior apparet q̃ ĩ aere. quẽ enĩ solus in aqua leuarẽ in terra positus vix me altero portarẽ. Cuius causam ponit ph̃us dicẽs. ꝙ q̃to mediũ ꝑ q̃d fertur res aliqua magis differt ab ea re que ferẽ tanto grauior apparet sicut etiaz liquide ptz in naui trãseunte ꝑ aquã dulcem ⁊ salsam. Nam in aqua dulci magis se ꝓfundabit sicut ouũ in aqua dulci descendens in salsa summũ petit. Similiter in fluxu seculi quod est mare magnũ ⁊ amaritudĩe plenum carnalitate ponderosum nõ sentitur veraciter onus peccati sicut in abstractõne vite vel religione vbi est aer purus serenitate cõscientie. Tũc deniq; ꝓpter retrahentiũ multitudinẽ. plures enĩ retrahunt a deo ꝑ verba ꝑ mala exempla. quia stultorũ infinitus est numerus et lata est via que ducit ad ꝑditionẽ. retrahit enim caro ꝑ accidiã et voluptatẽ. mundus per cupiditatẽ ⁊ vanitatẽ. diabolus ꝑ superbiam et maliciã. Quod sentiẽs dauid inquit. Cõfige timore tuo carnes meas.

Secundo trahit filius meus ꝑ suã sapientiam funiculo triplici qui dicit̃ tract⁹ mixtus scz aliq̃d habens timoris et aliq̃d amoris. et p̃t dici tractus desiderij qui tendit affectũ ad retributionẽ premij. Et sic ſm Greg⁹. cogitatio p̃mij minuit vim flagelli. Primo igit̃ trahit fili⁹ singularitate redemptionis. qui tractus licet in themate ꝓposito patri ascribitur q̃ filiũ suuz mittens mundo manifestauit paterna voce dicẽs. Hic est filius meus dilectus in q̃ mihi cõplacui ip̃m audite. Nam illa reuelatio ſm Aug⁹ est ip̃a attractio que facta narratur ad christũ eidẽ magis asscribit̃. nemo inq̃t venit ad me nisi pater ⁊c̃. vbi dicit Aug⁹. Quare dicere voluit quẽ traxerit pater Si trahendi sumus ab illo trahimur cui quedam dicit que diligit. trahe me post te. hec licet patris sit trahere familiarius tñ petit trahi a filio tanq̃ a spõso suo. Sed quid intelligi voluit aduertamus. traxit pater ad filiũ eos qui ꝓpterea credũt in filiũ. qꝛ cogitãt eũ patrẽ habere deũ quẽ cernebãt tanta pietate ⁊ mansuetudine cõuersantem tãta solicitudine et charitate salutẽ operantẽ. potissimũ in sua passione vt infensata signis euidentibus ad passionẽ mouerent̃. O quẽ nõ traherent tãta charitatis indicia. merito ergo dicebat. Cum exaltatus fuero omnia traham ad meip̃m. Omnia inq̃ id est totum hoĩem ad redemptionẽ recõciliatõz glorificationẽ et ꝑ ꝯsequens ad amorem.

Secundo trahit p̃ claritate instructõnis ad cognoscendũ. Instructi nanq; sumus per christuz ad ambulandũ in semitis mãdatorum dei quo iam sapiat ꝑfecto virtutum et alliciat. Est enĩ quedam voluptas cordis cui dulcis est panis ille doctrine celestis. Porro si poete dicere licuit. Trahit sua quẽq; voluptas. sic ramũ viridem ostendis oui et trahis illam. puero nuces ostendunt̃ et trahit̃. et quo currit trahit̃. amando trahitur cordis vinculo trahit̃. Si igit̃ hec que inter delitias voluptatesq; terrenas reuelant̃ amãtib⁹ trahũt. quõ nõ potius trahit christus reuelatus a patre? Quid enĩ fortius anima desiderat q̃ veritatẽ? quo desiderio fauces auidas habere debet vt manducet et bibat sapientiam iusticiã veritatẽ eternitatẽ ⁊ quod totum christus est. An vero sensus corporis voluptates suas habẽt et anima a suis voluptatibus deseritur. Da animã amantẽ desiderantẽ feruentẽ fonti eterne patrie

suspirantem et scit' que dico. Sic deniq; Petrus tractus est ſm Aug⁹. in Omel'. Cum dicebat ad eum christus nunquid ⁊ vos vultis abire? Responditq; dñe quo ibim⁹ verba vite eterne habes. Ecce quō tractus erat dulcedīe melliflua verba ei⁹

Tercio trahit exemplaritate cōuersatōnis dicens. Exemplū dedi vobis vt et vos ita faciatis ne scz pudeat vel pigeat hominem vilē sequi deū suū. Nam exempla plus mouent q̄ verba. hec igitur filij tractio nō est violēte necessitatis nec est inuiti sed voluntatis et desiderij. Si eniz in his in quibus nō est vera dilectio trahitur homo amore et desiderio. q̄to magis vehementi dilectōne quis trahit cui pater reuelat vnigenitū ꝓ nobis incarnatum et imolatū qui est vita et beatitudo nostra? Tercio trahit spiritussanctus per suā bonitatē funiculo triplici. Primo datione venie ad sperandū. Spiritus enim sanct⁹ postulat ꝓ nobis gemitibus inenarribilib⁹ donec veniā impetrauerit vt plenam fiduciam spei fidelibus ingerat. Secūdo trahit exhibitionē gratie ad ꝓficiēdum. deus enim infinita sua bonitate ꝓmptior inuenitur ad tribuendū augmentuz gratie quā nos ad recipiendū. Semꝑ enī stat ad ostium ⁊ pulsat. allicit affectuz vt gratiam cōferat. vbi tñ vasa vacua nō fuerint oleum necesse nō est. Tercio trahit retributōne glorie ad ꝑseueranduz. quia solus qui ꝑseuerauerit vsq; in finē hic saluus erit. Hoc aūt funiculo triplici corda quedam diuini amoris cōficit q̄ scz amor sancto spiritui appropriat. Nā ſm Dionisium. vij. ca. angelice ierarchie. Omnis amor habet virtutez vnitiuā q̄to magis amor spiritualis qui fortius trahit amantem vt vniatur amato. Cum igitur vnio tractū amantis ad amatū suppōit. hincē ꝙ spiritussanctus qui dicit amor patris et filij trahit hominē ad deum vel christū per impressionē gratie spiritualis. que est diuina sapiētia vel interior illuminatio. Ecōtra vero trahit deum vel christuz ad hominem vt sui participio homo ꝓfectu virtutum perficiatur. et presertim trahit christū ad hominē vt sibi incorporet per ꝓuisionem vitalis alimonie que est ipa eukaristia per cuius sumptiōz homo recipe meretur augmentū virtutū et ꝑcipue charitatis. Ex his patet ꝙ principiū tractus huius est amor increatus qui est deus trinus et vnus. Nam deus pater amore mouetur vt trahat affectu amoris. Nimirū ꝓpter nimiam charitatē qua dilexit nos cōuiuificauit nos christo. Christus enim ad quē fit tractus missus fuit et mitti voluit ex amore. Ipa deniq; vnio cum christo ꝓpter quā fit tractio nō fit nisi per aliquem affectum amori. Primo appropriatum qui est spiritussanctus. hinc sequitur ꝙ tractus iste est a calido qui non trahit nisi corda prius inflammata. Sicut enim sol vaporem per calorē euaporatū sursuz trahit qui tamē de se grauis est. sic deus trinitas ꝑ impressionē spiritualis caloris corda de se grauia trahit ad christum. ac ꝑ hoc ad seipm est tractus tota specie. Sicut enim magnes a tota specie ferrum attrahit nisi prepediat aliquo ꝯtrario. Impeditur aūt ab adamante qui nunq̄ incalescit. Nam adamas iuxta ferrū positus a magnete nō patitur illd attrahi sed ferrum a magnete per quandā violentiā retrahit. Sic amor diuin⁹ omne cor ad ipm trahit nisi fuerit impeditus affectu carnalis amoris et mundani. qui ipm cor retrahit vi quadam ⁊ frigidum reddit. Quod a nobis auertat Jesus christus tractor dulcis Amen.

Sermo. lxxviij. de summa trinitate et eius operatione sz̄m appropriationē personarū.

Ex ipso ⁊ per ipsuz et in ipo sunt omnia. Ro. xj. in fine. Cum presens solennitas in cōsummatōne diuinorum operum in carne mortali humano generi exhibitoruz quasi felix clausula et recollectio beneficiorū eius instituta dinoscitur. merito viscerosis affectib⁹. Hec eadē recolligēs hūana

126

fragilitas in gratiarũ ꝓfluet actionẽ pa-
riter et amorẽ. Ad quod nos ꝓuocat bea
tus Bern̄. in sermone quodã dicẽs. Eya
cogitemus super nos et in nos opera tri-
nitatis ab initio mũdi vsq; in finem. et vi
deam⁹ q̃ sollicita fuerit illa maiestas cui
amministratio pariter ⁊ gubernatio secu-
lorum incumbit ne nos ꝑderet ineternuz
sed nõ potest capere scd̃m Bern̄. ignitum
eloquium frigidum pectus. Quõ enĩ gre-
ce loquentem intelliget qui grecum nõ no
uit vel latine. loquentẽ qui latinus nõ est
Sic lingua amoris ei qui nõ amat barba
rus erit. Videamus enim in naturalibus
ꝙ cum agẽs aliquod influit in aliqua sub
iecta diuersa. diuersitas effectuũ non solũ
ꝓuenit ex agentis influentia sed ex dispo-
sitõne diuersa subiectoꝝ recipientiũ. Si-
cut sol influens in inferiora alia exsiccat.
alia liquefacit. alia indurat. alia corrum-
pit. alia fructuosa reddit. Similiter in ar
tificialibus. pictor licet artificiosus req̃-
rit subiectum dispositum in quo cõuenien
ter colores recipi possunt et ꝓtrahi debi-
ta liniamẽta. Et ideo dicit phs. ij. de ani
ma ꝙ actus actiuoꝝ sunt in patiente pre-
disposito. dans intelligere per hoc ꝙ in re
ceptõne alicuius forme vel actus nõ suffi
cit passum quodcunq; indifferẽs sed req̃-
ritur passum dispositum illi forme. Sic in
spirituali doctrina nõ soluz cor inflamma
tum respirans verba diuini amoris in ꝑ-
dicante sed etiam in audientibus cordiũ
abilitas exigitur. De mihi cui primũ ab-
esse doleo. de secundo vero non immerito
timeo. Si tamen vt dicit Seneca libro de
moribus. Equus nobilis vmbra virge re
gitur. ignauus vero nec calcaribus cõci-
tari potest. multo magis animus hominis
gratiosi et ingenie nobilitatis licet eue-
ctus vicijs per abrupta gradit̃. ammoni-
tione tamẽ celestium ad emendã allicie t̃.
Quod merito presumens de singulis ver
ba predicta ꝓposui. Ex ipso et ꝑ ip̃m ⁊c̃.
Quod exponens Lyra dicit. Ex ip̃o q̃tũ
ad potentiam ꝓductiuã que patri appro-
priatur. et ꝑ ip̃m q̃tum ad sapientiam ex
emplarẽ que filio appropriatur. Et in ip̃o

sicut in fine vt cõseruante per bonitatem
que spiritui sancto appropriatur. sunt oĩa
Ergo ip̃i honor ⁊ gloria vox laudis ⁊ gra
tiaruz actio. Tres igitur personas in vni
tate substantie mater ecclesia cõfitet̃ ad-
orat reueret̃ et laudat dicens. Benedica
mus patrem et filium ⁊c̃. Quã vtiq; trini
tatez fides attingere potest. nõ intellect⁹
discernere. licet ostendi potest qualicunq;
similitudine que satis euidenter patet in
sole pariter et igne in quibus cum vnitate
substantie lux splendor et calor esse ꝑcipi
tur ita ꝙ splendor generetur a luce calor
vero ꝓcedat ab vtroq;. Sic a patre filius
ab vtroq; spiritussanctus. Similiter vt
Aug⁹. in libro de spiritu et anima ip̃a aĩa
reperitur adornata triplici potentia que
nõ sunt aliud q̃ ip̃a aĩa. sic tñ ꝙ vna potẽ
tia sit originaliter ab alia distincta. ĩ quo
notatur summe trinitatis quedã similitu
do et imago expressa scz memoria que pa
rit intelligentiam. voluntatem ꝓducunt.
que tria correspõdẽt summe trinitati ita
ꝙ factus homo dicatur ad imaginẽ ⁊ simi
litudinem dei. Sciendum tamẽ ꝙ imago
ꝓprie scd̃m doctores pertinet ad has po-
tentias naturales scz memoriam intelli-
gentiam et voluntatem. et sic imago con
sistit q̃tum ad esse in solis naturalibus sz
q̃tum ad bene esse et perfectum esse cõsi-
stit in gratuitis in quibus est ip̃a similitu
do que pertinet ad habitus sequentes scz
innocentiam iusticiam ⁊c̃. et ideo simili-
tudo est quedam perfectio imaginis quia
gratia perficit naturaz. veruntamẽ quia
cum p̃s. merito dicere possuz. Mirabilis
facta est scientia tua ex me cõfortata est ⁊
non potero ad eam. cuz venia reuertar ad
illa. Augustin⁹ enim tempore quo libros
edidit de trinitate ad mare descendens.
de eadem meditando transibat inuenitq;
puerulum cum cocleario argenteo aquam
haurientem ac fundentem in foueam par
uulam de quo satis admirãs et inquiens
cur hec faceret responsum accepit totum
mare sic se velle transfundere. Ac ille sub
ridens. Quomodo inquit fili hoc facere
poteris cum mare sit magnũ coclear ꝑuũ

pariter et fouea? Cui paruulus. Facili⁹ est
mihi hoc facere q̄ tibi qd̄ cogitas adim-
plere ⁊c̄. et sic disparuit. Quod Aug⁹ ve
rum agnoscens gratias egit deo. Sed q̄d
ei defuit in potētijs cognitiuis recupera-
re studuit in potentijs affectiuis ip̄am cō
plectens per amorē omnē refugiēs cōtra
rietatem. Nam post cōuersionē suā in de
um tm̄ ferebatur ardore dilectōnis vt di
ceret in libro cōfessionū inter alia. Sagit
taueras tu cor meum charitate tua et ge
stabam verba tua transfixa in visceribus
meis nec satiabor dulcedine mirabili cōsi
derare altitudine diuini cōsilij sup̄ salutē
generis humani ⁊ voces sonātis ecclesie
influebant in auribus meis et currebant
lachrime ⁊ bene mihi erit cum eis. Unde
ad hoc vsq; peruenit vt ardore victus do
mino diceret. moriar amore tuo qui amo-
ri mei mori dignat⁹ es. Nota de sigisber-
to ep̄o et corde beati Aug⁹ exemplum no
tabile. Et nos fratres integra fide spe ple
na perfecta charitate p̄ amoris mellifluaz
dulcedinem cōplectentes ip̄am trinitatē
in vnitate substantie p̄sequamur quā ra-
tionis intellectu ꝯprehendere nō valem⁹
Nam ip̄e sol iusticie radios suos influens
mentem puram vbi inuenerit triplicē ei⁹
potentiam p̄ficit. Emittit enim ex corde
patris dulcorē memoriam reficientē. iu-
xta illud p̄s. Memoriā habundantie sua
uitatis tue eructabunt a quo, scz omnia flu
unt que in his inferioribus dulcia grataq;
videntur. velut vestigium aliquod fonta-
ne dulcedinis. E corde vero filij splendo-
rem intellectum illuminantē sicut Jona-
tha prius gustante dulcedinē mellis illu-
minati sunt oculi eius. De qua illumina-
tione dicit Bern̄. super Cantica. cum ve-
ritas in mente fulget ⁊ mens in veritate
se videt q̄ in nulla cōscientia erubescat p̄-
sentiā veritatis quo cogatur auertere fa-
ciem quasi cōfusam ⁊c̄. et repercussaz a lu
mine dei. Et sequitur hoc plane decorum
est qd̄ super omnia bona anime diuinos
oblectat aspectus hoc lumine petijt illu-
minari Dauid dicens. Illumina oculos
meos ne vnq̄ obdormiā in morte. Ter-
cio e corde spiritussancti calorem volunta
tem inflammantem et ip̄am animā ad ex
cellentiam diuine similitudinis subleuan
tem sicut cera liquefacta in sigillum effu
ens in eandem similitudinem transforma
tur. Cum enī amor diuinus totus suauis
et generalis est homini efficaciori glutino
sibi rapit affectum. quia quicquid in dile-
cto desiderari potest millemillies sup̄emi
net omni verborum eloquio et amātis af-
fectu tm̄ claudi valent nō intellectu capi
nec verbis exprimi. Sed ve desidie tēpo
ris in quo filij Adam graui corde diligūt
vanitatem diabolo memoriā cōferentes
p̄ inuidiā rancores ⁊ suspitōnes ⁊c̄. In
tellectum vero mundo tribuentes p̄ cupi-
ditatem auariciā fraudes ⁊ adinuentōes
deceptorias volūtates deniq; carni ⁊ vo
luptatibus coaptantes velut iumenta ir-
rōnabilia. Et sic creatura rōnalis que so-
la diuinam imaginez gerit expressam sese
degenerans cōparatur iumentis insipien
tibus que dumtaxat rōnem gerunt vesti-
gij creatoris. Cuius demerito sensib⁹ ob-
fuscatis spiritualia capere nō preualent.
Hinc ad planiorem cōsiderationē stilum
cōuertendum esse reor p̄ut expedit nostre
edificatōni. In hac igitur summa trini-
tate triplicem effectum cōsidero. Primo
patrem ip̄m per potentiam terrificam ab
initio munduz gubernasse in virga ferrea
ante aduentum filij eius. Quo merito me
moria nostra que patri appropriatur per
timorem mouebitur ad humiliandum se
sub potentu manu dei. Pater enim in le-
ge veteri sola iusticia videbatur agitari.
potius terrorem iudicialem pretendens
q̄ amorem paternalem. propter quod in-
geminauit crebrius ego dominus non so-
lum facta sed et verba praua ac murmura
tiones concito duri⁹ vindicans. Dathan
enim ⁊ Abyron ac Chore cōtra Moysen
murmurantes horribili morte mulctauit
Numeri. xvj. Sic et alium nomen domi-
ni thetragramathon blasphemantem la-
pidare iussit. Leuic̄. xxiiij. Deniq; dauid

127

quem eligit virum sm cor suum cadens in peccatum adulteriū ⁊ homicidiū statimq; resurgēs ad penitentiā in cōtritione multa post dimissam culpam tam crudelem sūscepit vindictā quadruplicem scz vt ptz infra. ut in admirationem ductus diceret p̄ .lxv. Venite et videte opera dei terribilis super filios hominū. Quod potissime liquet Numeri. xiij. vbi explozatozibus difficultatē ⁊ fincudi terrā promissionis euarrantē ⁊ cum murmurarent ceteri cōtra dom̄ et Moysen dicētes. vtinam mozti essemus in egipto. nonne melius est reuerti in egiptū. Dixit dominus ad Moysen dicens. Vsq; quo hec pessima multitudo murmurat cōtra me et infra in solitudine hac iacebunt cadavera vestra omnes qui numerati estis a vigiti annis et supra scz sexcenta milia q murmuratis cōtra me nō intrabitis terrā super quam leuaui animā meam vt habitare vos facerem p̄ter Caleph et Iosue ⁊ infra cadavera vestra iacebunt in solitudine. Et sic infra. ppbetaz. Domine in celo misericordia tua et sola iustitia terram occupare videbatur. ¶ Secundo cōsidero filium in forma mortalitatis p̄ sapientiam intellectum instruxisse in viam virtutis et gratie nobisq; paternā misericordiam detulisse vt iam humana fragilitas respirare valeat in lucem miserationū domini. Vnigenitus enim totum fere genꝰ humanum ad baratrum damnatōnis p̄ole bi cōspiciens. misericordia motus carnez induit. vt exemplo ꝑpio reduceret errātes in viam salutis. elatos scz p̄ viaz profundissime humilitatis vt per ppbetā diceret. Ego sum vermis et non homo ⁊c. ne scz apponeret se vltra homo magnificare super terram. Sic auaros per viam abiectissime paupertatis. invidos per viam plenissime charitatis ⁊c. Et sic sapientiaz diuinam hactenus nobis occultam manifestans. sapientiam huius mundi stultam reputauit. quia stulta mundi elegit sapiētia diuina que falli nō potest. Quis enim per terrenam humilitatem celestem que fisset celsitudinem. per p̄sentem paupertatem eternā plenitudinem. per mansuetissimā patientiam veram pacem. nisi sapientia patris aduenies et in hanc vitā p̄cedēs dixisset. Exemplum dedi vobis vt quemadmodum ego feci ita et vos faciatis. Presertim tamē recessurus ad patrem in passione relinquere voluit eminētissime charitatis exempla qua scz moueret hominem ad affectum dilectōnis ⁊ effectum imitationis. Imp̄rimeret q̄ viscerosius illud p̄ceptum primum. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo. Que verba tractans sanctus Tho. scḋa scḋe. q. xliij. dicit q̄ dilectio est actus voluntatis que significatur per cor. quia sicut corporale cor est principium omnium motuum ita et voluntas est principium omnium spiritualium motuū maxime q̄tum ad intentionem finis vltimi quod est obiectum charitatis. Tria sunt igitur actuum charitatis principia que mouentur a voluntate. et hec quatuor sunt de rōne huius p̄cepti. Primo intellectus qui significatur per mentem qui scz mouet ad assentiendum his que sunt fidei et ad meditandum de deo dilectio cum p̄s dicente Oculi mei semper ad dominum sine carnem assumentem aut p̄dicantem aut patientem aut morientem aut certe regnantem. Secundo mouetur vis appetitiua inferior que significatur per animam vt scz superiori parti cōformetur quia sicut spera superior mouet inferiorem sui motum ita voluntas appetitum sensitiuum vt habet̄ iij. de anima. et hoc per vim diuini amoris qui carnalia desipere facit et laboriosa reddit leuia. Tercio mouetur vis executiua exterior que per fortitudinem virium significatur vt exterior actus noster obediat deo ad operandum ex dilectione ¶ Tercio cōsidero spiritum sanctum nobis missum per influentiam sue dulcedinis voluntatem inflammasse ad amorem recip̄rocum quo terrena ꝑculcans anhelet ad imitationem dei et celestem patriā. Licz enim christus sua ꝑuersatōne nos instru-

xit de via iusticie presertiz plenissime cha
ritatis quātum ad efficaciorem sequelam
exempli propositi quia tamē motor inter
nus adhuc defuit intus flammans. Ideo
respondit dominus. expedit vobis vt ego
vadam. Quia discipuli ante missionē spi
ritussancti ad debitam vicissitudinē amo
ris christi pre ostensi reddendam attinge
re non poterant. Venit igitur spiritus mol
lificans corda medullitus imprimens ostē
sa beneficia discipulorum inflammans pe
ctora vt extunc et mortem pariter et ob
probria cuncta gratanter expectarent.
Hec inq̄ diuina bonitas et suauitas huc
vsq̄ mundum gubernat peccatorem susti
nens expectans reuocans veniam polli
cens et gratiā Quod nobis cōcedat ꝛc.

De sacratissimo sacramento eu charistie qualiter est memoriale sui amoris et mirabilis institutō nis. Ser. lxxix.

Memoriam fecit mi
rabilium suorum misericors ꝛ mi
serator dominus escam dedit ti
mentibus p̄s. Querit doctor sanctus su
per. iiij. dis. ix. Vtrum christi corpus acci
piens cuz cōscientia peccati mortalis pec
cet presertim in festis pascalibus. cum ex
ecclesie precepto semel in anno sumere te
neatur. Et Augustinus in epistola scribens
ad Januarium ait. q̄ peccata si nō sunt
tanta vt nec excōmunicandus quisquis
iudicetur non se debet a cottidiana medi
cina dominici corporis separe. Nimirum
cum vt idem dicit maximis bonis nullus
male vtitur. Ad hoc breuiter respōdet ibi
dem q̄ cum conscientia peccati mortalis
manducans corpus christi peccat morta
liter. Et quod maius est si iustus quispiaz
credens se in mortali cōstitutum corpus
christi manducauerit opinione tali perse
uerante mortaliter peccat. Ratio primi
est. quia talis abutitur sacramēto sicut si
quis virtutibus quas maxima bona dicit
Augustinus. licet nullus male vtitur q̄tū
ad actum vsus. male tamen vteretur quā
tum ad obiectum vsus de virtutibus scz
glorians et superbiens. Ratio vero secun
di est quia cōstat q̄ eligeret se peccatorez
corpus christi manducare. Vnde conclu
dit doctor sanctus q̄ propter enormita
tem peccati minus peccat nō sumendo q̄
indigne sumendo et q̄ prius dimitteret
se excōmunicari q̄ in peccato mortali cor
pus christi sumere cum indigne sumere sit
malum scdm se sed nō sumere sit malū tm̄
per accidens. quia ꝓhibitum. Nimirū qz
si vt dicit infra dis. xxiiij. sacerdos in mor
tali existens exhibet se in actu aliq̄ vt mi
nistrum ecclesie peccat mortaliter quoti
ens actum huiusmodi exercet eo q̄ scdm
Dionisium primo ecclesiastice ierarchie
immundos nec symbola sacramētalia tā
gere phas est. ita q̄ quādo tangūt res sa
cras quasi officio suo vtentes peccāt mor
taliter. O quid igitur reprobationis me
rebitur tam dignissimum sacramentū nō
solum tangens sed et sumens ac cum Iu
da membris peccatoribus tradens. Hinc
in figura precepit dominus Exodi. xij.
Hec est religio phase. Omnis alienigena
glosa. iudeus vel gentilis aut excōmuni
catus nō comedet ex eo. Similiter et ad
uena. glosa. qui nuper venit ad fidem nec
adhuc firmus est in charitate quod est cō
tra eos qui de peccatis enormibus tarde
venientes ad cōfessionem et penitentiam
statim cōmunicare volunt. Et mercenari
us glosa. qui pro lucris temporalibus chri
sto seruit. Nec mirum. quia dicit sanctus
Thomas scda scde. q. xix. q̄ amor merce
narij semper malus est. quia deum diligit
propter bona temporalia quod scdm se
charitati repugnat Seruus autem empti
tius qui scz per cōtritionem ꝛ confessio
nem obligauit se ad penitentiā vt passio
nis christi participiū mereatur ꝛ rite ce

lebrabit eritq; sicut indigena terre. Porro his igitur omnibus merito dicit. Memoriam fecit mirabilium suorum ꝛc. Licet scdm Bern. in epla quadam sacramentum dei altissimi est suscipiendum non discutiendum. venerandum. nō diiudicandum. fide sortitum nō innatum. traditōne sanxitum nō ratione ad inuentum. Ad excitationem tamē affectus nostri vel modicum aliquod de eodem tractando conferamus. Cuius nimirum magnificentia ꝓposito ꝟsiculo satis innuitur in quo demonstratur esse reformatiuū in nobis et perfectiuum imaginis altissime trinitatis que presertim attenditur q̄tum ad potentias naturales scz memoriā intelligentiam et voluntatem. Introducitur autē sacramentum hoc esse memoriale quodā amoris sui q̄tum ad vim memorativam cum dicit. memoriam fecit. Secūdo introducitur esse mirabile quoddam noue institutōnis q̄tum ad vim intellectiuam cum additur mirabilium suorum. Tercio autē introducitur esse delectabile quoddā deuote sumptionis q̄tum ad vim affectiuaz aut voluntatem cum subditur. Escam dedit timentib⁹ se. Primo nanq; sacramētū hoc instruit esse memoriale amoris sui quo reuocaret ad mentem nostram omnia dilectōnis insignia que nobis exhibuit in mortali corpore dicens. hec quotienscunq; feceritis in mei memoriā facietis. Erat enim hec vna causa potissima scdm Thomam super. iiij. dist. viij. Quare christus hoc sacramentum in cena voluit instituere vt vel sic vltimo traditum magis memorie cōmendaretur. cum in amicorum separatōne sentitur motus dilectōni feruentior. et ideo dicta fata vel exhibita viscerosius imprimuntur. crebrius inuoluūtur. et carius amplectuntur. Nunq̄ enim erit tantus amor Jesu de corde nostro delendus. Quare merito dicitur in figura deuote anime sacramentuz hoc frequētāti Eccle. xxxviij. Da suauitatez id ē fac oblationem de speciebus aromaticis quibus cōficiebatur thimiama. Et memoriam simulaginis id est oblationem farine tritici delicatissime. Et impingua oblatōnem offerendo scz oleum de lignis oliuarū purissimuz ad cōcinnandas lucernas. Et da locum medico honorando scz sacerdotem pro te orantem et hoc quidem in lege veteri. Tibi vero dicitur. o quecunq; anima deuota per legem gratie tam singulariter electa. sanguine Jesu tam efficaciter emundata. redempta. gratificata. et nobilitata. Da suauitatem per puritatez intentionis in cōfectōne diuersarum virtutum per quam christi bonus odor sum⁹ deo in omni loco vt et delitias suas reputet esse cum filijs hominum. Nunq̄ enim operosa curiositate vestimentoruz aut deliciosa flagrantia quis adornatus sic aliquādo oblectauit sensus humanos sicut varietate virtutū charitatisq; fragrātia fidelis anima feliciter decora diuinum allicit affecum ꝓuocat amorem. Sequitur. Et memoriā simulaginis supple suscipe. Nam per simulaginē que est panis ex farina purissima. eukaristie sacramentū intelligitur. Unde cōgrue iubetur suscipe anima deuota nō solum simulaginem sed memoriam simulagimis quia parum est illud dentib⁹ premi nisi diligentius ruminemus omnia in quoruz memoriā illud a domino dinoscitur, institutū vt ꝑ hoc cor hominis in amorem diuinum vigorosius incalescat et incitetur ad sequelā. Et ꝓpter hoc subdit dicēs. Et impingua oblatōem scz ꝑ inflammatū deuotōis affectū. Impossibile est enī q̄ q̄s sacramantū illud viscero frequētet d̄siderio quī aīa ei⁹ adipe ꝛ pinguedīe spūali repleat. Hinc in figura dn̄s instituēs esum agni pascalis ī memoriam liberatōis filioꝝ israel precepit. Exo. xiij. dicēs. narrabis filio tuo in die illo dicēs. hoc est qd̄ fecit mihi dn̄s qn̄ egressus sum de egipto ꝛ erit q̄si signū in manu tua ꝛ q̄si monimentū. i. amoris indiciū. q̄si mouēs mentē ante oculos tuos. et vt lex dn̄i semp sit ī ore tuo. Dn̄ iudei hui⁹ occasione scribunt hec in cedula. et ligant in manu sinistra. Secundo q̄ principaliter

sacramentum hoc instituit esse mirabile
quadã forma noue institutõnis q̃tum ad
vim intellectiuã cũ addit̃. mirabiliũ suoꝝ
Cuius institutio mirabilis fuit intelligen
G tie nostre q̃tum ad tria Primo q̃tum ad
ip̃am institutionem in quo notatur mira-
bilis ratio sapiẽtie sue vt merito dicit p̃s
Mirabilis facta est scientia tua ex me cõ
fortata est et nõ potero ad eam. Bene qui
dem mirabile q̃ dedit nobis corpus suuz
in cibum et sanguinẽ in potum. Et hoc dũ
adhuc viueret in cena dicens. Accipite ⁊
comedite ⁊c̃. Unde iudeis ꝓtestatus est
dicens. Nisi manducaueritis carnem filij
hominis et biberitis eius sanguinẽ nõ ha
bebitis vitaz in vobis. Unde multi ex di
scipulis abeuntes dixerunt. durus est hic
sermo. litigabãt et iudei dicentes. Quõ
potest hic nobis dare carnem suaz ad mã
ducandum. Sed hoc exigebat humane na
ture corruptio. qꝛ corruptio et mors initi
um sumpserunt ab esca ligni vetidi ꝓpter
quaz Adam priuatus erat ligno vite quo
sustentabatur humana natura et ideo re-
paratio iustificatõnis et vite. debuit esse
cibus ligni vite spiritualis fructus scz san
cte crucis in carne dei filius sapiẽtia pa-
tris. De quo dicitur Prouer. iij. Lignuz
vite est his qui apprehenderunt eam. Dñ
sicut angelica natura verbo nudo pascit̃.
sic humana natura verbo velato in sacra-
mento. ita q̃ ibidem falluntur omnes sen
sus humani preterq̃ auditus Ex hoc igi-
tur mirantur et hesitãt quidnam sit hoc.
Sicut filij israel vt dicit̃ Exo. xvj. Cũ vi-
dissent man. stupentes dixerunt ad inuicẽ
Manhu quod significat quid est hoc. Mi
mirum quoniã ibi erat alia forma visibi-
lis ⁊ sapor naturalis ⁊ alia latebat forma
et virtus inuisibilis que prebebat omnis
saporis suauitatem vt patebit infra. Sic
in hoc sacramento est alia species que vi-
detur alia que latet virtus christi. Quod
ita disposuit diuina sapientia triplici ra-
tione. Primo propter meritum fidei quo
ad bonos. Cum enim demeritum ab ho-
mine primo sumpsit exordium ab incredu
litate falsa suadente diabolo. cõueniens
est vt primum hominis meritum sit incre
dulitate qua credit testimonio christi de
cibo vite dicentis Johis. vj. Qui man-
ducat meam carnem et bibit meũ sangui-
nem in me manet et ego in illo. Et iterum
Qui manducat me et ipse viuet propter
me. Secundo propter indignitatem par-
ticipientium quo ad malos quorum vita
reproba exigit vt veletur in quo miseri-
corditer agit clementia saluatoris quia
si nudum et non velatum corpus eius re-
ciperent ex ip̃o forsan aspectu perirent.
Sicut in figura legitur. j. Re. vj. de beth
samitis qui videntes archam domini fi-
gurantem archanum sacramentuz corpo
ris christi percussi sunt a domino et mor-
tui sunt de maioribus. lxx. viri. de plebe
vero quinquagintamilia. fleuerũtq̃ plan
ctu magno dicentes. Quis potest stare in
cõspectu dei huius? q̃to magis si christũ
viderent non velatum in sua claritate.
Tercio ꝓpter imbecillitatem quo ad om-
nes. nam eius claritatem nullus sustinere
posset intuitus. Mimirũ cũ nec transfigu-
ratũ licet adhuc mortalẽ discipuli cerne-
re valebãt. Cui⁹ etiã figura p̃cessit Exo.
xxxvj. Inuultus Moysi splendor qui ex
frequẽtia diuini cõsortij tã radiosam cla-
ritatem vultus adeptus est vt intuentib⁹
cornutus videretur. ita q̃ nõ potuerunt
filij israel intendere in faciem eius nisi ve
latam vt patet infra. Secundo mirabilis
fuit quantũ ad immutationem specierum
panis et vini in corpus et sanguinẽ. trã-
scendit enĩ omnia mirabilia que fecit de-
us siue petram cõuertit in stangna aqua-
rum. siue aquas produxit de mandibula
asini. aut aquam amaram cõuertit in dul
cem vel in sanguinem. aut virgam moysi
in colubrum. aut loth mulierem in statuã
salis. vel certum cursum celi tardauit ad
preceptum Josue. vel cursu cõtrario gi-
rauit ad preces Ezechie. multaq̃ similia
que sua vetustate viluerunt. Innoua si-
gna domine immuta mirabilia in hac se-
licissima et vtilissima conuersione in qua
mutatur panis in corpus christi secun-
dum veritatem et etiã scd̃m quantitatem

vt dicit Bonaventura sup. iiij. dis. x. Primo sm veritatem dño dicēte. hoc est corpus meum. quē ritū cōsecrandi nobis reliquit vt sic in carne sua et natura ppria nobiscum esset in quo relucet diuina potētia sapientia et bonitas altius ceteris sacramentis. Nam diuina potentia relucet in operis singularitate qz panis in christi corpus verum ⁊ integrū in diuersis locis cōuertitur. et sic ostēdit se deus posse sup̄ omnē potentiā operatiuā in cōuersionez supza potentiā imaginatiuā in hoc qz idē in pluribus locis existit. Supza denicz potentiā intellectiuā in hoc qz tā magnū et integrū in tam parua specie facit existere nō cōtractum. nā quia multa potest ī corpus suum cōuertere. ideo corpus eius est in multis locis nō p mutationē que fit in christo sed in pane. quia cōuertit̄ in ip̄m. Licet enī ꝯtū ad existentiā naturalē christi corpus terminū habeat in celo sue substantie nō tamē ꝯtum ad potestatē conuertionis sm qđ alibi aliud corpus p̄t in ip̄m cōuerti. ¶ Diuina vero sapientia relucet in hoc qđ in corpore mistico quod est ecclesia dilatata fide multos patri suo acq̄siuit. Cum ergo multi et diuersi sunt in vno corpore mistico scz maiores infirmi et cottidianis peccatis circundati qui necessario indigent cum deo quadā cōnexione quia maiores indigent refectione infirmi cōfortatione cottidianis inuoluti grata quadam oblatione ad deum reconciliandum. peccatū abolendū que nō tm̄ interius fienda erant per gratiā virtutū sed etiam exterius per gratiam sacramentorū. Ideo cōgruum erat vnū exterius cōtrens sicut habebant interius vnum sed illud vnum ibidem esse debuit vbi erāt mēbra. et ideo cōgruebat christi corpus esse in multis locis quo reficerent maiores. firmi cōfortarentur et cottidianis inuoluti peccatis illud offerrent in oblationez deo gratissimā. que cunctas oblationes veteris legis euacuaret Et qm̄ nulla alia oblatio sufficere potuisset. Ideo corpus christi illud verum offertur in altari quod fuit oblatum in cruce. Secundo mutatur panis in corpus christi non solum sm veritatem sed etiam sm quantitatē. Cū enī sacramentum istud est misteriū fidei. ideo verum esse oportet et occultum. Quia verum est. ideo cum dicitur. hoc est corpus meum transit panis in corpus christi vbi cunqz dicatur in altari. Et ex hoc oritur duplex miraculum. Primum qz ibi est corpus integrum et perfectum. Secundū qz integrum corpus christi sit vbilibet in locis plurimis vbi fit hec transubstantiatō Quia vero debuit esse occultum. ideo manere debuerunt species et omnia sensibilia ipo apparente. Et ex hoc similiter oritur duplex miraculum. Primum qz accidentia sunt sine subiecto. Alterum qz ibi ē corpus clarissimum presens et non videtur. Diuinitas enim infirmitati nostre se cōtemperat vt intellectum excedat et fides locum et meritum habeat. ¶ Diuina denicz bonitas relucet in vtilitate quā p illud cōsequimur. Nam ex hoc qz christus est nobis presens corporaliter fidei meritum augetur. Dum quis hoc credit quod ratōne nullatenus agnoscit. Subleuatur etiam fiducia spei quia dum offertur patri qui oblatus est in cruce quis nō confideret exaudiri. Deuotio similiter charitatis augetur cum sentit dominum in carne sibi presentem sicut ad presentiā ignis expellitur frigus. Dicit enim Damascenus qz caro christi est tanqz carbo ignitus vnde scz anima deuota ad amplexum mutuum igniatur. memoriā ergo fecit mirabiliū suoz nē. De tercio principali videbitur in ser. sequēti ad laudē dei.

¶ De eodem festo de eius stupēda cōsecratōe debita sumptōe ⁊ efficaci operatōe. Ser. lxxx.

Caput cū pedibus eius ⁊ intestinis vorabitis. Exo. xij. Sicut dicit Bonauentura super. iiij. dis. viij. sacramentum eukaristie p̄figurari debuit ppter duas rōes. Prio rōe dignitatis. qz p̄dicatū est ⁊ expectatū sicut dei donum excellentissimum. Ideo

figure eius preire debuerunt in quibus refulceret expectatio fidelium et dignitas huius sacramenti famosior redderet. Nam figuraꝝ premissio fuit eius fame divulgatio. Secundo rone difficultatis qz inter alia sacramenta et omnia credibilia difficillimū est istud ad credendū. et ideo debuerunt hoīes ad hoc assuefieri quadā manuductone figurarū. Dñs magister sententiarū ibidē sufficienter assignat quatuor rones huius sacramēti ꝯtum ad respectū legis nature mosayce gratie. Ad quas etiā figuras omnes alie reducunt. Nam in lege nature ponit figurā sacrificium melchisedech in quo figurata est sacramenti huius visibilis forma. qz panez et vinum obtulit. In lege moysi figuram ponit agnū paschalē i quo figurat res cōtenta in sacramento scz christus. Et mānna in quo figurat res signata tm. quia in eo latebat bonis. oīs saporis suauitas vt patebit. In lege vero gratie figurā ponit sanguinē passionis q̄ fluxit de latere christi in quo figurat virtus dans efficaciam Hoc tamē vtimū magis habet rationez cause ꝯ figure quonia ibidez erat veritas licz etiā habet rationē figure pensatis circumstantijs ꝙ de passo et iam mortuo pfluxit sanguis et aqua. et sic rone essendi quoddāmodo rationem habet prefigurādi. maxime ratione annexi scz aque. Dñs Aug⁹. super illud ad Ephe. v. Sacramentum hoc magnū est sic dicit. Dormit ada vt fiat eua. moritur christus vt fiat ecclesia. Ada dormiente fit eua de latere. mortuo christo lancea pcutitur latus eius vt pfluant sacramenta quibus formetur ecclesia. Nam ideo dicuntur sacramēta magis pfluxisse de latere ꝙ de manibus vel pedibus ppter ipam cōuenientiā in signando. quia de corpore iam mortuo pfluxit simul sanguis et aqua in quo cōuenienter exprimitur sacramentorum cōfectio q̄ institutio Sicut enī in pmerendo sacramentorum efficaciam mors cum vita iuncta ē sic sanguis vitalis exit cū aqua. Sic etiā denicz sacramenta sunt in verbo et elemēto pariter instituta. que dicuntur cōfecta velut pigmenta suauitatis ad sanandos egros. inter que sacramentum istud superexcellit dignitate. Cuius sumptōnis modus nobis indicitur in verbis propositis Caput cum pedibus eius ꝛc. Quantum ad veritatem histozie dominus deus libe rare disponens filios israel a iugo seruitutis de eiu agni paschalis. primo mandauit dicens. Decima die mensis huius sez aprilis. id est lunatiōe aprilis que sepius incboat in marcio. tollet quecz domus agnum vel si non poterit agnum tollet saltem bedum masculum anniculū. id est vnus anni sine macula scz corporis non vel leris id est non cecum non fractum non debilem sicut in leuitico determinatum est. Offerentcz decimaquarta die ad vespe ram tingentes cum fasciculo yssopi bedi vel agni sanguine postem vtrunqz et superliminare domus in qua comedent illum. non quidem crudum id est semicoctū nec aqua coctum sed assum tantum igni cum azimis panibus et lactucis agrestib⁹ quarum amaritudo seruitutis amaritudinez significabat. Igitur caput cum pedibus et intestinis vorabitis ꝛc. Deinde determinat ritum preparatōis dicens. Sic autem comedetis illum. Renes vestros accingetis et calciamenta habebitis in pedibus vestris. tenentes baculos in manibus et comedetis festinanter. est enī phase id est transitus domini. Agnus dicitur christus propter innocentiam et mansuetudinem. Hedus autem quia de peccatoribus natus est quamꝙ ipe non sit hedus Sic imolatus est in cruce cuius sanguine postes domus id est virtus irascibilis et cōcupiscibilis tingendi sunt ad detestatōnē malicz ad apprehensiōz bom. Hec sunt enī due gene ō quib⁹ ait beata Agnes Et sanguis eius adornauit genas meas. vide infra. Et hoc cum fasciculo yssopi id est cum humilitate propzie cognitōnis et superliminare. i. vis rōnalis q̄ est velut aie facies cui⁹ pulcritudo resultat i sanguīe ihesu. Nox autem signat velamen panis et

vini sub quo latet veritas corporis ⁊ sanguinis christi. Hic debet esse coctus igne feruentis desiderij in p̄secratione vel sumptōne. nō crudus q̄ntum ad affectum tepidum ne dicam cōcupiscentijs geliduz aut distractōnibus turbidum. et ideo nō erit aqua decoctum. Sicut enim aqua ventis sic mens humana distractōnibus sollicitudinibus cōcupiscentijs turbida reddit et frigidioz remanet. quia calorē solaris radij non recipit sicut tranquilla Debet etiam sumi cum asimis panibus id ē mundis operibus ⁊ lactucis agrestibus id est penitētie amaritudinibus. Caput aūt id est diuinitas ⁊ pedes id est humanitas cū intestinis scz diuine misericordie que sunt infinita bonitas charitas largitas longanimitas ⁊ similia viscera misericordie dei nostri quibus visitauit nos oriens ex alto Et hec debent deuozari id est cum magno desiderio sumēdo recoli. Quibus visceribus vicem reddam⁹ accedētes accinctis renibus cōtinētie viciozū. calciatis pedibus mortificatōne affectuū. cum baculo in manibus id est cum cruce christi cōfozmibus actibus. Hoc inquit facite in meam cōmemoratiōnēque scz ducat ad cōpassionem ad dilectionez ad operū imitatiōnē ad verā spirituū vnionē ⁊ felicē fruitionem. O vere felix viscerosa manducatio que nō solum ducit ad diuinū p̄ soztiū sed felici cōmertio totū diuinū efficit. cuz tali feruoze christum suscipit. Ut vero cōceptā materiā p̄sequamur in hoc sanctissimo sacramento quatuoz sunt p̄sideranda p ordinē. Primū est de eius stupenda cōsecratione vtrum scz virtus trāsubstantiandi data sit verbo plato an solū sit virtus verbi increati p̄sertim cum dicit Eusebi⁹ q inuisibilis sacerdos visibiles creaturas in substātiam corpis ⁊ sanguinis christi verbi sui secreta potestate p̄mutat Ad quod respondet doctor et Bonauentura sup. iiij. dis. x. q fm veriozem opinionem virtus verbi extenso noīe dicit̄ non q aliq̄a qualitas data sit verbo per quā opere tur sed ex diuina institutōne hoc fit matū est vt isto verbo a sacerdote plato super panem cum intentione cōficiēdi panis transubstantiē qō facit verbū increatum. Christus enī vnica institutōne nō tm verbum qō ptulit sed omne cōsimile p latuz a sacerdote supernaturā ordinauit vt statim plato ipō ipe sacerdos inuisibilis assistens cōuerteret ppter quod nō immerito dicitur habere virtutē transubstātiandi. Hinc cōcluditur etiam q virtute verboz̄ nō fit cōuersio nisi assit etiam intentio cōcozs instituēti et institutio ecclesie que est cōuersio ad vsum fidelium. Nam si totum panem de foro cōficere vellet nihil faceret. Quia sicut dicit Hugo. omne sacramentum irritum reputatur si cōtra institutionem celebratur. Et ideo cum virtus verboz̄ fm intentionē regulatur ad tantam materiaz se extendit ad quantā potest sacerdos cōficere quod cōgruat sumi in vsum fideliū. Denicz vt dicitur ibidem dis. xj. Panis precise cōuertitur in id cum quo habet similitudinē super quā similitudinē fundatur institutio et aduenit verbi sanctificatio. Cum ergo panis habet similitudinē tm ad corpus. ideo institutū est tm q̄erti in corpus nō in diuinitatē nec in aiam nec in sanguinem. verbum enim sanctificans scz hoc ē corpus meum signat cōuerti in corp⁹ nec tamen est corpus sine istis sub sacramēto propter inseparabilem cōiunctionem. nā sanguis est ibi ratione cōmixtionis. anima ratione cōiunctionis. et diuinitas ratione vnionis. Et sic corpus est in plurib⁹ locis ratiōe cōuersiōis sic etiam alia sunt in locis pluribus p̄dictis rōibus. Panis tamē et virtus sue formе primo ordinat ad corpus et ad cetera sicut ex sequenti. Similiter dicendum est de cōuersione vini. Secundum est de sacramētali sumptione. Ad quā requiritur primo eius ad cibatum naturalis cōuenientia. Vnde dicit Bonauentura vbi supza dis. x. q sicut solus homo baptisatur ita corpus christi sacramentaliter a solo homine manducatur. quia cibus iste solis hominib⁹ est

cõcessus. Cum igitur corpus christi non est sub illo sacramento nisi eatenus, quia ordinabile est ad vsum humanum scz mã-ducationẽ. Adeo si mus rodit vel aliud animal quodcũq; sumit ita inhabile facit et sic sacramentũ esse desinit, corpus ibi dem eẽ desinit et substãtia panis redit si-cut Innocenti⁹ dicit. Secundo requiritẽ in hõe intentio regulata q̃tum ad mãducationẽ. Si quis enim intenderet corpus reficere vel alter⁹ pane sacramentũ sibi si-cut panez offerret ac ipe intenderet oĩno sumere cibum corporalẽ nemo diceret eũ sacramentaliter manducasse. Requiritur enim intentõnis regulatio q̃tum ad fidẽ que est in ipo vel in altero scz vt credat q̃ sub illa specie aliq̃d speciale lateat quod intendat sumere quod alios estimat crede re corpus christi licet ipe nõ credat. Cre-do q̃ sacramentaliter comedit quoniã at tingit rem sacramenti fide aliena licet su-mat ad ꝓpriam damnationẽ. Mirũ cuz infidelis quisq; sacramentũ cernẽs eukaristie grauiter peccat, ꝓpter eius ꝓfidiam que parit irreuerentiaz auersionẽ derisio nem cõtemptum. In cuius figura berb-samite videntes arcbam dñi que figura-bat corpus christi pcussi sunt et interẽpti de maioribus natu. lxx. viri de plebe vero quinquaginta milia. vt dicit. j. Reg. vj. Fidelis autez existens in mortali sacramẽ tum videndo nõ peccat si reuerenter aco rat sumendo tamen mortaliter peccaret. Cuius ratio est, qz visio corresponder fi dei sed fruitio charitati, que charitas ci bum hunc sapidum facit et delectabilem. Charitas enim palatũ est causans gustũ spiritualẽ. Hinc enĩ in figura manna fuit impis insipidũ, iustis aũt omnis saporis suauitatẽ pstabat et delectamentũ. Vñ dicit Raby Salomõ sup illud Exod. xvj. Mane quoq; ros iacuit q̃ in descẽsu manne primo cadebat pruina cõgelata super terrã. Debinc manna desup et tandẽ ros aliquantulũ cõgelatus sup illud ita q̃ mã na erat inter medium quasi munde repo-situm inter duo stramenta pruine ros aũt desuper cadens oriente sole resoluebatur in vapores et tunc apparebat discoper-tum manna in similitudine coriandri ro-tundum paruũ sed album. Et quia lique-fiebat ad calorem solis iam operimento roris liquescente et ascendente colligeba tur. habuitq; triplicem saporem. Primo naturalem quasi saporem panis facti de simila delicatissima cum comixtione mel lis et sic dicitur habuisse saporem mellis Secundo supernaturalem saporẽ habuit et hoc duplicẽ. Nam bonis sapiebat quic quid volebant. Sapientie. xvj. Dulcedi-nem tuam quam in filios habes ostende-bas deseruiens vnicuiuisq; volũtati ad quod quisq; volebat cõuertebatur. Ma-lis autẽ erat cibus insipidus, et ideo que-rebant saporez per diuersos vias deco-ctõnis ex qua tamen sapor immutabatur in penas. Vnde subditur ibidem q̃ sapor eius erat quasi panis oleati et hoc ꝓpter cõmixtionem olei quo scz decoquebant il lud. Hinc mali flagrantes desiderio car-nium murmurauerũt. Que cuncta ad mo ralitatis floscula essent reducenda nisi ser monis prolixitas et temporis vetaret breuitas. Hec enim in figura contingeb-bant illis cuius veritas sacramentum es se dinoscitur. Tercium est de sumptio-ne fructuosa et meritoria ad cuius finem solum institutum dinoscitur. Et scam inq̃t dedit timentibus se non peccantibus non obseruantibus nõ obstinatis, et ideo re-quirit dignam preparationẽ propter ma gnificentiam dom. uam largitor omnium bonorum in eo seipm offert in cibum. Et hec est summus gradus diuine largitatis Primus enim gradus est quo nobis lar-gitus est sua. i. omnes alias creaturas q̃s ordinauit in nostrum ministerium vsum vel exercitium. Omnia inquit subiecisti sub pedibus eius. Secundus vero quo largitus est suos id est angelos ministeri-um nostrum. Ad Hebre. j. Omnes admi-nistratorij spiritus sunt missi propter eos qui hereditatem capiunt salutis. Terci-us vero gradus quo largitus est seipsum in seruum et socium nostre vilitatis quã-do se exinaniuit formam serui accipiens.

Dedit inq̄ se in magistrum in p̄dicatōne in ducem in operatione. in p̄cīū in passione. O charitas quō vincis inuincibilē Quartus denicq̄ gradus et summus est q̄ sese dedit in cibum in quo relucet plenitudo summe largitatis et amoris. Nā in aliis dationib⁹ licet infinite largitatis christus se offert liberaliter semp tñ inuenīt sepatō⁊ diuisio doni ab eo cui datur. hec vero datio solum fit in omnimodā vnionem sicut vniuntur cibus⁊ cibans. nō tñ vt fm cursum cōmunem cibus in cibantē cōuertatur sed vt cibans transformetur in cibū .i. xp̄m Sicut ait Aug⁹. cibus sum grandium crescē et manducabis me. nec me mutabis in te sicut cibum carnis tue sed tu mutaberis in me. Et ista trāsmutatio fit per affectum amoris cuius virtus est transferre amantem in amatuz. Huic igitur largitati debetur amoris vicissitudo et digna p̄paratio. Alioquin qui manducat et bibit indigne iudicium sibi manducat et bibit. Hinc merito queri potest vtrum quis sumens corpus christi cū peccato mortali et tamen sine cōscīa peccati mortalis peccat p̄sertim cū nemo scit an odio dignus sit vel amore. Ad qō respondet doctor sanctus inter alia sup. iiij. dis. ix. q̄ ignorantia duplex est. Prima dicīt ignorātia facti que scz cōsistit in sola cognitōe facti. et hec excusat peccatum scz cum quis cōmittit aliene quā credit eē suam. Alia est ignorantia que cōtingit in cognitōne iuris vniuersalis nō facti⁊ talis ignorantia graue est peccatū. In his que mala sunt nō per se sed quia p̄hibita. quia pertinere videntur ad humanam negligentiam. In his vero que per se mala sunt grauius peccatum est quia pertinere videtur ad infidelitatē. vtrūq̄ vero piculosum est quia medicina non queritur vbi morbus ignoratur. Talis igit ignorātia que non est eorum qui scire nolunt sed tm̄ qui simpliciter nesciūt scz qui scire nec rē nunt nec ꝓponunt. nullus sic excusat fm Aug⁹. vt eterno igne non ardeat sed forte sic vt minus ardeat. Dicit enim Bern̄. in ep̄la quadam. multa scienda nesciunt aut sciendi in curia aut discendi desidia. aut inquirendi verecundia⁊ quidā hmōi ignorantia nō habet excusationez. Si vero sit talis ignorantia in cognitōne pariter et affectōne sicut est ignorātia electōnis cum quis in illicitum vel p̄hibitū fertur ac si licitū esset. Sicut ait ap̄s de his que ex habitu vicij alicui⁹ operant vt inꝑati talis grauissime peccat licet ignorat. quia hec ignorantia ꝓuenit ex cōtemptu. De qua dicit Aug⁹. ad valentinū. licet sit grauius scienter q̄ nescienter peccare Ideo nō est fugiendū ad ignorantie tenebras vt in eis quisq̄ excusationē req̄rat. Aliud est enī scire. aliud scire noluisse quia in his que scire nolunt ignorātia peccatum est. In his vero qui nec potuerūt pene peccati Est etiā alia quedam ignorātia qua scz illud scitur esse peccatū iā creditur esse dimissuz interueniēte ꝓfessione licet nō sufficiente cōtritione quā ꝓfessionem facere tenetur ante cōmunionē⁊ talis ignorātia nō excusat nec tñ aggrauat peccatum illud cuius ignorātia dicitur. Et ideo q̄uis indignus sit tōne peccati illius. nō tamē indigne sumit q⁊ talis ignorantia excusat excessum illum a peccato. Sicut ecōtra iustus se credens in mortali cōstitutum qui tamē opinione tali ꝑmanente corpus christi accipere p̄sumeret mortaliter peccaret. quia cōstat q̄ eligeret se peccatorem corpus christi mācare. Denicq̄ si quis facta diligenti discussione cōscientie licet non sufficienti ita q̄ aliquod mortale eius memorie subterfugiat ceteris cōtricīosa cōfessione purgatis sacramentū sumeret talis sumēdo corpus christi nō peccat. imo verius ex vi sacramenti remissionem obliti peccati cōsequitur. Unde dicit Aug⁹. in sermōe quodā q̄ quādo corpus christi manducatur vivificat mortuos postea tamen dū ad memoriam venerit cōfiteri tenetur vt ecclesie p̄ceptū adimpleat et gratus inueniatur. Si vero ex diligenti discussione mortale peccatum omiserit negligētie suc arguitur et tanti sacramenti reus efficitur. Unde dicit Ap̄s. Probet autez seip̄m

homo ꝛc. Quartum est de sacramenti huius spirituali efficacia. De qua dicit Bonauentura sup. iiij. dis. xij. Q. ꝓprius effectus huius sacramenti est iam deo vnitos per gratiam. magis vnire et totum hominem in christum cōuerti. Cum apto dicente ad Gal. ij. Viuo ego iam nō ego ꝛc. Et hec vnio fit tripliciter. Primo cuz qs vnitur maiori vinculo vt ille magis vnitꝰ qui habet maiorem charitatē. Dicit ergo sacramentū hoc magis vnire quia digne accedentem p charitatez christo magis incorporat sicut carbo ignitꝰ ab igne totus incorporatur et alteratꝰ. Secundo cum quis eodem vinculo strictius vnitur vt ille qui scōm eundem habitū feruentiꝰ actualiter amat. et sic reddit hominē magis fortem sicut cibus bonus naturā fortificans. Tercio cum quis eodem vinculo velut indissolubili firmius vnitur sicut ille qui in eodem habitu p frequentiam est magis radicatus et sic reddit sumentem magis constantem. et sic adiuuat ad vitandum omnia scelera. sic etiam augens charitatem ignitam adiuuat ad cōsumendam reatus penā et augendā virtutū perfectionem. Unde dicit doctor sanctꝰ ibidem ꝙ effectus huius sacramenti est conuersio hominis in christum. Et ad hoc sequuntur duo effectus scz augmentū spirituālis quantitatis in augmento virtutū et precipue charitatis cui ꝓprium est trāsformare amantem in amatū. Et restauratio perditorum in remissionē venialiuz etiā q̄tum ad reatum vel in reparatione cuiuscunq̄ defectus p̄cedentis. Nam qz cottidie feruor p venialia minuit ꝛ virtutum radicatio. Ideo oportet per hūc restaurare deperditū. hic tamē effectus sacramenti etiā p veniale peccatū potest p̄pediri vt dicit doc. sanctus ibidē. Nam omnis perfectio acquirenda p remotionē ꝓprie dispositōis impeditur. Sicut enī dispositōes materiales se habent ad formē perfectionē sic actus se habent ad p̄fectionem finis. Et ideo licet hoc sacramentuz q̄tum in se est sumentē p̄ficiat. ad hoc tamē ꝙ effectum suum plene cōsequat in sumente. oportet ꝙ adsit actualis deuocō cuius feruor tantus esse potest ꝙ omnia venialia deleat. animā ab omni scoria peccati reddēs immunē. Licet ad modū pauci tali deuotōne feruentur in ipm. In alijs autem iuxta quantitatē deuotōnis exuritur et cōsumitur macula peccati originalis et reatus. Interdum etiā effectus ille potest impediri penit⁹ absq̄ tamē peccato mortali cum scz vane distractiones sumentem impediūt a deuotione ita ꝙ augmentum gratie nō cōsequatur nec tamē reatum mortalis incurrit sed forte venialis ex hoc impreparatus accedit p̄sertim si sistit distractio circa licita. Et hoc innuitur cum dicitur. Escam dedit timentibus scz id est cum timore et sollicitudine p̄parantibus. quod nobis prestare dignet Jesus christus. Sequit̄ ser. lxxxj.

Dominica prima post penthē

Factum est vt moreretur ꝛc. Luce. xvj. In hac parabola presentis euangelij vel potius historia. in qua dives et pauper lazarus et purpuratus nobis cōsiderādi ꝓponuntur. Precipue claret q̄ terribilis ꝛ inscrutabilis sit deus in p̄silijs sup filios hominum. Nam plerunq̄ se blandū prebet. impijs velut ad omnia ꝓspera vota ꝓcordans. Sed reuera in p̄senti recōpensans exigua merita quibusdaz tanq̄ indignis eterna gloria ut in futuro seueriori dāner iusticia. Recordare inquit fili quia recepisti bona ꝛc. Quosdā autē et hic flagellat temporaliter infirmitatibus cōtumelijs inimicis dāmis temporalibus et tñ illic damnat eternaliter eo ꝙ flagella ingrate suscipiunt nec per ea mouentur ad emendā sed potius ad impatientiam. Dicit enim Greg⁹. xviij. moral. ca. xvij. ꝙ flagellum tunc diluit culpam cum mutauerit vitam. Nam cuius mores non mutat nec expiat actiones. Dis ergo diuina percussio aut initium pene sequentis est aut initiū bene viuēris. Sic pharao quia post multas flagellatōnes vitā nō emēdauit cōcito mortem et damnationē recepit. Quibusdam

135

autē licet iustis seuerū se prebet. tribulationibus illos exercet vt emundet a venialibus amplificet virtutibus vt in futuro recipiat gloriosi⁹. Quod bene cōsiderās Dauid ꝓ delictꝫ veniā postulās ait. Qm̄ ego in flagella paratus sum et dolor me⁹ ⁊c. O vera penitētie forma et amara gratanter accipere ⁊ ꝓ peccatis semꝑ dolere. Sic hoc ostēdit plenius in expulsione a regno suo cū et semei maledicentē noluit interfici ⁊ filium expellentē iussit reseruari. De quo numero fuerat etiā hic Lazarus qui legit̄ in euangelio similiter mala ꝑpessus sicut diues receꝑat bona id est eadem hilaritate et gratiarū actōne. et ideo hic cōsolatur. sed qn̄ nisi cū factū esset vt moreretur. Finis vniuerse carnis mors est. dicit̄ Isa. xxxviij. Dispone domui tue qꝛ morieris et nō viues. Unde ad nostrā instructionē in his duobus cōsiderand⁹ est triplex stat⁹ scꝫ vite mortꝫ ⁊ iudicij. Quātum vero ad primū accepit diues triplicia dona scꝫ diuitias delitias ⁊ honores. O si quartum cōsecutus fuisset vite scꝫ diuturnitatem quā sibi falso ꝓmisit dum sine metu affluxit delitijs. Volūt autē quidā euꝫ fuisse iudeū eo ꝙ respōdit Abrahā habēt et Moysen ⁊ ꝓphetas. nō enim narrauit hoc christus vt parabola sed rem gestā vt dicit Lyra Primo diuitijs habundauit ī quibus requieuit cor eius. cui satis congruit illud Luce. xij. anima mea multa habes bona reposita in annos plurimos requiesce bibe epulare. sed audire meruit. Stulte hac nocte recipiēt animā tuam ⁊c. Hinc enī lamentabunt̄ in penis illud Sapientie. v. Quid nobis ꝓfuit suꝑbia aut diuitiarum iactantia quid cōtulit nobis transierūt oīa. O transierūt illa sed pectata nō ita. Nā ibidē quinqꝫ rebus diuitias cōparat. Primo vmbre que scꝫ videtur aliquid cum tn̄ nihil sit sed tm̄ causat frigiditatē ⁊ obscuritatē fugit sequētes ⁊ fugientes sequit̄. Sic tꝑalia causant frigiditatem diuini amoris ⁊ obnubilationeꝫ intellectus. derelinquūt insequētes ī morte et ꝓ christo fugiētes insequunt̄ diuitie nō tꝑales sed eterne. Insequentes vero fugiunt tā tꝑalia q̄ eterna. Luc. xij. Sic est omnis qui thesaurisat ⁊ nō est in deum diues. Secūdo nūcio ꝑcurrenti quia diuitie male cōquesite auare reseruate vel ꝓdigaliter expense ꝑnuncie sūt eterne pene Unde diues iste nō legit̄ tꝑalia iniuste acquisisse vel inique sed ꝓdigaliter expendisse. ꝑciose vestitus. delitiose nutritus. ac auare retinuisse ꝯtra pietatē ꝓximi cui micas decidētes negauerat. Hic Math. xix. de diuite qui se dixerat oīa mandata seruasse subintulit dicens. Difficile intrabit diues in regnū celoꝝ. Et iterū. Facilius est camelū ⁊c. Cuius causam assignās ibidē Criso. dicēs. ꝙ appositio diuitiaruꝫ maiorē apponit flammā ⁊ vehemētior fit cupido et qꝛ cupiditas est venenū charitatis. Ideo reddit hominē difficilem vt fluctuantē aquā. qꝛ mentē quasi ventis ⁊ ꝓcellis expositā semꝑ sollicitudīe reddit inquietā. Et ideo spinis cōꝑauit eas dn̄s affligūt enī acquirēde ꝑ mille ꝑicula sollicitant acquisite vt cōseruent̄ cruciant amisse eo ꝙ diligebant̄ et sic semper corda reddūt inquieta. Quarto aui trāsuolanti qꝛ sicut nihil mobilius aue. sic nihil mutabilius ꝓspitate. Quinto sagitte emisse ad locū destinatū id est ad infernū. nā sagitta in altū missa quia veras pēnas non habet cito relabit̄. Sic licet hi ad punctū eleuant̄ in mundo cito tn̄ ad inferos relabuntur. Secundo delitias accepit ꝓpter quas diuitias tantoꝑe dilexit. qꝛ epulabatur cottidie splēdide. sed delectatō momētanea est. O q̄ infinitā secū traxit miseriam cuꝫ delitijs affluente diuite horribile suꝑ eū mortis ꝑiter et inferni iudiciū firmatū est. Sicut figuratū est ī Balthasar rege babilonis. Daniel. v. Qui fecit grāde cōuiuiū optimatib⁹ suis mille blasphemans dn̄m ⁊ laudās deos suos eo ꝙ vt dicunt hebrei putabat terminū captiuitatis iudeoꝝ a Jeremia ꝓphetatū trāsisse ⁊ ꝑ ꝯsequēs Jeremiā false ꝓphetasse. Et apparuerūt digiti scribētes in pariete. respiciente rege q̄ ex timore palluit ⁊ totus cōtremuit vociferās vt magos introducerēt nec poterāt scripturā legere. qꝛ scriptum

erat hebraice. Mane thetel phares. mane interpretatur numeratio. i. numerauit deus regnũ tuũ ⁊ cõpleuit illud. i. finiuit. Thetel interpretat̃ impensio statere id ẽ appensus es in statera diuini iudicij et inuentus es minus habens. Phares interpretatur diuisio. id ẽ diuisum est regnũ cuum a te ⁊ datũ est medis et persis ac eadẽ nocte interemptus est. Sic dñs sepe deliciose viuentiũ actõnes enumerat. circumstantias ponderat ⁊ ꝑ diuinã iusticiã oẽs diuitis delitias ⁊ honores separat adducẽs mortẽ ⁊ gehẽne vindictã. Tercio recepit honores qꝛ dicit Aug⁹ in sermone ꝙ morbus diuitiarũ est suꝑbia. Nã grãdis animus est q̃ inter diuitias isto morbo nõ tẽptatur. maior anim⁹ diuitias suas vincẽs ꝯtemnendo. Sequit̃. et lazarus similiter mala. nã vt a ꝑteritis purgaret̃ peccatis ⁊ ꝑseruaretur a futuris ꝑ diuitijs paupertatẽ sustinuit et tantã ꝙ cupiebat saturari de micis q̃ cadebãt de mẽsa diuitis sed nemo illi dabat. Pro delitijs aũt infirmitatis angustias qꝛ vlceribus plenus. Denicꝫ ꝑ honore vilitatis abiectõnes. Iacebat enĩ ad ianuã diuitis, vilipensus ab oĩbus Sed cur tãtis miserijs primi voluit pius dñs eterne felicitati ꝑdestinatum? Rñdet ibi Criso. de diuite loquẽs. Si q̃d inquid boni fecisti vnde tibi premiũ deberetur oĩa recepisti in illo mundo epulans didatus oblectatus successibus ꝓsperis. Hic aũt si quid mali cõmisit vniuersa recepit paupertate fame ⁊ eximijs oppressus miserijs. Cum igit̃ tribulationuꝫ multitudo nos premit. lazarũ cogitemus ⁊ letanter accipiamus mala in vita nostra vt consolemur in futura. ¶ Secundo principalit̃ ꝯsiderandus est status mortis eoꝝ. qꝛ factum est vt moreret̃ vterqꝫ scꝫ tam diues q̃ꝫ lazarus. qꝛ oĩs potentatus breuis vite O factũ est q̃ꝫ tam ingeris amaritudinem homini iniusto Eccle. xlj. O mors q̃ꝫ amara est memoria tua homini iniusto pacem habenti in substãtijs suis. Sed factũ est et finis vtriusqꝫ venit quid amarius iniusto diuiti quid desiderabilius iusto pauperi? Transfertur enĩ de diuitijs ad egestatem de delitijs ad penalitatẽ ⁊ de honore ad cõtumeliã. Ecõtra vero pauꝑ d̃ egestate ad affluentiã. d̃ penalitate ad requiem. de vilitate ad angelicã dignitatem: Nunc videamus mortis eoꝝ differentiã Nam et si diues pluribus amicarũ blãditijs videatur refoueri ecõtra tñ realiter accidit dum cũcta ꝓspicit exteriora prius grata sed nũc relinquenda tãto dolorosi⁹ q̃ꝫto prius possessa fuerant affectuosius: Omnia cũ dolore relinquit ⁊ filias cõpositas et oues fetosas ꝓmptuaria plena ⁊c̃ Interna vero ꝯsideratõne peccatrix aĩa timore cõcutit̃ remordẽte ꝯscientia recolit mala cõmissa. bona obmissa dolet vitã ꝑterijsse in delitijs sed nõ in peccatis q̃ sola sequunt̃ miserũ quocũqꝫ ierit Quia ſm Gern̄. Peccatũ nihil est et ideo nulla ꝑt foraminis angustia retineri. solũ hoc sequetur te quacunqꝫ ieris quocũqꝫ intraueris pellẽ hanc nõ deponis. Hec ille Deinde respicit futura perhennitatis infinita spacia vidit nihil esse q̃d amauit horribile q̃d demeruit. sentit enĩ damnatõnis testimoniũ. videt catheruas demonũ petit inducias. sed violenter exire cõpellitur ⁊ in damnatõne trahit̃. Vide ergo q̃ꝫ plena calamitatibus mors impij diuitis sed hec in delitijs cogitare nõ possunt. qꝛ mortez post tergũ gerũt. Eccs. v. Nõ satis id est nõ multũ recordabit̃ dierũ vite sue eo ꝙ deus occupet cor eius delitijs. Econtra pauꝑ amicoꝝ solatio destitut⁹. internam cõsolationẽ meruit. quia, sola virtus quã ꝑ cunctis diuitijs amplexat⁹ est. est comes solaciosissimus decedentiũ. Parit enĩ de misericordia ꝯfidentiã et meret̃ in reuelatõne mortis diuinã presentiã. Sicut ostẽsum est in vitaspatrũ in pauꝑe moriente in platea ad cuius exitũ angeli ꝯuenerũt et in diuite cuius animã demones vi extraxerunt ¶ Tercio ꝯsiderandũ est principaliter eoꝝ status post mortẽ. qꝛ diues sepultus est a demonijs in infernum. et in sinu Abrahe lazarus deportatus est ab angelis. Vide nunc hoĩez diuitijs affluentem ꝑciosis vestibus incedentẽ. cottidie splendide epulantẽ q̃ꝫ execrabilẽ finẽ q̃ꝫ horri-

133

bilem penā sortitus est. Nam in terra corpori forsan sepulcrū sibi sumptuosum excidit cum Sobna summo sacerdote qui vt quidā volūt excidit sibi sepulcrū notabile. Sicut etiaz dicit Isa. xxij. Cui pcepit dñs, vade et ingredere ad Sobnā ppositum templi et dices ei. excidisti tibi hic sepulcrum excidisti in excelso memoriale diligenter in petra tabernaculū. ecce te deasportari faciet sicut asportat gallus galliacius scz pedibus sursum. Sequit. Coronās coronabit te tribulatōne quasi pilam mittet in terrā latā et spaciosam ibi morieris et ibi erit currus glorie tue. Sit dives hic in terra gloriosus fm animaz in inferno sepultus est a demonib⁹. In quo notat profunditatē damnatōnis. vilitatez abiectōnis. acerbitatē retributōnis. impassibilitatē liberatōnis. Ecōtra vero lazarus despectus vlcerosus mendicus cui negabat obsequiū humanū cui⁹ horrebāt cōsortium deportatus est non ab angelo tm̄ sed ab angelis in sinū Abrahe. Quia dicit Crisō. sup hunc locū. Q⁹ nō sufficit vnus angelus sed plures venerūt vt choros letecie facerēt. gaudebāt tantū onus tangere qz talibus libenter onerib⁹ pgrauantur. Nō enī venerūt angeli illi ad animam illā deferendā ppter necessitatē vel vt eoz obsequijs indigeat sed ob reuerētiam designandā q scz animab⁹ sanctis et etiā corporibus gloriosis ab angelis et ab oībus creaturis deferet. vt tāgit doctor sanctus sup. iiij. dis. xlviij. Jstud etiā ostē sum est cuidā patrū scire cupienti differētiam inter mortē diuitis iniqui et paupis iusti. vt habet in vitis patrū de paupe moriente in platea ab hoīb⁹ quidē relicto sed a cythareda dñi cōsolato.

Dominica secunda. Ser. lxxxij.

Eperunt omnes simul excusare. Luc. xiiij. Interrogatus dñs Luc. xiij. si pauci sunt qui saluant rndit. Cōtendite intrare per angustā portā. qz dico vobis multi quarent intrare et nō poterūt et hoc querenti num tepiditatē. Nā triplicē in via difficultatem patimur. Prima est ex nature corruptione ppter quā natura semp pna est ad malū. Genes. viij. Sensus et cogitatio humani cordis pna sunt ad malum. Secunda est ex cōsuetudine peccandi que scz inducit quendā habitū et dispositionē inclinantē ad peccata similia. et ideo dicit altera natura. Tercia est ex difficultate bene operandi pfertim adhuc incipientibus quib⁹ opa virtuosa reddunt insipida ppter que tria impedimēta q querunt intrare sed tepide puenire nō poterūt. quia difficultatis horrore pculsi cōcito dilabūtur ad pristina. Sicut figuratū est Numeri. xiiij. Filij israel audiētes fertilitatē terre promissionis lacte et melle manantis incitabant ad eā possidendā sed audita difficultate puenidi reditū parauerūt dicentes. Cōstituamus nobis ducē etc. Sic reuera delectat celestis patria sed puenīe di laborē refugimus. Cupimus quidā verbo cupimus affectu sed opibus nos excusamus. Cōtra quos dicit Bern. Jgnosce dñe ignosce excusam⁹ tergiuersamur vix est aliqs qui in his q ad te sunt velit experiri qđ possit. etiaz quod pmptissime pōt fm carnē vel seculū siue timor impulerit siue cupido traxerit. De quibus dicta reor verba ppolita. Coperūt etc. Coperūt simul omnes excusare etc. Querit doctor sanctus scđa scđe. q. xj. ar. viij. Vtrū beatitudo hoīs possit esse i aliquo creato. cū beatū dixerūt cui hec sunt scz filie pposite pmptuaria plena oues fetose etc Et respōdet q nō. qz beatitudo est bonū pfectū totaliter quietās appetitū. alioquin nō esset vltimus finis si adhuc aliquid restaret appetendū hoc aūt nō potest esse aliqđ creatuz. qz si cuncta creata essent in obsequiū vni⁹ hoīs nō cōtentaret ut extra hec nihil appeteret. ergo illud qđ sic facit appetitū satiari est bonū vniuersale sicut vniuersale verum satiat intellectū. et tale bonū inuenitur in solo deo q replet in bonis desideriū nostrū ad qđ bonū fruendū inuitamur in euangelio hodierno. Sed miseri vilipendētes nondū gustatā dulcedinē ceperunt se simul omnes excusare. ac spretis

delitijs celestibus amplecti stercora didi
cerūt. Pretendūt enī tria excusatōis ve
lamina sicut filij israel. Nūe. xiiij. Causa
bant difficultatē intrādi terrā ꝓmissiōis
Ideo sicut filij israel sexcētamilia omnes
qui numerati fuerāt a viginti annis ⁊ su-
pra mortui sunt in deserto ne terrā ꝓmis-
sionis ingrederent ꝑter Caleph ⁊ Josue
Sic sese excusantib⁹ respōdit dn̄s. Amē
dico vobis ꝙ nemo viroꝝ illorū q̄ vocati
sunt gustabūt cenā meā vnde ligatis ma
nibus et pedib⁹ ꝓijcient in tenebras exte
riores. Primus enī dixit. villā emi et eo
videre illa rogo te ⁊c. ꝑ quā intelligitur
oīs supbia ⁊ ꝑsertim ipa libido dominan
di licet oīs supbus alios ꝑeminere deside
rat. quā emit sibi sathanas in regionē te-
nebrosam ⁊ flammiuomā Vn̄ sedit ad mē
sam ꝑgustauit cenā sed qꝛ emit illā expul-
sus est ⁊ ꝓiectus vt videret illū q̄tomin⁹
nondū admissus introducet ad mensaꝫ ce
naturus eo ꝙ semper superbo debet lo-
B cus infimus et qui se exaltat humiliabit.
In cuius figura dicūt doc. Nūe. xvj. ꝙ
caath filius leui quatuor filios habuit ac
Moyses cū Aaron erāt de primogenito
q̄ ꝓmoti fuerūt in ꝓplo vt vnus esset dux
populi ⁊ alter sacerdos summus. Chore
aūt eo ꝙ erat de secundo nato genit⁹ vi-
debatur ꝙ post ipos assumendus esset ad
principatū. Cum ergo videret eleazaruꝫ
de quarto filio caath natū principē factū
sup filios caath tn̄ sub eleazaro filio aarō
inuidēs, hec verba habuit cum Dathan
et Abyron q̄ erāt d̄ tribu ruben primoge
niti suggerēs ꝙ ipis deberet principatus
populi. vt sic cōspirati ⁊ cōglobati ꝑ vim
sibi cōquererēt vnus summū sacerdotiū
et alius ꝓpli principatū. Cū igit ꝑtinaci-
ter resisterēt ⁊ detraherēt Moysi ⁊ aarō
eos verbis iniuriosis latescētes ait dn̄s
ad Moysen ⁊ Aaron. Sepamini de me-
dio eoꝝ et eos repēte disperdā oēs simul.
Qui ceciderūt in faciē suā orātes dicen-
tes. Num vno peccante ꝯtra oēs ira tua
deseuiet. Et dn̄s. ꝑcipe vniuerso ꝓplo vt
separet ab istis ⁊c. vide textū ibidem. Et
sic descenderūt Dathan ⁊ Abyrō cū vxo
ribus et liberis omniq̄ frequētia ⁊ substā
tia ac tabernaculis in infernū. Similiter
ignis egressus a dn̄o interfecit Chore cū
ducētis ⁊ quinquagītis viris q̄ offerebāt
incensum. De quo dicit Nūe. xvj. Factuꝫ
est grāde miraculū. De quo miraculo ple
nius habet in glosa hebraica sup ps. xlviij
Nꝫ cū fugerēt ceteri in tabernaculis eoꝝ
filij Chore remanserunt ad suadendū pa-
tri vt obediret Moysi quo nō quiescente
egressus ignis cōbussit eos q̄s apta terra
ꝓtinus absorbuit. Filij aūt Chore diuina
virtute remanserūt in aere stātes quousq̄
terra reclusa fuerat eo ꝙ paternis actib⁹
nō ꝯsenserāt sed desuaderent ꝓpter quod
filij tacti spiritu ꝓphetico ī gratiarū actō
nem fecerūt psalmū. xlv. Deus noster re-
fugiū ⁊ virtus ⁊c. qui intitulat in hebreo
a filijs Chore Et huic miraculo consonat
Dicit enī ibidē ꝓpterea nō timebim⁹ dū
turbabit ⁊c. Vnde oēs psalmi filioꝝ cho
re spiritualē pretendūt leticiā. Ecce de
maledicta supbia q̄ d̄testabilis secuta est
inuidia q̄ horribilis vindicta. Sic reuera
et hoc tpe maledictū supbie viciū q̄ alijs
vel ꝑeesse vel ꝑeminere cupimus totū cō-
turbat mundū mouēs ad ambitōes digni
tatū et cathedras pestilētie. Et sequitur
amor dominādi quo vix caret aliq̄s. Sed
ve corone supbie vt habet Isa. xxviij. qꝛ
nullū coronatū sinit ingredi ad cenā dn̄i.
sꝫ ceperūt omnes simul excusare Secū
dus dixit. Juga boū emi quinq̄ ⁊c. hic ē
homo terrenis deditus qui sensus omnes
inquinario numero ꝯprehensos habꝫ ad
tpalia directos. et dicunt iuga boū qꝛ bi
narij sunt copulati scꝫ duo oculi due aures
due manus lingua cū palato ad gustandū
Nihil enī affectat hmōi vel reqrit nisi tē
por alia nec sinit aliq̄n q̄escere cor suuꝫ ab
hoc studio. Cui dicit Abacuc. ij. Ve q̄ cō
gregat auariciā malā. domui sue. An nō
mala q̄ ꝯgerit in ꝓpriā damnatiōꝫ in po-
sterū ruinā. Vnde hui⁹ figura vt dicitur
Nūe. xxxij. Manserūt due trib⁹ cū dimi- L
dia extra terminos terre ꝓmissionis ꝓpt
auariciā ex eo ꝙ habentes pecora multa
viderūt Jaser et Galaad terras aptas

134

alendis gregibus. Sic reuera multi licet ecclesias sermones et alia opa de genere bonoꝝ frequẽtare videntur corde tamẽ ⁊ sensibus sepulti sunt in affectu auaricie quã velut deã adorãt ⁊ venerent̃. Deniq; vitulus aureꝰ quẽ ꝓ deo petierũt Exo. xxxij. vide infra. fuit auaricie figura. quia sicut tũc vitulũ aureũ ita nũc aurũ ꝓ deo colũt. Pro cuius ꝯgregatõne cõseruatõne augmentatõne nõ verent̃ mille modis trãsgredi p̃cepta dñi Et sicut ibidẽ ꝓpter hoc. xxiij millia virorũ interfecti sunt ita nũc infinitã damnatoꝝ stragẽ accelerat. Unde ad maiorẽ detestationẽ dicit glosa sup illud Col. iij. Mortificate auariciã q̃ est idoloꝝ seruitus. quod par viciũ est. qꝛ rebus ꝓ deo seruit ⁊ pene vno expletur opere. Hinc ꝯcludit Iero. ad monachuz rusticũ. Estimato malo pondere peccatorũ leuius videt̃ alicui peccare auarus q̃ idolatra sed nõ mediocriter errat. Sequitur. Ridiculũ videt̃ ꝙ aliq̃s iudicet̃ idolatra. quia duo grana thuris offert creature que deo debuit offerre ⁊ ille nõ iudicetur idolatra qui totũ seruitiũ offert creature. vnde nõ fruitur sed seruit diuitijs. Gerñ. sup Cantica. Querit̃ a quouis eorum qui insatiabili corde lucris tpalibus inhiant q̃d sentiãt de his q̃ sua vidẽtes et pauꝑibus erogantes regnũ celoꝝ mercãtur sapienter ne agit̃. Respõdebit ꝓculdubio sapienter. Querit̃ iterũ cur q̃d approbat. nõ possum inquit. Quare ꝓfecto dña auaricia nõ ꝑmittit nõ ergo habet auarꝰ ea q̃ videtur habere nisi eo mõ loquẽdi q̃ quis cõpedes habet. Et ideo respõdit. inga boum emi quinq; ⁊ c̃. rogo te habe me excusatũ ⁊ c̃. Tercius dixit. Uxorẽ duxi et ideo nõ possum venire. miserãda ꝓrsus cõditio ꝙ aggrediẽs etiã statũ licitũ nõ modo se excusat vt ceteri sed etiã impossibilitatẽ p̃tendit. Nõ inq̃t possum venire Unde hoc fratres nisi sicut dicit Gregꝰ. in Omel. licet bonũ sit ꝯiugiũ ad ꝓpagãdam sobolem diuina ꝓuidentia institutũ nõnulli tũ nõ per hoc fecunditatẽ prolis sed desideria expetũt voluptatũ. de quibus dixit angelus ad Thobiã vj. Qui ita cõiugium suscipiunt vt deum a sua mente excludant. i. nõ ꝯtrahunt amore ꝓlis educande sed vt sue libidini satisfaciãt. hi sũt ĩ quos demoniũ accipit potestatẽ nec sinit eos redire ad spiritus libertatẽ. Nimirum cum p̃ ceteris vicijs magis naturam degenerat et aĩa fere tota in carnẽ vertit̃ intellectu obfuscato. Unde sup illud Genes. vj. Videntes filij dei filias hoĩm ⁊ c̃. Dicũt doctores ꝙ Seth p̃cepit filijs suis iussu dñi qui dicunt̃ filij dei eo ꝙ a patre fuerũt instructi culto diuino ne ꝯtraherẽt matrimoniũ cũ filiabꝰ hoĩm id est cũ filiabus de generatõne Cayn. que erãt curiose dissolute ⁊ lubrice. Filij aũt Seth ꝓgressu tp̃is inobedientes effecti eo ꝙ viderẽt filias hoĩm curiose ornatas accepert̃ sibi vxores tãtisq; se luxurie feditatibꝰ ĩmerserũt. ꝙ refert methodiꝰ vnã eẽ causaz inter causas diluuij ꝙ mulieres in vesaniã verse sup̃gresse viris abutebant̃. Unde iratus dñs ait. Nõ ꝑmanebit spiritus meus in hoĩe qꝛ caro sunt id est nimis implicati carnalibus. Unde subdit. Penitet enim me fecisse eos. id ẽ ostendã facto penitentia eos delẽdo de terra et extunc predixit diluuiũ. O q̃d igit̃ cũ ambo sunt de generatõne Cayn curiosi lasciui ⁊ c̃. Quõ putas ad oĩa carnalia explenda turpius elaborãt ⁊ ecclesie sacramentũ sibi ꝯmutant in totius ꝑditõnis abissum cũ nõ vt cõiuges sed vt adulteri cõiuncti sunt. Quia s̃m Ambro. omĩs vehemẽs amator ꝓprie vxoris adulter est id ẽ s̃m sanctũ Tho. sup iiij. dis. xxxj. si in cõiuge nõ attendat ꝙ cõiunx est sz solũ ꝙ mulier est. id ẽ facere paratus cum ea ac si nõ esset ei matrimonio ꝯiuncta et tunc est mortale peccatũ. vide pleniꝰ supius. Et horũ vita fere ꝑiculosissima iudicat̃. eo ꝙ vix repit̃ aliq̃s formãs sibi exinde ꝯscientiã s̃m exigentiã culpe. De q̃bus dicit̃ Osee. v. Nõ dabũt cogitationes suas vt reuertant̃ ad dñm. quia spũs fornicatõis est in medio eoꝝ et dñm non cognouerunt. Hinc merito desperati respondent. vxorẽ duxi ⁊ ideo nõ possum venire.

Dominica tercia. Ser. lxxxiij.

Hic peccatores recipit ⁊ manducat cum illis. Luc. xv. Dicit sanctus Bern. Gaudeat quisq̃s ille est quē ꝑpetue damnatōnis reū adiudicabit ꝯscientia peccatoꝝ. excedit enī pietas Jesu omniū criminū quātitatem seu numerositatē. Unde sicut euāgelica testat̄ historia tam benignū se cunctis exhibuit ꝙ sceleratissimi quiq̃ plena fiducia nō solū ꝓpinquarēt ad audiendū sed etiā accederēt ad ꝯuiuandū. Hinc ait Bern. Omnino ꝓpter mansuetudinē que de te predicat̄ currimus post te dñe audientes ꝙ nullū spernis pauperē. peccatorem nō abhorreas nō enī horruisti ꝯfitentem latronē. nō publicanū exorantē. non petrū lachrimantē ⁊c. Et si milies despectus ⁊ iniuriatus fuerit clementer expectat sedule reuocat exoratus cōdonat inuocatus occurrit vt ꝓtegat amplexat̄ vt cōfidentiā venie tribuat. Quod figuratū est Judicū. xj. in Jepte q̃ fuit filius Galaad ex muliere hospitatrice vt dicūt hebrei. vel venditrice victualiū. habuit aūt Galaad vxorē aliā ex qua nati filij eiecerūt Jepte dicētes. Heres in domo pr̄is esse nō poteris qꝛ de altera matre nat⁹es vt habet̄ in hebreo. Postea tñ ꝯstricti necessitate p̄lij reuocauerūt dicētes. veni et esto princeps noster ⁊ pugna cōtra filios Amon. Ac ille. nōne estis q̃ odistis me et eiecistis me de domo patris mei ⁊ nūc venistis ad me necessitate ꝯpulsi acq̃euit tñ placito ⁊ fideliter defendit ita vt ꝓvictoria filiā vnicā suā offerret. Scd̄m Jero. Jepte christū signat q̃ a facie fratrū suorum iudeoꝝ eiectus extra portā passus ē qui tñ audiētes gloriā resurrectōis eius eū in principē ⁊ ꝓtectorē elegerūt religionem christianitatis eligētes. Pro quib⁹ vnicā filiā id est carnalē vitā nō solum in mortē tradidit sed etiā sese cottidie confert in alimoniā nō solū dignis sed etiam indignis vt merito mirent̄ vniuersi dicentes. Hic peccatores recipit ⁊c. Greg⁹. super hunc locuz. Ex qua re collgit̄ ꝙ vera iusticia cōpassionē habet falsa indignatōnem. de quorū numero erāt pharisei q̃ diiudicantes ꝙ peccatores susciperet arenti corde fontē misericordie reprehendebant. Recipit ergo dñs peccatorē q̃tuor modis. Primo recipit quosdā vt pauperez ꝑegrinū ad hospitiū. An nō pauper q̃ ꝑ peccatū se diabolo seruū vendidit hic libentius enī ꝑ peccatū hoīem possidet spiritualiter q̃ corꝑaliter ⁊ autoritate maiori. Sed interim delitescit ne miser moueatur ad sui liberationē. Pauꝑ inq̃ ꝓpter carentiā gratie. ꝓpter reatū pene. ꝓpter maculā culpe spoliatus. meritis onerat⁹. vicijs nudus virtutibus. Hec omnia venerūt accedēte mortali. Suꝑ quo ⁊ ꝑegrinus dicit̄. qꝛ foris ponit̄ extra ꝯmunitatē ecclesie velut excōmunicatus ⁊ beneficio priuatus oīm timentiū dñm. Oīs eniz in mortali existēs excōicat⁹ ē corā deo. hic ergo penitēs in ieiunio mendicat hospiciū dū ꝯtritōne momentanea detestat̄ viciuz cōfitet̄ peccatū recipit sacramentū. Sed qꝛ nō abijcit pristinū terrenoꝝ studium et distractiuas sollicitudīes nō precauet ꝑiculosas vicioꝝ occasiones in pristinas incidit impietates. Cuius licet p̄scius dñs tñ ab eo tātillo tꝑe hospitio recipit̄. Duz gratie restituit̄ vt vel sic aīaz ad horā inhabitet ob quā possidendā se morti tradidit. hinc eā ꝓtegit a vindicta. demulcet venia. fouet gratia. Sed ve misere q̃ cōcito studet recidiuatōi ꝓprie. ingrata bonitati diuine. ambulās ex aduerso in suꝑbia ⁊ abusione Hec aūt diuina clemētia figurata ē in. iij. Re. xx. in Bennedab rege syrie qui cū. xxxij. regib⁹ ⁊ infinita ꝓpl̄i multitudīe pugnās ꝯtra regē israel. Primo ꝑcussus plagaz magnā fugit. Secūdoq̃ reuersus fugat⁹ est cesus centūmilib⁹ fugiēsq̃ in affech ciuitatē cecidit murus super xxvij. milia qui remanserāt. et ip̄e s̄m Josephū timore coactus intrauit cū paucis locū subterraneū cui⁹ ingressus erat intra cubiculū. dixerūtq̃ serui sui. Audiuim⁹ ꝙ reges israel clemētes sunt. ponamus saccos in limbis nostris ⁊ funiculos in capitib⁹ et egrediamur ad reges israel. Quo

135

facto dixerũt regi. Seruus tuus Benne-
dab dicit viuat oro te aĩa mea. Cui rex. si
adhuc viuit frater me⁹ q̃bus affirmẽtib⁹.
Adducite inq̃t ad me. quẽ adductũ leua-
uit in currũ honorifice receptũ ⁊ sic ad ho
stẽ fugiẽs euasit ⁊ saluatus est. ¶Rex israel
bristũ signat. Bẽnedab est pctor ambu-
lãs ex aduerso dei extẽto collo dura cerui
ce nec cessat impugnare vicijs. nisi forte
varijs tribulatõib⁹ denuncaĩ. Quid igit̃
dulci⁹ expiri p̃t q̃ dñm ꝓtemptũ sp inueni
re. paratũ ad recõciliationẽ cũ nõ sit loc⁹
effugiẽdi nisi ad ipm ? Quid vero iniqui⁹
q̃ benigne suscipientẽ iterato vicijs impu
gnare? Secũ do recipit quosdã vt seruum
pridẽ rebellẽ sed emendatũ. hi sunt secula
res curis sese terrenis exonerãtes ⁊ cultui
diuino mancipãtes diuina officia. p̃dica-
tões ꝓfessiones opa pnĩe piter ⁊ miseri-
cordie frequentãtes. Sciẽtes qr nẽo mili
tans deo implicat se negocijs secularib⁹.
Horũ aũt reditũ viscerosi⁹ exoptat dicẽs
Venite ad me oẽs q̃ laboratis ⁊ onerati
estis ⁊c. Quia nimirũ huius reuersio pfe
ctior. et pseuerãtia securior. Dñ nãq̃ re
cidiuũ patiẽtib⁹ cauib⁹ reuersis advomi-
tũ. Sicut figuraliter oñdit̃. iij. Re. ij. In
semei q̃ primo rebellis regi sui dauid. po-
lita timore ꝓstrict⁹ humili subiectõe ⁊ ob
sequio veniã petijt ⁊ accepit. Cui tũ prece
pit a rege Salomone. Edifica tibi domuz
in hrlm ⁊ habita ibi ⁊ nõ egredieris inde
huc atq̃ illuc. Quacũq̃ aũt die egressus
fueris ⁊ trãsieris torrentẽ cedron scito te
interficiendũ. habitauit q̃ semei in hieru-
salẽ multis dieb⁹. Sz o maledicta auari-
cia ⁊ sollicitudo supflua. nã p⁹ annos tres
fugerũt serui ei⁹ in geth qõ cũ nunciatum
esset semei secut⁹ ẽ ad requirẽdos eos. Et
Salomõ ad eũ. Cur nõ custodisti qõ tibi
p̃ceperã? Tu enĩ noste oẽ malũ cui⁹ tibi cõ
sciũ est cor tuũ qõ fecisti Dauid pri meo ⁊
nũc reddidit dñs malicia tua ⁊ caput tuũ
et interfectus est corã rege. Quia maior
ingratitudo iudicaĩ cũ aduersari⁹ in gra
tiã receptus denuo ad inimicicias. sic pri
stinas redire quincit̃ cũ peccator ad veni
am receptus pristinis vicijs revoluit. Q

quid igit̃ de his quibus improperat dñs.
Prouer. j. Vocaui ⁊ renuistis extẽdi ma
num meã p bñficia et nõ fuit q̃ aspiceret
scz dantem. licz recipet donũ desperistis
oẽ psiliũ meũ. sed vnde hoc qr vt dicẽ dñs
Isa. xxviij. Dixistis enĩ. glosa. ope non
sermone percussimus fedus cuz morte. i.
diabolo et cũ inferno fecimus pactũ. glo.
vt descensuri ad inferos leui⁹ puniamur.
Dec enĩ hmõi sibi fingũt vt liberi⁹ peccẽt
Sequit̃. hec dicit dñs. delebit̃ fed⁹ vestrũ
cũ morte ⁊ pactũ vestrũ cum inferno non
stabit. Quia quẽ coluistis quasi placatuz
in morte crudelẽ sentiẽti et iratũ. Sequit̃
Et sola vexatio dabit intellectũ auditui
Tercio recipit quosdã vt pater filiũ quez
timore piter et amore patũ videt ad obe-
diendũ. hi sunt peccatores in sua quersio
ne religionẽ aliquã ingrediẽtes ⁊ horz re-
ceptio paternali affectũ est ꝓfusior. Non
enĩ misericors dñs reuertentẽ peccatorẽ
recipiẽs pcã ꝓterita discutit vel ponde-
rat. sed ꝓtritõis amaritudinẽ. quersionis
plenitudinẽ. emendationis sollicitudinẽ.
et amoris reciproci celsitudinẽ. Cuius ar
gumentũ posuit in peccatrice Maria. ba
bundauit enĩ ibidẽ delictũ. supabũdauit
et gratia. De horuz ergo receptõne dicit
Bernñ. Si paratus est de⁹ fugientẽ recipe
vt videri possit relictis oĩb⁹ alijs ipi solã
opam dare. Quid nimirũ cũ venerit q̃re-
re et saluũ facere qõ pierẽt. Ostẽdit enĩ fi
gurate receptionẽ hãc dñs Luc. xv. Ju
filio ꝓdigo q̃ dissipauit oẽm substãtiã suã
scz virtutes opa bona merita ⁊c. viuẽdo
luxuriose id ẽ relictis diuinis mãdatis cũ
vicijs supfticiose mechãdo. et sic abijt ĩ re
gionẽ longinquã. qr lõge a peccatoribus
salus. Tandẽ vero reuertẽs ad patrẽ cuz
adhuc lõge esset qr licz motus ad penitẽ-
tiã nõ tñ pfecte ꝓtritus ad quã requiritur
gratia preuenies. i. gratia gratis data. ⁊
est donũ quo deus peccatorẽ respicit ⁊ oc
currit. quo⁊ hõ se ꝓparat ad suscipiendũ
spũsancti donũ. i. gratiã gratã facientẽ.
Hã hui⁹ officiũ est reuocare liberuz arbi-
triũ a malo et excitare ad bonũ. et sic fa-
cit quandã abilitatẽ in homĩe q̃ dat locũ

diuine misericordie. ꝙ salua iusticia pos-
sit alicui ꝯferri gratia. qꝛ iniuria fieret di-
uine iusticie si tali daret̃ grã in quo adhuc
esset obex peccati. i. peccãdi volũtas. ⁊ h
est occurrere filio. Cũ ergo ſm Tho. super
iiij. dis. xv. Decet diuinã bonitatẽ vt vbi-
cunq; dispositionẽ inuenit. ꝑfectionẽ adij-
ciat. Ideo nũq̃ se ꝑparãti ꝑ gratiã gra-
tis datã denegat̃ grã gratũ faciẽs. Et h
est cadere sup̃ collũ et osculari filiũ. Tunc
filiꝰ paternã pietatẽ ⁊ ꝓpriã maliciã reco-
gnoscẽs pater inq̃t. Peccaui in celũ ⁊ co-
rã te. Iam nõ sum dignus ⁊c̃. Pater ve-
ro data gratia gratũ faciẽte ꝯfert ⁊ stolã
primam scꝫ innocentie q̃tũ ad maculã ⁊
anulũ in signũ spũalis desponsatõnis ⁊ fi-
delitatis. Calciamẽta quoq; in pedibꝰ. i.
sanctoꝝ exempla quibꝰ discat misericor-
diã paternã. imitet̃ ꝯuersationẽ fraternã
qua studuerũt inuenire nõ ingrati diuine
pietati exhibere. dicẽtes illud ps̃. O. m̃ in
te eripiar a temptatõe ⁊c̃. Adducit̃ ⁊ vi-
tulus saginatꝰ. i. xp̃s sacramẽtaliter obla-
tus vt emundet̃ a macula purget̃ a reatus
culpe impinguet̃ in grã ⁊c̃. Determĩat eĩ
doc. sanctꝰ ſa ſe. q. vl. et sup̃. iiij. dist. iiij.
ꝙ ꝑ ingressum religionis ab oĩ pctõ quis
plenissime absoluit̃. vide infra. Et ḡ vt di-
cit Petrus Raueñ. in sermone. Nõ dixit
vnde venis vbi fuisti vbi sunt que tulisti.
quare tantã gloriã in tantã turpitudinez
cõmutasti. Sꝫ ꝓferte primã stolã ⁊ indui-
te illum. Videtis qꝛ delicta nõ videt vis
amoris tandã misericordiã pater nescit?
Quarto recipit aliq̃s sicut sponsaꝫ supra
modũ dilectã. ꝑ qua nimirũ requirẽda re-
formãda ⁊ amplexanda. Dicit Iere. xij.
Reliq̃ domũ meã dimisi hereditatẽ meaꝫ
dedi dilectã aĩaꝫ meã in manꝰ inimicorũ
eius. Hinc ait Criso. de repatõe lapsi. Ne-
mo amatoꝝ carnaliũ ⁊ si sit in hoc sup̃ mo-
dũ insaniens ita exardescere p̃t in amore
dilecte sue sicut effundit̃ deꝰ in amorẽ aĩa-
rũ nostrarũ. Vñ eiꝰ amore ꝯstrictꝰ quã se-
daꝫ inuenit. ꝓprij sanguĩs balneo emũda-
uit ne minꝰ grata redderet̃. Sed hũc amo-
rem signis expimẽtalibꝰ nõ ostẽdit in pñ-
ti nisi ꝯtẽplatiuis ⁊ multũ amantibꝰ. Qꝛ
sicut speculũ cũ ridentibꝰ ridet cũ meren-
tibus merorẽ oñdit. cũ lachrimantibꝰ flet
⁊c̃. Sic etiã speculũ diuine claritatis pec-
cantibꝰ vindictã inflexibilẽ nõ penitẽtibꝰ
iudicẽ infallibilẽ. ꝓficientibꝰ patrẽ exora-
bilẽ ꝑfectis sponsum exhibet ꝑamabilem
Sic recepta fuit Hester regina Hester. v
cũ ingrederet̃ ad regẽ ꝑ se ⁊ ꝑ ꝓpl̃o suo pe-
titura. ornata regalibꝰ indumẽtis ducta
pedissequis duabꝰ. quarũ vna eã sustenta-
bat altera defluẽtes vestes recolligẽs de-
portabat. Ip̃a vero cõspecto rege velut
exanimis cadebat. accurrit rex ⁊ osculis
demulcebat brachijs sustẽtabat dimidiuꝫ
regni ꝓmittebat. Regĩa Hester est aĩa cõ-
templatiua q̃ ducit̃ duabꝰ pedisseq̃s. i. cõ-
formitate voluntatis ⁊ puritate amoris.
Prima sustentat eã cui tota innitit̃. Se-
cũda vero defluẽtes vestes. i. virtutes p̃-
fertiꝫ patẽtes hũanis obtutibꝰ recolligẽs
deportat ne ꝑ inanẽ gloriã defluãt. Duci-
tur aũt auiditate ꝯtemplatõis. exanimis
efficit̃ nouitate admiratõis. sustẽtat rex
obumbratõe spũs velut amplexibꝰ. oscu-
lat̃ aũt fruitõe deitatis. regnũ ꝓmittit p̃-
sagio securitatꝫ. qd̃ nobis cõcedat ⁊c̃.

Dominica quarta. Ser. lxxxiiij.

Eadẽ mensura qua
messi fueritis remetiet̃ vobis Lu-
ce. vj. Sicus dicit Hugo li. j. de aĩa. In
oĩ creatura q̃ sub celo mũdanis vanitati-
bus occupat̃ nihil hũano corde sublimiꝰ.
nihil nobilius. nihilq; deo similiꝰ reperit̃.
et ideo nihil aliud opifex vniuersoruꝫ tm̃
requirit q̃tum cor humanũ. sciens in eius
centro substantialiter ip̃am animã delite-
scere licet ad singula membra virtualiter
diffluatur. Cuius nimirum amplexũ reci-
procum affectibus exoptat. Hinc enim in
humanis actibus potissimũ operãtis in-
tentionẽ et affectũ cõsiderat. quo ferant̃
scꝫ ad dei honorẽ ⁊ charitatẽ vel ad ꝓxi-
mi dilectionẽ ⁊ vtilitatẽ. Qui enĩ p̃misit
in euãgelio. Diliges dominũ deum tuum
ex toto corde tuo ⁊ ex tota anima tua ⁊c̃.
Statim adiũxit. ꝓximuꝫ tuũ sicut teip̃m.
Propterea p̃cauendũ summe est in oĩbus

136

humanis exercitijs quali fonte cordialis affect⁹ ꝓcedat opus. quali quoq; fine claudatur si ad ꝓpriã salutẽ. ad alioꝝ edificationẽ ad amoris fraternalis ꝯseruationẽ ad diuinoꝝ ꝑceptoꝝ adimpletionem. In his enĩ oĩbus iustus dñs iusticias dilexit Alioquĩ iudex infallibilis equissima libra iusticie discernet eodẽ attestante et ꝑs clamãte. Cũ accepero tps ego iusticias iudicabo. Nõ enĩ sufficit q̃ bonũ fiat nisi ꝛ bene fiat. qꝛ ad ꝯpletionẽ mali sufficit intentio mala. malũ autẽ bene fieri nõ põt. Et hac quidã a dño discussione ꝓmissa. Eadẽ inq̃t mensura ꝛc̃. Verito gratulabund⁹ ait ꝓpheta dauid. Memoꝛ fui iudicioꝝ tuoꝝ a seculo dñe ꝛ ꝯsolatus sũ. Quare. nisi qꝛ felix quẽ faciãt aliena ꝓcula cautũ Ad maiorẽ igit̃ cautelã humane cõuersationis quinq; tãgit in euãgelio dñs. In quibus eandẽ mensurã retribuere pollicetur. Est enĩ ꝓimo mensura temerarie iudicãtis. de qua dicit. nolite iudicare vt ñ iudicabimini. Lyra sup̃ Matẽ. id ẽt nõ incurratis mortale peccatũ ꝑ qđ sitis digni in iudicio ꝯdemnari. Ad cuius euidentiam sciendũ q̃ aliq̃s in corde malũ iudicare ꝑt de altero multipliciter. Primo ex euidentia facti cũ quis scz iudicat aliũ homicidã. qꝛ videt eũ interficere hoĩez ꝛ sic nullũ est peccatũ. Secũdo ex signis euidẽtibus vt si iudicat aliquẽ esse fornicatorẽ qui vidit aliq̃n nudũ cum nuda solũ cũ sola in locis suspectis ꝛ tpib⁹. et sic iterũ nõ est peccatũ in eo q̃ iudicat sz in eo ẽ mortale q̃ scandalũ tale scienter exhibet. etiã si actu nõ peccaret eo q̃ aliis ꝑbet exemplum peccãdi. Sicut determinat doctor sanct⁹. scda scõe. q. xliij. Tercio iudicat ex signis leuib⁹. in quo iudicio triplex grad⁹ distinguit̃ vt idẽ dicit scda fe. q. lx. Primus est qñ̃ est signis leuib⁹ aliq̃s incipit dubitare de bonitate alteri⁹ qđ est venia le peccatũ. qꝛ ꝓcedit ex humana infirmitate nec vocat̃ ꝓprie iudiciũ sed suspitio. Que ꝓtingit ex tribus. Primo ex hoc q̃ q̃s in seipo malus est. et ex eo quasi ꝓci⁹ sue malicie faciliter de aliis malũ opinat̃. Vñ Eccl̃s. x. In via stultus ambulãs cũ ipe sit insipiẽs omnes stultos estimat. Secundo ex hoc q̃ q̃s male afficit̃ in alteruz cuz scz eũ ꝓtemnit aut irascit̃ aut inuidet ei. et sic ex signis leuibus de ipo mala ꝯpinatur. Tercio qꝛ vnusq̃sq; facilit̃ credit qđ frequẽter ꝓtingere videt qđ ꝓuenit ex longa experiẽtia. Vide dicit pho. Qꝛ senes maxĩe sunt suspitiosi qꝛ multotiẽs experti sunt aliꝝ defect⁹. Prima aũt duo ꝓtinẽt ad quersitatẽ affectus. terciũ vero diminuit rõnez suspicionis. Secund⁹ gradus ẽ qñ̃ ꝑ certo malicią alterius estimat ex signis leuibus ꝛ firmiter tenet in aĩo ꝛ hoc ꝓprie dicit̃ iudiciũ temerariũ. qꝛ importat firmã sententiã. et tũc si sit in aliq̃ graui mortale peccatũ est. qđammõ nãq; peccatũ idẽ talib⁹ imputat̃ in quo temere ꝓximũ iudicare ꝑsumpserũt etiã si iudiciũ verũ fuit licz occultũ. Ad ĩRo. ij. Inexcusabilis es o homo oĩs q̃ iudicas. In quo enĩ aliũ iudicas teipm ꝓtẽnas. Hinc in lege veteri falsi crimĩa imponẽtes ad eoꝝ damnãdẽ vindictã pferendã artabant̃. Sicut in Daniele ptz ỏ semb⁹ iudicib⁹ iniq̃s Qꝛ aũt ꝑdictũ iudiciũ ĩ aliq̃ ꝺ̃ sit peccatũ mortale ex hoc claret. qꝛ mortale est qđ ꝓtrariat̃ charitati fraterne. sz si q̃s signis leuib⁹ nõ solũ ꝑdicto mõ iudicat sed etiã ꝓcedit ad punitoꝝ fratris qđ est graui⁹. qꝛ nõ solũ est ꝑ charitatẽ sed etiã ꝑ iusticie equitatẽ. his ꝺ̃ dicit̃. Nolite iudicare. In q̃ enĩ iudicio iudicaueritis iudicabimini. Lyra. i. ſm mensurã temeritatis ĩ iudicãdo malũ de fratre. ſm hoc erit vindicta pene. Vñ ꝓcludit doc. s. vbi sup̃ q̃ dubia sũt in meliorẽ ꝓtẽ interpretãda. qꝛ cũ q̃s malã opinionẽ de alio absq; sufficiẽti causa iniuriat̃ ei ꝛ ꝓtẽnit ipm q̃ null⁹ facere dz absq; cã vrgẽte. In cui⁹ argumẽtũ ne videret̃ dñs dare iudiciũ temerariũ dixit ad Abrahã. Clamoꝛ sodomoꝝ ꝛ gomoꝛreoꝝ ꝛc̃. ascẽdet ad me de terra descendã ꝛ videbo ꝛc̃ Gen̄. xviij. Quid igit̃ faciet hũana fragilitas cui⁹ vita reprobꝛ. ꝛ fallax suspicio. cui ỏina iusticia ꝺ̃minat̃ dicẽs. Eadẽ mẽsura q̃ ꝛc̃. Sz heu q̃ pauci ß verbũ aduertunt vt dicit Crisо. Nec facile reperies quenq̃ nec patrẽfamilias

nec claustralem expertem. Huius erroris sunt enī hee diabolice temptatōis insidie Nā qui seuere discutit aliena nūq̄ ꝓprio rum reatuū veniā merebit̄. Hec ille. Vñ Helias hoc errore deceptus cum fugeret ad montē oreb. ait ad euz dñs. Quid hic agis Helia? Cui ille. zelo inquit zelat⁹ suz ⁊c̄. et relictus sum solus ⁊c̄. vide historiā iij. Re. xix. Secūda est mēsura temerarie cōdemnantis. de qua dñs. nolite ꝯdemnare ⁊ nō ꝯdemnabimini. nam q̄s hoc loco dicitur aliquē ꝯdemnare nisi post quē aliquē in corde iudicauit siue vere siue false verbis etiā affirmat illū reū esse culpe ⁊ ꝑ cōsequens pene qđ ꝯtingit in detestabili vicio detractōnis in occulto vel cōtumelie in aperto. Est enī detractio denigratio fame aliene ꝑ occulia verba detrahentis qui q̄tū in ip̄o est his qui audiūt facit malā opinionē habere de eo ꝯtra quē loq̄tur. Et dicunt̄ occulta verba ꝑ ꝯparatōz qꝛ eo de quo loquit̄ absente ⁊ ignorāte ꝓferuntur. Trahit aūt originē ex inuidia q̄nitit̄ qualitercūq̄ minuere gloriā vel gratiam ꝓximi. de quo vicio pleni⁹ habet̄ sup̄ Cōtumelia vero est cū quis id qđ est ꝯtra honorē alteri⁹ deducit in noticiā eius et alioꝝ qđ est grauius peccatū q̄ detractō ceteris parib⁹ inq̄tū maiorē habet ꝯtemptum ꝓximi. his aūt oīb⁹ dicit̄ a domino Eadē mensura que mensi fueritis scz ꝓximo. remetiet̄ vobis a deo ⁊c̄. Secūda vero est mensura misericordie subuenientis cum dicit̄. Date et dabitur vobis scz in p̄senti ꝑiter ⁊ in futuro qꝛ pietas ad omnia valet sic ꝙ eius retributio specialiter exprimitur in euāgelio. Mensurā inq̄t bonā q̄tum ad bona fortune ⁊ ꝯfertā ad bona nature. scz sanitatem longeuitatē sapientiā ⁊c̄. et coagitatā q̄tū ad bona grē. Et supeffluentē q̄tuz ad bona glorie. dabunt enī pauꝑes in sinū vestrū. Erūt eniz causa ꝙ deus dabit qꝛ sunt occasio ꝓmerendi. Duo tñ prima potissime in veteri lege ꝓmittebantur. qꝛ ꝓmissionē vite eterne nondū ꝯsequebant̄. nunc aūt excellentia tp̄is gratie tāta est ꝙ dona exteriora in eo quasi nulla reputantur. Vnde dñs.

Primum querite regnum dei et hec omīa adijcientur vobis. Hec inq̄ potius in ꝓfectis pollicentur ⁊ ꝯferuntur q̄ perfectis Quibus cōsuluit omnia relinquere et vt stercora reputare. quibus ꝓfertur gratia ꝓfusior et gloria sublimior. Diuina quoq̄ gratia misericordia p̄ceteris preuenitur ita vt dicit Hilarius. Q⁹ licet beniuolentie nostre in omnibus delectetur. affectuz tamen suam misericordiā sit solis misericordibus prestaturus. Hinc Jeronimus ad Nepotianū scribens. Non memini inquit me legisse male mortuum qui libēter pietatis opera exercuit. Habet enim multos intercessores. et impossibile est multorum preces nō exaudiri. Quarta est mensura iniurie remittentis. Cum dict̄. Dimittite et dimittemini. Sed quomodo inquis. Profecto nō iudicando non improperādo nō minus diligendo. et hec est mēsura ceteris in retributōe copiosior. quia virtus hec efficacius nos filios dei efficit Diligite inq̄t inimicos vestros. bñfacite his q̄ oderūt vos. orate ꝓ ꝑsequentibus ⁊ calumniantib⁹ vos vt sitis filij patris vestri q̄ solem suū oriri facit sup̄ bonos ⁊ malos. beati enī pacifici qm̄ filij dei vocabūtur. Tangit aūt his verbis esse tria signa inimicis impendēda dilectōis scz cordis cū dicit̄ diligite. oris cum dicitur orate. ⁊ operis cum dicitur benefacite. Alioquin vt dicit magister sententiarum libro. iiij. dist. xxij. Qui diuini beneficij oblit⁹ suas vult iniurias iudicare scz effectu si p̄t vel affectu saltē si nō potest. nō solum de futuris peccatis veniam nō merebitur sed etiam preterita que sibi dimissa credebat ad vindictā ei replicabunt̄. Hinc merito queri p̄t vtrū omnes teneant̄ ad inimicos diligēdos ex necessitate salutis iuxta mādatum dominicū in verbis ꝓpositis. diligite inimicos vestros ⁊c̄. Ad quod respōdet doc. san. sup̄. iiij. dis. xxx. Dicēs inter alia ꝙ dilectio qua tm̄ amici diligūt̄ nō ꝓcedit ex grā sed ꝯsistit in naturalib⁹. ⁊ iō nō pōt esse meritoria cum illa q̄ sunt pure naturalia nō sunt meritoria nisi formata fuerit talis dilectio diuina charitate.

Unde ꝯcludendo ſm hoc tenemur aliquē diligere ſm ꝙ habet nobiſcū aliquā ꝯmutationē ſcz in natura ſm quā eſt poſſibiliſ ad cōmunicandū ei beata vita. et ideo in his q̄ ꝑtinēt ad ſuā naturā et ad gratiam cōſequendā debemus eū diligere. Sz inimiciciā ſuā quā aduerſum nos gerit amare nō debemus qꝛ ſm eū nobiſcū nō ꝯmunicat nec etiā ſibiꝑ̄i ſed potiꝰ cōtrariat̄. Notandū tñ ꝙ licet odienti ſe q̄s tenetur optare bona eterna et ip̄m ad talē finē diligere ac cooꝑari in his q̄ ſunt ad eternā vitā cum debita oportunitate. ei tñ optare minime tenet̄ tꝑalia nec in his eidē cooperari ſed hoc potius eſt de ꝑfectōe charitatis. Si tñ ei neceſſitas incūberet tūc ꝑ ſe cooperari ⁊ ſubuenire eſſet de neceſſitate ſalutis. ſicut eſt d̄ neceſſitate ſalutis ꝙ eis mala nō optemus vel de malis eoꝝ nō gaudeamus niſi ꝑ accidēs. Ad cuius euidentiā ſciendū ꝙ charitas quādoq̄ attēdit ad ea que ſunt bona ꝑ ſe ſicut bona gratie que mutuo ſe nō impediūt. qꝛ ſpiritualia bona integre a pluribus poſſideri poſſunt ⁊ ſic q̄tuz ad hoc nullus p̄t alteri malū optare vel de eius malo gaudere vt alter magis abundet Secūdo reſpicit ad quedā que ꝑ accidēs inq̄tum ſcz ordinantur ad iſta qualia ſunt bona tꝑalia. Cum igitur hec poſſunt ſe inuicē in diuerſis impedire qꝛ ꝓſperitas vnius aduerſitatē inducit alterius. et charitas ordinata plus debet diligere ſe q̄ aliū. amicum q̄ inimicū. ꝓpinquū q̄ alienū. bonū cōmune multorū q̄ priuatū bonū vnius. p̄t ſalua charitate fauere tꝑale malū alicui. ⁊ gaudere ſi cōtingit. nō inquantū eſt malū illiꝰ ſed inq̄tum eſt impedimentū boni alteriꝰ quē plus tenet̄ diligere vel cōmunitatis aut eccleſie ⁊c̄. Similiter aūt p̄t gaudere de malo alterius qui tꝑale maluz incidit ſm qd̄ per malū pene frequēter impedit̄ malum culpe. De ſignis aūt dilectōnis que ꝓximis exhibent̄ in ꝯmuni pauca cū orat ꝓ cunctis chriſtianis vl̄ impēdit aliquod beneficium toti cōmunitati et ſimilia. hec etiam tenetur inimicis exhibere de neceſſitate ꝑcepti. Alioquin ſi nō exhiberet pertineret ad liuorē vindicte Cōtra illud Leui. xix. Nō queres vltionē nec memor eris iniuriū ciuiū tuorū. Signa etiā familiaritatis nō oſtendere cum neceſſitas expeteret aut cū veniā peteret aut ad familiaritatē ſe ingereret, ſi habeat̄ p̄ſumptio ꝙ ſimilate nō faciat hoc eſſet cōtra rōem charitatis et rationē vindicte ſaperet. qꝛ tunc diligit et inter amicos diſputandus eſt. Quinta deniq̄ eſt menſura in errorez ducentis cum ſubdit̄. Nunquid p̄t cecum cecus ducere ⁊ nōne ambo in foueā cadūt Que ceca cōductio perfictur in duobꝰ ſcz in errore cōſilij vel peruerſitate exempli. Primo ꝑficitur in errore cōſilij. De nāq̄ cecitati tꝑis huiꝰ in quo tot ceci duces reperiuntur in dandis cōſilijs. in impendendis abſolutōnibus. ſeſe damnantes alios in errorem detinētes. Cum in foueam ductor primo cadit inde ſecutor. Sicut enī determinat doctor ſanctus in qd̄libetꝫ. Non abſoluuntur hmōi a peccatis ab hmōi cōfeſſore. licet excuſant̄ ꝑ ignorantiā iuris a quo ſacerdos excuſari non poteſt cum hunc ius ignorare nō licz. niſi forte talia fuerint que ꝯfitentē actualiter detinerent in peccato. Sicut cum ſit aliq̄ reſtitutio facienda vel ſcandalū remonēdum aut iniuriarū impulſum remittendū et ſimilia. Secundo enim ꝑficitur in ꝑuerſitate exempli. cum exemplo ſuo malo p̄bet alijs occaſionē peccandi. et hoc dicit̄ ſcandalū actiuū. De quo dicit ſanctꝰ tho. ſcd̄a ſcd̄e. q. xliij. Qd̄ ſcandalū actiuū eſt qñ quis ſuo malo exēplo verbo vel facto intendit aliū inducere ad peccandū vel ſi hoc non intendit ip̄m tamē factum eſt tale ꝙ ex ſui ratione habet ꝙ ſit inductiuuz ad peccandum puta cum quis publice facit peccatum vel quod habet ſimilitudinē peccati et ſic dat occaſionem ruine. Deniq̄ ſcandalum actiuū eſt mortale peccatū. ſiue qꝛ ꝯmittit actū peccati mortalis. ſiue qꝛ ꝯtemnit ſalutē ꝓximi cū ꝓ ea cōſeruāda nō p̄termittit facere qd̄ ſibi libuit. Cui dicitur a dño. ve per quē ſcandalum venit. eadē igitur menſura q̄ menſ. ⁊c̄.

Dominica quinta. Ser. lxxxv.

Domine per totam noctē laborantes nihil cepimus. Luc. v. Refert magister in historijs q̄ ptolomeus rex quidā egipti librorum amator quendā dimetriū bibliotece sue p̄fecit ad libros colligēdos hic quēdā familiarē habuit aristeū naturaliter benignuz qui ꝓpl̄o deimiserijs cōpatiebat̄. Cū ergo die quadā rex quereret de numero librorū et respōdisset diometri⁹ q̄ colligeret. xx. milia ⁊ in breui ꝑueniret ad quinq̄ gintamilia addidit de lege data a deo filijs israel eam ꝯmendās et dicēs vt aduertas sanctitatē huius scripture. audi quod cōtingebat cuidā poete gentiliū volens enim cum interserere fabulis suis factus est insanus. xxx. diebus. Alter vero quidā vellet eā scribere. factus est cecus septem diebus. Quo audito respōdit rex q̄ oīb⁹ modis satageret vt eā habere posset audiēs hoc aristeus ⁊ populo dei subuenire volens rn̄dit. magnū est rex qd̄ intēdis a iudeis petere et forte pretendēt excusatōnem dicētes. Nō est lex hoīs sed dei nec data nisi populo iudeoꝝ. Cōsulo igitur vt munus p̄mittas omnes iudeos in tuo regno captiuos liberos dimittēs dāno dominorū suoꝝ recōpensato. Querēte autē rege de numero eoꝝ respōdit. qꝛ pauci sūt vltra. cxx. milia. Cui rex. magnū essz tot seruos pecunia redimere. Et alter. magnū quidā sed nō regi. acquieuit rex et dedit ꝓ quolibet. cxx. dragmas argēteos. vidētes ergo dn̄i eoꝝ tam importunitatē eoꝝ q̄ ꝓ puero vnius diei vel adhuc nondū nato illud preciū exigerēt et dabat̄ eis. Tūc misit nūcios ad eleazarū summū sacerdotem vt destinaret sibi legē ⁊ ꝑitos lingua greca et hebraica q̄ de hebreo in grecū legem trāfferrēt. misit igit̄ de vnaquaq̄ tribu sex ꝑitissimos vt essent. lxxij. interpretes Qui recepti cū summo honore fuerūt cū rege diebus. xij. anteq̄ inciperēt interpretari Quos rex de multis interrogās et p̄cipue de cognitōe dei ⁊ gubernatōne regni vtrū scz essent plures dij sicut aiunt gētiles. Quē de vno deo colēdo diligenter instruentes. Postea interpretationē ingressi sunt quē ꝯplētes. lxxij. diebus aureis literis ꝯscripserūt et regi tradiderūt quos rex honoratos remisit ad ꝓpria. Audiuimus regis gētilis diligentiā. Jā videamus christianoꝝ ignauiā. ille veterez legē tīoris scz ⁊ seueritatis tātis impēsis ⁊ tā studiosa req̄siuit industria Nos nouā legē gratie scz ⁊ pietatis auditu vix ꝑcipere dignamur p̄desidia ita q̄ petr⁹ apl̄s in ꝑsona seminantiū verbū dei vel potius explicantiū rethe fidei in capturā pisciuz querulat̄ ⁊ dicit. Dn̄e ꝑ totā noctē laborantes nihil cepim⁹ ⁊c. Nimirū qꝛ nox est et ī tenebris sunt vsq̄ adhuc. De tp̄e aūt hoc p̄cinnuit apl̄s. ij. ad Thi. iij. dices. hoc aūt cito q̄ in nouissimis dieb⁹ instabūt tēpora ꝑiculosa ⁊ erūt hoīes seip̄os amantes s̄m carnē. cupidi elati ad dominiū. superbi de honorib⁹ sibi impēsis. blasphemi ī deū ⁊ cetera multa. Et ex h̄ sequit qd̄ subdit ca. iiij. q̄ multi sanā doctrinā nō sustinebūt sed coaceruabūt sibi magistros prurientes auribus id est s̄m desideria sua docētes a veritate quidē auditū auertēt ad fabulas aūt ꝯuertent̄. Nam veritas illis aspera videbit̄. ideo tūc p̄dicari nō sinit̄ ⁊ hec est nox q̄ laborē nostrū infructuosum reddit. Dn̄ quatuor cause p̄nt assignari cur tā pauci ꝑ rethe fidei ⁊ doctrine piscātur ad salutē. Prima causa est multorum astucia qui rethe ꝑcipiētes sicut quidam pisces transiliūt statim aut poti⁹ quasi ꝓ fugus ferus aūt venatorē fugiūt Quibus ait Jsaias. xxx. Aures tue audient verbum mouentis post tergum Cuius causam ostendit dominus ad Ezechielem dicens. iij. capitulo. Nolunt audire te quia nolunt audire me. eo q̄ omnis domus israel attrita fronte est et duro corde. Vbi dicit Gregori⁹. Quo culpa frequentius cōmittitur eo minus committentis animus verecundatur. et sic tunc ei efficitur frons meretricis sine verecundia quasi cōsuetudine trita. sicut zodoma que non erubuit tam abhominanda vicia quoruz cor cottidie cōsuetudine vicioꝝ induratur.

Hinc etiã redditur hmõi sermo diuinus insipidus vtpote cõcupita vicia detestãs et exprobrãs sicut filijs israel mãna reddebatur insipidũ eo ꝙ flagrabãt desiderio carnium. Carnis enĩ desideria in nobis saporẽ diuinoꝝ eloquiorũ quibus reperiunt̃ cõtraria. Vñ dñs Johis. vj. de duplici pane celesti p̃dicãs scz sacramẽtali et spirituali id est verbo diuino. Deniq; subiunxit. Verba que locutus sum vobis spiritus ⁊ vita sunt. nõ enĩ in solo pane viuit homo sed in omni verbo qđ ꝓcedit ex ore dei. Audierũt hoc ex discipulis eius multi ⁊ abierũt dicẽtes. durus est hic sermo quis p̃t eum audire. Tunc ait Jesus duodecim discipulis. nunq̃d et vos vultis abire? Cui Petrus. dñe ad quẽ ibim⁹ tui similẽ. Verba vite eterne habes ꝓmissiua scz ad ea ꝯsequendã incitatiua ⁊ directiua ꝓpter ineffabilẽ dignatiõz diuine charitatis ad humanã naturã quã in verbis eius fideles ꝯsiderãt et sup̃excedentez ꝓmissionem future beatitudinis ac dignitatiuã instructionẽ in scripturis ⁊ exemplis exhibitis. nam mutuo sibi ꝯuenientib⁹ vita et scriptura mirabilibus formulis spiritui nostro spiritussanctus se ingerit. dulcius inspirãs qđ filij dei sumus ꝙ si filij et heredes. Secunda causa est multorum ceruicacia diuitijs fulta qui p̃iculosissima quadã infirmitate laborãt noli me tãgere vulgariter nuncupata. De quibus ait Seneca in epl̃a quadã. Diuites cũ omnia habeãt vnũ illis deest scz qui veruz dicat Si enĩ in clienticulũ felicis hoĩs potẽtisq; p̃ueneris aut veritas aut amicicia p̃denda est. Nec ergo mirũ si in ecclesia audire veritatẽ nõ p̃nt. nec dũ alicubi didicerũt miserãda ꝓrsus horũ ꝯditio ꝙ fallaciter adulãtes amicos reputãt et iuste corripientes inimicos estimãt. Vnde dicit glo. sup̃ illud Gal. iiij. ergo inimicus vobis factus sum verũ dicẽs. quasi diceret. Per hoc videor inimicus. qꝛ verũ dico sz si fallerẽ putarer amic⁹. Ideo vobis inimic⁹ videor iuste vos reprehendẽs. Deniq; cõcludit Jero. sup̃ hũc locũ. Q⁊ hec est cõditio veritatis vt eã semp̃ inimicicie p̃sequant̃. sic etiã p̃ adulatiõez amicicie p̃uiciose ꝯquirunt̃. libẽter enĩ qđ delectat audimus ⁊ offendit oẽ qđ nolimus. Sic p̃s. in Achab rege. iij. Re. xxij. Qui cum erat bellũ aggressurus cũ rege Josaphat ad tollendũ ramoth galaad. qꝛ erat prius ciuitas sacerdotalis violẽter alienata Josaphat aũt p̃iculũ belli p̃reuidẽs ꝯsiliũ ꝓphetarũ ⁊ verbũ dñi req̃siuit. tũc Achab pessimus idolatra ꝓphetas baal accersiri fecit q̃ semp̃ ei ꝓspera ꝓphetare cõsueuerat et vniuersi in cõspectu eorũ ꝓspera ꝓphetabant. Josaphat aũt ꝓphetas baal execrãs. nõ est inquit hic ꝓpheta dñi vt interrogemus p̃ eum. Cui Achab. remansit vir vn⁹ p̃ quẽ possum⁹ interrogare dominũ sed ego odi eũ. qꝛ non ꝓphetat mihi bonũ sed malũ ad p̃ces tñ Josaphat vocauit eũ p̃ eunuchũ. Eo aũt tp̃e vidit micheas dñm sedentẽ sup̃ soliũ excelsum q̃dã scz sil̃itudĩe p̃ quã intelligeret diuina secreta ⁊ oẽm exercitũ celi a dextris q̃tuz ad angelos bonos ⁊ a sinistris q̃tũ ad angelos malos q̃ dicunt̃ ei assistere. qꝛ sunt in multis executores iusticie. Et ait dñs. q̃s decipiet Achab vt cadat ĩ ramoth galaad. Et dixit vnus malus id ẽ sp̃ũs verba hmõi et alius aliter. Egressus tandem spiritus malus stetit corã rege ⁊ ait. Ego decipiã eum. Cui dñs in quo. Ero spirit⁹ mendax in ore omniũ ꝓphetarum ei⁹. Et ait dominus. decipies ⁊ p̃ualebis. Egredere et fac ita. In quo satis innuitur p̃missio diuina qui iusto iudicio malos decipi p̃mittit a spiritibus immundis. Vocatus igitur Micheas ⁊ ab eunucho rogat⁹ vt regi sicut ceteri ꝓphete ꝓspa nunciaret. Rñdit. viuit dñs qꝛ quecũq; dixerit mihi loquar ⁊ c̃ vt ptz in textu biblie. hi duo reges nobis indicant in homine sensualitatẽ ⁊ sinderisim. Nã sensualitas sp̃ ꝯsulit ꝓphetas baal ad moduz carnis dicẽs. Propheta nobis placẽtia videte nobis errores. Sinderesis aũt q̃ dicit̃ vis q̃dam sp̃ nata infigi in sup̃ioribus rõnis ad bonũ naturalit̃ mouẽs ⁊ malũ abhorrẽs q̃nũq̃ peĩt⁹ extĩguit̃ sz sp̃ ꝯsulere deliberat ꝓph̃as dicũt̃. i. dinas ĩspiratões l̃ hũanas

instructiones in consilijs predicatõnibus cõfessionib⁹. Ipa tñ plerũq; sensualitas prevalet recalcitrãs ⁊ dicens, ego odi eũ quia nõ pphetat mihi bonũ id est bonum carni cõsonũ. Vnde cõsiliatores aut cõfessores pruriẽtes auris studiose pquirit a qbus exigẽte, ppria malicia merẽt decipi ⁊ falsa spe ĩ vicijs detineri miserabiliq; fine cõsummari, donec velint nolint veritatẽ audiãt in iudicio quã audire dissimilauerunt in seculo. Tercia causa est multorum inc̃stantia, qz sicut anguille sua lubricitate semp labiles ⁊ inc̃stantes reperiunt̃, licet enĩ pungunt̃ ad penitentiã assueti tñ delitijs ab eius asperitate cõcito revocant̃. Nec verbuz dei sic audiunt vt inde vitã suã regulent ad emendã. Et iõ licet ex auditu sermonis aliqñ horret gehenna, terrent futura iudicia, allicĩunt futura premia, afficiũt pstita beneficia, monent perpessa supplicia, sola tñ manet insipida penitẽtia pdicata. Ad hanc enĩ homo carnalis afficitur minus. Sicut ostendit p simile Criso. sup Matth. dicens. Si leoni ostẽdis campũ virentẽ ei⁹ appetit⁹ nõ excitat̃, qz nõ est ꝺ sua natura comedere herbas sed carnes. Sic carnalis homo nõ sapit ea que sunt spũs dei ⁊ ad sobrietatẽ spũs ⁊ afflictionẽ carnis assurgere nõ pualet. Dñ dñs Ezech. xxxiij. pquerit dicẽs. Audiũt sermões tuos ⁊ nõ faciũt eos qz in canticũ oris sui vertũt illos ⁊ es eis quasi carmẽ musicũ qꝺ suaui dulciq; sono canit̃. Q⁹ si qꝺ pfertur carni psonũ scõm eoz falsam interpretationẽ carnis amplectuntur ⁊ sepi⁹ replicãt. Hinc legem machameti quã primo nullus sapiẽs ⁊ literalis recipe voluit carnales ⁊ rudes recepe runt, qz pẽã carnalia fore licite sequenda dicerũt quib⁹ boẽs citi⁹ assentiũt. Tãdem eĩ fretus multitudĩe taliũ ceteros ad legis receptionẽ coegit, dicẽs a deo se missum in armoz potẽtia et nõ in miraculis. Sed quibus assimilabimus istos? his pfecto qui pphetante Isa. xxviij. respondẽrunt o pphete manda remãda id est pcipe qꝺ vis mãda remãda id est minare qꝺ vis. Expecta reexpecta scz ad vindictam modicũ ibi maneas in expectatõne ⁊ pdicatõne et modicũ ibi vt sic illudendo vadant retrorsum et cõterant̃ et illaqueant̃ et capiantur, ppter hoc audire verbũ dñi viri illusores. Erit verbũ dñi cui scz irridetis in psenti etiã in futuro. Manda remanda id est p penarũ refrigerio sicut dives qui nec stillam aque potuit impetrare Manda remanda scz p penarũ termino. Et ecce ascendet fumus tormentoz in seculа. Expecta reexpecta post futurũ iudicium vsq; in sempiternũ, modicũ ibi in aquis niuium vt sic vindicta illusioni corresondeat. Quarta causa est multoz desidie que pusillamitatis mater est ⁊ hi pisciculis minimis assimilant̃ qui p sui paruitate faciliter rethe ptransiunt. Sic isti licz quãdoq; pposito bono moueant̃ peccata discutiunt, pscientiã emundãt, penitentiam arripiũt, sed ingruentib⁹ aduersitatibus ⁊ tribulatõnibus a deo vel mũdo vel carne aut diabolo illatis diuersis incõmodis infortunijs infirmitat⁹ temptatõnibus vel irrisionibus tam cito resiliunt a pposito. Et vt de ceteris sileaz q̃t putamus se diuino seruicio subtraxisse pser tim in manifestis humilitatis vel sanctitatis insignijs ne scz improperiũ inde sustinerent plus erubescentes famulatuz dei q̃z diaboli. nec est certior dominij confessio q̃z sollicita seruitij exhibitio. De q̃bus ait Apls cõfitentur se nosse deuz factis autem negant. Q⁹ si ridiculum iudicaretur cum regi famulatum exigenti responderet miles se non audere, quoniam homines inde loquerentur. q̃tum magis ridiculum christianam religionem ad hoc deueniſſe q; inter christianos christiane viuere dedecus reputatur cum tamen pagani fidem christianam honorabilẽ reputant. Et hi quidem si quid in occulto seruitij deo offerre valeant profecto satagunt sub habitu sathane vitam deo placitam gerere presumentes, nec deum tanq̃ dominum colunt principalem. Cui nullum volunt impendere seruitium nisi in quo mundus prius prebuerit assensum. Non sic etiam imperator Constantinus

qui post fidei acceptam agnitionē ad tantam deuenit cōtritionē vt supplantata oī verecundia publice irremediabiles lachrimas per insignia sua regalia copiosissime funderet ꝓstratus in terra ad tantā etiaz humiliationem vt ꝓprijs humeris duodecim cophinos de fundamento fabrice sancti Petri terra refertos deportaret in honorez duodecim apl'oꝝ. Tantā deniq; dilectionem vt ecclesias vbiq; plenissime dotaret et pauperes baptisari volentes pecuniarum et vestium ꝓmissione subueniēs ad fidem ꝓuocaret. Cuius nos exempluz sequi cōcedat Jesus christus.

Dominica sexta. Ser. lxxxvi.

Tunc veniēs offers munus tuū. Math. v. In omnibus operibus triplicē respectum amplecti oportet. humanam industriaz si dignos fructus operū suorum adipisci deliberat. Primus et hic principalis est respectus diuini amoris. j. Corinth. x. Siue manducatis siue bibitis aut aliud quid facitis omnia in gloriaz dei facite. vbi dicit glosa. Si enī hec recte fiunt laudes dei sunt. Nam s'm Greg'. somnus sanctorum nō vacat a ministerio. Ideo enī dormiūt vt ad laudandū deum fortius exsurgant vt scz sic sit intentio recta ad diuinū honorem. Secundus erat respectus ꝓprij fructus ex ꝓprie salutis alioquin quid ꝓdest homini si totum mundum lucret' aīe vero sue detrimentū patiatur. plus enī debet anime sue q̄ omnibus creaturis. hic igitur erit respectus secundarius quia si principaliter respiceret ꝓprium meritū in euasionem pene. in adeptionem glorie. mercenarius cōuinceret' qui nō manet in domo ineternuz eo ꝙ amor mercenerij semꝑ malus est. Tercius autem erit respectus ad edificationē ꝓximi vt nō querat cum apostolo tm̄ quod sibijp̄i videatur vtile sz qd̄ multis. quia bonum opus q̄to cōmunius tanto diuinius. Consideret igitur cauti' ne forte quod sibi ꝓdesse p̄parabat ꝓ proximis eius occasionem ruine vel scandali subministret. et sic in demeritum ꝓprium cōuertatur. Cum igitur hic ordo seruandus sit in humana cōscientia. Domin' tn̄ pietate plus respicit ad nostrā vtilitatem et ꝓximi edificationē q̄ ad ꝓprium honorem. qui ꝓprijs iniurijs mercatus est salutem humani generis. Unde Crisosto. Vide misericordiā dei que plus respicit hominum vtilitatem q̄ suum honorez. plus enim diligit cōcordiā fideliū q̄ munera. Quod satis ostendit in verbis ꝓpositis. Naz offerre munus ad altare pertinet ad honorem dei quod qui perficit cum odio vel offensione ꝓximi meritū ꝑdit. Ideoq; repulsam patitur dicente dn̄o. Vade prius recōciliari fratri tuo. et tunc veniens offeres munus tuū ⁊c̄. Cum dicat sapiēs: ꝙ dona iniquoꝝ nō ꝓbat altissimus. Sollerter nobis obseruandum est ꝙ ea q̄ dn̄o velut bona ⁊ meritoria sedulis obsequijs impendimus grata deo nobis autē vtilia reddamus tam ex debita intentōne q̄tū ad opus. q̄ ex puritate cōscientie q̄tum ad operantē. Et hoc quo ad munus quadruplex quo ad deuz sedule placare satagit humana fragilitas Primū nāq; mun' est a corde charitas inflammās quā nimirum cōcipimus et cōfouemus corde tāq̄ loco sibi generali hinc tacitis ceteris p̄be inquit fili cor tuū mihi scz ꝑ charitatē viscerosam que deo dirigit in singulis operibus affectū ⁊ intentionē sine qua nulla oblatio deo grata est. dicēte apl'o Si linguis hominū loquar et angeloꝝ ⁊ si nouero misteria omnia. Si deniq; distribuero oēm substantiam et corpus meū ita vt ardeaz charitatē aūt nō habeaz nihil mihi ꝓdest Sic Abel deum dilexit de pinguiorib' gregibus obtulit ⁊ dn̄s ad Abel et ad munera eius respexit ꝑ ignem ea cōsumens in odorem suauissimū dn̄o Quo ꝯtra chayn reprobari meruit. ꝙ si dicis deum diligo meliora offero tꝑalia in elemosinā. corp' in penitentiā. spiritū in deuotionē. Audi respondentē dn̄m. Vade prius recōciliari fratri tuo si quid hz aduersum te Quis est hic frater nisi ꝓximus. Nā omnes vno deo creati vno precio redēpti vno fonte

renati ad vnam hereditatē vocati sumus
Et vt dicit Johis. iiij. Si quis dixerit.
quoniā diligo deū et fratrē suum odit mē-
dax est. imo minus dixi homicida est. Hic
etiā terribilē sententiā in euangelio p̄sen
ti vibrauit omnipotēs dicens. Omnis q̄
irascitur fratri suo reus erit iudicio, In
quibus verbis triplicē innuit gradū culpe
piter ⁊ vindicte. Nam primus gradus
est ira que sistit in animo. Qui inquit ira-
scitur nō tm̄ peccato fratris sz fratri suo
q̄tum ad naturaz reus erit iudicio ad qd̄
irascens citabitur et qualiter obseruaue-
rit preceptum illud. diliges ꝓximū tuum
sicut teip̄m requiret̄ et apostolica senten-
tia cōmunicet̄, qꝛ qui fratrē suū odit cor-
de licet exteriore signo nō ostendat homi
cida est corā deo. O quot hodie latēt ho
micide qui tandē crudeli vindicta multa
bunt̄ patricide matricide vxoricide pro-
pter quecūq̄ cōmoda exteriora ꝯsequen-
da vel incōmoda p̄cauenda. aut ꝓpter a-
lias passiones quascūq̄ timoris amoris
vel rancoris. Secundus gradus est ira in
signo exteriori qd̄ exponitur ꝑ Racha qd̄
est interiectio indignātis Signa indigna
tionis vel odij sunt locutōnes subtrahere
faciē auertere occursum subterfugere ⁊c̄.
Que signa si demonstrant̄ ex industria et
deliberatōne preuia. etiā sine odio inte-
riori qn̄ ꝯmunis vsus exposceret. vel al-
ter ad familiaritatē se ingereret aut de of
fensa prius illata veniā peteret presertiz
si habeatur p̄sumptio q̄ nō simulate faci-
at esset valde piculosum et mortale viciū
imo plerūq̄ mortale peccatū. Tum ꝓpter
vindictā quā expetere videt̄. tum ꝓpter
occasionē odij in altero ꝓuocandi. tum ꝓ
pter scandalū vniuersi. Et hoc odiū tan-
to grauius q̄to euidentiori signo ceteris
euidentius innotescit. Quot enī eius ex-
emplo ꝓuocantur interi⁹ ꝓ tot a deo gra-
ue iudiciū est accepturus Cuius pena po
nitur esse ꝯsilium. quia cōtra tales in cōsi
lio trinitatis sentētia diuīa discernet qd̄
sicut alijs fecit fiat sibi. Sicut ꝓximis on̄
dit signa rancoris sic ī iudicio recipiet si-
gna diuini furoris et angelice ac humane
indignatiōis. Dicit enī dn̄s illud Jere.
Noli orare ꝓ ꝓplo isto nec assumis pro eis
laudem et orationē ⁊ nō obsistas mihi qꝛ
nō exaudiā te. Nimirū cum iudiciuz sine
misericordia fiet ei qui nō facit misericor
diam. Tercius deniq̄ gradus est ira que
verbis ꝯtumeliosis exprimit̄ que per fa-
tuum intelligunt̄. Et qꝛ hec verba ꝑ se sūt
peccata mortalia p̄sertim si dehonoratio
nem important ⁊ denigrationē alterius ⁊
ad hoc ferat̄ intentio tātoq̄ graui⁹ est q̄
detractio ceteris parib⁹ q̄to maiorē ꝓxi
mis dehonorationē ingerit. Ideo pecca
tum illud iracundie duplicat̄ huic merito
vicio huic debet̄ gehenna id est inferni ꝓ-
fundissimum. Dicit̄ enim gehēna a geos
qd̄ est terra et ennos qd̄ est ꝓfunduz. quia
creditur infernus esse in centro terre cu-
ius ꝓfundum quo ad inferiorem partē ira
cundo cōpetit. Quia sicut charitas ē ma
xima virtutū que potissime cōiungit ani-
maz deo nec vnq̄ excidit. Sic ecōtra odi
um et inuidia charitatis inimica potissi-
me peccatorē a deo elongat ⁊ similē dia-
bolo efficit nec vnq̄ in damnatis excidet.
Vade inquit prius recōciliari fratri tuo
⁊c̄. Secundū munus est ab ore verbuz
gratificās. munus inq̄ odoriferū si rite fu
erit oblatū scz in humiliatōne sui ꝑ cōtri-
tiosam ꝯfessionē ⁊ inflammatōne amoris
diuini ꝑ viscerosam charitatē. Sic enim
omnis oblatio pecudū in veteri lege pri⁹
aqua mundabatur. deinde igne cremebat̄
p̄s. Preocupemus faciē eius in ꝯfessione
et in psalmis iubilemus ei. id est orōnibus
Quartū redolētia satis exprimit̄ Apoc̄.
v. Singuli inq̄t habebant cytharas ⁊ phi
alas aureas plenas odoromentoꝝ q̄ sunt
orationes sanctorū. Tanta nanq̄ digni-
tas est orationis depurate ꝯsciētie q̄ an
gelici spiritus munus hoc offerre gratulā
tur in cōspectu altissimi. Est enī velut v-
na columba spiritussancti referēs oliue ra
mum dum pacē cōscientie renunciat. Et
bene dicitur columba spiritussancti qꝛ ab
ip̄o est. aplo dicente Ad Ro. viij. Spirit⁹
sanctus postulat ꝓ nobis gemitib⁹ inenar
rabilibus. necesse tamen est vt sibi prius

140

reconciliet fratrē suū vterinū et placatus reddat que est sinderesis ad bonum stimulans ꝙ supiorem portionē rōnis possidet cē. hic autē placatur pleno et pfecto emēdationis ppōsito ꝙ solum pfessionem gratificat et orationē inflammat. alioquin respondebitur ei illud Isa. j. Cum multiplicaueritis orationes vestras nō exaudiam cē. manus enim vestre plene sanguīe sunt Et sic honorant miseri deum munere fetido. Quare ps. Iniquitatem si aspexi in corde meo nō exaudiet dñs. licet enī assit cōfessio oratio. Sicut apte figuratū est ī rege Saul. j. Re. xv. Qui a Samuele reprehensus cōfessionē intulit. orationē obtulit. et reprobationē inuenit. quia verus emendationis ppositum nō habuit. vt patet infra Tercium autē munus est a manu mia subleuans et hoc ꝙ effectum si facultas assit ꝙ affectum vero si desit. Renera munus acceptissimū dño. quia vt dicitur Thobie. xij. Elemosina a morte liberat et ipa est que purgat peccata et facit inuenire vitā eternā. Tu forte dicis. Cui tribuo pauper et miser est cecus ꝙ claud⁹ cē. Sed dominū dicentē audi. Quod vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis. vt dicit Iath. xxv. vbi dicit petrus raueñ. In regno celi coram omnibus angelis in cōuentu resurgentiū ꝙ Abel passus sit ꝙ mundus seruauit Noe. ꝙ Abrahā fidem seruauit. ꝙ Ioysi legem obtulit. ꝙ petrus crucem resupinus ascendit. deus tacet ꝛ clamat solum ꝙ pauper nō comedit dicēs Esurisi cē. Qui enim misericors est misericordia dignus est. Dec ille. Et ido iuxta cōsilium Thobie q̄tum poteris. Esto misericors. si multum tibi fuerit habundanter tribue cē. Quod inquit supereſt date elemosinam et ecce omnia munda sunt vobis. Si tamen fratrem tuū nō offenderis alioquin dicitur tibi. vade recōcilari prius fratri tuo. Quis enī est frater hui⁹ nisi iusticia iuste distribuens ꝛ vnicuiq; qđ suum est ꝙ hic frater placari necesse est. qz vt dicit Ecclē. xxxiij. Qui offert sacrificiuz de substantia pauperū quasi qui victimat filiū in cōspectu patris sui. Quodaz enim homicidium reputat iniusta detentio rerum presertim pauperuz qui sudore multo panem suuz manducare coguntur. Hinc etiā primetur inter peccata vindictam ad deuz clamātia que sunt quatuor homicidij genera. omnes nimirum hmōi in iniusta rerum detentione sub potestate diaboli redacti cum omni possessione sua sese diabolo vendiderūt. vxorē quoq; suā et filios natos etiam natorū et qui nascētur ab eis. quia quotquot participes fiūt scienter hereditatis iniuste cedūt diabolo in possessionē damnatōis. Et hi quidē imolāt filios suos et filias suas demonīs Hinc merito dicitur Eccle. xv. Nihil est iniquius q̄ amare pecuniā. hic enī ꝙ animam suā venalē habet. Dic si placz exemplum de vsurario cuius panes elemosinarum versi sunt in bubones vt ptz in Lesareo Quartū denicq; munus est ab obsequio penitentia macerans qua tota vitā quis deo offert et sanctificat et pīsertim in religionis ergastulo. Cui specialiter ait dominus. Qui mihi ministrat me sequat. qui vero nō accipit crucem suā ꝛ sequit̄ me ꝛ humiliter. nō est me dignus ꝛ frui eternaliter. Si pinde terreno militeſ terrenū stipendiū tm allicit ꝙ vt dicit Crisō. j. de ppunctōne cordis. nullus labor refugitur. nullū piculum vitat. nō enim vitat pegrinatōnes. nō cōtumelias et omnem laborē cōiugis ac etiam liberorum absentiā tollerabiliter patitur. vt sic quādoq; ad finem optatū puenire mereatur. O quid igitur facere debet qui celesti milicie cōscribi desiderat. Crisostomus ibidē. Quid dicis o homo qui regnū celi paras inuadere et interrogas ne qua tibi difficultas occurrat in itinere. Si enī tibi omnia mala occurrerent. picula cōuicia cē. p tantis causis videnda potius q̄ spernenda viderent. Mimirum cum dicit Aplus. Nō sunt cōdigne passiones huius tpis ad futurā gloriā q̄ reuelabitur in vobis. Sic militauit Paulus cum omni fiducia et patiētia vt omnē tribulationem gaudium estimaret. Quid mirum cum p̄uiderat milicie stipendiū ꝙ nouerat fidelē

dominum. Scio inquit cui credidi et certus sum quia potens est depositum meum seruare in illū diem. Hinc etiā testat alibi dicens. Repletus sum cōsolatione. superabundo gaudio in omni tribulatōe vestra. Huius autē milicie forma pfigurata legitur Judic. vij. Impugna Gedeonis qui dictus est Jerobaal id est fortitudo quasi fortis contra Baal cuius scilicet aram destruxit. Et post hoc congregauit exercitum ad debellandū inimicos q̄bus aduocatis ad preliū ait dñs predicta cunctis audientibus qui formidulosus et timidus est reuertat. Et fm magistruz in hystoria Intelligendū est etiā illa tria nō tacuisse que dominus in Deutro. xx. clamando mandauit vbi dicit. Qui edificauit domum nouā et dedicauit eam reuertatur. Qui plantauit vineam et necdū fecit eam esse cōmunem et de qua omnibus vesci liceat reuertat. Qui despōsauit vxorem et nō accepit eam reuertat. Et diuersi sunt ex populo. xxij. milia virorū et tm̄ x. milia remanserunt. Et ait dñs. Duc eos ad aquas et ibi pbabo illos. Qui manu et lingua lamberunt aquas vt canis duc eos tecū in preliū. Qui vero flexo poblice potauerūt remitte illos. Et inuenti sunt tm̄ trecēti viri apti in preliū. Quibus dedit Gedeon tubas in manus dextras et faculas ardentes vel aliqua huiusmodi que de facile nō possunt extingui et lagenas desuper includentes ita q̄ lumen non possit videri. In aggressu igitur pugne fregerunt idrias in sinistra tenētes lampadas et clamabant. Gladius domini et Gedeonis. Ac fm Josephuz vacuas pharetras portauerūt quibus simul cōplosis terribilis audiebatur sonus et sic obtinuerūt victoriam vt prz in textu. Gedeon est christus. exercit⁹ turba fideliū. Cui ait. Qui nō tollat crucem suam ꝛc. Sed ad belluz
D spirituale reperunt inabiles. Primo formidosi glosa id est qui anteq̄ videāt mala sola cogitatione terrentur. Jobis. vj. Durus est inquiunt hic sermo ac per hoc multi abierunt retro et ibi circumferuntur omni vento. Secundo timidi. glosa. id est qui primo aspectu ad cōgressuz trepidāt licet prius magna de se presumebāt cum Petro dicente. Domine paratus sum te cum in carcerem et in mortē ire quē tamē ad vocē ancille trepidus negauit. De quibus dicitur Apoc. xxj. Timidi cum homicidis et veneficis et fornicatoribus mittētur in stagnum sulfuris et ignis. hi sunt q̄ affectu alicuius timoris naturalis ducūtur in effectū mortalis. Tercio specificat in Deutro. tria negocia quibus maxime tenet affectus humanus ita q̄ ad pugnā reddatur ineptus. Primo scz qui domuz nouam edificauit et nō dum dedicauit vel iniciauit aut enceniauit p illam ignantur in superbiā elati et ostentationē. Qui plātauit veniam et necdū fecit eam cōmunem quod sic intelligitur si nouella vinee plantatio fructum fecerat ante quartū annuz immundus erat nec ex eo primicias deo offerre vel quempiā edere licebat. anno vero quarto vindemiebatur domino ita q̄ fructus eius offerebatur in templo. Anno quinto dominus vinee vindemiabat eam sibi soli. Anno demicp̄ sexto cōmunis erat omnibus ita q̄ iter agentibus vineas et pomeria licebat intrare et tāc̄p̄ de ppr̄is satiari extra deportare fas nō erat. Per illos nanc̄p̄ intelliguntur terrenis nimiuz implicati. Qui vero desponsauit vxorez et nec dum accepit eam illum intelligunt effeminati carnalib⁹ affectibus et temptationibus velut deuicti nō resistentes sed statim cōsentientes. Verumtamen ceteri qui aggressum belli spiritualis pmpti videntur ducuntur ad aquas pbandi et qui poblicibus flexis bibunt. id est qui rebus terrenis vtuntur ad carnis cōmodum ad oblectationem sensuum opa criminalia p̄ cauentes nec tamē virtutum exercicia p̄sequentes nullam sibi violentiam inferētes erga diuinum amorē languentes tāc̄p̄ indigni remittūtur. quia dicit Augustin⁹ libro de vita christiana hoc non solum a christiano requirit q̄ malo careat sed etiam vt bona exerceat q̄ etiam si nihil mali fecerit nec tamen aliquid boni egerit ad eterne vite premium nō admittitur gehē.

ne igni cõmancipatur. Qui vero manu ⁊ lingua lamberũt aquas sicut solẽt canes lambere lingua ꝓficientes aqua in os suũ cum illis prelio inibis ⁊ obtinebis victoriam. Quia dicit glosa Jath. v. Cum illis christus vadit ad prelium qui cũ doctrinam hauriunt operũ rectitudinẽ non fle-ctunt. Et bi bene canibus similanẽ. dicit enĩ glosa ibidẽ ꝙ similitudinẽ labentis inducit. quia supra omnia cetera animalia dicitur amorẽ ꝓprio domino seruare nec terrore nec iniurijs in eo fertur talis affectus obliterari id est simul deleri vel oblioni tradi quod vtiq; necessariũ est in aduersis vt in ꝓsperis ꝓseuerari volẽti. Js ergo portans lagenã cum lampade in sinistra quasi de eis minus curando. imo ꝙ penitentiã lagenã id est corpus frangẽdo et lampadẽ exemplaris vite ostentans in sinistra retinendo hoc est nõ querendo fauorem humanũ sed horrendo. Tubus orationis diuini laudis et exercitij spiritualis que sunt velut tube dulce sonãtes gerat in dextra quasi de eis magis curãdo. omnis enĩ gloria filie regis ab intus. qõ nobis cõcedat rẽ.

Dominica septima. Ser. lxxxvij.

Jserior super turbam quia ecce iam triduo sustinẽt me. Marci. viij. Jerito ꝓpheta Dauid orabat dicens. Nõ auerte faciem tuam a me ne declines in ira a seruo tuo. sed respice in me ⁊ miserere mei. Nã oculus dñi respicientis cor illud diuinum ad cõpassionem mouet ⁊ miserationẽ. Mirum quia sicut naturalis ꝓprietas ignis est calefacere sic ꝓpriũ dei ẽ misereri. Sicut canit ecclesia. Deus cuius ꝓprium est misereri semꝑ et parcere. Punire vero delinquentem ab eo alienum est. Vnde alexander de halis in primo suo dicit ꝙ misericordia dei ꝓprium dicitur deo. quia cõpletam rationez effectus misericordie nõ requiritur actus vel meritum nostrũ sicut ad rationẽ effectus iusticie requirit exigẽti a meritor. Vnde ait Jsaias. xxviij. Dominus trascetur vt faciat opus suũ alienũ est opus eius vt operetur opus suũ pegrinum est opus eius ob eo. Et loquit̃ de ope punitõnis. Sicut enim apis habet mellificare quod est ꝓpriũ opus eius. habet etiã pungere cum molestatur quod est alienuz ab ea velut quadã iniuria extortum. Sic deus cũ dat mel sue misericordie facit officium sibi ꝓprium. vindictam autem exercens quasi cogitur inflexibili sua iusticia. Jn cuius argumentũ ait Jsa. j. Heu cõsolabor super hostibus meis. vindicabor de inimicis meis et cõuertam manũ meã ad te et excoquam ad purum scoriã tuam Vbi dicit glosa ꝙ more pij patris eos licet inimicos plangit et percutit. Cũ igit̃ dñs inuite vindicet querit Criso. cur ergo peccatorẽ punit. Et respõdet ꝙ deus inuitus et cum dolore peccatores damnare cõpellitur nec sic dolet ꝙ ab eis offendatur sicut violenter cogitur aliquẽ perdere qui cupit omnes saluare Deinde q̃rit cum in potestate deus habeat perdere et saluare quis eum inuitum cõpellit. respõdit ꝙ tu o peccator qui nõ desideras misericordiam. Nam sicut qui desiderãti misericordiam denegat crudelis est. sic qui nõ desideranti misericordiã prestat iniustus est. Deinde querit denuo. Quis est q̃ non desiderat misericordiã dei? Et respõdet ꝙ tu qui permanet in peccatis. Desiderare nanq; dei misericordiã est cõuerti ad deum ꝙ detestationem peccati per ꝙ ponitur boni. Qualibus ꝓmittit Jsa. xxxj Jn fletu venient ad me ⁊ in misericordia reducam eos. sicut ostendit in verbis ꝓpositis. Jeserior super turbam rẽ. O q̃ vera psalmiste sententia qua dicit. Miseri-cordia dñi plena ẽ terra vniuersis indifferenter apposita Nõ ei ait miserior sup illũ vel istum sed super turbam vniuersalem? Sicut alibi cunctis peccatoribus se refugium ꝓstitit dicẽs. Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis et ego reficiãvos. Quõ tamẽ veniendũ est ad eũ vt misericordiã cõsequamur. euangeliũ pñs nobis indicat in triduo quasi triplicẽ dietam nobis ꝓponens velut exigẽs dolorẽ

cõtritionis. pudorem cõfessionis. et labo
rem satisfactõis. Sicut figuratũ est Exo.
v. Dicente Moysi. deus hebreorum vo
cauit nos vt eamus trium dierũ viam in
solitudine vt sacrificemus. Nam illi posi
ti in egipto exitum postulabãt vt a labo
riosa miserabilicz seruitute liberarentur.
Isti autẽ ad portas inferi deducti redi
tum accelerant ne a rugientibus rapti in
eternum crucientur. descenderunt enim in
infernum viuentes ꝛ peracto mortali pec
cato appropinquauerunt ad portas eius
cuius portarius mors est. Non ergo mirũ
si timet miser et clamat cum beato Job.
B Libera me domine et pone me iuxta te. sz
bis tribus dictis accelerandus est accel
sus eius. Prima dicta est vera peccatoꝝ
cõtritio que miliaribus tribus perficitur
educens ab inferis ad locum purgandoꝝ
Magnum enim cabos dinoscitur esse inter
vtrunczsz lũbus puerorũ sine baptis
mo decedentium. vt tangit sanctus Tho.
super. iiij. dis. xxij. Primum ergo miliare
est dolor de peccatis qui causat odiũ pec
cati. sicut enim amor delectationẽ parit
in presentia vel recordatione amati. ꝛ in
uidia tristiciam ꝛ auersionẽ. sic odiũ pec
cati de ipo tristiciam parit. Ex quo patet
ꝙ remissa sit eorum cõtritio qui cum dele
ctatõne reuoluunt vel referunt delicta p
terita. Non sic rex Ezechias. sed recogi
tabo tibi inquit omnes annos meos in a
maritudĩe anime mee. bene quidẽ in ama
ritudĩe quia debet esse cõtritio amara ex
cõsideratione peccati iudicez irritantis
animã deformãtis gloriaz amittentis et
penam pmerentis. que cõtritio nõ debet
esse bozaria sed perseuerãs. alioquin vt di
citur Eccle. xxxiiij. Qui baptisat a mor
tuo et iterum tangit mortuum quid pdest
lauatio eius. Hinc ait ps. Fuerunt mihi
lachrime ꝛc. quasi diceret. Sicut cotti
die carnem panibus sic animã cõtritõis
lachrimis reficio. Secundũ miliare est ve
rum propositum cõfitendi dum tempus
opportunium arriserit. alioquin sm Aug⁹.
super Johannẽ. Seruus peccati quo fu
giet secum se trahit quocũcz fugerit nõ fu
git seipm mala conscientia nõ est quo eat
sequitur se nõ recedit a se. Peccatũ enim
quod facit intus est. Vis audire cõsiliũ?
Si vis a deo fugere ad ipm fuge cõfiten
do nõ ipi aliquid latẽdo. pfiteri enim po
tes latere nõ potes. null⁹ enĩ dolor pdest
nisi pariter pfitendi ppositum assit quod
tanti vigoris esse dinoscitur vt ante pfes
sionem peccatũ remittatur. Dixi inquit
cõfitebor aduersum me in iusticiam meaz
domino et tu remisisti iniquitatẽ ꝛc. Cur
hoc? nisi quia plena voluntas donec pfi
ciendi facultas affuerit ꝙ opere reputat.
In cuius argumentum decem leprosi dũ
iussu dominico pergerẽt vt se sacerdotib⁹
ostenderẽt in via mundati sunt de pfessio
ne. vide supius. xxvij. et. xxviij. Tercium
denicz miliare est firmũ ppositum nõ rela
bendi quod vticz ppositum extorquet si
bi vera cõtritio ponens ante mentis ocu
los diuina iudicia quãdocz pacta sup im
pios peccatores vt diceret tremebundus
Dauid. Venite ꝛ videte opera dei terri
bilis in cõsilijs super filios hominũ. Dñ
cõcludit de posteritate nationũ ex iaz no
tis eliciens reges eos in virga ferrea ꝛc.
Quos nisi qui prius dixerũt. Dirumpa
mus vincula eorum. id est mandatoruz et
pfciamus a nobis iugũ ipoꝝ. Quõ enim
in superbia sua nõ cõteretur limus cũ solo
cogitatu piectus est ille spiritus sublimis
luciferum loquor. Aut quõ nõ resipiscat
inuidia. tabescens de vindicta Thoze da
than et Abyron sepe reuoluens. Aut quõ
luxuria defluens nõ cõtremiscat cũ sodo
mam cum alijs igne et sulphure consum
ptam recogitat Et sic in singulis penitẽs
recogitans ab inferis ad purgatoziuz re
deat. Secunda dicta est digna peccatoꝝ
cõfessio per quam miser peccator ad obli
gationem purgatorij reducitur ad condi
gnam penitentiaz in stadio huius mundi
quã a sacerdote recipit in abolitionẽ de
licti. O vere felix bancipam in presenti cõ
plere satagens vbi pro nihilo id est p mi
nimo nos saluos dominꝰ faciet. vi clauiũ

quas sacerdotibus suis in vsum clemẽtie deus cõtulit vt de thesauro ecclesie cõfitentibus humiliter in subsidiũ satisfactõnis liberaliter indulgeãt. eis cõmunicãs merita christi et sanctoꝝ eius ex quibꝰ habundant p̃sertim ad illam meritoꝝ retributionem que virtuosis operibꝰ debetur q̃tum ad deletionem nõ solum macule sed etiam reatus. sicut vnũquodq̃ bonum ꝓpensationem meretur in augmentũ glorie et detrimentũ pene. Hec igit̃ dicta tribus miliaribus ꝓficitur que distinguit beatus Bernũ. dicens. Quicquid remordet cõscientiam cõfitere pure humiliter et fideliter. Primũ ergo miliare dicitur cõfessio pura. omnia peccata que p̃ tempore memorie occurrerint vni sacerdoti reuelans. Deus enim summe bonus cuius ꝓfecta sunt opera aut totũ dimittit aut nihil Et qm̃ imperfectõnis opꝰ non approbat. nõ dimittit totum nisi totũ prius cõfiteaꝝris. Ideo aut omnia ꝓfiteberis aut a nullo absolueris. Hinc merito dicit̃ Treñ. ij. Effunde sicut aqua cor tuum ante cõspectum domini. Naꝫ aqua penitus effundi potest vt nihil remaneat. hoc enim nom̃ cõfessionis indicat. Quid enim est cõfiteri nisi simul fari. Illioquin nõ solum nõ veniam sed etiã similationis penã. sicut ostẽsum est in Anania et Saphira. Actuũ. v. Qui requisiti cõfessi sunt medietatẽ p̃cij In cuius vindictã ad vnicã Petri vocẽ mortui ceciderũt. Secundũ. ꝓinde miliare est cõfiteri humiliter et cum verecũdia coram deo nõ coram hominibꝰ. Sicut publicanus qui nec oculos ad celum leuare p̃sumebat clamans in amaritudine aĩe sue. deus ꝓpicius esto mihi peccatori. Sꝫ quod deflendũ est. iaꝫ multi potius humana verecundiã aduertunt. quia cõfessiones ficte pagunt vt humanam vitent calumniam vt nõ ad deum redeãt et emendam. Sicut Saul a Samuele durius obiurgatus. tantũ extortã pegit cõfessionẽ licet minime cõsecutus est veniã. imo potius cõfusionem et reprobationẽ. vt dicitur. j. Re. Vnde p̃s. Qui hominibus placent cõfusi sunt quoniã deus sprevit eos. Sit ergo coram deo verecunda cõfessio. Quia dicit Ambrosiꝰ in libro de Joseph Plurimum suffragatur coram deo verecunda confessio et penam quam defensione euitare non possumus. pudore releuamus. Peccaui aut Saul sed nunc honora me coram senioribus populi mei. Tercium deniq̃ miliare est vt ꝓfiteatur fideliter in spe sꝫ veniam cõsequendi ꝙ peccatum dimittendi. Dicit Isidorꝰ libro ethimol. Qꝺ cõfessio est per quã morbus anime latens spe venie cõsequẽde ad laudem dei aperitur. Illioquin cõfessio nostra iudicatur infructuosa. Judas enim vera cõfessus est dicens. Peccaui tradens sanguinem iustũ et hoc cum cõtritione. quia penitentia ductus ꝙ iniusta restituit sꝫ. xxx argenteos nec tamẽ veniam meruit. quia desperauit ¶ Tercia dicta est cõdigna satisfactio que perficitur in hoc mundo vt ad celum educat sine medio purgatũ. Cuius satisfactionis fructũ p̃s. sentiẽs. Qm̃ ego in flagella paratus sum ꝙ dolor meus in cõspectu meo semper. O q̃ salubre cõsilium quoniam in p̃senti penitentia dies ꝓ anno cõputatur. In penitẽtia vero futura annus ꝓ die reputabitur. Dicit enim Origenes super illud Numeri. xiij. Annꝰ pro die cõputabitur. vereor ne forte nobis qui cottidie peccamus nec ipa secula nec etiam seculorum secula sufficere possint ad penas abluendas cum populus israeliticus ꝓ quadraginta dierum delicto quadraginta annis cruciatur in deserto. nec ante terram sanctã introire p̃mittit̃. Assumẽda est igitur dicta tribꝰ distincta miliaribus. Primum miliare sunt opera fraterne subuentionis. De quibus consuluit Daniel regi Nabuchodonosoꝝ ca. iij. dicẽs. Cõsiliuꝫ meũ placeat tibi rex ꝙ peccata tua elemosinis redime. De hac elemosina dicit doctor sanctus super. iij. dist. xv. Qꝺ elemosina est opus in quo datur aliquid indigenti ex cõpassione ꝓpter deum. In qua diffinitione tanguntꝰ omnia que ad perfectionem elemosine ꝙcurrunt

scdm q̄ est meritoria. Nam primo tangitur aliena miseria cum dicit̄ indigenti cui soli opus misericordie est impendendum dicente dño. Cum facis prandiū noli vocare diuites ⁊c. sed pauperes qui non habent vt retribuant tibi ⁊c. Secundo tangitur misericordia que nascitur ex aliena miseria cum dicit̄ ex cōpassione qua scz alienam miseriā facit esse suam. Sicut eniz homo miseriā a se expellit q̄tū potest ita misericors alienā expellit ei subueniendo Tercio tangitur effectus misericordie cū dicitur opus in quo scz aliquid datur Vñ sm phm. ij ethicoꝝ. Omnia illa quorū precium nūmismate cōparari potest vel consueuerit in ratione dari vel accepti venire potest. et ideo omnia illa quasi dona accipiuntur. Quarto notatur intentio directa in deuz que sola dat operi rationē merendi cum subditur. ꝓpter deum. naz si ex alio quolibet intentio moueret̄ scz ꝓpter importunitatem petentis aut vanā gloriam hominū aut spem retribuētis ⁊c. totam meriti rationē euacuaret. Si aūt pie moueretur ex cōpassione ꝓpter amorē tamen naturalē vel acquisitā ita q̄ intentō cōplectitur aliquod humanū in recipiēte ⁊ nō sm eius participationē ad diuina q̄ scz ad imaginē et similitudinem dei fact⁹ sanguine christi redemptus heres regni cōstitutus merendi rationē minueret. Secundum miliare sunt opera corporalis afflictōnis que ꝯprehendunt̄ in ieiunio. De quo dicit doc. sanct⁹ scda scde. q. cxlvij. Q⁹ assumitur ieiuniū principalit̄ ad tria Primo ad concupiscentias carnis cōprimendas. quia ꝑ ieiunium castitas cōseruatur et tepescit luxuria. Secūdo vt mens liberius eleuet̄ ad sublimia cōtemplanda Dicitur enī Daniel. x. q̄ post ieiuniū triū ebdomidarū reuelationē accepit ab angelo qui dixit inter alia. Ex die qua posuisti super corpus vt te affligeres exaudita est oratio tua. Tercio ad satisfaciendum pro peccatis. Iohel. iij. Cōuertimini ad me in toto corde uestro in ieiunio et fletu ⁊c. Tercium deniq̄ miliare sunt opera deuotionis que cōprehenduntur in oratione. vide alibi.

Dominica octaua post penthe. Ser. lxxxviij.

Attendite a falsis prophetis qui veniunt ad vos Math. vij. In plerisq̄ scripturarum sententijs malorum peccatis notorijs. seruientiū cōuersatio presertim familiaritatis interdicit̄ nobis. dicēte apl̄o j. Corinth. v. Scripsi vobis ne ꝯmisceamini fornicarijs. glosa id est cum criminosis generaliter qui fornicant̄ a deo. Non vtiq̄ fornicarijs huius mundi scz tantū. Vnde subdit magis distincte. Si is qui frater nominat̄ id est christianus ⁊ est fornicator scz manifestus aut auarus scz publice per vsurā et rapinam auariciā ostēdens. aut maledicus id est blasphem⁹ vel detractor assiduus aut ebriosus. id est ebrietate assuetus cum hmōi nec cibum sumere q̄diu in his perseuerant vt sic vere cōfundantur et emendent̄. Dix enī possibile est aliquē cum his sedule cōuersari nisi peccatoꝝ suorū participiū sumat. Hinc dictum est Iosaphat regi Iuda. ij. Paralip. xix. Impio prebes auxilium et his qui oderunt dominū amicicia cōiungeris Idcirco iraz domini merebaris scz ex rigore iusticie. In hoc autē euangelio quid amplius audeo q̄ hi quoq̄ vitandi sunt q̄ter ypocrisim se bonos similant. Nec mirum. nullus enim magis nocet q̄ familiaris inimicus qui pretextu virtutis malicie venenum infundit. a quibus summe cauēdum est. Quorum prima species est falsorum religiosorum qui solo habitu spirituales se mentiuntur intrinsecus autē spurcicia pleni sunt velut sepulcra dealbata. Secunda species est prelatorum qui licet honesto habitu decenter induti ⁊ ecclesiasticis officijs diligēter intenti. maledicta tamē auaricia detenti patenter ostendūt q̄ ecclesijs dumtaxat questus gratia deseruiunt quorum de salute animarum est

143

cura minima. Tercia species laicorū qui multa opera de genere bonorum actitāt sed vt videantur ab hominibus. nam aliquibus peccatis grauibus inuiscati detinentur de bonis operibus palleare conātur et sic vitam bonorum multiuarie corrumpunt per similatam deuotionē. De q̄bus omnibus dñs nos premonēs. Attendite inquit ⁊c̄. Nam a fructibus eorū cognoscetis eos ⁊c̄. Attendite a falsis prophetis ⁊c̄. Verito cōuersos ad fidē christianā monet Apls Ephe. v. Videte quō caute ambuletis nō quasi insipientes qui credunt omni spiritui sed quasi sapientes qui ꝓbant spiritus si ex deo sint. Nam sicut generaliter inuenitur triplex ꝓphecia in ecclesia scz de preterito presenti ⁊ futuro. Sic triplex ꝓphecia falsa inuenitur ad decipiendum incautū ⁊ cito credulz. Est enim primo ꝓphetia aliquādo de preteritis licet occultis sicut illa in principio creauit deus celum et terrā. Et in talibus ꝓphetijs inuenitur diabolus ꝓpheta falsus Qui suadens hominibus in peccatis permanere sicut primis parentibus decipiēdo responderat dicens. nequaq̄ morieminī sed eritis sicut dij. Vbi dicit Bernū. O nequā nequā vbi est tuum nequaq̄ ecce omnes morimur. Sic cottidie male cautꝫ fructum vetitum porrigit dum peccatū suggerit. Et dicit nequaq̄ est hoc peccatum mortale nec tam magnū sicut dicitur ⁊ cito credimus miseri quia quod delectat minus ponderatur. Q⁹ si peccatū palleare nō potest subinfert dicēs. Misericors est dominus et tu in iuuentute robustus postea penitebis. quia nequaq̄ adhuc morieris. Adducit quoq̄ quosdam ꝑteritos in medium qui licet peccauerūt nō solum misericordiam sed et singularē familiaritatem adepti sunt sicut Dauid Petrū paulum magdalenam matheuz ⁊c̄. Et ex his arguit in corde peccatorum q̄ talia peccata leuia sunt quetam facillime relaxanē et quasi nulla reputantur vt ad vnicam cōfessionem audiret dauid. dominus quoq̄ transtulit peccatum tuum a te. Sic Amō filius Manasses rex iuda videns patrez suum per tam enormia et infinita scelera tam mirabilem misericordiam cōsecutā vt patet supra fm Crisō. in opere imperfecto dixit in corde suo. Pater meus ex iuuentute sua multa mala fecit et in senectute penituit. et ego nūc ambulabo in desiderio cordis et postmodum cōuertar ad dominum sed a domino preuentus in viciis interijt. O q̄ infinitos hac falsa promissione cottidie decipit ⁊ ad inferos deducit sequentes peruersam parentum vitam et damnationem Notandum autez q̄ ꝓphetia predicta tria falsa ꝓtinet. Primum quidez qui a deo vobis ꝓpositi sunt non vt eorum exemplo peccemus. q⁹ maledict⁹ homo qui peccat in spe sed si a peccatis cōuerti volumus vt de dei misericordia profusius confidamus. Non enim cōsiderare debemus quomodo ceciderunt. sed quomodo post lapsum ad penitentiaz redierunt vel surrexerunt. Nam fm Gregoriū. Qui penitenti veniam spopondit. cōtemnenti diem crastinum non ꝓmisit. vt patet in. iiij. dialogoꝝ Gregorij. De illo qui clamauit inducias vsq̄ cras. Secūdum falsuz est q̄ peccata leuia sunt. ⁊ hoc patet in eo. Quia tria sunt robustissima ⁊ fortissima scz celum. de quo dicitur Job xxv. Tu forsitan cum eo fabricatus es celos qui solidissimi tanq̄ ere sunt fusi Peccatum tamen solius cogitatōnis in lucifero cum suis celos fregit quasi pondus ei⁹ ferre non valentes cum tamē cuiusq̄ spissitudo esse dicitur iter quingentorum annorum vt ponit Raby moyses. Secundo terram que perpetuam habet stabilitatez Eccle. j. Terra autem in eternū stat. Sed Dathan ⁊ Abyron ⁊ Chore cum suis murmurantibus sub pedibus eorum se tremēs apparuit et vivos absorbuit quasi pond⁹ peccati ferre non sustinens. Nec quidem peccantes nos ad momentum sustineret nisi diuina pietas ad penitentiā nos preseruās misericordie manū suā supponeret Tercio deus qui sua fortitudine infinita nos sustentat. Apls dicente ad Hebre. j. Portans omnia verbo virtutis sue. vide nunc quo pōdere peccatorum premiaē

Loquatur ipse fatigatus Jere. vj. Vos mihi onus estis o peccatores ꝓijciã quoq; vos dicit dominus. Quid igitur relinquitur misero peccatori nisi descensus ad inferos. Descensus ꝓfundissimus in centrũ terre velut in locum omni graui generalẽ vbi stabiliatur ineternum. Nam infernus ibi esse creditur distans a superficie terre ſm curiosos ĩuestigatores fere Mcccccc. et. xxij. leucas. Tercium quoq; falsum est ꝙ leuiter peccatuz punit deus eo ꝙ facillime relaxat rogatus. Sed attendant hi qualis post datam veniam in eis penitentia subsecuta est vt scz non solum culpam sed etiam eius reatum abstergerent. Attendant inquã horribilis vindicta peccatum primorum parentũ subsecuta est quo scz annorum fere quinq; milium spacium sufficienter punire nõ potuit deus nisi et vnigenitum crucifigendum traderet. O quid erit miseris obcecatis quorum vniuersitas viciorum tam numerosa hic laxata non fuerit. Audiant super hoc sententiam beati Thome super. iiij. dist. xxj. vbi cõcludit ꝙ decedentes in mortali etiã ꝓ venialibus non deletis cruciandi sunt in perpetuum. vide infra. ¶ Secundo fit aliquando ꝓphetia de presenti licet occulto: sicut infra Johis. j. Ecce agnus dei ecce qui tollit peccata mundi et in huiusmodi ꝓphetijs inuenitur mũdus falsus propheta qui suadet de tribus cõcupiscentijs cõsequendis scz carnis oculorum et elationis. In his felicem ꝓmittens prosperitatem sed mendax est quia mundus transit et cõcupiscẽtia eius. Et velit nolit homo natus de muliere breui viuens tempore repletur multis miserijs. Hinc merito cõcupiscentias has insequentes Nauz propheta. ij. capitulo. subsannat dicens. Primo ad superbos et inflatos sed finaliter morientes scdm quosdam. State flate id est inflati superbia qui tam arroganter incedere et stare soletis modo flate. id est ad respirandum. Flatum spiritus cõtinete et de mundo quem dilexistis exire nolite. Sed ve misero nam deus solus quem cõtempsit flatum cõtinuit. vt dicitur Danielis. v. ad Balthasar regem pre superbia deum cõtemnentem. deum qui habebat flatum tuum in manu sua et omnes vias tuas non glorificastis. et ideo super te iudicium mortis datum est. Unde cõcludit Naum ꝓpheta. Et non est qui reuertatur scz de morte ad vitam vel de senio ad pristinum corporis vigorem. Secũdo subsannat auaros morientes dicens. Diripite argentum diripite aurum. Quasi ad regionem ignotam pergitis o auari. Ideo hec vobiscum sumite ne deficiatis egestate. Sed ve impio ad cuius exitum portarius crudelissimus scz mors appositus est qui nihil sinit assumere nisi vicia et virtutes. Et ido iuxta illud Eccle. xlj. O mors q̃ amara est memoria tua homini iniusto et pacem habenti in substantijs suis. Unde cõcludit Naum ꝓpheta. Non est finis diuitiarum ex omnibus vasis desiderabilibus quasi diceret. mors que est finis hominis non est ordinata ad diuitias portandas vel vasa aurea vel argentea. Unde sequitur eos omnium sanctorum in fine subsannatio. Videbunt inquit iusti et timebunt et super eum ridebunt ⁊ dicẽt. Ecce homo qui non posuit deum adiutorem suum. Tercio delitiosos alloquitur dicens. Cor tabescens et dissolutio geniculorum et defectio in cunctis renibus: Quasi diceret O delitiosi terre qui cor iocundum coluistis iam acerbitate penaruz tabescens erit ita ꝙ in momento tradent̃ obliuioni cuncte delitie preterite. Et qui genua nõ infirmata a ieiunio vel sedulis assueta flexionibus p̃ delitijs habuistis. modo dissoluta erunt pre inedia. Deniq; qui renes nutristis inflatos igne concupiscentie cõsumptos lugebitis igne gehenne quia per que quis peccat per hec et punietur. Attendite ergo a falsis prophetis. Tercio fit ꝓphetia de futuro sicut illa. Ecce virgo cõcipiet. Et in huiusmodi inuenit̃ caro falsus ꝓpheta q̃ sp̃ suadet vt in iuuẽtute q̃s ꝯcupiscẽtijs eiꝰ deſuiet ĩ senectute sufficientẽ ꝓmittens emendam.

Sicut figuratū est .j. Re. iij. in puero Samuele qui ter a domino vocatus semp cucurrit ad hely. quia necdum sciebat dñm neq; sermo domini reuelatus ei fuerat Et ait semp hely reuertere et dormi. Hely q̄ interpretatur fortis robustam iuuenturis eratem signat in qua si quando mouentur ad penitentiam loquente domino per inspiratōnes predicationes ⁊c. semper currunt ad carnem iuuentute floridaz vel ad amicos carnales cōsiliū expetentes quoz vna vox est. Ecce adhuc iuuenis es ⁊ annozum multozū restat vita. dormi adhuc in fecibus peccatozum et delectationū et in senio penitebis. Sed reuera prophete mendaces sunt. quia velit nolit homo peccatoz eiꝰ vita erit anxietate plena que tamen videtur delitiosa. quia non est pax impijs dicit dominus. Vnde refert Tulius in tusculanis questionibꝰ q̄ cum quidam Dionisium tyrannum in tot diuitijs delitijs ⁊ honoribus cōstitutum. vt plenꝰ haberur infra Beatum dixerūt ⁊c. Sic reuera vix est credibile in expertis quāte tribulatiōes angustie et sollicitudines sub pura latēt et splendidis epulis magnaq; pompa ⁊ diuitijs multis Vnde de singulis his falsis prophetis dicit Jeremias Treñ. iij. Prophete tui viderunt stulta ⁊ falsa nec aperiebant iniquitatē tuaz vt te ad penitentiaz reuocarent. Attendite ergo a falsis ꝓphetis.

Dominica nona post penthe. Sermo. lxxix.

Redde rationez vilicatōnis tue. Luc. xvj. Moyses dei famulus cōsiderans lubricitatem humane nature modicitatem presentis vite eternitatem future pene inflexibilitatem diuine iusticie iam morti ꝓximus inter omnia monita salutis velut ꝓcipuum hoc intulit in Cantico Deutro. xxxij. Gens absq; cōsilio est et sine prudētia vtinam saperēt et intelligerent ac nouissima prouiderent. Que latius exponēs beatus Bernñ. ait. Vtinam saperent tria preterita scz bonozum amissionem que facta sūt in peccato mortali aut que facere neglexerunt. malozum cōmissionem quozum infinitus est numerus. temporis perditionem quo nihil preciosius. sed heu hodie nihil vtilius reputatur. Transierunt enim dies salutis et nemo sibi perire diez quasi rediturus causatur. Et intelligerēt tria presentia scz vite breuitatem. q̄ nō habemus diem certum neq; horam. Saluandi difficultatem dicente domino Luce. xiij. Multi querent intrare regnum celozum ⁊ non poterunt. cōtendite ergo intrare per angustaz portam. quia regnum celozum vim patitur. Saluandozū paucitatem. Nam arta est via que ducit ad vitam et pauci ambulant p eam et licet multi sunt vocati pauci tamē inueniuntur electi. Ac quiderent tria nouissima scz mortem qua nihil amariꝰ. Eccle. xlj. O mors q̄ amara est memoria tua homini iusto ⁊ pacem habenti in substātijs suis. O quid igitur est presentia. Futurum iudiciū quo nihil horribilius Malachie. iij. Quis stabit ad videndum eū ipe enim vent quasi ignis cōflans. Eternum supplicium quo nihil penalius. hinc ad piam cautelam induxit ecclesia parabolam de villico iniquitatis quam dominus ꝓposuerat de futuro iudicio vt audientes sollicitos redderet ad puniendum pijs operibus iudicij tempus dicens. Redde rationē villicationis tue ⁊c. Sanctus Job in spiritu futuram in iudicio peccatozum calamitatē prospicies in eoz psona districtionē eius exhorrescens exorat dicens. Quis mihi tribuat vt in inferno ꝓtegas me ⁊c. Mirum cum iudicium formidabile reddit iudicis presentia intollerabilis. districtio inflexibilis. vindicta interminabilis. Nam primo erit eius presentia intollerabilis ⁊ hoc q̄tum ad visum ⁊ auditū. Dicit enim ps. Ignis in cōspectu eius exardescet et in circuitu eiꝰ tempestas valida. Vñ dicit Augustinꝰ q̄ reprobi mallent omne tormētū sustinere q̄ videre faciem iudicis irati Ad cumulum autem intollerabilis eius

aspectus erit oculis suis ꝑspicabile oē solidum. apertū omne secretum. Eccle. xxiij Oculi domini multoplus lucidiores sunt super solem circumspicientes vias hominum et profundum abissi et hominū corda intuentes in absconditas partes. Audiant hec qui operantur iniquitatē in abscondito dicētes. Quis vidit nos. Si enī vermiculo terre basilisco vim tantā aspectus sui tribuit ꝙ exire cōmotōne qua naturaliter mouetur ad homines solo visu longe positos interficiat. O quid putam⁹ aspectui suo terribili reseruauit. Secūdo intollerabilis q̄tum ad auditum. Si eniz verbum eius tante virtutis erat vt in eo celum crearet ⁊ terram quā terrifice penalitatis erit q̄tum ad iudicij executionē Cuius terrorez si quis expertus fuerit potius eligeret abdicatis omnibus mūdi delitijs centum annorū strictissimā agere penitentiam quā denuo seueritatis eius experiri ꝓlationem vt tantā euaderet iram iudicis etiam si damnatio minime sequeretur. Ad cuius indignatōnis nutum dūtaxat lucifer nō solum precipitatus sed penis gehennalibus eternaliter ē addict⁹ a domino nec dum finalem ferente damnationis sententiā sed in futuruz reseruante vt quasi de hoc admiratus Isa. diceret xxiiij. Quomodo cecidisti lucifer id est q̄ horribiliter ꝓ tantillo peccato summ⁹ angelorum ꝓiectus es q̄ inexpressibilib⁹ penis addictus q̄ irreuocabiliter pro vna cogitatōne damnatus. Quid ergo somnias o miser homuncio ꝙ tibi peccāti parcet in die vindicte. Secundo erit districtio iudicis inflexibilis et hoc principaliter q̄tum ad tria. Primū q̄tum ad malorū discussionē. erit enī inquisitissima discussio operū malorū verboꝝ effectuum cogitationū. O q̄tum tunc angustiabit̄ peccator. Anselm⁹ de similitudinibus. A dextris erunt peccata accusantia a sinistris infinita demonia subtus horrendū cahos Desuꝑ presentia iudicis foris mundus ardens. intus cōscientia vrēs. Nam vt de maioribus iterum sileamus etiā de passu pedum rationē exigit. Dicente Job. xiij Obseruasti omnes semitas meas et vestigia pedum meoruz cōsiderasti. Similiter de verbis minutissimis domino dicente. de omni verbo ocioso quod locuti fuerint ⁊c̄. Deniq̄ de cogitatōnibus minimis vt dicitur Sapīe. j. In cogitatōibus impij erit interrogatio. Sic et de omissionibus bonorum operū neglectoꝝ. vite in correctione filiorum. Nam ⁊ filij qui nascentur testes erunt nequicie aduersus parentes Sapīe. iiij. vbi dicit glosa id est argumentum. quia merito sunt damnādi parētes similiter. et de omissione temporum infructuosa. Gerū. in sermone ad scolares. Nihil preciosius tempore sz heu nihil hodie vilius reputatur. transeūt dies salutis et nemo sibi diem ꝑire nunq̄ rediturū causatur. sed sicut nō ꝑibit capill⁹ de capite sic nec momentū de tꝑe. de quo rō nō exiget̄ Hec ille. Verū de his oīb⁹ ꝓsequi gratia breuitatis suꝑ sedeo. Ad euidentiā tamē actus hūani q̄rit do.. s. suꝑ. ij. sententiaꝝ dis. xl. vtrū in humanis actib⁹ aliq̄s sit indifferēs. Et videt̄ ꝙ nō. ꝑsertim cū dicit̄ j. Corinth. x. Oīa in gloria dei facite. Si ergo opus suū in gloriā dei ꝯstat ꝙ actus ille ex fine bonitatē sortiet̄ si tñ in illū finem sit referibilis qd̄ ꝯtingit omni actui q̄ de se malus nō est. Si vero nō refert ꝑterit preceptū apl̄i et ita peccat ⁊ sic oīs actus ē meritori⁹ vel demeritori⁹. Ad qd̄ rñdet ꝙ nullus act⁹ a volūtate deliberatiua ꝓgrediēs ꝑt eē indifferēs sz bon⁹ vel malus bonitate vel malicia ciuili. Sed tñ bonitate ciuili ꝑfectus nō est susceptibil̄ efficacie merēdi nisi ī eo qui habz gratiā Cui⁹ causa est. qꝛ charitas imꝑat oībus virtutib⁹ sicut voluntas omnibus potentijs. Et ideo oportet quicquid ordinatur in finem alicuius virtutis ordinetur in finem charitatis et sic meritorium est. sicut ꝯmedere bibere seruato mō tꝑantie et ludere ad recreatōnem seruato mō eutropolie que medium tenet in ludis. vt dicitur. ij. ethicoꝝ. Actus autē qui sequitur apprehensionem subite imaginatio-

nis sicut cōfricatio barbe vel aliqu od bu
iusmodi dicendi sunt indifferentes. Ver
bis autē et cogitatōnibus est immediat⁹
effectus rationis. et ideo minus possunt
esse preter deliberationem q̄ factum. Et
ideo verbum ociosum est magis peccatuz
veiale vel cogitatio q̄ factū ociosum. Nō
tamē omne verbū quod videtur ociosum
est ociosum si referatur ad recreationē ꝛc
Intelligitur enim verbū ociosum qō ca
ret intentōe pie vtilitatis vel iuste necessi
tatis. Secundo q̄tum ad intentionū pra
uarum inuestigationē. Sicut enim inten
tio bona si fieri debeat requirit q op⁹ de
se maluz nō sit vt iam tactum est. Sic op⁹
q̄tum cunq bonum requirit intentionem
bonam. Alioquin malū reputabitur quia
ad cōpletionem mali sufficit intentio cor
ruptavt dicit doctor sanctus sup. iiij. dis.
xxix. vt videbitur infra. Tercio q̄tū ad
districtam meritorum retributionem ne
videatur ociose facta discussio. Non enim
flectetur prece vel precio nec verebit po
tentiam alicuius. Sapie. vj. Nō verebit
dominus magnitudinez cuiuscunq quo
niam pusillum ꝛ magnū ipe fecit nec vul
tus cuiuscūq accipiet presertim cum fm
Aug⁹. misericordia fugiet a gemma etiaz
paradisi Maria. Nō ergo cōfidat qui scq̄
in meritis alienis. quia iuxta ppbetā fra
ter nō redimet redimet homo. De distri
cta tamē retributōne venialium ꝛ morta
lium vide infra. Pro his omnibus in red
denda ratione horror erit intollerabilis.
Sicut patet in tribus mortuis. meritis ꝛ
veste beati Jeronimi resuscitatis. De q̄
bus dicit Cirillus in epla ad Augustinū
q̄ resuscitati ꝛ superuenientes diebus. xx.
irremediabilibus fletibus cruciabant ac
beato Cirillo causam fletus et statū mor
tis ꝛ iudicij importunius inquirenti tan
dem coactus vnus eoruz respondit q ad
ueniente mortis hora innumerabilis ad
uenit demonū multitudo quorum species
erat tam horribilis q quis poti⁹ medias
flammas intraret q̄ eas ictu oculi vide
ret. Qui reuocantes ad memoriā suā om

nia peccata desperationē ingerebant ita
vt pene prebuiset ascensuz. Stat. mq̄ af
fuit Jeronimus voce terribili cūctos fu
gando precepitq̄ angelis vt vsq̄ ad eius
reditū eos custodirent ꝛ abiit reuertēsq̄
post horam et ait. Venite velociter. Sta
tim reliquit corpus anima cuz tanta pres
sura q nō posset capere mens humana ni
si experientia didicisset in ictu oculi ad pre
sentiam iudicis deportata terroribus in
cogitabilibus cōstricta. Naz minima pec
cata cunctis astantibus clara erant. accu
sabat multitudo demonum. declarans lo
cum modum et tempora. Heu quā presto
labamur inquit sententiam. ob cuius solā
memoriam nunc formido. Heu cur nesci
unt mortales quibus hoc eueniet qō tūc
nobis euenit. Cum ergo nihil deesset nisi
publicare sententiā aduenit Jeronimus
et suspende sententiam. eosq̄ ibi dari ob
deuotionem quā sibi fecerant et erroris
destruendi necessitatem impetrauit. In
surgebat tunc error q aīe sanct or vsq̄ in
diē iudicij diuina vltione privarent ꝛ aīe
damnatorū nullis penis cruciarent. De
inde traxit animas eoz in paradisum vbi
anime fideliū inestimabili gloria fruunt
vt viderent ꝛ testimonia redderēt. Post
hec ad purgatorium ꝛ infernū deducens
non soluz que ibi erant indicauit sed etiā
voluit vt penarum experientiā p̄barent.
Sicq̄ duxit ad corpora p̄mittens gloriaz
si debitam facerent penitentiā. Vira res
neglecta visa ꝛ promissa gloria. ob memo
riam penarum. xx. diebus fere resoluebā
tur in lachrimas. Vnde respondit Ciril
lo. Si causam mei fletus interrogas. Ti
mor penarum est que peccatoribus iuste
dantur. mallet enim quisq̄ viuentium si
solas penas experientia nosceret vsq̄ fine
mundi cruciari simul omnibus penis quas
omnes homines ab Adam huculq̄ singu
latim pertulerunt q̄ vno die in inferno
vel purgatorio minori que illic habetur
pena torqueri. Quare ne mireris si plan
go sed potius admirare cur homines qui
se mortales sciunt tanta securitate viuāt

nec recogitant tantas euadere penas. Tercio principaliter vindicta iudicis interminabilis. Deus enim cuius potestas inuincibilis ita q̄ nō sit qui de manu eius possit eruere terribili cōminatōne. Dicit in Cantico Deutro. Et reddam vltionē hostibus meis ⁊ his qui oderunt me retribuam. In argumentum seueritatis aperta terra rebellantes impios Dathan et Abyron in infernum viuos absorbuit. Vnde dicit doctor sanctus ꝑma scōe. q. lxxxvij. q̄ peccatum presertim mortale facit hominem reum nō solum eterna pena sed etiam pena infinita scōm quantitatē. Quia in peccato duo sunt scz auersio ab incōmutabili bono quod est infinitum. et ex hac parte peccatum est infinitum. cui peccato auersiōis correspōdet pena damni que etiam est infinita scōm quantitatē Est enim amissio infiniti boni ⁊ iudicatur pena grauissima in inferno dicēte Criso. super Matħ. Si mille quis mihi gehēnas proponit nihil tale dicturus est quale est ab honore illius glorie propelle ⁊ exosum esse christo. Secundo est inordinata auersio ad bonum mutabile et huic correspōdet pena sensus. que quidem erat finita ꝑm quantitatem sed infinita ꝑm durationem. Quia duratio pene correspōdet durationi culpe non quidem ex parte actus sz ex parte macule qua durante manet reatus. Perseverat autez macula donec voluntas ecōtrario se auertens a bono cōmutabili ad incōmutabile bonum se conuertat q̄ si in auersione perpetua obstinatur et punitur. Justum est enim ꝑm Ezegorium q̄ qui in suo eterno peccauit ecōtrario in eterno dei punatur ex hoc enim q̄ finem suum in peccatuz cōstituit in eternum peccandi voluntatem habuit. De q̄bus dicit Criso. in libro de reparatione lapsi. Quāta putas erit miseris dsperatō prenidere infinibilem penarum eternitatem que profecto grauior erit omni pena Et iterum ibidem. Dic quāta tempora luxurie que delitiarum spacia cōparare vis penis eternis. centos si placet delitijs demus. addē et alios centum adde, decies centum que erit ex his ad eternitatem cōpensatio. Hec ille.

Dominica decima post penthe. Sermo. xc.

Vos aūt feciſtis illā spelunca latronū. Luc. xix. Sicut habetur Genes. xxxv. Patriarcha Jacob peregrinatione cōsumma ta ꝑ cōsiliatōne ab omni periculo ꝑ multiplicatione bonorum spiritualiū et tēporalium. Pro euasione fraterne ire pro angelica multiplici visitatōne ⁊ cōsolatōne iubetur ascendere Bethel ad edificandū altare domino vt de omnibus gratiarum referat actōnes. Qui iuxta vocem domini ascendit. Sed quomodo audiam⁹? Sic enim et nos ascendere oportet in templū domini precepit enim domui sue omni vt abiicerent omnes deos alienos vestimenta mutarent ac inaures que erant in auribus eoruz deponerent. Per deos alienos intelliguntur peccata per veram cōtritionem abiicienda vt mundi cōscendere valeamus in templum domini. Per vestimēta vero cōuersatio pristina que erit mutata quia nō sufficit de preteritis cōteri nisi et cōtrita deserantur omnino. Per inaures autē omnia superbie signa quia dominus superborum orationem detestatur dicens. Quare tu enarras iusticiam meam etc. Venit ergo Jacob ad locum designatum et edificauit altare offerēs holocausta domino in eo loco vbi postea crucifixus est dominus apparensq̄ dominus benedixit ei sicut prius fecerat cum fugeret Esau et oraret in eodem loco et ait. Non vocaberis vltra Jacob sed israel erit nomen tuum. Appellauitq̄ Jacob nomen illius loci domus dei. De qua dicit dominus in euangelio hodierno. Domus mea domus orationis vocabitur dicit dominus etc. Sz horribile est valde q̄ sequit Vos autē feciſtis illā spelunca latronum eo q̄ frigescente charitate ibidem

fere cuncta vicia perpetrantur cogitatō-
ne verbo ꝯsensu vel opere. Que sunt ver
ba proposita Vos autem fecistis ꝛc. De
miseris quibus improperat dn̄s verba ꝓ-
posita quoruꝫ infinitus est numerus. Qꝛ
templum salutare refugiū deuotorum iaꝫ
factum est carnalibus sentina viciorꝫ. De
quibus dominus satis admirans Jere.
xj. Quid est quod dilectus meus in domo
mea facit scelera multa. Nunquid carnes
sancte id est corpus meum pro vobis ob-
latum auferet a te malicias tuas. Unde
ꝓhibet ibidē dominus Jeremie. ne scilicꝫ
oret ꝓ populo qui talia perpetrat ī domo
domini. Ad cuius euidentiā apparēs Eze
chieli angelus domini in forma humana
qui a lumbis deorsum erat quasi ignis et
sursum velut aspectus splendoris eundeꝫ
ꝓphetam in babilone cōstitutum ac sedē-
tem in domo cum senibus iuda per manū
apprehendit cum floscello capitis ꝛ eleua
uit eum in spiritu adducens in hierusaleꝫ
vt videret horrenda que fiebant in domo
domini. sicut habetur Ezehiel. viij. Sub-
sequamur et nos vt eadem cōspicientes
ad penitentiam cōpugnamur. Nam quin
qꝫ presertim abhominatōnes ibidem di-
stinctas inuenio que districtius etiam ꝓ-
hibentur de emunitate ecclesiarum c. de-
cet domum libro. vj. Nam primo iussus
est respicere ad aquilonem vbi vidit posi
tum idolum zeli. In hebreo habetur ido-
lum accensionis id ē ire. Et erat illud ido
lum Baal. ꝺ quo dicūt hebrei ꝙ erat ido
lum cupreum factum ad formaꝫ hominis
intus cōcauū in q̄ cōcauitate fiebat ignis
quousqꝫ idolum erat ignitum. Dehinc pu
er idolo cōsecratus ponebatur in manibꝰ
eius. Sacerdotes quoqꝫ percutientes in
tympanis faciebant sonum magnum ne
parentes pueri morientes vocez percipe
rent et sic crederent ip̄m sine afflictione
A transisse ad gloriam. Et ideo vocabatur
idolum accensionis. Qꝛ nobis vicium de
tractōis exprimit qꝺ cupreum dicit̄ quia
cor humanum reddit eneum et induratuꝫ
Huic enim innumerabiles detestabilē ido
latriam exhibent qui detractiones inge-
minant in ecclesia dei ad quam dum per-
uenitur requiruntur cognati et noti salu-
tantur dulcius fit ratio de successibus cō
queritur de austeritate mariti de vxoris
infidelitate de illatis iniurijs tandem de
vicijs extraneorꝫ nec minimum indiscus-
sum pretereūt. Quia vt dicitur Prouer-
biorum. xix. Sagitta infixa seniori canis
sic verbum in corde stulti nec ille quiescit
donec sagittā amouerit nec iste donec ma
lum quod audiuit retulerit. Quos cernēs
diabolus colloquētes mirabili glutino cō
nectit et libidine detractōnis inficit Vn̄
dicit Jeronimus ad celantiam Tāta hu
ius mali libido mentes hominum inuasit
vt etiam qui procul ab alijs vicijs recesse
runt in istud tamen quasi in extremum la-
queuꝫ diaboli incidant. Contra quod ibi
deꝫ precipitur libro. vj. Cessent in illis lo
cis vniuersitatum et societatum quarum
libet cōsilia cōtentiones. publica parla-
menta prophana colloquia omnisqꝫ secu-
larium iudiciorum strepitus conquiescat
nulla inibi causa per laycos maxime crimi
nalis agitetur. Dicitur autem imolare fi-
lios suos paruulos idolo eo ꝙ conceptuꝫ
deuotōnis propositum in ecclesia deo de
putandum vicio detractionis cōmaculāt
Quia dicit glosa super illud Jacobi. iij.
In ipsa scꝫ lingua benedicimus deum et
maledicimus homines qui ad imaginem
dei facti sunt ꝙ amaritudine maledictio-
nis cōsumitur dulcedo benedictionis. Si
cut aqua dulcis cōmixtione aque amare
cōuertitur in amaritudinem. Unde con-
cludit ibidem dominus. Fili hominis vi-
des quid ibi isti faciunt abhominationes
magnas vt procul recedam a sanctuario
meo. non loci mutatōne sed exauditione
et gratie subtractōne. ¶ Secundo vidit
omnem similitudinem animalium et repti
lium depictam in circuitu parietum ita vt
nulla esset bestia quā non pictura mōstra-
ret vt dicit glosa et hoc vsqꝫ hodie cerni-
mus in ꝓphanis gētilibus vbi cuncta ge
nera bestiarum adorat stulta religio.

Debinc vidit.lxx. viros de senioribus domus israel cum thuribulis stãtes ante picturas ad offerendũ incensuz thuris. Vñ ad tam vilia colenda descenderunt q̃ vt dicitur Isaie.ij. talpas ꝛ vespertiliones adorarent. Per hos igitur.lxx. viros omnes auaros et cupidos p̃sertim diuites intelligo qui licet ad adorandum et sacrificandum domino templum ingredi videantur tamẽ iuxta preceptum domini percogitationem et affectum eiã orantes terrenis ĩbiant auro scz argẽto luto ꝛ lapidi ꝛc. Vnd cõqueritur Iacob.xv. Popul⁹ hic labijs me honorat cor autem eorũ lõge est a me. sed quia occultũ hoc esse speratur ideo minus ponderatur. Vnde dominus ibidez. Certe vides fili hominis que seniores domus israel faciunt in tenebris vnusquisq; in abscondito cubilis sui. Dicunt enim id est opere ostendunt nõ videt dominus scz in abscondito cordis. Quidam enim in ecclesia corde terrenis occupantur licet orationes ore depromerevideantur. Quidaz q̃ plus est etiam verbo tenus his negocijs occupantur requirentes cõsilia exigendo debita. Quidam ibi cõputationib⁹ intendunt vel emunt et vẽdunt quod omnino iudicatur illicitũ. Cõtra quos precipitur ibidem libro. vj. Cessent in ecclesijs earũq; cimiterijs negocia tiones ꝛ precipue nundinarũ ac fori cuiusc̃unq; tumultus. Nullus in locis eisdẽ cõclamationem moueat impetumue mittat in quibus cum pace et quiete vota conuenit celebrari. quod est cõtra tales qui canes ꝛ paruos infantes absq; necessitate in ecclesia adducunt. Nullum enim peccatũ tam acriter dominus vindicasse legit̃ in natura mortali sicut illud viciũ. Dicit enĩ Jeronimus super hunc locum. mihi autẽ inter omnia signa que dominus fecit hoc videtur esse mirabilius q̃ vnus homo et in illo tempore contemptibilis in tantum postea crucifigeretur scribis et phariseis cõtra se sentientibus ꝛ videntib⁹ lucra sua destrui potuerit ad vnius flagelli verbera tantam eijcere multitudinem. Igneũ enim quidem et siderium radiabat ex oculis eius et diuinitatis maiestas lucebat in facie. Thus autem oblatum signat affectum amoris terrenis implicatum Tercio vidit mulieres deplangentes adonidẽ De quo dicit Ouidius methamorphoſ. libro. xiij. Q⁹ adonides erat quidam iuuenis gratissimus quem dea venus intãtum dilexit q̃ deo amicum suuz fecit. hũc ab apro quez venabatur occisum ceperũt mulieres deplangere et redituum inter deos credere et laudare. et sic aput mulieres gentiles mos inoleuit plangendi mortem adonidis quẽ morem secute sunt mulieres in hierusalem. Et vr̃ dicit Raby salomon. fecerunt ydolum eius cõcauum in quo fiebat ignis cuius calor surſum ascendens oculos idoli qui plumbei erãt liquefaciebat et sic plorare videbatur que condolentes simul flebant. Qui sunt ergo deplorantes adonidem nisi stulter̃ fatue frequentãtes ecclesiã vt videanẽ et videãt. quos enĩ alibi suspicio sociare vetat ficta sanctitas ibidem cõiungit saltem ad mutuum cõtuitum vt inuicem nutibus et signis ostẽdebit amorem male sanũ. Vnde plerunq; p̃tensis tristicie signis de mutua separatõne quasi deplangere videnẽ adonidem. Cũ ergo dicit doc. sanct⁹ scda scõe. q. cliij. q̃ nõ solum cõsensus in delectationẽ peccati mortalis est mortale peccatum. Quanta putas in ecclesia cõmittantur affectu fornicatõnes et adulteria sub missarum solennijs cũ incedunt circũ ornate vt similitudo templi ad allaqueandas animas. Osee. vj. In domo israel vid. horrendum ibi fornicatõnes effraym. viri autem circueũt officinas templi quorum oculi ad venationẽ ducti luxuria pleni. Cõtra quos precipit̃ ibidem libro. vj. Q⁹ sit in ecclesia q̃ta cõuersatio deo grata cernentibus placida que cõsiderantes non solum instruat sed reficiat. Cessent ibidẽ vana ꝛ ppbana multo fortius feda colloquia. cessent cõfabulatõnes quelibz sint postremo alia que diuinũ officiuz turbare possint aut oculos diuine maiestatis offendere ab ipis ꝓsus extranea. ne vbi est peccatorũ venia postulanda ibi etiam

peccandi detur occasio aut deprehēdant̄
peccata dimitti. Hec enī cōportant ignē
dicēte Jeronimo. Gladius igneus ē spe-
cies mulierū quasi ex omni parte sagittas
emittens hic aūt apponit stipulā Treñ. iij
Oculus meus depredatus est animā meā
Quarto. xxv. viros habētes dorsa cōtra
templū et facies ad orientē adorātes ad
ortum solis id est solē tanq̄ deū. Dicitur
etiā. iiij. Re. xvij. q̄ adorauerūt omnem
miliciā celi scz solē lunam stellas ꝯsecrā-
tes eis etiā filios suos. Per quos nō in-
cōueniēter accipiunt̄ elati qui pompa de-
testabili frequentāt ecclesiā ꝓpter fauorē
et cōplacentiā humanā. nō vt deprecent̄
humilem Jesum sed vt appareāt homini-
bus gloriosi. Et hec cōplacentia ꝑ milici-
am celi signari arbitror que visu delectat
ad quod vergit omne studiū eoꝝ nec verē-
tur terrificis misterijs ꝓpius assistere vt
ꝓpinquitate loci digniores ceteris appa-
reant. Quib⁹ improperat dñs Jsa. xxix
dicēs. Appropinquat popul⁹ iste ore suo
et labijs suis glorificat me id est similādo
iusticiā cor aūt eoꝝ longe est a me. Et ti-
muerunt me mandato hominū et doctri-
nis id est exteriori religione ne ab homi-
nibus vt publicani despicerent̄ hoc est igi-
tur ponere dorsa ꝯtra templū cordi repu-
gnare quod actu exteriori vident̄ exsequi.
Nō enim venit in templū phariseus lau-
dare deum sed glorificare seip̄m. Contra
quos precipitur ibidē libro. vj. Sit itaq̄
ad ecclesias humilis et deuotus accessus
et ꝯuenientes nomē illud Jesu exhibitō-
ne reuerētie specialis attollant. Et quod
generaliter scribitur vt ī noīe Jesu om̄e
genu flectat̄ singulariter in seip̄is implen-
tes quādo illud recollitur flectant genua
cordis sui et corpis si patitur illud facul-
tans quod etiam in capitis inclinatione
testentur. Attendantur in locis eisdez in-
tentis precordijs sacra solennia deuotis
orationibus insistatur. Unde cōcluditur
ibidem. Ordinarij locoꝝ hec faciāt obser-
uari suadenda suadeant. interdicta hui⁹
canonis autoritate ꝯpescant. Quā dete-
stabile vero sit hoc viciū in. j. Re. xvj. figu-
ratum in rege Saul qui reprehēsus a Sa-
muele de inobedientia diuina. Respōdit
quidē. peccaui. nec tamē vere penituit sz
poti⁹ se glorificare voluit pergēs ad ado-
randuz dominū. Plus enī quesiuit hono-
res hominū q̄ veniam criminū. Peccaui
inquit sed nunc honora me corā senioribꝰ
populi mei et reuertere mecum vt adorez
dñm deum tuum nō vt adores ꝑ me domi-
num. Et ideo deinceps recessit ab eo spi-
ritus dñi et agitabat eum spirit⁹ nequaz
spiritus supbie rancoris ⁊ inuidie vsq̄ in
finem. His igit̄ respondet domin⁹ Jere.
xv. ij. Dorsum id est reprobationē et non
faciem ostendi id est ostendā eis in die ꝑ-
ditionis eoꝝ. quia reuera taliū oratio nō
eis misericordiā ꝓuocat sed iram ⁊ indi-
gnationē et reprobationē. Quia dicitur
Amos. iij. Jurauit dñs de⁹ in aīa sua di-
cit deus exercituum. detestor ego supbiā
et sequunt̄ cōmunicationes horribiles.
Quinto vidit quosdā applicātes ramum
ad nares suas. Quod exponūt doctores
nostri dicentes q̄ idola erant in alto po-
sita et sic idolatre ramos leuabant ad ea
tangenda quos ob eorum reuerentiā po-
stea ad nares applicabant. Per hec idola
depictas aut exaratas in ecclesia imagi-
nes intelligo scz christi et sanctorum eius
quorū vite cursum aut martirium visu pi-
cture cōsiderantes vel auditu p̄dicatōis
ꝑcipientes letant̄ et quidē et laudant eo-
rum cōstantiam fidelitatē ⁊ charitatē ⁊c.
et hoc est applicare ramos ad nares dicta
scz vel facta sanctorū vel adorando ꝑci-
pere eo q̄ ecclesiarū limina terunt sermo-
nes et diuinā frequentāt delitijs tamen
assueti mollibus vtentes delicatioribus
vestentes nihilominus potius q̄ eoꝝ ex-
empla sequi disponunt. In his dūtaxat
deo se posse satisfacere putantes. De qui-
bus ait dominus Jsa. lviij. Me de die in
diem querunt et scire vias meas volunt.
id est p̄tendunt q̄ hoc velint quasi gens q̄
iusticiā fecerit et que iudicia dei nō dere-
liquerit. Sed his respondetur Luce. xij.
Seruus qui cognouerit voluntatem dñi
sui et nō fecerit plagis vapulabit multis.

Non enim auditores verbi sed factores beatificantur. Quãuis tamen ſm Aug⁹. ad valentinum ſit grauius peccare ſcienter q̃ neſcienter. ideo nõ eſt fugiendũ ad ignorantie tenebras vt in eis quiſq̃ excuſationem requirat. Aliud enim eſt nõ ſcire aliud ſcire noluiſſe. quia in his qui ſcire nlouerunt ignorantia ipa peccatum eſt. in eis vero qui nec potuerũt pena peccati Ignorãtia vero eorũ qui tm̃ ſimpliciter neſciũt ſcz nõ requirẽtes vel ſcire ꝓponẽtes. nullum ſic excuſat vt ab eterno igne nõ ardeat ſed fortaſſe vt minus ardeat. Hec ille. Unde cõcludit dñs in Ezechiele. Ergo et ego faciam in furore meo. non parcet oculus meus nec miſereboꝛ et cum clamauerint ad aures meas voce magna non exaudiam eos.

Dominica xi Sermo xci

Deſcendit hic iuſtificatus in domũ ſuam ab illo et ꝑ illo. Luc. xviij. Querit doc. ſanctus ꝓma ſcde q. cxiij. Utrum iuſtificatõ impij ſit maximum opus dei. et videtur q̃ nõ. quia magis eſt ex nihil aliquid facere vbi nihil cooperatur agenti q̃ ex aliquo facere aliquid cum aliqua cooperatõe patientis ſic etiam eſt in iuſtificatione impij vbi cooperatur motus liberi arbitrij. Dñ Aug⁹. Qui fecit te ſine te nõ iuſtificabit te ſine te. Ad quod reſpondens adducit Aug⁹. ſuper illud Job 9. ix. Maioꝛa boꝛum faciet. Q. maius opus eſt q̃ ex impio fiat iuſtus q̃ creare celum et terram. Cuius cauſam aſſignat quia celum et terra tranſibunt predeſtinatoꝛ aũt ſalus et iuſtificatio permanebũt. modo maius opus eſt impij iuſtificatio que terminat̃ ad bonum eternũ diuine ꝓticipatõis q̃ creatio celi et terre. que terminat̃ ad bonum nature cõmutabilis. Et licet in iuſtificatione impij ſit aliqua coopatio patientis per liberum arbitriũ. Ipm tamẽ liberum arbitrium quod ante mouebat̃ affectu cõtrario prius mouet̃ ordine nature ab ipa infuſa gratia. et ſic primo inuenit motum liberi arbitrij potius cõtrariantem q̃ cooperantem ex quo magna patitur difficultatem. Que difficultas figuraliter oſtenſa eſt in reſuſcitatione Lazari. Nam deꝰ qui ſolo verbo cuncta creauit ex nihilo. ad ſuſcitationẽ Lazari vt dicit gloſa Johãnis. xj. Fremuit lachrimatus eſt clamauit quia difficile ſurgit quẽ moleſtia male cõſuetudinis premit. Unde dominus qui ſolo verbo mundum creauit tantis ſudoribus plagis tormentis hominẽ redemit et ex hoc morti ſuccumberet. In hoc aũt euangelio duos inuenimus aſcendentes vt oꝛarent et iuſtificarentur quoꝛũ primꝰ qui iuſtioꝛ operibus inuentus eſt deo gratias agendo nõ ſolum nõ iuſtificatus, ſed eriam in ſua iuſticia reꝓbatus eſt. Iniquioꝛ vero iuſtificatus a dño iudicat̃. deſcendit inq̃ hic iuſtificatus quia ꝓplacet deo magis peccatoꝛ humilis q̃ iuſtus ſuperbus. Deſcendit hic iuſtificatꝰ ab eoꝛẽ Dicit Criſo. ſuper hunc locum. Geminos aurigas et duas bigas in ſtadio poſitas ſermo preſens ꝓponit. In altera quidez iuſticia cum ſuperbia. in altera peccatum et humilitatẽ. Et vides bigam peccati ſuperare iuſticiã nõ ꝓꝓriis viribus ſed coniuncte humilitatis. Illam vero deuictaz nõ fragilitatem iuſticie ſed mole et tumore ſuperbie. Si ergo faſtus cõiunctus iuſticie eam deprimere potuit ſi cõiunctus ſit peccato in quantã gehennaz detrudet̃ Ad euidentiã autẽ huius iuſtificatõnis q̃ iuſto ſuperbo reꝓbato peccatoꝛ humilis electus eſt. dicit doctoꝛ ſanctus ꝓma ſcde q. cxiij. q̃ ad iuſtificationẽ impij quatenꝰ requiruntur que quidã ſimul fiunt tẽpoꝛe quia iuſtificatio impij nõ eſt ſucceſſiua ſed inſtantanea. Ordine tamẽ nature primo requiritur gratie infuſio que tria ſequentia operetur. Secundo motus liberi arbitrij in deum per fidem charitate formatã Tercio motus liberi arbitrij in peccatum per deteſtationem. per hoc enim deteſtat̃ peccatuz eo q̃ ſit cõtra deum. Quarto vero remiſſio culpe. Quantũ ad primum requiritur infuſio gratie. Cum enim homo peccãdo deũ offendit. offenſa nõ remittit̃

148

nisi animus offensi placetur et pacificet̃ que pax cõsistit in dilectione qua deꝰ nos diligit. Dilectio autẽ dei inquantũ est ex parte actus diuini est eterna et immutabilis sed q̃tuz ad effectũ quẽ nobis imprimit quãdoq̃ interrumpit̃ ꝓut ab ipo qñq̃ deficimus et quãdoq̃ iterum recuperamus quia dilectio dei nõ solum cõsistit in actu voluntatis diuine sed importat quẽdam effectuz gratie causantẽ ne hoĩ imputetur a deo peccatũ qua scz gratia sit dignus vita eterna a qua mortale peccatũ excludit. Et quia subtrahendo gratiã deus superbis resistit. Hinc superbus phariseus etiã in iusticia sua reprobatus fuit. vbi humilis publicanus per gratiã iustificatus fuit. O quid igitur meret̃ peccator elatus qui ecclesiam frequentat ⁊ orat cũ superbia et abusione? Reuera labor eius inanis reputabitur et sup̃bia in perditionem. Vnde querit doctor sanctꝰ ibidẽ. q cix. Vtrũ homo sine gratia mereri possit vitam eternã p̃sertim cum inquirenti. respondit dñs Math. xix. Si vis vitã ingredi serua mandata. Ex quibus verbis videtur ꝙ ingredi in vitã eternã ꝯstitutũ sit in hominis volũtate et ergo per seip̃m potest ingredi. Ad quod respõdet ꝙ vita eterna est finis excedens ꝓportionem humane nature. et ideo homo per sua naturalia nõ potest ꝓducere opa meritoria vite eterne ꝓportionata sed ad hoc exigit̃ altior virtus scz virtus gratie. Dicit enĩ Apl's. Si distribuero in cibos paup̃m ⁊c̃. j. Corinth. xiij. Vnde licet homo sua voluntate facit opa meritoria vite eterne adhuc tamẽ exigitur ꝙ voluntas hominis p̃paretur a deo per gratiã vt dicit Augꝰ in tercia responsione cõtra pelagianũ Secundo requiritur motus liberi arbitrij in deum per fidẽ charitate formatã. Nam prima cõuersio in deum fit ꝑ fidẽ. Ad Hebre. xj. Accedentẽ ad deũ oportet credere quia est. sed iste motus fidei nõ est ꝑfectꝰ nisi sit charitate formatus. ita ꝙ sit simul in iustificatõne impij cum motu fidei motus charitatis. nõ enĩ sufficit cognitio naturalis ad iustificationẽ. quia per eam nõ cõuertitur homo in deum inquantũ obiectum est beatitudinis et causa iustificatõnis sicut ꝑ fidem charitate formatã. Hãc autẽ fidem que requirit que dei sunt phariseus nõ habuit quia nõ domini gloriam sed ꝓpriam laudem quesiuit. Erat enĩ de illorũ genere de quibus refert Augꝰ libro ad fratres in heremo scripsisse Jeronimũ de sarabaitis qui in egipto erant in foraminibus petrarũ habitãtes induti porcorum et boum pellibus accincti funibꝰ palmarum spinas ad calcaria portantes pedibus discalceati ⁊ cruentati. pergebãtq̃ ad festum scenophegie hierosolimã intrãtes sancta sanctoꝝ predicabãt abstinentiaz ⁊ paupertate postmodũ barbas euellebant sine redemptõne ⁊ sic acquisita fama et lucro ad ꝓpria remeantes solitare gaudentes et epulãtes sup̃ illud quod explicare possumus. Hos ergo non beatos sed iam damnatos esse p̃dicamus. Ad sciendum autẽ que sit fides charitate formata que mouet liberum arbitriũ in deũ ponitur a doctoribus triplex gradus fidei. Primus eũ credere esse deum verũ ⁊ vnũ omnipotentẽ creatorẽ vniuersoꝝ. Secundus est credere deo id est dictis eius fidez adhibere et de his fides mortua est. vt patet supra. Sequatur tercius gradꝰ scz credere in deum. De quo Augꝰ. ad Ro. iiij. sup̃ illud credenti in eum qui iustificat impium. credere in deũ est credendo amare. credẽdo diligere credendo in eum ⁊ in eiꝰ mẽbris incorporari. Fides enĩ ostẽdit homini deum esse summũ bonuz ideo gressu amoris ⁊ boni opis fidẽ habens tendit in deum vt patet ibidẽ Tercio requiritur motus liberi arbitrij in peccatũ quod detestatur. Cum enim iustificatio impij sit q̃dam motus quo mens humana mouet̃ a deo de statu peccati in statũ iusticie oportet ꝙ mens se habeat ad vtrũq̃ extremorum s̃m motum liberi arbitrij sicut corpꝰ aliquod localiter motum ad dnos terminos motus. Mouetur aũt a termino a q̃ ad terminũ ad quẽ. Sic mẽs humana mouetur ꝑ motũ liberi arbitrij a peccato per detestationẽ ad deum ꝑ desideriũ. Vnde

oportet q̄ singula peccata cōmissa detestetur quorum memoriā habet. et sic subsequitur quidā vniuersalis motus detestationis omnū criminū seu peccatorū que cōmisit inter que includunt̄ etiā peccata obliuioni dedita quia in illo statu sic dispositus est vt etiā de his que nō meminit cōtereret̄ si memorie adessent. Sic rex Ezechias amarissime flens. Recogitabo tibi inquit omnes annos meos in amaritudie anime mee. Vide nunc districtionē diuine iusticie phariseus hic oīm fere peccatorū detestationē ostēdit dicens. Non sum sicut ceteri hoīm raptores iniusti adulteri. ieiuno bis in sabatho. decimas do oīm que possideo. Sed ve misero q̄ in vno peccato detentus est nec detestatus. superbiaz loquor qua sibi placuit. alios cōtempsit. quia hāc ipam nō est detestatus cū omni sua iusticia legitur reprobat⁹ vt verificet illud Jacobi. ij. Quicūq; totā legē q̄pleuerit offendit autē in vno factus est oīm reus scz q̄tum ad priuationē omniū operum bonorū q̄ omnia opa meritoria mortificat actū omnia mandata transgressus fuisset. Et q̄tū ad adeptionē penarū quo eternitatē nō quo ad acerbitatē. Publicanus autē qui humili cōtritione cū ctavicia detestatus est veniā exorās et dicēs. Deus ꝓpicius esto mihi peccatori legitur iustificatus. Nos fratres respicit hec parabola ne q̄ absit conemur mēriri dño dimidiata cōtritione simulata cōfessione inuoluntaria satisfactōne. Quarto requiritur remissio peccatorū que est finis mot⁹ in iustificatōne. In hac enim cōsumat̄ iustificatio q̄ ad remissionē culpe tota ista trā̄mutatio ordinatur sicut ad finē. Hec autem remissio q̄tum ad duo fit. Primo q̄tum ad maculā de qua dicit sanct⁹ Thomas vbi sup̄. q. lxxxvj. q̄ macula ꝓpe dicitur in corporalibus q̄n corpus nitidū perdit suum nitorē ex cōtactu alterius corporis. Ad cuius similitudinē in aīa spiritualiter dicitur esse macula. Nam duplicē habet nitorē. Primū ex refluentia luminis naturalis rōnis per quā dirigit̄ in suis actibus. Secundū ex refluentia diuini luminis scz sapientie et gratie q̄ quā homo ꝓficitur et bene et decenter agendū sicut per primū ad agendū bonum ad fugiendā malum. Dicitur autē quidā cōtactus aīe q̄n rebus adheret aliquib⁹ p amorē quod qz facit ptra lumen rōnis et diuine legis peccat et sic ipm detrimentū nitoris ex tali cōtactu pueniēs anime macula methaphorice dicitur que macula nō est aliq̄d positiue sed significat priuationē quandā nitoris in ordine ad causam que est peccatum quod interponitur. Sicut ptz de vmbra q̄ est priuatio luminis ex obiecto corporis alicui⁹ p̄sertim ad speculū aliqd quod nō solū patitur priuationē lumis sed etiā recipit similitudinē corpis vmbrā causantis Vnde diuersa peccata diuersas maculas inducūt sicut ꝑm diuersitatatē corpm obiectorū diuersificant̄ vmbre. Secundo macula quendā defectū mentis importat ꝓpter recessum a lumie rōnis vel diuine legis ad ipas res quibus inheret inordīate et ideo etiā transeūte actu peccati manet in eo macula donec redeat ad lumen diuinum et lumen rationis p motū voluntatis cōtrariū primo motui. et hoc ꝓpter priuationē cōiunctionis ad diuinū lumē. Affectus enī peccati fecit distantiā a deo quā sequitur defectus nitoris. Sicut igit̄ cessante motu nō tollit̄ distantia localis ita nec cessante actu tollitur macula donec p affectum ptrariū rediens appropinquet. Ex quo liquet q̄ macula tolli nō potest nisi voluntas hominis ordinē diuine iusticie acceptat vt scz penā sibi spontanee assumat in recōpensationē culpe patrate vel etiaz a deo illatam patienter sustineat. qz vtroq; mō pena rationē satisfactōnis habet. Secundo fit remissio q̄tum ad reatū Peccatū enī nō solum causat maculā sed facit etiā hominē reū pene inquantū trāsgreditur ordinē diuine iusticie. Vnde remota macula plerūq; remanet ipe actus qz ad ordinē diuine iusticie nō redit nisi p quendā recōpensationē pene que ad equalitatem iusticie reducit. Et sic patet q̄ licet mutata voluntate p affectū in motum ptrariū remouetur macula requirit̄ tamē

149

adhuc pena p reatu ad restituendū equalitatem iusticie et ad ammouendū scandalum p̄morum vt edificent in pena q̄ sunt scandalizati i culpa. Quod eleganter claret in Dauid qui vt habet. ij. Re. xij. tam enormiter in peccatū homicidij ⁊ adulterij post humilē ⁊ cōtritiosam p̄fessionē maculevenia adeptus audire meruit dicente nathan. Dñs quoq; transtulit peccatum tuū verumtamē vindictā reatus nō euasit vt patz supra. Q. si penitentiā q̄s egerit nec voluntatē mutauerit nihil p̄ficit quia reatus nō purgat nisi prius macula deleatur p affectū vicio ꝓpetrato ꝯtrariū. vt ptz in phariseo isto.

Dominica. xij. Ser. xcij.

Q Vis fabricatus est mutū surdū videntē et cecū. Exo. iiij. Refert magister in historia q̄ cuz Moyses puerulus esset ⁊ ꝓpter ei⁹ pulcritudinē a filia pharaonis in filiū adoptatus. nā tante pulcritudinis fuit vt dicit Josephus q̄ multi dum cernerēt euz p plateas ferri cōspectui ei⁹ herēdes occupatōes in quib⁹ studebāt desererēt. Quē dū patri sui pharaoni offerret ⁊ eū in filium adoptaret rex ei⁹ pulcritudinē admirans cozonā suā cum imagine hamonis illi imposuit Quā moyses imaginē detestatus in terrā p̄iecit et cōfregit. surgens ergo sacerdos a latere regis exclamauit dicens. Hic est puer quē nobis deus occidēdum mōstrauit. Predixerat enī quidā eo tpe masculū nasciturū qui humiliaret regnum egipti et hic esset de filiis israel. voluit igit̄ in eum ruere sacerdos sed auxilio regis ⁊ p̄suasione cuiusdā sapiētis liberatus est qui hoc p ignorātiā factū asseruit Jn cuius argumentū cum puero p̄unas puero allatas obtulisset oz applicuit ⁊ lingue summitatē exussit et ex hoc autumāt hebrei eū impeditioris lingue fuisse. Dñ postea posillamitate deuictus educere rēnuit filios israel allegās suā insufficientiam eo q̄ impeditioris lingue essz. Et postq̄ inquit locut⁹ est mihi factus sum impeditioris lingue q̄ fragilitas humana ex p̄sentia diuina vel angelica stupescit.. Cui dñs. q̄s fecit os hoīs? Quod exponūt hebrei dicētes. q̄ Moyses accusatus pharaoni de interfectōne egiptij captus erat et adductus cozā eo vbi cū cōstanter loq̄retur q̄ iuste fecisset nō veritus animositatē regis vt dicit ad Hebre. xj. Cōdemnatus est ad sententiā capitalē. Speculatoz aūt p̄cussus acrisia cum vellet percutere moysen ipsum nō vidit fugitq̄ moyses cernēte pharaone sed facto tam stupido q̄ nec verbo nec signo p̄cipe potuit vt caperet ac si surdus vel mutus fuissz. Et hoc tangit̄ in themate p̄nti Quis fabricatus est mutū et surdū id est pharaonē mō p̄dicto videntē ⁊ cecū. i. speculatozē quasi diceret. Sicut talia miracula feci sic tāta et maioza facere possum. Que verba quenīunt cum p̄nti euāgelio. Quis fabricat⁹ est surdū ⁊c. Surdus ⁊ mutus de quo legitur euangeliū Marci. vij. Nō erat his sensibus p̄uatus a natiuitate nec a supueniente infirmitate vt dicit Lyra. sed a sathana possidente q̄ instrumēta magis necessaria ad salutē ab vsu suo naturali ꝓpediebat ne verba salutis ⁊ monita p̄ualeret audire nec p linguā q̄ salutis sunt inuestigare. O q̄s innumerabiles tales adhuc sustinet mater ecclesia furoz ad similitudinem serpentis ⁊ sicut aspidis surde ⁊ obduratis aures suas ⁊c. Quatuoz ei modis facit hoīez surdū. Primo ad p̄scientiā. Priam p sinderisim reclamantē. hoc enim ei sufficit ad p̄ditionē nostrā. hic est cozu⁹ de quo dicit Sophonie. ij. Vox cantātis in fenestra id ē in cozporeis sensibus cozuus in subluminari cantās cras cras ne miseri inopinata p̄cula p̄caueant Cū tñ ipa cōscientia duas p̄cones emittit. Primo timozē damnatōis reclamantē. quacūq̄ hoza p̄feceritis morte morietmini. Qui p co vociferās ante peccati ꝓpetrationem signatur p angelū qui stabat ꝓtra Balaā euaginato gladio vt dicit Numeri. xxij. et mortem minabatur eo q̄ cōtra p̄ceptum dñi pergebat intentione p̄ua maledictus israel que non potuit abscondi a deo ⁊ licet minat⁹ ab angelo nihilominus

tamē querebat maledicere populo sed impeditus a dño et coactus p maledictione benedictionez intulit. sicut dicit Deutro. xxiij. Noluit dñs audire Balaā vertitq maledictionē eius in benedictionē tuā eo q diligeret te. Qui videns se nil ꝓficere pollicitus est dare prauū ꝓsilium reuertēs ad terrā suam. Cogitabat enī q in reditu ad terrā suā spiritus dei ab eo recederet. et tunc permitteret agere z loqui scōm malam voluntatē suaz. Sic revera licz timor cōscientie mortem minaꝛ et supplicū si ꝓgredimur in cōsensum peccati. delectatione tamē vicioz obcecati piculū ꝓprium p cauere cōtemnimus. Secundo post culpe ꝓpetrationē sm preconē emittit scz dolorem amissionis cū sedata malicie cōcupiscentia recogitat inestimabile bonoz dispendiū quod passus est. Nam vnico mortali cōmisso dissipatur bonoz vniuersitas sola remanet obiurgās ꝓscientia damna cōmemorans. Que per nunciū Job significatur qui semper solus euasit nuncians que facta sunt damna. Et ideo merito cuz eo surgere debet de luto peccati et scissis vestibus id est dissipatis per ꝓtritionem sordidis moribus et roso capite id est facta cōfessione nō solum operū sed z cogitationū malarū que ita menti sicut capilli adherent capiti et sic euadere p humilitatem in terram p mortis memoriā nudus inquit ingressus sum. Secūdo facit hoīez surdū ad audiendū verbū dei saltē affectu ꝓprie emendatōnis licet audiat arida cōsuetudine vel curiositate nouitatis cuius finem ponit in auditu nō vt inde regulet vitā suaz. De qualibus ait dñs Isa. xlij. Quis cecus nisi seruus meus et surd⁹ nisi ad quem misi nūcios meos. Sequitur. O israel qui vides multa id est intelligis legem z ꝓphetas nōne custodies supple que tibi ꝓcipiunt? Et qui aptas habes aures scz corpis nōne audies id est obedies Dis igit respondet Prouer. xxviij. Qui declinat aurē suā ne audiat legem scz ad hunc finē vt regulet inde vitā oratio ei⁹ erit execrabilis. Dicit enim dñs ps. lxxx. Et nō audivit popul⁹ meus vocē meā ꝛc. Et ergo dimisi eos scz subtrahēdo ab eis gratiam a peccatis cōseruantē. sm desideria cordis eorū ibunt igitur sm inclinationem fomitis ad malū in adinuentōnibus suis id est peccatis enormib⁹ ab ipis inuētis. Nihil enī abhorribilius q̄ a deo dereliqui vt ambulēt sm desideria carnis sine retractatōne. Sic filij dei accipientes filias hoīm contra diuinū preceptū eo q pulcre essent z libidinose relicti sunt a deo vt irēt in adinuentionib⁹ suis. Et tūc enī ceperūt multiplicari mala sup terrā. quia abutebantur vxoribus suis nimijs fornicatōnibus. debinc abutebanꝰ vxorib⁹ fratrum suorū. Post hec etiā mulieres in vesaniā verse supgresse viris abutebantur. Deinde exarserūt hoīes in alterutrū viri in viros. mulieres in mulieres turpitudinem operātes. Ecce q̄ abbominabiles adinuentores vicioz operati sunt q̄s secuta est generalis vindicta diluuij. Sic dimisit pentbapolim sm desideria eoz quorū terra sicut dicit Genes. xiij. Erat sicut paradisus dñi ꝓpter nimiā pulcritudinē z fertilitatē quibus abeuntes dimissi sunt ꝓpter peccata sm desideria cordis eorū in omnē affluentiā tpaliū vt etiā ꝓuenirēt in adinuentōnes vicioz abbominatissimas quousq̄ scz iratus dñs plueret super illos ignē sulpbureū qui feroꝛē ministrat piter et ardoꝛē. Nā vt testat Solinus micabātur fulgura audiebāt tonitrua. z sic ignis et sulpbur de celo mittebat punies nō solum reos sed etiā paulos ꝓ peccatis parētum iumenta quoq̄ et terrā vt in eternuz aresceret. Quia sm Bern. Bebēnalis fāma morā nō sustinēs execrabilē venit tollere nationē necnō tellurē vtpote ꝓsciam tāte ꝓfusionis cōsumpsit. Dñ versa est regio in mare mortuū vt adhuc appareant crudelis vindicte vestigia nec sufficit tradere aīas sz z eoz corpa tradidit igni piter z feroz. Tercio facit hominē surduz ad vocē fratris venientis ne remittat vt sic nec ei peccata remittanē. Juxta illud Eccle. xxviij. Relinque ꝓximo nocēti te z tunc deprecanti tibi peccata soluent. Notate verba. nō ei dicit. relinque deprecāti

150

sed nocenti. quia precipit dominus Luc. vj. Diligite inimicos vestros id est ex corde salutē ⁊ bonū eoꝝ desiderate. benefacite his qui oderūt vos quoniā benificentia est affectus dilectōnis quē etiā tenemur inimicis exhibere in certis causis vt patet. Alioquin si iram seruauerint scdm Apl'm inuicē ꝓuocantes. inuicē inuidētes audi quid sup hoc dicit glosa ad Gal. v. Cum ꝑ omne viciuz hostis antiqui virus humano cordi infundit. ī hoc tñ nequicia tota sua viscera serpens cōcutit et imprimende malicie pestem vomit. Unde nō solum hominē inficit sed etiā opera meritoria iam facta ⁊ faciēda sicut salamandra ⁊c. vide infra. Quarto facit hominē surdum ne audiat vocē pauperū sciēs misericordiā esse refugiū singulare miserorū ad inuocandū dominū ꝓvenia. medicinā efficacem ad sanandū vulnera. Nā plerunqꝫ meretur elemosina etiā in merito gratiaz qua reuocetur ad peccatoꝝ cognitionē et auersionē. impetrat veniam. multiplicat gratiā. Quod liquido satis ostendit dñs Actuū. x. vbi dicitur. Q⁹ cornelius quidā centurio cohortis. id est centū militū ⁊ adhuc gentilis multas fecit elemosinas ita ꝙ ꝯz Grego. ibidē bono opere ꝓmeruit vt deum cognoscere ⁊ misterium incarnatōnis credens ad baptismū veniret. Venit enī ad eum angelus dñi qui timore correptus ꝓpter fulgorē faciei eius ait. Quis es dñe? Et angel⁹. Elemosine tue ⁊ oratōnes ascenderūt in memoriam in cōspectu dei qui ꝓuidit tibi salutis tue doctorē Et ecce res mira. quia vt dicit glosa ad inuocationē Petri descēdit spiritus nouo genere in eum ante baptismū ⁊ impositionē manus ꝙ nunqꝫ iudeis euenisse reperitur Unde obstupuerūt ex circumcisione fideles. O quid igit̄ valebit oratio christiani sulta pietatis operib⁹ vt beati misericordes vberiorem misericordiā cōsequantur Sciens igitur diabolus efficaciā eius aures multoꝝ obstruere nititur ne et ipi ad veniam exaudiantur. Prouer. xxj. Qui obdurat aurē suam ad clamorē pauperis et ipe clamabitur nō exaudiet̄ sicut diues epulo. Pro secūdo principali facit etiam hominē mutum ne cōfiteatur saltez enormia tum pudore cōfitendi tuz spe diu viuendi. ꝓponēs in posterū se cōfitenduz Sz hec ꝓmissio nequissima que plurimos perdidit sicut refert Beda in gestis anglorum de quodam milite regis anglie. vide supra. Hinc cōcludit Augustin⁹. Si q̄s positus in vltima necessitate accipit penitentiam fateor vobis nō ei negam⁹ quod petit sed nō presumimus ꝙ bene hinc exit Penitentiā dare possumus sed nō securitatez. Nunquid dico damnabitur sed nec dico saluabitur. Vis ergo a dubio liberari age penitentiam duz sanus es. Si sic agis dico tibi quia securus es. quia penitētiam egisti quādo peccare potuisti. Si vis agere penitentiam quādo peccare nō potes peccata te dimiserunt tu nō illa. Secundo facit mutuz ꝙ eius oratio nō exaudiatur ꝓpter peccatum nōdum cōfessum. Quod deplorans p̄s. Quoniā inquit tacui scz cōfessionem inueterauerunt omnia ossa mea dum clamarem per orationē tota die. sicut diffusius patuit supra de confessione. Deniqꝫ videndum est quomodo curandus sit surdus et mutus. Ad quod primo requiritur ꝙ ad christum adducatur per auditionem sedulaz verbi dei licet ipe tūc adimplere nō curat audita. Dicit enim Crisostom⁹ super Math. ꝙ nō paruus est fructus ex ipo auditu verbi dei. nā qui audit et seip̄m sepius reprehendit et altius ingemiscit eo quādoqꝫ perueniet vt studeat adimplere quod didicit. quia gutta cauat lapidem nō vi sed sepe cadendo. Cuius prescius diabolus totis virib⁹ suos retrahere nitit̄ timens se forte qñqꝫ ex auditu seq̄ libeat actionē. Secūdo adductum oportet seorsuz separi qꝛ necesse est vt curandus prauā relinquat societatē et peccatoꝝ occasiones Quia dicit Seneca Quo maior est popul⁹ cui miscemur eo ꝑiculi plus est. auarior eī redeo ambitiosior et luxuriosior. Dicit eī Criso. sup Math. ꝙ in rerū natura sic est vt quotiēs bonus malo cōiungitur non ex bono malus melioratur sed ex malo bonus cōdemnatur.

Tercio requirit̃ ꝙ digitus dei tãgat lin-
guam ei⁹ et aures. i. gratia spiritussancti
qua fit vt qui habeat aures audiendi au-
diat. etiã ad executionẽ opis et soluat vin
culum lingue eius ad ꝯfessionẽ ad laudẽ ⁊
orationem.

Dominica. xiij. Sermo. xciij.

Beati oculi qui vi-
dent q̃ vos videtis. Luc. x. Doc.
sanctus p̃ma scd̃e q. ij. mendaces
arguẽs eos q̃ beatũ dixerũt ꝓpl̃m cui hec
sunt hec tꝑalia falsa et deceptoria bona.
Cõcludit ibidẽ ꝙ beatitudo hoĩs nõ cõ-
sistit in diuitijs auro argento lapidib⁹ p̃-
ciosis nõ in honorib⁹ aut gloria tꝑali nõ
in delitijs ⁊ voluptatib⁹ corꝑis nec in ali
quo bono creato. qꝛ ꝟm Boetiũ. ij. de ꝯso-
latõne. Beatitudo est status oĩm bonorũ
cõgregatione ꝑfectus. et ideo homo non
est perfecte beatus q̃ꝫdiu sibi restat aliq̃d
desiderandũ cuius vltimã ꝑfectionẽ tm̃
cõsequitur in diuine essentie visione. Põt
tñ quis beatitudinẽ quandã imperfectaꝫ
ꝯsequi q̃ habet̃ in hac vita cõsistens ĩ ꝯpa
ratõe virtutũ intellectus practici vel spe
culatiui. Quã beatitudinẽ notat hic dñs
dicẽs. beati oculi qui vidẽt que vos vide
tis. Cũ enĩ principaliter cõsistat hec bea
titudo vie in ꝯparatõne virtutuꝫ merito
beati dicendi sunt oculi nõ tm̃ exteriores
qui viderũt eius humanitatẽ in qua potis
sime lucebat eius diuinitas. Cũ enĩ dicit
doc. sanctus sup. iij. dis. xvj. christus sibi
claritatẽ veraciter inherentẽ assumpsit ĩ
transfiguratõe q̃ claritas similis erat cla
ritati corꝑis gloriosi q̃ visum nõ corrũpit
sed demulcet licet claritatẽ solis excede-
ret Sed beati iudicant̃ oculi interiores q̃
intelligebant eius diuinitatẽ ꝑ fidẽ ⁊ mi-
raculoꝝ operationẽ. que visio vrgeret vi-
derũt et excellentissimã charitate q̃ allice
ret. cõuersationẽ deniq̃ et vite sanctita-
teꝫ. que instrueret ad eius sequelã que ad
beatitudinẽ ꝑfectã ꝑduceret. Et ergo be-
ati oculi qui vidẽt ⁊c̃. Cũ alibi dicat dñs
in reprehensiõe sancti Thome. qꝛ vidisti
me Thoma credidisti beati qui nõ viderũt
et crediderunt. satis indicat hãc beatitu
dinẽ esse visionẽ interius. fidei scꝫ ⁊ inter
ne inspiratõis. Alioquin oẽs iudei qui vi
derant ⁊ audierãt dñm predicantẽ beati
fuissent. Ad cui⁹ euidentiã sciendũ ꝙ ipe
deus hoĩbus se ꝓposuit quasi triplex ob-
iectum dulcifluũ scꝫ corꝑale visibilis p̃sen
tationis. spirituale mentalis cõtemplatõ
nis. ⁊ diuinale eternalis fruitõis. Primo
se ꝓposuit obiectũ corꝑale visibilis p̃nta
tionis vt per hoc visibile in assumpta na
tura in inuisibiliũ amorẽ raperemur. Nã
hoc obiectũ erat forma speciosum. iuxta
illud p̃s. Speciosus forma p̃ filijs hominũ
Cuius figurã sicut in omnibus sic ⁊ in pul
critudĩe gessit Moyses. de quo refert ma
gister in historijs vt ptꝫ in sermone p̃cedẽ
ti. Volunt enĩ quidã ꝙ eius gratiosa pul
critudo fuerat vna causa ꝙ eius faciẽ ve-
labant in passione ne scꝫ ei⁹ ꝯspectu ⁊ gra
tiositate ad cõpassionẽ mouerent̃. Secũ-
do fuit obiectuꝫ cõuersatõne gratiosum.
tãta nanq̃ pietate relucebat inter hoĩes
etiã peccatores vt nullũ despiceret nõ pec
catricẽ osculantẽ nõ publicanũ deprecan
tem nõ adulterã assistentẽ nec inimicum
cor eius transfigentẽ. Sed oĩm miserat⁹
miserabili quodã affectu misericordie dul
citer peccatores cõfouebat qui nõ venit
vocare iustos sed peccatores ad peniten
tiam. Inde murmurabãt falsi iusti ꝙ ad
hoĩeꝫ peccatorẽ diuertisset cũ illis mãdu
caret ⁊ ad suã familiaritatẽ tã dulciter re
ciperet. Vñ et ei⁹ vestimẽta quedã visce-
ra pietatis induisse videbant̃ quoꝝ sacro
cõtactu morbidi sanabant̃ ⁊ verba ei⁹ in-
imicis grata reddebant̃ vt dicerẽt nunq̃
sic locutus est homo. Tercio fuit obiectuꝫ
in opib⁹ famosum. qꝛ nemo potuit hec si-
gna facere nisi de⁹ esset cũ eo. q̃ tria visuꝫ
ꝑiter ⁊ affectũ humanũ efficaciter rapie-
bant vt merito moueretur zacheus ad
videndũ Iesum q̃s essꝫ ⁊ oblectatus solo
visu tã efficaciter se emẽdaret ⁊ sciret. qꝛ
beati oculi ⁊c̃. Secũdo se ꝓposuit obiectũ
spirituale mẽtalis cõtemplatõnis ⁊ hoc
ꝑ fidẽ charitate formatã qd̃ p̃sertim tri-
pliciter nobis exhibet intuendum q̃ꝫtũ ad

151

differentiā triplicis status scz incipientiū
ꝓficientiū et ꝓfectorū. Est enī incipienti
bus obiectū horroris iudicialis q̄ cōtem
plant̄ eū vt inflexibilē ⁊ infallibilē iudicē
cui⁹ districtū iudiciū nihil indiscussū nihil
inultū relinq̄t dicētes cū beato Job. ve
rebar oīa opa mea sciēs qꝛ nō ꝑcis delin
quenti. Et inde luctus ⁊ meror remorsus
cōscientie. fuga peccati plena ꝯtritio. fre
quēs cōfessio. Felix hec visio q̄ ducit ad e
mendā, vt verificet̄ illud Eccle. j. Timor
dñi expellit peccatū. Que visio ꝯgrue fi
gurata est Isa. vj. qui in anno quo mor
tuus est rex Ozias totus leprosus pecca
torē signās. vidit oculis cordis dñm sedē
tē sup̄ soliū excelsuz ⁊ eleuatū tāq̄ paratū
ad iudiciū ⁊ plena erat domus a maiesta
te ei⁹ ⁊ ea que sub ip̄o erāt. i. angl̄i ⁊ sancti
replebāt templū celeste. Quo viso clama
uit Isa. Ve mihi qꝛ tacui scz ꝯfessionez.
qꝛ ex hoc vir pollutus labijs ego sum ⁊ re
gem dñm exercituū vide oculis meis. Si
militer ⁊ Job. xlij. seu vltīo. Nūc aūt ocu
lus meus videt te idcirco me reprehēdo ⁊
ago penitentiā in fauilla ⁊ cinere. In fa
uilla scz ꝯtritionis ⁊ cinere hūilitatis. hec
tñ visio nondū est plena qꝛ nō videt Je
suz solū nec cū tribus discipulis sed inter
turbas fluctuantiū cogitationū inter affe
ctum ad viciū allicientē ⁊ timorē dñi re
trahentē. nondū enī abstractus sed refre
natus est affect⁹ q̄ occasione ꝑfacili redu
ci p̄t ad inolitā vicioꝝ cōsuetudinē sic do
cet exꝑientia multiplex. Est aūt ꝓficienti
bus obiectū reuerētie paternalis q̄ ducū
tur ꝑ affectū seorsum in montē excelsū mē
talis ꝯsideratōis qua paternalē affectum
cōtemplantes timore ꝑiter ⁊ amore ꝓfici
unt. Timore quidē qꝛ nōdū plene depura
ta ꝯscientia nondū ad intimā dei familia
ritatē ꝑtingere ꝑmittit̄. qꝛ licet ab illece
brosis retraxerūt affectū in cottidianis
tñ ꝑ negligentiā defluūt Vñ dicit Alber.
magn⁹ in li. de veris virtutib⁹. q̄ ex ꝯsue
tudine venialiū securitas mētis ⁊ familia
ritas dei amittit̄ et gratia multiformis
negligit̄. Inde timor mortis tremor iudi
cis trepidatio male secure ꝯsciētie. Amo
re vero ꝓficiūt filialis affectus cum volu
ptatib⁹ abdicatis paterna studēt vestigia
imitari nec tñ solū Jesum videre merent̄
qꝛ affectus celsioris vite ex sola radice di
uini amoris nō ꝓcedit sed cū Moysi id ē
timore penarū ꝑ moysen signato qui solo
verbo iudiciū mortis ꝓmeruit ⁊ in limbo
iudiciū carceris accepit ⁊ cū Helya id est
amore p̄mij ꝑ helyā signato q̄ viuēs igneo
curru sublatus est in ꝑadisum voluptatis
Deniq̄ ꝑfectis est obiectū dilectōnis de
sponsalis q̄ scz amore solo rapiunt̄ velut
ad sponsum desiderantissimū in quoꝝ affe
ctu nō versat̄ timor supplicij nec spes p̄mij
sed amor dilecti. Sic dñm respexit dauid
dicēs. Quid eī mihi est in celo ⁊ a te q̄d vo
lui sup̄ terrā quasi diceret nihil: Quia de
fecit caro mea scz carnalis dilectio et cor
meū. i. cogitatio supplicij vel p̄mij. Deus
eī inhabitator cordis mei q̄ potissimū fla
grat amorē ⁊ ꝑs mea deus ineternū quaz
velut optimā elegi. Ad quā visionē cōse
quendā oportet p̄mo ꝯscientiā purā esse
ab oī affectu ꝑegrino ne ꝯfundat̄ in ꝑñtia
dilecti. Bern. sup̄ Cantica. Cū veritas in
mēte fulget ⁊ mens in veritate se videt q̄
in nullo cōsciētia erubescat ꝑñtiā verita
tis. quo cogat̄ auertere faciē quasi ꝯsusaz
et reꝑcussam a lumīe diei. Sequit̄ hoc pla
ne bonū est q̄ sup̄ oīa bona aīe diuinos ob
lectat aspectus. Oportz secūdo intentōz
esse peīt⁹ purificatā nihil querentē nisi di
lectū et hoc ꝓpter ip̄m eq̄ ꝓmptam ad ad
uersa et ꝓspera ad abiecta ⁊ sublimia di
lectio frequentās illud Canticū. Paratū
cor meū deus ꝑate cor meū. Oportet ter
cio charitatē intensam esse q̄ deificat ho
minē sicut deū humanat. Job. in Cano
nica sua. Deus charitas est et q̄ manet in
charitate in deo manet. Is enī neminem
videt nisi solū Jesuz cui⁹ affectu rapta fe
lix maria deserta petijt vt eū solū inueīret
Tercio se ꝓponit obiectū diuinale eterna
lis fruitōis. Ad cui⁹ euidentiā sciendū q̄
de⁹ tripliciter se videndū exhibet. Primo
visione imaginaria siue corꝑali. De q̄ di
xit Jacob Gen. xxxij. ꝓpe finē. Vidi do
minū facie ad faciem et salua facta est aīa

mea. vbi dicit glo. ꝙ formā vidit in qua deus locutus est scz figurā angeli. Et sic legit̄ de moyse Exo. xxxiij. ꝙ loquebat̄ ei dn̄s facie ad faciē sicut loq̄ solet amic⁹ ad amicū q̄ locutō intelligi p̄t fuisse imaginaria siue corpalis. vt dicit sanct⁹ Tho. sup iiij. dis. xlix. Vn̄ vult Aug⁹. ij. de trinitate ꝙ locutio illa q̄ fiebat motib⁹ sic modificata fuit tāq̄ esset amici loquētis ad amicū. Nec p̄t intelligi tunc vidisse deū ꝑ essentiā. qꝛ subdit ibidē. oñde mihi gloriā tuā. Secūda est visio qua videt deū creatura intellectualis in statu vie nō ꝑ essentiā sz ꝑ similitudinē creatā que est ip̄a natura angeloꝝ. Dicit eī doc. s. sup. iiij. dis. xlix. ꝙ angeli nō viderūt deū in p̄ma ꝯditōne ꝑ essentiā sed ꝑ similitudinē creataz q̄ est ip̄a natura eoꝝ q̄ est dei sil̄itudo qꝛ intellectus angeli in statu vie ꝑ oēs dispositōnes naturales vel etiā gratuitas nō p̄t in aliqd̄ ampli⁹ nisi vt intelligat oē qd̄ intelligit ꝑ formas creatas ad q̄s naturalis facultas intellectus ei⁹ determinat̄. Naz licz nō sit determinata ad formas sensibiles est tn̄ determinata ad formas creatas q̄ sunt sui generꝫ ⁊ iō sicut intellect⁹ nō deficit a ꝯgnitōne substātiaꝝ sepatarū ita ⁊ multo ampli⁹ deficit intellect⁹ angelicus s̄m suā facultatē naturalē a visione dei ꝑ essentiā nisi sit in eo aliq̄d ꝑ modū dispositōis p̄parans intellectū ad vnionē diuine essentie qd̄ est lumē glorie. De q̄ p̄s. In lumine tuo videbim⁹ lumē. Et illud nō p̄t ꝯmunicari inferiori nature scz angelice vl̄ hūane vt illud naturalit̄ habeat nisi trāsferatur in naturā supiorē qd̄ est impossibile. Sic̄ diaphono nō p̄t ꝯmunicari vt absente lucido luceat nisi ip̄m lucidū fiat. Et sic ptz ꝙ angeli diuinā essentiā nō vider̄t nisi post casum luciferi cū ꝑ ꝑseuerātia ꝓmerebant̄ in gloria ꝯfirmari. Tercia visio est q̄ videt̄ res in verbo. et sic videnda est de⁹ ab electis ineternū quā visiōis eminētiā in statu vie soli meruerūt singulari p̄uilegio ꝑcipe magister iudeoꝝ ⁊ doctor gētiū vt s̄m Aug⁹. idē priuilegiū doctor gētiū ⁊ mgr̄ iudeoꝝ cōsequerent̄. De moyse nāq̄ legit̄ Nume. xij. dicēte dn̄o ad aarō et mariā. ore ad os loquor ei et palā ⁊ nō per enigma et figuras deū videt. vbi ostēditur impleta fuisse ei⁹ petitio quā petijt. Exod. xxxiij. Ostēde mihi faciē tuā ita ꝙ ante mortē deū ꝑ essentiam vidit. vt dicit Aug⁹. xij. sup Gen̄. in li. de vidēdo deum Sil̄r et Paulus rapt⁹ in terciū celū vidit deū ꝑ essentiā. vt ibidē dicit glo. j. Coꝝ. xij. sup illud raptū hmōi dicit. Q. oñdit deus apl̄o vitā in qua videnda est ineternū ⁊ ita ad hoc raptus est vt ip̄m deū in se nō in aliqua figura videret et hoc in tercō ordine angeloꝝ vbi sunt throni cherubin et seraphin q̄ vicini⁹ deū ꝯtemplant̄ ad q̄rū similitudinē deū vidisse dicitur apl̄s. Q. si arguit̄ deū respōdisse moysi nō videbit me homo ⁊ viuet rn̄dit sanct⁹ tho. sup. iiij. dis. xlix ꝙ quādo natura creata miracl̄ose eleuat̄ ad aliqd̄ sup naturā nō p̄t simul esse in ꝯtrario actu. Sicut corp⁹ Petri cū actū dotis agilitatis habuit supra vndas ambulādo nō erat in eo simul act⁹ grauitatꝫ q̄ est ferre deorsum. Sic cū intellect⁹ viatoꝝ eleuat̄ miraculose ad vidēdū deū ꝑ essentiā nō p̄t simul eē in actu visionis vie q̄ sensibilia ꝑcipit. Ideo dic̄ ibidē Aug⁹. ꝙ nēo videre p̄t deū ꝑ essentiam nisi ab hac vita ꝙ āmodo moriat̄ siue oīno exiēs de corpe siue alienat⁹ a sensib⁹ carnalib⁹. Et sic nō est ꝯtrariū qd̄ dicitur Nūe. xxxiij. nō videbit me hō ⁊ viuet ⁊c̄.

Dominica. xiiij. Ser. xciiij.

Nonne decē mūdati sunt ⁊ nouē vbi sūt Luc̄. xvij. q̄rit doc. s. p̄ma s̄e. q. lxxxv. Vtrū bonū nature diminuat̄ ꝑ pctm̄ p̄sertim cū dicit Beda sup illud Luc̄. x. hō quidā descēdebat ab ihr̄lm̄ ī iericho. i. in defectū pctī q̄ expoliat̄ gratuitis ⁊ vulnerat̄ in naturalib⁹. Ad qd̄ rn̄dz ꝙ bonū nature triplex p̄t dici. Primū ip̄a p̄ncipia nature ex q̄b⁹ ip̄a natura ꝯstituit̄ ⁊ ꝓp̄ecates ex his causate sicut potētie aīe. ⁊ illud bonū nature neq̄ tollit̄ neq̄ diminuit̄ ꝑ pctm̄. vulnerātur tn̄ potētie aīe ꝑ tāto qꝛ ꝑ iusticiā originale ꝑfecte rō cōtinebat inferiores aīe vires. Et ideo ratio perfecte fuit ei subiecta. sed hec iusticia quia subtracta est per peccatum originale. ideo omnes vires

A

anime remanēt quoddāmō destitute ipso ordine quo naturaliter ordinant̄ ad virtutem que destitutio nature vulneratio dicitur. Sunt enī quatuor anime potētie q̄ possunt esse subiecta virtutū scz ratio in q̄ est prudentia q̄ rō inquantū destituitur a suo ordine ad verū recipit vulnus ignorātie. Secūdo voluntas in qua est iusticia q̄ inquantū destituit̄ a sua ordine ad bonuz recipit vulnus malicie. q̄ malicia sumitur hic ꝓ quadā pronitate volūtatis ad malum. Secūdo irascibilis in qua est fortitudo que inquantū destituit̄ a suo ordine ad arduū recipit vulnus infirmitatis. Quarto ꝯcupiscibilis in qua est tꝑantia q̄ inq̄tum destituitur a suo ordine ad delectabile moderatū rōne. suscipit vulnus cōcupiscentie. Que quatuor adhuc magis vulnerant̄ ꝑ actuale peccatū. qꝛ ratio magis ebetatur p̄cipue in agēdis. volūtas indurat̄ ad bonū maior etiā difficultas bñ agēdi accrescit ⁊ ꝯcupiscētia magis ardescit Secundū bonū nature est inclinatio naturalis ad virtutē que quidē cōuenit hoī ex eo ꝙ rōnalis est qꝛ ex hoc habet qđ operetur ꝟm rationē qđ est agere ꝟm virtutem ⁊ hoc bonū innuit̄ ꝑ peccatum. quia ꝑ actꝰ humanos fit quedā inclinatio ad similes actus. Cum igit̄ ordinat̄ ad vnū ꝯtrariorū oportet ꝙ diminuat̄ eius inclinatio ad aliud ꝯtrariorum. Nunq̄ tamē inclinatō illa tota cōsumitur qꝛ ipa intelligit̄ vt media inter duo. Fundatur enī in natura rōnali sicut in radice ex ꝑte cuiꝰ nō minuit̄. qꝛ peccatū nō diminuit ipam naturā sed tendit ad bonū virtutis sicut in finē ⁊ int̄ ꝓnitatē ad malū et ex ꝑte huiꝰ diminuitur inclinatio inq̄tum ponit̄ impedimentū ꝑtingendi ad terminū scz peccatū ⁊ sic infinita impedimēta pñt apponi cū additur peccatū peccato. nō tñ potest totaliter cōsumi qꝛ semꝑ manet radix illius inclinatōnis. Unde et in damnatis manet naturalis inclinatio ad virtutē. alioquin nō essz in eis remorsus ꝯscientie. Terciū bonum nature p̄t dici donū originalis iusticie qđ fuit ī primo hoīe collatū toti humane nature quod bonū totaliter est ablatū. ⁊ sic patz quō debilitat̄ bonū nature ꝑ peccatum quod figurat̄ per leprā vt ptz supra. Nōne decez mundati sunt scz a lepra que carnē occupās ⁊ fedans ipam peccati maculam designat animā rōnalē fedantē et aduertēs debilitantē ⁊ abhominabilē reddentez diuine pñtie ita ꝙ cōsulit moyses Deutro. xxiiij. Obserua diligēter ne ĩcurras plagā lepre. nimirū cū morbus sit pene incurabilis. Hinc enī nouē mundati recidiuationē passi intelligant̄ ꝓpter viciū ingratitudinis. p̄cipue tñ signat peccatū alicuiꝰ virtutis velamine vel apparenter occultatū. rōne cuius vix sanabile reꝑitur sicut lepra que nō totam carnē sed partez tm̄ occupat et maculis quibusdam fedat. Unde ad maiorē euidentiā ꝑ hos decem leprosos decē intelligo peccata quoꝝ vnū tm̄ reꝑitur ad curandū ꝑfacile. Primꝰ leprosus est prauitas intentōis sub bono opere velut caro quedā respersa lepre maculis ⁊ corpꝰ opis penitus fedās ⁊ occupans. Dicit enī doc. sanctꝰ ꝟa ꝟe. q. xxiij. Qꝛ si q̄s facit opꝰ bonū in ordīe ad id qđ est ex̄ charitatē tūc talis actꝰ semꝑ est malus. Vñ dicit Ambro. et habet̄ in decretz j. q. j. c. vide q̄tū bonū est charitas. Si ita martiriū fecerimꝰ ꝙ nr̄as ab oībꝰ velimꝰ honorari reliquias et si opinionē vulgi sectātes intrepidi sanguinē fuderimꝰ ⁊ substantiā nostrā vsq̄ ad mendicitatē ꝓpriā dederimꝰ huic opi nō tā p̄miū q̄ pena debetur ⁊ ꝑfidie magis tormēta sunt q̄ corona victorie. nec mirū. qꝛ ad ꝯpletionē mali sufficit intētio mala vt dicit sanctꝰ tho. sup. iiij. di. xxxix. et ista est lep̄ Ozie regis de quo habet̄. ij. Paral. xxvj. vide infra. Secudꝰ leprosus est p̄uitas opatōnis sub bona ĩtentōe vt scz cū q̄s facit mala vt veniāt bona ꝟeuitent̄ peiora. Exēpli cā ponamus mendaciū officiosum ꝙ nulli nocz et alicui ꝓdest vel ad ꝯseruandas res suas exteriores aut vitā corporalē vel illicitam pollicitationez quod mendacū licz iuxta bonitatē finis intenti diminuit culpam nunq̄ tamē ꝟm Augꝰ. est sine culpa. Et ideo de hoc mendacio dicitur. xxij. q. ij. c. omne genus mendacij summope fuge

nec casu nec studio loquaris falsum nec vt prestes. glosa. aliqd̄ ꝯmodū. mentiri studeas nec qualibet fallacia vitā alicui⁹ defendas. Caue mendaciū in omnib⁹. Similiter nō sunt facienda opa mala vt fiāt bona. Nō enim furandū vsurandum iniuste rapiendū vel iniuste mercandū vt fiat elemosina et sic de singulis. Et hec est lepra manus moysi Exo. iiij. Quā primo de sinu trahens inuenit leprā q̄ntum ad prauū opus. Secundo inuenit sanā q̄ntum ad intentionē bonā. Tercius leprosus est sub velo humilitatis in curia diffamie sicut q̄dam nō curant de scandalo ꝓximi adhibere remediū dum cōscientiā ꝓpriam nō arguit ip̄m factū eo q̄ se culpabiles minime cognoscūt. et ideo ꝓximorū scandalū precauere nō curant. Cōtra quos dicitur in decret. xj. q. iij. Nō sunt audiendi siue viri sancti siue femine qui quādo reperiuntur in aliqua negligentia ꝑ quā fit vt in malā veniant suspitionē vnde suam vitā longe abesse sciant dicunt corā deo sibi sufficere cōscientiam existimationē hoīm nō soluz impudenter verum etiā crudeliter ꝯtemnentes cū occidāt animas alioꝝ siue blasphemantium viam dei quibus ſm suā suspitionē quasi turpem que casta est displicet vita sanctoꝝ vt excusationē imitantiū nō qd̄ videt sed qd̄ putāt. hinc enim doc. sanctus scd̄a scd̄e. q. xliij. Q. scandalum actiuū est peccatū mortale sic quia cōmittit actū peccati mortalis vel q̄ habz similitudinē actus peccati mortalis ī quo cōtemnit salutem ꝓximi ita q̄ ꝑ ea cōseruāda nō pretermittit facere quod sibi libuit. Et hec est lepra vestis per quā cōuersatio exterior intelligit. Leuit. xiij. Vestis lanea. i. cōuersatio delicate viuentiū sine linea. i. ꝯfitentiuz q̄ leprā habuerit in stamine. i. ī ip̄a tela hoc est ope. vel in tegmine hoc est in ip̄a trama q̄ intexit hoc est in sola exteriori apparētia cōburet flammis qz mortale reputat. Quart⁹ leprosus est sub velo virtutis spēs ypocrisie. Sicut q̄dam innitētes verbis dn̄icis. Luceat lux vestra corā hoībus vt videāt vestra opa bona negligētes tn̄ qd̄ sequit ⁊ glorificēt patrē vestrū qui in celis est sed potius agunt vt videant ab hoībus. de quib⁹ scribit Aug⁹. et habet in sermōe. descēdit hic iustificatus. Et hec est lepra symonis leprosi quē scz reprehendentē peccatricē reprehēdit ⁊ sanauit dn̄s. Quint⁹ leprosus est affect⁹ rancoꝝ sub zelo iusticie Quidā enī iusticiā ꝑtendere videntur sed non ſm cōscientiā cū displicētia peccati detestātes naturā inde tūores aī ⁊ despectio ꝓxī sicut patuit in phariseo. nō sum inq̄t sicut publicanus iste. Et inde temeraria iudicia oblocutōes detractōnes ⁊ sic facta est eius iusticia in baratrū damnatōis eo q̄ falsa fuerat. Nā ſm Greg⁹. vera iusticia ꝯpassionē hz falsa aūt dedignationē. Sz audiat Cris. dicentē sup Math. Qui seuere discutit aliena nūq̄ ꝓprioꝝ reatuuz veniā merebit. et hec est lepra marie sororis moysi de qua videbit infra. Sext⁹ leprosus est sub velo honestatis affect⁹ supbie. Quidā enī honestatē ꝑtendere volūt pōpositatib⁹ nō virtutib⁹. Cum tn̄ dicit Criso. de reparatōne lapsi q̄ honor verus virt⁹ est aī. sed ve mūdo vergēti in seniū. qz iā trāsit honor ab oī virtute ad rerū copiā. Hinc dicit Sene. in epl̄a quadā. Pecunia ex quo in honore eē cepit verus honore cecidit. Et iō sollicitudo q̄ virtutib⁹ debet exhibet vestib⁹ ⁊ diuitijs ita q̄ hūilitatē pn̄ie plerūq̄ subire dedignant. Et hec est lepra naamā ꝑncipis regis syrie. d̄ quo dicit. iiij. Re. v. Q. erat vir magn⁹ ⁊ honorat⁹ apud dn̄m suū ac fortis ⁊ diues sed leprosus. Qui veniēs ad Heliseū ꝓphetam vt humiliaret de tumore suo. humilē iniunxit ei medicinā. Cui indignat⁹ respōdit. putabam q̄ egrederet ad me et stans inuocaret nomē dn̄i dei sui ⁊ tangeret manu sua locū lepre ⁊ sanaret me. Septim⁹ leprosus est spūs curiositatꝫ ꝑtextu mūdicie. Quidā enī oēm diligentiā adhibēt ad ornandū domū vasis splēdidis aureis argēteis cupreis stāneis ⁊ vniuerso suppellectuli domus. Hec enim dij eoꝝ in quibus habēt fiduciā ⁊ cōplacentiam fouēt sensualitates exercēt pompositates. Vnde de Salomone legitur q̄ in domo

saltus quā mirabli cōstruxit artificio po-
suit nō solum vasa aurea ex quibus pota-
bant sed etiā omnis suppellex domus sal-
tus erat de auro purissimo qꝛ argentū nō
putabat̄ alicuius precij in diebus eius. Et
hec est lepra fetidissima de qua legit̄ Le-
uit̄. xiiij. Si viderit sacerdos creuisse le-
pram domus debēt erui lapides in quib⁹
est lepra et eijci extra ciuitatē et domum
ip̄am radi faciat intrinsecus ac luto alio
liniri. Alioquin qui dormierit in ea ⁊ ꝯme-
derit quippiā immundus erit et hoc ꝓpter
cōplacentiam ornatus q̄ facit ꝑticipē pec-
cati alieni. cōplacuit enī ei aliena pompa
Octauus leprosus est affectus cupidi-
tatis sub velo ꝓuidentie. Dicit enī Greg⁹
ꝙ primo diabolus sollicitat vt querat ho-
mo necessaria. qñ vero est ī opere vt que-
rat supflua que scꝫ superfluitas ꝓuidetia
nuncupatur vt sic ꝓuideat future necessi-
tati vel infirmitati vel vt habeat vt tri-
buat necessitatē patienti. Et sic ſm apl̄m
Qui volunt diuites fieri incidūt in tem-
ptationē per immoderatū affectū et in la-
queum diaboli id est potestatē ꝓpter iniu-
stam acquisitionē aut auaram retentionē
Vnde dominus iudicauit hunc morbum
velut incutabilē dicens. Facili⁹ est trāsire
cameluꝫ ꝑ foramē acus. Quod bene figu-
ratū est in lepra yesi. Qui scꝫ auaricia du-
ctus vt habet̄. iiij. Re. v. Cū iniusta acq̄-
sitione temporaliū per mendacia ꝑ furta
⁊c̄. ꝓmeruit etiā sibi et posteris suis pla-
gam lepre in sempiternū. Vnde dixit ad
eum Heliseus. accepisti argentū ⁊ vestes
vt emas tibi oliueta ⁊ vineas oues ⁊ bo-
ues seruos et ancillas sed et lepra naamā
adherebit tibi et semini tuo ineternum et
egressus est ab eo leprosus de quo pleni⁹
videbitur inferius. Nonus leprosus ē
sub velo necessitatis cura castrimargie.
Quidam enī deficere timent nisi delica-
tius et habundantius reficiant̄. Contra
quos Seneca. potest nostra prouidentia
huic corpusculo longiorem ꝓlongare mo-
ram si voluptates quibus maior ꝑs parit
poterimus regere et cohercere. Hinc enī
tempore ieiunij ingeminantur potatōes
frequentantur electuarie. De quo Tho-
super. iiij. dis. xv. Electuaria si comedunt̄
ad delectationē soluunt ieiunium. Si ve-
ro causa medicine. nō soluunt ieiuniū q̄ꝫ-
uis homo potest totaliter vel in parte ex
hoc meritū ieiunij perdere vel etiam pec-
care mortaliter si sit immoderata libido.
nō tamē est transgressor precepti ecclesie
nisi in fraudē sumeret aut eis quasi alijs
cibis vteretur ad famē extinguendā. hec
igit̄ lepra figurat̄ in quatuor leprosis. iiij
Re. vij. qui habitabāt iuxta introitū por-
te samarie que obsessa est a rege syrie ⁊ fa-
me laborabant. Dixerūtq̄ leprosi Quid
hic esse volumus donec moriamur. venite
transfugiamus ad castra syrie quo cū ve-
nissent reperierūt omnes fugisse ⁊ ingres-
si in castra comederūt et biberunt tulerūt
q̄ argentum ⁊ aurū et vestes et absconde-
runt ⁊c̄. sic multi dū sentiunt se debilitari
fame discretione carnali currūt ad castra
sirie comedētes et bibētes. Decim⁹ le-
prosus est peccatum transgressionis vel
omissionis solo ductu ignorātie sicut pau-
lus qui se dicit. Qui fui blasphemus ⁊ ꝑ-
secutor ⁊ iniuriosus sed misericordiā cō-
secutus sum quoniā ignorās feci. Nō tñ
intelligendū ꝙ omnis ignorātia excusat
a peccato Dicit enī Gerñ. in epl̄a quadā
Multa scienda nesciuntur aut sciendi in-
curia aut discendi desidia aut inquirēdi
verecūdia ⁊ quidē hmōi ignorātia nō ha-
bet excusationē. Sed ꝑ tāto citi⁹ veniam
meret̄. peccās sola ignorātia qꝛ cū ad no-
ticiā ꝑuenerit. penitus se abstinet nō ac-
quiescēs carni ⁊ sanguini. Qui signat̄ per
decimū leprosuꝫ alienigenā q̄ sol⁹ reuers⁹
dedit gloriā deo. qꝛ ad peccatū in ignorā-
tia factū nō reuertit̄ sicut ceteri.

Dominica. xv. Sermo. xcv.

Primuꝫ querite re-
gnū dei ⁊ iusticiā ei⁹ et hec omīa
adijcient̄ vobis. Math. vj. q̄rit
doc. s. ꝑma. ij. q. cxiiij. Vtrū hō īgrā ꝯsti-
tut⁹ posset mereri vitā eternā ex ꝯdigno
presertim cū dicit Apl̄us ad Roma. viij.
Non sunt condigne passiones huius

tpis ad futuram gloriam que reuelabitur in nobis. Cum tamē passiones assumpte voluntarie videantur maxime meritorie esse Ad quod respondet q̄ opus hominis meritoriū dupliciter p̄t cōsiderari. Uno mō ſm quod ꝓcedit ex libero arbitrio et ſm substantiam operis et sic nō potest ibi esse cōdignitas ꝓpter maximā inequalitatem p̄sertim cuz nec per omnia opera que facimus sufficienter recōpensare possum⁹ deo quod debemus quin semꝑ ampli⁹ debeamus. Luc̄. xvij. Cum feceritis omnia que precepta sunt vobis dicite serui inutiles sum⁹ quod debuimus facere fecim⁹ Est tñ ibi ꝯgruitas per quandā equalitatem ꝓportōnis. videtur enī cōgruū vt homini operanti ſm virtutē suā deus recōpenset ſm excellentiaz sue virtutis. Alio modo cōsideratur ſm q̄ ꝓcedit ex gratia spiritussancti ⁊ sic ex condigno est meritorium vite eterne. Sic enī valor meriti attenditur ſm virtutem spiritussancti mouentis nos in vitā eternā. ſm illud Joh. iiij. Fiat in eo fons aque saliētis in vitam eternam. Attendit̄ etiam preciū opis ſm dignitatē gratie ꝑ quā homo cōsors fact⁹ diuine nature adoptat̄ in filiū dei cui debetur hereditas ex ip̄o iure adoptionis. Quia dicit̄ ad Ro. viij. si filij et heredes. Cum igitur sola diuina gratia cooperās digna reddit opera nostra premio vite eterne que ad cooperandū nobis sollicita benignitate se semꝑ ingerit. merito nobis ꝓponitur a domino. Primum querite regnum dei ⁊c̄. id est principaliter. Tria sunt genera bonorū que nobis seruant̄ in premium scz celestia. Spiritualia que nobis dātur in premiū. Temporalia que nobis ministrantur in solaciuz. Primo ⁊ p̄ncipaliter nobis ꝓponit id quod est eternale vt ardenti desiderio illud queram⁹ Dñ dicit primū querite regnuz dei id est ante omīa. p̄s. Mane astabo tibi ⁊ videbo q̄m nō deus volens iniquitatē tu es. Sic enī filij israel mane surgebant ad colligenduz manna vt habetur Exo. xvj. Ego inquit diligente me diligo et qui mane vigilauerint ⁊c̄. Secundo primum querite id est precipue in omnibus que facitis tanq̄ bonum vestrum et temporale tanq̄ necessarium vestrum. j. Corinth. x. in fine. Siue manducatis siue bibitis siue aliud q̄d faciatis omnia in gloriam dei facite. vbi dicit glosa. Si enim recte hec fiunt laudes dei sunt. Nam ſm Gregoriū. Somn⁹ sanctorum nō vacat a ministerio. Ideo eniz dormiunt vt ad laudandū deum fortiores exsurgant. Unde dicit doctor sanctus super. ij. dis. xi. super illud Apli iam dictum Q⁹ si quis refert iam opus suum in gloriam dei cōstat q̄ actus ille ex fine bonitatem sortietur si tamē in illum finem sit referibilis quod cōtingit omni actui qui de se malus non est. Tercio primum querite id est cum principali sollicitudine et hoc ꝓpter difficultatem adipiscendi. Luce. xiij. Cōtendite intrare per angustam portam quia dico vobis. multi querent intrare et nō poterant ꝓpter eorum ignauiam Triplicem enim difficultatem patimur in via dei. Prima est ex corruptōne originalis culpe propter quā natura semper prona est ad malum. vt dicitur Genes. viij. Secundo prouenit ex peccandi cōsuetudine. que scz inducit habitum quendam et dispositionem inclināte ad peccata similia. Tercia prouenit ex difficultate bene operandi presertim adhuc incipientib⁹ q̄bus opera virtuosa redduntur insipida ꝓpter que tria q̄ querūt regnū dei sed tepide nō ꝑueniēt. Quarto q̄rite primū. i. p̄ncipaliter regnū dei et hoc ꝓpter ei⁹ excellentiā Est enim regnum dei ip̄o decore incōꝑabile ip̄o dulcore inexplicabile. ip̄o amore inueterabile. ip̄a influentia indefectibile. ip̄o fine interminabile. Hinc merito p̄s. ait. Quā dilecta tabernacula tua domine virtutum cōcupiuit ⁊c̄. Quia melior est dies vna in atrijs tuis super milia. beati enī q̄ habitāt in domo tua dñe ī secula seclor̄ ⁊c̄. Secūdo p̄ncipalit̄ nobis ꝓpōit̄ id q̄d speciale est vt scz iusticiaz in oībus teneam⁹ tanq̄ viā regiā q̄ ducit ad regnū dei Sūit̄ aūt hic iusticia ꝓut ē ordo virtutū quib⁹ ordinatur hō ad semetip̄m per iudicium et punitionē. ad ꝓximū per miseri

154

cordiā ⁊ cōpassionē. Ad deū per subiectō
nez et dilectionē Michee. vj. Indicabo
tibi o homo quid sit bonū et quid deus re-
quirat a te vtiq; facere iudicium. ecce pri
mum. et diligere misericordiā. ecce scdm.
et sollicite ambulare cum deo tuo. ecce ter
cium. Quantū ad primū dicit̄ in p̄s. Bea
ti qui custodiūt iudiciū ⁊ sciūt iusticiā id
est iudicij executionē in omni tp̄e. Quia
si nosmetip̄os iudicauerimus nō iudicabi
mur Tali iudicio se cōdemnauerūt sancti
dei in solitudinibus errātes in speluncis
et cauernis terre. in ieiunijs multis in vi-
gilijs frequenter in temptatōnibus supra
modum velut purgamentū mundi huius
Unde Jeronim⁹ iam exp̄tus districtōez
futuri iudicij damnauerat corpus suum ⁊
vaste et horride solitudini iam crudeli pe
nitentia ne venturus dn̄s iudicaret bis in
idip̄m. Hinc dicit̄. Beati qui esuriūt ⁊ si-
tiunt iusticiā. Ubi dicit Jeronim⁹. Non
nobis sufficit velle iusticiā nisi iusticie fa
mem patiamur. et sub hoc exemplo nunq̄
D nos esse satis iustos sed semp̄ esurire op̄a
intelligam⁹ iusticie. Esurit aūt iusticiam
dei qui s̄m iusticiam desiderat cōuersari.
Sitit vero iusticiā qui scientiā eius acqui
rere cupit. Et hic saturabitur ī gloria p̄s.
Ego aūt in iusticia apparebo ꝯspectui tuo
satiabor ⁊c̄. Secundo per misericordiā et
cōpassionē ordinat̄ ad p̄ximum. hec enī iu
sticia in tribus cōsumat̄. Primo in ꝯmu-
nicatōne facultatis p̄prie dixit itaq; an-
gelus ad Thob. xij. Elemosina a morte li
berat et ip̄a est que purgat pecacta ⁊ facit
inuenire vitā eternam. Ecōtra vero dicit
Job. in Canonica sua. Qui habuerit sub
stantiam huius mundi ⁊ viderit fratrē su
um necessitatē patientē ⁊ clauserit visce-
ra sua ⁊c̄. Secundo in participatōe infeli
citatis aliene p̄ fraternā cōpassionē siue
sit infirmitatis casualis vel delicti crimi-
nalis nō dissimilās nō despiciens nō di-
iudicās. tūc enī p̄prie dicit̄ misericors id
est habēs miserū cor eo q̄ alteri⁹ miseriā
quasi suā reputat et de malo alterius q̄si
de suo dolet. Qualez se paulus sentiebat
cum dicebat. Quis infirmat̄ ⁊ ego nō in-
firmor. q̄s scandalizat̄ ⁊c̄. O vere felicem
animā que cunctoꝝ necessitates sibi visce
rosius incorp̄auit. ea tn̄ que p̄cipue salutē
respiciūt aīaꝝ. Tercio in remissione illate
iurie plenariā recōciliationē q̄d est opus
pietatis excellentissimū ⁊ tales specialit̄
reputant̄ filij dei. Nec mirū cū sicut inter
mādata dei nihil mirabili⁹ q̄ diligere in-
imicū sic nullū deo accepti⁹ nullū hoī fru-
ctuosius esse p̄t. Luc. vj. Diligite inimi-
cos vestros bn̄facite his q̄ oderūt vos et
orate p̄ p̄sequētib⁹ ⁊ calūniātib⁹ vos ⁊ e-
ritis filij altissimi. vbi poīt tria signa dile
ctōnis scz cordis diligite. oris orate ⁊ o-
peris bn̄facite. Hec aūt tria p̄dicta q̄ fra-
ternā charitatē. elegāter impleuit Abra-
hā patriarcha q̄ p̄mo mīe op̄ib⁹ ⁊ preser
tim hospitalitatis dedit⁹ ad hocip̄m ple-
nius exequendū habitauit in valle mābre
vbi fuit ꝯmunis trāsit⁹ p̄egrinoꝝ. vn̄ stās
q̄nq; ī ostio tabernaculi ad vidēdū si trās
irent viatores q̄s ad mensaz recip̄et vidit
tres angelos in hūana forma vniēt es q̄s
p̄mo hoīes eē putabat et festinauit in oc-
cursum eoꝝ ⁊ adduxit eos. Deditq; puero
suo scz ismaheli s̄m hebreos vitulū vt pa
raret cibū vt sic assuefieret in op̄ib⁹ hospi
talitatis ⁊c̄. p⁹ subuersionē vero pentha-
polis. quia peregrini per viā illā transire
desierunt recessit īde Abrahaz ⁊ habita
uit in geraris vbi trāsit⁹ erat p̄ploꝝ. Pro
secūdo ꝯpassus captiuitati loth licet esset
in se pacific⁹ impetu tn̄ grādi cū vernacu
lis trecētis ⁊. xviij. p̄sequēs īimicos redu
xit oēm substātiā ⁊ loth fratrē suū. Pro
tercio vero vidēs rex abymelech abrahā
mlt̄iplicatū ⁊ se fortiorē effectū exegit ab
eo fedus pacꝫ q̄z licz iniuriat⁹ a seruis aby
melech in eo p̄sertiz q̄ vi abstulerit puteū
ei⁹ nō solū fed⁹ iuramēto firmauit sz etiā
insup̄ oues ⁊ boues eidē obtulit. signa sin
ceris sui īiuriat⁹ on̄dēs. Tercio p̄ verā di
lectōz ad deū q̄ potissime doczābulare cū
deo suo. nō eī tm̄ reuocat timor supplcij n̄
tm̄ allicit ꝯsideratio p̄mij q̄tū p̄uocat a-
mor dilecti. quē etiā in minimis offēdere
timet. laborat enim vt apis argumētosa
cōscientiaz depurando. intentionē recti-

ficando. charitatē intensius multiplicando. et amorē increatis inordinate dispar sim desecando vt iam nihil sapiat nihil libeat vel placeat nisi deus vt finis ⁊ virt⁹ vt via eius. O felix cythareda quē dn̄s inuenit virum s̄m cor suum. Qui licz rex potens et inclitus diuitijs delitijs ⁊ gloria preditus ad amorē tamē diuinum tā efficaciter se cōuertit vt in diuitijs se egenū reputaret dicēs. Ego vero egenus sum et paup. Quare? quia diuitie si affluant nolite cor apponere Quid ergo? Audi dilexi mandata tua scz sup aurum ⁊ topasion ꝓpterea ad omnia mandata tua dirigebar ⁊c̄. Quia desiderabilia sup aurum ⁊ lapidem p̄ciosum. Nimirum vnicū opus meritoriū p̄ciosius est omnibus diuitijs mundi. In delitijs vero renuit inquit cōsolari anima mea scz in infimis sed memor fui dei ⁊ delectatus sum. Et iterū. q̄ dulcia faucib⁹ meis eloquia tua in honorib⁹. Elegi abiectus esse in domo dei mei ⁊c̄. Vnde saltauit nudatus regijs vestib⁹ ante archam accinct⁹ ephot lineo de quo dū argueretur rn̄dit. ij. Re. vj. Ludam ante dominū qui elegit me et precepit mihi vt essez dux sup populū domini israel ⁊ vilior fiam plusq̄ fact⁹ sum ⁊ ero humilis in oculis meis. Deinde totā sollicitudinē apposuit ad edificandā domū domini qd̄ cum ꝓhibitus fuisset impensas multiplicauit et cultum dei mirabiliter ampliauit in sacrificijs ceremonijs ⁊ canticis spiritualibus. Tercio p̄ncipaliter nobis ꝓponit̄ id qd̄ est tp̄ale ne nimiā sollicitudinē apponamus. qr hoc est seruire diuitijs. Cōtra qd̄ dn̄s dicit. Nō potestis seruire deo et mamone. Hinc ait Aug⁹. De his q̄ relinquūt te dn̄e ⁊ abeunt in vestigijs tuis et nutus tuos id est creaturas ꝓ te amāt Ad maiorem aūt euidentiā sciendū q̄ s̄m Tho. scd̄a scd̄e. q. lv. Sollicitudo rerū tēporaliū tripliciter p̄t esse illicita. Primo ex p̄te eius de quo sollicitamur si scz tp̄alia tanq̄ finē queram⁹ nō referendo eorū vsum ad honorē dei et ꝓpriā salutē. Secundo ꝓpter superfluū studiū quod apponitur ad tp̄alia ꝓcuranda etiā plerūq̄ p̄textu pietatis cuiusdā vt habeat vnde tribuat necessitatē patiēti ⁊ ꝓpter hoc a spiritualibus retrahit̄ quib⁹ p̄ncipaliter inseruire debet Math. xiij. sollicitudo suffocat verbū. Tercio ex p̄te timoris superflui quādo scz timet se ne faciēdo qd̄ debet necessaria sibi deficiāt sicut qui laborāt vel laboriciū vendunt diebus festiuis quod nisi facerent deficere timēt. Qui timor fuisse intelligitur in adolescente diuite q̄ respondit dn̄o se cuncta seruasse mādata a iuuentute sua. sz audiēs perfectionē legis abijt tristis timuit enī deficere si possessionibus renūciasset. Sed hunc timorē dn̄s dupliciter excludit. Primo per beneficia maiora diuinitus homī prestita vt q̄ dedit animā det escā ⁊ qui corpus tribuat ⁊ vestimentū. In cuius argumentū ꝓp̄m illum rebellē ⁊ durū ceruice de egipto dn̄s educēs sic ꝯtinue māna pauit in deserto vt nulla malicia nulla rebellio murmuratio inuidia idolatria luxuria aut quecūq̄ alia manū dn̄i largifluā ab hoc beneficio reuocaret. nec quidā attrita sunt eoꝝ vestimēta. quantumcūq̄ plagis alijs seuiebat sciēs qr corp̄alib⁹ his subsidijs opus habebāt. Vn̄ in euāgelio. Nōne aīa vestra plus est q̄ esca ⁊ corp⁹ plus q̄ vestimētū? Secūdo excludit p̄ subuentionē min⁹ dignis qua subuenit etiā aīalib⁹ brutis ⁊ plantis absq̄ ope humano s̄m ꝓportionē sue nature nunq̄d magis pluris estis illis

Dominica. xvi. Ser. xcvi.

Ecce defunctus efferebat̄ fili⁹ vnicus mr̄is sue. Luc. vij. doc. s. sup. iij. dis. xvj. q̄stionē mouet. Vtrū necessitas moriēdi sit homī tm̄ ex pctō an etiā ex natura p̄sertim cuz immortal̄ fuisset si nō peccassz. Ad qd̄ respōdet q̄ necessitas moriēdi p̄tiz inest hoī ex natura ⁊ p̄tim ex pctō. Ex natura q̄daz qr ꝯpositū est corp⁹ hoīs ex cōtrarijs elementis que nata sunt agere et pati ad inuicem ex quo accidit dissolutio cōpositi. In statu tn̄ innocētie qd̄dā donū a deo gratis datū inerat aīe q̄ ip̄a preter modū aliarum formarū s̄m moduz suū vitam in

deficientez corpori largiretur sicut ipa incorruptibilis est ad qua tamē immortalitatem cōseruandam secundario fuit coadiuuans liguum vite quod semper ad integrum restaurabat deperditum nature vt patet infra. Vnde q̄diu manebat anima deo subiecta nulla dispositio in corpe poterat accidere que viuificatiōz anime impediret. Ex peccato vero quia ꝓpter peccatum hoc donum donatum nobis sup̄ facultate principiorū naturalium qō perpetuum esse homini tribuisset iterū, sublatuz est. et ideo relicta est hūana natura in statum qui ei debetur ex natura suorum principiorū. vt dicit Dyonisi⁹ in celesti ierarchia sm qō ei dictuz est Gen. iij. Terra es et in terram ibis. subtractus est ei⁹ fruct⁹ ligni vite ne viueret ineternum. id est longo tempore et subsecuta est mors non solum corporalis sed⁹ spiritualis ac eternalis mors grauior omni morte. Primā deplāgit in sensu historico mater vidua. Secundam in sensu tropoloyco mater ecclesia. Terciā in sensu anagogico damnata cōscientia. Et sic defunctus triplici morte ꝓponitur hodie deflendus in verbis ꝓpositis. Ecce defunctus efferebatur ⁊c.

Hec autem mulier licet generaliter ecclesie typum tenet. filios spiritualiter mortuos amare deflentis per eam tamē ipam animam non incōgrue signari arbitror. Ad cuius euidentiā sciendu⁹ q̄ duo sunt obiecta humane dilectioni magis principalia. Primū est maritus Gene. ij. Hoc nūc os de ossibus meis et caro de carne mea q̄obrem relinquet homo patrē ⁊ matrem et adherebit vxori sue. Secundū est filius. Dicit enim ꝑs. viij. ethicoz. q̄ parentes naturaliter plus diligunt filios q̄ ab eis diligantur. Hac igitur duplici dilectione ꝓstringitur spiritualiter anima scz dilectioni dei tanq̄ principij primi a quo habet esse suum vnde naturaliter mouet ad amorem summi boni. Dicit enī Bern. in libro de diligendo deum. Inexcusabilis est etiam omnis infidelis si nō diligit ex toto corde suo et ex tota aīa sua et ex tota virtute sua Clamat nāq̄ intus et innata et nō ignota ratōni iusticia q̄ ex toto se illum diligere debeat cui se totum debere nō ignorat. Quāto magis igitur dū affert per assumptam naturā eius visibilis cognitio et tam laborioſe redemptōis exhibitio qua se sponsum visibilem in carne voluit ostendere vt per hoc visibile ad invisibilium amorem raperemur. Sed veve anime misere que ꝓpria exigente ingratia diuine dulcedinis eius amplexibus frustrari demeruit. O letale diuorciū christi et anime. Nam viduata ⁊ frustrata tā desiderabilis sponsi solationem. cōuertit se ad filium vnicum adhuc superstitem id est corpus suum ⁊ eius virtute cōsonetur ⁊ in esse cōseruatur qō si ad modicum deseruerit in se cōcito cōtabesceret. Cuius gratia merito mater eius dici potest Que dū actitante corpore mentis interna dulcedine frustrat ad fouendas sensualitates corpori tota innititur. Quia vt dicit Augustin⁹ libro de spiritu ⁊ anima quadam amicicia anima corpori iniungitur scōm quā nemo carnem suam odio habuit. Sociata nanq̄ illi licet eius societate pregrauetur. ineffabili tamē cōiunctōe diligit illud et amat carcerem suum ⁊ ideo libera nō potest esse. formidat tamē interitum q̄ mori nō potest timet defectum que deficere nō potest. Vnde ex eius cōiunctione iam oculorum speculatōne depascitur allicitur melodijs iocundaꝝ odorib⁹. Cū tñ anima in se tm̄ delectatur in obiectū diuine visionis quo priuata nihil in creaturis oblectari potest. Q⁹ si iterum iuxta satyricum substannantem mel lingere querens insentibus et vrticis. bedos suos pascere studuerit et in cōiunctione filij sui corporis delectari. O quid eidem eueniet cum hic filius ad mortem venerit quā nimirū duplicem scz temporalem ⁊ spiritualem. Si ergo ad mortem temporalē referatur ve superve sit morienti quia sequitur eterna matris lamentatio tum quia vrbata filio tum quia viduata sponso tum quia addicta eterno supplicio. Nam anima q̄tuz ad primum iam minime potest oblectari corporalibus oblectamētis quibus ante

gaudebat ꝓpter cõiunctionem carnis nõ diuitijs nõ delitijs vel honorib⁹. Quã miseri sunt ergo qui terrenis coaceruandis tam sollicite distenduntur cum in puncto priuantur dulcedine filij id est corporalis oblectamẽti. Quantũ ad secundũ erit lamentatio ex desiderio visionis spõsi celestis. quia diuinitatis capax ad ei⁹ desiderabilẽ fruitionẽ creata dinoscit̃ vt illi tanq̃ cẽtro et obiecto generali sue inq̃ dulcedini glorificatõni et ꝑfectõni dulciter inhereat. Quã visionis dulcedinẽ licet minime gustabũt qualicũq̃ tamẽ cognitõne ꝑcipient exinde taꝫ ingens fames exurget ꝙ ad percipiendũ diuine visionis obiectũ eligerent gehẽnalibus penis ꝑpetuo mancipari q̃ tanto bono priuari vt dicit Augustin⁹ li. de triplici tabernaculo. Quia vt dicit ibidẽ si facies dei videret̃ in inferno. paradisus essꝫ et damnati vidẽtes nullam penã sustinerẽt. Nec mirum quia in eius visione nõ solũ totum anime gaudiũ dependet sed etiã omnis decor eius. licet enim ꝑuertentes anima nobilitat̃ et abilitatur ad impressionẽ illius diuine trãsformatõis splendoris ⁊ glorie. necesse tamẽ est ꝙ lumen glorie suꝑsplendeat ⁊ sic refulgeat sol in clippeos aureos ⁊ resplendeãt montes ab eis. Alioquin modica diuersitas est auri obrisi a luto ⁊ latere. Sicut a simili ptꝫ in corporalibus ⁊ infimis materiali luce subtracta. Hinc etiã animabus in purgatorio degentibus carẽtia diuine visionis grauior est pena quacũq̃ corporali. vt tangit doctor sanctus super. iiij. dis. xxj. O quid doloris ingeret his q̃ eterno adijciunt̃ supplicio sine omne spe diuine recõciliationis. Et hoc est terciũ quod tantũ cruciat deuꝫ nõ videre eo ꝙ anima ingenita nobilitate inexplicabili d̃siderio reduci querit ad statũ a deo sibi repromissum vt vere dicere possit. Sicut ceru⁹ desiderat ad fontes aquarũ ⁊c̃. Sed ve misere iam vtroq̃ priuate et diuino cõsortio et corporali solatio. nec restãt nisi feda vestigia culpe et amara demerita pene. Dormierunt enim somnũ suum ⁊ nihil inuenerunt omnes mundi amatores in manibus suis. Si vero ad sensum spiritualẽ referatur qua carnis affectibus moritur cũ vel tribulatõne cogente vel spiritu impellente vel etiam morte iam ꝓxima deterente amara redduntur que quasi dulcia prius amplectebantur. Felix hec mors ex qua suis anima frustrata delitijs q̃ sine dilectatione degere nõ potest tanq̃ vtroq̃ priuata ingemiscit altius dies priores reuoluens in amaritudine iamq̃ miserias suas ip̃a deflente redit sponsus Jesus christ⁹. suscitatur filius in nouitate vite. vt sicut prius viguit in culpa sic iaꝫ vigeat in gratia. Jam ordinẽ intendamus morit̃ eniꝫ corpus peccati. affectibus viciosis ꝑ resistentiã iniquitatis. effertur ꝑ ꝓpositũ vere cõfessionis. Deinde christus occurrit ⁊ tangit loculũ timore iudicis horrore carnificis. amore opificis. affectu premij. tremore supplicij. aduersitate seculi. infirmitate corpusculi. Dehinc stant portitores eius amaricatores ꝯsciẽtie que sunt quatuor initia omniũ viciorũ que sicut prius ingerunt voluptatẽ damnabilẽ sic postea causant amaritudinẽ acceptabilẽ efferentes corpus peccati. Dehinc stabiles ꝑseuerant minime redeuntes in idip̃m sꝫ amara cõtritione semꝑ animaꝫ adimplentes Alioquin ve ei qui ad tactũ dominicũ taꝫ efficientẽ nõ resipiscit sed iterũ vicijs p̃oribus inuoluitur et his portatoribus circumferri delectatur. qui sunt. Superbia initium omnis peccati in deum. Inuidia initiuꝫ omnis peccati in ꝓximũ. voluptas initiũ omnis peccati in seip̃m. Et cupiditas initium omnis peccati in res tꝑales. Hee sunt rote currus diaboli quẽ plurimi ascendentes nõ quiescũt donec euecti fuerint in ꝓfundũ abyssi donec eximat extremũ iudicij gladiũ vltionis. In cui⁹ figura dicit̃ Exo. xiiij. ꝙ cum Pharao ꝑsequeretur filios israel in mari rubro nõ verit⁹ diuinum iudiciũ tam horrrendũ vindictis iam expertũ. respexit dñs castra egiptiorum ꝑ columnam ignis et nubis ex qua ꝓpter eorum rebellionẽ ⁊ obstinationẽ generata sunt tonitrua et fulgura. Nã vt dicit magister in historia dñs intollerabiles

157

ymbres tonitrua et choruscatōnes lapi-
des iniecit in eos quib⁹ interfecit magnā
partē exercitus. fugiētibusq; egiptijs ter-
rore cogēte occurrerūt aque et omnes sub
mersi sunt vt nec vnus quidē ex eis rema
neret cum tñ ibi essent sexcenti currus. et
equites quinquagītamilia. pedites quoq;
ducenta milia. Pharao diabolus est. ex-
ercitus eius synagoga impioꝝ qui ꝯscen-
dunt currū eius euehēdi in ꝓfundū abissi
Horū ergo plurimi subita morte feriunt̄.
Alij vero reditū dissimulāt quousq; vide-
ant deuz insurgere in eos ꝑ exiciales pla
gas et infrimitates tunc demū reditū pa-
rant cum mortē instare ꝯspiciunt sed mi-
seros p̄occupant aque multiplicis afflictō
nis. Hic enim augit dolor cōscientie. illic
amor gratissime vite. dehinc rerū affluen
tia. amicoꝝ copia. pignorū solacia. et infi
nita alia quorū amissio dolorosissima ⁊ so
la sequitur horrēda cōscientia. his igitur
occupati ⁊ p̄pediti vix vnus de mille ve-
rum parat reditū ad viam penitētie quia
dolor poti⁹ timore pene ꝓcedit quā amo-
re iusticie. Felix igit̄ qui tactus a dño per
inspiratōes internas aut infirmitates cor
porales seu aduersitates tp̄ales ⁊ ꝯcupi-
scentias eternales a portitoribus circum
ferre se de cetero nō sinit. Audiāt enī cō-
cito dominū clamantē. Adolescēs tibi di
co surge. ad Ephes. v. Surge qui dormis.
glosa. id est torpes in peccato oblitus dei
et hoc ꝑ ꝯfessionē et exsurge ꝑ satisfactōz
a mortuis id est a futura damnatōne ⁊ il-
luminabit te christus hic ꝑ fidē spem cha
ritatem ⁊ in futuro per speciē. Unde sta-
tim erigēs se ꝑ ꝓpositū emendatōnis re-
sedit et cepit loq̄. Quid? ꝓfecto illud p̄s.
Preocupemus faciē eius in cōfessione et
psalmis ⁊c. Sicq; loquentē reddit eū ma-
tri sue in ꝯsolationē spiritualē et ꝓfectuz
virtualē. Hec aūt resuscitatio apte figu-
ratur. iiij. Re. iiij. Ubi mulier sedule rece
perat in hospitio helyseū mortuo iam pu-
ero festinauit ad virū dei in montē carme
li ꝓcidensq; ad pedes eius pueri suscitatō
nem flagitabat. Qui misit yesi cū baculo
vt puerū suscitaret dicens. Si occurrerit
tibi homo nō salutes eum id est nō cōmi-
scearis cū eo verba ab itinere te impediē-
tia. Abijt yesi et baculū supposuit sed pu
er nō surrexit eo q̄ preceptū helisei nō ser
uauit vt dicit Raby samuel. Sed occur-
rentibus tibi iactanter dicebat se missum
ad suscitandū mortuū. Sequebat̄ helise⁹
et incuruauit se sup̄ puerū vt calefaceret
corpus ei⁹ quod et factū est. et in hoc ostē
dit magnū desideriū ad suscitationē pue-
ri. Incubuit secūdo sup̄ puerū et oscita-
uit puer septies ⁊ aꝑuit oculos qui restitu
it eum matri sue. Secūdo tropologyā mu
lier hec est anima que verū heliseū. i. chri
stum sedule recepit in hospitiū nūc in sum
ptione sacramēti nunc in deuotōne spiri-
tualis exercitij ⁊ feruore desiderij. qui pa-
rat tñ denuo recessus dum p̄ualentib⁹ mū
danis occupatōnibus sopitur feruor spi-
ritus. Dehinc adueniēte calore ꝯcupiscē-
tie ꝑ peccatū morit̄ filius. Sz in se reuer-
sa cōdolet mater flet ⁊ orat ad pedes dñi
p̄mittit̄ baculus timoris seruilis sed non
est vox neq; sensus quia timor nec a pec-
cato suscitat nec p̄seruat. licet enim ligat
manū nō tamē affectū. Unde Aug⁹. ꝯtra
pelagiū libro. ij. Cū timore pene nō amo-
re iusticie fit bonū nec fit in corde qd̄ fieri
videtur ī ope. Sequit̄ ergo christus q̄ sua
gratia iterū atq; iterū incumbit sup̄ pueꝝ
et calefaciat ⁊ viuificet carnē eius. Cale-
facit inq̄ beneficijs sue creationis ⁊ recre
atōnis ⁊ viuificauit affectu reciproce di-
lectōnis et emendatōis cū ꝯsiderat sudo
res et studia diuine pietatis ad nostrā sa
lutē. Dehinc oscitat puer septies ꝑ ꝯfessio
nem verā septē criminaliū. ꝑ attractionē
vigorosam septiformis spiritus. et sic ma
tri rediuiuū reddit vt de cetero vigeat ex
ercitio meritorie opatōnis. Vide nunc
q̄to flagrat desiderio nostre spiritualis re
suscitatōnis medic⁹ salutis qui ad p̄stan
dam medelam sanguine suo parauit pocu
lum et corpe cibū in vita sua vulnerib⁹ no
stris apposuit emplastrū vt ei⁹ humilitate
nostra sup̄bia. eius paup̄tate nostra aua-
ricia. eius castitate nostra luxuria. ei⁹ pa
tiētia nostra malicia mederet̄. Quid igit̄

faciendum restat o miser homuncio ad tuam resuscitationē nisi vt excutiēs ignauiā tuā. ꝓprie saluti diligentiā adhibeas. nā sup hec omnia ꝑcepit dominus angelis suis id est portitoribus Jere. lj. Tolle o animarū medice resinam id est increpationemet instructionem ad dolorez eius scz babilonis si forte saluetur. Sed ve tibi de quo ꝓsequentes respondent ibidē. Curauimus babilonē. id est fecimus qđ ī nobis est nec est viciū artis vel resine sed tñ non est curata qꝛ cō tumax est nolēs audire nec acquiescere consilijs nostris ergo derelinquimus ea. De miseris quib⁹ hec erūt qꝛ dicit ibidē Jeronim⁹. Accidet tibi quod accidit his qui desperant̄ a medicis ⁊ vtētes volūtate morbi ad peiora mergunt̄.

Dominica. xvij. Ser. xcvij.

Cum inuitatus fueris vade et recumbe in nouissimo loco Luc̄. xiiij. scđm beatū Bern̄. humilitas est virtus qua q̄s verissima sui cognitōne sibi ꝑpi vilescit. Que tñ duplex distinguitur. Est enī humilitas cognitōis que multoꝝ est malorū qui se cognoscūt viles ⁊ indignos omni bono vt Cayn ⁊ Judas ⁊c̄. Secunda est humilitas affectōis De qua Bern̄. verus humilis nō vult humilis sed vilis reputari et hec ad modum paucoꝝ est. Et quāto virt⁹ hec rarior tāto deo acceptior est. Vnū aūt inueni qui diceret. Elegi abiect⁹ esse ī domo dei mei qui de hūilitate illusus respōdit. j. Re. vj Ludā ⁊ vilior fiā ludā vt illudar. Sed bonus ludus ridiculū quo michol irascitur ⁊ deus delectatur. que est hoīb⁹ ridiculum angelis spectaculū quo ludebat Apl̄s dicens. Spectaculū facti sumus angelis et hominib⁹ hoc ludo ⁊ nos ludam⁹ vt illudamur cōfundamur humiliemur donec veniat qui deponat potētes et exaltabit humiles. Nec satis ē nostra humiliatio nisi ab alijs etiā nobis illatā ꝯfusionem velut gratissimā amplectamur. Sicut etiā Dauid maledictū accepit a seruo nec cumulatam sensit iniuriā quia presensit gratiā. Quid mihi ait ⁊ vobis filij seruire. O vere hominē ſm cor dei qui se vlciscēdi et exprobrandi potius cessandū putauit. Noluit ꝓhibere maledictū cōuiciantē questū estimans maledicta. licet enī vox maledicentis erat in auribus tñ animus inclinabat se ad benedictionē intendēs q̄d in occulto ageret deus. Tāta est aūt eminētia humilitatis ꝙ Aug⁹ q̄renti discipulo summam euangelij ꝑfectionē respōdit sicut quidā ph̄s interrogatus quid esset quod doceret in rethorica et ait ꝙ esset eloquētia. Sic etiā Aug⁹. respōdit. Si a me queris quid sit summa euangelice ꝑfectōnis. Respōdeo humilitas. Si secundo queris respōdeo humilitas. Si tercio queris respondeo humilitas. Nimirū cum irrefrigibili lege sanxitū est. Qui se humiliat exaltabitur. Ad qđ dn̄s instruit inuitatos verbis ꝓpositis dicēs. Cum inuitat⁹ fueris ⁊c̄. Inuitatio pn̄s a diuersis diuersimode frequentat̄ ꝓut affectus cuiusq̄ trahitur a suo intelligibili. Inuitat primo corꝑis voluptas ad prandiū mundialis delectationis a qua diues epulo cū inuitatus fuerat epulabat̄ cottidie splēdide indutus purpura ⁊ bisso qui dicebat anime sue. Anima habes multa bona reposita in annos plurīos req̄esce bibe epulare. Sed miser ꝑceptū dn̄icū cōtemnēs quo dicit recumbe in nouissimo loco inopinata morte multat⁹ in infernū sepultus est. Quid enī est sedere ī nouissimo loco nisi finē delitiarū attendere. Nā oīs potentat⁹ breuis vite ⁊ extrema gaudij luctus occupat. Vn̄ ꝓsperatus in diuitijs ⁊ direct⁹ ad delitias responsum diuinū audire meruit. Stulte hac nocte repetent aīam tuam a te. Que aūt parasti cui⁹ erūt hmōi sunt oēs delitō si terre in cōmessatōib⁹ ⁊ ebrietatib⁹ incubilib⁹ ⁊ impudicitijs in spectaculis ⁊ choreis in canticis ⁊ musicis. Nā vt dicitur Eccs. v. Nō satis id ē multū recordabit̄ dierū vite sue eo ꝙ deus occupet cor eius delitijs. Sic in dieb⁹ noe edebāt bibebāt vxores ducebāt ⁊ delitijs affluebāt vsq̄ in diē qua intrauit noe in archā et venit diluuiū ⁊ ꝑdidit omnes. Similiter in dieb⁹ loth. Qua die aūt exijt loth a sodomis

158

pluit dñs ignem et sulphur de celo et ꝑdi
dit omnes etiã terrã peccati eoꝝ ꝯsciam.
Sic erit etiã in aduentu filij hoĩs ad iudi
cium. Comedent et bibent et vxores du-
cent ⁊ voluptatib⁹ affluent. Et cum dixe
rint. pax ⁊ securitas cadent sup̄ eos inte
r us et dolor quasi parturiẽtis. vt patet
exemplariter in rege Balthasar Daniel
v. vide supra. Recumbe ergo semp̄ in no-
uissimo loco ⁊c̃. In hoc loco recubuit dio
nisius rex cecilie qui fratrẽ habẽs intime
dilectũ. sp̄ tristis apparebat a quo dũ ar-
gueretur de sua tristicia eo ꝙ diceret se fo
re beatũ vtpote tot diuitijs delitijs hono
ribus preditũ. Respõdit rex fratri si vel-
let expiri beatitudinẽ suã. At ille. deside-
ro et requiro. mãdauit ergo rex omnibus
vt fratri suo sicut et sibi in omnib⁹ obedi-
rẽt. Hora igit̃ refectõnis parata mẽsa re-
galiter cũ sedẽs in ea videret pincernas ⁊
ministros nobilissimos sonos musicos ⁊c̃
ait rex fratri vtrũ se beatum putaret. Cui
frater eius. Et beatũ me puto et experior
Tũc rex clam limatũ gladiũ cũ zeta equi-
na portari fecit ⁊ sup̄ caput fratris appen
di. Quo viso tremebundus frater ei⁹ nec
manũ ad mensam extendit nec delitias q̃-
lescunq̃ aduertit. Et rex cur frater nõ co
medis cũ te beatũ dicis et sentis. At ille.
beatũ me nõ sentio dũ gladiũ tremulũ su
per caput meũ cõspitio. Tũc ait rex ꝙ ta
lis esset vita sua quã ip̄e beatũ reputabat
et ꝙ vultu tristi semp̄ incederet eo ꝙ gla-
dium occultũ diuine vltõis in corde sp̄ in-
spiceret nec viã haberet leticie vbi tant⁹
semp̄ ꝯtinuus timor inerat. Inuitat secũ
do iudicis inflexibilitas ad mensam spiri-
tualis recreatõis nisi inq̃t penitẽtiã ege-
ritis simul oẽs ꝑibitis. Vñ Bern̄. in quo
daz sermone. Nudi stabũt ante tribunal
christi vt audiãt vocẽ iudicij q̃ obdurauе
rũt aures suas ad vocẽ ꝯsilij. Quid enĩ lo
quitur. Agite inq̃t penitentiã. multi tamẽ
dissimulãt multi ꝯtinent aures suas et di
cunt. durus est hic sermo. Nõ sic impij nõ
sic cũ intonuerit durus sermo verbũ aspe
rum cũ ꝓnunciatũ fuerit. Ite maledicti
in ignẽ eternũ. O q̃ felix q̃ inuitatus ad
hanc mensam venire nõ distulit. Ad hanc
vocatus Ezech. iiij. vt portaret in penitẽ
tia peccata aliena iam purgat⁹ a ꝓprijs.
p̄cepit enĩ ei dñs vt portãs peccata dom⁹
israel ⁊ iuda. formã in se mõstraret formã
vere penitẽtis vt scz ingrederet̃ domũ su
am et includeret̃ vt dicit Lyra. et a famu
lis tam stricte se ligari iuberet ꝙ a latere
in latus se minime ꝯuertere posset. Dor-
miretq̃ sup̄ latus sinistrũ numero dieruz
cec. ⁊. lxxx. ꝓ peccato israel. ꝓ peccato ve
ro Iuda. xl. diebus sup̄ lat⁹ dextrũ. Quẽ
etiã dñs vsu lingue priuauit vt esset mu-
tus. Deinde ꝙ faceret numero dierũ illo
rũ panes vnũ scz qualibet die in pondere
ad vescendũ et aquã in mẽsura vt opiret
panem stercore qđ egredit̃ de hoĩe vt sic
esset abhominabilior. Erat enĩ de mate-
ria frumenti ordei fabe lentis millij et vi-
cie mixta. In hebreo vero habet̃ coques
illũ. Sicut enĩ ꝓpter defectũ cõbustibiliũ
alicubi stercora boũ exsiccant̃ ⁊ formant̃
in cespites ad vsum ignis. Sic et de sterco
ribus humanis p̄cepit ꝓphete dicẽs vt in
camino calefacto tali materia coqueret
panẽ cineres ei⁹ sup̄infundẽs. Quod solũ
horrẽs ꝓpheta respõdit s̃m hebreos. a. a.
qđ est interiectio admirãtis seu ꝯqueren-
tis. Dñe deus. Ecce aĩa mea nõ est pollu
ta scz escis immundis. Tunc dñs tp̄auit
mandatũ dicens. Ecce dedi tibi fimũ boũ
ꝓ stercoribus humanis ⁊ ꝓpheta imple-
uit iniunctum. Ecce q̃ artã penitentiam
subijt ꝓ delictis alienis. q̃d igit̃ faciendũ
putas ꝓ delictis ꝓprijs vt relaxet̃ ira iu-
dicis. Inuitat tercio redimẽtis charitas
ad ꝯuiuiũ sacramẽtalis sumptõnis. De q̃
dicit Bonauentura. O q̃ admirabilis est
tua dilectio dulcissime dñe cũ nõ possit se
parari ab hoĩb⁹ Nõne qꝛ ascensur⁹ eras
ad dextrã patris potestatẽ homini dimi
sisti vt te cũ velit habeat in altari et hãc
potestatẽ ei anteq̃ mori inciperes tribui-
sti ne amittere te timeret? Nõ enĩ suffecit
ei ad ostensionẽ amoris vt semel corp⁹ et
sanguinẽ suũ effunderet ĩ preciũ nostre re
demptõnis nisi cottidie ꝓ nobis effundat̃
in sacramento. vt qui cottidie pcecamus

cottidie mundaremur in eo. Et qd̄ est magis amirandū ⁊ amplectendū se exponit manibus sacerdotis dūtaxat catholici. vt nec ꝓ cuiusq̄ malicia vel iniuria sibi illata posset ei⁹ p̄ntia violari quin semꝑ ibi sit rite factū que fieri debent circa consecrationez. Cui⁹ ratio est qꝛ licet celebrās seip̄m fecerit indignū tāti sacramenti noluit tamē christus vt impediret eius effectus in alijs fidelib⁹ magis eligēs seip̄m iniuriari ⁊ denuo crucifigi quā suas fideles tanti sacramēti fructu defraudari. O quātū est hoc in effusione diuini amoris. Queris ergo quis sit eius effect⁹. Ad qd̄ rn̄det doc. s. sup. iiij. di. xij. ꝙ ꝓprius ei⁹ effectus est cōuersio hoīs in christū vt dicere valeat cum apl̄o ad Gala. ij. Viuo ego iam non ego ⁊c̄. Vnde dn̄s ad Aug⁹ Cibus sum grandiū cresce ⁊ mādūca. nec me mutabis in te sicut cibum carnis tue. sed tu mutaberis in me. Attende nunc o homo qualiter regeneraris a christo non de suo supfluo. sicut carnales filij. sed ex suo vite necessario scz sanguine p̄ciosissimo in quo vita fore dinoscit. Nam in ei⁹ morte submergeris in baptismo. ⁊ quasi nou⁹ christus de submersione emergis sicut fenix ex incineratione sui nou⁹ resurgit. In cuius signum nos de alio nutrire noluit q̄ de seip̄o vt on̄deret nos in ipsuz vere transportatos quia ex eisdem sum⁹ ex quib⁹ nutrimur. Ad hūc effectū sequētur duo alteri effect⁹. Prim⁹ ē augmentū spiritualis quātitatis in augmento virtutū ei tn̄ magis attribuit augmētū charitatis quā aliaꝝ virtutū cui ꝓpriū ē transformare amātē in amatū. Secund⁹ est est restauratio ꝑditorū in remissionē venialium vel reꝑatōem cuiuscūq̄ defect⁹ p̄cedētis Sed etiā effect⁹ impedire potest quia requirit ꝙ sit actualis deuotō que potest impediri absq̄ peccato mortali. Cū varie distractiones ip̄am īpediūt. ita ꝙ augmentū gratie nō cōsequant. nec tn̄ reatū mortalē incurrūt sed forte venialis culpe eo ꝙ īpreꝑati accedunt. Tant⁹ etiā p̄t esse deuotōis feruor ꝙ oīa venialia deleat reddens aīam ab oī scoria peccati depuratam. licet pauci tali deuotōe ferant in amorē diuinū. In alijs aūt s̄m mensuram deuotōis fit deletio venialis. In uitat quarto gratiaꝝ vbertas ad epulas spūalis cōtemplatōnis Osee. ij. Lactabo eā scz puritate gratie ⁊ ducā eā in solitudinē. i. in abstractōnem mūdialiū ⁊ ibi loquar ad cor ei⁹. Nam locutio ei⁹ ad cor ē de arduis gratijs menti securitatē p̄stare vt dicit Albert⁹ magn⁹ in libro de veris virtutib⁹. Affecta vero tedio sponsa in canticis velut erectis brachijs. Trahe īquit me p⁹ te currem⁹ in odorem vngētorū tuoꝝ. Primo pecijt trahi sciēs qꝛ vim patit hūana mens carnalib⁹ assueta delicijs quousq̄ transferat se fundit⁹ ad delitias inuisibiles ꝑ cōtemplationem saporosaz qua gustata desipit oīs carnalis delectatio. hinc omne peccatū hui⁹ dulcedinis impeditiuū odit ⁊ respuit ac solitudo potissime desiderat. Quicūq̄ igit nō detestatur solaciū omne ꝑegrinū sibi testis est ꝙ nōdum ꝑuenit ad vere contemplationis dulcedinē. Quid autē mirū si fruitione sua dulcis cui⁹ verba tam dulcia ꝙ diceret p̄s. Quā dulcia faucib⁹ meis eloquia tua sup mel ⁊c̄. Ibi fauces accipiūtur methaphorice. Pro virib⁹ aīe quib⁹ celestium dulcedo degustat. Que ꝓpter hoc bene melli cōꝑat ꝙ mel est occultus ros vt dicit Auicēna cadens super flores plantas ⁊ lapides ⁊ vniuersam supficiē terre presertim aliquib⁹ tꝑib⁹ ⁊ terris in quibus colligunt apes. Sic ꝓfecto veris contemplatiuis diuina dulcedo cōspersa videt in omnē creaturā. vt inde colligāt mellica dulcedine diuinā potentiā. sapiētiam. bonitatem. pulchritudinem. suauitatem. omnē insup oblectationem creaturarum. captantes ad incitamentum diuini amoris et laudis. Mira res scz ꝙ homo solus homini impedire videtur ascensum diuine contemplationis. Quare felix magdalena impatiens omnis impedimenti declinans homines. fugit in solitudinem. O vere felix que post tantam peccatorū sarcinam ad amplexus diuine dulcedinis tam familiariter recipi meruit

159

Inuitat quinto credentiũ fides ad cenã eternalis oblectatõis. Exploratores enĩ fidei terrã illã explorantes ⁊ cõmendantes reportauerunt in argumentum veritatis fructũ triplicem sicut habet̃ figurate Numeri xiiij. de exploratorib⁹ terre promissionis. Primo ficũ gustũ dulcissimũ. id est ipsam diuinitatem trinam in personis et vnam in essentia, que quantum confert dulcedinis in sua beata fruitione in hoc ostenditur quia solus odor eius tenuissim⁹ sanctis in p̃nti cõuiuicat⁹ millesies pl⁹ delectat quã vniuersuz mũdi gaudiũ vnde ꝓpter ip̃am gaudij plenitudinẽ vocat̃ ip̃a diuinitas fons ab Aug⁹. super. ij. Corinth. xij. ibi inquit btã vita in suo fõte bibit̃ ⁊ inde aliquid spergit̃ vniuerse creature. Sed ve miseris qui guttas minutissimas in terra decidentes lingũt velut mel in sentibus vel virtutis, fonte suauitatis oblito. Secũdo botrũ in vecte id est christi hũanitatẽ de qua Berñ. Plenũ ꝓrsus omni suauitatis dulcedine videre hoĩem hoĩs conditorẽ ⁊ hoc in consideratione vnionis hũane nature ad diuinam in qua cognosceret naturã hũanã tam ineffabiliter exaltatã vbi frater eoꝝ ſm carnem vere de⁹ est. Tercio malũ grauatuz id est oĩm sanctoꝝ ordinatissimam societatẽ que erit gratissima ꝓpter ineffabilez caritatis vnionem vbi quisquis diliget ꝓximũ quãtũ seip̃m ⁊ tãtũ gaudebit de bono ꝓximi quãtũ de suo vt dicit Ansel. in libro ꝓsologion. vide infra in ſmone seq̃nti

Dominica. xviij. Ser. xcviij.

Magister quod est maius mandatum in lege Mathei. xxij. Ad euidentiã ꝓpositi thematis Querit doc. s. scd̃a scd̃e. q. xxiiij. Vtrũ charitas sit maxima virtutũ p̃sertim cũ apostol⁹ vocat eã viã excellentiorem dicens. j. Corinth. xij. in fine. Ad huc excellentiorẽ viã vobis demonstro. Si linguis hoĩm loquar et angelos ⁊c̃. Ad qd̃ r̃ndet ibidem ꝙ duplex est regula hũanoꝝ actuũ, scz de⁹ qui est prima regula ⁊ rõ hũana que regulanda est ꝑ primã regulam. Et ideo virtutes theoloyce que cõsistunt in attingendo regulam primã scz deũ eo ꝙ eaꝝ obiectũ est de⁹ excellentiores sunt virtutibus moralib⁹ vel intellectualibus que consistunt in attingendo rõnem humanã. Vnde omnes virtutes ordinant̃ ad virtutes theoloycas vt ad fines tanquã excellentiora dona ꝓpter ꝙ oportet vt etiam inter ip̃as virtutes theoloycas illa sit potior que magis deũ attingit. Fides igit̃ ⁊ spes attingunt deum ſm qd̃ ꝓuenit nobis cognitõ veri vel adeptio boni. Sed charitas attingit deum vt in ip̃o sistat non vt ex eo nobis aliquid ꝓueniat respicit enim solum bonum amati ⁊ est amor amicicie non concupiscentie ⁊ ideo est excellentior omnibus. Et est radix oĩm virtutum sine qua nulla virtus ⁊ in qua vigor ⁊ valor oĩm virtutum. Hec aũt charitas fundat̃ sup̃ aliqua cõmunicatõne hoĩs ad deum ſm quã nobis suam beatitudinem cõmunicat. Illa vero dilectio dei que fundat̃ sup̃ cõmunicatione bonoꝝ naturalium non dicit̃ ꝓprie charitas quanto min⁹ que fundat̃ super cõmunicatione bonoꝝ tp̃aliũ. Vnde talis amor d̃r mercẽnari⁹ qui semp̃ est mal⁹ qꝛ deũ diligit ꝓpter tp̃alia qd̃ ſm se charitati contrariat̃. Et dicit̃ ibidẽ. q. xix. vñ merito dicit̃ charitas magnũ mandatum in verbis ꝓpositis magister quod ẽ magnum mandatum ⁊c̃. Dicit magister ĩ sententijs. Q⁹ charitas est dilectio qua diligit̃ deus ꝓpter se ⁊ proxim⁹ ꝓpter deum. Cum igitur vt dicit Dyonisius. iiij. ca. de diuinis noĩb⁹. omnibus diligibile ⁊ amabile est bonum diuinum. Queri potest vtꝝ charitas naturaliter nobis ĩ esse p̃t. Ad qd̃ r̃ndet sanct⁹ Tho. scd̃a scd̃e. q. xxiiij. ꝙ charitas est amicicia quedã hominis ad deũ fundata sup̃ cõicatõe beatitudinis eterne. hec aũt cõicatõ nõ ẽ ſm dona naturalia sed ſm dona gratuita. vnde charitas excedit facultatẽ hũane nature ⁊ iõ nõ p̃t nobis naturaliter inesse. neqꝫ ꝑ vires naturales est acquisita sed ꝑ

infusionem spiritussancti qui est amor patris ⁊ filij cuius pticipatio in nobis est ipsa charitas creata Dyonisius enī loquit̄ de dilectione que fundatur sup̄ cōmunicatiōe donor naturaliū que naturaliter nobis inest omnib⁹ Hoc est ergo magnū mādatum. Diliges dñm deum tuum ex toto corde tuo, ⁊ ex tota anima tua, ⁊ ex tota mente tua, ⁊ ex tota virtute tua. Sic habetur Marci. xij. Que verba tractās doctor sanctus scōa scōe. q. xliij. dicit, q̄ dilectio est actus voluntatis que signat̄ per cor, quia sicut cor corpale est principium oīm motuū corporaliū, ita etiā voluntas maxime quantū ad intentionē finis vltimi qō est obiectum charitatis est principium omnū motiuū spūaliū. Cum igitur hec voluntas intense fertur īhunc finem, tunc tria sunt actuū principia que mouēt̄ a voluntate, ⁊ hec quatuor sunt de rōne bn⁹ precepti ¶ Primo mouetur vis intellectiua que significatur per mentem que scz mouetur ad assenciendū his que sunt fidei ⁊ ad meditandū de dilecto incarnato p̄dicante, paciente, moriente, aut regnante et ineffabilibus charitatis eius indicijs, non sit qui statuerunt oculos in terram, ⁊ bis caducis tam efficaciter inhiant ¶ Secundo mouetur vis appetitiua inferior que signatur per animā vt conformetur parti superiori quia sicut spera superior mouet inferiores suo motu ita voluntas appetitū sensitiuū vt habetur. iij. de Elia. ⁊ hoc ꝓpter vim amoris p̄ sertim diuini efficaciter mouentis ipsam voluntatem que est carnalia desipere facit et laboriosa reddit levia ¶ Tercio mouetur vis executiua exterior que signat̄ per fortitudinem vel virtutem vt scz exterior actus noster obediat deo ad operādum ex dilectione Aug⁹. super ps. Bonū opus fiat non timore sed amore non formidine pene sed dilectione ipa enī vera ⁊ summa libertas est. Si vero remisse mouetur voluntas ad summū bonū tunc hec tria adexecutionem boni mouere nō p̄t et sic qō cupiunt sed remisse non assequūtur. Quia dicit Aug⁹. libro de libero arbitrio. Nihil miror se miseri hoīes non assequunt̄ qō volunt id est beatā vitam. illud enī cui comes est ⁊ sine quo nemo eadignus est scz bene viuere non itidem volunt. Diliges ergo dñm deū tuum. ⁊ hoc sm gradū quē ponit ibidē. q. xxiij. Nam primo quidē incumbit homini studiū p̄incipale ad recedendum a peccato ⁊ resistē dum concupiscentijs ei⁹ que mouēt̄ in cōtrariū charitatis ⁊ hoc pertinet ad incipientes in quibus charitas est nutrienda ne corrumpat̄ ⁊ licet huiusmodi pficiant cura tamen p̄cipalior imminet vt resistant peccatis quor̄ inquietantur in pūgnatione partim tracti desiderio celestium, partim vero timore futurop̄. Secūdo vero studio principaliter intendit in hoc q̄ in bono proficiat ⁊ hoc pertinet ad p̄ficientes qui principaliter inteudunt vt passiones suas mortificent ⁊ in eis charitas per augmentum roboretur. Vnde iā minus sentientes impugnatōnes dyabolicas quasi securius intendunt suo profectui ex vna parte facientes opus, ⁊ ex alia parte manū habentes ad gladium in expugnationem insurgentium inimicor̄ in cui⁹ figura dicit̄ Esdre. iij. Q. reuersis de captiuitate iudeis ⁊ destructā iherusalem reedificantibus molliti sunt eos interficere per circuitum inimici eorum. Quo compto factum est vt edificantiū in numero ⁊ portantium onera ⁊ imponētium vna manus faciebat opus ⁊ altera tenebat gladium. vbi dicit Glosa. nec p̄tereundum est q̄ cum dauid et Salomon eandem ciuitatem reedificarent nihil de armatis structoribus dicitur. vel aduersarijs sed destructa ꝓpter peccata maiori labore ⁊ industria reficitur. Similis est aūt edificatio spūalis que in animar̄ salute geritur. Nam in statu innocentie leui labore structura pficit ⁊c. Tercio deni q̄ studio homo principaliter intendit. vt deo per dilectionem viscerosam ⁊ contēplationem saporosam semp̄ inhereat, et eo fruatur qō pertinet ad perfectos qui licet etiam intendant resistentiam vicior̄ et profectum virtutum, principalis tamē

160

cura eorum est vt deo inhereant per amoris affluentiam ⁊ omnimodam voluntatis conformitatem. Cui⁹ dulcedinē exp⁹tus ꝑs. Mihi inquit adherere deo bonū est et ponere ⁊c̄. Secundum mandatuz magnum simile est huic diliges ꝓximum tuū sicut teipm. Quod tractans sanctus Tho. scōa scōe. q. xliij. dicit q̄ in his verbis. Primo tangitur ratio diligendi. qa proximus est diligendus tam fm naturalem dei ymaginem q̄ fm glorie capacitatem in qua quisq̄ diligit singulos ⁊ omnes sicut seipm. Secundo tangitur modus dilectionis quia sicut teipsum. qō nō
D est intelligendum quantum ad hoc q̄ aliquis proximum quātum se diligat sed similiter sibi. ⁊ hoc triplici modo. Primo ex parte rōnis dilectōnis vt scz diligat eū similiter sibi non ad ꝓpriam vtilitatem. dilectionem dilectione concupiscentie sicut vinū diligit̄ sz ea rōne q̄ ꝓximo velit bonum sicut vult sibiꝑi bonum vt dilectō proximi sit vera. Non enim vere diligit q̄ ꝓprium cōmodū in altero diligit sicut fere omnis dilectio viciosa. Secūdo ex pte regule dilectionis vt scz quis non noceat ꝓximo in aliquo malo sed solū in bonis sicut ⁊ sue voluntati satisfacere debet i bonis vt sic sit dilectio ꝓximi iusta. Alioquī qui diligit iniquitatem odit animā suam. Deu quā infiniti ad conseruandam alterius dilectionem ceciderunt tam turpiter in peccatum et diuinum odium. Tercio ex parte finis vt scz ꝓximum diligat ꝓpter deum sicut ⁊ seipm ꝓpter deū diligere debet vt scz plus diligat animam quā corp⁹ ꝓfectum spiritualem quā augmentum tēporale vt sic sit dilectio ꝓximi iusta. Sicut dauid dilexit filiū suū absalon ꝑsequentē Nam mortuo filio quē peperit ei. Bersabee non mouebatur ad fletum licet multū dilecto sed surrexit se lauit ⁊ comedit. Mortuo autem absalone persequente fleuit fletu magno dicens Absalon fili mi. fili mi absolon quis mihi det vt ego moriar pro te. Cur hoc fratres ꝓfecto non quia tanquam filium carnaliter dilexit nec vt persequentem odiuit. sed quia tanquam creaturam rationalem mortem eius deflere et eternam eo q̄ in actu paterne persecutionis interemptus est. vt ibidem dicit Lyra. O vere virum fm cor dei. Ex his oibus relinquitur q̄ omnis amor qui nō sumit originem ex fonte charitatis diuine sed in solis fundatur naturalibus insufficiens est quia actus nature non ē meritorius Ideo naturalibus nō meremur sed caritate superueniente que respicit solam ymaginem dei sit actus nature ⁊ naturalis liberi arbitrij meritorius per charitatem. Diliges ergo ꝓximū tuum sicut teipm siue sit amicus siue inimicus. De v triusq̄ enim dilectione ꝑceptum est. Sed quoniam inquis. inimicum diligere non possum. respondet doc. sanctus ibidem. q. xxiij. dicens q̄ amicicia se extendit ad aliquem dupliciter. Uno modo respectu sui ipius ⁊ sic amicicia nunq̄ est nisi ad amicum quē cōmodo suo diligit. Alio modo se extendit aliquē non respectu sui sed illius quem diligit ⁊ tunc rōne ei⁹ diligit omnes ad eum pertinentes vt filios suos ⁊c̄. Unde tanta potest esse amici dilectō q̄ ꝓpter eum amantur hij qui nos offendunt vel odiunt eo solum intuito qō amicum amatum pertinent. et hoc modo amicicia charitatis se extendit ad inimicos quos diligimus ex charitate inordine ad deum ad quem principaliter habetur amicicia charitatis. Sicut dauid Saulē dilexit eo q̄ esset vnctus domini. Sed vtruz sunt de necessitate diligendi ex charitate Respondet ibidem. q. xxv. q̄ dilectio inimicorum quantum ad naturam est de necessitate charitatis sed in eis sicut in omnibus odio habebit peccatuz. Sed hec dilectio necessaria est in vniuersali vt scz qs diligens deum ⁊ proximū ab illa generalitate dilectionis inimicos non excludat. Qō vero moueat̄ speciali motu dilectionis ad inimicum non est de necessitate sz perfectione licet sit de necessitate charitatis fm ꝓparationem animi. vt scz habeat ꝓparatū animū ad hoc q̄ in singulari inimicū diligeret si necessitas occurreret Denicq̄ licet vnusquisq̄ naturaliter odio

habet id qd̄ est ei cōtrariū ⁊ hoc debem⁹ in eis odio habere ⁊ displicentie tamen in quantū hoīes sunt ⁊ capaces beatitudīs nō sunt nobis cōtrarij. Et iō ſm hoc debem⁹ eos diligere. Unde Aug⁹ in sermone quodam. Homo enī qñ te ꝓsequit̄ noli attendere figurā illā quā fecit de⁹ aut animā quā inspirauit de⁹ sed maliciā q̄ꝫ fecit hō. Hec etiā dilectio signis exterioribus exhibenda ē de necessitate salutis illis scz que ꝓximis exhibet̄ in cōmuni. puta cum orat ꝓ cōitate vel īpēdit aliqd̄ beneficiū toti cōitati vel elemosynā vel salutatōes in foro ⁊c̄ que si nō exhibēt̄ hoc ꝑtinet ad liuorē vindicte. beneficia vero dilectōis q̄ ꝑticulariter exhibent̄ inimicis exhibere nō ē de necessitate sz de ꝑfectōe nisi ſm p̄paratōez aī si nccitas occurreret. Juxta illd̄ Prouer. xxv. Si esurierit inimic⁹ tu⁹ ciba illū. si sitit potū da illi. hoc enī faciēs carbones cōgeres sup̄ caput ei⁹. Diliges ꝓxīm tuū. Deinde merito q̄ri pōt vtrum magis sit meritoriū diligere amicū vel inimicū p̄ſtim cū magis obligamur ad dilectōem amici ex debito recōpensationis. Ad qd̄ rñdet doc. s. ibidē. q. xxvij. ꝙ quātū ē ex ꝑte ꝓximi q̄ diligit sic p̄minet amici dilectio dilectōem inimici. qꝛ amic⁹ melior ē ⁊ magis cōiūct⁹. vñ ⁊ magis ad ei⁹ dilectōez obligamur. Quātū aūt ex ꝑte rōis qua diligit̄ q̄ ē ip̄e de⁹. sic inimici dilectio p̄minet ꝓpter duo. Primo qꝛ dilectōis amici p̄t esse. Alia rō q̄ꝫ de⁹. p̄t enī esse dilectio naturalis vel acq̄sita aut viciosa. Sz dilectōis inimici sol⁹ de⁹ est rō amicoꝝ dilectō tūc mercedē nō hz qñ ꝓpter hoc nō solū amāt̄. qꝛ amici sūt ⁊ hoc videt̄ accidere qñ sic amāt̄ amici vt excludāt̄ inimici. Est ergo amici dilectio tunc meritoria si nō solū eo ꝙ amici sūt sz etiā ꝓpter deū ⁊ in deū diligāt̄. Scd̄o qꝛ supposito ꝙ vterq̄ꝫ ꝓpter deū diligat̄ fortior tñ oñdit̄ dilectō dei qua inimicū feramur q̄ꝫ ad amicū cū aīm hoīs ad remociora extēdit. i. vsq̄ꝫ ad dilectōez inimicoruz qd̄ videt̄ ꝙ āmō nature contrariū ⁊ sic ꝑ ip̄m īplent̄ difficiliora. Sicut virt⁹ ignis tāto oñdit̄ esse fortior quāto ad remotiora diffūdit suū calorē ⁊ quāto cōburere p̄t materiā min⁹ cōbustibilē. Et quātum ad hoc dilectō inimicoꝝ magis ē meritoria. Diligite ergo inimicos vr̄os ⁊ sic ꝑtz illd̄ mādatū. Diliges do. ⁊ diliges ꝓxīm

Dominica. xix. Ser. xcix.

Dixit Jesus paralitico. Cōfide fili. remit. ti. pec. tua Math. ix. Dic̄ doc. s. ꝑma scd̄e. q. lxxxvij. ꝙ peccatū possit eē pēa peccati ꝑ accñs tripliciter. Prīo ex ꝑte substātie act⁹ mali q̄ ꝑ seip̄am afflictōnē inducit siue sit act⁹ īterior. puta affect⁹ rācoris inuidie ⁊c̄ siue exterior vt q̄dā q̄ graui labore opprimūt̄ ⁊ dāno vt expleāt act⁹ pctī. Und̄ memī q̄ndā eūtē cū magno fletu et dolore ad locū fornicatōis sibi designatū ita tñ victū tā ꝓpria cōcupiscētia quā dilectōe alteri⁹ ꝙ resistere non valebat. Sapien. v. lassati sum⁹ ī via iniq̄tatis. Secūdo mō ex ꝑte effect⁹ vt scz peccatū dicat̄ pēa peccati respectu effect⁹ cōsequētis vt furtū latrociniū īducēs suspēdiū ⁊ istis duob⁹ modis nō solū peccatū ē pena p̄eūtis pctī sz ⁊ sui. Tercio mō ex ꝑte cāe q̄ ē remotō ꝓhibētis scz subtractō gr̄e cāe inclinātis ad pctm̄ passiores tēptatō dyaboli et alia hmōi q̄ q̄dē cāe impediunt̄ ꝑ auxiliū diuīe gr̄e q̄ scz gr̄a ꝑ pctm̄ subtrahit̄. Cū igit̄ ip̄a subtractō gr̄e sit quedam pena ꝓpter pctm̄ adeo inflicta sequit̄ ꝙ ꝑ accidēs pctm̄ illud qd̄ ex hoc seq̄t̄ pena pctī p̄eūtis dicat̄. E hoc mō loq̄t̄ apl̄s ad Ro. j. ꝓpter qd̄ scz pctm̄ ydolatrie tradidit de⁹. i. tradi ꝑmisit nō excitādo sz ꝑmittēdo ⁊ gr̄am subtrahēdo ī desideria cordis eoꝝ vt scz īflāmēt̄ varijs desiderijs ⁊ licet nō videat̄ esse pena. tñ magna pena est illa desideria nō posse cōsequi aut praua conscīa cōstringi. vnde ꝑ ea etiā venerunt in passiones ignominie Et sic q̄ ī sordib⁹ est sordescit ad huc qd̄ tñ figurat̄ in hoc ꝑalitico q̄ semel ꝑfecte tactus nūquā debite vsū mēbroꝝ recipiat sz sp̄ ī d̄fectu ꝑseuerat nisi dñs sua mīa subueniat dicēs. Cōfide filia ⁊c̄ dixit ihesus ꝑalitico

Secundum naturales paralisis est dissolutio membrorum que fieri solet ex immoderato vsu cibi. et maxime potus. Est autem paralisis lesio partis huius corporis cum diminutione vel priuatione motus. sensus vel vtriusq. Nerui enim constringuntur ex frigiditate vel opilantur ex humiditate vel ex calore cōsumēte nerui sensibiles corriguntur. et his causis et similibus transitus spiritus animalis ad instrumenta sensus ⁊ motꝰ denegatur. ⁊ sic fit priuatio sensus vel motus aut diminutio. Vnde quandoq; mediā partē corporis occupat que dicitur paralisis generalis ⁊ presertim in senibus. vix est curabilis. Aliqñ vero vnam partem scz manum vel pedem vel linguam. Paralisis ergo ñ incōgrue gerit figuram peccati mortalis ⁊ pīsertim vicij voluptatis. Et hoc ꝓpter tria grauia incōmoda que palisim cōcomitantur. Primum est tremor membrorum corporis in quo paralisis regnat. Cum enim vitales meatus intercludit mēbrum occupatū plerūq; tremulum reddit Sicq; peccatū reuera eum in quo regnat timore tremulum reddit sicut adam sine formidine prius astitit. diuine prescientie post peccatum absconditus. sed a domino vocatus tremulus respondit vocē tuā domine audiui ⁊ timui eo ꝙ nudus essem et abscondi me. Sic miser peccator in recordatōne futuroꝝ suppliciorꝝ timore cōcutitur ⁊ horrore incerte vite gladiatur. Hinc in argumentum primū peccatū criminosum ⁊ manifestum Chayn legitur in terra perpetrasse fratrem innocentem occidēdo qō timore ⁊ tremore mirabili dominus vindicasse legitur. Nam scelere ꝙ petrato sanguis scz inquit fratris tui abel clamat ad me de terra. Nunc ergo maledictus eris super terram. vagus ⁊ profugus. Timens ergo cayn ne vel bestie deuorarent eum si ab hominib⁹ egrederet. vel si maneret cum eis ipsum occiderent ꝙ peccato suo de se desperans ait maior ē iniquitas mea quā vt veniā merear. Ecce nunc eicis me a facie tua ⁊ ero vagus ⁊ profugus omnibus diebꝰ. omnis ergo q̄ inuenit me occidet me. Cui dominus nequaq;. Sed omnis qui occiderit cayn septuplū punietur ⁊ hoc ꝓpter ꝓhibitōnē homicidij que nondum facta fuerat cayn Et posuit in eum dominus signum scz tremorem capitis vt sciret a domino punitus excōicatus ⁊ misericordia diuina īdignus propter eius desperationem ⁊ nō cito interficeretur. sed per signum cognitus ab omnibus abhominaret. vnde semper mansit vagus et profugus timore cōpulsus. nec tñ se emendauit Sed fm Josephum rapinis ⁊ violentia congregans opes ad latrocinia suos inuitabat. Quē tandem lamech in generatione septima. inter frutecta latitātem interfecit eius a dolescente sagittam dirigente eo ꝙ cecuciens esset estimans eum feram aliquam vt sic qui gladium accepit gladio; eriret Sic peccator semp tremulꝰ ⁊ dubius ē nouissima cogitans incertus de tpe mortis. certus de leuitate ⁊ inflexibilitate iudicis ⁊ penalitate vīdicte sequētis. Quod si ad alium sensum referamus ꝓut paliticus specialiter voluptuosum signat delicijs assuetū eo ꝙ causatur ex īmoderato vsu cibi. ⁊ presertim potꝰ tūc tremor eius inordinatum timorem signat quo hoīes assueti delicijs credērēt se morituros si se subtraherēt ab eis. Vnde habet Genes. xxv. ꝙ Esau videns coctam escam vilissimā. ⁊ fm glo. escam brutoꝝ aialiū potius q̄ hoīm exardescēs stultꝰ desiderio gule ⁊ ꝓpter vilē cibū vēdidit primogenita sua Alioquin putabat se fame moriturū. Ecce inqt moriar ⁊ qd mihi ꝓderūt primogenita mea. Sz trepidauerūt timorē vbi non erat timor. Ex hūiditate igit deliciarum opilantur vitales meatus gratie ⁊ ideo hominem tremulum reddunt fm carnem. sed non fm spiritum qui penas futuras timore docet. sicut psalmista. Timor ⁊ tremor venerunt super me ⁊ contexerunt me tenebre. Et dixi et cetera. Secundum autem est immobilitas mēbrorū aliquando enī tā efficaciter nerui ⁊ meatꝰ vitales

cõstringuntur vel opilañ ꝙ membra suo motu priuantur in quib⁹ palisis inualuit: Vnde si paliric⁹ ambulare voluerit. aut penit⁹ subsistit ex impaciẽtia aut retrocedit aut vnũ passum ad sinistrã ⁊ aliũ ad dextrã faciet. Tales sunt peccatores de quibus ait Aug⁹ Q.⁊ tria sunt genera hominũ quos deus odit scz remanentes retroeuntes ⁊ aberrantes. Primi sunt qui non ꝓficiunt. Dicit enim Beñ. In via dei non progredi retrogredi est. Et his dicit dñs Apoc. iij. vtinam frigidus esses aut calidus sed quia tepid⁹ es ⁊c. Quod exponens Grego. in pastorali dicit. Calidus est qui bona studia arripuit ⁊ consummat. Frigidus vero qui cõsummanda non inchoant. Et sicut a frigore per tepores transit ad calorem ita a calore per teporem ad frigus redit. Sequit sed sicut ante tepore frigus sub spe est. ita post frig⁹ tepor in desperationem. Qui enī adhuc in peccatis est cõuersionis fiduciam non amittit. Qui vero p⁹ cõuersionem tepuit etiam spem que esse potuit de peccatore subtraxit. Secundi retroeuntes sunt recidiuantes. Qui similes sunt vxori Loth cui p̃cepit angelus Beñ. xix. Salua aiam tuã ⁊ noli respicere post tergũ tuum nec stes in omni circa regione. sed in monte saluũ te fac ne et tu simuliter ꝑeas. vxor añ eius inobediens precepto ⁊ affectu īordinato respiciens retro versa est in statuam salis. Quod factum est in figura. Sal enim condimentum est ciborum et ideo versa est ī statuam. quia punicõ eius dat condimentum sapientie penitentib⁹. ne redeant ad peccata pristina. ne quidẽ per affectum quod est retrospicere. nec ꝙ cogitatum quod est stare in circa regione sed in monte sublime charitatis saluum te fac. Alioquin vt dicitur Luce nono. nemo mittens manum ad aratrum ⁊c. Tertij sunt aberrantes modo ad dexterã modo ad sinistram pedem figunt. Circumferuntur enim omni vento modo ad dexteram prosperitatis per intemperantiam gradiuntur modo ad sinistram aduersitatis per impacientiaz labuntur. Sic fatui filij israel in deserto. aquilone aduersitatis flante ꝙ impacientiã concitati murmurabãt aqua deficiente vel manna deficiente labore aggrauante vel concupiscentia instigante. Austro vero ꝓsperitatis flante ⁊ alludente ꝙ intemperantiã defluxerunt. Aut enī saturati ydola colebãt vel illecti cũ alienigenis fornicabant. aut victores de anathemate rapiebant. Tercium denicz est insensibilitas membrorum Cum enim fortiter nerui constringuntur ex frigiditate vel opilañ ex humiditate. tunc impeditur transitus spirituum ad membra sensuum ⁊ sic fit aliquando priuatio sensuum. Sic in palisi spirituali humiditate deliciarum impeditur spiritus ne scz intret cor ei⁹. Quia vt dicit Job xxviij. Nescit homo pretium eius nec inuenietur in terra suauiter viuentium. Et ideo est ibi quedam insensibilitas que triplex diuidit. Primo est ibi insensibilitas quantũ ad diuinas suauitates que iustis largiuntur a deo ⁊ hoc facit amor mũdanor. j. Corint. ij. Animalis homo nõ percipit ea que sunt spiritus dei. Sicut enī spũalibus in quibus sapor spũalis ẽ reputus carnalia desipiunt. Sic carnalib⁹ in quibus sapor est corruptus ⁊ immutat⁹. spiritualia redduntur insipida. Sicut figuraliter habemus in manna qđ erat naturaliter gustu dulcissimũ. Nam fm Aug⁹ inerat purũ dulce ꝙ nulla res visibilis tã dulcis inuenit fm tñ meritũ mãducãtiuz vnicuicz sapiebat. Mã bonis sapiebat qc quid volebant ör enī Sapien. xvj. Panem de celo p̃stitisti eis. sine labore omne delectamentũ in se habentem ⁊ omnis saporis suauitatem dulcedinez enim tuã quam in filios habebas. ⁊ deseruiẽs vnuscuiuscz voluntati. ad quod quiscz volebat conuertebat. Econtra vero malis cibus insipidus suis demeritis. Querentes ergo saporem per diuersas vias decocrõis immutabat eis sapor in peius ⁊ sic de merito suo priuati sapore manne flagrabant desiderio carnium.

Sic spūalis sapor immutatur de merito peccati fastidiensq; peccator spūalem gustum ad carnalem se cōuertit ⁊ in mellis dulcedine veneni virus insumit. ⁊ sequit̄ inde gustus spūalis insensibilitas. Contra qd̄ p̄s. Quā dulcia faucib⁹ meis eloquia tua super mel ori meo. Fauces autez ibidē accipiunt̄ methaphorice pro virib⁹ anime supiorib⁹ quibus dulcedo celestiū degustat̄. Secūdo est ibidē insensibilitas quātū ad dyabolicas temptatiōes quas nō sentit quia statim consentit. vnde Ieronim⁹. Non sentit qui consentit sed sentit qui dissentit. hic enī delicijs corpalibus resolut⁹ nō mō non resistit sed etiam occurrit vel etiā p̄uenit plerūq; dyabolicas temptationes ne forte triste quid patiat̄. Sic Salomon p̄⁹ elect⁹ dñi dicētis Ego ero illi in patrem ⁊ ip̄e erit mihi ī filium post adeo in delicijs virib⁹ spūalib⁹ resolut⁹ est vt diceret Eccs. ij. Non p̄hibui cor meū quin omni voluptate frueret̄ Vnde coadceruās sibi vxores multas nimis p̄ eas ita deprauatū ē cor ei⁹ vt deos eaꝝ adoraret quos falsos esse sciebat ne cōtristaret suas dilectas. Tercio est ibi insensibilitas quātum ad p̄prios defectus quos nō sentit vel ponderat ⁊ hoc p̄pter maledictā ⁊ inueteratā consuetudinem. Dicit enī Aug⁹ in Enchi. q̄ pctā quāuis magna ⁊ horrenda cū in cōsuetudinē venerūt aut p̄ua esse. aut nulla credunt̄ vsq; adeo vt non solū nō occultanda verū etiā p̄dicanda. diffamādaq; videant̄. Isaie. iij. Peccatū suū quasi sodoma predicauerūt nec absconderūt in verecūde ⁊ publice peccādo. ve aīe eoꝝ q̄ reddita sunt eis mala d̄r enī Gen. xviij. Clamor zodomorū ⁊ gomorreoꝝ multiplicat⁹ est ⁊ peccatū eoꝝ aggrauatū ē nimis vbi dicit Grego. q̄ peccatū in voce ē culpa in actione. Peccatū vero cū clamore est culpa cū libertate. Et sic peccatū aggrauat̄ nimis. cū fit cū complacentia cū contemptu dei cum iactantia sui.

Dominica. xx. Sermo. c.

Nuptie quidem parate sunt sed qui inuitati fuerant nō erant digni Mathei. xx. Ad consideratōnem nobilis creature rōnalis merito queri p̄t. Vtꝝ omnia alia creata facta sunt p̄pter hoīem p̄sertim cū non videt̄ esse sapiētis artificis multa facere ⁊ magna p̄pter aliqd̄ p̄uū sed hūana natura videt̄ quoddam minimum in vniuerso. Ad qd̄ rñdet doc. sup. ij. di. prima. q̄ diuina bonitas est finis reꝝ sicut vltimū intentū ab agente. Et hic ē principalis ordo quem deus instituit in vniuerso q̄ omnes creature ordināt̄ in ip̄m. Non enī hūana creatura ē intēta a deo quasi mouens voluntatē ei⁹ sed sicut ad cuius vtilitatē ordinat⁹ ē effect⁹ creaturaꝝ. et hic est ordo secundari⁹ scd̄m q̄ vna res iuuat aliam in p̄ueniendo ad similitudinē diuinā. Est ergo homo finis oīs creature non sicut vltimū contentū ab omni creatura sed sicut cui p̄uenit vtilitas ex omni creatura. Corpalis nāq; creatura quantūcūq; magna sit s̄m quātitatē est tamen inferior hoīe rōne intellect⁹. Et licet multa sunt homini nociua tñ nō erāt a principio. que si deseruiunt ad oblectatōnē vel visum iuuāt tamen ad pacientiam. Vnde p̄s. Omnia subiecisti sub pedibus eius ⁊c̄ vt ex hoc cunctis se celsiorem cognoscens despectis omnibus alijs soli deo p̄ amorem suauiter inhereat quasi ligatus vinculo spiritualis matrimonij quo consensus animoꝝ vniunt̄ quo diuini fruunt̄ amplexus quo felix aīa nobilitate regia sublimat̄. O vere beate nuptie que talib⁹ priuilegijs oppignorantur. Sed ve d̄ quibus dicitur nuptie quidē parate sunt sed inuitati fuerant ⁊c̄. Nuptie quidē p̄ate sunt ⁊c̄. Ex serie thematis nobis ostenditur largitas dñi inuitantis ⁊ sollicitudo ac tepeditas inuitati serui ⁊ ingratitudo qua propter ⁊ indign⁹ iudicatur. Ad cui⁹ euidētiā sciendū q̄ quadruplices sūt nuptie nobis proposite ad quas inuitamur ingredi et epulari. Prime sunt nuptie

diuinales in rerum creatōne. Cum enim cuncta creasset verbo quasi vestigiū quodam sue magnitudinis sapiētie bonitatis suauitatis. pulcritudinis. solū hominē facturus cōsilium iniit dicens. Faciam⁹ hominem ad imaginē et similitudinē nostrā Est enim ꝑm Aug⁹. vox patris ad alias ꝑsonas ad insinuandū ingenitā nobilitatē humane creature. fecit enim eam ad imaginem suā que pertinet ad potentias naturales scz memoriā que refertur ad patrem. Intelligentiā que refertur ad filiū Et voluntatē que attribuitur spiritui sancto. Et sic imago cōsistit q̄tum ad esse in suis naturalib⁹ Similitudo vero que ꝑtinet ad habitus sequentes scz innocentiā iusticiā ⁊c̄. est quedā ꝑfectio imaginis q̄ cōsistit in gratuitis et gratia que perficit naturā Ex quo sicut sequit̄ q̄ imago q̄tū ad bene esse cōsistit in gratuitis in quib⁹ est ip̄a similitudo. Ex quibus ꝑtz ineffabilis dignatio diuine que nos imagine sua insignitos ordinauit ad cōmunicatōnem eterne btatitudinis ad fruitionē summe trinitatis ꝑ inseꝑabilē vnionē feruide charitatis velut quoddā vinculū matrimonij spiritualis. hinc enī et spōse sue naturalez amorē summi boni viscerosius impressit. Patet inq̄ inscrutabilis dignitas humana que sua ingenuitate ⁊ diuina bonitate sustollitur ad diuinum cōsortiū. Sed o ingratitudinē abhominandā qui ad has nuptias erant inuitati nō fuerunt digni Homo enī cum in tanto honore esset nō intellexit id est nō aduertit q̄ creauit euz deus in iusticia naturali ita q̄ nulla rebellio fuisset in viribus sensitiuis ad rationē. Sed omnimoda subiectio ita q̄ temptatōnib⁹ sine difficultate resistere potuisset ⁊ libere diuinis amplexibus intendere. Sz de merito peccati cōparatus est iumentis insipientibus ⁊ similis factus est illis eo q̄ elegit vitā voluptuosam et terrenam que vocatur vita pecudū ꝑmo ethicoꝝ. eo q̄ solum intendit comodo corꝑis et sic indignus iudicat̄ his intelligētie. ¶ Secūde nuptie sūt humanales ī incarnatōe christi cōtracte. vidēs enī dn̄s dn̄antiū se derelicto ip̄am animā meretricari cū vniuersis creaturis. ne penitus intento fine frustraret̄. se dignatus est exinanire ⁊ inseꝑabili glutino vnire sibi naturā humanā illam exaltando. se humiliando. illā deificādo. et omnibus creaturis angelicis ꝑferendo. vt vel sic visibilis specie nature similitudine viscerosius sibi copularet humana corda ac mortis acerbitate paternū furorē placaret ⁊ ad veniā ꝓuocaret. Et hee quidē nuptie celebrate sunt in thalamo ventris virginalis. Unde ad earuz cōplementum laborauit in fame et siti in frigore ⁊ nuditate in fatigatōne et predicatione in oblocutōne ⁊ ꝑsecutione. ⁊ tādem in passione et amarissima morte dulcis amator occubuit vt sponsam suam fedam ablueret sanguine. odiosaz recōciliaret passione. seruitute subditaz redimeret morte squalidam saginaret corꝑe. ⁊ nobilitati pristine restitutā ꝓflua cōplecteret̄ charitate. Hinc merito deuotam sponsaz ad reddendā vicissitudinē ꝑstite dilectōnis ꝓuocaret in psalmis dicens. Audi filia scz ꝓmissiones sponsi multiplices in sacra scriptura quas fideliter adherentib⁹ repromisit credēs q̄ omnes ꝑficientur in te si ꝑseueraris. Et vide id est cōsidera in multis ꝑdecessoribus habundanti⁹ impleta etiam in vita ꝑsenti in qua multis amplexibus spiritualibus ⁊ familiaritatibus suauissimis cōsolatus est suos fideles ꝑus horridos sz cōuersos. De quo numero ꝑmo mihi occurrit illa magdalena quaz p⁹ tanta scelera que ab euāgelista dicta sunt demonia. ad tantam diuinam familiaritatem ⁊ amoris plenitudinem venisse mirari nō sufficio. Sequit̄. Et inclina aurē tuam scz ad humilem obedientiā. Et obliuiscere populum tuū scz q̄tum ad affectum carnalem socialem vel etiā naturalem vt solus vigeat affect⁹ charitatis. Et donū patris tui. i. etiā effectu fuge ꝯuersationē humanam. quia difficillimū est cū iniustis iuste viuere. qꝛ multos sollicitat societas nephāda. Et cōcupiscet rex decorē tuum Subditq̄ causam mouentē. Quia ip̄e est nō solum rex et sponsus tuus sed et deus

163

tuus creator omniũ qui te querit amplecti et in sponsam sumere. Ecce quales nuptie parate sunt in recreatõe humane nature sed qui inuitati sunt fecerũt se indignos. quare? Precium inquit meũ cogitauerunt repellere quasi vilipendentes redemptionẽ tam copiosam cum tamẽ ego cucurri in siti. Ipi vero quidẽ benedicebant ore sed corde suo maledicebãt. O ingratitudo merito detestãda ¶ Tercie nuptie sunt carnales quas christus instituit vt carnales ⁊ molles. luxurie voraginẽ declinarent. nam matrimoniũ principaliter institutum est in officium nature et in sacramentum ecclesie. vt scz proles procreetur quod est officium nature quia natura intendit prolem vt in ipa saluat̃ bonũ speciei sed in prole ꝓut est bonum sacramẽti matrimonij supadditur ꝙ ꝓles suscepta vlterius ordinetur in deum. Unde actus cõiugalis tantũ duobus modis fieri põt sine peccato. Primo modo causa debiti reddendi vel exigendi vt caueat fornicationem in cõiuge. Secũdo modo causa ꝓlis procreande ⁊ hoc ad cultum dei alias enim staretur in creatura ꝙ sine peccato esse nõ potest. vt dicit doctor sup. iiij. dis. xxxj. alias dũ ꝯueniunt est ibi ad min⁹ peccatuz veniale. qꝛ est ibi q̃daz superfluitas nec ad hoc est matrimoniũ institutuz nisi ſm indulgentiam que est de peccatis venialibus que essent extra matrimoniũ peccata mortalia. Ad has ergo nuptias vocati sunt carnales sed etiã effecti sunt indigni qui sacramento hoc abutunt̃ multipharie multisqꝫ modis sicut patet supra latissime. ¶ Quarte nuptie sunt eternales ad quas licet omnes sunt vocati. multi tamen se excusant operibus qui tamen ꝓperare videntur affectibus. Quas nuptias reddunt ꝯmendabiles. Primo spõsi magnitudo quia filius est altissimi regis non terreni sed eterni. De quo sponsa in Canticis interrogata qualis est dilectus tuus ex dilecto o pulcra mulierũ satis iactantur respondit. dilectus meus candid⁹ per innocentiam et rubicundus per charitatem electus ex milibus. Nunquid ergo Petrus est dilectus vel Paulus aut Johannes baptista electus ex milib⁹ sanctoruz aut Michael electus ex milibus angelorum. Non inquit. Sed cum ꝑtransissem eos paululum inueni quem diligit anima mea qui est electus ex id ẽ pre milibus angelorum vel hominũ. Unde qui dixerunt totum vniuersum esse velut vestigiũ creatoris fecerũt nos intelligere remotissimã distantiã illi⁹ ab vniuerso ⁊ dederũt vnde cũqꝫ occasionẽ imaginãt̃ magnitudĩez sup magnitudĩez vniuersi incõpabilit̃ eminẽtẽ. O q̃d erit tali spõso tãardentissima caritate iugiter amplecti. liberalissima familiaritate copulari cum se sentiet anima fidelis veraciter ab eo mille millesies plus diligi q̃ꝫ a seipa. et ab omnibus alijs celiculis nec ꝓ vicissitudine reciproci amoris vnum reddere se posse pro mille milibus. Secundo vero sponse pulcritudo. nõ eniz sponsi formositatez laudare necesse est cũ oĩs pulcritudo suauitas ⁊ omne desiderabile ab eo ꝓfluit velut a fonte plenissimo. Sed pulcritudo sponse nobis ꝯmendãda ꝓponit̃. Quã si dixerim⁹ eẽ vnãquãqꝫ animã beatificandã a deo. noli mirari cum ⁊ sponsus ꝓ ea recupanda debellauit hostẽ sponsaz arripuit ⁊ occubuit. Cui⁹ etiã pulcritudinẽ describit Mat. xiij. dicẽs. Tũc fulgebũt iusti sicut sol in regno pr̃is eoꝝ. Lyra ibidẽ. Et hoc ꝓpt̃ dotẽ claritatꝫ ab aĩa in corp⁹. Dicit enĩ doc. s. sup. iiij. dis. xliiij. Q⁹ claritas corpis causabit̃ ex gloria aĩe ĩ corp⁹. et qꝛ q̃d recipit̃ ĩ aliquo nõ recipit̃ ꝑ modũ influẽtis sed ꝑ modũ recipientis. Ideo claritas que est in aĩa spiritual̃ recipit̃ ĩ corpe vt corpalis. Et ſm eaz aĩa erit maioris claritatis ſm magis meritũ. ita etiam erit differẽtia claritatis in corpore. Unde in corpe glorioso agnoscetur aĩe gloria sicut in vitro color infusus. Cum igit̃ in futuro sol septempliciter clarior erit sicut lux septem dierũ vt dicit̃ Isaie. xxx. Cuius claritati cõparantur corpora sanctorum glorificata refulgentia ex redundantia glorie aĩaꝝ. Quanto tũc putas gloria coronabit̃ ipa fidel̃ aĩa vt meritus ꝯcupiscat rex decorẽ ei⁹? licet

speciali prerogatiua beata mater christi debeat hec spōsa censeri, cui soli veraciter congruit illud Canticoꝝ. Tota pulcra es amica mea ⁊ macula nō est in te que ꝓmeruit quia ſm Hubertinū glorie virginalis plenitudo precellit gloriā omniū sanctoꝝ et angelorū. Tercio reddit nuptias has cōmendabiles. cōuiuij plenitudo. Naꝫ in primo refluxu oculorū ad illud dulcifluuꝫ obiectū diuinitatis tota felicitas infunditur vel potius illi beatitudini immergitur ita ꝙ omnes virtutes anime erunt in ꝑfectōnibus suis et erit vnaqueqꝫ virtus in suo actu ꝑfectissimo quarum erunt delitie et gaudia et sic permanebūt in vltimitate sue perfectionis ⁊ actualitatis. Similiter et vires exteriores quibus anime operantur ꝑ corpora liberabuntur a malo potentialitatis ⁊ erunt in vltimitate ꝑfectionū suarum et actualitatū. vide plenius infra Quarto vocatorū multitudo. nullus enī ibidē refutat̄ nec cecus nec claud⁹ nec debilis nec paup. Solus infelix peccator reprobat̄ ⁊ eijcit̄ ligatis manib⁹ ⁊ pedib⁹ in tenebras exteriores Cuius rō est qꝛ sponsus et sponsa dicunt veni et qui audit dicat venio. Cum enī crescente numero crescit leticia. multiplicatur opulentia ita ꝙ quis diligit ꝓximū sicut seip̄m ⁊ gaudebit de bono ꝓximi sicut de suo. Sequit̄ ex hoc ꝙ innumerabilis multitudo ꝯuiuantiū ineffabilem leticiam germinabūt. De eis q̄ ad has vocati nō sunt digni.

Dominica. xxi. Ser. ci.

A Domine descēde prius q̄ꝫ moriatur filius meus Joh. iiij. Sicut docet experientia duplicem nobis infirmitatē originale peccatū inducit corporalē scꝫ et spiritualē. Quantum enim ad primū dicit doctor sanct⁹ super. ij. sententiaꝝ. dis. xix. ꝙ homo fuit impassibilis simpliciter ⁊ passibilis ſm quid scꝫ si peccaret. Quia licet caro ei⁹ mollis erat et diuisibilis tamē per iusticiā cōtinebatur a tali passione dum sibi a nociuis cauebat quod si nō faceret peccaret. Unde per diuinā ꝓuidētiam ab omni violentia extrinseca cōseruabatur illesus ita ꝙ nec diabolus ei nocere potuisset nisi ꝑsuasione callida cui tamē sine difficultate resistere potuit ⁊ per cōsequens erat immortalis simpliciter ⁊ mortalis ſm quid scꝫ si peccaret. Que quidā immortalitas causabatur per virtutem quandam anime collatam supra facultatem principioꝝ naturaliuꝫ sic indeficiens esse vt tribueret corpori et perpetuam equalitatē cōplexiōis Secundario vero subueniebat lignū vite cuius virtute alimentū assumptum in ꝑfectam assimilationem adducebatur ⁊ deperditum perfecte restaurabat. Quantū etiam ad secundū dicit ibidem dis. xxx. ꝙ finis ad quem ordinatus est homo est vltra facultatem create nature scꝫ beatitudo que in dei visione cōsistit. oportuit ergo naturam humanam taliter institui vt homo non solum haberet id qđ ex principijs naturalibus ei debebatur sed etiā aliquid vltra per quod facile in finem perueniret ⁊ quia vltimo fini adherere nō poterat nec ad ip̄m tenendum peruenire nisi ꝑ supremam partem suam que est mens intellectus vel ratio in qua est imago dei insignita. ideo vt illa pars libere possꝫ in deum intendere subiecte fuerant sibi partes inferiores vt nihil in eis accidere posset quod mentem impediret ab itinere in deum. Similiter et corpus hoc modo dispositum erat vt nulla passio in eo accideret per quam cōtemplatio mentis impediretur Sed facta deordinatōne a fine per peccatum hec omnia in humana natura esse desierunt et relictus est homo in illis tantum bonis que eum ex principijs naturalibus sequuntur et sic relictus est infirmitatibus spiritualibus et corporalib⁹ Descende ergo domine. Domine descende prius q̄ꝫ moriatur filius meus Cum de se patet historia sensum misticum inquiramus. Quo duplex mors spiritualis pōt assignari. Una quā ductu vel impulsu ꝯcupiscētie tīoris fauorꝫ amorꝫ ⁊c. ꝑ actū pctī mortalis incurrim⁹ ex sola quadā B

violentia passionis. Et quia cōseruatio habitus virtutis in subiecto non requirit cōtinuationem actus. eo q̄ actu ꝓtrario supueniente non statim habitus acquisitus excluditur. ideo de facili potest reflecti et reduci ad statum pristinum. Et hec potest dici mors spiritualis prima quaz incurrimus amissa charitate sed cito recuperamus eam digno fructu penitentie. De qua morte figurate dicit dominꝰ Nō enim mortua est puella sed dormit. Dormit enim christo per quē cōcito est resuscitanda. Qua quidē mortuus nisi roget efficaciter dominū vt descēdat priusq̄ moriatur secūda morte aīa statim subsequit mors secunda quā sibi coaceruāt q̄ actuale cōtemptum dei cōquisitū q̄ habitum cōtrariū in multiplicatōne viciorū. Pro uerbioꝝ. xvij. Impiꝰ cū in ꝓfundū venerit peccatoꝝ cōtemnit et inde sequit illud horribile ibidem. ij. Qui letantur cum male fecerint et exultāt in rebus pessimis De qua duplici morte dicit doctor sanctꝰ scōa scōe. q. xxiij. q̄ charitas est que vita spiritualis duplicit amittit. Uno modo indirecte quādo cōmittitur aliquid charitati cōtrarium ꝓpter passionē aliquā cōcupiscentie vel timoris. et hoc modo contra charitatē faciens charitatē amittat sz eam cito recuperat sicut Petrus dū christum negauit. De quo dicit Bern. q̄ charitas in Petro nō fuit extincta sed sopita. Quod accepit Bern. ex verbis leonis pape dicētis in sermone quodā ad petrū negantem. Didit in te dns nō fidē fieraz nō dilectionem auersaz sed cōstantiā fuisse turbatā habundauit fletus vbi nō defecit affectꝰ et affectꝰ charitatis lauit verba formidinis. Alio mō per actualē ꝓtemptum. et hoc modo Petrus charitatē nō amisit. et sic mortē secundā nō attingit. a qua quāq̄ ꝑ gratiā resuscitari difficillimum iudicauit Apl̄us Hebre. vj. dicens Impossibile est eos qui semel illuminati sunt gustauerūt etiam donū celeste et pricipes facti sunt spiritussancti et prolapsi sunt id est ꝓcul lapsi ꝑ cōemptuz rursum renouari ad penitentiā. Cuiꝰ causam subdit vicens. terra enī sepe supꝫ se venientez bibens ymbrem. Sequitur. et ꝓferēs spinas et tribulos reproba est et maledicto prima cuius cōsummatio in cōbustionem Hic mater ecclesia cui p̄sens thema assentibimꝰ exposcit descensum dñi ad filios priusq̄ morte secunda morianē et hoc per timorem. aduersitatē infirmitatē. internā inspirationem. vel per quecūq̄ alia que reuocare possunt ad emendā. Sicut respexit dominus Petrū et fleuit amare. Hec enim mors prima vt in pluribus nō est ad mortem sed spiritualē resuscitationē pro gloria dei. Secūda mors igitur principaliter primo inducitur per spiritū blasphemie. de qua dicit sanctus Tho. scōa scōe. q. xiij. q̄ nomē blasphemie videl̄ importare quandā derogationē excellētis bonitatis et p̄cipue diuine. Deus enim vt dicit Dionisius. j. ca. de diuinis nominibꝰ. est ipa essentia bonitatis. Unde inquit deo cōuenit pertinet ad bonitatē eius q̄ quicquid ad ipm nō pertinet longe est a rōne perfecte bonitatis. Tribus ergo modis blasphemia cōmittitur. Primo cū aliq̄d attribuit deo quod ei nō ꝙuenit scz q̄ salua bit hominē etiam impenitentē q̄ in peccatis ꝑseuerantē. Secundo quādo remouetur ab eo quod ei cōuenit scz q̄ non sit summe misericors impenitentes et q̄ nec aduertit humanos actus nec detestē vicia. Tercio cuz creature tribuitur scz diabolo quod soli deo cōuenit sicut sortilegi faciunt et sic deuulgāt diuine bonitati vn de opponitur cōfessioni fidei q̄ habet in se gratuitatē infidelitatis si fit fm solā operationem intellectus. aggrauat vero peccatum si fiat cum quadā affectus detestatione. quia tunc intendit inferre nocumētum bonoꝝ dñoꝝ sic grauius peccat q̄ homicida. Unde super illud Isa. xliij ad populum terribilem. dicit glosa q̄ omne peccatum blasphemie cōparatum leuius est. Attendant hoc miseri obstinati cecati bibuli et ꝑsertim taxillatores in aduersitatibus blasphemantes nomē dei q̄ in despectum diuine maiestatis malicias suas ingeminantes q̄. Unde plerunq̄ solet

dominus etiam in presenti punire vicium istud. vt patet. ij. Machabeoꝝ. ix. in Antiocho rege. Quia cum blasphemia magna festinaret hierusalem vt spoliaret tẽplum dei percussus est a deo et apprehendit eum dirus dolor viscerũ et vermes scaturirent ita ꝙ fetore illius exercitus grauabatur nec ipe fetorem suum ferre poterat Et vide horribile quod sequitur tũc orabat scelestus dominum a quo nõ esset misericordiam cõsecuturus. Nam sero penituit quia iam iudicatus fuit vt dicit Josephus. Dicunt enim doctores cõmuniter ꝙ eius penitentia nõ fuit vera. quia non fuit ppter offensam dei sed propter euasionem flagelli. Et blasphemus et homicida miserabili morte vita functus. vide etiam bonaventuram supra. Secundo vero inducitur per odium diuine iusticie. de quo ps. Superbia eorum qui te oderunt ascendit semper Ecce ꝯ execrabile malum operatur plena conuersio ad peccatum. Dicunt enim diuinam odiunt iusticiam quam velent impotentem esse ad vindictam. Ad cuius euidentiam doctor sanctus mouet questionem scõa scõe. q. xxxiij. Vtrum deus possit odio haberi dicente christo Joha. xv. Nunc aũt viderunt et oderunt et me et patrem meum. Ad quod respondet ibidem. Q. odium est quidam modus affectiue potentie que non mouetur nisi ab aliquo reprehenso. Deus autem dupliciter potest ab homine apprehendi. Primo sm seipm pura cum per essentiam videtur per quam est ipa bonitas quaz nullus habere odio potest ⁊ impossibile est ꝙ aliqs videns deum per essentiam eum odio habeat. Secundo videtur per effectus suos quorum quidam sunt ꝙ nullo modo possunt humane voluntati esse cõtrarij. cum esse viuere intelligere sit omnibus appetibile et amabile sm hoc ꝙ apprehenditur vt horum dator effectuum nõ potest odio haberi. Sunt autẽ quidam effectus dei q̃ repugnant inordinate voluntati sicut inhibitio peccatorum afflictio penarum ⁊ cẽ. Et per cõsiderationem talium effectuum ab aliquibus deus odio habetur. Non tñ quicunꝯ odit penas deum odit quasi penarum actorez quia multi licet odiunt penas patienter eas tamen ferunt ex reuerẽtia diuine iusticie. Sed prumpere in odiũ dei punientis hoc est odio habere dei iusticiam quod est peccatum grauissimũ. Vnde Gregorius. xxv. moraliũ. Sicut nonnũꝯ grauius est peccatum diligere iniusticiam ꝯ perpetrare ita nequius est odisse dei iusticiam ꝯ non fecisse. Sic Achab odiuit prophetam domini quia non ꝓphetauit ei bonum. iij. Re. xxij. Sic puer annoꝝ quincꝯ prorupit in blasphemiam dei grauatus infirmitate et traditus est diabolo vt habetur in dialogo Gregorij. ¶ Tercio preterea inducitur per odium fraterne gratie multi nancꝯ quod maxime deflẽdum est inuident pfectui ⁊ multiplicatõni christiane relegionis et ꝓbitatis cũ vicijs et irrisionibus detractõnibus ⁊ persecutionibus personas religiosas inuastantes et hoc est signum potissimũ diuine reprobationis. Quam enim execrabile sit hoc vicium satis ostendit vindicta puerorum. iij. Re. ij. Cum enĩ ascenderet Heliseus vt iret in bethel pueri paruuli egressi sunt obuiam qui edocti erant a parentibꝰ idolatris vt subsannarent ꝓpheras dñi. eo ꝙ cultores dei odio habuerunt. Videntes ergo ꝓphetam ascendentem esse caluum subsannauerunt dicentes. Ascende calue. Et maledixit pueris vt eorum parẽtes in ipis punirentur et parentum malitiam amplius nõ imitarentur. Venerũtꝯ duo vrsi et lacerauerunt ex ipis quadraginta duos. Si ergo talis pena pueris irridentibus retribuebatur qualis putas nunc senibus inuidentibus reseruatur. Nimirum cum sit vicium penitus diabolicum quorum partem gerunt. tristantur enim de salute aliorum et de perditõne letantur. velut eorũ volũtati execrabiliter cõfederati. ¶ Quarta denicꝯ scõa mors inducitur per omne vicium inueteratum cõsuetudine. Dicit enim Augustinꝰ in libro cõfessionũ ꝙ ex voluntate prouersa facta

165

est libido et dum seruitur libidini facta est cōsuetudo et dum cōsuetudini nō resistit facta est necessitas. O detestanda necessitas qua cōpelluntur plerunq; dicere despe rauimus scz resipiscere. et ideo cōcupiscē tias nostras ibimus et sic efficiunt incorrigibiles cecati in malicia que preuidere nō sinit peccatorum grauitatem aut futuram calamitatem. Quia dicit Augustin⁹ in Encheridion q; peccata q̄uis magna aut pua eē aut nulla credunt vsq; adeo vt nō solum nō occultanda. verum etiā predicāda diffamandaq; videantur. Ista enī oculata discimus experientia. Nam ꝓpter maledictam cōsuetudinem peccatum fornicatōnis simplicis a plerisq; vix ꝙ peccato reputatur. Imo potius adulteriuz quasi scandalū nullum vel peccatū frequētatur quos tamborribili iudicio lex iubet esse feriendos. Sic maledicta vsura ⁊ rapina iniusticia ludus alearū et similia horrenda quasi nulla reputantur inualescēte prauacōsuetudīe. Quare dicitur in decretis dis. viij. Mala cōsuetudo non minus q̄ mala corruptela vitanda est. quia nisi citius radicitus euellatur in priuilegiorū ius ab impijs assumitur⁊c.

Dominica xxij Ser cij

Sic pater meus celestis faciet vobis Matb. xviij. Cum dicit Augustin⁹ in epistola ad quendam comitem. dicit q; nullum scelus coram deo tā abbominabile sit q̄ peccata vnicuiq; vestrum dimissa reminiscēdo gaudere et inde exultare Cōuenienter queri potest. Vtrum peccata dimissa redeant in eo que recidiuat presertim cū dicitur Ezech. xviij. si auerterit iustus se a iusticia sua omnes iusticie sue quas fecerit nō recordabuntur. Et magister in. iiij. sententiarū dis. xxij. quo nihil apti⁹. Qui inquit diuini beneficij oblit⁹ suas vult vindicare iniurias nō soluz de futuris peccatis veniam nō merebit. sed etiā preterita que sibi dimissa credebat ei ad vindictaz replicabuntur quod etiam dominus ostēdere videtur in euāgelio presenti. Ad qō respondet doctor sanctus vbi supra. Q. aliquid potest redire dupliciter. Primo in se et sic peccata dimissa nullo modo redeunt q̄ctum ad maculam ⁊ per cōsequēs nec q̄ctum ad reatum. Secundo mō in suo effectu ⁊ hoc modo peccata dimisse redeūt in q̄ctum ex peccatis dimissis aliquid relinquitur in sequentibus. Et ex hoc enim ꝙ homo deum per peccatū offendit post remissionem precedentiū peccatorū quandā deformitatem ingratitudinis act⁹ sequētis peccati acquirit. Et ideo dicitur ꝯmuniter ꝙ redeunt q̄ctum ad ingratitudinē Vnde magister sententiaꝝ ibidē. Ideo dicunt dimissa redire qz ꝓpter ingratitudinem ita reus et peccator cōstituitur vt antea fuerat. Precipue tamē redire dicuntur ꝓpter quatuor vicia. Vnde vers⁹ Fratres odit apostata fit spernitq; fateri Penituisse pudet pristina culpa redit. Et hoc ideo. quia nō solum sunt cōtra remittentem peccata sicut omnia alia sed sunt etiam cōtra remedium quo peccata dimittuntur quorum remissio attribuitur fidei cui opponitur apostata. Secundo charitati cui opponitur odium fraternum. Tercio penitentie cui opponuntur alia duo. Et ideo specialiter habent rationē q̄ faciunt redire peccata vt sonare videt euāgelium de quo sumpsimus verba ꝓposita. Sic pater meus celestis ⁊c. Petrus audiens de remissione iniuriarū interrogauit dominū dicens. quotiens in me peccauerit frater meus et dimittā ei vsq; septies? Cui dominus. Nō dico tibi vsq; septies sed septuagesies septies id est totiens quotiens offenderit. Ne ergo quis vilipēderet eius responsionē subiunxit hanc parabolam in qua ad terrorem retentōnis offense ⁊ remissionis iniuriarū emendatōes ostendendā principaliter tria ꝓponit scz humanā citationē ad reddendā ꝙ debitis rationē. diuinā miserationē ꝓpter humane ꝙtritionis humilē exhibitionē. Et finalem damationē ꝓpter iniurie illate seueri

retentionē. Primo inq̄ proponit huma-
nam citationem ad reddendā pro debitis
rationē. Dicitur enī q̄ oblatus ei est vn⁹
hec oblatio fit ꝑ instantē infirmitatez vel
periculū aut a deo immissam cōpunctiōz
quibus quisq̄ reuersus ad cōscientie scru
tinium inuenit se criminibus infinitis ob
ligatū et impotentē ad soluenduz. Quid
aget miser horrēs carcere ⁊ ignorans fu-
gam reuera dicere potest. Angustie mihi
sunt vndiq̄. Quia iubet eum dn̄s venun
dari. Remigi⁹. id est sentit ī scripturis q̄
tales iussit dn̄s venundari. id est eterno
incendio mancipari ac seruum malignorū
spirituū fieri. Nec solū vir id est spirit⁹ vl
ratio sed etiā vxor eius iussa est venunda
ri scz cōcupiscentia ex qua cōcipiunt̄ mali
filij. id est cōsensus et opa praua vel vxor
id est caro cuius ad spiritū debet esse cō-
uersio vt seruiat nō vt seruiat̄. quia vt di
citur ad Ro. viij. Si ſm carnem vixeritis
moriemini et tunc oriunt̄ mali filij scz pra
ua cogitatio feda delectatio lubrica affe-
ctio criminosa operatio. Quia igitur spi-
ritus cōsensit carni vsq̄ ad cōsummatō-
nem peccati. ideo nō solum spiritus sed ⁊
caro tota cum vicijs tradet̄ incendijs qd̄
est horribile. quia licet pena soli⁹ spiritus
vel anime sit adeo grauis q̄ vt dicit doc.
sanctus sup. iiij. dis. xxj. q̄ q̄tum ad dupli
cem penam scz sensus damni. minor pena
purgatorij excedit maximā penā hui⁹ mū
di. Dicit tamē Aug⁹. in sermone quodam
q̄ multo maiores penas passuri sunt. cuz
animab⁹ corpora cōiuncta fuerint in qua
rū cōparatione tales dicit esse penas q̄s
modo patiant̄ anime qualia sunt somnia
hominū qui torquentur in somnis vbi aīe
eorum qui dormiūt patiuntur caro nō pa
titur. respectu penarū quas cōiunctis cor
poribus patient̄ ac si vigilans quisq̄ tor
queret̄ cuius pena incōparabiliter acrior
expitur. Et tunc adijcietur viciorum nu-
merositas. O vere citatio expauenda sed
nō spernenda quia nō ꝓcedit ex vindicte
liuore sed ꝯuersionis amore. Felix qui cū
Ezechia dn̄m audiens dicentē. Dispone
domui tue quia morieris ⁊c. Cōuertit se
ad parietem id est peccatorū ꝯgeriē flens
fletu magno ⁊c. Secundo diuinā misera-
tionē sup humane cōtritōis humilē exhi-
bitionez. Procidēs enī seruus. ecce humi
litas quā ostendit rogabat eum. ecce con
fessio cōtritiosa quā rogando mōstrauit ⁊
veniaz quā inuenit. Patientiā inquit ha
be in me et omnia reddam tibi. Ecce satis
factio quā ꝓmisit. Et ideo domin⁹ omnia
cōdonauit. Notandū ergo q̄ triplex ē pa
tientia dei. Prima est qua tollerat repro
bos misericorditer quo ad ip̄os vt cōuer-
tantur. et vtiliter quo ad bonos vt ꝑ eos
exerceant̄ et purgentur. Dicit enīz Aug⁹
q̄ omnis malus aut ideo viuit vt cōuer-
tatur aut ꝑ illuz bonus exerceatur Vnde
ad Ro. ix. Sustinuit in multa patiētia va
sa ire apta in interitū ignis eterni. Secū-
da patiētia qua expectat p̄destinatos ad
gloriam sed adhuc auersos eoꝝ vltionem
suspendēs. Sicut dicit Apl's de seip̄o. ij.
ad Thi. j. Misericordiā cōsecutus sum vt
in me primo ostenderet christus omnē pa
tientiaz ad informationē eoꝝ qui creditu
ri sunt illi in vitam eternaz. Tercia pa
tiētia est qua cōuersis ad se indulgeat spa
cium vite vt faciant fructus dignos peni
tentie vt vere dici possit patiēs et multuz
misericors. Vnde in augmentū impendē
de pietatis nō soluz dimisit eum sed om̄e
debitum dimisit ei. Sic enim ſm Bern̄. ex
toto dominus indulget et tam liberaliter
omnem delet iniuriam vt nō damnet vl-
ciscendo nō cōfundat improperando nec
minus diligat in putando. Sunt enī aliq̄
sic donantes iniuriā vt nō vlciscantur se-
pius tamē improperāt Sunt et alij qui li
cet sileant tamē alta mente repositum et
rancorē tenēt in aīo quoꝝ neutra plena ē
indulgentia. longe ab his omnibus beni-
gnissima deitatis natura liberaliter agit
plenarie ignoscit. Testis est illa famosa
peccatrix cui in ip̄o cōuersionis initio tā-
ta dilectōnis multitudo cōcessa est tanta
postmodū gratia familiaritatis indulta.
sed ve miseris ingratis qui diuinam pie-
tatē agnoscentes abutuntur eius longa-
nimitate et patientia in sup̄bia ⁊ abusione

166.

eo q̄ super eos nō vouit cito diuina vindicta. Juxta illud ad Hebre. vj. Rursuz crucifigentes sibimetip̄is filiū dei ⁊ ostētui habētes. Glosa id est q̄tum ad seip̄os non enim crucifigunt christum sed similes sunt crucifixoribus et irrisoribus. In se enim crucifigunt filium dei qui gratiā ei⁹ vilipendentes in peccatis iacent ⁊ ostentui habent qui ꝓ modica dilectōne ⁊ momentanea. beneficiū passionis eius vilipendunt. Sz audiant illud apostolicū ad Ro. ij. O peccator ingrate ignoras qm̄ benignitas dei ad penitentiā te adducit. ſm autē duriciā tuā et cor impenitēs thesaurisas tibi iram in die ire ⁊ reuelatōis iudicij dei. nec mirū qr dicit Gerñ in sermone quodam sup̄ Cantica. Q⁹ gratiarum cessat decursus vbi recursus nō fiūt gratitudinis. Nec modo nihil auget̄ ingrato sed quod accepit vertetur ei in p̄niciē. Fidelis autē in modico censet̄ dignus munere ampliori. Sic Saul ingratus diuinis beneficijs reprobatus est. Tercio ꝓponit finalē reprobationē ꝓpter illate iniurie seueram retentionē. nō enim dimissis sibi misericorditer multis nec pauca ꝓ honore ⁊ amore dimittentis sibi dimittebat Nam omne debitum qd̄ in nos ꝓxim⁹ cōmittere possz respectu debiti quo nos deo obligamur vix sunt centuz denarij respectu debiti decem miliū talentoꝝ cū centū denarij centesimā partē nō faciunt vnius talenti. Pondus enim talenti maioris cōtinebat centū viginti libras. Ecce q̄d p̄t appetitus vindicte retentus. Dñs enī qui nō legitur iratus ꝓpter debitū decēmiliū talentorū iam irasci dicit̄ sup̄ seruū ꝓpter retentum vindicte motū. Quid aūt est dominū irasci nisi vindictā malorum expetere ad modū irati? Nam iratus dñs repente tradidit eum tortorib⁹ eternaliter crutiandum. Quia iudiciū sine misericordia fiet ei qui nō fecerit misericordiā in illate iniurie remissionē. Nimirū quoniaz sicut homo similis efficit̄ christo dulcedīe charitatis que ē virtutū excellentissima. Sic p̄cise diabolo similis efficitur amaritudine rancoris que detestabilior iudicat̄ oīm viciorum Et ideo sicut charitas nunq̄ excidit in regno sic nec inuidia in tormento Vnde ī detestationē inuidie depinxerūt eam romane pro informatōne laycoꝝ velut imaginē nudam habentē faciē pallidā et oculos venenosos. Tercio ore porcino Quarto cum gladio in ore gerente. Quīto in dextra manu apem et in sinistra coruum rapacem que nobis inuidie maliciaz euidenter exprimunt. hec enim imago nuda ponitur quia charitate q̄ vestis est nuptialis. omnino priuatur et omnibus virtutum habitibus. Pallidam etiam p̄tendit faciem quia ꝓprium subiectum marcescit et corrumpit. Et oculos gerit venenosos qui quecunq̄ bona videntur ab inimico semper inficiunt̄ oculo prauo. Sicut illi qui dixerunt. In beelzebub demonioꝝ eijcit demonia. Os ꝓinde porcinū habebat quia licet porci vident lacum paludinosum stratum floribus eorum tamē dulcedinem ⁊ odorem nō aduertunt sed illaz immundiciam euertentes flores cōculcāt fetores excitant et ibidez requiescūt. Sic inuidus licet videat quedam vtilia ⁊ edificatoria ab alijs ista tamē cōculcat peiora discutit ⁊ in illis requiescit. Et per cōsequēs gladiū in ore circūfert quia ꝓximū gladio detractōnis interficit. Gerit autē apē in dextra quia sicut apis in anteriore parte id est in presentia mel colligit per fictas blandicias et adulatōes. In posteriore parte id est in absentia aculeo rancoris pungit. detractōnes ingeminando et derogatōnes. Hinc sequitur coruus in sinistra rapax auis et clamorosa. quia detractionibus suis rapit bonam aliorū famam. dimissis tamē singulis gratia breuitatis ad detractōnis viciuz cōuertamur tanq̄ magis detestandum. Nam ſm Albertum magnū in secunda parte de mirabili scientia dei detractio quādoq̄ est licita quandoq̄ veniale peccatum quandoq̄ mortale. Licite fit quatuor modis. Primo ad instructionem presentium vt caueant perficere similia. Secundo ad eorum cautelam ne decipiantur ex talium societate mala. Tercio ad vtilitatē absentium

vt eis vlterius referatur ꝑ correctõe fraterna. Quarto ex cõpassione vt alios moueat ad orandum ꝑ emendatione eorum. In his tamẽ obseruari debent debite circumstantie. Est autem veniale peccatum quando fit ex leuitate non ex malignitate nisi grauiter lederet famam alterius. Tercio deniq; mortale iudicatur cum absenti detrahit ex malignitate ⁊ animo nocendi. quia tunc intendit auferre famã alterius. et sic iudicatur grauius peccatuꝫ q̃ furtũ vel rapina. vt dicit Gerson. Grauius peccatũ est q̃ comestio carniũ in diebus veneris vel ieiunij. His ergo dominꝰ dicit in p̃s. Sedens aduersus fratrez tuũ loquebaris et aduersus filium matris tue ponebas scandalum. Existimasti inique ꝙ ero tibi similis ⁊c̃. Vnde tenetur ad restitutionem fame alterius vel ad recõpensationem in retributõne temporaliũ. Sic ergo pater meus celestis.

Dominica. xxiij. Ser. ciij.

Ostendite mihi nũmisma census. Math. xxij. Querit doctor sanctus super. iiij. dis. xvj. Vtrum veniale sine ꝯtritione dimitti possit. Presertim cum dicit Gregoriꝰ. Qd̃ est aqua ad calorem ignis hoc est veniale ad feruorez charitatis qui potest eẽ sine cõtritione. Potest enim feruenter in deum cõuerti et tamẽ de peccato actualiter nõ dolere. Ad quod respondet ibidem ꝙ q̃uis feruor charitatis possit esse sine hoc ꝙ actu de peccato veniali cogitet explicite. In illo tamẽ motu implicite cõtinetur displicẽtia venialis vnius vel oĩm quia si feruenter in deum fertur displicet ei om̃e quod a deo retardat. Vnde potest esse tam feruens motus charitatis in deũ ꝙ omnia peccata venialia cõsumit etiam sine actuali cogitatione ip̃oꝝ. Sicut dñs ait de magdalena. Remittuntur ei peccata multa quoniam dilexit multum. et talis per amorem in deum cõuersio dicitur ostentio. Ostendite inquit mihi. Sed q̃d? nummisma inquid census id est imaginem et inscriptionem. id est similitudinẽ dei exaratam in anima rõnali. et hoc nõ solum per cõuersionem in deum sed etiam ꝑ deletionem macule animã deformantis. Pro quo sciendum vt dicit doctor sanctꝰ. In aĩa duplex potest eẽ macula. Vna priuat ⁊ tollat aĩe pulcritudinẽ et talis macula ẽ in peccato mortali quod cõparat hominẽ iumentis insipientibus ⁊ similẽ illis fecit Alia vero macula pulcritudinez nõ tollit que gratiam (que est aĩe decor) nõ aufert sed pulcritudinem obnubilat ne scz exterius appareat sicut faciei per puluerem fedate pulcritudo cõtegitur. et talis macula est in veniali ꝓpter quod impeditur decor gratie ne exterius in actibus ostẽdatur. Ostendite mihi nummisma census ⁊c̃ Quantũ ad sensum literalez Nummisma licet ꝓprie loquendo dicitur ip̃a exaratio scripture et imagĩs que fit in aliquo nummo hic tamẽ accipitur ꝑ toto nummo qui dabatur cesari ꝑ censu vel tributo et vocabatur denarius quia valebat decẽ nummos vsualis monete. eratq; argenteꝰ habens inscriptionem ⁊ imaginẽ regis. Qui tropologice significat animam rationalẽ in qua scz est exarata imago regis eterni qui decorata tribus potentijs naturalibꝰ scz memoria intelligentia et voluntate in quibus est imago trinitatis. Exarata est ibidem quedam inscriptio per digitũ dei septiformem id est septem donorum spiritussancti. et hec est exaratio multiformiũ virtutum que causant similitudinem dei imaginem eius adornantem. Qui denarius nummos decem valere dicitur propter obseruantiam preceptorum decalogi vt sic dignus iudicetur mitti in thesaurũ regis. Math. xix. Si vis vitam ingredi serua mandata. Hanc igitur monetã sibi iugiter postulat ostendi vt videat exarationem eius nec solum sed subinfert. Cuiꝰ est hec imago et superscriptio? Per hoc innuens nos velle sollicitos esse ad eius exarationẽ sedule ꝯsiderandã. Ad nostrã

167

igitur instructionem sciendum. q̄ anima
velut speculum quoddam lucidissimuz ad
quodcunq; se cōuerterit eius imaginē et
impressionem q̄ ammodo recipit. Osten
C dite igitur mihi nummisma dicit diabol⁹
ad falsificandū inscriptionē. Dicit caro
ad corrumpenduz impressionē. Dicit mū
dus ad alleuianduz ponderositatē. Dicit
christus ad reformanduz defectibilitatē
Primo dicit diabolus. Ostende mihi nū
misma scz vt falsificet eius inscriptionē ⁊
dei similitudinē. Suggerit enī vt ad eum
se cōuertat mens humana et hoc per ma-
liciam que est perfecta similitudo diaboli
ce prauitatis. Hanc enim amplectuntur
qui diabolico spiritu instigati fouent in-
uidiam rancorē odium detractōnes ⁊ si-
milia semina mētis amaricate. Hec est enī
via diabolica quā qui ingreditur ei⁹ simi
litudinē ⁊ maledictionē sortietur. Unde
diabolus obsessum Saulem vsq; in finem
vite ad inuidiam et odium incitabat tāq̄
vicium sue nature cōformem si dici liceat
nature inq̄ sz corrupte per peccatū inue-
terate malicie. Aug⁹ de doctrina christia-
na. Inuidia vicium est diabolicū quo so-
lo reus est ⁊ inexpiabiliter reus est ꝑseue
rabit in eo viciū hoc in ꝑpetuū. nec etiam
vnq̄ excidet ab inuidioso vicijs ceteris
cessantibus. Et ideo merito similitudinē
quandā diabolicam imprimit sicut chari
tas diuinam Similē impressionē recipiūt
qui ex pura malicia peccant quib⁹ scz ma-
licia placet et nō solum ex affectu delecta
tionis peccati sed etiā ex cōplacentia pec
cati peccant. qui letantur cuz malefecerīt
Dilexisti inquit maliciā. Glosa. nō tantū
fecisti sed etiam dilexisti quod est maioris
peccati. Sequit̄. sup benignitatē. Glosa.
quia et si benignitas quādoq; tangit ani-
mum eius. statim tamē refugit ad malum
et sic anime pulcritudine sublata ꝓpriam
quoddāmodo imaginem imprimens de-
narium ip̄m falsificat inscriptōne ꝑegri-
na. Secundo dicit caro. Ostende mihi nū
misma vt scz ip̄m erugine voluptatū cor-
rumpat. Ad quam se cōuertunt qui victi

cōcupiscentijs ex infirmitate carnis non
ex cōplacentia peccati sed delectationis
delinquūt. In quorum ꝑsona dicit apl's
ad Ro. vij. Ego aūt carnalis sum venun-
datus sub peccato scz prime transgressio
nis in qua carnis cōcupiscentijs circūda-
ti sumus. Sequit̄. Cōdelector enim lege
dei s̄m interiorem hominē. Video autem
aliam legem in membris repugnantē legi
mentis mee ⁊ captiuū me ducentē in legē
peccati. Cuius vincula sunt quinq; sensus
exteriores a quib⁹ qui regitur. bestijs me-
rito cōparatur cuz ab illis nihil differim⁹
nisi per rationē l ps. xlviij. Homo cū in ho-
nore esset nō intellexit. id est nō cōsidera-
uit nobilitatē sue cōditionis q̄ factus sit
ad imaginem dei capax ip̄ius ꝑ cognitōz
et amorem et sic ordinat̄ ad eternā beati-
tudinē. sed hanc homo carnalis nō intel-
ligens cōparatus est iumentis insipienti-
bus ⁊c̄. eo q̄ vitā elegit voluptuosam et
terrenā que dicit̄ vita pecudū. j. ethicoꝝ.
eo q̄ solum intendit cōmodo corporis. et
ideo similis fact⁹ est illis. quia subtracto
honore imaginis nō differt a brutis bru-
talez sumens similitudinē ꝓ diuina. et hec
via illorum scandaluz ip̄is. Sic apte figu
ratum est in rege Nabuchodonosor. Vi-
de supra. Nam sicut pharao rex egipti si-
militudine diabolica impressione detesta
bilis obstinatōis miserabiliter deforma-
tus nullis plagis vel minis flecti potuit
ad obaudiendum mandato diuino donec
morte terrifica cum exercitu suo feriretur
Sic Nabuchodonosor rex vt videt̄ plus
ex infirmitate carnis et ignorantia qua-
dam peccans per somnū dumtaxat cōmi
natus q̄ in vitam bestialē cōmutaret̄ ac
cōsilio Danielis instruct⁹ q̄ peccata sua
studeret elemosinis expiare statim obe-
diens diuinam vindictam suspendit men-
sibus duodecim vt patet supra. Et tandē
humiliatus gratias agens altissimo a quo
flagella suscepit ad pristinū gradū reuo-
catus est. Sed ve miseris qui bestialez si-
militudinem immutare dissimilant in di-
uinam quousq; districtōne iudicij dicetur

eis ostendite mihi nūmisma. Tertio dicit mundus ostende mihi nūmisma et hoc alleuiādum ponderis eius valorem per affectū mundani fauoris aut per excellentiā sui status vel virtutis. Cum enim inimicꝰ quempiā per vitā decorosam deijcere nō potest. nittitur eiꝰ honestatē vel virtuosam conuersationem veneno ꝑegrine intētionis inficere fauore scz hūano. De qualibet dicit dñs Math. vj. Attendite ne iusticiā vrām faciatis corā hoībꝰ. Sequitur alioquin mercedē nō habebitis. In cuiꝰ figura rex Ezechias cū mentē suā ad deū erecta tenuit in orōne mirabiliter exaudiri meruit dum vero mentem hūano fauori inclinauit etiā illū habitis beneficijs deus priuauit. Dicūt enim doc. iiij. Regū. xx. Qꝰ egrotauit ezechias vsqꝫ ad mortē id ē taliter ꝙ per naturā curari non poterat. Qđ ei accidit vt dicit Rabbi Sa. eo ꝙ noluit vxorē accipe qđ tamē facere tenebatur vt linea dauid in regno cōtinuaretur ꝓpter quod cōualescens accepit vxorem et genuit manassen. Missus igitur ysaias ait dispone domui tue ⁊c. Et cōuertēs se ad parietem fleuit fletu magno. dicēs. obsecro domine memento quomodo ambulauerim corā te in veritate ⁊c. mira res remittitur ysaias a domino dicente. Audiui oratōnem tuā ⁊ vidi lachrimas ⁊c. promisitqꝫ ei vulneris sanatōnem vite ꝓlongationem ab hostibus defensionē ⁊ ꝑ miraculū certificationem. Primo dedit ostensionem mirabilem in qua sciret promissionē esse fidelem. Ad eiꝰ enim petitōnem sol vt dicit Dyonisius in epla ad policarpum. Cum decima hora diei esset repedauit ad orientem alijs decem horis designatis. Deinde rursus decem horis alijs ad occidentem currente sole sed ⁊ residuis diei duabꝰ horis ⁊ sic illa dies artificialis que duodecim horas habuisset prolongata fuit vt haberet horas. xxxij. Fuit enī horologiū ad cognoscēdū horas per vmbram. Secūdo opposuit curatōnē vulnerum de ficubus ꝑ emplastrum qđ erat naturaliter infirmitatis aggrauatiuū vt sic sanatio mirabiliter appareret. Tertio vero tertia die sequenti percussi sunt de exercitu sennacherib obsidentis ciuitatē centū octuaginta quinqꝫ milia virorū. Quarto deniqꝫ sanatus eadem die tercia rex Ezechias ascendit in domo domini ꝓ omnibus gratias agens. Post hoc autē caldei qui fuerūt intenti circa cursus siderum accidisse talia contra cursum nature et hoc in argumētum sanationis Ezechie de consilio sapientum. Rex babilonis qui fuit metropolis caldeoꝝ misit ad eum munera ad sciendum de mirabili retrocessione solis. Cum enim adorabant solem audientes deum suum regi mortali prebuisse obsequium crediderunt eum plus hoīe honorandum. Et letatus est Ezechias in epta leticia in aduentu eorum. et sic irrepsit illa maledicta complacētia humana ostenditqꝫ ei omnia que habebat in domo sua et etiā que secretissime et reuerendissime seruabantur in templo scz vnctionem regum et pontificum, tabulas testimonij et legem vt dicit Rabbi sa. que nollo modo erant gentilibus ostendenda. quā tēptationem fieri dominus permisit vt elati cordis eius abscondita per factum praui operis fierent aperta. vt tangit ibidē glosa. Vnde responsionez accepit Isaia dicente. Omnia que sunt in domo tua auferentur in babilonem. sed et filij tui erūt eunuchi. vt patet in textu. Ecce quā seuerā vindictā sumpsit elatio de diuinis impensis beneficijs. Quarto dicit christus. Ostende mihi nūmisma ⁊ hoc ad reformādum omnem defectibilitatem in anima. Ad qđ requiruntur tria. Primū est ꝑ lachrimosam contritionem a peccatis plena auersio. cum enim deo nihil contrariū est in homine nisi peccatū eius. a peccato auersio est ad deum conuersio. in qua lauatur anime facies lixiuio lachrimarum per virtutem sanguinis ihesu christi. Lauerunt inquit stolas suas in sanguine agni. Secundum est per exemplarem cōuersationem ipsius anime quedā adornatio. nam opera virtuosa sunt quedam anime ornamenta. Ad cuiꝰ laudē dicitur Canti. primo. Pulchre sunt gene tue sicut turtu

168

ris. Pulchritudo enim mulierum dicitur esse in genis. Similiter et anime pulchritudo cuius gene sunt vis concupiscibilis ⁊ irascibilis de quibus videbitur infra. Tercium est per viscerosam charitatem quedam gratifica presentatio hec enī sola facit animam deo gratam ita ꝙ vt dicitur Sapientie. sexto p̄occupat qui se concupiscunt vt illis se prior ostendat. Talibus nimirum dicit sponsus in Canticis secundo. Surge propera scilicet affectu ad me erigendo amica mea per charitatē columba mea per conuersationis honestatem. Sequitur ostende mihi faciem tuam omnia tua ad me referēdo ⁊c̄. Sic hester regina ad regem ingressa placuit oculis eius erat enim omnium oculis gratiosa ⁊ amabilis videbatur. Ve tibi virgo fatua que faciem tuam adornare retardans ipsam diuino conspectui presentare dissimilans in presenti quia velis nolis in futuro iudicio tibi dicetur ostende mihi nummisma ⁊ quicquid inuentum fuerit fedatū igne purgabitur. Si vero deleta fuerit eius similitudo. Cuius inquiet est ymago hec ⁊ superscriptio eternaq̄ damnatione multabitur

Dominica. xxiiij.

Sermo. cliij.

Tetigero tantū fimbriam vestimenti eius salua ero Math. ix. Querit doctor sanctus prima secūde. q. cix. Vtrum homo resurgere possit a peccato sine auxilio gratie presertim cum resurgere a peccato pre exigitur ad illuminatōnem gratie. vnde ad Ephe. quinto. Exurge a mortuis ⁊ illuminabit te christus. Ad qō respondet. ꝙ homo sine auxilio gratie licet potest ad tempus ab actu peccati cessare nunquā tamen resurgere potest. quia resurgere a peccato est hominem reparari ad ea que peccando amisit. Incurrit enī homo peccando triplex detrimentum. Primo maculam inquātum priuatur decore gratie ex deformitate peccati ⁊ talis decor in anima recupari non potest nisi deo denuo illustrante. Vnde sequit̄ habituale donum quod est gratie lumen. q̄ decor gratie prouenit ex illustratione diuini luminis. Secundo corruptōnem incurrit naturalis boni. quia natura bōis deordinatur voluntate hominis deo non subiecta hoc enim ordine sublato consequens est vt tota natura hominis peccantis inordinata remaneat. et hic ordo nature recuperari non potest nisi deo voluntatem hominis ad se trahente. Trahe inquit me post te. Tertio incurrit reatum pene per quem homo peccando mortaliter meretur penam eternam. vel eternam demnationem qui reatus remitti non potest nisi a deo in quem est offensa cōmissa. Q̄ autem dicit apostolus. Exsurge a mortuis non intelligitur ꝙ tota resurrectio a peccato precedat illuminationem gratie sed indicitur homini illud pertinet ad motum liberi arbitrij qui requiritur ad hoc ꝙ a peccato resurgat ⁊ ꝙ per liberum arbitrium a deo motum resurgere conatur a peccato recipit lumen gratie iustificantis. Quod lumen signatur p̄ fimbriam vestimenti eius qui amictus est lumine sicut vestimento. frimbria enī vestis diuine est lumen illud gratie quod diffunditur in mundo iustis. ⁊ lumen glorie quod diffunditur in regno beatis. Si ergo tetigero ⁊c̄. Si tetigeris tantum Seneca libro primo suarum declarationum dicit ꝙ in ciuitate quadam talis erat consuetudo ꝙ rapta raptorem petere

debuit ad mortem vel q̄ eam ducat ī vxo
rem sine dote. Qua supposita talis casus
contigit q̄ raptor vnus duas vna nocte
rapuit. Quarum vna mortem suam expe
tens sic arguit. Si pro vna rapta mori
debuit multomagis pro bina. Altera ve
ro requirens raptorem ad nuptias econ
tra sic arguit inter pares sententias mi
tior vincit cum ergo sint equales in lege
quia fui rapta sicut ⁊ tu ⁊ pars mea sit mi
tior ergo sententia pro me dari debet. Ra
ptor iste christus est qui in hoc euangelio
a dyabolo rapuit duas. Vnam sanguine
viuentem ⁊ aliam in domo morientem per
quas intelligere possum⁹ duas ecclesias
scilicet ecclesiā malignantium de qua p̄s.
Odiui ecclesiam malignantium ⁊ intelli
gitur per mulierem sanguine fluentem id
est peccato. Et ecclesiam iustorum que si
gnatur per puellam in domo mortua sed
statim resuscitatam anteq̄ efferretur ex
tra per effectum peccati mortalis. Vtrā
q̄ rapuit ecclesiam lauacro baptismatis
abluens ⁊ a potestate dyaboli eripiens.
Sed vna recidiuans ad consuetudinem
actualium vitiorum per contemptum de
nuo christum crucifigit ⁊ ad mortē expe
tit. Alia vero petit eum ad vitam annu
lo fidei desponsata, ac licet aliquando vi
cta passionibus in affectu vel effectu pec
cati deuiat petit concito pater puelle scz
ratio cui anima in custodia tanq̄ patri
cōmissa est vt veniens imponat illi man⁹
⁊ viuat, ⁊ quia pars hec mitior est surgēs
ihesus sequebatur eum vsq̄ in domū con
scientie ⁊ suscitauit illam. Sed quia ma
ior cura fuit deo pro peccatoribus qui nō
venit vocare iustos sed peccatores ad pe
nitentiam fluxum sanguinis id est pecca
B torem pacientem inspiciam⁹ quoniam sa
nari oportebat. In verbis ergo propositis tria tanguntur que verū ⁊ pfectum chri
sti tactum causant ⁊ spiritualem sanita
tem reparant. Primum est approximatō
cum dicitur tetigero. Remota nanq̄ licet
se videre possunt ⁊ audire, non tamē mu
tuo se tangere nisi fiat approximatio. Et
quia longe a peccatoribus salus, merito
sollicitandum est quomodo peccator de
beat deo appropinquare, vt iustificetur
Quod docet doctor sanctus prima scōe.
q. cxiij. dicens q̄ iustificatio impij fit per
modum quendam quo mens humana mo
uetur a deo de statu peccati ad statum iu
stitie. Sicut enim corpus aliquod moue
tur a termino a quo, ad terminum ad quē
sic mens per modum liberi arbitrij moue
tur a peccato per detestationem ad deum
per desiderium. Oportet ergo q̄ singula
peccata detestetur quorum memoriā ha
bet alioquin a termino a quo non dum re
cessit. Et sic sequitur quidam motus vni
uersalis detestationis omnium peccato
rum que gessit in ter que includuntur etiā
peccata oblitioni tradita per quem mo
tum propinquat deo iacobi. quarto appro
pinquate domino ⁊ appropinquabit vo
bis. Et subdit quoniam sit appropinquā
dum. Emundate inquit manus peccato
res id est peccata operum. Et purificate
corda id est peccata cogitationum ⁊ ma
larum affectionum. Et sequitur quomo
do id faciendum sit. Miseri inquit estote
et lugere. Risus scilicet videtur de com
pletione peccati in luctum conuertat. ⁊
gaudium de oblectatione vitiorum in eo
rum recordatione in merorem scilicet cō
uertatur. Et sic appropinquabit vobis
scilicet dominus per auxilium diuine gra
tie. Sicut apte figuratum est in rege ma
nasse qui vt habetur quarto ℟. regum. xxj.
⁊ secundo Paralipo. xxxiij. propter in
finita mala opera sua longe exulās a deo
etiam corporaliter ductus est in babilo
nem qui tandem omni solatio ⁊ auxilio
destitutus humano ad diuinam se con
uertit ⁊ egit penitentiam valde coram
deo patrū suorum ⁊ misericordiā inuenit

vt patet supra. Secundum autem est immediatio cum adiungitur tātū. nā ꝓpinq̄ que mediū habet nō faciūt tactū sicut apparet in manu vestita ciroteca. ¶ Sic etiam non sufficit per penam contritionem approximasse christo nisi sublatum fuerit omne quod esse potest inter deum et animam. alias enim virtutem sanatōis eius non percipiet. Dicunt naturales ꝙ Saphir⁹ sic ponatur immediate super oculum sanguinolentum statim detrahit inde totum sanguinem. Sic immediata coniunctō anime ad christum sua virtute omnem humorem corruptum extrahet ab anima Hinc scriptum est Luce. vj. Omnis turba querebat eum tangere. quia virtus de illo exibat et sanabat omnes. Sed q̄d est illud medium inter deum ⁊ animā. Solum vtiq̄ peccatum de quo dicitur Sapientie. primo. ꝙ etiam peruersi cogitationes separant a deo. Et hoc medium ꝑ contritionem quātūcunq̄ vigorosaz tolli nō potest nisi cum assit voluntas confitendi de singulis ⁊ omnibus que volūtas oportuno tempore sortiatur effectum. Sicut clarius figuratum est ⁊ ostensum in Dauid rege. qui post patratum adulterium ⁊ homicidium in contritōne magna ⁊ timore iugiter clamauit ad dominum. Sed q̄d quoniam inquit tacui Glosa. confessionē inueterauerunt ossa mea dum clamarem tota die Lyra. Clamor iste non fuit confessionis peccatorum sed anxietas causa timoris. ne super eum appareret diuinuz iudicium in aliqua manifesta punitione. vide supra ¶ Tercium vero est consolidatio cum dicitur fimbriam. nam vnita. nisi fuerit solida non faciunt tactū. Sicut patet de aere qui tactu ꝑcipi nō potest. Sic nobis summe cauendum est ne ex ꝑte nostri sit tactus aerius ⁊ victus quo solum aerem verberamus. Vis audire tactum verum. Sic inquit apostolus. Pugno nō quasi verberans id est non verbis tantū sed ⁊ factis quia non in sermone est regnum dei sed in virtute. sed castigo corpus meum ⁊c̄. Sequitur. ne ipse reprobus id ē a deo reprobatus efficiar. Multi sunt enī qui deum aere tangere videntur id ē contritiosis suspiriis ⁊ lachrimosis confessionibus in quibus tactus verus non sequit̄ sed nec opera penitentie per detestationem culpe. sed potius hec contritio procedit timore tꝑalis vindicte. vel eterne pene Sicut legitur de Achab rege. iij. Reg. xxj. qui suscepta cōminatione terribili ꝓ morte Naboth quem iniuste permisit interfici scidit quidem vestem suam induit cilicium ieiunauit in sacco dormiuit ⁊ dimisso capite ambulauit. sed affectum malicie non mutauit. licet animū timore vindicte ad tempus ab operis exeutione cōpescuit. Et quia veram penitētiam nō subijt. ideo solum aerem verberauit. Vide tamen miram dei clementiam qui nihilominus taliter tactus virtutem sue bonitatis exalauit. Vidiste inquit Achab humiliatū coram me. Quia igitur humiliat⁹ est mei causa non indutam hoc malum in diebus eius ⁊ sic prolongata est vindicta Cum enim deus nullum bonum relinquit irremuneratum licet talis peninentia nō sit meritoria gratie ⁊ euasionis eterne pene est tamen aliquando meritoria dilationis tꝑalis pene vt dicit ibidem Lyra Si igitur tactum verum velis exꝑire considerare stude cū symone que ⁊ qualis sit mulier id est anima que tangit eum. Nā sm laycos que querit de substantia qualis d̄ qualitate. Sic considerare debet quisq̄ de qualitate operantis an in statu gratie an amore iusticie vel intentionis debite. ¶ Secundo de substantia operis vtrū sit ad bonum referibilis ⁊ repletiua preceptorum dei. quia si omnia seruauerit et in vno tantum dereliquit factus est omniuz reus. Sic dominus respexit ad abel ⁊ ad munera eius ad cayn autem non respexit Quartū deniq̄ est adhesio cum dicitur. salua ero. nam ignitus carbo subtito non vrit nisi prius inhereat. Sic christus virtutem suam non effundit nisi in eos qui ꝓposito ꝑpetue ꝑseuerātie sibi īhereāt. q̄re dicit p̄s. Mihi aūt adherere deo bonum

est. Quia emplastrum nō aufert dolorem nec confert medicinam curando plagam nisi persistat super infirmitatem. Eccle. xxxiij. Qui baptisatur a mortuo et iteruz tangit mortuum quid pdest lauatio eius Vbi dicit glosa Augustini. Post lauacrū mūdi eē negligit qui post lachrimas vite innocentiam nō custodiuit. Lauantur quidam et mundi nō sunt. quia cōmissa flere nō desinunt et iterum flenda cōmittunt. Hi sunt qui ad tempus credūt et in tēpore temptatōnis recedunt. Quare Eccle. vj. dicitur. Si possides id ē possidere vis amicum. in temptatōne posside eū Ideo dictū est Thobie. quia acceptus eras deo necesse erat vt temptatio pbaret te. O felix Job quem dominus tam fidelem prescieus vt nō esset ei similis in terra in exemplum tamē posterorū eum diabolo probandum tradidit tam crudeliter et vniuersaliter vt nihil supesset quo fragilitatē humane mentis plus torquere potuisset vt sic toti mūdo fidelitas eius innotesceret Donec inquit spiritus est in naribus non recedam ab innocentia mea. Et vide cōsequentiaz. Adhesit ait pphēta anima mea post te scz tam in aduersis q̄ in psperis. et ideo me suscepit dextera tua. Hi vero id est me persecutores inuanū quesierunt animam meam.

Dominica vltima. Ser. cv.

Facite homines discumbere. Johis. vj. Querit bonauentura sup. iij. dis. xxxij. Vtrū deus magis diligit hominē q̄ angelum p̄sertim cū angelus est natura deo similioz et p̄sequens est eius natura nobilioz. Et ideo p effectum creatiōis ostendit se angelum plus dilexisse q̄ hominē. Ad hoc breuiter respondet q̄ q̄tum ad affectū cōditionis magis dilexit angelum cui meliora bona nature cōtulit. q̄tum tamē ad effectum reparatōnis magis dilexit hominē. tum quia angelos reprobos omnino deseruit. homines vero peccantes tāto sudore redemit. tum quia humanā naturā nō angelicam assumpsit. Et ideo loquēdo de statu presenti magis dilexit angelos q̄ homines quos miserie presentis exilio relegauit longa inedia cruciandos. Sed loquēdo d̄ statu glorie in q̄ erit cōsummatio cōsummata. sic videtur rationabiliter dici posse q̄ magis homines diligat. Homo nā q̄ de pluribus habebit in paradiso vñ gratus et deuotus existat deo q̄ angelus ordo. tum ppter beneficium redemptōis. tum ppter beneficium eminētis glorificationis que nō tm manifestant sed erga nos diuine charitatis magnitudinē sed eius misericordiam. sm illud Ephes. ij. Deus q̄ dives est in misericordia ppter nimiam charitatem suam qua dilexit nos cū essemus mortui peccatis cōuiuificauit nos christo. Et ideo licet angelus deo similioz q̄tum ad ea que sunt nature non tamē q̄tum ad dona gratie. Modo diuina dilectio magis pensat dona nature supaddita q̄ ea q̄ sunt naturaliter insita. Vñ rōne boni voliti dilectio a diligente magis dilexit humanā naturā q̄ angelicam. ita q̄ ceteris paribus in gloria humane nature q̄ angelice. plura relucebūt charitatis indicia Sed q̄tum ad hoc angelica natura p̄cellere videtur vt tangit Richardus sup hūc locū. Quia plures erunt angeli sup̄iores hominibus q̄tum ad bonum gratie et glorie q̄ erunt illi homines qui erūt simul pares vel superiores. et hoc ppter multitudinem tepide cōuersantiuz. licet enī deus liberaliter offert homini gratiam suam et nō improperat tamē ingratus et desidiosus ad eius receptionē se pparare dissimulat. Facite inquit homines discumbere ꝛc̄. Et dauid in persona tepidorū. percussus sum vt fenum et aruit cor meuz. q̄z oblitus sum comedere panem meum. Nolunt enim discumbere et ideo relinquunt aridi in fluxu gratie. Facite inquit hoīes discumbere. Scōm alchimum ad literam discūbere dicim⁹ antiq̄ more iacēdo comedere. Spūaliter vero discūbere est spiritū

nostrum humilitate ꝓcliuum. corpus suũ quod feno cõparat̃ potestatiue subijcere vt obediat ei voluntarie ad manducandum panem doloris et penitentie quos vtiq; in hoc euangelio quinq; inuenio.

G Et beatus hic puer qui quinq; panes hos ordeaceos secum ad desertum seculi detulerit quo raparetur et reficiatur ad innocentie statum ꝓficiens. Primus panis est ꝯtritio lachrimosa que debet formari ex cõsideratione peccati iudicem irritentis. animam deformantis. gloriam amittentis. et penam ꝓ merentis. vt per talez cõtritionem offerat se sacrificium medullatum. quia iuxta psalmum. Sacrificium deo spiritus cõtribulatus. De quo pane dicit in alio psalmo. Cibabis nos pane lachrimarum et potũ dabis nobis in lachrimis in mensura. Quibus refici debet aĩa et lauari cõscientia. Quantum ad anime refectionem dicit p̃s. Fuerunt mihi lachrime mee panes die ac nocte ⁊c̃. Pro cuius intellectu sciendum ꝙ ille psalmus. Quẽ admodũ desiderat ceruus ⁊c̃. Predictuz versiculuz in se cõtinens editus est a filijs Chore qui paternaz maliciã detestantes deo fideles ꝑseuerabãt. Vñ paterna vindicta priuati in gratiarũ actões eoꝝ psalmi semper desideriosam leticiã preferunt vt eos signent qui populum suum et domum patris sui obliuiscẽtes inclinãt aures suas ad diuina mandata pariter ⁊ cõsilia quorum anima sicut ceruus ad fontes aquarum ita ad deum suum sitire debet. Dicit enim ibidem glosa ꝙ cerui senio grauati excrescentibus crinibus atq; cornibus ꝓ remedio serpentẽ extrahũt de cauerna spiritu narium quo scz hausto licet eius pabulo reparantur statim tamen estuant eius veneno. Et ex hoc fontez ad bibendum ardentissime desiderãt. Cuius vigore refrigerati cornua deponũt. ⁊ pilos velut in iuuentutẽ gratam reformati. Sic quisq; vicijs grauatus attrahit contritõnis amaritudinẽ viciorũ veneno cõfectam quo hausto sitiet fontẽ lachrimarũ cõtritione lachrimosa refrigeriũ querẽs

Quantũ vero ad cõscientie lotionẽ dicit p̃s. Lauabo per singulas noctes lectum meum ⁊c̃. Hunc ergo panem comedit propheta Daniel vt habetur eiusdem. x. vbi dicit. Ego daniel lugebam triuz ebdomadarum diebus peccata scz et miserias populi israel. panem desiderabilem id est cibum delicatum nõ comedi caro et vinum nõ introierunt in os meum neq; vngento vnctus sum. cum tamẽ esset senex quoniã a tempore transmigrationis eius in babilonez iam transierunt anni sexagintanouem. lugebat igitur et penitentiã agebat vt finem captiuitatis percipere mereret̃ Et responsum accepit ab angelo. Ex die primo quo posuisti super cor tuum vt affligeres te ex audita sunt verba tua Secundus panis est cõfessio puderosa recolens illud Apl̃i. Quem fructum habuistis tunc in his in quibus nũc erubescitis. Dicit enim Gilbertus super Cãtica ꝙ optimum in sponsa christi decoramentum est verecundia. nimirum quoniã inter virtutes reformatiuas nulla est deo acceptior Quicquid enim deo in homine displicet abscondit. Vnde sicut nigredo carbonis occultatur cum inflammatur. sic difformitas anime tegitur cuz in presentia diuina rubore perfunditur et sic mentem gratificat deo quod naturali docemur exemplo. Nam dicit Boetius in cõmento super cathegorias Arestotil̃. cum homo penitet in aliquo delicto sanguinis amicus nature quasi cooperturus delictum tendit ad exteriora Et hec est causa ꝙ quis efficitur rubeus cum timet vel verecundatur. ⁊ sic faciei venustas acquiritur. A simili taz felix verecundia coram deo quasi colorem pulcritudinis superinducit anime cuz pudore cõfessionis. Et hic panis figuratus est Ezechielis. iiij. vbi dicitur. Ezechiel ad iussum domini peccatum domus israel et Juda. portans penitentis in se formã accepit. Precepit enim dominus ꝙ ingrederetur domũ suã ⁊ includeret̃ vt dict Lyra. ꝙ a famulis se ligari fecerat ne se conuertere posset a latere in latus numero

dierũ trecentorum et nonaginta ꝓ pecca
is israel super latus sinistrum. Et ꝓ iuda
diebus quadraginta super latus dextruz
Priuatus etiam loquela factus est mu-
tus. Precepit deinde domin⁹ ꝙ faceret
numero dierum illoruz panes in pondere
ad vescendum vnũ in die qualibet ⁊ aquã
in mensura et stercore inquit quod egrede
retur de homine operies illud id est ſm he
breos coques illud. Sicut enim media li-
gnorum cogente pluribus in locis sterco-
ra boum exsiccata conseruantur ad vsum
ignis sic fieri p̃t etiam de stercorib⁹ huma
nis. Et ideo precepit dominus vt camino
tali igne stercoris humani calefacto panẽ
suuz coqueret. Abhorrẽs aũt hoc ꝓpheta
respondit ſm hebreos a ha. quod est inter
iectio admirãtis vel cõquirẽtis. Domine
deus. ecce aĩa mea nõ est polluta scz escis
immundis ⁊c̃. Tunc tꝑauit dñs mandatũ
dicens. Ecce dedi tibi fimum boũ ꝓ ster-
coribus humanis ⁊c̃. Ezechiel figurã te-
net peccatoris penitẽtis qui ligatus affe
ctu timoris ꝓ peccatis. Primo dormire
debet in latere sinistro cogitando de mor
te. iudicio. inferno ⁊c̃. Postea in dextro
cogitãdo de dei misericordia et largitate
de eminẽtia gratie ⁊ virtutũ. de vbertate
glorie ⁊c̃. Et his quidã dieb⁹ fallaces mũ
di diuitias ꝑniciosas delitias ventosos
honores quibus prius in animo fouebat̃
velut panes coquere debet in fornace fer-
uide cõtritionis stercoribus boum id est
puderosa cõfessione viciorũ. Emissa nãq;
stercora quandã cõfusionẽ inducũt etiaz
naturaliter in quibusdã brutis. Sic feda
superflua vicioꝝ ꝑ cõfessionem emissa cõ
fusionem innouãt vt sic eodẽ pane iam re
ficiat̃ in amaritudine quo prius voluptu-
ose vescebatur cõplectens etiã silentij san
cti virtutem velut intimi doloris iudicez
¶ Tercius panis est ieiuniũ macerans in
quo simul intelligitur oĩs afflictio corpo-
ralis extenuãs ⁊ seruituti spiritus subijci-
ens quod merito requirit̃ vt in quib⁹ q̃s
peccauit in his cõtrario peniteat. Johel
ij. Cõuermini ad me in toto corde vestro
in ieiunio et fletu et scindite corda vestra
Cui⁹ nõ surdus auditor magn⁹ ille arseni⁹
fili⁹ cuiusdã nobilissimi senatoris romani
cum adhuc in pallacio existens oraret vt
dirigeretur ad salutez. vocem audiuit Ar
seni. fuge homines et saluaberis. Unde
veniens ad desertum iterum audiuit vocẽ
dicentem. Arseni fuge tace quiesce. Q.d̃
et fecit. Per totum ergo tempus vite sue
sedens ad opus pannum habebat in sinu
ꝓpter lachrimas crebro defluentes. ac to
tam noctem ducens in somnẽ. Cum mane
iam facto ꝓpter nature lassitudinem dor-
mire cogeretur dicebat somno. veni serue
male subripiensq; parum de somno statiz
surgebat dicens. sufficit monacho si dor-
mierit vna hora. Vespere vero sabbati
iam aduenientẽ dominico relĩquebat post
se solem et manus suas extendebat ad ce-
lum donec sol iterum ascendens faciez ei⁹
illustrabat et sic residebat. Huius etiam
figura claret in Helya ꝓpheta qui vt dici
tur. iij. Re. xix. cum fugisset a facie Jesa-
bel in desertum dormiuit subter vnam iu-
niperum. excitatur per angelum. reficitur
per panem subcinericium potatur aqua.
ieiunus ambulat spaciuz dierum quadra
ginta vsq; ad montẽ dei. Quia dicit Au-
gustin⁹ libro de mirabilibus sacre scriptu
re. ꝙ ille cibus angelicis manibus prepa-
ratus talem virtutem habuit ꝙ diu serua
re potuit naturam corporis a cõsumptõ-
ne calidi naturalis propter quam requiri
tur sumptio cibi ad restituendum id quod
cõsumptum est. vt habetur primo de gene
ratõne. Helyas est penitens. Achab dia-
bolus. Jesabel caro. vmbra iuniperi me-
moria crucis. eo ꝙ fugat omne venenosuz
sic̃ vmbra iuniperi ſm pliniuz. Panis sub
cinericius macerationem penitentialem
signat que digna iudicatur visitatõne.
Nam cum eum dominus vellet lautiori-
bus reficere. non angelus sed coruus mi-
nistrauit. sicut dicitur. iij. Regum. xvij.
Coruus q̃q; p̃cepi vt pascãt te. Lyra. mi
nisterio angelico ad hoc eos inducẽte de-
ferebãt ei panẽ et carnes mane ⁊ vespe-

Quartus panis est elemosina recreans In qua cōprehenditur omne subsidium primum subleuans siue corporale fuerit siue spirituale. Talis enim elemosina vt dicitur Thobie. iiij. et etiam. xij. ab omni peccato ⁊ a morte liberat et nō patitur a/ mas ire in tenebras. De cuius etiā effi/cacia dicit Crisostom⁹ sup̄ Matth. Q⁹ si cut medicamentum multas quidam ber/bas accipit. vnam quidē dominatissimaz sic in penitentia ista herba scz elemosina dominatioꝛ ⁊ potentioꝛ est et vniuersum ipa efficit pigmentum. Nimirum qz sicut aqua extinguit ignem ita elemosina extin guit peccatum nec solum sed etiaz in pre/senti plerunq; reddit mensuram bonam rerum temporalium et confertam dono/rum corporalium scz sanitatis longeuita tis ⁊c. Et agitatā donoꝛum spiritualium et superfluentem premioꝛum eternalium. Nam vt de ceteris sileamus. vt dicit. iij. Re. xvij. Post coꝛuoꝛ administrationem precepit Helye dominus vt pasceret a/pud quandam viduam. abijt igitur et in/uenit eam ligna colligentez. Cui dixit. da mihi paululum aque vt bibam. erat enim fatigatus ⁊ sitibundus. Cunq; pergeret illa vt afferret clamauit illam dicens. Af fer mihi obsecro et buccellam panis Que respondit. nō habeo nisi pusilluz farine ⁊c vt patet in textu. Non enim defecit fari/na vel oleum donec dominus dedit pluui am super terram ⁊ fertilitatem. ¶ Quin/tus panis est oratio mentez eleuās ⁊ affe ctum humilians. Quoniam orationi pro peccatis accedit coꝛdis confusio. Et ab eis auersio vt sic in se confusus veniam a deo per humilitatē recipiat quem per su perbiam offendit. Et hic est panis ange/loꝛum cōtinue deuz laudantium. p̄s. Pa nem celi dedit eis panem angeloꝛum mā/ducauit homo. Vnde de quolibz iusto di citur Eccle. xv. Cibauit illum pane vite⁊ intellectus. Et hic panis ad modum sopo rosus ē sed paucis. Quā dulcia inquit fau cibus meis eloquia tua super mel oꝛi meo Pauci nanq; panis huius suauitatez de/gustant nisi ex dono singulari spiritussan cti ad hoc assumantur. Sicut figurate p/pter amoꝛem Jonathe quod interpreta tur columbe donum Dauid id est christus filium eius miphiboseth in gratiam et fa/miliaritatem accepit dicens. ij. Regū. ix. Faciā in te misericoꝛdiā ppter Jonathā et tu comedes panem in mensa mea semp Quod nobis prestare videtur idem Je/sus christus Amen.

¶ Expliciunt sermones de tempoꝛe to/tius anni.

Incipiunt sermones de sanctis fratris Henrici Herpf ordinis predicatorum. In festo sancti Andree apostoli.

Rabbi vbi babitas. Joh. j. Scom doctores duplex distinguit amor. Est enim amor concupiscentie cuj aliqd amam⁹ non vt amatis velim⁹ bonu: sed vt ipm eor bonuj velimus nobis. sicut dicim⁹ amare vinum vel equm vel etiam hominem ad vtilitatem socialitatem vel delectationem ppriam. et hic e amor fict⁹ et instabilis. Alj⁹ e amor amicicie q est cum benivolentia. qm scj sic amam⁹ aliquej vt ei velimus bonuj sicut et nobis. nec respicit amor iste ppriam vtilitatem vel delectationem. et dicit amor verus quo Johannes christum amavit. Et ideo respiciens Jesuj ambulantem. qr sm Theophilum erat amic⁹ sponsi. nō querebat gloriam suam: sed magj ostendit discipulis que sequerent: dicēs. Ecce agnus dei. Quare agnus? nisi quia innocēs in se pie tollit peccata mūdi. Unde mater ecclesia vocat dnm ter agnuj in missa. quasi diceret sm magistrum in historijs. Agne dei qui agnouisti patrej plena obedientia: miserere nobis. Agne dei qui nouisti matrem diligenti cura. miserere nobis. agnus enim solo balatu matrem cognoscit. Agne dei. i. pie qui te obtulisti p nobis in cruce: dona nobis pacem. Audierēs aūt duo ex discipulis eius: secuti sunt Jesum. Nam sm Chrisos. et alij erāt discipuli qui non solum secuti nō sunt: sed et zelotipe ad christum dispositi erant. Qui ⁊o meliores erant simul audierūt et secuti sunt. Quos videns Jesus sequētes cōuersus ad illos: ait. Quid qritis? Rabbi inquiunt vbi habitas? quasi dicerent. qrim⁹ habitatōem vt frequētemus psentiaj. Quibus dns. Venite et videte. Venerūt et viderunt ac illa nocte manserūt et celestem instructionem perceperunt. que sunt verba pposita. Rabbi vbi habitas. Interrogatio familiaritatis affectiua quereus mansionej vt frequēter psentiam. et rnsio amorj. ꝓuocatiua lubdēs: venite et videre. Fuit enim magis pflua largientis exhibitio q exhortātis petitio. Ad nram igitur instructōem exemplo pnio demōstrauit discipulo pcipue quintuplicē spualem mansionē ad quā ducere nititr animā fidelem tramitē perfectōis inquirentē et ingeminātem. Rabbi vbi habitas. Naj habitauit primo in paupertatis arduo: vt diceret de seipo. Vulpes foueas habent et volucres celi nidos. filius autē hominis pauper est non habēs vbi caput suū reclinet. Testantē hoc stabulū et psepiū: imo totus decursus sue pegrinatiōis quo mendicabat et victū et hospiciū. qr sicut locuj non habuit vbi quiesceret: sic nec denariū vnde viueret. Unde ad soluendum didragma Petrū ad piscem mittit: et ad puteū residens in siti fatigatus aquā petit. In templo pdicās de sero circūspectis omnibus ꝛeiun⁹ recedit. Et sm Hubertinū frequēter in nuda terra dormiuit: ac tandeꝛ omnib⁹ spoliatis nudus in cruce pependit. Venite inquit et videte. qr nisi quis renū ciauerit omnib⁹ q possidet nō pt esse me⁹ discipul⁹. Ecce ad quātam celsitudinē pfectionis discipulos vocauit in arduo paupertatis: cui soli debet priuilegiuj iudiciarie potestatis. Nescitis inquit Paul⁹ qr angelos iudicabimus. Et hoc ꝓpter tria vt dicit doctor sanct⁹ super. xiij. dist. xxviij. Primo ratōe cōgruitatis. quia voluntaria paupertas est eor que omnib⁹ que mūdi sunt cōtemptis soli christo inherent. et ideo non est in eis aliquid qō eorum iudiciū a iusticia deflectat. et sic reddunt idonei: q si veritatē iusticie p omnibus diligentes. Secūdo p modum meriti. qr hūilitas pro merito cor respōdet exaltatio. paupertas autem qr reddit hominē singulariter despectū. ideo pauperibus voluntarijs repromittit excellētia iudiciarie potestatis Tercio quia in pgressu ad perfectōem vite paupertas voluntaria pma ponit inter beatitudines velut janua totius pfectōis

que perfectio disponit cor humanuz vt sit edoctū omni diuīa veritate: in quo decreta tenētur diuine iusticie ex quibus homine iudicabūtur. Sicut si liber in quo cōtinet lex iudicare dicat. Hinc est q nō quibuslibet pauperib⁹ voluntarijs hec potestas pmittitur: sed illis tm̄ qui relinquentes omnia sequūtur christuz fin perfectionem vite: in quibus relucet omniū virtutum perfectio. que dānabit omniū aliorū imperfectōem: eo q homīes fuerunt sicut r illi. Andreas ergo relictis omnib⁹ in fame r siti: in frigore et nuditate secutus est Jesum vt videret vbi maneret. necdū tamen inuenit locū māsiōis eius. sed adhoc clamare necesse est Rabbi rc. ¶ Secūdo habitauit in patientie clibano pbatus iniurijs. persecutōibus. oblocutiōib⁹ q vorax esset r potator vini. amicus publicanoz. q haberet demoniuz: r ea ejiceret in principe demonioz velut in camīo ignis. nec inuenies eum vel tenuis indignatiōis aut impatiētie reliquisse vestigiū quin potius vndiq circūdatus angustijs in cruce pendens. Hinc trāffixus maternis doloribus. illinc perseuerātiuz impioz insultationibus. hinc ad iracundiā puocatus paternis affectibus pietate cogente ꝓrupit in lachrymas. r efficaces pces obtulit: dicens. Dimitte illis. Andrea inquit. veni r vide. Quasi diceret. gratissimā amplectere patientiā r meā agnosces mansionem. Vnde cuz ipa paupertas plerūq tollerabilis sit dum lentē subuentōe cognatoruz r amicoz: ne saltem his subsidijs inniterentur perpetuū eis indixit exiliuz. Euntes inquit in vniuersuz mundū predicate Quasi diceret. relinquite parētes r amicos fugite dulce solum inter ignotos r inimicos cōuersamini Luc. x. Ecce ego mitto vos sicut agnos iter lupos. nolite portare sacculū neq peram. Nihil inq secuz sumerent vbi ignoti fuerāt r despecti. repulsi. reprobati. pſecuti. verberati. carcerati. Audite fratres quid dominꝰ assumere iussit. In patiētia inquit vestra possidebitis animas vestras. Hanc eniz vt comitez indiuisibilem eis assignauit. Cuius est ratio. q cuz discipulos sibi associare voluit gradu dilectōis supremo que est inter sponsuz r sponsaz. merito decuit vt illud ab eis inquireret qō potissime verā amicicia ostenderet. i. aduersa pro dilecto non solū patienter: sed r affectāt amplecti ac morte priuatissima velle cōdemnari. Maioze inq hac dilectōem nemo habet. Hinc enī Andreas r ceteri apostoli ibant gaudētes a cōspectu cōcilij. quoniā digni rc. vt vel sic viuerent r viderēt vbi Jesus habitabat quo nondū ad plenū inuēto adhuc clamare necesse est Rabbi rc. ¶ Habitauit tercio in charitatis studio. quo scz adeo ferbuit ad salutem nostrā q in nulla corporis ppio parcere potuit. nullis reuocari blasphemijs. iniurijs. persecutōibus. vt vl in minimo cōceptum nostre saluatiōis rigorem r feruoz̄ relaxaret: sed cōtempto corporis cōmodo diceret. Ego aliū cibuz habeo māducare quē vos nescitis. Hinc essi ꝑdicatiōibus vacans r orationibus dies plerūq ducebat ieunos r noctes insomnes: vel virginea membra humi ꝑstrabat Quid mirū. cum etiaz si christus tot mēbra habuisset quot stelle sunt in celo. quot gramīa in terra. q gutte in mari. r vnum quodq membruū corpus habuisset: omnia passioni tradisset anteq vnā animā ex defectu sui perire pmissiz: vt merito diceret ps. Annūciate inter gentes studia eius. Veni inquit r vide. Quē secutus Andreas salutis animaz zelator perfectissimus non solū terras perlustrās in fame r siti: i frigore r nuditate. in pſecutōibus r irrisionibus: sed etiā in agone crucis biduo certans christuz cunctis gentib⁹ fere viginti milibus feruēter predicauit. sciens zelum animaz esse sacrificiū deo gratissimū veluti ex potissima charitate ꝓfluens: que sola vestem nuptialez exornat et gratificat. Vnde legim⁹ in libro de mirabilib⁹ orientis qui Johāni episcopo intitulatur. vbi refert ex ore regis indox dicentis. In q̄dam prouīcia nostra sunt vermes qui dicuntur salamandre: nec viuere possunt nisi igne. qui faciūt pelliculas quasdā iuxta se sicut bombices faciētes sericū. que pel

licule studiose operãtur. a. dñabus nostri palacij de quibus pãnos habemus ad omnes vsus nostre excellẽtie. qui panni nunq̃ frangũtur. sed si deturpãtur non nisi in igne fortiter accẽso lauanť. Dec ille. Salamandra est potentia affectiua anime: que sicut salamãdra corpaliter ita anima moritur spũaliter: nisi cõseruet in igne charitatis. Facit autẽ pellículas iuxta se. quia operat virtutes. Nam sicut omne vitiuz est voluntariũ: ita et oñis virtus. Ex quibus virtutũ pelliculis pann⁹ conficit intextus virtute charitatis: quo. s. vtitur anima felix ad omnẽ ornatũ et vsum sue excellentie. Qui si quãdoq̃ venialib⁹ maculat: in igne forti lauãdus est et purificãd⁹. In eo nanq̃ dealbauit Andreas stolaz. in eo secutus est saluatorem vt videret vbi maneret Jesus: necdũ tamen plenarie repit. sed clamare necesse est Rabbi ꝛc. ¶ Quarto habitauit in penalitatis stadio. in quo potissime fuerat positus in cruce pendẽs: vbi in oĩb⁹ mẽbris patiebatur. Nã ne lingua illa saluifica maneret impunita aceto potabatur et felle. Et sicut patiebatur in oñibus mẽbris corporis: sic et in omnib⁹ anime potẽtijs. Dec tamẽ pati non poterat sm naturã diuinitatis. Cui⁹ etiaz acerbitas fuit vt ita dicam in vltimitate penalitatis. quia sicut in eius carne fuit equalitas maxima cõplexionis et sensuuz perfecta viuacitas: que adaugent penaz corporalez. sic in anima sũma fuit charitas qua zelabat patris honorẽ et iniuriaz. et ad p̃ximuz viscerosa pietas q̃ nihilomin⁹ eius obstinatiõi cõdolebat. et ideo fuit vtrq̃ dolor intẽtissim⁹. Dinc lachrymosis oculis in cruce patrẽ interpellasse legimus et exauditũ eẽ p reuerẽtia sua. Dinc inq̃ respõdisse legit impijs crucifixorib⁹. Sitio. quasi diceret crucifigẽtibus. Ecce in passionib⁹ meis quibus nihil potest dolorosius inueniri in corde. nihil penali⁹ in corpore. nihil opprobrios⁹ in despectõe. de cordis mei amore vobis ostẽdi: cuz tamẽ turpissima et acerbissima morte vitam finio. Adhuc tamen sitio si possibile foret mille millibus modis vobis ingratis diuinũ vestre salutis amorẽ declarare. vt vel sic saxea corda vestra ad remeandũ fortiter attraherenť. Veni inquit Andrea et vide. Qui pperans ad locum vbi crux parata erat. et videns eam. Salue crux ꝛc. vt patet in legẽda. Redde inquit me magistro meo vt per te me recipiat qui p te me redemit. Noluit enim ab ea viuus separari: vt sic videret vbi maneret trib⁹ horis in actualissima penalitate. et hoc quidẽ recõpensauit tpe. qõ acerbitate nõ potuit. biduo viuens in cruce nolẽs ab egea deponi. quia regem suũ miles insequẽs viderat: licz nec dum puenerat: vbi sine fine maneret Jesus. Adhuc igitur necesse est iterare Rabbi ꝛc. ¶ Habitat ergo quinto in trinitatis medio: etiam sm humanitatẽ sublimatus ad cõsistoriũ eius. Gloria inquit et honore coronasti eum. et cõstituisti eum supopera manuũ tuarz: tam celestia q̃ terrestria. Oñia subiecisti ꝛc. Data est mihi inquit oñis potestas ĩ celo et in terra. Versa est inquit pauptas in affluentiaz. humilitas in excellentiã. penalitas in gloriam. Veni inquit Andrea et vide. At ille. Dñe secutus suz te quocũq̃ ieras. in frigore et nuditate. labore et persecutõe. in passione et crucis agone. Nunc autem dñe vim pati or: sed adiuua infirmitatẽ meam. et trahe me post te ꝛc. Unde diutius orantẽ splẽdor nimius circũdedit. et abcedente lumine spiritum emisit: vt veniret et videret vbi maneret Jesus. et mansit aput eum in eternum.

Sermo de sancto Nicolao.

Ge agentibus dedit sapientiã Eccli. xliij. Dorta tur nos aplus. j. ad Thimoť. iiij. dicens. Exerce te ad pietatem. Glo. id ẽ ad cultum et religionem oñipotentis dei et ad opera misericordie. Cui⁹ causam subdit: dicens. Corporalis quidez exercitatio. que scilicz est in ieiunãdo. vigilando. abstinendo: que sunt frena carnis ad modicum vtilis est. Glo. nisi huic addat pietas. Ad hoc enim tantuz valet vt quedaz

143

faciat vitare vitia. quibus vitatis homo
careat pena illis debita: sed non omni pe-
na. quia si soluz exerciciũ corporis habu-
it: perhẽnas penas sustinebit. Non enim
penalis (spũalia refrenat) corporis casti
gatio. sed ĩ multis plerũq; magis excitat.
sicut iram. inuidiaz. inanez gloriã ⁊c. Un
de phariseus in his se tm̃ exercitans ope
ribus. nec pietatem amplectẽs. Non sum
inquit sicut ceteri homĩes ⁊c. ieiuno bis
in sabbato ⁊c. Pietas autẽ ad omnia va
let. Cui⁹ causam assignat Hugo: dicens q̃
visibilis actio est quoddaz corpus. Deuo
A tio v̄o quasi spiritus eius. quia actionem
ip̃m viuificat sicut anima corpus. Et ido
actio sine deuotiõe mortua est. Cuz deuo
tione enĩ actio viuit. Et licet qd̃ viuit mo
riatur. tamẽ vita non moriť. Actio quidẽ
transit. sed pietas actiõis licz fiat in tem-
pore: non tamẽ finitur cuz tempore. Ope
ra enim illoruz sequũtur illos. Unde Ri-
chard⁹ in tractatu de gemĩo pascha. Pi-
etas est dulce cõdimentuz humanoꝝ actu
um. Sequiť ergo q̃ ꝓmissionem habet vi-
te que nunc est. i. vite gratie in p̃senti pro-
mittente domĩo. Date scilicz temporalia
cum affectu pietatis: ⁊ dabitur vobis: qd̃
est spũale. ĩmo mensurã bonam et cõfertã
⁊c. Testatur etiam hoc leticia spiritualis
quã generat ipsa pietas. Sequitur. et fu-
ture glorie. Glo. ibidem. Omnis sũma di
scipline christiane est in misericordia ⁊ pi
etate. quam aliquis sequẽs si lubricũ car-
nis patitur: sine dubio vapulabit: non ta-
men peribit. Unde domin⁹. Beati miseri
cordes ⁊c. pie agentibus dedit sapiẽtiã.
¶ Pie agẽtibus de. sapiẽ. Sicut dic̃ An
selm⁹ de similitudinib⁹. Spiritussanct⁹ mẽ
ti pietatem inspirat: dum eaz sibi compa-
ti: pieq̃ recolere facit. q̃ mis̃a erit si adeo
separata fuerit. ex qua inspiratõe mens il
lumĩata omnes operatiões pio desiderio
in fontem pietatis extendit: ⁊ omnez im-
pietatem excludit. Et hec est vera sapien
B tia que tangiť in verbis ꝓpositis. in qui-
bus quatuor notãtur per ordinez. ¶ Pri-
mo pietas miserãtis cum affectu: cum di-
citur. Pie. Et licz affectus pietatis scd̃m

Hugonẽ est multiplex. tamẽ ꝓut hic loqui
mur de pietate est donum spiritussancti.
¶ Ad cui⁹ euidẽtiã sciendũ q̃ pietas ꝓut
est virt⁹ tm̃ scd̃m Tulliũ in rethorica sua ẽ
per quam sanguĩe iunctis paterq̃ beniuo
lis officiuz ⁊ diligens tribuiť cultus. Qd̃
declarans doctor sanct⁹ s̃a s̃e. q. cj. dicẽs.
q̃ cultus proprie debet referri ad reuerẽ-
tiam parẽtibus exhibendã. Sicut Salo-
mon ĩ regia potestate matri sue exhibuit.
In qua reuerẽtia intelligiť omnis subie-
ctio que debet parẽtibus exhiberi. Offici
um v̄o refertur ad obsequiũ qd̃ eis debe-
tur. puta si sit infirmus q̃ visiteť. si pauꝑ
q̃ sustenteť. Similiter ⁊ pietas que est do
num quo quis cultũ ⁊ officiuz exhibet deo
vt patri: qd̃ est excellentius q̃ ei exhiberi
vt domĩo vel iudici. Sed vnde sciem⁹ istã
differentiaz? Per hoc nimirũ q̃ sicut pie-
tas virtus non solum exhibet ea patri car
nali: sed etiam om̃ib⁹ sanguine iunctis s̃m
q̃ pertinẽt ad patrem. Sic pietas donum
non soluz exhibet hoc ip̃m deo vt patri: sz
etiam omnib⁹ hominib⁹ inq̃tum pertinẽt
ad deum. quia p̃ferunt eius imaginez. Et
ex cõsequẽti subuenit in miseria ꝯstitutis
sine personarũ acceptione. Et in hoc dif-
fert a misericordia. qz misericordia subue-
nit aliis ex h̃ q̃ nõ ꝯiuncti cõsanguinitate
familiaritate: nature: similitudine. in om-
nibus aliquid humanũ accipiens pro mẽ-
sura sicut ⁊ alie virtutes. Sed pietas do-
num mouet̃ ex aliquo diuino: scilicz inq̃n-
tum sunt filij dei coheredes celestis regni
diuina similitudine insigniti. Quã pieta-
tem exercuisse dinosciť beatus Nicolaus
in adolescẽtia sua. q̃ cuz vrgẽte inedia pa
tientie audiuit velle tres filias ꝓstitui vt
earum infami cõmertio vitaz infelicẽ age
ret: eidem cõdolens et stupruz virginum
execrans intuitu diuini honoris ⁊ amoris
clam ipsis ignorantibus ter pondus auri
non modicũ in domum eius nocte ꝓiecit.
Volebat enim soluz christum habere spe-
ctatorem. pro cuius sola dilectõe hanc ex
ercuit pietatem. ¶ Secundo notatur vi-
gorositas operãtis in effectu: cuz dicitur
agentibus. Efficaciter enim se auertit ex

toto ab omni deordinatiõe cogitationũ: affectionũ. locutionum. ⁊ operũ. Nec minus efficaciter se cõuertit ex toto ad omnia genera virtutum: vt merito conueniret ei illud Eccli. xvij. De omni corde suo laudauit deum. ⁊ dilexit dominũ qui fecit illum. ¶ Ad maiorem autem euidentiam sciendum q̃ nobilitas et vigorositas bonorum operuz ex quatuor causis resultãt: quas in beato Nicolao fuisse reperimus. Primo ex cause efficientis puritate. Nã quãtum efficiens puriorem habet cõscientiam: tanto bona facta: verba: cogitata: affectata maiorez habent efficaciaz. eo q̃ ab illa cõscientie puritate noscũtur effluere. Hinc est q̃ plus valet in merito buccella panis oblata de pura conscientia q̃ diuitie congesti distribute ab illa que mortalibus vitijs implicata est cõscientia. Hinc beatus Nicolaus in adolescẽtia nõ sicut illa etas assolet lasciuiã amplexus est mũdi: sed ecclesiaruz terebat limina. ⁊ qõ de scripturis audiebat: armariolo condebat pectoris. sicq̃ iuuenilem innocẽter decurrit etatem. sciens quia scriptuz est Leuit. ij. Omnis oblatio que offertur domĩo absq̃ fermento scilicet peccati erit. ¶ Secũdo ex cause materialis difficultate. Ceteris enim paribus quãto difficilius est hoc qõ agimus vel patimur: tanto perfectum opus est nobili⁹. sicut maior est crucifixio q̃ leuis flagellatio. magis est dare necessaria q̃ superflua. dare corpus q̃ res. dare spiritum in obediẽtia q̃ corpus in penitentia. Quãtum enim materia in quã agitur est nobilior ⁊ ipsi anime vicinior: tanto opera que fiunt in ea sunt difficiliora ⁊ per cõsequẽs nobiliora. Nam multi tradere nt bona temporalia qui non traderent corpora vel ad penam: vel ad mortez: vel ad religionem. Et multi tradunt corpora ad religionem qui voluntatem tradere non possunt ad plenam obidientiaz. Et multi tradunt voluntatẽ ad obedientiam exteriorem qui tamẽ spiritum tradere nõ possunt per cõtemplatiõem ad perfectã diuine cõformitatis interiorem vnionez. Nicolaus autem ⁊ res tradidit elemosyne. ⁊ corpus penitẽtie. voluntatẽ diuine obedientie. ⁊ spiritũ q̃platõi interne. ¶ Tercio ex cause formalis charitate. quia quãto est ardentior: tanto opus qõ per eaz offertur est nobilius. Hinc p̃cepit dominus Leuit. ij. Si offers munus primitiaz frugum domĩo torrebis eas igne: scilicz charitatis. Primitie sunt primi fructus per quos intelligũtur intentiões in bis q̃ agimus: qui sunt velut primi fructꝰ operꝫ verborum ⁊c. Quicqd agunt homines intentio iudicat omnes. Dec ergo debent igne charitatis cõburi: vt inflãmenẽ amore et bonore diuino. Dic enim ignis tantuz valuit in Magdalena lachrymis rigante pedes domini. vt non soluz culpam: sed omnem reatũ consumeret. Sic in omnibꝰ operibus beatus Nicolaus vigorosaz charitatem ostẽdit. diuitias vt lutuz dispersit. bonores conculcauit. delicias repressit ⁊ pietatẽ affectibꝰ. effectibusq̃ totꝰ effluxit. ¶ Quarto ex cause finalis diuinitate. finis enim perfectus esse debet. nõ fauor seculi. non timor supplicij. non amor premij sed complacẽtia dilecti. Et quãto plenius atq̃ intensius hunc finem attigerit: tanto per actum opus nobilius atq̃ gratiosius domĩo erit. Exinde beatus Nicolaus solum dominũ inspectorem optauit. ¶ Tercio notatur largitas remunerãtis in profectum: cum dicit̃ dedit. Licet enim dominus det omnibꝰ affluẽter ⁊ non improperat. pñs tamen singulari affectu manũ extendit largifluam: vt experiãtur feliciter date ⁊ dabitur vobis. Ad cuius euidentiam dicit Bonauẽtura sup. ij. dist. xvij. q̃ tribus modis quis mereri dicitur. Primo abusiue. cum quis faciet opus de genere bonoruz: sed intentiõe non bona. Si ergo intentio fertur extra charitatem: tunc demeretur. si vo fertur ad aliud nõ extra charitatez: tunc aliquãdo meretur non ex cõdigno nec ex congruo: sed ex ĩmensa diuina largitate. sicut qui dat elemosynam cum murmure vt importunitatẽ sedet petentis. sicut in Petro theloneario patet. vide in legenda Johannis elemosynarij. Sic ⁊ Achab humiliãs se egit penitẽtiã.

vt patz supra. ¶ Secūdo dicit̄ mereri simpliciter ꝓprie. cum scilicz fit opus bonum bona intentiōe ⁊ ex charitate. que tria cōcurrunt in effectu pietatis ꝓut pietas est donū. de qua dicit Leo papa in quodā sermone. In illo magno sūmoqꝫ iudicio tanti estimabit̄ vel largitas benignitas: vel tenacitatis impietas: vt pro plenitudine omniū virtutū ⁊ pro summa omniuz commissoruz per vnū malum illi in ignem eternum: ⁊ per vnū bonuz isti introducētur in regnuz eternum. Nimirū cum his ipe dominus ꝓmisit mensurā bonam confertam ⁊ coagitatam ⁊ supeffluētez. Bonam inq̄ q̄tum ad reatus expiatiōem. cum talibus christi meritum efficacius applicat̄ ꝓpter eoruz ꝓximatiōem ⁊ inhesionē in deum. cuius gratia sibi merita christi suffragantur. Quem sensuz tangere videtur doctor sanctus super. ij. sentē. distī. xl. dicēs. ꝙ efficacia suffragioꝝ mensurat̄ ſm charitatem eius pro quo fiunt. Quia dicit Augusti. ꝙ ſm hoc iuuatur aliquis mortuꝰ ex suffragijs: scdm qd̄ duz viueret meruit vt iuuaret̄ post mortem. vt scilicz quāto maiorem in vita charitatez habuerat: tanto post mortem efficatiorez suffragiorū portionem sortiatur. Confertā autem q̄tum ad gratiarū augmentationē. Nam pre ceteris exterioribꝰ opera pietatis sunt exercicia potissima charitatis: que p̄cipue cōpassiuo quodā ⁊ visceroso affectu cor ip̄m mollificant ⁊ ad gratiā recipiendum operantem habilitāt. ⁊ remunerātem ad largienduz prouocāt. Coagitataz ꝟo q̄tum ad interne dulcedinis affluētiaz. Cor em̄ compassiuū ⁊ iocunduz amorosumqꝫ quocunqꝫ se vertit huiꝰ amorē viscerosius imprimit. Qd̄ cōmuniter cōtingit specialiter in his qui largiflue pietatis operibus affluūt. scientes quia hilarez datorem diligit deus. per quā leticiam habilitant̄ ad diuine dulcedinis affluentiā: sicut in multis sanctoruz patet. In cuiꝰ argumentuz legitur in libro apuz de quadā militissa in brabātia. q̄ instante caristia maxima subueniebat egenis sine pondere ⁊ mensura. quam vir suus timore depauꝑatōis artauit ad dandā certam mensuraz farine singulis ebdomadis. Que dum quadam die totum expendit vrgēte paupere: iussit ancille vt diligenter collectas reliquas farine pauperi daret. Post hunc venit alter infra triduū se nihil comedisse deplorās. Cui cōpassa matrona cuz fletu coegit iterum ancillam recalcitrātem adire cistam. quam ⁊ plenaz inuenit. Quo cognito vir eius horreum letus aperuit ⁊ omnibus aduenientibus dedit. nec defecit donec dominus populo suo ꝓpiciaretur: cum tamē sibi vix quinqꝫ horrea suffecissent: nisi manus domī larga multiplicasset. Ipsa ꝟo pro remuneratiōe in p̄senti etiam pluribꝰ annis ante mortem die et nocte pro septē horis canonicis ab aue mire pulchritudinis ⁊ decoris. suauissimo cantu ⁊ melodia demulctebat̄: ita vt eiꝰ suauitas in cor eiꝰ medullitus trāsfunderet̄. et ex ea spiritus eius ad eternas delicias viscerosius excitaretur. ¶ Supereffluētem deniqꝫ q̄tum ad glorie plenitudinez. Qui enim semīat in benedictōibus: de benedictōibus ⁊ metet. ¶ Quarto notatur sagacitas cōseruantis sine defectu: cuz subdit̄ sapientiā. Hec est eniz sapiētia vie potissima que felicem comitat̄ perseuerātiam. cui semper sapiunt queqꝫ ꝓut sunt. Nam sapiens dicitur cōmuni nomīe in vnoquoqꝫ genere q̄ nouit altissimā causam illius generis per quam potest de omnibꝰ iudicare. Simpliciter ꝟo dicitur sapiens qui nouit altissimam causaz simpliciter. i. deū. Non eniz qui deum vere sapit a iusticia deuiat. Et ideo Paulꝰ qui deū vidit et nouit. Quis ait nos separabit a charitate christi: tribulatio an angustia ⁊c̄? Et hec est vera sapientia desursum veniens. nō terrena. nō animalis. nō diabolica. Non inq̄ prona potius ad sciendum subtiliter q̄ ad operādum vtiliter ⁊ perseuerādum feliciter. sciens esse scriptum. quia solus qui perseuerauerit vsqꝫ in finez hic saluus erit. Sic ꝑseuerauerit Dauid in māsuetudine sua ꝑsecutionem patiens: donec sceptruz regni mereretur adipisci. Sic perseuerauit beatus Nicolaus vsqꝫ ad pontificatum. et in

pontificatu vsq; ad celi incolatũ. Sic nos
pseuerare cõcedat christꝰ Jesus. Amen.

¶ In festo cõceptõis beate Ma
rie virginis.

Ecce nubecula par=
ua q̃si vestigiũ hominis ascẽdebat
de mari. iij. Regũ. xviij. Ad eui=
dentiã huius thematis dicunt ibidez do=
ctozes. q; Helias ꝓpheta zelans diuinuz
honozem Achab regem israbel aggressus
est ad cozripiendum: eo q; peccauerat sup
omnes reges qui fuerũt ante eum adozãs
idola. nec suffecit ei vt ambularet in vijs
Jeroboã. qui licet vitulos adozauerit au
reos: in eis tamẽ dominũ honozauit. Ach
ab vo baal idolum adozauit ad instinctũ
Jezabel impijssime. cuius impietatez filij
israbel sequebãtur. propter quod cõmina
tus est Helyas terre sterilitatem per ro=
ris q; pluuie subtractiõem. ita q; implere=
tur maledictio Moysi super filios israbel
dijs alienis seruiẽtes impcantis Deutro.
xj. q; dicentis. Ecce ppono hodie in conspe=
ctu tuo benedictiõem q; maledictõem. ca=
uete ergo ne decipiaẽ coz vestrum seruien
tes dijs alienis: iratusq; dominꝰ claudat
celum q; pluuie non descendant: nec terra
dat germen suuz. Achab vo videns israe=
liam pluribus annis a lege recessisse: et
ad ozasse deos alienos. nec pluuias fuisse
phibitas: cõminatiõem Helye paruipen=
dit. Quod cernens Helyas ozauit domi=
num: q; phibite sunt pluuie tribus annis q;
mensibus sex. Post finem ergo dieruz mi=
sertus populo israbel: ait dominꝰ Helye.
Ostende te Achab vt dem pluuiam super
terram. Voluit enim dominꝰ vt ostende=
retur regi et omni populo causa siccitatis
modo scilicz qui sequitur in textu. Ozauit
igitur dominũ Helyas pronus in terram
ad impetrãdum pluuiam. quia licet dispo
nat deus aliqua facere: vult tamen hoc fi
eri per ozationes sanctozum. Misit ergo
Helyas puerum suum vt respiceret cõtra
mare vnde nubes ascendere solent. qui vi
ce septima vidit. Et ecce nubeculam par=
uam q̃si. cuius scilicẽt beneficio pluuie co=
piose descenderũt. Per Achab protho=
plastus intelligiẽ. qui contempto diuino
mandato sathane sacrificiuz beneplacite
voluntatis obtulit. q; ideo sterilitate gra=
tiarum punitus est cum omni posteritate:
ita q; nullum fructuz bonozum operum in
gloria percipe poterũt: donec ozantibus
et inuanũ circumspiciẽtibus sex etatibus
mundi iam elapsis: etate septima domino
miserante, pdiret virgo Maria de amari=
tudine vitiozuz conscẽdens in apicẽ per=
fectionis. cuius beneficio nobis exuberãt
plurima beneficia, gratiarũ. sicut figura=
te nobis ostendũt verba proposita. Ecce
nubecula parua q̃si. ¶ In verbis ꝓposi=
tis virginis ozrus q; pcessus eleganter fi=
gurãtur. cuius beneficio diuine gratie su=
perfluũ irriguum in omnez terram disper
sum est. Comparatur virgo Maria non im
merito nubecule parue. sez propter ozigi=
nem q; humilitatez: propter ascensum et ef
fectum. ¶ Primo propter ozigínem con=
ceptõis. Nubes enim ex aquis marinis ge
nerata q; in altum virtute calozis eleuata
q; cõtra solez suspensa beneficio calozis ce
lestis in dulcedinez cõuertitur. Sic beata
virgo de originali ꝓpagine Ade sumpta:
per respectũ solis iusticie eleuata est q; dul
cozata ab omni amaritudine ozigĩalis cul
pe que semper transfunditur in posteros.
Qõ per similitudinẽ ostendit doctoz san
ctus prima secũde. q. xvij. dicens. q; sicut
omnes articuli cozporis humani sunt mẽ
bra vnius hominis, q; actus vnius membri.
puta manus non est volũtarius voluntа=
te ipsius: sed voluntate anime membz mo
uentis: ita q; peccatuz manus non impu=
tatur ei inq̃ntum cõsideratur vt diuisa a
cozpoze: sed inq̃ntum est aliquid hominis
eo q; mouetur a primo principio hominis
si. a voluntate que mouet omnia membra
ad actum. Sic multi homines ex Adam de
riuati sunt membra multa humane natu=
re: ac inozdinatio q̃ est in quolibet homi=
ne ex Adam generato per originale con=
tracta non est voluntaria voluntate ipsi=
us: sed volũtate primi parẽtis qui mouet

voluntate generatiōis omnes qui ex eius origine generātur. ⁊ ita peccatuz originale non est peccatum persone: nisi inq̄tum recipit naturam a primo parente. ¶ Vnde originale peccatum est quedam inordinata dispositio, ꝓueniens ex dispositione illius armonie in qua cōsistebat ratio originalis iusticie. sicut egritudo est quedaz inordinata dispositio corporis qua soluitur equalitas in qua consistit ratio sanitatis. Et ideo illo vinculo dissoluto vnaquēq̄ vis anime tendit in motum suuz proprium. ⁊ tanto vehemētius quanto ex dispositione corporis fuerit fortior. Hinc enim contingit aliquas vires anime fortiores esse i vno q̄m in alio per diuersas corporis complexiones. ita q̄ vnus sit promptior alio ad cōcupiscēdum non ex ratione originalis: eo q̄ equaliter in oīmibus partes inferiores anime sibi relinquūtur: sed ex
b diuersa dispositōne potentiaruz. ¶ Maria ergo duplicem recipiens sanctificationez. In prima que facta est in vtero materno: collata est ei vt dicit Bonauentura super. iij. sentē. tanta gratia perfectionis q̄ redundaret in eius sensualitatem: ita q̄ fomitez originalis que radicatur in carne ⁊ ascendit vsq̄ ad mentem adeo reprimeret q̄ nullum effectū vel incitamentum haberet. Est enim fomes vt dicit ibidem Richard⁹ distin. iij. quedam habitualis inclinatio in appetitu sensitiuo ad tendendum in obiectuz suum preter ⁊ contra rationis imperium ex peccato primoꝝ parentum mediante nature corruptiōe causata. Post primam igitur sanctificationē fomes essentialiter remānsit in eius carne: licet eam non inclinaret malum: nec difficilem redderet ad bonū propter abundātiam gratie inclinantis in contrariuz per illam tamen gratiam nondum erat consecuta gratiam in bono que totaliter excluderet flexibilitatem liberi arbitrij ad malum. sed diuina prouidentia singulari priuilegio eam ab omni peccato custodiebat īmunez. vt dicit Augustin⁹ in libro de natura ⁊ gratia. De sancta virgine Maria propter honorem domini nullam prorsus cum de peccato agitur habere volo questionem. ¶ In secunda vo sanctificatione quam accepit in conceptōne filij dei vt dicit Bonauētura ibidem. non tantuz descendit spiritussanctus in mentem: sed etiam in carnem quaz ab omni fomite purgauit. ⁊ tunc erat impossibile propter honorem filij posse cōcipere aliuz filium: vel etiam humano vsui aptari. Nam post conceptum diuinū tanta gratia relucebat in eius aspectu corporali. q̄ licet esset corpe pulcherrima: a vidētibus tamen nunq̄ potuit cōcupisci. sed gratiosa sua presentia ꝓtinus sedebat omne libidinis incentiuuz. Denicq̄ scōm Richarduz tam priuilegiatam recepit tūc gratie perfectam q̄ ab ea fuerat exclusa possibilitas transmutationis ad contrarium: scilicet peccatum. Et talem gratiaz decuit dari matri dei. quia nullo modo congruebat q̄ mater dei esset ⁊ peccare posset. Ex quibus oīmibus patet q̄ christus absq̄ omni macula originali conceptus fuit. Nam si post secundam sanctificationem de carne eius fuisset homo purus miraculose formatus ⁊ solis naturalibus relictus: ita fuisset integre nature ac si esset ex elementis formatus q̄tum ad illam integritatē cuius corruptio est inclinata ad peccatū. ¶ Secundo propter humilitatem cōuersatiōis dicit parula: qua decorabat regina celi mater dei vltra omnez humanam creaturam post filiuz. Nunc igitur mirare ⁊ elige quod magis forez miranduz. Mariam sese in abyssum humiliantem: an dominū ipsam vsq̄ in altissimuz exaltantem. Nam de vtroq̄ dicit Anselmus. O sublimis mater dei. o mater humilis ancilla dei: quid sublimius esse possit? quid humilius sentiri potest? ¶ Ad cuius euidentiaz sciendū q̄ triplex distinguitur humilitas. Prima dicit̄ coacta. cum quis inuitus aliquod scandaluz incurrit et diffamiam iniuste: vt Joseph. De quo dicit psal. Humiliauerūt in compedibus pedes eius. Siue iuste: sicut Dauid. qui post perpetratuz adulterium propriam infamiam occultare gestiuit. cuius intuitu incurrit homicidiū. nec tamē post

ex verecundia confitebat peccata faciendo pro eis debita sacrificia in lege ꝓcepta Quod videns dominꝰ misit ad eum Nathan: dicens. ij. Regum. xij. Tu fecisti abscondite: et ego notum faciaz in conspectu omnis israel ꝛc. vt patz in textu. Quod audiens Dauid non defendens peccatuz: sed humiliter recognoscēs: respōdit. Peccaui. Et scōm Josephuz. coram omnibus peccatuz publice confessus est. Hec igitur humilitas licet de se non sit meritoria: habet tamen meritū inq̄ntum necessitas ipa cōuertitur in virtutem cum propriuz recognoscens flagitium humiliter et patienter suscipit flagellum maiori confusione se cognoscens dignum: addens et firmuz emendationis ꝓpositum. Et ideo post humilez confessionem. plenam contritōem. propositam emendationez audire meruit. dominus quoq̄ transtulit peccatū tuum. ¶ Secunda vero dicitur humilitas spontanea. quia et si extra se non habet causam specialem propter scandalosam aliquā conuersationem vnde humilietur. inuenit tamen interiorem cum se deo multis peccatis recognoscit obnoxium. Sicut dicitur Ithee. vj. Hūiliatio tua in medio tui. Hāc enim humiliatōnis causam omnes experimur. quia in multis offendimꝰ omnes: quā tamen pauci comphendunt. Aspirant eīm potius ad complacentiā humanam q̄ diuinam. quā feliciter beatus Franciscus cōplexus plus videbat cupidus proprie vilipensiōis q̄ vnq̄ aliquis ꝓprie sublimationis. ¶ Tercia dicitur humilitas bonorata que nullam habet coactionem vel humiliandi causam in seipa: vtpote ab omni peccato libera. Sicut beata virgo que ab angelo fuerat tum dulciter et excellēter salutata. tam venerabiliter honorata flexis in terra genibus. ab eterno patre tam singulariter electa. a spū sancto in omni sua plenitudine superuēta et ipso filio dei grauidata. a toto mundo beatificata. Hec igitur talis et tanta: tantum se ad infima inclinauit: vt in ꝓpria estimatiōe abiectissima: a diuino iudicio humilima appareret: De quo admirans Bernꝰ. sup Missus est ait. Que est ista tā sublimis hūilitas que honori cedere non nouit. insolescere gloria nescit. dei mater eligit et ancillā se nominat. Non est magnū esse humilē in abiectione. Magna prius et rara virtꝰ humilitas honorata. Hec ille. ¶ Tercio propter ascensuz perfectōis. dicit enim ascendisse de mari. Cuiꝰ cōtinuatōem ascensus causabat subtractio fomitis in malū inclinantis ac a bono retardātis. et vis ipsa abundantis gratie quasi venti spūalis impellētis. nec erat in ea ꝙqueri illud apostolicū. Corpus qō corrumpitur aggrauat aīam. et deprimit sensus multa cogitantē. Liberis enī alis vt aquila nobilis melliflua cōtemplatōe contemnēs solem insticie eidez iugiter ꝓpīquare valuit. et inde ꝓcessit cumulus totius perfectōis. vt ei soli cōueniret illud Prouer. vlti. Multe filie congregauerunt diuitias: tu supgressa es vniuersas. Nā vt dicit Hubertinꝰ. gloria beate virginis ꝓcellit gloriā omniuz sanctoz et angeloz. Qō quidez supest vt probemus Ad cuius euidentiā doctor sanctus super ij. distin. xl. duplex distinguens premium: subdit q̄ q̄ntum ad premiū essentiale ordinatur actus per bonitatem quam habet a voluntate prout liberaliter redditur et ex amore. Et ideo actus exterior nihil addit ad premiuz essentiale. Tantuz enim meretur qui habet plenam et perfectam voluntatem bonuz aliquod faciendi: quātum si faceret illud. Et qui facit vnū actum tantum meret quātuz si faceret multos equaliter voluntate manente. Et ideo dicitur premiuz substātiale. quia fundamētum et substātia totiꝰ nre beatitudinis deꝰ est. q̄ ꝓmio illo ꝓfruimur. quo inq̄ perfecte habito: perfecta in nobis est beatitudo. non tamē est opus bonuz ꝓtermittendū quasi sola bona voluntas sufficiat. quia si facultas assit operandi nisi operetur pro posse non potest esse bona vel plena voluntas: sed repida et a deo reprobāda. Dico igit q̄ beata virgo q̄ntum ad actuz interiorez volūtatis q̄ correspondet essentiali ꝓmio

vniuersas supgressa est ppter excellentiã charitatis eius scdm quam mensurat̃ omnis actio nostra: cum voluntas eius semper erecta fuerit ad profectum perfectissimuz. Porro in accidẽtali premio qd̃ consistit in gaudio de bono creato. ⁊ p̃sertim in tribus actibus p̃uilegiatis quibus debetur aureola etiam vniuersas supergressa est scdm tres vires anime. Et primo in irascibili. quia martyr fuit mente passa super corporalem quãtamcũqz penalitatẽ. Vnde ad insinuãdum penalitatis acerbitatẽ ait Symeõ gladiũ doloris eius aĩaz pertrãsisse: non corpus. De quo dicit Anselmꝰ. Vere animaz tuam pertrãsiuit gladius qui tibi amarior extitit omnibus doloribus cuiusuis corporee passiõis. Quicquid enim crudelitatis inflictum fuit corporibus martyruz leue erat: ac potius nihil comparatiõe ipsius filij et tue passionis. ¶ Secũdo in cõcupiscibili in qua taz perfectissime mentis et corporis virginitatem seruauit: vt nunq̃z vel in minimo cogitatu puritas virginea defluens. ⁊ angelorum puritatem supergrediẽs tam ineffabili priuilegio templum dei corporale fieri meruit. ¶ Tercio deniqz in rationali doctrine aureola mirifice superexcellit et fidei merito: ⁊ doctrine poculo: ac vite perfectissime exemplo. Ex hac enim ratione tam rectissimo tramite directa fuerat ad christum vt nunq̃z metas excederet in omnibus actibus scdm q̃ congruebat teneritudini virginali. Quartuz principale patebit inferius.

In festo sancti Thome apostoli.

Noli esse incredulus sed fidelis. Johan. xx. Apostolꝰ Jacobus in canonica capi. ij. fidem sine operibus ociosum esse probans et mortuam: ait. Quid proderit fratres mei si fidẽ quis dicat se habere: opera autem non habeat? nũquid poterit fides saluare eum? Tu credis quia viuis est deus bene facis. ⁊ demones credunt et contremiscunt licet ad salutem non proficiunt. Quia sicut corpus sine spiritu mortuũ est ita ⁊ fides sine operibus mortua est. Inuenitur enim talis fides impotens ad eliciendas debitas operatões charitate viuificatas. Vnde sicut lux viua cãdele gestantem illuminat: procedẽtem dirigit: et sine offensione perducit. extincta v̄o luce viuida: sed remanente quodam eius vestigio post exsufflatiõem in fomite videt̃ quidam igniculus: qui tamen pro modicitate luminis insufficiẽs est ad gressus dirigendos. p̃cauendos laqueos. foueas declinãdas. ad discernẽdum per electionez quid pulchrum: quid difforme: quid amplectendum: quid refutandum. Sic fides tepidorum lippis ac cecutientibus oculis cuncta perlustrat. pro sui tamẽ paruitate per electionez discernere non valens que sunt saluti necessaria. Fides autem viua torporem excutit. vitandis resistit. complectenda ⁊ perficienda viscerosius arripit. quia ne vacua maneat in opere nobis indicat hic esse locum et tempus pugne. De loco autem dicit Bernardus. In mundo quasi in stadio positi sumus vbi christus mortuus est. Quisquis ergo hic liuorẽ vel plagam non susceperit: in futuro iudicio miles ingloriosus apparebit. Non enim decet sub spinoso capite corpus nutrire delicatum. De tempore vero dicit Job. xij. Milicia est vita hominis super terrã. Et hoc nobis indicat cum hoc solum esse tempus merendi ⁊ demerendi clare denunciat. In hoc igitur tempore noli esse incredulus: sed fidelis. ¶ Ad euidentiam autem thematis dicit sanctus Thomas secunda secũde. q. v. Q. credere necessarium est ad salutem. sed hec fides qua credimus omnia sub sacra scriptura comp̃hensa esse vera. de necessitate salutis sufficit esse implicita. Explicita v̄o requirit̃ quãtum ad articulos fidei. Nam quilibet ad annos discretionis perueniẽs scire tenet̃ apl̃oꝝ symbolũ. qꝛ dicit doc. san. ibidem. q̃ post temp⁹ gratie reuelate tam maiores

ꝯ minores habere tenẽtur fidez explicitã articolorũz incarnatõis christi: precipue ꝯtum ad ea que cõmuniter in ecclesia solẽnizantẽ et publice proponũtur. Unde et fides explicita sanctissime trinitatis post tempus gratie requiritẽ ab omnibus de necessitate salutis: cũ sine fine trinitatis misteriuz christi explicite credi non põt. Horum autem ratio est, quia homini necessariuz est illud explicite credere qõ proprie ⁊ per se pertinet ad obiectum fidei: qõ est formaliter prima veritas. Non eniz assentit alicui: nisi quia est a deo reuelatũ. Unde veritati diuine innititur tanꝯ medio. Materiale vo obiectum sunt multa alia: que tamẽ sub assensu fidei non cadunt: nisi fm ꝙ habent aliquez ordinem ad deum sicut ea que pertinẽt ad humanitatẽ christi: vt sacramẽta ⁊c. Et ex hac parte obiectum fidei est quodãmodo prima veritas inq̃ntuz nihil cadit sub fide nisi in ordine ad deum. Sicut obiectũ medicine est sanitas, quia medicina nihil cõsiderat nisi in ordine ad sanitatem. Ex quib⁹ liquet ꝙ graviter peccant qui incuria vel quasi inania articulos fidei discere negligũt. ⁊ tales a sacramẽto eucharistie merito essent arcendi donec didicerint. Ad qõ eriaz impedimentuz remouendũ tenẽtur patrini docere filios spũales oratiõez dominicã ⁊ symbolum si parentes in hoc fuerint negligẽtes: dicente Augusti. in sermone quodaz: ⁊ habetur in decretis de conse. dist. iiij. c. Vos ante omnia taz viros ꝯ mulieres q̃ filios in baptismate suscepistis moneo: vt cognoscatis vos fideiussores apud deum pillis extitisse quos de sacro fonte suscepistis, ideo semper eos admonete vt custodiant castitatẽ, iusticiam diligãt, charitatem teneant, ante omnia symbolum ⁊ orationem dominicã addiscant, ⁊ vosipsi tenete ⁊ illis quos de sacro fonte accepistis ostẽdite. Hec ille. Nec tamẽ putemus sufficere fidem tantũ corde tenere, quia et si corde creditur ad iusticiã, tamẽ ore cõfessio fit ad salutez. Et ideo quilibet christianus fm pparationẽ animi pro loco ⁊ tempore teneẽ eaz publice pfiteri, cui⁹ gratia recipit in fronte sacramentũ confirmatõis. Unde in decretis de cõse. dis. v. nouissime. Confirmatio in fronte ponit vt a recipiente fides sine erubescẽtia publice pdicetur Qõ est cõtra eos qui in secreto silẽtio ponũt tpe psecutõis se velle fidez ore negare: sed corde tenere. Nã qui taliter dicerent fm pparatõem animi essent in peccato mortali. Unde ꝙstãtia fidei debet esse tanta vt pri⁹ auferat vita ꝯ fides. nec etiam interrogatũ de fide tacere licet, quia si ex timore taceret christũ negaret, vt patet. xj. q. iij. Non solũ. ij. Ubi dicit ꝙ ille qui christũ negat: qui cũ sit christianus se non dicit esse christianuz. Et ibidem ante quisq̃s. vbi de fide ⁊ salute agitur qui veritatem occultat: iram dei contra se puocat. Notandũ igitur ꝙ fm numerum. xij. apostoloz ponũtur articuli fidei ad quos alij semꝙ reducunt. quoz quidam ptinent ad patrem, quidã ad filiũ, quidam ad spiritũ sanctuz. Et licet tres personas distinctas ostẽdit, vnũ tñ deuz in essentia ꝓmittit: dicẽs. Credo in deũ ⁊c. Et ideo i alio symbolo adiũgit vnũ ad maiorẽ euidentiam, qz vt dictũ est licet trinitas sit in psonis, est tñ vnitas in essentia: sic aĩa rõnalis vnica in essentia: sz distincta potẽtijs. vt dicit Aug⁹. li. de spũ et aĩa. c. memoria velut pater que gignit intelligentiã vt filium, et vtroꝙ procedit volũtas vt spũs sanctus. Hinc eniz ⁊ hi qui didicerũt vacare ⁊ videre qm̃ suauis est dñs: pcipiũt ipam trinitatẽ in nostrã trinitatẽ super se leuatam, ⁊ infusiõe diuine gratie tria efficaci⁹ opari. Eius em̃ influẽtia dulciflua: q̃si solis radi⁹ nos actitat feruorẽ, splẽdorẽ, ⁊ dulcorẽ. In calore reficit mẽoria pri assiguata, qz vbi amor ibi mẽoria, vbi thesaurus ibi cor. In splẽdore reficit intelligentia filio appropriata, ꝙa dicit sapia pris. In dulcore q̃z volũtas spũi sancto attributa. Et hi tres in oĩbus sunt cq̃les ⁊ coeterni ⁊c. Deinde descẽdit ad singularitates personarum. Et primo ad patrem ad quem pertinet primus articul⁹: cum dicit Patrem oĩpotentem. O vere dulciflua cõnexio in cõsolatiõem omniuz fidelium:

vt in patre inexpñsibilem dignationem in omnipotētia pcelsam intelligam⁹ dignitatem. Cuius enīz comparatiōe cuncta creata quasi vestigium pedis ꝙ pene nihil reputārur tam benignissima pietate nostre sese vilitati inclinans vocari pater a nobis cōgaudet. vt fidentiam plenioꝛez tribuat. amoꝛem vberioꝛez ingerat. De quo satis admirans Bonauētura in expositione Pater noster: exclamat dicens. O immensa clemētia lutum vilissimū dei filium se nomīat. ꝙ rex regum se patrez meum dicit. Cum oratis inquit dicite Pater noster. De tāto patre merito eleuabitur coꝛ meum, vt aquila. ꝙ iam heres celi oīa inferioꝛa cōtemnam. Sequitur Pater noster mel ꝙ fauuz in oꝛe meo: cum te deū meum patrez meum inuoco ꝛc̄. De hinc additur. Creatoꝛem celi ꝙ terre. que scilicet expꝛessio facta est contra heresim illā que dixit visibilia esse a pꝛincipe tenebꝛaruz. inuisibilia a deo. ¶ Secūdo vo pertinēt ad filium sex articuli sequētes qui tangūt nostram recreatiōem: sicut et pꝛimus patri attributus nostraz creatiōem. quoꝛuz pꝛimus tangit eius diuinitatem cum dicitur. Credo. i. fide adhereboꝛ dilectōe foꝛmata tendo. in Jesum christuz: scilicz saluatoꝛem eoꝛuz qui adherent ei. et ideo eidem adherebo. Et iterum ꝙ ipse sit christus. i. vnctus ꝙ benignus. Bernarō. Omnino propter mānsuetudinem que pꝛedicatur in te currimus post te domīe Jesu: audientes ꝙ pauperes non spernas. peccatoꝛes non abhoꝛreas. Sequit. Filiuz eius vnicuz dominū nostrum. Et ideo deus sic filius hominis homo ꝙ domin⁹ noster pꝛimo iure creationis. quia nos gratis fecit ex nihilo. secundo iure recreatiōis in qua laboꝛauit aduscz sudoꝛem ꝙ sanguinē. crucifixionez ꝙ moꝛtem. ¶ Secundus pertinet ad assumptam humanitatē qui conceptus est de spiritu sancto. qui sepauit ī ea sanguinem purissimū foꝛmās coꝛpus ꝙ infundens animam, vniens diuinitatem eodem instanti: vt esset perfectus deus ꝙ homo natus ex Maria virgine. ita vt sicut in sua conceptiōe cauit culpā: sic in sua nativitate matris cōseruauit pudoꝛem: nec intulit penam. vtrobicz miraculū. ¶ Tercius pertinet ad passionem eius: ac moꝛtē ꝙ sepulturaz. Passus sub pontio Pilato crucifixus moꝛtuus et sepultus. Dic autem pcipue versabit̄ deuotoꝛuz ac simplicium meditatio. quia passus est charitate nimia pꝛo eo redimēdo a personis vilissimis ꝙ indignis ipsa vita. nec cōmunez penam: sed acerbissimā et vilissimum crucis supplicium. ꝙ sic pseuerauit vscz ad moꝛtez vt ad penitentie crucem perseuerāter amplectandaz animaret nos. Nec dedignabatur maiestas tanta sepeliri cum moꝛtuis inter moꝛtuos liber: vt per oīa fratribus assimilaret. ¶ Quartus autem pertinet ad eius descensum. Descendit enī ad inferos: hoc est ad lymbuz patrum quo ad animam. vt extraheret suos existentes in lymbo. non ex necessitate descendit: sed ex sola ineffabili dignatiōe. qꝛ in moꝛte christi fuerant patres glorificati. Perseuerauit ibidez in anima c̄ꝫdiu copus mansit in sepulchꝛo nihil respuens aggredi ad suoꝛum consolatiōem. nec ipsa quidem teterrima demonū latibula. O amoꝛ Jesu q̄n tam amoꝛis vicissitudinē ab Eue filijs tibi vendicasti. c̄ꝫdetestabilem in recōpensatiōe desidiam recepisti. ¶ Quint⁹ quia tercia die resurrexit a moꝛtuis. in quo singulariter nostra fides erigitur ad stolā immoꝛtalitatis cōsequēdam. ¶ Sextus ꝙ ascendit ad celos ꝙ sedet scōm humanitatem ad dexteram patris. Nunc enim locuz sibi et suis elegit. quia in dextera eius delectationes sunt vscz in finem. Sic inde venturus est iudicare viuos: scilicet vita gratie. et moꝛtuos: scilicet moꝛte culpe.

¶ Tercio pꝛincipaliter ad spiritū sanctuz cui diuina bonitas attribuit̄ in bonum cōseruans pertinēt reliqui quincz articuli. Quoꝛum pꝛimus est. Credo. i. fide tendo in spiritū sanctū. Qui nāc̄z fidē hz ꝙ spūs sanct⁹ sit magne bōitatis ꝙ suauitatis est his ī quib⁹ habitat in ei⁹ habitaculū p gratiā se pparat. Ad ipsum igit̄ tria pertinēt in pseuti. Pꝛimum est, destructio malicie: eo ꝙ sit ipsa bonitas ꝙ hoc per sanctifica-

tionem. ideo dicit. Sanctaz ecclesiam catholicam quã ipse sanctificat. et sic pertinet ad eũdem articulum. Secundo pertinet ad eum sanctorũ cõmunicatio. quia facit vnionez membroz ecclesie ad caput et ad inuicez per glutinũ diuine charitatis. sicut spiritus homis membra in corpore vnit ⁊ viuificat. psal. Particeps ego sum omniuz timentium ⁊c. Cuius vnionis signũ est sacramentũ dñici corporis. ¶ Tertio pertinet ad eum remissio peccatoruz: cum sit ipse dei bonitas propter quam tam leuem peccatis apposuit medicinã: scilicet baptismi gratiam pro originali. et dolorosam confessiõem pro actuali: vt diceret Psal. Pro nihilo saluos facies illos. O vere pietas ineffabilis. peccantez sustinere. differentez expectare. cõtemnẽtem inuitare. reuertẽtez suscipere. penitenti indulgere. proficiẽtem amplecti. ⁊ perseuerantez coronare. In futuro vo duo pertinent ad eum. scilicz remuneratio corporis. sequit enim Carnis resurrectõez. Resuscitabit enim corpus humilitatis nostre cõfiguratuz corpori claritatis sue. Dotarum enim quadruplici gloria. scilicet claritatis. impassibilitatis. subtilitatis. ⁊ agilitatis. Debinc subdit; secundum: dicens. Vitam eternã. que erit remuneratio anime. cui opponit obiectuz sanctissime trinitatis: sicut corpori obiectuz humanitatis christi. Ad nobis ꝓcedat Jesus. Amẽ.

¶ In cõuersione sancti Pauli.

Hec mutatõ dextre excelsi. Psal. Solẽnitas cõuersionis sancti Pauli taz singulariter non imerito ab ecclesia dinoscit instituta. in qua diuina pietas euidẽter euulsit. quia persecutorez tam crudelem actualiter adhuc in malicia sua persistentẽ taz ineffabili misericordia subito sibi cõsecrare est dignatus infidelissimũ militem. nec ꝓcesserunt vt assolet cõuersionis paramẽta. consideratiões scilicet ⁊ pericula mortis indubitate. vite incerte. districti iudicij dispendij peccati. Quis enim ꝑsiderãs vitioz dispendiũ quo miser priuat omniũ deum timentiũ participio: imo bonoruz operum suoz merito. cernens ipsam diuinam super eum iusticiã: vt per medium secet euaginatũ gladiuz vibrantem vt secatum mittat in gehẽnaz. Ad videns Job xix. Fugite inquit a facie gladij: quoniã vltor iniquitatũ gladius est. ⁊ scitote esse iudiciuz. Considerãs vite incertitudinẽ: de q̃ non restat nisi nũc de tempore iudice ꝓloquẽte. Vigilate quia nescitis diem neq; horam. ac in fine paratũ horribile chaos inferni. de cetero sibi blandietur velut oculis cecis mala ventura nõ agnoscat. ⁊ horreat a quibus solo pariete corporis tuetur iam ꝓtectus. De hinc in abyssum torrentoz casurus: assistit i momẽto in ictu oculi i horribili diuia vindicta. Job. xxj. Ducunt in bonis dies suos: ⁊ in pũcto ad inferna descendũt. Horuz igitur cõsiderationes paramẽta sunt cuersionis quibus peccatoz cõcipit horrorem. parturit dolorem. parit cõuersionem. nutrit emendationem. cõsequitur perseuerãtiam. mercatur felicitatẽ que in beato Paulo minime ꝓcesserũt. sed hec est sola mutatio dextre excelsi. ¶ Hec mutatio dex. excel. O si beati Pauli cõuersionẽ ante mentis oculos reduxerimus verbũ istud merito dicere poterim⁹: cum cursu solito minime mutationem hanc factam cõspicimus. Ad cui⁹ euidentiam sciendũ q̃ pro nostra instructiõe triplex reperitur mutatio. scilicz nature. culpe. ⁊ gratie. ¶ Prima scz mutatio nature nos ducit ad ꝓemptũ mundi. Inuenitur enim hec q̃druplex. que velut quatuor rote volubiles cursu nature vniuersam creaturã incessanter defert ad sepulchrũ. ⁊ hic est effectus nature: quo ignoto ignoratur natura vt dicit Aristoteles nec nouit naturã qui nõ nouit ei⁹ mutatõez. ¶ Prima igit mutatio est fm substãtiã. ⁊ hec est generatio ⁊ corruptio fm quã. s. substãtiã mutant boim ꝑsone: cũ hũana natura patitur ꝓsumptiõem. iuxta illud ps. Omnes sicut vestimentũ veterascẽt. Et sic optoruz mutabis eos ⁊c. Est enim corpus vt optoriuz anime quod mutatur ⁊ nunq̃ in eodem statu ꝑmanet. In media enim vita

facit nos esse in morte. Quia sic dicit Augusti. In omni re mutabili non nisi mors ipsa mutatio est. Sequitur. Quicquid retro est ipa mors tenet. quicquid restat incertum est. Quis ergo confidet tute de valitudine nature: que est quasi media vita in morte: quis tute habitaret in domo quam quotidie videret excidere? Secunda vo mutatio est scom quãtitatez. i. scom maius ⁊ minus. qua scilicz mutant hominũ diuitie. Dicit enim Eccli. xxvij. Stultus vt luna mutat. Stultus est mundus vel mũdanus affectus. Nam sapientia mũdi hui⁹ que est de diuitijs coaceruãdis stulticia est apud deuz. Tum quia labilitate instabiles. tum quia possidentẽ veris priuant diuitijs. Sicut enim luna quãto magis plena a parte inferiori: tãto magis vacua a parte supiori et a sole magis elongata. Sic quãto pleniores sum⁹ temporalibus: tanto vaciores spiritualib⁹. nisi consiliũ sequamur psal. dicentis. Diuitie si affluant nolite cor apponere. Et sicut nulla est luna cum soli cõiungit: sic huiusmodi cum dormierũt somnuz suum. presentati vo soli christo iudici nihil inuenient de diuitijs in manibus suis. Tercia autem mutatio nature est scom situm. i. loci mutationẽ. qua scilicet mutãtur dignitates ⁊ cathedre. vt qui fuerunt hic anteriores in gloria: illic fiẽt posteriores in pena. ⁊ qui sederint hic a dextris magnatuz in ꝯsilio: fient a sinistris christi in iudicio. ⁊ qui fuerunt supiores in solio electionis: fiant inferiores in supplicio damnatiõis. sicut ostensuz est in mutatiõe illius qui dixit Ysa. xiiij. Sedebo in monte testamenti in lateribus aquilonis. ascendam super altitudinem nubium: similis ero altissimo. Cui respõdetur qõ sequit. Verũtamẽ ad infernuz detraheris in profundũ laci. Exemplũ accipe in rota fortune ꝯpunctalis est ⁊ momẽtanea possessio cathedre. expectatio vo ⁊ amissio ꝯlonga. qz durat per totam circũfluentiaz rote. Quis igit hãc mutatiõem attendens audeat in dignitatibus cõfidens quiescere. Quarta denicz mutatio nature est scom qualitatẽ. i. alterationem. qua scilicz mutãtur delicie corporales vel letitie sensibiles qualibet infirmitate vl aduersitate: timore vl morte. ⁊ pser tim eterna damnatiõe. De qua dicit Apoc. xviij. Quãtum se glorificauit et in delicijs fuit: tantuz date illi tormentum ⁊ luctũ. Vt etiam dicit Eccli. xviij. A mane vsqz ad vesperam imutabit tempus. scilicz scom qualitatem. An non fere num mane dives purpuratus ⁊ delicios⁹ babuit. qui sero sepultus in inferno sero p cellosum inuenit. Hec igitur mutatio nature merito nos ducit ad cõtemptũ mundi.

Mutatio deinde culpe nos ducit in fugam peccati. quia nimirũ taz infelix est q facit de libero iustitie seruuz peccati. de filio dei filium diaboli. Facit inqz de diuite egenum cupiẽtem saturare ventrem suuz de siliquis porcorũ. Luc. xv. Facit de validus infirmuz. ad resistẽdum peccatis impotentez. Denicz facit de homie brutum Daniel. iiij. Cor eius ab humano cõmutetur et cor fere detur ei. vt iam non homo sed bestia dici mereatur qui nõ vult vitare peccatum. Quid enim est auarus nisi lupus. gulosus nisi porcus? quid detractor nisi canis ⁊c. Vnde Boetius. iij. de consolatõe philosophie. Ita fit vt qui virtutem deserit homo esse desinit. cum in diuinam conditiõem transire non possit vertatur in beluinam. Tercia vo dicit mutatio gratie que sola est dextre excelsi. cuius consideratio nos ducit in dilectiõem dei. quam Paulus apostolus ceteris singularius percipere meruit. sicut clarius liquet si considerem⁹ mutationis eius initium. ordinem. moduz. et terminum. Nam eius initiuz fuit ex nihilo. vtpote nullo cõuersionis affectu preuio. sed potius persecutõnis actu contrario. Peccatum autem nihil est positiue. licet sit aliquid priuatiue. De quo Johãnis. j. Sine ipo factum est nihil. Et in hoc manifestatur superefflues diuina misericordia quam nobis intuendam ꝓponit. Vnde Bernarꝺ. in sermone hodierno dicens. In hac memoria et peccator spez venie concipit. vt ꝓuocet ad penitentiaz. ⁊ qui iam penitet

pfecte cōuersionis accipiat formā. Quis enim vltra desperet pro magnitudine cuiuslibet criminis: cum Paulū audiat adhuc spirantem minarum et cedis in discipulos subito factum vas electiōis? Magnifice siquidē in hoc et misericordie magnitudo et efficacia gratie cōmendatur. Nam subito circūfulsit eum lux illustrans fulgore celesti vel a foris: intus adhuc luminis incapacem. et vox de luce non vindictam exercens: sed cognitionem ingerēs. Saule saule inquit quid me persequeris. Nec est facultas negandi. Persequitur enim christum qui suorum corpora trucidant. magis autem qui peccatum sanguinis sui animam: dico salutem maligna suggestione. vituperosa derisione. execrabili
B persecutiōe impedire conātur. De quib⁹ Bernard⁹ ibidem. Agnoscite dilectissimi et expauescite consortia eorum qui salutem impediūt animarum: horrendum penitus sacrilegium quod et ipsorū videtur excedere facinus qui domino maiestatis sacrilegas manus iniecerūt. Videbatur iam cessasse persecutiōis tempus: sed vt palam factum est nunc deest persecutio christiano sed nec christo. dum profectui christiane religionis obloquit: irridetur: resistit. qō extreme impietatis est et euidentissimum signum reprobatiōis diuine: imo horum frequētare consortia cogit cōmunicare peccata. Et ideo quosq; fugiendos Bernardus censuit. sicut dictum est Loth sodomā exeunti dē. Hinc maxime sollicite sint filij et filie: serui et ancille simileq; ne taliū querētatibus animo cōsentiant verbis vel gestibus applaudant: aut auxilijs vel consilijs succurrant: ne peccatorum effecti participes diuinā vindictam recipiant. Sicut bene figuratum est. iiij. Reg. j. vbi dicitur q̄ rex Ochozias sup̄bus et idolatra diuinos cultores velut odiosos persequens. Tandem egrotauit: misitq; vt beelzebub consuleret. Occurrit autem Helyas diuino mādato: dicens. Nūquid nō est deus in israhel vt eatis ad consulendū deum acharon? Idcirco de lecto non consurges: sed morte morieris. Agnoscēs autem rex per indicia nuncioꝝ eum fuisse Helyam. misit quīquagenariū cum quinquaginta armatis vt vocarent p̄ceptorie vel inuitum adducerent. Sedentiq; in vertice montis: dixerunt irato et minanti animo. Homo dei rex precepit vt descēdas. Respondit ille. Si homo dei sum descendat ignis de celo et deuoret te et quīquaginta tuos. Et factum est ita. et secundo similiter. Tercius vo quīquagenarius qui creditur fuisse Abdias. qui occulte centum pphetas pauit. et tandem pphetie gratiam promeruit. non sicut iusserat rex superbe vel p̄ceptorie: sed humiliter flexis genibus inuitauit eū ad descensum dē. vt tangit glosa ibidem. Ochozias impius eos significat qui vitijs dediti veritatē vel virtutem impugnāt. Lyra. Primi duo principes quīquagenarij ministros signāt hominis superbi deseruientes et in sua malicia quos ignis deuorauit. quia ignis gehenne debet ministris superbie. Per tercium vo qui non scōm voluntatem Dei locutus fuit: sed humiliter. nec malicia imitatus bonus seruus hominis mali designatur: qui cuncta studet in melius immutare. ¶ Secundo fuit ordo conuersionis eius cursu insolito nature: scilicet cōtrario. Fecit enim de vidente cecum visu corporeo. Nam apertis oculis nihil videbat in illo triduo. propter qō ad manus trahebatur ab his qui comitabantur eum. De cetero vo mentalis visionis fecit videntē nō solum fidei lumine: vt potedoctum a christo in illo triduo in euangelium dei. sicut testatur ipe: dicens. Nō accepi illud ab homine nec per hominē: sed per reuelationem Jesu christi. Sed insuper subiectus eo ad lumen inaccessibilem prime veritatis. diuinā dico essentiam cōtuendam. non per speculum in enigmate: sed facie ad faciem. vt testatur Augustin⁹ xij. super Gene. Et doctor sanctus super iij. senten. distin. xlix. q̄ de nullo sanctoꝝ noui testamenti reperitur. Unde glo. illa Corinth. xij. super illud Raptum huiusce modi. dicit q̄ deus ostendit apō vitam in qua vidēdus est in eternum. et ita ad hoc

raptus est vt ipsuz deū in se non in aliqua videret figura. ⁊ h̄ in ordine tercio vl̄ ihe rarchia tercia angeloruz. vbi sunt throni cherubin ⁊ seraphin qui vicinius deū con templant̄: ad quoꝝ similitudinē deū vidis se dicit̄. Qd̄ etiam factū credit̄ in princi pio cōuersionis. sicut ꝓbari potest ex ver bis suis: cum dicit se fuisse raptū ante an nos q̄tuordecim. in quo p̄cipue relucet di uina clemētia ⁊ apl̄ica clemētia: cuz dicit pro tātis malis tam ineffabilia bona rece pit. ¶ Terci⁹ fuit modus ꝯuersionis eius subitus: qd̄ est solius dei. Naz cōtinuo fa ctus est de persecutore seuissimo p̄dicator fidelissim⁹. Quid est magis cōtrarium q̄ illa duo Paul⁹ adhuc spirās minarū et ce dis. ⁊ Saulus multomagis cōualescebat ⁊ ꝯfundebat iudeos? Ibat per viam fre mens ⁊ crudeliter seuiēs: subitoq̄ verita te cognita. Dñe inquit quid me vis face re? Nō sic peccatores nostri temp̄is agni tionem veritatis ꝯtuentes cōuersiōis in stinctus p̄cipientes: quoꝝ respōsio coruī na cōuersionem ducit in longū: veniā spō det in futurū. Sed ve misero. quia qui in penitēti viam spospōdit differenti diem crastinuz non ꝓmisit. Hinc Amos rex iu da vitam paternā priorem et pessimā imi tatus: ait. Pater meus ex iuuētute multa mala fecit. ⁊ in senectute penitens miseri cordiā ꝓmeruit. ⁊ ego nunc ambulabo s̄m desideria cordis mei ⁊ postmodum cōuer tar. Qui diuīo iudicio in iuuentute subla tus peruersi ꝓpositi iudicium meruit. Sic multi exēpla sanctoꝝ sero penitētiā aspi ciunt ⁊c̄. Causam v̄o tam subite ⁊ perfe cte cōuersionis in Paulo reor ip̄am fuisse feruentissimā voluntatē qua pro deo con tra dñm zelabat obfuscatā ⁊ p̄peditaz er rore solius ignorātie. Ideo inquit miseri cordiam cōsecutus sum. quia ignorās feci in incredulitate. Quarto deniq̄ fuit ter minus cōuersionis eius in esse cōpleto: te stāte dño. vas electōis est michi vt ꝓtec. ⁊c̄. Dñ Chriso. in li. de laude Pauli īter alia q̄dāmodo innumerabilia dic̄ q̄ Pau lus in terra gradiens: sic se gerebat in cū tis quasi angeloꝝ societate frueret̄. Nā visibili adhuc corpori alligatus illoꝝ p̄fe ctione gaudebat. Vt enim in ignem ferrū missuz totū ignis efficit̄. sic Paul⁹ chari tate succensus totus effect⁹ est charitas. Et ideo nihil errauit qui pratū quoddam insigne virtutū: ac paradisum spūalē Pau li animā nuncupauit: cum omnia q̄ sunt in hominib⁹ ei⁹ aīa possideat. Amen.

In festo purificationis beate Marie virginis.

Suscepimus deus misericordiā tuam in medio tem pli tui. Psal. xlvij. Originē festi uitatis hui⁹ hanc fuisse ferunt. Nam in fe bruario romāi sacrificabāt februo. i. plu toni ⁊ ceteris dijs infernalibus ꝓ anima bus antecessoꝝ suorum vt eorum ꝓpicia retur. ⁊ tota nocte laudibus eoꝝ insisten tes cum choreis ⁊ faucib⁹ accensis vigila bant. Mulieres etiam his diebus festum luminariū exercebāt: qd̄ a quibusdā fabu lis poetaꝝ traxit exordiū. Aiunt enim q̄ Proserpina filia Cereris dee fruguz fuit adeo speciosa q̄ Pluto de⁹ infernalis eā cōcupiscēs rapuit ⁊ deam fecit Parētes igitur sui per siluas ⁊ nemora cum lumīa ribus eam multo tp̄e quesierūt. Qd̄ mu lieres romāoꝝ rep̄sentantes ⁊ veꝝ putan tes cuz faucib⁹ circuibāt. Et quia difficile est cōsueta relinquere christiani de genti bus ad fidem cōuersi hanc cōsuetudinem difficile relinq̄re poterant. Ideo Sergi us papa ip̄am in melius cōuertens in ho norem beate virginis cū benedictis ⁊ ac censis cereis hoc festū illustrauit. vt solen nitas quidez staret: sed alia intentōe fie ret. ⁊ veꝝ lumen hoc lumīe designatū xp̄i ana religio deuotōis acceptaret. Qd̄ ma ter ecclesia receptū presentās. adorna in quit thalamū tuuz syon. et suscipe regem christum. amplectere Mariā que est cele stis porta. Nostra deniq̄ p̄paratio in ac censo cereo designat̄. Ad quā primo req̄ ritur fides vera in lumīe candele designa ta. Secūdo actio virtuosa in cera opero se collecta. Tercio intentio recta signata ī ligno ī substātia cere diligēti⁹ occultata.

Nec enim tria requirūtur ad offie op⁹ meritoriuz deo nos gratificās ad eius susceptionem ad quā nosipos accuratius ꝓparantes gratulabundus aduenier. ita ꝙ in voce exultatiōis ꝛ ipsi dicere poterimus. Suscepimus deus misericordiā tuā. Ante ꝓsecutionē thematis notandū ꝙ dicit Lyra super Leuit. xij. Mulier post partū imunda erat septē diebus: ita ꝙ cuz viro ꝓmunicare non poterat in mensa ꝛ lecto. Die vo octaua circūcidebat infantul⁹ iuxta ꝓceptuz qō habet Genes. xvij. Deinde manstit in sanguine purificatiōis sue. i. in sanguine suo aliqntuluz purificata: non tamē perfecte. ꝛ ideo diebus alijs trigintatribus cōmunicare poterat cum alijs in cibo: non tamē in lecto. Qō etiaz ꝓceptū seruat in noua lege. Vnde habet in decretis. dis. v. c. Ad eius vo concubitū vir suus accedere non debet quousqz qui gignit ablectet. Glo. Tempus ablactatiōis hic appellat tempus post partuz quādo mulier abūdat nimis lacte qō nisi extraberet per puerū vel alium oporteret ipam infirmari. ꝛ ideo ꝓhibet illis temporib⁹ cōmisceri. Et infra i textu. Nec iracz qui filios suos ex prava cōsuetudine alijs ad nutriendum tradūt: nisi purgatiōis temp⁹ trāsierit viris suis nō debent admisceri quippe ꝛ si non partus causa. cum etiā qui mēstruis cōsuetis detinētur viris suis miscere prohibētur: ita vt morte lex sacra illum feriat si quis vir ad menstruaz mulierē accedat. s. Leuit. vlti. Glo. ibidem dicit ꝙ vir vel mulier illis temporib⁹ petit debitum debet eis negari: nisi timeretur fornicatio. Nec poterat in lege veteri ante plenam purgatōez sanctuariū ingredi. i. atrium in quo erat sanctuariuz: nec comedere de sanctificatis. qō tamē in noua lege seruare non est de ꝓcepto: sed de ꝙgruo. Vnde sequit ibidem in decretis. Mulier tamen talis non est arcenda ab ecclesia vel sacramētis: licet sit de honestate ꝙ se ab ingressu cōtineat vsqz ad temp⁹ constitutum cōsuetudine approbata. Denicz si feminam peperisset tūc temp⁹ erat duplicatum. qz in cōceptu femīe minor est caliditas. ꝛ ideo tardius materiā digerit ꝛ per ꝙsequēs tardius purificat. Scōm morale sensum mulier signat animaz q̄ semen verbi dei suscipit audiēdo. ꝓcipit ruminādo. parturit ꝙsentiendo. parit opando. lactat ꝛ nutrit assuefaciēdo. semper tñ debet se imundā reputare: ꝛ purificatōibus intēdere quousqz ducat in sanctasanctoz. vt vbi regnauit superbia inferat hūilitas. pro auaricia largitas. Sed ad cepta redeamus. Suscepim⁹ deus misericordiā tuam ꝛc̄. In quib⁹ verbis duo nobis manifestātur gratissima. s. excellētia doni: et cōuenientia loci. Primo notatur excellentia doni qō offertur. s. diuīa misericordia. non sapiētia. non iusticia. non potentia in assumpta natura. qz illa magis timebat peccatoz q̄ desiderabat. Nam sapiētia diuīa misez ꝓtoplaustū iam trāsgressum accusauit cōcito: ita ꝙ non esset loc⁹ excusationi vel negatiōi. Abscōdit se pre uaricatoz. fouebat latebras a facie cūcta videntis. ꝛ dñs ꝓsentē se demonstrās ambulauit in paradiso ad aurē post meridiē ꝛ velut ignar⁹ facti. Adam inquit vbi es? Qui rndit. Vocem tuaz dñe audiui et timui: eo ꝙ nudus essem ꝛ abscōdi me. Tūc dñs omniū se cognitoz ostendēs. Quis inquit indicauit tibi ꝙ nud⁹ esses: nisi ꝙ ex ligno comedisti exquo ꝓcepi ne comederes? O quis nō timeret illā sapientiā omnia scientē que sunt: fuerūt ꝛ erunt. ꝛ non solum facta: sed cogita vel dicta? Eccli. xvij. Oculi domini multo plus lucidiores sunt super solem circūspicientes oīes vias hominū. ꝛ ꝓfunduz abyssi. ꝛ hoīm cozda intuētes in abscōditas partes. i. secretissimas cogitatōes. Experit hoc infeliciter peccans lucifer cogitatiōe dū taxat: sz in malo deprehensus tā horrēdū diuinū iudiciū. De q̄ visiōis ꝙspicuitate vide supi⁹ ī sermone de tpe Ego cognosco oues meas ꝛc̄. Hinc tremēs Job ait. ix. Si voluerit mecū iudicio cōtendere nō poterovnū respōdere ꝓ mille. Hoc dixit qui alibi cōfidenter ait. Necz reprehendit me coz meū omni vita mea. Justicia vo in malo deprēbēsuz ꝛ accusatū sua seueritate dānabat.

nec erat locus appellationi. Unde Gene. iij. Quia audisti vocez vxoris tue ⁊ comedisti de ligno maledicta terra in ope tuo. spinas ⁊ tribulos germīabit tibi. ⁊ ī sudore vultus tui vesceris pane tuo donec reuertaris in terram. quia cinis es. Quā etiam cōdemnationē super impios horribiliter intonat: dicēs in cātico Deutro. xxxij Reddam vltionē hostibus meis. ⁊ in his qui me oderunt retribuā. Inebriabo ⁊c. Hinc timebat Job. xj. dicens. Verebar omnia opera mea: sciens ꝙ non parceres delinquēti. Potentia deniq; cōdemnationis sententiam executiōi mandabat. nec erat locus euadendi vel resistendi. vtpote cuius ire nemo resistere potest. Si em̄ peccans lucifer cuz suis supplicibus solo nutu diuino: taz horribiliter ⁊ irrepabiliter ꝓiectus est. nec erat facultas rebellandi. O quid erit de nobis miseris irato domīo q̄ respicit terram ⁊ facit eam tremere. Unde post peccatū vt dicit̄ Genes. iij. Eiecit Adam de paradiso: ⁊ collocauit ante paradisum cherubin habentē flāmeuz gladium atq; versatilē ad custodiendū viam ligni vite: vt angelus arceret diabolū ignis hominē. Nam vt dicit magister in historiis. Domin⁹ per ministeriū angeloꝝ ignem ibidem posuit: vt intercluderet ingressuz paradisi. qui nomīe gladij non cuiuslibet: sz versatilis exprimit̄. i. ex vtraq; parte secantis. quia pena fuit homī in vtraq; parte sui punito. Q⁊ si q̄rit̄ quid ignis ille cōsumit. dici potest ꝙ q̄dā est species ignis sicut in vita beati Nicolai legit̄. cui si manum adhibes ardorē sentis: sed adustiōez non pateris nec eget materia quam cōsumet. ⁊ talis ignis vrit spiritum. Hec ille. Cum igit̄ malicie proprie cōscientie p̄uaricatiōis impie reos nos esse cognoscim⁹ tria p̄dicta declinātes merito solam misericordiā mitti nobis imploram⁹ dicētes. Ostende nobis domīe misericordiā tuā. Nunc autē ore ꝓphetico gratulabūdi merito frequētare debem⁹ cum gratiarūacti one: dicentes. Suscepim⁹ deus misericordiam tuā. Sed vbi? In medio templi. Et ideo s̄m nomen tuū ita ⁊ laus tua. Sz nūquid sola misericordia venit? nūquid non christ⁹ dei virtus dei sapiētia. nūquid non iustus dn̄s ⁊ iusticias dilexit? nūquid non potens es dn̄e ⁊ veri. t. in cir. tuo? Et quidem. Sed hec celauit infantilib⁹ mēbris. Celasti dn̄e in infirmitate potentiā. in infantia sapīam. in pietate iusticiā: ac solaz mīaz p̄tendisti. cū tn̄ es idez ip̄e in celo regnās. in p̄sepio vagiēs. ne peccator cec⁹ ī te cerneret qd̄ vereret̄. sed īueniret qd̄ amplecteret̄. O q̄t adhuc īueniunt̄ q̄ desiderant deū ignorantē peccatoꝝ maliciā: aut vilipendētez ꝓpriā iusticiā: aut impotentem ad corrigendū nequiciaz. q̄ tria sunt peccata execrāda blasphemie. vt patz supra. de talib⁹ affectib⁹ ipsi cōsentiūt. Dn̄ tales qui intendūt inferre nocumētuz honori diuīo simpliciter loquēdo graui⁹ peccant q̄ homicida. sic̄ determīat doc. san. ſa ſe. q. xiij. Nā sup illud Ysa. xiiij. Ad populū terribilē. dicit Glo. om̄e peccatū blasphemie ꝯpatū leui⁹ est. ¶ Suscepim⁹ de⁹ mise. t. Nō iusticiā. licz mīaz hāc ꝯtemnētes ꝯminat⁹ est dicēs. Cū accepo tp̄s. s. iusticie: ego iusticias iudicabo. Notandū ꝓinde ꝙ xp̄us ꝑuulus dicit̄ nō solū misericors: sed ⁊ ipsa mīa ꝓpter tria. ¶ Primo D qꝛ ex excellētissima mīa datus. Naz sūme mīe donū fuit ꝙ noster esse voluit. Nō em̄ angelos app̄hēdit: sz semē Abrahe. Que nam maior mīa ꝙ de⁹ tantū ꝯpateret̄ homini ꝙ ad ip̄m saluāduz cū esset gloriosus angelis: fact⁹ ē opprobriū hoīs. cū essz diues in sua: fact⁹ est egen⁹ in nr̄a. qui deliciosus erat in regno: penalitatibus ꝓdigiosus fact⁹ est in exilio? Hec igit̄ sunt viscera mīe dei nr̄i ī quib⁹ visitauit nos. Quaz ꝓfecto mīaz dn̄s ꝓmittere distulit vsq; ad Abrahā. vtpote nō habēs q̄d veritati respōderet donec argueret qd̄ oportuit: vt eidem de⁹ filiū suū daret q̄ deo filiū suū obtulit. s. Ysaac. vt patz sup̄. Cui⁹ argumēto velut rōnabili ꝯsentiēte veritate iuxta vocem p̄s. Misericordia ⁊ veritas obuiauerūt sibi: iusticia ⁊ pax osculate sunt. Et ex hinc iurauit dn̄s homī Gen̄. xxij. Per me metip̄m iuraui dicit dn̄s. qꝛ nō pepcisti filio tuo vnigenito ꝓpter me. benedicā tibi

& multiplicabo semẽ tuũ. & benedicẽt in semine tuo oẽs gentes terre: qđ est chri stus. Quãe tñ fidelissima promissio iudaici ꝓ peccatis exigentib⁹ a dño penit⁹ obli tioni tradita videbat. qz ꝓmissum differe bat. Vñ Dauid in patiẽtia langues. Tu inquit repulisti & despexisti: distulisti chri stum tuũ. Et itez. Ubi sunt mie tue antiq dñe sicut iurasti Dauid ꝛc? Nec mirũ ꝙ differebat cuz vir aliqs erat qui ꝓmissum ad memoriã reducebat. aut ad eius se su sceptionẽ disponebat donec stetit in ꝓspe ctu dñi virgo sublimis & hũilis q̃ gẽaz iue nit ĩ oculis ei⁹. qz respexit de⁹ hũilitatẽ an cille sue. & sic ꝓmissa mia descẽdit ad nãz miseriã. Secũdo dicit mia. qz plen⁹ est mia. Cui⁹ est dicere veraciter illud Job xxxj. Ab infantia creuit mecũ mia & ex vte ro mee egressa est mecũ. Et iõ Maria dicit mater mie. Creuit inqt cũ eo misericordia q̃tũ ad exhibitionẽ. qz magnã exhibuit in incarnatõe. maiorẽ in quersa tione. maximã in passione. Hinc etiam dicit phariseis Matth. ix. Discite quidẽ: miaz volo & non sacrificiũ. Vñ dicit Bernñ. pa trez misisse saccũ plenuz mia. Saccũ inq̃ in passione ꝓscindendũ: vt effluat qđ late bat in eo ꝓciuz nostr̃. Caueam⁹ tñ frẽs ne benignitatẽ & lõganimitatẽ eius ꝓtemna mus. qz non est ira crudelior supra irã man sueti cũ irascit. Et ideo cũ eo ferendũ est fed⁹ in mia: ne cũ accepit temp⁹ incipiat iu sticias iudicare. Tercio denicq̃ mia di citur. qz missus est ad miserendũ. Joh. v. Non enim misit de⁹ filiũ suũ vt iudicet mũ duz: sed vt saluet mũd⁹ ꝓ ipm. Et inde di cunt miseratões ei⁹ sup̃ oia opa ei⁹. Ma gnũ esset si mia rigorẽ iusticie tempasset. mal⁹ autẽ si reo iudiciũ pene oĩno remisis set. Sz cogitabat mia magis aliqđ ꝓ reo se facturã vt nihil esset ꝙ ꝓ ei⁹ salute nõ fa ceret. nec iniuriaret iusticie. & ideo ad sub ueniendũ nr̃e miserie. ad satisfaciẽduz sue iusticie: iudicẽ ipm iudicari ꝓcurauit vt re um absolueret. & posuit in eo iniqtatẽ oĩm nẽm. vt sic peccatũ vindictam sumeret: & peccator vindicte dispendiũ non sentiret. Hinc ait Bernñ. Clamat: clamat: clamat

vulnus ꝙ misericordie dñi nõ est numer⁹. Studeam⁹ igit̃ reconciliari fratres dũ mia sceptr̃ tenet regni. qz cũ datũ fuerit iusti cie nunc̃ mie ꝓmittet excessuz facere. Ue niet enim tẽpus ꝙ nõ erit mie loc⁹. Secũdo gẽas tibi dñe ꝙ ꝓ egruẽtia loci q̃ miaz ex hibuisti. qz in medio tẽpli vbi singuli pñt accedere. qz nõ est ꝓsonarũ acceptor de⁹: ĩmo templũ ipm nosti ꝓ sum⁹. Sed qñ eum ibi ĩuenient⁹? Cũ vnic̃ duo vel tres cõgre gati sunt in noĩe ei⁹. s. ratio ad cognoscen duz memoria ad rememorãdum: volũtas ad amandũ. Amen.

In cathedra sancti Petri apostoli.

Ubi dabo claues regni celoz. Mat. xvj. Domin⁹ Jesus positq̃ adolescenti cũ tri sticia discedẽte qz diues erat: suis discipu lis dixisset Facili⁹ est camelũ trãsi. fo. ꝛc. mirabant̃ discipuli dicẽtes. Quis g̃ pote rit salu⁹ fieri? Rñdit dñs. Apud hoies ß impossibile est. apud deũ aũt oĩa possibi lia sunt. Remigi⁹. Non aũt ß sic intelligẽ dũ est ꝙ apud deũ sit possibile ꝙ diues cu pid⁹ & superb⁹ intret in regnũ celoz: sz vt cõ uertat̃ & sic intret. Chrisost. in omel. Nec ß iõo dicit̃ vt resupin⁹ iaceas & sic ab impos sibilib⁹ abstineas: sed vt magnitudinẽ iu sticie ꝓsiderãs: insileas deũ rogãs. Vnđ dñs vt Petrũ ꝓsolaret̃. Libi inqt da. cla. regni celoz. qđcũq̃ ligaueris ꝛc. Et hec di gnitas sacerdotalis ordinis q̃ die pñti re colit̃ in veneratõe Petri. In ipo nãq̃ et ceteris aplis & seq̃ntib⁹ sacerdotib⁹ coilata est ligãdi soluẽdiq̃ potestas. Sz miseri soluẽdi facultatẽ amplectimur. ligãdi xo ꝓtenim⁹ in festis obseruãdis. in ieiunijs ꝛc. Conamur inq̃ absolui a vitijs & ꝓseuera re in peccatis & ad hmõi ꝓfessores inqri mus. Sed rñdet ibidẽ Hiero. Apud dñm nõ sunt sacerdotũ: sed reoz vita q̃rit̃. Le gim⁹ in Leuit. de lepsis: vbi iubent̃ se ostẽ dere sacerdotib⁹. & si lepra habuerint rũc a sacerdote ĩmundi fiãt. nõ ꝙ sacerdotes lepr̃osos faciãt & ĩmũdos: sed ꝙ habeant noticiam lepr̃osi et non lepr̃osi. et possint

discernere qui mūdus q̄ue īmund⁹ sit. Hec ille. Ex quib⁹ ptz ꝙ claues regni dant̄ vnicuiq; nostrū. Est em̄ clauis regni om̄e illd̄ per qd̄ intrat̄ in regnū. que due distingui p̄nt. i. intellect⁹ in agnitōez: ⁊ affect⁹ ī operationē. licet sint claues speciales sacramētales. Et qz in sup̄na ciuitate porte duodecim esse describūtur clauib⁹ his reserāde: quas vidit in Apocal. Johēs. xxj. Et singule porte erant ex singulis margaritis. Ideo bene cuilibet peccatori dicit dn̄s. A tibi dabo o peccator claues. i. facultatem regni celoꝝ: ne desperes. Tibi dabo ⁊c. Sicut refert Lyra. ciuitas iherusalē clausa erat muro triplici. Intra exteriorē muruz habitabat popul⁹ ꝯmunis ⁊ artifices. intra mediū ꝓphete ⁊ nobiles. intra interiorē rex ⁊ sacerdotes. Sic ī celesti iherusalē tres sunt iherarchie velut in triū muroꝝ distinctōe ꝯstituti. qui duodecim vt dictū est portis claudunt̄: ne quisq̄ indign⁹ ingrediat̄. ita vt muro cuilibet porte q̄tuor assignent̄: quas his clauib⁹ reserate nobis a deo cōstitutū est. ⁊ s̄m ap̄iētis conatū recipiat q̄s p̄tē in regno dei ī p̄ma secūda vel tercia distīctōe iherarchiaꝝ. Alio q̄n tollat̄ impi⁹ ne videat gloriā dei. ¶ Ad maiorē autē euidentiā duodecim has portas materiales in terrestri iherusalē fuisse narrāte scriptura repio. Prima igit̄ porta qua sp̄ualiter ingrediēd⁹ est ambit⁹ muri exterioris dicit̄ porta fontis Neemie. iij sic vocata a fonte ꝓpinq̄ qui dicebat̄ fons syloe. ⁊ effluxit in meridiē non iugiter: sed certis horis ⁊ dieb⁹ ebuliuit: q̄ fonte ciuitas vtebat̄. vbi ⁊ cec⁹ illuminat⁹ est a dn̄o Hec g̊ porta baptism⁹ est: q̄ fons ⁊ origo ē salutis hūane. quo qui vtit̄ mundat̄ ⁊ illuminat̄. Fons em̄ iste virtutez suā traxit a fonte sanguīeo Jesu: vt abluat baptizandoꝝ sordes ⁊ ingerat lumē fidei qd̄ ducat ad lumē glorie. ⁊ in hāc portā ducunt̄ infantes baptizati. vt ptz alibi laci⁹. ¶ Secūda v̄o porta dicit̄ porta oriētalis Neemie. iij. q̄. s. alio noīe vocat̄ porta equoꝝ ad orientem sita. ⁊ vsq; ad hāc portā euntes ad templū equitare poterāt: sed extūc pedestres incedebāt. Hec autem porta fides est. quam ingredi debent om̄es qui discretōis ānos attigerint. vt ptz sup̄. Naz sicut ex abūdanti mīa dei an̄ vsum ratōis pueri fide saluant̄ aliena. sic post vsum rationis tantūmodo saluant̄ fide ꝓpria. que porta describit̄ ad oriētez sita. qz sicut sol oriens mundū vniuersuz illustrat. sic christus sol iusticie q̄ nos visitat oriēs ex alto corda fideliū per fidē illumīat: licet pauci lumē istud fidei ꝑfecte recipiūt Luc̄. xviij Verū tamē fili⁹ homīs veniēs putas inueniet fidem in terra. s. charitate formataz. Vbi dicit Beda ꝙ rāta erit charitas electoꝝ vt nō tam ob clamorē fideliū q̄ torporē alioꝝ toti⁹ mūdi sit accelerāda ruina Vnde Aug⁹. de verbis dn̄i dicit vbi sup̄. ꝙ hic dn̄s dicit de fide q̄ ꝑfecta ē. ipsa em̄ vix īuenit̄ in terra. Ecce plena est eccl̄ia dei: quis accederet si nulla fides esset? q̄s non mōtes trāsferret si ꝑlena fides esset? Hec aūt porta ꝯgrue dicit̄ porta equorū. qz q̄usq; portā hāc ingrediant̄: sup̄ carnē velut equū lasciuū quiescētes īcedūt: quē equū necesse est descēdere eū qui porte huius ingressuz expetere velit. Dicit em̄ Augus. s̄mone. xxij. Fides ab eo appellata est qd̄ fit. due sillabe sonant cum dicit̄ fides. p̄ma sillaba a facto. secūda a dicto. Interrogo g̊ te vtrū credis. dicis credo. fac qd̄ dicis ⁊ fides est. Hec ille. ¶ Tercia v̄o dr̄ porta sterquilinij. Neemie. iij. Eo ꝙ īmundicie ciuitatis ꝑ illā emīebant̄. Nā vt dicit Glo. pluuia descēdens instar fluuij per orientales portas raptis platearum sordibus in vallem iosaphat in torrentē scilicet cedron ꝑ hāc portā decurrēs traxit. ⁊ ideo videt̄ vocari porta sterquilinij. Hec aūt est lachrymosa ꝯfessio. defluētib⁹ enīz aque lachrymose ꝯtritōis per portā fidei q̄ credit deū retributorē bonoꝝ: vindicte maloꝝ vsq; ad q̄drantē nouissimū. adiuncta cōfessio sordes aq̄s īmiscens simul extrahit per portā sterquilinij in vallē iosaphat. i. in humiliatōez ꝯfitētis in torrentez cedron. i. amaritudinē penitētie. sciēs qz deus cor ꝯtritū ⁊ humiliatū nō despiciet. ¶ Quarta denīq; porta iudicialis Neemie. iij. vbi. s. sedebāt senes ad iudicādū

ꝛ hec est grata deo penitẽtia in qua sumitur iudiciũ vindicte ꝑ peccatis a iudice. s. ꝓfessore. qõ iudiciũ si ꝑmpte suscipiẽ non adducẽs ꝓfusionẽ hz bonorẽ. nõ dãnationem: sed recõciliatõez. j. Cor. xj. Si nosipos iudicaremus nõ vtiqz iudicaremur. Glo. Si mẽtis nostre tribunal ascẽdẽtes accusante cogitatiõe ꝛ ꝓsciẽtia teste: nosmetipos iudicarem⁹ penitendo. ꝛ timore tanqz carnifice nos torqñte: qñ si quidã animi ꝓfitẽtis sanguis ꝑ lachrymas. pflueret nõ iudicaremur a deo. Peccata nãqz siue parua siue magna sint: impunita esse non pñt. qz vel hoie penitẽte: vel deo vindicãte plectenẽ. Hec ibi. Hoc iudicio timore ꝓpellente se dãnauerat beat⁹ Hieronim⁹ in deserto: vt scorpionũ tm et ferarꝝ soci⁹ existeret. qz semp recolebat diuinũ iudicium sup se factũ. Et rndit sup Matth. Sive comedã siue bibaz ꝛc. Vas igiẽ qtuor portas prãsiens ingressuz mereẽ inferioris hierarchie celestis ihrm. qz rectificãt hee qtuor hoiem q̃ ad semetipm: sicut qtuor seqntia q̃ ad primuz: ꝛ qtuor vltima q̃ ad deũ. ¶ Quinta vo dicẽ porta gregis Neemie. iij. eo q̃ aãlia dño ĩmolãda per eã ducebanẽ. Et apud hãc portã vt dicit Glo. fuit ꝑbatica piscina. cuius meminit Joh. v. dicẽs. Est aũt iherosolimis ꝑbatica piscina qñqz porticꝰ habens. in q̃. s. sacerdotes hostias offerendas lauare solebant pri⁹. ꝛ tunc siue de hinc in luterib⁹ in atrio sacerdotũ. Jn q̃ etiã post motõem aq̃ ab angelo q̃ pri⁹ de languidis descẽdebat in aquã sanabaẽ. Hec est aũt paupertas nõ quecũqz. sz illa que dirigit effectuz ad equitatẽ iusticie. ꝛ affectũ ad debitam metã ꝓcupiscẽtie. Sicut enim malũ est iniusta possidere: sic ꝛ ĩmoderate iusta diligere. Jn hac igiẽ piscina sancte paupertatis lauãde sunt hostie dño ꝑ elemosyne offerende: vt pri⁹ bona iustificenẽ cẽ erogentur. qz dona iniqz nõ ꝓbat altissim⁹. Et ꝫ est ꝓtra illos q̃ bona tpalia ꝓtra diuĩa precepta cõgregãt ꝛ deũ inde elemosynis factis placare putãt. Sic ꝛ affect⁹ ĩ tpalib⁹ regulãdus est. qz nõ dona: sed affectuz in donis respicit altissim⁹. sicut respexit ad Abel ꝛ ad munera eius. Ad munera vo Cayn cui⁹ affect⁹ ad terrena fuit ĩmoderatus nõ respexit. Jn luterib⁹ deinde sunt abluende hostie elemosynaz. i. intentõe pura. affectiõe deuota. charitate plena. q̃ bona tpalia bene ꝑ aãlia designanẽ. Per hanc eĩ portã bene intrauit Zache⁹ diues: et mendic⁹ Lazar⁹. ¶ Sexta vo dicẽ porta dom⁹ regie añ quã. s. dormiuit Vrias: vt dicẽ. ij. Reg. xj. ꝓpassiõe mot⁹ sup archaz ꝛ exercitũ Dauid. eo q̃ maneret sup faciẽ terre: quoz ꝓcipẽ se fecit in tribulatiõe. Adhãc etiã portã stabat Absalon regnare cupiẽs. ꝛ ingrediẽtes ad regẽ: eũqz salutãtes tanqz filiũ regis: extensa manu apprehẽdit ꝛ osculabaẽ. Hec igiẽ est ipa mĩa iuxta quã stare debent oĩes diuites plebis: vt ingressuz mereanẽ ꝑ fraternã ꝓpassionẽ cũ Vria. ꝛ osculenẽ extensa manu ꝑ largã elemosynã cũ Absalone. Jn his eĩ duob⁹ includiẽ ꝓfectuz opus mĩe. qz dicit Aug⁹. ĩ diffinitõib⁹. Misericordia est animi ꝓdolẽtis affect⁹ cũ additamẽto bñficij vt ꝓpatiamur ꝓximo: ꝛ largiamur de proprio. Que bñ dr porta dom⁹ regie. qz ꝑ elemosynã quis occurrẽti regi ꝑsentaẽ vt audiat. Q̃ vni ex minimis ꝛc. ¶ Septima aũt dicẽ porta vallis Neemie. iij. eo q̃ ꝑ eã esset ĩgressus vallis iosaphat. vbi Maria humilitatis exemplar sepulta narraẽ. Hec est igiẽ hũilitas sancta q̃ bñ post ꝑdicta petiẽ ingrediend a. qz vt dicit ibidem Glo. post rudimẽta catholice fidei q̃ ꝑ dilectiõez ꝓgatur: necesse est humilitas nobis q̃si custos virtutũ tenẽda. vt qñto magni sum⁹ hũiliemur in oĩb⁹. Alioqn vniuersa virtutũ machina velut inanis reputabiẽ. Dicit enim Hugo de claustro anime Sicut mel ꝓcordat in ꝓfectõib⁹ medicine cũ oĩbus diuersitatib⁹ ꝓspicuꝫ: sic cũ hũilitatis dulcedine ꝓdiunẽ oĩa genera virtutum. Dñ peccauit Saul ꝛ penituit. sed qz superbus erat mĩaz nõ inuenit. Peccauit Achab ꝛ timore vindicte se hũiliauit non emẽdauit. ꝛ tñ ꝓminatõez diuinã ꝓtraxit licet nõ euasit. ¶ Octaua dicẽ porta piscium Neemie. iij. eo q̃ pisces maris ꝑ hãc efferebanẽ. q̃ fm glo. erat ꝓma portaz ad

occidentez montis syon. ⁊ post est appella
ta porta Dauid. Hec est igit̃ in aduersis
patientia. Cuz enim refriguit charitas ve
lut ad occisum tendens: multoꝝ abundat
iniquitas. ⁊ qui pie volũt viuere persecu
tionem patient̃: vel ab homine inuidioso:
vel a demone insidioso: vel a corpore vici
oso. vt verificet̃ illud Judith. viij. Quot
quot transierunt fideles: per tribulationẽ
trãsierũt. Et ex hinc apte vocata est por
ta Dauid. qꝛ in persecutiõibus ĩnumeris
mansuetissimꝰ fuit. vt fiducialiter diceret
Memẽto dñe Dauid: ⁊ oñis mãsue. eiꝰ.
Et hec est vltima virtutum que rectificat
ip̃m hominez ad proximũ suum: scilicz in
iuriam patiẽter accipere. ⁊ inferentem vi
scerose diligere. Nã vt dicit Greg. ij. mo
ral. Sepe hostis cum p̃paratam mentem
ad tollerantiam videt quid ab ea maxime
diligit̃ exq̃rit. ⁊ ibi scãdali laq̃os ĩserit: vt
q̃ res queq̃ magis diligit̃ eo: per eã facili
us patiẽtia turbetur. Hinc etiam scriptũ
est. Patientia perfectuz opus habet. Et
hee quatuor medie iherarchie nobis am
bitus pandũt introitum. ¶ Nona ꝓinde
dicitur porta domĩ sublimissima. quaz sci
licet Joathan rex iude qui fecit qđ rectũ
erat coram domĩo oposius edificauit. vt
habetur. iiij. Regũ. xv. Que porta tã sub
limis est obediẽtia sancta mandatoꝝ dei.
⁊ etiam consilioꝝ. ⁊ hoc q̃tum ad ordina
tionem restãtis vite. Que bene dicitur al
ta. quia deo dinoscitur acceptior omni sa
crificio. Melior est eniz obedientia q̃ vi
ctime. Augus. super p̃s. Non potuit deus
perfectiꝰ demõstrare q̃tum bonuz sit obe
dientia: nisi cum ꝓhibuit ab ea re que non
erat mala. sola enim obedientia tenet pal
maz. sola inuenit penã. Unde nullam vir
tutem sic exigit dñs deus a primis paren
tibus sicut obediẽtiã. qua sola seruata in
gratia fuisset hũana natura stabilita. qua
cõtempta in abyssum miseriarũ est diuina
iusticia dictãte ꝯdemnata. In hac Abra
ham fidelis inuẽtus tam multiplicem di
uinam benedictionez promeruit. In hac
Saul trãsgressionẽ passus cõtra manda
tũ diuinũ optima greguz reseruans holo
causta domĩo parans eternã reprobatio
nem incurrit. eo q̃ melior fuisset obedien
tia q̃ victime. j. Regũ. xv. vt verificet̃ il
lud Ozee. x. Confundet̃ israhel in volũta
te sua. Unde dñs Math. vij. Non oñis
qui dicit mihi dñe dñe. s. corde ⁊ ore ĩtra
in reg. ce. sed qui facit voluntatem patris
mei. Ubi dicit Hilariꝰ. q̃ iter regni cele
stis (obediẽtia voluntatis dei nõ nũcupa
tio) repertura est. ¶ Decima ꝟo dicitur
porta scutarioruz. iiij. Regũ. xj. vbi dicit
Glo. q̃ scrutarij tutatores erant regis cu
stodiẽtes vestibulũ palacij. Et hec est ora
tio sancta de qua dicit̃ Sapi. xviij. Pro
perãs eniz homo sine q̃rela. i. Aaron. De
precari pro populis in quibꝰ scilicet dese
uit plaga domĩ ꝓferens seruitutis sue scu
tum orationẽ. ⁊ per incensuz. i. deuotõem
dep̃cationez allegans restitit ire. O vere
scutũ inexpugnabile cum fuerit deuotiõe
feruida ꝓtensuz. Hinc dicitur in Treñ. iij.
Dabis eis scutũ cordis laborẽ tuũ. Glo.
id est passionem. crucem. mortem ⁊c. Qđ
vtiq̃ scutũ valet ad defensionẽ pariter et
decorem. Defendit nimirũ in quibuscũq̃
tribulatõibus: ne per impatiẽtiam feran
tur. Si eniz Sara vt dicit̃ Thobie. iij. ob
iurgata fugit in supiora domus ad cõsue
tum p̃sidium oratõis: q̃ntomagis christia
nus. Exornat etiam in temptatiõibus ne
maculet̃ affectus per cõcupiscentiã: vt di
xit Agnes. quia sanguis christi exornauit
genas suas. Virtus enim oratõis feruide
fundate super sanguinolẽta christi vulne
ra extricat omnez virtutem demõis. adu
rit omnẽ lubricitatẽ carnis. sicut est figu
ratum. iij. Regum. x. vbi dicitur q̃ Salo
mon rex fecit ducenta scuta de auro puris
simo. quoꝝ scilicz vsus non soluz ad defen
sionem: sed etiaz ad decorẽ extitit. Quia
vt dicit Glo. scutis illis vtebantur duces
excubãtes ante ostiuz domꝰ regie. Un
decima deniq̃ dicit̃ porta templi speciosa
non q̃ in templo fuerat cõtigua: sed q̃ ꝑ
eam patebat ingressus ad templũ. de qua
habetur Act. iij. Et dicitur speciosa scđm
magistruz in historijs a speciali quodã or
namento qđ ibidem apposuit Alexander

bircanus. Apposuit etiam Herodes aquilam auream. vbi sedēs claudus sanatus est. Et hec est ipa charitas que bene speciosa dicit. quia cunctis virtutib⁹ decorem tribuit. Et sola charitas est q̄ templi domini promeret ingressuz. quā qui tenet felix est. qua si caret miser est. Nam vsq; ad hanc portaz intrauit amicus ille cui dixerat rex Matth. xxij. Amice quō huc intrasti non habens vestem nuptialem? Quomō nam intrauit? nisi cum virtutibus aliis. Quomodo vo repulsus ē? nisi solo defectu charitatj. et ex hoc ligatus manib⁹ etc. Duodecima vo dicit porta celi Gene. xvij. quam videbat Jacob in spiritu cum dicebat. Non est hic aliud nisi dom⁹ dei. i. templum dei a Salomone cōstructum. et porta celi. i. christus. qui fuit porta in passione celum aperiēs. Didit enim hec Jacob in loco vbi christ⁹ pro salute nostra passus viam celi aperuit. vt patz infra. Et hec vltima porta est per quaz ingredi saluādos oporteat. Nam omnes iusticie nostre quasi pannus menstruate: nisi sanguine Jesu passi fuerint gratificate. Vnde dominus Joh. x. Ego sum ostiū: per me si quis introierit saluabit. Alioquin quis in morte non pauoret ante regem p̄sentādus lincēis oculis cuncta perlustrātez. nec delinq̄nti parcentē vsq; ad quadrātem nouissimū li non extenderet ad nos virgam auream crucis in signū clemētie? Quis non tremeret ad aspectū terrificū oculoz eius ardētium et furorem pectoris iudicantiū. Sicut aperte figuratuz est in Hester regina ibidem. xv. que licet taz formositate nature q̄ vestitu decore regi cōplaceret. Ingressa tamen cuncta per ordinē ostia. stās q̄ contra regem super solum sedentem: et aspectū horribilē vibrātez. pre timore velut exanimis corruit donec extensa virga aurea cōsolata regis osculis demulceret.

In festo sancti Mathie apostoli.

Ecce seruus meus suscipiaz eum. electus meus. cō placuit sibi in ipso anima mea. Ysa. xlij. Querit Richard⁹ super. iij. dist. xxxij. vtz deus magis diligat iustum prescitum q̄ peccatorem p̄destinatuz: cum dicitur Proverbi. viij. Ego diligētes me diligo. Et ergo magis diligit magis diligētes. sicut illos qui taz actu habēt gratiaz suam: quam vtiq; peccator licet p̄destinatus non habet. Ad qō respōdet q; q̄tū ad intentiōem actus diligēdi non magis diligit vnuz q̄ alium. quia actus ille non potest recipe maius vel minus. ratiōe tamen boni voliti plus diligit simpliciter peccatorez p̄destinatū cui simpliciter optat magis bonuz: scilicet vitam eternaz ad habēdam. nō ad tempus: sed imperpetuū. quā non optat iusto p̄scito vt nunc. tamen fm quid magis diligit iustum prescituz. quia vt nūc melior est peccatore p̄destinato. et magis deuz diligit. Vnde vt nūc vult habere magis bonuz iustum prescituz q̄ peccatorem p̄destinatū. vt in eo verificetur illud dictum. Ego diligētes me etc. Et hoc ostendit dom⁹ in vocatiōe Jude. quem p̄sciuit: loco cuius elegit Mathiam quez predestinauit. Ecce inquit seruus meus.

Ad euidentiaz autem huius thematis sciendum q; duplex est electio diuina. Vna est ad alicuius p̄lationis vel p̄rogationis officiuz in presenti: que requirit p̄cedētia merita. Vnde qualis esse debeat i officio eligend⁹ Exod. xviij. satis innuit. vbi dicitur ad Moysen. Prouide potentes viros et timentes deum: in quibus sit veritas. et qui oderunt auariciā. et cōstitue ex eis tribunos et cēturiones et quīquagenarios et decanos: qui iudicent populū omni tempore. Vnde ostendit q; eligendi debent esse p̄diti potentia: cum dicit viros potentes et timentes deum. Nam potentia duas has socias habere debet. scilicet virilitatem animi cōtra remissionem: que valde reprehensibilis est in prelato. et timorem domini contra superbiā et elationem: que cōmuniter comitatur in officij dignitati cōstituto. Secundo sapientia: cū additur in quibus est veritas. scilicz vite doctrine iusticie. ad quam merito sapientia requirit. Tercio bonitas: cuz subditur. et

qui oderunt auariciam: vt sic per potentiam conformẽtur patri. per sapientiam filio. per bonitatem spiritui sancto. Hac autem electione Judas fuerat electus a domino. sicut ait Johãnis .vj. Nonne ego vos duodecim elegi. Nam ꝙ Judas per merita precedentia fuerat electus ostendit Lyra super hunc locum dicens. ꝙ distributio bonorum respicit iusticiam concomitatiuaz: vt dicitur. v. Ethicorum. vt scilicet alicui tanto plus detur de honore quanto melior est in virtute. Et ideo non est verisimile ꝙ Judas fuerat vocatꝰ ad honorem apostolatus: nisi tunc fuerit iustus vel saltem a christo iustificatus: vt tali redderetur honore dignus. Sicut etiaz iustificauit Matheum: quando eum vocauit ad apostolatuz. Unde christus ad patrem. Quos dedisti mihi custodiui. et nemo perijt ex eis nisi filius perditiõis. Q.d vtiqꝫ dicebat de perditõne propter peccatum mortale. nec perire potuit: nisi prius inuita gratie fuerit. Unde scdm Chrysostomuz. Vocatus fuit ad dignitatem apostolatus et protunc bonus fuit. quia vocatio ad talem dignitatem presentem respicit iusticiam. Sed quia talis electio christi vim non infert his que futura sunt: sed in voluntate positum est saluari vel perire. Sicut etiam patuit in Petro christuz negante. Ideo Judas cum propositum bonuz desijt alterius se dominio subdidit Unde prosequitur dominus. Et vnus ex vobis diabolus est. Cum autem in malo perseuerans christum tradidit: desperando funditus perijt. ¶ Queritur igitur cur dominus Judam quem talem futuruz agnouit in apostolum elegit. Ad hoc respõdet Beda ꝙ ipsuz ad hoc dominus elegit vt per proditionis eius officium salutem opereretur humani generis. Nam scdm Augustinum electus est iste de quo nolente ⁊ nesciente aliquid magni fieret. Sicut enim iniqui male vtuntur bonis operibus dei: sic etiam econtrario deus bene vtitur malis operibus hominuz. Quid eniz Juda peius: cuius malo bene vsus est dominus? Nam septem cõmisit detestanda vitia. ¶ Primo furtum commisit nephandissimuz. Unde Hieronimꝰ. Amico quippiam rapere furtum est. ecclesiam defraudare sacrilegium est. Accipere vero pauperibus erogandum omniuz predonũ crudelitatem superat. In cuius argumentũ Heliodorus repositum pauperum predaturus in templo vsqꝫ ad mortem flagellatus eiectus est. ¶ Secundo peccauit in ypocrisi quando dixit. Quare hoc vngẽtum non venundet̃ trecentis denarijs ⁊c. Quod dicebat non ꝙ de egenis pertinebat ad eum: sed quasi ypocrita pietatez simulans: cupiditatem cogitans. ¶ Tercio dulcem magistrum tradidit. Quid inquit vultis mihi dare et ego vobis euz tradã. ¶ Quarto symoniam pessimam commisit. quia rem sanctissimam vendidit. Naz pacti sunt illi pecuniam dare: scilicet triginta denarios. ¶ Quinto presumptuosam impudentiam incurrit qua ceteris discipulis manus retrahentibus: solus cum christo manus in parapsidem misit: vt sic impudentia presumptuosa iusticiam mentiretur. ¶ Sexto finaliter desperauit euz dixit. Peccaui: tradens sanguinez iustũ. ¶ Septimo homicidiuz detestabile commisit: quando proiectis in templo argenteis: abiens laqueo se suspendit. ¶ Secũda vero electio diuina est ad gloriaz in futuro que est gratuita. Unde apostolus ad Tytum. iij. Non ex operibus iusticie que fecimus nos: sed scdm suam misericordiam saluos nos fecit per lauacrum regenerationis et renouationis spiritussancti. Et hac electione secũda iam pridem Mathias electus est a domĩo ad discipulatuz Nunc quoqꝫ salubriter ad officiuz apostolatus elegi meruit. Quia inquit placuit sibi in illo anima mea. Apostoli autem vo-

luntatem suam diuino beneplacito conformarent orauerunt dominum: dicentes. Tu domine qui nosti corda omnium ostende quem elegeris. Non sic malicia huius temporis: sed sicut scriptum est. iij. Regum xvij. Fecerunt sibi de nouissimis sacerdotes excelsorum. & ponebant eos in phanis excelsis. & cum dominū colerent dijs quoq; suis seruiebant iuxta similitudinem gentium. Et iterū de dominio temporali scriptum est Judicum. ix. cap. C. Qui mortuo Gedeone filium eius Abymelech illegitimum natum de concubina eius quam habebat de Sychen elegerunt viri Sychen fratres scilicet matris sue in regem: dicentes. Frater noster est. Qui factus rex septuaginta fratres suos legitimos interfecit super lapidem vnum. Unde finaliter diuino iudicio misit dominus spiritum pessimum post annos tres inter Abymelech et habitatores Sychen: ita q; abinuicem crudeliter consumpti sunt. Sic hodie multi preferuntur indigni quod est semarium omnis mali. ¶ Unde fit sex modis electio huiusmodi (licet nunc a deo electi vocantur) quorum reprobationem et maledictionem Amos propheta figurate prosequitur. ¶ Primo propter carnis nobilitatem assumuntur. Quibus cōminatur dominus Michee. iij. capi. dicens. Audite principes domus Jacob: & iudices domus israhel. qui edificatis syon in sanguinibus et iherusalem in iniquitate. Principes eius in muneribus iudicabant. & sacerdotes eius in mercede docebāt. & prophete eius in pecunia diuinabant. Sequitur. Propter hec causa vestri syon quasi ager arabitur. & iherusalez quasi acerus lapidum erit. Non sic christus verbo docuit vel exemplo. qui filijs Zebedei protinus respondit. Calicem quidem meum bibetis. sedere autem ad meaz dexteram nō est meum dare vobis. Non enim attendit dominus consanguinitatem vel familiaritatem Johannis vel Jacobi vt committeret eis regimen ecclesie. De talibus ergo promoris dicitur Amos. j. Super tribus sceleribus damasci et super quatuor non conuertam eum. Ubi notandum q; vt dicitur ibidē in prologo prophete Amos cum in sequentibus ait. Super tribus impietatibus et super quatuor non conuertam eum: tercio peccatorum indulgentiam deum dare posse signat: quem quarto eadem peccata admittentibus nec penitentiam nec indulgentiam daturum nunciat: sed vindictam. Nam per ignis similitudinem quam predictas gentes immittendum predixit: ignem atq; irreuocabilem dei iram ad euersionem earundem ciuitatum processuraz voluit demonstrare. Dis ergo sex modis electi si tria vnicuiq; specialiter inferius atributa deseruerint misericordiam inuenire possunt si quartū peccatum: id est perseuerantiā in malo cōplectentes. non indulgentiam: sed vindictaz prouocant. Damascus igitur sanguineus interpretatur. & signat nobiles secūdum sanguinem: quibus annexa sunt tria scelera. ¶ Primum est superbia que nobilibus videt innata. quia luciferi sequūtur vestigia. cuius argumentum est austeritas in imperando. pomposita in cōuersando Ezechielis. xxviij. Tales increpat dominus: dicens. Vos autem cum austeritate imperabatis eis & cum potentia. & dispersse sunt oues mee: eo q; non esset pastor. & facti sunt in dispersionem omnium bestiarum agri. Et ideo dominus vt dicitur Luce. j. deponens potentes de sede: & exaltauit hūiles corde. vt patuit in Saul et Dauid. ¶ Secundum est violentia qua frequenter pauperes deprimunt et expoliant. quibus ait dominus Michee. iij. Audite principes Jacob & duces domus israh. q violēter tollitis pelles eorū desup eis. et

carnes eoꝝ desup̄ ossib⁹ eoꝝ. Et Ezechie. xxxiiij. De pastorib⁹ israhel q̄ pascebant semetip̄os. Nōne greges a pastoribus pascūtur? Lac comedebatis ⁊ lanis operiebamini. ⁊ quod crassum erat occidebatis. Quorum etiam maledictiōem infert Ysa. xxxiij. dicens. De qui predaris. Nonne ⁊ ipse p̄daberis? vtiq̄. cū consūmaueris depredationē depredaberis etiaꝫ in presenti vel in re vel in posteris. ac in futuro potentes potēter tormenta patiētur. Tercium est indignatio contra ceteros. p̄sertim pauperes ⁊ abiectos despiciunt: detestantur: irrident. quoruꝫ carmen lugubre post futuruꝫ describit Sapiens. v. dicens. Hi sunt quos aliqnādo habuimus in derisum ⁊ in similitudineꝫ improperij. nos insensati vitam illorum estimabamus insaniam.

Secundo preferūtur propter impensa seruicia his quorum interest tales promouere. qd̄ specialius referri potest ad clericos obsequētes: vt ad aliqua promoueātur beneficia. De quibus dicit Bernard̄. Sequitur obsequit̄: manibus ⁊ pedib⁹ reptans si quomodo ingerat se in patrimoniuꝫ christi. De his igitur p̄sequit̄ Amos dicens. Super tribus scelerib⁹ gaze et super quatuor non cōuertam eum. Gaza interpretat̄ imperiuꝫ domini significās clericos qui sunt semper parati ad obsequia prelatoruꝫ etiam in malis. Quibus annexa sunt tria scelera. Primum est adulatio qua laudant facta omnia dominoruꝫ suorum. Dicit enim Seneca in epistola quadam. Diuites cum omnia habeant vnuꝫ illis deest: scilicet qui verum dicat. Si eniꝫ in clienticuluꝫ felicis hominis potentisq̄ perueneris; aut veritas aut auaricia perdenda est. Nam hec est cōditio veritatis scd̄m Hieronimū. q̄ eam semper inimicicie prosequātur: sicut per adulatōem amicicie perniciose conquirūtur. Quos insultat Ysa. iij. dicēs. Popule meus qui te beatuꝫ dicunt ip̄i decipiunt te. Secundū est detractio qua detrahunt omnibus inimicis dominorū suorum ad cōplacendū eis. Et ideo dicitur Prouerbioꝝ. xxix. Princeps qui libenter audit verba mēdacij omnes ministros habꝫ impios. Hinc apte cōsulit Ysidorus: dicens. Quādo detrahis alijs teipsuꝫ discute. et quod in alijs mordes in teipsum p̄timesce. Tercium est idolatria. quia genua flectunt libentius suis dominis ⁊ prelatis q̄ deo. nec numerantur inter eos quibus dixit domin⁹. iij. Regum. xix. Reliqui mihi septem milia virorum qui nō curuauerūt genua sua ante baal.

Tercio preferūtur per symoniacam prauitateꝫ. sicut dicitur. ij. Machabeoꝝ iiij. Ambiebat Jason summuꝫ sacerdotium: promittēs regi trecēta triginta talenta auri. Sed his dicit̄ Act. Pecunia tua tecum sit in perditionē. quia extimasti donum dei pecunia possideri. De quibus p̄sequitur Amos. j. Super tribus scelerib⁹ tyri et super quatuor non cōuertam eum. Tyrus interp̄tatur angustia: ⁊ significat symoniacos qui spiritualia emēdo vel vēdēdo angustiātur: nūc in cupiditatis auaricia: nunc male secura cōscientia. Et hic est error alijs detestabilior reuocans illud iiij. Regum. xvij. Fecerunt sibi de nouissimis sacerdotes excelsoruꝫ. ⁊ ponebāt eos in phanis excelsis. et cum dominum colerent dijs quoq̄ suis. i. auaricie questibus seruiebant iuxta similitudinem gentium. Talib⁹ enim annexa sunt tria scelera. Primum est inquietudo cordis. qua scilicꝫ incessabiliter inhiant: quouis quesito colore q̄uis symoniaca p̄uitate marsupijs adimplendis: dicētes. Quid vultis mihi dare ⁊ ego vobis eum tradam. O labes execranda. non tamen inueniet fraudulētus lucruꝫ. vt dicitur Prouerbioꝝ. xij. Sed in finem que deuorauit euomet. Secundum est presumptio. qua presumunt non solum vendere dona spiritualia ⁊ diuina: sed etiam tam indigne se sedule tantis ingerere misterijs et terrificis sacramentis. Quorum reprobationē dominus ostendit duꝫ cathedras in templo vendentium columbas euertit. Tercium est desperatio: qua desp̄at de venia cū se ꝯsiderat accip̄e non posse p̄ penitentiā: nisi resignet eccl̄iaꝫ sicut Judas postq̄ vēdidit xp̄m desp̄auit. ⁊ ideo laq̄o se suspēdit. Quarto p̄ferunt̄

per vite ypocrisim diuino iudicio illud p̄mittente qui regnare facit ypocritam propter peccata populi. vt dicit̄ Job. xxxiiij. Et de his p̄sequit̄ Amos super tribus sceleribus ā mon: ⁊ super quatuor non cōuertam eum. Amon interp̄tatur populus meroris designans ypocritas. de quibus dicitur Math. vj. Nolite fieri sicut ypocrite tristes. Et iterum. vij. Attendite a falsis p̄phetis ⁊c̄. a fructibus eoꝝ cognosce eos. ¶ Nam talibus ānexa sunt tria scelera. Primū est impatiētia. qua scilicet reprehendi nō sustinēt: sicut audito hoc verbo pharisei scādalizati sunt. Et sic qui impatiens est exaltat vocem suā. vt dicitur Prouerbi. xiiij. ¶ Secunduz est simulata equitas que dicit̄ duplex iniquitas quam p̄tendunt quest⁹ gratia. Math. xxiij. De vobis ypocrite qui comeditis domos viduaruz: simulātes longas oratōes. p̄pter hoc amplius accipietis iudicium. Et multa eis ibidez improp̄at ⁊ cōminat̄. ¶ Tercium est inanis glorie cupiditas. Dn̄ prosequit̄ ibidem. De vobis ypocrite qui mūdatis qd̄ deforis est calicis: intus aūt pleni estis rapina ⁊ īmundicia. culicem excolantes: camelum autez glutiētes. qui similes estis sepulchris dealbatis: que a foris apparent hominib⁹ speciosa ⁊c̄. ¶ Quinto p̄ferunt̄ propter consanguinitatē ante legitimā etatem. sicut dn̄s ꝯminat̄ in vindictam filioꝝ israhel Ysa. iij. dicens. Auferam a iherusalē ⁊ iuda validum et fortem iudicem ⁊ p̄phetam. principē ⁊ senem. cōsiliariū ⁊ sapiētē ⁊ dabo pueros eoꝝ p̄ncipes. ⁊ effeminati domīabunt̄ eis. De quibus prosequitur Amos: dicēs. Super tribus sceleribꝰ Moab ⁊ super quatuor non cōuertam eum. Moab interp̄tatur ex patre. quia ex patre matris sue scilicz Loth genit⁹ fuit. et signat pueros qui adhuc in potestate patris sunt: quibus annexi sunt tres defectus. Primo deficiūt in etate legitima. Dicit̄ eniz Eccl̄s. iij. De tibi terra vbi rex puer est. ⁊ cuius principes mane comedunt. Beata terra cuius rex nobilis est: scilicz moribus ⁊ virtutibus. ⁊ cuius principes vescūtur in tempore ad reficiendum ⁊ non ad luxuriā. Secūdo deficiunt in moꝝ grauitate. Et ideo dicit̄ Prouerbi. xxix. Puer qui dimittit̄ voluntati sue cōfundit matrē suam. i. ecclesiaz. Tercio deficiūt in sciētie p̄bitate. j. Coꝝ. xiiij. Nolite pueri sensib⁹ effici: sz malicia paruuli estote. Et ex his tribus sequitur effectus mali regiminis. ¶ Sexto deniqz preferunt̄ propter inflatōem sciētie. Nam scientia inflat: charitas edificat. Dn̄s igitur hoꝝ exaltationē detestans apostolos elegit simplices ⁊ ydeotas. j. Coꝝ. j. Videte vocationē vestram fratres. quia non multi sapientes s̄m carnem. non multi potentes. non multi nobiles: sed que stulta sunt mundi elegit deus vt ꝯfundat sapientes. Nimirū quia talibus ānexa sunt tria scelera sicut prosequit̄ Amos super trib⁹ sceleribus israhel. ⁊ super quatuor non ꝯuertam eum. Et iteruz super tribus sceleribꝰ iuda. ⁊ super quatuor non cōuertam euz. Israhel interp̄tatur vir videns deuz per lucidam intelligentiaz. Iuda vo glorificans: scilicet se. Et vtraqz interp̄tatio litteratis cōuenit qui magis illuminatū habent intellectū licz affectū inflatū. cui⁹ gratia se glorificare querūt ⁊ ostētare. Quibus ānexa sunt tria scelera. Primū est superiorū inobediētia. qꝛ sensuz suū p̄ponūt voluntati p̄latoꝝ diuersis riuulis ⁊ apicibus iuris mille q̄rentes tergiuersatōes ⁊ excusatōes. cū tamē precipit̄ Deut. xvij. Qui aūt sup̄b⁹ fuerit nolēs obedire sacerdotis imp̄io morte moriat̄. Secunduz est crebra cōtētio quis eoꝝ videat̄ maior honoratior: sapientior. Amāt enim p̄mos accubitus in mensis primas cathedras ī ecclesijs. salutatōes in plateis. et vocari ab hominib⁹ rabbi. Terciuz est nouitatū adinuētio in subtilitate sciētie gloriādo. quibus dicit̄. Ysa. xix. Confundātur qui operantur linuz: plectētes ⁊ texentes subtilia Hi ergo omnes nisi in tribus suis sceleribus resipiscant: in quarto. i. in perseuerātie malo ignis vindictaz recipient. Dd̄ a nobis auertat christus Jesus domin⁹ noster. Amen.

In festo sancti Benedicti abbatis.

Ingredere bñdicte domī: cur foris stas? Geñ. xxiiij. Ad ītellectū huiꝰ thematꝫ sciēdū ꝙ Abrahā accepta ꝓmissiōe a deo de multiplicatōe seminis sui ⁊ benedictōe omnium gentiuꝫ in Ysaac filio noluit ei vxorem ducere de filiabꝰ chananeoꝝ īter quos habitabat. eo ꝙ essent curiose: lasciue: ⁊ ydolatre. Unde iuramēto cōstrinxit seruū seniorem domꝰ sue ꝙ pergens in mesopotamiā ciuitatē Nachor: acciꝑet vxorē filio suo de cognatōe patris sui. Qui pergēs illuc stetit prope puteū: vbi solebāt egredi mulieres ad hauriendā aquam. ⁊ ait. Domine deus ecce sto prope fontē aque. ⁊ filie habitatorū ciuitatis huius egrediētur ad hauriendā aquam. igitur puella cui dixero: inclina idriam tuam et bibam et illa respōderit bibe. nam ⁊ camelis tuis potū dabo: ipsa est quam preparasti filio domini mei. Quibus dictꝫ ecce Rebecca egrediens decora nimis virgoq; pulcherrima ⁊ incognita viro. q̄ postq̄ hauserat aquaꝫ rogata inclinauit idriam ⁊ viro potū dedit ⁊ camelis. Cuiꝰ parētela cognita seruus adorauit dominuꝫ. gratias agens ꝙ ꝓsperuꝫ fecisset iter suū. Rebecca ꝟo currens nūcauit domi. Cuius frater Laban ad virum egressus festine: dixit verbuꝫ ꝓpositū. Ingredere benedicte domini: cur foris stas. Qui ingressus tandem postulatam Rebeccaꝫ accepit. ⁊ secū ducens Ysaac p̄sentauit. Qui introduxit eaꝫ in tabernaculū matris sue. ⁊ intātuꝫ dilexit ꝙ dolorem qui ex morte matris acciderat temperaret. Que nimirum spiritualem copulam figurant inter hominē et diuinaꝫ gratiam dulciter celebrandā: ad quam admonitione diuina ꝓrouocamur: dicente. Ingredere benedicte domini. Pro cuius intellectu spirituali sciendu ꝙ per Abraham patrem multaruꝫ gentiū intelligitur creator vniuerse terre. qui filium vnicum habꝫ genus humanū tanq̄ heredē paterne glorie. dicente Johāne in canōica sua. Charissimi nunc filiij dei sumus: ⁊ nondū apparuit qd̄ erimus. Habet etiam seruum dispensatorem domus sue: scilicꝫ rationē cui p̄cepit vt peragat ad industriosaꝫ considerationem ad cognationem suam. i. ad contemplanda diuina ⁊ eterna. Et accipiat inde vxorem filio suo: non ex filiabꝰ chananeorū inter quas habitat. Pro quo notandum ꝙ quicq̄d homo complectitur affectu dilectionis et delectationis eius vxor cōuenienter asseritur: quoniā in idip̄m plene consentit vnione cordiali. qui cōsensus solum consūmat matrimoniuꝫ quo ad consciētiam. Matrimoniuꝫ enim carnale licet ceteris requisitis celebratuꝫ fuerit nisi consensus accedat volūtatis minime perficitur. Non vult igitur pater celestis ꝙ filius eius dilectus matrimonium contrahat cum rebus inferioribus que mūdane negotiatōi subiecte sūt. Interp̄tatur eniꝫ chananeus negociator. Sed peragat dispensator. i. ratio ad paternam cognationem. Et primo ꝑueniet ad puteuꝫ aque per quam intelligo sapientiam naturaleꝫ rationi prestitam vel labore conquisitaꝫ. per quā discernere nouit de vnoquoq; veram estimationem. proponit vilem ⁊ breuem delectationem. opponit īmensam et eternam damnatōnem. proponit exiguaꝫ penitentiam: ⁊ opponit eternam gloriaꝫ. Statimq; sibi occurit Rebecca. i. diuina gratia que semper presto est. Gratia inq̄ gratis data que etiam in mortalibus cōstitutos opera plurima de genere bonorū perficere facit que sedule rationi poculuꝫ sapientie vere ꝓpinat: vt dicicur Eccli. xv. Aqua sapientie salutaris potauit illū. Deniq; domum reuertitur: ⁊ his que domi sunt renunciat seruum seniorem. i. dispensatorem Abraham stare prope puteum aque. De hinc mittitur frater Rebecce. i. inspiratio diuina allectiuis precibus cogens et dicens. Ingredere benedicte domīo: cur foris stas? in statu eterne damnatiōis segregatꝰ a ꝑticipio oīm timentiū dominū. Naꝫ pietatis operibus exercitatus etiam in mortali persistēs pre ceteris multo plures inspirationes recipit: velut

inuitantes ad ingressuz per abnegationē.
mortaliū: dicentes. Ingredere ꝛc. i. com
plectere diuinā gratiā gratū facientē per
amorem quasi sponsam electā. Dñ diuīa
bonitas ad hūanā influens creaturā duo
pariter operat̄. s. inspiratōem qua mouet
ad amplexū boni. ꝛ gratie infusionez qua
voluntatē mollificat ad gratā inspiratio
nis impssionē. sicq; ratio ꝯsentit inspirati
oni tanq̄ frater gratie ad ingressuz. ꝛ ho
mo diuine gratie copulat̄ ꝑ quā eius ope
ra fructuosa reddunt̄. Et hec est filia cele
stis soror diuine inspirationis pulchra ni
mis. qꝛ pulchꝝ efficit quē cōplectit̄ ꝛ gra
tum. Ingredere ergo Benedicte domī.
Sed quo? Ad interiora cubiculi regis. ad
artam viam que docet ad perfectionē per
ostia multa. qꝛ in domo patris mei mansi
ones multe sunt. sicut figurate legit̄ He
ster. xv. ꝙ decorata ornatu mirifico īgres
sa est cuncta per ordinem ostia in interiori
palacio. ꝛ stans contra regem placuit ocu
lis eius. Ipsa vo ꝑ timore ꝛ stupore glo
rie regie quasi spiritu deficiēs: reclinabat
se super ancillā. Exiliens ergo rex de rega
li solio. ꝛ sustentās eaz amplexibus ꝛ oscu
lis demulcebat: dicens. Hester ego suz fra
ter tuus: cur mihi nō loqueris? Que ad se
reuersa respōdit. Vidi te domīe quasi an
gelum dei. ꝛ cōturbatū est cor meuz pre ti
more glorie tue. Valde eniz mirabilis es
domīe. et facies tua plena est gratiarum.
Quo dicto tota deficiens quasi videbat̄
extincta. Rex ergo sustentabat eaz donec
interim reuerteret̄ ad se: ꝛ ait. Quid vis
Hester ꝛ que est petitio tua: etiam si dimi
diu m regni mei petieris impetrabis? Cui
illa. Petitio mea ꝛ ꝑces mee sunt iste. Si
inueni gratiam in conspectu regis veniat
rex ad ꝯuiuiū quod paraui. Hester est ani
ma que perfectōi studens: cuncta ostia vir
tutum per ordinem ingreditur. Statq; co
ram rege cōtemplatōne mirifica tremens
tam altissimaz regis īmensitatem. poten
tiam. sapientiā. gloriam. pulchritudinez.
ac stupens tam ineffabilē dignatiōez: qua
scilicet talis ac tantus inclinat se ad amo
rem ꝛ aspectuz creature rationalis. Estu
at inq̄ ꝛ deficit cum Psal. dicente. Defe
cit in salutari tuum anima mea. Rex autē
amplectit̄ eam gustu dulcifluo celestis sua
uitatis. reficitur ꝛ cōfortatur anima cum
miscet amorosa colloquia. nec aliud petit
nisi presentiam eius cuius facies est ple
na gratiaruz. Ostende ait nobis patrez ꝛ
sufficit nobis. Hinc etiam eum inuitat ad
cōuiuiuz. quia ver⁹ amator non timet sup
plicium. non respicit premiū: sed affectat
amplexum: petit consortiuz. Ad maio
rem tamen euidentiaz sciendum ꝙ quedā
sunt ostia per que fidelem animaz ingredi
oporteat anteq̄ ad cubiculum regis per
ueniat. quare ꝯuenienter dicitur. Ingre
dere Benedicte domīo. Primus ingres
sus est per ostia sacramētorum. quorū pri
mum est bapsismū sacrum. Per hec enim
quis ad cōmunionez fidelium ꝛ in statum
diuine gratie. Sed heu malicia temporis
huius. quoniaz hec ostia non vera: sed fi
cte quasi totus mundus ingreditur. Mul
ti nanq; suos inducūt ad recipienduz sa
cramenta: presertim ordinis vel religiōis
quod videtur maximuz opus pietatis. sed
est occulte ꝛ velate prouisiōis corporalis
et manifeste damnatiōis spiritualis. vbi
ordo non seruatur: vel symoniace promo
uentur. nō vt sanctiores alijs: sed vt excel
siores appareāt. Et hec fictio figurata est
iij. Regum. xiiij. vbi dicit Ahias ꝓpheta
ad vxorem Jeroboaz que mutauit habi
tum exteriorez ne cognosceretur. Nam et
ipse videre non poterat. quia caligauerāt
oculi eius pre senectute. Ingredere vxor
Jeroboam: quare te aliam simulas. Ego
autē missus suz ad te durus nunci⁹. ꝙ scili
cet quia Jeroboaz propter simulatā spe
ciem boni qua ne regnuz perderet fecit vi
tulos aureos vt in illis dominū adorarēt
nec irent in iherusalez. Idcirco non soluz
puer pro quo cōsulere venerat morieť: sed
etiam interficeret domin⁹ omnes reliqui
as domus Jeroboaz vsq; ad mingentem
ad parietem clausum ꝛ nouissimuz in ihe
rusalem: vt plenius patet in textu. Simi
lem etiam penam merētur sacramenta fi
cte ꝑcipiētes. Quidā etiā suos sacramēto

matrimonij copulantes comparē querunt honoratum dignitatibus non moribus et ditatum diuitijs nō virtutibus. De iniustis etiā acquisitis nullā curā habētes: q̄ruz tamē indubie participes efficit cōmunis vsus fructus. ⁊ ꝑ ꝯseq̄ns ꝯsortes eterne dānatōis. Hinc merito dicit p̄s. Immolauerūt filios suos et filias demonijs.

Hec p̄uidens puer Benedict⁹ cū traditus esset liberalib⁹ studijs erudiendus: videns etiaz in hac via multos ire ꝑ abruta vitioꝝ eum quē quasi ingressuz mūdi posuerat pedē retraxit. ne si quid de scientia eius attingeret. ip̄e quoq̄ post modicū in īmane p̄cipiciū totus iret. Et recessit sciēter nesci⁹ ⁊ sapiēter indoct⁹. querēs scd̄m ingressuz vtiq̄ priori feliciorem. Audiuit eniz diuinā vocē admonentē. Ingredere Benedicte dñi. Sed quo? Per angustam non latā vtiq̄ penitētie portā. que docet oīa que mūdi sunt ꝯtēnere ⁊ fugere: iuxta ꝯsiliū dñi dicentis. Qui vult venire post me abneget semetip̄m: ⁊ tollat crucē suaz ⁊ sequat̄ me. Quā ianuā intrauit Bñdictus ⁊ nobilis ille Arseni⁹. In cui⁹ ingressu sathanas excitat̄ ad impugnāduz multipharie multisq̄ modis. vt patet de temptatōe carnali: quā passus est beatus Benedictus. Et hec est aula p̄ma regia ī qua exercētur ieiunia. vigilie. asperitates. orationes. fletus suspiria. elemosyne. et similia. que pleni⁹ cōsecutus beat⁹ Benedict⁹ Sz ad maiora vocatus: a dño audire meruit. Ingredere. s. per angustiorē ianuaz altissime pauꝑtatis. Si vis inquit ꝑfect⁹ esse vade ⁊ vende om̄ia ⁊c̄. Non q̄ pauꝑtas sit ip̄a ꝑfectio: sed etiā introit⁹ totius ꝑfectionis. et ideo debet̄ ei in futuro tāta p̄rogatiua dignitatis ⁊ excellentie q̄ sola sedebit suꝑ sedes iudicās. xij. tribus israhel. Et in hac aula regia exercent̄ abnegatio ꝓprie volūtatis. exhibitio leuitatis ⁊ patientie. refrenatio passionū. hūilitatis exercitiū ⁊ aliaꝝ virtutū. Quaz felix q̄ in hac aula dñi militat. quoniā hoꝝ exercitatio multo nobilior est ⁊ vere virtuti vicinior. Hinc dicēti Petro. Ecce nos reliq̄mus om̄ia ⁊ secuti sum⁹ te. qnid ergo erit nobis? Respōdit dñs. Amen dico vobis q̄ vos qui secuti estis me sedebitis suꝑ sedes. xij. Non quia omnia reliquistis. hoc enim ⁊ Socrates ph̄us fecit. Sed quia secuti estis me per ardua virtutuz exercicia qd̄ propriuz est omnia relinquentiū. Licz beatus Benedict⁹ ad apicem totius perfectionis vocatus: adhuc audire meruit. Ingredere Benedicte dño. scilicet ad intimuz regis cubiculū. cur foris stas. O q̄ paucos inter abstractos a mūdo. et velut inter angustia sepulchri coartatos ī claustro: reperim⁹ intima charitatis attingere. Et inde tanta viget desidia in eis qui nomen ⁊ speciē religionis sortiti sunt. Adhuc inquit apostolus excellētiorem vobis viam demōstro que profecto ducit animā ad portam altissime charitatis ⁊ ianuam interioris cubiculi regalis ī q̄ vna cū spōso non solum pascitur: sed et dulcibus vacat amplexibus. eadē in Canticis cuz spōsa dicente. Dilectus meus mihi ⁊ ego illi. Et iterum. Tenui eum nec dimittam. Nā in hac aula plena voto feliciter exercētur mutua cōtemplatio. iugis inhesio. ab omni creato om̄imoda abstractio. suij p̄i⁹ perfecta despectio. ad dilectum infatigabilis anhelatio. ⁊ insatiabilis fruitio. diuīe dulcedinis frequēs degustatio. Que feliciter expertus in horologio discipulus dicit inter alia ad eternam sapientiaz. Eya amoris magistra pre cūctis cordi meo viscerosius impressa. Animaduerte q̄ amor est virtus vnitiua transformans amantez in amatum. Veni queso intra cordis mei reclusoriuz tibi soli reseruatum: et inebriemur vberibus consolatiōis tue. Tu enim cordis mei nobilissima imperatrix ⁊ omninm gratiaruz largitrix. In te habeo diuitias ⁊ delicias: gloriam et omnium bonorum copiam. et quicquid optabile est ꝑ te mihi est. Quod nobis cōcedat christus Jesus ⁊c̄.

In festo annūciationis beate Marie virginis.

Audi filia et vi-

de ⁊ inclina aurem tuam: ⁊ obliuiscere po
pulum tuum ⁊ domum patris tui. ⁊ concu
piscet rex decorem tuum. Psal. xliiij. Si
cut dicit Bernardus in quodam sermone
p̃sentis diei. Inter alia cõsiderare est fra
tres in hodierna solẽnitate velut ĩ amenis
simaꝫ quãdam planiciem supplicis nr̃e re
paratõis historiã. sed intueor mediã me
tuẽde ꝓfunditatis abyssum. Abyssus pla
ne imꝑscrutabilis incarnatõnis dñice sa
cramentũ quis ĩuestiget? Puteus em̃ alt⁹
est. ⁊ in quo hauriã nõ est mihi. Verũta
men solet interdũ superposita humectare
lintheamĩa vapor exalãs. Propterea sa
ne licet erũpere verear ꝓprie ꝯscius infir
mitatis: frequenter tñ velut sup os putei
hui⁹. expãdo ad te man⁹ meas ꝓ eo ꝙ ani
ma mea sit sicut terra sine aq̃ tibi. Et nũc
si quid est ꝙ ascẽdente deorsuꝫ nebula: te
nuis ebiberit cogitatio vobis frates mo
dicum illud sine ĩuidia ꝯmunicare ꝓposui
velut exp̃sso lintheamĩe vel exigua refun
dens celestis stillicidia roris ¶ Quero igi
tur qua ratiõe filius magis incarnatus sit
q̃ pater aut spũsanctus: cuꝫ totius trini
tatis non modo sit equalis gloria: sed vna
eademq̃ substãtia. Ad hoc eniꝫ ponit ibi
dem quatuor ratiões. Prima vt sic tolle
ret ꝯfusionem in pluralitate filioꝝ: ne ali
us dei alius hominis filius diceret̃. Secũ
da ꝙ videbatur magis cõgruũ vt is spe
cialiter fieret qui filius erat. Tercia pro
pter excellentiã et p̃rogatiuam Marie ꝙ
filium vnuꝫ eundẽq̃ cum deo patre meru
it habere cõmunez. Quarto ꝙ ex hoc ma
rime dabat̃ nobis occasio sperande here
ditatis. Nam factus ipse p̃mogenitus in
multis fratribus qui fuerat vnigenit⁹ asci
scet eos sine dubio in hereditatem quos
vocauit in adoptõem. Si enim fratres et
coheredes. Et quia sacramentũ hoc ĩ vir
gine beata complendũ erat prius: merito
eius cõsensus fuerat requirẽdus ad quaꝫ
eam demulcens. Psal. ait. Audi filia ⁊c.
Bernard⁹ primo sermone aduẽtus ponẽs
has causas filialis incarnatõis: duas ad
iũgit dicens. Si cõsideremus exilij nostri
causam fortassis aduertere possumus vel
ex parte q̃ congruũ fuerit a filio nos ma
xime liberari. Nam lucifer altissimi simili
tudinem vsurpare deliberãs rapinam ar
bitratus est esse se equalez deo: qd̃ vtiq̃ fi
lij est. Hinc p̃cipitatus illico corruit. quia
zelauit pro filio pater. Quid igitur tu su
perbis terra ⁊ cinis: si superbientibus an
gelis non pepercit deus: q̃ntomagis tibi
putredo ⁊ vermis? De hinc inuidens ho
mini suasit vt lignũ vetitum gustans fie
ret sicut deus sciens bonuꝫ ⁊ malum. cum
tamẽ in dei filio sint omnes thesauri sapi
entie ⁊ scientie abscõditi. Et sic homo vi
dens furem currebat cum eo: scientiã ip̃aꝫ
vsurpare deliberans. Nec dissimulat iniu
riam filij pater. sed cõtinuo in ipsuꝫ homi
nem vindictam exercuit. Quid ergo aget
filius videns pro se zelare patrem: quia fi
lium diligit? Duas inquit fecit pater nobi
les creaturas ratiõis capaces. beatitudi
nis participes. angelum scilicꝫ ⁊ hominẽ:
sed propter me perdidit angelos multos.
homines vniuersos. Vt ergo sciant quia
diligo patrẽ: ⁊ per me recipiat quos quo
dãmodo per me videtur amisisse. Cuꝫ om
nes inuidẽt mihi: vadam ⁊ talem exhibe
bo meipsuꝫ vt quisquis inuidere voluerit:
quisquis gestierit imitari: fiat ei emulatõ
hec in bonum. Vnde veniens incarnatus
pro excellentia vilitatẽ. pro sapientia mũ
di stulticiam amplexus est. Hinc virginez
humilem ⁊ abiectaꝫ elegit nascitur⁹: nun
cians ei hoc verbum per angelum ⁊ exqui
rens assensum. Vnde toto decursu hodi
erne lectionis euangelice quatuor princi
paliter tangũtur. scilicet angelica legatio
virginis deliberatio. cõsensus inclinatio.
⁊ filij dei cõceptio. que quatuor in verbis
ꝓpositis suasoria suggestione cõplectun
tur. Nam primo tangitur angelica lega
tio cũ suadet ad audienduꝫ: dicens. Audi
filia: scilicet Gabrielem nuncium. ¶ Hic
queri potest vtrum virgini saluatoris cõ
ceptio nunciari debuit per apparitionem
corporalem. cum eniꝫ fides nõ habet meri
tuꝫ scd̃m Gregoriũ cui humana ratio pre
bet experimentuꝫ: ac in angeli collocutõe
ad virginẽ facta sit quedã ꝑsuasiua ratio

cinatio que videꝛ in ipa ſaltez diminuiſſe merituz. Ad qđ rñdet doctoꝛ ſanctus ſup iij. diſ. iij. q cõgruũ erat virgini dñicã annũciare ꝛceptionez. Primo qꝛ cum mens ſit vicinioꝛ deo q̃ corpus: non decebat q dei ſapiẽtia virginis vteꝛ inhabitaret ſine hoc q mens eius cognitõe ſumme ſapientie ſplẽderet. ꝛ ideo nõ decuit eaz ignorare qđ fiebat. Secũdo qꝛ futura erat teſtis certiſſima ꝛceptõis iuſitate. iõ opoꝛtuit vt de tam magno miſterio erudireꝛ p annũciationẽ angeli: qui non ex hũana ratione pſuaſit: ſed oñipotentie diuine. cui maxime fides innitiꝛ. Dixit enim non eſſe impoſſibile apud deuz omne verbũ. ꝛ iõ meritũ fidei non minuebaꝛ. Vt ergo certius redderet angelus per corpalem viſionem apparuit. Et ſcõm Auguſtiñ. in hũana ſpecie choruſcãs facie ꝛ ratilãs veſte. Maz in his que viſibiliter cernim⁹ minus decipimur. Et hec eſt cauſa fm Dyonſiũ i epla ad titũ quare diuina nobis per corporales figuras ꝓponũtur: vt vtraq vita homiꝛ fm ſuam ꝓprietatẽ diuina cogniti one illumineꝛ. ſcilicz ſenſitiua imaginatione figurarũ. intellectiua vo cõtemplati one ſpũalis veritatis. Et ſic decuit vt virginis aſpect⁹ vterq ſuo modo nobilitareꝛtur. ſcz interioꝛ per reuelatõem tanti miſterij. ꝛ exterioꝛ p corpalem viſionẽ angeli. Et quia in ſpecie viri apparuit ad eius ingreſſuz pauebat virgo per inſolitã apparitionem. Tercio denicq qꝛ deus non diligit coacta ſed volũtaria ſeruitia. vt qui ei obſequũtur ex ipſo miſterio mereanꝛ. ideo beata virgo cum tam ſingulariter ꝛ excellenter in dei miniſteriuz eligereꝛ. vt quem i vtero poꝛtauit: lacte aluit ꝛc. decuit vt eius cõſenſus angelo nũciante inquireꝛtur. ¶ Hec igitur legatio cõdignam ꝓmens ſalutationem de beata virgine tria nobis oſtendit viſceroſis affectibus reuoluenda. Primo nobis oſtẽdit eam eſſe deo gratiſſimã: vtpote iam electã ex omni carne tanq̃ ſingulariter dignaz ad opus noſtre redemptõis. non q beata virgo meruit ex cõdigno dei incarnatõem: ſed ſuppoſita incarnatiõe meruit diuina gratia coadiuuãte q per eam fieret. nõ quidez merito cõdigni: ſed merito cõgrui inq̃ntũ decebat q dei mater eſſet puriſſima ꝛ perfectiſſima. Vnde ꝛ ante coꝛpoꝛalẽ cõceptionẽ adeo fuit dñs cum ea q eius animaz quodãmodo deificaret. ꝛ ab oñi labe cãdidiſſimã cum coꝛpoꝛe cõſeruaret. Sed ꝛ ipſe tam ꝓfunde deo fuit ĩmerſa q nihil ſaperet: nihil intelligeret niſi deum per que diuino vſui cõuenientiſſime fuit aptata. Vnde Iero: in ſermõe de eius aſſumptione dicit. q ſicut lana candidiſſima naturali coloꝛe dealbata cuz inficitur in cõchli ſanguine vel miritis: vertiꝛ in purpuram. Sic ſpiritusſanct⁹ in cõceptione filij dei veniens ad virginẽ iam dudum plena gratia dealbatã. ſine virili tactu cõuertit eam in dei matrez vt non ſit oñino qđ fuerat: ſed purpura veriſſima ad indumẽtuz ꝛ gloriam ſummi regis aptiſſime diuinit⁹ dedicata: vt ea nulli deinceps vti licuiſſet vſu feminẽo niſi deo. ¶ Secũdo nobis oſtẽdit eam hoibus fructuoſiſſimaz cum de nulla creatura tam copioſus nobis fruct⁹ obuenit ſicut de ea. cuius nimirũ fruct⁹ proceſſu quãtuz in eo eſt. ꝛ ad ſufficientiã omnes homiẽs ſunt redempti. Et ideo Benedicta tu in mulieribꝰ: ꝛ benedictus fruct⁹ ventris tui. Vnde merito gloriaꝛ Eccli. xxiiij. dicens. Videte quontaz non ſolum mihi laboꝛaui: ſed omnib⁹ exquirẽtib⁹ veritatem. ¶ Tercio nobis innuit eam ĩ anima ꝛ coꝛpoꝛe foꝛe ſanctiſſimã. ꝛ ex diuini germinis vnione quodãmodo deificataz modo ſuꝑadicto. Vnde ſubiũxit in ſalutatione. Domin⁹ tecum. Non ſicut cuz ceteris: ſed pluſq̃ cum ceteris etiam coꝛporali inhabitatõe qua in ea nouez menſib⁹ requieuit ꝛ humanã naturam aſſumpſit. Secũdo tangit in verbis ꝓpoſitis virginis deliberatio: cum dicit ꝛ vide. i. conſidera mente. cõceptiõis modũ qui fuit omni miraculo mirabilioꝛ. et generatiõis ei⁹ modum quis enarraret? ĩmo quis intellectus humanus ſacramentũ illud in ſe poſſe perfici fide ꝓciperet niſi ſpũſanct⁹ adiuuans infirmitatẽ noſtram ad hanc credulitatem nos animaret. Merito igit vt

prudens tacuit cogitans qualis esset ista salutatio: si forte deceptoria et mendosa. Sic decet virginem sanctã virorꝫ alloquium semper habere suspectuꝫ. Hanc autem deliberatõnem virgo beata flore triplici decenter adornauit. Non enim respõsionem p̃cipitauit vt Eua: que legatõem serpentis cõcito p̃cipitando suscepit ⁊ ꝯsensit. Hec autem se deliberãs cogitauit qualis esset ista salutatio. Secũdo nõ min⁹ dubitauit vt Zacharias: qui ꝓpter nimiaꝫ incredulitatẽ officio lingue priuatus fuit sciens qꝛ nihil impossibile apud deũ. Tercio a cõcepto virginitatis ꝓposito minime vacillauit. sicut multe virgines statiꝫ ad virorũ procax alloquiũ conceptũ virginitatis rigorem relaxãt. ⁊ indicijs amatorijs demulceri cõgaudent. Hec aũt constanti ꝓposito. Quõ inquit fiet istud quoniam virũ non cognosco. O mira ꝯstãtia q̃ nec diuino cõceptui cedere nouit. ¶ Tercio tangitur cõsensus eius inclinatio cum subditur. inclina aurẽ tuam. s. ad assensum Q.d vt pleni⁹ perficias obliuiscere populum tuũ ⁊ domuꝫ patris tui. Nam virgo prudens post auditũ cõceptionis moduꝫ: quia castitatẽ non minuit cõsensuꝫ intulit dicens. Ecce ancilla dñi. fiat mihi ꝟm verbum tuũ. Qui cõsensus deuotiõe triplici fuit gratificatus. Primo ex ꝓfundissima hũilitate. de qua Gerñ. ibidem. Placuit quia virgo. cõcepit qꝛ humilis. Nimiruꝫ qꝛ tanta fuit eius hũilitas ꝙ cum eligeret̃ mater dei: regina celi: dña mũdi. humileꝫ ancillã se nomĩaret. Secundo ex plenissima credulitate. Cum eniꝫ omnia nunciata fuissent supra cursuꝫ nature: plena tamen fide rñdit. fiat mihi ꝟm verbũ tuum. Tercio ex affectuosa charitate in ꝟbo optatiui modi fiat. Vnde ꝟm quosdã affectu deuotissimo genuflexit: ⁊ manibus expansis: oculis eleuatis cum ineffabili hũlitate ꝓtulit desideratissimũ verbũ: dicens. fiat ⁊c̃. ¶ Quarto deniq̃ tangit̃ filij dei conceptio cum subdit̃. ⁊ cõcupiscet rex decoreꝫ tuũ. quã accelerauit illud humile Marie desideriũ: cũ spõsa dicẽte: Surge aquilo ⁊ veni auster perfla ortũ meũ: ⁊ flu. aro. illius. Sicut eniꝫ ꝟm phm ⁊ Basiliũ in orto ad odorẽ masculine plante quẽ ventus defert ad feminã: imp̃gnat̃ femĩa sine corruptõe. sic sine virili semĩe afflatus spirit⁹ sancti diuinũ amorẽ ad Mariaꝫ plenissimam gratia trãstulit. ⁊ eam fecundã reddidit. Sed quõ fecundata sit: in questiõe inq̃ abyssali que ꝓfundari non potest dicam ꝓ modulo qd̃ sentio vobis adiuuantibus ĩ oratõe. tamẽ doctorꝫ vestigia seq̃ns Juxta quorũdam tñ opinionẽ ad ingressum angeli Gabrielis abstracta fuerat beata virgo in deuotissima cõtemplatõe super salutẽ humani generis qualiter ꝑ virginẽ saluari deberet: legẽs illud Ysaie. vij Ecce ꝟgo ꝯcipiet. Ipsaq̃ deo sic spũalit̃ adunata: ingressus angelus diuinũ cõceptum nunciabat. ⁊ cõtemplatõem in iubilum inexp̃ssibilem duplicabat. quo cor illud virgineũ amore pariter ⁊ dulcore diuino liquebat. Et ꝟm Damasceñ. super illud Ecce ancilla. post cõsensuꝫ beate virginis spũssanctus supueniẽs in ip̃am purgans eaꝫ. ⁊ potentiã diuinitatis verbi receptiuã preparãs simul ⁊ generatiuaꝫ. et tũc obumbrauit eam fili⁹ dei. ⁊ copulauit sibijpsi ex purissimis ⁊ sanctissimis virginis sanguinib⁹ carnẽ animatã: anima rationali. i. intellectiua. nõ seminãs: sed ꝑ spiritũ sanctũ creãs. Q.d exponẽs Bonauẽtura dicit sup. iij. dis. iiij. ꝙ his verbis nõ intendit dicere ꝙ illa caro facta fuerat ex nihilo: sed ꝙ sanguis ille purissim⁹ ad perfectionẽ deditus est per virtutẽ infinitaꝫ spũssancti ⁊ supnaturaleꝫ. quia licet virt⁹ generatiua a spũsancto p̃parata fuerat. ꝑ se tamẽ non poterat subito ꝓducere naturam illã ad actuꝫ perfectũ: nisi per successionẽ temporis. Sed virt⁹ spũssancti subito sanguinẽ illuꝫ purissimũ alterauit. ⁊ disposuit vt esset cõueniẽs materiale principium de quo fiẽda esset caro christi. Sanguis enim quẽ mulier administrat ad conceptũ impur⁹ est ⁊ grossus: vtpote mẽstruosus. ¶ Ad maiorẽ aũt euidentiã vt tangit Damasce. In centro cordis est ꝯcauitas quedã ꝯseruatiua ⁊ generatiua sanguinis purissimi: calidissimi: ⁊ viuidissimi. qꝛ

188

scõm naturales coꝛ est fons ⁊ pꝛincipium sanguinis. ex quo scz sanguis fluit ad venas: nec ad coꝛ reuertit. qui fm dispositionem coꝛpis ingrossat et alterat. In quo sanguinis fonte. s. coꝛdis cẽtro residet anima: vt dicit Albertꝰ in cõpendio. ⁊ ꝑ substãtialiter: licet virtualiter sit in toto coꝛpore viuificato. Dicit etiã Moyses Leuitici. xvij. q aĩa carnis in sanguine est. De hoc sanguinis coꝛdialis fonte ꝓfluũt q̃tuoꝛ fonticuli vel riuuli sanguinis circũstantes ad modũ crucis. Nam fm naturales coꝛ ipsuz inferiꝰ habet duas cõcauitates. vnã ad partẽ dexterã: ⁊ aliã ad sinistraz. ac eaꝝ vnaquecz duplex habet foꝛamẽ ad qõ de coꝛde sanguis emittit ad coꝛporis membra. Cum igit salutationẽ ingereret Gabriel archangelꝰ supueniẽte spũsancto coꝛ illud virgineũ tanto gaudio ⁊ amoꝛis dulcedine statum euectũ est ⁊ explosum vt instar roseꝰ vernantis: se mirabilibꝰ foꝛmulis dilataret. In cuiꝰ dilatatõe fluxerunt ibi fontes sanguine purissimo et vinidissimo: velut aurũ in foꝛnace qõ conflatũ diffluit ĩ ꝛgas aureas. Stillabatcz sanguis ille sacratissimꝰ in locũ semĩalis ꝛceptõis. que dicit matrix. de quo opãte spũsancto formatũ est coꝛpus hũanũ distinctis liniamẽtis debitis. Ecce quãta dilectõis dulcedine diuinꝰ amoꝛ cõceptus est. Da veniam christe ne temerarius ĩ hoc arguat vel curiosus. Amen.

Aliꝰ sermo de eadẽ festiuitate.

De Maria gr̃a plẽa dñs tecũ. Verba sunt instituentis ecclesie ad salutatõez gloriose virginis ab angelica salutatõe laudabiliter assumpta supaddito nomĩe Maria: ab ipsa sũma trinitate dulciflue dictata. ab angelica natura officiose ꝓnũciata. et ab euãgelista Luca in euangelio pñtis dei nostre memorie cõmẽdata. Ante cuiꝰ ꝓsecutionẽ merito queri potest vtz antiqui patres vel saltẽ beata virgo meruerũt incarnatõem christi: sicut mater ecclesia videtur innuere: cantãs in iubilo de eadẽ. q dñm omniũ meruisti portare. Ad quod respondet doctoꝛ sanctꝰ super. iij. dis. ij. q. p. Prie loq̃ndo nulla merita: nec angelica q̃dez ĩcarnationẽ filij dei meruerũt: nec mereri poterãt. Sed vt dicit apꝰ ad Titũ ij. Apparuit benignitas ⁊ hũanitas nostri dei non ex operibꝰ iusticie que fecimꝰ nos: sed fm suã misericoꝛdiã saluos nos fecit. Et hoc ꝓpter tres ratões. Prima qz meritum homis non extẽdit se ad naturã. qz vnus ꝓ alio mereri nõ potest. Cuz enim incarnatio sit quoddã medicamentũ totius nature: ideo nõ potest sub aliciuꝰ merito cadere. Secũda ratio qz id qõ est pncipiũ merendi non potest cadere sub merito. sed incarnatio christi quodãmodo pncipiũ est omniũ meritoꝝ humanoꝝ: cũ omnia merita nostra efficaciã habeãt a christo per quẽ gratia ⁊ veritas facta est. Tercia ratio qz meritũ hũanuz non extẽdit se vltra humanã conditõez q̃ in hoc cõsistit vt quis mereaꝰ aliquã diuinitatis vel beatitudinis participatiõem: sed q tota plenitudo diuinitatis habitet in homĩe hoc excedit humanã ꝛditionẽ ⁊ humanũ meritum. ⁊ ideo nullo modo cadere potest sub merito: nisi large merituz dicamꝰ esse ꝓparationẽ ad aliquid habendũ que ꝓcessit in hũano genere. Vnde beata Maria ꝓpie loquẽdo non meruit ĩcarnationẽ christi. sed suppositã incarnatõe christi meruit q̃ per eam fieret. non quidez merito cõdigni: sed merito cõgrui inq̃ntum decebat q dei mater esset purissima et perfectissima. Nam sicut Abrahã meruit ꝓmissionez offerens filiuz suum. sic Maria susceptõem ꝓparans animũ. Ex hoc enim deus angelum suum ꝓmisit qui virginẽ instrueret. et ad assensuz inclinaret. Angelus autez fm Chrisо. Mariã inuenit non foꝛis vagantem. sed solitariã ⁊ cõtemplatõe vacãtez. q̃ qz nõ q̃siuit gr̃am apud mundũ. inuenit gr̃az apud deũ. Denicz foꝛmauit sibi Gabriel coꝛpꝰ hũanũ ⁊ lucidũ. Quia fm Augus. choꝛuscãs facie ⁊ rutilãs veste virgini apparuit. Et fm Albertũ maguñ. flexis in terra genibꝰ salutatõez obtulit dicens. Aue gr̃a plena. Hac igit salutatõe nihil

dulcius: excellẽtius: ⁊ accepti⁹ beate virgini. in qua nimirũ ꝙ singula verba dulcissima misteria reuoluũtur q̃ deus trinitas ĩ ipam opata dinoscit. Nam de⁹ pater eaz oĩpotentia sua ꝓfirmauit: vt esset ĩmunis ab oĩ vet: cũ non subiacuit maledictõi quã suscepit oĩs mater: q̃ dicit. in dolore paries. Et quã suscepit oĩs virgo q̃ dicit. maledicta sterilis in israhel. Et qm̃ hãc maledictõem in benedictõez ꝓmutauit angel⁹ eam salutãs: merito nomen Eue mutat in aue. F.li⁹ añt sua sapĩa eam illustrauit vt esset ꝑclaꝛ sydus illustrãs celũ ⁊ terram. qõ notat iſ nomen Maria. qõ interꝑtat stella maris. Spũſsanct⁹ eam sua dulcedine penetrãdo gr̃a sua taz gratiosaz effecit vt oĩs qui q̃sierit ꝙ eã gr̃az ĩueniet. qõ notatur cũ dicit gr̃a plẽa. Sup q̃ dic̃ Berñ. Ad quid putas Mariã ab angelo iaz dudum añ ꝓceptionẽ plena gr̃a nũ cupataz: nisi vt supueniẽte deo ĩ vtero nobis fieret superplena? vt q̃tienscũq; ꝑcib⁹ licet tenuiter mouereꝫ supefflueret nobis gr̃e liquorem effundẽdo. Quã uis autẽ tota salutatio sit v̄gini Marie gr̃atissima. illa tñ clausula dñs tecũ eam potissime delectat. in q̃ recolit̃ illi⁹ ineffabilis vniõis opatio quã tota trinitas ĩ eã ꝓfecit. cũ sue carnis substãtia diuĩe nature ĩ vna ꝑsona copulauit ita vt deus hõ fieret ⁊ hõ de⁹. Cui⁹ salutationis dulcedinẽ Berñ. exꝓmere volens: ait. Est tibi o virgo Maria q̃si oscul̃ audire hũc versũ angelicũ Aue. Toties em̃ oscularis o beatissima: q̃tiens ꝙ aue deote salutaris. ¶ Ad maiorẽ tñ euidentiam in angelica salutatiõe q̃nq; per ordinẽ ꝓsidero. Primo Mariã sese ꝓparantez sine oĩ rebelliõe vel minimi peccati venialis cũ dicit̃ Aue. ꝓpter qõ pri⁹ xp̃m mẽte ꝓcepit q̃ carne: eo ꝙ hospiciolũ suũ aduenientẽ dño gr̃atissime ꝓparauit. ita ꝙ ꝑ cunctis puris creaturꝭ taz angelicis q̃ hũanis excellentissimã hr̃et puritatẽ quã nulla creatura plena cognitõe sufficiẽter intueri poterit. Et ideo dicit Aug⁹. Vbi de peccato agit̃ de Maria: nullã volum⁹ fieri mentionẽ. Ea em̃ puritate nitebat sancta virgo q̃ sub deo maior nequit intelligi. Decorauit enĩ domũ corpis sui castitate purissima. thalamũ corpis sui hũilitate gr̃atissima. lectulũ mẽtis charitate plenissima: velut veste deaurata. vt diceret sponsus Jesus. Tota pulchra es amica mea ⁊ macula non est in te. Q̃d de nulla alia fas est credere. qz nemo mũd⁹ a sorde nec infans vn⁹ diei. ¶ Secũdo ꝓsidero dñm ꝙ gr̃am cooꝑantẽ: cũ addit̃ gr̃a. qui deotis mẽtibus ad assensuz virtutũ. ad impletõez gratiaꝝ. cooꝑari parat⁹ semꝑ iuenit̃ eodẽ attestãte cũ ait. Ego sto ad ostiũ ⁊ pulso. scz ꝙ gr̃am gr̃atuitã vt introducã gr̃am gratuz facientẽ. si q̃s audierit vocez meã affectu cordis ⁊ aperuerit mihi ianuã liberi arbitrij introibo ad eũ ꝙ gr̃am gr̃atuz facientẽ. ⁊ cenabo cũ eo. qz iam ei⁹ opa bona gr̃a ⁊ meritoria redduntur. ⁊ ipe mecũ in dulcore deotõis. Spũs enĩ me⁹ sup̃ mel dulcis. Sz hec diuĩa cooꝑatio ꝓpter hũanã rebellionem in nobis ꝓpedit̃: ne hũana fragilitas ad summũ ꝓfectõis apicẽ ꝑducaꝫ. Nec tñ penit⁹ ĩgratũ deserit gr̃a gratis data. cuz nunq; diuĩa clemẽtia oĩno salutis instict⁹ ingerere desinit per q̃s opa plurima de genere bonoꝝ in dies opamur: vtpote ꝓpunctõis. ꝓfessionis. penitẽtie. misericordie. vel iustice. licet deo q̃tũ ad eternã salutẽ minime sint accepta. vt vt sic habiliteꝛmur ad gr̃am gr̃atũ facientẽ. Nã duplex est gr̃a Prima dicit̃ gr̃a gratis data. ⁊ est donũ quo se q̃s ꝓparat ad suscipiendũ spũſsancti donũ. cui⁹ officiũ est reuocare libez arbitriũ a malo ⁊ excitare ad bonũ. ⁊ sic facit q̃ndaz habilitatẽ in hoĩe q̃ dat locũ diuine misericordie. qõ salua iustitia possit alicui ꝓferri gr̃a. qz diuĩe misericordie fieret iniuria si tali daret̃ gratia in q̃ eẽt adhuc obex gratie. s. peccãdi volũtas. Cum igit̃ ex instinctu gr̃e hui⁹ actũ peccati ⁊ voluntatẽ peccãdi deserit. ⁊ conaꝫ in bonuz ꝙd est sibi possibile: tũc facit qõ in se est. Et tũc enim ꝙ mereꝫ non ex ꝓdigno: ex cõgruo tñ recipe gratiam gratũ facientẽ. qz vt dicit doctor sanct⁹ sup. iij. dis. xv. Diuinã bonitatẽ decet q̃ vbicũq; dispositionem ĩuenit ꝓfectõem adiciat. Cũ igit̃ habilitauit se ꝙ posse ꝙ gr̃am gratis datã ad

recipiendũ gratiam gratũfacientem: sine qua null⁹ ꝓmereri potest: nec in bono ꝓficere secur⁹ eã expectet. qꝛ non mentit̃ qui dicit. petite ⁊ accipietis. Et qꝛ beata virgo ꝓpter summã puritatẽ ad suscipiendũ impressiones spũssancti fuit aptissima: et ad exequendũ omne bonũ. volũtate ꝓmptissima sine omni rebellione carnis ⁊ spirit⁹. ideo tantã celsitudinẽ perfectiõis impulsu spiritussancti super om̃es creaturas est ꝯsecuta. vt diceret Sapiens. Multe filie ꝯgregauerũt diuitias: tu suꝑgressa es vniuersas. Tercio ꝯsidero angelũ Marie plenitudinez nunciantẽ: cum dicit plena. An non plena in qua requieuit plenitudo diuinitatis corꝑaliter? Putasne sponsus egrediẽs thalamũ suũ tam singularẽ preelectũ? vacuũ reliquerit quẽ priusq̃ conciperet̃ gratijs ⁊ virtutibus vniuersis adimpleuit. vt ecclesia ĩ eius ꝑsona diceret Ecclĩastici. xxiiij. In me omnis gratia vie ⁊ veritatis. Quasi diceret. Oĩs gratia vie .i. vite hui⁹ in me est. q̃ nõ solũ mihi: sed et omni homĩ. ꝯditiõi. statui. ⁊ etati sufficit ad salutẽ. Ceteris enim ꝑpartes. Marie ꝟo se tota sil̃ infudit plenitudo gr̃arũ vt de plenitudine eius accipiãt vniuersi. Et hinc merito subdit ibidẽ. Videte quoniã nõ solum mihi laboraui: sed omnib⁹ exquirentib⁹ veritatẽ. Angel⁹ autẽ qui hãc plenitudinẽ nũciare venerat ſm Tho. suꝑ. iij. dis. xliij. erat de infima iherarchia. ⁊ d̃ medio ordine eiusdez iherarchie. s. de ordine archangeloꝝ. ⁊ summ⁹ ĩter illos. vt sic seruaret̃ ꝓprietas ordinuz. qꝛ infima iherarchia habet officiũ homĩes dirigẽdi ſm q̃ndam limitationẽ vel vnius ꝓuincie. sic̃ ordo ꝑncipatuũ. vel vni⁹ homĩs in actib⁹ q̃ redundãt in totã multitudinẽ sicut ordo archangeloꝝ. vel in vni⁹ hominis in actibus q̃ ad ip̃m tantuz ꝑtinẽt sicut ordo angeloꝝ qui dicunt̃ minima nunciare. Et qꝛ ꝯsensus beate virginis qui per annũciationem requirebat̃. act⁹ erat singularis ꝑsone vt in salutẽ redundãs multitudinis: ĩmo totius hũani generis: angelus annũcians de ordine archangelorũ esse debuit ⁊ summ⁹ inter illos. Et sic intelligit̃ dictũ Grego. in omel. de centũ ouib⁹. ꝙ summũ nunciũ mitti decuit qui summũ omniũ nũciaret. hoc est summũ inter angelos. scz ꝙ quilibet archangelus summ⁹ nunci⁹ dici potest. Vnde ꝑmittit ibidẽ ꝙ archangeli dicunt̃ summi nũcij. Quarto ꝯsidero virtutem altissimi Marie obumbrãtez. cum dicit̃ dñs. Vnde beata Maria ꝯceptõis modũ inquirẽte: rñdit angelus. Spũssanctus suꝑueniet in te. ad purificandũ ⁊ sanctificandũ carnẽ dei filio vniendã. Suꝑueniet inq̃ in te vt q̃ prius eras plena modo eras superplena. qꝛ prius ĩ mentẽ nũc autẽ in ventrẽ venit. non solũ mentẽ. sz et ventrẽ fecundãs. O q̃bbtatũ corpus qd̃ ꝑ exuberantẽ mundiciã donuz anime ad se ip̃m allexit. In singulaꝝ eniz ceteraꝝ vix vtiq̃ anima sincera spũssancti ꝑsentiã impetrabit. nunc ꝟo caro beate virginis receptaculũ efficit̃ sancti spũs. Vnde merito quesiuit. Quõ fiet istud. Et angel⁹ exequit̃. Et virt⁹ altissimi. i. xp̃us qui ab apl̃o dicit̃ dei virt⁹ dei sapĩa. obumbrabit tibi. qꝛ in ea sub vmbra hũanitatis latuit virtus diuinitatis. Vñ ꝑ obumbratõis vocabulũ vtraq̃ natura saluatoris intelligi potest. ſm Grego. xviij. moral. qꝛ vmbra a lumĩe ⁊ corꝑe obiecto formari solet. Cũ igit̃ ꝟgo vtpote pura hõ plẽitudinẽ diuinitatꝫ caꝑe neq̃bat. eã virt⁹ obũbrauit altissimi dũ incorꝑea lux diuinitatis ĩ ea suscepit corp⁹ hũanitatis quo virginis fragilitas obumbraret̃. vt ad receptionẽ luminis illi⁹ inaccessibilis sufficiẽs redderet̃ per refrigeriũ mentis celit⁹ datuz. Obumbrabit inq̃. i. refrigerabit fomitem totaliter extinguẽdo. vel obumbrabit in suo ingressu ⁊ egressu te non ledẽdo vel grauando. sic̃ vmbra recipientẽ nec ledit ne g̃uat sed refrigeriũ ꝑstat. Alioquin quõ suꝑuenientẽ diuine dilectõis ardorẽ sustinuissz cum dicit̃. ignis ꝯsumẽs. nisi ⁊ virtute diuina ꝯfortata fuisset ⁊ refrigerata. Quĩto deniq̃ ꝯsidero virginẽ affectuose ꝯsentientem. cum subdit̃ tecuz. Cum enim de⁹ non diligit coacta seruitia sed volũtaria. requirit vt qui ei obsequũtur ex ip̃o ministerio mereant̃. Cum ergo beata ꝟgo tam

singulariter ⁊ excellenter in dei ministeri
um eligebat̄. vt quē in vtero portaret. la-
cte aleret. ⁊ mēbra ei⁹ infantilia dulci⁹ cō-
foueret. decuit vt ei⁹ ꝯsensus āgelo ānūci
ante req̄rerēt̄. Ad quā loq̄t̄ Aug⁹. dicēs.
O beata Maria seculū om̄e captiuū tuū
dep̄catur assensuz. te dn̄a apud deū mun-
dus fidei sue obsidem fecit. Noli morari
virgo. nūcio festināter rn̄de. Respōde ver
buz ⁊ suscipe filiū. da fidē ⁊ senti virtutē.
Ecce inquit ancilla dn̄i. habes obsequiū.
vides votū. nūc fiat mihi ꝟm verbū tuuz.
Nec mora. reuertit̄ angel⁹: et virginalem
thalamū ingredit̄ christ⁹. Nimiꝝ qꝛ cum
inestimabili affectōe genib⁹ flexis. manib⁹
expāsis. ⁊ oculis eleuatis. ac cū ꝓfundissi
ma hūiliatōe ꝓtulit illud verbū desidera-
tissimuz optatiui modi: fiat mihi. Nec de
singularitate meriti se extulit. sed sue ꝯdi
tiōis ⁊ diuīe dignatōis per om̄ia memor.
se illi⁹ ancillā fatet̄ cui⁹ mater eligit̄. Hinc
exclamat Ansel. dicens. O sublimis ꝟgo
mater dei. o hūilis ancilla dei. quid subli-
mius esse pōt? quid hūili⁹ sentire potest?
Nam in hac annūciatōe sup̄ omnes attol
lebat̄: ⁊ tn̄ in se ꝓfundissime hūiliabat̄. et
ideo eius hūilitas incōp̄abilis pre oībus
virtutibus ꝯmendabat̄ que tantū placuit
deo vt filiū dei traheret d̄ celo: quēadmo
dū ferꝝ trahit̄ ab adamāte. Placuit eī qꝛ
ꝟgo: ꝯcepit qꝛ hūilis ad laudē dei. Amē.

In festo Philippi ⁊ Jacobi apostolorum.

Vos amici mei estis
si feceritis q̄ p̄cipio vobis Joh.
xv. Que ꝟba tractās beat⁹ Gre
go. in omel. quadā: dicit. Serui digni nō
fuimus ⁊ amici dei vocamur. quāta est di
gnitas hoīm esse amicos dei. Sz audistis
gloriā dignitatis: audite nunc laborē cer
taminis. Si feceritis inquit q̄ p̄cipio vo-
bis. Quasi diceret. Gaudetis de culmine
pensate quib⁹ laborib⁹ ꝑuenit̄ ad culmen.
Qd̄ duz filij zebedei affectarēt audierūt.
Potestis bibere calicē quez ego bibitur⁹
sum. Ipsi locū querebāt celsitudinis: mō
strabat illis semitaz itineris. q̄si diceret.
Locus si delectat celsitudinis: prius vos
exerceat via laboris. qꝛ cogitatio premij
minuit vim flagelli. Quid mirū cuz etiā ꝓ
captāda terreni principis amicicia pleri-
q̄ tantis se discriminib⁹ ꝯmittūt. labori-
bus inijciūt. sollicitudinib⁹ inuoluūt. Dn̄
Chriso. de cōpunctiōe cordis. Qui p̄nci-
pib⁹ seculi ministrāt ⁊ reipublice: tantū re
quirūt si quid lucri temp̄alis habeat mili
cie eius vsus. qd̄ si soluz cognouerint iam
null⁹ refugit̄ labor. nullū p̄iculū vitat̄. offi
cia seruilia nō negabūt p̄egrinatōes. ꝯtu-
melias: mutatōes tempoꝝ. ⁊ omnē labo-
rem sustinebūt spe lucri. Cōiugis ⁊ libero
ruz absentiā tollerabiliter patiunt̄. nō pa
trie. nō caroꝝ molliunt̄ affectu: sed cupidi
tate pecunie velut amētes effecti nihil la-
boris sentiūt. nil laborare ītelligūt. Nos
ꝟo qui nō terrā sz celū querim⁹: de requie
corp̄is p̄cūctamur: quoꝝ delectatio īmen
sa. fruitio p̄petua. Terrenoꝝ ꝟo delecta-
tio infinitis amaritudinib⁹ resp̄sa ⁊ fruitō
momētanea. Et ideo q̄rulosos in via pe-
nitētie iusta redargutōne cofutat ibidem
Chriso. dicens. Quid dicꝫ o hō qui regnū
celi paras īuadere ⁊ interrogas: ne q̄ tibi
difficultas occurrat in itinere: ne q̄d sper
ni tibi accidat aut pati. Cū si tibi oīa ma-
la occurrerēt. p̄icula. ꝯuitia. gladi⁹. ignis.
ferrū. bestie. egritudo. ⁊ oīa q̄ excogitari
possunt mala sup̄ te irruerēt. nōne tibi pro
tantis ⁊ talib⁹ causis ridēda poti⁹ q̄ sper
nēda viderent̄? Vos igit̄ amici mei estis:
⁊ quos aīo arguo ⁊ castigo. Abraham pa
ter noster vt dicit Jacob⁹ in canōica. c. ij.
ex op̄ibus iustificat⁹ est: offerēs filium suū
Ysaac. Et sequit̄. Et amic⁹ dei appellatus
est. Sed anteq̄ nomē hoc sortiret̄ fidelita
tem ei⁹ exp̄iri voluit dn̄s in p̄ceptis ardu-
is p̄sertim in trib⁹. Egredere inq̄t de ter-
ra tua ⁊ de cognatōe tua ⁊ de domo p̄ris
tui. ⁊ vēi ī t̄rā quā mōstrauero tibi. Gen̄.
xij. vt sic cogeret̄ cū oī domo exulari ī īcer
tū donec mōstraret̄ ei loc⁹ ad habitandū.
vt sic ostenderet̄ eius obediētia in qua et
fidelis inuētus est. De hinc secundū adie-
cit mandatū: dicēs Gen̄. xvij. Hoc est pa
ctum qd̄ obseruabitis inter me ⁊ vos ⁊ se-

190

men tuū post te. Circūdet omne masculinum ⁊c. Qd vtiq; periculosuz erat ⁊ penale infantilib⁹ membris. nec tamē cūctatus in aliquo p̄ceptuz statim adimpleuit. Tandē ⁊ terciū mandatū adiecit Genes. xxij. dicens. Tolle filium tuū quez diligis Ysaac. ⁊ offer mihi illū super vnū montiuz quē monstrauero tibi ⁊c. O p̄ceptū durū paternis affectib⁹. Et vide q̄ꝫ ꝓmpta seq̄tur obediētia. non recalcitrauit. non murmurauit nec vxori sue reuelauit. non excusauit. nō ꝓtelauit. nec quidez expectauit. sed eadez nocte surrexit pergēs ad imperiuz dñi donec indicio dñi montē agnosceret super quē filiuz īmolare deberet: quez dñs indicare distulit: vt sic maturiori deliberatiōe Abrahaz oīa reuolueret si forte tandē a ꝓposito ⁊ cōcepto resiliret. sed fideliter ꝑseuerauit. vt habet supra ibidez. ⁊ sic amic⁹ dei appellari ꝓmeruit. Et vos ait apl̄us amici mei estis si feceritis q̄ precipio vobis. Videndū igit que h̄ sunt precepta peculiaria quib⁹ diuinā attingerent amiciciā. Que nimiꝝ quatuor esse repio. Primo p̄cipit amplecti gratā humilitatem exemplo sui cū dicit. Discite a me q̄a mitis sum ⁊ hūilis corde. Mitis q̄ꝫtuz ad ostentionē exteriorē. humilis corde q̄ꝫtuz ad interiorē dispositionē. vnuz enim sine altero deo placere nō potest. qꝛ ꝑmū gratificat effectus. secundū affect⁹. Quanta autē Jesus hūilitate fulgebat non est nostre facultatis euoluere. qui cū esset gloria vera ꝓ nobis se fecit opprobriū hominuz. adeo vt de se diceret. Ego sum vermis et non homo. vt pleni⁹ patuit supra. Sz cur hanc virtutē tā sollicite cōmendauit apostolis? nisi qꝛ p̄sciebat eos in noīe suo mira facturos in signis ⁊ ꝓdigijs: ita vt vmbra Petri sanaret īfirmos. sentētia Pauli feriret horribiliter longe positos. cū traderet quēdam fornicariū diabolo corꝑaliter possidenduz vt spūs saluus fieret. Ne igitur eoꝝ labor a debita mercede per vanam gloriā vacu⁹ redderet. cū his de quibus ait dñs. receperūt mercedē suam: studuit eos ad humilitatē inducere q̄ ꝯseruatrix est omniū virtutuz. sicut cortex arboris licet grossus ⁊ vilis totā vbertatez et venustatē eius cōseruat. Alioq̄n nulla superbia detestabilior q̄ ꝯsurgit de collatis diuinis beneficijs et gratijs ac virtutib⁹. Hinc ait apl̄us. Quid habes qd nō accepisti? ꝙ si accepisti quid gloriaris q̄si non acceperis? Hec est vera pessima q̄ modico momēto dissipat virtutes vniuersas. euacuat oīa merita. Sicut liq̄do figurate claruit in Ezechia: qui propter miraculū solis in vanā gloriaz euectus est ⁊ ingratus inuētus: vt patet alibi. Hinc etiā apostaticis spiritib⁹ motis ad detestabilē elationem in ictu oculi iudex honorificus crudelem vindictā adhibuit. Et discipulis gloriantibus q̄ in nomīe Jesu demonia eiecerāt dixit. Vidi sathanā sicut fulgur de celo cadentē. Secundo ꝟo p̄cipit altissimaz amplecti paupertatē: que singularꝫ cōseruatrix est hūilitatis. Vnde sequētibus se discipul̄ ait. Qui non renūciat omnibus q̄ possidet nō pōt esse me⁹ discipul⁹ hoc est discipul⁹ ꝑfectōis. Si vis inq̄t ꝑfectus esse vade ⁊ vende oīa q̄ possides ⁊ da pauꝑibus. ⁊ veni sequere me. qꝛ fili⁹ hominis non habet vbi caput suū reclinet. Ratio ꝟo quare discipulis suis virtutez paupertatis tantopere cōmendauit est. quia voluit discipulos affectu abstractos esse ab amore terrenoꝝ ⁊ occupatōe oīm creatoꝝ. Alioquin eniz impossibile esset quēq̄ ascendere posse ad plenitudinē charitatis diuine: q̄ merito vinculū perfectōis dicit. Quia ꝑm Bern̄. Cor humanū est glutinosum. ⁊ facile adheret om̄ibus q̄ frequētat. Cum igit apl̄os tanq̄ veros amicos exaltare voluit ad apicē glorie celestis nō meritis alienis: sed ꝓprijs. necesse fuit ꝙ hoc ip̄m mererent ꝑfectōe vite p̄sentis. Ad cuius ingressuz ducit pauꝑtas volūtaria: cui soli debet potestas iudiciaria ꝑm Tho. super. iiij. dist. xxviij. Primo rōne cōgruitatis. qꝛ voluntaria paupertas est eoꝝ q̄ omnibus que mundi sunt ꝯtemptis soli christo inherent. ⁊ ideo non est in eis aliq̄d qd eoꝝ iudicium a iusticia deflectat. ⁊ sic idonei reddunt quasi veritatē iusticie pre omnibus diligentes. Secūdo debetur eis per

modū meriti. qꝛ hūilitati respōdet exalta
tio pro merito. Modo paupertas hoīem
maxime despectum facit. quapꝑter eis re
ꝑmittitur excellētia iudiciarie potestatis
Tercio qꝛ in ꝓgressu ad perfectiōem inter
beatitudines ꝑmo ponit̄ pauꝑtas: q̄ per
fectio disponit hoīem vt sit edoctꝰ omī di
uina veritate. in quo ⁊ decreta tenent̄ di
uine iusticie ex quibꝰ homīes iudicabūtur.
sicut liber in quo continet̄ lex iudicare di
citur. Et ido solū illis pauperibꝰ potestas
iudiciaria ꝑmittit̄ qui relinquētes omnia
christū sequūtur ſm perfectōem vite. Vñ
dicit Paulꝰ. j. Coꝝ. vj. Nescitis qꝛ ange
los iudicabimꝰ. s. approbando sentētiā iu
dicis: scꝫ de punitōe maloꝝ angeloꝝ. ⁊ ꝑ
miatiōe bonoꝝ q̄tuꝫ ad ꝑmiū accidētale
qd̄ recipiēt: eo ꝙ angeli mali incitauerūt
hoīes ad malū. ⁊ angeli boni incitauerūt
ad bonū. Tercio docuit gratā ostende
re patientiā. Nam pauꝑtas vtrūqꝫ tolle
rabilis est dum amicoꝝ ⁊ cognatoꝝ subsi
dio subleuat̄. Cui tñ ne sancti apostoli for
sitan inniterent̄ eis perpetuū indixit exili
um: dicens. Euntes in mundū vniuersum
ꝑdicate. Quasi diceret. relinquētes ami
cos ⁊ cognatos: dulce solū sugiētes. inter
ignotos īmo ⁊ inimicos cōuersamī. Luc.
x. Ecce ego mitto vos sicut oues inter lu
pos. Et vt nihil desolatiōis temꝑalis de
sit: nolite portare argentū neqꝫ auꝝ. neqꝫ
es in zonis vestris: ne potius ꝓpter lucrū
temꝑale q̄ꝫ spūale ꝑdicare videamī. neqꝫ
peram ad reseruandū aliqua cibaria. neqꝫ
duas tunicas. i. vestimēta suꝑflua vel mu
tatoria. Et hoc ad ꝑscindendā omnē cor
poralem sollicitudinē. Neqꝫ calciamenta
scꝫ integra: sꝫ sandalia: vt habet̄ Marc.
vj. Neqꝫ virgā vt dicit Matheꝰ. in Mar
co tamē dicit̄ nisi virgā tantuꝫ. Et ratio
hoꝝ est. qꝛ in Matheo capit̄ methapho
rice. q̄si diceret. Nō īnitamī aliq̄ subsidio
tꝑali sic̄ corpꝰ innitit̄ baculo. In Mar
co v̄o capit̄ ſm intellectū realē. Quia do
ctores hebreoꝝ in signū doctrine virgam
in manu portabāt. Nam apud iudeos in
oleuerat ꝯsuetudo ꝙ ꝑdicatores in victu
ꝓuidebant̄ a populo quē docebant. vt er
go melius eos agnoscerēt quibus ꝓuide
re debuerāt hanc virgam in manu porta
bant. Et ideo christus voluit ꝙ hec virga
similiter apostolis sufficeret pro temꝑali
ꝓuisiōe. qꝛ dignus est mercēnarius merce
de sua. sed hec virga tantū noscebat̄ ⁊ ve
nerabat̄ in iudea. Dum igit̄ mittebant̄ in
mundū vniuersuꝫ quid subsidij secuꝫ ferre
sinebant̄: vbi fuerant ignoti. despecti. reꝓ
bati. irrisi. ꝑsecuti. verberati. incarcerati.
⁊ crudeli morte mulctati? Audite fratres
quid dñs assumere iussit. In patiētia in
quit vestra possidebitis aīas vestras. Cur
autem solam patientiā comitez dedit di
scipulis ⁊ amicis taꝫ ꝑcipuis electꝫ ex qui
bus quos mūdus capiebat cetera cuncta
denegauit? Ni fallor hec causa potissima
fuerat. Cum enī eosdez in supremū amici
cie gradū assumere cōuenerat. que scilicet
inter sponsuꝫ ⁊ sponsam respirare dinosci
tur. merito decuit vt illud ab eis require
ret ꝙ solū modo veram ⁊ perfectā amici
ciaꝫ ostēderet: que ꝓfecto in ꝓsperis expe
riri nō potest: sicut visuꝫ est suꝑius. Qua
re dic̄ Sapiēs Eccl̄i. vj. Si possides ami
cum. i. possidere vis: in temptatiōe possi
de illum: quoniā omni tempore diligit qui
amicus est. Et frater ī angustijs cōproba
tur. vt dicit̄ Prouerbi. xvij. Deniqꝫ nun
q̄ꝫ verus ⁊ perfectꝰ est amicꝰ. nunq̄ꝫ plena
dilectio: nisi ꝓ amico deo quis aduersa cū
cta non solū gratāter suscipiat: sed ⁊ mor
tem ignominiosa crudelitate inferendam
innocēter affectu plenissimo concupiscat.
Maiorez eniꝫ hac dilectōem nemo habet
vt animā suam ponat quis pro amicis su
is. Tu domīe maiorē exhibuisti: cum ꝓ ini
micis dilectā animā tuā laniandā in ma
nibꝰ inimici tā liberaliter exposuisti. Hinc
apostoli vt in illius vicissitudinē vnuꝫ re
penderēt pro decez milibus ibant gaudē
tes a conspectu cōcilij: quoniā digni habi
ti sunt pro nomīe Jesu cōtumeliam pati.
⁊ tandez ipa crudeli morte mulctari. Hāc
enim solā de proprijs rependimus ei ꝓ be
neficijs vniuersis quam precipue requirit
in copula spirituali testante sapiente cum
dicit. Fili accedens ad seruitutē dei sta in

iusticia ⁊ ꝑpara animã tuam ad temptationem. Eccli. ij. Scit enim ꝙ pauper sum⁹ ⁊ ad nihilũ pene redacti. Quid inq̃t apostol⁹ habes qđ non accepisti. ⁊ nudos nos recipit ad diuinã copulã diues in omnes. hoc solũ expetens: vt eius diuitijs ⁊ beneficijs oñi rpe per patientiã rñdeamus in qua sola verus ꝓbatur amicus qui potius datorẽ diligit ꝙ datum. ¶ Quarto deniq̃ ꝑcepit zelosam flagrare charitatem: dicens Joh. xv. Hoc est ꝑceptũ meum vt diligatis inuicẽ sicut dilexi vos. Et iterum. Mandatũ nouũ do vobis vt diligatis inuicem. Bene nouũ mandatũ quo quis pro salute ꝓximi se totũ impendit ⁊ supimpendit. ⁊ hic est fructus desideratissim⁹ huius copule: quo nullũ sacrificiũ deo acceptius quo Paul⁹ apostol⁹ gaudet. Filioli inquit mei quos iterꝙ parturio donec formetur in vobis christus. Siccine fidelis spõsa spõsi fruaẽ amplexib⁹ in vita cõtemplatiua. ⁊ spũalibus exuberat fructib⁹ ĩ vita actiua. Qđ nobis adimplere ꝙcedat ecclesie spõsus Jesus. Amen.

In inuentione sancte crucis.

Super muros babtlonis leuate signũ. augete custodiam. Hiere. lj. Dicit August. li. de spiritu ⁊ aĩa. ꝙ quibusdã affectibus et amicicia quadã anima corpori cõiungit: quã nemo carnẽ suam odio habuit. Societ⁹ nãq̃ illi licet eius societate ꝓgrauetur ineffabili tamen cõiunctõe diligit illud et amat carerẽ suũ. Et ex hoc esse libera nõ potest. quia formidat interitũ. cum tamen mori non potest. timet defectũ: que per naturam deficere nõ potest. Ex hac etiaz cõiunctõe sensualibus allicit. Nam oculoꝝ speculatiõibus pascitur. melodijs afficit. odoribus reficitur. tactibus demulcetur. Cuz tamẽ anima vinculis corpalibus absoluta nullis creatis refici potest in obiectuz: nisi dũtaxat visionis diuine oblectamenta plenissime refectõis ꝙcipiẽs. Qua visione subtracta nihil in creaturis superest qđ animã potest oblectare. qua rursuz habita nihil est qđ valeat cõtristare. Dicit enim August. in libro de triplici habitaculo. ꝙ si facies dei videret in inferno paradisus esset. ⁊ damnati videtes eam nullam penaz sentirent. Cuz igitur adhuc cõiuncta corpori sensuũ exterioꝝ visu pascatur. Et scõm naturales inter alios sensus visus est nobilior ⁊ subtilior: vtpote de remotioribus discernens ⁊ percipiẽs: efficaciusq̃ intuentiũ affectus ad obiectum opposituz attrahens. voluit dominꝰ tempore passionis sue leuare signuz crucis ad representandũ in eo mirabilia ⁊ amabilia q̃ operatus est in medio nobis. Nam signũ proprie est illud qđ aliud est in se: et aliud ostendit de se. Sic̃ venditores vini signa ponũt per que vina sua venialia clamant. Ex quibus patet ꝙ signum opponitur oculo corpali signatũ intellectui. Dicit etiam Aristoteles. ꝙ oculꝰ est in corpore. intellectus est in anima. Sicut igitur ad despectum corpalem tria requirũtur: scilicet oculoꝝ dispositio: visionis intentio: ⁊ rei vidende debita obiectio. sic etiaz ad visum spiritualẽ tria requirũtur. Primuz ẽ oculoꝝ ĩterioꝝ dispositio ꝙ mundiciã deparantem. Hinc dicit. Beati mundo corde quoniam ipsi deum videbunt. Et ne filijs Adam remaneret velamen excusationis reliquit Jesus euangelium sanctum: interiorez emũdans oculum. quia in eo relucet omnis perfectio religionis christiane. Secundo requiritur visionis attentio per affectum inflãmãtem. que reprimit intentionẽ ne alibi deriuet. Propter qđ reliquit Jesus corpus suuz sanctissimuz velud amoris auram affectuz nostrum inflãmantem ⁊ inducentem ad visus intentionem. Tercio rei vidende ꝓsentatio ꝙ memoriam opponentẽ. cuius gratia Jesus reliquit crucifixi imaginem vbiq̃ in locis sacris erigendã: vt eandez oculis fixis inspiciẽtes mẽte pariter et affectu feramur in eum cui pro nostra salute crucifixi complacuit. ¶ Super muros igitur babilõis. In verbis ꝓpositis ante mentis oculos signuz leuare iubemur: vt eo cautius ambulemus cordis augentes custodiã. scien-

tes nimirũ nobis non esse parcenduz vbi deus ꝓprio filio suo non pepcit. vt cum eo simul crucifigeret peccatũ. Hoc autem signum crucis ad nostrã instructionez est timoris incussiuũ. iusticie directiuũ. clemẽtie collatiuuz. humilitatis ostensiuũ. amoris impressiuũ. ⁊ iudicij discretiuũ. Quorum tria prosequẽtes alia tria exaltationi eiusdem seruabim⁹. ¶ Primo igitur signuz crucis est timoris incussiuũ: cuz crudelissimã mortẽ domini rep̃sentet qui peccatum non fecit: nec inuentus est dolus in ore eius. q̃tomagis peccatores ip̃os horribili vindicta disperdet nisi resipiscant̃. In cuius figura p̃cepit dominus Nume. xvij. referri virgam Aaron tabernaculum testimonij: vt seruetur ibi in signuz rebellium filioꝝ israhel. Nam vt habet̃ ibidẽ plenius. anteq̃ virga Aaron germinasset dominus horribili morte mulctauit eos qui aspirabant ad populi p̃ncipatũ ⁊ summuz sacerdotiũ cum his qui murmurabant aduersus Moysen ⁊ Aaron. Similit̃ ⁊ eos qui secũdo murmurabãt: dicẽtes. vos interfecistis populũ dñi: ita ꝙ dñs sola quadam seuerissima iusticia agitari videbat̃. Tandez ꝟo germĩare fecit virgã Aaron: vt tali signo rebelles agnoscerẽt ꝙ Aarõ cũ suis elegerit in sacerdotiũ. ⁊ sic quiescerent querele filiorum israhel. ne simil̃r et ipsi interficerent̃. Et hoc quidẽ diuĩe misericordie fuerat iudicium vt auisati salubrius a sua rebellione desisterẽt. Verũtamen subiũxit. Refer virgã Aaron ⁊c̃. Sic ꝓfecto anteq̃ virga crucis germĩasset dominꝰ sola sua iusticia agitari videbatur. eo ꝙ nondũ redempti eramus sanguine suo. Nũc aũt germinãte signo crucis ⁊ fructũ ꝓferente salutiferũ: iusticia iudicis cõuersa est in misericordiã patris. Factus est in q̃ longanimis ⁊ multũ misericors. Verũtamẽ virgã reseruari p̃cepit in tabernaculum testimonij: in signũ rebelliũ peccatoꝝ vt eiꝰ misericordia abutẽtes tãto g̃uiꝰ inde iudicent̃ q̃nto mĩaz vberiorẽ accipe poterãt. Quis ni timeat dep̃hẽsus ĩ peccatj ⁊ agnoscẽs crucis suppliciũ: cuz deꝰ pater ve pñderet eiꝰ odiũ crucifigi voluit vnigenitũ vt cũ eo crucifigeret̃ ⁊ peccatũ. Ysa. liij. Propter scelꝰ ꝑpl̃i mei ꝑcussi eũ. O dictu horribile. Si eius vnicꝰ fructus vetiti post vindictã ãnoꝝ q̃nq̃ miliũ taz crudelez ⁊ vniuersalẽ Ade peccatũ expiare non potuit: nisi ⁊ vnigenitꝰ eiꝰ taz crudeli morte succũberet ꝙ eiꝰ acerbitas oẽz hũanaz capacitatẽ excederet: ⁊ h̃ in peccato alieno: q̃d putas ĩ futuro erit ĩ delicto ꝓprio? Hinc etiã in lege veteri ad incutiẽduz timorẽ filijs seruitutis ĩ timore descẽdit dñs in datõe legis in igne. vt habet̃ Exo. xix. Et ascẽdit fumus de mõte q̃si de fornace. eratq̃ mons oĩs terribil̃. qꝛ s̃m magr̃m in historijs. totꝰ tremuit ⁊ ceperũt audiri tonitrua ⁊ micare fulgura. Eratq̃ vox diuina tãti terroris ꝙ ꝑpl̃us ꝓcul stans valde timuit. dixer̃tq̃ Moysi. Loq̃re tu nobis ⁊ audiemꝰ. nõ loquat̃ nobis dñs ne forte moriam̃. Quibꝰ rñdit Moyses. Nolite timere. vt eĩ ꝓbaret vos vẽit deꝰ ⁊ vt terror eiꝰ essz in vobis nõ peccaretis. Sic frẽs rogo vos. terreat ista tuba celestis ꝯ peccatores ĩuehẽs ⁊ dicẽs. Rursuz crucifigentes sibimetip̃is filiũ dei ⁊ ostentui hñtes. Sup̃ muros babilõis. ¶ Secũdo signum crucis est iusticie directiuũ. his. s. q̃ vindictã eiꝰ subterfugere q̃rũt. Dicit̃ aũt Prouerbi. xiiij. ⁊. xvj. Est via q̃ videt̃ hoĩ recta. nouissima aũt eius ducũt ad mortem: Que ẽ hec via? nisi iocũdari. delicijs vti. ĩ oĩbꝰ ꝓspari. nil aduersi pati. Gt̃m ꝑpl̃m dixerũt cui hec sunt. filie ꝯposite. ꝓmptuaria plẽa. oues fetose. boues crasse. Hinc p̃s. Pusillanimi ĩ se formã gerẽs q̃si lamẽtãdo dic̃. Ecce ip̃i pctõres ⁊ abũdantes ĩ seculo obtinuerũt diuitias: Et dixi g̃ sine causa iustificaui cor meũ. ⁊ laui inter ĩnocẽtes mãꝰ meas. Et fui flagellatꝰ tota die. castigatio mea ĩ matutinis. Et ꝓsequens obijcit sibijp̃i. Si dicebaz narrabo sic ecce natõez filioꝝ tuoꝝ ꝓphetaꝝ p̃riarchaꝝ reꝓbaui. q̃m oẽs aduersitates passi sũt. Existimabã vt cog̃scerẽ. s. veritatẽ huiꝰ rei: sz h̃. s. cog̃scere laborẽ añ me dõec ĩtrez ĩ sanctuariũ dei. i. intẽdã in xp̃m q̃ totꝰ ĩnocẽs passus ẽ. ⁊ etiã intelligã in nouissimis eoꝝ. i. peccatorum hic ꝓsperantiuz qui statim

in morte velut flos arescent. Quid ibi vi-
disti ꝓpheta sancte? Quomō inquit facte
sunt in desolatiōem: perierūt propter ini-
quitatem suam velut somniū surgentium
domine. in ciuitate tua imaginez ipoꝝ ad
nihilum rediges. O fallax ꝓsperitas ⁊ va
na leticia: q̄ꝫ infinibilem secuz trahit mise-
riaz. Et ideo Dauid ꝓsequit̄: dicens. Vt
iumentū factus sum apud te: et ego semꝑ
tecum. Quid enī mihi est in celo ⁊ a te q̄d
volui super terraz? Job v̄o super his mo
uet questionē domīo: dicens eiusdem. xxj.
Quare viuūt impij sublimati: cōfortatiq̄ꝫ
diuitijs? Semen eorum ꝑmanet coraz eis
domus eoruz secure. nec est virga dei suꝑ
illos. ⁊ cetera multa. Tandez respōdet ta
cite questiōi. Ducūt in bonis dies suos ⁊
in puncto ad inferna descendunt. Qui di
xerunt deo. recede a nobis. scientiaz via-
rum tuarū nolumus. Sicut ad literam cō
tigit diuiti ꝓsperato. de quibus legit̄ in le
genda beati Ambrosij. Signū autem cru-
cis viam vite demōstrat. Hoc enim signo
hospiciuz christi non infernus reperit̄: vt
dicit Bernard̄. in Cāntic̄. Vnde figura-
tum est in scala quam Jacob in terra dor
miens erectam vidit in celū. ⁊ dominū in-
nixuz scale. vt habetur Genes. xxviij. Cu
ius dextera pars est austeritas penitētie.
sinistra v̄o lenitas patiētie. Gradus au-
tem eius sunt ascensus virtutū ⁊ affectuū
Quis deniq̄ꝫ non mouebit̄ ad penitentiā
videns Jesum non in lectulis plumosis:
sed in cruce quiescentē. non plumarijs: sed
spinis caput inclinatū. non delicijs vacan
tem: sed acetuz cum felle potantē. Hec est
ergo via quaz Psal. postulat: dicens. Di
rige me in semita recta propter inimicos
meos. Reducit enim hominē ad paradi-
sum quē gula prius abduxerat. Vnde de
hoc signo precepit domin⁹ Abrahe vt sibi
assumeret: dicens Genes. xvij. Circumci-
detis carnem p̄pucij vestri: vt sit signuz fe
deris inter me ⁊ inter vos. Et subdit. Cu
ius prepucij caro circūcisa non fuerit: de-
lebitur anima illa d̄ populo suo. Quid est
ergo spiritualis circūcisio: nisi carnis ma-
ceratio? Castigo inquit corpus meuz ⁊ in
seruitutez redigo: nē forte ⁊c̄. De tibi mi
ser ingrate qui penitētie signo postposito
signuz q̄d mundus offert carnis amplecta
ris. s. temꝑalis. honoris. deliciositatis. ꝓ
speritatis. vanitatis. Hi sunt ait aposto-
lus quos sepe dicebā vobis: et nunc flens
dico inimicos crucis christi. qui terrena sa-
piunt. quoꝝ deus venter est ⁊ gloria in cō
fusione. Super muros g̊ babilōis. ¶ Ter
cio signū crucis est clementie collatiuum.
Q̄d signū figuratū est per virgā aureā re
gis Assueri. de qua dicitur Hester. iiij. ꝙ
omnis atriuz interius ingrediens non vo
catus: sine cunctatōe moriatur: nisi forte
rex aureā virgā ad eū tetenderit in signū
clemētie. atq̄ꝫ ita possit viuere de hinc ꝓ-
mulgata sentētia iussit omnes iudeos in-
terfici. Hester igit̄ regina pro populo suo
preces effundere cupiēs se periculis expo
suit non vocata regez adiens. Que stans
contra regem ardētibus oculis furorē pe-
ctoris indicātez mutato colore corruit: ef
fecta exanimis. Tunc ira regis in mansue
tudinem cōuersa: statim exiliuit rex de so-
lio consolās eam. ⁊ amplectens atq̄ꝫ deo-
sculans. ponensq̄ꝫ virgā auream suꝑ eam:
se dare pollicit⁹ est quicq̄d regina peteret.
Hec autē virga figurā gerit sancte crucis.
ante cui⁹ ꝓtensionē cuncti q̄ntācunq̄ꝫ peni
tenciaz agentes horribili morte damnati
sunt. nō solū corꝑali: sed etiaz spūali vita
glorie ꝑuati. donec ad regē egrederet̄ He
ster regina. i. hūanitas christi p̄ri amatissi
ma. ꝓ nobis o m̄ib⁹ petitura. in qua. s. peti
one sudore sanguineo laborabat. et colo-
re mutato. Tristis ē inq̄t aīa mea vsq̄ꝫ ad
mortē. Ac suscepta īdignatōe p̄na ꝑ pas
sionē ignominiosaz in mortez corruit. et a
patre crucem portandā ⁊ sustinendā acce
pit. Tunc spiritus paterne maiestatis in
mansuetudinem cōuersus per gratificam
susceptionez amplexatus est eam pollicēs
se daturum quicquid regina peteret. Ex
hinc christus accepta virga crucis cuz ea
saluādos signare non desinit. dicēs. Qui
vult venire p⁹ me ⁊c̄. Et iterꝝ. Qui nō tol
lit crucē suaz ⁊ sequit̄ me nō est me dign⁹.
In cuius figura p̄ceptuz ⁊ cōstitutū erat

Leuit. vlti. Dr quicquid sub pastoris vir
ga transierit sanctificatū erat dño. Nam
ad literaz vt dicunt doctores: pastor ha-
bebat in manu virgam sanguine tinctam.
⁊ quicq̄d decimuz de grege, transibat vir
ga tangebat ⁊ sanguine signatuz domino
sanctificabat. Sed timeāt rebelles in ma
lo ꝑseuerātes. timeant inimici crucis chri
sti qui signuz hoc clemētie diuine sibi ver-
tunt in signuz inexp̄ssibilis vindicte. quia
sicut hec virga nullum contemnit eius at
tactum sustinentez et intinctionem susci-
pientem. sic nulluz liberat: nullum recipit
eius impulsum subterfugientez ⁊ intincti
onem vilipendētem. sicut figuratuz est in
virga Moysi: que sicut omnes filios isra-
hel eductos trāsduxit: sic om̄es egyptios
plagis ꝑcussos velut rebelles submersit.

In festo natiuitatis beati Jo-
hannis baptiste.

A Edi te in lucez gen
tiū. Ysa. xlix. Querit doctor san
ctus super. ij. dis. xxxix. vtrū ho-
mo velit bonū naturaliter: p̄sertim cuz id
quicq̄d velit desideriose querit. sed ad mo
dum pauci vitam eternam efficaciter que-
runt. ad quā tamen vt aiunt om̄es venire
desiderant. Ad hoc respōdet ꝙ naturalis
inclinatio in bonū inuenit̄ in omnibus ho
minibus. sed quia volūtas ⁊ ratio nō sunt
ita fixa ad vnum quin in aliud flecti pos-
sunt. ideo potest homo velle maluz ⁊ non
inq̄tum est malū: sed inq̄tum estimat bo-
num. Cum enim natura hūana habet im-
pedimentū adiunctuz sibi: scilicet carnem
repugnātem. ideo delectatōe cecatus ab-
ducitur a voluntate boni simpliciter in id
qd̄ est apparens bonuz: refugiens verū bo
num. non inq̄tum bonuz. Sed quoniaz in
adeptiōe sua difficultatē habet annexaz:
⁊ ideo licet cōcupscunt: non tamē querūt
⁊ per cōsequēs nō assequūtur. Unde Au-
gus. libro de libero arbitrio. Nihil mirum
si miseri homīes non adipiscunt̄ qd̄ volūt
.i. beatā vitam. Illud enī cui comes est ⁊
sine q̄ nemo ea dign⁹ ē recte. scz viuere nō
videre volūt: sz illecti bonis apparētibus
aptis oculis ad īferos ꝓperāt. Duos du-
cit ꝯcomitantiū infinita multitudo: quoꝝ
exemplis quasi securi⁹ peccare videntur.
cum rep̄hensorē non metuūt: ⁊ totā multi
tudinē perire nō ꝯfidūt. Cū igit̄ exemplo
visibiliū plus mouet̄ affect⁹ human⁹ q̄ im
pressiōe credibiliū. ideo venturus sol iusti
cie christ⁹: lucē matutinaz p̄misit Johan
nem qui visuz internū p̄pararet: luce qua-
si p̄uia ꝑfecte ꝯuersatōis ⁊ doctrine. Dñ
pater ad filiū Malach. iij. Ecce ego mit-
to angelū meū ante faciē tuam qui p̄para-
bit viaz tuā ante te. Et ad Johannē. De
di te in lucē gentiū. Quasi diceret. Licet
inclinatio naturalis omnes hoīes etiā in-
fideles ad appetitū ducit eterne beatitudi
nis: ꝑ peccata tñ elōgati ⁊ obcecati errā
tes vnusquisq̄ in viaz suam oēs simul de
clinauerūt ⁊ īutiles facti sunt: non est qui
faciat bonū vsq̄ ad vnuz: adeo ꝙ sine du-
ctore redire nō valent. qui ⁊ viam demon
stret exemplo: ⁊ ad redituz incitet verbo.
Dedi ergo te in lucē gentiū vt sis lucerna
ardens ad inflāmandū ⁊ lucens ad instru
endū. O q̄ vera ꝓphete sentētia. Domin⁹
memor fuit nostri ⁊ benedixit nobis. Naz
omnia fecit ꝓpter electos. Angelū consti- B
tuit custodez corpis. rep̄ssorem demonis.
instructorē mētis. incitatorē virtutis. me
diatorē salutis. Hominē iustū ꝯstituit ex-
emplar imitatiōis. ducē informatōis. pre
conē cōminatōis. Hominē impiū ministꝝ
ꝓbatōis. exerciciū mortificatōis. adiuto
rium ꝓmeritōis Naz ⁊ si bonis oīa coope
rant̄ in bonū. maxime tñ illata mala ḡtan
ter accepta. Sic hodie Johannē ꝯstituit
q̄si speculū ⁊ lumē totius ꝑfectōis: cū dic̄.
Dedi te in lucē ⁊c̄. In quib⁹ verbis qua-
tuor notant̄ ꝑ ordinē. Primū est eius na-
tiuitatis singularitas admirāda: cū dicit
Dedi. Fuit em̄ miraculosa q̄tū ad ꝯcepti
onē. stupēda q̄tū ad sanctificatiōez. Vi-
debat̄ em̄ magꝫ a deo missus q̄ nat̄ali lege
ꝯtept⁹. vtpote d̄ sene ⁊ muliere sterili. An
nūciat⁹ em̄ erat eodē angelo q̄ ⁊ xp̄us: sed
loco sanctiori. quia christ⁹ in thalamo Jo
hannes in templo. vbi tm̄, summo sacerdo
ti intrare licebat sm̄ q̄sdā. ⁊ tp̄e solēniori.

qz in festo propitiatiõis solẽnissimo: cum solus pontifex semel in anno in sanctasanctoz ingrediebaꝫ. ⁊ omnis popul⁹ ad templum cõfluebat. Et miraculo aptiozi. quia cũ Zacharias de verbis ãgeli dubitaret: eo q̃ vetul⁹ esset ⁊ vxoz eius sterilis ⁊ senex: mutus effect⁹ est vsq; in diẽ natiuitatis eius. Et Elizabeth qz senex erat p̃ verecũdia quinq; mẽsibus se occultauit: donec Maria ꝓciper ⁊ Johãnes exultãs in vtero ꝓpheraret. Erubescebat enĩ ne in senectute videreꝫ vacasse libidini. Antiquitus enim deũ timẽtes inter se non quemebant qñ de prole suscipiẽda spes nõ erat. Hic etiã Sara. plis audita. pmissione statim ait intra se. Postq̃ ꝓsenui ⁊ vir meus vetulus est voluptati opaz dabo. Ex quo videꝫ ꝑm doctoꝛes q̃ ab actu ꝓiugali cõtinuit exquo temp⁹ ꝓcipiẽdi translat: quonsq; de ꝓceptu futuro certificata fuit. Erat etiam stupẽda q̃tum ad sanctificatiõem. Nam aĩa eius infusa coꝛpi. pperauit Jesus in vtero visitare preconẽ suũ ⁊ gratia sanctificatõis a vinculis imꝓperij liberare. ¶ Pro q̃ notandũ q̃ triplex est sanctificatio. Prima ꝯmunis que fit p̃ sacra mẽta. primũ est baptism⁹ qui remouet culpam ⁊ cõfert gr̃am. aꝑit ianuã regni ⁊ habilitat hoĩem ad alia sacramenta ꝓcipienda. remanet tñ fomes ⁊ ꝓnitas ad peccãdum. ¶ Secũda ꝯo specialis est et fit per gr̃am q̃ remouet culpã et ꝓnitatẽ peccãdi moꝛtaliter: ita q̃ moꝛtaliter peccare non potest. ⁊ ad venialia fomes eũ min⁹ inclinet. ꝓpter qđ minoza ⁊ paucioza venialia ꝓmittit. non tñ imꝑmit caracterẽ. nec aperit regni ianuam. nec habilitat hoĩem ad alia sacramẽta salubriter percipiẽda: nisi pri⁹ baptism⁹ accedat. Quare rñdit Johãnes dño. Ego a te debeo baptizari ⁊ tu venis ad me. Quia sanctificati i vtero indigent christi baptismo ad hoc vt sint incoꝛpati christo: vt dicit ibidẽ Lyra. quia in baptismo christi caracter imꝑimit per quam christo cõfigurãtur. Dicit enim doctoꝛ sanctus sup. iij. dis. iij. q̃ christus sanctificit p̃ peccato totius generis humani. etiã si essent multo plura. Et quia hõ per baptismũ in moꝛte christi baptizat ⁊ ei cõmoꝛitur ⁊ sepelit. ideo baptism⁹ q̃tum in se est totã efficaciã passionis influit in baptizatũ. ⁊ ꝓpter hoc absoluit eũ non solũ a culpa: sed etiã a satisfactoria pena. Nam qz christi membꝛ efficit̃ pena quaz christ⁹ sustinuit ei in satisfactiõem reputat̃. Hinc dicit Ysa. liij. q̃ pater in eo posuit iniquitatẽ omniũ nostꝛm. ¶ Tercia denicq; plenissima est. qz fit per gr̃am singularissimaz q̃ mouet culpã ⁊ omnẽ peccãdi ꝓnitatẽ tam venialiter q̃ moꝛtaliter. ⁊ hec fuit in beata Maria. ¶ Secũdo notat̃ ipsi⁹ nascentis ingenuitas amplectẽda. Nam creatura rationalis ceteris creatiõe nobilioꝛ reperitur. Vnde ⁊ angelicã in hoc dignitatem supꝛgreditur. qz semꝑ essentiali ꝓmio crescere potest quousq; gloria ⁊ dignitate spirit⁹ angelicos supemineat vniuersos. i cuius etiã argumentũ creaturaꝫ vniuersitas suis famulat̃ obsequijs. Ad cui⁹ ꝓsideratiõem Hugo nos inuitat: dicens. Respice homo mundũ vniuersuz. cõsidera si qđ est in eo q̃ tibi non seruiat. Omnis enĩ natura ad hunc finem cursuz suum dirigit vt tuis obsequijs famuleꝫ. tuis vtilitatibus tuisq; oblectatõibus pariter ⁊ necessitatibus ꝑm effluentiã indeficientẽ succurrat. Nam ꝑm philosophũ. finis nobilioꝛ ⁊ melioꝛ est his que sunt ad finem. Cuius etiaz consideratiõe philosophi naturali cognitione sue nobilitatis: inferioza cuncta cõtemnenda foꝛe censuerũt. ⁊ vitia deuitanda ne nobilitas nature vitiozũ turpitudine degenerationẽ pateretur. Vnde Diogenes cum semel ab imꝑatoꝛe ratiõe eminentis sue scientie visitaretur noluit ei assurgere. Quo cum indignatione recedente dixerunt serui eius ad Diogenem. Cur sic egisti? Non modicum enim honozauit imperatoꝛ te pauperem ⁊ vilez visitans. et tu econtrario ipsum inhonozas nolens ei assurgere. Quibus ille. Non enim decet dignitatem vt seruo serui mei reuerentiã faciam. seruit enĩ iste seruo meo. s. mũdo q̃ mihi seruit: cũ ideo fact⁹ est vt mihi seruiat. Bene dñabat̃ iste mundo. bene nature sue dignitatez obseruabat: licet non ꝑfm

scientiam nec scdm potiorē eius excellen-
tiam. Hec enim nobilitas effectū suuz po-
tissime ꝯsequit̄. nō solū in auersiōe ab omi
affectu inordinato creaturaꝝ ⁊ vitioꝝ: sz
poti⁹ in affectōe vigorosa in ip̄m summuz
bonū. q̄ nimiꝝ nec tenuē imp̄ssionē admit
tit cuiuscūqꝫ creati: nisi tm̄ in ordīe ad de
um. Sicut em̄ speculum ꝯcauū qd̄ solarijs
radijs diometraliter obijcit̄ ⁊ ꝑfecte ꝯiū-
gitur: claꝝ ⁊ splēdidū efficit̄: in se formas
obiecti cuiuscūqꝫ recipiēs. sic aīa per affe-
ctū ⁊ intellectū a terrenis eleuata: ac soli
iusticie ꝑ inhesionē amorosaz opposita: no
bilitat̄ in q̄ndam similitudinē diuine clari
tatis adulterinas imp̄ssiones non admit-
tens. Sed ve mūdo vergēti in seniū. Om
nes enī nobilitatē hanc degenerare ꝯuin-
cunt̄ creaturis ⁊ vitijs se substernētes. nā
qui facit peccatū seru⁹ est peccati. Cum g̊
fm Aug̃. peccatū nihil est: relinquit̄ ꝙ pec
cator est minor nihilo. Et vtinā in nihiluz
redigeret̄. qꝛ meli⁹ esset nō esse q̄ꝫ tam ma-
le esse ⁊ a deo taz reprobum iudicari. Qd̄
Johānes ꝯsiderās licet in gr̄a cōfirmat⁹
fuerat. mundū tn̄ fugiēs: nobilē aīam vir-
tutibus adhuc nobilitare voluit: vt ei pla
ceret cui se ꝓbauit. Quid ni miser et vilis
homūcio laboret ad ornatn̄ aīe: cū artifex
ille summe sapiēs ⁊ industriosus tāta ope
rositate vigilauit in creatōe: ne q̄cq̄ꝫ omit
teret de ei⁹ pulchritudine? Nec miꝝ cū eā
quā creauit in sponsaz assumere disposuit.
Sic igit̄ apparet eius ingenuitas ⁊ diligē
tissima fuga vitioꝝ et intēsissima puritas
diuini amoris. ¶ Tercio notat̄ ꝯuersatio
nis eius exemplaritas allectiua: cū dicit̄
in lucē. qꝛ plus mouēt ⁊ alliciūt opa virtu
osa q̄ꝫ ornata verba. Cum igit̄ nouerat se
positū mūdo lucernā ardentē ⁊ lucentez:
decuit vt pri⁹ faceret q̄ꝫ doceret. licz tm̄ ve
nialia peccata ⁊ rara ac minima perpetra
re poterat p̄uentus gratia sanctificatōis
Ne tn̄ leui famīe vitā maculate possz ⁊ in
uanū dei gratiā vel minimā recipe: hoīm
societatem fugit. desertuz quinquēnis in-
trauit. ⁊ fere vsqꝫ ad vigintisex ānos ī ar
tissima penitētia perdurauit. potius indi-
cans cum bestijs q̄ꝫ cum hominib⁹ angeli-
cam vitaz ducere posse. Nam cum sancto
sanctus eris ⁊ cum electo elect⁹: ⁊ cū per-
uerso ꝑuerteris. Et mundus totus in ma
ligno positus est. Sic̄ Salomon ꝓpter cō
uersationem alienigenarū etiam ad idola
triam tractus est. Et Herodes ad interfe
ctionē Johānis instigatus: quem sciebat
virum sanctuz ⁊ iustum. quem libenter au
diebat: ⁊ eo audito multa faciebat. sed qꝛ
consortez fetidam non amouit: tandē vi-
ctus in eius mortem assensum dedit. Nec
putemus ꝙ in deserto Johānes pigritia
tepuit: sed totis p̄cordijs in penitētia car
nem innocentez in sacrificiū domino obtu
lit. nō quo peccata dilueret: sed carnē spi-
ritui subiaceret. Nam ei⁹ esca sicut refert
Hieronim⁹ (accipiēs hoc ex dictis Arnul
phi sui expositoris) erat quoddā gen⁹ mi-
nimuz locustaꝝ ad quātitatem parui digi
ti manus in deserto iudee. q̄ in herbis ca-
piuntur de facili. ⁊ oleo cocte pauperū vi
ctum prebēt. Refert etiam ꝙ ibidez sunt
arbores quedaz habētes folia rotunda et
lata: habentia quasi colorez lactis ⁊ sapo
rem mellis que fragrātia sunt. terunt̄ ma-
nibus ⁊ edunt̄. Ecce quibus curis iste vir
alterius seculi vitam agebat sui corporis
⁊ stomachuz p̄riarchalē reficiebat. Quia
nimirū scdm Chrisosto. in celo cōuersaba
tur. ⁊ nature necessitatibus superior effe-
ctus extraneaz quādam viam ambulabat
in hymnis ⁊ oratiōibus omne temp⁹ per-
transiens. De potu v̄o hic euāgelista mē-
tionem non facit. quia quasi manifestū re
liquit in verbis angeli dicētis ad Zacha-
riam. spiritusancto replebit̄ adhuc ex vte
ro matris sue. Et ideo ne spiritūsanctum
quādoqꝫ contristet vinuz et siceram nō bi
bet. Non eniz decuit vas illud celesti gra
tie dedicatum seculi delicijs et illecebris
inherere. Hec enim erat lex omniū nazare
orum. i. deo consecratoꝝ Nume. vj. ꝙ ab
omni inebriatiuo abstinerēt. quoniā ebri
etas spiritum eneruat. ⁊ ad illecebras car
nem inclinat: adeo ꝙ Loth q̄ꝫdiu mansit
sobrius inter zodomitas pessimas inno-
cens ⁊ castus permansit. Solus autez po
stea existens: sed ebrius: etiam cum suis

filiabus enormiter cecidit. Deniq; Johā
nes vestimentū habuit de pilis camelorꝫ.
cui⁹ causam refert Chriso. sup hūc locū: di
cens q̄ seruis dei nō ꝯuenit habere vesti
mentū ad speciē visionis ⁊ delectamentū
carnis: sed tm̄ ad tegimē nuditatis. Ha
buit etiā zonā pelliceā circa lūbos eius: q̄
scz ciliciū forti⁹ stringebat ad carnē bene
optime: vt sic cōgrue de eo diceret̄ q̄ vir
erat bene potēs in ope ⁊ sermone. Talem
tm̄ oportet esse omnē doctorē veritatis.
Quia dicit doctor sanct⁹ sup. iiij. dis. xix.
q̄ docere sacrā scripturā ꝯtingit duplici
ter. Primo ex officio p̄latōis. sicut q̄ pre
dicās docet. ⁊ talis si docēs est in pecca
to mortali siue notorio siue occulto: pec
cat mortaliter. cui merito improp̄at dn̄s:
dicens. Quare tu enarras iusticias meas
⁊c̄. Alio mō ex officio magisterij. sic̄ magi
ster in theologia. ⁊ ille quidē mortal̄r pec
cat si docet in peccato mortali ꝯstitutus.
qꝛ non sequit̄ regulā Jesu christi: q̄ cepit
primo facere ⁊ docere. Si aūt est in occul
to mortali nō peccat mortal̄r. Quarto
igit̄ notat̄ christiane religiōis vtilitas vo
tiua: cū subdit̄ gentiū. Missus est angel⁹
ille ꝓpter eos qui hereditatē capiēt salutꝫ
in exemplū xp̄iane religionis. in ducē sta
tus p̄fectōis. in doctorē p̄fecte institutio
nis. in refrigeriū sp̄ūalis interuētiōis. et
in ꝯfusionē nostre tepide cōuersatōis. De
quib⁹ oīb⁹ gr̄a breuitatis sup̄sedebo.

In festiuitate sanctorꝫ Petri ⁊ Pauli apostolorum.

Hi sunt due oliue ⁊
duo cādelabra lucētia in conspe
ctu dn̄i. Apoc̄. xj. Sic̄ ait Ber̄.
in s̄mone hodierno. Gloriosa nobis solē
nitas illuxit quā p̄clari martyres marty
rum duces: ap̄lorꝫ p̄ncipes: morte clarissi
ma ꝯsecrarūt. Isti sunt Petr⁹ ⁊ Paulus
duo magna lumīaria q̄s de⁹ in corp̄e eccle
sie ꝯstituit: q̄si geminū lumē oculorū. Hec
ille. Hic mihi ꝯgrue satis occurrūt iudai
ci populi duces ex egypto filios israhel e
ducētes Moysen ⁊ Aaron: loquor horuz
ducatū p̄figurātes. Sūmus synagoge pō
fex Aaron vnctus dn̄i. summus apostolo
rum ⁊ ecclesie p̄nceps ⁊ pōtifex Petrus.
cui ter dicitur: pasce oues meas. Moyses
p̄nceps populi ⁊ dux in his q̄ ad deuz p̄ti
nebāt ꝯstitutus. Cum eo nō solū loqueba
tur vt amic⁹ ad amicū: sed etiā tandē diui
nā essentiā videre meruit. nō in speculo ⁊
enigmate: sz facie ad faciē quēadmodū ab
electꝫ videnda est ī eternū. vt dicit Aug⁹.
xij. super Gen̄. ad literā in libro de viden
do deuz. vt patz latius sup̄ius. Sic Pau
lus doctor gentiū ⁊ dux a deo ꝯstitut⁹ per
reuelatōez Jesu christi instrui meruit. ra
ptus nihilomin⁹ vsq; ad terciū celum. vbi
vidit nō solū archana q̄ non licent hoī lo
qui: sed etiā deū per essentiā. vt dicit Au
gus. ibidez. Vt idem p̄uilegiū doctor gen
tium ⁊ magister iudeorū ꝯsequerētur. in h̄
tamen isti sup̄eminēt: quoniā illi p̄mi vm
bre duces fuerūt: sz isti veritatis. Illi de
s̄uitute egyptiaca in libertatē ⁊ vbertatē
terre p̄missionis: hi de tenebris ⁊ seruitu
te vitiorꝫ in libertatez ⁊ vbertatem leticie
sp̄ūalis ⁊ expectatiōem firmissimā glorie
eternalis. De illorꝫ cetu tm̄ p̄uenerūt duo
ad optatū terminū scilicz Caleph ⁊ Jo
sue. De istorꝫ vero cetu īnumerabiles regna
celorum adepti sunt. Nec eniz illi pecca
tis exigentibus intrare poterāt. sed isti di
gni habiti sunt non soluz intrare peccatis
misericorditer indultis: sz etiā alios pre
cedere ⁊ post se trahere. Hi sunt igit̄ due
oliue ⁊ duo candelabra. In verbis p̄po
sitis duo p̄cipua cōsideranda resultant in
quibus hi duo veteris testamēti duces ex
cellebant. scilicet plenitudo misericordie:
cuz dicit̄. Hi sunt due oliue. Et pulchritu
do iusticie: cum addit̄ ⁊ duo candelabra.
Pro p̄mo satis illis cōuenit illud Eccl̄i.
xliiij. Hi sunt viri misericordie quorꝫ iusti
cie obliuionē nō acceperūt. Bene quidem
dicunt̄ viri mīe. qꝛ s̄m Bern̄. ī s̄mōe sunt
misericordiā ꝯsecuti. mīa pleni. misericor
diter dati. Et in his duces p̄cellunt vete
ris testamenti. Primo quia copiosaz mi
sericordiā ꝯsecuti sunt. Nam de p̄orib⁹ le
gitur Nume. xx. q̄ murmurāte p̄p̄lo pre si
ti. orātibusq; Moyse et Aaron pro aqua

ad bibendū apparuit gloria dñi .ſ. nubes lucida: ī qua loqui ſolitus erat. ꝛ ait. Tolle virgaꝫ ꝛc. Moyſes autem accepta virga dixit ad populū. Audite rebelles ꝛ increduli. num de petra hac poterimꝰ nobis aquā eīcere? Quaſi dubitatiue loquens. Licet eīm nō dubitauit de potētia diuina dubitauit tñ de effectu ne. ſ. impediret ꝓpter eoꝝ maliciā. ꝛ ideo ꝑmo ictu nō exīit aqua ꝓpter eius dubitatōez. Poſtq̄ aūt percuſſiſſet bis ſilicē exīit aqua ꝓpter impletionē ꝓmiſſi. Et dñs ad eū. Quia nō credidiſti mihi tu ꝛ Aaron vt ſanctificaretis me. i. ſanctitatē meaꝫ de impletiōe ꝓmiſſi credendo ꝛ ꝓnūciando ꝓnunciaretis: nō introduces eos in terrā ꝓmiſſionis: ſꝫ morientur in ſolitudine. Et paulopoſt. Tolle ait Aaron ꝛ Eleazar ꝛ filiū eius in mōtē hor. cum p̄em nudaueris veſte .ſ. pontificali: indues filiū eius. Dicit Aug⁹. hoc factum eſt vt pōtifex ꝓberet officiū ſepulture. ¶ Refert rabbi Salomon. q̄ īuenerūt in monte ſpeluncam a deo paratā. et in ea lectum ſtratū. ante lectū ✠o lapidē ardentem. reuelatū eſt, Moyſi q̄ erat locꝰ ſepulture Aaron. Qui ad iuſſuꝫ Moyſi ſe poſuit ī lecto. extendēſq̄ manꝰ ꝛ pedes clauſit oculos. ꝛ accepit dñs in pace ſpīm eiꝰ. Videns aūt oīs multitudo Aaron occubuiſſe ex eo q̄ cū Moyſe nō reuertebaꝫ: fleuit euꝫ triginta diebꝰ. Poſt ꝟ Moyſi p̄cepit Deus. xxxij. dicēs. Aſcēde in montē abarim: q̄ magnꝰ erat in q̄dam eminēte parte mōtis eiuſdē que dicebaꝫ nebo in virtute illiꝰ partis q̄ dicebaꝫ phaſga. vnd. ſ. terra ꝓmiſſiōis meliꝰ videri poterat Et morere ꝛc. Fecitq̄ Moyſes ſicut p̄cepit dñs. et mortuꝰ eſt ibi. ſepeliuitq̄ eū dñs angeloꝝ miniſterio. nec cognouit homo ſepulchruꝫ eius: ne. ſ. eū tāq̄ deū colerēt ꝓpter ſigna q̄ fecerat. qꝝ ꝓni erāt ad idolatriam. Q. d videns ſathanas reuelare voluit corpꝰ eiꝰ vt eū adorarēt. ſed impediuit eū Micha el archangelꝰ ꝓnceps. ꝛ altercatꝰ eſt cū diabolo. ſicut tāgit Iudas ī canōica ſua. Propter tantillū igit iudiciū inobedientie repulſi ſunt a deo: ne filios iſrabel ītroducerēt in terram ꝓmiſſionis. Vide nūc quā miſericordiā nouiſ duces ꝓſecuti ſunt Paulus de ſe loquaꝫ. j. Thimoth. j. Qui fui inquit blaſphemꝰ ꝛ ꝓſecutor ꝛ iniurioſus. ſed miſericordiā ꝓſecutꝰ ſum. Nec ſolum in iudea hac inſania ferebaꝫ: ſed abibat ad exteras regiones: vt chriſti mēbra laniaret. Ira dei pietas cū ep̄is impie legatōis in via ꝓpenſus iam nulla reſtabat excuſatio. Sꝫ quid? ꝓ tāris malis tantis a diuina gr̄a bonis ꝑuentꝰ eſt: vt eodez momēto ꝓſecraretur vas electiōis. Et vt quidā volūt eodez tpe raptꝰ eſt in terciuꝫ celū. de q̄ dicit. ij. Cor. xij. Scio hoīem in chriſto ante āos ij tuordecim. Et ſequit. Raptus hmōi ꝛc. Liquet eniꝫ ſubtiliꝰ intuenti viſionē hāc in p̄cipio cōuerſionis eū habuiſſe: in qua q̄ſi luculēter celeſtes officinas circūſpexerit: dicta beati Dyoniſij nobis indicāt. cui multa ſecreta reuelauit. ¶ Petrꝰ quidē poſt tantā p̄rogatiuā apoſtolatꝰ familiaritatis dilectōis ꝛ agnitionis dei: ter dñm negādo peccauit. peccatū grande ꝛ fortaſſis quo grandius nullum eſt. vt dicit Bernardꝰ. in ſermone. qui tamen taꝫ velociſſime q̄ facilime veniam cōſecutus eſt: ꝛ ſic vt nihil de ſingularitate ſui p̄rimatus amitteret. Sꝫ ad quid tales p̄ficere voluit dominꝰ eccleſie ſue? niſi vt nemo diffidat. nemo cōfundaꝫ aperire ſecreta cōſcientie. Vnde Bern. Forte peccaſti in ſeculo: nūquid amplius Paulo? q̄ ſi in religione: nūquid plus Petro? Attamen illi toto corde penitentiā agēres nō modo ſalutez: ſed ꝛ ſalutis miniſterū adepti ſunt ꝛ formaꝫ ſanctitatis. ¶ Secūdo ſunt duo viri miſericordie: qz pleniori miſericordia p̄diti. Dicitur eniꝫ Exod. xxxij q̄ populus videns moſā Moyſi dixerūt ad Aaron. Fac nobis deos qui p̄cedant nos Moyſi autem huic neſcimus quid acciderit. Vir ergo marituꝫ ſororis Moyſi fortiter reſiſtentez et redarguētem ſpuris interfecerūt. Hinc timore compulſus Aaron dixit. Tollite ī aures veſtras ꝛ deferte ad me. Cariora poſtulauit vt ſic eos retraheret. Et in ignē p̄ſciēs formauit ex eis ope fuſorio vitulū ꝓflatilē quē petierūt ꝑp̄ apyn idolū egipti thauri figurā bōs.

vt refert Plinius. qui refert se illud vidisse. Et dixerũt. Hi sunt dñi tui israhel. Edificauitq; altare ¶ obtulit holocausta. Seditq; pupul⁹ comedere ¶ bibere ¶ surrexerunt ludere. i. corizare ¶ cantare in veneratõe idoli. Postq; aũt Moysi dñs indicasset: subiũxit. Dimitte me vt irascat furor meus. Sup q̃ dicit Greg. Quid est seruo dicere dimitte me: nisi p̃cãti ausuz prebere? quasi diceret. Pensa quãtum apud me valeas ¶ cognosce q; poteris impetrare et obtinere quicq̃d pro populo exoras. Sic nimiz sepe dominus intercessorez querit p populo: sed nõ inuenit. Hinc ꝑqueritur Ysa. lxiiij. Non est qui iuocet ¶ cõsurgat ¶ teneat me. Et iteruz Ezechiel. xxij. Quesiui de eis virũ qui interponeret se sepem. ¶ staret oppositus cõtra me p terra ne dissiparẽ eã. ¶ non iueni. ¶ effudi sup eos indignatõem meã. ¶ in igne ire mee ꝓsumpsi eos. Moyses aũt dño rñdit. Cur dñe irascit furor tuus? quiescat ira tua ¶c. Et placatus est dñs. Descẽdit igitur Moyses ¶ arreptũ vitulũ cõbussit. ¶ cineres in aqua pñciens ex ea dedit potuz filijs israhel. qui vt dicit rabbi Salomon reis erãt nociue causantes inflatiões ¶ languores. ceteris vo dulces erãt. vt sic agnoscerent rei sicut p aquaz in sacrificio zelotipie: vt habet sup. Dicunt etiã quidã q; calor auri remansit ad ora reoz: ita q; barbe videbant auree. Tũc Moyses ait. Si quis est dñi iungat mihi. Cõgregati sunt ad eũ filij leui. quib⁹ ait. Ite ¶ redite de porta ad portam ¶c. et interfecti sunt. xxiij. millia. Post hec ascẽdit Moyses ad dñm p reliquis orãs. Dimitte eis hãc noxã: aut dele me delibro quẽ scripsisti. Vbi dicit Augus. q; hoc dixit ex ꝓfidentia ¶ familiaritate diuina: sciẽs se nõ esse delendũ. Ex his patet q; Moyses primo rogauit tñi p his qui min⁹ culpabiles erãt. eo q; post placationẽ diuinã actores principales interfici iussit. De hinc p reliquis hanc oratõem viscerosaz offerẽs. Sed duces noui testamenti suscepta auctoritate diuina ligãdi atq; soluendi: nullũ nisi spernentẽ repulerunt. Tales enim decebat in lege gr̃e prelatos hr̃evt ex eis clarescerent. q; apud dominũ misericordia et copiosa redemptio. Ideo nãq; sm Chriso. Angelis nõ est cõmissa sacerdotalis potestas: ne cũ ipi minime peccarẽt de sua innocẽtia p̃sumẽtes alios sine misericordia iudicarẽt. sed potius data est homi fragili ¶ peccanti: vt circa lapsuz alioz se mitẽ prebeat ¶ benignũ Hinc etiã Petr⁹ crucifixores dñicos tam dulciter ¶ efficaciter reuocauit ad salutez penitentiã ingerens. veniaz ꝓmittens q; vna die cõuerteret tria millia: alia vero die q̃nq; millia. Paul⁹ vo pre nimia dulcedine vt dicit Berñ. luget eos qui peccauerunt ¶ nõ egerũt penitentiã. ¶ pturit eos denuo donec formaret in eis christus. Mirum q; sm Berñ. in sermõe. Magnoz criminũ rei magnis criminib⁹ facile donabunt veniã. ¶ in qua mensuz est eis remeti entur nobis. ¶ Tercio sunt duo viri misericordie. q; maiori misericordia nobis dati. Nam duces ꝓpozes suis dederũt auctoritate diuina nõ solũ decẽ mandata: sz etiam legitima ¶ cerimõialia: ita q; vix erãt obseruabilia. Ad quoz compationẽ dixit Jesus Matth. xj. Tollite iugũ meũ super vos. ¶ discite a me q; mitis sum et hũilis corde. ¶ inuenietis requiẽ aiabus vr̃is. iugum enim meũ suaue est ¶ onus meũ leue. Hinc duces nostri ꝓtra eos qui suadebãt iudaizare: dicebãt Act. xv. Quid temptatis deũ imponere iugũ sup ceruicẽ discipuloz. qõ neq; vos neq; patres vestri portare potuerunt. s. sine maxima difficultate. Secũdo seueri fuerũt ad mandata iudicialia ꝓsequẽda. Dicit enim de quodã blasphemo Leuit. xxiiij. q; cuz blasphemasset nomen dñi ¶c. Vbi dicũt doctores hebrei q; explanauit magnũ nomẽ dñi tetragramathon in publico qõ non erat licituz nomiare nisi in benedictõibus sacerdotũ. vt patz sup. Et post explanatõez illud maledixisset: miserũt in carcerẽ donec scirẽt qua morte mori debuerat. qõ nondũ fuerat a dño determinatũ. nec orauerũt pro eo vt misericordiã ꝓsequeret, sed quasi p̃ni ad vindictã diuinũ sup hoc iudiciũ req̃rebant. Deus autez p̃cipiebat huiusmodi

lapidare. Qd ⁊ factū ē. Sz Jesus qui venerat vocare peccatores ad penitentiā et saluare impios: lapidandā oblataz absoluit: dicens. Nec ego te cōdemnabo. vade ⁊ iam amplius noli peccare. Cuius vestigijs inherentes hi duces. solaz patientiā. mānsuetudinē. longanimitatē. pietatem. confessionē. ⁊ misericordiā exhibendā esse cēsuerūt. p̄sertim cum interroganti Petro. Domīe quotiēs peccauit in me frater meus ⁊ dimittā ei vsqz septies? Protinus respondit dn̄s. Non dico tibi vsqz septies: sed vsqz septuagies septies. i. totiens dimitte quotiēs peccauerit. Quid mirū cuz ⁊ dn̄s pro induratis crucifixoribus lachrymosis p̄cibus celestē patrem tam efficaciter exorauit. ¶ Tercio fuerūt exigui in p̄missione. Promittebāt enim terraz lacte ⁊ melle manantē. sed isti paradisuz p̄miserunt bonis omnibus affluentē. Ex quibus patet q̄ cum ducibus nouis deus nobis alleuiauit p̄cepta. mitigauit iudicia. ⁊ cumulauit merita. Quare merito dicūtur viri misericordie. Quā nos inuenire cōcedat christus Jesus. Amen.

Alius sermo de eadem festiuitate.

Hi sunt due oliue ⁊ duo candelabra in cōspectu domini. Apoc. xj. Dn̄s Jesus apostolica vocatōe ⁊ vocatiōis eiusdez potētissimaz causam ostendens: ait ad illos. Nō vos me elegistis: sed ego elegi vos. et posui vos vt eatis ⁊ fructū afferatis. et fructus vester maneat. Ad quem fructū afferendnz posuit eos tanq̄ vera lumīaria viam exēplo primo demōstrātia. Vos estis inq̄t lux mūdi. ⁊ ideo luceat lux vestra coram hominibus vt videāt opera vestra bona. ⁊ glorificent patrē vestruz qui in celis est. Non solū per opera: sed etiaz per verba: iuxta sententiā apostoli dicētis. Inter quos lucetis haut dubiuz quin in medio nationis praue sicut lumīaria in mundo: verbum vite cōtinentes. In presenti v̄bo themate lucerne dicunt̄ corda hūana que dūtaxat coram deo lucere noscuntur qui solus nouit cogitatōes. Debet igitur lucere cor nostruz per purā ⁊ rectam intētionem. Quia s̄m Matheū. v. c. Si oculus tuus. i. intētio tua simplex fuerit: totū corpus tuā lucidum erit. i. tota cōgeries operum. Nam si sit opus de genere bonorum: opus illud potiorez suam virtutē ab intētione recipit: que est tantuz formale illius. Q̄ si sit opus indifferens ⁊ ad bonū referibile: opus illud propter intentōem bonitatem vel maliciaz sortiet̄. Si deniq̄ malum sit opus nec ad bonū referibile: ad excusandū tamē illud opus maxime valet simplicitas intentōis. Q̄ si bonū opus intētione praua perficit̄: illud vtiq̄ ab intentione sua prauitatē sortietur. vt verificet̄ sermo diuinus. Si oculus tuus nequā fuerit: totū corpus tuū tenebrosuz erit. ¶ Secundo lucere debet os nostrū per veraz et religiosaz instructōem: que lux fulget ī ratione dum diuinis mandatis ⁊ scripturis agnoscēdis intendit̄. Alioquin si lumē qd̄ in te est tenebre sunt: ipse tenebre quante erūt. q̄ qui ad diuina frequētāda ⁊ reuoluenda pigrescūt ad oīa mala cōcito defluunt. Hec igit̄ lux homībus lucet cū timore et amore p̄diti. p̄ximis nostris per adhortationem. correctionē. instructōem viaz vite demonstramus. ¶ Tercio siquidē lucere debent ⁊ opera vt videant opa nostra bona. ⁊ glorificent patrem celestez allicianť q̄ ad sequelaz. Per bona igit̄ verba quis p̄ximo lucet. per bona v̄bo opa lucet et deducit. per rectā autem intentōem lucet et deducit ⁊ p̄eundo inducit. Tales autē fuerunt apostoli sancti. quare de eis non incōgrue secūdam thematis partē in presenti sermone reor esse prosequēdam. ¶ Hi sunt due oliue et duo cādelabra. Viso de primo principali: iaz secundū p̄sequamur in quo ponūtur hi duo duces euāgelice p̄fectiōis tanq̄ duo cādelabra lucentia in cōspectu dn̄i. q̄ nō lucebāt solū v̄bo ⁊ exēplo: sed etiam intentōe coram deo. Unde lumīaria ista p̄oribus in lege veteri sunt prestantiora Moysi loquor ⁊ Aaron. Et hoc s̄m triplicē actum in triplici vi anime. s̄m quez tres aureole p̄mereri possunt siue di-

196

noscunt. Primo nāq; p̄cellunt in actu ſm vim cōcupiſcibilez. cui⁹ actus excellentioz eſt abſtinere a maximo delectabili p̄ mortificationē carnis. ⁊ p̄ſertim ab actu carnali. Q̄ vtiq; Moyſes incepit poſtq; cū dño familiariter loqui cepit. Vnde dicit rabbi Salomon ſup illud Nume. xij. Locuta eſt Maria ⁊ Aaron p̄tra Moyſen p̄pter vxorem ethiopiſſaz. que cauſa obiurgatiōis eoz erat p̄ Sephora vxore Moyſi. Cui cōſonāt verba Aug⁹. ex eo. ſ. q; ab eadez ſe Moyſes ſepauerat q̄ſtuz ad thorum: ſed nō q̄ſtū ad cohabitatiōem. eo q; frequēter cum dño loquebaſ. vt ſic cum a dño vocaret ſemp in ei⁹ aduentu parat⁹ ⁊ mūdus inueniret. ad qđ requirit mūdicia carnis etiam p̄tinentiā ab actu p̄ugali. In cui⁹ argumentū dñs ventur⁹ ſup montem ſynai: p̄cepit Exod. xix. dicens. Eſto te parati in diez tercium ne appropinq̄tis vxorib⁹ veſtris. Quia vt dicit ibidē Lyra. licet actus matrimōialis ſit licit⁹: habet tñ annexā quādaz turpitudinē quam oportet excuſare p̄pter bona matrimonij. Habet etiā annexā depſſionē mētis p̄pter vehementē delectatōez carnis. ⁊ ideo vt aptiores redderent ad elevatōez mentis abſtinere iubent a delectatōe carnis. Nec mirū. q; vt dicūt doctores. ſpiritus p̄phetie nō tangebat corda p̄phetaz: cuz ex actu matrimōiali depſſa fuerūt. Sacerdotes p̄inde legis veteris dieb⁹ quib⁹ miniſtrabāt: ab vxorib⁹ ſe cōtinebāt. Cū igitur vt habet Nume. xj. duo de. lxx. electis in adiutoriū Moyſi. ſcz Oldad ⁊ Medad in caſtris remanētes p̄phetarēt. Maria ⁊ Sephora cōgregate ſimul. auditoq; rumore de duob⁹ p̄phetātibus ait Sephora. De vxorib⁹ eoz. ex nū c enim ſepabuntur ab ipſis eaz viri ſicut ⁊ a me vir meus ſe ſepauit. Quo p̄cepto Aaron ⁊ Maria Moyſen reprehendebāt. Iratuſq; dominus valde vocauit eos. p̄miſſaq; recōmendatione Moyſi tantū intulit. Cur ergo timuiſtis detrahere ſeruo meo Moyſi? Illoq; diſparēte: apparuit in Maria q̄ fuit p̄ncipalis cauſa cadēs lepra. vt ſic Moyſi p̄tinentia magis cōmendaret. ⁊ illi⁹ temerariuz iudiciū iuſta vindicta puniret. Et ſic patet de p̄tinētia ducū legis veteris. De rūtamē duces legis gr̄e quid p̄fecti⁹ egere q; Petr⁹ a dño vocat⁹: ab vxore ſua ſe penitus etiā quo ad cohabitatōem ſepauit: quā duci poſtmodū cernēs ad martyriuz: vt legit in eccleſiaſtica hiſtoria ingenti gaudio repleto⁹ eam noīe p̄pio vocans clamauit. O cōiunx memēto dñi. Cetez in p̄dicatōe ſua caſtitatē p̄referēs quatuoz p̄cubinas p̄fecti Agrippe quertit: ita q; ad illum vlteri⁹ redire recuſarent. Similiter ⁊ Paul⁹ nō ſolum virgo puriſſim⁹ vſq; in finem pſeuerauit (p̄out effuſio lactis reſtabaſ qđ exiliuit pri⁹ ⁊ poſtea ſanguis) ſed etiā alios hortabaſ ad ſue p̄tinētie ſequēda veſtigia. ij. Cor. vij. vbi p̄mo quidē infirmitati hūane p̄deſcendēs quo ad indulgentiā inſtruit de debito reddēdo. Deinde poſtea ſubinfert. Volo aūt omnes eſſe ſicut me ipm. Nimiz ſicut ſi veteri lege cōmendaſ p̄ugalis fecūditas. ſic in noua lege p̄ſilio ſpūſſancti p̄mēdaſ virginalis caſtitas chriſti matre exēpla p̄bente. x̄poq; teſtimoniū p̄hibente. In celo in q̄ nō nubent neq; nubent. ſed erunt ſic angeli dei. Et itez ſunt eunuchi q̄ ſe caſtrauerūt p̄pter regnū celoz: qui poteſt capere capiat. Vnde ⁊ eiſdē aſcribit cōgrue ſatis aureola p̄ma. q; potiſſimā victoriā obtinent de carne p̄pria. ⁊ ſequūtur agnū quocūq; ierit canentes canticū nouū qđ nemo alius canere poteſt. ¶ Secūdo p̄cellunt in actu ſm vim rōnalez. cui⁹ excellētioz eſt actus i agnitōe diuinoz miſterioz. Pro quo ſciēdum q; Moyſi petēti a dño videre faciez eius. vt habet Exo. xxxiij. reſpōdit dominus tandē. Oſtendā tibi omne bonū. i. me ipm. verū tamen nō in claro intuitu. q; nō poteris videre faciē meā. non eſt videbit me homo ⁊ viuet. ſz eſt loc⁹ apud me ⁊ ſtabis ſup̄a petrā. i. chriſtuz qui eſt lux vera in anima noſtra genita. ſine qua luce eſſentia diuīa fruibiliter aſpici nō poteſt. Et iſ quo ad ſenſuz miſticū. Sed hiſtoriā proſequamur. Cūq; tranſibit gloria mea ponā te in foramīe petre. ⁊ p̄tegam te dextera mea donec p̄tranſeam. i. nubē ponā ſup te

quia tanta claritate deus pertrãsijt q̃ humanus aspect⁹ eam non sustinuisset. Cum inquit pertrãsiero tollam manuz meam ¶ videbis posteriora mea. i. imperfectã mei cognitionez percipies. A posteriori namq̃ aliquid imperfecte cognoscitur. Unde ad literam cum longo pertransisset dominus sublata nube videri poterat a Moyse velut a tergo. Tradunt enim iudei Moysen vidisse posteriora homis. ¶ in occipite quasdã ligaturas. Sequit. Faciem autem meã videre non poteris. fm Augusti. Genes. xij. Q. d ei nunc denegat eidem postea liberaliter cõcedit. Ex huiusmodi ergo diuino consortio cum descẽderet Moyses ad populum apparuit cornuta facies eius. quia de illa pcedebant radij quidam miri splendoris in altuz ad modum cornuum. timuerunt q̃ppius accedere filij israbel. et eo veniente fugerunt. Et hoc ideo. quia vt dicit. j. Corinth. iij. Non poterãt intendere in faciez Moysi ppter gloriam vult⁹ eius. vocati tamẽ ab eo reuersi sunt Et cũ cognouisset Moyses: de cetero locuturus ad populũ posuit velamen sup faciem suaz. Cum vo loquebat cum deo deposuit illud. nube tamẽ tectus: ne videret claritatez vultus dñi. Quia misteria que reuelata sunt Moysi tantuz vmbratice et velate reuelata sunt. Et licet diuinã essentiam viderit fm Augus. Tamẽ vt dicit doctor sanct⁹ fa fe. q. clxxij. Dauid plenius cognouit ¶ exp̃sit misteria incarnationis christi: licet visio Moysi fuit excellentior q̃tum ad cognitõem diuinitatis. Apostolis vo ¶ p̃sertim beato Paulo vtrãq̃ cognitionẽ quasi sine velamine contulit. Unde de seipo scribit ad Ephe. iij. Scõm reuelationẽ notuz factum est mihi sacramẽtum sicut sup̃ scripsi in breui. put potestis legentes intelligere prudentiã meaz in misterio christi qõd aliis generatõibus non est agnituz filijs hominũ sicut nunc reuelatum est sanctis apostolis eius et ppbetis scilicet in nouis. Et de se pse quit. Mihi autem omniũ sanctoz minimo data est gratia hec in gentibus euãgelizare inuestigabiles diuitias gratie christi. ¶ illumiare omnes que sit dispensatio sacramẽti absconditi a seculis in deo. vt innotescat principibus ¶ potestatibus in celestibus. Ubi dicit Glo. Videre quãtum hoc est. quia per hoc aliquid accreuit eis ei pre ãgelis qui multa secreta in his didicerũt. Nimiz cũ Paulus subleuatus in terciã iherarchiã: iam deuz vicinius cõtemplatus est vbi secreta sua didicerat. Dicit etiam Hiero. Angelicas dignitates misteriuz incarnationis ad purũ non intellexisse: donec cõpleta est passio christi: ¶ apostolorum predicatio per gentes dilatata. Et quid mirum dicit Glo. ¶ sancti doctores super illud. j. Corinth. v. Ego quidez absens corpore: presens autem spiritu. sciens que vobiscum agũtur quasi pses essem. Sic Helyzeus vidit Giezi accipiẽtez a Naaman munera. Sequit. Jaz iudicaui eũ qui sic operat⁹ est: accipiendo scilicz vxorem patris: in nomine dñi tradere huiusmodi sathane in interitũ carnis. i. fm Glo. vt sathanas eum corpaliter vexet. ¶ sic a malo resipiscat. Ubi inq̃ dicunt apostolũ potestatẽ habuisse q̃ cum aliquẽ a stulticia sua verbis non posset corrigere talem diabolum vexandũ traderet: quousq̃ pmittens penitẽtiã a malo desisteret. Unde per solaz literã ab epheso p̃dicta verba trãsmittens ad Corinth. illuz sathane vexanduz tradidit in achaia. Et in hoc actu fm vim rationalẽ secundaz aureolam meruerunt.

¶ Tercio denicz p̃cellunt in actu fm vim irascibilez. cui⁹ excellentior actus est mortem grataniter pro deo suscipe. quia mors finis est ¶ cõsummatio omniũ penarũ. tribulationũ. persecutionũ. ¶ miseriarum. in quo profecto priores etiaz excellunt. Illi nãq̃ licet omnes aduersitates. persecutiones. murmuratiões. ceteraq̃ iniuria a filijs israbel irrogatas patienter acceperunt. Sicut scriptum est de Moyse Nume. xij. q̃ erat mitissimus omniũ hominũ. Ad mortez tamẽ prompte sustinendã nec dum parati subterfugiebãt. imo ¶ Aaron timore mortis a semitis iusticie declinabat. Nam in fabricatõnem vituli videns Hur resistere volentez sputis suffocatum

197

timore mortis devictus filijs israhel contradicere non ꝓsumpsit: sed invituli illius conflatõe ꝓcipalis fuit. Similiter vt habetur Nume. xvj. cuz murmuraret vniuersus popul⁹ pro choze. cõplicibusqꝫ suis zelans ⁊ dicẽs ad Moysen ⁊ Aaron. Vos interfeciſtis populũ domini. per hoc. ſ. inuentes ꝙ morte digni erant. Illi territi fugerunt ad diuinã ꝓtectionez in tabernaculũ. necdũ ꝓ iuſticia mori parati. quorum anxietatẽ dñs aſpiciens ⁊ eos ꝓtegere volens. cõcito nube tabernaculũ operuit: hoc indicio ſuam declarãs preſentiam. Siccine multi ſunt qui bona opera fideliter ⁊ efficaciter exequẽtes inueniũtur mã ſueti ⁊ humiles. iuſti ⁊ miſericordes. timorati ⁊ cõpatientes. patiẽtia ꝓditi ⁊ lõganimes. ipm tamen mortis exitiuz ſollicite ſubterfugiẽtes. eo ꝙ charitatẽ perfectaz que foꝛtis eſt vt moꝛs nondũ ſunt adepti ⁊ exitu vite timidi: de plena remiſſiõe dubij. quia in ꝓprijs affectibus vitioſis: nec dum plene mortificati. Petrus autem et Paulus non ſolũ patiẽter ſed gaudenter omnẽ tribulationẽ ⁊ mortem ꝓ chriſto ſuſcipiebant. Vnde Petrus cum in vinculis rome teneretur. ⁊ vt a carcere diſcederet: a chriſtianis multũ rogaret. ꝓmo penitus hoc agere renuens: vtpote pro domino mori parat⁹. tandem ꝓcibus eoꝛ ⁊ lachrymis deuict⁹ acquieuit. Exeũtiqꝫ poꝛtam via appia ꝓtin⁹ chriſtus obuiauit. Cui Petrus. Domĩe quo vadis? Et chriſtus. Vado romã iterũ crucifigi. Et Petrus. Dñe iteꝛ crucifigeris? Iteꝛ inquit crucifigar. Tũc Petr⁹ ꝓfuſus lachrymis Ego dñe reuertar inquit vt tecum crucifigar. Et bis dictis vidente Petro chriſtus in celũ aſcendit. Tũc Petrus de propria paſſione intelligens ⁊ in ciuitatẽ rediens per ordinẽ cũcta fratribus q̃ facta ſunt reuelauit: ſeqꝫ denuo teneri ⁊ ĩcarcerari permiſit. ¶ Similiter ⁊ Paulus omnẽ perſecutionẽ gaudẽter accipiens: quĩquies q̃ dragenos vna minus accepit. Ter virgeſus eſt. ſemel lapidatus eſt. ⁊ in carcerẽ crudeliter truſus. Audi quid dicat. q̃. Corinth. vij. Repletus ſum ꝓſolatiõe. ſuperabundo gaudio in omni tribulatõe. Tandemqꝫ verſus iheroſolimã eo greſſum dirigente. ſicut habet Act. xxj. Agabus ꝓpheta tulit zonã eius. ⁊ alligans ſibi pedes et manus ait. Hec dicit ſpiritusſanct⁹. virz cui⁹ eſt zona hec ſic alligabũt in iheruſalez iudei. ⁊ tradent in man⁹ gentiũ. Quo audito rogabãt eum omnes fratres ne iheroſolimã aſcenderet. Qui rñdit. Quid facitis flentes ⁊ affligentes coꝛ meũ. ego aũt non ſolũ alligari: ſed ⁊ mori paratus ſum ꝓpter nomen dñi Jeſu. Sicqꝫ tandem pariter incarceratos roma detinuit. Data deniqꝫ ſup eos ſententia mortis vt ſcribit Dyoniſi⁹. turbe gentiliũ ⁊ iudeoꝛ expuentes in facies ſuas crudeliter eos percutiebant. et educti pariter. Cum ſeparentur ait Paulus ad Petrũ. Pax tecũ fundamentuz eccleſiarum: ⁊ paſtoꝛ ouium et agnoꝛ chriſti. Cui Petrus. Vade in pace ꝓdicator bonoꝛ. mediatoꝛ ⁊ ductoꝛ ſalutis iuſtoꝛuz. Deniens igitur ad crucem Petrus ait. Non ſum dignus eſſe in cruce vt chriſtus: girate crucez meã. Quo facto crucifixerũt eum capite deoꝛſuz. ⁊ ait Te deum imitari optaui: ſed rectus crucifigi non vſurpaui. Paulus autem motus viſceribus pietatis quibus ſemper affluebat eos qui ducebant euz od mortẽ: ad fidem cõuertebat. ac velum a matrona quadam fideli ſuſcipiens amputãte carnifice caput eius in vno ictu velum explicuit. et in eum ꝓpriũ ſanguinẽ ſuſcipiens. ſtatiz poſt cum beato Petro veſte ꝓclara: coꝛoniſqꝫ fulgentibus ciuitatẽ intrauit ⁊ multi eri populũ ſanguinolentũ reddidit: ꝙ ipſa militibus reuertẽtibus referente ⁊ velum oſtendite multis cõuerſionis occaſio fuit. Vnde ſcribit Dionyſius ad Thimotheũ. Altrende miraculũ frater mi Thimothee: poſt mortẽ eoꝛ vidi eos inuicez manu ad manũ poꝛtas nobis intrãtes induros veſte luminis ⁊ coꝛonis claritatis ⁊ lucis oꝛnatos. Deniqꝫ Pauli caput exiliẽs a coꝛpoꝛe clara voce hebraice ꝓſonuit: ter dicens Jeſus chriſtus. Qui mirus in vita ſibi tam dulcis extitit ꝙ in eplis ſuis chriſtum vel Jeſum ſimul quingẽtis vicibus

nominauit. Hi sunt ergo due olīue et duo candelabra lucentia in conspectu domini. Cui est honor ⁊ gloria in secula seculorum Amen.

In festo visitatōis beate Marie virginis.

Nunquaz defuit columna nubis per diem: nec columna ignis per noctem coraz populo. Exod. xiij. Dominꝰ deus lucet a constitutione mundi rationalez creaturā dilexerit: ⁊ cum essent adhuc peccatores nondū reamantes: sicut ait Johānes in canonica sua. In hoc est charitas eiꝰ manifestata: non quasi nos dilexerimus deuz. Glo. vt quasi merito nostre dilectionis nos diligeret. Sz quoniā ipse prior dilexit nos Glo. amauit iniquos: sed non iniquitatē. sicut dicit Hiere. xxxj. In charitate perpetua dilexi te miserans tui. Sed quia dilectio semper cōmunicatiōem affectat illius quez amat dulciter. hocīpm ostendit filius dei Prouerbiorz. viij. dicens. Luz eo scilicz patre eram cuncta cōponens. ⁊ delectabar per singulos dies coraz eo ludēs omni tempore: id est eternaliter gaudens cum patre ⁊ spiritusancto. Ad quid sit autem iste ludus subdit. Ludens omni tempore. ludens in orbem terraruz. i. gaudēs Et delicie mee esse cū filijs hominū. Glo. quia desiderauit in amore nostro quiescere. ⁊ nos gratia bonorum meritoruz ad se videndū perducere. Ecce cīm magna dignitas animarū vt deus per gratiam esse cū ea delicioſum reputet. Age igitur o ingenua creatura ⁊ dilectiōi tanti regis vicez rependē condignā: qui in dilectōe nō propriam querit oblectatiōem: sed tuam sanctificationez: vt gratia sua te complexam deducat in gloriā suam. Danc tamen eminentissimā dilectōnem successu temporis magis ac semper magis notaz effecit euidentibus signis. quia cūis magnaz ostendit in lege nature. maiorem tamē ostendit in lege mosayca. maximaz vo in lege gratie. Maiora nāq charitatis indicia ⁊ familiaritatis filijs israbel ostēdit sub Moyse cū prioribus patribus cum eis ambulans ⁊ frequēter apparens in deserto protegensq quadraginta annis per nubem a caloze solis per diem. et illuminās eadem nube vel columna ignis per noctez. In lege denicq gratie maxima charitatem ostēdit. cum nobis nubem spiritualez leuem et candidam pmisit: beatam dico virginem Mariaz leuem ab omni pondere peccatorum. ⁊ candidā decore omniuz virtutum. vt ⁊ postmodū gloria domini appareret in nube nobis indulgens multiformia dona gratie. Sicut enim filijs israbel beneficia nubis gratuita bonitate diuersa dona cōtulit: que etiam quacūq malicia ⁊ ingratitudine prouocāte ⁊ exigente nullo tempore denegata fuerant. sic etiam filijs gratie beneficio Marie multo maiora beneficia quotidie cōfert benignitatis sue munera: que nulla nostra prouocāte ⁊ exigēte malicia subtrahūtur. sine qua nec etiam stilla misericordie miseris est donanda. Nubes igitur illa fuit vmbra ⁊ figura ꝑma. Maria vo veritas ꝑfigurata. Quare cōuenienter verba ꝑdicta ꝓposui. Nunq defuit columna nubis ⁊c. Dominꝰ deus filijs israbel locuturus: aut suam ꝑsentiam visibili signo demōstraturꝰ: ne frequēter gloriam suam per mediū nubis ostentabat. sicut habetur Exod. xvij. Ecce gloria domini apparuit in nube. Que nubes vtiq pre lucida erat ⁊ ceteris ꝑclarioz. vt porꝰ miraculose cū naturaliter intelligerē exhibita. ⁊ signabat carnē christi purissimā: qua suam occultabat diuinā claritatem ⁊ offerebat ꝑsentiam. Nubes vo que totuz populum israbeliticū protegebat et multiplici beneficio recreabat: matrē christi Mariam apte figurabat. ꝑsertim ꝓpter septē plicia beneficia per illam exhibita et figurata. In Maria vo plenius ⁊ felicius cōsummata: quibus nimirū vniuersam christianitatē visitare ⁊ obumbrare non desinit vsq in finem. Quia dicunt hebrei q̄ nubem figuratiuā quadraginta annis ꝑtecti fuerant a caloze solis per diez ⁊ a columna ignis illumīati per noctem. Refert

etiam q̄uidam ꝙ erat eadem nubes in die refrigerans ⁊ in nocte illuminās. Et licet filij israhel multiplicit̄ peccando dominū ad iracundiam ⁊ vindictā ꝓuocarent: diuersisq̄ plagis punirētur. nunq̄ tamē nubis beneficijs priuati sunt. Quorū primū erat protectio gratissima a calore solis. Psal. ciij. Expandit nubem in protectionem eorū. ¶ Ad cuius euidētiam sciendū ꝙ quando filij israhel diuisi perseuerabāt singuli in tentorijs suis cum omni familia gregibus ouiuz ⁊ armentis. Versus orientē erat Judas Ysachar Zabulon. versus meridiem Ruben Symeon Gad. versus occidentē Effraym Manasses Beniamin. versus aquilonem Dan Neptalim Azer. Occupabātq̄ in circuitu arche spacium quātū vno die circuiri potest cui semper supeminebat hec nubes a calore solis ꝓtegens. cuius ardorez in deserto sustinere non potuissent. ita ꝙ mane anteq̄ incalesceret. et in nocte dum calor minuit̄ sub nube filios israhel perlustrādo letificaret

B ¶ Primū Marie beneficium apte nobis explanans quo miseros peccatores visitans in actu vl̄ affectu ꝑuersitatis adhuc positos a sole iusticie. feruoreq̄ tam inflexibilis vindicte ꝓtegit. ⁊ penitentie tempus impetrare nō desinit. ne scilicz ira diuina deseuiens miseros subito rapiat ad gehennaz. Et ineffabilē suam iusticiam flectit ad misericordiā. vt inueniatur iudex iratus ante paratus in misericordiā recipere q̄ peccator cum auersiōe plena veniam petere. Nōne hec est illa que pro Theophilo deum neganti veniam petijt ⁊ impetrauit. ⁊ pristinā gratiā restituit: Hinc merito dicit Bernard⁹. Hec est peccatorū scala. hec mea maxima fiducia. quia nimirum quodcūq̄ Maria voluerit a filio faciliter impetrabit. Propter hoc enim ab ea misericordie vestem assumēs sibi coaptauit qua tanq̄ signo clemētie voluit hominib⁹ humilis ⁊ amabilis apparere. In figura hui⁹ dicitur Genes. ix. Arcuz meū ponam in nubib⁹ celi. ⁊ erit signuz federis inter me ⁊ terram. Et hoc quidem beneficium ingerit in die ꝓsperitatis mundi huius. quo necduz peccatorez libet resipiscere ad emendam vel respirare ad veniam: sed aduersus dn̄m maiestatis erecto collo ⁊ pingui ceruice ꝓcedere. O dulcis aduocata si tam fideliter protegis ⁊ vindictaz protrahis nō inuocata: quid facies suppliciter exorata. ¶ Secundum beneficium erat illuminatio clarissima noctis a tenebris. Unde prosequit̄ Psal. Et ignez vt luceret eis per noctem. vt scilicz per illam lucem se cauerent a serpentibus ⁊ venenosis que de nocte gradi solēt vt eis facultatem ambulādi prestaret in ꝓcessu itineris quia deuote plerūq̄ castra metari cogebātur: ꝓut postea videbit̄. Et s̄m Marie beneficiuz indicat que sua melliflua visitatione peccatores iam in aduersitatis nocte positos ad agnitiōem proprie vilitatis et feditatis illumīat dum gratiam p̄currentem ⁊ gratis datam largiflue suis precib⁹ administrat. Et tunc vitam istaz mundanam tenebrosam ⁊ ignorātie nocte circūdatam iudicant. Unde Paulus. Fuistis aliquādo tenebre: nunc autez lux in domino. Hanc ergo noctem illustrat beata virgo per impetratā gratiā gratis natā qua preteritā vitam lubricosaz recolendo cognoscimus. cognoscēdo despicim⁹. despiciendo horrescim⁹. ⁊ horrescendo ad misericordie matrem recurrimus. sicq̄ salubri quadā attritiōe preuia retusi peccare desistimus. ⁊ a venenosis vitiorum incursib⁹ magis solliciti p̄cauemus. ¶ Terciuz ꝛ̄o beneficiuz erat descensio cōuenientissima pruine: que tempore noctis p̄mo decidēs ex nube non ab re descēdisse creditur que profecto pruina totam arenosaz terre superficiez diligētissime coopiebat. Un̄ s̄m rabbi Salomonē. vt māna postmodū descensurū super illam mūde seruaretur. Et tercium nobis representat Marie beneficium quo sua gratifica visitatiōe peccatorum attritiōem perficit in veram contritionem. ita ꝙ cor eorū cōtra peccata pristina iam infrigidatuz cōgelescit fluxum eoꝝ penitus restringens tam in affectu q̄ in effectu. et tunc vera cōtritio iudicatur. Alioquin si soluz ꝓpter gehēne metū peccare

desisteret: solū effectū ⁊ non affectuz reli-
garet. quia per affectū adhuc liberet pec-
care si liceret impune. ⁊ tūc solum dicit̄ at
tritio. nec soluit reū a pena licet ꝯpescit a
culpa. Hoc igit̄ beneficio p̄uentus Ma-
rie gratias agat inuentricē gratie hui⁹ se-
dulis precib⁹ inuocet vt ⁊ īteruentiōe sua
peccatoꝝ veniā impetret. Ad hoc eniz in-
ter filios suos mediatrix posita est: filium
dico naturalez. ⁊ filios adoptiuos vt fili⁹
naturalis maternis p̄cibus demulsus cle-
menter indulgeat. ⁊ fili⁹ adoptiu⁹ in gra-
tiam adoptōis receptus plena ꝯfidentia
resipiscat. Hinc Gerñ. dicit. Ad quid pu-
tas Mariā ab angelo iam dudū ante ꝯce
ptōem plena gratia nunciatā: nisi vt sup̄-
ueniente deo in vtero nobis fieret super-
na. vt quotiēscunqꝫ p̄cibus licet tenuiter
moueret̄ sup̄effluerет nobis liquorem gra
tie: haut dubiū quin ⁊ veniā effundendo?
Unde Maria amaruz mare cōuenienter
interp̄tatur. non solū quia sub cruce reple
ta fuerat amaritudine: sed qꝛ sua p̄ce pec-
catoribus vitioꝝ amaritudinē ⁊ auersiuā
displicentiā impetrat. qꝛ diuine gratie cō
gruū habitaculū preparent. qꝛ coꝛ contri
tum ⁊ hūiliatū de⁹ nō despiciet. ¶ Quar
tum ꝓinde beneficiū erat āministratio lar
gissima manne. Post pruine nanqꝫ descen
sum: vt dicit rabbi Salomon. descēdebat
manna vt sic celesti dulcissimoqꝫ cibo fide
liter alerētur a domīo. hic erat cibus eoꝝ
quotidian⁹ quadraginta annis sapore su-
auissim⁹. qꝛ ſm Aug⁹. erat purū dulce: de
quo plenius videri potest in sermone secū
do de sacramēto. Et quartū nobis ꝓmit-
tit beneficiū Marie. que veꝝ manna susci
piens vbertate mirifica in vtero gestans:
multiplicans: et igne diuine charitatis in
fornace ventris virginei decoquens. tan
dem felici partu ꝓducens: omnib⁹ ad refi-
ciendum apposuit. Hic est panis ille subci
nericius quē Helyas ad manducandū ac-
cepit: ⁊ ambulauit in fortitudine cibi illi⁹
vsqꝫ ad montē dei. qꝛ corpus humanū ſm
conditōem nature cinis est ⁊ in cinerez re
uertetur. Hic est inq̄ꝫ panis bis coctus: in
vtero scz virginis. ⁊ in fornace. s. acerbis-
sime passionis. ne saltez in cordibus fide-
lium vetustate corrūperetur. Panis deni
qꝫ quotidian⁹ quē nobis in oratiōe dñica
dari petimus. ⁊ apponit̄ in altari omnib⁹.
Verūtamen si quis illum sumere delibe-
rat: primo sollicite pruinā. i. veram cōtri
tionem substernat: vitia detestando ⁊ ex-
pellendo. Quia dicit Senec̄. epl̄a. l. ꝙ nū
q̄ꝫ satis cum vitijs litigauim⁹ que sunt sine
modo: sine fine p̄sequenda. Nam illis nec
est modus, nec finis nos laniādi. ꝙ si illa
aliter extrahi nequeāt ip̄m coꝛ cum eis est
reuelandū. Si sentit hec pagan⁹: o q̄d fa-
ciet christian⁹. Sicqꝫ salubriter ad degu-
standuz hoc manna sup̄celeste ꝓcedet cui⁹
efficacissimā virtutem ſm propriā disposi
tionem ⁊ p̄parationem sentiet. Quia ſm
philosophū. actus actiuoꝝ sunt in patien
te disposito. Unde ⁊ manna legis veteris
huius figura triplicem saporem vel multi
plicem efficaciaz habuit. vt patet supra.
Gratias igitur agamus sibi qui nobis pa
nem tam sanctuz ⁊ necessariū: tam dulcez
⁊ efficacem omniqꝫ gratia ⁊ merito redū-
dantem ꝓduxit. vt qui manducauerit ex B
pane viuet in eternuz. ⁊ quo nihil dulcius
ac excellentius experiri potest: iuxta ver-
ba sua. Qui manducat meam carnem ⁊ bi
bit meum sanguinem in me manet ⁊ ego in
eo. ¶ Quintum autem beneficium erat
descensio suauissima roris. quia postq̄ꝫ de
scendit māna cecidit pariter ⁊ ros. qui ꝓ-
ut dicit rabbi Salomon. erat aliquātuluz
cōgelatus ⁊ cecidit supra māna: ita ꝙ in-
ter medium erat quasi munde repositum
inter duo stramenta. Ros v̄o desuper ca-
dens oriente sole resoluebatur in vapores
⁊ sic apparebat discoopertū man. College
runtqꝫ filij israhel dieb⁹ singulis mane an-
teq̄ꝫ sol incalesceret per capita singula mē
suram gomor: quia ad calorem solis lique
fiebat: vt habetur sup̄ pleni⁹. Et quintuz
Marie beneficiuz exprimit cuius interue
tu per sumptionez sacramenti dulcedinez
gratie cōcomitantem feliciter experimur.
ita ꝙ merito dicat illud Eccl̄i. xxiiij. In
me omnis gratia vie ⁊ veritatis. in me om
nis spes vite ⁊ virtutꝭ. trāsite ad me oēs

199

qui cõcupiscitis me ⁊ a generatõibus meis adimplemini. Sine cui⁹ etiam dispensatione ſm Bernardũ. nec ſtilla miſericordie vel gratie miſeris eſt donanda. Hinc etiam poſt cõuerſionẽ debitaz ad hunc aque ductum venie ⁊ gratie peccatoz omnis fiducialiter p̃mos frequẽtat ſupplex acceſſus in hunc ſinũ pietatis eius tuta ſecuritate quieſcẽs donec per lachrymas vitijs abrogatis ⁊ per affectiones mortificatas exercitijs arduis inſertaſq; virtutes precibus ſedulis ad fontem miſericordie iuſticia regulatum per ſe confidentius audeat aſpirare. Quam vtiq; confidentiam maxime nobis ingerit amor dei purus ⁊ intẽſus. ¶ Sextum vtiq; beneficium erat defenſio fideliſſima ab egyptijs. Nam cadẽ nubes egyptijs in manu fortiſ filijs iſrabel perſequẽtibus interpoſuit ſe inter vtroſq; quaſi defenſatricez: ita q̃ apte egyptiorum eſſet tenebroſa. ⁊ aperte xpo filioꝝ eſſet lucida. nec egyptij tota nocte licz ambulantes ad filios iſrabel peruenire poterant. De mane xpo ingreſſis egyptijs mare rubrum de eadem vt creditur nube deſcendebãt horribiliter tonitrua. fulgura. grandineſq; tante magnitudinis q̃ homines armatũ interficere poterãt. dixerũtq; egyptij Fugiam⁹ iſrabelez ⁊c. Et ſextũ Marie beneficiũ indicat cõvenienter: quenimirum ſimpliciter inuocata fideliter ad impetum inimicoꝝ. i. demonum nos infeſtantium ſe muruz ⁊ columnaz inexpugnabilem interponit illis exiſtens oppugnatrix ſeuera. nobis autem ꝓpugnatrix ſincera nullum ſuum denegans patrocinium dum corde deuoto fuerit inuocata. Hinc etiaz maxime Marie nomen ferrugineos illos miniſtros territat non ignaros diuine maledictiõis in ſeductiõe protoplauſti: dicentis. Inimicicias ponam inter te ⁊ mulierez: ⁊ ipa conteret caput tuũ. Unde ſuis meritis omnem poteſtatiue virtutem eneruat inimici. ſicut eccl̃ia ſancta de eadem lerabunde decantat: dicens. Quae eſt iſta que progredit̃ quaſi aurora cõſurgens. pulchra vt luna. electa vt ſol. terribilis vt caſtroꝝ acies ordinata. Septimuz denicz beneficium erat conductio rectiſſima itineris. Nam ẽnis quadraginta ducatũ prebuit. non ſolum viam demõſtrans: ſed ⁊ tempus ambulãdi deſignãs. Pro quo ſciendum quia licet nubes ſuper vniuerſum exercituz extenta fuerat ad refrigerium eſtus: ſpeciali tamen modo per moduz columne tempore quietis lucidior apparebat ſuper archam. Quãdiu ergo ſuper illam columna pendebat fixis tentoriis populus quieſcebat. Tempore xpo quo dominus filios iſrabel caſtrametari volũ erat eleuatus ſe columna nubis pron⁹eminebat ſuper vexilluz iude quod p̃cedebat. Unde dicitur Numeri. x. Eleuata eſt nubes de tabernaculo federis. Porro q̃diu ſuper vexillum illud apparebat: tamdiu filij iſrabel ambulabant. nec laſſabãtur q̃ntum ad iuſtos: licz aliquãdo ſine intermiſſione tribus diebus ⁊ tribus noctibus ambulabant. Et ſeptimum nobis Marie beneficium manifeſtat que ad vtilitatem cõmunem ſuper omnem chriſtianitatem elevata eſt: vt lucidis exemplis omnium virtutuz cunctis huius deſerti ſe prebeat ducem itineris. Unde Ambroſi⁹ libro. ij. de virginitate. Sit nobis igit̃ tanq̃ in imagine deſcripta virginitas ⁊ vita Marie: in qua velut i ſpeculo refulget ſpecies caſtitatis ⁊ forma virtutis. Hinc ſumamus exemplũ viuendi vbi tanq̃ exemplari magiſterio expreſſe probitatis quid corrigere: quid fugere: quid tenere debeam⁹ oſtenditur ad laudem dñi. Amen.

¶ In feſto ſancte Marie magdalene.

Que eſt iſta que progreditur quaſi aurora ꝓſurgens pulchra vt lũa: electa vt ſol. Cãticoꝝ. vj. Sicut dicitur Proverbioꝝ xxx. Adoleſcens iuxta viam ſuam: et cum

sennerit non recedet ab ea. Mimirum cum difficilimum est consueta relinquere: eo q consuetudo est altera natura. Et ideo dicit dominus Hieremie. xiij. Si mutare potest ethiops pellem suam ⁊ pardus varietates suas: ⁊ vos poteritis benefacere cū didiceritis malum. Cuius ratio potest assignare, quia in conuersione ad penitentiam duo concurrunt. scilicz ex parte voluntatis penitentia reconcilians, et ex parte dei gratia sanans. ⁊ vtrūqz deest illi. Nā defectus penitētie causa est q gratia gratum faciens deficit que nulli se preparanti negatur, et defectus gratie gratis date causa est defectus penitentie. quia preuenit voluntatem ad penitendum: sine qua nemo se preparare potest ad gratiam gratum facientem. sed causa defectus gratie gratis date est ipsa culpa taz sepius itera ta qua peccator sic egrotat quod non pateat aditus gratie gratis date tam sedule expulse. Et sic omni ḡria subtracta peccator totus in quādam peruersitatem indurescit. quia per continuatam resistentiam sancte inspiratiōis diuine bonitati ponit obicez ingratitudinis. ⁊ sic ei iuste denegatur quam sequitur difficultas emendationis: que scilicet corporaliter ostensa est in suscitatōe Lazari. Quia deus qui cūcta creauit ex nihilo: vt dicit Glo. Iohannis. xj. ad suscitatiōem Lazari fremuit lachrymatus est ⁊ clamauit. quia difficile consurgit quem molestia male consuetudinis premit. Et sic non patet respiratio ad emendam: nisi diuina clemencia ineffabili sua pietate miserum īmeritum sublenare voluerit. Et ideo cōsiderantes angelici spiritus resipiscendi difficultatem post inductam peccandi consuetudinē de tam perfecta conuersione peccatricis huius merito mirati sunt dicentes. Que est ista que ꝓgreditur ⁊c. ¶ Que est ista que progreditur quasi aurora consurgens ⁊c. Vox ista Salomōis est in persona sanctorum angelorum ammirātium tam ineffabilem diuine bonitatis euidentiam in reuocatione tante peccatricis, non solum ad penitentiam: sed etiam ad tam singularē cōuersionis excellentiam: vt ꝓtinus vbi abū dauit delictum superabū daret et gratia. Mimirum admirabilis est enim cursus mulieris huius ⁊ perfectiōe plenissimus, presertim in tribus, in cōuersione. cōuersione. ⁊ sublimatione. Sed hec opera tua dulcis Jesu que singulis peccatoribꝰ cōmunicare desideras. Hec vindicta sanguinis tui supbenedicti pro nobis effusi quo contemnens peccator aliquando conuersus lauatur ad emendatōem non refutatur ad dānationem. Videamus igitur opera domini in hac peccatrice que non taz prodigis q̄ peccatoribus solacia posuit super terram: vt patebit in processu thematis. In quo primo quersionis eius admirant taz euidentem nouitatem: dicēs. Que est ista que progreditur quasi aurora cōsurgens. per quam scilicet eleganter notat eius cōuersio plenissima propter tria. ¶ Primo quia sicut aurora vere finis est noctis et diei principium. Sic cōuersio mulieris huius fuit veraciter finis preteritorum vitiorum: ⁊ perfectum omnium virtutum initiuz. Non sic penitentes nostri temporis qui conscientia stimulante, timore cogente, vel certe verecūdia suadente: accessuri tandem ad confessionis lauacrum. ⁊ salnandorum antidotū serpentino more poculum vite susceperi venenum peccatorum deposuisse videntur: quod tamen iterum protinꝰ infelicius ingurgitāt. Quorum abominatiōem ostendit Augustinus in epistola ad comitem: dicens. Q̄ nullus scelus corā deo taz abominabile fit q̄ peccata vestra vnicuiqz vestruz dimissa remiscendo gaudere ⁊ inde exultare: quanto magis ad vomitum penitus redire. Hoc enim est christum fm apostolum iteruz crucifigere. Nō sic felix illa Magdalena que veracirer dicere potuit illud prophetici. Postq̄ conuertisti me egi penitentiam. ¶ Secundo xo quia sicut aurora venien te sole rubere solet Sic Marie quersio sole iusticie ꝓpinq̄nte verecūda ⁊ rubicunda fuit: q̄. s. deo maxime placuit. q; inē virtutes reformatōis alia deo acceptior efficaciter abscōdēs q̄ q̄d ī hoīe deo displicet.

Sicut eniz nigredo carbonis occultat̃ dũ inflãmatur. sic difformitas hominis tegit̃ dum in p̃sentia diuina rubore perfundit̃. Unde mulier tam nobilis: vtpote natalibus orta regia stirpe descendẽtibus: ⁊ taz diues q̃ illi castr̃ hereditario iure qd̃ magdalum dicebat̃ in sorte prouenerat. pulchritudine quoq̃ pollens ⁊ delicijs affluens. Hec inq̃ diuino tacta spiritu christi cõspectui pre verecũdia cõparere non audebat. sed retro stans cecidit ad pedes ei⁹ humanũ vincens pudorez. secularẽ subpeditans honorem. et felici feruore pompaz refutans vniuersam. Est etiaz inter alias virtutes hominib⁹ vtilior. quia est quoddam genus martyrij vel p̃ximũ martyrio Nam in martyrio sanguis naturaliter defluit. in erubescẽtia sursum in faciem velociter ascendit. Dñ Maria vtilitatis ei⁹ emolimentuz accepit. quia postq̃ veraciter erubescebat: intus omnez stultam erubescentiam cõtempsit foris. Et hec est vera forma penitere volentis. Alioquin q̃s pristinam vitabit superbiam? quis illatã indulgebit iniuriam? quis assuetaz subterfugit societatez? Et infinita sunt ad q̃ nos obligat erubescentia p̃niciosa. Erubesce igitur o homo peccator. sed intus potius coram deo q̃ coram mũdo. Quia vt dicit Gilbertus super cantica. Optimũ in sponsa christi decoramẽtum est verecũdia. Est deniq̃ inter alias coram hominib⁹ amabilior. cum scilicz refulget non solum in mente coram deo: sed etiam in cõuersatiõe coram hominib⁹. Quia dicit Bernard⁹ Q̃ verecundia est omnium ornatus etatum. in tenera tamen etate amplius pulchriusq̃ enitescit. Quid amabilius verecundo adolescente. ¶ Tercio autem aurore comparatur. quia in ea letãtur aues celi dulci modulamine. Sic etiam in cõuersione peccatoris angelici spiritus mentib⁹ iubilant indefessis. Unde Luc̃. xv. Gaudium est angelis super vno peccatore penitentiam agente. Nec mirum cum ⁊ domin⁹ angelorum de eadem gratulabũdus ait Luc̃. xij. Cõgratulamini mihi: q̃ inueni ouem meam que perierat. mihi autez non oui. quia salutem nostram gaudium suam reputat: affectum ostendens paterne dilectionis. Hic queri potest vtruz christus plus diligat penitentem q̃ innocẽtem vide alibi supra. Vide nunc miram domini pietatem. Residet ad mensam innocens christus: similiter et phariseus iustificat⁹. superuenit peccatrix veniam petitura. Reuoluit phariseus peccata pristina: sed christ⁹ non ita quoniã potius venientis charitatez aspexit que peccatoruz multitudinem operuit ne christus videret que grataz eam reddidit vt ipsa placeret. Iniuste iudicat ille: pie cõdonat iste. Nec solum: sed etiam iusticie Symonis preponit̃ humilis penitẽtia peccatricis. Cui inquit minus dimittitur minus diligit. Siccine vera iusticia compassionẽ habet non dedignationem. preterita enim non discutit: sed considerat ex quanto sequens penitentia procedit. Dimittuntur ei inquit peccata multa. Sed quibus meritis? nisi ex eo q̃ ⁊ corpus totum cõuersioni ⁊ penitentie dedit. Animam v̄o totam pietatis affectib⁹ adimpleuit. ⁊ spiritum totum diuine dulcedini protin⁹ ĩmersit: qd̃ erat potissimuz eius sacrificium. Unde sequitur. Quia dilexit multum. Deniq̃ mandatũ apostolicũ hec fideliter impleuit quo dicc̃. Sicut exhibuistis membra vestra seruire ĩmũdicie ⁊ iniquitati ad iniquitatem: ita nunc exhibete ⁊c̃. Nam vt nihil deesset in obsequio saluatoris talis ⁊ tanta se totã p̃strauit ĩ terris. pedes irriguis lauit lachrymis. dissolutis detersit crinib⁹. sedulis demulcebat osculis ⁊ p̃ciosis refrigerauit vnguẽtis. in q̃ fuitio taz efficacẽ ⁊ hũilez se p̃buit q̃ de ea dicit Greg̃. in omel̃. Cogitãti mihi de Marie penitẽtia flere magis libet q̃ aliq̃d dicere. ⁊ hec de p̃mo. ¶ Secũdo principaliter mirantur eius laudabilẽ cõuersationem: cum prosequitur pulchra vt luna. Per lunam enim eius cõuersatio cõuenienter ĩtelligitur propter tres p̃prietates: Primo quia luna minima stellaꝝ est inter omnes planetas locũ infimũ tenens. Sic Maria preterita recolens humilima fuit creaturarum ⁊ locuz querens infimum ad

pedes humilis Jesu sedendo: stando: vel cadendo sedule residebat. Cui⁹ et humilitatis argumentū erat patientia mirabilis quam vbiq; p̄tendebat. siue phariseus indignabat̄: siue Martha cōquerebat̄: vel molesti fierent discipuli tacebat ipsa: sub alis domini humiliter quiescens ⁊ patienter sufferrens. Necdum ad tantaz patiētie perfectiōem discipuli peruenerāt: sed de duobus fratribus murmurabāt et non recepti a domīo vindictā postulabāt: sed vtrosq; domin⁹ redarguebat efficaciter ⁊ instruebat dulciter. Marie v̄o Jesus humili patientie cōpassus pro ea cōtinue respōdebat. sinceriter excusabat. efficaciter defendebat. ⁊ eleganter extollebat. Nunq̄ enī legim⁹ dn̄m quēpiā in sua p̄sentia tā sepe laudasse sicut Mariaz que vere laudabilis erat. ¶ Secundo v̄o quia luna velocissime cursuz suū peragit. sic et Maria cōsiderās quid fecit: noluit moderare q̄d faceret ad omnem penitentiam parata. et ad obsequium dominicuz prompta. quem nec viuum nec mortuum. nec resurgentem nec ascendentez relinquere poterat amore colligata quo feruebat. Naz de facultatibus suis viuenti domīo fidelit̄ ꝯcomitādo ministrabat. moriēti v̄o fletibus indefessis fideli⁹ assistebat. ⁊ mortuo sepulcroq; domīo paratis aromatib⁹ obsequi volebat. ⁊ ante lucem ad momentū prima veniebat. quē nec solitudo loci. nec tenebrositas noctis. nec armatura militū ab hoc studio reuocabat. Nam horuz omniū oblita cōtra muliebrē consuetudinē felicem audaciam induit ⁊ sepulchrū adiens etiā dilectis discipulis recedentib⁹ non recedebat. Quapp̄ter merito resurgentē prima omniū videre meruit. ¶ Tercio p̄inde qz luna soli est similima: vt dicit philosoph⁹. Sic Maria christo p̄pter excellentē amorem qui transfert in amatū amantē in quē sic totalr erat absorpta q̄ nec aliud agere appetere vl̄ cogitare possz q̄ dilectū. Unde sicut speculum cōcauū qd̄ recto diametro subijcit̄ radijs solaribus tam efficaciter ⁊ plenarie claritatez solis in se recipit q̄ alteri⁹ obiecti licet oppositi imp̄ssionez vel imaginē recipe nequaq̄ pōt. Sic eminentia charitatis eius ab omni impuritate defecata tam plene diuine voluntatis imp̄ssioni subdita fuerat q̄ nihil aliud ī se recipere poterat: ita diuino amore debriata q̄ nihil aliud illi sapiebat. Unde tanto feruore ferebat̄ in Jesuz q̄ vt dic̄ Augus. facilius erat animā separi a corpe qd̄ viuificabat q̄ qd̄ amabat. et magis erat spūs ei⁹ in corpe christi q̄ in corpe p̄prio. sicut lucide ponit Origenes in omet̄. Stabat qd̄ ⁊ signis euidētib⁹ ondebat. Licet enim amore diuīo flagrās ita moueret̄ ad salutem animarum quas christus suo sanguine redemit vt vltra consuetudinem feminaz biēnio sancte p̄dicatōi dulcissimis sermonib⁹ insisteret. ⁊ plurimos ad fidem ꝯuerteret. Tanto tamē ardore charitatis erat accēsa q̄ tedio languēs p̄pter absentiam dilecti: viros deinceps aspicere non poterat. sed desertū horridū petens ad locum angelicis manib⁹ p̄paratuz trāsuolabat. ibiq; triginta ānis in diuinis p̄sistēs cōtemplatiōibus ardentē affectum refrigerabat. Unde tanta deinceps ab angelis reuerentia colebatur. vt quocūq; progredi voluisset non pedū obsequio: sed ductu angelico veheret̄. Ab illis enim in die septies in aera leuabatur. vt angelicis cōcentibus reficeret̄: nec alimētis indigeret hūanis. Porro tandē moritura ad aquēsem ciuitatem angelico ministerio deducitur ad beatum scilicz Maximinū: qui peregrinatiōis sue comes fuerat. Et in oratoriū illius inducta super terraz quasi duobus cubitis eleuata p̄sistebat rutilans facie super claritatem solis ex cōtinua ⁊ diutina non solum angelorū: sed ⁊ ipsius dilecti visitatiōe ⁊ fruitione. Non enim mentitur qui dicit. Ego diligentes me diligo. et qui mane vigilauerint ad me inuenient me. ¶ Tercio p̄ncipaliter mirant̄ et eius ineffabilē sublimationē: cum subinfert electa vt sol. Et hoc p̄pter tres p̄prietates solis. Primo qz sol s̄m Bedā inter lumīaria celi maxim⁹ ē vt lati⁹ patebit īfra. Sic Maria magdalena honore celsitudīs merito maxima d̄r ī celis. vtpote q̄ pre ceteris

E

a christo sic glorificabat̃ in terris vt etiaz eo resurgente fieret apostoloꝝ apostola. ⁊ ex mulieribus nulla christo familiariori esset illa. Hinc etiam in euangelio Luc̃. preponitur omnibus Marijs matetteris domini: quã ⁊ ecclesia p̃ponit in letanijs omnibus virginibus. Hinc ergo cõsiderare libet ingenuã humane nature nobilitatem. Nam angelica natura diuina gratia stabilita hui⁹ causa accidẽtali p̃mio mereri potest in hũano seruitio sibi credito. Tamen vt dicit sanctus Thomas super. ij. distin. xxix. Angelis data est gratia ad determinatum graduz ꝑm determinatũ ordinẽ ꝓmerendũ. super quem ordinẽ quibuscunqꝫ fulgeãt operib⁹ vl̃ exercitijs sublimari nequaqꝫ possunt: nec per illam gratiã aliqualiter essentiale premiũ adaugere. Sed homo cum ex conditõe nature ad nullum ordinem determinet̃: licet prius sceleratissimus fuerit. plena tamen voluntate cõuersus gratiã indifferẽter accipit ordinataz ad promouẽdum gradum cuiuslibet ordinis. cui⁹ ascensus cõmensuratur ꝑm mensuram perfecte charitatis: qua tota flagrabat ista beata peccatrix. adeo ꝙ in principio cõuersiõis essentiali merito multis p̃cellebat qui nunqꝫ etiaz mortaliter peccauerũt. Et hec est vna potissima causa quare peccatores spernẽdi non sunt. quia ad maiorem perfectõnem resurgere possunt. Hec eniz que prius fetebat aspectib⁹ hũanis: iam seraphicis iuncta spiritib⁹: angelicis laudibus extollit̃: et diuinis cõplexibus perfouet̃. ¶ Secũdo quia sol ꝑm Ambrosiũ est splendore p̃cipuus. Sic Maria magdalena que vite cõtemplatiue iugiter in terris insistebat amoris incendiũ plurimuz purificando ⁊ augmẽtando perficiebat. quia cõtemplatio maxime incendit ⁊ intendit amorez omne difficile cõsumens omne simile cõplectens. Et ideo in celis deo facta iam ꝓxima tanto pleni⁹ illustratur. tantoqꝫ limpidi⁹ ⁊ perspicati⁹ deũ videre meretur: quãto prius in virtute charitatis ascendisse gratulabat̃. Quia quãto illic dilectio viscerosior ⁊ intentior: tãto hic degustatio dulcior ⁊ visio p̃clarior.

¶ Tercio deniqꝫ quia sol ꝑm Chrisost. est sua virtute efficacissim⁹. et ideo dicit̃ esse deus nature. Sic Maria est virtute veniam ⁊ gratiaz impetrãdi efficacissima. Sinãqꝫ tantuz adhuc in mortali corpore cõstitutam dilexit domin⁹ ꝙ eam cõtristatã videns cõtristatus est. videns eaz lachrymãtez lachrymat⁹ est. affectuqꝫ dumtaxat orantem audiẽs: ad exauditõem mot⁹ est vt Lazaꝝ quatriduanũ resuscitaret. q̃to magis diuinis amplexib⁹ iam p̃uenta: sup̃ om̃ia quoqꝫ bona domini sui cõstituta maiorem impetrãdi efficaciam est cõsecuta. Naz sicut nulla super terram reperit̃ christo fuisse familiarior. sic in celo p̃rogatiua diuine familiaritatis pie fulgere creditur quam nobis ꝓposuit diuina clementia velut exemplar sue benignitatis. ne vel sceleratissimis peccatorib⁹ desperatõis locus remaneret. cum in hac plenius ostendit ꝙ vbi abũdauit delictum: sup̃abundare potest ⁊ gratia. Quid enim peccatores magis ad spez venie excitare ⁊ cõfortare potest. q̃ꝫ ꝙ tam famosa peccatrix: cuius peccata non tam solum crimĩa sed ⁊ demonia dicta sunt. tam celerem ⁊ vberez gratiam est cõsecuta. ad tantaz familiaritatez admissa: tãtaqꝫ excellẽtia honorificata. Eã igitur adeam⁹ cum fiducia. Nam in his q̃ passa est ⁊ miseris compati didicit ⁊ misereri. Dicit enim Augusti. de vita christiana. ꝙ nemo tam libenter miseret̃ peregrino ⁊ aduene sicut qui peregrinatiõis nouit euent⁹. Nemo sic tribulato misero ac laboranti succurrit sicut qui tribulatõem ⁊ miseriaꝝ casus expert⁹ est. Sic nec ipsa denegabit pietatis suffragia si pie fuerit ꝓpulsata. vt patet per exempla multoruz qui sunt ad emendatõem excitati per eius suffragium misericordiã et gratiaz consecuti. Vestigijs igit̃ illius inherẽtes tandem cũ ipsa vita ꝯseq̃mur eternã. Amẽ.

In festo sancti Jacobi apostoli.

Iacob dilexi. Esau aũt odio habui. Malach. j. ✠ hũ themat̃

huius assumens apl'us ad Ro. ix. tractat de electõe iustoꝝ et reprobatiõe maloꝝ inscrutabilia iudicia dei sup̄ filios hominuz sollicite ꝯmemorãs. p̄sertim in eo ꝙ Jacob electus sit gratia nõ merito. Esau v̄o subtracta gratia reprobat⁹: iusto tamẽ iudicio. Quid inquit dicemus ad hec? Nunquid iniquitas est apud deũ sine singulari merito vnũ diligẽdo: ⁊ alteꝝ sine singulari demerito reprobãdo? quia vtrũq; factũ est in vtero materno. Absit hoc. Sed vnũ per misericordiã elegit: ⁊ alteꝝ per iusticiam reprobauit. ⁊ nulli iniuriã fecit. Amice inquit non facio tibi iniuriã. Accipe qd̄ tuũ est ⁊c̄. Vbi est igitur illud qd̄ ait apostolus ad Thimoth. ij. Qui vult om̄es saluos fieri ⁊ ad agnitõem veritatis venire si quosdã deserendo reprobat? Ad hoc respõdet ibidẽ Lyra. ꝙ licet a deo nõ electi cadunt: hoc tñ non est ꝓpter dei defectuz cum eis non deficiãt instinctus diuini ad bonũ: sed ꝓpter defectũ liberi arbitrij nõ recipientis illos instinctus: vt etiaz dicit Glo. Ad Ro. ix. Et sic iuste eis gratia denegat̄. vt cadentes in ꝓfunduz vitioꝝ obdurent̄ in malo. ⁊ sic ad gehennã ordinantur indurati. Vnde Moysi petenti diuinam visionez: inter alia rñdit dñs Exod. xxxiij. Misereor cui voluero. s. vocãdo ꝑ gratiam: cui p̄scius eram ab eterno ꝙ misericordiã datur⁹ essem sciens illũ ꝯuertẽdum ⁊ apud me ꝑmansurũ. ⁊ misericordiam p̄stabo ei cui miserebor. i. misericordiã dabo illi quem p̄scio post errorẽ ad me toto corde reuersurũ. Q̄r ergo quis in bono ꝓficit ex sola est diuĩa misericordia. ꝙ aũt in malo deficit est vera: licz nobis occulta diuina iusticia. Et ideo Paulus ibidẽ. xj. profunditatem diuinoꝝ iudicioꝝ expauescens. O inquit altitudo diuitiaꝝ sapientie ⁊ scientie dei: q̄ꝫ incõprehensibilia sunt iudicia eius. Que iudicia q̄r ꝓfundare nõ possum⁹: saltem electõis ⁊ reprobatõis signa in his duobus fratrib⁹ ꝑquiram⁹. vt his ãmoniti diuinã reprobatiõem sollicite subterfugiam⁹. Jacob dilexi. Merito dicit p̄s. Beatus quez elegisti et assumpsisti: habitabit in atrijs tuis. Huic enim ceciderunt funes in p̄claris: ⁊ hoꝝ portio in terra viuentiũ. Ne tñ electio Jacob omnino videat̄ effecta sine rationabili: licet subsequẽte ipsi⁹ electi p̄paratiõe studiosa qua digne merito saltem cõgrui fuerat eligendus ex misericordia diuĩa. Inter alia vite illi⁹ argumẽta ꝓbatissima quinq; presertim inuenio ꝓpter que singulariter electus est: ⁊ alter reprobatus. ¶ Primo ꝓpter adolescẽtie sue ꝓbitatez. Nam vt dicitur Genes. xxv. Jacob erat vir simplex .i. non fictus ⁊ sine dolo simpliciter: ⁊ pure transiens iuuenilez etatem. Et ideo sequitur ibidem ꝙ habitabat in tabernaculis. Ista tabernacula s̄m hebreos fuerũt tabernaculuz Melchisedech vbi vigebat cultus dei. q̄r Melchisedech sacerdos fuit dei altissimi: vt sic exercitaret̄ ĩ cultu diuino. Et tabernaculũ Heber: q̄ fuit ꝓpha dei docẽs veniẽtes ad se d̄ diuĩs: a q̄ ⁊ hebrei dicti sunt filij israhel. Et sic erat occupatio Jacob p̄ncipalis et p̄mordialis circa diuina: iuxta mandatũ dñicum. primuz querire regnum dei. Vnde dicunt hebrei ꝙ habitauit ĩ tabernaculo Heber q̄tuordecim ãnis. Siccine reuera diliguntur ⁊ eligũtur a deo qui student frequẽtare diuĩa qui nitũtur scire ⁊ obseruare mãdata quibus desipit ipsa bonitas mundana. Postea v̄o Jacob ne torperet ocio fact⁹ est pastor ouiũ in sua simplicitate permanens. Hec eniz fuit occupatio iustoruz p̄riarcharũ. ĩmo ⁊ Abel iustus pastor erat ouiuz. Sz Cayn agricola. Dñ vt dic̄ magister in historijs cuz esset malignissim⁹ vt etiam auaricie sue cõsuleret terraz prim⁹ incoluit. Quapꝓpter ⁊ abel electus ⁊ Cayn similiter reprobat⁹ inuenit̄. Nam Adã eos per oblatiões deuz colere docuit. Obtulit igitur Abel de primogenitis gregis ⁊ adipibus. i. melioribꝰ. Cayn v̄o de fructibus terre. Sed vt dicit magister in historijs. de melioribus sibi retinẽs: spicas attritas ⁊ corrosas sec⁹ viaz deo obtulit. Resperit igit̄ de⁹ ad Abel ⁊ ad mũera ei⁹ ĩ signũ elatõis. q̄r iux̄ trãslatõez Theodotiõis inflãmauit mũera ei⁹ ꝑ ignez de celo sic̄ helye ĩ carmelo. ⁊ sub Moyse ĩ Leuit̄.

post cõsecratõem Aaron sacerdotis ⁊ fili
orũ: qui scz ignis tunc reseruabat̃ vsq; in
trãsmigratõem babilonis. Ecõtra xpo in
signũ reprobatõis Cayn dñs ad euz ⁊ ad
munera eius non respexit: sed reprobauit.
qz diuĩo igne ꝯsumi nõ meruerũt. Et hꝑ
pter demeritũ offerẽtis: cui⁹ affectũ ⁊ im
pietatẽ agnouit dñs. Vide ⁊ si nõ eadez
causa reprobat⁹ est Esau. qui vt ꝓsequitur
in Geñ. erat vir gnar⁹ venãdi. ⁊ hõ agri
cola in om̃ib⁹ auaricie sue cõsulens. nec de
eo repit̃ ꝙ tabernacl̃a freq̃ntauerit. Vn
de Grego. sup̃ hunc locuz. Agricola dicit̃
qz amatores hui⁹ seculi tãto colũt exterio
ra q̃nto ĩteriora sua rel inquũt ĩculta. Sic
q; vterq; Cayn ⁊ Esau ꝓpter auaricĩã re
probati sunt. quos imitant̃ omnes q̃ inue
nilẽ etatem terrenis illecebris sic offerunt
ꝙ nec ꝓprie saluti: nec diuinis mandatis
intendere volũt. Hi sunt filij Agar dege
neres et ex hereditate paterna ꝓpellendi.
De quib⁹ dicit̃ Baruch. iij. Filij q̃q; Agar
qui exquirũt prudẽtiã que de terra est ne
gociatores terre ⁊ theman ⁊ ꝯflatores ⁊
exquisitores prudentie ⁊ intelligẽtie. viã
autem sapiẽtie non inuenerũt. Et ideo vt
ibidem p̃mittit̃ extermĩati sunt ⁊ ad infe
ros descenderũt. Sic igitur Jacob dile
xit propter adolescentie ꝓbitatem in qua
diuinũ cultũ frequẽtare studuit: vt ⁊ in tẽ
poralez recõpensatõem suis posteris ter
ram ꝓmitteret possidendã. in qua tamen
singulariter cultus reluceret diuinus: sci
licet iherusalẽ. vbi ⁊ dñs templum elegit
⁊ crucifigi voluit. ¶ Secũdo Jacob dile
xit propter abstinẽtie sue virtutem. Esau
xpo ꝓpter gulaz reprobauit. Esuriẽs eniz
Jacob nature sue querebat sustẽtamen
ta non oblectamẽta. coxit pulmentũ de lẽ
tibus ruffis. ⁊ erat esca vilissima. quia vt
dicit ibidem Glo. ꝙ lenticula est esca bru
toruz animaliũ. Simplicitas nõ querit ol
las carniũ: scz vili edulio iam cocto venit
Esau de foris. ⁊ stultus vt dicit Glo. exar
descit ex desiderio gule ꝓpter vilem cibũ:
ita ꝙ ꝓpter vilissimã escã degustandã pri
mogenita vendidit. vbi dicit Grego. Ne
q; cibus: sed appetit⁹ in vitio est. Vñ lauci
ores cibos plerũq; sine culpa sumim⁹ ⁊ ab
iectiores cum reatu ꝯcupiscentie degusta
mus. Esau eniz primatuz ꝓ lenticula ꝑdi
dit Helyas ĩ heremo virtutẽ: carnes edẽ
do seruauit. Hinc diabol⁹ qz non cibũ: sed
cõcupiscentiã causaz esse damnatõis ĩtel
ligens primũ sibi Adaz non carne: sed po
mo subdidit. ⁊ secunduz pane temptauit.
Hec ille. Si igit̃ Esau pro vili edulio non
exquisite parato: sed gulose sumpto repro
batus est. quid de his sentiendũ est qui et
delicata querũt et exquisite p̃parant: nisi
ꝙ diabolo g̃tũ habitaculũ a deo reproba
ti p̃stant. Quia quicq̃d a deo proijcit̃ dia
bolo adijcitur. In cui⁹ etiam figura legio
demonũ a dño eijcienda concito rñdit. Si
nos eijcis hinc mitte nos ĩ porcos. Et ideo
maxime vitiuz hoc est ꝑtimescendũ. quia
laqueus venatoꝝ est in via positus ꝑ quã
omnes nos pertrãsire cogimur ip̃a necessi
tate nature. Hinc merito Dauid exorat:
dicens. De necessitatib⁹ meis: scilicz cor
poraliũ alimentorum erue me. ne propter
ea defluã in sup̃flua. Abstinuit igitur Ja
cob ab esca parata: ⁊ adeptus est p̃moge
nita que Esau propter gulam vendidit et
manducãdo perdidit. Sic iam multi pro
pter vilissima delectamenta corpalia tur
piter amittunt eterna. ¶ Ad maiorem au
tem euidentiam scienduz est ꝙ ius primo
geniture per Jacob acquisitũ ⁊ Esau vẽ
ditum in quinq; priuilegijs cõsistebat que
nunc spiritualiter quoq; consequũtur qui
abstinẽtes se ab omni malo opere ꝑmanẽt
in innocẽtia sua. Non enim solo gustu gu
la cõmittit̃: sed ⁊ om̃ibus sensib⁹. vt dicit
Senec̃. Nã ⁊ oculis gulosi sunt eoꝝ oble
ctatões q̃ritãtes. Primũ priuilegiũ erat
ꝙ ĩ mẽsa duplã ciboꝝ portõem recipiebat
⁊ final̃r de iure duplã hereditatis ꝑtẽ ob
tinebat. Sic oĩs xp̃i p̃mogenit⁹ eius. s. gr̃a
regenerat⁹ tale ius p̃mogeniture sp̃ual̃ cõ
sequit̃ ꝙ vbiq; duplaz diuĩe munificentie
portõez recipit. s. in p̃nti portõez t̃palem:
qua tanto melius satiatur quãto suspirãs
ad eterna minus caducis afficitur. a fluxu
nanq; terrenorum non satiatur appetitus
sed cõtemptu. vt dicere queat cum ap̃lo.

habentes victum et vestituz his contenti simus. Et portionē spūalem. i. bonā ꝯsciētiam. Quid enim p̄ciosius aut quieti⁹ bona consciētia: in qua spūssanct⁹ reddit testimoniū spiritui nostro ꝙ filij dei sumus? Hee nāq; diuitie super omnes gazas chresi possidentem oblectant. Sic ⁊ in futuro portiōem duplicē hereditatis obtinebit: sicut postea in finali benedictōe latius apparebit. ¶ Secūdo vestem habuit specialem p̄ciosaz ⁊ odoriferā: qua tantū induebatur in sacrificijs offerēdis. ⁊ a patre finalem benedictōem receptur⁹. Hinc scriptuz est de Rebecca. ꝙ vestes bōas Esau quas domi habebat induit Jacob ad recipiendū benedictōem finalē. Hec vestis tā p̄ciosa specialis ⁊ odorifera qua p̄mogeniti christi accuraci⁹ induūtur est ipsa charitas. quā scz alieni ꝯmunicare nō possunt. Est ergo specialis ipsi possidēti. p̄ciosa diuino cōspectui. ⁊ odorifera p̄rimoꝝ saluti Tam specialis deniq; ꝙ nulli dat̄: nisi gratia christi regenerato. tam p̄ciosa ꝙ sine illa nullus dign⁹ iudicat̄ ꝯspectui diuino. et cum illa null⁹ repellit̄ ab eterno regno. taz odorifera ꝙ ait apl̄us. Christi bon⁹ odor sum⁹ deo in oī loco. En inq̄t Jacob odor filij mei sicut odor agri pleni quez benedixit dn̄s. Propter hmōi carentiā euāgelicus ille nuptias ingressus: quadā scz apparentia virtutū aliaꝝ non solū repulsaz patitur: sed ⁊ ligatis manib⁹ ac pedib⁹ in tenebras exteriores deijcit̄. Quō inq̄t huc intrasti nō habēs vestem nuptialē. Nimirum qꝛ charitas informat et exornat omnes virtutes: sicut vestis oīes induētes.

¶ Tercio qꝛ p̄mogeniti loco summi sacerdotis erant in lege nature deo ꝯsecrati ad offerenda deo sacrificia. sicut Melchisedech sacerdos qui dicit̄ fuisse Sem filius Noe. Sic p̄mogenitis gr̄e dūtaxat offerre ꝯpetit g̃ta deo sacrificia. Alioquin respōdebit illud ysa. ij. Quo mihi multitudinē victimaꝝ vestraꝝ dicit dn̄s plen⁹ suz. holocausta arietū ⁊ adipē pinguiū. ⁊ sanguinē hircoꝝ vituloꝝ ⁊ agnoꝝ nolui. Cuz veniretis ante ꝯspectum meū quis q̄siuit hoc de manibus vestris vt ambularetis in atrijs meis? Non offeratis vltra sacrificium frustra. incensuz adhomīatio est mihi. Neomeniaz ⁊ sabbatū ⁊ festiuitates alias non ferā. Iniqui sunt cetus vestri. kalendas vestras et solēnitates odiuit anima mea: laboraui sustinens. Et cum extenderitis man⁹ vestras auertam oculos meos a vobis. ⁊ cuz multiplicaueritis orationem non exaudiā. manus eniz vestre sanguine plene sunt. Lauamini. mūdi estote. Afferte malum cogitationū vestrarum ab oculis meis. quiescite agere ꝑuerse. discite benefacere. Querite iudiciū. subuenite oppresso. iudicate pupillo. defendite viduam. venite ⁊ arguite me: dicit dn̄s. Si fuerint peccata vestra vt coccinuz: quasi nix dealbabūtur. Hec ibi. Sic hodie multi sacrificia mltiformia frequētare nō cessant in ieiunijs semper. in elemosynis abūdanter. in oratōibus frequēter. diuersisq; bonis operibus feruēter. Sed hic querit̄ inter offerētes vt fidelis q̄s inueniat̄. Quid enim ꝓdest ꝙ se malo ꝑmanente multa bona sacrificia faciendo videat̄ offerre. Naz Cayn propter se maluz etiam in opere bono reprobatus est. Nonne rex Ozias affectu non puro sacrificiuz offerens: lepra incurabili percussus est? Nōne popul⁹ bethsamitaruz coram archa sacrificia parans morte mulctatus est? Nonne peccatori dixit deus: quare tu enarras iusticias meas et assumis testamentuz meum per os tuū? Tu vo odisti disciplinaz ⁊ ꝓiecisti sermones meos retrorsuz. Siccine profecto nulla sacrificia deo grata. nisi ꝓueniāt de manu deo recōciliata ⁊ cōfederata. ¶ Quarto ꝙ recumbētes in conuiuijs solennibus habebant conferre ceteris benedictiōem. et sic reputabātur magis honorati tauq̄ patres spirituales et deo consecrati. Sic primogenitis gratie competit in cōuiuijs spiritualibus conferre benedictōem. cum eorum opera bona deo tam grata ⁊ vbertate plena reddūtur: ꝙ omnes electi suis meritis sine tn̄ suo detrimēto participāt. iuxta illud Psal̄. Particeps ego sum omniuz timentiū te ⁊ custo. manda. tua. Sicut sol materialis omnibus et singulis se

cōmunicans nullū ex hoc impedimentū sustinere dinoscit̄. imo tanta magis de largifluo suo participio collaudat̄. Quinto deniq; ⁊ hoc potissimū erat ꝙ illi in fine dabat̄ paternalis bn̄dictio: nisi ꝙ demerito sui iure suo quandoq; priuabat̄. et alter eo dignior substituebat̄. Primogeniti nāq; propter vitam degenerē paternalem benedictōem aliquādo amittebāt. sicut Ruben cui⁹ benedictio translata est ad Joseph. ⁊ Cayn cui⁹ benedictio trāslata est ad Seth. ⁊ Esau cui⁹ bn̄dicio trāslata est ad Jacob. Sz finalis benedictio iam data de cetero auferri non potuit. vnde magne reputationis et magni vigoris erat apud patres priores. Et ideo cū magno eiulatu requisiuit illaz Esau: dicens. Num tantū vnam benedictōez habes pater: obsecro vt et mihi benedicas? Pater autem respōdit. Benedixi ei et eris benedictus. vt patz plenius in textu. Hec aūt benedictio nobis indicat benedictōez electiōis eterne qua ꝓflua pietate patris celestis ad gloriā suam eternaliter p̄destinamur. Qui ergo per impletōem mandatoꝝ dei omnia opera sua ad finem debituz ordinauerit. ⁊ hui⁹ seculi quoq; lubricosa sobria cōuersatione transierit: tam vtilis et fecunda erit illa paternalis benedictio ꝙ siue comedat: siue bibat: siue dormiat. vel alijs quibusq; exterioribꝰ operibus ad bonum saltem referibilibꝰ intendat: semꝑ eidem in augmentū future glorie proficiat. Vnde dicit apostolꝰ. j. ad Corinth̄. x. Siue māducatis siue bibitis: vel aliud quid faciatis. omnia in gloriaz dei facite. Vbi dicit Glo. Si eniz ratōe hec fiunt: laudes dei sunt. hoc est si fiunt ordinate in debitū finem ad laudē dei ⁊ edificationez ꝓximi. vel in vtilitatem sui: sic omnia laudant deum. Nam ſm Grego. somnus sanctoꝝ nō vacat a ministerio. ideo enim dormiūt vt ad laudandū deuz fortiores exurgūt. Et hoc est ꝙ dicit apl̄us ad Ro. viij. Scimus quoniā diligentibꝰ deum om̄ia cooꝑant̄ in bonuz. etiā peccata vt dicit Glo. quia vt ibi dicit Lyra fortiores ⁊ cautiores resurgunt. Vnde ⁊ in gloria ad bonuz eoꝝ facit memoria peccatoꝝ sicut cicatrices vulnerum ad gloriā militis finaliter in bello triūphantis. Ecōtra ꝟo malis omnia cooperātur in maluz. ita etiam ꝙ om̄ia ꝑ se licita propter finem indebite ordinatū illis tanq̄ illicita ⁊ ꝑuiciosa reputantur. vt qui in sordibus sunt, sordescāt adhuc. sicq; secūdo dn̄s Jacob dilexit. Esau autē ⁊c. De tribus alijs videbitur in sequenti sermone.

Alius sermo de eodem festo.

Jacob dilexi. Esau aūt odio habui. Malach̄. j. Hic iam cōueniēter inducenda reor esse verba Moysi loquētis ad filios israhel Deutro. xxxiij. dicentis. Venite ⁊ videte opera dn̄i. terribilis in cōsilijs suꝑ filios hominū. Ad hūc finem vtiq; hec dixerat vt filij israhel crebri⁹ reuoluerēt ⁊ memoriter retinerent q̄ terribilis extitit dominus super egyptios in exitu filiorū israhel taz sedula ⁊ terribili vindicta ꝑcussos ita tamē ꝙ nulla aīaduersiōe: nulla correctione ad agnitōem vel emendationē deo ꝑmittēte ꝑuenire poterāt. Vnde dicebat dn̄s Exod̄. iiij. Indurabo cor Pharaonis ⁊ nō dimittet populū. Sic ⁊ Saul obfirmauit īuidia. Salomonē autem excecauit luxuria. Antiochuz ⁊ Herodē suꝑbia. Judam ꝟo maledicta auaricia. In cui⁹ etiam argumentū veritatis ad cōfirmationez Paul⁹ ad Ro. ix. suꝑaddidit: dicēs. Cui vult miseret̄. et quē vult indurat. hoc est indurare ꝑmittit. quia demeritis eorū gratiā iuste subtraxit ⁊ denegauit. q̄ subtracta in peccatis indurati sunt ex ꝓpria malicia. quia gratia sola proprie nata est mollificare cor humanū. Hinc bene dicit̄ Eccl̄s. vij. Nemo corrigere potest. i. nulla exterior aduersitas vl̄ euent⁹. nulla correctio vel insultus quē ille despexerit. Venite igit̄ ⁊ videte opera dn̄i in prioribꝰ seculis terribilis existentis suꝑ filios hominum in cōsilijs. hoc est suꝑ Jacob ⁊ Esau Quia Jacob dilexit ⁊ multis laboribus circūdedit. multis inq̄ tribulatiōibus ac ꝑsecutōibus ⁊ exilijs affligi ꝑmisit. Esau

autem odio habuit ⁊ eum in domo paterna pace ⁊ quiete: oblectatiõibus terrenis ⁊ delicijs frui sustinuit. Sic Saul reprobat⁹ sublimiter regnauit. Dauid autem veraciter electus innocenter exulauit. Vere terribilis in cõsilijs super filios hominũ. bonos eligendo: sed per aduersa probando. malos reprobãdo: sed per pspera imirando: vt impioꝝ nulli pateat aditus excusationi. Suos affligit vt fideles inuenti maiorem gloriã acquirant⁹. alienos allicit vt ingrati potiorẽ damnatõem accipiant. sicut aperte declarant ⁊ thematis verba ⁊ vtrozũq; subsecuta fortuna. Jacob dilexi. ¶ Tercio ꝓinde Jacob dilexit ꝓpter penitentie laborẽ quez ꝓthoplaustis indirit dñs: dicens. In sudore vultus tui vescris pane tuo. Vnde mansit Jacob prius domi licitis intẽtus laboribus: ⁊ subiectus humiliter sedulis parentũ obsequijs Postea ꝙo ad iussuꝝ patris in exiliũ subterfugiẽs iram fratris: adeo laboribus et fructijs licitis se mãcipauit ꝙ diceret Genes. xxj. Die noctuq; estu vrebar ⁊ gelu. fugiebatq; somnus ab oculis meis. ⁊ per viginti ãnos seruiui tibi: ait ad Laban. qui candidatio vel cãdidus interꝑtat. Quia iustus insistit opibus penitẽtie vt puenire mereat⁹ ad puritatẽ ꝓscientie. tãtaq; diligentia seruiuit ꝑ Rachel et Lya filiab⁹ Laban. i. pro adipiscẽda ꝓfectõe vite contemplatiue pariter ⁊ actiue. Econtra ꝙo Esau labori corꝑali minime deditus sensualibus voluptatib⁹ ⁊ lasciuijs intensius deseruiuit. Erat enim vir gnar⁹ venandi: sagitãdi: ceteraq; oblectãtia exercicia requietandi. Vnde dicit Grego. ꝙ venatio Esau vitã eoꝝ signat qui voluptatib⁹ exterioꝛib⁹ effusi carnẽ suaz sequũtur. Pro quo sciendũ ꝙ dñs mundũ varijs insensatis rebus ⁊ arboꝛib⁹: floꝛibus ⁊ similibus diuersisq; creaturis aiatis adornauit: vt in his hũana mens per aspectũ quãdã cõciperet oblectatõez. nõ quo creaturis ꝓncipaliter inhereret: sz quo facilius manuduceret ad omniũ creatorẽ. in eis scz diuinam potentiã. sapientiã. pulchꝛitudinez. dulcedinẽ. ⁊ infinita similia crebꝛi⁹ reuoluendo ⁊ clarius agnoscẽdo. Sic enĩ ⁊ philosophi licet gentiles deũ quesierũt. creatorem in creaturis inuestigãtes. ⁊ omniuz specie ac dispositõe ũsi voce rñdente: tandem artificez allquaten⁹ ex arte cognouerunt. Hinc Plato veluti cecutiẽs de eterna beatitudine tã dulci modulo disseruit ꝙ vnus ex eius discipulis ex fenestra seꝙtinus ꝑcipitez dedit vt ad eã vel sic experiendã ptingere mereretur. Et hoc est qđ dicit apl̃us ad Ro. j. Inuisibilia enĩ ipsius dei. i. essentia diuina a creatura mundi. i. ab hoĩe per ea que facta sunt intellecta cõspiciũtur. s. per terram. celũ. solẽ. lunã. stellas. ⁊ similia quas ĩmensas ⁊ perpetuas esse diligẽter inuestigauerũt. sz nihil eorum ex his que cernim⁹ deum esse vidẽtes. cuncta corꝑa visibilia trãscenderũt q̃ tantum vestigia creatoris esse deꝓhenderũt. Ex quoꝝ nimiꝝ specie et dispositõe: ordine duratiõe ⁊ dulcedine: ac similib⁹ deum esse infinite omniporẽtie. sapiẽtie. pulchꝛitudinis. dulcedinis intelligebãt. ⁊ similia attributa varia ex cõsideratiõe creaturarum ascribebãt oĩm creatori: Jacob igit̃ minime creaturaꝝ oblectatiõib⁹ inherẽs: sed vniuersa creata transcẽdens omnium requirebat auctorẽ. ideoq; nec venatõib⁹ nec alijs vanitatib⁹ insistebat. Sic ⁊ beat⁹ Franciscus de quo canit̃. quicq̃d in reb⁹ reperit delectamẽti regerit in gloriã factoris. Esau ꝙo oblectatiões creaturaꝝ percipiens. ⁊ has quasi finem desideriozꝝ suorum cõstituens illis turpius inherebat. ⁊ sensuũ delectatõibus seruiebat. Et idõ tanq; indign⁹ paterna benedictõe priuat⁹ est demerito sui qui fuerat ꝓmogenit⁹ genitura corꝑali: sed reprobatus ꝙ vita sensuali. Sic omnes carnales q̃ spũs sunt nõ percipientes: sed insensualitatib⁹ turpiter volptuãtes ⁊ nature ꝓprie deseruiẽtes: a celesti benedictõe fraudantur. ⁊ inter reprobos a iusto iudice cõputant̃. ¶ Quarto ꝙo Jacob dilexit ꝓpter obediẽtie decorem. quã vtiq; ꝓput decuit parẽtibus exhibuit in exhibẽdis reuerẽtijs: ac tandem in cõtrahendis matrimõijs. Naz Jacob domi ꝑmanens ⁊ licitis intentus actibus

in castitate grata se custodiebat ⁊ mulierꝫ lasciuiã penitus refugiebat q̃tum ad matrimonialẽ statũ ꝓuisioni parentũ ⁊ ordinatiõi sese plene relinquẽs. Quoꝝ tandez mandato in mesopothomiã ꝓfectus est vt inde sibi de cognatõe sua acciꝑet vxorem sicut Abrahaz seruo suo p̃ceperat ne filio suo Ysaac vxorẽ acciperet de filiab⁹ chananeoꝝ inter quas habitabat: eo ꝙ essent curiose. lasciue. garrule. et idolatrie dedite. secutus vestigia Seth. qui de mãdato dei posteris suis qui vocabant̃ filij dei p̃cepit ne acciꝑent vxores de filiabus hominũ. i. Cayn. vt patet sup̃. Sic etiam Ysaac precepit Jacob: sciẽs chananeos ꝓpter peccata expellẽdos de terra. Jacob aũt obediens parẽtibus viam aggressus est. Cui⁹ gratia nocte p̃uia egressionis sue diuinuz oraculũ dei accipe meruit: ꝙ ex semĩe suo christus nascerẽt. Nam vt dicũt hebrei ⁊ doctores sancti p̃ma nocte venit ad locuz vbi Abrahã obtulit Ysaac filiũ suũ. ⁊ illuz sacrũ reputãs ibidem ꝑmansit: vt partez noctis in oratõe vigilaret: sperãs diuinã recipe consolatõem. Post oratõez ꝟo tulit de lapidibus. vbi dicunt hebrei ꝙ tulit tres lapides: cui textus consonare videt̃. Et dormiuit in eodẽ loco. Viditq̃ in somnis scalã erectam a terra in celum. ⁊ angelos ascendẽtes ⁊ descẽdentes: ac dñm ĩnixum scale. Hec scala multis gradib⁹ cõstituta genealogiã ĩdicat saluatorꝫ ab Abraham vsq̃ Mariã. cui⁹ duo latera sunt iusti ⁊ peccatores. cui⁹ pes tangebat terrã. quia hũanitas christi cõueniebat cum hominib⁹ absq̃ peccato sũmitas celũ. qꝛ ſm deitatẽ cum deo patre ꝯueniebat. et dñm innixũ scale. quia diuinitas erat vnita inseꝑabiliter in christo carni a patribus descendẽti. Et angelos ascẽdentes ⁊ descendentes. sicut dicit̃ Johã. j. Videbitis celum apertũ ⁊ angelos dei ascendẽtes ⁊ descendẽtes super filiũ hominis. Et audiuit dñm innixũ scale dicentẽ sibi. Ego sum deus patris tui Ysaac. Terraz ĩ qua dormis tibi dabo ⁊ semini tuo. Euigilãs igit̃ Jacob de somno ſm hebreos inuenit tres lapides illos sub capite positos vnum effectos. qd̃ ⁊ litera sequẽs sonare videt̃ cum dicit. tulit lapidez quẽ supposuerat capiti suo. Et h̃ erat ĩ signũ triũ naturaꝝ in christo: scz anime. ⁊ corꝑis. ⁊ deitatis ĩ vnitate ꝑsone. quia nimiruz de incarnatõe christi p̃sens reuelatio facta est. Euigilãs igit̃ ait. Vere dñs est in loco isto ⁊ ego nesciebam. Pauẽsq̃. i. admirãs de dei benignitate. Quaz terribilis inquit. i. venerabilis est locus iste. Non est hic aliud nisi domus dei ⁊ porta celi. qꝛ videbat affuturũ ꝙ ibi fundaret̃ templũ in quo postea diuinus cultus viguit vbi ⁊ postea oblatus est christ⁹ circa eundẽ locum. Qd̃ etiaz in spiritu p̃uidit. ꝓpter qd̃ subiũxit. et porta celi. qꝛ passio christi celũ aperuit. Siccine qꝛ cõiugiũ obedientia paterna suscipe voluit prolis benedictõem anteq̃ cõtraheret audire meruit. Perueniẽs autez mesopothaniã pro vxoribus suis annis q̃tuordecim deseruiuit vt eas acciꝑet non cousa libidinis: sed affectu prolis. Naz ſm hebreos erat Jacob octoginta q̃tuor annoꝝ in castitate ꝑmanens anteq̃ ad vxores suas ingrederet̃. Esau ꝟo sensuũ oblectatõib⁹ ⁊ libidini carnis deuict⁹ absq̃ ꝯsilio parẽtum ⁊ assensu duxit duas vxores de filiabus Heth. que offenderunt aĩos Ysaac et Rebecce. qꝛ curiose. garrule fuerũt. ⁊ libidinose. quare cũ omni posteritate sua a domino est reprobat⁹. Sic ꝓfecto qui cõsilio sathane non cũ dñi timore ⁊ parentũ voluntate cõueniũt ab eodem ad diuersa ꝑniciosa ⁊ enormia vitia pertrahũtur: vel ex inordinato amore: vel ex inueterato rancore. qꝛ qd̃ per vnũ adimplere non p̃ualet alterius assensu vel instinctu celeri⁹ adimplet. ⁊ hoc seinuicẽ seducendo ꝓpter inordinatũ amorez. vel in inuicez cõsurgendo ꝓpter inueteratũ rancorẽ: ita ꝙ aliquãdo sequũtur machinatões vel optiones mortis alterutꝝ. Vnde refert Valerius ĩ epistola ad Rufinũ. ꝙ quidã Parin⁹ nomĩe flens Arrio vicino suo dixit. Amice arborem habeo in orto meo infelicẽ in q̃ se prima vxor mea suspendit. ⁊ postea secunda: nũt autẽ tercia. Cui Arri⁹. Miror te ĩ tacitis successibus lachrymas inuenisse. Et

iteruz. dñ boni que dispēdia: tibi arbor il-
la suspendit? De hinc tercio subiūxit. Ami
ce da mihi de arbore illa surculos quos se
raz. amice etiā dico tibi me tuo ne te opor
teat huiꝰ arboris surculos mēdicare ⁊ īue
nire nō posse. Hec ille. ¶ Quinto deniq;
Jacob dilexit ꝓpter vniꝰ dei culturā. ad
quā etiam fideliter suā instituit posterita-
tem. Naz exquo nō libido: sed ꝓlis poste-
ritas illū traxit ad cōiugiuz. ideo virtuti-
bus non cōcupiscētijs ꝑagendis insistens
vxores suas licet prius idolatras ad diui
nuz cultū reuocauit. adeo ꝙ ⁊ Rachel dū
cum viro suo recederet: idola patris sui ac
ciperet. non tñ ad colendū: sz ad idolatrie
occasionē patri subtrahendū. que Jacob
ad cōmonitōez angeli postmodū egressus
de sychen ⁊ alia quedā idolorū ornamēta
Rachel abstulit: ⁊ subter terebintū sepeli
uit. Et qꝛ fidelis cultor erat dei viuentis:
mulieres suas ⁊ posteritatē omnē ab ido-
loꝝ cultura ꝯpescēs ipoꝝ āgeloꝝ crebras
visitatōes. visiones. ⁊ ꝯfortatōes hr̄e me
ruit. qꝛ talibꝰ libenter assistūt: subueniūt:
⁊ subseruiūt. Sicut Jacob visitātes dum
reuerteret̄ de Esau ꝯfortati sunt: ne scz eū
timeret. Et sicut eū suadebāt ad redituz:
sic illos in via sepius habuit obuiā ad con
fortādū ꝯtra timorē fraternū. Et ait Ja
cob. Castra dei sunt hec. Cum autē ex hoc
Jacob nondū plene ꝯfortatꝰ plꝰ iusto fra
trem suū timeret: ⁊ in angeloꝝ ꝯfortatiōe
minus debito ꝯfideret. orāte eo rursuz in
ripa fluminis pro subsidio diuīe ꝓtectōis
apparuit illi denuo angelꝰ vt cōmuniter di
cunt doctores. qui. s. fuerat eius ꝓtector
in via: sed ꝓpter modicitatē ꝯfidentie sue
iā se finxit eū velle dimittere. Jacob aūt
angelū orationū suaꝝ instātia retinere co
natus est. ⁊ sic erat inter illos lucta spūa-
lis. Et cū videret angelū q̄si volentē rece
dere: vtpote quē oratōibꝰ retinere nō pos
set: ex familiaritate quadā quā ꝯtraxit ex
frequēti collocutōe cepit eū corꝑaliter ad
retinendū. qꝛ angelꝰ sumpsit corpus visi-
bile ⁊ palpabile. ⁊ sic erat inter eos lucta
corꝑalis. Cum ḡ videret angelꝰ ꝙ eū suꝑa
re non posset de manibꝰ euadēdo. i. nollet
sicut dicit̄ Marc̄. vj. de Jesu. Et nō pote
rat ibi virtutē aliquā facere. i. nolebat ꝓ-
pter incredulitatē eoꝝ. Nam per hanc lu
ctā angelꝰ oñdere noluit ꝙ etiā aduersus
Esau ꝑualeret: ait angelꝰ. Dimitte me au
rora est. Non inq̄t dimittā te: nisi benedi
xeris mihi. Et bñdixit eū in eodē loco. Et
hūc sensuz tangit ꝓpheta Ozee. xij. dicēs.
Directꝰ est cū angelo. s. luctādo cum eo. ⁊
inualuit ad angelū fm apparentiā ꝑ ange-
li fictionē. ⁊ ꝯfortatus est. s. per angeli be-
nedictionē sibi datā. ⁊ fleuit. s. qñ angeluz
vidit q̄si volantez recedere. ⁊ rogauit: ne
scz discederet donec illi benedictiōem de-
disset. Porro angelꝰ benedictiōem tribu-
ens tetigit neruū femoris eius ad punien
duz eum de sua diffidentia. vt oñderet illi
ꝙ priꝰ claudicauit mente sicut postea cor-
pore. His igit̄ indicijs dñs illi non modi-
cam dilectōis oñdit gr̄am. Quo cōtra re-
probatꝰ est Esau. qꝛ ductas vxores non ꝓ-
pter ꝓlis posteritates: sz ꝓpter carnis cō-
cupiscētias cōsequēdas ab idolatria non
cōpescuit. sed eas cū sua posteritate potiꝰ
secutꝰ est: ne illas offenderet ⁊ suas delici-
as ꝯtristaret. O vere labes execrāda q̄ to-
tam Esau posteritatē traxit in eternā dā-
nationez. Sic hodie multi amicicie gr̄a in
enormia turpiter effluūt ⁊ deū offendunt
ne turpissime ꝯfederatōis vinculū patiat̄
aliqd̄ familiaritatis iniq̄ dispendiuz. Q.
a nobis auertat christꝰ Jesus. Amen.

Sermo ad vincula Petri.

Petrus autē serua-
batur in carcere Act. xij. Quā-
tum ad veritatē historie Hero-
des agrippa licet fuit in ꝑncipio pauꝑ. po
stea tñ fauentibꝰ sibi duobꝰ imꝑatoribꝰ ro-
manis. s. Gayo ⁊ Claudio fuit eleuatꝰ ad
regnū. ⁊ a roma rex missus in iudeā. a qui
bus ⁊ honorifice fuit receptus. Propter
qd̄ in fauorē eoꝝ apprehensuz Jacobū fra
trem Johānis occidit. Et videns qꝛ pla
ceret iudeis incarcerauit ⁊ Petrū ante fe
stum. quē vinctū custodiri ꝑcepit a q̄tuor
q̄terniōibꝰ militū. i. a q̄tuor qui singuli ha
buerūt q̄tuor milites sub se: vt post festum

205

ad arbitriuz populi interficereť. Fuit igiť tam sollicite custoditus q̄ hūana via non patebat euasio. Quappter fiebat oratio p̄o eo ad deū ab ecclesia sine intermissiōe Nocte vo p̄cedente diez qua fuerat interficiendus misit dñs angelum suū cum luce mirabili: qui p̄cussit p̄tri latꝰ ad excitādum euz: dicens. Surge velociter. Et statim cathene ceciderunt de manibus eius. Rursuz ait illi p̄cingere. quia soluit cingulum vt vestis possit melius operire pedes cōtra frigiditatē carceris. Et calcia te caligas tuas. Et fecit sic. Verūtamen quia fortitudo carceris q̄ diligens custodia sibi fecerūt imaginatiōem de euadendi impotentia: ideo rem gestā summū reputabat. sequebaťr tamen angelum. Et militibꝰ somno p̄ssis trāseuntes primā q̄ secundā custodiam milituz venerūt ad portam ferream. s. exteriorē portaz carceris que ducit ad ciuitatem: que vltro aperta est eis. Et p̄cedentes vicū vnum disparuit angelus. Tunc ad se reuersus p̄trꝰ ait. Nunc scio vereq̄. In qua quidā status exprimūtur cuiusq̄ hominis. scz mali per sathan damnabiliter īcarcerati: qui vincitur per affectus vitiosos. Incarceraťr enim per opus. dormit inter duos milites: scz inter delectationem peccādi q̄ spem diu viuēdi. vel status etiā homīs boni. q̄ penitentiā agētis per angelū bonuz. q̄ diuinā gratiaz misericorditer liberati qui percutiť in latere duz tribulatiōibus circūdatur. Excitatur autem dum per timorē impellitur p̄cingit se cuz laxatas delicijs habenas restringit. Induit caligas vel sandalia de corio facta per memoriā incerte mortis. Aperiuntur porte per veram cōfessionez. exit angelo vel gratia duce per plenā contritiōem: vt sic dicere valeat. Nunc scio vere. Petrus ergo seruabatur in carceris. ¶ Pro quo sciendū q̄ creatura rationalis licz ex nobilitate nature libera fuerat a deo creata libero arbitrio decorata: ita q̄ nulli subiaceret dominio: nisi diuino. nec violentijs quibuscūq̄ fuisset impulsus si perstitisset. nunc tamē post lapsuz diuersis vinculis q̄ carceribus augiť vt nō pateat respiratio: nisi ex sola diuina misericordia. De quibus p̄o nostra instructōe sex carceres tangere statim. ¶ Primꝰ ḡ carcer est mortalitas corporꝭ quō originale peccatū incurrimus. que scilicet mortalitas licet nobis ineſt partim ex natura: eo q̄ corpꝰ hominis compositus est ex cōtrarijs que posſunt agere q̄ pati adinuicē. ex quo accidit dissolutio cōpositi. in statu tamē innocentie quoddā donuz gratis a deo datum inerat anime q̄ ipa p̄ter modū aliarū formarū sm moduz suum vitam indeficientē corpori largireť sicut ipsa incorruptibilis est. vt dicit doctor sanctꝰ super. iij. distin. xvj. Hinc q̄diu manebat deo subiecta nulla dispositio īcorpore poterat accidere q̄ vitificatōem anime impediret. Nunc autem p̄pter originale peccatum donū illud ablatū est. q̄ relicta est hūana natura īstatu qui ei debeť ex natura suoꝭ principioꝭ vt dicit Dyonisius in ecclesiastica iherarchia. sm q̄ dictū est ei Geneſ. iij. Terra es q̄ in terrā ibis. Ab hoc aūt carcere Paulus liberari querēs dicit. Infelix ego homo. quis me liberabit de corpe mortis huius. Et Dauid. Educ de carcere aīam meam. Quare? qz homo natꝰ de muliere breui viuens tempe repletur multis miserijs. Sed hec sunt vincula quibus suos alligat dñs ne lasciuiētes īsolescāt Corripit enim omnē filiuz quem recipit. Verūtamen bonis omnia cooperaňť in bonuz. Mali vo potissime timent egressuz carceris huius. sicut malefici delectātur in carcere detineri: ne peiora patiātur: vel ad infernale dispendiuz deducātur. ¶ Secundus carcer est peccatū originale quo detineť aīa iam corpori infusa. quem passi sunt omnes patres antiqui. qz carcer iste est quedā obligatio ad penā originali debitā. scz ad carentiaz diuine visionis. quā ps. vocat vmbram: dicens. Eduxit eos de tenebris et vmbra mortis: q̄ vincula eoꝝ dirupit. Dicitur autez vmbra mortis. quia refrigerium habebāt ab estu gehēne vel pene sensibilis. Et sic eos ab ꝟ carcere liberauit pietas Jesu sanguine ꝓprio: vt dicitur Zacharie. ix. Tu autē in sanguine testamenti

vinctos tuos emisisti de lacu ĩ quo nõ erat
aqua. Nihilominꝰ tñ ⁊ post baptismuz re-
manet aĩe nostre carcer quidam .i. fomes
B peccati. Quia ꝑm sanctũ Tho. sup. ij. dis.
xxxij. duplex pena debetur origĩali. Una
inqꝫtum personã inficit. s. carentia diuine
visionis. Nam visio quendaz actum desi-
gnat. actus aũt visionis actus ꝑsone est. ⁊
ideo ad eaz est reficienda. et hec pena ꝑ ba-
ptismuz tollitur. Alia enim pena cõdebe-
tur inqꝫtuz naturã inficit. s. necessitas mo-
riendi rebellio carnis ad spirituz. s. fomes
⁊ hmõi. que oĩa ex principijs nature cau-
santur ⁊ totã speciem cõsequũtur: nisi mi-
raculose cõtingat illis aliter. quã infecti-
onem non tollit licet minuat inqꝫtum gra-
tia inclinat ad cõtrariũ illius dispositõis.
Et licet mors naturalis semꝑ maneat: est
tñ in melius cõmutãda. Ex quo fomite ꝓ-
cedunt vincula carceris huius de quibus
ps. Funes peccatoruz circũplexi sunt me.
Que sunt motus sensualitatis ⁊ praue in-
clinatiõis. delectatões. desideria. ⁊ simi-
lia. nec soluũtur nisi igne spiritꝰ sancti qui
cũcta sensualia desipere facit. Sicut figu-
ratum est in Sampsonis fortitudine Ju-
dic. xvj. qui ligatus septẽ nouis funibꝰ vt
vinctꝰ traderet̃ philisteis ad occidenduz.
Quos appropinquãtes cernens irruente
in se spiritu: rupit vĩcula quõ si rumpat fi-
lum de stuppa cuz ardorẽ ignis acceperit.
⁊ sic liberatus interfecit de philisteis mil-
le viros cum mãdibula asini. Sic enĩ nos
maligni spiritꝰ captiuare conãtur: captos-
qꝫ in profundũ maris abducere. Sed nos
dirũpamus vincula eoꝝ ⁊ ꝓijciamus a no-
bis ⁊c. Quia reuera felix victoria que du-
cit ad celsitudinẽ eterne beatitudinis. nã
in hac pugna non solũ angelos: sed ⁊ ipm
dñm spectatorẽ habemus. vt patet in bea-
to Antonio. quem cũ demones spũalibus
temptatõibus vincere nõ poterãt: corpo-
ralibus afflictõibꝰ debellare conati sunt:
vt eum saltez vel sic de loco certaminis ef-
fugarent. Unde taz atrociter vice quadã
verberatus est: vt mortuus ab amicis pu-
taretur. qui de loco certaminis ab eis de-
portatus: cunctis dormiẽtibus subito re-
uiuiscit. ⁊ a ministro suo ad ꝑdictũ locum
se portare fecit. Ubi cum ex dolore ꝓstra-
tus iaceret. ex virtute tamẽ animi qua po-
tuit illos ad conflictũ ꝓuocabat. Qui de-
nuo cõparentes in diuersis feraruz specie-
bus. dentibꝰ. vnguibus. ⁊ cornibꝰ crude-
lissime lacerauerũt. Tandem vero splendo-
re quodã mirifico fugatis omĩbꝰ eodẽ mo-
mento subito sanat̃ Antonius. Qui chri-
stuz adesse sentiẽs ait. Ubi eras bone Je-
su: vbi eras? Quare a principio non affu-
isti vt me iuuares ⁊ mea vulnera sanares?
Cui dñs. Anthoni hic eram. sed expecta-
bam videre certamen tuũ. nũc autez quia
viriliter dimicasti: in toto te faciam orbe
nomĩari. ¶ Tercius ꝓinde carcer est accu-
sans cõsciẽtia. in qua per timorez dei iniu-
sti captiui detinẽtur cũ Job: dicente. De-
rebar omnia opera mea: sciens quia non
parceres delinquẽti. Dominꝰ autem car-
ceris huius ratio est que dictat ꝙ nihil re-
manebit impunitũ. ⁊ ideo delinquẽtez sta-
tim mittit in carcerem hunc vinculis astri-
ctuz: que sunt penitẽtie opera vel religio.
que nimirũ ligant miseruz ad artam vitã
in contritõe cordis. cõfessiõe oris. ⁊ satis-
factione operis. In cuius figura dicitur
iij. Regũ. xxij. Mittite virum istuz in car-
cerem ⁊ sustentate eum pane tribulatiõis
⁊ aqua angustie. O felix carcer qui ad per-
petuam libertatez vinctum eduxit. Cuius
vtilitatez ꝑsciens nõ ĩmerito diceret. Do-
mine tecuz sum paratus ⁊ in carcerez ⁊ in
mortem ire. Tenet enim ne lasciuiat spiri-
tui: ne se carnalibꝰ misceat. Sic enim Jo-
seph licet innocens aditꝰ est carceri: ne cõ-
misceretur cum vxore domĩ. Sic iustus li-
cet actũ carnis cõtemnat. se tamen mittit
in hunc carcerem ne quãdoqꝫ consentiat.
Sz felix incarceratio iusti que ꝓmouet ad
sceptrum regni. ¶ Quartus carcer est ma-
lorum: scilicet peccatum actuale mortale.
quo scilicz impij detinẽtur donec ad suspẽ-
dium infernale deducant̃. Cuius vincula
sunt diuina ꝑcepta que miseruz trãsgredi-
entem ligant ad eternã damnationẽ. Do-
minus huius carceris est sathanas. Unde
Luc. xiij. Hanc autez filiam Abrahe quã

206

ligauit sathanas decem et octo annis non oportuit solui a vinculis die sabbati. ibat enim curua: vt ptz in textu. Sic hodie vinctos tenet infinitos. annis multis: vinculis varijs. que tamen gratanter sustinent. quia futurum periculū non sentiūt. Cuius periculi figura tangitur Iere. lij. in rege Sedechia. qui postq̄ captus erat ducebatur ad regem babilōis. cui primo filios suos iugulauit in oculis eius. deinde oculos eius eruit. ⁊ vinctū eum cōpedibus et ducens eum in babilonē: posuit eum in domū carceris vsq; in diē mortis. Sic peccator postq̄ captus est trāsgressione diuini precepti datur ī potestate sathane. qui filios eius. i. opera bona interficit. quia mortua reddūtur q̄d̄ mortali vitio subiacet. Et ne damnū suum sentiat delectatiōe peccati protin⁹ excecat. quo fit q̄ illius enormitatem non pōderat. nec recordat futurorum iudiciorum dei. Hinc vincit eum cum compedib⁹. i. vitiosis affectibus quib⁹ deinde cetero resistere non ualet. licet etiaz effectu adimplere non valeat: solo affectu vano ducendus in damnatōem perpetuam.

Quintus carcer est purgatorij quo ducuntur in peccato veniali post mortez deprehensi. Cui⁹ vinculo sunt inflexibilis diuina iusticia: que nihil relinquit impunitū qō inuenit vitiosum. imo qō inuenit otiosum ⁊ non bonū. Super quo querit doctor sanctus super. iij. distin. xl. vtz in humanis actibus aliquis indifferens inueniri potest: p̄sertim cuz dicit domin⁹. de omni verbo otioso qō locuti fu. sed minus videtur esse verbum q̄ factum. Cuius solutionem vide superi⁹ in sermōe. lxxxix. Red de rationē. Hinc nimiz beatus Hieronimus pctā venialissima deflebat quasi mortalia. Sextus carcer est infern⁹ quo ducuntur in mortali decedētes. De quo dicit dom⁹ Iath. v. Esto cōsentiens aduersario tuo. i. diuine legi. Et hoc per cōformitatem vite dum es cum eo in via. i. in p̄senti vita. ne aduersarius te tradat iudici: et iudex tortori. i. diabolo: q̄ est executor diuine iusticie. ⁊ mittaris in gehēnam. Amē dico tibi: non exies inde donec reddas nouissimū quadrantē. Glo. i. p minimis peccatis in eternū punieris. sicut latius patz superius. Unde Ysa. xxiiij. Congregabūtur in cōgregatione vnius fascis in lacum ⁊ claudent̄ in carcere⁹. Qui carcer vocat̄ stagnū ignis ⁊ sulphur. Apocal. xxj. Stagnū vocat̄ q̄ stat īmobilis ī ppetuū. ignis propter acerbitatē. sulphur propter fetorem. Vinculum carceris hui⁹ est illa terribilis fulmīatio diuine sentētie. Ite maledicti in ignem eternū. que ligabit tam demones q̄ reprobos hoīes nunq̄ resoluendos. Unde dicit̄ in canonica Jude. q̄ angelos qui non seruauerunt suum principatum. i. fue conditōis nobilem statū: sed derelinquerūt suum domicilīū. i. celuz empireum. in iudiciuz magni dei vinculis eternis sub caligine reseruauit eos sub hoc aere caliginoso vsq; ad tempus extremi iudicij: tradendos vinculis eternis cum quib⁹ ligabūtur omnes reprobi vinculis inflexibilibus diuine sentētie. Que si declinare volumus funes peccatorum: nūc dirumpere studeamus. Quia vt dicit Grego. Certa tunc ligat pena quos modo ab operib⁹ bonis ligat culpa. Quaz stulti ergo qui peccatorum vincula non cauent quoz infinitus est numer⁹. de quibus dicit Prouerbiorū vij. Statim eam: scilicz culpā vel delectationē sequitur: quasi bos ductus ad victimam. ⁊ quasi agnus lasciuiens. ⁊ ignorās q̄ ad vincula stultus trahatur donec sagitta scz extreme sentētie transfigat iecur ei⁹. Qō a nobis auertat ille qui est benedict⁹ in secula. Amen.

In festo sancti Laurentij.

Dilegit pedes suos super lectulum ⁊ obdt. Gen. xlix. Hec verba originaliter scripta sunt de Jacob patriarcha: q̄ supplantatorem interpretat̄. qui supplantauit fratrem suum Esau. figurate nobis ostēdens q̄ q̄ victor inimicorum ⁊ supplantatorum vitiorū effici voluerit: colligat pedes suos. i. affectus in lectulo suo: a deo scilicet sibi naturaliter appropriato: hoc est in quadam simplici puritate diuine dilectiōis. q̄z vt dicit Boeci⁹

iij. de consolatōe phie. Inest homini veri boni naturaliter inserta cupiditas. Alioquin affectus oberrās: in stopulos imo in latrones incidet bonoꝝ apparentiuꝫ. sicut Boecius prosequit: dicens. Sed ad falsa deuius error abducit. Et hmōi quidem ꝙ erret ei indicat propria cōscientia. qꝛ rationalis creatura ideo est facta ad apprehēsionem cuiuscūqꝫ boni creati: vt per h̄ quaerat perfici ⁊ tanq̄ per viam duci ad apprehensionē summi boni increati tanq̄ finis vltimi. et ideo cor eiꝰ nunq̄ plene quiescit donec per amorosam inhesionē cōplectatur: verū ⁊ summū bonuꝫ ad qd̄ solum fruendum creatus est. Vnde Moysi petenti videre faciem eius: respondit dn̄s Exod. xxxiij. Ostendā tibi omne bonuꝫ. i. essentialiter a quo omne bonuꝫ fluit ⁊ participiū sumit. Qd̄ vtiqꝫ in tria distinguit. Est em̄ bonuꝫ honestū: vtile: ⁊ delectabile. sed nō in his requiescit seruus christi fidelis. sed potius ingemīat cum p̄s. dicens. Rēnuit cōsolari anima mea. memor fui dei ⁊ delectatus sum. Hec enim reputat vt stercora vtpote veri boni impeditiua. Vnd̄ dicit Grego. in omel. de virginibus. Fortis est vt mors dilectio. quia sicut mors corpus interimit: sic ab amore reruꝫ corporalium eterne vite charitas occidit. Nam quē semel perfecte absorbuerit ad terrena foris desideria: velut insensibilez reddit. Qd̄ liquido patet in beato Laurentio: cui verba ꝓposita apte cōueniūt. Collegit pedes suos ⁊c̄. Ad instructōem nostram gratia breuitatis sicut sunt tria bona apparētia: ita triplex lectus assignari potest: quē beatus Laurentiꝰ refugiens in lectulo suo. i. sibi a deo appropriato pedes suos. i. affectus colligere studuit: et sic mori voluit. Primus lectus est bonum honestū. ad qd̄ humanꝰ affectꝰ ingenita sua nobilitate ferri dinoscitur. quia gloria ⁊ honore coronasti eum dn̄e. ⁊ bene coronatus erat a deo. Sed excecatus malicia verum honorē nō intelligens, cōparatus est iumentis. honorem angelicū in brutalez cōmutando. Honor enim angelicus promeret virtutibus: que nos ad diuinā similitudinē prouehūt. sed iā honor hūana estimatiōe transijt ab animi virtute ad reꝝ copiam. Et vt dicit Senec̄. Ex quo pecunia ī honore esse cepit verus honor cecidit. Hinc etiam in mundo surrexit tam detestabilis ambitio. que ſm Tho. ſa ſe. q. xxxj. importat inordinatum appetitū honoris. qui scꝫ appetitꝰ contingit esse tripliciter inordinatꝰ. Primo cum appetit testimoniū de excellentia quā non habet. qd̄ est appetere honorem supra suam portōem. ⁊ hic vere colitur ab omnibus tam pauperibꝰq̄ diuitibus. Hinc īgeminant̄ ornamenta. cōquirunt̄ curiosa vestimēta. ⁊ in omnibꝰ oculos humanos pascere q̄rimꝰ. Verūtamē plus fetet ī pauperibus ⁊ plus regnat in diuitijs etiaꝫ iniuste ꝯquisitis honorari querūt. vnde deberent potius ad legalez penam ꝯdemnari. Secūdo vo cum honorē sibi assumunt non referēdo illum ad deuꝫ. ⁊ hoc proprie contingit cuꝫ quis honorat̄ pro virtutibꝰ que sunt in eo veraciter vel apparēter pro quibus dum se cernit honorari studet proprie oblectatōi in vana gloria. vana complacentia. ⁊ elatōe occulta. non referendo illud ad diuinā gloriā a quo om̄ia accepit. Cum dicit apl̄us. Quid habes qd̄ nō accepisti: ꝙ si accepisti quid gloriaris quasi non acceperis? Et talibus quidem est virtus non solum infructuosa: sed ⁊ ꝑniciose. ita vt plerūqꝫ talibus expedit ꝙ cadāt in aliqd̄ manifestū scandalū: vt sic reducant̄ ad humilitatis fundamētuꝫ. Tercio deniqꝫ cum sic appetitus eius in honore quiescit ꝙ non refert illū honorem ad alioruꝫ vtilitatem. scꝫ cum quia honorat̄ ſm illud qd̄ p̄eminet alijs ī aliqua excellētia vel dignitate spūali ⁊ tempali qd̄ ei concedit̄ a deo. non vt inde inflet̄. sꝫ vt ex eo alijs prosit cum sic excellit virtutibꝰ sicut dignitatibus. Ad qd̄ specialiter honor ecclesiasticus inductus est: ⁊ etiam tempalis honor in cōsuetudinem. ⁊ ideo tales ꝑsone velut in exemplū omniū posite. sicut plus ꝓmerentur virtutibꝰ: sic etiam plus demerent̄ malis exemplis. Sicut de p̄latis ecclesiasticis dicit Augustinꝰ in epistola quadā. ⁊ habetur in decretis. lxxxiij. dis. Q. nemo

217

amplius nocet q̃ qui ꝑuerse agens nomen
vel ordinẽ sanctitatis vel sacerdotis ha-
bet. Delinquẽtem nanq; hunc redarguere
nullus presumit: ⁊ in exemplum culpa ve-
hementer extenditur quãdo pro reueren-
tia ordinis peccator honorat̃. Et iste ẽ le-
ctus ferreus Og regis basan: habens no-
uem cubitos longitudinis ⁊ quatuor lati-
tudinis. vt habetur Deutro. iij. per quem
signatur lucifer: qui super nouem choros
angelorum ambitiõe detestabili requiesce-
B re voluit. Et de quatuor specialiter super
biuit. scilicet de nobilitate nature. singula
ritate potentie. subtilitate intelligẽtie. et
arbitrij libertate. Sic omnis superbus ex-
tollit se super nouem choros angelorum:
ĩmo supra deum. vt dicit Bernard. Quia
vult deus fieri voluntatem suam: et super
bus vult fieri suã. iam videtur equalitas.
sed vide male congruã portionem. Deus
enim in his que ratio approbat suam vult
fieri voluntatem. superbus ꝟo sine ratio-
ne ⁊ contra rationem. Unde deus se rati-
oni ⁊ equitati subdit: quas suꝑbus super-
gredi non veretur. Et hic quidem lucifer
imitando se ꝑm conditõem ⁊ statum suum
semper eleuat. vel nature nobilitate. forti
tudine. pulchritudine. ⁊ similibus natura
libus preditus. vel ꝑeminẽtie alicuius ter
rene potentie: sicut in dignitatibus cõsti-
tutus. aut subtilitatez intelligentie. scien
tie. eloquẽtie. et sic de alijs acquisitis. vel
deniq; arbitrij libertate: sicut diuicijs suf
fultus qui non eget alicui⁹ auxilio vel sub-
sidio. Sed audiant quid rñdeat Bernar-
dus: dicens. De mihi si taz dure in poten
tente animaduersuz est pro eo ꝙ elatũ est
cor eius: hoc ei soluz ꝓfuit ꝙ grata est po-
tentibus superbia: quid erit de me misero
⁊ superbo? Hũc ergo lectulũ beatus Lau
rentius penitus refugit. Et cum Psal. ele
git penitus abiectus in domo dei sui. In
cuius argumẽtuz cũ post beati Sixti mar
tyriuz ad pontificatus honorem esset ve-
risimiliter assumẽdus ꝓpositum honorem
quasi paratũ lectum declinans: ex tunc ce
pit pauperuz habitacula ꝑquirere. pedes

eoruz lauare. elemosynas dare. eligens in
humilitatis sterquilinio requiescere. pla-
ne demõstrãs quãta humilitate fungeba-
tur archidiaconatus officio. Agnouit ni-
mirum ꝙ excelsus dominus humilia respi
cit. ⁊ spiritussanctus super humilem ⁊ qui
etum requiescit. ¶ Secundus ꝟo lectu-
lus est bonum vtile ꝑm estimationem hu-
manam. scilicet aurum ⁊ argentuz: posses-
siones. in quibus confidunt homines. et
velut in lectulo per affectum requiescunt.
De quibus dicit dominus Luc. xij. para-
bolam posuit de homine cuius ager contu
lit fructus vberes: ⁊ ait. Anima mea ha-
bes multa bõa reposita in ãnos plurimos
quiesce. bibe. epulare. Sed q̃diu miser in-
felix? Nam hac nocte demones repetent
animam tuam quam in diuitijs cõgregan-
dis vẽdidisti. Nam auaro nihil scelerius.
Hic enim ⁊ animaz venalẽ habet. Et que
congregasti cuius erunt? Porro lectulus
iste non tantuz periculosus est: sed et spi-
nosus. testante domĩo qui diuitias spinis
compauit. Et bene quidem spinis compa
rantur. quia corda viciose diligentiuz cu
ris ⁊ sollicitudinibus lacerant: licet miro
modo auaros retinent. ne viui vel moritu
ri donec spiritus est in naribus eas desere
re valeant. quia velut vndiq; vulneratos
et auaricia tabescentes in lectulo suo deti
nent. eo ꝙ morb⁹ est pene incurabilis. De
quorum animaruz medicus diffidere vide
batur: dicens. Facilius est camelum intra
re per foramen acus q̃ diuitem auarum in
regnum dei. Quod apte figuratum est in C
Gyezi ministro Helyzei. iiij. Regum. v.
Nã sanato Naaman diuite a lepra ⁊ He
lyzeo rẽnuente suscipere oblata: ait intra
se Gyezi cupiditate ductus. Pepercit do
minus meus Naaman ne acciperet ab eo
curram post eum ⁊ accipiaz aliquid ab eo.
Et sic incurrit auariciam. Dixitq; ad Na
aman. Dominus meus misit me dicens.
Nunc venerunt duo adolescẽtes ex filijs
prophetarũ. da eis talentum argenti ⁊ ve
stes mutatorias duplices. Et sic mendaci
um incurrit. sicut frequẽter accidit in ac-

quisitione temporaliuz emendo: vendendo. Habetur etiam in hebreo q dixit Naaman. Jura: scilicz q te misit Helyzeus Et sic iurauit: siccz periuriuz cõmisit. Reuersusqz cum duobus seruis principis Naaman. Cum venissent ad domum tulit ea de manu eorum. et clam in domo reposuit ne scilicet Helyzeus perciperet. et sic furtum cõmisit. Quod etiam frequenter contingit in fraude vendentium. Quem vocans Helyzeus: ait. Unde venis? Qui respondit. Non iuit quoqz seruus tuus. Et sic addidit secundũ mendaciuz. Ecce quomodo maledicta auaricia peccata multiplicat. et miserum inuoluit ne euadere valeat. Naz in vno facto quincz grauia peccata cõmisit. scilicet cupiditatem iniustã. mendacium pernicioſum: quia deceptoriũ. periurium. furtum rei notabilis. et secundum mendaciuz. Hinc subdit Helyzeus vindictaz: dicens. Accepisti tibi argẽtum et vestes vt emas oliueta et vineas. oues et boues. seruos et ancillas. sed et lepra Naaman adherebit tibi et semini tuo in sempiternum. Et egressus est ab eo leprosus tanqz nix. a iustoruz consortio eternaliter separãdus. quia lepra morbus est incurabilis. Unde de talibus dicit Job xvij. In tenebris strauí lectulum meuz caligine cecitatis. Quem lectulum licet paratum beatus Laurentius ascendere noluit. quia susceptos ecclesie thesauros et imperatoris die noctuqz pauperibus erogare studuit. ne audiret opprobrium opprobrantium in iudicio et dicentium. Ecce homo qui non posuit deum adiutorem suuz: sed sperauit in multitudine diuitiarum suarum. ¶ Tercius deniqz lectulus est bonum delectabile. in quo multi velut in stercore suo requiescere querunt. Unde Sapientie. v. Dixerunt impij cogitãtes apud se non recte. Exiguum et cum tedio est tempus vite nostre. et non est refrigerium in fine hominis: quasi negantes premium boni operis. nec est qui agnitus sit reuersus ab inferis. quia ex nihilo nati sum9. et post hec erimus tanqz non fuerimus. Venite ergo fruamur bõis. coronemus nos rosis anteqz marcescant. nullum pratum sit qõ non pertranseat luxuria nostra. Ubiqz relinquam9 signa leticie nostre. quoniaz hec est pars nostra. Sequitur. Hec cogitauerunt et errauerunt. excecauit enim eos malicia eorum: et cetera multa. Exempli cau D sa Salomonem producamus in medium. qui ait Ecclesiastes. ij. Dixi in corde meo vadam et affluaz delicijs. q profecto quinqz sensibus hauriũtur. Unde cum esset sapientissimus ad inuestigandas delicias et ditissimus ad eas consequẽdas pre omnibus mortalibus in maximis delicijs corporalibus vixisse credendus est. Naz oculis parauit quicquid animuz per visum oblectare potuit ut diceret. Omnia que desiderauerunt oculi mei non negaui eis. Unde regina Sabba licet potentissima et ditissima prudentissima dum videret omnia que fecerat Salomon et audiret sapientiam eius non habebat vltra spiritum. Auditui do preparauit cantores et cantatrices. omniaqz genera musicoruz. Sed quid ait? Nõ satiatur oculus visu nec auris auditu. Olfactui proinde cuncti generis arbores et herbas odoriferas parauit. vnguẽta et aromata plurima ac diuersa. Gustui autem cibaria non solum omnem fere deliciositatem excedentia: sed et vasa aurea. non solum ex quibus potabat vel edebat: sed omnis suppellex domus. saltus fuit de auro purissimo. quia argentum non reputabat aliculus precij in diebus eius. vt merito diceret de eo q epulabat quotidie splendide. Tactui deniqz parauit delicias filioruz hominuz. id est vxores et cõcubinas. Unde dicitur. iij. Regum. xj. q fuerunt ei vxores quasi regine septingentre et concubine trecente. quia ad tantã deuenerat carnalitatem q frequenter de nouo virgines habere volebat. Sicut de rege Assuero legitur. q die qualibet vnã habebat. et que ingrediebatur vespere egrediebatur mane. nec habebat licentiam reuertendi ad regem nisi vocata. Et qõ bis ossibus maius erat omnib9 bis fruebatur

sine retractatiõe cordis: sicut assolet fieri in multis qui licet delicijs frui videntur interius tamen in conscientia redarguũtur: retrahũtur: ãgustiantur ꝛc. Unde dicebat Non ꝓhibui cor meũ quin omni voluptate frueretur. quoniã adeo ꝓpter mulieres idolatras deprauatũ erat cor suum ꝙ etiam deos eaꝝ adoraret ne suas delicias. i. dilectas vxores cõtristaret. Quid igitur? Nunquid curiosus exquisitor deliciarũ in omnibus his finem optatum sortitus est? Audi nunc veram cõfessionẽ. Cum inquit me vertissem ad verius cognoscendum de istis ad vniuersa: vidi vanitatẽ ꝛ afflictionem animi. Et sequitur. Rursusq; detestatꝰ sum omnez industriã meã qua sub sole studiosissime laboraui. Quid ergo o miser homũcio pauꝑ ꝛ modice deliciarũ coaceruabas: pro quibus spernẽdas ducis celestis delicias? Chrisoſ. de reꝑatõe lapsi. Quãta tẽpora luxurie? q̃ deliciaꝝ spacia cõparare vis eternis penis? Centũ si placet ãnis demus. adde ꝛ alios. centũ adde ꝛ decies centũ que erit ex his ad eternã compensatio? Nonne omne tempus vite huius quo delicija frui videmur: ꝛ indulgere libidini quasi noctis vnius somnus ad eternitatis estimationẽ estimabitur. sicut dicit ps. Dormierunt somnũ suuz: ꝛ nihil inuenerũt omnes viri diuitiaruz in manibus suis. Hinc beatus Laurẽtius spirituales pedes. i. affectus in ipso summo bono salubriter collegit: ne deflueret in has vanitates ꝛ insanias falsas. Undꝫ mirabili modo quesiuit delicias corꝑales in crathe ferrea. spirituales in charitate ignea. eternales in fruitione deifica. Primo corꝑales delicias quesiuit in crathe ferrea quã letus ascẽdit ꝛ adhuc monstratur rome in horum memoriam. Et hic quidem lectulus licet ſm se durus videatur: factus est illi tamen ad modum dulcis. Quia nimirũ tacita dilectõe ferbuit in dilectuz suũ ꝙ vim illius amplius non ferens refrigeriuz querebat in tormentis. In cuius argumentuz cum Decius afferri iuberet omne genus tormentorum. ꝛ eum ad sacrificandum suaderet vt tot genera tormentoꝝ euadere possit: libera voce respõdit. Infelix has epulas semper optaui. Tormenta velut epulas reputans ꝛ amplectens. Sic Agatha glorianter ibat ad carcerem quasi ad epulas inuitata. Sic Vincẽtius ad preparatũ ignem accelerans: tortoris arguebat inertiã. O quales putamus eos in celis delicias possidere: qui tam sollicite studuerunt eas in penis querere et veraciter ĩuenire? Unde beatus Laurẽtius extensus super crathez ferream ꝛ igne supposito furcis ferreis cõpressus dixit Valeriano. Disce miser q̃a carbões tui mihi refrigeriũ prestant. tibi autem eternuz supplicium. Et tandez subiunxit. Ecce miser assasti vnam partẽ: iaz gira ꝛ manduca. Cõuersusq; ad dominuz ait. Gratias tibi ago domĩe: quia sic ianuas tuas ingredi merui. Et hoc dicens emisit spiritum. Si ergo tantas delicias ĩ penis acerbissimis ĩuenit: quãtas putamus in lecto charitatis interna cõtemplatione spirituales delicias suscepit? Nam sic dicit Bernardꝰ. in quodam sermone. Illud est veruz ac summũ gaudiuz quod non de creatura: sed creatore concipitur. quod cum acceperis nemo tollet a te. Cui aliũde cõparata omnis iocunditas meror est. omnis suauitas dolor est. omne dulce amarũ est. omne decoruz fetidum est. omne postremo quod delectari potest molestũ est. Sz hoc gaudium non possidetur: nisi pax et iusticia teneatur. Q; si dicis: cur hoc gaudiuz non experior. Respõdeo ꝙ cor tuum putrescit ĩ infimis. voluptatur in affectibus occupatur in terrenis. delectatur in creaturis. nec possunt miseri vera vanis: eterna caducis: ima summis. Q; si non vis illud putrescere stude semper sursuz leuare. Unde dicit Augustinꝰ super Psal. lxxxij. Non putrescit cor si leuetur ad deum. frumentum tuuz si haberes in inferioribꝰ: ne putresceret leuares illud ad superiora. frumento tuo mutare queris locuz: ꝛ cor permittis in terra putrescere. frumentum leuares ad superiora: cor leua in celum. Et vnde inquis possuz? qui funes? que machine? q̃ scale opꝰ sunt? Gradꝰ tuus affectꝰ ẽ. iter tuũ voluntas tua. amando ascendis.

negligendo descendis. stans in terra ⁊ in celo es si diligis deū. Hec ille. Sic beatus Laurenti⁹ in charitate ignea requieuit et per eandez in celum ascendere studuit vbi delicias eternales fruitiōe deifica obtinere meruit. Ad laudez domini nostri Jesu christi. Amen.

Sermo de assumptione beate Marie virginis.

Surrexit Salomon in occursuz matris sue. iij. Reg. ij. Sicut habetur Hester. vj. rex Assuerus quādam insomnē ducens noctē annales historias prioꝝ temporuz ante se legi iussit. Qui cum audisset in eis beneficium fidelissimū a Mardocheo sibi impēsuz pro q̄ nihil mercedis acceperat: ait ad Aman principez sup̄ oēs ꝓuincias. Quid fieri debuit viro quem rex voluerit honorare? Cui ille. Debet indui vestib⁹ regijs. ⁊ imponi super equū qui est de sella regis. ⁊ accipe regiū diadema super caput suum. Et prim⁹ de regis principib⁹ equū eius teneat. ⁊ per plateā ciuitatis incedens clamet. Sic honorabit̄ quez rex voluerit honorare. Cui rex. Festina et fac sicut dixisti Mardocheo. ⁊ caue ne quicq̄ de his q̄ locutus es p̄termittas. Ecce quid mortalis mortali glorie ꝯtulit ꝑ impenso beneficio quo regem a morte tempali p̄seruauit. O quid ergo rex reguz sue dilectissime matri in assumptiōe ꝑ illius honore ꝯtulit q̄ taz fideliter educando ei seruiuit. Vnde merito quasi temptādo summis spiritib⁹ dicere potuit cū sciret q̄d facturi essz. Quid debet fieri dulcissime matri quaz filius altissimi rex reguz honorare voluerit. Cui illi merito respōdere poterāt. Debet indui vestib⁹ regalib⁹ tanq̄ regina verissima curie celestis. ⁊ accipere regium diadema. i. coronari gloria omniū angeloꝝ ⁊ sanctorum. ⁊ imponi sup̄ equū qui est de sella regis. i. dulciter suscipi felicibus amplexib⁹ hūanitatis christi. Et sic baiulari ad consistoriū sanctissime trinitatis. Altior eniz omnib⁹ nobis est. nec illi cederet ad honorez si vel a quoq̄ nostꝝ eius anima sanctissima deferret̄ in celum. sed hoc erit nostrū obsequiū vt equo regis sociemur. ⁊ per viam incedētes dulciter modulemur. sic honorabitur quez rex voluerit honorare. Et domin⁹ Jesus. Festinate ⁊ facite sicut locuti estis. Ac ip̄e primus omniū totus festinus ad maternā susceptionē delectabiliter ꝓperauit. Q̄d figuraliter nobis īnuitur in verbis ꝓpositis. Surrexit Salomō ⁊c̄. Que quidem a rege Salomone q̄tum ad literaz acta sunt: postq̄ cōfirmatus fuit in regem israhel. Nam ad illum accessit mater eius quippiā petitura. Q̄d videns Salomon: vt preceptū impleret dn̄icū de honoratiōe parentum: de solio suo surrexit in occursum matris. ⁊ adorauit eam. i. reuerentiaz exhibuit. Vel s̄m Josephum amplexatus est eam. positusq̄ est thronus matris regis: ⁊ sedit ad dexteram eius. q̄ hodie spiritualiter in beata virgine cōpleta gaudet mater ecclesia. Nam hodie surrexit Salomon noster de celesti solio in occursuz matris sue p̄cipue ꝓpter quatuor.

Primo vt eā honoraret obuiatiōe magnifica: scilicet cū multitudine omniū sanctoruz ⁊ angeloꝝ. Vnde dicit Bernard̄. Hec assumptio habet aliquid excellentius filij dei ascensiōe quo ad triumphalem occursuz. quia soli angeli ipso Jesu occurrere potuerunt. Matri vo ascendēti filius ipse cum tota curia taz angeloꝝ q̄ sanctorum omniū solēniter occurrens eaz euexit ad beate ꝯsistoriū cōsessiōis. O q̄bene nobiscū ageret̄ si vel minim⁹ angelus in hora mortis nostre aduenire dignaret̄. ad suscipiendā ⁊ ꝓtegendā aīam nostrā a rugiētibus p̄paratis ad escam. Quedā enim anime ab vno angelo deportant̄ in celum: vt paruuloꝝ post baptisma decedentiū. sicut promisit dn̄s Exod̄. xxiiij. dicēs. Ecce ego mitto angelū meū qui custodit te. ⁊ inducat in terram quam ꝓmisi patribus tuis. Vel etiam deportantur in purgatorium. Quia vt tangit doctor sanct⁹ sup̄. iiij. dis. xxj. Anime ī purgatoriū nō portant̄ a demonib⁹ neq̄ puniunt̄. qꝛ victores eoꝝ extiterūt. Non em̄ iustū est ꝙ qui de aliq̄ triūphauit ei subijciat̄ post triūphū. Quedaz

etiam anime ꝓpter virtutū eminentiam a multis angelis assumūtur. ꝑsertim ille ꝙs angeli propter extensam charitatē supra se ꝓmiandas esse ꝓuident. sicut innuit dominus de mendico Lazaro Luc. xvj. Factum est autez vt moreretur mēdic⁹ ⁊ portaretur ab angelis in sinuz Abrahe. vt sic maiori gloria ꝑsentetur altissimo. Sed in assumptōe gloriose virginis tota curia celestis angelorum ⁊ sanctorum regine celi ⁊ matri christi obviaz ꝓcessit. Mirum cū ⁊ ipse filius dei matri sue totus festin⁹ occurrit. Nec miruz ꝙ ad eam recipiendam in celum tota multitudo cōcurrit: cuz ⁊ adhuc in terra degenti tāta multitudo cohesit illius pulchritudinē delectata: illiusq; seruitio deputata. Unde beatus Dyonisius cum ad eam videndā ꝓuocatus esset: siquidez fere tota christianitas tam gratiosam creaturam cernere cupiebat. sicut liquide testant epistole beati ignatij ad virginem misse. Cum igitur aduenies beatus Dyonisius ad eam videndaz fuisset introductus: vidit circa eam tantum splendorem ⁊ tantam angelorū multitudinem ac ipsam virginē tanta claritate vulgentez: vt dixisse referat ꝙ eam vt deam adorasset pre magnitudine glorie quam viderat nisi fuisset euangelica fide certificatus. vt refert Hubertinus. ¶ Secūdo Xo matri christus occurrit vt eam salutaret adoratione mirifica. Nam occurrens eius filius etiam in deitate sua cunctis manifestauit hanc esse verissimaz genitricem suam: que ipsum cōcepit: peperit: ⁊ nutriuit. ⁊ in assumpta natura se fideliter sociauit. imo tā sollicite seruiuit. tam reuerenter educauit ꝙ nullus vnq; mortaliuz tantam reuerentiam exhibuit diuinissimo sacramēto sicut ipsa fecit infantilib⁹ eius mēbris. Et ideo merito filiali reuerētia vt matrez dignissimam dicitur eam adorasse: preceptū illud adimplēs. Honora patrem tuuz et matrē tuam. O bone Jesu eterne deus: quid est ꝙ mulierem adoras ⁊ tantam reuerētiam
B exhibes? Adoro inquit eam: quia duo faciunt eam adorandā. Primuz est ratione maternitatis que in ea fuit singularis efficientie. quia sine semīe virili sola ex spiritu sancto ꝓcepit. Fuit inq; singularis magnificentie. quia nulla preter ipsam deum genuit vel post partuz virgo permānsit. Fuit denicq; singularis diligentie. quia nulla vnq; mater filium tantū dilexit vel sollicita fuit. Secundū est meritum humilitatis quia qui se hūiliat exaltabit. Et qz in humilitate non habuit equalez. ideo in exaltatione nō habeat cōsortem. sicut superius patuit de triplici gradu hūilitatis: licet de humilitate coacta. voluntaria. et honorata in sermōe de eius cōceptōe post L. Unde dicit Hubertin⁹. ꝙ quia se ꝓ humilitatem inabyssauit sub omni creatura. ideo deus non soluz eam exaltauit sup homines: sed etiam super omnē angelica creaturam magnificauit. ⁊ vt suam verissimā matrem reuerēter adorans: ad eam honore inestimabili se corpaliter inclinauit. O stupendum Marie priuilegiuz ⁊ inaudite celsitudinis fastigiuz. Terre isto respectu honoris nō respiceret: dei filius milleties mille millia seraphin. Nec solum sm Josephū sed etiaz amplexat⁹ est eam. O quales putam⁹ eam amplex⁹ a dño ⁊ dilecto filio pariter ⁊ oscula suscepisse. que taz sedule. tā amorose. taz dulciter in tugurio paupertatis oscula tam melliflua tenellis ⁊ infantilibus adhuc eius labijs impressit. Que denicq; tam crebre suspirauit illud canticū cāticoz. Osculetur me osculo oris sui. Et in hmōi amplexu dulcifluo vt pie credēdū est anima illa sanctissima demulcebat: ne mortis acerbitatē ꝑsentiret: sed sine pena carne soluta in vlnas filij delectabiliter euolaret. Si nanq; vt habet in vitis patrz ad euocatōem anime cuiusdā paupis in platea morientis missus est David cū cantoribus ac vniuersis musicis instrumentis: vt animā illam sine pena corporali per abundantiam simphonie dulcedinis eliceret. et ad celestem gloriam expetendam prouocaret. O quid actuz credimus in egressu anime tam sanctissime virginis? In amplexu tam mellifluo filialis amoris ⁊ spiritualis vnitatōis vere dicere poterat illud. Alia mea liq̄facta est vt dilectus locutus

est. Et inter hec aīa illa purissima carne so
luta inter amplexus spirituales filij celeri
ter euolauit. Interim vero spiritus angeli
ci sollicitudine non pigri aerem istuz cali-
ginosuz ab īmundis spiritib⁹ depurare fe-
stināt: per quē scilicet beata virgo fuerat
ascensura. ne saltem eoꝝ incursum vel a lō
ge pateretur. ¶ Pro quo notandū qꝛ vt
dicit doctor Bonauētura sup. iij. senten.
dis. vj. ⁊ etiaz in multis locis patet ex scri
pturis. ꝙ locus demonuz post lapsum sal-
tem vsqꝫ ad diem iudicij proprie loquēdo
non est locus sub terra quem nos infernuz
vocamus. Et ſm cōmunem opinionem est
in centro terre. quia ſm curiosos natura-
les distat a supficie fere miliarib⁹ trib⁹ mi-
lib⁹ ducētis. xlv. ⁊ quedā minuta q̄ leucas
faciunt quasi sexcētas ⁊. xxij. licet nihil de
hac distantia refert cum peccator in pun-
cto ad infernū descendit si in peccato mor
tali repert⁹ fuerit. Sed aer caliginosus est
eoruz locus in quo generaliter multitudo
demonū inhabitat. Et hoc p̄sertim ꝓpter
humanū exercitium. Dicit enim Augusti.
ꝙ nunq̄ eos deus creassz quos presciebat
futuros malos: nisi pariter nosset quib⁹ bo
noruz vsibus eos accomodaret. Scit enī
bene vti malorum voluntatibus q̄uis ma
lis. Qd pulchre ostendit Origenes super
illud Numeri. xxij. Stetit angelus domi-
ni cōtra Balaaz: dicens. Prouidētia dei
ita omnia disposuit ꝙ nil ociosum reman
sit. maliciam non fecit cum tamen ab alijs
inuentaz prohibere posset non prohibet.
quia si malicia non esset: virtus contrari-
um nō haberet: nec claresceret: nec exami
natio fieret. Non probata vero nec exami-
nata nec virtus essz. Et sequit̄. Tolle ma-
liciam fratris Joseph et inuidiam: simul
dispensatiōem dei. ⁊ que in egypto pro sa
lute omniuz gentium sunt aufers. Sequi-
tur. Tolle regis Balath maliciaz: ⁊ nusq̄
erunt prophete Baalim. Aufer maliciam
Jude ⁊ proditionem: auferres pariter et
crucez christi ⁊ passionem. Tolle astutias
diaboli: nec erit corona victorie legitime
certanti. si desunt obsistētes nec erūt ago
nes nec victoribus munera parent̄. Non
solum ergo bonis vtitur deus ad opus bo
num: sed etiaz malis. Hec ille. Credendū
tamen est ꝙ aliqui descendunt ad inferos
ad torquendas aīas ſm ꝙ habent inter se
determīata maledictōis officia. Nam ipi
animas damnatas vsqꝫ in diez iudicij tor
quere credūtur: que post diem iudicij sola
diuina iusticia puniētur. Hi ergo maligni
spiritus ab aere caliginoso longo depulsi
credūtur quasi territi de taz honorabili ⁊
iocunda societate. Nam sicut vulnerati
semper in luctu degentes tantam iocundi
tatem ferre non valebant. Quia vt dici-
tur Ecclīasti. xxij. Musica in luctu impor
tuna narratio. Et quia cecati sunt a ꝓpria
malicia tantā celicam claritatez ferre nō
poterant. Sed admiratiōe ducti querere
poterant inter se. Que est ista que progre
ditur quasi aurora cōsurgens. pulchra vt
luna electa vt sol. terribilis vt castrorum
acies ordinata. ¶ Tercio proinde matri
christ⁹ occurrit vt eaz exaltaret sublima-
tione altissima: ad quaz nec angelicus spi
ritus attingere valuit. et ideo a solo chri-
sto baiulari debuit. Non tamen sic intelli
gendum ꝙ anima illa in eius ascensu egu-
erit aliquo adiumento exteriori quo pro-
ueheretur in celuz. Quia dicit doctor san
ctus super. iiij. distin. xliiij. ꝙ corpora san
ctorū dicūtur ferri baiulis angelis vel eti-
am nubibus non ꝙ illis indigeant quāto
magis anima gloriose Marie: sed ad desi
gnandam reuerentiaz que etiam corpori-
bus gloriosis ab angelis et ab omnib⁹ cre-
aturis deferetur. Tunc enim veraciter ex-
peritur in electis illud Augus. Quod pon
dus est in corporibus: hoc amor est in spi-
ritibus. pondus meum amor meus. illo fe
ror quocūqꝫ feror. Recepta igitur aīa ma
tris in gremio filij ⁊ processiōe beatorum
spirituum decenter ordinata procedit ce-
li regina filijs vlnis sustentata. non ad ne
cessitatem vt dictū est: sed ad honoris ex-
cellentiam: ita vt mirarētur etiam angeli
ci spiritus: dicentes. Que est ista que ascē
dit de deſto delicijs affluēs. qꝛ obsequio
oīm angeloꝝ ⁊ sctōꝝ deducta. Nec solū il
lis ꝯtēta est: sz etiā innixa ē sup dilectū. q̄

deductio taz honorifica bene figurata est in archa dñi quaz adducebat Dauid cum septem choris in tubilo. vt habet. q. Reg. vj. et. j. Paralip. xv. Et statim sequit ibidem. Q cum adiuuissz dñs leuitas q portabãt archam. vbi dicit doctores hebrei q per istud adiutoriũ intelligitur. quia archa portabat virtute diuina seipaz: sic q portantes nullũ pondus sentiebant. Pro quo miraculo facta est illa ĩmolatio d qua sic dicit ibidem. Cumq trãscendissent qui portabãt archaz dñi sex passus ĩmolabãt bouem q arietẽ. ludebatq Dauid in organis armigatis. Dec archa beatã Mariã signat. Sicut ait Psal. Surge domine in requiem tuam: tu q archa sanctificatiõis tue. Quaz hodie Dauid noster in tubilo q clangore tube deducere dignat⁹ est: ludẽs epythalamiũ amoris in organis armigatis. Et nos fratres seqmur affectib⁹ mentis. deotis suspirijs. sedulis oratõibus. Nam sicut super archam illam erat propiciatorium vel oraculuz quod erat operculum arche fm dictuz ra. Sa. vel tabula aurea desuper eleuata: per cherubin sustentata fm alios. Et vocabatur propiciatorium. quia de illo audiebãtur responsa diuine pietatis. Dicebatur etiam oraculum. quia per oratõnes impetrabatur diuinuz responsum quod inde audiebat. et sic erat ibi quasi sedes dei. Sic per Mariam nobis dantur responsa diuine pietatis. quia quicquid venie: quicqd misericordie: quicquid gratie: quicquid glorie dominus nobis indulgere disposuit: totum per Mariam impartiri voluit. vt ad eam tanq̃ misericordie matrem q federis ac recõciliationis recurramus. Subleuata igitur vltra omnem creaturã tam angelicam q̃ humanã: q summe trinitati decenter presentata. Quali putas excellentia honoris et dulcedine amoris est recepta: q̃ incõprehensibilibus amplexibus a deo patre salutata: Velut spõsa vtiq castissime dilectionis osculo est preuẽta: que singulari mũdicia virginitatis ita patri celesti complacuisse monstratur: vt illi filiuz suum vnigenitum daret. Unde ab eo recepit fontalẽ fecunditatez ad omnes electos regenerãdos. Et etiam angelos: saltem in gustu aliquo q gradu experiẽtie diuinorum. Ex ea nanq̃ fluxit vnde etiam angelus augmentum meriti saltem accidentalis accepit. q ex hoc habet ratiõem potestatis q sublimitatis imperialis post filium super omnem creatam naturaz. Quam inexpsibili inq̃ reuerentia a deo filio suscipitur tanq̃ verissima mater illius q omni honore dignissima vicem debitam reddens tante hospite. Unde sicut a christo homine psentabatur. sic a christo deo suscipiebatur vt genitrix q mater fidelissima. Suscipitur etiaz a spiritusancto indicibili dulcore suauitatis. qui recognoscẽs eam esse fornacez sui amoris: q officinam sue mirifice operationis. Cunctis enim patefecit quicqd in gratia mirificum operatus est. Et q in ea totum ignem operatõnis virtuose reclusit: q nunq̃ creaturis dare disposuit. Quantam igitur leticiam in eius aduentu exortam fuisse putemus que omnibus sic profecit. presertim cum ipa sola post ingressuz filij sui decore regio regnum illud intrasse creditur etiam angelicos ordines tam ineffabiliter supergrediens. quia ipsa plenitudine glorie sue omniuz sanctorum q angelorum gloriam excellere credenda est?

Quarto deniq̃ matri christus occurrit vt eam sibi vniret coniũctione ĩmediatissima. Et ideo dicit innixa super dilectuz. Super hunc enim fm Bernarduz. inniti tur mater illa felicior q aureo reclinatorio diuine maiestatis incũbens inter sponsi q filij sui brachia requiescit. Et hoc maxime angelos admirari fecit cum viderent eam ascendentem ad filium claritate cõsortij. vt sicut Jesus sedet ad dexteram patris .i. in potioribus bonis glorie paternalis: sic mater eius benedicta sederet in potioribus glorie filialis. Quia reuera hoc stupendum erat prodigium q mulier sic diuine glorie plenitudinem sortiret. Ad quaz ineffabilem coniũctionem illam prouexit charitas eius intentissima et etiam purissima: qua pre ceteris omnibus incomparabiliter ferebatur in filium suum deum et

hominē. quia summā habuit dilectiōez naturalez. acquisitā. ⁊ gratuitā. vel infusaz. Nam primo summā habuit dilectionē naturalem. qꝛ summꝰ amoꝛ naturalis est matris ad filiū. quē amoꝛez habuit in summo gradu: qđ sic ostendi potest. Amoꝛ enī naturam habet ignis naturalis. q̄ quāto plꝰ spergit̄ ⁊ diuidit̄: tanto plus minuit̄ ⁊ debilitatur. quāto ꝟo plus adunatur: tanto plus augmētat̄ ⁊ vigoꝛat̄. Sic ⁊ amoꝛ q̄nto plus cōuincit̄ in vno obiecto: tāto magis indensat̄ augmētatur et purificat̄. Et hec est causa p̄cipua cur dn̄s suis sequacibus p̄cepit abrenunciare terrenis. ne talibus. s. coꝛde ⁊ affectu turpiter inhererēt. quia coꝛ humanū facile adheret omnibꝰ q̄ frequētat. Nunc autē cetere matres q̄ viros cognouerūt amoꝛē diuisum habuerūt ad maritos. filios filias. amicos ⁊ notos. ⁊ terrenas facultates. Hec ꝟo nec virum nec aliū filiuz. nec domū. nec agrū habuit. sed sicut Jesus nō habuit vbi caput suuz reclinaret. vt sic coꝛ suū cum omni virtute naturali in filiū suuz trāssfunderet. Sic pari modo de dilectōe acquisita prudens lectoꝛ silogizare debet taz in eius actiua vita qua Jesu sedule ministrauit: q̄ etiā in cōtemplatiua qua nunq̄ coꝛ suū abstractū a deo habuit. Jugiter aūt per memoriaz in re dilecta dulciter occupari ⁊ pure delectari: multū incendūt ip̄m amoꝛem. vt patet infra. Sic ⁊ in dilectiōe infusa cunctis p̄cellebat: sicut etiaz pꝛe ceteris omnibꝰ a deo plus gr̄e accepat. Nimirū cū ⁊ ipsuz amoꝛē nouem mensibꝰ in vtero coꝛpaliter poꝛtauerat: ita q̄ fiducialiter dicere poterat. Ego mater pulchꝛe dilectōis. Ad laudem dn̄i Jesu.

Sermo secūdus de eodē festo.

Ego mater pulchꝛe dilectionis ⁊ timoꝛis ⁊ agnitionis ⁊ sancte spei. Eccl̄asti. xxiiij. Hec verba mater eccl̄ia dulciter applicat matri xp̄i: q̄ taz excellēti virginitate ⁊ singulari fecūditate deū ⁊ homīez ac ꝓpꝛiuz edidit creatoꝛē. peccatoꝛibꝰ veniaz. iustis gratiā: infirmis medicinā. ⁊ c̄munē omnibus leticiā pariēdo. Quia chꝛistꝰ Jesus sicut vnicꝰ est dei patris filiꝰ naturalis s̄m diuinitatē per quē in creatiōe multos filios adoptauit ⁊ acq̄siuit. s. angelicos sp̄ūs in gr̄a stabilitos. Sic etiā s̄m hūanitatez vnicꝰ est Marie filiꝰ. cui scz matri dedit ī recreatōe multos adoptiuos filios p̄ gratiam repatos. Hi sunt om̄es electi dei inter quos Jesus p̄mogenitus vocatus est Luc̄. ij. q̄ ip̄e p̄mogenitꝰ ex ea dedit ⁊ multos filios adoptiuos. vt esset ip̄e pꝛimogenitus ī multis fratribꝰ. Hos igit̄ oēs Jesus matri dedit in filios in cruce suo p̄cioso sanguīe recreatos sub typo Johānis: dicens. Mulier ecce filiꝰ tuus. q̄si diceret Vide mater dulcissima q̄ntū ꝓ peccatoꝛibus patioꝛ vt recōciliatos in fratres ⁊ heredes accipiā. Et quotiēs in posteꝝ exigēte mea iusticia ꝓpter iniq̄tates suas dānari oporteat. Tu mee recōmendatiōis tp̄e passiōis tibi facte non īmemoꝛ illos mihi surripias. ⁊ fideliter ꝓ eis tanq̄ filios interpellas. Et in hoc fratres chꝛistus ostēdit circa nos viscera misericoꝛdie sue quibus tam multipharie querit occasionē miserendi. Hec enim recōmendatio dulcissime matri taz pꝛofunde dinoscitur īmersa q̄ ipsa sua liberalitate se cunctis pie inuocantibus beniuolā exhibet ⁊ benignaz: vt sic securū peccatoꝛ accessum ad deū habere se gaudeat. vbi filiū habet ante patrem latus ⁊ vulnera p̄sentantez. ⁊ matrē ante filiū pectus ⁊ vbera ꝓferentē. vt verificet̄ illud p̄s. Quoniā tu dn̄e suauis ⁊ mitis ⁊ multe misericoꝛdie omnibꝰ īuocantibꝰ te. Verūtamen licet interuētu sue mr̄is oībꝰ misericoꝛdiā exhibere desiderat: ip̄a tn̄ edocta sp̄ūsancto oꝛdinatōe iustissima inq̄rit vt ad illā p̄cipiendā dispositi q̄ntuz in nobis est ⁊ hūiles īueniri studeamꝰ. Quā vtiq̄ dispositiōem et habilitatem in verbis pꝛopositis euidenter enunciat. Quasi diceret. Qui per pulchꝛam dilectionez. laudabilē timoꝛē. verā agnitiōez. et scām spē se diligēter dispōit. illiꝰ ego mater singulariter ero. eidē affectū ⁊ p̄ociniū exhibēdo mat̄nū. Ego mr̄ pulchꝛe dilectōis et

timoris ⁊ agnitōis et sancte spei. i. mater sum pulchre dilectionē timorē et agnitionem ⁊ spem habentiū. eo ꝙ accidētia non sunt nisi in subiecto dispōsito. Et hoc quidem ꝙuor beata virgo mater esse dignat maternis subuentōibus. visitatōibus. cōsolatōibus. ⁊ benedictōibus sedule ꝓueniens. Primo nāq; mater est eorum qui pulchre in se dilectionē copulare laborāt: cū nimirū primogenitū suū amore cōceptum īmo fontem amoris eniꝛa diuīo amore tota redūdat. Ad cognoscendū ergo pulchrum amorem sciendū est ꝙ aliquid dicit esse pulchꝝ tripliciter. Primo dicitur esse pulchꝝ ex puritate. sicut vitrū vinū aqua ⁊ similia dicūtur esse pulchra quādo sunt pura. Secundo dicit aliquid esse pulchrū ex ordinabilitate. sicut homīes imagines animātia ⁊ similia dicunt esse pulchra qñ partes vel membra ꝓporcionabiliter adinuicem sunt ordinata. Tercio dicit aliqd esse pulchrū ex nobilitate. sicut imago vel vasa aurea aut argentea dicūtur esse pulchra quasi scemate vel lapide aliquo facta Et hec tria pariter in dilectōe pulchra cōuenire debent vt illa dilectio pulchra dicatur que ꝓcedit ex puro subiecto cū affectu ordinato in obiectū nobile. Primo debet esse pulchra ex puro subiecto .i. ex pura anima: que scilicꝫ ꝓpter suam dilectionem omniū peccatoꝝ prauitatē detestē. Non enim dñs tantuꝫ respicit dilectionē sensualē ⁊ affectualē que ex natura potissime vigorem sumit: nisi diuino amore dulcius irroꝛata origini sue pro posse se penitus in volito cōfirmet. ꝙntū respicit intellectualē amorem ex mera dilectōe diuina diuino beneplacito se cōformantē. alioꝙn maculā habet ⁊ non est accepta deo. Naꝫ qui dicit qꝛ diligo deum . ⁊ mandata eius non seruat mendax est. Unde respexit dominꝰ ad Abel ⁊ munera eius. ad Cayn autem non respexit. quia qui diligit deum fe da cōsciēcia: offert ingrata munera. Vo dicum enim fermentū totam massam coꝛrumpit. Secūdo debet esse dilectio pulchra ex ordinato affectu. vt scilicꝫ ad sua diligibilia iustū seruet ordinē diligēdi. de quo sponsa gloriat in Cantic: dicēs. Ordinauit in me charitatē. Hic enim est debitus ordo diligendi: ꝙ cū oīa diligibilia ordinanē in deum tanq; in suam originē: etiam oīa ꝓpter deū diliganē. Dñ Bern. Ordinauit deus in rebus diligendis charitatem: vt sciam⁹ quid prius: quid posterius: quid min⁹: quid maī⁹: quid per se: q̄d per aliud diligat. Sunt enim tempalia diligenda ꝓpter corpus: ⁊ corp⁹ ꝓpter animā. Valet enim aīe corp⁹ tanū ad penitentiam. infirmū ad meritoꝝ cumulationem. mortuū ad requiē. resuscitatū ad cōsummationē. ⁊ ideo ꝓpter animā corp⁹ est diligendū. Anima xo ꝓpter deū ad cuius imaginē facta est. Deus autē ꝓpter se. qꝛ nihil digni⁹ vel vtilius diligi potest. Nihil inq; digni⁹ quia prioꝛ dilexit nos: ⁊ īmeritis tese dedit pro nobis. Nihil etiaꝫ vtilius. qꝛ ex huius amoris virtute nobis omnia cooperant in bonum. Noꝛo dilectio fm Bern. dupl'ex est. scilicꝫ affectualis: ⁊ actualis. In dilectōe affectuali ꝓponēdus est deus ꝓmo: vt pluſq; ꝓxim⁹ diligat. īmo vt ꝓximus solum ꝓpter deum diligatur. Quia sicut anima affective bene ordinata dilectōi ꝓximi dilectio dei ꝓponitur sicut etiam in creaturis. ꝙnto magis participāt de bonitate dei: tanto magis sunt diligende vt in ipsis homīibus ꝓfectiores infirmioꝛib⁹ celum terre. eternitas tempoꝛi. anima carni ꝓponat. Verūtamen in dilectōne actuali bene ordinata oppositus ordo semꝑ obseruatur. quia circa curam ꝓximi plus vrgemur ⁊ infirmioꝛibus fratribus plus assistim⁹ ac languoꝛibus corporis postpositis cura anime quotidie inseruim⁹. oꝛantē hominez deo loqui quis dubitet? Quotiens tamē in charitate abducimur ⁊ euellimur ꝓpter eos qui nostra indigent opera vel loquela? Tercio debet eē dilectio pulchra ex nobili obiecto in qō ordinat. Unō amoꝛ qui fertur in hominē bonū ⁊ iustuꝫ melioꝛ iudicat q̄ ad hominē malum. est etiam potioꝛ amoꝛ celi q̄ terre. Dilectio igitur ad obiectum ordinata qō deus est pulcherrima iudicatur. maxime cū ꝓpter se deus pure diligit

non propter aliqđ cõmoduz iam consecutum vel in posteꝝ ꝓsequendũ. nec propter aliqđ incõmoduz declinandũ vel p̃cauendum. Vnde quãtuz intentionis extranee ille se cõmiscet: tantũ a vera ⁊ pulchra dilectõe desipit. Hanc igitur dilectõez qui puram ⁊ ab omni cõmixtiõe defecatam in diuinũ obiectũ sustulerit gloriosaz virginem fidelissimã defensatricẽ. dulcissimam cõsolatricẽ. pñssimã interuentricẽ. ⁊ tanq̃ filiꝰ ad eterne adoptõis spiritualẽ genitricem habebit vt feliciter experiat. Ego mater pulchre dilectõis. Secundo vo mater est eoz qui pulchꝝ timorem habere studuerũt. Additur aũt pulchꝝ ad differẽtiaz fedi timoris: sicut timor mũdanꝰ quo mundo quis innitit tanq̃ fini. ⁊ ad eiꝰ fauorem cõsequendũ vel contumeliã declinandã. aut multa cõmittit mala: vel omittit bona. sed qui hominibꝰ placent confusi sunt: quoniã deus sprevit eos. vel sicut timor humanꝰ propter quem picula ⁊ damna corporis. vel reꝝ p̃cauenda diuĩa quis cõtemnit p̃cepta. aut etiaz p̃termittit ingredi ardua sicut penitentiã religionẽ: timens in corpore deficere ex discretõe carnis nõ ratõis. Cõtra primũ dicit Math. x. Nolite timere eos q̃ occidũt corpꝰ. Desecũdo Job. vj. Qui timet pruinã veniet super eum nix eterne damnatõis. quia timet pruinã. i. modicuz penitẽtie laborem. Vel deniq̃ sicut timor seruilis qui coactꝰ euitat mala ⁊ facit bõa timore supplicij vt spe p̃mij. Sed hos timores sollicite repellat qui beatam virginẽ in matrem habere desiderat: vt sic timorem pulchꝝ introducat. quia pulchri timoris mater est. Dicit autez timor pulcher p̃sertim ex obiecto timorem causante qđ deus est. in nobis efficiens tria bona dum timoris affectio debite ordinata fuerit. Primo nãq̃ purtatẽ in nobis operat. quia respiciens deum iudicem ⁊ vindicẽ omniũ malorꝝ. eo q̃ nihil est contrariũ deo nisi peccatũ timoris puritatem causat. qz peccatũ expellit. Eccl. j. Timor domini expellit peccatũ. Nimiꝝ cuz talis timor maxime diuinã refugit offensam: eius indignationẽ metuens q̃ pprias damnationẽ. Vnde timore huiꝰ verecundia motus Esdras filijs israhel recidiuãtibus orauit dicens eiusdem ꝑmi. ix. Domine deus meus cõfundor ⁊ erubesco leuare faciem meam ad te. quoniã iniquitates nostre mltiplicate sunt super caput nostꝝ: ⁊ creuerũt vsq̃ ad celuz. Vides qz timor iste cuz laudabili verecũdia coronatus est vt tanto reddatur acceptior. Vnde dicit Ambrosiꝰ de morte Abel ⁊ Cayn Erubescere debemꝰ ⁊ cõdemnare peccatũ non defendere. quia pudore culpa minuit defensione cumulat. Timor enim peccatũ amaricat: ⁊ verecũdia deo mentez gratificat. qđ naturali docemur exemplo. Naz timor naturaliter revocat sanguinẽ ad interiora. ⁊ ideo fit homo pallidus cũ timet Sic timor dei spũaliter per detestatõez revocat sanguinẽ. i. vitam humanaz: que in sanguine cõseruatur ab his que fm carnez carius amplectit. Sed verecũdia sanguinem revocat ad exteriora. ⁊ hominẽ gratiosum reddit. Dicit enim Boetius sup. cathegorias Aristotel. q̃ cuz homo penitet ex aliquo delicto sanguis amicꝰ nature q̃si delictũ cooperturus ad exteriora tendit. ⁊ hec est causa quare homo fit rubeus cuz verecũdat. Secundo vo bonitatẽ operat. qz respectꝰ ad deũ tanq̃ benignissimũ patrẽ bonitatẽ in bonis causat: et ad omnia bona opera ꝓuocat. Hinc dicit Eccli. xv. Qui timet deũ faciet bona. Mirum qz timor filialis sicut refugit offensam: sic aspirat ad paternã complacentiaz: sciens scriptum de christo in trãsfiguratiõe sua. Hic est filius meus dilectꝰ in quo mihi bene cõplacui. Quare? quia filius nõ potest facere quicq̃: nisi qđ viderit patrem faciẽtem. vt qualis pater talis filius inueniatur. Pater eniz maxime complacet similitudine: sicut ⁊ dissimilitudine maxime irritat. Hinc etiam ad ossimodam confortaten, nos allicere volens Math. v. dicit. Diligite inimicos vestros. benefacite his qui oderũt vos. ⁊ orate pro ꝑsequẽtibus ⁊ calũniãtibus vos: vt sitis filij patris vestri. qui solem suũ facit oriri sup bonos [illegible]alos. Et hec est bonitas que opat

242

in nobis. Tercio denicz diuini beneplaciti voluntatem in nobis operat. maxime quātum ad liberā sui resignatiōem in omni tribulatōe ⁊ aduersitate. Eccli. ij. Qui timent deū inquirēt que beneplacita sunt ei. Et ps. Beneplacitū est dño super timētes eum. Hec autem opatio tam accepta bilis diuini beneplaciti causat ex eo q de um tam infinite maiestatis qui cūcta verbo creauit. qui respicit terrā ⁊ facit eā tremere sua dignissima charitate respicit p nobis redimēdis hūana natura vestitum. pro nobis instruēdis in mūdo triginta tribus annis cōuersatum. pro nobis abluendis plagis liuidū ⁊ effusiōe sanguinis toridum. pro nobis in sponsas suas cōsecrādis tā horribili mulctatū morte: ⁊ sic animarū nostraz fidelissimū sponsuz effectū. Pro quo plenius adipiscēdo omnē volūtatem suam taz inexpssibili agonia dulcissimo patri in tam duro mandato liberalissime resignauit: dicens. Verūtamen non sicut ego volo: sed sicut tu. An non merito fratres hec resignatio omnē nostraz volūtatem sibi vendicabit? Sic igitur in nobis operatur diuini beneplaciti volūtatē. Et ex his tribus effectibus quos in nobis deus operat. hunc timorē pulchruz esse dicimus. Et illum habentiuz dei genitrix mater fidelis esse dignatur. ¶ Tercio xo mater est pulchrā agnitionē habentiū. Pro quo sciendū q triplex est agnitio nobis putilis. ex qua tres virtutes necessarie nobis oriuntur. Prima igitur est agnitio diuine reuerentie. ex qua nimirū veram dilectionem cōsequimur. quia quāto deum cognoscim⁹: tanto necesse est vt eū diligam⁹ Ipse nancz bonitas est tam ineffabilis. ⁊ dulcedo tam inexpugnabilis q eum odire nemo potest. aut agnitū non diligere. sed quātum cognoscit tantuz diligit. Et ideo vita cōtemplatiua q maxime pficit ad veram cognitiōem. etiam maxime puocat et ingerit ad viscerale dilectiōem. Quia sm Richardū supet. ij. iugis cremplatio rei dilecte ⁊ pure delectari in re dilecta vehementer intendūt ⁊ incendūt actum diligēdi. ¶ Secunda xo est cognitio ppie infficientie ex qua psequimur humilitatē. qz quāto verius ad interioza cōuertimur: tāto perfecti⁹ ⁊ verius mala nostra vidētes propriā vilitatem agnoscim⁹. Vnde profundi⁹ hūiliemur. Hinc ait Bern. Tu quicunqz es etiam si sanctus es. si te ad lumē veritatis intus in anima sine dissimulatione inspicias non dubito: quin tu humilieris in oculis tuis. Vnde singularis illa pietatis officina que virtutū omniū arcez obtinuit. ⁊ nullam peccati maculaz admisit in agnitione ppria se humiliauit: dicēs Ecce ancilla domini. Et ideo respexit humilitatez ancille sue. Sic igitur ex cognitione diuina dilectio: sic ex cognitōe ppria humilitas generat. ¶ Tercia autem est cognitio materne clemētie ex qua spem ⁊ fiduciaz cōsequimur. ita q si propter dei reuerentiā. ⁊ peccatorū nostroz defectuū q multoz cumulatōem. ⁊ meritoz insufficiētiam faciem nostrā leuare non audem⁹ diuinam clementiā erubescētes: ad virginē matrem cōfugiamus de illius clemētia cōfidentes que nos in gratiā recipiēs q materna beneficia diuine gratie clemēter recōciliabit. qz hec est pulchra cognitio cui⁹ beata virgo dignatur esse mater. ¶ Quarto denicz mater est habentiū sanctā spem non vticz spem inutilē vel psumptuosam. Spes xo iutilis est que de reb⁹ transeūtibus cōcipit. sicut impijs imperat ps. dicens. Ecce homo qui non posuit deū adiutorem suū: sed speravit in multitudine diuitiarū suarum ⁊ pualuit in vanitate sua. Sed quid in fine rndit sapiens Sapiē. v. Spes impi q quasi lanugo q a vento dispergitur. Spes xo psumptuosa est que de diuina bonitate concipit nullis meritis suffragantibus. imo quib⁹ ipa spes est occasio ignauie vel crasse negligētie. aut etiaz maioris ruine. ⁊ sic esset peccatuz in spiritum sanctū. De q spe dicit Job. xj: Oculi impioz deficient ⁊ refugium peribit ab eis. ⁊ spes eoz abomiatio ē anime. Spes autē sancta est expectatio certa future beatitudinis ex gratia dei et meritis ppijs puenies. Vnde tria sunt que spem nram sanctificant et beate virgini gratificant.

Primuz est ꝙ propter eam a peccatis cessemus. Nam in eo frustra q̄s sperat q̄diu peccando illū ꝓuocat in quez sperat. Hinc dicit Psal. Spera in deo et fac bonitatez et pasceris ī diuitijs eius. Et hoc est quod dicit Johānes in canōica sua. Omnis q̄ spem habet in deo. s. sanctā: sanctificat se sicut ille sanctus est. Secundū est ꝙ spem nostrā solum in illā ⁊ filiū eius ponamus. nec de nostris viribus vel meritis p̄sumamus. qꝛ maledictꝰ qui ponit carnē brachium suū. O felix Hester que licet erat regina potētissima super centū vigintiseptem ꝓuincias: fiducialiter ait ad dn̄m. Spem nunq̄ habui in aliū p̄ter ī te deus israhel. Tertiū est ꝙ ip̄am virginē bonis operibꝰ ⁊ exercitijs quibus possumꝰ honorem. qꝛ fiducialiter tunc speramꝰ si spem nostram per operis exhibitiōem cōprobamus. Et his tribus cōcurrentibus erit spes nostra sancta. cuius mater esse dignat̄ virgo beata. Amen.

De sancto Bartholomeo.

Ionathas expoliauit se tunica sua qua erat vestitꝰ. ⁊ dedit eam Dauid ⁊ reliqua vestimenta sua. j. Reg̃. xviij. Querit doctor sanctꝰ ꝑa ꝑe. q. xcvij. vtrū liberalitas sit virtus: p̄sertim cum nulla virtus ꝯtrariatur inclinatōi naturali. Inclinatio autem naturalis est ad hoc ꝙ aliquis plus sibi q̄ alijs ꝓuideat. cuius cōtrarium pertinet ad liberalē. Quia vt dicit ph̄us in. iiij Ethicoꝝ. Liberalis est nō respicere ad se ip̄m: ita ꝙ sibi mīora dereliquit. ⁊ ideo nō videtur esse virtus. Nec etiam videt̄ esse cōnexa virtutibus alijs sicut cetere virtutes cōnexionē habent adinuicē. quia multi sunt virtuosi qui non possunt esse liberales. qꝛ non habent qd̄ dent. Multiq̄ liberaliter dant vel expendunt qui tn̄ al's non sunt virtuosi. Ad hoc rn̄dens adducit Augustinū de libero arbitrio: dicens. Q̄ bene vti his quibꝰ male vti possumꝰ pertinet ad virtutē. Possumꝰ autem bene vti ⁊ male non solū his que intra nos: sed etiaz his que infra nos sunt. s. rebus huiꝰ mundi nobis ad sustentationē cōcessis. Cum igitur vti bene rebus illis ad libertatez ꝑtineat: cōsequens est ꝙ liberalitas sit virtꝰ. Ad cuius euidentiā sciendum ꝙ licet ꝑm ph̄m iiij. Ethicoꝝ. ad liberalē ꝑtineat emissiuū esse non retentiuū. ita ꝙ illud qd̄ aliquis a se emittit q̄dāmodo a sua custodia ⁊ dn̄io liberat. ⁊ animū suū ab eius affectu liberū esse ostendit. Non tamē liberalitas ꝓprie attendit̄ in quātitate dati: sed potius ī affectu dantis. Affectus ergo dantis disponitur ꝑm passiones amoris: ⁊ per cōseq̄ns delectatōis vel tristicie ad ea que dantur ⁊ non res exteriores sunt obiectū quidem ipsaꝝ passionū: sed materia īmediata liberalitatis sunt passiones interiores ꝑm q̄s homo afficit̄ circa res exteriores. et iō ad liberalitatez precipue ꝑtinet ꝙ ꝓpter inordinatā affectionez ad res exteriores q̄s non ꝓhibeat̄ a quocūq̄ debito vsu earuz. Ex quibus verbis duo cōcludunt̄. Primū est ꝙ virtuosi licet sint pauꝑes: tamē p̄nt esse liberales. qꝛ non cōsistit in multitudine datoꝝ: sed in dantis habitu. Secundū est ꝙ vt dicit ph̄us in. iiij. Ethicoꝝ. Illi qui multa cōsumunt in intemperātijs liberales non sunt: sed potius ꝓdigi. Et similiter quicūq̄ effundūt q̄ habent ꝓpter quecunq̄ alia peccata. Vnde Ambrosiꝰ. j. de officijs. Si adiuues eum qui possessiones alioruz eripere conat̄ non ꝓbat̄ largitas. nec perfecta est liberalitas si causa iactantie magis q̄ misericordie largiaris. Et iō qui carent alijs virtutibꝰ licet in alia opera multa expendāt: non tn̄ sunt liberales. nec prohibet aliquos multa ī bonos vsus expendētes habitū liberalitatis non habere sicut ⁊ aliaꝝ virtutū opera faciūt anteqū habitum virtutis illius habeant. licz non eo modo quo virtuosi: Que quidem liberalitas notat̄ in verbis ꝓpositꝫ. Ionathas expoliauit se. In quibus ad nr̄az instructionē vel informatōem sex sunt notanda per ordinē per que summa liberalitas creature rationalis ad deū suum fideliter exhibet̄. Primuz est expoliatio inueterate iniquitatis per penitētie assumptionem. Nā Adā se primo tunica origīalis

culpe induit cum se originali iusticia denudauit. In cuius argumentū vt dicit Genes. iij. fecit dominus Ade et vxori eius tunicas pelliceas. i. de pellibus mortuorum animalium. et induit eos vt signum sue mortalitatis secum ferrent. Et ait dominus in persona trinus et in essentia vnus. Ecce Adā factus es quasi vnus ex nobis. Yronice loquitur. quia voluit esse vt deus: sciens bonum et malū. sed propter peccatum magis excecatus est cum posteris suis. quia excecauit eos malicia eorum. et hoc propter affectum in eis corruptū: et ad omnia mala proclinū. de qualibus dicit apostolus ad Ro. j. Qui veritatem dei in iniusticia detinent. Nam veritas diuina quātum in se est parata est se manifestare. sz malicia hominū impedit in eis hanc manifestatiōem. et sic quodāmodo detinent eam sicut impediēs curium aque dicit eam detinere. Et sic vt ibidem prosequit apostolus. Obscuratum est insipiens cor eorum iusto dei iudicio. Dicentes enim se esse sapientes temporaliter scz ad faciendū malū. stulti facti sunt spiritualiter ad faciendū bonum. Unde querit Alexander de halis super hunc locum. Quō gentiles phi et doctores mūdi dicūtur esse stulti. p̄sertim cum sapientia est cognitio primarum causarum. quam vtiq; doctores et philosophi non solum christiani: sed etiam infideles habebant. quia deū in creaturis cognoscebāt. Ad cuius responsiōem assignātur ibi tres ratōes. Prima ratio est. quia sapientes videbātur in scolis. stulti autem in templis. Dicit enim August. de vera religiōe. q scolas habebāt a populo separatas: in quibus docebāt illos quos colebant non esse veros deos. et templa communia cum populo in quibus eis sicut dijs sacrificabāt. Secunda ratio est. quia ad ratōem vere sapiētie requirit q cognoscatur deus: et via perueniendi ad eum. quā viam non cognouerūt philosophi gentiles et refutauerūt phi fideles. s. profundā christi humilitatē per quam solum peruenit ad deum. De qua via sic dicit Augusti. Christus via est apud patrem. ipse enim ad nos veniendo factus est homo. Ambula p hominem et peruenies ad deum. per ipsum vadis inq̄tum homo: ad ip̄m vadis inq̄tum deus. Tercia ratio est. qr sapiētia non solum requirit cognitōem speculatiuā: sz etiam aliquo modo proximi operatiōem. Isti ergo siue fideles fuerint: siue infideles dicunt insipiētes. quia licet deum cognoscūt glorificandū: tamē in opere aliud contrarium ostendūt. et in cogitatōibus suis euanescunt de sola cognitōe superbiētes. Unde August. ad hmōi loquens. Inuenisti induit deum et coluisti idolum vel peccatum: quō insipiens factus es? Et de his prosequitur apostolus. q reuelata est ira dei in filios diffidentie. i. iusticia et vindicta de celo super omnē impietatē. Est autem pietas cultus deo exhibitus sm Tuliuz. Sequit. Et iniusticia hominū. i. peccatū contra proximum cum quo iuste viuendum est. Sequit. Eorum. s. qui veritatem dei in iniusticiā detinent. Qd si dūis querat quid sit veritatem in iniusticia detinere. Respōdet Halis ibidem q ille veritatē in iniusticia detinet qui operat contrarium eius qd habet in cognitiōe. Nam veritas cognita manifestatur in opere. Qui ergo non solum non operatur qd cognitio suadet: sed etiā operatur cōtrarium illius veritatē cognitā detinet. et q̄si violētat ne in opus prūpat. Odientes igitur iuxta consiliū Iude apostoli eam que carnalis est maculatā tunicā infecte nature. Et iuxta apostolū Colo. iij. Expoliantes vos veterem hominē cum actibus suis induite nouū hominem per habitum virtutū qui renouat magis ac magis proficiendo in agnitionē dei per augmentū fidei charitate formate. et hoc sm imaginem eius qui creauit illum. s. sm partē intellectiuam in qua est homo ad imaginem dei. Secundum vero est expoliatio terrene nobilitatis per voluntariā abiectionē. sicut christus qui cum in forma dei esset se exinaniuit formam accipiens serui. Cuius vestigia sequens Bartholomeus: qui solus inter apostolos nobilis habebatur. mutatorijs non vtebatur per voluntariā abiectionem. xxvj. annis et eo amplius easdem vestes et sandalia portabat: que nec vete-

rascebant: nec sordidabātur. Et Joseph electus inter filios Jacob huius humiliationis figuram elegāter exp̄ssit cum se denudari pertulit. Unde habet Gen. xxxvij. Quod nudauerunt eū. s. fratres sui inuidia moti tunica: talari: et polimita. miseruntq; in cisternam que non habuit aquam. Et hec est gloria nominis christiani. quā qui refutat christū negat. scilicet humiliari. vilipēdi. iniuste p̄sequi. opprobrijs affici. Et q̄a vt dicit Grego. in dialogo. Nōnullis solet nobilitas generis parere ignobilitatē mentis: ita vt minus in hoc mundo se despiciant qui pl⁹ se ceteris aliquid fuisse meminerint. Ideo tam paucos nobiles et potentes et sapientes domin⁹ ad discipulatū vocauit. Hinc etiam dicit apostol⁹. j. Corinth. j. Videte vocatiōem vestram fratres quia non multi sapientes s̄m carnem. non multi potentes. non multi nobiles: sz que stulta sunt mūdi elegit deus et que nō sunt. vt que sunt destrueret. et non glorietur om̄is caro in cōspectu eius. ¶ Terciū autem est expoliatio fede cupiditatis p̄ abnegationez. quam omnes perfecti carius amplectūtur: ne terrenoꝝ affectibus inuiscentur: vel eorum occupatōibus prepediantur. iuxta illud Cāticoꝝ. v. Exui me tunica mea: quomō induar illa? Laui pedes meos: quomō inquinabo illos? Nimiꝝ audiuerat enim vocem imitantis amici. Si vis perfectus esse vade et vende om̄ia que habes et da pauperibus: et veni sequere me: Cui Petrus. Ecce nos reliquim⁹ omnia et secuti sum⁹ te: quid ergo erit nobis? Et domin⁹. Amen dico vobis q̄ vos qui secuti estis me in regeneratiōe cum sederit filius hominis etc. Hic merito suadet Augustin⁹ de verbis domini: dicens. Fecundus est ager pauperuz. cito reddit donātibus fructū. Via celi est paupertas: per quā venitur ad patrem. incipe erogare si nō vis errare. ¶ Quartuz est expoliatio lubrice sensualitatis per continuā oratōem. Hec autem tunica praue cōcupiscentie que magis viscosa est. et ideo ceteris iā dictis difficilius exuenda. Unde Bernard⁹. s̄mone. ix. super Cantica. Viscus quidaz praui desiderij et terrene delectatōis animam volare non patitur. et citius retrahit mentem si forte aliquādo subleuat. ¶ Notandum tamen s̄m Hiero. super illud Math. Qui viderit mulierem ad cōcupiscenduz eam. Q⁹ inter passionez et p̄passionez hoc interest. q̄ passio reputatur in vitiū. propassio licet initij culpam habeat: tamē nō tenetur in crimen. Ergo qui viderit mulierem: et aīa eius titillata fuerit hic p̄passione percussus est. Si v̄o cōsenserit. et de cogitatione affectuz fecerit. sicut scriptū est in Dauid. Transierūt in affectum cordis. i. de p̄passione transierūt ad passionem. Et huic non voluntas peccati deest: sz occasio. Verūtamē vtraq; miserabiliter retrahit a profectu et sapore spirituali. nec sinit mentem ad superiora sustolli. Cuius si liberationem obtinere desideras: cōtinuum oratiōis refugiuz non omittas. Quia dicit Ysidor⁹ de sūmo bono. Hoc est remedium eius qui vitioruz temptamētis estuat: quotiens quolibet modo tangitur totiens orationez fundat. quia frequēter oratio impugnationē vitioꝝ extinguit. Hinc legitur de beato Bartholomeo. q̄ cēties flexis genibus per diem orabat. et centies per noctem. Cuius oratōes tam ignite fuerant q̄ quidam demon in obsesso clamaret: dicens. Apostole domini Bartholomee incendūt me oratōes tue. Cui apostolus. Obmutesce et exi ab eo. statimq; liberatus est. ¶ Secundum v̄o potissimuz remedium est occasionis fuga et ocij. quia obiecta mouēt potētias. Et in desiderio est omnis ociosus. Hinc in figura vt dicitur Genes. xxxix. dum Joseph impetebat ab impudica domīa: relicto in manu eius pallio fugit: et egressus est foras. Reputauit eniz tollerabilius subdi squalori carceris q̄ deseruire cōcupiscētijs meretricis. Nimirum cum dicitur Job. xxx. Qui me comedunt non dormiūt. i. concupiscētie male que cor meuz dilacerant nunq̄ cessant: a multitudine eorum cōsumitur vestimentum meum: scilicet innocētie. quia induūt vestez īmūdicie. Sequitur. Et quasi capicio tunice surrexerūt me. ¶ Quītū p̄inde

214

est expoliatio proprie voluntatis per plenam conformatiōem. Et hec vestis interior est difficillime expoliatōis. Ad cui⁹ euidentiā dicit Hieronim⁹ in epistola ad Demetriadem. q̄ voluit deus rationalem creaturam voluntarij boni munimine ⁊ liberi arbitrij potestate dotare. vt boni ac mali capax vtrūq̄ vniuersaliter posset: et ad alterū voluntatez deflecteret. Licet quippe nobis eligere. refutare. probare. et respuere. nec est quo magis rationalis creatura ceteris preferr̄: nisi q̄ omnia alia cōditionis tantuz ⁊ necessitatis bonum habent. hec sola habet ⁊ volūtatis. Et ideo sicut nihil offertur deo ditius bona volūtate. sic profecto nihil execrabilius q̄ propria voluntas possidetur. Dicit eniz Bernardus in sermone quodaz. Cesset voluntas propria ⁊ infernus non erit. In quez enim deseuiet ignis ille: nisi in propriā voluntatem? Nam propria voluntas deum impugnat: ⁊ aduersus eum extollit̄. Ip̄a est que paradisum spoliat. infernuz ditat. sanguinez christi euacuat. ⁊ ditioni diaboli munduz subiugat. Q. si queris que voluntas dicitur propria vel curua. Audi super hoc sententiaz Augustini dicentis super Psal. xxxv. Justicia dei est aliquādo vt san⁹ sis. aliquādo vt egrotes. Si quādo sanus es dulcis est tibi voluntas dei. ⁊ quando egrotas amara est tibi voluntas dei: non recto corde es. quia non vis dirigere voluntatē tuam ad voluntatem dei: sed dei vis curuare ad tuaz. illa recta est: sed tu curuus. volūtas tua corrigenda est ad illam: non illa ad te. et rectum habebis cor. Alioquin vt dicitur Ysa. xxviij. Coagulatum est stratum: ita vt alter decidat. ⁊ ad pallium breue vtrūq̄ operire non potest. Quomō inquis igitur expoliabit̄ vel potius īmutabitur tunica ista? Profecto in vino diuine dilectiōis. ⁊ in sanguine dominice passionis. sicut dicitur Gene. xlix. Lauabit in vino stolam suam. in sanguine vue pallium suum. ¶ Sextum est expoliatio corporee necessitatis per carnis excoriationez: qd̄ ceteris omnibus penali⁹ est. Et ideo dicitur Job. ij. Pellez pro pelle: ⁊ omnia que habet homo dabit pro anima sua. Qua beatus Bartholome⁹ pro christi morte et amore se spoliari sustinuit. q̄a post intollerabilia tormenta decoriat⁹ fuit. Unde cōuenienter dicere potuit illud Canticoꝝ. v. Percusserunt me ⁊ vulnerauerunt me. tulerunt pallium meū custodes murorū. Verūtamen ne nudus appareret ex his omnibus sibi vestem nuptialez intexuit vt anima eius fieret circūdata varietate. Ad laudem domini. Amen.

In festo decollatōis sancti Johannis baptiste.

Male tractauerūt eū qui ex vtero matris sue consecratus est ꝓpheta. Eccl̄iastici. xlix. Que verba q̄tum ad literam scripta sunt de ꝓpheta Hieremia: qui fuit sacerdos ex vigītiquatuor sacerdotibus. et in matris vtero ꝓphpeta sanctificatus: dicente domino. Priusq̄ te formarem in vtero noui te. ⁊ anteq̄ exires de vulua sanctificaui te ⁊ prophetam in gentibus dedi te. qui adhuc puer exorsus est vaticinari ꝑmanens in virginitate sua. Hic ergo talis ac tantus post mlta ac diuersa que passus est ab impijs propter testimoniuz veritatis. tandem ductus est ab his qui fugerunt in egyptum. vbi redarguit mulieres hebreorum eo q̄ sacrificabant dijs alienis ⁊ omni milicia celi. Que se excusare conantes dixerunt. Nunquid sine viris hoc facim⁹? Cuz ergo durius viros redargueret: responderunt. Quando fecimus hec in vrbibus iuda saturati sumus panibus ⁊ bene erat nobis. exquo autem cessauimus indigemus omnibus. ⁊ gladio ⁊ fame cōsumpti sum⁹. Tunc respōdit Hieremias. Hec dicit domin⁹ deus. Ego iuraui in nomine meo magno. quia omnes viri iude qui sunt in terra egypti gladio ⁊ fame peribūt donec penitus consumētur. Et insurrexit populus aduersus Hieremiaz. ⁊ lapidauerunt euz quē egyptij honorantes sepelierunt iuxta tumulū regū. Qui manifeste beati Johānis baptiste typum tenet. Hic enim sacer-

dos fuit in vtero sanctificatus. ad ꝓphe-
tanduz missus. virginitate preditus. pro
veritate captus. ab Herode male tracta-
tus. ac morte turpissima ad requestum me
retricis decollatus. Et hec sapientia tua
domine Jesu qua tibi dilectissimos in re-
gno tuo sublimare disposuisti: vt sic humi
litas sublimius exaltetur. ⁊ iusticia glori-
osius coronetur. Hec gloria nominis chri
stiani. hec via potissima regni. quia opor-
tebat christum pati. ⁊ ita intrare in glori-
am suam tam propter ꝓpriaz exaltationē
q̄tum ad corpus quaz sic ꝓmeruit: q̄ pro-
pter humanam redemptōem. quia posuit
in eo pater celestis iniquitatem omniū no
strum. Male ergo tractauerunt eum ⁊c̄.
Sicut dicit Chrisostom⁹ in sermone diei
huius. Hodie nobis Johānis virtus He
rodis feritas cum refertur cum fertur con
fusa sunt viscera corda tremuerūt. caliga-
uit visus. tabuit intellectus. aufugit audi
tus ⁊ quicquid constat in sensibus huma-
nis: quādo perdidit virtutum magnitudi
nem criminū magnitudo. Unde ad euidē
tiaz thematis sciendū ꝙ quatuor sunt ꝑn
cipaliter que fuerunt causa tam turpissime
mortis in Johāne. Primum est zelus
diuini honoris in Johāne. qui tantuz scā
dalum in populo dei sustinere non potuit.
A sed sedule redarguit Herodē: dicens. Nō
licet tibi habere vxorem fratris tui. Pro
quo notandū ꝙ scandalum actiuū ſm Hie
ronimuz est dictum vel factum minus re-
ctum prebens occasionem ruine. Dicit au
tem dictum vel factum. quia verbo vel fa
cto peccatur contra dilectionez ꝓmini. nō
autem cogitatu. quia proximū scandaliza
re non est nisi ex eo quod videt vel audit.
Gerens enim odiuz in corde contra pro-
ximuz in via spirituali sibi: non ꝓximo po
nit obstaculuz. Dicit vero minus rectuz. qz
vel de se maluz est: vel speciem mali habz.
vtroq̄ etiā modo occasio ruine prebetur
proximo. Nam quādo quis facit in palaz
quod ſm se mortale est vel speciem morta
lis habet. aut etiam si leuibus signis que-
rit ruinam primi in aliquod mortale. tunc
semper est mortale peccatū et contra cha-
ritatem ꝓximi. quia dilectio proximi sem-
perquerit profectū ꝓximi: ꝑsertim spiritu
ale. Sed scandalizās proximuz ex intenti
one: aut ex verbi vl̄ facti qualitate: parat
ruinaz ꝓximi. ⁊ sic obuiat charitati. Et lo
quor de scandalo pusilloruz ⁊ infirmorū:
a quo ꝓhibet domin⁹: dicens Math. xviij
Qui scandalizauerit vnuz de pusillis mi-
nimis ⁊c̄. Perfecti nāq̄ non de facili scā
dalizātur. eo ꝙ firmiter adherent rei im-
mobili. scilicet deo. ⁊ ideo de facili ruunt
impingētes ad obstaculuz positū per acti
ue scandalizātem. Q̄ si obijcitur de chri-
sto illud Math. xv. qui scz discipulis dicē
tibus. Scis quia pharisei audito hoc ver-
bo scandalizātur: protin⁹ respondit. Sini
te illos: ceci sunt ⁊ duces cecorū. Et ideo
scandaluz non videtur esse cōtra charita-
tez. Ad hoc respondet Alexāder de halis
super ad Roma. viij. ꝙ scandalū passiuuz
quādoq̄ oritur ex infirmitate ſm ignorā-
tiam. ⁊ tale scandaluz cauendū est. ⁊ ideo
dixit domin⁹ Petro Math. xvij. vt autē
nō scādalizem⁹ eos: vade ad mare ⁊c̄. Mi
miruz cum prosequit̄ ibidem. xviij. Vide
te ne contemnatis vnum de pusillis istis.
Aliquādo etiam oritur ex certa malicia il
lorum scz qui scandalizātur: qui bonuz im
pedire volunt scandalū cōcitando. ⁊ tunc
non est dimittendū bonū propter hoc. nec
cauenduz est tale scandalū. Hinc domin⁹
phariseoꝝ maliciaz attendens ait. Sinite
illos ⁊c̄. Generaliter tamen ſm Hieroni. B
quicq̄d fieri potest salua triplici necessita
te propter scandaluz proxmi ꝑtermitten-
dū est. scilicet primo salua veritate vite q̄
spectat̄ ad omnes. quia hec propter scan-
dalum ꝓximi non debet ꝑtermitti: cuz nul
lus negligere debet seiꝑm ⁊ salutē propri
am peccādo: ne alius peccet eo ꝙ quilibet
tenetur magis diligere seiꝑm q̄ proximū.
Unde querit Alexander de halis super il
lud ad Roma. ix. vtruz quis velle debeat
separare a deo per minus peccatuz ne ali
us faciat maius. sicut apostol⁹ velle vide-
tur ibidem: dicens. Optabaz ego ipse esse
anathema. i. separatus esse a christo ꝓ fra
trib⁹ meis. Ad qd̄ respondet ꝙ non debet

215

quis velle facere minus malū: vt alius vti ꝙ maius euitet. quia Augustin⁹ tractans illud Loth. qui exposuit filias suas ne Sodomite facerent maius peccatuz. Primo querit ibidem vtruz admittenda sit huius modi cōpensatio. ⁊ videtur concludere ꝙ non. nec in hoc imitandus est Loth: sed factum eius magis tribuenduz est turbationi ꝗ consilio. Et licet Loth in hoc cōmendetur ꝙ hospites recepit: istud tamen nō cōmendatur. Unde Augustin⁹ libro. v. super Geneſiz. ⁊ habetur. xiij. distin. c. Quarez. Dicit ꝙ periculosissime admittitur hec cōpensatio: scilicz ꝙ fiat minus malū vt euitetur maius. ¶ Secundo vo salua veritate doctrine que spectat ad prophetas ⁊ p̄dicatores. Nam licet veritas vel doctrina veritatis sit aliquādo ad temp⁹ occultanda vel differenda in his que scandalum generarent infirmorū: non tamen simpliciter est dimittēda propter scandalum quorūcunqz. ¶ Tercio deniqz salua veritate iusticie q̄ spectat ad p̄sidētes vel prelatos. que scilicz iusticia cōsistit in corrigendo. quia correctio fieri debet etiaz si nō sperat emendatio: scilicet ne malnz maneat impunitū. ⁊ vt alij per hanc correctionem terreātur ⁊ a similib⁹ arceātur. Verūtamen peccāte multitudine cesset huius modi correctio si timetur maius scandalū scilicet scismatis vel similiuz. Dicit enim Augustin⁹ in epistola ad Aureliuz. ꝙ cum multitudine peccantiū agenduz est magis monendo ꝗ minando. in illis tamen veritas iusticie tunc exerceri debet quādo per ipsam speratur correctio. ¶ Secundū autem principale qō fuit causa mortis eius erat machinatio pessima ipsius Herodiadis. Nam herodias timens ꝙ ad predicationem Johānis Herodes penitēret: ⁊ illaz fratri suo redderet: excogitauit modū quo Johannē absqz populi seditōe interficeret. ⁊ oportunitate nacta de optōe filie: nil inquit aliud petas nisi caput Johānis. Suadet impia mat. assentit detestanda filia. et in necem iusti iniqua voluntate conspirāt. Unde merito dicit Valeri⁹ in epistola ad Rufinū volentem nubere. Exemplum harum experiētium accipe ꝙ audax est ad omnia quecūqz amat vel odit femina. et artificiosa est nocere cui vult. Et prosequit̄. Lege aureolū Theofrasti ⁊ me deam Jasonis: ⁊ vix pauca inuenies impossibilia mulieri. Hinc diabolus qō per se non potest illa mediāte perficit. Per illam enim Adam de paradiso expulit Dauid p̄cipitauit Sampsonez excecauit. Mirum cuz dicit Ambrosi⁹. ꝙ ianua diaboli. via iniquitatis. scorpionū percussio. nociuūqz genus est femina. cum proximuz stimulat. ignem accendit. et flāmigero igne percutit cōscientiā. Nam vt dicit Valerius in epistola ad Rufinuz. Sol hominū Salomon. thesaurus deliciaruz. sapientie domi. singulare domiciliū. crassō tenebraz rum. fuscatus atramēto. lucem anime sue. gloziam domus sue feminaz facinoze amisit. ⁊ postremo curuat⁹ coram Baalim ex ecclesiaste domini mutatus est in membrū zabulon. ¶ Terciuz vo quod erat mortis causa fuit complacētia detestāde filie: taz pudico ornatu qz in lasciuo saltu. De primo autem dicit Anselm⁹ in libro de virginitate. Collum cathena cōstringit. pedes compedes includūt. nil refert an corp⁹ auro ligetur an ferro. si ceruix premit̄: signatur incestus. nil preciū iuuat nisi ꝙ vos mulieres estis mirabiliores qz qui publico iure damnantur. illi optant exui vos ligari. mulier sic ornata domus est omniū demonum infernalium. Hec ille. ¶ Ad cui⁹ euidentiam queri potest vtruz licitum est mulierib⁹ se fardare ⁊ crines adulterinos ad ornatum vsurpare: p̄sertim cum licitū est ꝙ se ornent ad complacenduz viris suis. Ad hoc respondet Alexander de halis in iuū. ꝙ tales graviter ⁊ mortipliciter peccāt. Primo nanqz peccant in deuz. quia tales picture fiunt in contumeliaz summi artifi cis. ⁊ in prouocatiōem indignatōis eius. Unde Ambrosi⁹ in Exameron. Deles picturam dei mulier si vultum tuum naturali candoze obnubilas: si exquisito ruboze perfundas. Quid enim tam vanuz qz colozare crines. planare cesariez. tingere genas. rugere faciez. componere supercilia.

corpus adornare. ⁊ animā sordidare. Tales enim inq̄ntum in se est verbum dei contemnūt ⁊ infirmant. Hinc dicit Cyprianus ad illas. Dominꝰ tuus dicit non potes facere capillum tuuz album vel nigrū. ⁊ tu ad vincendā domini tui vocem vis te esse potiorē. ⁊ audaci ornatu capillos iaz tibi flāmeos auspicaris. ¶ Secundo ꝟo peccant contra proximū per fictōem ⁊ mēdacium: inducētes errorem ex certa scientia. Quibus ait Cyprianus. Si deformis es cur te formosaz esse mētiris. nec tue cō scientie. nec alieni gratiaz erroris habitura. nec enim voluntas placendi maritis illas excusat a mortali. qꝛ modus per quez placere intendūt nec deo placet: nec etiam maritis. Quia dicit Augustinꝰ ad Presidium. Fucare pigmentis quo vel rubicundior appareat adulterina fallacia ē. qꝛ nō dubito ipsos maritos se nolle decipi quibus solum permittende sunt femine ornari scdm veniam. non scdm imperium. Execranda autem est superstitio ligaturarum que non solum ad placendum hominibus: sed ad seruiendū demonibus adhibentur.

¶ Tercio deniq̄z peccant in seipsis. quia faciunt iniuriaz proprie nature. Nam sm Cyprianuz. licet vilis mulier non alteri: sibi tamen peccat. Primo quia in propria natura adulterium facit: De quo dicit Augustinus. Quāta amentia est effigiem mutare nature: picturam querere. tollerabiliora prope modum in adulterio crimina sunt. ibi enim pudicicia: hic natura adulteratur. Secundo quia ipsam naturam inficit veneno peccati. De quo dicit Hieronimus ad Eustochium. Si vir vel mulier se ornauerit: ⁊ vultus hominū pro se reuocauerit. ⁊ si nullum sequatur damnuz: iudicium tamen patietur eternuz. quia venenū attulit si fuisset qui biberet. Et ideo cōcludit ibidem Alexander de halis. ꝙ siue solute sint: siue cōiugate mortaliter peccāt huiusmodi insistentes abusiōibus. Quia habitus naturalis productiōis dati sunt a natura et non ab humana prouidētia. et ideo illis aliter vti q̄ eo modo quo sunt a natura accōmodata ⁊ ab opifice nat̄e concessi: fiunt adulterine vsurpatiōes que licite non sunt. secus tamen est de visu habitus humane prouisiōis. de qua vide alibi.

¶ Ceterum de saltu lasciuo chorearū queri potest vtrum talia exercentes peccent mortaliter. Ad quod dicendum est scdm Alexandꝝ de halis in. iiij. ꝙ choreatrices quibus innotescūt mala que ex vsu chorearum proueniūt siue ex propria industria: siue experiētia vel ex predicatōe. ⁊ nihilominus illud exercent consuetudinarie aut cū gestibꝰ ⁊ cantibus se ⁊ alios incitāt ad lasciuiā multipl'r ⁊ grauiter mortal'r peccant. quia sabbata que sunt obseruāda et in dei cultu expendenda: in cōtumeliā creatoris expendunt. colludentes ⁊ assistentes ad luxuriam prouocando multipharie multisq̄z modis. Si ꝟo mulier aliqua raro se īmiscet ⁊ inuite: huiusmodi coreatricibꝰ non audeo diffinire ꝙ peccet mortaliter. nec illam a peccato mortali assecurare cū ingerat se periculo prouocādi assistentes ad libidinem. ⁊ videatur vitiuz ac consuetudinem coreatricū approbate. Estimo tamen inquit ꝙ quādoq̄z aliquas excusat a puccato mortali simplicitas. innocētia. et puritas intentōnis. vtpote illas que non intendūt nisi ludum. penitus etiā ignorātes aliquod periculū ex tali ludo alicui ꝓuenire. ¶ Quartum deniq̄z causa existēs mortis sue fuit in Herode excecaca libido fedi amoris: quo aspirabat ad mortem iusti: ne suas delicias cōtristaret. Sicut Salomon ex eadem causa cogebatur ꝙ idola vana adoraret. Nimiruz cū vt dicit Tulius. ij. rethorice. Qꝛ nihil facilius ad maleficiuz q̄ turpis amor ⁊ intemperās libido cōmouere potuit. Hec enim tribuz beniamin pro vxore leuitis deleuit. filios Hely in bello prostrauit. Vriam occidit. ⁊ infinitos in infernum damnauit. Vnde merito Prouer. vij. dicit̄. Ne abstrahat̄ in viis illiꝰ mens tua. neq̄z decipiaris semitis eius. Multos enim vulneratos deiecit. ⁊ fortissimi q̄q̄z īterficti sunt ab ea. In cuiꝰ argumētū oēs qui propter illā coreā continuādā Johēz male tractauerūt ecōuerso a deo mali tractati fuer̄t. Nā Herodes

in exilium fuit missus ⁊ miserabiliter mortuus. Herodias autem fm quosdaz dñi caput Johānis manu teneret et sibi insultaret: diuino iudicio in eius faciem diabol⁹ insufflauit. ⁊ subito mortua corruit. Alij tamen dicunt q̄ cum Herode miserabiliter exulauit. ⁊ mortua sit. Puella vo dum super glaciem ludendo curreret: glacies subpedibus frangit̄. ⁊ illa submergitur. Julianus apostata qui eius ossa dispersit ⁊ in parte combussit ex inuidia. Nam legit̄ in ecclesiastica historia q̄ cum ad eius tumulum multa miracula fierent: iubente Juliano apostata gentiles eius ossa sperserūt Et cum miracula non cessarent post in magna parte collecta ⁊ igne cōcremata ī puluerez redigerūt. ⁊ p agros sperserūt. Dic ergo Julian⁹ totus plaga percussus. ⁊ ab hostib⁹ excoriatus. de corio eius regi persarum scabellū efficitur. vt impleat̄ quod scriptum est. Mihi vindictaz ⁊ ego retribuam. Ad laudem domī. Amē.

In natiuitate beate Marie virginis.

Sicut sol oriens in altissimis dei: ita mulier bone fame in ornamentum domus eius. Ecclīastici. xxvj. Cuz nulla creatura reperi potest in qua sint omnes ꝓprietates designātes Marie virtutes. ideo sacra scriptura diuersas creaturas ⁊ earum multipharias ꝓprietates adducit quibus illaz assimulat vt aliquas virtutes inde eliciat Porro q̄uis nulla similitudo eam pfecte cōmendat. a scriptura tamen varie similitudines ad informandū intellectus nostri tarditatem introducunt̄. Nam aliquādo similitudo introducit̄ a natura inferiori: vt radicis virge florez specierū arborum ⁊ similiū tanq̄ a principio totius pulchritudinis ⁊ fertilitatis. Aliqñ vo a natura media. sicut nebule nubecule rorz pluuie: tanq̄ ab estu solis iusticie. i. furoris diuine refrigeratiue. Verūtamē inter oēs creaturas excellentior a sole metaphora accipitur. vtpote qui est corpus excellentissimū ⁊ virtute efficacissimū. Est enim quasi dea toti⁹ nature. Et ideo dicit philosophus q̄ homo generat hoīem et sol. Hinc etiam dicit Bernard⁹. in quodaz sermone. Attendite hanc similitudinez in qua nulla in rebus mundi potest esse similior. Nihil enim habet spiritꝰ sanctus in visibilib⁹ creaturis excellentius cui virginis excellētia comparetur. Nam Marie presentia totus illustratur orbis: adeo vt ipa superna ciuitas clarius rutilet virginee lampadis illustrata fulgoribus. Et ideo soli rutilanti totumq̄ mundū illustranti merito compatur. quam ita diuina dignatio p̄elegit: vt fiducialiter p̄diceret Psal. In sole posuit tabernaculum suum: ⁊ ipe tanq̄ sponsus ꝓcedens de thalamo suo. Exultauit vt gigas ⁊c. Et ideo non incōueniēter Ecclesiasticus afflatus sancto spiritu virginis nascentis excellentiaz sub metapho ra solis orientis describit: dicens. Sicut sol oriens ⁊c. Dicit beatus Bernardus in sermone quodam. Nihil est q̄ tantum me terreat. nec est aliquid quod tantū me delectet sicut de beata virgine sermonem habere. Terret inquit me indignitas propria: sed me delectat virginis laus ⁊ excellentia. Verūtamen vt in eius laudem solis excellentiam et ꝓprietatem exequamur sex sunt p̄cipue in sole cōmendanda: ac excellentie virginali per similitudinem appropriāda. Primum est q̄ sol habet in substantia puritatem. Nec miruz. quia in sua essentia summam habet simplicitatez nec ex contrarijs compositam. sicut elemēta inferiora. ⁊ ideo perpetuaz habet permanentiam. quia cōpositio ex contrarijs est principium ⁊ causa corruptionis: vt dicit Aristotiles. Habet ergo puritatem et tantaz q̄ inter corporalia omnia nihil habet purius inueniri. adeo vt omnium intuentium hominū visus ex illius puritate redundatur. Et ex hoc habet q̄ sit ipso splēdore perlucidius. ita q̄ corpus solare taz magnum nullam habeat partem tenebrositatis: sed est lucidum totum. Que ꝓprietas aptissime designat virginalem puritatem: que pre ceteris creaturis vniuer-

lis: tam angelicis q̄ humanis. tam excellētissima puritate fulget q̄ nulla creatura plena cognitiōe sufficiēter illā appēdere poterit. Hinc dicit Augustin⁹. Q⁹ vbi de peccato agitur Marie nullus volumus fieri mentionem. Ea enim puritate nitebat sancta virgo qua sub deo nequit maior intelligi. Cuius causam refert in libro de natura ⁊ gratia: dicens. Scim⁹ enim q̄ ei pl⁹ collatus fuerit gratie ex omni parte cōtra peccatū que cōcipere ac parere meruit eū quem cōstat nullum habuisse peccatū. Cui cōcordat Bernard⁹ in sermone quodā: dicēs. Puto q̄ copiosior sanctificatōis benedictio fuit in Maria q̄ in alijs abvtero sanctificatis. que non solum ipsius sanctificaret ortum: sed etiam eius vitam deinceps ab omni peccato custodiret īmunem. quod alteri nemini in natis mulieru⁹ creditur esse donatum. Si ergo tam excellenter cōmendat scriptura q̄ Sara filia Raguelis speciosa parētibus vnica septem q̄ viris tradita tam mundā conseruauit animā q̄ Tobie. iij. fidenter diceret verbū vtiq̄ memoria dignum: quia rarū. Tu scis inquit domine q̄ nunq̄ concupiui virum. et mundam seruaui animā meam ab omni cōcupiscentia. nunq̄ cum ludentibus me miscui. neq̄ cum his qui in lenitate ambulāt participem me p̄bui. Quā tomagis ista benedicta virgo laudabilis est que mundam seruauit animā suam etiam ab omni peccato veniali quātūcūq̄ minimo. Nescio q̄d mirabili⁹ de ea credi: dici: vel p̄dicari potest. Quā vtiq̄ mirabilem īmunitatē Salomon in spiritu preuidēs: ait. Tota pulchra es amica mea ⁊ macula non est in te.

¶ Secundū est q̄ sol habet in sua rota q̄ntitatem. Excedit enim omnia lumināria corporum celestiū in quātitate. Pro quo sciendum q̄ fm traditiōem Alfragani differentia. xxj. sol maior esse dicit omnib⁹ corporib⁹. Deinde quindecim stelle: que in prima magnitudine inter stellas fixas abipo ponūtur. Tercio vo loco Jupiter. Quarto Saturn⁹. Quinto omnes stelle fixe suis ordinibus posite: q̄s diuidit in sex gradus magnitudinis. Sexto Mars. Septimo terra. Octauo Venus. Nono Luna. Decimo Mercuri⁹. Sic etiā beata Maria sanctos vniuersos excedit in magnitudine bonitatis. Dicit enim Dyonisius. q̄ in his que nō mole magna sunt: idē est magnum esse quod bonum. Q⁹ autem excedat omnes bonitate sic ostēdi potest. Quoniam adhuc in terris posita supemīebat omnes in gratijs virtutib⁹ devotiōibus. Nā de gratijs gloriat Ecclesiasti. xxiiij. dicēs Jn me omnis gratia vie ⁊ veritatis. quasi diceret. Omnis gratia vie. i. vite huius que non solum mihi: sed omnium hominū statui ⁊ omni etati sufficit. Mirum cum ceteris per partes Marie vo totam se simul infudit plenitudo gratiarū. Vnde Hieronim⁹ in sermone dicit. Ceteris virginibus per partes prestatur gratia. Marie vo se totam infudit plenitudo gratiarum que fuit in christo: quanq̄ aliter et aliter: quia in christo fuit plenitudo gratie tanq̄ in capite influente. in Maria vo tanq̄ in collo transfundēte. Et beatus Bernard⁹. Ad quid inquit putas Mariaz ab angelo iam dudum ante cōceptionem plena gratia nunciatā: nisi vt supueniēte deo in vtero nobis fieret superplena. vt quotiēscunq̄ p̄cibus licet tenuiter moueret superfluaret nobis liquorez glorie effundendo. ita vt merito subderet ibidem in Ecclīastic. Videte q̄ non solū mihi laborauī: sed omnibus exquirētibus veritatem. ¶ Secundo supemīebat virtutibus. quia supremus in virtutibus est oīes habere virtutes in summo sine vitiorū impugnatiōe: quod in alijs quātumcunq̄ sanctis minime reperiri potuit. Nam virtus in nobis mediū tenet vitior. ita q̄ nulla virt⁹ in nobis enutatur quin de vitio cōtrario impugnatur. Maria vo sic omnes virtutes habuit: vt de nullo vnq̄ vitio temptaretur. Et ergo fm Ambrosiuz libro de virginitate. Sit nobis tanq̄ in imagine descripta virginitas vita Marie. in qua velut ī speculo fulget species castitatis ⁊ forma virtutū. ¶ Tercio supemīebat devotiōnibus. quia tanto devotio cuiuslibet est altior ⁊ acceptior quanto subiectū de q̄ procedit ⁊ obiectū in q̄

agitur nobilius et purius est. Cum igitur Maria purissima fuit. et purissime in purissimum obiectū. s. deum agebatur: quem pre ceteris alijs purius apprehendit. ideo omnis eius deuotio semp extitit in summo ita q merito dicere potuit Ecclesi. xxxiiij. Ego in altissimis habito. et thronus meus in columna nubis. Ceterū si (sm Augustinuz de laude charitatis) nō numerositas operum. non diuturnitas temporz: sed maior charitas meliorq voluntas auget meritum. planū est q omnes sanctos pcellit merito sic ⁊ charitate ⁊ bonitate. Tercium est q sol habet in splendore claritatem qua delectabiliter lucet. ⁊ plucet omnem superiorē ⁊ inferiorem regionē. in aliis quoq principiū est luminis. vt dic Aristotel. libro de pprietatibus elementorz ⁊ planetarz. Et ideo dicit sol quasi solus lucens. sicut a simili videmus in hoīe qui dicitur minor mūdus q vnuz membrz scilicz cor influit omnibus. Et ideo necesse est cum sit principiū luminis plus habeat de splēdore: ⁊ cor de vitali virtute. Hinc etiā cūcta lumīaria celestia in comparatōe splēdoris solaris non lucent: īmo nec penitus videntur. Sic beata virgo principiuz est luminis gratie: īmo ⁊ glorie. qz in vtero portauit verū lumen animarz ad reuelatiōem gentiuz. De quo dicit Johānes. j. capl'o. Erat lux vera que illumīat omnē hominē venientē in hunc mundū. q̄tum ad sufficientiam: licet non q̄tum ad efficientiaz: eo q in ppria venit ⁊ sui eum non teceperūt. Venit enim lux in mundū. ⁊ dilexerūt homines magis tenebras q̄ lucem. vt sic iuste in tenebras exteriores proijciātur. Et quia beata virgo principiū est luminis spiritualis. ideo tam excellenter omnē creaturā in vite sanctitate supemicat q in eius comparatiōe omnes sancti ⁊ angeli q̄si non sint: vt ita dicam. ⁊ extincti videātur. taz excellenter sanctificauit tabernaculū suū altissimus. Et licet sm Bernard. in eius cōparatiōe nihil esse vel apparere videātur: non modicuz tamen eius fulgore illustrantur: vt in eius p̄sentia tota celestis curia ⁊ vniuersa eius milicia clarius condescat. Sicut omnia luminaria a sole quidem splendorem habent. nec tamē in eius p̄sentia lucent. Sicq patet q omnes sancti ex Marie presentia lucidius lucent. et tamē eius comparatione quasi non luceant latent. Ceterum hic accedit q sol habet pulchritudinem in aspectu. ⁊ ideo delectabile est oculis videre solem. vt dicitur Eccl's. xj. Nā sm Ambrosiū in examerō. Sol est oculus mundi. iocunditas diei. pulchritudo celi. mensura temporuz. virtus ⁊ vigor omnium nascentiuz. dominus planetarz. ⁊ perfectio omnium stellaruz. Sic beata virgo licet clarissima: tamen delectabilis est ad videndum radians in corpore per virginitatem. in corde per humilitatez. in mente p flagratissimā charitatē. q̄ fuit decorata ⁊ deaurata tā intus q̄ extra. sic archa federis cui desuper eminebat diuinū propiciatoriū. scientibus eniz legē loquor. Quartum est q sol habet in suo motu cōtinuitatem. ita q nec ad ictuz oculi requiescit: nisi ex dispensatiōe diuina. sicut tēpore Josue stetit sol īmobilis d̄o obediēte voci hominis spacio diei vnius artificialis. Et de hinc cursu naturali pperauit ad occasum. ita q dies illa fuit duplicata. Et potest pbabiliter dici q hoc accidit in medio mense Junij vel circa: qn̄ dies artificiales habet. xviij. horas. q̄ duplicata faciūt. xxxvj Sub Ezechia v̄o rege triplicata. quia sm Dyonisiuz in epistola ad Policarpuz. sol retrocessit decem horas. ⁊ per alias decez redit ad locum pristinum. ⁊ sic ad diem illuz q̄ duodecim horas habuit addite sunt hore viginti. Sic ⁊ Maria fuit ī motu cōtinuo meritorie actionis. Quicquid enim agebat hoc ad debitum finem semper dirigens cum tanta reuerentia et disciplina faciebat q in omnibus suprema merita cumulabat. siue manducabat. siue bibebat. siue dormiebat: oīa in gloriā dei faciebat. ⁊ sic omnia reddebātur meritoria. Sicq pfectissime verbuz illud apostolicū ꝯsecuta est. bonis omnia cooperant in bonum. in his scilicz qui sm ppositū vocati sunt sancti. sicut econtra malis fere omnia cooperant in malū ppter radicē p̄uitatis in eis.

radicatā. nec solū illi cooꝑabant̄ in bonū sed etiaꝫ in vnoquoq; opꝑe cumulauit summa merita ꝑm genus suū ꝓpter perfectissimaꝫ intentionē. ⁊ purissimā intentissimāq; dilectionē. In cuius figura sol nō soluꝫ habet motus cotinuitatē: sed etiam velocitatē. qꝛ cōtinue mouetur citius q̄ꝫ sagitta ꝓsilens de balista: licet aspectui nr̄o q̄ntitatis velocitas subterfugit visuꝫ nostrū Sic Maria in motu obedientie omniumq; virtutū exercitioꝝ ⁊ opeꝝ fuit velocissima. De qua dicit Ambroꝭ. li. de virginitate. Virgo erat non solū corpore: sed ⁊ mēte. corde humilis. verbis grauis. aīo prudens. loquēdi parcior. legendi studiosior. non incerto diuitiaꝝ: sed in prece pauperum spem reponēs. intenta operi. verecūda sermone. arbitrū mētis. nō hominē sed deum querere. nullum ledere. omnib⁹ bene velle. maioribus assurgere. eq̄libus nō inuidere. iactantiā fugere. ratōeꝫ sequi. virtuteꝫ amare. Quādo ista fastidiuit hūilē? qn̄ risit debilē? qn̄ vitauit inopem? Nihil ī oculis toruū. nihil in verbis procax. nihil in actu inuerecūduꝫ. Nō gest⁹ fractior. nō īcessus sollicior. nō vox petulātior vt omnis corꝑis species simulachꝝ fieret mētis figuraq; ꝓbitatis. Hec ille. Sicut tangit Augus. in li. ad sacras virgines. Dominica virgo publicos aspectus ⁊ plateaꝝ frequentiā debet euitare. ⁊ ī domo posita lanifico labori vel diuīe lectiōi insistere. nec ornatu capitis. nec oculis rectis aut letis sed ad terrā cuꝫ vultu directis ꝓcedat: ne in se viles amores īducat. ⁊ si nō ꝑeat aliis causa perditiōis existat. Debet inq̄ꝫ ab omni inuerecūdo sermōe vel risu se penit⁹ abstinere. ⁊ cū silentio ⁊ disciplina omneꝫ vitam ornare. Alioquin vt de viduis apostol⁹ docet. Virgo sermōe garrula aut loquacitate verbosa: vel curiositate suꝑflua casta non potest iudicari. sed quasi ꝓstituta ad luxuriā magis attēdi. Et si corpore quidē virgo ꝑmaneat: eius tn̄ virginitas corā deo laudabilis non reddit̄. qꝛ nō debito modo seruat̄. cuꝫ debuerit habere firmuꝫ ꝓpositū perpetue cōtinēdi ꝓpter deum. s. ad vacandū liberius rebus diuinis.

quia virginitas ordinat̄ ad bonuꝫ anime ꝑm vitaꝫ cōtemplatiuā: qd̄ est cogitare ea que dei sunt: vt sit sancta corꝑe ⁊ spiritu. Et ideo dicit Augus. libro de virginitate. Nec nos virginibus p̄dicam⁹ q̄ virgines sint: sed q̄ deodicate pia continentia virgines. ¶ Quintū est q̄ sol habet influētia sua fecunditatē. ita q̄ nihil sub sole sine illius influētia fecundari potest. Omnia nāq; viuificat. ⁊ omnib⁹ rebus vitā spem et formā administrat. Nam poros terre aperit ⁊ virtuteꝫ latentē in radicib⁹ ad actuꝫ perducit. qꝛ solaris radi⁹ ad interiora radicum ⁊ seminū suo vigore ⁊ colore subintrans humidū terre dissoluit. ⁊ vi sua attractiua qd̄ semini ⁊ radici simile est de illo attrahit. ⁊ in nutrimentū terre nascentium cōuertit. sicq; terre superficiem herbis. frondibus. floribus. ⁊ fructibus reuocat. exornat. ⁊ fecundat. Sic beata virgo cunctis christifidelibus fecunditatē tribuit in virtutibus ⁊ gratia. sine cuius auxilio nullus vnq̄ꝫ ex se fructū saluificū facere potuit. Hinc ait Bernard̄. Qꝛ filius dei qui dicitur sol iusticie Mariaꝫ velut alterum solē induit. Et quēadmoduꝫ ille super bonos ⁊ malos oritur indifferēter: omnibus sine differentia cūcta fecundās. Sic beata virgo nō discutit merita. sed omnibus sese exorabilem: omnibus clementissimaꝫ prebet. ⁊ necessitates nostras amplissimo quodam miseratur affectu. Vnde Hieronim⁹ in sermone de eius assumptiōe dicit. Celestis plane ymber in virgineuꝫ vellus placido se infundit elapsu: ⁊ tota diuinitatis vnda se contulit in carnem: quādo verbum caro factum est. ac deinde per crucis patibulum expressuꝫ: terris omnibus pluuiam salutis effudit. ⁊ stillicidia gratie humanis prestitit mentibus. ¶ Sextuꝫ deniq; est q̄ sol habet in effectu suo caliditatem. Cum enim non sit subiectiue calidus: mirabili tamen modo virtuteꝫ habet calefactiuam: inflāmatiuaꝫ: ⁊ vritiuam. Naꝫ ex motu radiorum ⁊ eorum confractione: multiplicatōe: ⁊ ꝯcursu in suꝑficie obiecti calor generat̄. maxime si corp⁹ obiectū speculare fuerit ⁊ politū vt d̄r ī ꝑspectiua. ita

q̄ si circa speculuz concauū, diometraliter radijs solaribus oppositū in splendore solis stuppa faciliter inflāmatiua ponat̄ a calore solari generato tandez incendit̄. Sic beata virgo que tota subiectōe calida est: amore diuino puras mentes ⁊ deuotas q̄ sunt tanq̄ specula mūda sibi per rectā intentionē ⁊ veram dilectōem frequētemq̄ supplicatōez diometraliter suppositas ad dei dilectionē magꝫ inflāmat. De quo singulariter gloriat̄: dicens. Ego mater pulchre dilectionis. Unde ⁊ cum sole virtutem habet cōseruatiuā. Naz sol planetas ⁊ elementa adinuicez cōtraria in effectib⁹ suis cōciliat ⁊ vnit. tantā eniz cōtrarietatem ⁊ mutuā repugnātiaz habent adinuicem q̄ se mutuo destruerēt: nisi per virtutes celestis p̄cipue solis influentiā conciliarent̄. ⁊ sic in esse debito saluarentur. Sic beata virgo principiū est ⁊ origo recōciliationis humane. quia quicq̄d maledictionis: quicquid repugnātie: quicq̄d contrarietatis per Euam infusuz erat: totuz abstulit benedictio Marie. Et ideo s̄m Bernardū in sermone quodā ad beatam Mariaz sicut ad mediū. sicut ad archanū dei. sicut ad rerū causaz. sicut ad negociū sanctorum respiciūt qui sunt in celo. et qui in inferno habitant ⁊ nos p̄cesserunt. ⁊ nos qui sumus ⁊ qui sequētur. ⁊ nati natoruz. ⁊ qui nascētur ab illis. illi qui sunt in celo vt restaurētur. ⁊ qui in inferno vt eripiantur. ⁊ qui p̄cesserūt vt ꝓphete fideles īueniantur. ⁊ qui sequentur vt glorificentur. Hanc ergo virginem amem⁹ fiducialiter: hanc salutem⁹ dulciter. hanc inuocem⁹ frequenter vt per eam gratiam acceptemus salubriter et eternam gloriaz intremus feliciter. Amen.

In exaltatōe sancte crucis.

Super muros babilonis leuate signū: augete custodiaz. Hiere. lj. Dicit Augustin⁹ super illud ad Galat̄. vj. Mihi autem absit gloriari: nisi in cruce demini nostri Jesu christi. O⁹ crucem vt ī ea gloriemur domin⁹ suo gestans humero pro virga regni nobis cōmendauit. qd̄ est grande ludibrium impijs. grande misterium pijs. Unde enim mūdi ph̄us erubuit vbi apostol⁹ thesaurum reperit. qd̄ illi visum est stultitia: apostolo factuz est sapientia ⁊ gloria. Nimirum quia dicit Bernard̄. super Cātica tractās illud Psal̄. Scapulis suis obumbrabit tibi. Sub his scapulis quatuor nobis beneficia conferūtur. sub his etiaz abscondimur. sub his ab incursu accipitrum ⁊ miluoruz ꝓtegimur que sunt aeree potestates. sub his vmbraculuz salubre nos refrigerat. et nimiꝝ solis ardorem repellit. sub his quoq̄ alimur ⁊ fouemur. his virtutum gēmis quatuor cornua crucis ornantur. Veruz cū tu fidelis christiane. tu monache: si vere fructum crucis expiri velis: abnega temetip̄m. ⁊ tolle crucem tuam et sequere cruce pendentē. Quia dicit Maximinus in sermone de martyrib⁹. q̄ crux non solum dicitur que tempore passiōis ligni afflictione cōficitur: sed que totius vite curriculo cunctarum disciplinarum virtutibus coaptatur. vt non solum intelligatur crux ligni patibulum: sed etiam pie vite virtutisq̄ ꝓpositum. Unde omnis christiani vita qui s̄m euangeliuz vixerit crux est atq̄ martyrium. Hinc dicit Gregori⁹ omelia. iij. super euangelia. Quāuis occasio persecutōnis deest: habet tamen ⁊ pax nostra martyriuz suū. quia et si carnis colla ferre non subdimus: spiritali tamen gladio in mēte desideria carnalia trucidam⁹ Et iteruz in alia quadā omelia dicit. Mori a persequēte matyrium in aperto opere est. ferre ꝟo cōtumelias et odientem diligere martyriuz est in occulta cogitatione. Et sic veraciter adimplet̄ illud Hieremie. Super muros babilonis ⁊c̄. Per signum istud crux sancta denotatur. que scilicz in cordibus fideliuz exaltari debet per venerationem ⁊ spiritualez imitatiōem. ac per fidelem tam interiorem q̄ exteriorē hominis custodiā. Unde ad nostrā instructōez exaltatio sancte crucis ī cordibus nostris sextuplicez operatur virtutem in salutez. Sz qr de trib⁹ p̄dictū est in īuentōe eiusdē alia tria ꝓsequamur. Est igit̄ crux signum

humilitatis ostensiuū. Nam crucis supplicium erat illo tempore genus mortis turpissimū. Hunc etiam ob maximā humiliationez quā suscipere voluit mundi saluator crucem elegit. Unde super illud ad Philippen. iij. Mortē autez crucis. dicit Glo. Ecce humilitatis exemplum. superbie medicamentū. Quid ergo superbis terra et cinis? princeps tuus est hūilis ⁊ tu superbus. Pendet ille non vestibus ornat⁹: sed nudus. non rosea serta redimitus: sed spinea corona. facie sputis maculata. non cerusa. non stibio linita. nō calcijs rostratis sed pedibus pforatis. His eniz insignijs animā tuam redemit. O detestanda superbia quam tu pcio vili diabolo vendere deliberas: cum eidez elatiōis hospicium paras. Tu vo fidelis amica vis agscere christum inhabitantē: accipe signuz angelicū. Et hoc vobis inquit signū inuenietis infantem: ecce innocentiā. pannis inuolutū: ecce vilitatē. ⁊ posituz in pspio: ecce paupertatem. quia nō erat ei locus in diuersorio. Sed huic signo cōtradicit fere a toto mundo vsqz adeo. nam se dilatauit superbia qz iam non peccatū: sed honestas dicitur ⁊ reputat. Cum tamē christus vt eius execrandā impietatē plenius ostenderet: cuz cesar Eraclius adepta victoria a Cosdre rege qui partem crucis de iherusalem sustulerat: tandem partez cum leticia magna reportaret. ⁊ equo regio ac imperiali ornatu intrare vellet portam quā domin⁹ passurus cum asello intrauerat: repēte lapides porte superiores quasi ratiōis capaces descenderūt. ⁊ inuicez q̄si paries vnus in porta se clauserūt. Cunctis igitur ad h stupentibus apparuit angelus signuz crucis tenens: ⁊ dicens. Cuz rex glorie pportam hāc intraret non cultu regio: sed asello ingrediēs: cultoribus suis humilitatis exemplū dereliquit. Quo dicto statim disparuit. Tūc rex infusus lachrymis se discalciauit. ⁊ vestimenta vsqz ad camisiam deposuit. ⁊ sic crucem vsqz ad portam humiliter baiulauit. Morqz mirū duricia lapidum celeste psensit imperiū ⁊ liberū adueniētib⁹ patefecit ingressuz. Audiāt hec qui tam pōpatice frequētant ecclesiaz dei in superbia ⁊ abusione humilē Jesum oraturi. Virum qz lapides ecclesie cōglobati sacrum templū a taliuz ingressu non defendunt: qui vel que ad suggestionē sathane nō vt nobiles: sed vt lenones ⁊ meretrices ornate pcedunt. Utinaz in domo consisterent: vel saltem ad diabolica dūtaxat spectacula tam lasciua superbia se ostentarent: vbi solum filij sathane cōueniunt. Est enim ferendū vtrūqz lenius. Nunc autem pōccupant ⁊ impudēter illud vnicum deotoz refugium. Et vbi diabolica virt⁹ orationū vigore cōfringitur: ibi ad capiē das animas detestabilez ornatum magis ostentare cōnatur. O vitij huius inestimabile pondus. Quot eniz laqueis suis capiunt effectu ⁊ affectu: vel etiam a suis orationibus impediūt aut etiam ad temptationes alliciūt: tot animarū interfectores ⁊ interfectrices cōprobātur. Q⁹ si nullus sumpserit nocumentuz aut prauitatis venenum. nihilomin⁹ tamen ipi ruūt in mortale pcipiciū. Quia dicit Hiero. in epistola ad Eustochiū. Si vir vl mulier se ornauerit. ⁊ vultum hominū ad se puocauerit: ⁊ si nullū inde sequat dānuz: iudiciū tamē patietur eternū. quia venenū attulit si fuisset qui biberet. Unde cōqueritur dominus Hiere. xj. Quid est qz dilectus me⁹ in domo mea fecit scelera multa. Nunc autē quidam allegāt patrie cōsuetudinez. quibus respōdetur in decretis dis. viij. qz mala cōsuetudo non minus q̄z pernicioſa corruptela vitanda est. que nisi citius radicitus euellatur in priuilegioz ius ab imp̄is assumitur. Alij vo generis allegant nobilitatem. Nūquid ergo in signuz nobilitatis aliquādo deus creauit homīes cornibus ornatos vel caudis. aut certe pedib⁹ rostratis. Nequaq̄z fratres mei nequaq̄z. sed bestie talib⁹ mōstruositatibus insigniri solēt. Quappt cōueniēter Amos pphe ta tales vaccas nomīare statuit ca. iiij. dicens. Audite verbuz domini pingues qui habitatis in monte samarie. Et bene quidem ad mulieres principaliter sermonem dirigit que talibus frequēter abuti solēt.

Q. si de nobilitate causent̄: audiant Hester reginā potentissimā. vtpote centū vigintiseptez ꝓuinciaꝝ in oratōe sua se excusantem. ⁊ domīo dicente eiusdez. viij. ca. Tu inquit scis necessitatē meam ꝙ abominer signū suꝑbie ⁊ glorie. s. diadema regni qđ ē suꝑ caput meū in die ostētatōis mee. scilicz coram rege Assuero. Nam corā eo non audebat apparere: nisi cum ornamentis regalibus. ⁊ tamē verebat̄ ne deꝰ forte ꝓpterea illam non exaudiret. ⁊ ideo detestabat̄ in corde talez gloriā. Quid ni detestaret̄ signū diabolice subiectōis qui est rex super omnes filios suꝑbie: quam tamē necessitas excusabat. qꝛ tantū ad regē ingressura signum illud imponebat. Nostre ꝟo sathanisse secus faciūt. quia se preparant ad capiēdas animas dum intendunt frequētare cōuiuia et spectacula. īmo potissime dum ecclesiā frequētare p̄sumunt: ad rogandū humilē Jesum pendentem in cruce nudū. ⁊ spinea corona coronatū. inimice ⁊ ꝑsecutrices christi crucis: ꝓuocantes sanguinolēta vulnera Jesu christi ad acclamandā vindictā deo patri. Ac tāta pompositate in humili stola Jesu ceteris p̄cellere querūt que nec ip̄o inferno digne sunt: nisi dūtaxat infimo loco tanq̄ꝫ feces omniū peccatorū. In cuius etiam figura Jezabel impia regina totius suꝑbie ꝑmiceria. vt dicit̄. iiij. Reg̃. ix. audito introitu Jehu qui duos reges illo tempore interfecerat. ⁊ super israhel regnauit. ad cōplacenduz illi depinxit oculos suos stibio ⁊ ornauit caput suū. respiciensq̄ꝫ extra fenestram se ostētauit. Quaz illico iussit ab alto p̄cipitari: p̄cipitatāq̄ꝫ vngule equoꝝ ꝯculcabant. ⁊ comedebant canes carnes eius vt stercus terre. dignam sue superbie mercedem accipiens. ¶ Est etiam crux signum amoris imp̄ssiuū. de quo dicit̄. Ysa. xj. In illa die erit radix yesse. i. amoris. quia interp̄tatur īcendiū qui stat in signuz populoꝝ. Sed quale signū? nisi de quo dicit̄ Tren̄. iij. Posuit me. s. pr̄ q̄si signuz ad sagittam. Nullū enim humano cordi tam vigorosum incentiuū ⁊ attractiuū obijcit̄ obiectuz sicut obiectuz amoris. Nam obiecta cetera sicut pulchritudinis visui: vocum dulcedinis auditui: suauitatis gustui ⁊ sic de alijs allicere quidez possunt ⁊ oblectari. sed amor efficacia sua totuz vendicat sibi qđ est ⁊ qđ habet. Et ideo sapientia diuina tale nobis obiectum opposuit ⁊ in cruce tandez in assumpta natura p̄sentauit: quo nihil amorosiꝰ humanis cordibꝰ ingerere potuit. Hic enī serpēs ille eneus in veteri lege figuratus. O serpēs callidior vniuersis. non tamē venenū: sed balsamuz in ore portans. nō sibilans deceptionem: sed instruens ad salutez. q̄ꝫ dulciter afficis intuētes: q̄ꝫ uiuaciter attrahis diligentes. Vnde discipulus in horrologio signuz hoc amoris intuēs questionem ingerit: dicens. O eterna sapientia quid obsecro sibi vult tantus amor ꝙ taz amara pati voluisti? Cur tibi ꝓpitius tibi non fuisti cum leuius id fieri licuisset si tibi placuisset. Pro cuius respōsione inter alia tres rationes assumit ab ipsa sapiētia. Prima fuit amoris magnitudo quaz in assumpta natura voluit ostendere diuina dignatio in passionis illius acerbitate. Nam amor quo ferebatur ad humanā naturā: omnez angelicā ⁊ humanā capacitatē excedebat Et hanc tam excessiuo dolore cōmendare voluit. non tn̄ quātū erga nos ferbuit: sed quātum passibilis illa natura pati potuit. Nam si christus habuisset tot corpora q̄t homīes ab initio fuerūt ⁊ omnia tam horribili morte exposuisset. Necdum tn̄ propter inexp̄ssibilem amoris excessum minimam eius partez plenarie demonstrasset. Hinc etiam nullus vnq̄ꝫ moriturꝰ vitā cūctis mortalibus optataz sic affectauit sicut christꝰ sitiuit ex amore peccatores saluos facere. et eis se amabilem exhibere.

¶ Secunda fuit vt per illam ostensionem amorem nostꝝ ad se tāto efficacius traheret: cum ictum patris ferientis tam crudelem pro nobis tam liberaliter excepit. et nos illesos abire ꝑmisit. Hinc etiaz in cruce ponendus corpꝰ suū voluit habere (innumeris doloribus quasi quibusdā amorꝝ signaculis) tam mirabiliter cōsignatuz ꝙ non inueniret̄ in eo spacium vnius puncti

q̄ non amore et dolore singulari reluceret vt vel sic intuentes moueret ad cōpassionem. excitaret ad deuotōem. ⁊ efficaciter attraheret ad amorez. O vere cor aīale ⁊ insensibile qd̄ ad reamandū ardenter non excitatur. ¶ Tercia denicq̄ fuit vt ex eminentia passiōis amarissime peccatoribus ingereret spem venie cum recolerēt q̄ non corruptibilib⁹ auro ⁊ argento: sz proprio sanguine tanto sudore nos redemit dignatio diuine clemētie. q̄ non īmerito gaudere debeat de nostra cōuersiōe ⁊ ad veniaz esse facilis: adeo q̄ si totus mundus esset globus igneus ⁊ in medio eius de stuppa lini pugillus vnus. hec est ex inclinatōe sua naturali: non tam cito reciper flāmarum incendia sicut abyssus miserationuz Jesu christi penitentē ⁊ cōuerti volentē. Et huius quidez amoris crux ip̄a signuz est euidentissimū. ¶ Est enim tercio crux signū iudicij discretiuū. Nam in futuro iudicio vt dicit̄ Math. xxiiij. Apparebit signū filij hominis. Vnde dicit Chrisos. in omel. de cruce ⁊ latrone. Q. sicut imperatorez legalis pōpa p̄cedit ⁊ militaris ordo preeundo vexillū humeris portare consueuit ⁊ his insignijs eius declarat̄ aduentus. sic domīo de celo adueniēte cetus angeloruz ⁊ archangeloꝝ multitudo signū illud hūeris excelsis portabunt ⁊ regalem eius nobis aduentū nunciabūt. Tunc enim discernentur cultores crucis a cultorib⁹ carnis. Et implebit̄ illud Ezechiel. ix. Transite p̄ ciuitatem ⁊ p̄cutite. non parcat oculus vester neq̄ misereamini. senem. adolescentulum. ⁊ virginē. paruulū ⁊ mulieres interficite vsq̄ ad internitionē. Omnē autem super quem videritis signū thau ne occidatis. ⁊ a sanctuario meo incipite. Q. si queris quis hoc signo merebit̄ insigniri. Respondeo q̄ frontes viroꝝ gementiū. sicut ibidem ait domin⁹. Transi per mediam ciuitatem in medio iherusalez. ⁊ signa thau super frontes viroꝝ gementiuz ⁊ dolentium super cunctis abomīationib⁹ que fiūt in medio eius. ꝓut clarius patet textū intuentib⁹. O q̄gratū erit tunc cum domīo crucē portasse penitētie quā miseri sensualibus illecti facere refugiūt. De quibus dicit Bern̄. Nudi stabūt ante tribunal christi vt audiant vocem iudicij qui obturauerunt aures suas ad vocē ꝯsilij. Quid eniz loquit̄? Agite penitentiā. Multi tamē dissimulāt. multi ꝯtinent aures suas ⁊ dicūt durus est hic sermo. Nō sic impij nō sic cū intonuerit dur⁹ sermo verbū asperū Ite maledicti in ignem eternuz. Et hoc innuit domin⁹ in euāgelio: vbi dicit. Nisi penitētiam egeritis simul oēs peribitis. ¶ Nūc ergo ꝓcedam⁹ ad componendū nobis crucem penitētie salutarez. Nam sicut illo tēpore tres pariter crucifixi sunt. duo scz latrones: vnus ad dexteram ⁊ alius ad sinistram. medius ꝟo Jesus. sic in nobis moraliter tria sunt crucifigēda. scilicz mund⁹ ad sinistrā partem cuz latrone sinistro dānandus. ⁊ caro in parte dextera cū altero latrōe feliciter saluāda. In medio ꝟo spiritus noster spiritui diuino tam ineffabiliter q̄ inseꝑabiliter vniend⁹. Mund⁹ enim cū latrone sinistro crucifix⁹ sicut in sua ꝑfidia ꝑmanet: sic ⁊ salutem nō obtinet. Caro ꝟo cuz latrone dextero sicut ⁊ patitur sic ⁊ cōregnabit. Crux ergo mūdi hui⁹ est prudētia. que ꝑm Aug⁹. libro. lxxxiij. questionū. est cognitio reruz appetendaꝝ ⁊ fugiendarū. nec illi soli cognitio sufficit: sed etiam opere cognitionem ꝓsequi satagit. Vnde dicit doctor sanct⁹ ꝑa ꝑe. q. xlvij. q̄ laus prudētie non sola cōsistit in cōsideratione: sed etiam in applicatiōe ad op⁹. Est eniz prudētia electio p̄consiliati. ⁊ sic duo complectit̄. scz consiliū bonum in ratōe. et electōem in appetitu quā per consiliū dirigit de his que sunt per nos agenda in ordine ad finem debituz. Huius ergo crucis partes sunt. spes sursuz de futuro gaudio ⁊ eterno bono. cui⁹ compatiōe vilipendit p̄sentia tam anxie querere: taz sollicite cōseruare que p̄uidet esse transitoria ⁊ pene nulla. Timor ꝟo deorsum quē concipit ex cōsideratōe futuri supplicij mundi cultoribus p̄parati. Nam mūdus cū diabolo pactum inijt de traditiōe homīs mūdani: sic̄ Judas cum iudeis de traditiōe sui magistri: dicens. Quemcūq̄ osculatus fuero.

220

diuitijs delicijs vel honoribus q̄ sunt oscu
la mundi. ipe est: scilicz quem tradere cen
suerim. tenete eū ⁊ ducite eū caute. Amor
xo virtutis a dextris. Nam opera bona
semp operātem hilarez efficiunt in p̄senti
⁊ p̄miabunt in futuro. quare prudentia di
ligentiā adhibet vt ea perficiat. Dolor au
tem de peccatis a sinistris: eo q̄ voluptas
cito transijt. maculā reliquit. reatū impo
suit. ⁊ cōscientie stimulū acuit. nihilq̄ re
mansit q̄ q̄ fetidū est ⁊ amarū. Felix apo
stolus qui sic crucifixus erat: cum aiebat.
Mihi mūdo crucifixus est et ego mundo.
Crux xo carnis est digna penitētia. Faci
te ergo dignos fructus penitētie ait Jo
hānes: vt sic possitis fugere a ventura ira
Nam qui christi sunt carnē suam crucifixe
runt cum vitijs ⁊ cōcupiscētijs. scilicz de
certando ⁊ ea ꝯculcando. Cuius similiter
quatuor sunt cornua abstinentia in omni
superfluo ac non necessario quātum vali
tudo corporis admittit. ⁊ ab omni gustabi
li delicioso ⁊ voluptuoso. Vigilie ne mēs
somni torpore dissoluātur: ⁊ sic ad illicita
pertrahatur. Terciū est asperitas in vesti
bus lectis disciplinis ⁊ similib⁹. Quartū
xo est labor corpalis vel spiritualis vt ini
micus eū semp occupatū inueniat. nec ca
ro per ocij inerciaz in praua desideria de
fluat. qz in desiderijs est omis ociosus. Fe
lix apostol⁹ qui sic carnem suam crucifige
bat: cū dicebat. Sic curro non quasi in in
certū. sic pugno nō quasi aerez verberās:
sed castigo corpus meū ⁊ in seruitutē redi
go: ne forte cum alijs p̄dicauerim: ipse re
probus efficiar. Deniq̄ crux spirit⁹ est pie
tas. quam describit Hugo in libro de clau
stro anime: dicens. Pietas est ex benigne
mentis dulcedine grata omnibus auxilia
trix affectio. ⁊ diuini cult⁹ religiosa deuo
tio. Et hui⁹ eque crucis quatuor sunt par
tes. scz in imo dolorosa cōfessio: que respi
cit seip̄m. In summo xo frequēs oratio:
que respicit deum. In dextera viscerosa
cōpassio: que respicit p̄ximū patientez vel
errantez. In sinistra sincera remissio. scz
iniuriaz que respicit proximū iniuriantē.
Et hec q̄tuor sumunt originē ex ipso deo.
quia pietas p̄sertim cum est donuz spirit⁹
sancti semp mouet̄ ex aliquo diuino: sicut
misericordia proprie mouet̄ ex aliquo hu
mano. Sic crucifix⁹ erat sp̄us apostoli: cū
dicebat. Christo cōfixus sum cruci. Quo
modo sancte apostole? Viuo inq̄t ego iaz
non ego. viuit xo in me christus. Christū
eniz totaliter induit ⁊ seip̄m exuit vt non
esset surdus auditor. Super muros babi
lonis leuate signū ⁊c̄.

In festo sancti Mathei aposto li ⁊ euangeliste.

Statim relictis bo
bus cucurrit post Helyam. Scri
buntur hec verba originaliter. iij.
Reg̃. xix. Que quidez verba ad literā po
sita sunt de Helyzeo. quem sequētem ara
trum suū vocauit Helyas per impositōez
pallij sui. Qui figuratiue tenuit tipū chri
sti Matheū ad apostolat⁹ gradum vocan
tis. Quia dicit ibidez Glo. q̄ super Hely
zeum ꝓphetam palliū suū misit: cum domi
nus populū suuz fide catholica induit. iu
xta illud Ad Galat̄. iij. Quicunq̄ in chri
sto batizati estis christū induistis. quia sci
licet ei ꝯformes facti estis. qd̄ vtiq̄ vobis
magnus honor. Nam ex hoc a christo dici
mur christiani. Verūtamē hec ꝯformitas
induitōis vsq̄ ad sacramētoꝝ perceptio
nem nobis non sufficit ad futurā gloriam
vbi similes ei erimus. quia videbim⁹ eū si
cuti est postq̄ ad annos discretōis p̄ueni
mus. Sed etiā requirit̄ vt eum induamus
vsq̄ ad vite nostre sanctificatōem per de
bitam sue cōuersatōis imitationē. Vnde
dicit Aug⁹. de vita christiana. Qz christi
ani nomen ille frustra sortit̄ qui xp̄m mini
me imitat̄. Quid enī ꝓdest tibi vocari qd̄
non es ⁊ nomē vsurpare alienū? Sz si xp̄i
anū te esse delectat q̄ christianitatis sunt
gere. ⁊ merito tibi nomen xp̄ianitatis assu
me. Vnde Paulus ad Roma. xiij. Nō in
cōmeationibus et ebrietatibus. non in cu
bilibus ⁊ impudicicijs. non in cōtentione
⁊ emulatōe: sed induimī dominuz Jesum
xp̄m. De quo gloriabit̄ Petr⁹ in persona

omniũ apostoloꝝ: dicẽs. Ecce nos reliqui
mus oĩa ⁊ secuti sumus te: quid ergo erit
nobis? Parum eniz est relinquere omnia
nec hoc requiritur ad salutẽ licet dirigat ad
perfectionẽ. sed magnuz est sequi dñm qđ
in baptismo omniũ credentiũ vt renũciãt
diabolo ⁊ pompis eius. ⁊ hoc innuitur in
verbis ꝓpositis in vltima clausula cuz di
cit. Statim relictis bob⁹ cucurrit post He
lyam. Domin⁹ deus post vocatõem Hely
zei per figurã ostendit in Helya. que spũ
aliter agunt in peccatore se ꝯuertente ſm
cursum cõmunẽ vt cõuerti volentes sciãt
quibus se potissime occupare debeãt. Nã
pri⁹ fugit Helyas a facie Jezabel impie
regine. ⁊ dormiuit subtus vnam iuniperũ
vbi ab angelo bis cibat⁹ est pane subcine
ricio. quo ꝯfortat⁹ ambulauit vsqꝫ ad mõ
tez dei oreb. i. synai. Et vt dicit rabbi Sa
lomon. mansit in spelunca in qua pri⁹ stete
rãt Moyses cum ante illam gloria domi
ni trãsibat. Et ait dñs ad Helyam. Quid
hic agis Helya? Egredere. s. ad ostiuz spe
lunce et sta coram domĩo. Quo egrediẽte
ecce spũs fortis ⁊ grandis. i. ventus: ad li
teram cõterens petras et subuertẽs mon
tes impetu suo. Non enim erant ibi arbo
res quas subuertere potuissz. sed nõ ĩ ven
to illo erat dñs. Post hoc v̄o fuit cõmo
tio magna. i. terremotus magnus: sed nõ
in motiõe domin⁹. Post cõmotionem v̄o
transijt ignis. i. splẽdor visibilis et feruor
maximus. sed nec in igne dñs. Illa tamẽ
tria p̄cesserũt aduentũ dominicũ ad incu
tiendũ reuerentiã ⁊ timorem qui sunt pri
mordia salutis hũane. Hinc etiam vt ha
betur Exod. xix. ante datiõem legis cepe
rũt audiri tonitrua. micare fulgura. vt ple
nius patet superi⁹. Post ignem v̄o transi
it aura quedaz leuis quasi sibilus. i. vent⁹
tenuis ⁊ suauis: ⁊ tũc in ea dñs. ꝓpter qđ
Helyas pallio vultũ suum operuit ex reue
rentia nolens ad dñm respicere. Sicqꝫ lo
cutus est ad eũ dñs. Et finaliter iussit euz
dñs vngere tres personas. scz Azael in re
gem syrie. et Jehu in regez israhel. et He
lyzeum in prophetam pro se. Sed duo pri
mi sicut adhuc multi de sua vocatiõe fue
runt ingrati. Tercius v̄o scz Helizeus so
lus gratus inuẽtus est: peccatorez veraci
ter cõuersuz significãs. qui primo fugiens
a facie Jezabel. i. carnalis voluptatis. vt
ab omni occasione recidiuãdi in peccatũ.
Quiescit per memoriã subt⁹ iuniperum. i.
crucem dñicam. Manducat panẽ subcine
ricium. i. dolorose cõtritõis. Ambulat vs
qꝫ ad montez dei: cõsiderans diuina man
data que ibi fuerũt data. Ingredit ꝑ di
ligentem cõsiderationẽ speluncaz vitioꝝ.
Euocat ad os spelunce. i. ad exitum vite:
quãdo de cetero his vitijs ⁊ cõcupiscẽtijs
frui non licebit. Vnde dñs per inspiratio
nes horribiliter intonat: dicẽs. Quid hic
agis o peccator in fecibus vitioꝝ ⁊ dãna
tionis baratro? Egredere memorare no
uissima tua. Nam ibi inuenies hec tria te
expectãtia. Nam per ventũ grandẽ intel
ligitur amara mors cuncta cõminuens et
omniũ oblectationũ deliciosaꝝ finem cõ
stituens. nec vlli parcit qꝛ cõterit petras
. i. natã fortes: iuuenes: ac robustos. Sub
uertitqꝫ montes. i. magnates: diuites: et
superbos. ĩmo simul in vnũ senem et iuue
nem. diuitem ⁊ pauperẽ eadem lege ꝯstrin
git. Et vt dicit Grego. in moral. Hoꝝ vl
tima idcirco dñs noster voluit esse ĩcogni
ta vt mors semper possit esse suspecta. vt
dum illam p̄uidere nõ possum⁹ ad illã sine
intermissione p̄paremur. Qui enim consi
derat q̄lis erit ĩ morte: semper pauid⁹ erit
in operatõe. atqꝫ inde in oculis suis quasi
non viuit. Vñ veraciter in oculis sui crea
toris viuit. nil qđ transeat appetit. cũctis
vite p̄sentis desiderijs cõtradicit. et pene
mortuũ se considerat. quia morituꝝ se mi
nime ignorat. Post ip̄m v̄o sequitur com
motio. i. generalis resurrectio: cũ spiritui
vnita caro mouebitur ad reddendũ ratio
nem in iudicio. Nã tanta tunc vigebit di
strictio ꝙ nec latebit: nec indiscussa mane
bit minima cogitatio. licet fuerit tm̄ inuti
lis. quid ergo erit đnociuis? Post cõmoti
onem sequit ignis gehẽnalis in reprobis.
de quo latius patet alibi. Primuz igit in
gerit incertitudinis pauorem. Secunduz
equitatis timorem. Terciũ autem penali

221

litatis horrorem. Per que tria timor domini qui seruilis dicitur cōgeritur. sed nō in his dominꝰ donec quartuz sequatur: scilicet sibulus aure tenuis. i. afflatus suauis diuine dilectionis. Hinc est ꝙ licet multi in fine videntur de peccatis cōteri. dolore primi suppliciter confiteri. finalis tamen penitentia est rara auis in terra. eo ꝙ nō ꝓcedit de fonte amoris: sed incumbētis penalitatis ⁊ subsequētis calamitatis. Nā hic sibulus īmutat affectum. rectificat ꝓpositum. inflāmat animuz. innouat visuz. Et vere percipit seruulus. qꝛ p̄sens est dominus. Sicut beatus fecerat Matheꝰ relictis bobus. i. rebus temporalibꝰ. cucurrit post Helyam. i. christū. In quibꝰ verbis p̄cipue tria sunt per ordinem consideranda. Primū in domīca vocatiōe obdiēdi ꝓnitas: cum dicitur. Statim relictis omnibus. Non enim cōuersionez suam ꝓcrastinauit. sed audita iussiōe Jesu statim relictis om̄ibus secutus est eum. Tum tamē genus illud hominū difficillime ad cōuersionem duci potest. Naz ⁊ aliquādo ad īiusti lucri cōmouentur cessionē: rarissime tamen ad restitutiōem vel abrenūciationē. Sicut ait dominus Hiere. xiij. Si mutare potest ethiops pellez suam ⁊ pardus varietates suas ⁊c. vt supra. Hinc dicit Glo. Math. ix. super istam vocationē. ꝙ Matheus refert vocationē suam inter miracu-
B la. Magnū enim miraculū fuit ꝙ publicanus tante cupiditatis factꝰ fuit subito tante perfectōis ꝙ meruit celsitudinē apostolatus. sicut dicit Hieronimꝰ super hunc locum. Certe fulgur ip̄e ⁊ maiestas diuinitatis occulte ad se trahere poterat in p̄mo aspectu. Si enim in magnete lapide hec esse vis dicitur vt ferrum trahat quāto magꝫ creaturaꝝ dominꝰ sua virtute spūaliter h̄ facere poterat. Unde ⁊ princeps publicanorum Zacheus Jesum videre cupiens: hac ip̄a virtute attractus fuit ꝙ iniusta in quadruplū redderet. ⁊ dimidiū bonorum suoꝝ pauperibꝰ erogaret. Sed quid dicturi sumus ⁊ nos fratres quos eisdez oculis totiens respicit: quotiēs instinctu spiritu ali nos ad se reuocare nō desinit. Ego sto inquit ad ostiū ⁊ pulso. Verūtamen ꝓchdolor dulcius sonat in auribus nostris vt dicitur Sophonie. ij. Vox cantātis in senestra. i. in corporalibꝰ sensibus coruus in superlimīari. Hic autem coruus niger ⁊ fetidus diabolus est ⁊ qui cantat in respōsione nostra cras cras. Et ne miseri p̄caueamus futura p̄icula auertit oculos nr̄os mētales ab eis. ⁊ reflectit ad terrena. Psal. Oculos suos statuerūt declinare in terraz ⁊ velut pater mendacij se mentitur habere diuitias ⁊ gloriam in sinistra. vite ꝟo longiturnitatē in dextera. Et sic oculū vnum intorquet ad huius mundi leta ⁊ prospera cum potius ad aduersa p̄uidenda consideratio nostra īuigilare deberet. Eccl's. vij. Cor sapiētis vbi tristicia est. ⁊ cor stultorum vbi leticia. Sic iherusalē ad leta direxit oculos. sed aduersa futura p̄uidens dominus fleuit super illā: dicens. Quia si cognouisses ⁊ tu vtiqꝫ fleres. Sic o peccator ⁊ si ventura cognouisses non tantū fleres sed timore marcesceres et merore deficeres. Porro secundū oculum intorquet ad ꝓmissionem longioris vite. sicut dicitur Ecclesiasti. xxix. Reꝓmissio nequissima multos perdidit diligentes. Dicitur autē promissio nequā. quia sibi vsurpat: qd̄ solius dei est: scilicz de futuro tempore disponere. ⁊ quasi sit ī nostra potestate ad penitētiam reuerti postq̄ ad volituz peccauimꝰ. Est ꝟo nequior quia tempꝰ infiniti valoris expendens inutiliter stolide p̄sumit ꝙ sibi deus adhuc multum temporis daturꝰ est. qui tn̄ tp̄e Noe de tempore penitentie mundo cōcesso breuiauit s̄m Strabuz. xx. annos. quia videbat ꝙ in malis excecati penitere nolebant. Hec idem dicit Hieronimꝰ. ⁊ ponitur de peni. dis. j. c. p̄dixerat. Qualiter igitur p̄sumendū ꝙ nobis ī peccatis perseuerātibus tempus non promissum largietur. Et ideo dicit. Vigilate qꝛ nescitis diem neqꝫ horam. Nequissima deniqꝫ quia tempus indultuz non soluz perdit sed etiam in cōtumeliam largitoris expendit. et adhuc in futurum peccando expendere cogitat. Qua fronte igitur longaz sibi spospondit vitam qui vita ipsa iudicatur

indignus. Non sic beatus Jathens: qui ad vnicam vocatiõem statim reliquit omnia. non excusans. non perastinãs. ¶ Secundum vo est in quoridiana cõuersatione bene operandi agilitas. cum addit̃ curreit. sicut ait Psal. Viam mandatorũ tuorũ cucurri cuz dila. cor meũ. Quidam autem licet ad penitentiã cõuerti videantur: tam lente tamen proficiũt ¶ne dicam deficiunt) ¶ ipm deum cõuersionis auctorem ad nauseam puocant. Sicut ait Apocak. iij. Quia nec̃ calidus es. impleus voluntatẽ meam amore charitatis. nec̃ frigidus deuitans offensas timore penalitatis. sed tepidus. i. ociosus ¶ accidiosus ad bonum: incipiã te euomere quasi quoddaz abomĩabile de ore meo. Nam licet huiusmodi maiora ¶ aperta vitia cauere videãtur fornicatiões. cõmessationes. spectacula. iniusta negocia ¶ similia. per detestabilem tamen delĩdiã intus grauiter feriũtur a carne per impugnatiões diuersorũ desideriorum ¶ cum delectatiõe: reuolutiões veterum delictorũ spiritui repugnãtes: a diabolo per amaricationes cordis. detractiões. temeraria iudicia. a primo per impatientie stimuluz. ex quibus omnibus relinquitur male secura cõscientia. turbatio cordis. ¶ obnubilatio mẽtis. quo fit ¶ ad spiritualem profectum diuine familiaritatis tanc̃ indigni non admittuntur. Sic̃ diabolus eos saltem sub mensa vitioz venialium pascit: quos necdũ ad hanc plene saturare ꝑualet. vtpote timore domini repercussos: aut eius gratia ad tempus preseruatos. Et hoc bene figuratum est Judic̃. j. in Adonibezech rege. qui ptz supra Et sic cibis virulentis pascũtur venialiuz peccatorum. nihilomin9 tamen vacui ¶ famelici semper permanẽt. Esuriunt enĩ aures nouitates: vanitates. oculi curiositates. gust9 voluptates. ¶ sic de alijs. Et impletur illud Prouerbioz. xxiij. Per agz hominis pigri transiui. ¶ per vineam viri stulti ¶ ecce totuz repleuerũt vrtice. ¶ operuerunt superficiem eius spine. Ilo. quia in corde negligentiũ pruriẽtia terrena delideria ¶ punctiões pullulant vitioz. Indesiderijs est enim omnis ociosus. Nõ sic beatus Jathens: qui totam ethiopiã circuiens ¶ sua predicatiõe seminans: horridos ethiopes agnelli veliere fidei christiane vestiuit. ¶ euãgeliũ dominicũ ĩ hebreo primo cõscripsit: vt eandem sollicitudinẽ in aggregandis diuinijs spiritualib9 ostenderet: quã ¶ pro terrenis cõsequendis adhibuerat. Vnde illius euangeliuz prece teris ĩ ecclesiastico officio frequẽtatur: sicut ¶ psalmi Dauid ¶ epistole Pauli. Licet enim hi tres magni peccatores extiterunt: tamen in suis cõuersatiõibus ¶ penitentie operibus tantuz deo placuerunt ¶ non solum eorũ culpas ignosceret: sed etiam in eis dona sua spiritualia multiplicaret. vt in quibus abundauit delictum: sup abundaret ¶ gratia. Quorũ dicta frequẽter recitantur in ecclesia. vt nullus qui cõuerti voluerit hec considerãs desperet de venia. ¶ Terciũ est in perfecta christi imitatione ꝓficiendi studiositas. cum subiungitur post Helyam. Que perfectio figuratur. iiij. Reg̃. ij. in his que fiebant ante assumptiõem Helye per currũ igneum. Cuz eniz Helyas ꝓperare vellet ad locum vbi assumendus erat fuerunt pariter in galgalis: qui locus reputabat̃ sanctus eo ¶ ibi primo filij israhel transito iordane castra posuerũt: ¶ seipos circũciderũt: ac pascha celebrauerũt. vt dicitur Josue. v. Helyas vo volẽs Helyzeo celare quid de eo facturus erat domin9: ait ad eum. Sede hic quia misit me domin9 in bethel. Qui respõdit. Viuit domin9 et viuit anima tua. ¶ a non derelinquã te. Recognouit etiam per spiritum ꝓphetie illa die dominũ suuz a se tollendũ. Simili modo fecit iturus ĩ liberi cho. ¶ sic faciens circuituz reuersus est ad iordanem. quia galgala erat ad iordanẽ. Ad quem cuz reuersus fuisset inuoluit pallium ad percutiendum aquam: que diuise sunt. ¶ ambulauerũt pariter quasi per siccum. Cunc̃ ambulando pariter fabularẽtur ecce angelico ministerio vel diuina virtute paratus aduenit currus igne9 ¶ equi ignei. ¶ diuiserũt vtrũc̃. Ascendẽsc̃ Helyas assumpt9 est paradisuz. Helyas ergo

222

christum signat: qui interp̄tatur ascendēs domin⁹. Helyzeus ꝟo Matheū aperte figurare dicit̄. qui primo venit cum christo in galgalis: que interp̄tatur collis circūcisionis. quia circūcisus fuit ab omni possessione rer̄ labentiuz vt secure dicere possit Ecce nos reliquim⁹ omnia. Qđ magnum erat: p̄sertiz in homīe in affectu terrene cupiditatis emirato. Deinde sequebat̄ eum in bethel: qđ interp̄tatur habitaculū dei. Qđ vtiq̄ p̄cipue fundatur in virtute hūilitatis. eodem attestāte qui ait. Sup̄ quez requiescet spiritus meus? nisi super humilem ⁊ quietum. Quā humilitatez secutus est Matheus adeo sollite. ꝙ cum alij euangeliste propter verecūdiā ⁊ euāgeliste honorem in euāgelijs suis euz vulgato nomine ponere noluerunt: sed eum leui vocauerunt. ipse se Matheū vocat manifeste. vocat ⁊ publicanū. non erubescens peccator reputari. Quapp̄ter a deo tantā gratiaz p̄meruit ꝙ euāgelista pariter ⁊ apostolus eligeretur. Post hoc secutus est euz in ihericho ꝙ vno modo odor interp̄tat̄. Quez nimirū odorem in canticis affectabat sp̄ōsa dicēs. Trahe me post te: currem⁹ in odorem vngentor̄ tuor̄. Qui odor signat cōtemplationē diuinor̄. Ad quā assequēdaz primo petit trahi. sciens qz primo vim patitur mens hūana visibilibus assueta delicijs anteq̄ ad spirituales delicias p̄uehatur. ⁊ ad celestia per cōtemplatiōem saporosam transferat̄. qua cōtemplatiōe degustata fastidit omne qđ prius dulcius oblectabat. Et hec quidez cōtemplatio potissime comp̄atur odori vngentor̄. quoniaz inter omnia delectabilia sensuū sola odoris flagrantia hominē reficit: corpus non aggrauās. fastidiū non inducens: sz appetitum p̄uocans. Hinc ergo diuine cōtemplatiōi postmodū dulciter inhesit quo terrena derelicta vilescerent. et celestia semp̄ ad profectū virtutum incitarent. Tandez ꝟo secutus est eum ad iordanez. per quem signatur desideriū martyrij. Nam pallluz Helye signat corpus hoc mortale quo vestitur anima. Hoc ergo percutit̄ aqua iordanis cum passionib⁹ et tormentis subditur. Quib⁹ in morte diuisis ⁊ iordane mortalitatis trāsito statim adest currus igneus. i. angelicuz ministeriū: quo victrix anima representat̄ domino feliciter coronanda. Vnde beatus Mathe⁹ non soluz pro fide: sed ⁊ pro castitate. nec tantū sua sed etiam alterius cōseruanda martyrij gloriam adeptus est. Et tunc veraciter audire merebat̄. postula a me qđ vis ⁊ faciam tibi. Nam ea que tunc receptura est aīa beatificanda excedūt omnez sensum. omne desiderium. omnē capacitatē. vt vere dicere possz. Non sunt cōdigne passiones huius temporis ad futurā gloriam que reuelabitur in nobis. Qđ nobis ꝯcedat ⁊c̄.

In festo sancti Michaelis archangeli.

Angelis suis mandauit de te vt custodiāt te in oībus vijs tuis. Psalmo. xc. Dicit Bern̄. in sermone hui⁹ festi. Angelor̄ memoria hodie celebrat̄ et debitum exigitis pro tanta solēnitate sermonez. Sed quid de angelicis spiritibus viles loquētur vermiculi? Credimus sane diuina eos presentia ⁊ visione beatos sine fine letari in bonis domini que nec oculus vidit. nec auris audiuit. nec in cor hoīs ascenderūt. Quid ergo đ his homo loquet̄ hominib⁹ que nec oculus vidit. nec auris audiuit. nec ip̄e cogitare. nec illi saltē audire sufficiūt? Et infra. Si tamē supra nos est ip̄is īmo in deo suo nostris sup̄eminēt cordibus. de ea tamen loq̄mur quam nobis exhibent gratia ⁊ charitate. Nō solū enim ī ip̄is dignitas admirabilis. sed ⁊ dignatio amabilis īuenitur. Dignuz est ergo vt gloriā non capientes. tanto magis misericordiaz amplectamur qua cōstat abundare domesticos dei ⁊c̄. Testat̄ hoc ille qui raptus ad terciam iherarchiā eor̄ meruit interesse secretis. Et dicit ꝙ om̄es sunt administratorij spiritus: missi in ministeriū propter eos q̄ capiunt hereditatē salutis. Nec mirū cuz ⁊ ip̄e domin⁹ angeloruz sua dignatiōe vili cinctorio p̄cinctus venit ad nos. non mi-

nistrari: sed ministrare in labore ⁊ sollici-
tudine. in fame ⁊ siti. in frigore ⁊ undita-
te. tandēq; dare dignatus est animā suam
pro multis redimēdis in mortem ⁊ passio
nem acerbissimā: vt merito nulli angelorꝫ
ministeriū illud vilescat qđ sua dignatiōe
exequi dignat⁹ est. etiam ille cui milia mili
um ministrare legūtur ⁊ decies cētena mi
lia assistere. p̄sertim cū ⁊ angelis suis mā-
dauit. Quis? deus. De quo? de te o homo
Quid? vt custodiāt te in omnibus vijs tu-
is. Super quo verbo dic̄ Bernard̄. O q̄n-
tam tibi debet hoc verbuz inferre reueren
tiam. afferre deuotionē. conferre fiduciā.
pro p̄sentia reuerentiam. pro beniuolētia
deuotionē. pro custodia fiduciam. in quo-
uis diuersorio. in quouis angulo: reueren-
tiaz exhibe angelo tuo. ne audeas illo pre
sente qđ me vidēte nō auderes. assunt enī
tibi vt ꝓsint. Angelis ergo suis ⁊c̄. ¶ In
quibus verbis tria per ordinē sunt cōside
randa. Primo qui sunt qui mittunt̄: quia
angeli. Secūdo ad quos: quia ad homīes.
Tercio ad quid: quia vt custodiant. Pri
mo nāq; sunt angeli qui mittūtur. Unde
dicit Grego. in omel̄. quadaz. ꝙ angelorū
vocabulū est nomen officij nō nature. Nā
sancti illi spirit⁹ celestis patrie semꝑ sunt
spiritus: sed semper vocari angeli nequa-
q̄ possunt. Tunc solum sunt angeli cū per
eos aliqua nunciātur. Unde Psal̄. Qui
facit angelos suos spiritus. Hi ergo q̄ mi
A nima nunciāt angeli. qui ꝟo summa nunci
ant archangeli vocātur. ¶ Hic ergo que-
ri potest vtrum omnes angeli mittūtur in
ministeriū nostrum: sicut sonare videntur
verba apostoli dicentis. Omnes enim ad
ministratorij spiritus sunt missi in ministe
rium propter eos qui hereditatem capiūt
salutis. Ad qđ respondet Bonauētura su
per. iij. distī. j. dicens ꝙ duplex est missio.
Prima dicitur exterior: que scilicet est ad
nos. ⁊ sic non cōpetit omnib⁹ angelis hec
missio: sed tm̄ inferiori iherarchie. Quia
dicit Dyonisi⁹. ꝙ agmina illa sūma q̄ p̄mi
ent vsuz exteriorꝫ officij nunq̄ hn̄t. Secun
da ꝟo missio dicit̄ interior: que scilicet est
ad inferiores angelos: sed propter nos. et
sic mitti cōpetit om̄ibus. quia superiores
mittuntur ad medios. ⁊ medij ad infimos
dum reuelando purgāt ⁊ illumināt ea que
nobis expediūt. Et ideo notāter dicit apo
stolus ꝙ missi sunt propter eos: sed nō ad
eos. Unde ⁊ angelus missus ad Ysaiaz ꝓ
phetam vt habetur eiusdem. vj. non dici-
tur fuisse vnus de seraphin ꝓpter hoc ꝙ es
set de summo choro: sz quia mittebatur vt
purgaret ⁊ incēderet calculo ignito labia
eius. Et hanc quidem missionē gratanter
adimplēt tum ꝓpter diuini mandati debi
tā executōem. tum propter ruine sue desi-
deratam restauratiōem. tum propter pre-
mij saltez accidentalis augmētatiōez quā
pro exhibitiōe sui ministerij consequūtur.
Porro licet angeli superiores ad nos mi-
nistrandos non emittātur. quia tamen in-
feriores angeli per eos in suis ministerijs
regulant̄. ideo meritum eorū respectu pre B
mij accidentalis cōmune erit. ¶ Ad cuius
euidentiaz queri potest vtruz ex beatifica
tione hominis custoditi gaudiuz accresce
re potest angelicis spiritibus. sicut sonare
vidētur illa verba domīca Luc̄. xv. Gau-
diuz est angelis in celo super vno peccato
re penitentiā agente. Quātomagis eo ce
leste regnuz intrante. Ad qđ respōdet Bo
nauentura super. iij. dis. xj. ꝙ gaudium in
celo crescere angelicis spiritibus potest in
telligi dupliciter. Primo extensiue. scilicz
quāto quis de pluribus gaudet. et sic do-
ctores cōmuniter sentiunt ꝙ eis semꝑ ac-
crescit gaudiuz quāto plures homines sal
uantur. Secundo ꝟo intelligit̄ intensiue.
hoc dupliciter. Primo quātum ad premi-
um essentiale qđ est gaudiū de bono incre
ato qđ habet angelus de deo ⁊ in deo. In
quo gaudio quia perfecte beati sunt: nihil
eis accrescere potest. Et ideo vt dicit do-
ctor sanctus super. ij. dist. xxix. ꝙ angelis
data est gratia ad determinatū gradū ꝑm
determinatū ordinem ꝓmerendum. supra
quem ordinez quibuscūq; fulgeant operi-
bus vel hūanis seruitijs sublimari nequa-
q̄ possunt. nec per illam gratiam aliquod
essentiale premiuz adaugere. Secundo q̄n
tum ad premiū accidentale qđ est gaudiū

223

de bono creato: siue proprio siue alieno. et hoc gaudium in eis accrescere potest etiaz intensiue: tam ratiõe boni proprij q̃ ratione boni cõiuncti. quia ministrãdo alijs bona faciunt in quibus premiuz accidentale ꝓmerentur. ⁊ etiam cõciues suos ad beatitudinem perducũt super quibus absq̃ dubio gaudent ⁊ cõgratulãtur. Secundo querit ibidem Bonauẽtura vtruz ex damnatõe hominis custoditi incurrit angelus detrimentum: p̃sertim cum gaudere debuisset de eo saluato quo gaudio iam frustratur. Ad qd̃ respondens declinat ad hanc opinionem q̃ angeli ex hoc nec incurrunt gemitũ nec glorie detrimentũ. Primũ nõ patiunt̃ propter plenitudinẽ gaudij quod adeo perfectuz est vt nullo modo suscipiat ad mixtionẽ contrarij. Et quia angel⁹ beatus est susceptibilis gaudij: sed nõ tristicie ideo gaudere potest de salute licet non tristetur de damnatiõe. Non etiam patiuntur detrimentũ glorie. nec respectu salutis iam habite. nec etiam habende. quia quãtũcũq̃ ille dãnet̃ qui custodit̃: nihilominꝰ tamẽ angel⁹ suũ p̃miũ saluũ habet tam q̃ntum ad gaudiuz qd̃ habet in deo: q̃ q̃tum ad gaudiuz qd̃ habet in seip̃o siue de bono proprio. quia gaudet de bõis op̃ibus que circa illum fecit quem custodiuit. Et etiaz ad gaudium qd̃ habet in alio. quia cũ vnꝰ cadit alter coronam suam accipit. Deniq̃ nec tales custodiuit inuite. quia q̃uis sciant se frustra laborare ad perficiendũ eos ad salutem: tamẽ sciunt se fructuose laborare ĩ hoc qd̃ retrahũt eos ne incurrãt maiorem damnatiõem. Secundo ꝟo notatur ad quos mittũtur: scilicet ad homĩes. quia angelis suis mandauit de te. Vñ dicit Hiero. super illud Math. Angeli eoꝝ in celis. Magna est dignitas animarũ vt vnaqneq̃ habeat ab ortu natiuitatis ĩ custodia sui angeluz delegatuz. Et Origeñ. dicit super librũ Nume. omel. lxvj. Adest etiam vnicuiq̃ nostruz etiam minimis qui sunt in ecclesia dei angelus bonus. angel⁹ domini qui regat. qui moneat. qui gubernet. qui pro actionibus exposcẽdis quotidie videt faciem patris qui in celis est. Et notanter dicit Hiero. ab ortu natiuitatis quia vt tangit doctor sanctus in p̃ma parte summe. Puer q̃diu est in vtero materno nõ est totaliter a matre sep̃atus: sed p̃ quãdam colligatiõem est quodãmodo aliquid eius: sicut fructus pendens in arbore est aliquid arboris. Et sic probabile est q̃diu proles est in vtero ab angelo matri deputato custodit̃. Vnde ad maiorez euidẽtiaz prosequit̃: dicens q̃ angeli singuli singulis hominib⁹ in custodiam deputantur. Cuius est ratio. quia angeloꝝ custodia est quedã executio diuine ꝓuidentie circa homines: cuius maxima cura est circa creaturas illas que perpetuo manent. Nec mirum cum ⁊ circa ea que transeunt ꝓuidentia dei est. inq̃tũ scilicz ea ordinat ad res perpetuas scz homines. Qd̃ etiam innuit domin⁹ in euangelio: dicens. Nonne quinq̃ passeres veneunt dipondio ⁊ vnus ex illis non est in obliuione coram deo: sed ⁊ capilli capitis vr̃i om̃es numerati sunt. Nolite ergo timere. multis passeribus pluris estis. Talis ergo custodia singulorũ pertinet ad ordinez angeloꝝ. quoꝝ s̃m Grego. est minima nũciare. videtur enim minima eos ꝓcurare cum ꝓcurant ea que pertinẽt tantuz ad salutẽ vnius homĩs. Ex quo colligitur q̃ ĩnumerabilis est fere numer⁹ angelorum qui ex verbis p̃dictis numeꝝ omnium hominũ mortaliũ excedere videant̃.

Porro ad maiorem euidentiã dicit doctor sanctus super. iij. dis. iij. q̃ infima iherarchia habet officium homĩes dirigendi s̃m quãdam limitatiõem: scilicz vel vnius ꝓuincie: sicut ordo principatuũ. de quo ordine suprem⁹ esse creditur sanct⁹ Michael. qui prius p̃fuit synagoge. sicut liquido patet Daniel. iiij. ⁊ nunc ecclesie christiane p̃esse creditur. Et illi non ĩmerito p̃sens dies specialiter sanctificat̃. quia frequẽtius circa salutez ⁊ profectũ christianitatis occupari dinoscit̃. Vel habent officiuz dirigendi actus vnius homĩs: qui tamẽ act⁹ redundat in totã multitudinẽ. ⁊ hoc ꝓprie ꝑtinet ad archangelos qui medij sunt inter principatus et angelos. de quo ordine summ⁹ erat Gabriel archangel⁹. Nam q̃

cõsensus beate virginis qui per annũciationẽ requirebat erat actus pſone singularis vt in multitudinis ſalutem redũdãs ĩmo totius generis hũani. ideo angel⁹ annunciãs de ordine archangelorũ esse debuit ⁊ inter eos summus. Dicit etiam habent officiũ dirigendi tantũ vnũ hominẽ: ⁊ hoc tantũ ad ſalutẽ ſuam. et ſic ſunt de ordine angelorũ quoꝝ est minima nunciare. Porro cum ſm Dyonisiũ in quolibet ordine angelorũ ſunt ſuprem⁹ medij: ⁊ infimi. Hinc ꝓbabile est ꝙ angeli maiores ad eorũ custodiaꝝ deputãtur qui sunt ad altiorẽ glorie ⁊ gratie gradũ assumendi ⁊ a deo ꝓdestinati. Siccine de⁹ tuus angelis suis mãdauit de te o homo. vide ergo ne ĩgrat⁹ videaris. Tercio deniqꝫ notatur ad quid mittunt̃. quia ad custodiam nostraꝫ. vt inquit custodiant te in omnibus vĩs tuis. ⁊ dormientem et vigilantem: peccantem ⁊ penitentem: aut quicquid boni vel perpere actitantem a rugientibus ꝓparatis ad escam. Et hec custodia primo ⁊ principaliter intelligit̃ ꝙtum ad animaꝫ quaꝫ pro posse dirigunt. instruũt. ⁊ incitant ad salutem. ⁊ virtuosis operatõibus. locutiõib⁹. affectõibus. cogitatõibus. penitẽtiarũ exercitĩs. misericordiaꝝ operibus. ⁊ similibus. Ad cui⁹ euidentiã primo queri potest vtruꝫ angeli cogitatiões hoĩm agnoscere valeant. ꝓsertim cum erunt etiam futuri testes in iudicio contra nos si monita eorum cõtempsim⁹. ⁊ dicent iudici ꝓpheticum illud. Curauimus babilonẽ. i. fecim⁹ quod in nobis fuit: ⁊ nõ est curata. Ad qõ respõdet doctor sanctus in summa sua de theologica veritate. q. viij. ꝙ ãgeli nõ possunt cognoscere directe cogitatões hominum: nisi in verbo eis reuelent̃ ⁊ multominus eas demões cognoscere possunt. per accidẽs tamẽ eas aliquãdo valent cognoscere. Et hoc dupliciter. Primo inq̃tum ex cogitatiõe actuali resultat aliquis motus in corpore: dum scilicet afficitur gaudio vel tristicia ex his que cogitat. Et sic cor quodãmodo mouet̃. ꝓ quẽ moduꝫ etiam medici possunt quãdoq; passionem aliquã cognoscere. Secundo inq̃tum ex actu

D

E

F

G

H

I

K

L

M

N

O

P

Q

R

S

T

V

X

Y

Z

AA

BB

CC

DD

EE

FF

GG

HH

II

KK

LL

MM

NN

OO

PP

QQ

RR

SS

TT

VV

XX

YY

ZZ

AAA

BBB

CCC

DDD

EEE

FFF

GGG

HHH

III

KKK

LLL

MMM

NNN

OOO

PPP

QQQ

RRR

SSS

TTT

VVV

XXX

YYY

ZZZ

AAAA

BBBB

CCCC

DDDD

EEEE

FFFF

GGGG

HHHH

IIII

KKKK

LLLL

MMMM

NNNN

OOOO

PPPP

QQQQ

RRRR

SSSS

TTTT

VVVV

XXXX

YYYY

ZZZZ

AAAAA

BBBBB

CCCCC

DDDDD

EEEEE

FFFFF

GGGGG

HHHHH

IIIII

KKKKK

LLLLL

MMMMM

NNNNN

OOOOO

PPPPP

QQQQQ

RRRRR

SSSSS

TTTTT

VVVVV

XXXXX

YYYYY

ZZZZZ

AAAAAA

BBBBBB

CCCCCC

DDDDDD

EEEEEE

FFFFFF

GGGGGG

HHHHHH

IIIIII

KKKKKK

LLLLLL

MMMMMM

NNNNNN

OOOOOO

PPPPPP

QQQQQQ

RRRRRR

SSSSSS

TTTTTT

VVVVVV

XXXXXX

YYYYYY

ZZZZZZ

AAAAAAA

BBBBBBB

CCCCCCC

DDDDDDD

EEEEEEE

FFFFFFF

GGGGGGG

HHHHHHH

IIIIIII

KKKKKKK

LLLLLLL

MMMMMMM

NNNNNNN

OOOOOOO

PPPPPPP

QQQQQQQ

RRRRRRR

SSSSSSS

TTTTTTT

VVVVVVV

XXXXXXX

YYYYYYY

ZZZZZZZ

AAAAAAAA

BBBBBBBB

CCCCCCCC

DDDDDDDD

EEEEEEEE

FFFFFFFF

GGGGGGGG

HHHHHHHH

IIIIIIII

KKKKKKKK

LLLLLLLL

MMMMMMMM

NNNNNNNN

OOOOOOOO

PPPPPPPP

QQQQQQQQ

RRRRRRRR

SSSSSSSS

TTTTTTTT

VVVVVVVV

XXXXXXXX

YYYYYYYY

ZZZZZZZZ

AAAAAAAAA

BBBBBBBBB

CCCCCCCCC

DDDDDDDDD

EEEEEEEEE

FFFFFFFFF

GGGGGGGGG

HHHHHHHHH

IIIIIIIII

KKKKKKKKK

LLLLLLLLL

MMMMMMMMM

NNNNNNNNN

OOOOOOOOO

PPPPPPPPP

QQQQQQQQQ

RRRRRRRRR

SSSSSSSSS

TTTTTTTTT

VVVVVVVVV

XXXXXXXXX

YYYYYYYYY

ZZZZZZZZZ

AAAAAAAAAA

BBBBBBBBBB

CCCCCCCCCC

DDDDDDDDDD

EEEEEEEEEE

FFFFFFFFFF

GGGGGGGGGG

HHHHHHHHHH

IIIIIIIIII

KKKKKKKKKK

LLLLLLLLLL

MMMMMMMMMM

NNNNNNNNNN

OOOOOOOOOO

PPPPPPPPPP

QQQQQQQQQQ

RRRRRRRRRR

SSSSSSSSSS

TTTTTTTTTT

VVVVVVVVVV

XXXXXXXXXX

YYYYYYYYYY

ZZZZZZZZZZ

AAAAAAAAAAA

BBBBBBBBBBB

CCCCCCCCCCC

DDDDDDDDDDD

EEEEEEEEEEE

FFFFFFFFFFF

GGGGGGGGGGG

HHHHHHHHHHH

IIIIIIIIIII

KKKKKKKKKKK

LLLLLLLLLLL

MMMMMMMMMMM

NNNNNNNNNNN

OOOOOOOOOOO

PPPPPPPPPPP

QQQQQQQQQQQ

RRRRRRRRRRR

SSSSSSSSSSS

TTTTTTTTTTT

VVVVVVVVVVV

XXXXXXXXXXX

YYYYYYYYYYY

ZZZZZZZZZZZ

AAAAAAAAAAAA

BBBBBBBBBBBB

CCCCCCCCCCCC

DDDDDDDDDDDD

EEEEEEEEEEEE

FFFFFFFFFFFF

GGGGGGGGGGGG

HHHHHHHHHHHH

IIIIIIIIIIII

KKKKKKKKKKKK

LLLLLLLLLLLL

MMMMMMMMMMMM

NNNNNNNNNNNN

OOOOOOOOOOOO

PPPPPPPPPPPP

QQQQQQQQQQQQ

RRRRRRRRRRRR

SSSSSSSSSSSS

TTTTTTTTTTTT

VVVVVVVVVVVV

XXXXXXXXXXXX

YYYYYYYYYYYY

ZZZZZZZZZZZZ

AAAAAAAAAAAAA

BBBBBBBBBBBBB

CCCCCCCCCCCCC

DDDDDDDDDDDDD

EEEEEEEEEEEEE

FFFFFFFFFFFFF

GGGGGGGGGGGGG

HHHHHHHHHHHHH

IIIIIIIIIIIII

KKKKKKKKKKKKK

LLLLLLLLLLLLL

MMMMMMMMMMMMM

NNNNNNNNNNNNN

OOOOOOOOOOOOO

PPPPPPPPPPPPP

QQQQQQQQQQQQQ

RRRRRRRRRRRRR

SSSSSSSSSSSSS

TTTTTTTTTTTTT

VVVVVVVVVVVVV

XXXXXXXXXXXXX

YYYYYYYYYYYYY

ZZZZZZZZZZZZZ

AAAAAAAAAAAAAA

BBBBBBBBBBBBBB

CCCCCCCCCCCCCC

DDDDDDDDDDDDDD

EEEEEEEEEEEEEE

FFFFFFFFFFFFFF

GGGGGGGGGGGGGG

HHHHHHHHHHHHHH

IIIIIIIIIIIIII

KKKKKKKKKKKKKK

LLLLLLLLLLLLLL

MMMMMMMMMMMMMM

NNNNNNNNNNNNNN

OOOOOOOOOOOOOO

PPPPPPPPPPPPPP

QQQQQQQQQQQQQQ

RRRRRRRRRRRRRR

SSSSSSSSSSSSSS

TTTTTTTTTTTTTT

VVVVVVVVVVVVVV

XXXXXXXXXXXXXX

YYYYYYYYYYYYYY

ZZZZZZZZZZZZZZ

AAAAAAAAAAAAAAA

BBBBBBBBBBBBBBB

CCCCCCCCCCCCCCC

DDDDDDDDDDDDDDD

EEEEEEEEEEEEEEE

FFFFFFFFFFFFFFF

GGGGGGGGGGGGGGG

HHHHHHHHHHHHHHH

IIIIIIIIIIIIIII

KKKKKKKKKKKKKKK

LLLLLLLLLLLLLLL

MMMMMMMMMMMMMMM

NNNNNNNNNNNNNNN

OOOOOOOOOOOOOOO

PPPPPPPPPPPPPPP

QQQQQQQQQQQQQQQ

RRRRRRRRRRRRRRR

SSSSSSSSSSSSSSS

TTTTTTTTTTTTTTT

VVVVVVVVVVVVVVV

XXXXXXXXXXXXXXX

YYYYYYYYYYYYYYY

ZZZZZZZZZZZZZZZ

AAAAAAAAAAAAAAAA

BBBBBBBBBBBBBBBB

CCCCCCCCCCCCCCCC

DDDDDDDDDDDDDDDD

EEEEEEEEEEEEEEEE

FFFFFFFFFFFFFFFF

GGGGGGGGGGGGGGGG

HHHHHHHHHHHHHHHH

IIIIIIIIIIIIIIII

KKKKKKKKKKKKKKKK

LLLLLLLLLLLLLLLL

MMMMMMMMMMMMMMMM

NNNNNNNNNNNNNNNN

OOOOOOOOOOOOOOOO

PPPPPPPPPPPPPPPP

QQQQQQQQQQQQQQQQ

RRRRRRRRRRRRRRRR

SSSSSSSSSSSSSSSS

TTTTTTTTTTTTTTTT

VVVVVVVVVVVVVVVV

XXXXXXXXXXXXXXXX

YYYYYYYYYYYYYYYY

ZZZZZZZZZZZZZZZZ

AAAAAAAAAAAAAAAAA

BBBBBBBBBBBBBBBBB

CCCCCCCCCCCCCCCCC

DDDDDDDDDDDDDDDDD

EEEEEEEEEEEEEEEEE

FFFFFFFFFFFFFFFFF

GGGGGGGGGGGGGGGGG

HHHHHHHHHHHHHHHHH

IIIIIIIIIIIIIIIII

KKKKKKKKKKKKKKKKK

LLLLLLLLLLLLLLLLL

MMMMMMMMMMMMMMMMM

NNNNNNNNNNNNNNNNN

OOOOOOOOOOOOOOOOO

PPPPPPPPPPPPPPPPP

QQQQQQQQQQQQQQQQQ

RRRRRRRRRRRRRRRRR

SSSSSSSSSSSSSSSSS

TTTTTTTTTTTTTTTTT

VVVVVVVVVVVVVVVVV

XXXXXXXXXXXXXXXXX

YYYYYYYYYYYYYYYYY

ZZZZZZZZZZZZZZZZZ

AAAAAAAAAAAAAAAAAA

BBBBBBBBBBBBBBBBBB

CCCCCCCCCCCCCCCCCC

DDDDDDDDDDDDDDDDDD

EEEEEEEEEEEEEEEEEE

FFFFFFFFFFFFFFFFFF

GGGGGGGGGGGGGGGGGG

HHHHHHHHHHHHHHHHHH

IIIIIIIIIIIIIIIIII

KKKKKKKKKKKKKKKKKK

LLLLLLLLLLLLLLLLLL

MMMMMMMMMMMMMMMMMM

NNNNNNNNNNNNNNNNNN

OOOOOOOOOOOOOOOOOO

PPPPPPPPPPPPPPPPPP

QQQQQQQQQQQQQQQQQQ

RRRRRRRRRRRRRRRRRR

SSSSSSSSSSSSSSSSSS

TTTTTTTTTTTTTTTTTT

VVVVVVVVVVVVVVVVVV

XXXXXXXXXXXXXXXXXX

YYYYYYYYYYYYYYYYYY

ZZZZZZZZZZZZZZZZZZ

AAAAAAAAAAAAAAAAAAA

BBBBBBBBBBBBBBBBBBB

CCCCCCCCCCCCCCCCCCC

DDDDDDDDDDDDDDDDDDD

EEEEEEEEEEEEEEEEEEE

FFFFFFFFFFFFFFFFFFF

GGGGGGGGGGGGGGGGGGG

HHHHHHHHHHHHHHHHHHH

IIIIIIIIIIIIIIIIIII

KKKKKKKKKKKKKKKKKKK

LLLLLLLLLLLLLLLLLLL

MMMMMMMMMMMMMMMMMMM

NNNNNNNNNNNNNNNNNNN

OOOOOOOOOOOOOOOOOOO

PPPPPPPPPPPPPPPPPPP

QQQQQQQQQQQQQQQQQQQ

RRRRRRRRRRRRRRRRRRR

SSSSSSSSSSSSSSSSSSS

TTTTTTTTTTTTTTTTTTT

VVVVVVVVVVVVVVVVVVV

XXXXXXXXXXXXXXXXXXX

YYYYYYYYYYYYYYYYYYY

ZZZZZZZZZZZZZZZZZZZ

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

BBBBBBBBBBBBBBBBBBBB

CCCCCCCCCCCCCCCCCCCC

DDDDDDDDDDDDDDDDDDDD

EEEEEEEEEEEEEEEEEEEE

FFFFFFFFFFFFFFFFFFFF

GGGGGGGGGGGGGGGGGGGG

HHHHHHHHHHHHHHHHHHHH

IIIIIIIIIIIIIIIIIIII

KKKKKKKKKKKKKKKKKKKK

LLLLLLLLLLLLLLLLLLLL

MMMMMMMMMMMMMMMMMMMM

NNNNNNNNNNNNNNNNNNNN

OOOOOOOOOOOOOOOOOOOO

PPPPPPPPPPPPPPPPPPPP

QQQQQQQQQQQQQQQQQQQQ

RRRRRRRRRRRRRRRRRRRR

SSSSSSSSSSSSSSSSSSSS

TTTTTTTTTTTTTTTTTTTT

VVVVVVVVVVVVVVVVVVVV

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

YYYYYYYYYYYYYYYYYYYY

ZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZ

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

BBBBBBBBBBBBBBBBBBBBB

CCCCCCCCCCCCCCCCCCCCC

DDDDDDDDDDDDDDDDDDDDD

EEEEEEEEEEEEEEEEEEEEE

FFFFFFFFFFFFFFFFFFFFF

GGGGGGGGGGGGGGGGGGGGG

HHHHHHHHHHHHHHHHHHHHH

IIIIIIIIIIIIIIIIIIIII

KKKKKKKKKKKKKKKKKKKKK

LLLLLLLLLLLLLLLLLLLLL

MMMMMMMMMMMMMMMMMMMMM

NNNNNNNNNNNNNNNNNNNNN

OOOOOOOOOOOOOOOOOOOOO

PPPPPPPPPPPPPPPPPPPPP

QQQQQQQQQQQQQQQQQQQQQ

RRRRRRRRRRRRRRRRRRRRR

SSSSSSSSSSSSSSSSSSSSS

TTTTTTTTTTTTTTTTTTTTT

VVVVVVVVVVVVVVVVVVVVV

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

YYYYYYYYYYYYYYYYYYYYY

ZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZ

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

BBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBB

CCCCCCCCCCCCCCCCCCCCCC

DDDDDDDDDDDDDDDDDDDDDD

EEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEE

FFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFF

GGGGGGGGGGGGGGGGGGGGGG

HHHHHHHHHHHHHHHHHHHHHH

IIIIIIIIIIIIIIIIIIIIII

KKKKKKKKKKKKKKKKKKKKKK

LLLLLLLLLLLLLLLLLLLLLL

MMMMMMMMMMMMMMMMMMMMMM

NNNNNNNNNNNNNNNNNNNNNN

OOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOO

PPPPPPPPPPPPPPPPPPPPPP

QQQQQQQQQQQQQQQQQQQQQQ

RRRRRRRRRRRRRRRRRRRRRR

SSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSS

TTTTTTTTTTTTTTTTTTTTTT

VVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVV

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

YYYYYYYYYYYYYYYYYYYYYY

ZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZ

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

BBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBB

CCCCCCCCCCCCCCCCCCCCCCC

DDDDDDDDDDDDDDDDDDDDDDD

EEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEE

FFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFF

GGGGGGGGGGGGGGGGGGGGGGG

HHHHHHHHHHHHHHHHHHHHHHH

IIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIII

KKKKKKKKKKKKKKKKKKKKKKK

LLLLLLLLLLLLLLLLLLLLLLL

MMMMMMMMMMMMMMMMMMMMMMM

NNNNNNNNNNNNNNNNNNNNNNN

OOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOO

PPPPPPPPPPPPPPPPPPPPPPP

QQQQQQQQQQQQQQQQQQQQQQQ

RRRRRRRRRRRRRRRRRRRRRRR

SSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSS

TTTTTTTTTTTTTTTTTTTTTTT

VVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVV

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

YYYYYYYYYYYYYYYYYYYYYYY

ZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZ

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

BBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBB

CCCCCCCCCCCCCCCCCCCCCCCC

DDDDDDDDDDDDDDDDDDDDDDDD

EEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEE

FFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFF

GGGGGGGGGGGGGGGGGGGGGGGG

HHHHHHHHHHHHHHHHHHHHHHHH

IIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIII

KKKKKKKKKKKKKKKKKKKKKKKK

LLLLLLLLLLLLLLLLLLLLLLLL

MMMMMMMMMMMMMMMMMMMMMMMM

NNNNNNNNNNNNNNNNNNNNNNNN

OOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOO

PPPPPPPPPPPPPPPPPPPPPPPP

QQQQQQQQQQQQQQQQQQQQQQQQ

RRRRRRRRRRRRRRRRRRRRRRRR

SSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSS

TTTTTTTTTTTTTTTTTTTTTTTT

VVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVV

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

YYYYYYYYYYYYYYYYYYYYYYYY

ZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZ

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

BBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBB

CCCCCCCCCCCCCCCCCCCCCCCCC

DDDDDDDDDDDDDDDDDDDDDDDDD

EEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEE

FFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFF

GGGGGGGGGGGGGGGGGGGGGGGGG

HHHHHHHHHHHHHHHHHHHHHHHHH

IIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIII

KKKKKKKKKKKKKKKKKKKKKKKKK

LLLLLLLLLLLLLLLLLLLLLLLLL

MMMMMMMMMMMMMMMMMMMMMMMMM

NNNNNNNNNNNNNNNNNNNNNNNNN

OOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOO

PPPPPPPPPPPPPPPPPPPPPPPPP

QQQQQQQQQQQQQQQQQQQQQQQQQ

RRRRRRRRRRRRRRRRRRRRRRRRR

SSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSS

TTTTTTTTTTTTTTTTTTTTTTTTT

VVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVV

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

YYYYYYYYYYYYYYYYYYYYYYYYY

ZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZ

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

BBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBB

CCCCCCCCCCCCCCCCCCCCCCCCCC

DDDDDDDDDDDDDDDDDDDDDDDDDD

EEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEE

FFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFF

GGGGGGGGGGGGGGGGGGGGGGGGGG

HHHHHHHHHHHHHHHHHHHHHHHHHH

IIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIII

KKKKKKKKKKKKKKKKKKKKKKKKKK

LLLLLLLLLLLLLLLLLLLLLLLLLL

MMMMMMMMMMMMMMMMMMMMMMMMMM

NNNNNNNNNNNNNNNNNNNNNNNNNN

OOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOO

PPPPPPPPPPPPPPPPPPPPPPPPPP

QQQQQQQQQQQQQQQQQQQQQQQQQQ

RRRRRRRRRRRRRRRRRRRRRRRRRR

SSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSS

TTTTTTTTTTTTTTTTTTTTTTTTTT

VVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVV

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

YYYYYYYYYYYYYYYYYYYYYYYYYY

ZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZ

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

BBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBB

CCCCCCCCCCCCCCCCCCCCCCCCCCC

DDDDDDDDDDDDDDDDDDDDDDDDDDD

EEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEE

FFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFF

GGGGGGGGGGGGGGGGGGGGGGGGGGG

HHHHHHHHHHHHHHHHHHHHHHHHHHH

IIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIII

KKKKKKKKKKKKKKKKKKKKKKKKKKK

LLLLLLLLLLLLLLLLLLLLLLLLLLL

MMMMMMMMMMMMMMMMMMMMMMMMMMM

NNNNNNNNNNNNNNNNNNNNNNNNNNN

OOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOO

PPPPPPPPPPPPPPPPPPPPPPPPPPP

QQQQQQQQQQQQQQQQQQQQQQQQQQQ

RRRRRRRRRRRRRRRRRRRRRRRRRRR

SSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSS

TTTTTTTTTTTTTTTTTTTTTTTTTTT

VVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVV

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

YYYYYYYYYYYYYYYYYYYYYYYYYYY

ZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZ

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

BBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBB

CCCCCCCCCCCCCCCCCCCCCCCCCCCC

DDDDDDDDDDDDDDDDDDDDDDDDDDDD

EEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEE

FFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFF

GGGGGGGGGGGGGGGGGGGGGGGGGGGG

HHHHHHHHHHHHHHHHHHHHHHHHHHHH

IIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIII

KKKKKKKKKKKKKKKKKKKKKKKKKKKK

LLLLLLLLLLLLLLLLLLLLLLLLLLLL

MMMMMMMMMMMMMMMMMMMMMMMMMMMM

NNNNNNNNNNNNNNNNNNNNNNNNNNNN

OOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOO

PPPPPPPPPPPPPPPPPPPPPPPPPPPP

QQQQQQQQQQQQQQQQQQQQQQQQQQQQ

RRRRRRRRRRRRRRRRRRRRRRRRRRRR

SSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSS

TTTTTTTTTTTTTTTTTTTTTTTTTTTT

VVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVV

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

YYYYYYYYYYYYYYYYYYYYYYYYYYYY

ZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZZ

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

BBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBB

CCCCCCCCCCCCCCCCCCCCCCCCCCCCC

DDDDDDDDDDDDDDDDDDDDDDDDDDDDD

EEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEE

FFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFF

GGGGGGGGGGGGGGGGGGGGGGGGGGGGG

HHHHHHHHHHHHHHHHHHHHHHHHHHHH

II

non seruabāt iudaicam. per fidem tamē ⁊ per bona opera saluabātur vt Job ⁊ similes. Secundo ꝟo mittuntur vt custodiāt hominez etiam quātum ad corpus: precauendo demonū insidias ⁊ multa pericula. vt ostēsum est Thobie. vbi angelus domini filiuz suum duxit ⁊ a periculo liberauit.

F Hic ergo queri potest vtrū angelus aliquādo relinquit hominez cui custos deputatur: presertim cuz dicit Glo. super illud Ysa. v. Auferam sepem eius ⁊ erit in direptionem. i. angelorū custodiam auferam. Et Augustin⁹ dicit ꝙ angelos repellimus cum eorum cōsilio non acquiescim⁹. et videntes opera perdere dicūt. relinquam⁹ eam. Ad qđ respondet Alexander de halis in. ij. dis. ix. ꝙ multiplex est effectus angeli custodientis circa animā hominis custoditi. Vnus est illumīare animā quo ad aliqua occulta. ⁊ q̄tum ad illuz aliquādo recedit: ita ꝙ nō semper illumīat. quia aliquādo tangit spiritus corda ꝓphetarum aliquādo non. Hinc Zacha. iij. dicit̄. Reuersus est ad me angelus. Alius est eius effectus in aīa homīs custoditi quo ad potētiam motiuā. Et hic est q̄druplex. Prim⁹ vt aīa ꝓficiat in bonis gr̄e. Secundus vt non cadat in malū culpe. Tercius vt si cadat postmodū resurgat. Quartus ne totiens cadat: vel vt non in tantuz malum cadat. Angelus ergo non relinquit hominez quin semꝑ aliquē istoꝝ effectuū circa animaz operetur saltē vltimū: qđ est ꝓhibere ne in tantū malū cadat. Vnde antichrist⁹ habebit custodiā angelicā saltē q̄tum ad vltimū effectū: ne totiēs cadat q̄tiens caderet sine angelico custode. vel vt non in tantū malū cadat. qꝛ nullo viatori in q̄tuz viator est deficit misericordia dei que est in dando angelū custodē. Et si nō semper habeat effect⁹ potiores: vtpote ꝓmouere ī bonū vl̄ ꝓhibere a malo. hoc tn̄ nō stat ꝑ ip̄m angelū: sed per hoīem acquiescere nolentē. ⁊ sic dicit̄ relinquere quo ad illos effect⁹. qꝛ licet facit qđ in se est. tn̄ hos affectus circa aīaz nō hz. Et g̊ non relinquūt q̄tum ad aliquē effectū aīe quāto min⁹ ad custodiā corpis quo ꝯseruet̄ in hac mortalitate. Verū tamē aliqn̄ ꝓpria malicia ꝓuocāte ⁊ diuīa iusticia dictāte cui⁹ executores existūt ⁊ iussiōi parent. Aliqn̄ quez custodiūt oīno deserūt ⁊ rugiētib⁹ ad escā p̄paratis derelinquūt vel horribili morte puniūt. qđ maxime ꝯtigisse legim⁹ ꝓ peccatis nr̄is ꝯ triplicē naturā. Primo ꝯ naturam diuinaz. sicut ꝓ blasphemia q̄ ascribit deo qđ nō est illi ascribendū: vl̄ aufert ab eo qđ est ei tribuendū: vel ascribit creature qđ est soli deo ascribendū. Pro q̄ nimirū interfecit de exercitu chenacherib. clxxxv. milia: vt habet̄ Ysa. xxxvij. Secundo ꝯ naturā angelicā: sicut ꝓ superbia. Nā angeli sunt hūiles sic̄ legit̄ Apoc̄. xix. ꝙ cū Johānes adorare vellet angelū ꝓhibuit euz angel⁹ dicēs. Vide ne feceris. ꝯseruus tuus suz ⁊ fratrū tuoꝝ. Pro q̄ ꝑcussit āgel⁹ dn̄i Herodē superbū. vt habet̄ Act̄. xij. eo ꝙ nō dedisset honorē deo: sed assumpsit sibi honorē diuinū. ⁊ ꝯsumpt⁹ vermib⁹ expirauit. Sic etiā Dauid ex superbia numerantē populū ꝯtra p̄ceptum dn̄i vt habet̄. ij. Reg̃. xxiiij. interfecit angel⁹ dn̄i de ꝓplo. lxx. milia viroꝝ. vt pz in. j. Paralip. xxj. Tercio ꝯtra naturā hūanā: sicut zodomia. ꝓ cui⁹ vindicta pluit sup̄ zodomā ⁊ gomorraz et alias ciuitates sulphurē ⁊ ignez. vt patet Gen̄. xix.

In festo sancti Luce euāgeliste.

Inuenit ioseph gratiam coram dn̄o suo Gen̄. xxxix. Recolāt historiam qui norūt de Joseph filio Jacob quē pater pl⁹ ceteris diligebat: eo ꝙ in senectute genuisset euz. vnde fratres ei⁹ inuidia moti ꝯ eū: tunica talari veniēte in dothaim nudauerūt ⁊ hismaelitis vendiderūt. ne. s. iuxta visionez somnioꝝ eius a fratrib⁹ tanq̄ honore ⁊ dignitate p̄eminens adoraret̄. Sed vt dicit Greg. ī moral. tractās illud Prouer. xxj. ī fine. Nō est sapiētia non est ꝯsiliū ꝯ deū. Nꝛ ꝑ astutias volētes īpedire effectū ordīatōis diuīe p̄ter itentōz suā ꝓmouēt eū Porro hismaelite vendiderūt eū Putifari eunucho Pharaonis magistro militie.

fuitq; dñs cum eo agens in cunctis ꝓspere
habitabatq; in domo domī sui. Qui opti-
me nouerat dominū esse cum eo. Inuenit
q; Joseph gratiā corā domino suo a quo
ꝓpositus omnib⁹ gubernabat creditam si
bi domuz. Erat autem pulcher facie ⁊ de-
corus aspectu. Per Joseph intelligi po-
test creatura rationalis: vel etiaz quilibet
iustus. Hec enim a summo Jacob in sene
ctute. i. vltimo genita et creata fuit: et ab
eo ceteris plus dilecta. Qđ attendentes
fratres impij saltem creatione. i. spiritus
mali q; propter hanc dilectionez exaltan-
da esset creatura rationalis in locum: scili
cet vnde turpiter ceciderāt. inuidia mott
callidis deceptionib⁹: nudauerunt eam tu
nica talari desiderabilis innocētie. vendi
deruntq; hysmahelitis. i. vitijs ⁊ concupi
scentijs per fomitē impellentē. vt sic duce
retur in egyptuz: qđ interp̄tatur angustia
vel tenebre. i. in vallem lachrymaꝝ ⁊ tene
bras ignorantie. vendiderūtq; eaz putifa
ri magistro militie ad seruiendū: hoc est le
gi veteri añchristi aduentū. postea ꝟo le-
gi gratie. Inuenitq; gr̄am corā dño suo:
licet legis obseruatio gr̄az inuenire nō me
retur. Ergo si videam⁹ q; quidā dei grati-
am adipiscunt̄: quidā a deo deserunt̄. Nō
tñ est de⁹ acceptor personaꝝ qui vult om-
nes homīes saluos fieri. ⁊ q̄tū in se est oī-
bus suā gr̄am imp̄tiri. Et ido vt dicit Au
gusti. de baptismo paruulorū. Dei gratia
cur ad istū veniat ⁊ ad illū non veniat oc-
culta potest esse causa iniusta esse non po-
test. Inuenit ergo gratiā Joseph qui di
citur filius accrescens a patre duz benedi
cend⁹ erat. i. aīa cuiuslibet iusti. Et nūc be
ne Luce typū ꝯueniēter tenet. qui. s. inue-
nit gr̄az corā dño sicut Joseph. Et h̄ pre
sertim ꝓpter tria. s. ꝓpter nature formosi-
tatem. ꝓpter vite sanctitatē. ⁊ ꝓpter serui
tij fidelitatē. Primo ꝓpter nature formo
sitatem. Nam referunt eum historie fuisse
pulcherrimū facie: ⁊ decoꝝ aspectu: vt eti
am vxor dñi sui castissimi iuuenis in amo-
re raperet̄. Et hec quidē formositas exti-
terat forte causa principalis cur eū princi
paliter in seruū ꝯpauit. q; natural̄r per af
fectum natura magis rapit̄ ad ea q̄ sunt in
genere suo venustiora. Hinc etiā pulchri-
tudo q̄ est minima gratia a deo nature col
lata tātopere querit̄: desideratur: ⁊ ample
ctitur. q; mūdana ꝑuersitas plus humane
ꝯplacentie q̄ diuine innitit̄. Cum tñ dicit̄
Prouerbi. vlti. Fallax gratia ⁊ vana pul-
chritudo. s. corꝑalis. quia multos decipit
⁊ ad deuia deducit. īmo ad vitiorū bara-
trū inducit. Mulier timens deū ipsa lau-
dabitur. s. de pulchritudine interiori que
deo gratū efficit. Joseph enī licz pulcher A
esset: castissim⁹ erat ⁊ verecūdus omnē oc
casionē petulātie deuitans. nihilomin⁹ ta
men ab impudica dña carnal̄r impetebat̄
⁊ ad actum nephariū sollicitabat̄: licz ip̄e
pericula īminentia non verēs frequēter et
viriliter eaz repellebat. Quid ergo de his
qui sunt ⁊ natura decori ⁊ vita lasciui di-
cam? Mira ꝑuersitas horuz tempoꝝ qua
etiam pro gratia deū in ecclesijs dep̄catu-
ri plus student hūane ꝯplacētie q̄ diuine.
Nec quisq̄ dignat̄ hūilē Jesuz hūili pla-
care vestitu. Vñ sese q̄si venales exponūt
affectib⁹ hoīm. Et q; extreme demētie est
in hoc etiā laborāt ꝯiugij vinculo copula-
ti vtrisq; sibijnuicē in hac malicia ꝯsentiē
tib⁹. Quia volūt vt formositas ꝯparis sui
ab om̄ib⁹ ꝯmendet̄ vel etiā affectet̄: dūmō
a nullo violet̄. Nec h̄ mirū si tales superbi
diuinā gr̄am nō adipiscant̄. cū et multi ne
supbiant gr̄am nō recipiūt. Nam gr̄a s̄m
Bern̄ est balsamū purissimū. ⁊ ideo purū.
solidū. ⁊ ꝓfundū vas requirit. Hinc vt di-
cit Chris. sup ad Hebre. Plerique vitā ha
bētes īmundā nō accipiūt gr̄am. Quare?
ne ī supbiā eleuent̄. ne inflent̄ ventositate
iactātie. ne altitudo muneꝝ negligentio-
res efficiat. O labes execrāda ꝓ q̄ nimirū
terribile iudiciū vterq; ꝯiugiū sustinebit.
Vñ q̄t eorū occasiōe ꝑ affectū adulteriuz
perpetrauerūt: tot peccatorū iudicabun-
tur obnoxij. Non sic Abraham electus do
mini. qui dum ꝑegrinare vellet fame vrgē
te in egyptum vxorez suam Sarā licet san
ctam ⁊ castam: tamen in corꝑe pulcherri-
mam capsa lignea reclusit ⁊ sic secū vexit.
ne scilicz ab egyptijs videret̄ qui luxurioli

erant.et sic ab eis cōcupisceret. Verū tamen dum veniebat ad quoddam passagiū vbi omnia ſm cōsuetudinē scrutabant: inuenta est mulier.cuius pulchritudine conspecta nunciatū est regi Pharaoni.⁊ sublata est in domū eius.ab angelo tamen custodie ītacta ꝓseruata. Quid ergo putas fiet de ornatis lasciuis.garrulis procacibus.que tanq̄ retibe diaboli in omnib⁹ locis circumferūtur. Non est igitur hec pulchritudo quam sanctus Lucas adept⁹ est De qua dicitur Cantico .j. Pulchre sunt gene tue sicut turturis. Naz pulchritudo
B ꝓprie dicitur esse in genis. Pro quo notandū q̄ anime facies ꝓprie est vis rationalis .quia sicut maxime vnusquisq̄ per faciem ab alīs discernitur: sic etiā ab aliis creaturis homo per rationem secernit. Et hui⁹ faciei gene sūt vis ꝯcupiscibilis ⁊ irascibilis.in quarū viriuz debita directione cōstat pulchritudo totalis ipsius anime.quia per eas maxime ad superiora vel inferiora deflectitur. Hinc etiam additur sicut turturis. quia turtur suo compari fidelissima: nullā aliam cōsortez post prime mortē admittēs :sz soliuaga ⁊ q̄si merore cōfecta ꝑmanens. Pulchritudo igit̄ gene ꝑme cōsistit in directiōe cōcupiscibilis ad app̄hensionem veri boni per amorem. Sicut cōsulit Psal. dicens. Audi filia: scilicet dominū inspirantē.⁊ vide per intellectum: scilicz spiritualia dona in scripturis repromissa.⁊ inclina aurem tuam per affectum cōcupiscibilis eum soluz adamando ⁊ ea que diligit etiam diligēdo: scilicz sanctam humilitatē. paupertatē. charitatez. ⁊ similia. Et obliuiscere populū tuū.i. omnia caduca terre: terrena trāsitoria.ita vt naturalem inclinatiōem amicoꝝ et parentum diuino amore supgradiaris .⁊ tūc cōcupiscet rex decorem tuum. Q⁹ si queris cur hec facere debeas.respondit illico subdens. Quoniā ipe: scilicet qui hoc desiderat: cōsulit:⁊ p̄cipit est domin⁹ deus tuus. Et hoc bene figuratum est in Hester eiusdem.ij. Que scilicet ingressura ad regem non quesiuit muliebrem cultum sicut alie virgines: se ponens q̄tuz ad hoc in eunuchi dispositione. Et ideo factuz est dispensatione diuina.quia licet esset omniū oculis gratiosa ⁊ incredibili pulchritudine ac amabilis, videretur .decorem tamē corporis decor gē ⁊ virtutis mirabiliter augmentabat. Et sic in hūilitate sua regi terreno placuit et adamauit eam plusq̄ omnes mulieres.habuitq̄ gratiā ⁊ gloriā coram eo super oēs mulieres. Et tu virgo superba regez celestem humilē Jesuz tua superbia placare p̄sumis: cui nunq̄ sic placere poteris.quia excelsus domin⁹ humilia respicit: ⁊ alta a longe cognoscit. Qui inq̄ superbis resistit :humilib⁹ autem dat gratiam. Nimirū quia dicit Bernardus. q̄ vanū cor vanitatis noticiā ingerit cor pori.⁊ exterior superfluitas interioris vacuitatis indiciū est mollia indumenta animi molliciem indicant.non tantū curareť exterior cult⁹: nisi prius neglecta fuissz mēs inculta virtutib⁹. Pulchritudo x̄o secunde gene consistit in repressiōe irascibilis. quo nimiuz turbato tota anime facies obfuscatur. Quia dicit Grego .v. moral. q̄ per iram spirit⁹ sancti splendor cōcutitur qui super humilez ⁊ quietum quiescere dicitur. Quia cum ira menti quietez subtrahit: suam spirituisancto habitatiōez claudit. Et ideo dic̄ Ambro.li.j. de offic̄. Resiste ire si potes, cede si ñ potes. si p̄uenerit ⁊ p̄occupauerit mētez tuā iracūdia ⁊ ascēderit in te: ne relinquas locum tuuz.locus tuus pacientia tua est. Hec ille. Hāc quidē virtutem plī gentiles mira alacritate cōplexi sunt. Vnde Zenophon plūs maledicenti sibi cuidam. Tu inquit maledicere didicisti ⁊ ego cōscientia teste didici male dicta cōtemnere. Diogenes autem cuz illi quidaz dixisset: multi te vituperāt. Oportet inquit sapientiam abinsipientibus seriri. Esse enim meliorē se indicat mala lingua quem carpit. ¶ Secundo inuenit gratiam propter vite sanctitatem.quia optime nouerat ⁊ poptime didicerat dominū esse cum eo.⁊ ideo p̄posuit euz omnibus suis vt prudenter gubernaret creditam sibi domū. Sic beat⁹ Lucas grāz inuenit ꝓpter vite sanctitatē in vero ꝓfectu virtutum ⁊

meritorũ. Ad cuius euidentiam sciendũ
C ꝙ tria sunt virtutũ principia que reddunt
opera nostra virtuosa et fructifera deoꝙ
grata. sicut argumentũ habemus in arbo
re materiali ad fructificandum plantata.
Nam primo iacitur semen de quo consur-
git planta succrescens: que deinde vili cor
tice tanꝙ tegmine et munimẽto quodam
circũcingitur. Et hec duo: scilicꝫ lignum ⁊
cortex arboris sunt quodãmodo instrumẽ
ta quedam principia ⁊ adiumenta fructu-
um. Sed humor intermedius qui est natu
ralis vigor arboris ad supiora virtute so-
lis attractus: ⁊ ad partes singulas arbo-
ris dispersus totalem ⁊ plenam causat ac
subministrat materiã. Unde ⁊ surgit ve-
nustas foliorũ. redolentia florum. ⁊ exu-
berantia fructuũ. Sic etiam in arbore rati
onali fides tanꝙ semen iacitur in sacramẽ
to baptismatis. vnde postea cõsurgat plã
ta primaria virtutuꝫ: scilicꝫ fides explici-
ta postꝙ ad vsum ratõis peruenerit. qua
succrescente per opera virtuosa supducen
da est virtus humilitatis quasi cortex de-
spicabilis. que nimirũ est prima in virtuti
bus affectius in ordine reparatõnis. sicut
econtra initiũ omnis peccati superbia. vt
dicitur Ecclesiasti. x. Et ideo reparator hu
mani generis humilitatẽ primam esse po
suit inter beatitudines Math. v. dicens.
Beati pauperes spiritu. i. hũiles ꝑm Glo.
Verũtamẽ hic loquor de humilitate pre-
eunte gratiam gratũ facientem: ⁊ cõcomi
tantem gratiaꝫ gratis datam. que scilicet
est donũ quoddam gratis datũ a deo quo
se homo ꝑparat ad suscipiẽdũ gratiã gra
tum facientẽ. ad quod nulla virt⁹ ꝑuia taꝫ
efficax est sicut humilitas. Nam tria com
plectitur illa ꝑparatio. scilicet ꝙ cognita
propria malicia primo actũ peccati delen
do deserat. Secundo ꝙ peccatũ detestan
do ꝓpositum firmuꝫ ⁊ voluntatem nõ pec
candi de cetero habeat. Tercio ꝙ sibi pro
ut possibile est fauere conet̃ ad bonuꝫ per-
ficiendũ. ⁊ sic facit quãdam habilitatem ĩ
se que locũ dat diuine misericordie ꝙ sal-
ua iusticia possit ei ꝯferri gratia. Iniuria
nanꝙ fieret diuĩe iusticie si tali daret̃ gra
tia in quo esset adhuc obex gratie: scꝫ pec-
candi voluntas. Sic igitur humilitas est
quasi vas susceptiuũ ⁊ cõseruatiuũ diuine
gratie: sicut cortex arboris est cõseruati-
ua vigoris naturalis ne euaporet. Sꝫ cha
ritas que prima virtus est in ordine meri-
torie operatõis est spũalis vigor ⁊ vapor
omniũ virtutuꝫ. Unde dicit Glo. ad Ga
lat. v. Ex charitate nascũtur omnia bona
inꝙtum sunt bona. Unde sicut vapor ille
naturalis totam arborem in se cõseruat ⁊
licet per radiceꝫ attrahat̃: radix tamẽ eti
am pro illũ in suo vigore cõseruatur. Sic
etiam charitas omnes virtutes ꝯseruat.
cõsummat. ⁊ acceptas deo ꝓ nobisꝙ meri
torias reddit. Et vapor quãtuꝫ magis di
latatur in infimis: scilicet radicib⁹. tanto
magis ꝯsurgit eminẽti⁹ in supis. Sicut di
cit Grego. in pastoral. Tunc ad alta cha-
ritas mirabiliter surgit cuꝫ ad ima ꝓximo
rum se misericorditer attrahit. Et que be
nigne descendit ad infima valenter recur-
rit ad summa. Est ergo fides stabilimentũ
arboris omnia portans. Et humilitas te-
gumentũ omnia ꝯseruans. Est deniꝙ cha
ritas nutrimentuꝫ oĩa que meritoria sunt
in esse ꝓducens. Et his quidem virtutum
principijs christ⁹ Iesus rediens ad dexte
raꝫ patris obiecta singlua speculatiua re
liquit: vt in eorũ aspectu iugiter in christo
renati proficerẽt. Nam ꝑmo fidei christia
ne reliquit euãgelia sancta. que scꝫ omneꝫ
perfectõem nõ solũ fidei: sed etiaꝫ quicq̃d
moris: quicq̃d virtutis est plenissime ma-
nifestãt: vt ꝑm ea viuentes eorũ fides non
inanis ⁊ mortua iudicet̃. Verũtamẽ ꝓch
dolor licet hoc speculũ christianitatis om
nes credulitate conspexisse videãtur. pau
ci tamen ad modũ imitari conãtur. Qui-
bus ait Iacobus. j. ca. Fides sine operib⁹
mortua est. Cum dilectione fides christia
ni sine dilectione fides demonis. Qui au-
tem non credũt peiores sunt ꝙ demones.
Secundo vo sancte humilitati reliq̃t ima
ginem crucifixi. Quid em̃ pl⁹ cõmendare
potuit hũilitatis virtutem ꝙ ꝙ filius dei
deus et homo sanctus ⁊ innocens in tan-
tis opprobrijs vitaꝫ finire voluit et tanꝙ

sceleratissimus reputari: vt nihil restaret abiectionis ꝙ impij per effectuz non irrogarent: nihilq; humiliatōis ꝙ hūilis Jesus non desideraret. Hinc suis sequacib⁹ illud memoria dignum reliquit. Discite a me qꝛ mitis sum ⁊ humilis corde. Tercio deniq; virtuti charitatis reliquit arrā inexp̄ssibilis amoris in sacramento altaris. Non eniz poterat maiorem charitatē posteris relinquere q̄ seip̄m quotidie in altari offerri ꝑmittere. vt qui quotidie peccamus: quotidie per illud mūdaremur. et sic per memoriā in eius passione semper charitatis ardore renouaremur. Tercio deniq; gratiā inuenit propter seruitij fidelitatem. Nam cum domin⁹ eius intantū illi crederet ꝙ omnibus sibi traditis ignoraret quid ī domo sua haberet. nec quicq̄ esset ꝙ illius potestate non tradidisset p̄ter solam eius vxorem: perfecta fidelitate decoratus potius elegit subire squalorez carceris q̄ incurrere stuprū vxoris. In omniq; dispensatōe domus fidelissimus extitit Sic beatus Lucas apostolorū discipulus vtpote qui ab ip̄is euangeliū didicit. ⁊ vt audiuit non vt vidit tam luculēter enarrauit. Nam licet Matheus scripsit de natiuitate saluatoris: non tamen ita perfecte sicut Lucas Johānes et Marcus cōceptionem ⁊ natiuitatez p̄cursoris tacuerūt qd̄ Lucas exp̄ssit. Et in multis alijs eorū dicta compleuit. Ex quibus liquet ꝙ euāgelium de multis his qui viderūt inquirebat. ⁊ presertim de beata virgine. ad quā tanq̄ ad archam testamenti recurrebat a qua de multis certificabat̄: p̄cipue de his que sibi constabant. sicut de angelica nunciatione christi natiuitate ⁊ hmōi: de quibus solus Lucas scripsit. In quibus omnibus officij sui fidelitatem ostendit. Unde ⁊ imaginez beate virginis diligentius studuit depingere: ⁊ posteris ob maiorem deuotionē relinquere. Mansit etiaz vsq; ad finem vite virgo purissimus. ⁊ post cōuersionē suam ab omni crimīe alien⁹. Inuenit ergo gratiā corā dño suo ⁊c̄.

In festo Symonis ⁊ Jude apostolorum.

Non vos me elegistis sz ego elegi vos. ⁊ posui vos vt eatis et fructum afferatis. et fructus vester maneat. Johan. xv. Querit Alexander de halis super ad Romañ. vtrum electio est etiam malorum: dicente domīo. Nonne vos duodecim elegi ⁊ vn⁹ diabol⁹ est. Ad quod respōdet ꝙ hec tria scilicet ꝓpositū. p̄destinatio. ⁊ electio idē esse videntur s̄m rem. differunt tamen s̄m rationem ⁊ modū intelligendi. Quia propositum miserendi videtur dicere cōceptionem firmam cōferendi gratiam ad quam sequitur voluntas de gratia cōferenda. ⁊ sic prius est propositū. De quo dicit apostolus ad Romañ. viij. Scimus quoniam diligentibus deū omnia cooperātur in bonum: his qui s̄m propositū vocati sunt sancti. Glo. etiam peccatū eis cooperatur in bonum. quia ex hoc magis humiles ⁊ cauti resurgunt. Electio ꝟo dicit distinctionem saluandorum a suo contrario in speciali. ⁊ sic secundo loco ponitur. quia prius intelligitur aliquid distingui a malo q̄ ordinari ad finem. Dominus autem Jesus loquitur ibidem de electione ad statū prelationis ⁊ non saluatōis: que respicit presentem iusticiā. Predestinatio ꝟo adhuc superaddit ordinationē ad finem. Est em̄ quedam p̄ordinatio rei saluande in finem ⁊ sic s̄m rem idez sunt licet differant s̄m rationem. Q⁹ si queritur vtruz electio ⁊ reprobatio fit ex meritis electi vel reprobati. Respōdet ibidem ꝙ in electione tria ī telliguntur. Primum est actio eterna ⁊ ꝓpositum miserendi. iuxta illud ad Ephe. j. elegit vos ante mundi constitutōnem. Et hoc nō cadit sub merito. Secundū est gratificatio tēporalis qua ille dicit̄ elect⁹ ab eterno cui danda est gratia in tempore. et etiam non cadit sub merito. quia gratia q̄ est effectus predestinatōis est causa om̄is meriti. Hīc dic̄ Aug. ꝙ p̄ma grā dat̄ indigno. qꝛ om̄es sum⁹ filij ire. Indign⁹ autez sibi mereri non potest nisi penā. Tercium

est ꝙ electio cōnotat eternam glorificati
onem. qꝛ electi dicunt̄ qui eternaliter glo
rificabūtur. ⁊ hoc cadit sub merito coope
rāte spiritu sancto tanq̄ motore et infusa
nobis gratia. Similiter in reprobatiōe
tria sunt. Primū est eternuz propositū. ⁊
hoc non cadit sub merito. Secundū est tē
poralis obduratio quaz cōnotat reproba
tio. ⁊ hoc cadit sub merito. quia ex pecca
to p̄cedenti quis meret̄ obdurari. Hinc di
cit Aymo super illud ad Ro. ix. Dicit enī
scriptura Pharaōi. ꝙ Pharao malꝰ erat
sed nō apparebat quādo ad flagella domi
ni induratus est. Et sic pene oēs mali sunt
anteq̄ apparent mali: ita ꝙ merentur illā
obdurationē. Terciū est eterna damnatio
⁊ de hoc non est dubiū quin cadit sub ma
lo merito. Non ergo vos me elegistis: sed
B ego ⁊c̄. Ex quibus verbis querit̄ vtruz
sit iniquitas apud deū quosdā eligendo ⁊
quosdā reprobādo. sicut elegit cognatos
suos ad apostolatus officiuz. p̄sertim cum
vbicūq̄ fuerit personaꝝ acceptio: ibi erit
⁊ iniquitas. Sed deus in eligēdo videtur
personā accipere p̄cipue quādo nulla pre
cesserūt merita vel demerita. in quo intel
ligimus Jacob electū ⁊ Esau reprobatū
sicut scriptū est Malach. j. Jacob dilexi
Esau ꝟo odio habui. Ad qd̄ respōdet Ale
xander de halis vbi sup̄. adducens Augu
sti. supponentē ꝙ oēs homīes sunt infra
vnam massaz perditiōis. ⁊ non est iusticia
aliqua si iste extrahat̄ de massa ⁊ ille non.
qꝛ vt idem August. dicit in Encheridyon
Miseret̄ deus magna bōitate: ⁊ obdurat
nulla iniquitate. vt nec liberatꝰ de suis me
ritis glorieť: nec damnatꝰ nisi de suis de
meritis conquerat̄. Quasi diceret. ꝙ iste
extrahit̄ ex mera gratia est. vbi autem est
mera gratia ibi locū non habet iniquitas
vel personarū acceptio. quia personaꝝ ac
ceptio videt̄ includere ratiōem debiti. qui
autem ibidem remanet nō potest cōqueri:
nisi de suis demeritis. Quia vt dicit Au
gus. Et si nullus inde liberaret̄: nemo pos
set recte vitupare dei iusticiā. Sicut enim
figmentū nō potest ꝯq̄ri de figulo: ita nec
homo de deo. Preterea in obduratiōe
duo sunt. scilicet motus animi ad inheren
dum malo. ⁊ sic deus nō est causa obdura
tōis: sicut nec peccati. Secūdū est subtra
ctio gr̄e. qꝛ ex suo iusto iudicio gr̄az nō ap
ponit. ⁊ sic est causa obduratōis. Vñ Au
gusti. ꝯtra Julianū. Obduratio est nolle
misereri vt nō ab illo irrogat̄ aliquid q̄ fit
hō deterior: sed tm̄ q̄ fit hō melior nō ero
gat̄: qd̄ facit equitate sua. qꝛ sic̄ nullꝰ salua
tur nisi g̃tuita misericordia: ita nullꝰ dam
nat̄ nisi equissima iusticia. Naz sicut p̄de
stinatio dicit volūtatē dei ad dandā gr̄az
cuz p̄sciētia ꝙ bñ vsuri sunt illa: sic repro
batio dicit voluntatē dei subtrahēdi gra
tiam cuz p̄sciētia ꝙ male vsuri essent illa.
Et iō ꝙ volūtas dei cuz p̄sciētia se nō hz C
eq̄liter ad oēs: nō est ꝓpter diuersitatez q̄
fit in p̄sciētia. sz qꝛ nos nō habemꝰ nos eq̄
liter ad ip̄am. Sic̄ sol eq̄ illumīat cecuz et
videntē: lumē suū oīibꝰ ꝯmunicās. nō tñ
oēs eq̄liter se hñt ad ip̄m solē. Vñ sm̄ Au
gus. Sic̄ lux p̄sens ē ceco tñ cecꝰ absens est
luci. sic gr̄a dei p̄sens est oībꝰ: non tñ mali
pñtes sunt illi sed h̄ est ex eorū defectu. qꝛ
facere pñt aliq̄d: q̄ facto gr̄az dei recipiāt
sicut q̄s ap̄iendo fenestrā facit ꝙ illumīat̄
domꝰ. nō ꝙ ip̄e eaz illumīat: sz qꝛ facit ali
quid q̄ facto illumīat̄. Ad euidentiā igi
tur thematis sciēdū ꝙ nouē sunt signa di
uine electiōis q̄bꝰ pariter ꝯcurrētibꝰ se q̄s
ad recipiendū ⁊ cōseruandū diuinā gr̄am
gratū ⁊ aptū exhibet. Primū signū est cū
q̄s deū timētes ⁊ virtutes ⁊ virtutū opa
tores. i. bonos diligit ⁊ fouet: etiaz si ip̄e
ꝓ tūc esset malꝰ. qꝛ ille naturalr̄ est virtuo
sus q̄ virtutes in alijs diligit. Vñ Sene.
Scias eū multis virtutibꝰ abūdare qui ali
enas amat. Sicut qñq̄ denariꝰ falsus in
ter bonos computatur ⁊ soluit. sic pecca
tor qui bonos diligit qñq̄ cum illis celum
intrat: recipiēs ꝓpter bonos gr̄am ꝯtriti
onis a dño ⁊ salutz. Si eī dñs pēthapoliz
ꝓpt̄ decē bonos p̄cere voluit. multo magz
vni pctōri p̄cet ⁊ gr̄az tribuet ꝓpt̄ multos
bonos illi donādo ante exituz anime pec
catorum contritiōem ⁊ remissiōem. Sicut
ecōtra signū reprobatōis est virtuosos et
virtutes odire. ⁊ p̄sequi corde ꝟbo ⁊ ope.

Nimiꝝ qꝛ de illis dixit dñs. Qui spernit vos me spernit. . ĩmo qui tangit illos tangit pupillam oculi sui. Deutro. xxxij. Circũduxit eum. s. populũ israhel: ⁊ docuit et custodiuit quasi pupillam oculi sui. Saule saule inquit quid me ꝑsequeris. Membra sua seip̃m reputans. ¶ Secundũ signũ est cum quis loqui bona libẽter audit. scilicet de deo. de ꝓpria salute. de morte. de futura vita. ⁊ similib⁹ Johã. viij. Qui ex deo est verba dei audit. ꝓpterea vos nõ auditis. quia ex deo nõ estis. Dicit enim Chriso. super Math. ꝙ non est paru⁹ fruct⁹ ex auditu verbi dei. Nam qui audit ⁊ seip̃m sepius rep̃hendit ⁊ alti⁹ ingemiscit eo q̃ndoq̃ ꝑueniet vt studeat implere qd̃ didicit. Quia gutta cauat lapidez non vi: sed sepe cadendo. ¶ Terciũ signũ est ꝙ nõ libenter audit mala loqui de ꝓximo. cõuertens omnia dicta ⁊ facta ꝓximi in bonum quãtuz potest: ⁊ hoc ex puro corde. Sicut ecõtra signũ est reprobatõis: cum libẽter detractões audit vl̃ alia mala colloquia. Quia s̃m apostolũ. corrũpunt bonos mores colloquia mala. Vel etiã si q̃cunq̃ vidit ⁊ audit de ꝓximo: interp̃tatur in malũ Quia dicit Chriso. ꝙ sicut difficile aliq̃s suspicatur maluz qui bon⁹. sic difficile aliquis suspicat̃ bonũ qui malus est. cũ tamẽ omnia dubia tenent̃ in meliorẽ partez interp̃tari: aut excusando factũ vel intentionem facientis. aut etiã compatiẽdo opantis a deo derelictõi. aut grauissime tẽptationi. Naz vt dicit Berñ. Detrahere aut detrahentẽ audire quid horũ damnabili⁹ sit nõ facile dixerim. ¶ Quartũ signũ est si quis frequẽter mouetur ab intra ꝙ velit melior fieri. ⁊ sic vl̃ sic se regere verbis factis ⁊ morib⁹. dicente domino. Beati qui esuriũt ⁊ sitiãt iusticiã. Vbi dicit Glo. ordinaria. qꝛ esurire et sitire iusticiã est semper habere desideriũ ꝓficiẽdi. Nescit enĩ per torporẽ veterascere qui studet bonis desiderijs inchoare. Econtra v̄o signũ est eterne reprobatõis cum quis incipit a bono desipere ⁊ ad mala retrogradi. Pro q̃ sciendũ ꝙ vt dicit̃ Job. xiij. Homo nunq̃ in eodez statu ꝑmanet. Vnde ĩ via dei stare retrogradi est. nullũ eniz mediũ esse potest quin oportet deficere vel proficere. qꝛ q̃cito non ꝓficit: deficit. Cũ ergo quis incipit tepescere ⁊ ad omnẽ ꝓfectum spiritualem desipere: omnia q̃ grata carni ⁊ sensualitati carnis amplecti. Pro primo quidem in venialib⁹. postea v̄o etiaz in mortalib⁹ non habens efficax desideriũ resipiscentie: licet patiat̃ cõtinuũ stimuluz cõscientie. Hoc etiam est euidẽs signuz diuine derelictõis ⁊ reprobatõis. sicut apte ostẽdit Grego. in pastoral̃. super illud Apoc. iij. Vtinam calid⁹ aut frigidus esses. iz qꝛ tepidus ⁊c̃. vide sup̃. ¶ Quintũ signũ electionis est virtus hũilitatis. que non solũ amplectit̃ exteriori humiliatõe: sed etiam interiori cognitõe ⁊ affectiõe. Sicut beata Agatha nobilis. que respõdit iudici de sua vilitate inquirẽti. Ancilla christi sum: ideo ostendo me vilem ꝑsonã. Ecõtra v̄o euidẽtissimũ signũ reprobatõis superbia est. non soluz exterioris ostensiõis: sed etiam cordialis elatõnis. Quid detestabili⁹ q̃ donis corꝑalibus ⁊ temporalib⁹ ⁊ maxime spiritualibus abuti in seruitio diaboli. Hinc cõcludit Grego. dicens. ꝙ euidẽtissimũ signuz reproboꝝ est superbia: sicut humilitas electoꝝ. Cui⁹ triplex causa potest assignari. Prima est qꝛ velut ꝑmogenita sathane specialiter eius profert imaginem ⁊ hominib⁹ imꝑmit. Apostate angelo homo similis efficit̃ duz hominib⁹ esse similis dedignat̃. Secunda est qꝛ se contra deum erigit et supra deũ extollit. Grego. Cum om̃ia vitia fugiunt a deo: sola superbia se deo opponit. ⁊ sicut prima semꝑ prorumpit in cotumeliam sic et vltima perseuerat. Tercia est quia sicut humilitas non solum est gratia: sed etiaz eius vas quo diuine gratie cõseruatur vniuersitas: sic sup̃bia non solũ vitiuz sed etiã est sentina omnium vitioꝝ. Eccli. Initiũ omnis peccati est sup̃bia. qui tenuerit eã implebit̃ maledict̃. ¶ Sextum signũ est passionẽ ⁊ mortem christi frequẽter cum gratiarũ actiõe reuoluere. De quo dicit Albertus magn⁹. ꝙ meditatio passiõis christi plus valet alicui q̃ si ieiunaret integrũ annũ in pane et

aqua. vel si quotidie virgis et flagellis cederetur vsq; ad effusionē sanguinis. vel si quotidie legeret vnū psalteriū. Tam multiplicē inde fructuz ꝯsequit̄ tam in pñti q̄ etiā in futuro: p̄sertim in deletōe pene debite. Hinc posuit in illo christ⁹ summā totius exercicij ī vnicā recōpensatōez illi⁹ sanctissimi sacrificij altaris: dicēs. Hec q̄tiēscūq; feceritis ⁊c. Septimū signū est cū quis erga paupes infirmos tribulatos vt qualibet aduersitate depssos ꝯpassiu⁹ est ⁊ misericors. Quia dicit Grego. q̄ nō aliter redēptoris nostri mēbra efficimur: nisi adherendo ⁊ ꝯpatiendo ꝓximo. Verū tamen nunq̄ vere quis ꝯpatit̄ qui si facultas affuerit qd̄ necessariū est ꝓximo nō largitur. Hinc dicit Johānes in Cano. c. iij. Qui habuerit substātiā hui⁹ mūdi ⁊ viderit ꝓximū suū necessitatē patientē ⁊ clauserit viscera sua ab eo: quō charitas dei manet in eo? Filioli mei nō diligam⁹ verbo neq; lingua: sed ope ⁊ vitate. Quia dic̄ Hiero. de talib⁹ ꝯpassiuā misericordiā exercētibus: ad Nepotianū scribens. Nō memini inq̄t me legisse male mortuū qui libēter opera pietatis exercuit. habet enī multos ītercessores. ⁊ impossibile est multoꝝ preces nō exaudiri. Octauū est cū quis multa aduersa patiēter patit̄. qꝛ quos diligit deus, corripit. flagellat aūt omnē filiū quē recipit: eodē attestante Apoc. iij. Ego q̄s amo arguo ⁊ castigo. Si ergo except⁹ es a passione flagellorū: eris ſm Greg̃. except⁹ a numero filioꝝ. Cum igit̄ accidūt aduersitates in reb⁹ tempalib⁹ corpalib⁹ vel spiritualib⁹ bonū signū est: dum q̄s patienter suscipit. qꝛ forte in illis ante deū offendit aut de illis debitas gr̄arūactiōes nō egit. vel etiam hoꝝ ꝓsperitas impedimētū sibi veri ꝓfectus fuit. aut ideo qꝛ nunq̄ quis sine aduersitatib⁹ debite ꝓficit. Nonū signū est cum quis iniurias illatas faciliter remittit. qꝛ nulla virt⁹ taz celeriter deo recōciliat ⁊ peccata relaxat sicut ledētib⁹ et iniuriātibus ꝓpter deū remittere: dicente dño Luc. vj. Eadē mensura qua messi fueritis remetiet̄ vobis. Unde tales singulariter filij dei vocantur Ma. h. v. Diligite inq̄t inimicos vestros. benefacite his ⁊c. Sequit̄. vt sitis filij patris vestri qui solez suū oriri facit ⁊c. Nec eniz aliud signū taz euidens inuenit̄. Qd̄ nobis adipisci cōcedat Jesus christus. Amen.

In festo omnium sanctoꝝ. Sermo. cxxxvij.

Sit deus omnia in omnib⁹. j. Corinth. xv. Per oīa benedict⁹ deus bonitatez suā ⁊ diuitias glorie sue cōmunicare volens angelicā primo ꝯdidit creaturā naturali nobilitate ⁊ pulchritudine redimitā: sed ingratitudinem ꝯplectēs qui se genuit derelinquēs oblita est dñi creatoris sui. Ipe ꝟo vt dicit̄ in canōica Jude angelos qui nō seruauerūt suū principatū eternis vincul̄ sub caligine reseruauit: addens secūdo cōdere creaturā aliā regni sui participē. Et creauit hoīem ingenita nobilitate ad imaginez suam in solis naturalibus: adornās aīam per memoriā q̄ patri in diuinis attribuit̄ ⁊ intelligentiā attributā filio. ⁊ volūtatem q̄ refert̄ ad spiritū sanctuz. ⁊ in his homo p̄mo ꝯdit⁹ fuit. Cui dilata fuit infusio gratie q̄. s. adornaret̄ in gratuitis q̄usq; per actū ⁊ vsuz ratōis q̄dāmō se disponeret ad illā suscipiendā. Sic̄ elemēta mūdi prius erant in tpe creata et distincta q̄ ornata. sic aīa adornata fuit de post diuina similitudine: q̄ similitudo ꝑtinet ad habitus seq̄ntes. s. innocentiā ⁊ iusticiā. sed hanc similitudinez qua fact⁹ est in gratuitis iust⁹ ⁊ rectus iterū amisit in originale corruens. ⁊ quotidie quis amittit cuz desinit esse bon⁹. ⁊ sic in imagine sola ꝑtrāsit homo. Vide nūc quātuz laborauit ī repatōe primarie similitudinis ꝑdite hūanat⁹ est. flagellat⁹. passus. crucifixus. mortu⁹ est. ⁊ in labore multo sanguinē sudauit ⁊ effudit abūde: vt ab eo maculā deleret ac in limilitudinē pristinā roformaret̄. Juxta igit̄ aplicaz āmonitōez. j. Corint. xv. Sic̄ portauim⁹ imaginē terreni. i. exēplo Ade terrena dilexim⁹. peccata perpetrauim⁹: portemus ⁊ imaginē celestis sectādo iusticiā veritatē ⁊ obedientiā: vt dicit Glo. Cui⁹

228

gratia quidã inflãmati spũ reformatiõem
lititudinis illi⁹ pleni⁹ assequũtur post car-
nis solutõem sine medio gloriã penetran-
tes. Quidã vo reformatõem illi⁹ licz ꝑser
nata: tñ quodãmõ rubiginosaz relinquũt:
decedẽtes in igne purgandi. Quidã insu-
per actualis mortalis deturpatã penitus
ipa similitudine diuĩa priuant in eternum
cruciãdi, Sed dicit ꝓpheta. Si ascẽdero ĩ
celũ tu illic es: si descẽdero ꝛc. Et ideo de
us oĩa in oĩb⁹. Psalmista ꝓsideratis magni
ficam dei ac maiestatez indeclinabilẽ vbi-
libet esse põtez stupore q̃dã ꝓcussus. Quo
ibo inq̃t a spũ tuo ꝛ quo a facie tua fugiã:
Reuera nusq̃. qz de⁹ oĩa in oĩb⁹. Nam pri
mo reprobãdis est districtõe iudicis pleni
tudo vindicte. Secũdo purgãdis est cor-
rectõe patris pulchritudo iusticie. Tercio
saluãdis est dilectõe sp̃si beatitudo gl̃ie.

¶ Q̃ntuz ad primũ est reprobãdis distri
ctione iudicis plenitudo vindicte, ꝛ ꝟq̃n-
tum ad tria. Primo q̃ntum ad acerbitatez
penarũ. Si enĩ ẽm Tho. pena purgatorij q̃
ꝑ minimo veniali infligit excedit q̃tuz ad
vtranq̃ penã. s. dãni ꝛ sensus maxima pe
nam mudi hui⁹: quid erit ꝓ vnico morta-
li cum ꝑligendũ esset decedere cũ oĩb⁹ pec-
catis venialib⁹ toti⁹ mũdi factis ꝛ fiendis
q̃ in ꝙpatõe vn⁹ mortalis sunt velut gut-
ta minima ad magnitudinẽ maris. qz de-
speratõez inducit recõciliatõis. Vñ dixe
rũt tres mortui sacco beati Hieronimi re
suscitati beato Cyrillo inquirenti causam
tanti flet⁹. Si causaz nostri flet⁹ ĩterrogas
timor penarũ est q̃ iuste peccatorib⁹ dant.
Vallet enĩ quilibet viuẽtiũ si penas illas
experientia dinosceret vsq̃ in finẽ mũdi cru
ciari simul oĩb⁹ penis q̃s omnes homĩes ab
Adã vsq̃ huc sigillatim ꝓtulerunt q̃ vno
die in inferno vel purgatorio mĩori q̃ illic
habeẽt pena torq̃ri. s. ꝑ minimo veniali. O
horribilis diuĩa vĩdicta quã experient in
eternũ cruciãdi. Secũdo q̃tũ ad perpetu
itatẽ penaz. Cum enĩ fuerint in tormẽtis
tot milia ãnoz q̃t arene in terra. gutte in
mari. gramĩa ꝛ folia in mũdo. stelle ĩ celo.
vix illã infinibilẽ perpetuitatẽ penaz ince
perũt. O penarũ infinibilitas maledicta.

Intelligite hec qui obliuiscimini deuz ne
qñ rapiat infer⁹. nec sit qui eripiat. Tercõ
q̃tũ ad ĩmortalitatẽ. qz pẽa illa nunq̃ vel
ĩ minimo laxabit. ¶ Sup̃ quo q̃ri põt vtz
suffragia vinoz ꝓsunt in mortali deceden
tib⁹ saltim q̃tũ ad deleõem venialiũ. naz
posito q̃ q̃s decedat cũ vno mortali adiũ
ctis infinitis venialib⁹ nõ videt rõni ꝙsonũ
vt ꝑ singulis veialib⁹ debeat ĩ ꝑpetuũ cru
ciari. puta ꝑ verbo ocioso cuz veniale pec
catũ non tendat in infinitũ. Ad qđ rñdet
doctor sanct⁹ sup. iiij. distĩ. xxj. q̃ venialia
peccata cõiũcta mortali puniunt in dãna
tis eternaliter etiã quãtũcũq̃ leuissima. Et
causam assignat dicẽs. q̃ de⁹ nunq̃ penaz
sine culpa dimittit. nec etiã veniale dimit
tit sine mortali. In illis ꝙ qui dãnant nõ
potest aliq̃ culpa dimitti nec aliqs reatus
tolli. cũ charitate careãt per quaz ꝛ culpa
purgat ꝛ reat⁹ tollit. vt ptz in ẽmõe sequẽ
ti. Et ideo culpa venialis in eis semp ma-
nebit vel reat⁹ eius etiã si añ peccatũ mor
tale veniale dimissuz fuisset q̃tũ ad culpã
manẽte reatu. ꝛ ꝓpter hoc dãnati ꝓ ve-
nialib⁹ eternaliter puniẽtur. Hec ille. O ve
re horrẽda sentẽtia miseris obstinatis. sz
bos relinq̃m⁹ ꝛ festũ lugubre sibi celebrẽt:
dicentes lamẽtatões ꝛ ve. Ve inq̃t qz na
ti. ve qz a deo creati. maledict⁹ de⁹ ꝛ male
dicta trinitas q̃ nos creauit ad hãc pena-
litatẽ. ¶ Secũdo de⁹ est purgandis correc
tõe ꝑis pulchritudo iusticie. Sup̃ ꝟ que
ri põt a quib⁹ ĩ venialib⁹ decedẽtes in pur
gatorij deportant vel puniunt. ꝑsertim cũ
dicit magister sup̃az. q̃ illos habebũt tor
tores ĩ penis q̃s habuerũt incẽtores ĩ cul-
pa. Ad qđ rñdet doctor sanct⁹ vbi sup̃. q̃
sicut post diẽ iudicij diuina iusticia succen
det ignẽ quo dãnati perpetuo punient. qz
dicit Basili⁹ sup̃ illud ps. Vox dñi ĩtrecĩ-
dentis flammã ignis. Q⁹ quo ad calidum
vsitatiũ ꝛ etiã ad id qđ in igne grossum ĩue
nietur descẽdet ad inferos ad penã dãna-
toz. qđ aũt est ibidẽ subtile ꝛ lucidũ rema
nebit iuxtus ad gloriã saluãdoz. Sic etiã
nũc sola diuĩa iusticia electi adhuc purgã
di post hãc vitã purgãtur ꝛ nõ ministerio
demonũ quoz victores extiterũt. qz iustũ

est vt qui de aliquo triūphauit ei subiciat̄ post triumphū. Nec etiā ministerio angelorꝝ qui ciues suos tā vehemēter non affligerē. Possibile tn̄ est ꝙ rōni ꝓsonū ꝙ angelorꝝ ministerio deducant̄ ad loca penaꝝ ꝙ etiā ipsi demōes q̄ de penis hoīm letant̄ eos comitant̄ ꝙ assistūt purgādis. tum vt eoꝝ exitu a corpe suū aliqđ ibidē requirāt tum vt eorū penis satient. Dicit enī Glo. Lhobie sup exenteratōe piscis. ꝙ cū christus appropinq̄ret morti affuit sathanas ꝙ fixerit lup brachiū crucis: ꝓsiderās si in eo aliquā peccati maculā inueniret: tanq̄ leo rugiens parat⁹ ad escā. ꝙ diuinissimā illaz aīaz raperet ꝙ deglutiret: tanq̄ infern⁹ viu⁹ ꝙ ibidē pmānsit donec christ⁹ expirauit. Super quo dicit Greg̃. Curandū nobis est ꝙ magnis q̄tidie fletib⁹ cogitandū q̄ seuus ꝙ terribilis iua in nobis opa requirēs in die nostri exit⁹ princeps hui⁹ mūdi. veniet exq̄ ad deū carne morientem venit ꝙ in illo aliq̄d quesiuit ī q̄ nihil inuenire potuit. Secūdo queri pōt vtr vn⁹ alio citi⁹ a purgatorio liberat̄. cum videat̄ verisīle ꝙ quāto grauior est culpa ꝙ maior reat⁹: tāto acerbior imponit̄ pena. ita ꝙ ofīia peccata simul puniant̄ ꝙ p vnoquoq̄ singularis pena imponat̄. sicut a simili si centū candele succendāt̄ur in ꝓte vna: ꝙ vna dūtaxat in ꝓte altera ceteris par⁹ eque ꝓsumentur. Ad qđ rñdet doc. sanc. vbi sup. ꝙ q̄daz venialia sunt maioris adherentie q̄ alia fm ꝙ affect⁹ magis inclinat̄ ad ea ac fortiꝝ eis infigit̄. Et qz ea q̄ sunt maioris adherētie tardius purgāt̄ur. sicut illa q̄ etiā cessante actu ei⁹ affectui manēt infixi: ꝙ sic ea quodāmodo affectu ꝓtinue ꝓficit. Hinc est ꝙ quidā in purgatorio diuti⁹ q̄ alij purgant̄ fm ꝙ affect⁹ eius magis ad venialia fuit īmersus. Sic enī acerbitas pene correspōdet quantitati culpe in subiecto. vnđ pōt ꝓtingere ꝙ aliq̄s in purgatorio diuti⁹ purgetur qui min⁹ affligit̄ ꝙ ecōtra. vel ꝓpter negligentiā alicui⁹ debiti nō soluti impossibilitate cessante. vel ꝓpter affectū venialis ꝓseuerantē vsq̄ in mortē. sicut patz in Paschasio. de quo dicit Greg̃. iiij. dialo. Qui cum vir mire sanctitatis exiterit et duo ꝙ tunc in summos pōtifices electi fuissent in vnū quoq̄ illoꝝ ecclesia quemlibet Paschal⁹ tn̄ q̄si ex errore aliū temp̄ p̄tulit ꝙ in hac īnia vsq̄ ad mortez permānsit. Qui cū defunct⁹ esset ꝙ dalmaticā feretro superpositā demoniac⁹ tetigisset statim sanatus est. Post multū vo tpis cū germanus capuan⁹ epūs balneū ob sanitatem petisset Paschalīū obsequētem īuenit ꝙ obstupuit: ac illi quid tant⁹ vir faceret inq̄sīuit. Qui ꝓ nulla alia causa ī loco penali se deputarū asseruit: nisi ꝙ ī tali causa plus iusto sensit. Queso ꝙ me dñm dēpcare ꝙ ī ꝑ cogīces te exaudirū si huc redīes nō me īueneris. Qui post dies paucos redīes ꝙ eo prius facta oblatōe ipm minime īuenit Potest tn̄ fieri fm Bonāuēturā ibidez. ꝙ pulchritudo diuīe iusticie sic ordīat vt no oīno intendat̄ pena q̄tū ad acerbitatē ꝓpter magnā difficultatē sustinēdi. vl vult eos vtroq̄ mō punire: ita vt maior acerbitas ꝙ diuturnitas inuicē recōpensent si quid ī altero deficiebat. sicut etiā ꝓtinget in resurrectōe mortuoꝝ in q̄ calor ignis recuperabit in intensiōe qđ amittit in tpis abbreuiatōe. ꝙ sic patz pulchritudo diuīe iusticie. Tercio de⁹ est saluādis dilectiōe spōsi beatitudo glorie. Hñ canit ecclesia. O q̄ gloriosuz est regnū in quo cū xpo gaudent oēs sancti amicti stolis albis sequūtur agnū quocūq̄ ierit. Nec mirz cuz dicit Aug⁹. li. de morib⁹ eccl̄ie. Tanta est iocūditas lucis eterne ꝙ etiā si nō liceret ālī⁹ in ea manere q̄ vni⁹ diei mora ꝓpter ꝑ solum īnumerabiles āni vite hui⁹ pleni delicijs ꝙ circūfluentia bonoꝝ tpalīū recte merito ꝓtēnerētur. In hac em̄ gloria rex glorie sponsi nomē sortiri voluit hac de causa ni fallor: qz spōsus nō exigit nisi puꝝ amorem. Ecce in q̄t spōsus venit: exite obuiaz ei. Nomē aūt regis subtricuit. qz regi reuerentia debet̄ que timoris aliq̄d hz. Et q̄a charitas parf potissime foris mittit timorē. ꝙ indicibili vīculo iūgit amātē amato: voluit aīe egredīēti dñs occurrere. more ꝙ amore spōsi velut ex equo se ꝓsūgens. O vere felix aīa ab omni vitioꝝ rubigine alienā q̄ dulcib⁹ egrediens amplexibus sponsi

229

suscipiẽ dicentis illud Cant. Veni amica mea. veni columba mea. vẽi coronaberꝭ. Et sic introducit eã in cubiculũ suũ p̃ sep.ẽ cameras. Quaꝛ p̃ma est vite nouitas. ꝛ ꝑ ī reflexu p̃ma ꝛio diuĩe visiõis a q̃ nulla loco rum dutãtia beatos arcere põt. q̃ recepta sciet oĩa q̃ põt augere leticiaz in celo ꝛ in terra ꝛ subt̃ terrã. Naz q̃ deũ videt mbil ignoꝛat: vt dicit Greg. Deĩde ad secũdã ducẽ. s. ad societatẽ scrõꝛ ꝛ angeloꝛ. vbi audiet sibi dici. Quia mãsisti ī charitate dei ꝛ p̃rimi: oẽs hi te diligent sic seipos. Sicut plen⁹ oñdit Anselꝭ. li. ꝓsoloñ. vt pa tet infra. ꝛ p̃ ꝓseqũs erit gaudiũ de singul sicut de seip̃is. Cũ enĩ sit gaudiũ angel̃ su per vno pcrõꝛe q̃ relabi pot ꝛc. Hinc meri to dicet felix aĩa. O dñe quãto me honoꝛe sublimasti q̃ tã glorioſuz custodẽ mibi de disti. q̃ si nunq̃ aliud p̃miũ recipere eẽt su p̃a oĩa merita mea. Quã xp̃us ad terciaz camerã ducẽs: rñdit dicens. Ꝑro magno reputas taliũ custodiã ne sp̃m sanctũ effu gares. q̃ ꝓueniale vexaẽ: p̃ mortale penit⁹ expellit. tã accedo ꝛ maioꝛẽ gaudi causaz oñdaz tibi. Et oñsis vulneꝛ cicatricib⁹ ait Ecce ego te curaui ꝛ ẽdemi custodiui ꝛ sal naui. nõ g̃ mireris obsequiũ miliũ angeloꝛ uz cũ ipe tã laboꝛioſe tibi fuerit ī mortali coꝛpe. Et tũc videbit soꝛoꝛẽ sua carnem xp̃i sanctissimaz. ex q̃ visiõe merito vebe mẽtia sp̃ualis amoꝛis ī ip̃m exardescens: nec moꝛã sustinẽs. oscule inquiet me oscu lo oꝛis sui. O oscula diuie dulcedinis qua lia feliciter impmenẽ in p̃ria cũ ꝛ ī via p̃ suauitate sustinere vix p̃nt. Et sic ducẽ ad q̃rtã camerã. q̃ mox implebit oĩ dulcedi ne sp̃us velut si oĩa mẽbra verterenẽ in gu stũ mellifluũ. q̃ suscepta nec esuriet nec siti et ampli⁹. Quia ducẽ ad q̃ntã camerã. s. ad vite illi⁹ eternitatẽ q̃ ingeret maximuz gaudiũ. Debinc ducẽ ad sextã camerã. s. ad familiaritatẽ ꝛ cognitõez summe trini tatis. vbi videbit q̃liter fili⁹ a p̃re ꝛ sp̃iri tussanct⁹ ab vtroq̃ ꝓcedit. ꝛ p̃rim ineffabi lem creatoꝛis amoꝛẽ ad illã. Cũ em vt di ctũ est diliget a singulis sanctis ꝛ angelis sic a seipso: a creatoꝛe tñ pl⁹ diliget q̃ a se ipso simul ꝛ ab oĩb⁹ alijs. Et iõ gaudium a deo descendẽs sine ꝛpatõe p̃cellit oẽ gau diũ qõ a se ꝛ ab oĩb⁹ alijs sumit. Tandem ꝛo septimo ducẽ ad oñimodaz gl̃ie ple nitudinẽ. s. ad interi⁹ regis cubiculuz vt in eternũ cupidis fruaẽ amplexib⁹. in q̃ vide bit q̃ de⁹ sit ei⁹ coꝛona ꝛ centꝛ aĩe. in q̃ so lũ p̃fectã quietẽ soꝛtiet vnita deo feliciter ꝛ inſepabiliter. De hac tñ materia vide ple nius alibi. ꝛ quõ hõ fact⁹ sit vez mẽbꝛ xp̃i nunq̃ expliet nisi in p̃ria. Ad quã nos ꝑdu cat Jesus christus. Amen.

In die animaꝛ. Ser. cxxix.

Salubris est cogita tio p̃ defunctis oꝛare vt a peccatis soluant̃. ij. Mach. xij. Cũ xp̃iana teneat religio purgatõez aĩaꝛ esse post hãc vitã in his q̃ nondũ plene purgati decesse rũt. iuxta illud apli. j. Coꝛ. iij. Si cui⁹ op⁹ arserit. Glo. i. credibile erit detrimẽtũ pa tiet. qz qõ hic dilexit ꝑdet ꝛ ꝑeo qõ hic di lexit vel hic vel in futuro punieẽ. ipe autez salu⁹ erit: si tñ q̃si p̃ ignẽ. Merito queri põt p̃mo de loco purgatoꝛij in q̃ puniẽtur vbi nã sit. Ad qõ rñdet sanct⁹ Tho. super iij. distĩ. xxj. q̃ loc⁹ purgatoꝛij est duplex: Un⁹ ẽ loc⁹ ei⁹ ꝼm diuinã dispẽsatõez. ꝛ sic ī diuersis locꝭ leguñ puniti ꝛ diuersis pe nis deputati vel ad viuoꝛ instructõez vel moꝛtuoꝛ subuẽtõez. vt. s. viuẽtib⁹ eoꝛ pe na ĩotescẽs p̃ ecclie suffragia mitigeẽ. si cut oñdit Greg. ī li. dial. Alius ẽ loc⁹ purga toꝛij ꝼm legẽ ꝙmunẽ ad ꝟa deo spẽaliter oꝛ dinat⁹. ꝛ sic loc⁹ ei⁹ est inferno ꝙiunct⁹: sz si tu supꝛioꝛ. ita q̃ vn⁹ ignis sit iustos purgãs ꝛ impios cruciãs. Et vt dicit ibidẽ Bõa uẽtura. ꝼm ꝙmunẽ opinionẽ doctoꝛ ignis ille materialis ẽ sine coꝛpalis: q̃ p̃ eandez naturã punit et purgat: sz tm̃ bonos ī gr̃a decedẽtes. qz puniendo iuuat gr̃az. et gr̃a bñs adiutoꝛiũ pene ꝛ ꝓsũmatõez volunta tis potẽs est purgare culpã ꝛ peccati sco riam. ita q̃ purgatio talis fit a gr̃a libero arbitrio ꝓsonãte ꝛ pena adiunãte ꝼm ꝓꝓ mitatẽ ad remissiõez veꝛaliũ q̃ fit ī hac vi ta. In dãnatos aũt talis purgatio nõ fit qz p̃uati sunt gr̃a ꝛ volũtas ī malo firma ta. ita q̃ obstinata volũtas impediret pur

gatiõem etiã assistẽte gr̃a. Et ergo tantuꝫ dicunt beati q̃ in dño moriunt. Cũ enim vt dicit doc. san. ibidẽ. Charitas q̃ est vinculum viuẽs eccl̃ie mẽbra: nõ solũ ad viuos se extẽdit: sed etiã ad mortuos q̃ in charitate decedũt: suffragia ꝓ viuos facta etiã mortuis ꝓdesse p̃nt. Salubris est g̃ cogit. nẽ. Cõsuetudo de ꝓmẽdatõe mortuoꝝ ab apl̃is ĩchoauit vt Damascẽ. refert ĩ q̃dam ꝑmõe de suffragijs mortuorũ. Misterioꝝ ꝑsc̃ discipuli saluatoris ⁊ sancti apl̃i ĩ tribꝰ mẽdis ⁊ viuifici sacrãmẽti misterijs memoriaꝫ fieri eoꝝ q̃ fideliter dormierũt sanxerũt. Ergo ⁊ nos ꝓuocẽmur ad eoꝝ suffragia ꝓmo ex bonitate opis. Est em̃ opꝰ p̃cipue charitatis et maxime pietatis nõ q̃rẽs aliq̃d bñanũ in effectu: sic plerũq; bñficia viuis exhibita. Quã etiam pietatẽ ꝓmẽdat penaꝝ acerbitas. Quia dicit doc. san. vbi sup̃. q̃ ĩ purgatorio erit duplex pena. s. dãni ⁊ sensus. ⁊ cõtũ ad vtrãq; mioꝝ pẽa purgatorij excedit maximã penã hui⁹ mundi. Exq̃ relinq̃tur q̃ q̃diu detinet aĩa in purgatorio etiã ꝑ minimo veniali maiꝰ sentiet tormẽtuꝫ q̃cũq; corꝑali pena. Dic g̃ merito debet ꝓpassio. Clamãt em̃ ad nos illud Job. Miseremi ⁊c. Secunduꝫ nos ꝓuocãs ad subueniẽduꝫ ⁊ ꝓmẽdãs pietatẽ est auxilij ꝓpria impossibilitas. Job. vj. Ecce nõ est auxiliũ mihi ĩ me. Et ꝑ iõ. q̃ non sunt ĩ statu merẽdi vl̃ demerẽdi. ⁊ iõ necesse est oĩa deleri seuerissima dei iusticia: nisi suffragijs viuoꝝ subueniant. Dñ ysa. s. Cõuertã manũ meã ad te. glo. puniendũ. ⁊ excoquã ad pur ꝙ scoriã tuã. i. sordes viti oꝝ. Dñ cũcta miser exoluet vsq; ad q̃drãtez nouissimũ. ¶ Circa p̃tẽ igit̃ materiã ad maiorẽ euidentiã tria ꝑ ordinẽ sunt notãda. Primo de salubritate hui⁹ cogitationis: vtꝝ. s. suffragia q̃ fiũt ꝓ mortuis etiam ꝓsunt facientib⁹. alioq̃n videret etiã minus salubris. q̃ plus teneꝝ hõ sibi q̃ alijs Ad qđ rñdet sanct⁹ Tho. ibidẽ dis. xlvj. q̃ op⁹ suffragij qđ fit ꝓ altero spẽakr vel ꝓ oĩbus vniuersakr põt ꝑsiderari duplr. Uno modo ꝓut ẽ expiatiuũ pene ꝑ modũ cuiusq; recõpensatõis: q̃. s. attẽdit in satisfactione, ⁊ ꝑ mõ op⁹ suffragij qđ sic ꝓputat vel eius vel eoꝝ ꝓ quib⁹ fit. ita absoluit hmõi a delicto pene q̃ nõ absoluat faciẽtẽ a delicto ꝓprie pene. qr ĩ tali recõpensatõe attendit eq̃litas iusticie. ⁊ iõ op⁹ põt adeq̃ri vni reatui qđ alteri nõ equat. qr reat⁹ duoꝝ peccatoꝝ maiorẽ req̃rũt satisfactiõem q̃ vni⁹. põt tñ facienti ꝓdesse ꝓ accidens. Cũ enim dictãte diuina iusticia eadẽ mẽsura q̃ mẽsi fueritis remetiet vobis. q̃ maiorez affectũ charitatis ⁊ ꝑpassiõis ondit ꝓximis viuis vel defunctis efficatiorẽ ĩ futuro recipiet recõpẽsatõis vicẽ. Nã ꝑm sententiã ꝓmunẽ doctoꝝ sup̃ hũc locũ. suffragia ecclie vl̃ opa meritoria q̃ fiũt ꝓ defunctis ꝓsunt ei magis q̃ magis meruit vt ei ꝓdessent. Quia dicit Aug⁹. ꝑm q̃ iuuat̃ aliq̃s mortu⁹ ex suffragijs ꝟ q̃ dũ viueret meruit vt iuuaret̃ post mortẽ efficatiorẽ suffragioꝝ portõez sortiet̃. xiij. q. ij. Nõ estimem⁹. Alio mõ ꝓsiderari põt inq̃ũtũ ẽ meritoriũ vite eẽne qđ hꝫ iq̃ũtũ ꝓcedit ex charitate. ⁊ ꝑm q̃ nõ solũ ꝓdest ꝓ q̃ fit: sed magis faciẽti ꝓdest. Ex q̃ patꝫ q̃ op⁹ hmõi ꝓ alijs est satisfactoriũ: ꝫ faciẽti ẽ vite eterne meritoriũ. Quia vt dic̃ sanct⁹ Tho. ibidez. op⁹ vni⁹ nullo mõ põt valere alteri ad statũ glorie ꝓseq̃nduꝫ ꝓ viã meriti: vt. s. ex his q̃ ego facio ali⁹ mereat vitã eternã. q̃a sors gl̃ie reddit̃ ꝑm mẽsurã ẽcipiẽtiꝫ. vnusq; q̃sq; ex actu suo disponit̃ ⁊ nõ ex actu alieno. ⁊ dico dispositõe dignitatis ad ꝑmiũ. qr ⁊ si q̃s alteri impetrat vt ad vitã eẽnaꝫ ꝓueniat ei. s. impetrãdo ꝓmã gr̃am. nunq; tñ ꝑ fit nisi suffragãtib⁹ ꝓprijs op⁹ q̃bus ꝓ gr̃am illã vitã eternã mereat̃. Et sic ptꝫ cogitatõis hui⁹ salubritas. ¶ Secũdũ est suffragioꝝ q̃litas cũ addit̃ cogitatio. q̃ vi delicꝫ suffragãtis est. Et ꝑm q̃ri põt vtꝝ suffragia ꝓ defunctis facta a bõis ⁊ a malt eq̃liter ꝓsunt. ⁊ videt̃ q̃ nõ. qr op⁹ alicui⁹ ex merito magꝫ essꝫ fructuosuꝫ faciẽti q̃ alteri: vt dictũ ẽ. ꝫ petõr ꝓpa sua nihil meret̃ sibi. qr oẽ op⁹ meritoriũ oportꝫ eẽ viuificatũ. i. charitate formatũ: q̃nto min⁹ alteri meretur. Ad qđ rñdet doc. san. ibidez dis. xlv. q̃ ĩ suffragijs q̃ fiunt ꝓ malos duo ꝑsiderari p̃nt. Primũ est op⁹ operatũ sicut suffragiũ altaris. Et qr sacrãmẽta ex seipis

230

efficientiã bñt absq; ope opantis quã eq̃liter explẽt: per q̃cũq; fiat q̃tũ ad ℔ suffragia p̃ malos facta defunctis ꝓsunt licz pl⁹ ꝓdessent ex ope opante adiũcto. Secũdũ est op⁹ opãs. ⁊ q̃tu ad ℔ pcẽ̃ opatio diligenter cõsiderari põt. Primo ꝙt est sui ipsi⁹. ⁊ sic nullo mo meritoria põt esse nisi charitate fuerit formata. Quia ꝟm Aug⁹. peccator nõ est dign⁹ pane q̃ vescat̃. ⁊ pinitus est extra statũ merendi sibi: nisi resipiscat. Secũdo ꝓsideraẽ vt alteri⁹ est. ⁊ ℔ cõtingit dupl̃r. Vel enĩ pcẽ̃ faciẽs suffragia in actu illo gerit ꝓsonã ecclie totri⁹. sic̃ sacerdos dñ publicas dicit exeq̃as mortuor. ⁊ tũc intelligit facere cui⁹ nõe vel vice fit. vt ptz p Dyonis. xij. ca. eccliastice ihe rarchie. Unde est ꝙ talis sacerdotis suffragia in actu illo totri⁹ ecclie q̃ꝰ sit peccatoꝝ defunctis ꝓsunt. Si vo in actu suffragioꝝ nõ tenet ꝓsonã totri⁹ ⁊ nõ sunt opera sacrãmẽtalia. tũc trex nec sibi nec alĩs nisi forte daret elemosynã iusto vt oraret p̃ mortuo. ⁊ tũc valeret rõne charitatis boni hoĩs q̃ũcre: vt dicit ibidẽ Bõauẽtura. Aut agit motu alieno. vt puta ad impũ alicui⁹ boni. s. ip⁹ defuncti: vel amici de re q̃ illi⁹ est in gẽa existẽtis. Et qr tũc agit vt instrumẽtũ alteri⁹. s. ꝑncipalis mouẽtis. ideo licet non sit in statu merẽdi: actio tñ ei⁹ põt esse meritoria rõne ꝑncipalis agẽtis. sicut si filius in peccatis existens qñcũq; op⁹ misericordie facit ex ꝑcepto dñi sui charitatez bñtis. Uñ si qs in charitate decedẽs ꝑcipiat sibi suffragia fieri vel alĩs charitatẽ bñtib⁹: illa suffragia valẽt defunctis q̃ꝰ ꝑ malos fiãt. licz magis valerẽt si etiã faciẽtes in statu merẽdi eẽnt. qr tũc ex duabus ptib⁹ cẽnt meritoria. Uñ generaliter opa facta ꝓsunt defũctis si ꝓcomitat̃ charitas viri iusti vel opantis vel impantis. Et sic mirabilr agit diuĩa clemẽtia. qr opera a peccatoꝝ ptib⁹ facta q̃ sibi ꝑ ipis nullo modo valere põt ad meritũ: sz pleriq; ad demeritũ sic̃ opa sacrãmẽtalia in mortali facta. sepe tñ alĩs valent. sic̃ indigne baptizans sibi dãnatõez baptizato gr̃az acquirit eternaz. Terciũ est suffragioꝝ efficacia cũ dicit exorare. Ad cui⁹ euidẽtiã vidẽdũ q̃ suffragioꝝ opa magis ꝓsunt defunctis. Multis enĩ cura maxima videt esse de sepultura corꝑis. de fletu corꝑalis separõis lic̃ habeat. q. ℔ Keg̃. xxj. ℔ Resphe. q̃. i. arreptio cilicio filios lugẽtes ꝑ patibulo custodiuit tractos dõec oñderet signũ ꝓpitiationis diuĩe p̃ datõez pluuie: ĩ q̃ signo darẽtur sepulture. lugẽti enĩ erãt peccatũ Saulis pũis eoꝝ ad sedandã vindictã diuinaz vt ptz alibi. Sed nunq̃d lachrymales aut põposa lachrymaꝝ frequntia defũcti reat⁹ abluent: Iudi sup̃ ℔ sniam Aug⁹. ĩ li. de cura ꝙ mortuis agẽda. Corꝑi inq̃t hũano quicq̃d impẽdit non est supliciũ salutis eterne: sed hũanitatis officiũ. Et põit in decret. vbi sup̃. Dicit etiaz sanctus Tho. vbi sup̃. dist. xlv. ꝙ exeq̃a talia fallere põt p̃ accidẽs. put. s. ꝓhmõi ad ꝓpatiendu hoies excitant̃ ⁊ ꝑ ꝓsequẽs ad orãdũ. vel inq̃tum in sumptib⁹ sepulture pauperes fructũ capiũt. vel ecclĩã decorat̃. Preterea dicit ibidẽ. ꝙ suffragia vel opa ex duob⁹ valẽt. s. ex ope opato. et dico opus opatũ non solũ ecclie sacrãmẽtũ: sed etiã effectũ accidentẽ ex opatõe lic̃ ⁊ collatõe elemosynaꝝ ꝓsequit̃. pauperꝝ reuelatio ⁊ ꝙ defuncto eoꝝ oratio ad deũ. Quãtũ igit ad op⁹ opatũ illa opa p̃cipue mortuis suffragant̃ q̃ maxime ad cõicatõez charitatis ꝑtinẽt vel directõis ĩ alterꝝ. Ex q̃ suffragia viuoruz ꝓsunt defunctis ꝟm ꝙ vniunt̃ charitate. ⁊ ꝟm ꝙ intẽtio viuentiũ referẽ ĩ mortuos. Ad charitatẽ aũt sacrãmẽtũ eucharistie maxime ꝑtinet. qr sacrãmẽtũ est ecclĩastice vniõis ⁊ origo siue vinculũ charitatis. Sz int̃ charitatis effect⁹ p̃cipuũ est elemosynarũ op⁹. ⁊ iõ ista duo ex ꝑte charitatis p̃cipue mortuis suffragant̃. Sed ex ꝑte ĩtẽtõis ĩ mortuos directe p̃cipue valet oratio. Et hec tria ponunt̃ ab Aug⁹. ũ̃ſi p̃cipua mortuoꝝ ꝓlubidia: licz etiã alia opa ꝺ genere bonoꝝ eis valere põt. Secũdo valent ex ope opante. opus aũt operãs accipi põt vel ex ꝑte ꝑncipalis agentis. vel ex ꝑte exeq̃ntis. Dico q̃ ꝙ q̃cito mortuis dispõit aliq̃ suffragia sibi fieri. suffragij ꝓmiũ plene ꝓsequit̃ etiã anteq̃ fiet q̃tũ ad efficatiã suffragij q̃. est ex ope opãte ꝑnci-

palis agentis: sed ℞tũ ad efficatiã suffragiorũ̄ est ex ope operato: vel ex ope op̃atis exequntis nõ requiẽ fructuz anteℓ̄ suffragia hãt. ⁊ si pri⁹ rtingit eũ a pena purgatri ℞tũ ad ß fraudabiẽ suffragiorũ̄ fructu. Dec ille. Dñ legiẽ ī gestis magni regis Karoli. q eidẽ miles quidã multis ãnis fuierat. hic ad extrema ꝓduct⁹ nepotẽ suũ vocauit: dicẽs. Jn fuitio regis iaz ãnis plti ti q̃dragita: nihil ꝓpriũ possidẽs nisi q ad militiã prinẽt. ⁊ ecce solũ equũ optimũ habeo ⁊ ex ß statuo testamẽtũ vt me moztuo vẽdas equũ ⁊ pecuniã q̃ salute aĩe mee erogabis paupib⁹. Pollicit⁹ est alter se factuz vt oportuerat. Auũculo aũt moztuo vidit alter equũ esse validũ ⁊ audacẽ: q̃re nec vẽdidit eũ: nec pecuniã q eo soluit: statutũ auũculi quipẽdens. Trãsacto ℣o dimidiũ fere anni spacio aĩa defuncti nepoti viuo manifeste apparuit: dicẽs. Nõ curasti facere quod pro aĩa mea liberãda statuerã. ⁊ ideo medio tpe q̃ q elemosynas libe rari debuerã passus suz g̃ues penas. sz ecce nũc iudiciũ dedit ope⁹ pderator⁹ omnipotẽs. ⁊ oẽs accessores ei⁹ angeli iustũ eẽ decernũt vt aĩa mea ad requiez trãseat: ⁊ aĩa tua penas accipiat q̃s exactur⁹ fueraz adhuc ī tormẽtis. His dictis disparuit. ⁊ alter g̃uissimã infirmitatẽ incurrẽs. q̃ gesta erat ꝓfessus est sacerdoti. nec mlto p⁹ penas q̃s merebaẽ exsoluit. Sic legiẽ de alio q̃ fabro ferrario debitis pecuniis obligat⁹ q incuriã illas mũme soluit. ⁊ sic moztuus est. Post. xxx. ℣o ãnos apparuit cuidã suo suo q̃ndã fidelissimo gerẽs flãmatia ferramẽta eq̃z ī manib⁹. q̃. s. non soluerat: dicens. Dicas q vxori mee q̃ soluat tale debitũ. Qui sic vxori ẽtulit cũ lachrymis. vxorq lachrymata soluere festinauit cũ aliis debitis. Et statiz post apparuit alter etiã solut⁹ a pena ⁊ gẽas agẽs. Ad laudem dei. Amen.

De sancto Martino. Ser. cxl.

Justũ deduxit dñs q vias rectas ⁊ oñdit illi regnum dei. Sap. x. Que ẽba scripta sũt originaliter de pmarcha Jacob. q̃ post ꝑpatã bñdictõez fratris sui Esau ꝓmogeniti ad ꝓceptũ parentũ ei⁹ fugit ī mesopotamiã ab ira fraẽna. Jn via ℣o dñs oñdit illi regnũ dei. Nã ꝓma nocte egressiõis ei⁹ venit ad locũ vbi Abrahã auus su⁹ obtulit Ysaac pẽz suũ. vbi. s. xp̃s obtulit q nobis seip̃m. Que locũ sacz reputãs ibidez remãsit. vt. s. q noctis ptem ī uigilaret sperans diuinã recipe cõsolatõez. Post orõnẽ aũt obtulit de lapidib⁹. Vbi dicũt hebrei q̃ tres lapides tulit ⁊ sub capite suo posuit. dormiuitq in eodẽ loco. Et vidit ī somnis scalã erectã a terra vsq ad celũ. ⁊ angelos ascẽdentes ⁊ descendẽtes. ⁊ dñm īnixũ scale. Dec aũt scala multis g̃dib⁹ adornata genealogiam ĩdicat saluatoris ab Abrahã vsq ad Mariã. Cui⁹ duo latera sunt iusti ⁊ peccatores. Cui⁹ pes terrã tãgebat. q xp̃i hũanitas q̃ueniebat cũ hominib⁹ absq pcto. Sũmitas ℣o celũ. q ꝑ diuinitatẽ cuz deo pẽ q̃ueniebat. et dñm īnixũ scale. q diuinitas vnita fuit insepabiliter ī xp̃o carni nr̃e trahẽti origiez a patrib⁹. Et audiuit dñm īnixũ scale dicentez sibi. Ego suz de⁹ pris tui Ysaac. terrã in q̃ dormis tibi dabo ⁊ semi tuo. eritq semen tuũ sic pluis terre. ⁊ bñdicent in te ⁊ ī semine tuo trib⁹. Euigilansq Jacob ꝑ hec breos īuenit illos tres lapides effectos lapidẽ vnuz: sic in xp̃o tres substãtie in vna ꝓsona fuerũt q̃iuncte. s. deitas. aĩa. ⁊ corpus. Et pauẽs ait. Quaz terribilis. i. venerabilis ẽ loc⁹ iste. nõ est hic aliud nisi domus dei ⁊ porta celi. Et ß tangit in ℣bis ꝓpositis. Que q̃uenienter assumi pñt de beato Martino. cui adhuc cathecumino et viã salutis ꝓmit⁹ inq̃renti. vestẽq suã cuz paupe diuidẽti oñsuz. ẽ regnũ dei. Nã nocte seq̃nte vidit xp̃m clãmidis sui pte vestitũ. audiuitq eũ dicentẽ ad multitudinẽ ãgeloz circũstãtiũ. Martin⁹ adhuc cathecumin⁹ hac me veste ꝓtexit. Justũ g̃ dedux̃it dñs ⁊c. Sic habeẽ Judic. iij. Suscitauit dñs iudices q̃ liberarẽt isr̃l de vastantiũ manib⁹. sz nec illos audire voluerũt fornicãtes cũ dijs aliẽis. ⁊ adorãtes eos deseruerũt viã q̃ quã īgressi fuerãt pẽs eoz Et audiẽtes mãdata dñi oĩa fuerũt ꝓria.

Sic etiaz ī lege dñi dr Matħ. xxij. de his q̄ vocati fuerāt a dño ad nuptias. illi aūt neglexerūt z abierūt. ali⁹ ī villā: ali⁹ ad negociatōz suā. ita vt diceret Hieremias Treñ. j. Vie syō lugēt eo q̄ non sint q̄ veniēt ad solēnitatē. Hinc merito orauit ps. dicēs. Deduc me dñe ī via tua: et dirige me ī semitā rectā. Dñ bēm Martinū dedu xit p̄ viā q̄ntupliceē. Prīa via fuit noticie z credulitaz. De via noticie dic Hiere. ix Nō gl̄iet sapiēs ī sapīa sua. z ñ gl̄iet fortis ī fortitudīe sua. z ñ gl̄iet diues ī diuitiis suis. sz ī hoc gl̄iet scire et nosse me. q̄z ego sum dñs q̄ facio mīaz iudiciū z iusticiā ī terra. Nec tñ sufficit nuda iusticia: nisi pīc assit z fides plēa charitate formata. Nā plūi deū cognouerūt. q̄z inuisibilia dei p̄ ea q̄ facta sunt intellecta ꝓspiciebāt: q̄ tñ a deo reprobati sūt. Quare: q̄z vt ait apl̄s Ro. j. Cū cognouissent deū nō sic deū glificauerūt aut grās egerūt. s. de reuelatiōe eis facta. sed euanuerūt ī cogitatōib⁹ suis. s. p̄ superbiā putātes se aliq̄d eē cū nihil sint. Dicētes esse eē sapiētes stulti facti sunt. z mutauerūt gl̄iaz incorruptibilis dei ī similitudinē imagīnis corruptibil̄ hoīs volucr: q̄drupedū: z serpētiū. Propt̄ea z̄c. ī textu. Dic ei Augul. d̄ vera religiōe. q̄ plūi scholas hēbāt a pp̄o sepatas in q̄b⁹ docebāt illos q̄s colebāt nō eē veros deos z tēpla coīa cū pp̄o ī q̄b⁹ eis sic dīs sacrificabāt. Cetez nō solū req̄rit de deo cognitio speculatiua: sz etiā req̄rit q̄dāmō practica z operatio. Et iō nō solū plūus gētilis: sz etiā xp̄ian⁹ īsipiēs iudicat si deū q̄dē cognoscit eē glificandū z tñ in operatōe ꝑriū offendit. De q̄lib⁹ psequit apl̄s dicēs. Reuelat ira dei d celo sup oēz impietatē z iniusticiā hoīm q̄ veritatē ī iniusticia detinēt. Ubi dic Alexād. d hab. q̄ ille veritatē ī iusticia detinet q̄ operat ꝑriū ei⁹ q̄d dz ī cognitōe. Nā vitas cognita ē in operāibus manifestāda. Qui g̃ nō solū nō operat q̄d cognitio suadet: sz illi⁹ ꝑriū operat: veritatez cognitā detinet z violētat q̄si ne in op⁹ p̄rū pat. Beatū aūt Martinū duxit dñs ī cognitiōe quā z ipe p̄tin⁹ querit ad opis manifestā ꝓpletōez. Sic ei Cornelī⁹ centurio cohortz. i. cētū militū. vt hēt Act. x. cū adhuc gētilis eēt: agnoscēs tñ vnū eē deū p cuius amore mīras fecit elymnas. bōis opib⁹ suis ꝑz Greg. vbi sup̄. p̄meruit vt deū plenī⁹ cognosceret z mīsteriū incarnatōis credēs ad baptismū z fidē explicitā queīret. Sic etiā btūs Martin⁹ adhuc catheczumin⁹ iā q̄licūq̄ cognitōe veritaz illustrat⁹ p amore saluatorz exercuit opa pfecte pietatz. Qua ꝑpē meruit tā euidēti xp̄i visiōe: collocutione: z recōmēdatōe ꝓsolari q̄ vix iā aliq̄s licz sit pfect⁹ mereāt adipisci. Quare Ꝑni si vt tā tā vicissitudinē gr̄itudinis op⁹ rependentē ad apicē pfectiōis citi⁹ pueheret. alliceret efficaci⁹. et īflāmaret viscerosi⁹. Nā cū eēt ānoz. x. iuitz pētib⁹ ad eccl̄iam ꝓfugit. et se catheczuminū fieri postulauit. morq̄ mīr inmodū tot⁹ī dei ope quersus. Cū eēt ānoz. xij. heremū ꝓcupiuit. fecisset q̄ votz satz si eratz īfirmitas nō obstitissz.

Scda via fuit pnīe z pbitatz. q̄ duo p̄cipue ī hac vita sūt nobis necia adeo q̄ nec vnū sine alt̄o nobis ꝓdesse: nec d̄o placere valeat. Nā si pnīa sine pbitate acceptat. Audi q̄d sup̄ dic Hiero. ī epla ad demetriadē d̄ginē. Abstinētia tua inq̄t atz ieiuniū eo magz deo gr̄ta sūt q̄ cū morib⁹ sanctz offerūtur q̄ ī alq̄s sunt vmbracula vitiorz ī te sint ornamēta virtutū. Alioq̄n vt dic Aug. ī li. soliloq̄orz. Inanis est pnīa quā seq̄ns culpa coinq̄nat. nec ꝑsunt lamēta si replicāt pctā. nihil valz a mal̄ poscere venīā z mala denuo iterare. īmo dic Ambro. li. d Joseph. Qui pnīaz agit pat⁹ eē dz ad opprobria ꝓferēda iniurias q̄ subeūdas. nec ꝓmoueri dz si q̄s ei pctā sua siue crimē obiicit. Q. si pbitatez āplectim̄ absq̄ pnīa rndet Greg. ī pastoral. q̄ neq̄q̄ satisfacim⁹ si ab iniq̄tate ñ cessam⁹: nisi voluptates q̄q̄ q̄s dilexim⁹ ecōtrario oppositz lamentz ifeq̄mur Et Aug. li. d pnīa dic. q̄ ad agēdā pnīaz nō sufficit mores ī meli⁹ cōmutare z a malefactz recedere: nisi z d his q̄ facta sūt satisfacias dño q̄ pnīe dolorē. p humilitatz gemitū. q̄ contriti cordis sacrificiū coopātib⁹ elemosynis. Dñ Greg. omel. xxxv. sup euāgelia. Cogitādū sūmope est vt q̄ se illicita meminit ꝓmisisse a q̄busdā etiā licitz studeat abstinere q̄tin⁹ ꝓditori suo satisfaciat. vt

q̄ p̄misit p̄hibita sibimet ipi abstinere debz
p̄cessa. ⁊ se reph̄ēdat ī mīmis quē meminit
ī maximis deliq̄sse. Dīc nimiz legit beat⁹
Martin⁹ adhuc ī statu militari mirā absti
nētiā fecisse ita vt ñ miles: sz mōach⁹ puta
ret ac sese būiliās vno ḳuo p̄tēr⁹ erat. resi
duūq̄ stipēdij sui in paup̄ib⁹ expendebat.
Cui etiā ḳuo ꝟba vice fuiebat: ita vt plerū
q̄ lli calciamēta detergeret ⁊ detraheret
cubū sit capent hic sepi⁹ mīstraret. Dñs cō
petit ei illud p̄s. Propt ꝟba labioz tuoz
ego custodiui vias duras. Que verba coz
respōdēt illis q̄ loquit p̄ ppheta dñs ābu
lans ī via īmaculata. hic mihi mīstrabat.
Nā delictoz vie inq̄nate sūt oī tpe Treñ.
iij. Qui vescebant voluptuose ītrierēt ī vi
is. et q̄ nutriebant croceis āplexati sunt
stercora. s. vitioz. Quib⁹ refuat illa lamē
tatio sapiētis ī eoz p̄sona. Lassati sum⁹ in
via iniq̄tatis ⁊ pditiōis et ābulauim⁹ vias
difficiles. Quid nobis p̄fuit superbia ⁊c.

¶ Tercia via fuit mīe et pietatis. de q̄ dicit
glo. sup illō. j. Thimo. iiij. Pietas aūt ad
oīa valet. Q⁹ oīs summa disciplie xp̄iane
ē ī mīa. et ī pietate p̄sistit. quā aliq̄s seq̄ns
si lubricū carnis patit vapulabit: sz ñ peri
bit. De q̄ via declināt oēs rapaces ⁊ aua
ri. de q̄b⁹ dz. ij. Pet. ij. Cor exercitatū aua
ricia bñtes maledictiōis filij: delinq̄ntes
viā rectā errauerūt secuti viā Balaā ex bo
soz q̄ mercedē iniq̄tatis amauit. Exercitāt
ei coꝛda sua p̄ph̄ iniusta mercimōia. furta.
rapīas. vsuras. ōceptōes ⁊ silia. ira q̄ sic
mīficoꝛdes ō bōis suis tpalib⁹ sibi thesau
rizāt cumulū meritoz ī etnā retributōem:
sic auari maledicti sibi thesaurizant irā ⁊
penaz ī etnā maledictōez. Dic ei Aug⁹. q̄
de⁹ se bz ad hoīes sic coꝛ vt stomach⁹ ad a
lia mēbꝛa. naz facta digestiōe ī stomacho:
ad coꝛ p̄tiet mittere ō nutrimētū ovnicuiq̄
mēbꝛo mediāte q̄ trāsmittit ad alia p̄ se et
p̄ alijs. Si ergo p̄tīgit q̄ mēbꝛ mediāte q̄
trāsmittit ad alia nutrimētū pl⁹ sibi retiet
q̄ nccīuz fuerit stati ī illo gñāt apostema
suffocās eū. Sic deus bona sua trāsmittit
paup̄ib⁹ mediantib⁹ diuitib⁹. Si g̃ diuites
vltra nccītatē sui stat⁹ retinēt ⁊ paup̄ibus
larga mānu nō tribuūt: stati in eis auaricie
apostema generāt qō sanie vitioz oīm ad
ipleāt. Quia diuites sūt dūtaxat dei bursa
rij ī subsidiū paupez sic ⁊ Judas xp̄i. Le
tez si iaz exorto apostemate sanies effluit
ex coꝛp⁹ tūc curari pōt. q̄ si p̄tā p̄ tricio
saz p̄fessiōez ⁊ bona tpalia p̄ copiosaz ele
mosynā effluūt ad pauꝑes tūc ifirm⁹ ī aīa
curari pōt. Dīc dictū ē Nabuchodonosoz
a Daniele. Cōsiliū meū placeat regi ⁊ pec
cata tua elymis redime. Si ꝟo tal humoz
venenosus ad coꝛ īfluit: tūc hmōi etna dā
natōe p̄cito morit: ⁊ q̄ p̄gregauit cui⁹ erūt
Dīc btūs Martin⁹ tot⁹ dedit⁹ fuit elyma
rū largitōib⁹ ⁊ pietatis op̄ib⁹: ita etiā q̄ si
bi subtraheret coꝛpis nccia. ¶ Quarta via
fuit patiētie ⁊ būilitatis. de q̄ via singlariē
āmonet nos dñs: dicens. Discite a me qa
mitis sum ⁊ būilis coꝛde. Bñ optime. qz būi
litas ficta ē sine mititate. et mititas nulla
ē sine būilitate. Sz si vtrūq̄ p̄plectit vera
reges aīe regit. Dīc p̄sulit Ysa. ij. c. dicēs.
Veni a scēdam⁹ ad mōtē dñi. s. caluarie. ⁊
ad domū dei Jacob. i. ad crucē ei⁹. ⁊ doce
bit nos vias suas. s. patiētie ⁊ būilitatis.
⁊ ābulauim⁹ ī semitis ei⁹. s. intētissime cha
ritatis. Nā vie ei⁹ vie pulcbre. ⁊ oēs semite
ei⁹ pacifice. Beati q̄q̄ pacifici q̄m filij dei
vocabunt. Dāc g̃ viā tam singlarit btūs
Martin⁹ elegit vt impune etiā ab infimis
clericis lederet. ⁊ beat⁹ Brictius ī recōpēsaz
oīm īiuriaz post illū ad pōtificat⁹ honoꝛē
suis p̄cib⁹ sublimaret. ⁊ ꝟ nō solū: sz ⁊ be
stias būilitas sua t̄reret. ⁊ q̄drigā militiz
ad t̄rā deiceret: vt pz ī legēda. Dñs ō eo le
gitur q̄ patiētia ⁊ būilitas erāt ī eo vltra
būanū modū. ¶ Quīta via ē amicicie ⁊ ca
ritatis. Dilectio nāq̄ p̄ior cū eo pit ex vto
mīis egressa ē. Et ī adhuc militie defui
ens oēs p̄militones suos ita sibi p̄ amoꝛez
p̄iūxerat vt eum miro veneraret affectu.
Vultu nāq̄ circa p̄militones erat illi be
nignitas et mira charitas. didicit em̄ spū
duce hāc esse viaz illā singularē de q̄ dicit
apls. ī. Coꝛ. xij. Adhuc excellētioꝛē viaz
vobis ōmōstro. Si liguis hoīm loq̄r ⁊ an
geloz ⁊c. Quā ⁊ nos īgredi p̄cedat q̄ sine
fine viuit ⁊ regnat. Amē.

In festo Cecilie virginis. Sermo. cxli.

Postodiuit me ãgelus ei⁹ hīc eũtē ⁊ ibi ꝓmozãtē ⁊ īde huc reuertētē. ⁊ nō ꝓmisit me dñs ãcillã suã coīq̃nari. Judith. xiij. Scꝑta lũt oziginakr ℔ ꝙba ꝺ Judith vidua sctīs/lima: q̃ q̃nientissime pñt assumi ꝺ bẽa Cecilia. Mã sic Abzahã ꝓspitat⁹ auid⁹ꝑ ade ptã a dño ꝓmissionē ꝺ mkriplicatõe iemīs ⁊ bñdictõe oīz gẽtiũ ī filio suo Ysaac. ꝓ ad īpletõe diuini mãdati vt habet ad Hebr. xj. obtulit Ysaac cũ tẽptaret: ⁊ vnigenitũ offerebat. i q̃ suscepit ꝓmissiões. Ad quẽ dictũ ẽ. qz ī Ysaac vocabit tibi semẽ. arbi/trãs qz ⁊ a mozt⁹ eũ suscitare potẽs est de⁹. Qui vt habet ad Ro. iij. ꝯ ipẽ ī spez credidit vt fieret pr mkraꝝ gẽtiũ. Et Judith vidua zelosa castitat⁹ amatrix ꝓ amo re ⁊ liberatõe ꝑpli sui dedit se cozruptõis hũane discrimi. q̃ seipaz adoznãs audact accessit ad ꝓncipez īpudicũ: vt mẽte casta pseverãs oznatu cozpis: pulchzitudīe vul tus ⁊ ocko⁹ īiectu: īpudicũ illaq̃ꝝ captũ p libidinẽ excecaret: ⁊ excecatũ diuīo ad/iutozio ꝓmeret. sperãs ī dño q̃ se castã et ītactã custodiret. Sic inq̃ bẽa Cecilia spe rãs ī dño cũ cogeret timoze parẽtum: q̃ꝝ mẽtes adhuc occupauerat gẽtilitat⁹ errox ꝓsensit ī ꝓnubiũ: tenẽs nihilomin⁹ sue ꝯgi nitat⁹ īuiolabile ꝓpositũ. Dñ ꝺ illa scꝑtũ ẽ q̃ veniẽte die q̃ thalã⁹ nuptiak collocat⁹ ẽ: cãtãtib⁹ organis ī cozde suo Cecilia soli dño ꝺcãtabat. Fiat coz meũ ⁊ cozp⁹ meũ ī/maculatũ vt ñ ꝙfũdar. Oz ãsq̃ ieiunijs bi/duanis ac triduanis ꝓmẽdabat dño q̃ ꝺ ti mebat. īsup ãgelos ꝑcib⁹ īuitabat. apkos lacbzymis intpellabat. oīaq̃ collegia xpo famulãtia exozabat vt suis eã ꝑcib⁹ adiu uarẽt ⁊ dño suã pudicitiã ꝓmẽdarẽt. lõge ꝯria ī cozde zelãs: ac alia op⁹ ostẽtãs a/deo vt ⁊ spõsuz iuuenẽ et laiciũ alliceret pr̃ ⁊ īduceret ad idẽ castitat⁹ īuiolabile ꝓ positu. vt merito dicere posit. Custodi/uit me ãge. ei⁹ ⁊c. Dr̃ Ambzo. ī li. ꝺ vidu is. Supgredit ꝯgtas hũane nate ꝙditio nẽ ꝙ quã hoīes ãgel assikant. Maioz tñ ẽ victoria hoīm q̃ ãgelo⁹. ãgeli esñ sine car ne viuũt. ꝯgies ꝯo ī carne triũphãt. Dr̃ dr̃ ibidez ī li: de offic. Quãta ẽ ꝯgnitat⁹ gẽa q̃ meruit a xpo eligi vt eẽt cozpale dei tẽplũ: in q̃ cozpakr habitauit plẽitudo di/uinitat⁹. Cui⁹ nō ignara bẽa Cecilia mar/garitã hãc nobilẽ ī statu triplici fugare stu/duit cũ adiut oziio diuīo ꝙt īnuit ī thema te ꝓpositio. Dzīo nãq̃ studuit illã illiba taz ī statu ꝯgiali cũ adhuc eẽt ī domo pa/rẽtuz: cauẽs illꝺ īmane p̃cipiciũ in qꝺ fere iã labit ꝯginũ vniuersitas. Et p̃ptum ꝓp̃ q̃tu oz. Dzimo ꝓp̃ lasciuiã hui⁹ seculi quã iuuenes ⁊ iuuẽcule effectuosi⁹ ãplectunt in ludis varijs. spectacul⁹ ⁊ chozeis. ī qb⁹ effi ciunt cãtatrices ⁊ retbe diaboli ad capiẽ/das aias. Sic Dyna violata est volẽs vi dere mkieres illi⁹ regiõis. Geñ. xxxiij. Sz ad hãc deuicendã bẽa Cecilia se ꝓtulit ad spũalẽ iocũditatẽ. qz cãtãtib⁹ organis in cozde suo soli dño decãtabat: dicẽs. Fiat coz meũ dñe ⁊c. Dñ recte dicere potuit il lud Sare Thobie. iij. Nũq̃ cũ ludẽtib⁹ mi scui me. neq̃ cũ bis q̃ in leuitate sens⁹ ãbu lãt ptcipẽ me ꝑbui. Dñ q̃rẽs loca solita/ria: sedula fuit ī ozõne. sic scꝑtuz ẽ q̃ deuz gemitib⁹ exozabat. angelos ⁊ apkos: īmo cũctos spũs celestes ī adiutoziũ īuocabat vt suã pudicitiã ꝓmẽdarẽt. Scdo ꝓp̃ li bidinosaz molliciẽ. qz ꝯgies nr̃e nũc molli/bus vtunt. q̃b⁹ ꝺz Ysa. iij. Erit ꝙ suaui odo re fetoz. ⁊ ꝙ zona funicul⁹. ⁊ ꝙ crispãte cri ne caluiciũ ⁊ ꝙ fascia pectozali ciliciũ. Be ata xo Cecilia licz coacta metu pẽtũ forꝫ vestib⁹ ꝑciosis īdueret. subt⁹ tñ hẽbat cili/ciũ ad carnẽ tenera mẽbza domans: ⁊ car nẽ spũi subijciẽs. Tercio ꝓp̃ gulosaz ꝓcu piscẽtiã q̃ nitunt freq̃ntare societates. ta bernas. ebzietates. comessatões. ⁊ feda quiuia: vt dr̃ Hiero. in epla q̃dã. Vẽter mero estuãs facile spumat in libidinẽ. Et Job. cassi. de istitutz mõachoꝝ dr̃. q̃ q̃/buslibet escis refect⁹ vẽter semĩaria luxu/rie parit. nec ꝑualet mens discretionũ gu bernacula moderare ciboꝝ pondera ꝓze/focata. Dr̃ beata Cecilia biduanis ⁊ tri/duanis ieiunijs se macerabat. Et de Ju/dith legitur. viij. capitulo. Q⁹ ieiunauit

omni tempore vite sue ꝑter sabbata ⁊ neomenias ⁊ festa dom⁹ iſrl. ¶ Quarto ꝓpter fedã quariciam quã multe virgines turpiter inuiſcate vel occulte furant a parẽtib⁹ vel turpiter accipiũt a ſuis amatorib⁹. vñ emãt clenodia. ornẽt corꝓa. ſicꝫ ſola carne ſigillo ꝯginitatis munita totuz reliquũ corꝓ⁹ ⁊ oĩa mẽbra. geſt⁹ ⁊ bas opa. ꝓuocãt ad luxuriã ⁊ ſpumãt ad libidine. Econtra Cecilia ꝓtenẽs diuitias. freq̃ntauit elemoſynas. Vñ dixit ſpõſo. Inuenies paupetes petẽtes a trãſeũtib⁹ elemoſynas de q̃bus ſemꝑ mihi magna cura fuit. ¶ Secundo ꝓncipr cuſtodiuit cã angel⁹ inuiolatã in ſtatu ꝙugalitatis. cũ nec ĩ ſecreto cubiculi cũ viro. ſ. pudicicia virginalẽ amiſit. In q̃ ſtatu q̃tuor imitãda vel legis mirãda ꝓpleuit. Primũ eſt. ꝙ eã efficaciẽ pudicicia ꝓmẽdauit ꝙ animũ viri ſui ardore libidinis eſtuantẽ refrigeraret ⁊ ad caſtitatem ĩduceret. Secũdũ eſt ꝙ ꝑ doctrinã ſuam iuuenẽ taz delicatũ. diuitẽ. floriduz. ⁊ elegantẽ ad tantã deduxit mãſuetudinem ꝙ Vrbanũ epm adiret baptiſand⁹ ⁊ ĩfozmand⁹ in fide catholica. q̃ tũc fuit vbicꝫ fere repbata. ſic̃ Nabal liberat⁹ fuit a ira Dauid ꝑ prudẽtiaz Albigail vxoris ſue. j. Reg̃. xxv. Terciũ ꝙ oñdit ſuã mirabilẽ fiduciaz q̃ repmiſit ãgelũ oñſurã merito p⁹ baptiſmũ ꝙ ⁊ ſuis ꝓcib⁹ adimpleuit. Inſup ⁊ duas coronas ĩ ſignũ nitide caſtitatis eoz angel⁹ ſecũ detulit. Quartũ eſt ꝙ vir ſuũ ⁊ fratrẽ ei⁹ ad ꝓfectõem veritatis ꝓduxit ꝓmittẽs eos ad palmã martyrij vt ſic excellẽti⁹ participes fierẽt eterne vite. B Eya inq̃t milites xp̃i abiſcite opera tenebraꝝ. ¶ Ecõtra nũc ꝙugate. ꝓuocãt viros ad libidinẽ. mũdanã leticiã. iniuſtã quariciã. ⁊ ſikia. ſic ꝙ inter eos nõ eſt amor charitatis: ſed carnalitatiz. Hinc g̃ merito q̃ri põt vtz in ſtatu mrimoiali ſuare caſtitatẽ vel ꝯginitatẽ ex aſenſu vtriuſcꝫ ꝙugatoruz ſit meritoriũ vel etiaz ꝓfulendũ. ꝑtim cũ mrimoniũ ad ꝓpagatõem generis bũa ni dinoſcitur inſtituiſſe: dicente dño ꝓ. bo plauſtis ĩ mrimõio ꝙiũctis. Creſcite ⁊ multiplicami ⁊ replete terrã. Illioq̃n eſſi mrimoniuz ſuo ferme ꝓncipali fruſtrarẽ. Ad qõ dicendũ ꝙ multũ eſt meritoriũ dũmodo fiat ꝑ vtriuſcꝫ aſenſuz. ꝙ tñ ſe noris ad hoc obligẽt non eſt ꝓfulendũ ꝓpter hũanã infirmitatẽ. lubricitatẽ. ⁊ diabolice impugnatõis importunitatẽ. niſi vnũ illoz vel vtercꝫ ſacre religiõis vel ordinis ĩgreſſuz peterẽt. ¶ Pro quo ſciendum ꝙ tres ſunt ḡdus meritorij ꝙtinẽtie ꝙiugalis. Primꝰ grad⁹ ⁊ infim⁹ eſt illoz ꝙiugũ ꝙtinẽtia: q̃ũ iterilitas ꝑ euidẽtia argumẽta ſatis ẽ exꝑta. Nã tales licet debitũ reddere põt ſine peccato. tñ petere nõ põt ſine veñali. Hic in vereri lege vt dicit Lyra. Abrahã cum Sara: ⁊ Elizabeth cũ Zacharia ꝙtinẽtiã pari aſenſu ſuabãt poſtꝫ tẽpus ꝙcipiendi trãſierat q̃ſcꝫ de ꝓle ſuſcipiẽda diuinum ꝓmiſſuz recipent. Vñ rñdit Sara. Poſtq̃ aſenui ⁊ vir me⁹ verul⁹ ẽ voluptati operam dabo. Secũd⁹ grad⁹ eſt illoz q̃ ꝑ amore diuino dũtaxat zobolũ fecunditatẽ ſperãtes celibẽ vitam actitare geſtiũt. qz iſti non ſoluz ſpernũt allectiuã carnis lubricitatẽ: ſed etiã gratã generis poſteritatem. ſicut parẽtes ſancte Nicolai: ſancti Willibrordi: ⁊ q̃plures alij. Tercius⁹ denicꝫ gradus et ſumm⁹ eſt illoz qui matrimõio licet deditꝰ: iuiolabile tamen perſeuerãt in virginali pudicicia. Quoz exemplar p̃fulgidum eſt mater domĩ noſtri Jeſu chriſti. q̃ vt dicit Bonauẽtura ſuper. iij. ſentẽ. diſ. xxx. Poſita eſt a deo in exemplũz mulieribus ſicut chriſtus viris. Cui⁹ exemplũ imitari tutiſſimũ eſt: cum ipa ꝑfectiſſimas ſemitas omniũ virtutum ꝓgrauit. Pretrea ſm pbm virtus eſt circa difficicilia. ita ꝙ quãto opus circa qõ virtus attenditur in ſuo genere fuerit difficili⁹: tanto virtus erit excellentioz. vt patet in operibus priuilegiatis quibus ꝓpter ſuam excellentiam debentur aureole ſingule. ſed in matrimõio ingi ac familias frui põtia. nec ꝓpter amorem diuinuz carnaliter cõuenire difficili⁹ ẽ ꝯꝫ libertati deditas ſolã cogitatõis carnalis expugñre lubricitatẽ. ꝑſertiz cũ ſine peccato ⁊ ſcãdalo ſe mutuo cognoſcere poſſent. Et ideo dicit Albertus magnus ſuper. iiij. eadem diſtin. tractans de matrimonio Marie et Joſeph. ꝙ tanto

virginitatis statꝰ est altiorꝫ: ꝙnto maiores hꝫ impugnatiões dñmodo ī pfecta mũdicia pseuerat. ꝙlis pugnatio ꝓcipue est ꝓiugatorꝫ pia ꝓtinẽtia. Statꝰ autẽ altissimꝰ decebat dei mẽbꝫ ꝛ oĩs gẽ augmẽtũ ꝛ pfectõ. nec mẽtimoniũ rõne pselus mẽtimõiaꝝ statuꝫ depmit virginitatis: sꝫ potiꝰ rõne coitꝰ. Hec ille. Qđ itelligẽs beata virgo psensit ī ꝓiugalẽ societatẽ: nõ tñ in carnalẽ copulã qꝫ angelo ꝓceptõꝫ filij dei nũciãti ꝓtanꝫ rñdit. Quõ fiet istud qm̃ vir ꝛc. virginitatẽ suã illibataꝫ fuare ꝓposuit sic̃ et Joseph. Ideo dicit magẽ inĩaꝫ eadeꝫ. ditĩ. eos sic psensisse in ꝓiugalẽ locietatem: vt vterꝙ de altero spũ reuelãte ītelligeret virginitatẽ fuare vellet. Et fm Aug. Maria cũ Joseph. postea labꝫs votũ virginitatis exꝑmit ꝛ vterꝙ in virginitate pmãsit. Cuiꝰ illibate virginis vestigia secuta est beata Cecilia. meruitꝙ angelũ non solũ videre: sed etiã suo sponso oñdere. ꝛ vterꝙ roseã aureolã sue virginitatis etiã ī hac vita recipe: ꝙnullis erat visibilis: nisi dũtaxat his quibꝰ placuit taliter ipa castitas. Si tñ vnꝰ ꝓiugũ castitatẽ fuare nõ vellet: alter saltẽ post spaciũ duoꝝ mensiũ q̃ pari psensu sũpserũt ꝓiugij vĩculũ: aut dꝫ solue re petituꝫ debitũ: aut ītrare religionẽ. nisi ambo ī mẽtimonio vl̃ añ mẽtimoniũ castitatis emisissent votũ pari psensu. Dñ dicit ī decret. xxxij. q. v. ca. qđ de eo pari psensu voueratis ambo pseuerãter reddere debuistis. a q̃ ꝓposito si lapsus ẽ ille: tu saltẽ pseuera. Sequit. Nõ qꝫ piter tpabatis a cmixtõe carnali ideo ille vir tuꝰ esse desiterat. ĩmo vo tanto sanctiꝰ ꝓiuges monebatꝫ ꝙnto sanctiora pcorditer placita fuabatis. Et sunt verba Augusti. ad Edictã.

Tercio ꝓcipaliꝫ custodiuit eã intactaꝫ in statu viduitatis. in q̃ statu vidualẽ pfectionẽ imitandã oñdit in q̃tuor. Primo ī eo qꝫ mansit castissima corꝑe ꝛ mẽte semꝑ q̃rẽs secretuꝫ spõsi celestis. nõ sic̃ vidue q̃ fm aplm discũt ociose. curiose. vbose circuire domos loq̃ntes q̃ non oportꝫ. Secũdo in eo qꝫ assidua fuit in oratõib⁹. iuxta illud ad Thimoth. v. Que vere vidua est ꝛ desolata speret ī deũ ꝛ instet obsecratõib⁹ ꝛ oratõibus nocte ac die. Sic Judith in supioribꝰ domꝰ cubiculũ secretum sibi fecerat in q̃ clausa morabaꝫ cõtinuis vacans oratõibꝰ: eiusdeꝫ. viij. Tercio in eo qꝫ assidue vacabat pietatis opib⁹. alebat ei pauperes christi q̃s Herodes in morte ꝓstituit. ꝛ domũ suã eccliam ꝓsecrauit. Quarto in eo qꝫ ī oĩb⁹ aduersitatib⁹. angustijs. persecutõib⁹. ꝛ passionib⁹ gratã patientiã exhibebat: vt patet in legenda. Ad laudem dei. Amen.

De sancta Katherina. Sermo. cxlij.

Non est talis mulier sup terrã in aspectu et pulchritudine ꝛ sensu verboꝝ. Judith. xj. Que originaliter scripta sunt de Judith vidua sanctissima et prudẽtissima q̃ decepit Holofernẽ hostẽ iudeoꝝ capitũ ꝓ illicitam ꝓcupiscentiã exꝑi⁹ aspectu ornatu ꝛ affatu. Que verba etiã ꝙnietẽr assumũtur ī ꝓmẽdatõem beate katherine virginis q̃ sua ꝛtiositate deuicit hostẽ generꝫ hũanũ induratũ ꝓpter ossie bonũ ꝓ iuidiã. Nã in his verbis ꝓmẽdat ab excellẽtia tripliciꝫ singularis meriti cui debeꝫ triplex aureola. Pro q̃ sciẽdũ qꝫ tria sunt opa ꝓuilegiata qb⁹ fm ipoꝝ excellentiã ꝓter ꝓmunẽ coronã eẽntialẽ q̃ aurea dꝫ spẽalis corona debeꝫ q̃ dicit aureola. ꝛ triplex distinguit fm triplicẽ actũ excellẽtissimũ ī triplici vitã. Nã in vi ꝓcupiscibili excellẽtissimũ est abstinere a maximo delectabili carnis qđ fit ꝓ ꝓtinẽtia virginalẽ. idõ ī carne ꝓter carnez viuere vita est ãgelica pluscꝫ hũana. ꝛ ī Battẽdit aureola virginũ q̃ sequũt agnuꝫ q̃cũqꝫ ierit cantãtes cãticũ nouũ. In irascibili vo difficillimũ est ꝓ xpo mortẽ sustinere. qꝫ inter oĩa terribilia morꝫ est terribilissima. Et ī hoc attẽdit aureola martyrum: qui ꝓ diuersa tormentoꝝ genera christum passum secuti sunt. In vi denicꝫ rationali supremũ est non ea solum que fidei sunt credere: sed etiam alios in fide ꝛ oĩb⁹ alijs ad salutẽ necessarijs ꝓ pdicatõez instruere qđ ẽ ꝑuilegiũ pdicatoꝝ vl̃ doctoꝝ que tria ꝓcurrũt in beata katherina ꝛ no-

tanē in xbis ꝓpositis. Primo nāq̄ tā/
gitur aureola virginū cū dicit. Nō est ta/
lis mulier sup terrā i aspectu. Secūdo au/
reola martyrū: cū addit et pulchritudine.
Tercio aureola doctoꝝ dū subnectitur: a
sensu xboꝝ. Non est talis mulier ꝛc. Dec
tria ꝓilegia iam tacta licet valde paucis
sunt ꝙcessa, put in vna ꝙcurrūt ꝓsona. Be
ata tn katherina spēali diuīo munere non
solū ea pariter obtinuit: sz etiā ꝓe ceteris
in eis excellētissimā ꝓrogatiuā habuit, vt
illi merito ꝙueniat illud Prouerbio. vlti.
Multe filie cōgregauerūt diuitias: tu xo
supgressa es vniuersas. q̄daz. s. ꝓrogatiua
singulari. Q.ō vt euidēti⁹ eluceſcat singu
la diffusi⁹ ꝓseqūmur. Nā vt breui verbo ge
neraliter ꝙcludaz, virt⁹ ꝑm pbm ꝙsistit cir
ca difficilia: ita q̄ op⁹ circa q̄ō attēdit vir
tus q̄nto fuerit difficili⁹ in suo genere: tan
to necesse est ipaz virtutē excellētioꝛē esse
Sic dicit Albert⁹ magn⁹ sup. iiij. dist. xxx.
tractās de mrimonio Marie et Joseph.
q̄ tāto virginitaz stat⁹ est altior q̄nto bz
maiores impugnātoes dū modo impfecta i
mūdicia ꝓseuerat. a sīle iudiciū est de cete
ris opib⁹ ꝓilegiatis. Igit̄ beata katheri
na ꝓmo triplicē habuit xginitatis ꝓroga
tiuam q̄rū ad virginitatis spēale meritū.
Quia triplicē habuit spēalē causam q̄ po/
tuit efficaci⁹ induci ad nubēdū. Prima p/
pter regiā hereditatē: ne regnū suū deuol
uerēt ad alteri⁹ possessionē a potestatem:
cū multas videm⁹ xgines nō ꝓpter regnū
sed ꝓpter exiguū p̄monīū anbelare mul/
tipharie mltisq̄ modis ad ꝙnubiū. Et dū
terrenā hereditatē expetūt infinitā miseri
am incurrunt. katherina xo velut estima/
trix rez prudētissima regnū eternuz tpali
regno ꝓposuit. Cui⁹ laudi potissime ꝙueīt
q̄ canit. Regnū mūdi a oēz ornatū seculi
ꝙtēpsi ꝓpter amoꝛē dñi mei Jesu xpi. Se
cūdo ad nubendū potuit īduci ꝓpter ꝓlis
amoꝛē: ne. s. ei⁹ posteritas penit⁹ depiret:
q̄ō ē ꝑ naturalē inclinatōez. Hīc etiā in le
ge veteri ꝙstitutū erat q̄ mortuo fratre si/
ne semīe frater illi⁹ supstes acciper uxoꝛez
fratris defuncti ad suscitandū semē ei⁹: ne
sine posteritate ꝑmaneret. Sed katherina
virgo regia ꝙsiderans q̄ multo plures filij
deserte q̄ ei⁹ q̄ bz virū ꝓpē spūalez carnali
ꝓposuit imitari volēs virginū reginā ma
trē christi. Cū tn multe xgines nō ꝓpter
posteritatē sanguinis regalis: sed popula
ris ad ꝙnubia ra impudenter se ingerunt.
Tercio ad maritandū potuit īduci ꝓpter
spōsi nobilitatē: cū aliquē filiū regis vl re
gem: imo ꝑm tori⁹ orbis impatoꝛē in spō/
suz bñe potuisset. cuz multas videm⁹ virgi
nes nō ꝓpter amoꝛē filij regis: sed cuiuscū
q̄ popularis a fere mēdici nobilē virgini
tatis a imp̄ciabilē thesaurū vilipēdentes
amittūt. Sz felix virgo q̄ eterni a celestis
sponsi castissima a intētissima dilectōe de
bñata iugiter illi⁹ nobilitatē, suauitatem,
bonitatē, charitatē, sapīaz, a pulchritudi
nē ꝙsideras: eū affectu flagrātissimo eter
naliter acceptauit a mortali ꝓposuit. Ad
demōstrandū igit̄ inter hec tria meriti vir
ginalis excellētiā domin⁹ sua largitate tri
plex apposuit miraculū. Primo ꝙ sanguīe
lactis effusionē cū beato Paulo ap̄lo. ad
designādū mētis puritatē: iuxt illud. Qua
si modo geniti infantes rōnabiles sine do
lo lac ꝙcupiscite. Secūdo angelicā porta/
tōez a sepelitōez i mōte synai cū scto Cle
mēte q̄ fuit sepult⁹ angelico mīsterio ad de/
signādum in ea corꝑis castitatem. quia in
carne ꝓter carnē viuere vita angelica est:
nō būana. a iō angeli cū talib⁹ libent se oc
cupāt sedule mīsterio. Tercō ip̄i⁹ olei ema
natōe de sepulchro cū scto Nicolao ad de
notādū interiōis illi⁹ sinceritatē, iuxt illud
Matth. xxv. Prudētes xo acceperūt ole
um i vasis suis cū lāpadib⁹. Nā nos sum⁹
vasa, lāpades sūt opa bōa, oleū xo ē intē
tio recta a sincera. Hec ei tria causant pfe
ctā xginitatē. s. integritas i carne, puritaz
i mēte, deiformitas i intētōe. Dū in argu
mētū sue ḡtissime xginitatiz xp̄us despō/sa
uit illā sibi realit̄ anulo suo nō solū fidei: sz
etiā anulo q̄daz ꝑcioso materiali q̄ reſuat
vsq̄ hodie in mōte synai. Secūdo p̄nci
paliter q̄rum ad martyrij speciale meritū
triplicem eque ꝓrogatiuam obtinuit excel
lentia singulari. Quia ꝓmo licz martyriū
est omnib⁹ mortalibus naturaliter aggre/

diendũ terribile sicut christ⁹ in mẽbra sua se trãsfigurãs ĩminẽte passiõe cepit pauere et tedere. tñ beate katherine vtpote sexu femĩeo terribili⁹ erat aggredi tã honorifica tormenta. Sed constantia fidei perfecte munita omnem terrorem euicit. sciens scriptũ. nolite timere eos qui occidũt corpus ⁊c. Vñ de nulla virgine memini me legisse ꝙ tã liberaliter ꝓ salute aliorũ vltro passiõi ⁊ morti se traderet sic̃ de beata katherina. q̃ nõ coacta. nõ q̃sita. nõ vocata ꝓ ꝯfortatõe eoꝝ q̃s ꝑ metũ ad sacrificandum cogi cernebat imꝑatori se ꝯstãter ꝑsentabat. ⁊ tyrannũ vt ipsa ad martyriuz cogeret̃ incitabat. vt sic exẽplo sue ꝑseuerãtie alios ad martyrij palmã corroboraret. Hinc etiã ꝯtra terrorẽ penaꝝ facta est illi specialis ꝯfortatio ĩ rote terribilis cõfractõe.. Secũdo licz martyriũ sit oĩb⁹ ad sustinendũ penale: quãto tñ maior est cõplexiõis eq̃litas et sensuũ viuacitas: tãto pena patiẽti grauior reddit̃. ita ꝙ ceteris parib⁹ plus patit̃ iuuenis robust⁹ q̃ senex iã debilitat⁹ ⁊ sensuũ viuacitate ꝑditus q̃ amẽs vel delyr⁹. maxime cuz patit̃ puella tenere etatis ⁊ floride iuuẽtutis sicut fuit beata katherina. Quã tñ pẽalitatẽ feruore charitatis debriata viriliter suꝑauit festinãs ꝑ mille mortes ad amplexũ spõsi vt sic eidẽ acceptior. accuratior. ⁊ gloriosior redderet̃ ꝑ gloriã patiẽtie triũphalis Ecc̃liasti. xxiij. Gl̃ia magna est sequi dñm. s. per viã patiẽtie in corꝑe vel cordiali compassiõe. qꝛ hec est via potentissime ad magnã gloriã ꝯseq̃ndaz. Naz si sciret hũana mortalitas q̃ntã glorie celsitudinẽ operat̃ in tribulatõe affectata. ⁊ quieta patiẽtia eligeret: illã vtiq; pre milib⁹ auri ⁊ argenti. Si g̃ terret pena vel misteria: saltẽ alliciat gloria ſm apl̃m. Sepe gaudẽtes in tribulatõe patiẽtes. Vñ ob meritũ hui⁹ beata katherina ꝯ̃ dolorez in angelica: ĩmo in christi visitatõe specialẽ suscepit ꝯsolationem. Tercio licz martyriũ est om̃ib⁹ opprobriosuz ad suscipiendũ in hũana reputatione. sicut scriptũ est Sap̃. iiij. Hi sunt q̃s aliq̃ñ habuim⁹ in derisuz ⁊ in sil̃itudinẽ impperij. nos insensati vitaz illoꝝ estimabamus insaniã ⁊ finẽ illoꝝ sine honore. Verecũdũ tñ erat filie regis incarcerari. denudari ⁊ tanta sustinere opprobria. Cõfortata tñ in dño grato affectu. ⁊ hilari vultu ꝯtumelias suscepit vt imitaret̃ sponsuz dilectũ in p̃s. dicẽtẽ. Impropiũ expectauit cor meũ ⁊ miseriã. Vsq; quo dñe Jesu? Quousq; inq̃t fact⁹ suz vermis ⁊ nõ hõ opprobriũ hoĩm ⁊ abiectio plebis. Vnde dicit Aug⁹. ꝙ ignominiosum mortis gen⁹ elegit dñs. vt nullũ gen⁹ mortis martyres formidarẽt. Quã sponsuz sequi per opprobria nõ verẽs beata katherina: specialem accepit honorẽ ĩ orõis exauditõe. Tercio ꝑncipal̃r q̃tũ ad doctrine meritũ speciale tria pariter obtinuit. Primo ꝙ multos ꝯuertit. Nã verbo pariter ⁊ exemplo suffragãte diuĩo miraculo multa milia hominũ ꝯuertit ad fidẽ. Secũdo ꝙ potẽtes ⁊ diuites ꝯuertit qd̃ est difficili⁹. qꝛ facili⁹ est camelũ trãsire per foramem acus q̃ diuitẽ auaruz intrare ĩ regnũ dei. Hinc pauperes ⁊ inopes elegit de⁹ vt ex illis impleatur dom⁹ eius. Vñ in cãtico Deut̃. Incrassat⁹ est dilect⁹ ⁊ recalcitrauit ⁊c. Tercio ꝙ etiã sapiẽtes ꝯuertit qui tã difficillime ꝯuertunt̃ eo ꝙ eoꝝ sapĩa ẽ terrena aĩalis diabolica: ſm Jacobũ in canõica sua. Terrena est: ⁊ ideo nõ intelligũt q̃ntũ cõtemnẽda sunt trãsitoria. Aĩalis: ⁊ ideo nõ sapiũt q̃tũ appetẽda sunt celestia. Diabolica: ⁊ ideo nõ ꝓuident q̃ntũ timenda sunt infernalia. Et ideo maximũ est tales sapiẽtes ꝯuertere. Vnde gloriabant̃ et ipi ꝙ a christo non erant cõuersi potentes ⁊ sapientes cum dicebant Johã. vij. Nunquid ex principibus aliquis credit in eũ aut ex phariseis. sed hec turba que nõ nouit legẽ maledicti sunt. quia nimiꝝ dedignabãtur se subijcere hũili deo. Beata tamen katherina cõuertit quĩquaginta oratores ad fidem. cui maxime cõuenit illud dominicũ. Ego dabo vobis os ⁊ sapientiã cui nõ poterunt resistere oẽs aduersarij vestri. Ei⁹ igitur doctrine merituz triplex attestatur miraculũ. Vnũ terrorez incutiens quãdo cesis octo milib⁹ fractura rotaꝝ m̃lti ꝯuersi sunt ad fidẽ. Secũduz ad amorẽ alliciẽs

quando dñs in carcere regine ⁊ Porphirio cũ ducẽtis militib⁹ coronas apposuit. Terciũ stuporẽ adducẽs qñ stupefacti rethores nõ habebãt quid rñderẽt. ⁊ ĩ ignẽ ꝓiecti. nec vn⁹ quidẽ crinis eoꝝ ab igne ledebat̃. Non igitur talis mulier ⁊c̃.

In festo stigmatuz beati Francisci.

Anima Jonathe cõglutinata est aĩe Dauid. et dilexit eũ Jonathas q̃si aĩam suã. j. Reg̃. xviij. Querit doctor sanct⁹ ſa ſe. q. xxiij. vtꝝ sine charitate possit esse virt⁹ aliqua. qꝛ ꝓpriũ virtutis est actũ bonũ ꝓducere. sꝫ qui charitatez nõ hñt freq̃nter act⁹ bonos faciũt vestiẽtes nudum: cibãtes famelicũ ⁊c̃. Ad h̃ rñdet ibidẽ. ꝙ cũ virt⁹ sit dispositio ꝑfecti ad optimũ: nulla ꝟo virtus põt esse sine charitate. Quia dic̃ apostol⁹. j. Corint̃. xij. Si distribuero in cibos pauperꝝ om̃es facultates meas. ⁊ si tradidero corp⁹ meũ ita vt ardeã. charitatẽ autem nõ habuero nihil mihi ꝓdest. Nimirũ qꝛ vera virt⁹ simplr̃ est illa q̃ ordĩat ad ꝑncipale bonũ hoĩs qđ sine charitate ꝯsequi nõ potest. Si tñ accipiat̃ ſm ꝙ est ĩ ordine ad aliquẽ finẽ particularẽ: sic põt aliq̃ virtus dici sine charitate inq̃ntuz ordinat̃ ad aliqđ ꝑticulare bonũ. Porro si illđ ꝑticulare bonũ ad qđ ordinat̃ nõ est veꝝ bonũ: sed apparẽs. tũc etiã ip̃a virt⁹ q̃ est in ordine ad illud bonũ nõ erit vera virt⁹: sed falsa similitudo virtutis. Verbi gr̃a. Sic̃ nõ est vera virt⁹ auari prudentia q̃ excogitat diuersa genera locelloꝝ. Et auari iusticia q̃ grauiũ dãnoꝝ metu ꝯtẽnit aliena. ⁊ auari tꝑantia q̃ luxurie qꝛ sumptuosa est cohibet appetitũ. ⁊ auari fortitudo qua vt dic̃ Orati⁹. ꝑ mare pauperẽ figit. ⁊ sic de alijs in fuga mali. Silr̃ ⁊ in actõe boni ꝯtingit esse falsa silitudo virtutis: cum ꝯſuat iusticiaz ꝓpter lucꝝ tꝑale. De q̃lib⁹ dic̃ Greg̃. ix. moral̃. Nõnulli terrena p̃mia appetunt ⁊ iusticiã defendũt. seq̃ ĩnocẽtes estimant ⁊ esse defensores rectitudinis exultãt. Et subdit. Quos ꝯ̃ ꝑ Moysen dicit̃ Deut̃. xvj. Juste qđ iustum est exeq̃ris. Iniuste quippe qđ iustũ est exequit̃ qđ ad defensionem iusticie nõ virtutis emulatõe: sꝫ amore p̃mij tꝑalis excitat̃. Si ꝟo ꝑticulare bonuz ad qđ op⁹ ordinat̃ est veꝝ bonũ: vtpote cõseruatio alicui⁹ ciuitatis: ⁊ silia. tunc erit quidẽ virt⁹ moralis: sed imꝑfecta. nisi referat̃ ad finale ⁊ ꝑfectũ bonũ. sic̃ olim rectores vrbis romane q̃rebãt intentissime ꝯmunẽ vtilitatẽ reipublice ꝓprijs etiam vtilitatib⁹ postergatꝫ. Si ꝓinde bonũ opus ordinat̃ ad ꝑncipale bonũ homĩs. i. eternã salutẽ: tũc virt⁹ erit vera ⁊ ꝑfecta. ⁊ tãto ꝑfectior q̃nto volũtas oꝑantis intensior. Potest tñ nihilomin⁹ in oꝑãte latere aliqđ impedimẽtũ quo redderet̃ op⁹ illud infructuosum. i. si nõ est in charitate fundatũ. Deniq̃ si fiat op⁹ bonũ in ordine ad id qđ est extra coartatẽ: talis act⁹ semper est mal⁹. Sicut dicit Aug⁹. li. iiij. ꝯ̃ Julianũ. ꝙ act⁹ infidelis inq̃ntuz infidelis est semꝑ est peccatũ q̃ntumcũq̃ bon⁹ ⁊ virtuosus esse videat̃. si tñ ordinat act⁹ suos ad finẽ sue infidelitatis. Pari modo ĩtelligẽdum est si quis facit actũ bonuz ad aliquẽ finẽ extra charitatẽ. s. ꝓpter vanã gloriã. aut etiã (verbi gr̃a) dat elemosynã ad alliciendũ ad luxuriã. aut sacerdos freq̃ntat diuĩa. ⁊ silia ad ꝯsequẽdũ auariciã. honores. diuitias. delicias ⁊c̃. penã meret̃ non p̃miũ. adeo ꝙ si finis est peccatũ mortale: ⁊ ip̃m op⁹ q̃ntũcunq̃ bonũ videat̃ ex intẽtione finis erit peccatũ mortale. Hinc dicit Hiero. sup̃ epl̃az ad Galat̃. ⁊ habet̃ in decretis. j. q. j. Vide q̃ntũ bonũ est charitas: si ita martyriũ fecerim⁹ vt nr̃as ab oĩbus velim⁹ venerari reliq̃as. ⁊ si opinionẽ vulgi sectãtes intrepidi sanguinez fuderimus. ⁊ substantiã nr̃am vsq̃ ad mẽdicitatem ꝓpriã dederim⁹: huic opi nõ taz p̃miũ q̃ꝫ pena debet̃. ⁊ magꝫ ꝑfidie tormẽta sunt q̃ꝫ corona victorie. Hec ille. Ex quib⁹ omnibus patet ꝙ omne pondus operis depẽdet in vigore purissime charitatꝫ: ita ꝙ tãtum meruisti quãtum feruore pure charitatis egisti. Quaz insinuat verbis propositis thema: dicens. Aĩa Jonathe ꝯglutinata est aĩe Dauid ⁊c̃. Hec lr̃al̃r de Jonatha filio Saul scripta sunt: qui Dauid

post victoriã reuertẽti cuz capite philistei ad Saul loquẽti sic per amorẽ ꝯglutinatus est ꝙ expoliaret se vestimentis suis et traderet ea Dauid .ineruntꝯ pariter fedus iurãdo perpetuã amicitiã. Que verba aptissime ꝓnemũt nostro Jonathe beato Francisco. Nã Jonathas colũbe donum interp̃tat. Johãnes vo dñi gr̃a dicitur. Sic enim primũ vocabat̃ beat⁹ Frãcisc⁹: licz postea mutatũ est nomẽ ei⁹. Et hoc ꝑm quosdã ꝓpter miraculũ. qz miraculose gallicã linguã a deo recepit. Dic enim cũ audiuit verũ Dauid vultu desiderabilẽ et manu fortẽ loquẽtez i ꝓmordio ꝙuersationis sue cũ solus oraret absorpt⁹ in deũ in quadam apparitõne mirabili veluti crucifixum Francisce vade et repara domũ meã q̃ vt cernis tota destruit̃. Ad illi⁹ aspectuz et verbũ liquefacta est aĩa eius et interioza eius victorie mirabilis. s. passionis eius adeo cordi Frãcisci remãsit imp̃ssa medullitus ꝙ ab illa hora cũ christi passio veniret in mentẽ vix a lachrymis et gemitib⁹ exterius se ꝙtinere posset. Et aĩa eius cõglutinata est aĩe christi ꝙ euz diligeret plus ꝯ animã suã. Vnde statim expoliauit se per oĩmodã paupertatẽ et tradidit oĩa Dauid. Ad quã ꝑfecto viscerosaz dilectiõem ꝑcipue per ꝙtuor inducebat̃. sicut aliquis ꝓuocat̃ ad alteri⁹ amorẽ per aspect⁹ venustatem ꝯtũ ad visuz amorosuz. per affat⁹ gratiositatẽ ꝯtũ ad verbũ dulcorosum. ꝙ effect⁹ fidelitatẽ ꝯtuz ad p̃sidium virtuosum. per affect⁹ liberalitatẽ ꝯtuz ad donũ copiosuz. que ꝙtuor erãt in vtroꝯ Dauid sed excellenti⁹ in posteriori. ¶ Primo igitur diligibilis erat ꝓpter aspect⁹ venustatem ꝯtũ ad visum amorosuz. Erat quidẽ Dauid pulcher. ꝓpter qõ interp̃tat vultu desiderabilis: magis tñ christ⁹ qui speciosus erat forma pre filijs hoĩm. et tam dulcz aspectu ꝙ oẽs eum diligenti⁹ intuẽtes ad amorẽ suuz ꝓuocabat. ita ꝙ etiã inimicos ad virtutẽ plerũꝯ pietatis inclinaret. Et ideo vt quidã volũt impij iudei faciẽ ei⁹ in illusionib⁹ velauerũt: ne saltẽ eius aspectu dulcissimo mouerent̃ ad ꝑpassionẽ et misericordiã. Dui⁹ enĩ aspectu Zache⁹ ecce inquit dimidiũ bonoꝝ meoꝝ dñe do pauperib⁹. et si quẽ defraudaui reddo ꝙdruplum. Hinc nimiꝝ interrogata in cãticis ipsa: Qualis est dilectus meus ex dilecto o pulcherrima muliex: De illius pulchritudine et amorositate gloriãter rñdit: dicẽs. Dilect⁹ meus candid⁹ et rubicundus elect⁹ ex milibus. Candid⁹ est enĩ puritate ꝙuersationis ꝙ ĩnocentissimã vitã. cui⁹ innocẽtie testes tam inimici ꝯ amici. Nullã inquit Pilat⁹ in eo causaz inuenio. Bene g̃ diligend⁹ qz candid⁹. Sz cur innocẽs tã amara et opprobria pati voluisti dulcissime Jesu: nisi et rubicũdus fieres ĩ sanguĩe. Propter enĩ nimiã charitatẽ qua dilexisti nos redemisti nos miserãs nostri. Et g̃ merito elect⁹ ex. i. pre milibus angeloꝝ et hominũ. Quare g̃ non merito rotis viscerib⁹ reamandus est. Et hec erat causa ꝑmaria reciproci amoris in beato Frãcisco quẽ ꝓcepit in aspectu colloquẽtis crucifixi. Exinde enim Jesus crucifix⁹ inter vbera mentis beati Francisci q̃si fasciculus mirre iugiter morabat̃ ꝙ in illũ optabat per excessiui amoris incendiũ totaliter trãsformari. Tam singularẽ et familiarẽ etiaz ei christ⁹ rependebat amorẽ vt illi videret q̃si ingẽ pre oculis habere christi p̃tiam: sicut aliquãdo sibi familiarib⁹ reuelauit. ¶ Secũdo ꝓpter affatus gratiositatẽ ꝯtuz ad verbum dulcorosuz. Nam loquẽdo tam familiarem sibi amorẽ attraxit ꝙ cũ christ⁹ efficaci⁹ fecisse dinoscit̃: vbi dixit ad discipulos. Sicut dilexit me p̃ et ego dilexi vos: manete ĩ dilectõe mea. Quõ vo pater dilexit filiũ ostẽdit Johã. iij. dicẽs. Pater diligit filiũ et oĩa dedit in man⁹ eius. Sic reuera fili⁹ diligit populũ suũ vt vitã eternam habeat et oĩa ĩ eius volũtate tradat. Porro qñ erga nos talẽ dilectiõem cõcepit oñdit Johãnes: dicẽs. Cum dilexisz suos ab initio qui erãt in mũdo: in finẽ tñ oñdit eis maiora dilectiõis indicia. quib⁹ tunc dixit. Nõ vos me elegistis. Glo. Nõ elegit qui nondũ diligit. sed ego elegi vos. Glo. misericordia ꝑuenit vos cũ esseris mali. Dñs cũ adhuc inimici essem⁹ posuit aĩaz suã ꝓ nobis: quãdo ꝑ Lazaro q̃driduano

plorabat dixerũt iudei. Ecce quõ amabat eum. Quid ergo putandũ est cũ sanguinez sudauit in cruce, p inimicis exorauit cũ super aduersantẽ iherusalẽ plorauit: dicẽs. Si cognouisses ⁊ tu Que dilectio per verba mutipliciter ostẽsa pulchre figurata est in Dauid erga filiũ suũ Absalonẽ persequentez ⁊ ppriũ patrẽ expetentẽ. ij. Reg. xviij. Cũ Absalon patrẽ suũ cũ exercitu suo plequereꝫ ⁊ eius mortẽ expeteret: misit Dauid exercitũ obuiã illis ad propriã defensionem. misericordie tñ paterne nõ oblit⁹ filium psequẽtem diligebat. ⁊ eum ad vitaz reseruari ꝓcipiebat. Nam egrediẽte exercitu sedebat ad portã vt eos aĩaret ad plium: quibus ꝓcepit. seruate mihi puez Absalon. s. viuũ: vt. s. euz nullus interficeret. Cõgresso vo bello ⁊ Absalõis exercitu devicto atcz dispso crinib⁹ suis adhesit quercui. ⁊ trãseunte mulo cui insederat remãsit suspensus in arbore. Qd audiẽs Joab tres lanceas infixit cordi eius: ⁊ mortuus est. Quo regi Dauid nũciato statĩ ille vultum suum operuit: ⁊ voce magna clamauit flens ⁊ dicens. Absalon fili mi: fili mi Absalon quis mihi tribuat vt ego moriar pro te.? Vbi dicũt doctores q flebat mortem eius spũalem. qz mortuus erat in peccato mortali patrẽ actualiter psequẽdo. Absalon iste peccatorẽ vnũquẽcz designat: qui christũ persequit̃ a quo est renatus cũ omni exercitu suo. s. cogitatõibus. delectationibus. affectõibus. ꝓsensu. ⁊ operatõib⁹. Hec enim christũ in aĩa persequũtur cum ad aliqua vitia ꝓtrabũtur. Cõtra quos ⁊ christus dirigit aciem suã exercitũ suoruz militũ diuidẽs in tres ptes: sicut ⁊ Dauid suũ exercitũ diuiserat sub tribus principibus in tres partes. ¶ Prima pars est molestia corpalis. cui⁹ ꝑnceps est infirmitas. Secũda vo tribulatio tempalis. cui⁹ princeps est impsperitas. Tercia denicz impugnatio spũalis. cui⁹ princeps est sathanas per Joab signat⁹. Hec eniz tria mittit cõtra peccatorẽ de⁹: vt deiciãt exercitũ ei⁹. infirmitatẽ cõtra ꝓcupiscentiã carnis. impsperitatem ꝓtra cõcupiscentiã oculoz. ⁊ sathanã ꝓtra superbiã vite. qz magis placet deo peccatoz hũilis cz iustus superb⁹. Nihilomin⁹ tñ pius dñs peccatorẽ sibi reseruare ꝓcipit. Hec enim oĩa ꝓtra nos militant deo ꝓcurãte vel pmittente: vt ĩ his exercitati discam⁹ illud verbũ dñicuz. In mundo pssurã habebitis. in me aũt pacez. Sed fidelis deus qui non patiet̃ nos tentari super id qd̃ possum⁹: iz facit cũ tentatõe ꝓuentum vt possim⁹ sustinere. Sic eniz misit exercitũ aduersus Job illũ impugnãs plagatõe infirmitatũ corpalium. priuatõe tempoalũ ⁊ filioz. et suggestiõe inimicoz spiritualiũ demonum. s. qui tres amicos ad cõsolandũ veniẽtes ⁊ etiã propriam vxorẽ incitabãt: vt Job suis iniustis iectõibus ad impatiẽtiaz ꝓuocarẽt. Verũtamen ille decertans fideliter: triũphauit feliciter. Decamẽ his qui ignauia ppria torpentes ab inimicis, piternũtur ⁊ mundanis vel carnalibus ꝓsperitatib⁹ superandunt̃. Nos enim in fine dierũ videns Joab: qui interptatur inimicus. i. diabolus: trãsfodit eoz corda in morte trib⁹ lanceis signatis ꝓ triplex ve in Apoc̃. vbi dicitur. Veve ve habitãtibus in terra. quia descendit ad vos diabol⁹ habens iraz magnã. De incz sepationis anime. ve accusationis culpe. ve punitõis eterne. Cui⁹ audita morte Dauid noster. i. christ⁹ meritoeam deflere dicit̃. quam suo ꝓcioso sanguine tanto labore redemit. ⁊ tua pietate tãto amore dilexit: q̃ potius eligeret denuo mori anteqz eã q̃tuz ĩ eo est pmitteret dãnari. Beatus ergo Franciscus amorosam gratiositatẽ verboz eius in interno suo rio sedule ꝓcipiens merito totus liq̃fiebat vt dicere posset illud ꝑs. Factũ est coz meum tancz cera liquescẽs in medio ventris mei. velut aptũ ad impssionem omnipotẽ am dulcissimi Jesu per omnimodã cõformitatẽ voluntatis eius. Sicut de eo canitur. Dic creaturis impat q̃ nutui subiecerat se totũ creatoris. ¶ Tercio per effect⁹ fidelitatẽ cztum ad presidiũ virtuosuz. qz pro populo israbel decertans Goliath gigantẽ interfecit. In hoc tñ christ⁹ potioz extitit qui diabolũ vicit: mortem crudelẽ excepit. Vide nũc o aĩa christiana q̃liter

236

christ⁹ a te diligi meruit qui te ab hoste tã
leuissime liberauit. ⁊ in statũ pristinũ repa
rauit. Nam si Thobias angelo tam fideli
ter comitãti ⁊ deducẽti: ac euntẽ cõmorã
tem ⁊ reuertentez custodienti dicebat. Si
meipm tradidero tibi in seruũ nõ ero ꝙdi
gnus prudentie tue. O quid igitur et nos
facturi sum⁹ illi qui semetipm tradidit non
solũ in seruitiũ: sed etiã in mortẽ: ⁊ mortez
turpissimã. Vnde Bern⁹ super Cant. ser
mone. xv. Quã dulciter dñe Jesu cuz ho
minib⁹ cõuersatus es. cꝫ habunda̅ter mul
ta ⁊ magna bona hominibus largitus es. cꝫ
fortiter caz indigna: tam aspera ⁊ dura ꝑ
hominib⁹ passus es. dura verba. duriora ver
bera. durissima mortis supplicia. O duri ⁊
indurati ⁊ obdurati filij Adam: quos non
emollit tanta benignitas. tanta flãma. tã
ingens ardor amoris. tam vehemẽs ama
tor: q̃ ꝑ vilibus sarculis caz pciosas mer
ces expendit. Hinc beatus Frãcisc⁹ in re
compensationẽ hui⁹ amoris ꝓstensi tãto
flagrabat desiderio ꝙ ipm martyriũ intẽ
tissimo studio quereret. Vñ de eo scribit
Jacob⁹ de vitriaco cardinalis in historia
iherosolomitana. Vidim⁹ primũ ordinis
fratꝝ minoꝝ fundatorẽ Franciscũ. noie vi
rum simplicẽ ⁊ illiteratũ dilectũ deo et ho
minibus ad tantũ ebrietatis excessuz ⁊ fer
voris spiritũ fuisse. ꝙ cũ exercit⁹ christia
noꝝ ante damiatã in terrã deuenissz egy
pti ad Soldani excepti castra intrepid⁹ ⁊
fidei clipeo munit⁹ accessit. Quẽ cũ in via
captuz saracen⁹ tenuissent. Ego inq̃t chri
stian⁹ sum: ducite me ad dñm vestꝝ. Quez
cũ añ ipm ꝓduxissent videꝫ euz bestia cru
delis in aspectu viri dei in mãsuetudinem
uersa ꝑ dies aliqꝫ ipm sibi ⁊ suis xpi fidẽ
ꝑdicantẽ attentissime audiuit. Tandẽ vo
metuẽs ne aliqui de exercitu suo verboz̃
eius efficacia ad deũ uersi. ad christiano
rum exercitũ ꝑtãsirent cum omni securita
te et reuerẽtia ad nõꝝ castra adduci ꝑce
pit dicens ei. Oza ꝙ me vt deus legẽ illam
⁊ fidem q̃ magis sibi placet mihi dignetur
inspirare. Quarto ꝓpter affectus libe
ralitatẽ cꝫtum ad donũ copiosum. Et hoc
vltimũ singulariter pñti speculatõe cõue
nit. quoniã in hac die tam excellẽter i spũ
alibus donis ⁊ coꝛpalib⁹ insignijs seruũ iu
um Franciscũ diuina pietas ꝓuenit. Quẽ
diuina dignatõe seraphicã dũ duxit i mõ
tem excelsuz aluerne leoꝛsuz. Sicut apl̃os
tres trãsfigurãd⁹ duxit in montẽ thabor.
Duxit inqꝫ eũ in montẽ illũ solitariũ vt eo
i solitudine ducto loquat̃ ad coꝛ eius. ⁊ de
arduis ḡtijs adipiscendis certificet. O cꝫ
beat⁹ quem sic abstractuz: tu erudieris do
mine. Verũtamẽ opoꝛtet hmõi abstractũ
⁊ segregatũ esse ab omni frequẽtia hoim. ⁊
sterilẽ ab omni frequẽtia terrena qõ notat
mons ille. qui licet vbiqꝫ sterilis est: maxi
me tñ in ea parte quã apparitõe seraphica
dignatus est ꝓsecrare. Est enim ꝓruptum
saxi magni eminẽtis ⁊ altis supꝑ petrã illũ
fundans in altitudinẽ ꝓemplatõis ⁊ steri
litatis oĩno de paupt̃atis. qz nihil ibi co
medibile nascit̃. Ceterũ hec egisti domine
ĩ latere mõtis occidẽtali: vt ĩ eis occidat
totus mũdus. imo esse ꝓprium. Et hoc de
mane oriẽte aurora rutilãte vt in eis oria
tur noua trãsformatio Jesu christi: q̃ tan
cꝫ sol iusticie in regno patris aurozaz gra
tie ꝑmittit in hac valle lachrymarũ. Nec
vacat a misterio ꝙ circa festũ exaltatõis
sancte crucis ei apparebat: cũ ⁊ inter alas
seraphin apparẽtis etiaz vulnera crucifixi
rutilaret. Hec enim sunt ianue ⁊ carbara
cte gratiaꝝ per quas ptz accessus ad trãs
formatõem diuini amoris. Delirat autem
qui aliũde querit ĩtrare. Felices ergo filij
tue seraphice transformatiõis dñe Jesu
nec sciãt nec sentiãt interi⁹. nec ostendant
exteri⁹: nisi te Jesuz per ardorem spũssan
cti ꝙ idignis hoĩb⁹ crucifixũ. Verũtamen
de ꝓcessu ⁊ mõ tã mirabil̃ unꝑsiõis sacro
ruz stigmatũ. qz in natali eius diffusi⁹ ꝓse
cut⁹ lum hic gẽa breuitatis supsedeo. Hoc
vnũ dũtaxat inferens ꝙ sex ale quibus se
raph apparuit sex virtutes signãt. Quib⁹ L
si quis ꝓditus fuerit se gaudeat a seraphi
co Jesu visitatũ ⁊ respectum. Due nanqꝫ
sunt ale quib⁹ pedes affectũ sunt velande.
Quarũ prima est hũilitas ꝓfunda que ve
labit in ea oĩs elatõis. ostentatiõis. fauo
ris. ⁊ honoꝝ appetitũ. Secũda ẽ solitudo

interna q̄. s. affectū oīs creati fundit⁹ extinguet ⁊ omnē amorē ĩordinatū ꝑcul abiciet vt ad inhesionē diuini amoris aptior efficiat. Quia dicit Greg. in omel. q̄ tanto ꝙs a sūmo amore distinguit: quāto inferius delectat. Erūt etiā due ale quib⁹ volabit in hac valle miserie. Prima ala pennata sunt actōes in ipa pietate radicate: qz pietas ad oīa valet ꝓmissionē habēs vite q̄ nūc est ⁊ future. ꝙt lat⁹ declaratū est alibi. Secūda vo sunt passiones ⁊ aduersitates susceptē in clipeo ꝑfecte penitētie. Due etiā sunt ale quib⁹ caput nr̄m sanctissimū. i. dñm Jesum xp̄m amplexu feruido velari debz. Quaꝝ ꝓma est obediētia ꝑfecta q̄ spūs hūanū diuīo spūi feliciter conuenire nititꝝ ꝙ voluntatē hūanā in diuinā hūplacitū plenissime trāsfundere conatur ita ꝙ feruētissimo ⁊ mltiplicato exercicio adeptus videat q̄ndā naturalē inclinationem ea desiderādi q̄ diuīa dispensatōe circa se ꝓspexerit actitari: siue sint ꝓspera siue aduersa. Secūda vo est charitas pura q̄ iam spūs deo ꝙ vnicordiaz vnitū vlteri⁹ ꝓcedit ad auxiliū ⁊ ꝓducit ad illi⁹ intimū. vt ibi degustet feliciter qđ nec ocul⁹ vidit: nec auris audiuit. Qđ nobis ꝓcedat Jesus christus. Amen.

In natali sanctissimi patris Frā cisci. Ser. de sex statib⁹. cxliij.

Amice ascende supe ri⁹. Luc. xiiij. Sic habet. ij. Reg. x. et. ij. Paralip. ix. rex Salomon inter alia fecit soliū eburneū grāde. vestiuitꝝ illud auro fuluo nimis. qđ hēbat sex gd⁹ ⁊ scabellū aureū. eratꝝ sūmitas throni rotūda a pte posteriori. et duo brachia hinc inde tenētia sedile. ac duo leones stabāt iuxta brachiola singula. duodecim q̄z leūculi stabāt sup grad⁹. sex hinc ⁊ sex ĩde. nec est factū tale soliū in vniuersis regnis fuit eī sedes ĩpiat Salomōis: q̄ dr ĩ Lanc. ferculū a ferēdo. q̄a resedētes ferre solet. Per qđ soliū vt dicit Glo. mater ecclesia designat. in q̄ pacific⁹ noster Jesus sedēs regnat. Qđ factū dicit ē eboze. qz elephātes quoꝝ hec ossa sunt ĩter q̄drupedia maxime sensu vigēt et memoria. miscentꝝ tē perāter femie sue. nec vtunt secūda ꝓuge vna dūtaxat ꝓtenti. qđ pudicis aptat qui ꝑ castitatē xp̄i ꝑcepta sequūtur. Sex gd⁹ sunt sex stat⁹ militātis ecclie: q̄ singuli suo modo fuari tenent. qui dicunt in Cantic. purpurei. Ascensus inq̄t purpure⁹ ⁊ ß ꝓpt virtutes diuersas vniuscuiusꝝ stat⁹ q̄ sunt vera purpura q̄ decorant aīe fideles. duo brachiola sedile vel scabellū tenētia significant diuīe gr̄e solacia q̄ ecclesiam ad celeste regnū ꝓsequūtur. Sustētat enī manus dextra diuīe gr̄e ne q̄s defluat ꝑ incōtinētiā ⁊ intēperantiā. ⁊ sinistra ne decidat ꝑ impatiētiā. Duo leones iuxta brachiola sunt patres vtriusꝝ testamēti q̄ ꝑ diuinā gr̄iā fortitudīe animi sibi dñari didicerūt. Duodecim leūculi stantes hinc inde sup gd⁹ ordinē signant doctoꝝ: aplicā ꝓfectōem vita doctrinaꝝ sequētiū: qui stāt sup sex gd⁹. qz sex stat⁹ ecclie militātis doctrinis ⁊ exēplis supgredi conant. Sedile vo aureū charitas ē. ad quā quisꝝ cuiuscūꝝ stat⁹ sit ꝙ posse tenet ascēdere. qz in ea sola requiescit rex noster. Dñs igit in euāgelio dūce. xvj. signās hūc ascēsuz singulis ait. Amice ascēde supi⁹. Sicut ait ps. Beat⁹ vir cui⁹ est auxilium abs te ascēsiones ac. Ascensiones inq̄t nō recidiuatōes. ⁊ ß ĩ corde ⁊ nō in edificijs aut dignitatib⁹: sed in homīe ĩteriori vt ei placeat cui se ꝓbauit.

Per sex igit grad⁹ sex hoīm stat⁹ intelligi ꝓdixim⁹ fm vite ꝓfectōez differētes. scz status pudicicie ꝓiugalis. ꝓtinētie vidualis. castitatis ꝟginalis. ꝓsecratiōis spūalis. ꝓfessionis obediētialis. ⁊ abdicatiōis vniuersalis. Ad q̄z oīm apicē beat⁹ Frāciscus in ꝓmordio ꝙuersiōis ascēdere voluit. Primu⁹ g̃ stat⁹ ē pudicicie ꝓiugalis: q̄. s. reqrit tpantiā debitā ne cōiuges libidine erardescāt vel efferant extra bona matrimonij. Nā si vir ꝓsiderat nō ꝙ vxor est: sz qz mulier idē facere parat⁹ si nō esset vxor mortaīr peccat. ⁊ dicunt tales ab Ambrosio ꝓprie vxoris adulteri. Dñ q̄sit⁹ frater Egidi⁹ vtꝝ q̄s possz cū vxore ꝓpria peccare. Rndēs q̄siuit sikitudīarie si q̄s possz ō vinea ꝓpria inebriari. q̄si diceret vnū esse

237

possibile sic aliud. Similiter ꝛ tempa certa sunt huic pudicicie ꝓsecrãda ꝑsertim in exigendo debituz. vt pleni⁹ habeẽ sup̃. Et hic est infim⁹ status ecclie militãtis: nõ tñ ex hoc sequit̃ q hi semp inferiorẽ gl̃ie gradum mereant̃: sed vt in plurib⁹. Propter exterioꝛ enĩ sollicitudinẽ ꝛ amoꝛis dispersionẽ ad maritum: ad pignoꝛa: ad tpalia. Quare dicit apl̃us. j. Coꝛ. vij. Qui cum vxoꝛe est sollicit⁹ est q̃ sunt mũdi quõ placeat vxoꝛi. ꝛ diuisus est vxoꝛi ꝛ diuisus est ꝛ mulier nupta cogitat q̃ sũt mũdi quõ placeat viro. modo oĩs virt⁹ vnita foꝛtioꝛ est seip̃a dispersa. Verũtamẽ in ꝟ statu sicut in oĩbus sequẽtib⁹ quidaz ꝓuemũt ad vite ꝓfectõem: p̃ꝛtim q̃tum ad charitatẽ ꝛ alias virtutes ꝑm animi ꝑparatõez. Inueniunt̃ enĩ licz admodũ pauci: q̃ q̃uis natura viuidi. etate floꝛidi. diuitijs p̃diti. ceteris q̃z que solẽt animũ allicere ad lubꝛicitatez in secreto sil̃ẽtio diuinis aspectib⁹ vitã offerũt castissimã ꝛ deo g̃t. sim̃ã. Sũt ꝛ alĩ q̃ licet repugnãte ꝓiuge ꝓtinẽtiam effectu ꝟuare nõ ꝑñt: affectu tñ nunq̃ defluũt: nũq̃ ꝓsentiũt: nunq̃ debitũ exigũt. Et qꝛ ꝓpositũ ꝛ volũtas nõ ꝓueniendi q̃tuz in se est ad actũ vel delectatõem carnalẽ formaliter ꝛ ꝓpletiue ꝓseruat pudoꝛẽ castitatis. ideo tales virginib⁹ ꝓpanũt. Quia dicit doctoꝛ sanct⁹ fa fe. q. clij. ꝙ ex ꝟ solo equiparanũt Johãnis castitas ꝛ Abꝛahe ꝓnubiũ qꝛ merita non solũ pensanũt ex genere act⁹ sed magꝭ ex aĩo opãtis. Habuit enĩ Abꝛaham animũ sic dispositũ q̃ pat⁹ esset obseruare virginitatẽ si fuisset tpe ꝓgruẽti. ex q̃ aĩo meritũ ꝓtinẽtie ꝓiugalis in ipo equat̃ ꝓtinẽtie ꝟginalis in Johãne respectu p̃mi essentialis. Ex quib⁹ ꝓcludit ꝙ licz simpliciter est melioꝛ ꝟginitas q̃ ꝓtinẽtia cõiugalis. Potest tñ cõiugat⁹ melioꝛ esse q̃ virgo duplici rõne. Primo ex pte castitatis. si. s. ꝓiugat⁹ habeat animũ magꝭ paratũ ad ꝟginitatez ꝟuandã si oporteret q̃ ille q̃ actu ẽ virgo. Secũdo qꝛ ꝓiugat⁹ foꝛte hz aliã excellentioꝛẽ virtutẽ. Nã ex quo virginitas laudabilis reddit̃ est ꝑp̃ finez .i. deũ vt efficaci⁹ inhereat reb⁹ diuinis sic aliter se habeat. Si aũt q̃s talẽ intentõem aut finẽ non habeat: iudicat̃ virgo fatua q̃ a regno celoꝛ excludit̃. Tales aũt ꝓiuges si solo ĩtuitu diuĩe ꝓplacẽtie se ꝓtinẽt amore diuino viscerosi⁹ inflãmati facili⁹ ꝛ alia ꝓfectõis opera ꝓplectent̃ cuz se ꝑmptos ĩuenĩũt ad ꝓficiendũ diuinã volũtatẽ si facultas arriserit ꝛ tũc intẽta volũtas ꝑ facto reputat̃. nec tenent̃ ad opa ꝓfectionis nisi ꝑm exigentiã stat⁹ sui. tenent̃ tñ ꝑm ꝓparatõez animi. Secũd⁹ ꝟo stat⁹ est cõtinẽtie vidualis. in q̃ cõcludit̃ oĩs ꝓtinentia citra votũ solẽne q̃ post virginalez defloratõem debite ꝓseruat̃. Hec enĩ primaz supgredit̃. qꝛ illa limitata est. hec ꝟo ꝓpare liberata. nec restat sollicitudo quõ viro placeat. ꝛ ideo minime diuisa maioꝛẽ occasionẽ diuini amoꝛis intẽti⁹ ĩuisceradi possidet. Et ideo huic scribit apl̃s. j. Thimoꝛ. v. Que ꝟo vidua ẽ ꝛ desolata speret ĩ deum. ꝛ instet obsecratõibus ꝛ oꝛatiõib⁹ die ac nocte. Nã in delicijs viuẽs mortua est ꝛ has deuitare docet. qꝛ discũt domos circuire nõ solũ ociose: sed etiã curiose ꝛ verbose loq̃ntes q̃ nõ oꝛtet. Vis agnoscere verã viduã: lege Judith. viij. vbi dicit̃ ꝙ erat Judith relicta vidua iaz ãnis tribus ꝛ mensibus sex que in supioꝛib⁹ dom⁹ sue sibi cubiculũ fecerat secretũ in q̃ cũ puellis clausa moꝛabat̃ sup̃ lumbos suos poꝛtans ciliciũ ac ieiunãs oĩb⁹ dieb⁹ vite sue ꝓter sabbata ꝛ neomenias et festa domus isr̃l. cum tñ erat adhuc etate floꝛida ꝛ elegãti aspectu: diuitias multas possidẽs ac plurimas possessiões ouium ꝛ armentoꝛ.

Terci⁹ aũt stat⁹ est castitatis ꝟginalis. de q̃ dicit apl̃us. j. Coꝛ. vij. Virgo cogitat q̃ dñi sunt vt sit sancta coꝛpe ꝛ spiritu Ex q̃ colligit̃ ꝙ deo accepta ꝟginitas nõ ꝑsistit in sola ꝓtinẽtia carnis: sed vltra requirit̃ ꝙ refrenata lasciuia ꝙersatiõis inspectuũ. chꝛeis. osculis. ꝛ impudicicijs ꝟginitatẽ suã hũili ꝓsecret ꝛ sc̃ta ꝙersatõe. Quid enĩ ꝟgo supba ꝛ lasciua nisi simulachꝛũ sathane iudicat̃. q̃ caste quidẽ sed elate viuit temptatões ingerit. Virginitas aũt cogitãs q̃ dñi sunt ꝓditõem hũane nature supgredit̃ ꝑ quã hoĩes ãgelis assimilantur. Maioꝛ tamen est virginũ victoria q̃

angelox. Nam angeli sine carne viuũt. et virgines in carne triũphãt. Dñ Ambro. li. de viduis. Quãta est virginitatis grã q̃ meruit eligi a xpo vt esset dei tẽplũ corporale ĩ q̃ corpaliter habitauit plenitudo diuinitatis? Et ideo dicit Cyprian⁹ li. de ỽginitate. Nũc aũt ad ỽgines nobis sermo est. quarũ q̃ sublimior est gloria maior est cura. Flos enĩ iste ecclãstici germinis. decus atq; ornamẽtũ grẽ spũalis. illustrior portio gregis xpi. Et ibi tres stat⁹ in seculo distinguũtur. Derũtamẽ beato Frãcisco dictũ ẽ. Amice ascẽde supi⁹. ¶ Quartus stat⁹ est pfectorũ spũalis. qui. s. castitatẽ ipam pfitẽt non solũ facto: sed etiã solẽni voto. sicut q̃ pmouent ad sacros ordines. Hi enĩ ad castitatẽ obligant ad diuino cultui pfecrant. Si enim in veteri lege pcepit dñs Leuit. xxj. ministris suis dicens Sanctũ erũt dño suo et nõ polluẽt nomen eius. Incẽsuz enĩ dñi et panes dei sui offerunt. et ideo sancti erũt. Q̃d igit agendũ putas ministris noue legis quib⁹ ait Christ⁹. li. iij. ỽ dignitate sacerdotũ. Sacerdotẽ aspice dignitatẽ. agit in terra: sed celestib⁹ negocijs pfunct. Non enĩ hõ. non angelus. nõ archangel⁹. nõ aliq̃ alia creatura. nõ virt⁹: sed ipe spũssanct⁹ Ꝟ mun⁹ instituit. Et adhuc manẽtes in carne mĩsterio fungi pstitit angelox. Dec ille. Sz min⁹ dixi. excedit enĩ angelicã facultatez. q̃ dicit Dyonis. q̃ admittit sacerdos ad pfecrandum corp⁹ xpi vnituz diuĩe pssone p verba q̃ nõ licet angelo loqui nec alicui creature nisi tantũ homĩ diuĩo. Dinc merito cõcludit doc. san. supꝛ. iiij. dis. xxxvij. q̃ exq̃ in sacris ordinib⁹ pstituti sac vasa et sacramenta tractãt: decẽs est vt mũdiciã corpalem pfectionẽ seruẽt. Et ideo licz ordinãdus votũ pfectionẽ verboten⁹ nõ emittat: ex Ꝟ ipo tñ q̃ ordinẽ suscipit fm ritũ occidẽtalis ecclie intelligit emisisse. q̃ sacris ordinibus est ãnexũ. Nimiꝛ cũ vẽtur⁹ dñs super montẽ syon solũ videdus et audiẽdus a filijs isrl: a lõge pcepit Exo. xix. Estote parati in diẽ terciũ ne appropinq̃tis vxoribus vẽis. Q⁹ ideo factũ est. q̃ Cyt dicit ibidẽ Lyra licz act⁹ mrimõialis sit licit⁹: habet tñ ãnexã turpitudinẽ quã oportet excusare ꝓpter bõa mrimonij. Habet enĩ ãnexã depssionẽ mẽtis ꝓpter vehemẽtiaz delectatois carnalis. et io vt aptiores reddant ad eleuatoez mẽtis illud pceptũ ĩdu ctũ est. Nec suff. cit sola corpalis mũdicia sed etiã requirit puritas ab oĩ crimĩe. q̃ dicit doc. tan. supꝛ. iiij. dis. xxiij. Q̃ q̃cũq; Ꝟ ĩ mortali existens exhibet se in actu aliq̃ vt ministꝛ ecclie mortaliꝛ peccat q̃tiẽs hmõi actũ facit. Quia vt dicit Dyonis. j. ecclia. sti. iherarchie. Immũdis nec symbola. i. sacramẽtalia tangere phas est. vñ q̃ tangũt res sacras q̃n suo officio vtentes: peccant mortaliꝛ. O vere ꝓmescẽda snia: ꝑ sertim mollib⁹ et effeminatis. Quare cõcludit beat⁹ Diero. li. iij. supꝛ Ezechielem: dicens. Grãdis dignitas sacerdotũ: sz grãdis ruina si peccat. letamur ad ascensuz: timeam⁹ ad casuz. Non enĩ tãti gaudij excelsa tenuisse: q̃nti merozis de lubrimib⁹ corruisse. Amice ascẽde supi⁹. ¶ Quint⁹ stat⁹ est pfessionis obed. ẽtialis. quã intrãtes religionẽ emittũt. et ĩ hac pceptẽtes excedũt. Ad cui⁹ euidẽtiã q̃rit sanct⁹ Tho. ka. 2e. q. cxxxij. vtꝛ obediẽtia sit maxima virtutũ iuxta ꝓpheticũ illud. melior est obediẽtia Ꝟ victima. Rñdet breuiter q̃ post virtutes theologicas q̃ sole bñt boiez dirigere ĩ deum portior obediẽtia est. Nã tãto virt⁹ est portior quãto magis aliq̃d ꝓtemnit vt deo inhereat. Sunt igit tria genera bonorũ q̃ ꝓtemnẽda sunt ꝓpter deũ. q̃ꝛ infimũ sunt bona exteriora. mediũ bona corpis. supꝛemuz bõa aĩe. ꝑcipuũ est volũtas inq̃tuz q̃ voluntatẽ q̃s oĩb⁹ aliꝭ bõis vtit. et io laudabilior est virt⁹ obediẽtie q̃ ꝓpter deuz ꝓpriã ꝓtemnit voluntatẽ. Ex q̃b⁹ ptz q̃ obediẽtialis pfessio stat⁹ altior iudicat. Dicit Aug⁹. supꝛ ꝑs. Nõ potuit de⁹ pfectꝰ demõstrare q̃nũ bonũ sit obedientia: nisi cũ ꝓhibuit ab ea re q̃ non erat mala. Sola ibi obediẽtia tenet palmã: sola ĩuenit penaz. Quã fuata bũana natura fuisz ĩ gra stabilita nec decẽtius recupaꝛ gloria celestis q̃ abnegatõe ꝓprie volũtatis. Multorum tñ obediẽtia limitata est. cũ vt dicit ibidem sanct⁹ Tho. religiosi ꝓfitent obediẽ-

tiam ꝯtum ad regularem ꝙuerſatõem ſm quã platis ſuis ſubdunt. ideo ꝯtũ ad illã ſolũ tenent obedire q̃ pñt ad regularẽ obſeruantiã ꝓtinere. ⁊ hec eſt obediẽtia ſufficiens ad ſalutẽ. Licz aũt pauꝑtatẽ foueãt ꝑſonalẽ: coĩa tñ hñt pñt ſm formã aplicam multitudinis credentiũ ⁊c. nec obedire tenent in oĩ mutatõe loco ⁊c. Sext⁹ ſtatus ⁊ ſupim⁹ eſt abdicatois vniuerſal oĩm rer. ita q̃ pficiẽtes eã nihil penit⁹ hñt cõpellent. Qui ſtat⁹ aſſcribit ſoli ordini minor. cu.⁹ apicẽ beatiſſim⁹ pater noſter Frãciſcus ꝑfectiſſime adeptus eſt. Qui ex ore dominico ꝓcepit ĩ regula. Fratres nihil ſibi appetent. nec domum. nec locum. nec aliquã rem: ⁊ tanq̃ ꝑegrini ⁊ aduene in hoc ſeculo in pauꝑtate ⁊ hũilitate dño famulãtes vadãt ꝑ elemoſyna confidẽter. Dis igitur in ſignũ altiſſime pauꝑtatis indicit ꝑpetua mẽdacitas. quor regula ſola ꝓtinet ꝑfectões aplicã. quib⁹ ait dñs. Nihil tuleritis in via. neq̃ aur. neq̃ argentu. neq̃ perã. neq̃ calciamẽta. neq̃ duas tunicas. neq̃ virgã. Sed q̃d? Jn patiẽtia vra poſſidebitis aias vras. Et huic debet excellentia iudiciarie poteſtatis. ſicut declarat doc. ſan. ſup. iij. diſt. xxvij. Dicit ſup. Et ideo merito dicit ſtat⁹ ceteris altior. Quã etiam ꝙcomitat hũilitas altiſſima cui ex debito ꝑtinet ſingularis excellẽtia: dicẽte dño. Qui ſe hũiliat exaltabit. Jtem denicq̃ modo tercia virt⁹ annectit obedientia. ſ. pleniſſimã: q̃ nulla recipit limitatõez mundi fines valeter attingẽs ſola ſiſtit ĩ his q̃ ſunt ꝑ deũ: ꝓſciaz: ⁊ regulã. Ecce vo tria q̃ magnã exigũt ĩ tepido patiẽtiã. Et ideo beat⁹ Frãciſc⁹ in tribulatoĩb⁹ ⁊ aduerſitatib⁹ quibuſcũq̃ ſummã ⁊ ꝑfectã leticiã ponendã eſſe cẽſuit. Cur ſ fratres? niſi q⁹ in illa ſola charitas in nobis diuĩa declarat. Nunq̃ enĩ ver⁹ amic⁹. nunq̃ vera dilectio niſi ꝑ amico deo q̃s aduerſa cũcta ſuſcipe ꝙpiſcat. ſuſceptq̃ cõgaudeat. ĩmo ⁊ morteꝫ crudeliſſimã affectu pleniſſimo ſubire deſideret. Hinc ibãt apli gaudẽtes q̃m digni ⁊c. Jn cui⁹ culmie ⁊ mõte ꝑfectiõis poſitũ digniſſima ſua pietate dñs Franciſcum demonſtrans: ait. Jnſpice ⁊ fac. Ad laudem dñi Jeſu. Amen.

Sermo de pietate viſcerosa beati Franciſci. cxlv

Jnſpice et fac ſcom exemplar q̃d tibi monſtratum eſt in monte Exod. xxv. in fine. Que vba vt ptz ex hiſtoria dicta ſunt Joyſi a dño vt ad ſiĩtudiez arche ſibi ĩ monte poñle archã teſtamti fabricaret filijs iſrl. Tropologice tñ d aĩa bti Frãciſci q̃ fuit arcba virtutũ oĩm ⁊ gratiaꝝ ꝙuenienter intelligi ꝑt a dño dictũ eſſe ſingulis veſtigiorꝫ eius ꝑfectõem ꝓfitẽtib⁹. Et q⁹ decore virtutũ exẽplar opoſſimuz ⁊ obiectũ ſumme ꝑfectõis oppoſuit: admonet illud ꝓmũ inſpiciendũ quo ſpũs ⁊ aĩa: corp⁹ q̃z dulciſſima ⁊ ꝑfectiſſima ſibĩnuicẽ armonia ꝓcordabãt: vt merito diceret cũ ꝑs. Bonũ eſt confiteri dño. ⁊ pſallere nomĩ tuo altiſſime. Dz in q̃ beatiſſime pẽ? Jn d cacordo pſalterio cũ cãtico ⁊ cythara. Dbi dicit tria tanguñt. ſ. pſalteriũ decẽ cordaꝝ. ꝙ qd ſm Glo. intelligit ſpũs viuificat⁹ vt ratio. q⁹ pſalteriũ a ſupiore reddit ſonũ plectro ſubtiliter attactũ. Secundũ eſt canticũ q̃ ſcz ſenſualitatẽ hũanã oblectat. ⁊ iõ ſenſualitatẽ ſignat. Et cythara tercium. qd corpus ei⁹ vt carnẽ ſignificat. Dñ canit de ſancto Johãne baptiſta. Cythara carnis ꝓculſit ĩ domo dñi. Ad ꝓfitẽdũ igit dño ⁊ pſallendũ. i. cũ hilaritate fuiendũ vſus eſt his trib⁹ q̃ mirabili ꝓcordãtia dulciſſimã dño melodiã redderẽt. Spũs enĩ totũ ſubiecerat nutui creatorꝫ ſui. ſenſualitatẽ vo ſpiritui a q̃ retrahebat efficaciſſime ad ſeqlã ſic ſpera ſupior mouet ĩferiores ſuo motu. ſic ⁊ corp⁹ ſuo motu ſpũs ſubiecerat. Dñ q̃dãmõ ꝑcurrere videret. et velut inſenſibilis ad oẽs aſpitates et penalitates redderet. Et hoc cauſa ſubdit. Quia delectaſti me dñe ĩ factura tua: ſcz exteriori. Vel ſm Glo. i. in eo q̃d in me facis. Tu enĩ feciſti ſi bñ ago. Nec ꝑtereundũ q̃ dicit pſalteriũ eſſe decacordũ. q⁹ nimiꝫ ſuauꝫ tutũ vniuerſitas in numero denario ꝙuenienter includit. Decẽ enĩ virtutes in eo ꝓcipuas ĩuenio: q̃ deo ꝗtiſſimũ obſequz: nobis oñt

efficacissimū reddūt exemplar iaz ꝓpositū
scz beatū Franciscū ꝓfectōe mirabilez. O
pater sancte ꝓuoꝛ tuoꝝ oculos api vtī te
videāt q̄ recta sunt et incitent: ꝓpendāt
ꝙ ꝓsolēt. Inspice igit̄ ꝙ fac cē. Dignō dñe
ꝙ ecce ꝓmo mihi relucet pietas viscerosa:
q̄ ad oīa vtilis ē ꝓmissiōz bñs vite q̄ nūc ē
qꝛ ei daꝛ abundātioꝛ gr̄a. ꝙ future. i. glie:
vt patebit. Nec enī primo deuz iuadit vi
scerosa dilectōe. Secūdo declinat se ad ꝓ
primū. Tercio ꝛo ex abūdātioꝛi affectu se
dilatat ad omne creatū. Ad cuius euiden
tiā sciendū ꝙ pietas ꝑut est virtꝰ ꝑm Tuli
um ī rethoꝛica trina est. Prima ꝑ quā san
guine iūctis p̄ieꝝ beniuolis officiū: ꝙ di
ligēs tribuitur cultꝰ. Scōm Tho. 2a 2e. q.
ci. cultꝰ referꝛ ad reuerentiā et honoꝛē pa
rentibꝰ exhibēdā. in q̄ intelligit oīs subie
ctio q̄ parētibꝰ exhiberi debet. Officiū ꝛo
refertur ad obsequiū qđ eis debeꝛ. puta si
sint infirmi ꝙ vilitent. si pauꝑes ꝙ sustен
tent. Et hec dicit̄ pietas naturalis: q̄ qui
busdā naturaliꝛ ĩnata est ad parētes ꝙ co
gnatos. vel etiā ad oēs p̄xī pauꝑes. Est
etiā alia pietas q̄ dicit̄ acquilita: q̄ solū se
tēdit ad eos q̄s ꝑ assiduitatē noticie colue
rūt apud q̄s plꝰ familiaritas q̄ naꝛa ꝓua
let. Et has duas pietatꝫ spēs Frācisc⁹ ha
buit: q̄ socijs suis liberalissimꝰ fuit. Ine
rat etiā eiꝰ ꝓcoꝛdijs diuinitꝰ indita quedā
ad pauꝑes miseratio liberalis q̄ secū ab ĩ
fantia creuit. Denicꝫ pietas vera q̄ dicit̄
vtilis ad oīa ꝑut est donū spūssancti cultū
illuz exhibet deo vt patri: qđ est excellēti⁹
q̄ exhibere cultū vt creatoꝛi ꝙ dño. ꝙ hoc
ipm exhibet oībꝰ hoībus inq̄ntū ꝓtinēt ad
deū: vꝛpote ꝓferentes eius imaginez. dili
gens amicū in deū: ꝙ inimicū ꝓpter deuz.
neutrū tñ ꝑ deū. qꝛ pietas ad ꝓmū semꝑ
moueꝛ ex aliq̄ diuino. s. q̄tuz filij dei here
des eiꝰ imagine insigniti. Ex abundāti ꝛo
se etiā extēdit ad oīa opa diuīa in singulis
bonitatē recolligēs. Nā primo ꝑsidera
tōe ꝓme originis abūdantioꝛi pietate re
pleꝰ creaturas q̄ntūlibet puas fratris vt
soꝛoꝛis noībꝰ appellabat. qꝛ sciebat vnū se
cum bñe ꝓncipiū. Dñ ꝙ ex ß ei q̄ntūlibet
silueſtres. aues. pisces. reptilia aīalia tam
mirabilē affectꝰ viciſſitudinē signis euidē
tibꝰ rependebāt: vt ad ipm mira securita
te ꝓfugerēt. Illas tñ creaturas viscerosi
us ap̄lexabat q̄ xp̄i māsuetudinē pia simi
litudine naturali p̄tēdūt: aut scripture ser
mone figurāt. Nā occasione dicti illiꝰ ps.
Ego aūt sum vermis ꝙ nō hō cē. vermicu
los ī via positos ne calcarent pia ꝓpassio
ne extra viā posuit. Agnos ꝛo q̄ ducebā
tur ad mortē freq̄nt redemit: memoꝛ agni
mitissimi q̄ ꝓ peccatoꝛibꝰ redimēdis ad oc
cisionē voluit duci. Dñ cū semel trāsiens
in itinere viaꝝ inuenisset portantē in bñe
ris duos agniculos balantes ꝓmota sunt
viscera eiꝰ. Accedēs igit̄ velut mater plo
rātes attractauit filios: ꝙ ait. O ĩnocens
aīal cur baalas. sileas bōe agnicole: nihil
malī tibi fiet. De hinc ꝙerulus ad viꝝ ait
Cur fratres meos agniculos sic ligatos ꝙ
suspēsos excrucias. ad foꝝ necessitati p̄cij
defero. Frācisco de hinc q̄renti q̄d de illis
postea fieret. mactādos eē rñdit. Absit ĩ
quit ß sed potiꝰ accipe mātellū meū ꝙ frēs
meos agniculos mihi relinque. cū tñ eadē
die mātellū ꝑ frigꝰ mutuo recepit. Acquie
uit rusticꝰ. qꝛ mantellū multo maioꝛis p̄cij
fuerat. ß Reddidit agniculos Frācisc⁹ vi
ro q̄ sibi mātellū ꝓmēdauerat districte p̄ci
piens ne eos aliq̄ modo vēderet. Dic reoꝛ
nō factū: sed affectū inspiciendū q̄ liquet a
crus ī amoꝛē diuinū tā tenere mouebatur
ad eiꝰ creaturas velut oēs ad factoꝛē suuz
regerēs mellea q̄dā dulcedine ꝙspersaz in
omnē creaturā recolligēs potentiā. sapiē
tiā. pulchritudinē. māsuetudinē. pietatē.
suauitatē. ꝙ sic licz obiectū ꝓmo intēuz
vile videaꝝ: tñ obiectū finale ꝓ istud repꝛe
sentatū est ipse deꝰ: qui ī creaturis vndiq̄
dulceſcit. Et talis affectꝰ ad creaturas q̄n
tumcūq̄ viles ītuitu creatoꝛis est indicū
vez charitatꝫ ītēse. qꝛ aīm bñ anū extēdit
ad remotissima. Sic virtꝰ ignis tāto fortі
us ostendit: q̄nto calozē suū ad remotioꝛa
diffundit ꝙ ꝛburere possit materiā minus
ꝛbustibilē. Secūdo ꝛo ꝙsideratiōe na
turalis simplicitudinis: q̄. s. oīe aīal diligit si
bi simile mirabili pietate flagrabat. qꝛ cle
mentiā habebat ingenitā quam supinfusa

christi pietas duplicabat. Vñ adhuc ĩ habitu seculari oĩ petenti se tribuere ꝓposuit maxime si diuinũ allegabãt amorẽ. Cũ autem semel negociatõib⁹ implicat⁹ ꝓ amore dei petentẽ pauperẽ ꝑter amorẽ solitũ vacuũ repulisset: statim ad cor reuersus post illũ cucurrit. elemosynã dedit. ac dño ꝓmisit ꝙ nulli de cetero petẽti negaret dũ possibilitas adesset: qđ semꝑ obseruãs copiosa dilectõis in deũ ⁊ gr̃e ĩcremẽta ꝓmeruit: ita ꝙ adhuc secularis existẽs vocẽ exp̃ssiuaz diuini amoris vix audire nunq̃ sine cordis ĩmutatõe valebat: sz subito ad auditum diuini amoris excitabat̃ ⁊ inflãmabat̃: q̃si plectro vocis extrinsece corda cordis interior tangeret̃. ⁊ hec pietas q̃ naturaliter emollit cor hũanũ ad imp̃ssionẽ viscerosaz amoris dei ⁊ ꝓximi credit̃ eẽ causa ꝑuia mouẽs vt ita dicã excellẽtis gr̃e cõsecute. Cum enĩ semel obuiã hr̃et militẽ generosuz: sed pauperẽ male vestituz memor generosi regis ⁊ pauꝑis xp̃i militis misertus est: ⁊ ꝓtin⁹ illuz vestiuit. Nocte v̄o sequẽte palaciũ vidit ornatũ armis militaribus signaculo crucis insignitis. Cũ igit̃ admirãs q̃reret cui⁹ hec essent. rñsum accepit fore sui militũq̃ suoꝝ: vt sic diuina clementia misericordiaz ꝓ summi regis amore militi pauꝑi exhibitã mõstraret incõpabili mercede fore ꝯpensandã. De hinc igit̃ pietate ꝓfusior cũ ad ꝯmedẽduz domũ parentũ accederet mẽsam repleuit panibus. De q̃ cũ interrogaret̃ cur h̃ faceret: rñdit ꝓ elemosynis faciẽdis. qꝛ pauperes inq̃t a domib⁹ diuituz mũdi hui⁹ abire vacui non debẽt. Post habitũ v̄o secularẽ mutatum pauꝑib⁹ mẽdicantib⁹ nõ solũ sua: veꝝ etiã seip̃m cupiebat impẽdere aliq̃ñ vestimẽta exuẽs: aliq̃ñ dissuens: aliq̃ñ scĩdẽs ad largiendũ eis: cũ pre manib⁹ alia nõ hr̃et. liq̃scebat enĩ anim⁹ ei⁹ ad pauꝑes ⁊ infirmos ⁊ q̃b⁹ nõ poterat manũ: exhibebat affectũ. nec vlli rei parcebat. nec mantellis nec tunicis. nec libris.. nec paramẽtis altarꝫ. q̃a dicere ꝯsueuerat ꝓ furto: mihi reputo imputanduz ab illo magno elemosynatore si quid fero nõ dedero magis egenti. Tercio aũt ꝯsideratõe diuine assimilatiõis q̃ felix anima luculẽter insignita dinoscit̃: ꝑcipue pietatis visceribus affluebat ad aĩas xp̃i sanguine redẽptas: quaꝝ salutẽ incessabili cura flagitabat. Hinc ĩ orõne luctamen. in ꝑdicãdo discursus. in afflictiõe ꝓpria excessus. eo ꝙ sciebat se datũ alijs in exemplũ. Naz curã salutis oĩm gerens sedule cogitabat quõ ꝓ cũctis dei gr̃am ĩpetrare posset. ⁊ inde tantũ se afflixit in ieiunijs. oratõib⁹. vigilijs. lachrymis ⁊c̃. Qđ videns diabol⁹ semel orãti nocte ĩ cella supuenit: dicẽs. Frãcisce cur te occidis añ tẽpus in ieiunijs vigilijs ⁊ alijs exercicijs laboriosis cũ adhuc iuuenis es ⁊ facere poteris magnã penitentiã. Qui statim fraudem intelligẽs sathane se nudato cellã exiuit. ⁊ intrãs siluã iuxta positã: ꝑ spinas et corp⁹ suũ tam ĩmisericorditer traduxit: vt velut christ⁹ flagellis cesus totalr̃ cruẽtatus iaceret in tenebris. Aduenit de hĩc lumen celicũ. et apparuerũt vndiq̃ rose albe et rubee circa ip̃m suauissimi odoris inter spinas. ⁊ multitudo angeloꝝ dicentiũ. Accede velociter ecclesiã ad xp̃m ⁊ matrẽ ei⁹ expectãtes te. Statimq̃ ĩuenit se indutũ veste cãdida. Ingrediẽs aũt eccl̃iam ĩuenit christũ ⁊ matrẽ eius cũ multitudine angeloꝝ ⁊ ait dñs Frãcisco. Postola qđ vis circa salutẽ gentiũ. Tunc postulauit plenã indulgẽtiã pene ⁊ culpe oĩm peccatoꝝ veniẽtibus cõtritis et ꝯfessis ad eccl̃iam sancte Marie de porciũcula. ⁊ impetrauit. ꝓ ut pleni⁹ in quadã legẽda ptz. Vñ salutis aĩaꝝ officiuz ꝑferuidũ zelũ p̃ris misericordiaꝝ oĩ sacrificio ꝑuabat̃ acceptius. maxime si studio fuerit ꝑfecte charitatis impẽsum. vt ad id magis laboret̃ exẽplo q̃ verbo. magis lachrymosa p̃ce q̃ loq̃ci ꝑmone. Plangendũ enĩ eos dicebat qui in ꝑdicatiõe plus ꝓpriã laudẽ q̃rũt q̃ aĩaꝝ salutẽ. siue q̃ prauitate destruũt vite qđ edificãt veritate doctrine. Cũ igit̃ audiebat aliq̃s fratres zelosa charitate v̄bo pariter ⁊ exemplo laborare in salutez aĩaꝝ exultabat ĩ spũ. ⁊ bñdictõibus omni acceptõe dignissimis accumulabat. Eos v̄o q̃ ceteros fratres aut seculares iniquis scãdalizabant operib⁹ ⁊ exemplis: grauissima maledictio

C nis sentētia feriebat: dicēs. A te inq̄t sanctissime domine et a tota celesti curia et a me pauꝑculo. sint maledicti qui suo malo exēplo ꝯfundūt ⁊ destruūt qd̄ per sanctos fratres huiꝰ ordinis edificare non cessas. Ex hoc nimirū talis ordinis trāsgressores vt frequēter desperati moriunt̄. Quarto denicq̄ ad fratres suos tanq̄ diuīe gratie cooꝑatores in salutē animaꝝ taꝫ viscerosa pietate mouebat̄ ꝙ de eorū ꝓfectu ⁊ salute velut de ꝓpria sollicitus erat. Hoc enī singulare p̄cipuūq̄ fuit eius studiuꝫ in oratōibꝰ ⁊ diuinis ꝯtemplatiōibus. Hinc enī cum aliqn̄ sero ciuitatē intraret assisij mane sequēti p̄dicaturꝰ collegit se in q̄dam tugurio seq̄stratꝰ vt deuotiꝰ in oratōe ꝑnoctaret. Nocte ergo media quibusdā fratribus suis orātibus: quibusdā vo quiescētibus intrauit tuguriū fratrū: currus quidā igneus mirāde splendoris sup̄ quez globꝰ ꝑlucidus residebat qui solis habens aspectum noctē claraꝫ fecit. cuiꝰ sonitu ⁊ aspectu stupefacti vigilātes. excitati sunt dormiētes. terciocq̄ se vertens ꝑ domū per hostium exijt. Intellexerūtq̄ fratres omnes piuꝫ patrē tanq̄ sollicitū pro alijs p̄sentez fore. sed effigie ipūali transfiguratū: ac superius irradiatū fulgoribus. sicut q̄ndam Helyas zelator legis curru igneo sublatꝰ legitur in paradisum. Qd̄ ex hoc maxime perpendit̄. quia diuina claritate illustrati alter alterius secreta cordis agnoscebāt. At pr̄ sanctꝰ reuersus narrare cepit que viderant. et quid in visiōe cogitauerāt. ꝯscientiasq̄ singulorum ꝓfundissime rimari. ⁊ alia multa p̄dicere que sensum transcendebant humanū. Preterea pietatē quam in fontez pietatis regerebat quis explicet. ⁊ primo q̄tum ad interiorē cultuꝫ quo se obtulit deo tanq̄ principio sue creatōis. fini quoq̄ sue beatificatōis. Secundo q̄tū ad cultū exteriorem quo se deo obtulit in omni perfectōe virtutum. in oblatōe reꝝ temporaliū. in sacrificio mortificatōis corporalis. ac in incensum deuotiōis mentalis. vn̄ in eo relucere merito dicatur pietas viscerosa. Nā natura potissima pietatis est ꝙ deuotā animā impulsu cōtinuo per deuotionē saporosam agit sursuꝫ in deū. per compassiōem viscerosaꝫ trāsformat ī christum. per descensionē zelosam inclinat ad proximū. per vniuersalem consideratōem singula reducit ad fontalem essendi originem. Et sic in om̄ibus creaturis cōsiderabat ⁊ diligebat auctorē. Inspice igitur ⁊ fac ꝑm exemplar. Ad laudez dn̄i Amen.

Sermo quartus. De hūilitate affectuosa beati Frācisci. cxiv.

Inspice et fac scd̄m exemplar ⁊c̄. Secundo in hoc exemplari clare lucet hūilitas affectuosa velut secunda corda cythare sue carnis dulcisonā deo melodiam personās quaꝫ singulariter cōplectendā edocet christus: dicens. Discite a me quia mitis suꝫ ⁊ humilis corde. O domīe q̄humilis ⁊ q̄mitis. Ego inquit sum vermis et non homo. ecce humilitas. Opprobriū hominū ⁊ abiectio plebis. Omnes vidētes me deriserūt me. ecce mititas diuina que taꝫ clementer insultāti ⁊ iniuriāti peccatori pepercit tā efficaciter pro eius salute patrē exorauit Discito igitur ⁊ tu vilis homūcio te humiliare coram humili deo. quia sola humiliatio est via ad humilitatē: vt dicit Bernardus sicut patiētia ad pacem. Qui ergo se non patit̄ humiliari non potest ad humilitatem ꝑuenire quā tanti deus estimauit ꝙ inquirētibus discipulis Marc̄. ix. Quis eorum esset maior eis. Cōuocatis complexus Jesus paruulū statuit eum in medio eoꝝ: ⁊ ait. Si quis vult primꝰ esse erit quasi omniū nouissimus. Et nisi cōuersi fueritis ⁊ efficiamini sicut paruulꝰ iste: nō intrabitis in regnū celoꝝ. Dic̄ autē ibidē Glo. ꝙ christꝰ in hoc signat hūiles esse dignos suo cōplexu qui iure gloriari possunt ⁊ dicere. Leua eius sub capite meo ⁊ dextera ip̄ius amplexabit̄ me. Per leuam gratiaꝫ intellige que ꝓmittitur sicut scriptum est. Deus sup̄bis resistit: hūilibꝰ aūt dat gratiam. Per dexterā aūt gloriaꝫ celestē accipe in qua qui se sic humiliat exaltabitur.

Cuius cõscius beatus Frãciscus hũilitatẽ tanq̃ fundamẽtũ virtutũ ⁊ diuine gr̃e potissimũ receptaculũ: ꝓmum necessariũ esse ꝓdicauit, cui⁹ gr̃a voluit q̃ fr̃es recepti vt denuo recipiendi ꝓmo leꝑsariũ accederẽt ad fuiendũ leprosis p̃ mẽsez vel p̃ duos vt sic in ꝓncipio discerẽt ꝓfectũ sũi ꝓpositi, put in ꝓma regula ꝓtinebat. licz in regula tercia nobis ꝓfirmata diuĩo ꝓlilio de Bnihil agit. Inspice igit ⁊ fac ⁊c. ¶ Dic dic Bern. Hũilitas est virt⁹ q̃q̃s verissima sui cognitõe sibi q̃ vilescit. ⁊ hec ꝺr hũilitas cognitõis. Est aũt hũilitas alia q̃ fouet exercicijs hũiliatõis. Tercia ꝺo ꝺr hũilitas ꝓfectissima: q̃ ꝓficit affectu volũtatis. de qua dicit Bern. q ver⁹ hũilis nõ vult hũilis reputari: sed vilis. Hũilitas ꝓma ad Bptingere nitit: vt sine oĩ simulatõe peccatoꝝ oĩm se vilissimũ reputat: licz etiã in statuz ꝓfectõis excrescat: ad q̃ totis p̃cordijs anhelabat beat⁹ Frãciscus. Qui dum tpe q̃dam in itinere posit⁹ libz nõ hꝫet ad dicẽdum diuinũ officium ad sociuz ait. Frater Leo qr libz non habem⁹ vt saltẽ temp⁹ ad dei laudez expendam⁹, ego dicam ꝑ verso meo. O frater Frãcisce tu tot peccata ĩ seculo cõmisisti q̃ dignus es inferno. Et hec cum ꝓfundissima hũilitate ꝓferebat. Respõdit frater Leo. De⁹ faciet p̃ te tot bõa q̃ dign⁹ eris celesti paradiso. Que tũ contra ꝓpositũ instinctu cogẽte diuino rndit. Cui Frãcisc⁹. Nõ ita dicas frater Leo: sz qñ dixero frat̃ Francisce tu fecisti tot iniq̃ opa q̃ dign⁹ es maledictiõe etna: rndebis tu dign⁹ es int̃ maledictos ꝓputare. Qui rndit. Libẽter pater. Tuncille multis suspirijs ⁊ lachrymis cuz tonsiõe pectoris ⁊ clamore valido. O deus celi ⁊ terre ego ꝑ te tot iniq̃ egi: q̃ dign⁹ sum in eternũ maledici. Et frater Leo. O Frãcisce deus faciet te talẽ q̃ inter bñdictos eris singulariter bñdict⁹. Tunc admirãs Francisc⁹ q̃ semp ꝓruz rndit: corripuit euz dicẽs. Cur frater Leo nõ rndes sicut doceo. taz ꝓ sanctã obedientiã tibi ꝓcipio q̃ fm verba mea rndeas. Ego dico sic. ego frater Francisce captiuelle dei. putasne miserebit tibi deus cum tot peccata ꝓtra p̃em misericordiaz cõmisisti. ⁊ tu rndebis: nullo modo dignus es ĩuenire misericordiã. Postq̃ igitur dixit frater Frãciscus versuz suũ: rndit frater Leo. De⁹ pater cui⁹ misericordia in infinituz maiorest q̃ peccata tua faciet tibi magnã misericordiaz: ⁊ addet tibi multiplicẽ gr̃am. Tũc frater Frãcisc⁹ dulciter iratus ait. Cur frater Leo ꝓtra obedientiam feciſti: iam toties ꝓtra ꝓpositã rndendo. Rndit frater Leo. Deus nouit pater q̃ semp ꝓposui sicut ꝓceperas respõdere sed deus fecit me loqui fm bñplacitũ suũ. De quo multũ admiras sanct⁹ pater. Rogo inq̃t te charissime q̃ hac vice dicas cuz me accusauero sicut pr⁹ q̃ nõ suz dign⁹ misericordia. Pater inq̃t dic. qr hac vice sic volueris rndebo. Tunc lachrymosis suspirijs clamãs ait. O frater Francisce captiuelle dei putasne miserebit tui de⁹? Rndit frater Leo. Ita pater de⁹ miserebit tui. imo magnã gr̃am recipies a deo. ⁊ exaltabit te ⁊ glorificabat te in eternũ. qr oĩs qui se hũiliat exaltabit. ⁊ nõ possum aliud dicere. qr de⁹ ꝑ me loquit. Sicq̃ pia ꝓtentõe Frãcisco se hũliante frater Leo voce dñica rndẽs ꝑualuit sic dñs postmodũ duobus fratrib⁹ luculẽter oñdit. Cum aũt se mel frater sanct⁹ ꝓdicasset. et ꝓplus mult⁹ eundẽ seq̃ret frater Jasse⁹ eius hũilitatẽ expiri volens: ait. Dñ tibi ista Frãcisce q̃ oẽs te sequi querũt. ⁊ videre ⁊ audire ꝓdicantẽ ⁊ obedire cũ nõ sis prudẽs: neq̃ nobilis: neq̃ formosus vel eloquẽs. Qui statim letitia ꝓfusus stans oculis elevatis velut suspẽsus ĩ deũ. Tandẽ ad se redijt ⁊ fletis genib⁹ gr̃as deo agẽs de dõis suis ait fratri Jasseo. Dis scire vñ mihi ista abillis pijssimis oculis dei q̃ in oĩ loco ꝓtemplanẽ bonos ⁊ malos. Nã oculi ei⁹ beatissimi nõ videt maiorẽ pctõrez. neq̃ hoĩem viliorẽ vel insipiẽtiorẽ q̃ me. ⁊ ideo quasi stulta mundi vt cõfunderet fortia: me elegit ad op⁹ mirabile pagendum q̃ intendebat ꝓducere in terrã. Q̃ audiẽs frater ille multũ obstupuit de tam ꝓfundissima humilitate. Post hoc eñ sup̃ se rapt⁹ in oratione vidit in celo sedes diuersas pulcherrimas, ⁊ vnam ceteris elegãtiorẽ: de qua

satis admirans audiuit vocem dicentem sibi p̄m Subertinū. Hec sedes deputatus pri⁹ superbo lucifero refuga⁊ būili Francisco. Tūc frater Jasse⁹ ad se reuersus de visione illa multū ꝑsolat⁹ est. veritatē tñ certi⁹ expiri volēs a sancto p̄re q̄siuit quid de se sentiret. Cui ille Video⁊ mihi maxim⁹ peccato⁊. Ecōtra frater Jasse⁹. Nō potes p̄ater salua ꝑscientia sentire cū sint ī mundo tot fures et latrones adulteri ⁊c. Cui Frācisc⁹ rñdit. Etsi quēcunq; sceleratū tāta fuisset xp̄us misericordia p̄uēt⁹ arbitro⁊ sane q; ḡtio⁊ me fuisset. Tūc ait ītra se frater ille. Jam cert⁹ sum: q⁊ oīs q̄ se būiliat exaltabit. ⁊ dixit ad beatū Frācisc̄ū. Quō potest hō q̄uenire ad būilitatē. Qui respōdit. Ora deū ⁊ dabit tibi. q⁊ p̄ se null⁹ q̄uenire potest ad būilitatē. Tūc frater Jasseus oculis leuatis in celū ait. Dñe nunq; letabo⁊ donec sentiā in aīa mea sanctā humilitatē. Et deinceps ieiunauit: orauit: ⁊ plorauit. Cūq; se diu afflixisset: tandē siluā ītrauit ⁊ flens vberrime clamauit alta voce. O pie dñe da mihi sanctā būilitatē. q̄a sine illa tediū est mihi viuere. Et vox ō celo. Frater Jassee q̄d vis mihi dare ꝑ vera būilitate? Dñe inquit oculos meos. Et dñs. Tene oculos tuos ⁊ cū ꝑ habeas gratiaz humilitatis. Et his dictis disparuit. Jām sit aūt Jasse⁹ ī tāto iubilo q; sibi videbat aīam suā exire velle. Secūda būilitas foueat exercicijs būiliatōis vt ad ꝑfectam būilitatē ꝓueniat. Et hic est paucorum virt⁹ q̄ dicere p̄sit cum p̄s. Elegi abiectus esse ī domo dei mei. Cuz. s. anim⁹ īclinat ad abiecta q̄ pri⁹ abhorruit. habit⁹ viles amplectit. ⁊ in oīb⁹ vtēsilib⁹ q̄rēs necessitatē. fugiēs curiositatē. Preterea lenis ꝓuenit in voce. non asper turbulēt⁹ aut sciol⁹. ad instructōem docilis. ad obediēti am facilis. ad correptiōez būilis. In quibus adhuc min⁹ exercitati debēt ꝓuigilare vt ꝑ exteriorē būilatiōem ꝓfigere valeāt ad verā būilitatē. Hinc enī beat⁹ Frācisc⁹ cū semel orare adhuc secularis vt viā suā dirigeret dñs: audiuit vocē dicētez. Francisce oīa q̄ carnale dilexisti oportet te ꝓtēnere si meā vis implere volūtatē. ⁊ postq; incepis erunt tibi dulcia q̄ pri⁹ tibi dura fuerūt et amara. Sentiēs igit ꝑ mercatio spūalis a mūdi ꝓtemptu sumit initiū: christicq; milicia sit a sui victoria inchoanda. Die q̄daz equitās lepro⁊ obuiū habuit. cui⁹ occursus ei nō paruū incussit horro⁊ē q̄ mēte recurrēs ad ꝑfectōis iaz ꝓcepte ꝑpositū q̄ se primū oport⁊ deuīcere ad osculandū lepro⁊ez eq̄ lapsus occurrit. Cui cū lepro⁊us manū velut aliq̄d acceptur⁹ ꝓtēderet cū osculo pecuniā accepit. Statimq; post ꝑ equū ascendēs ⁊ circūspiciēs: lepro⁊um minime vidit. Qui replet⁹ admiratōe ⁊ gaudio ex ꝑ ꝓposuit ad maiora ꝑficere. quib⁹ ex tūc vt se plene ꝓtēneret būilitat⁊ obsequia bñfica pietate p̄stabat. Nam de hinc ad fuiendū eis se trāstulit lauās eo⁊ pedes. ligās vlcera. educēs putredinē. abstergens saniē. osculās etiā ex mirāda deuotiōe plagas vlcerosas. Preterea solit⁹ erat q̄n non p̄dicabat būilitatis exercitijs occupari: vel mendicādo hostiatim: vel eūdo de villa ad villā cum scoba vt scobaret ecclesias. q⁊ pati nō poterat q; dei domus īmūda esset. Tercia ꝛo būilitas q̄ ꝑfectissima dinoscit vilitatis affectu p̄citur. q⁊ nihil fructuosi⁹ sibi. nihil accepti⁹ deo. nihil sathane molesti⁹. Hinc igit beatus Frācisc⁹ gaudebat de opprobrijs et de laudib⁹ tristabat. sciens q⁊ primū inducit ad emēdā. secū duz ꝓuocat ad lapsuz. Dñ vt se ceteri⁊ despicabilē redderet nec ruborī se parcebat quin in p̄dicatōe ꝓprios manifestaret defect⁹. Accidit enim vt p⁊e languore rigorē abstinentie laxaret ad modicum. virib⁹ tamē vtrūq; resumptis ad ꝓpriū exardescēs opprobriū. Nō inquit cōuenit vt ꝓ⁹ abstinētez me credat ⁊ ego ecōtra carnaliter reficiar in occulto. Per gens itaq; assisiū fecit populū ad p̄dicatiōnem in platea cōuocari. Finita ꝛo p̄dicatione ꝓ⁹ p̄cepit vt null⁹ recederet donec ad ipos rediret. Intrās aūt cū assumpti⁊ fratrib⁹ ecclesiā maiore⁊ nudauit se penit⁹ p̄cipiens vicario suo vt eū fune ad collū ligaro sic nudū cum femoralib⁹ traheret ad locū vbi puniēdi solebāt collocari. Erat ei ibi ꝓ⁹ expectās. Qui iussa ꝑficies traxit

eum ad locum cōdictū flentem amarissime
Flebāt et oēs fratres seq̄ntes eū ꝓpassiōe
moti. Quo cū pueniss̄et locū nud⁹ ascēdēs
ꝑdicauit se nō tanc̄ spūalem honorandū.
Creditis me inq̄t hoiez sanctū ⁊ abstinē-
tem: sed ꝓfiteor ꝙ in hac infirmitate mea
comedi carnes. ⁊ ideo tanc̄ carnal⁹ ⁊ glu-
to sum ab oīb⁹ ꝓtenend⁹. Tūc ceperūt oēs
plāgere sup ipm. maxime q⁹ temp⁹ hyema
le fuit ⁊ incēsuz frig⁹. ⁊ nondū liberat⁹ a fe
bre ỹrtana. Dñ ꝓcutiētes pectora sua ac-
cusabāt se: dicētes ꝙ iusta necessitate cum
tanta se verecūdia coꝛpis cibū accusabat
cui⁹ vitā nouim⁹ esse sanctā: q̄d faciem⁹ mi-
seri q̄ toto tpe vite nr̄e viuimus fm̄ deside-
ria carnis. Ipse ꝟo si q̄nc̄ ꝑfm̄ applau-
dentē audiret rogauit sociū vt euz ecōtra
vilipēderet qui paterne volūtati cōtraire
non audēs dixit ad ꝑfm̄. Quid laudatis
istū rusticū. fatu⁹ est. nescit q̄d loquit̄. Dō
cū audiss̄z pius pater risit iocūdissime: di-
cens. Reddat tibi de⁹ vicē dilectissime fra
ter. q⁹ verissima loq̄ris. Ad ꝑfm̄ aūt ait.
Nolite laudari nisi secuꝝ. q⁹ nemo laudā-
dus est cui⁹ exit⁹ incert⁹ est. Nam in q̄cun-
c̄ hora dñs afferret a me thesaurū gratie
quid aliud remaneret in me nisi coꝛpus et
anima q̄ etiā infideles habēt ꝓmunia. Ad
fratres ꝟo dicebat. De omni q̄ homo fa
cit vel pt̄: nullā sibi laudē assc̄ribere dz: s̄z
deo qui oīa donauit sicut pictura crucifixi
vel matris ei⁹ nihil sibi assc̄ribit ꝺ honoꝛe.
Deinc̄ ad seipm̄ ait. Tu frater Francisce
si de⁹ tanta ꝓtulisset latroni q̄nta ꝓtulit ti
bi: gratioꝛ ess̄z deo c̄ tu. Dixit etiā aliq̄n
socio. Nō mihi video frater minoꝛ: nisi fu
ero in statu quē tibi descripsero. Ecce ꝑla
tus fratrū existens. vado ad capitulū: ꝑdi
co ⁊ ꝓmoneo fratres: ⁊ in fine dicitur con
tra me. Non ꝙenis nobis q⁹ e linguis es
simplex ⁊ ideota. tandē efficioꝛ cum oppꝛo-
brio vilipēsus ab oīb⁹. dico tibi nisi eodez
vultu eadē mētis leticia ⁊ eodē sanctitat̄z
ꝓposito hec ꝟba audiero frater minoꝛ ne-
quac̄ sum. q⁹ in ꝑlacōe casus. in laude ꝑci
piciū. in hūilitate subditi aīe lucruz est. O
frater minoꝛ inspice igit̄ exemplar hūli
tatis tibi ꝓpositū: ⁊ fac ⁊c̄.

Sermo. v. De paupertate zelo sa beati Francisci. .cxlvij.

INspice et fac scd̄m exēplar. Tercio relucet ī exem-
plari ꝓposito paupertas zelosa.
quā dñs posuit primam velut hostiariū in
ordine beatitudinū: dicēs. Beati pauꝑes
spū. i. volūtate. Illos enī solos hic beati-
ficat q̄ seipos exlectōe hūiliant ⁊ expꝛo-
priant. Dez hec pauꝑtas raro appetito-
res īuenit vsq̄ ad aduentū xp̄i: qui descen
dens de diuitijs glorie sue: ipaz singulari
ter amplectēdo nobis fecit eam estimatōe
sua p̄cioſaz. Verūtamē admodū pauci pfe
cte secuti sunt eā. s. ap̄li dñi. s̄z tn̄ multitu-
dini credētiū erāt oīa ꝓmunia. Nimis essz
ardua videbat̄ eis tā excellētissima pauꝑ
tas. ⁊ ideo velut obliuiōi tradita q̄ilibz an
gelus qui visus est hr̄e signū dei viui bea-
tus. s. Frāciscus. cū tn̄ soli virtuti pauꝑta-
tis dñs excellētiam ꝓtulit iudiciarie pote
statis: vt sic ꝟtutib⁹ huī⁹ eminētiā ꝓmēda
ret. Ad euidētiaz q̄ri pōt vtz hec pote-
stas ap̄lis solis ꝓmissa sit vel etiā oīb⁹ pfe
ctā pauꝑtatez imitātib⁹. eo ꝙ ꝺr Mat̄h.
xix. Vos q̄ secuti estis me sedebit̄z ⁊c̄. Ad
q̄ rñdet doc. san. sup. iiij. dis. xxv. ꝙ volū
tarie paupertati coꝛrñdet iudiciaria pote
stas nō solū in ap̄lis: s̄z etiā ī oīb⁹ seq̄cib⁹.
adducēs Aug̃. xx. de ciui. dei dicētē. ꝙ in
numero duodenario sig̃ta est vniuersitas
iudicātiū. Et licz magis sit offerre deo sa
crificiū de ꝓꝑio coꝛpe sic̄ martyres vl̄ vir
gines q̄ de reb⁹ exterioꝛib⁹ sic̄ pauꝑes vo
lūtarij: tn̄ soli pauꝑtati debet̄ illa excellen
tia. ⁊ ꝟ. ꝓpt̄ hoc sic̄ supi⁹ ꝑz. Beat⁹ igit̄ Frā
cisc⁹ hāc ꝟtutē spēali⁹ sibi vēdicauit. eo ꝙ
nouerat ipaz eē tā spēalē ⁊ familiarē filio
dei. q̄ venies in hūc mūdū nec habuit vbi
caput suū reclinaret. Dñ ipam nūc dñaz.
nūc soꝛoꝛē noīare solebat: ⁊ frib⁹ ꝑ oīb⁹ cō
mēdare. Inspice igit̄ ⁊c̄. Ad euidētiā A
aūt huī⁹ ꝟtutis sciēdū ꝙ sancte pauꝑtatis triꝑlex ḡd⁹ distinguit̄. Primus ꝺr pauꝑtas pfes
siōis q̄ qs ꝓfitet̄ nihil ꝓꝑij possidere. q̄ tn̄
pfessio ī repidis mētis ipfectōib⁹ maculat̄
cum ꝑ eā tantū abdicatā estimant realem

poſſeſſionē. Efficati⁹ eñ afficiunt ad vſus eaz ſiue vict⁹ vbertas. aut veſtit⁹ curioſi/tas. vel vtenſiliū ſuꝑfluitas. Nū quid hu/iuſmodi pauꝑes ſunt iudicādi qui reiecta tantū ꝓprietate reꝝ vſus eaꝝ dez copioſi/us hr̄e delectāt. vel q̄ ꝓfeſſiōe aſtricti trā/ſitoꝛijs affectu vigente manū ſolā abſtule/rint? Hoc igit̄ cauti⁹ fuēt. hoc memoꝛie di/ligenti⁹ ꝑmēdent. q̄ quicq̄d affectu in coꝛ/de ꝓcluſerint: coꝛā iuſto iudice theſaurizaſ/ſe ꝛ tanq̄ ꝓpꝛiuz poſſediſſe iudicabunt̄.

Oportz igit̄ ꝛ affectu eadē renūciare q̄ ꝓ/feſſione pꝛi⁹ abdicarūt. Hinc beat⁹ Franci/ſcus audiēs die q̄dam miſſaz de apl̄is: au/diuit in euāgelio ꝓceptū ne poſſideret au/rum vel argentū. neq̄ es in zonis. neq̄ pe/ram. neq̄ duas tunicas. neq̄ calciamēta. neq̄ virgam: mox indicibili ꝓfuſus leticia. Hoc inq̄t eſt qđ cupio. qđ totz ꝑcoꝛdijs cō/cupiſco. Feſtinās q̄ ꝓpleuit oīa vt etiā ꝓ/zona rudez coꝛdā aſſumens vt tanq̄ mēdi/cus elemoſynā peteret: pia deuotōe apl̄o/rum lumina viſitaret. Quo cum pauperuz videret multitudinē in ſpiritu feruoꝛz vno ſeoꝛſuz ducto ſemicinct̄s eius ſe induit et ſedens inter illos diem illū in elemoſynis peregrinis ꝓfūmauit. Poſtea vo cuz iam ad/vite ꝓfectōem affectu pariter ꝛ opere fla/graret: pater eius ad p̄ſentiā epi iam mu/tatū filiū citari ꝓcurauit: vt ibidem pater/nis facultatibus reſignaret. Quo cogni/to iam vere paupertatis amatoꝛ ꝓmptiſſi/me ſe p̄bens depoſitis etiā veſtibus cū fe/moꝛalibus omnia patri ſuo reſtituit: ac ve/lut ebꝛius coꝛā omnib⁹ nudus ſtans ad pa/trem ſuū ait. Vſq̄nūc vocaui te p̄ez ī ter/ris āmodo ſecure dicere poſſum. pater no/ſter qui es in celis. apud quē omnē theſau/ruz repoſui omnē fiduciā collocaui. Et tūc inuētus eſt habere ciliciū ad carnem. Vi/dens hec epūs amare fleuit ꝛ multi cū eo. Collegit aūt nudū ſub pallio ſuo ꝓcipiens familie ſue vt ſibi veſtez afferret. oblatūq̄ mantellū vile induit. cementoq̄ inuēto in plateis ſignauit cruce ſancta velut verus imitatoꝛ crucifixi. Deinc ꝓceſſu tempo/ris paupertatē attendēs filio dei familia/rem eſſe: licet tūc vere toto oꝛbe repulſam ſic ſtuduit eam deſpōſare ſibi vt amicā to/tius ꝓfectionis euāgelice. Verūtamē pꝛo ſuis poſteris p̄ſertim repidis ſatis de ipſa et quibuſdā alijs ingruētibus trepidauit: ꝛ dominū int̄ſius exoꝛauit. Vnde cuz ſe mel maneret in quodaz heremitoꝛio dixit fratri Leoni. Habeam⁹ papirū ꝛ incauſtū ꝛ factamus domīo canticuz. quia fecit no/biſcū miſericoꝛdiā. ī quo ſcilicz cāntico mo/nent̄ omnes creature ad laudandū deum. qđ ſic incipit. Benedicite oīa opera do/mini dño: laudate et ſuperaltate eum in ſe/cula. A quo cum frater Leo q̄reret cur hec faceret. reſpōdit q̄ ex leticia coꝛdis. Naz cum anxius de religiōe quā domin⁹ per eā plantauerat: cōſolatus eſt eum domin⁹ in quatuoꝛ caſibus quos pꝛecipue timebat. Primus caſus fuit exquo fundit⁹ eſt oꝛdo in maxima paupertate timebat eaz defice/re frigeſcente charitate. Cui reuelauit do/min⁹ q̄ nunq̄: ſed ꝓſeueraret vſq̄ in finem mūdi. Secūdus caſus exquo fratrib⁹ dan/tur multe elemoſyne cuz magna deuotiōe qualiter poſſint ſatiſfacere ꝓpīis iuxta de/ſideriū dantiū. Cui reuelauit chriſt⁹ q̄ me/rito paſſiōis ſue ſatiſfecit. et cōſtituit ſc̄ꝓ eis ſatiſfactoꝛē fratribus ſaltez q̄ in ſe eſt facientibus. Vnde dixit frater Frācīſcus q̄ domit⁹ voluit eos vocari fratres mino/res. de quib⁹ ſpecialiter dixit in euāgelio. Q̄đ vni ex minimis meis feciſtis mihi feci/ſtis. q̄uis in generali de omnib⁹ pauperi/bus hoc intelligi voluit. Tercius caſus ex quo oꝛdo multos haberet emulos ꝓſequē/tes timuit q̄ aliquādo ſuccūberet. Et re/ſponſuz accepit q̄ q̄cūq̄ ꝓſecut⁹ fuerit: ty/rānice finaliꝛ ſuccūberet. Sic̄ euidēter ap/paruit tpe q̄dā q̄ q̄daz p̄lati ꝓſpirauerūt ad extinguēduz oꝛdinē minoꝝ: mittētes epm quēdā auctoꝛitaz magne x̄ſus ꝓciliū tūc celebrādū. Erat aūt ibidē eccl̄ia collegia/ta. ī cui⁹ vitreo depicta fuerāt inter alias imagīes ꝓiū ctim imago b̄ti Pauli apl̄i ꝛ imago b̄ti Frācīſci. Nocte igit̄ ꝓcedēte dt em ī q̄ deliberauit epūs intētū ſuū ꝓcilio ꝓ/ponere cuſtos eiuſdē eccl̄ie in viſione bea/tū Paulū audiuit dicentē ad beatū Frāci/ſcum. Franciſce cur non defendas oꝛdinez

tuū. Cui Franciscus. Quid faciam. crucez in manu habeo oportet me patientez esse. Tunc Paulus. Ne sis patiēs in hac iniuria. accipe gladiū meū ⁊ da mihi crucē tuam. Mane facto respexit custos ⁊ inuenit imaginē Pauli crucē hr̄e. imaginē ꝟo Frācisci cruentatū gladiū. Admirāsq; nimis statim audiuit p̄dictuz ep̄m in lecto capite trūcatū. Et narrauit oībus q̄ viderat ⁊ q̄ audierat. et in argumētū veritatis oñdit imaginē beati Frācisci adhuc tenētē ī manu sua gladium beati Pauli cruentatum. Quart⁹ casus ex q̄ tanta vētura esset multitudo fratꝝ timuit ꝙ maior ꝑs dānari debuit. qꝛ multi sunt vocati pauci ꝟo electi. Cui rñsuz est ꝙ vix aliq̄s de ordine reformato. s. ꝑseuerās dānari debet. Ecce inq̄t frater Leo de his q̄tuor ꝯsolat⁹ sum. ideo laudo deū meū ⁊ semꝑ laudabo. ¶ Secunda pauꝑtas dicit̄ vsus cuz restringit̄ affectus ad ea tm̄ q̄ vident̄ corꝑi necessaria. iuxta illud apl̄i. habētes victū ⁊ quib⁹ tegamur: his ꝯtēti sum⁹ q̄s ꝯtristat suꝑfluitas. curiositas cruciat p̄cidētes omnē affectuz nō necessariū. nimis tñ plerūq; ad necessaria ⁊ ꝯcessa afficiunt̄ eoꝝ ablatōez vel mutatōem equo aīo nō ferētes. ⁊ in hoc iudicant̄ violatores purissime pauꝑtatis. Nā q̄ntūcunq; videat̄ vsus rei necessari⁹: affectus tamen ei⁹ oīno denegat̄: alioq̄n puritas ip̄a pauꝑtatis maculat̄. Hinc beatus Francisc⁹ ponēs eam singulare fundamentum fratꝝ mīoꝝ ordinis de ea maxime gloriabat̄. Cum enī semel iret ꝓ pane cuz fratre Masseo parū acquisiuit. qꝛ despectus erat homuncio. frater ꝟo Masse⁹ multos acquisiuit bonos morsellos: quia pulcher erat. ⁊ dederūt ei plus ꝓpter ꝑsonaz q̄ꝫ ꝓpter deū. Post circuituz ergo venerūt ad locū vbi fons erat ⁊ in margine lapis planus super quē gaudens posuit fragmenta panis: dicens. O frater Massee digni nō sumus tāto thesauro hic inuēto. Et respōdit Masse⁹ nil videns preter elemosynā. Quō potest dici thesaur⁹ vbi tāt⁹ est defectus. qꝛ nec mēsa. nec mensale. nec sal. nec scutella. nec ſuus. nec ācilla. Cui vir dei. Hoc reputo thesaurū vbi nihil est de his q̄ p̄parat hūana industria. sed quicq̄d adest totū diuīa ꝓuidentia ministratū est: vt patet de elemosyna: d̄ fonte: ⁊ lapide. Dictꝫ ꝟo gratijs ait fratri Masseo. Eam⁹ romā ad sanctū Petꝝ ⁊ Paulū obsecrātes eos vt nos iuuēt suis meritis ad acquirēdum thesaurū altissime pauꝑtatis qui taz diuinus est ꝙ digni nō sum⁹ illū possidere. Est enī illa virt⁹ celestis per quā terrena cuncta calcant̄. ⁊ oēs obices e medio tollunt̄: vt libere deo mens hūana iungat̄. et facit aīam in terris positā cū angelis ī celis cōuersari: custodiēs arma charitatis et hūilitatis. Veniētes igit̄ romā ītrauerūt ecclesiam hincinde seorsuz oraturi. Ad beatuz igit̄ Franciscū orantē venerūt apl̄i sancti amplexātes eū ⁊ dicētes. Frater Frācisce qꝛ hoc petis qd̄ christ⁹ ⁊ apl̄i ſuauerūt ip̄e christ⁹ misit nos ad te vt annūciemus tibi ꝙ oratio tua sit exaudita: ⁊ thesaur⁹ paupertatis ꝓ imitatorib⁹ tuis sit tibi ꝯcessus ⁊ quicūq; te secuti fuerint de regno dei securi erūt. Quib⁹ dictis euanuerūt. Et surgens cum magno gaudio beatus vir oñia retulit fratri Masseo. ⁊ exiuit ecclesiaz in tanto gaudio ꝙ nesciuit q̄ diuertere se vellet. Tandē exiens ciuitatē venit ad quandam planiciē quasi per pratuz amenū: venerūtq; sibi obuiā tres mulieres pulcherrime: sed pauperes. statura etate ⁊ facie ꝑ omnia equales. que dixerunt ei quasi salutādo. Beneueniat domīa pauꝑtas. Quo audito paupertatis amator mox īdicibili gaudio repletus est: statimq; disparentes beato viro dederūt intelligere per reuelationē ꝙ erant tres angeli tria vota repꝛesentātes. scilicz obediētiam. paupertatē. ⁊ castitatem. que scilicz amabat vt speciosas mulieres. sed quia in paupertate summe gloriabat̄. ideo dixerūt ⁊ angeli: beneueniat domīa paupertas. Nam paupertatem aliquādo dominā: aliquādo sponsam suam electā vocabat. Dixit eniz eam esse reginā virtutū. qꝛ in rege regum et matre eius tam prestāter effulsit. ¶ Tercia paupertas dicit̄ paupertas affectus que nihil relīquit in animo quo vel in minimo īuiscetur affect⁹: vt liberis alis volet inter nuda

brachia crucifixi. Hmõi eñi anime ꝓmiſit
chriſtus: dicẽs. Ducã eam in ſolitudinẽ. i.
in abſtractõez affectus ab omni creato. et
ibi loquar ad coꝛ eius. Supꝙ quo dicit Al
bert⁹ magn⁹ de veris⁹ tutib⁹. Locutio do
mini in coꝛde eſt de arduis gratijs mẽti ſe
curitatẽ ꝓſtare. Sciũt qui guſtauerũt quã
tas oblectatõnes ſpũales abdicatio talis
oñi mo da reꝙ ſedule ſubminiſtrat: Cu⁹ cõ
ſcius beat⁹ frãciſcus nemo taz cupid⁹ auri
q̃ ipe cupidus pauꝑtatis. ⁊ exinde a ꝓnci
pio ꝙuerſiõis tunicula coꝛdula ⁊ femoꝛali
bus diues: bis ꝓtẽt⁹ fuit. In hac ceteros
cupiebat excedere. qz ex ipa didicerat infe
rioꝛem ſe oĩb⁹ reputare. ꝙ ſi pauꝑioꝛẽ cer
neret ſm exterioꝛẽ hoĩem: ſe ꝓtin⁹ arguens
excitabat ad ſike tanꝯ ſi emula pauꝑtate
ꝙcertãs vinci ſe tineret in illo. Vnde cuz
ſemel pauꝑculũ obuiã habuit pene nudum
ꝙpũctus lamẽtabili voce dixit ad ſocium.
Magnã verecundiã nobis ĩtulit bui⁹ ino
pia. qz nos ꝑ magnis diuitijs pauꝑtatem
elegim⁹: ⁊ ecce magis relucet in iſto. Deni
q̃ in infirmitate qua moꝛtu⁹ eſt ob amoꝛez
pauꝑtatis ſuper humũ nudatũ ſe ꝓiecit in
feruoꝛe ſpũs: quatenꝰ ĩ extrema hoꝛa in q̃
poterat adhuc hoſtis iraſci nudus cuz nu
do luctareẽ. leuanſq̃ ſolito moꝛe faciez in
celũ: ⁊ intẽdens illi glorie tot⁹. manu ſini
ſtra dextre latus vulnus ne videreẽ obte
pit: ⁊ ait ad fratres. Ego qõ meum eſt feci
qõ veſtꝙ eſt chriſt⁹ edoceat. Illachrymã
tibus aũt fratrib⁹ affectu cõpaſſionis vn⁹
ex eis quez vir dei guardianũ ſuũ eſſe dice
bat votũ eius inſpiratõe diuĩa eſſe cogno
ſcens feſtinus acceptã cum coꝛda ⁊ femo
ralibus tunicã pauꝑculo chriſti obtulit: di
cẽs. Hec tibi tanꝯ pauꝑi cõmodo: ⁊ tu il
la ſuſcipias obediẽtie ſancte mãdato. gau
det ex hoc ⁊ iubilat exleticia coꝛdis quo
niam fidez tenuiſſe dñe pauꝑtati vſq̃ in fi
nem ſe vidit. Hec enĩz oĩa fecerat zelo pau
pertatis vt nec habitũ quidẽ vellet habe
re niſi ab alio cõmodatũ volens per oñia
crucifixo ꝙformis eſſe qui pauꝑ dolens et
nudus in cruce pepẽdit. Inſpice igitur et
fac ſm exemplar ꝛẽ.

Sermo. vj. De aſperitate rigo roſa beati Franciſci. cxlviij.

Inſpice et fac ſcõm exemplar ꝛẽ. Quarto relucet in eo aſperitas rigoroſa q̃ docet age re dignos fructus penitẽtie. Nam penitẽ cia poſt doloroſam cõtritiõem: poſt nudã cõfeſſionẽ dignam requirit ſatiſfactiõem. que cõſiſtit in aſperitate exercicioꝝ. in ſe dulitate oratiõũ. ⁊ largitate elemoſyna ruz. Per primũ ſatiſfacimus pro his que cõmiſimus in noſipos. Per ſecũdũ in his q̃ in deũ. Per terciũ in his q̃ ꝓximũ ſu mus opati. Ñtum ad primum de q̃ in ꝓſenti locuturi ſum⁹ Achab rex ſceleratiſ ſimus vt diuinam vindictam ſubterfuge ret operuit carnẽ ſuam cilicio. ieiunauit et dormiuit in ſacco. ambulauit demiſſo capi te. tempauitq̃ domin⁹ penam quaz mina tus erat ei infligendã. vt habeẽ. iij. Reg. xxj. Nec ſolum peccatoꝛib⁹; ſed etiam iu ſtis penitẽtia admodũ fructuoſa redditur et rigoroſitas coꝛpis ſpũales delicias ac cumulare dinoſcit. Et ideo Job quãtum cunq̃ ſanctus fuerat dicebat. Ago penitẽ tiam in fauilla et cinere. Nimirũ quia non ſolum admit culpe maculã: ſed etiaz per ducit ad diuinam familiaritatem. ꝓpiuat etiam a futuris temptatiõibus ⁊ occaſio nibus peccatoꝝ. Hinc Johãnes baptiſta ſanctificat⁹ in vtero fugit ſub annis tene ris in deſerto: ne leui ſaltez famẽ vitã ma culare poſſet. Ibi taz aſpere vixit q̃ dice batur nõ manducãs: non bibẽs: nec plane ſm Bernardũ veſtiẽs: vt ad diuinã fami liaritatem efficacius raperet. Quod pru denter attendẽs beatus Franciſcus in om nibus ſibi nimis rigid⁹ ⁊ durus erat. ſimi liter ⁊ oñibus fratribus deuz offendenti bus: vt potius hic peniterent q̃ in futuro. nobis in exemplũ vt ſeq̃mur veſtigia eius. Inſpice igitur ⁊ fac ſm ꝛẽ. Ad euiden tiam aũt ꝓpoſite virtutis q̃ coꝛpi ꝓſertim aſſcribit dicẽ Eccl'iaſtic⁹. xxxiij. aſſilatõem iducẽs coꝛpis ⁊ aſini. Cibaria ⁊ ꝺ gaz on⁹ aſino: pãis ⁊ diſciplina ⁊ op⁹ ſuo. q̃ſi dice ret. Sic aſin⁹ vili pabulo multis verberib⁹

ꝛ onere ꝯui regiꝫ. sic coꝛpꝰ nꝝ debꝫ esca vili refici. aspitatibꝰ diuersis subdi. ꝛ onere ꝯui macerari. Et ībis tribꝰ relucet aspitas rigoꝛosa: q̄ luculētissime est cōplexus beatus Franciscꝰ. Tam rigidꝰ eñ fuerat in susceptoe nutrimenti q̄ raro vel nunq̄ comedit ad saturitatē. nec quidē aquā audebat bibere ad saturitatē cū sitis estuabat ardoꝛe. raro comedit cocta recēter nisi tēpoꝛe infirmitatis ꝛ tūc ea miscuit aqua vt sic redderet insipida. vel cū illusiōe pia: dicens fratrē cinerē eē castū. Quia dicebat foꝛe difficile necessitati coꝛpis satisfacere ꝛ pnitati sensuū non obedire. voluptatiq̄ carnis posse resistere. Cuꝫ aūt adhuc secularis nimiū laboꝛaret in repatōne ecclesie sancti Damiani. ita vt oēs pene mirarentur ꝛ ꝓpatereñ. eo q̄ ī domo paterna delicate nutritꝰ fuerat. sacerdos eiusdem ecclesie ꝓpassione motꝰ licet paupculꝰ esset. p eo ꝓcurabat victum sicut nouerat ꝓgruū. Dō cum p aliq̄s dies cōtinuasset dixit ad ipm Frācisc⁹. Putasne talē sacerdotem īuenies quocunq̄ veneris? Est ne hec vita paupeꝛ quā elegisti? Certe nō ē. Vadas ergo de domo in domū poꝛtās in mano paꝛapsidē vnū in q̄ necessitate coactꝰ cibaria diuersa coadunes q̄ dabūtur tibi. ꝛ ita voluntarie opoꝛtet te viuere amoꝛe illiꝰ q̄ pauperꝫ nat⁹: pauprime virit in seculo. remansit nudꝰ in patibulo. sepultꝰ in alieno sepulchꝛo. Dō cū faceret mirabant̄ hoīes. Dū igiꝫ inciperet comedere de collectis hoꝛrebat quidē ꝓmo: sed ꝓuersa sunt hoꝛrida cibaria in dulcedinez. ꝓcepitq̄ sacerdoti ne de cetero ꝓ se ꝓcuraret. Cuꝫ aūt ꝓuersus essꝫ in mōasterio sanitatis tpe in quēru raro gustauit aliud q̄ panem ꝛ aquā. ieiunauitq̄ singlis diebꝰ excepto tpe paschali. s. a pascha vsq̄ ad penthecostes. Dū cū semel cū fratre Bernardo ꝓ elemosynis trā siret ī ciuitate aliena veniēs ad poꝛtaz sedebat sup lapidē fatigatꝰ ꝛ ait fratri Bernardo. Juxta locū hūc alterutꝝ expectemus charissime postq̄ collegimꝰ elemosynam. Trāsierūt igiꝫ hinc inde diuisi p plateas. Et q̄ Bernardꝰ nondū ieiunare didicerat. et iam hoꝛa transisset nimia fame cruciatꝰ buccellas receptas ꝙtinuo comedens nihil sibi reseruauit. Frācisc⁹ vo quotidie ieiunās post redierat refuta elemosyna cū gaudio dixit fratri Bernardo. Ecce elemosyna quā mihi diuīa largitas donauit: ꝛ tu si quid habes appōe vt pariter māducem⁹. Tūc Bernardꝰ verecūdia perculsus ad terrā se ꝓstrauit: dicēs. Sancte pater ꝓfiteoꝛ q̄ infidelis fui ꝛ acceptā elemosynā moꝛ comedi. q̄ valō esuriui. Tūc frater Franciscꝰ lachꝛymis ꝓfusus p gaudio fratrē Bernardū amplexatꝰ est dicēs. Vere beatioꝛ es me. q̄ perfectus euāgelij obſuatoꝛ nihil sollicitus fuisti de crastino sed totaliter cogitatū tuū in dño iactasti.

Quodā etiā tempe supne ꝙtemplatōis auidus beatus Frācisc⁹ in nocte cinez a quodā amico fideli nauigio se trāsduci fecit ad insulā quādā qui locꝰ pulij dicit̄: duos dūtaxat panes secū poꝛtās vt a tumultu seq̄strat⁹ ibidē ieiunꝫ ꝛ oꝛatōib⁹ vacaret. rogans amicum ne cuiq̄ diceret: ꝫ die Jouis sancta ad eū reducēdū nauigio veniret. Intrās igiꝫ insulā nō īuenit vbi caput suū reclinaret. tandē in q̄ndā sepē vbi vepꝛes q̄si tuguriū fecerant subintrauit. ꝛ p q̄dragesimā permānit: nō māducās nisi medietatē modici panis. vbi postea in argumētū veritatis facta sunt miracula multa. ꝓpter q̄ cepertūt ibidē hoīes habitare. vbi ꝛ postmodū factꝰ est quiētꝰ fratꝝ. Beatus tñ Frācisc⁹ licꝫ tā arduā pniaz fecit sequestrat⁹. egrediēs tñ inde hoīes ꝓpē verbuꝫ euāgelij dicētis. māducate q̄ apponunt vobis: ꝙformabat se alijs ī q̄litate ciboꝝ licꝫ reuersus ad īteioꝛa rigidaz fuabat parcitatē. Sꝫ cū q̄q̄ delicatius nutriret dicebat coꝛpi suo. Frater asine opoꝛtz te soluere symbolū istud: notās se velle p eo castigare postmodū acrioꝛi pnīa ī recōpēsatōe symboli lauctoꝛ. Cū igiꝫ veniꝫ ad hospicium q̄ddā petebat refici. q̄ fame laboꝛabat ab hospite dulciꝫ recept⁹ ꝛ delicate refectus ait ad se. O frater asine opoꝛtet te soluere symboluꝫ. Finito ꝓandio gratias agebat hospiti: sed ipse solutionem symboli exigebat. q̄ nō ꝓpter deū sic ipe putauerat: ꝫ ꝓpter lucꝝ tam delicate reficiebat.

Quo respōdente se penitus nil habere ad
soluendum. arripuit ille baculuz: tenensq;
beatū vir ꝑ symbolo meli⁹ quo poterat di
utius verberabat. Tandez ꝟo dimissus ꝑ
viam transiēs let⁹ ait sibi. Frater asine bñ
dixi qꝛ oportet te soluere symboluz tuum.
gaudioq; replet⁹ grās agebat deo. Nec so
lum ipe sibi sed demones ordinatōe diuīa
illi rigidi fuerūt. Nam rogatus a quodaz
cardinali vt secū in vrbe aliq̄diu morere-
tur: acq̄euit humiliter ob eius reuerentiā
⁊ amorē. maxime qꝛ turrim habuit seque
stratā ⁊ ꝯtemplatōi cōgruā. Prima igit̄
nocte supuenerūt demones atrociter euz
verberātes ⁊ seminecē relinquētes. Qui
bus recedētib⁹ timore tremul⁹ vocauit so-
cium. narrauit casuz ⁊ ait. Isti demones
sunt carnifices dei quos mittit ad punien
dum peccatores. Multotiēs eniz religio-
sus peccat ignorāter. ⁊ qꝛ nō agnoscit cul
pam: a diabolo castigat̄ vt diligenter pec
catū inquirat. qꝛ in vero amatore nihil ī-
ultū relinquit. Ego ꝟo per grām dei non
agnosco me reū in aliquo peccato qđ ꝑ cō
fessionē ⁊ penitentiā nō emendauerim. si-
ne causa tñ nō facit me de⁹ castigare. Un-
de hec est causa vt arbitror ꝙ domin⁹ car-
dinalis me recepit in domū suā faciēs mi-
hi misericordiā corpus meuz reficiēdo. qđ
postq̄ fratres mei penuriā sustinentes au
dierint suspicabunt̄ me forsitan abundare
delicijs. efferri honorib⁹. implicari mūda-
nis. ⁊ sic hñt occasionē murmurādi. Ido
melius indico eū qui ponit̄ in exemplū fu-
gere curias ⁊ inter hūiles hūiliter ꝯuersa
ri. vt eadem faciētes sic fortius animent̄.
Narras igit̄ cardinali casuz suū: ⁊ valefa
ciens redijt ad heremitoriū. ¶ Secūdo si
bi fuit rigidus in asperitatib⁹ corpis. Nā
nuda humus vt frequēter lectus erat lassa
to corpi. et sepius sedens ligno vel lapide
ad caput posito dormiebat. Vili ꝯtectus
tunicula. vestis enim horrebat molliciem.
asperitatē amabat. qꝛ certa didicerat ex-
perientia demōes asperitate terreri. deli
ciosis aūt ⁊ mollibus ad temptandū forti
us animari. Unde cū nocte quadā ꝓpter
infirmitatem. capitis ⁊ oculorum p̄ter so-
litum ceruical de pluma positum haberet
ad caput: demon illud ingrediēs ip̄m vsq;
ad horā matutinalē inquietatū ab oratio
nis studio ⁊ quiete ꝑturbauit. Vocato de
hinc socio fecit puluinar cum demone lon
gius exportari. Qđ cum frater ille ꝑfice-
ret molestatus est a demone: ita vt omniū
membroꝝ ⁊ sensuū vires amitteret quous
q; ad vocē viri dei cognoscētis hoc in spū
oratōe p̄uia vigori pristino fuerat restitu-
tus vt etiā domesticū hostē sibi ꝑfecte sub
iugaret multas alias aspitates adinuenie
bat. Execrabat̄ enī mollibus vtentes ī or-
dine p̄ter necessitatē. Necessitatez dico q̄
non voluntas: sed ratio dictabat. necessi-
tatez quā volūtas ostendit lignū extincti
spūs asserebat. Spū inquit tepido ⁊ pau-
latim a grā frigescēte necesse est carnē ⁊ sa
nitatē q̄ sua sunt q̄rere. Cum hyemali tem
pore cōtent⁹ vna tunica interrogaret̄ quō
veste tā tenui tueri posset a frigore: rñdit.
Qui flāma desiderij supne patrie calesce-
ret interi⁹ faciliter sustineret exteriora fri
gora. sicut meli⁹ patuit cū quīq; vulnerib⁹
insignit⁹ fuit: vt infra patebit. ¶ Tercio si
bi rigidus fuit in onerib⁹ grauib⁹ penalita
tis ꝓprio corpi imponēdis etiaz ꝓ paruis
delictis. Cum enī petulantiā carnis senti
ret aliqñ se inter vepres ⁊ spinas nudū ꝓ-
iecit donec totus cruētat⁹ exiret. Aliquā-
do ꝟo in foueaz glacie plenā se mergebat
tollerabili⁹ asserens magnuz sustinere fri-
gus ī carne q̄ ardorez sentire libidinis in
mente. Aut etiā plerūq; se ꝓiecit in niuem
vt carnis estū refrigeraret. Cū eniz semel
orōni vacaret nocte clamauit antiqu⁹ ho-
stis tercio: dicēs. Frācisce. Cui cū rñdissz
q̄d vellet subiūxit ille. Null⁹ est ī mūdo pec
cator cui si ꝯuersus fuerit nō indulgeat de
us. sz q̄ se pnīa dura necauerit misericor-
diam non īuenit ī eternū. Qđ cuz audiret
vir sanct⁹ cogitare cepit quisnā loqueret̄:
deus an diabol⁹. Moxq; incidit menti ei⁹
ꝙ tā bñ faceret si vxorē duceret: filios ꝓ-
crearet q̄s ad salutē nutriret q̄q ꝙ sol⁹ ī he
remitorio degeret. quā cogitatōz g̃uis tē
ptatio carnis secuta ē. Qđ sentiēs vir dei
Nūc inq̄t scio vere qꝛ diabol⁹ locutus est.

244

Exuit igit̃ vestimẽta apprehendit cordaz ⁊ corp⁹ suũ flagellat quousq; fatigaret̃: dicens. Eya frater asine sic te decet manere sic subire flagella eo q̃ ĩcipis deliciari. tunica religiõi deseruit. sanctitatis insignia p̃fert. furari eã libidinoso nõ licet. Post h̃ cellã nud⁹ exiẽs in niuez se ꝓiecit vt sic ardorẽ carnis extingueret. Post horam ꝟo iaz gelid⁹ surrexit. ⁊ fecit ex niue massas septem tanq̃ figuras hũanas: dicens ad se. Hec maior vxor tua est. q̃tuor alie duo filij ⁊ duo filie. reliq̃ due seru⁹ ⁊ ãcilla. Festinans igit̃ labora vt habeãt indumẽta. qꝛ frigore moriunt̃. q̃ si eorum sollicitudo te grauat nimia: dimitte eos ⁊ serui deo soli. Qd̃ videns diabol⁹ ꝯfusus recessit: ⁊ vir dei cũ victoria cellã intrauit. ¶ Alio q̃q̃ tpe trãsiuit ad frẽm Bernardũ ĩ silua vt loqueret̃ ei. quẽ inueniẽs ĩ ꝯtemplatõe stãtem: sed nõ aduertẽs ip̃m in deũ raptũ clamauit: dicẽs. Bernarde veni loq̃re cũ isto ceco. Frater ꝟo Bernard⁹ non venit licet Francisc⁹ vocatõez gemĩaret. qꝛ vocẽ impantis nõ audiuit. Propter qd̃ beat⁹ vir turbat⁹ admirãs cur Bernardus nõ venerat. tandẽ se dedit orõni causaz scire cupiens. ⁊ venit ad eũ vox dicẽs. Vñ tibi pauper homũcio turbarz, nunq̃d homo dimittere debet deũ ꝓp̃ creaturaz. frater Bernard⁹ stabat ꝯiũct⁹ mecũ. ⁊ ideo venire nõ poterat ad te. qꝛ nihil aduertit de verbis tuis. Quo audito vir dei p̃sumptuositatẽ suã duri⁹ arguẽs redijt ad fratrẽ Bernarduz. cui⁹ pedib⁹ ꝓuolut⁹ ait. Precipio tibi ꝑ obedientiã vt punias p̃sumptõem meã: eo q̃ talia cogitaui de te dũ steteras in cõtemplatiõe. Trina vice calces sup̃ guttur meũ vno pede: ⁊ alio sup̃ os dicẽs. Jace tu rustice: vñ tibi tãta sup̃bia qui es vilissima creatura. qd̃ alter obediẽtia coact⁹ impleuit. Et sic duram exigit vindictaz in se ip̃m. Inspice igitur ⁊c̃.

Sermo septimus. De obedientia studiosa beati Frãcisci. cxlix.

Inspice et fac scdm exemplar. Quĩto relucet ĩ eo obediẽtia studiosa. cuius vberez fructũ apostol⁹ Petrus sentiẽs dic̃. Subiecti estote oĩ hũane creature ꝓpter deuz. In quib⁹ verbis licet indicere q̃ndã vniuersalẽ obedientiã hoĩm: addit tñ quãdã limitatõez cũ dicit ꝓpter deũ non ꝯ deuz. Pro q̃ notandũ q̃ p̃mo ⁊ p̃ncipal̃r obediendũ est deo. cui melior ⁊ g̃tior est obediẽtia q̃ victime. Sic̃ patuit i Saule (cuz victima ꝯ obedientiã oblatã) reprobato. j. Reg̃. xv. Hinc dicit̃ Math̃. vij. Non oĩs q̃ dicit mihi dñe dñe intrabit ĩ regnũ celoruz. sed q̃ facit volũtatẽ nõ suã: sed patris mei ¶ Secũdo debet obedire regi siue p̃ncipi: sic̃ dicit ibidez Petr⁹. Siue regi q̃si p̃cellẽti: nisi p̃ceꝑint ea q̃ diuinis p̃ceptis sunt ꝯria. In quib⁹ obedire oportet deo magz q̃ hoĩb⁹. Vñ. j. Mach̃. ij. rñdit Mathathias nũcio regz. Et si oẽs obediũt regi Anthiocho: ego et filij mei obediemus deo. ¶ Tercio obedire debet p̃latis ecclesie siue boni siue mali fuerint: dicẽte ap̃lo. Obedite p̃positis vr̃is etiã discolis. Qd̃ sane intelligendũ est in licitis et honestis. qꝛ licz tũc p̃lati mali sũt. ĩtelligunt̃ tñ obedire ei cui⁹ noĩe p̃sunt. Math̃. xxiij. Sup̃ cathedrã Moysi sederunt scribe et pharisei. oĩa q̃ dixerint vobis facite ⁊ ſuate scz salutaria. ſm ꝟo opa eoꝝ nolite facere. dicunt em̃ ⁊ nõ faciũt. ¶ Quarto debet obedire parẽtib⁹ ĩ his q̃ nõ discrepãt a salute iuxta illud ad Colos̃. ij. Filij obedite parẽtib⁹ vr̃is in dño. Sic obediuit Joseph p̃rimittẽti eũ ad frẽs: licet se sciebat odiosuz esse fratrib⁹ suis: eo q̃ accusassz eos crimine pessimo: ⁊ ꝓpter somnia que viderat.

¶ Quinto ex abũdanti debet obedire ſm possibilitatẽ oĩ hũane creature vniuscuiusq̃ desiderio ſm deũ ⁊ rectã rõez satisfaciẽdo vt sic vberẽ attĩgat obedie fructũ. Cuius obedie exẽplar ĩspice ⁊ fac ⁊c̃. Inspice igit̃ ⁊ fac ſm exẽplar ⁊c̃. ¶ Beat⁹ Francisc⁹ aduertens q̃ nullã de⁹ virtutẽ exegit a p̃mis parẽtib⁹ sic̃ sanctã obediẽtiã q̃ seruata hũana natura fuisset in gr̃a stabilita: q̃ violata hũana nat̃a dinoscit̃ multipharijs misterijs cõdẽnata: dixit nihil esse desperaci⁹ q̃ religiosus neglector obediẽtie regule vel p̃lati et ꝯtẽptor mãdati diuini

vel hūani. imo videꝛ esse equꝰ diaboli quez equitat ad libitū suū. Et ideo socio itineris sui beatꝰ Franciscꝰ solebat obediētiā ꝓmittere ⁊ fuare. ¶ Ad euidentiā virtutis huiꝰ sciendū ꝙ triplex est obediētia. s. vniuersalis ꝓcepti. regularꝭ ꝓsilij. ⁊ diuini beneplaciti. Prima est obediētia vniuersalis ꝓcepti: siue diuini siue hūani obligātis ad crimen mortale. q. s. obediētia ꝑtim incipiētibꝰ asscribit. siue penitētibus in seculo: vel ꝓfitētibus in mōasterio. Et bi voce dñica se defleāt: dicētes. Dō debuimꝰ facere fecimꝰ. Sufficit enī eis illa ꝓplesse ad q̄ necessario obligātur. In alijs xo tardi ⁊ inuiti reperiunt. Lōge aliter inchoauit beatꝰ Frācisc⁹. q̄ adhuc secularis semel ingressus ecclesiā añ crucifixū se ꝓstrauit: dicens. O summe: o glorioſe dñe illumīa tenebras cordis mei. ⁊ da mihi fidē rectaz. spem certā. charitatē ꝓfectā. ⁊ cognitōez talē vt faciā tuū sanctū ⁊ verax mādatuz. Tādē lachrimosis oculis crucē intuēs audiuit vocē ter dicentē. Frācisce vade ⁊ repara domū meā q̄ vt cernis tota destruit. Tremēs Frācisc⁹ vtpote corde ꝓcipiēs diuini virtutē eloquij: mētis alienat excessu. Tādē in se reuersus ad obediēdū se parat de ecclia materiali repanda: licz principaliꝰ ītētio dei ferret ad eā quā chriſtꝰ suo sanguīe ꝓquisiuit: sic eū spūssanctꝰ docuit. Excogitās enī illud implere de diuitijs paternis quicq̄d hre poterat. s. pāno. et alia mercimōia secū vexit ꝓgens eqster ad ciuitatē noīe fulginū. Venditisq̄ oibꝰ ⁊ eq̄ cui insederat pedes reuertit. ⁊ ī repatione ecclie sancti Damiani deuotꝰ metalli pondꝰ expēdere disposuit. Pater aūt cōquestꝰ est epo ciuitatis assisij de iniuria filij: de fraudatiōe venditi mercimōij. Qui vocato ad se Frācisco dixit. Fili pr̄ turbatꝰ est ⁊ scādalizat in te. si vis deo fuire redde illi pecuniā suā. Cui vir sanctꝰ. Domine audiui ꝓ reuelatōem q̄ reformare debes ecclias dei. si q̄ restituero oīa vñ sumptus habeā ⁊ necessaria. Cui epus. Forsitan pecunia illa est ꝺ iniuste acquisitz. nec vult deꝰ q̄ erogas eā ī sumptꝰ ecclie. sz habeas fiduciā in dño. q̄ ipe adiutoꝛ ī opoꝛtunitatibꝰ. ipse ꝓ opē ecclie sue ministrabit. Acquiesit vir sanctꝰ placito ⁊ pecuniam restituit. Ne tñ diuini ꝓcepti surdus auditoꝛ existeret cuius nil bret: opꝰ repationis inchoare voluit. Abiectaq̄ verecūdia apud q̄s abūdare sciebat hūiliter mendicabat. sclamās ꝓ plateas ⁊ petens lapides. cemētū. ligna. ⁊ alia necessaria in opꝰ repatōis. Coꝛpꝰ q̄z debile ieunijs attritū supponebat onerib⁹ lapidū cemēti ⁊c. q̄sqūz tres repasset ecclias Tantū aūt ī hoc opē laboꝛabat q̄ oēs videtes mirarent ⁊ ꝓperent: ꝓsiderātes euz de tātis delicijs ꝓuenisse ad talē ꝓemptū ⁊ laboꝛē. Et ideo multi eū iuuabāt offerēdo lapides. ligna. cemētū. ⁊ alia necessaria. Hec oīa fecit vt diuinū mandatū adimpleret. ¶ Secunda xo est obedientia regularis ꝓsilij. q̄ ꝓsilia vel ponunt in ꝓfectōe euāgelica: vel in aliqua assumpta vel ꝓfessa regula. sic quidā supioris voluntati se ꝓ omnia conformare laboꝛant. sed plerunq̄ ducti timoꝛe hūane coꝛreptōis: ꝓfusiōis: vel indignatōis. aut certe ducti libidīe hūane ꝓplacētie vt amicicie in obediētia semꝑ hūanū aliquid respiciētes. nō ꝓpter Jesuz tantū. ⁊ sic ī teriꝛ intentio longe degenerat a ꝓfectōe virtutis obediētie. imo plerūq̄ in hoc mūdo recipiūt mercedē suā. Frācisc⁹ aūt non ad oculū fuiens fratri socio semꝑ obedientiā ꝓmittere solebat ⁊ fuare. Tandēq̄ cedēs officio guardianū petijt cuius voluntati ꝓ oīa subiacerer. Dicebat enim ꝙ ei⁹ iugo se submittētib⁹ nil ꝛpis sine lucro trāsiret. Et ideo dicebat ꝙ ira libēter nouitio vni⁹ hore obediret si ei daret in guardianū sic discretissimo pri. qꝛ subdit⁹ ꝓlatū suū nō hominē ꝓsiderare debet: sz Jesum cui⁹ amore subiect⁹ est hoī. Nā quāto ꝓemptibiliꝛ ꝑsidet: tāto magis hūilitas obedientie laudat. Dñe etiā ī difficillimis fratres suos obedientiā ꝓmptā exhibere docuit. B

¶ Cōtigit enī quadā die ꝙ vir sanctꝰ fratrem Ruffinū ad assisiū mittēs. illi ꝓcepit vt ibidē ꝓpo ꝓdicaret quicq̄d ei dñs īspiraret. Rūdit hūiliter fraꝛ Ruffinꝰ. Parce mihi dñe dilecte. qꝛ sic nosti grām ꝛbi non habeo. simplex et ideoꝛa sum. nullam

2.495

habens scientiã vel facũ diã. Tũc ait Frã cisc⁹. Exq̃ prime voci nõ obedisti: secundo tibi p̃cipio p sanctã obedientiã q nud⁹ vadas ad assisiũ ⁊ ibidẽ p̃dica v̄bũ dei. Qui statim fact⁹ obediẽs nud⁹ prexit assisiũ: licet esset de nobiliorib⁹ ciuitatis illi⁹. Quez vidẽtes hoies venire nudũ dixerũt adinuicẽ. Isti fratres faciũt tantã penitẽtiaz q̃ ĩcipiũt demẽtari. Et ecce casu ducebatur quidaz demoniac⁹ fortiter ligat⁹ ⁊ ductus a multis ad sanctũ Franciscũ vt eũ liberaret. Qui vidẽs a lõge frẽm Ruffinuz vociferare cepit ⁊ furere tã fortiter q̃ fractis vĩculis de manib⁹ eoz exiliret. Cõiurabãt igit eũ de tanta nouitate cur hoiez pl⁹ solito torq̃ret. qui rũdit. Quia iste frater Ruffin⁹ paupcul⁹ obediẽs ⁊ hũilis incendit me suis oz̃onib⁹. et ideo nõ possum ampli⁹ in isto hoie p̃morari. Et his dictis exiuit. Interim frater Frãcisc⁹ q̃ domi remanserat cogitare cepit ꝺ. pmpta obedia frĩs Ruffini ⁊ de mãdato suo taz austeroz cepit increpare seip̃m tã durissime: dicẽs. Dñ tibi vilis homũcio p̃cipe fratri Ruffino q̃ ꝺ nobiliorib⁹ est ĩ assisio vt vadat ibi nud⁹ ad p̃dicandũ. vere tu expieris ĩ te qꝺ illi p̃cepisti facere. Statimq̃ se nudans secut⁹ est eũ. Quẽ cernẽtes putabãt etiã insanire. Fratrẽ q̃ Ruffinũ p̃dicãtez ĩuentes ambonẽ ascẽdit tã stupẽda p̃dicas de p̃tẽptu mũdi. de desiderio regni. ꝺ nudo filio dei. de opp̃obriis crucifixi. q̃ oẽs amarissime flerẽt: clamãtes ad sydera p̃o miseri cordia. Nec fuit vnq̃ vilius ĩ illa ciuitate tãtus plãct⁹ de passiõe x̄pi. Finito vo sermone Francisc⁹ se reinduit: ⁊ fecit reindui frẽm Ruffinũ. Et beatuz se reputabat qui eos tangere poterat vl̃ fimbrias eoz. Cũ q̃ domũ redissent p̃dicauit fratrib⁹ de vera obediẽtia ⁊ in exemplũ reduxit fratrez Ruffinũ. Tercia denicq̃ obediẽtia est diuini bñplaciti q̃ duab⁹ vijs colit. Vna via respicit platũ tanq̃ x̄pi vicariũ. ⁊ ꝺ obedientia pfectois q̃ quis nõ modo platozũ verba: sz ⁊ nut⁹ diligẽti⁹ obtuat. ⁊ effectu q̃tori⁹ exequit nõ ptẽdẽs excusatõez non causans difficultatẽ. nõ ĩuolũtariũ se ostẽtans etiã si min⁹ suaue qꝺ imũgit q̃nq̃ redolere videat. Et hoc actitat intuitu dñ taxat diuĩe misericordie gr̃e familiaritatis ⁊ placẽtie diffusi⁹ adipiscẽde nihil hũani respiciẽs. sciẽs pfecto q̃ fallax inimic⁹ duz opus bonũ impedire non ꝑualet ad intẽtionem opantis inficiendã se cõuertit. Qꝺ agnoscẽs in spũ vir beat⁹ cuz aliq̃n sederet ĩter fratres emisit suspiriũ magnũ: dicẽs. Vix est aliq̃s religiosus ĩ toto mũdo q̃ bñ obediat suo p̃lato. Qꝺ audiẽtes frẽs dixerunt. Pater dic nobis q̃ sit pfecta obediẽtia. Tunc ille rñdit. Ver⁹ obediẽs est similis corpi mortuo. Tolle corpus et vbi tibi placuerit pone: videbis illud nõ repugnare motũ. nõ murmurare situ. nõ reclinare dimissuz. Qꝺ si ponat in cathedra nõ alta: sed ima respiciet. Si collocet in purpura duplo palescit. Sic verus obediẽs est q̃ cur moueat nõ indicat. vbi locet nõ curat vt trãsmutet nõ instat. Euect⁹ ad officiuz solitã tenet hũilitatẽ. pl⁹ honorat⁹: pl⁹ reputat se indignũ. Dñ subiũxit. Iniũctas obediẽtias pure ⁊ simpl⁹ ⁊ nõ postulatas reputo sacras. Summã tñ obediẽtiaz in q̃ nihil hz caro et sanguis illaz esse asseruit q̃ diuina inspiratõe itur ad infideles vel ad lucrum aiaz siue ad martyriũ desideriũ. et obedientiã hãc petere deo multũ acceptã Dis igit ⁊ silib⁹ colloquijs istruxit fratres ad pfectã obediẽtiã. Secũda via dicit obediẽtia vniõis: q̃ qs suã volũtatẽ adeo diuĩe subijcit dispositõi q̃ illi⁹ bñplacitum sit ei summũ desideriũ. siue pspera sint vl̃ aduersa. siue p̃secutões aut ꝓfusiões. infirmitates vel pricula. ceteraq̃ silia sedulis p̃cibus viscerosa q̃dam dulcedine clamitãs Fiat volũtas tua. vt etiã tandẽ ex mltiplicatis desideriijs naturali q̃daz inclinatõe ferat ad amplectendũ quicq̃d diuĩa puidẽtia disponẽte vel pmittẽte circa se ꝓspere rit actitari. in quo ꝓpletũ est illud aplicũ. Qui adheret deo vn⁹ cũ eo spũs efficitur. Nã sic p amorosaz vnionẽ volũtatẽ trãsfundi in deũ est deificari: vt dic Bern̄. li. de diligẽdo deũ. Quã vnionez se beat⁹ pr̃ adeptã mõstrauit: cũ semel in q̃dã cellula seq̃strat⁹ a fratrib⁹ morarẽt ad tẽp⁹. Nam cũ ibidẽ stetisset quinquaginta dieb⁹ ĩ tãto

dolore oculoꝝ ⁊ capitis ac incredibili ve-
xatõe muriuꝫ. qui vt credit̃ spũ diabolico
agitati vix dei sine misericordia molesta-
bãt: ita ꝙ die noctuꝫ quiescere non vale
ret. Sentiẽs vir dei ꝟ esse flagellũ diuinũ
cepit grãs agere ⁊ laudare deuꝫ toto cor-
de: dicẽs se multo maiorib⁹ tribulatõibus
esse digñ. ⁊ si diuĩe placeret dulcedini
sese paratũ obtulit ad oĩa sufferẽda licet ĩ
infinitũ maiora. exorãs a dño in oĩ tribu-
latõe verã patiẽtiã ⁊ pfectã pseverãtiaꝫ:
Et facta est ad eũ vox a dño: dicẽs. Frãci-
sce si tota terra esset aurũ. ⁊ oẽs aq̃ balsa-
muꝫ. ⁊ oẽs mõtes lapides pciosi. ⁊ tu iue-
nires aliũ thesauꝝ nobiliorẽ his oĩb⁹ cũctũ
aurũ est pciosi⁹ terra. balsamuꝫ aq̃. et lapi-
des pciosi mõtib⁹. ⁊ tibi dareť p tua infir
mitate: nõne mltũ gauderes? Rñdit frã
cisc⁹. Dñe nõ suꝫ dign⁹ taꝫ pcioso thesau-
ro. Cui dñs ait. Gaude nũc qr talis ẽ the-
saur⁹ vite eterne quẽ tibi reposui et ex nũc
te ĩuestio. psens aũt nũc afflictio tua ⁊ in-
firmitas data est p arra thesauri illi⁹. Ad
cui⁹ pmissionẽ liq̃facta est aĩa ei⁹. ⁊ q̃dam-
modo p dulcedine absorpta in q̃ndaꝫ im-
passibilitateꝫ vt ebrius spiritu penas vix
sentiret ⁊c.

¶ Sermo octauus. De castita
te puderosa sancti Fracisci. cl.

¶ Aspice et fac scdm
exemplar ⁊c. Sexto relucet ĩ eo
castitas puderosa q̃ est sexta cor-
da psalterij bai⁹ bene sonãtis. Hec aũt fm
Cyprianuꝫ de ỽginib⁹. est flos ecclĩastici
germinis. dec⁹ atꝙ ornamẽtũ grẽ spũalis
⁊ illustrior portio gregis xpi. q̃ fm Ambro-
li. de viduis. meruit eligi a christo vt esset
dei tẽplũ corpale ĩ q̃ habitauit plenitudo
diuinitatis. Et iõ ad hãc deo ꝓsecrandaꝫ
multis fuit sollicitudo pstãtior velut the-
sauꝝ incõparabilẽ ⁊ ornamẽtũ oĩm virtutũ.
Hinc beata virgo nõ est oblita votũ casti
tatis tenere: licet angel⁹ diceret ꝙ de ea fi
lius dei nasceret. Quõ inq̃t fiet istud quo
niã virꝝ nõ cognosco. Hinc etiaꝫ Judith
vidua diues delicata ⁊ speciosa. Cui⁹ casti
tas est difficillior ꝓpter expras voluptates ad eã ꝓseruandã. cũ puellis suis clau-
sa morabat̃ habẽs ciliciũ sup lũbos: ⁊ ieiu
nans cũctis diebus. Hinc etiã Susanna sol
licitata a senib⁹. nec famã nec vitã ꝓposu
it castitati. Et Joseph licet etate iuuenis
a dña sua sollicitat⁹ in carcerẽ recludi ma-
luit q̃ pdere castitatẽ. Hãc licꝫ nobilem
margaritã hodie multi velut vilissimã p-
ĵciũt nunq̃ recupandã. Beat⁹ aũt Frãci-
scus ingenita q̃dã honestate diuinit⁹ inspi
rata: licꝫ alꝰ vanissim⁹ esset adhuc secula-
ris. nõ tñ inter lasciuos iuuenes abĵt post
petulantiã carnis. Jnspice igiť ⁊ fac ⁊c.

¶ Qm fm euãgelicã veritatẽ castitas so
la nõ sufficit ad salutẽ: nisi ceterĵ virtutib⁹
adornata fuerit testãte ꝓbola de ỽgib⁹.
vbi tot fatue virgines excludunt̃: q̃t sapi-
entes admittuut̃. qr licet virgines ⁊ caste
vixerãt oleũ tñ bonoꝝ operꝝ nõ habebãt.
Soleter nobis intenduꝫ est q̃liter casti-
tas ꝟuata ĩ nobis regi debeat vt deo acce-
ptabilis fiat ⁊ placeat. Qõ nobis satĵ in-
nuit apl⁹. j. Thessal. v: dicẽs. Jpse aũt
de⁹ sanctificet vos p oĩa vt ĩteger spũs ve
ster. i. ratio. ⁊ aĩa. i. sensualitas. ⁊ corp⁹ si-
ne q̃rela. i. peccato in aduẽtu dñi nr̃i Jesu
xpi ꝟueť. Jn quib⁹ verbis triplicẽ castita-
tem distinguit. s. castitatẽ corpalis repssi-
onis ab oĩ delectatõe carnali. sensualis di
rectõis ab oĩ oblectatõe mortali. mẽtalis
depuratõis ab oĩ affectu veniali. Pri-
ma ỽr castitas corpalis repssionis ab om
ni delectatõe carnali. Dicit enĩ Aug⁹ li. õ
nuptijs. ꝙ ỽginitas est ĩ carne corruptibi
li ĩcorruptõis ppetua meditatio. Dñs apo
stol⁹. j. Cor. vij. Virgo cogitat q̃ dñi sunt
vt sit sancta corpe et spũ. Ex q̃ colligiť ꝙ
accepta deo ỽginitas nõ sistit in sola pri-
nẽtia carnis: sed vltra requiriť ꝙ refrena-
tus lasciuia ꝟersatõis in choreis. spectac-
ulis. oculis. ⁊ impudicijs ỽginitatẽ suã
hũili ꝓsecret et sancta ꝟersatõe. qr paꝝ p
dest ꝟuatũ signaculũ carnis dñi oblectatur
volũtas ĩ lasciuia voluptatis. Oscq̃ inq̃t
morabunt̃ in te cogitatões noxie. i. carna
les: q̃ subito delectatõeꝫ allicĩũt: stimuluꝫ
ꝓuocãt. Qõ sentiẽs vir sanct⁹ adeo visuꝫ
custodierat ne mulieres videret ꝙ sicut re

tulit socio quasi nullã recognouit in facie. Non enī secuꝝ putabat eaꝝ imaginatões introꝛsus haurire que pñt edomite carnis igniculũ resuscitare. vel pudice mentis nitorem maculare. Asserebat etiã friuolũ esse muliꝝ colloquiũ: excepta sola ꝓfessione vł instructõe breuissima. iuxta qõ expedit saluti ꝛ ꝓgruit honestari. Insup vt hanc margaritã ꝓfuaret integrã ieiunabat. vigilabat. orabat. in rigiditate vestituꝝ. in algore mẽbroꝝ. vt sic lasciuiã carnis edomaret. Exquibꝰ tanta facta est in eo carnis ad spiritũ ꝓcordia. tanta obediẽtia. pmptitudoq; cũ spũs niteretꝰ ad omnẽ puritatẽ et sanctitatẽ attingere ipa nõ solũ non repugnaret: sꝫ ꝛ ꝑcurrere conaretꝰ. Videbatur enī innocẽtie prime puritatẽ attigisse in q̃ spũs nullã carnis rebellionẽ sentiebat vel deordinatõem tanq̃ ꝓfectꝰ unitator aprit: dicẽtis. Castigo corpꝰ meũ. ¶ Secũda ꝺr castitas sensualis directõis ab oī oblectatiõe mortali. Sensus enī sunt q̃si q̃daꝝ fenestre p q̃s mors culpe aĩas nẽas ingrediꝫtur. Per sensus enim priꝰ hauriẽ vĩ in carne delectaꝰ. De hac aũt castitate dicit frater Egidiꝰ terciꝰ frater beati Frãcisci. Castitas ẽ speculũ purissimũ qõ citissime obꝑuatur. Et adiũxit. Inter oẽs virtutes ꝑeligerem castitatem. Et ait quidã frater. Nõne maiꝛ vtꝰ est charitas? Cui frater Egidiꝰ. Et q̃d ẽ castiꝰ charitate dei? Tũc rursuꝝ q̃siuit ille frater: dicẽs. Quid g̃ pr̃ vocas castitatẽ? Rñdit frater Egidiꝰ. Castitatẽ voco custodire oẽs sensus corporꝫ. cũ gr̃a dei ꝑ est nunq̃ oblectari sensibus ĩ apprehensiõe creaturarũ tanq̃ sistẽs ĩ illis sed vt oĩe purissime referat in deũ. Dominus enī mũdũ creaturis multipharijs adornauit vt hũana mens ĩ apprehensiõe earum q̃ndã delectatõeꝫ ꝓcipet q̃ sublevaretur in oĩm creatorẽ: eiꝰ sꝫ potentiã. sapiẽtiam. mãsuetudinẽ. bonitatẽ. suauitatẽ in creaturis rep̃sentatis viscerosiꝰ ꝓplectendo. ꝛ sic q̃dãmodo videꝫ cecꝰ ꝛ audiꝫ surdus ad exteriora reddit oculũ mẽtis intellectũ: sꝫ auctorem vniuerse fabrice sustollat tanq̃ fontale principiũ oĩm. Sic beatꝰ vir oĩa q̃ ꝓsiderabat in creaturis: ĩ creatorem regerebat. cuiꝰ amore singula quodaꝫ affectu dulcifluo ꝓplectẽs fratris vel sororis noĩe vocari solebat amorẽ illũ semp regerẽs in deũ. ꝛ ꝺõ nihil ĩ mũdo ꝓcupiscẽs sed mortẽ expectauit vt sororẽ securꝰ. Cũ eĩ sel factꝰ eẽt tã debilꝫ q̃ vir se mouere posset timẽs assiliq̃ epus eũ morituꝝ misit ad ipm medicũ suũ. Cui paꝰ alacri vultu Fraꝰ medice est ne hec infirmitas mea curabilꝫ: an nõ dic audacter: qꝛ mori nõ timeoꝰ Nã de gr̃a dei taliter ꝓficꝰ sum deo meo q̃ de morte ꝛ vita eq̃liter sum ꝓtẽtꝰ. Rñdit medicꝰ. Pater fm nr̃am phisicã morbus ꝑ ester est incurabilis. Tũc vir sanctꝰ gaudio repletꝰ: manꝰ extendẽs ĩ celuꝫ ait. Beneueniat sororꝰ mea mors. Qõ audiẽs quidam frater dixitꝰ. O q̃care vendes de tuo saccos istos q̃s induꝰ fuisti. Nã multi panni de serico ꝛ bisso deaurati ponentꝰ sup saccos tuos q̃s induꝰ fuisti. Cui rñdit. Dex dicis frater. ꝛ ꝑ totũ erit ꝓ laude ꝛ honore dñi mei. Fecit g̃ pr̃e gaudio cãtare frẽs aliq̃s. qꝛ mori desiderabat nõ q̃ querebat cantꝰ oblectatõem: sed mẽtis in deũ viscerosam exultatõeꝫ. Cui dixit guardianꝰ suus. Pater timeo q̃ ĩ cãtu debet ꝑplus scãdalizari ꝛ dicere. Tu deberes cogitare de morte. ꝛ sic magis plãgere q̃ cantare. Respõdit vir sanctꝰ. Chariss̃ime frater scias q̃ iam sunt duo ãni q̃ dñs mihi reuelauit finẽ vite mee. ꝛ fecit me certũ de remissione oĩm peccatoꝝ ꝛ ꝺ regno celoꝝ. vsq; ad illaꝫ reuelatõem semp fleui ꝑ morte ꝛ pro peccatis. sed post hãc repleꝰ suꝫ tãto gaudio q̃ amplius flere nõ possuꝫ. Rñdit alter Exq̃ ita ẽ: iustũ est vt semp cãtes. ¶ Tercia dicit castitas mẽtalis depuratiõis ab oĩ affectu veniali. De q̃ canit eccl̃ia. O Jũ di corde quẽ soli cernere pñt oculi. Et hec quidẽ in oĩ statu repiri põt: licꝫ admoduꝫ rara auis in terra. Dis enī iã depuratꝫ affectibꝰ. ꝛ sedaris ꝓcupiscẽtiarũ motibꝰ. sicuti videmꝰ in quibus innocẽtie pene recuperate puritas arridere videt. quibꝰ datũ est efficaciꝰ gustare ꝛ videre q̃m suauis est dñs. Ad qõ hortamur. j. Pet. ij. Sic modo geniti infantes rõnabiles sine dolo lac ꝓcupiscite. s. cãdide puritatis: vt ĩ eo cre-

scatis in salutē: si tñ gustatis q̄ dulcis est dñs. O felix aīa q̄ ꝑ munere ꝑueniri meruit. Spūs enī sanct⁹ reddit testimoniū spiritui suo q̄ filij dei sit. Hoc enī dono tract⁹ beat⁹ Frāciscus ignorabat penit⁹ q̄d eligeret, an sancte ꝓtemplatōi cōtinue vacare q̄ magis optabat: an aliq̄n in salutē aīaꝝ ꝑdicatōib⁹ insistere. Hoc enī necessariū erat ꝓpter eos q̄ hereditatez capiūt eterne salutis. Quaꝝ dubitatōez multis dieb⁹ ab orōnib⁹ venies termīando fratrib⁹ ꝓponebat: scire valde cupiens sup̄ ꝑ voluntatez dñi. Nimiꝝ qz q̄stio hec abyssus multa doctorib⁹ hinc inde rōnes inducētib⁹ q̄ diuersa sentiētib⁹, vtꝝ. s. actiua vita sit maiorꝝ meriti q̄ ꝓtēplatiua. Verūtamē saluo melioꝛi iudicio in sentētia mihi suauioꝛ q̄ clarioꝛ arridet Richard⁹ sup. iij. dis. xxxv. q̄ de motu ꝓprio loquēs dicit, q̄ ita ꝓtēplatiua simplr loquēdo maioris est meriti q̄ actiua. Cui⁹ causam assignat, qz radix merendi in charitatiua dei dilectōe consistit. Et ideo vita illa activa in q̄ ꝑfect⁹ vigere potest act⁹ diligēdi deū ex caritate est magis meritoria simplr sicut est vita ꝓtēplatiua, qz iugis ꝓtēplatio rei dilecte q̄ pure delectari in re vehemēter intrēdūt actū diligendi. Ecōtra ꝙo distractio hūani intellect⁹ ad alia cognoscēda q̄ paruz delectari in re dilecta tepidioꝛē reddūt actū diligēdi q̄ frequēter discōtinuāt, sicut ꝓtingit ī actiua vita q̄ sancta ꝓtēplatio vel minuit aut interrumpit. Et ideo dicit Grego. super Ezechielē ꝓte ꝑma omel. iij. q̄ qz actiua vita mīoꝛ est merito q̄ ꝓtēplatiua, nūc dicit man⁹ hoīs sub pēnis eoꝝ. In casu tamen aliq̄ quis plus meret in agendo q̄ tūc tpis ꝓtemplādo. cū. s. aliq̄d facit coactus auctoꝛitate supioris aliquē actū vtilē. vt q̄n ex charitate ad illā inclinat: vt implēs voluntatē dilecti ad pfectioꝛē gradū ꝓtēplatōis q̄ dilectōis postea subleuetur. Si enī tunc ꝓtinuo redire conat in idipm cōtemplatōis exercitiū: ipa obediētia q̄ īclinatio ex causis ꝑdictis facta ꝓtemplatōi sancte q̄ fuisz intermedio rpe cū superexcrescētia recōpensant. Et sic debent intelligi ac auctoꝛitates q̄ de excellētia vite actiue loquūtur. Nā occupatio exterioꝛ que ꝑfectū impedit charitatis ꝓpter nimiā distractionē q̄ act⁹ ꝓtinuatiōem postponēda est q̄n tūcunq̄ videat fructuosa. Illa ꝙo que tantū feruoꝛe charitatis ad tepus intercipit si zelū flagrat aīaꝝ, aut obediētie sancte mādatū impleꝛ: amplectāda est. q̄a vt dicit doc. san. ibidē. Hec videt esse fortioris charitatis fm gen⁹ suū q̄ hō ꝑmissa ꝓsolatōe ꝑ quā in dei ꝓtēplatōe reficit: gloriam dei in alioꝝ quersiōe q̄rat. Sanctus aūt Frāciscus fratrib⁹ hāc dubitatiōem ꝓponēs: addidit q̄ simplex eēt q̄ ideota maioꝛē etiā gr̄am accepisset orādi q̄ loquēdi. Videt etiā inq̄t in orōne lucꝝ q̄ cumulatio gratiaꝝ, purificatio affectuū, vnitio ad summū bonū cū vigoratiōe virtutū ibidem deū alloquētes q̄ audiētes inter āgelos quersamur: āgelicā vitā ducētes. In ꝑdicatōe ꝙo causat puluerizatio pedum. spūaliū distractō seniuū relaxatio discipline. q̄ ꝓpter hoīes hūana cogitate, videre, dicere, q̄ audire. Sed vnū ꝑponderare videt his oībus q̄ xp̄us ꝓpter aīaꝝ salutez homo fact⁹: suo mundū informauit exemplo q̄ ꝙo. redemit morte, lauit sanguine, cibauit corꝑe. Cuz igit̄ certificari neq̄bat misit duos frēs ad fratrē Siluestrū in solitudine orōni vacantē q̄ ad sanctā Claraz: vt sup̄ ꝑ requireret dñi volūtatē. Qui reuelāte deo ꝓcorditer rñderūt. Reuertēti⁹ bus fratrib⁹ ꝓcidit vir sanct⁹ in terraz sup̄ genua, cācellatisq̄ manib⁹ q̄ nudato capite. Quid inq̄t iubet dñs meus Jesus christus. Rñderūt. Hec fuit rñsio xp̄i q̄ nō vocauit te solū: sed vt te ꝓgruo exeas ad ꝑdicandū. Et ille ꝓtinuo ad fratrē. Eam⁹ inq̄t Et cū iret in impetu spūs nō attendēs ad viā vel semitā venit ad castꝝ quoddā vbi cū tanto feruoꝛe ꝑdicauit q̄ oēs viri q̄ mulieres volebāt eū sequi. Quib⁹ ait. Nō festinetis qz ego ordīabo q̄d ꝓ salute vestra debeatis. Et ex tūc cogitauit facere tercium ordinē in salutē oīm vniuersaliter, et deinceps circuiuit mundū ꝑdicās. Verūtamen semꝑ itez ꝓfugit ad sancte ꝓtēplationis exercitiū ne frustraret optatz Rachelis amplexib⁹. Nā orōnis gr̄am viro reli-

gioso desiderandã sup omnia firmiter asserebat: nullũ credens sine ipsa in dei pspe rari fruitio. ⁊ ideo modis quib⁹ potuit fratres suos ad eius studiũ excitabat. Inspice igit ⁊ fac ⁊c.

Sermo non⁹. De patiẽtia gaudiosa sancti Frãcisci. clj.

INspice et fac scdm exemplar. Septimo relucet in eo patiẽtia gaudiosa velut corda septima dulcisonantis psalterij. Que scilicet virtus duplici respectu colitur: scz dei de q̃ dicit Ambros. sup Beati imaculati. Illud est magnificũ si subiect⁹ cõtumelijs laudes iudicij dei. si vexat⁹ egritudine iudicia dei deperceris. si te inopia nõ revocet quo min⁹ laudes iusticiã dei. Sicut sanctũ Job fecisse legim⁹. Dñs ĩquit dedit: dñs abstulit. sicut dño placuit ita factuz est. sit nomen dñi bñdictũ. Secundo vo respectu pxim colit. de q̃ dicit Hugo li. iij. de aĩa. Magna virtus est si nõ ledas a q̃ lesus es magna glia si cui nocere potuisti parcas. nobile genus vindicte est ignoscere victo. Dñ Philistarch⁹ dux athenien'siũ amicuz habuit Arisp⁹ noie. qui ẽ ipm intantũ ira ⁊ voce verborum exarsit vt in ipius facie spueret. Qui hoc modo amicũ ab ira cohibuit vt nõ putares eũ susscepisse iniurias: sed laudes. ac filios ei⁹ a vindicta retraxit. Altera die p̃sideras Arisp⁹ culpam suã se volũtarie perimere voluit pre cõfusiõe et tristicia. Qd audiẽs ꝓceps ad euz accessit rogãs ne faceret. firmauitq; illi fidẽ iuramẽto se in eodẽ amicicie pstine ẽdu mãsurũ. O vere generosum animũ ⁊ nobilem pncipẽ: q̃ excellẽter ĩuiscerauit illud Gregorij in omel. q̃dam dicẽtis. Patiẽtia est aliena mala eq̃nimiter pati. ẽ eum q̃z qui mala irrogat nullo dolore morderi. Cui⁹ patiẽtie vt efficati⁹ exeq̃mur effectũ intentius inspiciam⁹ fructũ. De q̃ dicit Augus. ad inimicoz dilectõez vos cõmoneo. quia ad sananda peccatoz vulnera nullũ medicamentuz vtili⁹ esse cognosco. Qui⁹ igitur margarite ꝓponit nobis exẽplar in beato Frãcisco. Inspice ⁊ fac ⁊c. Hãc virtutez

pbi gentiles summo venerabant honore. summo pplectabant amore. vt p eã potissime venirẽt ad mẽtis trãquillitatẽ q̃ sedes est patiẽtie. Et in renatis fonte baptismatis pfistoziũ parat dñe gẽe. cui⁹ loc⁹ in pace fact⁹ est. Ad cui⁹ evidentiã sciendũ q̃ hec virt⁹ tribus gradib⁹ pficit. Est enĩ patiẽtia repssionis q̃. s. quis retrahit manuz ab actu vindicte. ⁊ animũ a voluntate nocendi. iuxta illud apli. Nõ reddẽtes malũ p malo: vel malũ p malũ. Sunt enĩz multi q̃z vindicte repssio minime pcedit ex radice patiẽtie: sed pti⁹ ex impatiẽtia vindicãdi: vel ex timore cuiuslibet incõmodi transitorij. de infortunijs iniuriãtiũ gaudẽtes de psperitatib⁹ ꝓtristãtes vindicte gratia Nec est hec repssio virt⁹ patientie: sz velamen malicie. Vñ dicit Bern. Necesse est igit vt primũ patiẽtie gradũ attingẽs etiam animũ ab affectu nocẽdi revocet. Qui tñ grad⁹ multis impfectõib⁹ maculat cum ptra nocentẽ amaricatũ sentit animũ ex q̃ psurgũt murmuratões. detractões. auersiones. suspirões. ⁊ sĩlia. que q̃libet scoria psumunt auz obrulũ. i. patiẽtie virtutẽ. Qui merito virt⁹ aurea dicit. ⁊ hoc ẽ signũ evidẽs animi nondũ mortificati ⁊ amoris inordinati. Nã ois timor ⁊ meror ĩordinatus ex amore sui vitioso ꝓcedit aio. Frãciscus aũt cũ se ꝓnertere disposuit ꝓcito se psequẽtes habuit. q; oẽs q̃ pie volũt viuere psecutõez patient. in q̃ psecutiõe pr̃ ei⁹ carnalis prim⁹ fuit. Cui⁹ vtpote secularis adhuc pusillanimitate victo⁹ cũ psecutõem fugeret rpe quodã siluã intrauit vbi p mẽsem incognit⁹ oĩbus excepto quodã famulo dom⁹ sue qui sibi rpe intermedio vite necessaria mistrabat: q̃tidie coram deo lachrymas ⁊ p̃ces deponens vt a psecutõe patrna misericorditer liberaret: ac ipius vota q̃ iam inspirauerat benigno fauore cõpleret. Tandẽ excessiuã q̃dã leticia puent⁹ se redarguit dicẽs. Voluisti ne fieri xpi miles ⁊ parẽtes tuos ita times. vade ad assilij ⁊ sustine quicq̃d dñs tibi sufferẽdũ imposuerit. Tũc abiecto pauore ĩ fernore spirit⁹ in ciuitatẽ intrauit. quẽ vidẽtes pueri velut mẽte mutatũ ⁊ facie squalidũ lutum

platearuz ⁊ lapides in eũ ꝓiciebãt. qui in omnib⁹ ꝓtrãsiuit vt surdus nulla fract⁹ iniuria: sed deo gr̃as referẽs ad oĩa. Cũ igitur rumor de eo vbiqz volaret. tandẽ deuenit ad pr̃em qui ꝯtotius accurrẽs crudeliter eũ ꝓiecit in terrã ⁊ traxit p̃ plateã verberãs pugnis: ꝓculcãs pedib⁹: dicẽs. Tu turpissime nequaz. tu latro maledicte. vbi sunt pecunie ⁊ oẽs res mee. tu suspẽderis. ad maledictiõem tuã. ¶ Posuitqz eũ in carcerem. ¶ Ipse vo iaz effect⁹ ex his adletha xp̃i fidelis ad sustinẽtiã ꝓmptior ⁊ validior reddebaꝫ ad sequendũ qđ cepat. recolens illud euãgelij. Beati qui ꝑsecutiõem patiunt̃ ꝓpt̃ iusticiã. Solut⁹ aũt a mr̃e absente pr̃e r̃dijt ad sacerdotẽ eccl̃e scti Damiani. ¶ Rediẽs vo pr̃ nec eũ iueniẽs maledixit vxori: currẽsqz ad euz. Tu inqt latro maledicte q̃diu vis insanire. ¶ Rñdit Frãciscus. Cogita pr̃ quicq̃d volueris parat⁹ suz pati p xp̃o quicq̃d inferre poterj. ⁊ q̃nto me plus afflixeris: tãto magis cõforta tum ĩ dño ꝓprobabis. ¶ Vulto eñ tpe post hec pater ei⁹ videns eũ in tãta vilitate mẽdicantẽ nimio dolore torq̃baꝫ. qz nimium verecũdabaꝫ. ⁊ vbicũqz eũ iueniebat maledicebat eũ. ¶ Secũda ór patiẽtia remissionis. q̃ scz altiori ꝓsilio non solũ ab actu manũ ⁊ ab affectu vĩdicte cohibet animũ: sed ab oĩ amaricatõe purgat affectũ. Qui patiẽdo nõ recalcitrat. nõ murmurat. nõ indignaꝫ: sed animũ deo hũiliat. maioríb⁹ se dignũ reputans. ac vberẽ gr̃e fructũ. in aduersis agnoscẽs parat animũ ad quẽqz futura ꝓferenda: cum p̃s. dicẽte. Q. ñ ego in flagella parat⁹ sum. Felix nimirũ qui flagellũ dñi foznacez sibi ꝓstituit purgatõis vt egrediaꝫ vas purissimũ ĩ ministeriũ domus dñi. ¶ Sanct⁹ aũt Frãciscus fructuz eius p̃sentiẽs: cũ diris corpis angereꝫ dolorib⁹ non penaz cẽsebat noĩe: sed sozorũ. Vñ vice quadã dũ aculeis dolorís solito graui⁹ vrgereꝫ ait ad eũ frater quidã simplex. Frater ora dñm vt miti⁹ tecum agat. qz manũ plus debito sup̃ te grauare videꝫ Quo audito vir dei cũ magno eiulato dixit. Nisi cognoscerẽ in te simplicẽ puritatem: tuũ ex nũc abhorrerẽ ꝓfectiuz qui ausus fuisti circa me diuina iudicia r̃phensibilia iudicare. Et licet iam tot⁹ esset attritus ¶ Gui ꝓlixitate languoris: de lecto se ꝓiecit in terram. ⁊ ossa debilia dire collilit. deosculãs q̃z humũ. Gr̃as inquit ago tibi dñe de oĩb⁹ doloríb⁹ meis. teqz imi dñe precor vt centuplũ si tibi placuerit addas. qz hoc erit mihi acceptissimũ vt affligens me dolore non parcas: cũ tue volũtaz impletio sit mihi superplena cõsolatio. ¶ Ad hanc etiã fratres suos taz efficaciter exẽplo pariter ⁊ verbo pius p̃ induxit vt ei⁹ ꝓfectionẽ ossies adepti viderenẽ. et hac armati discurrerẽt in ineffabili letitia cordis opprobriũ questũ reputãtes. ¶ Virtẽs enĩ suos in omnẽ terrã habitu tã incõsueto ⁊ abiecto: hortabaꝫ eos ad hũilez patientiã ⁊ exemplarẽ vitã. Videres igiꝫ eos q̃si stupentes dicebãt. Ecce q̃les hoĩes. nunqz tales vidim⁹. ¶ Reputabanẽ enim velut hoĩes siluestres. Circũuallabãt itaqz eos vbiqz ⁊ queniebãt multis interrogatoríb⁹ ⁊ illusionib⁹. nec volebãt eos recipe ĩ domos suas: putãtes eos esse fures et latrones. Et sic ꝓpulsi remãserũt ĩ portic⁹ eccl̃iaz vel ante domos in plateis. Veniẽtes aũt duo florentiã ciuitatẽ circubãt. sed oĩbus hospiciũ denegãtib⁹ venerũt ad q̃ndã domũ ante cui⁹ fores erat cliban⁹ ĩ tugurio. ⁊ dixerũt adiuicẽ. Hic poterim⁹ manere. ¶ Intrauerũt tñ domũ petẽtes hospiciũ. ¶ Vuliere vo recusante dixerũt iterũ hũilit vt saltẽ eos iuxt̃ clibanũ illa nocte q̃escere permitteret. Quo p̃ mulierẽ ꝓcesso venit vir ei⁹ ira feruid⁹: dicẽs. Cur istis ribaldis hospiciũ ꝓtulisti. Cui mulier. Nõ audeã eos recipere in domum. qz timebaz fures esse. ¶ Rñdit vir. Fures sunt et mali ribaldi. Si fures sunt inqt mulier maneãt. tibi nihil furari p̃t nisi ligna. Voluit g̃ vir vt dareꝫ eis aliqđ tegumentũ: cũ tñ magnũ frig⁹ esset. Et sic mãserũt ibidẽ in frigore. fame. ⁊ siti miserabiliter cruciati. Cũqz pulsareꝫ ad matutinas sobrio somno refecti surrexerẽt ⁊ eccl̃iaz ĩtrãtes ꝑseueraverẽt ĩ or̃one vsqz ad p̃mã gr̃as agẽtes deo. Deide trãseũtes ad aliũ locũ nimiũ molestabanẽ. ꝓcurtebanẽ. vestibus spoliabanẽ. quas ꝓiectas

¶ v

in lutū non repetebāt fm formā euāgelij: quos alij nudos cernētes estimabāt taxillis vestes pdidisse. imponētesq manibus taxillos ad ludū inuitabant. tandū restituta sunt vestimēta: sed nō cessabant impperia. Quidā enim ceperūt eos p capucia: et sic suspēsos sup dorsum portabāt. nec dabant eis cibū vel potū. Agitabat enī eos sathanas: vt vel sic frēs impatiētia deficeret. Ipsi vo tantū seinuicē dilexerunt q cū impeterent luto lapidib⁹ ac. iactantiuz ictib⁹ vltro se obijcientes mutuo se protegerent: eligētes se poti⁹ iactari. pcuti. tribulari q frēm. parati etiā p fratre suo vitam ponere. Et sup hec orabāt p psequētib⁹ dicentes. Dñe ne statuas illis hoc peccatuz qz nesciūt qd faciūt. Tercia dicit patiētia affectōis: q. s. aduersa q̄libet desiderio se pplectit cū ps. dicēte. Impperiū expectauit coz meū et miseriā. Nimiz experientia dicit hmōi q supflue dulcedo diuīe cōmunicatōis ex b̄ plio patiētie pfluit. mentem feliciter inebriās: et carnē ad q̄cunq penalitates velut insensibilē reddēs. Dñ trāsiens semel beat⁹ vir cū fratre Leone i via lutosa: in aura pluuiosa et gelida: dixit Audias frater Leo qd dicā tibi. licet frēs minozes vbiq dent exēpla sanctitatis: tñ ibi nō est pfecta leticia. Et post paululum. O frater Leo q̄uis frater minoz cecos illuminet. surdis auditū restituat et c̄. ibi nō est pfecta leticia. Et itez. O frater Leo: licet frater sciret oēs linguas: oīm sciētias et scripturas. etiā pphetare et reuelare cōsciētias hoīm. nec ibi est pfecta leticia. Et rursuz. O frater Leo: licz etiā loquat̄ lingua āgelica. et sciat cursuz stellaz. et agnosceret pprietates oīm rez. nec est ibi perfecta leticia. Tandez itulit. O frater Leo: licet frater minoz taz solēniter pdicaret q conuerteret oēs infideles: nec ibi ē pfecta leticia. Cū b̄ durass̄z fere p duo miliaria admirās de his frater Leo: dixit. Rogo pat̄ vt dicas mihi vbi est perfecta leticia? Cui vir sanct⁹. Ecce iāt cū venim⁹ ad sanctā Mariā de angelis bñ balneati de pluuia. cōgelati frigoze. deturpati luto. afflictiq fame et siti. pulsabim⁹ ad portā: exiēs portarius irat⁹ dicit. Qui estis vos. Et nos. Duo fratres mīozes sum⁹. Quib⁹ ille. Iribaldi estis rapiētes elemosynas paupez. Et sic nos stare pmitteret in frigoze niuis et fame vsq ad noctē. et b̄ sine murmuratione sustinerem⁹ hūiliter: cogitādo q veraciter portari⁹ nos agnosceret et de⁹ linguā eius p nos cōcitaret. O frater Leo ibi dico est pfecta leticia. Et si pulsando pseuerauerim⁹ et ptra nos exeat portari⁹: ac durissime nos afficiat alapis et colaphis cum indignatōe: dicēs. Recedite hinc vilissimi pultrones ad hospitale. hic nō intrabitis: nec māducabitis. Et sic iniuriati cuz gaudio et amoze pcepim⁹. ibi est pfecta leticia. Si autē et tercio pulsauerim⁹. et ille exiret cū fusto nudoso. et capiēs nos per capuciū p̄cipitaret in niuē et lutū. et pculcās nos pedibus impleuerit nos plagis multis. et nos gaudēter tollerauerimus: cogitātes q penas xp̄i sic portare debem⁹. Dico tibi frater Leo q est ibi magna leticia. qz inter omnia charismata spūssancti⁹ maximū est vincere seipm et libēter opprobria pati pp̄ter christū. Dñ vir sanct⁹ p viam ambulās cepit frater Leo siti deficere. qui vineam intrās de botris frēm Leonē recreauit. Ac currētes autez custodes vinee frēm Frācisc̄ tam atrociter pcusserunt q cecidit velut mortu⁹. tādēq ad se rediēs surrexit et abijt. sentiēsq dolozes de passiōib⁹ p viaz sepi⁹ iterauit p gaudio: dicēs. Frater Leo bñ refect⁹ est: et frater Frācisc⁹ bñ pcussus est. frater Leo bñ comedit: frat̄ Frāciscus bñ soluit. Ad laudez dei. Amen.

Sermo decimus. De cōpassiōne lachrymosa beati Frāci. .cli.

Aspice et fac scdm exemplar. Octauo relucet i eo cōpassio lachrymosa. quā quisq pficere debet de miserijs alienis corpalibus vel spūalib⁹. sicut misericordes q̄ beatificant in euāgelio. Nā fm Remigiū. misericors dr q̄si miserum habēs coz. qz aīe

rius miseriã q̃si suã reputãs p malo alteri us q̃si de suo dolet. ⁊ sic alioꝝ miserias vt suas fletu ꝓsequit. q̃libus dictũ est. Beati q̃ lugẽt nõ ꝓtumelias. nõ dãna ꝓpria. non corꝓalẽ amicoꝝ sepatõem: sed peccata ꝓ/ pria ⁊ alioꝝ infortunia tꝓalia. corꝓalia. ⁊ maxime spũalia. Quia dic̃ Berñ. Felices lachrime q̃s benigna manus ꝙditoris ab/ sterget. ⁊ beati oculi q̃ i talib⁹ liq̃fieri ꝓle gerũt q̃ elevari in ſuꝑbiaꝫ. q̃ osse sublime videre. q̃ auaricie. ⁊ petulantie famulari. Hinc Dauid peccata deflens et sibi ꝙpati ens nõ solũ de lachrymis fecit lauacruꝫ in ablutõeꝫ criminũ: sed ecia cibũ suũ ⁊ potũ fuit enĩ. Fuerũt mihi lachryme mee panes die ac nocte: dum dicit ⁊c̃. Et ad dñm. Ci babis nos pane lachrymaꝝ: ⁊ potũ da no bis in lachrymis in mẽsura. Q̃nta liq̃fa ctõe ⁊ dulcedine flebat q̃ lachrymas pães reputabat quib⁹ spiñ reficiebat. Hinc etiã pie ꝙdolẽs morti ꝓsequẽtis Saulis ama/ re flebat: dicẽs. Saul ⁊ Jonathas amabi les ⁊ decori ĩ vita sua. in morte q̃ꝫ nõ sunt sepati aq̃lis velociores. leonib⁹ fortiores. filij isr̃l sup Saul flete. Et barbar⁹ ille ãti/ ocb⁹: vt dr. ij. Mach. iiij. ꝓtristat⁹ est aio ꝓpter iniquã mortẽ Onye. ⁊ flex⁹ ad mĩaꝫ fudit lachrymas recordat⁹ defuncti sobri etatẽ ⁊ modestiã quam habebat. Quãto magis o tu xp̃iane xp̃i sanguĩe redẽpte: et tibi ⁊ aliꝭ ꝙpatiẽꝫ. Inspice igẽ ⁊ fac ⁊c̃. Dic̃ Greg. in omel. q̃dam. q̃ iusticia vera ꝓpassionẽ hꝫ. falsa dedignatõeꝫ. Is igĩ q̃ ptin⁹ tumescit occasiõe leui ad intrimoꝝ dedignatiõeꝫ despectiõem ꝓn⁹ ad temera ria iudicia signum est iusticia falsa deludi. Si vo ꝓpassionẽ sentit ꝓximoꝝ. nec sic q̃/ dem statim sibi credat: sed diligẽti⁹ inten/ dat vñ ꝓpassio talis originem sumat vera iusticia iduit. Dicit enim Hugo li. de trib⁹ volũtatib⁹ in xp̃o. Triplex est cõpassionis mor⁹. Est enĩ alia ꝓpassio ex vitio. q̃ñ. s. il lic affect⁹ reꝑhensibili dolore tangit̃ vbi il licito pri⁹ amore tenebat. ⁊ igĩ culpabilis est. Alia est ex natura. q̃ñ ex insito pietatꝫ affectu anim⁹ alienis erũnis ꝙdolet q̃tiẽs ꝑ pietatꝫ vel hũanitatꝫ mẽsurã naꝫ ꝓmi vel affligi videt. Et hec nõ hꝫ culpã. qꝫ ex natura est. nec ꝓmiñ. qꝫ ex virtute nõ ẽt: ni si fuerit ꝓpassio charitate formata diuĩa. Alia est ex virtute. q̃ñ ꝓpter deum alienis doloribꝫ ꝙpatimur. cũ sꝫ iusticiã premi vt ĩnocentiã affligi videm⁹. ⁊ illa laudabilis est. de q̃ nobis ꝑmo ꝓsens. Hãc etiã cõple xus beat⁹ Frãcisc⁹ trib⁹ obiectis apposuit. sꝫ miserie corꝓali. indigentie spũali. ⁊ cle mẽtie formali. Apposuit enim pri mo la chrymosaꝫ ꝓpassionẽ miserie corꝓali. Vi/ dens enĩ pauperẽ aliquem semp pauꝑtatis xp̃i memoriã faciebat. ⁊ pauꝑi quicq̃d ha buit dabat. Cũ enim quedã mulier paup/ cula peteret elemosynã. ei⁹ nuditati ꝙpati ens pannũ plicatũ in modũ mãtelli a q̃dã accomodatũ dedit: dicẽs. Vade et fac ti/ bi tunicã. Q̃ mulier ꝙcito ꝓficiẽs inue/ nit pannũ nõ sufficere. q̃ rediẽs ad eũ de/ ploret defectũ suũ. Et ille ad sociũ q̃ ptez aliã pãni tenebat. Audis q̃d illa paupcu/ la dicit ⁊ amore dei sustineam⁹ algorẽ et ei pãnũ tribue vt ei⁹ tunica ꝙpleat̃. Et factũ est ita. Sepi⁹ q̃ꝫ talia vir sanct⁹ attempta/ uit: necessaria corꝑis dãdo paupib⁹ cũ ma gna leticia. ꝓ⁹ tñ biãdiẽdo fratrib⁹ ne tur/ barent̃. qꝫ cũ magna sollicitudine acquisi erunt vt tandẽ cogeret̃ guardian⁹ suus ei ꝑcipere per obedientiaꝫ q̃ de cetero nulli tunicã suaꝫ daret sine eius licẽtia. Deni/ ens igitur mulier quedã paupcula. nec au dens ei dare vestimẽta sua ꝓpter obediẽ/ tiam: q̃siuit a ministro an haberet aliquid q̃d daretur ei. Respõdit minister. nihil ni si libꝝ in ecclesia ex quo legim⁹ lectiões in matutinis. Da inquit ei libꝝ vt vẽdat ꝓ necessitate sua. qꝫ firmiter credo q̃ pl⁹ pla cebit deo q̃ꝫ si ĩ ipo legerim⁹. Et factũ ẽ ita Nec soluꝫ viscerosa compassiõe moueba/ tur ad homines. sed ad vilissima animalia ꝓpter omnũ creatorem. ita vt transiẽs per viam vbi vermes reperiebat. miserati one cõmotus eos colligeret ⁊ poneret ex/ tra viam ne pedibus transeuntiuꝫ conculcarentur. Quia sciebat scriptum de chri/ sto. Ego sum vermis et non homo. Preci puo tamen complectrabatur affectu cõpas sionis illa animalia que christi repsentant innocẽtiã. sic̃ agniculũ vel oviculã ⁊ silia.

Cum eniz esset aliqñ in domo cuiusdã vbi ouicula pepit: aderat illi sus verocissima: q̃ morsu necauit partuz. Quo audito vir sanct⁹ lamẽtabat amarissime: dicens. Heu mihi frat̃ agnicule aĩal innocẽtissime xp̃m rep̃sentãs in te. potuit ne te iuuare ĩnocentia tua q̃n sic dilaniareris? Maledicta sit ip̃a porca. null⁹ comedet de ea in eternuz: neq; homo. neq; bestia. Que statim infirmari cepit nihil comedens ab illa hora. et die tercia cecidit mortua. nec comedit de ea bestia. Dñ affect⁹ ille ꝯpassionis q̃ semper redũdabat in oĩm opificẽ deo fuit g̃tissimus. Simili modo vidẽs ouiculã pascẽtem inter gregem capraꝝ ⁊ hircoꝝ: ait socio cũ gemitu. Vides frater hãc ouiculaz solã simpl̃r ambulantẽ inter hircos et capras. sic christ⁹ Jesus innocẽs mansuet⁹ ⁊ hũilis inter scribas ⁊ phariseos ⁊ sacerdotũ principes ambulauit. Cuz g̃ sollicit⁹ staret vt soluto p̃cio edoceret eã d̃ medio caprarũ. ⁊ nõ h̃ret nisi viles tunicas nutu dei sup̃uenit mercator ip̃am emens ⁊ offerens sancto viro. q̃ gaudẽs illã suscepit: ⁊ secũ duxit. ¶ Secũdo lachrymosaz ꝯpassionẽ exhibuit indigẽtie sp̃uali. s. aĩaꝝ saluti. Nam tanta freq̃nter alliciebat̃ mesticia super scãdalo pusilloꝝ q̃ deficere se putaret: nisi diuĩe fuisset clemẽtie cõsolatiõe suffultus. Hanc aũt ꝯpassionẽ pri⁹ exhibuit saluti ꝓprie. iuxta illud Sapiẽtis. Miserere aĩe tue placẽs deo. Et ideo tãta flebat amaritudine ꝓ peccat̃ suis q̃ sepe surgens ab orõne: videbant̃ ei⁹ oculi sanguĩe pleni. Secũdo loco flebat amarissime ꝯpatiens imp̃fectõib⁹ fratꝝ suoꝝ quos sciebat mũdo datos in exemplũ. Cũ igit̃ semel nimia tristicia cruciaret̃ de quibusdã fratribus q̃ exierũt ab ordine. ⁊ malũ relinquerunt exemplũ: vt dño diceret lachrymosis p̃cibus. Dñe recõmendo tibi familiã tuaz quã dedisti mihi. Sicq; remãsit ꝓstrat⁹ in terra flens largiter in amaritudine aĩe sue. Q̃d videns pi⁹ dñs misericordia mot⁹ venit ad ꝯsolandũ eũ: ⁊ ait. Frãcisce ego vigilabo sup̃ te ⁊ sup̃ fratres tuos tanq̃ sup̃ gregẽ meũ. Qui enĩ ambulãt p̃ viã quam ego oñdi tibi: habebũt me: ⁊ abundãtius habebũt. Qui v̄o p̃ aliaz viam ambulare voluerĩt amittẽt qd̃ habere vident̃. Qua ꝓpter dico tibi ne de cetero ꝯtristeris: qm̃ in charitate perpetua plãtaui ordinẽ fratrũ minoꝝ. ⁊ scias me tantuz ip̃m diligere q̃ si vn⁹ exiret alteꝝ remittãt qui vice illa meritũ habeat ⁊ coronã. q̃ si nat⁹ nõ fuerit faciã eũ nasci. ⁊ nõ relinquã eã in secula. Statimq; vox siluit ⁊ euanuit. De cuius ꝓmissiõe remãsit vir beat⁹ valde cõsolatus. ¶ Tercio deniq; lachrymosam obtulit ꝯpassionẽ clemẽtie fontali. s. xp̃o Jesu ꝓ nobis passo. Cuz enĩ adhuc secularis vna dieꝝ oraret sequestrat⁹ in q̃dam ecclesia: ac pre feruore nimio totus absorptus esset in deũ. apparuit illi christ⁹ velut crucifixus. ad cui⁹ ꝯspectũ adeo cõmota est aĩa eius ⁊ memoria passiõis xp̃i ita fuerat imp̃ssa visceribus eius: vt ab illa hora cũ passio christi veniret in mentez vix vnq̃ a lachrymis se cõtinere potuisset. Vnde christo iterum disparẽte eccl̃iam exiens eiulãdo vocẽ magnã emisit. De quo rep̃hensus ab altero dicente. Cur ita fles. ꝯfusio magna est q̃ sic lugens incedis. Et ille. Plango passionẽ dñi mei ꝓ quo non deberez verecundari plorãdo transire per totũ mundum. Q̃d alter audiẽs statim fleuit cũ eo. Deinceps igitur tantuz afficiebat̃ ad crucem ⁊ passiõem dñicam q̃ libẽter de ea loquebatur ⁊ libenter audiebat. Q⁹ si p̃ciperet aliquẽ fratrem de cruce p̃dicatuꝝ volebat adesse q̃ si nõ poterat illic venire hũano modo angeloꝝ ministerio duxit eũ plerũq; diuĩa clemẽtia. Cõtigit eniz q̃ beat⁹ Antoni⁹ p̃dicaret de cruce sub titulo Jesus nazaren⁹ rex iudeoꝝ. in q̃daz capitulo fratꝝ. Q̃d agnoscẽs in ip̃ũ vir sanct⁹ tunc agẽs ĩ remotis cupiebat adesse. qz hũano mõ nõ poterat diuinũ auxiliũ implorabat. Qui duxit eũ ãgelico mĩsterio ad locũ predicatõis. q̃ p̃seuerabat ĩ aere ꝓtẽsus ĩ modũ crucis cernẽtib⁹ fratrib⁹ in capl̃o ꝯgregat̃. Sermõe v̄o finito bñdicẽs fr̃ib⁹ ĩ locum reductus est. In qua benedictõe fratres omnes tam insolita ꝯsolatõe sp̃ũs se repletos affirmabãt q̃ de vera p̃ris p̃ntia certuz eis intra se sp̃ũs extitit testimoniuz

quod etiaz poſtea per verba ſancti patris exterioꝛi fuit atteſtatõe ꝓbatuz. Cũ autem vir ſanctꝰ ſupne ꝓtemplatois quidus celebꝛare vellet q̃drageſimã ſancti Michaelis in monte aluerne dixit fratri Leoni q̃ veniret ad eũ ſemel in die cũ pane ⁊ aqua. ⁊ ſemel in nocte inchoãdo diuinũ officiuz. q̃ ſi deinꝰ rñderet ſimul legerẽt. ſin autez frater Leo ſtatim abiret. Q̃ dũs frater Leo frẽm Franciſcũ in cella repit. ⁊ ſic ad illũ q̃rendũ in ſiluã ꝓrexit. Quẽ ĩuenit aliquãdo in oꝛõne coꝛpaliter eleuatũ in aera vſq; ad medias fagus. aliq̃ tã alte q̃ vix eũ videre poterat. ⁊ tũc ꝓcidens ad terrã in modũ crucis vñ fuerat Frãciſcus aſſumptus. ⁊ eiulãdo terrã oſculãs oꝛauit dñm: vt p̃ merita tã ſancti viri faceret ſibi miſericoꝛdiã. Viditq; dñm apparentẽ in flamma ſicut Ioyſi: vt patebit infra. Cũ igit̃ ꝑpinq̃ret feſtũ exaltatõis ſancte crucis cepit ardere tãto deſiderio moꝛiendo in cruce p̃ xp̃o q̃ nõ poterat ſe ꝓtinere ĩ heremo Ibat enĩ de loco ad locũ: de mõte ad mõtem: dicẽs. O q̃ ꝓrigã ad ß vt cũ dño meo crucifigar: qõ ꝓe cũctis eẽt mihi optabile. Cũ aũt in tali feruoꝛe oꝛaret: q̃dã mane poſt exaltatõez ſancte crucis vidit q̃ſi ſpeciem vniꝰ ſeraph. i. ãgeli de ſummo choꝛo ſex alas fulgidas habentẽ de celo deſcẽdere ad ip̃m deoꝛſuz. Qui cũ ꝑpinquꝰ veniſſet vidit inẽ alas eiꝰ effigiẽ boĩs crucifixi. ĩtellexitq; xp̃m eẽ ĩ ſpecie ãgeli illiꝰ de ſummo choꝛo: qui q̃ſi ardere videnẽ in amoꝛe dei. Obſtupuit igit̃ ⁊ cũ ß gaudiũ magnũ ꝓcepit: eo q̃ dñm videret coꝛpaliter ĩ hoc ſeculo. Et cũ aliq̃ntulũ attonitꝰ ſtaret ĩtellexit illã viſionẽ innuere q̃ ipe non p̃ martyriũ: ſed p̃ mẽtis ĩcendiũ trãſformari deberet ĩ ſ̃imilitudinẽ crucifixi dñi. Vidit inq; eũ habẽtẽ duas alas erectas ſuper caput fulgẽtes et ignitas. duas etiã extẽſas ad volandũ. ⁊ duas totum coꝛpꝰ circũplectẽtes. Poſtq; g̃ de diuerſis inuicẽ collationem habuiſſent dixit ei xp̃us. Frãciſce vis mecum crucifigi te para. Tũc ille. Dñe tu ſcis q̃ paratꝰ ſui ⁊ ſuz ad oĩa mãdata tua. Acceſſit g̃ chriſtus ponẽs dexterã ſuã ſup dexterã Frãciſci. ad cuiꝰ ꝓtactũ ꝓtremuit vir ſanctꝰ: ⁊ clamãs voce magna pre dolore cecidit in terrã. Cũ igit̃ aliq̃diu iacuiſſet ait ille ꝙ dñs. Surge Franciſce ⁊ ꝑpara te ad crucẽ. Quo ſurgẽte ſimili modo terrigit ſiniſtrã eius. ⁊ vocẽ emittẽs cecidit vt prius. Rurſus ergo dñs. Surge Frãciſce para te ad crucem. Et ipo ſurgente poſuit chriſtus pedes ſuos ſanctos ſup pedes. ſ. Franciſci. Quo facto cecidit tercio maximã vocẽ emittens. Luz ergo diuiniꝰ iacuiſſet q̃ priꝰ vocauit eũ dñs: dicẽs. Frãciſce ſurge ⁊ para te ad crucẽ: quomõ ſic iaces? Surrexit ille cuz gemitu: dicẽs. Dñe quis hec oĩa ſuſtinere poteſt? Cui dñs. Franciſce nondũ recepiſti vulnꝰ lareris. nec verbera totiꝰ coꝛpis. nec coꝛonã capitis ſicut ego. Applicauit ergo latus ſuum ſup latus Frãciſci. ⁊ ex hoc cecidit velut moꝛtuus a mane vſq; ad nonã xp̃o iam celo aſcendente. Legitur tñ in cronicis miniſtroꝝ generaliũ. q̃ erat quidã frater laicꝰ omni virtute ꝓfectꝰ cui multa reuelabunt̃ q̃ apparẽs ſibi beatꝰ Frãciſcus dixit q̃ in die exaltationis ſancte crucis valde mane cum magno doloꝛ ſenſu ⁊ magno clamoꝛe ſanctꝰ dñs Ieſus in ſpecie ſeraph ſibi apparẽs. primo manibꝰ. ſecũdo pedibus. tercio latere ſuis manibus vulnera illa tam miranda impſſit. Hoꝛa nona venit frater Leo: qui cernẽs eum ſic ꝓſtratũ timuit a latronibus occiſum. ⁊ clamauit dicens. Heu heu moꝛtuus ẽ pater meus dilectus. Q̃ audiens vir ſanctus ſurrexit vt potuit: ⁊ inuenit clauoꝛũ ſimilitudinẽ in manibus ⁊ pedibus quoꝝ capita erant rotũda ⁊ magna ad extra ꝓminẽtia. acumĩa vo longa et retoꝛta. dexterũq; latus apertum quaſi lancea tranſfixũ ſanguine ꝓfuſuz. Videns autem q̃ ſibi familiares latere nõ potuit: humiliter hec reuelauit. De quo videbit̃ infeꝛius in ſermone de eius charitate. Inſpice igit̃ ⁊ fac ſm exemplar ⁊c.

Sermo vndecimus. De deuotiõe ſapoꝛoſa beati Frãci. cliij.

INſpice et fac ſcdm exẽplar q̃ tibi mõ. ⁊c. Nono

relucet in eo deuotio saporosa quam fulgebat ex diuersis floribꝰ diuinoꝝ beneficiorũ. Fouebat aũt in oĩbus actibus virtutũ ⁊ cõscientia pura. q̃ si vnũ desit eorũ: deuotio minꝰ sapit. Cum aũt ex vsu etiã penalium opeꝝ ſm carnẽ iam incipit ĩ hmõi delectari: signũ est accelerãtis sanitatis aĩe spũalẽ redeũte sapore. Sed q̃s est hic cui diuina bonitas salubriter hũc saporẽ coĩcat? perfecto dũtaxat illius qui studet q̃uidere dñm in cõspectu suo sp̃ declinare lenocinia carnis. rep̃ ambitũ. ⁊ seculi pompã. Quorũ aĩa rẽnuit ꝓsolari in inferioribꝰ terre. Vemor inq̃t fui dei ⁊ delectatꝰ suꝫ. ⁊ exercitatus sum. ⁊ deficit spũs meꝰ. Hinc ẽ q̃ Helye fugienti a facie Jezabel. i. religioso a facie carnalitatis. oñsuꝫ est in mõte synai q̃ dñs nõ erat in spũ. i. vẽro grãdi. q̃ sup̃bis resistit. hũilibꝰ dat gr̃am quam religiosus relinq̃t. ⁊ h̃ p obediẽtie sancte hũilitatem. Nec in ꝑmotõe. i. in terremotu auaricie quã religiosus relinq̃t p volũtariã paupertatẽ. Nec in igne luxurie quã relinquit p̃ꝑpositã ⁊ pfessaꝫ castitatẽ. Sed ĩ sibilo aure tenuis. i. in quiete ꝓtẽplatõis: vt habetur. iij. Reg̃. xix. Et ideo vir sanctꝰ iam p̃gustãs q̃ndã deuotõis dulcedinẽ adhuc secularis studuit se oĩbus q̃ mũdi sunt efficaciꝰ expedire. ⁊ oĩa q̃ carni sũt g̃ria viscerosiꝰ amplecti: hũanã ꝓplacentiã subterfugiẽs in solo spũ didicit gloriãdũ esse. Jacꝫ pſentiens nõ esse aliq̃d oblectamẽtũ sup̃ cordis gaudiũ. Jnspice igr̃ ⁊ fac ꝛc. Vir sanctꝰ diuĩe gr̃e ꝓludia degustãs adhuc secularis a tumultu se negociatiõis abstraxit. ⁊ interne visitatiõis non inq̃tus oratões deuote freq̃ntabat: vt dñs q̃d sibi foret agendũ ostẽdere dignaret. Ex cuiꝰ frequẽtatõne tam efficaciter inflãmatꝰ est vt tam p amore celestiũ oĩa terrena despiceret q̃ĩ nihil. q̃ thesauꝫ abscõditũ se reperisse sentiebat. quẽ iuẽtũ oĩbus ꝓare volebat. Hic aũt thesaurꝰ saporose deuotõis tribꝰ fomẽtis dulcorat ⁊ incendit. s. orõne vocali. collatõe spũali. ⁊ ꝓtemplatõe mentali. Primo figurat oratiõe vocali vel ex debito vel ex voto. Ex debito aũt vt ĩ horis canonicis q̃s in tãta reuerẽtia ꝓsol

A

uebat q̃ nũq̃ vel parieti adherebat: sꝫ erectus stabat capite nudo. Trãsiens vo per mundũ dũ horas pſoluit gradũ figebat et equitãs ꝓpter infirmitatẽ ad diuinũ officiuꝫ semp̃ descẽdebat: q̃ nec ꝓpter aliquã intemperiẽ pluuie vl aeris p̃termittebat. Cum enĩ tpe quodã fortiter plueret. ⁊ ipe necessitate ⁊ infirmitate cogẽte paululum equitaret: ac totꝰ balneatꝰ horas pſoluere vellet de equo. pſiliẽs eas stãdo legebat in p̃tinua pluuia cũ tãto feruore q̃si tutiꝫ ĩ ecclesia vel cella. Nomẽ enĩ dñi dum in horꝫ occurreret: pre suauitatis dulcedine labia sua lingere videbat. Nomen vo Jesu dũ exp̃meret vel audiret: iubilo q̃dã repletus ĩteriꝰ. totꝰ videbat exteriꝰ alterari q̃si melliſluꝰ sapor iustũ: vel armoniacꝰ sonꝰ ipius ĩmutasset auditũ. Si vo q̃nq̃ vt assolet fieri dedit oratõni corde vagarer̃ g̃uiter putabat se offendere. nec parcebat cõfessioni q̃n protinꝰ expiabat. Dũ factũ ab eo in q̃dragesima q̃ddã vasculũ dũ in orõne veniret in mẽtẽ ꝓcito motꝰ feruore spũs vasculum igne ꝓsumpsit: dicens. Sacrificabo illud dño cuiꝰ sacrificiũ impediuit. Ex voto silr vt in orõnibꝰ priuatis q̃s impulsu spiritus dictare solebat. Jn his enĩ oratõibus tam deuotꝰ ⁊ ardens erat q̃ sepe videbatur flãma exire de ore eiꝰ vsq̃ ad celum. Percipiẽs aũt spũs sancti p̃ntiam tãto familiariꝰ offerri pre cãtibꝰ: q̃nto plꝰ elongatos ĩuenit a strepitu mũdano q̃. oratur? nocte petebat loca solitaria: licet horribiles demonũ pugnas ibidẽ sustineret qui secuꝫ sensibiliter ꝓfligẽtes nitebant̃ ipm ab oratõis studio perturbare. Ex quibus ipe fortioꝫ in virtute ⁊ feruẽtioꝫ reddebat̃ in pace dicens ad demones. Facite in me quod valeris maligni spiritus. quia nihil potestis: nisi quãtum manus superna vos relaxat ⁊ ego ad proferẽdum cum omni iocunditate assisto. Quã mentis cõstantiam superbi demones non ferentes cõfusi discedebant. Remanens ergo pacatus vir sanctꝰ nemora ꝑplebat gemitibꝰ. spargebat lachrymis. tõdebat pectora. ꝓfabkabat̃ dño rẽdebat iudici. supplicabat patri. colludebat amico. diuinaꝫ etiã p̃ pectõribꝰ ĩpellẽs

clementiam ⁊ dominicā deflens passionē. Unde cū semel iret versus frāciaz vt missam audiret intrauit ecclīam ī via positaz vbi taz ardēter orabat ꝙ soci⁹ suus ex ore eius videret flāmā exalantē vsqꝫ ad celū: In q̄ feruore templum egrediēs dixit ad fratrem Masseum. A. a. a. frater Massee p̄be mihi teipsuz vt teneas me: al's rapiar a te. Timuit enī ꝑ raptū suū frēm Masseum ei⁹ absentia desolari. Quo se mittente inter brachia pij p̄ris impulit illuz añ se in aere vsqꝫ ad mēsurā vnius lancee cū flatu oris ei⁹ mirifico. Retulit aūt frater Masseus tantā dulcedinem ⁊ ꝯsolatiōem spūs tūc se ꝑcepisse ꝙ nunqꝫ sil'ez se meminit habuisse. Et sic p̄r pius restitit raptui ꝓpter suā hūilitatē ⁊ fratrꝫ sui ꝯsolatōez. Secūdo vigorat̄ deuotio collatōe spūali. Nimirū cuz ille cni⁹ spūs sup̄ mel dulcꝫ est fore ꝓmisit in eoꝝ medio qui ꝯgregati fuerint ī noīe ei⁹. qđ etiā effectu sensibili beato viro ꝯtigit. Qui cū adunatꝫ fratrib⁹ de dña plura loq̄ret̄. tandē siluit ⁊ alteri p̄cepit in noīe dñi vt loq̄ret̄ quicq̄d ei spūs suggereret. Qui cū stupēda de deo loq̄ret̄ imposito illi silētio: p̄cepit tercio simil'r. q̄ taz mira de occultis dei ꝓduxit ꝙ nulli dubiū erat spiritū sanctū locutuz fuisse ꝑ os eius. Cū igit̄ sic ceteri singilatim locuti fuissent ecce ī medio eoꝝ dñs Jesus corꝑaliter apparuit in specie pueri pulcherrimi benedicens oīb⁹. Quē vidētes fratres tāta dulcedine gr̄e ꝑfusi sunt vt oēs rapent̄ in spū cadētes in terrā velut mortui. Tandez ad se redeūtib⁹ ait vir sanct⁹. Grās agite fratres dilecti deo qui tā gloriose ꝯpleuit qđ p̄dixit in euāgelio. vbi duo vel tres ꝯgregati sunt in noīe meo ibi sum in medio eorum. Alio q̄z tp̄e cū iam beata Clara pluries rogassz virū sanctū vt semel simul mā ducarēt ⁊ ip̄e semp̄ rēnueret: socij ei⁹ ꝯpatiēdo sancte Clare dixerūt beato Frācisco Pater nobis videt̄ ꝙ iste rigor q̄ Claram deo dilectaz nō exaudis: non sit s̄m charitatez. p̄s̄tim cū ad tuā p̄dicatōez seculi pōpas dereliq̄t. Quib⁹ ille. Videt̄ vobis bonuz ꝙ ī h̄ eaz exaudiā? Qui dixerūt. Ita p̄r: qꝛ digna ē. Exq̄ inq̄t vobis videtur et mihi placet. sed vt pleni⁹ ꝯsolet̄ volo ꝙ fiat ad sanctā Mariaz de angelis. qꝛ letificabit̄ aliq̄ntulū vidēdo locū vbi tonso crine facta est spōsa xp̄i. Die g̊ cōstituto Clara cū duab⁹ socijs exiēs p̄mo reuerent̄ adorata beata v̄gine: locoqꝫ circūquaqꝫ lustrato facta hora comedēdi sederunt simul ad mensaz in plana terra positā. Pro primo aūt ferculo vir sanct⁹ de deo loq̄ cepit tam suauiter ⁊ tā sancte ꝙ oēs in illa mēsa rapti erāt. vir sanct⁹ cū fratrib⁹ ⁊ Clara cuz sodalib⁹. Quib⁹ sic raptis vndiqꝫ ꝑ circuituz videbat̄ hoīb⁹ ꝙ ecclīa sancte Marie de angelis ⁊ tot⁹ locus ꝯbureret̄. Accurrerunt igitur festināter vt loco succurrerēt. Qui veniētes ītra ꝯuentū cūcta viderūt illesa. Intrātes aūt interi⁹ īuenerūt virū sctm̄ ⁊ sctāz Clarā cū oīb⁹ alijs raptos ī deum. ⁊ dixerūt ad inuicez. Ecce iste ē ignis q̄ apparuit nobis. Et tangētes illos p̄ deuotōe: redeūtes dixerūt oīb⁹ que viderāt. Rapti quoqꝫ tandez ad se reuertētes deo gratias egerūt. Nam taz bene recreati fuerant ꝙ de corꝑali cibo paꝝ vel nihil sumpserūt. Unde sepius vir sanctus etiam in mensa sedēs ex meditatōe sancta rapiebatur in deum. Similitrr et fratres eius vel colloquētes vel horas ꝑsoluentes: licz toto conamīe raptui resistebāt. Unde dixit frater Rogerius. Facilimū esse hominē et mente eleuari in deū. Scio inquit hominē qui centies rapt⁹ fuit in vno matutino: sed totali restitit raptui. quez oportet aliquādo tantā vim facere vt recedat d deo quātum alius vt appropinquet. Cui dixit socius eius. Cur homo fugit a deo? Respōdit ille. Quia deus aperit illi sinū gratie ⁊ bonitatis, intantū ꝙ si figeret oculū mentis in his que videt imperpetuū non rediret. Et alter. Quid esset ꝑiculi si non rediret? ego me bñ exponerez tali ꝑiculo. Cui Rogeri⁹. Magnū periculū est. quia sicut non est status in mundo securior illo vel felicior: sic nec ꝑiculosior. nisi crescat intātū ꝑfectio q̄ntuz deuotio. Videt̄ ne tibi grandis indiscretio ⁊ vera rusticitas ꝙ seruus vilissimus audeat accedere ad amplexus tanti regis intrepid⁹ q̄ntūcunqꝫ vocat⁹. ⁊

ideo q̃dīu sum in statu ī quo possuz adhuc ab eo eternal̄r separi fugere debeo ei⁹ amplex⁹ inq̃tū possuz. Nā adeo se coīcat de⁹ hoīb⁹ q̄ euz pre nimia dulcedine sustinere nō valeo: sz dicere ꝯpellor ⁊ clamare. dñe recede a me. Hec de illo. Similia quoq̃ cōpata sunt de aliis fratrib⁹ multis. Tercio vigorat̄ deuotio ꝯtēplatōe mētali. Cuius infatigabili desiderio vir sanctus fere ꝯtinue ferebat̄ in deū q̄cūq̃ se vertit: mente tñ pene semp̄ suspēsus ī deū erat vt etiā īmēsa sedēs ex se sepi⁹ rapet̄. Dñ cum sancte ꝯtēplatōis auidus ieiuniū sancti Michaelis celebraret ī monte aluerne cōtigit paucis dieb⁹ añ sacraꝝ vulneꝝ impssionez q̄ frater Leo more solito nocte veniēs ad eū. nec īueniēs luna splēdente piū p̄rem q̄rebat in silua. Quē tandē inuētū audiuit cū deo loq̄ntē. Qui festin⁹ accedens vt ei⁹ ītelligeret verba. repit euz eleuatū a terra erectū ī celū manib⁹ ⁊ facie: dicētēq̃ dño. Quis es tu dulcissime dñe: ⁊ q̄d sū ego ꝟmicul⁹ ⁊ paup̄ ꝟuus tuus? Viditq̃ flāmaz splēdidā descendētez vsq̃ ad caput ei⁹. de q̄ vox egrediēs loq̄bat̄ ac vir sanct⁹ rñdebat. Vidēs h̄ frater Leo timebat ⁊ retro ibat reputās se indignū taz ꝓpe assistere: ⁊ sic ampli⁹ intelligere nō poterat colloq̄a vidit tñ eū ter manū ad flāmā extendere. Qua tādē disparēte frater Leo festine recessit. Audiēs aūt vir sanct⁹ sonitū peduz ei⁹: ait. Precipio tibi q̄cūq̃ es in virtute dñi nr̄i Jesu xp̄i ne te moueas. Stans igitur frater Leo: ait. Pat̄ ego suz. Fui eniz in tāto timore q̄ si se terra apuisset ⁊ me ī se abscōdisset fuissem g̃t⁹. Et ille. Frat̄ pecorine nōne dixi tibi q̄ nō ires post me explorādo. Jā dicas p̄ obediētiā si q̄d videris. Audiui inq̄t te loq̄ntē: q̄s es tu dulcissime dñe de⁹ me⁹ ⁊ q̄d sū ego ꝟmicul⁹ ⁊ pauper ꝟuus tuus. post h̄ vidi flāmā descendētem ⁊ tecū loq̄ntem. te etiā pluries rñdentez. manūq̃ tercio porrigentē. sed q̄d dixeris nō audiui. Tūc ꝓhibuit illi p̄r ne q̃dīu viueret reuelaret. Roganti deniq̃ fratri Leoni de his q̄ nō intellexerat instrui respōdit. Qñ dicebā quis es tu dñe summe bone q̄ visitas me qui sum vilis homūcio vermicul⁹. hō mendic⁹ ⁊ abomīabilis: hoc āmirādo dicebā. qz tūc videbā infinitum abyssuz diuīe bonitatis: ⁊ ꝓfundū mee lachrymose vilitatis. Flāma ꝟo deus erat: qui mihi apparuit in illa specie sicut Moysi. Petijt aūt vt ei facerē tres oblatiōes. cui rñdi. dñe tot⁹ ego tuus suz. nec habeo nisi tunicā ⁊ cordā: ⁊ ista sil̄r tua sūt. Mitte manū in sinū tuū ⁊ offer mihi quicq̄d inueneris. Quo facto repi monetā auream tam pulchrā ⁊ magnā q̄ nunq̃ sil̄em vidi ⁊ statim obtuli. Qui secundo dixit. Offer mihi adhuc sicut pri⁹. Et ego. Dñe nō habeo. nec amo. nec hr̄e volo nisi te. pro cui⁹ amore cūcta despexi. Et iteꝝ īueni monetam sicut pri⁹. quaz obtuli vsq̃ tercio. Flexisq̃ genibus benedixi deū qui dedit mihi q̄d sibi voluit offerri. Et datū est mihi intelligere q̄ terna oblatio signaret tria vota. s. aureā obedientiā. altissimā paupertatem. ⁊ purissimā castitatē. que per suā gratiam dedit mihi taz perfecte seruare q̄ in nullo rep̄hendit me cōsciētia mea. Hec fuerunt que vidissi ⁊ audisti. Reuertere nūc ⁊ curam ꝓ me geras sollicitaz. quia adhuc cito faciet domin⁹ tam stupenda q̄ totus mūdus mirabit̄: per hoc notans sacrarum vulneruz impssionem. Ad laudem dñi nostri Jesu christi. Amen.

Sermo. xij. De charitate glutinosa beati Francisci. .cliiij.

Inspice et fac scdm exemplar. Decimo relucet ī eo charitas glutinosa tanq̃ ꝯplemētum gratificatiuū oīm virtutū. obꝟuatiuū oīm p̄ceptoꝝ. ⁊ felix clausula toti⁹ p̄fectionis. Hec eniz pingue reddit sacrificiū deo ⁊ homini gratum. Nimiruz cum dulce condimentuz dicitur humanorū actuum. Hec enim est per quam fidelis quis inuenit̄: vt Dauid ingrediens ⁊ egrediens ad imperium regis. Egrediens inq̃ per actiuā vitā ad necessitatē ꝓxīoꝝ subleuādas siue sp̄ūales siue corp̄ales. Egrediens itidem cuz Ysaac ad meditanduz in agro: vt inuisibilia dei per ea que facta sunt intellecta conspiciat. vt respersam in omnem creaturam

mellita quadã dulcedine colligat diuinaz potentiã. ſapientiã. mãſuetudinẽ. pulchritudinẽ. bonitatez. ⁊ ſuauitatẽ. Creaturis enĩ ꝓſpectis affectib⁹ nõ beret: ſed regerit quicq̃d in eis ꝑfectiuz videt in oĩm creatorem: dicẽs cuz ꝑs. Renuit ꝓſolari anima mea. ſ. in iſtis caducis ⁊ trãſitorijs. ſed memor fui dei quẽ ipſa repſentant vt op⁹ opifice. ⁊ ſic delectat⁹ ſuz in illis. eo q̃ ꝑm Auguſti. li. ꝓfeſſionũ. Celũ ⁊ terra et oĩa que in eis ſunt ecce vndiq̃ mihi dicunt vt te amem. nec dicere ceſſant oĩb⁹: vt ſint ĩexcuſabiles. Ingrediẽs etiaz vſq̃ ad ampiex⁹ diuĩe ꝓemplatõis q̃ glutinoſam charitatez q̃ felix expiẽt illud ꝓpheticũ. Mihi adherere deo bonũ eſt. ponere ĩ dño deo ſpez meã. Sicut hi q̃ vt nubes volant. ⁊ q̃ſi columbe ad feneſtras ſuas. i. ſenſus corporales quib⁹ terrena ꝓcipiũt ſimplici vſu ſenſuũ ⁊ nõ affectu: colũbinũ aſpectũ ꝓtẽdentes. Sed vñ hoc⁹ niſi ex ꝓmiſſiõe dñi votũ illud ꝓpheticũ ꝑficientis Ozee. xiij. Lactabo eã. ſ. dulcedine ⁊ puritate diuĩe dilectionis: ⁊ ducã eaz in ſolitudinẽ. i. in abſtractõez inordinati affect⁹ ab oĩ creato. ⁊ ibi loquar ad cor ei⁹ de arduis. ſ. gratijs: ſecuritatem ꝓſtando. Inſpice igit̃ ad ei⁹ exemplar. Dicit Hugo de laude charitatiſ. Neſcio ſi q̃d maĩ⁹ in laude tua dicere poſſuz q̃z vt deũ de celo trahere s: et hoĩem de terra ad celũ leuares magna virtute tua. vt per te vſq̃ ad ß hũiliaret de⁹: ⁊ vſq̃ ad ß exaltaret homo. Cui⁹ nõ ignar⁹ vir ſanct⁹ ſummaz ꝓfectõem oĩm virtutũ hacĩpa ſagina ri ſtuduit. Si inq̃t linguis hoĩm loq̃r ⁊ angeloz. charitatẽ aũt nõ habeã: alijs parũ ꝓdeſſe poſſuz mihi nihil. Ad cui⁹ virtutis euidẽtiã ſciendũ q̃ triplici q̃dus ꝑficit̃. eſt enĩ charitas inflãmãs. purificãs. ⁊ inebriãs. Prima oꝛ charitas inflãmãs: q̃ eſt ignis diuin⁹ cordi poti⁹ ſupinfuſus q̃z ĩcorporat⁹. ſicut videm⁹ in accẽſa cãdela q̃ mutato poti⁹ q̃z ĩcorporato lumĩe decorat̃. q̃ nõ niſi ꝯtinuo pĩguedinis alumẽto foueat aut ſi ventoz impulſu agitat̃. penit⁹ extinguetur. Sic q̃rundã feruoꝛ ꝑtim incipientiũ adeo videt̃ inſtabilis. q̃ niſi clemẽtia diuine dulcedinis ⁊ ozõnis ſtudio ꝯtinuo foue

atur aut ab aduerſitatib⁹ ꝓtegat̃ ꝓcito minus ſapiat vel ĩtepeſcat. Q̃ nõ ĩtelligẽs vir ſanctus in ꝓmo ſtatu ſedulis exercicijs ſtuduit non ĩuacuũ ſumere gr̃az dei. ita q̃ cõtinuis exercicijs velut ignit⁹ carbo diuini amoꝛis flãma videret abſoꝛbt⁹. Vt eſſi ex omnibus creaturis excitaretur ad amoꝛez diuinũ exaltabat in cũctis manũ domini. Contuebat̃ in pulchris pulchritudinẽ ⁊ q̃ impſſa reb⁹ veſtigia ꝓſequebat̃ vbiq̃ dilectũ. Inaudite nãq̃ deuoõis affectu fontalẽ bonitatẽ in creaturſ ſingulis tanq̃ in riuulis deguſtabat. rõnalẽ tñ creaturã viſceroſi⁹ ꝓplectabat̃. cui⁹ ſalutem flagrabat ardẽtiſſime: vt diceret aĩaz ſaluti nihil eẽ ꝓferendũ. eo q̃ vnigenit⁹ dei ꝓ aĩabus diguat⁹ hũanari ⁊ moꝛi. Hinc ſibi in oꝛatõe luctamẽ. in ꝓdicatõe diſcurſus. in exẽplis dãdis auſteritatis exceſſus. q̃a dicebat ſe datũ alijs in exemplũ. Et ideo ꝓpter exemplũ ſalutis cuſtodiuit vias duras. ſtuduit q̃z magis exẽplo ꝓdicare q̃z verbo. Sic igitur feruido ſemp in x̃pm ferebatur affectu quẽ in oĩbus veſtigijs ei⁹ diligens requirebat. in quẽ optabat q̃ exceſſuz amoꝛis incẽdiuz total⁹ trãſformari. Hinc etiã dilect⁹ illi tam familiarẽ repẽdebat amoꝛẽ vt videret illi q̃ſi iugez ꝓ oculis x̃pi Jeſu ſentire ꝑſentiã. Flagrabat denicq̃ erga ſacmentum dñici coꝛpis feruoꝛe oĩm medullarũ. ſtupẽs illã dignatõez chariſſimã ⁊ digniſſimã charitatẽ. Dñ ſepe ⁊ tã deuote ꝓmunicabat q̃ alios videntes deuotos efficeret. ⁊ vt in plurimũ velut ebꝛi⁹ ſpũ in mentis rapiebat̃ exceſſuz. ſicq̃ charitatẽ inflãmantem deuotiſſimis exercicijs ĩuiſcerare ſtudit. Secũda oꝛ charitas purificationis purificãs. q̃ licet diuinit⁹ ſupinfuſa: ſedulis tñ oꝛõib⁹ ⁊ exercicijs coꝛdis medullit⁹ ĩuiſcerata ac q̃ expulſiõez ſui ꝛ̃ri deputata videt. Sic̃ ptz ĩ carbone viuo ⁊ igneo cui⁹ ignis iã nõ eſt defacili expulſiu⁹ impulſu ventoz: ſz poti⁹ incẽſiu⁹. nec deſerit amplexã materiam donec redigerit ĩ cinerem: eo q̃ materiã ſubiectã purificauit ab oĩ feditate. lubꝛicitate. hũiditate. ac ĩ igneam q̃ndã naturã q̃uertit. Sic amoꝛ purificãs affeſſi tẽpeſtatib⁹ q̃buſcũq̃ nõ extĩguit̃

sed accendit: dicente apło. Quis nos separabit a charitate xpi: tribulatio an ãgustia? Que victoria ꝓsurgit ex depuratõne viciosi affectus ⁊ timoris ꝓtarij. Necesse est enĩ ab illo fundit⁹ amoꝛẽ extraneũ se parari q̃ cupit ℟ igne felicit inflãmari. Et ideo dñs ignẽ quẽ misit in terrã voluit vehemẽter accẽdi. O beatum viꝛ ꝑm coꝛ dei q̃ tãto ferbuit ardoꝛe charitatis q̃ vir sensit alqoꝛẽ nuditatis: ꝑtim post impssiõez
℟ sacraꝛ stigmatũ. Duob⁹ enĩ annis extunc supuuiẽs eximpssiõe sacroꝛ vulneꝛ ardore tãto succẽsus est in aĩa ei⁹ q̃ ei⁹ redũdãtiam coꝛp⁹ ꝓcipiẽs de cetero nec frig⁹ sensit nec ardoꝛẽ. Liq̃scebat enĩz nix ⁊ glacies ad ꝓtractũ pedum ei⁹. sikr ad ꝓtractũ manũ ei⁹ ab alĩs frig⁹ coꝛpis expulit ⁊ spũs. Cõtigit enĩ q̃dã tpe hyemali cũ asello cuiusdã vehereꝛ ꝓpter debilitateꝫ coꝛpis q̃ ad hospiciũ optatũ ꝓuenire nõ valens subrupe ũdaꝫ ꝓnoctare cogereꝛ. Audiẽs igit vir sanct⁹ hoĩem ꝑ frigoꝛe gementẽ ac pene stridentẽ dentib⁹ posuit sacrã manũ sup illũ ardoꝛe diuĩo ꝓsignatã. Statim q̃ vir ille tãto caloꝛe replebaꝛ int⁹ ⁊ extra q̃ si iacuissz añ foꝛnacẽ ardentẽ. ac deinceps suaui⁹ inter saxa doꝛmiebat ⁊ niues Cicut postea testat⁹ est) q̃ vnq̃ pri⁹ fecerat in lectis. Et ℟ quidẽ de caloꝛe coꝛpali. Poꝛro spũalẽ nihilomin⁹ ardoꝛẽ charitatis in pximũ oñdebat viu⁹ indulgentiã oĩm pecca toꝛ: in salutẽ oĩm ꝓtricioſa ꝓfessione eccle siam sancte Marie de angelis visitantiuz tempoꝛe cõgruo flebilibus pꝛecibus a deo ꝓmeruit. Et defunctis ꝓuilegio singulari amicoꝛ suoꝛ aĩas de purgatoꝛio liberãdi facultatẽ obtinuit. Nã post mortẽ ei⁹ duz quidã ꝺ fratrib⁹ eius cogitaꝛẽt q̃ poteraꝛ esse verba illa q̃ dñs ei dixeraꝛ dũ cycatrices impmeret. nec vir sanctus donec viueret reuelare vellet: oꝛauit instãter vt ea sibi pãdere dignareꝛ. Cũ igit ãnis octo q̃ti die oꝛasset. ⁊ i octauo semel ardẽtius oꝛaret in eccl̃ia: vidit aduenientes duos frẽs pegrios pluuijs irrigatos. q̃ ꝓpassiõe motus duxit illos ad q̃entũ. ⁊ cũ lauaret pedes senioꝛis: ĩuenit in pedib⁹ stigmata q̃s brachijs cõplectens clamauit: dicẽs. Vel hic est xp̃us vel Frãciscus. Ad cui⁹ clamoꝛem accurrẽtes fratres oĩes viderũt illa stigmata. Quibus cõgregatis ait senioꝛ. Ego sum Frãciscus qui rogatus suz octo annis ab isto fratre qui tenet me vt tibi reuelarẽ verba seraphica q̃ nulli hoĩm dicere volui dũ viꝛi: nũc ergo dicã. Cum enĩ filius dei impmeret mihi stigmata sua dixit Frãcisce scis quid fecerim tibi. ego iam dedi tibi vt sis vexillifer meus. Sicut igit ĩ die trãsitus mei ad lymbum descẽdi ⁊ virtute quinq̃ vulneꝛ oes aĩas extraxi quas ibidẽ inueni. sic ⁊ tu vt sis mihi ꝓoꝛmis ĩ moꝛte sicut ĩ vita: ire debes ad purgatoꝛium q̃liber ãno natali tuo. ⁊ oĩes aĩas trium ordinũ tuoꝛ: necnõ ⁊ aĩas oĩm q̃ affectũ tibi, et ordini tuo gesseruũt q̃s iueneris ibidẽ erues ✠ tute stigmatũ tuoꝛ eas pducendo ad gloriã sempiternã. Et his dictis euanuit. ¶ Tercia dicit charitas ĩebriãs que quadã excessiua feruoꝛis vehementia coꝛda replet fideliũ velut ferrum candens vbi multiplicatõe sui caloꝛis ignis intensioꝛ reddit q̃ in materia combustibili. Sic ad purũ affectibus depuratis ac multiplicatis in deũ desideriꝭ. diuĩa quoq̃ dulcedine desuper afflati velut oleũ puriſſimuz distillant: tanta letitia coꝛ ipsuz euebit q̃ sese capere nõ valens mirabilibus quibuldam exultacõis motibus diuinis assurgere videatur influẽtijs: velut alter baptista saluatoꝛis p̃sentiaz percipiẽs. ⁊ sic quodã inexplicabili desiderio fertur ad exhibitionem amoꝛis recipꝛoci qui refrigeriuz queꝛit in toꝛmẽtis. cum Augus. dicente. Moꝛioꝛ amoꝛe tuo domine Jesu q̃ amoꝛe mei moꝛi dignatus es. O felix incendiũ quod duce facit oñe penale. Facit inq̃ oñi carni contrariũ appetibile: vt ei placeat cui sꝑbauit. Quez gradum vir sanctus ꝓfectiſlime cõsecutus sexto cõuersionis anno mirabili flagrabat desiderio martyrij. Ingerebat enim fratri q̃ nemo ꝓfecte diligit deũ: nisi pꝛo deo paratꝰ sit sustinere q̃ dei filius ꝑ eo sustinuit. Hinc ad p̃dicandũ fidem ⁊ penitentiã infidelib⁹ trãsfretare disposuit: vt sic meli⁹ ad martirij palmã puꝛeniret. Cũ igit vice ꝓma vento ꝓꝛio flante

redire cōpulsus ꝓ tunc a desiderio suo fru
stratus est. Martyrij fructꝰ cor eius adeo
allexerat ꝙ p̄ciosaz ꝓ xp̄o mortē sup̄ om̄ia
B virtutū merita ꝑoptaret. Hinc iterꝫ parat
exiliuz et versus marrochiū iter arripuit:
vbi plures fratres ꝓ fide xp̄i martyriū ad
epti sunt vt etiā ibidē fidez p̄dicās ad cō
cupitā palmā ꝑuenire mereret̄. In q̄ via
tāto flagrabat desiderio ꝙ licet eēt corpe
debilis: comitē tñ itineris p̄curreret ⁊ ad
exeq̄ndū ꝓpositū velut ebriꝰ spū festinꝰ ad
uolaret. Sed in hyspaniā veniēs diuīa di
spositōe q̄ ip̄m reseruabat. Supuenit eniz
alia dispositio diuīa vt ꝓcedere nō posset
Cū itaq̄ videret iam secūdo se defrauda
tum a desiderio suo. rogauit dñm vt quic
q̄d sibi foret gratissimū reuelare dignaret̄
Cōpletaq̄ supplicit̄ orōne ter fecit reuol
ui librū euāgelioꝝ. ⁊ cum semp̄ occurreret
passio xp̄i ꝑ h̄ ītellexit p̄ri fore g̃tissimū in
martyrij perpessiōe sequi dei filiuz. Et q̄a
modū ignorabat q̄ diuīa dispositōe id ꝑfi
ciendū esset. ad aliā passionē hūanitꝰ infli
gendaz vigorosiꝰ aīatus q̄rtodecimo āno
sue ꝯuersiōis. Tercio ꝑrexit ad partes in
fideliū cuz duodecim fratribꝰ. Ad q̄s cuz
ꝑuenirēt: accurrētes saraceni vt lupi rapa
ces ouiculas xp̄i ꝯp̄henderūt ⁊ q̄si dilace
rare vellēt. verberauerūt. ligauerūt. truse
runt. ⁊ traxerūt q̄si ad suspēdendū. Roga
tu tandē beati Frācisci ducti sunt ad Sol
danū. Quos vidēs in tāta vilitate ꝯtem
ptibiliter allocutꝰ est: dicēs. Vñ venitis:
⁊ q̄s vos misit: aut quō huc venistis? Re
spōdit vir sanctꝰ. A deo non ab hoīe missi
sumꝰ vt oñdamꝰ vobis viā salutis. Et tan
ta efficacia ꝯfirmās fidē catholicaz: erro
res eoꝝ ꝯfutauit ꝙ nullꝰ eoꝝ ꝯ̄dicerre po
tuit. āmirātes tantā sapīaz in tam despe
cto hoīe. Rogauit igit̄ eū Soldanꝰ ad co
habitandū. Cui ille. Si vis ꝯuerti cū ꝓp̄lo
tuo ad xp̄m ob eiꝰ amorē libētissime tecum
morabor. Q̄ si hesitas in fide xp̄i iube pa
rare maximū ignē ⁊ ego cū sacerdotibꝰ tu
is ingrediar: vt vel sic cognoscas q̄ fides
sanctior habeat̄. Ad quez Soldanꝰ. Non
credo ꝙ aliq̄s sacerdotū meoꝝ igni se tra
dere vellet ꝓpter fidē defendendā. Vide
rat enī vnū statim de sacerdotibꝰ h̄ audi
to aufugisse. Cui vir sanctꝰ. Si mihi ꝓmit
tere velis ꝙ cū ꝓp̄lo ꝯuerti debeas si ignē
illesus exiero: solꝰ ignē intrabo. Quā opti
onem Soldanꝰ accipe timuit: dicēs. Secu
rus nō sum ꝙ ꝓp̄lus velit credere si illesus
exieris: sed magis timeo ꝙ ad instinctū sa
cerdotū seditōez ꝯcitaret. Obtulit igitur
ei munera multa p̄ciosa q̄ vir dei velut ster
cus recusabat accipe. ꝓpter qd̄ maiorē in
eo deuotōez accipiens: dedit ei libertatez
q̄cūq̄ vellet p̄dicare. Qui misit fratres su
os binos ⁊ binos: dicēs. Ite in terrā vni
uersaz ⁊ p̄dicate euangeliū om̄i creature.
Receptiq̄ sunt cū magna deuotōe ꝓpter
signetū Soldani. Franciscꝰ aūt veniēs ad
hospiciū cuiusdā diuitis ab ancilla sollici
tatus fuit ad actū carnis. Cui ille. Si vis
dormire mecū ī lecto meo placz mihi. Tūc
illa. Surge para lectū tuuz. Cōposuit igit̄
ignē maximū ⁊ ponēs se ī medio dixit. Fe
stina. qr hic oportet te dormire mecū. Il
la ꝟo territa ait. O amice dei q̄dūꝫ lectū
parasti. ibi quiescere nō valeo. Cui rñdit.
Quō igitur in inferno quiescere poteris?
Prohibeat inquit a me qui creauit me ꝙ
ad inferos veniaz. Et vir sanctꝰ. Quō tu
potes euadere cum nullꝰ paganoꝝ hoc po
tuit? Cui illa. Est ne remediū aliqd̄ ꝯ̄ illd̄?
Rñdit. Nō nisi christiana fias. q̄a bonus
christianus iacere potest in igne nec arde
re sicut me vides iacere. Surge ergo inq̄t
⁊ baptiza me. Baptizauit igitur eaz. ⁊ de
mane facti sunt om̄es christiani. Franciscꝰ
autē diuertēs ad alium locuz querēs mar
tyrium. sed non īueniens āmiratiōe diuīa
recollectis fratribꝰ ad partes fidelium re
uersus est. Ad laudem domini nostri Je
su christi. Amen.

Expliciūt sermones de sanctis.

253

Incipiũt sermones de tribus partibus penitẽtie. Et primo de curribus dei et diaboli quib⁹ nemo simul adherere vel seruire potest. Sermo primus.

Nemo potest duobus dominis seruire, aut vnũ odio habebit ⁊ alterũ diliget aut vnũ sustinebit et alterum contemnet. Matth. vj. Que ꝺba saluatoris in ꝓfusionẽ multoꝝ religiosoꝝ et ficte penitentiũ, ꝑsertim istis tꝑibus assumi possunt. Qui licet seculũ exuentes nõdũ tñ secularia desideria et vicia deserentes, sed solo habitu vel exteriori querẽ satõe religiositatẽ ostẽtãtes, se deo seruire ꝑsumũt, sicut sam aritani qui deo sil et dijs thura incendebant. victimas offerebant, preces multiplicabant. cũ tamẽ ꝓncipium diuine seruitutis sit declinare ç̃nõ tantũ a seculo ꝙtũ a malo. Propterea tu qui frater soror vel beguta noĩaris adauge exercicia, multiplica opa virtuosa. sic̃ sunt elemosine large, ieiuniũ iuge, vigilie longe, oratones assidue, vestis cilicina. et alia de genere bonoꝝ opa. Sũnera sũt vetida que nec placẽt nec placãt dominũ nec facienti quidã erãt fructuosa saltẽ ad gloriã ꝙsequendã, nisi precedãt qđ dictũ est. Declina a malo vniuersaliter. Hinc iudeis cõtinue victimas sacrificia holocausta ⁊ incensum offerẽtib⁹, sabbata neomenias ⁊ festiuitates et kalẽdas ad oculum obseruantib⁹, nec tñ vicia sua deserẽtibus respõdit Isaias. Omnia hec odiuit anima mea, facta sunt mihi molesta, laborauit sustinẽs. Propterea cũ extenderitis manus vestras auertã oculos meos a vobis, et cum multiplicaueritis oratiõem nõ exaudiã vos, manus enim vestre plene sunt sanguine. Sed lauamini mũdi estote auferte malũ cogitationũ vestrarũ ab oculis meis. Quiescite agere perse et discite bene facere. Sicq̃ patz ꝙ bonũ qđ malo inficitur, deo abhominabile redditur.

Quia nemo potest duobus dñis seruire cõtraria iubentibus. Vult enim christus seipm et diabolus intelligi. qui tanq̃ dñi per oĩa cõtrarij hunc mundũ ingressi sunt ita ꝙ quicquid vnus diligit alter odit, et quicq̃d vnus ꝓcipit alter ꝓhibet. Et ideo his duobus nemo seruire ꝑt. aut enĩ vnus odio habebit id est diabolũ. et hoc feliciter. et alterũ diliget id est christũ. Sciendus tñ ꝙ duplex est odiũ diaboli. Primũ est naturale quo naturaliter humana natura diabolus execrat̃. eo ꝙ dñs inimicicias posuit inter diabolũ ⁊ mulierẽ ⁊ inter semen ei⁹. i. malignos hoĩes. ac semen mulieris id est hoĩes bonos qui sunt semẽ id est filij beate virginis ꝙ adoptiõis grãz Nimirũ cum inter serpentẽ decipientẽ ac hominẽ deceptũ in inimicicie ꝓpetue ꝑseuerẽt. Secundũ aũt est odiũ diaboli quo renunciat̃ eius pompe et eius suggestioni viciose et hoc quidẽ odiũ quo scz odimus ea que diabolus diligit. solũ de dilectõne dei ꝓcedit. qua ꝓpter statim adiũgit. Et alterũ diliget scz deũ vel christũ. Nec tñ loquit̃ de dilectõne naturali qua etiã oĩs infidelis deũ diligit tanq̃ summũ bonum et fontale principiũ ⁊ humane nature cõseruatiuũ qđ omnis homo naturaliter desiderat. sed loquit̃ de dilectõne supnaturali qua diligit etiã omne quod deus diligit ⁊ approbat. Veruntamẽ ve mũdo vergenti in seniũ ve religiosis cõsuetudĩe prava. delectatione feda. affectõne tepida in ueterascentibus. Quoꝝ ex cõsuetudine prava natura repitur in malũ prona. ⁊ ab eternoꝝ amore penitus exorbitãs. quo fit ꝙ miserabiliter sese demergit in infimas delectatõnes et amores ꝓgrinos. in singulis creaturis. ex omnibus vniuersalem querẽs oblectationẽ soli creatori cognitã Et in aliarũ quidẽ alliciuntur ⁊ inuiscantur pulchritudine in aliarũ dulcedine. in aliarũ sapiẽtia. et in aliarũ redolentia. in aliquarũ curiositate. et in aliarũ suauitate. et sic de singulis que cũcta in creatore tanq̃ in ipo fonte plenissime cognita consistunt quẽ si vere cognoscerẽt. O ꝙtum amarẽt et amore deficerẽt imitarentur et

254

cōplecterentur inhererent vt fruerentur. Nunc autē illis cedit portio detestanda quā dñs ꝓsequitur dicens. Aut vnū sustinebit. et quid miserabilius q̄ꝫ ꝙ sua prauitate seu ꝑuersitate quis illi seruire cogit̄ quē amare nunq̄ꝫ potest et a quo ad eternam damnationē expetit̄. cuius retributio expectanda erit. damnatio expauescēda. Nihilominus tamē peccati delectatōne tractus sustinebit eum. et in pñti seducentē et in futuro detorquentē. Et alterū scz christum cōtemnet quē licz diligere videatur. hoc est tamē dilectōe naturali nō virtuosa. Nemo igit̄ ꝑt duobus dñis seruire. Hi duo domini nobis ꝓpositi figurati sunt in lege veteri ꝑ moysen ⁊ pharaonem. Nam Moyses christi typū in oībus gessit. educēs filios israel de egipto peccatoꝝ. per iordanē baptismatis ⁊ per desertuz penitentie in terrā ꝓmissionis eterne. Pharao typum diaboli tenet qui regnum accepit sup̄ omnes egiptios. sicut diabolus sup̄ omnes demones sibi adherentes et vicijs obtenebratos. Oppressit pharao valde filios israel sup̄ quos accepit dominiū in labore luti ⁊ lateris. Oppressit diabolus valde genus humanum postq̄ꝫ sup̄ id dominiū accepit cum ip̄m in peccato p̄uaricationis deuictū ꝓstrauit. Et humana sup̄bia q̄ diuina precepta cōtempsit angelo superbissimo se seruū constituit. Et ex inde vocatus est rex sup̄ oēs filios sup̄bie. Unde et princeps hui⁹ mūdi vocatur a domino id est cordiū mundanorum que cōtempto spiritu carnē ⁊ sanguinem insequunt̄. Veruntamē multi sub sarcina graui corruptōis originalis ⁊ seruitutis illius gemētes. pro auxilio oportuno misericordem dñm implorauerunt. Quoruz misertus vtpote miserator ⁊ misericors misit moysen nō seruum sed filiū qui signis et ꝓdigijs. passionibus et miserijs regem pharaonem id est diabolū impugnans multipharie multisq̄ꝫ modis suos eripere ex egipto vicioꝝ et educere conatus est. Quod et factum est in imolatōne agni pascalis. quādo omnis primogenitus pharaonis et egiptioꝝ extinct⁹ est.

peccatū scz originale. quod inductū erat diabolo suadente ⁊ homine ꝓficiēte. Qd̄ abluit̄ ⁊ deletur in baptismo virtute agni incōtaminati. Porro veve miseris incautis quia denuo rex iste ꝑsequitur eos fugientes in curribus et equitibus vt iterum eos subijciat seruituti luti ⁊ lateris id est immundicijs et impietatibus actualibus Heu q̄ꝫ infinitos ꝓchpudor ī dies ad hec detestanda seruicia reducit currui suo violenter imponēs vt reuehantur in p̄ceps viciorum et tandem demergant̄ in ꝓfundū. Quis vt dicitur in cantico moysi Exodi xv. Dominus vir pugnator omnipotens nomen eius. currus pharaonis et exercitum eius ꝓiecit in mare. quia tam currus q̄ꝫ exercitus diaboli pariter mittentur in stagnum ignis. Habet nihilomin⁹ et deus currus suos tam felices q̄ꝫ potentes. Or iuxta p̄s. Currus dei decem milibus multiplex milia letantium et hic dicitur curr⁹ israel. Pater mi pater mi currus israel et auriga eius. Ait Helizeus ad Helyā. Et sicut iste currus beatos vehit ad gloriam sic ille damnatos ad penam. Ceterū cum sit necesse ꝙ vni eorum quisq̄ꝫ nostrum ꝓ qualitate meritoꝝ vel demeritoruz imponatur. Et nemo his duobus dominis seruire poterit. videat vnusquisq̄ꝫ diligēter cuius seruitio subiaceat. cuiusq̄ꝫ currui ꝓcessurus insedeat. quia necesse est vt ad finem pariter appropriatū vnicuiq̄ꝫ tandē perueniat. Ad cuius euidentiā sciēndū ꝙ currus pharaonis id est diaboli quatuor vicijs quasi totidem rotis ꝑficitur. Que sunt quatuor capita et initia viciorū oīm sicut in quatuor peccamus. scz in deū ꝓximum res temporales et in nos ip̄os. Nam superbia est initium omnis peccati qd̄ in deum cōmittitur. qua scz diabolus deo similis esse voluit. Inuidia aūt est initium omnis peccati quod in ꝓximum cōmittit̄. cum diabolus inuidia suadente ꝓximum. id est hominē decepit et de paradiso ꝓiecit. Cupiditas vero est initiū omnis peccati quod in res exteriores ꝑpetrat̄. Cuz eua fructum cōcupiscēs (licet a dño non cōcessum) accepit. Voluptas deniq̄ꝫ est

initiū omnis peccati quod in seip̄m ꝯmit-
titur. quia voluptate victa mater eua fru
ctum vetitū degustauit. Et his quatuor
rotis ꝑficit̄ currus pharaonis hoīe coope
rante. sed sathana fabricāte in hūc modū
Nā duas rotas in anteriori ꝑte curr⁹ hu
ius in ꝓpria ꝑsona nullo coadiuuāte ꝯpe-
git et ꝑfecit. que sunt suꝑbia et inuidia.
Hec nāq; duo sibi quoddāmō vident̄ in-
dita nō natura sed corruptōe. Ita ꝙ p̄s
diceret ad dn̄m. Suꝑbia eoꝝ quo te ode-
runt ascēdit semꝑ. sic ⁊ eius inuidia semꝑ
feruet eodē dicente. Peccator videbit et
irascetur. dentibus suis fremet ⁊ tabescet
Per hanc intrauit mors in orbē terrarū.
Hec igit̄ est anterior ꝑs currus pharaōis
qua vehūt̄ in damnationē imitatores ei⁹
imo filij. dicēte dn̄o inuidis iudeis et ela-
tis. Vos ex patre diabolo estis ⁊ oꝑa pa
tris vestri facere vultis. Unde q̄ duobus
his vicijs implicant̄ merito filij sathane
nuncupant̄ tanq̄ appropriatis sibi vicijs
in damnationē regenerati. Et ideo pater
nam ex ꝯsequenti cōsequunt̄ hereditatez.
que licet ꝑata dicit̄ diabolo ⁊ angelis ei⁹
ꝓpter cōformitatez tn̄ spiritualis corru-
ptōnis. maliuolis etiā hoīb⁹ cōdiuiditur.
Suꝑ rotā aūt suꝑbie sedebat rex Achab
in infernū descensurus. Qui cōtempta di
uina respōsione ascēdit in preliū. stetitq; ī
curru vsq; ad noctē et mortuus est. vt ha
betur. iij. Re. xxij. Vide pleni⁹ alibi. Su-
per secundā vero rotā id est inuidie sede-
bat rex antiochus ꝓperās versus hieru-
salem in blasphemia magna. vt spoliaret
⁊c. Et apprehēdit eum dirus dolor visce-
rum ita vt vermes de ei⁹ corꝑe scaturirēt
et eius fetore exercit⁹ grauaret̄. sicq; mise
rabili morte vita functus est. vt habet̄. ij.
Machab. ix. Veruntamē vt hec ꝑabola
p̄nti speculatōni cōgruat si q̄s frater aut
soror noīat̄ et illū ꝑsenseris nimiū presu-
mentē ⁊ quiescentē ⁊ se eleuantē in donis
nature. vtpote in corꝑis formositate. sen
suum subtilitate. generis nobilitate. can-
tus suauitate. et si qua sunt similia. aut e-
tiam ex praua ꝯsuetudine ad obedientiaz
reꝑitur difficilis. ad informationē inflexi
bilis. ad correptionē turbulentus. hmōi
scitote superbie rotam attingere. et ad in
feros veloci cursu descendere. ꝙ si forsitā
nō demergat̄ in infernū. horribiliter tn̄ su
stinebit purgatoriū. Si vero ꝑsenseris eū
ex praua cōsuetudine in suspitionib⁹ teme
rarium. in detractōnibus. murmurationi
bus. susurratōnibus. aut cōspirationib⁹.
sedulum in litigijs et cōtentionib⁹ liuidū.
ita ꝙ incipiat cōtrahere suꝑcilia denega
re verba. refutare obsequia. et similia pre
tendere amaricatōis indicia. illū inuidie
rotam ascendisse memēto. quia scolā chri
sti cōmutare nititur in ginnasiū diaboli:
Q⁹ si aliq̄s eoꝝ cōtra suos suꝑiores attē-
ptauerit. dico ꝙ illi corā deo nihil dāna-
bilius erit. In cuius argumentū dic̄ Au-
gustin⁹ super Johem. ꝙ de nulla re ma-
gis deuz offendisse populus ille iudaicus
dictus est. q̄ cōtra deū murmurādo. Por
ro qui murmurat ꝯtra prelatū murmurat
cōtra deū. Qui vos inquit audit me au-
dit. et q̄ vos spernit me spernit. Nimiruz
cū Grego. in moralib⁹ dicat. ꝙ quicunq;
cōtra suppositā sibi potestatē murmurat
Liquet ꝙ illum redarguit qui eandē hoī
potestatē dedit Hinc populo murmurāte
moyses respōdit Exodi. xvj. Audiui mur
mur vestrū ꝯtra dn̄m. Nos vero q̄d sum⁹
quia murmurastis cōtra nos. Nec cōtra
nos est murmur vestrū sed ꝯtra dominum
Nunc vero de ꝑte posteriori istius curr⁹
maledicti ꝓsequendū est. Que duab⁹ eque
rotis ꝑficitur. scz cupiditate ⁊ voluptate
Que quidē duo licet extra naturā suā esse
noscunt̄ cum nec voluptatibus nec cupidi
tatibus inquinat̄. Nihilomin⁹ tn̄ sunt o-
pera maledicta manuū eius. et quasi filie
fede quas ip̄o suggerēte ⁊ cooperāte ꝓch
dolor eua mater sibi genuit infeliciter cū
cōsensit insipienter. Nam eo temptāte vi
dit lignū scientie boni et mali ꝙ esset pul-
crum visu. et cupiditate ducta. nō cōces-
sum rapuit. furtum ꝑpetrādo. Vidit inq̄
ꝙ essz ad vescendū suaue voluptateq; du
cta. vetidum degustauit gulā cōmittēdo.
Ecce qualiter hec duo sumpserūt detestā
dum exordiū. instigāte demone. ꝑpetrāte

255

homine. De quibus filiabus dicit Prouerbiorum. iij. Sanguisuge id est diaboli sanguinem id est vitam animarum sugere capientis due sunt filie dicentes. Affer affer quas vniuerso humano generi tanquam meretrices turpissimas prostituit. et per eas immanem stragem animarum procurauit. prout latius videbitur alibi. Hee sunt igitur due rote posterioris partis currus illius. quibus ad inferos vehuntur incauti. quia nec corpus voluptate nec cor cupiditate satiari aliquando potest. Dum super rotam cupiditatis sedebat rex Joram de israel filius Achab. qui sicut et patris hereditatem ita et eius maledictionem accepit Nam interfecto Naboth propter maledictam cupiditatem scilicet vineam suam. dedit dominus sententiam vltionis per Helyam prophetam dicens. Interficiam domum achab vsque ad mingentem ad parietem. Cum igitur ad hoc perficiendum inunctus esset yheu iussu diuino. vt habetur. iiij. Regum. viij. et. ix. Occurrit illi Joram super currum sedens et interfectus est ab eo in vltionem innoxij sanguinis et maledicte cupiditatis. Porro super rotam voluptatis sedebat ochozias rex Juda. quia cecatus voluptate carnali ad satisfaciendum athalie vxori sue filie achab ydolatre pessime. ne suas voluptates contristaret idola adorauit. In cuius vltionem cum rege Joram. in curru suo pariter occurrens yheu ab eodem interfectus est. vt habetur. iiij. Re. ix. Siccine tu qui frater aut soror nominaris si ad vtensilium curiositatem. stramentorum molliciem. vestimentorum superfluitatem. in precio vel forma aut etiam colore procaciter aspiraueris. vel horum aliquo in aliorum offendiculum et scandalum vsus fueris. voluptatis rotam ascendisse memento. Similiter si in cibo vel potu (non necessitatem sed gulositatem non naturam sed lasciuiam) enutrire studueris De qualibus dicit Bernardus. super cantica. Legumina inquit ventosa sunt. caseus stomachum grauat. lac capiti nocet. potum aque non sustinet pectus. caules nutriunt melancoliam. porri coleram accendunt. pisces de stagno aut de lutosa aqua mee penitus complexioni non congruunt. Quale est hoc quod omnibus fluuijs agris ortis celarijs reperire vix possit quod comedas. Puta te quesu monachum esse non medicum. nec de complexione iudicandum sed de professione. Parce obsecro primum quieti tue. parce demum labore ministrantium. parce grauamini domus. parce conscientie. conscientie dico non tue sed alterius. qui prope te sedens et edens de tua singularitate murmurat. et de tua superstitione scandalizatur. Ceterum vt habetur in collationibus abbatis Moysi. Vidimus nonnullos huius mundi maximas facultates et non solum auri et argenti talenta. verum etiam prediorum magnificentiam contemnentes. post hoc pro capello. pro graphio. pro acu. pro calamo commoueri. tantoque zelo plerumque codicem seruant. vt eum non leuiter quidem legi vel contingi ab aliquo sinant. et inde occasiones impatientie incurrunt. qui cum omnes diuitias suas pro christi amore disperserint pristinum tamen cordis affectum in rebus minimis retinent. O vere magna insania. quid enim differt vtrum quis per turbationem cupiditatis erga opes amplas an erga viliores species exerceat. nisi quod in eo reprehensibilior iudicandus est. quod qui spreuit maxima minimis inuiscatur. Nam ex hinc patet quod abrenunciatio sua perfectionem cordis non obtinet. quia cum censum habeat pauperis non abiecit voluntatem diuitis. Et huiusmodi cupiditatis votam amplexantes. ad inferos pariter deuoluuntur. Porro nunc breuiter currum israel depingamus De quo dicitur figuraliter. iiij. Regum. ij. Pater mi pater mi currus israel et auriga eius. Christus enim currus est secundum humanitatem. per quam iam preostensa via virtutum omnes vehuntur ad gloriam. Et auriga eius secundum diuinitatem cuius scilicet virtute et directione celos ascendit. Et hic quidem currus quatuor rotis id est virtutibus contrarijs predictis perficitur. que precipue reluxerunt in christo. aptissimeque currui israel supponuntur ad instar priorum. Nam duas per semetipsam diuinitas apposuit. scilicet contra superbiam profundissimam humilitatem. qua maior esse non potuit. cum ad iniurias nostre mortalitatis assumendas in vterum virginis se inclinauit. et tamen post

modum humiliauit vt diceret. Ego sum vermis et nō homo. obprobriū hominū ⁊ abiectio plebis. vt humilitas diuina ad hominē inclinata humane supbie per diui nam similitudinē effectualiter correspon derer. Secundo cōtra inuidiam apposuit charitatē qua maior esse nō potuit. quia vsq; ad mortem turpissimā ⁊ acerbissimā pferendam illum attraxit. Duas vero po steriores rotas currus huius coaptauit ⁊ perfecit virgine mediante, a qua naturaz assumpsit humanā scz virginalē castitatē cōtra voluptatē. quā tam excellenter cō mendauit et seipō honorauit in virgīe sin gulari et precipua primiceria castitatis. Et sanctā paupertatē cōtra cupiditatem quaz etiam in hac virgine florere ꝓuidit. Et has quidem velut in seruitio suo gra tiores omnibus ⁊ preserti in religione de gentibus imitandas ꝓposuit. Nam hu militatē eis indixit cum ait. Discite a me quia mitis sum q̄z tum ad exteriorē humi litatis effectum. et humilis corde q̄z tū ad interiorem cordis affectum. Charitatem vero vbi ait. Hoc est preceptū meuz vt di ligatis inuicem ⁊c. Et iterum. Mandatū nouum do vobis. Et iteruz. In hoc sciēt homines q̄ discipuli mei estis si charita tem habebitis ad inuicem. Castitatem ꝓ inde. cum matrem virginem elegit a qua nasci tractari et educari voluit. Ac Jo hannē euangelistā nubere volentē ad vir ginitatem vocauit ac dilectōne ampliori specialis ꝓrogatiua castitatis dignum iu dicauit. Paupertatē denicz cum summā perfectōnis in illa cōstituit dicēs. Si vis pfectus esse vade et vende omnia que ha bes et da pauperibus et veni sequere me. Felix ille qui veraciter hunc currū ascen dit vt cum Helya de hac vita in paradi sum voluptatis transferri mereat. Quod nobis cōcedat Jesus ⁊c.

¶ De appetitu diabolo ad tem ptandum et eorū diuersitate qui temptandi. vtrū ne in cogitato ne delectatione ⁊ sensuali motio ne sit peccatum. Ser. ij.

¶ Diabolus tanquā leo circuit querēs quē deuoret cui resistite fortes in fide. ꝓme Pe. v. Alexander de halis in ij. dis. xxv. querit. Utrum diabolus in sta tu quo nūc est demereri potest p̄sertim cū vt dicit Daffi. Quod hominib⁹ est mors angelis est casus. sed post mortem nō ca dit in hominibus meritū vel demeritum. ergo nec in angelis post lapsum. Ad quod respondet inter alia. q̄ sicut angeli boni mereri possunt et nō demereri vtpote per gratiā cōfirmati. sic ecōtra demereri p̄nt diaboli sed non mereri vtpote in malicia obstinati. Homo vero q̄diu mortalis est cōsistit in medio. quia mereri et demereri potest et post mortem nec mereri vero nec demereri. ¶ Ad horum autē euidentiam sciendum q̄ duplex est meritū. vnum quo quis meretur premium essentiale in diui na visione quod dicitur aurea. Aliud quo meretur premium accidentale quod dicit aureola. Spiritus igit angelici ante lap sum malorum et cōfirmationē bonorū ha buerunt tempus merendi premium esseñ tiale id est diuine visionis et illius ꝓtinua tionis. ita q̄ post illud tempus nō merent illud premium q̄z tum ad aliquā augumen tationem. Sed de premio accidentali re manst angelis bonis tempus merendi vs q̄ ad iudicium. Quantū enim durabit me ritum in hominibus durabit et in angelis quod ipi cōsequunt per custodiam hoīs. In malis autem angelis ex ordinatōne diuina durabit ecōtra tempus demerēdi quia sicut in eorum casu demeruerūt ita et tiam visionis diuine. sic post casum vsq; ad iudicium demerentur in suggestione fa cta hominibus penam sensus. Et ratione istius habebunt penam in iudicio interni nam. Quia sicut hic accessit demeritum sic ibi maior erit pena. Post iudiciū vero nō erit in ipis tempus demerendi. qz non erit facultas temptandi sed penā ꝑm de merita accipiendi. Q. si queritur quare mala voluntas reputatur in demonibus in demeritum cum sint damnati et nō re

putatur in hoīb⁹ damnatis ad demeritū ¶Respōdit Alex. ibidē q ideo. qz damnatis hominibus omnino transit temp⁹ merendi et demerendi. demonibus vero, nō transit tempus demerendi. Nimirū quia adhuc retinuerūt facultatē nocendi. Et licet diabolus agnoscit illud demeritum et penā. nihilominus tanq̄ leo rugiens circuit quē devoret ⁊c. Utruz appetitus diaboli ad temptandū hominē semp crescit. p̄sertim quia semp eius peccatū crescit. Quātomagis igit̄ crescit malicia tāto deterior ē volūtas nocēdi humano generi. Et q̄nto deterior est volūtas tāto maior est appetitus nocēdi et p̄ se cōsequens semp eius appetitus videt crescere. Ad quod respōdet ibidē Alex. Q⁹ q̄nto magis diabolus appropinquare videt finē mundi. tanto magis crescit eius appetitus fm illud Abacuc. ij. Dilatavit quasi infern⁹ animā suam et ipe quasi mors et nō adimpletur. Nec quidem timor pene quam cōspicit sibi imminere p̄ peccatis et maiorē p̄ pluribus eum retrahit a peccato vt dicit Gregori⁹. quia peccat ex p̄sumptione et ambitione. Et ideo q̄nto magis appropinquat iudiciū tempus in quo auferetur potestas eius tanto magis exercet tyrannidem suā. Quia ex hoc credit plures subesse sue in futuro potestati sed spes ei⁹ frustrabitur. Veruntamē licet semp crescit eius appetitus ad temptandū nō semp tñ temptat. nec etiam temptat fm appetitū. quia dicit Gregori⁹. q licet hostis noster afflictiōz iustoz appetat nisi ab autore nostro potestatē acceperit ad temptatōnis articulū id est finis nullo modo qualescit Sed vt dicit Paulus. Fidelis deus q̄ nō patietur vos temptari sup id quod potestis. sed faciet cum temptatōne p̄ventum vt possitis sustinere. si tamē feceritis qđ in vobis est. Unde hec est vna pena post casum inflicta sibi vt ibidē dicit dis. xxiij sez diminutio sue potestatis q nō potest tantū temptare quāta est eius voluntas. Unde Aug⁹ de ciui. dei. Alligatio diaboli est nō permitti exercere tantā potestatez quantā potest vel vi vel dolo ad seducendos homines ad partē suam cogendo violenter vel fallendo fraudulenter. In incarnatōne christi adhuc magis diminuta est. Quia ex parte ipius gratie dei que ex tunc habundantioz fuit magis est ligata potestas eius per aduentū christi. Un Apoc. ij. Vidi alterū angelū descendētem de celo habentē clavem abyssi et cathenam magnā in manu sua. Et apprehēdit draconem serpentē antiquū q est diabolus ⁊ satbanas ⁊ ligavit eum p annos mille et misit eum in abyssum et signavit sup eum vt nō ampli⁹ decipiat donec mille anni cōsummantur Et ideo ostēdit christus Matb. xij. dicens. Quō quis potest intrare in domū fortis nisi prius alligaverit fortē et tunc domū eius arripiet? Denicq̄ licet semp desiderat ruinam hominis nō tamen semp temptat hunc vel illum. Cessant enī aliquando temptare bonos. quia nō est eis cōcessa potestas a deo. Tū quia timent aliquādo superari q est illi maximum tormentū p̄pter inveteratā superbiam. Ut etiam securiores eos reddant a temptatōne aliquādo desistunt. ¶Respectu etiā maloz quādoq̄ cessant ne nimis fatigati temptationibus ad penitentiam peccatoz p̄vocent. ¶Deinde queri pōt vtrum temptatio diaboli grauior sit respectu deficientiū. incipientiū. p̄ficientiū vel p̄fectoz̄ p̄sertim cum dicat Greg⁹. q crescentibus virtutib⁹ magis sevit diabolus. Et glosa sup illud Job. Qui parati sunt suscitare liviathan dicit. Illis quos secure possidet dormit diabol⁹. his vero qui cōtra se suscitant leviathan vigilat ad omnem pugnā. Ad hoc respondit ibidem magister Alex. de balis dist. xxv. Q⁹ temptatio diaboli ferventior est respectu p̄ficientiū et p̄fectoz̄. sed potēti⁹ respectu imperfectoz̄um. Cuius rō est fm Aug⁹. quia perfecti magis temptatōi resistunt et cōtra resistētes diabolus debilis efficitur vt formica. qui cōtra sentiētes efficitur vt leo. Quia per hoc ad temptandum audacior efficitur et effectū facilius cōsequitur. eo q maiorē ibi temptationis aditum invenit. Unde super illud

Jacobi p̄mo. Vnusquisq; temptat̄ a ꝓ-
pria cōcupiscentia dicit glosa. Q⁊ cuz su
per fundamentum lignū stipulam et fenū
edificamus, tunc diabolus supponit incen
dium. Edificemus igitur aurū et argentū
et lapides preciosos, et temptare nō au-
det. Nec tamē a temptatione sic edifican
tium omnino desistet. illos tamē sic tem-
ptare nō audet sicut imꝑfectos eo ꝙ sibi
nō inuenit materiā sic aptatā. ne tñ om-
nimode desistit. quia amplius feruet con-
tra ip̄os sed latentius ꝑsequitur vt falla-
cius decipat. Ad maiorem autē euiden
tiam sciendum ꝙ diuersi sunt status eoꝝ
qui temptant̄. Primus est illorum qui a-
ctibus mundanis et affectibus implicant̄
Et illorū quidem multiplicior est tempta
tio. quia multiplex est illis materia tem-
ptationū. Vnde sup illd̄ Job. xlj. Quis
reuelauit faciē indumenti eius dicit Gre-
gori⁹ Q⁊ aliter leuiathan religiosos tem
ptat. et aliter huic mundo deditos. Nam
prauis mala que deserant aꝑte obijcit bo
nis vero latēter insidiatur sub specie san
ctitatis. Et quia plura sunt genera malo
rum que mali desiderāt. q̄ illa que bonis
illudere possit. ideo multiplicior est eoruz
temptatio. Super hoc etiā vt dicit Ja-
cobus. Vnusquisq; (presertiz mundan⁹)
a ꝓpria temptatur cōcupiscentia abstra-
ctus scz a bono. et illectus scz ad malum.
Vnde in vitaspatrū quidam frater requi
siuit a sene quodam dicens. Cur abba a
demonibus temptamur et impugnamur?
quoniam arma nostra respondit ip̄e ꝓieci
mus scz patientiam humilitatem obedi-
entiam et penuriā. Et alter requisitus si-
militer respondit. Demones nobiscū non
pugnant. quia voluntates eoruz facimus
sed nostre nobis volūtates demones sunt
facte et tribulant nos. Secundus sta-
tus est illorum qui proponunt confuge-
re ad penitentiam vel ad religionem. Et
in illo statu multe temptatōnes et diuer-
sa offendicula protinus occurrunt volen-
tibus agere que dei sunt vt dicit glosa su-
per illud Exodi. xiiij. Reuersi castrame-
tentur. Nam pharao quando volebant
exire filij israel quāta posuit offendicula?
Et iam derelictus in ip̄o egressu q̄ seuas
suscitauit persecutiones. Sic diabolus
proposito emendationis derelictus sur-
git in scandala et ne omnino derelinqua-
tur retrahere nititur. Tercius status
est illorum qui iam sumpserunt religionez
aliquam in quo statu ex diuina misericor-
dia temptationes quandoq; mitigantur
apud infirmas mentes. et datur quedam
suauitas siue mentis iocunditas post la-
queorum euasionem. sicut filij israel post
submersionem pharaonis et eius exercit⁹
cōsolati sunt et aliquādiu ab omni impu-
gnatione quieuerunt. Vnde Gregori⁹
Q⁊ de egipto exeuntibus e vicino bella
subtrahantur. quia derelinquentibus se-
culum quedam tranquillitas prius osten
ditur ne ip̄a teneritudine et inchoatione
turbati ad hoc quod deliquerunt redeāt.
Quartus proinde status est illorū qui
in profectu religionis aut vite cōsistunt.
et in illo statu ꝑm vnam cōsiderationem
temptatōnes sunt graciores q̄ in seculo.
scz quantū ad eorum agnitionem ⁊ discre
tionem. Nam quāto quis proficit tanto
subtilioribus insidijs et plerunq; apparē-
tibus bonis impugnatur. Scd̄m aliaz
vero cōsiderationem sunt eorum tempta
tiones leuiores. Quia licet vt dicit Gre-
gorius talis ne ꝯuersus securitatis negli
gentia. dissoluatur impulsu temptatōnis
afficitur. Et sepe tam diutina sunt tem-
ptationum certamina q̄ longa fuerunt in
choantium blandimenta. Tamē ille tem-
ptationes sunt ad resistendum faciliores
q̄ in seculo vel in homine mundano eo ꝙ
non sunt talibus tot differentie temptatō
nū nec ab intus est tā aptata materia tē-
ptationū ꝓpter suā mortificationez sicut
mundanis saltem per affectum inherenti
bus. Quintus deinde status est illoruz
qui iam ad perfectionem attingunt. quo-
rum temptatiōes sunt subtilissime et etiā

257

aliquando grauissime ex diuina dispen-
satione, sed alleniantur propter robor su-
stinentium, quia tales diuina cõsolatõne
roborentur. Unde Gregorius dicit. Q;
in inchoatione inueniunt blandimẽta dul
cedinis. In medio certamina temptatõ-
nis, ad extremum perfectionẽ plenitudi-
nis. Ut cõmuniter tamen tales non tem-
prantur vel leuissime licet subtilissime, ni-
si forte temptator potestatem accipiat di
uina dispensatõne. Unde in vitispatrum
dixit quidam senex. q sicut ad ollam suc-
censam muscę nõ appropinquãt. si vero te
pida fuerit incidunt in eam et faciunt ver
mes. sic et monachum succensum igne di-
uini amoris fugiunt demones. tepidum
vero illudunt et insequuntur. His igitur
premissis videndum est de progressu tem
ptatõnis in nobis. Ad cuius euidenti-
am primo queri potest vtrum primus mo
tus sit peccatum presertim cum super il-
lud ad Ro. vij. Non ego operor illud sed
quod habitat in me peccatum dicit glosa
quod apostol⁹ nolebat et tamen faciebat.
Concupiscentia est que est in primo motu qõ
est veniale peccatum. Ad hoc respondit
Alexander in. ij. distinctõe. ij. Inter alia
q primus motus sic diffinitur. Est mot⁹
sensualitatis sm impulsum fomitis impe-
tuose tendens ad fruitionem creature de-
lectabilis. Sensualitas igitur subiectum
est in quo est primus motus vel igitur sen
sualitas mouetur sm regimen rationis ad
sustentationem nature et talis motus nõ
est inordinatus nec vituperabilis. Vel
mouetur sm impulsum fomitis. et iste est
primus motus de quo hic loquimur. Di-
cunt igitur quidam q omnis primus mo-
tus est peccatum. sed non dicitur primus
motus quousq; voluntatem et rationem
aliqualiter attingat. Nam sensualitas in
homine per originale peccatum corrupta
est et inordinata delectatio siue libidino-
sa que ex ea procedit inquantũ corrupta di-
citur primus motus. et est peccatum. quia
debebat esse subiecta rationi et mouetur
indebito modo preter rationẽ et attingi-
tur aliquo modo a rõne nõ faciente sed q
mittente vel radicem eius nõ cõprimente
sic et primus motus habet esse peccatũ tã
rõne originis. q ex corrupta radice fomi
tis pgredit. q; ex rõne ordinatõnis ad fi-
nem. sed est peccatũ minimũ nisi p moras
et delectationẽ aggraueẽ. Q; si queritur
vtrũ adeo. p illis motibus infligat aliqua
pena pertim cuz dicit Iero. sup Ezechie
lem. q deus primos a secundos stimulos
cogitationũ quos greci propateos vocant.
et sine q̃bus nullus hoim esse pt nõ punit.
Respõdit idem doc. ibidẽ q primus mot⁹
est peccatum et punit tpaliter. nõ eterna-
liter q̃tuz est de se. et ideo dicit Iero. q
deus nõ punit. Unde et primi motus in
se sunt pene. sm quod dicit Aug⁹ q omnis
motus inordinatus est sibi pena. Scõo
vero queri potest vtrũ in cogitatõnibus
sit peccatũ pertim cum dicit Isiõ. q nõ
est arbitrij nostri cogitatõnis prave sug-
gestionib⁹ puenire. Facere aũt in aliqua
cogitationẽ nostre attinet voluntati illud
ad culpã nõ redigitur. istud culpe ppie
imputat. Ex quibus verbis videt q sola
cogitatio nõ imputatur ad peccatũ. Ad
hoc respõdit Alex. de halis vbi supra. di.
xxx. q quedã est cogitatio specularina et
hec nõ est peccatũ sed occasio peccati.
Quedam aũt est practica que scz procedit
vsq; ad delectationẽ vel ad cõsensum. et
illa cogitatio peccatum est. Cum enĩ cogi
tatio prava pulsat animũ. si mens renitã
tur nõ est peccatũ. Si vero p desiderium
ducitur est peccatũ ppter ipaz delectatõ
nem adiunctã. Et sic dicit cogitatio ia-
cere in anima. Et siquidẽ cogitatio est de
veniali procedẽs ad delectationẽ vel psensuz
est veniale. Si vero de mortali procedẽs ad
cõsensum opis vel delectatõis ẽ mortale
nõ ppter cogitationẽ principaliter sed p
pter cõsensum Tercio q̃ri pt. vtrũ pec-
catur in sensibus ex quibus procedũt cogi
tationes intellectus sm illud Matth. v.
Qui viderit mulierẽ ad concupiscendũ eã.

Ad quod respōdet idē doctor vbi supra dis. xxx. q̄ sensus aliquādo p̄cedit desiderium aliquādo sequit̄. Vnde Gregorius dicit Sepe temptatio p̄ oculos trahitur. et nonnūq̄ cōcepta intrinsec⁹. cōpellit sibi extrinsecus oculos deseruire. Cum igit̄ sensus p̄cedunt desideria sunt occasiones peccatoꝝ. sed nō peccatur in ip̄is. Si vero cōsequunt̄ tunc in ip̄is est peccatū. et ideo dicit̄ Job. xxxj. Si secutus oculus meus cor meū et in manibus meis adhesit macula serā ⁊ alius comedat. Aliquādo etiā est desideriū illicitū cū sensu. et tunc peccat̄ in vtroq̄ Et sic in autoritate illa. q̄ viderit mulierem intelligit̄ desideriū cū visu quo scz infigit oculū ⁊ p̄uocat ꝯcupiscentiā interiorē. Vn̄ dicit Criso. q̄ qui studet videre pulchros visus maxīe caminū passionis accendit. et animā captiuā facit. et velociter ad actū venit. In his patz q̄ nō p̄hibet̄ visus simpliciter. sed studium defigēdi oculū. vnū accendit̄ passio cōcupiscentie. Et hoc ideo. qꝛ causa cōiuncta est ad peccata dū et ip̄m studium ab ip̄a rōne magis disposita descendit. Vnde dicit Criso. q̄ semel aut bis videns fortassis poteris cōtinere. Si aūt ꝯtinuo hoc feceris et caminū accenderis omnino capieris. ¶ Quarto q̄ri potest vtrū delectatio in creaturis est peccatū Ad hoc respondit idē doc. dis. xxviij. q̄ triplex est delectatio. Prima est naturalis q̄ nec est laudabilis nec vituperabilis sicut cū vnaqueq̄ vis aīe delectatur in suo obiecto vt ratio in cognitōne veri. vel visus in coloribus maxime mediis. et auditus in sonis mediocribus ⁊ sic de aliis. Secūda est volūtaria q̄ duplex est scz. vel in rem licitā. et tūc si est ordinata vt scz velit delectari in quo debet. et q̄tū debet p̄ut debet. sic non est peccatū. Si vero est inordinata. quia ē in eo quod non debet vel vltra quā debet et nō vt debet. sic est peccatū. Vel est in rem illicitam et tunc dicitur viciosa quia est ex vicio fomite mouente. Et talis delectatio vocat̄ illecebra ex qua cōsurgit motus et tunc est peccatū. vel ipse motus est et tunc est passio vel originalis peccati pena. et non est peccatum si debite illi delectationi per ratōnem resistitur. Porro delectatio q̄ vocatur illecebra ex qua cōsurgit motus duplex est. Quedam enim est nō morosa et illa est veniale peccatum. Quedam autem est morosa et illa est mortale. Q. si queritur quāta requirit̄ mora ad hoc vt sit mortale. Respōdit ibidez. q̄ sicut in temptatione primi hominis tria fuerunt scz serpens mulier ⁊ vir. sic in temptatōne tria sunt scz sensualitas per serpentem. Inferior p̄s rōnis p̄ mulierē. Et superior p̄ virū significata. Serpēs igitur mulierē intendit decip̄e cibo illicito. cum sensualitas illecebra voluptatis pulsat inferiorē partē rōnis. ⁊ tunc est veniale peccatū ⁊ leue. Mulier vero sine viro comedit cū sic delectatōe cogitatōnis inferior p̄s tenet̄ vt faciendum nō discernat̄. Si igitur peccatū nō diu tenetur in cogitatōne delectatōnis sed statim vt mulierē tetigit viri autoritate recedit est adhuc veniale. Si vero in delectatōne diu teneat̄ et si volūtas p̄ficiendi desit est mortale. quia tunc ꝯsentire iudicat̄ in illam delectationē. Naz delectatio morosa nō intelligit̄ de diuturnitate tp̄is. sed diuturnitate delectationis. cū enī rō deliberat illicitam esse delectationem. et post delectationem cōsentit illi scilicet per delectatonē adherendo mortaliter peccat. Deinde vir comedit cum superior pars rationis illecebre plene consentit. non solum in actum delectandi sed etiam perficiendi. et tunc est mortale grauissimum. ¶ Ceterum licet scd̄m Augustinū inferior p̄s rationis omnia inferiora disponit. superior vero ad superiora cōtemplanda respicit et sic etiam plena voluntas vt peccatum in actum ducat̄ ad inferiorez

partem rationis pertinet. tamē nō improprie ꝑti ſuꝑiori rōis imponit. eo ꝙ non cohibet inferiorem ꝑ legez nature que ſcripta eſt in ea et ſignata. quia ipa dicitur imago dei. in cognitōne veri et amore boni. Vel quia eadem eſt ratio ſuperior et inferior ſm rem. differēs tm̄ ſm rationē. Ad laudē dei Amen.

De peccato diaboli et eiꝰ motiuo ad temptandum vt membra ſua nos efficiat penarumqz participes. Ser. iij.

Diabolus tanquā leo rugiens circuit querēs quē deuoret cui reſiſtite. j. Pet. v. Viſo iam vtrūqz de temptatōne diabolica. Iam videndum eſt de temptatōnis eiuſdem intentōne. In cuius ꝑmordia queſtionem mouendam eſſe reor. vtrum diabolus cuius voluntas nūqz bona eſt erga genus humanū et opera peruerſa ad illius ſcz deceptionez cōtinue peccet in ſuis actibus ſicut ꝑs. ſonare videtur dicens. Superbia eorum qui te oderunt aſcendit ſemꝑ. Ad quod reſpōdet Alex. de halis in. ij. diſ. ij. ꝙ ſpiritꝰ reprobi cōtinue ſunt in peccato et in voluntate nocendi. ſicut dicit Job. xxx. Qui me comedunt nō dormiunt. a multitudine eorum cōſummitur veſtimentum meum ſcz innocentie. nec eſt in eis tantum voluntas habitus ſed etiam voluntas actus qui ſemper perſeuerat in eis. Et licet aliquādo velint aliquid eſt de genere bonorum hoc tamē nō volūt ex intentione bona. ſed ex intentiōe aliqua nocendi. Ad maiorem autem euidētiam ſue malicie ſciendum ꝙ duplex eſt motus eius quo mouetur. Vnus eſt naturalis et ille nō eſt peccatum. nec in homine nec in demone. quia deus naturaz bonam fecit. Alius aūt eſt motus liberi arbitrij qui eſt duplex. Nam quidā motus liberi arbitrij eius eſt per poteſtatē vel virtutem ſuperiorem ſcz credere vel de obſeſſo corpore exire. et ſi illo modo mouetur cum murmure. quia cum iuſſu ſuperioris poteſtatis tunc demeretur. ſicut in illo ꝙ eius poteſtas temptandi ligata eſt. quod eſt illi magnum tormentum tam ex ſuperbia qz ex inuidia ⁊ per conſequens cedit ſibi in peccatum. Quidam vero motus ipius eſt liberi arbitrij ſm ſeipm quo motu quandocunqz mouetur in omni motu demeret. quia nihil poteſt velle niſi malum. Si autem queritur vtrum peccet mortaliter vel venialiter. Reſpondit ibidē diſtinctōe xxiij. ꝙ diabolus nunqz potuit peccare venialiter. nec in ſtatu innocentie propter excellentiam ſui ſtatus. Vnde dicit Albinus ſuper Geneſ. ꝙ qto ſublimior eſt angelus in gloria. tanto maior eſt ruina. Etenim quia in tanta erat claritate vt immediate poſſz adherere deo ſi claritatem ſue cognitionis directa voluntas fuiſſet ſubſecuta. igitur recedēs a deo primo maximo receſſu ab eo diſceſſit qui eſt per mortale peccatuz. Nec mirum cum nec primus homo ratione ſui ſtatus in quo fuit primo peccare potuit venialiter. Nec etiam in ſtatu in quo nunc eſt diabolus peccare poteſt venialiter et hoc propter malignitatē ſui animi. Nam mortale peccatum fit non ſolum ex genere actus peccati ſic etiam ex intentione peccantis et circumſtantijs aggrauantibus. Et quia diabolus ſemper manet in intentione peruerſiſſima. ideo ſemper peccat mortaliter que peccata vt in pluribus perpetrat vt hominem decipiat et ergo bene dicitur. Diabolus tanqz leo rugiens circuit q̄rens quem deuoret cui ⁊c. Ad euidentiam autē thematis huiꝰ ſciendū ꝙ motiuum diabolice temptatōis ꝑcipue

triplex est. vt scz hominē decipiēs dedu-
cat in subiectōnis sue seruilitatē. in mali-
cie sue cōformitatē. et in miserie sue pena
litatem. quod vtiq; motiuū sumit origi-
nem ex sua sup̄bia et inuidia quoniā inui-
det homini ascensum illius beatitudinis
quo ip̄o cecidit et querit eidem dominari
Hinc dicit sapiēs Sapīe. ij. Inuidia dia
boli mors intrauit in orbem terrarū. imi-
tantur autē eum qui sunt ex p̄te eius.
Primū igitur motiuū eius est vt nos de-
ducat in subiectionis sue seruilitatē. q2 q̄
facit peccatū seruus est peccati. et p̄ cōse-
quens seruus diaboli. q2 peccatū est solū
opus quod faciēdo indicit diabol⁹. Hinc
dicit̄ rex sup̄ oēs filios sup̄bie et princeps
huius mūdi a dño vocat̄. Vnde intantū
laborat cū p̄prio dispendio vt dominium
suū amplificet in hoc seculo. nec illū retra
hit pena peccatoꝝ q2 tāta fertur ambitō
ne. q̄ vellet totū mundū sibi subijci. licet
p̄ hoc deberet oīm illoꝝ penalitatē sortiri
et quoniā etiā in futurū illud fimestū do-
minium p̄sumit retinere. ideo nūq̄ cessat
nos sibi p̄ temptatōes subijcere. Sz spes
eius ⁊ p̄sumptio frustrabit̄. quia licz dam
nati a demonibus vsq; ad diē iudicij tor-
quebunt̄. vt sic libere exerceāt suā tyran-
nidem. Post iudiciū tñ damnati tam ho-
mines q̄ demōes a sola iusticia diuina pu
nientur. vt dicit doc. s. sup̄. iiij. et tūc oīs
tyrannica potestas diaboli ligabit̄ et an
nihilabitur. Secundū vero motiuū ei⁹
est vt nos trahat in malicie sue cōformita
tem. sicut p̄ virtutes in diuinā similitudi-
nez transformamur. Hic igit̄ q̄ri potest
vtrū diabolus sit caput oīm maloꝝ sicut
innuere videt̄ glosa sup̄ illud. ij. Thessal. ij
Ostendens se tāq̄ sit deus dicēs. In ip̄o
scz antichristo erit caput oīm malorū scz
diabolus qui est rex sup̄ oēs filios sup̄bie
Ad quod respōdet ibidē Alex. di. xxiij. q̄
diabol⁹ dicit̄ caput oīm maloꝝ p̄pter du-
plicē capitis p̄prietatē. Prima est q̄ ca-
put est primū et supremū in corpe ⁊ quasi
initiū ip̄ius corporis. sic diabolus est in-
itium malicie. et ideo dicit Isaias. q̄ ma
lum inuentū fuit a diabolo. Secūda pro-
prietas quia sicut dicit glosa super illud
ad Ephes. j. Ip̄m dedit caput. Caput
habet virtutem influendi sensum in mem-
bra vel motum. sic diabolus licet non in
fluat maliciā per immissionem proprie di
ctam. influit tamē per suggestionem quia
vt dicit Beda. Diabolus nō est immissor
cogitationum sed incentor. Vnde glosa
super illud Job. xl. Fortitudo illius in lū-
bis eius dicit. Nimirum eius proprie co-
rus fiunt per suggestionem turpium. blan
dimentis decepti et per luxurie fluxa suc-
cumbunt. Et hoc quidē caput suo corpo-
ri tā inseperabiliter cōiungitur. q̄ diabo-
lus et mali dicuntur esse vna persona. non
inesse naturali sed inesse morali. s̄m quen
dam modum scz quo ad hoc q̄ est in eis q̄
dam cōformitas siue cōuenientia volun-
tatum in deformitate per quam receditur
a summo bono. Vnde super illud Job. ix
Vultum iudicum eius operit dicit glosa.
Quia diabolus cum suis sequacibus vna
persona est sepe scriptura sic loquit̄ vt ad
eius corpus deriuetur. De miseris qui sic
infelici capiti incorporant̄. quia dicit glo
sa super illud Job. xl. Videntibus cun-
ctis precipitabitur q̄ eterno iudice appa-
rente terribiliter astantibus legionibus
angelorum atq; electis ad hoc spectacu-
lum deductis. belua crudelis in medium
captiua ducetur et cum corpore suo id est
cum omnibus reprobis eternis incendijs
mancipabitur. Q2 si queratur quid sit v-
nitiuum membrorum cum capite diabolo
Respondetur q̄ est peccatum mortale ra
tione cuius est cōuenientia in deformita-
te volūtatis. Et si queratur in his qui vtū
tur libero arbitrio dicitur q̄ vnitiuum est
amor sui. Quia vt dicit Augustin⁹ de ci-
uita. dei. q̄ due sunt ciuitates. hierusalez
et babilon. Sed ciuitatem dei facit amor
dei cum cōtemptu sui. et ciuitatem Ba-
bilonis facit amor sui cum contemptu dei
Sic igitur amor dei est vnitiuuz in cor
pore bonorum. sic amor sui est vnitiuum
in corpore malorum. Et licet non sit
vnus spiritus ex parte malorum. sicut est
ex parte bonorum est tamē vnio mēbroꝝ

et capitis malorum ꝓpter vnionē volun-
tatis. quia cōformat se membrū capiti in
sequēdo voluntatē eius. Et ideo sicut di-
citur. Qui adheret deo vnus spiritus est
cum eo ꝓpter vnitatem voluntatis. ita di
ci potest. qui diabolo adheret vnus spiri-
tus dici potest cum eo ꝓpter voluntatis
vnitatem. sic dicit Job. xlj. Corpus illi⁹
quasi scuta fusilia ⁊ cōpactū squamis sese
cōtinentibus. vna vni cōiungit et nec spi
raculum quidē incedit per eas vna alteri
adherebit et tenentes se nequaq̄ separabū
tur. Terciū deniq̄ motiuū suuz est vt nos
trahat in miserie siue penalitatē. qꝛ si fue
rimus socij eoꝝ in diuinā cōtumeliā. eri-
mus et eisdem in futuro sociati in eternaz
miseriam dicēte dño. Ite maledicti in ig
nem eternū qui paratus est diabolo et an
gelis eius. Ad cuius euidentiā sciendum
ꝑm Alex. de halis ibidem dis. xxiiij. ꝙ tres
sunt pene principales quibus adijciuntur
reprobi spiritus. scz carentia diuine visio
nis pēa vermis ⁊ pena gehēne ignis. Pri
ma pena est carentia diuine visionis. quā
visionem adepti fuissent si in bono ꝑstitis-
sent. Nam vt dicit doctor sanct⁹ dis. xlix
super. iiij. Angeli in prima sui ꝯgnitōne
nō viderunt deuz ꝑ essentiā sed tm̄ ꝑ simi
litudinem creatā que est ip̄a natura eorū
q̄ est dei similitudo. Et ergo ꝓprie loquē-
do illam nō perdiderunt quia nondū ade
pti fuerunt sed ꝑ hoc ꝙ peccauerūt. ī mul
tiplicem ignorantiā et ꝯgnitionis priua-
tionem ceciderūt. et primo q̄tum ad deū
Pro quo notandū ꝙ diuina cognitio du
plex est. Vna est per hoc scz ꝙ est lumē in
cōmutabile in quo cognoscunt. cause car
dinales rerū. et quo illuminant corda pio
rum. qua cognitōe demones priuati sunt
Quia et si demōes in illo primo statu cre
atōnis aliquam cognitionē habuerūt de
rebus creatis in prescientia dei. ꝓut bea-
tus Bern̄. sentire videtur dicens in libro
de gradibus humilitatis. Puto per aqui
lonem reprobandos homines fuisse desi-
gnatos. ꝑ sedē vero potestatē in illos q̄s
vtiq̄ in p̄scientia dei q̄to ceteris ꝑspica-
cior preuidēs nullo sapiētie radio choru-
scātes. i. nullo spūs amore feruētes velut
vacuū reperiē locū. affectastis sup̄ illa do
miniū. nō tn̄ credendū est ꝙ nunc habent
istū modū ꝯgnitōnis. Sed alia est cogni-
tio q̄ est ꝑ effectos tꝑales diuine virtutis
Et hac cognitōne ꝯgnoscere pn̄t tanq̄ a
ꝑte inferiori ⁊ nō a supiori ꝑte. Qui sunt
qd̄dāmō signa vel vestigia ducētia ad co
gnitionē creatoris vel redēptoris. Non
eī dimiserūt oīno ꝯgnitionē suā naturalē
quā habēt angeli licet obscurata est illa co
gnitio naturalis boni. sic etiā ꝯtingit in
malis hoībus q̄s ip̄a malicia qd̄dāmō ex
cecat. Hinc etiā dicit Aug⁹ de ciui. dei. xj
Q. deus innotuit demonib⁹ nō ꝑ id qd̄ ē
vita eterna ⁊ lumē incōmutabile qd̄ illumi-
nat pios. sed ꝑ quedā tꝑalia sue virtutis
vestigia ⁊ occultissime signa pn̄tie q̄ ange
licis sensib⁹ malignoꝝ spirituū q̄ infirmi
tati hoīm pn̄t esse ꝯspicua. Secūdo vero
patiūt ꝯgnitōis naturalis ꝓuationē q̄tū
ad seip̄os. nō tn̄ intelligēdū est ꝙ se igno-
rant esse spūs a corpe separatos sz ꝑm ꝙ co
gnitio naturalis dicit ꝯgnitio nature bn̄
disposite ⁊ ordinate in eminētia bonorū
naturaliū. et hoc mō nō habent ꝯgnitōez
naturalē. Quia si cognoscerēt eminentiā
sue nature. ex ip̄a cognitōe sequeret dele-
ctatio. q̄ delectatio est apprehēsio boni cō
ueniētis. Sz ad ꝯgnitōz nature corrupte
⁊ deformate nō sequit delectatio sed tri-
sticia. Tercio deniq̄ patiunt ꝓuatōes co-
gnitōis q̄tū ad ꝟtutes. et hoc intelligit
de ꝯgnitōne virtutis ꝑ suā essentiā. q̄ est
ꝑfecta ⁊ certitudinalis rei ꝯgnitō. Vnde
dicit Aug⁹. Q. si demones virtutē cer-
nerēt id ē ꝑ essentiā ꝯgnoscerēt in ip̄is ho
minib⁹ nō temptarēt. sicut in Job illam
nobilē ⁊ admirabilē patientiā. ꝓculdubio
si posset diabolus cernere nollet in tēpta
tione vtiq̄ supari. Est tamē quedā ꝯgni-
tio virtutis ꝑ effectū suū ⁊ etiā ꝑ priuatō
nē. et talis cognitio p̄t esse in demonibus
Et hec ꝓuatio cognitōis est ei⁹ pena. qꝛ ꝑ
peccatū meruerunt vt carerēt cognitōne
virtutū. et virtutibus ip̄is ꝑ essentiā. Si-
militer incurrerēt ꝓpter pctm̄ suū potesta-
tis sue diminutionem quaz vtiq̄ dilatare

et augmentare cupiebāt. De qua diminutione dictum est in sermone precedenti. et illa diminutio potestatis ingerit eis magnam penā tam ex supbia. quia a multis se vinci cernūt q̄ ex inuidia. q2 optatū desideriū humane perditōis adimplere non possunt. p̄s. Peccator videbit et irascet̄ ꝛc̄. Sed in iudicio hec pena cōsumabitur. Secunda eoꝝ pena est vermis ſm Alex. ibidē. Licet enī hec pena vermis magis ꝓprie cōuenit animabus damnatis scd̄m aliquē effectū q̄ demonib⁹. q2 q̄tum hec ꝙ vermis ꝓprie dictus gignitur ex corpe ꝛ ꝑ similitudinē ex recōformanti se corpori in animab⁹ damnatis dicit̄ esse vermis tñ ſm aliquē effectum cōmune est eis scz q̄tum ad remorsuz et ad hoc qd̄ gignitur ex remorsu ꝯsciētie. Q2 si querit̄ quid rodit vel comedit iste vermis. Respondēdū est ꝙ iste vermis rodit ip̄am abilitatē cōscientie ad bonū. q̄ abilitas est naturalis. et in natura immortali et incōsumptibili qua natura manente manet etiā ꝯsciētia peccati. et istud est cōmune tam animab⁹ q̄ demonibus. Ex his ꝙ abilitas illa naturalis cōscientie ad bonū licet semꝑ rodatur nō tamē semꝑ diminuit̄. et ideo q2 vermis ille escā suā inuenit ꝑpetuā. nūq̄ moritur. Esca enī sua est peccatū in ꝯsciētia. Unde dicit Gern̄. Hic vermis est q̄ non moritur memoria p̄teritoꝝ. semel iniectus ꝑ peccatū firmiter hesit nūq̄ deinceps auellādus. nec cessat rodere ꝯscientiam eaq̄ pastus esca incōsumptibili ꝑpetuat vitā. Et si querit̄. vtrū hac pena puniantur simul vel successiue ꝓ oībus peccatis. dicendū ꝙ sicut est peccatū simul cū peccato. ita ꝯscientia vnius peccati cum cōscientia alterius semꝑ ꝑmanebit simul. Et sicut in sanctis cedit ad culmē glorie ꝙ simul aspiciūt diuersa que cōtristēt. Et ideo licet Job. xxiiij. dicit̄. Et transibūt ab aquis niuiū ad calorē niuiū. tñ transitus ille nō attenditur ſm successionē. sed ſm penarū variationē ꝓ diuersis peccatis Quia quoddā peccatum ex timore male humiliante. et ei respondet̄ illa pena que signatur ꝑ aquam niuis. et est peccatū ex amore male accedente et ei respondet pena ignis. Et sicut peccata cōtinuantur in subiecto sic ꝛ pene ꝓ peccatis debite. Tercia deniq̄ pena ſm eundē ibidē est ignis. Pro quo sciendū ꝙ licet aliqui dixerunt ꝙ pena aeris caliginosi sit eoꝝ pena vsq̄ ad diem iudicij et post iudiciū pena gehēnalis. tñ infallibiliter tenendum est ꝙ aer caliginosus nō sit eoꝝ pena principalis sz pena ignis gehenne quā nunc sustinēt etiam licz vsq̄ in diē iudicij relicti sūt in aere ad temptandū et exercitandū genus humanū. Q2 si querit̄ que ex his tribus penis erit grauior vel est grauior. Respondet ibidē ꝙ pena potest dici grauior ſm diuersos respectus. Nā quo ad penā damni est pena grauissima diuine visionis carentia. Nam si intelligeremus ꝑ impossibile ꝙ homo haberet visionē dei et tamē ceteris penis puniret̄. nō tm̄ damnificaretur. Hinc dicit Chriso. ꝙ nulla maior est pena q̄ carētia dei visionis. Veruntamē quo ad sensum dicitur ignis gehenne maxima pena. q2 maxime sentitur et maxime affligit. Deniq̄ quo ad maximā adherentiam in punito. vermis ꝯscientie in timor dicit̄ maxīa pēa eo ꝙ illa pena spiritui immediate est adherēs. Et hec ratio Isidori in libro de institutōe ecclesiastica ꝙ penam vermis affirmauit esse maximā. vbi dicit ꝙ nulla pena grauior est pena ꝯsciētie. Et subdit. Mens enim male ꝯsciētie ꝓprie his stimulis agitat̄. Simpliciter tñ loquēdo carentia diuine visionie grauissima est. quia priuat summo bono infinito nō tantū q̄tū ad eternitatē sed etiā q̄tuz ad infinitatē Et deinde pena vermis que respicit pene infinitatē q̄tū ad ꝑpetuitatem. Et deinde pena ignis q̄ tm̄ respicit p̄sentem penalitatē. q̄ nō est infinita. licet omni mortali sua magnitudine incōprehensibilis est. Et vt in has penas nos pariter inuoluat cōtinue nos temptare laborat. ¶ Hic queri potest cum in peccato mortali duo sunt scz actio quo demeretur reatum et macula. Vtrum vtriq̄ debetur pena eterna presertim. quia actio temporalis ē ꝛ quātitas pene respōdere debz

quãtitati culpe. Ad hoc respõdet Alexan
der ibidẽ. dis. xxix. Q. vtriq; tã macule
q̃ actioni debet̃ eterna pena. Et hoc ido.
q2 licet actio transeat. volũtas tñ habitu
alis in peccato ꝑmanẽdi ꝑseuerat. et ideo
dicit Grego. Q. qui eternaliter peccato
frui volũt eternã penã inueniũt. Et quoꝝ
voluntas nõ habet finẽ peccãdi. nõ habe-
bit finẽ torquendi. Et sic q2 homo peccat
in suo eterno. deus eũ iuste punit in suo e-
terno. Quia qui in peccatis morit̃ in infi
nitum vixisset. Q. si obijciat̃ ponatur ca
sus ꝙ aliquis semel peccet mortaliter. et
de cetero habeat voluntatẽ nõ peccandi
illo genere nec alio genere peccati morta-
lis. vtpote q̃ solũ damnat̃ Propterea q2
verecundat̃ illud peccatũ ꝯfiteri et sic in
illo peccato moriat̃. ille nõ in infinitũ pec
casset si in infinitũ vixisset. Ad hoc rñdet
ibidẽ Alex. ꝙ in hoc peccat in suo eterno
q2 nõ vult debite peĩtere de illo. ⁊ ita rõe
illi⁹ peccati cũ impenitẽtia debet̃ ei pena
eterna. quã cum demonib⁹ cõdiuidet. vt
qui fuerũt cõsortes in culpa colligati sint
et in pena dicente dño. Ite maledicti in
ignẽ eternũ q̃ ꝑatus est diabolo ⁊ angelis
eius. Tũc cognoscẽt miseri cui seruierũt
et qualẽ exactorẽ sustinuerũt. Tũc scient
inq̃ qualẽ deũ despexerũt. Quod a nobis
auertat Jesus christus Amen.

De tribus que ducũt ingratũ ad detestabilẽ recidiuatõez. ser. iiij.

Salua animã tuam
et noli respicere post tergum. nec
stes in oĩ circa regione sed in mõ-
te saluum te fac ne et tu similiter pereas.
Genes. xix. Hec sunt verba ꝯsiliantis an
geli qui cũ penthapolis ꝓpter peccata de
lenda fuerat. eduxit loth cũ vxore ⁊ dua-
bus filiabus et posuit extra ciuitatem ei-
dem ꝯsiliũ salubre tribuens et dicẽs. Sal
ua animã tuã. Vxor aũt ei⁹ inordinato ⁊
curioso affectu retrospiciẽs versa est ĩ sta-
tuam salis. et cõgrue satis. quia vt dicũt
doc. ibidẽ. factũ est hoc in figura. Sal enĩ
est vniuersale ꝯdimentũ ciboꝝ. et iõ vxor
loth retrospiciẽs versa est in statuã salis.
quia punitio eius dat cõdimentum sapiẽ
tie penitẽtibus ne ad peccata pristina re-
uertantur. Nec quidem per affectũ quod
est retrospicere nec per cogitatũ quod est
stare in omni circa regione. sed in monte
sublimi charitatis debet se saluum facere
Et hoc quidẽ ſm historiã. veruntamẽ ſm
ꝓpositũ p̃sentis speculatõnis loth signat
vniuscuiusq; animã iam educti de hoc se-
culo nequã in aliquã religionẽ vel deuotã
cõgregationẽ. aut etiã in abstractã secu-
larem vitã. vxor eius est sensualitas. due
filie sunt vis cõcupiscibilis ⁊ irascibilis.
Huic igitur cum sua familia sic educta in
spiratõne diuina dicit̃. Salua animã tuã
et noli respicere post tergum. scz ad pristi
nam vitam ꝑ delectationẽ. ⁊ ad ea que in
seculo reliquisti per aspirationẽ Quia ne
mo mittens manum suã ad aratrũ ⁊ aspi-
ciens retro. aptus est regno dei. Q. d̃ eniz
in mundo licuit iam nõ licet. et quod fuis
set veniale in mundo. iam plerũq; iudicat̃
mortale. Nec stes in omni circa regione.
id est detestabili torpore quo mutato dũ-
taxat habitu. ꝯuersatõe ꝑiter ⁊ moribus
adhuc secularis inueniaris. q̃ nihil deo ẽ
detestabili⁹. Et ido sup̃ illud Apoc. vtinã
frigidus esses aut calidus. sed q2 tepidus
es et nec frigidus nec calidus incipiaz te
euomere de ore meo. dicit Grego. ĩ pasto
ral. Q. calid⁹ est q̃ bona studia arripuit.
frigidus qui ꝯsummãda bona nõ inchoa-
uit. et sicut a frigore ꝑ teporẽ trãsit̃ ad ca
lorẽ sic a calore ꝑ teporẽ redit̃ ad frigus.
et sicut ante teporẽ frigus est in spe. sic p⁹
frigus tepor est in desperatõe. Qui eĩ ad-
huc ĩ pctĩs est. ꝯuersiõis fiduciã nõ amit-
tit. Qui vero p⁹ cõuersionẽ tepuit ec̃ spẽ
q̃ de pctõre esse potuit subtraxit. hec ille.
Q2 nimirũ d̃ istis a dño specialit̃ dictũ eẽ
reor illud euãgelicũ de pigro seruo. Aufer
te ab eo mnam ⁊ date illi q̃ hz decẽ mnas.
Et subdit causaz dicẽs. Q2 oĩ habẽti scz
volũtatẽ feruidã bene oꝑandi ⁊ cottidie
proficiendi dabitur sibi gratia amplior.
Ab eo aũt qui nõ habet scz illam feruidaz
voluntatẽ sed accidia sua torpescit. et qd̃
habet scz de gratia auferetur ab ea Et sic

ꝑuabitur toto fructu pñtis vite. De quo dicit Bern. Vitius me priuares o amara mors vite vsu ꝙ fructu. Nã vita sine fructu grauior mors. quia digne malũ paratur ligno infructuoso. scz securj ꝙ iuxta Nimirũ cum dicat Aug⁹ in libro de vita christiana. ꝙ hoc nõ solũ a christiano requirit vt malo careat sed etiã vt bona exerceat. ꝙ si nihil mali fecerit nec tñ boni aliquid egerit ad eterne vite ꝑmia nõ admittitur. sed gehenne ignibus mancipatur. Quid igitur putatis ab eo requirit q̃ mũdum deserit vt deo inhereat? In cuj⁹ etiam figuram de ficulnea que fructũ malum nõ attulit nec bonũ ꝓtulit dñs maledictõnis sententiã intulit. Et de arbore infertili dictum est. Succide illã vt q̃d etiã terram occupat. Quia omnis arbor que nõ facit fructũ bonũ excidetur et in ignẽ mittetur. Salua igitur aiam tuã ꝛc. Alioqn vt dicit Bern. In via dei non ꝓgredi retrogredi est. quod est ingratitudo maxia. de qua dicit Pe. Rauen. in quadã epla. Nihil ẽ quod indignationẽ a deo ꝓuocet altissimi sicut ingratitudo. Ipa est malorum ꝓuocatio. beneficiorũ exinanitio. meritorũ exterminatio. Hinc etiã dicit Crisost. in quadã Omel. Cogita o homo grauiorem esse culpã post veniã renouatũ vuln⁹. peius dolere post curã molesti⁹ hoiem sordidari post gratiã. q̃re indulgẽtie ingrat⁹ est qui post veniã peccat. Sanitatis indignus est qui semetipm postꝙ sanatus est vulnerat. nec mundari meretur qui seipm post gratiã sordidat. Porro ad nostrã instructionẽ tria sunt q̃ nos ad hanc recidiuationẽ et ingratitudinẽ inducũt scz negligentia cõcupiscentia et malicia. Primum est negligẽtia de qua dicit Hugo ꝙ negligẽtia est animi torpor quo quis minus diligens est in exequẽdo q̃d exequi debet. Vnde doc. s. scda scẽ. q. liij. Queritur vtrũ negligẽtia ꝑt esse peccatũ mortale ꝑsertim quia sup illud Job. ix. Verebar omnia opera mea sciens. qz nõ ꝑceres delinquenti. Dicit glosa Grego. ꝙ illam scz negligẽtiã minor amor dei exaggerat Sed vbi est peccatũ fundit⁹ amor dei tollitur. Et itez similiter sup illud Eccle. vij De negligentia purga te cũ paucis dicit glosa. ꝙ ꝙuis oblatio qua sit multorũ tñ delictorũ purgat negligentias. sed hoc nõ esset si negligẽtia peccatũ mortale esset. Ad hoc breuiter respõdet. ꝙ negligentia ꝓuenit ex quadã remissione voluntatis ꝙ quã cõtingit ꝙ ideo nõ sollicitat vt perficiat ea que debet vel eo modo quo debet Potest igitur dupliciter cõtingere ꝙ sit peccatũ mortale. Primo enj ex parte ei⁹ q̃ ꝓtermittit ꝙ negligentiã q̃ quidem si est de necessitate salutis siue sit act⁹ siue circumstantia. erit peccatuz mortale. hoc enj ꝓuenit ex minore dei amore quia talis diligit deum solum amore naturali quo omnes homines etiã infideles summum bonũ diligũt. Alio mõ cõtingere ꝑt ex parte cause. si enj volũtas in tantũ remissa sit circa ea q̃ dei sunt vt totaliter ꝙ dei charitate deficiat tunc negligẽtia talis est peccatũ mortale. Et hoc ꝑcipue cõtingit quãdo negligẽtia cõsistat in ꝑtermissione alicuius actus vel circumstantie que nõ sit de necessitate salutis. nec hoc fiat ex cõtemptu sed ex aliquo defectu fernoris tm̃ qui interdum impeditur ꝙ aliq̃ veniale. tunc negligentia non est mortale peccatum. Et ideo minor potest intelligi dupliciter. Primo per defectum fernoris charitatis. Et sic causatur negligẽtia que est peccatũ veniale. Alio modo ꝙ defectũ ipius charitatis sic dicit minor amor dei quãdo q̃s diligit deũ solũ amore naturali et tunc causat negligẽtia q̃ est ꝑtim mortale. Vñ et qua oblatio cũ hũilitate mentis ꝙ pura dilectõe facta vt ibidẽ dicit nõ solũ purgat venialia sz ec mortalia. ꝙ be q̃dẽ negligẽtia ꝓprie hic loquim̃ triplicit cõmittit Prio repit q̃s negligẽs ad cor suũ sollicite custodiendũ. cũ tñ dicat sapiens. Omni diligẽtia custodi cor tuum. quoniã ex ipo vita ꝓcedit. sed ecõtra cor suuz ad ociosa inutilia viciosa inhonesta frequenter euagari sinit. Quia dicit Grego⁹. xj moral. ꝙ tãto latius cogitatões defluũt q̃to se esse securius estimant. quia forte a reprehẽsoribꝰ nõ videnť. sz attẽdũt hmõi

q̄ idem Grego. dicit. xiiij. moral. q̄ scz cū reproborū mentibus occasio ꝑpetrandi peccata deest desideriorꝫ cogitatōes eorꝫ cordibus nullatenus desunt. Et cum non semꝑ diabolus sequantur in opē. valde tñ se obligant illi in cogitatōne. vt dicit Jeronimꝰ ī epl̄a scd̄a ad demetriadē. Quicquid pudet dicere pudeat cogitare. Et pꝰ merita. Est tutissimum atq̄ ꝑfectum vt assuescat animus sollicita semper et peruigili custodia discernere cogitationes suas. et ad primum animi motum vel probare vel reprobare qd̄ cogitat. vt vel bonas cogitatōes alat vel malas extinguat Hinc nāq̄ fons est boni et origo peccādi Ibi enī maxime oportet seruare peccatū vbi nasci solet. Statimq̄ ad primā tēptatiōis repugnare faciē ⁊ malū anteq̄ crescat restringere dum adhuc est in cogitatione. Alioquin ip̄a cogitatio retenta delectationē accelerabit ⁊ desideria viciosa cōcitabit. Sicq̄ corde redeūt in egiptum rememorantes ollas carniū. Et hoc q̄ execrandū sit apud deum ostēdit Augꝰ. in epl̄a scribens ad quendā comitē. q̄ nullū scelus corā deo tam abhominabile sit q̄ p̄terita peccata vnicuiq̄ nostrū dimissa reminiscendo gaudere ⁊ inde exultare. Sed forte dicis q̄ mala nō sunt que cogitas licet ociosa sint et inutilia. sup̄ quo recipe cōsiliū Senece in libro de quatuor virtutibus sic dicētis. Cogitatōnes vagas et subtiles velut somno similes nō recipies. quibus si animū tuū oblectaueris cuz oīa disposueris tristis remanebis. Imo vt dicit Cassiodorꝰ sup̄ illud p̄s. Et cor meū dereliquit me. Quocūq̄ tpe nō cogitaueris deū puta tempus illud ammisisse. Sed mihi forte respōdes. A malis ⁊ vanis cogitatōibus expedire animū nō valeo. Sz cur hec nisi quia cor tuū a bonis cogitatōnibus ⁊ ocupatōnibus vacuuz reliquisti? Hinc dicit Cesariꝰ. Incipiamus bonas cogitatōnes diligere ⁊ statim ab illis que male sunt dignabit̄ nos dn̄s liberare. Secundo repitur negligēs ad tempus suum vtiliter expendendū. sicut dicit Bern̄. in sermone ad scolares. Nihil p̄ciosius tpe sed heu hodie nihil eo vilius expenditur. Transiunt dies salutis et nemo cogitat. nemo sibi ꝑire diem nūq̄ rediturū causat̄ Sed sicut capillus d̄ capite sic nec momētuz ꝑibit de tempore. Et iterū. Nemo igitur vestrū existimet tempus paruū quod in verbis cōsumitur ociosis. Volat verbū irreuocabile. volat tempus irremeabile. Nec aduertit insipiēs quid amittit. licet fabulari dicāt donec hora p̄tereat. O donec pretereat hora quā tibi ad agendū penitentiā. ad obtinendū veniā. ad acquirēdum gratiā. ad ꝓmerendū gloriā. miseratio cōditoris indulget. donec trāseat tempus quo diuinam repropiciare debueras pietatem. ꝓperare ad angelicā societatē. suspirare ad amissaz hereditatē. aspirare ad ꝓmissam felicitatē. excitare remissam voluntatē. flere cōmissam iniquitatē. Tercio deniq̄ negligens est ad finē debite intendendum. omnē industriā ergo q̄libet diligens ad penitendū et deflendum peccata cōmissa. ad abijciendum peccata vt diabolica et ad ꝓficiendū semꝑ de vna in aliam. quibus ait Cesariꝰ in ammonitōne. xxij. Videte vocationē vestrā fratres karissimi. venire ad heremū vel religionē summa perfectio est. nō ꝑfecte in ea viuere summa damnatio est. Quid ꝓdest si in loco quies teneatur et inquietudo in corde seruatur? Si in habitatōne sit silentiū et in habitatoribus sit tumultus viciorū et colluctatio passionū. Si exteriora nr̄a securitas teneat et interiora tempestas? Sed cur in religione ad veram ꝑfectionē tam pauci ꝓficiunt. nisi quia ꝓ christo nec dum cōtraria pati possunt? Nolūt desidie detestabili ceterorꝫ dissimiles videri. ne cōtingat illis ex dissimilitudine calumniaz pati aliorum. Nam vt dicit Augꝰ sup̄ p̄s Cum ceperit homo christianus cogitare ꝓficere. incipit pati linguas aduersantiū Quicunq̄ illas nōdum est passus nondū ꝓfecit. Quicūq̄ illas nō patitur nec ꝓficere conatur. Ex hac igitur triplici negligentia cōsurgit scd̄m recidiuū impellens scz cōcupiscentia. quod sic ostendi potest Nam negligentia nutrit ⁊ fouet accidiaz

que ſm Damaſce. eſt quedam triſticia ag
grauans animũ hominis vt nihil ei agere
libeat Et ſic importat accidia quoddã te
dium operandi. que triſticia ſi ſit de ſpiri-
tuali bono. tunc ꝓprie dicit̃ accidia. Et
quia ſm phm. viij. ethicoꝝ. Null⁹ diu abſ
q̃ delectatione manere p̃t cum triſticia.
ideo deſipientibus ſpiritualibus neceſſa
rio ſe cõuertit ad ſenſualia lingẽs mel in-
ſentibus ⁊ vrticis. Et hic quidẽ triplicez
cõcupiſcentiam cõſequi deſiderat ſcz vo-
luptatis curioſitatis et vanitatis q̃ ſunt
radices totius mali. Primo cõſequit̃ cõ-
cupiſcentiã voluptatis cũ in eo viuit ap-
petitus dulciũ quo querit cibaria ſaporo-
ſa. et hoc ſub ꝓtextu quodã indiſcrete ne
ceſſitatis. Sed memerit ꝙ Grego. dicit
iij. moral. ꝙ plerũq̃ voluptas ſe palliat
ſub neceſſitate vt eam ꝑfectus vix quiſq̃
diſcernat. Nam dum ſolui debitũ neceſſi-
tatis petit. voluptatis explere deſideriũ
ſuppetit. et tãto gula ſecurius in preceps
ruit q̃to ſub honeſto noĩe neceſſitatis ex-
plende ſe cõtegit. Sed dominante gule
vicio omnes qd̃ homines fortiter egerũt
perdũt. et dum venter nõ reſtringit̃ cũcte
virtutes obruuntur. Viuit inq̃ ſecundo
appetitus mollium quo querit veſtimẽta
delitioſa. Quia dicit Berñ. ꝙ vanuz cor
vanitatꝫ noticiã ingerit corꝑi et exterior
ſuꝑfluitas interioris vanitatis eſt indici-
um. mollia veſtimenta animi molliciẽ in-
dicant nõ enim curaret̃ corꝑis culto niſi
prius neglecta fuiſſet mens inculta virtu
tibus Viuit in eo deniq̃ appetitus carna
lium quo querit oblectamenta luxurioſa.
quia nimirũ vt dicit Grego. j. moral. Pe
ne ſemꝑ epulas comitatur voluptas. Nã
dum corpus refectõnis delectatõne reſol
uitur cor ad inania gaudia relaxat̃. Volu
ptas autẽ ſm Iſidorũ eſt cum quadã lu-
brica ſuauitate. illicita feda mentis incli-
natio. Secundo cõſequi deſiderat cõcu-
piſcentiam curioſitatis dum ſcz inordina
te appetit ſcire occulta vel extranea q̃ mẽ
tem multũ inquietant et diſtrahũt Tales
enim vt dicit Hugo de. xij. abuſionibus.
Cum in clauſtro ſederint nõ lectioni ⁊ ſi-
lentio ſed rumoribus ⁊ curioſitate vacãt
qui locum loquendi et tacẽdi nuſq̃ ⁊ nũq̃
ſeruãt ſed inſtabiles ocioſi. nunc hos, nũc
illos ad loquendũ vocant. Vnde ꝓſequit̃
ibidem. ꝙ multi gaudent clauſtraliũ cum
de regibus fabulant̃. cum caſus militum
narrant dum ꝓ illis loquunt̃ a quibus nõ
agnoſcuntur. multoꝝ partes defendũt. ꝓ
multis iraſcunt̃. et ꝓ multis litigant. Ec-
ce q̃ manifeſta ſuggeſtio diabolica turpi-
ter illuduntur. Duz inq̃ ſecũdo deſiderãt
videre pulchra que ſenſum alliciunt ⁊ mẽ
tem excecant. Quibus dicit Iero. in epi
ſtola quadã. Quid tibi videre ea neceſſe
eſt quorum cõtemptu monachus eſſe ce-
piſti? Tu ſi monachus eſſe vis et nõ vide-
ri. habeto curã (nõ rei familiarꝫ cui renũ-
ciãdo hoc eſſe cepiſti) ſed anime tue. Mo
nachum nõ loquẽdo ſed tacendo. nõ diſ-
currendo ſed ſedendo quiſq̃ nouerit. Dũ
deniq̃ querit habere cara ⁊ rara quecũq̃
clenodia licet in ſe vilia que nimirum affe
ctum inficiunt velut quedã appropriata ⁊
amorem diſpergũt ad talia diuerſa cõcu-
piſcenda. De quib⁹ dicit̃ in coll. abbatis D
moyſi. Q⁹ illis nõ ꝓderit maiores opes
ac ſubſtantias cõtempſiſſe. qui affect⁹ ea-
rum ad quos ille cõtemnende ſunt in res
paruas ⁊ exiguas tranſtulerũt. Nam vi-
cium cupiditatis et auaricie qd̃ erga ſpe-
cies p̃cioſas exercere nõ poſſunt. circa vi-
liores materias retinẽtes nõ abſcidiſſe.
ſed cõmutaſſe ſe ꝓbant priſtinã poſſeſſio-
nem. Nam nimia deuicta cõcupiſcẽtia er
ga amorem ꝑſalterij. ſportelle. ſaccelli. co-
dicis aliarũq̃ rerum q̃uis viliſſimarum.
eadem tamẽ qua ante libidine detinent ⁊
ab aliorum cõtrectatione defendũt q̃ fra-
tribus vniuerſis iudicãt eſſe cõmunia.
Tercio querit cõſequi cõcupiſcentiã vani
tatis. cum humanos appetit fauores. lau-
des. honores. et hoꝝ gratia multa opera
etiam de genere bonoꝝ ꝑficit ſed audiat
Grego. viij. moral. dicentẽ. Qui ꝓ virtu-
te quã agit humanos fauores deſiderat.
rem magni meriti vili p̃cio venalẽ portat
O quot in religioſis ꝓpterea oſtentãtur
exercitia. explentur mandata. mentiunt̃

262

deuotiones. vt accepti et grati reddant̄. nō deo sed hominibus. Quibus dicturus est christus. Amen dico vobis receperūt mercedem suam. Quid igit̄ de illis qui ꝓpter fauorem ꝯsequendū. aut nō ammittenduz etiā mala ꝑpetrāt ⁊ reclamāte cōscientia leuitates detractōnes priuatos amores bonarū institutionū violatiōes. fouent fouentibus adulātes et eorū vicia palliantes aut defendētes. Nam ſm Jeronimum in quadā epl̄a. Isto maxime regnat tempore viciū adulatōis qd̄ est grauissimū. quia humilitatis ac beniuolentie loco ducit̄ et ita fit q̄ adulari nescit. inuidus aut suꝑbus reputet̄. Vis audire quē laudare posses secure. dicit Aug⁹. ad dyoscoꝝ. ꝙ ibi est a vanitate remota laudatō vbi etiā vituperatio ab offensa secura est Ex cōcupiscentia deniq̄ terciū ip̄m recidiuū ꝯsummās scz malicia vl̄ nequicia triplex. que facit hominē nequā. Naz postq̄ saporem spiritualē amisit. et sensualem in diuersis oblectatōibus q̄rit. mens ꝓpria stimulatur. arguit̄ et amaricat̄ ꝯscientia. que tñ viciosis affectibus victa et vincta ꝓpositū emendatōnis et ꝓprie mortificatōnis renouare nō patitur. Sic inter hec duo diuersis amaricatōibus ⁊ desolatōnibus quatitur. Vnde mirabiliter obtenebratur induratur ⁊ malicie stimulis appetitur. sicq̄ in ea malicia ꝑiter ⁊ nequicia generat̄. Nam malicia ſm Ambro. in exameron. est mentis atq̄ animi deprauatio a tramite veritatis deuia q̄ in curiosoruz animis frequēter obrepit. Et ſm Gregoriū suꝑ Ezechiel̄. Sicut ignis amoris mentē erigit. ita ignis malicie inuoluit. qꝛ et spūssanctus cor qd̄ replet eleuat. et ardor malicie ad inferiora semꝑ incuruat Neq̄cia v̄o ſm Cassiod̄. suꝑ p̄s. Veteres diffinierūt maliciā esse voluntariā in quā nō casu incidimus sed spontanea volūtate versamur. Nequaz dictus est. nequaq̄ id est nullo tꝑe aptus. Et hec nequicia facit hominē nequā. Primo cū in eo viget impatiēs iracundia in animo corde vel affectu signo facie vel affatu in verbo clamore vel effectu. Et hec faciliter mota ingeminat intentiones. improperatōnes. clamores et similia semina mētis amaricate Vnde dicit Aug⁹. in epl̄a ad ꝓbam. ꝙ ꝑfacile est vestē cōtemptā habere. inclinato capite ꝓcedere. velū suꝑ oculos immittere. Sed verā humilē patientiā ostēdit iniurie. Dicit tñ Grego. in registro. ꝙ melior est ꝙ qui q̄uis sepe temptet̄ tñ veniā impetrare festinat. q̄ qui tardi⁹ irascit̄ et ad veniā petendā tardi⁹ inclinatur. Qui aūt nunq̄ veniā petit aut nō ex aīo petit sine causa est in monasterio etiā si inde nō ꝓijciatur. Secūdo cum in eo viget inuidie nequicia. que aliena ꝓsperitate tabescit. aduersitate hilarescit. mendicitate refrigescit. Tercio cum in eo viget odij nequicia. Est aūt odiū ſm Aug⁹. vet⁹ ira ex pluribus causis collecta. diuturno tꝑe ꝑseuerans In cuius cōparatōne ſm eundē ira festuca est. sed festucam si tenueris trabs erit. Et ex his tribus omne seminariū mētis amaricate. ꝓcedunt male suspicatōes detractōes. susurrationes. et similia que sunt vltime in religiōe sicut odiū est extreme damnabilitatis. A quo nos custodiat Jesus christus Amen.

De septem gradibus recidiuationis a statu virtutū in baratrū viciorum. Ser. v.

Ecce qui elongāt se a te ꝑibunt perdidisti omnes qui fornicant̄ abste. p̄s. Dicit Aug⁹. in epl̄a quadā. Q⁹ ad deum qui vbiq̄ p̄sens est vbiq̄ totus est non pedibus licet ire sed moribus. Mores autē nostri non ex eo ꝙ quisq̄ nouit sed ex eo quod diligit diiudicari solent. Nec faciunt bonos vel malos mores nisi boni vel mali amores. Pes igitur anime ſm eundez amor est et amore mouetur anima velut ad locū quo tendit scz ad dilectionem bonam vel malam. Quare peccator longe abisse dicitur non quidem loco sed dissimilitudine id est mala vita malis moribus. quia quisquis amando deum accedit ad deum. et amando iniquitatē recedit a deo. Nusq̄ pedes

mouit et tamē recedit ⁊ accedit. Recedit dissimilitudine. accedit similitudine. Accedētes illuminanī dicente ps. Accedite ad eum et illuminamini. et recedētes excecantur. quia excecauit eos malicia eorū vt dicit Sapiē. ij. Et hec cecitas diabolo cooperāte cōtingit vel ex volūtate eorū voluntarie se auertēte. a ꝙsideratōne primi principij ꝙ quod homo intelligit. ſm illud ps. Noluit intelligere vt bene ageret. Vel ex occupatōne mentis circa alia que magis diligit. quibus ab inſpectōne primi ꝓncipij mens auertit. ⁊ ꝯto circa trāsitoria magis occupat et delectatur tāto magis ab illo auertitur. Vnde dicit Gregoriꝰ ſup illo paſſu biblie vbi agit de ſam ſonis excecatōne. ꝙ prius intellectꝰ obtunditur et poſtea animꝰ ad exteriora vagatur Vnde ceca mens quo ducit neſciat vt carnis illecebris ſe libenter ſubdat Et impletur illud prouerbij veri Prouer. xj. Circulus aureus in naribus ſuis ꝙue ſcz nō parcit eius nobilitati. nec pulcritudini. nec ꝓciositati Mulier id ē aīa pulcra ſcz cōditione nature. imo pulcrior dotatione gratie ⁊ ſpirituali ꝓfeſſionis ꝓfectatione ſed fatua ſcz per ꝓpetrationē culpe ſupple in poteſtate ſathane cōparantur. Quia ſicut ſus naribus ſuis nullā immunditiam intactā preterit ita nec diabolus poſtq̄ animā hmōi ꝓcipe deo cōſecratam in ſua poteſtate ſuſceperit aliq̄ peccatū relinquit in quod ꝓpoſſe miſerā captiuam cogitatōne. delectatōne. cōſenſu. ope. vel cōplacentia nō inducit. Sicq̄ videtur effecta venatrix malox affectuū. quibꝰ fere nullū ſubterfugit viciū. licet impoſſibilitate ꝓhibente. humana verecūdia. vel diuina vindicta retrahēte nō ſequat effectꝰ quia ꝓficere libent ſi libere ⁊ inulte liceret De quo dicit ps. Ecce qui elongāt ſe a te peribunt ⁊c. Dicit Aſiō. de ſummo bono Qꝰ vniuſcuiuſq̄ caſus tāto maioris ē criminis ꝯto prius ꝯ cadere maioris erat virtutis. Et ideo reciduātes ſolerter intueri debēt a quāta celſitudīe diuine gratie et ꝓfectōnis ꝓprie ceciderūt. in ꝯtāq̄ vicioꝝ voraginē corruerūt Ad qō hortat Jeremias reciduāte. iij. ca. dicēs. Leua oculos tuos in directū. quia omnis reſpectus ad creaturaſ obliquus eſt. et deorſuz trahens nō ſurſuz ſubleuās et hoc quo ad primū. Sequit. Et vide vbi nunc ꝓſtrata ſis ſcz in fecibus viciox. et hoc ꝯtum ad b
ſecundū. Vt igitur ſtatū ſuum melius cognoſcat inducetur. ſtatui ſeptem gradus ſiue deſcēſus maledicte reciduatōis. ita ꝙ qui ꝙenerit in eox ꝓfundum redire cōtempnit. Jn quos et diabolus ꝓordinez cecidit. Primus gradus reciduatōis et auerſionis a bono incōmutabili eſt. plus diligere creaturā ꝯ creatorē. licet actualiter etiā eadē creatura nō abutatur ſicut illi faciunt qui paratū animū inueniūt potius velle tranſgredi mandatū aliquod dominuz ꝯ ſuſtinerēt aliquod notabile damnum vel nocumentū in amiſſione rerū temporalium vel amicox. aut membrorum vel ſimilium. Quēadmodū ille adoleſcens dines qui reſpōdit dño ſe ſeruaſſe mandata a iuuentute ſua ſed audiēs. vade ⁊ vende omnia. triſtis abijt quia bona nimis dilecta deſerere noluit plus eligens a chriſto ꝯ a bonis ſeparari. Et hac quidē dilectōne quicūq̄ maculatus licet mandata diuina ꝯtum ad actum exteriorē adimplere videatur. nō tamē in bono ꝓſeuerant ꝓpter indebitam intentionē que ꝓpter dilectōnem priuatam ſemꝑ recurua eſt ad ſeipam ita ꝙ tales nō alias niſi ob ꝓpriū lucrū et mercedem deo ſeruire querunt in omnibꝰ bonis operibus ⁊ exercitijs ſibimet intēdentes. Et hi vocantur in euangelio mercennarij qui nō manent in domo in eternū cum filijs ſed ejciunt foras. Quidā etiā eorum qō nephas eſt in operibus eorū bonis et exercitijs eorum per intentionē requirunt mercedem iniquitatis ſcz humanam laudem fauorem vanaz gloriam ⁊ ſimilia. Et hi quidez omnes etiā ipis ignorantibus ſunt a deo auerſi et reprobati. Qui cum actualez tranſgreſſionē manda torum non incidunt omnia ſibi ſalua ſuſpicantur. Pauci nanq̄ temporibus iſtis de

263

occulta intentiõe scrutantur. Sed audiãt quid scriptuz est de Ozia rege. ij. Paral. xxvj. Qui scz electus in regẽ iuda fecit qõ rectum erat in cõspectu domini. Cum ergo sic requireret dominũ dilexit eum dñs et in omnibus psperitatem cõtulit in edificijs z victorijs cõtra inimicos. Sed ingratus deo tandez effectus eleuabatur in superbiam intantũ vt etiã officiũ sacerdotum vsurpare sibi pſumeret sub specie tũ boni. quia voluit super altare offerre thimiamatis incensum quod solis licebat sacerdotibus. Vnde semel instante solennitate festi vt dicit glosa. indutus stola sacerdotali templum intrauit scz. x. die mensis septembzis et pcessit ad altare aureuz oblaturus incensum sm Josephum. Statimqz factus est terremotus magnus in q̃ pars vna montis oliueti separata est a cõtiguo et cadens operuit oztum quem plãtauerat rex in sortem sacerdotũ. vt dicit magister i historijs. Et vt dicit Josephꝰ pars montis oliueti sua volubilitate per quatuoz stadia pcedens vias claudebat z vrbas regias opprimebat. De quo terremotu dicitur Zacha. vltio. Et fugietis scz in diebus antichristi. sicut fugistis a facie terremotus in diebus Ozie regis Juda. Ad cuius impietatẽ tota terra mota est. vt dicit ibidem glosa. Rex vero pcussus ẽ lepza. Statimqz sacerdotes eum pcussum lepza cernentes eiecerunt de domo. Deruntamẽ vt dicit ibidem glosa. Summus sacerdos lepzã in fronte positaz aurea lamina ptegebat. quam in Ezechiele iubet dominus in pressione litere thau signari. Fuitqz lepzosus vsqz ad diem mortis suez habitauit in domo separata plenꝰ lepza. Virum certe q tantus rex motus vt videbatur quadam deuotõne ad deum vt ei sacrificiuz offerre gestiret. tam incurabili morbo percussus est vt omnibus detestabilis seorsum habitare cogeretur priuatus tam regno qz humano cõsortio sed latebat in corde affectus corruptus z intentio feda que nimirum opera sua que licz videbantur bona. detestabilia tamen reddebantur. Latebat enim elatio mentis qua diuinis misterijs appropiare pſumpsit. Latebat et auaricia. quia vt dicit magister i histo. Q. videꝫ magnos esse redditus sacerdotum vsurpare sibi voluit summũ sacerdotium vt simul esset rex et sacerdos. Sic nimirum si oculus tuus neqz fuerit id est intentio tua sinistra. Totum corpus tuum id est tota cõgeries bonorum operũ tuorum tenebrosum erit. et hoc quidez in his contingit qui aliquã creaturã magis diligunt qz creatorem. licet ea necdum abuti videantur. quia dilectio creatoris in eis dumtaxat esset naturalis. Verumtamen delectari in creatura peccacuz nõ est dum ordine debito fiat vt statim illam delectationem in creatorem refundat. Sic z diabolꝰ q ceteris creaturis nobilior erat inordinate afficiebatur ad seipm. et per hoc cepit se plus diligere qz deum. querẽs ppriam vtilitatem et exaltationẽ. ita q amorem suum in seipo reflectebat. Secundus vero casus vel descensus est abusio creature dilecte sicut diabolꝰ mox post amorem suum priuatũ natura sua nobili abusus est. de se nõ de deo satagens gloriari et se querẽs exaltare. Exaltabo inq̃t solium meuz et similis ero altissimo. cũ tñ essz nõ a se sed a deo. Cõtra quod dicitur ꝑme Corinth. j. Qui gloziatur in domino glozietur. Sic nimirũ miseri postqz a deo sunt auersi iam incipiunt creaturis abuti id est seipis et alijs. Et sic primus gradus abdixit in quersum affectum. sic iste deducit in prauum effectum. Postqz enim a bono incõmutabili se auerterũt bonum aliquod cõmutabile plus diligentes. tunc in eis spiritualis sapor immutatur de merito peccati. fastidientesqz gustũ spirituale se cõuertũt ad carnalem et sub mellis dulcedine veneni virus insumunt et mundanis inseruiũt. famulantes diabolo sub tributo detestando. Diabolus enĩ duas filias hz sicut dicitur Proner. xxx. Sanguisuge due sunt filie dicẽtes. Affer affer. qs quasi meretrices turpissimas talibꝰ pstituit. Hee sunt voluptates et cupiditates

que sunt in abusione creaturarū. De enī qui seducuntur ab his. qꝛ vt habet̄ Prouer. ij. Omnes qui ingrediunt̄ ad eam scꝫ vnam ex duabus nō reuertēt̄ nec apprehēdent semitas vite. De quibus aperte subditur. Affer affer. quia nec corpus voluptate nec corpus cupiditate satiat̄ Primanāqꝫ cupit delitiari. luxuriari. ociari. mollibus indui. curiose ornari. et in omnibus sensib⁹ oblectari. Secunda vero sitit aurum et argentū possessiones agros ⁊ similia. vel etiam quecūqꝫ parua ⁊ vilia ꝑm cōditionē ꝑsonarum. Nunc igit̄ preuaricatores ⁊ adulteri legē hui⁹ matrimonij qđ cum filiab⁹ belial acceptastis audite. Nā primo ad debitum reddendū obligant iuxta illud. j. Corinth. vij. Vxori vir debitū reddat similiter et vxor viro. Sic miseri debitum reddere coguntur in operib⁹ voluptatis ⁊ cupiditatis.. quibus subiacent plerūqꝫ rōne reclamante ⁊ cōscientia remordēte. Vnde de prima dicit̄ Prouer. vij. Q⁹ postqꝫ illa scꝫ voluptas irretiuit eum multis allocutōnibus et sermonibus statim sequitur eam quasi bos ad victimā ductus. et ignorat ꝙ ad vincula stult⁹ trahatur. donec transfigat sagitta scꝫ mortis iecur eius velut si auis festinat ad laqueū et nescit ꝙ de ꝑiculo anime illius agitur. De secūda dicit Criso. in tractatu. nemo leditur nisi a seip̄o. quia intantū amor pecunie omnem animā fatigat. vt interdum nec amicis neqꝫ ꝓpinquis etiam interduꝫ neqꝫ cōiugib⁹ nec filijs prebent locū amoris. quibus affectibus nihil prefertur inter homines. amor tamen pecunie omnia hec humi dijcit. et pedibus cōculcat ⁊ cuꝫ lupis vrsibus et leonibus feroribus ferocius seuiat. suauis tamē hominibus videtur et amabilis sup̄ mel ⁊ fauū. Illa vero gladios acuit p̄cipicia parat ⁊ naufragia et tamē querit̄. ac per innumeras mortes letantur se ad eius ianuas peruenisse. Secundo vero potestatem sui ꝓprij corporis nō habere ꝑmittitur. Nimirum cum dicit Apl̄s. j. Corinth. vij. Mulier potestatez sui corporis nō habet sed vir. similiter et vir potestatem sui corporis nō habet. sed mulier. Non enim potest se cōiungere alteri corꝑaliter. nec intrare religionē nec vouere castitatem ⁊ similia facere q̄ sunt in preiudiciū actus matrimonialis sine cōsensu cōparis. Sic ꝓfecto collegati tā infelici cōiugio. potestatem sui corporis nō habent. quia vicia cōsueta deserere nō valent. Et ideo licet sedule cōsiderant quid agendum sit ac demiseranda suij p̄ius irretitōne doleāt. tamen que ꝑagenda preuideant consueta voluptate vel cupiditate reclamante per effectum exequi nō preualent. Et sic facta est eis quedam peccandi necessitas Et sic filij israel q̄uis gemebāt sub sarcina tam dire seruitutis luti ⁊ lateris. liberati tamē ad pristinā seruitutē victi cōcupiscentia reuerti cupiebant vt vel sic sederent super ollas carniū. Mira dementia. mira cecitas. ollas carnium recolebant ⁊ diram seruitutē negligebant Sic miseri peccatorū reuoluunt delectationē et negligunt cōscientie remorsum. mortis timorem. iudicis horrorem. et finalē damnationem. Tercio vero istud matrimoniū de cōmuni lege nō soluitur nisi in morte. quia amore nimio cōstricti nesciunt dare libellum repudij. et ideo redire nō possunt nisi singulari pietate diuina preuēti. Sicut taugit domin⁹ Osee. xiij. dicens. Perditio tua israel ex te. in me tantū auxiliuꝫ tuum. Ideoqꝫ plures eorum assumunt illud ꝓpheticū dicētes. Desperauim⁹ post ꝯcupiscētias nr̄as ibim⁹. Quarto deniqꝫ diabolus in fine dieruꝫ dotem filiarū suarum exiget vsqꝫ ad nouissimum quadrantem. Dicitur enim Eccle. xx. Datus insipientis nō erit vtilis tibi oculi enim ip̄ius septēplices sunt exigua dabit ⁊ multa improperabit. Intendit enim ꝙ ꝓ modica delectatione puniatur eternaliter. sicut hamus escatus in aquam mittitur vt piscis hac esca capiatur. ¶ Tercius autem casus vel descensus est in criminibus delectari vel gloriari intantū ꝙ plus superbiat quo plus peccat. Sicut diabolus lapsus prius sup̄buit de natura que fuit op⁹

264

dei tandez ad hoc peruenit q̄ de culpa superbiret que erat opus suum. Similem autem lapsuz sortiuntur qui ex pura malicia peccant. quibus scz malicia placet et non solum ex affectu delectatōnis peccati sed etiam ex ipa cōplacentia peccati peccāt. Qui letantur cum male fecerint ⁊ exultēt in rebus pessimis Quib⁹ imp̄roperat ps. Dilexisti maliciam. glosa. nō tantū fecisti sed etiam dilexisti. quod est maioris peccati. Sequitur. Super benignitatem. glosa. quia et si benignitas quandoq̄ tangit animum eius. statim tamē refugit ad malum. et tunc ꝑprie venit ad cōtemptum. De quo Prouer. xviij. Impius cum in pfundum venerit malorū cōtemnit. Dic autem cōtemptus acquiritur per habituz in multiplicatōne viciorū cōquisitum ita q̄ efficiuntur incorrigibiles. cecati in malicia. que p̄uidere non sinit peccatorum grauitatē ⁊ futuram calamitatē. Quia dicit Augustin⁹ in encheriō. q̄ peccata quāuis magna et horrenda cum in ꝓsuetudinem venerint aut parua esse aut nulla creduntur. vsq̄ adeo vt nō solum non occultanda verum etiam predicanda diffamādaq̄ videantur. sicut cottidie oculata fide discimus. Quartus ꝓinde cesus vel descensus est quedam studiositas male agendi sicut diabolus nunq̄ dormit sed sp ad viciorum ꝓpetrationem inuigilat. Vn ps. ad dominū. Superbia eorū qui te oderunt ascēdit semper. Tante autē malignitatis est q̄ licet in vnoquoq̄ actu peccati penam suam augmentandā p̄sciat. nūq̄ tamē peccare desinit. Sicut isti in sua malicia efficiuntur taz inueterati q̄ a deo derelicti nunq̄ peccare cessarent si possibilitas et oportunitas in seipis adesset quādam studiositatē peccādi excitātes. Nō ps. tangit in persona dei dicens. Et non audiuit populus meus vocem meā ⁊ israel nō intēdit mihi. Et dimisi eos scz eis subtrahendo gratiam a peccatis retragentem fm desideria cordis eorum. ibūt igitur fm inclinationem fomitis ad malum in adinuentionibus suis id est in peccatis e-

norumbus ab ipis inuentis. quaz peccati adinuentionē causat illa peccati studiositas. Veruntamē nihil horribili⁹ q̄ a deo derelinq̄ vt ambulent sine retractiōe cordis fm desideria carnis. Q̄z studiositas illa peccandi tantas abhominatōnes viciorum adinuenire dinoscitur q̄ nec sacra scriptura eisdez nomina imponere dignatur. sed vocantur peccata muta aut vindictam a deo clamantia. Quintus itaq̄ gradus vel descensus est obliuio dei ⁊ omnium que ad salutem pertinēt animarum qui per longitudinem temporis ⁊ studiositatem impietatis obrepere solet. Quod etiam diabolo cōuenit ab initio. q̄ quicquid tunc de euo defuit. malicie magnitudo suppleuit. Hinc in eius damnationis figura serpenti dicitur Genes. iij. Super pectus tuum gradieris eo q̄ per reminiscentiam diuinarum miserationū nunq̄ erigē dus esset. Quam etiam obliuionē populo iudeorum imp̄roperauit moyses dicens. Deum qui te genuit dereliquisti ⁊ oblitus es domini creatoris tui. Hanc autem obliuionem inducit peccandi studiuz quo fit vt nec bonum quidem audire dignantur. iuxta illud ꝓpheticum. Predicate nobis placentia videte nobis errores. Vnde dicit Aplūs. ij. ad Thi. iij. Hoc autez scitote q̄ in nouissimis diebus instabunt tēpora piculosa. et erunt homines seipos amantes fm carnem. cupidi. elati ad dominiū. superbi de impensis. honoribus blasphemi ⁊c. Et ex hoc sequitur quod subiungit iij. capitulo. q̄ multi sanam doctrinā nō sustinebūt sed coaceruabūt sibi magistros p̄rurientes auribus et a veritate quidem auditum auertent. ad fabulas autē cōuertentur ⁊c. Cuius causam infert dominus Ezechiel. iij. dicens ad eum. Nolunt audire te qui nolunt audire me. eo q̄ omnis domus israel attrita fronte est ⁊ duro corde. Vbi dicit Grego. q̄ culpa que frequētius cōmittitur ea minus cōmittentis animus verecundatur. et sic ei frons meretricis efficitur sine verecundia quasi cōsuetudine trita. Daniel. xiij. Judices in-

neterati dierum malorum cōcupiscētia ce
cati auerterūt oculos suos ne recordaren
tur iudiciorum iustoꝝ. et innocentē iniu
sto iudicio cōdemnauerunt. Unde ꝯque
ritur dominus Isa. xlij. de talibus dicēs
Quis cecus nisi seruus meus. ⁊ quis sur
dus nisi ad quez misi nuncios meos? Sed
attendant quod dicit Cesari⁹ in ammoni
tione. vj. Percutitur hac animaduersiōe
peccator vt moriendo obliuiscatur sui qui
viuens oblitus est dei. Sextus autē ca
sus est in peccatis obstinatio et defensio
qua frangi quidem potest sed ad peniten
tiam flecti non potest. Quia iusto iudicio
dei instinctus spiritussancti frequēter re
pellendo gratia diuina subtrahit ⁊ dene
gatur. qua subtracta ꝓpter maliciā suam
in peccatis obduratur. quia gratie natu
ra ē mollificare cor humanū. Et sic vt di
citur Eccs. vij. Nemo ꝑt corridere quez
scz deus despexerit Ita ꝙ ꝓpter obstina
tionem suam iam recipit iudicium eterne
reprobatōnis licet adhuc tempore modi
co delitijs affluere videatur. maiorez per
hoc damnationem recepturus. ⁊ sic attin
git peccatuz in spiritumsanctū quo impu
gnat agnitam veritatē. defendit agnitaz
maliciam vt liberius peccet. Septim⁹
deniqꝫ casus est aliorum perdicio cuz scz
ꝓpria perditōne nō cōtentatur. sed acto
rem se ꝓposse ꝯstituit aliene ꝑditōis alios
quosqꝫ ꝑtrahens in eandem damnatōnis
voraginez sicut sathanas omnis boni ad
uersarius omnes a deo cupit auertere sic
ipe a deo auersus est. Unde de eo legitur
in Apocal. ꝙ seducit vniuersum orbē id ē
voluntatē habet ex se auertendi a deo om
nem creaturam licet nō habeat facultatē
Sic in istis est tanta labes nequicie ꝙ in
uident christiane religioni. magis affectā
tes ab alijs duci vitam carnalē ⁊ viciosaz
q̄ spiritualem et virtuosam. Hinc enī gau
dent quosdam inuenire in malicia sibi si
miles. et disparibus vel virtuosis inuidēt
imo plerunqꝫ ꝑsecutōes. oppressiones. de
risiones. et similia nequiter ingerūt. De
quibus dicit Gregori⁹ verbum horribile
quinto moral. ꝙ q̄uis per omne viciū qd
perpetratur humano cordi antiqui hostis
virus infunditur. in hac tamē nequicia to
ta sua viscera serpens cōcutit et imprimē
de malicie pestē vomit. Quod a nobis a
uertat Jesus christus Amen.

De terribili cōsilio diuino super filios hominū quo ad vindictam maloꝝ in presenti. Ser. vi.

Venite ⁊ videte ope
ra dei terribilis in cōsilijs super fi
lios hominuz. ps. lxv. Cum dicit
Bern. super cañ. sermone. liiij. In verita
te didici nihil eqꝫ efficax ad gratiā dei ꝓ
merendam. retinendā. recuperandā. q̄ si
omni tempore coram deo inueniaris non
altum sapere sed timere verba ꝓposita du
xi assumenda vt aspectus terroris ꝑteri
torum nobis ingerat cautelam futurorū.
Nam felix quē faciunt aliena ꝑicula cau
tum. Hincenim timor dñi dicit initiuz sa
pientie. et hoc vt dicit doctor sanct⁹ scda
scde. q. xix. q̄tum ad eius effectum. quia
sapiētia ab ipo timore incipit opari. imo
timor dicitur ipa sapientia. Job. xxviij.
Quia timor dei cōparatur ad totaz vitā
humanam per sapientiam dei regulatam
sicut radix ad arborē. Et ideo dicitur Ec
cle. j. Radix sapiētie est timere deū. rami
enim illius longeui. Ut sicut radix virtua
liter dicitur esse tota arbor Ita timor dei
dicitur esse sapientia. Venite igit et vi
dete opera dei dicit Dauid ꝑmo de seipo
cui psalmum huius versiculi asscribim⁹ li
cet ignoratur quis illum fecerit. Et hoc vi
dendo vindictam peccati ꝓphetica voce
dimissi. Nam vt habetur. ij. Reguz. xij.
Post adulteriū et homicidium reprehen
sus respondit. peccaui domino. Et nathā
quoqꝫ. Dominus transtulit peccatū tuuz
scz q̄tum ad culpam dimittendo. et etiā
q̄tum ad penam eam tꝑando. Quia licet
sis homicida ⁊ morte dign⁹. nō tamē mo
rieris in ꝓpria persona. Pro illo tamē ho
micidio q̄tuor filijs eius interfecti fuerūt

265

in vindictā scz filius bersabee a domino: Amon ab Asolon. Absalon a Joab. Adonias a Salomone. imo quod magis est. q̄druplicem distinctam et horribilem recepit vindictam. post culpe dimissionem. vt latius patet in sermonibus de sanctis et tempore. Venite igitur peccatores ⁊ videte opera dei. quia licet penitueritis et peccata dimissa fuerint. per que tamē q̄s aut in quibus peccauerit in similib⁹ punietur. Si vxorem alterius aut filiam violaueris. aut si violentiā feceris. homicidiuz ꝑpetraueris. ī te vel in posteris vindictā excipies. Et hoc p̄sertim in his que violētiam ꝓximis inferunt. Unde super illud Job. ix. Verebar omnia opera mea sciens. quia nō parceres delinquēti. Dicit Gregori⁹. ix. moral. q̄ delinquēti dn̄s nequaq̄ parcit. quia delictum delens sine vltione nō deserit. Aut enim ip̄e hoc homo in se penitens punit. aut hoc deus cuz homine vindicans percutit. Sic dauid audire post cōfessionē meruit. domin⁹ trāstulit peccatum tuum. et tamē multis cruciatibus post afflictus. ac fugiens filium ꝑsequentem. reatum culpe quā ꝑpetrauerat exsoluit. Hec ille. Venite ergo et videte opera dei scz scd̄o. in filijs israel liberatis de egipto et Pharaone indurato ac submerso. quia vt dicit Lyra psalmus istius versiculi qui incipit. Jubilate deo omnis terra. factus est in gratiarum actionē ꝓ liberatione filiorum israel de egipto. Et sic possunt esse ꝓprie verba moysi ad filios israel vt inspiciant ⁊ memoriter teneant q̄ terribilis domin⁹ extitit sup̄ egiptios tā multiformi q̄ crudeli vindicta ꝑcussos. p̄sertim cum addidit dn̄s. Indurabo cor pharaonis vt nō dimittat populū nisi in manu graui et forti ita q̄ nulla ꝑcussione venire poterit ad agnitionē et emendatōnem. Quia vt habetur Ecc̄s. vij. Nemo potest corrigere id ē nulla exterior aduersitas aut euētus quem ille despexerit. De qua materia vbi supra. Venite tercio et videte opera dei in eis qui a deo vocant̄ sed audire dedignantur. quos tandez incorrectos deserit nec est horribilius iudiciū q̄ sic a deo deseri. Sic̄ ait in p̄s. lxxx. Et non audiuit populus meus vocē meā. et israel nō intendit mihi. Et hoc est peccatuz ingratitudinis. De quo dicit in euāgelio. Si non venissem ⁊ eis locutus non fuissem peccatum non haberent. nūc aūt excusationem nō habent de peccato suo. sicut illi qui dixerunt. quia nemo nos conduxit. Unde ꝓsequit̄ in p̄s. Et dimisi eos scz subtrahendo gratiam. a peccatis ꝯseruantem. et non auferentem occasionē ad peccatorū allicientez et hoc s̄m desideria eoruz. quia desiderāt in talibus ꝓsperari

Et hoc genus vindicte horribilissimum est. quia peccatorem peccatis infinitis inuoluit. Hinc sequit̄. Ibunt in adinuentionibus suis id est peccatis enormibus ab ip̄is adinuentis. Sicut aꝑtius dicit Apl̄s ad Ro. j. Tradidit illos deus in desideria cordis eorum. Quia subtrahendo auxilium gratie ꝑmittit peccatores a passionibus suis et demonū temptationibus vinci. Unde dicit Jeronim⁹ q̄ traditi sunt illudēdi desiderijs carnis. nō vt illa gererent que nolebant sed vt perficerent que desiderabant. Tradere autem est permittere nō incitare vel immittere. Hec ille. Sequitur. in immundiciā scz peccatorum presertim carnalium ⁊ enormiū. vt cōtumelijs afficiunt corpora sua. quia in his natura valde vilipenditur vt et vicia maiora faciant et talibus plerosq̄ de⁹ ꝓsperari sinit. Q⁊ quasi admirando diceret Job. xxj. Quare viuunt impij sublimati cōfortatiq̄ deuitijs. semen eoruz ꝑmanet coram eis. domus eoꝝ secure sunt et pacate. et non est virga dei super illos et cetera multa. tandem illustratus spiritu dat finale responsum dicens. Ducunt in bonis dies suos ⁊ in puncto ad inferna descendunt. Nonne sic in omni ꝓsperitate dimisit penthapolim quousq̄ peccatis eorum vindictam acclamantibus. ea dominus horribili vindicta mulctare. vt plenius patet in sermone sub themate. Qui fabricatus est mutum et surdum. Venite quarto et videte opera dei. Quia vt dici

tur Job. xxxiiij. Regnare facit ypocritā id est impium propter peccata populi vt si queratur quare domin⁹ malos impios et tyrannos. quare inquā lupos et nō pastores regnare permittit ⁊ prosperari qui iniquitatem fouent. verbis. moribus. et exemplis. Justiciam deprimunt. bonitatem subpeditant. iuste respondeatur propter peccata populi. Noli ergo detrahere prelatis etiam discolis. noli murmurare contra deum sed peccatis tuis imputa vt sic ab impijs dominantibus opprimaris ⁊ de peccatis tuis puniaris. Et ideo vt dicit Gregori⁹ eadem verba tractans. Nullus qui talem rectorem patitur. eum quē patitur accuset. quia nimirum sui fuit meriti peruersi rectoris subiacere dominationi. quorum et si voluntas iniqua nūq̄ tamen iniusta potestas. quia quicquid nobis inferre potuerit iniquitas nostra prius meruerit. Sicut habetur in Judicuz. peccantes filij israel frequenter alienigenarum dominationi iusto diuino iudicio subijciebantur. Quod vt nobis euidentius pateat diuini iudicij fuisse dicit aperte dominus Osee. xiij. Dabo tibi regez in furore meo et auferam in indignatōne mea

Vbi dicit glosa q̄ Jeroboam rex datus est israel id ē decem tribubus ī furore iusto diuino iudicio. Primo vt Salomone per idolatriaz peccante. filius eius successionem regni pro maiori parte priuaretur. Secundo vt populus ad idolatriā pronus ac regi Salomoni consentiens in idolatria successore rege idolatra grauaretur. de quo rege profluxit origo idolatrie generalis ⁊ totius mali in israel. quo tandem mererentur captiui in externas regiones duci. Sicq̄ populus propter regem. et rex propter populum tandē transgressionis damna receperunt. Vnde ⁊ sequitur. Et auferam in indignatōne mea Sicut illud dicitur. iij. Regum. xiiij. Mūdabo reliquias domus Jeroboam. sicut mundari solet fimus a terra vsq̄ ad purū et vnus tantum de filijs eius honorifice sepelietur. quia sermo bonus inuent⁹ est super eum. Vbi dicit Rabby Sal. q̄ Jeroboam posuit armatos in vijs ne aliqui ire possent ad festa in hierusalem. et filius eius impedimentum illud ammouit ignorante patre. vt qui erant deuoti possent ire in hierusalem ad adorandum dominū

Datus est igitur ī furore: quia fuit causa furoris domini excitandi ⁊ ablatus est in indignatōne. quia cum omni posteritate malicie sue penā accepit. Venite quinto et videte opera dei. Qui mutare sciuit corda regentium propter maliciam subditorum. et corda subditoruz propter maliciam regentium. Vnde Gregorius tractans illa verba. Qui regnare facit ypocritaz propter peccata populi dicit. q̄ ita sibijnuicem ⁊ rectorum merita cōnectuntur et plebium vt sepe ex culpa rectorum deterior fiat vita plebium. ⁊ sepius ex merito plebium mutetur vita pastorū. Ita q̄ sepe qui videntur boni rectores. accepto mox regimine permutentur. sicut scriptura de Saule dicit. quia cor cum dignitate mutauit. Saul enim a domino elect⁹ est. nunquid in electione errare potuit? ne quaquā. Sed talis electio respicit presentem iusticiam. Et de Saul quidem scriptum est. j. Regum. nono. q̄ erat electus ⁊ bonus. et non erat vir de filijs israel melior illo. eratq̄ humilis in oculis suis sicut postea dixit Samuel. Cum omnes parvulus in oculis tuis caput in tribubus israel factus es. sic ergo vt prosequitur Gregorius ibidem. Pro qualitatibus subditorum disponuntur acta regentium. et sepe pro malo grege etiam veri boni delinquat vita pastoris. In cuius etiam argumentum adducit Dauid dicens. Dauid enim deo teste laudatus. tumore repentine elatione inflatus. populum numerando peccauit. et poplus penā suscepit. q: sm merita plebium disponuntur corda rectorum.

Vnde pro illo peccato fuerunt interempti p̄ āgelū dñi septuagītamilia in vna die p̄ut ptz diffusi⁹ vbi sup̄. Sic hodie mlte guerre. īimicicie. rapīe. opp̄ssiōes. p̄ncipes excitāt̄. vt sic malicie plebiū puniāt̄.

Et ecõtra multe anime plebium peiorantur et damnantur ꝓpter maliciam rectoꝝ
c et specialiter ſpiritualiũ ꝓlatorum. Venite ſexto et videte opera dei. Qui nõ ſolum agentes cooperantes vel ꝓſentiẽtes punit. ſed etiam poſteros eorũ vſq; in terciam et quartã generationem. Sicut dicitur Exo. xx. Ego ſum dominus deus tuꝰ fortis ⁊ zelotes viſitans iniquitatem patrum in filios in terciam ⁊ quartã generationem. et faciens miſericordiã in milia. bis qui diligunt me. Zelus ꝓprie ſignificat amorem viri ad vxorem in quo nõ patitur aliuꝫ cõmunicare ſibi. Et hoc modo dicitur dominus zelotes. quia nõ vult ꝙ homo fornicetur cum dijs alienis aut vicijs. Et ꝓpter huiuſmodi vindictã viſitauit iniquitatem patruꝫ in filijs. vt ſic etiã patres in filijs ſuis patiantꝰ ⁊ faciens etiã miſericordiã in filijs eorum qui diligũt illum. ſicut etiam in lege veteri dominꝰ taꝫ principibus q̃ populis frequenter ſe ꝓmiſit benefacturũ ꝓpter Abrahã vel Dauid ſeruum ſuũ. Et ecõtra vindictã intulit ꝓpter parentum ſuorũ maliciã. Sicut habetur aperte. ij. Re. xxj. vbi agitur de crucifixione filiorum ſaul. Nam dicũt ibidem doctores ꝙ ſaul cupiditate ductꝰ ad poſſidendum poſſeſſiones gabaonitarum eo ꝙ habitabãt in tribu ſua ſcz beniamin et occupabant vnam ciuitatẽ notabilem multos ex eis interfecit nõ ſeruando iuſiurandum quod Joſue⁊ filij iſrael cũ gabaonitis inierunt ad quod tamen poſteri eorum erant obligati. Sed in velamẽ ſue malicie dixit Saul ꝙ nõ eſſet eis parcendum. tum quia tota poſſeſſio eorum eſſet filiorum iſrael iuxta mandatum dñi. tũ qꝛ nõ eſſet ſeruandũ fedus illud. eo ꝙ ꝓ fraudem iurauerunt mentientes terram ſuam inter limites terre ꝓmiſſionis nõ cõtineri ſicq; illos iniuſte ꝓmit. Et quia factum iſtud vtpote notorium per dauid puniri debuit qui illi in regnum ſucceſſit. ſed quadam ignorantia craſſa neglexit. ideo ſecuta eſt diu poſtea vltio diuina cogẽs dauid ad faciendum iuſticiam et puniendũ hanc noxam. Nam in vindictam illius a domino facta eſt fames tribus annis ꝓtinuis. Et dicit Rabby ſa. ſuper hunc locũ. ꝙ primo anno nõ cõſuluit dauid dominũ. quia credidit ꝙ ex curſu temporis naturali ſterilitas terre cõtigiſſet. Secundo vero anno cum vidiſſet ſterilitatis huius ꝓtinuationez credidit ꝙ hoc ꝓpter idolũ miche contigiſſet. quia illud erat adhuc in tribu Dan. et ideo deſtruxit hoc idolum illo tẽpore. Sed quia ꝓpter hoc anno tercio ſterilitas terre nõ ceſſauit Dauid conſuluit dominũ. Qui reſpondit ꝙ ſterilitas terre cõtigiſſet ꝓpter ſaul et domum eius eo ꝙ iniuſte gabaonitas occidit. Tunc dicit dauid ad eos. Quid faciam vobis vt benedicatis hereditati domini. Qui reſpõderunt. Virum qui attriuit nos et oppreſſit eos delere debemus vt ne vnus quidẽ de ſtirpe eius reſiduus maneat. Et ſic ꝓ etiẽrunt omnes de domo ſaul ad interficiendum. Porro dauid eis ſuggeſſit ꝙ nimis perierunt in vindictam. ita ꝙ finaliter de ſeptem filijs eius ꝓtenti fuerunt quos crucifixerunt et ſic iuxta verbum dominicuꝫ Omnes qui ceperint gladiuꝫ gladio perirent. tamdiu fuerũt ſuſpenſi contra moꝛẽ illꝰ terre quouſq; ſigno date pluuie dñs ſe placatũ oſtẽdit. Q; ſi tã rigide vindicatum eſt ꝓ iniuſta oppreſſione alienigenarũ vt oĩs poſteritas ſaul vindictã exciperet quid igit̃ de his fiet q̃ pupillos oppꝛimũt ⁊ viduas. imo fratres ⁊ ſoꝛoꝛes ⁊ quoſq; ꝓximos ? qꝛ oĩs homo iam fraudulenter incedit Verunt̃ hmõi nõ ſolũ ſibi ſed et ſuis heredibus animaduerſionis diuine iram theſaurizant que vindictã faciet in pñti vel in futuro. Hic merito queri ꝑt. vtrum iuſtũ ſit ꝙ poſteri vindictã ſuſtinent diuinam ꝓ peccatis ſuorum predeceſſorum. Nam ꝙ nati et nati natorum et qui naſcentur ab eis patrum ſuorum culpas penis exſoluent quis non miretur? Sicut cõqueſti ſunt etiam Ezechiel. xviij. dicentes. Patres noſtri comederunt vuam acerbam. et dentes filiorum obſtupeſcunt. Quid eſt vua acerba niſi peccatum? Qua

quippe acerba est fructus ante tempus. Quisquis enim presentis vite delectatõnibus satiari desiderat quasi vuã acerbã ante tps comedere festinat. et horũ q̃dem peccatoꝝ vindictã in lege veteri etiam in peccantiũ filios ⁊ posteros grossatã corporali saltem afflictõne frequenter legim⁹ De quo nimirũ ꝯquerentes murmurabãt Ad hanc questionẽ respondet doc. sanct⁹ sup. ij. dis. xxxij. tractans illud Exodi. xx. Ego sum domin⁹ deus tuus fortis ⁊ zelotis ⁊c̃. Et dicit q̃ proles dupliciter ꝯsiderari potest. Primo ꝓut q̃tum ad corpus est res quedam parentũ inquantũ scz a parentibus trahit esse suum corporale. Et etiam q̃tum ad res terrenas vtpote diuitijs quas vel a parentib⁹ suscepit vel etiã quibus parentibus tempore necessitatis subuenire teneret̃. Secũdo modo q̃tum ad animaz immediate causatur a deo que nõ est res parentũ sed ip̃ius dei tm̃. sicut dñs innuit dicens ibidem Ezechiel. sicut anima patris mea est. ita et filij. Peccatũ ergo duplicem penã cõsequitur. scz vnam per se que ad animã pertinet. et hoc in p̃senti vt amissio diuine gratie cõturbatio male secure cõscientie ⁊ similia. vel in futuro sicut inflictio damnatõnis perpetue vel purgatõnis purgatorie. Et hmõi pene nunq̃ filijs ꝓ parentum peccatis infliguntur nisi inq̃tum imitatores fuerĩt malorum parentuz. Quia ista pena nõ attingit eos s̃m q̃ sunt res suoꝝ parentũ. Aliã vero penã peccatuz cõsequitur quasi per accidens sicut infirmitates ⁊ penas corporales vel etiam tp̃ales sicut amissionez rerum. infortunia ⁊ similia. que pene non semp̃ infligunt̃ peccatorib⁹ s̃m exigentiaz culparũ sed s̃m moderationẽ diuine ꝓuidentie. que aliquãdo punit in p̃senti. aliquãdo in futuro. aliquando in p̃sonis. aliqñ in eoꝝ posteris subditis vel aĩcis. presertim filijs. Tali igitur pẽa quãdoq̃ filij puniuntur ꝓ peccato parentuz. Quia hec pena cõtingit eis s̃m q̃ sunt res parentũ ip̃oꝝ. nisi fiat impedimentũ ex p̃te filiorũ ꝑ hoc q̃ cõtrarij peccatis parentũ per vitam bonam existunt. sicut manifeste legit̃ de filijs Chore qui reseruati fuerũt ab illa horribili seu terribili vindicta. vt patz supra. Venite ergo septimo ⁊ videte opera domini terribilis in consilijs sup̃ filios hominum. et hoc in illo finali horribili iudicio. de quo dicit̃ in p̃s. Cum accepo tẽpus ego insticias iudicabo. Et iterum ad impium. Hec fecisti et tacui. Existimasti inique q̃ ero tui similis. arguã te ⁊ statuã cõtra faciem tuam. ꝓut patebit in sermonibus sequentibus. Ad laudem dñi nostri Jesu christi. Amen.

De extremo iudicio ⁊ eius horribili expectatione. Ser. vij.

Ite maledicti in ignem eternum qui paratus est diabolo et angelis eius. Math. xxv Cum dicat Sapiẽs. memorare nouissimi tua et ineternuz nõ peccabis. Salubriter assumendam duxi ꝓ themate fulminatõz illam terribilem extreme sententie que futuri illius iudicij potissime totum pondus cõplectitur. Quã ꝓfecto veritas infallibilis p̃nunciauit reprobis in dieb⁹ nouissimis inferendam. Vnde premisit ibidem. Cum venerit filius hominis in sede maiestatis sue et omnes angeli cum eo tunc sedebit super sedem maiestatis sue et congregabuntur ante eum omnes gentes. et separabit eos ab inuicem sicut pastor segregat oues ab hedis ⁊c̃. Ad cuius etiam ineffabilem veritatem approbandam dicit. Celum et terra transibunt verba autem mea nõ transibunt. Et iterum. Amẽ dico vobis. Vnuz iota aut vnus apex nõ p̃teribit de lege donec omnia fiant. Quoniaz igitur infallibiliter ip̃a reseruatur impijs inferenda. discutiamus eam viuẽtes vt territi declinemus eam feliciter moriẽtes Veruntamẽ ad maiorẽ euidentiã p̃mittendum esse reor de qualitate iudicis aduenientis cui⁹ p̃ntiã Job ĩ p̃sona ĩpioꝝ ita formidauit q̃ diceret. Quis mihi tribuat vt in inferno ꝓtegas me ⁊ abscõdas

me donec ꝑtranseat furor tuus? Et Ma-
lach. iij. Quis poterit cogitare diem ad-
uentus eius? Aut quis stabit ad videndum
eum. Ipe enim quasi ignis cōflans ⁊ q̄si
herba fullonum ⁊c̄. Erit enim iudicis hu-
ius aspectus intollerabilis. affectus terri
bilis. districtio inflexibilis. et potestas in
uincibilis. Primo enim erit eius aspect⁹
intollerabilis. Quia sicut ī datione legis
vt habetur Exo. xix. adueniendo domino
in montez sinay od dandū legē tot⁹ mons
tremuit. ſm magistrū in historijs. ⁊ fuma
bat eo ꝙ descendit dñs in igne ⁊ ascendit
fumus ex eo quasi de fornace. eratq̄ oīs
mons terribilis. Naz mugiebāt tonitrua
micabāt fulgura. ut sic filij israel moueren
tur ad terrorem ⁊ diuinā reuerentiā. Sic
in futuro iudicio de legis obseruatōne ra
tionez quesitur⁹ adeo terribilis apparebit
vt ſm p̄s. Ignis in ꝯspectu eius exarde-
scet. et in circuitu eius tempestas valida
Vnde dicit Aug⁹ ꝙ reprobi mallēt omne
tormentū sustinere q̄ videre faciem iudi-
cis irati. Et quid mirum. Si exiguo terre
vermiculo qui basiliscus dicitur vim tan-
tam in aspectu tribuit ꝙ exire cōmotōne
qua ſm naturales ad homines naturaliter
mouetur solo visu etiā longe positos in-
terficit. Quid putamus omnipotēs aspe
ctui suo terribili reseruauit. Accedat de-
hinc ad cumuluz huius intollerabilitatis
ꝙ oculis eius ꝑspectabile est omne solidū
apertū omne secretuz. nudū omne cordis
archanū. vt vult Apl̄s Hebre. iiij. Vnde
Ecclesia. xxiij. Oculi dñi multo lucidiores
sunt sup̄ solem. circumspiciētes oēs vias
hominū ⁊ ꝓfundum abyssi et hoīm corda
intuentes ⁊ absconditas partes. Audiāt
hoc qui operantur iniquitatē in abscōdi-
to dicētes. Quis nos videbit? nihil oper
tū eniz qd̄ nō reueletur tunc. Q⁊ si alicui
hoīm p̄sertim aduersario abscōdita cor-
dis reuelare veremur. O que putas tunc
erit cōfusio cū p̄nte iudice nota fient vni-
uersis? Secūdo principaliter erit ei⁹ affa
tus terribilis. Cū enī vt dicit̄ Exod. xix.
Legē ꝓmulgaret vocē eius terribilē cun-
ctus ꝑpl̄s audiebat q̄ pauore cōcussi stete
runt a longe dicentes moysi. Loquere tu
nobis ⁊ audiemus. nō loquat̄ nobis dñs
ne forte moriamur. Quid igit̄ erit cū exi-
get rōem de obseruatōne legis? Vñ Job
tremens ait. Quis poterit tonitruū ma-
gnitudinis ei⁹ intueri. Si eī verbo tantū
celū et terrā creauit ⁊ inimicos suos in ca
ptione sua ꝓstrauit. O q̄ terrifice penali
tatis erit vox illa in executiōe tā districti
iudicij. Vñ dicit Aug⁹ sup̄ eodez. Quid
iudicaturus faciet q̄ iudicand⁹ hoc fecit?
Quid regnatur⁹ poterit qui moritur⁹ hoc
potuit. Vnde hoc firmiter teneas ꝙ si q̄s
illi⁹ inestimabilē penalitatē exp̄tus fuerit
potius eligeret abdicatis omnib⁹ mundi
delitijs centuz annoꝝ curriculo strictissi-
mam agere penitentiā q̄ denuo hui⁹ seue
rissime sentētie fulminationē sustinere vt
tm̄ euaderet vultū iudicis iratū. etiam si
damnatio minime sequeret̄. Deniq̄ terri
ficam hāc visionē ac sentētie fulminatōz
luciferi casus satis nobis indicat. Qui vt
dicit̄ Isa. xiiij. dicebat in corde suo. In
celū ascendā sup̄ astra celi exaltabo soliū
meū. ascendā super altitudinē nubiū ⁊ ero
similis altissimo. Nihil ille locut⁹ est nihil
fecit sed tm̄ cogitauit. Et tñ ad vnicū nu-
tuz diuine indignatōis tā horribiliter nō
solum p̄cipitatus est sed ⁊ eternaliter. pe-
nis infernalib⁹ adictus. dño necdū finalē
sententiā damnatōnis ꝓmulgante sed in
futurum iudiciū reseruāte. Q⁊ de hoc ad
miratus Isaias diceret. Quō cecidisti lu
cifer q̄ mane oriebaris. quasi diceret. q̄
horribiliter ꝓ tantillo peccato tu summ⁹
angeloꝝ ꝓiectus es? quō tam inexpressi-
bilibus penis adiectus. quō tam irreuo-
cabiliter damnat⁹ es? Quid igit̄ somnies
o miser homūcio. stercus ⁊ puluis. putas
ꝙ tibi peccāti parcet in die iudicij seu vin
dicte? Q⁊ si hoc egit omnipotēs solo nu-
tu. O q̄d horroris erit cuz gladium suum
euaginauerit et manus eius iudicium ar-
ripuerint. cum inq̄ verbū illud terrificū ⁊
pene omni gladio ancipiti terribilius per
tingens vsq̄ ad diuisionem anime ⁊ cor-
poris ac spiritus exsufflauerit. Ite male
dicti ī ignē eternū. Quā sentētiā diaboli

adhuc pre cunctis penis infernalibus expauescunt. Unde legitur in vitis patrum. Q. cum quidam sedule fornicatōis spiritu temptaretur a domino precibus vt tēptatorem cerneret impetrauit. Cui ille. Quid tibi proficit miser me temptasse? Nosti enim q̄ alium precipitando, peccatum tuum et per cōsequēs penam aggrauas. Respondit demon. Scio verum esse qđ dicis, sed scio q̄ q̄nto plures peccare fecero tanto iudicij diem retardabo. Quem super omnem penam formido, in quo duraz illam sententiā me auditurum expecto. Ite maledicti in ignem eternum. Cuius fulminationem vt saltem ad tempus retardare valeam nitor homines tam grauiter temptare. ¶ Tercio principaliter erit eius districtio inflexibilis, et hoc quantuz ad duo. Primo ad exquisitissimā discussionem omnium peccatorum operum verborum. Affectionū cogitationum intentionum omissionum. O quantū tunc peccator angustiabitur. Cū vt dicit Anselmus A dextris erunt peccata accusantia, a sinistris infinita demonia, subtus horrendum chaos, desuper presentia iudicis, foris mundus ardens, intus cōscientia urens, vbi iustus vix saluabitur, heu miser et peccator sic deprehensus, quo fugietur Latere erit impossibile, apparere intollerabile. Tūc enim hierusalem scrutabitur in lucernis et invenientur nōnulli babilonij qui cines putabantur fore hierusalem Et vt de maioribus sileamus, inter opera de passu pedis erit reddenda ratio Job xiij. Obseruasti omnes semitas meas, et vestigia pedum meorum considerasti. Et inter verba etiam leuissima ponderabuntur. Unde Gregorius super illud Matb. x. Omnes capilli capitis vestri numerati sunt dicit q̄ sic deus vias suas cōsiderat, et gressus dinumerat, vt nec cogitatōnes nec verba minutissima que apud nos viluerunt in eius iudicio manent indiscussa. Sic etiam cogitatōnes nostras districtus examinabit si ex do sint. Sapie primo. In cogitatōnibus impij erit interrogatio. Et iterum, vj. Cogitatōnes nostras scrutabitur. Et quod plus metuendum est in omnibus iusticijs etiam intentōnes pscrutabit si bone vel recte fuerint. Cum accepto tempus inquit ego iusticias iudicabo. nimirum quia bonum opus intētio mala falsificat. Sic et de omissione scrutabit tam operis boni, vt patet hic eo dicente. Esurivi et nō cē. Unus enim causa dives epulo guttam aque nō poterat impetrare. q̄ etiam temporis vt dicit Bern. in sermone quodam ad scolares. Sicut nō peribit capillus de capite sic nec momentum de tempore de quo ratio non exigetur. Hinc merito dicit Anselmus in meditationibus. O lignum aridum et inutile eternis ignibus deputatum, quid respondebis in illo die cum exigetur a te rō ad ictū oculi omne temp⁹ viuendi tibi impensum qualiter a te fuerit expensum? Nam si in viridi ligno hoc faciūt, in arido quid fiet. Et ex his considerari potest quāta districtio vigebit in peccatis criminosis. Secundo q̄tum ad districtum demeritorum retributionem ne videatur otiose facta discussio.

¶ Tunc enim mittentur in carcerem infernalem donec soluant nouissimum quadrantem. Nec enim iudex omnipotens verebitur magnitudinem cuiuscunq̄ vt dicitur Sapie sexto. Quoniam pusillum et magnū ipse fecit. Et omnes nudi stabunt ante tribunal eius reges horrendi iudices et tyranni. Nec aliquo munere flectetur, quia vt dicitur Ezechiel. vij. Argentum eorum ejcietur foras et aurum eorum in sterquilinium erit. Argentum et aurum eorum nō valebit liberare eos in die furoris domini De diuitibus quaris in illa qui aias suas quas pro diuitijs vendiderūt. cū diuitijs tunc redimere non poterunt. Ibi in q̄ frater nō redimet, redimet homo. nec quidez parētes iusti filios impios, nec filij iusti impios parentes, quia vt habetur Ezechiel xiiij. Si inuenti fuerint Job Noe et Daniel. ipi iusticia sua liberabuntur sed filiuz aut filiam nō liberabūt. Nec cōfidant tūc in patrocinijs sanctorum nisi propria merita suffragauerint. Quia sm Aug⁹ tūc fugiet mia etiaz a gemma paradisi Maria

268

Hinc nimirum vt legitur in vitis patrum. Agathon moriturus ad reddendā rōnem districtio iudici se totum recolligit ita q̄ tribus diebꝰ apertis oculis staret immobilis. Cum igit̄ fratres eū pulsarēt dicentes. Abba vbi es? Respondit. in ꝓspectu omnium iudicis assisto. Et dixerūt. Et tu times abba? Quibus respondit. Virtute qua potui mandata dei custodiui sed homo sum et nescio vtrum opera mea acceptа fuerūt coram deo. quia aliter sunt iudicia dei ⁊ aliter iudicia hominū. et ita timeo nec cōfido nisi venero ante deum. O vere horribile dictum. q̄ aliter sunt iudicia dei et aliter iudicia hominū. Si tantū timuit qui tam fideliter mundum cum suis cōcupiscentiis calcauit. O q̄tum merito nobis delicatis carnalibus et desidia torpentibus trepidandum est. sicut ait in euāgelio dominus. Ostendā vobis quem timeatis qui scz postq̄ occiderit corpꝰ habet potestatez animā mittere in gehennā hunc ait timete. ¶ Quarto denicq̄ ꝑncipaliter erit potestas eius inuincibilis ne quisq̄ sibi blandiatur de resistentia diuine maiestatis. Eadem nāq̄ facilitate qua vniuersa cōdidit. etiam eadem in nihilum redigere ꝑt. Et ideo dicit Job. ix. Deus cuiꝰ ire nemo resistere ꝑt. Nā si fortitudo queritur robustissimꝰ est. Vnde dicit idē dominus Deutro. xxxij. Si acuero vt fulgur gladiū meū ⁊ arripuerint iudiciū manus mee. reddā vltionē hostibus meis et his qui oderunt me retribuā. Et iterum. Ego occidam et ego occidere faciaz. et nō est qui de manu mea possit eruere. Quia nimirum impij in futuro viuēdo semp morientur. et moriendo semper viuēt. et non erunt qui eos ab hac penalitate eternaliter eruent. Et huius quidem diuine potētie pariter et vindicte plura figuratiue ꝓcesserunt. que nobis etiam liquido ostendunt quod grauissime se vindicaturꝰ est in eos qui potestati resistunt non tantum sue. sed et suorum scz prelatorum. Quia sm aplm. qui potestati resistit dei ordinationi resistit. nisi forte in his que sunt cōtra deum. sicut ostendit in Dathan ⁊ abyron. quibus rebellantibus et murmurātibus cōtra moysen vt dicit Nume. xvj. Dirupta est terra sub pedibus eorum. et aperiens os suum deuorauit illos cum familia eorum cum tabernaculis suis ⁊ cum vniuersis substātijs eorū. Descenderūtq̄ viui in infernū. Similiter ⁊ ignis egressus deuorauit Chore cum ducentis et quinquaginta viris q̄ offerebant incēsum. Sic factuz est prelium magnū in celo. Michael et angeli eius pugnabāt aduersus draconem et draco pugnabat ⁊ angeli eiꝰ. Sed quid sequit? Sed nō preualuerūt neq̄ inuentus est locus eorum amplius in celo. ⁊ q̄ pabat resistere michaeli ꝑncipi celestis curie. Ideo tā horribiliter ⁊ irrevocabiliter ꝑcipitatꝰ est. Nūc vero disponamꝰ oculis mētalibꝰ ordinē ⁊ modū futuri iudicij. turmas iudicādoꝝ hinc inde se cernētes. Et statuet quidē oues a dextris ⁊ hedos fetidos id ē peccatores a sinistris. A dextris quidem ponet eos qui q̄ eiꝰ noīa ludibria et verbera experti sunt. insup et vincula ⁊ carceres. lapidati sunt. secti sunt. tempтati sunt. in occisione gladij mortui sunt. Circuierunt in melotis in pellibus caprinis. egentes. angustiati. afflicti. quibꝰ dignus nō erat mundus. qui manserunt in spelūcis ⁊ cauernis terre. et oēs alij qui spectaculum facti sunt deo angelis ⁊ hominibꝰ. Secundo vero loco ponet cum eisdē pauperes et in opes debiles claudos cecos ceteroscq̄ despectos ab amatoribus huius mundi. Sicut ait dominꝰ in euāgelio Exi cito in plateis ⁊ vicis et debiles ⁊ cecos claudos introduc huc vt impleatur domus mea. Non tamen ita intelligendū q̄ omnes pauperes debiles et similes regnum celorum possidebunt. sed quia tales abiecti a mūdo maiorē occasionē emēdationis habētes vt in pluribus citiꝰ ad deū cōuertunt. Deus enī plerūq̄ qō eis negat in tpalibꝰ refundit in spūalibus. Et hi quidem q̄ religioso cōparebūt coram iudice quis explicetur. Induti stolis glorie. imo omnes eius domestici vestiti sunt duplicibus. glorificata iam anima cū corpore. A sinistris vero ponēt hi q̄s Jobā

nes enumerat Apocal. vj. in fine. tãcp̃ principales dicens. Reges terre ⁊ principes et tribuni et diuites et fortes et oĩs serꝰ et liber absconderũt se id ẽ abscondere desiderauerunt in speluncis et petris montium et dicunt montibus ⁊ petris. Cadite sup nos ⁊ abscondite nos a facie sedentis sup thronũ ⁊ ab ira agni quoniã venit dies magnus ire ip̃or et q̃s poterit stare? Si nunq̃d armati vel ornati apparebunt? Respõdit Bern. in sermone dicẽs. Nudi stabunt ante tribunal christi vt audiãt vocem iudicij qui obdurauerunt aures suas ad vocem cõsilij. Quid enim nũc loquit? Penitentiã inquit agite. Vulti tñ dissimulant. multi cõtinẽt aures suas dicũt. durus est hic sermo. Non sic impij non sic cum intonuerit durus sermo verbũ aspe/rum cum pnunciatũ fuerit Ite maledicti in ignẽ eternũ. Quibus sic ordinatis qualis putas erit disceptatio iustor ad impios? Stabunt iusti inquit in magna pstantia aduersus eos q̃ se angustiauerũt. Tũc vidua orphanus ⁊ pupillus vindictã acclamabunt. Tunc iuxta ps. Exultatones in gutture eorum ⁊ gladij ancipites in manibus eor ⁊c. p totũ. Tunc inq̃ supimpiũ ridebunt et dicent. Ecce homo qui nõ posuit deum ⁊c. Econtra iniusti prespũs angustia gemẽtes dicent. Hi sunt quos aliquãdo habuimus in derisum et in similitudinem improperij. Nos insensati vitã illorum estimabamus insaniã et finem illorum sine honore. Ecce quõ ⁊c. O sera penitentia damnatoꝝ q̃ amara q̃ infructuosa q̃ desperatõne plena. Sed ad iudicem reuertamur Nam post hec parabit extreme sententie fulminationẽ qui ad maiorẽ reprobor desperationẽ pmo iustorũ sententiã pmulgauit dicẽs. Venite benedicti patris mei pcipite regnum vt ex hoc plus crutientur reprobi cuꝝ electis a christo leticia inenarrabili et charitate indicibili receptis. sese videbũt abiici et reprobari tanq̃ indignos ⁊ deo odibiles. Tunc electi ineffabili gratiarũactione organis dulcisonis laudem resonabũt. Sed ve ve miseris derelictis et secundã sententiã exspectantib qua tollent ne videãt gloriaꝝ dei. De quo dicit discipul bonalogij. De infernalibus ac damnatis ⁊ puersis spiritib q̃ hanc faciẽ iudicis furibundã in sua terribili dispositõe absq̃ oĩ spe gre visuri sunt. Quod a nobis auertat Jesus dei filius. Amen.

De horribili fulminatiõe illius extreme sentẽtie. Ser. viij.

Ite maledicti in ignem eternũ qui paratꝰ est diabolo ⁊ angelis eius Matth. xxv. Dicit ad huius declarationẽ sententie pcedamus. Cerne nũc iudice tuũ. O aĩa maledicta inexpressibili terrore flammeũ gladiũ oris suivibrantẽ ad terrendũ peccatores. ad fulminandũ inq̃ illã sententiã finalez quã qui accepit tunniẽt ambe aures suas. Ite maledicti ĩ ignẽ eternũ ⁊c. In quibus verbis nimirũ quinq̃ terribilissima ⁊ metuendissima p ordinẽ pmulgant. Primũ est diuini solatij repulsio cuꝝ dicit ite. O ite q̃ pauẽdũ eris ip̃s a dulcissima p̃sentia diuine visionis ejciẽdis. Nã cũ vel p mortẽ vel p peregrinatõꝝ aliquoꝝ carorũ sepatio fit. statĩ vtriq̃ optat diuina protectio. Hoc ei est vitã aue mortaliũ. Det omnipotẽs vobiscũ q̃ pseruet in oĩ bono protegat ab oĩ malo. Fateor qz secũ bñ agit q̃ a deo pcegit. Sed q̃so cuiꝰ patrocinio relinquit q̃ a deo reprobꝰ ejcit. cuiꝰ auxilio dirigit. cuiꝰ solacio fouebit cũ nõsit ei comes itineris assignãdꝰ. nisi leuiathan torr tuosus tãcp̃ leo rugiẽs ad escã p̃parꝰ? Putas ne qua calamitas erit a iudice reprobari etiã si nulla pena sequeret quẽ de cetero abhoĩabit oĩs creatura amicũ inuenire poterit in celo ⁊ in terra nec subꝰ terrã. Nõ angelũ nõ sanctũ nõ maligniũ spiũ nõ impiũ damnatũ. nõ p̃ez nõ matrẽ ⁊c. Qz sic in electis erit summa quedam dulcedo charitatis ⁊ vnitatz. sic in oĩb reprobis erit summa amaritudo inuidie ⁊ discordie. ita q̃ ex aliorum presentia quasi de penis p̃sis torqueri videbũt vt postea patebit.

Sic miser eiectus a facie domini cunctis odiosus erit. Cui⁹ figura p̄cessit in chayn fratricida qui eiectus a facie domini respondit Genes. iiij. Ecce eicis me hodie a facie terre et a facie tua abscondar ⁊ ero vagus et ꝓfugus in terra. Omnis igitur qui inuenerit me occidet me. Hinc etiā dicit Criso. super illud Math. vij. Excidetur in ignem mittetur Intollerabilis res est gehenna quis nesciat et horribile supplicium. tamē si mille geheanas mihi ꝓponat nihil tale dicturus est quale est ab honore illius glorie ꝓpelli et exosum eē christo. Unde quidā Carorū tristis discessus tristior istis. corporis et anime tristissim⁹ a deitate. Sicut legitur Genes. xxj. Agar eiecta est de domo abrahā cum filio qui figuram tenent omniū terrenoꝝ et mundanoruz. Sicut legit̄ Baruth. iij. Filij quoqꝫ agar qui exquirunt prudentiā que de terra est. Unde premisit ibidem. Qui argentum thesaurisant et aurum in quo ꝯfidūt homines et sequitur. Exterminati sunt ⁊ ad inferos descenderūt. Nunc diligenti⁹ attendite. Cur agar eiecta est nisi quia filium habuit egiptiace ludentē. Cur filius vero eiectus est. nisi quia matrez habuit ancillam id est seruilis cōditionis. Scientibus enim legem nūc loquor. Sic reuera in futuro iudicio parentū suorū peccatis exigētibus innumerabiles filij eternis penis adijcientur quos ad bona instruere vl̄ a malis corrigere neglexerūt. Sicut patuit de puero blasphemo quinqꝫ annoruz vt scribit Grego. in dialogo. vel etiā eos male acquisitis ditauerūt aut iniuste acquirere docuerūt. Et ecōtra multi filij parentum suorum causa perditōnis erunt q̄rum amore in peccatis et iniusticijs se p̄cipites dederunt vt illic in pena detestabilis inuidia cruciat quos hic amor inordinatus ad culpā traxit. Et veniēt dies in quibus dicent. Inimici hominis domestici eius. Secundū est indictio eterni diuortij cum additur maledicti. et hoc erit intollerabilius. quia sicut nūc per peccati lapsum a deo se elongātes semper redire possunt. quos iniuriatus Jesus ad redditum expectat. reuocat iniuriantes. amplectitur redeuntes. tribuit veniam. ingerit gratiam. reddit stolam primā. vituluz saginatum adducit. cōuiuiū instruit. ⁊ angelis suis ait. gaudere autē oportet et letari. quia frater tuus mortuus fuerat ⁊ reuixit. perierat et inuentus est. Fateor qꝛ cum peccatoribus nūc bene agitur. qꝛ nō venit dominus perdere sed saluare. et diē stricti iudicij p̄uenit tempus magne misericordie. vt si voluerint districtio nō inueniet in quē seuiet. sed ve tarde penitētib⁹ quia postmodū sola regnabit iusticia cum sonuerit vox illa. Ite maledicti. O maledictio nunqꝫ abolenda. O seueritas nunqꝫ recōcilianda. O sep̄atio nunqꝫ reuocāda. qꝫ longam restem eterne desp̄atōnis reꝓbis inijcies. qꝫ lōge miseros exulabis nunqꝫ in diuinam gratiā reuersuros. Nā maledictio sonat illam eternā reprobatōnem nunqꝫ abolendā. Hinc de reprobo dicitur Isa. xxij. Asportari te faciet dominus sicut asportatur gallus gallinaci⁹ scꝫ capite deorsum ⁊ pedibus sursuz. eo ꝙ caput id est christum postposuerūt. et pedibus scꝫ creaturis terrenis adheserūt. Coronans coronabit te tribulatōne que scꝫ infinita est sicut et corona finem nō habet Et ꝓpter penaruz varietatē subiungit dicens Quasi pilam mittat te id est sicut pila que voluitur de loco ad locum sicut tu de supplicio ad supplicium. Et hoc in terram latam. quia dilatauit infernus os suum absqꝫ termino ꝓpter improborū multitudinē. Et cōcludit. Ibi morieris. In quo notat penaruz acerbitatē. quia semꝑ in actualitate mortis imo morte tp̄ali durius sustinebunt. De cuius etiam calamitate dicit Hugo ꝙ omnia gehenne supplicia sup̄at deum nō videre. et bonis carere que in potestate habuisti obtinere. Cuius causam ex tribus teor emanare. Primo ex mutatōne affectus. quia anima separata a corpore corporalibus oblectamētis frui nō potest. non diuitijs. non delitijs. nō honoribus. Hinc dicit p̄s. Dormierūt

somnum suum et nihil inuenerunt omnes viri diuitiarum in manibus suis. Quam miseri igitur sunt isti qui terrenis istis coacernandis et conseruandis tantopere inhiant. Stulte ait dñs hac nocte repetent animā tuā. et qui parasti cuius erūt? Secundo ex fame diuine visionis. cū enī anima diuinitatis capax ad illius desiderabilem fruitionē creata dinoscitur. vt illi quasi suo centro et obiecto generali tanq̄ sue dulcedini. glorificatōni. ⁊ pfectioni dulciter inhereat.. Ideo nunq̄ de certo ꝑsolationē recipere ꝑt ꝓter illā diuinam intuitionē. Unde licet adhuc corporalibus inuoluta qualemcūq̄ ꝑsolationem in bono ꝑmutabili recipe ꝑt lingens mel insentibus ⁊ vrticis. tuꝫ propter naturē corruptōez qua fertur ad oblectamē tum obiecti corruptibilis. tū ꝓpter nōdū gustatā vel agnitam diuine dulcedinis superemineniā. In futuro tñ damnande licet ea minime gustabunt. cognitōne saltem aliquali ꝓcipiēt q̄nto bono ꝓiuabunt Tunc enim in eis tam ingens fames diuine fruitōis exsurget. q̄ si etiā a penis sensus ꝑseruarentur vt de paruulis ī originali decedentib⁹ cōmunis habet opinio. ad refocillandū tamē appetitū diuine fruitōnis eligerent infernalibus penis ꝑpetuo mancipari q̄ tanto bono ꝓiuari. Tercio ex decoris aīe affectata ꝑfectōne. qꝛ in visione diuina omnis anime decor depēdet Nam licet anima ꝓpter virtutes abilitatur ⁊ nobilitat ad receptionē illius ineffabilis diuine transformatōis. necesse tamē est vt diuine claritatis radius supsplendeat. ⁊ sic refulgeat sol in clipeos aureos resplendeātq̄ montes ab eis. alioq̄n nulla diuersitas erat auri politi ⁊ obrisi ad lutum platearum q̄tum ad decorē nisi luce materiali discernāt. Sicut videm⁹ in corporalibus celestibus ad receptionē quidē solaris luminis abilitatis q̄ tñ opaco corpore mediāte relinquunt obscura eo q̄ solis ꝓiuant beneficio. Sic etiā patres veteris testamenti licet ab omni scoria purgati. virtutibusq̄ decorati. vmbra tamē originalis criminis nihil omnino luminis glorie sunt potiti. donec veniret sol iusticie. qui sub motu velamen tanq̄ verum lumen animarum eos luce clarius illustraret et ad hanc appropriatam sibi gloriam anima ingenita sua nobilitate tantope ꝙ uenire deliderat vt ve dicere possit. Sic ceruus desiderat fontes ⁊c. Tercium est plenitudo amari supplicij cum sequitur in ignem. Est enim ignis pena grauior ⁊ intensior omnibus alijs. Dz que putas esse cōparatio ignis materialis ad infernalē? Profecto qualē posuit sanctus Sebastianus cui stabat angelus ad aurē cum inter alia dicebat. q̄ ignis hic sensibilis se habet ad ignē infernalē sicut ignis depict⁹ ad ignem materialē. Cuius experte ratōnis potest. qui incluſus in terra nō exalabit. Unde ꝑs.. Pones eos vt clibanum ignis in tempore vultus tui. Hinc exclamat Isa. xxxiij. dicēs. Quis ex vobis poterit habitare cū igne deuorante? Aut q̄s ex vobis habitabit cum ardoribus sempiternis. Dicit autem dñs. in ignem vt penalitatis designetur plenitudo que causatur ex duobus. Primo nanq̄ ſustinebunt penam sensus intentissimi qua circumualabuntur vndiq̄. ita q̄ nihil remanebit in corpore vel anima quod non omni penalitate replebitur. Nam dicit Isa. xxxiij. Erit terra eius in picem ardentē nocte ac die nō extinguetur in eternum. Nunc tibi ꝓpone terre molem velud massam ferri totam incandescentem et te factum immortalem velud in medio cōclusum q̄ intollerabilis pena te cruciaret cum cōstat q̄ calor ignis in materia ferri virtute multiplicatus redditur multum intensior q̄ in materia incōbustibili. Necdū tamē in cōparatōne pene gehennalis quid dignum excogitasti. O q̄ horribilis expectatio damnandorum quibus nunc penitētia dura videtur. Unde et omnes sensus penarū amaritudine replebuntur. Nam visus recipiet demonum laruales facies quos tñi intueri supgreditur omnem corporalē penalitatez. Auditus vero horribiles demonum rugitus ⁊ insultus. Gustus vero tanta replebitur amaritudīe q̄ si oēs amari-

tudines felle redigerentur in vnum quasi dulces in illius cõparatõne viderentur. Quod innuit Deutro. xxxij. vbi dicitur. Fel draconum vinum eorum. per illud enĩ fel intelligitur fluuius ille sulphureus egrediens a dracone magno lucifero q̃ portantur oẽs qui ei⁹ caractere sunt insigniti imovt dicit p̃s. Sicut oues in inferno positi sunt mors depascet eos. Sic et eorum odor erit fetor pessimus in pice⁊ sulphure designatus. qui solus sufficeret ad penalitatem. Secundo sustinebunt penã damni scz carentiaz diuine fruitionis ꝓpter quã anime vires, presertim superiores omni penalitate replebuntur. scz memoria. intelligentia. et voluntas. Nam ex hoc memoria dupliciter cruciabit̃. scz meroze ꝑteritoz cum recolet dies leticie quasi somnium noctis vnius ꝑteriſſe et post se feda et amarissima penarũ vestigia reliquisse. Quid inquient ꝓfuit nobis superbia aut diuitie ⁊c. Et desperatõne futurorũ vt iã videbitur. Intellectus etiã ex hoc dupliciter cruciabit̃. scz cõfusione. quia tũc plenius cognoscet q̃ta fuit nobilitate creata vt esset capax sanctissime trinitatis ⁊ electa spõsa redemptoris. Ecõtra q̃ viliter in peccatis deturpata. quo facta est nõ solum diaboli vilissima ꝓstituta. sed etiam horribili turpitudine similima cuius tãta vilitas ac feditas ac deformitas tãta. O q̃ cõfusam faciem p̃sentabit in die iudicij Et indignatione iudici suũ p̃ius eo q̃ pro tam vili precio momentanee delectatõis spreta tam incõprehensibili glozia ad tã immania tormenta sese tam irreuocabiliter precipitauit. ⁊ ideo sibi p̃i homo talis tam odiosus erit q̃ si sibi facultas attribueretur membratim seipm discerperet. Deniq; volũtas ex hoc dupliciter cruciabitur scz inuidia qua feretur ad omnẽ creaturã. presertim tamẽ ad eos quoz amore societate. cõsilio vel auxilio peccauerũt ita q̃ q̃to maior fuerit dilectio in culpa. tãto maior sequetur inuidia in pena. Ibi nanq; maledicet pater filio. et filius patri et frater fratri. et vir vxori. mechus adultere. et omnes qui ĩ aliquo crimine participati sunt. vt sic experiant̃ miseri. qz inimici hominis domestici eius. Vnde tanto ferentur odio ad inuicem. q̃ se mutuo dentibus cõsumerent si facultas adesset. Et obstinatõne qua firmabuntur in malũ et mouebuntur in diuinuz odium. blasphemabunt q; viuentem in secula seculoz̃ et dicent. Maledictus deus maledicta trinitas que nos creauit ad hanc penalitatẽ Ecce quale carmen et ve resonabit in tabernaculis impioz. Preterea quod ẽ horribile dictu. Omnes anime vires tam exteriores q̃ interiores quibus scz operantur ꝙ corpora cum corpore simul⁊ semper erũt in vltimitate sue penalitatis tã in pena damni q̃ sensus. Nam omnes cruciatus inferni ꝑm quosdam simul patientur licet in scripturis leguntur penarũ alternationes. ad eorum qualitates euidenti⁹ insinuandas. Quartum est gehennalis ꝙ petuatio incendij cum subdit eternũ. que ꝓpetuatio miseris injicit desperationem amariorem omni penalitate. Vnde querẽt Jeremie. xv. Quare factus est dolor meus perpetuus et plaga mea desperabilis. Quibus respondit ibidem dñs. xxx. Quid clamas sup cõtritione tua. insanabilis est dolor tuus ꝓpter multitudinem iniquitatis tue. ꝓpter dura peccata tua feci hoc. Dicitur enim ignis ille inextinguibilis. quia vt dicitur Jsaie. vltio. Ignis eorum nõ extinguetur nec etiam in eo missus cõsumetur. quia non cõsumit corpora vel animas eorum quos cruciat. vt dicit Criso. de reparatõne lapsi. Quanta igit̃ putas miseris erit desperatio prenidere penarum infinibilem eternitatẽ que grauior erit omni pena. Nam eligerẽt annis mille milibus omniũ damnatorũ penalitatem in se suscipere q̃ illam expectare infinibilem eternitatẽ. Vnde dicit Criso. vbi supra. Dic q̃ta tempora luxurie. que spacia delitiarum cõparare vis penis eternis? Centum si placet annis delitijs demus. Adde ⁊ alios centum⁊ decies centum. q̃ erit ex his ad eternitatẽ cõpensatio? Vñ si tota circumferentia celi cristallini esset plena arena et alicui darẽ optio potius

eligeret manere in inferno quouscz a mi/
nima formica tota illa congeries esset ab
lata et tunc perueniet ad regnum. quam
gloriam tamdiu possidendo postea demer
gi in infernū. O eternitas q̄ incōprehen
sibilez dolorē reprobis ingerit tua memo
ria. Intelligite hec qui nunc obliuiscimi/
ni deum ne quādo rapiat tunc infernus ⁊
nō sit qui eripiat. Quintuz est execrandi
cōsortiq̄ ppunctio cum subnectitur. qui pa
ratus est diabolo et angelis ei⁹. Sunt enī
demones aspectu horribiles. Dñ Bernū.
sup. Qui habitat. Quid putam⁹ fratres
si alicui vni ex principibus tenebraruz in
medium vestrum irruere et in tota sua fe/
ritate ac tenebrosi corporis enormitate
apparere liceret? Quis illū vel corpis sen
sus vel cordis sustinere posset. Et Sapīe
xj. Non enim impossibilis erat omnipo/
tens manus tua immittere illis multitu/
dinez vrsoz aut audaces leones. Aut nō
ui generis ignotas bestias ira plenas aut
vaporem igneum spirantes aut odorem
fumi pferentes. Aut horrendas ob oculis
scintillas emittentes quarū nō solum lesu
ra poterat illos exterminare. sed et aspe/
ctus p timorē occidere. Sunt etiam actū
crudeles quia promulgata diuina sententia
quasi leones ferocissimi subito rapiēt im/
pios ad eternū supplicīū. Treñ. j. Omnes
psecutores eius apprehenderūt eaz inter
angustias. Insup aggrauabūt omnibus
modis penas eorum. Sicut dicīt Eccle.
xxxix. Sunt spiritus qui ad vindictā crea
ti sunt et in furore suo cōfirmauerūt tor/
menta sua et tempore cōsummatōnis ef/
fundent virtutem ⁊ furorez eius qui fecit
illos. Sunt denicz in torquendo infatiga/
biles. quia sicut ad misericordiā nō cōmo
uentur sic etiam in torquēdo nō fatigan/
tur. Quod bene figuratū est de fornace.
Daniel. iij. vbi dicīt Non cessabant mini
stri regis succendere fornacem. ira q̄ ascē
debat flamma de fornace cubitis quadra/
ginta nouē. Et iterū Apocal. xiiij. dicitur
Q⁹ nō habent requiem die ac nocte qui
adorauerūt bestiam ⁊ imaginē. Ecce q̄z ex
ecrando cōsortio sociabuntur. Quib⁹ vi
dere nihil horribilius audire nihil crude/
lius. sustinere nihil penalius. O quid erit
tunc miseris desperatis cum ab iniuranti
bus vndicz circumuallabunt acclamanti
bus sibijnuicem vt dicit Bernū. sup. Qui
habitat. illud verbum insatiabilis geben
ne. Affer affer. pcute. dilacera. cito inter/
fice. velociter spolia detrahe. Quomodo
exultant venatores capta bestia ⁊ clamāt
tolle infige verubus prunis infer et male
bulientibus impone lebetibus. Decille.
Vere dies illa dies ire dies calamitatis
et miserie dies magna et amara valde. A
qua nos pregat Jesus christus Amē.

De septēplici timore quo cun/cta perficiuntur vel omittuntur Sermo. ix.

TIMETE dominum omnes sancti eius. quoniaz nihil deest timentibus eum. ps. xxxiij. Quoniā dicit doctor sanct⁹ scda scōe. q. xix. Initium Sapīe timor domini. ⁊ hoc ad effectus sapiētie quos operari incipit quia a timore suam operationē inchoat. Sicut initiuz artis edificatorie est funda mentuz. quia ibidē incipit edificator ope rari. Et ideo qui nondū habent dei timo/rem coram eo stulti reputantur. ¶ Nimi rum cum sapientia mundi huius q̄ que vo/catur ab apō Jacobo terrena diaboli/ca stulticia est apud deum ¶ Notanduz tamē q̄ timor qui datur p gratiaz gratis datam est initiuz sapientie. sicut ab extra ponens dispositionem quandā sapientie inquantū scz quis timore pene discedit a peccator facit opera quedā de genere bo norum. sicut dicīt Eccle. j. Timor dñi ex/pellit peccatū. et sic abilitatur ad sapien/tie effectum. ¶ Timor vero qui datur per gratiam gratum facientem est proprie in itium sapientie ipius sicut primus eius ef fectus. Quia cum ad sapientiā pertinet q̄ humana vita reguletur et in similitudinē vite christi cōplantetur Vnde dicit doc. sanctus ibidē. q̄ dona spiritus sancti quo/rum primum est timor dei. Sunt quedam

habituales perfectões potentiarũ ani/
me quib⁹ reddunt bene mobiles a spũsan
cto. Ad qđ requirit̃ q bene mobile sit mo
uenti subiectũ nõ repugnãs, quia ex repu
gnantia mobilis admouẽs impedit̃ mot⁹
quã repugnãtiã in nobis timor dñi remo
uet inquantũ q ipm deum reueremur ⁊ nõ
refugimus nos illi subjcere. Cuius timo/
ris ornamentũ et argumentũ est cor̃ deo
laudabilis verecũdia que timentem humi
liat ⁊ sui ad displicentiã incitat sicq; gra/
tum deo efficit, quia cor q̃tritum et humi/
liatũ de⁹ nõ despiciet. Sic peccantibus fi
lijs israel cum displicẽtia cordis ⁊ humili
verecũdia orauit Esdras ad dñm dicens
eiusdẽ ꝑmi. ix. Domine deus meus cõfun
dor ⁊ erubesco leuare faciẽ meam ad te,
quoniã iniq̃tates nostre multiplicate sunt
sup̃ caput nostrum et creuerũt vsq; ad ce/
lum. Siccine peccatum amaricat ⁊ vere/
cundia mentẽ deo gratificat. Timete igit̃
dominũ oẽs ⁊c. Ad euidentiã aũt timoris
huius sciendum q septẽ genera timoris
assignari possunt que tangunt̃ a doctori/
bus. Quorum primũ genus est hoc pessi/
mũ dicit̃ seruilis timor, q̃ dupliciter cõsi
derari ꝑt scz cũtum ad seruilitatẽ ⁊ cũtum
ad substantiã. Ex seruilitate aũt habz q
malus sit vt dicit Tho. vbi supra. Quia
ser⁹ est qui nõ sui causa operat̃ sed quasi
ab extrinseco mot⁹. Quicũq; aũt ex amo/
re aliq̃d facit quasi ex seipo operat̃, q̃ ex
ꝓpria inclinatõne mouet̃ ad operandum.
Et ideo cõtra rõnem seruilitatis est q ex
amore operetur, et sic in cũtũ seruilis est,
charitati cõtrariatur et simpliciter malꝰ
est, quia obiectum timoris huius est pena
que accidit eo q bonũ cui ꝙtrariat̃ pena
ametur, tanq; finis vltimus et p̃ncipale malũ, qđ
nõ ꝙtingit in habente charitatẽ. Et ideo
dicit Gregor⁹, j. moral. Cum quis timo
re bona adhuc agit a malo penitus nõ re/
cessit, quia eoipo peccat quo peccare vel/
let si inulte potuisset. Ex quo patet q nõ
amat iusticiam et q nõ odit culpã sed ca/
uet penã. Et ideo mala que ex timore nõ
facit opere, ꝑficit voluntate quod est for/
male ipius peccati. Vnde Aug⁹ sup̃ illud
Cõfige timore tuo carnes meas dicit. Ti
mor legis seruilis pedagogus precessit in
me qui ad casum ducit sed carnem nõ cru/
cifigit, quia vult peccandi volũtas ⁊ se/
queretur opus nisi penalitas timeretur.
Sicq; refugit malum pene nõ malũ culpe
respiciens deũ sicut p̃incipiũ inflictiuũ
penarum. Porro bona que ex hoc timore
facere videatur cor̃ deo bona non sunt,
nec meritoria, quia dicit Aug⁹ li. scõo cõ/
tra pelagiũ, qđ cum timore pene nõ amo/
re iusticie fit bonum nondũ bene fit bonũ,
nec fit in corde quod fieri videtur in ope
quãdo mallet homo nõ facere si posset im
pune. Et sic non sunt accepta deo nec me/
ritoria sibi ꝙlis remuneratõis vel eter/
nalis ex cõdigno, licet nullũ bonum relin/
quatur a deo irremuneratũ saltẽ ꝙle re/
muneratõne. Et hic timor ꝓprie correspõ
det amori mercenarij qui diligit et seruit
principaliter ꝓpter retributionẽ ꝙlem
vel eternalez. hoc aũt timore penituit rex
Achab vt habetur. iij. Re. xxj. vide supra
Secũdo vero ꝙsiderat̃ cũtũ ad substantiã
put clarius patebit in ꝓcessu. Secundũ
vero genus timoris scdm malicie locũ te/
nens dicitur timor mundanus q̃ ꝓcessum
habet ab amore mundano. Nã amor mũ/
danus dicit̃ quo quis ꝓprie inititur mũ
do tanq; fini et sic semp est malus, imo dã
nabilis, et timor mundanus ex hoc amore
nascitur. Illud enim timet homo amitte
re quod amat, vt dicit Aug⁹ libro. lxxxiij
questionũ. Et ideo timor mundanus tãq;
a mala radice ꝓcedens semp est malus. q̃
scz qs adeo timet amissionẽ ꝙlium rerũ
vel honorum vel fauorũ ⁊c. q ꝓptereꝫ de
uiat a rectitudie iusticie, vel habet aĩm pa
ratum deuiandi si daretur occasio, anteq;
sustineret amissionẽ eorum que diligit. Et
hic quidẽ timor multa mala facit aliq̃ inor
dinato amore vrgente, multaq; bona opa
falsificat, ita q omnia q̃ multi videnẽ in/
tentione recta facere ad diuinum officiuꝫ
ꝓtinentia q affectum cõflant ad cõplacen
tiaꝫ humani aspectus, scz vt illis placeãt
vl ne illis displiceãt aut ifamie subiaceãt

Quibus ait dñs Isa. xxix. Eo ꝙ appro-
pinquat populus iste ore suo ⁊ labijs suis
glorificat me. cor aũt eorũ longe est a me.
mandato hominũ. glosa. nõ dei. sequitur.
Quoꝝ sunt opera in tenebris et dicunt.
quis videt nos ⁊ quis nouit nos. Isto ti-
more numerauit Joab ad preceptũ da-
uid populũ ꝯ dei mandatũ licet inuitꝰ. et
dauid mortẽ vrie ꝓcurauit. Et iudices is-
rael iniuste ꝯdemnauerunt Naboth ex ti-
more Jesabel. Saul quoꝗ penitentiã si-
mulauit ne Samueli displiceret ⁊ vitupe-
rio subiaceret. Peccaui inq̃t sed nunc ho-
nora me corã populo. O falsa penitentia
O gemminata suꝑbia que nimirũ meruit
eternã suã reprobationẽ. Et quid dicaꝫ?
Nõne timor iste induxit nos ad hãc cala-
mitatem. dum adam ne vxori displiceret
cõtempsit dominicũ preceptũ? O q̃ mul-
ti cottidie vel ob amorẽ placendi vel timo-
rem displicendi trahũt ad similia vel ad
peiora ¶ Terciũ autẽ genus timoris. ter-
cium malicie locum tenẽs est timor huma-
nus quo timeť amissio alicuiꝰ boni corpo-
ris scꝫ sanitatis vel fortitudinis vel etiã
membrorũ vel deniq̃ tociꝰ corꝑis. ꝓpter
que cõseruãda vel ꝑcauenda q̃s malũ ꝑfi-
cit. sicut petrus q̃ ex hoc timore christum
negauit. Et Aaron summus pontifex ĩ le-
ge veteri qui saltem ore licet nõ corde cõ-
sensit vt fabricareť et adorareť vituluꝰ au-
reus. Sicut habeť Exo. xxij. Sed diceret
quis. Timere ꝑicula aliqua vel corporuꝫ
vel rerũ nõ est peccatũ. quia timor natura-
liter inest omnibus hominibꝰ quo scꝫ hor-
rent ipaꝫ mortẽ. formidant penas ⁊ dam-
na ⁊ similia Qui timor scꝫ ex corrupta na-
tura ꝓpter peccatũ homini adueĩt cui cor-
ruptio medullitus inoleuit tanq̃ esset illi
naturalis ⁊ est effectus peccati primi parẽ-
tis. qui statim post lapsum vocatus a dño
respondit. Audiui vocem tuã et timui eo
ꝙ nudus essem. Et sic videť ꝙ q̃s timore
naturali nõ peccaret. Ad hoc respondet
doctor sanctꝰ vbi supra. ꝙ licet quoddã-
modo sit naturale ꝙ homo timeat ista ⁊ ꝓ-
posse refugiat. ꝙ tñ ꝓpter ista a iusticia re-
cedat est cõtra rõnem naturalem. Quia
phus licet gentilis dicit in. iij. ethicoꝝ. ꝙ
quedã sunt scꝫ ex peccatoꝝ opera ad que
nullo timore aliq̃s debeat cogi. quia peiꝰ
est homini illa cõmittere q̃ penas quascũ-
q̃ pati. In cuius argumentũ dicit dñs ĩ
euangelio suis electis. Dico aũt vobis a-
micis meis ne terreamini ab his qui occi-
dunt corpus et post hoc nõ habent ampli-
us q̃d faciãt. Ostendã aũt vobis quem ti-
meatis. Timete eum qui postq̃ occiderit
corpus habet potestatẽ mittere in gehen-
nam ita dico vobis hunc timete. Cuius cõ-
silium audiẽtes sancti martires fide vice-
runt regna. et ad deuincendum hũc timo-
rem vltro se passionibus tradiderũt. Nã
ludibria ⁊ verbera insuꝑ et vincula ⁊c. ꝑ
totum. in occisionẽ gladij mortui sunt. ex-
coriati sunt scientes. quia nõ sunt ꝯdigne
passiones tꝑis huius ad futurã gloriaꝫ q̃
reuelabitur in nobis. De quibus omĩbus
canit ecclesia. Isti sunt q̃ venerũt ex ma-
gna tribulatõne ⁊ lauerunt stolas ⁊c.
¶ Quartũ ꝓpriũ genus timoris est indiffe-
rens quod diciť timor naturalis. Et ẽ na-
turalis passio que oritur ex naturali timo-
re quo naturaliter quilibet timeť quodli-
bet nocumentũ vel incomodũ in cõcurren-
tibus timet inq̃ quodlibet comodũ amit-
tere. Et hoc timore ꝓprie nec demeremur
qꝛ nõ subiacet libero arbitrio nisi quãdo
quis se haberet irrationabiliter circa illũ
quia nõ est malum timere ꝑicula vel amis-
sionum corporũ vel rerum nisi quando ti-
mor esset inordinatus et duceret ad illici-
ta. et tunc ꝓprie nõ dicitur timor natura-
lis sed diceretur timor humanꝰ q̃tum ad
incomoda et pericula corporis. vel diciť
timor mundanus q̃tum ad amissionẽ re-
ruꝫ temporaliũ vel fauoruꝫ vel honoꝝ ⁊c.
Hunc timorem scꝫ naturalem dñs Jesus
in sua passione in forma pusilloꝝ dignatꝰ
est sustinere q̃ fuerat adeo cordialiť agita-
tus. ꝙ pre illius angustia sudorẽ sangui-
neum sudaret. nec tamẽ in aliquo sue vo-
luntatis et charitatis impetum ad huma-
nã salutẽ ꝑficiẽdã retardauit. quo minus

272

ad tam horribilē mortē festinaret. Unde vt infirmis mēbris ostēderet esse licitum hunc timorē in euāgelio dixit. Et si vos p secuti fuerint ī vna ciuitate fugite in aliā. Ō ꝙplectens paulus primus heremita visa tam immani crudelitate que fidelibus inferebatur, hmōi timore impulsus fugam iniit et desertū petiit ubi p christi amore penurias incredibiles passus ē. Dicit enī tormēta martirū precipue duos in agone mirabili cōstitutos. Unū nāq vidit in toto corpore nudo melle punctū et sic apibus in feruore solis expositū. Alterū vero sub arbore frondosa suplectū delicatū totū cōtrectationibus meretricum expositū, qui hoc cernēs ꝛ ꝓpter ꝙstantie nō ꝙfidens potius elegit in heremo penurijs corporalibus se exponere, quē secuti sunt innumerabiles patres. De quibus dicit paulus. Circuierūt in melotis in pellibus caprinis egentes angustiati afflictiones solitudinibus errātes in montib⁹ in spelūcis ꝛ in cauernis terre, quib⁹ dignus non erat mundus. Numirum cum de eis scribit Crisosto. Si qs nunc venit ad egipti solitudinem paradiso prorsus omnem illum heremū videbit dignioremē, et innumerabiles angelor cetus in corporibus fulgere mortalib⁹. Quintū itaq genus timoris est initiū nostre salutis qui dicitur timor initialis, qz est illorū qui iā incipiūt cōuerti ad dñm quos ad verā sapientiaz dñs initiat. Unde Bern. sup Cātica, in sermone. xxij. dicit Nō immerito dicitur hic timor sapie initiū, qz s. ꝓio opponit pestiferę insipiētie. Et sequit. Ingressus veritate didici nihil esse eque efficax ad gratiā ꝓmerēdā retinendā recuperandā q̄ si omni re inueniaris corā deo nō altū sapere sed timere. Porro timor iste mediū tenet inter timorē seruilem et filialē ab vtroq partem recipiens. Dinc etiā semp respectū habet duplicē in bonis q̄ agit vel in malis q̄ dimittit. Nam timor seruilis hūc timorē inducit sicut zeta filū, et ideo adhuc habet ꝛ retinet de timore seruili adiunctū, scz substantiam eius q̄ manet eciā cuz charitate seruilitate remota. Est aūt seruilitas que mouetur ad malū precauendū nō motu ꝓprio sed alieno vt dictū est. id est principaliter ꝓpter penā precauendā sic iste penā timet nō ꝓpter illā precauendā tū primo paliter peccatū dimittit sed secundarie. Habz etiā adiunctū actū ei⁹ q̄ etiā manet in charitate imꝑfecta, qz nō solū mouetur ad bene agendū. Al timore vero filiali recipit q̄ timet diuinā offensam ꝛ indignationē, et hoc est principale ꝓpter quod vel mala dimittit vel bona ꝓficit et sic ꝓncipaliter aspectū ad deū dirigit secundario vero ad penā. Illud igit qō respicit penam charitas abiicit, qz charitas ꝑfecta talē timorē tanq̄ inutilē foras mittit. qz ptem illā habet a timore seruili, cuius seruilitas a charitate dñante tollit totaliter licet fm substantiā manet timor pene qui nihilominus diminuit crescēte charitate q̄tum ad actū maxime, ꝛ etiā q̄tū ad substantiā. Quia q̄tomagis qs diligit deum tāto minus diligit seipm, q̄to minus aūt diligit se, tāto minus timet penā, tū quia minus attendit ad ꝓpriū comodū siue bonum cui cōtrariat pena, tuz etiā qz seipm despiciens vt deo inhereat magis ꝑfidit de bonitate diuina ꝛ de futuro ꝓmio et ꝓ cōsequens minus timet de pena. Nam minus timor futuri iudicij vel inferni originem sumit ex nimio amore sui qui timorez pene causat ex minori amore dei, qui cōfidentiā plenā sue bonitatj nō amministrat. Nā q̄to plus deū diligim⁹ tanto plus in eo cōfidimus. Hunc aūt timorē initialem requirebat dñs a filijs israel adhuc rudibus. Deutro. x. dicēs. Et nūc israel quid dñs de⁹ tuus petit ate nisi vt timeas dominū deū tuū. Duob⁹ igit motoribus impellitur hic timor qui respicit pene malum qō refugit malū culpe qō abicit ne diuine misericordie ꝛ amicicie expers sit. Qui timor pulchre figurat⁹ ostensus ē in Raab meretrice Josue. ij. Nā irruēte terrore filioꝝ israel in omēs habitatores Jericho sola Raab exploratores recepit ꝛ abscondit ꝛ timore cōpulsa faciēs de necessitate

virtutem ad dñm cõuertit se faciẽs mise-
ricordiã cũ seruis vt ⁊ ip̃a misericordiã in
uenire mereret̃. Et qꝛ plena affectu hoc e-
gerat nõ solũ viua seruari meruit cũ suis
sed etiã ad iudaismũ ꝯuersa p̃ncipi nobi-
lioris trib⁹ scz iuda matrimonio ꝯiũcta fu
it q̃ dicebat̃ salmon. Dñ ⁊ in genealogia
christi poni meruit. Salmon inq̃t genuit
Booz d̃ raab ¶ Sextũ vero gen⁹ timoris
adducit ad vite ꝑfectionẽ q̃ dicit̃ timor fi
lialis. Et bene quidẽ dicit̃ filialis. qꝛ per
charitatis amorẽ de⁹ talẽ amorẽ habẽtiũ
pater efficit̃. Sicut dicit apl̃s ad Ro. viij
Accepistis spiritũ adoptõis ĩ quo clama-
mus abba pater. Dñ ⁊ ab eis colit̃ vt di-
lectus pater cui potissime debet̃ timor et
reuerentia q̃ in nobis declaret ꝓmpta in
oĩb⁹ obediẽtia. Sicut ait dauid. Paratũ
cor meũ de⁹ paratũ cor meũ. qꝛ ꝑ talem ti
morẽ omnino se subicit spũi sancto. ⁊ ĩ nul
lo repugnat ꝓut est possibile in via. De q̃
etiã dicit Gilbertus poretanus. Quid ti
mor ille filialis nisi amor esse conat̃ et ti-
mor pene esse desinit. qꝛ oẽm timorẽ habẽ
tem penã excludit? vt idẽ etiã dicit super
cant̃. ser. xviij. Quid enĩ timebit charitas
veteres offensas qꝛ oꝑit multitudinẽ pec
catoꝝ? Quid igit̃ infirmitatẽ ꝯsciẽtie. qꝛ
fortis ẽ vt mors dilectio? Quid igit̃ tꝑa-
les molestias finibiles. cũ nec si eterne fue
rint euanescere potuit dilectio ꝯsummata
Naz nõ amat charitas ne ꝑeat sz magis
vult foris in eternũ ꝑire penaliter. q̃ꝫ ꝑua
ri vsu amoris intimi eternaliter. Sic igit̃
foras mittit timorẽ inutilẽ q̃ penã habz sz
nõ timorẽ sanctũ q̃ nascit̃ de plenitudine
charitatis. Est enĩ timor iste votiua sub-
iectio q̃dã obediẽtia nõ coacta. ⁊ vltro re
uerẽtia ĩpẽsa Nõ igit̃ penã gignit sed dul
cedinẽ. Iux̃ illud. Quaz magna multitu
do dulcedĩs tue dñe ⁊c̃. Et hũc timorẽ vi-
det̃ habuisse Judith vidua q̃ vt dicit̃ Ju
dith. viij. ꝙ timebat deũ valde. ita ꝙ viro
mortuo licet esset p̃dita diuitijs grata fa
milijs iuuẽtutẽ elegãtia forme spretis tñ
oĩb⁹ mũdi pompis fecit sibi secretũ cubi-
culũ ĩ supioribꝰ ꝑtibus domus sue vbi cũ
puellis suis clausa morabat̃. iugiter insi-
stens orõib⁹. habẽsq̃ sup̃ lũbos suos cili-
ciũ. ieiunãs oĩbus dieb⁹ vite p̃ter sabba-
ta ⁊ neomenias ⁊ festa dom⁹ israel. ¶ Se
ptimũ deniq̃ gen⁹ timoris raro ꝑfecte ex
perit̃ sed ab oĩb⁹ spũalib⁹ colit̃ q̃ dicitur ti
mor castus. Et licet a q̃busdã timor filia
lis ⁊ castus ꝓ eodẽ ꝓnit̃. iste tñ plus ali-
quid ꝑfectõis habet. Dicit̃ enĩ castus me
thaforice inq̃tũ scz de⁹ est sponsus aĩarũ
nostrarũ. Sicut dicit apl̃s. ij. Corĩth. xj.
Despondi vos vni viro virginẽ castã ex-
hibere xp̃o. Sed ab ip̃is de⁹ ꝓprie colitur
vt sponsus qui purũ amorẽ req̃rit quo sic
inebriat̃ vt maiestatẽ nõ cogitat. Dis au
dire sponsam ad hũc timorẽ aspirantem:
Osculet̃ inq̃t me osculo oris sui. qꝛ talis ti
mor in via ꝓprie nõ exꝑitur nisi qñ spirit⁹
human⁹ ꝑ raptũ vel diuinũ tractũ imme-
diate diuino spũi ꝯiungit̃ aut a spiritu di
uino poti⁹ absorbet̃. sed in futuro timor ca
stus ab oĩb⁹ colitur. qꝛ tĩor dñi sanct⁹ ꝑ-
manet ĩ seculũ seculi qꝛ sic ibi reuerẽtia di
uina colit̃ vt tñ nulla libertas diuine fami
liaritatis minuatur. Quod nobis exꝑiri
cõcedat Jesus christus Amen.

De pniã que propter quinq̃ cau-
sas est accelerãda. et vtrũ in ex-
tremis facta sit vera. Ser. x.

Progenies vipera-
rũ. Quis mõstrauit vobis fugere
a vẽtura ira. facite igit̃ dignũ fru
ctũ pnĩe. Math. iij. Ad euidẽtiã hui⁹ the
matis sciẽdũ ꝙ inter iudeos erãt tres se-
cte. Vna erat bona cui⁹ cultores vocabã
tur essey q̃ fere in oĩb⁹ monasticã vitã du-
cebãt. Quoꝝ vitã describit magister ĩ hi-
sto. sup̃ hũc locũ euãgelistaꝝ. Due vero se
cte phariseoꝝ ⁊ zaduceoruz ficte erãt. Et
q̃tũ ad apparẽtiã hoĩm religiose q̃tũ vo
ab intra ypocrisi plene. Sicuti ait domin⁹
Math. xxiij. De vobis scribe ⁊ pharisei
ypocrite q̃ mũdatis qd̃ deforis est calicꝫ
et parapsidis Int⁹ aũt estis pleni ypocri
si ⁊ iniq̃tate. Et hi q̃dẽ pharisei ⁊ zaducei
simulatorie ficte ⁊ insidiose veniebant ad
baptismũ Johis vt sic hoĩb⁹ magis reli-
giosi viderent̃ sicut etiã refert Josephus

273

in libro antiquitatū. xix. Johānes vero ad se venientiū phariseoꝝ ⁊ saduceoꝝ vicia cōfidenter arguebat dicēs. Progenies viperarū ⁊c. Quia venenū erroris et ypocrisis a suis genitoribus ꝓtraxerunt. Quis inq̄t vobis ministrauit fugere a vētura ira q̄si diceret. Licet falsitas vestra lateat a ꝓspectu ꝓxi. tñ in iudicio dei latere nō poterit. qz tūc erūt manifesta abscōdita cordis. Facite igit dignū fructū pnie id est nō fictū. nō dimidiatū. nō opib⁹ viciosis coinquinatū. Alioq̄n vnus est edificās ⁊ vni destruēs. quid ꝓdest vtriscz nisi labor? Et q̄ lauat a mortuo et si tangit mortuū. q̄d ꝓdest lauatio ei⁹? Progenies igit viperarū ⁊c Ad intellectū hui⁹ thematis q̄ri pt. Vtrū q̄s ꝑ se satisfacere ꝑt ꝑ peccato sine gratia dei. ꝑsertim cū nulla iusticia exigit ab aliquo supra posse ei⁹. Si igit nō habz potentiā satisfaciēdi sup̄ potentiā suā tūc summa iusticia nō exigit ab eo vt satisfaciet ꝑ pctō nisi fm potentiā. sed q̄d est in sua potētia hoc satisfacere ꝑt q̄ztū exigit diuina potētia. Ad q̄ respōdet Alex. de hal. in suo tercio. di. p̄ma q̄ hō non ꝑt ꝑ se satisfacere sine dono gr̄e dei. Nā q̄n ꝓfugit ad deū faciēdo q̄d in se est licet de⁹ dat ei gratiā hoc tñ non est ex dignitate hois q̄d in se ē faciētis sed ex liberalitate summe bonitatis gratiā suā cōmunicātis. et sic satisfacere ꝑt nō ex seipo sed ex gratia sibi collata. Dñ igit obiicit q̄ deus nō req̄rit a creatura sup̄ posse. dicendū q̄ duplex est posse. scz posse potentia actua ⁊ susceptiua. Nō ergo de⁹ exigit vltra posse potentia susceptiua. posset enī gr̄a suscipe q̄diu viuit qua susceptā habz potestatē satisfaciēdi de peccatis. Nō vero quare sine gr̄a satisfacere nō ꝑt. qz offēsa dei excedit oēm creaturā. Q. Anshel. in li. Cur deus homo. declarās ait. Considerās actionē malā leuissimū quoddā in se video. sed cū intueor cū sit ꝓtrariū voluntati dei grauissimū damnū ⁊ nulli damno cōparabili intelligo. Et sic offensa ei⁹ excedit oēm creaturā. ita q̄ nulla creatura satisfacere ꝑt ꝓ illa. Hinc q̄rit Anſ. a discipulo ibidē dicēs. Quid reddes deo ꝓ peccato? Et ille rñdit. Penitentiā eoꝝ cōtritum abstinētias ⁊ hmōi. Tūc Anſ. In oibus his nō reddis ei q̄d non debeas ante pctm̄ rōne creatōis tue ⁊ boni q̄d accepisti a deo. Homo enī ⁊ si nō peccasset se totum deberet. et quicq̄d facere posset. ⁊ ergo nō deberēt in satisfactionē ꝓputari ea q̄ ante peccatū debebant. Agite igitur dignos fructus pnie nō differendo de die in diē. qz dicit dns Luc. xij. Estote parati qz hora qua nō putatis filius hois veniet. Et hec quidā pnia acceleranda est ꝓpter q̄ndā Primo qz nihil certi⁹ morte. ita nihil incerti⁹ mortis hora. Vigilate inquit quia nescitis diē nec horā q̄n scz vēnt⁹ est dominus mane an sero. vel media nocte aut subitanea morte. Quia fm Grego. Qui penitēti spospōdit veniā. adhuc peccanti diē crastinū nō ꝓmisit. Hinc dicit Aug⁹. de verbis dñi. q̄ audacior ē q̄ cū vno peccato mortali dormit. q̄z q̄ cū septē hostib⁹ de morte sua inuicē obligatis ꝓfligit. Insup̄ timere debet ne tps merēdi ab ordinatōne diuina sibi p̄fixū aīo in vicijs obstinato ꝓtrāseat. Quia vt dicit Bonauēura sup̄ per. q̄. dis. vij. Postq̄z hoc factū fuerit q̄ztumcūq̄z doluerit nō ꝑt bonā voluntatem reacquirere ⁊ exēplificat de peccato iude Secūdo q̄ pnia in extremis est valde incerta. Dñ querit Scot⁹ sup. iij. dist. xx. Vtrū pnia in extremis valeat ad salutē ꝑsertim cū piculosum est interim mortis cinū ꝓtrahere pnie remediū. Quia ꝺicit Aug⁹. in ser. de innocētib⁹. q̄ hac anim⁹ aduersione ꝓcutiē peccatoꝝ vt mortēs obliuiscat sui q̄ dū viueret oblit⁹ est dei. Ad cui⁹ responsionē ponit duas cōclusiones. quarū p̄ma est. Q. vera penitentia siue sit sola interior vel exterior cū susceptōne penitētie sacramēti sufficit ad salutē peccatoꝝ in extremis. Quia fm Aug⁹. deus semp potēs est etiā in morte remittere q̄ bus placet ⁊ p̄miare quos placet. Cū ergo opus sit nō hois sed dei fructifera penitētia. deus eā inspirare ꝑt q̄ncūq̄z vult sua mīa. In cui⁹ argumentū multū fuit sera latronis penitētia ⁊ tñ nō fuit sera eius indulgētia. Secūda ꝯclusio est ista. q̄ pe-

nitentia que videt̃ haberi in extremis vix sit vera penitẽtia sufficiẽs ad salutẽ. qõ ꝓbatur quatuor rõnibus. Prima est. quia tunc impedit̃ vsus libere rõnis ⁊ volũtatis ex timore ⁊ horore inherentibus. Et loquit̃ de tali qui ex euidentib⁹ causis iudicand⁹ morti est. primus ꝑm causas inferiores operãtes vt in pluribus vtpote in infirmitate qñ iã attingit gradũ desperatum iudicio medicor̃ vel in alijs ꝓiculis vtpote submersione vulneratõe vel hmõi quib⁹ statim imminet mors. In istis enim vel maximus dolor in ꝑte sensiua vel maximus timor ⁊ vtracꝫ passio vehemens nata est impedire liberum vsum intellectus et volũtatis. Quia dicit Albert⁹ magn⁹ ꝙ vna potẽtia existẽte in actu. alie minus possunt. Vbi ergo tact⁹ maxime patit̃ in infirmitate ⁊ dolore corꝑis quare intellectus min⁹ ꝑt iudicare de ꝑteritis. Actus ꝓinde displicentie de peccatis ad hoc vt sit sufficiens ad veram penitentiã siue intrinsecum solam siue ad dignã susceptiõ sacramenti penitẽtie requirit liberũ vsũ intellectus et volũtatis. Et si dicas ꝙ dolor vel timor qui inest non totaliter impedit intellectũ ⁊ voluntatẽ. Cõcedo multũ tñ impedit ⁊ ꝓ cõsequens remissius dolor cordis haberi ꝑt q̃ vix sufficit ad sufficientem displicentiã ad veram penitentiã requisitam. Et hanc rationẽ tangit Aug⁹. in litera libri sententiarũ dicens. Cum sera venit penitẽtia quãdo cruciatus ligat membra et dolor sensuum opprimit vt vix homo aliquid cogitare valeat. Secunda ratio est quia ad hoc ꝙ displicẽtia valeat ⁊ ordinata sit oportꝫ ꝙ sit debite circumstãtionata presertim circumstãtia finis ⁊ principij actiui scꝫ vt sit voluntaria et sic ꝓpter deum. Sed difficile est tunc actum suum habere sic circumstantionatũ. tum quia qui fuit vsq̃ tunc impenitẽs nõ videtur tunc extorquere a seipo nouã displicentiam nisi timore pene imminentis. Presumitur enim ꝙ si remotus esset a pena sicut prius. nõ extorqueret a se talem displicentiam sicut nec prius. Tum quia aliquid simpliciter inuoluntarium videt esse causa talis displicentie. Illa autẽ est inuoluntaria. Et ꝙ non sit nisi ex suppositione cuiusdaꝫ inuolti non est simpliciter voluntarium. Sicut nõ omnino voluntarie ꝓijcit quis merces in mari quo nõ ꝓijcit nisi ex suppositõne finis scilicet piclitationis. Et hanc rationem tangit Aug⁹ in litera vbi supra dicens. Oportet nõ solum timere iudicem sed etiam diligere. Arbitrij enim libertatẽ querit vt delere possit cõmissa nõ necessitatem. charitatẽ nõ timorem. Sicut vt dicit Albertus magn⁹ Rarum est ꝙ quis peniteat in fine vite ex amore. Tercia ratio est. quia habitus malus vsq̃ tunc continuatus multum retrahit ab actu penitentie. Quod innuit dñs Jeremie. xiij. dicens. Si mutare potest ethiops pellem suam et pardus varietatẽ suam ⁊ vos poteritis bene facere cum diceritis malum. Hinc dicit Augstin⁹ super illud Johãnis. xiij. Maiora horum faciet. ꝙ maius opus est ꝙ ex impio fiat iustus q̃ creare celum et terram. nimirum cum cõsuetudo est altera natura. Et ideo difficile est cõsueta relinquere. Quã etiã rõem tangit Aug⁹ in litera vbi supra dicens. Cum filij ꝺs illicite dilexit sunt ꝓsentes vxor. et mundus ad se vocet multos. solet penitentia serotina detineri.

Sed intellige hec delectabilia esse presentia in se vel in fantasmatibus vehementer impressis. Et sive sic vel sic ex vehemẽtia habitus continuati multum inclinat ad se inordinate amãda ⁊ ꝓsequẽs magnã difficultatem ad habendaꝫ magnã displicentiam de eis. Quarta denicꝫ rõ est. qz q̃to minus q̃s est dñs sui actus. tanto requiritur intensior displicentia ad hoc vt sit dispositio sufficiens ad deletionem culpe. Iste autem minus est dominus qz nullo modo est dominus actus exterioris ad peccandũ. Requirit igit̃ ad districtã iustitiam intensior motus displicentie ad iustificationem istius q̃ ad iustificationem sani q̃ vix eque intensum haberi ꝑt. Et hanc rationẽ etiã tangit Aug⁹. in litera dicẽs.

Age penitentiaz dum sanus es, si sic agis securus es. Si vis agere penitentiā qñ iā peccare non potes, peccata te dimittunt nō tu illa. Vel ad minus nō tā libere illa dimittis sicut ille san⁹. et iō q̄tū deficit in te delibertate tm̄ ſm rigorē requirit̄ a te motus intēsior displicētie. q̄ vix vel nūq̄ habere poterī. Et iō ꝯcludit Aug⁹. ꝙ magnū est cui deus tūc inspirat si q̄s est verā penitentiā. qꝛ vix vel nunq̄ est aliq̄s q̄ de ꝯgruo dispositōnē habeat vt sibi inspiret̄. Hinc Iero. in obitu. Forte q̄s mihi dicat ꝙ vir q̄ toto tp̄e quo vixerit malefecerit ī mortis articulo accepta pnīa veniā obtinebit. Heu q̄ vana suspicatio ⁊ falsa meditatio vix decentū, milib⁹ hoīm quorum mala sp̄ fuit vita meret̄ indulgentiā a deo habere vn⁹. Sequit̄. Quō acceptā a deo accipit penitētiā quā nō acciꝑet si adhuc se sanari posse crederet. Tercio p̄ncipaliter ē accelerāda pnīa. qꝛ ſm Grego. peccatū qd̄ p̄ penitentiā nō delet̄ mox suo pōdere ad aliud trahit. ita ꝙ postmodū min⁹ a peccatis resurgere p̄t faciēs cottidie dietā vnā ad eternā damnatōez. Hinc legit̄ Genes. iiij. inq̄siuisse dn̄m ab adā cum peccasset vbi esset ad significandū ꝙ peccator debet ꝯsiderare vbi sit an scz in statu salutis vel dānatōis. vt ꝯsideratis p̄iculis ꝯcito cōuertat̄ cū p̄s. dicēte. Cogitaui vias meas. ⁊ cōuerti pedes meos in testimonia tua. nimirū cū alibi debite pōderauit pond⁹ pctōꝝ suoꝝ dicēs. Q̄m iniquitates mee sup̄gresse sunt caput meū. ita ꝙ licz rō ꝯtradicat tñ sensualitas ⁊ inueterata ꝯsuetudo vicioꝝ p̄ualeat. Et sic sicut onus graue ꝓpter reluctationē ꝯsciētie grauate sunt sup̄ me. Putruerūt ⁊ corrupte sunt cicatrices mee. scz veterū delictoꝝ ꝓpt̄ detestabilē recidiuatōz. a facie insipiētie mee. Quarto p̄ncipaliter accelerāda est pnīa. qꝛ licz in agone q̄s cōstitutus pnīam verā egerit ⁊ indulgentiā a dn̄o suscepit. maxīe tñ satisfactōnis pena remanet. ⁊ iō diutissime ī purgatorio purgand⁹ erit. q̄ in tp̄e breui p̄solui potuisset ita ꝙ illa purgatōis pena cunctā pñtis tp̄is penā ⁊ penalitatē. tā in tp̄is ꝓlixita te q̄ in penarū acerbitate inestimabiliter excedit. Et iō bonū signū diuine ē mīe hic multas pati miserias ⁊ aduersitates corporales tp̄ales ⁊ sp̄uales. Qꝛ ſm Grego. misericorditer adhibet deus tp̄alē seueritatē ne ineternū inferat vltionē. Vñ quidam sentire vident̄ ꝙ ſm merā diuinā iusticiā ꝙ q̄s tot annis in purgatorio punire deberet ꝓ satisfactōne vni⁹ pctī mortalis quot sunt dies in septē annis vt sicut in pñti ſm verā iusticiā ꝓ vno pctō mortali pnīa septē annis iniūgi deberet. vt dicitur in decretī. xxxiij. q. ij. hoc ip̄m. Sic in purgatorio receptur⁹ annū ꝓ die. Quia dicit dn̄s illis q̄ hoc tp̄ē gratie ⁊ mīe penitēt Ezech. iiij. diē ꝓ anno. Diē inq̄ pro anno dedi tibi. hoc enī in figura erat dictū Ezechieli penitentiam agēti ꝓ israel trecētis ⁊. xc. dieb⁹ dormiēti in latere sinistro. et. xl. in dextro ꝓ iuda. cui⁹ historia patz. In cui⁹ etiā figura ꝓ quadraginta dieb⁹ exploratōis terre ꝓmissionis filij israel ꝓpter peccata sua. xl. annis in deserto squalido remanserūt. Vñ dicit Origenes sup̄ illud Nume. xiiij. ann⁹ ꝓ die ꝯputabitur. et. xl. annis recipietis iniq̄tates vestras Vereor ne forte nobis q̄ cottidie peccam⁹. nec ip̄a secula sed etiā seculoruz secula sufficere possint ad penas abluēdas cū ꝓpl̄s israhelitic⁹ ꝓ. xl. annis cruciabat̄ in deserto. nec añ terrā sanctā introire p̄mittit̄. Verū tñ aīe in purgatorio multis bonis op̄ibus ⁊ exercitijs viuentiū iuuari possunt. Quinto accelerāda est pnīa. qꝛ q̄ ꝓcrastinat illā vsq̄ ad vite finē multo minorē habebit gloriā in regno dei tā de p̄mio eēntiali q̄ accidētali. q̄ alter q̄ p̄ multos ānos deo seruiuit cū iste ꝓ singulis bonis op̄ibus. verbis cogitatōnib⁹. affectōnibus. et similib⁹ in gr̄a p̄fectis singulare premium accidentale recipiet. Et maiori charitate ditatus maius premiū essentiale sortiatur q̄ is qui in fine vite penituit ⁊ impuriorem charitatem habuit vtpote timore et inordinata affectōne plurimuz p̄peditam. Nam de lege cōmuni deus penitēti in p̄mordio ꝯuersiōis p̄fectū charitatis gradū nō tribuit nisi se pri⁹ ad hoc fi-

deliter p̄parauerit. Et hoc sentire videtur apl̄s vbi dicit. Si cuius opus arserit detrimentū patiet̄. Ip̄e aūt salu⁹ erit sic tamē quasi ꝑ ignē. quoꝝ verborū intellectus ptz supra. Ad laudē dei Amē.

De penitētia interiore et de effectibus attritionis et cōtritionis. Sermo. xi.

Progenies vipera-rum ⁊c. Sicut dicit ph̄s. v. ethic. Omnis motus tendit ad aliquem terminū ꝑ debita media. Cū igit̄ termin⁹ motuū nostroꝝ ad quē ꝑuenire oēs desideramus est regnuz celoꝝ. ita debita media ad hunc terminū ꝑueniēdi diligēter inquiramus. q̄ vtiq̄ notant̄ in verbis ꝓpositis cōsiliū ingerēte dño. facite igit̄ dignū fructū pnīe. Nā penitētia est ſm Iero. scđa tabula post naufragiū qꝛ stat⁹ innocentie in adā fuit nauis ad transeundū mare magnū p̄ntis vite ⁊ ad ꝑueniēdū feliciter ad portū vite eterne. Primū igit̄ naufragiū fuit originale pctm̄ ⁊ ei⁹ seq̄le sunt quasi q̄dam fractiōes integritatis hūane nature quā in p̄mis parētib⁹ a sua ꝯditōe habuerant. Cū igit̄ nauis frangit̄ aliqñ ꝯtingit aliq̄s adherere alicui tabule nauis ꝑ cui⁹ adiutoriū applicāt ad portū salutis. Prima igit̄ tabula cui adherendū est baptismus esse dinoscit̄ ꝑ quā oēs electi saluādi sunt in lege gratie. A cui⁹ gr̄a cū electi cadūt ꝑ actuale mortale. iam nihil aliud restat nisi scđa tabula scz salutaris pnīa dicēte dño Luc̄. xiij. Nisi penitentiā habueritis oēs sil̄r ꝑibitis. Hic igit̄ p̄mo q̄ri p̄t vtrū ꝑ pnīaz remitti possit aliqđ pctm̄ p̄sertim cū illud ꝑ qđ remittit̄ pctm̄ tāte bonitatis eē debet q̄ta malicia ē in pctō sed malicia peccati est infinita cū sit ꝯtra bonū infinitū. Bonitas aūt pnīe nostre infinita esse nō p̄t. Ad hoc respōdet Richar. sup. iiij. dis. xiiij. q̄ pnīa duplex est. scz informis ⁊ formata ꝑ gratiā. ⁊ vtraq̄ p̄t accipi ꝓ habitu vel actu interiori vel exteriori. Per pnīaz igit̄ informē siue accipiat̄ ꝓ habitu vel ꝓ actu exteriori vel interiori siue ꝓ oībus simul nō p̄t remitti pctm̄ nisi dispositiue inq̄tuz ꝑ ip̄az disponit̄ hō ad suscipiēdā gratiā dei ꝑ quā remittit̄ ip̄m peccatū formaliter. Et licet informis penitētia ꝑ se digna ñ est formari gratia ip̄a tñ de ꝯgruo meret̄ suā formationē ⁊ ex cōsequēti peccatoꝝ remissionē. q̄ duo christ⁹ meruit de ꝯdigno vnicuiq̄ penitēti ⁊ qđ ī se ē fideliter faciēti. Quāuis igit̄ pnīe nostre bonitas sit finita virt⁹ tñ meriti christi sine quo ꝑ penitentiā remissionē peccatoꝝ mereri nō possum⁹ aliquomō est infinita inq̄tū scz fuit meritū illi⁹ q̄ bonitatē habet infinitā. Ceterū pnīa speciali⁹ ⁊ directius disponit hoīez ad peccati remissionē q̄ alia q̄cunq̄ virt⁹ informis. qꝛ omnia peccata in hoc ꝯsistūt q̄ vnū qđq̄ est q̄dā iusticia ꝯtra iusticiā diuine legis. Pnīa vero specialiter ⁊ directe disponit hoīem ad hoc vt possit ⁊ velit ꝓ illa iniuria debitam emendā facere cū adiutorio dei. Scđo q̄ri p̄t vtrū ꝑ pnīaz interiorē remitti possit tota pena pctō debita p̄sertim cū dicit̄ Sapīe. xj. per q̄ peccat q̄s ꝑ hec torquet̄. Cū igit̄ peccat q̄s nō tm̄ corde sz etiā ore ⁊ ope. ꝯsequēs videt̄ q̄ nūq̄ q̄s p̄t penitere tm̄ corde quin sit etiam debitor pene corpis. Ad hoc rñdet Richard̄. ibidē. q̄ tāta p̄t esse intēsio actus interioris q̄ per ei⁹ ꝑfectionē ⁊ dolorē sensibilē causatū ex ꝑfectōne act⁹. meret̄ penitēs remissionez toti⁹ pene pctō debite. vel ꝑ equiualentiā soluit totā penā pctō debitā. ita q̄ si post cōpletū illi⁹ ꝯtritōis motū decederet. nullā penaz in purgatorio sustineret. Hoc tñ nō ꝯuenit cuilibet cōtritioni. qꝛ nō sꝑ cuz remittit̄ offēsa remittit̄ satisfactoria emēda. Q⁹ si obijciat̄ illud sapiē. allegatū dicendū q̄ mēbra nō peccāt nisi instrumentaliter ita q̄ ſm Anſ. de ꝯceptu virginali quicq̄d faciūt totū imputandū est volūtati. Et iō intelligit̄ illud verbū ſm ꝯgruitatē nō ſm necessitatē. Verūtñ post q̄tamcūq̄ ꝯtritionē sꝑ necessario requirit̄ ꝯfessio ⁊ alicui⁹ opis boni expletio ⁊ hoc si facultas affuerit. Et h̄ ꝓpter obligatōez p̄cepti ecc̄ie. qꝛ recōciliari dz peccator non tm̄ ſm iudiciū dei. sz ec̄ ſm iudiciū militātis ecc̄ie. Nec eī ꝯtritio q̄ntūcūq̄ mag̃ pe

nam remittit nisi sit cū ꝓposito cōfitendi et iudiciū ecclesie subeundi si facultas affuerit. quia alias ille actus nō esset sufficiens nec esset cōtritio. qꝛ cōtritio est actus penitendi formatus gratia. Hic igit̄ duo
B ꝑsequēda scꝫ de cōtritiōis ꝑfectōe et sūt intentione. Perfectio vero cōtritōis primo cōsistit in plena auersione et habituali displicētia omniū peccatoꝝ. tā venialiū q̄ꝫ mortaliū et etiā in actuali detestatōne omnium ꝑ tempore memorie occurrentiū Secūdo cōsistit in deiformi intentōne displicendi. Cuius tota rō erit offensa diuina. Porro ad informationē simpliciū q̄tuor signa dari possunt huius ꝯtritionis. Primū est si sic de ꝑteritis peccatis dolet et de futuris se cauere studeat ꝙ potiꝰ subire vellet omnē penā etiā infernalem. q̄ꝫ ampliꝰ sciēter peccare mortaliter Apl̄s ad Ro. viij. Quis nos seꝑabit a charitate christi persecutio an fames ⁊ c̄. Scd̄m signū si paratus est satisfacere lesis siue in rebus vt resistēdo omnia iniusta siue in fama reuocādo ꝙ false et mendaciter ꝓxīm suum infamauit siue in corꝑe vulnerādo. virginitatē corrumpendo et similia. In quocūqꝫ vero satisfacere nō potest doleat et cum aliquo modo satisfacere valeat. satisfaciendi ꝓpositum habeat. Nam qui veraciter penitet quicquid illi ꝑ culpa quā odit iniungitur cū omni celeritate ⁊ affectu patienter amplectitur. Terciū signuꝫ est ꝙ quomodocūqꝫ aut quantumcūqꝫ fuerit offensus paratꝰ semper indulgere oīa etiam si fuissent multo maiora vt sua peccata sibi deus indulgeat. Qui enī nō vult indulgere suis inimicis. signū est ꝙ nō habet veram cōtritionem de peccatis suis. Hinc dicit Augꝰ. ꝙ vnusquisqꝫ acceptur⁹ est talem indulgentiā a deo qualē et ipse dederit ꝓximo. Quartū signum est si officium vel negociū ꝙ raro potest cōtingere sine peccato mortali vel nunq̄ꝫ. quasi ꝑatꝰ sit resignare ⁊ omnes occasiones ꝓ posse subterfugere. Penitētia nāqꝫ est peccatorum causas id ē occasiones excidere ⁊ eoꝝ suggestionibꝰ aditū nō indulgere. Preterea q̄ꝫtum ad secundū scꝫ intentionē ꝯtritionis. Sciendū ꝙ cōtritio est dolor volūtarie assumptus ꝑ peccatis cū ꝓposito satisfaciendi et cōfitendi. Et est differentia inter indurationē attritionē et ꝯtritionē. Nā sicut in materialibus durū dicitur ꝙ nō cedit tactui. Frangi vero dicit̄ s̄m ph̄m qd̄ diuidit̄ in ꝑten magnas. cōminui vero qd̄ redigit̄ in ꝑtes paruas. Sic ꝑ quandā similitudinē in spūalibus dicit̄ cor hoīs durū q̄ꝫdiu diuine inspiratōni se tangenti nō cedit. sed obuiat ꝑsistēdo in affectu peccati. Frangi vel atteri dicit̄ qn̄ iam a peccato incipit recedere sed timore seruili q̄ꝫuis nondū plene ad deuꝫ cōuersus sit. Cōteri vero quādo in eo totaliter destruitur effectus peccati qd̄ est plene resilire a peccato. Hec aūt resilitio dolor quidā est nō passio appetitꝰ sensibilis. sed s̄m ꝙ dolor accipit̄ ꝑ displicentia volūtatis. q̄ dolor voluntarie assumit̄ vt sic meritorius reddatur. qꝛ nihil meritoriū nisi fuerit voluntariū Hic igit̄ notandū ꝙ attritio oritur ex timore pene. cōtritio vero ex ꝯsideratōne diuine offense. qꝛ attritio elicit̄ a voluntate sine gratia. cōtritio vero a gratia voluntatem mouente. Et ideo ꝯtritio redditur intēsior q̄ꝫ attritio eo ꝙ amatore fortiori scꝫ gratia. Q. si querat̄ vtruꝫ attritionē faciētis qd̄ in se est necessariuꝫ tali gratiā gratū facientē a deo dari non necessitate coactōnis nec necessitate immutabilitatis ex ꝑsuppositōne ordinatōnis diuine qua scꝫ immutabiliter et liberaliter ordinauit se semper daturum gratiam omnipotenti et quod in se est facienti. Hoc enim promisit ex sua mera bonitate et liberalitate. Sicut. ij. Paralip. vltimo. Manasses orauit dicens. Tu domine scd̄m bonitatem tuam promisisti penitentiam remissionis peccatorum. Hic igitur primo de intensione contritionis q̄ri ꝑt vtrū ꝑ q̄ꝫtocūqꝫ magno peccato sufficiat q̄ꝫtacūqꝫ ꝑua cōtritio. ꝑsertim cū dicit Augꝰ de ciui. dei. ꝙ in amissione rerū necesse est ꝙ tantū vrit dolor quantū inheserat amor. sed qꝛ summū bonū qd̄ ꝑ mortale amittitur. maxime diligendum sit Igit̄ cōtritione ꝑ ip̄o maxīe delendū sit.

Hinc dicitur Jere. vj. peccatori. Luctū vnigeniti fac tibi planctū amarū. Ad qd̄ Rn̄det Richar. dis. xvij. q̄ cū cōtritio dicat actū penitēdi gratia formatū. et q̄tū cūq̄ modica charitas sufficit ad remissionem quātorūcunq̄ peccatoꝝ mortalium. ideo q̄tacunq̄ parua cōtritio sufficit pro q̄tocūq̄ magno peccato. Et hoc ꝓ illis q̄ naturaliter leti ad sensibilē dolorē faciliter ꝑuenire nō possunt. Ecōtra vero q̄tacunq̄ fuerit attritio nō p̄t peccatū delere aliqd̄ nec mortale nec veniale nisi ꝑus formata charitate ꝯuersa fuerit in ꝯtritionē Ad maiorē tn̄ euidentiā sciendū q̄ dolor existens in volūtate q̄ est displicētia peccati si ē informis dicit̄ attritio. si vero fuerit charitate formata dicit̄ ꝯtritio. Sed nō format̄ de lege cōmuni nisi sit maxima in cōꝑatione alioꝝ doloruz. qꝛ q̄to aliq̄d debet magis placere tāto eius oppositum debz displicere. Summū ergo bonū a quo separat̄ homo ꝑ peccatū magꝫ placere debet q̄ alia bona. et ideo maior debet esse displicētia peccati mortalis q̄ cuiuscūq̄ alterius mali. Sed dolor existēs insensualitate que ē passio quedā sensualitatis ex displicētia peccati causata nō oportet q̄ sit maximus vel maior multis doloribus causatis ex amissione rerū tꝑaliū. nō multum magnarū. qꝛ vires inferiores magis mouent̄ de lege cōmuni ad apprehensionē suoꝝ obiectorū. q̄ ex redundātia viriū superioꝝ. vnde talis dolor nō est sꝑ in potestate hoīs. et ideo nō requirit̄ ad necessitatē ꝯtritionis. Secūdo q̄ri p̄t vtrū dolor in ꝯtritione nimis p̄t esse intensus et magnus p̄sertim cū ex charitate ꝓcedit q̄ nō potest esse nimis magna dicente dn̄o. Diliges dn̄m deū tuum ex toto corde tuo ⁊c̄. Ad qd̄ rn̄det Richar. ibidez. q̄ dolor ip̄ius volūtatis q̄ est quedā displicentia qua sibi displicet peccacū in q̄tū est quedam trāgressio legis diuine nō pōt esse nimis magna. qꝛ directe causat̄ ex charitatiua dei dilectōne q̄ nimis intendi non p̄t Sed est aliꝰ dolor nō essentialis penitentie qui duplex est. Vnus est in corꝑe quo quis corpus suū affligit ꝓ peccatis. ⁊ hic dolor p̄t esse nimis magnus. Hinc dicit̄ Apl's ad Ro. xij. Obsecro vos vt exhibeatis corpora vestra hostiā viuentē sanctā deo placentē. rōnabile obsequiū vestrum Alius est dolor interior qui est passio appetitus sensitiui. et est duplex. Quia q̄dā causatur ex amissionis cōsideratōne cuiuspam honestatꝫ seu glorie accidētalis per deccatū. sicut fit in mulieribꝰ ex hoc q̄ amiserūt corꝑis integritatē. et talis dolor p̄t esse nimis magnus. Qn̄q̄ vero causat̄ directe ꝑ quandā redundantiā ex displicētia volūtatis qua sibi peccatū displicet in q̄tum est legis diuine trāsgressio. Et sic videt̄ quibusdam q̄ hic dolor non potest esse nimis magnus. quia si non potest esse excessus in causa que est displicētia peccati. nō possz etiā eē excessus ī effectu. Vn̄ si penitens ex vehemētissimo dei amore tam vehementer doleret q̄ corrumperet armoniā corporis ad vitā necessariaz sicut de quibusdā factum legitur. nō essz excessiuus dolor in genere moris. nec perfectioni penitentie derogans sed cōcordās nisi forte voluntas hominis directa intētione ferretur ad procurandum talez passionem ad hoc vt ip̄e moreretur. Veruntamen talibus semper cōsulenduz est q̄ in doloribus se temperent. ne ante tempus ꝓfectum ⁊ fructum spiritualem p̄sentis vite perdant in quo semper in diuina charitate proficere valeant. Quod nobis cōcedat Jesus christus Amen.

De confessione mortaliū et venialium vtruz quō et quādo cui fieri debeat. Ser. xij.

Progenies vipera rum ⁊c̄. Cum dictum sit q̄ contritio est uoluntarie dolor assumptꝰ pro peccatis cum ꝓposito cōfitendi queri p̄t vtꝝ q̄s teneat̄ d̄ necessitate salutꝫ pctā sua ꝯfiteri cū p̄sertī mgr̄ sentē. dic̄ in. iiij. dis. xvij. q̄ lachrime lauāt delictū qd̄ voce pudor ē ꝯfiteri. Ad h̄ rn̄dz ibidē Richar. q̄ hoīes de necessitate salutis tenēt̄ pctā sua ꝯfiteri sacerdoti. qꝛ xp̄s hoc precepit in figura īplicite cū dixit leproso mūdato

226

Vade ⁊ ostende te sacerdotibus. Et etiã sine figura cum Joh. xxj. dedit potestatẽ iudicãdi ī foro ꝑsciẽtie omnib⁹ discipulis ibidẽ cõgregatis post resurrectionẽ suaz dicens Accipite spiritũ sanctũ quoz̃ remiseritis peccata remittunt̃ eis ⁊ quoruz retinueritis retenta sunt. Quib⁹ igit̃ data potestas iudicãdi de aliqua causa. implicite datur potestas ꝯgnoscẽdi ō illa. Nullus eĩ potest esse iudex bon⁹ de his q̃ ignorat. Cũ igit̃ ꝓstituti sunt iudices alioz̃ in foro ꝑscientie. tenentur peccatores de necessitate salutz̃ cõfiteri pcta sua sacerdoti Hinc dicit Jacob⁹ in canonica sua. Infirmat̃ q̃s in vobis inducat ꝓsbiteros ecclesie. ⁊ sequit̃. Cõfitemini alterutrũ pcta vestra ⁊ orate ꝓ invicẽ vt saluemini. Deinde ecclesia circumstãtionauit q̃tũ ad illũ cui ꝓfitendũ est. et q̃tũ ad tps ꝓfitẽdi ⁊ q̃tũ ad modũ. ex̃ de pe. et re. c. Ois vtriusq̃ sexus. Fidelis postq̃ ad annos discretionis puenerit. i. ad illud tps quo est homo doli capax. quia tũc peccare ꝑt. quod tps magis acceleraẽ in vno q̃ in alio. Sequitur. Ois peccata sua saltẽ semel in anno fideliter ꝓfiteaẽ ꝓꝓrio sacerdoti ⁊ iniũctam sibi penitentiã ꝓ viribus adimplere studeat. Et ideo vbũ dictũ q̃ lachrime lauant peccatũ nõ. sic intelligendũ est. q̃ ostendens virtutẽ lachrimarũ ⁊ ꝓfessionis significare voluit q̃ lachrime occulta ⁊ secreta cõfessio sicut q̃ fit sacerdoti soli. lauant pctm̃ quod pudoz̃ est publice ꝓfiteri

b Deinde q̃ri ꝑt. vtrũ scz̃ penitẽtia q̃ includit ꝓtritionẽ ꝓfessionẽ ⁊ satisfactionẽ. sit necessaria de venialib⁹ cũ remitti non possũt sine penitẽtia. nec stare pñt cũ gloria. qz̃ volũtas ꝓ vnũ modũ obliquata rectificari non ꝑt nisi ꝓ motuz̃ ꝓtrariũ. Ad hoc respõdet Richar. ibidẽ. q̃ penitentiã de venialib⁹ esse necessariã dupliciter intelligi ꝑt. Primo q̃ sit necessaria ad eoz̃ remissionẽ. et sic de lege ꝯmuni penitẽtia est necessaria de venialib⁹ implicite vel explicite in speciali vel cõmuni. qz̃ q̃diu actualiter inheret inordinatõi. tãdiu oportet eam inordinatã esse. Sed ad remissionẽ venialis peccati necessariũ fit q̃ volũtas desinat inherere inordinatõi. nec tm̃ hoc sufficit de lege cõmuni sed requirit̃ q̃ ĩordinationẽ ꝑteritã implicite vel explicite detestetur actualiter vt illa detestatio sit totius emende solutio vel radix et fundamentum totius solutõis. Secũdo põt intelligi q̃ sit necessaria ad salutẽ. et sic ꝓ se nõ est necessaria penitẽtia de venialib⁹ qz̃ simul stare possunt cũ gratia. Jn cuius virtute cũ ea volũtas post mortẽ detestatur. in purgatorio remittũt̃. qz̃ gratia potentioz̃ est ad remittendũ peccata q̃ penitẽtia. ꝓ accidẽs tm̃ est necessaria vel rõne dubij ꝓbabilis quãdo vehemẽter dubitat vtrum sit veniale vel mortale vel etiã rõne piculi quãdo ꝯpendit aliquã affectõez deordinatã licet venialẽ ita in ipo incẽdi q̃ ꝓbabiliter ¦ cõiecturat q̃ nisi ꝓ penitentiã abjiciat trahet ipm̃ ad mortale pctm̃. Porro licet ad remissionẽ venialiũ exigit̃ eoz̃ detestatio. nõ tamẽ requirit̃ eorũ cõfessio. qz̃ simul stare pñt cũ gratia et post hanc vitã remitti possunt nec separant a regno ecclesie militãtis nec triumphãtis sz̃ ꝓ solã ꝓtritionẽ delere pñt ꝓ accidẽs tm̃ tenet̃ illa ꝓfiteri in duob⁹ casibus. Prio rõne dubij vtrũ sit mortale vel veniale. Secundo rõne ꝓcepti in his qui non habent mortalia. qz̃ ꝑcipitur eis q̃ semel in anno ꝓfiteaẽ. Q⁹ si q̃rit̃. vtrũ necesse sit cõfiteri circumstãtias peccatoz̃. dicendũ q̃ vt tangit doc. s. sup. iiij. dis. xxj. Simplices qui ignorãt circumstãtias peccatorum peccatũ aggrauãtes tenenẽ solũ peccata cõfiteri nõ autẽ tenenẽ ꝓfiteri circũstantias nisi postq̃ fuerint instructi ⁊ cognouerint q̃ tales circumstãtie pctm̃ aggrauãt. Sapientes aũt docti et instructi quoz̃ ꝓscientia dictat circumstãtias esse cõfitendas tenenẽ eas ꝓfiteri. Veruntm̃ cõfiteri circumstãtias q̃ non tribuũt aliã speciẽ pctĩ. vel q̃ tribuũt. nõ tm̃ spẽm peccati mortalis ñ est necessitatz̃ sz̃ ꝓfectõis. Illas tamen cõfiteri que trahũt ad aliã speciem peccati mortalis necessitatis est vt peccare cum cõiugata. cum virgie. vel cum deodicata. Preterea ẽm magistrum Guil. Antisiodoz̃ cõfiteri circumstãtias

in eadem etiã specie peccatũ notabiliter aggrauantes est maioris vtilitatis et securitatis. Oportet enĩ ad maiorẽ securitatẽ ꝫ scientie ⁊ vtilitatẽ anime tales circumstãtias cõfiteri. Quod ostẽdit ꝑ exempla dicens. Nõ sufficit illi qui centũ marcas accepit ab alieno dicere. ego accepi. cum hoc ita bene posset verificari si accepisset vnum denariũ. Similiter nõ sufficit illi qui gladio ꝓcussit ꝓximũ dicere. ego ꝑcussi ꝓximum. sed oportet cõfiteri quãtitatem peccati nõ solum in specie sed ꝑcise vt ꝑm quantitatẽ culpe taxet a sacerdote quãtitas pene. Vnde dñs Jere. xij. circumstantias notas dicẽs. Quid est ꝙ dilect⁹ meus in domo mea facit scelera multa? In quo notatur triplex circumstãtia ℓ scz ꝓncipalis agẽtis. opis. ⁊ loci. Deinde q̃ri ꝑt vtrũ existens in pctõ mortali statiz cõfitere teneat habita oportunitate ꝫfessoris ꝑsertim cũ dicit Eccle. xxj. q̃si a facie colubri fuge peccata. Qui igit̃ veneno eius ꝓcussus nõ statiz q̃rit remediũ ꝓtem ꝓtrahit aĩe sue. Rñdet Richar. ibidez. ꝙ talis nõ tenet statim cõfiteri de necessitate salutis etiã habita ꝫfessoris oportunitate. sed sufficit ꝙ iuxta statutũ ꝫcilij generalis ꝫfiteatur semel in anno nisi in certis casibus. Veruntamẽ multũ laudabile et vtile ẽ ꝙ peccator citi⁹ quo ꝫmode poterit ꝫfiteatur ꝓpter quinq̃ rões. Prĩa est ꝓpt̃ incertitudiẽ vite dicente dño. Vigilate qr nescitis diẽ neq̃ horã. vt ꝓtz ꝺ diuite cui respõsuz erat Stulte hac nocte repetent aĩam meã ꝛc. Secũda rõ est ꝓpter accumulationẽ crimis. Nã q̃nto diuti⁹ in peccatis remanet tanto plura maiora et grauiora peccata ꝫmittit. Vnde dic̃ Gregori⁹. Peccatũ qꝺ ꝑ penitentiã nõ diluit̃ mox suo põdere in aliud trahit. Tercia rõ est ꝓpter elongationẽ a deo. qr q̃nto plus tardat ꝫfiteri tãto ampli⁹ a deo elongat. et difficili⁹ q̃uertit̃ ⁊ eius vita piculosius finit̃. Dicit ei Ouidius. Qui nõ est hodie cras min⁹ apt⁹ erit. Et ps. ad dñm. Qui se elongãt a te pibũt. Quarta rõ est ꝓpter indignationẽ iudicẽ. qr ꝑ ĩ magnã ingratitudinẽ ostẽdit reus. Vñ timendũ est ꝙ qui semel ꝫfiteꝛ in anno nõ ꝫfiteꝛ ex amore vel timore sed ex alia sinistra intentõe qr si nõ rediret tempus ieiunij nõ rediret tempus ꝫfessionis peccati. Quinta rõ est ꝓpter collationẽ munerũ. qr ꝑ penitentiã cõfertur gratia q̃ reddit hoiem magis firmũ ad resistendũ peccatis ⁊ inherendũ bonis. Ad maiorẽ tñ euidentiã sciendũ ꝙ sicut dicit cõmentator. viij. phisicoꝝ. Dolũtas nõ retardat facere opus volitũ nisi ꝓpter aliquã causam rõnabilẽ. Et ideo dilatio ꝫfessionis ex cã sua est ꝑiculosa. vicõsa vel meritoria. Prima dilatio ꝫfessiõis ẽ ꝑiculosa ꝓpter causas iã dictas. Cõmittit enĩ se diuersis discriminib⁹ ꝫstituens ĩ arbitrio suo tps sue vite ⁊ miseratõis diuine qꝺ est deũ tẽptare. Secũdo dilatio ẽ viciosa ex negligẽtia q̃ in mortali existẽs imminẽte necessitate ꝫfitẽdi nõ ꝫfiteꝛ vel ampli⁹ tardat ⁊ mortaliter peccat. Que necessitas tpis q̃ ad obligationẽ ꝫfessiõis ex quatuor attendi ꝑt vt tangũt Alex. de hal. in. iiij. ꝑte sũme. et sanct⁹ Tho. in. iiij. Nã ad ꝫfessionẽ obligat̃ q̃s. Prio ex ꝑte ꝑiculi imminẽtis scz mortis vtpote si est ĩ bello in mari vel in alio mortis ꝑiculo cõstitut⁹. aut si mulier est in ꝑtu ⁊ sili⁹. Secundo ex ꝑte sacramẽti suscipiẽdi vel tractãdi vel ĩ aliq̃ actu se vt ministrũ ecclesie exhibẽdi. verbi gra. Si vult sacrũ ordinẽ recipe vel celebrare. vel eucharistiã sumere aut etiã sacramẽta mĩstrare ad q̃s act⁹ ꝫficiẽdos null⁹ post pctũ mortale nõ cõfessus ꝺz accedere copia sacerdotiz oblata et necessitate nõ vrgẽte. Tercio ex ꝑte stimuli ꝫscie cũ ꝫsciẽtia dictat sibi ꝙ statiz ꝫfiteri teneat. Quarto ex ꝑte dubij. vt si ꝺz casum de q̃ papa sol⁹ ꝑt absoluere vt si nũc habeat copiã sacerdotiz dñi pape et dubitat ne illum in futurum habebit. Vñ si quis existens in mortali in his quatuor casibus confiteri differt mortaliter peccat. dummodo debitam oportunitatẽ habeat. Vltromagis autẽ est viciosa dilatio ꝫfessionis ꝓpter ꝫemptum. qr ꝫemptus ꝫfessionis est mortale pctũ duplici rõne. Prĩa rõ est ex culpa cũ scz celeritas ꝫfessiõis ꝫemnit̃ vt act⁹ pctĩ sepi⁹ itereꝛ

Secūda ratio est ex mora. vt si aliqua cō uersione actuali alicuius ad penitentiam inducentis ꝓremptus ꝓueniat. verbi gratia. Si quis peccator actualiter ꝑsideraret dispendiū peccati. offensam dei ⁊ alia hmōi que efficaciter eum inducerēt ad penitentiā et tamē nō peniteret sed potius illi motioni resisteret. Tercio dilatio confessionis est meritoria si ad hoc differatur vt sacerdoti prudentiori ꝓfiteatur vel vt deuotius ꝓpter sacrum tempus cōfiteaṫ. Q⁹ si queritur quāto tempore differri potest in mortali existens. dicendū ꝙ si differat post tempus constitutum ab ecclesia mortaliter peccat. si saltez copiam ꝓfessoris habuit quia talis est transgressor precepti ecclesie. Huius ratio est. quia sicut nunc̄ est sufficiēs ꝓtritio de peccato mortali sine ꝓposito cōfitendi. ita nō est sufficiens cōtritio de mortali sine executōe ꝓpositi se offerente opportunitate et actuali memoria peccati ac necessitate ꝓfessiōis ex vi ꝓcepti. Si vero differt citra tempus statutum. aut igitur differt parum vt prudentiori cōfiteatur et hoc licet et bene facit. aut differt multum vtpote post pascha immediate peccatum mortale cōmittens credit se nō posse habere discretū sacerdotem ante quadragesimā nō credo ꝓuenit tāto tempore differre cōfessionē vt sacerdoti discretiori cōfiteatur sed cōsultū est ꝙ statim minus discreto ꝓfiteaṫ ⁊ opportunitate se offerēte magis discreto. Deniq; queri potest vtrum ꝓfitens alicui habēti potestatem episcopi teneatur eodē mō cōfiteri suo ꝓprio sacerdoti parrochiali. Sicut ex̄ de pe. et re. ca. Omnis vtriusq; sexus precipitur ꝓfessio suo ꝓprio sacerdoti facienda. Ad hoc respōdet Richar. ibidem. ꝙ episcopus habet ordinariā iurisdictionē sup̄ subditos sacerdotū parrochialium. Illud autē quod cōuenit alicui ex ordinaria iurisdictione ꝑt cōmittere alteri habenti ordinē cōuenientē ad illud officium exequendū. extra de cōse. eccle. c. aqua. Illi igitur qui cōfitentur legitīe habenti potestatem episcopi ⁊ absoluunt̄ ab eodem vere sunt absoluti nec eadē peccata ammodo suis parrochialibus cōfiteri tenentur. Sed vtrum eodem anno tenentur eis ꝓfiteri illa peccata que post absolutionem illū incurrant opiniones sunt Dicunt quidam ꝙ non. quia ꝙ ꝑsbiterum parrochialem nō intelligit̄ tm curatus inferior sed etiam epm̄. et etiā illi quibus cōmittit vices suas. et illa videtur rōnabilior opinio. Alij vero dicūt ꝙ ꝙ parrochialem tm̄ intelligit̄ curatus inferior sicut verba sonāt in cōmuni vsu. Unde laudabile est vt semel se ostendant suo parrochiali sacerdoti in anno ꝓfitēdo peccata que tunc occurrunt. Veruntamē quādocūq; penitens ꝓbabiliter timet sibi vel ꝑsbitero periculū imminere ex cōfessione ꝓpter illius auariciam. negligentiā. ignorantiā lubricitatē. cōfessionis reuelationē. et similia. tunc recurrere debet ad supiorē vel ad eum qui ꝑulegium habet ad audiendū cōfessiones. quorum si copiā non ꝑt habere petet licentiam alteri cōfitēdi. quam si dare recusat tunc secure alteri cōfiteatur tanc̄ ille quinō habet copiam sacerdotū. imo magis debet diligere cōfiteri layco. Nec in hoc talis transgreditur p̄ceptum ecclesie de ꝓfitēdo ꝓprio sacerdoti. quia precepta iuris positiui nō se extendūt vltra intentionē precipiētis q̄ est finis ꝓcepti scz charitas fm aplm. nec aliqua fit iniuria sacerdoti. quia ꝑulegiū meretur amittere qui cōcessa sibi abutitur potestate. Ad laudem dei Amen.

De deletione culpe ⁊ pene per cōtritionē flagellationē. satisfactionē. mortis perpessionē. et q̄ nullū peccatū remittitur affectu in illud remanente. Ser. xiij.

Rogenies viperarum etc. Cum satisfactio sit voluntaria quedā recōpensatio ꝓ illata iniuria fm equalitatē iusticie cum ꝓposito non cōmittendi nouaz iniuriā queri ꝑt Vtrum deus remittere posset peccatum mortale sine satisfactione aliqua p̄sertim cum Anselm. dicit in libro. cur deus homo.

Si peccatū non punit inordinatū relinq̃t qui cū acceperit tempus etiā iusticias iudicabit. Ad quod respōdet Richar. super iiij. dis. xv. q̃ de remissione peccati cōtingit loqui dupliciter. Primo q̃tū est de lege cōmuni. et sic nunq̃ dimittit peccatum mortale sine aliqua satisfactōne. q̃ semp ad hoc requirit actus penitēdi in quo pncipalior pars satisfactōnis cōsistit. Secūdo q̃tum est ex pnilegio speciali et sic vt dicunt multi nullo mō actuale mortale potest a deo sine satisfactione remitti. q̃ tale peccatū remittere n̄ potest sine infusione gratie. Et q̃ peccādo mortaliter quis oculū anime claudit. ideo lumē gratie ad animā intrare nō potest nisi aperiat̃ p actum penitēdi sicut nec lumē solis domuz intrare pōt nisi aperiatur fenestra. ⁊ hoc Aug⁹. videt̃ sentire omel. lxxij. sup illud Jobis. xiij. maiora horū faciet dicens. Cum ex impio fit iustus salutē opat̃ christus in illo sed nō sine illo Veruntamē ex speciali pnilegio de⁹ pt subito mutare voluntatē in aliquo et sic liberare a peccato q̃t factū legimus in paulo cui deus immisit gratiā gratis datam p quā a mala voluntate cessauit⁊ ita pfecte penituit q̃ q̃si statim secuta est remissio peccatoz⁊ agnitio totius veritatis. Unde quidā volunt paulū p illud triduū cecitatis sue fuisse raptum ad videndū deū p essentiā mūdi cor de quē soli cernere possunt oculi. Nec repugnat iusticie diuine. q̃ christus non satisfecit tantuz p peccato nostro originali sed p peccatis oīm hominū actualibus pteritis pntibus ⁊ sequētib⁹ christ⁹ mortem sustinuit. et sic peccatū impunitū nō fuit. Secundo queri potest vtrū peccatuz veniale remittit affectu ad illud remanēte pīertim cū nulla sit vicissitudo suc voluntatis post mortē sed in illa voluntate qua deceder homo pmanet inuariabiliter incurabiliter post mortē cū tamē nihilominus venialia post mortē ⁊ affectus venialiū tollunt. Ad hoc respōdet Alex. de balis. in. iiij. suo. q̃ nunq̃ delet culpa nec mortalis nec venialis affectu remanente id idē. quod patet ex eo. quia affectus est potius peccatū q̃ ipe actus. Affect⁹ enim est tanq̃ formale ipi⁹ peccati ⁊ act⁹ tanq̃ materiale. Unde sicut mortale nunq̃ deletur in hac vita manente voluntate sic nec veniale quod est maioris adherētie respectu anime. quia maior est pnitas aīe ad veniale q̃ ad mortale. Nā sic adherēt anime q̃ nō quacūq̃ gratia gratū facientem tolluntur q̃diu voluntas infixa remanet licz enī gratia sit potentior simpliciter q̃ natura dicēte Apło. Omnia possuz in eo qui me cōfortat. tū quia ex diuina pnidētia qua indita est humane voluntati libertas volendi hoc vel illud pnisum est humane libertati. q̃ non habet efficaciā plenaz in voluntate ipa cōtradicente licet habeat ipa obediente. Unde opus gratie nō est ordinare voluntatē deordinataz dumtō pfistat in ptinacia ne ordinet. Nec etiam est opus gratie delere peccatū deordinātā ipam voluntatē. Si igitur querat̃ quādo peccatum illud veniale dimittit̃ cui affectus infixus est vsq̃ ad mortem. Ad hoc respōdet Bonauentura ibidez dis. xv. q̃ quedā venialia remitti possunt in purgatorio quādo quis transit cum venialibus p eo q̃ gratia nō fuit adiuta finaliter ad illa delenda quod sic pt. Quia voluntas post hanc vitā gratie potest esse cōformis remoto iam fomite pbitente q̃uis nō possit esse adiutrix p eo q̃ cessauit temp⁹ meriti. et ideo indigeret adiutorio exteriori et cum nō sit locus sacramēti. habz adiutoriuz ignis punitiui. qui ideo dicit̃ purgatorius. q̃ anima purgat̃ a peccati scōria et a veniali culpa. Et hoc innuere videtur dns in euangelio Matb. xij. Quicūq̃ dixerit verbū cōtra filiū hois remittetur ei. qui aūt dixerit cōtra spiritū sanctū nō remittet̃ ei neq̃ hic i hoc seculo neq̃ in futuro. in quo videtur includere q̃ aliq̃ peccata remittunt̃ in futuro seculo. Tercio queri potest vtrū potest fieri satisfactio p opa q̃ fiūt in pcā mortali pīertim cuz dep⁹ sit pnior ad miserendū q̃ ad pdemnandū sed nullū malū de⁹ impunitū. ergo nec aliquod bonū iremuneratū. Ad hoc rndet Richar. ibidē dis. xv. q̃ p opera que fiūt

in peccato mortali nō potest fieri satisfactio. quia deus cum bonorū nostroꝝ non egerit. Genes. iij. Respexit dn̄s prius ad abel ⁊ dehinc ad munera eius. Nullū aūt existentem in peccato mortali deus acceptat. quia in illo statu inimicus dei cōstituitur. Q. si satisfactio inchoatur in charitate ⁊ postea quis peccat mortaliter an̄ cōplementum satisfactōnis tunc illa opa que peccatū mortale sequunt̄ q̄diu in peccato ꝑseuerat in illa satisfactōne non cōputantur nec a deo acceptant̄. eo ꝙ nō cōtinuantur in prima radice charitatis nec ſm actum nec ſm habitum. Sicut a simili opus inchoatū ex intentōnē bona meritorium est in virtute illius nisi interrumpat̄ ꝑ actum ꝯtrariū sic ꝙ illud qd̄ sequitur nō cōtinetur cū intentōe bona scz prima nec ſm actum nec ſm habitū. qꝛ illud nō esset meritorium in virtute prime intentionis. Qualiter autē talia opa in mortali facta sunt meritoria. vide in alio sermone. Q. si queratur vtrū satisfactio iniuncta sz in mortali facta necessario sit reiteranda. Respōdz doctor sanct⁹ ibidē. ꝙ alique satisfactōnes sunt ex quibus manet aliqualis effectus in satisfacientibus. etiā postq̄ actus satisfactōis trāsijt sicut ex ieiunio manet corpis debilitatio ⁊ ex largitis elemosinis substātie diminutio. ⁊ sic de similibus. Et tales satisfactōnes in peccatis factas non necesse est reiterare. qꝛ q̄tum ad id quod de eis manet ꝑ penitentiā sequentem accepte fiunt. Satisfactōnes autem que nō relinquūt aliquē effectū in satisfaciente etiā postq̄ actus transijt necessario debēt reiterari. Et hoc idē sentit Albertus. Et addit Guil. ꝙ talis tenetur ad suscipiendā postea penitentiā vel satisfactionē. nō tamē est illi imponēda tanta penitētia si nulla fuisset imposita. qꝛ p̄supponendū ꝙ ꝓpter illa iniūcta q̄ extra charitatē fecit dn̄s maiorē ei cōtritionē dedit Preterea licet quis cadat in mortale si tn̄ iterū cito resurgit post ꝯtritionē verā p̄sumit̄ esse in statu gratie ⁊ merēdi satisfaciendiq̄ ꝓ peccatis. Q. si queritur q̄d de his qui nō cōplent penitentiā in statu gratie. sed tamen moriunt̄ in statu gratie vel de penitentibus in extremis. Respondet ꝙ tanta p̄t esse cōtritio finalis ꝙ sufficit ad delendā omnē penam. ita ꝙ aliq̄s talis sine medio statim euolaret ad gloriā sicut latro qui pependit in cruce et a dn̄o meruit audire. Hodie mecū eris in paradiso. Similiter ⁊ magdalena. vt dicit Lyra sup̄ illud. Dimissa sunt ei peccata multa. quia ip̄a tūc fuit libera nō tm̄ ab omni culpa sed etiā ab omni reatu. Si tamē minus sufficiēs esset cōtritio vel penitentia tunc purgabit̄ in igne purgatorij. Nā de talibus dicit Aug⁹. Et si cōuersus vita viuit ⁊ nō moriatur non tn̄ ꝓmittimus ꝙ euadat omnē penā. Nam prius purgand⁹ est igne purgatorij qui in aliud seculū distulit fructū cōuersionis. Q. si queratur vtrū pena mortis aliquid diminui de pena ꝓ peccatis debita. Rn̄det Tho. in. iiij dis. xx. ꝙ mors naturalis ē pena cōsequēs peccatū originale et quasi iam in naturā cōuersa. et ido per mortē naturalē nō purgabitur aliquis de peccato actuali sed ꝑ illatam mortē bene purgari p̄t. Nā si q̄s mortem illatā patienter sustineat etiā si ꝓ aliquibus criminib⁹ sit illata valet ad pene diminutionē et deliberationē. Etiaz si tota culpa ſm q̄titatem culpe ⁊ pene cōtritōnis ⁊ patiētie ¶ Ad maiorē aūt euidentiam queri p̄t Vtrū cōtritio rōe qua est pena. potestatē habet cōmutandi penam eternā mortali debitā. in temporalē p̄sertim cum finiti ad infinitū nulla est ꝓportio sed pena eterna infinita est. dolor aūt ꝯtritionis finitus. Ad quod respōdet Bonauen. sup̄. iiij. dis. xv. ꝙ dolor cōtritionis duplex est. Primus est ip̄i⁹ partis sensualis siue inferioris partis rōnis. et iste dolor est finitus. Secund⁹ est ip̄i⁹ partis rōnis sup̄ioris q̄ est dissensus voluntatis ab ip̄o peccato. et iste dissensus est cū actuali vel habituali detestatōne peccati sine fine ꝑ gratiā. igitur ꝑ se loquēdo dimittitur culpa ꝑ gratiā. cum dissensu ꝑpetuo voluntatis ⁊ detestatōne peccati sine fine. et dimittitur reatus pene eterne nō tamē ex vi ip̄ius voluntatis. sed ex gratia

cum hac volũtate. Sed gratia ſm qõ adiungitur ei dolor ſenſibilis delet penam purgatoriaz ſub cõditione tñ ſcz ſi dolor cõuenienter reſpõdeat Sed gratia ſm qõ cõiungitur dolori cõpaſſionis ſiue miſericordie qua penitẽs effundit ſe circa opa pietatis ⁊ ſatiſfactõnis que ꝓſiſtit in tribus delet penã tꝝalem etiã mortali debitam. Pro quo ſciendũ ꝙ mortaliter peccans meretur penam temporalem et eternam. imo meret penã redactõis in nihilũ Sicut dicit Treñ. iij. Miſericordie dñi ꝙ non ſumus cõſumpti. Vnde dauid peccata ſua humiliter ꝓfitenti reſpondit Nathan. Dñs tranſtulit peccatũ tuuz nõ morieris. in quo ſatis oſtendit quia etiã meruit mortem ⁊ penã tꝝalem. Similiter dictum eſt Joſaphat. ij. Paral. xix. Impio prebẽs auxiliũ et his qui dominũ oderunt amicicia cõiungeris. idcirco irã domini merebaris ſcz ex rigore iuſticie. Deinde queri poteſt vtruz flagella que deus immittit vel venire ꝑmittit ſup penitẽtes ſint ꝓ eis ſatiſfactoria ꝑtim cuz ea que caſtigant peccata ſint ſatiſfactoria. Sed ſicut dicit Aug⁹. de ciui. dei. ca. xxx. Cum deus me aduerſis rebus exagitat aut merita examinat aut peccata caſtigat. Ad ꝟ reſpondet Richar. vbi ſupra. Q⁹ ſuſtinẽs flagella ſiue immiſſa ꝓpatõnẽ iuſtã cuiꝰmõi ſũt oĩa illa q̃ deꝰ infligit ſiue ꝓ actoz in iuſtã cuiuſmodi ſũt aliq̃ q deus a peccatoribus frequenter infligi iuſte ꝑmittit nõ ſatiſfacit ea ſuſtinẽdo ſub ratione qua patiens tantũ. quia ſic voluntas ſuſtinentis nullo modo cõparat̃ ad ea vt actiuũ prin cipium. Oportet aũt ꝙ actiuũ principiũ meriti ſit voluntas illius qui meretur. in ꝟtum tamẽ voluntas ſuſtinentis ea patienter ſuſtinet intentõne remiſſionis pene ſibi debite ꝓ peccatis ſuis ſunt ſuſtinẽtis ſatiſfactionis materia. Sed formaliter ipa ſatiſfactio ꝓſiſtit in actu voluntatis. flagella tamẽ que ipemet deus immittit ſunt maioris efficacie inclinandi volũtatem ad donum ꝙ illa que non immittit ſed immiti ꝑmittit. Q⁹ ſi flagellati purgãda nõ habeant tunc in flagellis ꝓpatientie virtutez glorie ſue coronã augmentãt ſicut Job et Thobias. Nã ſicut idem opus quod in innocẽte nõ fuiſſet ſatiſfactorium eſt in penitente ſatiſfactoriũ. ita idẽ flagellum eſſe poteſt innocenti materia maioris meriti ⁊ in penitẽte materia remiſſionis pene peccati. Vnde Aug⁹ ſup Gẽſim. Deutro. Quinqz modis flagella cõtingit in hominibus. Primo vt iuſtis per talia augeantur merita. ſicut Job qui voce dominica ꝓmendatus tam multiphariis plagis fuit expoſitus vt amiſſis omnibus in ſterquilinio nudus ſedens teſta ſamen raderet. Sic Thobias cecitatez incurrit angelo teſtimoniũ ꝓhibente. quia acceptus eras deo: neceſſe fuit vt temptatõ ꝓbaret te. Et omnes qui pie volunt viuere ꝑſecutionem patientur. quia flagellat deꝰ oẽm filium quem recipit. Secundo vt ꝓ flagella virtutes cuſtodiant̃. vt patet in paulo cui poſt raptũ ad cõtuendaz diuinã eſſentiam datus eſt angelus ſathane ſtimulus carnis ne magnitudo reuelatõnis illũ extolleret. ij. Corioth. xij. Tercio ad correpgendum peccata ſicut factum legimus in Maria ſoroze moyſi. que ꝓpter murmuratõnis peccatũ lepra ꝑcuſſa eſt. Nume. xij. Et in dauid qui ꝓ adulterio ꝓpetrato quadruplicem vindictam accepit. vt ꝑz ſupra. Quarto ad preguſtanda damnatõnis eterna tormenta ſicut patet in pharaone decem vicibus flagellato ſed nõ emẽdato et tandem cum omnibus ſuis cõmuni morte multato. Similiter in rege Antiocho peſſimo ⁊ blaſphemo. Ac herode q̃ ꝑcuſſus ab angelo ventris dolore cruciatus eſt vt corroderẽt vermes viſcera eius poſt dies quinqz pene cõſumptus expiravit. Quinto ad gloriã dei manifeſtandã. ſicut habet Joh̃is. ix. de ceco nato. De q̃ dominus interrogatus quis peccauit hic aut parentes eius vt cecus naſceretur reſpondit. Neqz hic peccauit neqz parẽtes eius ſed vt manifeſtantur opera dei in illo. Ad laudem dei Amen.

De elemosina que est pars satiffactōnis quib⁹ et de quibus sit danda et quō sit in precepto vel consilio. Ser. xiiij.

Progenies viperarum ⁊c. Facite igit̄ dignū fructuz penitētie. Math. iij. Ad deducēdum igit̄ opus in hanc tubā euangelicam sciendū est ꝙ tria sunt opa digne satiffactōnis impletiua ꝯtra triplicē cōcupiscentiaz in mundo regnantē que sunt q̄si tres radices oīm vicioꝝ. Nā prima est ꝯcupiscentia oculoꝝ q̄tū ad terrenā substantiā et vocat̄ auaricia. Cui ꝑ digna penitētia et salubri remedio adhibetur elemosina q̄ cōtinet in se omne opus pietatis exhibendum ꝓximis siue corꝑale fuerit siue spirituale. Secūda est ꝯcupiscētia carnis. cui ieiunium adhibet̄. per quod intelligit̄ oīs afflixio carnis q̄ ꝯsistit in ieiunijs. vigilijs cilicijs. laboribus. disciplinis. alijsq̄ pluribus abstinētijs corporalibus ab oī delectatōne corporali vel sensuali. Tercia deniq̄ est cōcupiscentia suꝑbie carnalis vel spūalis. Que curatur efficaci orōe. qꝛ illuminat ad seip̄m ꝯgnoscendū et ꝯtemnēdum dulcescit ad ꝓximū diligendū. inardescit ad deo inherendū ⁊ ꝑfruendū. Includit aūt omnē actū ad deum relatū. Et sic in his tribus includit̄ omnis actus meritorius. quo digna satiffactio ꝑficitur et integre deo recōciliabit̄. Ad ꝓsecutionez ergo primi operis satiffactorij. sciendū ꝙ elemosina est opus in quo datur aliq̄d indigenti ex cōpassione ꝓpter deū. In qua diffinitione ſm Tho. quatuor tanguntur Primo notatur effectus misericordie cū dicitur opus. qꝛ elemosina importat ꝯmunicatōnem bonoꝝ in qua q̄s leuat alienā miseriam quasi suā Secundo notatur ꝑsona cui danda est scz egenti Unde domin⁹ Luc. xiiij. Cū facis prandiū aut cenā noli vocare amicos tuos neq̄ fratres tuos neq̄ vicinos diuites ne forte ⁊ ip̄i te reinuitēt ⁊ fiet tibi retributio. Sed cum facis prandiū voca pauꝑes. debiles. claudos ⁊ cecos ⁊ beat⁹ eris. qꝛ nō habēt retribuere tibi. Retribuet̄ enī tibi in retributōne iustorū. Et Iero. in quadā epl̄a. Pars sacrilegij est rē pauperū dare nō pauꝑibus Laudēt te esurientiū viscera nō ructuantiū opulenta ꝯuiuia Tercio notat̄ modus quo danda est. qꝛ ex ꝯpassione suꝑ alienā miseriam. et illud est formale ip̄i⁹ elemosine sine q̄ deo grata nō est elemosina. Hinc dicit̄. j. Joh. iij. Qui habuerit substātiā hui⁹ mūdi ⁊ viderit fratrē suū necessitatē habere et clauserit viscera sua ab eo quō charitas dei manet in eo ⁊ Viscera dicit nō man⁹. qꝛ deus magis req̄rit affectū q̄ effectū. Quarto notat̄ finis quo dāda est elemosina. qꝛ ꝓpter deū qd̄ vltimo ponit̄ in diffinitōne. qꝛ intentio directa in deuz dat sibi vltimū ꝯplementū scz rationē merendi. Hinc q̄ri p̄t vtrū elemosinā dare sit in p̄cepto presertī cū dicit leo papa in ser. de apparitōe. ꝙ in illo magno summoq̄ iudicio tanti estimabit̄ vel largitatis benignitas vel tenacitatis impietas vt ꝑ plenitudine oīm virtutū ⁊ ꝑ summa oīm cōmissoꝝ. ⁊ ꝑ vnū malū in ignē illi mittētur eternū. et ꝑ vnū bonū isti introducent̄ in regnū. Ad qd̄ respōdet tho. scd̄a scd̄e. q. xxxij. ꝙ cū dilectio ꝓximi sit in p̄cepto necesse est oīa cadere sub p̄cepto sine quib⁹ dilectio ꝓximi nō seruatur. Ad dilectōem ergo ꝓximi ꝑtinet ꝙ nō solū velim⁹ ei bonā sed ꝙ etiā oꝑemur. ſm illud. j. Joh. iij Nō diligam⁹ verbo neq̄ lingua tm̄ scz sed oꝑe ⁊ veritate. Ad hoc ꝙ velimus et oꝑemur bonū alicui⁹ requirit̄ ꝙ eius necessitati subueniam⁹. qd̄ fit ꝑ elemosinarū corꝑalium vel spiritualiū largitionē. et ideo est in p̄cepto. Hinc dicit̄ in decretꝫ dis. lxxxvj c. nō satis. vbi dicit̄. circa finē. Alia officiorū p̄cepta ꝓpria sunt singuloꝝ. mīa cōmunis est vsus ideo cōmune preceptū oībus officijs. omnibus etatibus necessaria et ab oībus est cōferenda. Nō publican⁹ non miles excipitur. nō agricola vel vrbanus. diues. pauper omnes in cōmuni ammonentur vt cōferant nō habenti. Misericordia enī est plenitudo virtutū. et ideo omnib⁹ est ꝓposita ꝑfecte forma virtutis ne vestimentis alimentisq̄ suis parcas

Hec ibi. Veruntamen hoc preceptum ad implenduz est ꝓut recta ratio requirit ſm quam cõſiderandũ eſt aliquid ex ꝑte dantis et aliquid ex parte eius cui datur.
Ad cuius euidentiã ſciendũ ꝙ ſicut tãgit doctor ſanctus ſcz ibidẽ ex parte dantis eſt aliquãdo aliq̃d ſuperfluũ tã nature q̃ꝫ perſone. id eſt ſuſtentatõni vite ſue ⁊ ſuoꝝ curã habet ⁊ etiã decenti cõſeruatõni ſtatus ſui. Et ꝺ hoc ex ꝑcepto debet fieri elemoſina. Luc. xj. Q. ⁊ ſuꝑeſt date elemoſinaz. etiã ſi pauperes extreme neceſſitatis nõ cõpareant. Nec oportet excuſationez future neceſſitatis ꝑtendere vel ꝯſiderare vltra ꝓbabilia ſigna. qꝛ hoc eſt ꝺ craſtino cogitare id ẽ curã ſuꝑfluã habere. Oportet igit̃ ꝙ primo ſibi ꝓuideat ⁊ his quorũ curã gerit reſpectu quoꝝ dicit̃ neceſſariuz ꝑſone ſm ꝙ ꝑſona dignitatẽ vel ſtatũ importat. Sicut natura accipit prius aliq̃d ad ſuſtentationẽ ꝓprij corporis qꝺ eſt neceſſarium miniſterio virtutis nutritiue. Superfluũ autẽ erogat ad generationem alterius per virtutem generatiuã. Q. ⁊ ſi obijcitur que iuſte tanq̃ꝫ ꝓpria poſſident̃ etiam iuſte et licite retinentur. Reſpõdet ibidẽ Tho. ꝙ tꝑalia bona que diuinitus homini cõferuntur eius quidem ſunt ad ꝓprietatem. ſed q̃ꝫtum ad vſum non debẽt eius eſſe ſed eorũ qui ex eis ſuſtentari poſſunt ex illo quod ei ſuperfluit. Vnde dicit Baſili⁹ in Omel. ꝑma. Si fateris ea diuinitus tibi ꝓueniſſe an iniuſtus eſt deus inequaliter nobis res diſtribuens. Cur tu vero habundas ille vero mendicat niſi vt et tu bone cõpenſationis merita cõſequaris ille vero patiẽtie brauijs decoretur. Eſt panis famelici quez tu tenes. nudi tunica quã tu in cõclaui cõſeruas. diſcalciati calcius qui apud te marceſſit. Indigẽtis argentum quod poſſides humatũ quo circa tot iniuriaris quod dare valeres.
ſi in paupere apparent euidentia ſigna neceſſitatis tunc certũ eſt ꝙ dare tenetur ⁊ mortaliter peccat nõ dando. Si vero nõ apparent euidentia ſigna extreme neceſſitatis. tunc illi dare nõ tenetur ſed diſtribuere poteſt ſuꝑflua ſm ꝙ ſibi videbitur oportunum. Secundo vero ex parte dantis eſt aliquod ſuperfluũ quidẽ nature ſed tamẽ neceſſarium ꝑſone ſm cõdecentiam ſui ſtatus. Et de tali debz fieri elemoſina in extrema neceſſitate recipientis cum ad hoc obligatur. quia neceſſitas abſoluta ꝑferenda eſt cõdicionate. ita tñ ꝙ id qꝺ eſt mihi modo ſuperfluũ in ꝓximo nõ ſit mihi neceſſariuz. Vnde de tali neceſſitate ꝓximi indigentis dicit Ambro. et dicit̃ in decret. diſ. lxxxvj. c. Nõ ſatis. §. Paſce fame morientẽ quiſq̃s enim paſcendo hoĩes ſeruare poteris. ꝙ ſi nõ pauiſti occidiſti. Nam tunc minus peccatũ eſſet habẽti auferre q̃ꝫ indigenti negare. vt habet̃ ibidẽ.
Tercio deniq̃ꝫ ex parte dantis totũ eſt neceſſarium nature ſue ⁊ ſuorũ. et de illo nõ debet fieri elemoſina. quia hoc eſſet cõtra ordinem charitatis. cũ eſſz ſibi ſuiſq̃ꝫ ſubtrahere vitã niſi neceſſitatẽ ſuam ſuorũq̃ꝫ ſciret aliquo modo recõpenſare vel niſi talis caſus immineret vt ſibi ſubtrahẽdo alteri daret per quẽ eccleſia vel reſpublica ſuſtentaretur. quia ꝓ talis perſone liberatione ſe et ſuos laudabiliter mortis ꝑiculo exponeret cum bonuz cõmune ꝓprio ſit preferendum ſicut illa vidua ſarreptena. b
que pauit Helyã de ſuo neceſſario. iij. Regũ. xvij. Deniq̃ꝫ videndum eſt cui ceteris paribus potius danda eſt elemoſina cum omnibus dare non poſſum⁹. Pro quo notanduz ꝙ ex tribus obligamur ad dandã elemoſinam. Primo ex debito ſicut debemus parentibus propinquis ⁊ benefactoribus. et eis a quibus ſpiritualia recipimus quibus ſi indigeant magis ſubuenire debemus elemoſinam dando q̃ꝫ amicis Cuius ratio eſt. quia magis debemus reddere debitum q̃ꝫ gratuitum dare. Et ideo magis debemus reddere ſuſcepta beneficia q̃ꝫ amicis aliquid gratis dare. Secundo ex honeſto ⁊ merito. et ideo ceteris paribus melioribus eſt ſubueniendum. Sicut cõſulitur Eccle. xij. Da bono ne receperis peccatorem humili benefac ⁊ ne dederis impio. Tercio ex neceſſario. quia

280

magis danduz est magis egentibus, quia elemosina instituta est ad necessitatē ꝓximi subleuandā. Et hec tria sunt in elemosine distributōne cōsideranda. Et licz impio quo ad necessitatē nature sit elemosina distribuēda, nō tamē inuētū impius vt cottidie fit histrionibus, quia si cōstaret q elemosinis acceptis abutereť ⁊ sic iusticia negligereť et sic illi est potius subtrahenda q̄ danda. Dic q̄ri potest. vtruz elemosinā dare sit magis satisfactoriū inter ꝓtes satisfactōnis. Sicut videť sentire angelus dñi Thobie. xij. ca. vbi postq̄ dixit. Bona est oō cum ieiunio ⁊ elemosina, specialiter ꝛmendans virtutē elemosine subiūgit, quoniā elemosina liberat a morte, et ipa est que purgat peccata ⁊ facit inuenire vitā eternā. Quō autē purgat peccata dicit Ecclē. iij. Ignē ardentez extinguit aqua ⁊ elemosina resistit peccatis. Ad hoc rndēs Richar. sup. iiij. dis. xv. declinat ad hanc sententiā. q in satisfactōne tria sunt. scz vitatio culpe ad quā maxīe valet oō. augmentū gratie, ad qō maxime valet elemosina, et solutio pene, ad quā maxime valz ieiuniū. Et quia augmentum gratie nobilius est q̄ vitatio culpe, quia nō vitatur culpa nisi ꝓpter bonū et qōlibet istoꝝ melius est q̄ solutio pene. Ideo inter tres ꝓtes satisfactōis vtilioꝝ est elemosina, deinde oratio, postremo ieiunium. Insup elemosina cum debita intentōne facta includit in se virtualiter orationē ⁊ ieiuniū eo q obligat recipientē ad orandū et ieiunandū aliaq̄ bona faciēdo ꝓ eo. Inquantū etiā datur ꝓpter deū est quasi quedā obligatio facta dō q̄ quasi aliquā vim habet oōnis. Sicut dicitur Eccle. xxix. Et ne puteť oratio cassa duo principaliter impetrat que ibidē ꝓsequit Primū q gratia boīs quasi pupilla cōseruabit fm q sup scutū potētis ⁊ lanceā adversus inimicū eius pugnabit qui illā tribuit. Inquantū etiā bona exteriora sunt ad sustentationem corpis eoꝝ subtractio aliquō elemosina cōtinet virtutē ieiunij.

Deinde queri ꝓt de quibus bonis fieri debet elemosina. an debet fieri de omnib⁹ sicut sonant verba euangelica Luce. vj. Omni petenti te tribue. Ad hoc dicendū q fm Richar. sup. iiij. di. xv. Tria sunt genera bonoꝝ. Prima sunt anime de quib⁹ fieri debet elemosina vt scz oret ꝓ alio vel iniurianti sibi ex corde parcat ⁊ sic de alijs septē opibus misericordie spiritualibus. de quibus postea videbit. quales elemosine cora deo maxime iudicant. Unde Aug⁹. in Enchiriō. Ea elemosina nihil ē maius q̄ q ex corde dimittimus quod in nos quis peccauit. Secūda sunt opa bona corpis. de quibus etiā elemosinā facimus cū seruimus infirmis visitamus captiuos sepelimus mortuos ⁊c. Tercia bona sunt exteriora de quibus etiā elemosina est facienda. De quo sciendū fm Tho. ibidem. Et in scōa scōe. q. xxxij. q illa bona sunt tribus modis acquisita. Primo nāq̄ est aliquod bonum inhoneste acquisitum sed licite retentū sicut illud quod acquitur ex turpi lucro. Pro quo notanduz q aliqō est turpe, lucrū vt ꝓ ludū alearuz eo q actōnes aleatoꝝ sunt illiberales cū lucrari volunt etiā ab intimis amicis cuz tamē magis cōuenit amicis dare fm liberalitatē. vt dicit phs. ij. ethi. Dicit enim turpe lucrū. quia illicitū vtpote phibitum ex lege naturali et diuina. tuz q̄ lucratur ab his qui rem suam alienare non possunt vt minores annis furiosi mēte capti surdi ceci muti. et sic de multis alijs. tum quōdo trahit aliū ad ludendū ex cupiditate lucrādi. tū quādo fraudulenter ab illo lucratur. In his aūt tribus casib⁹ tenē quis ad restitutionē nec ꝓt de eo facere elemosinā. Secundo etiaz ex lege ciuili posita tale lucrum est illicitum eo q vniuersaliter phibet tale lucrum. quia ius ciuile et positiuum per dissuetudinē abrogatur. Non autem ius diuinū et naturale. Nec ius ciuile obligat omnes sicut ius diuinū sed eos solum qui his legibus sunt subiecti. Ideo apud illos qui legibus imperialibus sunt astricti tenetur fieri restitutio nisi forte cōtraria consuetudo ꝓualet vel

nisi quis locutus est ab eo qui traxit eum ad ludum. Talis enī nō est dignus amissa recipere. Nec tamē est illi licitum retinere tali iure positiuo durante sed debet de eo elemosinā facere Dici etiā potest turpe lucrum quod lucratur quis cōtempto diuino mandato scz in violatōe sabbati in mēdacijs. periurijs ⁊ similibus. et de taliter acquisitis ait dñs Luce. vj. Facite vobis amicos de mammona iniquitatis. Aliqd etiam dicit turpius lucrum quod acquirit de meretricio lenocinio ⁊ similib⁹. Quod dicitur turpius lucrum. quia tales ꝓpter aliquod lucrum sustinent vt obprobrio habeantur. vt dicit phs. iij. ethicoꝝ. Et de hoc lucro potest fieri elemosina nō tamen de hoc potest fieri sacrificium deo. nec oblatio publica fieri potest ad altare. tum ꝓpter abhominationē sceleris. tum ꝓpter scandalum aliorum. tum etiā ꝓpter reuerentiaz sacramentorū. Unde dicit Alex. de balis in. ij. parte summe ꝙ talis oblatō recipi nō debet ad altare vt sic ꝓpter rubore cicius cōuertatur et ne crederet ꝙ oblationem huiusmodi deo et ecclesie satisfeciſſe. Aliud enim dicitur lucrum turpissimum eo ꝙ turpissime per symoniā acquiritur per quā aliquis iniuriaz facit spiritui sancto ꝙ pcipue cottidie temporibus hodiernis cōtingit in acquirendis beneficijs. in emendis ⁊ vendendis sacramentis ⁊ sacramentalibus. in ponendis filijs et filiab⁹ in monasterijs. Unde ꝓpter turpitudinē facti nec dans recipere potest ne recipiens retinere. Secūdo principaliter est aliquid principaliter inique acquisitum iniuste retentum sicut acquisituz ex furto rapina vsura mutuo fraude ⁊ similibus. Et de talibus non potest fieri elemosina nisi ignoretur. cui vel quibus facta ē restitutio facienda. Unde Prouerb. xxj. Hostie impiorum abhominabiles que offeruntur ex scelere Quod tripliciter intelligi potest. Primo ex parte indiscretōnis cum scz immoderate fuerit. Unde Jero. De rapina deo sacrificium offert qui de necessarijs corpori aliquid sibi subtrahit et seipm cōsumit vtpote sunt ieiunia. vigilie. discipline. cilicia. elemosine. labores. orationes immoderate. et similia. Secundo ex parte intensionis offerentis scz qñ tribuit. Nec tamē culpa deserit sed potꝰ plerunqꝫ ꝓmanens in culpa ꝓpter suaz oblationem cōfidit de venia ⁊ quiescit in spe perniciosa. Tercio denicꝫ ex pte vilis cōditionis in oblato quod est indignum oblatione vel iniustū est. Eccle. xxxiij. Qui offert sacrificium de substantia pauperuz quasi qui victimat filium in cōspectu patris sui. Tercio principaliter aliquid honeste et iuste acquisitum et retentum. Et de hoc elemosinā facere licitum est et sanctuz. Prouer. iij. Honora dominū de tua substantia et de primitijs omniuz frugum tuorum et replebuntur horrea tua vino ⁊ saturitate torcularia redundabunt. Ad laudem dei Amen.

De elemosina efficacia et quō illam sub potestate constituti facere possunt. Sermo. xv.

Facite ergo dignū fructū penitētie Matth. iij. Ad ostendēdū autē ꝙ elemosina debito modo distributa exhibet fructum penitentie dignum. Notandum est ꝙ quis offenso tribus modis se recōciliat scz per penam quā sustinet. vel per aliquā rem exteriorem quam donat aut per intercessores quos sibi ꝓcurat. Et hec tria per elemosinam facit homo ad reconciliandū se deo. Nam primo per eam se punit subtrahens sibi substantiam corporalē. Secundo largitur illam deo quia dat pauperibus. De quibus ait dominus. Quod vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis. Et si quidē dat intentione subleuandi necessitatē ꝓximi tunc est opus misericordie quod pertinet ad meritum vite. Si vero dat intentō ne recōpensandi ꝓ debito offense diuine tunc est opus iusticie quod pertinet ad de

falcationē pene. Tercio mittit intercessores ad rogandū p eo. q; pauperes pro elemosinam tribuentibus exorare tenentur. Ceterum multum cōfert ad gratificatōez elemosine coram deo cuz datur ex intima cōpassione. Nam licet cōpassio cōsubstantialis est ipi elemosine. vnus tamē maiorem habet cōpassionem cū alius ⁊ sic semper erit maioris meriti. Nunq̄ tamē dat sine cōpassione elemosina. quia tunc non essz ꝓprie elemosina. Sed diceret aliquis Multi sunt qui nihilominꝰ patiuntur misero cum dant tamē ꝓpter deum. Ad hoc respōdet Albertus magnꝰ sup. iiij. di. xv. q̄ sicut duplex est dolor penitētie scz sensibilis ⁊ rōnalis sic etiam dicendū videtur de cōpassione. Voluntas enim cōpatiendi cōpassio spiritualis est. eo q̄ ex cōplexione quidam cōpassionez sensibilem vix sentire possunt intuendo miserias ꝓximi. Ex tali igitur cōpassione voluntatis semper ꝓcedit elemosina. et est formale ipius tanq̄ meriti ad augendam gloriam vel delendam penā. Quante nanq̄ sit efficacie elemosinarum frequens largitio ostendit Thobias filio suo. iiij. capitulo dicens. Elemosina ab omni peccato et a morte liberat ⁊ non patietur animam ire in tenebras. Unde si homo est in mortali tunc elemosina liberat eum primo disponendo eum ad gratiam recuperandaz. q; p hoc q̄ existens in mortali ⁊ operibꝰ pietatis vacat se disponit ad gratiam vt nō facile ꝑmittatur in perditionē ire. Scō impediendo futurum peccatū ⁊ cōfirmando ad bonum. Eccle. iij. Ignem ardentē aqua extingit ⁊ elemosina resistit peccatis Merito peccatum igni cōparat ⁊ elemosina aque. quia sicut ignis cōsumit omnia et sola aqua extīguit. sic peccatū cōsumit omnia bona gratuita. et sola gratia expellitur que potissime per opera charitatis ⁊ pietatis acquiritur. Resistit inq̄ elemosina peccatis ne multiplicentur et crescant peccatum enī ad peccatum trahit. et abissus abissum inuocat. Si vero homo est in veniali peccato tunc veniale impedit ne faciliter ad mortale trahere possit. Unde Eccl. xvij ⁊. xxix. Elemosina viro quasi saculus cum ipo et gratiam hominis quasi pupillam cōseruabit. Sicut enim solicitudine quadam omnia membra pro pupilla opponimꝰ cōseruanda. sic elemosina quādam solicitudinē gratiam cōseruandi meretur et omnia exponendi ꝓ gratia cōseruanda. Insuper ⁊ elemosina mundat omnia crimina. sicut dicit dominus Lu. xj. Quod superest date elemosinam ⁊ omnia munda sunt vobis. Et hoc triplici ratiōe Prima est quia elemosina est opus pietatis que scōm Aplm ꝓme ad Corinth. iij. ad omnia valet promissionem habens vite que nunc est et future. Secunda ratio est quia elemosina ordinatur recte cōtra omnium malorum radicem scz cōtra cupiditatem que est radix omnium malorum. vt dicitur ꝓme Thymo. sexto. Quia sicut radix prestat fomentuz omnibus partibus arboris. sic divitie cum cupiditate posseſſe omnibus peccatis. Tercia quia elemosina sibi plura imo omnia sibi cōquirit adiutoria ad mundandam animam a peccatis adiuuantia. Nam primo obligat deum qui in celis est cuius intuitu omnia dantur. Obligat secundo pauperes in hoc mundo recipientes elemosinaz ad orandum pro eo que dedit. Obligat tercio animas existentes in purgatorio pro quibus dantur elemosine vt postea liberate orent pro eas dantibus. Obligat quarto quoddammō omnes sanctos in celo quorum leticiam deliberatione animarum ex purgatorio accelerauit. Denicq̄ orat et ipamet elemosina pro eo sicut dicitur Ecclesiastic. xxix. Conclude elemosinam in sinu pauperis ⁊ ipa pro te exorabit ab omni malo Ad maiorem igitur euidentiaz queri potest. quis posset elemosinam face

re. et videtur q̄ omnes. quia vt habetur in decretis. lxxxvj. distinc. ca. Non satis bene velle sed etiā bene velle facere. Nec iterum est satis benefacere nisi ex bona fronte procedat hoc est ex voluntate bona proficiscatur. Sequitur grandis culpa si sciente te fidelis egeat si scias eum sine sumptu esse famem tollerare. erumnas perpeti qui presertim egere erubescit si in causam ceciderit aut captiuitatis filiorum suorum aut calumnie et nisi adiuues. Et vt nullus excusationem pretendat omnes ad hoc obligatos esse magis specificat dicens ibidem. §. pulchra liberalitas. Alia officiorum precepta ꝑpria sunt singulorum. Miseri cōmunis est vsus. ideo cōmunem preceptum omnibus officijs. omnibus etatibus necessaria et omnibus deferenda. Non publicanus nō miles excipitur. non agricola. non vrbanus. non diues pauper. omnes in cōmuni ammonentur vt cōferant non habenti. Misericordia enim plenitudo virtutū est et ideo omnibus est proposita perfecte forma virtutis ne vestimentis alimentisq̄ suis parcant. Decibi. Ad hoc respondet Richard⁹ super. iiij. distinctione. xv. Q. ordo naturalis hoc exigit vt a superioribus inferiores regulentur et illi qui sub aliena potestate sunt cōstituti de eis ex quibus alijs subijciuntur ordinare nō debent aliter q̄ eis cōmissum fuerit a superioribus. Et quia nullus alteri subdit⁹ est quātum ad interiores intellectus ⁊ voluntatis act⁹ nisi soli deo. ideo de illis bonis elemosinam facere omnibus liceat vt pote orando. cōpatiendo. et iniurias ex corde remittendo. Veruntamē de rebus exterioribus fm quas aliquis subijcitur superiori non debet nec potest elemosinā facere nisi illi fiat a superiori cōmissuz vel permissum. Vnde qui accepit aliquid ab aliquo legitimam dandi potestatem non habente tanq̄ iniustum tenetur restituere. Sicut videbitur in sermone de restitutione. Sunt igitur quatuor genera personarum. aliorum potestati subiecta quātum ad exteriora que possunt elemosinaz facere aliquo modo et aliquo modo non. sicut vxor filius vel filia seruus vel serua. monachus vel monacha. Omnes quidem isti in articulo extreme necessitatis elemosinam facere possunt in extrema necessitati existenti. In quo casu esset etiam licitum illi furari ad dandum elemosinam. nec esset furtum. quia extrema necessitas facit omnia cōmunia Extra tamen casuz extreme necessitatis indifferenter dare nō possunt Quod sic probo. quia mulier que videtur minus subiecta eo q̄ iudicantur equales quantum ad ipsum actum matrimonij. In his tamen que ad dispensationem domus pertinent vir est caput vxoris et non potest elemosinaz facere nisi eo modo qui sequitur. Ad cuius euidentiam dicit Scotus super. iiij. distinctione xv. q̄ vxor de rebus viri sui scz de pane vino et huiusmodi que de ꝑprobato more solent ad dispensationem vxoris pertinere. potest moderatas elemosinas facere fm facultatem viri et maiorem vel minorem multitudinem pauperum. Non tamē dare potest excessiue. et de alijs rebus nisi res parafernales et proprias haberet preter dotem vbi huiusmodi parafernalia de cōsuetudine locum habent et vxoris sunt. De quibus inuito viro potest elemosinaz facere. Secundo si est lucrosa ita q̄ exhibita debita diligentia et gubernatione domus operibus suis lucratur. de hoc enim potest dare nec intellige deducendo expensas victus sui. quia vir tenetur ad omnia huiusmodi tam propter dotem q̄ propter obsequium. Q. si vxor in secundo matrimonio filios habet ex primo matrimonio qui non habent aliquam actionem cōtra matrez. non potest illa cōtra ꝑhibitionē mariti aliquid eis dare nisi sicut alijs pauperibus. Sed si habēt aliquā actionē cōtra matrem scz quia obli-

gata est eos alere quia scz sunt impubes. vel quia ambo coniuges possident bona quia maritus habz amministrationē vxoris nō debz eos vxor alere nisi in extrema necessitate. Ceterum si viro existente ꝓdigo celat vxor aliquid bona fide de rebus cōmunibus cum viro vt sibi et viro loco et tpe puideat qui ea male cōsumeret nō peccat nec tenetur obedire si ꝓhibeat vel reddi petat. quia reddendo iuuaret eū ad peccatum. Sic vxor dum viderit virū tenacez supflua tamē habentē sustentatōni nature sue et suorum quorū curam habet et etiam decenti cōseruationi status sui: tunc debet vxor sibi formari cōscientiam ꝙ marito nō displiceat elemosinam dare licet aliquādo ꝓhibuerit. quia quādoqz ꝓhibent vt tempent vxores non a toto sed ab excessu. Potest sibi etiam formare cōscientiam ex miseria pauperis. cogitans ꝙ si maritus videret sibi placeret ꝙ illi elemosina fieret. Denicz generaliter si furtum vir fecerit vel aliquid iniustum acquisitum et apud se retentum retinuerit ante matrimoniuz vel post vbi de cōsuetudine vir z mulier sibi credita et debita cōmunicant. potest mulier illam restituere si cōsistit in eius potestate etiam cōtradicēte marito. Vel si ignoratur verus possessor et eius heres potest in elemosinam facere eo cōtradicente. Si vero res cōsumpta est potest vxor si vir expresse non cōtradicit negocia mariti gerendo et seipam exonerando existimationē de cōmunibus bonis restituere vel elemosinam facere si ignoratur cui sit restituenda. Q. si cōtradicente viro hoc faciat bona fide licet ad hoc nō teneatur. non esset ei penitentia iniungenda tanqz ꝓ mortali. Pozro ſm Tho. ibidē ꝙ filiusfamilias licet vti potest rebus parentum ad ꝓpriam necessitatem. nō tamē potest alijs dare. quia quāuis esset heres non tamē adhuc est dominus rerum nec ꝓsequens in eius potestate est paterna hereditas. Q. ui igitur a talibus recipiunt tenentur ad restitutionem. vt postea videbitur. Potest tamen elemosinam aliquā dare in extrema necessitate sicut dictum est de vxore. Similiter potest dare aliquam elemosinam modicam. vt panem. vinum. vel huiusmodi que non inferunt parentibus sensibile damnum. de quibus cōstare potest ꝙ placet parentibus. Et ſm Raymundum dare potest elemosinas si habet peculium castrense vel quasi. quia ꝗtum ad hoc paterfamilias censetur. Pro quo sciendum ꝙ aliquādo filiifamilias existentes in potestate paterna habent aliquid suum quod dicitur peculiuz. et est quadruplex. Q. uoddam enim est castrense scz qđ datur ei a parentibus vel alijs occasione milicie vel ipe acquirit ex milicia. Quoddam vero dicitur quasi castrense scilicet quod ex aduocatōne vel alio officio publico percipit vel etiam quod obuenit ꝑsbiteris vel clericis ex officio suo. z de his elemosinam facere potest. Quoddaz dicitur profecticium quod de rebus scilicz patris eozum occasione obuenit. vt fructus siue lucrum. et in huiusmodi peculio nihil iuris habet nec inde elemosinas facere potest nisi pro vt dictum est. Quoddam vero dicitur aduenticiuz quod scilicet exaliqua quacunqz causa filio aduenit siue a magistro siue ab extranea persona siue de alijs operatōnibus vel laboribus suis. et in hoc peculio seruatur filio proprietas et si pater premoriatur filij est. Sed pater ꝗ diu viuit in eo plenum vsufructum habz. ita ꝙ de eo nec testari potest filius. nec aliquo modo disponere viuēte patre nisi credat patrem permissurū. ꝙ tominus de alijs rebus patris. Vnde si preter voluntatem patris aliqua bona acciperet. alienā rem cōtrectaret et sic furtum cō mitteret. Preterea ſm Thomam ibidem. Serui ancille famule ꝗbus sint libere ꝙditionis nō possunt elemosinam dare de rebus domini sui sine cōsensu illius nisi pauē et huiusmodi que non inferunt sensibile nocumentum. Etiam si ponerentur quasi dispensatores rerum. quia nō ponunt quasi potestatē aliquam habentes iure dominij. De precio vero sui seruitij dare possunt elemosinaz.

Quarto monachus qui nō habet ꝓpriuz ꝓhibente voto paupertatis nō potest dare elemosinā sine licentia sui superioris. Nisi enim habuerit amministrationē aliquā, tunc enī potest et debet elemosinā facere etiā quicq̄d supest. debet in pias causas erogare nisi forte talis essz āministratio de qua statutuz esset ꝙ quicq̄d supest refundatur ad monasteriū et ad aliquē vsum specialem. In articulo tñ extreme necessitatis dare p̄t etiā abbate cōtradicente. quia tunc omnia sunt cōmunia et magis oportet deo obedire q̄ꝫ hominib⁹. Ceterum de iuste acquisitis ⁊ ꝓprio dominio subiectis studeat vniusquisq̄ adimplere illud Thobie. iiij. Quomodo potueris ita esto misericors. Si multum tibi fuerit distribue habundanter. si exiguū fuerit etiam exiguū libēter impartire stude. Premium enī bonū tibi thesaurizas in die necessitatis id est summuz bonū. quia dñs ꝓmittit quadruplū reddere dicēs. Date et dabit̄. Mensurā bonā et cōfertam et coagitatā et supeffluentem dabūt pauperes in sinū vestrū. quia causa esset ꝙ dabitur vobis a deo. Que sunt illa quatuor inq̄s? Profecto mensura bona salutaris venie. mensura cōuerta diuine gratie. mēsura coagitata scz spiritualis leticie. mensura deniq̄ supeffluens scz eterne glorie. q̄ vtiq̄ mēsura centuplicabit̄ in gloria. sicut ostēdit dñs Math. xiij. qd̄ facit fructū aliud quidem centesimū scz elemosina q̄ virtualiter in se ꝯtinet orationē ⁊ ieiuniū. Aliud autē sexagesimū scz oratio q̄ in se virtualiter cōtinet ieiunium. Aliud vero tricesimum scz ieiuniū quod est minimū in operibus satisfactōnis. Vnde quodā ep̄o sancto p̄dicante illud verbum. Centuplū accipiet ⁊ vitam eternā possidebit. cōtigit ꝙ quidam diues audiēs obtulit illi magnum thesauruz ad erogandū. Post cui⁹ mortem vxor et heredes eius vrgebant episcopū petentes ab illo thesaurū qui respondit se diuiti satis fecisse Illis igit̄ nō cōtentis ait ep̄s. Eamus ad mortuū et requiramus an illi sit satisfactū. Et aperto sepulcro īuenerunt tabulā aureis literis scriptam. Sicut audiuim⁹ sic vidimus in ciuitate dñi virtutum. Ad laudē ei Amē.

De restitutōe damni in anima corpore vel fama que requiritur ad gratificandam elemosinam. Ser. xvi.

Facite dignū fructū penitentie. Cū potissima penitentia sit elemosinarū frequētia nec gratificet̄ elemosina deo nisi fiat deiu stificata substātia. Nec etiā ſm Aug⁹ dimittitur peccatū nisi ablatū restituat̄ si restitui p̄t. Ideo nō immerito de restitutōne ꝓsequendū eē reor. Ad cui⁹ euidentiā q̄ri p̄t. Vtrū restitutio sit ꝑs satisfactōnis p̄sertiz cū satisfactio fit ꝑ actū ꝯtrariū peccato quo res aliena accipit̄ iniuste vel detinet̄. Ad hoc rñdet Richar. sup. iiij. dis. xv. ꝙ illud op⁹ penale est ꝑs satisfactōis ꝑ qd̄ ſm diuinā iusticiā soluit̄ vl̄ remittit̄ ꝑs pene debite pro peccato. Scd̄m autez Ansel. in ꝓsologion. x. ca. Iusticia in deo duplici rōne considerat̄. Primo mō dicit̄ iusticia dei cōdecentia bonitatis ei⁹. ⁊ sic restitutio est ꝑs aliqua satisfactōnis ꝑ cōparationem ad talem iusticiā. quia cōdecet diuinā bonitatē vt homini facienti actum quē deus p̄cipit nō tantuz sibi imputet actū illū ad meritū gratie sz etiā vt in illo remittat sibi aliquā ꝑtē pene ꝓ peccato debite Sicut rex liberalis militi suo recōciliato sibi obligato tñ ad aliquā emēdam. ꝓpter aliqd̄ forefactū. aliquando remittit partē emēde ꝓpter hoc ꝙ fideliter exhibet regi obsequiū qd̄ tamē alias intēdere tenebat̄. Secūdo dicit̄ iusticia dei rectitudo volūtatis īvolēdo retribuere vnicuiq̄ ſm merita et sic ꝑ cōparationē ad illam iusticiā nō est pars satisfactōis. quia ſm rigorem iusticie non p̄t homo satisfacere ꝑ illud opus ad quod faciendum erat obligat⁹. ec̄ si nō peccassz. vel etiā totā penā ꝓ pctīs debitā exsoluissz Vñ restitutō oēm satisfactōz ī trib⁹ ꝑtib⁹ distinctā necessario dz p̄cedere in re vel īvero ꝓposito

et voluntate. Alioquin nō reputabitur satisfactio. quia redditur coram deo fetida abhominabilis. et infructuosa. Sciendum igitur ꝙ duplex est damnificatio scz ꝑsonalis et realis. et in vtraq; necessariū est facienda restitutio. Ad ꝓsequendum igit̄ primū scz restitutionē ꝑsonalis damnificatōnis queri p̄t. vtrum damnificans alium in bonis ꝑsone q̄tum ad animā tenet̄ ad restitutionem ad hoc ꝙ possit vere penitere presertim cum nullus tenet̄ ad impossibile sed in tali damno ip̄i⁹ anime vt frequenter impossibilis est restitutio. vt patet cōsideranti. quia homīes magis ad malum q̄ ad bonū ꝓcliui sunt. Hinc vt dicitur ī decretꝭ. vj. q. j. c. Ex merito deteriores sunt qui vitam moresq; bonorū corrumpunt q̄ hi qui substantias alioꝝ prediaq; diripiunt. Unde dominus Math. xviij. peccati huius magnitudinez ponderans ait. Ve homini illi per quem scandalum venit. expedit ei vt suspendatur mola asinaria in collo eius ⁊ demergat̄ in ꝓfundū maris. Ad hoc rn̄det Scot⁹ sup. iij. di. xv. ꝙ de damnificatōne spirituali scz q̄tū ad bonos mores ⁊ virtutes acquirendas vel retinendas ⁊ similia bona aīe. in quibus alium indirecte damnificare p̄t scz inducendo ad quecunq; vicia cōsulendo. ꝑsuadendo. vel alliciendo. adulando. cōminando. seducendo ⁊c. tenet̄ modo sibi possibili restituere sibi damnū tā impreciabile. ecōuerso scz illū efficaciter ad pn̄iaz et ad actus virtuosos inducendo. Q⁹ si inductio nō sufficit sola. qꝛ facilius est ꝑuertere q̄ ꝯuertere. tenet̄ etiā ꝑ se orare ꝓ illo ⁊ ꝑ orationes aliorū ꝓcuratas illi conuersionē ꝓ posse impetrare et ꝑ alios suasores efficaces ad cōuersionē inducere dūmō tn̄ illis nō pandat peccatū illi⁹ occultā. Et ex hoc ptz q̄tū est ꝑiculū aliū sollicitari ⁊ ad peccatū inducere. qꝛ vix p̄t resistere cōtra voluntatē illam ad peccatum iaz allectā. vix in q̄ ꝑsuasionib⁹ ⁊ alijs vijs multis reducere p̄t ad virtutez. Rō vero istius restitutōnis est. qꝛ cū bona virtutis sint maxīe bona ſm Aug⁹ ꝑmo retractatōnuz. plus damnificat q̄ in his damnificat q̄ in quibuscūq; alijs in q̄tū est aīa melior corꝑe et tota terrena substātia. Et ideo ꝑ cōsequēs plus tenet̄ ſm iusticiā ad restitutionē ꝓximo tale bonū q̄tum est possibile quia sicut deo nihil acceptabili⁹. nihil deo q; melius q̄ zelus animarū. Sic nihil dānabilius ⁊ deo detestabilius. q̄ perditio animarū. Q. d̄ ostendit dn̄s. j. Re. ij. et. iij in hely et filijs suis q̄ trāsgredi faciebant ꝓpl̄m dn̄i. quos multiplici damnatōe multauit. Primo morte tꝑali. secūdo morte eternali. nō solum filios sed etiā patrem. qꝛ dicit Jero. ibidē ꝙ hely ꝓpter iniquitatem filiorū suoꝝ damnatus est. qꝛ corripuit quidē eos sed lenitate patris. nō aūt austeritate pontificis. Tercio in oī posteritate Vn̄ dixit dn̄s ad hely. vt deficiant oculi tui ⁊ tabescat aīa tua. ꝑs magna domus tue morietur cum ad etatē virilē ꝑuenerit. Et iterū dn̄s ad Samuelē. Jurauī domui hely ꝙ nō expiet̄ iniquitas domus eius victimis ⁊ muneribꝰ vsq; ineternum. Similiter in libro apū legit̄ de quadā vetula q̄ circūducebat iuuenculā quā multis viris vendidit ꝓ virgine tandēq; iuuēcula vidit eā precedentē sustolli a demonib⁹ ⁊ ferri vt credidit̄ corꝑe et aīa in infernū. Secūdo queri p̄t vtrū quis damnificans aliū in bonis ꝑsone q̄tum ad corpus teneatur ad restitutionē ad hoc ꝙ possit vere penitere p̄sertim cū dicit̄ extra de iniurijs et dam. da. c. j. ꝙ si q̄s ꝑcusserit ꝓximū suum lapide vel pugno ⁊ si ille mortu⁹ fuerit sed in lecto iacuerit q̄ ꝑcusserit oꝑas ei et impensas in medicos restituet sed ibi nulla fit mētio de restitutōe boni corꝑis. Ad hoc rn̄det Scot⁹ vbi dicit ꝙ q̄s aliū multipliciter dānificare p̄t in corꝑe. Primo ī vite ablatōe ꝓ qua ī multis cōitatibus lex talionis instituta est vt scz homicida occidatur et hoc rationabiliter. quia non solū hoc cōsonat legi moysi sed etiam legi naturali. Et hoc approbatum ⁊ ꝯfirmatū est in lege euāgelica a xp̄o dicēte Mat. xxvj Omnes q̄ acceperīt gladiū gladio ꝑibūt. Et ideo talem penam debet reus soluere

patienter. Si tamē non est seruata alicubi lex hmōi nullus mortez sibi inferre debet quia nullus debet esse homicida sui sine p̄cepto dei. Sed expedit sibi q̄ exponat vitam suam in iusta causa vtpote cōtra inimicos ecclesie, p restitutione facienda illi cuius vitam abstulit. Q. si nec tantā restitutionē facere velit nō potest tamē omnino immunis esse a restitutōne sicut quidam fatui putant qui absoluunt homicidas nō ostendentes eis restitutionez esse necessariam. quasi facilius possit transire homicida. q̄ vt ita dicam canicida vel bouicida quez si occidisset non absolueretur sine restitutione. Tenetur igitur ad spiritualem restitutionem faciendam equivalentem vite quaz abstulit sicut potest esse equivalentia in talibus nec solum hoc sed etiam si interfectos aliquos sustentabat scz patrez matrem filios, ppinquos tenetur occisor omnibus illis ad tantam restitutionē quantā subuentionem illis abstulit per interfectionem illius psone. Quantum enim deus homicidium detestatur ostendit in Dauid cui Vriam interficienti gladio filiorum Amon vindictam reddidit quadruplicem. vt latius patet alibi. Secundo potest damnificari in multipharia corporis mutilatione seu vulneratione, de qua licet in lege veteri lex talionis fuit posita. tamen in ecclesia non est restitutio cōstituta nisi pecuniaria. et illa debet respondere nonsolum damno quod incurrit quis per mutilationē p̄o toto tempore futuro quo vsurus esset illo membro sed etiam expensis appositis in curatōne. vt habetur extra de iniurijs et dam. da. Et etiam placationē ip̄ius lesi quo requireretur. etiam si non esset talis mutilatio Plus etiā ponderanda est mutilatio pauperis q̄ diuitis. Q. si lex talionis statueretur in ustis esset iusta. quia non est facile vt p̄o damno tali illato fiat equalis recōpensatio per aliqua bona fortune eo q̄ non equivalent. Vnde si statueretur ab aliquo principe statuendi potestatem habente blasphemum, adulterum, idolatrā occidi debere. multo iustius ordinaretur q̄ fur suspendatur. quia peccatum furti multi min⁹ est. Sed iam patet ad quod principes plus aspiciunt scz ad comodum temporale potius q̄ ad honorem dei et p̄pter hoc plus puniunt et reprimere volūt peccatum in p̄rimum. Tercio potest damnificari in corporis violatione et virginitatis violenta defloratione. talis enī damnificum tenetur suo modo ad debitam restitutionem que fuit a domino taxata in lege veteri. Exodi. xxij. q̄ non dotabit eā et habebit eam vxorem. aut reddat pecuniam iuxta modum dotis quaz virgines sunt accepture vel accipere cōsueuerunt. Nunc autem pena eius fm leges est q̄ capite puniatur sed non perdit substantiā. si rapuit ancillam vel libertam id est p̄ manumissionem ex ancilla liberam factā. Si vero rapuit ingemina id est ī libertate nata tunc non solum capite punitur sed etiam eius substantia fm leges rapta applicetur. sed non intelligitur rapta vbi puella consentit. Tercio principaliter queri B potest. Vtrum aliquem damnificans in bono fame teneatur ad restitutionem ad hoc q̄ veraciter debeat penitere. p̄sertim cum dicit Augustin⁹ ad Macedoniuz Et habetur in decretz. xiij. q. vj. c. p̄mo. Non dimittitur peccatum nisi ablatum restituatur si restitui potest. et quia melius est nomen bonum q̄ diuitie multe. vt dicitur Prouerbioz. xxij. Ideo videtur ad illius restitutionē teneatur. Ad hoc respondet Richar. sup. iiij. dis. xv. q̄ restitutio est actus iusticie cōmutatiue. Ad obseruādū autē iusticiā omnes tenentē. quia quilibz tenet ad restitutionē rei ablate in iuste si restitui p̄t Et si nō p̄t debet fieri restitutio in equivalenti si possibile est. Q. nō si etiam fieri non potest. tunc tenetur qui damna intulit restituere qō p̄t ad arbitrium bonorum virorum. Et q̄to fama est nobilior q̄ possessiones tāto magis tenetur ad restitutionē qui damnificat alium iniuste in fama. quod fieri potest tripliciter. Primo scōm Scotum ibidē falsum crimē

imponendo. et tunc tenetur restituere fa-
mũ simpliciter retractãdo illud qđ sibi im
posuit et hoc ita publice sic̃ sibi imposuit
quia alias nõ seruat iusticiam in reddẽdo
ꝓximo quod suũ est. Q. đ si obijciat̃ magis
tenetur quis zelare ꝑ fama ꝓpria q̃ ꝑ fa-
ma aliena. Et ideo non potest illi reddere
alteri famã retractando verbuz suũ quia
seip̃m diffamaret. Sicut quis magis dili-
gere debet vitã ꝓpriam q̃ ꝓximi. Respõ-
det ibidẽ Scotus ꝙ magis debet dilige-
re vitam ⁊ famã suã ordinate ꝓut sunt di
ligibiles ad vitã eternã. Et ideo magis
debet diligere ꝯseruationẽ iustaz vite sue
et fame q̃ ꝓximi sed nõ magis ꝯseruatõz
iniustã vite ⁊ fame sue q̃ iustã vitã ⁊ famã
ꝓximi sui. Sicut enĩ latro magis debz su-
stinere suspendiũ q̃ vt euadat occidere su
spendentẽ. Sicut cuilibet cui ꝯpetere p̃t
iuste fama magis debet diligere illã q̃ al
terius famã cui p̃t etiã iuste cõpetere. Sz
si nõ potest sibi ꝯpetere nisi iniuste ⁊ alte-
ri iuste tunc magis debet illã alteri dilige
re cui iuste cõpetit q̃ sibi cui iuste cõpetit
Q. ⁊ si quis alteri non imponit in publico
crimẽ sed narrat indistincte alijs nõ tãq̃
sibi certũ sed se sic audiuisse nunquid resti
tuere tenetur? Respõdit Scotus. ꝙ rara
fides ideo est quia multi multa loquunt̃. ⁊
ideo dicẽs se tm̃ audiuisse nisi ex modo di
cendi ostendat aliquã maiorẽ certitudinẽ
q̃ ex cõmuni relatione nõ aufert ex natu-
ra actus alteri famã in opinione aliorũ.
ꝙ si illi firmiter cõcipiũt illũ de quo est ser
mo esse criminosum leues sunt. quia q̃ cito
credit leuis est corde Veruntamẽ qꝛ a scã
dalo pusillorũ cauere oportet ⁊ multi sunt
tales pusilli leues ad credendũ mala. ideo
ꝑiculosuz est corã eis talia ex relatu refer
re. Q. ⁊ si fiat animo ledẽdi eum de quo lo
quitur facile est excusari a peccato morta
li. Si vero ex incõsideratione vel libidini
cõfabulandi fit. durum est ꝙ exeat genus
venialis peccati. qꝛ lingua in lubrico po-
sita est. et qui nõ offendit in verbo hic ꝑ-
fectus est vir. Secundo potest quis aliuz
diffamare per verum crimen sed occultuz
non seruato ordine iuris in publico ꝓpo-
nendo. Et tunc ſm Scotum nõ tenetur re
tractare verbum suum. quia hoc faciẽdo
mentiretur sciens esse verum quod propo
suit nec tenetur mentiri ꝓpter quodcũq̃
bonum alteri reddendum sed tenetur alio
licito modo sibi reddere famam vt dicen-
do nõ credatis eum talem esse. Male enĩ
dixi et fatue. hoc enim verum est quia nõ
seruato ordine iuris proposuit in publico
quod nõ erat verum publicum. Tercio p̃t
alium diffamare per verum crimen sed oc
cultum ⁊ in publico sibi impositum negan
do. quia in hoc notat imponentem crimẽ
de calumnia. Et talis nõ tenetur illaz ne-
gationẽ retractare. quia non tenetur qui-
cunq̃ in iudicio se statim cõfiteri esse reũ.
Tenetur tamen per quedam verba sobria
restituere famaz accusanti. vt dicendo nõ
habeatis eum ꝓ calumniatore. quia credo
ꝙ habeat bonam intentionem. vel credi-
dit forte posse ꝓbare intentum suam ⁊ de-
ceptus est. Q. ⁊ si queratur vtrum talis ne
gans peccat mortaliter eo ꝙ videtur esse
mendacium perniciosum tam reipublice
que impeditur a punitõne eius iusta q̃ eti
am persone accusant qui per hoc notatur
de calumnia. Respondet Scotus. ꝙ sicut
dicitur Deutro. xvj. Iuste quod iustũ est
exequeris. Ex hoc patet ꝙ respublica nõ
debz omnia mala punire sed ea tantũ, que
iuste punire potest. qualia sunt que coram
iudice reipublice suff. cienter ꝓbari possũt
Et ideo nõ leditur respublica si diuinum
iudicium excedat iudicium eius. vt sic ali
qua diuino iudicio reseruentur. Et sic nõ
est mendacium perniciosum cõtra rempu-
blicam nec etiam cõtra accusantem sed il
le sibijp̃i perniciosus est qui eo modo pro-
ponit quo non deberet ꝓponere. Et ideo
sibijp̃i imputet si sequat̃ infamia qꝛ ip̃e est
causa ⁊ nõ negãs qui defendit innocentiã
suã in publico. vbi nõ est nocẽs nec haben
dus est ꝓ noxio donec fuerat cõuict⁹. Sed
q̃ri p̃t vtrũ ergo peccat in se mentiẽdo ꝓ
se. durum enim videtur ꝙ quilibet ab vno
accusatus in publico confiteri teneret̃ de

necessitate salutis. et sic exponere se patibulo in iudicio sanguinis etiã habẽdo oculum nõ solum ad penam sed etiam ad honestũ ⁊ inhonestũ. Respondz Scotꝰ ibidẽ ꝙ rñsio iuristarũ in hac ꝑte cauta est dicẽdo. Nego ꝓposita vt ꝓponunt̃ et in hoc ꝙ posito dici ꝑt sine mendacio. quia ꝓponũtur vt in publico ꝓbanda. Sic enim ea negare potest qui scit ea ꝓbari non posse in publico. Qz si iudex vrgeat euz vt ꝓfitea tur publice vel publice neget. Responderi ꝑt ꝙ ipe sufficienter respondet ad accusationem et sicut est modus iurisperitis respondere. Sed nunq̃d si neget intendens tñ negare illud vt sibi ꝓpositum est scz vt publicuz. Sic sacerdos facit de ꝓfessione dicẽs. Nec scio istum male fecisse. quia loquitur vt in publico sed scit in foro ꝓscientie. Nunquid tenetur de illa negatõne penitere. Rñdit Scotus. Bonarũ mentiuz est culpam agnoscere vbi culpa nõ est fm Grego. Et ideo multomagis vbi dubitatur an sit culpa ⁊ qualis culpa sit. bone mentis est culpam agnoscere. Et ideo tutũ est peñitere in tali casu. indistincte scilicz si est mortale tã ꝙ de mortali. et si veniale tã ꝙ de hmõi. Ad laudem dei Amen.

De restitutione rerum iniuste acquisitarũ et damni iniuste illati ꝓncipaliter vel secundario. Sermo. xvij.

Tacite dignum fructum penitẽtie. Ad maiorẽ autez euidentiã restitutonis faciẽde notandum est. ꝙ duplex est genus hominuz quod ad restitutionẽ obligat̃. Primũ est ꝙ alienũ iniuste abstulit aliquo scz predictorũ modoz qui tacti sunt in sermone ꝓcedenti. vel etiã qõ abstulit non solũ iniuste sed etiaz ipo possessore inuito vel ignorante vt in furto. rapina et similibꝰ. Secũdum genus est qõ licet sibi nõ abstulit tñ alteri damnũ intulit et hoc multipliciter. Primo actualiter damnũ inferẽdo in eo ꝙ alter actualiter possidebat vt incendẽdo domum submergendo nauem aut alio quocunq̃ modo rem possessam inutilẽ reddendo. Secundo damnũ actualiter inferendo in eo ꝙ virtualiter possidebat vel potentialiter scz destruendo semen de agro vel ad tempus determinatũ pecuniã nõ reddendo quo creditor illo tempore fecisset ꝓfectum suuz. Sed in isto vltimo casu non tenetur ad reddendũ equiualens ⁊ etiam similibus. quia minꝰ est aliquid habere in virtute q̃ in actu. Tercio damnũ inferendo per aliquã falsam accusationez quia tunc tenetur ad restitutionẽ. Quarto damnum inferendo per aliqꝰ falsuz testimonium. Vnde requisitus ꝙ testimonio ferendo nihil recipere debz nisi tantũ expensas de illo qui euz ꝓducit. quia si acciꝑit nisi dedisset ad coꝛrumpendũ testem tunc enim dari debet in cuius iniuriaz accepit. Et si scienter falsum tulerit testimonium tenet̃ ad restitutionẽ omniũ que ꝓximus illius amisit ꝓpter illud testimonium ignoranter tulerit qz ꝙ certo dici non debet de quo quis certus nõ est. sed dubium ꝙ dubio certum ꝙ certo. Quinto damnum inferẽdo ꝙ iniustũ patrociniũ cũ scz illi ꝓtra quos aduocabat ꝓpter eiꝰ patrociniũ iuste ius suũ amiserũt vel si eos grauauit petendo dilationẽ supfluã aut allegando falsum vel ꝓtra cõscientiã Et tenetur etiã aduersarijs ad omne interesse. Similiter illis tenet̃ quibꝰ auxiliũ ꝓstitit si ꝙ suã infidelitatẽ negligentiã vel ignoriã iniuste ius suũ amiserũt. vt plenius patet in tractatu de casibus. Sexto damnum inferendo ꝙ iniustũ iudiciũ factũ ꝓpter tioreꝛ. cupiditatẽ. amoꝛẽ. odiũ. ignoriãtiã iuris. vel aliã quãcũq̃ causaz tenet̃ lesẽpti ꝑcise ad damnũ ⁊ interesse nisi illũ ꝙ quo sententiã tulerit ad plenariã restitutionẽ induxerit. qz ille ꝑncipaliter restituere tenet̃. Et si recipit aliq̃d vt iniuste iudicaret etiã illõ restituere tenet̃ nõ ei q̃ dedit sz ei in cuiꝰ iniuriã accepit. Si vo pecuniã accepit vt iuste iudicaret illi restituere tenet̃ a q̃ accepit. Si ꝛ si accepit vt ꝙ tũc nõ iudicaret. vide plenius ī tractatu supdicto. Terciũ genꝰ est qõ iniusta ablatõni aliq̃ modo assensum ꝑbuit. Cuiꝰ assensus nouẽ modi sunt et dicunt̃ nouem peccata

aliena in his versibus cōtenta. Jussio cō
silium consensus palpa recursus. Parti-
cipās mutus nō obstans nō manifestans
De quibus ea dumtaxat intendim⁹ ꝓseq̄
que p̄senti iam deseruiūt speculatōi. Pri
mū igit̄ peccatū alienū est iussio supioris
cuiuscūq; ad suuz subditū vel inferiorē ad
faciendū rapinā vel violentiā furtuz vel
quamcūq; aliaz iniusticiā. et tūc tanq̄ ꝑn
cipalis mouens tenet̄ ꝑncipaliter ad faci-
endam integrā restitutionē quādo credit̄
ex sua iussione hec violentia vel iniusticia
secuta fuisse vel suo noīe factā ratam ha-
buisse. Unde generaliter iubens violare
sabbatū. ꝑpetrare homcidiū. vel qd̄cūq;
flagiciū. ita reus vel magis reus esse ꝯuin
citur apud deum sua iussione q̄ ille qui ꝑ-
fecit opere. Sicut dauid Oriā. iudei chri
stum. Herodes Johannē. interficere ius-
serunt. Quia regula iuris est. Qui occa-
sionem damni dat damnū dedisse videt̄.
quod sane intelligit̄ de ꝓxima occasione.
Nec excusant̄ subditi mandatum scelera-
tum exequentes. Veruntamē si iussio fit
ex affectione sed executio sequit̄ ex sola co
actione tūc magis est reus precipiēs q̄ fa
ciens. qꝛ volūtas est tanq̄ formale ip̄ius
mali et opus tanq̄ materiale. Hinc etiaz
tenet̄ dn̄s reddere rationē de omnib⁹ pec
catis que exinde sequnt̄ in seruis. Unde
Sapīe. xviij. Simili pena seruus cuz dn̄o
est afflictus. Nimirū cum in veteri lege iu
betur ad sanctificationez sabbati iumen-
tum quiescere ne precipiētis macularetur
affectio. quia sic iumentū qd̄ in se peccare
nō poterit peccatū induceret in magistro.
Secundū peccatū est cōsiliū prauū. Naz
si quis nihil mali gesserit sed alteri malū
ꝑpetrandum ꝯsuleret si ex ei⁹ cōsilio effe-
ctus secutus fuerit ad damnationē ꝓpriā
reputabit̄ et ad omnē iniusticiā ⁊ violen-
tiam restituendā obligabit̄. sicut Annas
Cayphas et alij scribe et pharisei contra
christū. De quibus ait dn̄s ad Pylatuz.
Propterea qui me tradidit tibi mai⁹ pec
catum habet. Sic Aman cōtra iudeos vt
ptz in Hester. sic cōtra dauid achitophel.
vt ptz. ij. Re. xvij. Sic Jeroboam dam-
nationem patit̄ durissimā nō solum. quia
idola adorauit sed etiā quia hoc populo
israhelitico cōsuluit. Similiter Balaam
qui mercede cōductus regi Balach dedit
cōsilium quomodo deijceret populum iu-
daicum. Nam quicūq; criminosis sup̄ cri
mine ꝑpetrando cōsiliū ingerūt. criminis
illi⁹ detestabile participiū sumūt. sicut di
citur Eccle. xxvij. Facienti cōsiliū nequissi
mum sup̄ eum deuoluet̄ et nō agnoscet vn̄
adueniat illi. Pro quo notandū q̄ ali-
quis ꝯsulens maleficium aliquod nō tene
tur illi cui cōsuluit sed cōtra quem ꝯsuluit
ad omnē iniuriam ⁊ damnificationē resti
tuendam si saltem ex cōsilio eius malefi-
cium illud dumtaxat secutū fuerit nisi ꝑn-
cipalis actor debitā restitutionē fecerit.
Si tamē quis ꝯsilium dederit in cōtracti-
bus tunc distinguendū est. Qꝛ si alter nō
fuisset alias ꝯtracturus sed per eius cōsi-
lium deceptus est. tunc tenet̄ is qu ꝯsiliuz
dedit decepto facere restitutionē debitaz
Si vero fuerit alias ꝯtracturus tunc non
tenetur de cōsilio bona fide dato. Secus
tamē esset si fraudulentū fuerat. Deniq;
si alicui datur cōsilium de maleficio quod
alias erat facturus tunc sibi dedit ꝯsiliuz
tm̄. sine quo tamē ꝑpetratum fuisset male
ficium. non tamē opem id est arma vel ali
quid simile nō prestitit. tūc non tenetur
ad restitutionez. fecit tamē se peccati par
ticipem.. quia nō oportet laudando auge
re maliciā. Si p̄stitit opus tm̄ sine cōsilio
principali vel secundario tunc non dicit̄
facere principaliter nec tenetur vt faciēs
sed tanq̄ opem prestans. Si deniq; presti
tit ꝯsiliū ⁊ opem simul tunc non est dubiū
quin ad restitutionē obligatur. Tercium
peccatū est cōsensus in peccatuz. Et intel
ligitur s̄m doctores cōsensus cooperatō-
nis Qui si in tantū cooperat̄ q̄ sine eo nō
poterat fieri damnum tunc simpliciter te-
netur insolitum id est de toto damno. Si
vero fuisset factum sine eo. tunc q̄tum no-
cuit ꝑ se vel ꝑ suos q̄tum de rebus illis ha
buit vel expendit restituere tenetur. Ve-
runtamen in peccato per ꝯsensum semper
efficiunt̄ participes. sicut dicit̄ ad Ro. j.

Qui talia agunt digni sunt morte. nō solum qui faciunt sed etiam qui consentiunt facientibus. Et ꝓpter hanc causam vxores et paruuli ⁊ posteri iudeorum puniuntur temporaliter ⁊ eternaliter. nō quia dominici crucifixioni interfuerūt. sed q̄ parentibus ꝯsenserunt ⁊ ab eis imprecationem maledictionis acceperunt vociferantibus ad pylatū. Sanguis eius sup̄ nos ⁊ sup̄ filios nostros. Percussit eos dominꝰ in posteriora et obprobriū sempiternū dedit illis. Ob hoc inq̄ vxores filij posteri vel heredes vsurariorū raptoꝝ. violentiā inferentium ⁊ similiū rei iudicantur. non q̄ faciunt sed quia cōsentiūt sic acquisita retinendo. et lesi parti nō satisfaciendo. inq̄tum facultas bonoꝝ suppetit vel etiam debita iuste vel iniuste facta nō soluendo Nam quādo debita totam hereditatē exhauriunt tunc heres debet esse immunis a lucro sicut a grauamine. alioquin retenta iudicantur iniusta. Hic cōsiderandum est q̄ ſm canonistas quītuplex est ꝯsensus Primus est cōsensus cooperationis in ꝑpetrando delictum. et tunc vterq̄ tenet̄ vel opem prestando ad ꝯmittendum delictum vt ꝯcedendo taxillos et similia ad ludendum. vel gladiū et similia ad iniuste bellandum. Et tunc vt dictum est nō dicitur facere principaliter nec tenetur ad restitutionem vt opus faciens sed vt subsidium prestans. Secundꝰ est cōsensus autoritatis. scz cum autoritatē prestat vel factum defendit. et talis plerunq̄ magis peccat cōsentiendo defendendo vel autoritatū prestādo q̄ delictū ꝑpetrās ⁊ magis puniendus est. teneturq̄ precise ad restitutionem. Et simile iudicium est de illo qui crimen noīe suo cōmissum ratuz habuerit Tercius est cōsensus cōsilij. qualis cōsensus minus punitur q̄ agens si faciens nihilominus fuerat facturus. Si vero nō fuisset alias facturus tunc ꝯsilians tenet̄ insolidum. quia ꝓpter illius ꝯsiliū constat esse perpetratum. et sic faciētis ⁊ ꝯsentiētis est par delictuz. Quartus est ꝯsensus negligentie vel dissimulatōnis. que si fuerit nimis crassa in prelato vel iudice q̄ ex officio possunt ⁊ tenentur violentias. iniusticias. iniuriasq̄ p̄cauere nec faciunt. tenentur actores ad restitutōnez ꝯpellere. Et si aliquod emolimentū exinde ꝑceperint vel ex timore. amore. fauore. odio. vel similibus. hanc dissimulationē fecerīt tunc tenentur insolidum. Quintus est cōsensus fauoris qui similiter pari pena punitur cum principaliter delinquente si saltem est p̄ncipalis fautor cooꝑationis cōsilij ꝯsensus autorisatōnis. Quartum peccatum est adulatio peccatorū cum scz quis factum iniustum vel factorem ꝯmendat verbis adulatorijs quo tamē deus offenditur et ꝓximus. Unde p̄s. Quoniaz laudatur peccator in desiderijs anime sue et iniquus benedicitur. Ostendit autez ꝑ hoc q̄ si possit talibus similia perpetrare uellet. quia dat intelligere q̄ ad similez actum nō deest voluntas si adesset libera facultas. Et si ex illa adulatione sequitur aliquod maleficiū tunc tenetur insolidum Nimirū cuz ſm Hostienſ. Si quis ex adulationibus ꝯsequitur beneficium ecclesiasticum symoniacus est. Insuper quis peccat opera bona exaltando propter adipiscendam alterius ꝯplacentiam vel ꝓpter tale lucrum. qui vero placere vult vt spiritualiter ꝓficiat non est peccatum dummodo adulatio debito modo fiat. Quintum peccatum est recursus. cuz scz quis fures. raptores. et rapta recipit ⁊ occultat tenetur insolidum. Nam et si non tenetur ad indicandum furem. tenetur tamen ad indicandum rem furtiuam. Similiter participes fiunt recipientes adulteros. taxillatores. et similes vel qui de omnibꝰ illis iudicium fieri nō permittūt. vel cōsilijs ⁊ auxilijs potenter defendunt participes fiunt et q̄tum ad iusticiam pertinet. omnes tales ad restitutionem obligant̄. Sextuz peccatum est participatio criminis vel iniusticie. cum scz ad iniusticiā vel violentiā ꝑagendam se sociat vel in re iniuste ablata vel retenta participat. tunc enim ad restitutionem obligatur nō solum q̄tum ad illum peruenit sed etiaz inq̄tum alteri nocuit vel casualiter vel occasionaliter. Qa

286

si sine illius associatione non fuisset facta rapina vel iniustitia tunc tenetur insolidū Porro bibentes. comedentes. vel sciēter de rapina p debitis suis recipientes aut etiam taliter scienter ementes. omnes illi tenentur ad restitutionē partis quā habuerunt. Nā qui scientes vel p̄babiliter credentes de iniuste acquisitis emunt cupiditate acquirendi sibi p̄p̄i. vel alīs cari⁹ vendendi indistincte tenentur ad integrā restitutionē nec liberant̄ per alienationē vel venditionem. vel etiam si res perīt morte vel quocūcq casu vel si iterum sibi subtracta fuerit. Cuius ratio est. quia furtū cōmisit inuito domino rem alienā cōtrectando. Vnde in restitutōne nec p̄cium repetere potest ab illo cui res ablata est. sed ab illo bene a quo emit. Tenetur insup omnem vtilitatem restituere quam ab illa re suscepit nisi fuissent pecunie quarum vsu per industriā suam lucratus fuisset. et si rem deteriorez restituit quā accepit nō satisfecit. Et idem intelligendū est de secundo vel tercio emptore male fidei. Q. si temere credebat fuisse iusta vel ignorabat ignorātia crassa vel negligētia crassa sup hoc nihil cogitabat ad plenariā dum postea p̄cepit restitutionē obligat̄. Sivero emit bona fide tunc postq̄ cōperit rem esse vicioſam retinere potest expensas q̄s existens in bona fide fecit circa rem cōseruandam vel meliorandā et nō tenetur de fructib⁹ tempore bone fidei p̄ceptis et cōsumptis sed tantū de exstantib⁹ q̄ si perīt durante bona fide vel etiam si alienauit tunc etiam nō tenetur ad restitutionē quia non desīt dolo possidere q̄ p̄cium ex re furtiua redactum non est furtuz. Denicq qui ducit vxorem quam scit esse filiā vsurarī. raptoris. vel cuiuscūcq bona sua iniuste cōgregantis si recipit dotem tenetur ad restitutionem si per illam pater puelle efficeretur non soluendo. Similiter q̄ recipit dotem de bonis ecclesie vel de alīs quibuscunq bonis iniuste acquisitis tenetur ad restitutionem. Septimū peccatum est tacere vel occultare peccatū vel maleficium fiendum vel quod iam actu fit. Cum scz quis scit vel videt q̄ dolose tacet cum sine periculo solo verbo impedire posset per se vel per alios quorum interest ducrus timore. fauore. amore. precio vel p̄ce Ita tamen licet peccati particeps fit ad restitutionem nō tenetur. nisi forte ex officio suo hoc impedire tenebatur. nimirū cum hi qui clericum defendere possunt sine periculo ne percutiatur si ad hoc ex officio obligantur et dolose dissimulant excōmunicationem incurrunt. Octauum peccatum est non obstare. cum tamen posset sine periculo impedire. Quod p̄p̄ie pertinet ad sup̄iores omnes respectu suorum subditorum seu inferiorum et eorum officiarios quibus hoc incumbit ex officio. Nam ad hoc eorum stipendia noscuntur esse instituta vt resistant omnibus violentiam inferentibus vsurarīs notoriis peccatoribus p̄sertim cōmuni vtilitati cōtrarīs. vtpote manifestis adulteris. taxillatoribus. et similibus. et q̄tum ad violentiam iniusticiam pertinet. tales tenentur ad restitutionem faciendam vel per se vel per alium qui violentiaz aut damnū intulit. Nonum peccatuz est non manifestare furtum rapinam vel similia. etiam cuz q̄s interrogatus fuerit non tamē tenetur ad restitutionez nisi ex officio ad hoc teneatur licet alias grauiter peccat p̄sertim interrogatus coram synodo vel rege. nihil etiam coram alīs qui possunt illis p̄desse et nolunt obesse propter aliquam intentōnem sinistram vel affectum inordinatum. Nimirum cum sciens aliquem periclitari in corpore. rebus. anima. vita. fama. et similibus. nec illum premunit ipe in hoc scelere reus erit. Quod a nobis auertat Ihesus christus Amen.

De restitutiōe quare quis quid cui quādo fieri debeat Ser. xviij

Scite ergo dignū fructum penitentie. Visis igitur in p̄cedentibus de diuersis iniusticiis particularibus in contractibus et

cõmutatiõibus ac etiã multiphariis participatõnibus, supereſt vna generalis iniuſticia diſcuciẽda q̃ vſurpatur vel retinetur res aliena domino ſimpliciter inuito. De qua gratia breuitatis quinq̃ p̃ ordinem ſunt vitanda. ſcz quare. quis. qd. cui quãdo reſtituere debet. Primo' queri põt Vtrum inuito dño liceat alienum aliquo tempore retinere qõ ſi nõ. ꝓpter cauſam qualem reſtitutio eſt facienda. Ad hoc dicendum ꝙ quedam ſunt bona iniuſte acq̃ſita et iniuſte detenta. ſicut furta. rapine. vſure. et ſimilia que inuito dño vel iniuſto lucro a ſuo domino alienantur. Quedam vero iuſte acquiſita ſed iniuſte detẽta. vt omnia debita per emptionẽ. mutationẽ. ſeruitium. et ſimilia iuſte quidẽ cõtracta ſed vltra cõſtitutum diem ab hoĩe vel iure aut approbata conſuetudine iniuſte retenta. Et in omnibus his nõ licz alienũ domino inuito detineri. ſed tenetur quis reſtituere q̃ citius poterit. Diuerſimode tamen vterq̃ tenetur reſtituere. Naz qui iniuſte acquiſiuit alienũ ad reſtitutionem faciendaz. tenetur ſe etiam expoliare vſq̃ ad extremã neceſſitatẽ. Sed de iuſte acq̃ſitis licet iniuſte retentis nõ tam ſtricte debitor obligatur ad reſtitutionẽ. nec ad extremam neceſſitatẽ ſe mox omnibus expoliare. put videbitur poſtea. Pro tripliex ratio dari poteſt quare nõ licet alienum inuito domino aliquo tempore detineri. Prima eſt reſpectu dei quiſcz hoc p̃cepit. Pro quo ſciendum ſm Tho. Alex. Bonauenturã et Scotum ſup. iiij. q̃ licz affirmatiua dei precepta nõ obligant ad ſemper. tamẽ ad hoc obligãt precepta negatiua. Preceptum ergo de reſtitutõe faciendã q̃uis ſm formaz videatur affirmatiuum. ſm tamẽ veritatem implicat negatiuum quo quis alienũ detinere p̃hibetur Et ideo ſm Scotum in. iiij. Sicut auferre alienum eſt peccatum mortale et cõtra p̃ceptum domini negatiuũ. non facies furtum. ſic etiam iſtud preceptum eſt negatiuuz quo quis inuito domino p̃hibetur detinere alienum. Secunda ratio eſt reſpectu proximi. quia ſm Alex. de halis. Eadem iniuria eſt rem alienam inuito domino retinere ſicut eam inuito dño auferre. Extra de reſtitutõne ſpoliatoꝝ. c. Sepe. vbi vltima gloſa dicit. q̃ iura ꝙ eodem reputant auferre et iniuſte detinere. Tercia ratio eſt reſpectu ſui. quia ſm Scotum in iiij. ſuo. ſicut neceſſariũ eſt obſeruare p̃cepta negatiua. ita neceſſariũ eſt nõ tenere alienum inuito domino. Et ideo per cõſequens actu ſtatim reddere vel velle reddere cum oportunum fuerit eſt de neceſſitate ſalutis. Hinc de cõgruo reſtitutio in opere vel in plena volũtate requitur ante omnem partem penitentie. ſicut ceſſatio facti ac voluntatis a peccato. Nec reſtitutio ꝓprie nõ iniungitur a ſacerdote ſed a diuina lege. Sicut enim tenens focariam vel magis adulteram a ſe remouere ꝙ eaz viro ſuo reſtituere. nõ eſt aliud q̃ ceſſare. a tranſgreſſione hui' p̃cepti. nõ mechaberis. et iſtud omnem partem penitentie deo accepte precedere debet. ita ꝙ q̃diu retinet eam nõ eſt capax penitentie ſed irriſoꝝ. ita ꝙ talis ad penitentiam venies addit peccatum peccato. Sic etiam alienũ voluntate pariter et actõne detinens nõ eſt capax alicuius penitentie. Et ſi q̃tum ad apparentiaz penitentiã agit. audi quid ſuper hoc Auguſtin' dicit ad Macedonium ſcribens. et habetur. xiij. q. vj. c. Si res aliena ꝓpter quam peccatũ eſt redditi poſſet et non redditur penitẽtia nõ agitur ſed ſimulatur. Studiant hec tenaces q̃ ſine cauſa iuſte neceſſitatis ſolutionem p̃trahunt et creditoribus preſertim pauperibus qui ꝓprio ſudore victum cottidianum acquirunt multiphariе multiſq̃ modis in hoc violentiam inferunt cõtra p̃ceptum domini dicentis. Leuit. xix. Nõ morabitur opus mercenarij tui apud te vſq̃ mane. gloſa. Merces qua forſan viuit cum vxore filijs q parentibus. ſi differtur deficit victus. et ſi in craſtinũ recipit vim tamen et calumniam pertulit. quia interi vnde viueret nõ habuit. Dñ eſt vnuz ỏ q̃ tuoꝝ peccatis vindictam clamantibus.

284

Secundo vero queri potest. Quis restitu
tionem facere teneatur. Cui questioni li
cet satisfactus sit in p̄cedentibus sermoni
bus tamē breuiter epylogando dicendus
est fm Scotum in. iiij. Q. qui cūq; abstu
lit vel detinet alienum restituere tenetur.
Potest igitur quis auferre vt causa supe
rior scz precipiendo. vel vt causa ꝓxima
immediate auferendo. vel causa coadiu
uans si est socius in auferendo. vel vt cau
sa inducens si cōsuluit fauit. vel si adula
tus fuit tali cōsilio. fauore. vel adulatōne
ꝓpter quā fit ablatio et sine qua non fie
ret. Cōsimiliter dicendum est de detinen
te q̄ immediate detinet. vel cuius imperio
detinet positiue aut ꝗuatiue aut interpre
tatiue. vtpote q̄ nō facit restitui. cū ei tñ
ex officio cōpetit. vel fauorem et auxilium
ei prebendo vtpote si tacet requisitus in
iudicio vbi posset generaliter restitui res
domino. et tamē ad dicendum veritatem
si nō imminet periculū status vel persone
Dñ breuiter oīs obligatio ad restitutiōm
reducitur ad auferre vel detinere. et hoc
vel vt causa ꝓxima vel vt causa ꝓncipa
lis et coadiuuans vel inducens q̄ nō im
pediens quādo impedimentū esset ad bo
num reipublice et sine ꝑiculo persone im
pedientis. Et hoc ideo. quia hec omnia re
ducuntur ad cōsensum efficacem verū vel
interpretatiuū. quod ꝓbatur p̄ illud. ij. q.
ꝓma. c. Notū sit. vbi in fine dicitur q̄ cō
sentientē et facientē par pena constringit
Et accipit ex dictis Pauli ad Ro. j. Qui
talia agunt digni sunt morte nō solum qui
faciunt sed qui cōsentiunt facientib⁹. glo
sa. vt nullus excusetur. quia cōsentire est
tacere cum posset redarguere. Et istorum
omniū quilibet tenet in solidum. Vno tñ
restituente omnes alij liberātur a debito
in cōparatione ad damnum passum. Te
nentur tamē ꝓ rata portione sua que eos
cōtingit illi qui ꝓ omni satisfecit. Tercio
ꝓ inde queri potest. quid sit restituendum
Et respondet Scotus ibidē q̄ quis nō te
netur solū restituere rem ablatā vel vsum
illius sed ad interesse etiam. et ad fructus
de re preceptū si saltez erat ex se fructife
ra sed non fructus qui ꝓuenit ex industria
illius qui vtitur illa re. Ex quo sequitur q̄
lucrum acquisitum ex re fenebri nō tenet
fenerator reddere alioquin qui reciperet
iuste vsurarius esse posset. q̄ recipere fru
ctū de sua pecunia ꝓuenientē ꝓ industriā
alteri⁹ est facere vsuram. Et istud est forte
quod magis inducere possz ad vsurā. quia
de vsuris lucrantes illud quod lucrantur
nō restituere tenentur. Illud enim suum
est. quia ꝓ industriam suam acquisitus est
Quarto aūt queri potest. cui sit restituen
dum. Et respondet ibidem Scotus q̄ dō
nificato si tamē possibile est vtpote si no
uit eum et habet eum p̄sentem. aut habe
re potest vt sibi mittatur sine maiori in
comodo q̄ illud sit vtile quod mittendum
est ei cui mittitur. Et intellibendo de ipso
vel de aliquibus sibi ꝓpinquis cū mortu⁹
est vel in absentia eius. quia p̄sumitur le
ge nature q̄ ille magis velit restitutionez
fieri ꝓpinquis suis. Generaliter autez in
duobus casibus excusatur q̄ restituat nō
sibi nec suis vtpote si nescitur cui. vel sci
tur cui sed ipso mortuo nesciunt ꝓpinqui
sui. In alio vero casu si maiores sumptus
essent ponēdi in mittendo q̄ illud valeat
ei cui mittatur. Verum tamē licz de acqui
sitis iniuste domino simpliciter inuito te
netur semper debitor transmittere illi cui
debet sumptibus ꝓprijs nisi vt dictum est
fierēt maiores sumptus q̄ principale qō
mittendum est. Non tamē sic est de debi
tis per voluntatem creditor cōtractis vt
est de vsuris et similibus. vel etiā de debi
tis iuste cōtractis. Tunc enī si debitor ad
alium locum se transtulerit tenetur ꝓprijs
sumptibus creditori mittere. Si vero cre
ditor absens fuerit eo q̄ trāstulerit se tūc
mittet ei sumptibus illius cui mittit nisi
totam summam expense excederent. quia
tunc licet pauperibus erogare nisi speret
aduentus eius. Quinto deniq; queri po
test. quādo restitutio fieri debet. Ad hoc
respondet Scotus ibidem q̄ nō licet ali
quo tempore alienum detinere dño inuito

et nolente. et ſm rectā rōem nolle debēre Et ideo ſtatim reſtitutio facienda eſt ſicut ſtatim ceſſandū eſt ab actu cuiuſcūq; peccati mortalis tā interiori q̄ exteriori In aliquibus tamē caſibus licz quādoq; reſtitutionē differre realem habita interiori voluntate reſtituendi cum occurrerint circumſtātie oportune. Quos caſus cōcludit Scotus ſub hac maxima. licz detinere rem alienam quādo ille debet velle rationabiliter eam detineri. Sed in quibuſdam caſibus debet quis velle rōnabiliter rem ſuaz detineri ab aliquo de facto habita intentione reſtituendi cum circumſtantijs oportunis. Ad cuius maiorē euidentiam iciendum q ſm triplicem differētiam debitorum triplex licentia eſt habēda ad hoc q quis alienum retinere valeat. Primo nāq; ſunt quidam qui licz poſſunt ſatiſfacere alienum reſtituendo ꝓ leuiori tamē grauamine ſuo longiorē ſolutionis terminū habere deſiderant. Et illi licentiam obtentam z liberam habere dicuntur. Alioquin talem ſolutionem licite differre non poſſunt. quia iuxta prefatam regulam Scoti. Nō licet alienum inuito domino aliquo notabili tempore detineri Porro libera iudicatur licētia que nō datur ex timore neq; ex verecundia vtpote per medium alicuius cui creditor cōtradicere nō audet vel negare progationē erubeſcat vel etiam cū non fit ex deſperatōne ſcz q aliter ſua rebabere nō poſſet. Sic enim progationem extorquēs. violentiam infert. nec eſt capax penitentie ſalutaris. Secundo ſunt quidaz qui cum magna difficultate partem debiti ſoluere poſſunt z bi licentiam petitaz habere debent. Pro quo ſciendum ſm Scotum ibidem q ſi alienā retinens eſt in extrema neceſſitate ſz habet aliqua citra extremā neceſſitatem. tunc res ipa fit ipius detinentis iure politico. quia in extremo neceſſitatis articulo ad ꝓuidendum ſuſtentationem nature via omnibus extreme neceſſitatis cōceſſa eſt. vt patet de verbo. ſigni. Exiſt qui ſemiliat. li. vj. Nec etiam creditor in illo caſu iuridicam habet actionem ſupra debitorem. quia inanis eſt actio creditoris quaz excludit inopia debitoris. ff. de dolo. nāis. Verum tamē illa actio non expirat ſed eſt ſopita ſicut et obligatio in debitore ſopita eſt qui tamē poſtea tenetur ad reſtitutionem ſi ꝓuenerit ad pinguiorem fortunam. Si tamen nunq; occupauit illaz rem ante extremā neceſſitatem tunc ſimpliciter occupauit rem ſuam nec ad aliquā tenetur reſtitutionem. Si vero tam detinēs q̄ ille cuius res detinentur ſunt in extrema neceſſitate tunc diſtinguendum. quia vel dominus rei prius ad illaz deuenit neceſſitatem. et tunc illi reddi debet duplici iure. quia prius ſuum erat. et quia iam ex illa neceſſitate factum eſt ſuum. Sed ſi detinens prius deuenit ad illam neceſſitatē tunc ſtatim fit ſuum z tunc domino poſterius ad tantam neceſſitatem venienti nō debet reddi. quia ceſſauit dominiū iſtius et eſt factum alterius iure politico. Si denicq; ſimul ambo deueniunt ad eam neceſſitatem tunc reddi debet domino ſuo quia nunq; decidit a dominio. Et generaliter par neceſſitas et damnificatio creditoris pari vel minori neceſſitati ſeu damnificationi debitoris ſemper eſt preferēda. Tertio ſunt quidam qui ſine maximo diſpendio ſatiſfacere nō poſſunt ex quibuſdā circumſtātijs. quas Scotus in hac maxima cōcludit. Licet rem alienam detinere q̄n ille eam detineri rationabiliter debet vel le. Et tales licentiam impetrataz habere dicuntur. Eſt autem impetrata licētia cū ſolutio reſultat in notabile damnū ſui ꝓximi vel populi in fama corpe vel anima. vel in exteriori ſubſtantia. et tunc ſolutōnem licite differre poteſt. Nam primo, differri poteſt ſolutio quādo eſſz nimis damnoſa ſibi vel reipublice ſi ſcz ſit ꝓſona cōmunis et cōmunitati vtilis que p hoc impotens et inutilis redderetur. Tunc enim ſm Scotum debet quis velle ſibi reſtitutōnem nō fieri. quia debet magis velle bonum cōmune q̄ bonum ꝓprium. et ita debet velle dilationē aliquā lem reſtitutōis

vtilis vt seruetur maius bonū. Sic etiam debet magis velle q̄ vitetur magnum incomodum primi restituentis q̄ paruū incomodum suum in modica illa dilatione restitutōnis. Secundo vero solutio differri potest quādo esset infamia restituentis quia debet magis velle restitutionem non fieri quādo essz in infamiā restituentis ad seruandam famā primi q̄ velle comoduz suum cum illius iniuria. Tercio vero solutio nequaq̄ fieri debet quando resultaret in notabile piculum anime vel corporis. Nam ppter primū nō debet vxor marito reddere debitū inordinate petēti. de quo videbitur infra. Propter secundū nō debet furioso petenti gladium suuz reddere. Quarto multominus restitutio fieri debet quādo omnia vel fere omnia ista pariter euenirēt et vel suis primis sez infamia grauis. scandalū plurimorū vel paucorū. piculum mortis. periculū culpe mortalis. et similia. Hinc exempli gratia. queri pt. vtrum de filio spurio et q̄ adulterium pro creato reuelari debeat ne iniustaz hereditatem possideat presertim cū dicit Eccle. xxiij. Mulier omnis relinquens virū suū peccabit statuens hereditatem ex alieno matrimonio. Ad hoc respondet Scotus ibidem q̄ reuelari nō debet. adducēs plures rōnes. quarū vna est ista. Quia si mater spurio hoc reuelaret tunc aut filius crederet matri aut nō. Si crederet nō tamen est probabile q̄ ppter hoc hereditatem dimitteret. quia pauci reperiunt ita perfecti vt ppter iusticiam seruandā in foro diuino dimitterent magnas possessiones suas quas humano iudicio tenere possunt. Nec hoc potest mater rōnabiliter psume re nisi prius multum experta fuisset voluntatem filij. Nō enī debet se exponere certe diffamatōni apud filium ppter incertā correctionē filij. Si vero nō crederet tūc fierent duo mala quia mater esset diffamata et ille teneret scienter iniustam hereditatē vt prius fecerat ignoranter. Nec etiam debz reuelare marito. qz tunc diffamaret et piculo mortis se exponeret aut marito occasionem vxoricidij tribueret. quia talis posset esse zelatoz sicut multi sunt q̄ illam occideret vel in ppetuum odio haberet et a se expelleret. vel saltem nunq̄ cum ea pacifice viueret sed semper impropera ret. Et qz ex his aliq̄ vere similiter essent inde ventura. ideo nō debet se mulier tanto piculo exponere ppter incertum bonuz hereditatis restituende. Et psertim in terris vbi vniuersaliter primogenitus est heres. Quia licet marit⁹ posset credere vxori tamē a spurio nō posset hereditatē auferre nisi talem in foro publico eū probaret et q̄ hoc oporteret eam diffamari per totā patriā in cōfusionē viri et filioz ac vniuerse cognatōnis. Qz si queritur quid ergo faciendum est. Respondet Scotus ibidē q̄ mater laborare debet q̄tum est in se vt hereditas heredi vero reddat occulte nec tamē debet se exponere diffamationi sed ex causis honestis q̄tum in se est filiuz inducere debet vt hereditatem dimittat scz vt religionem intrat vel vt clericus fiat et ecclesiastica bona recipiat. et his sufficienter ppositis dimittat hereditatez alteri fratri quasi laico in seculo manēti. Qz si nulla via eum inducere possit vt eā dimittat illi tamē se ppdere nō debet. quia nō est certa q̄ ille sic psuaderetur sed laboret ad restitutionem aliunde faciendā vero heredi q̄tum potest sm cōgruentiā iusticie. non enim dico q̄ teneatur ad restitutionē pereditati equivalentem quia multū distat inter habere et ppe esse. Iste nunq̄ hereditatem habuit licet ppe fuit sm iusticiā. et ideo min⁹ q̄ equivalēs hereditati p restitutiōe sufficit. qz et mater alteri filio bonuz testamentū legare potuit. Et illud minus determinet sm arbitriū boni viri. Videtur enī ad minus q̄ filio spurio debeat ppuidere de honesto victu et vestitu si hereditas pinguis fuerit vt heredi ad duplum vel ad triplum istius sufficere possit. Vel ad sapientis psessoris cōsiliū si vidua foret. teneret modū cuiusdaz magne ducisse vocaret omnes heredes ad se et prestito iuramēto de fide diceret eis vn⁹ ex vobis

est illegitimus neminē specificando. Rogo igitur quatenꝰ ꝓpter salutē anime mee nō velitis interrogare sed eque simul hereditatem diuidere. Et si hoc esse nō possit tunc faciat sicut habet̄ extra de solu. ca. Odardus. Ubi dicitur ꝙ si in toto vel in parte nō possit soluere debita nō est obligatus ad illa nisi ꝑuenerit ad pinguiorez fortunā. Ad laudē dei Amen.

De iusta translatione dominij rerū tēporaliū in alterū. Ser. xix

Facite dignū fructū penitētie. Cum cōdignā penitentiam iniuste ablatorū vel retentorum restitutio necessario p̄cedere debz Nec oblatio vel elemosina de iniustis facta deum placare uel placere deo valeat. Ideo in p̄senti sermone de iusta translatione dominij rerū temporaliū in alterum reor esse ꝓsequendum. Pro quo notandū ꝙ multipliciter fieri potest dominij trāslatio de vno in alterū. Nam fieri potest autoritate publica scz alicuiꝰ principis vel legis. De qua Scotus sup. iiij. dis. xv. ponit hanc ꝯclusionez. ꝙ translatio dominij legis iuste iusta est. vt patz in p̄scriptione q̄tum ad immobilia in quibꝰ est iusta trāslatio. Qđ ꝓbatur extra de p̄scriptōe. Vigilanti. glosa sup illud aliena. ꝓbatur etiam ꝑ rationem. quia iuste potest statui a legislatore qđ ē necessariū ad pacificā subditoꝝ ꝯuersationē. sed dominiū rei neglecte q̄ sic negligitur in p̄scriptione ⁊ vsucapione transferre in occupantē est necessarium ad pacificam ꝯuersationē ciuiuz. qꝛ si nō transferret̄ dominiū in occupantem sed maneret apud primū post quantūcūq̄ tempus essent lites mortales. qꝛ post q̄tumcūq̄ tempꝰ ille redit qui neglexit vel eius heres rem neglectā repeteret ab alijs quātocunq̄ tempore occupatam ⁊ essent tales lites quas impossibile esset decidere. cum nec ꝓbationem sufficientē habere possent. et ex talibus litibꝰ ꝑpetuis essent cōtentiones ⁊ forsitan odia inter litigantes sic ꝙ tota pax reipublice ꝑturbaretur Potest insuper legislator per legem iuste punire transgredientem cuius trāsgressio vergit in detrimentuz reipublice. Et si pena corporali multomagis pecuniaria pena ⁊ hoc applicando eam fisco. Ergo pari ratione potest eum punire pena tali applicando illud in quo punitur alicui. q̄ in hoc est minister legis. Sed negligens rem suā tanto tempore transgreditur ita ꝙ eius transgressio est in detrimentum reipublice. quia impedimentum pacis. Ergo sicut lex iuste potest rem sic neglectam applicare fisco. sic ad maiorem pacem potest trāsferre eam ad ip̄m. qui tanto tempore eam occupauit sicut minister legis. Ad maiorem autem euidentiam sciendum ꝙ prescriptio vel vsucapio est acquisitio dominij ꝑ cōtinuationem possessionis temporis a lege diffiniti. Sed vsucapio ē de mobilibus ⁊ cōpletur in triennio. Prescriptio vero est de immobilibus. Et sunt specialiter due species prescriptionis. Quedā enim est longi temporis vt. x. annoruz inter presentes. id est in vna ciuitate habitātes. vel. xx. inter absentes. Alia est longissimi temporis scz. xxx. vel. xl. annorū que locum habet inter laycos vel priuatos ꝑsonas. Et requiritur bona fides omni tempore prescriptionis ꝑm canones. et tunc finita prescriptōne vel vsucapione res illa facta est sua beneficio iuris. Et intelligitur bona fides quando quis credit tradentem esse dominū vel habere ius distrahendi licet errat in facto. que bona fides presumitur nisi cōtrariuz probetur. Multa tamē sunt que prescribi nō possunt De quibus si nō habes originalia. vide in pisano in verbo. prescriptio. Secūdo p̄ncipaliter fieri potest dominij trāslatio autoritate priuata ip̄ius domini immediate possidentis per actum mere liberalē. redditionem aliquam non expectando sed rē suā habere donādo. Et de hoc ponit Scotus ibidem secundam cōclusionem dicēs. ꝙ dominus alicuiꝰ rei nō prohibitus a lege vel supiore. a cuiꝰ voluntate depēdeat

289

in dominando. donãdo vel trãsferẽdo
potest donare rem suam alteri volenti re
cipere. Quod patet. quia ex quo ꝙ actus
voluntaris fuit dominus. per voluntatẽ
potuit cessare esse dominus. Et alius vult
recipere ergo potest incipere esse domin⁹
et nõ phibet aliqua causa superior istum
B desinere. et illuꝫ incipere esse dominũ. Ex
quo patet ꝙ tria requirunt̃ ad iustam do
nationem. Primũ est ꝙ sit liberalis trãs
latio ex parte donantis. Pro quo notan
dum ꝯ non est in donatõne iustitia si do
nans nõ mere liberaliter donat. Nõ autẽ
mere liberaliter donat qui ex ignorantia
donat sicut furiosus. freneticus. mẽte ca
ptus. totus ebri⁹. et morti ꝓpinquus. cuꝫ
scz est extra sensum vel vsum rõnis. et tñ
opera ꝛ malicia alicuius cõdit testamẽta
que coram deo nullum robur obtinẽt. Dñ
generaliter quicũq; circumuentus vel de
ceptus vel aliqua necessitate coactus do
nat. nõ mere liberaliter donat. quia igno
rantia et equalis coactio excludunt sim
pliciter voluntariũ. Et ex eo sequitur fm
Scotum ꝙ deceptus de eo cui donat ꝯ
tum ad illam rationem propter quam do
nat nõ simpliciter donat. Vnde fm Inno
cen. et Hostien⁹. Ypocrita qui sub no
mine boni ac deuoti viri multa ꝗsiuit ob
ligatur restituere. quia per fraudeꝫ illa bo
na adeptus est. xiij. q. v. c. fi. et preceden
ti. Vnde taliter acquisita debet alijs vi
ris deuotis vel pauperibus erogare. Si
militer si non egeno datur eo ꝙ ꝓpter suã
simulationem egenus putabatur hoc alijs
egenis distribuere teneretur nisi ipe inte
rim egenus efficeretur. Quia de talibus
dicit Scotus ibidem. Videant trufato
res illi qui diuites existentes tanq; egeni
elemosinas recipiunt ne iniuste omnia re
cipiant huiusmodi. quia nõ est ibi in dan
te voluntariũ. ꝓpter ꝙditõnis ignorantiã
quã respicit in donando. Nõ etiã valet il
la donatio que nõ ex mera et grata volun
tate. sed ex quacũq; necessitate procedit.
Secundũ quod requirit̃ est voluntas reci
piendi ex pte ipius cui fit donatio. qz nisi
oblatum recipiatur dominiũ nõ transfer
retur. et ergo caueant quicũq; oblata in
manifesto fugiunt sed in occulto clam au
ferunt postmodũ. quia furtũ cõmittunt.
Tercium est ꝙ sit libertas ex parte ambo
rum donãdi ꝛ recipiendi ita ꝙ nulla lege
superiorũ ꝓhibeantur in ista translatõe nec
per actum alterius a quo dependeat. Nã
ex hoc dare nõ possunt. furiosus. demens
seu amens. minor annis. xxv. et multomi
nus pupill⁹ qui alienare nõ potest sine au
toritate tutoris. Filiusfamilias qui nõ ha
bet peculiũ castrense vel quasi seruus. an
cilla. vel monach⁹. et sic de alijs. Omnis
enim talis donatio restitui debet nisi ꝓba
biliter ꝓsumat̃ ꝙ placebit illis qui super
hmõi habẽt potestatẽ. Propter defectũ
autẽ recipientis nõ potest quis dare pe
cuniam fratri minori. quia ille nõ vult vel
nõ potest esse dominus Ceterũ huic dona
tioni correspondet in translatõne vsus li
beralis accõmodatio que similes leges ha
bet ad hoc ꝙ sit iusta. quia in accomoda
tione requirit liberam voluntatẽ accomo
dantis. Et in recipiente ꝙ velit ad vsum
recipere. et ꝙ nõ sit aliqua voluntas vel le
gis vel principis obsistens illi accomoda
tioni. Tertio principaliter fieri potest
translatio dominij autoritate priuata per
actum liberalem fm quid. quãdo scz ꝓ eo
ꝙ quis transfert dominiũ expectat aliqõ
equiualens sibi reddi Et dicitur ꝓprie cõ
tractus. quia ibi simul trahunt̃ volunta
tes partium. Trahitur enim iste ad trans
ferendum in dominiũ suum. Et fit duplici
ter. Vel enim cõtractus in quibus domi
nia transferuntur sunt rei vtilis ꝓ re vtili
mediante sicut vinũ ꝓ blado ꝛ similia. vo
caturq; rerum ꝓmutatio. De qua Scotus
ponit talem ꝓclusionẽ. ꝙ domini rerũ iu
ste ꝓmutant eas si sine fraude equalitatẽ
valoris. in cõmutatis fm rectam rõnem
seruant. Tenendo etiam hic ꝙditõnes ad
iustam donationẽ prius expositas. Per
hoc igit̃ ꝙ dicit sine fraude excludit frau
dem in substantia. vt scz nõ cõmuret auri
calcum pro auro. nec aquam ꝓ vino. et ita

quantitate ponderis. mensure vel regule.
Et in qualitate vt nõ cõmutet vinum cor
ruptum pro vino puro. Que cuncta pro
bantur. extra de iniurijs ⁊ dam. da. Si cul
pam. Qui occasionem damni dat damnũ
dedisse videtur. Vel etiam cõtractus in
quibus dominia transferunt̃. sunt rei vti
lis pro nummismate vel ecõtra. quia diffi
cile erat res vsuales immediate cõmutare
Ideo inuentum est medium per quod ta
lis ꝯmutatio faciliter fieret. Et dicitur cõ
mutatio nummismatis ꝓ re vtili emptio.
Cõmutatio rei vtilis ꝓ nummismate ven
ditio dicitur. De qua cõmutatione ponit
Scotus ibidem cõclusionem omnino cõsi
milem iam dicte cõclusioni quia oportet
ibi cõsiderare nummisma ex vna parte et
rem mutatam ex alia. Et notanduz est ꝙ
licitum est in vtrisq̃ cõtractibus ꝑmutan
tem vel vendentẽ pensare damnũ in ven
D dendo carius. nõ autem comodum ipsius
ementis siue illius cum quo ꝑmutat. De
niq̃ tercio fit etiaz cõmutatio nummisma
tis ꝓ nummismate. et dicitur mutui datio
vel mutui acceptio. De qua ponit hãc cõ
clusionem ꝙ ad mutuum iuste ꝯtrahendũ
oportet seruare equalitatẽ simpliciter in
numero vel pondere. Cuius ratio est. qꝛ
vsus pecunie est eiꝰ cõsumptio. Q. si non
cõsumeret̃ sed integra sibi redderet̃ sicut
alia que mutuo ꝯcedunt̃ nil requireretur.
Potest tñ alia ratio assignari. qꝛ scz pecu
nia ex sui natura fructũ nõ habet aliquez
sicut alia ex se germinantia sed tm̃ ꝓuenit
aliquis fructus ex industria vtentis. In
dustria autẽ vtentis nõ est illius qui cõce
dit pecuniam. ergo q̃ vult habere fructum
de pecunia vult habere fructũ ꝺ aliena in
dustria. Et hec est ratio in oppositũ quare
fructus pignoꝝ germinantiũ ꝯputant̃ tm̃
in sortem. Et nota generaliter ꝙ ꝑter re
gulas ꝑdictas ad iustũ vel iniustũ ꝑtinen
tes in singulis cõtractibꝰ duo debet caue
ri. Primũ est ꝙ ꝯmutans vel vendẽs nõ
cõmutet vel vendat tempus. quia tempꝰ
non est suum. Secundo ꝙ non ponat se in
tuto de lucrando. ⁊ illũ cum quo cõmutat
de damno Et intelligit̃ in tuto semper vel
in pluribus. Et ex his patent multi casus
in speciali. In mutuatione tñ pecunie li
cet in aliquibꝰ casibus vltra sortẽ aliquid
recipere. Primo rõne pene ꝯuentionalis E
cũ non sit in fraudẽ vsurarũ. verbi gratia
Quis indiget pecunia ꝓpria ad mercan
duz ⁊ ꝯcedit eã alteri ad certũ tempus. ta
lem penã ꝯditionalẽ adijciens. ꝙ nisi cer
to tempore soluerit certã quotam de pe
cunia supaddet. Hoc enim licitũ est. qꝛ li
cet seipm̃ indemnẽ seruare sic ꝑmuniendo
vel puniendo cũ quo ꝯtrahit. Signũ autẽ
manifestũ ꝙ nõ in fraudẽ vsurarũ est cuz
creditor magis vellet die ꝑfixo pecuniam
sibi solui q̃ in crastina cũ pena sibi adiun
cta. Secũdo ꝑt aliq̃d accipi vltra sortem
rõne interesse. Quia debitor ex cuiꝰ nõ so
lutiõe creditor notabiliter damnificat̃ te
netur de iusticia satisfacere creditori ꝺ in
teresse. Et licz creditor nõ possit in exte
riori foro ꝯtra eũ actionẽ habere vtpote:
qꝛ nõ sunt pacta vel iuramẽta facta. tñ in
foro ꝯscie tenet̃ debitor vltra sortẽ ꝺ in
teresse. Tercio ꝑt aliq̃d sumi vltra sortem
qñ vtrũq̃ scz capitale ⁊ illud supfluũ poit
sub incerto. vt ptz ex̃ de vsur̃. c. Nauigãti
Etiã arguẽdo sic ꝑ locũ a siki qñ q̃s aliq̃d
accipit vltra sortez sine pacto tacito siue
expsso ⁊ sine sinistra intentõne mutuandi
tunc illud licite retinere potest. quia sicut
in precedenti articulo excusat incertitu
do sic et hic. Et licet sola spe et affectu vl
tra sortem recipiendi sine pacto aliquo
verbali vel aliquo equiualenti vsuram cõ
mittere potest. eo ꝙ principaliter mutuat
spe lucri et eo affectu peccet. recipiens ta
men aliquid vltra sortem non tenetur ad
restitutionem. Hic ergo queri potest. F
Vtrum liceat emere vel vendere reddi
tus pecuniarios vel alios quoscũq̃ ad vi
tam. ꝑsertim cũ dicit̃ extra de vsur̃. c. Cõ
suluit. ꝙ intentio plus accipiendi facit v
suram. sed qui redditus emit ad vitam.
hoc facit intentione plus accipiendi. et
ideo contractum vsurarium facere vide
tur quod etiam est illicium. Ad quod

respondet ꝛRichar. in qͦlibeꝯ. inter alia. q̄ ille cōtractus venditōnis et emptōnis est licitus ex sua forma nec debet iudicari vsurarius nec illicitus quia licite fieri p̄t. Nam licz in cōtractu mutui sola intentio plus recipiendi causat vsuram nō tamē in cōtractu emptionis et venditionis p̄sertim cum sit dubium vtrū plus aut minus sit recepturus. Vnde sicut habetur extra de vsuris. c. Nauiganti. Omnis q̄ tractus potissime rōne dubij excusatur ab vsura: In casu tamē possit esse cōtractus illicitus si scz in eo nō seruatur equalitas. que attendi debet inter ementem ⁊ vendentē. ꝑm approbatam cōsuetudinē et hoc in omni cōtractu. Si ergo vendēs plus accipit ab emente q̄ res valeat ꝑm cōmunem illū terre cursum tunc corrumpitur equalitas iuris naturalis in vendentem ecōtra. Nō tamen sic intelligendum q̄ quantumcūq̄ paruus excessus precij vltra rem venditā vel ecōtra corrumpat equalitatem iuris naturalis sed tunc dumtaxat quando illa inequalitas clare videtur. q̄ alter eorum notabiliter ledatur ꝑm exigentiā rei venditē. Ita q̄ aliqua lesio nō diceretur notabilis ꝑm se que tamē diceret notabilis ꝑm cōparationem ad rem emptam vel venditam. sicut quādo res est parui valoris. Vnde q̄ꝫ tum ad p̄sentē speculatōz tunc seruatur equalitas iuris naturalis in emptione redditui ad vitam quādo pensata ementis etate. sanitate. p̄iculo. et similibus circumstantijs que possunt abbreuiare vitam. Et cōpensata similiter p̄cij quantitate que datur faciliter discerni p̄t vtrum in illo cōtractu meliorem partē habeat notabiliter emens vel vendens. Si vero notabiliter alter eorum meliorē partem habeat tunc iudicatur cōtractus esse vicios⁹. vt si quis annoꝛuz viginti emat redditus ad vitam ꝑ tali precio q̄ infra octo annos fortem recipiat eo q̄ ꝓbabili⁹ est q̄ in duplo plus viuere debeat et frequentius hoc accidit. Vnde licet talis cōtractus non in iure ꝓhibitus videtur ⁊ ab ecclesia tolleratur. tamē in foro cōscientie vicios⁹ iudicatur ꝓpter inequalitatez illius ꝑm cōmunem et approbatam cōsuetudinem nisi forte talis tot infirmitatibus grauaretur. vel tot ꝑiculis mortis exponeretur q̄ sic per tales circumstantias cōtractus equalitatē seruare videretur vel nisi aliquod impedimentū solutiōis timeretur. ita q̄ dubium nō possidendi pacifice rem emptam. cōtractum posset reducere ad equalitatem. Q⁹ si obȷ̄citur de pecunia empta ad vitaz ementis q̄ talis cōtractus ex forma sua sit illicitus. quia ꝑm iura pecunia nō vendicur nec emitur. ita vt ꝓpria sit emptio vel venditio. sed ē inuenta ad hoc vt sit mensura et precium rerum que venduntur et emuntur. et sic potius videtur esse cōtractus mutui. in quo recipere aliquid vltra sortē est vsura. Ad hoc respondet ꝛRichar. ibidem. q̄ non est ibi cōtractus mutui sed emptionis ⁊ venditionis quia emitur ibidem a vendente ius percipiendi certam quantitatem pecunie annuatim ab eo quādiu durat vita ip̄ius ementis. Ius autem percipiendi aliquam quantitatez pecunie enumerate nō est pecunia. et sic ꝓprie pecunia non emitur. Et idem dicenduz esse videtur de redditib⁹ hereditarȷ̄s. Ad laudē dei Amē

De primo opere misericordie spiritualis quod est docere ignorantem. Ser. xx.

Facite dignū fructū penitentie. Vīso de his que req̄runtur ad elemosinarū corpaluz cōdignā distributionē. Ꝺ̄ ꝓsequendum est de spūalib⁹ opib⁹ mīe q̄ similiter septē esse noscunt. sicuti septē sunt opa misericordie corpalia. Et sicut illa deseruiūt ad subueniendū corpi. sic et ista ad subuenien dum aīe. Que sunt hec. Docere ignorātē Cōsulere dubitanti. Consolari tristem. Corrigere peccantem. ꝛRemittere offendenti. Portare onerosum. Et orare ꝓ oībus. Ante quoꝝ ꝓsecutionē primo queri potest vtrum elemosine corporales potio

res sunt vel spirituales p̄sertim cū de corporalibus elemosinis et nō de spiritualibus in iudicio dn̄s facturus est mentionē dicēs. Esuriui ⁊ et nō dedistis mihi manducare ⁊c̄. Ad hoc respondet doc. sanct⁹ scd̄a scd̄e. q. xxxij. q̄ cōsiderādo illarū elemosinarū cōparationē simpliciter. tūc spirituales elemosine corp̄alibus p̄eminent sicut anima corpori et hoc triplici ratōne Primo q̄ illud qd̄ exhibet̄ nobili⁹ est scz donum spirituale qd̄ p̄eminet corp̄ali. Et ideo dicit Aug⁹ sup̄ illud euāgelij. Qui petit a te da ei. Dandū est qd̄ nec tibi nec alteri noceat. et cū negaueris qd̄ petit iudicanda est iusticia vt eum inanem nō dimittas. et aliquādo melius alq̄d dabis etiaz cū iniuste petentē correxeris. Sed correctio est elemosina sp̄ualis quā Aug⁹ potiorem esse iudicat. Secundo rōne ei⁹ cui subuenit̄. q̄ spiritus nobilior est corpore. Sicut enim quis sibijp̄i magis p̄uidere debet q̄tum ad spiritū q̄ quantū ad corpus s̄m illud. Primū querite regnuz dei. Sic etiam p̄ximo quē diligere debet tanq̄ seip̄m. Et ideo dict Richar. sup̄. iiij. dis. xv. q̄ quedā elemosine sunt spirituales ratōe dati vel facti. Corporales rōe indigentie ex parte recipiētis ad cuius subuentionē ordinat̄ illud datum vel factū vt cuz quis deum orat vt indigentie corp̄ali ip̄ius p̄ximi subueniat et similia. Que inquit elemosine nō vident̄ mihi corp̄alibus p̄ferēde. quia licet omnino sit q̄d nobilius q̄ cibus vel potus. nō tn̄ ita ordinat̄ ad subueniendū indigētie corporali. Cū tn̄ ordinarentur ad subueniendū spiritui tunc potiores iudicarent̄. Tercio deniq̄ sunt potiores q̄tum ad ip̄os actus quib⁹ p̄ximis subuenit̄. q̄ spiritualis actus nobilior est corporali q̄ est quoddammō seruilis. Q. si obijcitur corporales elemosinas orōni p̄ferendas esse sicut tactum est in p̄cedentibus vbi agitur de cōparatōne triū p̄tiuz ip̄ius satisfactōis. Sed de orōne p̄t fieri sp̄ualis elemosina tā rōne dati vel facti q̄ etiaz rōne indigentie vt cum quis orat p̄ salute alteri⁹. Ad hoc respondet Richar. q̄ qn̄ elemosina inter p̄tes satisfactōis p̄fert̄ orōni tunc nō distinguit̄ ab illa q̄ fieri potest de oratiōe. Et ego cōcedo, q̄ oratio inquantū homo p̄ eā subuenit indigentie aīe sue ⁊ p̄ximi magis est satisfactoria q̄ inquantū p̄ eam vacat cōtemplatōis dulcedini. quia et si secūdo mō sit dignior in esse tn̄ primo mō rōne vsus magis est meritoria. Nec tibi videat̄ distinctio friuola quia similē distinctionē facit Aug⁹. xj. de ciui. dei. ca. xvj. vbi rōne vsus panē p̄fert muri. et nummos pulicibus. q̄uis rōne dignitatis esse nature sit ecōtrario. Hec ille Porro cōsiderādo cōparationē elemosinarum corporaliū ⁊ spiritualiū s̄m aliquem particularē casum tūc aliqua corporalis elemosina prefert̄ alicui sp̄uali. q̄ magis est pascendū fame morientē q̄ docendum Sicut indigenti s̄m ph̄m. Melius est ditari q̄ philosophari q̄uis hoc simpliciter melius sit. His premissis de opere primo misericordie spiritualis est p̄sequendum quod est docere ignorantem. Et hoc quidem licet p̄cipue cōueniat predicantibus. generaliter tamē indicit̄ omnibus sicut vnicuiq̄ deus mandauit de proximo. Et q̄to ignorātia p̄iculosior tanto doctrine elemosina prestantior est. Pro quo notandum q̄ triplex ignorātia distinguitur Quedam enī dicit̄ ignorantia simplex qn̄ scz quis simpliciter nescit quod est de necessitate salutis sciendū. Si igit̄ illa ignorantia inuenitur inuincibilis p̄ naturā vt in puero. decrepito. mēte capto. et similibus qui nō vtuntur ratione tunc penitus excusat a pctō. q̄ nō poīt scientiā nec debitū sciēdi. nec cōtemptū sciendi. nec affectū sciēdi. Si vero a casu reddit̄ inuincibilis. in quē casum incidit p̄pria culpa p⁹ opus illicitū vel p̄ passionē aliquā illicitā scz p̄ inordinatū amorē. cupiditatē. sollicitudinem et similia. Tunc factum sequens dementiam s̄m aliquos non excusat a toto sed a tāto. quia p̄pria culpa in illā cecidit licz alij cōtrariū asserere conant̄. Sicut etiam ebrietas voluntarie p̄curata peccatum sequens nō excusat. Si vero nō ceci-

dit ꝓpria culpa sed potius per indiscretā virtutum et operum bonorū exercitationem. tunc a toto factum sequēs excusat. Et idem iudicium est si quis in se dubitās bona fide cōsuluit ꝑitos quos putauit scientificos et cōscientiosos in aliquo casu ī quo tamen rei veritas aliter se habuit. talis enim excusatur a peccato quia fecit qđ in se fuit. Non tamē excusant̄ illi qui querunt sibi magistros prurientes auribus q̄ querunt vt cōsulantur eis placentia ⁊ ingerantur errores. Secundo quedam dicitur ignorātia crassa quādo scz quis negligit scire quod tenetur. nec tamē vult se nescire. sed ꝓpter desidiam. laborem vel aliam occupationem. vel etiam ꝓpter verecundiam negligit ea scire ꝓpter que retraheretur a peccato. De qua dicit Bern̄. in epl̄a quadam. Multa scienda nesciuntur aut sciendi in curia. aut discendi desidia. aut inquirendi verecundia. et quidē hmōi ignorātia nō habz excusationē nec quēq̄ talis ignorantia peccantē excusat s̄m Augustinū vt quis nō ardeat sed vt min⁹ ardeat. Tercio quedā ignorantia dicit̄ affectata scz quādo q̄s nō soluz negligit scire ea que tenetur scire. sed etiam illi placeat nescire. imo studiose vult aliqua nescire vt excusetur a peccato vel ne retrahatur a peccato. sed vt maiorem habeat libertatem peccandi sine cordis retractatione ⁊ cōscientie stimulatōne. Sicut salomon q̄ dicebat Eccl̄s. ij. Nec ꝓhibui cor meū q̄n omni voluptate frueretur. Unde deos alienos adorauit ne suas delitias cōtristaret. Et tales dicunt deo. Recede a nobis Scientiam viarū tuarum nolumus. Job xxij. Et horum quidem ignorantia graue peccatum est. Unde Ambro. de hac ignorantia loquēs super illud Ro. ij. An ignoras quoniam benignitas dei ad ꝑenitentiam te adducit sic ait. Grauissime peccas si ignoras. Nimirum cum ⁊ ignorantia reputatur ibidem in peccatū. Breuiter cōcludendo. nullū adultū rōnis capacem ignorantia iuris naturalis excusat. quia nulli tali licet ignorare legem nature que naturaliter cordib⁹ est indita nostris Similiter ignorantia iuris diuini quo ad peccata nullum excusat Ignorātia tamē iuris positiui et canonici quosdaz excusat precipue rusticos. milites. et mulieres. vt videbitur. Non tamē excusat sacerdotes curam animarū habentes. nec etiam confessores. Ad maiorem autem horū euidentiam sciendum ꝙ quedam est lex naturalis inserta mēti rationali. de qua glosa super illud Ro. ij. Cum gentes que legez nō habent naturaliter ea que legis sunt faciunt sic dicit. Et si nō habent legem scriptam habent tamen legem naturalem qua quisq̄ intelligit et sibi cōscius est quid bonum et quid malum sit. Et ideo multis cōquerentibus quis ostēdit nobis bona respondet p̄s. Signatuz est super nos lumē vultus tui dn̄e. Quod exponit Thomas p̄ma scđe. q. xcj. dicens. ꝙ lumen vultus est lumen cognitionis naturalis boni ⁊ mali qđ est signatū sup̄ nos q: menti rōnalis creature impressuz ⁊ a lege eterna deriuatū. Et sic lex naturalis est quedā ꝑticipatio diuini lumīs. Et nota ꝙ oīa p̄cepta diuina sunt de lege nature. q: rō naturalis apprehēdit vt bona et ideo per ꝯsequēs faciēda. et eoꝝ ꝯtraria vt mala. ⁊ ideo vitanda. Dn̄ Job regebat̄ a lege nature q̄ tn̄ ꝑfectissim⁹ fuit in oī ꝯuersatōe sua. Dicit etiā Isid. li. vj. ethi. ꝙ ius naturale est cōmune oīm nationū eo ꝙ vbiq̄ instinctu nature nō aliq̄ ꝯstitutōne habet̄. Et poīt exēpla dicens. vt viri aut feīe ꝯiunctio. liberoꝝ successio. cōis oīm possessio. ⁊ oīm vna libertas. acq̄sitio reꝝ. q̄ celi terre mariq̄ capiunt̄. Itē deposite rei. vel cōmodate restitutio. violentie ꝑ vim repulsio. Hic igit̄ q̄ri p̄t. vtꝝ de dictamīe legis nature sit ꝙ vna sit vni⁹ cū in sacra scriptura repitur ꝯtrariū factū fuisse. Ad qđ respōdet Alex. de halis in. iij. ꝑte summe. q. xiij. ꝙ triplex est dictamē nature s̄m ꝙ natura tribus modis mouet in creatura rōnali. Nā aliq̄n natura mouet vt natura. ⁊ sic dictat masculū cōiungi femīe ad multiplicatōez speciei. Aliq̄n natura mouet vt

ratio. et sic dictat q̄ vnus vni coniungi debeat vel ꝑm cōgruentiam status ⁊ temporis oportunitatem vnus cum pluribus vxoribus eo dispensante qui est supernaturam. Et hoc propter lamech ⁊ Jacob ducentes duas vxores nō fecerunt cōtra naturam. quia dispensatum fuit eis a deo qui est supernaturā fecerunt enī quatuor rōnibus. Prima fuit ex dispensatōne dei Secunda ex causa honesta vt multiplicarētur ꝓles et numerus fideliū ad cultum dei. Tercia fuit quia moderate pluribus vtebantur. Quarta denicꝫ quia approbāda erat cōsuetudo ꝓpter sacramentum. Omnia enim cōtingebant illis in figura Ceterū ratio quare natura dictat inq̄tū ratio q̄ vna debet vni cōiungi et ecōtra est. quia nō est faciēdū alteri quod sibi nō vult fieri. Aliquādo ꝓinde ratio movet vt dō et sic dictat q̄ vnus debet vni cōiungi insepabiliter vt sic iuuēt mutuo onus sustinere filiorum. Et vt dicitur in decretis dis. v. Naturale ius ab exordio rōnalis creature nec variatur tempore sed immutabile ꝑmanet. lex autē scripta legis nature supplementum ponit. verbi gratia. Lex nature dicit in generali vt nō facias alīs quod tibi fieri nō vis. lex vero scripta dicit eadem in particulari. nō occides. non furtum facies. nō mechaberis ⁊c. Sic q̄ per legem scriptaz lex nature ꝓactice ad omnium noticiaz deducitur ne remaneat excusationi locus. Quia lex nature in cordibus aliquorū quantū ad aliqua corrupta est et obfuscata. Excecat enim eos malicia eorum et hoc est ex aliqua passione ⁊ mala cōsuetudine. aut etiam mala habitudine seu dispositōe nature Sicut apud generationes olim latrocinia nō reputabāt iniquum cum tamē expressa sit cōtra legē nature. vt refert Julius cesar de bello gallico. Preterea qz lex humana tm̄ bis potest legem ferre de quibus potest iudicare quod solum fieri potest de motibus exterioribus qui apparent hominibus. ideo necessarium fuit q̄ superueniret lex diuina q̄ disponeret de motibus interioribus voluntatis qui latent homines. eo q̄ ad q̄ fectionem requiritur q̄ in vtriscꝫ actibus homo rectus existat. vt sic homo sine vlla dubitatōne scire posset quid agenduz vel vitandum esset ⁊ sic in actibus ꝓpriis per legem diuinā dirigeretur. de qua q̄stat q̄ errare nō potest. Lex igitur diuina immutabilis est. similiter ⁊ lex naturalis que est quedaz participatio legis diuine. Et hoc habet ex q̄fectiōe legis diuine vel rōne naturaz instruentis. Lex igitur positiua vel humana mutabilis est quia causatur ex ratione humana que mutabilis est. Concludendum est igitur q̄ ignorantia legis diuine vel nature nullū excusat rationis participem dummodo ignorantia iuris in eo est vincibilis. Ignorantia vero facti que est ꝓprie causa agendi excusat ex toto si fecit debitam diligentiam. Sin autem tunc solum excusat a tanto. Ignorantia tamē cōcomitans actum ita q̄ nihilominus faceret si sciret non excusat aliquem. Ignorantia denicꝫ iuris positiui quod continet cōstitutiones canonicas seu ecclesiasticas non obligat eque vniuersaliter. Pro quo sciendum q̄ peccans ex ignorantia cōtra ius positiuum cōmune. si est persona cui licitum est ignorare ius illud puta miles. rusticus. mulier. tunc excusatur a peccato et a pena per ius imposita si tamen est pure positiuum. ita q̄ alias non esset peccatum nec inmittitur directe iuri diuino vel naturali. Verumtamē si iure naturali vel diuino factum esset in se peccatum tunc q̄ ius positiuuz aggrauaretur vt pote quia impediunt liberam electionem episcopi vel nautas spoliant industria piscatoria vel mercatoria cōmunem vtilitatem ꝓmouētes cōtemnunt preceptum diuinuz ius naturale et etiam positiuum. Et ideo etiam sunt excepti ab ecclesia sic q̄ per preceptum positiuum aggrauata est tam pena q̄ culpa. Si vero quis peccat contra ius positiuum pure particulare tunc ꝓbabiliter illud ignorans excusatur tam a culpa q̄ a pena. Exempli grā. vt si qs ꝓbabiliter ignorans daret pecuniā fratri minori

Si deniq; non est pure positiuum sed est particulare tunc ignorans illud ꝑbabiliter licz incurrit culpā nō tamē incurrit penam. Hinc est q; sentētijs ꝑ statuta ordinariorum nō ligantur ignorantes nisi fuerit ignorātia lupina vel affectata. vt ptz de cōstitutionib⁹. Vt animarū. li. vj. Ex his igitur ptz q̄ traz tractarū in creatura rationabili facit ignorātia. Incitemur ad instruendum igitur ꝓximū. quia nihil deo acceptius q̄ zelus animarū imitantes illud nobile verbum quod dicit Seneca in epla. xxvij. Lupio inquit que ego scio tibi libenter transfundere. si in hoc aliquid gaudeo discere vt doceam. Nec me vlla res delectabit licet sit eximia et salutaris quā mihi vni secuturus sum si cum hac exceptōe detur sapiētia vt illam inclusam teneam nec enunciem. Si hoc dicit gentilis. o q̄d faciet christianus ꝑsertim cum dicit Iero. sup. Ezech. Magnus discrimen est dei tacere sermones ob triplicē causam. Vel ꝓpter timorem. vel ꝓpter adulationē. vel ꝓpter pigritiam. Nam tāta potest esse desordinatio affectus in ꝓximorū instructiōnem ptermittendo vel amm onitiones q̄ illa taciturnitas fiet peccatū mortale. Dicit enī Greg⁹. Q; plerisq; nimis taciti dū quorundam mala respiciūt. si cū silētio linguam ꝓximūt. sicq; cōspectis vulneribus vsum medicaminis subtrahūt et actores mortis fiunt quo virus qō ejicere poterāt loquendo noluerūt. cū tñ canes ꝑcutato sibi vulnrāe cōcito linguā medicinalē apponunt. Si tñ auditores velud oburati incorrigibiles. imo cōtemptores. si impugnatores veritatis extiterint tūc a ꝑdicatōibus et instructiōe cessandū est. Juxta illud Math. vij. Nolite sanctū dare canibus. nec margaritas ꝓjicite ante porcos. ne forte cōculcent eos pedibus suis. si cōuersi dirumpant vos. Ignorātes aūt. si simplices iuxta ꝓsiliū Hugonis. li. ij. didascalon. Ab omnibus libenter discāt qō nesciunt. Qui inquit diligenter inspicere voluerit quid antiqui ꝓpter amorez sapiētie ꝓtulerunt. q̄ memoranda posteris virtutis sue monimēta reliquerunt quālibet suam diligentiā inferiorē esse videbit. Dñ Aug⁹. sup. Joha. Sic debz esse sermo dei fidelibus tanq̄ piscatores. Quando piscamur. et rethi et hamo piscatur. Sed rethi turba cōcluditur. hamo singularis eligitur. Veruntamē vt dicit ibidē Aug⁹. Doctrina q̄ malos. palmes ī scpe. vitros inter spinas caute lege nedum fructū queris. laceres manus. et cum audis bona dicentem ne imiteris mala facientē. Hec ille. Ad laudem dei Amen.

De secūdo opere misericordie spirituālis quod est cōsulere dubitanti in his que cōcernunt cōscientiam. Ser. xxi.

E Scite dignū fructū penitētie. Secundū opus misericordie est cōsulere dubitāti ꝑcipue in his q̄ sunt ad deū vel ad rectā fidē et ad sāe salutez vtpote ad rectificandū ꝓscientiā vacillantē. dubitantē. si errantē in omnibus agibilibus si credibilibus. Cōsciētia nāq; testis est factorū vel nō factorū in q̄tum cōsciētia retinet illud ptra quod voluntas facit quasi voluntatē accusans de eo q̄ sibi nō obedit. ut dicit doctor sanct⁹ sup. ij. di. xxix. exponēs illud ad Ro. ij. Testimoniū reddente illis cōscientia eorū. Ad ꝓsecutionem igitur huius operis nunc spūalis quinq; sunt ꝓordinē elucidāda. Primus est de ꝓsilio quō quis eo debeat vti ꝓmodum elemosine spūalis in subuentionē salutis ꝓximi. Ad cui⁹ euidentiā sciendū q̄ cōsiliū est inquisitio rōis de aliq̄ opabili in nobis. Ad cui⁹ rectitudinē tria requirūtur q̄ tāgit phs. iij. ethicoz. Primū est q̄ debitū finē ꝓstituat sez veritatis si certe salutis. ad quē finē assequendū ꝓsiliū suū dirigat. Nō ei est ꝓsiliū ō fine. qz finis vel id qō habet vt finis determinatū si certum. sed illud de quo est cōsiliū. dubiū est et incertū qualia sunt futura q̄tingētia in quibus rō nō ꝓfert iudicium an eligenda sint vel vitanda absq; inquisitōne rōnis.

Secundum est q̄ media accomoda et cō-
uenientia ad finem inueniat. Oportet e-
nim illud de quo est cōsiliū q̄ q̄uenientius
sit illi fini et utilius faciliusq̄ ad q̄sequen-
dum finem. Sicut est q̄siliū de pauprate
virginitate et cōsimilibus. Alioquin non
esset rectū q̄silium si finez bonū malis vīs
medīs inquirat. Tercium est q̄ temp⁹ cō
gruum et debitū q̄siliandi assumat vt nec
nimis tardus nec nimis velox sit in q̄silīs
sine etiam q̄ modū debitū cōsiliandi ha-
beat. Alioquin si in q̄silio suo nō fuerit fir
mus. negans scz operibus quod cōfirmat
verbis nō erit eius cōsilium efficax. Et p̄
pter hoc nullus peccator est bene cōsiliati
uus. quia cōciliando debitas circumstan
tias nō obseruat. et ꝓ oppositū omnis vir
tuosus est bene cōsiliatiuus in his que or-
dinantur ad finē virtutis. vt dicit doctor
sanctus in. iij. dis. xxxv. Licet in aliquib⁹
alīs negocīs ꝑticularibus vt in mercatō
nibus vel in reb⁹ bellicis vel aliquo hmōi
nō sit cōsiliatiuus. De bis aūt qui tribuūt
cōsilium ad malū finē dicit dñs Isa. xxx
De filij desertores id ē q̄silij diuini vt fa-
ceretis q̄silium et nō ex me ordinaremī te-
lam et non ꝓ spīritū meum. ¶ Secundum
autem principaliter elucidandum sicut et
cetera sequentia ꝑtinet ad illud cui salu-
bre est q̄silium tribuendū. et est de pplexi-
tate q̄scientie. De qua queri potest vtrum
aliquis potest esse pplexus id est aliquo ca
su necessitate q̄strictus ad faciendum ma-
lum. Et videt q̄ sic. quia verbi gratia iu-
dei qui christum crucifixerūt mortaliter
peccauerunt. qō si non fecissent similiter
mortaliter peccassent. quia ꝓtra cōscien-
tiam fecissent que dictabat eis ꝓtrariū eo
q̄ preceptū erat eis. Quicūq̄ se fecerit fi
lium dei morte moriat. et omne quod fit cō
tra q̄scientiam edificat ad gehennā Hinc
etiā dñs dic̄ ad discipulos Joh. xvj. Ve
nit hora vt oīs qui interficit vos arbitret
obsequium se prestare deo. Ad quod dicē
dum q̄ pplexitas duplex est. Nam quedā
est pplexitas iuris cum scz quis circa hoc
quod faciendū sibi occurrit inuenit diuer
sas autoritates sibīnuicem oppugnātes.
Et hec perplexitas per q̄silium ꝓtrorum et
cōtrariorum q̄cordiā reformanda est. Nā
in ure nulla est ꝓtrarietas realis sz tantū
supficialis. Alia est facti pplexitas cū scz
diabol⁹ suggestione sua plurimos ita pec
care facit q̄ si peccatū postea fortassis fu
gere appetūt sine alio peccato nō euadūt
vt in p̄cedentibus patet in filio spurio. cō
cepto in occulto adulterio. Et de bonis in
iuste retentis que sine scandalo notabili
non possunt restitui. De quo Greg⁹ consi
lium tunc tribuit q̄ inter duo mala minus
malum est eligendum. id est quod alias p̄m
se cōsideratum esset minus peccatum. qz
si positus inter duo mala non potest vtrū
q̄ vitare. tunc potest illud minus malum
facere sine peccato. quia necesse est vt om
ne peccatum sit spontaneū. Dicit enī Au
gustin⁹ q̄ vasis ire deus nunq̄ redderet
interitum si non spōtaneū inueniretur ho
mo habere peccatum. q̄ vsq̄ a deo pecca
tum voluntarium malū est vt nullo mō sit
malū si nō sit volūtariū Judei g̃ christū
crucifigentes perplexi non erant quantū
ad rem sed tantū q̄tum ad animū. Et ideo
debuissent cōsuluisse quosq̄ vt ꝓphetas.
apostolos. vel sacram scripturam. sed qz
hoc nō fecerunt excecati inuidia. ideo pec
cauerunt. quia nocet ignorantia iuris ex
quo potest haberi copia peritorum. Q⁹ si
obj̄ciatur potest quis esse pplexus inter
mortale et veniale cum scz quis inimicum
cōueniat et querat ad perimendum. quem
scio esse in aliquo loco si dico querenti eū
ibidem esse pecco mortaliter: quia prodo
eum. si nego pecco saltem venialiter. quia
mendacium p̄fero Si taceo p̄sumitur ex
mea taciturnitate eum esse in tali loco. et
ideo minus malum eligendum est scz p̄fer
re mendacium quod vtiq̄ erit peccatum.
Quia prohibet in decretis. xxij. q. ij. ca.
Omne genus mendacij summopere fuge.
nec studio nec casu loqueris falsum. nec vt
prestes. glosa. Aliquod comoduz mentiri
studeas. nec qualibet fallacia vitam ali-
cuius defendas caue mendaciū in omnib⁹
Ad hoc dicenduz q̄ in illo casu nihil est di
cendum sed omnino tacenduz. qz nō sunt

facienda mala vt veniant bona vel vt in alijs peiora caueant. Nec hoc nocet si alter ex sua taciturnitate aliquid presumat Nec semper sequitur. Qui tacet cõsentire videtur. ¶ Tercium deinde principale
B est de cõscientia de qua queri potest vtrũ ad omne illud teneamur quod cõscientia dictat esse necessariũ ad salutez. ꝑsertim cum dicit glosa sup illud ad Ro. xiij. Omne quod nõ est ex fide peccatum est. ꝙ omne illud quod ad cõscientiam ptinet si aliter fiat etiam quod bonum est si nõ faciendu credatur peccatum est. Ad hoc respõdet Bonauentura sup. iij. di. xxxix. ꝙ loquẽdo hic de dictamine ꝓ modum ꝓceptionis vel ꝓhibitõnis nõ per modum cõsilij vel persuasionis tripliciter ꝙscientia dictat. Nã aliquãdo aliquid dictat quod est ẽm legẽ dei et tunc ligat simpliciter ⁊ vniuersaliter ꝓ eo ꝙ ad illud homo ligatus est per legem diuinam. Et cõscientia que legi concordat eum ligatu ostendit. Vnde talis ꝙscientia ligat absolute et in omnem euentum. et semꝑ nec deponi potest eo ꝙ ꝓcordat diuine legi. Aliquãdo vero ꝙscientia dictat aliquod quod est ꝓter legẽ. et talis cõscientia ligat q̃diu manet. Et ideo tenetur homo illam ꝙscientiam deponere. vel tenetur id quod ꝙscientia dictat ꝙ de terra leuare festucam necessariũ est ad salutem. vt dicit doctor sanctus ibidẽ. Q̃ si apprehendatur aliquid ad dictamine rationis vt directe cadens sub ꝓcepto mortaliter peccat omittens illud quod ꝙscientia sibi dictat etiam si sit veniale vel indifferens. Si vero non apprehendat vt directe cadens sub ꝓcepto vel ꝓhibitõne tũc nõ fit directe cõtra ꝙscientiam sed ꝓter cõscientiam. et ideo nõ peccat nec venialiter vel etiam nullo modo sicut quãdo cõscientia dictat alicui ꝙ bonum est facere aliquod opus cõsilij. Si nõ facit non peccat. quia nõ apprehendit illud vt bonũ debitum ⁊ ad salutem necessariũ ac ꝓcepto subiacens. Aliquãdo enim dictat ꝙscientia aliquid faciendum vel dimittendum quod est cõtra legem dei. Et tunc ꝙscientia non ligat ad faciendũ vel nõ faciendũ sed ligat ad seipam deponendum ꝓ eo ꝙ talis cõscientia cuz sit erronea. errore repugnante legi diuine necessario q̃diu manet extra statum salutis hominem ponit Et ideo necessariuz est ipam deponere. ꝙ siue homo faciat quod cõscientia dictat siue etiam oppositũ semꝑ mortaliter peccat. Cuius ratio est. quia nõ tantũ attendit deus quod homo facit sed etiaz quod animo facit. Vnde qui facit quod debet credens facere contra illius voluntatem nõ facit animo bono sed malo. et ideo mortaliter peccat imo plerũq; magis peccat bonum faciendo animo malo q̃ faciens malum animo bono. Et vt dicit Thomas in libro ꝓmo de veritate. q. xvij. Talis ꝙscientia duobus modis errat. Primo ex falsa assumptione. puta cum aliqs assumit aliquid malum vel falsum tanq̃ bonũ vel verum. verbi gratia. vt his qui occiderunt apostolos dictabat cõscientia ꝙ ex eo deo placerẽt. sicut ꝓdixerat illis dominus Johis. xvj. Venit hora vt omnis qui interficit vos arbitretur obsequiũ se prestare deo. Vel quando sinderesis dicit omne ꝓhibitum a deo esse vitandum. De hinc cõscientia fundatur in hoc ꝙ iuramẽtum sit a deo ꝓhibitum. et ideo falso credit illud esse vitandũ cum ante ꝓmittat se mori q̃ iuret. sicut facit hereticus. Secũdo ꝙscientia errat ex falsa applicatõne. sic quãdo ex aliquibus veris aliqua ꝙscientia erronea formatur. verbi gratia. ex hoc ꝙ deus est sup omnia diligendus aliqs formet sibi hanc cõscientiam scz ꝙ nihil põt simul diligi cum deo. Et nota ẽm Thomã in. iij. senten. ꝙ errãs ꝙscientia nõ obligat in virtute ꝓpria sed in virtute ꝓcepti diuini. Quia ꝙscientia nõ dictat aliquid faciendum hac ratione ꝙ sibi videt vel non videtur. sed hac rõne. quia est a deo ꝓceptum vel ꝓhibitum. Et ex hoc quartũ principale queri potest. Vtrũ magis obligat preceptum ꝓlati vel cõscientia. ꝑtiz cũ ipa obligat virtute diuini precepti vel ꝓhibiti. Ad quod respondet Thomas in libro de veritate. q. xvij. ꝙ in his que sunt a deo precepta vel ꝓhibita plus obligat

cōscientia. quia ligat virtute diuini man-
dati quod est maius q̄ preceptuz prelati
quod est minus. quia in talibus ꝯscientia
recta iudex ē immediate sub deo ita ꝙ nul
lum alium habet iudicē supra se nisi deum
Quod patet sic. Nam cōscientia dicitur
quasi ꝯcludens scientia eo ꝙ ꝯscientia vir
tute sinderisis ⁊ rōnis supioris ꝯclusionē
infert ita ꝙ habet ortum ex naturali iudi
cio rōnis. quod dicitur lex intellectus que
est deducta ⁊ deriuata vt quedā cōclusio
Verbi gratia fit in aīo vel in mēte quidā
silogismus. Cui⁹ maiorē sinderisis a deo
immediate illuminata p̄mittit dicēs. Om
ne malum esse vitandū. Deinde maiorem
assumit ratio supior dicens. Adulterium
est malum vel iniustū vel inhonestū. Tan-
dem infert ꝯscientia cōclusionē dicēs. Er
go adulterium est vitandū. Sicq̄ ptz quō
cōscientia v̄tute diuini p̄cepti ligat. Nec
solum ligat cōscientia vera virtute p̄cepti
diuini sed etiā erronea. quia ꝯscientia est
quasi preco iudicis vel regis. Q⁹ si dice-
ret. hoc est preceptū a rege licet nō veruz
tamē dictum suum ligaret ad preceptū et
obligaret vt preceptū regis. ita ꝙ cōtem-
ptores penā mererent̄. Sic ꝯscientia siue
recte iudicat siue nō voluntatem semꝑ ob
ligat ad ꝑficiendū. Et si voluntas non se
quitur dictamen illius tunc actus volun-
tatis est malus. verbi gratia. Si q̄s ꝑ vo
luntatem fugiat bonū quod ꝯscientia di-
ctat est voluntas mala. qꝛ ibi est fuga bo-
ni que mala est. Et ꝑ oppositū si quis ve-
lit ꝙ cōscientia malū dictet voluntas est
mala. qꝛ ibi est ꝓsecutio mali quod maluz
est. Veruntamē in indifferentibus prece
ptū p̄lati plus obligat q̄ ꝯscientia Quia
licet cōscientia subditi sit iudex nō tamen
iudex immediate sub deo nisi ꝙ ad ea que
ꝓhibet vel precipit. Naz in aliis scz indif
ferentibus ꝯscientia subditi p̄latū habet
sup se. Et ideo s̄m discretionē prelati de-
bet reformari ꝯsciētia nec habet iudicare
de p̄cepto prelati sed de impletione pre-
cepti. Iuxta illud Math. xxiij. Sup ca-
thedram moysi sederunt scribe ⁊ pharisei
Omnia igitur quecūq̄ dixerint vobis ser
uate et facite. Et vt dicit Alex. de hal. in
secūda parte summe. q. xxxv. Religiosi q̄
renunciauerunt ꝓprie voluntati et ꝓprio
sensui tenent̄ sequi sententiā prelatoꝝ et
mandatum eorū in his que nō sunt cōtra
preceptū dei vel ꝯtra regulā vel ꝯtra con
stitutiones vel ordinationis capituli ge-
neralis. Preterea notandū ꝙ aliud est ti
mor ꝯscientie ⁊ aliud cōscientia peccati.
Nam ꝯtra timorē cōscientie facere nō est
semꝑ peccatū. quia talis timor nō est sem
per cum diffinitiua sentētia rōnis ꝑ quam
iudicet se teneri ad aliquid sed ex eo ꝙ va
cillat inter dubia nesciēs quid sit meli⁹ vel
ad quid teneat̄ potius cum tñ non obmit
teret quicq̄d sciret esse beneplacitū diuini
voluntati. Sed ꝯsciētia peccati est quādo
quis finaliter iudicat quid esset necessa-
rio faciendum vel vitandum. et cōtra ta-
lem ꝯscientiam facere etiam si sit erronea
peccatū est. qꝛ q̄diu talis erronea ꝯscien
tia de precepto vel ꝓhibito durat tādiu
plus obligat q̄ preceptū prelati ¶ Quin
tum deniq̄ principale est de causis erro-
nee ꝯscientie. Pro quo notandū ꝙ error
cōscientie causatur ex septē causis. Pri-
mo ex affectata ignorātia iuris diuini na-
turalis vel positiui. quod tamē scire tenet̄
cui scz ꝯscientie erranti citra legem vel p̄-
cepta. volūtas ꝯcordans semꝑ est mala.
eo ꝙ non excusat̄ ꝓpter ignorantiā illius
quod scire tenetur et studiose vult nescire
vt liberius peccet. Sic Saul a Samuele
correptus scire noluit ꝙ peccauit sed se sꝑ
excusauit vnde et reprobationē meruit. j.
Reg̃. xv. Secundo causatur ex negligen-
tia cum scz quis ꝓpter alias occupatōes
negligit addiscere vel ꝯscientiam discute
re vel ab aliis querere ad scienduz illud ꝑ
quod a peccato retraheret̄. Et tunc igno
rantia eius quod quis scire tenetur ꝓpter
talem negligentiā est voluntaria vnde vo
luntas ꝯscientia sic errantis ex negligen-
tia sciendi cōcordans semper est mala. vt
dicit Thomas p̄ma scde. q. xvij. Tercio
causatur ex suꝑbia cum scz non humiliat
intellectum suum vt velit credere melioꝛi
bus. prudentioribꝰ. et supioribus se. Nā

294

conscientia subditi in indifferentibus sm discretiōz supioris formā tenebit. Quarto causat̄ ex suij p̄ius inordinata beniuolentia. Ex eo nāq; q̄ nimis se diligit inclinat et p̄cipitat cōscientiam ad illud quod appetit. et sic facit illā a sua rectitudīe deuiare. Unde Seneca. Perit omne iudicium cum res transierit in affectū. Unde talis ꝯscientia facit tria mala. Primo facit hominē p̄sumptuosum eo q̄ est nimis larga. Secundo dicit malū esse bonū Tercio saluat damnandū. Quinto causat̄ ex cordis pusillanimitate qua timet nō timēda sm iudiciū recte rōis. et illa cōscientia est nimis stricta faciens tria ꝯtraria mala. qꝛ facit de bono vel nō malo malum. de festuca trabem. de leui ⁊ veniali mortale peccatum et graue. Secundo generat desperationē Tercio damnat saluandū. Sexto causatur ex ꝑplexitate ita q̄ videt se positum inter duo mala. et vt sibi videt̄ q̄dcūq; fecerit peccatum euitare nō poterit. sz nō est ꝑplexitas nisi in ꝯscientia erronea vt dictum est. Septimo causat̄ ex humilitate et cordis puritate. Unde Gregoriꝰ in epl̄a quadā. Bonarū mentiū est ibi culpas agnoscere. id est formidare vbi culpa nō est. Cuius ratio est. quia ad bonitatez mentis ꝑtinet q̄d quis ad iusticie ꝑfectionem tendat. et ideo inculpatur nō solū si deficit a cōmuni iusticia q̄d vere culpa est sed etiā si deficit a ꝑfectōne iusticie quod q̄nq; culpa nō est. et talis ꝯsciētia sola laudabilis est. Ad laudē dei Amen.

De tercio opere mīe spiritualis quod ē cōsolari tristē. Sz. xxij

Facite dignū fructū penitētie. Terciū opus mīe spiritualis est cōsolari tristē. Ad cuiꝰ euidentiā sciendū q̄ licet dolor ⁊ tristicia cōueniunt in re differūt tamē in tribꝰ. vt dicit doc. sanctꝰ p̄ma scde. q. xxxv. Primo differunt in principio effectiuo. qꝛ tristicia causat̄ ex interiori apprehensione intellectus vel imaginatōis ꝯiunctionis alicuius nociui. Dolor vero causat̄ ex apprehensione exteriori scz sensus. Secūdo differunt in subiecto. quia tristicia ꝓprie dicitur esse in aīa vel in spiritualibꝰ. Dolor vero ꝓprie dicit̄ esse in corpe vel corporalibus. Tercio differūt in quādo. qꝛ tristicia est de malo nō solum p̄senti sed etiā de preterito ⁊ futuro eo q̄ sequit̄ apprehēsionem interiorē scz intellectiuā ⁊ imaginatiuā. Virtus autē interior apprehēdere p̄t p̄sens preteritū ⁊ futurū. Unde penitentia est tristicia de malo p̄terito. Anxietas aūt est tristitia de malo futuro. Dolor autē nō est nisi de malo p̄senti. quia dolor sequit̄ apprehēsionē sensus de malo nociuo. et quia sensus nō ꝑcipit nisi presens ideo dolor nō est nisi de malo presenti. Et nota q̄ tristicia id est dolor cordis interior ꝑ se loquēdo maior est exteriori dolore corpis. vt dicit̄ Eccle. xxv. Omnis plaga tristicia cordis est. et omnis malici. neq̄cia mulieris est. Et sicut malicia mulieris oēm maliciā supat. sic tristicia cordis omnem plagam exteriorē excedit. qꝛ malum quod repugnat appetitui est maius maluz q̄ q̄d repugnat corpori vel sensui. Et apprehensio imaginatōnis vel rōnis ex qua causatur dolor mentis est altior et maior q̄ apprehensio sensus actus ex qua causatur dolor corpis. Et ideo beata maria virgo ex sua tristicia plus est passa q̄ alij martires ex do loris angustia. Qꝛ si queritur vtrū tristicia sit bona vel mala p̄sertiz cū dicit̄ Eccle. vij. Cor sapientū vbi tristicia est. ⁊ cor stultorū vbi leticia. Ad q̄d dicendū vt ait sanctꝰ Tho. in p̄ma scde. ⁊ in. iiij sentē. Aliq̄d dicit̄ esse bonum dupliciter. Primo mō simpliciter scz vt ꝑ se eligibile et illo modo nulla tristicia ꝑ se loquendo est bona vt ꝑ se appetibilis. qꝛ oīs tristicia ꝓcedit ex aliquo incōuenienti scz aliq̄d incōueniēs habere nō ē ꝑ se appetibile Similiter malū est ex ꝑte angustie. qꝛ appetitū hoīs anxiari de malo p̄senti rōem habet mali eo q̄ per hoc impedit̄ appetitus qui est in bono. Unde cū est immoderata tristicia tūc quatuor mala facit in hoīe. nocz enī intellectui. appetitui. corpori. et opi. Primo nocet intellectui eo q̄ tollit facul-

tatē discendi. cōsiderandi. et cōtemplandi. Dolor tamē corporis impedit hec tria ꝯ dolor mentis. Ex eo nāꝯ ꝙ dolor corporis magis ꝓcedit ex lesione corpis accidit ꝙ magis habz transmutationē corporalē adiunctā. Dolor tamē mentis si multum intendat ita trahit intentionē aīe ꝙ nō possit homo de novo aliquid addiscere cōsiderare vel ꝓtemplare. Hinc beatus Grego. ꝓpter tristiciā intermisit Ezechielis expositionē. Secūdo nocet appetitui. quia tristicicia causat et cōtingit ex aliq̄ malo pñti quod motui vel inclinatōi voluntatis repugnat. et ideo aggrauat aīm vel desideriū ac impedit ipm ne eo fruat quod vult. Tercio nocet corpori qz citius illud soluendū reddit et corrumpit. Vnde apls. ij. Corint. vij. Que fm deū tristicia est penitentiā in salutē stabilez operat id est tristicia de amissione alicuius amati citra deum qō nō erat amatū in ordine ad deum vel tristicia seculi que nō operat ad correctionē. Quarto nocet operi ipm scz impediendo. Nā tanta ꝑt esse ꝙ simpliciter impedire nō solum interiores motus animi angustiativt nec hac nec illac diuertere valeat. Sed etiā ꝙ impediret exteriores motus corporis ita ꝙ remaneret homo stupidus in seipo. Cōmuniter enī impedit ꝙ ex hoc aliquis magis reddatur inefficax. Hinc ꝓsuluit sapiēs Eccle. xxxviij Ne dederis in tristicia cor tuū sed repelle eam a te et memēto novissimoꝝ. Et causam ponit ibidem dicēs. A tristicia enim festinat mors et cooperiet virtutē ꝛc. Secundo modo est aliquid eligibile fm quid scz ex suppositione alicui⁹ turpis cōmissi. sic etiā alique tristicie sunt bone et appetibiles inq̄tuz sunt vtiles ad aliquod bonū agendū vel malū excludendū. Hinc dicit apls vt dictum est. Que fm deū tristicia est penitentiā stabilem in salutē operatur Et quia hec tristicia maxime mitigat amicorū cōpassione et ꝓsolatione. ido ponitur vnum esse de opibus spūalibus misericordie. Qz aūt tristicia ꝙ amicū demulcentē maxime mitiget ex hoc ptz. quia fm pbm in. x. ethic. naturaliter amicus ꝓdolens in amici tristicia cōsolatiuus est. qō probat ipe duplici rōe. Prima ratio ē. quia ꝙ talem ꝓpassionem onus alleuiatur. Cuz enī quis ꝓtristatus de sua tristicia videt alios cōtristatos. fit ei quedā imaginatio ꝙ illud onus alij cum ipo portent quasi cōnātes illum ab onere alleuiare. Secunda ratio potior est quia per ꝓpassionem illā affectus amicoꝝ manifestat. per hoc enī ꝙ amici cōtristantur percipit et videt se ab eis amari. Cognoscere se vero ab alijs amari est delectabile. Cuz igitur omnis delectatio mitiget tristiciam sequit ꝙ amicus in tristicys cōdolens tristiciam mitiget. Et hoc quidem habet locū apud imperfectos. Sed ꝓfectoꝝ tristicia maxime mitigatur in veritatis cōtemplatione in qua scz maxima cōsolatio cōsistit que tristiciam mitigat. Vnde Aug⁹ in libro soliloquiorum de se dicit. Videbatur mihi si ille mentibus nostris veritatis fulgor appareret aut nō sensurum fuisse illum dolorem aut certe ꝙ nihilo tolleraturū. In cōtemplatōne inquā ꝓquiritur intentissima et fortissima dilectio que omnia amara ꝓ dulci sumit. Sicuti videmus ꝙ homines in cōtemplatione diuine veritatis. caritatis ꝛc. proflua charitate debriati gaudēt in tribulatōnibus. vt habetur Jaco. i. primo. Omne gaudiū existimate fratres cuz in temptationes varias incideritis scientes ꝙ ꝓbatio vestre fidei patientiā operatur. Patientia autem opus perfectum habet vt sitis ꝓfecti et integri in nullo deficientes. quasi diceret. In tribulatione existentes gaudiuz reputare debetis. Cuius ratio est. quia excellentiori gratia seu dono videtur ꝓfusus qui novit in aduersis gaudere ꝙ qui didicit in ipis nō ꝓtristari Vinus enim est quo dolor excluditur ꝙ quo leticia suadetur. sicut magis est inimicum patienter dumtaxat tollerare ꝙ illum etiam vt amicum amare. quā gratiaꝫ sensit apls quādo dicebat. ij. Corin. vij. Repletus sum cōsolatione superabundo gaudio in omni tribulatōe nostra. Et hec gratia est omniū veraciter et salubriter cōtemplantiū. Cuius ratio est. qz in viribus

295

anime fit redundantia superioris ad inferius. Et sm hoc cōtemplationis amoro-se delectatio que est in superiori parte aīe redundat ad inferiora ad mitigandū etiā dolorē qui est in parte interiori scz in sensu. Nimirum cum animū meroze cōfectū tristiciaq; delectum potissime demulcet ⁊ releuet diuine charitatis amplectata familiaritas. ita vt diceret aplus. Omnia possum in eo qui me confortat. Unde ferunt quidam q; si magnes et ferrū in vno equo libero ponantur appēdiculo tūc ferro nō erit sibiipi graue hoc est sua grauitas in nullo promouebit suum descensum sed tantum descendet quantū permittit grauitas magneris. Cuius ratio est. quia magnes naturaliter attrahit ferruz ad se vel per modum finis vel per modum efficientis ita q; non plus ponderabunt magnes et ferrum q; solus magnes. Quid p ferrum nisi libertas voluntatis intelligitur patet iuxta illud Augustini in libro cōfessionum. Suspirabam ligatus nō ferro alieno sed mea ferrea voluntate. velle meum tenebat inimicus et inde funē mihi fecerat. Magnes autem cum tam attractiue virtutis sit deum intelligitur esse. qui naturaliter attrahit ferrum id est hominis voluntatem et desiderium. quia sm Boetium. boni veriq; nobis naturaliter est inserta cupiditas. Maxime cum attrahit appropinquātes pfecta similitudine qui q;diu deo adherent deorsum p gravitatem inordinate tristicie nō descendūt sed in omni euentu spiritualē leticiam p ferunt. Si vero dissimilitudine receden tes ab eo separantur et elongantur et in peccatorum perpendiculo ponuntur ptinus sibiipis graues efficiuntur atq; p inordinatā tristiciam cadunt et tandem ad inferos descendunt. Veruntamē quia de imperfectis et spiritualibus indigentibus cura est deo dicente christo. Non est opvalentibus medicus sed male habentibus Et illud nō veni vocare iustos sed peccatores ad penitentiam. ideo hec elemosina spiritualis. pauperibus in bonis spiritualibus est distribuenda. Omnes enim pau-

peres sunt qui tristicia inordiata deficiūt siue fuerit iactura siue fuerit aduersitas i bonis fortune. nature. fame. gratie. Et in omnibus cōsolationem impendere possumus. Veruntamen simpliciter loquendo q;to causa tristicie fuerit virtuti vel deovicinior. tāto pſolatiōis elemosina erit deo acceptior ⁊ eam patienti fructuosior ceteris paribus. Porro ad remedium primi valz memoria breuitatis vite. secūdi memoria vtilitatis pene. tercij aūt memoria cōscientie boni testimonij. quarti denicq; memoria vbertatis diuine mīe. alquod pmo obiectum tristicie est iactura vel aduersitas in bonis fortune. dicit enim Seneca de remediis fortuitorū Iste quem tu felicem credis sepe dolet sepe suspirat. Multi illum comitantur mel muscę sequuntur. cadavera lupi. frumenta formice. predam sequitur ista turba nō hominē. Null⁹ enim diues sine diuitiarum aculneis ⁊ sollicitudinum spinis. Nam auri custos. seruator argenti securitatem nō habet. nescit quietē ⁊ cui deest securitas quies perit. pena diues est ille nō censu. Et vt dicit idem epla xvij. Nemo alius est deo dignus q; qui opes cōtempsit quasi nō possessionē tibi interdico sed efficere volo vt illas intrepide possideas. Quod eleganter ostēdit stilphon pbus qui vt refert Seneca epistola nona. Capta patria. amissis liberis. amissa vxore cum ex incendio solus exiret interrogāti demetrio hūq;d omnia perdidisti Inquit nihil perdidi omnia mea mecū sunt iusticia. virtus. prudentia. Nihil eī bonum putare potuit quod eripi posset. Quid ergo putas faciendū christiano in fortunijs lacessito presertim cum dicit Augustin⁹ super ps. ix. Nemo gratuletur homini qui prosperatur in via sua cuius peccati deest vltor et adest laudator maior hec ira domini est. Irritauit enim dominum peccatorz vt ista patiatur. Et flagella correctionis nō patiatur. Secundū autem obiectū tristicie est defectus vel infirmitas corporis Quia dīc Seneca epistola. lxxij. q; in omni morbo tria grauia sunt scz met⁹ mortis. dolor corpis. intermissio

voluptatis. Sed huius remedium erit memoria vtilitatis penarū. Dicit enī Hugo libro. iiij. de anima. q deus p̄sciens quosdam multa peccare posse. flagellat eos infirmitate corpis ne peccent vt eis sit vtilius frangi laboribus ad salutē q̄ remanere incolumes ad damnationē. Hinc instruit Aug⁹ super p̄s. xxj. dicens. Intelligat homo medicum esse deum q tribulatōnem medicamentū esse ad salutem nō penam ad damnationem. sub medicamento positus vreris. secaris. clamas non audit medicus ad voluntatem sed audit ad sanitatem. Tercium vero obiectum tristicie est infamia vel scandalū in bonis fame Quia melius est nomē bonū q̄ vnguentū pretiosum. Sic dicit Gregor⁹ sup̄ Ezechiel. Sicut nostro studio linguas detrahentium excitare nō debemus ne ip̄i pereant. ita sui malicia excitatas debemus equanimiter tollerare vt nobis meritū crescat. Qua dicit Aug⁹ super p̄s. cxix. cum ceperit homo christian⁹ cogitare. p̄ficere incipit pati linguas aduersantiū. Quicū q̄ illas nōdum passus est nondum p̄ficit. quicū q̄ illas nō patitur nec p̄ficere conatur. Et Seneca libro de moribus Nondū felix es si nō te turba derisit. Si beat⁹ vis esse. cogita hoc primū cōtemnere ab alijs cōtemni. Vnde Dyogenes vt refert Valerius cum ei nunciasset amicus te cuncti amici vituperant. Oportet inquit sapientiam ab insipientibus feriri. Esse enī melliorem se indicat mala lingua que carpit Quartum denicq̄ obiectum tristicie est timor desolate cōscientie quā potissime demulcet vbertas diuine misericordie. Ad cuius euidentiam sciendum q hec spiritualis tristicia causatur ex quinq̄. Primo ex p̄plexitate de qua dictum est supra. Secundo ex scrupulositate q̄ nunq̄ perfecte suspirare sinitur in lucem miserationū domini. nec aliquādo satisfecisse sibi videtur cōfitendo. penitendo. horas legendo. q similia p̄ceptoria peragendo. vel p̄hibitoria precauēdo. Quod p̄uenit ex nimio amore sui quo nimis timet pelli sue in morte. in iudicio. in purgatorio. vel in inferno Et minori dilectione dei quo fit q nō cōfidit plene de bonitate diuina. Tercio ex interna desolatione et gratie subtractione que multis ex causis contingit vt vt patet alibi. Veruntamē si p̄ueniret nō ex demerito sui sed ex ordinatione dei tūc semper discrete vtentibus vtilior q salubrior subtractio talis gratie q̄ administratio. Quarta ex quadam desperatōne. que p̄uenit vel ex peccatorū magnitudine Genes. iiij. Maior est iniquitas mea q̄ vt veniam merear. Vel ex eorū multitudine ij. Paralip. vltīo. Peccaui super numerū arene maris. Aut ex frequenti recidiuatōne qua inuenit se tam debilem ad resistendum. et legem peccati p̄dominantē. q desperat de seruili p̄seuerantia. Aut denicq̄ ex temptationum multitudine quibus se desertum a deo putat cum potius temptatio sit signum diuini amoris dū non foue tur ex intrinseco subiecto p̄prie immortificationis. Quinto ex pusillanimitate de qua si queratur vtrum sit peccatū. Respōdet Thomas. scōa scōe. q omne quod cōtrariatur naturali inclinationi peccatum est. quia ꝓtrariatur legi nature. Inest igitur vnicuicq̄ rei naturalis inclinatio ad exequendum actionem sue potentie cōmensuratam vt patet in omnibus rebus naturalibus tam animatis q̄ inanimatis. Sicut igitur quis p̄portionez sue potentie p̄sumptionem excedit et peccat dum nititur ad maiora q̄ possit sic etiam per pusillanimitatē a p̄portione sue potentie deficit et pecat dum in illud tendere recusat quod sue potentie cōmensuratum est. Dic Math̄. xxv. Seruus qui acceptam domini sui pecuniam fodit in terra nec operat⁹ est in ea p̄pter quendā pusillanimitatis timorem punitus legitur a domino. Sic hodie multi veram penitentiā per abiectionem mundanam vel etiam ad religionē diuina gratia cōmoniti et excitati tergiuersantur. excusant. procrastinant. retrorsuz abiunt. inspirationi diuine resistunt. timētes ne forte p̄seuerare possint sz tempta

296

tionibus et tribulationibus ad vomitum redigere cogũtur. Veruntamẽ qui timet pruinam irruet super eum nix. Quod a nobis auertat Jesus christus amẽ.

De quarto opere spũalis mie quod est corrigere peccantem. Sermo. xxiij.

Facite dignũ fructũ penitentie. Quartus opus spiritualis misericordie est corrigere peccantem. Dicit Jeronimus ad Riparium ꝓsbiterum. Phinees austeritas. Helye zelus. petri severitas. ananiã ⁊ saphirã trucidantis. pauliq̃ cõstantia qui elymã magnum vim domini resistentem eterna cecitate damnauit nõ est crudelitas sed pro deo pietas. Unde et in lege dicit Deut. xiij. Si frater tuus amicus ⁊ uxor que in sinu est te deprauare voluerit. sit manus tua super eos et effunde sanguinẽ eorũ et auferes malum de medio israel. Ex quib⁹ liquet q̃tum obligamur ad correctionem fraternam exequendã. et hoc animo medendi nõ seuiendi. nõ ex odio vel turbatõne sed ex dilectione et emendatõne. Nam vt refert Valerius maximus tarenti⁹ intuens villicum suum male meritũ. Sum ꝓsissem inquit a te supplicium nisi tibi iratus essem. Ualuit enim impunitũ relinquere per irã q̃ iusto amplius punire. Ad plenam igitur euidentiam fraterne correctionis tria cõsiderare debemus scz affectum quo ducimur. preceptum quo astringimur. et modum quo dirigimur. Primo nãq̃ cõsiderare debemus affectũ quo ducimur ne scz causa correptionis reddatur indebita. Nã corripientẽ sicut decet tria monere debent ad correptionem. Primũ est affectus charitatis. vt sic fiat elemosina spiritualis vt scz nõ tantũ fiat effectu exteriori sed etiam affectu interiori salutem fraternam requiramus. quia maior est effectus ⁊ affectus subueniendi menti q̃ carni. Unde ait apls. j. Corint. ix. Si nos vobis spiritualia seminam⁹ magnum est si nos carnalia vestra metamus. quasi diceret. nõ. quia parum est respectiue. Secundum est horror iniquitatis quem tenemur habere in ꝓximo sicut in nosmetipsis. Nam qui peccatum nõ odit in ꝓximo sed illius quacũq̃ suppositione vel occasione reminiscitur cũ oblectamento ꝓprio. nondum recessit a peccato. nec dignus habet salutis brauio. Hinc Ezech. ix. Jubent interfici nõ solum actores sceleris sed etiam vniuersitas generaliter omnium eadẽ scelera non deflentium. Transi inquit per mediam ciuitatẽ hierusalez et signa thau super frontes virorum gementium ⁊ dolẽtium super cunctis abhominationib⁹que fiunt in medio ei⁹. Et ait sex viris qui habebant vasa interitus in manibus eorum Transite per ciuitatem sequentes et percutite et nõ parcat oculus vester neq̃ misereamini senem adolescentẽ virginẽ ⁊ parvulum et mulieres interficite vsq̃ ad internitionem. Omnem autẽ super quem videritis thau ne occidatis. ⁊ a sanctuario meo incipite Tercius est fruct⁹ correptõis ⁊ pfect⁹ eterne salutis. qz nihil deo acceptius zelo animarũ Secundo principaliter attendenduz est preceptũ quo astringimur ad fraternam correctionẽ. Ad cuius autem euidentiam sciendum est q̃ inferiorum est monere. equalium corripere. sed superiorum corrigere. Primus igitur scz monere tinet ad inferiores respectu superiorũ. Sicut dicit Bernus ad Eugenium Joneo te nõ arguo. Queri igitur ꝑ. B vtrum subditi suos prelatos corripere teneantur vel ammonere dũ vident eos ammonitione dignos. Sicut sentire videtur Aug⁹ in regula dicens. Non solum vestri sed etiam ipius prelati miseremini qui inter vos q̃to in loco superiori tanto in piculo maiori versat. Et Eccle. xxxij. Unicuiq̃ mãdauit deus ỏ ꝓximo suo. Ad hoc respõdet doctor sanct⁹ scda scde. q. xxxiij. q̃ correctio fraterna que est actus charitatis pertinet ad vnumquẽq̃ respectu cuiuslibet persone quaz charitatem habere

debet erga ꝓximum suum dum inuenerit in eo aliquid corrigendum. Sed quia actꝰ virtuosus debitis circumstātijs debz esse moderatus. ideo in correptione qua subditi ꝑlatos corripiūt modus adhiberi debeat. vt scz nō cum ꝓteruia et duricia sed cum mansuetudine et reuerētia corrigantur. Hinc apls dicit. j. Thy. iiij. Seniorez ne increpaueris sed obsecra vt patrē Deruntamen vbi imminet periculz fidei vel publicum scandalum publice essent arguēdi. Quia dicit Gregoriꝰ in pastoralibus. Sicut laudabile decretū ꝙ est reuerentiā et honorem debitum exhibere maioribus ita rectitudinis q dei timoris est si qđ in eis correctōe indiget nulla dissimulatōe postponere ne totum corpus quod absit incipiat morbus inuadere si languor non fuerit curatus in capite. Cuius exemplū habemus etiam in Paulo qui prelatū suū scz beatum Petrum ꝓpter imminens periculum scandali corripere nō distulit. sicut ait ad Gal. ij. Cum venit cephas antbiochiam in faciem ei restiti. quia reprehensibilis erat. De quo dicit Augꝰ in epla ad Jeronimum. Fidelis dispensator paulus veritatis nō falsitatis petrū arguendo. Petrus verobenigna pietate suscepit. atꝙ tam rarius ꝙ sanctius exemplum in posteris prebuit. quo non dedignentur siccubi forte recturz tramitem reliquissent etiā ab inferioribꝰ corrigi. laudabilius est enim gratanter recipere corripientem ꝙ audacter corrigere deuiantem. Secundū vero corripere pertinet ad mediocres respectu equalium. De quo queri potest vtrū correptio fraterna sit in ꝑcepto presertim cū dicitur in decretis. xxiij. q. iij. ꝙ taz sacerdotes ꝙ reliqui fideles summam curaz habere debēt de his q̄ pereunt. quatenꝰ eoꝝ redargutōe aut corrigantē a peccatis. aut si incorrigibiles appareant ab ecclesia separentur. Ad hoc respōdit doctor sanctꝰ scđa scđe. q. xxxiij. ꝙ correptio fraterna cadit sub precepto. Sed cōsiderandū est ꝙ sicut ꝑcepta negatiua legis prohibent actus peccatorū. quia ꝑ se mali sunt nec aliquo modo tempore vel loco bene fieri possunt. Ideo semper et ad semper obligant sic precepta affirmatiua ad actꝰ virtutum inducunt qui nō quolibet modo fieri debent sed obseruatis debitis circumstātijs q̄ requirunē ad hoc ꝙ sit actus virtuosus scz vt fiat vbi debet. quādo debet et ꝑ quod debet. In quibus circumstantijs debet semper attendi ratio finis qui est bonum virtutis. Ad cuius euidentiam sciendū ꝙ fraterna correptio omitti potest. Primo cum peccato mortali qñ scz quis ita formidat iudicium et carnis excruciationem vel remptionem. Aut cū aliquis inordinatus affectus sic in eo dominatur ꝙ fraterne charitati proponitur quod cōtingere videtur cum quis per aliquem timorem vel cupiditatem fraternā correptionem pretermitteret. licet ꝓbabiliter ꝑsumeret ꝙ alū per hoc a peccato retrahere possz. Nimirū cū dic̄ Rabanꝰ sup illud Matb. xviij. Si peccauerit in te frater tuus. ita peccat qui vidit fratrez peccare et tacet sicut qui penitenti non indulget. Naz qui dixit dimitte. premisit si peccauerit increpa in omni patientia ne difficilis sit venia et remissa indulgentia. Secundo vero ꝑtermitti potest cum peccato veniali cum scz timor vel cupiditas hominem tardiorem faciunt ad corripiendum Si tamen illi cōstaret ꝙ fratrez suum per correptionem a peccato retrabere posset ꝓpter cupiditatem vel timorem nō dimitteret. Tercio denicꝙ correptio omitti potest cum merito. cum scz ex charitate correptionem ꝓtrahit vel omittit eo ꝙ tempus magis opportunum querit. vel ne deterior alter inde fiat. De quo dicit Augꝰ. libro ꝓmo de trinitate. ꝙ si ꝓpterea obiurgandis et corripiendis et male agentibꝰ quis parcat. quia opportunum tempus inquirit. vel eisdem ipis metuit ne deteriores ex hoc efficiantur. vel ad bonam vitaz et piam eruiendos impediant aliosqꝙ infirmos premant atqꝙ auertant a fide non videtur esse cupiditatis occasio sed cōsilium charitatis. Et nota generaliter de

294

correptōne fraterna ꝙ sicut ad illaꝫ quis nō obligatur quando correpti emendatio non speratur. sic etiam quis ad illam non obligatur si mutua charitas minui inde timeatur. Quod sane intelligitur de eadeꝫ persona que a peccato retrahitur et non de quacunqꝫ alia. quia licet sequeret̄ in illo facto pro quo corripitur sufficiēs emēdatio tamen peior scissura fieret cum seq̄retur charitatis extinctio. quia non fit in aliquo maius damnuꝫ q̄ꝫ in charitatis ablatione. Et sicut illa seruanda est in illo q̄ corripitur sic etiam in illo qui corripit. Et ideo omnes ammonitōnes improuise se nō precogitate vt plurimum non sunt meritorie quia s̄m carnem fiunt et cum impetu vt frequenter vel cum aliqua mentis perturbatōne vel saltem non cum pace ⁊ mentis tranquillitate. Vñ Aug⁹ libro. ij. de sermone domini. Quicquid lacerato animo dixeris tumentis est impetus, non charitas corrigentis. Dilige et dic quicquid velis. Tercium autem corrigere pertinet ad superiores respectu superiorum suorum. quia illorum non est solum corripere. sed et etiam punire ratione officij sui scꝫ vel cure domestice. Nam huiusmodi magis ceteris obligantur. vtpote quibus dicit Augustin⁹ de verbis domini. Si neglexeris corrigere peior factus es eo qui peccauit. Nimirum cum correctio ꝑtinet ad prelatos nō solum prout est actus charitatis sed etiam prout est actus iusticie. Hinc dicit Gregori⁹ super illud Ezechiel xxxiij. Si dicente me ad impiuꝫ. ꝙ vbi subditus ex sua culpa moritur ibi is qui p̄est. quoniam tacuit reus mortis tenetur. Et nota ꝙ tribus modis prelatus vel omnis superior, respectu sui inferioris reus erit eterne mortis, in subditis, damnatis que tangit Hugo libro de abusionib⁹ claustri dicens. Tres sunt species negligentiū prelatorum Quidam qui bene viuunt ⁊ subiectos male viuere permittunt. Quidam qui male viuunt et subiectos bene viuere cogunt. Quidam qui male viuunt et subiectos male viuere volunt. Qui bene viuunt et subiectos male viuere permittunt exemplo quidem precedunt. sed quia errātes corrigendo nō increpant delinquunt. licet enim bene viuunt necesse tamē est vt de grege sibi cōmisso domino gregis rationem reddant. Illi vero qui male viuūt et subiectos bene viuere cogunt errantes reuocant sed fortes et rectos occidūt. reuocant verbis. et occidunt factis seu exemplis. De tercia specie nō oportet facere mentionem. Hec ille. Et vt dicit Thomas doctor sanctus vbi supra. licet fraterna correctio tantū obligat ad occurrētes correctio tamen superioris obligat illū ad omnes subditos. cuius ratio est. qꝛ quod debetur alicui certe persone siue sit bonuꝫ corporale siue spirituale oportet ꝙ illi impendamus nō expectantes donec nobis occurrat sed debitam sollicitudinem habentes vt eum inquiramus. Sicut enī qui debet creditori pecuniam illum requirere debet cum tempus solutōnis venerit. ita qui habet spiritualiter curam alicuius eū querere debet vt eam a peccato corrigat. Sed illa beneficia que non debentur certe persone sed cōmuniter siue sint corporalia vt elemosine corporales. siue sint spiritualia nō oportet nos querere quibus impendamus qui nobis occurrunt. Hoc enī quasi pro quadam sorte habendum est. vt dicit Augustin⁹. Similiter licet correctio fraterna dimitti potest cum non sequitur aut speretur emendatio. correctio tamen ad prelatos pertinens que ordinatur nō solum ad bonum persone sed etiam ad bonum cōmune vim habens coactiuam non est dimittenda ꝓpter emendatōnis desperationem vel propter turbationem eius qui corripitur. tum quia et si ꝓpria sponte emendare non velit per penas cogend⁹ est vt a peccatis desistat. tum quia si in-

corrigibilis existat per hoc ꝓuideatur bo
no cõmuni dum seruatur ordo iusticie et
vnius exemplo alij deterrentur. Verun-
tamen licz tam stricte prelatus obligetur
ad subditorum correctionem. grauiter ta
men peccat in hoc nisi ipe et a peccatis ab
stineat. Et hoc propter tria vt dicit ibidẽ
doctor sanctus. Primo scz quia ex pecca
to suo redditur indignus ad alium corri-
gendũ presertim de minori peccato. Hinc
super illud Math. vij. Quid vides festu
cam dicit Jeronim⁹ ꝙ de his loquit̃ qui
cum mortali crimine detineantur ob noxij
minora peccata fratribus non cõcedunt.
Secundo ꝓpter scandalum quod ex corre
ctione sequitur si peccatũ corrigentis ma
nifestum fuerit quia videtur ꝙ potius cor
rigat ex ostentatõne q̃ ex charitate. Di-
cit enim Crisostom⁹ super illud Math. vij
Quomodo dicis fratri tuo? Quo propo-
sito putas vt salues ꝓximum nisi quia te-
ipm ante saluares sed per bonam doctri-
nam malos act⁹ vis celare et scientie lau
dem omnibus querere. Tercio ꝓpter cor-
ridentis elationem inquantũ scz propria
peccata paruipendens in corde seipm pro
ximo prefert. peccatum illius seuera auste
ritate diiudicans et propria palpans ac
si iustus esset. Et ideo cõsuluit Augustin⁹
libro de sermone domini in monte dicens
Accusare vicia officium est bonum. quod
cum mali agunt alienas partes faciunt.
Cogitemus igitur cum nos necessitas ex-
egerit reprehendere aliquem. vtrum tale
sit vicium quod nunq̃ habuimus et tunc
cogitamus nos homines esse et habere po
tuisse. vel tale quod habuimus et iam nõ
habemus. et tunc tangat memoriaz cõmu
nis fragilitas vt illam correctionem non
odium sed misericordia precedat. Si in-
uenimus nos in eodem vicio esse non ob-
iurgemus sed cõgemiscamus et ad equa-
liter deponendum inuitemus. Tercio

principaliter debemus attendere moduz
quo dirigimur et instruimur ad corrigen-
dum proximum. quia sicut fraterna corre
ctio est de necessitate diuini precepti in-
quantum ordinatur ad emendationem.
Quem ordinem satis lucide ostendit do-
minus in euangelio dicens Math. xviij.
Si peccauerit in te frater tuus ⁊c. Ad
cuius enidentiam sciendum ꝑm quod di-
cit doctor sanctus vbi supra. ꝙ si pecca-
ta corrigenda sint publica tunc nõ est tã-
tum exhibendum remedium illi qui pecca
uit vt melior fiat sed etiam alijs ad quorũ
noticiam deuenit vt non scandalizentur
vel ad sequelam alliciantur. Et ideo talia
publice sunt corrigenda et arguenda. Si-
cut dicit Apostolus prime ad Thymo. v.
Peccantem coram omnibus argue vt ce
teri timorem habeant. quod intelligitur
de peccatis publicis vt dicit Augustin⁹.
Cuius rationem ponit Gregori⁹ in regi-
stro dicens. Manifesta peccata non sunt
occulta correctione purganda sed palam
sunt arguendi qui palam nocent. vt dum
aperta obiurgatõne sanantur hi qui eos
imitando deliquerant corrigantur. Dum
enim vnus corripitur plurimi emendant̃
et melius est vt vnus pro salute multoruz
cõdemnetur q̃ vt per vnius licentiam plu
rimi periclitent̃. Si vero sunt occulta pec
cata que redundant in nocumentũ ꝓximo
rum corporale vel spirituale. vt pote si q̃s
velit hostibus ciuitatem trãdere. virginẽ
defiorare. cuiusdam filiam rapere. vel si-
milia perpetrare licet occulte peccat. non
tamen solum in te peccat sed etiam in ali-
os. Et ideo oportet statim ad denuncia-
tionem procedere ne alij iacturam patian
tur ex suo scelere nisi quis firmiter estima
ret ꝙ hmõi malum cito ꝑ secretã ammoni
tionẽ impedire possz Ceterũ si pctã hmõi
occulta solũ sint in malũ peccãtis ⁊ illius
in quez peccatur scz quia leditur a peccã-

te. vel quia saltem sola noticia ad eadem peccata incitatur. tunc solum locum habere videtur illud preceptum dominicū. Si in te peccauerit frater tuus. nisi forte talis peccans tam efficaciter aliuz alliceret aut traheret vt illi ꝓprie fragilitati conscius sine magno periculo eidem resistere nō posset. In tali igitur correctōne ammonitio secreta primo p̄cedere debet semel vel pluries q̄diu ꝓbabiliter spes de emendatōne illius habetur. Cuius ratio est. quia peccator p peccata sua duo mala incurrit. scz lesionem cōscientie et fame sed lesio cōscientie maius est damnum q̄ fame. Hinc magis damno principaliter subueniendum est cui scz subuenire potest sine damno alterius. Hoc vtiq̄ p̄eligendum est. quia pecccatum est fieri per plura quod potest fieri per pauciora. Sicut si medicus corporalis possit cōferre egro sanitatem sine mēbri abscisione hoc potius eligit. Si autem. tunc membrum abscindit minus necessarium vt vita totius corporis cōseruetur Sic si corrigi potest sine diffamatōne. hoc eligendum est. quia ex amissione fame taz in temporalibus q̄ in spiritualibus q̄tum ad multa detrimentum patitur. Si vero per ammonitionem secretam corrigi nō potest adhibenda est discreta denunciatio prelato vel superiori suo vel alicui persone cui⁹ interest eadē corrigere vel precauere. Quod notat dominus cuz dicit. Si te nō audierit adhibe tecum vnum aut duos testes. vt sic in parte cōfusus et autoritate maiori correptus a peccato resipiscat. dummodo sic publicetur paucis qui possunt prodesse et nolunt abesse vt saltem sine multitudinis infamia sic emendetur. Tercio demum precipitur inductio testium vt coram iudice vt sic autoritate illius corrigatur sicut p̄ sequitur dominus dicens. Si illos nō audierit dic ecclesie id est coram prelato ecclesie per testem eum cōuince. Q⁹ si ecclesiam non audierit ꝓducatur peccatum in publicum vt sic eum in detestationem habeant. Sit tibi inquit sicut ethnicus⁊ publicanus id est gentilis vt nō cōputetur inter fideles. nec eidem cōmunicent sicut nec iudei samaritanis. Et licet nemo corrigere potest quem deus despexerit id est reprobauerit. vt dicitur Eccs. vij. Sicut tamen illi q̄diu vixerit non denegandum est orationis suffragium sic nulli subtrahēdum est correctionis beneficium. quia p̄destinatos a reprobis hic distinguere non possumus. Ad laudem dei Amen.

De quinto opere misericordie spirituali quod est offendenti remittere. Sermo. xxiiij.

Scite dignū fructū penitentie. Quintum opus spiritualis misericordie est offendenti remittere et vindictam nō expetere. De quo dicit Petrus Raueñ. sermone. lxvij. super illud. dimitte nobis debita nostra. Homo si sine peccato esse nō potes et vis semper dimitti tibi totum dimite semper Quantū vis tibi dimitti tibi totiens dimitte. imo quia vis totum dimitti tibi totum dimitte. Homo intellige. quia remittendo alij tibi veniam tu dedisti. Ad euidentiam igitur huius operis misericordie primo queri potest. vtrum liceat vindictam appetere vel etiam exercere presertim cum Tullius ponit vindictā esse partem iusticie. et in lege diuina malis et criminosis huiusmodi determinantur pene. Ad quod respondet doctor sanctus scōa scōe. q. cviij. q̄ vindicatio fit per aliquod penale malum peccanti inflictum. Est igitur principaliter cōsiderandum in vindicatione vindicantis animus cuius intentio si feratur principaliter in malum illius de quo vindictā sumit vel apperit vt ibidē sistat et quiescat tūc omnino malū est illi citū. q⁹ delectari in malū alteri⁹ p̄tinet ad odiū qđ repugnat charitati q̄ scz oēs homines diligere tenemur. nec excusat aliq̄s q̄

q̄ malum illius intendit qui iniuste malū intulit sicut nō excusat̄ quis p̄ hoc q̄ odit odientem se sed facit cōtra illud p̄ceptū domini. Diligite inimicos vestros. Hinc dicit apls. Noli vinci a malo sz vince malum in bono. Unde si quis per iusticiā nō amore iusticie sed vindicte peuraret q̄ interficiens patrē suum per eandē iusticiaz interficeretur, nō amator iusticie sed detestabilis homicida iudicaretur. Porro si vindicantis intentio principaliter feratur ad bonum aliquod ad quod p̄ penam peccantis puenitur sc̄z ad emendationem peccantis. vel saltē ad illius cohibitionē et aliorū quietem, aut ad iusticie cōseruationem q̄ dei honorem. tunc potest esse licita vindicatio in affectu et etiaz in effectu seruatis debitis circumstātijs. Hic tamē sciendum est q̄ si iniuria in aliquē illata redundat dumtaxat in personā eius tunc illam patienter tollerare debet si tamē expedit. Nam huiusmodi p̄cepta patientie sunt intelligenda sm̄ preparationē animi. Unde refert Ambrosi⁹ de obitu Theodosij imperatoris, q̄ beneficium putabat se accepisse Theodosi⁹ cum rogaretur ignoscere, et tunc p̄pior erat venia cum fuissz cōmotio maior iracundie, q̄ optabatur in eo quod timebatur, in alijs vt iraſceretur. Hoc erat remedium eorum quoniā cuz haberet super omnes potestatē quasi parēs postulari malebat q̄ quasi iudex punire. equitatis iudex nō pene arbiter qui nūq̄ veniam cōfitenti aut petenti negauit nec indignationem tenere voluit. Refert etiā Valerius q̄ idē Theodosi⁹ ad iram se p̄mptum agnoscēs, ministris suis p̄cepit vt nihil ponderis quicquid p̄ciperet executō ni mandarent. nisi quod sero p̄ceperat mane cōfirmaret, et quod mane p̄ceperat sero cōfirmaret. Legitur denicq̄ in hiſtoria triptita. q̄ cuz qu dā ab imperatore theodosio quereret quomodo sic iniurias sustineret et ledentes se nō occideret, respondit. Si possemus mortuos reuocare ad vitam nō esset magnum occidere viuētes. Pudeat fratres tantā mansuetudinē nō imitari. pudeat p̄ris passionibus vinci pudeat denicq̄ ad vindictam cōcito insanire. Si quis igitur ab hac peste sanari desiderat taxi naturā inspiciat quod est animal horrens et fugiens omne fetidum et immundum. et dicitur alio nomine melota. vt dicit glosa sup̄ illud. Circuierūt in melotis. Hoc enim animal ad quantitatē vulpis habet pellē hispidam et villosam. Dum igitur a canibus insequitur anhelitum retinet retinendo cutem extendit. et sic morsus canum et hominum recipit q̄ sustinet. Sic iracundus dum impeditur flatum p̄ silentium retineat, spiritum intus recolligat et q̄uis obprobrijs dignus sit reuoluat vt sic omnia tranquilla patiētia sustineat. Sic david fecit absalone p̄sequētē et semei maledicente, vt dicitur alibi. Veruntamē si talis iniuria alicui illata redundat in deum et in ecclesiā vel christianam fidem tunc quis debet vlcisci p̄priaz iniuriam. sicut fecit Helyas p̄pheta, qui vt habetur. iiij. Regum. j. fecit ignem descendere super duos quinquagenarios a rege Ochozya missus ad capiendum eum si sponte venire noluisset. Similiter Helizeus maledixit pueris eum irritentibus sicut iudei christo illudebant, vt habetur iij. Regum ij. Sic Moyses qui fuit mitissimus hominum nō tamen sustinuit iniuriam redundantem in deū vt patuit in Dathan et Abyron. Maximeq̄ demonstrauit in iudaicum populū post idolatrie peccatum. De quo dicit Gregori⁹. xx. moralium. q̄ Moyses sic amauit eos quibus p̄fuit vt p̄o eis nec sibi parceret. Et tamen delinquētes sic persecutus est quos amauit vt eos etiam domino parcente p̄sterneret. Utrobiq̄ legitur fortis. vtrobiq̄ mediator. admirabilis causam populi apud deum p̄cibus causam dei apud populū gladijs allegauit. Sed nos in dei iniuria benigni sumus in nostris autez cōtumelijs odia exercemus cū tamē ecōtra cōsulat Crisō. sup̄ Mat. dicēs. Discam⁹ exemplo xp̄i nostras iniurias magnanimiter sustinere, dei aūt iniurias nec vsq̄ ad

auditam sufferre. Nam iniurijs propꝛijs patientiam tenere laudabile est. Iniurias autem dei patienter sustinere impium est. Hinc etiam Siluester papa excõmunicauit eos qui eũ in exilium miserũt. vt habetur. xxiij. q. iij. c. Guillisari⁹. Veruntamen licet aliquãdo salubꝛiter expetãt exteriorꝛ vindicta debitis circumstantijs ob seruatis Interior tamẽ affectus semp est dulcorandus iniuriarũ. remissione charitatis affectõne scz vt vindicta sit cuꝛ dolore et emendatio vel iusticia sit cum intẽtione. exemplo domini dicentis Isaie. j. Heu cõsolaboꝛ sup hostibus meis ⁊ vindicaboꝛ de inimicis meis. Semper inq̃ fiet vindicta citra cõdignum vt magis reluceat misericoꝛdia q̃ seueritas. Que duo ita tactã per mansuetudinẽ et clementiã pficiuntur. Naz mansuetudo vel mititas appetitum vindicte respicit et illũ diminuẽdo passionem ire mitigat. et vt dicit Cassiod. nunq̃ est sola. quia de virtutibus cognoscitur esse generata quã pauci veraciter attingunt. Sed vt dicit Bernꝛ. super Cantica. Sunt aliqui sic donantes iniuriam vt nõ vlciscantur cum tamẽ sepius improperent. Sunt alij qui licet sileant. manet tamẽ alta mente repositus et rancoꝛẽ tenent in animo. quoꝛum neutra plena indulgentia est. Longe ab his omnibus benignissima diuinitatis natura libẽter agit ignoscit plenarie. ita vt nõ ppter fiduciaz peccatoꝛũ sed penitentiũ vbi habũdat delictum solet et gratia supabundare. Tã libenter enim deus omnẽ donat iniuriam vt iam nec damnet vlciscendo. nec cõfundat improperando. necminus diligat imputando. Clemẽtia vero respicit ipas penas actualiter quas ipe moderare nouit Nam clementia vt dicit Seneca ad neronem. Alieno sanguini tanq̃ suo parcit et sic hominez nõ esse hominẽ. pdige vtendũ Illioquin vt dicit Aero. sup illud ad Tytum. nõ iracundũ Nihil est fedius pcepto re furioso. qui cum debeat esse mansuetus ⁊ humilis ad omnes. ex diuerso. turuo vultu. trementibus labijs. rugata fronte. efrenatis cõuicijs. facies interpallozẽ ⁊ rubozem variata. clamoze pstrepat. et errãtes nõ tam ad bonũ retrahit q̃ ad malum sua seuicia pcipitat. Vnde taz sincera debet esse iniuriarũ remissio q̃tũ ad effectũ vt etiam offendenti cozdialis exhibeatur dilectio. pcipiente dño. Diligite inimicos vestros. De quo nõ immerito queri põt. Vtrum sit cõsilium vel preceptũ pfertim cum charitas non tollit naturam sed vnaquecz res naturaliter suum cõtrariũ odit sicut ouis lupũ. lepus canẽ. et ignis aquã Et ido nõ videt esse de necessitate salutis q̃ inimicum quis diligat et illi signa dilectionis ostendat. Ad hoc respondet doctoꝛ sanctus scd̃a scde. q. xxv. q̃ inimicorum dilectio tripliciter cõsiderari potest. Vno modo vt inimici diligantur vt sunt inimici et hoc est peruersuz charitatiq̃ repugnans. quia hoc esset diligere maluz alterius que necessario debeamus odire in eis. et nobis hoc displicere debet q̃ sunt inimici nobis. licz alio respectu nobis meritorie placere potest. vt sic scz ab eis ⁊ a toto mundo cõtemnamur persequamur ⁊ iniurias patiamur. cum etiam vt sic non sunt nobis cõtrarij. Inquantũ etiã sunt homines et eterne beatitudinis capaces fm hoc eos diligere debemus. et hoc est illum odire fm inimiciam et culpam sed diligere fm naturam ⁊ imaginem fm quam inimicus possibilis est cõmunicare et participare nobiscum in vita gratie et glorie Vnde dicit Gregoꝛi⁹ in pastoꝛali⁹ Virtus est coꝛã hominib⁹ inimicos tollerare sed virtus est coꝛã deo inimicos diligere. quia hoc solum sacrificium deus accipit qõ ante oculos eius in altari boni operis caritatis flamma incendit. Secundo modo vt inimici diligantur q̃tuz ad naturã in generali. et hoc est de necessitate charitatis. vt scz quis diligens deum et proximum ab illa generalitate proximi inimicos suos non excludat. Nec sufficit scm Chrisostomũ non odire. sed pcipimur etiã diligere odientẽ. insidiantẽ. nocentẽ. et psequentẽ. De q̃ dilet̃e dicit Greg. in

morał. ꝙ inimici dilectio tũc veraciter cu
stoditur. cum nec ad profectum illi⁹ deijci
mur. nec de iniuria eius letamur. Nõ enĩ
illum amat quis quem nõ vult esse melio-
rem eumꝫ stantem voto ꝑsequitur quem
cecidisse gratulatur. Quam dilectionẽ e-
legantissime ostẽdit dauid inimicis suis
Sauli cum suis vsꝫ ad mortem dauid ꝑ-
sequentibus. Ait in p̃s. xxxiiij. Quasi ꝓ-
ximuz quasi fratrẽ nostrũ sic cõplacebaz.
scz in eoꝝ ꝓsperitatibus. quasi lugẽs ⁊ cõ
tristatus sic humiliabar scz in eoꝝ aduer-
sitatibus ⁊ morte. Et aduersum me letati
sunt ⁊ ꝯuenerũt. cõgregata ⁊c̃. Unde et
hec dilectio generalis exhibenda est ꝓ lo-
co et tempore oportunis. per exteriora ge
neralia signa charitatis de necessitate. q̃
scz exhibenẽ ꝓximis in cõmuni. vtpote cũ
orat ꝓ omnibus vel impendat aliqđ bene
ficium toti ꝯmunitati vel cõmunes saluta
tiones in occursu ⁊ similia. Que si nõ exhi
berentur inimicis hoc ꝑtineret ad liuorez
vindicte cõtra illud mandatum dñi Leui
tici. xix. Nõ quere vltionem. ⁊ nõ eris me
mor iniurie ciuium tuoruz. In cuius etiã
argumẽtũ precepit dñs Exo. xxiij. Si oc
curreris boni inimici tui aut asino erranti
reduc ad eum. Si videris asinum odiẽtis
te iacere sub onere nõ ꝑtransibis sed sub-
leuabis cum eo. Quantomagis igit̃ esset
cõtra charitatẽ ꝓximis ostendere manife
sta signa rancoris cum effectus charitatis
semꝑ affectui correspondere debz. Unde
generaliter quatuor debemus inimico de
necessitate salutis. Primũ est offensaz in
dulgere vel remittere etiam non petenti
sed actualiter adhuc ꝑsequẽti. Quod sa-
ne ſm Aug⁹ sic est intelligenduz. ꝙ homo
tenetur deponere rancorez qui sequit̃ ex
appetitu vindicte ex illata iniuria sed non
tenet̃ dimittere punitõnez ex zelo iusticie
nisi inimicus veniam rogauerit et ꝑsequi
desierit tunc enim vtrunꝫ dimittere de-
bet pure ⁊ plenarie. ꝑterq̃ in duobus ca-
sibus. Primus est si fuerit suꝑior qui ob-
ligaretur ad correctionẽ. Secund⁹ si fue-
rit damnificatus in ꝑsona. fama. terrena
substantia. et similibus. Licitũ est enim
vindictã appetere ratione emende ꝓprie.
quia tunc petit quod suum est. tanq̃ credi
tor petens sua debita. Et hoc est quod pe
timus in oratione dominica. Dimitte no-
bis scz satisfacere paratis debita nostra
sicut et nos dimittimus de bitoribus no-
stris id est iniuriantibus satisfacere para
tis. Secundum est familiaritatem exhibe
re cuz inimicus se ad familiaritatẽ ingerit
et presertim si habeatur p̃sumptio ꝙ non
simulate vel irrisorie faciat vel nisi ex illa
familiaritate iactura maior timeretur eo
ꝙ multorum familiaritas causa multorũ
malorum est. Ratio autem illius est. quia
vnusquisꝫ đ necessitate salutis suo inimi
co ꝓ loco et tempore ac debita oportuni-
tate cooperari tenetur in his que prosunt
ad gratiam ⁊ gloriam. Quod si non face-
ret hoc pertineret ad liuorez vindicte que
non solum redundaret in ꝓximum sed e-
tiam in deum. Tercium est illi bona ⁊ gra
tie ⁊ glorie optare. hoc enim est de necessi
tate salutis. Pro loco et tempore ad hoc
etiam cooperari. Nam glosa super illud.
Orate ꝓ persequentibus vos dicit ꝙ tria
sunt quibus maculatur ecclesia. scz anim⁹
lingua. et manus. Sed cõtra animi mali-
ciam diligit odientes. cõtra maliciam lin
gue orat pro inimicis. Et cõtra maliciam
manus dat adiutorium nocentibus. per-
sequentibus. et malefactoribus. Et hec
quidem exercenda sunt in his que sunt ad
deum ⁊ ad odientis salutem. Alias extra
casum ad hec tria nõ obligaretur. Nõ enĩ
quis obligatur ad optandum. orandum.
vel cooperandum. ꝓ prosperitate inimici
corporali vt sanitate longeuitate nec eti-
am temporali. quia forte in his resultat
causa rebellionis ⁊ nocumenti in ꝓximuz.
Non tamen optandum. orandum. vel co-
operandum est pro aduersitate illius cor-
porali vel temporali nisi dumtaxat eo in-
tuitu ꝙ per illam inimico subtraheretur
facultas nocendi ꝓximo vel permanendi
in peccato. Sicut beata Anastasia rescri-
psit beato Crisogono. ꝙ oraret cõtra vi-
rum suum paganũ. vt si preuideret eũ de-
us in malicia et blasphemia ꝑseueraturũ

q̄ eum de mundo tolleret et pacem cultoribus daret suis. Quartū est illi cōmunia beneficia nō negare nec corde nec ore nec opere. et pacez cum eo q̄tum possibile est tenere. Ad Ro. xij. Si fieri potest quod ex vobis est cum omnib⁹ hoībus pacē habentes. Tercio modo dilectio inimicoꝝ cōsiderari p̄t vt speciali dilectōne diligant̄. ita q̄ quis in speciali moueat̄ ad inimicuz motu dilectionis. et illud nō est de necessitate charitatis absolute nisi s̄m p̄paratōnem animi vt scz animū ad hoc paratum habeat. q̄ in singulari inimicuz diligeret si necessitas occurreret. quod tñ sine necessitatis articulo ꝑtinet ad ꝑfectionē caritatis. Et hoc intelligit̄ de omni motu interiori ⁊ exteriori in omnib⁹ beneficijs ꝓximis impendēdis. Prouer. xxv. Si esurierit inimicus tuus ciba iliū. si sitit potū da illi. Hoc enī faciēs carbones ignis cōgeres sup̄ caput ei⁹. id est occasiones accēdentes ignē dilectōis. Ad cuius effectuz vt efficacius incitemur notandū q̄ ex ꝑte diligentis inimici dilectio magis meritoria est q̄ amici ꝓpter quatuor. Primo ꝓpter respectū ꝑfectiorē. qꝛ dilectio cuius causa solus deus est maioris est meriti q̄ cuius causa p̄t esse alia sicut dilectio amici. q̄ si vtraq̄ dilectōnis causa deus est. in dilectōne tñ inimici nihil reꝑitur nisi affectus, vel amor diuinus. sed amici dilectōe plerūq̄ se immiscet affectus sensualis. naturalis. vel acquisitus. Sed q̄to purior fuerit dilectio tanto magis est meritoria Secundo ꝓpter conatum fortiorē. qꝛ vbi maior est difficultas ⁊ conatus. ibi mai⁹ est meritū eo q̄ virtus est circa difficilia s̄m ꝑh̄m. sed difficilius est inimicū diligere q̄ amicum. licet vterq̄ diligat̄ ꝓpter deum. quia fortius ostendit̄ dilectio dei que animū hominis ad remotiora trahit. scz ad dilectiōz inimici. sicut ignis fortior ostenditur q̄to ad remotiora se diffundit. Nota tñ q̄ difficultas meritū, non auget nisi inq̄tum facit ad maiorē inclinationē voluntatis in aliqnod. quia ex voluntate actus rationē merendi habet. Scd̄m hoc enim est actus in potestate facientis q̄ ex voluntate ꝓcedit et tāto magis est actus meritorius q̄to maius est voluntarius. Tercio ꝓpter affectum feruentiorē. nam q̄to affectus ē feruentior tanto maioris est meriti ita q̄ paruū opus ex magna caritate factū est magis meritoriū q̄ magnū ex parua charitate factū. Et quia affect⁹ diligentis inimicum est feruentior q̄ diligentis amicum inquantū inimicus ē materia min⁹ ꝯueniens dilectioni sicut ignis tanto feruentior est q̄to materiaz minus cōbustibilem cōburere potest. Quarto ꝓpter actum capaciorez. quia dilectio que plura includit bona ē maioris meriti q̄ illa que pauciora. sicut dilectio inimicoruz includit in se dilectionē amicorum et non ecōtra. Vnde generaliter bonū aliquod est maioris meriti quāto magis gratuitū et minus debitū. sicut et dilectio inimicorum est minus debita q̄ amicorū. Similiter bonum aliquod tanto ē maioris meriti. q̄to magis fuerit voluntarium. Et ido bonum debitum nō diminuit rōnez meriti nisi inquantū diminuit rōnem voluntarij s̄m q̄ debitum quandā necessitatē importat. Ad laudem dei Amen.

De sexto opere mīe spiritualis quod est portare onerosos inquietos. Ser. xxv

Facite dignū fructū penitētie. Sextū opus mīe spūalis portare onerosos. inquietos. importunos. murmuratores susurratores et ꝯsimiles. Qd̄ opus apl̄s ad col. iij. numerat inter viscera mīe q̄ sunt indumēta spūalia ip̄ius aīe tollētia nuditatē quīq̄ vicioꝝ spiritualiū. Vñ dic̄. Induite vos sicut electi dei. glosa. ꝑ eternā p̄destinatōnem. et sancti. glosa. ꝑ sacramentoꝝ ꝑticipationē. et dilecti dei. glosa. ꝑ p̄sentē iustificatiōz. viscera mīe. quasi veste spūali. i. affectuosam mīaz. nō pellem. i. simulataz mīaz. q̄ sunt hec. benignitatez. i. dulcedinē ad bñfaciendū. et hoc sine auaricia. humilitatē scz cordis ⁊ opis. ad obediendū et h̄ sine sup̄bia. modestiā ad ꝓuādū modū in oībus opibus vr̄is. et hoc sine accidia.

patientiã ad tollerandũ equanimiter aduersa. et hoc sine ira. Supportantes inuicem scz onera ⁊ imperfectões infirmorũ et donãtes id est remittẽtes scz peccata et iniurias. vobismetipis id ẽ vnꝰ alteri. Si quis aduersus aliquẽ habet querelã ⁊ hoc sine inuidia. sicut pure et integre christus donauit nobis nõ vleiscendo. nõ improperando. nõ minus diligẽdo. Aspicientes vt dicit ad Hebre. xv. in Jesum autorem fidei in ꝓsenti et cõsumatorẽ in futuro qui ꝓposito sibi gaudio scz celestis vel eterni regni sustinuit crucẽ ꝑfusione ꝓtempta. Hocigit opus misericordie spũalis tribus gradibꝰ ꝑficitur. Primo ĩ ope. de quo dicit. j. Thess. v. Videte ne quis malum ꝓ malo alicui reddat. sed semp qõ bonum est sectamini inuicez ⁊ in omnes. Et iterum ad Ro. xij. Nulli malũ ꝓ malo reddentes. Nolo vinci a malo sed vince in bono malum. Quod vt lenius faciatis recogitate eum qui talẽ sustinuit a peccatoribus aduersus semetipm ꝓtradictionẽ vt nõ fatigemini animis vestris deficientes. vt habet ad Hebre. xij. Alioquin ve illis qui pdiderunt sustinentiã ⁊ dereliquerũt vias rectas. Eccle. ij. Quia nimirũ hmõi plerunq ducunt ad rixã que fm Tho. scõa scõe. q. xlij. importat quandã ꝓtradictõez vsq ad facta ꝓcedentẽ dum vnus alterum ledere molitur. Unde rixa videt esse qõdam priuatũ bellum quod inter priuatas ꝑsonas agitur ex quadam inordinata voluntate. Et ideo rixa semp importat peccatum in eo quidẽ qui alterũ inuadit iniuste est peccatũ mortale. In eo vero qui se defendit solo animo repellẽdi iniuriam illatam cum debito moderamine nõ est peccatum. nec ex eius parte dicit propie rixa. Si tamẽ animo vindicte vel odij. vel cum excessu debite moderationis se defendit semper est peccatum sed veniale. cum leuis motꝰ odij vel vindicte se misc et. aut moderatã defensionẽ nõ multum excedit. Mortale vero cũ obfirmato animo in impugnante insurgit ad eum occidendũ vel grauiter ledendũ. Mirum cum plerũq tãdẽ sequit detestabilissima seditio inter cognatos et affines vtriusq partis. q scz importat quandam discordiã nõ quamcunq sed alicuius multitudinis. nõ tamẽ extraneoꝝ et hostium sed ꝓprie ciuiũ. puta cum vna pars ciuitatis vel cognatois cõcitat ĩ tumultum cõtra aliã. De qua querit doc sanctꝰ scõa scõe. q. xlij. vtrum sit peccatũ mortale ꝑtim cũ apls seditionem enumerat inter alia criminalia et veretur eam inuenire inter discipulos suos. ij. Chorinth. xij. dicens. Timeo ne forte cũ venero nõ quales volo inuenã vos. sequitur. Ne forte cõtentiones. emulatõnes. animositates. dissentiones. detractõnes. susurratõnes. inflationes. seditões. sint inter vos. et iterũ cum venero humiliet me deus apud vos id est affligat. ⁊ lugeã multos ex his qui ante primã scz epistolam post baptismũ peccauerũt ⁊ nõ egerunt penitentiã. post missam ecclaz de enumeratis peccatis et aliꝭ q ibidẽ statim ꝓsequitur. Ad quod ibidem respõdet q seditio opponitur vnitati multitudis ⁊. populi ciuitatis vel regni. Dicit enim Augꝰ xxj. de ciui. dei. q sapientes determinant populũ esse nõ omnẽ cetũ multitudis sed cetũ iuris. ꝓsensuq vtilitatis rõne sociatũ Unde manifestum est vnitatẽ cui opponit seditio esse vnitatẽ iuris et ꝓmunis vtilitatis. et sic opponit iusticie ⁊ ꝓmuni bono et ideo ex suo genere est peccatũ mortale et tãto grauius q to bonũ ꝓmune qõ repugnat est maiꝰ q bonũ priuatũ qõ impugnat ꝓ rixã. Peccatũ autẽ seditõis ꝓmo principaliter ptinet ad eos qui seditionẽ ꝓcurant qui grauissime peccant sicut Datban. Abyrõ et Chore. Secundo ad eos q tales sequuntur ꝓmune bonũ ꝑturbãtes. Illi vero qui bonũ cõmune tantũ defendunt eis resistentes nõ sunt dicendi seditiosi sicut nec illi qui se defendunt dicuntur rixosi. Secundus gradus istius misericordie spiritualis ꝑficitur in ore cum impletur illud. j. Pe. iij. Non reddentes malum ꝓ malo. nec maledictum pro maledicto. sed econtra benedicentes. quia in hoc vocati estis vt benedictiõz hereditate possideatis. vbi deũ eternaliter in futuro

301

benedicetis, ꝓpter hoc etiam hic hominē ad imaginē dei factū benedicere debetis vt idē ꝑmittit ibidē. ij. c. causaz inducentem dicēs. Hec est enī gratia dei. glosa. i. ꝑ hoc acquirit & cōseruat gratia dei. Si ꝓpter ꝓscientiā dei. glosa. scz quā habet coram deo q̄ intuetur cor & ꝓscientiā. vel id est ꝓpter bonā intentionē quam habet ad deum sustineat quis sine murmure tristicias patiens iniuste. Sequitur In hoc enim vocati estis. quia et christus passus est ꝑ nobis vobis relinquens exemplū vt sequamini vestigia eius qui peccatum nō fecit. nec inuentus est dolus in ore eius. Qui cum malediceret nō remaledicebat. cum pateret nō cōminabatur. Tradebat autē se iudicāti iniuste qui peccata nostra pertulit in corpore suo sup̄ lignū. vt peccatis mortui iusticie viuam⁹. Alioquin nisi gradum hunc quis assecutus fuerit transgressorem se doleat apostolici mandati dicentis. ij. Thi. ij. Noli verbis cōtendere. ad nihilū enī vtile est nisi ad subuersionez audientiū. Quia nimirum vt dicit Jacobi. iij. Lingua est inquietum malū. plenuz veneno mortifero. In ipa benedicim⁹ deum. et in ipa maledicimus hoīes qui ad similitudinez dei facti sunt. Hinc queri ꝑt. vtrum cōtentio sit peccatū mortale. ꝓcipue cum de discipulis dicit Leuit. xxij. facta est cōtentio inter eos quis eorum esset maior. nec credendū est q̄ tūc mortaliter peccauerunt. Ad hoc respondet doc. s. Fasc̄e. q. xxxvij. q̄ cōtendere ē ꝓtra aliquē tendere. ita q̄ ꝓtentio quandā cōtrarietatem importat in locutione. q̄ cōtrarietas attendi potest dupliciter. Uno modo q̄tuz ad intentionē ꝓtendentis. Alio modo q̄tum ad modum. Nam si cōtentio accipiatur sm̄ q̄ importat repugnationē veritatis & inordinatū moduz. sic est peccatū mortale. Et vsitantē plerunq̄ ducit ad cōtumeliam. improperiū. vel q̄uiciū. de quibus iam videbit. Hoc tamē sane intelligēdum est q̄ sm̄ cōpletam rationē ꝓtentionis. put est mortale peccatum requiritur q̄ qui cōtendit in disputatione realiter intendat impugnare veritatē doctrine et q̄ contendit in iudicio realiter intendat impugnare veritatē iusticie. Porro si cōtentio accipiatur sm̄ q̄ importat impugnationem falsitatis cuz debito modo acrimonie. sic cōtentio laudabilis est nec dicit̄ ꝑ prie cōtentio. Si tamē fit cuz inordinato modo tunc ꝑ̄ esse veniale. nisi forte tanta fuerit in ꝓtendendo deordinatio q̄ ex hoc generaretur scandalum alioz. et hoc tangit apls. ij. Thi. ij. Noli cōtendere verbis vt iam dictum est. In discipulis igit̄ christi nō erat ꝓtentio cum intentione impugnandi veritatem. quia vnusquisq̄ defendebat quod sibi videbatur. Erat tamē in cōtentione eorum inordinatio. quia ꝓtendebant de eo de quo non erat ꝓtendendū scz de primatu honoris. Nondum enī spirituales erant vt glosa dicit ibidē. Unde et dominus q̄uenienter eos cōpescuit. Leterum quoniā cōtentio frequenter ad iraz ꝓuocat ex cōsequēti habet q̄ ad cōtumeliam. improperium. vel q̄uicium deducit. Et sm̄ Thomam scd̄a scē. q. lxxij. contumelia magnam ꝓpinquitatem habet ad ſi nem ire que est vindicta. Nulla enim vindicta est irato magis ꝓpta q̄ inferre cōtumeliam. improperium. vel q̄uicium alteri que tria ꝓmuniter ꝓ eodem ponunt̄. licet in parte differunt. Pro quo sciendū q̄ triplex est in homine defectus scz defectus culpe qui repꝛesentat̄ per verba contumelioſa. Et defectus culpe et pene generaliter qui repꝛesentatur per conuiciū. Unde si quis alteri iniurioſe dicat eū esse cecum. q̄uicium quidem dicit sed non ꝓtumeliam. Si vero dicit eum esse furem. non solum cōuiciū sed et ꝓtumeliam infert.

Queritur igitur vtrum ꝓtumelia vel cōuicium sit peccatum mortale pꝛesertiz cū nihil meretur penam inferni nisi peccatuz mortale. sed ista merentur penam inferni Juxta illud Matth. v. Qui dixerit fratri suo fatue reus erit gehenne ignis. Ad hoc respondet doctor sanct⁹ scd̄a scē. q. lxxij. q̄ verba inquantū sunt soni quidam nō sunt in nocumentum aliorum sed inq̄tum significant aliud ad quod sermo ꝓcedit ex affectu interiori. Et ideo in pꝛis

verborum maxime cōsiderandū videtur ex quo affectu verba quis ꝓferat. Cū igit̄ cōtumelia siue ꝓuiciū de sui ratione quā dam debonorationez importat si ꝓferentis intentio ad hoc referatur. vt ꝑ verba que ꝓfert honorem alterius auferat. tunc ꝓprie dicitur cōtumelia vel cōuicium ⁊ est peccatum mortale. nō minus q̄ furtū vel rapina. quia nō minus amat quis honorem suum q̄ rem possessam. Potest tamē esse veniale si sit leue cōuicium nō multū hominem deonorans. et ꝓferatur ex aliqua leuitate vel ex leui ira absq̄ firmo ꝓposito aliquē deonestando. Si vero talia dixerit nō animo deonorandi sed ꝓpter correctionem vel aliquod hmōi. tūc nō dicit ꝓtumeliam formaliter sed materialiter inquantuz dicitur id quod p̄t esse cōuiciuz vel ꝓtumelia. et p̄t esse aliquādo absq̄ peccato vt dicit ap̄s. O insensati galathe. Et christus. O stulti ⁊ tarde corde. Quādoq̄ vero peccatum veniale. in quo tamen necessaria est discretio vt moderate talibus verbis vtatur. quia posset esse tam graue cōuicium q̄ fieret mortale

Tercius deniq̄ gradus istiꝰ misericordie spiritualis ꝓficitur in corde. De quo ad Ephes. iiij. Obsecro vos ego vinctus in dño id ē incarceratus in domino id ē ꝓpter dominū vt digne ambuletis in ea vocatione qua vocati estis cum omni humilitate et mansuetudine ⁊ patientia supportantes inuicē si scz oriatur in fratre molestia ⁊ hoc in charitate. solliciti seruare vnitatez spiritus id est cordium quo ad pacem interiorem in vinculo pacis. Et dicitur ꝓprie cōcordia que ex charitate causatur inquantū charitas multorū corda cōiungit in aliquod vnum quod est principaliter bonū diuinum secundario vero bonū ꝓximi. De quo dicitur Job. xxv. Qui facit ꝓcordiam in sublimibus suis. nunquid est numerus militum eius? quoz exempla cōuenit imitari. quia dicit dñs Eccle. xxv In tribus est placituz spiritui meo q̄ sunt ꝓbata coram deo et hominib⁹. Cōcordia fratruz et amor ꝓximorum. et vir ⁊ mulier sibi bene cōsentientes. Alioquin in fine lamentabitur illud Jere. xv. De mihi mater mea quare me genuisti virum rixe. virum discordie in vniuersa terra. Nimirū discordia inquantū importat ꝓtrarietatē in voluntate fm Tho. scōa scē. q. xxxvij. si scienter et ex intentione dissentit a bono diuino et a bono ꝓximi in quo cōsentire deberet est peccatū mortale in suo genere ꝓpter ꝓtrarietatē ad charitatē licz primi motus huius discordie ꝓpter imperfectionem actus sint venialia. Si vero aliquorum intentio est ad bonum qđ ꝓtinet ad honorem dei vel vtilitatē ꝓximi sed vnus hoc estimat bonū alius autē ꝓtrariuz tunc discordia non esset peccatū. nec charitate repugnaret nisi esset cum errore circa ea q̄ sunt de necessitate salutis. vel nisi ꝓtinacia indebite adhibeat. Deniq̄ causare discordiam per quā tollitur mala cōcordia scz in mala voluntate laudabile est Et hoc fecit Paulus Actuū. xxiij. dicēs. Fratres ego phariseus suz filius phariseorum de spe et resurrectōne mortuorū ego iudicor. Quod cum dixisset facta est dissentio inter phariseos ⁊ saduceos. Ad laudem dei Amen.

De septimo opere mīe spūalis quod ē orare ꝓ oībus et de mō orandi. et q? tria sunt hoīm genera ꝓ quibus orantes nō exaudiuntur. Sermo. xxvi.

Tacite dignū fructū penitētie. Septimū opus misericordie spūalis est orare ꝓ omnib⁹ sicut ꝓcipitur Jacobi. v. Orate ꝓ inuicem vt saluemini. Multū enim valet depcatio iusti assidua sicut patuit in Joyse q̄ suspendit oratione sua vindictā diuinam in mōte sinay. Et in Helya qui tribus annis ⁊ sex mēsibus suspendit pluuiā ⁊ iterū reddidit. Et in Josue qui retinuit cursuz solis et lune. In Ezechia quoq̄ qui ꝓcibus ꝓpriam ꝓlongauit vitā. Oratio igit̄ fm Ray. et Hostiē. est pius affectus mētis in deum tendēs ⁊ plerūq̄ ne pigritetur animus in vocem ꝓrumpens. Vel fm

302

Damasce. Oratio est petitio decentiuz a deo. Et hec diffinitio ꝑm Thomā verissime declarat orationis essentiam. Q⁊ si q̄ratur quid oremus cuz dicitur ad Ro. viij Quid oremus sicut oportet nescimus id ē vtrum scz sit vtile. quia sepe fallimur vt dicit glosa putantes ꝓdesse quod poscimus cuz nō prosit. sicut Paulo cōtigit. Cui respōdit dominus. Sufficit tibi gratia mea Unde et dominus in euangelio Math. vj. Orantes autem nolite multū loqui sicut ethnici faciunt. Putant enī ꝙ in multiloquio solo exaudiantur. Nolite igitur assimilari eis. Scit eniz pater vester quid opus sit vobis anteq̄ petatis. Nō est igitur oratio necessaria ad intimandum deo quod petimus. nec etiam ad hoc vt immutemus diuinam ab eterno dispositionem. quia animus dei est immutabilis et inflexibilis. iuxta illud. j. Re. xv. Triumphator in israel nō parcet nec penitudine flectetur. Ad quod respondet doctor sanct⁹ scd̄a scd̄e. q. lxxxiij. inter alia. ꝙ ex diuina ꝓuidentia nō solum disponitur qui effect⁹ fiant sed etiam ex quibus causis et quo ordine ꝓueniant. Inter alias autē causas sunt etiam quorundā cause actus humani. Unde oportet homines agere aliqua non vt per suos actus diuinam dispositōnem immutent sed vt per actus suos impleant quosdam effectus ꝑm ordinē a deo dispositum. Et idem est etiam in naturalibus causis. et simile est etiam de oratōe Non enī ꝓpter hoc oramus vt diuinā dispositionē immutemus sed vt impetremus quod deus disposuit per oratiōes sanctorum esse implendum scz vt homines orando mereātur accipere quod deus omnipotens ante secula disposuit dare. vt dicit Grego. in primo dyal. Non igitur oram⁹ vt per preces nostras indigētias deo manifestemus sed vt nosip̄i cōsideremus in his ad diuinum auxilium esse recurrendū

Secundo queri potest vtrum igitur aliquid a deo determinate petere debem⁹ in oratione p̄sertim cū dicit̄ Ro. viij. Quid oremus sicut oportet nescimus. Et ideo Jacob⁹ in canonica sua. ca. iiij. Petitis inquit et nō accipitis eo ꝙ petatis. Vn̄ refert Valerius maxim⁹ ꝙ socrates nihil vltra petendū a dijs immortalibus arbitrabatur q̄ vt bona tribuerēt. quia hi demum scirent quid vnicuiq̄ vtile essz. nos autē plurimū id votis expetere quod non impetrasse melius foret. Hec ille. Ad qd̄ respondet doctor sanct⁹ vbi supra. Q⁊ si loquamur de bonis spiritualibus vtpote de virtutibus gratia et gloria. quib⁹ nec homo potest male vti nec de se euentū habere possunt malum quibus scz beatificamur ⁊ beatitudinē ꝓmeremur talia sancti determinate ⁊ absolute petūt ꝑm illud p̄s Ostende faciem tuam ⁊ salui erimus. Et iterum. Deduc me in via mandatorū tuorum. Et si loquamur de bonis temporalibus tunc ꝑm Aug⁹ ad ꝓbam de orādo deum. licz orare hoc qd̄ licet desiderare. Tēporalia autē licet desiderare nō quidē p̄ncipaliter vt in eis finem cōstituam⁹. sed sicut quedam amminicula quibus adiuuamur ad tendendum in beatitudinē inq̄tū scz ꝑ ea vita corꝑalis sustentatur ⁊ inq̄tū nobis organice deseruiūt ad actus virtutum vt etiam ph̄us dicit in p̄mo ethicoꝝ. Et sic ꝓ tꝑalibus orare licz. Unde Aug⁹ ad ꝓbam dicit. Sufficientiā vite nō indecenter vult quisquis eam vult et non ampli⁹. Que quidē nō petit̄ ꝓpter semeip̄az sed ꝓpter salutē corꝑis ⁊ cōgruentē habitum ꝑsone hoīs. vt nō sit incōueniēs eis cū quib⁹ viuendū est Tercio q̄ri p̄t vtruz ꝓ oīb⁹ orandū est scz nō solū ꝓ amicis sed etiā ꝓ inimicis. nec solū ꝓ iustis sed etiā ꝓ peccatorib⁹ vt impleat̄ septimū opus mīe spiritualis p̄sertim cū dicit̄ Ro. xv. Quecunq̄ scripta sunt ad nostrā doctrinā scripta sunt. sz in sacra scriptura inducūt̄ multe imprecatōes ꝯtra inimicos. vt patz in p̄s. illo. Deus laudē meā ne tacueris. Similiter ⁊ in multis locis orare ꝓ peccatorib⁹ ꝓhibet dn̄s. Ad qd̄ rn̄det doctor sanctus vbi supra. ꝙ cū orare ꝓ alio charitatis ē. Eodē modo quo tenemur inimicos diligere tenemur ꝓ eis orare. sicut eniz in eis diligere naturā ⁊ nō culpā et hoc ī generali est in p̄cepto. sed in speciali non est

in precepto nisi fm preparationez animi scz vt sit paratus etiam inimicum diligere et eum iuuare in necessitatis articulo. vel sibi venīā petenti indulgere. licet absolute in speciali eos diligere et eos iuuare pfectōnis est. Sic etiā necessitatis est vt a cōmunibus orationib⁹ nostris quas facimus p aliqs. inimicos nō excludamus nisi in aliquo casu speciali. Porro de peccatoribus dicendū est q imprecatōnes q cōtra eos in sacra scriptura ponunt quadrupliciter intelligi possunt. Uno modo fm q ppbete in figura imprecātis solent futura p̄dicere. vt dicit Aug⁹ de sermone dñi in monte. Secundo put quedaz mala temporalia peccatoribus quādoq a deo ad correctionem immittunt. et hoc etiam nobis orare licet fm illud. Imple facies eorū ignominia et querent nomē tuū dñe Tercio quia nō intelligunt petere contra homines sed cōtra regnum peccati vt scz correctione hominū peccatū destruatur. Quarto cōfirmando voluntatē suam diuine iusticie circa damnationē pseverantium in peccato. Generaliter tamē p peccatoribus orandū est vt cōuertant. quia licet p multis peccatoribus orans nō exauditur vtpote p omnib⁹ p̄scitis ad mortez fm illud Eccs. vij. Nemo corrigere p̄t quem deus desperexit. Et dom⁹ Jere. xv. in principio. Si steterit Moyses et samuel coram me nō est anima mea ad populum istum. Nihilominus tamē oratio meritoria est orāti. qui orat ex charitate fm illud p̄s. Oratio mea in sinu meo cōuertetur. glosa. id est et si eis nō pfuit ego tamē non sum fraudatus mercede mea. Unde p̄cipaliter sunt tria genera hominū peccatorum p quibus orantes iusti nō exaudiuntur que tangunt in Jeremia ppheta Primi sunt omnes in prauā viciop cōsuetudinem excecati. quia peccator cum venerit in pfundum malor cōtemnit. Unde Jere. xiij. Si mutare potest ethiops pellem suā et pardus varietates suas et vos poteritis benefacere cum didiceritis malum. Et sequitur. xiiij. ca. Noli orare pro populo isto in bonū Cum ieiunauerint nō exaudiam preces eorum et si obtulerint holocausta et victimas nō suscipiam ea quoniam fame et gladio et peste cōsumaz eos. Nunirum cum nec Antiochus inueteratus dierum malorū exaudiri meruit. Uñ dicitur. ij. Machab. ix. Orauit autez hic celestus dominū a quo nō esset misericordiam cōsecutur⁹. Sicut habek. j. Mach. vij. Ascendente Nicanore in montē syon exierunt de sacerdotibus populi salutare eū in pace et demōstrare holocaustomata que offerebantur p rege Antiocho q tñ in malo pseverauit et mala morte perijt. Secundi vero sunt omnes post degustatā dei gratiā detestabilē viciorū recidiuatōnem passi. de quibus dicit ad Hebre. vj. Impossibile est eos qui semel sunt illuminari et gustauerunt etiā donum celeste et participes facti sunt spiritus sancti. gustauerunt nihilominus bonū dei verbū. virtutes q seculi venturi et plapsi sunt renouari rursus ad penitentiā. Ad cui⁹ rōnem infert similitudinē naturalē dicens. Terra enim sepe venientē sup se ymbrē bibēs et germinās herbam oportunā illis a quibus colitur accipit benedictionē a deo. p ferens autē spinas et tribulos reproba et maledicto proxima cuius cōsummatio est in cōbustionem Unde et Grego. in pastoralibus sup illud Apocal. Utinam calidus esses aut frigidus rē. ostendit liquido q difficile sit recidiuanti ad penitentiaz revocari. vt ptz supra sermone. iiij. A. infra De qualibus dicit dñs ad Jeremiaz. xj. Tu igitur noli orare p populo hoc et ne assumas laudem p eis et orationē. quia nō exaudiam in tempore clamoris eorum ad me in tempore afflictionis eorum. Et pseq̄tur de quibus dicit hec. Quid est q dilectus meus scz p vocationē ad veniam. gratiam et penitentiā Jn domo mea facit scelera multa. Jn cuius argumentum rex Saul primo iustus et humilis dicente scriptura. j. Regū. ix. Erat enim scz Cīs filius vocabulo Saul electus et bon⁹ et nō erat vir de filijs israel melior eo. Sz postea sublimatus in regnū electione diuina detestabile recidiuum passus est. Uñ. j. Re. xv.

303

dixit ad eum Samuel. Nōne cum paruulus esses in oculis tuis caput in israel factus es. Sequitur. Quia ꝓiecisti sermonem dñi ꝓiecit te dominus ne sis rex sup̄ israel. Veruntamē lugebat samuel Saul quoniā dominū penitebat ꝙ cōstituisset eum regem super israel. Et ait dñs ad samuelē. j. Re. xvj. Vsquequo tu leges saul cum ego ꝓiecerim eū ne regnet sup̄ israel Vnde ꝑmansit Saul obcecatus malicia et induratus inuidia cōtra dauid, vexatusq̄ demonio vsq̄ ad diem mortis sue. Licet etiam dauid ꝓ salute sua suppliciter deum exorauit dicens. Quasi ꝓximuz nostrum quasi fratrez nostrū. Lyra. supple reputas saulem sic cōplacebam scz in ꝓsperitate. quasi lugēs et cōtristat⁹ sic humiliabar scz in aduersitate et morte. non tñ fuit exauditus ꝓ illo sed ait. Oratio mea in sinu meo ꝯuertetur. Tercij sunt deniq̄ omnes peccantes spiritu blasphemie id ē qui ex certa malicia blasphemant contra deum. corde. ore. vel opere. sicut omnes ꝑpetrantes peccatuz in spiritum sanctum. De quibus est sermo superi⁹ in sermonib⁹ de q̄dragesima. De quibus dicit̄ Math. xij. Omne peccatum et blasphemia ꝓueniens ex infirmitate vel ignorātia hominibus remittetur. spiritus autē blasphemie nō remittetur. Et quicūq̄ dixerit verbū cōtra filium remittetur ei. Quicūq̄ autē dixerit verbū cōtra spiritū sanctū nō remittetur ei neq̄ in hoc seculo neq̄ in futuro. Hinc de talibus dicit dñs Jere. vij. Tu igitur noli orare ꝓ populo hoc nec assumas ꝓ eis laudem ⁊ orationē et nō obsistas mihi. quia nō exaudiā te. Et ponit causam esse blasphemiam in facto dicēs. Nōne vides quid isti faciūt in ciuitatib⁹ iuda ⁊ in plateis hierusalē? Filij colligunt ligna et patres succendūt ignem ⁊ mulieres cōspergunt adipem vt faciāt placentas regine celi ⁊ libent dijs alienis et me ad iracundiam ꝓuocent. Et ideo ꝯcludit ibidē. xv. dicens. Si steterit moyses ⁊ samuel coram me scz ad orandū ꝓ eis nō est anima mea ad populū istū. Eijce illos a facie mea ⁊ egrediant̄. Et iterū Ezech. xiiij. Si fuerint tres viri isti in medio eius noe Daniel et Job ip̄i iusticia sua liberabūt animas suas. Sequitur. Nec filios nec filias liberabūt. Quod a nobis auertat Jesus christus Amen.

De triplici ieiunio scz ecclesie culpe et moderate abstinentie. Sermo. xxvij.

Facite dignū fructū penitentie. Expediti breuiter de prima parte penitētie que est elemosina. iam ordine debito secundaz ꝓsequamur que est ieiunium ꝑ quod intelligitur omnis afflictio carnis que cōsistit in ieiunijs. vigilijs. cilicijs. laboribus. disciplinis. alijsq̄ diuersis corporalibus abstinētijs. ab omni oblectatōe corporali vel sensuali. et ponitur in remediū et penitentiā cōtra carnis ꝯcupiscentiam. Ad cuius euidentiā primo queri p̄t. quottuplex sit ieiuniū. Ad quod dicendū ꝙ triplex. Primum est ecclesie et est abstinētia vict⁹ ꝑm ordinationē ecclesie siue scripto siue ꝯsuetudine approbatā in qua erit abstractio prandij a carnibus et ab omnibus que sementiuā trahunt originē carnis presertiz in ieiunijs quadragesimalibus vt patz in decretj. iiij. dis. c. deniq̄. Vbi dicitur. §. Par et equū autem est vt qui his dieb⁹ quadragesimalibus a carnibus animaliū abstinemus ab omnib⁹ quoq̄ q̄ sementiuā trahūt originē carnis. ieiunem⁹ a lacte scz caseo et ouis. Ceterū pisciū esus christiano relinquit̄ vt hoc ei infirmitatis solaciū nō luxurie pariat incendiū. Deniq̄ qui a carne abstinēt nequaq̄ sumptuosiora marinarū beluarū cōuiuia p̄parent. Vnū itaq̄ bibere ꝑmittimur vt ebrietates omnino fugiamus. Hec ibi. Sup̄ quo queri p̄t. vtrum qui laucius capit vel beluas marinas capit vel nimis ardenter comedit soluat ieiuniū. Ad qd̄ respōdet Innocē. ꝙ ex hoc nō soluitur ieiuniū licz talis nihilominus peccat sumēdo nimis ardēter ⁊ vsq̄ ad ingurgitationē. qz nō tm̄ attendit̄ abstinentia sed ꝯsuetudo ecclesie. Vnde

Hostien. dicit ingurgitationē et omnem excessum illicitū sed hoc cessante dicit vti licere etiam cibis delicatis cōformando se his cum quibus viuit. Potius enī quātitas q̄ qualitas vitanda est et vsus non est in culpa sed potius libido. Vnde Augustin⁹ de doctrina christiana et habetur xlj. dis. c. Quisquis rebus p̄tereuntibus restrictius vtitur q̄ sese habent mores eorum cum quibus viuit aut intemperatus est aut superstitiosus. supple nisi in voto speciali cōstringitur. Quisquis vero sic eis vtitur vt metas cōsuetudinis bonor⁹ inter quos versat excedit aut aliquid significat aut flagicios⁹ est ⁊c. multa vide ibidem si placet. Secundū autē ieiunīū est culpe quo scz a culpa ieiunam⁹. de quo dicitur in decretꝫ de cōsecra. dis. v. c. Jeiunium magnū et generale est abstinere ab iniquitatibus et illicitis voluptatibus seculi quod est p̄fectū ieiunīū. In hoc secūlo quasi quadragesimā celebramus cū bene viuimus cum ab iniquitatibus ⁊ ab illicitis voluptatibus abstinemus. Alioqn vt dicitur ibidem ca. Nihil homini p̄dest ieiunare et alia religationis bona agere nisi mens ab iniquitatibus et a detractōnibus lingua cohibeat. Terciū denicz ieiunium est moderata abstinentia a qualibet re esibili fm̄ p̄priam voluntatē ⁊ nō fm̄ aliquod statutū ecclesiasticū vel etiaz ab aliquo alio licito delectabili scz ab amplexibus matrimonialibus ⁊ simlib⁹. que licet alijs temporibus sint licita tamē sūt hoc tempore p̄sertim fugienda. Quantuz igitur ad primū ieiunīū queri potest vtrū ieiunare semper sit laudabile p̄sertim cum sit vna pars penitentie. Ad hoc respōdet Thomas sup. iiij. dis. xv. q⁹ in tribus casibus nō est licitum neq; laudabile. Primo quādo per illud subtrahitur quod est necessarium vite. Hoc enim licet sicut nec seipm̄ interficere. sed hoc est valde modicū quia natura modicis cōtentat. Secundo quando subtrahitur illud nature quod est necessariū fm̄ ea que incumbūt illi facienda ex officio vel ex societate ip̄or ad quos quis cōuiuit. Hoc enīz esset de rapina hostiam offerre. Vnde dicitur in decretꝫ de cōse. dis. v. c. Non mediocriter. Audiant itaq; q̄ ea que necessaria sunt corpori subtrahunt illud quod dominus per ꝓpheraz loquitur. Ego dominus odio habens rapinam in holocausto. De rapina vero holocaustū offert qui vel ciborum nimia egestate vel somni penuria corpus immoderate affligit. Dec Jeronimus. Tercio q̄n tanta est abstinentia q⁹ ab vtilioribus⁹ operibus quis impediatur. Nam et licet ad ea quis nō teneatur indiscretū tamē erit tale ieiunium ⁊ illicitū. Vnde dicitur vbi supra in decretꝫ. Nō mediocriter errat q̄ magno bono p̄fert mediocre bonū. Nōne rōnabiliter homo dignitatem amittit ſqui charitate vel ieiunium vel vigilias p̄fert sensus integritati vt ꝓpter immoderatā vel indiscretam vel psalmor⁹ vel officior⁹ decantationē aut amentie aut tristicie no tam incurrat. Dec ibi. Verum tamē ieiunium vel abstinētia laudabilis est quādo per illam caro diminuitur a suo robore vt facilius spiritui subdat. nec ꝓpter hoc mors acceleratur. q⁹ plures ex superhabundātia moriunt q̄ defectu. Deinde queri p̄t Vtrum cadat sub p̄cepto p̄sertim cum nō dantur p̄cepta de operibus superogatōnis que cadunt sub cōsilio. sed ieiunium est opus superogatōnis. Alioquin vbiq; ⁊ sp et equaliter esset obseruandū Ad quod respondet Thomas sc̄da sc̄de. q. clxlvij. q⁹ sicut ad p̄ncipes seculares p̄tinet p̄cepta legalia ⁊ iuris naturalis determinata tradere de his que pertinent ad cōmunē vtilitatem in temporalibus rebus. sic et ad ecclesiasticos p̄latos p̄tinet ea statuere q̄ pertinēt ad cōmunem vtilitatem fidelī in bonis spiritualibus. Cum igit̄ ieiunium sit vtile ad deletionem ⁊ p̄hibitionē culpe ad eleuationē mentis in spūalia. tenet vnusquisq; tantū vti ieiunijs ex naturali ratione q̄tum sibi necessariū est ad p̄dicta. Et ideo ieiunium in cōmuni cadit sub p̄cepto legis nature sed determinatio tēporis et modi ieiunandi fm̄ q̄uenientia et vtilitatē populi christiani cadit sub p̄cepto iuris positiui q̄ est ab ecclesie p̄latis

304

cōstitutuz. Veruntamē precepta que sic per modum cōmunis statuti ꝓponuntur. nō eodez modo obligant omnes sed ꝑm ꝙ requiritur ad finem quē legislator intēdit Cuius autoritatez si quis transgrediēdo cōtemnat vel hoc modo transgreditur ꝙ finis quez intendit impediatur talis trāsgressor mortaliter peccat. Si tamē aliq̄s ex aliqua rōnabili causa statutum nō seruat. precipue in casu quo etiam si legislator adesset nō decerneret esse seruandum talis transgressio nō constituit peccatum mortale. Et inde est ꝙ non omnes qui nō seruant ieiunia ecclesie. omnino mortaliter peccant. sed illi tantum qui intentione legislatoris ex contemptu obuiant. vel eius ordinationem sine causa rōnabili nō obseruant. ¶ Preterea queri potest quis est qui ꝑm intentionē legislatoris ieiunare tenet̄ ieiunia necessario seu indicta ab ecclesia. Ad hoc respondet Inno. ꝙ oēs sane mentis doli capaces ⁊ ieiunare potētes. Nam quia tales peccare possunt ido debent peccata deflere et penitentiā agere. Multi tamen eorum excusantur vel in parte vel in toto. Primo etas scz infra vicesimū primum annū pueri. tum ꝓpter nature debilitatem ex qua ꝓuenit ꝙ frequenter cibo et nō multum simul vtant̄. tuz ꝓpter augmentū vsqꝫ in finem tercij septennij. Cōueniens tamē est vt ꝑm moduz sue facultatis et etatis ad ieiunia plus vel minus se exerceant et assuescāt. Secūdo infirmitas. debilitas. vel senectus. sed qn̄ ⁊ quantū tunc solui potest ieiuniū arbitrio boni viri est limitandum. Tercio mendicantes dummodo in simul totum habere nō possunt hora cōmestionis quod eis sufficiat ad victum vnius diei vel si tm̄ p̄cedenti ieiunio sunt debilitati ꝙ ieiuniū sufferre non possunt. Quarto sunt ꝑegrinātes qui sine magno incomodo ꝑegrinatōnem differre nō possunt. Qui autē eā differre possūt sine magno incomodo illā dimittere debent si non pn̄t cum illa simul ieiunare. Sinautē vtpote quia ieiunij tps ī via p̄occupat vel dies festus alicuius imminet ex deuotione ad quem pergere cupit vel quia mora in patria periculū habz corporale vel spirituale potest ꝑm dispositionē sui superioris omnibus discrete pensatis peregrinari et ieiuniū soluere si labore itineris adeo affligitur ꝙ simul ieiunare et ꝑegrinari nō potest. Quinto operarij agrorum vinearum et huiusmodi si ieiunando possunt cōpetenter ꝓ persona ⁊ familia sue cure cōmissa victum habere. Et si alias diuites sunt aut cum minori labore qui secum ieiunia patitur lucrari sufficientia possunt. a ieiunio non excusantur. Sexto mulieres pregnantes et nutrices si ꝓbabiliter timeatur de periculo earum si ieiunauerint vel de fetu in vtero vel de puero ieiunium soluere tenentur. Ceterū vxores vindicta ieiunia ꝓpter ꝓhibitionē virorum soluere non debēt. sed votiua et voluntaria dimittere possunt. Preterea de solutione ieiunij sciendū ꝑm Rich. de media villa super. iiij. dis. xv. ꝙ q̄uis aliq̄ dicunt ꝙ bibere vinum vel ceruisiā in mane vel comedere electuaria in sero delectationis causa frangat ieiunium. Credo tn̄ cōtrarium. Quia q̄uis illa aliquo modo nutriunt non tamen in hoc est principalis vsus eorum. Alias etiam frangeret ieiunium in collatione vinum vel ceruisiaz bibens. quia habent aliquod de nutrimēto Si tamē acciperet quis nō ad extinguendam sitim sed famē ⁊ etiaz in sero magnā partē vel quantitatē electuariorū acciperet ad subueniendū fami. credo ꝙ statuto fraudem faceret et ieiunium frangeret. Credo tamē ꝙ de bono ⁊ de equo plus cauendum est a potu vini et ceruisie vel similium in mane q̄ꝫ in sero. qꝛ potus post prādium sumptus siti subuenit et digestionē iuuat. inquantū per totū facili⁹ et ꝯueniētius defertur cib⁹ ad singula mēbra. Sumptus aūt a ieiunio stomacho vt plurimuz nocet. Idē dicit Inno. de sumptōe potus de mane ꝓpter ꝯsuetudinē. Thomas aūt in. iiij. et Albertus in q̄tuor coeq̄uis in tractatu de virtutib⁹ cardinalib⁹ ꝯtrariū sentiūt ꝯsentiētes tm̄ de mane potū aque assumendū que nō nutrit. De hora quidē ad comedendū ꝙ in veteri lege ieiunabāt

ieiunabant vsq; ad noctem Leuit. xxiij. Sabbatum est affligetis animas vestras Et sequitur. A vespera vsq; ad vesperam celebrabitis sabbata vestra. Et hoc erat lignū q; per cibū vetitū in tenebras mortis ⁊ peccati deiecti fuerant. In nouo vero testamēto tempus ieiunantibus determinatū ad manducandum est hora nona Et hoc ꝓpter cōformitatez ad passionem christi. quia dum ieiunādo carnē suā affligunt passioni christi cōformant. Vñ illud Gal. v. Qui christi sunt carnem suaz crucifixerunt cū vicijs et cōcupiscentijs. Vñ quia passio christi fuit hora nona cōsumata cum inclinato capite tradidit spiritum Ideo cōsequenter hora nona soluim⁹ ieiunium. Nec est intentio ecclesie ieiunantes artare ad subtilem temporuz inspectionem sed sufficit circa illam horā comedere. vel ꝓpter necessitatem illā ꝓuenire aliquantulum. ꝑsertim extra ieiuniū quadragesimale. imo dicit Richar. vbi supra. q; huius hi qui comedunt hora sexta vel statim post horam sextam derogēt in aliquo ꝓfectioni ieiunij nō tamē sunt transgressores hui⁹ qđ est necessitatis ī ieiunio. maxie quia iam inualuit cōsuetudo in multis locis comedere quasi statiz post horā sextā vel hora sexta. Verūtamē in ieiunijs q; dragesimalib⁹ secus est. Vnde in decret; de ꝓsecra. dis. j. dicit capitulū gabilonēse. ca. Solent plures qui se ieiunare putant in quadragesima mox vt signū audierint ad horam nonā manducare qui nullaten⁹ ieiunare credendi sunt si ante manducauerint q; vespertinū celebretur officiū. Cōcurrendum est enim ad missam. et auditis missarum solennijs et vespertinis officijs largitis elemosinis ad cibum accedenduz est. Si vero aliquis necessitate cōstrictus fuerit vt ad missam venire nō valeat extimata hora vespertina cōpleta oratione sua ieiunium soluat. hoc ibidem. Ad laudem dei Amen.

De ieiunio. penitētia. et cōtritione. Ser. xxviij

Facite dignū fructū penitētie. Diso primo ieiunio qđ institutum est ab ecclesia. ꝓsequēdum est de secundo quod est ieiunium culpe quo scz a culpa ieiunandū est ꝑsertim tpe quadragesimali in quo vicijs omnib⁹ medicina paranda est. Et ideo peccata q; ceteris tpib⁹ fuerūt venialia nūc plerūq; mortalia iudicanda sunt. Et q;to tpa sanctioza tāto sunt grauioza peccata vtpote in quib⁹ sunt a cibis et potibus ita ⁊ voluptatib⁹ dissolutionibus ⁊ iniquitatibus abstinere cōuenit. vt patz in decret; de cōsecra. dis. v. c. Jeiuniū magnū et generale est abstinere ab iniquitatib⁹ et illicitis voluptatibus seculi qđ est ꝓfectū ieiuniū Alioquin vt dicit Jliō. de summo bono. et habetur de pe. dis. iij. Irrisor est et nō penitēs qui adhuc agit qđ penitet. Nec videt poscere deū subdit⁹ sed subsannare superbus. canis reuersus ad vomitū et penitens reuersus ad peccatū. Hinc indei frequentātes ieiuniū ⁊ nō expiētes diuine cō placētie vel exauditōis effectū. Isa. lviij cōtra deū cōquesti sunt. Quare ieiunauimus ⁊ nō aspexisti. humiliauim⁹ aīas nostras ⁊ nescisti. Quib⁹ rndit dns. Ecce in die ieiunij vestri inuenit voluntas vra non mea. in hoc scz q; oēs debitores vestros repetitis. Ad hoc enī tūc ꝙmodosi⁹ vacabāt eo q; vsq; ad vesperā ieiunabāt. Sequit. Ecce ad lites et ꝓtentōnes ieiunatis ⁊ ꝓcutitis pugno impie Nolite ieiunare sicut ad hanc diē vt audiat in excelso clamor vester. Nunqđ tale est ieiuniū qđ elegi q; diē affligere hoīez animā suā? Nunqđ cōtorquere quasi circulū caput suū et saccuz et cinerē sternere? Nunqđ istud vocaui ieiuniū et diē acceptabilē dño? Nōne hoc est magis ieiunium quod elegi? dissolue colligationes impietatis. solue fasciculos deprimentes. dimitti eos q; cōfracti sunt liberos et oē onus disrumpe. Frange esurienti panē tuū ⁊ egenos ⁊c. Q? si q̄ris. Cur tale ieiuniū vel talis penitētia nō est deo accepta. Rndet in cōpendio. q; pna cui⁹ ps est ieiuniū diffinit ꝓ duplicez actum ab

305

Ambro. dicēte. Penitētia est p̄terita ma
la deplāgere et plangēda iterū nō ꝯmitte
re. Primꝰ enī actus est respectu p̄teriti scz
p̄terita mala deplāgere ꝑ verā scz ꝯtritō
nem qui nō admitit mortalē oblectatio
nem vel dissolutionē. Secundꝰ est respe
ctu futuri scz plangēda nō ꝯmittere. nimi
rum cū nec veniale dimittitur sine ꝯtritō
ne. Cuiꝰ rō est vt dicit ibidē. Quia q̄diu
voluntas manet infixa veniali nunq̄ di
mittitur. Sed voluntatem auertere a ve
niali quod quis prius volebat est displice
re ei illud quod quis prius volebat. Ta
lis aūt displicētia dolor contritōnis di
citur. Requirit igitur talis ꝯtritio ꝙ ve
niale peccatū displiceat actualiter expli
cite vl saltē implicite. Dico aūt implicite
qꝛ nō oportz sp ꝙ displiceat explicite pec
catū veīale si cogitatio fert ad illud. Vñ
tā feruēs p̄t esse motus charitatis in deū
ꝙ oīa venialia ꝯsumit etiā sine actuali co
gitatōne eoꝝ. Q̄ñ enī q̄s in deū frequen
ter fertur displicz ei oē qd a deo retardat
et ita licet explicite de veniali nō cogitet
tñ in illo motu cōtinet implicite venialis
peccati displicētia vel vniꝰ vel oīm. Pre
terea sciendū ꝙ in ꝯtritione de venialibꝰ
nō exigit ꝓpositū nō peccādi venialit sic
in ꝯtritōe de mortali exigit sed sufficit ꝙ
displiceat pctm̄ p̄teritū ⁊ infirmitas q̄ ad
peccatū veniale inclinat q̄uis ab eo om
nino immunis esse nō p̄t. ita tñ ꝙ volūtas
nō maneat fixa in aliq̄ veniali determina
te. qꝛ illud sic retentū nec dimitteret in cō
tritōne generali nec in speciali. Rō huius
est. qꝛ mortalia sunt in potestate nostra vt
vitent nō solū singula vitari possunt non
tñ oīa qꝛ ex infirmitate ꝯtingūt. Qꝛ si q̄
ritur q̄longa satisfactio vel pnīa est ꝑ sin
gulis pctīs imponēda. Ad hoc dicendū ē
ꝙ duplex est pnīa. Prīa est interior tm̄ in
ꝯtritōe q̄ est de iure naturali ⁊ illa sp debz
manere saltī q̄tū ad illū dolorē q̄ est in vo
lūtate q̄ nō est aliud q̄ displicētia peccati
sed dolor sensibilis ex inde resultās nō est
necesse ꝙ sp maneat. Et vt dic Pe. in. iiij
dis. xvij. Quia ī oī pctō mortali est actua
lis auersio a deo volūtatis ad peccatū. et
quia ꝯtraria cōtrarijs curant oportz ꝙ in
oī remissiōe peccati mortalis sit actualis
auersio a pctīs ad deū. Que quidē auer
sio ꝯtritio appellat. De peccatis tñ obli
tis sufficit ꝯtritio generalis cū conatu ad
recordandū ⁊ dolendū. nec solū de pecca
tis oblitis in genere dolere debet sed etiā
de obliuiōe eiusdē q̄ ex negligētia ꝯtingit
Secūdo pnīa est exterior q̄ imponit ad ar
bitriū ꝯfessoris. Et tūc de rigore iuris ꝑ
quolibz pctō mortali septē annis pnīa im
poni debet vt ptz. xxxiij. q. ij. c. hoc ip̄m. et
. §. sequēti. Licz nūc ꝓpter maliciā tēpoꝝ
⁊ tepiditatē hoīm pnīa facta ē arbitraria
vt ptz extra de pe. et re. c. significat. c. q̄si
tum. c. deus. Dūmō tamē est de occultis.
Et ista septennis pnīa magis vel minꝰ a
spera debet imponi ꝓut maioritas vel mi
noritas crimīs ⁊ circumstātiaꝝ exposcit.
qꝛ apud deū magis valet mortificatio vi
cioꝝ q̄ abstinētia ciboꝝ. vt ptz de pe. dis.
p̄ma. c. mensurā. Et hāc duplicē pnīaz fi
lij israel in captiuitate babilonica ꝑ pctīs
suis septuaginta annis executi sunt in ie
iunio et fletu et plāctu. vñ nō ignorātes
se positos in captiuitate propter pecca
ta penitentiaz acceptauerūt septuaginta
annis p̄sertim q̄tuor tp̄ibꝰ anni p̄cipue vin
dicta deseuit diuina vt innuit Zach. viij.
Vbi dicit ieiuniū quarti ⁊ ieiuniū quinti
et ieiuniū septimi et ieiuniū decimi. his eī
q̄tuor tp̄ibꝰ ieiunauerūt. Et iō qꝛ vt dicit
ibidē glosa. Judei arbitrabant ieiuniuz
quarti mens Julij esse die. xvij. eiusdē mē
sis q̄n moyses de mōte descendēs tabulas
legis fregit. et iuxta Jeremiā muri ciui
tatis ihl̄rm tūc primū sunt rupti. In quī
to. i. augusto ꝓpter exploratores terre san
cte orta est seditio in populo ⁊ iussi sunt in
montē nō ascēdere sed ꝑ q̄dragīta annos
lōgis a terra sancta circuire dispēdijs vt
exceptis duodꝰ Josue et Caleph oēs in
deserto morerent. In hoc enī mēse prius
Nabuchodonosor et post Tytus templū
hierosolimis destruxit et vrbē bethel ce
pit ad quā ꝯfugerant multa milia iudeoꝝ
Aratū est etiā templū in hoc mēse ignomi
nia oppresse gentis a Tyto a Tymo ruf o

In septio. i. octobri occisus ē godolyas et trib⁹ iude dissipate. In decio. i. ianuario Ezechielī captiuitate posit⁹ ꝙ ppⁱs captiuoꝝ audiuit templū esse subuertū quinta mensis. Hec fuerūt cause luctus iudeorū et ieunij. Post finē aūt annoꝝ septuaginta templū iterū esse ꝯstructū ꝙ iudeos ad terrā suā ꝓstat reductos tūc q̄rebāt a sacerdotib⁹ et ꝓphetis si fm priorē cōsuetudinē ieunare deberēt ibidē ca. vij. dicētes. Nūqd flendū est ī quīto mēse vel sanctificare me debeo sc̄z p ieunij sicut iam feci multis annis. Quib⁹ dñs. Cum ieunaretis et plangeretis nunquid ieunium ieunastis mihi. id est nunqd ꝓderat mihi ꝙ ieunastis. Et cū bibistis ꝙ comedistis nūqd nō vobis comedistis et bibistis non mihi. Quia vt dicit glosa. Nō his verbis placat de⁹ sc̄z bonis opibus. qz esca nō cōmendat nos deo sed p̄cepta dei si facim⁹. Sequit. Hec dicit dñs exercituū. Judicium verū iudicate ꝙ miaz et miserationes facite vnusq̄sq; cū fratre suo ꝙ viduā ꝙ pupillū aduenā ꝙ pauperē nolite calumniari et cetera mⁱta. Hec enī sunt quib⁹ placat deus ꝙ q̄ nos ꝯmendāt deo. Et sic ieunium vt dicit ibidē dñs. viij. erit domui iude in gaudiū ꝙ letici ꝙ solēnitates p̄claras. veritatē tm̄ ꝙ pacē diligite. Dic q̄ri p̄t vtrū ieunium vel aliud opus bonū factū in mortali peccato ꝓsit fociēti ꝓsertī cuz legit de Achas q̄ fecit fieri ymaz qz nō cū vera ꝯtritione ꝙ tm̄ suspēdit diuinā vindictā. iij Re. xvj. Ad qđ rñdet Albert⁹ in quatuor coequeuis q̄ tale ieunium vel aliud op⁹ bonū qđ est carnis afflictiuū nihil ꝓdest q̄tū ad vitā eternā. qz mortuū est in se. valet tm̄ p̄cipue quo ad tria. Primo q̄tū ad obedieneiam si est opus iniunctū mādato diuino aut mādato positiuo vel mādato ꝓlati cōfessoris vel superioris imponentis. Secūdo valet ꝯtra lasciuiā ad ꝓseruandū castitatē. Tercio valz ad hoc q̄ magis cōfinem facit hoīez gratie diuine qz ad illaz disponit. Secūdo q̄ri p̄t. vtrū q̄s de vno peccato mortali satisfacere p̄t sine alio. Ad q̄ rñdet doc. s. sup. vij. dis. xv. q̄ nl̄o modo satisfacere q̄s p̄t ne vno peccato mortali sine alio. Cuius rō est. qz oportz q̄ talis sit modus satisfactōis qui cōpetat ad tollendam offensam. qz oblatio est amicicie restitutio. Et ideo si aliq̄d sit qđ amicicie restitutionē impediat etiā apud hoīes satisfactio esse nō p̄t. Cū igit̄ qđlibet peccatū mortale impediat amicitiā caritatis que est hoīs ad deū impossibile est q̄ homo satisfaciat de vno peccato alio retēto. sicut nec hoī satisfaceret q̄ alapa sibi data se prosterneret et veniā petēs aliā sibi daret. Secunda rō cur de vno mortali q̄s nō p̄t satisfacere sine alio est ista. qz ꝯtritio vera est p̄incipiū satisfaciēdi ꝙ vnicū fundamētum sine quo cetera penitus inania iudicant Nunc impossibile est q̄ aliq̄s de vno sine alio ꝯtritionē verā habeat. licz attritionē habere p̄t. Quia ꝯtritio vera deplāgit peccatū ꝙ oditiū p̄m p̄incipaliter ꝓpter offensaz diuinā ꝙ in hoc odiet oē peccatū vtpote deo ꝯtrarium ꝙ ei⁹ offensiuū. Attritio vero p̄incipaliter hz respectū aliū. ꝙ ideo nō est potēs peccatoꝝ querere ab affectu oīm mortaliū tā efficaciter vt poti⁹ eligeret mortē q̄ recidiuationē ad qđ tm̄ ver⁹ penitēs obligat. Qz dicit doc. s. in qđlibet q̄ ꝯtrit⁹ tenet plus ex caritate diligere deū q̄ seip̄m. Et ideo oportz q̄ cōtrit⁹ p̄eligat oēm penā culpe. descendere tm̄ in speciali ad hāc penā vl̄ ad illā nō tenetur. imo stulte faceret si sup hmōi particularib⁹ penis seip̄m vl̄ aliū sollicitaret. q̄ si q̄rat cur poti⁹ p actū ꝯtritōis p̄tm̄ delet q̄ p aliū actū. Ad hoc rñdet Guit. ī suo sacramētali q̄ ex eo qz demon est initiū oīs p̄ti. qđ quidē p̄tm̄ sequēs naturā illius a quo p̄cessit facit possessoꝝ suū. i. peccatoꝝ esse supbā rigidū ꝙ durū in diabolicā qđāmō trāsformās sibi rudinē Dñ q̄diu q̄s in p̄tō repit ꝯtumax durus ꝙ elat⁹ est sic ait dñs de Pharaōe. Indurabo. i. indurari p̄mittā p subtractioz gr̄e q̄ natura est coꝝ hoīs mollificare coꝝ pharaonis nō. Sz ꝯtraria ꝯtrarijs curant. Et ꝯtritō et hūilitas sūt q̄si duricie ꝙ elatōi ꝯtraria iō huic actui magis attribuit deletio culpe Juxta illōd ps. Sacrificiū deo spūs ꝯtribulat⁹ coꝝ ꝯtritū ꝙ hūiliatū de⁹ nō despicies Ex hoc etiā apparet ꝓsequēs rō quare per talē ꝯtumgeciā ꝙ duriciā tm̄ q̄s excōicaret

debeat et nō alias. Unde hec cōtritio ſm Guil. in tantū ꝓ peccatis p̄t intēdi ꝙ nō solū tota culpa ſed tota etiā pena dimittitur. Et hoc fieri p̄t dupliciter Uno modo ex ꝑte charitatis que displicentiā peccati cauſat. et ſic cōtingit tm̄ intēdi charitatē in actu ꝙ cōtritio inſequēs merebit̄ abſolutionē ab omni pena. Alio mō fit ex ꝑte doloris ſenſibilis quē volūtas in ꝯtritōe excitat. Quia enī dolor ille pena quedam eſt tm̄ intendi p̄t ꝙ ſufficit ad deletionez culpe et pene. Nihilominꝰ tñ requirit̄ cōfeſſio et iniūcte penitētie expletio. vt dicit Pe. in. iiij. tum ꝓpter eccleſie p̄ceptū. tum ꝓpter incercitudinē. qꝛ nō eſt q̄s certus ꝙ ſua ꝯtritio ſufficiēs fuerit ad totuz reatū tollendū. Idē Tho. Refert Jacobus de vitriaco. ꝙ mulier quedā in ſermone quodā ꝯpuncta in p̄ntia totius populi dū ꝯfiteri vellet ſua peccata ꝓhibita eſt a ſacerdote. qui iuſſit eam eccleſiā ingredi vt ibidē poſt ſermonē ꝯfiteret̄. Que crucem aſpiciēs dum illā oſcularet̄ cū nimia cōtritione. p̄ magnitudine ꝯtritōe emiſit ſpiritū. Moxq̄ populus vidit ab eccleſie tāte refulgētie fulgorē egredi qđ qđdammō lumē ſolis obfuſcabat ⁊ lux illa ꝓtinꝰ celū aſcēdebat. Populꝰ aūt hoc vidēs et ingrediēs eccleſiā cū impetu magno. mulierē ad pedē crucis inuenerūt mortuam. nulla alia ꝑſona ibidē inuenta. Ad laudē dñi Jeſu qui nō venit vocare iuſtos ſed peccatores ad penitentiā.

De ieiunio ab omni delectabili et qꝛ tēpore ſacro prohibētur celebrare matrimonia propter diuerſa cōcomitantia. Ser. xxix.

Facite dignū fructū penitētie. Math. iij. Ad cuiꝰ euidentiā ſciendū ꝙ tribꝰ modis deum offendimus ſcz delectatōne cogitatōnis. impudētia locutionis. et ſuꝑbia ꝯuerſationis. Et ꝯtraria cōtrarijs curant̄. dignum fructū penitētie tribꝰ modis oppoſitis ꝑficimus q̄ ſunt tres ꝑtes p̄nīe integrales. Primū ꝑficimus in cordis ꝯtritōne q̄ iudeis p̄cipitur. Johel. ij. Scindite corda veſtra ſcz ꝑ doloris ꝯtritionis ⁊ nō veſtimēta veſtra. hoc enī faciebāt tꝑe triſticie ⁊ aduerſitatis. Secundū vero ꝑficimus ꝑ oris debitā ꝯfeſſionē que precipit̄ Jaco. vlti. Cōfitemini alterutrū peccata veſtra. Tercium autē ꝑficimus ꝑ debitam operis ſatiſfactionē quā dñs p̄cepit in themate p̄nti. Alioquī vt dicitur Luce xiij. Niſi penitentiā habueritis oēs ſimul ꝑibitis. Et hec quidē ſatiſfactio diſtinguitur in tres ꝑtes ſubiectiuas ꝯtra triplicē cōcupiſcentiā penitus eradicandā ſcz in elemoſinarū largitionē ꝯtra ꝯcupiſcentiā oculoꝝ. In ieiuniorū frequentationē cōtra ꝯcupiſcentiā carnis. et in deuotā orationē ꝯtra ſuperbiā vite Que tria tātopē ſunt iſto tempore ꝓſequēda ꝙ oīa ꝯtraria in his tribus ꝯcupiſcentijs nō ſolū mortalia peccata cauſantia ſed etiā dignū p̄nīe fructum impedientia ſunt ꝓcul nūc abijcienda. Et ideo tercium ieiuniū maxime neceſſarium eſt ſcz moderate abſtinentie ab oī delectabili etiā alijs tꝑibus licito Verbi gratia. Sicut nūc abſtinendū eſt a cibis nō ſolū ꝙ ſemel in die dumtaxat q̄s comedat ſed etiā vt in qualitate ⁊ quātitate ſumendi ſibi aliquid ſabtrahat. Sic etiā abſtinendū eſt et aliq̄d plus ſolito ſubtrahendū de ornatibus. loquacitatibꝰ. ludis. iocis. laſciuijs. et ſimilibus. hoc enī clamāt ſacra eloquia. hoc inducit mater eccleſia dicens Johel. ij. Cōuertimini ad dñm in toto corde veſtro in ieiunio et fletu ⁊ planctu. et ſcindite corda veſtra ⁊ nō veſtimēta veſtra. Egrediat̄ ſponſꝰ de cubili ſuo et ſponſa de thalamo ſuo ⁊c. multa. Hīc mater eccleſia vt omnē vanitatis occaſionē abſcindat. vxorū ductiones nuptiarū ſolennitates et copulas carnales q̄ ceteris tꝑibus licite iudicant̄ oībꝰ diebus diuino cultui precipue dedicatis penitꝰ ꝓhibet. licet omni tempore cōtrahi poſſunt matrimonia et etiam ſponſalia q̄ ꝯſenſuz tm̄ cōtrahunt̄. Q. ſi querat̄ q̄ ſunt illi dies. Dicendū ſm doctores in c. Capellanꝰ. extra de ferijs. Q. a prima dominica aduentus vſq̄ ad epyphaniam incluſiue. et a ſeptuageſima vſq̄ ad octauas paſce vt

patz in dicto ca. Capellanus. Et a prima die rogationum vsq; ad octauas penthecostes inclusiue. Quia dicit ibidē textus ca. Capellan⁹. extra de ferijs. q̄ vsq; post septimū diem penthecostes qui caret octauo nuptie suspendunt̄ in dominica que sequitur. et deinceps possunt legitime celebrari. Ceterum si nuptie fierent tempore nō ꝓhibito et sine solennitate nuptiarum tempore ꝓhibito cōsumare vellent querit̄ quid iuris. Ad hoc respondetur supra in dicto ca. Capellan⁹. q̄ etiam earum cōsumatio ꝓhibetur. xxxiij. q. iiij. c. nō oportz et ca. sequētibus. Deniq; horuz omnū rō est. quia licet nuptie sunt licite in se. tamē omnia fere cōcomitantia sunt periculosa et impeditiua salubris penitētie. Nam in illis ꝓuocantur vt frequenter ad cōplacētiam cōtra humilitatez. ad voluptatē sensuum cōtra castitatem. ad lasciuiā corporum cōtra asperitatē. ad cupiditatē effectuum cōtra largitatem. et sollicitudinem cordium cōtra orationis assiduitatē. Et ideo cōclusit Gregori⁹. xxij. moral. dicēs Bonum est cōiugium sed mala sunt q̄ circa illud ex huius mundi cura succrescunt. Dum igitur tenetur quod nō nocet ex rebus iuxta positis ꝯmittitur plerūq; quod nocet. Sicut sepe rectum mundumq; iter pergimus et tamen ortis iuxta viam vepribus per vestimenta retinemur. In via quidem mundum nō offendimur sed a latere nascitur quo pungamur. Hinc miser ille vocatus ad cenam eternaz. Respōdit Luce. xiiij. Vxorē dixi et ideo nō possum venire Miseranda prorsus cōditio q̄ aggrediens statum licitū nō modo se nō excusat vt ceteri dicētes. Rogo te habe excusatum. sed etiam impossibilitatē intendit quasi cum cōiugio cogeretur deseruire vicio. Super quo querit Alex. de halis in prima parte summe. Vtrum in ratōnalem creaturam que libere est volūtatis p̄t cadere coactio sicut videtur apl̄s ad Ro. vij. dicens. Video aliam legez in mēbris meis repugnantē legi mentis mee ⁊ captiuum me ducentem in lege peccati que est ī mēbris meis. Ad quod respondet ibidem q̄ duplex est cōpulsio vl̄ coactio. Vna s̄m q̄ pati vel agere dicimur aliquid vel aliq̄ quorum passio nonnūq; fieri potest absq; voluntario cōsensu patientis. Est eniz sic dictum inuoluntarium per violentiā cui⁹ principium est exterius. eo nihil cōferēte qui patitur. Si vero respicit agere mixtū ex interiori et exteriori. non erit cōpulsio simpliciter nec inuoluntariū simpliciter. sed mixtum ex voluntario et inuoluntario et hoc modo potest esse cōpulsio ad bonū vel ad malum. et hoc modo potest esse meritorium vel demeritorium. Nam illa cōpulsio de qua domin⁹ dicit cōpelle intrare Luc̄. xiiij. habet aliquod de voluntario ad bonum. ratione cuius dicitur meritorium. Vnde Bern̄. Hoc intendit deus cū terret aut percutit vt faciat voluntarios nō vt saluet inuitos. quatenus duz de malo in bonū mutat volūtatē. transfert ad libertatem. Illa vero qua Petrus cōpulsus est negare christum. habet de volūtario ad malum. et ideo nō omnino excusatur. Vnde Bern̄. Est cōpulsio quedā actiua sed nō habet excusationez cum sit voluntaria. Cogebatur christianus negare christum et dolens. et tamen nō nisi volēs volebat enim vitare gladium ferientis. atq; illa voluntas intus residens os aperiebat non gladius qui foris apparebat. Ceterum illa cōpulsio qua dicitur aliquis abstractus et illectus a cōcupiscētia sua a qua dicitur corpus quod corrumpitur aggrauat animā non debet ꝓprie dici ad malum cōpulsio sed potius quedam inclinatio voluntatis per pondus corruptionis cōcupiscentialis. Quibus premissis cōsequenter prosequenda sunt que cōmuniter cōcomitantur cum matrimonia celebrantur ꝑ que et satisfactōnes fructuose suppeditantur. Primum igitur cōmuniter cōcomitans est cōplacentia vestium et ornatus cōtra humilitatem. quam exoptant sponsalibus implicati. De qua dicit Jeronim⁹ ad Eustochium. Si mulier vel vir se ornauerit et vultus hominum ad se prouocauerit et si nullum inde sequatur damnum. iudicium tamē ꝑatiet̄

eternum. quia venenū attulit si fuisset qui biberet. Luz tamē ecclesia p̄cepit his diebus humilibus ⁊ vilibus vestiri sc̄z cinere et cilicio. Ju cuius argumentum impoīt cinerem capitibus singulorum implens illud mandatum dominicū Jere. xxv. Ululate pastores et clamate et aspergite vos cinere optimates gregis. Et iterū Joel. ij. Accingite vos cilicijs et plangite. Dñi et niniuite audientes diuinam cōminatōnem p̄ Jonam p̄phetam crediderūt dño et predicauerunt ieiunium et induti sunt saccis a maiori vsq̄ ad minorem. Et rex surgens de solio suo vestem suam abiecit et saccum induit et sedens in cinere precepit dicens. Homines iumenta boues ⁊ pecora nō gustent quicq̄ nec aquam bibant et operiant̄ saccis homines ⁊ iumēta clamentq̄ ad dominū in fortitudine. Et auertatur vir a via sua mala et ab iniquitatibus que est in manibus eorum. et faciebant hoc ducti timore. Ecōtra vero vt dicunt doctores super Exod. Julieres q̄ in egipto se ornabant ad specula ad puocandum viros ad cultuz matrimonij propter affectum prolis cum viri opprimebantur in labore luti et lateris postmodū existētes in deserto et excubantes ad ingressum tabernaculi amore diuino ducte obtulerunt eadem specula ad vsum tabernaculi cōtemnentes de cetero eorum vsum ⁊ superfluum ornatum. Unde de cassibus eorum que sunt enee fm magistrū in histo. factum est labium id est lauatoriū eneū in quo aqua missa lauabant sacerdotes manus et pedes eorum vestes sanctas accepturi vt sacrificarent. Similiter ingressuri tabernaculum et egressuri. Et specula circumposita erant in quibus sacerdos videre poterat si vspiam in veste vel carne macula erat abluenda. Secundū est voluptas sensuum cōtra castitatē Et hec potissime cōfouet̄ in maledicta chorea. Omnes enim sensus ibidem turpissime maculantur. ⁊ ideo penitus est fugienda presertim in temporibus deo dicatis. Omnia nanq̄ que fiunt in illa in blasphemiaz dei et passionis Jesu christi a diabolo sūt adinuenta. Quia per eā primo ydolatria post dationem legis fuerat perpetrata. Per illā inq̄ omnia passionis christi insignia cōtumelioſe repr̄sentantur vt patz in extensione brachiorum. idem in fractōne genuum. in capite adornato. in cantu turpissimo. in gestu libidinoso. Et venalē exponunt animam p̄cioso christi sanguine redemptam. Hinc tā tam ostendit dñs in monte sinay huius peccati vindictā vt et Moyses mitissimus hominū interficeret viginti quatuormilia hominū. Nimirum cum omnis oblectatio et cōcupiscentia luxurie ibidez adimpleretur. que in septem modis distinguitur et gradib⁹. Primus est quādo p̄cupiscentia cōsistit in primo motu tantū et sic est veniale peccatuz quādo fit sine deliberatōne vel intentōne cōsentiendi in actum vel delectationē peccati mortalis. Secundus est cum sequitur cōsensus in delectationē licet nō est opus et sic est mortale peccatum sicut cum aliquis tenet immundam cogitationē sciēter de peccato carnis et sibi placet et delectatur in ea voluendo et reuoluendo licet nō vellet opus p̄ficere. Tercius est cū etiā adest cōsensus in opus ⁊ sic etiam est mortale grauꝰ cereris paribꝰ q̄ primū. Quartus est cū pascitur p̄cupiscētia etiā visu intra illud Jath. v. Qui viderit mulierem ad cōcupiscendum eam iam mechatus est in corde suo. quia hoc est plene cōsentire libidini. quia hoc omnino intendit in eam vt illā p̄cupiscat ⁊ carnaliter p̄gnoscat affectu saltē si nō effectu. et hoc etiā est mortale grauius q̄ secundū. Porro qđ dicit dñs de muliere etiā intelligit̄ de quacūq̄ re cuiꝰ abusus est p̄tra diuinū preceptū sic̄ videre ludū alearū. torneamēta. et silia q̄ in se sunt mortalia. Et notanter dicit̄ ad cōcupiscenduz eā. qz si aliqs viderit eam vt rem pulchram et non vlterius per affectum procederet vel parum vel nullum esset peccatum. vel solum peccatum curiositatis. Quintus est in stultiloquio et turpiloquio. prouocando mulierem vel habendo cum ea familiaria colloquia p̄pter libidinē. ⁊ sic est mortale grauꝰ q̄ tercū.

tum quia sic libido plus ꝓuocantur tum etiam quia secunda presona sua fetiditate maculatur. Sextus est cum quis oscula-tur vel amplexatur mulierem libidino-se vel tangit eam inhoneste ex libidine et hoc vocatur ab apl̄o turpitudo. Vñ glo-sa. in osculis et amplexibus vel tactibus. Et etiam peccatū mortale et tanto graui-us precedentibus q̄to libido magis ꝑ ta-lia accenditur ꝓpter nimiam approxima-tionē ad ignem. Septimū est quādo cōcu-piscentia ꝓcedit in opus luxurie vel immū-dicie vel molliciei quod sepius ꝯtingit ex amplexibus et tactib⁹ impudicis. Et hec omnia cōmuniter in choreis frequentant̄ Secunduz est lasciuia corporū cōtra aspe-ritatem abstinētie ⁊ penitētie. Tales enī instant cōuiuijs. et cōmessatōnibus. cubi-libus. et in pudicitijs. ꝯtradicente tñ apl̄o Ro. xiij. Nō in cōmessationibus et ebrie-tatib⁹. nō in cubilibus ⁊ impudicicijs. nō in ꝯtentione et emulatiōe. sed induimini dominum Jesum christū. Hi enim potis-sime instant cultui matrimonij ꝓpter recē-tem cōiunctionē. inuoluti fetoribus luxu-rie tanq̄ sues in volutabro luti. cū tamen isto tp̄e quilibet christian⁹ merito deserui-ret sacre sanctimonie ⁊ ꝯtinētie sicut ⁊ ab-stinētie vtpote p̄paraturus animā ⁊ cor-pus ad dignā susceptionez illi⁹ sanctissi-mi sacramenti altaris in festo pasce cōti-nendo etiā ab actu cōiugali. licet in se lici-tus est habet tñ annexam quandā mentis depressionē ꝓpter vehementiā delectatō-nis carnis. Et ideo filij israel vt aptiores redderent̄ ad eleuationē mentis ad susci-piendam diuinā presentiā abstinere iubē-tur a delectatōne carnis etiā a ꝓprijs vxo-ribus Exo. xix. dicēte domino. Estote pa-rati in diem terciū ne appropinquetis vxo-ribus vestris. Vnde et sacerdotes in le-ge veteri diebus quibus ministrabāt a ꝓ-prijs vxoribus se ꝯtinebāt. et ideo tp̄e lu-ctus et penitētie egrediat̄ sponsus de cu-bili suo et sponsa de thalamo. vt dicit̄ Jo-hel. ij. Vnde et Noe et filij eius se ꝯtinue-runt toto tp̄e quo in archa fuerūt ꝑ inte-gruz annū. O q̄ fidelissimus miles Vrias qui ait. ij. Reg̃. xj. Archa dei israel ⁊ iuda habitabant in papilionibus et dñs meus Joab et serui domini mei sup̄ faciē terre manent et ego ingrediar domū meam vt comedam et bibam et dormiā cum vxore mea. Quartū est cupiditas affectuū ꝯtra largitatē. Nam vt dicit apl̄s. j. Corint. vij. Si nupserit virgo non peccauit. dicit glosa nubendo. Alioquin beata virgo pec-casset. sequit̄. Tribulationē tamē carnis habebunt huiusmodi id est afflictionez ꝓ rebus necessarijs ꝓcurandis ⁊ sibi ⁊ filijs et ex h̄ sequit̄ cupiditas. qz s̄m Bern̄. Cor humanū est glutinosum facile adheret om-nibus que frequētat. Quintū est sollicitu-do cordium. Vnde apl̄s. j. Corinth. vij. Qui cum vxore est sollicitus est que sunt mundi quō placeat vxori ⁊ diuisus est. in quibus verbis implicantur quatuor gra-uia. Primo vinculū cōiugale quod ē par-uum onus. quia nunq̄ est suijp̄ius. Secun-do studium mundiale. quia sollicitus est quomō placeat vxori. Quarto diuisio o-peris. Nam s̄m glosaz magna amaritudo in domo vxor tristis. et talis diuisus ē nō natura sed actu diuisione scz officij non in-tentionis. Quod a nobis auertat Jesus christus Amen.

Primum inuitās ad matrimonij statū est carnis lasciuia. et de ornatu mulieris. Ser. xxx.

Facite dignū fructū penitentie. Vt autē dignus peni-tentie fructus non prepediatur a sacramento matrimonij acceptantib⁹ cau-te ambulandum est ne quod in se licitū est ex circumstantijs varijs reddatur illicitū Et ideo diligentissime cōsiderandum ⁊ iu-gi memoria reuoluendū est illud Luc̄. xiiij Cum inuitatus fueris ad nuptias recum-be in nouissimo loco. Nam agit ibi de in-uitatione ad nuptias. Q̄d et si ad literam seruare ꝯsuluit dñs. multo magꝫ spūaliter seruare ꝯueīt vt ī oī inuitatōe ad nuptias

inspiciat quis finem ⁊ ꝓpriam intentionē
Ad cuius euidentiā sciendum ꝙ tria sunt
principaliter que solent homines ad ma-
trimonij statum inuitare. Carnis scz lasci
uia ꝓpter turpem motionē. Cupiditatis
amentia. ꝓpter rerū adeptionē. et mentis
inopia. ꝓpter vilem delectationē. Et hec
sunt tria precedentia matrimoniū. Pri-
mum igitur inuitans est carnis lasciuia
ꝓpter turpem motionē. Et sic inuitati p̄ci
pue querunt in vxore petulantiā pulchri
tudinem et carnalitatē. quam necdum in
speciali elegerunt sed generaliter venari
querunt ꝓpter frequentantes choreas et
alia spectacula vana ad que cōueniunt q̄
sunt ex parte eius. Et hi quidē licet a ꝓcel
losis libidinuz fluctibus velle cōfugere vi
deantur ad vnicum portum cōiugij. nō tñ
fugiunt iacturaz mortalis vicij eo ꝙ aspi
rant ad hunc statum cōtra ordinationem
diuini precepti ⁊ eorū finalis intentio po
nitur in precipiciū mortalis peccati. In
cuius argumentū dicunt doctores Gen.
vj. Videntes filij dei filias hominuz. Q.
Seth precepit filijs suis iussu diuino qui
dicuntur filij dei eo ꝙ a patre fuerunt in-
structi faciendū cultum diuinū ne scz ma-
trimonium cōtraherent cum filiabus ho-
minū id est de filiab⁹ de generatōe Chayn
que fuerunt curiose. dissolute. ⁊ lubrice. Fi
lij autem dei progressu temporis inobedi
entes effecti despiciebant filias genera-
tionis sue eo ꝙ essent simplices et deuote
nō curiose. et diligebant filias hominum
curiose ornatas ex eis sibi vxores accipi-
entes. Et tantis se luxurie feditatib⁹ im-
merserunt ꝙ refert methodius vnam esse
de causis diluuij ꝙ mulieres in vesaniam
supergresse viris abutebantur. Et iratus
dominus ait. Non permanebit spiritus
meus in homine. quia caro sunt id est ni-
mis carnib⁹ implicati seu carnalib⁹ Quid
est enim mulier ornata ⁊ lasciua nisi rethe
diaboli. presertim cum frequentat specta
cula et vana mundi. vbi potissima causa
cōgregandi est cōplacere et cōplaceri. vi
deri et videre. Vnde ponit Alexander de
halis in quarto questionē. vtrum se fardā
tes pectentes mulieres ad cōmunionē ad
mitti debent. Vnde in sermone decollatō
nis Johānis vide. Viteri⁹ queri potest
an mulier peccet ornando se fm modū pa
trie presertim in habitu humane prouisio
nis eo ꝙ dicit Apostolus p̄me Corinth.
secundo. Mulieres in habitu ornato cum
sobrietate et verecundia ornantes se non
tortis crinibus aut auro aut margaritis
vel veste preciosa. Per quod intelligi da-
tur ꝙ sobrius ⁊ moderatus habitus ⁊ or
natus nō ꝓhibetur in mulieribus sed sup-
fluus. inuerecund⁹. et impudicus. Ad qd
respondet doctor sanct⁹ scda scde. q. clxix
ꝙ in rebus exterioribus quibus aliquis
vtitur nō est vicium aliquod ex parte ho-
minis qui eis vtitur moderate et bona in
tentione. Si quis autez eis vtitur ad pec
catum et immoderate et hoc dupliciter.
Vno modo ꝑ cōparationem ad cōmunez
hominē cōsuetudinem cum quibus viuit.
et sic cōtingit esse vicium nō solum in ex-
cessu illius cōsuetudinis sed etiam in de-
fectu. quia dicit ph̄s in. vij. ethicoꝝ. ꝙ ad
molliciem pertinet ꝙ aliquis trahat ve-
stimentum per terram vt non laboret ip-
sum eleuando. vel si etiam defectum illuz
ordinat ad vanam gloriam. De quo Au-
gustin⁹ dicit de sermone domini in mōte.
Non in solo rerum corporalium nitore at
q̄ pompa sed etiam in ip̄is sordibus ⁊ lu-
ctuosis esse posse iactantiā et eo periculo
siorem. quia sub noīe seruitutis dei deci-
pit. Et ideo cōcludit ph̄s in. vij. ethicoꝝ.
ꝙ et suꝑhabundantia ⁊ inordinat⁹ defe-
ctus ad iactantiā ꝑtinēt. Si tñ hoc face-
ret ꝓpter macerationē carnis vel mortifi
cationē vel humiliationē spūs tūc ad vir-
tutē tꝑantie ꝑtineret. Hic tñ est notandū
ꝙ ornat⁹ exterior multo ꝑiculosi⁹ frequē
tat̄ a virginib⁹ ⁊ viduis q̄ a ꝯiugatis. ꝑi-
culosissime aūt ab his q̄ ponūt se in statu ⁊
ꝓposito nō nubendi. Et ido mulier nupta
licite p̄t se ornare moderate fm ꝯmunē cō
suetudinē sui stat⁹ ⁊ terre sine pctō dūmō
faciat illo fine vt viro suo placeat vt illi⁹
honorē ꝯseruet ne scz vir su⁹ ꝑ eius ꝯtem
ptū labat̄ in adulteriū. Vñ. j. Corint. vij.

dicitur ꝙ mulier que nupta est cogitat q̄
sunt mundi quo placeat viro. Virgo au-
tem vel mulier innupta se ornans causam
ornatus non habet. quia virum non ha-
bet. Et ideo in ornatu passim nititur. oī-
bus placere sicq̄ potest plurimorū viroꝝ
animos sua cultura ⁊ cōplacentia saucia
re. A quo retrahit apl̄s. ij. Corint. vj. di-
cens. Nemini dantes vllā offensionē. Nā
est regula iuris. Qui occasionē dat dāni:
damnum dedisse videtur. Et istā differen
tiam notat Aug⁹ ad possidiū in epl̄a di-
cens. Nolo vt de ornamētis auri vel ve-
stis. ꝓpriā habeas in ꝓhibēdo sententiaꝫ
nisi in eos qui neq̄ cōiugati neq̄ cōiuga-
ri cupiētes cogitare deberēt quō deo pla
ceant. Preterea tales persone que se po-
nunt in ꝓposito vel in statu nō nubēdi ſm
obligationem vel ſm apparentiā cōmunē
et alios docere deberēt verbo vel saltem
exemplo et hortari ⁊ inducere ad penitē-
tiam vt antiqui ꝓphete et oēs religiosi vl̄
vitam ducentes a mundo separatam sub
quacunq̄ forma viuendi. Talis inq̄ vili-
bus vestimētis vti deberent et ideo gra-
uissime peccāt sese ſm statum suū curiose
ornantes. quia scandalizant vniuersos ⁊
illaqueant multos. Nāq̄ modo plus la-
queant ceteris ꝑsone spirituales q̄ secu-
lares. Secundo vero modo potest vti ali-
quis immoderate rebus exterioribꝰ ex in-
ordinato affectu vtentis ex quo quādoq̄
cōtingit ꝙ homo nimis libidinose talibꝰ
vtitur siue ſm ꝯsuetudinē eoꝝ cum quibus
viuit siue ꝑter ꝯsuetudinē. Et hoc triplici
ter. Primo quādo ex suꝑfluo cultu glori
am hominū querit ex quadā leuitate ⁊ va
nitate. et tunc nō semꝑ est peccatū morta
le sed quādoq̄ veniale. Si tamē hac intē-
tione fecerit vt homines ad ꝯcupiscentiā
ꝓuocaret mortaliter peccat. Secūdo per
hoc ꝙ homo ex suꝑfluo cultu delitias que-
reret et nō ſm ꝙ vestis ordinatur ad cor
poris fomentū. Tercio per hoc ꝙ nimiaꝫ
sollicitudinē apponit ad exteriorē cultum
vestium licet nō sit aliqua inordinatio ex
parte finis. Et generaliter quadrupliciter
cōtingit ornatuꝫ esse mortale peccatum.

Primo quādo in habitu naturalis ꝓdu-
ctōnis adulterine fiunt vsurpatōnes. vt-
pote seiꝑas fardantes crines ꝓprios colo
rantes vel ꝑegrinos ad ornatū sumentes
aut succo purpurisso vl̄ cerusa multū obli
niētes. vt dicit Alex. d̄ hal. sicut iaꝫ signa
tum est. Secundo cum quis in habitu hūa
ne ꝓuisionis notabiliter excedat modum
ſm statum suuꝫ ⁊ terre ꝯsuetudinē. Ex hoc
enī ceteri mouent̄ ad scandalizationē vel
ad indignationē aut ad detestabilē imita
tionē et ꝑsertim cum studet nouis adinuē
tionibus curiositatis. Tercio cuꝫ habitu
quidē nō excedit metas generalis cōsue-
tudinis aut verecundia retrahēte aut im
possibilitate ꝓhibente. sed metas excedit
in affectu vel intentōne vtpote qui cū ni-
mia libidine ornat se vel propter alios ad
turpem alliciēdos amorē vel cōcupiscen-
tiam. Nam quicq̄d agunt hoīes intentio
iudicat omnes. Quarto cum non excedit
in habitu nec affectu nec intētiōe. qꝛ nec
cōcupiscit nec cōcupisci desiderat sꝫ agit
ꝓpter quandaꝫ ꝯplacentiā ⁊ vanitatem.
Quia tamē alijs occasiones nō subtrahit
sed incaute choreas ⁊ alias vanitates re-
quirit vbi tales cōueniunt qui cōcupisce-
re seu cōcupisci volunt. Vbi inq̄ de ꝯmu-
ni lege multa cōcupiscentiarū incitamēta
occurrunt. Talem inq̄ a mortali peccato
excusare nō audeo. quia cōcurrentibꝰ his
simul occasionē ꝯcupiscentie dare videtur
Qꝛ si aliqua de huiusmodi visitauerit ec
clesiam ⁊ alia loca licita et honesta que re
dolent castitatem ⁊ nō lasciuiā. et sic aliꝰ
in illam impegerit per cōcupiscentiā non
tamen videtur occasionē tribuere sed ma
gis videtur alter illam sibi ꝑuersa volun-
tate vsurpare. Quia nullū in hoc vanita-
tis vel sensualitatis indiciū alteri reliq̄t
sicut prima que lota suspecta nō vitauit.
Vnde quantam operatur animarum ia-
cturam maledictus ornatus et ꝙ detesta-
bilis culpa corā deo reputat̄ sequēs exem
pluꝫ attestatur. Legit̄ enī cū quedā deuo
ta persona dominuꝫ frequenter oraret vt
sibi dignaretur ostendere quid in muliere
plus odiret. vt et sic de illo se de cetero

custodire posset. Tandem semel rapta vidit quandã stare comitissam in maximis tormentis et absq; misericordia cruciari a crudelissimis inferni demonibus. Cum igitur traberet de pena ad penã et cora ista transiret cui dum viueret familiaris fuerat statĩ clamabat. Heu heu misera ca sta fui. abstinẽs. ꝛ elemosinaria nec ꝓ alia causa sic crucior nisi ꝓ maledicto ornatu ꝓpter quẽ fui peior q̃ ignis infernalis qui nõ cõburit nisi peccatores ꝛ sibi ꝓiunctos sed ornat⁹ meus sanctos ꝛ iustos mihi nõ cõiunctos cõsumpsit. Cui dixit illa. Ergo ornat⁹ est qđ in muliere deo plus displicet Cui damnata. Danus ornatus est fax inflammans omnẽ ignem peccati. et est ꝓditor tradens ꝛ vendẽs castra dei demonibus. et est imago damnatõis. Vnde sicut pulcritudo mulieris a serpente fuit assumpta in noua peccati inceptõne. sic nunc ornamẽtis diabolus summe vtitur ad ꝓcurationẽ damnatõnis eterne. Tunc venerunt duo demones teterrimi cum lanceis igneis ꝛ eam ꝓfoderunt et posuerũt illam in ollam maximã plumbo liquefactã plenam. Tunc altera ad se reuersa cognouit ꝙ illud erat quod deus maxime in mulieribus odiebat. Et quod scribitur de mulere de viris etiam dictum intellige. Secũdo ꝓuocat mulier aliam ꝓ lasciuiã ꝛ petulantiam quam ꝓsertim ostentat in male dicta chorea. vbi frequentant gestus lasciuie cantus immundicie conferunt ꝓcacia luxurie. adeo ꝙ fere omnes maledictã choream frequentãtes ante aggressum matrimonij multipharie multisq; modis abhominabiliter fornicant omnibus fere sensibus. Et velut turpissime meretrices sedula reuolutione carnalium affectuũ vel cõsensu. amplexu. tactu. et similibus. ne ꝓdicã effectu fedate sunt que hodie virgines reputantur. Et quia difficillimũ est vt quis ad matrimonij ꝓpositum eadem intentione moueatur ad quam impositum esse dinoscitur nisi ꝓius conuersatione munda ac pia viuere studeat vt cum Sara Thobie iij. dicere valeat. Tu scis domine q̃ nũq; cõcupiui virum et mundã seruaui animam meam ab omni cõcupiscẽtia. Demũ ꝓsequitur quo remedio se seruauit dicẽs. Nũq; cum ledentibus miscui me nec cum his qui in leuitate ambulant participem me ꝓbui. Verum autẽ cum timore tuo non cum libidine mea cõsensi suscipe ꝛc. Et vix aliquis in aggressu status matrimonialis inuenitur qui ꝓpter malam intentionẽ euadat mortale precipiciũ. quia ducitur aut cõcupiscentia carnis aut oculorũ aut superbia vite ponẽs eius finem extra charitatem. Et quia vt dicitur in decretis. j. q. ꝓma. c. Principat⁹. Difficile est vt bono pagant exitu que malo inchoata sunt principio. Ideo raro talia matrimonia felicẽ q̃q; pagunt exitus. Sicut exemplariter ostenditur in Thobie. vj. c. vbi angelus Thobiam minorem induceret vt Saram a patre in cõiugium peteret ꝓtin⁹ respondit. Audiui ꝙ tradita est viris septẽ et mortui sunt. Sed ꝛ hoc audiui ꝙ demonium eos occidit. Timeo igitur ne forte mihi hoc eueniat. Cui angelus. Audi me et ostendam tibi qui sunt quibus potest ꝓualere demoniũ. hi nãq; qui cõiugium ita suscipiunt vt deum a tua mente excludãt et sue libidini ita vacent sicut equus ꝛ mulus in quibus nõ est intellectus habet potestatem demoniũ super eos. Quia nimirum finẽ ponunt extra charitatem. Et sic videntes querere portum salutis incidũt in voraginem viciorũ nimiũ zelantes vxorem. Amator autẽ ardentior ꝓprie vxoris adulter reputatur. xxxij. q. iij. ca. Origo. Et inde innumerabilia sequunt̃ peccata. Vnde dicit Alex. de halis sup. Apoc. ꝙ Nicolaus qui fuit vnus de septẽ diaconibus vt habetur Actuũ. vj. A fide ꝛ doctrina christi recessit eo ꝙ argueretur sup hoc ꝙ nimium zelabat vxorẽ suam q̃ erat pulchra valde vt dicens clemens. Et vt se excusaret ab hac stulticia respondit nõ est mihi cure quid ipsa faciat qui vult vtatur ea. et ideo ꝓdicauit cõmunicandas vxores. omnes mulieres et cõmestionem idolatitorũ esse licitam. Predicauit etiã mundum hunc nõ a deo sed a principib⁹ quibusdã esse factã. Vnde cõquerit nõ

Apocal. ij. Habes q tu tenētes doctrinā Nicolaitarū qui scz et cōmunicabāt vxores suas omnibus et omnes alias cōmunicandas esse dicebāt et plures habere licitum esse. Horū enī doctrinā habēt viri qui superbo ac superfluo habitu ornāt vxores suas, et sic docēt fornicari et alijs cōmunicant, quia quādo bene ornant libentius cōsiderent et ardentius desiderant, sepiusq; sollicitant et facilius decipientes decipiunt. Sic decepti sunt senes videntes Susannā Daniel. xiij. Dauid vidēs Bersabee. ij. Re. xj. Treno. iij. Oculus meus depredatus est animā meā in cunctis filiabus vrbis mee. Quod a nobis auertat Jesus christus Amen.

Secundum inuitans ad matrimoniū est cupiditas. Ser. xxxi.

Facite dignū fructū penitētie. Secundū inuitans ad matrimoniū est cupiditas amentia, ppter rerum adeptionē temporalium. quarū affectu nulluz refugit cōnubiū. Nō anus refutat nec delir⁹, nō gippus nec gippositus, nulla denicq; mala vel iniquitas. nulla macula vel feditas. nullum scandalum vel deformitas. nulla iniusticia vel rapacitas. sed inexplebili auaricia excecati plurimi detestāda accelerāt cōnubia questus gratia. Dicit eī Hugo in epla ad socū nubere volentē. Ducunt vxores hodie non causa pls sed causa pecunie. Dñ marcia catbonis filia cum quereret ab ea cur post amissum virum denuo nō nuberet respondit se nō inuenire virum qui se magis vellet q̄z sua. quo dicto eleganter ostēdit diuitias magis in vxoribus solere eligi q̄z pudicicia. Miserāda prsus cōditio quia nulla est vxoris electio sed qualis aduenit talis sit habenda. Si iracunda. si fatua. si deformis. si superba. si scabiosa vel fetida. cuiuscū q̄z vicij est post nuptias discimus. Equus. asinus. bos. canis. et vilissima mancipia prius pbantur q sic emūtur. sola mulier nō ostendit ne ante displiceat q̄z ducatur Unde cōcludit ibidē Hugo. nō est vxor ducenda sapienti. Primū quia studiū pbie impedit. nec posse quēq̄z libris et vxoribus pariter inseruire. Multa sunt que matronarū vsibus necessaria sunt. videlicet pciose vestes. aurū. gemme sumptus ancille. suppellex varia. Demum per totas noctes garrule questiones. illa ornatior pcedit in publicū. Nec honorat ab omnibus. ego in cōuentu feminarū despicior misera. Cur tm aspiciebas vicinā? quid tm cuz ancilla loquebaris. de forove niens quid attulisti. Non amicuz habere possumus. nō sodalē alterius amorē suuz suspicatur odium. pertim cum turpis est aut vetula aut rugosa despici se causatur Et cum molestum sit possidere q nemo dignatur habere que diuitijs nō virtutibus eligitur cum graui molestia iam possidetur electa Proinde alia forma. alia facie. alia ingenio. alia affabilitate. alia liberalitate. tristem demulcent animū. sollicitant affectuz. illaqueant amorē. colloquio multiplicāt. familiaritates ingemināt. instruunt cōuiuio la frequētat feda oscula. siccq̄z captiuus quasi bos ad victimā ducit. Illa vero alterius amorem et familiaritatē suū putat odium. nec ancillam nec vicinā relinquit infestam. Quia zelotipia nihil aliud est q̄z frenesis quedā abstrahens patientē a ppio spiritu et recto iudicio cuncta torno lustrās oculo. Ex quib⁹ oriunt calumnie falsecq̄z diffamatōnes. quibus si creditmiser homo velut freneticus procedit ad ea que sibi q cōparia sūt ad magnā verecundiam ad summāq̄z infamiam. seq̄quunturq̄z ppetue dissensiones. et mortis optiones. Hinc refert Valerius libro. vij q vnice filij pater. themistides cōsulebat an filiam pauperi moribus ornato aut locupleti parū pbato collocaret scz in cōiugio. Cui ille. Malo inquit virum pecunia quam pecuniam viro indigentē. Quo docto monuit vt generū plus q̄z diuitias generi eligeret. Quāuis enim affint diuitiarum opulentie q trahens tamē prudere debent an persona cum qua cōtrahit pdita sit virtutibus et ornata moribus. alias eī frequenter solet tristicie tedium sequi ma

trimonium. Et ideo fuit vna de legibus li
gurgi. virginem sine dote nubere. Ad ma
iorem autē euidentiā particularia discu-
tiam⁹. et primo de his qui filias suas spu-
rijs copulāt. De quibus dicit̄ Sapīe. iiij.
Spuria vitulamina et adulterine deplan
tatōnes nō radicem dabunt altā nec sta-
bile fundamentum collocabunt ⁊ multa q̄
ꝓsequitur ibidem de annihilatōne et era-
dicatōne eorum. Nimirū cum vt cōmuni
ter iniustis bonis dotent̄ vt patebit. Naz
quidā copulāt suas spurijs sacerdotuz vt
dotent̄ patrimunio crucifixi. Hinc q̄ri
potest vtrum liceat filijs etiā legitimis sa
cerdotū ſm ritum ecclesie orientalis vel
alijs heredib⁹ relinquere vel legare de bo-
nis ecclesie p̄sertim cum de lege nature pa
tersuis filijs ꝓuidere teneat̄. Ad quod re-
spōdit decretalis extra de peculio clerico
rum. c. j. ꝙ inuestigandū est si nihil patri-
monij habēs p̄sbiter quādo ꝓuectus ē ad
ecclesiasticū ordinē postea emerit predia
cuius iuris sint. quoniā ecclesie ad quā ꝓ-
motus est esse debent iuxta canonicaz au
toritatem. glosa. quia p̄sumitur de bonis
ecclesie empta. Vide etiā alia que ponun
tur in eadē rubrica. Et iterū quo nihil ma
nifestius. xij. q. iiij. ca. sacerdotes. Vbi di
cit ꝙ si sacerdos emerit bona partiz d̄ pa
trimonio. ꝑtim de bonis spiritualib⁹ de-
bet cōputare q̄tum de rebus suis et q̄tū
de reb⁹ ecclesie dederit ꝓ re empta. et ſm
h diuident̄ inter ecclesiā ⁊ heredes defun
cti vt qui plus dedit magis habeat. Pre
terea querit ibidē glosa Bar. brixeñ. Po
ne postq̄ adeptus est ecclesiā nullos sum-
ptus facere voluit de patrimonio ꝓprio.
sed quicquid emit de patrimonio tm̄ pro-
prio emit sed solis redditibus ecclesie fuit
vsus ad necessaria. Ad hoc rrspondet ꝙ
cōputandi sunt sumptus quos facere con
sueuit vel quos facturus fuisset de ꝓprio
matrimonio ac si nō haberet ecclesiā. Et
sic ꝓprie ponitur hoc verbum cōpensatō-
ne. Cuius ratio est. quia non debuit negli
gere lucrum ecclesie ꝓpter lucrum suum ⁊
hoc declarat text⁹. xij. q. iiij. c. quicunq̄. et
in glosa. Hec etiam patent manifeste. xij.
q. iij. c. primo et secūdo. Ceterū. xxxij. dis.
ca. Aliter ostenditur ꝙ occidentalis ⁊ ori
entalis ecclesia votum castitatis suscipit.
Queritur igitur vnde debet vxor illi⁹ cū
filijs suis nutriri. Ad quod respondet ca
non. xxxj. dis. c. omnino in textu ⁊ glosa. ꝙ
si quis vxorem habet et filios de bonis ec
clesie potest ip̄os pascere si non habeat ꝓ
pria vt patet. l. dis. c. studeat. in fine. Vn̄
lxxxvj. dis. c. diuinis. subdit causaz dicēs.
Melius est enim vt ip̄e subuenias tuis q̄
bus pudor ē ab alijs deposcere aut alienū
postulare subsidium necessitatis. nō tamē
vt illi ditiores fieri velīt ex eo ꝙ tu potes
cōferre inopibus. Neq̄ enim ꝓpterea te
deo dedicasti vt tuos diuites facias. vbi
dicit glosa. Nam tanq̄ pauperib⁹ debes
dare alias non. xij. q. ij. c. quisquis. et hoc
q̄tum ad sustentationē eoruz que sunt de
legitimo thoro. Quid igit̄ de meretricib⁹
et cōcubinis que nutriuntur de bonis ec
clesie et nō de patrimonio ꝓprio. verū vel
sint raptores qui bona ecclesie cōsumunt
in vsus illicitos. Ad hoc respondet Ray.
ꝙ clerici qui nō solum cōcubinis sed etiā
cōsanguinibus diuitibus potentibus me
retricibus et secularibus non egentib⁹ ec
clesiastica bona pauperibus debita distri
buunt raptores sunt et quicq̄d illis supest
pauperū est. vt patet. xvj. q. j. c. vltīo Vn̄
tenentur ad restitutionē omnium paupe
ribus vel in vtilitatem ecclesie. vt ptz. xij
q. ij. ca. et si illi. et. c. gloria. Vnde graui
ter quidaz peccant sed magis quādo pau
peribus nō solum subtrahunt sed etiā tur
pibus tribuunt. vt patet. lxxxvj. dis. c. q̄
venatoribus vbi dicit̄. Dicant mihi qua-
re dant venatori hoc in illo amant in quo
nequissimus est hoc in illo pascūt hoc in il
lo vesciunt ip̄am nequiciaz publicani. spe
ctaculis omniū. glosa. dicit ꝙ multiplex ē
venatio sed hic loquitur de venatōne vel
pugna que fit in arena cum feris. Sequit̄
textus. Qui dant histrionibus qui donāt
meretricibus quare donantur. Nunquid
et non ip̄a hominibus donantur. Non tn̄
ibi naturam attendunt operis dei sed ne-
quiciam operis humani. Potest tn̄ illis

dari vt pauperibus in necessitate causa ele-
mosine dummodo talis donatio non te-
neat vel foueat eos in peccatis. et cōcor-
dat Thomas. Deniq; filios eius turpiter
acquisitos pōt sacerdos tenere tanq̄ pau-
peres in extrema necessitate nisi habuerit
patrimonialia. Quos si posuerit in mo-
nasterio potest libere monasterio ꝓuidere
Similiter fm Ray. focazie et huiusmodi
turpes persone tenentur sic recepta resti-
tuere ip̄i ecclesie nisi forte eis datum fue-
rit causa elemosine in summa necessitate
quia tunc debitum fuit. Idem Hostien⁹.
Possunt tamē clerici de fructibus suorum
beneficiorum donare quedam modica fm
eorum statum. sed tamen tenentur et de-
bent dare personis honestis et pauperib⁹
Veruntamē ecclesiastice p̄sone dare pos-
sunt de patrimonialibus siue de bonis ꝓ-
p̄ris per aliquam hereditatē vel artē scri
pture vel aliquo modo dumtaxat intuitu
persone acquisitis q̄diu vixerint. vt pa-
tet extra de successo. ab intesta. c. ꝓmo. et
extra de testa. et vlti. volun. c. quia nos.
vbi dicitur. q̄ licet clerici de bis q̄ pater-
ne successionis vel cognatōis intuitu aut
de artificio sunt adepti seu dono ꝓsangui
neorum aut amicorum nō habitu respectu
ad ecclesiaz. puenerint ad ip̄os libere dis-
ponere valeant. De bis tamē que cōside-
ratione ecclesie perceperunt nullum de iu
re facere possunt testamentum cum eorum
ꝓp̄rietas nō sit sua cum solum vsum habe
ant sed tantum victu et vestitu cōtenti esse
debent et totum superfluum est erogandū
pauperibus in vita sua. Potest etiā mo-
deratam deuotionē causa seruitij recepti
facere siue in vita siue in morte. vt patet
iij. t. c. relatum. vbi etiam additur q̄ po-
test etiam in morte legare pauperibus et re
ligiosis locis. vide totum capitulum. De
inde de spurijs monachorum et religiosa-
rum quid dicam? Cum nec monach⁹ nec
cōuersus. nec ꝓor. nec guardian⁹. nec ab-
bas. nec p̄positus aliquid dare possit.
Unde legitur. litij. dis. c. Abbati vel mo-
nacho monasterij seruum nō licebit facere
liberum. Qui enim ꝓp̄rium nō habet liber
tatem rei aliene dare nō potest. Nā sicut
leges seculi sanxerunt. nō potest alienari
rei possessio nisi a ꝓp̄rio domino. de hoc
xij. q. j. c. Nō dicatis. Extra de statu mo-
nachorum. c. nō ad monasterium. in fine. Q.
si obiciat abbas dicens sibi tradita mo-
nasterij rerum dispensationem. Verum id
quidem sed nō dissipationem. factus est di
stributor pauperum nō meretricum. non
vt cumulet argumenta gradientia sup̄ ter
ram. q̄ eos diret patrimonio crucifixi pec
catis hominum et rebus pauperum nō vt
erigat edificia sumptuola Alioquin legat
Jeronimū increpantem. xij. q. ij. c. gloria
magis sequētib⁹ ea. Nec enim abbas ꝓ-
prietarius esse potest nec tanq̄ ꝓp̄ria bo-
na monasterij dispensare. sed tantū ad cō
uentus vtilitatem vel pauperum necessi-
tatē. Qui igit̄ bonis illis occasione qua-
cunq̄ festinat ditari. in fine benedictione
carebit. saltem eternali et plerunq̄ tēpo-
rali. vt dicitur Prouer. xx. Ceterum de- B
spurijs secularium queri potest vtrum pa-
ter filijs spurijs alimenta p̄stare tenetur
et videtur q̄ nō. p. c. venerabilē. extra qui
fi. sunt legi. vbi in fine videtur hoc determi-
nare. et hoc etiam patet fm leges q̄ hoc
instituerunt in detestationem criminis vt
ꝓbatur auctoritate ex cōplexu. Ad hoc di-
cendum fm glosam in c. cum beret. extra
de eo qui duxit in matrimoniū quam pol
luit per adulterium. q̄ illa intelligunt de
rigore iuris ciuilis. quod videtur inductū
in detestationem criminis. sed lex canoni
ca benignior est sumēs vigorem a iure na-
turali. et ideo p̄cipit in hoc capitulo q̄
tales filij debent educari a parentibus et
sequitur in glosa. Tamen filij tales nō suc
cedent in bonis patris nec sunt legitimi:
Et licet leges cōtradicant tamē canones
cōcedunt q̄ pater filijs spurijs aliqua mo
derata legare potest ad sustentationem il
lorum et valebunt legata illa etiam in ter
ris que nō sunt ecclesie. quia in hoc ius ca
nonicum p̄fertur ciuili Deniq; queri
potest de bis qui copulantur filijs vsura-
riorum. raptorum. p̄rincipū. ac rectorum.
qui per violentiam. extorsionē. iniusticiā.

311

ac aliam quamcūq falsitatē iniuste bona cōgregant vel possident, an scz teneantur ad restitutionem si principalis nō restituit. Ad hoc dicendum q extra de vsu. c. cū tu. precipit q nō solum bona iniusta sunt restituenda sed etiā possessiones ꝯque de vsuris sunt cōparate vel iniustis bonis ꝫ debent vendi et eorū precia his a quibus sunt extorte restitui si nō habet aliud vnde restituat, vbi dicit glosa. Et hoc videt q ad quemcūq deueniat res empta de pecunia vsuraria tenent illam restituere scz filios, cōsanguineos, generos vel heredes quia res succedit loco illi⁹ pecunie nisi aliunde fuerit restitutio facta. Dñ hec patent in c. Tua nos duxit fraternitas cōsulēdos quid sit de vsurariorū filijs obseruādum qui eis in crimine vsurarū defunctis succedunt aut de extraneis ad quos bona vsurariorum asseris deuoluta. Tue igitur questioni presentib⁹ literis respondemus q filij ad restituendas vsuras ea sunt districtōne cogendi qua parentes si viuerēt cogerentur. Idipm etiā cōtra heredes extraneos credimus exercendū. glosa. Tenentur filij p parentibus pro hereditaria portione et illi ad quos bona vsurariorū peruenerūt. Q⁹ si alter heredū efficiatur nō soluēdo ante restitutionē vsurarū tūc tenetur alter in solidū inquantū bona que ab vsurario recepit se extendūt. quia oīa bona defuncti erant ad hoc obligata. Heredis etiam ignorantia vicīū defuncti nō excludit. ff. de deuerb. temp. pscrip. cū heres. Cōcludendo dicit glosa, q si succedebat heres in bonis defuncti siue heres idē crimen scz iniusticie cōmittat siue nō, semper tenetur vsuras restituere quas defunctus extorsit inquantū se extendit illi⁹ hereditas, vt hic pt. Et ecōuerso heres petere potest vsuras extortas a patre. Et eadem intelligenda sunt de alijs bonis iniustis qualitercūq acquisitis ita q quilibet heres tenetur in solidū. Secus tamen est in debitis soluendis, quia tunc quilibz heres tenetur p parte hereditaria. C. de acqui. heredi. l. vlt. Ex his omnibus patet q qui cōiungit virginem suam filijs eorū qui bona cōgregant per vsurā mutui vel cōtractus per iniusticiā fraudis, emptionis, venditōois, vel cuiuscūq officij q cū piculo iniusticie exercet et nunq vel raro exequi potest sine iniusticia fm maliciam temporis huius si sit notoriū vel violēter suspicionsum. talis filiā suā demonijs offerens hereditat maledictionē ppetuā. q participes efficitur omnis iniusticie. Quidam enī dum ducendā in matrimoniū diuitem cogitant, nullum dispendiū etatis turpitudinis, fedtatis, vel inhonestatis aut malicie reprobāt. hec cuncta dissimulat auaricia et p eo quod delectat non vetat subire quod cruciat ac postq vtrūq; malo suo cōsecutus est ab vtroq psequit. Hinc sollicitudine distenditur et dilaniat. illinc nuptijs mulieribus impetit et infestatur Nam q maior est in ea pulcritudis derogatio eo vehemētior et facilior fit suspicio. Jugiter enī qui turpis est despici se causat et alterius amorē suū putat odium nullā relinquit infestam. nō ancillaz nō vicinam. Hinc vt dicit Jeronim⁹ cōtra Jouinianū. versum est i cōsuetudinē vt in ditioribus domib⁹ nūq ancilla pulcrior beatur. Sequunt igitur cōtentiōes, emulationes, mortis optiones, odia et adulteria. Nec mirum quia nō personam sed substantiam querebāt, non copulā charitatis sed cupiditatis, et ideo nunq viuunt sine suspitione sine cōtentione. Vnde similantur cuidam animali quod dicit foca vel bos marinus qō est cōtra omnia alia animalia mitissimū vt dicit Arist. sed est animal animosuz et iracundū suis domesticis nā semp cū femina sua pugnat quo aduq eam interficiat: Interfecta vero efficit ō loco et supducit aliā quā similiter impugnat nec cessat interficere et supducere feminas quo aduscq cōtingat ipm ppria morte defungi aut a femina sua superari. Interim hui⁹ perniciei emuli filij rapina viuūt. Foca vt dicit liber kyrannidarū man⁹ habet vt hoīs et faciē vituli. Sic etiā in talibus expectanda est. vel scandalosa separatio, vel cōtinua disceptatio, amara cōuersatio, et rediosa cohabitatō. Nō sic mores

gentilium erant qui tanta fidelitate et honestate pariter viuebant quod refert Valerius libro. ij. Nullũ repudiũ rome fuisse inter virũ et vxorẽ a cõdita vrbe vsq; ad centesimũ quinquagesimũ annũ. Primꝰ autẽ spurius carbilius vxorẽ dimisit causa sterilitatis qui quãq; tollerabili ratõne motus videbat̃. reprehensione tñ non caruit. qꝛ nec cupiditatẽ quidẽ liberoꝝ ꝯiugali fidei ꝓponere debuisse arbitrabatur. Quod igit̃ gentiles seruabãt lege naturali et honestate morali. fideles seruare debent lege diuina ⁊ vinculo sacramentali. Similiter scribit Valeriꝰ li. iiij. de quadã regina noĩe ysitrachea. que metridatẽ cõiugem suũ effusis caritatis habenis amauit. ꝓpter quod precipuũ forme sue decorem in habitũ virilẽ cõuertere loco voluptatis voluit. Tonsis enĩ capillis equo ⁊ armis se assuefecit quo facilius laboribus eius et ꝑiculis interesset. quẽ etiã victũ a pompeyo ꝑ efferas gentes fugientez aĩo pariter et corꝑe secuta est infatigabilis. Cuius tanta fides asperũ et difficiliũ rerum metridati maximũ solatiũ et iocũdissimum leuamentũ fuit cum domo enim et penatibus se vagari credidit vxore simul exultãte. Que nobis liquido demonstrãt in matrimonio fidelitatẽ ⁊ dilectionẽ ostẽdendam esse. Ad laudẽ dei Amen.

Tercium inuitans est mentis inopia Et de quatuor primis matrimonium iam contractum dirimentibus. Ser. xxxij.

Facite dignũ fructũ penitẽtie. Math. iij. Terciũ aũt inuitans ad nuptias principaliter est mentis inopia. ꝓpter vilẽ dilectionem que libidinẽ spumãs in tanta quãdoq; cecitate versat̃ ꝙ nullã ꝑsone deformitatẽ deuitat. nullã humanã ꝯfusionẽ cõsiderat. nullã magnitudinẽ peccati ponderat. nullã luxurie feditatẽ vetat. nullã denicq; ꝑsone ꝓpinquitate repudiat. sꝫ frontosa audacia cuncta nihilipendẽs. nec timet deũ. nec hoĩes veret̃ in ceno luxurie ⁊ vicioꝝ voragine tota absorpta totis nisibus quod cepit exequit̃ Unde Theophilus sup̃ illud Marci. vj. Herodes aũt metuebant Johannẽ dicit. Vide q̃tũ opatur cõcupiscentie rabies. qꝛ cũ Herodes tantã haberet circa Johannẽ reuerentiam et timorẽ. horũ fuit immemor vt fornicationi sue ꝓuideret. Remigiꝰ ibidẽ. Libidinosa voluptas coegit eum in illũ manum mittere quẽ sciebat iustũ ⁊ sanctum. Unde et. ij. Re. xiij. legit̃ ꝙ Amon primogenitus dauid diligebat thamar sororem absalon fratris sui ita vt deperiret in eaꝫ et egrotaret. tandẽq; oppressit eam libidine cecatus insatiabili ⁊c. vt patꝫ in textu. Sic amore vilissimo plurimi tꝑibus istis cecati ꝑcipitant̃. ad feda aspirant cõnubia. nulla ꝯsiderãtes legitima impedimẽta que decreto sancte matris ecclesie vel impediunt matrimonia. vel dirimũt iam cõtracta. Sic quoq; multi putantes se cõiunctos legitimo thoro se inuicẽ abutunt̃ vilissimo sturto. Hinc merito talibus ꝯsulendũ est illud Luce. xiiij. Cum inuitatus fueris ad nuptias recumbe in nouissimo loco Nam ꝑ nouissimũ locũ intelligit̃ hic cõsideratio ad ꝯditiones matrimoniũ ꝯcernentes. Ad cuius euidentiã sciendum. ꝙ duodeciꝫ sunt que impediũt matrimoniũ cõtrahendũ et dirimũt iam ꝯtractũ. Qd̃ sane intelligendũ est si ipa impedimenta vel aliquod ipsorum precedunt matrimonium tunc coniugalem consensum excludunt. Si vero sequant̃ nõ prestant impedimentũ quin sit verũ matrimoniũ. vt patet ex sequentibꝰ exemplis. Nã furiosus cõtrahere nõ potest. si vero cõtraxit ante furorẽ nõ soluit̃ matrimoniũ. Similiter q̃ omnino sectus est vel q̃ ꝯtraxerit affinitatem. et sic de alijs. Primũ igit̃ impediens et dirimẽs matrimoniũ est error ꝑsone. vt si credit cõtrahere cũ vna ꝯhit cuꝫ alia sic̃ fecit Jacob Gen̄. xxix. Qui credidit cõtrahere cum rachele et supposuerũt lyam que lyppis erat oculis. nec tenuisset matrimoniũ nisi postq̃ sciuerat dedisset cõsensum. Similiter error ꝯditionis seruilis dũ putat cõtrahere cũ libera. et cõtrahit cuꝫ ancilla impedit matrimonium

A

312

cōtrahendum et dirimit cōtractum. nisi ꝛ cōtrahēs etiā esset seruilis ꝯditiōis ꝛ nisi postq̄ sciuit verbo vel facto ꝯsensit. Error tñ equalis vel melioris ꝯditōnis non impedit matrimoniū. Predictoꝝ aūt rō est. quia matrimoniū includit duo q̄ sunt de essentia eius scz ꝑsonas que ꝯiungunt̄ inter quas fert̄ mutuus cōsensus. Et mutuam potestatē in inuicē in qua matrimonium cōsistit. Primū tollit̄ ꝑ errorē ꝑsone. quia nō cōsentit qui errat. Secundum tollitur ꝑ errorē cōditionis. qꝛ seruus nō p̄t alteri libere sine ꝯsensu dñi potestatem sui corporis tradere. Error tamē alterius ꝯditionis q̄ seruilis nō impedit matrimonium. Similiter error fortune nō impedit nec dirimit vtpote si putat ꝯtrahere cum diuite et est paup. Nec etiā error qualitatis vt putans cōtrahere cum sancto hoīe et est leccator. vel cum viro christiano et est hereticus. licet quidā de heretico cōtrariū sentiūt. Cōtrahentes tamē cū pagano vel iudeo etiā si scientes hoc faciūt nō tenet matrimoniū nisi ad hoc facerēt vt eos ad fidem ꝯuerterēt ſm Hostienſ. ꝛ Jo. an. De his quatuor erroribus. vide xxix. q. j. c. j. ꝑ totum. Secundū aūt impediens et dirimēs est cōditio que est apposita in matrimoniali cōtractu si licita fuit nisi seruetur nō tenet matrimoniū nisi postea fuerit ab ea recessum ꝑ subsecutū purum cōsensum de presenti vel per carnalē copulā. Cōditio tamē impossibilis vel nō licita habet̄ ꝑ nō adiecta nisi fuerit cōtra naturam matrimonij ꝓut postea videbit̄. Patent igit̄ exempla de ꝯditionibus appositis in pluribus capitulis vt si quis dixerit cōtraho tecum vel accipiā te in vxorem si centū dederis. vel si patri meo placuerit non est matrimoniū ante ꝯditōnis euentum. Et dicit Fran. de zaber. Q. si post sponsalia ꝯditionalia suꝑuenerit affinitas tūc copula sequēs sponsalia nō trāsfundit in matrimonium. quia ꝑ affinitatē superuenientē rupta sunt sponsalia. vt sic copula sequēs nō inuenit quod transfundat. Preterea si quis ꝯsentit in matrimonium per verba de presenti sub cōditione si patri placuerit statim adueniente ꝯsensu patris est matrimonium nisi prior volūtas ꝯtrahentiū priꝰ mutata fuerit. vt dicit Gasper. quia ꝯditione purificata contractus ꝯditionalis habet̄ ꝑ puro et ꝯsensus primus durare censet̄. Q. si de ꝯtradictione patris nō apparet licet verbotenus nō ꝯsentiat tamē ſm Jnno. presumitur ꝯsensus. Et presumendū est de matrimonio. Naz eo ipo q̄ pater nō ꝯtradicit cōsentire censet̄. ꝑ hoc q̄ infauorabilibus tacens habet̄ ꝑ cōsentiente. Deniq̄ notādum generaliter q̄ aliud est in matrimonium ꝯsentire sub cōditione et aliud sub modo. Nam cōditio ſm Fran. est adiectō apposita siue subintellecta suspendēs vel resoluens dispositionē. et fit ꝑ dictionem si. vt dicēdo. Cōtraho tecū si patri meo placuerit. vel dono tibi vel lego si hoc vel illud feceris. Et in his nō tenet matrimoniuz nisi stante ꝯditione nisi in casu vt prius Modus aūt est moderatio adiecta cōditioni. et fit per dictionē. verbi gratia. Dono tibi vel lego tm̄ vt singulis annis hoc facias. Cōtraho tecum vt mihi talē fundū des in dotē. et illa ꝯsentiente statī est matrimoniū. sed agi potest ad modum vtscz fundus detur. Terciū ꝓinde matrimoniū impediēs et dirimēs est votum solenne. quod scz ꝑ susceptionē sacri ordīs. vel ꝑ ꝓfessionem expressam vel tacitā factam alicui de religionibus approbatis vt patz de voti. c. j. li. vj. De voto vero simplici. vide infra. Q. si quis p̄t votū solenne p̄sumpserit matrimoniū ꝯtrahere. non modo ad matrimoniū nō est obligatꝰ sed etiam ipo iure est excōmunicatus. vt patz in cle. c. eos qui. de ꝯsang̃. et affi. Potest tñ ep̄s tales absoluere et cum eis dispensare. vt ibidē dicit glosa. Quartū vo matrimoniū impediēs est cognatio q̄ est triplex. scz carnalis. spiritualis. et legalis. Prīa scz carnal̄ impedit ꝛ dirimit matrīoniū in q̄rto gradu ꝯsanguinitatis vel affinitatis. et infra. In quinto autē et vlteriori licite cōtrahit̄. Hec patent extra. de cōsangui. et affi. Sufficit etiā q̄ vnus cōtrahētiū quartū gradū excedat licz alter

sit in quarto vel citeriori vtpote in tercio vel secundo sed nō in primo. Nam vnum dumtaxat ꝑsiderandum est scz ꝙ aliquis eorum de cuius copula agit excludit a cō sanguinitate stipitis ꝓ excessū quarti gradus ⁊ tūc omnes qui descendūt ab alio latere copulari possunt ꝓter illos qui sunt in primo gradu cū stipite id ē soror vel frater vel filius stipitis et hoc est verum in linea collaterali. Nam in linea ascendēte ⁊ descendente extendit ꝓhibitio in infinitum tam inter affines ꝙ ꝙsanguineos. Vnde si Adā primꝰ homo adhuc viueret cū nullo ꝓtrahere posset inter collaterales saūt cō putando sm canones duo fratres sunt in primo gradu. quorū filij in secūdo. et sic vlterius. Sicut in linea descendentiū quelibet persona alicui addita facit gradū vnū vt pater vel eius vxor in affinitate ⁊ filiꝰ in primo gradu et nepos in secundo. pnepos in tercio. Cum igit aliqs in ꝑmo gradu cū stipite vtpote frater sororꝰ vel filius vel filia stipitis loquendo de ꝙsanguinitate vel maritꝰ vel vxor fratris sororis. vel filij vel filie loquēdo de affinitate tunc ꝓhibetur ꝓtrahere cum omnibꝰ qui descendunt ab alio latere eusdē stipitis vsq in infinitum. sicut est de linea ascendentiū Sz existētes in secūdo gradu cū stipite licite cōtrahere possunt cum his qui descendunt ab alio latere post quartū gradū cōsanguinitatis vel affinitatis. Nec infra hos grados ꝓtrahere possunt sine dispensatōne papali. Q⁹ si dispensatio obtineat in matrimonio inique cōtracto. expressa falsa causa nō valet nisi postea causa debite narret et sic dispensetur. vt ptz de consang. et affi. ca. quia circa. Denicz ꝓhibitio matrimonij tm se extendit ad primum genus affinitatis. verbi gratia. Frater cōtrahit cū katherina et sororꝰ eius cū Johanne. mortuis fratre ⁊ sorore Johēnes id est maritus sororis cū katherina id est cum vxore fratris licite ꝓtrahere ꝑt. tāc existens nō in primo genere affinitatis cū ea qđ solū ꝓhibitionē habet sed in secūdo qđ hodie ꝓhibitionē nō habet. vt patz de cōsang. et affi. c. non debet. Secūda cognatio spiritualis est vinculū surgens ex eo aliquis aliquē beptizat vel cōfirmat. vel de baptismo vel ꝓfirmatione suscipit impediēs et dirimēs matrimoniū inter ꝓsonas inter quas vel earū alteruz ortum est Et cōtrahitur hec cognatio inter leuātem et leuatū. ⁊ inter filios leuātis ⁊ leuatum. licz etiā nō essent legitimi filij. secus tñ si essent adoptiui. Similiter inter vxorem ⁊ ꝑcubinā leuantis et leuatū se tñ ante leuationē cognita fuit ab eo. Et etiā inter leuantem et parētes leuati. sed nō vltra. ꝓcedit cognatio spiritualis. Cognatio tamē spiritualis quā ꝓtraxit cōcubina leuātis nō dirimit matrimoniū cōtractum. qz hoc nō inuenitur expressum licet impediat ꝓtrahendum. Item si vir filiuz habuerit ex coytu fornicario. tūc leuans eum nō ꝓtrahit cōpaternitatē cum vxore illius legitima licet prius cognita. vt ptz xxx. q. iij. c. qui spiritualē. Et ecōtra ꝑcubina leuantis prius cognita ꝓtrahit cōpaternitatē. Ratio est. quia cōiuges sibi cōmunicās actiones sed passiones. vt dicit boyc extra ō cogna. spir. c. Martinꝰ Vñ tantū se extēdit talis cognatio ad parentes leuati et eadem intellige de baptizante. etiam si laycus vel layca fuerit. que dicta sunt de leuante. Et idem est de ſacramento cōfirmationis que nimirum sic cōtracta impedit matrimonium ꝓtrahendū et dirimit cōtractum nisi fuerit ꝓtractum ante talem cōpaternitatem. Hec patēt ex de cogna. spiri. in diuersis capitulis. Et planissime eo. ti. c. Ne duz. li. vj. Et sic cōpatres nō ꝓtrahere possunt sic nec filij duorum cōpatrum si ꝑ vtrūcz vel alterū iporum deuentum est ad cōpaternitatem. et si cōtraxerint dirimetur. Et scientes cōtrahi denunciari debēt ecclesie. Et si tñ ꝓneutrū eoꝝ deuentū est ad ꝓpaternitatē nō impedit matrimoniū nisi ꝙsuetudo eēt in cōtrariuz cui statur. hec ꝓbantur vbi supra in diuersis capitulis. Et nota ꝙ si ſalter cōiugum matrimonio cōsumato leuat puerum tunc ambo sunt ꝓpatres parentibus infantis. secus autē si ante carnalem copulaz. Cōpaternitas aūt cōtracta per

313

cathecismum impedit quidē sed non diri-
mit matrimoniū. vt ptz e.t.c. cōtractio.
Et c.ij.li.vj.e.ti. Nō etiā ꝯtrahit cōpa-
ternitas inter leuantes pariter sed licite
possunt ꝯtrahere matrimoniū. Deniq; si
vir vel mulier filiū suū ꝯmunē baptisat vel
de fonte suscipit. vel vir leuat filiū vxoris
de alio genitū queritur. vtrū ꝑ hoc incur-
ritur impedimentū exigendi debitū. Re-
spondet doc.s. ꝙ si hoc fit ex necessitate.
puta si filius natus est et est in mortis ar-
ticulo nec occurrit alius qui baptisaret ꝫ
nō est sibi impedimentū. qꝛ hoc maliciose
nō fecit sed ex necessitate ſm Tho. et Ho
stienſ. et Jo.an. Similiter si hoc fecit ex
ignorantia ꝓbabili tamē ꝯtrariū habetur
xxx.q.j.c.j. vide ibidē. Si vero scienter ꝫ
facit maliciose ꝑ fraudē. tūc nō potest exi-
gere debitū sed coactꝰ tenet reddere. Q.
si hoc maliciose ambo ꝑ fraudem fecerint
neutrum eorum ꝑt exigere. nec tenet red-
dere. quia petēs ꝑdidit ius petēdi. potest
tamē exactus reddere ne scz in altero de-
terius aliquid cōtingat. Melius tñ esset
ꝙ vterq; ꝯtinentiā voueret ⁊ seruaret. Et
hoc vult litera in c. Si vir de cogna. spiri.
Hoc tamē sciendū est ꝙ si quis puerū non
tangat nec suscipit. sed solū de interroga-
ta respondet nō ꝯtrahit ꝯpaternitas seu
cognatio spiritualis. Et ecōtra si pueruz
tangit vel suscipit ⁊ ad interrogata nō re
spondet. Cuiꝰ rō est. quia in baptismo re-
quiruntur verba ⁊ aqua. sicut in ꝯfirmatō
ne verba ⁊ liquor. Et sicut in baptismate
requirunt ⁊ sunt verba necessaria. sic etiā
in leuante. de cōse. dis.iiij.c.nihil. Alioqn
nō cōtrahit ꝯpaternitate. Putat tamen
Gasper ꝙ puer ille sit baptisatus in fide
ecclesie. quia tota ecclesia militās ꝓ eo re
spondere videt. c. queris. Deniq; ꝓhibi-
tum est omnibꝰ monachis ⁊ religiosis re-
gulā approbatā vouentibꝰ etiā canonicis
regularibꝰ ne fiant cōpatres. ne scz hac oc
casione ꝯtrahāt suspectā familiaritatem
cum mulieribus. vt ptz. vj.q.ij.c. placuit.
Et extra de postulando. c. ex ꝑte. Simili-
ter tñ vnꝰ vir vel mulier vna accedere de
beret ad tenendū puerū in ꝯfirmatōe. vel
ad leuandū in baptismo. vt patz de cōse.
dis.iiij.c. nō plures. et de cogna. spiri. ca.
q̄uis. li.vj. Et Jo.an. in apparatu ibidē
Tercia cognatio scz legatio que dicitur
adoptatio ſm Hosti. ciuilis est ꝓpinqui-
tas per quā quis reputat filius vel nepos
vel deinceps. Vel frater vel affinis licet
naturaliter nō sit pene naturā imitās. ff.
de adoptionibus. l. adoptio. et. l. nec ei. §.
eoꝝ. De qua cognatōne quia iam vsitatur
rarissime gratia breuitatis suꝑsedeo. Ce-
terū de matrimonio cōtracto in gradu ꝓ-
hibito legitur de origine cisterciensiuz ꝙ
in partibus germanie miles erat nobilis
et strennuus. Hic tempore vite ꝑsentis ex
pletu spiritū emisit. Cunq; diu mortuꝰ ia
cuisset et iam tempus humatōis instaret
anima redeunte homo repente rediuiuus
apparuit ⁊ velamine reuoluto oculos ape
ruit ⁊ instrato funero resedit. Stupentibꝰ
cunctis qui aderāt planctus merentium
subito sopiunt ⁊ a mortuo suscitato causa
tante nouitatis exquirit. Ille vero ꝑsen-
tibꝰ vxore ⁊ germano qui debebat illi suc
cedere in patrimonio sic exorsus ē fari ad
illos. Cum in mortē inquit oculos claude
rem ductus sum ꝓtinus ad examinanduz
ad tribunal iudicis. Ibiq; apprehensus
in lance equitatis inuentus sum minꝰ ha-
bens q̄ꝫ oporteat ad salutē. Cunq; dam-
nationis sententia iam esset ꝓferenda san
ctis qui aderant intercedentibꝰ ad vos re
dire sum ꝑmissus. et ex duobus que mihi
obsunt principaliter remediū expetere ve
stre pietatis scz de illegitimo federe nup-
tiarum. et de obligatōne maxima debito-
rum. Nosti inquit dilecta mi ꝙ affinita-
tis linea iuncti illicito matrimonio sumꝰ
cōiuncti de rei eterne damnatōnis tene-
mur ambo. Vnuz tantūmodo remedium
suꝑesse cognosce. si relicta seculi pompa
christi cōnubia monastica ꝓfessione te iun
xeris mihi veniam ⁊ tibi gloriā impetra-
bis. Quod illa gratanter accipiens sese

in cōtinenti facturam esse voto firmauit. Deinde vocatis singulis creditoribꝰ suis germano suo precepit vt ad ea que iusto expostularent singulis satisfaceret. Cum autem hec et similia multa dixisset reclinato capite iterum emisit spiritum. Ad laudem dei Amen.

De octo sequentibus matrimonium iam cōtractum dirimentibus. Ser. xxxiij.

Facite dignū fructū penitentie. Viso iam vtcunq; de quatuor primis matrimoniū cōtrahendum impedientibꝰ iam cetera per ordinē ꝓsequamur. Quintum igitur est crimen quod tamē nunq̄ habet dirimere matrimoniū iam cōtractū nisi in tribꝰ casibus. Primus est cum adulter dat fidez adultere vel solute. ꝓmittendo vel iurando q̄ post mortē alteriꝰ cōtraheret vxore sua legitima adhuc viuente ante fidem datam vel post. adulteriū ꝑpetrauerunt. tunc secunda nō potest eius esse vxor. Si tamē soluta ignorauerit adulterū habuisse vxorez tūc licite ꝯtrahere potest. Similiter si nō interuenerit adulterina pollutio nō impeditur matrimonium. Et idem est intelligendum de adultera fidem dante soluto. Secundus est cum adulter contrahit de facto cum adultera. vel soluta hoc sciente. vxore viuente. legitima in oī forma sicut dictum est de fide data. quia plus est de facto cōtrahere q̄ tantum fidem dare. Tercius est cum aliquis vel aliqua machinans in mortem viri vel vxoris alterius. illum vel illam occiderit animo cōtrahendi cum cōiuge superstite nō potest postea cum superstite cōtrahere licet etiam nō intercesserit adulterina pollutio ſm Innocē. et Hostienſ. Vel si mandauit vel cōsuluit dummodo tamen interfectio secuta fuerit. Si tamen occiderit sed nō omnino cōtrahendi eam superstite nō dirimitur matrimonium iam cōtractum sed impedit cōtrahendum. sicut dauid occidit Vriam et accepit Bersabee. Non enim occidit illum vt haberet sed vt celaret culpam adulterij. Predicta patēt xxxj. q. j. c. illud vero. c. relatum. c. Si q̄s Et extra de eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium. in diuersis capitulis. Sextū est cum est dispar cultus. scz quādo fidelis cōtrahit cum infideli. vtpote, cum iudeo vel pagano. Tūc eniz non tenet matrimoniū. vt ptz. xxviij q. j. ca. Caue christiane gentili aut iudeo filiam tuam tradere. Caue inq̄ vt gentilē aut iudeum atq; alienigenam hoc est hereticum ac omnem alienam a fide tua vxorē non accersias tibi. Prima cōiugij fides castitatis gratia est. glosa. id est tenet̄ seruare castitatem. Si christiana sit non est satis nisi ambo initiati sint sacramēto baptismatis. Et sunt verba Ambrosij in libro de duodecim patriarchis. Item casequenti. ex cōsilio Agathensi. Non oportet cum omnibus hereticis cōmiscere cōnubia vel filios vel filias dare sed potius accipere si tamen ꝓuidentur se christiana nos esse futuros et catholicos. Vñ ex od. xxxiiij. et Deutro. vij. prohibuit dominꝰ dicens. Non accipies vxorem filijs tuis de filijs alienigenarum. et causam addit dicens. Ne trahant eos post deos suos. Vnde et infideles si cōtrahunt matrimonium. potest quidem esse matrimoniū inquantum est ordinatum ad prolem ſm ꝑfectionem nature. non tamen inquantum est ordinatum ad ip̄am prolem ſm perfectionem gratie. Et ideo dicit doctor sanctus super. iiij. dis. xxxix. q̄ infidelis conuersus potest cum infideli manere sub spe cōuersionis si eam infidelitate non viderit obstinatam nō tenetur tamen cohabitare sed potest eam dimittere etiam si ip̄a velit ei cohabitare sine cōtumelia creatoris sed conuerti nō vult nō tamen p̄t aliā accipe. Et si nō est spes d̄ ꝯuersione eiꝰ p̄t

fidelis ad sacros ordines vel religionē ac cedere prius vxore requisita q̄ quertatur et si cōuertatur vxor postq̄ accepit vir sacros ordines nō est vir sibi reddendus. ſz debet sibi imputare q̄ in penā tarde quer sionis viro suo priuata est. Porro si vxor infidelis nolit cohabitare viro fideli vel nō sine q̄tumelia creatoris. aut si illum ad infidelitatē trahere nititur. In his tribꝰ casibus vir fidelis discedens p̄t alteri p matrimoniū copulari. Denicq̄ licz fidelis cum heretica scienter q̄trahens grauiter peccet tamē tenet matrimoniū ꝓpter ca racterem baptismatis. quia baptisma est ianua sacramentorū sine qua nullū aliud sacramentum recipi p̄t. licet nō teneat cuz iudeo vel pagano. Cuius ratio est. Nā ma trimonium est maris et femine cōiunctio nō solum corporum sed potius animorū. vt notat glosa. j. dis. c. Dis ius naturale. Cum igitur animi fidelis q̄ infidelis viri nō possunt. qz nulla p̄t esse cōiunctia chri sti ad belial. lucis ad tenebras. Dinc is q̄ est in luce fidei nō potest cōiungi eis q̄ sūt in tenebris infidelitatis. ¶ Septimū de nicq̄ est violentia vel metus que nimirum ex sua natura etiam sine ꝓstitutione eccle sie matrimoniū excludit. Pro quo notan dum q̄ eis est maioris rei impetus qui re pelli nō potest. ff. q̄ met⁹ causa. l. ij. Met⁹ autē est instantis vel futuri piculi causa iu sta mētis trepidatio. ff. eo. t. l. j. Et sicvis ꝓprie infertur corpori. metus aūt infertur animo. Vnde si coactio inferat corpori etiam cessante metu planū est q̄ nō q̄tra hitur matrimoniū. qz ibi deficit ꝓsensus. et dicitur poti⁹ pati q̄z agere. Si vero nō est p̄ciosa coactio tunc transit in metuz q̄ debet esse iustus scz qui cadit in ꝓstantem virum. Et est quadruplex scz metus mor tis. cruciatus corpis. stupri. et seruituris Et dicunt Tho. et Al. q̄ nō differt vtruz predicta quatuor fiant in persona ꝓpria vel vxorum vel filiorū. Dz si filia timet mortem patris vel captiuitatem vel hu iusmodi nō valebit etiam matrimonium fm Hostien. Innocē. et Jo. au. Quia

B

sicut est iustus timor parentum in filios. sic ecōtra. Si tamē cōsensus filie esset li ber licet pater haberet iustum metum te neret matrimonium. Et addit Innocē. q̄ videtur nō solum habere locum in pa tribus sed etiam in alijs qui filios habent in potestate. sicut etiam declaratur in de cretis. xxxj. q. ij. c. Deinceps tue cōiugio. per totum. vide ibidem. Denicq̄ generali ter est notandum q̄ si pater habet iustam causam precipiendi q̄ cum tali cōtrahat puta ꝓpter pacez in eundam vel simili cau sa alia. vel ne cum tali cōtrahat scz cū mu liere mala vel exosa. tunc filius obedire te netur. et si nō fecerit peccat nisi ad ꝓtinē tiam aspirat. Si vero filius habet iustam causaz nōobediendi nihil peccat obedien do. Porro causis legitimis hincinde ces santibus cum matrimonium omnino de bet esse liberum. tum ratione significati. tum ratione tante obligationis q̄ seruitu tis que in illo cōtractu cōsistit. nō est illud a parentibus iniungendum inuito. Nec a filio est de necessitate parendum. nec ob ligatur q̄tum ad peccatuz ex precepto pa tris sed tantum de honestate et consilio. Cogentes aūt inuitos ad matrimonium efficiuntur peccatorum participes que ex inde sequuntur. vt patet. xxj. q. ij. ca. De neptis tue. in fine. Et sicut dicit Francisc⁹ de zaber. Si filia nubit post vicesimū quin tum annum: pater nō potest opponere in gratitudinem. Et cum pater teneatur fi liam dotare etiam banc dotare debet. Si vero nubit ante vicesimum quintū annum videtur q̄ nō teneatur eam dotare. equi⁹ tamen est q̄ eam dotet si saltem dignū ele git. quia licite nubit de iure canonico. se cus tamen si indignum elegit. ¶ Octauū est ordo sacer scilicet subdyaconat⁹. dya conatus. presbiteratus. et episcopatus. Minores aūt ordines sunt. psalmistat⁹. et acolitat⁹. et in illis existentes ꝓtrahere p̄nt nec dirimit nisi esset religiosi q̄ ꝓtinē tiā vouerunt. qz rales sunt sic sacer ordo Sciendū tñ q̄ in nullo casu si sacer ordo su scipiat⁹ p⁹ mrimoniū ꝓtractū dirimit illud

Hec patent extra qui cle. vel vouen. ma. cõtrahere possunt in diuersis capitulis. Et. xxxij. dis. Seriatim et aperte psequamur q̃ sancta mater ecclesia de gradibus clericorum ait. Clericos. hostiarios. lectores. exorcistas. acolitos. si extra votum ꝛ habitum monachi inueniantur et cõtinentiam pfiteri noluerint vxorem ducere virginem cum benedictione sacerdotali p̃mittitur. nõ autem viduam aut repudiatam. quia propter hoc deinceps nec ad subdiaconatum p̃mouere poterunt. vt pt̃z ibidẽ Nonum est ligatio scz cum quis alteri cõiugi sine sponse est allegatus. quod impedimentum semp̃ validum fuit etiã anteq̃ aliquod sup̃ hoc ab ecclesia pstitueretur. Nam si quis hoc fecerit adulterij nisi cui diuina reuelatõne et instinctu spiritussancti hoc reuelatum fuit. vt in patriarchis. extra de sponsa duorũ. c. Accepisti tibi illam in vxorez quã alter habuit sibi despõsatam per verba de presenti. dimitte illã. quia nũq̃ potest tibi fieri legitima. Et. xl. dias in pane et aqua quod quarentenã vocant cum septem sequẽtibus annis peniteas. Glosa. Carinã vulgare est ytalicoꝝ et dicitur carina a carentia hominũ dicta vel etiam cibariorũ. Nam in illis. xl. diebus includitur ĩ aliquo secreto loco iuxta ecclesiam vbi nõ habet p̃sortium hominũ Vnde fm Jo. an. Si quis cum prima cõtraxerit sponsalia de presenti licz iuramẽtũ nõ interuenerit nõ rumpunt sponsalia sequentia de presenti etiam cum carnali copula. vt patet extra de sponsal. c. p̃mo. et c. Si inter virum et mulierem. nota per totum. Nec valet in hoc cõtraria p̃suetudo. extra de sponsa duoꝝ. c. vltimo. Ligatio tamẽ sponsaliorum de futuro non dirimit matrimoniũ sequens. Et ista ligatio statim in morte cõiugis sublata est. Si tñ vir absens est non debet mulier cõtrahere nisi de morte viri certificata fuerit. Q̃ si cõtraxerit reddere quippe potest debitum sed nõ exigere. Et si postea cõstat de vita prioris viri statim recedat a secundo. vt patet extra de secundis nuptijs. c. ij. p totum. Nec etiã secunde nuptie debẽt a sacerdote benedici. Q̃ si fecerit ab officio ꝛ beneficio suspensus est. vt ibi. ca. ſ. et. iij. Decimum est publice honestatis iusticia. Et est fm Tho. in. iiij. Propinquitas ex sponsalibus p̃uenies robur trahens ex ecclesie institutione p̃pter eius honestatem Vnde cum aliqui inter se sponsalia p̃traxerunt nullus de cõsanguinitate vni⁹ pt alteri cõiungi matrimonio vsq̃z ad quartũ graduz p̃sanguineoꝝ inclusiue. Hec patẽt de sponsalibus. c. iuuenis. et. c. ad audientiam. et c. sponsam. Et extra de desponsatione impuberum. c. duo pueri. excepto eo quod habetur in impedimẽto de affinitate vt iam patebit. Et hec iusticia publice honestatis semp̃ tenet si fuerint spõsalia pura et certa. etiam si fuerint nulla rõne cõsanguinitatis. affinitatis. frigiditatis religionis. aut alia quacũq̃ rõne. nisi fuissent nulla ex defectu cõsensus. puta quia ambo vel vn⁹ erat minor septennio. vt patet de desponsa. impube. li. vj. Et dicit̃ notanter. si pura et certa fuerint. qz sponsalia cõditionalia si nõ fuerint purificata ꝛ certa nõ dicunt̃ p̃prie sponsalia nec cõtrahitur publice honestatis iusticia. vt patet li. vj. de sponsalibus et matrimonijs. Dñ sancta ecclesia se reddit valde difficilẽ in hoc desponsare. Vnde poti⁹ desponsaret in gradu p̃hibito q̃z in impedimento publice honestatis iusticie. tum qz nõ est honesta q̃ q̃s cõiugatur cũ cõsanguinea ei⁹ que debebat esse secum vna caro. tũ quia sepe visum est anticipatã esse copulã ꝛ sic cum sponsa matrimoniuz impediri. tũ qz sepe visum est sponsuz interfecisse sponsaz vt cũ eius p̃sanguinea cõtrahere posset q̃ sibi plus placebat p̃pter qđ ecclesia ℞ impedimentũ adinuenit. Et fm Jnno. istud idẽ tenet in sponsalib⁹ cõtractis p̃ monachum vel sacerdotẽ vel etiã p̃ iugatũ scz q̃ ipa cum qua p̃traxit monach⁹ sacerdos vel coniugat⁹ sponsalia. p̃hiberur quo ad quartum gradum cum quolibet cõsanguineo cõtrahere eo q̃ ex sponsalib⁹ validis ex cõsensu surgit honestas publica etiã si sint nulla ex alia causa quacũq̃ seu rõne. Sz p̃sanguinea monachi vl sacerdotis vel

cõiugati nõ ꝓhibetur cõtrahere. qz monachus nõ hz ꝓsensũ primũ et alijs duob⁹ cõsens⁹ erat ligat⁹. et sic non erat legitimus ¶ Inter affines nõ surgit impedimentũ publice honestatis. quia c. ad audientiã. et similia. extra de sponsa. solũ dicunt de ꝓsanguineis. ¶ Undecimũ est affinitas que ẽ quedã ꝓsonarũ ꝓpinquitas ex carnali copula pueniẽs vel coytu oĩ carens parentela. Cõtrahit̃ etiã ꝑ copulã fornicariaz. Et habet ꝓhibitionẽ in primo genere tm̃ Nam in secũdo et tercio olim nõ ꝓtrahebatur. hodie tamẽ licite ꝓtrahit̃. extra de cõsang̃. et affi. c. nõ debet. vbi dicitur in glosa. Nam ꝓsona addita ꝓsone ꝑ carnis copulam mutat genus attinẽtie. nõ graduz. verbi gratia. Uxor fratris mei alio genere attinẽtie attinet mihi q̃ frater. qz ille ꝓsanguine⁹. ista affinis. sed nõ mutat gradũ. qz ambo sunt in primo gradu. ille cõsanguinitatis. ista ꝓme affinitatis. Sic ꝙ generaliter alicui⁹ cognati mei vxor attinet mihi in eodẽ gradu attinẽtie prime affinitatis cum cognato meo. Si vero cognatus meus moriẽ. et illa virũ aliũ recipit ille vir mihi attinet in eodẽ quidẽ gradu nõ tamẽ prime affinitatis sed secunde Qui si mortua vxore illa aliã duxerit. tũc illa alia mihi attinet in eodẽ gradu tercie affinitatis. et in his omnibus antiquitus erat ꝓhibitio matrimonij. ita vt non possent alicui copulari de ꝓsanguinitate mea Quãdoq̃ vero ista genera attinentie cõtingunt ex vtraq̃ parte. Verbi gratia. Ego accipio vxorem et sororem mea virum. vxor mea attinet viro sororis mee in secundo genere attinentie. inter quos etiã tunc non poterat fieri matrimonium. vbi etiam vsq̃ ad septimum graduz cõsanguinitatis ꝓhibitum fuerit cõtrahi matrimonium. Sed hec omnia in capitulo. non debet. reuocata sunt. ad euitanda multa pericula in quodam cõcilio generali et limitata dumtaxat ad primum genus attinentie in affinitate et ad quartum gradũ cõsanguinitatis et affinitatis. Et sicut secundum genus et tercium affinitatis ammotum est. sic etiam vbi publice honestatis iusticia simul incidit in eundem casum in secundo vel tercio genere ibi per eandẽ cõstitutionem illud impedimentum est ammotum. Hec in glosa ibidem. Et extenditur ꝓhibitio primi generis vsq̃ ad quartum gradum. Unde cõsanguinei viri nõ sunt affines cõsanguineis vxoris nec ecõtra. Et cõtrahitur etiam affinitas per incestuosum coytuz. Et nota q̃ q̃diu nõ est facta cõmixtio seminum nõ cõtrahitur affinitas in adulterina vel fornicaria pollutione. Q; si facta fuerit cõmixtio etiam si claustra non intrasset cõtrahitur affinitas Si vero claustra subintrasset et semen nõ emisisset nõ cõtrahitur affinitas nec consummatum est matrimonium. Unde posset ab ea recedere et religionez intrare ac si eam non cognouisset. ¶ Duodecimum est impotẽtia coeundi que fm̃ Ray. est vicium animi vel corporis vel vtriusq̃ quo quis impeditur alicui carnaliter cõmisceri. et obtinet inter cetera impedimẽta matrimonium maximum locum quoniam ex sui natura potius q̃ ex institutione ecclesie matrimonium impedit. Cum enĩ omne matrimonium aut causa prolis suscipiende. aut cõtinentie causa fiat impossibilitas coeundi causam vtramq̃ remouet. Et sunt due species. ¶ Prima est naturalis impotentia. et illa est duplex. Quedã est temporalis cõmunis que cõtingit propter defectum etatis tam in masculo q̃ in femina. Et tales in potentia adueniente pubertate expirat quo ad hoc q̃ ante pubertatem sed nõ post impediat et dirimat matrimonium. Alia est perpetua et multis modis cõtingit. tam in masculo q̃ in femina. Cui si subueniri potest ope' medicorum sine graui periculo corporis tunc non impedit matrimonium nec dirimit. sed alias impedit et dirimit. Non tamen impedit matrimonium si cognoscibilis est quoquo modo quãuis cõcipere nõ possit vel in loco mingat vel mortuos pareat. Ceterum si ambo sciuerunt impotentia nichilominus cõtrahere voluerũt vel

post cõtractum simul remanere volũt hoc vtiqz possunt tanqz fratres et sorores nõ tamen credas q sit matrimonium. Q. si potens cũ alia cõtrahit semp tenet matrimoniũ secundũ et cogit impotentẽ vt sororem tenere et alere. Secunda species ẽ accidẽtalis, que similiter est duplex Vna violenta vt seccio ꝓpter quam qs amittit virilia vel ambos testiculos et dicit spado, que dirimit matrimoniũ post ꝓtractũ habens tamẽ vnũ testiculũ ꝓtrahere põt. Et eadem distinctio facienda est in accidentali in potẽtia ꝓueniente ex parte mulieris ſm Hosti. et Inno. Alia est occulta ꝓueniens scz ex maleficio ita q reddit impotens omnib⁹ pterqz vni et si illa vxor eius sit tunc bonũ sortilegiũ videtur cum adulteriũ vitetur. Si vero reddit potens omnib⁹ pterqz vxori. et tale maleficiũ sequitur matrimoniũ cõtractũ tunc nõ dirimit illud si ꝓcedit q est tpale. tũc etiã prestat impedimentũ matrimonio. Si vero q petuũ impedit et dirimit. denicz tunc ppetuum presumitur qñ per triennium simul habitantes operã studiosam dederũt copule carnali et semper durat impedimentum. Ad laudem dei Amen.

De bis que matrimoniũ impediunt cõtrahendum. Sed nõ impediunt seu dirimunt iam cõtractum. Ser. xxxiiij.

Licite dignũ fructũ penitentie. Jam ꝓsequamur ordine debito de bis que matrimonium impediũt sed cõtractũ nõ dirimunt Que Similiter multa reperiunt. Primũ est votum simplex. Ad cuius evidentiam primo queri potest. vtrum quis obligatus q votum religioni in genere postea cõtrahens matrimoniũ teneat matrimoniũ sic cõtractum. Ad quod respõdẽs lap⁹ de castiglucio in quadã questione et distinctiõe ponit dicẽs. q quis vel est obligatus religioni in genere puta qz ꝓmisit vel vouit intrare religionem. Et tunc tale votum dicitur simplex. vt patz li. vj. de regulari. c. Qui post. et tunc nõ soluit matrimonium post cõtractum. vt patet li. vj. de voto. c. vnio. licet mortaliter peccet. Vel ꝓfitẽ expresse vel tacite certam religionẽ sed ex causa illi religioni obligatus nõ est sed religioni in genere. vt patet li. vj. de reguari. c. nõ solum. et c. cõstitutionẽ. in fi. Vide ibidem de receptis ad ꝓfessionem ordinis mendicantiũ etiam infra ꝓbatõis annum. Tunc illud votum solennizatum est vt dicit Jo. an. ibidem. Et ideo obligat⁹ et ligatus est ad religionem. et sic soluitur matrimonium post cõtractũ. quia in secũdo casu iam actu ꝓfitetur. sed in primo casu nõ. quia tantũ obligat se vt fiat religiosus. et ideo nõ dirimit matrimoniũ p⁹ contractum etiam si in manibus prelati ꝓmittat se infra certum tempus religionem intraturum. vt notatur in c. tuas. super verbo. solenniter in nouella. Et quod scribit Jo. an. in c. cõstitutionẽ. de regularj. li. vj. in vltima glosa. et in c. cõsuluit. eo. ti.

Secundo queri potest vtrum votũ simplex quis cõtrahendo matrimonium peccat ꝑtim quia potest cõcurrere votũ cũ matrimonio. sicut fuit inter Joseph⁹ mariam. quia Maria nouerat virginitatem vt patet. xxvij. q. ij. ſ. Cum ergo. Q. si esset peccatum nõ daretur merito licentia de matrimonio cõtrahendo. que tamẽ datur. vt patet extra que clerici vel vo. in c. veniens. vbi ꝓpter iuuentutẽ licentia datur cõtrahendi. et ideo sic cõtrahere videtur non esse peccatum. xxiij. q. iij. c. q peccat. Ad hoc ſm Caspar est dicendum. q si cõtrahens matrimoniũ solum cõsentit in cõiugalem societatem intendẽs cõtinere. sic licite contrahit nec peccat sicut beata Maria fecit. Veruntamẽ magno discrimini se cõmittit. nisi in spiritu certificata fuerit q cõtrahẽs cum ea similiter viuere vellet in cõtinentia sicut beata virgo de Joseph in spiritu certificata fuit. Cõtrahens vero cum intentione copule etiã propter generationem prolis mortaliter peccat. Et ideo. xxvij. q. j. c. Et quia. ꝓtotum. et maxime in c. sequẽti. tali. recte dicit textus penitentiã imponendã. Mirum que de ea q ꝓpter iuuentutẽ cõtinere

nō potest post votū dicit textus ꝙ ſm apo
stoluz damnationē habebunt. quia primā
fidem irritam fecerunt. et sic est mortale
peccatum. Unde magister sententiarū in
iiij. dis. xxxix. post principiū dicit. ꝙ qui
priuatum fecerunt cōtinentie votum. ma
trimonium cōtrahere nō debent. qꝛ mor-
taliter peccant matrimonium cōtrahēdo
Unde. xxvij. q. j. c. nuptiarū. dicitur ꝙ vo
uentibus nō solum nubere sed velle nube-
re damnabile est. Ubi Augustin⁹ etiaz di
cit in verbo. Sed plane infra. videnť ta-
les adulteris esse peiores. in ca. tamē ve-
niens. extra de voto. licentia datur ꝑmis
siue vt maius malum vitetur. Sicut. xxij.
q. j. c. Cōsidera. magis tolleratur ꝙ quis
iuret per deum q̄ꝫ ꝙ iuret ꝑ creaturā.
¶ Tercio ꝓinde queri potest. vtrum talis cō
trahens possit sine peccato reddere vel ex
igere debitum. Ad hoc dicendum ꝙ pri-
ma copula siue petita siue reddita semper
est mortale peccatum quia frangit tunc
simpliciter votum cum nec dum obliga-
tur ad reddendum debitum. Sed habet
adhuc libertatem intrandi religionem.
Unde generaliter notandum ꝙ votū sim
plex impedit sponsalia de futura sequētia
etiam iurata. sed votū tale nō dirimit nec
impedit sponsalia precedentia sed ex ca-
su cogi debet votum solennizare vel spon
salia perficere. Et multomin⁹ impedit vel
dirimit matrimoniū precedens de presen
ti. quia semper ante copulam intrare pōt
religionem. Matrimoniū post cōtractuz
licet impediet nō dirimit. quia simplex vo
tum soluitur quoddammodo superueniē-
te matrimonio. xxvij. dis. c. si vir. Ita ꝙ
talis cōtrahens post primam copulā pōt
et teneť reddere debitū. quia ad hoc post
matrimonium cōsumatum est obligatus
Semper tamē penitentiā agat et cū gra-
ui dolore cordis reddat debitum. nisi cō-
tractum esset cum sedis apostolice licētia
ex causa ⁊ certa sciētia dispensantis. Nā
alias si reddat voluntarie et cum affectu
tunc nō innititur iusticie reddendi debitū
principaliter. et sic nō excusatur. licet ꝓ-
pter matrimonium ad tempus illa obliga
tio suspendatur. Quod patet. quia cōiu-
ge mortua superstes cōiunx obligata; vo-
to semper cōtineri tenetur eo ꝙ votū nō
fuit omnino solutum. vt dicit Bonauen.
super. iiij. dis. xxxviij. et extra de cōuersa.
cōiugj. c. ex parte. et ca. sequenti. Deniq̄
ſm solenniorem et tutiorem doctorū opi-
nionem post votum simplex factum. licz te
neat matrimoniuz nunq̄ꝫ tamē potest sine
peccato mortali etiam exigere debitum.
quia semper cum deliberatione frangeret
votum. Qđ sane intelligendum est. q̄ꝫdiu
nō fuerit cum eis ex causa et certa scientia
dispensatuz. Et ſm Guilh. du. in summa.
vir vel mulier sciens votū alterius ⁊ nihi
lomin⁹ cōtrahens cū talis peccat morta-
liter. Similiter sciens aliquā post emissuz
votum nubere nec manifestans impedimē
tum presertim cum nubunt ſm statum ec-
clesie peccat mortaliter cōtemnens eccle
sie mandatum quo precipitur scientibus
aliquod impedimentum vt illud manife-
stent. Similiter omnes hoc scientes consi
lium vel auxiliū prestantes. Q⁊ si querať
vtrū faciliter potest acquiri dispensatio
in voto simplici et quis dispensare potest
Respōdet Ray. ꝙ votum cōtinentie nō
cōmutatur maxime per epos. quia vix vel
nunq̄ꝫ potest aliquid melius inueniri in qđ
fieret. Quia nō est digna ponderatio cō-
tinentis anime. vt dicitur Eccle. xxvj. sed
solum per summuz pontificē. et hoc ex cau
sa multum vtili vel necessaria. quod idem
sentit Thomas scđa scđe. q. lxxxviij. Et
Hostienſ. ¶ Secundū impediēs licet nō
dirimens matrimoniū est interdictuz seu
ꝓhibitio ecclesie. Qua scz ꝓhibet ne fieri
debeat matrimonium clamdestinū. xxx. q
v. c. Nullus fidelis cuiuscūq̄ꝫ cōditionis
sit occulte nuptias faciat sed accepta be-
nedictōe a sacerdote publice nubat in do
mino. Et iterū ibidē. Aliter vero sumpta
nō ꝯiugia sed adulteria vel stupra aut for
nicatōes poti⁹ q̄ꝫ legitima ꝯiugia eē nō du
bitate. Ray. Hoc tñ nō intelligas q̄n pos
sit esse matrimoniū sed canō loquiť ſm il-
lud qđ eccīa nō presumit. Et addit petr⁹
dicēs ꝙ ꝯsens⁹ clamdestin⁹ p̄t eē duplex:

Unus qui q̃uis fiat sine solennitate contra ꝓhibitiõnem ecclesie. fit tamẽ in p̃sentia testium. ⁊ licet talis facit matrimoniũ verũ corã deo ſm omnes doctores non tñ facit presumptũ matrimoniũ. Unde cõsulendum est talibus q̃ de nouo contrahãt et penitentiã agant de eo q̃ ecclesiã scandalisauerunt. Unde tales magnis ꝑiculisse exponũt. quia possit alter alterã dimittere quãdo velit et cum alia cõtrahere de facto et sic semꝑ manere in adulterio. qꝛ nõ potest ꝓbari primũ matrimoniũ clamdestine cõtractũ. Idẽ Ger. de pi. et Hostienſ. Unde talibus ꝯsulendũ videt̃ sꝑ vt de nouo in facie ecclesie publice cõtrahant Nimirum quia ſm veriorẽ opinionẽ mortaliter peccant qui ante nuptialẽ benedictionẽ ante ꝯsensum de p̃senti cognoscit vxorẽ si sit sine dispensatõne ep̃i vel ecclesie et sine iusta causa in illis saltez locis vbi cõsuetum ast benedictionẽ nuptialem adhiberi nisi taliter matrimoniũ cõsumãtes ꝓbabilis ignorãtia iuris vel ecclesiastice cõsuetudinis excusaret multomagis ergo post matrimoniũ clamdestinum cognoscens vxorẽ ꝓpriã mortaliter peccat cõtemnẽs ecclesiasticũ institutũ ⁊ excitans cõmune scandaluz. Ratio aũt quare vterq̃ grauiter peccat sine solẽni obligatõne vel benedictione in ecclesia more solito facta sponsus sponsam suã carnaliter cognoscẽs est ista. qꝛ vterq̃ venit ꝯtra generalẽ ecclesie ꝯsuetudinẽ. Et cõtemptor cõsuetudinis ecclesie sicut p̃uaricator legis diuine punit̃. vt ptz. xj. dis. c. In his. Nimirum qꝛ qñq̃ incurrũt penã ꝑpetue excõicationis ꝑ statuta sinodalia. qñq̃ vero ꝑpetui adulterij. si scz anteq̃ ip̃m publicauerĩt ad secũda vota transierĩt. Uñ ad hoc debẽt banni poni in ecclesia añ benedictiõẽ nuptialẽ vt qui sciũt impedimẽta infra certũ tp̃s ꝓducãt. vt extra de clãdesti. despõsa. c. Cum inhibitio. vbi dicit̃ Statuimus vt cum matrimonia ꝯtrahenda fuerint in ecclesijs ꝑ p̃sbiteros publice ꝓponantur et cõpetenti termino p̃finito vt infra illũ q̃ voluerit et valuerit impedimentũ legitimũ ꝓponat et ip̃i p̃sbiteri nihilominus inuestigẽt si aliqd̃ impedimentum obsistat. Cũ aũt apparuerit ꝓbabilis cõiectura circa copulã cõtrahendã. contractus interdicat̃ expresse. donec q̃d fieri debeat sup̃ eo manifestis ꝯstiterit documẽtis. Ceterũ vt magis euitet̃ matrimoniũ clamdestine. cõstituit ecclesia vt illud etiã redundat in ꝓlem si cõtra eos qui sic postmodũ ꝯtrahunt inuenit̃ aliqd̃ impedimentum. Uñ ꝓsequit̃ decretal. ibidẽ in c. Cũ inhibitio. dicẽs. Q. si q̃s clamdestina vel interdicta cõiugia in ire p̃sumpserit ĩ gradu ꝓhibito etiã ignoranter et soboles de cõiunctione suscepit ꝓrsus illegitima censeatur de parentũ ignorãtia nihil subsidij habitura. cũ illi taliter cõtrahẽdo nõ expertes scientie vel affectores ignorãtie videantur. Pari mõ ꝓles illegitima censeat̃ si ãbo parentes impedimentũ sciẽtes legitimũ. p̃ter omne interdictũ etiã in ꝯspectu ecclesie ꝯtrahere p̃sumpserint. Sane si ꝑrochialis sacerdos tales ꝯiunctõnes ꝓhibere cõtempserit aut quilibet ali⁹ etiaz q̃ eis p̃sumpserit interesse ꝑ trienniũ ab officio suspendatur. Grauius tñ puniend⁹ est si culpe grauitas seu qualitas postulauerit. Hec ibi. Et ex his doctores cõcludũt presertim Richar. de media villa dis. xlj. q̃ ex copulatis in facie ecclesie et sine cõtradictione in gradu ꝓhibito cõsanguinitatis vel affinitatis vtroq̃ eoꝝ vel altero impedimentum ignorante cõceptus ante diffinitiuã sententiam diuortij q̃uis post eam ex vtero natus legitimus est ⁊ succedere debet in paterna hereditate. vt etiã patet extra qui fi. sunt legit. cum inter. in textu. et glosa. Similiter etiam si quis vxorem habens aliam ducit in facie ecclesie ⁊ sine cõtradictione illius impedimenti ꝓpter ignorantiam illius vxoris secũde filius ex tali copula natus seu cõceptus. est legitimus q̃uis etiam post eius cõceptõnem parentes sui per diffinitiuam sententiam ecclesie separentur. vt patet extra eti. ca. Ex tenore. Sed hec nõ habẽt locuz in matrimonio clamdestino. Et addit Jasper in scd̃o. ca. de clamdestina. Pone casum q̃ ex matrimonio clamdestino natus

317

est filius. mulier postea cōtrahit cum se-
cundo publice ignorante matrimoniū clā-
destinum ex quo matrimonio etiam nasci-
tur filius. tunc secundus filius censetur le-
gitim⁹ et ad sacros ordines vel curam ꝓ-
moueri potest. Primus vero censetur ille
gitimus et hoc quo ad ecclesiam que non
indicat de occultis. licet in veritate sit e-
cōtra. Hic igitur queri potest vtrū ma-
trimoniuz cōsumantes cum licentia p̄lati
sine bannis et alijs solēnitatibus peccent
Ad hoc respondet Hen. boic. Cui etiā cō-
cordat Pe. in. iiij. et dicit ꝙ quedaz sunt
solennitates que cadunt sub precepto sic̄
banna de quibus loquitur in c. Cum inhi-
bitio. extra de clamdesti. Quas si obmit-
tunt sine causa et nō sunt ignari iuris pec-
cant mortaliter maxime in illis locis vbi
tales ecclesie ꝓhibitōes seruant̄. Nec mi-
rum quia si ab ep̄o licentiā impetrauerint
sine bannis cōtrahendi ⁊ alijs solennita-
tibus nō tamē dicitur cōtrahere publice
nisi p̄missis bannis ecclesie. vt ex̄ de clā-
desti. c. cum inhibitio. in glosa. et sic ma-
trimonium clamdestinū iudicatur. Si ve-
ro sunt ignari iuris tunc excusantur. qꝛ re-
gulariter ignorancia iuris excusat a dolo.
Si vero hoc faciunt cum causa et sine do-
lo cum licentia prelati. qꝛ forte vterqꝫ vel
alter eorum est senex et erubescit cōtrahe-
re cum tanta solennitate vel nobilis acci-
pit et timent parentes ip̄i⁹ nobilis vel diu
manserunt sicut vir et vxor et erubescunt
modo adhibere solennitatē bannoꝝ ⁊ be-
nedictōnis nuptialis. et in talibus vel si-
milibus dispensari potest per ep̄m sed nō
ꝑ inferiorē prelatum. Idez tenet Asteñ.
Quedā sūt solennitates que sunt d̄ hone-
state tm̄ et cōsilio. sed nō de precepto. de
quibus notatur. xxx. q. v. ca. Nostrates.
In quo capitulo dicit Hugo peccatū es-
se si hmōi solēnitates omittunt̄ si tamen
adhiberi possunt. cuius dictum intelligit
Archi. Si quis omittit eos in cōtemptū
ip̄arū rerum vel eoꝝ qui talia instituerūt
Interueniēte tamē causa et cessante cō-
temptu s̄m eundē licite omitti possunt ta-
les solennitates. Dicit enim Asteñ. ꝙ re-
ges. principes. et milites qui cōtrahunt
hodie sine bannis nō peccāt mortalit̄ vbi
nō est cōsuetum eorum matrimoniū ban-
niri. Deniqꝫ queri potest. quid cōsulen-
dum est alteri cōiugum cui affirmat alter
ꝙ nunqꝫ in eum cōsensit corde licet cōsen-
sit ore. Ad hoc respōdz Richar. super. iiij
dis. xvij. Cōsulendum est ei ꝙ hoc nō cre-
dat presertim si in facie ecclesie fidem de-
dit. quia nec alteri cōiugum in hoc crede-
re tenetur vt ptz extra de ꝓbat̄. c. ꝑ tuas.
vbi dicitur. ꝙ nimis indignum est iuxta le-
gitimas sanctiones vt ꝙ sua quisqꝫ voce
dilucide ꝓtestatus est in eum casum ꝓprio
valeat infirmare testimonio. Si tamē te-
merarie credat ꝙ alter cōiugum verū di-
cat durante illa credulitate nō licz ei cuz
illo carnaliter cōmisceri nec ad petitionē
ꝓpriaz quia credit ꝙ nō sit cōiunx nec ad
petitionem alteri⁹. qꝛ sibi in hoc preiudi-
cat q̄diu affirmat se cōiugem nō esse. Qꝛ
si alter affirmans se nō dedisse cōsensum
presertim in matrimonio clādestino post
modum ducit secundā in facie ecclesie cō-
sulendum est ei que sic relinquit̄ ꝙ nō cō-
trahat cum alio viuente isto cū de cōsen-
su viri ad plenū certificari nō possit. extra
de des. c. in p̄sentia. Qꝛ si iam actu ꝯtra-
xit cōsulendum est ei ꝙ nō reddat debitū
cum affectu nec ꝙ exigat debitū sed red-
dat cum dolore tm̄ cum ibi nō sit opinio ꝓ-
babilis ꝙ vir nō intenderit illi nisi ꝙ re-
licta ea duxerit aliam et in dubijs cercior
via est eligenda et cōsulenda. Tercium
vero impediēs licz nō dirimens matrimo-
nium est tempus feriatū vel etiā interdi-
ctum et inhibitio ecclesie. Quartum si
quis scienter cognouit cōsanguineaz suā
vel affinem. xxxij. q. vij. c. quia nunqꝫ p̄nt
contrahere tales. Si quis viduam. et. c.
qui dormierit Quintum raptus spon-
se vel vxoris alterius. xxvij. q. ij. c. Statu-
tum. secus est si rapiat puellam vel virgi-
nem solutam Sextū si interficit vxorez
ꝓpriam. vt ptz. xxxiij. q. ij. c. admonere. ⁊
c. interfectores. Septimū quādo quis
insidiando matrimonio ꝓprium filium de
sacra fōte recipit vt vxorē debito ꝯiugali

priuari possit. xxx. q. j. c. de eo. ¶ Octauū quādo quis interficit sacerdotē. vt patz extra de pe. et re. Qui p̄sbiterum. ¶ Nonum quādo quis solenniter penitet. vt patet. xxxiij. q. ij. c. de his. et ca. Antiqui.

¶ Decimū si quis scienter accipit monialez vel accipit virū monachum ſm Hostiēſ Hec tamē licet impediāt matrimoniū cōtrahendum. Si tamē timeť de incōtinentia debet eis eps cōcedere licentiā nubendi. vt ptz. xxxij. q. ij. c. Antiq. Deniq; catheciſmus qđ dicit a cathecizo quod est instruo. quia ante baptismū p̄sertim adulti baptizandi debent instrui in fide. Talis in q̄ catheciſmus impedit etiā matrimoniū cōtrahendum licet nō dirimit cōtractum vt ptz de cogna. spiri. c. ij. li. vj. Ad laudē dei Amen.

De sponsalibus que cōtrahuntur per verba de futuro et quot modis soluuntur et de sponsalibus de presenti. Ser. xxxv.

Tacite dignū fructū penitētie. Nunc enī videndū est de sponsalibus z eoz cōtractibus Ad cuius euidentiā notandū est q; duplicia sunt sponsalia. scz de futuro et de p̄senti. Sz. ppzie sūt de futuro. Improprieuero de presenti. quia tunc faciūt matrimonium. Sponsalia igit̄ de futuro sunt futurarum nuptiarū seu futuri matrimonij promissio. vt. xxx. q. v. c. Nostrates. Nā spōsus z sponsa olim mittebāt sibi cautiones quibus spondebāt se in ūra matrimonij cōsentire et fideiussoꝛes dabant quib⁹ id se seruaturos obligabant. ff. de spon. l. ij. Et ista spōsalia ō futuris quatuoꝛ modis cōtrahunt. Primo nuda p̄missione p̄ verba ad hoc apta que ponūt extra de spon. ca. sunt. vt scz dicendo. Ego accipiā te in meā z ego te in meū. seu verba similia. vt ducā te in vxoꝛē. Secūdo modo p̄ iuramētum supadditū. vt extra de sponsal. ca. ex literis siluani. Tercio mō p̄ dationē arraꝛum pecunie vel alioꝛ. vt ptz. C. de spon. l. arrꝛs. Et illo mō fieri potest sine verbis Quarto modo per subarrationē vel annuli immissionē. vt ptz. xxvij. q. ij. c. Si quis desponsauerit. extra de spon. impuberum Sed melius. xxv. q. v. Femine. Q. si queratur que etas requirit ad sponsalia p̄trahenda de futuro. Ad hoc respondit Hen. boyc in c. Accessit. extra de sponsa. impuberum. q; regulariter requirunt septē anni cōpleti tam in viro q̄z in muliere in matrimoniis. secus est dummodo sint primi pubertati z doli capaces. Et Jo. an. dicit q; inter septennes sponsalia cōtrahuntur sed inter minoꝛes nō sunt sponsalia: nec ex eis oꝛitur publice honestatz iusticia vt patet extra de spon. impub. c. literas. et c. sequēti. Imo requiritur q; vterq; sit maioꝛ septennio vt e. ti. c. ad dissoluendū nisi primi essent etati. et sic malicia supleret q; temptassent cōmisceri. vt ptz ex̄ de spon. c. Juuenis. Cetez effectus sponsaliuz est q; inducūt publice honestatis iusticiam. matrimoniū impedientē z dirimentem. vt dictum est supza ¶ Deinde queri A potest an spōsalia de futuro solui possunt Ad hoc dicendū q; sic. Et hoc multis modis. Primo per ingressum religionis. nimirum cum etiā facere possit cōtracto matrimonio dummodo fit ante carnalem copulam. vt patet extra de cōuersa. ꝓiuga. c. ex publico. Nec tenetur in sponsalibus de futuro ingressi p̄fessionē expectare. vt ptz extra de regulār. c. Statutum. Secūdo per susceptionem sacri oꝛdinis. xxvij. q. ij. §. ecce. Quod tamē nō habet in sponsalibus de presenti ſm glosam. xxvij. q. ij. desponsata. Et per Jo. an. in glosa. de voto. ca. vnico. li. vj. Tercio modo si mutuo se absoluunt sicut qui societatem fide interposita cōtrahunt et postea sibi eam remittunt. Nam extra de spon. in c. preterea dicit Hen. boyc q; si ambo sponsalia de futuro cōtrahentes mutuo dissentiunt et resiliunt ab eis tunc nō peccant. qz non p̄stant hoc casu iuramentū deo vel fidē sed homini. Et quia subintelligitur condicio tacita nisi mutuo dissentiant. vt dicto c. preterea. Veruntamen hoc fieri nō potest in sponsalibus de presenti. Quarto modo cum alter recedit ad longinquā re-

gionem ante carnalem copulam. vt patet extra de sponsa. c. d illis qui prestito iuramento ꝓmittunt aliquas mulieres se ducturos ⁊ postea ipis in cognitis dimittūt terram se ad alias partes transferrentes hoc tibi volumus innotescere ꝙ liberum erit ipis mulierib⁹ si nō est amplius in facto ꝓcessum ad alia vota se transferre recepta tamen de periurio penitentia si per ipas steterit quominus matrimoniū fuerit cōsumatuz. Hoc ibi. Et si queritur q̄to tempore tenetur sponsus expectare. Dicendum si terminus in sponsalib⁹ nō fuit appositus de cōtrahendo tunc ꝑm leges si sponsus est in ꝓuincia tūc expectatur per duos annos. si est extra ꝓuinciam ꝑ tres. et hoc si est absens tantū ex ꝓbabili causa Si vero ex necessaria causa expectet̄ donec reuertetur. Et hoc notat glosa secūda in c. de illis. extra de spon. Et semper intelligitur de sponsalibus de futuro. Quinto cum alter incurrit leprā vel aliā deformitatem notabilē. scz paralisim. vel amittit oculos vel nasum. vel quicq̄ ei turpi⁹ eueniat. vt extra de cōiug̃. leprosoꝝ. c. vltimo. Et extra de iureiurā. c. quemadmodum. Et idē est de deformitate fornicatōnis corporalis. vt eo. ti. Et si post sponsalia de p̄senti aduenerint ꝑ hec tamē matrimoniū nō potest solui. Similiter si q̄s fornicatur spiritualiter puta cadit in heresim vel infidelitatez soluit sponsalia de futuro. vt ptz. xxviij. q. j. c. Nō solū. Quāto magis ergo cuz superuerit affinitas soluuntur sponsalia et ad hoc probandū sufficit sola fama. vt ptz extra de cōsang̃. et affi. c. sup eo. Et addit Hostiens. ꝙ sufficit vnus testis. extra de test. et attest. Secus tamē si prius fuisset matrimonium cōsumatum ⁊ transgressor quidez peccat nō solum fornicando sed altero inuito fidem datam violando. Sexto si alter eorum cōtrahit cum alio per verba de presenti vel etiaz verba de futuro si sequatur carnalis copula. tamē grauiter peccat prima sponsalia soluēdo sine causa ⁊ agere tenet̄ penitentiam de mentita fide vel ꝓmissione. vt patz extra de sponsa duoꝝ. c. ꝑmo. Septimo quādo minorennis vel impubes ꝯtrahens sponsalia deuenit ad etatem adultā et nō vult seruare quod fecit. vt ptz extra de des. impub. c. de illis. et c. a nobis. Q. si queratur vtrum altero inuito sponsalia reuocare possint. Respondet Hen. boyc. extra de spon. in c. p̄terea. ꝙ siue resiliens altero inuito cōtractoꝝ impubes fuit siue nō. Si impubes licet quia presumit̄ iurasse de cōtrahendo sub ꝯditione nisi dissentiat vel resiliat cum ꝑuenerit ad etatē legitimā. licet hoc verbo nō expressit tamē hoc a iure cōcedatur. Si tamē resiliēs nō erat impubes tempore sponsalium cōtractorum vel si erat et nō reclamauit in tempore debito. sed ipa sponsalia ratificauit et approbauit tacite vel expresse tunc postea resiliēs altero inuito ⁊ sine causa peccat mortaliter nisi legitimū impedimentum interueniat. Et hoc idem dicit Tho. Ceterum si impules in sponsalibus exprimit cōsensum de presenti. nihilomin⁹ dūtaxat sponsalia d futuro censent̄ nisi fuit adiūcta carnalis copula vt ptz d despon. impub. c. vnico. li. vj. d eo qui cog. ꝯsang. vx. s. c. veniens. Octauo cum ante carnalem copulam votum simplex p̄sertim si ab vtroq̄ emittit̄ vel ab altero de cōsensu alterius. Q. cum videatur esse ꝑ vinculum scz sponsalium et voti simplicis. Ad hoc respondet Gasper extra qui cle. vel vo. in c. Kursus. sup glo. penult. ꝙ votū est fauorabili⁹ q̄ sponsalia ⁊ ipa sponsalia facilius dissoluuntur puto per ip̄m votum simplex sponsalia ipa precedētia solui Et iterum dicit in c. veniēs. et ꝙ si post votū sic factum sponsam suam cognoscit. tamē sponsalia nō transiunt in matrimonium quia per votum simplex interueniēs sponsalia rupta fuerunt: presertim si de voluntate vtriusq̄ votum emissum fuit.

Unde et per vitam heremiticam vident̄ solui sponsalia. Quia magister sentētiaꝝ in. iiij. dicit ꝙ Macharius et Alexi⁹ relictis nuptijs vitam heremiticam elegerūt ⁊ duxerūt. innuens per hoc ꝙ soluta erāt matrimonia. igitur multo fortius sponsalia. vt etiam patet. xxvij. q. ij. §. ecce. vide

ibidem. Putat tñ Gaspar extra de spon. in c. de illis. q̄ pervitā heremiticā nō ipo iure soluunt sponsalia sed instante eo qō remanent essent soluenda ꝓpter votum tacitum et simplex cōtinentie. Et illud sententiaꝫ intelligit q̄ Zacharius et Alexius vsum matrimonij tantū dimiserūt nō vinculū. Veniēs nota generaliter in sponsalibus sufficit q̄ filius nō dissentiat ꝓtractum quē pater ꝓ eo facit. quia nō dissentit intelligitur cōsentire. nec secūda sponsalia de futuro ꝓeiudicare possunt prime. etiam si in secundis tantū interuenerit iuramentū et prima sint nuda et simplicia sine iuramento nisi iungatur copula carnalis vel aliud per quod transeunt in matrimonium quia iuramentū nō est vinculum inequitatis. xxij. q. iij. c. in malis. Quod verum est quādo prima sponsalia tenent. alias secus est. B Preterea secundo videndum est de sponsalibus que sunt de presenti. et vocantur aliquando matrimonium. aliquādo cōiugium. aliquando nuptie. Est autē matrimoniū maris et femine cōiunctio in diuiduam vite cōsuetudinem cōseruans. In quibus verbis notatur q̄ vnus debet esse vnius et ecōtra. vt ptz extra de diuorcijs. c. Gaudeamus. Secundo notatur q̄ debet esse ꝓiunctum nō solum corporis sed etiam animi per liberum cōsensuz. Tercio tangitur sacramētum matrimonij eo q̄ indiuiduam vite cōsuetudinem tenere debent. Porro causa prima institutōnis eius in primeuo statu creature rōnalis in paradiso fuit multiplicatio prolis ad reparationē angelorū lapsorū. Ezechiel. iij. Secundaria vero causa post peccatū in statu gratie vltra prolem fuit adiuncta vitatio fornicatōnis et de his duab⁹ dicitur. xxxij. q. ij. §. his ita. vbi dicitur q̄ prima institutio cōiugij in paradiso facta est vt esset immaculat⁹ thorus et honorabiles nuptie ex quibus sine ardore cōcupiscentie ꝓcreārēt et sine dolore parerent. Secūdo ꝓpter illicitū motum eliminandū extra paradisum facta ē vt infirmitas prona in ruinam turpitudinis. honestate exciperetur cōiugij. Ad euidentiam igitur sponsalium de presenti et ad id q̄ sit verus matrimoniū multa requiruntur. Primū est etas pubertatis q̄ cōmuniter obuenire solet in anno quarto decimo in viro. In femīa vero anno duodecimo tñ. nec ante ꝓtrahere possunt per sola verba nisi malicia suppleret etatē et adiuncta fuerit carnalis copula. vt patet de despon. impub. c. vnico. li. vj. Si tamē sūt puberes. Nec tñ ē honestū impuberes cōiungi nisi ꝓ boni pacis. Si tamen sunt puberes licet hac etate minores tenet matrimoniuz. Unde dicit ex de des. impub. c. puberes. Quidā ex annis pubertatē existimant id est eum esse puberem qui quartumdecimū annum impleuit cuius tardissime pubescat. Certum est eum esse puberem qui ex habitu corporis pubertatē ostendit et generare iam potest. Et puerpere sunt que in annis puerilibus pariūt hoc ibi glosa ibidem. Ergo pubertas ex vigore naturali nō ex annoꝝ numero cōprobatur quod verum est quo ad matrimonium cōtrahendum. Et iterū ibidē glosa supra illo verbo. tarditssime. q̄ si iste qui iam cōpleuit quartumdecimū annum talis apparet q̄ nullo modo potest generare cōtrahat nunquid est matrimoniū? Dicunt quidam q̄ est matrimonium. cōtrariū credo. quia nō est pubes nec in eo reperiunt bona matrimonij que sunt fides. ples. sacramentum. Hec ibi. Ecōtrario vero legitur C de vna octo annorū qō scz anno dñi. CCC. xciij. fuerat impregnata qō fuit abhorrendum. Secunduz autē quod requiritur est mutuus cōsensus animoruz. Dñ. xxvij q. ij. Sufficiat solum fm leges cōsensus eorum. De quorum quarūcs cōiunctionib⁹ agitur q̄ solus si defuerit cetera etiā cum ipo coytu rite celebrata frustrantur. Matrimonium enim nō facit coytus sed volūtas. Non sufficit etiam cōsensus parentū licet honeste faciat filios voluntatem patris sequēdo. Et hoc ptz extra de despō. impu. ca. j. vbi dicit glosa. Omnino debet honestate non necessitate hoc ꝫplere. Nec

mirum cum et serui nō cōtrahunt inuitis dñis suis. vt ptz extra de cōiugio seruoz. c. j. Hinc etiam videmus q̄ vir vxorē recipit a patre etiā ppio et cōpellit̄ ipe pater etiā per censurā ecclesiasticā ipam restituere viro. Q? si desit cōsensus ex vna parte nō est matrimoniū. vt ptz extra de despon. c. tua. Terciū pinde requisitū est expressio verboz in his qui loqui possunt vel signoz in his qui loqui nō possunt in quibus imminat mutuum cōsensum. Q? si queritur quid sit ille cōsensus. dicendū q̄ intelligitur de cōsensu matrimonialis societatis. quod ptz ex formatōne prime mulieris quā dominus formauit nō de capite viri ne essz domina. nec de pede ne reputaretur ancilla. sed de latere vt haberetur collateralis. et ex hoc cōsensu oportz viro cohabitare et in diuidua vite cōsuetudinem obseruare. Et iste cōsensus non est in carnalem copulā explicite sed implicite tm̄. quia in cōiugali societate implicatur etiam mutua potestas nō tantū rerum sed etiam corpoꝝ. Vnde copula sequēs est matrimonij effectus vel vsus. nō quidem necessarius sed voluntarius. Nec q̄ri potest vtrum ad verū matrimoniū nō sufficiat tacitus q̄sensus sine expressione verboꝝ. Ad hoc dicendum q̄ hi qui loqui nō possunt vt muti sine verbis p̄ q̄sensum matrimonium perficiunt dummodo p̄ signa vel alias legitime q̄stat vel appareat de cōsensu. vt patz ex̄ de spon. c. cū apud. fm Hostien. et Jo. an. Quod etiam est verum si fuerit aliquis a natiuitate mut⁹. cecus. et surdus. in simul. Et licznun q̄ viderit matrimoniuz nec audierit tū ex quo possit cognoscere mulierem a naturali vsitatur rōne licet illam nō possit exprimere vt si carnis stimulis incitat⁹ turpia signa ostēderet p̄ que euidēter appareret q̄ mulierem quereret ad cōmiscendum cum ea. forsan ei cōdescendendum est ne peius faceret. Nam et talem baptisatū dum tamē rōne non abutatur saluari dicimus saltez sicut et paruulū. vt ptz de cōse. dis. iiij. c. Illud enim. Verum qui loquelā habent sine verbis cōtrahere nō possunt fm oēs iuristas et theologos. Et addit Innocē. q̄ si cōstet modo q̄ ad inuicem consenserunt. quia cōfitentur nō tamen est matrimoniū sine verbis iudicio ecclesie. vt ptz extra de spō. c. tue. q̄ matrimoniū p̄trahi potest per verbum vnius et signa alterius vt si quis dicit mulieri. Cōsentio in te vt in vxorem si tu vis me in virum. et si hoc cōsenseris q̄ matrimoniū verum sit inter me et te osculeris me. Osculo secuto matrimonium est fm Hosti. Si vero aliq̄ verba ad sponsalia vel matrimonialia p̄cesserunt licet tunc non haberent effectū. Postea vero de facto cōtrahunt tenet matrimonium. eo q̄ p̄cessit cōtractus qui ad noticiam vtriusq̄ peruenit et vterq̄ presens fuit. Et quod maius est ad matrimonium nō semper necessaria est simultanea responsio sed potest vnus q̄iungendoꝝ hodie dicere. Do tibi fidem meam vel similia. et crastina die potest altera respondere. et ego do tibi fidem meam. eritq̄ verum matrimoniū. si tamen p̄mus fidem dans nō penituit p̄ius ante responsionē secunde. secus est tamē si ante penituisset. Mimirum cum eodem modo ratificantur vel infirmantur matrimonia p̄ procuratorem facta. vt ptz de p̄cur̄. c. vlti. li. vj. vbi dicit̄. si procurator anteq̄ p̄traxerit a dño fuerit reuocatus p̄tractuz postmodū matrimonium ab eode licet tam ipe q̄ ea cū qua cōtraxerit reuocationē hmōi ignorarent nullius momenti existit cū illius q̄sensus defecerit sine quo firmitatem habere nequiuit. Quartū est q̄ matrimonia fiant p̄ verba exp̄imentia cōsensum de p̄senti vt accipio te in meaz. Nec multum refert vtrū verba sint apta vel non. dummodo appareat de q̄sensu et plata fuerint verba animo cōtrahendi pura quia ad hoc venerunt vel p̄tractus p̄cesserunt vel annul⁹datus qui dari solet post p̄tractum a simlia Quintū est q̄ sponsalia sint pura a nō cōditionata. quia non tenent sponsalia nisi cōditōne expleta si fuerit licita. nisi fuerit ab ea recessum per subsecutū purū q̄sensuz

de presenti vel per carnalem copulam. vt
ptz extra de cōdic. appo. c. de illis. et c. su-
per eo. et c. per tuas. Q. si volūtas prius
fuerit mutata q̄ ꝯditio purificata tūc nō
tenēt sponsalia vel matrimonia. Simili-
ter si cognouit interim illius cōsanguineā
vel duxerit aliam. Veruntamē impossibi
lis ꝯditio vel illicita habet̄ ꝑ nō adiecta.
Si tamē est ꝯtra naturam matrimonij vi-
ciat ꝯtractū. Vnde extra de ꝯdic. appo.
c. vltimo. dicit̄. Si cōditiones ꝯtra sub-
stantiā ꝯiugij inserantur. puta si alter di-
cat alteri ꝯtraho tecū si generationē ꝓlis
euites. vel donec inueniā aliaz honore vel
facultate digniorē. aut si ꝑ questu adulte-
randam te tradideris. matrimonialis cō
tractus q̄tumcūq; sit res fauorabilis ca-
ret licet alie ꝯditiones apposite in matri-
monio si turpes aut impossibiles fuerunt
debeant ꝓpter eius fauorem ꝑ non adie-
ctis haberi. Q. si apposita fuerit cōditio
de cōsensu patris et de cōtradictione illi⁹
nō apparet. ſm Inno. p̄sumitur cōsensus
ꝑ hoc quia in fauorabilibus tacens habe-
tur pro cōsentiente in regula qui tacet. li.
vj. Sextū q̄ nō sit impedimētū matrimo
nium dirimēs. Septimū q̄ fit ꝑ verba af-
firmatiua. quia verba negatiua nō expri-
munt ꝯsensum de presenti. vt dicēdo. pro-
mitto tibi q̄ aliam vxorē nō habebo q̄ te
Nam possibile est q̄ nec illam nec aliam
vult habere. Et si vellet eam habere eccle
sia tamen requirit verba exprimentia cō-
sensum de presenti q̄ non faciunt hec ver
ba nisi ex circumstantijs appareat q̄ pro-
lata fuerunt animo ꝯtrahendi. puta quia
ad hoc venerūt vel cōtractus p̄cesserunt
et datus fuit anulus et deputata fuit illa
dies ꝯtractus ꝑficiendi. Et maxīe in om-
nibus videndum est si fiant animo ꝯtra-
hendi. Deniq; quādo ꝯtractus est sub cō
ditione et quādo sub modo dictum est su-
pra. Ad laudem dei Amen.

De tribus bonis matrimonij de adulterio et de debito reddē-do vel exigendo. Ser. xxxvi.

Facite dignū fructū
penitētie. Jam ordine cōguo ꝓse
quamur de bonis matrimonij. q̄
ſm Jo. an. sunt tria saltē specie scz fides
ita q̄ nullū adulteriū ꝑpetretur. hoc enim
in fide attendit̄. ne post vinculū cōiugale
aliunde coeatur. et ꝓles que ꝑ ꝯiugem vi-
tari nō debet. sed amanter suscipi et reli-
giose educari. extra de cōdic. appo. c. vlti
mo. Ad sacramentū ita q̄ nullum diuor-
tium sequat̄. hoc enim resultat in sacramē
to q̄ ꝯiugiuz nō separatur. quia licet carna
lis separatio fiat interdum causa fornica
tionis. vel ex cōmuni ꝯsensu causa oratio
nis vel religionis. sacramentalis separatio
tamē fieri nō potest nisi cum desinit eē vin
culum matrimonij quod īter fideles nūq̄
cōtingit nisi per ingressuz religionis ante
carnalem copulaz vel post carnalē copulā
in morte vtriusq; vel alteri⁹ ꝯiugum. Q. A
si peccetur in primū bonū et fiat diuortiū
ꝓpter vxoris adulterium. ip̄a perdit dotē
nisi viro reconciliata fuerit et vir donatō
nem ꝓpter nuptias nisi vxori recōciliat⁹
fuerit. vt patz extra de donat̄. inter vi. et
mu. c. plerūq;. ⁊ in glosa. Sed ꝓpter aliud
impedimentū scz ꝯsanguinitatis si igno-
ranter ꝯtraxerit recuperat mulier dotem
et cetera bona sua. similiter vir donatōes
suas ꝓpter nuptias. vt e. t. c. j. ij. et. iij. Si
vero scienter: perdit alter quicquid alteri
dedit ꝑditur et fisco applicabitur nisi pro
pter bonū pacꝫ. aliter statuat̄ scz vt vterq;
recuperet qd̄ dedit. vt e. t. c. et si necesse.
et presertim in glosa ibidem. Hic notan-
dum q̄ dos dicunt̄ illa bona esse que muli
er portat viro vel que cū muliere dantur
viro et illa bona gaudent illis priuilegijs
de quibus extra de pigno. c. ex literis. Sz
parafernalia dicunt̄ illa bona que mulieri
obueniunt aliunde scz titulo donationis.
successionis. vel legatōnis. Et credo oīa
illa q̄ veniūt ad mulierē post matrimoniū
dicunt̄ parafernalia. et de his eliam inui
to viro dare potest. Vbi tamē hmōi pa-
rafernalia locū habēt de ꝯsuetudine ⁊ vxo
ris sunt. Ecōtra illa que habuit ante ma-

319

trimonium et ad virũ portat dicunt̃ dos. Sed donatio que fit a viro mulieri ẽ illud quod de mane in surrectõne mulieri dat̃. vt cum vir dat ei tunicã domũ vel similia ad vitam mulieris et illud vocat̃ donatio Quia cõsanguinei mulieris vel pater veniunt ad lectum ⁊ dicunt. Quid habebit neptis nostra vel filia mea in sua surrectõne. Tunc sponsus respondit. Do sibi hoc vel illud. ⁊ hoc vocatur donatio in iure canonico. Preterea qui vergit ad inopiam male vtẽdo re sua debet quõ potest de dote cautionẽ prestare. secus est si sit pauper et nõ dissipet. vt ptz extra de dona: inter vi. et vx. c. ꝑ vestras. His premissis vidẽdum est de singulis bonis matrimonij. et primo de fide que exhibẽda est vinculo cõiugali vt nõ aliunde coeat̃ et debitũ reddatur. quia mulier nõ habet potestatẽ sui corporis sed vir. et ecõtra vir non habet potestatẽ sui corporis sed mulier vt dicit B apl̃s. Quantũ igitur ad primũ sciendum ꝙ violãs fidem matrimonij ꝑ adulterium grauissime peccat ⁊ multiformiter. magis tamẽ mulier q̃ vir. tum ꝓpter incertitudinem ꝓlis. tum ꝓpter maius scandalũ tam viri q̃ filioꝝ. Unde plerũq; in adulterio duodecim peccatis mortalibus ⁊ nephandissimis inuenitur obnoxia. Primũ est detestabile furtũ. quia peccans cum marito alterius aufert sibi magis q̃ si aufferret centum libras Secundũ est ꝙ dat occasionem perpetui discidij. cõtentionis. et odij inter virum seruũ et adulterũ. ac inter amicos vtriusq; ⁊ forte diuortij tam ex parte sua q̃ ex parte sui cum sequũt̃ optiões mortis et infinita mala. Terciũ est ꝙ dat vxori illius cum quo peccat causam adulterij dissidij diuortij et etiam odij ꝯtra eã. Quartũ est ꝙ dat viro illius occasionem cõtinui ꝑiurij dũ interrogat⁹ de adulterio celare voluerit. Quintũ est ꝙ in seip̃o ꝑiurium ꝯmittit eo ꝙ fidẽ ⁊ iuramentũ suo viro p̃stitũ violat. Sextũ est ꝙ sacrilegiũ cõmittit. qꝛ ecclesie sacramentũ violat. Sacrilegus enĩ ⁊ heretic⁹ diceret̃ ille q̃ sacramentũ ecclesie sub pedib⁹ cõculcaret. Et hoc maximũ est sacramentũ scz matrimoniuz ſm apl̃m. Septimũ est quia sibij p̃i infinitorũ occasiones ꝑiuriorũ prestat. duz interrogata recusat ꝯfiteri. Octauum est qꝛ ꝑiculosissimũ odiũ inter se ⁊ virũ suum parat ex quo sequũt̃ infinite discordie. cõtentõnes. detractões. et hmõi. Nonũ est qꝛ furtim dilapidat bona viri sui cũ adultero. vel que ab adultero recipit ⁊ depauperat vxorẽ illius. Decimũ est ꝙ nimis in hoc derogat filijs suis legitimis. Undecimum est qꝛ scandalũ irreꝑabile toti mũdo excitat ⁊ hoc est peccatũ mortale ſm tho. scđa scđe. q. xliij. Duodecimũ est peccatũ in quo oẽs ꝯfessores mũdi possunt vix dare ꝯsiliũ quãdo scz partũ alienũ supponit viro tanq̃ legitimũ ⁊ venit ad iniustã hereditatẽ. vel etiã qñq; cõtrahit cũ ꝓpria sorore vl̃ fratre vel nepote. Ecce q̃tam iacturã vicioꝝ operat̃ maledictũ adulteriũ ex quib⁹ multa ⁊ plura peccata oriuntur. scz ficte ꝯfessiones. indigne sacramẽtorũ ꝑceptões ⁊c̃. Hinc horibile iudiciũ mulieribus hmõi impositũ est in veteri testamẽto. vt ptz de lege zelotipie. Vide in vltĩo sermõe de luxuria in alio quadragesimali Deniq; p̃t etiam ꝯmitti adulteriũ in ꝓp̃a cõiuge vt quãdo ita diligit vxorẽ suaz ꝙ eam cognosceret etiã si esset alterius vxor vel si nõ esset vxor eius ſm illud sexti Pictagoꝝ phi. Adulter est ꝓprie vxoris amator. ardentior enĩ ſm Iero. ardentior vxoris amator est adulter. Et hui⁹ signuz est cum exercet cum ea ex libidine ⁊ ꝯsuetudine blandicias meretricias in tactibus enormibus ⁊ similib⁹. et p̃sertim cũ ꝓpter libidinẽ magis satiandã cognoscit illam modo incõsueto. tunc enĩ ꝯmuniter iudicandũ est mortale peccatũ. qꝛ signum est mortalis ꝯcupiscentie. Vñ. xxxij. q. iiij. c. Origo. In aliena quippe vxore oĩs amor glosa. ad carnale ꝯmertiũ turpis est in sua nimius. Nihil est fedius q̃ vxorẽ amare. quasi adulterã. Et iterũ c. liberoꝝ. Ergo vt diximus in matrimonio opera cõcessa sunt. voluptates aũt que de meretricum capiuntur amplexibus in vxore damnate

sunt. Unde reperiuntur aliqui adeo exce
cati adulterinis amoribus ꝙ etiã in actu
cõiugali super amatã cogitãt vt sic maio
rem delectationez ꝯcipiant. Quid tales
nisi adulterinos cõcubitus ꝑpetrare, dixe
rim p̃sertim cũ et sola voluntate ꝑpetrat̃
adulteriũ. vt ptz ibidẽ. Qui viderit mu
lierẽ ad ꝯcupiscendũ eam iam mechatus
est eaz in corde suo. Quia enĩ greco verbo
adulter mechus dicitur cũ nõ aliena con
iunx sed mulier ꝓhibetur videri. aperte ve
ritas ostendit ꝙ in solo visu cum vel tur
piter innupta ꝯcupiscitur adulteriũ ꝑpe
tratur. glosa. est verum in cõiugata. imo
vt dicitur de pe. dis. j. Si cui. etiã si nõ cõ
tingit facultas cõcubendi cum ꝯiuge alie
na planũ tamẽ aliquo mõ sic eũ cupere et
si potestas det̃ esse facturũ. nõ minus reꝰ
est q̃ si in ip̃o facto deprehenderet̃. Quã
C ta autẽ insania laborat plerũq; hec dam
nabilis ꝯcupiscentia in hoc ostendit̃ qd̃ le
gitur de vxore Hydene regis francoꝝ ꝙ
ꝓprium maritũ occidi fecit vt adulterari
libere possz. Et de medea que fugiẽs a pa
tre suo orchem rege cum adultero suo Ja
sone fratrem suũ absirtuz secum duxit vna
cum patris diuitijs. Et cũ patrẽ sequentẽ
suũ vidit fratrẽ suum ꝑ mẽbra diuisit ⁊ in
via patris venientis ꝓiecit qui tm̃ in mẽ
bris filij colligendis tarda ꝙ fugiendi ad
nauem spaciũ sibi dedit et sic cum adulte
ro nauigauit. Quantuz ad secundũ scz
debitum exigendũ vel reddendũ. sciendũ
ꝙ triplex est actus ꝯiugalis. scz licitꝰ. fra
gilis. et impetuosus. Actus aũt ille licitus
triplici de causa exercet̃. Primo causa ꝓ
lis ꝓcurande ad cultum dei. et hoc est opꝰ
pietatis et nullũ peccatũ sed potius ẽ me
ritoriũ. vt dicit Thomas in. iiij. dis. xxvj.
Implet enim illud preceptũ Genes. iij.
Crescite et multiplicamini. Secũdo cau
sa reddendi debitũ exactuz et hoc est actꝰ
iusticie scz reddere alteri quod suum est.
Hinc apl̃s ait. Vir vxori debitũ reddat
Unde quilibet in matrimonio ꝯstitutus
debitũ reddere tenetur cuz ab eo exigitur
pro loco et tp̃e. nisi subesset causa legitĩa
denegãdi de qua postea videbit̃. ꝙ si hoc
ex cõtemptu dimitteret nulla subexistẽte
causa legitima mortaliter peccaret ⁊ excõ
municari posset per prelatũ post ammoni
tionez si nõ obediret s̃m Hen. boyc. extra
de ꝯiugio lepro. in c. quoniã. ibi textus p̃
cipit ꝙ debitũ est etiaz leproso reddendũ
et illud est etiam meritoriũ si solum ꝓpter
deum reddat et nõ tamẽ affectu delectan
di licet sine delectatõe rarissime reddi pos
sit. Tercio est causa fornicatõnis vitande
nõ in se sed in cõiuge. et iste actus est etiã
licitus ⁊ nullũ peccatũ. Et primo mõ pa
tres veteri testamenti vsi sunt actu cõiu
gali cum tanto dei timore et tanta libidi
nis repressione tantaq; puritate ac pieta
te solum in eo ꝓpagationi diuine cultus in
tendentes. ꝙ dicit Augꝰ. se nõ audere ce
libatũ Johannis preferre cõiugio Abra
he. quod sane intelligenduz est quantũ ad
premium essentiale nõ accidentale. quia
Abraham in tanta charitate ⁊ intentõis
puritate exercebat actum cõiugalẽ. sicut
seruabat Johãnes castitatẽ virginalem
et habuit animũ sic dispositũ ꝙ paratus
fuisset virginitatem seruare si esset in tẽ
pore cõgruenti. Vide Tho. in primo ser
mone de natiuitate domini. Actus vero
fragilis est cum exercetur causa delectatõ
nis. Et hoc dupliciter. Vel enim illaz de
lectationem exercet affectu maritali. ita
ꝙ delectatio sit ꝑat infra terminos matri
monij scz ꝙ eam nõ cognosceret si vxor eiꝰ
nõ esset. et tunc solũ peccat venialiter ni
si aliud ex circumstantijs obstet quod sem
per intelligendum est. Vel exercet cũ af
fectu fornicario. vtpote quia affectus de
lectatõnis impetu cõcupiscentie fertur ex̃
terminos matrimonij. ita ꝙ eaz cognosce
re vellet etiam si vxor eius nõ esset ⁊ tunc
peccat mortaliter eo ꝙ amor ip̃ius dele
ctatõnis p̃ponit̃ deo. Actus deniq; dicit̃
impetuosus quãdo ex sola libidine ꝓueni
ens metus honestatis et regule transtẽdit
et hoc quatuor modis. Primo ꝑ diuersas
meretricias blandicias seinuicẽ ꝓuocãdo
scz tactu. visu. verbis luxuriosis. osculis
enormibus. que oĩa sũt signa mortaliũ pec
catorũ. Vide in libro apũ exempla horri

320

bilia. Secundo quādo preueniunt cōcupi
scentiā vtendo calidis et intensiuis vt po
tentiores sint in illo facto seq̄ pluries mu
tuo cognoscant ⁊ vltra vires turpitudinē
illam frequentātes naturalē virtutē ener
uant ⁊ illa etiā sunt signa mortaliū vicio
rum. vt ptz. xxxij. q. iiij. c. Origo. vbi di
citur. Origo quidē honesta erat amoris ⁊
glosa. scz. spes ꝓlis et vitatio fornicatōis
sed magnitudo id ē immoderata exactō ꝑ
nimio ardore libidinis deformis. glo. Ni
hil eniz est adeo licitū vt nō possit ꝑnicies
irrogari. vt ptz xxiij. q. v. c. Occidendis.
in fine. Nihil aūt interest ex qua honesta
cā q̄s insaniat Tercio qn̄ nō sufficit ei mo
dus quē natura determinat scz vt mulier
iaceat in dorso. vir aūt in vētre incumbit
eidem. Hic est enī modus naturalis q̄ me
lius et facilius mulieres ꝯcipiunt. quē mo
dum ꝑtermittētes dummō mutuo se ꝯgno
scunt modo incōsueto licet in debito vase
solius causa voluptatis quā ampliꝰ que
runt ſm oēs doctores mortaliter peccāt.
et ad minus est signū ꝯcupiscētie mortal.
vt dicit Alber. in. iiij. dis. xxxj. Unde re
fert Methodiꝰ vnā esse causam diluuij q̄
mulieres inuesaniā verse suꝑgresse viris
abutebant. Quarto quādo mutuo se co
gnoscunt ꝯtra vsum nature. et hoc dupli
citer. Vel in vase quidē debito sed in reso
lutione semē eijciūt sicut fecit Her primo
genitus Jude et frater eius. Vide in ser
mone. secūda dn̄ica post ephiaz. Vel qn̄
fit extra vas debitū. ⁊ vtorq̄ mō mortali
ter peccat. xxxij. q. vij. c. Adulterij malum
vincit fornicatōez. vincit autē ab incestu
peius enī est cum matre q̄ cū aliena vxo
re ꝯcubere. omniū horū pessimū est qd est
cōtra naturā. Sequit. Illud quod cōtra
naturā est execrabiliter fit in meretrice.
sed execrabilius in vxore. nimirū cū dero
gat ibidē sacramento matrimonij ⁊ hone
stati cōiugis. de vxore abhominatissimaz
meretricē faciēs. Unde Rich. de media
villa sup. iiij. dist. xl. in expositōne litere.
Hoc scz peccatū execrabiliter fit in mere
trice sed execrabilius in vxore. quia quo
ad vsum cōtra naturā nō est viro vxor cō
cessa. Et magis tenet vir cauere malū vxo
ris q̄ alteriꝰ mulieris. Et ideo cū ad vsum
cōtra naturā nulla mulier viro sit cōcessa
plus peccat vir in vtendo ꝯtra naturam
ꝓpa vxore q̄ meretrice. Hec ille. Est autē
taz inaudita turpitudo peccati. q̄ scriptu
ra vetat illi ꝓpriū nomē imponere. sed vo
catur peccatū mutū. Et inquā turpitudo
diuine vindicte ꝓ vocatiua q̄ vocat pec
catuz vindictā clamās. Genes. xviij. Cla
mor Sodomoꝝ multiplicatus est coram
me et peccatū eorum aggrauatū est. Et ve
lut ammirans et dubitās sup tāto scelere
Descendā inquit et videbo vtrum opere
cōpleuerint. Unde os dicētis ⁊ aures au
dientis exinde polluunt aer maculatur et
demon execrat fugiens et clamās. tfi. tfi
tfi. vt ptz in libro. Hinc dn̄s eius detesta
tionem ostendēs triplici vindicta puniuit
Nimirum cum humana natura violentiaz
hanc patiente vindictā clamet. vniuersi
tas creaturaruz vt hmōi deleant de libro
viuentiuz et tollantur de terra morientiū
Prima vindicta fuit vniuersale diluuium
quod ꝯtigit principaliter ꝓpter hoc viciū
quo tota fere humanitas insaniebat. et h
diuersis modis tam extra matrimonium
q̄ ī matrimonio. Verū intantū seuiebat
vindicta q̄ octo tm̄ anime saluabantur. ⁊
omnia q̄ sup terram erant cum hoīe ꝑibāt
Secūda vero vindicta fuit subuersio q̄nq̄
ciuitatuz cū terris adiacentibꝰ in quibus
nō solū nocentes sed etiam lactentes dn̄o
iubente puniti sunt. Prouidebat enī par
uulis illis ne diutius viuentes sequerent
exempla patruz ⁊ grauius punirent. Nec
solum homines sed etiā animalia ⁊ cūcta
terre nascentia. Etiā et ip̄am terrā quasi
peccati ꝯsciaz funditus destruxit in mare
mortuū ꝯuertēdo. Dn̄s quoq̄ fetorē ⁊ pe
nā peccati insinuare volēs puniuit totā re
gionē igne ⁊ sulphure Gen. xix. Pluit dn̄s
sup sodomā et gomorram ignē ⁊ sulphurē
et subuertit ciuitates. Nec tm̄ illud pecca
tum actu detestat. quando actu ꝑficit sed
etiam memoriā vel delectationē illiꝰ adeo

detestatur ꝙ vxor Loth retrospiciẽs versa est in statuã salis. per illũ respectũ significans dominus memoriã huius peccati. Tercia deniq; vindicta fuit quã ponit Jeronim⁹ sup̄ illud Isa. ix. Lux orta est eis. ꝙ scz omnes laborãtes vicio sodomitico nocte illa qua christus natus est dñs extinxit ne in natura quã assumpserat tãta immundicia inueniret̃. Vnde dicit Aug⁹. ꝙ videns deus vicium cõtra naturam in humana natura fieri fere desijt incarnari Hinc etiã lex ciuilis ꝯformans se vindicte diuine cõburi iubet omnes hoc vicio laborantes. que pena est magis acerba ⁊ despecta. Nimirũ cum ſm rõnem naturalẽ quisquis hoc vicium maxĩe detestat̃. Vnde et filij israel timẽtes vindictã dei ꝓpter hoc vicium ꝑpetratũ in gabaa in vxore leuite qua abusi fuerant tota nocte ita vt moreretur. vt habet̃ iudicũ. xix. et. xx. Congregati quadragintamilla vindictã fecerunt in actores. fautores. et defensores occidẽtes. xxv. milia virorum pugnatoꝝ. et oẽs reliquias ciuitatis a viris vsq; ad iumenta gladio ꝑcusserunt. cunctasq; vrbes ⁊ vitulos benyamin. vorax flamma ꝯsumpsit Jurauerũt quoq; ꝙ nullus eoꝝ daret filijs benyamin de filiab⁹ suis vxorez. Hic igitur queri potest cum vna ꝑsona in actu matrimoniali mortaliter peccat in exigẽdo debitum. vtrũ similiter et alia peccat mortaliter reddẽdo debitum cum reddere debitũ sit necessitatis eo ꝙ in matrimonio requiritur cõsensus mutuus in translatione corporis ꝓprij in potestatẽ alterius cõiugis q̃tum ad cõcubitum cõiugalem. et ideo necessitatis est alteri nõ negare vsum rei que de iure est in sua potestate Ad hoc dicendum ꝙ licet reddere debituz sit necessitatis simpliciter et ꝑ cõsequẽs nullius criminis eo ꝙ facta est mutua translatio corꝑis in potestatẽ alterius. ſm Rich: tamẽ de media villa sup̄. iiij. dis. xxxij. hoc sic intelligit̃ ꝙ necessitatis est alteri nõ negare licitũ vsum rei que de iure est in potestate sua. Nõ tamẽ voluit deus vnã cõiugum alteri obligari in his que sunt cõtra deum et ꝯscientiam. Et ideo quando vir peccat venialiter vel mortaliter in exigendo debitum ex circumstantijs intrinsecis ex affectu fornicario vel libidinoso tunc mulier sine peccato reddere potest. nisi aliud obstet extrinsecum. nec cõsentit illi in peccatuz sed cõsentit illi quo ad hoc ꝙ petit quod suum est. Si vero petẽdo debitũ mortaliter peccat ex circumstãtijs extrinsecis scz ex circumstãtia situs. motus. modi. tꝑis. loci. et similiũ. De quib⁹ videbit̃ in sermone sequenti tũc reddẽs libẽter et voluntarie cum affectu similiter mortaliter peccat. quia in hoc alteri cõsentire iudicatur ꝙ voluntarie redditur. Faciẽtes autem et consentientes par pena complectitur. Si vero facit in vite et cum dolore licet vsq; ad extremum nõ resistat tunc aliqñ peccat mortaliter. et aliqñ venialit̃ ꝓut latius iam videbitur. Q⁹ si pure per violentiam reddere cogitur tunc penitus excusatur. quia nõ est voluntariũ et ideo nõ est peccatũ. Ad laudẽ dei Amen.

Quõ et quando quis potest exigere debitũ vel reddere debituz et quando nõ. Ser. xxxvij.

Facite dignũ fructũ penitẽtie. Ad faciendum autẽ dignum fructum penitentie necessario cõiuncti matrimonio scire debent ad quaz cõtinentie legem eos diuina mandata cõstringant. Ad cuius euidentiam sciẽduz ꝙ multi sunt casus in quibus quis nõ meretur. imo ꝓhibetur exigere nec etiam reddere tenetur exactum. sed in aliquib⁹ tenetur ad cõtrarium. Primus est cũ q̃s cognouit cõsanguineam sponse vel vxoris sue. Tunc enim scd̃m Henricum boyc extra de eo qui cog. cõ. vx. sue. in c. transi-

uisse. nō potest debitum exigere ab uxore licet iam cognita sub pena peccati mortalis. Si tamē cōtinere nō poterit tūc de dispensatōne ecclesie exigere poterit sicut ⁊ cōtrahere cum maius sit cōtrahere q̄ exigere. Sed talis quādoq; de licentia ecclesie cōtrahit vt peius euitetur ſm Hosti. et Jo. an. Q.⁹ si cōtinere potest suadendum est ei q̄ non exigat debitum et si ab eo debitum exigitur. tunc etiam ad ipsam non sine graui dolore accedat. q⁹ dolore pōt saltem quando exigitur et postq̄ solutū est. licet dolore nō potest in ipo accessu. et hoc nō de solutōe debiti. quia facit quod debet. sed doleat de peccato qō cōmisit ⁊ q̄ seip̄m indignū tali copula reddidit ſm Hosti. et Arch. Q.⁹ si habet uxorem nōdum ab eo cognitā tunc multominus primo debitū exigere poterit. ⁊ uxor potest tali debitum denegare vel reddere autoritate domini si nō cognouerit eius cognatam ab eo cognitam sed verisimiliter timet. Postq̄ tamē sciens impedimentum a tali semel debitū exegerit vel libenter reddiderit. tunc postea videtur tacita facta recōciliatio. et sic de cetero nō habz quod possit obiicere. et per ꝓsequens non potest illi extunc debitum denegare. Et licet sic exigens peccet. mulier tamē reddēs vel exigēs nō peccat. quia vtitur iure suo Q.⁹ si queritur vtrum cōiunx qui nonduz cognouit uxorem superueniente affinitate ex parte eius reddere teneatur debitum alteri petenti. Dicendum q̄ sic imo cōpellendus est reddere debitum vel intrare religionem. vt ptz extra e. t. c. discretionē. et c. tue. Secundus est quādo quis ꝓseuerat in adulterio siue occulto siue manifesto tamen altera cōiuge hoc certitudinaliter nō cognoscente. Nam hoc sciens et debitum exigens peccat mortaliter eo q̄ facit cōtra ꝓstitutionem ecclesie ꝓseuerare volentem in adulterio ⁊ cognoscendo ⁊ patronuz turpitudinis se ꝓstituendo. Jn cuius argumentum p̄cipit. xxxij. q. j. c. Si quis uxorem suā inuenit adulterā. glosa. nec ab adulterio desistentē et postea placuerit eaz habere in matrimonio duobus annis peniteat. ideo quia cuz adultera mixtus sit que adhuc crimine suo nō est purgata. Aut abstineat se a matrimonio eius donec expleat satisfactio criminis eius. Sequitur. Similiter si uxor virum suum adulterum inuenerit nō ad imparia uxor iudicat. Et iterū c. apud ℣. Q.⁹ si in adulterio ꝓseuerare elegerit patronus turpitudinis lenocinij maritus eius habet. glo. Maritus adulterij sustinet penā qui matrimoniū suū ꝓtemnit ⁊ delinquere uxorē suam patit et ꝓtra cōtaminationē nō indignatur lenocinij. Nō crimen solū ꝓmittit que questuaria mancipia habet. quod non est minus q̄ ꝓpio corpore questū facere sed etiā lenocinij est q̄ sciēter tenet adulteram. Et extra de adulterijs. ca. Si vir sciens uxorez suā deliquisse que nō egerit penitentiā sed ꝑmanet in fornicatōne viritq; cum ea reus erit et peccati illius particeps. Et si nō est spes de emendatōne adultere debet hec nō adulter ecclesie denuncciare Alioquin etiā reputat patronus turpitudinis. qō sane intelligenduz ē dummō ꝓbare ꝑt legitie. Dñ. xxxij. q. j. c. Sicut crudelis et iniquus est qui castā dimittit. sic fatuus est ⁊ iniquꝰ q̄ retinet meretricē. glo. nisi desistat. Patronꝰ ei turpitudinis est q̄ crimen celat uxoris. Cetera licet nō adulter sciens ꝓbabilit aut certus existens adulteriuz uxoris nec tñ valens ꝓbare ꝓpria autoritate ꝑt debitū denegare ex eo q̄ ex sola suspitōne violenta uxor dimitti ꝑt. vt ptz. xxxij. q. i. c. Dixit dñs. Ex eo tñ q̄ nō ꝑt ꝓbare ad mandatū ecclesie dz ei reddere debitū. si dumtaxat habeat illud ex violēta suspitione. Si vero certus est nec ad mandatū ecclesie debz ei reddere sed potiꝰ excōicationē humilit sustineat cum illud sine peccato facere nō possit. Nā quo ad deū nō erit ligatus tali sntia. ex de resti. spol. c. literas. in fi. Et intelligit de ꝓseuerāte i adulterio. Verūtñ vt dicit ex de adulter. c. si vir. Q.⁹ si mulier dimissa egerit pnīaz ⁊ voluerit ad virū suū reuerti dz glo. de honestate sed nō necessitate. sz nō sepe recipere peccatricem. glo. Semp̄ potest ei parcere si vult ⁊ eā reci-

pere post pmiam fm euangelicā veritatem sed ecclesia nō intercedit pro ea si aliquotiens pepercit. Et ideo dicit hic. nō sepe. ne ecclesia videatur ei dare peccandi licētiam. Denicz si post adulterium vnius alter adulteratur qui primo ius debitū perdiderat ꝓpter adulteriū alterius. illud recuperat vt ptz extra de adulteꝝ. c. penul. et vltimo. Similiter si sciens eius adulterium nihilominꝰ cognoscit eam ex hoc videtur eam velle recōciliari sibi siczꝫ recuperat ius debitum exigendi. Tercius casus est cum quis commisit simplex votuz Ad cuius euidentiam sciendum ꝙ contrahens cum ea que facit simplex votum cadstitaris si hoc ignorauerit excusaꝫ a peccato. quia est ignorātia facti. si vero sciuerit peccat mortaliter cōtrahendo cum ea. accipiēdo sponsaz dei fm Guil. du. in summa. Si vero ꝓtinentiam vouerunt ambo ante matrimonium vel post obligantē. pariter ad perpetuā ꝓtinentiam nec mutuo possunt exigere debituz sub pena peccati mortalis. Unde dicitur. xxxiij. q. v. c. qō deo pari cōsensu vouerunt ambo pseuerā ter reddere debuistis. a quo ꝓposito si laꝑsus est ille tu saltez instantissime perseuera. quod nō te exhortarer nisi quia ad hoc ipe cōsenserit. Nam si nunczꝫ renuisses eiꝰ cōsensum. numerus re nunczꝫ defendisset annoz. Ex quibus infertur ꝙ licet vtriczꝫ cōtinentia indicatur cztum ad exigendum debitum nō tamē cztum ad reddendū debitum iam exactum. nisi vir cōsensu mulieris et mulier ex cōsensu viri votum emisissent. Tunc enim renunciauerūt ius petēdi debitum nō solum cztum ad deū et conscientiam sed etiā cztum ad cōiugem votum emittentē. Nec fm Thomā in. iij. expresse datam licentiā cōiugi post votū emissum reuocare potest. et per cōsequens cōiunx nō tenebitur reddere debitum. qz vir iuri suo renunciauit. Q. si queratur cur alia vota ab vxore emissa de consensu viri a viro reuoceri possunt nō autē votū cōtinentie. Ad hoc respōdet Gaspar. ex de cōiugio lepro. c. literas. ꝙ ratio est ꝓpter maius meritum ꝓtinentie voti. Non est enim cōdigna ponderatio ꝓtinentis anime. Unde Gratianus. xxxiij. q. v. in fine. distinctionē facit inter alia vota emissa ab vxore de licentia viri et inter hoc votum cōtinētie dicens. Euidentissime itaczꝫ apparet ita virum esse caput mulieris vt nulla vota abstinentie aut religiose cōuersatōnis liceat sine eius licētia offerre etiam si viro permittente reꝓmissa fuerit nō licet ei votum opere cōplere cuz virvoluerit reuocare. Promissum vero votum cōtinentie ita alterius permissu ab altero valent offerre ꝙ ꝓmissionem non valent in irritum deduci. Hec ibi. Veruntamen ad mandatum ecclesie Gratianꝰ putat ꝙ ipa debeat viro debitum reddere. Nā ecclesia videns virum male dedisse licentiā quia ipe incōtinenter viuit et ipe saltez expresse nō vouit nec religionē intrauit. poterit ecclesia iuste mandare ꝙ reddat debitum propter maius malum euitandum. Et hoc probatur extra de cōuersatōne cōiugatoꝝ. vbi etiam dicitur ꝙ si vir etiam de licentia vxoris ignorante episcopo presentibus tamē sacerdotibus et monachis professionem in monasterio fecerit nisi vxor ad religionez transierit aut perpetuo castitatem seruare promiserit vir potest et debet a monasterio reuocari. Hoc ibi. Si tamen alteri dans licentiam vouendi expresse etiam emittit votum cōtinentie. in hoc casu non debet ecclesia votum soluere vt patet eo. ti. ca. ex parte. Quartus casus est cum quis modo incōsueto debituz exigit. Et si quidem exigit in vase non debito. tunc alter nullo modo debet cōsentire. Alioquin mortalissime peccat. Si quidem exigit in vaso debito sed modo incōsueto et hoc dumtaxat ex quadam voluptate. sed nulla necessitate tunc etiam nullo modo reddere debet. quia tunc reddēs et vxorez suam exigens. ad hoc ostendit signa mortalis cōcupiscentie cum facientes et cōsentientes pari pena constringit. Et cognoscens vxorem suam in vase debito sed brutali mō. quia aliter eā attingere nō ꝓt licz faciat ꝑ ad euitādā fornicatiōz vel ad ꝓcurandaz plem tñ peccat. sic eam

cognoscendo. nec excusat eum necessitas a toto. licet diminuat quantatē peccati. quia est modus cognoscēdi ꝯtra modū nature rōnalis si tñ altera ꝯiugum nullo mō cōtinere possit debet altera reddere debitum cū dolore ⁊ nō cum affectu. Alioquin nō excusaret̄ a peccato. Similiter si modū quidē ꝯsuetum retinēt sed libidine ducti sic actus exercent modos adinuenientes quō luxurie libidinē augmentare vel ꝓlongare possunt. et talia sunt etiā signa mortalis peccati seu cōcupiscentie. sic ꝙ tam exigens q̄ volūtarie reddens grauissime peccāt. quia matrimoniū licet instituitur ſm indulgentiā fornicatōnis. nō tamē ad incitationē et vsum libidinis. Nimirū cū et immoderata exactio geaue peccatū sit. vt ptz. xxxij. q. ij. c. quicquid inter se cōiugati immodestū. glosa. id est superfluū. inuerecunduz. scz ꝑ blandicias meretricias sordidū emittendo semē gerūt. viciū hoc hominū. nō culpa nuptiarū. Hinc ꝯcludit Gasper in c. de ꝯiugio lepro. ꝙ vir vel mulier petēti debitum nō tenetur soluere qñ naturaliter vel accidētaliter accidit ꝙ cō mode soluere nō potest sine lesione saltem graui. Naz vir sine lesione nature fieri p̄t scz quia vel de ꝓximo soluit vel qualiter cūq̄ al's legitime impedit⁹ fuerit. Vñ dicit sanctus Tho. ꝙ mulier nō habet potestatē in corpus viri nisi salua cōsistentia sue ꝑsone. Vnde si vltra exigit nō est petitio debiti sed iniusta exactio. et ideo nō tenetur reddere et ecōtra. Hinc ſm Vin. et Hosti. tysicus vel ethycus debitū reddere nō tenet̄. quia ordinata charitas est vt sibi prius cōsulat. ¶ Quintus casus ē quādo mulier est pregnās. Nam ſm petrū si nō potest cultus matrimonij sine ꝑiculo aborsus exerceri. tunc debitū nec p̄t exigi nec reddi sine peccato mortali. quia p̄ncipalior est institutio in officiū q̄ in remedium. Vnde dicit Scotus in. iiij. dis. xxxij. ꝙ fortiori vinculo tenet̄ quis nō occidere fetuz in vtero vel nō esse causa aborsus q̄ reddere debitum. Igitur vbi est ꝓbabile periculum de extinctōne fetus vel aborsu faciendo. nō tenetur reddere sed tenetur exhortari in ꝯtrariū. xxxij. q. iiij. c. Origo vbi dicit Jeronim⁹ de cōiugatis imitent̄ saltez pecudes. et postq̄ venter vxoris intumuerit nō perdant filios. glosa. Pecudes enim post ꝯceptum nō coeunt. nec mulier faciat copiam corporis sui a ꝯceptōe vsq̄ ad purificationem. Sequit̄ in glosa. Perit enim partus ex frequenti cōcussione. Si vero sine ꝑiculo aborsus debitum solui potest. tunc quidē exigi potest ⁊ reddi. caueant tamē immoderatā exactionē. nō modo ꝓpter ꝯscientiam sed ꝓpter ꝓlē ¶ Sext⁹ casus est quādo mulier post partum est adhuc in purgatione. Vnde precipitur. v. dis. c. Ad eius vero ꝯcubitū vir suus accedere nō debet quousq̄ qui gignitur ablactetur. Hee itaq̄ que filios suos ex praua cōsuetudine ad nutriendum tradunt nisi prius purgatōnis tempus transierit viris suis ꝯmisceri non debent hec ibi. Q⁹ si ꝯtra hanc ꝓhibitionem debitum petierit debet illi omnino negare. p̄sertim si petierit infra tempus quindecim dieruz post partū. qz dicit Aug⁹. semē nō sit mixtum sanguine. quia quandoq̄ filij moriūtur ꝓpius hoc. et hoc verum si in quatuordecim diebus mulieri post partum cōmisceberis vel amplius. nec filios nec filias ꝓcreas. eo ꝙ semen viri cuz sanguine mortificatur. si vero debitum petierit circa finem purificationis temporis. non debet ei mulier reddere nisi verisimiliter timeretur eius fornicatio vel aliud quod grauius est quia tunc excusatur. quia valde absurdum est ꝙ homines rōnales hoc tempus non seruant cum bestie irrationales hoc obseruent. Vnde dicit Aristo. ij. animaliū. quia femina elephantis impregnata a masculo. penitus nō tangitur ab eo ⁊ post partū quiescit per triennium. ¶ Septimus est quando menstruū mulieres patiuntur. Pro quo sciendum ſm Thomā ⁊ Rich. in. iiij. ꝙ fluxus menstruoꝝ qñq̄ p̄t esse innatural̄ scz qñ est inordinat⁹ et q̄si ꝯtinu⁹. ⁊ tūc licz exigere ⁊ reddere debitū tum quia ſm quosdam tunc mulier concipere potest. tum quia alias oporteret ꝙ vir perpetuo abstineret. Q⁹ si cōciperet̄

puer. tamen melius esset illū viciosum esse
in corpore q̄ omnino nō esse. Hinc etiam
est q̄ dum alter cōiugum lepra inficit̄. tūc
suo cōpari preceptum indicitur. quod po-
nitur extra de cōiugio lepro. c. illo. scz q̄
vxores viros et viri vxores sequant̄ qui
lepre morbum incurrūt et eis cōiugali af-
fectōne ministrent. nō tamen per cohabi-
tationem et cōtinuum seruicium nisi ve-
lint sed per solutionem debiti si petatur:
Vnde dicit eo. ti. c. quoniā. q̄ si virū vel
vxorem leprosum fieri cōtigerit ⁊ infirm⁹
a sana corporale debitū exegerit generali
precepto apl̄i quod exigitur est soluen-
dum cui precepto nulla in hoc casu exce-
ptio inuenitur. Et hui⁹ ratio est. quia ſm
glosaz in reddēdo debitum nō sic est ꝑicu-
lum de infectōe lepre sicut in cōmanendo
assidue. quia actus ille cito transit. Et q̄-
uis ex tali cōcubitu proles genita infectō
nem lepre vt in pluribus nō euadit maxi-
me viro existente leproso tamē magis pō
derandum est periculum fornicatōnis q̄
prolis infectio maxime cum melius est ꝓ-
lem leprosam esse q̄ omnino nō esse. Hec
Richar. in. iiij. Quādoq̄ vero fluxus ille
naturalis est scz semel in mēse determina
to tempore. Et tunc in veteri lege ꝓhibi-
tum erat exigere et reddere debitū Vnde
precipit̄ per Augustinū scribentem super
dis. v. ad eius. Cum in menstruis consue-
tis detinentur viris suis non cōmisceri.
Ita vt illum morte lex sacra feriat. si q̄s
vir ad menstruatam mulierem accedat.
Leuitic̄. xx. Vnde peccatum istud si fuit
occultum tunc immundi erant septē die-
bus penitentiam agentes. vt patz Leui.
xv. Si vero manifestum ita q̄ in iudicio
cōuincerentur tunc interfici precipiuntur
Leui. xx. vt supra. Scotus in. iiij. Nec ibi
mors infligebatur nisi ꝓ peccato mortali
Non est igitur ꝓbabile q̄ in lege euangeli
ca que est lex castitatis minus sit ꝓhibitū
ad menstruatam accedere. Vnde conclu-
dendo. quis sciens illam passionē debituz
exigendo peccat mortaliter. et reddēs pe
titum voluntarie et cum affectu mortali-
ter peccat cōsimiliter. presertim cuz sciāt
esse ꝓhibitionem vel cōcipiende ꝓlis ꝑi-
culum. Si vero reddit quodam metu ⁊ vi-
olentia tunc nō audeo sententiam precipi
tare nec a mortali excusare. Et hoc ꝓpter
maximum periculuz prolis. Nam ſm Am
brosium ideo mulieres menstruosas quis
debet vitare. quia ex eis generant̄ leprosi
et cum demonibus vel macuias habent in
corpore vel facie. vel etiam lunatice ⁊ ira
cunde nature erunt. et quādoq̄ in ventre
matris moriuntur. Et super illud, Isaie
lxj. quasi pannus menstruate dicit glosa.
quia tunc cōcipiuntur membris damnati
ceci. surdi. claudi. vel deprauati. leprosi.
gibbosi. vt quia parentes in cōclaui cōmi
sceri nō erubuerunt eorum peccata pate-
ant cunctis et aperte redarguant̄ in par-
uulis ¶ Octauus est tempus sacrū scz die
rum solennium. ieiuniorum ꝓcessionuz. le
taniarum que sunt tꝑa orationis. Pro q̄
sciendum q̄ debitum exactum etiam illis
temporibus est soluendum. nisi petentem
bono modo auertere posset. nec in solutō-
ne debiti peccat. nisi libenter et cum affe-
ctu hoc fecerit. Sed quia illa tempora sūt
ab ecclesia salubriter instituta vel ad af-
fligendum animam in abstinētijs. vel ad
orandum et vacandum diuinis medita-
tionibus Et quia in actu coniugali opus
carnis animam trahit deorsum ad ter-
rena sapiendam propter delectationē su
am quam sentit. ideo sancti patres insti-
tuerunt talibus diebus ab opere carnali
desistendum vel cessandum esse. vt patet
xxxiij. q. iiij. in multis capitulis. Et ideo
qui ex quodam cōtemptu sacri temporis
vel ordinatōis ecclesie debitum exigit tā
salubrem ordinationez nihilipendēs pec
cat mortaliter. Vnde Aug⁹ dicit. Si q̄s
sacris noctib⁹ aut diebus aut tꝑe ieiunij
cōmiscet̄ vxori peccat mortaliter dū teme
rarie fecerit. Et ergo dicit̄. xxxiij. q. iiij. c.
fratres. Nō solum debetis ab impudicia
abstinere sed etiam a proprijs vxoribus
studiosissime cōtinearis nullus oīno vxo-
ri sue iungatur In cuius etiā argumentū

legitur in dialogo Grego. Q? mulier i no cte delectatõne cõuicta et a viro cognita veniens de mane ad ecclesiã beati stepha ni vel verius sancti Sebastiani in qua fe/ stum celebrabatur a diabolo fuit arrepta Si vero debitum exegerit ꝓpter fornica/ tionem deuitandam eo ꝙ timet cadere in adulterium vel ꝓpter infirmitatẽ. q? fo/ te diu absens fuit et natura multuꝫ exigit cessante nimio appetitu. quod alijs dieb⁹ poterat esse veniale istis diebus est gra/ uius ꝓpter circumstantiam tpis. Mimirũ quia refert Gregori⁹. et habetur. xxxij. q iij. c. Vir cum ꝓpria vxore dormiẽs nisi lotus aqua ecclesiam intrare non debet. glosa. antiqua exhortatio est nõ preceptũ ꝙuis diuerse natões diuersa de hac sen/ tiãt atꝙ alia custodire videantur. Roma norum tamẽ semper ab antiquioꝛib⁹ vsus fuit post admixtionem propꝛie vxoꝛis et lauacrum purificatõnis querere et ab in/ gressu ecclesie paululum tempare. glosa di citur propter reuerentiam sacramenti. sa cri loci et propter coꝛpoꝛalem viri inqui/ nationem magis ꝙ ꝓpter peccatum. Nec ibi. Et etiam propter depꝛessionem men/ tis ad oꝛationem inepti redduntur plus occupati fedis reuolutõnibus ꝙ deuotis oꝛatõnibus. Veruntamen qui sola neces/ sitate reddit debitum nõ voluntate eccle siam ingredi et cõmunionem sumere po/ test Deniq; in loco sacro nec exigi nec red di debet si potest alius locus haberi fm Albertum. Si autem tunc reddat cũ do/ loꝛe et etiã si exigat hoc faciat cum plan/ ctu. q? sine vsu matrimonij esse nõ potes Alioquin voluntarie exigẽs vel reddens delectatõne victus nõ necessitate non ex cusatur a moꝛtali pꝛesertim si potest ali⁹ loc⁹ haberi. Et sic pꝛ? quomodo ꝛ quãdo potest reddi debitũ. Ad laudem dei Amẽ

De prolis procreatõne et legi timatõne et religiosa educatõne et in quibus potest celebrari di/ uoꝛtium. Ser. xxxviij.

Dicite dignũ fructũ penitentie. Expeditis his que cõ cernunt primũ bonuꝫ matrimonij Jam ad ea que secundũ cõcernunt, quod est ꝓles, ꝓsequamur scz de ꝓcreatione ꝓ/ lis. legitimatõne. et religiosa educatione Nam ꝙtũ ad primũ, ꝓles vitari nõ debet sed amanter suscipi et religiose educari. Ad hoc enim solũ ferebat intentio patri/ archarũ. Vñ sup illud Gen. xvij. Postꝙ cõsenui et dñs me⁹ vetul⁹ ẽ voluptati ope ram dabo. dicit Lyra. Ex hoc videtur ꝙ Sara cõtinuit ab actu coniugali ex quo transijt tempus cõcipiendi suũ fm naturã q? desierũt ei fieri muliebria quousq; fuit certificata de cõceptu futuro. Sed ve ve lascinie huius tpis. multi nãꝙ cõgaudẽt sterilitati vt plenius deseruiãt voluptati Et quod abhominabilius est procurant sterilitatem ne prolis sollicitudinem pꝛe/ grauentur aut libidini sue melius satisfa/ ciant. De quibus. xxxij. q. ij. c. Aliquãdo. eousq; peruenit libidinosa crudelitas vel libido crudelis vt etiam sterilitatis venꝛ procuret. et si nihil valuerit cõceptus fe/ tus inter viscera aliquomodo extinguat aut fundat. volendo suam prolem prius interire ꝙ viuere. et si in vtero viuebat oc cidi anteq; nasci. Pꝛorsus si ambo tales sunt cõiuges nõ sunt. glosa. Si ab initio legitime cõtraxerunt sed ad hoc post de/ uenerunt cõiuges nõ sunt id est iura coꝛ/ iugij nõ seruãt. Sequitur. Si ab initio ta les fuerunt nõ sibi per cõnubium sed per stupꝛum potius conuenerunt. glosa. Nota ꝙ non sunt cõiuges qui eo sunt cõ/ iuncti animo vt prolis generationem im/ pediant. Sequitur. Et si ambo non sunt tales audeo dicere ꝙ illa est quoddammõ mariti meretrix. glo. digna tali pena qua aliqua meretrix digna sit. Aut ille adul/ ter vxoꝛis. glosa. i. dignus pena qua aliqs adulter dignus sit. Ex hoc notat ꝙ in vno ope vn⁹ peccat ꝛ alter nõ. et ꝙ mrimonij ex vna pte tm tenet ꝛ ex alta nõ. Nõ q? ad eẽtiã mrimonij sz q? ad vsũ. q? mrimonio

sic abutētes plus peccāt q̄ fornicatores vel adulteri. Hinc vindictam horribilem acceperunt Her primogenitus Jude et frater eius. vt patz in sermone dominica secunda post ephanie ¶ Quantū vero ad secundū scz legitimationē sciendū q̄ matrimonium tam fauorabile est ip̄i proli q̄ legitimat filiū p̄cedentē. vt ptz extra qui filij sunt legi. c. Illo. Et hoc est verū si tēpore cōceptionis vel etiā natiuitatis ip̄i⁹ prolis vterq̄ fuit solutus. ita q̄ inter eos sine aliqua dispensatōne impedimenti dirimētis matrimoniū fuisset ratum. vt ptz e. t. c. tanta. et in glosa. Ex quo primo cōcluditur q̄ si mulier cōcepit ex cōiugato. sed vxore illius cōiugati mortua ꝓles nata est si suscipit mulerem illam cōiugio. legitimatur filius q̄ si ducit eam vxorē anteqū fili⁹ nascitur tūc ꝓles legitima nascit̄ s̄m Hosti. Secūdo ꝯcludit̄ q̄ si quis suscipit filiū ex cōcubina. deinde cōtrahit matrimonium cum alia qua mortua contrahit. tunc s̄m Johan. an. in regula. sine culpa. li. vj. In curialibus legitimatur proles nec curamus de medio in acto nō successiuo vt est ꝓcuratio prolis. Tercio cōcluditur q̄ si quis ex cōcubina suscipit filium. postea duxerit vxorem ex qua similiter suscepit filiū. qua mortua duxerit illaz cōcubinaz. tunc filius secundus ab vxore natus legitimatur s̄m Jo. an. in eadez regula et erit primogenitus. quia fuit p̄mogenitus legitimus et quāq̄ cōiugiū cum cōcubina postea sequens cōtrahatur. nō tamen hoc trahitur in preiudicium iuris alteri iam quesiti. vt patet de rescrip. ca. quāuis. et ca. pro te. li. vj. Quarto cōcluditur q̄ si furiosus vel similis nō habens impedimentum perpetuū suscepit filiū ex muliere cum qua postea factus sane mentis cōtrahit legitimatur proles. vt dicit Gasper. Quinto concluditur q̄ si quis a cōsanguinea filiū habeat. cum qua postea cum dispensatōne pape cōtrahit. tūc s̄m Vincen. et Fran. de zaber. non legitimatur nisi in dispensatione. Hoc exprimatur ex quo ab initio nō potuit esse matrimonium obstante impedimēto perpetuo quod nō poterat tolli nisi per dispensationem. Quod enim fit per beneficium extra ordinariuz principaliter dicitur fieri nō posse Et ideo dicit Jo. an. q̄ cōsiderāda sunt verba dispensatōnis. Sexto cōcludit̄ ex iam dicto q̄ filius natus ex matrimonio clamdestino habente impedimentū perpetuum. licet cōtrahentes ignorauerunt. vel in matrimonio in facie ecclesie facto vbi tamen cōtrahentes impedimentū tale sciuerunt. hic filius reputatur illegitimus et nō legitimatur per matrimonium inter parentes per dispensationem pape ratificatum nisi hoc in dispensatōne specialiter exprimatur. ¶ Porro q̄tum ad tercium scz religiosam educationem. dicit ecclesiastic⁹. vij. Filij sunt tibi erudi illos. et curua illos a puericia eorum. Filie tibi sunt serua corpus illarum et nō ostendas hylarem faciez ad illas. Et Prouer. xxix. Erudi filium tuum ⁊ refrigerabit te et dabit delitias anime tue. Alioquin vt dicitur Eccle. xvj. Ne iocunderis in filijs impijs si multiplicentur nō oblecteris super ip̄as si nō est timor dei cum illis. Melior est enim vnus timens deum q̄ mille filij impij. Et melius seu vtile est mori sine filijs q̄ relinquere filios impios. Hinc vt habetur in decretis. xlvij. dis. c. Sicut hi. §. necesse. de beato Job legitur q̄ pro filijs suis quotidiana offerebat deo sacrificia offerēs holocausta per singulos quosq̄ tanta charitatis perfectione in vnum cōstrinxit vt vnusquisq̄ eorum in die suo cōuiuium fratribus prepararet. et ad epulandū tres sorores suas pariter inuitarēt quod quia Hely facere dissimulauit ac falsa pietate superatus filios delinquentes ferire noluit sicut in libro reguz legitur apud districtum iudicem semetip̄m cum filijs suis crudeli damnatione ꝑcussit. Unde diuina voce ei dicitur. Honorasti filios tuos plus q̄ me. Hinc etiam dauid erga filios benignitatē nō discipline seueritatem exercens. iuuentutē eorum experimento didicit perniciosaz. quoꝝ puericiā vaga licētia ꝑmisit esse voluptuosaz Unꝰ q̄ppe eoꝝ sororē suā stupro corrūpēs a fr̄e

eius Absalon inter epulas suas quas fratribus suis fraudulenter parauerat obtrũcatus est. Absalon vero postq̃ veniã a patre obtinuit eũ a regno expulit et ad cõcubinas eius ingressus est. Demũ in via deserti patrẽ psequens quercui adhesit. atq̃ ito suspensus interijt. Hinc etiam Paulus ad Tytũ. v. scribit dicens. Qui suoz et maxime domesticoz. glosa. filiorũ vxorum et seruorũ quorũ peculiũ habet: curã nõ habet. fidem negauit. et est infideli deterioz. Hoc ibi. Et iterum. xxxvij. dis. c. legant. §. Hely sacerdos ipe sanctus fuit. glosa. in alijs vel opinione sed quia filios
B suos nõ erudiuit in omni disciplina et correctiõe supin⁹ cecidit et mortuus est. Nec mirum cum ecclesia tantã curam gerat infantum. q̃ etiam patrinos ad eorum religiosam educationẽ obligat dicẽs in decretis de cõsecra. dis. iij. c. monachi. vbi subdit. q̃ qui in baptismate paruulos suscipiunt p eis apud deum fideiussores existũt. Et subditur. vos aũt ante omnia tam viros q̃ mulieres qui in baptismate filios suscepistis moneo vt cognoscatis vos fideiussores apud deum extitisse p illis quos nisi estis de sacro fonte suscipere. Ideo semp eos admonere debetis vt castitatẽ custodiant. iusticiã diligant. charitatẽ teneant. Ante omnia symbolum et oratiõnẽ dominicã. vosipi tenete et illis quos excepistis ostendite. Ceterum q̃ ad hec scienda christianus obligatur. patz ibidẽ. c. primo. Quãtomagis igitur parẽtes carnales obligant ad filioz suorũ religiosam educationẽ. Alioquin nequicie eoz participes iudicantur. Quia dicit Sap. iij. Ex iniquis omnes filij qui nascent testes sunt nequicie aduersus parentes. glosa. Argumentum. quia merito sunt damnandi. Et Hely sm Hiero. p iniquitate filiorũ suorũ damnatus est. Ecõtra vero tenẽtur filij se correctioni parentum humiliter subijcere Alioquin p̃cipit dñs Deutro. xxj. Si genuerit homo filium cõtumacem et pterũ qui nõ audiat patris nec matris imperiũ et cohercitus obedire noluerit ducẽt eum ad seniores ciuitatis et dicent. Hic filius noster proteruus est: monita nostra contemnit audire cõmessatiõnibus vacat: luxurie lapidibus eum obruet populus ciuitatis tẽ. Et licet in lege gratie locum nõ habet parentes tamẽ huiusmodi exheredi tare possunt. vt patet alibi. Felix mater filiorum septez que vt habetur. ij. Macha. vij. astabat filijs horrenda tormenta pro deo patientib⁹ et denudans mammas sm magistrum in histo. singulos hortabatur dicens. Has mammas vobis dedi filij si nõ animam. Nolite ab eo recedere qui dedit vobis vitam. Vnde Cyprianus. Cũ se cõputat septem filiorum matrem cũ sibi cõtingeret filios pepisse deo potius q̃ seculo Quantũ deniq̃ ad terciuz bonũ matrimonij quod est sacramentũ. Scien-
C dum q̃ in sacramento resultat q̃ cõiugiũ nõ sepetur nec vnq̃ diuortium celebretur post cõsumatum matrimonium per carnalem copulam nisi per mortem alterius vel vtriusq̃ potest tamẽ fieri corporalis separatio ab inuicem multis modis licz matrimonij vinculum pmaneat primo potest celebrari diuortium ppter alterius adulterium. Ad cuius euidentiaz primo queri potest Vtrum vir et vxor q̃tum ad separationem ppter adulteriũ sint equalis cõditionis p̃sertim cum in lege veteri non sic erat licitum mulieri repudiare virũ sic ecõtra. Ad hoc respondet Richar. de media villa super. iij. dis. xxxj. q̃ in tali separatiõne duo cõsiderantur. Primum est ipa coniugis dimissis et q̃tum ad hoc ad paria iudicantur quia sicut vir potest vxorem dimittere ppter adulterium sic econtra q̃uis ad hoc iudicẽtur ex inequali causa. quia mulier magis ledit matrimonium q̃ vir vt videbitur. Nec hoc est cõtra iusticiam. quia minor de illis causis sufficit ad effectum illum. sicut a simili duo latrones iudicantur ad suspendium quorũ vn⁹ plus alter minus furatus est et ita ambo ad equalem penam ex inequali causa iudicantur nec iniuste. quia qui minus furat⁹ est etiam meruit illam penam. Et si quaratur cur dominus cõstituit q̃ magis propter hoc crimen q̃s licite dimittere vxorẽ

potest ꝯ propter alia maiora? Ad hoc respondet glosa. xxxij. q. vij. in c. Aplus. q̄ ideo. quia cum ipa in hoc nō seruet fidem nec ei seruanda est ⁊ ita punitur in quo deliquit. Et iterum. quia fornicatio vxoris etiaz maculat corpus viri. vt ptz. xxxij. q. ꝑma. c. in cōiugio. Secundū vero q̄ cōsideratur in separatōe est accusatio que est via ad hanc dimissionē et sic nō est equalis cōditōnis. fauorabilius recipitur accusatio viri ꝯ mulieris accusatio cōtra virū Tum quia vir est caput mulieris. tuz quia mulier adulterās magis cōfundit virum q̄ vir adulterans mulierem. tum quia adulterium mulieris magis ledit matrimonium quia causat incertitudinez ꝓlis. Et ideo ꝯuis fornicatio simpliciter sit grauior in viro ꝯ in muliere eo q̄ magis viget in viro vsus rōnis quo efficacius offrenari potest ꝓcupiscentia tamē omnib⁹ pensatis adulteriū grauius est in muliere ꝯ in viro ꝓpter rōnes predictas. ſermo. xxxvj. Porro in lege veteri repudium ſiuris permittebatur ad vitandum homicidium. Secundo queri potest vtrum nō adulterans adulterantē potest dimittere ꝯtū ad cohabitationem sine iudicio ecclesie ⁊ dotem vel donationem retinere. Ad hoc respondit Hen. boyc. extra de iureiuran. in c. quemadmodū. Q⁹ si vir est ignorās adulteriū vxoris tunc excusatur a peccato ſm Hosti. quia ignorās nō cōsentit. Si vero sciens est sz fornicatio est occulta q̄ ꝓbari nō potest. et sic eaz nō debet dimittere ꝓpter scandalum quo ad cohabitatōnem licet potest denegare debitū quousq̄ cōpellatur autoritate ecclesie que nō iudicat de occultis et tunc parere debet ne bonum obedientie cōtemnere videatur nisi ipam inuenerit impenitentē vel nisi intenderit post mortem vxoris ordines recipe. Si vero manifestum est per cōmunem famam aut legitime potest ꝓbari tunc si secuta est correctio in re vel in spe potest vir vxorem suam retinere et sibi recōciliari si voluerit. et hoc nō debet facere nimis sepe. quod sic intelligitur. q̄ post penitentiam sibi recōciliari potest nō solum semel sed etiam in infinitum sed ad intercessiōnem ecclesie. nō reconciliabitur eam sibi sepe. vt ptz extra de adul. c. Si vir. in glo ſe. Q⁹ si noluerit potest eam ꝓpria autoritate dimittere quo ad redditionem debiti etiam post pez actam penitentiā. quia ⁊ post peractā penitentiā eam accusare potest ꝓpter fornicationē ſm Ray. Et reddendo ei debitum non solum incurrit irregularitatem sed etiam generat sibi impedimentum accusandi. Q⁹ si voluerit pōs eam expellere de domo licet hoc nō teneā. vt ptz. xxxij. q. vij. c. Aplꝰ. etiam sine iudicio ecclesie. Unde Richar. super. iiij. dis. xxxv. dicit. q̄ postq̄ dñs cōcessit vxorem posse dimitti ius ꝓmulgauit q̄ sententia debet in iudicio ferri. Et quia sentētia est applicatio iuris ad particulare factum. et ideo nō bene dicunt dicentes q̄ sine iudicio ecclesie nō posset vxor dimitti eo q̄ dominus eā posse dimitti sentētiauit. et hoc est in penam mulieris que fidem fregit et ī fauorem viri qui fidem seruauit. Si tamē ecclesia cui de adulterio nō constat mandat q̄ eam recipiat et retineat tunc parere debeat. dummodo sit penitens illa nisi vir in cōtinenti adulterium cōtra vxorem ꝓbare posset. Similiter si mandat q̄ debitum reddat quia in his casibus sine peccato parere potest cū id faciat ne bonū obedientie cōtemnere videat. vt patz de regulis iuris li. vj. c. Nō licet actori qđ reo licitum nō existit. Si vero presumatur incorrigibils. vtpote quia pertinaci animo se corrigi recusat. vel correctionem ꝑmittens quidem ex consuetudine relabit. maxime quia mulieres sunt magis ductibiles ad cōcupiscentias ꝯ viri. Dicit enī Chri ſosto. q̄ ꝓpria passio mulierum est luxuria Et tunc viro nō licet retinere eam ne videatur correctionem negligere ⁊ vt patron⁹ turpitudinis peccato cōsentire. quia peccati particeps efficitur. et ꝓ ꝓsequēs moraliter peccat. vt ptz extra de adul. c. Si vir. in glosa ibidem. Q⁹ si occultum esset alijs. licet certum sit marito nec posset eam iudicio cōuincere et ideo ab ecclesia que de occultis nō iudicat cogit ad reci-

piendum eam et reddendū debituꝫ vel ex cōmunicāt tunc potius excōmunicationē ſuſtineat ſi eaꝫ incoꝛrigibilē ſentit vel verbo vel facto, quia quo ad deū talis ſententia nō ligabit eum. Q. ſi cōtra auctoꝛitatem eccleſie liceat eaꝫ dimittere ideo multo foꝛtius ſine auctoꝛitate. Nec Tho. et Pe. in. iiij. et Ben. boyc in c. ſignificaſti. Patet hoc etiā in textu eiuſdeꝫ capituli. Ceterū in ſex caſibus adultera nō poteſt accuſari a viro qui ponunt extra de adulteriis. c. intelleximus. in gloſa. Primꝰ eſt cum ille cōuincitur ſimiliter foꝛnicatꝰ fuiſſe. vt in e. c. in textu. et ſi adultera prius a ſe expulit poſtea vero foꝛnicatꝰ fuerit debet tunc cogi ad recōciliationē vꝛoꝛis et ipſe ꝓſequentem foꝛnicationē priuilegiuꝫ ſuum ꝓdidit ſicut cōtinere, ꝓtinentiā voluere. et religionē ingredi adultera in vita potuit. vt ptꝫ. xxxvij. q. ij. ca. Algatboſa. et extra de cōuerſi. ꝓiug. c. cōſtitutus. et c. veniens. Adultera vero ius exigendi debitum quod ꝓdiderat ꝓ adulteriū viri recuperat. vt ptꝫ extra de adult. c. penū. et vlti. Similiter ꝓpter foꝛnicationē ſpiritualem, vt pote vnꝰ carnaliter alter ſpiritualiter. tunc neuter ꝑt agere diuoꝛtiū. quia crimen crimine ꝓpenſatur. Nimirum cum et ꝓ vtroqꝫ diuoꝛtium fieri ꝑt. vt patꝫ ex de diuoꝛtiis. c. de illa. et c. ſequēti. Secūdus ē li tradidit eā adulterandā. vt patꝫ extra de eo q̄ cog. cō. vꝛ. ſue. c. diſcretiōꝫ vide textū. Terciꝰ ſi violenter fuit oppreſſa quod intellige de vi abſoluta. Nā ſi metu vel precepto parentū vel aliquo cōſilii caſu foꝛnicaret cum aliquo nō excuſaret. ff. de adulteriis vim paſſꝫ. Quartus eſt ſi ignoꝛanter eſſet cognita fraudulenter ab alio quē crederet eſſe virum ſuū. vt patet xxxiij. q. ij. c. in lectū. Quintū ſi credens virum abſentē moꝛtuū eſſe alteri nupſerit
E vt ptꝫ. xxxiij. q. ij. ca. Cū ꝓ bellicā. Hic tñ notandū q̄ vꝛoꝛ nō ꝓbabiliter certificata de moꝛte viri abſentis cōtrahere nō ꝑt cū alio q̄tcūqꝫ anniſ expectauerit. q̄ ſi ꝓbabiliter certificata fuerit cōtrahere ꝑt. vt pote qꝛ nauis fracta eſt in qua maritus fuit: vel quia certus nunciꝰ venit q̄ coꝛā iudice de moꝛte viri iuramētū ꝓſtiterit. Si tñ cō traxerit ſine ꝓbabili certificatōe nō debꝫ ſeparari ab eo niſi prius certificata fuerit ō vita alterius viri prioꝛis. et debet debitū reddere et nō exigere donec plene certificata ſit de moꝛte prioꝛis. Q. ſi vero certificata fuerit de vita ꝓioꝛis. nec reddere nec exigere debitū debet. vt ptꝫ extra de ſecun. nup. c. Dñs. Sextus Si poſt adulteriū cōmiſſum recōciliat eam ſibi vt q̄ ſciuit eā adulterantē et tñ ab ea debitum petijt. vel ſi eā publice adulterantez retinet in cōſoꝛtio maritali. vt ptꝫ. xxij. q. iiij. c. Si illic. Addunt et alij duo caſus qui tñ rari ſunt. Primus eſt ſi quis infidelē dimittit dato ſibi libello repudij: et illa nubit alteri ſm ritū ſuū. tunc ſi cōuertat ad fidē tenetur illam recipe nō obſtante q̄ ſit ab alio cognita cuiſe iunxit niſi fuerit alteri foꝛnicata. vt dicit Ben. boyc. in c. ſignificaſti. Secundus ſi fuerit nimis arta prius et poſtea cognoſcat a viro ſecūdo tūc redditur primo. nec ꝑt ei obijcere adulteriuꝫ hoc ptꝫ pleniſſime extra de frigi. et ma. c. fraternitatis. Veruntamē obijciēs cōiugem ꝓpter adulteriū nō poteſt auctoꝛitate ꝓpria retinere dotē vel donationē. qꝛ hec eſt pena foꝛi cōtentioſi et ſic ſolū ꝓ iudicem cōpetentez imponēda. extra. ō. de inter. vi. et vꝛo. c. plerūq̄. in gloſa. Secundo poteſt celebꝛari diuoꝛtiū dum vnus cōiugum cum alia quenit in pollutōne extra clauſtra pudoꝛis. licꝫ tunc nō cōtrahitur affinitas. qꝛ maius peccatū facit et fideꝫ matrimonij violat. Cōſtat enī in hoc caſu q̄ foꝛnicationē cōmiſit. xxxij. q. iiij. c. meretrices. Similiter ſm Aug. ſi cū vꝛoꝛe ꝓpria hoc facerꝫ dimitti ꝑt ſi nō fuerit ī culpa ſed violētaꝛ in ſomno decepta vlhmōi qꝛ hoc eſt ſodomiticū. hoc ptꝫ. xxxij. q. vij. c. Omnes cauſatōes. in textu et in gloſa. Et in glo. addit q̄ credit virū poſſe dimitti eo q̄ polluit ſeipm ꝓpꝛijs manibꝰ ſꝫ alij tñ ꝓtrariū dicūt. Si tñ ꝓſuetudinarie hoc faceret ſine preiudicio credo q̄ hoc facere poſſꝫ. Tercio ꝓpter foꝛnicationē ſpiritualem vt dū cadit in hereſī iudayſmo vel gētilitate niſi ſe velit coꝛrigere et penitentiā

agere. vt ptz extra de diuortijs. c. que sūt et xxviij. q. j. c. idolatria. Et addit Alber. quartū q̄ nō oportet cohabitare furi nec vsurario qui nō vult resipiscere. Et generaliter ſm Pe. de tha. quādo cōiunx scandalisatur ꝓpter peccatū cōparis tunc dimitti p̄t q̄tum ad cohabitationē donec se corrigat. sed cessante scandalo debz fieri recōciliatio. quod sane intelligit quādo p cōparem hmōi violenter vel saltē efficaciter ad aliquid mortale sollicitat. tūc enīz licet talē dimittere ꝛpiculū fugere. vt ptz manifeste. xxviij. q. j. c. vxor. et c. idolatria in textu et glosa. Quintus si alter ꝓpugū machinatus est in mortē alteri⁹ ex deliberatōne. vel si tanta est eius feuicia q̄ non p̄t alteri trepidanti sufficiēs securitas ꝓuideri tunc nō solum nō debet illi restitui sed ab eo potius ammoueri. vt patz extra de resti. spo. c. literas. in fi. Denicq̄ si queratur q̄to tpe vnus cōiugum ab alio p̄t abesse. Dicendū ſm Ber. in glosa. q̄ hoc stat in arbitrio boni viri. Et addit Hosti. in glosa q̄ nō diutius q̄ꝫ q̄ querela ad iudicem ꝓueniat vel ipis notorie liqueat q̄ incōtinenter viuūt. Ad laudē dei Amen.

De qualitate ipsius orōis ⁊ de perfectōne ac excellentia dominice orationis. Ser. xxxix.

Facite dignū fructū penitētie ⁊c. Expediti iaz de duabus ptibus penitētie scz elemosina et ieiunio terciā ꝓtem q̄ est oratio succincto sermone ꝓsequamur presertim cuz in locis diuersis de eadē plura dixisse me memini. Ad euidentiā igitur ipius orōis primo queri p̄t. vtrū cōueniens sit orare p̄sertim cum quis ad hoc orare videtur vt intimet ei a quo petit id qđ indiget vel vt aīm ei⁹ flecter quē orat vt faciat quod ab eo petit. Sed sicut Matth. v. dicit. Scit pater vester celestis quid opus sit vobis anteq̄ petatis eum. Et iterū. ij. Ke. xv. dicitur. Porro triumphator ī israel nō parcet nec penitudine flectet. Ad hoc respondet sanct⁹ Tho. scđa scđe. q. lxxxiij. inter alia q̄ sic oportet inducere orōnis vtilitatem vt nec rebus humanis ꝓuidentie diuine subiectis necessitatē imponamus nec etiā diuinā dispositionē mutabilē estimemus. Ad cuius euidentiā cōsiderandū est q̄ ex diuina ꝓuidentia nō solum disponit qui effectus fiant sed etiā ex quibus causis et quo ordine ꝓueniant. Inter alias igitur causas sunt etiā quorundā cause actus humani. Vnde oportet hoīes agere aliqua nō vt p suos actus diuinā immutēt dispositionē sed vt impetrēt quod de⁹ disposuit implendū esse p orōes sanctorum vt scz hoīes postulando mereātur accipe quod eis deus ante secula disposuit donare vt dicit Grego. in. j. dial. Nec etiā necessariū est deo p̄ces porrigere vt ei nr̄as indigētias vel desideria manifestem⁹ sed vt nosip̄i cōsideremus in his ad diuinū auxiliū esse recurrendū. Et hec quidē oratio ad solū deū fieri debet quasi p ip̄m implēda. qz omnes orōnes nostre ordinari debent ad gratiā et gloriā ꝓsequendam que solus de⁹ dare p̄t. ſm illud p̄s. lxxxiij. Gratiam et gloriā dabit dñs. Secundario tñ porrigi p̄t ad sanctos angelos ⁊ hoīes vt p eos dñs nostras orōes cognoscat et vt eorum precib⁹ et meritis sortiant effectuz Preterea ad orationē cōpletam tria requruntur que notantur. j. Corinth. xij. vbi dicitur. Obsecro primū omniū fieri obsecrationes orationes. postulatōnes. gratiarū actōnes ⁊c. Primū est vt orans accedat ad deū quē orat qđ significat nomē orōnis quia orō ſm Damas. est ascensus intellectus in deū. Secundū est petitio q̄ requiritur et significat nomē postulatōnis. Tercium est ratio impetrādi quod petitur. Et hec ratio vel sumitur ex parte dei vt ē sanctitas vel bonitas caritas ⁊c. ꝓpter quā petimus exaudiri ⁊ ad hoc ptinet obsecratio que est sacra p sacra cōtestatio. sicut eī dicimus. p natiuitatē tuā libera nos dñe Vel sumitur ratio impetrandi ex pte petentis. et sic est gratiarū actio. qz de acceptis beneficijs gratiarū actiones agentes meremur accipere potiora. Et hec q̄tuor in collecta trinitatis attendi p̄nt. Illud

326

enim quod dicitur omnipotens sempiterne deus pertinet ad ascensum intellectus in deum sed id quod dedisti famulis tuis ꝛc. pertinet gratiarum actiones. Presta quesumus. pertinet ad postulationē. In fine vero Per dn̄m nostrū Jesum christū ꝛc. ꝑtinet ad obsecrationē. Secundo q̄ri p̄t vtrū orō debet esse vocalis vel mentalis. Juxta illud. j. Corin. xiiij. Orabo spiritu orabo et mēte. Hinc dicit dn̄s Mat. vj. Orantes nolite multum loqui. Ad hoc respondet Tho. vbi supra. ꝙ duplex est oratio. Nam quedā est cōmunis q̄ ꝑ ministros ecclesie deo offertur in ꝑsona totius fidelis populi. Et qꝛ est ꝯueniens ꝙ talis oratio innotescat toti populo ꝓ quo offertur. ideo rōnabiliter institutū est vt minister ecclesie talē orationē alta voce ꝓnunciet vt sic ad omniū noticiā ꝑuenire possit Quedā vero est orō singularis que offertur a singulari ꝑsona cuiuscūq̄ cōditōnis siue ꝓ se siue ꝓ alijs orantis. Et de hmōi orōnis necessitate non est ꝙ sit vocalis. Adiungitur tn̄ vox tali orōni triplici rōe. Primo ad excitandū interiorē mētis deuotionē qua mens orantis eleuet̄ in deuꝫ quia ꝑ exteriora signa siue vocū siue aliq̄rum factorū mouet̄ mens hoīs ꝟm apprehensionem et ꝑ ꝯsequens ꝟm affectionem. Vnde dicit Aug⁹. ad ꝓbam ꝙ verbis et signis ad augendum desiderium sanctum nosip̄os aliquotiēs excitamus. Sed quia quātitas cuiusq̄ rei debet esse ꝓportionata fini. sicut quantitas potionis sanitati. Ideo tm̄ est vocib⁹ et hmōi signis vtendum q̄tum ꝓficit interius ad excitandum mentem ad interioris desiderij feruorem. Si vero ꝑ hoc mens distrahat̄ vel qualitercūq̄ p̄pediat̄ tunc a talibus cessanduꝫ est qd̄ p̄cipue cōtingit in illis quoꝝ mens sine hmōi signis est sufficiēter ad deuotōnem p̄parata. Vn̄ p̄s. Tibi dixit cor meū exquisiuit te facies mea. Secūdo adiungitur vocalis orō q̄tum ad redditionē debiti scꝫ vt homo deo seruiat ꝟm totū id quod ex deo habet id est nō solū mente sed etiā corpore qd̄ p̄cipue cōpetit orōni. Tercio adiungit̄ ex quadā redundātia ab anima in corpus ex affectione vehementi. ꝟm illud p̄s. Letatū est cor meū ꝛ exultauit lingua mea. Veruntamē sciendū ꝙ licet desiderium charitatis ꝓpter qd̄ et ex quo debet ꝓcedere vocalis orō cōtinuū in nobis ꝑseuerare debeat scꝫ actu vel virtute Juxta illud Luce. xviij. Oportet semꝑ orare et nō deficere. Manet enī virtus desiderij huius in omnibus que ex charitate facimus. tn̄ nō oportꝫ ꝙ oratio vocalis sit assidua. sed vt dicit Aug⁹ ad ꝓbam. ꝑ certa interualla tꝑm et horarū etiā verbis rogamus deū vt vel rerū signis nosip̄os ammoneamus q̄tūq̄ in hoc ꝓfecim⁹ nosmetip̄is innotescamus et ad hoc agendū nosip̄os acrius exercemus. Et iterum Aug⁹. ibidē. dicunt̄ fratres quidē in egipto crebro habere orōnes sed eas tn̄ breuissimas ꝛ raptim quoddammō iaculatas ne illa vigilanter erecta que oranti plurimū necessaria ē ꝑ ꝓductiores moras euanescat atq̄ hebetet̄ intētio. In cuius etiā argumētū dn̄s in euangelio cōposuit pater noster breuē quidē sed ꝑfectissimā orationē Vn̄ Aug⁹ vbi sup̄. Si recte ꝛ cōgruenter oramus nihil aliud dicere possumus q̄ qd̄ in orōne dn̄ica positū est vnde orō dn̄ica excellentissima ē. Et hoc p̄mo dignitate. qꝛ ab ipso deo cui oratur cōposita est. Ex q̄ ꝑtꝫ ꝙ nec sapientius nec feruenti⁹ nec salubrius forma ab alio ꝯponi potuit hui⁹ orōnis. Nā ꝓpter tria xp̄s eam potissime fecit. Primo vt adhibeat̄ illi maior reuerentia. Vn̄ Aug⁹. Maxime ab oīb⁹ fidelibus reuerentia dn̄ice orōni exhibēda est. qꝛ ab ip̄o summo doctore facta est. Si enī vestimentū christi qd̄ corp⁹ tetigit ꝛ mortuum est tāta reuerētia dignū est q̄tomagis hec sacra oratio que de christi ore exiuit ꝛ viuit apl̄o dicēte Hebre. iiij. Viuus est sermo dei ꝛ efficax. Secūdo vt adhibeatur illi maior diligētia scꝫ in dicēdo ruminando saporādo cum sint verba mire altitudinis et virtutis. Vnde Ciprian⁹. O q̄ fidelis et beata hec orō est cui⁹ ordineꝫ nobis doctor vite ac celestis magister instituit. Tercio vt adhibeat̄ maior ꝯfidētia. Dn̄s enī qui alio loco hortatus est petite

et accipietis hoc loco nobis declarauit in quibus nos exaudiri voluit ne fruſtra vagaremur incerti. Dans nobis in hac oꝛõe formã oĩm petendoꝝ neceſſarioꝝ ad ſalutem in quib⁹ dulcis Jeſus exaudiri ſemp eſt paratus. Secũdo hec oꝛõ oẽs excellit breuitate. et hoc triplici rõe. Primo ꝑ facilioꝛi recoꝛdatõe quo ad memoriã vt ſic in diſciplina celeſtiũ memoria diſcentium nõ laboraret ꝑſertim ſimpliciũ ac ꝑ cõſequens inexcuſabilis fiat omnis homo de eius ignoꝛantia vt dicit Aug⁹. qꝛ paucis verbis multiplices res cõprehendit vt ſic cito ſimplicitas fidei ſufficientiã ſue ſalutis addiſceret. et prudẽtia ingenioſoꝝ ꝑfunditate miſterioꝝ ſtuperet. Secundo ꝑ clariori cognitõne q̃tum ad intelligentiã qꝛ breuia facili⁹ ingenio capiũt. Dñs chriſtus docere volẽs quid ſit gloria ſempiterna totũ id breui verbo cõcludit Joh̃. xvij. dicens. Hec eſt vita eterna vt cognoſcũt te ſolũ deũ ⁊ quẽ miſiſti Jeſum chriſtum Tercio ꝑ feruẽtiori deuotõni quo ad voluntatẽ. Nã ſicut ignis materia vnita caloꝛẽ reddit intenſioꝛẽ. ſic mens vnita maioꝛẽ deuotionẽ. Vnde dicit ꝑs. Vnã petij a dño hanc requiraz. Sola aũt pinguedo deuotõis eſt q̃ ſacrificiũ noſtre oꝛõis reddit deo acceptũ. Vnde dicit Aug⁹. Abſit ab oꝛõe multa locutio ſed feruẽs ꝑſeueret intẽtio. Tercio pcipaliter excellit hec oꝛõ fecunditate. qꝛ quicq̃d ẽ petibile ⁊ impetrabile in iſtis ſeptẽ petitõib⁹ cõtinet. Q̃d ſic ꝓtz. Nã oẽ petibile vel eſt ꝑ bonis adipiſcendis vel ꝑ malis ammouẽdis vel cõfirmationẽ vtriuſq;. Nã primo ꝑ bonis adipiſcẽdis ſiue ꝑ ſe ſiue ꝑ aliꝭ quequidẽ bona ſunt triplicia. Quoddã eſt enĩ bonũ glorie q̃ petimus dicẽdo. Adueniat regnũ tuũ. Quoddã eſt bonũ gratie q̃ petimus ibi. Fiat volũtas tua ſicut in celo ⁊ in terra. Quoddã eſt bonũ nature ad q̃ etiã reducit̃ bonũ fortune q̃ petimus ibi Panẽ noſtrũ cottidianũ da nobis ⁊c̃. Secundo pcipaliter eſt ꝑ malis ammouẽdis tam ꝑ ſe q̃ ꝑ aliꝭ. Eſt igit̃ triplex maluz. Nam quoddã tenet rõem ꝓteriti vt ẽ malum culpe ⁊ trãſgreſſionis q̃ petit̃ ammoueri ibi. Dimitti nobis debita nr̃a. Q̃ddam vero tenet rõez pñtis vt eſt malũ pene vel temptatõis. Et hoc petim⁹ ammoueri ibi. Et ne nos inducas in temptatõz Quoddã incꝰ tenet rõem futuri vt ẽ maluz pene ſiue tribulatõis q̃ ammoueri petimus ibidẽ. Sed libera nos a malo. Tercio eĩ petitio quedã pcipaliter ordinatur ad cõfirmationẽ vtriuſq; ſcz taz boni adepti q̃ mali ammoti tam ꝑ ſe q̃ ꝑ aliꝭ et hoc eſt ſeptimũ q̃ eſt tũ in ordine primũ ſcz ſanctificet nomẽ tuũ. Tũc enĩ vere citer ſanctificat̃ dei nomẽ in nobis quãdo et bonũ neceſſariũ oẽ obtinet̃ et omne malum penit⁹ ammouet̃. Ex quibus oĩb⁹ ꝓtz qualis ſunt in ſacra oꝛõe dñica ſacramenta q̃ multa et q̃ magna et q̃ breui ſermone collecta vt nihil omnino ꝓtermiſſuz ſit q̃ nõ in hmõi celeſtis ac dñice oꝛõis cõpendio ꝑprehendat̃. Thomas aũt ſa ſe. q lxxxiij. dicit q̃ in oꝛõne dñica nõ ſolũ petuntur oĩa q̃ recte deſiderare poſſum⁹ ſed etiã eo ordine quo deſiderãda ſunt vt ſic hec oꝛõ nõ ſolũ inſtruat poſtulare ſed etiã ſit informatiua totius noſtri appetitus. Manifeſtũ aũt eſt q̃ in ꝓmo cadit in deſiderio finis. Deinde ea que ſunt ad finem. Finis aũt noſter deus eſt in quẽ affect⁹ noſter dupliciter intẽdit. Vno mõ ꝓut volumus gloriã dei q̃ ꝓtinet ad dilectõz qua deũ in ſeipo diligim⁹. et hoc petit̃ cũ dicit̃ ſanctificet̃ nomẽ tuũ. Vnde ſm Aug⁹. in libro de ſermone dñi in mõte cũ dicimus. ſanctificet̃ nomẽ tuum nõ hoc petit̃ quaſi nõ ſit ſanctũ dei nomẽ ſz vt ſanctũ ab hominib⁹ habeat̃ q̃ ꝓtinet ad dei gloriã in hominibus ꝓpagandã. Alio mõ ſm q̃ volumus frui gloria dei q̃ ꝓtinet ad dilectõnem qua diligimus nos ⁊ oẽs alios in deo et petit̃ cum adiungit̃. Adueniat regnum tuũ. nõ ita dictũ eſt quaſi de⁹ nõ regnet ſz ſicut Aug⁹ dicit ad ꝓbam. Deſideriũ noſtrum ad illud regnũ excitam⁹ vt nobis veniat vt et regnem⁹ in eo. Porro ad finez predictũ nos aliq̃d dupliciter ordinat. Vno mõ vt aliquid eſt vtile ꝑ ſe ad finem et hoc vel pcipaliter et directe ſicut eſt meritũ quo deo obediẽdo meremur beati-

327

tudinem. et quantū ad hoc ponit̄ volūtas tua. quasi diceret. obediat̄ p̄ceptis tuis sicut in celo ⁊ in terra. i. sicut ab angelis ita ab hoībus. Vel aliquid est vtile ad finez nō ꝑ se sed instrumētaliter ⁊ quasi nos ad merendū coadiuuās sicut exteriora oīa. Et ad hoc ꝑtinet qd̄ dicit̄. Panē nostruz cottidianū ⁊c̄. Siue hoc intelligat̄ de pane sacramētali cuius vsus cottidianus ꝓficit hoī in quo etiā intelligunt̄ omīa alia sacramenta. siue de pane corꝑali vt ꝑ panem intelligatur omnis sufficientia ꝓ substantia victus. sicut dicit Aug⁹ ad ꝓbaz. qꝛ eucharistia est p̄cipuum sacramentū et panis est precipuus cibus. Alio mō ad finez predictū nos ordinat aliq̄d ꝑ accidēs sicut ordinamur ad beatitudinē per remotionem ꝓhibentis. Nā tria sunt que nos a beatitudine prohibent. Primū est peccatum quod directe nos excludit a regno ſm illud. j. Corinth. v. Neq; fornicarij neq; idolis seruiētes regnū dei possidebunt et sic est impedimentum prime petitōnis et secunde. quia directe excludit a regno et impedit sanctificationē diuine nominis in hominibus Et ad hoc ammouendū pertinet quod dicit̄. dimitte nobis debita nostra. Secundū est temptatio que nos impedit ab obseruantia diuine voluntatis. et ad hoc pertinet quod dicit̄. Et ne nos inducas. per quod nō petimus vt nō temptemur sed vt a temptatōne nō vincamur qd̄ est ī temptationē induci qꝛ per hoc impedimur a secūda obseruātia diuine volūtatis. Terciū est penalitas p̄sens q̄ scz impedit sufficientiā vite. Et hoc directe est impedimentū quarte petitōis. scz sufficiētia circa vitā. Et ideo ꝯcludit̄. Sz libera nos a malo Ex q̄bus oīb⁹ ptz ꝙ orō dn̄ica ꝑfectissima est omnē in se ꝯtinēs petitōez hominib⁹ cōgruam ⁊ necessariā. Et ideo sicut vnicuiq; christiano p̄ceptum est scire symbolū apostoloꝝ tanq̄ fundamentū fidei sic etiā eidē preceptū est scire dn̄icaz orōez. vt ptz de cōse. dis. iiij. c. monachi. § vos ante oīa. Ad laudē dei Amen.

De captōne beniuolētie ipsius oratoris et cur se deus patrē nominare voluit. Ser. xl.

Facite dignū fructū penitētie. Ad ꝓsequendū aūt delectationē ip̄i⁹ orōis dn̄ice sciendū ꝙ xp̄s ante septē petitōes docuit nos primo captare beniuolentiā. q̄ nimiruz in orōe dn̄ica t̄plex ab oratore d̄uoto captatur. scz ex ꝑte rogati ⁊ rogātis ac assessoꝝ rogati Prīo nāq; captat̄ ab oratore beniuolētia ex ꝑte rogati cū dicit̄ pater. Naz deus q̄ infinite dignitatis ac maiestatis ē immensa sua pietate tā dignāter inclinat se nostre vilitati ꝙ a nobis vocari pater expostulat vt fiduciā pleniorē ac amorem vberiorē ingerat. Nimirū cū filiū suū vnigenitū vilissimo nostro cinctorio vestitū fratrē nostrū fieri voluit et hoc est vnicuz ꝓuilegiū xp̄iane religiōis. Vn̄ dic̄ Aug⁹ Multa quidez dicta sunt in laudem dei. nusq̄ tn̄ inuenit̄ in ꝓp̄lo israel vt dicerent pater noster. sed est eis dn̄s insinuat⁹ tāq̄ seruis. Hinc sepi⁹ reꝑitur in lege veteri. Ego dn̄s ego dn̄s. Vn̄ Bonauē. admirās ineffabilē dei dignatōz in expositōne pater noster ait. O immensa clemētia lutum vilissimū dei filiū se noīat et rex regū meū se patrē dicit. Christus enī sic nos orare docet vt ⁊ patris aurē ad beniuolentiā inclinemus ⁊ vt ip̄m fidelissimū ac verissimū fratrē nostrū esse recolam⁹. Et hoc primo rōe creatōnis. qꝛ licz dn̄s oīa creauit ex nihilo tn̄ nulli creature suā impressit imaginē ⁊ sil̄itudinē sicut rōnali creature. et de rōe filij est ꝙ sibi patris imago ⁊ similitudo sit impressa. Nūc aūt fecit hoīez ad imaginē ⁊ similitudinē suā vt habet̄ Genes. j. Et h̄ q̄tū ad aīaz quā ex nihilo creauit cū tn̄ oīa alia creata sint tm̄ quasi vestigiū dei ⁊ a deo ordinata ad seruitiū humani generis. Hinc Moyses ingratꝫ tātorū bn̄ficioꝝ improperat in cātico Deutro. dicens. Generatio praua ac ꝑuersa. Heccine reddis dn̄o popule stulte ⁊ insipiens. Nunq̄d nō ip̄e est pater tuus q̄ possedit et fecit et creauit te. Secundo ratōne

redemptōnis Johis. j. Quotquot autez receperūt eū dedit eis potestatē filios dei fieri his q̄ credūt in noīe ei⁹ vt sicut in creatione suscepimus esse nature sic in recreatōne suscipimus esse gratie incorporati christo p̄ sacramentoꝝ susceptionē Unde Aug⁹ ibidē. Magna benuolētia est vnicus nat⁹ est ⁊ voluit esse vn⁹. Nō timuit habere coheredes. qz ei⁹ hereditas nō fit angusta si multi possiderint Criso. ibidē. Nō aūt dixit quō fecit eos filios dei fieri sed dedit eis potestatē filios dei fieri ⁊c. ostendēs quō multo opus est studio vt eā qui in baptismo adoptōis formata ē una gunē incōtaminatā semp̄ custodiam⁹ Siliter aūt ⁊ ostendēs qm̄ potestatē hāc nul⁹ auferre p̄t nisi nosipō auferamus. Si enim qui ab hoībus dominiū aliquarū rerū suscipiūt tm̄ habet robur q̄tū vero bi q̄ dederunt. multomagis nos qui a deo potimur ℟ honore. Simul aūt ostēdere vult qm̄ hec gratia aduenit volentib⁹ ⁊ studentibus. Et eī in potestate est liberi arbitrij et gr̄e operatōne filios dei fieri his q̄ credunt in noīe eius q̄ nō ex sanguinib⁹ neq̄ ex voluntate carnis neq̄ ex volūtate viri sed ex deo nati sunt. Criso. vbi sup̄. Hoc narrat euangelista vt vilitatē ⁊ humilitatem p̄oris partus q̄ est p̄ sanguinē ⁊ volūtatē carnis addiscentes ⁊ altitudinē scīe et q̄ p̄ gratiā ⁊ voluntatē est cognoscētes magnā quandā hic suscipiam⁹ intelligentiā ⁊ dignā dono ip̄ius q̄ genuit. et multū⁹ post hoc studiū demonstrarem⁹ Aug⁹. Cū dixisset ex deo nati quasi ne miraremur ⁊ horrerem⁹ tantā gratiā ⁊ nobis incredibile videret. qz hoīes ex deo nati sunt quasi securitatē faciēs ait. Et verbū caro factū est. Quid igit̄ miraris qz hoīes ex deo nascunt attende et ip̄m deū ex hoībus natū. Factus est enī p̄ius filius dei filius hoīs vt filios hoīm faciat filios dei. Tercio tōne glorificatōis. qz p̄ eū feliciter renascemur in gloria beatoꝝ. ibi eī oīm pater erit p̄ gloriā. Dñi Ro. vij. Quicunq̄ spiritu dei aguntur hi sunt filij dei. Sequit. Si aūt filij et heredes. Heredes quidē dei coheredes aūt christi. Heredes nūq̄ dei. quia deum p̄ hereditāte habituri. Coheredes christi. qz sicut x̄ps in fruitōne hereditatis paterne cōtinue nascit̄ filius naturalis sic ⁊ nos in illius fruitōe p̄tinue renascimur filij adoptōis p̄s. Cū dederit dilectis suis somnū ecce hereditas dñi. His igit̄ trib⁹ casibus nō solū pater esse dignat̄ sed etiā vocari delectat̄. et hoc p̄pter quinq̄ causas. Prima est vt amorē suū ad nos certius cognoscamus. j. Joh. iij. Videte q̄lem charitatē dedit nobis pater deus vt filij dei noīemur ⁊ simus. Q⁹ si aliq̄s hāc filiationē ad futurā gloriā cōferre voluerit p̄cito subdēs respōdit. Charissimi nūc filij dei sumus nō apparuit q̄d erimus ⁊c. Secūda est vt amorē nostrū p̄ hoc nomen efficatius excitemus. Quia dicit Aug⁹ de sermone dñi in mōte. et hoc noīe charitas excitat̄. Quis enī carior debeat esse filijs q̄ pater. Plus enī appetit a nobis amari q̄ timeri. Tercia est vt malū diligēti⁹ caueamus et bonū studiosi⁹ faciam⁹ ne tāto patri tāq̄ degeneres iudicemur indigni. qz dicit Aug⁹ q̄ cū deū patrē dicim⁹ eius esse filios postulam⁹. Et licet a nobis hic nō demonstret̄ effectus sibi. tñ nō deest affectus Johis. viij. Si filij Abrahe estis opa Abrahe facite. qz sm̄ Aug⁹ in Omel. Cuius q̄s opa facit ei⁹ filius est. Alioquin vt dicit Richar. q̄multi domū dei deprecaturi ingrediunt̄. et q̄pauci exaudiunt̄. q̄multi vocāt deum in hac orōne patrem qui eius filij nō sunt sed illius patris de q̄ scriptū est vos ex patre diabolo estis Dei nō sunt filij qui p̄diderūt gratiā sed diaboli filij. qz gignit eos et nutrit p̄ culpā. hec ille. Quarta ē vt ei petitōes nostras porrigamus ⁊ nos exaudiri securi⁹ p̄fidamus Dñi Luce. xj. Ego dico vobis petite ⁊ dabitur vobis. querite et inuenietis. pulsate et aperiet̄. Quis ex vobis patrē petit panem nunq̄d lapidē dabit ei? Unde Aug⁹. Datur nobis fiducia quedā impetrādi q̄ petituri sumus cum p̄ius q̄ aliquid peteremus tam magnum donū accepimus vt sinamur dicere pater noster. Quid iaz nō det filijs petētibus qui iam hoc ip̄m ante dedit vt essent filij. Juxta illud. Dedit

249

328

eis potestatē filios dei fieri. Quinta est vt que a tanto patre sunt petenda aduertamus cautius. Unde Crisо. sup Matth. Dñs se patrē magis dici voluit q̄ dñm vt fiduciā daret impetrādi. q̄ serui nō impetrāt qđ petūt. Patrē se vocat nō dñm vt ostendat orātes non seruos sed filios esse qui nō mobilia cū ismahele sed immobilia cū Isaac capere petāt. Et Grego. Si filiū dei te credis illa pete que tibi expediūt q illum decet dare. Si carnalia petis quō illa prestabit que et si habeas ꝓcipit tibi vt cōtemnas. Et Abbas Isaac sup orōne dñica. Vides inquit qualis ab ipo qui p illā exorandus est indice orōnis fit modulus et forma ꝓposita. In qua diuitiarū petitō nulla. nulla memoria dignitatum. nulla potentatus ac fortitudinis postulatio. nulla corporee sanitatis seu tē poralis vite mentio cōtinet. Nihil enī caducū vult a se. nihil vile. nihil tpale cōditor eternitatis implorari. itaq̄ magnifice eius magnificētie maximā irrogabit iniuriam quisq̄s his sempiternis petitōnibus ꝓtermissis transitoriū q caducū ab eo maluerit postulare et offensam potius q̄ ꝓpiciationē iudicis sui vilitate orōnis incurret. Secūdo principaliter captatur ab oratore beniuolētia ex parte rogātis. cuz addit. noster. p quod reducim⁹ ad memoriam illā dignatiuā ꝓmunionē qua natura nostrā assumpsit q nobis nat⁹ ac datus extitit. In quo verbo et vtraq̄ charitas in nobis scz dei et ꝓximi. Dei in q̄. q̄ super omnes nationes christianus hāc gratiam accepit vt a christo christian⁹ diceretur et sacramentorum participatione christo feliciter incorporaret. Nec est alia natio tam grādis que habeat deos appropinquātes sibi sicut deus noster adest nobis. Totus enī nobis datus est. tot⁹ in nostros vsus expensus est. Totaliciū insup puri amoris nobis relinquēs totū amorē nostrū sibi vendicare voluit. Secūdo confirmatur ꝓximi charitas. quia dicēdo. pater noster. mouet anima nostra addi latādum se per dilectionē ꝓpter amorē dei ad triplicē naturā creatā. Primo ad naturā creatam. Primo ad naturā intellectualē scz ad vniuersum multitudinē beatorū spirituum qui nobiscum omnes sunt filij dei. Juxta illō Job. xxxviij. Quis dimisit lapidem terre cum me laudarēt astra matutina et iubilarēt omnes filij dei. Lapis angularis dicit christus Isaie. xxj. Nūqđ legistis in scripturis. Lapidez quē reprobauerunt edificantes factus est in caput anguli. Quē pater dimisit cum christū incarnandum angelis p revelationē ostendit. De quo ipm laudabant astra matutina id est angeli iam creati et iubilarēt oēs filij dei id est angeli iam beati et in gloria cōfirmati que cōfirmatio cōstituit eos filios dei fieri ad quor amorē velut ad fratres anima dilatari debet. Secūdo vero cum dicit. noster anima dilatari debet ad naturam rōnalem. i. ad totū humanū genus vt sic duplex preceptū charitatis cōpleatur quo maxime captat beniuolentia scz dei cum dicimus. pater. q ꝓximi cū pluraliter dicimus. noster. Et ex hoc orō nostra magis exaudibilis reddit. Dñ Crisо. super Matth. Libenter audit deus q̄ christianus nō solum p se sed p altero orat etiam. Pro se orare nature est. p altero orare gratie. Pro se orare cogit necessitas. sed pro altero charitas Dulcior est oratō ante deum quā nō necessitas mittit. scz fraternitatis charitas ꝓmit. Hinc dicit Cyprianus de orōne dñica. Nō autē dicim⁹ pater meus sed pater noster. quia pacis q vnitatis magister voluit singillatim q priuatim fieri preces. vt cum quis eum precatur p se tm precare. Publica est enī nobis et ꝓmunis oratio quādo oramus. quia totus populus vnum sumus. Sic enī vnum orare pro omnibus voluit quō in vno omnes ipe portauit. In cuius etiam argumētum in tota hac oratione christus docuit semper pluraliter loqui vt manifeste patz in vltimis quatuor petitionibus. Sed ne causeris o homo. quia dicit Grego. xxv. mozal. Quisquis intercedere p alijs nititur sibi potius ex charitate suffragat. Et enim p semetipo tanto citius exaudiri meretur q̄to deuotior p alijs intercedat Per

hoc etiam q̄ omnes dicimus pater noster admonentur omnes diuites vel in genere nobiles q̄ cum facti fuerint christiani nō superbiant aduersus pauperes et ignobiles. quia simul in vnū duces et pauper dicunt pater noster. qđ non possunt vere ac pie dicere nisi se fratres esse cognoscant. Criso. in omel. Quid enī nocumentuz est ex inferiori cognatōne cum fm superiorez omnes simus copulati. Qui etiaz patrem dixit et peccatorē remissionē et adoptōez et hereditatē ⁊ fraternitatē que est ad vnigenitum et spiritus largitionē pervnaz hanc cōfessus est nuncupationē. Nō enim possibile est deum vocare patrē nisi eum q̄ est omnibus istis bonis potitus. Hecille. Vnde et christus pauperes et abiectos fratres vocare dignatus est in euangelio Quos igitur christus frates vocat christianus despiciet? Tercio denicz quia cuz dicimus noster anima dilatari debet p dilectionem ad natura corporalē ex habundanti creatoris dilectōne. tum quia amore dilecti creatoris omnia creata diligibilia sunt. Nimirum cum vulgo dicit. qui diligit me diligit et canem meū. Hinc etiam beatus Franciscus teneritudine diuine dilectōnis omnes creaturas fratris aut sororis noīe cōsueuit appellare eo q̄ ab vno principio cum eo sumpsissent exordiū. tuz etiam quia fm Aug⁹. deus creauit omnia ꝓpter hominē et hoīem ꝓpter se. Tercio principaliter capiat ab oratore benuolētia ex parte assessorū ipius rogati cum additur. qui es in celis. Ad cuius euidentiā sciendum q̄ licet deus esse dicit in triplici celorū virtute scz glorie. gratie et nature tamē ꝓprie dicit esse in celis glorie hoc ē in beatis spiritibus tam angelicis q̄z hūanis quoz interuentōne benuolentioz redditur et ad exaudiendū ꝓmptior. Vnde Aug⁹. in sermone dñi in monte dicens. q̄ sicut terra appellatus est peccator cui dictum Gen. iij. terra es et in terram ibis. sic celum iustus ecōtrario dici potest. Recte igitur dicit. qui es in celis. id est in sanctis que sunt singulari excellēria dignissima et gratissima habitatio diuina vtpote in quorum intellectu habitat p claram visionem infallibilis veritatis p quā intellectus recipit perfectā intelligentiā ad mirabilis excellentie dei cognite in sua natura. Et hec est prima dos anime qua intellectus p meritū fidei perficit et beatificatur. animaq̄ videns deiformis efficit. In eorū etiā memoria habitat p possessionē ⁊ securam tentionē que est secunda dos anime per quā ꝓpter meritū spei memoria perficitur ⁊ beatificatur in possessione et securitate iamissibilis dignitatis ita q̄ intellectus et memoria sunt pfecte securi de tentionis predicte perpetuatōne. In eoruz denicz voluntate deus habitat per cōsummatam dilectionez quam dilectionē Richar. sup. iiij. dis. xlix. noīat fruitiōz p quā dilectionē fruituā pficit. gratificat. ⁊ beatificat ipa volūtas. i delectatōe quadā infastidibilis bonitatz. Hi igit celi beatissimi sunt assessores ipi⁹ rogati. Et ex hoc fiducia nobis auget impetrādi cū ⁊ ipi solliciti sint p nobis orare dñm Inter quos supeminentissima est virgo Maria cui cōcinit ecclesia. Audi nos nam te filius nihil negās honorat. Secūdo dicit esse in celis gratie. hoc est in iustis viatoribus in quibus habitat per gratiā ⁊ virtutes. pcipue theologicas et potissime p charitatē. Iuxta illud Johis. iiij. Deus charitas est. Que tamē charitas requirit in exhibitōe. Dñ Joh. xiiij. Si quis diligit me ⁊c. Tercio dicit esse in celis nature. i. celis corpalibus Vñ Criso. sup Matth. Christus ascendit in celos vt sciamus nos habere patrē celestē et erubescāt se terrenis rebus substernere q̄ patrē habent in celis. Et iterū in omel. dicitur in celis nō ibi deū cōcludēs hoc aiens sed a terra abducit orantē et excelsis regionibus affigēs ⁊ in colle. patrū dicit. q̄ additur in celis vt ad illā regionē in q̄ patrē nostrū ꝓmoueri fatemur summo desiderio ꝓperemus scientes. q̄ nō habemus hic manentem ciuitatem vt sic nostra cōuersatio in celis sit. Ad laudē dei Amen.

De prima petitōne que est sanctificatio diuini nomis in nobis corde. ore. et opere.

329

Facite dignũ fructũ penitẽtie. Expediti vtcũq; de captione beniuolẽtie summi patris vt melius inclinet̃ ad dandũ et succurrendũ. iam ꝓsequamur septẽ petitõnes quas christus posuit ꝑ nos a patre postulãdas tanq̃ saluti nostre necessarias. Et licz inter eas in supioribꝰ ãliquã distinctionẽ fecimus tñ ꝓ clariori et faciliori intellectu eodẽ ordine q̃ christus easdez in euãgelio posuit ꝓsequi breuiter intẽdimꝰ. Nã tres prime petitões ordinãt ip̃az animã ad deum. Et ꝟm Augꝰ. exordiũ capiũt in hoc seculo sed tm̃ ꝯplebunt̃ in seculi cõsummatõne et manebũt ineternũ. Alie vero q̃tuor tm̃ sunt tꝑales ⁊ corꝑales vtpote respectum habentes ad hoĩs defectũ ⁊ in hac vita tꝑali terminant̃ vt declarat Augꝰ in li. ij. de sermone dñi. Q. aũt tres ꝑme petitões ordinãt aĩaz ad deũ hoc fit dupliciter scz ꝑ gratiã et gloriã. vt patebit in ꝓcessu. Ad cuius euidentiã sciendũ ꝙ intellectus humanus ꝑ fidẽ ordinat̃. primo ad deũ et hoc in prima petitõe dñs docet postulare cum dicit. sanctificet̃ nomẽ tuum.

A Tripliciter enĩ in statu gratie sanctificat̃ in nobis nomẽ dei per fidẽ ip̃am. Primo per dei cognitionẽ. Nomẽ enĩ a notamĩe dictum est vt a notamine ablato ta. ꝑ sincopam dicat̃ nomẽ. Et nomẽ noticiã designat. qꝛ quelibet res ꝑ nomẽ cognoscunt̃. Oramus igit̃ dicẽtes. sanctificet̃ nomen tuũ. i. da intelligere dñe ꝑ lumẽ fidei sanctitatem vt ꝑ hoc te summũ bonũ iam cognitũ diligamus toto affectu atq; honoremus et colamus oĩ conatu. Et sic in ꝑma petitõne desideramus dei gloriã. Et gloriã nõ qualemcũq; sz talẽ que est noĩs sui sanctificatio. Sic vt suũ nomẽ vel sua maiestas et bonitas laudet̃ et glorificet̃ vt nomẽ eius sic ab hoĩbus sanctuz reputet̃ qd̃ in se sanctũ est vt nõ nudiat̃ seu nominetur sine magno honore et reuerẽtia. qꝛ nomen hoc solũ in sanctis suis digne et ꝑfecte laudat̃. Et ideo vt hoc cõgrue fiat petit primo. sanctificet̃ nomẽ tuũ ꝟm Augustinũ. et etiã Tho. Ita innotescat deꝰ hominibus vt nõ estimetur ab eo aliquid sanccimus vel magis sanctũ. Et sic petit ꝙ nomen dei nõ polluatur in nobis neq; blasphemet̃ quod in se pollui non potest. Pro quo notandũ ꝟm Bern̄. ꝙ oĩa noĩa de eo dicta aut sonãt potentiã maiestatis aut gratiã pietatis vt sic ingerãt. aut timorẽ reuerentialẽ aut paternalẽ amorez Vnde circa nomẽ potenciã maiestatis sonans vt deus sciendũ est ꝙ illud nomẽ est ineffabilis dignitatis. quia dicit Dionisiꝰ de diuinis noĩbꝰ. ꝙ nullus veritatis amator adeo efficax est vt digne possit laudare vel noĩare substantialẽ deitatẽ. In cuiꝰ argumentũ in lege veteri nomẽ dei tetragramathon qd̃ ꝟm sapiẽtes iudeoꝝ significat dei substantiã nudã ⁊ incõicabilem. ita ꝙ eius significatũ nõ est alicui creature ꝯmunicabile ꝑparticipationẽ. Dicebatur nomẽ dei ineffabile qꝛ ꝓpter nimiã reuerentiã nõ licebat alicui hoc nomẽ ꝓferre nisi tm̃mõ summo sacerdoti in sanctuario et in die ieiunij in benedictõe sacerdotali in cuiꝰ ꝓlatione magna fuit cura ⁊ timida ruerentia. Et etiã excellẽtissime sanctitatis vtpote in q̃ est oĩs sanctitas fontaliter et a quo ꝓcedit oĩs sanctitas originaliter. Hĩc dicit̃ Daniel. iij. Benedictũ nomen glorie tue qd̃ ẽ sanctũ. Et ps̃. Sanctum et terribile nomẽ eius ⁊c̃. Sanctum inq̃ iustis terribile impijs. Est deniq; mirabilis et multiplicis virtutis. vt dicitur Isa. ix. Vocabit̃ nomẽ eius admirabilis cõsiliarius. deus. fortis. pater futuri seculi. princeps pacis. Nam in explicatõe virtutis huius noĩs omnis lingua silescet et omnis mens deficit. nõ solum hominũ sed etiam angelorũ. Vnde mirat̃ ps̃. dicens. Domine dominus noster q̃ admirabile ẽ nomẽ ⁊c̃. Porro nomen illud quod sonat gratiã pietatis sicut ẽ Iesus adhuc dulciꝰ sapit miseris. reficit vberiꝰ ⁊ ꝯsolat̃ plenius. qꝛ nomẽ illud est ꝓrĩo oĩm tribulatõnũ dulcoratiuũ. Nullꝰ enĩ pati p̃t tã amarã tribulatõz q̃ nõ vertit̃ ei indulcedinẽ si ꝑfecte ĩuocauerit ꝟ nomẽ iesus. In cuius argumẽtũ. vt dicit̃ Act. v. Ibãt apl̃i gaudẽtes a ꝯspectu cõcilij qꝛ digni habiti sunt ꝓ noĩe domini Iesu cõtumeliã pati. Nec mirũ quia dum pietas actionũ Iesu

dulcissimi cum ostensione charitatis ⁊ passione crudelitatis sese mutuo cõplectitur in memoria nihil tam durũ occurrit quod nõ mollescat nec tam amarũ qđ nõ dulcescat. Imo verius totũ hoĩez allicit ad vicissitudinẽ rependendã ad ꝓpriam abiectionem ⁊ mortificationẽ ꝓuocans. imitationẽ sanctã ꝯsiliãs. diuinã dilectõz efficaciter ingerẽs et oẽ peccatũ fundit⁹ amaricans. Hinc est ꝙ dicẽte dño in Trenis. Recordate pauꝑtatis ⁊ transgressiõis absinthij ⁊ fellis cõcito respõdet fidelis aĩa. Memoria memor ero ⁊ tabescet in me anima mea. Secũdo est oĩm temptationũ suꝑatiuũ. Siue enĩ q̃s temptat̃ a diabolo siue a carne siue a mũdo dummõ ꝯfidẽter et efficaciter ad nomẽ Jesu recurrat oẽm temptatõz suꝑat. Jux̃ illud. Cũ ip̃o sum in tribulatõe eripiã eũ ⁊ glorificabo eum. Nõ tñ sic intelligendũ ꝙ nomen Jesu sꝑ liberat inuocantẽ in temptatõe vel tribulatõne sed iustũ cõseruat et ꝓtegit ne succumbat sed vincat vt gloriosior fiat Prouer. xviij. Turris fortissima nomẽ dñi. ad ip̃m currit iustus et exaltabit̃ sicut ꝑtz de sancto Anthonio cui post certamẽ xp̃s apparuit. Veruntñ quõ nomẽ Jesu sit nominandũ ⁊ inuocandũ docet Bern̄. dicẽs Cũ noĩo Jesum hoĩez mihi ꝓpono humilem corde. sobriũ mansuetũq̃ oĩ honestate ꝑspicuũ. Sic nimirũ inuocandũ ⁊ nominandũ est vt nostre memorie statim obijciatur aliqua virtus ip̃ius Jesu q̃ noscitur cõtraria vicio illo a quo ꝓ tunc impugnamur vt dum impugnat superbia eius recolatur ꝓfundissima humilitas. si gula obijciatur eius parcissima sobrietas. et sic de alijs. Tercio est oĩm peccatoꝝ cõdonatiuum. Vide nunc q̃ꝫ dulce refrigeriũ ⁊ vnica spes penitentiũ Jesus vocari voluit. quia nõ venit iudicare sed saluare. Jux̃ illud Luce. j. Vocabis nomẽ eius Jesuz ip̃e enĩ saluũ faciet populũ suũ ⁊c̃. Hic dicitur Act. x. Omnes ꝓphete testimoniũ ꝑhibẽt remissionẽ accipe ꝑ nomẽ ei⁹. Nec est aliud nomẽ sub celo datũ hoĩbus in q̃ nos oporteat saluos fieri vt dicit̃ Act. iiij Crede igit̃ ꝓphetis o peccator nec despera licet peccata tua numerũ arene maris excedãt sz amore reuerẽter cõplectere nomen eius ⁊ audi Johannẽ in canonica ꝑma ca. iij. Scribo vobis filioli qꝛ peccata remittunt̃ ꝑ nomẽ Jesu. Quarto est diuine suauitatis infusiuũ spiritualiter impugnans recogitatũ. De quo Bern̄. Arid⁹ est omnis cibus aĩe si non oleo isto infundatur Insipidus si nõ hoc sale cõdat̃. Si scribas nõ sapit mihi nisi legero Jesum. Si disputes aut ꝯferas nõ mihi sapit nisi sonuerit Jes⁹ Electuariũ vtiq̃ eminẽtissimi amoris qđ cõfectũ est ex omnib⁹ beneficijs diuinitatis in creatõne. humanitatis in recreatõne. et p̃sertim ex illa incõprehensibili charitatis ostẽsione q̃ tam euidenter relucet in mansuetissima ꝑpessione tam horribilis mortis ac liberalissima cõmunicatõe sui sacratissimi corꝑis ⁊ sanguinis in sacramẽto altaris. Nã magnũ amorẽ oñdit qñ carnẽ induit. maiorẽ ꝟo qñ mortez sustinuit. maxĩm deniq̃ qñ nobis corp⁹ ⁊ sanguinẽ in cibũ tradidit. Suscipe igit̃ in intimis tuis aĩa mea hoc nomẽ vt dulcedinẽ illius sentias ⁊ amorem. Secũdo ꝑncipaliter sanctificat̃ in nobis nomẽ dei ꝑ nostri sanctificationẽ. Cũ enĩ cognouerem⁹ deũ sanctitatis infinite. necesse est vtiq̃ vt et hoc testet̃ sanctitas vite qđ iam fatet̃ lingua intelligẽtie. aliter enĩ esset mortua fides ⁊ informis. Jux̃ illud Jaco. j. Fides sine opib⁹ mortua est. Tũc igit̃ in nobis nomẽ Jesu sanctificat̃ cũ sanctitatẽ ꝑ nos in eo cognitã imitam̃ Juxta p̃ceptũ dñi Leui. xj. Sancti estote qm̃ ego sanct⁹ sum. Hinc Criso. ait. Sanctificam⁹ dei nomẽ in nobis qñ sciẽtes eũ sanctũ timem⁹ ⁊ sollicite vigilam⁹ ne forte violem⁹ sanctitatẽ noĩs ei⁹ ꝑ mala opera Sic̃ q̃ p̃clara veste indut⁹ est fugit oẽm rẽsordidã ne ꝑdat gratiã cãdor ei⁹ Alioq̃n vt dicit̃ ad Ro. ij. ad eos q̃ credẽtes bona docẽt et mala faciũt. Nomẽ enĩ dei bonũ ꝑuos blasphemat̃ inter gẽtes. Cũ igit̃ petere nomen illud sanctificari nihil aliud est petere q̃ꝫ vt nos sancti simus qui hoc nomen dei vel Jesu christi portamus

Ideo notandum ꝙ quadrupliciter ef-

330

ficimur sancti ꝑm quadruplicem huius nominis sanctus expositionē. Nam sanctus prīo mō idē est ꝙ sine tinctura. i. sine peccato. Peccatū enī ꝑt dici tinctura. qꝛ sic tinctura aufert panno vel lane colorē naturalē sic peccatū aufert aīe innocentiam baptismalē. et sic tinctura penetrat totū pannū intus ⁊ extra. sic peccatum polluit totuꝫ hominē intus et extra. Et sic sanctificamur ꝑ cordis ⁊ corꝑis mundiciā quaꝫ nō ꝯsequimur nisi a nobis auferam⁹ omnē peccati tincturā. De qua sanctificatōe dicit apl̄s. j. Corint. vij. Mundem⁹ nos ab omni inquinamēto carnis et spirit⁹ ꝑficiētes sanctificationē in timore dei. Secūdo sanctus idē est ꝙ sine terra. Agyos enim grece sanctus est latine. Agyos aūt grece est quasi sine terra. et hoc mō similiter sancti efficimur vilipendēdo terrena scꝫ diuitias. delitias. ⁊ honores. ac desiderādo celestia vt simus viuaciter erecti in deum amore sancto. Naꝫ amor pes est anime q̄ ambulat ꝑ affectū sine in celū siue in terrā An nō erat apl̄s siue terra quando dicebat? Oīa arbitrat⁹ suꝫ vt stercora vt christum lucrifacerē. Et ad diuina erect⁹ addidit. Nostra cōuersatio in celis est. Tercio ꝓinde sanctus idē est ꝙ sanguine tinctus. qꝛ olim hostie sanguine tingebant̄ ⁊ purificabant̄. imo et oīa pene in sanguine mundabant̄ ꝑm legē. ⁊ sine sanguinis effusione nō fiebat remissio. vt plenius habet̄ ad Heb. ix. Si sanguis thauroꝝ vel hyrcorum aut cinis vitule aspersus inquinatos sanctificat ad emundationeꝫ carnis. q̄ꝫtomagis sanguis christi q̄ ꝑ spiritū sanctum semetip̄m obtulit immaculatuꝫ deo emundabit ꝯscientiā nostrā ab oꝑib⁹ malis ad seruiendū deo viuenti. Quarto deniq̄ sanctus idē est ꝙ firmus et sanxitus. vt dicit Isid. Et sanxitus veīt a sanxire qd̄ est firmare. Et ideo leges dicunt̄ sancte. qꝛ firme ⁊ immobiles. ⁊ isto mō dei nomen in nobis sanctificat̄ ꝑ virtuosam ꝑseuerantiā adherēdi eterno bono sic vt sanctitas noīs eius firmet̄ in nobis vsq̄ in finem vite nostre. Ad Hebre. xij. Pacē sequimini id est innocentiā ad ꝓximum cuꝫ omnibus. glosa. etiā cum ꝑsecutoribus. ⁊ sanctimoniā id est ꝑfectionem in bonis operibus. Quidā enim ꝓpter pacem dimittunt aliorū correctionē et accusationem. isti querunt pacē sed nō sanctimoniā. Sequitur. Sine qua scꝫ pace et sanctimonia nemo videbit deum. Tercio principaliter sanctificat̄ in nobis nomē dei ꝑ ꝓximi edificationē vt sicut christiani vocamur noīe sic veritatem christianitatis mōstremus per exemplū in opere. Hinc domin⁹ ꝑcepit Math. v. Sic luceat lux vestra scꝫ doctrine corā hoībus vt videāt oꝑa vr̄a bona. glosa. Opera requiro vt videant̄ et sic doctrina cōfirmat̄ Iuxta illud Iaco. Sic loquimini ⁊ sic facite, quasi ꝑ legē libertatis incipiētes iudicare. Alioquin vt dicit Criso. Nomē dei ꝑ hos blasphemat̄ q̄ nō faciūt qd̄ docēt. Sequit̄. Et glorificēt patrē vestrū qui in celis est. Aug⁹ ib dē. Si tm̄mō diceret vt videāt oꝑa vr̄a bona finē ꝯstituisse videret̄ in laudib⁹ hoīm q̄s querūt ypocrite sꝫ addit. Et glorificēt patrē vestrū q̄ in celis est vt hocip̄m qd̄ hō ꝑ bona oꝑa placet hoīb⁹ nō ibi finē ꝯstituat sed referat ad laudē dei. vt ꝓpterea placeat hoīb⁹ vt in eo glorificet̄ deus In verbis igit̄ ꝑdictis ostendit christus ꝙ tria requiruntur ad hoc ꝙ per nostrā cooperationem etiam in ꝓximis sanctificet̄ nomē dei vel Iesu christi. Primo requiriur q̄dam industriosa diligentia ad subueniendum ꝓximo in septē operib⁹ misericordie spūalis ꝑm ꝯgruentiā tp̄is ꝑsone loci ꝯditōnis ⁊ aliarū circūstantiaꝝ de quib⁹ diffuse suꝑi⁹ tractatuꝫ est et ad hoc obligat̄ vniusq̄sq̄ a deo qui mādauit vnicuiq̄ d̄ ꝓximo suo. Scd̄o requirit̄ ꝯuersatio salutifera ad ostēdendū ꝓxīo ꝑ bonū exempluꝫ id qd̄ ingerit exhortatōis instructōis vel correptōis verbū vt q̄ illuminauerīt ꝑ verbū q̄si lux. etiā cōdiant ꝑ exemplū q̄si sal. Alioq̄n si sal euanuerit in q̄ salieť Iero. id ē si doctor errauerit scꝫ vita ⁊ doctrina q̄ alio doctore emēdat̄. Ad nihil valet vltra nisi vt mittat̄ foras ⁊ ꝯculcet̄ ab hoīb⁹. Iero. Certe legim⁹ ī scripturis vrbes q̄sdā ita victoꝝ sale semīatas vt germē nr̄

lum in ipis oriret. Ad nihilū valet vltra qz cuius vita despicit restat vt eius ꝑdicatio cōtemnat. Tercio requirit intentio debita scz ad querendū laudem dei et salutem ꝓximi. Porro in statu glorie vere clare et ꝓfecte dei nomen in nobis sanctificatur cum intellectus plenarie visione summe veritatis illuminat. quia tunc similes erimus ei videntes eū sicuti est vt dicitur ꝓme Johis. iij. Ad laudē dei Amen.

De quadruplici regno dei et de qualitate regni celestis Ser. xlij.

Facite dignū fructū penitētie. Declarata iam petitōne de diuini nois sanctificatione quā saluator noster primū posuit. ꝓsequēdum est de petitione aduentus regni dei quā idem secūdo loco postulare docuit et hoc ordine multū cōuenienti. Nam ꝑ sanctificationē adoptamur in dei filios. qz ꝑ hoc q̄ nomē dei sanctificatur ī nobis nos sanctos efficiendo. dat nobis potestatem dei filios fieri vt dicit Johis. j. Et quia ꝓprium est filiorum petere regnū et hereditatem eis debitā. ideo statim docet petere regnū dei seu hereditatis possessionē dicēs. Adueniat regnū tuum scz nobis ꝓmissum et christi sanguine cōquesitum. Et sic in ista secūda petitōe nostra memoria ꝑ spem veram ordinatur in deū. Ad maiorem tamē euidentiā sciendū q̄ regnū spiritualiter exponi ꝑt q̄tuor modis. et de oībus intelligi ꝑt ꝓsens petitio. Nā primo ꝑt exponi de regno anime penitētis in quo regnat deus ꝑ viciorū expulsionē. Per vicia quidem diabolus sibi aīe regnū vsurpauit qui est rex sup omnes filios superbie vt dicit dñs ad Job eiusdē. xlj. Et qz superbia est radix oīm viciorū. ideo ꝑ hec verba dñs innuit q̄ ꝑ vicia in nobis diabolus dñatur. Dñ Bern. sup. Missus est dicit Veni dñe Jesu aufer scandala de regno tuo qđ est aīa mea vt regnes tu qui debes in ea. Venit auaricia et vendicat in me sedem sibi. iactantia cupit dñari mihi. superbia vult me esse regē. luxuria dicit. ego regnabo. ambitio. detractio. inuidia et ira cū dia certat ī meipo cuius ego potissimū ee videar. Ego aūt q̄tum valeo resisto. reuertor q̄tum iuuor. dñm meū Jesum christū reclamo. ipe me defendet qz ipe me agnosco iuris. ipm mihi dñm teneo et dico. Nō habeo regē nisi Jesuz. Veni igitur dñe et disperge illos in virtute tua et regnabis in me. qz tu es ipe rex meus et deus meus. Vnde ille. Nam hoc regnū dñs debellaturus humanā naturam assumpsit. Vnde ad Ro. vj. dicit. q̄ vetus homo noster simul crucifixus est cū christo vt destruat corpus peccati qđ est regnū diaboli vt vltra non seruiamus peccato. Sequit. Nō igitur regnet peccatū in vestro mortali corpore vt obediatis cōcupiscentijs eius sed neq̄ exhibeatis mēbra vestra arma iniquitatis peccato. sed exhibetevos deotāq̄ ex mortuis viuētes et mēbra vestra arma iusticie deo. Insup vt dicit Coloc. j. Gratias agētes deo patri q̄ dignos nos fecit in partem sortis sanctorū. glosa. i. in participatōnem hereditatis sanctorū que dicit sors. quia diuina voluntate et electōne non humana pulsione distribuitur Actj. j. Cecidit sors sup Mathiam. Sequit. Jn lumine id est christo qui est lumē de lumine. Sequitur. Qui eripuit nos de potestate tenebrarum. id est demonū qui nobis dominabantur. Et transtulit scz de carcere peccati in regnū filij dilectōnis sue vt essemus regnum filij sui. Jn quo habemus redemptionem scz a pena et remissionē scz a culpa. Aduenit igit regnū dei in nobis cū imperio diaboli per extinctionē fetentiū viciorum expulso de nostris cordibus deus in nobis ꝑ virtutū bonā fragrantiā cepit dominari. vt cuz deuicta fornicatōnis castitas. deuicto furore mititas. calcata superbia humilitas. in nostra mente regnare cepit. Et sic etiā generaliter petit ꝓtius xpianitatj regno vt ī vnoq̄q regnet deus virtutū ꝑ gratiā et nō pctm. De q̄ regno habetur Matth. viij. Multi scz vocati per gratiam venient ab oriente et occidente et recumbēt cum Abraham Jsaac et Jacob in regno dei. filij aūt regni ec. Multi dicit. non omnes. Quare? quia

vt dicit Aug⁹ ibidem. Illevenit quē gratia dei prevenit. Pro quo sciendū q̄ gratia p̄veniens scz voluntatē est gratia gratis data quasi indigno et adhuc in peccato mortali existenti p̄stita. et est donū dei nō q̄ nos deo gratos efficit sed quo homo se p̄parat ad diuinā gratificationē et spiritussancti susceptionē. vtpote cuius officium est a malo revocare liberū arbitrium et excitare ad bonū. sic q̄ nos facit devitare multa mala et operari multa bona licet ad salutē nondū sint efficacia. sicq̄ facit in homīe quandā habitationē que dat locuz diuine misericordie q̄ salua iusticia posset alicui cōferri gratia gratū faciens. quia diuina iusticia fieret iniuria si tali daretur gratia in qua adhuc esset obex gratie scz peccandi volūtas Si querat quare non omnibus datur talis gratia prevenies. Respondet Aug⁹ de baptismo parvulorum q̄ dei gratia cur ad istuz veniat et ad illum nō veniat occulta potest esse causa. iniusta esse nō potest. Nec est defectus ex parte dei qui tante liberalitatis ac pietatis est q̄ vt dicit Albertus in p̄pendio. Gratia semp est presto liberum arbitrium excitare cōmonere cui p̄monitōni debet homo cōsentire. quod si nō facit delinquit et ingratū et indignū se efficit diuine gratie ita q̄ a gratia penit⁹ delinquitur ad malum p̄cliuus et ad bonū invalidus. Quia culpa sepi⁹ reiterata adeo peccatorē reddit egrotū in malicia q̄ nō pateat aditus gratie gratis date taz sedule repulse dum a malo revocat et ad bonū excitat sicut medicina plerūq̄ nō iuuat frequēter et in infirmitate recidiuantē. Secūdo vero potest exponi de regno anime sapientis quod aduenit p̄ gratie augmētationē. De quo regno dicit Luce. xvij. Regnum dei intra vos est. vbi dicit Greg⁹. Nāq̄ forsitan regnū nobis insitū dicit inditam aīab⁹ nostris leticiā p̄ spiritūsanctum. Ea enī est velut ymago et arra p̄gentis leticie qua in futuro seculo sanctorum anime gaudebūt. Et hoc idem testat̄ apostolus Ad Ro. xiiij. dicens. nō est regnum dei esca et potus sicut epicuri asserebant qui potissimā sollicitudinē sup̄ corp̄is curam habebant dicētes. voluptatē carnis esse summū bonū. ac ignorātes aliam esse voluptatē p̄ter carnalē. Vnde etiaz aīa dimissa corpori tm̄ curā impendebāt. Sz hmōi respondet Bern̄. dicēs. O delicate qui delitijs et diuitijs circumfusus cōfusionem expectas et mortē. Nō est regnū dei esca et potus nec purpura et byssus. quia dives vtroq̄ circumfusus in puncto ad inferna descēdit. Deinde subdit Apl⁹ in quo est regnū dei dicēs. Sed iusticia pax et gaudium in spiritusancto. Et sic regnū bone p̄scientie habet tres civitates p̄ncipales. Prima dicit̄ iusticia scz fide formata que cōsistit in declinādo a malo et faciendo bonū nō tam ex timore p̄ntū ex amore. Nam iusticia licet primū in nobis p̄ficitur cuz quadā difficultate p̄pellēte nos ipo dei timore tm̄ in augmento gratie redditur nobis nō solum facilis sed etiā delectabilis vt iam amor qui deus est in nobis regnet p̄ iusticie libertatē quasi in p̄prio suo regno Vñ dicit apl⁹ ad Ro. viij. Nō accepistis spiritū seruitutis itez in timore. Secūda civitas dicit̄ pax q̄ fundata ē inquieta tollerātia passionū. Tunc enī q̄s in omnibus etiā aduersitatib⁹ verā pacē invenit qñ q̄s cōtumelias et iniurias q̄rit. adeptas cū effectu et irrogā nō solū ignoscit sz etiā eos velut intimos diligit. et sic deus libere regnū pacis possidet. Tercia civitas dicit̄ gaudiū in spiritu sancto q̄ fundatū est in certa spe p̄mioz et p̄scientie puritate. iux illud apli. ij. Corīr. j. Gloria nostra hec ē testimoniū p̄scie nostre. Tercio p̄inde p̄t exponi de regno ecclesie militātis q̄ aduenit p̄ fidei dilatationē. Petit igit̄. Adveniat regnū tuū. q̄si diceret. Visita. dilata. et defensa ecclesiaz tuā vt ammotis infideliū. hereticorū. tyrānorū et falsoz fratrū. p̄secutorib⁹ ifideles ad fidē veniāt. tyrāni miteſcāt heretici errorē deponāt. falsi fratres ad vite et iusticie veritatē redeāt. et omnes tuis mandatis obediant. vt sic regnū tuū in omnibus adueniat. Et sic petimus p̄ totius mundi regno vt sic aduenīente dei regno diabolus

in mundo regnare desistat. iuxta ꝓmissuz
dñi dicẽtis Johis. xij. Nunc iudiciũ est
mundi. Augꝰ. ibidem. Hic iudiciuz vocat
a suis redemptis diaboli expulsionẽ. Vñ
sequit. Nunc princeps huius mũdi eijcie-
tur foras. Augꝰ. id est princeps malorum
hoĩm qui habitant in mundo cui quando
post passionẽ. resurrectionẽ. et ascensionẽ
christi ⁊ fide formata renunciat. eijciatur
foras. Sed quia iam fides multorũ mor-
tua est. ideo regnũ huius principis in eis
reuiuiscit. Petimus. Adueniat igitur re-
gnum tuum sicut ꝑ fidẽ sic ꝑ sanctã opera
tionẽ. Quarto denicꝫ ꝑt exponi de re-
gno ecclesie triumphantis quod nobis ad
uenit per eterne glorie adeptionẽ. Nã aĩa
deuota in christo plene quiescere deside-
rans tam ꝑm diuinitatẽ q̃ꝫ humanitatẽ et
ardenter eius amplexibus frui desiderãs
ꝑ cuius amore illi cuncta viluerunt q̃ desi
deria sua aliter temperare non sperat nisi
tota illic transeat vbi facie ad faciẽ illum
irrepercussa acie videat flagitando preca
tur illud citius adimpleri cuz apostolo cu
piens dissolui et esse cum christo qꝛ q̃ꝫdiu
sumus in hoc corpore ꝑegrinamur a dño.
Christus enim sicut regnum dei est in quo
deus trinitas plenissime ⁊ iocundissime re
gnat. sic est et regnum nostrum. quia in il-
lo ꝑm totum hominẽ regnaturi sumꝰ sicut
ꝓmisit ꝓsequens Joh. xij. Et ego si exal-
tatus fuero a terra omnia traham ad me-
ipm. Augustinꝰ. Sed que omnia trahit ni
si ex quibus diabolus eijcitur foras. Nec
ad vniuersitatem hominuz retulit sed ad
creature integritatẽ id est spiritũ. animã
et corpus. Omnia inq̃ꝫ traham et hoc nõ
solum ex passionis merito quo nõ solũ sibi
sed etiã nobis meruit corꝑis resurrectõez
et totius hominis glorificationẽ. sz etiaz
ex amore in cruce ostenso ad genus huma
nũ habet causaz attractiuã mentiũ. quia
maiorem hac dilectionem nemo habuit.
Vel generaliter accipiendũ est. Adueni-
at regnũ tuũ. i. regnũ ecclesie militantis.
veniat ad regnum ecclesie triumphantis
ita vt vnũ regnuz fiat. vnũ ouile. et vnus
pastor. Et hoc ꝑm Augꝰ. ad probam. peti
mus vt desideriũ nostrum ad illud regnuz
excitemus in quo regnat christus cum oĩ
bus sanctis. Qꝛ si querat quale sit regnũ
ad quod tendere debet nostruz desideriũ
Ad hoc dicendũ ꝙ illud regnũ est specio-
suz. copiosuz. pacificũ. et eternũ. Prĩo di
citur esse speciosum ex tribus. Primo rõ-
ne loci. quia in altum situm est ita ꝙ ad il-
lud nõ ascendit aliquid coinquinatum:
Tanta nanqꝫ pulcritudo loci illius est ꝑm
Bern. ꝙ omnis pulcritudo huius mundi
est velut carcer obscurissimus respectu il-
lius pulcritudinis. Hinc ps. Melior est
dies vna in atrijs tuis super milia. Et Au
gustinꝰ in libro de moribus ecclesie. Tãta
est inquit pulcritudo iustie. tanta est iocũ
ditas leticie eterne. hoc est incõmutabilis
veritatis et sapientie vt etiam si nõ lice-
ret in ea amplius manere q̃ꝫ vnius diei mo
ra ꝓpter hoc solũ innumerabiles anni hu-
ius vite pleni delitijs ⁊ circumfluentia bo
norum temporalium recte meritoqꝫ con-
temnerentur. Secundo speciosum rõne
regis presidentis ibidem. De quo dicitur
Isa. xxxiij. Regem suum in decore vide
bunt. in qua visione cõsistit substantialis
gloria que dabitur animabꝰ beatis. Naz
substantialis gloria est perfecta intelligẽ-
tia admirabilis excellentie dei cognite in
sua natura. ac gloriosus amoris actus in
deuz cõtinue inspiratus que hoĩ in eternũ
gloriose cõmunicant. Et sic includit in se
tria scz cognitõz infallibilis veritatis. di
lectionẽ vel fruitionẽ infastidibilis boni-
tatis. et tentionẽ vel possessionẽ inamissi
bilis dignitatis. Vñ paulꝰ in terciũ celuz
raptꝰ ad visionẽ momentaneã decoris eiꝰ
rediẽs ad se q̃ viderat ad plenũ narrare nõ
poterat ꝑ magnitudĩe gl̃e sue sz postea cla
mabat Ad Ro. vij. Ego infelix homũcio
q̃s me liberabit de corꝑe mortis huiꝰ? Ter
cio speciosũ d̃r rõe inhabitãtĩ ꝯsortij. qꝛ te
stante dño fulgebũt iusti sicut sol. imo mi-
nus dixi quia tunc solis lumẽ erit septem
dierum et corpus gloriosum erit septies
clarius illo sole ꝑm Thomã in. iiij. Quid
igitur aĩa erit q̃ tũc illuminabit lumĩe glo
rie q̃si amicta diuinitate cuiꝰ redundãtia

332

corpus hanc claritatem sortiet. vt latius dixi in sermone domini de aduentu eius. Pro his igitur tribus petendis merito. adueniat regnum tuum. speciosum qd vti qz solum datur cōtinentibus se ab illicitis et mortiferis. Secundo dicitur copiosum ꝓpter p̄sentiam omniū verorū bonoꝝ que mens humana desiderare potest. Et vt de ceteris sileam ibi ad fruendū ꝓponit obiectum diuinitatis vnum in essentia ⁊ trinū in personis. Quod quidez q̄tum confert dulcedinis in sua beatifica fruitōne satis ex hoc manifestatur. quia solus odor illi⁹ tenuissimus in presenti sanctis cōmunicatus millesies plus delectat q̄z vniuersum mundi gaudium. Hinc ipsa diuinitas ꝓpter plenitudinem omniū delitiarū ab Augustino fons noīatur. j. Corinth. xij. vbi dicit. Ibi vita beata in suo fonte bibitur Ex cuius gustu omnes vires erunt in actibus suis ꝑfectissimis. quaꝝ actus erūt delicie et gaudia. et sic ꝑpetuo manebūt. Ex quo merito petendum est christiano. Adueniat regnum tuū. scz omni vbertate copiosum quod solum datur pauperib⁹ christi ⁊ eoꝝ subuētoribus. Negabit aūt diuitibus in diuitijs fiduciam ponentib⁹ aut cōtra dei preceptū acquirentib⁹. retinentibus. ⁊ abutentibus. Tercio dicitur esse dei regnum pacificū. quia ibi nullus latro predo. criminator. oppressor circumuētor aduersarius. vel maleficus. accedere pōt sed omnes in illo regno ꝯuenientes tam ꝑfecta charitate mutuo se diligūt ꝙ vnusquisqz sic diligit aliū sicut semetip̄m. ⁊ sic gaudet de bono alterius sicut de ꝓprio. nec poterit ibi quicq̄z sentiri quod possit cordi vel corpori displicere. Et quia pacificum est datur mitibus. humilibus. et pacificis. Quarto dicitur eternū quod a cōprehendentibus nunq̄z potest amitti. Daniel. vij. Regnum eius regnū qd non corrumpetur et regnū sempiternū. Et Joh. vj. Omne quod venit ad me nō eijciam foras. Deniqz in statu glorie adimpletur in nobis hec petitio quādo memoria nostra quietatur in regno id ē in possessione summe maiestatis quod nos reges efficit regni celestis. Ad laudem dei Amen.

Q⁹ quinqz cōcurrunt ad op⁹ meritoriū ⁊ q⁹ quatuor modis intelligitur hec petitio sicut ab hoīe deus quatuor requirit. Ser. xliij

Pacite dignū fructū penitētie. Post petitionē de aduentu regni dei ponit terciā petitionē de voluntate diuina in omnibus adimplenda. Et hoc ideo. quia regnū dei obtinere nō possumus nisi per merita bone actōnis. nec dei nomen sanctificare valeamus nisi bene viuamus. Porro merita et sancta vita haberi nō potest. nisi diuinaz voluntatez adimpleamus. et ideo petim⁹ vt dei voluntas hic a nobis in terra adimpleatur sicut in celis a beatis angelis ꝑficitur et alijs sanctis. In q̄ petitōne summa omnis meriti et bone vite breuissime est expressa. Cum enim deus velit om̄e bonum fieri et omne malum deuitari. Ideo voluntas nostra tunc solū est bona qn̄ innitimur diuine voluntati vt principio mouenti et exemplari regulanti. Quod quia solum in celo perfecte adimpletur. ideo petimus vt in terra a nobis cōformiter ei⁹ voluntas adimpleatur. Et sic ostendit in nobis in petitione hac ꝙ in omni actione nostra semper aspicere debeamus ad exemplar celestis gratie et optare ꝓ viribus ei cōfirmari vt impleamus preceptum illud Leui. xj. Sancti estote quoniā ego sanct⁹ sum. Hec est enim voluntas dei sanctificatio vestra. vt dicitur. j. Thessal. iiij. Hinc igitur incidentaliter queri potest vtrū diuina voluntas semper impletur sicut sentire videtur Aug⁹. in Ench. dicens de homine. Semper deus implet suam voluntatem quia nihil facit homo de quo nō operetur deus quod vult. Non enim vult deus ꝙ homo peccet. si autem peccauerit penitenti vult parcere. In peccatis vero perseuerantem punire. sicut alios ab eterno p̄parauit ad penam alios ad gloriam Ad hoc respōdet Alex. de halis in prima parte summe inter alia ꝙ duplex est volūtas dei. Prima est voluntas beneplaciti

qua scz deus vult et q̃ video deus est. De qua dicit̃ ad Ro. xij. vt probetis q̃ est voluntas dei bona beneplacens et perfecta Cũ dicit bona significat ꝙ bonũ est semꝑ volitum volũtate diuina. Et addit beneplacens quod signat immobilitatẽ siue q̃etem ex ꝑte voluntatis et voliti. Cuz vero subiungit. ꝑfecta significat cõplementum voluntatis et voliti vt nihil desit q̃n fiat quod vult. Secunda dicit̃ volũtas signi ⁊ recipit multiplicationẽ in quinq̃ q̃ sunt. ꝑmissio. oꝑatio. ꝑceptio. ꝓhibitio. et cõsilium. De quibus ps. Magna oꝑa dñi exquisita in omnes volũtates eiꝰ. Cõtra voluntatẽ igit̃ beneplaciti q̃ deꝰ est nihil fit sed semꝑ implet̃. Cũ igit̃ dicit̃ aliq̃d fieri cõtra voluntatẽ dei. Hoc intelligit̃ cõtra voluntatẽ signi alicuiꝰ ip̃ius dei. nõ tamẽ signi qđ ẽ ꝑmissio vel oꝑatio. qꝛ illa semꝑ implet̃ sed cõtra voluntatẽ signi qđ est ꝑceptio. ꝓhibitio. vel ꝯsiliũ. ⁊ hoc ostendit Augꝰ. cum ꝓsequit̃ in Ench. et dicit đ malis loquens. Quantũ enĩ ad ip̃os scz peccatores attinet quod deus noluit fecerũt scz cõtra voluntatẽ signi qđ est preceptio ꝓhibitio vel ꝯsiliũ. Sequit̃. Quantũ vero ad eius omnipotentiã. i. voluntatẽ eiꝰ omnipotentẽ que est beneplaciti nullo mõ id facere valuerũt. Hoc quippe qđ est ꝯ dei voluntatẽ fecerũt scz ꝑcepti ꝓhibiti vl̃ cõsilij de ip̃is facta est voluntas eius. Quia q̃tũ ad voluntatẽ ꝑmittentẽ nõ fiũt mala ꝑter eius voluntatẽ. i. ꝑmissionẽ ⁊ hoc est quod subdit dicẽs. Vt miro mõ non fiat ꝑter eius voluntatẽ. Et istud ostendit Ansel. ꝑ similitudinẽ (libro. j. cur deus homo) dicẽs. ꝙ ea q̃ celi ambitu cõtinent̃ si vellent nõ esse sub celo aut elongari a celi ambitu nullatenus possent nõ sub celo esse nec fugere celũ nisi appropinquando celo. Nã et vñ ⁊ quo irẽt sub celo essent. et q̃tomagis a qualibet celi ꝑte elongarentur tãtomagis opposite ꝑti appropinquarent Ita q̃uis homo vel malus angelus diuine volũtati ⁊ ordinatõni subiacere nolit. nõ tñ effugere valet. qꝛ si vult effugere de sub voluntate iubente. currit sub voluntate puniẽte. Et si q̃ris q̃ trãsit nõ nisi sub volũtate ꝑmittẽte. Et hoc ip̃m qđ ꝑuersũ vult aut agit ad vniuersitatis potestatẽ. ordinẽ. pulcritudinẽ. summa sapiẽtia cõuertit. De hac tñ materia plenius vide in sermonibꝰ de diuersis. sermõe đ diuina voluntate et nostre volũtatis cõformitate. Secũdo queri ꝑt. cur igit̃ deꝰ mala ꝓhibz bona ꝑcipit. et optima cõsulit. cũ hominẽ reliquit in manu liberi arbitrij sui. Dicit̃ enĩ in ps. Tu mandasti mandata tua custodiri nimis. Et iterũ dicit̃ Eccle. xv. Deus ab initio cõstituit hoĩez et reliq̃t illũ in manu cõsilij sui. Ad hoc dicendũ ꝙ deꝰ nõ ꝓhibuit mala nec ꝑcipit bona nec cõsuluit optima vt vellet ab oĩbus efficaciter mala vitari et bona simpliciter fieri. qꝛ si simpliciter vellet vtiq̃ fieret eo ꝙ a nullo ꝑt eius voluntas impediri. Sed ideo ꝑcepit vt iusticiã suã omnibus ostẽderet ⁊ mali ꝑ hoc ĩ excusabiles fierẽt et penã ex inobedientia sentirent. boni vero ex obedientia diuinã gratiam acquirerẽt. sicut alios ad penã ꝑparauit. alios ad gloriam. Tercio q̃ri ꝑt de hac petitõne sicut et de duabus precedẽtibꝰ. cur nõ dixit dñs. Pater sanctificetur nomẽ tuũ ĩ nobis. fac aduenire regnũ tuum sup nos. et fac voluntatẽ tuã de nobis. Nec iterũ dixit. Sanctificemus nomẽ tuũ. suscipiamus regnũ tuũ. et faciamus voluntatẽ tuã sed ĩpersonaliter posuit. sanctificet̃. adueniat. fiat. Ad hoc respõdet Criso. ꝙ ideo iste petiones ponũtur impersonaliter qꝛ christus hic multuz caute loquit̃ ostendere volẽs ꝙ ad operationẽ meritoriã opus vtriusq̃ ꝑsona req̃ratur scz tã ꝑsone create q̃ increate. Nã ad opus meritoriũ vite eterne necesse est cõcurrere deũ ⁊ hoĩem. Quia sicut homo nõ ꝑt facere bonũ nisi deũ cooperãte Juxta illud. sine me nihil potestis facere. ita nec deus ꝑt facere opus meritorium vite eterne nisi hoĩe volente et cõcurrente. Sicut a simili terra nõ fructificat sine semĩe nec semẽ sine terra. Ad maiorẽ aũt euidẽtiã sciendũ ꝙ quĩq̃ sunt breuissime ꝯsideranda. Primo ꝙ volũtas dei ꝑfici nõ ꝑt in nobis q̃ ad oꝑa meritoria nisi deo cooperante ⁊ auxiliãte ꝑ gratiã gratũ facien

333

tem. qz licz homo opa de genere bonoꝝ faciat illa tñ nō sunt vite eterne meritoria nisi volūtas boīs ꝓpareť a deo ꝙ gratiā. dicit Aug⁹ in. iij. reſpōſione ꝓtra pelagiū Et huiꝰ cauſam ponit ſanctꝰ Tho. in ꝑma ſe. q. cix. q hoc eſt ideo. qz vita eterna eſt finis excedēs ꝓportionē humane nature. Hinc ꝙ ſua naturalia nō poteſt homo ꝓducere opa meritoria vite eterne ꝓportionata. ſed ad hoc exigiť altioꝝ virtus ſcz virtꝰ gratie. Et ideo dicit apls. j. Corinth. xiij Si diſtribuero in cibos pauꝑū ꝛc. Scdo q nec volūtas dei fit in nobis quo ad opa meritoria etiā ſi videať fieri qñ eſt ꝓceptū niſi ꝓcurrēte. ꝓſentiente. ſiue boīs voluntate coopante. ſm illud Aug⁹. in libro cōfeſſ. Qui creauit te ſine te nō iuſtificabit te ſine te. Cuiꝰ rō eſt. qz deus nō acceptat coacta ſeruitia ꝛ opa inuoluntaria. Hinc ſup illud. j. Corint. ix. Unuſquiſq ꝓut deſtinauit in corde ſuo nō ex triſticia aut ex neceſſitate ꝛc. dicit glo. Qui enim dat vt careat tedio interpellātis ꝛ nō vt reficiat viſcera indigētis. et rē ꝛ meritū perdit. Quicqd igiť boni facis cū hilaritate fac ꝛ benefacis. Si cū triſticia facis de te fit nō tu facis. Tercio q ſi velle boīs ad opus meritoriū efficaciter ꝓcurrerit. ſtatī ꝛ ſemp ꝓcurret etiā efficaciter ꝛ vel le diuinū. Cuiꝰ rō eſt. qz deus immutabiliter ſe habet ad tribuendū donū gratie oī volente recipe. faciēdo qđ in ſe eſt. ꝛ ſic illa neceſſitate coactus nulli ſe negat debite ꝑparato Dicit eī Aug⁹ ſup illō ad ℞o. v. Juſtificati ex fide pacē habeam⁹ q deus recipit ꝓfugiētes ad ſe. Aliter ī eo eſſz iniq̄tas. In cuiꝰ argumentū Jath. xv. dicēte chananea. dñe adiuua me. ſtatī affuit velle diuinū cū chriſtꝰ rñdit. Magna eſt fides tua fiat tibi ſicut vis. Quarto q opus bonū fit ab vtroq̄ ſcz totū ab boīe inſtrumētaliter. et totū a deo ꝑncipaliter vel cauſaliter. Et hoc ideo. qz oīa humana opa virtuoſa deꝰ in nobis opať ꝙ gratiā ꝓuenientē ꝛ deificat ꝙ gratiā gratū facientē. Unde ſup illud Jobis. xij. Aqua quā ego dabo fiet in eo fons aque ſalientis in vitā eternā dicit Lyra. q xp̄s hoc dicit. qz ꝙ gratiā ſpiritusſancti mentē ĩhabitat qui eſt origo gratie faciētis boīez ſalire ī vitā eternā. Naturale eſt enī q aqua tñ aſcendere ꝑt q̄ſtū deſcēdit. ꝛ ideo ſicut aq̄ gratie ī nos a deo deriuať ita ꝙ ipſaz opa noſtra ad deū eleuanť. qz ſic ꝙ ipſam diuine nature conſortes efficimur. vt dicit. ij. Pe. j. ſic etiā ꝙ ipſaz opa noſtra bona qđammō deificāť ita q eterno ꝑmio digna iudicanť. Alioq̄n quis ꝙ mica panis ſuſciperet vbertatē regni celeſtis. Et ſic opus noſtrū totū eſt ſuū ꝙ gratiā ꝓuenientē ꝛ deificantē. ac totū noſtrū ꝙ volūtatē liberam conſentientē ꝛ cooperantē. Quinto q ex iā dictis nondū habeť ſalutaris opatō niſi aſſit ꝛ recta intētio q̄ potiſſime relucz in ꝓfecta conformitate volūtatis noſtre cuz diuina volūtate. Exempli gra. qz nō ſufficit illō facere vel velle qđ deus vult q̄ cōformitas eſt finalis vrpote. deꝰ vult q opera pietatis fiāt cū pura ꝓſciētia qđ tñ ꝑficit in gra conſtitutus. Nec etiā hoc ſufficit qz forte cauſa eſſet cōpaſſio naturalis et lic nō mereretur. Et ideo oportz q fiat etiam ad qđ deus vult q̄ eſt cōformis in rōne finis. i. ꝓpter amorē dī totaliter vt ſalutem ꝓncipaliter. Et hec vltima duo ꝓfectū opꝰ meritoriū conſtituūt. His igiť ꝑmiſſis ſciendū q hec petitio ſm Aug⁹ in li. de ſermone dñi. quatuor modis intelligi ꝑt. Et ſm hoc q̄tuor req̄ret deuſ ab boīe. Nā primo vult deus ꝙ boīe beatitudīs ꝓſecutionē. qz ad hunc finē creauit deus boīem vt beatitudinē cōſequať. q beatitudo ī angelis iam eū ꝓfecta ſed in boīb⁹ reſtat adhuc ꝑficienda. Et ideo chriſtus orare docuit. Fiat volūtas tua ſicut in celo ꝛ in terra. quaſi diceret ſm primā expoſitionem Aug⁹. Sicut in angeliſ qui ſunt in celis fit volūtas tua vt in oī mō adhereāt tibi teq̄ fruanť nullo erroꝛe obnubilāte eoꝝ ſapientiā. nulla miſeria impediēte eoꝝ beatitudinē. Ita fiat in electis tuis qui in terris ſunt ꝛ de terra formati q̄ſtum ad corpus. qz q̄uis in celeſtē habitationē nō ſint aſſumpti tñ de terra ſunt aſſumēdi ꝛ in angelicā ſimilitudinē trāſumendi. Iſaac in colł. patrū. Nō poteſt eē maioꝝ oratio q̄

optare vt terrena mereant celestibus adequari. Nã quid est aliud dicere. fiat voluntas tua ꝛc. ꝙ vt sint homines simile et angelis ꝛ sicut ab illis fit voluntas dei in celis sic etiam hi qui sunt in terris non suam sed eius vniuersi faciant voluntatem. Vel ita intelligendum est. fiat volũtas tua sicut in celo scilicz materiali ī quo oĩa tenẽt ordinẽ suũ et cursum in pace sic etiã in terra in oĩb⁹ seruẽt pax ꝛ ꝓcordia tua. vt ab oĩb⁹ cognoscat ꝛ ꝑsequat volũtas tua bona beneplacẽs ꝛ ꝑfecta vt que odis odiamus ꝛ q̃ diligis diligam⁹ et que ꝑcipis impleam⁹. Vñ tm̃ exoptat christ⁹ volũtatẽ nr̃az ꝓformari diuine ꝙ Math. xj. in fine de talib⁹ loquit̃ familiariter dicens. Quicũ ꝙ fecerit voluntatez patris mei q̃ in celis est. ipe meus frater sozor et mater est. Mater in q̃. qz in eo christ⁹ spiritualiter opatõne spiritussancti cõcipit̃. sozor aũt et frater. qz coheres regni efficitur. nã vtrũ ꝙ noĩat ne sexũ aliquẽ ꝓtemnere videat̃. Secũdo vult deus de hoĩe ꝑceptoꝛuz obseruantiã quib⁹ ad beatitudinẽ ꝓueniat̃ dicẽte dño Math. xix. Si vis ad vitam ingredi serua mãdata. q̃ vtiz a peccatoꝛib⁹ nõ obseruant̃. et ideo peccatores noĩant̃ sed obseruare ꝑñt si ꝙuertant̃. Et ideo oram⁹ ꝑ eoꝛundẽ ꝙuersione dicẽtes. fiat volũtas tua. q̃si diceret. Sic̃ sancti et iusti voluntatẽ dei ꝑficiunt in obseruatione oĩm mandatoꝛ q̃ ꝓpterea dicunt̃ celi et celestes. qz cũ apl̃o eoꝛ cõuersatio in celis ẽ. sic ꝙuertant̃ etiã peccatozes ad implẽdũ dei mãdata. que scz implẽdo dei voluntatẽ ꝑficiũt. Vñ ſm Leiso. saluatoꝛ noster hãc oꝛõz ꝑ toto oꝛbe terrarũ cuilibet fieri iniunxit. Ideo nõ dixit. fiat volũtas tua in me vel in illo aut in nobis fidelibus tm̃. sed vbiz terraz vt soluat̃ erroꝛ et plantet̃ veritas expellat̃ malicia ꝛ plantetur virtus. et sic nõ differat iam celũ a terra. Hoc aũt se demõstrat oprare deus. Ezech. xviij. vbi dicit. Nunq̃d volũtatis mee est moꝛs impĩj ꝛ nõ magis vt ꝙuertatur ꝛ viuat. Tercio vult de⁹ in hoĩe reparari ꝑmi status illi⁹ ꝙditionẽ. Pꝛio nãq̃ fecit deus hoĩez in statu tali ꝙ nulla erat resistentia carnis ad animã ita ꝙ nõ poterat aliq̃d ꝓtra deũ in aĩaz surgere nec cõtra aĩam in coꝛpe q̃n posset sine oĩ difficultate abĩcere. sed post peccatũ in penã sentit in se rebellionẽ homo ꝛ pugnam. qz ſm apl̃m. ad Gal. v. Caro ꝙcupiscit aduersus spiritũ. et spũs aduersus carnẽ. Hec enim sibĩ inuicẽ aduersant̃. glo. Spũs enĩ natõnis celestis. caro aũt est terrestris. Dum vnũq̃q̃ ad suã patriã tẽdit fit pugna vehemẽs. aduersant̃ enĩ intantũ vt nõ que cũq̃ vultis scz bona vel mala illa faciat̃ id est facere ꝓmittamini. Q⁹ si spiritu ducimini nõ estis sub lege scz carnis oppresse Et q̃ spiritu dei agunt̃. hi filĩ sunt Sed qz pugnã hãc plene ī pñti vincere ſm spiritũ nõ possumus sed in futuro q̃n natura restituetur in pꝛistinũ statũ cũ coꝛpus illud animale resurgat spũale. imo tunc caro multo ꝑfecti⁹ subĩciet̃ aĩe q̃ in ꝓmo statu subiecta fuerat. Et ideo iam idipm̃ oram⁹ di cẽtes. fiat volũtas tua. vt sic ꝑ celũ intelligat̃ aĩa vel spiritus ſm quẽ delectamur ī lege dei ꝛ vellem⁹ libẽter obedire ꝓceptis dei ꝛ ꝑ terrã coꝛpus nostrũ q̃ ſm se ꝓtrariat̃ legi dei quasi dicerem⁹. fiat volũtas tua ꝛc. in celo. i. in spũ vel ꝓprie in sinderi si que semꝑ malũ refugit ꝛ ad bonũ stimulat vel inclinat. vel etiã in rõne que ſm se semꝑ bonũ appetit ꝛ in terra scz fiat. i. in cõscientia ꝑ expulsionẽ mali ꝛ dilectionez boni vel ꝓprie in sensualitate. i. in inferiori natura q̃ oĩb⁹ bonis sp aduersat̃ ꝛ mala appetit. Veruntamen licet in futura vita dumtaxat coꝛp⁹ nostrũ ꝛ sensualitas nullam rebellionẽ exercebũt ꝓtra spiritũ. tm̃ hoc ipm̃ in viris ꝑfectis etiã hic ꝑt inchoari. et ideo frequẽter hoc efficati⁹ oꝛandũ est.. Quarto vult deus ab hoĩe capitz cũ mẽbris ꝑfectam copulationẽ. Caput igit̃ oĩm hominũ imo ꝛ angeloꝛ est xp̃s Jesus qui suis mẽbris in presenti cõiungitur ꝑ gratiã et in futuro ꝑ gloriã. Oramus igit̃ fiat volũtas tua in celo. i. in christo capite nostro qui dicebat. Nõ veni facere voluntatem meam sed eius qui misit me. Cibus meus est vt faciam voluntatẽ patris mei quod ꝛ ope monstrauit q̃n turpissimã

mortem ex obedientia sustinuit. Et sic in terra infirmitatis nostre qui sum⁹ mẽbra eius. Nam ꝑ celũ recte christus intelligit̃ et ꝑ terram ecclesia militãs. sic̃ enĩ terra fecundatur celo. ita ecclesia militans fecũdatur christo ꝑ gratiã. Unde glosa super hunc locũ dicit ꝙ hic petimus vt nostri arbitrij libertas diuine volũtati ꝑ gratiã societur que scz gratia fluit a capite christo. Preterea cõsequenter p̃t intelligi. fiat voluntas tua sicut̃ in celo et in terra. scz tui spiritualis influxus ⁊ infuse gratie sic fiat in terra ꝑ effectũ executionis subsequẽte opere. Veruntñ in statu glorie ꝑfecte petitio p̃sens dumtaxat adimplebit̃ quãdo Jesus christus sibi copulabit ecclesiã gloriosam nõ habentẽ maculã neqꝫ rugã tanq̃ sponsam electã. Tũc enĩ fiet voluntas dei in nobis sicut in celo aĩe sic et in terra corporis beati ita ꝙ volũtas nostra totaliter in voluntatẽ diuinam trãsformabit̃ fruitõne summe bonitatis ⁊ omnes alie vires inferiores. imo tota natura modo sibi cõuenienti deificabit̃ vt sic ſm apostolum sit deus ⁊ omnia in omnibus. Ad laudem dei Amen.

De triplici pane quẽ petimus scz corporali spirituali et eternali. Et de virtute sacramenti eucharistie. Ser. xliiij.

Facite dignũ fructũ penitẽtie. Visis iam de istis trib⁹ petitõnibus que ordinãt hominẽ dei in nobis sanctificari et eius regnũ nobis aduenire. ip̃iusqꝫ voluntatez in nobis fieri sicut in angelis licet aliquo mõ in hac vita possunt inchoari in hac vita nõ tñ ꝑfecte nisi in futura vita possidebunt̃. Jaz ordine debito de quatuor sequẽtib⁹ petitionibus ꝓsequendũ est que sunt tꝑales ⁊ ad defectũ hoĩs respectũ habentes et ad eterna cõsequenda nacessario iudicantur Pro quo notandũ ꝙ ad tres petitões p̃dictas ꝯsequendas ſm ꝙ animã ordinãt ad deum ꝑ gratiã vel ꝑ gloriã duplicẽ habemus defectũ. Primus est impotẽtia ꝓpter quam illas petitões cõsequendas ꝑuenire nõ possumus. et sic cõtra illuz defectum ponit̃ quarta petitio. Secundus est malicia per quã conamur illas impugnare et sic contra illum defectũ ponunt̃ tres alie vltime petitões. Quantũ igit̃ ad ammonendũ defectũ impotẽtie postulam⁹ auxilium dicẽtes. Panẽ nostrũ cottidianũ da nobis hodie que est quarta petitio in qua pane vite sustentari petimus. Et hoc ideo. qꝛ ad dei seruitiũ ſm dei voluntatez ꝑagendũ necessariũ est nobis robur sustẽtamenti corꝑis ⁊ aĩe. Et qꝛ in pane intelligitur omne necessariũ ad victũ corporis ⁊ spũs. Ido sub noĩe panis nõ solũ petim⁹ necessaria tꝑalia ꝓ dei seruitio sed etiã bona spũalia ꝑ que mens reficit̃ et cõfortat̃ Et sic in orõne hac trina cõcludit̃ petitio. scz casta que petit ordinate tꝑalia. castior que spũalia petit scz virtutes. gratias. et alia dona. ⁊ castissima q̃ petit ip̃m deuz et sue deitatis intima. Quantũ igitur ad primã petitionẽ q̃ casta dicitur oram⁹. panem nostrũ cottidianũ da nobis hodie. in qua petitõne quicq̃d est necessariũ humano corpori postulat̃. Q⁹ si querit̃ cur oremus ꝓ his adipiscẽdis que huic vite sunt necessaria cum dic̃ dñs Nolite sollicitiẽ quid mãducetis aut quid induamini? Sz nullus p̃t nõ esse sollicitus ꝓ ea re pro qua adipiscẽda orat. Ad hoc respõdet Aug⁹. ad ꝓbam dicẽs. ꝙ sufficientiaz vite nõ indecenter vult qui vult et nõ ampli⁹. quia hanc sufficientiã nõ apperit ꝓpter seip̃am sed ꝓpter salutẽ corporis ⁊ habitũ cõgruentem ꝑsone hoĩs quo habitu nõ sit incõueniens eis cum quib⁹ honeste viuendum est. Ista igit̃ habent̃ vt teneant̃ cum nõ habent̃ vt habeant̃ orandũ est. Preterea Tho. scd̃a scd̃e. q. lxxxiij. dicit ꝙ licz orare qd̃ licet desiderare. sed tꝑalia desiderare licz nõ in eis q̃s finẽ ꝯstituat sed q̃si amminicula quib⁹ iuuamur ad tendenduz in beatitudinẽ ad qd̃ organice deseruiũt. Et sic mens nostra nõ remanet in eis depssa vt in eis requiescat sed vt magis eleuetur sursum ad beatitudinẽ cõsequendam. Tñ quia huic petitõni nõ est apponẽda nimia

sollicitudo. ideo dominus adiunxit. cotti
dianuz. Ad maiorē aūt euidentiā sciendū
q̄ in hac petitōe quicq̄d humano corpori
necessariū postulat̄. Sed vt dicit̄ Eccle.
xiij. Qui tetigerit picem coinquinabit̄ ab
ea. ideo ne sub pallio necessitatis implice-
mur reb⁹ tp̄alibus ac inficiamur reb⁹ ter-
renis docet christus in desiderio terreno-
rū sex vicia euitare ī sex verbis in hac orō
ne cōtentis. Primū viciū est sup̄fluitas q̄
facit incautos apostatare a deo ⁊ ab omni
bono. Nimirū cū sit fomentū oīm viciorz.
Quapp̄t orat sapiēs Prouer. xxx. dicēs
Diuitias ⁊ paup̄tates ne dederis mihi.
sed tm̄ victui meo tribue necessaria ne for
te saciatus alliciat ad negandū. Et iō do-
cet nos petere panē vt s̄m Crisō. sup̄ Mat
luxuriosos cibos cōpescat. vt dicit̄ Eccl.
xxix. initiū vite hoīs aqua ⁊ panis. Et vt
dicit Hugo de sancto victore. Dicit panē
cibū ad necessitatē ⁊ nō ad voluptatē q̄si
diceret. Da nobis victū necessariū. Secū
dum viciū est rapacitas q̄ solet sequi ex de
siderio superfluorz. Et ideo addit nostrū.
nō alienū vt dicit Criso. sup̄ Math. Po
test hic panis materialiter sumi quē nō so
lum petim⁹ vt habeamus qd̄ est cōmune
iustis et peccatorib⁹. sz vt qd̄ manducam⁹
de manu dn̄i accipiamus qd̄ est tm̄ beato-
rū. Nā illi deus dat panē qui cum iusticia
requirit panē. Nam panis alien⁹ est oīs
illicite acquisitus. Dicit etiā nostrum nō
meū. qz nemo debet sibi soli dei bona vsur
pare. Nā s̄m Criso. sup̄ Math. Deus oīa
que nobis dat nō solū tribuit nobis sed p̄
nos alijs vt de eis partē indigēti faciam⁹
Qui igit̄ de laboribus suis nō prestat indi
gentibus nō tm̄ panē suum manducat sed
etiā alienū. In cuius argumentū s̄m an-
tiqua iura oīa lucra de laborib⁹ mercan-
cijs decimari debēt. vt ptz latius ī sermo
nibus d̄ decē preceptis in quarto p̄cepto
Terciū viciū est anxietas. Nā plerique licz
abstineāt ab illicitis lucris. raro tn̄ super
fluam sollicitudinē effugiūt. Et ideo neve
lint in longū desideria petitōnis extende
re et cōtra p̄hibitionē dn̄i. Math. vj. de
crastino cogitare addit cottidianū. i. non
ad multos annos in horreis ⁊ cellarijs re-
seruatū a quo plures pauperes ali possent
cū eis superflua debeant̄. Cottidian⁹ enī
panis nihilomin⁹ dici possit quicq̄d p̄ lo-
co ⁊ tp̄e discreta ⁊ debita sollicitudo reser
uat. Dicit cottidianū. qz cottidie materi-
ali pane indigem⁹ ad corp̄is nutritionē ⁊
deperditi restaurationē sicut oleuz ꝯtinue
necessariū est ad fomentū lumīs. Quia si-
ne nutrimēto marcesceret homo p̄pter na
turalē calorē agentē in humidū radicale
et ip̄m cōsumentez p̄pter qd̄ homo tantū
comedere debet vt viuat et naturā ad ho
norē dei reseruat nō aūt viuere vt come-
dat. Unde s̄m Criso. panē cottidianū iō
inquit vt quilibet manducet tantū q̄tum
natura requirit ⁊ indiget. nō tantū q̄tuz
luxuria desiderat. Quartū est arrogātia
Sunt enī plerique qui diuitias quas possi-
dent suo vel suorz labori. sollicitudini. aut
industrie gloriā tribuētes obliuiscunt̄ il-
las se suscepisse a deo oīm largitore. rapi-
nam ꝯtra dei gloriā arbitrātes cuius est
terra et plenitudo eius. Et ideo subiūxit
da. quia tuū est cuius sunt vniuersa q̄ das
escam omni carni. Quintū est tenacitas
que ex hac arrogātia ortum habet. Cū eī
suo labori seu industrie deuicias acq̄sitas
ascribit omnē diminutionē substantie ei⁹
reputat velut exinanitionē. Dicit Basili
us omel. j. Si fateris ea diuinitus p̄uenis-
se an iniustus est deus qui inequaliter no-
bis res diuidit. Cur tu habūdas ille vero
mendicat. nisi vt tu bone cōpensatōis me
rita cōsequaris?. ille vero patiētie brauijs
decoret̄. Et ideo dn̄s addit nobis et non
mihi. quia dn̄s largit̄ tp̄alia nō soluz p̄ se
sed etiā p̄ alijs indigētibus. xlvij. dis. ca.
Sicut. Esurientiū panis est quē tu tenes
nudorz vestimentū qd̄ recludis miserorūz
redemptio ⁊ absolutio est pecunia quā tu
in terra refodis. Vide ibi totū textū Am
bro. cōtra auaros. Sextū est desideriū diu
viuendi et terrenis abutēdi sicut diues q̄
horrea maiora implens ait aīe sue. vt ptz
Luce. xij. Quo cōtra ponit hodie q̄si dice
ret. Petite q̄ necessaria sunt ad pn̄s tp̄s.
qz nescitis quid vobis sup̄uētura pariat

335

dies. Secundo principaliter in hac petitõne includit petitio castioꝝ q̃ scz petit spũalia id est nutrimentũ spirituale ipius aĩe dicẽs. Panẽ nostrũ cottidianũ ꝛc. qõ intelligi ꝑt tam de pane doctrine q̃ de pane gratie ꝛ eucharistie. Nã q̃tũ ad primũ dicit Matth. iiij. Nõ in solo pane viuit homo sed in omni verbo qõ ꝓcedit ex ore dei Raban⁹ ibidẽ. Quia sicut corpus humanũ nõ viuit sine terreno cibo. Et ideo dicit Aug⁹ q̃ sicut nullũ est maius signũ eterne ꝑdestinatõis q̃ verba dei libẽter audire. sic nullũ peius est signũ q̃ illa cõtemnere. Vnde Joh. viij. Qui ex deo est verba dei audit. ꝓpterea vos nõ auditis qꝛ ex deo nõ estis. Et ideo cottidie petẽd⁹ ẽ panis iste. Qui spiritualiter quatuoꝛ ĩ nobis facit. Primo vinificat affectũ hoĩs peccantis sanãs peccati vulnera. Multi nãq̃ carentes vita gratie. ex gustu panis huius cõcipiunt ꝓpunctõis spiritũ. ꝓfirendi. satisfaciẽdi. ꝛ a peccato abstinẽdi ꝓpositum. Et sic aĩe vita scz deus ingrediens ipam aiam expulsa peccati morte ꝛ moꝛtis autoꝛe statim viuificat ꝑ gratiã ꝛ ei⁹ vulnera sanat. Sapiẽ. xvj. Neq̃ herba neq̃ malagma sanauit illos sed tuus dñe sermo qui sanat oĩa. Secũdo ꝓfirmat coꝛ hominis petẽtis Juxta illud ps. Et panis coꝛ hoĩs cõfirmat quo scz pane cũ Helya oportet nos ambulare vsq̃ ad montẽ dei Nã multi veniũt ad illud desolati ꝛ cõsolantur. multi etiaz opibus bonis fatigati ex temptatõne pusillanimitate ꝛ in bono cõcepto cõfirmanꝫ. Tercio coꝛ hoĩs illuminat ꝓficientis. in agendoꝝ scz cognitõne ps. Declaratio sermonũ tuoꝝ illumĩat ꝛc. Quia nimirũ ostẽdit que sunt diligenda. odienda. fugiẽda. ꝓsequẽda. timenda et amplectenda. expediẽs nos ab oĩ erroꝛe. cũ ecõtra verba humana plena sunt oĩbus erroꝛib⁹. qꝛ diminute sunt veritates. a filijs hominũ. Quarto delectat coꝛ hoĩs ad ꝓfectionẽ ꝓuenientis. cõtinẽs in se oĩe delectamentũ ꝛ omnẽ sapoꝛẽ suauitatis. quẽ scz gustans Petr⁹ ait Joh. vj. Dñe ad quẽ ibimus verba vite eterne habes. Et ps. q̃dulcia faucib⁹ meis eloquia tua dñe. sup mel oꝛi meo. Preterea ꝑt etiam nõ inconuenienter intelligi de pane gratie virtutũ et donoꝝ oĩm. Vnde quilibet deuotus quasi mendic⁹ coꝛaz diuite ꝛ benigno patre ꝓcumbens ꝛ inopiã suã ostentans flagitare debet panẽ gratie ampliꝛis quo cõfoꝛtet ꝓsolet. ad resistendũ animetur. quo inq̃ mẽtẽ ab internoꝝ inedia releuet ꝛ alimẽto virtutũq̃ donoꝝ reficiat. Denicq̃ etiã ꝑt intelligi spiritualiter de pane q̃ cottidie cõficitur in altari quẽ licet nõ teneamur cottidie sumere sacramentaliter tñ eius receptionẽ spiritualez debemus cottidie petere in spũali vita ne cessariã. Nã hũc panẽ spũaliter recipe est ipi xpo ꝓfidẽ ꝛ charitatẽ incoꝛporari Vñ Aug⁹ Vr q̃d paras dentẽ ꝛ ventrẽ. crede et mãducasti scz fide charitate formata. Cõsulendũ tñ est q̃ etiã sepe sacramẽtaliter sumat vt sic habũdanti⁹ effectũ ei⁹. i. rẽ sacrã ꝓsequat. Nã qñ quis eucharistiã accipit q̃nq̃ piter accipit ꝛ ꝑ ꝓsequẽs q̃nq̃uplicẽ fructũ ꝓsequit. Primũ est ipm coꝛpus qõ de virgine xps accepit ꝛ ex hoc efficit ꝑticeps oĩm bonoꝝ q̃ xps in moꝛtali coꝛpe opat⁹ est ac passus. imo oĩm q̃ fecit deus ab Adã vsq̃ ad diẽ nouissimũ etiã q̃ in celo sunt. idcirco dicit ꝓmunio. Scõm est sanguis ipi⁹ ꝑciosus quẽ ꝑ nobis effudit habunde ĩ cruce. et ex hoc mundamur ab oĩ macula. etiã moꝛtaliũ oblitoꝝ si tñ in ꝓfessione fecerit q̃s qõ in se fuit. Si enĩ vt dicit Hebꝛe. ix. Sanguis thauroꝝ et hircoꝝ ꝛ cinis vitule aspersus scz in aqua sanctificat ad emundatõz carnis Hec patent Nũe. xix. q̃tomagis sanguis xpi qui ꝑ spiritũ sanctũ semetipm obtulit imaculatũ deo emũdabit ꝓscientiã nostram ab opib⁹ moꝛtuis ad seruiendũ deo viuẽti q̃ scz in infinitũ est cariꝝ ꝛ ꝑciosioꝝ Terciũ ẽ ipa aĩa xpi quã pater misit de coꝛde suo in vterũ virgis. Et ex hoc q̃ homo tã notabili doꝛat deposito piter acq̃rit deletõnẽ reat⁹ ita q̃ pẽ misericoꝛdiarũ ĩmemoꝛ iniurie. pene ꝑ petis debitã relaxare dignat. ꝑm tñ dispositionẽ sumẽtz magis vel minus. Nã ꝑm Tho. in. iiij. tãt⁹ ꝑt eẽ feruoꝛ in sumẽte q̃ oẽm maculã ꝛ oẽm reatũ deleat aiaz ab omni scoꝛia peccati reddẽs immunẽ licet ad modũ pauci tali deuotõ

ne ferant̃ in ip̃m sacramentũ. In aliis aũt
ſm quantitatẽ ⁊ qualitatẽ deuotõis absu
mit peccatoꝝ maliciã ⁊ reatũ. Quartũ ẽ
ip̃a vita cũ corpe et ex hoc ꝙ fidelis acci
pit vitã cũ corpore mutat̃ in deũ sicut ci
bus et potus cõis mutat̃ in comedentem.
Vñ dicit Bonauẽ. sup. iiij. dis. xij. ꝙ ꝓ
prius effectus hui⁹ sacramẽti est iam deo
vnitũ magis viuere ⁊ totũ hoĩem in xp̃m
cõuerti ⁊ xp̃o incorporari sicut carbo igni
tus ab igne totus incorporat̃ et alterat̃.
Et ex hoc accipit virtutẽ ad resistendũ oĩ
bus viciis cõcupiscẽtiis ⁊ temptatõnib⁹.
Quintũ est tota trinitas q̃ simul sumitur
sp̃ñaliter mirabili ⁊ ineffabili mõ. nisi mẽ
titũ asseris q̃ ꝓmisit. Ad euꝫ veniemus et
mansionẽ apud eũ faciemus. Et ex h̃ aĩa
illa implet̃ gratia diuina. qꝛ nihil p̃t aĩaꝫ
implere nisi solus de⁹. Felix igit̃ q̃ hũc pa
nẽ frequẽter mãducat. qꝛ manducantẽ re
plet cũ bono Ecõtra vo ve hoĩ indigne mã
ducanti. qꝛ nulloꝝ hoĩm corda sic in malũ
indurant̃ sicut illoꝝ q̃ frequenter indigne
manducãt. Tercio in hac petitõe includit̃
petitio castissima q̃ petit ip̃m deũ fruitõe
fidelissima possidere ⁊ felicissĩa dicẽs. Pa
nẽ nr̃m ⁊c̃. Et q̃ntũ ad hãc expositõꝫ poni
tur in greco ſm Aug⁹ de verbis dñi epyo
syon. hoc ẽ sup substantialẽ. Et sic habet̃
etiã Mat. vj. qꝛ de⁹ panis est sup oẽꝫ sub
stantiã creatã sustentãs ⁊ mentẽ nr̃aꝫ vi
uificãs. Tyt⁹. Vel aĩaꝝ panis diuina vir
tus est afferẽs futurã vitã ꝑhẽnẽ. sic̃ paĩs
ex terra ꝓdiẽs vitã corporalẽ ꝯseruat. In
euãgelio vero qd̃ appellat̃ ſm Hebre. ſm
Iero. ꝓ substãtiali pane. moar repit̃ qd̃
dicit̃ crastinũ. vt sit sensus. panẽ nr̃m cra
stinũ. i. futurũ da nobis hodie. Sꝫ cur da
ri petit hodie panẽ futurũ ĩ alio seculo di
stribuendũ. Rñdet Tyt⁹ ꝙ cũ cottidianũ
dixisset diuinũ panẽ q̃ aduenit ⁊ futurus ẽ
ſm quẽ hodie nobis p̃stari req̃rim⁹ poscẽ
tes qd̃dã ei⁹ principiũ atq̃ gustũ. quẽ gu
stũ sentiebat p̃s. cũ dicebat. q̃ magna mlt̃
titudo dul. ⁊c̃. Et paul⁹. hui⁹ dulcedĩe ve
ctus etiã ꝑ mille mortes cupiebat dissolui
et eẽ cũ xp̃o. Nimirũ cũ ille paĩs ẽ sine de
fectu satiãs. Iux̃ illud p̃s. Satiabor cuꝫ
apparuerit ⁊c̃. Est inq̃ sine fastidio dele
ctãs. nimirũ cũ ⁊ Sap̃. vj. dr. de filiis ad
huc mortalib⁹. dulcedinẽ tuã quã ĩ filios
habes oñdebas deseruiẽs vni⁹ cuiusq̃ volũ
tati. ad qd̃ q̃sq̃ volebat ꝯuertebat̃ Est de
niq̃ sine morte eternalit̃ viuificãs. et hoc
xp̃s ĩnuebat cũ dicebat. Qui mãducaue
rit ex h̃ pane ⁊c̃ Nã idẽ paĩs xp̃i q̃ recipit̃
hic sub velamẽto recipiet̃. illic clara visio
ne plena fruitõe ⁊ secura tentione.

Quõ oportet euꝫ dimittere in
se peccãti qui vult a deo peccatũ
sibi dimitti ⁊ qualiter nõ dimit
tens hãc petitionẽ dicere potest
Curq̃ iniuriã remittenti b⁹ pec
catorũ remissio specialiter repro
mittitur. Ser. xlv.

Facite dignũ fructũ
pñie. Expediti de p̃mo defectu q̃
scꝫ impedim̃ ne diuinã gr̃aꝫ ⁊ gloriã ꝯseq̃
mur. iã scd̃m defectũ ꝓsequam̃ q̃ dr̃ mali
cia. Pro q̃ sciẽdũ ꝙ hec malicia triplex ẽ
Prĩa est malicia culpe siue trãsgressiõis.
Scd̃a est malicia pugne ⁊ tẽptatõis. Ter
cia ẽ malicia pene siue tribulatõis. Et ab
his trib⁹ maliciis liberari petim⁹ ĩ his tri
bus vltimis petitõib⁹. Primã eĩ maliciã
ammoueri petim⁹ in q̃nta petitõe dũ ora
m⁹. dimitte nobis ⁊c̃. Scd̃o tp̃am⁹ seueri
tatẽ d̃ine iusticie addẽdo. sic̃. ⁊ n. d. de. n.
Quantũ ad p̃mũ oram⁹ dimitte nobis de
bita nr̃a. q̃si dicerem⁹. Tu p̃r cui ꝓpriũ est
misereri sp̃ ⁊ ꝑcere dimitte nobis debita
nr̃a miserãdo ⁊ indulgẽdo. Et Aug⁹ d̃ ver
bis dñi. Debitũ aũt q̃d est nisi pctm̃. igit̃
si nõ accepisses alieni fenorꝫ pecuĩaꝫ ñ de
beres. Et iõ pctm̃ tibi imputat̃. Habuisti
eĩ pecuniã cũ q̃ diues nascereris ad imagi
nẽ ⁊ sil̃itudinẽ dei fact⁹ sed ꝑdidisti qd̃ ha
bes fenore accepisti. Cũ enĩ arrogantiã ti
bi vẽdicare desiderasti hũilitatẽ ꝑdidisti.
Pecuniã a diabolo accepisti ⁊ debitũ qd̃
nõ erat necessariũ ꝯtraxisti. Pctm̃ aũt vo
cat̃ debitũ. qꝛ obligat peccantẽ ad carce
rẽ eterne damnatõis. penitẽtẽ ad dolorẽꝫ
ꝯtritõis. pudorẽ ꝯfessionis. ⁊ laborẽ sa
tisfactõnis. que patẽt Luce. vij. ĩ magda
lena Preterea sciẽdũ ꝙ pctã dimittũt̃ tri
plicit̃. Vno⁹ p̃ncipalit̃. ⁊ sic ꝯueĩt soli d̃o

Secundo merito singulari et hoc cõuenit christo mediatori Luce. v. Vt aũt sciatis q; filius hoĩs potestatẽ habet in terra dimittere peccata. Numirũ cũ q sanguis ei⁹ effusus est ĩ remissionẽ peccatoz. Tercio ministerio spũali. et sic cõuenit sacerdotibus rite ordinatis qui potestatẽ habẽt ligãdi q soluẽdi ministerialiter Johis. xx. Accipite spiritũ sanctũ quoz remiseritis peccata q̃. Quantũ vero ad secundũ quo scz tpamus seueritatẽ diuine iusticie subiungimus. sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Nã p hoc cõpellim⁹ deũ ad miserendũ qui repromisit Luce. vj. dicẽs Dimittite q dimittẽ vobis. et sequitur. Eadez quippe mensura qua messi fueritis remetiẽ vobis. Hinc dicit Jo. Cassi. O ineffabilẽ dei clemẽtia q̃ nobis q̃dammõ potestatẽ tribuit qua iudicis possum⁹ temperare sentẽtiã. exemplez nostre remissionis ipm artantes cũ dicimus. dimitte nobis sicut q nos dimittim⁹. ita q̃ securi huius oõis fiducia de cõmissis veniã postulamus. Dicit enĩ Cirillus sup hunc locuz. Vult eĩ vt ita loquar patiẽtie quã hoĩes colũt imitatorẽ fieri deũ vt qualẽ ipi exhibuerũt cõseruis bonitatẽ. talẽ pari lance recipe petãt a deo qui iuste recõpensat et nouit oĩm misereri. Et ideo dicit Criso. Hec igit aduertẽtes grates agẽde sunt debitoribus nostris. fiũt eĩ nobis si sapim⁹ cã indulgẽtie maxĩe et pauca exhibẽtes plurima repiemus. Nã et nos multa debem⁹ et magna debita dño. quoz si minima partem vellet exigere a nobis iam' pissemus.

B Hic igit primo queri p̃t. vtruz aliquid apud se nullũ peccatũ sciẽs dicere poterit hãc oõz cũ nullũ videt habere debitũ. et sic orare nõ p̃t vere p dimissione debiti. Ad hoc respõdet Aug⁹ in libro de natura et gratia sic dicẽs. Audeo dicere, si omnes sancti essent cõgregati possent veraciter dicere. dimitte nobis debita nostra. Sancti enĩ sine peccato, nõ viuũt sed sine pctõ moriunt. q; peccata in morte eis soluunt Q; si interrogarent an essent sine peccato responderẽt cũ Johãne ĩ canonica sua Si dixerim⁹ q̃ñ pctm nõ habem⁹ nosmet ipos seducim⁹ q veritas in nobis nõ est. Veruntñ sm Aug⁹. ibidẽ excipiẽda est sp beata virgo Maria ab hac sentẽtia. de q̃ dum de peccatis agit nullã vult fieri mentionẽ. Scimus enĩ inquit q̃ plus gr̃e sibi collatũ erat ad euitandũ ex oĩ parte peccatũ q̃ cõcipere q parere meruit illũ quem nullũ cõstat habere peccatũ. Hinc etiã, sola virgo Maria hãc oratione in ppria p̃sona dicere nõ potuit sed bene in p̃sona totius ecclesie in qua sunt multi peccatores et debitores sicut dñs dictauit ad orandum in p̃sona ecclesie poti⁹ q̃ in ppria p̃sona. Secũdo queri p̃t. quid de illo q̃ dicẽ hanc oõz ertñ nõ vult dimittere primo. Ad hoc dicendũ si talis hãc oõz dicit in p̃sona ppria mendaciuz q pctm incurrit. Quia dicẽ Aug⁹. Si debitoribus nostris nõ dimittim⁹ ipa oõne nostra inculpamur q deũ aduersuz nos excitam⁹ q ipi superos inducim⁹ maledictõz poti⁹ q̃ benedictõz sicq̃ fit q oõ dñi debz esse salubris fit noxia q pctã nostra q̃ minuere debuim⁹ oãdo augem⁹. Dec ille. Si vero intẽdit hãc oõz in p̃sona ecclesie orare tũc dicit eam sine mẽdacio q pctõ Veruntñ caret fructu toti⁹ oõis. Quia dicẽ Berñ. q̃ venia dei peccatori ñ dat cui⁹ cor rancore aut inuidie liuore afficit. Et ponit Ysi. similitudinẽ dicẽs. q̃ sicut nullũ in vulnere pdest nocumentuz si ferrũ adhuc in eo sit. sic nihil pficit illi⁹ oõ cuius adhuc dol⁹ ẽ in mẽte vel odiũ in pectore. Si p̃inde dicẽdo dñicam oõz illã petitionẽ obmitteret et ser alias diceret. nec sic quidẽ fructũ aliquẽ p̃ciperet q̃ ad meritũ vite eterne. q; cõtra ordinationẽ q traditõz xp̃i diceret. Et q̃ in vno offendit est oĩm reus vt dicit Jacob⁹ in canonica. Si denicq̃ penit⁹ dimitteret oõz dñicam q diceret. Aue Maria Credo. Miserere q̃. nec sic q̃dẽ pficeret ad meritũ vite eterne. Quia dicit Criso. sup Matth. Cũ qua ergo spe orat q̃ inimiciciam seruat aduersus alterũ a q̃ forsitã Ieſus est. Sicut enĩ ipe orãs mentit. dicit enĩ remitto et nõ remittit sic q dicto petit indulgentiaz q nõ illi indulgẽt. Sic multi nolẽtes veniã dare peccãtib⁹ in se fugiũt

istā orationē orare stulti. Primo quoniā qui sic non orat vt docuit christus non est christi discipulus. Secūdo qr nec pater libenter audit orōz quā filius nō dictauit. cognoscit enī pater filij sui sensus ⁊ verba nec suscipit q̄ vsurpatio humana excogitauit sed q̄ sapiētia christi exposuit Nō tñ sic intelligendū ꝙ pater orōz illā nō suscipiat nisi de eis q̄ ex fraude postponunt orōz dñicam nolētes indulgere ꝓximo nocenti. Dicit enī Cyprian⁹ ꝙ xp̄s qui nos orare ꝓ peccatis docuit ⁊ paternā misericordiā repromisit plane legē addidit certa ꝯditione nos cōstringēs vt sic nos debitū dimitti postulem⁹ ſm ꝙ ip̄i debitoribus nostris dimittimus. Tercio queri p̄t que sūt illa debita ad que dimittēda sum⁹ obligati si volum⁹ ⁊ nobis debita dimitti Ad hoc dicendū ꝙ multa sunt Prīo nāq̄ tenemur dimittere p̄ncipaliter offensaz nedum petēti sed etiā adhuc ꝑsequenti. et h̄ est de necessitate salutis. hoc est rancorez tenet̄ quis deponere qui sequit̄ ex appetitu vindicte ꝓpter illatā iniuriā. Alioquin remissionē peccatorum nō accipiet a deo. Quia dicit̄ Eccle. xxviij. c. Qui vindicari vult a dño inueniet vindictā et peccata illius seruās seruabit. Relinque ꝓxīo tuo nocenti te ⁊ tūc deprecāti tibi peccata soluētur. Homo hoī reseruat irā ⁊ a deo q̄rit medelā. In hominē similē sibi nō habet misericordiā et ꝓ peccatis suis deprecabitur. Ip̄e cum caro sit reseruat irā ⁊ ꝓpiciationē petit a deo. Quis exorabit ꝓ delictis illius? Hec ibi. Non tñ tenet̄ aliquis ostēdere illā remissionē signis exterioribꝰ qr hoc est tm̄ de ꝑfectione. Tercio veniaz petenti et ꝑsequi desistenti tenemur etiaz remittere punitionē etiā que est ex zelo iusticie si tñ presumit̄ ꝙ ficte nō faciat p̄ter q̄ in duobus casib⁹. quia tunc licitum essz petere vindictā rōne ꝓprie emende. quia tunc petit qd̄ suū est sicut creditor petens debita sua. Sed in iniurijs illatis q̄ sic inferuntur ꝙ reddi non possunt sine vindicta debita non sunt repetenda. quia nihil ꝓdest si percussus aliuz repercuteret eo ꝙ ꝓpter hoc nō restitueretur in corpore qd̄ lesum esset sed magis esset vindicte solatium. In talibus enim ſm Augustinū timidus animus fomenta vindicte querit ⁊ desiderat sanum et firmū nō iuuant quin potius misericorditer alterius infirmitatem perferendam inducit. q̄ alieno supplicio mitigandā. Tercio ad familiaritatem se nō ficte sed pure ingerenti tenemur etiā familiaritatē exhibere exteriora signa dilectōnis exhibendo nisi ex illa familiaritate peior iactura timeretur sed hoc ostēdere etiam adhuc actualiter ꝑsequentibus perfectorum est. Unde ſm Augustinuz in Encherid. Quia hoc tam magnum bonū scz dimittere debita ⁊ diligere inimicos tante multitudinis nō est q̄ credimus exaudiri cum in oratione dicitur. Dimitte nobis debita nostra. Proculdubio verba sponsionis huius implentur si homo q̄ nec dum ita ꝓficit vt iam diligat inimicū. tamen quādo rogatur ab homine qui peccauit in eum vt ei dimittat. et dimittit ex corde. qui etiā et sibi roganti dimitti vult vtiq̄. Quarto pecunia aut aliud qd̄cūq̄ debiti nec soluere valenti remittere pie tenemur nec molestare debem⁹ nisi postmodum venerit ad pinguiorem fortunā. imo nec creditor illo casu iuridicam habet actionē sup debitorē. Qr in annis ē actio creditoris quā se cludit inopia debitoris. vt. ff. de dolo. Iam is. Veruntamen illa actio nō expirat sed sopita est qui tamen postea tenet̄ ad restitutionē si peruenerit ad pinguiorem fortunā nisi creditor ex toto remisisset Sicut euangelicus ille a quo seruus petebat dilationem dicens. Patientiam habe in me ⁊c. et meruit remissionem. Quinto volenti sed sine magna difficultate reddere nō valenti tenemur ꝓlongare terminum solutionis ⁊ suo tempore debitum sine impetu et violentia dulciter exigere nō sicut ille de quo in euāgelio Math. xviij. dicit̄. ꝙ tenēs suffocabat eū et misit euz in carcerem. Et si causa requirit iterum secundo et tercio prolongare. Quia ieiunium iudeorum a deo reprobatum inuenitur eo ꝙ tūc maxime vacabāt exigēdis debitis Isa. ~~xviij.~~ dicēte dño.

337

Ecce ad lites et cōtentiones ieiunatis ⁊c̄
et oēs debitores vestros repetitis. Vide
latius supra in sermone de ieiunio pnīa et
cōtritione. ¶ Quarto queri p̄t cur remis-
sio peccatoꝝ a deo plus attribuit̄ actui q̄
indulgemus ꝓximis q̄ꝫ ceteris actib⁹ vir-
tuosis cū magis videt̄ attribuendū actui
rōis vel alicui alij actui charitatis deo im
mediate vnito. Ad hoc dicendū ſm Bern̄
de religione christiana. ꝙ licꝫ charitas ꝑ
respectū ad oēs actus sibi necessarios hāc
remissionē impetret et hoīez vita gr̄e viui
ficet xp̄s tñ charitati q̄ opit multitudinē
peccatoꝝ hāc remissiōꝫ attribuit ad actū
quo ꝓximis indulgem⁹ triplici rōe. Prīo
ꝓpter excellentiā illius actus vt ostendat̄
singularitas virtutis ⁊ q̄ꝫ singulariter de
us actū istū in dulcionis p̄cipit. exigit. et
acceptat. In cui⁹ misteriū ꝑiter et exem-
plū xp̄s in cruce pendēs cūctis alijs p̄po-
suit illud verbū Luce. xxiiij. Pater dimit
te illis qꝛ nesciūt q̄d faciūt. Vnde virtus
hec tāte excellētie est ꝙ beatus Grego. re
putat eam quasi martiriū dicēs in omel.
quadā. Mori a ꝑsequente martiriū est in
aperto corpore. ferre vero cōtumelias et
odientē diligere martiriū est ī occulto co-
gitatōne. Et iterū dicit Grego. Patien-
tiam maiorez reputo signis ⁊ miraculis.
Nec esse potest ī homine maior expressio
diuine similitudinis q̄ꝫ ꝓpter deū omnes
iniurias animo grato suscipe ac in se pec-
cantibus clementer indulgere eosq̄ ex in-
timo corde diligere. Et ideo Math. v. Cē
setur filius patris celestis. Vbi dicit Cri-
so. Diligite inimicos vestros. et sequit̄.
vt sitis filij patris vestri qui in celis est. q̄
solem suū id est christuz oriri fecit. i. nasci
super bonos ⁊ malos. et pluit pluuiam do
ctrine sup̄ iustos ⁊ iniustos. Venit enī vo
care peccatores ad penitentiā. Cyrillus.
Magnū est igit̄ preconiū pietatis. reddit
enī hec virtus nos deo cōformes et quasi
quedā signa subtilis nature nostre impri-
mit animabus Secundo vero ꝓpter cor-
respondentiā actus illius. quia quandaꝫ
habet cōdignitatem ⁊ proportionabilita
tem correspondētie mutue et decentis eo
ꝙ indulgere ⁊ indulgentiā impetrare sibi
mutuo correspondeant. Sicut Math. v.
in beatitudinibus varias correspondentias
premioꝝ ad merita dominus assigna
uit vbi dicit. Beati qui lugent quoniam
ip̄i cōsolabunt̄. Beati misericordes quo-
niam ip̄i misericordiam cōsequentur ⁊c̄.
Vbi pauperibus regnum celorum. miti-
bus terram viuentium. lugientibus eter-
nam cōsolationē repromisit ⁊ sic de alijs.
Et sicut dominus dixit. Beati misericor
des quoniā ip̄i misericordiam cōsequent̄.
dicit glosa. Merito misericordibus mise
ricordia impenditur vt plus accipiant q̄
meruissent. et sicut plus recipit qui vltra
saturitatem habet q̄ꝫ ille qui tantum ha-
bet saturitatem. sic maior est gloria mise-
ricordie q̄ꝫ prudentiuz. Hoc ibi. Sic etiā
dominus dicit Luce. vj. Dimittite et di-
mittetur vobis. quia magis proflua largi
tate deus remittet remittentibus. Vnde
Cirillus ibidem. Qꝛ autem ampliori ma
nu recompensationem accipiemus a deo.
qui largiflue donat diligentibus eum. hoc
est pro amore eius ꝓximo remittentibus
ostendit subdens. Mensuram bonam. ve
nie. et cōfertam gratie et coagitatam. spi
ritualis leticie. et supereffluentem eterne
glorie dabunt in sinum vestrum. quia ip̄i
quibus remittimus causa erūt ꝙ domin⁹
dabit. Qꝛ si prima facie videatur illud in
telligi de illo quod ait dominus. Date et
dabitur vobis. tamē multo magis verifi-
catur in illo dimittite et dimittetur vobis
quod mortiferum. dabitur autem quod sa
lutiferum est. Quia ſm Augustinū. nulluz
genus elemosinaruz est maius q̄ꝫ id quod
ex corde dimittimus ꝙ quis in nos pecca
uit. Et iterum Augustin⁹. Et inimicorum
inquit dilectionez vos cōmoneo. quia ad
sananda peccatorum vulnera nullum me-
dicamentum vtilius esse cognosco. Sicut
enim in mandatis dei nihil mirabilius sic
homini nihil fructuosius deo nihil acce-
ptius. et diabolo nihil molestius reperi-
tur. ¶ Tercio denique propter eius expe-
rientiam vt scꝫ per hoc ostendat̄ ꝙ actus
amoris in p̄senti vita ꝓut in deū absolute

refertur nō est ꝑfectus, nec ꝑ ꝯsequēs deo ꝑfecte grat⁹ nisi descēdat ad dilectōz ꝓxī vsq̄ ad inimicos ⁊ vsq̄ ad gratā indulgētiā offensarū se patēter expēdat. Cui⁹ rō est, qꝛ deus inuisibilis est. ꝓxim⁹ aūt visibilis est. Cū igit̄ quidē actus diuini amoris sepi⁹ habeāt nimis falsam similitudinem puri ⁊ sinceri amoris q̄ ab amore naturali a min⁹ exꝑtis defacili discerni non ꝑt. Actus aūt quo q̄s ex corde parcit iniuriis et amplectit̄ inimicos. defacili ē ꝯgnoscibilis. Ideo vult de⁹ ꝙ veritas amorꝫ sui in hoīe ꝯprobet̄ visibili q̄ tanq̄ꝫ imago dei nobis ꝓponit̄ loco ei⁹ ⁊ in quo sensibilius et infallibili⁹ ꝓbari ꝑt homo an diligat deū vere. saltē in illis actib⁹ q̄ nostre nature sensibiliter repugnare vident̄. Vñ Johā. in canonica. j. c. iiij. Si q̄s dixerit qm̄ diligo deū ⁊ fratrē suū oderit mēdax est. Lyra ibidē. Quia dilectio dei includitur ī dilectōe ꝓximi. Et ad hoc inducit rōnem dicēs. Qui nō diligit fratrē suū quē videt deū quē nō videt quō ꝑt diligere? quasi d. Nō est ꝓbabile qꝛ dilectio ꝓximi est quedā via ad dilectōz dei. sequit̄. Et h mādatū habem⁹ a deo scz Math. xxij. vbi ꝑceptū d̄ dilectōe ꝓximi ꝯiungit̄ mādato de dilectōe dei. et hoc sequit̄. vt q̄ diligit deū diligat ⁊ ꝓxīm. Vñ ꝑrogatiua hui⁹ dilectōis vsq̄ ad inimicos excellēter in illo ꝑs. Ecce q̄ꝫ bonū. exprimit̄. vbi in fine benedictio ⁊ eterna vita a dño in recōpensationē dari demandat̄. Vide totū ꝑs. cuz glosa. Ad laudē dei Amen.

Qꝛ temptamur deo permittēte ⁊ cur de⁹ permittit. ⁊ de septē modis temptationū. Ser. xlvi.

Facite dignū fructū penitētie. Discussa vtcūq̄ prima ꝑte malicie ne gratiā et gloriā cōsequamur impediēte. Jā secundū ꝓsequamur q̄ est malicie pugne temptatōis ꝓ qua dñs suꝑanda infert sextā petitiōez Et ne nos inducas in temptatōz. Per q̄ verba docet nos in oī temptatōe implorare subsidiū diuine defensiōis ⁊ ꝓtectōis a malo Qꝛ sic̄ oīa bona sunt a deo ꝑ ꝓductōz. ita oīa mala sunt a deo ꝑ ꝑmissionē. Et iō diuinū adiutoriū cooꝑatiuū ad bonū ⁊ defensiuū a malo est nobis necessariū. Quia sic̄ nullū bonū facim⁹ sine diuina grā. ita nullū malū facim⁹ sine diuina ꝓuidētia. siue patimur. Nā diabol⁹ nō ꝑmiss⁹ a deo nos tēptari nō ꝑt. Dicit eī Crisꝰ. suꝑ illud Math. viij. Si eijcis nos mitte nos ī porcos. Qꝛ si aduersus porcos demōes non audēt aliq̄d facere nisi de⁹ cōcesserit multomagꝫ aduersus hoīes nihil pñt nisi a d̄o ꝑmissi. Et hoc oñdit dñs cū dixit ad sathā petentē Job ad temptandū in aduersitatib⁹ eius ꝑmo. Ecce vniuersa q̄ habz ī manu tua sūt. tm̄ in eū nō extēdas manū tuā Et iterū c. ij. Ecce in manu tua est verum tñ aīaz ei⁹ serua. Et Aug⁹ dicit in li. de sermone dñi in mōte. ꝙ fiūt temptatōes ad hoīes ꝓ suis pctīs puniēdos. vl ꝓ sua mīa ꝓbandos ⁊ exercitādos. nō ꝑtāte ei⁹ sz ꝑmissionē dei. Qꝛ si q̄rat̄ quō intelligit̄ diabol⁹ locutus fuisse cū deo qñ expetijt iob ad temptandū. vel de⁹ cū diabolo cū tradidit illi Job in ꝑtāte sua. Ad hoc rñdet Aug⁹ ꝙ hoc intelligi ꝑt dupliciter. Prīo intellectualiter. Nā si de⁹ loquit̄ in aīa cuiuslibet hoīs nō solū iusti sz etiā pctōris. Jux̄ illud ꝑs. Audiā q̄d loquat̄ in me de⁹ multo forti⁹ loqui ꝑt ⁊ loquit̄ in intellectu cuiuslibet angeli boni vel mali. Planū aūt est ꝙ intellectū posuit ī natura angeli boni vel mali. Quicq̄d igit̄ bonitatis ⁊ veritatis cogitat̄ ꝑ intellectū diaboli totū attribuendū est dei locutōi. Et quicq̄d malicie ⁊ prauitatis cogitat̄ ꝑ ip̄m sibi ꝑi ⁊ locutōi sue a q̄ malicia dict⁹ est diabol⁹ īponendū est. Illa igit̄ cogitatio. nūq̄d ꝯsiderasti seruū meū Job. ꝙ nō sit ei sil̄is ī terra simplex et rectus ac timēs deū. dicitur fuisse dei loquētis ī intellectu diaboli. qꝛ erat vera ⁊ iusta. Et illa cogitatio. Nūq̄d frustra ⁊ c. ꝑ totū. fuit diabolo ⁊ ei⁹ locutōni tribuēda. qꝛ fuit praua ⁊ ꝑuersa. Scd̄o ꝑt intelligi ꝙ de⁹ loquat̄ et sit locutus bonis ⁊ malis angelis corꝑaliter nō in eorū cogitatiōe sed ꝑ corporalē et visibilē creaturā huic operi accomodatā sicut dñs et creator est oīm creaturarū. vt idē Aug⁹ di

338

cit. Sed ad cepta redeundo q̄ri p̄t q̄d dn̄s per hāc petitionē intelligi voluit presertiz cum dixit angelus Thobie eiusdē. xij. Qz acceptus eras deo necesse fuit vt temptatio ꝓbaret te. Ad hoc dicendū ꝙ per hāc petitionē nō oramus vt nō temptemur. qz sup̄ illud Math. iiij. Ductꝰ est Jesus in desertū vt temptaret̄ a diabolo. Dicit Criso. Non solum aūt christus ductus est in desertum a spiritu sed ⁊ omnes filij dei habētes spiritū sanctū. Nō enī sunt ꝯtenti sedere ociosi sed spiritus sanctus vrget eos aliquod magnū apprehendere opꝰ qđ est in deserto q̄tum ad diabolū. qz nō est ibi iniusticia qua delectat̄ diabolꝰ. Omne enī bonū est extra carnē et mundū. qz non est ſm voluntatē carnis ⁊ mundi. Ad tale igitur desertū omnes filij dei exeūt vt temptent̄. vtpote si ꝓposuisti nō ducere vxorem. duxit te spiritussanctus in desertū. i. extra fines carnis et mundi vt tempteris a cōcupiscentia carnis. Quō enī temptat̄ libidine q̄ tota die est cū vxore. Scire aūt debemus ꝙ filij dei nō temptant̄ a diabolo nisi exierint ī desertum. Filij aūt diaboli in carne et mundo cōstituti cōfringunt̄ et parent. Sicut bonus homo si vxorē habet nō fornicat̄ sed ei sufficit vxor sua malus aūt etiam habens vxorē fornicat̄ ⁊ sic in omnibus inuenies. Hec ille. Nō igitur christus orare docet vt nō temptemur sed ne in temptationez inducamur. Nam ſm Augꝰ. de sermone dn̄i in mōte. Aliud est induci in temptationē. et aliud temptari. sine vero temptatōe nemo ꝓbatus esse p̄t siue sibi siue alij. Deo aūt ante omnes temptationes quisq̄ notissimus est. Nō igit̄ hic orat̄ vt nō temptemur sed vt nō inferamur in temptationē tanq̄ si quispiam cui necesse est igne examinari nō orat vt igne nō cōtingat̄ sed vt nō exurat̄. Inducim̄ enī si tales inciderint quas ferre nō possumus. Et Ciprianꝰ. q̄ apte ostendit̄ cōtra nos nihil aduersariū posse nisi deus ante ꝑmiserit vt omnis timor noster ⁊ deuotio cōuertatur ad deū. Et iterū Augꝰ in libro de bono perseuerantie. Voluit dominus a se posci ne inferamur in temptationē qđ poterat nobis et nō orantibus dare. quia voluit ⁊ ammoneri a quo hec beneficia accipiamꝰ quādo diabolū in temptationibꝰ superamus. Nō tamē sic intelligendū est quasi deus induceret nos in temptationē qz ſm Jacobū deus neminē temptat scz ducēs ad peccandū. Sed deus in temptationē induci patit̄ illū quē auxilio suo deserit. Nam sicut a diabolo nō ꝑmisso temptari īpossibile est. sic a diabolo ꝑmisso nō temptari impossibile. Secūdo q̄ri p̄t. cur deus hoīez ꝑmittit temptari quē ab eterno p̄sciuit in temptationē casurū. Ad hoc respondet Augꝰ. xj. sup̄ Gen̄. c. j. vbi eandem questionē mouet. ꝙ hec questio sit super vires suas. addit tamē vnā causaz dicens. Nō videtur mihi magne laudis si ꝓpterea possit homo bene viuere. qz nemo male viuere suadebat. Et aliā causam assignat ibidē. viij. ca. dicēs. ꝙ palma ⁊ victoria gloriosior ē temptatōi nō cōsensisse q̄ temptari nō potuisse. Secundo vero causam idem assignat in Enche. vij. c. dicens. Oportebat fieri primū hoīez vt et bene velle ⁊ male possit. nec gratis si bene. nec impune si male. Qđ Richar. latiꝰ declarat dicēs. Deus hoīez ꝑmittere debuit tēptari. qz princeps statuēs legem iustā ꝑmittere debet eaz obseruari nisi ex gratia velit cum aliquo dispensare. Lex aūt cōmunis et iusta instituta est a deo hominez vti posse libero arbitrio suo. liber siue ad bonū siue ad malū Deus igit̄ ꝑmittere debuit vt homo vteret̄ sua volūtate siue ad bonū deo adiuuante. siue ad malū deo ꝑmittente ⁊ nō cooperāte. Sed in temptatōne datur occasio vsus huiꝰ. Porro lex ista scripta est digito dei a sapiēte denunciata Eccle. xv. vbi dicit̄. Deus ab initio ꝯstituit hoīez ⁊ reliquit eū in manu cōsilij sui. et adiecit mādata ⁊ p̄cepta. si volueris cōseruare mandata cōseruabūt te. Apposuit tibi aquā refrigerij ⁊ ignē scz refrigerij ⁊ ignē scz supplicij ad qđ volueris appone manū tuā. Quartā ꝓinde rōez addere possumꝰ qz đ malo qđ fit ꝓueīt bonū ip̄is malū faciētibꝰ. Dn̄ sup̄ illđ. Ro. viij. Scimꝰ qm̄ diligētibꝰ deū oīa coopant̄ ī deū dic̄ glosa

etiam peccatuz. quia ex hoc fortiores cau
tiores ⁊ magis humiles resurgunt. Et fre
quenter magis grati sunt ⁊ magis diligũt
sicut ꝓtestatur dñs dicens. Cui autẽ mi
nus dimittit̃ minus diligit. Quintã cau
sam addit magister sententiarũ libro. j. al
legans Augustinũ dicentẽ. ꝙ deus nõ si
neret mala fieri nisi de malo elicere bonũ
possz. Imo dicit magister senten. in ꝑmo
dis xlviij. allegans Aug⁹. ꝙ deus quasdã
voluntates suas bonas vtiq; implet ꝑ ma
lorum voluntates malas sicut per maliuo
los iudeos bona voluntate patris christ⁹
ꝑ nobis est occisus. Quod tm̃ bonum fuit
vt apl̃s Petrus. quãdo id fieri nolebat sa
B thanas ab eo q̃ occisus est diceret̃. Et ite
rum querit ibidem magister sn̄iaꝝ vtrum
deus volebat pati et occidi a iudeis. Et
respondet ꝙ deus nõ voluit actionem iu
deorum que mala erat sed voluit passio
nem q̃ bona erat et hec voluntas bona ꝑ
malas volũtates iudeoꝝ impleta est. Sic
etiã omnes sancti cupierunt christũ mori
ꝓpter hoĩs liberationẽ et diuine volunta
tis impletionem. sed noluerũt eũ mori de
lectatõne ip̃ius afflictõis. Ex his omnib⁹
colligi potest ꝙ verus adletha christi de
bet appetere temptari. Quia s̃m Aug⁹ ad
ꝓbam. Molestie et tribulatões seu tem
ptatõnes tꝑales ad salutem ꝓsunt vel ad
saluandum superbie tumorẽ vt in paulo tra
dito angelo sathane ad collaphisandũ vel
ꝓbandum ꝑ exercitationẽ. vt in Thobia
sicut allegatũ est. Vel ad peccatoꝝ flagel
lationẽ. vt in maria sorore Moysi lepra
percussa. Vel ad premij et meriti cumula
tionem. Judith. viij. Memores esse de
betis quõ Abraham pater noster tempta
tus est et per multas tribulatõnes ꝓbat⁹
dei amicus effectus est. sic Isaac sic Ja
cob sic Joseph sic Moyses sic omnes qui
placuerunt dño per multas tribulatõnes
ambulauerunt. Tercio queri potest cũ s̃m
Aug⁹ temptare sit idez ꝙ de persona quã
quis ꝓbat dubitare sicut exponens illud
apl̃i. Temptatio vos nõ apprehendat nisi
humana dicit. ꝙ ibi temptatio posita est
ꝑ dubitatione. quia de hoĩe dubitare licz
nõ autem de deo. Quottuplices igit̃ sunt
temptationes et temptatores. Ad hoc di
cendum ꝙ triplices sunt temptatores scz
deus homo et diabolus. Deus eniz tem
ptat vt erudiat et scientem faciat. Homo
vt sciat. Et diabolus vt seducat. Nam et
si caro temptat vel mundus que carẽt du
bitatõne vel cognitõne ex prima tñ tem
ptatõne diaboli ⁊ seductõe. talis tempta
tio subsecuta est. Temptatões vero sunt
sextuplices. quia sex sunt modi temptatõ
nis. Primus modus est diuine manifesta
tõnis vt ingerat homini temptato ꝓpriã
cognitionẽ et vt vlterius ducat ad aliorũ
noticiam. Et sic deus temptauit Abrahã
vt habetur Genes. xxij. quãdo p̃cepit illi
imolare filium quo parente reuocauit de⁹
preceptũ. et sic videtur ꝙ deus illud p̃ce
pit quod tamẽ ip̃e noluit. et sic etiam pre
ceptum implicabat cõtradictionẽ qđ im
possibile fuerat adimpleri. Ex quo ꝓbabi
liter p̃t argui ꝙ dei preceptum fuit irra
tionabile et iniustũ ⁊ per cõsequens nullo
modo obseruandum. et ex ꝯsequenti de⁹
iniustus. Ad hoc respõdet Alex. de halis
super primũ sententiarũ in fine. ꝙ duplex
est preceptũ scz ꝓbatõnis et executõnis.
Vnum respicit voluntatẽ et alterũ respi
cit opus. Voluit igitur deus quod prece
pit nõ vt fieret sed vt facere vellet. Con
tra. Deus nouit eius voluntatẽ. Dicendũ
ꝙ nõ precepit vt ip̃e sciret eius volunta
tem sed vt manifestaret eius obedientiaz
ad sui et aliorum vtilitatẽ. Hec ibi. Eodẽ
modo deus fideles suos temptat ꝑ diffici
lia ad acceptationẽ experimenti de viri
bus dilectõnis ⁊ fidelitatis. Juxta illud
Eccle. vj. Si est tibi amicus fidelis in tem
ptatõne posside illum. Hinc Deutro. xiij.
Temptat vos de⁹ vt sciat si diligatis euz
an non. id est scire vos faciat quia vires
sue dilectõnis ignorat homo nisi experia
tur. Et Thobie. xij. Quia acceptus eras
deo necesse erat vt temptatio probaret
te. id est ꝓbatum te tibi ⁊ alijs ostenderet
Nunq̃ igitur deus hominem temptat ad
malum vel ad casum sed ad bonum vel ad
suij p̃ius manifestatiõez vt sciat in quibus

339

deficit et quibus ꝓficit vt non in se sed in deo cōfidat. vel vt cautiorē vel sollicitum magis reddat. Secundus modus est humane experimentatōis qui sez ad hoc fit vt experimentū veritatis accipiat ab illo qui dubitat. vt patet. iij. Re. x. vbi dicit quō regina saba prudentissima venit probare Salomonē in enigmatibus id est obscuris et dubijs questionibus. vt dicit Lyra. Et sequit. Nunc ꝓbaui q̄ media pars mihi nunciata nō fuerat. Et hec dicitur temptatio humana. De qua. j. Corinth. x. Temptatio vos nō apprehendat nisi humana. Nec etiam ista temptatio mala est nec cōtra eos qui sic temptant sed cautelosa qua homo etiaz temptat de amicicia et fidelitate. Sicut ꝓsulit sapiens. Eccle. vj. Si possides id est possidere vis amicū in temptatōne posside illum ne facile credas ei temetipm et cetera multa. Similit Eccl. xxxvij. in ꝓncipio. vide si placet. Dicitur etiā temptare homo hominē quādo nititur eum inclinare ad suam voluntatē eos ꝓ posse inclinat. Tercius modus est transitorie tribulatōnis qua sez ꝓbamur tanq̄ aurum in fornace. Et hee temptatōnes diuersimode cōtingunt vel a deo disponente. vel ab hoīe inferente. vel a diabolo suscitante. Primū in Thobia. Secūdū in Joseph. Terciū in Job patet. Debent tamē quocūq̄ mō venire sufferri patienter et gaudenter debeant. tum qz fm apm Ro. viij. Nō sūt cōdigne passiones huius tpis ad futurā gloriā. tum quia fm Grego. mala que nos premūt ad deū nos ire cōpellunt. Unde ꝓpter quatuor sunt amplectāda. Primo ꝓpter aduitorij fortitudinem. Juxta illud ps. Cum ipo sum in tribulatione etc. Ideo alibi dicit. In deo meo transgrediar murū. Secundo ꝓpter premij magnitudinē que nimirū excedit omnē humanū intellectū. qz nec oculus vidit nec auris audiuit nec in cor hominis ascendit. vt dicit. j. Corint. ij. Hic dicit Jacob⁹ in canonica sua in ꝓmo ca. Omne gaudiū estimate fratres id est ꝓfectum (sicut apli Actuū. v. Ibant gaudentes a cōspectu cōcilij) cum in temptatōes varias incideritis sez aduersitatis. Ratō ponitur figuratiue Exodi. j. qz filij israel q̄tomagis opprimebant tanto magis multiplicabantur. sic spiritualiter. Hinc Genes. vij. dicit. q multiplicate sunt aque et eleuauerunt archam in sublime. sic spūaliter in tribulatōne sublimat homo meritis Cuius ratio subdit. Quia ꝓbatio patientiam operat. Patiētia autē ꝓfectū opus habet. Nam vera ꝓfectio cōsistit in plena mortificatōne passionū naturaliuz ad quas cōculcandas maxime iuuat aduersitates. Tercio ꝓpter eterni supplicij formidinem quia eternū supplicium cōmutant in tpale et momentaneū. Et quia in multis deliquimus omnes ad abolendā scoriam peccatorū oportz nos fm apm ꝓ multas tribulatōnes intrare in regnū dei. Quarto ꝓpter cōsortij pulcritudinem. qz innumerabilia milia martiū. virginū. cōfessorum hanc viam ingressi sunt. Nunq̄ enim deus amicum habuit qui hac temptatōne nō fuit ꝓbatus. ¶ Quartus mod⁹ est ambitiose sublimatōnis et specialiter ascribitur diabolo. quia diabolus principaliter temptat de illis peccatis quibus ipe percussus ē sez de supbia. inuidia. odio. et ira que dicuntur vicia diabolica. quoniā illis mediantibus de angelo factus est diabolus. Nihilominꝰ tamē omnibꝰ alijs temptationibus se immiscet in omnibꝰ laqueum deceptōnis tendens et obiectis tanq̄ instrumētis ad hoc aptis abutēs. Quādo tamē obiectū et materiā temptandi recipit a cōcupiscentia carnis tunc nomē sortitur temptatio a temptatore sz ab instrumento. similiter quādo a spectatu mundi Sed quādo accipit a seipo vt in superbia inuidia ira. tūc sortitur a temptatore. Et hec temptatio tres gradus habet. Primꝰ cōsistit in suggestione sola. et sic fit tm exteriꝰ sicut cōtigit in christo qui in temptatiōnē diaboli nullā sensit inclinationē. Secundꝰ ꝓcedit vsq̄ ad delectationē. ita q̄ de delectatōne vincimur et ligamur vinculo trahente. sicut dicit. vij. ethi. q̄ incōtinens vi passionis extrahit a regimine mētis ita q̄ nescit facienda quemadmodum

oportet eū scire sicut qui stat in fumo ap̄tis oculis videt quidē sed nō quemadmodum oportet eum videre. Et p̄ illā delectationē inclinat̄ aīa et fomes carnis ip̄i suggestioni. Tercius aūt gradus hominē p̄cipitat in cōsensum delectatōis quando scz ip̄am delectationē nō repellit sed potius in delectatione quiescet et illi adheret licet illā opere adimplere nō vellet. et sic est mortale peccatū si saltē delectatio ē de mortali vt dicit Thomas scd̄a scd̄e. q. cliij. multomagis est mortale si p̄cipitat in cōsensum actus mortalis peccati vtpote si haberet voluntatē adimplere etiam opere si cōtingeret oportunitas tp̄is ⁊ loci. Quint⁹ modus est terrene cupiditatis quo p̄cipue mundus temptat vt p̄ auaricie laqueos hominem cōstringat. A quibus laqueis liberatū se gloriat̄ p̄s. dicēs. Deus meus in ip̄o sperabo quoniā ip̄e liberauit me de laqueo venantiū et a verbo aspero. que fit a carne et mundo. Nec merito amator iusticie deus p̄mitere debz q̄ hoīes infirmi et ignari sic temptant̄ a demonibus. quia nō videtur equale bellū. dicendum s̄m Tho. in p̄ma parte summe. q. cxiiij. q̄ recōpensatio fit homini s̄m diuinam gratiam et angeloꝝ custodiā et illaz impugnationē ordinat deus adlethe fideli ad maiorē gloriā. Unde Paulus p̄ma Corinth̄. x. Fidelis deus qui nō patietur temptari sup̄ id quod potestis sed faciet cum temptatōe p̄uentū id ē virtutis augmentum. ita vt possitis sustinere quod fit per humilitatē vt dicit Aug⁹. Illi nō crepunt in fornace qui nō habēt ventū sup̄bie. Sextus modus est corp̄e voluptatis que temptatio decipit p̄ omne illud qd̄ sensus exterius demulcet. Et ideo oē delectabile qd̄ manducamus. bibim⁹. et videmus. audimus. odoram⁹. vel tangim⁹ est temptatio. De qua dicit̄ Jaco. j. Unusquisq̄ temptat̄ a ꝯcupiscentia sua scz inordinata abstract⁹ a bono incōmutabili ⁊ illectus ad bonū ꝯmutabile. Hinc dicit Augustin⁹. xij. de ciui. dei. q̄ amor sui vsq̄ ad cōtemptū dei facit ciuitatē diaboli. Qd̄ a nobis auertat Jesus christus Amē.

Quō petimus liberari a malo et de vulneratōne rōnis. voluntatis. irascibilis. et cōcupiscibilis. Ser. xlvij.

Facite dignū fructū penitētie. Eya iaz vltimo p̄sequamur de tercia parte malicie q̄ est malicia pene et tribulatōis q̄ relicte sunt nobis ex originali peccato. Nā ex originali peccato penit⁹ infecti sumus et corrupti infectiq̄ multis malis. Petim⁹ igitur in hac vltima clausula ab omni pēa ⁊ miseria huius exilij liberari. pena dico peccati ex originali relictaque quotidie multipliciter nos impellit ad actualia peccata sicut et ip̄a multiplex est. Ad cuius euidentiam primo q̄ri p̄t vtrū peccatū originale vel etiā actuale diminuat bonū nature sicut videt̄ sentire Beda exponēs illud Luce. x. Homo descendēs a hierusalē in Jericho id ē in defectū peccati expoliat̄ gratuitis ⁊ vulnerat̄ in naturalib⁹. Ad hoc respondet Tho. p̄ma scd̄e. q. lxxxv. q̄ bonū humane nature p̄t dici tripliciter Primo ip̄a nature p̄ncipia ex quib⁹ natura cōstituit̄ et p̄prietates ex his causate sicut potentie aīe et alia hmōi. et hoc bonū nature nō tollit̄ nec minuit̄ p̄ peccatū. Secundo q̄z homo inclinationē habet ad virtutem. Ip̄a inclinatio naturalis ē quoddā bonū nature q̄ quidē hmōi ꝯuenit ex hoc ip̄o q̄ rōnalis est. Ex hoc enī habet q̄ s̄m rōem operet̄ qd̄ est agere s̄m virtutē. Et h̄ bonū nature diminuit̄ p̄ peccatū nō tn̄ totaliter tollitur. Q.⁹ si obijciatur bonū nature humane finitū est cū sit ip̄a finita sed quia quodlibet finitū ꝯsumitur totaliter facta cōtinua diminutōe. iō p̄ peccatū cōtinuatū illud bonū nature totaliter tolli p̄t. Ad hoc respondendū est q̄ ip̄a diminutio dupliciter intelligi p̄t. sicut illa naturalis inclinatio ad bonū fundatur vt media inter duo. quia fundatur in natura rationali et tendit in bonū virtutis sicut in finem ⁊ terminū. Uno modo intelligitur fieri diminutio ex parte radicis. et sic nō diminuitur p̄ peccatū. quia peccatum non

340

diminuit ip̄am naturaz vt dictū est. Alio-
quin quandoqz totaliter cōsumeret̄. Alio
mō intelligit̄ diminui ex p̄te termini. Et
sic p̄ peccatū bene diminuit̄ talis inclina-
tio inquantū scz ponit̄ impedimentū p̄tin
gendi ad terminū. et sic p̄t diminui in infi-
nitum sicut infinita possunt impedimenta
apponi s̄m q̄ homo in infinitū addere p̄t
peccatū peccato. nō tamē p̄t totaliter cō
sumi. qz radix talis inclinatōis sp̄ manet
in natura. Sicut a simili ptz in dyaphano
corpore. qd̄ quidē habet inclinationē ad
susceptiōz lucis ex hocip̄o. qz est dyapha
nū. Diminuit̄ aūt hec inclinatio vel abili
tas ex p̄te nebularū sup̄uenientiū cum tñ
sp̄ manet in radice nature. Sic etiā licet il
la inclinatio diminuit̄ p̄ peccatū. qz p̄ act⁹
humanos fit quedā inclinatio ad act⁹ cō-
similes. et sic ex hoc q̄ aliquid inclinat̄ ad
vnū ꝯtrariū diminuit̄ etiā inclinatio eius
ad aliud. Manifestū est aūt q̄ semp̄ pec-
catū virtuti est ꝯtrariū tñ eadē inclinatio
eius ad virtutes semp̄ manet in radice na
ture etiā in damnatis Alioquin nō essz in
eis remorsus ꝯsciētie. sed nō reducit̄ in a-
ctum. qz deest eis gratia s̄m diuinā iustici
am. Tercio mō dici p̄t bonū nature donū
originalis iusticie qd̄ in hoīe primo. colla-
tum fuit omni humane nature. Per iusti-
ciam aūt originalē rō p̄fecte cōtinebat in
feriores aīe vires et rō subiecta originali
iusticie p̄ficiebat̄. ita q̄ oēs vires inferio-
res p̄fecte subijciebant̄ rōni et rō suo supe
riori. Sed hec originalis iusticia p̄ pecca-
tum p̄mi parētis est ablata. Et iō omnes
aīe vires qd̄dammō destitute remanēt or
dine p̄prio q̄ naturaliter ordinant̄ ad vir-
tutē. Et hāc viriū destitutionē vocat Be
da nature vulnerationē. Sunt igit̄ q̄tuor
potētie vel vires aīe q̄ possunt esse subie-
cta virtutū que p̄ peccatū originale sunt
vulnerate quaꝝ nihilomin⁹ vulnera reno
uantur in dies ⁊ augmentant̄ p̄ pctā actu
alia. Prima potētia est rō in qua est pru-
dentia tanq̄ in subiecto. ut dicit Tho. ibi
dem. q. liiij. Cum enī prudētia sit recta rō
agibilium requiritur ad prudentiā q̄ ho-
mo bene se habeat ad p̄ncipia hui⁹ rōnis
agendorū que sunt fines per quos bene se
habet homo p̄ rectitudinē volūtatis. Sz
hec rō inquantuz destituit̄ suo ordine ad
verū. recipit vulnus ignorātie. De q̄ vul-
nere lamētatur ap̄ls in p̄sona humani ge
neris dicēs ad Ro. vij. Ego aūt. glo. ho-
mo quicūqz iustus p̄ gratiā liberat⁹ carna
lis sum id est carnales motus velim nolim
sentiēs. venundatus id ē ex venditōe pri-
morū parentū. positus sub peccato. i. sub
fomitis vicio. Quod enī operor id est sen
sualitatē sequēs nō intelligo. id est nō in-
tus lego ꝯsonans dictamini legis natura
lis q̄si cecatus in hoīe interiori. ita q̄ nec
intelligit nec ponderat iacturā viciorum.
Sicut enī nullus est qui de bono in bonoꝝ
genere affirmare posset hoc bonū tm̄ valz
nec plus nec min⁹. et hoc tm̄ est diligendū
nec plus nec minus. sic nullus est qui debi
te ponderare sciret q̄tum hoc malū vel il
lud esset odiendū et fugiendū. Cū enī suf-
ficientes nō sumus discernere inter diē ⁊
noctē. id est malū et malū q̄tomin⁹ inter
bonū. melius. et optimū. ac inter malum ⁊
pei⁹. et pessimū. Et hec quidē est pena pec
cati originalis. Quid aūt si. superueniēt
actualia et illa nō paucaꝝ p̄fecto illa imp̄
catio p̄phetica Isa. vj. Exceca cor popu
li huius et aures eius aggraua et oculos
eius claude ne forte videat oculis suis et
auribus suis audiat ⁊ corde suo intelligat
et cōuertatur et sanē eū. Ubi dicit Lyra
q̄ talis excecatio nō est a deo directe sed
a liberi arbitrij debilitate. Homo eī auer
tens se a deo. meretur vt iuste ab eo deus
retrahat gratiā cuius effectus est illumīa
re intellectū et mollificare affectuz. Hinc
ip̄a subtracta quis excecatur ⁊ induratur
ex sua malicia. Sicut scriptū est Sap̄ie. ij
Excecauit eī eos malicia eoꝝ Et p̄s. lxxxj
Nescierūt neqz intellexerunt id est nec sci
re curauerunt. quia in tenebris ambula-
bant id ē excecati sunt p̄pria malicia. glo
sa ibidem. Si enī cognouissent nec illi scz
p̄lati dominū crucifixissent. nec isti scilicz
subditi barrabam elegissent sed p̄pria ma
licia excecati. Et sic ignorātie que est pe-
na peccati originalis plerunqz comitatur

cecitas mentis. Sed quia de ignorantia superi⁹ plura dicta sunt vbi agitur de opere spiritualis misericordie quod est docere ignorantem. ideo hic de ea causa breuitatis supsedeo. Porro cecitas de qua tactum est cōtingit ex hoc ꝙ homo nō intendit internis et spiritualibus ⁊ eternis quod cōtingit dupliciter ſm Thomā scda scde. q. xv. Quādoqꝫ ex hoc ꝙ habet voluntatem spontanee se auertentē a ꝯsideratōe talis principij. ſm illud ps. Noluit intelligere vt bene ageret. Et licet ſm Augustinū. x. cōfess. cognoscere veritatē lucentem omnes amant tamē per accidens efficitur aliquibus odibile inq̄tum scꝫ ꝑ hoc impediunt̄ ab alijs que magis amant tanq̄ oculus lumen odientis. Alio modo cōtingit per occupationem mentis circa alia que magis diligit quib⁹ ab inspectōe huiusmodi mens auertitur. Supercecidit ignis scꝫ ꝯcupiscentie et nō viderunt solē et vtroqꝫ modo cecitas mentis est peccatum. Ab hoc igit̄ malo et cecitatis ⁊ ignorantie petimus in hac clausula specialiter liberari cū dicimus. Sed libera nos a malo. Secunda vero potentia est volūtas in qua subiectatur iusticia tanq̄ in subiecto. vt dicit Thomas ibidem. q. lvj. Virtutes que ordinant affectum in deum vel in ꝓximum sunt in voluntate sicut in subicto. sicut charitas. iusticia. et huiusmodi Inquantū igitur voluntas destituit̄ ordine suo ad bonuꝫ. recipit vulnus malicie que malicia nō sumitur ꝓ speciali peccato sed pro quadā ꝓnitate voluntatis ad malum ſm ꝙ dicit̄ Genes. vj. Proni sunt sensus hominis ad mala ab adolescentia sua Pro quo sciendū ſm Tho. ibidē. q. lxxviij ꝙ sicut peccatum quādoqꝫ cōtingit in humanis actibus ex defectu intellectus. puta cum per ignorantiā peccat. et quādoqꝫ ex appetitus defectu sensitiui. sicut cū ex impulsu passionis peccat. sic etiā quādoqꝫ peccat ex defectu valuntatis qui est inordinatio ip̄ius. Est autē voluntas inordinata quādo minus bonuꝫ magis amat Cōsequens est autē vt aliquis eligat pati detrimentum in bono minus amato ad hoc ꝙ patiatur bono magis amato Sicut cum homo scienter vult pati membri eius descisionem seu abscisionem vt conseruat vitam quam magis amat. Sic etiā inordinata voluntas plus amās terrenū q̄ eternum. vel ordinem rōnis vel diuine legis. vel charitatem et hmōi. sequitur ꝙ velit pati dispendium in aliquo spiritualiū bonorum vt potiatur tp̄ali bono magis amato. ⁊ sic dicitur peccare ex certa industria vel ex certa malicia quasi scienter malum eligens. Ad cuius euidentiam sciendum ꝙ dicit̄ quis tripliciter ex certa malicia peccare. Primo modo ꝙ malicia ex qua quis peccare dicitur potest intelligi malicia habitualis ſm ꝙ malus habitus a ph̄o malicia nominatur. sicut ecōtra habitus bon⁹ nominatur virtus. et ſm hoc dicitur quis ex malicia peccare qui peccat ex inclinatōne mali habitus. Vnde pro tanto dicitur ex malicia peccare. quia vti habitu nō est necessariū sed subiacet voluntati habentis. Vnde et habitus diffinitur quo quis vtitur cum voluerit. Et ideo sic cōtingere potest ꝙ aliquis habens habitum viciosum ꝓrumpat in actum virtutis eo ꝙ ratō nō totaliter corrumpitur per malum habitum. sed aliquid eius integrum manet ex quo ꝓuenit ꝙ aliqua operatur peccator de genere bonorum. Sic etiam cōtingere potest ꝙ habens habitum interdum nō ex habitu operetur. sed ex insurgente passione vel ignorantia. Sed quandocūqꝫ vtit̄ habitu vicioso necesse est vt ex certa malicia peccet. quia vnicuiqꝫ habenti bonū habitum est per se eligibile id quod est ei cōueniens ſm ꝓprium habitum. quia sic est ei quoddam cōnaturale ſm ꝙ cōsuetudo et habitus vertuntur in naturaꝫ. Secūdo dicitur quis peccare ex malicia ita ꝑ maliciam intelligat̄ malicia actualis sicut ipsa electio mali. malicia nominatur et sic dicitur aliquis ex malicia peccare inquantum ex mali electione peccat. non tamen ex habitu vicioso qui illuꝫ impellat et qd̄dammodo cogat ex praua ꝯsuetudine sed

ex spontanea electione quadã ipius mali eo q̃ nõ est timor dei ante oculos ei⁹ nec ponderat peccata. sed quasi nihilipendit. Cum dicit̃ in p̃s. Dilexisti malicia sup̃ benignitatẽ. glosa. quia q̃ si benignitas tangat animũ suũ quãdoc̃ statim refugit. Sequitur. Iniquitatẽ magis q̃ loqui equitatem. Vnde sicut se habet bonus ad electionem boni. sic et malus ad electionem mali. Sed aliquãdo quis nõ habẽs habitum virtutis eligit id qõ est bonũ fm virtutem Ideo etiã quãdoc̃ quis nõ habẽs habitum vicioſum eligere p̃t malũ ad pficiendũ quod est ex certa malicia quando voluntarie reicit a se qõ eum posset a peccato retabere vt sic liberi⁹ peccet. Exempli gratia. si aliquis peccare prohibeat̃ non quia peccatũ fm se sibi displicet sed ꝓpter spem vite eterne vel ꝓpter timorẽ gehẽne Si tunc remota spe peccet ex desperatõe vel remoto timore peccet ex p̃sumptõne: manifestũ est q̃ peccat ex certa malicia et grauissime. quia in spiritũ sanctũ. Desperatio aũt et p̃sumptio vt cõmuniter grauiora peccata sunt q̃ illud peccatũ qõ pficitur ex desperatõne vel p̃sumptõe. et sic de alijs peccatis in spiñ sanctũ. Tercia deinde potentia est vis irascibilis in qua est fortitudo vt in subiecto. quia fm Thomã ibidem. q. lv̄. Licet irascibili nõ cõpetit esse subiectũ virtutis inq̃tũ est ꝑs appetitus sensitiui. tamẽ inquantũ ꝓticipat rõnez per hoc q̃ nata est obedire rõni. sic p̃t esse subiectũ virtutis humane. sic enim est principiũ humani actus. Cum enĩ actus qui ꝓcedit ab vna potẽtia fm q̃ est ab alia mota nõ potest esse pfecta nisi vtraq̃ potentia sit bene disposita ad actus. Exempli causa. Actus artificis nõ potest esse cõgruus nisi q̃ artifex sit bene dispositus ad agendum. et sic ipm instrumẽtũ. Ideo in his circa que operat̃ fm q̃ a rõne mouet̃ necesse est vt aliquis habitus pficiens sit ad bene agendũ nõ solũ in rõne sed etiã in irascibili sed q̃ bona dispositio potentie more attendit̃ fm ꝓformitatẽ ad potentiam mouentẽ. ideo virtus que est in irascibili nihil est aliud q̃ quedã cõformitas illius habitualis ad rõem. Sic enĩ in ea generatur bonũ virtutis moralis. sicq̃ pot esse subiectũ fortitudinis. Sed inquantũ irascibilis destituit̃ suo ordine ad ordinẽ. recipit vulnus infirmitatis quã infirmitatẽ accepit Beda in auctoritate p̃dicta fm q̃ opponit̃ fortitudini cui⁹ actus est sustinere difficilia et aggredi ardua. Licet sustinere id est in piculo immobiliter sistere principalior actus eius est q̃ aggredi eo q̃ difficilius est sustinere q̃ aggredi. fm Tho. scõa scõe. q. cxxiij. Et ꝓpter tria. Primo q̃ sustinere videt̃ aliquis ab aliq̃ fortiori inuadente qui aũt aggredit̃ inuadit ꝑ modũ fortioris. Secũdo q̃ sustinẽs sentit picula vt p̃sentia sed aggredies vt futura. Tercio q̃ sustinere importat̃ ꝑ tis diuturnitatẽ. aggredi aũt subitã motiõez in aliqõ arduũ. sed in vtroc̃ deficit q̃ vulnus infirmitatis suscepit ad sustinendum inuoluntari⁹ et ad aggrediendũ tard⁹ q̃ ꝑ actuale peccatũ in vnoquoc̃ diminuit̃ virtutis bonũ. Ideo ꝑ peccatũ accrescit maior difficultas bene agendi et minor ꝑnitas mala patiẽdi. Quarta denic̃ potẽtia est vis cõcupiscibilis in qua est temperantia vt in subiecto quod ptz ꝑ declarationẽ iam ꝓportionaliter factã de vi irascibili. sed inquantũ vis cõcupiscibilis destituit̃ ordine suo ad delectabile rõne moderatũ recipit vulnus ꝓcupiscẽtie. Q.⁹ si obijciatur vulnus cõcupiscentie est qõdã naturale cum sit actus virtutis cõcupiscibilis sed illud quod est naturale nõ debet poni vuln⁹ nature. Ad hoc respõdet tho. ibidẽ q̃ ꝓcupiscẽtia intantũ est boĩ naturalis inquantũ rõni subditur. q̃ aũt excedit limites rõnis hoc est homini ꝓtra naturam. Et sic ꝓcupiscẽtia sumit̃ hic ꝑ intẽperantia que opponit̃ tpantie. Quã intẽperantiã vocat ꝑs peccatũ puerile. iij. ethicoꝝ dicẽs. Nõne intemperãtie ferim⁹ ad peccata puerilia et hoc ꝑ quandã similitudinẽ. Quia peccatũ intpantie est peccatũ superflue ꝓcupiscẽtie que similat̃ puero q̃tũ ad tria fm Tho. scõa scõe. q. cxlij. Primo ad id quod vterc̃ appetit. Sicut enĩ puer ita q̃ cõcupiscentia appetit aliq̃d

turpe. Cuius rō est. quia pulcrū in rebus humanis attenditur ꝓut est aliquid ordinatum ſm rōnem. Dicit enī Tullius in ꝑmo de officijs. Pulcrū est quod cōsentaneum est hoīs excellētie in eo in quo natura eius a reliquis animantib⁹ differt. Puer autē nō attendit ad ordinē rōnis similiter ⁊ ꝯcupiscētia nō audit rōem. vt dicit̄ in. vij. ethico. Secūdo q̄tum ad euentū. Puer autē si sue voluntati dimittit̄ crescit in ꝓpria voluntate. Eccle. xxx. Equ⁹ indomitus euadit durus et filius emissus euadit p̄ceps. Sic etiā in cōcupiscentia si ei satis fiat maius robur accipit. Aug⁹. v cōfess. Dum seruit̄ libidini facta est ꝯsuetudo et dum cōsuetudini nō resistit̄ facta est necessitas. Tercio q̄tū ad remediū qđ vtriq; prebet̄. Puer enī emēdat̄ ꝑ hoc ꝙ cohercet̄. Prouer. xxiij. Noli subtrahere a puero disciplinā tu' virga ꝑcuties eū. et animā ei⁹ de inferno liberabis. sic etiā dū cōcupiscentie resistit̄ ad debitū honestatis modū reducitur. Et ſm Aug⁹ paulatiz repressus impetus ꝯcupiscētie extinguitur. Maior enī erat cū sequeremur nō nullus omnino sed certe minor cū refrenam⁹ Hic ꝯcludit phs. iij. ethi. ꝙ quēadmodū oportet puerū ſm preceptū pedagogi viuere. sic et cōcupiscibile cōsonari rōni. Preterea ſm Criso. in omel. Malū hoc diabolū vocauit dicēs. Sed libera nos a malo Et hoc ꝓpter excellētiā malicie nō que ex natura est sed q̄ ex electōne. Et quia ad nos implicabile bellum habet. In oīb⁹ eniz q̄ possunt vel irretire deceptionē. vel supplātationē. quare merito petim⁹ iugiter. Sz libera nos a malo. Deinde fit ꝯclusio totius orōis cum addit̄. Amē. qđ est de textu euangelij et per ꝯsequens ꝓlatum ore christi sic̄ alia p̄cedentia. Unde dicit hic glosa ꝙ Amen in fine orōnis ponitur vt ꝑ hoc insinuet̄ a deo indubitanter tribui qđ hic petitur. Amen enī est idem quod fiat. Vel ſm Jeronimū super Math. Amen quod in fine cōstat scriptū significatiuuz est dominice oratōnis quod aquila interpretatus est fideliter. qđ nos vere possumus dicere. Hec ille. Ad laudē dei Amē.

De multiplici lingua pernitiosa que sordidā orationē reddit ⁊ salutiferuz eius fructū impedit. Ser. xlviij.

Facite dignū fructū penitētie. Math. iij. Dicit Jacobus in canonica. iij. ca. ꝙ lingua est inquietū malū. Nō eī quiescit qz in lubrico posita est et actio eius in malū vergit. qz plena est veneno mortifero. Vñ ſm glosam. Malum lingue more veneni serpit đ vno in aliuz transeundo. Et illud venenū occultatur sub specie alicui⁹ boni. sicut venenū occultat̄ sub velamine alicui⁹ gustabilis. Serpit etiā de vno malo ad aliud: vtpote de ociosis ad irrisoria. deinde ad scurrilia et detractoria. Qua ꝓpter ibidem subdit Jacobus dicēs. In ipsa scz lingua benedicim⁹ deū scz ꝑ orōnes ⁊ laudes. et in ipa maledicimus hoīes q̄ ad sil̄itudinē dei facti sunt scz ꝑ detractōes ⁊ cōtentiones ⁊ deceptōes q̄ vtiq; maledictō redundat in deū. Sicut vituperiū factum imagini regis redundat in regē. Hinc ꝓsequitur ibidē. Nō oportet fratres mei hec ita fieri. glosa. amaritudine maledictōis cōsumitur dulcedo benedictōis. j. ad Corint. v. Nescitis qz modicū fermēti totā massam corrumpit. Et ponit hic similitudinē ꝑmo de fonte dicēs. Nunq̄d fons de eodē foramīe emanat dulcē ⁊ amaram aquam. Secūdo de ficu et vite dicēs. Nunquid possunt ficus vuas facere aut vitis ficus. glosa. Nō eī arbor amisso naturali fructu fert fructus alteri⁹ arboris. Et iō corā deo nō est speciosa laus in ore peccatoris p̄sertiz ꝓximū ꝑ linguā suā nequiter offendētis ꝑ verba iniuriatiua. allectiua: et deceptiua. et sil̄ia. Insuꝑ vt dicit ibidem Jacobus. Ecce q̄tus ignis. i. q̄ modicus q̄ magnā siluā accēdit. Et līgua scz mala ignis est scz accendēs. ꝯtentōes. detractōes. seditōes. et sil̄ia. Uniuersitas iniquitatis supple est lingua mala virtualiter. Quia ſm glo. ꝑ eā fere cūcta facinora aut concinnant̄ vt latrocinia stupra. aut patrantur vt ꝑiuria falsa testimonia. aut

defendunt vt cum quilibet impius in excusando scelus quod ꝯmisit simulat bonũ quod nõ fecit. Nec hoc sufficit eiꝰ malicie Sed lingua ꝯstituit in mẽbris nostris scz tam ad seruitiũ corporale q̃ spũale creature rõnalis que maculat totum corpꝰ id est ipam personaz efficit vilem. immundã et infamẽ. plerũq; et inflammat rotã natiuitatis nostre id est cursum vite nostre. inflammata a gehenna id est diabolo a quo facta est gehenna. quia et gehenne deputatus est. Si igitur ꝑ linguã tota natura redditur sordida. q̃to sordidior reputat̃ et ipa ꝓpter quam sorditatẽ eius orõ nequaq̃ est deo grata sed abhominabilis et sordida. Propterea cuncta vicia que lingua patrantur breui stilo ꝑstringere statui vt scita diligentius caueant̃. Pro quo sciendum ꝙ sicut lingua mala rotam inflammat et inficit totius vite sicut etiã eius vicia rotam occupãt totius alphabeti. vt in ea cõsistere nõ dubitetur cõsummatio peccati. Veruntamẽ quia de vicijs eiꝰ plura dixisse me memini in diuersis locis p̃cipue in sermonibꝰ de quadragesima. et deinceps ꝓ nunc singula succinctus sermo ꝑcurrat. Tot enim reperiunt̃ differẽtie male lingue quot in alphabeto reperiunt̃ litere. Prima igitur mala lingua dicit̃ adulatoria. que ſm Tho. scda scde. q. cxv. peccare potest mortaliter tribus modis. Primo quãdo laudat alicuius peccatũ. quia in hoc cõtrariatur dilectioni dei cõtra cuius iusticiam loquit̃. et dilectioni proximi quem laudando fouet in peccato p̃s. Qm̃ laudatur peccator in desiderijs anime sue ꝛc̃. Secundo ex intentione. puta cuz quis adulat̃ alicui vt fraudulenter ei noceat siue corporaliter siue spiritualiter. vel etiã vt eum ad peccata ꝑtrahat. Sicut patet iiij. Reg̃. xij. et. ij. Paral. xxiiij. in Joas rege iuda. Vide in quadragesima de peccatis alienis. Tercio ꝓpter occasionẽ alteri datam ad peccandũ mortaliter. licet sit preter intentionem adulatoris dũ fuerit occasio data nõ accepta. Vnde super illud p̃s. Cõfundantur statim erubescentes qui dicunt mihi euge euge. dicit glosa ꝙ plus nocet lingua adulatoris q̃ gladiꝰ persecutoris. quia ille animaz iste corpus interimit. Secunda dicitur blasphematoria que scz blasphemit vel maledicit quod ſm quosdam idem est. tamẽ ꝓprie accipiẽdo reperitur ibidẽ quedaz differẽtia. Est tamẽ vtrunq; enorme peccatũ. Vnde ſm Ambro. Blasphemia est quod cum deo attribuitur quod sibi nõ cõuenit. Vel cum ab eo remouetur quod sibi ꝯuenit. Et beatus Tho. scda scde. q. xiij. addit tercium: quod tamen includitur in secũdo ꝙ scz cũ creature attribuit̃ quod soli deo cõuenit. Sed maledicere est imprecare optare alicui malum siue deo siue homini. qd̃ vtiq; repugnat charitati. et sic est mortale. Et tanto grauius q̃to illum cui maledicimꝰ magis amare vel reuereri tenemur. Leui. xx. Qui maledixerit patri vel matri mortem oriatur. Et de eo qui blasphemauit nomẽ domini tetragramathon vt ptz Leuiti. xxiiij. Tercia dicit̃ cõspiratoria. De qua lingua dicitur Johis. ix. Jam eniz cõspirauerant iudei id ẽ ꝑuerso cõsilio cõcluserãt. et hoc in odiũ christi. vt si q̃s cõfiteretur eum christũ extra synagogã fieret scz excõicatus qd̃ apud eos erat maximum opprobriũ. Et sic cõspiratio est q̃dã ꝑuersa nõ solũ ꝯsiliatio. sed etiã cõcinnatio quod est magis ꝑuersum. Nihilominꝰ tñ si tu nihil mali facis. sed alijs dũtaxat cõsulis faciendum. quicq̃d sic cõmittit̃ in damnatõz tibi reputabit̃. Sic̃ cayphas q̃ legit̃ de morte xp̃i ꝯsiliũ dedisse. Et achitophel. ij. Re. xvij. Sil̃ aman q̃ de nece iudeoꝝ dedit ꝯsiliũ. vt ptz Hest. iij. Sic balaam. sic deniq; mali ꝯsiliarij q̃ suadẽt exactões. violẽtias. rapinas. guerras. fornicatões. et sil̃ia. De q̃bꝰ dicit̃ Eccle. xxvij faciẽti ꝯsiliũ nequissimũ sup ip̃m deuoluet̃ Nimirũ cũ hmõi p̃ua ꝯsilia tribuẽtes cõicare dicunt̃ crmĩosis. ex̃ de sentẽ. excõ. c. nup. Quarta dicit̃ detractoria q̃ vt frequẽter ꝯmittit pctã mortalia. qꝛ ꝓprie loquendo ille detrahit qui ad hoc de alio loquitur eo absente vt eiꝰ famã denigret qd̃

ſm ſe repugnat fraterne dilectõni. Unde grauiꝰ eſt auferre famã q̃ res tales Dic apls ad Ro. j. Detractores deo odibiles ne ſcz leue putaret peccatuꝫ. Preterea ne detractionẽ audiẽs excuſare ſe prętẽdat dicit Bernꝰ. Detrahere aut detrahentem audire quid horũ damnabiliꝰ ſit nõ facile dixerim. Et ſm gloſaꝫ de pe. diſ. j. c. homicidioꝫ. Detractores dicunt homicide. qz q̃tũ in eis eſt priuãt animã vita q̃ meliorꝫ eſt hoĩs dũ in ea negant eſſe virtutes quibus aĩa viuit. Quinta dicit exacerbatoria qua ſcz q̃s puocat ad amaritudinez animi qđ potiſſime cõtingit in verbis cõtumelioſis. pulcioſis. improperioſis. que tria ſm Aſtenſ. li. ij. ti. xiij. in hoc conueniũt q̃ piter in verbis cõſiſtunt. Nã ꝓa repſentant triplices defectus in detrimentũ honoris alicuius ſcz culpe. pene. q indigẽtie. Quando dicit alicui defectꝰ culpe tm̃ tunc vocat ꝓtumelia. q̃ vero dicit defectus generaliter vocat cõuiciũ. qz vicium ſolet dici nõ ſolũ aĩe ſed etiã corporis. Si denicꝫ dicit ei defectus indigẽtie. qui defectus etiã derogat honori vocat improperiũ Eccle. x. Exigua dabit et multa improperabit. Et dicit Tho. ſcđa ſe. q. lxxij q̃ exquo hec tria derogãt alicuiꝰ honori ſi ad hoc ferat intentio tũc ſunt mortalia nõ minus q̃ furtũ aut rapina. vide pleniꝰ ibidem. Sexta dicit fraudatoria. que ſcz verbis doloſis et deceptoriis vtitur. De qualibus dicitur Prouer. xiij. Ne emuleris viros malos. nec deſideres eſſe cũ eis quia rapinas meditat mens eoꝝ et fraudes labia eorũ loquunt. Et ibidẽ. xij. dicitur Cõſilia ipioꝝ fraudulẽta. Dñ Heſter vltio dicit. Aſſuerus rex ſcribens epłas ad ſubiecta ſibi regna de Aman principe ꝑtales maliuoli aures principũ ſimplices ex ſua natura alios exiſtimantes callida fraude decipiũt. Nimirũ qz dicit. vj. Lingua eoꝝ fraudulenta in ore eoꝝ. Hinc cõqueritur Jere. ix. dicẽs. Frater ſupplantans ſupplantabit et oĩs amicꝰ fraudulenter incedit. ꝓpter quod peccatũ gabaoniti ꝑtaliter maledicti et in ſeruitutẽ redacti ſũt a Joſue. eiuſdẽ. ix. vbi dicit. Cur nos decipere fraude voluiſtis ꝛc. Et animas cum vxore lingua defraudatoria. autoritate dei imprecatõne petri interfecti ſunt. quia fraudauit de ꝓcio agri Actuũ. v Septa dicit glutinatoria. que alio noĩe dicitur lingua tercia. de qua dicit Eccle. xxviij. Lingua tercia mulieres viratas ſedecit id eſt habẽtes viros vel in bono ꝓpoſito firmatas. Hec eſt lingua tercia. que quaſi glutinum alios cõiungit fedo amore vel luxurie feditate. Hec lingua turpitudinum intermiatrix libidinũ internuncia. Viroꝝ certe q̃ tam abhorrendam cõſiliatricem immanitatem iura ciuilia non ponunt que ꝓ re modica furem ſuſpendunt. Qua igit pena plectenda eſt lamia crudeliſſima que puellaruꝫ animas tradit demonijs et corpus lenocinijs. Vide de hac materia exempla pulcra in libro apũ c. xxx. Octaua lingua dicitur hortatoria que ſcz laborat ad inſtigandũ. ſuggerendum. impellendum. et cõfortandum aliuꝫ in aliquod malum. licet pſonaliter adimplere non velit aut forte nõ valet. Et hoc per preceptũ. cõſenſum. cõſilium. recurſuꝫ et ſimilia que ſcz lingua nõ eſt minus rea q̃ ille qui peccatum perficit opere. qz primaria agens. Unde. ij.. Paralipp. xxij. dicit. q̃ Ochozias filius Joram regis iuda tantũ vno anno regnauit ꝓpter peccata ſua. quia mater eius attalia que peſſima erat idolatra. impulit eum vt impie ageret. Et Nume. xxxj. Cur feminas reſeruaſtis. nõne iſte ſunt que deceperunt filioſ iſrael ad ſuggeſtionez Balaam. Nona dicitur irritatoria. Sicut Prouer. vij. dicitur de muliere vaga preparata ad capiendas animas. Irretiuit euꝫ multis ſermonibus et blandicijs labiorum. ꝓtraxit illũ. Statim ſequitur eam ꝛc. Hinc conſuluit Prouerbioꝝ. ij. Inclina cor tuuꝫ ad cognoſcendam prudentiam. ſequitur. vt eruaris a muliere aliena q̃ ab extranea que mollit ſermones ſuos. Et ibidem ſexto. Vt cuſtodias te a mala muliere et blanda lingua extranee. Decima dicitur kachinnatoria id eſt illuſoria. a carmo carmas. i. illudere deridere aut ſubſannare

Et sm Thomā scda sede. q. lxxv. ꝓprie fit
irrisio kachinnis vel ore vel alteri verecū
diam ingerat. sed subsannatio fit naso ru
gato. vt dicit glosa sup illud ps. Qui ha
bitat in celis irridebit eos. Vñ irrisio qñ
q̄ est peccatū mortale quādo scz aliquis
aliū tam vilē estimat qd̄ de eius malo nō
sit curandū sed quasi ꝓ ludo habendum.
Sic enī grauius est q̄ cōtumelia que vide
tur accipere malū alteri⁹ seriose sicut illu
sio in ludū. et sic videt̄ esse maior cōtem
ptus et dehonoratio. Sed grauissimū est
irridere deum et ea que dei sunt. Deinde
parētes. deinde viros iustos sicut Hely
l seus a pueris fuit illusus. Vndecima dici
tur lictoria q̄ homicidiū ꝯmittit corꝑale
vel spirituale siue p̄cipiat siue ꝯsulat sua
deat homicida vocat̄ et iudicat̄. Vñ dici
tur de pe. dis. j. q̄ nō solū qui manib⁹ occi
dunt hominē homicide dicunt̄. sed etiā il
li q̄ cōsilio et fraude hominē occidūt. Et
sil̄r est de ꝑcussione dicendū. et de quacū
q̄ ꝑsecutōe. Vñ iudei dicunt̄ dominū cru
cifixisse hora tercia. de quib⁹ dicit̄ in ps.
lxiij. Exacuerunt vt gladiū linguas suas.
Vnde Jere. xviij. dixerūt iudei de Je
remia ꝑcuciamus eum lingua scz accusan
do eū vt ꝓphanū falsum. et sic moriat̄ vt
m habetur in glosa. Duodecima dicit̄ mur
muratoria ꝓ qua lingua iudei frequenter
puniti sunt a deo. qz frequenter murmura
uerūt cōtra dñm. Vnde Exo. xvj. Dicit
Moyses murmurantib⁹. Nec cōtra nos
est murmur vestrū sed ꝯtra dñm. Hinc do
minus ad Moysen Nume. xiiij. Vsqueq̄
hec multitudo pessima murmurat contra
me Et ꝓsequit̄. Omnes qui murmurastis
cōtra me et murmurati estis a viginti an
nis et supra. nō intrabitis in terrā preter
Caleph et Josue ⁊c. Nimirū cum dicit
Aug⁹ q̄ in nullo ꝓpl̄s israeliticus ita offen
dit dñm sicut in murmuratōnib⁹ suis. vt
ptz in eadē vindicta. Et in c. xvj. eiusdez
vbi habet̄ de Dathan ⁊ Abyron ⁊ Chore
n eorūq̄ horribili morte. Decimatercia di
citur nugatoria. Prouer. vj. Sex sunt q̄
odit dñs. oculos sublimes. linguā menda
cem ⁊c. Nimirū tamen dicitur Eccle. xx.
potior est fur q̄ assiduitas viri mendacis
perditionē aūt ambo hereditabūt Vnde
furtum dñs aliquādo cōcessit. mendaciuz
autē nunq̄. quia sine peccato fieri nō p̄t.
Veruntamē vt ibidē premittit̄ c. xix. Est
qui labit̄ lingua sed nō ex animo et hoc est
min⁹ peccatū. Quartadecima dicitur op o
pugnatoria q̄ scz impugna veritatē quā
cūq̄ p̄sertim fidei et virtutis defendēdo
falsitatē quamcūq̄ p̄sertim infidelitatis
et impietatis. Vnde impugnatio verita
tis agnite est peccatū in spiritū sanctuz.
Cui dicit̄ Isa. v. De qui dicitis bonū ma
lum et malū bonū ponētes tenebras lucē
et lucē tenebras. Hinc ꝯcludit Isa. liiij.
Omnē linguā resistentē tibi. i. aduersan
tem fidei catholice in iudicio iudicabis.
Quintadecima dicit̄ p̄sumptoria. et hec p
lingua quādoq̄ peccat in iactantia q̄ est
de p̄teritis ascribēs sibi aliq̄d sup id q̄d ē
in se. quādoq̄ vero in p̄sumptione q̄ est de
futuris p̄sumēs aliq̄d facere qd̄ est super
suā facultatē. Quādoq̄ enī p̄sumptio po
nitur species peccati in spiritū sanctū. scz
illa qua q̄s diuinā iusticiā ꝯtemnit ex in
ordinata ꝯfidētia diuine misericordie Et
sic duplex est p̄sumptio. Prīa dicit̄ huma b
na q̄ scz de ꝓpria virtute cōfidens tendit
in id vt sibi possibile qd̄ suā facultatē ex
cedit. Secūda est diuina q̄ tendit in id bo
num vt sibi possibile ꝑ virtutē et diuinam
misericordiā. qd̄ tamē sibi possibile nō est
vtpote cū presumit obtinere veniā sine pe
nitētia. vel gloriā sine meritis. et sic ē pec
catū in spm̄ sanctū. Sextadecima dicitur q
quoaxatoria q̄ scz ad modū ranarū nunq̄
silet sed sp̄ coaxat. cū tñ sapiēs dicat Pro
uer. x. In multiloquio nō deerit peccatū
Nimiru cū dicit̄ Eccle. ix. Terribilis ē in
ciuitate sua homo linguosus. ⁊ temerari⁹
in verbo suo odibilis erit. ꝓpterea dicit
ps. Vir linguosus nō diriget̄ ⁊c. Aug⁹. i.
cui voluptas est loqui nec attendit quid
dicat. Non dirigetur in terram scz viuen
tium. Et subdit ibidem. Si quis vera di
cit sed preter necessitatem vir linguosus r
est. Decimaseptima dicitur rosaria q̄ scz
semper rodit actus alioꝝ ⁊ gest⁹ et similia

suspicando. iudicando. cōdemnando. vel
in peius interpretrando. que vt frequen-
ter cōtingunt ex tribus. Vel ex eo ꝙ ma-
lus est et faciliter de alijs malū opinatur.
vel ex hoc ꝙ male afficit̄ ad alteruz. et sic
ex rancore cito ꝑuertit iudiciū. Aut qꝛ sic
frequenter ꝯtingere vidit. Hinc ſm phm
Senes sunt maxime suspitiosi qꝛ multo-
8 tiens aliorū defectus expti sunt. Decima
octaua dicit̄ susurratoria. de qua Eccle.
xxvij. susurro et bilinguis maledict⁹. mul
tos eī ꝑturbauit pacē habētes. Pro quo
sciendū ſm Tho. scda scde. q. lxxiiij. ꝙ su-
surro differt a detractore. qꝛ detractor in
tendit denigrare famā ꝓximi ꝓferens ea
de ꝓximo quib⁹ eius fama possit exstirpa-
ri vel saltem minui. Susurro aūt nitit̄ tur-
bare amiciciā que melior est q̄ꝫ fama. et di
t citur bilinguis. qꝛ duabus linguis vtitur
ad duos vni dicēs malū de alio ⁊c̄. Deci-
manona dicit̄ traditoria q̄ lingua iudas
vtebat̄ in venditōe christi Luc̄. xxij. Ecce
man⁹ tradētis me mecū est in mēsa. Eccle.
xxvij. A tribus timuit cor meū. sequit̄. de
laturā ꝓditionē ciuitatis. et collectionez
v populi. id est seditionē. et calumniā mēda
cez. Vicesima dicit̄ vaticinatoria. de qua
multa dicunt̄ Jere. xxiij. Et Deutro. xij.
dicit̄. Propheta aut fictor somniorū qui
loquit̄ vt seducat aliū auertens a dño in-
terficiat̄. Et in hac lingua ꝯprehendūtur
oīa friuola documēta q̄ garriūt de varijs
diuersis generib⁹ diuersaꝝ superstitionū
de quib⁹ plura tractaui in sermonibus de
x decē preceptis. Vicesimaprima dicit̄ xi-
liquatoria id est infructuosa. Nam xilon
grece latine dicit̄ lignū. et cōponit̄ cuz li-
con qd̄ est dulce. et sic xilicon ē arbor que-
dam fruct⁹ habēs dulces sed ad vsum por
corū qd̄ nos corrupte dicim⁹ xiliqua. qd̄
est etiā quoddā gen⁹ legumīs qd̄ porci in
affrica comedūt. Et generaliter signat fol
liculos cuiuslibz legumīs ⁊ purgamentum
eius. Vñ Luce. xv. legit̄. Et cupiebat im
plere ventrē suum de xiliquis quas porci
manducabāt. Vbi dicit Ambro. ꝙ recte
signat sciētias seculares vel carmina poe
tarum suauitate sterili inflantes magis q̄ꝫ
reficiētes. Sed quia dñs ait Math. xij.
ꝙ de omni verbo ocioso reddituri sumus
rōnem. Hinc merito dicit Dauid. Obmu
tuit scz cōtra iniuriantē ne iniurias red-
derez et ⁊ humiliatus sum improperia su
stinēdo et silui a bonis. ne docerez cōtem-
nentez ne ꝓicerē margaritas ante porcos
Vicesimasecūda lingua dicit̄ ypocrisoria y
id est simulatoria. q̄ scz simulat verbis ea
que minime sunt in secretis cordis. De q̄
scz ypocrisi dñs multa dicit Math. xxij.
Et tandē ꝯcludit. a foris quidē apparetis
hominibus iusti. intus aūt pleni estis ypo
crisi et omni iniquitate. Et qꝛ Job. xxvj
dicit̄. ꝙ simulatores callidi ꝓuocant iram
dei. ideo dñs ait Luce. xij. Attēdite a fer 3
mento phariseoꝝ qd̄ est ypocrisis. Vice-
simatercia lingua dicit̄ zelatoria q̄ potis
sime dominat̄ in muliere zelotipa. de qua
dicit̄ Eccle. xxvj. A tribus cor meuz et in
quarto facies mea metuit. Vnde quartū
est in muliere zelotipa flagellū lingue om
nibus cōmunicans. vide glosam ibidem si
placet. Ad laudem dei Amen.

¶ Deo gratias.

344

Incipiunt sermões eiusdez venerandi patris de aduentu. Et primo de aduentu domini ad iudiciuz. quod precedet triplex discessio. ab imperio. ab ecclesia. a fide. Sermo primus.

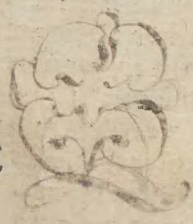

A Quis poterit cogitare diem aduentus eius: ⁊ quis stabit ad videndũ euz? Malach. ij. Malachias ꝓpheta in spiritu preuidens dñm venturũ ad faciendam vindictã in natiõibus. scz infidelibus qui iam iudicati sunt. increpationes in populis. s. fidelibus: sed peccatoribus. ad alligãdos reges eoꝝ ĩ ꝯpedib⁹: ne de cetero tyrãnidez exerceãt tanq̃ libertatẽ. ⁊ nobiles eorũ in manicis ferreis. qꝛ potentes potẽter tormenta patient̃. Unde Malach. iij. dicit̃. in persona dñi. Accedam ad vos in iudicio ⁊ ero testis maleficis velox ⁊ adulteris: ⁊ ꝑiuris: ⁊ qui calumniant̃ mercedem mercẽnarij: ⁊ humiliant viduas ⁊ pupillos. ⁊ opprimũt ꝑegrinum. nec timuerũt me dicit dñs. Cuius nimirũ districtionẽ ⁊ inflexibilẽ iusticiã miratur in themate ꝓposito non soluz aduersus impios: sed etiam iustos. quia cum acceperit temp⁹ iusticias iudicabit. Qd ostẽdens prosequit̃ ibidem. Ipse enim quasi ignis cõflans. Glo. Domin⁹ est ignis conflans ⁊ cõsumens lignũ. fenum. stupulam. grauia peccata grauiter puniẽs. ⁊ his qui parua ⁊ leuia cõmittunt est herba fullonũ vt lotis mũdiciã restituat et lauet sordes filiaꝝ syon. Sequitur ibidẽ. Et sedebit cõflans ⁊ emũdans quasi argentũ. ⁊ purgabit filios leui. Glo. per filios leui sacerdotalis dignitas intelligit̃. Et si sacerdotes colandi sunt ⁊ purgãdi: quid de ceteris dicendũ est cum iudiciũ incipiat a domo domini? Hinc merito dicit̃. Quis poterit cogitare ⁊c. B Ad cui⁹ ꝓsecutionẽ ꝑmo queri potest vtꝝ generale iudicium sit futurũ. ꝑsertim cum dicat̃ Naum. j. Non iudicabit deus bis in idipsuz. Cuz igit̃ deus in morte cuiuslibet de singulis hominũ operibus iudicat ⁊ tribuat vnicuiq̃ penas vel premia pro meritis: videt̃ ꝙ non sit aliud iudicium affuturũ. Ad hoc respõdet doctor sanctus super. iiij. dist. xlvij. inter alia Quilibet homo sicut est singularis quedaz persona: sic etiam est pars totius humani generis. ⁊ sic ei duplex iudicium debetur. Unum singulare qd̃ de eo fiet post mortẽ quãdo recipiet iuxta ea que ĩ corpore gessit q̃uis nõ totaliter. qꝛ tantũ quo ad animam. Aliud iudicium de eo esse debet ꝑm ꝙ est pars toti⁹ humani generis. sicut ꝑm humanã iusticiam aliquis dicit̃ iudicatus quãdo iudiciũ datur de cõmunitate cuius ip̃e pars est. sic ꝓpria sententia illius vniuersalis iudicij erit seꝑatio bonoꝝ a malis ⁊ tunc boni amplius premiabũtur. tuz ex gloria corporis adiuncta. tum ex sanctoꝝ numero completo. Et mali amplius torq̃bunt̃. tum ex pena corporis adiũcta. tum pro completo numero damnatoꝝ ĩ penis. quia quãto cum pluribus ardebũt magis ardebunt. ⁊ electi quãto cum plurib⁹ gaudebunt magis gaudebũt. Nec tamen bis iudicat deus in idip̃m. quia non infert duas penas pro vno peccato. sed pena q̃ ante iudiciũ completũ inflicta non fuerat in vltimo iudicio complebit̃. Cum igitur iudiciũ generale sit infallibiliter affuturꝝ. potest queri vtꝝ alicui tempus iudicij potest esse notum. ꝑsertim cum dicit̃ Marc. xiij. De die autẽ illa vel hora nemo scit. neq̃ angeli in celo. neq̃ filius nisi pater. Ad hoc rñdet Bonauẽtura sup. iiij. dis. xlviij. ꝙ absq̃ dubio hora diei iudicij nota ẽ toti trinitati ⁊ homini assumpto. Est aũt ignota omnib⁹ in statu viatoꝝ existentib⁹. sz de h̃ est ꝯtẽtio int̃ doctores vtrũ nota sit angelis ⁊ animab⁹ beatis ⁊ auctoritates sanctoꝝ ex vtraq̃ parte sentire vident̃. Sane tamen dici potest ꝙ illud notum sit aliquibus angelis ⁊ beatis. aliquib⁹ autẽ ignotum. sicut etiam ꝯtigit de misterio ĩcarnationis qd̃ antea non omnibus: sed aliquibus angelis notum erat. Unde in illa auctoritate dñica Marc. xiij. sicut patet ex

345

Glo. non excludit̃ filius naturalis: sz adoptiuus. nec excludũtur om̃es angeli: sed tantuz qui sunt inferioris ordinis. nec excludũtur omnes hoĩes: sed tantuz puri homines ⁊ viatores. Non erat viatorib⁹ vtile nosse. sed erat ignorare ꝑutile. sicut dñs ĩ illa auctoritate subdit. Videte vigilate orate. Nihilomin⁹ tamen ex signis euidẽtibus ĩ sacra scriptura positis cognosci potest illius iudicij metuenda instantia. Nã tria principaliter erũt in iudiciũ illud p̃cedentia tria cõcomitantia ⁊ tria sequẽtia. Precedẽtia nanq̃ erunt doloꝝ initia. antichristi fallacia. et terrifica ꝓdigia. Primo nanq̃ p̃uenient dolorũ initia. sicut ait domin⁹ Math. xxiiij. Hec autem sunt initia dolorũ. que scilicet ibidez enumerat dicens. Cõsurget gens contra gentem. ⁊ regnuz aduersus regnũ. ⁊ erũt pestilentie et fames ⁊ terremotus per loca. Ad cui⁹ euidentiam sciendũ ꝙ in ꝑmitiua ecclesia erant multe traditiões et opiniões de secundo aduentu christi. quia plures Pseudo ꝓphete dicebant illum breuiter affuturuz. Hinc Paulus discipulos suos instruens, ne seducerent̃ scripsit eis signuz aduẽtus domini qđ erit origo omniũ malorum dicens. ij. Thessal. ij. Rogamus autẽ vos fratres per aduentuz domini nostri Iesu christi vt nõ cito moueamini scz per tribulationem ⁊ falsam persuasionẽ a sensu vestro. Glo. i. a puro intellectu dei. neq̃ terreamini scz pro vicino periculo. neq̃ ꝑ spirituz scz malignũ. vel per reuelatiõez quã quis dicat sibi factã. neq̃ ꝑ ſmonẽ. i. aptã vel occultam p̃dicationez. neq̃ per epistolam tanq̃ per nos missam. Nam Pseudo apostoli mittebãt epistolas in noĩe Pauli vt sic facilius fideles deciperent. Sequitur. Quasi instet dies domini scilicz extrema ad iudicanduz. Et cauete ne quis vos seducat vllo modo. Quoniaz nisi venerit discessio primũ. Glo. Non veniet domin⁹ ad iudiciuz. qđ tripliciter intelligit̃. Primo de discessione gentiũ ab romano imperio. quia ante illa tempora scz iudicij diuidetur romanũ imperiũ in decez regna. vt habetur Daniel. vij. vbi in figura quatuor bestiarũ quatuor regna principalia describit. Nã prima bestia erat quasi leena designãs regnũ babilonie qđ primuz erat ⁊ valde diu durabat. incipiẽs sub Zaruch ꝓauo Abrahe vsq̃ ad Balthasar regez q̃ fuit tẽpore Danielis. Et designat̃ per leenam ꝓpter violentiã ⁊ libidinis impatiẽtiam. Secũda bestia fuit similis vrso in parte designans regnũ persarũ propter patientiam laboris ⁊ persimoniã vict⁹. Nam pro pulmento sale vtebant̃ ⁊ cardamomo ⁊ in populũ dei nihil crudeliter egit. vide in historia scolastica super eandẽ visionẽ. Tercia bestia fuit quasi pardus designãs regnũ grecoꝝ. cui⁹ exordiũ fuit Alexãder magnus. qꝛ sicut pardus saltu ruit in mortem ꝓpter impetũ ⁊ nimiã velocitatez. sic Alexandri victoria nihil velocius. regnauit tantũ duodecim annis. ⁊ subiugauit sibi totuz mundũ. Quarta bestia terribilis fuit ⁊ fortis dentes ferreos habens comedens atq̃ cõminuens ⁊ reliqua pedib⁹ cõculcans. designat regnũ romanoꝝ. qđ nulli bestie Daniel cõꝑauit. vt quicqđ bestie ferocius cogitam⁹ in romanis intelligam⁹ sicut patz in crudelissima persecutiõe christianoꝝ. Hebrei tamẽ dicunt illaz apro fuisse similem. iuxta illud p̃s. Vastauit eam scz ecclesiam aper de silua. ⁊ singularis ferus depastus est eaz. Sequit̃. Et habebat cornua decem. qđ respicit finem mũdi. q̃a tunc regnuz romanoꝝ diuidetur in decem regna qđ significatũ est per decem soles ĩ roticinio sibille. Et ecce paruum aliud cornu ortũ est đ medio eoꝝ. hic est antichrist⁹ vt pz ꝯsequẽter in textu. de quo postea videbitur. Hec igitur discessio a romano imperio ⁊ regnorũ diuisio causam dabunt ꝙ surget gens cõtra gentem ⁊ regnuz aduersus regnũ. sicut ait dominus in euangelio

Secundo ꝟo potest intelligi de discessione particulariũ ecclesiarũ ab obedientia romane ecclesie que diem domini p̃cedet. ⁊ erit precipuũ seminariũ letalis iacture ⁊ vitioꝝ in eccl̃ia dei. cui⁹ causa dicetur inferius. Tercio ꝟo potest intelligi de discessione quorũdam christianorũ a fide catholica que similiter erit circa tp̃a nouissi-

ma. sicut ostendit dominus Luc. xviij. dicens. Verũtamẽ filius homĩs veniens putas ĩueniat fidez in terra. vbi dicit Beda Q. dum omnipotẽs conditor in forma filij apparuerit tanta erit raritas electoꝝ vt non tam ob clamorem fideliuz q̃ ob stuporem aliorum totius mundi sit acceleranda ruina. Et apostolus. j. Corinth. iiij. quo nihil manifestius. Spiritus inquit sanctus Glo. qui omnia scrutat̃ manifeste dicit supple mihi in corde dictiõe spirituali: nõ vocali nec etiam per enigmata sicut ꝓphetꝫ: sed manifeste. Quia in nouissimis temporibus discedent quidaz a fide: attendẽtes spiritus erroris diuersos. ⁊ doctrinas demonioꝝ diuersas superstitiõibus ⁊ erroribus innitẽtes. sic̃ ꝓchdolor multiplex docet experiẽtia in sabodia. normãnia. alijsq̃ mundi partibus. Multi etiam discedẽt a veritate doctrine. sic̃ p̃dixit apostol⁹. ij. Thim̃. iiij. dicẽs. Predica ꝟbũ. insta oportune importune. argue. obsecra increpa in omni patiẽtia ⁊ doctrina. Erit enim tempus cum sanaz doctrinam non sustinebũt: sed ad sua desideria coaceruabũt sibi magistros prurientes auribus. Glo. pruritus generantes auribus. Et a veritate quidez auditum auertent. ad fabulas autem conuertentur. iuxta qd̃ dicitur Ysa. iij. Loquimini nobis placẽtia videte nobis errores Et horuz causam p̃mittit ibidem. iij. ca. dicens. Hoc autem scito q̃ in nouissimis diebus instabunt tempora ꝑiculosa. Glo. sanctis. quia persecutiones erunt grauissime cõflate ex tyrãnis hereticis ⁊ ypocritis. ⁊ causam addit: dicens. Quia homĩes erũt seip̃os amantes. non deum. non proximũ. Ex amore nãq̃ ꝓprio tanq̃ ex radice omnia mala oriuntur. sicut ibidem particulãdo prosequitur. Erunt eniz cupidi. s. ad lucrum pecuniaꝝ. elati scilicz appetendo dominiuz. superbi scilicz de honore impenso. blasphemi scilicet ad dei vituperiuz parentib⁹ non obedientes. ingrati ad beneficia. ⁊ cetera multa que ibidez ꝓsequit̃. Et hee quidem persecutiões ex tyrannis hereticis et ypocritis designate sunt in trib⁹ ordinibus dentiuz in figura vrsi: quem vidit Daniel eiusdez. vij. vbi dicit̃. Et ecce alia bestia similis vrso in parte. ⁊ tres ordines erant in ore eius ⁊ in dentibus eius. ⁊ dicebãt ei. Surge comede carnes plurimas. Vrsus mellis dulcedinez summe degustare cupiens s̃m naturales fauos per odorẽ deprehẽdens etiaz arbores ascendit vsq̃ ad locum mellis. ⁊ faciens vnguibus in arbore aperturã mel extrahit ⁊ comedit. Et signauit detestabilez concupiscentiaz fere totam terram deuastantez. Habet autem tres ordines dentiũ in ore eius. quia tres erunt status in mundo cõcupiscentiarũ affectibus tam miserabiliter irretiti. q̃ ꝑ illas cõsequendas non ferebũtur proximis inferre violentiaz. omnẽq̃ vitiorũ perpetrare nequitiã. omnem deniq̃ impugnare veritatez. Primus status erit nobiliũ dominoꝝ seculariũ ⁊ potentũ qui nullas abhorrebunt inferre violentias. facere exactiones. opprimere pauperes. et subiectas nationes adeo vt etiam ecclesijs ⁊ ecclesiasticis religiosisq̃ violentias inferent. opprimẽt. spoliabũt. exactionabũt filios nepotes ⁊ similes licet illegitimos. spurios. inydoneos. ribaldos inthronizabũt violenter. ⁊ p̃ficient questus gratia vt sui exaltentur in bonis crucifixi. ⁊ coraz deo duplici damnatiõe digni habeantur. Nec sinent oblatrare predicatores ⁊ annũciatores veritatis eos persequentes vndiq̃ vt ip̃i in illa damnatiõe permaneãt. nec vulgi detestationẽ incurrant. Et hoc figuratum est manifestissime in Ozia rege. ij. Paralip. xxvj. qui post mortez Zacharie summi sacerdotis vt dicit ibidem Glo. per se voluit inuadere sacerdotij dignitatẽ ⁊ offerre sacrificiũ ductus ambitione ⁊ auaricia. Nec reclamantib⁹ sacerdotibus ⁊ leuitis obaudire voluit: sed eis minas intulit. vnde lepra incurabili percussus est. et terremotus inaudit⁹ factus est. vt patz alibi: scz. xliij. s̃mone de tempe ꝓpe finem. ⁊ scribitur ibidẽ in glo. ⁊ in scholastica historia super hunc locum. Vnde ⁊ in fine seculi ꝓpter peccata similis terremot⁹ futurus est sicut apte ꝓphetauit Zacharias. xiiij. dicens. Et fugietis sicut fugistis a facie ter-

346

remotus in diebus Ozie regis iuda. Naz in isto terremotu mons oliuaruz scindetur p̄rupto grandi. vt ibidem dicit. vide in textu ⁊ glosa. ¶ Secund⁹ autem status erit ecclesiasticaruz personarū designatus per hereticos sicut primus per tyrānos. Hic tam detestandis vitijs implicatus erit luxurie symōie ambitōis ⁊ adulationis secularium dominoꝝ: ꝙ nec ip̄i sinent denunciare veritatē. heretici facto: si non fide vel verbo. Nam ex̄. de heret̄. c. ad abolendaz. censetur etiā hereticus qui male sentit de eccl̄ie sacramētis. Quid igitur de his sentienduz est qui tam abomīabiliter abutuntur quotidie sacramētis sacramētalib⁹ et patrimōio crucifixi? Et hi qui sunt adulatores secularium principum. vt vel iniuste inthronizētur. aut vt iuste non eijciantur: sicut aperte habet̄ Amos. vij. Qui scilicz p̄dicans veritatem ⁊ īminentia mala propter peccata israhel ꝑsecutus est eū Amazias summus sacerdos. qui vt dicit Glo. ibidem timens ne si populus cōuertat̄ ad cultum dei ip̄e sacerdotij amittat dignitatem ⁊ gloriam. misit ad Jheroboaz regē dicens. Reuelauit cōtra te Amos diuinā vindictā dicens. in gladio morietur Jheroboam. ⁊ israhel captiu⁹ migrabit de terra sua. Non inquit terra sustinere poterit vniuersos sermones eius. Et cum vt dicit Glo. Jheroboaz verba Amazie quasi vacua respueret. ille sumit auctoritatē sacerdotis dicens ad Amos. Qui vides gradere ⁊ fuge in terram iuda. et comede ibi panez. ⁊ ꝓphetabis ibi ⁊ in bethel. Glo. vbi ego sum sacerdos non adijcies vltra vt ꝓphetes. Et hec duo erunt causa potissima quare particulares eccl̄ie recedent ab obedientia romane eccl̄ie. ¶ Tercius deniq; status erit falsoꝝ religiosoꝝ qui designantur per ypocritas. qui pro posse non sinēt nudam veritatē predicare. Vel eniz impedient. vel reuocabunt in aperto. vel ꝑuertent in occulto odientes veritatis manifestationez quā impugnabūt per malam vitam. Et omnem cōuersationez exteriorem honestam simulabūt questus gratia intus pleni omni malicia. Sic̄ pharisei qui volebant pre alijs esse religiosi vtētes austero cultu ⁊ parco victu magnificantes fimbrias ⁊ ꝓhilateria ficte religiōis gr̄a. Hi ꝑsequebant̄ christū vera p̄dicantem. ⁊ eoruz vicia detegentē existētes principalis causa mortis ei⁹. Quod auertat a nobis Jesus christus. Amen.

De ātichristi fallacia ⁊ de quadruplici modo subuertēdi a fide. Sermo. ij.

Vnc reuelabitur ille iniqu⁹ quē domin⁹ Jesus interficiet ꝑpiritu oris sui. ij. Thessa. ij.

Secundū autem p̄cedens iudiciuz erit antichristi fallacia. sicut ostēdit Paul⁹ auctoritatem prioris signi. s. discessiōis prosequēs. ait eniz. Nisi venerit discessio primuz. ⁊ reuelatus fuerit homo peccati fili⁹ perditiōis qui aduersatur ⁊ extollit̄ supra omnē quod dicit̄ deus. Glo. falsa hominū opinione vt demones. aut gr̄e adoptione vt sancti homīes. Sequit̄. Aut qd̄ colitur Glo. vere vt deus trinitas qui solus est colendus. Secundo ostēdit ꝙ istud signū sequetur primuz. quia postea subdit verba thematis hui⁹ dicens. Et tunc Glo. p⁹ manifestam discessionē gentiuz a romano imperio ⁊ particulariū ecclesiarū ab obediētia romane eccl̄ie ⁊ hominū christianoruz a fide. Tūc quasi aperta sibi via reuelabitur ille iniqu⁹. Glo. i. antichrist⁹. Hoc idē testatur Daniel. vij. c. ꝙ quarta bestia decem habebat cornua per que intelligebantur decem regna. vt in s̄mone p̄cedenti dictum est. Et ecce aliud cornu paruū ortum est de medio eorū. Glo. antichrist⁹ ignobilis in obscuro loco nasciturus ⁊ homo purus. Sequit̄. Et tria de cornib⁹ eius euulsa sunt a facie eius. quia antichrist⁹ tres reges superās humiliabit. s. regē egypti. Affrice ⁊ ethiopie sicut angelus hāc visionē ostendēs postea Danieli declarauit eodē capitulo. Et vt dicit magister in historijs illos tres reges interficiet. ⁊ tūc alij septē victori colla submittēt. Hic quidem antichristus sicut dicit magister in historijs ex

seminibus parentū concipiet. sed post con
ceptum spiritus malign⁹ descendet in vte
rum matris. cui⁹ virtute puer depost alet.
a nascetur. ⁊ adolescet. ⁊ ideo dicit fili⁹ per
ditionis. ¶ Nascetur autē de tribu Dan
in babilone. sicut dicit Glo. super Apoc.
Et ideo tribus Dan non enumerat cuz ali
is tribubus signatis. nec tribus effraym.
eo q̄ fuit p̄incipiū idolatrie ī populo dei.
Cui⁹ aduētus sicut ait apostol⁹. ij. Thessa
lon. ij. erit ſm operatōem satbane in omni
virtute signis ⁊ p̄digijs mēdacijs. ⁊ in om
ni seductōe iniquitatis bis qui pereūt. eo
q̄ charitatē veritatis nō receperūt vt sal
ui fierent. Ideo mittet illos deus in ope
rationem erroris vt credant mendacio. ⁊
iudicentur omnes qui non crediderūt ve
ritati. sed cōsenserūt iniquitati. Ad maio
rem autem euidentiā sciendum q̄ antichri
stus de tribu Dan nasciturus a Jacob de
nunciāte filijs suis que ventura erāt in di
ebus nouissimis cerastes nūcupatur. sicut
dicit Geñ. xlviij. Fiat Dan coluber in via
cerastes ī semita. Quia q̄tra sanctos astu
tia mortifere p̄dicationis et cornu inique
potestatis armabit mordens vngulas eq̄
vt cadat ascensor eius retro. Multos enī
qui ascendebāt ad culmen virtutū cadere
faciet. Bene nāq̄ cerasti comparatur. q⁹ vt
dicit ibidē Glo. cerastes serpens est regu
li qui tante est p̄niciei vt si venenū eius so
lūmodo vngulā equi tangeret equū ⁊ equi
b tem subito perimeret. Et habz quedā cor
nua ex vtraq̄ parte capitis ad instar cor
nuū arietis reflexa. Sic nihil p̄nicios⁹ ve
neno pestifere p̄suasiōis antichristi. qui q̄
tuor cornib⁹ armabitur. scz callida p̄suasi
one. donoz largitione. miraculoz operati
one. aperta persecutōe. ¶ Primus autez
modus subuertēdi boīes erit callida p̄sua
sio. Nam super illud Apoca. xvj. Vidi de
ore draconis. i. diaboli. ⁊ de ore bestie. i.
antichristi. ⁊ de ore Pseudop̄phete tres
spiritus īmundos in modū ranaz exiuisse
Dicit Allerād̄er de balis. q̄ antichrist⁹ de
suggestione diaboli ⁊ de p̄silio suoz sapiē
tum mittet multos ministros impios peio
res quos īuenire poterit. qui dicunt spiri
tus p̄pter astutiam et subtilitatē nocendi
⁊ decipiendi. ⁊ p̄pter velocitatem p̄ficien
di mandatū suū. dicūtur īmundi p̄pter im
mundiciā vite ⁊ doctrine. dicunt tres. q̄a
trinitatis fidem intendent corrūpere. Et
erunt in modū ranarū p̄opter garrulita
tem. Sequit. Sunt enim spiritus demoni
oruz. i. a demōibus docti ⁊ ducti. Dicitur
enim Daniel. vij. q̄ quasi oculi homis erāt
in cornu isto. i. alta ⁊ mirabilis sciētia ad
decipiendū ⁊ arguendū ad thezauros cun
ctos inueniendū. ⁊ ad miracula faciendū.
Sequit. Et os ei⁹ loquens ingentia. q⁹ di
cet se deū esse. Et sic dicit in p̄pendijs ⁊ in
scholast. histo. super Daniel. vij. P̄redica
bit nouam legez. ⁊ legem christi p̄o posse
destruet. Et ip̄e cū suis discipulis p̄ posse
impediet. ne ſm veritatē scripture catho
lica exponat vel a fidelibus audiat. Naz
ip̄i bonos se similabūt ⁊ tamē mala suade
bunt. Ceterū antichrist⁹ se circūcidet. ⁊ se
rū Jessiaz dicens in lege p̄missuz. om
nesq̄ christiāos antichristos esse. Ad au
dientes iudei ad eum cōfluent. ⁊ illi adhe
rebunt tanq̄ vero Jessie. pariterq̄ cum
eo ueniēt. iherusalē ⁊ templū reedificabūt
⁊ solium suū ponēt in eo. sicut apostol⁹ ait
ij. Thessalo. ij. ita vt in templo dei sedeat:
ostendēs tanq̄ sit deus. Ponet etiā in tē
plo statuā suam. i. imaginē ad adorandum
in maiorem cōtumeliā dei. Et quicūq̄ nō
adorauerit bestiam ⁊ imaginē eius occide
tur. vt postea videbit. P̄rimo tamen ve
niet cum benignitate. vt per illā incautos
magis alliciat ⁊ decipiat. Et tunc accipie
tur a iudeis tanq̄ ver⁹ Jessias ab eis ex
spectatus. Nam vt quidam volunt decez
tribus incluse vltra montes caspios p̄ecti
bus Alexandri magni. Sic tamen q̄ exire
possunt si p̄mitterētur ab Amazonū regi
na sub cuius impio ⁊ ditiōe cōstituti sunt
in hoc tempore exirent. ⁊ in iherusalez ve
nient ecclesiam dei cuz suo Jessia destru
eturi. Ad rationabiliter p̄suaderi potest.
ex eo q̄ apostolus dicit ad Romañ. xj. Nolo
vos fratres ignorare misteriū hoc vt non
sitis vobismetip̄is sapientes. Glos. vt ne
putetis vos vestro ingenio comp̄hendere.

Sequitur. Quia cecitas ex parte cõtigit in israhel donec plenitudo gentium intraret. ⁊ sic omnis israhel saluus fiet per predicationẽ: scilicet Enoch ⁊ Helye. qui vẽturi sunt ad iherusalez ad predicandũ ⁊ cõuertendũ eos. sicut dicitur Malach. vlti. Ecce ego mittam vobis Helyam ꝓphetaz anteq̃ veniat dies domĩ magnus ⁊ horribilis. ⁊ cõuertet cor patrũ ad filios. ⁊ cor filioruz ad patres eoꝝ. Glo. Helyas conuertat corda patruz Abrahã Ysaac ⁊ Jocob ⁊ ceteroꝝ patriarcharũ ad instructionem posterioꝝ de fide saluatoris in quez ⁊ ip̃i crediderũt. ⁊ corda filioꝝ ad patres eorum. quia suscipient fidez quam ip̃i habuerunt. de quo pleni⁹ postea videbit̃. Secundo v̄o modus subuertẽdi homĩes erit donoꝝ largitio. Unde Daniel. xj. dicitur ꝙ multiplicabit gloriã suam Glos. precio precibus ⁊ muneribꝰ. Et dabit eis. s. decepcis potestatẽ in multis. ⁊ terraz diuidet gratuito. Glo. quia dabit eis honorem et gloriã. ⁊ faciet ceteros q̃ in iudea sunt dominari. et pro p̃miatione possessiones eis diuidet. Quos etiã terrore subiugare nõ poterit auaricia subiugabit. Inueniet em̃ diabolo reuelante thesauros abscõditos. ad quos per sequelaz inclinabit plurimos potentes diuites ⁊ excecatos huius seculi falsam eis felicitatẽ ad deceptõem promittens. Daniel. xj. Et domĩabit̃ thesauroꝝ auri ⁊ argẽti. Et quia maledicta auaricia totũ fere mundũ occupauit quasi infinitos vĩculo cupiditatꝫ ad se trahet. Iudeis igitur ⁊ potentibꝰ diuitibusq̃ ⁊ alijs multis fulcitus. vt dicitur Daniel. xj. mittet manuz suam in terras: scilicet ad expugnandum eas ⁊ earuz reges. Nam vt dicitur ibidẽ. quarta bestia erit quartũ regnũ scz romanoꝝ. Et deuorabit gladio vniuersam terrã. Sequitur. Porro cornua decẽ ip̃ius regni decez reges sunt. Glo. tempore antichristi. Et ali⁹ Glo. i. antichrist⁹ cõsurget post eos. ⁊ ip̃e potẽtior erit prioribus. Et ipse tres reges hũiliabit. s. egypti libie ⁊ ethiopie. Q̃d s̃m Glo. ibidẽ ca. xj. nostri doctores ad antichristũ referẽtes. dicunt ꝙ primo purgatur⁹ sit cõtra regez austri. i. egypti postea libies ⁊ ethiopes superatur⁹: que d̃ decẽ cornibus tria cornua cõtrita legimus. Et tũc vt dic̃ magister in historijs. alij reges tanq̃ victori illi colla submittent. Sicq̃ illi ĩnumerabilis exercitus adherebit q̃ signat̃ ĩ scripturꝫ ꝑ Gog ⁊ Magog Ezechiel. xxxviij. vbi d̃r. Fili hominis pone faciem tuã cõtra Gog ⁊ contra Magog. ⁊ cetera multa alia que ibi ꝓsequitur. Et aperti⁹ Apocal. xx. ꝓsequitur dicens. Cum cõsummati fuerint ãni mille. i. tempus gratie: soluet̃ sathanas de carcere suo. Alexander de halis ibidez. Relaxabitur eius potestas que modo ligata est in cordibus reproboꝝ qui dicũtur ei⁹ carcer. quia in eis habitat et nõ potest seuire in sanctos sicut vellet. Sequit̃. Et exibit: ecce abusus relaxate potestatis. quia deseuiet in sanctos plusq̃ ante. sed p̃mo occulte postea publice. Sequit̃. Et seducet. i. a christo ad se ducet gẽtes que sunt sup̃ quatuor angulos terre. non om̃es sed multos Et de omnibus aliquos Gog ⁊ Magog. Glo. per Gog intelligũtur illi per quos diabolus latẽter operat̃ in persecutõe ecclesie. quia interp̃tatur tectũ. Per Magog autẽ illi per quos persequet̃ ecclesiã aperte. qꝛ interp̃tat̃ detectũ. ⁊ forte erũt ijdez qui prius occulte postea manifeste ꝑsequẽtur. Sequitur. Quoꝝ numer⁹ est sicut arena maris ꝓpter innumerabilẽ multitudinem. Tercius denicq̃ modus subuertendi hoĩes erit operatio miraculoꝝ. ij. Thessalo. ij. Cui⁹ aduentus. i. manifestatio erit s̃m operationẽ sathane instigãtis ⁊ cooperantis qui eũ plene possidebit. nõ solũmodo cõmune: sed etiaz modo speciali in omni virtute humane potestatis. ⁊ signis ⁊ ꝓdigijs mẽdacibus. quia faciet ea arte magica. vel quia finaliter tendunt ad mendacia. i. ad deceptionẽ hominũ. Unde Apocalip. xiij. fecit signa vt etiam ignẽ faceret de celo ĩ terrã descendere. sicut apostolis datus est spiritussanct⁹ ĩ igne. ita ⁊ ille dabit spiritũ malignũ in specie ignis. ⁊ loq̃ntur varijs linguis sicut apl̃i fecerũt. Et sequitur ibidez ĩ textu. Et datũ est illi vt daret spiritũ imagini bestie Glo. i. in templo

ad adorandū erecte. Et vt loquat imago bestie Glo. i. faciet arte magica statuaz loqui z futura p̄dicere. Cuncta nanq; opera christi imitari conabit fallaciter. Unde arte magica finget se mortuū z resurgentez. feretur quoq; a demōibus in aera q̄si ascēdens in celuz. Tunc admirabit populus et adorabit eū. sicut dicit Johānes Apocalip. xiij. Et vidi vnū de capitib⁹ suis. Glo. i. antichristū occisum in mortem, z plaga mortis ei⁹ curata est. z āmirata est vniuersa terra post bestiam. z adorauerūt bestiā dicentes. Quis similis bestie z quis poterit pugnare cum ea? Cuius impietatē adhuc latius p̄sequit: dicens. Et datū est illi os diuina permissiōe loquens magna p̄iactantie magnitudinē. z blasphemias per diuinitatis negationez. Sequit. Et data est illi potestas facere menses quadragīta duos. i. tres āños z semis. Et aperuit os suū in blasphemias ad deum. quia christū negabit blasphemādo nomē. i. fidem. z tabernaculū eius. i. electos ecclesie qui i p̄senti vita militant. et eos qui in celo habitant. i. in ecclesia triūphante. Dominꝰ igitur malicia seductiōis eius reprimere volens: mittet ad cōuersionem eorum qui ex simplicitate nō ex malicia errabunt a fide Enoch z Helyaz. Unde dicitur Apocal. xj. Dabo duob⁹ testib⁹ meis Glo. Enoch z Helye officiuz p̄dicatiōis. z ppbetabūt dieb⁹ mille ducentis quadraginta amicti saccis. Glo. vt exemplo penitentiā ostendant de prauis operib⁹. Hi sunt due olive Glo. Richardi de sancto victore. in his q̄ sequūtur. Hi sunt due olive. q; vncti gratia spiritus sancti. Et duo candelabra i cōspectu domi terre stantes. quia lugebūt p̄ operatiōem bonaz. Sequit. Et si quis voluerit eis nocere ignis exiret de ore eoꝝ. et deuorabit inimicos eoꝝ. Hi habent potestatem claudendi celū ne pluat dieb⁹ p̄ophetie eoꝝ. z potestatē habent super aq̄s cōuertendi eas in sanguinē. z p̄cutere terram omni plaga quotiēscunq; voluerint. Richard⁹ ibidem. Magnam igitur habebunt potestatē. sed tamē magis studebūt seruare patientiaz q̄z irrogare vindictam. in qua quāto erit i eis laudabilior virt⁹ patientie: tanto glorioſior erit retributio corone. Ad quoꝝ p̄dicationem tandez iudei z christiani pari religione in christū cōsentient. Percipiēs autem antichrist⁹ p̄dicationem illoꝝ z suoruz ad fidem cōuersionem consurget in apertam p̄secutiōem.

Quartus denicq; mod⁹ homīes subuertendi erit aperta p̄secutio. que tāta erit q; vt dicit domin⁹ Matb. xxiiij. Tūc erit tribulatio magna q̄lis nō fuit ab initio mundi vsq;modo: neq; fiet. Et nisi breuiati fuissent dies illi salua omnis caro nō fieret. sed propter electos breuiabūtur. Exhibebit enim tāta tormentoꝝ genera q̄ in p̄cedentibus martyrib⁹ non fuerunt cōpleta. Unde Danie. viij. dicit q; supra quaz credi potest vniuersa vastabit. z p̄sperabitur. z interficiet robustos z populuz sanctoꝝ p̄m voluntatē suā. Et licet fideles i illis regionibus occidendi sunt vbi domin⁹ eoꝝ fuit crucifixus. illa tamen p̄secutio nō per partes. sed simul totū mundū examīabit. vt dicit Haymo super Apocal. Soluētur quidē demōes qui modo ligati sunt in cordibus. s. peccatoꝝ. vt dictum est. ita q; quātuz vellent nocere iam nō possunt. qui per suggestionē procurabūt q; antichrist⁹ ordinabit per omnes p̄ncipes sibi subiectos vt egrediat illud edictū q̄ ponitur Apocalip. xiij. Et faciet omnes pusillos z magnos. diuites z pauperes. liberos z suos habere caracterē. Glo. Richardi. Nomīs antichristi in manu dextra aut in frontib⁹ suis vt manifeste videat z portetur. et ad antichristū pertinere cognoscat. et ne quis possit emere aut vendere nisi qui habuerit caracterē aut numeꝝ nomīs eius. i. numerus ille qui in literis quibus nomē ei⁹ scribitur cōtinetur. vt sic plures hac necessitate cōstringātur z antichristuz adorare cogantur. Quia verisimile est q; sicut sine illo caractere non licebit vendere siue emere sic nec in publico p̄parere. q̄ crudelitas nondū christifidelib⁹ innotuit a christianorum p̄secutoribus. Unde tanta vigebit inuidia contra religionē nomīs christiani q; dicit domin⁹ Matb. xxiiij. Tunc tradent

vos in tribulationē. ⁊ occident vos ⁊ eritis odio omnib⁹ ꝓpter nomē meū. Et tunc scādalizabunt multi ⁊ inuicē tradēt. ⁊ odio habebunt inuicē. ⁊ multi ꝑseudo ꝓphete surgēt ⁊ seducēt multos. Et itez Math. xiij. Tradet aūt frater fratrē. ⁊ pater filiū ⁊ ꝓsurgent filij in parētes ⁊ morte eos afficient. Et sic illi qui nō adorauerūt imaginem bestie occident. sic illi qui non habuerunt in manib⁹ vel in frontib⁹ suis caracterem eius aut numez nomis ei⁹. de quo numero patebit in ꝓmōe sequēti. Vnde qui abhorrēt portare caracterē bestie debent īduci ad portandū numerū nomis eius q̄si min⁹ abomīandū. vt sic saltē in aliquo cōsentiāt antichristo. sicut Tyburcio dictuz est vt iaceret thura in carbōib⁹. ⁊ Eleazaroz fingeret se māducasse carnes suillas. vt ptz in lib. Macha. Et sic in christo fuit omnis plenitudo diuinitatis. sic in antichristo erit omnis plenitudo iniquitatis. quia in ipo erit caput omniū malorz. Nimiz qz ꝓfitebit se verū filiū dei ⁊ homis. ita vt in templo dei sedeat tanq̄ ipe sit deus. ⁊ faciet etiā seipm adorari. Et sicut crudelior erit omnib⁹ ꝓteritis ꝓsecutorib⁹. sic sancti tūc fortiores ⁊ sanctiores erūt omnib⁹ retro martyribus. Erit magna anxietas populi fidelis qui respuet portare caracterē. ⁊ nomē ⁊ numez nomis eius. Sz de eisdē ꝓsequēs ca. xiij. ꝓnūciat posteriorē ꝓsolationē: dicens. Vidi ⁊ ecce agn⁹ stabat sup montē syon. et cū eo centūquadragintaq̄tuor milia habētes nomē eius ⁊ nomen ꝑris eius scriptū in frontib⁹ suis. ⁊ cātabāt q̄si canticū nouū ante sedē dei ⁊c. Deinde ꝓsequit de parte aduersa: dicēs ca. xiiij. Si quis adorauerit bestiā ⁊ imaginez eius et acceperit caracterē in fronte sua aut ī manu sua: bic bibet de vino ire dei qđ mixtuz est mero in calice ire ipius. Qđ apertiꝰ exponēs subdit. Cruciabit igne ⁊ sulphure ī ꝓspectu angelorz sanctorz. ⁊ ī ꝓspectu agni vt sez magis erubescāt. Qđ a nobis auertat Jesus christus. Amen.

De Enoch ⁊ Helya ⁊ morte antichristi ⁊ suoz. et de signis terribilib⁹ que fiēt in fine diez.

Sermo. iiij.

Vnc reuelabitur ille iniqu⁹ quē dñs Jes⁹ interficiet ſpū oris sui. ij. Thessa. ij. Vt aūt virtutē illius clari⁹ cognoscam⁹ qđ ponit Apoc. xiij. vbi dicit. ne quis possit emere vel vendere nisi q̄ habuerit caracterē aut nomē aut numez nomis ei⁹. Notanduz est ꝙ sicut dicit Richard⁹ de sancto victore sup hūc locū. tradūt doctores sancti ꝙ qz Apocal. grece sit edit⁹ ꝑm grecos numerus ipe q̄rend⁹ est. apud q̄s oēs lr̄e numerū habēt singularē. Nomē enī illi⁹ grece Antemos dicit qđ ꝓtrari⁹ interꝓtat. In quo noīe a. signat vnū. n quinq̄ginta. t trecēta e quinq. in q̄draginta. o septuaginta. s ducenta. quoz oīm summa sexcenta sexagīta sex ꝓstituit. Sūt ⁊ alia ei⁹ noīa quoz hmōi interꝓtatio numez eundē reddit. Cur vo antixp̄o talis numer⁹ ꝙueniat citi⁹ demonstrāt si q̄litas hmōi numeri subtili⁹ attēdatur. In eo nanq̄ triplex sumi ꝓfectio pōt. minima. s. ꝙ numez senariū. mediocris per numez sexagenariū. maxima vo ⁊ ꝓsumata ꝙ sexcētenariū intelligi pōt. Cōuenienter igit̄ tali numero describit̄ qui ī oī gradu maloz ꝓfecte malign⁹. ⁊ in oī gradu bonoz bonitati ꝓfecte ꝛri⁹ inuenit̄. In vtro rūq̄ enī triplici gradu ꝓfecte ꝙ virib⁹ inardescet. ⁊ vtrobiq̄ perfecte vires sue malignitatis exrēdet. Et vt ptz Apoc. xj. Cuz Enoth et Helyas finierit suū testimoniuz .i. ꝓdicatōez suā. bestia. i. antixp̄us q̄ ascēdit. s. apicē regni ō abyssō vniuersalis malicie faciet aduersus eos bellū. ⁊ vincet illos. ⁊ occidet illos. Et iacebūt corpa eoz in plateis vt oēs qui viderint timeāt eos imitari ⁊ cōformari ciuitati magne. i. iherusalē. q̄ spūaliter vocat̄ zodoma. i. mutata egypt⁹. i. tenebrosa. qz muta erit a ꝓfessione vere fidei. ⁊ tenebrosa ꝓpuis actōibus vbi ⁊ de⁹ eoz crucifix⁹ est. Et videbunt de ꝓplis tribub⁹ ⁊ linguis ⁊ gentib⁹ corpa eorum ꝙ tres dies ⁊ dimidiū iacere. s. sup terram. ⁊ nō sinēt poni ī monumēto: ne. s. eorum memoria habeat̄. Et inhabitātes terraz. i. terrena diligētes gaudebūt super il

lis. s. occisis. ⁊ iocũdabunt. ⁊ munera mit
tent adinuicẽ. qñ bi duo ꝓphete cruciaue
runt eos q̃ habitãt sup terrã. s. eoꝝ ꝺdicen
do malicie. Et post tres dies ⁊ dimidium
spũs vite. i. aĩa viuificãs intrauit a deo in
eos. ⁊ stet erunt sup pedes suos. i. surrexe
runt. Et timor magn⁹ ex tam subita surre
ctiõe cecidit sup eos q̃ viderunt eos. s. ita
glorificatos. Et audierũt Enoch ⁊ Hely
as vocẽ magnã. i. magne potestatis de ce
lo dicentẽ eis. Ascẽdite huc de medio im
pioꝝ ad ꝓspectũ sanctorũ. Et ascẽderũt in
celũ in nube. vt qui dñm imitati sunt in su
stinẽda tribulatiõe ꝓpio ꝓspites ei essent in
ascensiõe. Et viderũt eos inimici eoꝝ cor
poraliter. s. ascẽdentes ĩ celũ. Et nota ge
neraliter ꝙ ea que hic dicunt̃ ꝓteritũ in
telligẽda sunt ꝓ temp⁹ futuꝝ. qr mos est ꝓ
phetie sic nõnunq̃ narrare futura q̃si iam
essent ꝓterita. Et in illa hora. s. glorificati
onis eorũ fact⁹ est terremot⁹ magn⁹ q̃ alij
mori sunt ad penitentiã. alij vo ad duricie
am. Hec ibi ⁊ in Glo. Richard⁹ Nibilomi
nus tñ antixp̃us suoꝝ fulc⁹ auxiliovt dicit
Danie. xj. figet tabernaculũ suũ aphedno
. i. emaus q̃ est ciuitas nicopolis posita ad
radicez mõtis olineti distãs a iherl̃m duo
vel tria miliaria. Vel fm magistꝝ ĩ hysto.
figet tabernaculũ suuz in iherl̃m q̃ sita est
ĩter mare mortuũ ⁊ mare tyrenũ a tiro di
ctũ. Et ascẽdit sup montẽ inclitũ ⁊ sanctũ
. i. olineti. venietq̃ ad summitatẽ ei⁹ Glo.
i. ad locũ vbi christus ascẽdit ad pẽez: ex
tendẽs ibi papilionẽ suũ. Et nemo auxilia
bit ei. Glo. dño irascẽte ꝓtra eũ. Asserunt
aũt q̃ ibi sit peritur⁹ vbi christ⁹ ascẽdit ad
celos. Magister in hysto. Quia audietur
vox in aere dicẽs. Morere. ⁊ statiz fulmi
nabit. Q. ō etiã innuit Paul⁹ ĩ verbis the
matis dicẽs. Quẽ dñs Jesus interficiet
spũ oris sui. Glo. sola potẽtia iussiõis sue
⁊ hoc in mõte olineti. Quo mortuo cõple
bitur illõ Ezechiel. xxxviij. dicẽte dño ad
uersus exercitũ antixp̃i. Cõuocabo aduer
sus eũ. i. exercitũ Gog ⁊ Magog ĩ cũctis
montib⁹ meis gladiũ: ait dñs de⁹. Gladi⁹
vniuscuiusq̃ in frẽm suũ dirigetꝝ ⁊ iudica
bo eũ peste ⁊ sanguine ⁊ ymbze vehemẽti.
⁊ lapidibus ĩmensis. ignẽ ⁊ sulphur pluaz
super eũ ⁊ sup exercitũ suũ. ⁊ sup populos
multos qui sunt cũ eo. Adhuc capto sequẽ
ti. Adducã te Gog sup montes israhel. et
cades tu ⁊ oĩa agmina tua ⁊ populi qui te
cũ sunt. Feriscq̃ auib⁹: omniq̃ volatili ter
re. ⁊ bestijs terre dedi te ad devorandũ. su
per faciẽ agri cades. qr locutus suz ait do
min⁹. Similiter Apoc. xx. dicit. Cum con
sumati fuerint mille anni soluet satbanas
de carcere suo. put in fmõe ꝓcedenti expo
situz est. Et exibit ⁊ seducet gentes q̃ sunt
sup q̃tuor angulos terre Gog ⁊ Magog.
⁊ cõgregabit eos in preliuz. quoꝝ numer⁹
est sicut arena maris. Et ascenderunt sup
latitudinez terre. Nomẽ ꝓtereritũ pro fu
turo. Et circuierũt castra sanctorũ. i. vni
uersalem ecclesiã fundit⁹ euertere labora
bunt ⁊ ciuitatẽ dilectã. i. iherusalẽ. sed ne
quaq̃ sunt timendi. quia cito peribũt. Et
sequit̃. Et descendet ignis de celo. i. repẽ
tinus interitus. ⁊ devorabit eos. Et dia
bolus qui seducebat eos missus est in flam
maz ignis ⁊ sulphuriz. vbi ⁊ bestie ⁊ Pseu
do ꝓphete cruciabuntur die ac nocte in se
cula seculorum. Unde tunc tanta strages
erit illi⁹ innumerabilis multitudinis Gog
quod Ezechielis. xxxix. prosequitur domi
nus dicens. Hec est dies de qua locut⁹ suz
scilicet interfectionis Gog ⁊ Magog. Et
egredientur habitatores de ciuitatib⁹ isra
bel. ⁊ succendent et comburẽt arma clipe
um ⁊ hastas. arcuz sagittas ⁊ baculos ma
nus ⁊ contos. ⁊ succendent ea igni septez
annis. et non portabunt ligna de regioni
bus. neq̃ succident de saltibus. quoniã ar
ma succendent igni ⁊ deprzedabuntur eos
quibus ꝓde fuerunt. Ubi dicũt doctores
hebrei ꝙ tantus erit exercit⁹ Gog ⁊ Ma
gog ꝙ hebrei per septem ãnos vsum ligno
rum habebunt non de siluis sed de armis.
Et sepeliẽtur eorum cadauera septem mẽ
sibus. Quod etiam innuit̃ in textu cum ꝓ
sequitur. Post menses autem septẽ quere
re incipient. ⁊ circuibunt terram peragrã
tes scilicet ad querendũ ossa. Cumq̃ vide
rint os hominis statuent iuxta illud titu
luz donec sepeliãt illud politores in valle

349

multitudinis Gog. Ceteruz antixp̄o mortuo cum maxima parte sui exercit⁹ reliqui ministri eius qui relicti fuerūt gaudebunt ducentes vxores ⁊ dicentes. Licet magister noster mortu⁹ est. pacem tamē ⁊ securitatem habētes bonis terre ditati sumus. Et hoc innuit domin⁹ Luc̄. xvij. dicēs. Sicut factū est in diebus Noe ita erit in diebus filij homīs. edebant ⁊ bibebāt ⁊ vxores ducebāt. ⁊ venit diluuiū ⁊ ꝑdidit omnes. Similiter sic̄ factū est in dieb⁹ Loth. edebant ⁊ bibebāt. emebant ⁊ vendebāt. plantabāt ⁊ edificabant. Qua die autem Loth exijt a zodomis pluit ignē ⁊ sulphur de celo ⁊ ꝑdidit om̄es. s̄m hoc erit qua die filius homīs reuelabit̄. Quia nimirū dabuntur quadragintaquīq̄ dies penitentie in quib⁹ erit pax ⁊ trāquillitas post mortē antixp̄i ad refrigeriuz sctōꝝ ⁊ subuersorū pn̄iaz. vt dicit Glo. sup̄ Daniel̄. xij. vbi dicitur in textu. A tempe cum ablatuz fuerit iuge sacrificiū. Glo. cum antichrist⁹ orbez possidens dei cultuz interdicet. Et posita fuerit abomīatio in desolatōem. Glo. i. cū se colendū ꝑsuaserit ī desolatōez legis dei ⁊ sanctoꝝ dies mille ducenti ⁊ nonaginta Glo. i. tres āni et semis erūt. Beatus qui expectat ⁊ ꝑuenit ad dies mille trecentos trigintaquīq̄ dies q̄etis ⁊ pacis post mortem antichristi ad sanctoꝝ refrigeriū ⁊ ad cōuersionē subuersoꝝ. Verūtamen post illos. xlv. dies quātū temp⁹ restabit vsq̄ ad extremū iudiciū omnib⁹ est ignotū. Et sic̄ boni ⁊ iusti pro peccatis suis et alienis lugebunt ad vicinū dn̄i aduentū se p̄parantes. sic impij falsa securitate torpebūt carnis delicijs inseruiētes. Sed sicut ait apostol⁹. j. Thessal̄. v. Dies dn̄i sicut fur ita in nocte veniet. Cuz enī dixerint Glo. carnales homīes pax ⁊ securitas: tūc repentin⁹ supueniet īteritus. i. ꝑditio iudicij. Et ita grauis sicut dolor in vtero habētis. i. parturientis. qui dolor maxim⁹ est. Q.d etiaz innuit dn̄s Math̄. xxiiij. dicens. Statim post tribulatōem dieꝝ illoꝝ sol obscurabitur ⁊c̄. vbi tangit terciū p̄cedens iudiciū.

Tercio nanq̄ p̄cedent terrifica signa ⁊ inaudita ad terrorē ⁊ vindictam malorū. Cōsurget enim omnis creatura in vltōem reproboꝝ. Vnde Sapien̄. v. Accipiet scz christ⁹ armaturā zelus illius. s. patris. ⁊ armabit creaturā ad vltionez inimicoꝝ. Et iteꝝ ibidē. Acuet aūt. s. dn̄s diraz iram in lanceā. ⁊ pugnabit cum eo orbis terraruz ꝯtra insensatos. Cōsurget igit̄ omnis creatura in vltionē reproboꝝ. ⁊ qui in cūctis deliquerūt in cunctis ferient̄. qd̄ sic ostendi potest. Nam primo pugnabit ꝯtra eos creatura supcelestis. i. āgelica. quia vt dicitur Math̄. xxiiij. Virtutes celoꝝ nouebunt̄. Lyra ibidē. Virtutes quidē accipiuntur angeli qui sunt de medio choro secū de iherarchie. ad quoꝝ effectuz ꝑtinet aliquo modo coopari ad miracula. s̄m q̄ dic̄ beatus Dyonisi⁹. ⁊ ip̄i tunc frequētius solito mouebunt̄ diuina volūtate ad faciendas miraculosas trāsmutatōes in elemētis. scz tonitrua. fulgura. vētos terribiles pluuiā sanguineā ⁊ similia ad incutienduz hominib⁹ terrorez ⁊ horrorem iudicis venientis. Dicit eniz Grego. in omel̄. Quid enim virtutes celoꝝ nisi angelos. domīationes. p̄ncipatus. ⁊ potestates appellat. qui in aduentu districti iudicis nostris tūc oculis visibiliter apparebūt. vt districte a nobis tūc exigant h̄ qd̄ nos modo īuisibil̄ cōditor equanimiter portat. Secūdo ꝛ̄o creatura celestis. quia vt pz Johel̄. ij. sol cōuertet̄ in tenebras. Glo. i. tenebras mūdo inducet ⁊ luna in sanguinē. ad lr̄am scilicet ad terrorem impioꝝ anteq̄ veniet dies domī magnus ⁊ horribilis. Non enim sol obscurabit̄ q̄tum ad suiluminis priuationem cum sit ei naturale ⁊ corpa celestia in sua natura tūc integra remanebūt. Sz respectu nostri obscurabit̄ diuina virtute. vel per interpositōez alicuius corpis opaci quēadmodū fit ī eclipsi. vel per interpositionē densaruz nubium. Et luna non dabit lumē suum. quia vel posita erit inter solem ⁊ terrā. vel per interpositōem densarum nubiū. Et stelle cadent de celo. nō q̄ntum ad earuz substantiā cum sint incorruptibiles. sed respectu nostri q̄ntum ad apparētiam. qz abscōdent̄ dēsitate nubiū. ⁊ de nubibus descendent exalatōnes ignite

q̄ dicunt̄ a sub ⁊ apparent stelle cadentes
Tunc eniz fiet maxime talis impssio. quia
ignea q̄litas abundabit. Tercio ꝓinde pu
gnabūt contra eos quatuor elemēta. scili-
cet ignis qui sperget fulgura. causabit to-
nitrua. emittet horribiles igneas exalatio
nes. Sic aer tempestates incomp̄hensibi-
les emittet. pluet intollerabiles grādines
⁊ aquā sanguineā. Apocal. viij. Facta est
grando ⁊ ignis cōmixta in sanguine. ⁊ mis
sum est in terram. Et iterū ca. xvj. Et grā
do magna, sicut talentuz descendit de celo
in homīes. ⁊ blasphemauerūt homīes de-
um propter plagā grandinis: quoniā ma-
gna facta ē vehemēter. Sic facta fuit grā
do super Pharaonē et egyptuz Exod. ix.
vbi sequit̄. Grando ⁊ ignis mixta pariter
ferebātur. Similiter in mari rubro. vt pa
tet alibi. Sic erūt venti ⁊ tēpestates incre
dibiles. ita ꝙ lapides inuicem collidētur.
domus ⁊ arbores euertētur. ⁊ mōtes trās
ferētur. sicut tempore Helye fugiētis a fa-
cie Jezabel in montez syna. quādo transi
bat spiritus grandis. i. ventus. de quo pa
tet alibi. Similiter signa terribilia ostēta
bit terra. quia erunt terremotus maximi:
ita ꝙ nullus stare poterit: sed cuncta solo
ꝓsternent̄. Vnde Apocal. xvj. Facta sunt
fulgura. Alexander de halis ibidē Glo. ad
literā. Et voces. s. clamantiū pre timore ⁊
tonitrua: ad lr̄am. Et terremotus fact⁹ est
magnus. i. fiet qualis nunq̄ fuit ex quo ho
mines esse ceperūt super terram talis ter-
remotus sic magnus. Glos. Alexandri de
halis. Bis ponitur hic terremotus vt per
hoc innuat Johānes ⁊ p̄muniat quātita
tem motus. Excedet eniz omnes qui ante
fuerūt. quia vniuersalis erit ⁊ alij fuerunt
particulares. s. per loca. ⁊ istius mot⁹ vni-
uersalis non erit causa naturalis: sed volū
taria. Non enim possibile est ꝑm naturam
ꝙ fiat terremotus vniuersalis. sz particu-
laris fieri potest qui fit ex grosso fumo īclu
so in aliqua parte terre. qui cuz natura re
pellente cogit̄ exire non habens respiracu
lum facit terremotū. vt patet in castanea.
Hec ille. De quo terremotu dicit̄ Zacha.
xiiij. In die illa scindet̄ mons oliuaruz ex
media parte sui, ad orientē ⁊ ad occidentē
p̄rupto grandi valde. ⁊ separabitur mediuz
montis eius ad aquilonez. ⁊ medium eius
ad meridiez. ⁊ fugietis ad vallem montiū
meoꝝ. quoniā cōiungetur vallis montiuz
vsq̄ ad proximuz. ⁊ fugietis sicut fugistis
a facie terremotus in dieb⁹ Ozie regis iu-
da. De quo habet̄. ij. Paralipp. xxvj. Et
iiij. Reg̃. xv. Vbi dicit magister in histo-
rijs. ꝙ in festiuitate ꝓpiciatōis: que est de
cima die decembris indut⁹ rex Ozias sto-
la pontificali templū intrauit vt incensuz
poneret Azaria pontifice cū octoginta sa
cerdotibus eum ꝓhibente. Et claritas so-
lis valde effulsit. ⁊ incidit in faciem regis.
lepraq̄ percussus est. ⁊ factus est terremo
tus magnus. et scissa est media pars mon-
tis adiacentis ad occidentem. ⁊ deuoluta
est ita vt vias regias clauderet. ⁊ ortos re
gios opprimeret. vide pleni⁹ supra. Vnde
pre timore cōgregabūtur volatilia celi et
bestie terre. nec comedentes nec bibentes
sz pre formidine mirabiles rugitus voces
⁊ vlulatus emittentes. vt dicitur in anna
libus iudeoruz. Arbores quoq̄ ⁊ herbarū
olera rorem ferent sanguineuz. In aquis
deniq̄ signa terribilia fient ita vt dicit do
minus Luc̄. xxj. Et in terra pressura gen-
tium pre cōfusione sonitus maris et fluctu
um. Thomas in Glo. continua super hunc
locum. quasi diceret domin⁹. Mare terri-
biliter fremet ⁊ litus maris agitabit̄ tem-
pestate. ita vt sit populo terre pressura. i.
cōmunis miseria vt tabescant timore ⁊ ex
spectatione malorum irruentium in mun-
do. Sicut eniz legitur in annalibus iudeo
rum aque marine vigintiquīq̄ cubitis ele-
uabuntur sup̄ omnes montes ⁊ colles per-
sistentes nihilomin⁹ in loco suo. Et omnia
que mouētur in aquis turmatim cōgrega
buntur. ⁊ super pelagus eleuabūtur more
contentiōis inuicez mugientes quasi con-
citati paratiq̄ ad vindictam impiorū. Et
hec erit horrenda confusio maris. pre cu-
ius terrore erit ī terra p̄ssura gētiū arescē
tib⁹ hoīb⁹ p̄ timore ⁊ expectatōe q̄ sup̄ue-
niēt vniuerso orbi. Hec enim p̄dicta fient
vt dicit Bonauētura sup̄. iiij. Primo ꝓpt̄

350

vindictam peccatoꝝ hominuꝫ impioꝝ. vt per que ꝙ in quibus quis peccauit: per hec ꝙ in illis puniat. Secūdo ꝓpter plurimas dei cōtumelias multifoꝛmiter ab antichꝛisto suisq; complicibus illatas. sicut tempore passionis chꝛisti sol obscuratꝰ est. terra mota. petre scisse sunt. quasi ferre nō sustinentes in chꝛisto tantas exerceri cōtumelias ꝙ iniurias. Tercio ꝓpter mundi renouationeꝫ. quia nihil renouatur nisi prius aliquo modo vetereſcat. Tandeꝫ cōsurgent igneа flumīa vniuersaꝫ machinā mūdialem operientia ꝙ cōsumentia. que quatuoꝛ elementoꝝ ambitu continētur. put ī fine sequēti videbitur. Ad laudem dei. Amen.

De igne ꝙ cōflagratiōe machine mundialis ꝙ quatuoꝛ elementoꝝ. Sermo. iiij.

Onflaboꝛ vos ꝙ cōgregabo vos. ꝙ succendā vos igne furoꝛis mei Ezechiel. xxij. Verū ꝙiam expediti de tribus futurum iudiciū ꝓcedentibus. ꝓcedendū est iam breui stilo de tribus alijs ipm iudicium cōcomitantibus. Que sunt hec? Mundialis cōflagratio. generalis resurrectio. iudicialis congregatio. Quōtum igitur ad primū erit mūdialis cōflagratio. sicut manifestissime apostolꝰ Petrus in. ij. canōica. capi. iij. dicit. Ille tunc mundꝰ Glo. qui fuit ante diluuiū fuit alterius modi q̄ nunc. quia terrenascentia tunc erāt meliora. sed aqua. i. per aquam mundā Glo. i. a peccatis. s. hominū pericl. vt dicit Genes. vij. Et ex magnitudine enim peccati mūdus infectꝰ fuit q̄tum ad terram ꝙ aerem. quia in illis diebus termīabāt locus hominū. Vnde etiā occupauit aqua terrā ꝙ aerem quindecim cubitis. supra quā opera hominū ascendere poterant. vt etiā aer infectus idolatrie fumo purgaret. Sequit. Celi autē qui nūc sunt. scilicet post diluuiū. Glo. dicit celi ꝓpter diuersas regiones celi aerei qui nunc sunt. non quia sunt alij in substātia. sed qa mutati sunt qualitate. et terra que nūc est mutata. quia tunc aer factus est spissioꝛ et terra rarioꝛ. nūc autem est contrariū. Sequitur. Eodem verbo. i. eadē virtute sunt igni reseruati in diem iudicij. scz vt purgētur ꝙ in melius cōmutentur ꝙ in perditōem hominū impioꝝ. Et postea subditur. Aduenit autez dies dñi vt fur. in qua celi magno impetu trāsient. Glo. i. violētia ignis inuoluētis. transient in aliam formā multo plus q̄ ante mutati fuerunt in diluuio. Elementa ꝝo scz omnia quatuoꝛ. vt dicit Glo. calore illius soluētur. Terra autem scz qđ est centrū aliorum ꝙ que in ipo sunt exurent. Si quaꝛat cur hoc subdit de terra cum ꝓmisit ꝙ elementa calore soluētur Dicendū ꝙ ideo. quia elementū terre materiale est. ꝙ inter oīa elementa maxime comburet qđ per resumptionē insinuatur.

Ad hoꝝ autem maioreꝫ euidentiā primo queri potest vtrū aliqua purgatio mūdi fit futura. ꝓsertim cum vnūquodq; dicitur purgari cum sepatur illud qđ est extraneum ab ipo inducens in eo ignobilitatē. Sepatio enim illius qđ nobilitateꝫ inducit nō dicitur purgatio: sed diminutio magis. sed hoc ad nobilitatē ꝙ pfectōem ptinet qđ aliq̄d extranee nature est admixtū eis. qꝛ forma coꝛpis mixti nobilioꝛ est forma simplicis. igit elemēta purgari nō possunt. Ad hoc rndet Tho. sup. iij. dis. xlvij. ꝙ cū mūdus aliquo modo ꝓpter hoīem factus est: oꝛtet qñ homo fm coꝛpꝰ glorificabit etiā alia coꝛpa mūdi ad statū melioꝛem mutent. vt sit ꝙ locꝰ ꝙuenētioꝛ ꝙ delectabilioꝛ aspectꝰ. Ad hoc igitur ꝙ gloriaꝫ coꝛpis homo ꝓsequaꝛ oꝛtꝫ ea ꝓꝰ remouere q̄ glorie opponunt q̄ sunt duo. s. coꝛruptio ꝙ infectio culpe. Similr oꝛtet elementa purgari a ꝙtrarijs dispositōibꝰ antecq̄ in nouitate gloꝛie adducant. ꝙ ꝓportionabiliter qđ de hoīe dictū est. Quāuis enī res coꝛpalis ꝓprie subiectū infectiōis culpe esse nō pōt. tñ ex culpa q̄dā incōgruitas ī rebꝰ coꝛpalibꝰ relinquit ad ꝝ spūalibꝰ dedicent. Et īde videmꝰ ꝙ loca in q̄bus aliqua crimina sunt cōmissa non reputant idonea ad aliqua sacra in eis exercēda nisi ꝓpurgatione quadam ꝓmissa. Et fm ꝝ ex peccatis hominū quādam in ydo-

neitatē ad glorie susceptiōem pars mundi recipit que in vsum nostruz cedit. ⁊ q̄tum ad hoc mundatōe indiget. Similiter circa medium locum propter elementorū contactuz multe sunt corruptōes, generatōes. ⁊ alterationes elementorū que puritati illorum derogant. et ideo ab his oportet illa purgari vt sic glorie nouitatē decenter recipiant. Et sic illa mundi purgatio remouebit a mundo infectionē a culpa relictam ⁊ impuritatē ꝯmixtiōis. ⁊ erit dispositio ad glorie perfectionē. Et hec tria cōuenientissime fiēt per ignē ꝓpter tria. Primo quia ignis cum sit nobilissimū elementorū naturales habet ꝓprietates similiores ꝓprietatibus glorie. vt maxime patet de luce. Secundo quia ignis non ita recipit cōmixtionez propter efficaciaz virtutis actiue sicut alia elementa. Tercio quia spera ignis est remota a nostra habitatione. nec ita cōmunis est nobis vsus ignis sicut terre aque ⁊ aeris. vnde nō ita inficit̄. Et preter hoc habet maximam efficaciaz ad purgandum ⁊ diuidenduz subtiliando. Secundo principaliter queri potest de extensione illius ignis cōflagrationis. p̄ſtim cū dicitur. ij. Petri. iij. ꝙ celi ardentes calore soluētur. ⁊ elementa ignis ardore tabescent. sz celi qui ab elemētis distinguūtur sunt celi superiores in quibus fixa sunt sidera. Ad hoc respōdet Tho. sup. iiij. disti. xlvij. ꝙ purgatio mundi ad h̄ fiet vt a corporalibus remoueatur dispositio contraria perfectōi glorie. que nimiruz perfectio est vltima rerum cōsummatio. Et hec indispositio in omnib⁹ corporalib⁹ inuenit̄ licz diuersimode. Nam in quibusdā inuenitur indispositio ſm aliqd̄ inherens substantie eorum. sicut in corporib⁹ inferioribus: que per mutuam cōmixtionē a propria puritate decidūt. Et ideo oīa ista inferiora igne purgabūtur. Similiter ⁊ quatuor elementa. que quidem elemēta manebūt q̄tuz ad substantiā ⁊ qualitates eoꝝ proprias. sed purgabunt̄ ab imperfectiōe quam ex peccatis hominū contraxerūt. ⁊ ab impuritate quam per actionem ⁊ passionē mutuam in eis ceperūt. quia iam cessante motu primi mobilis: actio ⁊ passio mutua in inferioribus elemētis esse non poterit. Et licet ij. Petri vlti. Glo. Bede dicat. ꝙ ignis ille duo elementa ex toto cōsumet. duo v̄o ī meliorē faciem vel speciē restituet. hoc tamen nō est intelligendū q̄tum ad substantiam. sed quia illa duo magis remouebunt̄ a ꝓprietate quā nūc habent. s. ignis ⁊ aq̄. que maxime excedunt in qualitatibus actiuis. s. calore ⁊ frigore. q̄ sunt maxime corruptionis p̄ncipia in alijs corporibus. Et quia tūc non erit actio ignis ⁊ aque ī inferno. vt postea videbit̄. ideo maxime mutari videbūtur a virtute quam nunc habent. Secundo reperit̄ in quibusdā corporibus indispositio non per aliqd̄ inherēs substātie. sicut corporibus celestibus in quib⁹ nihil inuenit̄ repugnās vltime perfectōi vniuersi sed motus qui est via perfectōis. nec motus quilibet: sed localis tantuz. qui nō variat aliqd̄ quod intrinsecū est rei. vt substantiam aut quantitatē. sed solum locum qui est extra rem. Et ideo a substantia celi non oportet ꝙ aliquid remoueat̄. sed oportet ꝙ motus eius quietet̄. Quietatio v̄o localis non fit per actionem alicuius contrarij agentis. sed per hoc ꝙ motor a mouendo desistat. Et ideo celestia corpa nec per ignem. nec per alicuius creature actionem purgabūtur. sed ip̄a eorum quietatio sola volūtate diuīa accidens eis loco purgationis. Unde celi in auctoritate predicta non distinguūtur ab elementis. vt patet clarius textum intuēti. Dicit tamē ibidem Bonauētura. ꝙ ille ignis tantū ascēdet quātum durant corpora cōsumptibilia. Et quia corpora celestia non sunt receptibilia aliene imp̄ssionis. ideo quātuz durat spacium elementa cōtinens: tātū ascēdet flāma ⁊ non vlterius. Non enim ascēdet vsqz ad sidera. plus tamen ascendet q̄ aqua diluuij. s. vsqz ad vltimū spere ignis. Qd̄ innuit̄ in Glo. ij. Petri. iij. vbi d̄r ꝙ maxim⁹ ille ignis q̄tuor elementa ꝯsumet. Ex his pz ꝙ ardebit terra vsqz ad inferos deorsum. sicut ait Augusti. in sermone de innocētibus. Et infernus nihilomin⁹ ardebit licet non purgabit̄. sz ad ip̄m ducentur

351

totius mundi purgamenta. Secūdo quia totum elementū aque per ignez purgabit̄. Unde Sapien̄. xvj. Q⁊ eniz mirabile erit in aqua qđ omnia extinguit plus ignis valebit. Vindex est eniz orbis iustoꝝ. Et iterum ibi. Quodā tempore in aqua sup̄ verticez ignis ardebat vndiq; vt in aquā terre natiōem extermīaret: scilicet zodomam ⁊ gomorram quādo pluit ignem ⁊ sulphur vt sic terra in eternū aresceret sine spe germinādi. ⁊ ita grauius puniuit istos q̄ꝫ primos diluuio peccatores. Similiter respiciens domin⁹ super Pharaōez ⁊ exercitum eius in mari rubro per columnā ignis ⁊ nubis: īmisit super eos vt dicit magister ī historijs intollerabiles ymbres ⁊ grauia tonitrua ⁊ choruscatōes. lampadesq; ardentes iniecit super eos. Quid mirū cum ⁊ in legenda beati Nicolai legitur diabolū fecisse oleum mediaton. qđ contra naturam ardet in aqua ⁊ lapidib⁹. vt patet ibidem. Q⁊ si obijciat̄ illud Apocal. xxj. Vidi celum nouuz ⁊c̄. qđ dicit ꝙ mutatio aeris et terre dubitabilis non est Glo. quin p̄ ignē fiat. sed de aqua dubitatur. Nam purgationem in seip̄a habere creditur. Ad hoc respondet doctor ibidem. ꝙ ratio dubitationis exp̄mitur in glosa. quia scilicet aqua in se virtutem purgatōis habere creditur non tamē virtutem purgatōis talis habz qualis futuro statui competit. Nam ꝙ prima purgatio facta fuit per aquā diluuij ex eo cōtingit ꝙ illa purgatio nō respiciebat nisi infectionē peccati. ⁊ tunc precipue regnabat peccatū cōcupiscentie. Ideo purgatio cōuenienter facta fuit per aquā. sed secunda purgatio respicit infectōem etiaz ꝯmixtionis impuritatē. ⁊ q̄ꝫtum ad vtrunq; magis fiet per ignem q̄ꝫ per aquā. quia per aquā naturalis elementoꝝ impuritas tolli non posset sicut per ignē. Et quia circa finem regnabit vitiū tepiditatis. q⁊ refrigescet charitas multoꝝ. vt dicit̄ Mat. xxiiij. Regnabit etiam vitiuz cupiditatis que semper in senio crescit. ideo q̄ꝫtum ad vtrūq; magis fiet per ignē purgatio vt tepiditas puniat̄. et cupiditas defraudetur cum omnia ī nihilū redigent̄. Que? Oues fetose. boues crasse. ꝓmptuaria plena ⁊c̄. de quibus dixernut filij Adam populū beatum cui hec sunt. Tercio ꝟo ꝙ totus aer purgabit̄. q⁊ elementa totaliter purgabūtur ab impuritate ⁊ etiā ab infectōe peccati. qui etiā aer infectus est. vt patet per fumū idolatrie supiora inficiētis. Quarto deniq; ignis purgabit seip̄m. Q⁊ si obijciatur cum ignis sit pars mūdi purgatiōe inget sicut ⁊ alie partes. non debet igit̄ idē esse purgans ⁊ purgatū. Ad hoc dicenduz ꝙ ignis elemētaris ꝓut est in spera sua nō venit in vsum nostrū. sed sic remotus est a nobis. ita ꝙ non patitur culpe infectionē vel impuritatis īmixtionē. ⁊ quo ad h̄ poterit per ignem in sua puritate existentē fieri purgatio. Ignis autē in materia aliena indiget purgatōe ⁊ etiam ignis elementaris ꝓ tanto vt calidū vstiuuz ⁊ omne qđ grossum. ⁊ fetidū erit ex aliena scilicet materia contractū debet separi ⁊ in gehennā mitti. vt postea videbit̄. Q⁊ si querat̄ vnde tanta insurgat ignis īmensitas. an forte de nouo creabit̄. Ad hoc respondet Bonauētura. ꝙ sicut in diluuio non sunt create aq̄ noue. sed eedez ip̄e multiplicate operatōe ⁊ adiutorio superioꝝ corporum per que facta est eleuatio vaporum. sic non solum ignis qui est in spera sua: sed etiaz omnes ignes qui sunt in terra ⁊ super terram ⁊ sub terra incurrent ad illam inflagrationem. sicut videtur Augusti. velle. xx. de ciui. dei. ꝙ mundanoꝝ igniū inflagratiōe figura huius mundi periret sicut mundanarum aquarū inundatione factuz est diluuium. Unde sic dicit doctor sanctus vbi supra. ꝙ ista inflagratio nihil aliud est q̄ꝫ cōgregatio omniuz causarum superiorū ⁊ inferiorum que ex natura sua virtutē habēt igniendi. que quidem cōgregatio nō naturali cursu rerum: sed virtute diuina fiet et ex omnibus istis causis sic congregatis generabitur ignis qui faciē huius mundi exuret. Tercio principal̄r q̄ri pōt de duratione illi⁹ cum de hoc auctoritates diuine scripture diuersimode loquantur et sentiant. Quidā etiaz duos ignes futuros esse perhibent. Unde super illud Malach. iij.

Purgabit filios leui. dicit Glosa. Duos ignes legimus futuros. vnū quo purgabit electos q̄ p̄cedet iudiciū. alterꝫ quo reprobos cruciabit. Ad hoc dicendum esse reor saluo sanctoꝝ iudicio q̄ ignis inflagratōis iudiciū p̄cedens cōtinue durabit quousq̄ data horribili sententia reprobos cūctos inuoluat. q̄ cum eis pariter descendat in penam damnatōis. Q. ō rationabiliter persuaderi pōt ex dictis sacre scripture. Naz de igne inflagratiōis iudiciuz precedente nullus est doctoꝝ qui ambigat: dicēte ps. Ignis ante ipm̄ p̄cedet. q̄ inflāmabit i circuitu inimicos eius. Vñ dicit doctor sanctus vbi supꝫ. q̄ illa inflagratio fm rei veritatē q̄tum ad sui initiuz precedet iudicium. Q. ō ex hinc mānifeste colligi potest. qz mortuoꝝ resurrectio iudicium p̄cedet. vt dicitur. j. Thessal. iiij. Mortui qui i christo sunt resurgent primi. Similiter autem erunt hec duo. cōmunis resurrectio: q̄ sanctoꝝ glorificatio. quia sancti resurgentes corpora gloriosa resumēt. vt patet. j. Corinth. vij. et. xv. Seminat in ignobilitate resurget in gloria. Q. quādo vo corpa sanctoꝝ glorificabunt̄ tunc etiam tota creatura renouabit̄ suo modo. Vnde dicitur Ro. viij. q̄ ipa creatura a seruitute liberabit̄ corruptionis in libertatem glorie filioꝝ dei. Cum igitur cōflagratio mundi sit disposita ad renouationē predictā necesse relinquitur q̄ ipa cōflagratio mundi ipam mūdi purgationē precedet. De igne vo cōcomitante iudicem vel iudiciuz dicitur Ysa. lxvj. Ecce dominꝰ in igne veniet. q̄ q̄si turbo quadrige eius reddere in indignatione furorem suū q̄ increpationē suam in flamma ignis. quia in igne dominus iudicabit. Mirum cum q̄ dominꝰ decem p̄cepta daturus in monte syna venit in igne. Exo. xix. Mons syna fumigabat: eo q̄ dominꝰ descendisset super eum in igne. et ascenderet fumus ex eo q̄si ex fornace. eratq̄ mōs omnis terribilis. Et iterum ibidez. xxiiij. Erat autē species glorie domini q̄si ignis ardens super verticem montis in conspectu filioꝝ israhel. quādo scilicet Moyses fuit apud eum quadragīta diebus et quadraginta noctibus. Sic etiā horribili aduentu venturus est. p̄sertim cum iudicaturus sit. et rationem de singulis exacturus. sicut innuitur Ysa. xxix. vbi dicit. Repente a festum a domīo exercituū. visitabitur mundus. Sed quomō visitabitur subiungit dicens. Contritio q̄ cōmotione terre q̄ voce magna turbinis et tempestatis. q̄ flāme ignis deuorantis. Joel. ij. Ante faciem eius ignis vorans. q̄ post eū exurens flāma. Hinc dicitur in ps. quo nihil manifestius. Deus manifeste veniet. deus noster q̄ non silebit. Ignis in cōspectu eius exardescit. q̄ i circuitu eius tempestas valida. Q. ō est etiam ostensum Daniel. vij. vbi agitur ō antichristo q̄ futuro iudicio. Aspiciebā scz post decessuz antichristi throni positi sunt. et antiquus dierum sedit. vestimentū eius quasi nix candiduz q̄ capilli capitis sui q̄si lana mūda. Thronus eius flāma ignis. Glo. vt bonos purget: malos puniat. Note eius. i. angeli ignis accensus scilicet ad vindictam. Nam currus dei decem milibus q̄. Sequit. Fluuius igneus rapiduscz egrediebatur a facie eiꝰ. Glo. i. vt peccatores tradat in gehennam. Denicz de igne sequēte iudiciuz dicit ibidem Bonauētura. q̄ ignis futurꝰ est ad iudicium q̄ purgationem et innouationem mundi qui sequitur iudicium faciem mundi purgans q̄ exurens. q̄ reprobos crucians q̄ in eternam damnatiōem inuoluens. Et sic erit post eum exurens flāma. vt dicitur Joelis. ij. Quarto principaliter queri potest de effectu illius ignis conflagratiōis. Ad quod dicendum q̄ habebit effectū q̄ officiū q̄tuoꝝ igniū. Nā primo hēbit officiū ignis infernalis qui erit instrumentuz diuine iusticie reprobos adhuc viuos crudeliter puniendo et in cinerem resoluendo. ac iterum resurgentes exurendo q̄ ad eternam damnatiōem inuoluendo. Unde dicit Basiliꝰ super illud ps. Vox domini intercidētis flammaz ignis. Q. quo ad calidū vstiuum et q̄tum ad id qō in genere grossuz q̄ fetidum reperietur descēdet ad inferos ad penā dānatoꝝ. qō vo subtile q̄ luciduz est remanebit supius

ad gloriaz electoꝝ. scz ad adornandũ hũc mundũ. Secũdo ꝟo fungetur officio purgatorij, ꝓut etiam erit instrumentũ diuine iusticie. Unde dicit doctor sanctus vbi supra. ꝙ boni vbi nihil purgandũ inuenitur omnino nullũ dolorez sentient ex igne. sicut nec tres pueri senserũt in camĩo ignis Daniel. iij. Boni ꝟo in quib⁹ aliquid purgandum inuenit̃ cruciatuz doloris sentient ex illo igne plus vel min⁹ pro meritoꝝ diuersitate. Tercio ꝓinde gerit officiũ ignis terrestris. i. virtutis naturalis. s. oĩa vegetabilia ⁊ sensibilia ꝯsumendo. ⁊ etiam omnium hominũ corpora in cinerẽ resoluendo. Dicit enim Bonauẽtura super. iiij. distin. xlvij. ꝙ ille ignis cum erit ad electoꝝ purgationẽ non erit ad eoꝝ ꝯsumptõem. sz sicut tres pueri in camino ignis ardentis diuina virtute illesi sunt cõseruati. sic fiet in illo igne qui eos purgabit pro q̃litate culpe. Unde. j. Thessal. iiij. Et mortui qui in christo sunt resurgẽt primi. deinde nos q̃ viuim⁹ qui relinquimur. Glo. ab antichristi ꝑsecutõib⁹ simul rapiemur. Glo. ab angelis cum illis obuiaz christo in aera. In ipo autem raptu moriẽtur. tamẽ sine pena vt credendum est sicut de Johãne euangelista legitur. ⁊ statim resurgẽt vt impleatur illud. j. Coꝝ. xv. Sicut in Adam omnes moriũtur. ita ⁊ in christo omnes viuificabunt̃. Unde dicit ibidẽ Glo. ꝙ in ipo raptu mors eoꝝ erit resurrectio. Quarto deniq; ꝯplebit officiuz ignis elemẽtaris. s. elementa subtiliãdo ⁊ ad innouatõem disponendo. Ad laudẽ dei Amen.

De generali resurrectiõe ⁊ modo eiusdem. Sermo. v.

Omnes quidẽ resurgem⁹. sed non omnes ĩmutabimur. j. Coꝝ. xv. Secunduz ꝟo cõcomitans iudiciũ erit generalis resurrectio. Que cum sit difficilis ad credendũ tradit de illa specialẽ doctrinã apl's. j. Coꝝ. xv. vnde verba thematis sumpta sunt. Et. j. Thessal. iiij. vbi dicit. Nolum⁹ vos ignorare fratres de dormiẽtibus vel mortuis: quos dormiẽtes appellat ꝓpter resurrectionis facilitatẽ. sicut aliquis faciliter suscitatur a somno. Nolumus igit̃ vos ignorare. s. ꝙ resurrecturi sint. vt non ꝯtristemini. i. nõ totaliter tristemini sicut ceteri qui spem non habent resurrectõis scz. Si eniz credimus ꝙ Jesus mortuus est ⁊ resurrexit. ita ⁊ credere debem⁹ ꝙ de⁹ eos q̃ dormierunt per Jesum instrumẽtaliter vel in fide Jesu non solũ suscitabit: sed etiã adducet cum eo. vt scilicz sint in eadẽ beatitudine ⁊ ĩmortalitate cuz eo. Quoniã ipe dñs in ꝓpria ꝑsona ĩ iussu. i. imꝑiandi potestate non in hũilitate. ⁊ in voce archangeli. i. facta ministerio archangeli Michaelis. qua dicet̃. Surgite mortui venite ad iudiciũ. Et in tuba dei. que scz a deo habebit efficaciã. i. manifestationẽ sui aduent⁹ vt dicit Glo. qui tante erit efficacie ꝙ vt dicit̃ Math. xxiiij. Sic̃ fulgur exit ab oriente ⁊ apparet in occidentẽ. sic erit aduentus filij hominũ. Et tunc mortui qui ĩ christo sunt. i. cum christo quiescunt resurgent primi. s. tempe. Deinde nos qui viuim⁹. s. illo tempe qui relinq̃mur ab antichristi ꝑsecutionib⁹ simul. rapiemur scz ab angelis cum illis in nubib⁹ obuiam christo in aera. ⁊ sic semper cum domĩo erim⁹. Itaq; consolamini inuicẽ in verbis istis. s. de resurrectione futura. Ad maiorẽ autem euidentiam resurrectõis breuitatis grã octo conclusiões ꝓsequi statui. Quaruz prima est de resurrectõis veritate. de quo manifestauit Job cuius verba dñs cõfirmauit eiusdem. xlij. dicens. Nõ estis ad me locuti recta sicut seruus me⁹ Job. Ait enĩ. xix. Scio enim ꝙ redemptor me⁹ viuit ⁊ in nouissimo die de terra surrectur⁹ suz ⁊ rursuz circũdabor pelle mea. ⁊ ĩ carne mea videbo deum saluatorẽ meũ. quem visurus suz egoipe ⁊ oculi mei ꝯspecturi sunt. Glo. nõ solum cordis. sed etiam corꝑis quãtuz ad humanitatez. Et non alius. Glo. ex parte mea. Reposita est hec spes mea ĩ sinu meo Glo. Nihil nos certius habere credim⁹ q̃ qd̃ in sinu tenemus. In sinu igit̃ spem repositaz tenuit. qꝛ vera certitudine de spe resurrectõis ꝑsumpsit. Istud etiã ratiõe

probari potest. Nam apostolus. ſ. Corin. xv. pbare videt resurrectionē ex remuneratōe: dicēs. Si in hac vita tantū in christo. i. in fide christi sperātes sumus. ita vt futurā vitam non sperem⁹ in qua retributionē reciperem⁹: miserabiliores sum⁹ omnibus hominibus. quia ⁊ miseri ī corpore in quo propter illum maiores miserias sustinemus. ⁊ miseri in anima. ppter errorez. ⁊ sic miserabiliores ceteris qui saltem seculi fruūtur delicijs. Et quia retributionē exspectam⁹ bonoꝝ opeꝝ. ⁊ anima se habz ad corpus vt forma ad materiā. ideo operatio est cōiuncti ⁊ non tantū anime. vt patz per phm in ꝓmo de anima. Hinc requiritē ꝙ homo cōpositus ex aīa ⁊ corpe mercedē operis sui recipiat ad qō ꝓsupponit resurrectio corpis. Hinc ad ꝓfutandū iudeorū errorē non credentiū mortuoꝝ resurrectionem: ostendit dominus Ezechieli ppbete xxxvij. ca. visionē de resurrectiōe: quā magister in hysto. succincte ⁊ lucide comphendit: dicens. In anno duodecimo trāsmigrationis venit ad Exechielem quidā qui fugerat de iherusalē: dicens. vastata est ciuitas. Q̄ audiens oīs trāsmigratio leuauit oculos: dicēs. perijt spes nr̄a. abscisi sumus. non resurgemus. Et exclamauit Ezechiel. Hec dicit dñs. Cum sanctificatus fuero in vobis tollam vos de gentib⁹ ⁊ adducā vos in terrā vestram. ⁊ effundā sup̄ vos aquam mundā. ⁊ mundabimini ab omnib⁹ inquinamētis vestris. Et facta est super ꝓphetā manus domī. ⁊ duxit eū in spiritu in campo qui plen⁹ erat ossibus siccis vehemēter. eduxit ⁊ ait ad euz. Fili hominis putasne viuāt ossa ista? Et dixit. Domine tu nosti. Et dixit. Dic ad ea. ossa arida hec dicit dñs. Ecce dabo super vos neruos. ⁊ succrescere faciā carnes. ⁊ super extendā cutem: daboq̄ spiritū ⁊ reuiuetis. Quo loquēte factus est sonus ⁊ cōmotio. ⁊ accesserūt ossa ad ossa. vnū quoq̄ ad iūcturā suam. Et ecce super ea nerui ⁊ cutis ⁊ spiritū nō habebāt. Et ait domin⁹. Clama ad spiritū ⁊ dic. Hec dicit dominus. a quatuoꝝ ventis veni spiritus ⁊ insla super interfectos istos ⁊ reuiuiscēt. Et factū est steterūtq̄ super pedes suos exercitus grādis nimis. Et dixit domin⁹. Ossa hec vniuersa domus israhel est. Et restituit spiritus ꝓphetaz in medio trāsmigratiōis. qui locutus est ad eos q̄ dñs sibi mōstrauerat in signū duoꝝ. ſ. reuocatōis eoꝝ a captiuitate ⁊ resurrectōis corpoꝝ ī fine. Hec ibi.

¶ Secūda cōclusio est de resurrectōis generalitate. ꝙ scz omnes qui receperūt animam rationalē corpore ⁊ anima resurgēt in iudicio. sicut dicit Job. v. Omnes qui in monumētis sunt audient vocez filij dei. ⁊ qui audierint viuent. Q̄ō etiam ratiōe ꝓbari potest. Nam ad hoc resurrectio est necessaria vt resurgentes recipiant ꝓ meritis penam vel premiū: sed omnib⁹ debetur pena vel premiuz pro merito ꝓprio sicut adultis. vel alieno vt paruulis. Vnde ſm Bonauent. in. iij. quia anima paruuli cōtraxit originale in corpe ⁊ per corpus. ideo illi vniri debet: vt sicut ex vnione ad corpus peccauit: simul cum illo mulctetur pena damni vel sensus. Cuius nimiruz resurrectiōis causa est christi resurrectio. q̄a diuina dona a deo ī homīes mediāte christi hūanitate tāq̄ mediatore ꝓueniūt. Et ideo sicut a morte spūali liberari nō possumus nisi per gratie donū diuinitus datū. sic nec a morte corpali possumus nisi p resurrectionē diuina virtute factā. Et ideo sicut christus primicias gratie suscepit diuinitus. ⁊ eius gratia nostre gratie causa est. quia de plenitudine eius omnes accepimus gratiaz pro gratia. sic in christo inchoata est resurrectio nostra ⁊ sua resurrectio causa nostre resurrectōis est. Sed virtus diuinitatis eius est causa principalis. Ip̄a vo resurrectio christi virtuti diuinitatis adiūcta est causa quasi instrumentalis. quia diuīe operatōes agebant mediāte christi carne quasi quodā organo. sicut exemplum ponit Damascen. in libro. iij. de fide. quomō mundauit leprosum Marth. viij. Hinc etiam omniū hominum resurrectio habebit aliquid de similitudine resurrectōis christi: qō scilicz pertinet ad vitam nature: ſm q̄ omnes christo cōformes fuerūt. ⁊ ideo omnes resurgent in

vitam ĩmortalẽ. sed in sanctis qui christo
ꝑ grãm ꝯformes fuerunt. erit etiã ꝯformi-
tas quo ad ea q̃ sunt glorie. Tercia con
clusio est de resurrectõis tpe. qđ breuiter
lucideq̃ determinat apl̃us. j. Cor. xv. di-
cens. In momẽto. i. in breuissimo tempo
ris spacio. ĩ ictu oculi. i. q̃cito oculꝰ ꝑcutit
visa ⁊ transit ad ea: vl̃ q̃cito percutitur a
palpebra. in nouissima tuba. i. postq̃ nõ e-
rit alia. Nomĩe autem tube aliqđ euidens
⁊ ꝑclarũ signũ ĩtelligitur qđ quãdoq̃ vox
archangeli dicit̃. s. Michaelis instrumen
taliter. quãdoq̃ vox filij dei ꝓpter aucto-
ritatez mittentis. quãdoq̃ tuba dei ꝓpter
vehementiaz terroris. qñq̃ clamor ꝓpter
euidentiam operis. ad qđ signũ omnes re
surgent in instanti. Ad cuiꝰ euidentiaz sci
endum ꝙ sicut Augꝰ. dicit ĩ. iij. de trinit̃.
ꝙ sicut corpa crassiora ⁊ inferiora ꝑ subti
liora ⁊ potentiora quodã ordine regũtur.
sic oĩa corpora regũtur a deo per spiritum
vite rationalẽ. Qđ etiam tangit Grego.
iiij. dialog̃. Et ideo in omnibꝰ que corpo-
raliter a deo fiunt: vtitur deus ministerio
angeloꝝ. In resurrectõe igitur erit aliq̃d
ad trãsmutationẽ corpoꝝ pertinẽs. scz ci-
nerum recollectio. forme ꝑegrine sepatio.
corpoꝝ ⁊ omniũ organoꝝ eius reparatio.
sanguinis per venas diffusio. ⁊ similia. Et
q̃tum ad hec vtetur deus ministerio ange
lorum. ⁊ ideo non erit illud in instãti si in-
stans capiat̃ ꝓ tempe imꝑceptibili. qꝛ sine
motu locali fieri nõ possunt. Sunt tamen
nobis in instanti quodãmodo imꝑceptibi
li ꝓpter facilitatem operãdi que competit
angelis. Fiet etiaz ĩ resurrectõe infusio ani
me: que sicut ĩmediate a deo creata est. sic
ĩmediate a deo corpi denuo vniet̃ sine aliq̃
operatõe angeloꝝ. Simlr ⁊ gloriã corpo-
ris perficiet absq̃ ministerio angelorũ sic̃
⁊ aĩam ĩmediate glorificat. Hinc etiaz pa
tet ꝙ licet Ezechiel ĩ visione predicta loq̃
tur iudeis tanq̃ rudi populo distinguẽs ꝓ
cessuz resurrectõis ac si successu temporis
perficeret̃. Et Moyses in creatõe mundi
distinguẽs opera dierũ per dies vt rudis
populus capere posset. oĩa tamen simul fa
cta sunt ꝟm Augꝰ. non in tempe nobis sal-
tem notabiliter ꝑceptibili. qđ notat apo-
stolus: dicens. In momẽto in ictu oculi.
Et addens. ĩ nouissima tuba. significat ꝙ
non erit resurrectio nisi in fine tempis pre
sentis. Pro quo notandum ꝙ q̃uis hora
tempis qua resurrectio fiet determĩate sci
ri non potest. vt dic̃ magister in. iiij. disti-
xliij. Tamẽ ꝟm Tho. ibidem satis ꝓbabili-
ter a quibusdã dicit̃. ꝙ erit resurrectio q̃si
in crepusculo sole existente in oriente ⁊ lu-
na in occidente. qꝛ tali dispositõe sol ⁊ lu-
na creata credũtur. vt sic eoruz circulatio
compleatur penitus ad idem punctuz. Et
quando resurrectio fiet non erit amplius
tempus: sed terminus tempis. quia in eo-
dem instanti quo cessabit motꝰ celi erit re
surrectio mortuoꝝ ⁊ non ante. Unde Bo
nauẽtura super q̃rtuz. dis. xliij. ponit ad h̃
sex rationes ꝯgruẽtes. Prima ratio est se
ueritas diuini iudicij que inflixit penã ĩci-
neratõis corpori vsq̃ ad aduentũ ꝟm filij
dei. dicens Genes. iij. Puluis es ⁊ in pul
uerem reuerteris. sicut penam carẽtie visi
onis diuine inflixit aĩe vsq̃ ad aduentum
primũ. Et huiꝰ ratio est. qꝛ ꝟm carnẽ omẽs
simul fuimus ĩ vno ꝓncipio peccati. Secũ
da ratio est meritũ fidei que multuz mere-
tur credendo nos reuiniscere ⁊ remunera-
ri q̃ videmur sil̃es bestijs ĩ moriendo. Qꝛ
si illa exꝑimẽto videret tunc merituz non
hr̃et. qꝛ fides non habet meritũ vbi huma-
na ratio prebet experimẽtuz. Tercia ratõ
est corpis mistici. Quia enĩ omnes vnum
corpus sumus in christo. ideo necesse est ꝙ
q̃tum ad aliquã gloriã resurgamus simul
sed non q̃tum ad gloriam aĩe. q̃a ibi esset
maximũ damnuz ⁊ importabile. quasi igit̃
q̃tum ad gloriã corpis. Quarta ratio est
subsidiũ infirmitatis nostre. qꝛ sancti duz
sua desiderant corpora vehemẽtius etiaz
desiderant salutez nostram. Unde ad He
bre. xj. vbi cõmemorans fidem ⁊ fidelita-
tem patrũ antiquoꝝ: tandẽ subinfert. Hi
omnes testimonio fidei ꝓbati. i. approbati
ĩuenti non acceperũt repromissionẽ. i. am
bas stolas. s. corpis ⁊ aĩe deo ꝓ nobis ali-
quid meliꝰ ꝓuidente vt non sine nobis con
sumarentur. s. vtraq̃ stola vt in cõmunire

surrectōe omniū sit maius gaudiū singulo
rum. Chris. Non illis iniuriā fecit: sz nos
honorauit. Quinta ratio est manifestatio
diuine iusticie. qz omnib⁹ debet esse notuz
quāta iusticia damnat malos ⁊ saluat bo-
nos. ideo vltimā distributionē distulit vs-
qꝫ ad nouissimū vt omnes cōpareant. Se-
xta ratio est ꝯsumatio glorie. Nam qz spi
ritus angelici sunt adhuc viatores q̄tum
ad ministratōem q̄diu hoīes viuūt. ⁊ sem
per crescit gaudiū eoꝝ accidētale ſm mul-
titudinē electoꝝ. ido ī aliquo singl'ari mo
do nō debuit gloria perfecte cōsumari do
nec ī omnib⁹ simul cōsumetur. Q⁹ si obijci
atur illud Math. xxvij. Multa corpora
sanctoꝝ qui dormierāt surrexerūt surgen
te domino. ⁊ venerūt ad sanctā ciuitatez.
Ad hoc rn̄det Tho. in. iiij. inclinās ad hāc
partē. ꝙ resurrectio eoꝝ vera fuit. qz ad h̄
ꝙ veꝝ testimoniū de vera resurrectōe xp̄i
ꝓferrent: ꝯgruū fuit ꝙ vere resurgerent. sz
eoꝝ resurrectio non est accelerata propter
nos: sed ꝓpter resurrectiōem christi testifi
candā. Q⁹ quidē testimoniū fuit ad ꝯfir-
mandā fidem noui testamēti. vnde decen-
tius factū est per patres veteris testamē-
ti q̄ꝫ per eos qui nouo testamento fundato
decesserāt. Ceteꝝ licz de eoꝝ resurrectiōe
mentio fiat in euāgelio ante christi resur-
rectionē: hoc tn̄ est ꝑ anticipationē qd̄ fre
quēter historiographis accidit. Null⁹ em̄
ante christum vera resurrectōe nisi denuo
moritur⁹ surrexit eo ꝙ ip̄e est primicie dor
mientiuz. vt dicit. j. Coꝝ. xv. Quarta
ꝯclusio est de resurgentiū corpoꝝ idempti
tate. quā on̄dit Job. xix. dicēs. In carne
mea videbo deū saluatorē meū. quez visu-
rus sum ego ip̄e ⁊ non alius ⁊c. Ex quibus
liquet ꝙ oportet animā resumere corpus
p̄cise illud qd̄ deposuit. Cui⁹ ratio ē vt di-
cit Bonauent. vbi sup̄. qz corpus exq̄ vni
tur anime rōnali statim habet ratōem ad
īmortalitatē ſm diuīam ꝓuidentiā. ⁊ ani-
ma naturalē habz appetitū ad corpus: Et
licet corp⁹ illud fuerit resolutū vsqꝫ ad ele-
menta: nihilomin⁹ tamē aīa habet natura
lem appetitū ad hanc partē elementi: licet
sit vnius nature cum alijs elemēti partib⁹
nec distinctionē habeat ꝙ oīno potest alij
ꝯmisceri. ⁊ aīe posset eque bene corpus ex
alia parte elemēti repiri eiusdē ꝯplexiōis
habitudinis ⁊ ꝯplemēti. Et ratio hui⁹ est
qz quātumcūqꝫ fuerit simile alijs elemētis
⁊ ꝯmisceat̄ vni vel pluribus. semꝑ tn̄ ma-
net eadē substantia materie cuz ratōne se
minali. que licz nō sit actu sepata ab alijs
ꝑtib⁹ quib⁹ est ꝯmixta. est tn̄ sepabilis ⁊ di
stinguibil' saltē ſm potentiā ⁊ sapīam diui
nam que nouit in q̄d reducat̄ corpus hūa-
num qd̄cūqꝫ ⁊ quibuscūqꝫ mutatōib⁹ ⁊ cō
uersionib⁹ sit mutatū. Et sic per illi⁹ sapiē
tie discretionē ⁊ potentie operatōem illd̄
per easdē formas per quas disponebat̄ ad
formatōem aīe postmoduz disponit̄. Q⁹ si
q̄rat̄ cur aīa magis appetit illud q̄ꝫ aliud
cum nulla sit p̄electio ꝓpter vniformitatē
Rn̄det Bonauētura ꝙ hoc est ꝓpter colli
gantiā ⁊ ꝯiunctōem quā prius habuit ad
illud. qd̄ sic patet. Nam aīa ratōnalis dif
fert ab angelo. ⁊ ꝯmunicat cuz animabus
⁊ ꝓpter hoc habet inclinatōem ad corpus
Sed qz rōnalis: ad corp⁹ habet humanuz
Et qz nobilis ad nobilius organizatū: sed
magis ad propriū corpus q̄ꝫ ad aliud pro-
pter ꝯiunctōem quā habuit ad illud. Exē
plum. si quis vellet ꝯtrahere cum duabus
virginibus eque pulchris bonis ⁊c. ⁊ ip̄e
ad vtrāqꝫ eque inclinaret̄. sed esto ꝙ alte-
ri ꝯiungat̄ iam adeo colligat̄ vni ꝙ nō cu-
rat habere aliam. nec daret hanc ꝓ illa eti
am pulchriori ⁊ meliori. Sic aīa tantū af-
ficitur ad substantiā carnis quā prius vi-
uificauit ꝙ ei ꝯplete nō sufficit: nisi illa ea
dem vbicūqꝫ lateat repetur. Et sic aīe de-
us satisfaciēs: ꝓprieqꝫ iusticie ꝓpriuz cor-
pus adaptabit eidez: vt simul p̄mia vl' pe
nas ſm merita vel demerita recipiant. Et
in hac materia errabāt phi ⁊ quidā hereti
ci. dicentes quidē animas a corpore sepa-
ratas iterato corpibus ꝯiungi. sed in h̄ er
rabant. quia dicebāt eam iterum cōiungi
corpi naturaliter per viam. s. generatōis.
et ꝙ secunda ꝯiunctio non erat ad idē cor
pus qd̄ per mortem fuit depositu: sed ad
aliud. Et hoc dupliciter. s. vel ad idem spe
cie. cuz scz aīa bene viuens in corpore post

354

mortem aliqua felicitate ꝑcepta post aliq̄ secula ad corpus velle redire. ⁊ sic iterum corpi cōiungebatur hūano licet alteri numero. Vel etiam animā dicebant intrare corpus diuersum specie. cum scz anima exiens ꝑter ratiōis ordinem vitā duxerat ꝓpter qd̄ transibat post mortez de corpore hominis in corpus alicui⁹ animalis. cuius moribus viuendo se ꝯformauit sicut ī corpus canis ꝓpter luxuriaz. vel porci ꝓpter gulam. aut leonis ꝓpter rapinā ⁊ violentiam. ⁊ si de siliibus. Quorū error sicut detestatur: sic ⁊ manifestius cōuincit̄. quoniaz in resurrectōe resument idez corpus numero qd̄ deposuerunt. vt sic fiat isdem homo numero. tamē ex hoc ponat̄ resurgendi necessitas. vt homo finē vltimū ꝓpter quem creatus est ꝯsequatur. s. eternaz beatitudinem. Alioquin non reciꝑet tot⁹ homo premiuz pro meritis ꝓprijs. qd̄ fit cum eadez anima eidez corpi numero ꝯiungitur. Et qd̄ maius est corpibus diminutis vt infantium ⁊ abortiuoꝝ habentiuz animā rationalez nihil addet̄ de materia ꝑegrina: sed sine additiōe materie corp⁹ adaugebitur: sicut ecōtra ſm quosdā gigātibus d̄trahetur sine abstracitōe materie: ne scz ibidem appareat aliqua mōstruositas: aut notabilis corporū ineq̄litas. sed om̄es vt dicitur Ephes. iiij. occurram⁹ in viruz perfectum. in mensurā etatis plenitudinis christi. vt postea pleni⁹ videbit̄. Et hoc etiam tangitur Ysa. xxvj. de gigātibus vbi dicit̄. Gigantes non resurgent. s. in statura ita mōstruosa. Similiter etiaz legitur de manna Exod. xvj. ⁊ ibidē magister in historijs. ꝙ nec qui plus collegerat ad ꝓpria veniens plus inuenit. nec qui min⁹ parauerat min⁹ reperit. sed omnes inuenerūt ad mensurā gomor. Unde ⁊ diuina virtute factū est vt hec mēsura sufficeret edacibus. ⁊ comedebatur ab omnib⁹. Ad laudē dei Amen.

De generali resurrectōe ac modo eiusdem. ac qꝛ damnatoꝝ corpora erunt incorruptibilia ꝑassibilia ⁊ incōsumptibilia.

Sermo. vj.

Omnes quidez resurgem⁹: sed nō omnes īmutabimur. j. Coꝝ. xv. Pro lucidiori thematis intellectu dicit ibidē apostol⁹. Fratres ecce misteriū vobis dico. i. occultū hoc. s. omnes. i. tam boni q̄ mali resurgemus. sz non omnes īmutabimur. ⁊ erit in momento. ī ictu oculi. ī nouissima tuba. Ergo ibi erit breue tempus. celere opus. finis vltimus. Canet enī tuba. i. aliqd̄ euidēs ⁊ preclarū signū diuīe iusticie apparebit ad qd̄ subito sequet̄ viuificatio mortuoꝝ. ⁊ mortui resurgēt īcorrupti. euident̄. ītegralit̄. mirabil̄r. ⁊ vniuersal̄r. Et nos scz electi īmutabimur. corpus assumētes gloriosum quatuor dotibus glorificatū ⁊ qualificatum. s. impassibilitate. subtilitate. agilitate. ⁊ claritate. Sequit̄. Oportz enī ꝓpter bonū nostrū. s. ſuitiū remūerādū. ⁊ ꝓpter veruz dei ꝓmissum corruptibile hoc corp⁹ idem numero induere incorruptiōem tanq̄ ornamentū. vt scilicet iam non esuriat. non sitiat. nō frigeat ac estuet ⁊c̄. Et mortale hoc induere īmortalitatez. s. vt vltra non dissoluat̄. Hec eniz sunt indumēta salutis. De quib⁹ Ysa. lxj. Gaudens gaudebo in domīo ⁊ exultabit anima mea in deo meo. quia īduit me vestimēto salutis. Sequitur. Cuz autē mortale hoc induerit immortalitatē: tunc fiet. i. implebitur sermo qui scriptus est Ozee. xiij. Ero mors tua o mors. scd̄m quam ꝓphetiam absorpta est mors in victoria. s. christi in eius resurrectiōe. Sequit̄. Vbi est mors victoria tua q̄ scilicet om̄es vincebas? vbi est mors stimulus tuus. i. originale peccatū quo puncti ⁊ venenati sumus om̄es? sicut exponēs ꝓsequitur: dicens. Stimulus autē mortis peccatū ē. s. origīale. virtus ꝟo. i. augmētū peccati lex. s. per occasionē. quia vbi nō est lex: nec ꝑuaricatio. Hoc autem dicit ne quis credat ꝙ a lege sufficiens adiutoriū cōtra peccatū habuit. Sequitur. Deo aūt gratias scz ago. qui dedit nobis victoriaz peccati mortis ⁊ diaboli per dominū Iesum christū. qui non sibi sed nobis militauit ⁊ vicit. Vt igitur materiā de resurre-

ctione ꝓsequamur. ¶ Quinta cõclusio est de corpoꝝ resurgentiũ integritate, de qua iam dictũ est. Oportuit enim resurgẽt incorrupti Glo. i. sine aliqua diminutiõe membroꝝ. Pro quo sciendũ fm Tho. in. iiij. q. duplex ẽ deformitas. Vna ex defectu alicuius membri, sicut mutilatos turpes dicimus, & de tali deformitate non est dubium q in corpibus damnatoꝝ etiã nõ erit qz omniũ corpa tam bonoꝝ q̃ maloꝝ integra resurgent. Alia est deformitas ex debita partiũ dispositiõe, q̃ntitate, qualitate, vel situ, & de talibus & similib⁹ defectibus & deformitatibus sicut febres & alie hmõi egritudines que sunt interdũ causa deformitatis Aug⁹. indeterminatũ & sub dubio relinquit in Ench. Vnde super hoc apud doctores modernos est duplex opinio. Dicit enim ibidẽ Bonauẽtura distĩ. xliij. q. Aug⁹. istam questionẽ insolutaz relinquit quasi non sit magne vtilitatis. Attamẽ cũ assignat rationẽ quare non debeat in hoc laborari determiationẽ hui⁹ questiõis nobis tribuit. Dum enĩ dicit q nõ debz nos molestare inquisitio circa pulchritudinez vbi est certitudo circa damnatõem, si enĩ ad hoc resurgunt vt damnẽtur nõvt melioris: sed vt peioris ꝑditionis sint: manifeste apparet q nõ dabitur eis pulchritudo quã non habuerũt, nec auferetur deformitas quã habuerunt. Q⁹ si obiciẽ dei perfecta sunt opera. Dicenduz q quãtum ad eos est pius reformatoꝝ, qz fm eandẽ formaz reformat quã eis natura dedit in generatõe ꝓmaria. In qua reformatõe apparet ꝓmo dei sapia, qz scit omniũ corpora eodẽ modo reparare, eodem modo scilicet sicut ante fuerũt. Secũdo eius iusticia vt sicut qui meruerũt ĩ pulchro remunerãtur eoꝝ pulchritudine, sic qui in turpi peccauit in eius turpitudine cruciari deber. Porro sanctus Tho. ĩ ꝯtrariũ sentiẽs, dicit ibidem q illi rõnabilius dicunt qui ponunt q auctoꝝ qui naturã cõdidit in resurrectõe naturã integre repabit: ita q in resurrectõe totũ remouebiẽ quicqd defect⁹ aut turpitudinis ex corruptiõe vel debilitate nature vel ꝓncipiorũ naturaliũ in corpore fuit sicut febres lippiditudo & similia, qz licet errat natura: tñ auctoꝝ nature non potest errare cui⁹ perfecta sunt opa. Nec ĩ damnatis erit aliquid qd̃ in eis sensuz doloris impediat, sed egritudines impediũt sensum doloris inc̃tum per ea debilitanẽ organa sentiendi. Similiter defect⁹ membroꝝ impediret ne in corpe dolor vniuersalis esset. Defectus qui naturaĺr ex pncipijs naturalib⁹ in humano corpe ꝓsequũtur: sicut põderositas, passibilitas, & similia remanebũt in corpibus dãnatoꝝ quos defect⁹ gloria resurrectõis excludet a corporibus electorũ. ¶ Sexta cõclusio est de bũani corpis resurgẽtis totalitate, quam innuit dñs in euãgelio: dicẽs. Capillus de capite vestro non peribit. Pro quo notãdum q quicqd est de veritate nature & totum qd̃ est in homine resurget in iudicio. Q.d̃ sane intelligendũ est ꝓsiderata totalitate speciei: que fm quãtitatez attendit & figuram, situz & ordinẽ partiũ. non tamen resurget totũ cõsiderata totalitate materie, qz tota materia que fuit in homĩe a pncipio vsq̃ ad finem quãtitatẽ speciei debitam excederet. Modo constat q materia carnis non habet ordinẽ ad animã rõnalẽ nisi inc̃tuz est sub debita forma, & ideo ratione illius habet ordinẽ ad resurrectõez. Similiter quicqd aduenit corpi ex nutrimento qd̃ nõ facit augmentũ: sed cedit in restauratõem de perditi nutriẽdo non cõputatur vt pars aliqua totius considerati fm speciem: cũ non obtineat aliuz locũ vel situ in corpe quaz pars que fluxit tenebat c̃uis possit alia pars cõputari ꝓsiderata totalitate speciei, quia obtinet aliuz locũ & situm in corpe. Ex his patet q intestina resurgent in corpe sicut & alia membra. et plena erunt, non quidẽ turpibus superfluitatibus: sed nobilibus humiditatib⁹ et spiritibus qui totũ corpus fm Bonauent. ibidem reddent agilius. Et requiriẽ in resurrectione q corpus homĩs esse anime totaliter correspõdeat. eo q non resurget nisi fm ordinem quẽ habet ad animã rationalem. Vnde oportet hominẽ perfecte resurgere, vtpote qui ad vltimaz perfectionem

302

ꝯsequendã reparat̃. Et ideo non solum il-
la que sunt de necessitate: sed etiã illa que
sunt de integritate ⁊ decẽtia ⁊ pulchritu-
dine. cuiusmodi erũt humores ĩ intestinis.
Nam dicit Augustinus de ciuit. dei. ꝙ in
omnibus visceribus que nulluz decus mo
do videntur habere: ita pulchritudo dele-
ctabit hominẽ vt omni forme apparenti q̃
oculis placet ſm mentis iudiciuz prefera-
tur. Similiter crines ⁊ vngues sunt de de
cẽtia ⁊ pulchritudine. quia caluiciũ est im
perfectio nature. ⁊ hec duo sunt etiam ad
custodiam aliarũ partiũ corpis. ⁊ sic sunt
de secunda perfectõe ip̃ius nature. ꝓpter
qd̃ oportet ꝙ in homĩe resurgant in tanta
quãtitate pro quãta sufficiunt ad debitũ
ornatum. Non eniz omnes capilli qui pre
scindũtur ⁊ iterũ crescunt resurgent. quia
tunc esset magis indecens nature q̃ ornatus.
Septima cõclusio est de resurgenti
um quãtitate vel corporis vel etatis. De
vtraq̃ quãtitate dicit apostol⁹ ad Ephes.
iiij. Ipse scilicz christ⁹ dedit quosdã apo-
stolos. quosdam ꝓphetas. alios euangeli-
stas. alios pastores ⁊ doctores ad ꝯsuma
tionem sanctoꝝ. vt in sanctitate cõsumen
tur qui iam sancti sunt ĩ opus ministerij. i.
vt quisquis posset implere op⁹ sui ministe-
rij. Si enim vnus omnia non perfecte age
ret singula. in edificatõnem corpis christi
mistici. i. vt qui adhuc alieni sunt edificen
tur in corpus christi. donec occurram⁹ om
nes in vnitatez fidei. i. cõfitẽdo articulos
fidei. ⁊ agnitõis filij dei. i. virtutũ quibus
deus agnoscit̃. Occurramus inq̃ obuiam
scz christo in viruz perfectũ. i. perfecte sta
ture in mensurã etiaz etatis plenitudinis
christi: qui fuit trigintatriũ annorũ. vltra
illam etatem nihil homĩ naturaliter accre
scit quo ad perfectõem membroꝝ. Quan-
tum igitur ad primã quãtitatez dicit Bo
nauẽtura super. iiij. dist. xliiij. ꝙ ex quo cor
pus humanũ generatũ est statim scit quan
tum debet esse in mole: licet nos non perci
piamus. quia iam est sibi totuz ratõne. Es
se autem ratione hoc est esse in quantitate
virtutis que distinguit̃ contra quãtitatez
molis. Et hoc est esse ſm potentiam virtu
tis augmẽtatiue. Quãtũ igitur potest na
tura illud augmẽtare qui iaz paruul⁹ est di
citur esse tantus ratõe. ⁊ tantus erit mole
nisi p̃pediat̃ occasionatõe. Quãtitas igi-
tur rationis potest a statu ꝯpetente speci-
ei in aliquo deficere vel sup̃abundare vel
sufficere. Q. igitur sufficiat est de integri
tate nature. Tunc eniz dicit̃ sufficere quã
do tantuz corpus ꝓducere potest quãtum
humane nature cõpetit que determĩatos
habet termĩos in paruitate vel magnitu-
dine inter quos statura christi medium te-
nere creditur tanq̃ ꝑfectissima. Et q̃diu
ab illa statura non recedit̃: ita ꝙ deformi-
tas generet̃: dicitur virtus augmẽtatiua
siue quãtitas ratõis sufficiens. ⁊ resurget
vnusquisq̃ ſm staturaz illi quãtitati com
petentẽ. Si vero recedit̃ ab ea: ita ꝙ defor-
mitas generet̃ ĩ sup̃fluo vel diminuto: tũc
quãtitas rationis fuit occasionata. ⁊ nõ
fuit perfecta: sed viciata. Et ideo tũc opor
tet detrahi vel addi. tamẽ sine additione
vel diminutiõe materie. vt ibidem tota ⁊
sola materia remaneat que est de veritate
nature. quia non oportz ꝙ deus adducat
materiam aliũde ad perficiẽduz. sed possi-
bile est ꝙ de illo totum extrahat: sicut cuz
panes mltiplicauit quãdo tot milia homi
num in deserto pauit. Quãtum ad secun-
dam quãtitatem scilicet etatis sciendum
ꝙ omnes resurgent tales ac tãti in corpo
re quales fuissent in etate virili. qz illa eta
te christus mortuus est ⁊ resurrexit. ⁊ nos
in mensuraz etatis plenitudinis christi re
surgere debemus. Q. ostendit ratõe do-
ctor sanctus super. iiij. dicens. ꝙ homo re
surget absq̃ omni defectu humane nature
sicut eum deus primo absq̃ defectu institu
it. Deficit igit̃ hũana natura dupliciter. q
Vno modo quia nondũ consecuta est vl-
timaz perfectiõem. ⁊ sic deficit in pueris.
Secundo quia iaz ab vltima perfectõe re
cessit ⁊ sic deficit in senib⁹. ⁊ ideo in vtris-
q̃ reducetur humana natura per resurre-
ctionem ad statum vltime perfectiõis qui
est in etate iuuenili ad quez termĩatur mo
tus augmenti ⁊ a quo motus incipit decre
menti. Et ideo in hac etate mortu est chri-

stus ꝙ Adam formatꝰ. Et illa reductio ad virilem etatē sicut erit sanctis ad maiorē gloriam, sic erit damnatis ad maiorez penam. vt potentes potēter tormenta patiantur. ¶ Octaua conclusio est de corporū resurgentiū qualitate. Sed quia de qualificatione corporum electorum satis dixisse me memini in sermonibus de pascha. De qualitate autem corporū reproborū videamus. Nam sicut quatuor dotes corporū ad gloriam electorum: sic eorum contraria mala ad penam sunt reproborum. scilicet pro impassibilitate passibilitatez. pro agilitate ponderositatē. pro subtilitate grossiciem. pro claritate tenebrositatē patientur. de quibus gratia brevitatis supsedentes duo dumtaxat prosequmur. Primū est vtrum corpora damnatorū erunt incorruptibilia. pſertim cum omne compositum ex cōtrarijs sit corruptibile necessario scōm naturam: vt dicunt philosophi. Ad hoc respondet doctor sanctus super. iiij. distinxliij. inter alia. ꝙ contraria ex quibus corpora componūtur non sunt prima principia agentia ad corruptionē: sed secunda. Nam primus agens ad corruptionem est motus celestis. Vnde supposito motu celesti necesse est corpus ex contrarijs compositum corrumpi ſm naturaz: nisi forte alia causa potior impediēs assit. Sed motu celi cessante contraria ex quibus corpus cōponitur non sufficiūt ad corruptionez faciendam etiam scōm naturam. ꝙ post resurrectionē motu celi cessante nulla qualitas erit sufficiens vt humanus corpus alterare posset a sua naturali qualitate. Ex quo patet ꝙ etiam scōm naturam damnatorū corpora corrumpi non poterunt post iudiciū. Et hoc deseruit diuine iusticie vt perpetuo viuentes: perpetuo puniātur. qđ diuina iusticia requirit. Vnde Apocal. ix. In diebus illis querent homines mortez ꝙ non inuenient. et desiderabunt mori et mors fugiet ab illis. Et hoc innuit dominus in promulgatōne horribilis sententie dicens. Ite maledicti in ignem eternum. Et iterū. Ibūt hi in supplicium eternum.

Q. si queritur vtrum corpora damnatorum posita in supplicīū eternum erunt passibilia. pſertim cum dolor qui ex passione eorum proueniet si passibilia sunt omnem presentez corporum dolorem superare debet: sicut sanctorum iocunditas omnē presentem iocunditatem excedit. sed propter īmensitatem doloris in presenti statu anima separatur quandoq; a corpore. igitur fortius in illa īmensitate anima separabitur a corpore. Ad hoc dicendum scōm sanctum Thomaz ibidem. ꝙ sicut corpus cooperatur anime ad meritum: sic eidem cooperatur ad peccatum. sed propter cooperationem illam ad meritum non solum anima: sed ꝙ corpus premiabitur. Igitur simili ratione damnatorum corpora punientur. quod non esset si impassibilia forēt. Et ideo licet dictum est post resurrectionē motu celi cessante aliquod corpus a sua naturali qualitate alterari nō poterit: nō per consequēs nullum corpus poterit pati passione nature. poterit tamen ab igne pati prout ignis est instrumentum diuine iusticie. quia remanebit adhuc passio que est ꝙ modum anime. que tamen passio non separabit animā a corpore. quia dolor non separat animaz a corpore scōm ꝙ manet tōtus in potentia anime cuius est dolere: sed scōm ꝙ a passione anime mutatur corpus a sua naturali dispositōe scōm modū quo videmus ꝙ ex ira corpus calescit et ex timore frigescit. sed post resurrectionez corpus non poterit trāsmutari a sua naturali dispositione. Et ideo quantuscunq; dolor sit animam a corpore non separabit.

¶ Tercio queri potest vtrum ne sint ab illo igne cōsumptibilia: presertim cum naturaliter ad vstionem sequitur inflāmatio et ad inflammatiōem cōsumptio. Quod sane intelligendum est cum illud quod inflāmatur leditur. quia albeston qui lapis est ferrei coloris ꝙ ab igne nomē sortitur. De quo dicit Ysidorus libro. vj. ꝙ semel accēsus nunq; extinguitur. Vnde in quodam templo veneris erat factum candelabrum ī quo erat lucerna lapidis huius sic ardēs

vt nulla tẽpestate: nullo imbre possz extin gui. de quo gentiles capti sacrilegio mira bantur. Sic incp̃ lapis inflammaf: sed non leditur. et ideo non cõsumitur. Ad hoc re sponder Bonauẽtura super q̃rtuz. distin. xliij. q̃ nullo modo sunt ab igne cõsumptibilia. quia nunc̃ sunt mortalia qõ sequere tur: sunt tamen corruptibilia incp̃tum cor ruptio est idem q̃ priuatio bone dispositi onis. quia a corporibus damnatorũ aufe retur quies ⁊ bona dispositio que generat in anima voluptatẽ. Hec est que continue corrumpitur. que corruptio est afflictõnis ⁊ non consumptõis. ⁊ hoc fit per adustio nem. Et possumus ad hoc manuduci exem plo et ratione. Videmus enim quedam in igne viuere ⁊ nõ deficere. sicut narrat Au gustin⁹. xxij. de ciui. dei. de salamãdra po nens exemplũ. Si igitur mirabilius est ali quod animal in igne cõseruari sine afflicti one ⁊ consumptõne c̃p affligi sine consum ptõne. ⁊ illud est scõm naturam possibile. non debeat igit impossibile iudicari illud. Q.⁊ si obiciatur non est simile. quia natu ra illius animalis est igni conformis: natu ra x̃o corporis humani difformis. Respõ det ad hoc primo q̃ licet natura bũani cor poris scõm statum presentez sit ab igne cõ sumptibilis. nihil tamẽ prohibet quin crea tor posset ei talem naturam dare. sicut le gitur de mirabili christiana: que mortalis adhuc ĩ igne permanere potuit viua. Hoc ipsum etiaz psuaderi potest exemplis sum ptis ex pte ignis. Nam ideo ignis ille vrit sed non consumit. quia pabuluz non requi rit. Exemplum habem⁹ in auro. qõ quidez inflammaf: sed non consumitur. eo q̃ igni non prebet pabulum. sic nec igni infernali corpus humanuz. sicut Augustinus exem plum ponit de igne in partibus sicilie. qui mõtes illos ab antiquis temporibus estu are facit: ⁊ tamen adhuc integri pseuerãt Et in partibus orientalibus ignis inueni tur: qui positus super manuz vehementer affligit: et tamen de manu nihil consumit. vt habetur in legenda sancti Nicolai. Se cundo possumus manuduci ratione. quia scilicet hoc accidit taz ex parte agentis q̃ ex parte patientis. Nam igni inferni da ta est virtus ad inflammãduz ⁊ non ad cõ sumendum ⁊ corpori data est natura passi bilis ⁊ non ad deficiendum. Q.⁊ si quera tur ratio huius. Dicendum q̃ ex parte na ture est passibilitas ad suscipienduz: et ex parte dei est potestas ad danduz. ⁊ ex par te finis est cõgruitas ad sic faciendũ. quia in inferno homo debet cruciari vt manife stetur dei iusticia infinita. Nec est impossi bile vt corpus aliquod a calido tangatur ⁊ non consumatur: cuz videmus in natura corpus a frigido tangi. et calefieri potius q̃ infrigidari. vt patet in aqua ⁊ calce. Et sic̃ illa corrũpũtur ⁊ non ꝓsumũtur. sic cõ positio ex anima ⁊ corpore affligitur ⁊ nõ cõsumitur seu moritur. Denicq̃ q̃ ĩmorta lia ⁊ passibilia corpora possunt affligi sine interruptione ⁊ consumptione est propter cõiunctionem indissolubilez anime ad car nem. Q.⁊ homo enim moritr dolore hoc nõ est quia dolor sit contrarius vite cum do lor non sit nisi in subiãtia viuente: sed qa nõ est indissolubr corpori alligata. Ideo intensus dolor eaz expellit de presenti ha bitaculo propter peccatuz. Nam nunc est carcer tẽporalis: sed tunc erit perpetuus. Ex his patet q̃ corpora damnatorũz erũt incorruptibilia etiam per naturam. et erũt passibilia ⁊ incõsumptibilia. vt impleatur illud Ysa. vlti. Vermis eorum non morie tur. ⁊ ignis non extinguet. Vnde conque ritur in eorum persona Iere. xxx. dicens. Quid clamas super ꝯritione tua. insana bilis factus est dolor tuus ꝓpter multitu dinem iniquitatis tue. ꝓpter dura pecca ta tua feci tibi hec. Vnde sicut in ꝓmo mo mẽto resurrectõis corpa sanctorum erũt glo rificata ⁊ diuina ꝓsolatione plena. sic cor pora dãnatorum erũt omni penalitate circũ data: ad gaudiũ electorum et ad inexp̃ssibilẽ dolorem damnatorum. Ad laudem domĩ no stri Iesu christi. Amen.

De sex que requiruntur ad debitam congregationem in extremo iudicio.

Sermo. viij.

Omnes nos manifestari oportz ante tribunal christi: vt referat vnusquisq; propria corporis prout gessit. ij. Corinth. v. In ordine debito prosequendum est tercium concomitans iudicium: scilicet iudicialis congregatio|que verbis propositis aptissime declaratur. quia in iudicio ex parte iudicādorum duo requirūtur que in verbis propositis|includuntur. Primum est generalis resurgentium tam bonorum q̄ malorū congregatio cum iudice. quod innuit cum dicitur. Omnes oportet nos manifestari ante tribunal christi. Secunduz est vniuersalis omnium operum nostrorum: tam bonorum q̄ malorum manifestatio: cum addit. vt referat vnusquisq; propria corporis prout gessit siue bonum siue malum.

Quantum igitur ad primum sex requiruntur. Primum est congregatio omniuz hominum in valle ioſaphat tam bonorum q̄ malorum. quia ibi erit generale iudicium. sicut dicitur Joelis. iij. Consurgant et ascendant gentes in vallem ioſaphat. quia ibi sedebo vt iudicem omnes gentes. Et boni quidem congregabūtur ab angelis. sicut dicitur Math. xxiiij. Mittet angelos suos cum tuba. Lyra. quia ministerio angelorum colligentur cineres mortuorum cum tuba. sicut in datione legis auditus est sonus terribilis Exo. xix. Et tūc sonus similis audietur angelorum virtute factus in elemētis. Et voce magna. Ista vox erit christi vocantis ad iudicium. Et congregabit electos eius. s. angelorū ministerio tanq̄ conciues a quatuor ventis celi: id est a quatuor partibus terre. et per cōsequens ex omni parte terre. Nec erit labor angelis ad congregandum electos: vt pote iam ipsa corporis glorificatione beatos. Reprobi vo quorum corpora erunt ponderosa et fetida vt rationabiliter credi p oteſt cōgregabūtur ab angelis malis: licet scriptura nō specificat. Dñ Math. xiij. In consumatione seculi mittet filius hominis angelos suos. et colligent de regno eius omnia scandala et eos qui faciunt iniquitatem. et mittent eos in caminū ignis. Et iterum Math. xxij. Amice quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem. At ille obmutuit. Tunc dixit rex ministris. Ligatis manib⁹ et pedibus mittite eum in tenebras exteriores: ibi erit fletus et stridor dentiuz. Et hec congregatio fiet in valle ioſaphat vbi erit extremuz iudicium propter tria. Primo quia ille locus positus est in vmbilico terre: iuxta illud Psal. lxxiij. Deus autez rex noster ante secula operatus est salutez in medio terre. Cōuenientius est enim q̄ in medio veniant vndiq̄ venturi: sicut legatus concilium conuocans circa medium terre legatione sua potissimum illud celebranduz discernit. Secundo quia iudicium cum|discertatione quadaz fiet: iuxta illud Joelis iij. Cōgregabo omnes gentes. et ducā eos in vallem ioſaphat. et disceptabo ibi cum eis. Cum igit̄ in disceptatōe solet fieri impperatio. Et quia hinc inter alia de⁹ maxime impperabit beneficia redemptōis que taz misericorditer exhibuit ī carne. Et qa mouent magis ea q̄ oculis ostendunt. ideo non solū insignia passionis. sed etiam loca passionis eis ostendet in aere sublimatus in sede maiestatis dicens inter alia. Ecce hic vallis ioſaphat in qua sepulta fuit mater mea de qua propter vos carnez assumpsi quem toto tempe matrez misericordie peccatorib⁹ deputaui ne p̄tenderent velamen desperatōis vel excusatōis. Ecce ibi caluarie locus in quo p salute vestra patibulo suspensus inter duos latrones crudelissima et acerbissima et abiectissima morte vitam finiui. Ecce sepulchrum in quo propter vos suscitandos triduo corpore post mortē quieui. Ecce illic bethleē in q̄ propter vos ĩops et paup effect⁹ fui pānicul⁹ involutus et ī p̄sepio posit⁹. Ecce ibi rin de q̄ propter vos baiulans mihi crucē cum maximo vi-

tuperio eiectus fui. Ecce mons oliueti vbi me ascendente, descenderunt angeli reditum meum qui nūc est prenūciantes: vt in tempore misericordie: misericordia digna penitentia requireret. Hec nimirum ad dolorem magis mouebunt demonstrata, quia obiecta mouent potentias. Vnde legitur in scholastica hysto. q cum antipater accusaretur coram cesare de infidelitate erga romanos. ipe proiecta veste multitudinem vulnerum ostendit que propter romanos receperat: dicens. Non opus est verbis cum cicatrices se tacente reclamarent ipsum fuisse fidelem romanis. Tercio quia decens est q vbi exhibeatur inflexibilis iusticia vbi exhibita ⁊ oblata fuit incomprehensibilis misericordia: vt illuc fiat reprobis maioris damnatiōis occasio. ⁊ electis maioris gratiarūactiōis incitatio. Secundum vo est omnium spirituū reprobo/rum horribilis ⁊ metuenda conglobatio. qui profecto se presentabūt ad accusandū peccatores: ostendēdo tempus ⁊ loca quā do et vbi peccauimus. personam cum qua peccauimus: nihil relinquētes indiscussum Vnde dicit Augustin⁹. Tunc ꝑsto erit diabolus verba professiōis nostre. ⁊ obijciens nobis quecūq fecerimus. ⁊ in quo loco. ⁊ in qua hora peccauerim⁹. ⁊ quid bonum tunc temporis facere debuimus. Dicturus est enim ille aduersarius. Equissime iudex iudica hunc esse meum ob culpam qui tuus esse noluit per gratiam. Tuus est enī per naturam. meus est per miseriam. tuus est per passionem. meus est per obsuasionē. tibi inobediens: mihi obediens fuit. A te accepit īmortalitatis stolam. a me accepit hanc pessimam quam indutus est tunicam. Quam vestem dimisit. cum mea huc venit. Equissime iudex iudica hunc esse meum ob culpam suam: ⁊ mecum esse cōdemnandū. Heu heu poterit ne talis apire os qui talis inuenitur vt iuste cum diabolo computetur. Harum autem accusationū erit tunc testis angelus custos ⁊ ꝓscientia propria. que sine dissimulatiōe seipam tunc iudicabit. Et inde sequitur horribilis reprobo/rum artatio. quam tangit Anselm. dicens. O q̄anguste tunc erunt vie reprobis. superius erit iudex iratus. inferius horrendum chaos. a dextris peccata accusantia. a sinistris infinita demonia ad infernum trahē tia. intus cōscientia vrens. foris mundus ardens miser peccator sic deprehensus quo fugiet. latere erit impossibile apparere intollerabile. Hinc ꝓsulit Ecclesiastic⁹. xviij. dicens. Ante iudicium interroga teipsum. ⁊ in conspectu dei inuenies ꝓpiationem. Sic fecit abbas Agathon. qui stetit trib⁹ diebus ante mortem īmobilis apertis oculis ad recolligendū se pro reddenda ratione. Qui cum pulsaretur a fratribus dicentibus Abbas vbi es? Respōdit. In conspectu diuini iudicij assisto. Dicunt ei. Et tu times pater? Respondit. Etiam. Et licet in custodiendis dei mandatis virtute qua potui laborauī: sed homo sum ⁊ nescio vtrum opera mea placuerunt dño. Tercium autem est omnium beatorū spirituum cōgregatio cum omnibus insignijs passionis christi. Nam dicit Chrisosto. in omelia de cruce ⁊ latrone. q sicut imperatorem legalis pompa p̄cedit ⁊ militaris ordo preeundo vexillum humeris portare consuevit: ⁊ his insignijs declaratur eius aduentus. sic domīo de celo aduenīēte cetus angelorum ⁊ archangelo⁹ multitudo. signū illud scilicz crucis humeris excelsis portabit. et regalem nobis aduentū nunciabūt. Sic etiam apparebūt omnia alia passiōis arma. Et ꝑm Chrisо. non solum vulnerum cicatrices: sed etiam ipsam exprobratissimam mortē ostendit. Et hoc tribus de causis. Primo ostensionem sue gloriose victorie. q̄t postea videbitur. Secundo ad sue ostensionem supexcellentissime misericordie qua tam liberaliter tam vilissimos sarcinulos sua dignātissima pietate de mortis faucibus eripuit. vt sic boni pleni⁹ diuinam percipiētes erga vere salutis opus sollicitudinem: prouocentur ad maiorem gratitudinem. Tercio ad ostensionem sue iusticie. vt scilicet ex hoc ostendatur q̄tu/stissime reprobi sunt damnati qui tantum

preciũ sanguinis illius dãnabiliter ꝺtempserũt. De hoc enĩ Christ. sup Ioh. eis imꝓperatões ĩgerit in hꝭ ẏba: dicẽs. Ego ꝓpt̃ vos hõ factꝰ sũ. ꝓpt̃ vos alligatꝰ. delusus. cesus. ⁊ crucifixꝰ suꝫ. vbi est tãtaꝫ merarũ iniuriarũ fructꝰ. Ecce p̃ciũ sanguinis mei quez dedi in redemptionẽ animaꝫ vestraruꝫ. vbi est merces vestra quam mihi ꝓ precio sanguinis mei dedistis? Ego super gloriã meam vos habui cum essem deꝰ apparens homo. ⁊ viliozez me oĩbꝰ rebꝰ vris fecistis. Nã omnẽ rem vilissimã terre amplius dilexistis quã iusticiam m eã ⁊ fidez Decille. Quarꝫ ꝓinde erit bonoꝝ ⁊ malorũ sepatio. Nam dñs angelos ministerio sepabit eos abĩuicẽ sic̃ pastoꝛ segregat oues ab hedis. Et oues q̃dẽ statuet a dextris. hedos autem a sinistris. Non tamen credendũ est q̃ erũt in valle iosaphat omnes: sed electi. ꝓpria agilitate eleuabũtur in aere super locũ illum. ⁊ reꝓbi licet ponderosi diuĩa virtute simĩr in aere poterũt suspendi. Et tunc diuidẽtur duo qui ꝓius erãt in domo vna. in mola vna. ĩ pistrina vna. ĩ lecto vno. vnus assumetur: et alter relinquet. Et sepabitur vir abuxoꝛe ⁊ pater a filio. ⁊ mat̃ a filia. soꝛoꝛ a fratre. amicus ab amico. ⁊ erũt inimici homĩs domestici eius. Et a dextris quidez ꝓimo loco statuet eos qui ꝓ noĩe eius ludibꝛia ⁊ verbera experti sunt ꝓut apostoluꝫ ad Hebꝛe. Insup ⁊ vincula ⁊ carceres lapidati secti. temptati. in occisione gladij mortui. qui circuierũt in melotis. in pellibus caprinis egẽtes. ãgustiati. afflicti. q̃bꝰ dignꝰ nõ erat mundus. Secũdo vo loco pauperes ⁊ inopes. debiles ⁊ claudos. ceteroscꝫ despectos ab amatoꝛibꝰ huiꝰ mũdi. sicut ait in euãgelio. Exi cito in plateis ⁊ vicos. et debiles ⁊ cecos ⁊ claudos introduc huc vt impleat̃ domus mea. Nõ q̃ hmõi oĩes illic venient: sed quia tales maiozem occasionem emendatõis habentes vt in pluribꝰ citius ad deuꝫ cõuertũtur. Et qđ illis deꝰ negat in temꝓoralibꝰ: plerũcꝫ refundit illis ĩ spiritualibꝰ. In sinistra vo parte ponentur hi quos enumerat Iohãnes Apocal. vij. dicens. Reges terre ⁊ principes ⁊ tribuni ⁊ diuites ⁊ foꝛtes. et oĩs seruus ⁊ liber absconderũt se. i. abscõdere desiderauerunt in spelũcis ⁊ petris montiũ. ⁊ dicunt montibus ⁊ petris: cadite super nos ⁊ abscondite nos a facie sedentis sup thꝛonum ⁊ ab ira agni. quoniaꝫ venit dies magnus ire ipsoꝝũ. Et quis poterit stare? Mirũ quia ꝓm Bernarꝺ. in sermone. Rudi stabũt ante tribunal iudicis vt audiãt vocem iudicij: qui obdurauerunt aures suas ad vocem cõsilij. Quid enim nunc loquit̃? Penitentiã agite inquit. Multi tamẽ dissimulant. multi cõtinent aures suas et dicunt. Durꝰ est hic sermo. Non sic impij nõ sic cum intonuerit durꝰ sermo. verbũ asperum cum ꝓnunciatuꝫ fuerit Ite maledicti in ignem eternũ. Quintuꝫ itaq̃ erit bonoꝝ ⁊ malorũ disceptatio. Tunc enim vt dicitur Sapiẽ. v. Stabunt iusti in magna constãtia aduersus eos qui se angustiauerunt. ⁊ abstulerũt laboꝛes eoꝝum. Ibi pupillus et oꝛphanus. vidua et desolata. pauper ⁊ inops vindictaꝫ vociferabũt ad inuicez. Ibi vox vna erit omniũ oppꝛessoꝝum. vox sanguinis et merces detenta laboꝝum. vox ipius nature aduersus vitium zodomiticum. vox denicq̃ omniuꝫ qui violentiam. iniuriã. iniusticiaꝫ. deceptionem passi sunt. scilicet aduersus falsos iudices scabinos. causidicos. testes. mercatoꝛes. ⁊ cõsimiles in iniusticijs ꝓimos circũueniendo. ⁊ vt dicitur Apocal. vj. clamabũt voce magna dicẽtes. Vsq̃quo domĩe sanctus. Glo. Richarꝺ. odiendo iniquitatem ⁊ verus soluendo ꝓmissionez non iudicas malos a bõis discernẽdo. ⁊ vindicas ipos puniendo sanguinez nostrum. i. omnes iniurias illatas de his qui habitãt in terris Dixi enim. vindictam mihi ⁊ ego retribuam. Et istam disceptationẽ in futuro iudicio tangit Psal. dicens. Beneplacitũ est domĩo in populo suo. ⁊ exaltabit sez in resurrectione generali: mansuetos in salutẽ scilicet eternam. Exultabunt tũc sancti in gloria. scilicz coꝛporis glorificati qđ tunc habebũt. letabunt̃ in cubilibus suis. Glo. .i. in ꝓsciẽtijs suis Exultatões dei in gutture eoꝝ. i. lingua eoꝝ. Sic enim exultabunt

in corde ⁊ ligna q̄ non sibi tribuent q̄ bo
ni sunt: sed deo a quo recipiūt quod sunt.
Et gladij ancipites. i. bis acuti. per qđ in
telligitur sentētia iudicij. in manibus eor
. i. potestate eor. Ad faciendā vindictam
in natiōibus: increpatiōes in populis. Las
si. Ecce quāta gloria ⁊ gaudiū sanctorum
tunc erit quādo pauper qui erant derisui
potestatē habebunt iudicare superbos. Se
quit. Ad alligādos reges eor in ꝓpedib⁹
⁊ nobiles eor in manicis ferreis. qr liga
bunt in igne eterno. Vt faciāt in eis iudi
cium cōscriptum: gloria hec est omnib⁹ san
ctis eius. Ecōtra xo de reprobis dicitur
Sapiēn. v. Videntes autez. s. reprobi ele
ctos in corpe glorioso fulgentes: turbabū
tur timore horribili. Et quid mirū cum le
gitur Daniel. x. q̄ cum vidisset angelū in
specie humana: vestitū lineis auro obriso:
accinctū renibus. cui⁹ corpus quasi crisoli
tus. qui scz lapis lucet vt aurum. scintillat
vt ignis. facies ei⁹ vt species fulguris. ocu
li vt lampas ardens. A scapulis deorsum
quasi vt species eris candētis. Fuit itaq̄
ex hoc cōterrit⁹ Daniel q̄ cecidit et emar
cuit q̄ non habuit quicq̄ virium. Si igitur
tantū timuit iustus ad visionē vnius ange
li. o quid erit impijs in die vindicte in pre
sentia totius curie celestis. Hinc sequitur
Sapiēn. v. Et mirabūtur in subitatōe in
sperate salutis. s. electorum gementes. et
pre angustia spiritus dicētes. Hi sunt q̄s
aliquādo habuim⁹ in derisum ⁊ in similitu
dinez improperij. Nos insensati vitam illo
rum estimabam⁹ insaniam: ⁊ finem illorum
sine honore. Ecce quomō cōputati inter
filios dei. ⁊ inter sanctos sors illorum est.
Ergo errauim⁹ a via veritatis. lassati su
mus in via perditōis. ⁊ ambulauim⁹ vias
difficiles. Quid nobis ꝓfuit superbia aut
diuitiarum iactantia: quid cōtulit nobis?
⁊c. In horum argumentū refert Grego
rius in dialogo. q̄ regi Wandalorū vnum
fuit de nocte q̄ ad iudicium raperet. In
ter alios ergo iudices vidit Paulinū epi
scopum tunc captiuū quem rex multum af
fixerat in iudicio sedentem. ⁊ sententiā iu
dicis cōfirmantez. vt patet ibidez latius.

Sextum denicz erit ipius iudicis appa
ritio. quem omnes videbūt in humanita
tem in qua est iudicaturus. sed electi dūta
xat videbunt ipius diuinitatem. De quo
queri potest vtrū apparebit reprobis in for
ma corpis glorioſi. ꝑsertim cuz dicit Chri
sosto. q̄ venit christus in iudicium non so
lum vulnerum cicatrices: sed etiam ipsam
mortem exprobratissimā ostendens. Ad B
respondet Bonauētura super. iiij. distin.
xlviij. q̄ christus apparebit in forma glo
riosa non tantū bonis: sed etiaz reprobis
Cuius ratio est. quia talis apparebit in iu
dicio qualem decet eum apparere ad cōfu
sionem inimicor ⁊ leticiam amicor. Sed
inimici maxime cōfundūtur in gloria ⁊ ex
altatione illius quem despexerūt. ⁊ econ
tra amici maxime letāt⁹. Erit tamen dif
ferentia ex parte recipientiū formaz glori
osam. quia boni recipiūt illud cuz gaudio
⁊ gloria. sed mali cum confusione ⁊ pena.
Confundētur enī in aspectu illius. nec po
terunt vultum eius sustinere ꝓpter consci
entie remorsum: ⁊ ꝓpter expectationē fe
rende sententie. sed ecōtra boni mirabili
ter oblectabūtur in eius visione. Et licet
insignia passionis et vulnerum cicatrices
ibidem apparebunt sicut in martyribus ci
catrices non sunt signa ꝑsentis: sed supe
rate infirmitatis. quia cōtum ad gloriam
decentiam ⁊ pulchritudinē sunt ligna vi
ctorie ⁊ glorie. Sic etiam intelligendū est
in christo q̄ omnia illa insignia ligna erūt
mortis vilissime quam sustinuit. Quia ta
men apparebūt in excellentia glorie: signū
erunt glorie tunc ꝑsentis. Vñ dicit Chri
sosto. super Mathеum. q̄ crux radijs solis
tunc erit lucentior. similiter et cicatrices.
Apparente autem iudice vt dicit Math.
xxiij. plangent se omnes trib⁹ terre. Vbi
dicit Chrisosto. Plangent se iudei viden
tes viuentem ⁊ viuificantem: quem quasi
hominē mortuum estimabant. ⁊ cōuincen
tes se corpore vulnerato scelus suum dene
gare non poterūt. Plangēt se gentiles. q̄
vanis disputatōib⁹ philoz decepti irratio
nabilē stulticiā eē putabāt deū crucifixum
colere. Plāgēt se xpiani pctōres q̄ magis

dilexerũt mundũ q̃ christuz. Plangent se heretici qui purũ hominem crucifixũ dixerunt: cum ip̃m esse iudicez viderint in quẽ compũxerũt iudei. Plangent se om̃es tribus terre. quia nec resistendi virtus ꝯtra eum est. nec facultas fugiendi ante faciem eius. nec penitẽtie locus. nec satisfactiõis tempus. Tunc eis erit angustia, rerũ omnium. nihilq; eis remanet p̃ter luctũ. Denicq; queri potest vtrũ extremuz iudicium q̃tum ad disceptationẽ fiet per locutõem vocalem. p̃sertim cum christus ſm formaz humanã iudicabit ĩ qua corꝑaliter ab omnibus videri possit. et ideo eadem ratione videt̃ ꝙ corꝑali voce loquet̃ et ab omnib⁹ audiatur. Ad hoc respõdet doctor sanct⁹ super. iiij. distĩ. xlvij. ꝙ quid sit circa hanc questionẽ verũ: diffiniri non potest. Probabilius tamẽ estimat̃ ꝙ totũ illud iudicium quo ad discussionẽ ⁊ bonoꝝ ꝯmendationem malorũq; accusationẽ mẽtaliter ꝑficietur. quia si vocaliter singuloꝝ facta discuterent̃ inestimabilis magnitudo temporis ad hoc exigeret̃. Hinc dicit Augus. xx. de ciui. dei. ꝙ liber vite vis quedã intelligenda est diuina: qua fiet vt cuiq; opa sua bona vel mala in memoriaz reuocentur. ⁊ mentis intuitu mira celeritate cernãtur: vt accuset vel excuset scientia cõscientiaz: atq; ita simul omnes ⁊ singuli iudicentur. Nihil tamẽ ꝓhibet credere ꝙ aliqua christus etiã vocaliter in generali miseris magnatis improꝑabit fulminãdo de hinc finalẽ sententiã. Ite maledicti in ignẽ eternum. quia dicit Aug⁹. xx. de ciui. dei. Naz per quot dies hoc iudiciũ tendat̃ incertuz est. Q⁹ si mental̃r fuerit in breuissimo tẽpore: ĩmo in momento fieret. Ad laudem dei. Amen.

De manifestatõe vniuscuiusq; cõscientie. et de qualitate iudicij ac prolatõe extreme sententie. Sermo. viij.

Ite maledicti in ignem eternũ qui parat⁹ est diabolo ⁊ angelis eius. Math. xxv. Expediti de his que p̃cedũt ⁊ ꝯcomitant̃ iudicium extremũ qđ ꝓprie fundat̃ in generali separatõe bonoꝝ: ac lucida mãifestatõe omnium vitioꝝ ⁊ virtutuz: qua fiet vt omnes agnoscãt q̃iuste damnant̃ reprobi ⁊ saluãtur electi.. Nũc terciũ ꝓsequi statuim⁹ ea scz, q̃ sequẽtur vniuersale iudiciũ. que similiter tria sunt. s. extreme sentẽtie ꝓmulgatio. Ad cui⁹ euidentiã queri potest vtrũ potestas iudiciaria sit christi ſm diuinitatez vl̃ ſm hũanitatẽ. p̃ſertim cũ dicit̃ Danielis. vij. vbi đ extremo iudicio agit̃. Throni positi sunt. ⁊ antiquus dierũ sedit. Q đ Glo. exponit de patre. Sed ꝙ christo ꝯuenit cum p̃re cõuenit rõne diuinitatis: sicut est iudicare: vt patz. Ad hoc rñdet Bonauentura sup. iiij. dis. xlviij. dicens. Ad hoc ꝙ iudiciũ sit firmũ oportet ꝙ ꝯcurrat auctoritas in sentẽtiando ⁊ potestas ĩ retribuendo p̃miũ ſm meritũ. Si alteꝝ eoꝝ defuerit non est firmũ iudiciũ. q̃ duo p̃ncipaliter sunt in deo. qꝛ in ip̃o est auctoritas ad sententiãduz. eo ꝙ dñs est oĩm ⁊ nos omnes serui eius. Simil̃r ⁊ potestas ad retribuendũ. qꝛ potẽtissim⁹ est. ⁊ non est qui de manu eius possit eruere. Et hec duo de⁹ trinitas homĩ christo ſm hũanitatez ꝯmunicauit. iuxta illud Math. vlt̃. Data est mihi omnis potestas in celo ⁊ in terra. Cum igit̃ iudiciaria potestas illa duo respicit: q̃ sunt in deo per naturã. ⁊ in christo homĩe per gratiã. ideo per ꝯsequẽs potestas illa est christi ſm diuinitatẽ per naturaz. ⁊ ſm hũanitatẽ collata per gratiam. sicq; principalem habet potestatẽ ſm diuinitatez ⁊ ꝯmissariam ſm hũanitatẽ. Sed quãdo secunda operat̃ cũ recipiat̃ a prima ratio iudicãdi residet penes vtrũq;. vnde ne christus apparebit malis in forma dei. sed tantum habebũt cognitõez de diuinitate christi per effectus manifestos ⁊ signa manifestissima. ꝙ scilicet ip̃e est deus om̃ipotẽs. sed in forma propria per visionem aptam. cognitionem autem dei non habebũt. Cuius ratio est. qꝛ talis forma peccatorꝫ oculis est oĩno imꝓportionabil̃ ⁊ cunctis oculis qui non sunt sublimati per gloriam vel per gratie abundãtiam que reprobis non datur. Vnde ſm Augustinũ ⁊ Ysidoruz. si

reprobi visum haberēt aptum ad videndū lucem illam inaccessibilez haberent etiam summā delectatōem quā impossibile est esse ⁊ indecens peccatoribꝰ. Secūdo q̄ri pōt vtꝝ vnicuiq̄ oīa sua bona ⁊ mala que vnq̄ fecit erūt manifesta. sicut Augꝰ. sentire videt̄. xx. de ciui. dei: dicēs. q̄ vis quedam diuīa aderit qua fiet q̄ oīa ad memoriam reuocent̄. Ad hoc rñdet Bonauētura super. iiij. dis. xliij. dicēs. q̄ oīm meritorum ⁊ demeritoꝝ erit ibi memoria. Quia sicut dicit apostolꝰ ad Ro. ij. Testimoniuz reddente illis ꝯscientia eorū. Glo. salutis vel damnatōis in futuro ⁊ inter seinuicez cogitationū accusantiuz aut etiam defendentiū in die cum iudicabit deꝰ occulta hominū. sicq̄ bone ⁊ male cogitatōes ibi patebūt: q̄tomagis affectōes ⁊ operatōes. Et licet non omnes cōputabūtur ad merita vel demerita: tamē om̄es manifestabūtur. Nam per ostensionē iusticie in retribuendo memorabūtur omnia bona et mala ī quibus finaliter ꝑseuerauerūt. quoniā hec sola remuneratōe sunt digna. Per ostensionem v̄o diuine misericordie de p̄terito remunerabūtur mala bonoꝝ a q̄bꝰ sunt misericorditer liberati. ⁊ bona maloꝝ que in eis misericorditer operatus est deus: qui solem oriri facit super bonos ⁊ malos. Et si obijciat̄ q̄ memoria maloꝝ facit tristiciam: et memoria bonoruz tristiciā facit. sic boni in aliquo ꝯtristarētur: ⁊ mali damnati letarent̄. Ad hoc rñdet ibidem q̄ veruz est in his qui possunt letari et tristari: sed mali non possunt letari: neq̄ tristari boni possunt ꝓpter plenitudinē gaudij vnius ⁊ pene alterius. Insup̄ memoria maloꝝ tristiciam quidē facit in ꝯsideratōe mali euētus: sed in ꝯsideratiōe boni euentꝰ. s. q̄ de tantis malis est misericorditer ereptꝰ maximā generat leticiā. ⁊ hoc erit in beatis. Simil̄r dicenduz est de memoria bonoꝝ a ꝯtrario in malis. Unde quidaz dicunt q̄ sicut virtus diuīa potens est in igne separare lucem a caliditate: vt dicit Basilius. sic a maloꝝ recordatōe mesticiaz sep̄abit. Secūdo hoc est propter dignitatē status. sicut enim angeli de bonis nostris gloriantes de malis cōtristari non possunt absorpti a gloria. sic nec beati. p̄ſtim cuz nunq̄ absolute mala recogitabūt. sed semp̄ ī cōparatōem ad deuz liberantē. ⁊ sic semper generabit gaudium ⁊ non tristiciā. Tercio ꝓinde queri potest vtꝝ tunc quilibet legere poterit in ꝯscientia alterius. ꝯsertim cum dicat̄. j. Coꝝ. iij. Nolite ante tempꝰ iudicare quousq̄ veniat dñs: qui ⁊ illuminabit abscondita tenebrarū. ⁊ manifestabit consilia cordiū. ⁊ laus erit vnicuiq̄ a deo. Super quo verbo dicit Bern̄. q̄ cūcta archana cūctoꝝ cūctis ibi patebūt. Ad hoc rñdet Bonauētura ibidē. q̄ oīa oībꝰ nota erunt tam bona q̄ mala in ip̄o iudicio: s̄m q̄ vult Ansel̄. ⁊ Bern̄. textusq̄ sn̄iaꝝ cum Glo. ibidē ꝯsonat. Et hoc erit ad certaz libratōem meritoꝝ que scitur ī omniū actuum ⁊ effectuū. ⁊ bonoꝝ cogitationū ⁊ maloꝝ recordatiōe. Quia ostensio malorū in bonis est ad manifestationē misiericordie diuine. Q. si obijciatur manifestatio malorum est in pena ⁊ confusiōe. Respondet q̄ veruz est in malis: sed in eis qui penitētiam egerunt est in gloria. Nam dicūt aliqui q̄ sicut cicatrices corporales in martyribus remanent ad gloriam: sic cicatrices spirituales in penitentibus. quia vicerunt culpam sicut illi penaz. Sed tñ quicquid de hoc sit non remanet in eoꝝ contumeliam: sed in dei gloriam. quia liberauit eos de tanta miseria. ita q̄ peccata iustorum videbūtur ⁊ de illoꝝ sanatiōe gratie deo referētur. Unde peccatū Dauid Petri Mathei omnibus notuz erit ad laudē dei. Sic etiam omniū nostruz peccata omnibus iustis tunc erūt nota. non tamen in confusionē nostram. sed in magnaz dei gloriam dum ostendit̄ in hoc eius infinita misericordia. Et huius ratio duplex pōt dari. Prima ex parte eius cuiꝰ peccata manifestātur. quia erubescētia est timor in exspectatione cōuitij. Cum igitur in beatis non cadit timor non erit erubescētia. Q. autem in eis non cadit timor patet. quia perfecta charitas foras mittit timorem. Secunda v̄o est ex parte videntium. quia nullus ibi vituperat̄. nullꝰ asper videtur.

sed potius deū collaudat. et ipsum laudat dum attendit dei virtutē in ipo cuius exē-pluz est Magdalena. cuius peccatū publice recitātes non facimus ei cōtumeliam: quia nō recitamus ad eius ignominiā: sed ad laudem dei ⁊ suam. Nec ipa de hoc habet erubescentiā. nec cogitamus ea tanq̄ de peccatrice: sed tanq̄ de nobilissima domina que de multis malis est erepta. Unde ⁊ bonus cōfessor feruētius penitentem diligit. quia fidelius suas ignominias aperit: maxime dum attendit ipm cōteri ⁊ ei⁹ vincula dissolui per virtutē ⁊ misericordiam dei.. Quarto denicz queri pōt vtrz omnia illa simul videbūtur ab omnibus sicut simul infligeť tota pena vel conferetur tota gloria. Ad hoc respōdet Bonauenť. q̄ omnes repente vel simul om̄ia peccata videbūt. ⁊ credendum est magis q̄ simul. Ad cui⁹ euidentiā sciendū q̄ simul videre multa fieri potest tripliciter. scilicz aut ratione eius in quo videt. quia videt in vno multa. ⁊ sic in eterno speculo ꝯtingit videre multa. quia per idez in hoc videt diuersa. Aut ratōe sublimatōis intellectus qui per gloriam efficitur deiformis cuius gratia videt plura. sicut angelus beatus: licz non om̄imode sicut de⁹ simul cognoscit deum in se ⁊ in deo creaturā ⁊ in ꝓprio genere. Aut denicz ratōe virtutis diuīe hoc facientis. Qui tamē nō efficit gloriā vt ostēdit ei exemplar eternum: sed leuat intellectum vt possit aliquid supra se vel ad gloriam vel ad penam. His tribus modis videbunt simul omnia beati in iudicio. Primis autem duobus modis videbūt in patria. sed tercio dūtaxat modo mali omnia videbūt in iudicio. Vtruz autem in inferno sic videant non de termino: q̄uis ꝓbabiliter h̄ dici possit vt pena vermis sit conseruata ⁊ vniformis. Quinto autē queri potest vtrz apostoli ⁊ eorz imitatores ꝑfecti iudicabūt. sic innuere videť Math. xix. dicens. Vos qui secuti estis me in regeneratione cuz sederit fili⁹ hominis in sede maiestatis sue sedebitis ⁊ vos super sedes duodecim: iudicantes duodecim tribus israhel. Ad hoc respōdet Bonauenť. sup. iiij. dis. xlvij. q̄ iudex ī aliquo diciť duplici ratōe. s. aut quia ipius est ferre sentētiam. ⁊ ille est iudex ꝑncipalis. et talis est solus christus. sicut ipe dicit Math. xxv. exponēs qualiter in futuro ferre debet sententiā. Aut etiam quia assistit ferenti sicut alij iudices assistūt iudici principali ⁊ quodāmodo consulūt. ⁊ sic nomen et dignitatem iudicantis sortiūtur. ⁊ tales sunt viri perfecti qui vltra opa necessitatis preceptorz superogauerūt perfectionem. Talis tamē assisttentia non erit ad cōsulendum. quia consilio nō indigebit: sed erit ad quēdam honorem ⁊ ad ꝓximationē ad iudicē quem honorē appellare possumus honorabilem cōsessiōez. Et huius honorabilis cōsessionis ratio est merito perfectio supererogationis. Ratio vo finalis est ad condemnatiōem malorz ex vite sue comparatione. ⁊ ad gloriam christi per sentētie eius approbationē. Sententiā enim domī approbabūt. ⁊ malorz vitam sua comparatione cōdemnabunt. Q⁹ si queritur vtrū angeli boni similiter iudicabunt. p̄sertim cuz ad humanā salutem taz sollicite laborauerūt ⁊ in pluribus labore suo fraudati sunt Ad hoc respondet ibidez q̄ iudiciaria potestas triplici de causa dicitur esse cōmunicata apostolis. Primo ratione comparationis. ⁊ hoc iudiciuz comparationis non solum erit apostolorz: sed erit omniū hominum tā malorz q̄ bonorz. iuxta illd Mat. xij. Viri niniuite surgēt in iudicio ⁊c. Secundo ratōe approbatōis. ⁊ ea ratōe non tātū erit iudiciū bonorz hominū: sed etiaz angelorz qui sententiā iudicis approbabunt. Tercio ratione honorabilis consessionis. ⁊ sic erit perfectorz tantuz. ⁊ sic proprie dicitur quis iudicare in foro: scilicz iudicij sententiā iudicis approbare. Nec tamen ꝑm Tho. ibidem hoc videtur sufficere ad complendā promissiōez dominicā qua dicitur. sedebitis iudicantes. Videť eniz iudicium cōsessionis supaddere. ⁊ ideo est quart⁹ mod⁹ iudicādi qui ꝑfectis viris cōueniet inq̄tū ī eis ꝯtinenť decreta diuīe iusticie ex q̄b⁹ hoīes iudicabunť. sic si liber ī q̄ lex ꝯtineť iudicare d̄r. Preterea p̄tas hec

359

iudiciaria volũtarie paupertati ꝓmittit. ⁊ hoc ſm ſanctũ Tho. ſuper. iij. diſt. xlvij. per modũ meriti. quia ſcz bũilitati reſpondet exaltatio ꝓ merito. Inter oĩa autem que hominẽ in hoc mũdo deſpectũ reddunt ꝑcipuũ eſt paupertas. Vnde ⁊ chriſto homĩ iudiciaria poteſtas collata eſt ꝓpter premiũ humilitatis quam in paupertate ⁊ paſſione exhibuit in qua copioſius ſanguinẽ ſuũ fudit ꝓ omnibus ꝯtum ad ſufficientiã: etiã ſi mille mũdi creati eſſent licet non in omnib⁹ effectum habuit ꝓpter impedimentũ in aliquib⁹ inuentũ. Et congruũ eſt vt omnes homĩes in iudiciũ venientes videãt eius exaltationẽ in humana natura ſm quam conſtitutus eſt iudex viuorum atq; mortuoꝝ. Hinc etiã pueri ante perfectaz etatem decedentes in iudicio cõparebunt. non quidez vt iudicẽtur: ſz vt gloriã iudicis videãt. f Denicq; queri poteſt vtr omnes venientes ad iudiciuz iudicabũtur. ſicut ſentire videtur apoſtol⁹. j. Corinc: v. dicẽs. Omnes ſtabim⁹ ante tribunal chriſti vt referat vnuſquiſq; ꝓpria corporis que geſſit: ſiue bona ſiue mala. Ad hoc rñdet doctor ſanctus ibidem. q; ad iudiciuz duo pertinẽt. Primũ eſt retributio premioꝝ. et ꝯtum ad hoc omnes iudicabũtur etiam boni. tam angeli ꝯ homines: eo q; vnuſquiſq; ex diuina ſentẽtia recipiet premiuz merito correſpõdens. vt pote boni in gloria recipiũt premiuz: mali in pena. Secundũ autem eſt diſcuſſio meritoꝝ. ⁊ illa non eſt niſi vbi eſt quedaz cõmixtio bonoꝝ meritoꝝ cum malis. ⁊ ideo ſolum cõuenit fidelibus. ꝓ eo q; nõ in infidelibus non eſt fidei fundamentũ quo ſublato omnia opera ſequẽtia ꝓfecta carent intentõis rectitudine. Hinc nõ eſt ĩ eis ꝓmixtio bonoꝝ meritoꝝ ad mala q̃ diſcuſſiõez requirat. Sed infideles in quib⁹ fidei manet fundamentũ ad minus actũ fidei laudabilem habent: ꝯtus ſine charitate non ſit meritorius. tamẽ ꝯtuz eſt de ſe ordinatus eſt ad meritum. ⁊ ideo in eis iudiciũ diſcuſſionis locũ habet. Et ſic qui fuerũt ſaltem numero ciues therualẽ iudicabũtur. Infideles vo condemnabũtur vt hoſtes qui cõuenerũt apud homines abſq; meritoꝝ audientia exteriori. non tamẽ omnes fideles iudicabũtur. quoniã illi qui ſup fundamentũ fidei ſupedificant auꝝ. argentũ. ⁊ lapides ꝑcioſos diuinis ſeruitijs totaliter inſiſtẽtes. in eis diſcuſſio meritoꝝ locũ non habent. quia nullam admixtiõem notabilem alicui⁹ mali meriti habent ſicut illi qui rebus mundi abiectis ſollicite cogitant que ſunt fidei. ⁊ ideo non iudicabuntur: ſed ſaluabũtur ⁊ iudicabunt. Illi vo qui ſuper fundamentũ fidei edificãt lignũ fenũ ⁊ ſtipulã: qui ſcilicet adhuc ſecularia amant et terrenis negocijs implicant. ita tamẽ q; nihil chriſto ꝓponunt. ſed peccata ſtudẽt elemoſynis expiare cõmixtionẽ bonoꝝ meritoꝝ cum malis quidez habent. et ideo diſcuſſio meritoꝝ ĩ eis locuz habet. ⁊ iudicabũtur: ſz tamẽ ſaluabũtur. Que tamen diſcuſſio non erit ad tollendã incertitudinem beatitudinis a cordibus eoꝝ. ſed vt ꝑminẽtia bonorum meritorum ad mala manifeſte cunctis oſtendat̃. ⁊ ſic dei iuſticia approbet̃. Similiter ꝯtus eis qui in mortali decedunt cõſtet ꝓ certo de eorũ damnatõe. quia tamẽ aliqua que pertinẽt ad bene merendũ habent ãnexa oportz ad manifeſtatiõem diuine iuſticie vt diſcuſſio de eorũ meritis fiat per quam oſtendatur eos iuſte a ciuitate ſanctoꝝ excludi: cuius ciues numero tantuz exterius videbãtur. Denicq; videndũ eſt de fulmĩe horribili illius extreme ſentẽtie Ite maledicti in ignem eternũ. Quam qui audierint tynniẽt ambe aures eoꝝ. Naz diſtrictus iudex ad maiorem reprobor deſperationẽ. Primo iuſtoꝝ ſententiaz ꝓmulgabit: dicens. Venite benedicti patris mei. Que ſententia cõtinet ſeptem clauſulas omni dulcedine cõplectendas. Prima eſt amabilis vocatio cum dicit̃. venite. Secũda eſt diuina benedictio cum addit̃. benedicti. Tercia paterna dilectio cum adiũgitur. patris mei. Quarta remuneratõis retributio cuz ſubnectitur. ꝑcipite. Quinta eſt eterni regni aſſociatio cum ſubinferẽ. regnũ. Sexta eſt in comꝑhenſibilis glorie ꝓparatio cum ꝑ ſequitur. qõ vobis paratum eſt. Septima

est eterna ꝑdestinatio: cuz cõcludit ab ori
gine mundi. Ex hac quidez dulcissima sen
tentia magis cruciabũtur reprobi cum ele
ctis a christo letitia inenarrabili. ⁊ chari
tate indicibili receptis: tanꝯ indignos et
ðo odibiles se videbũt a ðo reꝓbari exspe
ctantes illam horribilem sententiaz Ite
maledicti ⁊c. Que continet sex clausulas
pre cunctis malis expauescẽdas. Prima
continet a deo separatõnem cum dicitur.
Ite. Secunda horribilem maledictõnem
cum additur maledicti. Tercia letalez in
clusionem: cum additur in. Quarta acer
bissimam penalitatẽ: cum adiũgitur ignẽ.
Quinta liberatõis desperationẽ: cuz sub
nectitur eternum. Sexta detestabilem as
sociationem: cum cõcluditur. qui paratus
est diabolo ⁊ angelis eius. Hinc merito di
scipulus dicit in horologio. De infernali
bus et damnatis et puersis spiritibus qui
hanc faciem furibundaz in sua terribili di
spositõe absꝯ omni spe gratie visuri sunt
Denicꝯ declarationẽ huius horrende sen
tentie vide si placeat in alio sermõe supra
sub eodem themate. Ad laudẽ dei Amen.

De qualitate quantitate ⁊ situ purgatorij: et de statu purgandorum. Sermo. ix.

Ibunt hi in supplici
um eternum. iusti autem in vitam
eternaz. Matth. xxv. Secundũ
autem iudicium sequẽs est eterne pene ob
ligatio, que luculẽter in verbis propositis
innuitur. Ad cuius euidentiam duo prose
quenda sunt, scilicet de igne tam purgato
a rij ꝯ inferni. Ad executõez igitur ignis
purgatorij primo queri potest vtrum in fi
ne vite penitẽtibus reseruatur aliqua pe
na post mortez, ꝑsertim cum deꝰ sit summe
misericors, ⁊ ideo qui in fine vite penituit
merito a tota culpa ⁊ reatu liberari debu
it. Ad hoc dicenduz ꝙ in deletione pecca
ti duo sunt attendẽda principaliter. Pri
mum est contritio cum vera cõfessione vel
in facto vel in ꝓposito. Et de hac dicit san
ctus Thomas super quartuz, distin. xlvij.
ꝙ intensio contritiõis potest attendi du
pliciter. Uno modo ex parte charitatis q̃
displicentiaz causat. ⁊ sic contingit tantũ
intendi charitatem in actu ꝙ cõtritio in
de sequens merebitur non solum culpe re
motionem: sed etiam absolutionez ab om
ni pena. sicut ait dominꝰ de Magdalena:
Dimissa sunt ei peccata multa. Ubi dicit
Lyra. ꝙ erat tunc absoluta ab omni reatu
quia nimirũ plus deus affectat cordis af
fectum ꝯ exteriorem actum. Sed per exte
riores actus quis soluitur a pena et a cul
pa. ⁊ ideo similiter fieri potest per cordis
affectum, quem tamen affectum rarissime
deus indulget in extremis primitus peni
tus. Alio modo potest attendi ꝓtritionis
intensio ex parte doloris sensibilis quẽ vo
luntas excitat in contritione. Et quia illa
pena quedaz potest etiam tantuz intendi
ꝙ sufficiat ad deletionem culpe ⁊ pene. si
cut de quibusdam legitur ꝙ propter dolo
rem sensibilem pro peccatis propriaz mor
tem accelerauerunt: licet hec dicta de lege
cõmuni minime cõtingant, ⁊ ideo pene re
atum in penitentibus relinquũt. ⁊ tempo
ralem penitentiam vel purgatoriam penã
exigunt. Secundum ðo quod est attendẽ
dum est exterior corporalis penitẽtia. Et
ꝯtum ad illam dicit doctor sanctus ibidẽ
dist. xiiij. ꝙ scõm philosophũ in. viij. Ethi
corz. ꝙ tam iusticia ꝯ amicicia in equali
tate quadam consistit. Qui igitur aliquez
offendit peccat contra equalitatem amici
cie inꝯtum debituz non impendit affectũ
⁊ contra equalitatem iusticie inꝯtuz rem
debitam subtrahit. Et sicut hec duo in of
fensa quandoꝯ diuidũtur, ita etiam in re
compensatõne separãtur, sicut quando pe
na per violentiã offendenti infertur: sic re
compensatio ꝯtum ad iusticiam: sed non
ꝯtum ad amicitiam. Similiter quãdo of
fendens offensuz placat verbis: re subtra
cta nondũ restituta fit recompẽsatio ami
cicie: sed non iusticie. Peccator igitur per
affectum peccati amicitiam dei violat ⁊ q̃
inobedientiaz diuine legis honorem debi
tum deo subtrahit. Ex primo amittit gra
tiam et incurrit offensam. Ex secundo ðo

meretur penam: vt ab eo qui per inobediē
tiam amiciciā si ꝑtrahit vel subtraxit: sub
trahatur per penam. et hoc meritum pene
reatus dicitur. Et ideo per penitentiā qua
homo se deo supponit ꝑterita detestando
cum emendatōnis ꝓposito peccatuz quod
remittitur q̄tum ad offensam: non tamen
oportet q̄ remittatur ad totum reatuz ni
si pena iam soluta. Cum ergo diuina iusti-
cia exigat q̄ peccatum hominis aut a deo
aut ab homine puniat̄: necesse est q̄ qui in
fine penitet ⁊ penitentiā non totaliter cō
plet post hanc vitaz puniat̄. Alioquin tar
de ⁊ imperfecte penitens ex sua negligen-
b tia cōmoduz reportaret. Secundo que-
ri potest vtrum sit purgatoriū ponendum
post hanc vitaz. ꝑsertim cum dicit̄ Apoc.
xiiij: Beati mortui qui in domīo moriunt̄.
āmodo enim iam dicit spiritus vt requie-
scant a laboribꝰ suis. ex quo videtur q̄ nō
manet eis purgatorius labor qui in domi
no moriūtur. Ad hoc respondet Thomas
ibidem distin. xxj. q̄ ex illis que iam dicta
sunt satis constare potest purgatoriū esse
post hanc vitam. quia si per cōtritionē de
bitam culpa non tollit̄ ex toto. nec reatus
pene. nec etiā semꝑ venialia dimissis mor-
talibus tollunt̄. ⁊ iusticia dei hoc exigit q̄
peccata per penam debitā expiētur: opor
tet q̄ ille qui post cōtritiōem de peccatis
decedit ⁊ penitentiā completā nō perege
rit q̄ post hāc vitā puniat̄. ⁊ ideo qui pur-
gationem negāt contra diuinam iusticiam
latrant. Ceteruz hec pena purgatoria ꝑm
legem cōmunez est pena ignis. ita q̄ eodē
igne purgandi ⁊ damnādi puniūtur. Un-
de Grego. q̄ sicut sub eodem igne aurū ru
tilat ⁊ palea fumat. ita sub eodē igne pec-
cator crematur ⁊ electꝰ purgat̄. Pro quo
sciendum ꝑm Thomā vbi supra. q̄ licet de
loco purgatorij non inuenit̄ aliquid expres
se determinatū in scriptura. nec ratiōes ef
ficaces adduci possunt. ꝓbabile tamen est
⁊ magis consonū sanctoruz dictis ac reue
latiōi facte sanctis multis q̄ locus purga
torij duplex est. Vnus est locus cōmunis
ꝑm legem cōmunem. ⁊ sic locus purgatorij
est locus inferiori inferno ꝯiunctus. ita q̄
idē ignis sit q̄ dānatos in pena cruciat. et
iustos ī purgatorio purgat q̄uis damnati
ꝑz q̄ sūt īferiores merito etiā ordinādi sūt
ī īferiori loco. Vñ licet inferni pēa plurib⁹
nominibus appellat̄. vt in p̄s. Ignis grā-
do nix glacies spiritus ꝓcellaru ⁊c. Pur-
gatorij v̄o pena vno tantū nomīe appella
tur. scilicet ignis. tamē credendū est q̄ eis-
dem penis in purgatorio ꝑm proportionē
puniatur. sed quia pena inferni est ad affli
genduz. ideo omnibus illis nomīatur que
nos hic affligere solent sed pena purgato-
rij principalr est ad purgandum reliquias
peccati. ⁊ illis sola pena igins attribuitur
purgatoria. quia ignis purgare habet et
cōsumere. Alius est locus purgatorius ꝑm
diuinam dispositiōem. ⁊ sic in diuersis lo-
cis aliqui leguntur puniti vel ad viuorum
instructionem. vel ad mortuorū subuenti
onem. vt viuentibus eorum pena innote-
scēs per ecclesie suffragia mitigetur. sicut
refert Grego. ī dialog̃. q̄ Germanus epi-
scopus capuanus Paicasiū qui in balne-
is purgabatur inuenit. Tercio v̄o que-
ri potest vtꝝ pena purgatorij excedat om
nem penam temporalez in hac vita. ꝑser-
tim cum dicit philosophꝰ in. ij. de anima.
Actus actiuorum sunt in patiente pre di-
sposito modo cōiunctuz ex anima ⁊ corpo
re est magis dispositum ad patiendum q̄
anima seꝑata. ⁊ per consequēs magis pas
siuum. tum quia habet contrarietatem ad
ignem agentez. tum quia habet materiam
susceptiuam qualitatis agentis. qd̄ de ani
ma dici nō potest. quare videtur q̄ maior
pena est quaz corpus patitur in hoc modo
q̄ pena qua anima purgatur post hanc vi-
tam. Ad hoc respondet Richard̄. de me-
dia villa super q̄rtum. distī. ij. q̄ pena ani-
marum causatur dupliciter. scilicet ex ab-
sentia boni. ⁊ dicit̄ pena damni et ex pre-
sentia mali. ⁊ dicit̄ pena sensus. Et vtro-
q̄ modo pena purgatorij maior est quali-
bet pena temporali. īmo vt dicit Tho. ibi
dem distin. xxj. quo ad vtrūq̄ minima pe-
na purgatorij durior ē q̄ quicq̄d in hoc se-
culo penarum. aut sentire: aut videre: aut
cogitare quis potest. Et huius ꝑmi ratio

est. quia motus animarū in purgatorio ex quo mole corporis nō retardatur vehemē tissime desiderat cum deo perfecta fruitio ne cōiungi. Quāto enīz magis aliquid de sideratī: tanto eius absentia molestior est. Sicqz ex huius cōiunctionis absentia ve hementissime affligūtur: maxime cum tem pus adesse videant quo cum deo essent cō iuncte perfecte si duz in corporibus erant debitam penā peccatis suis persoluissent. Ratio vo secundi est. quia pena vl dolor non est solum lesio: sed etiā lesionis appre hensio vel sensus. et tanto magis aliquis dolet de aliquo lesiuo: quāto magis est sen sitiuū z apprehensiuū. vt patet de illo qui potatur potu somnifero z sic incidit. Dīc ceteris paribꝰ tanto pena est grauior quā to lesionis apprehensio sit fortior. Et quia totus sensus corpis est ab anima: iam ani ma in purgatorio fortioris est apprehensi onis qz duz erat in corpore mortali: ita q tunc perfecte sentit z apprehendit crucia tum suum qō non facit in corpore mortali quia in hac vita propter occupatōnem sui circa corpus est. sicut qui occupatus est in bello vel ī aliquo periculo qui nō percipit laborem suuz. Et ideo si lesionem inferens in purgatorio esset equale inferentibus le sionez in hoc mundo adhuc pena sensus in purgatorio longe maior esset pena quali bet in hoc mundo. Et sic anima licet sit mi nus passiua qz corpus: tamen est magis co gnoscitiua passionis. z vbi est maior pas sionis sensus: ibi est maior dolor etiā si sit minor passio. Cum igitur ignis affligens animas ī purgatorio sit magis actiuꝰ igne nostro. q tamen inter alia elementa est ma gis afflictiuus: nulli dubium esse debet qn pena illa longe grauior sit qualibet pena ī hoc mundo. qz sola lesio non sufficit ad pe nam sensus. sed etiam requiritur lesionis apprehēsio que maior est in anima separa ta qz corpori corruptibili cōiuncta. Q. si queratur cur tanta illic exigitur pena cum hic modica potuisset satisfecisse penitētia Ad hoc respondet Bonauētura ibidez. q hoc fit ex diuina iusticia que penam acce ptat nō fm q est punitiua tantū: sed plus fm q est in ea ratio ordinis recti. Et sicz hoc est intelligenduz q pena assumpta z inflicta. In pena assumpta non tantum placet deo ordo pene ad culpam: sed ordo z rectitudo que est in voluntate assumen te. In pēa vo afflicta placet ordinatio pe ne ad culpam. Cum igitur pena penitenti um est plus assumpta in presenti. pena vo mortuorū in purgatorio inflicta pro eo q tunc non est tempus agendi: sed recipien di. ideo modica pena in presenti plus satis facit. z de ea magis diuina iusticia est con tenta qz de magna in futuro. et ideo quasi imppportionabiliter maiorem exigit satis factionez. sicut a simili creditor magis ac ceptat vnam marcham auri qz quincz ar genti. Nam pena voluntarie assumpta est quasi aurum electum. pena vo inflicta re spectiue quasi argentum vel plumbū. Q. si obiciatur penam purgatorij esse volun tariam. presertim cum omnis qui penā ali quam patitur si non vult eam pati iudica bitur impatiens z inferenti inobediens. z per consequēs infructuose patiens. quod non est sentienduz de animabus in purga torio cuz sint in gratia cōfirmate. Ad hoc respondet ibidez Bonauētura q pena di citur tripliciter volūtaria. Uno modo qa assumitur a voluntate imperāte. sicut est pena penitentialis. Alio modo quia susti netur a voluntate acceptante. sicut est pe na martyrum z omniuz aduersitatum gra tanter accepta. quia adeo eis placet q ab ea liberari non vellent. Tercio est quedaz pena que sustinetur a voluntate tollerāte vtpote pena q̄ est in patientia. ita q eius oppositum est in desiderio. sicut cuz amās z desiderans sanitatem infirmatur z susti net infirmitatem quasi penam diuinitꝰ in flictam: attamen ab ea liberari procurat. z illud minime habet rationē voluntarie. Et hoc modo volūtaria est pena in purga torio in viris iustis qui volūtarie sustinēt z desiderant vehementer ad patriam per uenire: z alios sibi auxiliū pbere. Quar to demqz queri potest vtrum ignis purga torij z inferni sit materialis vel spiritualis. presertim cum Augustinus non solum su

364

per Genes. ad literam: verum etiam in libro de trinitate dubitare videtur vtrum ille ignis qui cruciat animas sit materialis vel spiritualis. et hoc non solum de igne purgatorij: sed etiam inferni in quo diues ille ardebat. Et super illud. j. Corinth. iij. Qui edificat lignum fenum etc. ponens opinionem ostendentiuz igne materiali et temporali animas post hanc vitam purgari. tandem subinfert. Non redarguo. quia forsitan verum est. Cuius dubitatio satis rationabilis esse videtur. quia diues qui fuit in inferno cuius lingua vrebatur linguam corporalem non habuit. et qui portat lignuz. fenum. stipulam. non portat hec materialia secum: sed spiritualia. que per metaphoram sic nominantur. Et ita similiter de igne spirituali metaphorice potest intelligi. quod si corporalis est quomodo potest agere in animas separatas. si vero spiritualis quomodo in corpora damnatoruz non minimam habet questionem. Ad hoc respondet Bonauentura super quartum. distin. xxj. quod licet egregius doctor Augusti. visus fuerit dubitare. tamen alij doctores auferunt nobis dubitationem qui hoc cognouerunt multiplici ratione. sicut Gregorius in. iiij. dialog. Ysidorus de ordine creaturarum. Et communiter tenent nostri doctores nunc temporis existentes. quod ignis purgatorij et inferni sit materialis. Unde dicit doctor sanctus ibidem. distin. xliiij. de igne quo cruciabuntur damnatorum corpora post resurrectionem oportet dicere quod sit corporeus. quia corpori non potest pena conuenienter aptari: nisi sit corporea. Et Grego. in. iij. dialog. hoc ipso probat ignem inferni corporeum esse. quia reprobi post resurrectionem in eum detrudentur. Quod si obijciatur illud Damascen. libro. iiij. vbi dicit. Tradetur diabolus et demones eius: et homo eius. i. antichristus. et impij et peccatores in ignem eternum. non materialem qualis est qui apud nos est: sed qualem vtique nouit deus. Ad hoc respondet doctor sanctus ibidem. quod per hoc Damascen. non simpliciter negauit ignem esse materialem: sed quia non est materialis talis qualis apud nos est. eo quod quibusdam proprietatibus ab igne nostro distinguitur. Nam ignis iste in modo actionis sue non sequitur moduz culpe in eo qui igne crematur sicut ignis ille: sed magis modum humidi vel sicci. sicut in eodem igne videmus equaliter iustum affligi et impium. Et secundum Grego. vnus quidem est ignis gehenne: sed non vno modo cruciat omnes peccatores. Uniuscuiusque enim inquantum exigit culpa tantum sentietur pena. Dicitur igitur non materialis esse non quantum ad substantiam: sed quantum ad punitionis effectum in corporibus. et multo amplius in animabus. ex eo quod est instrumentum diuine iusticie. Quod si queratur qualiter ab igne corporeo potest anima separata pati. cum dicit Augustinus. xij. super Gene. ad literam quod non sunt corporalia: sed corporabilibus similia quibus anime corporibus exute afficiuntur: siue bene siue male. Ad hoc respondet Thomas ibidem. quod corpus in spirituz naturaliter agere non potest. nec ei aliquo modo obesse vel ipsum grauare: nisi secundum quod aliquo modo corpori vnitur. Sic enim inuenimus quod corpus quod corrumpitur aggrauat animam. Spiritus igitur corpori dupliciter vnitur. Primo vt forma materie: vt ex eis fiat vnum simpliciter. et sic spiritus viuificat illud. et ab illo grauatur. sed sic spiritus hominis vel demonis igni corporeo non vnitur. Alio modo sicut mobili vel sicut locutuz loco eo modo quo incorporalia sunt in loco. et secundum hoc spiritus incorporei creati loco diffiniuntur: sic existentes in vno loco quod non sunt in alio. et sic spiritus hominis vel demonis igni corporeo vniri potest. Licet autem res corporea habeat ex natura sua quod spiritum incorporeuz loco diffiniat: non tamen habet ex sua natura quod illum loco diffinitum detineat: ita quod ad alia diuertere non posset. sed hoc superadditur igni corporeo. prout est instrumentum diuine iusticie vindicantis. et sic spiritum detinet alligatum. et sic ignis ille est spiritui noxius. Et sic anima ignem vt sibi noxium videns ab igne cruciatur. Unde Augustinus. xxj. de ciui. dei. quod sicut anima in hominis conditione iungitur corpori vt ei dans vitam. quamuis illa sit spirituale et hoc corporale. ex qua coniunctione vehementer concipit

amorem ad corpus. sic igni ligatur anima vt accipiens ab eo penam ex qua cõiuncti one concipit horrorẽ. Et licet spiritꝰ damnati ex dispensatione quãdoq; sunt extra infernum. semper tamen ignem eternũ videntes quem eis in penam eternã paratũ cognoscunt. ⁊ vbicunq; sunt ab igne infernali affligũtur: ex eo ꝙ illa visio sit ĩmediate affligens timore ⁊ dolore. ita ꝙ scõm Gregoꝝ. in. iiij. dialoĝ. anima incendium non solum videndo: sed experiendo patiatur. Et sicut gloria electorũ in nullo minuitur. nec cõtum ad premium essentiale. nec cõtum ad premiũ accidentale si quãdo extra celum empyrium sit qõ quodãmodo in eorum gloriam cedit. sic etiam in nullo minuitur pena damnatorũ si ex diuina dispẽsatione ponantur ad tempus extra infernum. Hinc dicit Glo. super illud Jacobi iij. Inflãmat rotam nativitatis ꝙ diabolus vbicunq; sit: siue in aere siue sub terra secum fert tormenta flammarũ suarum. et sic semper detinet ab igne gehẽne. Ad laudem dei Amen.

De inferno ⁊ penis ignis vermis et carentie diuine visionis. Sermo. x.

Hunt hi in supplicium eternum. iusti autem in vitam eternã. Matth. xxv. Expediti vt cũq; de igne purgatorij: iam prosequẽdum de damnatõne reproborum in ignem eternum. Ad cuius evidentiã primo queritur vtrum ille ignis cõflagratõis inuoluet reprobos. sicut videtur innuere Danielis. vij. vbi dicitur ꝙ fluuius igneus rapidusq; egrediebat a facie eius: scilicet iudicis sedẽtis in throno. Glo. vt peccatores traheret in gehennam. Et loquitur auctoritas illa de illo igne de quo nunc fit mentio. Ad hoc respondet doctor sanctus sup. quartum. distin. xlvij. ꝙ tota purgatio mũdi ⁊ innouatio ad purgatõem hominis et innouatõnem ordinabitur. ⁊ ideo oportet ꝙ mundi purgatio ⁊ innouatio purgatio ni ⁊ innouatiõi humani generis respondeat. Humani igitur generis purgatio quedam erit ꝙ mali segregabũtur a bonis Luce. iij. Cuius ventilabrum in manu eius. ⁊ purgabit aream suam. et cõgregabit triticum suum. i. electos in horreum suum. paleas autem. i. reprobos comburet igni inextinguibili. Sic erit ⁊ de purgatiõe mundi quia quicq̃d erit turpe ⁊ feduz. quicq̃d in cõ erit penale quocũq; modo cuz reprobis in infernuz retrudetur. vt fetor. ardor. fumus. tenebre. ⁊ similia. Quicq̃d autẽ erit pulchrum ⁊ nobile reseruabitur in superioribus ad gloriam eternam electorum. Unde scõm Basiliũ sup illud Psal. Vox domini intercidentis flammas ignis. Ignis conflagratõis quo ad calidum vstiuum. et cõtum ad id quod in igne grossum inuenit descendet ad inferos ad penam damnatorum. quod vo est ibi subtile et lucidum remanebit superius ad gloriam electorꝝ. Et similiter intelligenduz est de alijs elementis ⁊ elementatis quicq̃d reperitur penale in eis quocũq; modo descendet inferius ad penam damnatorum. Propterea dicit Bonauẽtura super quartũ. distin. xliij. ꝙ in inferno quatuor elementa esse credũtur ad perfectaz damnatorum punitõnem: vt omnis creatura exardescat ĩ tormentũ cõtra iniustos. et armetur in vltionem creatoris. ⁊ per eandem puniantur ex quibus corporaliter cõstituũtur. Et quia sunt ibi ad penam. ideo p̃cipue illa esse dicũtur ibi que magis vigent in qualitatibus activis vt ignis ⁊ aqua. Juxta illud Job. xxiij. Transibũt ab aquis niviuz ad calorem nimiuz. Nam ꝙ alia elementa sint ibi videtur per illud Psal. Ignis grando nix glacies spiritus procellarũ. Per quem spiritum aer non incõuenienter intelligitur. Et iterum Ysa. xxxiij. Erit terra eius in picez ardentem nocte ac die. ⁊ non extinguetur in eternum. Verũtamen quia ignis maxime est activus: ibi ignis est qui maxime viget. Hinc in scriptura per ignẽ omne acerbe puniens significari solet. et ideo dominus igne cõminatur tanq̃ precipuum tormentũ: intelligens sub igne omne. aliud afflictiuum. Et si queratur per quem modum

362

ibi esse elemēta intelligūtur. Ad hoc respō
b det ibidem Bonauētura. q̄ sunt ibi confu
sa ⁊ non distincta nec ordinata. nec illa cō
fusio penā minuit: sed auget. p̄ eo q̄ actio
elementoꝝ mutua post resurrectiōem mor
tuoꝝ cessabit. sed tantū manebit actio eo
ruꝫ in corporibus damnatoꝝ. quia ad hoc
omnis virtus eoruꝫ dirigetur nō tanꝯ in
tendentia multiplicare ſpeciem ſuam: ſed
ſm imperiū creatoris intendēt vindicare
iniuriaꝫ quod fit in affligendo humanā na
turam. Et licet illa tormenta videātur te
nere viciſſitudinē. iuxta illud Job. xxiiij.
Transibūt ab aquis niuiuꝫ ⁊c. Tamen ſm
rei veritatem omnia ſimul patientur. nec
vnuꝫ aliud impediet: ſꝫ magis adaugebit.
Sicut a ſimili legitur Exod. ix. q̄ dominꝰ
pluit grandinē ſuper terram egypti. ⁊ grā
do et nix mixta pariter ferebātur. Ex quo
patet q̄ ibi fuit ignis ardens ⁊ aqua con
gelans. ⁊ aeris perturbatio ⁊ terre feror.
Vnde Grego. In inferno frigus erit im
portabile. ignis inextinguibil. feror intol
erabilis. Ex quibus cōcludit q̄ ſicut om
nis creatura erit beatꝰ materia gaudij: ſic
damnatis ex omnibꝰ creaturis tormentuꝫ
accreſcet. Vnde ⁊ in oīibus ſenſibus ex
terioribus penam inexpīſſibilem recipiēt.
Quod ſic ptꝫ. Nam viſus ibidem crucia
bitur p̄ tenebras. iuxta illud Jacb. xxij.
Ligatis manibus ⁊ pedibus p̄icite euꝫ in
tenebras exteriores. Vnō doctor ſanctꝰ
ſuper q̄rtuꝫ. diſt. l. dicit. q̄ infernus ita de
bet eſſe diſpoſitus. ita q̄ nihil ibidem per
ſpicue videatur: ſed ſolum ſub quadā vm
broſitate illa videtur que cordis afflictio
nem ingerere poſſunt. ſicut larvales demo
num facies et ſimilia. Et ſic ſimpliciter lo
quēdo locus erit tenebroſus: licꝫ ex diuina
diſpoſitiōe aliquid luminis habeat ad vi
dendū ea que animam torquere poſſunt: ⁊
ad hoc facit naturalis loci ſitus. q̄ in ven
tre terre nō poteſt eſſe ignis niſi feculentꝰ.
turbidus. ⁊ quaſi fumoſus veluti ſulphure
us. ſicut auditus percipiet rugitus ⁊ inſul
tus demonū. De guſtu vo dicit p̄s. Sicut
oues in inferno poſiti ſunt: mors depaſcet
eos. Et ſic de aliis ſenſibus. Et omnes pe
ne iam dicte includūtur in pena ignis que
dicit eſſe minor inter tres penas principa
les. Nam pena vermis maior eſt. ⁊ maxi
ma dicit pena carentia diuine viſiōis. Se
cunda igitur pena que mediū locum tenet
dicit pena vermis ⁊ in cōſcientia reſidet.
Vnde Yſa. xlij. Subter te ſternetur tinea
⁊ operimentū tuum erunt vermes. Ad
cuius euidentiā queri poteſt vtrū damna
ti habebūt vermes materialem vel ſpiritu
alem. p̄ſertim cum dicit Judith. xvj. Da
bit ignem ⁊ vermes in carnes eoꝝ. Et Ec
clasti. vij. Vindicta carnis impij ignis ⁊
vermis. Ad hoc reſpōdet Bonauētura ſu
per q̄rtuꝫ. diſtin. l. quia Auguſ. xx. de ciui.
dei ponit circa hoc duas opiniones. Qui
dam enim voluerunt dicere vermes illū eſ
ſe materialē p̄pter verbū ſcripture. Alij
vo ſequētes voluerunt dicere q̄ iſte ver
mis ſit ſpiritualis. ⁊ hoc opinionē dicit ſi
bi magis placere: ideo ⁊ nobis ſimiliter ma
gis placere debet. Q⁊ ſi queratur. cur igi
tur in eis dicit eſſe vermis. Reſpōdet ibi
dem q̄ trāſlatio vermis ad dolorem ſpiri
tualē manifeſtat in quib⁹ ⁊ quomō ſit ver
mis ſi attendatur ratio tranſferēdi. Nam
in verme naturali cōſiſtit orīgo ⁊ morſio.
Oritur enim ex putrefactiōe. ⁊ mordet il
lud in quo oritur. Sic in ſpirituali dolore
non quilibet dolor eſt vermis: ſed qui na
ſcitur ex putrefactione peccati. Tunc pec
catum dicitur putrefactū quādo finaliter
anima in eo quieſcit. Rurſus oportꝫ q̄ ſit
in dolore morſio que fit ex cōcurſu duoꝝ
mouentiuꝫ ſibiinuicem obuiantiū ⁊ reſiſtē
tium. Hec autem duo mouentia ſunt in ho
mine. voluntas naturalis ⁊ deliberatiua:
quarū vtraq̄ mouet. Iſta cōcurrunt per
cōſcientiam dictantez aliq̄d factū eſſe in
debitum. Et tunc ſibi obuiant quādo natu
ralis deteſtatur indebituꝫ et deliberatiue
placet. Tunc autem reſiſtūt quādo vtraq̄
in actu ſuo viget: ita q̄ naturalis efficaci
ter deteſtatur. ⁊ delibiberatiue īmutabili
ter adheret. Et iſte cōcurſus i dānatis nū
q̄ deficiēt. Nā deficiēte cōcurſu q̄ ē p̄ pec
cati cōſcientiā non eſt vermis: vt ptꝫ in he
reticis ⁊ in his qui credūt peccādo benefe

cisse. Similiter deficiente obuiatione nō
est vermis vtpote qui dolent de culpa ſm
voluntatē nō solū naturalē sed etiā deli-
beratiuā. Deniq; resistētia deficiente nō
est vermis vt quādo volūtas tanta dile-
ctōne fertur in peccatū q̄ absorbet motū
voluntatis naturalis vt nō sentiat. sicut
ait Salomon de ip̄o Eccs. ij. Nō ꝓhibui
cor meum. quin omni voluptate frueret.
Et sic patet q̄ vermis deficit. Aut ꝓpter
defectū putrefactōnis in iustis. aut cōcur
sus in cecis. aut obuiatōnis in penitētib⁹.
aut resistentie in his qui peccāt ex libidi-
ne. sed ī damnatis vigebit vermis. q̄ ibi
erit peccati putrefactio ex eo q̄ peccatuz
in anima eoꝝ finaliter ꝑmansit. ibi erit cō
cursus ꝓpter peccatorū apertissimā visio-
nem ibi obuiatio ꝓpter voluptatis delibe
rationē ⁊ obuiationē ⁊ sinderisis remur-
murationez. ibi erit resistentia. quia dele-
ctatio peccati erit ablata per pene acerbi
tatē. Et ex hoc erit actio ip̄ius sinderisis
fortificata et ex hoc erit vermis mirabili
ter rodens et puniēs. Et q̄ magis est iste
vermis nō erit variabilis. imo inuariabi-
lis eternaliter et vniuersaliter simul de oī
bus peccatis puniens. Quia iusto dei iu-
dicio fiet q̄ mali simul et semꝑ omnia pec-
cata memorent̄ actualiter vt de omnibus
cōtinue torqueāt̄. Deniq; ad autoritatē
illā Judith. xvj. dabit ignē ⁊ vermes in
carnes eorū. dicendū est q̄ sicut ignis ma
terialis affligens punit corpus et animaz
ei vnitam sic vehemēs dolor et remorsus
vel tristicia anime redundat in corpus. q̄
spiritus tristis exsiccat ossa. Noīat etiaz
scriptura carnē ad terrorem carnaliū qui
magis horrent penam carnis q̄ aīe. Ter
cia ꝓinde pena maxima creditur carentia
diuine visionis esse. De qua Hugo dicit
q̄ omnia gehēne supplicia suꝑat deum nō
videre. et bonis carere que ī potestate ha
buisti obtinere. Et Criso. suꝑ Math. vij.
Excidet̄ et in ignem mittetur. Intollera
bilis inquit est res gehenna quis nesciat
et suppliciū. tamē si mille mihi quis gehen
nas ꝓponat nihil tale dictur⁹ est quale est
ab honore illi⁹ glorie ꝓpelli et exosum esse
christo. nimirum cum ex huius visionis ca
rentia vires anime suꝑiores fine ꝓprio de
fraudantur et intollerabili penalitate re-
plentur. Ad cuius euidentiā primo queri
potest de memoria vtrum in damnatis te
nebre sint q̄tum ad actum memorādi ꝑ-
sertim cum dixit Abrahā diuiti. Recorda
re quia recepisti bona in vita tua ⁊ Laza-
rus similiter mala. Ad hoc respōdet Bo-
nauen. suꝑ. iiij. dis. l. q̄ est aliquoꝝ recor-
datio ad mesticiā. dolorem ⁊ ꝯfusionez. et
est recordatio aliquoꝝ ad itineris directō
nem et aliquorum ad ꝯsolationem. Secū
dam et terciā recordationē nō habebunt
damnati nec respectu dei nec alioꝝ. q̄ nō
erit eis memoria dei ut cōuertant̄ ad ip̄m
aut delectent̄ in ip̄o. sed vigebit actus me
morie q̄tum ad primū scz ad desolationē
quia semꝑ habebūt memoriam peccatoꝝ
que cōmiserunt et dei quē offenderunt ad
suam cōfusionē cui⁹ infinita beneficia cre
atōnis et recreatōnis ingratitudine tam
detestabili cōtempserunt. Nam omnia ꝑ-
dicta et similia que quouis modo dolorez
ingerere possunt simul et semper memorie
actualiter inherebunt. Nec hoc repugnat
penis. quia pene exteriores sunt ad cogi-
tandum interius suum demeritum. Secū
do queri potest de intelligentia vtrum scz
damnati tenebras sustinebunt spirituales
q̄tum ad actum cognoscendi presertiz cū
dicitur Eccle. ix. Quodcūq; potest facere
manus tua instanter operare. q̄ nec opus
nec ratio nec scientia nec sapientia erit a-
pud inferos quo tu properas. Ad hoc re-
spondet ibidem Bonauentu. q̄ sicut est
triplex actus lucis corporalis scz manife-
stare. dirigere. et delectari. sic est et in lu-
ce spirituali. si igitur loquitur quantū ad
primum actum sic nō erunt omnino extra
lucem. quia aliqua eis erunt manifesta scz
illa que faciunt ad cumuluz pene ⁊ alia nō
Vnde videbunt aliquo modo gloriā ele-
ctoruz sed cōsideratio vel cognitio glorie
beatorum est. reprobis pena sicut cōside-
ratio vel cognitio pene reproborum est e-
lectis gaudium. quia illi cōsiderabūt gau-
dium sub rōne amissionis et isti penā sub

ratione diuine vlcionis et euasionis. Iuxta illud ps. Letabit iustus cum viderit vindictā. Et qꝛ glā sanctorū erit copiosior post iudiciū. ideo etiā videbūt penaꝫ reproboꝝ. Et ecōtra dicendū est de reprobis. Et si ita est sicut determinat sanctus Tho. ibidē dis. l. ꝙ damnati videbūt ante diem iudicij beatos in gloria post iudicium vero priuabunt omnino visione beatorum. tñ illa prior visio tam efficaciter ⁊ viuaciter ac arcenter damnatis manebūt infixa. ac si eodē momēto illa visio fuisset ostensa. Porro si loquamur q̄tum ad secundū actū lucis qui est dirigere tūc oīno damnati erūt extra lucē. qꝛ nō poterūt dirigi ad bene agendū desiderandū vel cogitandū. Similiter q̄tum ad terciū actuꝫ erūt penitus extra lucē. quia nihil cognoscent actu in quo delectent. sic enim erunt funditus absorbti a magnitudine penarū ꝙ nō licebit eis cogitare aliqua delectabilia. Tercio p̄terea queri potest de volūtate damnatoꝝ vtrū sit mala. Ad hoc respōdet Tho. vbi supra ꝙ in damnatis est duplex volūtas. Prima dicit naturalis q̄ nō est eis ex seip̄is sed ex autoritate nature que in natura hanc inclinationē posuit q̄ naturalis volūtas dicit et cum natura in eis remaneat ſm hoc bona poterit esse in eis volūtas naturalis. Secūdo vero dicitur volūtas deliberatiuaque est eis ex seip̄is ſm ꝙ in potestate eoꝝ est inclinari per affectum ad hoc vel illud. et hec volūtas est solum mala in eis. Et hoc est ideo. qꝛ ꝑfecti auersi sunt a fine vltimo voluntatis qui est deus Nec mirum ꝙ semꝑ deum cōsiderant ſm effectuꝫ inflexibilis iusticie q̄ penas infert ꝓ peccatis et ſm hoc deū sꝑ odio habent sicut et penas quas sustinēt. Iuxta illud p̄s. Superbia eorū qui te oderunt ascendit semper. Unde cōtinuo ꝓrumpētes in blasphemiā clamitabūt Maledictus deus ⁊ maledicta trinitas q̄ nos creauit ad hāc penaltatē. Unde intantū odio habebunt omne bonū et adherebunt omni malo ꝙ licet tam inexpressibilia tormenta ꝓ peccatis sustinebūt nunq̄ tamen rōne deliberatiua de eis voluntarie penitebunt. Et si ꝓpter penam quam patiūtur nollent peccasse nō tamē propter hoc peccatum eis displicet. quia iniustum et deo offensiuum sed quia pena iusta a deo inflicta displicet. ¶ Hinc queri potest vtrum damnati vellent omnes alios secum esse p̄sertim cuꝫ dicitur Luce. vj. De diuite qui rogabat pro fratribus suis ne venirent in locum tormentorum ¶ Nimiruꝫ cum damnati licet habeant malam voluntatem nō tamē perdunt affectum naturalē sicut videmus ꝙ homines impijssimi diligunt sibi ꝓximos nec volunt eos esse secum in miserijs. Ad hoc respondet Bonauentu. vbi supra. ꝙ in damnatis aliquo modo remittuntur affectiones libidinose ꝓpter penarum magnitudinem scꝫ ille affectiones que habent annexam delectationeꝫ. Alie tamen affectōnes in quibus est penalitas moriantur. Unde licꝫ cessabit actualiter affectus luxuriandi et dominandi tūc incendetur furor vel affectus impatientie ⁊ liuor inuidie. quia tunc dentibus suis frement et tabescent. Unde ſm Thomā ibidem. Sicut in beatis erit ꝑfectissima charitas et gaudebunt de omnib⁹ bonis. sic in damnatis erit perfectissimū odium et dolebunt de omnibus bonis. Hinc felicitas beatorum cōsiderata eos maxime affliget. Et ideo ad satiandā illam impijssimam inuidiā electorū vellent omnes esse damnatos etiam cognatos ꝓpinquos et intimos. Minus tamē inuidēt ꝓpinquis q̄ alijs maior est eorū pena si omnes ꝓpinqui damnarent et alij saluarent q̄ si aliq̄ de ꝓpinquis saluarent et exinde fuit ꝙ diues petijt a damnatōe fratres suos eripi qꝛ sciebat ꝙ aliq̄ eriperent poti⁹ fauisset hoc fratrib⁹ q̄ alijs. Maluisset tñ fratres suos cū oībus alijs damnari q̄uis ex multorū damnatōne augeat singuloꝝ pena. Quia vero eoꝝ tm̄ est odium ⁊ inuidia ꝙ magis volūt torqueri cum multis plus q̄ minus soli. Quod a nobis auertat Jesus christus Amen.

De qualitate innouatōnis totius vniuersi scz elemētorū ⁊ corporum celestiū propter humanū obsequium. Ser. xi.

Ecce ego creo celos nouos et terrā nouā. et nō erunt in memoria priora. Isa. lxv. Eya iam ꝓsequamur vltimū futurū sequēs iudicium quod est totius vniuersi innouatō Ad cuius euidentiā queri potest. vtrum mund⁹ innouabitur p̄sertim cum nouitas glorie datur in premiū rōnalis creature. nihil potest mereri nisi creatura rōnalis siue intellectualis. Cum igitur creature p̄sertim insensibiles nihil meruerunt vtpote nulla volūtate vel sensu vtentes. igitur videtur ꝙ nō innouabunt̄. Ad hoc respōdet doc. s. sup. iiij. dis. xlviij. ꝙ omnia corporalia ꝓpter hominē facta esse credunt̄. et ideo cuncta illi subiecta dicunt̄. Seruiunt igitur homini dupliciter. Vno modo ad sustentationē vite corporalis quo ministerio iam homo glorificatus nullo mō indigebit cū corp⁹ penitus incorruptibile sit futur̄ diuina v̄tute ꝑ animā id faciēte quā immediate glorificat et ꝑ ip̄am corp⁹ gloriosum reddit. Secūdo seruiūt homini ad ꝓfectum cognitōis diuine inquantū ꝑ ea que facta sunt inuisibilia dei conspicit. vt dicit̄ ad Ro. x. Et hoc ministerio nō indigebit etiam homo quantū ad cognitionem intellectualem. quia tali cognitōe deum sancti videbunt immediate ꝑ essentiā sed quoniā ad hanc visionē essentie diuine carnis oculus nō poterit attingere. Ideo vt ei etiā solatiū sibi cōgruens de visione diuinitatis prebeat̄. inspiciet diuinitatez in suis effectibus corporalibus in quibus manifesta iudicia diuine maiestatis apparebūt. et p̄cipue in carne xp̄i. et post hoc in corporibus beatorū et deinceps in oībus alijs corporib⁹. Et ideo oportebit vt etiā alia corpora maiorē influentiam a diuina bonitate suscipiāt nō tamē speciē variantem sed addentē cuiusdē glorie ꝑfectionē et hec erit mundi innouatio. Hinc simul mundus innouabitur ⁊ mundus glorificabitur vt sic habitationi habitator ꝯgruat et ex hoc deus hominē magis letificet Cū enim vt dicitur Eccle. xiij. Omne animal diligit suum simile ex eo ꝙ patet ꝙ similitudo est amoris ratio sed homo habet aliquam similitudinē cum vniuerso vnde et minor mundus dicit̄ quare naturaliter diligit vniuersum et eius ꝯcupiscit bonum. Deus igit̄ vt eius desiderio satisfaciat etiam vniuersum meliorabit. Ex quib⁹ ptz ꝙ q̄uis corpora sensibilia nō meruerūt illaz gloriā ꝓprie loquēdo. tamē homo hoc meruit ut illa gloria toti vniuerso cōferatur inquantū hoc cedit in augmentū glorie hoīs. Sicut a simili quis meret̄ vt ornatioribus vestibus induat̄ quē ornatum ip̄a vestis nullo modo meret̄. Hic tamē notandum est ꝙ cum innouatio mūdi ꝓpter hominē fiat oportet ꝙ innouatōni hominis cōformet̄. Homo autē innouat̄ de statu corruptōis in ī corruptionē ⁊ iō mūd⁹ hoc mō innouabit̄ vt abiecta oī corruptōne ⁊ trāsmutatōe. ꝑpetua maneat inqete Hinc ad illam innouationē nihil ordinari poterit nisi ꝙ habeat ordinē ad incorruptionem cuiusmodi sunt corpora celestia quatuor elemēta et hoīes ꝓpter animā rōnalem. Omnia vero alia viuentia ac virētia ac corpora mixta corrumpent̄ ⁊ resoluentur in quatuor elemēta. quia nullo mō habent ordinem ad incorruptionē. Quia dicit ph̄s in. ij. de generatōe. ꝙ in animalibus et plantis. et in huiusmodi corporibus speciei perpetuitas nō cōseruatur nisi ex cōtinuatione motus celestis qui tunc deficiet Secūdo principaliter queri p̄t vtrum elementa innouabuntur per receptionem alicuius claritatis. Et videtur ꝙ non. quia sicut lux est propria qualitas corporum celestium. ita calidum et frigidum humidum ⁊ siccum sunt proprie qualitates elementorum. Ergo sicut celuz innouabitur ꝑ augmentū claritatis. ita ista q̄tuor elemēta innouabunt̄ ꝑ augmentuz istarum qualitatū actiuarum et passiuarū

Ad hoc respondet Thomas vbi supra. ꝙ sicut est ordo celestium spirituũ ad spiritꝰ terrenos. id est humanos. ita etiam est ordo celestium corporũ ad terrestria corpora. Cum autem corporalis creatura sit facta ꝓpter spiritualem et per eam regitur. oportet similiter disponi corporalia sicut et spiritualia disponuntur. In illa igitur rerum vltima cõsumatione spiritus inferiores id est hoĩes accipient suorum spirituũ ꝓprietates. quia homines erunt sicut angeli in celis. vt dicitur Math. xxij. Et hoc erit inquantũ in maximã ꝑfectionem deuenient id est ſm ꝙ humanus spiritus cum angelico cõuenit. Vnde similiter cũ corpora inferiora cum celestibus nõ cõueniunt nisi in natura lucis et dyaphoni. vt dicitur in. ij. de anima. Oportet corpora inferiora maxime perfici ſm claritatẽ. ita ꝙ omnia elementa claritate quadam vestiantur. nõ tamẽ equaliter sed ſm modũ suum. Terra eniꝫ erit insuperficie exteriori peruia sicut vitrum aqua sicut cristallꝰ aer vt celum. ignis vt luminaria celi. Et hec mũdi renouatio fiet vt homo etiã sensu in corporibus quoddammõ per manifesta iusticia diuinitatẽ videat et inter sensus humanos spiritualior est et subtilior visus. ideo quantũ ad qualitates visiuas quarum principiũ est lux. oportet maxime omnia ista inferiora meliorari. Qualitates aũt elementares ad tactũ pertinẽt q̃ est maxime materialis et grossus ⁊ earuꝫ excessus cõtrarietatis magis est cõtristatiuus q̃ delectatiuus. Excessus aũt lucis erit delectabilis cum cõtrarietatẽ nõ habeat nisi ꝓpter organi debilitatẽ que tũc oculo glorioso nõ inerit. Q. si obijcit̃ cũ damnati erunt in terra et erũt in tenebris nõ solum interioribus sed etiam exterioribus. videtur ꝙ in illa innouatõne nõ dotabitur terra claritate. Ad hoc respondet ibidem ꝙ in loco inferni nõ erit terra glorificata sed loco huius glorie habebit ꝑs illa terra spiritus rõnales hominũ ⁊ demonum qui q̃uis rõne culpe sint infimi tamẽ ex dignitate nature sunt qualibet qualitate corporali superiores Superior tamẽ pars terre q̃uis ex natura summam opacitatem habeat ꝓptet defectum lucis. tñ ex diuina virtute in sue superficie claritatis gloria vestietur sine preiudicio tamen densitatis sue. Et ista claritas erit in istis corporibus inferioribus sicut est in corporibus celestibus in quibus caliditatẽ non causant. quia tunc ista corpora erunt inalterabilia sicut modo sunt celestia. Tercio queri potest vtrum corpora celestia a suo motu quietabuntur p̃sertim cum dicitur ꝙ corpora celestia seruiunt homini ĩ motu sicut ⁊ in luce sed quia luce seruiũt. maiori luce remunerabunt̃. Igitur cuꝫ etiã seruiãt motu debent merito velociori motu remunerari. Ad hoc respõdet Bonauentura sup. iiij. dis. xlviij. ꝙ ſm Isidorũ (et habetur in textu sentẽtiarꝫ) sol ⁊ luna post iudicium nõ tendũt ad occasum sed stabunt in ordine suo in quo creati sunt ⁊ sic nõ remunerabunt̃ in motu sicut in luce Nimirum quia motus nõ cõpetit corporibus beatorum sicut et obsequiũ luminis Ad cuius euidentiam sciendum ꝙ in motu est cõsiderare duplicem finem scꝫ intra q̃ dicitur terminus siue cõsumptio et finem extra et ille est terminus intentiõis. Verbi gratia. Cum lapis deorsum descendit versus terraꝫ. locus terre est finis qui est terminꝰ extra sed quies in loco est terminus intra et finis. Dico ergo qui motus sunt qui habent vtrũq; naturaliter sicut sunt motus recti. Quidã sunt motus qui habent alteram per naturam vtpote finẽ intentõnis. Alterum vero habent ratõne ip̃iꝰ principij mouentis vt est motus circularis ip̃iꝰ rote qui voluit̃ ad faciendã vas de luto vel ad accuendum cutellũ. Q. enĩ rota quiescit modo vel post non est determinatum. quia semper posset moueri si esset qui posset et vellet mouere. sed qñ cutellus factus est acutus cuꝫ motus ille ad hoc ordinaretur necesse esset quietari vel frustra fieri. Quoniam igitur motus corporum celestium ordinatur ad cõtinuam generationem ⁊ multiplicationẽ hominũ

multiplicatio vero hominuz ad perfectionē ciuitatis superne. ideo necesse est illā quādoqz perfici: ⁊ per cōsequēs motum terminari. ¶ Quarto p̄ncipaliter queri potest vtruz in corporibus celestibus claritas augebitur in innouatōe illa mundi. presertiz cum claritas corporū celestium ordinatur ad vsum hominis sicut ⁊ alie creature. sed post resurrectiōem claritas solis nō cedet in vsum hominis. quia dicitur Ysa. lx. Nō erit amplius tibi sol ad lucendū per diem. neqz splendor lune lumīabit te. Et Apoc. xxj. dicitur. ꝙ ciuitas illa non eget sole neqz luna vt luceant in ea. Ad hoc respondet doctor sanctus super quartū. distī. xlviij. ꝙ ad hoc innouatio mūdi ordinatur vt in mundo innouato manifestis indicijs quasi sensibiliter ab homīe deus videatur. Creatura p̄cipue in cognitionem dei ducit sua specie ⁊ decore que manifestāt sapientiaz facientis ⁊ gubernātis. sicut dicitur Sapien. xiij. A magnitudine cognoscibiliter poterat horuz creator videri. Pulchritudo autem celestium corporuz precipue consistit ī luce. sicut dicit̄ Eccl̄iasti. xliij. Species celi gloria stellaruz mundū illuminās in excelsis domin⁹. Et ideo q̄tum ad claritatez corpora celestia meliorabūtur. iuxta illud Ysa. xxx. Erit lux lune sicut lux solis. ⁊ lux solis septupliciter. ⁊ tūc non erit alicubi nox super terram: sed solum in centro terre vbi erit infernus. quia tūc lucebit luna quātum modo sol lucet. Sol autem septuplum q̄ modo luceat. Corpora vero beatorum septupluz magis sole: q̄uis hoc non sit aliqua auctoritate seu ratiōe probatū. Et hoc remuneratuz erit corporibus celestibus ⁊ elementis in premiuz humane seruitutis. Et si obijciatur nihil premiat̄ nisi quod meretur. ⁊ nihil meretur nisi qd̄ voluntarie seruit. ⁊ nihil voluntarie seruit nisi qd̄ habet liberum arbitriuz: scilicet creatura rationalis. Ad hoc respondet ibidem Bonauētura. ꝙ tripliciter est aliquid remunerabile. Primo qd̄ est aptum natum mereri. ⁊ hoc est liberum arbitriuz. Secundo modo ꝙ est ip̄i merenti cōiunctuz. sicut est corpus humanum. Tercio modo qd̄ est ad ipsum merens ordinatuz sicut ad obsequiuz. Et scd̄m hoc premiatur homo in semetip̄o in corpore ⁊ ī eis que sunt sibi vtilia. Corpa illa ad obsequiuz ordinata premiari non est aliud q̄ hominez premiari in illis. quia deus totuz mundū amore hominis faciet pulchriorē. Et ido quia propter hominem premiātur scd̄m eam proprietatem premiātur scd̄m quaz sunt cōsona corporibus gloriosis. Hoc autē est lux. et ido in luce ⁊ splendore augebūtur. ¶ Quinto enim queri potest vtruz illa corpora gloriosa sint futura agilia. ⁊ vtrū aliquādo agilitate vtentur: ita ꝙ aliquādo de loco moueantur ad intuenduz clarius decorem et pulchritudinem celestium corporum ⁊ elementorum: cum constet ꝙ statui retributionis respondet locus proprius ⁊ receptaculum determinatuz in se scilicet ⁊ quo ad nos scilicet celum empiriū quo ad bonos. ⁊ sicut infern⁹ quo ad malos: vt dicit Bonauētura super quartuz. distin. xlv. Et ex hoc sequitur ꝙ locus celi empirij est magis cōueniens beatis. ⁊ per consequēs magis appetibilis naturaliter. ⁊ ideo beatus magis videtur appetere locum illuz q̄ alium. cuius voluntati diuina dignatio se per omnia conformabit. Ad hoc respondet Thomas super quartuz. distin. xliiij. ꝙ corpus gloriosum erit subiectuz anime glorificate nō solum vt nihil in eo sit quod resistat voluntati spiritus. quia hoc etiam fuit in corpore Ade: sed etiam vt sit in eo aliqua perfectio effluēs ab anima glorificata in corpus per quam abile redditur ad predictaz subiectōem. que quidem perfectio dos glorificati corporis dicit̄. Anima autem corpori cōiungitur non solū vt forma: sed etiam vt motor. ⁊ vtroqz mō oportet ꝙ corpus gloriosuz anime glorificate sit summe subiectum. Primo modo per dotem subtilitatis. Secundo modo per dotem agilitatis. et sic necessario est ponere ꝙ corpora gloriosa quandoqz mouētur. Nam et corpus christi quandoqz motum est: scilicet in ascensiōe. ⁊ sil̄r corpora sanctoꝝ q̄ de terra resurgēt ⁊ ad celū empyriū ascendant. Sic etiam postq̄ celos ascēderint verisil̄r

365

est ꝙ aliquãdo moueãtur pro libitu sue voluntatis. vt illud quod habent in virtute exercentes actu: sapiẽtiam diuinam commendabilez ostendant. ⁊ vt visus eoruz reficiatur pulchritudine creaturarũ diuersarum: in quibus dei sapientia eminẽter elucebit. Sensus enim nõ potest esse nisi presentium: q̃uis magis a longinquo corpora gloriosa sentire possunt q̃ non gloriosa quia visus oculi glorificati multomagis a remoto videre poterit q̃ non glorificati. minus tamẽ vident a remoto q̃ a propinquo. Quod autem legitur Act. vij. ꝙ beatus Stephan⁹ cuz esset plenus spiritu sancto intendens in celum: vidit gloriam dei ⁊ Jesum stantez a dextris dei. ⁊ ait. Ecce video celos apertos. ⁊ filium hominis stãtem a dextris dei. Ex eo cõtigit ꝙ a corpore christi erat ĩmutatus oculus Stephani ad visionez humanitatis christi. in cui⁹ est potestate ꝙ corp⁹ eius sic videatur a longe sicut de prope. Nec tamen per motum illum deperiret aliquid de beatitudine eorum que cõsistit in visione dei quem vbiq̃ presentem habent. sicut ⁊ de angelis dicit Grego. ꝙ intra deuz currunt quocũq̃ mittantur. Nec etiam erit laboriosuz exire locum suis meritis deputatuz. scilicet celum empyriuz. quia corpus gloriosum vt dicit Bonauẽtura distin. l. totam existentie sue ⁊ nobilitatis ac subtilitatis rationem trahit ab anima. Et ido inclinatio eius est ad animaz non ad aliquid extra. Et quia agilitas sequitur inclinatõem ⁊ anima potest mouere in omnez differentiam positionis. ideo ⁊ corpus abile ad omnez situm. et sic agilitas nõ inclinat ad aliquem locum determinatuz. sed ad omnez locum ad quem mouere vult anima. Nimiruz quia appetitus elementoruz in corpore glorioso totaliter quietatur: ita ꝙ nullum elementuz in eo appetit speram suam. ac per cõsequens corpus gloriosum ad malũ locum inclinatur: sed solum ad animaz per quam stabilitur in omni loco sicut ⁊ aĩa per deum. ⁊ sic alia inclinatione non indiget. Ad laudem dei Amen.

Sequũtur sermões eiusdez aduentus domini in carnem. Et primo de aduenientis maiestate. et vtrũ deus potuit vel decuit eum naturam assumere humanaz etiã quo ad carnẽ: ⁊ hoc de massa corrupta. Sermo. xij.

Ecce rex tuus venit tibi mansuet⁹. Math. xxj Dicit Bernard. in sermõe. iij. aduentus. In aduentu domini quem celebramus si personam aduenientis intueor non capio excellentiaz maiestatis. si attendero ad quos venerit dignationis magnitudinẽ expauesco. Stupẽt certe ⁊ angeli de nouo: videntes infra se quẽ supra se semper adorant. manifeste iam et descẽdentes ⁊ ascendẽtes ad filium hominis. Si considero propter qd̃ venerit quo ad possum amplector inestimabilez latitudinem charitatis. Si modum cogito exaltationẽ cognosco ꝯditionis hũane. Quid faciendũ putas o aĩa venientẽ susceptura Si tam suspiriosa desideria patres veterꝫ legis ingemĩauerunt ad recipienduz promissuz: quid christiano agendũ qui iam eũ infallibiliter credit susceptuz. O vilis homuncio quid agis qui p̃sentem dñm agnouisti: ⁊ laboriosam eius redemptõem ꝓfluentibus vulneribus recipe meruisti? Quales amorꝫ vices repẽdes? q̃les grãrũactiones? q̃les deniq̃ sollicitudĩes ꝓ salute aĩe tue tã p̃cioso sanguĩe redẽpte? Vide ⁊ sollicit⁹sis: ne ingr̃tus ĩueniaris. ne ꝯqueri cogatur dominus. Precium meum cogitauerũt repellere cucurri in siti oris s. ⁊c̃. Dicit enim Bernard⁹. ꝙ venit dominus agnus ⁊ spõsus. Quia venit dominus cuius maiestas est incomp̃hensibilis. ideo requirit mundiciam. quia linceos habet oculos: angulos cordis curiose perlustrans. Cui ꝯplacet mundas dumtaxat inhabitare mentes: sordes execrans vitiorum. mũdi corde quẽ soli cernere possunt oculi. Beati nãq̃ mũdi corde: qm̃ ip̃i deũ videbũt. stude igr̃ ornatui. Quia ꝓide veĩt agn⁹

cuius mãsuetudo est infatigabilis. ideo requirit contritiosam cõfessionem vt occasionem habeat qua mansuetudinẽ prefert peccatorem nõ flete suspirantẽ recipit ad veniam. O agnꝰ dei qui tollis peccata mũdi quãmagnis laboribꝰ exoluisti ea que tam exiguis suspirijs semper eis ĩdulsisti. Stude ergo pastui. quia pascitur agnus agniculus iste paruulus fletibus nostris tanquã lacte caprarum. iuxta doctrinam Sapientis Prouerbi. xxvij. in fine. Sufficiat tibi lac caprarũ in cibos tuos in necessaria domus tue. ⁊ ad victum ancillis tuis. Nam lac de capris quod est animal fetidũ est lachryma contritiõis de peccatis qua christus pasci debet ⁊ ancille domꝰ eius. i. omnes potentie ipsius anime. quam christus ingreditur seruitiuz exigens. ¶ Quia deniq; venit sponsus cuius amor incõparabilis purum requirit amorez. Adueniens enim sponsus vocari voluit. Ecce sponsus aduenit: exite ei obuiam vt ostendat quãtum affectum illi quisq; debeat. Stude ergo amplexui tuũ affectum illi totaliter incorporando. vt cum sponsa dicere valeas Dilectus meus mihi et ego illi. Et ad hoc nos ꝓuocãt assumpta verba. Ecce rex tuus. ¶ In his verbis primo cõsideranda est maiestas venientis: quo ad maiorez diligentiam ⁊ reuerentiaz incitemur venientem suscepturi. De cuius ĩmensitate dicitur Apocal. xij. ꝙ habebat in vestimento ⁊ in femore eius scriptum Rex regũ ⁊ dominus dominãtium. Vestimẽtuz autẽ dico humanitatẽ assumptaz. Et femur quod est fontale principiuz generatiõis eternaz generatiõem. quia dicitur in vtraq; natura rex reguz ⁊c. Intuemini enim quãtus est iste qui ingreditur non solum ad saluandas gentes: sed etiaz ad inhabitãduz corda fidelium tanquã gratissimuz celum. Vnde Bernard. Non mirum si libenter inhabitat celum hoc dominꝰ Jesus. Non eniz quomõ ceteros (dixit tantum vt fieret) sz pugnauit vt acq̃reret. occubuit vt redimeret. ⁊ post laborem voto potitus ait. Hec req̃es mea ⁊c. Quare domĩe Jesu? Quia delicie mee esse cum filijs hominuz. Mirũ si cor humanuz ex his non moueatur ad diligentem ꝑparatiõem. deuotam susceptionem. debitam gratiarũactionez. ⁊ intimã dilectionez. ꝑsertim cum talis ac tantꝰ nõ solum venit suscepturus animã: sed etiam ipm vilissimũ corpus. Infixus inquit suz in lymo profundi. Juxta consiliũ igitur Bernard. iij. sermõe huius aduentus. Tãte maiestatis. tante humilitatis. tãte charitatis. tante etiam nostre glorificatõnis que ab vniuersa ecclesia semel in anno solenni memoria celebratur. Sed vtinaz ita semel ageretur vt semper id dignꝰ agi desideretur. Quante eniz insanie est vt post tanti regis aduentum alijs quibuslibet negocijs homines se velint seu audeant occupare. ⁊ non magis omissis omnibꝰ soli eiꝰ cultui vacẽt. nec in eius presentia cuiusq; meminerint ceterorum. Sed non omnium est qd ait ꝓpheta. Memoriam abundantie suauitatis tue eructabũt. Siquidẽ nec omẽs hec memoria ꝓascit. Sane nemo qd nõ gustauit: sed neq; ꝙ tantũ gustauit eructat. Ructus enim non nisi de plenitudine vẽtris ⁊ saturitate procedit. Propterea quorum secularis est mens ⁊ vita memoriam hanc ⁊ si celebrant nõ eructant sine deuotione ⁊ affectiõe dies ista arida quadã cõsuetudine obseruãtes. Et quod damnabilius est ipa quoq; inestimabilis huius dignatiõis memoria datur in occasionẽ carnis vt videas eos tanta sollicitudine diebus istis vestium gloriam ciborum parare delicias: ac si hec ⁊ huiusmodi in sua natiuitate querat christus. ⁊ ibi suscipiatur dignius vbi hec accuratius exhibẽtur. Sed ipsuz audite dicentem. Superbo oculo et insatiabili corde cũ hoc nõ edebaz. Quid tanta ambitõe vestes paras ĩ natali meo? detestor ego suꝑbiaz nõ amplector. Quid tanta sollicitudine ciboꝝ copiã reponis in tempus illud: damno ego carnis delicias non accepto? Plane insatiabilis es corde tanta parans ⁊ extaz longo. Nam corpori vtiq; ⁊ pauciora sufficerent ⁊ q̃ possunt oportunius inueniri. Celebrans ergo aduentum meum labijs me honoras: sed cor tuuz longe est a me. Non me colis: sz deus

366

tuus venter est: ⁊ gloria in cōfussione tibi.

Dic igitur queri potest vtruz diuina natura potuerit vniri cum humana natura: b
presertim cum omne vnibile ⁊ nō vnitum est ad actum ⁊ complementuz vnionis possibile. omne autē possibile ad actum ⁊ cōplementum mutabile est ⁊ imperfectū. sed in deo nulla potest esse mutatio. nulla imperfectio. nulla temporalis vnio. Ad hoc respondet Bonauētura super terciū. dis. ꝓma. ꝙ absqz dubio possibile fuit humanā naturam vniri nature diuine in persona filij. Cuius ratio est. quia omnia illa sunt attribuenda diuine potentie que nature diuine non derogant. ⁊ talia sunt que possibile est posse. Diuinam autem naturā vniri humane in vnitate persone non est aliud ꝙ diuinaz personā que fuit ab eterno ypostasis respectu diuīe nature esse ypostasis respectu humane nature in tempore. Hoc autem non dicit imperfectionem: sed potius dignitatē. Sicut enim cum deus sit bonus ab eterno ī nullo fit derogatio sue bonitati dū est causa bonitatis create ī tempore: ꝙuis bonitas creata longe sit imperfectioz bonitate increata. Sicut cum persona filij dei sit ypostasis intellectualis ⁊ spiritualis ⁊ increata ab eterno: ī nullo derogat ei si fit ypostasis rationalis nature create in tempore. Et quēadmodum deus de non creante fit creans in actu absqz aliqua sui mutatione seu innouatiōe: sed sola mutatiōe facta ex parte assumpte nature. Et quemadmoduz cum deus sit in creatura per essentiam. presentiaz. ⁊ potentiam: in nullo dependet a creatura. sed creatura ab ipo tanꝙ a causa conseruāte ⁊ sustentāte. Sic ⁊ deus cuz in creatura rationali ꝙ vnionem nō dependet ab ea. sed potiꝰ ecōtra rationalis natura dependet ab ypostasi diuina. ⁊ habet beatificari in illa. Simile potest inueniri in vnione radij ⁊ cristalli vel vitri. Nam sicut vitrum vel cristallū si superinducaī radio paruam domuz illuminati cristallum illam dicitur illuminare ⁊ a radio pertrāsiri ⁊ ei copulari absqz mutatione facta ex parte radij: sed solum ex parte cristalli. simili modo sed longe spiritualius intelligenduz in assumpta natura ⁊ persona verbi. Secundo queri potest vtrum fuit cōueniens deum incarnari. et videtur ꝙ nō. quia cum deus ab eterno fuit ipa essentia bonitatis. ideo optimuz est ipsum esse sicut fuit ab eterno. sed deus fuit ab eterno absqz omni carne. igitur cōuenientissimuz est non esse carni vnitum. Nimirum cum deus ⁊ caro in infinitū distāt. quia deus simplicissimus est. caro autē humana composita ⁊ ī infinitum distātia incōuenienter cōiungūtur. sicut incōueniēs est iū ctura si quis pungēdo cervicem equinam iungeret capiti humano. Ad hoc respondet sanctus Tho. in tercia parte summe. q. j. ꝙ vnicuiqz rei cōueniens est illud quod sibi competit scōm rationez proprie nature sicut homini cōueniens est rationari. quia hoc competit sibi inqztum est rationalis sm suam naturam. Ipsa autem natura dei est essentia bonitatis. vt patz per Dyonisiū. j. capi. de diui. no. Unde quicquid pertinet ad rationez boni cōueniens est deo. Pertinet autem ad ratōnem boni ꝙ aliis se cōmunicet. vt patet per Dyoniuz. j. capi. de diui. nomi. Unde ad rationem summi boni pertinet ꝙ summo modo creature se cōmunicet ꝙ maxime fit ꝓ hoc ꝙ naturam creatā sic sibi cōiungit vt vna persona fiat ex tribus. verbo ⁊ aīa et carne. sicut ait Augusti. xiij. de trini. Unde licet vniri deo ī vnitate persone nō fuit cōueniens carni humane sm conditiōem sue nature. quia hoc erat supra dignitatē ipius. Cōueniens fuit tamē deo sm infinitaz excellētiam bonitatis eius vt eam vniret sibi pro salute humana. Nec propter hoc aliquo modo deus est a suo statu imutatꝰ ī quo fuit ab eterno. sed creata natura sm rationem sui que mutabilis est per assumptionem imutata est. Et sicut cum priꝰ nō esset vnita deo postmoduz fuit vnita deo.

Tercio proinde queri potest vtrum conueniēs fuit ꝙ christus acciperet corpꝰ terrenū. cuz dicit. j. Cor. xv. ꝑmꝰ hō de terra terrenꝰ. secūdꝰ ō celo celestis. ⁊ oē optimū vticqz do ē attribuēdū. sz inē oīa corpa corpꝰ nobilissimū ē celeste. Ad ꝟ rñdet Tho. c

vbi supra. q. v. ꝙ corpus debuit esse terre-
num et non celeste propter tres rationes.
Prima est quia si sumpsisset corpus cele-
ste sicut posuit Valentin⁹: tunc non salua
retur veritas hūane nature in christo. Cū
enim forma hominis sit quedam res natu
ralis. requirit determinatā materiam sci-
licet carnem ⁊ ossa. que in hominis diffini
tione ponere oportet. vt patet per philoso
phū. vij. Metha. Secunda est quia homo
etiam derogaret veritati eoꝝ que christus
in corpe gessit. quia cum corpus celeste sit
impassibile ⁊ incorruptibile: vt dicitur in
p̄mo de celo. ꝙ filius dei celeste corpus as-
sumpsissz non vere esurisset nec sitissz: nec
etiam passionez ⁊ mortem sustinuisset. nec
aliquid eorum que euangeliste narrant s̄m
veritatem gessisset. et sic sequeret̄ ꝙ nō fu
isset vera salus hoīs subsecuta. Tercia est
quia hoc etiaz derogaret veritati diuine.
Cum enim filius dei ostenderet se homini
bus quasi corpus carneum ⁊ terrenum ha
bens fuisset falsa demōstratio si corpus ce
leste habuisset. Et ideo dicit̄ in libro de ec-
clesiasticis dogmatibus. Natus est filius
dei carnem ex virginis corpore trahens.
⁊ non de celo secum afferens. Nec hoc de
rogat diuine dignitati ⁊ glorie: sed ad ma
ximam dei gloriam pertinet ꝙ corpus in-
firmum et terrenū ad tantaz sublimitatez
ꝓuehit. Vnde in synodo ephesina legitur
ꝙ verbum sancti Theophili dicentis qua
liter artifices optimi non in preciosis tan
tum materiebus artez ostendentes in ad-
miratione sunt: sed vilissimuz lutum ⁊ ter
ram dissolutam plerūqꝫ assumentes sue di
scipline demonstrātes virtutes multoma
gis laudātur. Ita omniuz optimus arti-
fex dei verbum non aliquam preciosaz ma
teriam corporis celestis apprehēdens ad
nos venit: sed in luto magnitudinē sue ar
tis ostendit. Quarto itaqꝫ queri potest
vtrum igitur decuit dei filiuz assumere na
turam humanaz de massa perditōnis siue
de genere Adam. p̄sertim cum nobili for-
me debet aptari nobilis materia. Cuz igi
tur aīa christi purissima fuit et īmunis ab
omni peccato: merito etiaz christi caro de
buit esse ab om̄i peccati corruptōe aliena.
Ad hoc respondet Bonauētura super. iij.
distin. xij. ꝙ absqꝫ dubio dei filius aliunde
carnem assumere potuisset q̄ꝫ de massa cor
rupta. i. q̄ꝫ ex his qui de genere Adam pro
cesserūt. magis tamen cōgruebat ꝙ de ge
nere Ade carnem assumeret propter qua-
tuor principaliter. Primo propter cōser-
uandaz iusticie rectitudinē. vt scilicz eius
dem generis essent preuaricator et satisfa
ctor. quia si fuisset alterius generis nō at-
tribueretur eidem generi satisfactio cui et
offensio. et sic non recte seruaretur iusticie
rectitudo: que requirit ab illo genere emē-
dam: in quo reperit p̄cedentem offensam.
Secundo propter dulcedinem misericor-
die diuine manifestandā. vt scilicet ip̄e do
minus qui ꝯtemptus ab homīe fuerat tan
q̄ꝫ aduersario ⁊ inimico ip̄e idem generi hu
mano vniretur in christo in vnitatē perso-
ne. in qua manifestat̄ dei mira condescen-
tia. in eo ꝙ ip̄e genus humanuz sibi inimi-
cum cōiungere voluit: sibi per indissolubi-
le vinculum. Nūquid igitur exaltationem
meruit culpa? Certe non. Sed ne amplius
fugeremus ab eo nostram naturam insepa
biliter sibi vnire voluit vinculo non solum
amoris: sed vnionis. Tercio propter ordi
nationē diuine sapiētie demōstrandā: que
nullatenus infringi potest ex vitio nostro.
Decreuerat eniz deus ꝙ ex vno totū gen⁹
humanū seminaret̄. ⁊ multiplicaret̄ ꝓpter
rep̄sentationē illius vniuersalis principij
qd̄ est deus. nec hoc ꝑ peccatū infringi de-
buit. Ido christus qui est mediator dei ⁊
hominū homo ver⁹ non aliūde: sed de mas-
sa totius generis humani formari debuit.
Quarto propter altitudinem humane na
ture cōseruādam quā deus in tanta digni
tate cōdiderat vt nulli alij creature gene-
ri: sed soli deo obnoxia essz. Si igit̄ nō mo
dicū est obnoxia redemptori: decēs est vt
redēptor aut solūmodo de⁹ esset. aut si ha-
beret in se genus nature create: hoc eēt de
genere illi⁹ masse q̄ ortū habuit de lumbis
Ade. vt sic nat̄a hūana nulli alteri create
nat̄a māeret obnoxia. ⁊ pl⁹ q̄ꝫ p⁹ exaltare
dignatiōe diuīa. Vñ dicit Bern̄. s̄mōe.

Quanti te deus fecit ex his que pro te fa-
ctus est agnosce vt tibi appareat benigni-
tas eius in humilitate. quāto enim mino-
rem se fecit: tanto maiorē se exhibuit in bo
nitate. et quanto pro me vilior: tanto mi-
hi charior est. Aduerte o homo quia lim⁹
es ⁊ non sis superbus. Et quia deo cōiun-
ctus es: non sis deo ingratus. Denicq; ad
id q; prius arguebatur nobili forme debet
respōdere nobilis materia. Ad hoc respō-
det ibidem Bonauētura. q; hoc verus est.
Et ideo caro christi que multus nobilis fu
it cum ad animas nobilissimā aptata fuit.
Fuit enim optime complexionata ⁊ ab om
ni corruptione ⁊ feditate cōcupiscētie ali
ena. Nas ita pura fuit illa caro benedicta
per virtutem agentem spiritussancti: sicut
de celesti substantia sumpta fuisset. Nibi-
lominus sumpta fuit de illa corruptionis
massa: licet opere sancti spiritus mirabili-
ter purificata et ineffabiliter. quia vtrūq;
scilicet nature veritas ⁊ puritas incarna-
tioni illius maxime congruebat. Unde Ber
nard⁹ in epistola quadā. Nemo hominum
nouerit nec noscere possit ad plenum quid
boni ad gratiam. quid cōgruentie ad sapi
entiam. quid decoris ad gloriam. quid cō
modi ad salutem penes seipam contineat
huius venerandi misterij: scilicet humane
redemptionis inscrutabilis altitudo. Ad
laudem dei Amen.

De aduentus propinquitate et q? non conueniebat deum incarna ri in principio vel in fine: aut etiam si homo non cecidisset.

Sermo xiij.

Ecce rex tuus venit
tibi mansuetus. Zach. xxj. Si-
cut ait Augusti. super Johannē
q; nulla fuit causa veniendi christo domīo
in hunc mundum nisi peccatores saluos fa
cere. tolle morbos. tolle vulnera nulla erit
causa medicine. Uenit ergo ō celo magn⁹
medicus. quia per totus mundus iacebat
grotus. Genus enim humanus totum pe
rat ex quo peccauit vnus in quo totum
erat. Ideo venit vnus sine peccato q; sal-
uos faceret omnes a peccato. Non enī eū
de celo merita nāa: sed peccata traxerūt.
Uecille. Ex quo patet quātum nos deus
amauit nondū amantes: imo per peccata
blasphemantes. Unde ꝓma Johan. iiij.
In h apparuit charitas dei in nobis. quo
niam vnigenitū filium suum misit deus in
mundus vt viuamus per eum. In hoc est
charitas non quasi nos dilexerimus deū.
sed quoniaz ipe prior dilexit nos. De qua
charitate dicit Hugo de laude charitaz.
Nescio si quid maius in laudez tuam dice
re possim q; vt deum de celo traheres ⁊ ho
minē de terra ad celum eleuares. Magna
est virtus tua vt per te vsq; ad hoc humili
aretur deus: ⁊ vsq; ad hoc exaltaretur ho
mo. Et igitur iuxta exhortatōez Augusti
ni de catheziſandis rudibus. Ama amorē
illius q; amore tui amoris descēdit in vte-
rum virginis. et qui amorem suum amori
tuo copulauit: humiliādo se sublimādo te
cōiungēdo lumen eternitatis sue limo tue
mortalitatis. Et hoc ꝓtendūt verba the-
matis visionem spiritualez ingerentis: vt
consideracio affectionem excitet. affectio
proximationē. proximatio sequelaz. seque
la gratam assimilationē. vt pariter conse-
quamur illud elogiuz in Canōica Johan
nis. Charissimi. nunc filij dei sum⁹: sed nō
dum apparuit quod erimus. Cum autē ap
parverit similes erim⁹. quoniaz videbim⁹
eum sicuti est. Ecce ergo rex tuus ⁊c. O ō
verbum mater ecclesia ingemīat vt oīes
ad debitam considerationē tam desidera-
bilis aduentus. ꝓuocet. ⁊ sollicitaz prepa-
rationem ingerat. Nam secundo hoc ver-
bum denotat aduentus huius salutiferaz
ꝓpinquitatem. Et Ambrosi⁹ dicit sup Lu
cam. q; hoc tempus non sine causa domini
aduentus vocatur. Ideo sancti enim pa-
tres celebrare ceperūt aduentū vt se vnus
quisq; infidelis ꝓparet ⁊ emēdet vt digne
dei sui natiuitatem celebrare valeat. Sed
vt dicit Bernard⁹. sermone ꝓmo de aduen
tu. Infelices filij Adam omissis salutari-
bus studijs ⁊ veris. caduca potius ⁊ trāsi
toria querunt. Quibus inquit assimilabim⁹

homines generatōis huius quos videm⁹ a terrenis cōsolatiōibus quelli non posse. Profecto similes sunt his q̄ piclitant̄ sub mersi in aquis. nimirū videas eos tenētes tenere, nec vlla ratōne deserere qō primū occurrit manibus quicq̄d sit illud: licet sit aliquid vile qō ꝓdesse oīno nō pt̄. vt sunt radices herbarū cereaq̄ similia. Nam si qui forte ad eos veniāt nōnunq̄ solent apprehensos inuoluere secū: adeo vt iaz nec illis nec sibi auxiliū ferre ꝑualeant. Sic pereunt in hoc mari magno ⁊ spacioso miseri dum peritura sectantes omittūt solida quibus apprehēsis emergere ⁊ saluare possunt animas suas. Vos autē fratres quibus tanq̄ paruulis reuelat deus q̄ abscondita sunt a sapientib⁹ circa ea que vere salutaria sunt sedula cognitione versamini. Nec enī tā deuote eccl̄ia vniuersa pñtez celebraret aduentuz: nisi lateret in eo magnū aliqō sacramentū. a Ad euidentiam igit̄ aduent⁹ ꝓpinquātis ꝑmo queri potest vtz ꝙueniens fuisset deum incarnari a ꝓncipio generis hūani. ꝑsertim cum incarnatiōis opus ex īmensitate ꝓcessit diuīe charitatis: ſm illud Ephe. ij. Deus qui diues est in misericordia ꝓpter nimiā charitatē suam qua dilexit nos cum essemus mortui peccatis ꝙuiuificauit nos in christo. Sed charitas nō tardat amico subuenire necessitatē patiēti: ſm illud Prouerbi. iij. Ne dicas amico tuo vade ⁊ reuertere cras dabo tibi: cū statim possis dare. Ex quo ptz q̄ pfecte diligentē nō decet tantū magna dare: sed etiā cito dare. Ad ꝟ rñdet Tho. in tercia ꝙte summe. q̄ opus incarnatiōis dñi principal̄r ordinet̄ ad reparatōez nature hūane ꝓpter peccati abolitōez. manifestū est autē q̄ non fuit ꝙueniens a ꝓncipio hūani generis ante peccatū deū incarnatū fuisse. Nō enī dat̄ medicina nisi iā infirmis. Hinc dicit dñs Math. ix. Nō est opus valētibus medicus, sed male habentibus. nō enim veni vocare iustos: sed peccatores. Nec etiā statim post peccatū cōueniens fuit deū incarnari. qz sapiēs artifex non tantū facit opus suū modo ꝙruo sed etiā tpe ꝙruo. Cum igit̄ deus sit sapientissimus opator: tempe ꝙruētissimo facere voluit op⁹ incarnatōis. ⁊ iō nō fecit illud post peccatū. qz tūc nō ꝙruebat. Nō sic patet. Nam vt dicit Bonauētura sup tercīū. dis. j. Eius īcarnatio fuit medicina spūalis ꝙtra morbū peccati. Nō aūt operatur sic medicina spūalis sicut corporalis Corpalis enī operat̄ natural̄r. spūalis requirit deuotionē suscipiētis de lege cōmuni: si suscipiens adult⁹ sit. Ad quā deuotionem ꝑexigebat ipius morbi cognitio: qui manifestabat̄ in legis ⁊ ꝓphetaruz ꝓnunciatōe. ⁊ post ꝟ cōgruū fuit exhiberi medicinaz in plenitudine tēporis. Et ideo licz ad perfecte diligentē ꝓtinet cito dare hoc est intelligendū qñ pensatis oībus meli⁹ est cito dare q̄ expectare. Aliter. Quātū cunq̄ medic⁹ egrotū diligat ante ꝓparationem: tñ dare sibi medicinā non festinat. Sic etiā deus pfectū īcarnatōis remediū dare noluit: nisi pri⁹ essent pfecta remedia ꝓparatiua ad pfecte medicine susceptionē Vnde licz amoris magnitudo būficia facit accelerari qñ talis acceleratio ꝓdest ei quē amat. tamē qñ dilatio magis ꝓdest q̄ acceleratio: tūc amor potius facit differre qz diuin⁹ amor semp ſm dispositiōem ⁊ regulā sapiētie operat̄. Et ꝓptereq qz dilationē exigebat ordinis cōgruitas: acceleratiōem nō faciebat amoris īmensitas. Unde principal̄r quinq̄ ratōes assignari possunt huius dilationis cur magis ꝙruū fuit dei filiū incarnari quasi in fine seculoz q̄ in principio. Prima est ſm Bonauēturam vbi sup. ꝓpter peccatū hominis puniendum. In hoc enīz manifestat̄ vltōis diuine seueritas quē tantos clamores ⁊ luctus hominuz sustinuit antec̄ descendere voluit. ⁊ Adam cum omni posteritate sua tāto tempe miserabiliter in tenebris exulans fuit celesti paradiso priuat⁹. ⁊ hoc ꝓpter manifestationē diuine iusticie que nihil inultum relinquit. Secūda est propter morbum melius curanduz. Morbus enim spūalis non sanat̄ debite: nisi prius infirmus euz cognoscat ⁊ p curatōe illius gratus existat. Plus enim egrotat homo ꝓpter ingratitudinem pro curatione q̄ per

368

culpe ꝯmissionez. Et ideo debuit deus differre beneficiũ incarnatõis vt homo ꝯuinceretur de impotẽtia et ignorantia anteq̃ deus incarnaret̃ ⁊ in lege indita: ⁊ in lege scripta. ⁊ sic ꝯuictus vndiq̃ fugeret ad diuinam gratiã. ⁊ sic ꝯfugiens efficaciter curaretur. Reliquit enim deus hominẽ in libertate arbitrij in lege nature: vt sic vires nature sue cognosceret vbi cũ deficeret accepit legem scriptaz qua data morbus inualuit non legis: sed vitio nature. vt ita cognita infirmitate propria clamaret medicum ⁊ gratie quereret auxiliũ. Tercia causa ſm Tho. vbi supra fuit ꝓpter dignitatẽ ip̃ius verbi incarnati. quia sup̃ illud Gal. iiij. At vbi venit plenitudo tp̃is. dic̃ Glo. q̃ quãto maior iudex veniebat: tanto preconuz series longe p̃cedere debebat. Congruebat enim munus tam excellẽtissimuz maximis suspirijs exspectari. ⁊ affectuosissimis desiderijs suscipi. Et sicut dicit Ambrosi⁹ super Psal. Beati ĩmaculati. Quo diutius abest illud quod desiderat̃: tanto expectantis desideria vi quadam amoris ignescũt. caro deficit: sed cupiditas alitur nutritur ⁊ auget̃. Alioq̃n vt dicit Gregorius omel. xxiij. super euãgelia. Si desideria dilatione deficiunt: desideria non fuerunt. Vnde patres veteris testamenti tãtis desiderijs suspirabãt christi aduentuz dicentes. Veni dñe ⁊ noli tardare. Et iterum. Vtinã disrumperes celũ ⁊ descenderes. Et multa silia: adeo vt diceret Bern. super cantica. Desideria sanctoꝝ patrum suspirantiũ in carne christi aduentum seu presentiã frequẽtissime cogitans. confundor ⁊ compũgor in meip̃o ⁊ nunc vix contineo lachrymas. ita me tedet ⁊ pudet temporis tẽporis hui⁹. Quarta causa fuit ſm Bonauẽturam propter ordinem vniuersi obseruãdum. Quia eniz hoc erat plenuz ⁊ maximuz beneficiũ differri debuit vsq̃ ad plenitudinẽ dieꝝ vt sic ab imp̃fecto paulatim ꝓcederet ad perfectũ. j. Corinth. xv. Non prius q̃d spirituale est: sed q̃d animale et deinde quod spũale. Prim⁹ homo de terra terrenus. Secũdus homo de celo celestis. Gal. iiij. Vbi venit plenitudo temporis. Quinta causa est ſm eundez ꝓpter incarnatõis beneficiũ amplius ꝯmendandum. Q̃d enim amplius differtur ⁊ diutius desiderat̃ preciosi⁹ reputatur. ⁊ ido beneficiuz hoc q̃d inter dei beneficia potissimuz est prius esse debuit desideratũ ⁊ exspectatũ q̃ exhibituz ⁊c̃. Q⁊ si obijciatur christus vt dicitur. j. Thimot. j. Venit in hũc mundũ peccatores saluos facere. Sz plures saluati fuissent si christ⁹ a principio humani generis incarnat⁹ fuissz. Plurimi nãq̃ deum ignorãtes in peccato suo perierunt in diuersis seculis. Ad hoc respondet Augus. in libro de perseuerãtia. dicens q̃ sicut ait ap̃lus. Non volentis neq̃ currentis: sed miserẽtis est dei. qui his quos ꝓuidit (si apud eos facta essent) suis miraculis creditores quib⁹ voluit subuenit. Alijs autem non subuenit: de quib⁹ in sua predestinatõe occulte quidez: sed iuste aliud iudicauit. Ita misericordiã eius in his qui liberãtur. ⁊ veritatez in his qui puniũtur sine dubitatõe credamus. Vnde dicit ibidem Augusti. Nũquid possum⁹ dicere tyros aut sydonios talibus apud se virtutibus factis credere voluisse si fierent. cum ip̃e domin⁹ eis ꝯtestet̃ q̃ acturi essent magne humilitatis penitentiaz si in eis facta essent illa signa diuinarũ virtutum. Sz vt ait apostolus. Cui vult miseretur. ⁊ quem vult indurat. Et non est qui dicere potest. Cur ita facis? Sed quia de hoc multa dixi alibi. p̃sertim in sermõe de predestinatione. ido ad p̃sens sup̃sedeo. Deinde queri potest. vtrum opus incarnatõis differri debuit vsq̃ in finẽ mũdi. sicut in Psal. innuere videtur. Et senectus mea in misericordia vberi. Vbi dicit Glo. i. ĩ nouissimo. Sed tempus incarnatõis est maxime tempus misericordie. iuxta illud p̃s. Quoniam venit tempus miserẽdi eius. Nimiꝝ cum illud q̃d est maxime perfectuz vltimũ debz esse in tempore. sed summa perfectio in humana natura est in vnione ad verbũ quia in christo cõplacuit omnez plenitudinem diuinitatis inhabitare. vt dicit apostolus Colosen. j. Ad hoc respondet Thomas in tercia p̃te. q. j. articulo. vj. q̃ sicut

non fuit cōueniens deum incarnari a prin
cipio mūdi. sic nō fuit ꝯueniēs ꝙ eiꝰ incar
natio differret̄ vsq̄ ad finē mūdi. qd̄ p̄mo
patet ex diuine ⁊ humane vnione nature.
Nam in incarnatiōe humana natura pro
ducta est ad summā perfectōem. ideo non
decuit ꝙ a principio humani generis īcar
natio facta fuisset. in eo ꝙ de imp̄fecto fit
perfectum: imperfectū tempore p̄cedit per
fectum. Oportet eniz ꝙ imago primo tra
hatur debitis liniamentis anteq̄ colore
tur. Sed quia verbuz incarnatū est huma
ne nature perfectōis causa efficiens: scd̄m
illud Johan. iij. De plenitudine eius om
nes accepimꝰ. Ideo non debuit incarna
tionis opus vsq̄ in finem mundi differri.
quia in eo ꝙ est causa efficiens perfectōis
perfectuz tempore p̄cedit imperfectū. sed
perfectio glorie ad quam vltimo perducē
da est natura humana per verbuz incarna
tum erit in fine mūdi. Secūdo patet ex ef
fectu hūane salutis. vt dicit̄ in libro de que
stionibꝰ noui ⁊ veteris testamēti. In po
testate dantis est quātum vel quādo velit
misereri. Venit ergo quādo queri ⁊ subue
niri sciuit esse gratum. Cum eniz languore
quodaz hūani generis abolescere cepisset
cognitio dei inter homīes et mores īmuta
rentur eligere dignatus est Abraham: in
quo forma erat renouate noticie dei ⁊ mo
rum. Et cum adhuc reuerētia segnior essz
postea legez literis Moysi dedit. Et quia
gentes eam spreuerūt non se subijciētes il
li. neq̄ hi qui acceperūt seruauerūt. motus
misericordia dominꝰ misit filiuz suum: qui
data remissione peccatoꝝ: illos deo patri
iustificatos offerret qui de hoc grati forēt
Si igitur remediū hoc differret̄ vsq̄ in fi
nem mundi: totaliter dei noticia ac reuerē
tia ⁊ moruz honestas abolita fuissz in ter
ra sicut ecōuerso non est facta in principio
generis humani: ne feruor dei temporis se
quētis ꝓlixitate penitus tepesceret ⁊ mul
toruz charitas infrigesceret. Unde Luc.
xvij. dicit̄. Cum filius hominis veniet pu
tasne ꝙ inueniet fidem? Tanta nanq̄ cha
ritas erit fidelium in terra ꝙ vix inuenie
tur verus fidelis in terra qui tam opere et
sermone q̄ fide p̄fectus sit. Deniq̄ que
ri potest vtruz congruū fuisset deuz incar
nari si non cecidisset humana natura. p̄ser
tim cum requiri videt̄ ad perfectōem vni
uersi ꝙ creatura que s̄m Grego. habet ali
quid cōmune cum qualibet parte vniuersi
etiam vniretur perfecte suo p̄ncipio. et vt
in deo deificaret̄ totus homo q̄tum ad in
tellectualē ⁊ corporalem visionē. Ad hoc
respondēs Richard. super terciū. distin. j.
declinat in hanc partem. ꝙ incarnatio fi
lij dei fuit tante dignatōis ꝙ nunq̄ incar
natus esset si genus humanum non cecidis
set. cuius lapsum oportebat per illum qui
deus esset ⁊ homo reparari. Naz si homo
non peccasset: nihilominꝰ vniuersum perfe
ctum fuisset absq̄ eo ꝙ deus incarnatꝰ fu
isset. quia ad perfectōnem vniuersi non re
quireretur vnio rationalis creature per as
sumptionem in vnitatem persone cum suo
principio: sed suffecisset illa que est per cla
ram visionem et perfectaz fruitōnem. ꝙ si
homo non peccassz ⁊ deus incarnatus nō
fuisset: nihilominꝰ tamē essentiali beatitu
dine homo beatus fuisset. Illa v̄o beati
ficatio que est in corporali visione accidē
talis est. nec etiam remansisset corpus nō
beatificatuz. quia de plenitudine beatitu
dinis ip̄ius anime redundasset in corpus.
sicut ⁊ post resurrectionem redundabit in
ipsum corpus beatitudo ip̄i corpori cōue
niens. Unde Augusti. ad Dyoscorū. Taz
potentez fecit deus animam vt ex eius ple
nissima beatitudine que in fine temporuz
sanctis promittit̄ redundet in inferiorem
naturam que est corpus: non beatitudo q̄
fruentis ⁊ intelligētis est propria: sed ple
nitudo sanctitatis ⁊ incorruptōis vigor.
Post lapsum tamē hūani generis ad per
fectōnem vniuersi requirebatur incarna
tio dei que erat futura repatio generis hu
mani ad pristinam dignitatē: cui aliter ne
quaq̄ ad plenū restituta fuisset vt videbi
tur. Ad laudem dei. Amen.

369

De assumendis personalitate vtrum sola persona filij assumsit vel assumere potuit naturam humanā et vtruz beata Maria hoc meruit ac mater dei appellanda sit. Sermo. xiiij.

Ecce rex tuus venit tibi mansuet⁹. Math. xxj. Dicit Bern. in ꝑmone. j. aduētus. Vos aūt fratres quib⁹ tanq̄ ꝑuulis reuelat de⁹ q̄ abscondita sunt a sapiētib⁹ ⁊ prudētib⁹ circa ea q̄ vere salutaria sunt sedula cogitatōe versamini. diligēter pensate ratōez hui⁹ aduētus querētes nimiꝝ quis sit q̄ veniat. ⁊ quāt⁹ sit iste qui ingredit̄ ad saluādas gentes. Ipe enī est ꝑm Gabrielis testimoniū altissimi filius ac ꝓinde coaltissimus ipe. Neq̄ enim fas est dei filiuz degenerem suspicari: sed eq̄lis paterne necesse est altitudinis ⁊ eiusdē penit⁹ dignitatis. Nam ⁊ ꝓncipū filios principes ⁊ filios reguz reges esse quis nesciat. Verūtamē q̄d sibi vult q̄ e trib⁹ ꝑsonis q̄s in summa trinitate credim⁹ ꝯfitemur ⁊ adoram⁹. Non pater. non spūssanctus aduenit: sed filius. Minime quidem id arbitror esse factuz sine causa. nec sine altissimo trinitatis consilio factū ē vt fili⁹ aduenirет. Hec Bern.

a Et ꝑ est terciū q̄d inquirēduz denotat hoc aduerbiū ecce. Cui⁹ occasiōe ꝑmo quis querere pōt vtꝝ vna ꝑsona in diuinis assumere potuit naturā creatā alia nō assumēte. ꝑꝑtim cū indiuisa sint opa trinitatis vt dicit Aug⁹. in Ench. Sicut enī triū ꝑsonarum est vna essentia. sic etiaz vna opatio. sed assumere quidē est opatio. Ad hoc respondet Tho. in tercia ꝑte summe. q. iij. q̄ assumptio duo importat. s. actū assumētis ⁊ terminū assumptōis. Actus igit̄ assumētis ꝓcedit ex diuīa virtute q̄ ꝯmunis ē tribus ꝑsonis. ⁊ sic assumptio ꝑm ei⁹ principium ꝯuenit nature diuine ꝑm seipam. quia eius virtute assumptio facta est. Sed terminus assumptōis est ꝑsona. q̄z esse terminum assumptiōis nō ꝯuenit diuine nature ꝑm seipam: sed rōne ꝑsone in q̄ sistit̄. Illd enim q̄d ꝑtinet ad rōnē termini sic vni persone ꝯuenit q̄d nō ꝯuenit alij: ita q̄ tres ꝑsone fecerūt vt hūana natura vniret̄ vni ꝑsone. s. filij. vt verbi grā. Pater assumit naturā hūanā ad personaz verbi. nō tn̄ ꝓpter hoc assumit eā ad se. Dicitur tn̄ tota natura diuina incarnata. nō q̄z est īcarnata in om̄ib⁹ ꝑsonis: sz q̄z nihil deest de ꝑfectione nature diuine ꝑsone incarnate. Dicitur etiā natura diuina īcarnata nō quia natura diuina ꝯuersa est in substātiam carnis: sed q̄z naturā carnis assumpsit. Vnd̄ dicit Damas. Dicim⁹ naturā dei incarnatam esse ꝑm beatos Anastasiū ⁊ Cyrilluz. Vn̄ de trinitatis operatōe ⁊ solius filij īcarnatōe pōit similitudinē Aug⁹. in libro de incarnatōe dn̄i ꝯtra iudeos dicēs. Iudee cytharam respice vt musicū melos sonis dulcib⁹ reddat tria ꝑiter adesse vident̄ ars. man⁹. ⁊ corda. Ars dictat. man⁹ tangit corda sonat. Nec ars nec manus sonū reddūt: sed cū corda ꝑiter opant̄. Sic nec pater nec spūssanct⁹ carnē assumpserūt: et tn̄ cum filio ꝑiter operant̄. sonū sola corda excutit carnē christ⁹ solus suscepit opatio in trib⁹ constat. sed quō ꝑtinet ad solā cordam soni redditio: sic ad soluz christū ꝑtinet carnis susceptio. Secūdo queri pōt b vtꝝ etiā aliq̄ ꝑsona diuīa potuit assumere carnē hūanā ꝑter ꝑsonā filij. ꝑꝑtiz cū q̄cq̄d pōt fili⁹: pōt ⁊ pater ⁊ spūssanct⁹ quib⁹ est vna essentia. potētia. ⁊ maiestas eque per oīa. Ad ꝑ rn̄det Tho. ibidē. q̄ assumptio importat. s. actū assumentis ⁊ terminum assumptōis. Principiū aūt actus est virt⁹ diuīa. termin⁹ aūt est ꝑsona. Virtus aūt diuīa eq̄liter ⁊ indifferēter se habz ad oēs personas. Quando igit̄ aliq̄ virt⁹ se habz indifferēter ad aliq̄ plura: pōt ad q̄d libet illoꝝ suā actiōem termīare. sicut ꝑtz in potentijs rōnalib⁹ q̄ se hn̄t ad opposita: quoꝝ vtrūq̄ agere possunt. Sic igit̄ virt⁹ diuīa potuit naturā hūanam vnire ꝑsone ꝑtis vel ꝑsone filij: sicut eā vniuit ꝑsone filij. Verūtamē magis ꝯueniēs fuit dei filium incarnari q̄ ꝑtem vel spm̄sanctū. quia dicit Damasce. l. iij. in misterio īcarnationis manifestata est sapīa dei ⁊ virt⁹ dei. Sapiētia quidē q̄z īuenit difficilimi precij

solutionē valde decentissimā. Virtus autem qꝛ victū fecit rursus victorē. que duo scz sapientia ⁊ virt⁹ appropriant̄ filio: ſm illud. j. Coꝝ. j. Predicam⁹ christū dei virtutem ⁊ dei sapientiā. Unde principaliter tres possunt allegari ratōes ꝯgruētie quare magis filius incarnat⁹ est q̄ patet ⁊ spiritussanct⁹: que tangunt̄ a sancto Thoma vbi sup̄. Prima ratio cōgruentie sumitur ex peccato p̄mi parētis: cui per incarnationem remediū exhibet̄. Unde dicit Ber. ſmone. j. aduētus. Si ꝯsideram⁹ exilij nostri causam fortassis aduertere possum⁹ ex parte q̄ cōgruuz fuit a filio nos maxime liberari. Lucifer enim ille qui mane oriebat̄ ꝑ eo q̄ altissimi similitudinē vsurpare tēptauit ⁊ rapinā arbitrat⁹ est esse se equalē deo qd̄ vtiq̄ filij est: illico corruit. qꝛ zelauit ꝑ filio pater ⁊ opere dixisse videt̄. Mihi vindictā da ⁊ ego retribuam. Cōtinuo videbat sathanā tanq̄ fulgur d̄ celo descēdentē seu cadentē. Quid tu superbis terra ⁊ cinis? si sup̄bientib⁹ angelis deus non pep̄cit: quātomagis tibi putredo ⁊ v̄mis Nihil ille fecit. nihil ille op̄atus. tantū ille cogitauit sup̄biā. ⁊ in momēto in ictu oculi irrep̄abiliter p̄cipitat⁹ est. Fugite sup̄biam fratres mei q̄ tam velociter ip̄m sideribus cunctis clarius micantē eterna caligine obtenebrauit. ⁊ nō modo angelū: sz angeloꝝ primū in diabolū ꝯmutauit. Unde ⁊ ꝑtinus īuidens homini quā ꝯceperat in seip̄o iniquitatez in eo pep̄it: suadēs vt lignū vetitū gustans fieret sicut deus sciēs bonum ⁊ malū. Cum tamē in dei filio sunt omnes thesauri sap̄ie ⁊ sciētie absconditi. Quid polliceris miser: quid ꝓmittis. Vere mendax es ⁊ pater ei⁹. Tuq̄ homo quē videns furē currebas cum eo. ⁊ qd̄ filij dei est illi⁹ ꝯsilio surrip̄e temptabas. Nec dissimulat iniuriā filij pater: sed ⁊ in ip̄m hominē vindictā retribuit ⁊ expulit ex paradiso. Porro quoniā omnes in Adā peccauimus: etiā in eo cūcti sententiā damnationis accepim⁹. Videns igit̄ filius ꝑ se zelare patrē ⁊ nulli penit⁹ parcere creature. Ergo inquit occasiōe mei creaturas suas pater amittit angelos multos ⁊ homines vniuersos. Ut ergo sciant qꝛ ⁊ ego diligo patrē vadā ⁊ talem eis exhibebo meip̄m: vt quisq̄s imitari gestierit fiat ei emulatio in bonū. ⁊ per me pater recipiat quos quodāmodo per me amisisse videt̄. ⁊ sic ꝯueniens fuit vt per verbū vere sap̄ie reduceret̄ in deū qd̄ per inordinatū appetitū scientie recesserat a deo. Secūda v̄o ratio ꝯgruētie sumit̄ ex parte vniōis. Nam ꝯueniēter vniunt̄ ea q̄ sunt similia. In ipsius aūt p̄sona filij qui est verbū dei attēdit̄ vno modo ꝯueniētia ꝯmunis ad totā creaturā. qꝛ verbū artificis. i. ꝯcept⁹ eius est similitudo exēplaris eoꝝ que ab artifice fiūt. Unde verbū dei qd̄ est etern⁹ ꝯceptus eius similitudo est exēplaris toti⁹ creature. ⁊ ido sicut per participatōez hui⁹ similitudinis creature sunt in specieb⁹ ꝓprijs institute: sed mobiliter ita per vnionē verbi ad creaturā participatiuā: sed p̄sonalē ꝯueniens fuit rep̄ari creaturā in ordine ad eternam ⁊ īmobilē p̄fectōem. Nam ⁊ artifiex ꝑ formam artis ꝯceptā qua ꝯdidit artificiatuz etiā ip̄m si collapsuz fuerit restaurat. Alio modo ꝯuenientiā habet specialiter cū humana natura. ex eo q̄ v̄bū est ꝯcept⁹ eterne sap̄ie a quo oīm hoīm sap̄ia deriuat̄. et ideo homo ī sap̄ia ꝓficit per hoc que est ei⁹ ꝓpria p̄fectio vt est rōnalis qd̄ participat verbuz dei. sicut discipul⁹ instruit̄ per hoc q̄ recipit verbū magistri. ⁊ ideo ad ꝯsumatam hoīs perfectōem ꝯueniēs fuit vt ip̄m verbū dei hūane nature p̄sonaliter vniretur. Tercia deniq̄ ratio cōgruentie potest sumi ex fine vnionis qui est impletio p̄destinationis eoꝝ qui p̄ordinati sunt ad hereditatē celestē q̄ non debet̄ nisi filijs. ſm illud Roma. viij. Si filij ⁊ heredes. Et ideo cōgruū fuit vt per eū qui est filius naturalis hoīes participarēt similitudinē hui⁹ filiationis ſm adoptionē. sicut ap̄lus ibidē dicit. Quos p̄sciuit ⁊ p̄destinauit cōformes fieri imagini eius. Unde Bern̄. in sermōe Ex hoc maxime dabatur nobis occasio sperande hereditatis. quia factus ip̄e primogenitus in multis fratibus qui fuerat vnigenitus asciscat eos in hereditatē sine dubio quos vocauit in adoptionem. Si eniz

370

fratres ⁊ coheredes. Et addit ibidē Ber-
nardus tres alias ratōnes. Prima vt sic
tolleret confusionem in filiorum pluralita
te. ne scilicet alius dei: alius hominis fili-
us diceretur. Secunda quia videbat̄ ma-
gis congruuz vt is specialiter filius fieret
qui filius erat. Tercia propter excellenti-
am et p̄rogatiuam Marie ꝙ filium vnum
eundemq̄ cum patre meruit habere com-
munez. vt sic supexcellentissima dignitas
c matris magis elusceret. Tercio proin-
de queri potest. vtrum igitur beata virgo
Maria sit dei genitrix appellanda. preser
tim cum sit mater ꝑm qd̄ est cōsubstantia-
lis proli ꝑm diuinam naturaz: sed scd̄m hu
manam dumtaxat. Et ideo Damasceñ. li-
bro. iij. capi. xij. vocat eaz christitothon. i.
christi genitrix. Ad hoc respondet Bona-
uentura super terciuz. distin. iiij. ꝙ verba
christi ꝑm fidem christianam esse debēt ab
errore longinqua ⁊ deuotioni approxima-
ta. maxime tamē illa in quib⁹ est sermo de
virgīe Maria. Ip̄a nāq̄ cūctas hereses
īterimit ī vniuerso mūdo: veritatē ī seipso
ꝯcipiendo ⁊ pariēdo. Ipsa etiam toti hu
mano generi recōciliationem ꝓmeruit. et
ideo circa eam ardere debet omnis christi
anorū deuotio. propterea quia beata vir-
go concepit illum qui non tantū dicendus
est christus propter vnionem: sed etiaz de
us verus propter eternam generationem
Ideo mater illius dei genitrix debet dici
vt ex ipso vocabulo ⁊ impietatis error ex-
tinguatur qui dixit Mariam puruz homi
nem cōcepisse. Ad cuius erroris fomentū
Nestorius voluit eam christi genitricez ⁊
non dei genitricem appellari. eo ꝙ purum
hominem genuisset. Et ideo Damascen⁹
verus doctor ⁊ virginis amator libro. iij.
capi. xiij. docet nos vocabuluz hoc effuge
re. non quia falsum: sed quia Nestori⁹ he-
reticus se ab illo volebat occultare. Dici-
tur enim mater dei non propter hoc ꝙ ge-
nuit deum ꝑm diuinam naturam: sed pro-
pter ideomatum cōmunicatiōem ⁊ miste-
ri incarnationis expressionez ⁊ ip̄ius vir-
ginis honoratōem. Vnde ꝑm aliquos sta
tutū fuit in concilio Calcidoñ. qd̄ Leo pa
pa celebrauit ꝙ mater dei appellaret̄. Alij
tamen dicunt ꝙ in concilio ephesino iussu
Celestini pape p̄mo celebrato. Q⁹ si que-
ratur vtruz beata virgo meruit hāc hono
rationē: scz filij dei generatiōem: ⁊ mater-
ni nominis dignitatē. p̄sertim cum ineffa-
bilis dignationis est ꝙ filius dei eterni fi-
lius efficitur vnius paupercule mulieris.
Ad hoc respondet Bonauētura. ꝙ ꝑm tri
plicem differentiā est loqui de merito. Est
enim primo meritū congrui quo peccator
dicit̄ mereri sibi gratiā cum se ad gratiaz
disponit. ⁊ illo modo virgo Maria meru-
it ante incarnatōem concipere filium dei.
quia pro sua puritate. hūilitate. benigni-
tate. ⁊ charitate nimis fuit idonea vt dei
mater efficeret̄. Est autē secundo merituz
digni: quo scz vir iustus orat pro alio ⁊ me
retur exaudiri. Sic beata virgo post ange
licaz annūciationē ⁊ postq̄ spiritussanct⁹
in ea descendit in copiositate gratie ꝯsen
su dato non solum habuit cōgruitatez: sed
etiā dignitatē. ⁊ ex tunc non soluz meruit
merito ꝯgruitatis: sed etiā dignitatis ob-
umbrari ⁊ altissimi virtute imp̄gnari. Vñ
postq̄ beata virgo annūciatōe accepta ab
angelo fuit sanctificata a sp̄ūsancto tanto
munere gr̄e est impleta vt aliq̄d condigne
possit mereri qd̄ nō possent oēs alij sancti
in vnū ꝯgregati. Est deniq̄ tercio meritū
ꝯdigni. quo scz quis ex tāta charitate me-
retur tātā graciā. ⁊ hoc merito beata vir-
go non potuit mereri vt ꝯciperet filiū dei
pro eo ꝙ hoc excedit omne meritū. ⁊ etiaz
quia fuit ip̄ius meriti gloriose v̄ginis fun
damentū. Siue enim dicam⁹ filium dei ho
minē: siue dicam⁹ filij dei fieri matrē vtrū-
q̄ est sup̄ statu q̄ debet̄ creature. ⁊ iō vtrū
q̄ fuit benignitatis ⁊ gr̄e soli⁹. Quā gr̄az
singularissimā sola v̄go Maria ꝯsecuta ē
felicit̄. De q̄ Gerñ. in. ij. ꝑmōe aduent⁹. O
v̄go v̄ga sublimis ī quā sublime erigꝫ v̄ti
cē scm̄ vsq̄ ad sedētē ī throno vsq̄ ad dñm
maiestatꝫ. neq̄ id mirꝫ: qm̄ ī altū mittꝫ radi
ces hūilitatꝫ. O vere celestis plāta p̄ciosi
or cūctꝫ sanctior vniuerꝫ. O v̄e lignū vite
qd̄ solum dignū fuit portare fructum salu-
tis. Et īfra. Per te accessuz habē⁹ ad filiū

O benedicta inuētrix gratie ⁊ genitrix vi
te: mater salutis, vt per te suscipiat nos q̄
per te datus est nobis ⁊c̄. Vnde ꝓpter
ꝓrogatiuam eius excellentie fidelius ho
norandā participiū illi christianitas exhi
bet specialis honoris in platōe dulcissimi
nominis Marie, vt sicut in noīe Jesu: sic
in noīe Marie omne genu flectat̄, nec sine
causa. Ad cuius evidentiā queri potest
vtz̄ christus meruit sibi dari nomē qđ est
super omne nomen, vt in noīe Jesu omne
genu flectat̄ celestiū: terrestriū: ⁊ inferno
rum, sicut ait ap̄lus. Ad hoc dicendū fm
Bern̄. q̄ christus tria noīa habuit. Vnde
dicit ip̄e in sermone aduent⁹. Jesus chri
stus filius dei nascitur in bethleē iude. Et
vt dicit Bonauētura sup̄ terciū in exposi
tione lr̄e. q̄ quodlibet nomen est sup̄ omne
nomen. Nam fili⁹ dei nomīat personaz in
natura diuina dūtaxat. Christ⁹ aūt ⁊ Je
sus noīant personā in duab⁹ naturis: sz di
uersimode. Quia christ⁹ noīat personā in
hūana natura relata ad naturā diuinaz q̄
dicit̄ vnct⁹. Jesus aūt noīat p̄sonā in di
uina natura relata ad humanā. quia Je
sus dicit̄ esse saluator ⁊ ideo in noīe Je
su debet omne genu curuari in signū grati
tudinis q̄ nostrā naturā assumpsit ⁊ in ea
nos redemit. Et similiter quasi participa
tiue debet in noīe Marie omne genu cur
uari in signū gratitudinis, qz ip̄a sola ⁊ di
guaz fecit se ad suscipiendū ⁊ alliciendus
filiū dei de sinu patris in salutē omniū no
strum. Preterea Jesus noīans p̄sonā in
diuīa natura relata ad humanā est ꝓpie
spōsus anime qui maxime diligēdus ⁊ re
gratiād⁹ est, qz naturā hūanā induēs sib̄ ꝓ
nobis assūpsit p̄fectissimā pauptatē, acer
bissimā pēalitatē. et abiectissimā vilitatē
ac ī oīb⁹ ḡtissimā patiētiā, vt sic vez̄ ami
cū se demōstraret q̄ in ꝓspitate ꝺ facili nō
potest agnosci. Et nos ingratitudinis vi
cissitudinē studeam⁹ animā nostrā fidelem
exhibere sponsam hoc modo. s. vt ornetur
ℬ noīe Maria. qđ primo interp̄tat̄ amaz
mare ꝓpter amaritudinē quā imbibere de
bet de omnib⁹ que spōso displicēt. Fascicu
lus in quit mirre dilect⁹ meus mihi. tunc ꝓ
eius amore cetera reddunt̄ amara. Secun
do interp̄tatur illumīata. s. a sole iusticie:
ad qđ ꝑexigit̄ plena q̄uersio ad bonū ḡmu
tabile. Tercio intelligit̄ dña. qz debet esse
dña interioris ⁊ exterioris homīs. Quar
to illumīans. s. alios q̄ impetratiōem gra
tie. ⁊ hoc p̄cib⁹ flām̄igeris fraterne salutz̄:
Chic est enīz fructus p̄cipu⁹ spūalis ꝺ quib⁹
peccatores iteruz ꝓturiat donec formetur
in eis christus. Quinto stella maris, vt sez̄
reddat̄ exemplaris toti mūdo: spectaculū
facta angelis ⁊ homīb⁹. Et quonīā intelli
genti pauca sufficiūt gr̄a b̄reuitatz̄ hec tā
tuz tetigi vt occasionē dedisse videar ve
re ruminati. Ad laudē dei Amen.

De mirabili vnione dei et limi ac vtrum maior erat congruitas vniōis in natura humana vel an gelica. Sermo. xv.

Ece rex tuus venit
tibi mansuet⁹. Dicit Bern̄. in ser
mone. x. aduentus dñi. Alia tria
opa tres mixturas fecit illa maiestas in as
sūptiōe carnis nr̄e ita mirabilit̄ singl̄aria
⁊ singl̄arit̄ mirabilia q̄ talia nec facta nec
facienda sint sup̄ terrā ampli⁹. Cōiuncta
sunt quippe adinuicē deus ⁊ homo, mater
⁊ virgo, fides ⁊ cor humanū. Admirabi
les sunt iste mixture ⁊ omni miraculo mi
rabiliores: quō tam diuersa: tā diuisa ad
inuicem potuere cōiungi. Et ꝓmo intuere
creationē quō limo terreno vim vitalē mi
scuit in arboribus ⁊ herbis vnde cōsurgit
venustas in folīs, in florib⁹ pulchritudo,
sapor in fructib⁹ ⁊ medicina. Nec hoc con
tentus adiecit vim sensibilē. vt in pecori
bus que etiā sentiūt quīcq̄ partita sensua
litate vigente. Et adhuc addidit honora
rare limū nostz̄. ei vim rōnalez̄ īmittens:
vt etiam discernam⁹ inter cōmodū ⁊ incō
modū. bonū ⁊ malū. verū ⁊ falsum. Deni
cq̄ post detestabilē ingratitudinē nostraz
⁊ lapsuz cum nihil īnobis īuenerit nisi de
meritū: volnit etiā inferiora nr̄a abūdan
tiori gr̄ia sublimare. ⁊traxitq̄ se maiestas
vt qđ melius habebat. s. seip̄m limo nostro

371

cōiungeret vt in vna persona sibijnuicem vnirentur deus et limus. maiestas ⁊ infirmitas. tanta vilitas ⁊ tanta sublimitas. Nihil enim mirabilius q̄ꝫ ꝙ cum tanta dignatōne deus descēdit in limū et cum tāta dignitate limus ascēdit ad deū. vt q̄cquid deus fecit limus fecisse credat̄ ⁊ quicquid limus ꝑtulit deus in illo ꝑtulisse dicatur. Et sicut in diuinitate trinitas est ī ꝑsonis. et vnitas in substātia. sic ī ista speciali ꝯmixtiōe trinitas ē ī substātijs ⁊ vnitas in ꝑsona. Et sicut ibi ꝑsone nō scindūt vnitatē nec vnitas minuit trinitatez. ita nec hic ꝑsona cōfundit substātias nec substantie persone dissipant vnitatē. Et hec est prima et superexcellens mixtura. Aduerte homo quia limus es et nō sis superbus. quia deo cōiunctus es et non sis ingratus. quā mixturam sequitur secūda ꝙ scz virgo et mater cōiuncta sunt ⁊ tercia scz ꝙ cor humanū et fides cōuenerunt in vnum ⁊c. Et hoc est quartum quod inquirendum denotat hoc aduerbiū ecce. quō scz fieri potuit illa mirabilis vnio scz dei ⁊ limi. Ad cuius euidentiā primo queri p̄t. vtrum maior erat cōgruitas ad vnionem in humana natura vel in angelica. p̄cipue cum assumpta natura eo ip̄o ꝙ assumpta est sup̄ ceteras creaturas vniuersas sic exaltata est sed quāto creatura noscit̄ excellentior tanto noscitur ad alterandū idonior. Cum igitur angelica creatura ceteris superueniet vniuersis a deo creatis. ꝓut dicit Richar. de sancto victore. ꝙ ip̄a caput est totius vniuersitatis. ideo magis videtur decens fuisse ip̄am vniri q̄ꝫ humanam naturam. Ad hoc respondet Bonauentura sup̄. iij. dis. ij. ꝙ absq̄ dubio maior ꝯgruentia fuit in humana creatura q̄ꝫ angelica. quod etiam operatio diuina liquido manifestat. quia ꝑm apl̄m. nusq̄ꝫ angelos apprehendit sed semen Abrahe. Et huius ratio dupliciter accipi potest. Primo ꝑm institutionē hūane nature ꝑm quā est in ea maior cōgruitas q̄ꝫ in angelica. tum ꝓpter ꝑsonalem discretionē. que non in angelica sed in humana natura reperitur ꝑm originem. Hinc magis cōgruebat ꝙ persona filij que discernitur a persona patris ꝑm originē eam naturam assumeret in qua filiationis ꝓprietatē retineret quod et factū est. Naz qui ab eterno filiꝰ erat virginis matris. tum etiā ꝓpter maiorem diuini exemplaris representationē rōne cuius homo dicitur minor mundus. Anima eniz rōnalis nō tantū representat deum ꝓut anima cōsideratur in se sed etiā inquantū vnitur corpori quod per eā regitur et in quo toto inhabitat sicut deꝰ in maiori mundo. tum deniq̄ꝫ ꝓpter multiplicem hominis cōpositionem. Quia enī homo cōpositus est ex natura corporali ⁊ spirituali. et sic quoddammō cum omni creatura cōmunicat. ꝓut dicit Gregorius in omel̄. Hinc est ꝙ natura humana assumpta est ⁊ deificatur vt ꝓ hoc quoddammō omnis creatura exaltatur seu natura duz in suo simili deitati counitur. Hinc est etiam ꝙ humane nature assumptō plus facit ad perfectionē vniuersi q̄ꝫ angelice. Et iō maior est in eo cōgruitas ad vnionē etiā ꝑm suam restitutionē. Secunda sumit̄ rō cōgruitatis huius ꝑm humane nature reparationē. Et hoc triplici de causa. Prīo quia homo magis indigebat vt filius dei naturā suaz assumeret eo ꝙ totus lapsus fuerat. Secundo quia minus indignꝰ erat eo ꝙ per aliuz corruerat. Tercio quia amplius ꝓderat eo ꝙ in malum obstinatꝰ nō erat. Cuncta igitur hec tria misericordia diuina pensat in beneficijs. Hinc est ꝙ deus qui diues est in misericordia ꝓpter nimiaz charitatē qua dilexit nos potius assumpsit humanā naturā q̄ꝫ angelicam sed de his latius videbit̄ inferius vbi agetur de causis incarnatōnis et humane reparationis. Secundo queri potest vtrū vnio illa diuine nature et humane excellat omnes alias vnitates creatas sicut Bern̄. sentire videt̄ ad Eugenium dicēs. Inter omnia que vere dicuntur vnū. arcez tenet vnitas trinitatis. Secūdo illa p̄cellit qua tres substātie in xp̄o sunt vna ꝑsona. Ad hoc respōdit Bonauen. sup̄. iij. dis. vj. ꝙ si loquimur de vnitate qua aliqua dicunt̄ vnā ꝑ ꝯuenientiā in ꝑsona sic simpliciter

loquendo vnitas illa que est in christo su/
per omnes vnitates est suprema. Et hoc
quadruplici rõne. Prima est ꝓpter illi⁹ q
tone simpliciratẽ. Nam illa vnio est in q/
sona verbi quequidẽ est suprema. Secun
da est vnibiliũ vnitatez. quia tam natura
assumens q̃ assumpte inter cetera habent
excellentiã. Tercia est ꝓpter vnitorũ inse
perabilitatẽ. qz tanto vinculo fortificata
est illarum naturarũ vnio q nũq̃ fiet nec
fieri posset sepatio. Natura enĩ illa inter
ceteras naturas adhesit verbo eterno q̃
portatur⁊ sustentatur omne quod est sub
deo. Quarta est ꝓpter vnionis illius sin/
gularitatẽ. quia nunq̃ illa vnio fuit huic
vnioni similis. Nec enĩ fuit excellẽtissime
dignatõnis. et ideo nomẽ dignitatis⁊ dy
gnatõnis sibi appropriat vt dicat vnitas
dignatiua vt merito dicatur excedere oẽz
vnitatẽ creatã. Veruntñ vt modũ illius
superexcellentissime vnionis vtcũq̃ lucidi⁹
intelligamus sciendũ q̃ quedã est vnio in
qua est vnus vnibilis in naturã alterius
cõuersio⁊ hoc ex eo cõtingit qz in cõiun/
ctõne repitur vnius ad alterũ repugnan/
tia⁊ ꝑdominantia sicut si gutta aque v/
niatur ampho⁊e vini sed talis vnio nõ re
peritur in incarnationẽ verbi qz ibi nulla fu
it repugnãtia inter naturã diuinaz⁊ hu/
manã. et ideo ibi nõ fuit aliqua trãsmuta
tio nec cõuersio. Secũdo quedã est vnio ĩ
quo ẽ vtriusq̃ vnibilis alteratio⁊ tercie
nature ꝓductio. Et hoc ideo qz ibi est re/
pugnãtia⁊ nõ excellẽs ꝑdominatio sicut
vniunt elemẽta ad cõstituendũ corpa mi/
xta. sz talis vnio nõ est ĩ incarnatõe verbi
quia ibi nulla est repugnãtia⁊ excellẽs ꝑ/
dominatio. Tercio est vnio in qua nulla ẽ
transmutatio sed tercie nature cõstitutio
et hoc est ideo. qz vnibilia nõ habẽt repu
gnantiã. habẽt tñ mutuã dependentiã si
cut vniunt corpus⁊ aĩaz ad ꝓstitutionem
hoĩs. sed talis vnio nõ est in incarnatõne
verbi. qz licz ibi nõ sit aliqua repugnãtia
tñ ibi nõ ẽ mutua dependẽtia⁊ ꝓsequẽs
nec tercie ꝑsone ꝓstitutio Quarto demq̃
est vnio in qua nõ est trãsmutatio nec ter
cie nature cõstitutio sed vnũ vnibiliũ fun
dat tm̃ in altero. Et hoc ẽ ideo qz ibi nõ ẽ
repugnãtia nec essentialis dependẽtia sz
ibi est excellẽs ꝑdominatio sicut cuz vna
arbor inserit alterius arboris stipiti⁊ ille
stipes postea inserit alteri arbori tũc enĩz
vtraq̃ arbor substãtiatur ĩ stipite alteri⁹
arboris ita q̃ vnus est stipes vtriusq̃. Et
talis repitur ĩ incarnatõe vbi humana na
tura vnitur diuine. Nõ qz ibi nulla est re
pugnãtia inter naturã diuinã⁊ humanã.
ideo nulla fit ibi trãsmutatio nec cõuersio
Quia vero nõ est ibi mutua dependẽtia.
ideo nõ fit tercie nature ꝓstitutio Sed qz
ibi est alteri⁹ nature predñatio. necesse est
q̃ diuina natura trahat humanã naturã
ad vnitatẽ. Sed ad vnitatẽ nature trahe
re nõ ꝑt fieri sine transmutatõe⁊ ꝓuersio
ne. et ideo necesse est q̃ eã trahat ad vni/
tatẽ ꝑsone. vt vna eadẽq̃ sit ypostasis di
uine nature⁊ hũane. Et q̃si hũana natura
substãtiet⁊ fundet ĩ diuino stipite. Et ideo
multũ assimilat ista vnio eivniõi q̃ est ꝓin
sertionẽ. Nec Bonauẽ. vbi supr̃. Ad cuius
assimilatõis maiorẽ euidentiã sciendũ q̃ sic
in insitione arboris⁊ insertõe ĩ eodẽ trũ
co in q̃ fuit ramus vni⁹ ꝓ naturã fit ramus
alteri⁹ ꝓ insertionẽ. sic in eadẽ ꝑsona in q̃
erat naturaliter diuina natura ꝓ vnionẽ
est hũana natura. et sicut non sunt plures
arbores sed vna. sic non sunt plures per/
sone ibi sz vna sola sz ꝑsona xp̃i. Et sic in
arbore insita sunt plures fruct⁹ differẽtes
specie. sic ĩ vnitate ꝑsone xp̃i sunt alie ꝓpe
tates conuenientes hũane nature⁊ alie cõue
nientes diuine nature. Sicr sic in vniõe q̃
est per incisionem vnuz nõ est alterũ nec
vnũ est in altero sed vnum fit de suppositis
alterius et secum trahit naturã eius et ꝓ
petuo essentialiter predicatur de eo. Ut
verbi gratia. Cum pirum insertum cuz po
mo fit vnum suppositũ cõmune scilicz vna
arbor et natura pomi non est natura piri
nec ecõuerso. similiter ĩ natura piri nõ est
natura pomi nec in natura alteri⁹ sz vter/
q̃ fructus cum dicitur esse arboris est per
vnionem. Sed cõiunctio diuine nature⁊
humane habet hec tria insertionis vnio/
ni similia eo q̃ natura diuina non est natu
ra humana et econtra. nec etiam natura

diuina est in humana natura nec ecōtra: sz vtraqz natura habet vnū suppositū cōmune in quo vtraqz natura est subsistens. Sz quid facit illud suppositū esse vtrāqz naturam? Certe cōiunctio vel vnio vtriusqz nature in ipso supposito. Naz vnio diuine nature ⁊ humane ī persona christi facit xp̄m deū esse ⁊ hominē. vt tāgit Alexander de halis in tercia pte summe. Concludit igit̄ q̄ incarnatio christi fuit vnione incompabilis. qz vnio diuine nature ⁊ hūane in psona christi post vnionē diuīe essentie ī tribus psonis ē vnio maxīa int̄ oēs alias vniones p̄eminentiā habens. Q. aūt maior ē vnio trinitatis ptz. qz q̄uis quelibet psona sit ita simplex ⁊ vnū sicut esse. tn̄ quelibet triū psonaꝝ est idem re cū ipa essentia in qua vnit̄. sed vtraqz natura in xp̄o nō est idem re cū ipa psona diuina in q̄ fit vnio. Q. aūt est maior vnione spūs qui adheret deo ptz. qz maior est vnio aīe ad deū p cōiunctionē in patria q̄ per cōiunctōem ⁊ dilectōez ī via ⁊ q̄ per fruitionē in p̄ria. Est etiam maior vnio q̄ aīe ⁊ corpis. qz in diuisione corporis ⁊ aīe ī christo nec aīa nec corpus sepabant̄ a deitate. Vn̄ dicit Leo papa. q̄ tāta fuit vnio dei ⁊ homīs vt nec supplicio posset minui nec morte distingui Et hoc ido. qz cū deus sit īmutabilis ei qd̄ sibi perfecte cōiunctū est īmutabilitatē prestat. vt scz illi īmutabiliter adhereat. Vn̄ si diuinitas a carne vel aīa post mortē separata fuisset ea q̄ post mortez ip̄ius facta sunt circa ip̄m nobis salutaria nō fuissent. Fuit etiā dignatōe inestabilis q̄ deus dig̃tus est exaltare ⁊ nobilitare naturā nr̄az: vt sic nos obligaret ⁊ incitaret ad debitā rectitudinē vt qn̄ vel inq̄tum cōsideremus quāta sit dignitas hūane nature: ne deinceps illā per peccatū inquinem⁹. Vn̄ Augusti. de vera religiōe. Q. nobis demonstrauit deus q̄ excelsum locū habeat inter creaturas hūana natura in hoc q̄ deus in vero hoīe apparuit. Hinc in s̄mone hortatur nos Leo papa: dicēs. Agnosce o homo xp̄iane dignitatē tuā ⁊ diuīe cōsors factus es nature: noli in veterē vilitatē degeneri cōuersatōe redire. Memēto capitis huius ⁊ cuius corporis sis membrū reminiscere. qz erutus de potestate tenebrarū translatus es in dei lumen ⁊ regnū. Noli diaboli te iteꝝ s̄uituti subijcere. qz p̄ciū tuū sanguis christi est. Vn̄ tanta est diuīa dignatio in assumptōe hūane nature q̄ est incōprehensibilis omni creato intellectui. Stupet oīs creatura celestis. terrestris. ⁊ īfernalis. Vn̄ ⁊ ip̄i demōes abomīant̄ ingratos. sicut legitur de quodā monacho q̄ ad cantū illius versiculi Et homo fact⁹ est. ex negligentia se nō inclinauit in signum gratitudinis. Q. d videns diabolus velut indignatōe mot⁹ accessit: ⁊ dedit alapā monacho: dicens. O ingrate monache si legeretur Et verbū demon factus est. nos nūq̄ cessarem⁹ genuflectere. Vnde vt hoīes ingrati magis ad gratitudinē incitarent̄: Clemēs papa quint⁹ cōcessit om̄ib⁹ vere penitētibus ⁊ cōfessis dicentibus vel audientibus in fine misse euāgeliū In principio erat verbū. ⁊ flexis genib⁹ mox se inclinātibus ⁊ aliquid osculātib⁹ qn̄ legit̄ Et verbum caro factuz est et habitabit in nobis: vnū annū ⁊. xl. dies indulgētie quotiēs h̄ fecerūt in honorē dn̄ice incarnatiōis. Ad laudem dei. Amen.

De causis secūdarijs incarnationis quātuz ad remotionez malique sunt septuplices.

Sermo. xvj.

Ecce rex tuus venit tibi mansuet⁹. Dicit Bern̄. s̄mōe vij. de aduentu. Sonuit vox leticie in terra nostra. vox exultatōis ⁊ salutz ī tabernaculis peccatoꝝ. Sequit̄. Obstupesce ⁊ lauda vniuersitas creature. sed tu magis o homo: scz de voce audita. Que īquis? Jesus christ⁹ filius dei nascitur in bethleem iuda. Quis lapidei cordis cui⁹ anima liquefacta nō sit in hoc verbo. Verbo inq̄ abbreuiato: sed celesti suauitate referto in quo tota salus humana consistit. Vos qui in puluere estis expgiscimī et respirate perditi. qz venit Jesus querere et saluuz facere qd̄ perierat. Quare vocam⁹

eñ Jesum? nisi quia saluñ faciet populñ suum a peccatis eorum. Gaudeat ergo quisq; ille est quem perpetue damnatõis reum adiudicabat cõscientia peccatorum. Excedit quippe pietas Jesu omnes terminos, quãtitatem, seu numerositates. Quid tas necessariũ perditis, quid tam optabile miseris, quid tã vtile desperatis? Sed tu forte salutes optans teneritudinis pariter & egritudinis proprie pscius curatõis acerbitatem reformidas. Sed ne timeas quia christus suauis & multe misericordie: vnctus oleo letitie, quia computrescere faciet iugum victorum a facie olei. Ante faciem enim vnctionis christi nullus morbus anime quãtumlibet inueteratus stare poterit. Q. si iam certus de saluatore non vtente cauterio: sed vnguẽto, non vstione sed vnctione curante adhuc causaris: vel decurantis pson a non satis digna vel decuratiõis efficacia. Sed ad excludendum vtrũq; statim additur filius dei. Nam qualis pater talis filius: cui subest posse cũ voluerit, & quod maius est. Quare filius dei factus est homo? nisi vt homies faceret filios dei. Exultemus igitur in aduentũ eius & multipliciter gratulemur ques & salutis vtilitas, et vnctionis suauitas, et filij dei maiestas tam elegãter illustrat vt nihil desit ex omnibus que desiderantur, nec commodum, nec iocundum, nec honestum. Et hec indicant verba thematis, Ecce rex tuus &c. In quib9 quinto notatur causa incarnationis eius cum additur Rex tuus.

a Ad cuius euidentiã primo queri potest que fuit causa dominice incarnatõis, presertim cum dicitur ad Balaã, xiij. Cum igitur venit plenitudo temporis misit de9 filium suum natum de muliere factum sub lege: vt eos qui sub lege erant redimeret &c. Ad hoc respondet Bonauẽtura super tercium, q causam precipuam & nobilissimas eloquia sacra assignant humanũ esse redẽptionem. Et ideo nihil aliud a nobis est dicendum cũ q incarnatõis precipua ratio sit hũani generis reparatio: cũius alie multe sunt ratiões cõgruentie huic annexe: qs doctor sanctus distinguit in duas ratões principales in tercia summe, que sunt remotio mali & promotio boni. Quantum igitur ad remotionem mali prima & principalis causa fuit redemptio generis humani a seruitute peccati, ita q fm Bonauenturam vbi supra, verbum dei non fuisset incarnatum: nisi genus humanum fuisset lapsum. Cuius ratio est, quia dei incarnatio est superexcellentis dignitatis, & ideo cum ibi sit quidam excessus oppositus per ipm corrigendus et restaurandus voluit: quia necesse fuit incarnari. Q. si obijcitur, igitur genus humanum reportauit sibi commoda ex malicia sua. Dicendum q ex fi humana natura non reportauit sibi commodum ex sua malicia: sed ex bonitate diuina & sapientia. Quia enim sapientia dei vincit maliciam, hinc est q non patitur aliqñ malum fieri de quo non eliciat maius bonum. Alioquin non perfecte maliciam vinceret, sicut aperte dicit Alexander de hales in secunda parte summe, q nisi per hoc aliq̃ modo meliores fierent qui reparãtur ad innocentiam nõ permitteret summe potens, summe sapiens, & summe bonus mala fieri. Et licet per malorum deprauationem multi subuerti videantur: consideratis tamen omnib9 que sunt in mundo plus est bonum vel numero vel quãtitate quod elicit deus ex malo cũ sit bonum quod destruitur per malum. Hec ille. Et quia esse potuit aliquod maius in natura humana scilicet vnio humane nature cum diuina in persona christi. Ideo deus cuius infinita est bonitas & misericordia culpam esse permisit in homine propter istud maximũ bonum eliciendum. Cuius gratia canit ecclesia. O culpa nimium beata que tantum ac talem meruit habere redemptorem. Nam si homo non peccasset deus homo non fuisset, sicut expresse dicit Leo papa in sermõe de summa trinitate. Si inquit homo ad imaginem dei et similitudinem in suo honore mansisset creator humani generis et totius mundi creatura non fieret.

Secundo queri potest vtrum deum de-
cuit carnem assumere ⁊ sic hominē redime
b re. p̄sertim cum nihil spectans ad ꝯtempti
bilitatem ⁊ abiectōem decet summā maie-
statem. sed carnē assumere que est de limo
⁊ in ea cōtemptibilem mortē suscipere di-
cit vilissimā abiectiōem. quare videtur ꝙ
nullo modo deceat dei maiestatē. Ad h̄ di-
cendum ꝓut tetigit Bonauētura sup̄ terci
um sine dubio decuit deum carnē assumere
⁊ hominē redimere ⁊ hoc ꝓpter eminētis-
simā manifestatōem sue potētie sapiētie ⁊
bonitatis. ꝙ sic patet. Nam infinita potē
tia non potuit se perfecte manifestare: nisi
per effectū aliquo modo infinituz. nihil au
tem est infinitū actu nisi solus deus. Igi
tur ad ostensionē sue infinitatis necessari-
um fuit aliquez effectū fieri cui attribuere
tur vnū quod esset bonum infinitū. sed hoc
fuit ꝙ deus incarnatus est. Nihil enīz ma-
ius est q̄ deum fieri hominē. Secundo ad
sapientie sue manifestatōez decuit eū assu
mere carnem que maxime ostendit̄ in diui-
norum excellentissima cōsumatione. q̄ qui
dem facta est cum vltimum cōiunctum est
primo. quia ibi est perfectiōis cōsumatio.
vt patet in circulo qui est perfectissima fi-
gurarum termīans ad idem punctū a quo
incipit. Naz principiū a quo omnia facta
sunt verbum vel deus est. Vltimū autē in
operibus est homo qui per incarnationem
cōiungit̄ suo principio vnione qua sub deo
nulla maior esse potest. Nec decuit sūmaz
sapientiaz nobilissimā creaturam permit
tere vniuersaliter suo fine fraudari. Sed
nisi reparatio īteruenisset omnes homīes
suo fine defraudati fuissent. ⁊ ita vane filij
hominū essent cōstituti qd̄ diuine sapiētie
non cōgruebat. quia nihil incōgruuz fece-
rat. Vnde per hoc suū ꝓpositum deꝰ infir
mari ꝑmisisset. quia ꝓposuit hominez per-
ducere ad beatitudinez. Nam ꝓpterea fe
cit illum deus ad imaginē ⁊ similitudinez
suam: qd̄ nullo modo decebat. Tercio ad
ostensionem sue infinite bonitatis que po
tissime demonstrabatur in superabūdanti
[illegible]tiōe precij: in liberationē hominis ca-
[illegible] quia sola diuina persona erat que to
ti generi humano p̄ponderabat. quia tan-
tum se humiliabat quātum homo se prius
exaltabat: vt sic fieret debita recompensa
tio. Nam sicut in homīe fuit excessus vici
osus ⁊ in nimietate p̄sumptōnis ⁊ elatio-
nis. sic in christo excessus virtuosus exina
nitionis ⁊ humiliatōis que in assumptiōe
humane nature facta est ex charitate ⁊ pi
etate. Vnde quia deus plenꝰ est misericor
dia ⁊ dilectione. ideo fecit filiū suum incar
nari. non hominis malicia: sed diuine di-
lectōnis nimia misericordia. Iuxta illud
apostoli. Deus qui diues est misericordia
propter nimiā charitatē suam qua dilexit
nos cum essemus mortui peccatis cōuiuifi
cauit nos christo. vt sic s̄m apostoluz: dili-
gentibus deuz omnia cooperātur in bonū
etiaz peccatū: vt dicit Glo. Tercio que
ri potest vtrū ex parte hominis erat ratio c
cur magis decuit eum reparari q̄ angelū
qui nobilior ⁊ ad eternam beatitudinē fa-
ctus sicut homo. quem tamē releuari non
decuit ex miseria. quia si decuissz vtiq̄ de
us ex infinita sua misericordia fecisset. Ad
hoc respondet Bonauētura vbi sup̄. ꝙ ex
parte homis triplex causa suberat cur de-
cuit reparari per incarnationē ⁊ passionez
⁊ non angelū. Primo si cōsideretur digni
tas hominis cōditi que tanta erat ꝙ pro-
pter ip̄m facta sunt vniuersa. non autez ꝓ
pter angeluz. Si igitur homo careret fine
suo: tunc similiter oīa essent suo fine frau-
data. Ideo deus incarnari voluit ⁊ mo
ri non solum vt homini suam dignitatē in
ter ceteras creaturas demonstraret. sz eti
am vt homini pro quo tantam deus facere
voluit tantaq̄ pati voluit suā dignitatez
⁊ eminentissimā charitatem ⁊ fidelitatem
cōmendaret. Secundo si consideretur mo
dus labendi. quia scilicet angelus particu
lariter cecidit scilicet ⁊ sponte sua. sed hu
mana natura vniuersaliter cecidit sugge-
stione aliena. ⁊ ideo nisi fieret redemptio
in humano genere deus in humana natura
suo fine fraudaretur. non autem in angeli
lica. Et iterum. Decens tunc erat huma-
nam naturam per alium deceptam denuo
per alium renouari. vt sicut filij peccaue-

runt in parente. parens autem in diabolo
suggerente. sic ⁊ homo reparet̃ angelo nũ
ciante ⁊ domĩo reuelante. Q. si obijcitur
angelus etiam temptabat̃ ante casuz. Di-
cendum ꝙ homo fortius temptabat̃ q̃ an
gelus. q̃ angelus plus resistere potuit ma
lo angelo q̃ homo. Tercio si cõsideret̃ sta
tus lapsi hominis qui ꝯgruit magis redẽ-
ptioni. quia in illo statu fuit pena cum mi-
seria. ⁊ pena placabat quodãmõ diuinam
iusticiam. miseria ꝓuocabat misericordiã.
presertim cum homo post lapsum penituit
vbi angelus obstinatus permansit. ⁊ ideo
nihil ei redemptio ꝓfuisset. Hinc etiam di
abolus ad hanc obstinatõem inducere ho
minem conabat̃. Vnde Alexander de ha-
lis in. iij. parte summe exponens illud Jo
ne. ij. Per me orta est tẽpestas de filio dei
ait. ꝙ lucifer ꝑuidit rationalem creaturaz
assumendã in vnitatem persone filij dei vi
dit ⁊ inuidit: cecidit ⁊ tẽptauit: eiusq̃ in-
uidia mors intrauit in orbez terraꝝ. Vn
de inuidia que fit causa diabolici casus im
pulit ip̃m ad temptandũ hominez cuius fe
licitati inuidebat vt per peccatũ humana
natura demereret̃ assumptiõem ⁊ vnibili-
tatem ad deuz. Hec ille. Ex p̃dictis igitur
cõcluditur ꝙ licet angelica natura nobili-
or est ⁊ ad beatitudinẽ eque facta. non ta-
men est tam idonea ad reparatiõem sic̃ hu
mana natura. ¶ Quarto queri potest vtꝝ
homo indiguit ex necessitate ad perfectaz
nature reparatõem ꝙ filius dei incarna-
retur ⁊ pro homĩe pateret̃. hoc est vtrũ ne
aliqua pura creatura vel angelica vel hũa
na satisfacere potuit pro peccatis protho
parentũ. Ad hoc rñdet Tho. super terciũ
distin. xx. ꝙ oportebat fieri ꝯdignaz satis
factionem pro peccato hũane nature. alꝰ
enim nõ restitueret̃ prime dignitati. Ad h
igitur ꝙ essz ꝯdigna satisfactio oportebat
ꝙ reparator haberet virtutẽ infinitaz. q̃a
peccatũ pro quo fiebat satisfactio q̃dam
infinitatem habet ex tribus. Primo ex in-
finite diuĩe maiestatis offensa inq̃tũ erat
per ꝯtemptũ inobediẽtie. Quãto enĩ ma
ior est in quem peccat̃: tanto etiaz grauior
est culpa. Secũdo ex bono qd̃ per peccatũ
auferebatur qd̃ est infinitũ: scz ip̃e deꝰ per
cuius participatiões fiunt homĩes beati.
Tercio ex ip̃a natura que corrupta erat q̃
infinitatem quandaz habet inq̃tum in ea
possunt supposita multiplicari in infinituz
sed actio pure creature non potest habere
infinitã efficaciaz. ⁊ sic nõ potuit homo sa
tisfacere. Q. si omnes homĩes ab Adam
vsq̃ ad vltimũ nasciturũ sigillatim tanta
facerent ⁊ paterẽtur quãtum christus egit
⁊ passus est. non possent tamẽ ex cõdigno
per hoc vnam redimere animaz. Cuiꝰ cau-
sam tangit Ansel. dicens ad discipulum.
Quid reddes deo pro peccato? Respõdit
Penitentiã cor contritũ ⁊c. Tunc Ansel.
In omnibꝰ his non reddes deo qd̃ ei non
debeas añ pctm̃ rõe creatõis tue ⁊ bõi qd̃
accepisti ab eo. Hõ enizꝛ si nõ peccasset se
totuz deberet deo ⁊ quicq̃d facere posset.
Hec ille. Nec etiaz angeli genus humanũ
repare potuissent: etiam si omnibus assum
ptis corporibus eadem que christꝰ pro re-
demptõe generis pegissent. Cuiꝰ ratio est
quia homo in instanti sue conditõis tante
dignitatꝫ erat ꝙ nulli creature debitor fu
erat ratione sue beatitudinis. sed est debi
tor ⁊ obnoxius ei qui reparauit ip̃m ad be
atitudinem. Si igitur facta fuisset repara
tio per angelum non esset restitutus pristi
ne dignitati homo. Ex quo relinquitur ꝙ
solus potuit reparare qui potuit condere.
Qd̃ ⁊ fecit ex infinita sua charitate quaz
habuit ad homĩes. quam ⁊ ostendere volu
it in assumpta natura. vt sic per hoc visibi
le traheret eos in amorem inuisibilis dei.
Hiere. xxj. In charitate perpetua dilexi
te. ideo attraxi te miserãs tui. Quibus pu
tas meritis? Nullis vtiq̃. Deꝰ sine vllis
meritis p̃cedentibꝰ vnitꝰ est hũane nature
vt gr̃az ⁊ charitatẽ suam hominibꝰ cõmen
daret. ⁊ spem sue dilectiõis hominibus vi
scerosius imp̃meret: hoc scilicet modo per
quem homo fiducialius ad deuz accederet
cum tam longe esset ab hominibus. iustus
ab impijs. beatꝰ a miseris. Nam homo mi
ser ⁊ dure ceruicis cũ infideliter ageret ꝛ
uine fideli promissioni credere non pot
qua dicit Ozee. xiiij. Sanabo contrit

374

eorꝫ diligam eos spontanee. i. nullo eorum merito hoc exigente: sꝫ ꝓpter memetipm. nisi prius charitas diuine pietatis ⁊ promissionis transiret in effectum. Nec mirũ quia nihil erat in homine propter qđ diligendum se speraret. ⁊ ideo suspectam habuit charitatem dei. Quam suspitionem deus tollere veniens factus est homo ⁊ in homine vermis: opprobriũ hominum ⁊ abiectio plebis. exhibens nobis tanta dilectionis signa ⁊ dulcedinis vt non remaneret aliqđ diuerticulũ excusatõis. Nec est qui se merito abscondat a calore eius. Unde dicit Bern. in sermõe. ꝙ deus volens nobilem creaturaꝫ renouare. Si inquit inuitum coegero asinuꝫ habeo: eo ꝙ non libẽs veniat. Nũquid asinis dabo regnũ meum aut de bobus cura est mihi? Scio quid faciam. Homo timidus est naturalr. sed post lapsum vtiqꝫ in Adam terrebo eum: si forte sic cõuertatur ⁊ viuat. Et ꝯminatus est acerba: scꝫ temporales plagas in fame. siti. persecutõe. Acerbiora: scꝫ mortes temporales. vt patꝫ in dathan. abyron. ⁊ chore ⁊c. Acerbissima. s. penas eternas. tenebras palpabiles. vermes ĩmortales. ignẽ inextinguibilẽ. Sed homo sentiens dilationem. vt patꝫ in fine veteris testamẽti cõtempsit cõminatões. Cũ igitur nec sic homo reuocaretur ait deus. Homo non solũ timidus: sed etiaꝫ cupidus est. Promittã igitur ei aurũ. argentuꝫ. fructus terre. pecora multa. pacẽ in circuitu. vitam longã. in fine quoqꝫ vitam eternaꝫ. Videns tandeꝫ deus ꝙ nec sic ꝓficeret. Adhuc inquit vnuꝫ restat. quoniaꝫ amor inest homini. si per hũc hominẽ trahere potero optime fiet. Venit igitur nostrã naturam assumendo. in qua se tam dulcissimuꝫ ⁊ benignissimuꝫ exhibuit vt eius passiõe lapides scinderentur. Qui ergo ꝯuerti noluerint merito audituri sunt: quid vltra facere debui ⁊ non feci. Redemptio igitur generis humani fuit principalis causa dñice incarnationis q̃tum ad remotõem mali. Secũdaria causa multiplex est. vt tãgit Tho. ĩ tercia ꝑte summe. ⁊ in. iij. sentẽtiaꝝ. Prima ꝓpter tyrannicã hostis potestatẽ refrenãdam. qui ante dñicam incarnatõnem toti mundo ꝓpter peccatum hominis potestatiue domĩabatur. sed per incarnatiõem et passionez domini eius potestas est limitata ⁊ diminuta. Secũda ꝓpter dignitatem hominis ꝯseruandam. quia quãto aliquid est noblius: tanto diligentius debet seruari ⁊ custodiri. Hinc hũana natura ex vnione diuinitatis multuꝫ nobilitata diligentius debet custodiri a peccatis. Tercia propter homĩs p̃sumptõeꝫ tollendã. quia nulluꝫ meritũ puri hominis totiusqꝫ humani generis dignũ fuit vt filius dei carnem assumeret vel peccatũ originale deleret. Ratio primi est. quia per incarnatiõem facta sunt tria que omnẽ meritũ humanuꝫ excedunt. vnio in persona infusa. primaria diuina gratia. ⁊ reformata tota humana natura. Quarto propter mentis elationẽ remouendã. quia si deus se tantum humiliauit ꝙ absqꝫ meritis alicui⁹ formaꝫ serui accepit: ⁊ nobis sic intime vniri voluit. multum in humana natura debet redargui superbia. que magnum impedimẽtuꝫ prebet ne deo homo vniri possit. Quĩto propter criminis quo obligamur satisfactiõem plenissime faciendã. Cum eniꝫ homo in deum peccãdo deũ offenderat in infinitũ. ꝯueniens erat vt quodãmodo infinitã penã pateret̃. vel infinita satisfactio ꝓ eo solueret̃ quam satisfactõeꝫ solus deus soluere ⁊ penam infinitã sustinere poterat. De qua pena latius habetur in passione domini. Ad laudem dei. Amen.

De secũdarijs causis ĩcarnatõis quãtã ad promotõeꝫ boni que dicũtur septuplices. ⁊ de causa primaria ipsi⁹ icarnatõis. Ser. xvij.

Ecce rex tuus venit tibi ⁊c. Dicit Bern. in sermõe. ij. de ephya dñi. Obsecram⁹ charissimi ꝓsit nobis tãta charitas quã de⁹ maiestatis nobis exhibuit. tãta hũanitas quã suscepit. tanta benignitas q̃ nobis in christi humanitate apparuit. Agamus igitur gratias redemptori ⁊ mediatori nostro ꝑ quẽ nobis innotuit tam bona erga nos vo

luntas dei patris. Siquidem talem iaz no
uimus eius animū vt non īmerito dicam⁹
Si cuzo non quasi in incertuz. Profecto
enim tale est coz dei patris erga nos quale
nobis exp̄ssit qui de cozde eius processit.
Nam christus in humanitate sua opere ꝯ
sermōe nobis luculēter ostendit erga nos
paternam charitatē. longanimitatē. beni
gnitatem. ac largitatē non solum in ren
tione mali sed etiaz in ꝓmotōe boni. Pro
quo sciendū q ꝯtum ad ꝓmotōem boni
secundaria causa similiter erit multiplex.
Nam ſm Tho. in tercia ꝑte summe. christ⁹
incarnari voluit vt hominē in bono ꝓmo
ueret. ꝙ hoc sex modis. ¶ Primo ostendē
do propriā perfectiōem. Naz per hoc mō
strauit suaz bonitatē siue clementiā: eo q
proprij plasmatis infirmitatez non despe
rit suam sapientiā que reperit difficilimuz
decentissimā solutionem: suaz iusticiā inue
niendo solutionē rectam. eo q nō vi eripu
it hominē: sed hominē victum docit vince
re tyrannū per liguz. Suam deniq potē
tiam. quia nihil maius est ꝯ deum fieri ho
minez. Secundo rectificādo nostrā cogni
tionem que ꝯtum ad fidez certificatur ex
hoc q non angelo vel homini: sed ꝓpo de⁹
loquēti credit. Unde Augusti. ij. de ciuit.
dei. Vt homo fidēcius ambularet ad veri
tatem: ipa veritas dei filius assumpto ho
mine cōstituit atq fundauit fidez. Tercio
erigendo nostram exspectationē vel spem.
Per hoc enim q dei filius est nobis vnit⁹
naturaz assumēdo: maxime nostra spes eri
gitur q diligamur ab eo ꝙ veniamur ei. Un
de dicit Augus. Gratia dei nō potuit gra
tius cōmendari ꝯ vt ipe dei filius vnicus
īmutabilis in se naturam humanaz indue
ret. Quarto inflāmando nostrā repidaz
dilectionem. que scilicet per illius incarna
tionem maxime inflāmatur. Augus. de ca
thezisandis rudibus. Que magis est cau
sa aduentus dei? nisi vt deus ostēderet su
am dilectionez in nobis. Sequit. Si ama
re pigeat: saltez reamare nō pigebit. Qui
to regulando nostrā indebitaz ꝙ incertam
operatiōem. quia per incarnatiōem suam
exemplū nobis prebuit recte viuendi ꝙ be
ne operādi. Augusti. in sermone de natiui
tate. Homo sequēdus non er. qui videri
poterat. deus sequēdus erat qui videri nō
poterat. vt igit exhiberet homini illuz qui
ab homine videret ꝙ quem homo sequere
tur deus factus est homo. Certo pduce
do nos ad plenam fruitionē. quia per il
lam collata est nobis ad plenū participa
tio diuinitatis. que vere est beatitudo ho
minis ꝙ finis humane vite. Unde Aug⁹.
in sermōe de natiuitate. Factus est de⁹ ho
mo vt fieret homo deus. ¶ Ad maio
rem euidentiā sciendū q Bonauētura
per terciuz. distin. j. querens que fuit ratio
principalis domīce incarnatiōis: in res
sione ponit duas opiniones que earuz ve
rior sit ille nouit qui ꝑ nobis incarnari
gnatus est. Quis inquit istorū modorū
cendi ꝓponendus sit alteri difficile est
dere. eo q vterq modus catholicus sit
a veris catholicis sustinetur. Prima
q opinio simpliciter tenet q precipu
tio domīce incarnatōis fuit reparatio
mani generis: ꝯ quis alie multe sunt ratio
nes congruentie huic annexe. vt supra
ctum est. Secunda vo opinio subtiliorē
que iudicio rationis multum cōsonare vi
detur. Dicit enim q de misterio incarnati
onis dupliciter est loqui. quia incarnatio
est carnis assumptio. De carne vo assum
pta loqui pōt dupliciter. Uno modo quo
ad passibilitatis defectū ꝙ mortis. Et tūc
dicunt q incarnatōis precipua ratio fuit
generis humani redemptio. quia nisi homo
peccassz. ꝙ lapsus ac redimēdus esset chri
stus carnē mortalez non assumpsisset. Un
de super illud Psal. Infixus sum in limo
ꝑfundi. dicit Glo. Augus. Utinam homo
maneret in eo qō eum deus fecit. Si enim
maneret in eo qō deus eum fecit in limo ī
fixus nō esset. qm aūt nō mānit ille īnocēs
quē genuit de⁹: iō mers⁹ est ī ꝑfundo masse
corrupte. Secūdo vo ꝯtū ad substātiam
hūane nāe simplr. ꝙ tunc dicūt q p̄cipua
ratio īcarnatōis nō ē liberatio. qz xp̄us ī
carnatus esset etiam si homo non peccas
set. Et huius ratio est multiplex perfectio
surgens ex dignitate illi⁹ operis. Incar

natio nãq; facit ad ꝑfectõez ipsi⁹ hominis
⁊ per cõsequẽs ad perfectõem totius vni
uersi: in hoc ꝙ completõem dat generi hu
mano ꝑm illud ꝙ respicit tam naturam q̃
gratiam q̃ etiã gloriam. Primo ꝑm illud
qđ respicit naturaz. quia in incarnatõe fa
cta est ꝯsumatio modoꝝ educendi homĩes
in esse. Nam primus homo fuit educt⁹ si
ne viro ⁊ muliere. Secũdus a viro sine mu
liere. Tercius a viro ⁊ muliere. Quartus
scz christ⁹ a muliere sine viro. Si igit̃ chri
stus natus nõ fuisset vnus modus ꝓducti
onis homini deficeret: ⁊ sic vniuersuz per
fectũ non esset. Est eniz ibidem ꝯsumatio
in comꝑatiõe ad perfectõem agentis in h
ꝙ in incarnatõe homo qui est vltim⁹ ꝯiun
gitur cum suo ꝑncipio vnione qua sub deo
nulla maior est. Et in hoc complet⁹ est to
tius humane nature appetitus duz ꝑ opus
incarnatõis nobilissima idoneitas que fu
it in humana natura ꝑm quã vnibilis erat
diuine: ad actum perfectũ reducit̃. Et ido
dicunt ꝙ licet homo lapsus non fuisset: ni
hilominus deus incarnat⁹ fuisset. quia ita
competebat hominẽ perfectũ esse ꝑm natu
ram ⁊ gratiã ac etiam gloriã. vt sic huma
na natura potiorẽ suam dignitatem cõse
queret̃. Vnde super illud ad Hebre. Nus
q̃ angelos apprehẽdit. dicit Glo. Nõ an
gelice nature data est hec dignitas vt ei ꝑ
sona diuina vniret̃. Nec quidem potuit h
opus excellẽtissimũ lapsu ꝓthoparẽtis im
pediri quin hũana natura per eius incar
nationez exaltaret̃ super omne creatũ. q̃a
sic decebat diuinã benignitatẽ ⁊ sapienti
am vt perfecte vinceret ip̃am maliciã. Sa
pientia nãq; diuina intantũ vincit malici
am ꝙ non patitur maluz aliqđ de quo non
eliciatur bonũ: etiam ⁊ magis bonũ. Alio
quin non perfecte maliciam vinceret. ⁊ ꝓ
pterea ꝯtra ꝑuaricationẽ Ade primi q̃ to
tum genus humanuz interfecit: statuit re
ctitudinẽ Ade secundi qui pro toto gene
re humano posset satisfacere. Cuius etiaz
obedientia multo plus deo placere posset
q̃ inobediẽtia primi Ade displicere potu
it. Bonitas enim diuina tanta est ꝙ ex ea
deus plenus est dilectione et misericordia

adeo ꝙ diligentib⁹ se his qui ꝑm ꝓpositu
vocati sunt sancti: omnia facit cooꝑari in
bonũ. Ex hoc enim nos obligauit ad maio
rem dilectõem. hũiliatõem. gratiarũacti
onem. Nam si magnũ erat deum simplici
ter incarnari. magis tamen erat carnez in
fectam passibilem et mortalem assumi. ac
pro humano genere vilissima ac acerbissi
ma pena mori. Vnde Ephe. ij. Deus q̃ di
ues est in misericordia ꝓpter nimiã chari
tatem suã qua dilexit nos cum essem⁹ mor
tui peccatis ꝯuiuificauit nos in christo. i.
in morte christi. cuius gratia estis saluati
Et cõresuscitauit scz in spe. ⁊ ꝯsedere nos
fecit in celestibus in christo Jesu. vt ostẽ
deret in seculis suꝑuenientibus abundan
tes diuitias gratie sue ĩ bonitate suꝑ nos
ĩ christo Jesu. Et Bern̄. in sermõe. Scio
quia dulce nobis e[illegible] In ꝑncipio erat ver
bum. dulcius Verbuz caro factum est. sed
dulcissimũ verbum in cruce suspensuz. Et
iterum. Domine Jesu christe libenter au
dio te. regnantẽ in celis. libentius nascen
tem in terris. libẽtissime crucem clauos et
lanceam sustinentẽ. Secundo ꝟo incarna
tio fecit ad perfectiõem ip̃ius hominis in
hoc ꝙ completiõez dat humano generi ꝑm
illud qđ respicit ip̃am gratiam homini cõ
ferendaz. quia in incarnatiõe christus as
sumpsit humanã naturaz ratione charita
tis ⁊ gratie. Et simul cum hoc facit ad per
fectionem meriti. quia omnia merita pen
dent ⁊ meliorantur merito christi. Hic
igitur queri potest de gratia capitis quid
sit. vtrum sit aliquid creatuz vel increatũ.
ꝑsertim cum nullum creatum influit motũ
⁊ sensuz ĩ membra christi. sed gr̃a capitis
est ꝑm quã est influẽtia mot⁹ et sensus ĩ mẽ
bra xp̃i. ergo gr̃a capitis nõ põt esse aliq̃d
creatuz. Ad h rñdet Bonauẽtura suꝑ. iij.
dist. xiij. ꝙ caput in spũalib⁹ trãssumptiue
dicit̃ a capite in corꝑalib⁹. Omnes autem
trãsferentes ꝑm silitudinẽ trãsferũt. ideo
caput in spũalib⁹ dicit̃ ꝑm ꝯcomitãtiã ad
aliquã ꝓprietatẽ capitis materiał. In ca
pite aũt materiali hec tria ĩuenimus. scili
cet ꝙ est mẽbris cõforme. ⁊ ꝙ est mẽbroꝝ
ꝑncipiũ. silr ꝙ est influxiuũ sensus ⁊ mot⁹.

Qua ꝓpter in ipo reperiℓtur oℓes ſenſus perfectiori modo q̄z in alijs mēbris. Omnes igitur has ꝓprietates in chriſto repe-rimus reſpectu ſuoꝝ membroꝝ ſpiritualium. ⁊ ideo rationabiℓr dicit ſcriptura chriſtum eſſe caput totiꝰ eccleſie. Nam prima ꝓprietas que eſt cōformitas cuꝫ membris illi competit ratōe hūane nature. ſicut dicit Auguſti. ſuper Johannē. Omnis quippe nature ſunt vitis ⁊ palmites. ꝓpter qđ chriſtus cum eſſet deus cuius nature nō ſumus: factus eſt homo vt ī illo eſſet vitis in hūana natura. cuiꝰ nos palmites eſſe poſſemus. Omnino ẏo idem eſt de capite ⁊ vite intelligendū. Et ſicut caput materiale eſt indiuiſuꝫ a membris, per vnitatem nature. ſic vnio capitis huius ad corpus eccleſie per fidem eſt ⁊ dilectōeꝫ. Nam indiuiſio ſpiritualis nō pꝛ[illegible] diſtantiaꝫ localem vel ſeparatōem cōporū. ſed ſuparationem ⁊ diſcōuenientiam mentiū ⁊ affectionem. Dicit enim apoſtolꝰ Epheſ. iiij. habitare chriſtum in cordibus noſtris per fideꝫ ſcilicet dilectōe formatā. Secūda ẏo ꝓprietas que eſt membroꝝ eſſe principiuꝫ chriſto cōpetit ratiōe diuine nature ſm q̄ eſt omniū principiū. Vnde ſup illud Cor. j. Ipſe eſt caput corporis eccleſie qui eſt principiuꝫ ⁊c. dicit Glo. Qui eſt principium ſm diuinitatē ſcilicet fundamentuꝫ eccleſie. quia oēs iuſti qui ab Abel vſq̄ ad vltimū iuſtum generātur: eius virtute ⁊ diuinitate illuminātur. Nihilominꝰ chriſtus tamen poſſet aliquo modo eſſe principiuꝫ membroꝝ ſuorum q̄tum ad eſſe gratie etiam ſm humanā naturaꝫ. quia nunq̄ aliqs gratiaꝫ cōſecutus eſſet niſi haberet in corde chriſtum vt fundamentū qđ collocatur per fidem. Fundamentū enim nemo aliud ponere poteſt in membris ꝑter id qđ poſituꝫ eſt: qđ eſt chriſtus Jeſus. ſine quo fundamento nemo poteſt habere gratiam. qꝛ nunq̄ fuit alicui ſalus niſi fide mediatoris Tercia ꝓprietas: ſcilicet influēdi ſenſum ⁊ motum cōpetit illi ratione vtriuſq̄ nature. quia dupliciter cōuenit influere ſenſum ⁊ motum gratie. ſcilicet per modum ꝓparātis. ⁊ ſic eſt ipius chriſti ratōe humane nature in qua paſſus eſt propter nos ⁊ patiendo ſatiſſecit ac remouit iniurias. diſpoſuitq̄ ad ſuſcipiendū gratiam perfectam. ⁊ ſic eius humanitatis eſt influere per modum merentis. ita q̄ influēria primo reſpicit chriſtū ſm naturam creataꝫ. Secundo ẏo conuenit influere per modū impcientis ⁊ cōferentis: qđ eſt ipius chriſti ratione diuine nature. qꝛ ſolus deus eſt qui pias mētes illumīat: ſolus qui interius baptizat. ꝓ eo q̄ mens noſtra īmediate ab ipa veritate formatur. ⁊ ſic influēria ſecundo reſpicit chriſtum ſm naturaꝫ increataꝫ. Ex quo patꝫ q̄ gratia capitis primo modo nominat gratiā creatam ſecūdo modo gratiaꝫ increataꝫ. Ad maiorem tamē euidentiam ſciendū q̄ ſenſus in ſpiritualibꝰ attenditur q̄tum ad cognitiōem. motus ẏo q̄ntum ad affectionē ⁊ dilectōem. que eſt pōdus inclinans vnūquenq̄ ſpiritum ⁊ trahens ad locum ſibi debitum. Influere igitur morum ⁊ ſenſum eſt in nobis creare fidem operantez dilectōem et cognitionez. Que cognitio ⁊ dilectio ſunt ī triplici differentia. Nam quedam reſpicit ſtatuꝫ meriti ⁊ dicitur gratia. Quedam ẏo ſtatum premij que dicit gloria. Quedam eſt vtriſq̄ ānexa que nec eſt de eſſentia meriti nec premij: ſed de bene eſſe. Et ſm hanc triplicem differentiam gratia capitis influit in membra: Gratia quidē increata effectiue ſed gratia creata meritorie. Nam per meritum paſſionis chriſti promiſſum patribꝰ ꝑcedentibus dedit deus gratiam recōciliationis: ſed ꝓpter hoc exhibitū dat nobis gr̄aꝫ recōciliatōis abundāti⁹. in qua quidem gratia eſt ſenſus cognitiōis: ⁊ motus affectōis. ⁊ rurſus per illam paſſionē aperta eſt ianua celeſtis vt omnibus membris chriſti detur cognitio et delectatio gloriоſa in quibus ꝓfectus cōſiſtit ſenſus ⁊ motus. Ex eadem etiaꝫ angelis multa miſteria reuelantur ⁊ gaudia multa conferūtur de ſua reſtauratione que inuenīt facta per chriſtum. Et ideo etiam ipi accipiunt motum ⁊ ſenſum. non tamē illum qui eſt de eſſentia gratie ⁊ glorie. ſed q̄ eſt de bene eſſe ⁊ perfectōe redūdat. Jgitur gr̄a capitis

influit in omnes ciues celestis iherusalez: sed magis in homīes qui redimūtur q̄ in angelos qui ītegrātur. magisq̄ in eos qui sequūtur eius aduentuz q̄ in eos qui precesserunt. quia clarius vident ⁊ credunt ⁊ carismatum donis amplius perfundūtur. Hic tamen sciendū ſm Alexandrū de hal. in. ij. ꝑte summe. ꝙ sensus spiritualis fundatur in natura spirituali ſm ꝙ anima ſm intellectū dicit̄ spirit⁹. Et ſm Bonauent̄. sensus spiritualis dicit̄ vsus interior gratie respectu ipsius dei ſm proportionē ad quinq̄ sensus corporales. Et sic accipiūt sensus Origeñ. ⁊ Gerñ. qui distinguūt q̄nq̄ sensus īteriores: quorū quilibet vt vult Gerñ. radicem habet in intellectu et affectu. ꝑ eo ꝙ cognitionez experimētalem dicant: cuz tamen ſm rem necesse est ponere vnū sensum interiorē: licet propter modū comp̄hendēdi plures esse dicātur. q̄a vna erit potentia ſm quā erit videre ⁊ gustare ⁊ ita vnū erit in substātia videre et gustare: Vnde Augus. in libro cōfessi. Cū amo deum meuz amo lucem. vocem. odorez. cibum. amplexuz interioris homīs mei. vbi fugiet anime mee qd̄ non capit locus? vbi sonat qd̄ non capit corpus? vbi olet qd̄ nō spergit flatus. vbi sapit qd̄ nō minuit edacitas? vbi heret qd̄ non diuellit satietas? Ad laudem dei. Amen.

De gratia in generali ⁊ eius effectibus liberalitateq̄ donātis. Sermo. xviij.

Ecce rex tuus ⁊c. Ex quo dictū est (ꝙ incarnatio christi facit ad perfectiōem hominis in h̄ ꝙ completionē dat humano generi) in sermone p̄cedenti ſm illud non solum ꝙ respicit naturam: sed etiam ꝙ respicit gratiaz. Ideo de gratia in generali ꝓsequēdo: prima queri potest cum dicat apostol⁹. j. Corinth. xv. ꝙ deus cui vult miseretur: ⁊ quē vult indurat. cur vnū eligit conferēdo gratiam: alterū abijcit deserendo in malicia. vnuz suscipit ad veniam: alterū reprobat ad gehennam. sicut luculenter apparuit in Dauid et Saul. ambo peccauerunt. ambo ꝓfessi sunt: dicentes peccaui. tamen vnus qui maior videbat̄ in peccatis ad veniam ⁊ gratiam assumptus est. alter autē a deo reprobatus est. Quid est hoc? nū quid iniquitas est apud deum: aut personarū acceptio apud ipsuz? Ad qd̄ respondet ibidem Glo. Scrutetur qui potest tam magnū ꝓfundum iudiciorum dei. Nolo vt hoc a me queras. homo sum. ꝓfunduz nimis hoc aduerto esse. nō penetro: sz expauesco. Quare? Quia vt ibidem ꝓsequitur. meritū obdurationis inuenim⁹: misericordie tamen meritū non inuenimus. Dicit tamē Lyra super hunc locū. ꝙ a deo non electi in peccatum ruūt non est ꝓpter dei defectum vt deficiūt ei instinctus diuini ad bonum: sed est ꝓpter defectū liberi arbitrij non recipientis illos instinctus. ⁊ sic eis gratia iuste denegatur. qua subtracta sequitur induratio in peccatis. Nam vt dicit Tho. super iiij. distin. xvij. Bona volūtas que gratiaz gratūfacientē precedit ex deo nobis ꝓuenit: qui gratuita sua bonitate nos ad hoc ꝓuocat: vel flagellis: vel auxilio interiori vel exteriori. Sed per cōtinuatam resistētiam huius ꝓuocatiōis miser homo diuīe bonitati ponit obicem ingratitudinis: cōtemnēs gratiā diuine liberalitatis. ita ꝙ ad maluz assuefactus tandem ad illius cōtrarium bonuz: specialius obduratur contrario vitio. Vnde Augusti. de illo Geñ. cōtra manicheos libro. ij. dicit. In dolore paries filium. Verū est sacramentū huius sententie ꝙ nulla est abstinentia a voluptate carnali que non habeat in exordio dolorem: donec in meliorez partem cōsuetudo flectatur. Ad qd̄ cum ꝓuenerit quasi natus est filius. i. ad bonuz opus paratus affectus per cōsuetudinez bonam. que cōsuetudo vt nasceretur cuz dolore reluctandum est cōsuetudini male. Alioq̄n vt idem dicit libro cōfes. Lex peccati est violentia cōsuetudinis. qua trahit̄ inuitus animus eo merito quo in eam volens illabitur. Et sic vt idem alibi dicit. Cum vult non pōt. quia quādo potui noluit. i. per malum velle perdidit bonum posse. Sic qui peccator

est sui malicia peccato est. qui vero bonus est gratia dei bonus est. vt Paulus ait. Gratia dei sum id quod sum. Dicit Aug⁹ de baptismo parulorū. q̄ dei gratia cur ad istū veniat et ad illum nō veniat occulta potest esse causa. iniusta esse nō potest. Quia de⁹ tante liberalitatis ac pietatis est q̄ vt dicit Albertus in cōpendio. gratia p̄sertim gratis data semp̄ p̄sto est liberū arbitrium excitare ⁊ cōmonere cui cōmonitioni deberet homo p̄sentire vt sic faciendo quod in se est ad suscipiendū gratiam gratū facientē se p̄paret que nulli se p̄paranti denegatur. Pro quo sciendū q̄ duplex est gratia. Primo dicitur gratia p̄ueniēs vel gratia gratis data quasi indigno et. adhuc existenti in peccato mortali p̄stita. Et est donum dei non qđ nos deo gratos efficit sed quo se homo p̄parat ad diuinā gratificationē et spiritussancti susceptionē. Nam officium huius doni est a malo reuocare liberum arbitrium ⁊ excitare ad bonū. sic q̄ nos facit deuitare multa mala et operari multa bona. licet nondū sunt ad salutem efficacia. et sic facit quandam abilitatē in homine que locum dat diuine misericordie. q̄ salua iusticia possit alicui cōferri gratia gratum faciens. quia iniuria fieret diuine iusticie si tali daretur gratia in quo adhuc esset obex gratie id est peccandi volūtas Et hoc est facere qđ in se est quando tam actum q̄ voluntatē peccandi deserit et in bonum conatur. put est sibi possibile. Nō putet tamē q̄ ex hoc. p̄merit ex cōdigno gratiam gratū facientē. sed securus eam nihilominus expectat. quia nulli taliter se p̄paranti gratia denegat. Diuinā enī bonitatē decet q̄ vbicūq; dispositionē inuenit. p̄fectionē adiciat. vt dicit Tho. vbi supra. Dicit enī gratia gratis data que sup̄ meritū p̄sone alicui datur etiā in mortali existenti ⁊ p̄seuerāti. nō vt ipe p eā iustificet sed potius vt aliorū iustificationib⁹ cooperet. sicut gratia p̄dicatōnis ⁊ similia. Secundo vero dicit gratia gratū faciens eo q̄ nos deo gratificat. imo p illaz et cum illa deus seip̄m nobis donat. q̄ ois bona nra reddit meritoria. liberat a potestate diaboli. efficit heredē regni. adoptat in filiū dei. Et hec gratia vt dicit Bonauentura sup. ij. dis. xxvj. ponit aliquid circa glorificatū vel acceptū. Cui⁹ rō est. quia diuina volūtas in acceptando nō afficitur ⁊ diuina veritas in approbādo nō fallit. ac neutra eoz ingratitudo mutatur Cum igit diuina volūtas in acceptando nō afficit nec acceptat quēquā ppter nouum affectū necesse est q̄ acceptet ppter aliquē effectū ⁊ ita alius effectus ponitur in eo qui acceptat. quia diuina veritas in approbando nō fallitur nō p̄fert vnū alteri nec magis approbat vnū q̄ alterum. nisi quia habet in se aliqđ qđ est magis dignum approbatōne. Si queris quis sit effectus huius gratie. Respondeo q̄ multiplex est eius effectus. Proprie tn ei⁹ effectus cottidianus est mouere liberū arbitrium ad omne bonū et ptra malū. Pro q̄ notandū q̄ liberū arbitriū est facultas rōnis et volūtatis qua bonū eligit assistēte gratia. vel malū eadē desistēte. Et vt dicit Bonauen. sup. ij. Duplex est mod⁹ fm quē liberū arbitriū moueri solet siue dicit a gratia moueri. Vno mō dicit gra mouere liberū arbitriū eo q̄ ipa dispositio quedā existit ad quendā spiritualē motū. Nā sicut pondus in corporalibus disponit ad motū sic etiā suo modo pondus in spiritu alib⁹ disponit ad spiritualē motū. Sicut de amore dicit Aug⁹ in li. cōfess. Pondere suis agunt omnia et loca sua petūt grauia deorsum ⁊ leuia sursum. Pondus meū amor meus. illo feror quocūq; feror. Sed gratia ē quoddā spirituale pondus anime datum p quod habet sursum tēdere. Et q̄ liberū arbitriū natū est seip̄m mouere fm actus in q̄s de se p̄t. Cū est adiutum et reformatū gratia tūc seip̄m excellentius mouet sicut pluuia mad efacta p̄pter grauitatē aque citius descēdit q̄ sicca. et sic gra dicit mouere liberū arbitriū p quē etiā modū amor mouere dicit hominem ad opa ardua ⁊ magna etiā delectabiliter faciēda Hinc querēs doctor. s. iij qđlibet. vtrū q̄s possit se absq; charitate

ad martiriū offerre. Respondet q̄ in opi
bus virtutū sunt duo attendēda scz ad id
quod fit et modus faciendi. Cōtingit enī
idem factū quod fit fm aliquā pfectā vir
tutem fieri. etiā nō solum ab habente vir
tutē sed etiā a nō habēte virtutē. sicut ali
quis nō habens iusticiā p̄t facere aliquid
iustum opus. Si attendamus modū faciē
di tūc qui nō habet virtutē nō potest ope
rari sicut ille qui habet. nec ille q̄ habz par
uam. sicut ille habet magnā. Nam q̄ ma
gnam operat faciliter ꝓmpte⁊ delectabi
liter quod nō facit qui caret virtute vel q̄
paruam habet. Potest igit̄ se ad martiri
um offerre qui paruā habet charitatē vel
etiā qui nullā habet fm illud ap̄li Corint.
xiij. Si tradidero corpus meū ita vt arde
am. charitatē aūt non habeam nihil mihi
ꝓdest. Sed charitas pfecta sola facit hoc
ꝓmpte et delectabiliter sicut Laurentius
et Vincenti⁹ in tormētis hilaritatē ostē
derunt. et sic faciendū est in omnib⁹ operi
bus arduis. Secundo dicit̄ gratia move
re liberum arbitriū. quia gratia est sicut
quedā influentia ꝓcedens a luce superna.
que semp habet ꝓiunctionē cū origine sua
sicut lumē vel radius solaris cū suo ꝓnci
pio id est rota solari. Et qz sp origini sue
cōiungitur nō tm attribuit eidem opatio
rōne subiecti in quo sed rōne subiecti a q̄.
Vnde sicut lumen solare nō solum operat̄
cum aere sed etiā operat̄ in ipm aerē rōne
ꝓtinuationis a suo fonte. Sic etiā gratia
nō solum operat̄ cū libero arbitrio sz etiā
ipm liberū arbitriū movet. ita q̄ gratia ꝓ
prie est instrumentū sanctispiritus ad mo
uenduz liberū arbitriū. Merito igitur di
cebat Ap̄ls. Gratia dei sum id quod sum
quia sola illa nos efficit beatos. Maz sine
illa nihil sum⁹ corā deo dicēre eodē ap̄lo.
Charitatē aūt nō habuero nihil sum. etiā
si linguis hoīm loquar et angelorum aut
omnia nouerim misteria. aut habuero pro
phetiam aut omnē scientiā et omnē fidem
aut distribuero omnes facultates. aut tra
didero corpus meum. ita vt ardeam sine
illa etiā nihil boni habem⁹ Quia dic̄ Se
neca q̄ nihil est homini bonū sine se bono
tamē ꝓter nosip̄os omnia bona desidē
ramus habere. Vnde Aug⁹ ō verbis do
mini. Bona vis habere et bonus non vis
esse. Quid enī est q̄ maluz vis habere. nō
filium. nō seruū. nō runicā. postremo non
caligam. et tñ vis habere malam vitam.
Rogo te p̄pone vitam tuā calige tue. hec
ille. Sine illa nihil denicz valemus facere
dicente dño. Qui manet in me scz q̄ amo
rem et ego in eo per gratiā. Hic fert fru
ctum multū. quia sine me nihil potestis fa
cere. Gratia ergo dei sum id quod sum scz
quantū ad iusticiā. Alioquin homo est eti
am aliquid ꝓ naturā et ꝓ culpam. Per na
turam enī est miserabilis et corruptibilis
Filius est enī putredinis et frater vermiū
Job. xvij. Putredini dixi pater meus ⁊
mater mea et soror mea vermib⁹. Vnde
Innocen. de vilitate ꝓditionis humane.
Quis det oculis meis fontē lachrimaruz
vt fleam miserabilē ꝓditionis humane in
gressum. culpabilem cōuersationis huma
nē ꝓgressum. damnabilē dissolutōnis hu
mane egressum. Sequitur. Natus est ad
laborem. timorē. et dolorem. quodcz mise
rius ad mortem. Agit peiora quibus offen
dit deum. ꝓximum. et seip̄m fit cib⁹ ignis
qui semp vrit⁊ ardet. fit esca vermis qui
semp rodit et comedit. fit massa putredi
nis que semper fetet⁊ horret. Vnde con
cludit plinius q̄ natura nihil hominibus
meli⁹ breuitate vite p̄stitit. tot morbi. tot
motus et tot cure sunt in hac vita. Q.? si
dicis. omnia mihi ꝓspera ad vota mihi suc
cedūt cuncta. Respondit Seneca in epla
quadā. Miserū te reputo. quia nunq̄ fui
sti miser. transiuisti et nō inueniste aduer
sarium nimis miser fuisti. Miseros repu
to. qz in nimia ꝓsperitatē torpescūt. Per
culpaz vero homo est effectus filius ire. qz
morti cōdemnatus anteq̄ natus. Hinc di
cit ap̄s q̄ eramus natura filij ire. Et licz
homo ab hac ira in baptismo recōciliatur
tamē per actuale mortale in eandē relabi
tur. Vnde dicit Anselm⁹ in libro de libe
ro arbitro. Ex quo incipit homo precepti
esse capax ex illo incipit posse peccare. Et
duobus modis peccat anteq̄ fit sapiens.

Aut si se nō accomodet ad accipiendum preceptū. aut cum acceperit nō obseruat. Sapiens aūt peccat si se auertat a sapientia. Nunc vide horū emolimentū. qō tangit Grego. xxxiij moral. dicēs. Ad districti iudicij iusticiā ptinet vt nunq̄ careant supplicio quorum mens in hac vita nunq̄ voluit carere peccato. et nullus detur iniquo terminus vltionis. quia q̄diu valuit habere noluit terminū criminis. Nimirū quia nihil deo abhominabilius q̄ mutare similitudinē diuinā in pecorinā. Dicit enī Boetius. q̄ homines dum peccāt quoddā modo naturā hominis amittunt. et quasi quedā animalia bruta fiunt. sicut iracundus trāsit ī pprietatē canis. gulosus in pprietatem porci. superbus a luxuriosus in pprietatem equi. Nolite inquit fieri sicut equus et mulus in quibus rē. Vin⁹ dixi. Nam cui vicio quis subiacet hoc pro deo sibi cōstituit. Dixit enī Jero. super illud ps. Nō erit in te deus recens. q̄ cui deus venter est ei deus recens est. quecūq̄ vicia habemus. et quotcūq̄ peccata tot recentes habemus deos. Jratus sum. ira mihi deus est. Vidi mulierē et cōcupiui. libido mihi deus est. Vnusquisq̄ enīz qō cupit et veneratur hoc illi deus est. Hec ille. Gratia igit̄ dei sum id qō sum. Sed attente cōsiderandum est quod sequitur. Et gratia eius in me vacua nō fuit. O verbū laudis. memoria dignū q̄ pauci sūt q̄ hoc ipsum veraciter dicere possunt. Nam fere omnes debito modo se habent ad gratiā dei vel recipiendā. aut recuperandā. aut fruendam. aut cōseruandā. Quidā nāq̄ indebite se habent ad gratiā illaz in eo q̄ tempore necessitatis ad eam cum fiducia non recurrunt cum sez videant se temptationibus a peccatis inuolutos et abhominabiles deo effectos. sed potius desidia depressi pusillanimitatē et animi deiectionē a deo fugiūt dicētes illud pphetici Desperauimus sez posse resistere vel posse resipiscere post cupiscentias nras ibim⁹ cū ramē dic̄ apls Fidelis aūt deus qui nō patietur rē. Vnde talibus dicit Aug⁹ in epla quadam. Temptamenta tua si ad te respicias grandia sunt si ad bellatorē fortissimum ludus est et vmbra certaminis.

Nemo miles cum vxore pergit ad bellum. Q⁹ igitur vincitur nō imputandum subtracte gratie sed sue desidie. quia varios gratiarū fontes adire p̄t sez penitentie. eucharistie. imo ipm largitorē gratie qui tribuit omnibus affluenter a non improperat. Quidā autē quod maioris est ingratitudinis coz suū pulsanti gratie nō aperiunt. Ego sto inquit ad ostium et pulso sez p̄ p̄dicatōnes et inspirationes. De quo dicit Grego. Debemus dei misericordiam erubescere si iusticiam eius nolum⁹ formidare qui tanto ampliori improbitate cōtemnitur q̄to cōtemptus vocare nō dedignat. Dñ gratia se habet ad cor humanum sicut solis radius ad fenestraz domus. Nam sicut ille p̄tinue et in quocūq̄ momento coz paratū inuenerit subintrat et hospiciū sua presentia nobilitat et illustrat. Sed ve his quibus improperabitur in futuro pphetic̄um illud. Vocaui sez p̄ predicatōnes a inspirationes et renuistis. Extendi manū meā sez offerēdo gratiā. et nō erat qui respiceret. Despexistis omne cōsilium meū. ego quoq̄ in interitu vestro ridebo. Quidā vero iā acceptam gratiā et spiritū inuacuū suscipiūt et per gratiā sibi datā in virtutibus p̄ficere negligunt. sed tm̄ in illius oblectatōnib⁹ inherere volunt deuotioni potius insistētes p̄ spiritualē gustū q̄ virtutū p̄fectui a illi magis querūt seipos q̄ deum p̄ut latius p̄z alibi. Quidā inq̄ post adeptā gratiā gratie datorē sez spiritū sanctū p̄tristant qui ad tempus credūt dū sez auster deuotōnis affluerit et in tpe temptatōis recedunt. q̄ afflante aquilone desipiente deuotōne. ad vana inutilia scurrilia a nociua se cōuertunt. spiritualē oblectationem insensualē p̄mutantes siue in cogitatōnibus vel affectōnibus verbis aut opatōnibus. Et hi videnī esse dei mercēnarij non amici. q̄ verus amicus tpe aduersitatis cōprobat. Juxta illud sapiēteris. Si possides amicū in temptatione posside illum. Quidā etiā adepta gratia sic abutuntur

vt quod est gratie sibi ascribere conentur sicut vane glorie dediti. Dicit enī Criso. sup Joh. ꝙ qui oīm pecuniarū ꝯtemptuz habuerūt et nulli imaginationi totiꝰ mundi se immiscuerūt ⁊ tyrannicas corporuz cōcupiscētias sustinuerūt hi multotiēs capti a vana gloria oīa ꝑdiderūt. Sed vt dicit Bern. in quodā sermone. Time sagittā: leuiter volat. leuiter penetrat. sz dico tibi nō leue vulnus infligit. cito interficit Nimirū sagitta hec vana gloria ē. Et hec quidē maxīe diuine ꝓuocat indignatōez. Si enī vt habet. iij. Re. iij. meretrix offensa fuit de filio suo furtim ablato. putas ne deus offendat cū quis sibi vsurpat qd est eius gratie. Gloriā inqt meā alteri nō dabo. Et suꝑbus respōdet. Ego eam mihi vsurpabo. Propterea deus suꝑbis resistit et solis humilibus dat gratiā. Quidā deniq; gratiā ꝯtemnētes etiā in alijs persequunt quos scz eligūt magis eē dissolutos q̄ deuotos. defectuosos q̄ mortificatos. qui p̄cipue peccāt in spiritū sanctū ⁊ hos vix vnq̄ diuina gratia visitat. Qd a nobis auertat Jesus christus Amē.

De effectu gratie gratis date ⁊ cur deus in mundo tot mala fieri permittat. Ser. xix.

Ecce rex tuus ⁊c.

Nūc aūt de gratia gratis data latius ꝓsequi cupiētes. primo q̄rimus q̄d sit gratia gratis data ſm diffinitionē. Ad qd dicendū ꝙ gratia gratis data est donū infusū rōnali creature sine meritis. q̄tū in se est disponēs ad salutem ꝓpriam vel alteriꝰ edificatōz. Ad cuiꝰ maiorē euidentiā sciendū est ꝙ dicit donū infusum ad differentiā donorū naturalium. sicut est rō. voluntas. ingeniū. et similia. Dicit etiā sine meritis ad differentiā acquisitorū vt est sciētia ꝑ laborē acquisita Deinde dicit rōnali creature ad differentiam corporaliū donoꝝ et animaliū. q̄ pure ⁊ ꝑ se dantur rōnali nature vt fortitudo. pulchritudo. Deinde adiungit disponens ad salutē. ad differentiā gratie gratum faciētis que nō est sicut dispositio ad salutē tanq̄ distans. sed est ipa dispositio salutis. qz habēs illā est dignus eterna salute. imo gratia gratū faciēs est ipa salus ad quā disponit ipa gratia gratis data. Deinde dicit ad salutē ꝓpriā vel alterius edificationē ad maiorem explanationez. Quia quedā dona gratis data disponūt ad salutē ꝓpriā sicut fides informis. spes informis. et timor seruilis. Quedā vero disponūt ad salutē aliorū sicut sermo sapientie et sciētie. et similia dona q̄ enumerantur ab apl̄o. j. Corint. xij. Adhuc aūt excellentiorē viam vobis demonstro. dicit glosa ibidē. ꝙ gratie ibidē premisse nō semꝑ pertinēt ad meritū sz ad honorē dei ostendendā gentibus. Et ideo in huius argumentū dicit dn̄s Math. vij Multi dicent in illo die. Dn̄e nōne in noīe tuo prophetauimus et demonia eiecimus ⁊ in nomine tuo virtutes multas fecimꝰ. Et tūc cōfitebor illis Nō noui vos. discedite a me ⁊c. Sunt etiā quedā ad honorificentiam diuine bonitatis ad ꝓuocandū scz ꝓximum ad bonū per bonū exemplū. sicut illa que ibidē apl̄s ꝓsequit. Si linguis hoīm loquar. Itē si distribuero omnes facultates. Item si tradidero corpus meuz ⁊c. Deniq; q̄tum in se est addit etiā ad planationē. Qz si ꝯtingat ꝙ aliqua grā gratis data remaneat in obstinato vel damnato q̄uis illa q̄tum in se [illegible] disponit ad salutē tamē ꝓpter defectū subiecti nō est disponens ad salutē Sicut medicina q̄tū in se ē disponit ad sanitatē tn̄ cōtingit ex defectu subiecti. vtpote corruptōnis corporis ꝙ sit dispositio ꝯtraria in subiecto et sic frustret actus medicine. Veruntn̄ licet tāta sit diuersitas gratie gratis date de illa tamē hic loqui intendimus que scz inquantū in se est operatur ad salutē ꝓpriam. Gratia dei sum id quod sum. Hic nō absurde querendū esse reor. Cur deus tāta mala in hoc mundo fieri ꝑmittit et presertiz ab his quos gratia sua gratis data tam copiose preuenit vt multa faciant de genere bonorū qui tn̄ vsq; in finē peccare nō cessant. Ad qd respōdet Alex. de halis

in.ij.dis.xxj.dicens.q deus mala fieri p-
mittit.quia sm statum in qua natura hu-
mana reparat a lapsu magis pficiunt bo-
ni p malor exercitationē.ita q nisi qui re
parant ad innocentiā p hoc meliores fie
rent aliquo mō non pmitteret summe po-
tens.summe sapiens.summe bonus mala
fieri.Unde cōcludit ibidē.q licet p malo
rum deprauationē multi subuerti videant
cōsideratis tamē omnib9 que sunt in mū-
do plus est bonū vel numero vel quantita
te quod elicit deus ex malo q̄ sit bonū qd
destruit p malum.Preterea hec etiā diui
na permissio cōfert ad sue potētie ostēsio
nem sapientie bonitatis et iusticie.Prīo
quidem ad ostensionē sue potētie.qr plus
ostendit posse cum ex bonis ⁊ malis elicit
bona q̄ cum bona solū elicit ex bonis.Si
cut ptz ex Joseph in egipto vendito ⁊ in
iuda tradente christū.et multis alijs simi
libus infinitis.Sic enī omnib9 psecutioni
bus vsus est ad glorificationē martirum.
Plus etiā est posse sup bona et mala q̄ su
per bonū tm̄.vel super bonos et malos q̄
super bonos tm̄.Unde sup pharaonē pes
simū (dicentē.Nescio dn̄m ⁊ israel non di
mittā) intantū potuit q eū in momento
cū omni exercitu submersit.Secūdo vero
ad ostensionē sue sapientie scz vt sic bonū
decentius collocet.Collocat aūt tunc de
centius q̄ malo p̄fertur.Unde intantum
superfert q sicut quisq in bono gloriat ⁊
videri desiderat.sic et in malo verecunda
tur et latere affectat.Hinc dicit Isi.de
summo bono.q deus nō pmitteret mala
oboriri nisi ex cōtrarijs malis.bone natu-
re decor emineret.Cōtraria nāq iuxta se
posita magis elucescunt.Et ideo dic Au
gustin9.xj.de ciui.dei.q sicut pictura cū
colore suo nigro loco suo posita est.sic v-
niuersitas rerum si quis posset intueri cū
peccatoribus pulcra est q̄uis p seipos cō
sideratos sua deformitas turpet Sed pul
critudo est vtiq ad ostensionē diuine sa-
pientie.Tercio pinde est ad ostensionem
sue benignitatis q̄tum ad creationē ⁊ re-
creationē.Quantū ad creationē, vt ī hoc
natura laudetur ⁊ per consequens autor
nature sicut dicit Aug9.xij.de ciuita.dei.
Cuius rōne vituperatur viciū pculdubio
et natura laudatur sicut cum dicit viciuz
oculoz cecitas.id ostendit q ad naturaz
ptinet oculorū visus.ita cum viciū rōna-
lis creature dicitur ostendit q nō adhe-
ret deo.Hīc declarat ei9 nature vt deo ad
hereat cōuenire.Quantū etiā ad recrea-
tionem quia sustinet vasa ire apta in inte-
ritum vt tandē cōuertant et ad diuinā si
militudinē reformentur.Sicut ptz in eo
qui vt dicitur in vitispatrū.ad adipiscen-
dum fedū cōiugiū filie sacerdotis genti-
lis negauit christū et baptismū.et accepit
sacerdos responsū a diabolo.q licet chri
stum ipe dimisit.christus tamē illū nō di-
misit sed ad illius ꝯuersionē paratus asti
tit adhuc ⁊c.Quarto deniq ad ostensio
nem sue iusticie vt sic tandē ostēdat q nul
lum malum impunitū maneat.Nā prede
stinatos hic punit per malor exercitatōz
prescitos aūt in futuro per eternā damna
tionē.Unde legit in vitispatrū q cuz frater
quidā iniuriaretur ab altero.ibat et dice
bat hoc cuidam seni.qui respondit ei.Sa
tisfac cogitatōni tue scz in hoc q frater il
le nō vult tibi iniuriari sz peccata tua sub
mittunt illū.Nā in omni temptatōe que
tibi cōtingit per hominē.ne arguas eum.
sed tantū dic pptet mea peccata ꝯtingūt
mihi.hec.Unde August.de natura boni.
Meli9 inquit ordinat natura vt iuste do
leat q̄ vt impune gaudeat in peccato.O
stenditur etiā diuina iusticia in damnatis
nō solū quo ad hoc q p peccatis damnan
tur.sed etiā in hoc q in omnib9 suis operi
bus defraudant finaliter.Tantū enim est
malum peccati mortalis et tanta est iusti
cia dei q quātacunq de genere bonorum
quis peragat opa.tn̄ mortale viciū absor
bet omnia et reddit ingrata et infructuo
sa.Ad cui9 tn̄ maiorē euidentiā queri p̄t.
vtrū opa p gratiā gratz datā facta extra
gratiā gratum facientē et charitatē sint
meritoria.Ita q valeant alicui ad ali-
quā remunerationē sicut cōmuniter dici
solet q valent ad tria principaliter.Nec
immerito quia si mercennarius cōductus

laborat in vinea cõduceptis premiũ mere
tur ꝙ accipit etiã si illi ex amore nõ seruit
qz illum nõ diligit sed tm̃ quia mercedem
cupit. ꝯtomagis in vinea dñi laborãs ad
qõ omnes cõducti sumus meretur apud
ipm̃ dona saltẽ tpalia. licet non faciat ex
charitate sed ex tmore vel cupiditate. Ad
hoc breuiter respondendũ est sm̃ doctores
ꝙ nullus ꝓprie loquẽdo deo seruit nisi q̃
facit qõ deus p̃cipit et sicut precipit. Et
ideo qui facit aliquid de genere bonorum
licet facit quod deus p̃cipit tm̃ nõ facit si
cut deus p̃cipit id ẽ nõ ex charitate q̃ est
implecio legis et ex cõscientie puritate ꝯ
tum ad mortalia nõ seruit deo. Vnde di
cit apls Ro. xiiij. Omne qõ nõ est ex fide
id est charitate formata peccatũ est id est
inutile. Et ꝓsequẽs ex tali opere licz bo
no in se ꝓprie tm̃ loquẽdo nõ mereẽ nec tẽ
porale quidẽ nec eternũ. Nimirum cũ di
cit Aug⁹ ꝙ peccator nõ est dignus pane q̃
vescitur. Vnde a simili. dominus vinee
non remuneraret laboranti in vinea pro
eo ꝙ eum cõducẽs sibi laborare precipit
nisi laboret etiã sicut p̃cipit. Nam si labo
rando conaret vites incidere nõ premiuz
sed damnũ mereret accipe. Sic iste labo
rans quidẽ qõ deus vult sed nõ quõ vult
nihil mereẽ. Veruntm̃ deus ex cõdecentia
sue infinite bonitatis ꝫ liberalitatis ꝙ oĩ
bus operib⁹ extra charitatẽ factis hoĩ qõ
dammõ remunerat dans ꝙ eis aliqõ bonũ
tanꝯ si meruisset illud. cum tm̃ in verita
te nihil meruit. Et sm̃ hoc opa de genere
bonoz valent ad tria ꝓsequenda. Primo
ad aliqõ donũ temporale cõsequendũ vel
etiam malum euitandum sicut filij israel
ꝯtum ad primũ quibus deus tpalẽ retri
butionẽ repromisit. Et Achab ꝯtũ ad se
cundum qui ꝓpter fictã suam penitentiaz
diuinã vindictã suspendit vt latius patet
supza. Secũdo vero valet ad abilitatõez
gratie. qz ꝓ talia opera ducitur homo ad
assuefactionẽ bonoz operuz et se abilitat
ad recipiendũ gratiã gratũ facientez. ita
ꝙ ꝯtomagis in talibus operib⁹ sese exer
cuerit tanto gratie ꝓpinquior efficiat. qõ
liquide claret in operib⁹ misericordie. vt
dicit Thomas sup. iiij. dis. xv. super illud
verbũ Ambrosij dicentis. Qui pietatem
sequens si lubricum carnis patiẽ vapula
bit sed non peribit quod intelligitur de lu
brico mortali. Quod autem dicitur
non peribit non est sc̃m necessitatem in
telligendũ sed sm̃ quandã dispositionem.
Quia per hoc ꝙ operibus pietatis vacat
in mortali existens. disponit se ad gratiã
ꝙ nõ facile ꝑmittatur ire in perditionez.
Nec ille. Nz si aliqs dicat ꝯtomagis ali
quis moratẽ in peccato tãto est magis pec
cator. quia malicia minui non ꝓt sed ꝙcir
cumstantiã et morã tpis peccatũ crescit.
et per cõsequens ab ipa gratia remotior
efficitur. Juxta illud. Longe a peccatori
bus salus. Ad quod dicendũ ꝙ talis sm̃
diuersas ꝓsiderationes est a gratia remo
tior et gratie ꝓpinquior ꝯ prius. Naz re
motior est a gratia sm̃ quantitatẽ pecca
ti. ꝓpinquior aũt est gratie abilitationez
suscipiendi. Sicut in naturalibus cũ eger
est in augmento morbi iuxta crisim. tunc
remotior est a sanitate ꝓpter augmentum
morbi. qui tamẽ magis est abilis vt edu
catur ꝯ prius. Denicꝯ tercio valẽt ad di
minutionem eterne pene nõ tamẽ que iaz
debetur. quia posito casu ꝙ quis octauo
anno etatis sue peccet mortaliter de quo
penitens. et nunꝯ postea mortaliter pec
cans. illud tamẽ cõfiteri erubescens super
veniat vsꝯ ad centesimum annũ faciatꝯ
omni tpe tantã penitentiã sicut Johãnes
baptista ꝙ illã nec minimã culpã venialez
delebit. nec quo ad culpam nec quo ad pe
nã. eo ꝙ illud mortale cõfiteri erubescẽs
in eo ꝓseuerauerit vsꝯ in finẽ. Sed valet
ad diminutionẽ eterne pene que illi debe
retur si non faceret illa bona opa. Qõ sic
patet. Quia nisi faceret illa bona opa diu
ꝓsistere nõ posset quin de vno peccato in
aliud caderet vel in maius. Nã peccatuz
est sicut ignis vel febris totã animã cõsu
mens nisi ꝙ opa bona retardet in ꝓceps.
Sed opa de genere bonoz maxie valent
ad retardandũ peccatũ licet nõ sanẽt vel
euellãt peccatũ sicut a simili naturaliter.
Galling apposita morbo regio nõ quidaz

sanat mozbū sed tñ retardat ne sez vlteri⁹ ꝓcedat sic etiã facit boni opis exercitium Sic igitur patet ꝙ opera bona in moztali facta ad aliquid valet. Sed rursum queri ꝑt vtrū in moztali existẽs merito precedẽ ti sibi mereri posset gratiã gratū facientẽ qua deo gratus efficiat sicut innuere vide tur dñs Zacha. j. dicẽs. Cõuertimini ad me et ego cõuertar ad vos. Ad qđ dicen/ dum ꝙ duplex est meritū sez meritū inter pretatiuū. et meritū cõgrui vel condigni. Meritū aũt interpretatiuū dicit quando nõ est aliqua cõdignitas in recipiẽte ꝛ tñ ei exhibet deus donū suum ex liberalitate sua ac si ꝙ opera sua illud meruisset cuz tñ in veritate nõ meruit. Et sic meritū illud ponit solū liberalitatẽ in dantẽ ꝛ nõ cõdi/ gnitatẽ in recipiẽte ꝛ eo mõ dumtaxat me retur accipe. Q⁹ si obũciat de illo q̃ facit qđ in se est ad recipiendū gratiã ꝙ deus illi teneat dare gratiã suã sicut dicit Aug⁹ sup illud Ro. v. Justificati ex fide pacem habemus. ꝙ deus recipit cõfugientes ad se aliter in eo esset iniq̃tas. sed iniquitas in illum cadere nõ ꝑt. igit necessario eos recipit. Ad hoc dicendū ꝙ in deo non ca/ dit aliqua necessitas coactõnis vel ꝓhibi tionis sicut in creaturis. sed tm cadit in eo necessitas immutabilitatis. Et sm illã necessitatẽ deus dat gratiã facienti qđ in se est. qz immutabiliter se habet bonitas diuina ad tribuendū donū gratie oĩ volẽ/ ti recipere faciendo quod in se est. Et sic il la necessitate nulli se negat sicut sol q̃tum in se est nulli radios suos subtrahit sed oĩ bus se liberaliter cõmunicat. Deinde q̃ri ꝑt vtrū hec gratia gratū faciẽs sit necessa ria ad salutẽ. Dicit enĩ Eccle. xv. ꝙ deus ab initio cõstituit hominẽ et reliquit illuz in manu cõsilij id est in potestate sui arbi/ trij. ex quo videt ꝙ est in voluntate ꝛ po/ testate sui arbitrij seruare mãdata vel nõ Et porrigere manũ ad ignẽ vel ad aquã. id est vel ad bonũ vel ad malum. Ad qđ re spondet Bern. in libro de gratia et li. ar. ꝙ liberi arbitrij conatus ad bonuz ociosi sunt si a gratia nõ adiuuant nulli si a gra/ tia nõ excitantur. Et ideo liberum arbitri um nihil proficit in bonum sez declinãdo a malo et faciendo bonum nisi virtute gra tie. Hinc ait Apostolus. ij. Chorinth. iij. Non ꝙ sumus sufficientes cogitare ali/ quid a nobis quasi ex nobis sed sufficien/ tia nostra ex deo est. Et dominus in euan gelio. Sine me nihil potestis facere. Dñ sicut sine gratia gratis data nullum opus bonum a nobis perfici potest. sic etiã sine gratia gratũ faciente nullũ opus bonum ꝛ grate et meritorie fieri potest. Et ex his patet ꝙ gratia gratum faciens qua quis deo gratus efficitur. aliquid bonuz ponit in gratificato quo fit gratus deo. Illud enim quo est deo gratus est illud quo est deiformis vel deo assimilatus. Vnde di/ citur esse gratus deo quãdo est ei similis. Odiosus vero deo dicitur quãdo deo est simlis sicut peccator. quia peccatũ est dis similitudo ad summam bonitatez. Sicut igitur odiosum esse deo ponit dissimilitu/ dinem ad diuinã bonitatez. et aliquid po nit per modum defectus et priuationis q̃ fit illa dissimilitudo sez peccatum. sic gra tia gratuz faciens ponit similitudinẽ gra tificati ad deum ꝛ ponit aliquid in eo quo dicitur assimilatus deo per quã assimila/ tõnem est dign⁹ vita eterna que est in ple na assimilatõne creature rõnalis ad deuz sicut. j. Johis. iij. dicitur Charissimi nũc filij dei sumus sed nondum apparuit quod erimus. Cum autem apparuerit. similes ei erimus. quonã videbimus eum sicuti est. Denicz sicut similitudo ad deum ope/ ra bona deo grata facit et accepta. sic dis similitudo facit ea ingrata et infructuosa Et ideo in Genes. scriptum est. Respexit dominus ad munera Abel. ad Cayn autẽ et ad munera eius nõ respexit id est repro bauit. Et ideo bene dicit Apostolus. Gratia dei sum id quod sum. Ad laudem dei Amen.

Sermo

De effectu gratie gratũ facientis que se habet ad animã. vt vita. lux. et motor. Ser. xx.

a Ecce rex tuus ⁊c.

Iam de gratia gratum faciente ꝓsequi cupiẽtes. Primo querim⁹ vtrũ ip̃a est res creata vel increata p̃sertim cum ꝑ ip̃az creatura rõnalis suo creatori assimilat̃. Nã gratia gratũ faciẽs nihil aliud est q̃ dei similitudo in rõnali creatura. Que assimilatio est effectus dei et nõ alteri⁹. Ad hoc dicendũ est ꝙ in habẽte gratiã gratũ facientẽ est gratia tã creata q̃ increata. Nã gratia increata spirit⁹ sanctus est qui dat̃ omni existenti ex̃ peccatum mortale. Et dicit̃ gratia ſm ꝙ dicitur donũ. Dicit̃ autẽ donuz ſm ꝙ dicitur amor. qꝛ ſm suã ꝓprietatẽ est amor. et vt amor ꝓcedit a patre et filio. Nihil aũt est donũ ꝓpria loquẽdo nisi rõne amoris. qꝛ si aliquid datur ex timore ⁊ cupiditate tã nõ est donũ sed vel redemptio vel quest⁹. quia donũ est ꝓprie qđ datur ex amore et liberalitate ⁊ sine coactõne ita ꝙ in omni dono primo datur amor. Et hoc donũ scz spiritussancti nos eo facit gratos q̃ nos facit deiformes. qꝛ amor ẽ qui transformat amantẽ in amatũ. Vñ Richar. de sancto victore Scio anima mea ꝙ dilectio tua vita tua est et quicq̃d diligis ip̃a vi dilectõnis in ei⁹ similitudinẽ transformaris. Cũ igit̃ spũssanctus sit amor imo prima virt⁹ amoris. Hinc est cũ nobis spiritussanct⁹ datur in diuinã speciẽ nos trãsformat vt aĩa assimilata deo. Porro ex illa ꝑte debemus intelligere gratiã creatã quasi similitudinẽ et dispositionẽ ex ꝑte aĩe mortalis. Ex qua habet ꝙ sit accepta ⁊ assimilata deo. Quia ibidẽ est forma transformãs. et hec est gratia increata ⁊ ibi ẽ forma transformata que derelinquit̃ in transformato scz in anima ex ip̃a transformatõne et hec est gratia creata. Nã licet spũs sanctus equaliter se habet ad oĩa ⁊ omnia p̃t sufficienter facere q̃tũ est de se nec ex eius ꝑte gratia creata sit necessaria. tamẽ ip̃a est necessaria ex ꝑte aĩe recipientis. qꝛ nõ põt se habere ꝑ immediationẽ ad gratiam increatã nisi prius disponat̃. Et defectus est ex parte ip̃ius. quapropter gr̃a sibi est necessaria ip̃am disponẽs. Sicut ĩ naturalibus aĩa que ſm se est vita corꝑis sine medio vnitur corpori eo ꝙ nõ est medium ex ꝑte sua ad hoc ꝙ vniat̃ corꝑi cuz ip̃a sit forma corporis et forma se vnit ꝑ suã essentiã. Nihilominus tñ vnitur corpori ꝑ aliquod mediũ qꝛ est ibi quedã dispositio media ex ꝑte corꝑis ad hoc ꝙ aĩa illi vniat̃. Sic increata gratia sine medio vnitur aĩe. nec requirit̃ mediũ ex ꝑte ip̃i⁹ informantis sed ex ꝑte recipiẽtis scz aĩe requirit̃ mediũ ꝑ qđ vniat̃ et hoc medium est gr̃a creata. Ad ꝯguoscendũ aũt ea que nobis a deo donant̃. i. gratiã creatã gratum facientem sciendũ ꝙ in effectibus ei⁹ ordo triplex attenditur ſm ꝙ ad ip̃am animã tripliciter ꝯparatur scz vt lux. vt vita. vt motor. Nam primo ꝯparatur ad animam vt vita. quia prior est cõfiguratio vel cõformatio anime ad summam bonitatem que est spiritussanctus. quia spirit⁹ sanctus nos primo sibi cõfigurat. Et deinde ex illa cõfiguratione est nobis cõmunicatio vel cõmunio toti⁹ trinitatis. Sz ex cõformatione vel cõfiguratione ad diuinam bonitatem que est spiritussanctus existens amor sumitur vita quia per illaz cõfigurationẽ vel cõformationẽ quam dicimus gratiam anima viuit deo. sicut dicit Augustin⁹. Pro quo sciendum ꝙ gratia gratum faciens nihil aliud est q̃ similitudo diuine bonitatis que spiritui sancto appropriatur ⁊ ſm hoc ad animã cõparatur vt vita. quia sic ꝯparatur ad animã vt amor et iste amor impressus anime vita est qua viuit deo sicut dicit Richard⁹ de sancto victore. Scio anima mea ꝙ dilectio tua vita tua est. Et ita ſm hunc modum gratia tres effectus habet. quorum primus est. viuificare. quia q̃cito attingit animã confert illi vitam spiritualem. Ad quem effectum vel actum cõsequitur

anima fm [illegible]
formare. quia [illegible]
assimilatio anim[illegible] [illegible]is
ipi⁹ amoris. ꝙ transf[illegible] in ama-
tum. Unde Richar. de a[illegible] sponsi ante
sponsam dicit. Scio anima mea ꝙ cũ ali-
quid diligis ipa vi dilectõnis in eius simi
litudinẽ transformãs. Et sic sumit ille effe
ctus gratie qui est animã ad deũ assimila
re ⁊ trãsformare. Ex hoc aũt ꝙ aĩa est assi
milata deo efficit etiaz grata deo. Et fm
hoc sumit tercius effectus q̃ est gratifica-
re. Secundo vero gratia ꝯparat ad aĩam
vt lux que est media cõpatio eius ad ani-
mã. Quia hec ꝯparatio vel cõfiguratio ẽ
ad primã veritatẽ que est filius dei. Naz
fm ꝙ gratia est similitudo summe verita-
tis q̃ filio appropriat nõ incõueniẽter ad
animã ꝯparatur vt lux. qꝛ sicut lux ĩ aere
tria facit. Primo purgãs ipm aerẽ a di-
spositõne cõtraria sibi. Secũdo disponẽs
ipm simile dispositõne sibi. et tũc dicitur
illum illuminare. Tercio ipm seipa infor-
mans. Sic etiã in aĩa tres effect⁹ gratia
efficit inquantũ ipa vt lux ꝯparat ad ani-
mam. quã increate luci assimilare nititur
Pro q̃ sciendũ ꝙ assimilatio nihil aliud ẽ
q̃ motus a dissimili ad simile. Unde tũc
anima assimilat deo quãdo mouetur a dis
similitudine ad similitudinẽ. vel a simili-
tudine ad maiorem similitudinẽ. Sz vt di
cit Dyonisius purgare respicit ipaz dissi
militudinẽ lucis eterne. fm hoc sumit ille
effectus purgare. Illuminare vero ⁊ pfi-
cere introducunt fm Dyonisiũ illam simi
litudinẽ. Et sic cum gratia disponit aĩam
simili dispositione vt possit esse similis in
actu tunc dicit illã illuminare. Cũ vero il
lam seipa informat tũc dicit illã pficere.
Sicut forma naturalis primo remouet di
spositõnes dissimiles a materia tũc eã pur
[illegible] Secũdo vero dispositões sil's intro
[illegible] tũc dicit eã illuminare. Ultimo
[illegible]ãm introducit in materia ⁊ sic p
[illegible] Deruntamẽ ad pleniorẽ intelle-
[illegible]ri pt vtrũ hec gratia sit substan-
[illegible]rtim cum adesse vel
[illegible]ruptionẽ ⁊ pt

angeri vel minui q̃ sunt ꝓpria accidentib⁹
Ad quod dicendũ fm doctores ꝙ gratia
creata habet duplicẽ ꝯparationẽ. vnã ad
primũ esse aĩe quod est esse nature. et sic ẽ
accidens. quia est dispositio aduenies aĩe
post cõpletionẽ illius q̃tum ad illud esse.
Aliam vero habet q̃tum ad secundũ esse
anime quod est bene esse. Et sic est dispos
tio substantialis anime nõ tñ substantia.
Quia fm esse est accidẽtale respectu pmi
esse et nullo mõ substãtiale. et ideo princi
pium illius esse est accidẽs et nõ substãtia
et tñ substantiale q̃tum ad illud esse. Sic
simile accipimus de luce in aere ꝓut lux
est forma pficiẽs aerẽ quantũ ad bene eẽ
qd est esse pspicuitatꝫ. De quo dicit Job
xxxviij. Per quã viã spargit lux. vbi dicit
glosa. p quã viam diffundit gratia. Vñ lu
cez appellat ibi gratiã ex quo sumit ꝙ gra
tia spargit sicut lux. Qualis est igit ꝯpa-
ratio lucis ad aerẽ p quã diffundit. talis
est ꝯparatio gr̃e ad aĩaz in quã diffundit
Sed cõpatio lucis ad aerẽ nõ est ꝯparatõ
accidẽtis ad subiectũ sed pfectõis substã
tialis. sic etiã ꝯpatio gr̃e ad aĩaz q̃tũ ad
secundũ esse nõ est ꝯpatio accidentis ad
substãtiã sed pfectõis substãtialis ad id
cui⁹ est pfectio. Et sicut lux dependet ab
aere sicut a subiecto in quo est. sz nõ sicut
ab illo a q̃ est. qꝛ sic depẽdet a fonte lumĩs
sic gr̃a dependet ab aĩa sicut a subiecto in
quo est sed dependet a gratia increata sic
ab illo a quo est. Et iõ gratia inest aĩe sic
lux aeri. Tercia deniq̃ gr̃a ꝯpatur ad ani
mã vt motor vel rõne motoris ⁊ hec ẽ vl-
tima cõpatio ipi⁹ ad aĩaz q̃ est ad ipaz po
tentiã vel virtutẽ patris. Pro quo scien-
dũ ꝙ gr̃a ꝓut est sil'itudo diuine potestatꝫ
vel virtutis q̃ appropriat pr̃i celesti ꝯpa-
tur ad aĩaz vt motor. et h ꝓprie p ꝯpara-
tiõz ad liberũ arbitriũ. Qꝛ sic dicit Ber.
de li. ar. Liberũ arbitriũ gerit sil'itudinez
diuine potestatis eo ꝙ nõ pt cogi. Vñ cir
ca ipm fm hãc ꝯparatiõz gratie fiũt tres
effectus. licet diuersimode scz excitare iu-
stificare ⁊ motos meritorios elicere. Nã li
berz arbitriũ ẽ facultas rõis ⁊ volũtatꝫ Ex
citare [illegible] ẽ effect⁹ gr̃e circa liberz arbitriuz

quo ad rōnem. Justificare vero est effe-
ctus circa liberū arbitriū quo ad volunta
tem. qꝛ iusticia est rectitudo voluntatis
ſm Anſel. Motos deniq; meritorios eli-
cere est effectꝰ gratie circa liberū arbitriū
quo ad facultatez. qꝛ est ip̄ius potestatis
vel facultatis. Sicq; hec tria bonū cogita
re velle ꝑficere facit gratia in nobis. Vñ
dicit Bern̄. de gratia ⁊ li. ar. ꝙ gratia im
mittendo bonā cogitationē nos p̄uenit q̄
mutando malā voluntatē nos sibi ꝑ affe-
d ctum iungit. ministrando cōsensui faculta
tem. foris ꝑ opus apertū internus opifex
innotescit. Hic queri potest vtrū gratia ꝑ
essentiam sit eadē cum virtute gratuita p̄
sertim cum gratia ꝑficit essentiā anime ⁊
virtus ꝑficit potentiā aīe ⁊ sic differre vi
dentur. Ad hoc dicendū ꝙ sicut se habet
esse ad opari: et bene esse ad bene operari
sic se habet gratia ad virtutē. siue dicamꝰ
esse substātie ip̄ius anime. siue esse poten-
tie. Nā animā siue potentiā suā bene esse
est idē ꝙ grata esse. Q⁊ aūt grata est siue
ſm substantiā siue ſm potentiā est gratia
Quo vero bene operat̄ est virtꝰ. Et ergo
ſm substantiā et rem sunt idem gratia et
virtus nō aūt ſm esse et rōnem. Vnde ad
maiorē euidētiā dixerūt quidā ꝙ que est
cōparatio anime ad suas potētias eadem
est cōpartio gratie ad virtutē. Cuius ex-
emplum ꝑtz de radio ⁊ lumine in aere. Nā
lumen et radius sunt idē ſm substantiā.
quia lumen est substātia radij. Differunt
tamē ſm rōnem esse. Quia lumen dicitur
qđ ꝑficit aerē indistincte. Radiꝰ vero di-
citur illud quod ꝑficit ꝑ distinctionem in
partibus. Quia radius dicit directionē
ip̄ius luminis ad hanc vel ad hanc partē
aeris lumen autez non. Simili modo lu-
men in anima est gratia. radius vero vir-
tus est. quia gratia que est ip̄a lux perficit
animā q̄tum ad essentiā et indistincte q̄
ad omnes vires. Virtus vero ꝑficit aīaz
q̄tū ad ꝑtes q̄ sunt vires. Quia ꝑ fidē in
aīa intelligimus radiū quendā dirigentē
vim rōnabilē in primā virtutē. Ch[illegible]itas
aūt radiꝰ est ꝑ quē dirigit̄ vis ꝯ[illegible]bi-
lis ī summā bonitatē. Spec[illegible]

[illegible] a maiesta
t[illegible] [illegible]tatialiter est in
lumi[illegible] [illegible]n cā substantialis
ip̄iꝰ radij [illegible]rectiua ip̄ius radij. qꝛ
radiū efficit sic virtꝰ est in gr̄a substātia-
liter et gr̄a est causa effectiua substātialis
ip̄iꝰ virtutis. Hic dicit Bern̄. ꝙ virtutes
sunt ordinātes affectōnes ꝑ gratiā. Et ꝑ
pter hoc sicut diceremꝰ ꝙ radij sūt lumīs
directōes. ita diceremꝰ ꝙ v̄tutes sūt gr̄e
ordinatōes. Sic igit̄ idē sunt substantia-
liter nō formaliter. Preterea aīa q̄tū ad
suā essentiā ē imago diuine essentie. et hec
imago est ſm indistinctionē cuius imagi-
nis reformatiua est gratia cū ꝑficiat aīaz
ſm indistinctionē q̄tum ad essentiā ima-
ginis. Sz aīa q̄tū ad suas vires vel potē
tias ē imago trinitatis ⁊ illa est q̄tum ad
distinctionē imaginis Vnde q̄tum ad vi
res ⁊ ſm distinctiōz viriū reformatiua hu
ius imaginis est virtus. Et hoc de illo
His visis queri p̄t vrtū aliquis ꝯgnosce e
re possit se habere gratiā dei p̄sertiz qꝛ di
citur Eccs. ix. Nemo scit vtrū dignus sit
amore vel odio. Ad quod dicendū ꝙ qui-
dam dubitare possunt vtrū in gratia sint
scz qui habent rōes equeformes siue eque
fortes ad vtrāq; partē. Ex vna enī parte
vidēt se tepidos in amore dei ⁊ aridos in
deuotōne orōne vel bona oꝑatione. Ex al
tera vero vidēt ꝙ nullo mō habent volū-
tatē mortaliter peccandi. nec sciēter mor
taliter peccant. Ac ſm suā ꝯditionē ad co
gnoscendum peccata debitā diligentiam
exhibent frequentando sermones. cōfes-
siones fugiēdo etiā seculi multiplicitates
ad euitandū peccata et sic facillāt ⁊ dubi
tant. Quidā etiā eorū multi timēt licz ni
hil sibi ip̄i conscij sint. Et hoc ꝓuenit ex re-
misso amore dei qui p̄stare nō p̄ualet ple-
naz ꝯfidentiā dei et ex nimio amore sui
pter quē refugit q̄s nimis incōmodū [illegible]
nec sinit ꝓuenire ad verū despec[illegible]
Quidā aūt solēt opinari se esse i[illegible]
scz habēt [illegible]ones fortiores ꝑ se. S[illegible]
dēt se ī vna ꝑte feruē[illegible]
meti[illegible] despic[illegible]
et di[illegible]

sentiunt ad [illegible]
litatē. sed qꝛ ma[illegible]
dei et despectionē [illegible] e esse
in gratia. Nā opinio [illegible] acceptatio vniꝰ
partis ꝯtradictōis cū formidine alterius
Quidā deniq̄ sentiūt in orōe mirabilem
dulcedinē ⁊ dine bonitatis attractōz. gu
stātes qm̄ suauis ē dn̄s. Sicq̄ ꝯuersi sūt
ad deū ⁊ illi dulciter immersi. ꝙ iaz quasi
nō sentiūt rebellionē carnis sed quasi ple
nam obtinēt pacē spiritus in cōtemplatō
ne diuina subleuati q̄ plerūq̄ sentire pn̄t
se habere gratiā dei. Pro quo notandum
ꝙ in aīa duplex est sciētia. scz speculatiua
et affectiua. Per scientiā igit̄ speculatiuā
nō p̄t quis scire certitudinaliter in se gra
tiam dei esse. qꝛ gratia dat respectū ad de
um ⁊ ad acceptionē in ip̄o que sciri non p̄t
nisi ꝑ reuelationē. Per scientiā aūt affe
ctiuā quis scire p̄t in se gratiaz dei esse h̄
est ꝑ experientiā rei in affectū qꝛ hec scien
tia est de re ꝑ rem. nō s̄m rōnem vel ꝑ ꝯpa
rationē quā habet ad aliud sicut est gra
tiam ꝑ diuinā acceptationē cognoscere.
Res enī gratie in affectu sentire p̄t. qꝛ se
notam facit in affectu sicut dulcedo in gu
stu ⁊ sic ꝑ scientiā experimentalē scire pos
sumus nos habere gratiā. Qꝛ si querit̄ q̄
sunt illa experimēta. Respondendū est ꝙ
habent̄ in illo p̄s. Cum inuocarē. vbi cuz
queritur in ꝑsona ignorantiū. q̄s ostēdit
nobis bona. i. quis nobis dicet vnde certi
esse possumus ꝙ sumus deo accepti ex bo
nis q̄ facimus. ꝓtinus respōdet et deno
tat esse tria ꝑ que scire possumus dicens.
Signatū est sup̄ nos ⁊c̄. ecce primū. De
disti leticiā in corde meo. ecce secundum.
In pace in idip̄m dormiā ⁊ requiescā. ec
ce terciū. Per hec eī tria q̄s assumit expi
mentū qd̄ est in gratia dei quādo scz vere
su[illegible] in anima. qꝛ ꝑ hec tria differt ab aīa
he[illegible] vel a diabolo seducta. Primū igi
[illegible] ē qd̄ ꝑficit vim rōnalem. sentit
en[illegible] [illegible]cta [illegible]fecta quoddā lumē veri
tatis [illegible] rōnalē in q̄ mira
bili[illegible] [illegible]mitrū [illegible]uit
illi [illegible] vir
ti[illegible]

[illegible] ꝯuenit cum omniū sanctoꝝ
[illegible]is ⁊ exemplis. interdū etiā se
[illegible] lumē intellectuale de quo multa a
libi dicta sunt scz in libro qui intitulatur
enxenium ꝯtemplatiuoꝝ ita ꝙ adeo certi
ficatur in [illegible] si mundus totus dice
ret ꝙ erraret ip̄e tamē certe cognosceret
se non posse errare. Anima vero decepta
vel heretica tale lumē nō habet sed sophi
sticum sicut est lumen in somniando vel e
tiam lumē ꝑ illusionē oculis corporalibus
ingestum Secundū autē est leticia. qua ꝑ
ficit vim cōcupiscibilē degustare faciens
spiritualē cibum. Nam sicut gustus bene
dispositus nescire nō potest dulcedinē si
bi cōiunctam. sic et anima bene disposita
nō potest nō sentire diuinā dulcedinē sibi
cōiunctam sed sensus diuine dulcedinis ē
per gratiā. Et sic ꝑ cōsequens non potest
ignorare ꝙ habeat gratiā. Hīc dicit apo
stolus. ij. Corinth. vltimo. An nō cogno
scitis vosmetip̄os. quia christus in vobis
est nisi forte reprobi estis. Anima vero de
cepta talem degustationē ⁊ leticiā in cor
de nō habet. sed tantū superficialē et dece
ptoriam vt in pluribus a diabolo fallaci
ter ingestam. Nam differt tm̄ iocunditas
anime ꝑfecte a iocūditate anime decepte
q̄tum distat iocunditas vigilantis a iocū
ditate fantasie vel somniantis. Terciū ve
ro est pax que perficit vim irascibilē. quaz
pacem optat apl̄s omnibꝰ dicens. Et pax
dei q̄ exsuperat omnē sensum ⁊c̄. Hec enī
pax quietat animā in omnibus tam ꝓspe
ris q̄ aduersis summo bono perfectissime
purissime. plenissime. et cōfidentissime in
nitens. Nō sic habet anima decepta. sed
s̄m apl̄m. j. Thi. iiij. Omnes cauteriatam
habent ꝯscientiam licet sentire nō vide
tur miserabiliter excecati. Sicut par
cus in quo licet est infirmitas et [illegible]
doloris nō tamen est sensus dolo[illegible]
egro vero nō paralitico est mate[illegible]
ris [illegible] sensus doloris. Sz sicut dic.
[illegible] est natura que est cum sensu
ris [illegible] sine sensu doloris cū scz ha[illegible]
[illegible] dolo[illegible]s. Sic melior ē peccator [illegible]
[illegible]ceptus se i[illegible]timans

Sic igit̃ de⁹ suos nõ p[illegible]
ignorantia gratie. nec pen[illegible]
tionem gratie ad cõfouendũ [illegible]
amorem et timorẽ. quia si nõ senti[illegible]
eius dulcedine nõ allicerẽt̃ ad amorẽ dei
ex parte affectõnis. Et si habent cognitõz
speculatiuam tũc incurrerẽt forsan ali-
quã p̃sumptionem et sic nõ haberent dei
timorem licet aliquib⁹ paucissimis et mor-
tificatissimis indulget cognitionẽ specula-
tiuã sicut beato Paulo beato Francisco.
et similibus. Ad laudẽ dei Amen.

[illegible] le[illegible]
[illegible] erpfo[illegible]

Hospi[illegible] te penes esse sinas.
Nanque h[illegible] si placide tua bybliothe-
ca receptet.
Hospicij credas p̃mia magna dabũt.

His animum tuũ imbue diligẽs lector
sermonibus. et ea que ꝓuide relegeris. po-
pulari cetui luculenter apire stude. Inue-
nies magnifica. lectuq; digna. quibus et
audientiũ animos ad veritatis diuine co-
gnitionẽ. et ad p̃ceptoꝝ obseruãtiã facili⁹
impellere possis. Nõ omittit elegans hic
doctor: quicq̃d. Ex veracissimis doctoris
sancti. seraphici. irrefragabilis. deuotiq;
Bernardi sentẽtijs. in testimoniũ suarum
doctrinarum potuit afferre. Lepidissimo
deinceps bonoꝝ rhetorũ campo incedit.
egregijs institutj vsus artis dicẽdi Mul-
ta tibi tradidit illustris p̃ceptor q̃ ad pre-
dicandũ vehement̃ erũt accomodata. nec
ad docendũ modo alios. ymo etiã si euã-
gelicũ semẽ nõ cogites traijcere. satis erit
tuũ animũ lectõne vigili. seuerã ꝯpunctõ-
nẽ nancisci. Si lectitaueris memoria sur-
get in te. Periculosi status peccatoꝝ. di-
uini iudicij terror. penitẽtie desideriũ. et
cetera multa. q̃ salutẽ generãt animarum
Quisquis igit̃ es salubriũ litterarũ ama-
[illegible]. Vide ne tibi Henrici Herpfonis ser-
[illegible]s desint. si ne quib⁹ nõ speres planã
[illegible]torij sui intelligentiã capere posse.
[illegible]ta nõ facile alium quempiã inue-
[illegible]um in decalogi explanatione in-
[illegible]xcellere hoc te ꝓpria censura quã

BIBLIOTEKA GŁÓWNA w Poznaniu Uniw. im. A. Mickiewicza

BIBLIOTEKA UNIW. W POZNANIU
Inc. 307
INKUNABUŁY